

AVGVSTINI BARBOSÆ, I. V. D. LVSITANI,

PROTONOTARII APOSTOLICI.

Olim Sacræ Congregationis Indicis Consultoris, & insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurarij maioris,

NVNC VERO EPISCOPI VGENTINI, ET A CONSILIIS D. PHILIPPI IV. Hispaniarum Regis Catholici.

VOTORVM

DECISIVORVM ET CONSVLTIVORVM CANONICORVM,

TOMVS SECVNDVS.

Cum SVMMARIIS, & triplici INDICE, vno Votorum, altero Iurium quæ explicantur, tertio Rerum & verborum copioso.

VLTIMA EDITIO AVCTA ET EMENDATA.

LVGDVNI,
Sumptibus PHILIPPI BORDE, LAVRENTII ARNAVD, & CLAVDII RIGAVD,
M. DC. LIII.
CVM PERMISSV SVPERIORVM.

EXCELLENTISSIMO DOMINO

D. LVDOVICO MENDEZ DE HARO ET GVZMAN,

COMITI DE OLIVARES,

DVCI DE SAN LVCAR LA MAYOR, REGI NOSTRO A SANCTIORI CVBICVLO, & Principis (heu quondam nostri) Hyparcho, seu Equilis summo Præfecto.

AVGVSTINVS BARBOSA S. & P. F. E.

Cum singulari studio, parique diligentia, EXCELLENTISSIME DOMINE, dubiis ex variis Hispaniæ partibus mihi hactenus propositis respondere, & quamplurimos casus vltrò, citróque occursantes diiudicare, non propriæ vtilitatis, sed publicum iuuandi studio ductus, contenderim, ex illis vota quædam decisiua & consultiua in lucem emittere constitui, vt in similibus casibus, & causis posteri ex meo hoc qualicumque labore proficiant. Vno eorum volumine paucis abhinc annis typis à me dato, alterum modò cum selectioribus Iuris Canonici interpretationibus in lucem prodit. In aliis meis lucubrationibus componendis, & edendis, quas plurimas plurimorum annorum professio mihi peperit, quanti qualésve fuerint à me transacti labores, quæ susceptæ pro his finiendis vigiliæ, studia, & peregrinationes in Italiam, Galliam & Germaniam, ipsamet opera manifesta faciunt. Non mediocriter sanè auget meorum studiorum vires, quòd viderim quanti sub tali moderatore excitentur animi, robúrque nouum assumant generosiora ingenia, quæ inter tot bellorum tumultus miseræ huius tempestatis nonnihil remiserant. Ratus quòd te gubernante, sedatis ventorum turbinibus nostra Hispania diu desiderata pace & tranquillitate conquiescat, quod vt oto, exopto, ita spero, & confido. Id certò nobis pollicetur summa tua vrbanitas, & innata humanitas, qua benignè omnes excipis, & foues, tua in

ã 2 consi

consiliis prudentia, in rebus dubiis & periculosis prauidendis dexteritas; in nouis æmulorum fraudibus,& dolis retegendis ingenij tui perspicacia; in continendis in officio, & clientelà prouinciis industria; in adornandis classibus peritia;in prouidendis necessariis ad militiam sedulitas;in demerendis populorum animis facilitas; in procurandis militum stipendiis promptitudo;quæ præclarissimæ animi tui dotes Regis nostri semper Augusti animum,omniumque voluntatem & amorem conciliarunt.Quidni ego sub tanto Duce & Auspice tam bene ominoso, litterarum, litteratorumque Mœcenate ingenij mei fœtus in lucem emittam? Neque ipse opus hoc solum in publicum dabo, alia longè grauiora sub auspiciis tuis prodibunt, si laborem hunc meum grato animo admiseris. Sequentur enim septem præter duo impressa Collectaneorum volumina in vniuersum Ius Ciuile.Neque facilè dixerim,vtrùm alius quispiam inter insignes Hispaniæ nostræ scriptores tot volumina vnquam in lucem emiserit; & superstite Auctore in variis Europæ partibus intra tam breue temporis spatium alia toties recusa fuerint, & impressa. Inter tot litterarias acclamationes, & plausus, lucubrationes hæ meæ illam habere prærogatiuam meritò gloriari poterunt,quòd tuo gaudere patrocinio meruerint, si illas solita tua benignitate affeceris, ac summa tua auctoritate protexeris, tuóque fauore commendaueris, earumque me licèt indignum Auctorem ecclesiasticis meis redditibus infelici sorte destitutum, ac honore nullo miserè iacentem susceperis. VALE.

AD LECTOREM.

PRodeunt in lucem alia mea vota decisiua, & consultiua, quorum liber hic tertius numeratur: & licèt (vt ab amico accepi) sit aliquis, qui mordicus contendit mea hæc posteriora opera, nec stylo, nec methodo prioribus conuenire: vellem clariùs dixisset quænam ex meis operibus emortua sibi visa sunt: nam præterquamquòd nihil ex his, quæ edidi, absque plausu, & communi acclamatione acceptum fuerit, nouissima mea scripta sunt Collectanea in Codicis aliquos libros duobus voluminibus diuisa, & priora vota consultiua, & decisiua ab omnibus laudata, expetita vtrâq; manu, & expansis vlnis arrepta; indicio sit difficultas inueniendi illa, & immane pretium, quo æstimantur, omnibus iam exemplaribus diuenditis, neque immeritò vsurpabo de illis, quod olim Martialis de suis carminibus cecinit, Lib. 14. epigr. 194.

Sunt quidam qui me dicunt non esse poëtam,
Sed qui me vendit Bibliopola putat.

Et si quæ posteriora deteriora etiam sunt, hunc tertium votorum librum malum sydus afflauit antequam lucem aspexerit: sed non credo, amice Lector, me adeò à via, & ratione communi deflexisse, vt vltima & maturior ætas, quæ vt ille ait, semper aliquid apportat noui, *quæque rerum vsu, & experientia validior fit, in me infirmior facta fuerit, & scitum est, vt Cicero scribit,* posteriores cogitationes sapientiores esse. *Solatur me etiam hanc censuram ab eo profectam esse, qui etsi humanioribus litteris excultus videatur, non multos tamen in iure & foro profectus fecit; cùm olim ambitione potius, quàm inamœni studij amore Suadam in seueram Themidem commutauit, aut si fecit, tædio temporis malè perditi omnem memoriam subitarij illius exercitij iam abiecit. Quare prouoco ad iudicium tuum, erudite Lector, & si, quæ modò damus, aliis omnibus hucusque editis non responderint orationis perspicuitate, rerum ordine, atque dignitate, calamum deinceps deponam, emeritúsque miles rude donatus pugnas euitabo, etsi non paucas; dum vires mihi nondum emortuas reputabam, aggredi animus erat; sed reprimat ardorem meum fatumque huius operis, & alterius insimul edendi, qui inscribitur,* Selectæ Iuris Canonici interpretationes, *expectabo, antequam periculosæ aleæ manus denuo admoueam, è qua incertum lucrum, damnum autem euidens apparet. Est tamen quòd gratias huic agerem ob laudes in patriam meam Lusitaniam bonarum artium semper altricem congestas, & ob eas, quas largiter effudit in parentem meum Emmanuelem Barbosa, & insignem Petrum Barbosa, duo Iuris lumina, & in totam meam nobilem familiam, nisi vererer ne hæc adeò in speciem magnifica de industria ab eo præmissa fuisse, vt cùm ad me ventum esset, vti tantæ arboris non æqualiter fœcundum ramum traduceret. Et licèt nunquam tantum facinus animo præsumpserim, vtrum his doctißimis Heroibus doctrina, aut alia quauis re componi velim, quibus cedere, quàm antistare gloriosius duco; tamen non est ferenda animi parum candidi malignitas, quæ scorpionis more cauda blanditur, vt vertiùs feriat, nec vlla perniciosior accusatio est quàm ab eo profecta, qui laudatoris partes sumpsit, vt Tacitus ait:* Qui quò incautiùs decipiat, palàm laudat. *Non accipio quòd in me industriam, memoriam, morum suauitatem, & animi innocentiam commendat, cùm insufficientiam meam apprimè cognoscam, summè optans doctior & melior fieri, quo desiderio quatuordecim ferè annos Romæ exegi non in taberna diuersoria, sed in tota & sola domo ac satis ampla Baldi Baldelli, à quo eam per totum illud tempus non parua mercede conduxi, itaut nemo ferè æqualium meorum liberaliùs aut splendidiùs ageret, etsi censu, & patrociniis superiores: non deerat mihi Bibliotheca, etsi non instructißima, nec mole librorum grauis, studiis meis accommoda, quæ non paruo mihi constitit, & quàm plusquam ducentis Philippæis distraxi, postquam mihi in has oras reuertere animus fuit, reseruatis priùs rarioribus codicibus, quo-*

Terent. in Adelph. act. 5. scena 4.

In Philip. orat. 12.

rum non paucos mecum attuli, & alios Romæ penes amicum reliqui, vt eos, cùm commodum esset, ad me mitteret. Fateor tamen me ititasse ad Bibliopolarum tabernas, ibique libros, quibus carebam, consuluisse: neque ad Bibliopolas tantùm, sed ad alias bibliothecas, quæ studiosis Romæ ex conditione patent, inter quas eas, quæ fuerunt Stephani Gratiani apud S. Stephanum in Caco, & Angeli Rocchæ in Conuentu sancti Augustini multum frequentaui, multósque in eis dies, & menses contriui. Abbatiam, Dignitatem, Canonicatum, beneficia, & pensiones adeptus è Romana Curia in patriam reuersionem feci, & statim prosequendæ litis causa ad Madritum redij, ibique post Lusitanici Regn. mutationem cùm mihi ad illud reuertendi locus non fieret, studiis, & deuotis Curialium Confraternitatum exercitiis, necnon aliis summæ charitatis operibus me totum tradidi, ac plures alios ad eadem mecum attraxi, quæ in causa fuerunt, vt Rex noster verè Catholicus, & pius Philipus 4. *motu proprio, non ad alicuius petitionem decretum sua Regia manu subscriptum ad supremum Italiæ Consilium transmiserit tenoris sequentis, videlicet.* El Dotor Agostin Barbosa se halla en Madrid sin empleo ni commodidad de hazienda para poder viuir respeto de auerle faltado con la rebelion de Portugal quatro mil ducados de renta ecclesiastica que alli gozaua, quando sus prendas, virtudes, y letras le hazen muy digno de ambas cosas, y por esto y auer entendido que en Italia ay Iglesias vacas, cuya prouision se emplearia dignamente en este sugeto hé resuelto recommendarle al Consejo de Italia para que me le proponga en las vacantes de Obispados que al presente hubiere, o en las que adelante se offrecieren. De Zaragoça a quatro de Setiembre 1646. *Ego verò qui tantæ dignitatis indignum me reputo, qui tanto oneri humeros subiicere non audeo, approbationem ex Regio ore prolatam ad maiorem librorum meorum honorem accipiens decretum prædictum obliuioni dandum curaui, & curo, vt sic maioribus non implicatus negotiis, & mei tantùm curam agens septem præter duo impressa Collectaneorum volumina in vniuersum Ius Ciuile quamprimum in lucem edere possim. Vale, & me tui amantem redama. Madriti die 2. Ianuarij 1647.*

Approbationes Theologorum.

VOta Decisiua, & consultiua Canonica, tam secundùm ius Canonicum, quàm ciuile, de nouo, subtili stylo in hoc secundo Tomo, à perito in vtroque iure Augustino Barbosa edita, Nos infrà scripti Doctores in Theologia Almæ Facultatis Parisiensis legimus & approbauimus; in quorum fidem manuale chirographum præsenti testimônio Lugduni die Februarij nona 1647. apposuimus.

Fr. STEPHANVS MOLIN, Carmelita.
Fr. PAVLVS LOMBARD, Carmelita.

PERMISSIO.

EGo Procurator Regius in Præfectura Lugdunensi consentio, vt Liber inscriptus in Approbatione præmissa, ab Hæred. Prost, Philippo Borde, & Laurentio Arnaud, Bibliopolis Lugdunensibus excudatur, peculiari licentia ad id ipsis concessa. Datum Lugduni die decima Februarij, anno Domini quadragesimo septimo, supra millesimum sexcentesimum.

LORIN.

VIso Procuratoris Regij consensu, Ego non impedio supradictum priuilegium. Actum Lugduni eodem anno & die quo suprà.

DV SAVZEY.

SERIES
VOTORVM DECISIVORVM, & consultiuorum Canonicorum, quæ hoc tertio libro continentur.

VOTVM LXXVI. Monasteria & Conuentus Fratrum, Monialiúmque tenentur obseruare pacta, & conditiones in eorum fundationibus apposi- tas, & alibi cum illis initas, & celebratas, & quæ facta fuerint in vim præcedentium instrumentorum, non cadunt sub materia facultatiua? nec Ecclesia in hoc reperitur priuilegiata. Quòd hæc Congregatio est ecclesiastica, & coram Ecclesiastico Iudice conuenienda: & interim manutenenda in quasi possessione celebrandi festiuitates sui deuoti, & nobilis Instituti in assignatis diebus, necnon & agendi exercitia Rosarij, orationis mentalis, & disciplinæ in deputata aula. pag. 1

LXXVII. Ordinatus sacris Ordinibus per vim, & coactionem præcisam, & absulutam non recipit characterem, nec tenetur ad obseruantiam voti castitatis; si verò per vim causatiuam, seu conditionalem ordinetur, characterem recipit; sed tamen non tenetur continere, nec prohibetur contrahere matrimonium. 20

LXXVIII. Præsentatio facta de inhabili, non potest reualidari ex superueniente habilitate. Durante lite inter compræsentatos non possunt patroni aliquem in demortui locum præsentare. 37

LXXIX. Ad extinctionem census, & ad impediendum cursum vsurarum, qualiter depositum faciendum respectu preuij census, & pensionum decursarum. 39

LXXX. Oblatio & depositum vt reuelet debitorem quale? Et quid si fuit factum de pecunia, quæ de proximo erat reprobanda, seu minuenda? Et de Regia Pragmatica minorationis monetæ publicata Matriti 16. Septembris 1642. 41

LXXXI. Bona spoliorum ad Papam, & ad R. Cameram Apost. spectantia iure adiectionis gaudent etiam post perfectam venditionem priuilegiis, quibus potiuntur bona Regij fisci, *l. congruit, C. de locat. præd. ciuil. lib.* 11. loquitur de conductoribus temporalibus. 46

LXXXII. Bona Syndici Ordinis sancti Francisci nullibi sunt tacitè hypothecata pro solutione pecuniarum, quas eleemosynarum titulo collegit, & recepit à fidelibus ad subleuandas necessitates Fratrum pro tempore occurrentes: & an, & quando harum pecuniarum summę, priuilegiis depositi, & prælationis respectu aliorum creditorum gaudere possint? 49

LXXXIII. Separatio thori ex sæuitia viri quando inducatur? Copula carnalis quomodo probetur? Dispensatio obtenta à Papa non facta mentione præcedentis copulæ incestuosæ, est subreptitia. 56

LXXXIV. Fideiussor qui intercedit pro officiali, seu administratore, tenetur tantùm ad interesse, & non ad pœnam, in quam principalis debitor incidit ex sua culpa. Pœnales actiones non transeunt ad hæredes quandò lis cum defuncto non fuit contestata, nisi quatenus ad eos peruenit. 60

LXXXV. Matrimonium per Procuratorem habentem speciale mandatum ad contrahendum cum certa, & determinata persona celebratum, valet etiam post Concil. Trid. dummodo ante mandatum reuocatum fiat, etiamsi Procurator, vel alter coniux reuocationem ignoret. Plura in materia vtilissima. 62

LXXXVI. Instrumentum conditionale non habet executionem nisi purificata conditione, resoluto contractu ob defectum adimplementi, fideiussor ab obligatione liber remanet. Prorogationi consentire debet fideiussor, aliàs ei nocere non potest. 67

LXXXVII. Iuramentum secundum contra primum, an & quando sit validum? Renun-

ciatio fortunæ hæreditatis filij à matre factæ, an reuocari possit? & ex capite enormissimæ læsionis quando sit nulla. 71

LXXXVIII. Presbyteris licet in aliqua Vniuersitate ius ciuile publicè legere. Et tales doscentes, vel addiscentes fructus suarum præbendarum, non tamen distributione in absentia causa studij percipere valent. 75

LXXXIX. Abbas benedictus & perpetuus, ac titulatus in Abbatia Ordinis S. Benedicti, Prælatitio habitu incedere, & Regentiam Consilij supremi Italiæ obtinere potest. 83

XC. Priuilegij vsus, & obseruantia, ex quibus inducatur, & confirmetur? Priuilegium immunitatis à collectis, gabellis, & alcaualis concessum, de quibus intelligatur? & vtrùm comprehendat impositas post earum concessionem? 93

XCI. Pensio infanti reseruata auctoritate Apost. cum clauf. *Ex nunc prout ex tunc, cùm clericali charactere insignitus fuerit*, debetur à die suscepti Ordinis clericalis, non à die datæ Bullæ Apost. reseruationis illius. 98

XCII. In criminibus mixti fori iudex, qui præuenit per capturam rei delinquentis, cognoscit de causa, licèt alter iudex priùs verbaliter, & iudicialiter de eadem cognouisset. Laicos incarcerare potest iudex ecclesiasticus in casibus ad suam iurisdictionem spectantibus, & ad hoc carcerem & familiam armatam habere, & quid in hoc possit contraria consuetudo. Laicus punitus à iudice ecclesiastico in casibus mixti fori, an & quando iterum puniri valeat à iudice seculari? 99

XCIII. Præmia & honores benemeritis de iure debentur, & quisquis secundùm propriam virtutem remunerandus est. Officiorum, honorumque omnium Christianæ Reip. de iure capaces sunt, qui Fidem Catholicam fideliter amplectuntur, & in ea immobiles persistunt, etiamsi à Iudæis conuersis originem duxerint. Purgata suspicione tales sanguinis puritatem, & antiquam suæ gentis nobilitatem & splendorem consequuntur, habilésque & capaces efficiuntur ad omnia consequenda præmia suis meritis æquiualentia. 102

XCIV. Ex quibus verbis Matrimonium per verba de præsenti contractum censeatur; & ex quibus contracta dicantur sponsalia de futuro? 128

XCV. Prouisio facta per Episcopum in suo turno, an dicatur spectare ad suam liberam collationem? Et an, & quando Episcopus & Capitulum in suis turnis gaudere possint beneficio alternatiuæ? 131

XCVI. Subsidium an sit soluendum deductis oneribus, & redditibus census redimibilis super bonis ecclesiasticis impositi? 135

XCVII. Possessor quicumque amouendus non est à sua possessione, nisi priùs citetur & audiatur. Executor merus quando de exceptionibus oppositis cognoscere valeat, & interim in executione supersedere, & plura de obreptione & subreptione quarundam litterarum adducuntur scitu dignissima. 147

XCVIII. Fundator capellaniæ, qui vocauit ad eam Presbyterum de sua domo, genere, vel progenie, quando dicitur loqui per verba ciuilia, vel naturalia, itavt spurij & descendentes ab eis excludantur. 159

XCIX. Capitulum S. Ecclesiæ Hispalen. an participet de indultis conferendi beneficia ecclesiastica, reseruata, vel affecta concessis Eminentissimis DD. Cardinalibus, qui eidem Ecclesiæ præsunt? 169

C. Fœminæ in mares sæpè conuersæ; Hermaphroditus si in virili sexu magis præualet, ad Ordines, & ad maioratum excludentem fœminas, ac ad iudicandum, necnon ad alios actus publicos admittitur. Monialis quæ post emissam professionem in marem conuersa fuerit, statim è monasterio expellenda, & si in virili sexu magis præualeat, debet declarari professionem esse nullam, posseque virilem habitum sumere, & se pro viro gerere. 172

CI. Episcopus Regularis inter viuos tam amplè potest disponere, quàm amplè potest Episcopus secularis, qui potest donare etiam non modicè, & in prophanos vsus. Episcopus in infirmitate quando possit donare? & quando donatio tunc facta præsumatur in fraudem legis illum testari prohibentis? Et quid ad pias causas, vel ex causa remunerationis? Episcopus titularis, cedens, vel renuntians, cui acquirat, & per eius obitum quis ab intestato in eius bonis succedere valeat? 174

CII. Plura de Campanarum inuentione, & tempore fabricationis, consecratione, & effectibus, ac pulsandi vsu curiosè referuntur. Plures Campanas habere, aut solito maiores,

maiores, an & quando liceat. & quando immodicus earum sonitus prohiberi possit, non inutiliter disceptatur. 179

CIII. Plura de Cœmeteriorum antiquitate, veneratione, consecratione, pollutione, profanatione, & vsu tam in cauernis, quàm in pauimentis terræ; tam intra Vrbes, quàm extra, & qualiter in eis licitum sit domus fabricare, & tabernas institorias construere, seu locare? 189

CIV. Religio S Hieronymi gubernatur triplici genere legum, videlicet Constitutionibus, Extrauagantibus, & Rotulis. Ordinationes, seu rotuli facti à Reuerendissimo P. Generali, & Definitoribus, an expirent elapso triennio, & alia dubia circa hoc discutiuntur, & quantum durent? 199

CV. Clausula, *adhuc per obitum*, accessoriè stat ad vacationem narratam. Expresso & narrato principaliter vno modo vacationis, si fiat postea expressio de aliis, tenetur impetrãs iustificare primum modum vacationis saltem de facto. Vacatio dicitur consumpta per prouisionem expeditam in forma gratiosa. In litteris prouisionis resignatarij necessarium non est mentionem facere de reseruatione pensionis. 202

CVI. Tempus ad electionem præfixum, an & per quem prorogari possit? Possessio qualis debeat esse vt veniat manutenenda? Manutentio quando concedenda, vel nõ? 204

CVII. De beneficio etiam tenui facienda est mentio in impetratione beneficij, & non sufficit esse paratus obtentum dimittere, & de facto illud dimittat infra paucos dies, nisi aliàs beneficium obtentum fuerit in incompatibilitate cum obtinendo, quia vacat primum ipso iure. 210

CVIII. Congrua quibus Beneficiatis debeatur. Titularis debitor pensionis an satisfaciat faciendo fructuum omnium dimissionem ad effectum euitandi incursum censurarum? 223

CIX. Gratia coadiutoriæ in forma Dignum expedita, si ante narratiuæ iustificationem moriatur coadiutus, non expirat, nec Canonicatus ex isto capite vacat, sed deueniendum necessariò ad iustificationem gratiæ. Canonicatus ex quo inducatur esse Diaconalis. 228

CX. Per appositionem manus Papæ in coadiutoria Canonico concessa, quæ effectum non habuit, an remanserit Canonicatus affectus S. Sedi Apost. & vtrùm Cardinalis Ordinarius vigore indulti potuerit legitimè illum conferre, an verò ad Datariam prouisio pertineat? 230

CXI. Ex impositione oneris citandi Euangelium, vel celebrandi Missam, non arguitur annexio Ordinis sacri. Gratia dicitur perfecta in eo momento, quo signatur supplicatio, & iustificatio debet concludere ad tempus gratiæ. Ad iustificationem gratiæ coadiutoriæ sufficit iustificare narrata de tempore gratiæ, & quod coadiutus ante illud non obierit, secus si postea. 236

CXII. Beneficium esse de Iurepatronatus Regio, ex quibus probetur, vel non. 241

CXIII. Canonici obligati per seipsos Missam maiorem celebrare, vel alium dare, qui eam celebret, non possunt præcisè cogi ad suscipiendum Ordinem Presbyteralem. Beneficium non est Sacerdotale quando fundator non restrinxit onus celebrandi ad ipsummet beneficiarium tantùm. 244

CXIV. Filius naturalis quis dicatur? Matrimonium validè contrahit, qui lite pendente super validitate alterius primò contracti, illud contraxit, si primum postea nullum declaretur, etiam respectu effectuum ab ipso matrimonio prouenientium. 251

CXV. In Sede nullus permittendus est sedere in Ecclesia quando sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in ea discoopertum est. Parochus in sua Ecclesia sedere debet in scamno, non verò in sede, etiamsi ibi sanctissimum Sacramentum non sit manifestum. 254

CXVI. Blasphemus hæreticalis, qui libello famoso à se publicè fixo diris ac malè precantibus insultationibus, sacrilegaque impietate Deiparæ virginitatem lacerabat, alia intentione quàm illam lædendi, quibus debeat puniri pœnis? 256

CXVII. Immunitate Ecclesiæ gaudet qui in Ecclesia, vel Cœmeterio habet vnam partem corporis, pedem scilicet, vel manum, vel qui parietem ipsius Ecclesiæ partis exterioris tetigerit, vel in aëre Ecclesiæ correspondente permanserit, quamuis pedibus terram non tangat. In dubio immunitati Ecclesiæ fauendum, ac pro ea iudicandum. 267

CXVIII. An & quando mutuans pecuniam personæ, cui lex resistit, vel faciens contractum cum ea, teneatur curare vt pecunia in re vtili consumatur. 271

CXIX. Quæ indicia ad capturam, & torturam in causis Fidei sufficiant, & an de sociis reos interrogari possit hæretici suam culpam patefacientes, illiusque pœnitentes, an & quando ad misericordiam admittantur. 276

CXX. Pragmatica sanctio à Rege Catholico publicata super charta sigillata non comprehendit Clericos, & ecclesiasticas personas, nec in Tribunalibus ecclesiasticis possunt cum illa iudicialia & extraiudicialia acta confici. 280

CXXI. Vocati nomine collectiuo cum alio de per se vocato nomine singulari constituunt vnam vocem, & alius vocatus aliam, & dicitur habere maiorem partem qui habet vocem vocati nomine singulari concurrente vno ex vocatis nomine collectiuo. 287

CXXII. Fundatio capellaniæ in qua adest clausula, *y que la den à clerigo que no aya otro beneficio*, excludit clericum tunc temporis aliud beneficium habentem. 291

CXXIII. Electos in Episcopum, seu translatus ad aliam Ecclesiam, quando sub reatu peccati mortalis teneatur nominarioni, seu electioni de se factæ consentire, & translationem non impedire? 293

CXXIV. Vtrùm ornatus muliebris inhonestus, & profanus sit peccaminosus, ac per se & formaliter impediat receptionem Sacramentorum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ? 297

CXXV. Eminentissimi S.R.E. Cardinales non includuntur sub dispositione statuti S.Ecclesiæ Toletanæ requirentis fieri probationes super puritate sanguinis prouisi prætendentis admitti ad possessionem Dignitatis seu Canonicatus illius S.Ecclesiæ? 300

CXXVI. Ex diuersis Regnorum Castellæ, Legionis, Aragoniæ, & Valentiæ partibus pro veritate interrogatus Auctor de aliquorum dubiorum in praxi occurrentium decisionibus, breuissimè ad ea prout sequitur per litteras vt plurimum respondit. 306

CXXVII. Reuerentia paterna cum precibus, & persuasionibus an & quando matrimonij contractum rescindat? Et quid si concurrat timor amissionis lucri, & ex quibus metus præcedens censeatur purgatus? 350

CXXVIII. Alimenta filiis tam naturalibus, quàm spuriis debentur ad eorum vitam, & quando censeatur data proprietas? Filio naturali an & quando, & in qua quantitate pater relinquere possit, illeque succedere valeat? 354

CXXIX. Ætas ad contrahendum Matrimonium in masculis debet esse quatuordecim annorum, & in fœminis duodecim exacta & completa, nisi malitia illam suppleat, & quando dicatur illam supplere, & an ex aliqua vrgentissima causa in ea dispensare possit Episcopus? 355

REGEN

RECENSIO

Legum, Capitulorum, & Iurium, quæ in hac ſecunda parte Votorum Deciſiuorum referuntur, ponderantur, & declarantur.

Ex Digeſtis.

Ad municip.

L. Lucius. §. fin. *intelligitur.* pag. 46. num. 19

De alimentis & cib. leg.

Doctrina Bart. in

L. alio 9. n. 24. *declaratur.* 271. 21

De damno infecto.

L. Proculus *intelligitur.* 351. 21

Depoſiti.

L. quod priuilegium. *intelligitur.* 49. 26

L. 1. §. idem Pomponius il 1. *declaratur.* 50. 61

L. Lucius 24. *concordatur cum* l. die ſponſaliorum. §. qui pecuniam. 49. 43

L. certi condictio. §. vlt. *declaratur.* ibid. 44

De donat. inter.

L. ſed etſi 25. *declaratur.* 340. 267

De eo quod metus cauſa.

L. metum autem 9. *declaratur.* 22. 137

De exercit. act.

L. 1. §. non autem, *intelligitur.* 50. 57. & p. 271. 33. 34.

L. 1. & vlt. *minime releuant mutuantem pecuniam ad refectionem naui ab onere probandi pecuniam fuiſſe conuerſam in illa refectione.* 271. 37

De impenſ in reb. dotal.

L. neque ſtipendium, *allegatur.* 135. 32

De in rem verſo.

L. 1 *declaratur.* 50. 57

De legat.

L. ſi ex toto, *declaratur.* 94. 50

De negot. geſtis.

L. liberto 32. *intelligitur.* 271. 38

De priuil. cred.

Doctrina Bart. in

L. Antiochenſium, *declaratur.* 94. 14

Pro donato.

L. ſi vir vxori, *declaratur.* 340. 267

De publican. & vectig.

L. congruit *procedit ex ratione* l. cotem ferro. §. fin. 46. 22. 25

Gloſſ. verb. *poſſeſſores*, in l. congruit, *refertur, & ponderatur.* ibid. 21

Quibus modis pign.

L. ſicut. §. illud videamus, *declaratur.* 271. 39

Vnde vir & vxor.

L. 1. *intelligitur.* 175. 43

Ex Codice.

De Hæreticis.

L. omnes, *citatur & intelligitur.* 77. 4. & 80. 25

De locat. præd. ciuil.

L. 5. & fin. *intelligitur.* 46. 9

L. congruit, *loquitur in conductionibus temporalibus vectigalium, non in perpetuis.* 46. 20

De maleficis.

L. culpa, *citatur & intelligitur.* 76. 4. & 25

De teſtibus.

L. ſi quis teſtibus, *procedit aduerſus fiſcum* 257. 41

Ex Decretis.

10. diſt.

Cap. de capitulis, *intelligitur.* 281. 24

88. diſt.

Cap. eiiciens, *refertur.* 190. 72

1. quæſt. 3.

Cap. ex multis 9. *refertur.* ibid. 73

11. quæſt. 1.

Cap. peruenit, *exponitur.* 281. 23

12. quæſt. 1.

Cap. nulla, *explicatur.* 190. 74

17. quæſt. 4.

Cap. conſtituit, *ponderatur.* 104. 76

20. quæſt. 3.

Cap. eos, qui, *declaratur.* 84. 60

17. quæſt. 4.

Cap. conſtituit, *intelligitur.* 104. 115

Ex Decretalibus.

De appellat.

Cap. vt noſtrum, *intelligitur.* 231. 40

De cenſib.

Cap. cùm olim, *adducitur.* 139. 29

De condit. appoſ.

Cap. verùm 4. *refertur & intelligitur.* 3. 119

De

De confirmat. vtili.

Cap.1.& 2.*qualiter procedant.* 231.41

De elect.

Cap.cùm nobis,*refertur.* 206.134

De eo qui duxit in matr.

Cap.1.& c.veniens,*intelliguntur.* 251.17

Cap.penult.*exponitur.* ibid.18

De excess prælat.

Cap.nimis iniqua, *intelligitur.* 180.59

De instit.

Cap.cùm venisset,*ponderatur.* 136.87

Ne Clerici,vel Monachi.

Cap.super specula,*loquitur de Presbyteris secularibus.* 76.2.& 23

Cap.non magnopere,*adducitur.* 75.1

Eius intellectus. 76,11.21

Cap.non magnopere, & cap.fin.ne Clerici,vel Monachi *loquuntur in audientibus, seu studentibus addiscendo.* 76.10

Cap.Sacerdotibus,*declaratur.* 84.62

Cap.sed nec 4.*declaratur.* ibid.65

Cap.Clericis,§.iubemus,*declaratur.* ibid.74

De præbend.

Cap.extirpandæ, *loquitur expresse in parochialibus ratione muneris,& contracti quodammodo matrimonij inter Parochum, & Ecclesiam.* 223.10

De priuileg.

Cap.super specula , *allegatur & declaratur.* 76.3.& 24

C.cùm olim.§.præterea,*declaratur.* 175.10

Cap.patentibus,*loquitur de Oratoriis, constitutis in priuatis domibus.* 180.58

De rescriptis.

Cap.inter cæteras,*declaratur.* 159.68

De sponsalibus.

Cap.tuæ 25.cap.consultationi 28.cap. si inter 31.*cum similibus,quæ videntur in matrimonio requirere de necessitate verba à valentibus loqui in matrimonio contrahendo, loquuntur exemplificatiuè, & factum narrando.* 61.7

Cap.sicut,*intelligitur.* 71.19

Cap.si inter virum,*refertur.* 128.3

Cap.cùm in Apostolica, *refertur & declaratur.* 251.5.& 16

Cap.tua fraternitas, *refertur & intelligitur.* ibid. 12.15

De translat. Episc.

Cap.inter corporalia,*refertur,& declaratur.* 293.10,18

Ex VI. Decretalium.

De Immun.Eccles.

Cap.decet 2.*refertur.* 190.77

Cap.quamuis pactum,*non habet locum quandocumque prius filia iurasset nunquam renunciaturam se hæreditati paternæ.* 71.21

Non procedit quoties renuntians ex sua renuntiatione,seu licentia iurata ad testandum enormiter læderetur. 71.32

De Procuratoribus.

Cap.fin.*ratio decidendi.* 62.30

Vt lite pendente.

Cap.1. *habet locum in prœstimatione,& beneficiis iurispatronatus.* 37.15

Ex Clementinis.

De verb.signif.

Clem.Exiui. §.demum , *communis est omnibus Religionibus.* 199.28

Ex Extrauagantib.

Extrauag.vnic.§.ratione æris alieni , *ponderatur.* 135.1

De decimis.

§.Prælati.*ponderatur.*135.27. & 137.115

§.Et quia nonnulli,*declar.* 136.96.& 97

Vers.expensæ autem,*declaratur.*137.108

Ne Sede vacante.

Extrauag.suscepti.§.in illis,*põderat.* 135.28

De Præbendis.

Extrauag.ad Roman. §. Romani quoque, *verba referuntur.* 230.6

Non loquitur de simplici manus impositione, sed de ea,cum qua simul concurrit præexistens reseruatio generalis cum decreto irritanti ibid.7. *Qui admittãt.*ibid.8.*Eius expositio noua* ibid.13.*Nõ dicitur propriè continere reseruationem , seu affectionem clausam in corpore iuris cõmunis.* 231.42

Extrauag .vnica , de officio Custodis Ioannis XXII. *refertur.* 180,61

Huic an sit derogatum per consuetudinem generalem. ibid.61

Ex Concilio Illiberitano.

Can.34.*refertur.* 190.59

Ex Concilio Toletano VIII.

Cap.7.*intelligitur.* 20.30

Ex Concil.Trid.

Sess.25. de regularibus c.19. *quo casu loquatur.* 22.138

Sess.7. de reform.c.4. & sess 24. etiam de reform. .c. 17. *procedit in Parochialibus exigui valoris.* 159.39

Sess.21.de reform.c.7.*declaratur.* 190.88

Ex Rotis.

Decis.20.de præb.in nouis,*declar.* 221.17

Rota coram D.Coccino,*declar.* ibid.18

Ex Partitis.

L.Hispana 28 tit.7.part.1.*refertur.* 76 22

L.Hisp.50.tit.6.part 1.*intelligitur,* 281.21

L.Regia 32.tit 6.part.1.*declaratur.* 21.43

L.Regia 24.tit.32.part.3.*refertur.* 191.102

Ex nouis Recopilat.

L.2.tit.15.lib.4.*non vulgariter declar.* 180.73

L.7.tit.7.lib.5. *tribus modis limit.* 310.231

AVGVSTI

VOTORVM DECISIVORVM, ET CONSVLTIVORVM CANONICORVM,

Liber Tertius.

Toletana Congregationis sanctissimi Sacramenti.

Monasteria & Conuentus Fratrum, Monialiúmque, tenentur obseruare pacta, & conditiones in eorum fundationibus appositas, & alibi cum illis initas, & celebratas, & quæ facta fuerint in vim præcedentium instrumentorum, non cadunt sub materia facultatiua: nec Ecclesia in hoc reperitur priuilegiata. Quòd hæc Congregatio est Ecclesiastica, & coram Ecclesiastico Iudice conuenienda; & interim manutenenda in quasi possessione celebrandi festiuitates sui deuoti, & nobilis Instituti in assignatis diebus, necnon & agendi exercitia Rosarij, orationis mentalis, & disciplinę in deputata Aula.

VOTVM LXXVI.

1 *Venerabiles Eques de Gratiis quibus pactis, & conditionibus Monasterium S. Ioseph Monialium strictioris recollectionis Seraphici P. Francisci fundauit, ostenditur.*

2 *Quid in suo vltimo, quo decessit, testamento statuit, & circa hoc ordinauit.*

3 *Congregatio post mortem fundatoris quas capitulationes, & conditiones cum Monialibus statuerit.*

4 *Litis inter Congregationem, & Moniales mota causa.*

5 *Pactorum, & fidei data obseruantia in sacris litteris commendata.*

6 *Iuri naturali nihil magis conuenit, quàm pacta & conuentiones seruare.*

7 *Conscientia ius nihil a naturali deuiat.*

8 *Iustitia nulla maior est, quam pacta, & conuentiones seruare.*

9 *Viro bono non conuenit quod semel dixit postea reuocare.*

10 *Ferdinandi de Mendoza verba referuntur.*

11 *Fides est fundamentum iustitiæ.*

12 *Iniustitia est non implere fidem datam, & promissum.*

13 *Æquitas, & bona fides in contractibus seruanda.*

14 *Ratio naturalis omnes comprehendit.*

15 *Ecclesia multo magis quàm alij, iustitia, & æquitatis naturalis cultrix esse debet.*

16 *Pacta nuda de iure Canonico seruantur.*

17 *Obligatus de iure Regni manet quilibet quocumque modo se obligare voluerit.*

18 *Principes in contractibus obseruandis tanquam priuati reputantur.*

19 *Maiores qui nobis sunt, tanto minus quàm nos deficere debent.*

20 *Pactorum conditiones referuntur.*

21 *Donans potest in donatione quam fecit, apponere conditiones, & grauamina sibi beneuisa.*

22 *Rei suæ quilibet liber est moderator, & arbiter, dummodo de illa malè non disponat.*

23 *Conditiones in limine fundationis apposita magis obligant.*

24 *Fundator in limine fundationis potest apponere conditiones sibi beneuisas, etiam contra ius.*

25 *Contractus ab initio voluntarij, ex post facto fiunt necessarij.*

26 *Pœnitentia locus non est in contractibus tam nominatis, quam innominatis, postquam res desijt esse integra.*

27 *Ius per pactum parti acquisitum ei sine facto illius auferri non potest.*

28 *Priuilegium ex gratia alicui concessa non potest in alterius damnum, & præiudicium redundare.*

29 *Agens ex contractu debet priùs adimplere pro sua parte.*

30 *Contractum adimplere recusans, tenetur pati rescissionem illius, & restituere quod recepit.*

31 *Contractus est vltro citróque obligatorius.*

32 *Contractus aut in totum approbandus, vel reprobandus est.*

33 *Factum quis ratificare non potest, & non ratificare eius qualitatem.*

34 *Conuentiones in contractu apposita sunt pars illius, & ei formam imponunt.*

35 *Qui differt facere quod debet, non potest facere quod ei debetur.*

36 *Qui non facit quod debet, non recipit quod oportet.*

37 *Contractus correspectiuus si ab vna parte non impleatur, non producit obligationem contra alteram ad fauorem non implentis.*

38 *Donatione viens visus est approbare omnia in ea contenta.*

39 *Ex qua persona quis lucrum capit, eius factum probare tenetur.*

40 *Contrahens vnus actionem non habet ad rescindendum contractum ob non sequutum implementum nisi sine per viam exceptionis, aut replicationis.*

41 *Agendo potest quis precisè ob defectum implementi agi ad resessionem quando id non impletur quod dedit causam finalem contractui.*

42 *Contractus initus pro pace, & concordia inter partes conseruanda debet perpetuo seruari, nec in eo de apicibus iuris disputandum.*

43 *Pax grande bonum est.*

44 *Effectus, qui ea pace & concordia producuntur, remissiuè.*

45 *Transactio, vti remedium dirimendarum litium, est admodum fauorabilis.*

46 *Transactio etiam ex rescripto Principis instaurari non potest.*

47 *Transactio non retractatur per instrumenta nouiter reperta.*

48 *Iurgium nouum ex sopita materia non debet suscitari.*

49 *Iudices per transactionem quodcumque incidens dubium decidere debent.*

50 *Transactio habet vim sententia, qua transitum fecerat in rem iudicatam.*

51 *Via executiua competit pro contentis in transactione.*

51 *Res indicata paratam habet executionem.*

53 *Executionem paratam habet quod virtualiter in transactione percipi potest.*

54 *Transactio vbi cœpta est practicari, eius executio non suspenditur etiamsi aduersus eam restitutio petatur.*

55 *Transactionum impugnationi resistendum.*

56 *Actus iuratus semper potentius cooperatur.*

57 *Iuramentum speciale praestantes arctiori vinculo ligati videntur.*

58 *Iuramenti praestatio stringit magis, & efficaciorem reddit obligationem.*

59 *Contractibus etiam natura sua reuocabilibus, si iuramento confirmentur, non potest contraueniri.*

60 *Iuramentum operatur idem quod clausula derogatoria, & ex certa scientia.*

61 *Pœna peierantium in transactionibus, remissiuè.*

62 *Obligatio ad peccatum mort. obligans oritur ex iuramento promissorio.*

63 *Peccatum non adimplentis iuramentum tanto grauius est, quanto maior fuerit eius dignitas, Religio, & praeminentia.*

64 *Congregationis fundatio cum suis statutis, & ordinationibus confirmata per Sedem Apostol.*

65 *Graue est fidem fallere.*

66 *Ingratitudo dicitur ventus vrens, siccans fontem misericordiæ, rorem pietatis, & fluenta gratia.*

67 *Periurij crimen omni iure prohibitum.*

68 *Periurium est transgressio iuramenti.*

69 *Fundatoribus Monasteriorum, & Ecclesiarum multa conceduntur, vt eorum exemplo alij ad similia prouocentur.*

70 *Detractionis crimen est genere suo peccatum mortale.*

71 *Turpe non est mutare, sed in malo herere perniciosum.*

72 *Malum consilium est quod mutari non potest.*

73 *Bellicosus, quòd fugit in bello, artis est, non timoris.*

74 *Veritas res est solidissima, murúsque inexpugnabilis.*

75 *Veritas superat omnes astutias, & cauillationes.*

76 *Veritas calumniis oppugnata tanto clarior nebulis expulsis progreditur in lucem.*

77 *Veritas aduersus calliditates per se ipsam defenditur.*

78 *Veritatem non defendens cùm videat illam opprimi, iram Dei prouocat.*

79 *Victoria illa est magis gloriosa, vbi fuêre laboriosa certamina.*

80 *Confraternitas etiam laicorum auctoritate Ordinarij erecta ad opera pia est ecclesiastica.*

81 *Solemnitates requisita praesumuntur interueniſſe ex diuturnitate temporis.*

82 *Cognitio super aliqua materia spirituali semper pertinet ad iudicem Ecclesiasticum.*

83 *Iudex Ecclesiasticus semper est competens ad cognoscendum de rebus, qua tangunt spiritualitatem.*

84 *Controuersia inter Confraternitates etiam laicorum semper praecedentiis in processionibus semper spectant ad forum Ecclesiasticum.*

85 *Iuspatronatus eo ipso censetur acquisitum fundanti, vel dotanti, si expressè illud non reinserit.*

86 *Iuspatronatus tribus modis acquiritur.*

87 *Dos in prima fundatione assignata, in dubio sufficiens praesumitur.*

88 *Patronus ratione fundi adhuc est patronus in Ecclesia readificata.*

89 *Patronus primus ratione dotis est patronus in Ecclesia diruta & readificata.*

90 *Festiuitatum celebratio non est de praeminentiis pertinentibus ad patronos.*

91 *Processionis honor est debitus patrono.*

92 *Praeminentia secunda debita patrono consistit in iure consequendi alimenta quatenus deueniat ad inopiam.*

93 *Praeminentia tertia debita patrono est vt possit defendere Ecclesiam.*

94 *Abbatissa in electione an requiratur assensus patroni.*

95 *Solemnitates necessaria ad contractus validitatem si omittantur, tunc ex eo nec ciuilis, nec naturalis obligatio oritur.*

96 *Contractus nullus ex defectu solemnitatum iuramento non firmatur.*

67 *Contractus inualidus ex defectu solemnitatis substantialis, est inualidus in vtroque foro.*

98 *Contractus versus in vtilitatem Ecclesia adimplendus est in foro conscientia, etiamsi non adhibeantur solemnitates iure praescripta.*

99 *Minor in sibi proficuis, & beneuolis non eget alterius auctoritate.*

100 *Minor ciuiliter, & naturaliter obligatur vbi ex contractu aliàs nullo factus est locupletior.*

101 *Iuri naturali repugnat vt quis cum alterius damno bona sua augere curet.*

102 *Actus quando valet de iure gentium, licèt non sit seruata forma à iure positiuo, obligat in foro conscientia.*

103 *Soluen*

103 Soluendum est necessariò quod naturaliter debetur.
104 Contractum rescindi petentes in foro exteriori, non sunt audiendi, quin prius omnia restituant.
105 Minoris iure gaudentes si praetextu laesionis, aut metus contractum rescindere praetendant, non sunt audiendi, nisi prius accepta restituant.
106 Laesio enormissima, secundùm aliquos, contractus etiam transactionis rescissionem inducit.
107 Iuramentum non operatur vbi interuenit enormissima laesio.
108 Transactio in dubio praesumitur vtilis.
109 Visitatiom habere quis dicitur eo ipso quòd à lite discedatur.
110. Tractatus vnus tantum in alienatione rerum Ecclesiae exigitur.
111 Transactio, quae finem liti imposuit, non rescinditur praetextu laesionis, quae multum excedit dimidiam iusti pretij.
112 Contractus claudicat in pupilla & minore in eo quòd ei stare tenentur in sibi proficuis.
113 Contractus claudicare potest in Ecclesia.
114 Argumentum valet de pupillo, & minore ad Ecclesiam.
115 Ecclesia tenetur stare contractui, quando necessariae solemnitates in illo interuenerunt.
116 Contractus etiam cum Ecclesia celebratus, aut totus approbandus, aut totus repudiandus.
117 Donatio facta Ecclesiae non minus quàm facta alius, illius acceptationem requirit.
118 Ecclesiarum interest promissa seruare, aliàs enim nullus vellet cum illis contrahere.
119 Cap verum 4. de condit. appos. refertur, & intelligitur.
120 Primatio praesupponit habitum.
121 Particula conditio, quando importet pactum, siue modum in contractu.
122 Modus fauore Ecclesiae intelligitur inducere causam impulsiuam, & non finalem.
123 Quando agitur inter aequè priuilegiatos, potior est causa illius, qui agit de damno vitando.
124 Praescriptio non adquiritur ex actibus facultatiuis.
125 Actus merae facultatis nunquam praescribuntur.
116 Testator disponat, & erit lex.
127 Actus sequentes praesumuntur facti in vim tituli praecedentis ad exclusionem actus voluntarij.
128 Actus subsequens praesumitur factus secundùm formam contractus praecedentis.
119 Actus praesumitur gestus in executionem eorum, quae praecesserunt.
130 Praesumptio facultatiua excluditur ex multiplicitate actorum per continuatum temporis spatium gestorum.
131 Actus manutenibilis non adquiritur ex diuturna possessione.
132 Possessionis iure familiaritatis praesumptio excluditur ex multiplicitate actuum; & continuata possessione.
133 Contractus inter Archiepiscopum D Bernadinum de Almansa, & Moniales initus refertur.
134 Res inter alios acta alius nocere non potest.
135 Nemo dat quod non habet.
136 Res transit cum suo onere ad quemcumque vadat:
137 Legem, quam velit, imponere quis non potest in re sua, in qua alius ius habet.
138 Tertij in praeiudicium re propria abuti nemini licet.
139 Contractus à principio voluntarij, deinde fiunt necessarij.
140 Verba debent intelligi ne maneant sine effectu.
141 Verba debent aliquid operari.
142 Dictio nec, est implicatiua casus contrarij ad expressa.
143 Dictio, alia, diuersitatem à suprà expressis denotat.
144 Verba contractus iuxta mentem contrahentium interpretanda sunt.
145 Malè parta, male dilabuntur.
146 Congregatio mancipiorum sanctissimi Sacramenti sita in Ecclesi. Conuentus Monialium Equitis ac Gratiis, in qua iis occupatur
147 Moniales Regij Conuentus Discalceatarum, & Incarnationis, cum cantu celebrant diuina Officia.
148 Congregationis seruorum sanctissimi Sacramenti Magdalena deuota exercitia.
149 Congregationis Sacerdotum indignorum ministrorum Saluatoris, deuota & pia exercitia.
150 Manutentionem petens debet probare suam possessionem de tempore litis motae.
251 Actus duo possessorij sunt probandi ad obtinendam manutentionem.
152 Possessio retinetur si possessor discedat cum protestatione, vel cum animo illam retinendi.
153 Manutentio danda pro omnibus actibus, in quae illa reperiebatur possidere de tempore litis motae.
154 Possessio titulata ad obtinendam manutentionem facit, vt illa facilius concedatur.
155 Titulus multum habetur in consideratione in summarissimo possessorio.
156 Praesumptio tituli ex longaeua possessione sufficit pro obtinenda manutentione.
157 Possessor lite pendente est manutenendus.
158 Possidens non debet supersedere in sua possessione, quamuis immineret scandalum.
159 Lite pendente nihil est innouandum.
160 Possessio non acquiritur ex actu merae facultatis.
161 Possessio quando verificatur ex titulo praecedenti, sine dubio manutentio debetur.
162 Manutentio vt excludatur, debet euidenter constare materiam esse facultatiuam.
163 Manutentio non est de facili deneganda sub praetextu materiae facultatiuae.
164 Possessio acquisita dicitur in actis etiam merè facultatiuis quando praecessit prohibitio, seu contradictio cum subsequuta acquiescentia.
165 Nullitas contractus non potest impedire possessori manutentionem.
166 Possessio in alium transfertur ex quolibet contractu, & actu inutili, & nullo, nisi nullitas sit adeò clara.
167 Exceptio nullitatis non releuat ad impediendam manutentionem.
168 Exceptiones contra testes oppositae non admittuntur in summarissimo iudicio.
169 Exceptio testis quod sit interessatus, non admittitur in summarissimo possessorio.
170 Exceptio quòd, Monachus non sit admittendus in testem pro suo Monasterio, non admittitur in hoc summarissimo possessorio.
171 Manutentionis decretum pro Congregatione refertur.
172 Libellus maledicus contra Congregationis informationem editus & prohibitus.
173 Opus nullum est tam perfectum quod non vellicare malignitas possit.
174 Maledicentes, & mentientes nihil magis curant, quàm occultare quod praedicant.

175 *Religiosi debent lites,& iurgia euitare.*
176 *Declaratoria danda contra inobedientes.*
177 *Inobedientia & contumacia grauè est delictum,& deterrimi exempli.*
178 *Contemptus censuris coërcendus.*
179 *Difficilius est prouincias obtinere , quam facere.*
180 *Plus est seruasse repertum , quàm quesiisse decus.*
181 *Perfectio laudata acquiritur de custoditis.*

1. VENERABILIS Eques Iacobus de Gratiis ex Mutina vrbe Galliæ Cisalpinę ad viam Æmiliam , clara olim, & nuper Ducatûs titulo ornata,oriundus,a Gregorio XIII.in Hispaniam missus,iu oppidóque Matritensi commoratus , Moniales Ordinis Seraphici Patris Francisci ad propriam suam habitationem adduxit,in eáque Monasteriũ summæ recollectionis solita pietate fundauit,& dotauit,aliquibus deinde elapsis annis,die scilicet 9.Martij 1616.eis liberali manu donauit omnia alia sua,quę supererant, bona tã mobilia,quam immobilia, annuos redditus quadringẽtorum ducatorum, pecunias, argentea & aurea vasa , supellectilia , & ornamenta Ecclesiæ pretiosa ; cùm eo tamen pacto & conditione vt ipsę Moniales in Ecclesia sui Conuentus ædificata, vel de nouo ædificanda tenerentur locum dare,& patientiam præstare Congregationi dicti venerabilis Equitis ad perpetuò inibi celebrandas festiuitates sui nobilis & deuoti instituti , & cum alio pacto & conditione , quod si aliquando id Moniales præfatæ obseruare renuerint , eo ipso præmissa priùs certa monitione , donatio huiusmodi reuocata censeretur , bonaque donata spectarent ad illum , seu ad illos , quos in suo testamento nominatos reliquisset.

2. Sub eodem die & anno idem Venerabilis Eques de Gratiis,suo vltimo,quo decessit,testamento ordinauit,vt casu quo dictæ Moniales conditiones in donatione præfata expressas obseruare noluissent , in omnia sua bona eis,vt præfertur , donata, succederent Fratres Ordinis Prædicatorum Prouinciæ Castellæ ad effectum fundandi ex illis Collegium eiusdem Ordinis , in quo locus & commoditas Congregationi dari posset ad suas festiuitates celebrandas,ac ad Rosarij,Oratoris,mentalis,& disciplinæ exercitia agenda.

3. Post sanctissimum è vita discessum huius Venerabilis Equitis in oppido Matriti die duodecima Maij 1619. Congregatio fundatore , & Præfecto suo viduata,cum Monialibus conuentionem iniit (interueniente Superioris licentia)sub die 5. Septembris eiusdem anni , & præcipuè inter alia,vt posset in qualibet festiuitate ordinaria, vel extraordinaria celebrari facere per vnum ex suis Sacerdotibus Missam solemniter decantatam cum Diacono , & Subdiacono in Capella & Altari maiori,& exponere publicè in Altari decenter & curiosè ornato sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, penes quem Sacerdotem tota die sit clauis Sacrarij,ad effectum vt Vesperi in eodem Sacrario sanctissima Eucharistia includatur ; item vt ipsæ Moniales dare tenerentur Congregationi ad vsum & ornatum suarum festiuitatum , vestes albas , ornamenta , & alia ad earum celebrationem necessaria. Sed orta lite inter ipsam Congregationem ex vna parte , & Conuentum Monialium ex alia de & super nonnullarum conditionum obseruantia,fuit pro extinctione litis deuentum ad transactionem & concordiam de anno 1624.in qua vltra conditiones in primis contractibus , & capitulationibus oppositas , fuit concordatum , vt omnes ceteræ calendæ , quæ ex Altari multis luminariis ornato superessent,semper spectarent ad ipsas Moniales.Et quòd Congregatio in diebus celebrationis festiuitatum ad Ecclesię ianuas eleemosynas petere posset: & quòd loco Capellę Beatissimæ Virginis de Gratia designatæ pro exercitiis agendis, aulam earum expensis fabricandam Congregationi dare tenerentur , in qua dicta exercitia fieri valeant. Hæ & aliæ conuentiones per viam transactionis , & concordiæ initæ expresse per Moniales admissæ fuerunt , iurantes se illas omni tempore seruaturas , proindéque talis iuramenti relaxationem minimè petituras: præcedentibus ad contractus validitatem tribus tractatibus à iure requisitis , & Superioris licentia , cum insertione dictarum, aliarúmque conditionum, quæ ad rem,de qua agimus, non faciunt,& ideò pro breuiori expeditione omittũtur.

Iuxta formam , & tenorem transactionis huiusmodi 4.
Congregatio in suis festiuitatibus celebrandis , & in prædictis exercitiis agendis pacificè,& deuotè perseuerauit in dicta Ecclesia , & assignata aula vsque ad annum præteritum 1644. in quo me tunc Congregationis Præfecto & Patre maiori existente , dictæ Moniales, nescio quo ductu,contra pacta, & fidem datam, ac iuramenta toties repetita in eam deuenerunt resolutionem,ne Congregatio festiuitates suas amplius in sua Ecclesia celebrare, aut in ea causa celebrationis huiusmodi intrare audeat , in quo de facto Congregationem in quadragenaria sua possessione perturbare non verentes,lite iam pendente in prædictis innouare non destiterunt,& in tali resolutione pertinaciter perseuerantes,ac exemplari Congregationis patientia abutentes, mandata Superiorum ,& sententias , ac earum vigore prolatas censuras non sine multorum admiratione contempserunt ; quam ob causam compulsus , ac ratione mei officij obstrictus sum causam iúsque Congregationis defendere , quod duabus conclusionibus comprehendi me posse existimo.

CONCLVSIO I.

Abbatissa,& Moniales recollecta religiosissimi Monasterij Sancti Iosephi Venerabilis Equitis de Gratiis oppidi Matritensis,in vtroque foro, interiori & exteriori,obseruare tenentur pacta,conditiones, & grauamina ab eodem Venerabili Equite apposita in donatione , quam de omnibus suis bonis liberali manu ad fauorem dicti Conuentus fecerat , proindéque locum dare , & patientiam præstare, vt Congregatio sanctissimi Sacramenti in vim earumdem conditionum in Ecclesia eiusdem Monasterij festiuitates sui nobilis , & deuoti instituti concelebret.

PActorum & fidei datæ obseruantia in sacris lit-
teris satis commendata repetitur,& constat ex plu- 5.
ribus S.Scripturæ locis,vt Deuteron. 19. 9. *Custodite ergo verba pacti huius,& implete ea.* Psalm.77. 57. *Et auerterunt pactum quemadmodum patres eorum cõuersi sunt in arcum prauum.* Et Eccles.15.16. *Et in perpetuum fidem placitam facere.* Num.30.3. *Sed omne quod promisit,impleuit.* Et Iosue 23.15. *Sicut ergo impleuit opere quod promisit.* Idem omninò Paralip. 6. 15. Ecclesiastes 5.3. *Displicet enim ei infidelis, & stulta promissio.sed quodcumque voueris redde,multóque melius est nõ vouere,quàm post votũ promissa nõ reddere* , &c. & in mille aliis.Idem nos iura docent,& affirmant nihil iuri naturali magis cõuenire, quàm pacta & cõuentiones seruari.*l.ex empto 22.in princ.* ibi : *Nihil magis bonæ fidei congruit,quam id præstari quod inter contrahentes actum est.* ff.de actionib. empti, l. non minorem 20.C.de transact.l.si volũtate,C.de rescind.vẽdit.Surd. *cons.183.*

cons. 183.*n.*11. Mich. Reinoso *obseruat.* 57. *n.*6. quod quidem iuris naturalis præceptum in conscientia obligat, nam ius conscientiæ in nihilo à naturali deuiat, Couarr. *in cap. cum esses, num.*9. *de testam.* Menoch. *de præsumpt. lib.* . *præs.* 80. *n.*18. Burg. de Paz. *l.*3. *Tauri, num.*1416. *cum seqq.* Fontanel. *de pactis nupt. gloss.* . *p.*1. *numer.*9.12. & 13. Sanchez *de matrim. lib.*1. *disp.* 7. *num.*14. & 15. Cancer. *var. lib.*2. *cap.*1. *numer.*206. & 210.

8 Vnde dici solet nullam esse maiorem iustitiam, quàm pacta & conuentiones seruare. *l.* 1. §. *si conuenerat. ff. depositi*, in tantum quòd infamis habetur ille, qui deficit in conuentionibus, pactis, fide, & in cæteris promissis, *l. furti* 6. *l. mandati, ff. de his, qui not. infam. l. si quis maior* 41. *C. de transact.* cum aliis adductis per Escobar *de puritate & nobilit. probanda q.* . §. 5. . 10.

9 & 13. cùm viro bono non conueniat, vt quod semel dixit, postea reuocet, aut adimplere renuat, Caputaq. *decis.*190. *n.*2. *part.*1. Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 469. *n.*29.

10 Sunt ad hoc propositum notatu dignissima verba D. Ferdinandi de Mendoça *de pactis lib.* . *quæst.* 4. *n.*7.

11 ibi, *Quartò mouetur ex definitione fidei, vel promissionis, quam tradit Tullius lib.*1. *Officior. dicens quòd est fides fundamentum iustitiæ, id est dictorum, & conuentorum constantia, & veritas. Si ergo fides implementum non solum pertinet ad iustitiam, sed est ipsum iustitiæ fundamentum, vt Tullius inquit, cui omnia hominum pacta, & conuentiones nituntur, necessariò fatendum erit destructo fundamento iustitiæ, quod est fides vel promissio, destrui etiam virtutem ipsam iustitiæ. Ego enim nunquam vidi domum stantem sine fundamento. Si ergo iniustitia est non implere fidem datam, vel promissum, & restitutio tanquam in cardine in iustitiæ violatione consistit, vt diximus, qui excusare velit à peccato mortali & restituendi necessitate eum, qui non implet promissum, ipsum iustitiæ violat fundamentum*, &c.

12 Ratio omnium consistit in æquitate & bona fide, quæ in contractibus seruari debet. *ad l.* 1. *ff. de constit. pecun.* ibi, *Hoc edicto Prætor fauet naturali æquitati, qui constituta ex consensu facta custodit, quoniam graue est fidem fallere*, &c. *l.* 1. *ff. de pactis*, ibi, *Huius edicti æquitas naturalis est: quid enim tam congruum fidei humanæ, quàm ea, quæ inter eos placuerit, seruare*, &c. *l. si plus* 74. *in princ. ff. de euict.* ibi, *Placitum enim custodiendum*, &c. *l. non amplius* 84. §. 1. *ff. de legat.* ibi, *si natura debet quem iure gentium dare oportet, cuius fidem sequuti sumus*, &c. *l. bona fides ff. de action. & obligat.* & ita fides promissa ligat ac si vim iuramenti

13 habeat, *c. peruenit. in fine*, vbi gloss. *de fide instrum.* dum ait idem esse venire contra fidem promissam sicuti contra iuramentum, Francisc. de Petris *festinat. lection. lib.* 1. *c.*6. *n.*12 *ad fine*, & *lib.*2. *c.*4. *n.*4. *in fine*, Steph. Gratian. *forens. discept. tom.* 4. *c.*721. *n.*15. Carol. Marant. *resp.*52. *n.*77. & 78. *p.*1.

Quæ quidem ratio tanquam naturalis, & à iure gen-

14 tium dimanans, a quo prouenit contractus, omnes æqualiter comprehendit, & obligat, *l. omnes populi* 9. *ad fin. ff. de iustit. & iure*, ibi, *Quod verò naturalis ratio inter omnes homines constituit: id apud omnes gentes peræquè custoditur*, &c. *l. nos accusare* 11. §. *fin. vers. sed nec lex ff. de accusat.* ibi, *Sed cùm natura omnibus communis sit*, &c. *l. quod attinet* 32. *ff. de regul. iuris*, ibi, *Nam quod ad ius naturale attinet, omnes homines æquales sunt*, &c. cum similibus.

Et sic non minus comprehendit Ecclesias, monaste-

15 ria, aliaque sua loca, quàm cæteros, immò multò plus Ecclesiam, quæ multò magis quàm alij, iustitiæ & æquitatis naturalis cultrix esse debet, *c.* 1. §. *sed diuersum, tit.* 13. *de alienat. feud. lib.* 1. *in vsibus feudor.* ibi *Ecclesia enim cultrix & auctrix iustitiæ non patitur contra iu-*

stitiam aliquid fieri in se, vel in alterum, &c. *c. per tuas* 5. *vers. vbi igitur, de donat.* ibi, *Ecclesia in actibus suis fraudem non debet aliquam adhibere*, &c.

Ius enim Canonicum, quod specialius ad Ecclesias & 16
& personas Ecclesiasticas stabilitum fuisse agnoscimus, magis quàm Ciuile, æquitatem amat; vnde propter eam vult pacta etiam nuda obseruari, *c.* 1. & 2. *de pactis c.* . *vers. sed ex Canonum æquitate, de dolo & contum.* Mari. Antonin. *var. resol. lib.* . *resol.* 57. *n.*50. Molin. *de iustit. tom.* 2. *disp.* 262. *n.*16. vbi tenet promissionem etiã nudam in conscientia obligare ratione iuris naturalis. Ægid. Trullench *in exposit. Decalogi lib.* . *c.*15. *dub.* 2. Ioã. Machado *en superfecto Confessor y Cura de Almas lib.* 3. *par* . *tract.* 2. *docum.* 1. *n.* 5. vbi ait differentiã pacti nudi & vestiti solum deseruire ad exercitia versantium in scholis, cùm iam hodie ius Canonicum, quod maximè ad obligationem naturalem conscientiæ ex pactis nudis prouenientem, nullam admittit, & sic iam hodie apud Hispanos per *l.* 2 *tit.* 26. *lib.* 5. *nouæ Recop.* statutũ 17
est expressè in foro exteriori quemlibet obligatum remanere quocunque modo se obligare voluerit, sennotis iuris Ciuilis subtilitatibus, cùm hodie tam attento iure Canonico, quàm Regio, de quo suprà, omnia pacta etiam nudam actionem, & obligationem producant.

Obligationis ex contractibus initis prouenientis 18
tanta est vis, vt etiam Principes contrahentes quoad illos tanquàm priuati reputentur, & efficaciter sicut hi obligentur, Bald. *in l. qui se patris, C. vnde liberi, col. pen.* Deci. *cons.* 286. *n.* 5. vbi *n.* 7. post Bald. & Magistrum sententiarum, ita ait: *Nil mirum est quod Princeps ex sua contractu obligetur, cùm si Deus Opt. Max. contraheret, ex sua promissione constringeretur*, Beltrandi *cons.* 154. *p.* 1. *vol.* 3. Petra *de potest. Principis c.* 23. *vers. capiemus principalem dubitationem*, *n.* 53. Decian. *cons.* 25. *n.* 23. *lib.* . A Ponte *cons.* 53. *n.*6. Carol. Tapia *in l. fin. ff. de constit. Princip. p.* 2. . *n.* 2. & *decis.* 5. *n.*35.

Ex quibus omnibus iam rectè infertur in vtroque 19
foro interiori & exteriori Moniales prædictas teneri & obligatas esse seruare promissa, contractus, & capitulationes cum Venerabili Equite do Gratis initas, nec non transactionem, & concordiæ scripturas cum deuota Congregatione nostra celebratas; alias enim tenerentur omnia in vim contractuum, capitulationum, & concordiæ sibi obuenientia, restituere vnà cum fructibus medio tempore perceptis, iuxta formam earundem scripturarum; & conuentionum, peccarent enim non stare initis, in hoc præsertim grauiter, mortale est, quod probatur ex d. c. 3. cum ibi notatis, *de pactis*, in illis verbis ibi, *Aut initia pacta suam obtineant firmitatem*, ex Africano Concilio loquitur ibi Summus Pont. *Aut conuentus, si se non cohibuerit, Ecclesiasticam sentiat disciplinam*: per excommunicationis vtique sententiam, ad text. *in c.* 2. §. *fin.* vbi gloss. *verb. animarum*, *de immunit. Eccles. in* 6. . *in c. vnic.* §. *ibi ad fin. de statu Regularium lib.*6. Excommunicatio autem non nisi pro mortali infertur, cùm maior pœnarum omnium sit, quæ ab Ecclesia infligi valeant *c. nemo Episcoporum* . *erite* 39. & *c. nullus* 40. 11. *quæst.* 3. Sanch. *de Matrim. lib.* . *d.* . *n.* 20. Sayr. *in claui Regia lib.* 1. *cap.* . 28. Quare infringentem pacta mortaliter peccare resoluit Carol. Marianta *resp.* 7. *n.*13. & *resp.* 17. *n.* . 8 *par.* 1. & *resp.* . 52. *n.*72. *p.*2.

In quibus obseruandis pactis Moniales deberent magis promptas se exhibere, vt facta verbis correspondeant, & opera recollectioni non detraherent, a qua sperare poterat Congregatio iustitiæ complementum, quia quanto meliores nobis sunt, tanto minus quàm non deficere debuerant, vt aduertit S. Aug. *tract.* 110. *in Ioan. Vt nouerimus quod tanto admirabilior*

eorum iudicata sit culpa, quanto erat natura sublimior, tanto enim minus quam nos peccare debuerant, quanto meliores nobis fuerunt, &c. Et tanto maius peccatum esse cognoscitur, quanto maior, qui peccat, habetur, dicit Isid. *lib. 1. c. 18. de summo bono*, & Iuuen. *Satyr. 8.*

Omne animi vitium, inquit, tanto conspectius in se Crimen habet, quanto maior qui peccat, habetur,

& concinit non ineptè text. *in c. homo Christianus 5.* vbi glos. notabiliter, *& in cap. si Papa 6. dist. 40.* Robert. Maranta *cons. 47. n. 7.* quoniam eminentioris gradus dignitas maioris cuni criminis nota dignum efficit, arg. *tex. in c. cum quidam 12.* vbi *glos. verb. dignitate, de iureiur. cap. sicut dignum. 6. de homic.* Rodolphin. *de absoluta Principis potest. cap. 6. n. 183.* Et patet ex sequentibus.

20 Primò, quia dictus Venerabilis Eques in suo vltimo, quo decessit, testamento, & in donatione, quam Monialibus fecit, de omnibus suis bonis, & redditibus, expressam conuentionem & conditionē apposuit, vt tenerentur ipsæ Moniales absque vlla excusatione admittere in earum Ecclesia, Congregantes ad effectum celebrandi, & celebrari faciendi festiuitates deuoti sui instituti, iuxta formam Bullæ Pontificiæ confirmantis statuta dictæ Congregationis, eo scilicet pacto quòd si eædem Moniales conditiones in donatione prædicta appositas, vel earum quamlibet, non seruauerint, eo ipso amitterent fundum, Ecclesiam domum & habitationem, cæteraque bona & redditus ab eodem Venerabili Equite de Gratiis Monialibus relicta, & Patribus Prædicatoribus acquirerentur, itaque exinde sint & esse censerentur, ac de illis collegium fundare tenerentur, vt ibi locus assignaretur Congregantibus ad suas festiuitates celebrandus; quæ quidem pacta & conditiones per ipsas Moniales acceptata & iurata fuerunt, ac in vim illorum per eas capta possessio bonorum, vt est constans in facto.

21 Nec de iustitia contractus & conditionum in eo appositarum dubitari potest, quia Venerabilis Eques concedens, & donans in donatione, quam fecerat, apponere potuit conditiones & grauamina quæcunque sibi benevisa, ad *l. 1. §. conuenit. ff. depositi, & ad l. si quid*

22 *possessorem. §. sin autem, & l. sed etsi lege. §. consuluit. ff. de petit. hæred. & ad l. legem. C. de pactis*, cum similibus per me citatis *Axiom. 199. n. 3.* Et leges suis bonis dicere possunt testatores, & pacta quæcunque atque conditiones adijcere, *c. Eleutherius 30. 18. quæst. 2. glos. in c. vltima voluntas. 13. quæst. 2.* Perez de Lara *de capellan. lib. 2. cap. 12. num. 12. cum seqq.* Sanctar. *c. st. q. 66. num. 56.* Ioan. Baptista Thoro *in sum. privilegior. piarũ causar. priuil. 239.* Carol. Marant. *p. 3. resp. 20. n. 11.* Quilibet enim rei suæ liber est moderator, & arbiter, vt possit facere quidquid velit, *l. in traditionibus. ff. de pact. l. in re mandata. C. mandati*, iunctis aliis per me adductis *d. Axiom. 199. n. 1.* dummodo de bonis suis malè non disponat, quia Reip. interest ne quis re sua malè vtatur, Boër. *decis. 320. n. 12. vers. ex quo secundùm*, quem refero *d. Axiom.*

23 *199. n. 4.* Eo maximè, quia validiora fiunt grauamina & conditiones prædictæ, magisque obligant ad earum obseruantiam, cum apposita sint per Venerabilem Equitem fundatorem in limine fundationis Conuentus dictarum Monialium, iuxta decretum S. Concilij Trid. *sess. 25. de reformat. cap. 5.* ibi, *Quando igitur ex beneficiorum quorumcunque erectione, seu fundatione, aut aliis constitutionibus qualitates aliquæ requiruntur, seu certa illis onera sunt iniuncta in beneficiorum collatione, seu in quacunque alia dispositione, eis non derogetur*, &c.

24 Nam fundator in limine fundationis apponere potest conditiones sibi benevisas etiam contra ius, tuli[illegible] atura impossibiles, turpes, aut aliàs à iure impro-

batæ, Lambertin. *de iure patron. lib. 1. p. 1. art. 1. quæst. 9. à n. 32. & n. 52.* Mieres *de Maiorat. p. 1. quæst. 31. à n. 2.* Otalora *de Nobilit. p. 3. in princ. c. 7. n. 26.* Molin. *de primog. lib. 1. c. 12. n. 34. cum sequentibus*, Perez de Lara *de anniuers. & Capellan. lib. 2. c. 4. n. 2. & 10. & c. num. 31.* Escobar. *de puritate, & nobilit. probanda p. 1. quæst. 4. §. 7. num. 3. & 12. & q. 13. § 4. num. 23.* Ego *de iure Eccles. vniuersæ lib. 3. c. 15. n. 80. & 81.* Rota *in Romana Iurispatron. 31. Maij 1623. coram Card. Sacrato.*

Cùm ergo contractus, conuentiones, & conditiones 25 in eis appositæ fuerint ab vtraque parte initæ & acceptatæ, ac in executionem deductæ, ab eis non potest vna pars altera inuita recedere, quia licèt omnes contractus ab initio sint voluntarij, ex post facto fiunt necessarij. *l. sicut ab initio. C. de oblig. & act.* vbi plures citaui *in collect.* Ceuall. *commun. contra commun. quæst. 168. n. 11.* Carol. Maranta *resp. 2. n. 55. p. 1.* Rebell. *de oblig. st. iust. lib. 1. de contract. lib. quæst. 3. n. 19.* tum quia in omnibus contractibus tam nomi- 26 natis, quàm innominatis, postquam res desiit esse integra, non est locus pœnitentiæ, *l. 3. & ibi glos. verb. non actum. C. quando liceat ab empt. discedere*, Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap. 18. n. 16.* Stephan. Gratian. *discept. forens. lib. 2. c. 246. n. 15.* tum quia ius per 27 pactum parti adquisitum, ei sine facto illius auferri non potest, *l. fin. ff. de pactis, l. id quod nostrum. n. 11. ff. de reg. iuris*; tum etiam, quia iuri naturali aduersatur quòd alter cum alterius iactura locupletetur, *l. nam hoc natura 14. ff. de condict. indeb. c. locupletari, de regul. iuris* 28 *lib. 6.* tum denique, quia priuilegium & gratia aliquibus concessa nunquam tam magna esse potest, vt in alterius damnum & præiudicium redundare valeat, arg. *c. ex tenore, vers. nos attendentes, de foro comp.* ibi, *Sic summus vidui in iustitia debitores quòd aliis iniustitiam facere non debemus*, &c. cùm nec Princeps de ordinaria potestate id efficere possit. *l. 2. §. merito, & §. si quis à Principe. ff. ne quid in loco publ. fiat. l. rescripta 7. vers. nisi forte. C. de precib. Imper. offer. l. nec cum 4. C. de emancip. liber. cap. quamuis 8. de rescript. in 6.* cum latè traditis per Anton. Gabr. *commun. lib. 3. tit. de iure quæsito non tollen. concl. 1.* Ioseph. Vela *differt. 16. num. 53.*

Secundò, quia sicut qui agit ex contractu, debet 29 prius adimplere pro sua parte, aliàs repellitur exceptione non impleti contractus, *l. Iulianus. 14. §. offerri*, vbi [illegible] *ff. de action. empti, l. quæro. 58. §. inter locatorem*, vbi notat Butr. *n. 1.* & alij *ff. locati.* Itaque qui conuenitur vt contractum adimpleat, & implere recusat, tenetur pati 30 rescissionem illius, & restituere quod recepit, *l. si diuersa 44.* ibi, *Si diuersa pars contra placitum agere nititur, æquitatis ratio suadet refusa pecunia (cum & tu hoc desideras) causam ex integro agi*, &c. *l. cum proponas 19.* ibi, *Vel pacto stare, vel data restitui*, &c. *l. vbi pactũ 40.* ibi, *Aut subsequutis secundum leges accommodandus est consensus, aut pœna vna cum his, quæ data probantur, inferenda est. C. de transact. l. non solum 4. vers. igitur. C. de præd. & aliis reb. minor.* Anchar. *cons. 34. n. 3.* Marc. Anton. Natta *cons. 561. n. 1.* Molin. *de primog. lib. 4. c. 6. n. 43.* Parlador. *sesquicent. differ. 44. n. 13.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 27. n. 22. & glos. 56. n. 104.* Fontanel. *de pactis nupt. tom. 1. claus. 9. glos. vnic. p. 1. n. 50.* Valenzuel. *cons. 175. n. 47. cum sequentibus, maximè n. 49.*

Tertiò, quia contractus & conuentiones inter Mo- 31 niales ex vna parte, & Venerabilem Equitem de Gratiis ex altera initæ sub certis conditionibus, & grauaminibus; de quibus *suprà*, natura sua reciprocæ fuerunt, & vltro citroque obligatoriæ, ex regula *l. Labeo 19. vers. contractum. ff. de verb. signific.* cum traditis à *glos. ibi verb. vltro citroque*, & ab alia simili *verb.*

contractum

contractus, *in l. contractus 16. C. de fide instrum.* & *verb. contrah. nd... um, in fine, in §. conuentionales. Instit. de diui. stipulat.* & vbique communi, quam resoluunt Nicol. Mozz. *de contract. in genere art. 4. ex n.* 4 F... n. de Mendoça *de pactis lib. 1. cap. 4. num.* 29. Molin. *de Iustit. tom. 2. disp.* 252. *num.* 4. Petr. August. Morla *in emporio iuris Consilii tit. 9. in prælud. num.* 3.

32 Et consequenter sunt indiuiduæ, ita, vt in totum approbari, vel reprobari deberent, aliter enim partes non continerent, *l. cum eiusdem* 34. *§. interdum*, ibi, *Dum in nisi eum, et quem empturum, vel venditurum fuisse. ff. de adilit. edicto*, *l. cum quæratur* 16. ibi, *sed verius se putare posse tutorem eam conditionem adolescenti deferre, vt id quod gessisset tutor in contrahendis nominibus, aut in totum agnosceret, aut à toto recederet. ff. de administ. tutor. l. si quis aliam* 46 ibi, *nam non accepisset rem integram creditor nisi pro solido eius fieret. ff. de solution.* cum traditis à Tiraq. *de retract. conuent. ad finem tit.* à *n.* 3. Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis mat. p.* 3. *n.* 52. Surd. *cons.* 52. *n.* 40. & 41 vbi cum Baldo *in l. obseruare §. post hæc*

33 *n.* 6. *ff. de offic. Procons.* eleganter obseruat quòd non potest quis ratificare factum, & non ratificare eius qualitatem, quia vnus, & idem actus nõ potest à suis qualitatibus & pactionibus separari, idem *cons.* 576. *n.* 31. *lib.* 4. & *decis.* 33. *n.* 5. & 8.

34 Quod & ratione probatur, quia conuentiones in contractibus appositæ sunt pars illius, *l. fundi partem* 70 *ff. de contrah. em.* 1. & eis formam & legem imponunt quæ ab vtraque parte seruanda erit, etiamsi solam impulsiuam causam contineant, *l. iurisgentium* 7 *§. quinimo*, & *§. 5. et puta*, *vers. idem Marcellus, in fine. ff. de pact. l. legem* 10. *l. in bonæ fidei* 13. *eod. tit. l. lecta* 40 *vers. dicebam ff. de rebus cred. l. pacta conuenta* 72. *ff. de contrah. empt. l.* ... *§. si conuenerat*, & *l. Lucius* 24. *in fine. ff. depositi. l. Gaius Seius* 23. *vers. Paulus*, ibi, *cum ea conditione ancillam eraptam domino acquisitam, cum qua venisse proponeretur ff. de manum. l. contractus* 23 *vers. sed hæc ita. ff. de regul. iuris, cap. contractus* 85. *eod. tit. in* 6. & vltra DD. vbique maximè Baldum *in l. pacta conuenta, in* 2. *notab.* (quam legit sub *d. l. iurisgentium post §. adeo*) obseruat idem Bald. *in Auth. Dos data, C. de donat. ante nu... in lect. ... n.* 3 *ad fin.* vbi ponderat

35 textum dicit, quòd, qui differt facere quod debet, non potest petere quod sibi debetur; ac melius ... *n.* 9. *in ... qualiter dominus proprietate feudi priuetur, in tit. feud.* vbi quod qui non facit quod debet, non recipit

36 quod ... optimè ... hæc & alia Baldi loca referens *cons.* 11. à *n.* ... 1 *ad* 24. *vol.* 4 Dec. *cons.* 36. *n.* 2. *circa fin. vers. circa primum*, & *cons.* 464. *n.* 2. *vers. & pariter, lib.* 2. August. Berou. *cons.* 15. *num.* 14. *vol.* 3. Aym. Crauet. *cons.* 127. *n.* 4. *vers. sed si ageretur.* Marc. Anton. Natta *cons.* 59. *num.* 4. & 5. *tom.* 1. Marc. Anton. Eugen. *cons.* 12. *n.* 2 ... *lib.* 1. Roland. à Valle *cons.* 53. à *n.* 17. & 28. *vol.* 1. Franc. Becci. *cons.* 45. à *num* 6. *maximè num.* 38. *vol.* 1. Surd. *d. cons.* 52. à *n.* 28. *maximè num.* 33. Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.* 1. *lit. C. concl.* 213. *n.* 47 Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 3. *tit.* 12. *n.* 55 Achil. Pedrocha *in resp. pro resolut. contractus n.* 86. *vers. quibus respondetur*, & *n.* 78. & Leand. Galganet. *de*

37 *condit. & demonstrat. p.* 2. *tit.* 4. *quæst.* 4. *n.* 2. late Valenzuel. *cons.* 12. à *n.* 70 maximè *n.* 86 ibi, *Cum sit certum de iure quòd contractus correspectiuus sub vna parte non impleatur, non producit obligationem contra alterã in fauorem non implentis*, &c. Ioan. Alois. Ricc. *in decis. Curiæ Ar. Ep. Neapol. p.* 3. *decis.* 210 Mari. Giurba *decis.* 11 ... 10. Et tanto magis id verum est stante acceptatione facta à Monialibus in calce donationis prædictæ, in qua cum fuerit iniunctum onus, quòd deberent in Ecclesia Congregationem admittere ad suas festiuitates celebrandas, consequens fit illas teneri illud onus agnoscere, & subire, *l. qui tutelam* 28. *ff. de testam. tutel.* *l. cum ab vno* 55. *in princ.* & *l. Imperator* 72. *vers. tunc verò, ff. de legat.* 2. Surd. *de aliment. tit.* 5. *quæst.* 1. *n.* 23. & *tit.* 7. *quæst.* 60. *n.* 6. & *cons.* 143. *num* 10. Marta *de succes. legali p.* 4. *q.* 19. *art.* 1. *num.* 1. *cum seq.* quia etiam legatarius legatum agnoscere absque iniuncto eidem onere non potest, *l.* 4. & 5. *ff. de legat.* 2. Mart. *d. art.* 2. *n.* 2. & 3.

Quartò, quia Moniales in vim donationis à Venerabili Equite factæ in qua apposita erat supradicta conditio, possessionem bonorum donatorum apprehenderunt, & omnem certamque superest post finitum festiuitatem, exegerunt, & ... fuerunt omnia in dicta donatione contenta, cum suis conditionibus & pactis approbasse, ex regula text. *in l. Publia Mæuia* 26 *§. fin. in fin. ff. depositi*, *l. cum pretium C. de liber. causa*, *e. cum olim* 19. *de censib.* Alex. Raiden. *Pisan. decis.* 10. *n.* 4. *vers. præterea*. Et confirmatur ex iuris regula, qua cauetur, quòd cuiquis personam quis liceum capit, eius factum probare tenetur, *l. ex qua persona* 149. *ff. de regul. iuris.* qui enim successor emolumentorum est, ille quoque onerum successor esse debet, *l.* 1. *circa secundo, vers. sed omnes personæ C. de caduc. tollend.* Carol. Marinta *resp.* 20 *num.* 135. *p.* 1. Alias enim, iniquum foret Moniales actionem habere ad res & bona petenda virtute donationis sibi factæ, non tamen illas obligari posse per donatorem ad implementum conditionum ea appositarum, contra regulam text. *in l.* ... *§. fin. ff. mandati*, ibi, *Namque iniquum est non esse mihi actionem cum illo, sinòtirȳ illi verò fuisse, me cum esse*, &c. 38 39

Quintò, quia non solum vigore contractus, sed etiam attento iure communi tenentur Moniales ad seruandum, vel rescindendum ipsum contractum, accepta restituere in vim illius accepta: quamuis enim vnus contrahens actionem non habeat ad rescindendum contractum ob non sequitum implementum, *l. in ciuile* 12. *vers. ferè de pretio, C. de res. vend. l. ea conditione* 14. *C. de rescind. vendit.* ibi, *nec ex eo quòd emptor non satis conuentioni fecit, contractus irritus constituitur*, &c. Ioseph. Ludou. *Perus. decis.* 53. *n.* 4. *p.* 1. Surd. *cons.* 38. *n.* 8. & *cons.* 5 : *num.* 36. *vers. quia in contractibus lib.* 1. & *decis.* 180. *n.* 4. & *decis.* 210. *n.* 17. Carol. de Grassis *in tract. de except. except.* 13. *n.* 57. Fontanel. *de pactis nupt. claus.* 6. *gloss.* 1. *p.* 3. *n.* 18. Stephan. Gratian. *disscept. forensium tom.* 2. *cap.* 3 ... 7. *n.* 23. & Marchia *decis.* 159. *num.* 1. Nihilominus hoc procedit quoad præcisam contractus rescissionem ob implementi defectum, non quando per viam exceptionis, aut replicationis opponitur illi, qui ex parte sua adimplere recusat, vt in casu nostro, quòd adimpleat, aut patiatur contractus rescissionem, vt resoluunt Alex. *cons.* 105 *num.* 17. *in fine vol.* 3. Surd. *d. cons.* 52. *n.* 37. ibi, *Sed per exceptionem non implementi admittitur rescissio, vt declarant Corn.* &c. & *decis.* 220. *n.* 18. Roland. à Valle *cons.* 69. *num.* 37. *vol.* 4. Stephan. Gratian. *disscept. forens. tom.* 3. *c.* 851. *n.* 10. & 926. *n.* 3. ibi, *Nam cum in monumento fuerit promissum facere consentire Moniales, & non apparet de huiusmodi adimplemento, prout erat declarandum per implere debentem, bene iudex processit*, &c. & *cap.* 100. *n.* 25. & *in addit. ad Marchiæ decis.* 23. *n.* 2. Carol. de Grassis *d. except.* 13. *n.* 59. Fontanel. *d. n.* 18. *vers. Verùm si id faciat*, Giurba *decis.* 125. *n.* 10. 40

Maximè stante illorum resolutione, qui tenent etiam agendo posse præcisè ob defectum implementi agi ad rescissionem quando vel non impletur, quod dedit finalem causam contractui, per text. *in l.* 2. *§. fin. vers. namsi decem, ff. de donat. l.* 1. *C. de donat. quæ sub modo*, *l. cum te fundum* 6. *C. de pactis inter empt.* vbi notat gloss. *verb. contemplatione*, & *verb. conueniat in* 2. *solut.* similis gloss. magna *circa fin. vers. sed an reuocatio in l. pacta conuenta* 72. *ff. de contrah. empt.* & *gloss. vlt. in d. l. ea conditione. C. de rescind. vendit.* vtrobique communis, quam fe- 41

quuntur Berengar.Fernandez in d.l.pacta conuenta 9.p. glos.in 3.caput vers.vlt in 10.differ.sub num.97.Aym. Crauet.consil.19.n.22.p 1.& cons.246.n.2 p.2. Cephal. cons.674 n.67.vol.5.Pinel.in rub.C.de re.cend.vendit. p.1.c.2.n.39.Emman.Suarez inter communes opin.tom. 1.lib.4.tit.30.n.69.Alex.Trentacinq var. resolut. lib. 1.c.40 à n.7 Hermosil.ad Greg.Lop.l.58 glos.1.per tot.tit.5 p.5. Quod autem Moniales prætendunt contractus supradictos fuisse,& esse nullos ex defectu solemnitatum,& ex aliis rationibus mendicatis,& admodum friuolibus,quatenus tales essent,attamen obligatur ad restituendum omnia,quæ eorum virtute habuerunt, vnà cum fructibus perceptis,l.cum qui emit,in princ.l.item quod dictum est,l.Imperatores fide in diem adddit.l.is qui §.fundus.ff.quod vi,aut clam.l.fin.ff. de iure fisci. l.cum quis.ff de condict.ob causam.Franc.Crem.sing.15. si legatum soluitur,Tiraq.in l.si vnquam,verb.reuertatur n.168. Quia si titulus cuius vigore Moniales possident,ad non titulum redactus fuerit,necesse est vt bona habita vnà cum fructibus perceptis restituantur,ex tex. opt.in l.filiosam.§.contra tabulas ff.de inoff.testam.vbi omnes.Afflict.decis.2:8.& decis.240.n.1.& decis.249. Natt.cons.35.n.12.Aluar.cons.160.n.10.Mazul. cons. 169.n.4 Tomiol.decis.79.n.9.Sfort.cons.96.Burlat.cons. 73.& cons.120 Bardel.cons.39.n.7.Ploat.cons.58.n.14. Rimin.iun. cons.335.n.19. Aldouin cons.90 n. 38.& cons.5 n.37.Gutier.cons.13.n.11.& 18. Morot. cons. 58.n.8.Cephal.cons.198.n.2. Sim.de Pretis cons.206. n.29.Pereg.cons.3.n.71.vol.1.Surd.cons.14.n.16.& cons. 115.n.11.& cons.168.n.20.& cons.372.n. 21. Ozasc. Pedem.decis.160,n.10 idem Surd.decis.44 à n. 10. & decis.25.à num.21. Giurb. decis. 89 Mastrill. decis. 29.n.4.& 5.Lamberteng.de contract.in l glos. 1. n.223 Menchaq.contrau.vsufreq.lib.3. quæst 79. n. 3. Ioan.Garc.de expensæ.23.n.24.Alex.Raudens.de analog.c.57 n.209.Cumia ritu 17.n.157.cum seq.& ritu 95.n.17.Stephan.Gratian.discept.forens.c.157 n.27.& ad fructus qui percipi potuerunt, hanc obligationem extendunt Arias Top.in 512.de rei vend c.17. §.25. Mastrill.d.decis.29.n.5 Giurb.d.decis.89.sub n. 2.Pacific de Saluiano interd.insp.4 cap.1.n.47 per tex.in l. fructus 34 & in l.cum in rem 64.& in l.si hominem 78. ff.de rei vendic.

42 Sextò, quia hodie Congregatio petit executionem transactionis & concordiæ inter eam & Moniales initam ac perpetuò obseruandam,per quam fuit extincta lis olim mota inter easdem partes, cuius transactionis virtute per multos annos sub felicissima pace steterūt,ideoque talis transactio & concordia seruanda,sine eo quòd curetur de apicibus iuris,vt elegantissimè docuit Socin. iun.cons.60.n.59.cum seqq.vol.3. ibi: quando contractus fuerit initus pro pace & concordia inter partes conseruanda,debet perpetuò obseruari,neque in eo de apici-
43 bus iuris disputari debet:pro pace enim mala toleranda sunt c.1.23.q.4.c.hac quippe.5.q.6.quia pax adeò grande bonum est,vt in rebus humanis nihil gloriosius, nihil delectabilius audiri,aut concupisci, possidere soleat; veluti ex Augustino, lib.2.de ciuitate Dei, refert Alberic.in l.1.in princ.C.de caduc.tollen.Angel.in l. Imperatores.n.3 ff de pact.Abb.in c.nisi essent n. 5.& 6. de prabend.Nihil enim esse potest partibus vtilius,quàm à litibus se eximere c.4.§.1.de alienat.iudic. mutandi causa facta,iunctis his quæ eleganter ad hoc proposi-
44 tum cumulaui de officio,& potest.Episcopi,p.3.alleg.79. n.8.cum seqq.Plures namque diuini effectus producuntur ex pace & concordia,de quibus in c.1.23.q. 4.& in c.hac quip 3 q.6.l.congruentius.C.de patria potest.l. si id quod.§. si quas serui operas ff. de donat.inter virum.l. cum pater.§ dulcissimus.ff.de legat.2.Doctores in proœmio Decretal.in verb.Rex pacificus,vbi Ego à num.25. glos.in Auth.de armis,in princ.& in l.1.C de offic.Pra-

fecti Prat.Africa,Guilhelm Rub.in tract de iustit. & iniust.c.15.Martin.Laudēs.in tract.de confœder.st.Principum per tot.Chassan.in catal.gloria mundi p.5. fid. 16.Burg.de Paz in proœm. legum Tauri n.10. Roland.a Valle cons.1 n.51.vol.2.

Vnde patet transactionem onerosam causam annexam habere quòd finiendarum litium ergò introducta est,glos.verb maximum,in l.1.ff.de inoffic. glos. verb. 45 nullius,in l.fratres 10.C.de transact.Ioseph.Ludou. Perus.decis.18.n.38.Caualer.decis.407 in princ Greg.XV. decis.181.n.5.& 6.Garol.Marant.resp.38 n.2 p.1. illáque vti remedium dirimendarum litium admodum fauorabilem esse,vt resoluunt DD.in l.fratres.C.de transact.ita vt propterea in dubio semper sit iudicandum l.cum te,& l.quamuis.C.de transact.Vincent.de Franchis decis.159.n.6.ad fin.& præsumptio capi debeat quòd transactio valeat,& sustineatur,c.finem litibus,c.ve.erabilis de dolo,& contum.c.constitutus, de procurat. Roland. cons.28.n.10.lib.4.Surd.cons.451.n.18 & 19.in tantum quòd nec etiam Principis rescripto instaurari valeat nec debeat, l.causas, vel lites. C. de transact. ibi, 46 Causas,vel lites transactionibus legitimis finitas Imperiali rescripto resuscitari non oportet, &c. l. maiores l. quamuis.C.eodem tit.Bald in l.terminato in 2. opp. C.de fructib.& litium expens.Stephan.Gratian.discept. forens.c.221.n.35.Nec retractetur per instrumenta no- 47 uiter reperta. d.l.sub praetextu.C.eod.tit.si enim aliter fieret,nunquam finirentur lites,d.l.fratres 10.ibi Nullus enim erit litium finis si à transactionibus bona fide interpositis cœperit facilè discedi.Ex sopita namque materia non debet nouum iurgium suscitari,Greg.XV.de- 48 cis.540.n.2,Rot.decis.86.n.6.p.6.recentior,& ideo impedit litis ingressum,diciturque exceptio litis finitæ.cap. fide litis contest in 6.Surd.cons.451 n 16.Seraph.decis. 279.n.5.& decis.1052.n.1 Rot.decis.414.n.1.p.2.recent. & in Romana hæreditatis de Matthæis 1. Maij 1627 coram Card.Verals.maximè in præsenti casu, in quo plurimum facit obseruantia transactionis spatio viginti duorum annorum,c.contingit de transact. Rot. d. decis.86.n.8.& ipsius ratificatio,ex receptione ceræ,quæ superterat ex Altari,iuxta terminos transactionis,Bellon. cons.15.n.11.Rot.in terminis decis.136.n.5.p. 2. in posthumis Farin.alias p.4 recent.

Per quam concordiam & transactionem iudices hodie quodcunque incidens dubium decidere debent, l.si 49 quando,vbi communiter Doctores,de offic.delegati.c. cantum de testib.ibi,concordia,vel iustitia mediante decidāt, &c.c.1.de mutuis petit.ibi concordia, vel iudicio vtriusq; negatū terminetis, &c.Executiuè scilicet procedēdo,habet enim transactio vim sententiæ,quæ transitum fece- 50 rit in rem iudicatam,l.non minorem.C. de transact. ibi: Non minorem auctoritatem transactionem quam rerum iudicatarum esse recta ratione placuit, siquidem nihil ita fidei humana congruit,quam ea,quæ placuerunt custodiri,Rot.Roman.decis.11 n.16. post tract. Gallesij de Camerali obligat.& constat ex iure Regio Castellæ l 4 tit.21.lib.4.Recop.vbi omnes Regnicolæ, quos refert & sequitur Rodriguez de execut. cap. 1. art.5. num.18.

Quod autem pro contentis in transactione compe- 51 tat via executiua,est communiter receptum ex Crauet. cons.685.n.27.vers.simili modo,Roder.Xuar. ad l. post rem iudicatam,notab.8.vers. item transactio,num.5.Gutier.in rep.l.nemo potest,num.439.ff.de legat.1.Stephan. Gratian.discept.forens.c.665.n.11.Card.Caual.c.decis. 23.sub n.23 Rota in Alexandrina funeralium 13 Iulij 1630.coram bonæ mem. Merlino.Et ratio est,quia transactio,vt supra dicebamus habet vim rei iudicatæ, d. l. non minorem.Cephal.cons.210.n.71.Roland.cons.28. n. 17.lib.4.Rot.decis.414.n.2.p. 1.recent.Res autem iudicata paratam habet executionem l.si se non obtul.it. §.si 52

ex

ex conuentione, vbi Bart. Iaf. & alij *ff. de re iudic. l. si cum fam. C. de execut. rei iudic.* Rod. Xuar. *vbi supra num.* 1.

53 Et non solùm executionem paratam habet quod ex-
presse in ipsa transactione comprehensum est, sed etiã
quod virtualiter ex ea percipi potest, aut in forma iuris
interpretari, Galles. *de obligat. Cameral. quaest.* 31. *n.*
13. & ibi Zachias *à numer.* 14. Rota *deci.* 84 *à num.*
7. *& decis.* 111. *à n.* 18. post dictum tract. Rodr. *de exe-*
54 *cut. c.* 1 *art.* 4. *n.* 31. Et tanto magis dicta procedunt, &
locum habent, quia concordia & transactio cœpta est
practicari, & ea ex parte sua vsæ fuerunt Moniales, quo
casu eius executio suspendenda non est, etiamsi aduer-
sus eam restitutio petatur, Bero. *conf.* 119. *n.* 1 *lib.* 3. Bur-
sat. *conf.* 74. *n.* 23. *lib.* 1. Lancel *de attētatis c.* 18. *n.* 131.
Maximè quia transactionis causa fuit lis præcedens,
quæ re vera, & per duos ferè annos durauit inter di-
ctas Moniales ex vna parte, & Congregationem ex alia,
nam pro sustinenda concordia sufficit timor futuræ
litis, & recessus ab ea Mohedan. *decis.* 1. *de transact.*
Natt. *conf.* 365. *n.* 2. Becc. *conf* 109 *numer* 6. *&* 7 Se-
raph. *decis.* 731. *num.* 3. Gregor. XV. *decis.* 149. *numer.*
2 Et suffragatur suspicio litis. Seraph. *decis.* 6. 8 *n.* 7 Et
periculum litis, quamuis non de præsenti, Rot. *decis.*
447 *numer.* . *p.* 2. *recent.* Et sufficit aliquis timor pro-
babilis dubitationis ex futura negatione, quæ non esset
calumniosa, Natt. *conf.* 548. *num* 13. *lib.* 3. Cardin. Man-
tic *de tacit & ambig. conuent. lib.* 6. *tit.* 1. *numer.* 16.
cum seqq. Seraph. *d. deci.* 737. *numer* 5. Rot. *decis* 235.
numer. 2. *p.* 2. *diuer.* Et attenditur etiam controuersia
extraiudicialis. *l.* 1. *de transaction.* & *ibi* glos. Ruin.
conf. 226. *num.* 16 *lib.* 3. Aym. *conf.* 707. *num.* 24 *in fine*
lib 4. & procedit licet modica sit occasio dubitandi, &
prætensio etiam non iuridica, vt ex Parif. & Ofascho
censuit Rota *decis.* 348. *n.* 4. *part.* 2. *in posthum.* Farin.
aliàs *p.* 4. *recent.*

55 Ex quo Aym. Crauet. *conf.* 852 *n.* 15. meritò indi-
gnatur aduersùs iudices qui transactionum impugna-
tioni non resistunt, Paul. Parif. *conf.* 118 *n.* 15. *lib.* 1.
Seraphin *decis.* 1384. *n.* 17. *&* 18. vbi ad conseruandum
laudabilem effectum transactionis subiungit quòd si-
cut recessus à lite iudiciali transactio dicitur, ita reces-
sus à bello armato dicitur pax, & in hoc natura ipsa non
discrepant inter se pax & transactio.

56 Septimò, quia Moniales exprese iurarunt donatio-
nem Venerabilis Equitis, & capitulationes, ac transa-
ctionem & concordiam inter eas, & Congregationem
initam & celebratam, promittentes se eam omni tem-
pore seruaturas sub repetito iuramento, neque ab eo
vnquam relaxationem petituras; quæ quidem obliga-
tiones iuratæ arctiorem vim habent; semper enim po-
tentiùs cooperatur actus iuratus, *c. cum contingat, de iu-*
reiur. c quamuis pactum, de pactis lib. 6. *glof. fin. in cap.*
cum accessit, de elect. l. b 6 Cancer. *var. resolut. lib.* 1. *c.*
8. *numer.* 60. Aym. *conf.* 241 *numer.* 11. *&* 12 *& conf.*
276. *numer* 7. *&* 8 Surd. *conf* 419. *numer.* 68. *&* 69.
Mandel. Alba *conf.* 185 *num.* 26. *lib.* 3. Et iuramentum
speciale præstantes arctiori vinculo ligari videntur, vt
57 argumento *l. si non tex ff de hæred. instit & l. si verò §.*
est hodie, vers. si verò. C. de adopt. aduertit Ioan. de So-
lorzano *in suo doctissimo tract de Indiarum gubernat.*
lib. 1. *cap.* 23. *num* 48 Nam iuramentò præstatio strin-
58 git magis, & efficaciorem reddit obligationem, qua a-
lioqui, etiam eo non præstito, tenebantur, Grat. *resp* 39.
numer. 4. *lib.* 2. Seraph. *de priuileg. iuram. priuil.* 73. *&*
74. Surd. *decis.* 3. *numer.* 8 *&* 9. Sorlozan *d. tract. de In-*
diarum gubernat. lib. 3. *cap.* 6. *numer.* 62 & vbi inter-
uenit iurans, præsumitur deliberatè venire ad actum,
Carol Maranta *resp* 49 *num.* 19. *&* 20. *p.* 2. Et his con-
59 tractibus etiam natura sua reuocabilibus, si iuramento
confirmentur, contrauenire non potest, per tex. *in Auth.*
de alienat. & emphyt §. sanctissimas, coll. 9. defendit
eleganter Cephal. *conf.* 342. *numer.* 66. *vol.* 3. Surd.
conf. 419. *numer.* 68. *lib.* 3. Franc Becc *conf.* 129. *num*
33. *vol.* 2. Bald. *conf.* 161. *num* 4. *vol.* 3. adiiciens quòd iu- 60
ramentum operatur idem, quod clausula derogatoria, &
ex certa scientia, de quo Ego *in tract. de clausul. claus.* 43
num. 7. Et quoad pœnas peierantium in transactionibus 61
est expressus text. *in l. si quis maior.* 41. *C. de transact.*
vbi dicitur quòd veniens contra transactionem iuratam
infamia notatur, pœnam soluit, sibi data reddit, &
actionem perdit.

Hinc fit ex huiusmodi iuramento promissorio oriri 62
obligationem, quæ ex se obligat ad peccatum mortale
c debitum & per tot. de iureiur. Villalob. *in summ. tom.* 2.
tract. 36. *diffic.* 5 *num.* 1. Machado *en su perfecto Con-*
fessor y Cura de Almas. lib 2 *p* 3. *trat* 8 *docum.* 5 *n* 2, 63
& tanto grauius erit peccatum non adimplentis iura-
mentum, quanto maior fuerit eius dignitas, religio, &
præeminentia, iuxta textum *in cap. cum quedam de iur.*
ibi, *In Episcopis qui suum transgressi sunt iuramētum,*
est tanto grauius vindicandum, quanto maiori praemi-
nent dignitate, & eorum exemplo facilius alij poterunt
ad similia prouocari, &c. Origen. *homil.* 7 *in Genes.*
Idcirco sit vt grauius notetur in crimine qui cùm vir-
tus patris habeatur, & intuitum filiorum, nescit seruare
reuerentiam patris, &c.

Octauò quia Congregationis fundatio cum suis 64
statutis, & ordinationibus, institutionibus, ac exercitiis,
confirmata & approbata fuit per Paulum V felicis re-
cordationis in eius constitutione incip. *Ex debito mini-*
sterio, sub dat Romæ apud S. Mariam maiorem anno
Incarnationis Domin. 1612 *decimo septimo Calend.*
August., & per sanctæ mem. Vrbanum VIII. *in con-*
stit. sua incip. Rationi congruit, sub. Dat. Romæ apud
S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1623.
Idib. Augusti. Vnde contra fundationem & eius
statuta venire quis non potest, iuxta supra addu-
cta.

Hæc sunt principaliora fundamenta, quæ Congre- 65
gatio pro sua parte in hac causa adduxit, satis sufficien-
tia ad obtinendum in ea, & ad conuincendam contra-
riæ partis pertinaciam, quæ obstinato animo errori
suo semper addicta remansit, omnium consilia pertina-
citer repudians, horrendum dictu. Quis proiectæ auda-
ciæ homo fidem datam denegaret ei, qui bona non
pauca largè copioseque donauerat? quia graue est fi-
dem fallere, *l.* 1. *in princ ff. de const. t. pecun* Cum aliis
per me citatis *Axiom* 98. *numer.* 1. quibus addo Ca-
rol. Marant. *resp.* 1. *numer.* 40 *p* 1 & Cicero *in lib. offi-*
cior. ait. *Æquè enim perfidiosum & nefarium est fidem*
frangere, & socium fallere, qui se in negotio commu-
nit. & Bald. *conf.* 343. *n* 1. *lib.* 1. ita ait: *Fidem fallere*
grauibus graue est, grauioribus grauius, grauissimis &
exemplaribus viris grauissimum Quis auderet non 66
obseruare promissa in recompensationem tanti mune-
ris accepti absque incursu ingratitudinis vitij, quod di-
citur ventus vrens, siccans fontem misericordiæ, rorem
pietatis, & fluenta gratiæ, Guilielm. *in c Raynutius, de*
testament. verb. in eodem testamento 1. *numer.* 45.
Cened *ad Decretal. collect.* 57. *numer.* 3. Quis prosti-
tutę frontis homo auderet obligationem quater reperi-
tam & promissam impugnare, conculcando æquitatem
& bonam fidem, quę in his contractibus interuenire
debet, iuxta suprà adducta *numer.* 5. *cum seqq.* Quis
in tantam prorumperet audaciam vt rescissionem con-
tractus petens, nollet omnia occasione illius accepta re-
stituere, contra infrà soluenda *numer.* 40. Quis auda- 67
cius & postposita conscientia contra iuramenta quin-
quies præstita venire, illaque infringere non timeret,
propter grauissimum periurij crimen omni iure prohi-
bitum, *cap. vlt.* ibi, *scientes hoc grande scelus esse, & in*
lege,

lege,& in Prophetis, & in Euangelio prohibitum, 22.
68 *quæst*. 2 glos.*verb.deserant,post princ.in cap*. 2.*vers.sed*
licet,de sent. & re indic.lib.6. Est enim periurium trãs-
69 gressio iuramenti,glos.*verb.pro periurio,in cap.tua nos*
11. *de iureiur*. Quis tam pessimo & pernicioso exem-
plo auderet efficere vt fideles retraherentur à simili-
bus fundationibus,in iure enim multa permittuntur &
conceduntur laicis & clericis fundatoribus, vt eorum
exemplo alij ad similia fundanda prouocentur. Valenz.
cons.118.*numer*.13.*vol*.2. & subsequentes ex deuotio-
ne,affectuque erga diuinum cultum, & res sacras ex-
citentur magis,magisque incendantur,& afficiantur ad
ea,Marc.Anton.Genuens.*in praxi Neapol.c*.109. *va-*
ria dubia circa capellas numer.2.*cum seqq*. Carol.Ma-
ranta *resp*.16.*numer*.45.*p*. 1. aliàs enim si testatorum
dispositiones non obseruarentur, vtique retraherentur
fideles à piis rogandis legatis, Ecclesiisque fundandis,
construendisque,vel dotandis secundùm *glos pen* & re-
ceptam *in c.cum dilectus* 28.*de iurep* & sequutam per
Rotam *decis* 442.*numer*.5 *lib*. 3.*p*. 3.*diuers*. & *in de-*
cisione impressa apud Molfes.*ad consuet. Neapol. p*.1.
cons. 31. *numer*. 21.Aloys.Ricc.*p*. 2.*decisione* 29 Ca-
rol.Marant.*p*.1.*resp*.20.*numer*.15. & *resp*.32.*numer*.
16.vbi citat Franc. Marc.& Spin. Quis tam perniciosa
actione non timeret offendere, ac lędere non verere-
tur famam & bonam opinionẽ deuotę huius Congre-
gationis,falsò & perperam contra illius personas ma-
le loquendo, & aliquos defectus imputando, cùm es-
sent extra omnem culpam; incurreret enim detractio-
nis crimen, quod ex genere suo est peccatum mortale.
70 Less.*de Iustit.lib*. 2.*c*. 11.*dub*. 1. *numer*. 11. Diana *in*
sum.p.1.*verb.detractio pag*. 257. Sed iam detecta veri-
tate gloriosior euasit Congregationis opinio, iuxta di-
ctum Cassiodori *lib*.4.*epist*.44. *Multò maior est opinio*
purgata quàm si desinentibus querelis non fuerit impe-
tita. Quis tam promptæ audacię, & effrænatæ condi-
tionis dicere auderet contra tot iura in actis producta
& iuramento confirmata,nolo vt deinceps Congrega-
tio festiuitates suas celebret, Ecclesiam monasterij
non intret,licèt ad id obtineat sententiam,aut Superio-
ris præceptum habeat. Hic loquendi modus Christianæ
charitati multùm contrariatur,& minimè conuenit hu-
mili & sanctæ recollectioni: & quod peius est, contra-
rij in sua obstinatione perseuerantes rabiosè & furio-
sè vsque adhuc multò peiora & scandalosa proferunt
verba, nec vnquam ab incepto malo desistere volue-
runt,nam,vt dicit Magnus Nazianzenus *orat*. 150.*ad*
71 *Episcopos*. *Non turpe est mutare, sed in malo herere*
72 *perniciosum*. Et Aul. Gell. *lib*. 17. *cap*. 14. *Malum*
consilium est quod mutari non potest. Qui bellum ag-
greditur, & postea reperit inimici potentiæ resistere
73 non posse, artis est & prudentiæ fugere. *Bellicosus*
quod fugit in bello, artis est, non timoris, ait
Chrysol. *serm*. 130.

74 Videamus modò quæ obiiciant Moniales contra iu-
ra Congregationis, & quibus motæ fundamentis tan-
tam sustineant proteruiam, vt sic iustitia Congregatio-
nis elucescat,& veritas in lucem progrediatur, quæ res
75 est solidissima,innrúsque inexpugnabilis, Afflict.*decis*.
253.*numer*. 7. vbi refert illud Isidori. *O quàm magna*
est vis veritatis,quæ omnia ingenia,astutias,& cauilla-
tiones superat. Polyb. *historiar.lib*.6. *Ignis,quo pluribus*
lignis obruitur, eo magis accenditur, sicut & veritas,
quo magis oppugnatur, eo magis emicat atque illustra-
76 *tur*.Esdr.*lib*. 3.*super omnia vincit veritas*. Cæcheian.
decis.30.*numer*. 1. cum aliis,latè Carol. Marant. *resp*.
39.*num*.1.*p*.1.quia veritas oppugnata & contrita ca-
lumniis tanto clarior, nebulis expulsis progreditur in
lucem,sicut aromata, quæ magis redolent, quantò ma-
gis conteruntur,*cap.graue* 35. *quæst*. 9 glos *verb.post-*
quam, in cap. cum Ioannes,de fide instrum. Crauet.
cons.135.*n*.18.Roland.à Valle *cons*.6.*n*. 1.& *cons*. 80.
n.2.*lib*.1.& *cons*.66.*n*.1.*lib*.2. Marc.Anton. de Ama-
tis *Marchia decis*.41.*n*.6,Ludou.Zuntus *in resp.pro v-*
xore n.2 Ioan. Neuizan. *in princ.sylua nuptialis n*. 4.
cum seqq.

Nec contra veritatem valent aliquid hominum cal- 77
liditates, aduersùs quas ipsa per se ipsam defenditur,
Cicer.*in orat.in Vat*. *Tantam semper potentiam veritas*
habuit,vt nullis machinis,aut cuiusquam hominis inge-
nio,aut arte subuerti potuerit,& licèt in causis nullum
patronum,aut defensorem obtineat, tamen per se ipsam
defenditur.Et *in orat.pro Marco Cælio*. *O magna vis*
veritatis quæ contra hominum ingenia, calliditatem,
solertiam, contraque fictas omnium insidias facilè per se
ipsam defendat, &c.Ioan.Andr.*in c damnamus n*.11.*de*
summa Trinit.Florian.de S.Petro *cons*.15.*num*.11 Petr.
Greg *de Republ.lib*.17 *c* 3.*n*. 8 Menoch. *de præsumpt.*
lib.1.*præs*.31.*n*.4. Nec erroribus gestorum vitiatur,Co-
nan.*commentar.lib*.5.*c*.4 Roland.à Valle.*cons*. 4.*n*. 19.
& *cons*.32.*n*.17.*lib* 4.Ludou.Morot. *resp* 19 *n*.14. Et 78
iram Dei prouocat super se qui veritatem opprimi con-
spiciens,eam pro viribus non defendit,*c.quisquis,c.nolite*
timere.11.*quæst*.3 Dec.*cons*.151.*in princip*.Paul.de
Castro *cons*.234.*In causa appellationis.ante n*.1.*vol*.2.
Iacob Philip. Port.*cons*.162.*num*.58 Neuizan. *in sylua*
nupt.lib.5.*n*. 117.& *cons*.34 *n*.6.*cum seqq* Socin. iun.
cons 76 *n*.1.& *cons*.127.*n*.1.*lib*.1.& *cons*.41.*n*. 1.*cum*
seqq & *cons*.134.*n*.1 & 2.*lib*. 3.Ludou Zunt. *in resp.*
pro vxore n. 36 & *seqq* Videant igitur ipsæ Moniales,
videat quoque earum Adũocatus quo iure,qua conscien-
tia, & quo animo facti veritatem negant, & offuscare
intendunt,vt inde contra iustitiam aliquid obtineant,
non aduertentes quia iniustè laboribus & expensis de-
fatigetur Congregatio, & interim deuota eius exer-
citia,& solennes festiuitates omittantur, seu saltem sus-
pendantur, cum tanto animarum dispendio. Eia ergo
deuotissimi Congregantes & amantissimi Collegæ 79
mei,diabolo quærenti quem deuoret, resistite fortes in
fide,scientes eam esse magis gloriosam victoriã,vbi fue-
re laboriosa certamina,secundùm S. Ambros.*lib*.2.*Of-*
ficior.c.15.Valenz.*cons* 92.*numer*. 16. Ioan de Solor-
zan. *de Indiarum iure lib* 1. *cap*. 4. *numer*. 11. Esco-
bar. *de nobil. & puritate probanda,p*. 1.*quæst*.11.§.3.
numer. 44.

Obiectio. I.

Quòd deuota hæc Congregatio non est ecclèsiastica, nec Venerabilis Eques de Gratiis illam erexit, aut illius, seu Conuentus, aut Ecclesiæ patronus esse voluit.

Commonis omnium resolutio, de qua nullus, ex
iis quos viderim,dubitauit,tenet,quãcunque Cõ- 80
fraternitatem, seu Congregationem etiam laicorum,
auctoritate Ordinarij erectam ad opera pia,esse eccle-
siasticam, & à laicorum iurisdictione exemptam. Ita
Fusch.*de Visitat.lib*.2.*cap*.14.*numer*.3.& 5.Aluar. Va-
lasc.*cons*.105.*num*. 28.Cardos.*in praxi iudicum, verb.*
Confraternitas,Zerol.*in praxi Episcop p* 1. *eod.verbo*,
Nicol.Garc.*de benef.p*.1.*c*.5.*n*.605.Mari.Antonin.*var.*
resol.lib.1.*resol*.66.*num*.3.Gabr.Pereira *de manuRegia*
p.1.*c*.17.*n* 8. Ego *de Officio,& potest. Episcop.p*.3.*al-*
leg.75.*à numer*.25.& *de iure eccles.vniuerso lib*.2.*cap*.
11.*n*. 80. Cùm ergo in spiritualibus exercitiis se tota 81
dicasset hæc deuota Congregatio per spatium quadra-
ginta quinque annorum, ex decursu tanti temporis
præsumuntur interuenisse omnia requisita & necessa-
riæ solemnitates, vt resoluunt Roch. *de Iurepatron.*
verb.

verb. pro eo n. 19. Lotter. de re benef. lib. 2. quæst 14. n. 20.
Egò d. alleg. 70 n. 22. Rot. decis. 517. n. 3. p. 1. recent.
& ad abundantiorem cautelam fuit producta Bulla
Apost. erectionis & confirmationis, de qua supra memini
ni n. 64.

82 Et in omnẽ euentum quotiescunq; contentio versa-
tur super aliqua materia spirituali, seu celebratione di-
uinorũ Officiorũ, sẽper cognitio pertinet ad iudicẽ Ec-
clesiasticum, vt optimè resoluit Azeued l. 10 n. 26. tit. 1.
lib. 4. nouæ Recop. ibi, Secus verò si materia esset spiritua-
lis, vel annexa, vel quatenus tangeret diuinum obsequiũ
vt inquit Alex. relatus, & sequutus per Rebuff. in tract.
in quibus casibus iud sec. cogn. super Eccles. n. 81. vbi se
remittit ad Barbat. cons. 1. vol. 4. nam tunc etiamsi omnes
collegij personæ essent laicæ (casu quo ita esse posset) con-
ueniendi forent coram Ecclesiastico, prout conuenireu-
tur si tale collegium esset pium, & religiosum, & ad pia
constructum, & nulla esset profanitas ibidem mixta,
præsertim si Episcopi esset constructa, & confirmata au-
83 ctoritate, &c. Iudex enim Ecclesiasticus semper est
competens ad cognoscendum de rebus, quæ tangunt
spiritualitatem, Marant. de ordine iudic. p. 4. dist.
11. n. 8. Carol. de Grassis de effect. lib. clericat. effectu 1.
num. 100.

84 Ex quo fit vt controuersiæ inter Confraternitates
etiam laicorum super præcedentiis in processionibus
spectent ad forum ecclesiasticum ex Bulla Gregorij,
XIII. quam referunt Quarant. in sum. Bulla-
rij, verb. præcedentia, Piasec. in praxi Episcop.
p. 2. cap. num. 48. Salgado de Regia protect. p. 2. c.
9 num. 26. & 27.

85 Non obstat quòd Venerabilis Eques de Gratiis in
erectione Confraternitatis, & Monasterij Monialium.
patronatũ ipsius sibi nõ reseruauit: Quia ex fũdatione &
dotatione eo ipso sibi fuit acquisitum iuspatronatus,
cùm inibi expressè illud non remiserit, Abb cons. 59.
vol. 2 Roch de iurepatr. verb. dotauit numer. 4. & 11.
Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 11. cap. 13. numer.
335. Viuian. in praxi iurispatron. p. 1. lib. 2. cap. 1.
numer. 9. Rot. decis. 5. de iurepatron. in antiq. & decis.
167. n. 4 p. 2. diuers. & decis. 517. num. 2. p. 1. recent. &
decis. 674. num. 1. p. 2. etiam recent. Remansit namque
patronus idem Venerabilis Eques, & quia fundauit
cùm fundum dederit, vbi situm est monasterium, &
quia construxit, cùm & Ecclesiam veterem, & domum
ac habitationem Monialium, construxerit, & quia do-
tauit, cum pro dote plures annuos redditus reliquisset
eisdem Monialibus, ac pretiosa ornamenta, & supelle-
ctilia, ex quibus tribus modis, & eorum quolibet patro-
86 natus acquiritur, glos. verb. efficitur autem, in cap pia
mentis 17. quæst 4. Viuian. in d. praxi p. 1. lib. 2 cap 1.
& 2. Ego de officio. & potest. Episcopi p 3 alleg. 70 à
87 princ quæ dos in prima fundatione assignata in dubio
sufficiens præsumitur, Rota apud Viuian. post suam pra-
xim iurispatron decis. 112 n. 7.

Nec obstat quòd ipsæ Moniales patronatum Eccle-
88 siæ & Monasterij paucis abhinc annis pro certa pecunia-
rum summa pretio appretiato vendiderunt D Bernardi-
no de Almansa S. Dominici Archiepiscopo in Indiis
occidentalibus, quia respondetur Moniales hac asserta
venditione Confraternitati tempore & iure priori præ-
iudicare non potuisse, nec ipsi Venerabili Equiti quoad
grauamina & conditiones, quibus bona sua, redditus,
Ecclesiam, & domum, ac fundum Monialibus donaue-
rat: Et nihil refert quòd ex pecuniis per dictum D. Ar-
chiepiscopum persolutis alia Ecclesia noua fuerit con-
structa; quia vel constructa & fundata fuit in antiquo
solo vbi erat prima, quæ destructa fuerat, & adhuc ex
fundi collatione remanet patronus: vel in alio loco, &
alieno solo, & nihilominus ratione dotis primus patro-
nus semper remanet patronus, ita Lambert. de iurepa-
tron. lib. 1. p 1. quæst. 6. princ. art. 4. num. 13. p. 4 ibi,
Ego circa illum articulum multum dubito an procedat
conclusio glossæ, & Doctorum in d. c. 3. volunt enim pri-
mum patronum ratione dotis adhuc esse patronum in Ec-
clesia readificata, & eadem ratione fundi si super eo
fundo Ecclesia reædificetur. &c. & in num. 16 ibi, Ad-
uerte tamen quòd si vnus esset qui construxisset, fun as-
see, vel dotasset Ecclesiam, qua in totum destrueretur, tũc
licèt non remaneret patronus ex constructione, remane-
bit tamen ex fundi collatione, & dotatione, &c. Viuian.
d. p. 1 lib. 2 c 4. n. 7. & 8. ibi, Primus patronus ratione do- 89
tis est patronus in Ecclesia diruta, & readificata, & si su-
per antiquo fundo sit readificata, patronus antiquus, qui
dedit fundum, erit adhuc patronus. &c.

Et quicquid sit, Congregatio hodie non contendit 90
super patronatu, sed super celebratione festiuitatum, quas
abhinc quadraginta annis solita est celebrare in Altari &
Capella maiori Ecclesiæ dicti Conuentus, iuxta tenorem
dictarum Bullarum Apost. de quibus supra memini n.
64 Vnde fit quòd nullus siue verus, siue falsus patronus
possit celebrationem harum festiuitatum impedire, cum
illæ non sint de præeminentiis pertinentibus ad patro-
nos, vt censuit Rota coram Card. Caualerio decis. 21.
in vna can a Calagurritana Monasterij sanctæ Crucis
de Victoria, in qua ad instantiam Monialium il-
lius Conuentus fuit resolutum patrono tres tantùm
præeminentias competere, de quibus in d. decis. cuius
verba referam.

Primò dictum fuit competere honorem processionis, 91
quem honorem Domini intelligebant respectu sessionum,
vt etiam patronus in Ecclesia præferatur cæteris laicis,
Abb in d. c. nobis, n. 5 in fine vers. item debetur honor, de
iurepatr. Roch. in eod. tract. in verb. honorifi cum n. 99. &
& respectu aliorum actuum qui in Ecclesia fiunt, vt in
danda pace, thurificatione, & aliis similibus. Lambert.
lib. 1. quæst. princ. n. 11. Secunda præeminentia debita
patrono consistit in iure consequendi alimenta quatenus
deueniat ad inopiam, d. c. nobis, vbi Abb. n. 5 Lambert. d.
lib. 3 q 3. Hoc autem Domini intelligebant extractis 92
prius expẽsis necessariis pro Ecclesia, vt per Abb. ibidẽ
n. 6 & quando patronus summa laborat egestate, Surd.
de alimen. tit. 1. q. 54. n. 15 cum seqq. Tertia est præemi- 93
nentia vt possit defendere Ecclesiam, & denuntiare per-
sonas dilapidantes eius bona, vt dicit idem Abb. num. 7. 94
Quarta est, vt facta electione Abbatissæ requiratur as-
sensus patroni, vt colligitur ex d. c. c. nobis. vbi Anchar.
n. 8. Roch. in verb. in Ecclesia sub n. 7. vers. & vnus ef-
fectus. Verum hoc intelligitur ex honestate solum, vt ap-
paret ex verbis textus, ibi, honestius, &c. Et ideo non
potest patronus petere cassationem electionis præcedentis,
vt per Ioan. Andr. & Anchar. n. 10. & facit textus in
cap sacrosancta, in fine, de elect. Et hæ sũt præeminentiæ
quas Rota censet in casu proposito deberi patrono huius
Ecclesiæ.

Obiectio II.

*Quòd Moniales per vim & metum compulsæ ad tran-
sactionem, & concordiam deuenerant, absque debitis
solemnitatibus à iure requisitis.*

PRæsupponit pars aduersa, obligationem ex transa- 95
ctione resultantem, ex defectu solemnitatis fuisse &
esse nullam, proindeque ad nihilum deseruire; vbi enim
ob publicam vtilitatem lex resistit contractui eum irri-
tando, nisi quibusdam solemnitatibus adhibitis, tunc
nec ciuilis, nec naturalis ex eo oritur obligatio si negli-
gantur dictæ solemnitates, l. cum lex 46. ff. de fideiussor.
resoluunt Cou. in reg. peccatum p. 2. §. 3. num. 11. & in
cap.

cap.quamuis pactum p.2.§.4.num.6.& 7.de pact.lib. 6. Fr.Einman.in sum.p.2.c.40.sub. num.1. circa fin.Lessi. de Iustit.lib.2.c.17.dub. 7.subn.num.56.& dub.8. num. 61.Franc.Molin.de ritu nupt.compar.19.ex numer.Stephan.Gratian.discept.forens.tom.4.c.647.n.1.& cap. 613 num.65 & 66.Fontanel.de pactis nupt.glos.7.p. 1.num.57.Trulench. in Decalog.lib.7.c.18.dub.5.sub
96 num. 8. Nec huiusmodi contractus iuramento firmatur,Franc. Molin.de comp.19.n.68.cum seqq. Stephan. Gratian. Marchia decis.102.n.11.Cancer.var.resolut. lib.1.resol.7 numer.141. & lib.2.c.1.num. 13. Roder.
97 Xuar.in tit.de las arrhas n. 24. & 25.Ratio est, quia quotiescunque contractus ex defectu alicuius solemnitatis substantialis inualidus est in foro exteriori, inualidus quoque erit in foro conscientię, Menoch. de præsumpt.lib.1.præs.80.ex num.36.Lessi.d.lib.2.c.19.dub. 3.n.35.Azon.institut.moral.p.3.lib.6. c. 9 Trullench. d.lib.7.c.18.dub.8 n.3.& c. 18.dub. 3.n.8. Antonin. Diana Moral.resolut.p.1.tract. 8. de contract.lib.resol. 75.in fine.
98 Sed respondetur totum id fundari in falso præsupposito,cùm in transactionis & concordiæ scripturis abunde interuenerint solemnitates requisitæ, hoc est, Superiorum licentiæ cum insertione capitulationum,& tres tractatus, vt ex illius constat inspectione, item in ea Moniales fatentur,& Superiores earum asserunt prędictam transactionem illis fuisse & esse vtilissimã, quo casu,vbi scilicet contractus versus est in vtilitatem Ecclesiæ, quidquid in eo promittitur, in foro conscientiæ adimpleri debet,etiamsi non adhibeantur solemnitates iure præscriptæ,secundùm Rebuff.tract.de rebus Eccles.non alien.num.14 Hieron.Gabr.cons. 71. num 11. cum seqq.lib. 1. Fabian. de Monte de empt. & vendit. quæst.5.num. 11. Capic.decis.16.num. 4.Menoch.cons. 561.num.8.vol.6.Mascard.de probat. concl.75.num.7. cum seqq.Filliuc.tract.34.c.7.quæst.6.Ego de officio, & potest.Episcop.p.3.alleg.95.num.25 in fine;quia etiam
99 minor in sibi proficuis, & beneuolis, non eget alterius auctoritate.l.1.C.de auctor.præst. Instit. de tutel. & Instit. de auctorit. tut. Mandos.in tract.de minori ætate,quæst.30 Flamin.Paris.de resignat.benef. lib.4 quæst. 9.numer.53.& eo ipso quòd donatio cum solemnitate fit,præsumitur vtilis Ecclesiæ.Card.Mantic decis.101 Gregor. X V. decis. 243 vbi Adden. numer. 4. Rota apud Posti. in fine sui tract. de manut. decis. 333. numer. 7.
100 Deinde negari non potest Moniales ex vltima donatione Venerabilis Equitis de Gratiis effectas fuisse locupletiores, cùm vigore illius, redditus annuos quadringentorum ducatorum, & alia bona obtinuissent, & ideo in foro conscientiæ eas teneri adimplere conditiones, & grauamina, ob quæ ea donatio facta fuit, nemo est qui dubitet; sic etiam minor ciuiliter, & naturaliter obligatur, vbi ex contractu alias nullo factus est locupletior, l. fin. C. de vsucap. pro empt. l. prædiorum C. de præd.minor Cancer. var.lib. 2.resol.1. n.
101 112. Iuri enim naturali repugnat, vt quis cum alterius damno bona sua augere curet, vt eleganter aduertit Cicer lib.2. Offic.ibi, Detrahere aliquid alteri,& homini cum alterius incommodo sua augere commoda, non minus contra naturam videtur, quam mors, quàm dolor,& reliqua, quæ possunt aut corpori accidere,aut rebus externis;refert D.Ioan.de Solorzan.in tract.de In-
102 diarum gubernat.tom.2.lib.1.c.2.num 16. Facit doctrina Innocentij in c.quia propter, de elect. & in c qui celebrat, de clerico excom. minist. resoluentis quòd quando actus valet de iure gentium,licèt non sit seruata forma à iure positiuo, obligat in foro conscientiæ, quem sequitur Panorm. in c.1.in fine,de restit. in integ.& Ioan. Valer.de different. inter vtrumque forum.

in prælud.n. 24.cum seqq. Necessariò enim soluendum est,quod naturaliter debetur, Bart.in eo stit. Ad reprimendum, verb. denunciatio.num.90. Ceu in c. cùm esses,n.6 de testament. 103
Vnde fit Moniales nullitatem allegantes, aut per viam restitutionis petentes contractum rescindi, nullo modo esse audiendas in foro exteriori, quin priùs omnia restituant,quæ virtute talis contractus ad eas peruenerūt:vt in minore probant tex.in l.quod si minor.§. restitutio.ff.de minorib.& in l.cùm te fun.dum. C.de pact. & in l.1.C.de reput.quæ fiunt in iudic.restit. in integ. Molin.de primog.lib.4.c.9.n.43. Giurba decis. 103.n. 10.Rot.decis.440.n.1.p.1.diuers.& in alio quocunque iure minoris gaudente,qui prætextu læsionis, aut metus, vel quauis ex causa aliquem contractum rescindere prætendit,resoluunt Afflict.decis.230.n.4.& 5. Surd. cons.34.n.24.& cons.181.n.47.Menoch.cons.644 n.1. Giurba d.decis.103 n.5.Gonzal.ad reg. 8. Cancel. glos. 27.n.22.& glos.56 n.104 & 105. 104 105

Obiectio. III.

Quòd Moniales ex transactione, & concordia enormiter, seu enormissimè læsæ fuerunt.

Hæc obiectio fundatur in quorundam sententia, qui videntur asserere læsionem enormissimam contractus etiã transactionis rescissionem inducere, de qua disputant Roder. Xuar.alleg.22.Matiens.in analogo Relator.p.3.c.20 à n.3.& in l.2 glos.8.n.36.tit. 11. lib.5 Recop.vbi Azeued.n.27.Burg.de Paz cons.19.à n. 11.Maurit.de restit. in integrum c.211. Guttier.de iuram.confirmat.p.3.c.2.n.24.& lib.2.practic.quæst.141. n.4.Molin.de primogen.lib.4.c.9.n.33.alt.Molin.Theolog.de Iust.disp 556.n. 20. Surd cons. 451.n. 9.Menchaq.controu.vsufreq.c.61. num. 10. Cenall. commun. contra commun.quæst. 72.à num.1. Fontanel. de pactis nupt.claus.4.glos.9.p.5.à n.202. 106
Et hinc nonnullorum aliqui affirmant iuramentum non operari vbi interuenit enormissima læsio, Bum. cons.25.n.3.& cons.21.n. 12. vtpote,quia tollit illa vires iuramenti,ita vt necessaria non sit absolutio, Hieron.Gabr.cons.9.n. 2.vol.1.Paul.Galerat. de renunciat. cent.2.casu102.n.25.quos refero in votis decisiuis Canon.lib.2 voto 62.n.16. 107
In facto & in iure à veritate prorsus aliena est hæc læsionis enormissimæ enarratio;in facto, quia illa nullibi iustificatur,nec in processu de ea articulum,aut probationem aliquam fecerunt Moniales,aut ex alia parte constat,aut constare potest eam interuenisse in contractu transactionis,quam Moniales ipsę cum Congregatione celebrarunt; nam cùm ibidem Moniales se obligauerint ad præstandam patientiam, vt Congregatio celebraret in Ecclesia Conuentus festiuitatẽ nobilis sui Instituti per Sedem Apost. approbati; in vim præcedentium aliarum obligationum in anterioribus capitulationibus initarum, pro quibus Venerabilis ipse Eques de Gratiis res suas, bona, redditus annuos, & pretiosa supellectilia Conuentui dedicaverat, illique liberalem de omnibus donationem fecerat, non est tanti æstimanda hæc patientia, aut festiuitatum huiusmodi celebratio ad solius Congregationis expensas facienda,vt ex ea dicantur Moniales enormissimè læsæ, non ostendentes in quo consistat hoc damnum, immo venientes contra propriam confessionem in tractatibus eiusdem met transactionis factam,quòd scilicet esset vtilis, & facientes contra iudicium Superioris licentiam ad transigendum concedentis, & in ea asserentis declarationes, & conditiones in dicta transactione insertas 108

insertas videre vtiles,& conuenientes, & redundare in spiritualem animarum salutem, & licèt tam euidenter de hac vtilitate constare non posset, vt plenè & concludenter per supradicta constat, in dubio transactio
109 præsumenda erat vtilis, arg. l. 1. C. de pactis, & l. si ex. C. de vsur. vbi dicitur, satis lucrari, qui à litibus eximitur, Roland. cons. 15. num. 51. vol. 1. Becc. cons. 176. num. 28. vol. 1. Alex. cons. 226. num. 12. lib. 2. ibi, *Eo ipso quòd à lite discedatur, dicitur quis habere commodum, & vtilitatem ex actu per quem disceditur*, &c. Rot. decis. 86. n. 20. cum seqq. p. 6. recent.

110 Parum refert dicere quòd tres tractatus in transactione interuenientes vno die facti fuerunt, quia nullibi reperitur in iure cautum quòd tribus distinctis diebus interuenire debeant, immò vnus tantùm in alienatione rerum Ecclesiæ exigitur & sufficit, cap. sine exceptione 12. quæst. 2. ibi, *Et cum totius Cleri tractatu, & consensu*, &c. vbi dixi in collect. n. 3. Cou. lib. 1. var. cap. 17. n. 1. Bonacin. var. tractat. tit. de alienat. bonor. Eccles. disp. 2. quæst. vnica, puncto 4. n. 1. Ego in votis decis. Canon. lib. 1. voto 30. n. 12. Et quicquid sit non stamus in contractu alienationis bonorum monasterij, nec in noua obligatione facienda, sed in antiqua præstandi patientiam ad celebrationem festiuitatum priùs in aliis præcedentibus contractibus, & donatione vltima imposita, & modò repetita.

115 Et quicquid sit, verius & certius est transactionem, quæ finem liti, vt in casu nostro, imposuit, non rescindi prætextu læsionis, quæ multum excedit dimidiam iusti pretij. Ita Cuman. Alex. & Ias. in l. si quis cùm aliter. ff. de verbor. signif. Dec. cons. 216. num. 33. Grat. cons. 18. num. 9. vol. 1. Ludou. Gom. in reg. de annali possessore quæst. 2. Gail. lib. 2. obseru. 70. num. 9. Padil. in l. 1. n. 23. C. de rescind. vendit. Menoch. cons. 401. n. 559. Ludou. Schrader. cons. 1. num. 466. vol. 1. Peregr. cons. 101. n. 41. vol. 4. optimè Anton. Fab. de errorib. pragmat. errore 10. fol. mihi 209. num. 3. ibi, *Ille nunc error nobis refellendus est, qui mihi omnium maximus videtur, quod etiam transactionem ex causa immodica transactionis rescindi posse arbitrantur. Quo quid dici potest non dicam absurdius, sed toti etiam Reip. perniciosius? Nam si Reip. interest lites, quæ in dies ferè singulos innumeræ emergunt, aut iudicato, aut transactione finiri, finitas autem bona fide, id est, non vi, non dolo nunquam restaurari, quemadmodum tot iuris locis scriptum est. Quis erit, obsecro, litium finis, si ex causa immodicæ læsionis transactiones rescindi concedatur. Et verò si Pandectarum tui inspicias, constat non potuisse transactionem rescindi prætextu læsionis, nec si ad quadruplum vsque læsio interuenisset. l. Lucius 78. §. vlt. ff. ad S. C. Trebell.* &c. Et paulo inferiùs, n. 7. in fine. ibi, *Comparatur auctoritas transactionis cum auctoritate rei iudicatæ, vt intelligamus non minorem auctoritatem esse transactionum quàm rerum iudicatarum, quod his ipsis verbis expressum est in l. non minorem 20. C. de transact. imò maiorem esse transactionum scripsit* Harmenop. lib. 1. tit. 10. *Atqui constat sententiam rescindi non posse prætextu quãtacumque læsionis, l. vlt. toto tit. C. sententiam rescindi non posse*, &c. & iterum de eode 8. errore 10. num 10. fol. 111. Et nuncupatim de læsione enormissima. Rot. decis. 102. num. 2. p. 1. diuers. & decis. 239. n. 4. p. 2. in posthum. Farin. aliàs p. 4. recent. & decis. 552. n. 2. d. p. 4. recent. vbi quòd læsio debet esse enormissima in magno excessu, & vltra dimidiam, & allegat Corneum, Deci. Cagnol. Odd. Mantic. & Puteum, ibi, *vt propterea nec dari possit, de læsione, quæ tamen probanda esset enormissima*, &c. l. Hisp. 34. tit. 14. part. 5. ibi, *E perende dezimos que la auenencia è el pleito que asi fuesse fecho, que deue ser guardado tambien por la vna parte, como por la otra, e quanto quier que montasse aquella parte que quitusse al demandador no la podera despues demandar*, &c. iuxta interpretationem Gregorij Lopez ibi, in verb. quanto quier, sic dicens *Tene ergo menti istã legem partitarum, quæ tollit dictas opiniones, imò & vide ista lex quòd etiamsi sit enormissima læsio in transactione non rescinditur, cum dicit, quacunque seu quantacunque sit pars*, &c.

Obiectio. IV.

Quòd Ecclesia contractui stare tenetur in sibi proficuis & vtilibus, non verò in damnosis.

Sicut in pupillo & minore claudicat contractus, in 112
hoc quòd ei stare tenentur in sibi proficuis, & vtilibus tantùm l. si id quod 7. §. fin. ff. de rescind. vendit. l. Iulianus 13. §. sed & si quis minorem, iuncto §. præcedenti, & §. si quis à pupillo. ff. de action. empti, plura refert Card. Pereira in l. si curatorem, verb. cum non absimilis. num. 25. Donel. comment. iuris Ciuilis lib. 12. c. 22. vbi Osvvald. lit. K. cum seqq. Ita etiam in Ecclesia videtur 113
posse contractum claudicare, ad hoc vt ei ipsa stare teneatur in quantum sibi fuerit vtilis, & non aliàs, cap. si quæ de rebus 42. vers. in iudicio autem erit. 12. quæst. 2. vbi notarunt omnes secundùm Mathesil. sing. 155. incip. Nota quòd si minor, vers. idem etiam, Tiraquell. ad leges connub. glos. 8. n. 92. & de retractu conuent. ad fin. tit. n. 152. in fi. Rodoan. de rebus Eccles. non alien. quæst. 20. n. 193. & 297. & quæst. 5. cap. 7. a n. 18. Surd. cons. 69. n. 93. Honded. cons. 18. n. 72. vol. 3. Steph. Gratian. discept. forens. tom. 2. c. 20. n. 22. & 23. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 25. tit. 6. n. 48. in fine, & num. 49. Valet enim argumentum de pupillo 114
& minore ad Ecclesiam, Ego de locis commun. v. loco 72. num. 1.

Sed hæc resolutio, in qua obiectio fundatur, nullo 115
modo contractui nostro accommodari potest, in cuius celebratione de transactione loquor, licentia Superioris, & tres tractatus, ac cæteræ necessariæ solemnitates non defuerunt, quo casu nullus dubitant Ecclesiam teneri stare contractui, & ad illius obseruantiam obligari posse; in hoc tamen priuilegiata solùm reperitur Ecclesia, vt si à principio contractum aliquem celebrauerit sine Superioris auctoritate, vel sine debitis iuris solemnitatibus, possit, si sibi vtilius videbitur, interueniente auctoritate, vel solemnitate, quæ defecerat, contractui stare, vel illum reprobare si damnosus sibi videatur, vnde fit vt agi valeat aduersùs Ecclesiam, sicut aduersùs minorem, vt declaret an velit contractui stare, an ab eo recedere. Ita Gabr. Sarayna ad Mathesil. d. sing. 155. num. 20. vers. quod etiam, Bernard Diaz reg. 219. in 7. simili, vers. & stante isto. Franc. Sarmiento de redditib. eccles. p. 1. cap. 2. num. 17. Pinel. rectè explicans in l. 1. p. 3. n. 34. in princ. & num. 36. vers. quod etiam vrgentet, C. de bonis mat. Surd. d. decis. 69. num. 93. etiam ad fin. Perez de Lara de vita hominis, cap. 18. num. 50. Cancer. var. resolut. lib. 1. resolut. 13. n. 49. Trentacinq. lib. 1. var. tit. de minorib. resol. 8. num. 25. Fontanel. de pactis nupt. lib. 4. glos. 13. p. 1. num. 13. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 56. num. 93. Nicol. Garc. de benef. p. 2. cap. 1. n. 75. Beltramin. ad Gregor. XV. decis. 467. num. 16. lit. B. ad fin.

Et licèt supponeremus transactionem prædictam à 12
principio fuisse nullam, adhuc Moniales eam pro parte admittere, & pro parte reprobare non possent, sed in totum approbare, vel in totum reiicere tenerentur, arg. l. cùm quæritur 16. ff. de administ. tutor. ibi, *aut in totum agnoscere, aut à toto recedere*, &c. l. si ita stipulatio 39. ff. de operis libert. ibi, *Quia non debet ex parte obligationẽ comprobare, ex parte tanquã de iniquo queri*, &c. l. nam absurdum 7. ff. de bonis libert. ibi, *Nam absurdum*

videtur licere eidem partim comprebare iudicium defuncti, partim euertere,&c. Treuil. *decis.* 46. *num.* 10. *lib.* 2. Caputaq. *decis.* 186. *num.* 2 *p.* 1. & de contractibus cum Ecclesia & Religiosis agens idem resoluit Bald. *conf.* 300. *num.* 3. *lib.* 1. vbi ait quòd donatum Ecclesiæ non simpliciter factum est Sanctum Sanctorum, vt putabat Innocentius, sed cum onere suo, & *conf.* 379. quod est sub *conf.* 377. *num.* 5. *eod. lib. & conf.* 201. *n.* 1 *vers. si autem nihil. lib.* 4. Alberic *in l.* 4. *§. si ab ignoto. ff. de manum.* & alij, quos refert & sequitur Tiraq. *de retractu conuent. ad finem tit. num.* 6. *&* 14. Cou. *var. lib.* 2. *c.* 16. *num.* 5. *per eos.* qui loquitur in contractu emphyteutico Ecclesiæ, qui vel in totum debet valere, vel in totum non valere, apertiùs Greg. XV. *d. decis.* 467. *n.* 5. ibi, *Et quod dicitur iudicium sicut contractum posse claudicare fauore Ecclesiæ, procedit quantum ad hoc vt possint eligere an velint stare iudicio, & contractui, necne, non autem possint actum diuidere, pro parte illum approbando, & improbando pro parte, sed debent totum approbare aut improbare,*&c. Beltramin. *ad eumd. lit. B. n.* 16. *vers. verum est.*

117 Et facit quòd aliud agens docet cū pluribus Thom. Sanch. *de matrim lib.* 1. *disp.* 6. *num.* 16. nempe quòd donatio facta Ecclesiæ non minus quàm facta aliis illius acceptationem requirit, vt fiat irreuocabilis, quia non fit immediatè Deo, sed homini, vnde more humano debet fieri, & consequenter leges aliarum donationum in ea seruandæ sunt.

118 Denique cùm absque dubio in omnibus contractibus id obseruetur, nulla potest esse ratio, qua ductæ Religiones, cum quibus contractus, & conuentiones fiunt, velint se eximere à regula generali, de qua *suprà n.* 95. Tum vel maximè, quia illarum interest promissa seruare, aliàs enim nullus vellet cum illis contrahere; ratio in iure ad multa deseruiēs, *l.* 2. *§. sed dominorum interest ff. de his, qui sunt sui vel alieni iuris*, *§. sed hoc tempore, sub eod. vers. Instit. eodem. l. diuus* 24. *vers. nec vllorum magis interest quàm ipsorum, ff. de milit. testam. §.* 1. *sub eod. vers. Instit. eodem, l. ratas* 7. ibi, *Vestra etiam interest. Cod. de rescind. vendit.* vbi ea ratio traditur pro firmitate contractus cum milite celebrati, iunctis quæ in simili circa contractum cum Principe, vel Rep. gestum expendunt Hubert. Giphan. & Ioan. à Sande, quorum meminit Ioseph. Vela *assert.* 13. *num.* 36. *ad fin.*

OBIECTIO V.

Quòd Ecclesia priuilegio gaudet, ne donans donationem illi factam reuocare valeat.

119 HVius priuilegij fundamentum innititur dispositioni text. *in cap. verum* 4. *de condit. appos.* cuius hæc sunt formalia verba. *Verùm cum alicui Ecclesiæ possessio qualibet interposita conditione donatur, à donatore donum postea reuocari non potest, nisi fortè tali sit conditione collatum, quòd ea cessante debeat reuocari.* Quæ videntur limitare regulam suprapositam, videlicet quòd etiam iure actionis potest agi præcisè ad rescissionem contractus, vel donationis modalis ob non impletum modum, qui donationi ipsi causam dedit: & sic videtur textum locum non habere in donatione facta Ecclesiæ sub aliquo onere, vel modo, ad hoc vt iure actionis reuocetur talis donatio, & res donata ei tollatur ob defectum adimplementi onerum, & modorum impositorum, licèt finalem causam contractui dedisset, & nihilominus textus non negat Ecclesiam obligari non posse ad ea integrè adimplenda; cùm tamen id indecisum remanserit; ac proinde in puris terminis iuris communis, ex reg. *l. præcipimus* 32. *§. fin. Cod. de appellat.* cum similibus. Priuilegium ergo solum in eo consistit, quod licèt contra alios donatarios sub modo finalem causam continente, ob non adimplementum posset agi præcisè ad rescissionem; contra Ecclesiam non æquè, vt planè constat ex *d. cap. verùm*, in quo illa particula *conditione*, idem importat quod modum, seu pactum, vt notaui *in collect. ad istum text. num.* 6 ex ea ratione, quia textus præsupponit donatum Ecclesiæ adquiri, & postea onus esse implendum, quo casu censetur modus, & non conditio: tum etiam, quia si dicta particula posset intelligi de conditione propria suspensiua actus, nullo modo Ecclesia posset possessionem rei donatæ sub tali conditione ingredi, nisi post eam adimpletam, ex regula text. *in l. cedere diem* 213. *vers. vbi sub conditione. ff. de verbor. signif. l. vnic. §. sin autem aliquid sub conditione. C. de caduc. tollen. §. ex conditionali, Instit. de verbor. signif. l.* 14. *in princ. tit.* 11. *part.* 5.

Sed ex *d. cap. verùm*, clarè ostenditur Ecclesiam in possessionem rei donatæ ingressam fuisse, siquidem ibi agitur an ea possessio ob non adimplementū conditionis, seu legis cum qua facta fuit donatio, reuocari posset necne, quod supponit præexistentiam illius, priuatio enim præsupponit habitum, *l. nam etsi sub conditione* 5. *vers. post defectum*, ibi, *gradum non rumpit, quia nullus est. ff. de inoff. testam. l. non potest* 208. alias 209. *ff. de regul. iuris*, ibi, *Non potest videri desisse habere qui nunquam habuit.* &c. *cap. ad dissoluendum* 13. *vers. quocirca, de desponsat. impub.* Et sic dicta particula *con-* 121
ditione posita in dispositione, vbi vnus possessionem rei priùs ingreditur, idem importat quod pactum siue modum in contractu, aut alia dispositione appositum. *l. societatem* 76. aliàs 77. vbi *gloss.* 1. quam ad hoc præ aliis notat Bald. *ff. pro socio*, *l. quæ sub conditione* 8. *§. mortuo*, *vers. idem est. ad fin.* vbi notat Gotofred. *verb. conditioni. ff. de condit. instit. l. liberto* 21. *§. Lucius*, ibi, *conditione suprascripta*, & ibi, *conditionibus testamento adscriptis*, iuncto textu ibi, *parere compellendam* & ibi, *vtili repetitione hæredes adiuuandos.* vbi notat *glos. vlt. in fine*, ac Doctores communiter, & Gothofred. *ad verbū conditionibus. ff. de annuis leg. l. Titio centum* 71. *§.* 1. ibi, *conditio non remittetur*, vbi notat glos. *& l. libertis* 108. *ff. de condit. & demonstr. d. l.* 2. *§. fin* ibi, *ea conditione vt Stichum sibi emeret*, iuncto textu, ibi, *mortuo Sticho condictione repetam*, *& l.* 3. ibi, *si conditio repetitioni locum fore*, & vtrobique Doctores. *ff. de donat. l. Gaius* 23. *vers. Paulus. ff. de manumiss. l. Mania* 44. vbi notarūt omnes, *ff. de manumiss. testam.* & vltra eos obseruarunt Bart. *num.* 5. & cæteri communiter *in l. quibus diebus* 40. *§. Termilus. ff. de cōdit. & demonstrat.* Tiraq. alia iura & Doctores congerens, *de retractu conuent. §.* 2. *glos. vnica n.* 76. Anton. Gom. *var. resolut. tom.* 1. *cap.* 12. *num* 70. *vers. & in tantum*, Greg. Lop. *in l.* 21. *glos.* 7. *tit.* 6. *pars.* 6. Ludou. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 5. *& c.* 15. *n.* 3. post alios Ioan. del Castillo *cōtrouers. tom.* 4. *c.* 55. *n.* 34. Eodem modo accipitur & intelligitur, particula illa, *conditione, in d. c. verum*, significans, & denotans donatum, & traditum Ecclesiæ sub certo pacto, vel modo, ei reuocari non posse iure actionis ob non implementum sed tantùm ad obseruantiam eam compellendam, vt intelligit *ibi* glos. *verb. sub conditione*, & omnes communiter, vt præ aliis videre est apud Tiraq. *de vtroque retractu*, *ad finem tit. num.* 14. *&* 15. Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 14. *num.* 9. Greg. Lopez *l.* 6. *glos.* 1. *vers. & nota, tit.* 4. *par.* 5. & ad eum Hermosilla *num.* 26.

Ratio fundatur in fauore Ecclesiæ ad hoc vt ob non 122
implementum modi, seu pacti, sub quo illi aliquid donatur, etiamsi causam finalem donationi dedisset, ita donatum & traditum Ecclesiæ minimè valeat reuocari, prout reuocaretur aliis donatariis, ex *d. l* 2. *§. fin. ff de donat.* cum similibus, & sic obligatio ad implementum

remaneret

remaneret tantũ:quapropter modus fauore Ecclesiæ intelligitur inducere causam impulsiuam,& non finalem, vt resoluunt Rip. *in l. fin. Cod. de reuocand. donat. quæst.* 52. *num.* 173. Cou. *lib.* 1. *var. cap* 14. *num* 6. Surd. *de alimen. tit.* 1. *quæst.* 48. *num.* 70. Ex quibus rectè infertur iustè posse Congregationem prætendere, si Moniales nolint obseruare conditiones & capitulationes, propter quas Venerabilis Eques de Gratiis omnia bona sua, annuosque redditus illis donauerat, vt ea restituant, in quo nullibi Ecclesia reperitur priuilegiata ad hoc vt inuito interesse habente bona habeat, & conditiones sub quibus illi fuerunt donata, reiiciat ac adimplere recuset;& inter interessatos locum primum obtinet Congregatio, cùm inter conditiones in contractibus appositas ad sui fauorem vna adsit, quòd scilicet Moniales tenerentur admittere in Ecclesia monasterij Congregationem ad suas festiuitates celebrandas,& casu quo id facere recusent, donans reuocat in totum donationem illam,& vult quòd ea bona Patribus Prædicatoribus deferantur, vt ex illis Collegium studentium Fratrum illius sacri Ordinis fundetur in quo Congregationi concedatur locus ad prædictas festiuitates celebrandas, vt *supra* dictum est. Et quicquid sit, eodem priuilegio potiùs gaudere deberet ipsa Congregatio vti locus pius & Ecclesiasticus cùm agit de bonis & iuribus suis conseruandis, proindeque de damno vitando quod iniustè passa est & patitur eiecta, quando enim agitur inter æque priuilegiatos, potior
123 est causa illius, qui agit de damno vitando, Lamberteng. *de contr. ict. minor. ad fin. n.* 125. *cum seqq.* Greg. XV *decis.* 164 *n.* 6. *& decis.* 473. *n.* 13. Rot. *decis.* 182. *n.* 10. *p.* 4. *diuers & in recent. decis.* 218. *n.* 6 *p.* 2. *& decis* 190. *n.* 30. *p.* 1. cum aliis.

Obiectio. VI.

Quòd Congregatio festiuitates suas in Ecclesia conuentus Monialium celebrauit, præcedente illarum licentia & permissione, & non iure proprio.

124 PRæsupponunt, licèt falsò, vt infrà ostendetur, Moniales facultatiuos fuisse omnes actus à Congregatione gestos circa festiuitatum celebrationes, proindéque ex illis non posse ius aliquod, seu præscriptionem acquirere, quia ex illis, quæ facultatis fiunt, certum est nullo tempore posse dici alicui ius quæsitum, nec præscriptionem causatam, *cap. possessionis.* 16 *quæst.* 1. *l. qui iure familiaritatis ff. de acquir. possess. glos. fin. in l. solet. ff. de offic. Procons.* Crauet. *de antiquit. temporum p.* 4. *sect. fin. à num.* 35. *& cons.* 111. *num.* 22. *cum seqq* Bardel. *cons.* 143. *num.* 18. *vol.* 2. Surd. *cons.* 127. *num.* 21. Tiber. Decian. *cons.* 44. *num.* 133. *vol.* 4. Thesaur. *decis.* 16. *n.* 3. Valenz. *cons.* 94. *num* 64. Cancer. *var. resolut. lib.* 2.
125 *cap.* 1. *de iurisd. omn. indic. num.* 109. ex generali regula, quæ docet actus meræ facultatis nunquam præscribi, *l.* 2. *ff. de via publica, l.* 1. *§. denique, l. si in meo fundo. ff. de aqua pluuia arc. l. quominus*, vbi Bart. *n.* 26. *in fine*, & Rip. *num* 98. *ff. de flumin.* Balb. *de præscript. p.* 4. *quinta p. quæst* 4. *num.* 4. Anton. Gabr. *commun. opin. lib.* 5. *tit. de præscript. concl.* 10. D. Barbos. *in l. cum notissimi C. de præscript* 30. *ex num.* 77 latè Castill. *controuers. tom.* 7. *de tertiis, cap.* 32. *à princ.* Aloys Ricc. *in collect. decis. collect.* 1293. *in fine*, Card Mantic. *decis.* 267. *num.* 2. Posti. *de manutent. obseru.* 53. *num.* 2. plures per me citati *in collect. ad cap. vt priuilegia* 24. *num.* 8. *de priuileg.*
126 Verùm his non obstantibus obiectio prædicta fundatur in falsu præsupposito, quòd scilicet actus celebrationis festiuitatum dependeret a voluntate & permissione Monialium, cuius tamen contrarium euidenter appa-

ret, tum ex testamento Venerabilis Equitis de Gratiis, quod in casu de quo agitur vim legis habet, ex vulgari illo dicterio, Disponat testator, & erit lex. *l. verbis legis, ff. de verbor. signif. §. disponat. in Auth. de nupt. collat.* 4. latè Carol. Maranta *resp.* 10. *num.* 1. *cum seqq p.* 1. Lambert. *de iurepatron p.* 1. *quæst.* 9. *num.* 2. Mieres *de maiorat. p.* 1. *quæst.* 50. *ex num* 1. tum ex scripturis donationum,& capitulationum, necnon transactionis, & concordiæ inter dictas Moniales, & Congregationem initæ; ex quibus euidenter apparet Congregationem eandem iure proprio prout præsuminur quis possidere,& non alieno, *l. Titia. ff. de solut* Surd. *cons.* 135. *num.* 24 Rot. apud Post *in fine d. tract. decis.* 40. *num.* 3. & nõ sunt gratuita ea, ad quæ nos necessitas adstringit, ead Rot. *decis.* 702. *num* 4 *in fin. p.* 1. *in posthum* Farin. *aliàs p.* 3. *recent.* & ex multiplicatis Monialium præfatarum obligationibus titulo onerosо publica auctoritate signatis, habuisse & habere radicatum in se ius ex tot præcedentibus titulis celebrandi festiuitates suas in dicta monasterij Ecclesia, per annos ferè quinquaginta cum multiplicitate actorum quolibet anno continuatorum sine alicuius contradictione. Vnde succedunt duæ iuris conclusiones ab omnibus communi calculo receptæ quarum prima sequitur. Non 127
est materia facultatiua quando præcedit titulus; quia tunc actus sequentes præsumuntur facti in vim tituli præcedentis ad exclusionem actus voluntarij, Beltramin. *ad Greg. XV. decis.* 162 quem refert & sequitur Ludou. Post. *de manutent. obseru.* 53. *num* 18 per text. *in l. qui in aliena § si is qui ff. de acquir. hæred* vbi probatur 128
actum subsequentem censeri & præsumi factum secundum formam contractus præcedentis, Alex. *cons.* 25. *n.* 9. *cum seqq lib.* 2. Menoch. *de præ. sumpt. lib.* 3. *præs.* 49. *num.* 4 *cum seqq.* Duran. *Rotæ decis.* 388. *num.* 10. *& decis.* 387. *num.* 29. Surd. *decis.* 71. *num* 9. vbi quòd præsumitur gestus in executionem præcedentis contractus, *& decis.* 170. *n.* 13. *& decis.* 185 *& decis.* 208 *num* 33. *& decis.* 215. *n.* 7. vbi quòd præsumitur gestus in executionem eorum, quæ præcesserunt, Valasc *cons.* 174 *n.* 20. 129
tom 2. Meich. Reinoso *obseruat. iuris, lib.* 1. *obseru.* 71. *n.* 20. Rot. *decis* 389 *n* 4. *p.* 3 *recent. & decis.* 566. *n.* 2. *ead. p.* 3. Et solutio semper præsumitur ex causa præcedentis obligationis facta, *l. quadam mulier. ff. de re iudic.* Rot *decis.* 247. *n* 6 *d. p* 3.

Alia iuris conclusio non minus certa est, quòd ex 130
multiplicitate actorum per continuatum temporis spatium gestorum præsumptio facultatiua excluditur, Rip. *in cap. cum Ecclesia Sutrina, num.* 55. *de causa possess.* Cæs. de Grassis *decis.* 1. *num.* 3. *eod. tit.* Seraphin. *decis.* 212. *n.* 2. *& decis.* 323. *num.* 4. Beltramin *ad Greg XV. decis.* 162. *num* 16. *vers secundo excluditur*, Rot. *d. decis.* 389. *num* 4 *p.* 4. *recent.* vbi quòd priuilegium actus facultatiui cessat vbi concurrit immemorabilis. Rota *decis* 224. *n.* 8 *p* 6 *recent.* eadem Rot. apud Ludou. Posti. *in fine sui tract. de manut. decis* 42. *n.* 8 *& in recent. decis.* 397. *n.* 3. *& decis.* 640. *num.* 3. *p.* 1. Cacheran. *Pedom. decis* 99. *num.* 19. vbi quòd ex diuturna præstatione præsumitur animus obligandi, Caualer. *decis.* 286. *n.* 6. Steph. Gratian. *discept. forens. cap.* 681. *num.* 6. latè Ludou. Posti. *de manutent. obseru.* 53. *num.* 20. vbi reddit rationem, quia toties multiplicata gratia non est præsumenda: necnon quòd ex diuturna possessione 131
acquiritur actus considerabilis, & manutenibilis, & *num.* 27. quòd vbi agitur de fauore diuini cultus (prout in casu nostro) non præsumitur materia facultatiua. D. Alex. Raphael. apud me suprà *voto* 49. *num.* 28. *&* 29.

Sic etiam excluditur præsumptio possessionis iure fa- 132
miliaritatis ex multiplicitate actuũ & continuata possessione; Beltramin. *ad Gregor XV. decis.* 572. *n.* 8. Rot. apud Ludou. Posti. *in fine dicti sui tract. de manutent.*

decis. 32.*n* 9. Vel per exhibitionẽ tituli præcedentis, Se-
raph. *decis.* 342.*n.* 2. Greg. X V. *decis.* 92.*n.* 3 Etiamsi ti-
tulus esset nullus, idem Greg. X V. *decis.* 92.*n.* 4. & Bel-
tramin. *d. decis.* 572. *eiusdem n.* 7.

133 Non obstat quòd in scriptura conuentionis initæ
inter D. Bernardinum de Almansa Archiepiscopum in-
sulę S. Dominici in Indiis occidentalibus ex vna par-
te, & dictas Moniales ex altera *sub die* 9. *Februarij*
1631. reperitur sic inter dictas partes conuentũ. *Item
porquanto en la Iglesia del dicho monasterio an hecho
y hacen sus fiestas los Esclauos del santissimo Sacra-
mẽto cõ permissiõ del dicho Monasterio, agora su Seño-
ria illustrissima como tal patrõ perpetuo à instãcia y pe-
dimiẽto de las dichas señoras Abbadessa y Monjas por
si y sus patrones, su señoria Illustrissima da permission y
tiene por biẽ que los dichos esclauos del sãtissimo Sacra-
mento continuen en la dicha Iglesia, capilla y Altar
mayor del dicho monasterio sus fiestas de primeros do-
mingos del mes, octaua y carnestolendas, dias de toros,
y las demas que su Bula les concede. loqual su señoria
Illustrissima ni sus patrones no impediran, y esta per-
mission se la hacen con la calidad que si a el dicho mo-
nasterio se le offreciere hacer alguna fiesta que sea tan
precisa que no lo puedan deferir à otro dia que se ha de
preferirla del monasterio a la de los dichos esclauos, y
ellos podrã hacer la suya en la capilla de nuestra señora
de Gracia o diferirla para otro dia; y por esta permission,
ni otra, sea visto auer acquirido ni adquiera adelante
ningun derecho de costumbre, possession, temporal ni or-
dinaria, ni otra de ningun genero, ni para dar lugares,
entierros, ni tener otra autoridad alguna de ninguna
manera en la dicha capilla mayor. y no ha de ser de
periuycio a lo vno ni otro las dichas sus fiestas, ni acer
daño en la dicha capilla mayor, grados, ni altares cõ ta-
blados ni adornos que pusieren, y lo que se hiciere ha de
ser de tal manera que lo sasodicho estè y quede libre de
todo daño, preiuycio, y nueuo reparo.*

134 Quæ quidem conuentio inter dictas partes inita
aliis præiudicium inferre non potest, qui in ea non in-
teruenerunt, nec illi consensum aliquem præstiterunt,
aut postea eis notificata fuit, ex vulgari regula quòd res
inter alios acta aliis nocere non potest. *l. de vnoquoque.
ff. de re iudic. l. res inter alios. de regul. iuris, toto tit. C.
res inter alios acta*, cum multis per me citatis *Axiom.*
199.*n.* 11. tum quia tam Moniales, quàm Archiepis-
copus non poterant legem imponere Congregationi
super iuribus suis, quæ per titulos præcedentes & ante-
riores obligationes & transactiones inter ipsas Monia-
les & Congregationem ex causa onerosa initas, illa iu-
stè obtinebat, nec pariter illi præiudicare in suis festiui-
tatibus celebrandis, & cum hoc onere facienda erat
135 conuentio, aut facta cum illo præsumi debet, aliàs
enim daremus quòd possent ipsæ Moniales dare quod
non habebant, contra reg. tex. *in c. nemo plus. de re-
gul. iuris in 6. & l. nemo plus ff. eod. tit.* cum similibus à
me adductis *Axiom.* 64.*n.* 1. nam res transit cum suo
onere ad quemcunque vadat *l. is cui opus. ff. de noui ope-*
136 *ris nunciat. l. si conuenerit. §. si fundus. ff. de pignor. act. c.
ex litteris, de pignor. c. pastoralis, de decim.* cum simili-
bus citatis per me *Axiõ.* 199. *n.* 5. Et in re sua, in qua
alius ius habet, non potest quis ponere legem, quam
137 velit, Anchar. *cons.* 155. *Optimis rationibus, n.* 7. &
138 *seq.* Boër *decis.* 320.*n.* 12. *vers. ex quo secundum.* Et in
præiudicium tertij re propria abuti nemini licet, Me-
noch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 83.*n.* 8. & *cons.* 226. *num.*
50. & 51. Ioan. Maria Nouar. *quæst. forens. lib.* 1.
quæst 63.*n.* 8. Tum denique, quia illa conuentio habet
duas partes inter se distinctas, vnam quæ respicit cele-
brationem festiuitatum in Capella & Altari maiori, &
vult ipse Archiepiscopus quòd Congregatio illas ibidẽ
omnino celebrare valeat, ita vt nec per se, nec per
suos in eodem patronatu successores dictarum festi-
uitatum celebratio impediri possit: & quamuis videatur
insinuari id fieri ex permissione Monialium, cùm po-
stea dicatur quòd dicta celebratio impediri non valeat,
illa permissio iam non potest esse voluntaria, sed dein-
de sit necessaria quoad hunc effectum, arg. *l. non* 139
*idcirco, in fine ff. de contrah. empt. l. si mandauero.
§. sicut. ff. mandati, l. sicut ab initio, C. de action. & oblig.*
aliàs enim ad nihilum deseruirent verba illa, *loqual su
señoria, ni sus patrones no lo impediran*, si vtique libe-
rum foret & permissum dicto Archiepiscopo, aut suis
pro tempore existentibus in patronatu successoribus fe-
stiuitates Congregationis impedire; quia verba debent 140
intelligi ne maneant sine effectu. *l. si stipulatus fuero.
ff. de verb. obligat.* Menoch. *cons.* 122. *num.* 48 & *cons.*
373. *num.* 8. Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 16 *num.* 9. cùm 141
debeant aliquid operari. *l.* 3. *in princip. ff. de iure iur. l. si
quando* 109. *ff. de legat.* 1. cum aliis per me citatis
Axiom. 222.*n.* 11. Alteram habet partem illa conuen-
tio incipien. à versiculo: *Y por esta permission*, &c. vbi
habetur quòd ex hac permissione nullum ius consuetu-
dinis, seu possessionis ordinariæ, vel temporalis, vel cu-
iuslibet alterius generis Congregationi acquiratur, nec
ad danda loca ad sepulchra hominum, nec ad aliam au-
ctoritatem habendam in dicta Capella maiori, ex qui-
bus verbis colligitur consuetudinem & possessionem
eo casu impediri, quo Congregatio eam acquirere præ-
tẽdat ad sepeliendum in ea Confratres, vel ad aliam au-
ctoritatem habendam, vbi noto in prima exceptione
dictionem illam, *ni para dar lugares a entierros*, & in
secunda, *ni tener otra autoridad*, quæ in vtraque parte
accipitur, pro *neque*, Cicer. *lib.* 5. *epist.* 1. *Nec opibus sa-* 142
tis firmi, nec voluntate sani. Idem *lib.* 3. *epist. Nec
enim obscuris personis, nec paruis in caussis res agetur*;
post Paris. & Boui. aduertit Cened. *sing.* 63. *n.* 3. Et ita
vult hæc dictio sic repetita vt possessio circa illa duo
non operetur, non tamen vult vt eundem effectum ha-
beat circa expressa antea in prima parte, quia est im-
plicatiua casus contrarij ad expressa, vt *in l. miles ita.
§. mulier. ff. de milit. testam. & in l. sacra loca. §. pen. ff.
de rerum diuis. & in l. nec nos ff. de capt.* cum similibus
per me citatis *dict.* 208.*n.* 2. Quod sine dubio procedit
in casu nostro attentis verbis secũdæ exceptionis, ibi, *ni
tener otra autoridad, &c.* vbi dictio, *otra*, hoc est, *alia* 143
diuersitatem à suprà expressis denotat, & diuersa ab ex-
pressis includit, *l. si fundus sub conditione. §. libertus. ff.
de legat.* 3. Cened. *sing.* 4.*n.* 13. Giurba *cons. crimin.* 99.*n.*
7. vbi quòd diuersos modos ab expressis designat, plu-
res per me citati *dict.* 26.*n.* 17. Et attenta mente ipsius
D. Archiepiscopi, qui publicè dicere solebat, se maximè
optare quòd Ecclesia reædificaretur, & Capella maior
illius, capax fieret vt in ea Congregatio suas festiuitates
commodiùs celebrare posset, & ad hunc effectum po-
tius, quàm ad alium creditur ad fabricam faciendam
pecunias dedisse, & sic verba prædicta in ea conuen-
tione siue contractu apposita ex hac mente D. Archie- 144
piscopi contrahentis sunt interpretanda. *l. in conuentio-
nibus. ff. de verbor. oblig.* Perez *ad tit.* 7. *lib.* 5. *Ordin.
pag.* 188. quia in contractibus potius mens, quàm ver-
ba sunt attendenda, Molin. *de primog. lib.* 1 *c.* 4. *num.* 10.
Quod & fortius confirmatur ex obseruantia subse-
quuta post Ecclesiam reædificatam vsque ad tempus
litis motæ, per quam qualibet dispositio declaratur,
ad tollendum omne dubium, vt cum pluribus proba-
ui *suprà, voto* 47. *numer.* 48. & *voto* 52. *numer.* 47.
cum seqq.

Sed proh dolor! dicere non erubesco me non se- 145
mel doluisse quòd in illa conuentione inter D. Archie-
piscopum & Moniales inita nulla facta sit mentio de

patronatu

pattronatu Venerabili Equiti ex rationibus in prima obiectione allatis competenti, & forsan Deus Opt. Max. noluit vt ei tam enormiter præiudicaretur, quando permisit vt pecuniæ à D. Archiepiscopo oblatæ, & cum effectu illis persolutæ ad eum statum peruenissent, vt nec ex minima illarum parte Moniales ipsæ ad fabricam Ecclesiæ se iuuare possent, & aliæ in torno Conuentus fuerunt deperditæ, quod in causa fuit, vt de iusto adquisitionis titulo dubitauerint aliqui, ob quam rationem credunt adiumento illis non fuisse, per ea quæ tradunt Burr. *cons.* 33. *n.* 2. *&* 3. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 5. *lit. M. concl.* 25. & eleganter Ioan. de Solorzano *de Indiarum gubernat. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 101. *&* 102. vbi ad hoc propositum refert Solonis locum apud Cœli. Rhodig. *lib.* 20. *c.* 35. *Diuitias habere quidem cupio, per iniuriam verò cõsequi nolim, subsequitur enim mox supplicium.* Ouid. *lib.* 5. *Amor. eleg.* 10.

Non habet euentus sordida præda bonos.

Euripides *in Erichtheo.*

Opes legitimas magis quàm rapinas
Colere decet, neque enim diuitiæ iniustæ
Vnquam constantes sunt.

Obiectio VII.

Quòd festiuitates per Congregationem in Ecclesia Monialium celebratæ, & ce e-randa, illarum religiosæ recollectioni impedimento sunt.

146 VEnerabilis Congregatio mancipiorum sanctissimi Sacramenti sita in Ecclesia Conuentus Monialium S. Francisci strictioris Obseruantiæ in ea assolet certis diebus in Bullis Apostol. assignatis festiuitates solemnes celebrare in laudem & venerationem sanctissimi Sacramenti magno Fidelium vtriusque sexus concursu ad generalem Communionem accedentium, ibique prædicatur Dei verbum, & tota die in tabernaculo curiosè & deuotè ac multis luminariis præparato publicè exposita est sanctissima Eucharistia, ac pro deuotis Fidelibus ante illam orantibus, & hanc sanctam Congregationem intrantibus, plenissimæ à Sede Apost. conceduntur Indulgentiæ: quæ festiuitates summa omnium spirituali consolatione ab hinc quadraginta annis ibidem sunt celebratæ, absque vllo Monialium incommodo, imò verò cum multis earũ vtilitatibus, & commoditatibus; participant enim de Indulgentiarum concessione, & de prædicationibus, videntque earum Ecclesiam tanto fidelium deuoto concursu vbique plenam, vbique Communionibus sacris abundantem, concomitante de manè & vesperi suauissimo multarum vocum concentu, absque vlla ipsarum Monialium expensa, nam omnia Congregatio supplet ex collectis a Fidelibus liberali manu datis eleemosynis. In aula verò ad exercitia deputata, & ab Ecclesia multum distanti, congregantur quotidie Confratres, in eaque recitatur Rosarium Beatissimæ Virginis, habetur oratio mentalis per horam, & quandoque sumitur disciplina verberum ad expiationem peccatorum, & pro occurrentibus necessitatibus. Quis dicet ex his grauari posse Moniales, aut conqueri quòd interturbentur, aut eis molestia aliqua inferatur.

147 In Ecclesia Regij Conuentus Monialium discalceatarum huius oppidi Matritensis, in quo Moniales perpetuò à carnibus abstinent, & in summa pœnitentia ac ieiunio sanctissimam vitam degunt, Officia diuina solẽniter, & cum excellenti cantu celebrantur, vt refert Ludou. Munoz *en la vida y virtudes del Padre Maestro Fray Luis de Granada, pag.* 166 *in princ.* vbi idem de Religiosissimo monasterio Incarnationis eiusdem oppidi Matritensis dicit.

Deuota Congregatio indignorum seruorum sanctissimi Sacramenti, quæ sita est in Conuentu sanctæ Mariæ Magdalenæ eiusdem oppidi per annos viginti & septem in illius Ecclesia festiuitates suas solemni apparatu celebrat ex permissione Monialium, cum magna earum approbatione & spirituali consolatione, in aulaque prope eundem Conuentum accommodata exercitia sua deuotissime agunt Congregationis Confratres, & à tempore, quo illi pro suis festiuitatibus celebrandis, & exercitiis agendis Ecclesiam, & aulam occupant, Moniales ipsæ magna in temporalibus & rebus monasterij augendis commoda sentiunt non contemnenda. 148

Nouissimè Venerabilis, & pia Congregatio Sacerdotum indignorum ministrorum Saluatoris mundi, quæ primam sedem habuit in Ecclesia Conuentus Monialium Conceptionis B. Virginis, Ordinis S. Hieronymi huius oppidi Matritensis, fuit per me & aliquos deuotos Presbyteros instituta, & primam illius Præfecturam habui; occupatur quotidie in Oratorio propriis eleemosynarum pecuniis empto, in Rosario Beatissimæ Virginis recitando, in oratione mentali habenda, in disciplinis sumendis; extra verò eius Sacerdotes carceres, & hospitalia huius Curiæ visitant, confessiones omnium infirmorum confiteri volentium audiunt illosque consolantur, & aliquibus dulciariis reficiunt, & eleemosynas libenter condonant, in carceribus etiam confessiones accipiunt, prædicant, & sermocinantur, ac nonnullas eleemosynas, & refectiones portant. Extra hoc oppidum ad loca circumuicina vadunt peregrinantes, & in eorum quolibet per quatuor vel quinque dies commorantur, absque vlla habitatorum expensa, prædicantes pœnitentiam, Confessiones plures etiam generales audientes, inimicitias conciliantes, & afflictos in Domino consolantes. In Ecclesia prædicti Conuentus Monialium Conceptionis in omnibus Apostolorum festiuitatibus conueniunt, ibique eas celebrant, conuenientes omnes laici ad generalem communionem, & alia opera pia exercenda, quæ à Sacerdotibus illis commendantur: quolibet Dominica die post Vesperum ad Oratorium opera & diligentia aliquorum laicorum confratrum adducuntur rustici homines, qui ad operas suas locandas per plateas conueniunt, & alij famuli inferioris ministerij, vt addiscant doctrinam Christianam per Sacerdotes edocendam, ex quibus plures tam rudes inueniuntur, vt adhuc prima Christianæ ipsius doctrinæ elementa ignorent, & pro eo tempore, quo in his addiscendis occupantur, solet expensis Congregationis aliquid his pauperibus erogari, ne occasione lucrandi aliquid pro quotidiana sustentatione retrahantur ab addiscenda doctrina Christiana; plures etiam eo tempore confitentur peccata sua, & solent ad ducentorum numerum aliquando peruenire: de illo gratias Deo reddere nunquam prætermitto, quòd ad hoc insigne opus instituendum, & fundandum me tam fragile, & vile instrumentum elegerit, cùm in hac nostra Congregatione adsint Sacerdotes Religiosissimi in oratione perpetuò perseuerantes, in his operibus piis exercendis continuò assistentes, in missionibus peragendis promptissimi, & obedientes, ac vltrò ad labores sponte se offerentes, in confessionibus audiendis, & in prædicando assidui, doctissimi, & piissimi viri. Moniales, quod nostrum est intentum, his festiuitatibus, & ad eorum exemplum, multùm consolantur in Domino, & hoc diuinum donum ab illo peruenire referunt. 149

Conclvsio II.

Congregatio ab immemoriali, & de tempore mota litis fuit & erat in pacifica possessione celebrandi festiuitates omnes nobilis,& deuoti sui Instituti in Ecclesia monasterij Monialium strictioris Obseruantia S. Francisci,quod vulgo dicitur del Caualtero de Gracia, & faciendi actus accessorios & concernentes celebrationem earundem festiuitatum, necnon exercitia Rosarij, Orationis mentalis, & disciplina in Aula ad hoc destinata, in qua possessione manutenenda est.

150 DAndum est mandatum de manutenendo Congregationi in possessione celebrandi festiuitates sui
nobilis,& deuoti Instituti in Ecclesia dicti monasterij,&
omnes actus illi accessorios, & concernentes maiorem
earum decorem, ac faciendi dicta exercitia in aula pro
illis deputata, quia docet de sua possessione de tempore
litis motæ,§. *retinendæ, Instit. de interdict.* plures refert
Rotæ decisiones & Doctorum allegationes Ludou.Posti.
in tract.mandati de manutenendo obser. 17.*n.* 1. quibus
alijs per me citatos *suprà voto* 11.*n.* 1. *& voto* 52. *n.* 1.
151 Et licèt ad obtinendum sufficeret probare ad summum
duos actus possessorios,ex multis quos refert & sequitur
Ludou.Posti.*d.tract.obseru.* 18.*in princip.* & sic vnam instantaneam siue momentaneam possessionem, Pereg. *de
fideicom.art* 48.*n.*38.Mastril.*decis.*52.*n.*1 *p.*1 idem Posti.*d.obseruat.*18.*n.* 2. nihilominus tamen ex abundanti
Congregatio vniformes,continuos & pacificos actus ad
mille ferè deuenientes spatio quinquaginta annorum
gestos plenissimè probauit,nihil referente quòd duobus
annis in alia Ecclesia easdem festiuitates celebrauerit,
quia hoc fecit præmittendo necessarias protestationes,
152 animo enim retinetur possessio si possessor discedat cum
protestatione, vel cum animo illam retinendi, §. *possidere,vers.quin etiam,Instit.de interd.*Crescent.*decis.*1.
aliàs 53.*n.*3.*de causa posses.& prop* Ludou.Posti.*d.tract.
obseru.*17.*numer.* 18.& 19.Et quamuis, sine veri præiudicio,in protestationibus deficeret Congregatio, quod
153 non est dicendum, adhuc illi concedenda erat manutentio,pro omnibus actibus,in qua illa reperiebatur possidere de tempore motæ litis,idem Posti.*d.tract.obseru.*71.
à num. 50. præcipuè cum possideat virtute contractus
antea initi, Cæs. de Grassis *decis.* 4. *de causa posses.&
prop.*Aloys.Ricc.*in collect.decis.collect.*1261.*vers.amplia
etiam*,quos refert,& sequitur Posti. *d. tract. obseru.*11.
*num.*6.
154 Cùm ergo sit titulata possessio Congregationis in vim
instrumentorum,donationis,capitulationum, & transactionum acquisita & obtenta,maiorem exinde adepta est
iustificationem pro manutentione concedenda, Rota
apud Post. *in fine dicti tract.decis.*139.*num.* 3. *& decis.*
155 251. *num.* 1. cùm semper titulus multum habeatur in
in consideratione etiam in hoc summariissimo possessorio,Caualer.*decis.*379.*n.*5.Rota apud Postium *decis.*5.
156 *n.*5.vbi ad hoc refert Bald.Verallum, & Thesaurum;sufficiatque præsumptio tituli orta ex longæua possessione
pro manutentione obtinenda, vt ex Rota & Cou. resoluit Ioan.de Solorzano *de Indiarum gubernat.lib.*2.*c.*28.
*num.*85.
157 Vnde succedit certa in hac materia conclusio,& vulgare axioma,quòd possessor in sua possessione manuteneri debet à Iudice lite pendente,non solùm de iure,cùm
omnia iura clament vt possessor lite pendente manuteneatur,sed etiam de stylo omnium Curiarum, ita cum
158 multis Ludou Posti.*d.tract.obseru.* 2. *n.*9 *cum seqq.* Et
possidente Congregatione,non debet interim supersederi in celebratione festiuitatum, quamuis immineret scandalum,quod non adest,ad notata per Curt.iun.*cons.*207.
*n.*2.*vol.*3.Benintend.*decis.*73.*num.*6.& 7.Scacc.*de appellat.quæst.*1 *limit.*6.*memb.*2.*n.*20.Paz *de tenuta lib.*
*1.cap.*101.*num.*3.& 4 non enim lite pendente poterat 159
aliquid innouari, *toto tit. vt lite pend.nihil innouetur,
c.non solum,de appellat.in* 6.Lancel *de attent.c.*4.*limit.*
10. Menoch. *cons.*35.*num.*14. Rota apud Posti. *in fine
d.tract.decis.*305.*n.*1.Azori.*instit.moral.p.*1.*lib* 5.*c.*24.
*quæst.*9.*vers.deinde lite pendente*,Carol.Maran.*resp.*21.
*n.*11.*p.*1.

Non obstat quòd celebrare dictas festiuitates in Ec- 160
clesia dicti Conuentus, est & fuit semper mere dependens à voluntate Monialium, atqui ex actu meræ facultatis non acquiritur possessio,seu status manutenibilis, ac per consequens nec datur mandatum de manutenendo,Stephan.Gratian.*discept.forens.c.*655.*n.* 49.
Beltramin.*ad Greg.XV.decis.*261.*n.*16. Card. Caualer.
*decis.*286.*n.*1.& *decis.*418.*n.*9 Ludou.Post. *d.tract.obseru* 53.*n.*1.hinc inferens *n.*3.diuturnum hospitem, seu
illum,qui ab aliquo amico in hospitio,& domo recipitur, nullo temporis cursu quærere quasi possessionem
hospitij & domus.Ergo,&c.

Quia responderui negando maiorem ex dictis *supra* 161
num. 126. *cum seqq.* cum dare locum Congregationi
ad celebrandas suas festiuitates, & ad exercitia facienda
sit debitum in vim obligationum, & titulorum præcedentium Moniales ad patientiam præstandam obligantium,vnde quando possessio verificatur ex titulo præcedenti,sine dubio manutentio debetur,Cenci.*de censib.in
add.*1.*p.*2.*cap* 2.*quæst.*3 *art.*9.*n* 17.Posti. *d.obseru* 53.
numer. 19. Ad quam excludendam debet euidenter 162
constare materiam esse merè facultatiuam, Seraphin.
*decis.*323. *numer.* 3. Beltramin. *ad Greg. XV. decis.*
161.*in fine*,vbi reddit rationem, ne scilicet sub prætex- 163
tu materiæ facultatiuæ de facili sit manutentio denegganda.

Quicquid sit,planè constat olim Moniales celebra- 164
tionem dictarum festiuitatum impedire voluisse Congregationi,& hac de re litem mouisse coram Vicario
generali huius oppidi Matritensis, de qua mentio fit in
instrumento transactionis & concordiæ, vnde succedit
conclusio quòd in actis etiã merè facultatiuis dicitur acquisita possessio quando præcessit prohibitio, seu contradictio cum subsequuta acquiescentia,Beltramin. *ad
Greg.XV.decis.*161.*sub n.*16.Melch.Lotter.*de re benefic. tom.* 1. *lib.* 2. *quæst.*31.*num.*19. Rot *decis.*277 *sub
numer.* 4.& 5.*p.* 2.*diuers.* Posti. *d.tract.obseruat.* 53.
*num.*28.

Nec obstat quod ex aduerso allegatur, videlicet titu- 165
los in quibus Congregatio fundatur esse nullos, vtpote
quia per vim & metum gesti dicuntur, & ex defectu
solemnitatum,ac proinde nullitate hac stante, debebat
retardari mandatum de manutenendo. Quia respondetur totum negando. Primum constat ex dictis *supra n.*
106.*cum seqq.*Secundum patet,quia nullitas contractus
non potest impedire possessori manutentionẽ,vt de possidente vigore contractus reprobati, in terminis Cæs.de
Grassis *decis.*4.*de causa posses.*Aloys.Ricc.*in collect.decis.collect.*1261.Posti.*d.tract.obseru.*61.*n.*8.Et de possidente vigore donationis, contra quam opponitur de
illius nullitate,& inualiditate.Rot. *decis.*270.*n.*4.*p.*1.
recent.

Ratio duplex assignari potest, generalis scilicet, & 166
specialis:generalis est,quia ex quolibet cõtractu,& actu
inutili,& nullo transfertur possessio in alium,*l.*1.§.*si vir
vxori,l.quod vxor* 16.*ff.de acquir.posses.l. nec vllam*
13.§.*in omnibus.ff.de petit.hæred.l.si donata* 36 *ff. de
donat.inter virum & vxor.l.*2.§.1.*in fine.ff. pro donato.l.*1.§. *deiicitur vers.denique ff de vi & vi arm.* Matiens.*l.*8.*glos.* 1. *n.* 32. *tit.* 7. *lib.*5.*Recopil.& glos.* 6.
*num.*1.

*n.*1.Mastrill.*decis.*253.*numer.*13.*p.*3.Surd. *cons.* 276. *à aam.*1.*vsque ad* 5.Paz *de tenuta com.*1.*cap.* 28.*ex n.*2. *& tom.*2.*c.*54.*n.*17.Posti.*de tract.obserua.*37.*n.*1. quod tantùm limitatur quando nullitas est adeò clara & euidens, vt non egeat probatione, quo casu omnes doctrinas in contrarium citari solitas intelligit Posti. *d. tract. obseru.*62.*n.*11.

167 Secunda ratio specialis est, quia vbi instrumentum obligationis fuit executioni demandatum (prout in præsenti casu) exceptio nullitatis non releuat ad impediendam manutentionem, Sigism. Scacc. *de appellat.*1 *c.*2.*quæst.*19.*remed.*1.*concl.*5.*n.*20.*&* 21.Posti.*obseru.*62.*n.*1.quia illa respicit petitorium, & non est in manutentione discutienda, Rot.*apud eundem Posti. decis.*126. *n.* 8.vbi quòd exceptio nullitatis transactionis respicit petitorium.

168 Denique non obstant exceptiones contra testes oppositæ, quia non admittuntur in isto summariissimo iudicio Cou.*pract.cap.*17.*numer.*4.Christoph. de Paz *de tenuta cap.*7.*numer.* 7. *&* 9. Seraphin. *decis.* 342. *in fine*, *& decis.* 392. *nam.* 2. *& decis.* 561. *num.* 1. Gregor. XV. *decis.* 449. *nam.* 10. Vnde Beltramin. ad ipsum *decis.* 449. *n.* 11. ait quòd ideo non admitti-
169 tur exceptio quòd testis sit interessatus, & Card.
170 Caualer. *decis.* 223. *numer.* 2. resoluit propterea non obstare exceptionem aduersus Monachum testem, quòd non sit admittendus in hoc iudicio pro suo
171 monasterio.

Quibus fundamentis in iure & facto irrefragabilibus fuit ad fauorem Confraternitatis promulgatum decretum de manutenendo, tenoris sequentis videlicet.

En la Villa de Madrid à 23. dias del mes de Iunio de 1645. años visto este processo y autos del por el señor Licen. Don Diego Osorio Protonotario y Iuez Apostolico de la causa que es entre partes de la vna, el Doctor Agustino Barbosa Padre mayor, y demas Hermanos y Congregacion de los esclauos del sanctissimo Sacramento, sita en la Iglesia del Conuento de Monjas descalças de la Concepcion francisca que llaman del Cauallero de Gracia desta Villa de Madrid, y de la otra la dicha Abbadessa, Monjas, y Conacato de Monjas descalças franciscas de la Concepcion, que ansi mismo se dicen de Iesus Maria Dixo que sin prejuycio del derecho de las partes en el Iuycio petitorio y possessorio plenario; y en el interim, y hasta tanto que otra cosa se provea y mande deuia de manutener, manutenia, y manutubo, amparaua y amparo al dicho Hermano mayor, y demas Hermanos y Congregacion del sanctissimo Sacramento sita en el dicho Conuento y Iglesia en la possession en que ha estado y estauan à el tiempo y quando se mouio este pleito de celebrar sus fiestas, los primeros Domingos de cada mes, y otros dias extraordinarios en el discurso del año, como sō la octaua del Corpus, por ocho dias continuos, quando los señala la Congregacion, y los tres dias de carnestolendas, y todos los dias de toros por las tardes, y las exequias de sus defuntos en la Iglesia del dicho Conuento, Capilla y Altar mayor, y tener creencia con las insignias del santissimo Sacramento, y de poner en la Capilla y Altar mayor de la dicha Iglesia andamio de madera para el Altar y su peana, armandole comò les parece, y todo lo demas conueniente, adornando la Iglesia, Capilla y Altar maior y parte que quiere, poniendo muchas luzes, y otros adornos: y de que las dichas Monjas por el sacristan de la Congregacion les den los vestuarios y ropa blanca que fuere necessarios para la celebracion de todas las dichas festiuidades, y para las Missas cantadas, y palpito, y de tener la llaue cada vno de aquellos dias el sacerdote que ha de desir la Missa mayor cantada, del sagrario del Altar mayor hasta encerrarse el sanctissimo Sacramento à la noche; y de desir por persona deputada por la dicha Congregacion en todas las festiuidades ordinarias y extraordinarias, y exequias la Missa mayor con Diacono y subdiacono, y comulgar en ella y en otras à los esclauos del santissimo, y de traer musicos e instrumentes de fuera para officiar la dicha Missa mayor y completas, y de combidar y traer predicadores que prediquen en la dicha Iglesia à voluntad de la Congregacion en todas las dichas festiuidades, y de poner los bancos de respaldar y sin respaldar para asentarse los Hermanos de la Congregacion y las personas cõbidadas y otros deuotos que bienen à la Iglesia, diuidiendo con gradas en caso necessario los hombres de las mugeres. y de tener el vso libre de la Capilla de nuestra Señora de Gracia, y la llaue del sagrario della y copon y de comulgar en ella en todo tiempo à los esclauos: y de lleuar tambien para este effecto con su llaue por vn Sacerdote Congregante el santissimo Sacramento de la dicha Capilla de nuestra Señora de Gracia a el Altar mayor para la Comunion general de los esclauos en todos los dichos dias de fiesta ordinarios y extraordinarios, y de boluer despues el copon à la dicha Capilla y Sagrario de nuestra Señora de Gracia; y de pedir limosna con mesa y fuente y libro de escriuir los esclauos, y assentar las limosnas que ello dan, à las puertas de la dicha Iglesia de la parte de adentro y poner estandarte de la dicha Congregacion en todas las festiuidades della, y en el Iueues y viernes santo de cada vn año, y que en la dicha possession no sean inquietados molestados, ni perturbados por persona alguna: para lo qual se den y despachen los mandamientos de manutencion necessarios en forma con penas y censuras, y ansi lo proueyò, mandò, y firmò. El licenciado Don Diego Osorio.

Nimiam post hæc scripta insectandi, ac reprehendendi licentiam assumpsit quidam, qui se prodere non 172
est ausus, in quodam libello furtim in hac Curia sine nomine Auctoris impresso, in quo multũ insudare videtur, non in hac nostra iuris allegatione improbanda, sed in ea rabiosè diffamanda prorumpens in quandam maledicendi audaciam.

Quid non audebis perfida lingua loqui?

ex Matt.7 *epigr.* 22. quæ in causa fuit vt Illustrissimus & Reuerendissimus D. meus Iulius Rospillosi in Hispaniarum Regnis Nuntius Apostolicus ex officio sub censuris dicti libelli lectionem prohibuerit, prout etiam prohibuit Supremum Castellæ Consilium, datis litteris & speciali commissione D. D. Augustino del Yerro, dignissimo Curiæ Regalis Præfecto, ad inquirendum, & procedendum, contra omnes culpabiles repertos.

Non est cur ego doleam, cùm certum sit nullum 173
esse tam perfectum opus, quod non vellicare malignitas possit, vt dicit Seneca *lib.* 2. *de benef. c.* 2.

Magnus Tertullian. *lib.*4.*contra Valent.* duo nobis 174
proponit; vnum circa notitiam Valentini, his verbis: *Sperauerat Episcopatum Valentinus, quia ingenio poterat & eloquio, sed alium ex martyrii prærogatiua loci potitum indignatus, de Ecclesia authenticæ regulæ abrupit (vt solent animi pro prioratu excitati præsumptione vltionis accendi) ad expugnandam conuersus veritatem, & cuiusdam veteris opinionis semini, colubroso viam delineauit.* Alterum circa Valentinorum desiderium ne eorum scripta publicarentur. *Nihil magis curant* (vt dicit *cap.* 1.) *quàm occultare quod prædicant; quia nihil veritas erubescit* (addit *c.* 3. nisi *solummodo abscondi. Ego autem neminem nomino, quare irasci mihi nemo poterit nisi qui ante de se voluerit confiteri, nec de illo queri poterit quisquis de se bene senserit*, vt loquar cum Cicer. *pro leg. Manil.*

Non possum non summè dolere, quòd Moniales, 175
quæ strictiorem religiosam vitam ducunt, hac via de me vindictam sumere intendant, & in defensionem

prætensi sui iuris talem publicent libellum, prætendentes Congregationem de facto expellere, eam iniustissima lite vexantes, cùm deberent plusquam alij lites effugere,& prorsus euitare, vt admonet Cardinalis Hugo super illa verba Psalmi 84. *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam*; qui diuidens tria Populi Dei, secularium scilicet, Clericorum,& Religiosorum,& pacis quoque genera. Pax reconciliationis ad Deum, pax peccatoris ad se ipsum,& pax temporis ad proximum. Concludit, dicens: *Tertiam autem propriè loquitur Religiosis, quibus propriè competit lites nullas habere.* Quod Apostol. 1 *ad Corinth. c.6.* innuit, dum dicit: *Iam quidem omninò delictum est in vobis, quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini?* Et *ibi in glos.* S. Augustinus ita ait ad propositum: *Perfectis igitur licet sua repetere simpliciter, id est, sine causa, siue lite, sine iudicio, sed non conuenit eis inde mouere causam ante iudicem.* Et Lyra in sensu literali idem declarat: *Licèt enim,* ait ille, *cuilibet licitum sit rem suam in iudicio repetere etiam Religiosis, tamen repetere rem suam in iudicio peccatum est in aliquo casu, vtpote quando de tali repetitione surgat scandalum, vel aliud magnum malum.*

176 In hoc casu adest vniuersale scandalum cunctorum, qui vident Moniales non repetere quod suum est, sed denegare quod Congregationi euidenter debetur, & nulla potest tergiuersatione occultari, & quod peius est, paruipendent Apostolicorum Iudicum mandata, nec illis obtempetare valent, contra quas est danda declaratoria. Cassadot. *decis. 6. de causa possess. & propriet.* Crescent. *decis. 1. de sequestrat. possess.*

177 Graue enim delictum, & deterrimi exempli est inobedientia,& contumacia, gloss. *in c. duo sunt, 96. dist.* Abb. *in c. 1. n. 10.* & *ibi* Rip. *n. 29. de iudic.* Cou. *in c. alma mater, part. 1. §. 9. n. 3. de senten. excom. lib. 6.*

178 vtpote quæ ex contemptu proficiscitur,& alios ad contemptum prouocat,& ideo censuris coërcenda, vt censuit Rota *in Corduben. dimidiæ portionis 1. Iulij 1630. coram bona mem. Merlino.*

179 Nec de me possunt Moniales conqueri, cùm ratione officij obligatus essem iura Congregationis pro meo posse defendere, ne illa esse desineret eo tempore, quo ego illius essem Præfectus; quanta vigilantia, quanto studio obtinuerim ostendit causæ exitus, & satis indicat aduersaria potentia, in quo negotio opus fuit plus pro conseruatione iuris quæsiti quàm in eo adquirendo laborare, quia difficilius est Prouincias obtinere, quàm facere, viribus parantur, iure retinentur. Et, vt inquit Ouid. 2. *de remed.*

Non minor est virtus quàm quærere, parta tueri:
Casus inest illic, hic erit artis opus.

180 Imò, vt dicit Claudian. 2. *Stilich. Paneg.*

—— Plus est seruasse repertum.
Quàm quæsisse nouum.

181 Et Cassiodor. 1. *var. epist.* 25. *De custoditis autem acquiritur laudata perfectio.*

Conchen. nullitatis Ordinis.

Ordinatus sacris Ordinibus per vim, & coactionem præcisam, & absolutam, non recipit characterem, nec tenetur ad obseruantiam voti castitatis; si verò per vim causatiuam, seu conditionalem ordinetur, characterem recipit; sed tamen non tenetur continere, nec prohibetur contrahere matrimonium.

VOTVM LXXVII.

1 *Casus contingentia proponitur, & n. 2.*
3 *Dubia disputanda proponuntur.*
4 *Vis alia præcisa & absoluta, alia causatiua, seu conditionalis.*
5 *Ordinatus per vim præcisam, & absolutam non recipit characterem, nec tenetur ad obseruantiam voti castitatis.*
6 *Baptismus non confertur patienti vim præcisam, & absolutam.*
7 *Ordinatio vbi non valet, nec etiam valere potest præceptum, aut votum quod validè ordinationi annexum est.*
8 *Character imprimitur inordinato, vel baptizato per vim conditionalem, seu causatiuam.*
9 *Voluntas coacta voluntas est.*
10 *Voluntas coacta sufficit ad impressionem characteris.*
11 *Actus omnis, in quo reperitur non solùm simplex voluntas, sed cum qualitate libertatis, & spontaneitatis si fiat coactè, non valet.*
12 *Matrimonium si fuerit metu contractum, est ipso iure nullum.*
13 *Electio metu facta est nulla.*
14 *Dos metu constituta est nulla.*
15 *Castitatis promissio de sui natura requirit qualitatem libertatis à coactione.*
16 *Castitas est voti, non præcepti.*
17 *Continentia suaderi potest, sed non præcipi nolenti.*
18 *Votum vi & metu graui extortum ipso iure est nullum.*
19 *Votum castitatis tacitum à coacto emissum non tenet sicut expressum.*
20 *Puer qui non sit doli capax, si promoueatur ad Ordines sacros, non tenetur continere.*
21 *Potestas in Ecclesia est compellendi puerum sacris Ordinibus promotum vt continentiam seruet, nisi compos factus velit in Ordine permanere.*
22 *Character cuiuslibet Ordinis sacri potest imprimi infanti vnius diei, modò sit baptizatus.*
23 *Castitas non est de substantia & essentia Ordinis Subdiaconatus.*
24 *Ecclesia quandoque dispensat super castitate in ordinato.*
25 *Subdiaconis de tempore primitiuæ Ecclesiæ licebat contrahere matrimonium, & post Ordinis susceptionem anterioribus vti coniugiis.*
26 *Ordo per se ingressus non impedit matrimonium, sed constitutio Ecclesiæ.*
27 *Canonistæ, & Iureperiti referuntur qui tenent Subdiaconum Ordinem suscipientem per vim causatiuam non teneri continere.*
28 *Theologi referuntur idem sentientes.*
29 *Rota Romana idem sentit.*
30 *Concilij Toletani VIII.* cap. 7. *intellectus.*
31 *Subdiaconus per metum & coactionem ordinatus, est verè & propriè Subdiaconus.*
32 *Subdiacono prohibitum est contrahere matrimonium.*
33 *Castitas indicta Ordini sacro ex immediata constitutione Ecclesiæ, secundùm aliquos.*
34 *Continentiæ obligatio sacris Ordinibus annexa est directè & immediatè ex præcepto Ecclesiæ, secundùm nonnullos.*
35 *Obligatio continentiæ Ordinibus annectitur mediante voto proprio ordinatorum secundùm alios.*
36 *Subdiaconi sunt adstricti voto continentiæ simul ex lege*

lege Ecclesiastica immediatè, secundùm aliam opinionem.

37 *Ordo ex adiuncto voto castitatis quomodo dirimat matrimonium?*

38 *Concilium Trid. asserit Subdiaconos vel ex voto, vel ex constitutione Ecclesiæ ad continentiam teneri.*

39 *Votum seruandi castitatem in Subdiacono deriuatur à iure positiuo.*

40 *Ecclesia non intendit grauare fideles inuitos ad perpetuam castitatem.*

41 *Statutum Ecclesiæ de seruanda castitate sacris Ordinibus annexa, ex quibus componatur.*

42 *Doctores referuntur, qui tenent suscipientem Ordinem Subdiaconatus per vim coactiuam teneri continere.*

43 L. Regia 32. tit. 6. part. 1. *declaratur.*

44 *Doctrina ad matrimonij nullitatem facientes bene adaptantur ad similes Professionum, & Ordinum nullitates.*

45 *Metus definitio, & eius natura declaratur.*

46 *Metus debet esse talis, qui cadere possit in constantem virum ad hoc vt Matrimonium, Professionem & Ordinis susceptionem annullet.*

47 *Metus vt dicatur cadens in constantem virum quinque requiruntur conditiones.*

48 *Matrimonium per vim contractum est ipso iure nullum.*

49 *Professio per vim emissa est ipso iure nulla.*

50 *Metus grauitas diiudicatur ex circumstantiis; & qualitate ætatis, sexus, & imbecillis animi.*

51 *Metus est difficilis probationis.*

52 *Probationes leuiores sufficiunt in metu.*

53 *Indicia, & coniectura ad probandum metum admittuntur.*

54 *Probatio difficilis sufficit fieri per coniecturas, & indicia.*

55 *Testes domestici admittuntur in probatione metus.*

56 *Testes singulares in probatione metus reiiciendi non sunt.*

57 *Historia narratur ex qua metus initium sumpsit, &* num. 58.

59 *Personæ interposita ad metum incutiendum, & quomodo probetur,* n. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. & 71.

72 *Metus mortis, aut cruciatus corporis, vel abscissionis membri dicitur cadens in constantem virum.*

73 *Reuerentia quam filius præstare debet patri, quando sit sufficiens ad inducendum metum, qui caderet in constantem virum.*

74 *Metus reuerentialis per se solum non est sufficiens ad reddendum irritum contractum.*

75 *Timor rationabilis grauis mali simul cum metu reuerentiali sufficiens est ad annullandum contractum.*

76 *Metus reuerentialis cum verberibus, aut minis sufficit ad irritandum contractum, quamuis non probetur minitantem solitum esse minas exequi.*

77 *Terribilitas personæ cum metu reuerentiali sufficiens est pro nullitate contractus.*

78 *Timor incurrendi parentum indignationem sufficit ad matrimonium annullandum.*

79 *Existimatio prudens, & rationabilis dubitatio de inferendo sibi malo aliquo sufficit ad matrimonium annullandum.*

80 *Qualitas personarum, quæ metum patiuntur, & incutiunt, multū inspici solet in eius probatione.*

81 *Testis vnus iuncta aliqua præsumptione metum probat.*

82 *Antonius aduersam semper habuit ad statum Ecclesiasticum inclinationem.*

83 *Auersio & repugnantia multum confert ad metus probationem.*

84 *Antonius fuit instantissimis precibus à parentibus inductus vt Subdiaconatus Ordinem susciperet, &* n. 85.

86 *Preces importunæ, & instantissimæ persuasiones aptæ sunt metum incutere cadentem in virum constantem.*

87 *Paria sunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum.*

88 *Persona inducta ad contrahendum per suasionem instantissimam, dicitur contrahere per vim & metum.*

89 *Matrimonium per nimiam importunitatem contractum annullatur.*

90 *Preces importunæ à patre, aliòve Superiore adhibitæ matrimonium annullant.*

91 *Preces, & persuasiones ac periculum grauis indignationis in patre, interuenerunt in præsenti casu.*

92 *Antonius cùm ad Subdiaconatus Ordinem traheretur, cum lacrymis acerbum sui animi sensum exprimebat.*

93 *Lacrymæ & suspiria metus continuationem probant.*

94 *Protestationes & reclamationes Antonij.*

95 *Causa ex qua inductus pater filium vexabat, quomodo cessauerit.*

96 *Protestationes nihil aliud sunt quàm declarationes voluntatis illius, qui protestatur.*

97 *Protestationes declarant animum, & remouent consensum à recepto.*

98 *Protestationes concludenter non probant metum.*

99 *Protestationes multum coadiuuant & opitulantur, præsertim stantibus aliis adminiculis.*

100 *Protestatio præcisè non requiritur quòd fiat in eodem actu.*

101 *Principium meticulosum attendi debet, vt exinde sequuta ab eo regulanda sint.*

102 *Animus quis & qualis fuerit in præteritum, declaratur à subsequentibus.*

103 *Fama & communis vox multum opitulatur ad probationem metus.*

104 *Antonij perpetua repugnantia exercendi actum Ordini sacro annexum, & ascendendi ad superiores Ordines, &* numer. 105. 106. 107. 108. & 109.

110 *Coniecturæ simul iunctæ cùm tendunt ad eundem finem, metum plenissimè probant.*

111 *Singula quæ non prosunt, multa iuuant in materia probationum.*

112 *Vocem in Capitulo non habent nisi ij tantùm Canonici, qui in Sacris sunt constituti.*

113 *Vox pendet à Canonia.*

114 *Canonici dicuntur de Capitulo, licèt non sint in Sacris.*

115 *Vocem in Capitulo habere potius est præeminentia, & fructus Canonicatus, quàm Ordinis.*

116 *Suspensus ab officio est pariter suspensus ab vsu & fructu dandi vocem.*

117 *Suspensus ab Ordine non est suspensus à iure, & præeminentia dandi vocem in Capitulo.*

118 *Irregularitatem non incurrit priuatus iure dandi vocem, si nihilominus illam in Capitulo det.*

119 *Decisiones in Causa Parmen. nullitatis Ordinis declarantur.*

120 *Ordinum*

120 *Ordinum distributio nulla facta fuit in Ecclesia Conchensi.*

121 *Metus causa durante nullus consensus præsumi- libera voluntatis.*

122 *Pater pro filio testificari prohibetur.*

123 *Confessio patris probat metum intercessisse in matrimonio filij.*

124 *Confessio propria est maior omnium probatio.*

125 *Parentum depositiones admittuntur in causa matrimonij spiritualis, & carnalis filiorum.*

116 *Parentes in causis filiorum quando testificari possint.*

127 *Testium nonnullorum integerrima fides aliorum supplet defectum.*

128 *Testes singulares probant metum.*

129 *Minæ probantur per testes singulares.*

130 *Domestici & familiares, qui tales non erant tempore depositionis, rectè probant.*

131 *Familiares produci possunt in casibus difficilis probationis.*

132 *Familiares bene admittuntur quando ex natura rei veritas aliter haberi non potest.*

133 *Familiares rectè admittuntur ad probandum ea, quæ in domo peraguntur.*

134 *Metus præsens qualiter requiratur.*

135 *Suspicio metus contractum irritat sicut & metus, intellige vt num. 136.*

137 L. metum autem 9. ff. de eo quod metus causa, *declaratur.*

138 *Concil. Trid.* sess. 25. de regularib. c. 19. *quo in casu loquatur.*

1 DOminus Antonius Nuñez Treuiño de la Vega, Miles militiæ Sancti Iacobi de Spatha, ac Thesaurarius & Canonicus Sanctæ Ecclesiæ Conchensis felicis recordationis Vrbano VIII exposuit, quòd aliàs ipse dum vigesimum primum suæ ętatis annum ageret, ad sacrum Subdiaconatus Ordinem se promoueri passus fuit, ad id inductus per vim & metum, qui cadere poterant in constantem virum; cumque nullitatem suæ talis promotionis intenderet, eidem Pontifici supplicari fecit; quatenus D. Episcopo Conchensi committere dignaretur, vt si inquisita per illum super præmissis diligentius veritate; ad Subdiaconatus Ordinem huiusmodi suscipiendum per vim & metum, qui caderent in constantem virum, eum inductum fuisse repererit, præmissorum occasione ad continentiam seruandam non teneri, sed præmissis non obstantibus matrimonium cum quauis muliere nullo aliàs iure sibi prohibita contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, ac in eo postmodum remanere, nec non in paternis, & maternis, alijsque sibi legitimè obuenientibus bonis succedere liberè, & licitè posse, prolémque exinde suscipiendam legitimam fore declaret. Quibus supplicationibus Summus idem Pontifex, modo aliquo annuere volens, dicto D. Episcopo per suas litteras in forma Breuis *sub dat. Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 28. Nouembris 1643.* committere & mandare de Apost. benignitatis fauore dignatus est, quatenus vocatis ad id, qui fuerint euocandi, in præmissis omnibus, & singulis, dummodo dictus D. Antonius Nuñez Treuiño susceptionem dicti Ordinis tacitè, vel expressè non ratificauerit, in illoque non ministrauerit, ac data per eum cautione de stando iuri, & iudicato parendo, auctoritate Apost. faciat, & declaret, prout de iure fuerit faciendum & declarandum.

2 Præsentatis Apost. litteris huiusmodi coram Illustrissimo & Reuerendissimo D. Enrico Pimentelio, dignissimo Episcopo Conchen. ac per eum acceptata iurisdictione in illis sibi concessa, coram eo proposuit dictus D. Antonius Nuñez Treuiño se ab hinc quatuordecim annos Subdiaconatus Ordinem suscepisse, & tamen nullo continentiæ voto eidem Ordini annexo adstrictum remansisse, eo quòd dictum Ordinem susceperat per vim & grauem metum cadentem in constantem virum, incussum ab eius parente Emmanuele Suarez Treuiño, sine animo & intentione se obligandi dicto voto, in qua semper immotus perseuerauit, ante & post actum ordinationis, sæpiùs protestando de vi, & metu huiusmodi sibi illato, cum animo statim reclamandi vbi, & quando occasio se obtulerit, & causa metus cessauerit, continuò se abstinendo ab exercitio dicti Ordinis, & à qualibet alia expressa, vel tacita illius approbatione. Sed Promotori Fiscali data copia eorum omnium pro nullitate huiusmodi allegatorum, & facta ex officio contradictione, fuit coram eodem Illustrissimo Domino Episcopo deuentum ad informationes, quibus omnibus perspectis consultus pro veritate dubitaui an constet de vi, & metu sufficienti ad annullandum continentiæ votum Subdiaconatus Ordini annexum, itaut dictus D. Antonius Nuñez Treuiño continere non teneatur, & ad nuptias liberè, & licitè conuolare possit?

Materia ista duas continet inspectiones, vna, quæ 3
respicit fundamentalem quæstionem, *An D. Antonius Nuñez Treuiño per vim & metum sacris Ordinibus initiato fuerit character impressus, taliter quod teneatur ad obseruantiam voti castitatis eidem annexi?* Altera quæ dubij principalis resolutionem comprehendit, petit, *Vtrùm vis, & metus eidem D. Antonio incussus ad hoc vt dicto Subdiaconatus Ordine initiaretur, sufficienter probetur ad effectum, vt non teneatur ad obseruantiam prædicti voti?*

Primæ inspectionis Quæstio.

Vtrùm D. Antonio Nuñez Treuiño per vim & metum sacris Ordinibus initiato fuerit character impressus taliter quòd teneatur ad obseruantiam voti castitatis eidem annexi?

HAnc quæstionem arduam appellat Rota *in decis.* 4
561. *sub numer.* 11 *p.* 1 *diuers.* & subtilissimam, ac
de apicibus Iuris dicit Nau. *cons.* 4. *sub num.* 11. *de his
quæ vi.* Pro terminorum verò cognitione præsuppo-
nendum est magnam quoad propositum reperiri diffe-
rentię rationem inter vim, & coactionem pręcisam &
absolutam, & inter illam, quæ causatiua, seu condi-
tionalis appellatur: nam quando coactio promoti ad
sacros Ordines fuit præcisa & absoluta, vt euenit in
eo, qui per vim, aut ligaminibus tenetur, non impri- 5
mitur character, nec tenetur ad obseruantiam voti ca-
stitatis, prout nec confertur Baptismus, *cap. maiores,* 6
§. *item quæritur; de Baptismo, cap. Presbyteros.* 50.
dist. Et talis dicitur inualidè ordinatus, & vbi non va- 7
let ordinatio, nec etiam valere potest præceptum, aut
votum, quod validæ ordinationi annexum est, noue
Auersa *de sacram. Ordin. q.* 1 *sect.* 8. *versic. satis ta-
men, & seqq.* Cùm verò vis est conditionalis, seu cau- 8
satiua, vt in eo, qui vt euadat periculum, vel mortem,
consentit se ordinari, vel baptizari, tunc imprimitur
character *cap. de Iudæis.* 45. *dist. cap. vbi ista.* 74. *dist.
cap. quod quidem.* 1. *q.* 1. adest enim voluntas licèt
indirectè, & voluntas coacta voluntas est, *l. si mulier,*
§. *si metu, ff. de eo quod met. causa, cap. merito* 15. *quæst.* 9
1. cum aliis per me citatis *Axiom.* 103. *numer.* 8.
Quod sufficit ad impressionem characteris, secundùm 10
glos. *verb. honorem in d. cap. vbi ista.* 74. *dist.* Rot.
apud Cæs. de Graf. *decis.* 1. *num.* 1. *de his, quæ vi,*
aliàs

aliàs *decisione 560. p. 1. diuers. & decis. 40. p. 6. recent.* & resoluunt per me relati suprà *voto 37. numer. 11. lib. 2.*

11 De causatiua & conditionali vi D. Antonio facta
hic à nobis agendum est, cùm non prætendat se fuisse compulsum, aut coactum coactione præcisa, & absoluta suscipere Subdiaconatus Ordinem, quia non fuit ligaminibus tentus vt ordinaretur, sed coactione causatiua, seu conditionali, & sic dubitari non potest de legitima characteris impressione. Difficultas ergo est, an teneatur ad obseruantiam voti castitatis Ordini sacro annexi, quod est præsentis inspectionis intentum. De hac quæstione latè à me actum fuit *d. voto 37. à num. 13. lib. 2.* vbi tria fundamenta pro negatiua parte, cui tanquam probabiliori adhæsi, in medium adduxi. Alia in eadem causa, pro qua etiam consuluit eleganter, & copiosè cumulauit concollega, & amicus meus D. Doctor Don Gabriel Martinez. Et primum, quia omnis actus in quo reperitur non solùm simplex voluntas, sed cum qualitate libertatia, & spontaneitatis, si fiat coactè, siue per voluntatem coactam, non valet, iuxta tex *in cap. notificasti 23. quæst. 5.* & *ibi glos.* communiter recepta *in verb. licentiam*, quam commendat Abbas *in cap. cum locum, num. 6. de sponsal.* prout videmus in matrimonio, in quo requiritur ista voluntas libera, & spontanea, *d. c. cum locum, cap.*
12 *gemma, de sponsalib.* Quòd si fuerit metu contractum,
est ipso iure nullum, *cap. significauit, de eo qui duxit in vxor. glos. pon. in cap. veniens. de sponsal.* cum citatis per me *in votis decis. lib. 2. voto 17. num. 104.*
13 quibus addo Auersa *de matrim. quæst. 4. sect. 2.* & in
electione metu facta, quæ pariter est nulla, *cap. vbi periculum, §. cæterum, de elect. in 6.* Ego *in votis decis. lib. 2. voto 47. n. 29.* & in dote metu constitu-
14 ta, *l. si mulier. §. si dos. ff. de eo quod metus causa*, & in
testamento metu condito, *l. qui testamento, § vlt. ff. de*
15 *testam.* Castitatis autem promissio de sui natura requi-
rit qualitatem libertatis à coactione, *c. perlatum. de his quæ vi, cap. ad aures, de ætate, & qualit. c. 1. 31. dist. cap. præsens. 20. quæst. 3.* glos. *in cap. vbi ista, verb.*
16 *honorem 74. dist.* Et est voti, non præcepti *cap. inte-*
gritas 32. q. 1. Innoc. communiter receptus *in c. vel non est compos, de tempor. Ordin.* S. Thom. *in 4. sen-*
17 *tent. dist. 25. q. 3.* Continentia enim suaderi potest, sed
non præcipi nolenti, *d. c. integritas. 32 q. 1.* nam, vt inquit Apost. *1. ad Corinth. c. 7. de virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do*, & inferiùs de viduis, ibi, *beatior autem erit, si sic permanserit, secundum meum consilium*, & hanc rationem esse irrefragabilem, dicit Rot. *d. decis. 561 n. 2 p. 1. diuers.*
18 Deinde, quia omne votum vi, & metu graui extor-
tum, ipso iure est nullum, *c. perlatum, c. cùm dilectus, de his quæ vi*, S. Thom. *2. 2. quæst. 89. art. 5. & 7. ad 3.* Raphael Auersa *de Ordinis sacram. q. 4. sect. 8. vers.*
19 *probari solet*: Vnde quemadmodum non teneret vo-
tum castitatis expressum à coacto, siue metuente emissum, ita nec tacitum tenet, in quo minor ratio obligationis inesse videtur, vel saltem par, & æqualis; non maior, ad *l. expressa nocent. ff. de reg. iuris*, & bene considerat Rota *d. decis. 561. n. 14.* Et arguendo de voto expresso ad votum tacitum Ordini annexum, tenet hanc sententiam in similibus terminis Innoc. *in d. c. vel non est com-*
20 *pos, n. 1. de tempor. ordin.* vbi dicit quòd si puer, qui
non sit doli capax, promoueatur ad sacros Ordines, sicut non potest se obligare expressè ad votum castitatis, ita nec etiam tacitè, & propterea non tenetur continere, nec impeditur contrahere matrimonium, & Innocentium sequuntur Host. *ibi*, & Anchar. *in Clem. fin. in fin. n. 9. de ætate & qual.* Nau. *cons. 4. num. 4. de his quæ vi*, vbi allegat S. Thom. & pulchram illius rationem *in 4. sent. dist. 25. quæst. 2. art. 1.* Bonacin. *de matrim. quæst. 3. puncto 9. sub. num. 14. & 15.* & innumeros pro hac sententia cumulat Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 10. num. 1. 4. 5. & 8.* vbi tenet expressè non esse potestatem in
Ecclesia compellendi puerum sacris Ordinibus promo- 21
tum vt continentiam seruet, nisi compos factus velit in Ordine permanere, latè Auersa *de sacram. Ordinis quæst. 4. sect. 8. vers. secundo, cum seqq.*

Vnde infertur non omnem impressionem characte- 22
ris sacri Ordinis facere ordinatum inhabilem ad matrimonium, cùm aliàs etiam infanti vnius diei, modò sit baptizatus, possit imprimi character cuiuslibet Ordinis sacri, vt per Guillelm. de Monte Laudino *in Clem. 1. de ætate & qual.* tenent alij, quos refert, & sequitur Nau. *d. cons. 4. numer. 4.* Campan. *in diuer. f. Iuris Canon. rub. 7. cap. 3. numer. 8. & seqq.* & tamen talis infans non tenetur continere ex dictis, & hæc ratio multum placuit Dominis de Rota *in d. decis. 561 num 6.*

Denique, quia castitas non est de substantia, & es- 23
sentia Ordinis Subdiaconatus, sed tantùm ex constitutione Ecclesiastica, vt probaui *d. voto 37. sub numer.*
3 vers. tertio. Et videmus quandoque quòd Ecclesia 24
dispensat super castitate in ordinato, vt de stylo Cancellariæ refert Hieron. Paul. *in sua pract. fol. 34.* & de praxi Pœnitentiariæ Apost. Sarnen. *in tract. Breuium*, quos allegat Rot. *d. decis. 561. numer. 7. & in fine.*
Etenim de tempore primitiuæ Ecclesiæ Subdiaconis 25
licebat contrahere matrimonium, & post Ordinis susceptionem anterioribus vti coniugiis, pro vt vtuntur hodie Græci, vt colligitur ex Gregorio Magno *lib. 1. epist. 42.* & refertur *in cap. ante triennium, cum aliis seqq. 31. dist.* Et propterea Doctores antiqui, videlicet Archid. & Turrec. *in cap. in præsentia de probat.* docuere quòd Ordo per se inspectus non im-
pedit matrimonium, sed constitutio Ecclesiæ facta ra- 26
tione Ordinis, vt refert & sequitur Rota *d. decis. 561. numer. 11.*

Ex his & aliis fundamentis hanc negatiuam opinionem, videlicet quòd non teneatur continere, nec prohibeatur contrahere matrimonium, qui coactione causatiua, seu conditionali Subdiaconatus Ordinem suscepit, tenent.

Ex Canonistis, & Iureperitis, glos. celebris *verb.* 27
honorem vers. sed hoc non credo, in d. c. vbi ista. 74. dist. glos. *verb. conditionaliter, vers. Ioannes dixit quòd non cogitur, in cap. maiores, § item quæritur, de Baptismo*, vbi sequitur opinionem Glossatoris antiqui Ordinarij *in d. cap. vbi ista*, & præcipuè Hugo *num. 1.* Archid. *numer. fin.* Gemin. *in fine*, & Ego *numer. 4.* Et *in d. cap. maiores, §. item quæritur*, Host. *numer. 38.* Hentic. *numer. 7.* Card. *numer. 1.* & Ego *numer. 18.* Turrec. *in cap. 1. numer. 7. dist. 72.* Imol. *in cap. Ioannes numer. 21. de cleric. coniug. & in cap. sacris numer. 7. de his quæ vi*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon. tit. de Baptismo numer. 7.* Calder. *cons. 1. in fine tit. qui cleric. vel vou.* Barbat. *cons. 60. numer. 5. & seqq. vol. 1.* Greg. Lop. *l. 32 verb. que le tomar in tit. 6. part. 1.* Rebuf. *in concord. rub. de Regia nominat. ad Prælat. §. 1. verb. sponte*, Mogol. *tract. de iis, quæ vi, cap. 8. §. 2. numer. 5. & 23.* Nau. *in man. cap. 22. numer. 51. & seqq. & cons. 2. num. 4. & 5. & cons. 4. numer. 1. in 1. edit. sub tit. de his, quæ vi, aliàs cons. 2. num. 1. & 3. & cons. 4. numer. 4. & cons. 5. numer. 2 eod. tit. in 2. edit.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 31. numer. 34. & seqq.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 1. collect. 1597.* Gutier. *de matrim. cap. 94. numer. 14. & 16. in fine*, Vgolin. *de potest. Episcopi c. 13 n. 3.* Paul. Squilante *de oblig. cleric. p. 1, numer. 80.* Balboa *in c. si verò n. 22. cum seqq. de iureiur.* D. Acuña Archiep. Brachar. *in c. innouamus n. 2 dist. 60* Cabreros *de metu lib. 3. c. 16. n. 102. & seqq.* Ego *de officio & potest. Episcopi p. 2. alleg. 15. num.*

num.5.vers.negatiua verò part, & in votis decisiuis & consult.lib.2.voto 37.à num.13.

28 Ex Theologis Asten. *in sum. verb. Ordo 3.numer.* 6. Angel.*eod.verb.3.n.fin.*Rosel.*eod.verb.3.num.*6.Friburg. *in sum.tit.de ætate & qualit.Ordin.q.50.& seqq.* Ricard.*in 4.dist.15.art.4.q. 2.ad 3.* Maior etiam *in 4. dist.24.q.2.in solut. ad 5.* Sot. sibi contrarius etiam *in 4.dist.25.q.1.ad 2.& ad 3.*Viuald.*in candebr aureo p.1. de sacram.Ordin.numer.26.* Emman.Saa.*in Aphorism. verb.Ordo.n.24.*Henriq.*in sum.lib.10.de sacram.Ordin.c.14.§.3.& lib. 12.de matrim.c.5.num. 9.lit.Q.* Vega *in sum.tom.2.cap.57.casu* 6.Fr Emman. Rot. *in sum.tom.1.cap.224.numer.5.& tom.2 cap.96. numer.* 4.Villalob.*in sum.tom. 1. tract.14.diffic. 14.n.4.* Rebell.*de oblig.Iustit.p. 2.lib.1.q. 5.* Sayr.*in claui Regia lib.6.cap.4.num.20.*Azori.*instit.moral.p.1.lib.13.cap. 14.q.8.*Ægid.*de Sacrament.p.2.disp. 20.dub.14.num. 145* Sanchez *de matrim.lib. 7.disp.29. numer. 5.* Bonacin.*eod tract.q.3.puncto 9.num.11.& seqq & in Decalog.super 2.præcept.disp.4 puncto 5.numer.9.*Iul.Cæsar Madius *de sacris Ordin c.3.num.7.*Marchin. *de sacram.Ordinis,tract.1.p 6. diffic. 9.* nouissimè Raphael Auersa *de Ordinis sacramento q.4.sect.8.vers. putandum pag.165.*Machado *en su perfeto Confessor, y Cura de Almas lib. 3.p. 1. tract. 4. docum. 5. numer.* 3. & latiùs *lib. 4.p. 1. tract. 7. docum. 13. num. 5.* Trullench. *in exposit. Decalogi lib. 2. cap.2.dub. 3.n. 11.* nouissimè Hieronym.Garcia *en la suma Moral de las excelencias del Sacerdocio trat. 1. diffic. 1. duda.5. puncto 6. à num 58.*

29 Item Rota Romana, vt constat, *ex d decis. 561. n. 1.in fine p.1.diuers* intitulata. *Valentina nullitatis Ordinis*, quæ est *decis.2.*apud Cæs.de Grassis *sub tit de his quæ vi*,vbi præuio discursu in prima positione extenso, & iuribus, rationibus, & auctoritatibus maturè consideratis(verba sunt decisionis) æquior visa est Dominis, & iustior opinio negatiua,quòd non teneatur continere. Eadem Rota *in causa Conchen. nullitatis Ordinis 27.Ianuarij 1606.coram bonæ mem.Pema Rotæ Decano*,quæ est *decis.* 205. *p. 3.recent.* aliàs *p.1. in posthum.Farin.*vbi *num.2.& 4. in fine* præsupponitur hæc opinio negatiua; eadem Rota *in Parmen. nullitatis Ordinis*. quæ est *decisio 30. numer. 8. par. 6. recentior.* vbi censuit suscipientem Ordines per vim coactiuam, quamuis sit character impressus, non teneri continere.

30 Rationes verò consideratæ à Doctoribus contrariam opinionem tenentibus facilem habent solutionem, & in specie ad exemplum de Baptismo per vim, metum, aut coactionem causatiuam, qui ratione solius characteris impressi tenetur omnino ad obseruantiam legis Christianæ, *c.de Iudæis.45.dist.* Respondi *d.voto 37.n. 14.* Ad Conc.Tolet.V I I I. *c.7.*cuius verba refert Sanchez *d.disp.19 sub num. 4. lib. 7.* etiam respondi *eod. voto 37. numer. 16.* & nouissimè Raphael Auersa *de Ordinis sacram.q.4.sect.8.vers.ad auiternitatem*, & vltra ibi dicta certum videtur verba illa non inueniri in prædicto Concilio, sed alia affinia, ex quibus vix est quòd talis dispositio desumi possit, vt patet ex *tom. 3. Concil.fol.191.& seqq.in impress Venetiis anno 1585.* & ex *collectione Concilij Hispaniæ impress. Matriten. anno 1593.fol. 432.* & ex textu eiusdem Concilij, quem transcribit Basil.Pont.*de matrim.lib.7.cap.29.n. 21.* Et ad illud de regulâ accessorium pariter respondi *eod.voto 37.num.17.*

31 Aliæ sunt minus principales,& quæ non tantùm vrgent;sed ne aliquid intactum relinquatur,breuiter sunt proponendæ,& breuissimè adducendæ responsiones: & ad illud quod Subdiaconus per metum, & coactionem ordinatus, est verè & propriè Subdiaconus, arg. *c.quod quidem,in princ.& in §.opponitur. 1 q.1.& d. c.maiores,§.item queritur, de Baptism.* cumque huiusmodi Ordini sit prohibitum contrahere matrimonium. 32 *c.in præterito*,iuncta glos.in 84.*dist. d.c.ante triennium 31.dist.c.à multis.de ætate,& qualit.c.erubescant,c.nemo, & c.placuit.32.dist.* Videtur præcisè sequi quòd teneatur viuere in perpetua continentia tanquam verus Subdiaconus Respondetur quòd licèt negari non possit Subdiaconatum metu susceptum esse verum Subdiaconatum, non tamen inde sequitur quòd præcisè sit illi annexum continentiæ votum, cum alias ad susceptionem Ordinis sufficiat voluntas etiam coacta, ex dictis; votum autem necessariò requirit voluntatem liberam saltem a metu, vt dixi *suprà numer. 6.*

Sunt qui existiment ex eo quòd castitas est indicta 33 Ordini sacro ex immediata constitutione Ecclesiæ, non videri requiri voluntatem ordinati, cum Ecclesia potuerit apponere onus rei suæ, ex traditis per Turrec. *in d. cap. Diaconus,num.2.dist. 27.& in cap.nullum, num.1.& 2.dist.28.*& eo ipso quòd imprimitur character, ordinatum etiam inuitum manere adstrictum ad perpetuam continentiam, ac propterea infantem si ordinaretur in Diuinis manere similiter perpetuò obligatum ad eandem continentiam, & si contraheret matrimonium, illud non tenere; expresse resoluit Petr.de Paludano *in 4 dist. 37.*cuius opinionem refert, & videtur sequi D. Antonin. *in sum.p.3.de impedim. matrim.cap.8.* vbi reddit rationem, quia taliter ordinatus obligatur ex statuto Ecclesiæ, non voto suo quasi quòd votum requirat voluntatem, non autem constitutio Ecclesiæ:& hanc opinionem defendit Basil.Pont *d. lib.7. cap.29.n 3 & 15.*& alij, quos cumulat Sanchez *d. lib.7.disp.30 n.1.*

Verùm siue sustineamus opinionem eorum,qui asserunt obligationem continentiæ sacris Ordinibus annexam esse directè, & immediatè ex præcepto Ecclesiæ imponentis talem obligationem iis,qui ordinantur, de qua Scot.*in 4.dist.37.q.1.* Palud.*quæst.1.art.2.*Valent. *de Ordine quæst.5.puncto 5. & lib.de cœlibatu,quæst.1.* Paleoth. *de nothis & spur.cap.16.*Gutierr.*Canon.lib.2. cap. 7.* Auersa *de sacram. Ordin. quæst. 4. sect. 7. vers. praferendus, pag. 154* & alij; pro qua opinione solet allegari Concil. Illiberitanum *can.* 32. & receptum à tota Ecclesia Latina, vt per Hurtad. *de sacram. Ordin.diffic.26.* 34

Siue teneamus aliam opinionem affirmantem hanc obligationem Ordinibus annecti mediante voto proprio ordinatorum ex auctoritate D. Gregorij *lib. epist.* 42.vbi expresse præcipit, vt nullus deinde Subdiaconus ordinetur, nisi priùs se castè victurum promiserit, relati *in cap.nullum. 28. dist.* & ex Concil. Tolet. I I. relato *in cap.de iis,ead.dist.*& ex Concil.Toletano I V. *cap.26.*relato *in cap.quando,ead.dist.*Caiet.*tom.1.tract. 27.*Medina *in lib.de continentia cap.2.*Vazq.*d.disp.247* Ban.*2.2.quæst.12.art.2.concl.2.*Bellarm.*lib.1.de cleric. cap.18.& lib 1.de Matrim.cap.21.* Suar.*tom. 3.de Relig.lib.9.cap.17.*Marchin.*tract.1.de Ordine,p.6.cap.8. diffic. 6.* 35

Siue etiam amplectamur aliam quòd Subdiaconi sint adstricti non solùm voto Ordinibus sacris ex lege Ecclesiastica annexo,sed etiam simul ex eadem lege Ecclesiastica immediatè,vt per Ægid. *de Sacram. Ordin. disp.20.n.13.part.2.*Rebel.*de obligat. Iustit.lib.3.q.10.* Bonacin.*de matrim.q.3.puncto 9.numer.13.*vbi ex pluribus Conciliis, & auctoritatibus tenet promotum non posse contrahere tam in Ecclesia Latina, quàm in Græca. 36

Siue etiam aliam tueamur, videlicet Ordinem ex adiuncto voto castitatis habere quòd impediat matrimonium, dirimere autem ex eo quòd illi voto castitatis adiuncta est ea solemnitas, quæ inhabiles reddit ad 37

matrimonium

matrimonium Sacris initiatos, prout expressè illam tenent D.Thom. *in 4.dist.37.quæst.1.art.1.* Card. Bellarm. *lib 1. de matrim. cap.* 24 Richard. Capreol. Sot. Valent. quos refert, & sequitur Basil. Pōt. *d.lib.7.c.27.n.7.*

38 Siue denique sequamur alias opiniones, quas lato calamo referunt Basil. *loco proximè citato*, & Sanch. *d.lib. 7.disp.17.n.9.& 14.* ac Machado *en su perfeto Confessor lib.4.p.1.trat.7.docum.* 13.n.3. & superuacaneum esset discutere, cum sacrosanctum Concil. Trid hoc determinare noluerit, vt patet *sess.14.can.9.* ibi: *Non obstante lege ecclesiastica, vel voto*, &c. & Rota *in d.decis. 560.& 561.* promiscuè dicat vel ex voto, vel ex constitutione Ecclesiæ esse adstrictos.

39 Hoc tamen vnum est quòd votum istud siue obligatio seruandi castitatem deriuatur à iure positiuo, id est, à sacris Canonibus, & legibus Ecclesiasticis, non autem à iure diuino, cùm Apostolus dicat epist. 1. ad Corinth. c.7. *De virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do*; & inferiùs loquendo de viduis, ibi: *Beatior autem erit si sic permanserit, secundùm meum consilium*, &c. & passim agnoscunt tam Iuristæ, quàm Theologi, quos plena manu refert, & sequitur Raphael Auersa *de sacram. Ordin.q.4.sect. 3. vers. nunc præsenti pag.*132.

40 Ex quo infero quòd cùm Ecclesia sancta Dei non intendat grauare fideles inuitos ad perpetuam castitatem, vt egregiè materiam d. sentit, & hanc partem defendit Turrec. *in d. c. Diaconi, per tot. 27. dist & in dicto c. nullum, n. 1. 28. dist.* quē refert Raphael Auersa *d. q. 4. sect. 4 vers. secundo, pag* 136 Si Subdiaconatus fuerit coactè susceptus, suscipiens non tenetur ad perpetuā continentiam, nec prohibetur contrahere matrimoniū. Ratio est, quia nōn resistit constitutio Ecclesiastica, cum Ecclesia id non intendat, minusque resistit votum, cum stante metu, & coactione sit ipso iure nullum, vt bene ratiocinatur Bonac *de matrim. q. 3. puncto 9 sub n. 11.*

41 Nam licèt Ecclesia potuerit imponere legem, & conditionem rei suæ, ad *l. in traditionibus, ff. de pactis, l. in re mandata, C. mandati*, hoc tamen noluit facere nisi in sponte, & liberè volentem, vt repetitis verbis dicit Turrec. *in d. c. Diaconi n. 2. 27. dist. & in dicto cap. nullum, num. 1. 28. d. st.* vbi ait quòd statutum Ecclesiæ de seruanda castitate sacris Ordinibus annexa componitur de duobus, videlicet de auctoritate Pontificis, & de voluntate subditorum libenter obtemperantium; super quo meritò extollit Latinos, qui statuto voluntariè se subiecerunt, & inuehitur aduersùs Græcos, (qui prioribus vtuntur coniugiis post Sacerdotia) eo quòd dederunt tergum (sunt verba Turrecremata,) & quia non consenserunt in tam nobile statutum, vt vasa sua seruarent munda, ablatum est eis Regnum id est, intelligentia Scripturarum, & datum est genti facienti fructum eius.

42 Ex quibus apertè colligitur hanc negatiuam opinionem tot fundamentis, & Doctorum auctoritatibus corroboratam, verissimam esse, & in praxi tenendam, licèt affirmatiua non sit penitùs rationibus, & scriptorum decisionibus destituta, quin pro ea plures adduci possint, à multis non contemnendæ auctoritatis receptæ, quos cumulat Sanch. *d.lib. 7.disp.29.num. 4.* Rota *d. decis.560.num.6. & d.decis.561.sub num. 1.* & Azor *instit. moral. p. 1. lib. 2. cap. vlt. quæst.* 8. Sed si bene considerentur, non multum vrgent, vt *suprà* dicebam; nam eorum aliqui, quos reprehendit Rota *d.decis.* 561 *sub num.*13. nimis inaduertenter, & inconsideratè mouentur exemplo baptizari per metum, cui respondi *dicto voto* 37.*n* 14. Quidam autem videntur sibi contrarij, vt per Sot. *de Iustit. lib.7.quæst. 2. art. 5 ad fin.* Alij verò mouentur ex friuolis admodum & nudis rationibus, vt Basil Pont. *de Matr. d. lib 7. cap. 29. per tot.*

Cæteri denique (inter quos annumerari possunt Paul. Comitol. *resp. moral. lib. quæst.55.num. 3. cum seqq.* Sot. *de Iustit. lib.7. quæst.1. art.5.* Vazq. *disp. 246. c. 3.* Siluest. Tabiena, Armil & alij *ex Summistis in verb. Ordo*, Petr. de Ledelma *de matrim quæst.55. art. 4.* citati à Diana *tom.1. tract. 4. resolut.* 193. ouium instar alios sequuntur sine vllo doctrinarum examine, quorum nonnulli moueri videntur ex his, quæ decidit Rota *d.decis.560.sub num.5. ead. p. 1. diuers.* dum tenere videtur partem affirmatiuam, quòd scilicet taliter ordinatus teneatur continere, esse magis communem, & dum *n.6.* asserit quòd domini de Rota magis inclinabant pro prædicta opinione affirmatiua, & dum *n.* 12 affirmant hanc opinionem prouidere magis saluti animæ & esse magis conuenientem honestati Ordinis sacri, & propterea Dominos de Rota securius existimasse, quòd taliter ordinatus omnino peteret dispensationem à Papa. Sed, salua eorum pace, loquuntur vt parum practici in extendendis Rotæ decisionibus, & de stylo Curiæ; quem si scirent, vtique dicerent allegatam *decisionem* 560. non esse vere decisionem Rotæ, sed discursum Cæsar. de Grassis, tunc Auditoris, & illius causæ Ponentis, vt patet ex voti illius contextu: Rota enim habet hunc stylum quòd in materiis arduis, quando ob difficultates occurrentes non potest capi fixa resolutio, commendatur Ponenti vt pro dilucidatione materiæ, & faciliori resolutione capienda, extendat desuper discursum problematicè. Et patet euidenter, quia allegata *decis.* 560. vbi est discursus, *in causa Valentina nullitatis susceptionis Ordinis Subdiaconatus*, fuit extensa *sub die* 15. *Ianuarij* 1574. postea verò fuit reproposita eadem causa, & capta resolutio pro negatiua opinione, *sub die* 22. *Martij eiusdem anni in d. decis.* 561. *d. p. diuers.* vt videre est apud eundem Cæs. de Grassis *decis. 1. & 2. de his quæ vi.*

Et eorum aliqui, quorum numerum implet Gutier. *de matrim. cap* 94. *num.* 16 *in fine*, ita mouentur *lege Regia* 32. *tit. 6. part. 1.* vt existimarent quòd licèt de iure communi sit tenenda opinio negatiua quòd taliter promotus non teneatur continere; nihilominus, stante dispositione istius legis in his Hispaniarum Regnis, procul dubio videtur tenenda, & obseruanda opinio affirmatiua: verba autem legis, quibus innititur, sunt quæ sequuntur, *de partiolo el derecho de la santa Iglesia desta manera, que si alguno facen premia que reciba orden, amenazandolo que le tomaran el beneficio sino se ordenare, maguer aquel consienta, que por tal miedo como este, pues recibio la orden de fuera ya finca el alma dentro señalada por ella, de manera que es tenudo de viuir sin casamiento.* Sed illa parum, aut nihil viget, quia omisso quòd leges Principum sæcularium non possūt aliquid disponere circa res Ecclesiasticas, minusque circa Sacramenta, nec quatenus adesset dispositio Canonica in hac materia, quam inuenire non potui, esset desumenda interpretatio (vel subsidiaria dispositio quatenus deficeret) ex legibus Regni, iuxta text. *in cap. Ecclesia S. Mariæ. de Constit. & cap. nouit, de iudic.* Vera solutio est quòd prædicta *lex Regia* 32. loquitur de iusta compulsione, videlicet quando ob non susceptionem sacri Ordinis Prælatus vrgente necessitate, vel statuto Ecclesiæ comminatur beneficiatum ad illum assumendum sub pœna priuationis beneficij, quo casu cùm compulsus nullam iniuriam passus fuerit) qui enim iure suo vtitur, nemini facit iniuriam, ad *l. iniuriarum, §. 1. ff. iniur.*) tenetur omnino ad continentiam, & ad cætera Ordinis onera; vt bene in proposito dicit Henriq *lib. 10. de sacram. Ordin. cap. 14. num. 3. lit. T.* quem sequitur Sanch. *d. lib. 7. disp. 29 n. 10.* Vel, vt non ineptè dicit Gregor. Lop *in d. l. 32. verb.* 43

que le tomar an el beneficio,in fine, loquitur de leui metu,qui cadere non poterat in virum constantem, veluti si incutiatur de perdendo beneficio, si non ordinetur,qui dici non potest grauis metus mortis, cruciatus corporis,aut similis,qualis requiritur ad hunc effectum, juxta notanda *infrà n.27.*

Secundæ inspectionis Quæstio.

Virium vis & metus D. Antonio Nuñez Treuiño incussus ad hoc vt sacro Subdiaconatus Ordine initiaretur,sufficienter probetur ad effectum,vt non teneatur ad obseruantiam voti castitatis dicto Ordini annexi?

44 PRo præsentis quæstionis resolutione aliqua sunt à me breuiter præmittenda, & in primis præsupponendum omnes doctrinas,& decisiones ad matrimonij nullitatem facientes, bene adaptari ad similes professionum,& Ordinum nullitates, cùm ab omnibus ferè vtriusque Iuris, & sacræ Theologiæ Professoribus æquiparentur, nec verisimilis differentiæ ratio inter eas assignari possit,vt ex Suar. & Sigismundo de Bononia dixi *suprà lib.2.voto 37 n.7.*

45 Secundò præsupponendum est, metum esse quandã voluntatis passionem contra naturam, & voluntatem meticulosam esse quandam tacitam contradictionem, quæ magis accedit dissensui, quàm consensui, Bald.*in rub.de his quæ vi,in Decretal.n.6.& 8.& in cap.super hoc,de renunciat.n.3. vers. & nota, & in c. cum terra 14.n.6.de elect.& in c.cùm inter R.num.5.eod.tit.*Noguerol *allegat.Iuris tom.1.alleg.29.n.13.*Et sunt pulchra verba eiusdem Baldi, quæ naturam metus mirificè declarant, *in tract. schismatis*, ita loquentis. *Est enim meticulosa voluntas,prægnans,impura, & multiplicans quendam dissensum cum consensu,& quandam cum affirmatione negationem:habet enim in superficie volitionem,in medulla nolitionem,& scinditur cor hominis in duas partes,& vna pars est velle, altera non velle;prima superficialis,secunda realis,* &c.

46 Tertiò præsupponendum est,ad effectum inducendi nullitatem matrimoniis contractis,professionibus emissis,& Ordinibus receptis ex causa metus, requiri quòd metus illatus fuerit talis, qui in virum constantem cadere possit; vt colligitur ex text. *in c. cùm locum,* & ibi glos.*in verb.metus,& in c.consultationi,in fine,de sponsal.& in c. significauit, de eo, qui duxit in vxor. & in l.metum, ff. quod metus causa*, Doctores communi-
47 ter *in cap 1.de his quæ vi.*Ad hoc autem vt metus dicatur cadens in constantem virum, quinque requiruntur conditiones,de quibus Baldel.*lib.1.moral.disp.17.*Ioan. Machado *en su perfeto Confessor, y Cura de Almas lib.2.p.1.trat. 3. docum. 5. num. 2.cum seqq.* Prima est quòd malum,quod timetur,graue sit, ex *l. metum la 1. ff. quod metus causa*, ibi: *Metum accipiendum Labeo dicit non quemlibet timorem, sed maioris mali,* quod glos.explicat,id est,magni mali. Secunda vt timẽs non vanè,leuiterque credat illud malum sibi imminere, sed probabiliter, & rationabiliter, ex *l. metus la 2. ff. eod. tit.* ibi: *Metum autem non vani hominis timorem, sed qui merito,*&c. & ex *l. nec timorem, §. proinde el 2. ff.eod. tit.* Tertia vt metum incutiens sit potens minas executioni mandare,ex *l. famosi, ff.ad leg. Iuliam maiest.*ibi: *Nam & persona spectanda est an potuerit facere,& ante quid feceris,*&c.Quarta vt metum incutiens minas exequi solitus sit, ex *d.l.famosi*, in citatis verbis, ibi, *& ante quid feceris,* & *in l. vnic.C. si quis Imper.maled.*ibi,*& personis hominum dicta pensemus,* &c. Quinta & vltima,vt non possit timens de facili occurrere malis, quæ timentur, nempe implorando auxilium alicuius,vel Superiorem consulendo, ex *ex l.fin. ff. de eo quod metus causa,*ibi, *Cùm potuerit ius publicum inuocare,& adire aliquem potestate præditum. qui vtique vim eum pati prohibuisset*, &c. quas conditiones recenset mei amicissimus D. Alexander Raphaelius apud me *voto 16. num. 7.* qui Auditoris generalis Nunciaturæ Hispaniæ officio functus fuit, ex Cingulo oriundus,Piceni Vrbe à Labieno Pompeianarum partium Duce exædificata, vt Cæsar scribit, in colle sita, cuius latus Misco amnis,qui nunc *Muson*,alluit,Leandro teste.Olim Episcopatu insignis fuit,nunc Auximati Antistiti subest.

Quartò, præsupponendum est matrimonium per 48
vim contractum,& professionem,ac Ordines metu receptos ipso iure nullos esse,deficiente enim libero consensu,deficit quoque efficiens causa illius, vt in matrimonio probant *cap.sufficit.27.quæst.2 cap.1.de his quæ vi,cap.cum apud,cap.cùm locum,de sponsal.d.c. significauit,* Sanch. *de matrim. lib.4.disp.12, n.18.*Farin.*in fragm.crimin.part.2.verb.metus n.18. & n.26.* Marta *in votis nouiss.decis.votum 64.n.1.* Gutierr. *de matrim.*
*c.77.n.21.*Et in professione Rot.*decis.175.n.5.p.1.recent.* 49
& in Toletana professionis 19.*Nouembris* 1614 *coram Vbaldo sen.* Et in susceptione Ordinis, vt diximus *suprà in quæstione prima inspectionis.*

Quintò præsupponendum est in diiudicanda metus 50
probatione attendendas esse circunstantias & qualitates ætatis,sexus,seu imbecillis, aut fragilis animi,*l. 3.ff. ex quibus causis mai.*Nauar.*in man.c.22.n.51.*ibi *Sextum quod etiam omnis rectus Iudex considerabit in alio illi generis metus,non solum obiectum, sed etiam circunstantias fortitudinis, vel fragilitatis non solùm sexus,vt dicit prædicta glossa,sed etiam ætatis,innatæ magnitudinis,vel paruitatis animi,*&c. Menoch. *de arbitrar.casu 136.n.4.*ibi: *Iudex ergo noster,prudens,ac diligens,iustum metum arbitrabitur iuxta personarum qualitatem,*&c.Noguer.*alleg.Iuris tom.1 alleg. 29.n. 69.*nouissimè Aueria *de sacram. Matrim. quæst.4.sect. 3.vers.porrò,pag.281.*ibi: *Porrò ex diuersitate personarum,quibus metus incutitur,facilè contingere potest vt metus,qui non esset grauis in vno, sit grauis in alio,& qui non esset sufficiens ad labefactandam constantiam vnius,sit validus in altero,*&c. Vide *infrà n.54.*

Sextò præsupponendum est, metum esse difficilis 51
probationis,Paril.*cons.53.n.63.*Seraph. *decis.771.n.1.* tam ex parte illum patientis cùm in eius animo sit reconditus,*l.1.ff.quod metus causa,*Anchar.*cons.199.n.1.* Alciat.*cons.5. n. 25 lib. 1.* quàm ex parte incutientis, cùm secretò & clam inferatur,glos.*verb.ignorant, in l. item si cum exceptione. §. in hac.ff.eod.tit.* Menoch. *de arbitrar.casu 116.n. 17.*Seraph.*decis.818.n.3.* Valenz. *cons.29.n.40.tom.1. & cons.173.n.71.tom.2.* Gregor. XV. *decis.326.n.2.cum seqq.*Rot.*decis.241.n.1.* apud Farin.*tom.2.cons.*

Hinc est quòd in eo sufficiunt leuiores probationes, 52
Corn.*124.num.4.lib.3.*Alban.*cons.79.n.9.* Gail.*obseruat.93.n.19.lib.2.*& ideo indicia,coniecturæ,præsumptiones, & argumenta, ac verisimilia ad eum proban-
dum admittuntur,Bald.*in rub.de his quæ vi n.2. & 8.* 53
*& cons.364.n.5.vol.3.*Seraphin.*d.decis.771.n.2.* Gregor. XV.*d.decis.326.num.5.& seqq.*Noguerol.*alleg. Iuris tom.1.alleg.29 num.15.*Ratio autem communi-
ter traditur à Doctoribus quòd quando à communiter 54
accidentibus probatio est difficilis,sufficit eam fieri per coniecturas, & indicia, quæ aliàs tanquam imperfectæ reiicerentur, Ias. *in l.de pupillo,§. si quis ipsi Prætori, ff. de noui oper. nunciat.* Honded. *cons.29. num.*
*21.lib.1.*Ioan. Franc. à Ponte *cons. 44. num.17.* Vnde 55
admittendi sunt testes domestici, cùm ad hunc effectum probatio testium domesticorum habeatur efficacior, Greg. Lop.*l.1. glos.3.tit. 16.part.6.* Surd.*de aliment.tit.6 q.23.n 9.*Valenzuel.*cons.173,num.75.* Nec

reiiciendi

reiiciendi testes singulares, Farin. *de testib. quæst.* 64. *n.* 276. Anton. Gabr. *commun. tit. de testibus concl.* 2. *num.* 56. Marta *in votis nouiss. decis. voto* 64. *n.* 4. Fontanel. *de pactis nupt. glos.* 2. *part.* 5. *n.* 81. Valenzuel. *cons.* 29. *n.* 41. *tom.* 1. *&* *d. cons.* 173. *n.* 74. Noguerol. *d. allegat.* 39. *n.* 16. Greg. XV. *decis.* 326. *n.* 47. *& decis.* 374. *n.* 20. Rota *decis.* 241. *num.* 33. *& decis.* 260. *num.* 21. *&* 22. apud Farin. *tom.* 2. *cons. & decis.* 779. *num.* 1. *&* 7. *p.* 1. *in posthum.* Farin. licèt inhabiles sint, & aliàs non admitterentur, Alex. *cons.* 575. *num.* 11. *&* 12. *lib.* 2. Gregor. XV. *decis.* 149. *num.* 4. *&* 10. Vide *infrà à num.* 94.

57 Quibus pro faciliori materiæ intelligentia in iure præhabitis, in facto sciendum est quòd cum D. Antonius Nuñez Treuiño in coadiutorem, & futurum successorem D. Christophori Treuiño Thesaurarij & Canonici in sancta Ecclesia Conchen. auctoritate Apost. designaretur, eius parentes ab eo tempore in illo spem omnem nationem suam augendi positam habuerunt, existimantes, cessante coadiutoria, & facto futuræ successioni loco, ex Ecclesiasticis redditibus, quibus Dignitas illa, & Canonicatus multum abundant, posse dictũ D. Antonium sororem in matrimonio locare, & fratribus subsidio esse; sed nouitate quadam pro certo habuerunt felicissimam hanc spem iam fallere, cùm intelligerent eum Salmanticæ, vbi iuri Canonico operam dabat, cum quadam puella communicationem habere, cuius soror nobilem, & ingenuum alium virum fraudulenter, & captiosè in maritum sibi arrogauerat, & cum eo matrimonium cùm summo illius dedecore contraxerat, vt ipsismet parentibus constitit ex nonnullorum relationibus, & ex epistola cuiusdam familiaris dicti D. Antonij, qui Salmanticæ feriali tempore ab eo relictus fuerat, ex quo illi ardentiùs, & acceleratiùs procurare cœperunt promotionem filij ad Subdiaconatum, vt sic tuti redderentur ne illam puellam ducere posset in vxorem, cuiùs rei historiam, vnde initiũ sumpsit vis, & metus de quibus *infrà*, narrat eius mater D. Maria de la Vega, testis in processu *fol.* 86. *ad* 2. *&* 3. *art.* ibi: *A la segunda pregunta dixo, que es verdad que el dicho señor Capitan Treuiño, y esta testigo, como padres del dicho don Antonio, con grande afecto, y todas diligencias desearon que el dicho don Antonio su hijo se ordenasse de Orden Sacro, ansi por assegurarse en el estado ecclesiastico, por las muchas conueniencias que dello se le seguian, por hallarse con otros dos hijos barones, y vna hembra, que eran los dichos don Christoual, don Manuel, y doña Mariana Treuiño, por las esperanças que tenian de que por el dicho estado tendriã mayores aumentos, y tendrian amparo tres hermanos como per assegurar de que no se per diessen los gastos de las Bulas de la Degnidad de Tesorero, y prebenda de la santa Iglesia de Cuenca, y del dicho beneficio, y por los grandes gastos que con el auian tenido en las escuelas de Salamanca en sus estudios, donde le tuuieron con el lucimiento, y estimacion de su hijo, y de la dignidad de Tesorero, y esto fue cosa publica, y notorio, y que lo diran todas las personas que por conocimientos tuuieron dello noticia. A la tercera pregunta dixo, que auiẽdo venido el dicho dõ Antonio desde la ciudad de Salamanca a esta villa de Madrid, para passar a la Ciudad de Cuenca, por el año passado de 1629. auiẽdo visto a sus padres passò à la dicha Ciudad de Cuenca, y auiendose ausentado desta dicha villa, esta testigo recibiò vna carta que al dicho dõ Antonio su hijo escriuia Ioã. Rodriguez Ximenes criado suyo, que auia quedado en la dicha Ciudad de Salamãca, y curiosa esta testigo, como carta que venia para su hijo, la abriò, leyò, y viò venia firmada del dicho criado: lo que en particular cõtenia era darle cuenta de que auiendo estado en la Iglesia mayor de la dicha Ciudad, auia llegado a hablarle la tia de vna muger moça, que las palabras que dezia la carta eran, la tia de aquella niña, diziẽdo estauã ambas cõ mucho cuidado de saber de su salud, y como auia llegado, y que no le auia escrito la niña por no saber como lo recibiria, y auiendola leido esta testigo, le dio tan gran cuidado, creyendo que el dicho don Antonio su hijo tendria algun grã empeño con la dicha muger, y trataria de casarse, y no ser ecclesiastico, que fue a visitar a don Martin del Castillo Arcediano de Medina, y Canonigo de la dicha Ciudad de Salamanca, grande amico del dicho Capitan Treuiño, y por cuya orden en la dicha Ciudad de Salamanca se le auia buscado casa, y corria por su cuenta el darla a esta testigo, y al dicho su padre de como procedia el dicho don Antonio, y le enseño la carta que el dicho criado escriuia, y le dio algunas quexas, que como le auia dado cuenta, si el dicho su hijo tenia algun galantee, y el dicho Arcediano respondio que era verdad que el dicho don Antonio, y el dicho don Martin estando juntos en su casa, auian hecho señas, y parlado con la dicha señora, que escriuia el criado que viuian frontero, y esto auia sido algunas vezes, y que le parecia no era mas que por entretenimiento, y por esso no les auia dado cuenta, pero que agora se la daua, de como la dicha muger tenia otra hermana, y auia cogido entre puertas vn Cauallero, y hechole casar con ella; y con esto boluio mas cuidadosa esta testigo, y enseño, y dio la carta al dicho su marido, y refiriole lo que le auia dicho el dicho Arcediano, conque ambos recibieron mas cuidado, disgusto, y pesadumbre contra el dicho don Antonio, y procuraron con todos me dios de assegurarle, conque se ordenasse de Orden Sacro, &c.*

Idem affirmat, & se vidisse & legisse litteras dicit D. 58
Antonij parens Emmanuel Suarez Treuiño in processu *fol.* 113. Et se idem scire asserit D. Franciscus Treuiño *fol* 61. *B.* Et de hoc notitiam habuisse referunt Doctor Ioannes Gonzales *fol.* 73. *B.* & Gaspar Ceron *fol.* 91. *B.*

Hinc parentes occasionem sumpserunt ad obligan- 59
dum eorum filium D. Antonium Nuñez Treuiño, vt illico ad Subdiaconatus Ordinem promoueretur, id prætendentes per interpositas personas eorum nomine, deinde personaliter eum includentes, & strictè alloquentes in Camera non solùm ad explorandam eius voluntatem, sed etiam vt modis omnibus illum inducerent etiam per vim, & metum, ac minas dictum Ordinem sacrum suscipere.

Inter personas per parentes ad hunc effectum in- 60
terpositas, testes nominant don Christophorum Treuiño parentis D. Antonij consobrinum, qui eundem D. Antonium sibi in coadiutorem designauerat, & in cuius domo, & sub illius degebat obedientia quando ad Conchensem ciuitatem se conferebat: ita Ioannes Gutierrez Aguado fol. 25. ad 4. art. Licentiatus Petrus Garcia de Ormedilla Presbyter, *fol.* 33. etiam *ad* 4. & latè D. Franciscus Treuiño *fol.* 63. *etiam ad* 4. *art.* ibi: *Y sabe que el dicho Capitan Treuiño como lleua dicho hizo las instancias que fiere en ello con el diche don Christoual su primo, para que hablasse al dicho don Antonio su hijo, y le dixesse que de presente auia Ordenes de las temporas de san Mateo, y que pues tenia ya los veinte y vn años complidos, se dispusiesse para que se ordenasse, para que le assegurasse de la sospecha que tenia de la dicha muger de Salamanca, y que a el no le podria perder el respeto por ser su tio, y de quien auia recibido muchos beneficios, y dabole sus prebendas, y sin embargo de auer hecho lo possible con el para que se ordenassel, no lo quiso hazer, diziendo no lo queria hazer, porque no tenia inclinacion a ello &c.*

Doctor Ioannez Gonçalez *fol.* 73. *B* ibi: *Y este testi-* 61
go sabe que el dicho Capitan, padre del dicho don Antonio, auia escrito en razon dello a don Christoual

Treuiño su tio, que es en cuya casa estaua el dicho don Antonio, diziēdole le instasse, y persuadiesse aque se ordenasse de Orden Sacro, que con esto se asseguraria de la sospecha que tenia de la dicha muger, y ayudaria a los dichos sus hermanos, y el dicho don Antonio el dicho dō Christoual Treuiño, asse gurandole que todo lo tenia dētro de su cosa lodaria, se ponia en execuciō lo que el dicho su padre le mandaua, ordenandose; y el dicho don Antonio siēpre estuuo remisso en hazerlo, por no apetecer el estado ecclesiastico, iuzgando no le conuenia el dicho estado. A la quarta pregunta dixo, que dize lo que dicho tiene en la pregunta antes desta, y que sabe como persona que estaua dētro de la casa del dicho Tesorero, que el le hizo muchas instancias y persuasiones para que se ordenasse a las ordenes de S. Mateo, que auia al presente, poniēdole delante el gusto que a el, y al dicho su padre daria, y como el que daria obligado siēpre a fauorecerle; y siēpre el dicho don Antonio, no obstante las dichas persuasiones, y ruegos, estuuo de contrario parecer, y no quiso hazerlo, &c. D. Gasp. Ceron *fol.* 91. *B. ad* 4. *art.* idem affirmat de auditu à parentibus, & dicit fuisse publicum & notorium.

62 Emmanuel Suarez Treuiño D Antonij parens, *fol.* 113. *B. ad* 3. *art.* postquam narrauerat casum, & qualiter D. Christophoro Treuiño scripserat vt omnibus modis suaderet eius filium ad Subdiaconatus Ordinem suscipiendum, tandem concludit ab eodem Don Christophoro Treuiño talem recepisse responsionem. *El dicho don Christoual Treuiño respondio a este testigo como auia hecho quantas diligencias auia podido con el dicho don Antonio su hijo para que le obedeciesse, y se ordenasse, y que aunque le auia propuesto las conueniencias que se le seguian, y el enojo, y indignaciō de sus padres, no le auia podido reducir, antes siēpre auia respondido que el no obedecer a sus padres, y ordenarse, era por no tener inclinacion al estado ecclesiastico*, &c.

63 Annumerant etiam testes D Martinum del Castillo Archidiaconum de Medina in S. Ecclesia Salmanticensi, & deponit D. Emmanuel Suarez *fol.* 114. *ad* 5. *art. Que hablo a D. Martin del Castillo Arcediano de Medina, y Canonigo de la santa Iglesia de Salamanca, que era muy su amigo, y del dicho don Antonio su hijo, para que significasse al dicho su hijo el enojo que este testigo, y su madre tenian, de que no les huuiesse obedecido, ordenandose en Cuenca, y que la causa que les auia mouido a escriuir a su tio le hiziesse ordenar, era el auer recibido la carta contenida en la tercera pregunta, y auerse informado del empeño que tenia con la dicha muger, y de su calidad, y hazienda, y como otra hermana de la susodicha auia cogido, y casadose con otro Cauallero calificado, y que assi temian no le sucediesse lo mismo, y perdiesse las rentas ecclesiasticas, y los aumētos que esperauā auia de tener, y los grādes gastos que auian tenido en el despacho de las bulas, y que todo aquello que no fuera matarle haria con el, sin que se acordasse de que era su hijo, y que escusasse el no darle mas enojos, y que no le sucediesse vna desdicha. y el dicho dō Martin del Castillo le respondio a este testigo como auia hablado al dicho don Antonio, y significadole lo contenido en la pregunta, propuestole las conueniencias que se le seguian de ordenarse, y los daños de lo contrario; y que no auia podido cōuēcer al dicho don Antonio, por que respondia no tenia inclinacion al estado ecclesiastico, y que assi no se auia de ordenar*, &c. Idē refert D. Maria de la Vega D. Antonij mater *fol.* 88. *ad* 5. *art.*

64 Et Doctor Ioannes Gonçalez testis *fol.* 74. etiam ad 5. *art.* ibi: *En la quinta pregunta dixo, que sabe que passando este testigo con el dicho don Antonio desde la Ciudad de Cuenca, a la de Salamanca a sus estudios, vinieron por la villa de Madrid a ver al dicho su padre, donde encōtraron a don Martin del Castillo Arcediano de Medina, y Canonigo en Salamanca, amigo del dicho Capitan, y del dicho don Antonio, y con quien el se comunicaua en la dicha Ciudad; y auiēdo estado parlādo gran rato el dicho Arcediano, y el dicho don Antonio al salir de Missa de la Parroquia de san Saluador de la dicha villa de Madrid, y pareciendo le a este testigo que era cosa de pesadūbre lo que entre los dos se comunicaua, auiendose despedido este testigo, y el dicho don Antonio se fueron a cassa del dicho Capitan su padre, y en ella le preguntò que era lo que auia pasado con el dicho Arcediano, que si era algū enfado, a lo qual le respondio, y dixo que el dicho Arcediano, respeto de la amistad que tenia con el dicho su padre, y como el le dezia de su parte, el mucho gusto que tendria de que se ordenasse, proponiendole las razones de congruencia que para ello auia, y lo que el dicho su padre le auia dicho, y que de no lo hazer le auia de suceder vn gran desayre con su padre, y que temia mucho, respeto del grande enojo que tenia el dicho su padre, no le sucediesse alguna desgracia con èl, que mirasse lo que hazia, que con ordenarse lo aquietaua todo.* Garsp. Cerō *fol.* 92. *ad* S. refert de hoc facto notitiam habuisse, & eo tempore publicū & notorium fuisse; & audiuisse ab eodem D. Antonio Nuñez Treuiño attestantur omnes ferè testes examinati *super* 5. *articulo.*

Verùm cùm parentes intelligerent intentum consequi non posse interponendo aliorum preces, & instantias eorum nomine factas, deuenerunt ad eam resolutionem de personaliter filium alloquendo ad effectum illum obligandi sacrum Ordinem suscipere, cuius locutionis modum & euentum narrat dictus Emmanuel Suarez Treuiño D. Antonij parens in processu *fol.* 115. *ad* 6. *art.* his verbis. *A la sexta pregunta dixo, que viēdo este testigo que el dicho su hijo no le obedecia, aunque por diferentes partes le auia dado a entender el enojo con que estaua de no auerse ordenado, por su misma persona lo llamò, en compañia de D. Maria de la Vega su muger, y cogiendole en casa, con grandes ruegos procuraron persuadirle a que se ordenasse, proponiendole los grandes gastos que auian tenido en el despacho de las Bulas de la prebenda, beneficio, y pensiones, y con el grā cuidado que les tenia la carta que auian recibido, contenida en la tercera pregunta, y que no le sucediesse lo que al otro Cauallero con la hermana de la muger con quien el hablaua, con que se perdiesse todo, y el se hallasse pobre respeto de tener este testigo los dichos otros hijos, haziendole grandes amenazas, y dandole a entēder que si no les obedecia, demas de incurrir en su indignacion, no le embiarian a Salamanca, ni le tēdrian con el luzimiēto con que le auian tenido, sino a vn pupilaje en la villa de Alcalà, en que no le tendrian por rico, ni nadie le codiciaria para casarse con el; y aunque le representò todo lo que llaua dicho, y su enojo, y indignacion, viēdo no les daua el si de que se ordenaria, le dixo este testigo que el veria el modo que auia de tener para salir del cuidado en que estaua, haziendole otras grandes amenazas.* Idem refert D. Maria de la Vega mater *fol.* 88 *B. ad* 6. *art.* 65

Doctor Ioannes Gōnçales *fol.* 75. etiam ad 6. idem 66
affirmat, ibi: *A la sexta pregunta dixo, que este testigo como persona que assistia en casa del dicho Capitan, en cōpañia del dicho don Antonio, no le podiā reducir, ni el dicho dō Martin del Castillo, ni otras personas que auiā entrado de por medio; se determinaron a dezirselo ellos mesmos, y con efeto lo hizierō, diziēdole las razones que auia para ordenarse, y el mucho gusto que dello recibiriā, y que sus hermanos tendrian en el arrimo, y les podria socorer, y que si no lo hazia le embiarian a Alcalà de Henares a vn pupilaje, donde no tendria el lucimiēto, y ostentaciō que auia tenido en Salamāca, ni se haria caso del, esto cō persuasiones tal vez de padres, y otras con amenaças que le hazian, y el dicho don Antonio*

tenio nunca venia con la voluntad de los dichos sus padres en ordenarse, diziendo que aquel estado no le conuenia, y los dichos sus padres le dezian con resolucion, y enojo, auia de ser aunque no quisiesse, que ellos tomarian medio en la materia, &c.

Ex hoc idem audiuisse à D. Antonio Nuñez Treuiño,
67 & ab eius parentibus ab hinc decem annis & vltrà, attestantur Franciscus Gomez de Arze 40. B. *ad* 6. Illust. & Reuerendissimus D. Antonius Paynus Episcopus Auriensis *fol.* 62. *B. ad* 6. D. Franciscus Treuiño *fol.* 65. etiam *ad* 6. qui refert ita de eo tempore sibi scripsisse Emmanuelem Suarez Treuiño, D. Gaspar Ceron *fol.* 92. *B* etiam *ad* 6. Franciscus Garai Castelejo *fol.* 98. etiã *ad* 6. Doctor Nicolaus Rodriguez Hermosino *fol.* 102. Don Martinus de Aduna Auendaño *fol.* 106. Don Sebastianus Guillamas *fol.* 110. & cæteri omnes *super sexto articulo.*

Habito sine fructu tali parentum colloquio cum D.
68 Antonio Nuñez Treuiño, per eos deuentum postea fuit ad executionem mandati, eidem tunc temporis Salmanticæ degenti, cum deliberatione, & imperiosè ordioantes, vt ab Episcopo Abulensi io oppido de Areualo habitante absque mora Subdiaconatus Ordinem reciperet, filius præfatus accepta parentis epistola cum magna vultus mœstitia, & lachrymarum effusione cœpit timere asperam, & terribilem parentis conditionem, & sic metu correptus, & per vim addictus tandem Ordinem suscipere, sine voluntate constituit, vti historiam oartat testis oculatus Doctor Ioannes Gonçalez *fol.* 76 *B. ad* 9. *art.* ibi: *En la nouena pregunta dixo, que estando este testigo con el dicho don Antonio en la Ciudad de Salamãca en sus estudios, le lleuò carta de sus padre para que se fuesse a ordenar a la villa de Arebalo deste Obispado (don de al presente estaua el señor don Francisco Marquez de Gacota, Obispo del) y el dicho don Antonio dio cuenta dello a este testigo, diziendo auia de ir con èl a acompañar lo, y para ello le lleuò a su aposento, a donde empeçaron a conferir en la materia, diziendo a este testigo como el no tenia gusto de ordenarse, y esto con lagrimas, y otros sentimiẽtos, que demostrauan su poco gusto; mas que temia la aspereza, y condicion del dicho su padre, y que si no lo hazia, auia de hazer con el alguna demasia, y exceso; y este testigo le dixo, que pues no lo hazia con su gusto, no fuesse que no era justo violẽtar su natural, y tomar estado por fuerça, al qual respondia siempre note ner voluntad dello, mas que su padre le apretaua de tal forma, que por eso y por el riesgo en que se ponia sino lo hazia, auia de ir, y con efeto pusieron en execucion la jornada, y en ella el dicho don Antonio siempre mostraua en el rostro, y acciones el poco gusto que lleuaua para ordenarse: y auiendo llegado a la dicha villa de Arebalo, este testigo le procurò animar, y persuadir à que se ordenarse, respeto del empeño del dicho su padre y su condicion, y el dezia estaua de tal forma, que mas quesiera echar se en vn poço, que fuera mas facil salir del sin ahogarse, que de la ordẽ que auia de tomar: y auiendolo ordenado el dicho señor Obispo, le persuadio mucho a que cãtasse la Epistola, y el nũca quiso; y en todas las acciones que este testigo le vio hazer, durante el dicho tiempo que estuuo en las ordenes, demostraua el poco gusto que tenia en ordenarse: y auiendolo hecho, boluierõ a la dicha Ciudad, de Salamanca, y en el camino el dicho don Antonio iva deziẽdo el poco gusto con que se auia ordenado, y el que auia de tener en aquel estado, por lo auer hecho contra su voluntad, y en Salamanca el tiẽpo que estuuieron, y se trataua desta materia, siempre dezia, y significaua el poco gusto con que lo auia hecho, y que el no se tenia por Clerigo, que por los temores, y persuasiones de su padre lo auia hecho, y no por otra cosa, y esto mismo le vio dezir muchas vezes despues de ordenado, y por auer estado mas do ocho meses despues cõ el, de que se ordenò, y esto responde.*

Alius testis Franciscus Garai Castelejo Presbiter 69
fol. 99. *ad* 9 *art.* refert quòd audierit à D. Antonio Nuñez Treuiño, quando ordinandi causa ex ciuitate Salamantina ad Areualum se contulit, ibi: *A la nouena pregunta dixo, sabe que viẽdose oprimido el dicho dõ Antonio de los cõtinuos ruegos, y amenaças de su padre, temiẽdo su aspereza y condicion, que no le sucediesse vna desgracia; sabiẽdo que el dicho Capitan Treuiño su padre le auia escrito la recibiesse, y se ordenasse de Epistola, y no lo dilatasse mas; porque de lo cõtrario, el trataria del remedio. El dicho don Antonio temiẽdo las resoluciones del dicho su padre dixo, yo me voy a ordenar por gusto de mis padres, pero no con la voluntad mia, ni de quedar ordenado, y assi partio de la dicha Ciudad de Salamanca à Arebalo, donde residia el dicho señor Obispo, lleuando en su compañia a Iuã Gonçalez criado, que a la sazon le assistia, que al presente es Medico de Medicina en Alcala, y se ordenò de Epistola, boluiẽdo a la dicha Ciudad de Salamanca con los mismos desabrimiẽtos que siempre auia mostrado, publicando que aunque se auia ordenado, no se tenia por tal, y esto lo sabe, porque como lleua dicho, le assistia en la dicha Ciudad de Salamanca, y lo vio, y oyo, ser, y passar assi.*

Omnes testes in processu examinati vno ore accla- 70
mant D. Antonium Nuñez Treuiño per vim, & metum sibi à parente, viro aliàs asperæ, & terribilis conditionis, incussum Ordinem Subdiaconatus suscepisse. Ita Andreas Rusato Presbyter *fol.* 22. ibi: *A la nouena pregunta dixo, que tiene por cierto que el ordenarse de Epistola el dicho D. Antonio Treuiño, fue por las grandes instancias, ruegos, y amenaças continuas que sus padres le hizieron para que se ordenara, y por la aspera condicion del dicho su padre, y por la reuerencia que les deuia, y no darles disgusto, y por temor de que el dicho su padre lleuado de su aspereza y resolucion, con alguna colera repentina hiziesse con el algun excesso,* &c. idem attestantur Blasius de la Plaça Presbyter *fol.* 30. *B. ad* 9. & Petrus Garcia de Ormedilla Presbiter *fol.* 35. & cæteri *ad* 9. *art.* interrogati.

Ex contextura depositionum testium suprà citato- 71
rum clarè deprehenditur iustam adfuisse in parentibus causam, vt D. Antonium Nuñez eorum filium solicitarent, & per vim attraherent vt se sacro Subdiaconatu ordinari pateretur, deinde apparet ad id consequendum eos interposuisse personas Christophori Treuiño, & Martini del Castillo, qui illi significauerunt indignationem patris, & quòd inde malum graue sibi obueniri posset. Postea patet ipsos parentes eum personaliter alloquutos cum magna resolutione, quòd nisi illis obediisset in faciendo se Sacris initiari, eum cum graui pudore suo non amplius mitterent ad Salmanticensem Vniuersitatem, sed ad studium Complutense, vt ibi degeret in domo pupillari vulgò *pupilaje* nuncupata, alias minas vexationum iactantes iustum, & rationabilem metum inducentes; & quòd si adhuc eis parere noluerit, modum exquirent opportunum intentum assequendi, & curam, quam habebant, deponendi. Vlteriùs ex duorum testium depositione constat dictum D. Antonium Nuñez Treuiño coactione huiusmodi impulsum, & metu perterritum, inuitum Ordinem Subdiaconatus suscepisse, attestantes de actu proximè præcedente, & subsequente ipsam ordinationem; & omnes asserunt de credulitate vis, & metus huiusmodi à patre incussi, & quòd dictus D. Antonius Ordinem susceperit metu reuerentiali patris ferocis obstrictus.

Quid amplius? Sufficiens omnibus videri debet hæc 72
probatio, nam licèt ex ea non appareat dicto D. Antonio Nuñez Treuiño illum mortis, aut cruciatus corporis, vel abscissionis membri metum fuisse incussum

C 3 qui

qui dicitur cadens in constantem virum, iuxta tex. in l. nec timorem, ff. quod met. causa, & in l. metus 3. ff. quibus ex causis mai. & in l. interpositas, C. de transact. & in l. si donationis, C. quod metus causa, & in cap. cùm dilectus, de his quæ vi, cum notatis per glos. verb. in constantem, in c. consultationi, de sposal. Alex. cons. 99. n. 3. lib. 1. & cons. 156. n. 6. lib. 5. Ferret. cons. 340. n. 5. p. 2. Trullé. in Decalog. lib. 2. c. 2. dub. 3. n. 1. Machado en su perfeto Confessor lib. 2. p. 1. trat. 3. docum. 6. n. 2. Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 5. num. 4. Palao d. tom. 1. tract. 2. disp. 1. p. 7. numer. 2. Baldel. d. lib. 1. disp. 17. num. 4. nihilominus euidenter constat ex aliis pluribus timoris speciebus illum passum fuisse vim & metum, qui cadere poterant in constantem virum, cùm concurrerint quinque illæ conditiones, de quibus suprà numer. 17. Adest namque timor grauis mali, quod dictus D. Antonius rationabiliter credere poterat sibi verè inferendum à parente terribili, austero, rigido, & repentinæ resolutionis, quem indignatum, & infensum sciebat, nam iusta imminentis mali, & sic metus suspicatio sufficit pro metu, vt infrà probaui n. 97. cum seqq.

73 Et licet reuerentia, quam filius præstare debet patri ob quam non audet illi contradicere in eo, quod sibi proponit, poterat esse per se sufficiens ad inducendum metum, qui caderet in virum constantem, secundùm glos. verb. patrem in c. præsẽs. 20. q. 4. Cabreros in tract. de metu lib. 2. cap. 19. num. 74. Antoni. Diana resolut. moral. p. 3. tract. 5. miscel. resolut. 20. & Basil. Pont. de matrim. lib. 4. cap. 5. num. 6. arg. l. 4. ff. de regul. iuris, ibi: velle non creditur, qui obsequitur imperio patris, vel domini, & l. 1. ff. quarum rerum actio, vbi rescinditur promissio facta à liberto ob metum, vel nimiam patroni reuerentiam: & ratione etiam suaderi videtur, quia similiter hæc reuerentia, & verecundia minuit libertatem dum quis non audet suis Maioribus contradicere in eo, quod alioqui sua sponte non eligeret: attamen securior & verior opinio tenet solam reuerentiam, siue metum reuerentialem non sufficere ad reddendum irritum contractum, vt probatur ex l. fideiussor, § pater, ff. de pignor. l. ad inuidiam. 9. C. de his quæ vi. c. litteris 11. de dispens. impub. glos. verb. consensit in c. 1. eod. tit. & verb. metu in c. insinuante, qui clerici, vel vou. Pereira decis. 30. n. 2. Sesse decis. 60. n. 11. tom. 1. Fontan. clau. 7. glos. 2. p. 5. n. 34.

74 Nisi simul adesset rationabilis timor grauis mali, vt ex Soto, Ludou. Lop. Henriq. Coninc. & Sanch. resoluit Raphael Auersa de Sacram. Matrim. quæst. 4. sect. 5. vers. asserendum pag. 188. sequũtur Baldel. lib. 1. disp. 22. ex n. 3. Machado en su perfeto Confessor, y Cura de Almas lib. 2. part. 1. trat. 5. docum. 7. à princ. Trullench in Decalog. lib. 7. c. 15. dub. 4. n. 6. Rota decis. 242. n. 11. apud Farin. lib. 2. cons.

57 Vel nisi præcedant verbera, aut minæ, quamuis non probetur minitantem solitum esse minas exequi, Ioan. Garc. de nobilit. glos. 17. num. 11. 18. & 19. Marta de success. legali tom. 2. p. 4. q. 1. art. 6. n. 29. & 31. Trentacinq. var. resol. tit. de his quæ vi, resol. 1. num. 7. lib. 1. Pereira decis. 30. n. 3. Cacheran. decis. 179. num. 3. & 5. Thesaur. lib. 1. quæst. 51. n. 7. Mattiens. in dial. relat. p. 3. c. 20. n. 2. & 3. vbi etiamsi minæ, aut verbera ex maximo interuallo ante contractum præcedant, Palao tom. 1. tract. 1. disp. 1. p. 7. n. 9. Machado en su perfeto Confessor, y Cura de Almas lib. 2. p. 1. tract. 3. docum. 5. n. 5. ibi: Pero el Padre Castro Palao prueua, y defiende que no es necessario que el que amenaza tenga costumbre de executar las amenazas en semejante, o en desemejante caso; porque puede no auer amenazado otra vez, y con todo ser temido iustamente, &c. Castill. controu. lib. 3. c. 1. n. 153. Rot. coram Buratto decis. 205. n. 13. tom. 1. & apud Theodos. de Rubeis singul. Rota tom. 1. pag. 320. col. 2. ibi: Quòd communis, & vera est illa opinio, quòd matrimonium sit nullum, si contractum fuit propter metum reuerentialem, & præcesserunt verbera, vel minæ. Et quòd non requiruntur strictè illa tria de magno periculo, de potestate inferentis, & quod sit solitus exequi minas, &c.

76 Vel nisi concurrat cum reuerentia terribilitas personæ minas iactantis, Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 6. n. 11. Cancer. var. resol. lib. 3. c. 1. n. 88. Castill. d. lib. 3. c. 1. n. 156. cum seqq. Sigism. à Bononia de elect. dub. 54. n. 7. Greg. XV. decis. 326. n. 12. & decis. 374. n. 16. Baldel. d. lib. 1. disp. 22. n. 13.

77 Vel nisi accedat timor incurrendi parentum indignationem, Sigism. à Bononia d. dub. 54. n. 8. vbi quòd reuerentia cum indignatione plurimum confert ad iustum, & sufficientem metum, Sanch. d. lib. 4. disp. 6. sub n. 14. vbi reddit rationem, quia quis vir constans, aut prudens non reputauit graue malum semper coram oculis habere patrem infensum, à quo pendet, & cum quo semper versaturus est, Raphaël Auersa d. q. 4. sect. 5. vers. asserendum, in fine, ibi: immo in filiis respectu parentum, & similibus sufficeret, si non aliud malum timeant quàm perpetuam indignationem eorum, & apud eos inuisos haberi; quia sane hoc esset grauissimum incommodum tandiu subeundum, ut per se apparet, &c.

78 In præsenti casu adsunt prædictæ quatuor limitationes, in primis rationabilis timor grauis mali, vt patet ex relatione personarum, quę per parentes interpositę fuerunt, & ex dictis, & depositionibus ipsorummet parentum, qui verba multum prægnantia de opportuno remedio quærendo, de non mittendo ad Vniuersitatem Salmanticensem, cum comitiua, & familiaribus qualitati suæ conuenientibus, de omni graui malo præter mortem illi inducendo, cum similibus; vnde D. Antonius Nuñez Treuiño rationabiliter timere potuit verè inferenda sibi talia mala, iactata à parente rigido, austero, solitóque malè tractare sibi non obtemperantes, licèt non requireretur in eo certitudo de his malis inferendis, cùm sufficiat periculum, sufficiat probabilis, & prudens existimatio, imò & rationabilis dubitatio, quia hæc verè constituit hominem in periculo, & apta est mouere virum constantem ne se exponat tali periculo, ita sumitur ex l. nec timorem, ff. de eo quod metus causa, & resoluit Raph. Auersa d. quæst. 4. sect. 3. vers. vlterius pag. 281. Nihilominus ex depositione duorum testium, de quibus suprà n. 38. & 19. satis apparet D. Antonium habuisse certitudinem de his malis inferendis, ac rationabiliter timuisse sibi verè inferenda, si ordinari nolet, vt patet.

79 Non defuerunt minæ, de quibus in numero præcedenti: accessit deinde terribilitas parentis illas iactantis, qui rigidus, austerus, & potens ad inferendum malum semper extitit, solitusque minas exequi, vt abundè probant omnes testes examinati super 7. art. Et è contrario rara fuit, & est modestia, & suauissima consuetudo D. Antonij Nuñez Treuiño, qui parentibus obediens eorum semper voluntatem spectabat, sicut affirmant omnes testes examinati super 8. & 14. art. ex qua personarum diuersitate dijudicanda est metus huiusmodi probatio, ex dictis suprà n. 29. Multum enim inspici solet qualitas personarum, quæ metum patiuntur, & incutiunt, glos. & Innoc. in c. dilectus, de eo quod metus causa, Honded. cons. 29. n. 28. in fine lib. 1. Menoch. de arbitrar. casu 135. n. 4. & 5. Surd. decis. 194. n. 29. & 30. Seraph. decis. 771. num. 3. Rot. decis. 102. n. 5. part. 6. recent. Machado en su perfeto Confessor, y Cura de Almas, lib. 1. p. 1. trat. 3. docum. 5. n. 7. & lib. 3. p. 1. trat. 9. docum. 3. n. 2. ibi: Ay hijos tan obedientes, y deseosos de dar gusto a sus padres, que passaràn qualquier descomodidad por no disgustarlos; y otros al contrario tan soberuios, y sobre si, y tan hechos a desobe-

decer

decer à sus padres, qae en ellos ya nò vieae à ser temor reuerencial el que lo fuera en otros, &c. Denique certum est magnum habuisse timorem incurrendi indignationem parentum, tum quia parentes ipsi eam indignationem sæpiùs illi proposuerunt & iactarunt, vt affirmat in suis depositionibus, & testes referunt *num 62.*

81 Nec in hac metus probatione diminutionem aliquã patiuntur parentum, consanguineorum, & domesticorum depositiones in testes examinatorum, iuxta ea quę dixi *sup. n. 30. & 31.* & dicentur *infr. n. 122. cum seqq.* Nec tam plane probatio requiritur in metu sicut in aliis materiis, cùm vnus testis iuncta aliqua præsumptione metum probet. Mogol. *c. 10. §. 3. n. 11.* Selle *decis. 60. à num.* 8. Surd *cons. 513. num. 32.* Alciat. *de præsumption reg. 3 præs. 7. n. 5. in fine,* Mascard. *de prob. concl. 1057. num. 3. 5. & 7* vbi de vnico teste cum aliis deponentibus de auditu, Honded. *cons 29. n. 35. vol. 1.* Franc. Monald. *cons. 5 a. 9. & 10. p. 2.* Farin *fragm. crimin. p. a lit. M. n. 170.* Rota *decis. 779. n. 8. p. 1. in posthum. Farin.* Imò vt dixi *suprà n. 52* sufficiunt probationes per coniecturas, præsumptiones, indicia, argumenta, & verosimilia, huiusmodi:

I. Ex nimia animi auersione ad statum Ecclesiasticum.

II. Ex instantissimis, importunis, & sæpiùs inculcatis precibus, & persuasionibus parentum, & aliorum per eos interpositorum.

III. Ex mœstitia & lachrymis circa actum suscipiendi Ordinem emissis.

IV. Ex iteratis & sæpiùs repetitis protestationibus, & reclamationibus.

V. A communi voce, & fama.

VI. Ex assidua & continuata per 14. ferè annos, ac perpetua repugnantia exercendi actum aliquem Subdiaconatui annexum, & ascendendi ad superiores Ordines.

Coniectvra I.

Ex nimia animi auersione ad statum Ecclesiasticum.

82 PLures testes in processu examinati attestantur de nimia auersione D. Antonij Nuñez Treuiño ad statum Ecclesiasticum; ita Petrus Garcia de Ormedilla *fol. 34.* vbi ait eundem D. Antonium respondisse D. Christophoro Treuiño instanti, & persuadenti vt Ordinibus sacris initiaretur, *qae no lo dexaua de hazer por el rezo, sino por que no teaia inclinacion de ordenarse*, &c. Doctor Alphonsus Suarez *fol. 38. B.* ibi: *Y por conocer su inclination contraria al estado ecclesiastico.* Illust. & Reuerendissimus D. D Antonius Paynus Episcopus Auriensis *fol. 55.* ibi. *Mostrò siempre mucha aaersion ellos,* &c. D. Franciscus Treuiño *fol. 63. B.* dize *que respondia don Aatonio quando le hablaua su tio que se ordenasse; qae no qaeria hazerlo, porque no tenia inclinacion a ello,* &c. & *fol. 67.* ibi: *Y que totalmente repagnaua en su condicion el estado eclesiastico*, &c. Doña Maria de la Vega *fol. 88. B.* ibi: *Auia respondido el dicho doa Antoaio como no se auia de ordeaar, porqae noienia inclinacion*, &c. Nicol. Rodriguez Hermosino *fol. 102.* ibi: *Diziendo ao se ordenaaa por no tener inclinacion*, &c. D. Martinus de Ordeña *fol. 105. B. ad 3. & 6. articulos.*

83 Quæ nimia animi auersio in D. Antonio ad statum Ecclesiasticum, & ad faciendum se sacris Ordinibus initiari, arguit metum in Ordine suscepto, Hippol. Rimin. *cons. 77. num. 14.* inter matrimonialia Ziletti, Rota *coram Gregorio XV.* inter eius impressas *decis. 326. n. 7.* & apud Farin. *decis. 260. n. 1. p. tom. 2. consil.* ibi: *Maximum autem indiciam videbatur nimia auersio animi Monachissæ erga huiusmodi naptias.* Eadem Rot. *decis. 779. n. 1. p. 1. in posthum.* ibi: *Quæ auersio & repugnantia Renatæ maltum confert ad metum probandum*, &c. cum aliis per me adductis *suprà lib. 2. voto 17. n. 135.*

Coniectvra II.

Ex instantissimis, & importunis ac sæpiùs inculcatis precibus, & persuasionibus parentum, & aliorum per ipsos interpositorum.

NOn defuerunt plures instantissimæ, & continuæ 84
preces, & persuasiones ex parte parentum ad inducendum, & obligandum D. Antonium Nuñez Treuiño sacrum Subdiaconatus Ordinem suscipere, de quibus deponunt testes, videlicet Licentiatus Blasius de la Plaça Presbyter *fol. 30. B.* ibi: *A la noaena pregunta dixo, que es cosa cierta que el ordenarse de Epistola el dicho don Antonio, fue contra toda sa volatad, y lleaado de los grandes ruegos, instancias, y persuasiones de los dichos sus padres*, &c. Idem affirmant Petru Garcia de Ormedilla Presbyter *fol. 35.* Doctor Alphonsus Suarez *fol. 37. B.* Doctor Ioannes Gonçalez *fol. 73.* ibi: *En la segunda preganta dixe, que este testigo estaao en compañia del dicho don Antonio, y en casa del dicho Capitan Treuiño yeado a la Ciudad de Cuenca, y boluiendo della a la de Salamanca, y a esta Ciudad por espacio de tres meses poco mas, o menos: y en este tiempo este testigo VIO qae el dicho Capitan Treaiño, y la dicha sa muger hazian grandes instancias con el dicho don Antonio su hijo para qae se ordenasse de Epistola, porque por aquel camino le assegurauan en el estado eclesiastico*, &c. D. Maria de la Vega *fol. 89.* deponit de colloquio, quod illa, ac eius maritus habuerunt cum D. Antonio Nuñez Treuiño vt odinari vellet, & cùm viderent non posse eum conuincere, ac ad suum velle reducere, dixerunt *que si no lo hazia, y les daaa gusto, qae ellos verian el modo que podiã teaer para salir deste cuidado, haziẽdole otras muchas persuasiones con ruegos y amenças, y auiẽdo reasado con todas veras el dicho Dõ Antoaio el ordenarse; faeron tantas, y tan continaas las persuasiones deste testigo, y del dicho Capitan sa padre, y amenaças, qae temeroso de caer ea sa iadignacion, despaes de auer passado muchos dias resistiendose, concedio en que se ordenaria, y se ordeno con efeto.* &c.

Doctor Nicolaus Rodriguez Hermosino Canonicus Pœnitentiarius in sancta Ecclesia Vallisoletana, *fol. 102.* 85
ad 6. art. ibi: *Y los dichos sus Padres en muchas ocasiones le dixeron tambien las grandes instancias que le aaian hecho al dicho don Antonio para que se ordenasse de Orden Sacro*, &c. Martinus de Orduña, y Auendaño Presbyter beneficiatus *fol. 107. ad 9. art.* ibi: *Dixo que continuamente en todas las occasiones que ce ha ofrecido tratar con el dicho doa Antonio, el ha dicho a est testogo como por las grandes instancias qae los dichos sus padres le aaian hecho para ordeaarse, y amenaças, y raegos continuos*, &c.

Cùm ergo ex depositionibus suprà dictis importuni-
tas parentum valde D. Antonium Nuñez Treuiño vr- 86
geret, ne dicam opprimeret, interuenientibus persuasionibus, & aliis instantissimis precibus tam per ipsosmet parentes, quàm per interpositas personas graues, & auctoritate pollẽtes ad hoc per ipsos destinatas, vt eundem

dem D. Antonius disponerent, vt Ordinibus sacris initiari vellet, euidens tales importunas preces,& instantissimas, ac continuas,& sæpiùs inculcatas persuasiones aptas esse incutere metum cadentem in virum constantē, ac ext. in c.fin.de rescrip.6.vbi glos.in verb. importunitatem, & in Extrauag. Execrabilis. Ioan. XXII.de prebend.in princip.ibi: *Et improbitas importuna petitium à nobis non tam obtinuisse quàm extorsisse plerumque noscuntur*, glos. *verb. importunitatem, in e. tua, æternitatis, de prabend.* Cacheran. *Pedem. decis.* 19. *n*.4. Gutier. *Canon. lib.*1.*q.*37 *n*. 17. *cum seqq.* Ioa. Garc. *d. glos.* 17. *n.*15. Alexand. Trentacinq. *var. resol. lib.*1. *sub tit. de his quæ vi, resol.*1. *n.*7. *vers. idem est*;
86 etiam in casu quòd nullus metus reuerentialis concurrerit, eleganter Basil. Pont. *de matrim. lib.* 4. *c.* 5. *n.* 7. ibi: *Huius sententia aliud fundamentum est, nisi quia spectata natura ipsa res, & rationis iudicio adeò grauem molestiam inferunt instantissima preces, vt meritò mouere debeant virum constantem ad aliquid efficiendū; si enim metus cruciatus alicuius corporalis est cadens in virum constantem, grauior cruciatus animæ est instantio precum assidua. Quod si apud Pontifices, quorū suprema in Republica auctoritas est, importuna preces adeò grauem molestiam offerunt, vt sæpe annuant votis postulantium, quis dubitet etiam secundum recta rationis iudicium adeò molestas esse instantes preces, vt meritò metui cadenti in constantem virum æquiparari possint*, &c. plures, quos refert & sequitur Diana *moral. resol. p.*3 *tract.*5. *resol.* 20. Machado *en su perfeto Confess. lib.* 2. *p.* 1. *trat.* 3. *doc.*7. *n.* 7. Vnde illud emanauit
87 dicterium quòd paria sunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum, Petr. Pechi. *de testam. coniug. lib.*1. *cap.* 3. *n.* 4. *cum seqq.* Valenzuela *cons.* 29. *n.*31. *tom.*1.

88 Hinc persona per suasionem instantissimam inducta ad contrahendum, dicitur contrahere per vim & metum, arg. *l.*1. § *fin. ff. de seruo corrupto*, *l.*1. *C. de petit. bonor.* Angel. de Vbaldis *cons.*7. *n.*4. *tom.*1. *inter consilia Zileti*, ibi: *Accedit etiam ad hoc quòd nimia importunitas infert ad actus inualiditatem, sicut metus*, &c. Ioan. Bapt. Ferret. *cons.* 296. *n.*17. & 18. ibi: *Per quæ Iura patet quòd nimia persuasio, per quam persona inducitur ad contrahendum, habetur loco cōpulsionis, & coactionis*, &c. Anton. Corn. *de absolut. iuram. p.*4. *casu* 3. *n.*112. & 113. Carol. de Grassis *de except. except.*11. *n.* 79. Castill. *lib.* 3. *contr. c.*1. *n.*119. Valenzuel. *cons.*175. *num.*6. *cum seqq. tom* 2. Noguerol. *allegat. Iuris tom.*1. *alleg.*39. *num.*69. Trullench. *in Decalog. lib.*7. *cap.*16. *dub.*4. Rot. *decis.* 242. *n.*8 *apud Farin. post to.*1. *consil.*

Et matrimonium annullari per nimiam importuni-
89 tatem,& instantissimas, ac importunas preces contractum, sicut per metum, resoluunt Franc. Monald. *cons.* 5. *n.*47. & 48. *vol.*2. Sanch. *de matrim. lib.*4. *disp.*7. Rot. *coram Greg. XV. decis.* 326. *n.* 3. vbi loquitur de importunis,& continuis persuasionibus, quibus nomine patris solicitabatur Marchionissa, nouissimè Raphael Auersa *de sacram. Matrim. quæst.*4. *sect.*5. *vers. aliud quoque motiuum pag.* 190. vbi dicit experientia constare plus sæpe valere minas, preces,& blanditias, quàm terrores, & minas, ad flectendum, & labefactandum generosum,& fortem.

Et absque difficultate id procedere quando preces
90 importunæ adhibentur à patre, alióve simili Superiore, censuit Rot. *coram Greger. XV. d. decis.* 326. *n.*13. & 14. & tenet Sanch. *d. lib.*1. *disp.*7. *n.*7. Castro Palao *tom.* 1. *tract.*2. *disp.*6 *p.*7. *n.*7. Trullench. *in exposit. Decalogi lib.*7. *c.*16. *dub.*4. *n.*1. Raphael Auersa *cit. loco*, addens hoc casu, etiamsi non sint importunæ & instantissimæ, ac sæpiùs repetitæ, & inculcatæ, si habeant tamen adiunctum periculum grauis indignationis, & offensionis in patre, quod ex eius conditione, & consuetudine discernendum est, eas sufficere ad reddendum irritum matrimonium, quia talis casus reducetur ad metum grauem iniustè incussum. Quamuis sit multum probabile preces importunas sufficere etiamsi cum ipsis non adsit metus reuerentialis, si credimus Anton. Dianæ, Basilio Pontio, & aliis suprà citatis *numer.* 86.

In præsenti casu omnia dicta, etiam in fortioribus terminis verificantur, quia importunę & instantissimæ 91
fuerunt preces & persuasiones à patre, & ab aliis eius nomine factæ, fuit etiam adiunctum periculum grauis indignationis in patre, quæ plusquam sufficientes videri debent ad effectum vt liberè dicere possimus D. Antonium Nuñez Treuiño per vim & metum cadentem in constantem virum Subdiaconatus Ordinem suscepisse.

CONIECTVRA III.

Ex mæstitia, & lachrymis circa actum suscipiendi Ordinem emissis.

DOctor Ioannes Gonzales familiaris & socius D. Antonij Nuñez Treuiño in itinere, quod fecit 92
ad oppidum de Areualo, vbi Ordinem suscepit, refert quòd idem D. Antonius conferre cæpit familiariter secum instantissimas preces, & persuasiones importunas, quibus eius parens vtebatur, vt eum induceret ad Subdiaconatus Ordinem suscipiendum, & dum loquebatur qualiter inuitus ad Ordines trahebatur, cum lachrymis, & acerbo animi sui sensu id exprimebat, vt patet ex eius depositione *fol.*76. *super* 9. *art.* ibi: *Deziendo à este testigo como el no tenia gusto de ordenarse, y esto con lagrimas, y otros sentimientos que demostrauan su poco gusto*, &c.

Ex quibus lachrymis, & suspiriis colligitur signum euidens quòd inuitus trahatur ad Ordines, cùm metus 93
continuationem probent. Ita Menoch. *de præsumpt. lib.*3. *præs.*126. *num.*17. ibi: *Quarta coniectura quando is, qui contraxit, vel contractui consensit, eo tempore lachrymabatur*, &c. Seraphin. *decis.*859. *n.*2. ibi: *Secūdò hanc metus continuationem clarè probant querela, & lachrymæ ipsius Ludouico tunc temporis recusantis adhuc matrimonium contrahere*, &c Noguerol *allegat. Iuris tom.*1. *alleg.*39. *n.*67. Rot. *coram Greg. XV. decis.* 326. *n.*40. *cum seqq.* vbi inter indicia metus enumerat mœstitiam, lamentationes, conquestiones, & suspiria. Eadem Rot. *decis.* 260. *n.*3. *apud Farinac. tom.* 2. *nouorum consil.* ibi: *Sed etiam continuæ lamentationes, quas vbique, & omni tempore emittebat, suspiria, lachrymæ*, &c. Eadem Rot. *decis.*779. *n.* 5. *p.* 1. *in posthum. Farin.* ibi: *Quartò de mœstitia, afflictione, lamentationibus, lachrymis, & suspiriis Renati tam ante, quàm post professionem*, &c.

CONIECTVRA IV.

Ex iteratis & sæpiùs repetitis protestationibus, & reclamationibus.

PRotestationes,& reclamationes sępiùs iteratas protulit D. Antonius Nuñez Treuiño ad conseruatio- 94
nem iuris dicendi de nullitate contra meticulosam Ordinis susceptionem, vt expressis & repetitis verbis referunt testes examinati, & præcipuè Ioannes Gutierrez

Aguado

Aguado *fol.26. B.ad 10. art.*ibi *Y protestando en presencia deste testigo, y de otras personas que no le pudiesse preiudicar para tomar otro estado, que auia de reclamar en teniendo ocasion*,&c.& *ad 11.art.*ibi: *Y assi lo ha protestado en prensencia deste testigo*, & ibi: *Y que solo deseaua ocasion para dezir de nulidad contra dicha orden de Epistola iudicialmente*, &c. Licentiatus Blasius de la Plaça *fol.30. B. ad 9. art.*ibi: *Protestando que auia sido contra toda su voluntad, y sin animo de obligarse al Voto ni otra cosa qual le pudisse preiudicar para otro estado*,&c.& *ad 12. art.*ibi: *Sino que antes ha estado reclamando, diziendo que no està ordenado, &c.* Licentiatus Petrus Gomez de Ormedilla *fol. 35. ad 9. art.*ibi: *Porque antes y despues de dichas Ordenes ha visto que ha mostrado el dicho D. Antonio el gran disgusto con que lo auia hecho, protestando que auia sido contra toda su voluntad*, &c. Licentiatus Franciscus Gomez de Arce *fol.41. B.ad 9. art* ibi. *Y lo ha oido dezir, y protestar que auia sido contra toda su voluntad*, &c Gaspar Ceron *fol. 94. ad 12. art.*ibi: *Continua y ordinariamente ha estado reclamando*, &c. Emmanuel Suarez Treuiño *fol.116. ad 9.art.*ibi. *Mostrando siempre ordenarse contra su voluntad, y sin animo de quedar obligado al Voto, ni a otra cosa que le pudiesse impedir el tomar otro estado, y assi lo manifesto a este testigo, y a otras muchas personas antes, y despues de auerse ordenado*,&c.& *ad 12.art.fol.117.*ibi: *Protestando reclamar por dezir no auer quedado obligado al voto de continencia, ni al dicho Orden*,&c.

Occasio autem reclamandi, & cessatio causæ ex
95 qua inductus pater filium opprimebat, processit ex eo quòd cùm D. Emmanuel Suarez Treuiño D. Antonij parens eo tempore, quo procurabat eum ad Ordinem Subdiaconatus promouendum, tres alios filios viuos habebat, optabatque vt in eo statu ecclesiastico D. Antonius perseueraret, dum vnus & alius aderat, qui in maioratum succederet, & matrimonium contrahere posset. Sed deinde mortuis aliis filiis, & remanente solo vnico hærede dicto D. Antonio Nuñez Treuiño, cessauit causa, qua motus pater volebat eum in statu Ecclesiastico permanere, & sic potuit D. Antonius reclamare & protestari iudicialiter contra meticulosam Ordinis susceptionem, absque periculo incurrendi paternam indignationem; imò cum illius beneplacito, & approbatione ob cessationem causæ, vnde vis & metus proueniebat. Ita affirmant Licentiatus Andreas Rufato Presbyter *fol. 23.*ibi *A la decimatercia pregunta dixo, que sabe que despues que se ordenò de Epistola el dicho don Antonio Treuiño, murieron los dichos don Manuel, D. Mariana, y don Christoual Treuiño sus hermanos; el dicho don Christoual en Flandes, y la dicha D. Mariana en Madrid, y dicho don Manuel aura tres años en la guerra de Cataluña, todos sin auer tomado estado, ni dexado successiony que viendo el dicho don Antonio que a sus padres no les quedaua otro hijo, con que cessaua el motiuo que auian tenido para hazerle ordenar: luego tratò de hazer diligencia en Roma, y ganò el Breue, en virtud de que se procede en esta causa*, &c. Ioannes Gutierrez Aguado *fol.27. B.*ibi: *Y luego el dicho don Antonio, viendo que a sus padres no les quedaua otro hijo; con que cessaua el motiuo, y causa que tuuieron para hazerle ordenar, y que assi no tendrian a mal que reclamasse, sabe que escriuiò sobre ello a Roma*,&c.& sic omnes 13.*art.* vniformiter testantur.

Cùm igitur protestationes huiusmodi nihil aliud
96 sint quàm declarationes voluntatis illius, qui protestatur, Seraph. *decis.1168. num.9.* Rot *decis.567.num.7. apud Farin.p.1.recent.* sicut declarant animum D. Antonij alienissimum à recipiendo Ordine, *l. si quis, §. plerique, ff. de relig. & sumpt. fun. l. si mihi & tibi, §. interdum, ff. de legat.1.* Rot. *coram Gregor. XV. decis.326. num.9.* ita remouent consensum à recepto, *l. si quis à principio testamenti, ff. de legat.3.* Seraph. *decis.859. num.3. cum seqq.* Rot. *coram Greg. XV. d.decis.326. num. 9.* Et licèt concludenter non probent metum, *l.* 98
metus, C. de his qua vi, Mogol *in tract. huius tit. c.10.§. num.16. vers. resoluto* Honded. *cons 29. num.54. lib.1.* Surd. *cons.395. num.26.* Rot. *decis.295. num.6. apud Farin. lib.2. cons.* multùm tamen coadiuuant & opitu- 99
lantur, vt faciliùs probetur, Nat. *cons.50. num.18.* Cou. *de sponsal. p.2. cap.3 § 5. n.12.* præsertim stantibus aliis adminiculis, Angel. *in l. metus la 3. ff. de eo quod metus causa*, Gregor. XV. *d. decis.126 num.50. & ibi Additi. lit. F.* Card. Tusch. *verb. metus, concl.113. num.22. cum seqq.* Mascard. *de probat. concl.1051. n 10. & 11.* Mogol. *citato loco num. 16.* vbi ampliat siue protestatio præcedat, siue sequatur, Honded. *d.cons.29 num.55.* Surd. *d.cons 395. n.36.* Pereira *decis.30. n.8.* Thesaur. *lib.1. quæst.51. num.14. cum seqq.*

Non obstat quòd D. Antonius nullam protestatio- 100
nem, & animi manifestationem fecerit in eodem actu suscipiendi Ordinem, quia respondetur sufficientem fuisse eam, quam fecerat paulò antè coram familiaribus suis, & protestatio præcise non requiritur quòd fiat in eodem actu, Gemin. *cons 15. n.11.* Paris. *cons.60. num.14. lib.4.* Cou *vbi suprà sub n.12.* optimè Gregor XV. *de-* 101
cis. 126 n.30. Natura enim metus est vt non solùm arguatur à præcedentibus, cùm in hac materia attendi debeat principium meticulosum, vt exinde sequuta ab eo regulanda sint. Nouar. *collect.34. n.3.* Euerard. *cons.4. n.21.* Greg. X V. *decis.392. n.2.* Barbat. *cons.54. col. 2. vol.1.* Hippol. Rimin. *d.cons 77. num.29.* cum aliis per me citatis *voto 17. num.145. cum seqq.* sed etiam à subsequentibus, per quæ declaratur quis, & qualis fuerit 102
animus in præteritum, *l. sed Iulianus, §. sed si ab initio, ff. ad Maced. l. si qui, C. de adult.* Paris. in terminis *cons.53. num.16. lib.4.* cum aliis, quos citat, & sequitur Rota *coram Gregor. XV. d.decis 326. num.43.*

CONIECTVRA VI

A Communi voce, & fama.

MVltum opitulatur probationem metus commu- 103
nis vox & fama, publicum & notorium, de quo deponunt testes plures examinati *super vndecimo art.* & præcipuè Ioannes Gutierrez Aguado *fol.27.* ibi: *Lo qual es publico y notorio*, &c. D. Petrus de Billos Lada *fol.136. ad 5. & 6. art.* ibi: *A la quinta y sexta pregunta dize el dicho testigo, que lo que sabe es, que auiendo venido este testigo a la villa da Madrid de la dicha ciudad de Lerena, no està bien acordado si fue por el dicho año de 29. o el de treinta, visitando a algunas señoras vecinas del dicho Capitan Manuel Suares Treuiño, y de la dicha su muger, contandole las nouedades del barrio, le dixeron con palabras de ponderacion y escrupulo, se sabia como el dicho Capitan Treuiño, y la dicha su muger auian obligado con amenaços a que se ordenasse de Epistola el dicho don Antonio su hijo; no queriendo el, por assegurarle en la renta eclesiastica, diziendole que en esto auia auido mucho: y como vieron que este testigo se lastimò por lo que queria a los dichos Capitan Treuiño, su muger, y hijos, cessaron por menor el dezirle las circunstancias, y con algun cuidado despues preguntò al dicho Capitan Treuiño, y a la dicha su muger si estaua ordenado el dicho don Antonio, le dixeron que si, con mucho gusto dellos, y con este acomodados sus hijos, el mayor con ser dueño de su casa, y los otros con el amparo del dicho su hermano.* Et concludunt omnes *in vlt. art.* de omnibus

prædictis

prædictis fuisse publicam vocem, & famam, quæ ad metum probandum est multùm considerabilis, Menoch. *de præsumpt.lib.2.præs.4.n.21.& præs.126.n.21. & lib.3.præs.26.n.22.* Cæpol. *cons.2.num.3. & 8.* Alciat.*in resp.504.num.5.vers.confirmatur etiam*, Seraph.*decis.859.in fine.* Rot.*decis.779.num.8.apud Farin.p.1.in posthum.*

Coniectvra VI.

Ex assidua & continuata per 14. ferè annos, ac perpetua repugnantia exercendi actum aliquem Subdiaconatus annexum, & ascendendi ad superiores Ordines.

104 Illud est speciali consideratione dignum quòd cùm D.Antonius Nuñez Treuiño, factum Subdiaconatus Ordinem susciperet de anno 1629. ab eo tempore vsque ad præsens perseuerauit constanter in deducendo nullitatem suscepti Ordinis per vim, in nolendo actum aliquem exercere, per quem videretur ratificare suam nullam ordinationem, in protestando se nullo modo, nec vllo casu Ordinem alium deinceps suscipere, aut Clericum fieri velle; id testes omnes referunt, & exemplificant in casibus occurentibus vidisse. Ita Ioannes Gutierrez Aguado Clericus fol. 27. *A la vndecima pregunta dixo, que sabe que el dicho don Antonio desde que se ordenò, nunca ha exercido dicho Orden en manera alguna, antes sabe por lo auer oydo dezir al dicho don Antonio en muchas ocasiones del dicho tiempo a esta parte, que no se tiene por tal ordenado, y que no ascendiera a otras ordenes, ni se ordenara de Missa, por quanto tiene Dios criado, y assi lo ha protestado en presencia deste testigo, y de otros sus criados muchas y diuersas vezes*, &c.

105 Blasius de la Plaça Presbyter *fol.31.* ibi: *A la vndezima pregunta dixo, que no obstante que el dicho don Antonio recibiò el dicho Orden de Epistola, nunca la ha exercido, antes sabe que no se tiene por tal ordenado, ni ha querido ascender a las demas Ordenes, y sabe que en muchas ocasiones ha dicho que no se ordenarà de Missa pro quanto tiene Dios criado, y esto con tanto estremo, que en particular puede dezir, que al tiempo que vino por Canonigo Magistral desta santa Iglesia, el señor don Antonio Payne, que oy es Obispo de Orense teniendo por posada la casa del dicho don Antonio, por no estar el suso dicho suficiente en la cantoria para los oficios le iua a dar licion el Licenciado Zaragoça Presbytero desta Ciudad y quando se ofrecia cantar la Epistola, le dezian al dicho don Antonio Treuiño que la dixesse, y nunca lo quiso hazer, ni cantarla, ni fue possible, diziendo que no cantara vna Epistola por quanto tiene el mundo: y que en otra ocasion auiendole presentado vnos Corperales, no fue possible que los quisiesse descoger, y mandò à Andres Rufato Presbitero que los descogiesse, como los descogiò en presencia deste testigo.*

106 Petrus Garcia de Ormedilla Presbyter *fol. 35.* ibi: *Afirma que en particular vn dia que le dieron el Breuiario para que rezara, aurà catorze años, se disgustò tanto, que le arrojò.*

107 Franciscus Gomez de Arce *fol.42.* ibi: *Y diziendole este testigo en algunas ocasiones, que por que no las proseguia, le ha respondido que no lo hiziera, ni exerciera dicho Orden de Epistola, por quanto tiene Dios criado; lo qual sabe por auerlo visto, oido, y entendido de los dichos, de doze años a esta parte, y en particular aurà seis años poco mas, o menos, que este testigo se hallò en la Capilla del señor Santiago, cita en la Catedral desta Ciudad, donde estaua diziendo Missa el Licenciado Iorge Lopes Presbytero, Vicario en dicha Capilla Parroquial, y queriendo comulgar el dicho don Antonio, este testigo por constarle estaua de Orden Sacro, llegò a darle vna Estola, y dicho don Antonio no la quiso*, &c.

108 D.Martinus de Orduna Presbyter *fol.107.B.* ibi: *A la onzena pregunta dixo, que aunque el dicho don Antonio recibiò el Orden de Epistola, nunca le ha exercido, ni se ha tenido por tal ordenado, ni querido atender a otras ordenes, diziendo en diferentes ocasiones que no se ordenara de Missa, ni exerciera la Epistola por quanto Dios tiene criado; ni auque le dieran el Arçobispado de Toledo, y Capelo: esto lo sabe este testigo, porque se lo ha oido dezir continuamente de doze años a esta parte, que ha que le conoce y comunica, y replicandole admirandose de su resolution, respondia que no se ajustaua con su conciencia por auer recibido dicho Orden contra su voluntad*, &c.

109 Tanta igitur ex parte D. Antonij repugnantia erat ascendendi ad altiores Ordines, vt nec eius mater auderet toto eo tempore illi dicere, vt Diaconatus Ordinem suscipere, aut Presbyter fieri vellet, cùm ad hoc vt Subdiaconatu initiaretur, renitens admodum inuentus semper fuerit ita sibi retulisse eius matrem asserit Ioannes Gutierrez Aguado fol. 29. *super 2.art.* ibi. *Por que aura cinco años que residiendo este testigo en la villa de Madrid, en seruicio de dicho D. Antonio, casa de sus padres, estando vn dia tratando a cerca del dicho don Antonio este testigo, y doña Maria de la Vega su madre, diziendo este testigo: Valgame Dios que no quiera don Antonio mi señor proseguir las Ordenes? Y respondio dicha doña Maria, en que nos vimos de que se ordenasse de Epistola*, &c.

110 Quæ quidem coniecturæ ita singulariter consideratæ sufficiunt ad probandum D. Antonium suscepisse Subdiaconatus Ordinem per vim & metum, multò magis, & quidem indubitanter ex illis simul iunctis, & accumulatis elicietur plena, & indubitata metus probatio, quia omnes simul iunctæ, cùm tendant ad eundem finem, plenissime illum probant. *l. si stipulatus, in fine, ff. de vsuris, cap. præterea 27. de testib.* Rimin.*cons.52. num. 112. lib.1.* Cephal. *cons.608. num.58. & 89. vol.5* Petr de Barbobus *cons.24. num. 30. & 31. inter consilia Zileti p.1.* Card.Mantic.*de coniect.lib.7.tit.5. num.5.* Anton.Gabr.*comm.lib.1. tit.de probat.concl.1. n.23.* Menoch.*de præsumpt.lib.1. præs.16. num.3. & præs.18. num.4. & præs.40. num.13.* D.Barbos.*in l.2. ff. solut.matr.p.1.à num.79.* Seraphin *decis.978. n.5.* Rota *decis.453.num.7.p.1.recent & decis.114. num.4 & decis.135.n.12.p.5.recent.*

111 In qua metus probatione singula quæ non prosunt multa collecta iuuant, Honded.*cons.29. num.13.& 49.* Card.Tusch. *verb. metus concl. 224. num. 5. & 19.* Hermosil.*ad l.56. glos.1. num.73. tit.5.part.5.* optimè Franc. de Rauena *cons.64. n.10. inter consil. Zileti*, ibi: *Aduertat dominus iudicans quòd in materia probationum iudex non debet applicare animum suum ad vnam speciem probationis.* l.1. §.idem diuus, ff.de testib. *vt pulchrè declarat* Bald. in l.spadonem § qui pulchra, ff. de excusat. tutor. *habet enim in probationibus locum illud, quæ non prosunt singula, multa iuuant, vt notatur* in l. 2. in princip. ff de excusat. & in cap. cum causam, de probat.*&c.* Et paulo inferiùs *num.12. Et ideo dixit Ioan.de Immola* in cap. ex ore, de his, quæ fiunt à mai. parte Cap. *quia qui habet plures rationes illas adducat, quia quæ non prosunt singula, multa iuuant, vt est text. etiam in materia, & ibi Abb.* in cap præterea, de testib. *& ideo si multa deducerentur coram se, quæ per se considerata non probarent, debet illa simul iungere, quæ simul iuncta poterunt plenam probationem facere,*

&

& sic ferre sententiam: ex multis enim deductis coram se potest animi sui metum informare, vt dicit tex. in cap.cùm ad Sedem in fin.de restit. spoliat. *Nam, vt ait Bald.* in cap. cùm causam, in princip. ante num. 1. de probat. *ex multis imperfectis fit vna probatio perfecta, sicut ex multis membris inuicem cohærentibus fit perfectum corpus, & ex multis consonantiis fit perfecta harmonia*, &c. sequitur Molin. *de primog. lib. 2.c.6.n.35.*

112 Sed obstat quòd aliquando D. Antonius Nuñez Treuiño in Capitulo vocem dedit: ex quo videtur exercuisse actum Ordini Subdiaconatus annexum, cum vocem illam in Capitulo non habeant nisi ij tantùm Canonici, qui in sacris, saltem Subdiaconatu, fuerint constituti, *Clem.vt ij 2. de ætate & qualit.* Concil.Trid.*sess. 22.de reform.cap.*4 Ego latè vtrobique, *& de Canon.& dignitat.cap.37.num.3.* vbi plures ex modernis refero. Augetur difficultas ex decisionibus factis *in causa Parmen. nullitatis Ordinis*, in qua videtur Rot. decidere quòd ex quo quis per tempus considerabile Canonicatum retinuerit, & resignauerit, reseruata ad sui fauorem pensione, inficiari non potest quin in hoc casu adsit ratificatio, cùm actus illi fieri non potuissent citra approbationem, & ratificationem suscepti Ordinis, ita Rota *in d.causa, decis 40. num.9.& decis.325.num.5. & decis. 343.n 21.& 22.p.6.recentior.*

113 Verùm ex actu dandi vocem in Capitulo non censeri purgatum metum, nec fieri ratificationem suscepti Ordinis probabilius est, præcipuè in Ecclesiis, vbi nulla Ordinum distributio facta reperitur, prout in Conchensi; quia vox pendet a Canonia, glos. *verb.receperat, in fine, in cap.cùm M. de constit.* Seraphin. *decis.* 474.Ego *d.cap.57.n.1.* ita vt statim quòd quis obtinet Canoniam, vocem habeat in Capitulo, *cap dilectus el 1.de prebend.* Monet.*de distrib.p.2.q.4. num 11.& quæst.10. num.1.* Et Canonici dicuntur de Capitulo,

114 licèt non sint in Sacris, Rota *in Abulen. iurisdictionis 6. Februarij 1586. coram bonæ mem. Card.Pamphilio sen.* & qui Canonicali Præbenda carent, licet Dignitatem cum sede in Ecclesia habeant, & Subdiaconi sint, vocem non habent, Ego cum multis *d. cap. 37. n.14.* & solùm vt Canonici in posterum ad suscipiendos sacros Ordines propensiùs inducerentur, de nouo statutum fuit *in d. Clem. 2.* vt de cætero nullus in Capitulo vocem haberet, nisi in Sacris constitutus esset, cuius decisionem innouauit Concil.Trid. *citato loco*, Quod est clarè ostendere, vocem in hoc casu non procedere ab Ordine, sed à nouo iuris statuto, per quod solùm surrenditur Ordinum susceptio, & negligentes ac nolentes se ordinari, puniri, glos.*verb.legitimo, in d.Clem vt ij*, Ego *d.tract.de Canon.c.37.sub n.13.*

115 Vnde infero primò habere, & dare vocem in Capitulo, potiùs videri præeminentiam, & fructum Canonicatus, quàm Ordinis, glos. & Doctores *in cap. cum venissent*, vbi Abb. *num.21. cum seqq. de restit. in integ.* Ego *d.tract de Canon.cap.40.n.2.*

116 Secundò infero suspensum ab officio, esse pariter suspensum ab vsu & fructu dandi vocem, glos. *in cap. cùm dilectus, de consuet.* Deci *in cap. Apostolicæ n.6.de except.*

117 suspensum verò ab Ordine, non esse suspensum à iure, & præeminentia dandi vocem in Capitulo; signũ euidens est illud non ratione Ordinis, sed Officij & Præbendæ Canonico competere. Mari.Alter.*de censur. tom.1. disp 4. de effectibus suspens. cap.4.fol.60. lit.E.* Ex quo patet Moniales Ordinum incapaces, vocem dare posse, vt probat *cap.indemnitatibus, de elect. lib.6.*

118 Tertiò infero, suspensum ab Ordine, si in eo ministret, irregularem fieri; non ita irregularitatem incurrere priuatum iure dandi vocem, si nihilominus illam in Capitulo det. Ita Suar.*de censur.disp.26.n.6.* Bonacin.*eod. tract.disp.3.de suspens.puncto 4.n.6. vers.rursus*, Mari. Alter.*dicto tom.2.disp.6.de suspens.c.3 pag.91.lit.D.*

119 Hinc patet responsio *ad d.Clem.vt ij*, & ad decretum Concil. Trid. *citato loco*; decisiones verò Rotæ *in d. causa Parmen. nullitatis Ordinis*, loquuntur quando qui per vim, & metum Sacris initiatum fuisse procurauerat, postea Canonicatum, cui ex statuto annexus erat Subdiaconatus Ordo, obtinuit, & retinuit, ac resignauit, reseruata ad sui fauorem pensione, vt colligitur ex *d.decis.40.p.6. recent.*; & nihilominus Doctores *ibi citati* loquuntur eo casu, quo semel indutus cantauerat Epistolam, & *in decis.325.num 5.* dicitur ex retentione Canonicatus, perceptione fructuum per plures annos, necnon ex resignatione cum pensione prætendi purgatum metum, quia testes de metu deponunt de tempore assecutionis Canonicatus, non autem de susceptione Ordinis; & *in decis.343.à num.16. ead.p.6 recent.* vltima resolutio in ea causa capta fuit, quia nihil releuans deposuerunt testes circa metum respectu susceptionis Ordinis sacri, sed solùm de persuasionibus, & minis in genere, non autem cum qualitatibus, de quibus *in l.interpositas, cum ibi notatis, C.de transact.*

120 In præsenti autem casu res alio modo se habuit, nam D. Antonius Thesaurarius erat de tempore, quo Ordinem suscepit, & Canonicatui sacer Ordo non annectebatur, cùm in sancta Ecclesia Conchen. nulla Ordinum distributio facta sit; & demum abundans extat probatio circa metum respectu Ordinis sacri suscepti, cuius defectus in causa fuit, vt non obtineret ille Parmensis prætendens nullitatem sui Ordinis, in tribus decisionibus citatis, quæ habentur impressæ *part.6. recentior.*

121 Denique durante eadem causa metus, hoc est, viuente patre D. Antonij, qui per vim & alios extraordinarios modos filium induxerat, vt Subdiaconatus Ordine initiaretur, nullus consensus præsumitur liberæ voluntatis, & quicunque actus etiam ex longo interuallo, initi censentur ob præcedentem metum facti, & illum purgare non valent, Alex. *cons.98. lib.3.* Surd. *cons. 513. à num. 41.* vbi inquit metum illatum non purgari ex gestis post metum, quando eadem subsistit causa metus, siue statim, siue ex interuallo facta sint; Cacheran.*decis.179. num.11. & 22.* vbi alios referens dicit, quòd quando post inductum metum aliquis actus exterior superuenit ad purgandum metum idoneus, eadem causa subsistente non purgatur. Ioan.Garc. *de nobil.glos.17.num.47.* vbi quòd durante causa metus, nullus consensus præsumitur liberæ voluntatis; & quòd nouus consensus, non consensus, sed dissensus est, etsi externus actus sit spontaneæ voluntatis declaratiuus. Monter à Cueua *decis.31. à n.32* vbi quòd durante eadem causa metus, contractus, quantumuis ex longo interuallo initi, censentur ob præcedentem metum celebrati, Thesaur.*lib.1.quæst 51. n.19. cum seqq.* vbi quòd subsistente eadem causa metus, geminatio actuum contractus per metum etiam ex interuallo factos non confirmat, & metus purgationem non inducit, Seraph.*decis.851.& 881. & 873. n. .cum seqq.& decis.1166.* vbi quòd initium malum influit in omnes sequentes actus, & tempora, Pereira de Castro *decis.30. n.7.* Rota *decis.263. n.3. apud Farin. lib.2. consil.* vbi quòd quando metus causa durat, quicunque actus fiant, etiamsi præ se ferant liberam voluntatem, & lætum, iucundumque animum, nedum metum purgant, sed potiùs eum magis confirmant.

Respondetur ad obiecta per Promotorem Fiscalem

122 Nihil obstant alia, quæ Promotor Fiscalis, contra D. Antonium Nuñes Treuiño opponit ad eius probationem eneruandam. Et primò dum ait repelli debere testimonia parentum dicti D. Antonij, cùm pro

filio

filio testificari prohibeantur ex dispositione iuris communis in l. testis idoneus, ff. de testib. & in l. parentes, C. eod. tit. vbi plures refero Doctores in collect. num. 2.

123 Quia respondetur eorum dicta in hac materia plenam & concludentem efficere probationem; nam si illa vti confessiones eorum sumamus, vtique multùm attendi debent, & per eas sufficienter probari metum necessè est dicamus, Rota decis. 643. num. 18. p. 1. recent. eleganter Petr. de Barbobus cons. 14. num. 23. inter consilia matrimon. Zilett p. 1. ibi: Vltimò probatur ex confessione patris, qui confessus est per vim compulisse dictum Ludouicum ad desponsandum Vrsolinam, vt plenè patet ex attestatione dicti Angeli, ex qua quidem confessione probatur sufficienter matrimonium fuisse meticulosum, vt est casus 20. quæst. 3. cap. præsens, vbi habetur quòd sola confessio patris probat metum plenè intercessisse in matrimonio spirituali, si filius alleget se per metum illud contraxisse. Si igitur confessio patris probat plenè metum intercessisse in matrimonio spirituali eo casu, quo filius stat contra matrimonium, multò fortius in casu nostro confessio facta per patrem dictæ Vrsolinæ, quæ stat contra matrimonium, debet probare plenè metum intercessisse, &c.

124 Et tantò magis hæc resolutio locum habet, quia D. Antonius totus est in probanda vi, & metu sibi incusso à parentibus, vt Subdiaconatus Ordinem susciperet, vnde eorum confessio quoad hoc erit omnium maior probatio, l. cùm te, C. de probat. l. cùm a matre, C. de rei vend. l. generaliter, C. de non num. pecun. cap. per tuas, de probat. & vtrobique Ego ipse in collect. refero plures Doctores, quos in præsenti longum esset recensere; præcipuè cùm parentes proprium delictum detegant, studentes semper omni conatu propriam turpitudinem tegere, vt dicit Menoch. de arbitrar. casu 102. num. 9.

125 Si verò parentum dicta vti testium depositiones habeamus, pari modo dicendum est eas admittendas esse, tum quia sumus in causa matrimonij spiritualis, in qua admittuntur, cap. sicut. 2. quæst. 3. ca. præsens. 20. q. 3. gloss. verb. testis in cap. si testes, §. testis idoneus. 4. quæst. 3. Aufret. de reprobat. testium, num. 77. vers. fallit secundò, Anton Gabr. commun. tit. de testibus concl. 16. num. 12. Mascard. de probat. concl. 1153. n. 15. Menoch. de arbitr. casu 102. num. 1. prout etiam in causa matrimonij carnalis admitti solent in fauorem filiorum, c. videtur, qui matr. accus. pos. & ibi gloss. verb. coniungendo, in fine, vers. consueuit tamen, plures citati à Farin. de testib. q. 54. limit. 7. n. 191.

126 Tum etiam, quia parentes in causis filiorum testificari possunt, si præsumptio sit eos rem illam, de qua interrogati sunt, melius scire quàm alios, cap. videtur, qui matr. accus. pos. Ant. Gabr. d. tit. de testib. concl. 17. num. 8. Farinac. de testibus q. 54. num. 194. Rota coram Gregor. XV. decis. 351. n. 7. 8. & 28.

127 Tum denique, quia supersunt multi alij testes omni exceptione maiores, idem attestantes, quorum integerrima fides aliorum supplet defectum si quis fortè adesset, ad not. per Doctores in l. si quis ex argentarijs, ff. de edendo, glos. verb. numerus in l. 3. ff. de testib. Farin. de testib. quæst. 62. à num. 328. Cæs. de Graffis d. decis. 5. n. 8. & 9. de spons. Ioseph Sesse Aragon. decis. 60. n. 7. p. 1. Fontanel. de pactis nupt. claus. 7. gloss. 2. p. 5. n. 82. Præsertim cùm pro maiori parte sint Sacerdotes, & maiori fide digni, Rota coram Gregor. XV. decis. 351. num. 10. Et vltra numerum trium, Cæs. de Graffis d. decis. 5. n. 9. de sponsal. eadem Rota coram Gregor. XV. d. decis. 351. n. 5.

128 Nec aliquid valent quæ obiicit contra aliorum testium dicta, nam ea quæ de singularitate eorum adducit, parùm aut nihil vrgent, cùm omnes sint contestes, & quatenus singulares essent, nihilominus in hac materia probationis metus concludentem efficerent probationem, Mogol. cap. 10. §. 3. num. 8. & 9. Ioan. Garc. d. glos. 17. à num. 38. Valençuela cons. 29. num. 41. tom. 1. & cons. 173. num. 74. tom. 2. Fontanel. d. glos. 2. p. 5. num. 81. Farin. de testib. quæst. 64. num. 276. Noguerol. alleg. 39. num. 16. Rota decis. 242. n. 33. & decis. 260. num. 21. & 22. lib. 2. cons. crim. Farin. & decis. 779. n. 1. & 7. p. 1. in posthumis eiusdem Farin. & coram Greg. XV. decis. 326. num. 47. & decis. 374. num. 20. & coram Buratto inter eius impressas decis. 205. n. 17. plures refero in collect. ad cap. in omni negotio 4. n. 58. de testib.
Et minas quoque singularibus testibus probari quando
agitur pro eruendo metu, docet Rota d. decis. 242. n. 21. 129
lib. 2. cons. Farin.

Idem dicendum de oppositione quòd aliqui ex testi- 130
bus sint familiares dicti D. Antonij, aut suorum parentum; quia licèt olim fuerint alias domestici & familiares, de tempore tamen depositionis non erant in suo seruitio, & ideo rectè probant, Morl. in emporio Iuris p. 1. tit. 11. in prælud. n. 41. in fine, Farin. de testib. q. 55. n. 31. Rot. decis. 147. num. 24. apud Farin. p. 4. diuers. plures per me in collect. ad cap. in litteris 24. num. 4.
de testib. tum etiam, quia bene produci possunt in ca- 131
sibus difficilis probationis, qualis est metus, Mascard. de probat. concl. 124. num. 48. & conclus. 533. num. 15.
Farin. quæst. 55. num. 35. Rota decis. 772. num. 2. apud 132
Farin. p. 3. recent. tum denique quia bene admittuntur quando ex natura rei veritas aliter haberi non potest, vt in iis, quæ non nisi occultè fiunt, Ioan. Bapt. Costa de remed. subsid. remed. 70. num. 6. Rot. d. decis. 772. n. 2.
Vel quæ in domo peraguntur, l. consensu. §. si plagius, C. 133
de repud. l. quoties 3. C. de naufrag. lib. 10. cap. veniens 38. in fine, de testib. Alciat. de præsumpt. reg. 1. præs. 47. Rojas in F. decis. sing. 167. in princ. & sing. 202. num. 2. Ferdin. de Ottero Roman lucubrat. disp. 22. n. 2. Rota coram Buratto inter eius impressas decis. 777. num. 10.

Secundò opponit idem Promotor Fiscalis non 134
posse D. Antonium allegare, & multò minus probare Ordinem Subdiaconatus per vim, & metum ab eius parente incussum in Areualo recepisse, cùm in eo loco præsens non esset, sed ab eo longe distaret, iuxta l. metum autem 9. ff. de eo quod metus causa, vbi Bart. & glos. verb. causa in cap. ad audientiam, de his, quæ vi Hostien. in sum. sub hoc tit. n. 1. quatenus metum præsentem exigunt, nec suspicionem inferendi sufficere ad contractus inualidationem docent.

Probabilem verò metus suspicionem sicut & me- 135
tum, contractus irritare verius & receptius est, quia non solùm metus accipitur prout est verè de præsenti, sed & prout est res, ad hoc verisimiliter tendit, nec quòd offensionis spectetur initium postulatur, l. habitatores. §. fin. ff. locati, ibi: Si iusta causa fuisset cur periculum timeret, quamuis periculum verè non fuisset, tamen non debere mercedem; sed si causa timoris iusta non fuisset, mercedem nihilominus eum debere, &c. l. nouissimè, & ibi glos. verb. excusatus, ff. quod falso tut. l. si donationis 7. de his quæ vi, glos. verb. metum mortis, in cap. cùm dilectus, eod. tit. & verb. metuebant in cap. bonæ 23. de elect. Mogol. de metu, cap. 2. §. 6. num. 1. cum seqq. & cap. 10. §. 2. num. 5. Grammat. decis. 5. num. 5. 7. & 9. vbi dicit iustum metum esse iustam suspicionem, & decis. 18. n. 16. & 17. quòd non debet quis spectare periculum, & se periculo committere, Hippol. Rimin. cons. 77. num. 29. tom. 1. Philip. Paschal. de viribus patriæ pot. parte 3. cap. 2. num. 39. Card. Mantic. de coniect. vltim. vol. lib. 2. tit. 7. num. 6. vbi dicit iustam metus causam sufficere, et si ipse metus non probetur, Cacheran. decis. 170. num. 3. Rebuff. tom. 2. tract. de rescis. contractus gloss. 22. num. 6. Mascard. de probat. concl. 1055. num. 26. & 49. Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 17. num. 13. in fine, & num. 14. vbi ait idem esse si quis

faciat

faciat aliquid compulsus aut metuens ne compellatur, Surd. *cons.* 267. *num.* 24. & *decis.* 194. *num.* 24. vbi ex Angelo dicit paria esse quòd fiat aliquid per metum, vel per probabilem metus suspicionem. Fontanel. *de pactis nup. claus.* 7. *gloss.* 2. *n.* 75. Gabr. Pereira *Portug. decis.* 30. *num.* 4. Greg. XV. *decis.* 374. *num* 17.

136 Quod locum habet etiamsi probabilis timor, seu suspicio non ob proximam illationem, sed ob illationem futuram & longè distantem adsit, modò tamen certum ac perspicuum sit graue malum à longè extiturum, aliter euadi non posse, nisi præsentem ineundo contractum. Ita Sanch. *de matrim. lib.* 4. *disp.* 1. *num.* 16. *in fine*, eámque adducit rationem, quod enim non potest non euenire, iam euenisse videtur, *l. in diem*, 10. *l sub conditione*, *l. quod si*, *ff. de condict. indeb.* ibi: *Quod si ea conditione debetur, qua omnino extitura sit, solutum repeti non potest.*

137 Qua quidem opinione retenta ad tex. *in d. l. metum autem* 9. in contrarium adductum respondetur procedere secundùm Raph. Auers. *de sacram. Matr. quæst.* 4. *sect.* 3. *vers. rationabilis*, *pag.* 81. quando quis antequam aliquid sibi dicatur ex se suspicatur sibi inferens eas effeminas: quoniam verum est metum præsentem exigi, sed sufficere dicimus metum præsentem ex malo, vel damno iam existente prouenientem, vel ex iusta & probabili metus suspicione ob malum futurum, quod non obscurè colligitur ex definitione metus, quam adducit Vlpian. *in l.* 1. *ff. quod metus causa*, dum ait esse instantis periculi, vel futuri causa mentis trepidationem, referunt citati per Cabreros *de metu lib.* 1. *cap.* 2. *à princip.* Vnde rectè infertur ex illa dictione *futuri* non requiri vt damnum præsens sit, sufficit enim metum adesse ex quo damnum futurum timeatur, per text. in *l. nec timorem* 7. §. *proinde ff. de eo quod metus causa*, & *l.* 15. *tit.* 2. *part.* 4. ibi: *O le quisieren dar algunas penas*, vbi Gregor. Lopez, Sanch. *de matrim. lib.* 4. *disp.* 1. *num.* 16. Gabr. Pereira *decis.* 30. *num.* 4.

138 Tertiò opponit idem promotor Fiscalis quòd iuxta dispositionem Concilij Trid. *sess.* 25. *de Regularib. c.* 19. non est audiendus D. Antonius Nuñez Treuiño, dicens se per vim & metum. Subdiaconatus Ordinem suscepisse, post lapsum quinquennij ab Ordinatione huiusmodi computandi: sed hæc obiectio caret fundamento, nec eam corroborare potest Concil. *citato loco*, quia clarè loquitur tantùm de Regularibus Religionem ingressis, vt patet ibi. *Quicunque regularis prætendat se per vim & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse*, &c. & ne verbum quidem de aliis nullitatibus, quæ contra matrimonium contractum, vel Ordinem susceptum opponi possunt, nec vnquam de hac resolutione dubitauit aliquis ex Doctoribus quos viderim. & est communis intelligentia, & vsque adhuc inconcussa praxis in ecclesiasticis Tribunalibus.

139 Quartò opponit idem Promotor Fiscalis D. Antonium Nuñez Treuiño videri tacitè ratificasse dicti Ordinis subdiaconatus receptionem, in illóque ministrasse dum in Capitulo vocem dedit: sed hoc etiam caret fundamento, nec in iure probatur, vt dictum est *suprà n.* 112. *cum seqq.*

Quare, &c. Matriti die 15. Ianuarij 1645.

Pampilonen. dimidiæ Epistolaniæ.

Præsentatio facta de inhabili, non potest reualidari ex superueniente habilitate. Durante lite inter compræsentatos non possunt patroni aliquem in demortui locum præsentare.

VOTVM LXXVII.

1 *Casus contingentia proponitur, & n.* 2.
3 *Clericatus requiritur de eo tempore, quo præsentatus coram Ordinario sistitur ab eo institutionem accepturus.*
4 *Indignum præsentans priuatur pro illa vice iure præsentandi.*
5 *Si scienter indignum præsentet, secus si ignoranter.*
6 *Ignorantia in præsentante ante indignum præsumitur.*
7 *Præsentatio facta in personam illius, qui Ordinem non habet, non potest reualidari ex superueniente Ordine intra quadrimestri temporis spatium recepto.*
8 *Collatio facta non existenti in ætate non validatur, licet ex tempore efficiatur habilis ætate.*
6 *Incapax reputatur pro mortuo, & habetur ac si præsentatus non fuisset.*
10 *Patroni laici ante Episcopi institutionem intra quadrimestre variari possunt.*
11 *Electio facta aliquo ex electoribus contempto, non est annullanda nisi petente ipso contempto.*
12 *De contemptu agere potest solus is, qui neglectus, & non vocatus fuit ad electorem.*
13 *Patroni non præsentant vt vniuersi, sed vti singuli.*
14 *Patroni in dubio non censentur præsentare vt vniuersi, sed vt singuli.*
15 Cap. 1. vt lite pend. lib. 6. *habet locum in præsentatione, & beneficiis iurispatronatus.*
16 *Patronus, si inter duos præsentatos lis moueatur, & vnus moritur, nulliter alium præsentat in præiudicium superstitis.*
17 *Præsentati tam à patronis ecclesiasticis, quàm laicis, si litem inter se moueant, & contingat vnum mori, vel litem cedere, non potest alius eligi, seu præsentari, & n.* 18.
19 *Patroni durante lite inter compræsentatos non possunt aliquem in demortui locum præsentare.*
20 *Superstes præsentatus ex duobus compræsentatis litem inter se mouentibus, vt suo & defuncti iure innititur.*
21 *Ad effectum regulæ de subrogandis sufficit litem fuisse iustam saltem coloratè.*
22 *Lites sopiuntur per prohibitionem a'terius præsentationis.*
23 *Præsentationes contra decretum irritans factæ nulla sunt, & habentur pro infectis.*
24 *Decretum irritans inducit formam.*

CVm per obitum quondam Ioannis de Vzcanga Presbyteri Beneficiati in Parochialibus Ecclesiis oppidi Sancti Sebastiani Pāpilonen. Diœcesis, vacarent quatuor dimidiæ Epistolaniæ de iurepatronatus beneficiatorum, & Iuratorum dicti oppidi, ad illarum vnam præsentatus fuit Pelagius de Gamboa, qui pro Clerico se gerebat, sed inde repertus quòd in nullo Ecclesiastico Ordine constitutus esset, iidem patroni inhabilitates huiusmodi ignorantes, ac postmodum illius certiores effecti intra quadrimestre ad præsentandum patronis laicis concessum, Augustinum de Segasti clericum in minoribus præsentarunt, qui talis præsentationis vigore collationem; & possessionem dictæ dimidiæ Epistolaniæ ab Ordinario sibi dari obtinuit: sed interim, forsan intra eiusdem quadrimestre tempus, dictus Pelagius iam prima clericali Tonsura initiatus collationē, & possessionem ab Augustino obtentam, impugnare cœpit, tum ex eo quòd quidam ex beneficiatis patronus Ecclesiasticus non fuerat vocatus; tum etiam quia edi- 1

cta in similibus vacationibus apponi solita collationem in personam dicti Augustini factam non præcesserunt. Lite inter eos ad dictam Epistolaniam compræsentatos pendente è viuis ereptus fuit dictus Gamboa, per cuius obitum existimantes patroni illam vacare, & se ad eam præsentare posse; de facto nominarunt Ioannem Lopez de Burgoa, qui causam in statu & terminis, quibus eam reliquerat Gamboa, assumens, & prosequens, sententiam fauorabilem ab Ordinario reportauit, qua declarauit collationem, & possessionem in personam Segasti factas fuisse & esse nullas, proindeque in personam dicti de Burgoa vti melius ius fouentis faciendas esse; sed cùm ab hac sententia siue decreto vim diffinitiuæ habête, ad Sanctissimum, siue eius Illustrissimum D. Nuntium appellatum esset, & quoad vtrumque effectum admissa appellatio fuisset, ac in Tribunali Nunciaturæ Hispaniæ commissa causa, litteris ordinariis citationis, & inhibitionis expeditis, & intimatis, per partes nihil amplius in ea per decem ferè annos factum fuit, ipso Augustino de Segasti per totum illud temporis spatium in possessione remanente, ac fructus omnes percipiente.

Verùm cum tractu temporis dictus Augustinus de 2 Segasti è viuis decesserit, patroni iidem in eius locum præsentarunt Martinum de Ben, qui virtute suæ præsentationis ab Ordinario institutionem, & collationem impetrare intendens, surrexit dictus Ioannes Lopez de Burgoa, & insistit sibi, & non Martino collationē huiusmodi faciendam fore & esse; Ordinarius verò, vt ab importunis vtriusque partis allegationibus se eximeret, causam, & causas huiusmodi ad dictum Nunciaturæ Tribunal, in quo inter dictum Ioannem Lopez de Burgoa ex vna, & Augustinum de Segasti partibus ex altera in gradu appellationis introductæ existebant, remisit, quas quidem in statu & terminis in quibus reperiebantur, præuia illarum à quibuscumque iudicibus opportuna anocatione, Illustrissimus, & Reuerendissimus D. meus IVLIVS ROSPILLOSI in his Hispaniarum Regnis Nuntius Apost. mihi committere, & mandare dignatus fuit, & auditis sæpiùs vtriusque partis Aduocatis acerrimè informantibus, dubitaui cui eorum institutio, & collatio dictæ dimidiæ Epistolaniæ facienda esset: & Martino de Ben fieri debere censui.

3 Nam certum est propter incapacitatem Pelagij de Gamboa præsentationem de eius persona factam fuisse nullam, siue illorum opinionem sequamur, qui resoluunt attendendam esse capacitatem de tempore præsentationis, quos sequitur Rota *decis.69. lib.1. p 3. diuers.* quam citat Mari. Anton. *var.resol.lib.1. resol.19. num.1.* siue adhæreamus sententiæ aliorum magis benè requirentium Clericatum de eo tempore, quo instrumentum nominationis patronorum præsentatur Superiori, videlicet quando præsentatus coram Ordinario personaliter sistitur ab eo institutionem accepturus, vt per Aloys. Rice *in praxi fori eccles. resol.140. n.3. in 2. edit.* & Alphons. de Leone *de officie Capellani q.4. praxi 6. numero decimosexto prope fin.*

4 Nec dubitari potest de iure potuisse eosdem patronos loco Gamboæ inhabilis, & incapacis ex defectu Ordinis Augustinum de Segasti præsentare; quia licèt indignum præsentans priuetur pro illa vice iure præsentandi, *cap. cum in cunctis, de elect.* Crescent. *decis.1. de iurepatron.* Caputaq. *decis.62. n.2. & decis.191. p.2.* Lambert. *de iurepatr. lib.2. p.1. q.10. princ. art.4. num.23.* 5 Ego *de offic. & potest. Episcop. alleg.72. n.105.* nihilominus tamen id verum est in præsentante scienter indignum, secus si ignoranter: Lambert. *citato loco*; dicti 6 autem patroni ignorabant Gamboæ inhabilitatem nec ignorantia præsumitur, *c. præsumitur, de reg. iuris in 6.* Duran. *Rot. decis.426. n.9.*

7 Cùm ergo Pelagij de Gamboæ præsentatio inualida existeret, tanquam facta de inhabili ob defectum Ordinis Ecclesiastici, etiā de eo tempore, quo instrumētum suæ præsentationis corā Ordinario fuit exhibitum, vt ab eo institutio obtineretur, cúmque illa non potuerit reualidari ex superueniēte Ordine etiā intra quadrimestris temporis spatium recepto, iuxta reg. text. *in l. quod initio 30. & l. pen ff. de reg. iur. c. non firmatur 18. eod. tit. in 6.* in terminis Zabarel. *cons.104. n.3.* vbi quòd 8 collatio facta nō existenti in ætate, aut Ordinem nō habenti, non validatur, licèt ex tempore efficiatur habilis ætate, aut Ordine, refero *Axiom.164. n.9.* cumque etiā Pelagius, præsupposita sua incapacitate, reputandus sit pro mortuo, arg. *l.1. §. sed si patronus*, ibi: *Pro mortuo* 9 *habetur, ff. de coniung. cum eman. l. si neci, §. deportatus, ff. de bonis libert.* & ad not. per Molin. *de primog. lib.1. c.9. n.27. cū seqq.* Iacob. Cancer. *var. tom.3. c.22. n.189.* Ramon. *cons.3. n.47.* & habendus ac si præsentatus non fuisset, per *l.1. §. qui habebat ff. de bonor. posses. contra tabul. l. si pater filium*, vbi glos. *ff. de inoffi. testam.* post plures Molin *d. lib.3. c.13. n.69. & 70.* Cumque etiam patroni iidem inhabilitatem Pelagij ignorantes pro illa 10 vice præsentandi ius non amiserint, ex dictis. Cumque denique patroni laici ante Episcopi institutionem intra quadrimestre variare potuerint, *c. quod autem, cap. cum autem, c. pastoralis, de iurepatron.* cùm aliis citatis per me *de officie, & potest. Episcopi part.3. alleg.72. n.151.* meritò dicendum, & pro indubitato tenendum Augustinum de Segasti solum, & vnicum præsentatum fuisse, eique obesse non posse, quæ contra illum à Pelagio fuerunt deducta.

Nam ad illud quod in præsentatione Segasti desi- 11 deratus fuerat vnus ex patronis Ecclesiasticis, respondetur minimè constare quòd nō fuerit vocatus, & quatenus contemptus esset, præsentatio absque eo de persona Augustiti de Segasti facta non veniret annullanda, nisi petente ipso contēpto, Lauor. *var. lucub. tom.1. tit.4. c.17. n.17.* quem refero *lib.2. voto 47. n.175.* & dummodo ille petat, opponatque de contemptu ante institutionem, Biax. *in direct. elect. p.3. c.7.* Cuch. *in instit. maior. tit. de elect. num.51.* quia de contemptu agere po- 12 test solus is, qui neglectus, & non vocatus fuit, vt ex Cuch. tradit idem Lauor. *d. c.17. n.15.* quem refero *de iure Ecclesiast. vniu. lib.1. c.19. n.116.*

Vnde cùm dictus Ecclesiasticus patronus de con- 13 temptu nunquam egisset, nec aliquid opposuerit contra Augustinum de Segasti ante, nec post ab eo obtentam dictæ Epistolaniæ collationem & possessionem, fit cōsequens hanc obiectionem nullum habere fundamentum: tum etiam, quia patroni non præsentant, vt vniuersi vniuersitatem repræsentantes, sed vti singuli, quo casu possunt singulariter præsentare, & non vocati de contemptu agere non valent, Rota, cuius meminit Vi- 14 uian. *in praxi iurispatron p.2. lib.8. c.2. n.10.* & in dubio patroni non censentur præsentare vt vniuersi, sed vt singuli, eadem Rota apud eundem Viuian. *citato loco.*

Excluso propter suam inhabilitatem Pelagio de 15 Gamboa, & legitimè præsentato Augustino de Segasti, fit euidens litem à Pelagio contra Augustinum motam iniustam, & calumniosam fuisse, vnde Pelagio mortuo, Augustinus superstes colligigans, vti legitimè præsentatus, & institutus tam sui, quàm demortui colligigantis, si quod haberet, iuri innitens, remansit solus, & vnicus præsentatus, nec potuerunt patroni colligigantem ei dare in demortui locum alium præsentando, prohibente decisione text. *in c.1. vt lite pend. lib.6.* qui ob pariformem rationem locum habet in præsentatione, & beneficiis iurispatronatus, vt cum Flamin. Paris. *de resign. benefic. lib.12. q.3. n.17.* tenui in *collect. ad illum tex. n.2.* Vnde, ex duob. præsentans colligigātib. vno 16 mortuo patroni in præiudiciū superstitis aliū, hoc est, Ioān. Lop. de Burgoa præsentantes, nulliter, & de facto præsētarunt, propter decretū irritās in eo textu appositum; ita per illum tenent Lap. *allegat.22. n.3.* latè Ludou. Gom. *in reg. de subrogandis colligigantibus q.13.*

per

per tot. Mandos. *super eadem regula, q. 11. à num. 1.*

17 Ex modernis idem resoluit Iulian. Viuian. mei olim Romæ amicissimus, *in sua praxi iurispatron. lib. 5. c. 5. n. 146.* ibi: *Etsi pendente lite inter duos electos, seu præsentatos contingat vnum vel alterum mori, vel liti cedere, non potest alius eligi, seu præsentari, qui sumat illius iura, c. 1.* vt lite pend. lib. 6. *quod etiam indistinctè locum habet in præsentatis à patronis Ecclesiasticis, cùm eorundem præsentationes censeantur electiones, vt per* Abb. in c. cùm autem n. 3. & in c. pastoralis n. 4. de iurepatron. & tex. in d. c. 1 *habet etiam locum in duobus præsentatis à patronis laicis, quando vnus ex eis moritur, vel renunciat post tempus quadrimestre datũ laicis ad præsentandum, & ideo si alius tunc fuerit præsentatus, non tenet præsentatio*, cap. 1. vt lite pend. lib. 6. *&c.*

18 Melchior Lotter. in Romana Curia quondam amicus meus, *de re benefic. lib. 2. q. 20. n. 2.* ibi, *Quæ ratio cùm militet etiam in præsentationibus ad beneficia iurispatronatus, ad has quoque vim eiusdem Constitutionis extendit, siue tractetur de iurepatronatus Ecclesiasticorum, siue etiam laicorum, & siue contingat mors, vel casus aliquis ex præmissis post tempus datum ad præsentandum, vt sentit* Ioan. Andr. in d. c. 1. ante n. 1. in princ. *siue ante tempus huiusmodi, vt per* Lap. ibidem n. 2. *& latissimè firmat* Lambertin. de iurepatron. lib. 2. p. 1. q. 6. art. 11. ex n. 3. *&c.*

19 Rota Romana apud Farin. *in posthumis p. 1. decis. 336. n. 3.* aliàs *p. 3. recent.* ibi: *Itaque existimant Domini eidem Donato dandam esse subrogationem in iuribus dicti Lauri collitigantis, qui lite in Rota pendente obiit, tam vigore regulæ, quàm ex dispositione iuris communis* in c. 2. vt lite pend. lib. 6. *maximè quia durante ista lite inter compræsentatos, non possunt patroni aliquem in demortui Lauri locum præsentare*, &c.

20 Quod adeò verum est, vt vnanimiter sentiant omnes procedere, licèt superstes præsentatus non iustè obtinuerit beneficium, & litem calumniosam sustinuisset contra verum beneficiatum, quia adhuc patroni non poterunt præsentare alium, & subrogatio deberetur tali superstiti, non obstante quòd ex hoc videretur sequi inconueniens, quòd scilicet altero ex præsentatis colligantibus decedente, ille superstes, qui non haberet concurrentem compræsentatum, posset obtinere in illa lite iniustè; nam illatio non sequitur, cùm non debeat præsumi illum iniustè obtinere posse; quia iste collitigans superstes propter subrogationem innititur iuri suo, & mortui collitigantis, & verum est dicere penes aliquem illorum remanere ius saltem resultans ex clausulis generalibus. Ita Ludou. Gom. *d. q. 13.* quem referunt & sequuntur Lotter. *d. q. 20. n. 2.* vbi affirmat superstitem hoc casu non inniti iuri tantùm suo, sed etiã defuncti, ex dispositione tex. *in d. c. 1.* & propterea ab

21 hac sententia non esse recedendum dicit Rota *d. decis. 336. n. 3.* vbi addit ad effectum regulæ sufficere litem fuisse iustam saltem coloratè; vnde cùm dictus Augustinus de Segasti innitẽs iuri suo, & demortui collitigãtis Pelagij de Gamboa, quale quale fuerit, subrogationẽ in iure concessam obtinuerit; nõ est disputandũ de iustitia vnius, vel alterius iuxta supra resoluta; sed insistendum in eo quòd patroni nullo modo potuerunt in Pelagij locum Ioannem Lopez de Burgoa præsentare, Augustino compræsentato superstite.

22 Nõ obstat quòd Ioãnes Lopez de Burgoa in locũ Pelagij de Gãboa demortui collitigãtis de facto nominatus fuit, & per Ordinariũ vti collitigãs admissus, & pro tali in lite habitus, ita vt ad effectũ de quo agitur, meruisse videatur collitigãtis nomẽ respectu Augustini de Segasti, cõtra quẽ litẽ & causã prosequutus fuit, & sententiã fauorabilẽ reportauit, proindeq; debuerat impedire patronos in eius locũ Martinũ præsẽtare, iuxta suprà resoluta, in quo Aduocatus dicti Ioannis Lopez de Burgoa multum insistit. Quia respondetur dictum Ioannem de Burgoa collitigantis nomen non meruisse, nec instructã causam vnquam habuisse, quæ illum talem constituat tum quia ea; quæ in vita Pelagij de Gamboa pendebat, & post eius mortem cum dicto Ioanne Lopez prosequuta fuit per prohibitionem alterius præsentationis sopita extitit: vt dicit Ludou. Gom. *d. reg. 13.* ibi *Præsertim in casu nostro in quo per prohibitionem alterius præsentationis lites sopiuntur. &c.* Tum etiam, quia pro- 23
pter decretum irritans contentum *in d. c. 1.* ibi: *aliàs attentata contra hoc electio ipso iure viribus non subsistat. Et in d. c. 2.* ibi: *quòd si secus actum fuerit, eo ipso irritum habeatur*, præsentationes contra illius formam factæ nullæ sunt, & habentur pro infectis, ad not. per Anton. Gab *commun. lib. 6. tit. de clausulis concl. 1. n.*
56. Card. Tusch. *pract. concl. tom. 2. lit. D. concl. 115.* hoc 24
enim decretum inducit formam, ex multis quos refero *clausf. 40. n. 12.* adeò vt illa non seruata actus ipso iure corruat Bald. *cons. 351. n. 9. lib. 5* Dec. *cons. 532. num. 4.* Rota *in Romana Societatis officij 14. Ianuarij 1613.* coram Sanctissimo D. INNOCENTIO X. Sublata igitur de medio præsentatione in personam dicti de Burgoa facta, tanquam irrita, & viribus non subsistens, non potuit ei acquiri ius aliquod prosequendi litem à Pelagio introductam, cùm iam fuerit sopita, nec aliam ex dictis de nouo introducendi cum ex persona sua actione careat ob nullam, & inualidam suam præsentationem, ad not. per Bart. & alios *in l. vbi pactum, C. de transact.* & sic cum dictus Augustinus de Segasti solus, & vnicus præsentatus remanserit, nullo existente collitigante, qui talis de iure dici valeat, consequens fit per eius obitum dictam dimidiam Epistolaniam vacare, & ad eam patronos ritè præsentasse dictum Martinum de Ben, illique institutionem, & collationem faciendam esse, & ita iudicaui Matriti hac die 24. Decẽbris 1644

Toletana redemptionis census.

Ad extinctionem census, & ad impediendum cursum vsurarum, qualiter depositum faciendum respectu pretij census, & pensionum decursarum.

VOTVM LXXIX.

1 *Facti contingentia refertur, & n. 2. 3. 4. & 5.*
6 *Oblatio præcedere debet obsignationẽ & depositionẽ.*
7 *Census dominus antequam depositum fiat, citandus est ad recipiendum pretium census vnà cum redditibus decursis, & ad reuendendum censum cum comminatione quod aliàs fiet depositum.*
8 *Depositum pretij census nunquam fieri debet ex abrupto, sed debet prius requiri dominus, & ei offerri debitum coram testibus saltem extraiudicialiter.*
9 *Depositum pretij census faciendum citatione præmissa.*
10 *Depositum pretij census debet fieri integrè.*
11 *Defectus pretij census in deposito etiam in vno nummo facit ne census extinctus, & redemptus maneat.*
12 *Minores, mulieres, & rustici non excusantur si depositum pretij census defectuosum faciant.*
13 *Pensiones decursæ census vnà cum sorte principali deponenda ad impediendum cursum vsurarum.*
14 *Integritas depositi pretij census consideratur non solùm respectu illius, sed etiam fructuum decursorum, & non solutorum pro rata temporis.*

15 *Census parte inuita non potest redimi pro parte.*
16 *Depositum pretij census debet fieri cum vera & reali numeratione.*
17 *Notarius si confiteatur se recepisse pecunias oblatas, exinde non probatur vera numeratio quæ releuet in casu vbi ea requiritur.*
18 *Numeratio vera & realis requiritur in depositis.*
19 *Depositum fieri debet loco congruo.*
20 *Locus incongruus est ad depositum faciendum si illud fiat in loco non conuento.*

1 Didacus de Lucena emit officium scribæ de numero ciuitatis Toletanæ à Francisco de Touar die 8. Iunij 1601. & pro residuo pretij, quod erat ducatorum duorum millium, & quingentorum, super aliquibus bonis suis ad fauorem dicti Francisci censum ex conuentione pensitantem quolibet anno morabatinos 36118 59. cum dimidio, eo scilicet pacto: *Y con condicion que siempre, y cada y quando que yo, y los dichos mis fiadores, y otra qualquiera persona en nuestro nombre quisieremos redimir este dicho censo lo podamos hazer, y el dicho Regider Francisco de Touar, o quien por el lo posseyere, sea obligado a recibirlo, dandole, y pagandole el principal deste dicho censo con los reditos corridos, y que estubieren por pagar, otorgandonos carta de pago, y redempcion en forma, entregandose à la persona que lo hiziere, el trasl.ado original desta escritura, y no lo queriendo recibir, que depositandolo en el depositario general desta ciudad, ante la iusticia della, sea visto quedar el dicho censo redimido, &c.*

2 Census iste cum aliis bonis ab illius domino applicatus fuit pro dote certæ capellaniæ, cuius patrona extat deuota, & illustris Confraternitas hospitalis sancti Petri ciuitatis Toletanæ, & Capellanus Doctor Andreas de Herrera, in huius autem Capellaniæ fundatione de anno 1619. reperitur ita cautum. *Y es condicion que todas las vezes que los juros, y censos de que va dotada esta fundacion se redimieren, se ponga el principal en la arca de tres llaues, que ay en la dicha confradia, hastaque con acuerdo de la dicha confradia se buelua a hazer nueuo empleo, &c.*

3 Hinc D. Hieronyma de Fontechada dicti census debitrix volens illum redimere, comparuit coram Vicario generali Toletano, & petiit deponi penes personam per illum nominandam partem ducatorum duorum millium, & quingentorum pro extinctione residui huius census, & dictus D. Vicarius generalis mandauit eas pecunias deponi penes Franciscum de Miranda y Paz Regium Capellanum, qui in vim huius decreti dictas pecunias in depositum recepit, sub hac obligatione, videlicet. *En la ciudad de Toledo a ocho de Mayo 1642. años ante mi el Notario publico, y testigos, parecio presente el señor don Francisco de Miranda y Paz, Capellan de su Mag. en su Real Capilla de los Reyes nueuos desta santa Iglesia de Toledo, y Colector general del subsidio, y escusado desta dicha ciudad, y dixo que en virtud deste auto proueido por el señor Doctor don Andres Fernandez de Hipença, Inquisidor, y Vicario general en ella, y su Arçobispado, en dos deste presente mes, y año, de pedimiẽto de doña Geronima Fontechada, viuda de Diego de Lucena Valdes, escriuano que fue de Toledo, y vezino desta ciudad, recibia, y recibio en deposito veinte y vn mil y seiscientos y sesenta y siete reales de vellon del principal, del censo que pagaua la susodicha a la Capellania que dotò, y fũdò doña Ines Sedeño difunta, de que es Capellan el Dotor Andres de Herrera, y patron la hermandad de San Pedro desta dicha ciudad; de cuya cantidad se ha de otorgar redempcion, y boluer a emplear en fauor de la dicha Capellania, de cuyo entrego del, al dicho don Francisco de Miranda y Paz yo el presente Notario doy fee, y el susodicho a mayor abundancia se dio por entregado della, y sobre ello renuncio las leyes de la non numeratæ pecunia, &c.*

Die verò 10. Maij eiusdem anni 1642. D. Vicarij decretum, & factum depositum, intimatum fuit Confraternitatis prædictæ Officialibus, & Capitulo; necnon dicto Doctori Andreæ de Herrera Capellano. Transacto aliquo tempore, die scilicet octauo mensis Augusti subsequentis, Confraternitas, ac Capellanus notificationi præcedenti respondentes depositum prædictum non legitimè factum, vti contra formam instrumenti impositionis illius, ac de quantitate non integra, proinde census redemptionem operari non posse dixerunt, & protestati fuerunt sibi tale depositum non præiudicare, nec censum per illud extingui, sed de hac responsione, & protestatione facta copia dictæ D. Hieronymæ de Fontechada, asseruit in iudicio, illis non obstantibus, depositum pro legitimè factum habendum esse; necnon se consentire proposuit, vt Confraternitati, & Capellano prædictis, mandante iudice, deposita quantitas traderetur, & consignaretur; id tamen replicarunt Confraternitas, & Capellanus præfati opera, & diligentia dictæ D. Hieronymæ de Fontechada faciendum esse; & sic non solum non consenserunt, sed expressè depositum semper impugnarunt. 4

His sic stantibus die 16. Septembris eiusdem anni 1642. fuit promulgata lex minoratoria monetæ, & cum dubitaretur an depositum illud esset ritè, & rectè factum, cuiusque damno minoratio huiusmodi cederet, ipse D. Vicarius suum tulit definitiuum decretum sub die 15. Ianuarij 1643. per quod declarauit dictum depositum legitimè factum, censúmque extinctum existere; necnon Confraternitatem dictæ Capellaniæ patronam ad scripturam redemptionis prædicti census rogandam condemnauit. Sed introducta causa in gradu appellationis coram DD. Iudicibus Consilij gubernatiuis Archiepiscopatus Toletani, ipsi pro indaganda veritate circa integritatum summæ debitæ, & depositæ, mandarunt, vt dicta D. Hieronyma ex sua parte computatorem, seu calculatorem vnum, & alium dicta Confraternitas eligerent, & nominarent, prout de facto elegerunt, & nominarunt, qui facto computo iudicialiter retulerunt in deposito sortis principalis (census reditibus exceptis) deficere summam morabatinorum duorum millium quadringentorum, & octuaginta duorum cum dimidio, & conclusa causa ad suam definitiuam deuenerunt sententiam, in qua D. Vicarij decretum in omnibus, & per omnia reuocandum esse censuerunt, sed cùm pro parte dictæ D Hieronymæ fuisset appellatum, & causa appellationis huiusmodi per Illustrissimum, & Reuerendissimum D. meum D. IVLIVM ROSPILLOSI Archiepiscopum Tarsensem, & in his Hispaniarum Regnis Nuncium Apost mihi commissa esset, dubitaui an dictum D. Vicarij generalis decretum esset confirmandum, vel infirmandum? & infirmandum esse censui. 5

Ex ea ratione quia depositum, de quo agitur, non fuit legitimè factum, nec sucifficiens ad extinctionem census, & ad impediendum cursum vsurarum, quod euidenter apparet ex facti contextura, & sequentibus fundamentis. 6

Primò, quia nullibi constat Confraternitatem citatam fuisse ad recipiendam sortem principalem cum pensionibus decursis, & ad faciendum retrouenditionem in forma, prout tenebatur ex dispositione iuris communis requirentis quòd oblatio præcedat obsignationem, & depositionem *l. 2. & acceptam C. de vsuris*, vbi Ego *in collect. num. 6. cum sequentibus* vbi plures retuli Doctores. Gutier. *pract. lib. 2 q. 160. n. 1. vers. his tamen.* ibi, *Consignatio, & depositio pecu-* 7

nia

h:a nihil prodest, nisi prius oblata fuerit ei, cui solui debet, &c. citandus est enim dominus census antequam depositum fiat, ad recipiendum pretium census vnà cum redditibus decursis, & ad reuendendum censum, cum comminatione, quòd aliàs fiet depositum. Felician. *de censib. tom. 2. lib. 4. c. vnic. n. 1. vers. secundò requiritur*, Ludou. de Auendan. *eod. tract. c. 10 2. n. 11.* Cenci. *in simili tract. p. 3. c. 1. q. 3. art. 9. n. 23.* & videtur hoc idem sentire Duard. *eod. tract. tom. 2. in commento ad §. 6. q. 7.*
8 *num. 4. in fine*, dum concludit nunquam hoc depositum fieri debere ex abrupto, sed debere prius requiri dominum, & ei offerri debitum coram testibus saltem extraiudicialiter, & deinde eo recusante, fieri depositum, iuxta text. *in l. si creditrici. C. de vsuris.*

9 Secundò, quia ex actis non apparet vllam citationem, aut intimationem, siue protestationem Confraternitati ante depositum fuisse factam: licèt enim, sine veri præiudicio, oblatio præcedere nõ deberet prout debuit, adhuc tamen non poterat depositum fieri nisi citatione præmissa, id enim tanquam indubitatum recipitur à Rota, & signanter *in Romana Census 4. Iunij 1600.* coram *sanctæ mem. Gregorio XV.* apud Duard. *in fine d. tom. 2. decis. 295.* ibi: *Sed contrariam fuise resolutā, quia depositum factum fuit, hospitale non citato, quod tamen citari debuit*, Ias. *cons. 9. col. pen. vers. secundo, & melius lib. 1.* late Roland. *cons. 6. n. 32. lib. 1.* &c. Eadem Rota *in Aconitan. Census 24. Maij 161. coram Vbaldo*, apud eundem Duard. *citato loco decis. 84. n. 11.* ibi: *Accedit vltimè, quia decretum emanatum vigore dictæ interpellationis de deponendo fuit factum cum intimatione, quæ tamen non fuit facta nisi post depositum, ex quo videtur resultare inualiditas dicti decreti*, Puteo *decis. 174. lib. 1. ex quibus resultat secundus defectus principalis, videlicet depositi.*

10 Tertiò, quia depositum non fuit integrum, non solùm ex defectu sortis principalis, vt patet ex relatione data per computatores à partibus electos, qui vnanimiter affirmarunt depositum sortis principalis defecisse in dictis 2ʊ482. marabatinis cum dimidio, qui defectus
11 sufficiens videri debet ne census extinctus, & redemptus maneat, licèt in vno solum nummo verificetur, Felician. *d. tom. 2. lib. 4. c. vnic. n. 3.* Cenci *d. art. 9. num. 38. & 39.* Duard. *d. q. 6. n. 7.* Giurba *decis. 87. n. 15.* Greg. XV. *decis. 480.* Ego *in collect. ad d. l. acceptam, n. 10.* qui omnes id extendunt etiamsi deponentes essent minores, rustici, &
12 mulieres. Sed etiam ex defectu pensionum decursarum vsque ad diem depositionis, & consignationis, quæ vnà cum sorte principali deponendæ erant, *d. l. acceptam*, vbi Ego *n. 11* Bald. *in 6. opposit. n. 19.* & Castr. *n. 2.* Rota *in d. Romana Census, coram Gregorio XV.* Felician.
13 *de censib. lib. 4. c. vnic. n. 3. & 7.* vbi resoluit quòd redditus vsque ad id tempus decursi, soluendi sunt simul cum
14 sorte principali, Cenci. *d. art. 9. n. 42.* vbi quòd integritas depositi consideratur non solùm respectu pretij census, sed etiam fructuum decursorum, & non solutorum pro rata temporis: constat autem pensiones huiusmodi eo tempore nec solutas, nec depositas fuisse: tum, vt dixi, ex relatione computatorum, tum etiam ex declaratione Doctoris Andreæ de Herrera Capellani ad instantiam dictæ D. Hieronymæ Fontechada medio iuramento examinati, qui deponit pensiones decursas post factum & notificatum depositum sibi per eandem D. Hieronymam persolutas: his verbis: *Dixo, que despues de auer depositado la dicha D. Geronima de Fontechada por orden y mandado del señor Vicario general los marauedises contenidos en el deposito a que se refiere, y se le notificò el deposito, y se le pagò a este declarante todos los reditos que como tal Capellan se le deuian*, &c. Non
15 obstat quòd saltem pro quantitate pecuniæ depositæ debet reputari census extinctus, quia semper fuit petitum censum redimi pro tota summa; & quicquid sit, certum est parte inuita non posse censum extingui pro parte, *l. tutor, §. Lucius, ff. de vsur.* Iason *in l. quadam n. 4. ff. si certum pet.* Villalob. *in sum. p. 2. tract. 23. diffic. 21. n. 3.* post Bonacin. Trullench *in Decal. lib. 7. c. 21. dub. 7. n. 6* Rota *in vna Romana Census* apud Duard. *in fin. d. tom. 1. decis. 283. n. 9.*

Quartò; quia in deposito non interuenit vera, & 16
realis numeratio, nam dictus D. Franciscus de Miranda y Paz Capellanus Regius, assertus depositarius fassus est in obligatione, de qua *sup. n. 3.* se recepisse in depositum eam pecuniarum summam: & licet Notarius ibi fidem faciat de recepto, non tamen dicit coram testibus fuisse numeratam, cùm de vera & reali numeratione fidem facere teneretur, vt resoluit Tiraquel. *de retractu conuent. §. 4. gl. 6. n. 8.* qui dubium in fortioribus terminis sic proponens: *Sed in hac tractatione consignationis illud quæstionis est, si iudex statuerit pecuniam consignari in manibus Titij, qui postea fatetur id pretium sibi à venditore numeratam, nec tamen aliter constat de numeratione an satis erit, vt venditor dicatur, consignasse* ad fundamenta vtriusque partis deueniens, tandem concludit satis non esse, & de contrarijs agens ita dicit: *Sed certè hæc omnia vera sunt in præiudicium eorum; qui ipsum actum ita conficiunt, sed in hoc casu vbi agitur de præiudicio tertij, non crederem id satis esse, nisi appareat de vera numeratione*, &c. Ne- 17
uizan. *cons. 10 num. 15.* vbi tenet non sufficere si Notarius recepisse pecunias oblatas confiteatur, Card. Tusch. *pract. conclu. lit. D concl. 203. num. 23.* ibi: *Amplia quia numerationem requirit depositum ad hoc vt releuet*, Matienz. *l. 4. glos. 9 n. 7. tit. 21. lib. 4. Recop.* & ibi Azeued. *num. 14.* Auend. *de censib. cap. 44. num. 5.* Vera semper & realis numeratio in his depositis requiritur.
Caroc. *de deposito part. 2. tit. de probat. deposit. num. 5.* 18
Marta *in votis nouiss. decis. 87. num. 35.* Ego *in collect. ad d. l. acceptam, num. 25.*

Quintò, quia non fuit factum depositum loco con- 19
gruo, videlicet penes depositarium generalem, apud quem in instrumento impositionis census (cuius clausula refertur *suprà num. 1:*) deponi iubetur sors principalis, si eam dominus census recipere noluerit, ad hoc vt redemptus exinde habeatur vnde depositum diuerso modo factum, scilicet penes dictum D. Franciscum de Miranda y Paz, non potest dici legitimè factum, nec deponenti prodest ad impediendum annui redditus censum, Ludou. Cenci. *de censib. part. 3.*
cap. 1. quæst. 3. art. 9. n. 50. vbi subdit locum incon- 20
gruum esse si depositum fieret in loco non conuento, Duard. *d. q. 7. n. 3.* Ego *in collect. ad l. acceptam, à n. 42.* Rota *in Ianuen. Census 25. Nouembris 1613.* coram Dunozet apud eundem Duard. *in fin. dict. tom. 2. decis. 173. num. 4. & 5.* Et ita iudicaui Matriti die 17. *Decembris* 1644.

Granaten. Redemptionis census.

Oblatio & depositum vt releuet debitorem, quale? Et quid si fuit factum de pecunia, quæ de proximo erat reprobanda, seu minuenda? Et de Regia Pragmatica minorationis monetæ publicata Matriti 16. Septembris 1642.

VOTVM LXXX.

1 *Persona actoris & rei debent ante omnia legitimari in quolibet iudicio.*
2 *Debiter census qui paratam habet pecuniam pro illius redemptione, qua agere debeat.*

3 *Vniuersitas aliud est, aliud singuli de vniuersitate.*
4 *Negligencia ac omissio cuiuslibet particularis de vniuersitate, non praeiudicat ipsi vniuersitati.*
5 *Procurator constitutus ad exigendum redditus censas, cum plena, seu libera administratione, non potest census redemptionem sibi à debitore oblatam recipere.*
6 *Claus.* cum libera & generali administratione: *plerumque absque dominorum consensu apponunt Notarij.*
7 *Procurator ad negotia absque substituendi facultate datus, potest alium suo nomine liberè deputare.*
8 *Substituendi facultas cessat si in mandato dato industria persona electa fuerit.*
9 *Substitutio locum habet etiam vbi industria persona electa fuerit quando certa forma fuerit praestitata, nisi negotium graue sit.*
10 *Oblatio debet praecedere obsignationi, & depositioni.*
11 *Oblatio vera & realis debitorem liberat, & cursum vsurarum impedit.*
12 *Debitor per oblationem realem excusatur à mora.*
13 *Oblatio realis quando dicatur?*
14 *Oblatio verbalis idem operatur quod realis, & vera quoad euitandam moram & poenam, si creditor expressè recusauerit accipere.*
15 *Pecunia quando est debita non potest offerri tot de bonis immobilibus, vel mobilibus.*
16 *Pactum de redimendo censu in eisdem speciebus moneta, quibus constitutus fuit, valet.*
17 *Depositum vt releuet debitorem debet fieri authorizante iudice.*
18 *Depositum habetur pro non facto si fiat coram iudice incompetenti.*
19 *Debitor offerre & protestari debet coram honestis personis quando iudicis non habetur copia.*
20 *Depositum faciendum est de mandato eius iudicis qui de causa illa aliàs cognoscere valet, si inter contrahentes nihil actum sit.*
21 *Depositio debet fieri parte citata.*
22 *Creditor secundùm praxim citari debet ad recipiendam sortem cum reditibus consignatam & depositam.*
23 *Citatio ad recipiendam sortem cum reditibus depositam debet fieri personis legitimis, quae liberè possint recipere solutionem.*
24 *Marito potest fieri censas redemptio.*
25 *Praelato, orphanotropho, vel administratori ciuitatis fieri potest census redemptio.*
26 *Census venditor, ex quo maioratus fuit institutus, vel capellania fundata, quomodo illam redimere valeat?*
27 *Depositum in quo deficit vnus nummus, non liberat debitorem.*
28 *Depositum, in quo per errorem vnus nummus deficit, non causat plenam liberationem, maximè ad redituum extinctionem.*
29 *Erroris excusatio, propter quem in deposito vnus nummus defecit, non admittitur etiam in muliere, & rustico.*
30 *Depositum fieri debet loco congruo.*
31 *Depositum debet fieri in loco in citatione expresso.*
32 *Locus incongruus pro deposito erit si oblatio fieret creditori peregrinanti, vel in loco non conuento, vel non destinato solutioni expressè, vel tacitè.*
33 *Depositum debet fieri tempore congruo.*
34 *Depositum factum ante tempus adiectum solutioni fauore creditoris dicitur fieri tempore congruo.*
35 *Depositum dicitur factum tempore incongruo quando est appositum pactum quod non possit soluere debitor, nisi quando creditori placuerit.*
36 *Creditor recipere non tenetur pecuniam, quae de proximo secundùm rumorem est minuenda, vel reprobanda, maximè sciente debitore.*
37 *Depositum, aut oblatio pecunia non valet, quae de proximo est reprobanda sciente ipso debitore.*
38 *Constitutio noua ligare non potest ante promulgationem etiam scientes.*
39 *Constitutio ligat priusquam promulgetur si cum scientia concurrat fraus in alterius detrimentum.*
40 *Oblatio, & depositio non erit sufficient ad liberandum debitorem si constitutio de breui foret promulganda.*
41 *Scientia futurae pecuniarum reprobationis in quibus personis praesumatur?*
42 *Pragmatica minorationis monetae publicata sub die 16. Septembris 1641. refertur, & de eius intellectu, n. 43.*
44 *Animal mortuum intra biduum post venditionem censetur ex infirmitate illam praecedente mortuum.*

MVlta pro nullitate depositi fuerunt per Abbatem 1
& Capitulum sacri Montis Granatensis contra
Augustinum Mendez debitorem deducta, quae indicant
redemptionem census, de quo agitur, nullam fuisse. Et
primò conuincitur depositum non legitimè factum ex
eo quòd cùm in quolibet iudicio ante omnia debeant
legitimari personae actoris & rei, Bart. communiter receptus *in l. fin. in fine*, [illegible] *edicto D. Hadriani toll.*
Attendan. *resp. 1. num. 11.* [illegible]atiens. *in dial. Praelatorum*
p. 3. cap. 43. num. 10 A[illegible]ued. *l. 3. num. 4. & 5. tit. 2. lib.*
4 Recopil. & l. 10. num. 19. tit. 17. eod. lib. Lancel. *de attent. p. 3. cap.* [illegible] *num. 36.* Parlad. *lib. 2. rerum quotid.*
cap. fin. p. 1. [illegible] *num. 7. & 8.* Amat. Roderic *de modo videndi process. cap. 1. à numero primo, & capite secundo,*
num. 1. & 2. In praesenti causa non apparet legitimata
persona Augustini Mēdez debitoris, nec Abbatis & Capituli praedicti creditoris, nec procuratoris venientis ad
causam, & praetendentis habuisse mandatum legitimum
ad redimendum: nec denique constat qualis sit iste census, nec indicatur instrumentum illius, prout praecedere
debebāt, sicut in terminis Monet Ludou. Cenc. *de censib. p. 3. quaest. 3. art. 9. num. 10.* ibi, *Debet igitur debitor* 2
census, qui pecuniam paratam habet pro redemptione
annuae responsionis censualis, qua grauatus reperitur,
adire Iudicem competentem, vt per semetipsum, vel mediante persona sui legitimi procuratoris, & ex illius
decreto ad notitiam, vel ipsiusmet domini census, vel
alterius legitima persona pro eo deducere, qualiter ipse
comparens est paratus redimere censum, exprimendo
qualis sit iste census, & indicando instrumentum, annum, mensem, & diem, quo confectum fuit, & nomen
Notarij, cuius manu confectum fuit, &c.

Nec releuat quòd depositum fuerit factum citato 3
vno ex Capitularibus dicti sacri Montis, & quod oblatio eidem facta praecederet: Quia aliud est vniuersitas,
aliud singuli de vniuersitate, *l. in tantum, §. vniuersitas,*
ff. de rerum diuis. l. sicut, §. si quid. ff. quod cuiusque vniuers. nomine, Ant. Gabr. *commun. opin. lib. 6. tit. quod cuiusq. vniu. nō. concl. 1.* Bero. *cons. 19. n.* [illegible] *vol. 1.* Et negli- 4
gentia ac omissio cuiuslibet particularis de vniuersitate

non

non præiudicat ipsi vniuersitati, Felin. in c. cum accessissent, n. 29. de constit. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præs. 41. num. 7. Surd. cons. 128. n. 104. cum seqq. & cons. 323. à n. 10. & cons. 365. n. 63. Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 3. num. 21.

5 Minus releuaret quòd oblationis & depositi causa
facta fuerit cum procuratore constituto ad exigendum reddìtus census, cum plena etiam ac generali, seu libera administratione: Quia virtute huius mandati nõ poterat talis Procurator census redemptionem sibi à debitore oblatam recipere; hæc enim adeò nihil commune habet cum reditus exactione sibi tantùm commissa, vt imò ei planè contraria sit, cùm ipsam omnino cessare faciat. Seraph. decis. 831. Ludou. Cenc. de censib. p. 3. c. 1. quæst. 3 art. 7. n. 53. Basil. Pont. de matrim. lib. 1. c. 15. n. 4. Ratio etiam potest esse, quia certum non erat quòd dominus, qui reditus exactionem de procuratore confidit, sortis quoque principalis redemptionem considerer, quæ res tum principali mandato contraria est, vt diximus; tum etiam longè maioris ponderis & præiudicij, ad quam mandatum vtcunque generale & amplum non extenditur, & nihil facit quòd dicto Procuratori non solùm simpliciter totorum, seu vniuersorum negotiorum administratio permissa fuerit, sed etiam libera, hoc nominatim addito, cum liberali & generali administratione, quo casu videbatur ei concessum, vt posset ille facere quæcunque dominus posset, c. qui ad agendum, vers. vlt. de procurat. ibi: Procurator quoque absque speciali mandato iuramentũ deferre, transigere, vel pacisci non potest, nisi ei bonorum, vel causæ administratio liberè sit concessa, &c. Nam clausula illa æquipollet alteri, videlicet, dans potestatem exercendi ea, quæ posset ipse constituens, & ita operatur, vt quis possit omnia facere, quę principalis, vt pluribus citatis Do-
6 ctoribus dixi de clausulis vsufreq. claus. 35. n. 5. Quia
nihilominus Procurator siue cum libera administratione constitutus, siue mandatum generale simpliciter habens, nihil potest circa res valde domino præiudiciales, propter abusum nempe Notariorum, qui passim absque dominorum consensu, & eis prorsus ignorantibus iuxta ipsorum communem stylum clausulam illam, cum libera, & generali administratione, inserere solent, quemadmodum resoluunt Cou. lib. 1. var. c. 6. n. 3. vers. 5. in fine, & in rub. de testam. p. 2. n. 14. aliàs 42. Greg. Lop. l. 19. glos. 8. & 9 tit. 5. part. 3. Gutier. de iuram. confirm. p. 1. c. 50 n. 2. Matienz. ad l. 7. glos. 14. n. 6. tit. 11. lib. 5. Recop. Salzed ad Bernard. Diaz reg. 147. limit. 8. vers. id tamẽ, Gondis. de Paz in praxi annotat. 4. num. 17. & 18. Ego d. claus. 35. n. 1.

7 Et quatenus in priore mandato substituto ad fa-
uorem præsentis procuratoris ampla facultas ad negotia, & ad bona distrahenda, & vendenda concessa esset, adhuc substitutus ea facultate vti non poterat: licèt enim procurator ad negotia etiam simpliciter, & absque vlla substituendi facultate datus posset alium suo nomine & periculo liberè deputare, l. si procuratorem 8. §. si quis mandauerit, vbi glos. verb. non potest, ff. mandati, Barth. Socin. reg. 606. l. Hisp. 19. vers. mas los otros, tit. 5. part. 3. Cardin. Tusch. pract. conclus. tom. 6. lit. P, concl. 849. ex n. 3. Alex. Trentacinq. var. resol. lib. 2. tit. de procurat. resol. 3. à n. 25. Cardos. in praxi iudicum,
8 verb. procurator, n. 75. in princ. Nihilominus tamen si
in mandato personæ industria electa videri possit, substituendi facultas cessat, vt per Alex. n. 1. & Ias. n. 2. in l. quod quis 8. C. de procur. Alex. Trentacinq. d. resol. 3. à n. 26. Cessat autem si certa in mandato forma designata non fuerit, veluti si mandatum sit de re distrahenda, nullo designato pretio, in quo quidem mandato ob eã causam substitutioni locus non est, & sic ex defectu assignationis certæ formæ, mandatarij industria semper electa censetur, vt argumento text. in c. is cui 12. de officio deleg. lib. 6. docet Bart. in l. 1. in lectura n. 7. & in repet. n. 11. ff de off. c. procur. Cæsaris, sequuntur Ias. ibi, 24 vers. si verò, & Alex. n. 6. vers. aut loquimur, Bertaz. de clausul. instrum. claus. 5. glos. 1. n. 5. Pincl. in l. 2. C. de rescind. vend. p. 2. c. 1. n. 17. Trentacinq. d. resolut. 3. n. 27. vers. in primo casu. Secus autem, si certa fuerit for- 9
ma constituta, quia tunc substitutio locum habet, quemadmodum post Bart. & alios resoluunt Ias. in d. l. 1. n. 24. Marcabrun. cons. 90. n. 13. cum duobus seqq. Cardos. in praxi Iudicium, verb. procurator n. 75. vers. si autem data. Alex. Trentacinq. de resol. 3. n. 27. vers. in secundo, Steph. Gratian. discept. forens. tom. 2. c. 201. n. 22. 23. & 26. nisi negotium commissum graue, & arduum fuerit, argumento text. in l. liquet, ad fin. vers. nam tanta causæ pondus, C. de summa Trinit. notat. Felin. in c. fin. sub n. 4. de officio deleg. considerata natura negotij continentis maximam summam, & ponderositatem, Paul. Paris. cons. 47. n. 88. & 89. lib. 1. Matienz. l. 1. glos. 8. n. 17. tit. 11. lib. 5. Recop. Cald. Pereira de empt. c. 50. n. 15. Vnde cùm in proximo mandato, quod substituit procurator in eo constitutus, illius personæ industria electa fuerit, vtpote quia in eo certa forma circa bonorum distractionem præfixa non fuerat, negotium certè arduum & graue, meritò dicendum est procuratorem substitutum legitimam facultatem non habuisse depositum recipiẽdi, aut oblationem admittendi, quæ sufficeret ad impediendum cursum vsurarum, & redditıum census, de quo agitur.

Secundò deprehenditur depositum non legitimè fa- 10
ctum, quia oblatio non præcessit obsignationi, & depositioni, vt requirebatur, iuxta text. in l. 2. l. si creditori, & l. acceptã 19. C. de vsur. l. Hisp. 9. tit. 14. part. 5. Tiraq. de retractu lig. § 9. glos. 3. n. 4. ibi, &c. quod plus est, ei oblatio necessaria est, ea facienda est ei, qui potest solutionem recipere, & offerentẽ liberare, & nõ aliis, &c. Auẽdan. de censib. c. 106. n. 1. Felician. de censib. to. 2 lib. c. vnic. n. 12. Cancer. var. resol. lib. 3. c. 8. n. 17. Gutier. pract. lib. 2. quæst. 160. n. 1. vers. his tamen, ibi, Consignatio & depositio pecuniæ nihil prodest, nisi prius oblata fuerit ei, cui solui debet, &c. Intellige de oblatione vera 11
& reali, qua debitorem liberari, & cursum vsurarum impediri, per text. in l. qui Romæ, §. Seia, ff. de verb. oblig. l. si debitor, & l. qui decem, ff. de solut. l. pen. C. de nautico fæn. resoluunt Marsil. sing. 479. Cazan. cons. 41. Roderic. de ann. reditib. lib. 2. quæst. 15. n. 4. Cald. Pereira de empt c. 23. n. 62. Ratio est, quia per oblationem rea- 12
lem debitor excusatur à mora, l. illud, ff. de peric. & comm. rei vend. l. si seruum, § sequitur, ff. de verb. oblig. Negusant. de pignor. 3. p. memb. 5. p. n. 2. vers. tertius effectus, Carot. de oblation. p. 1. quæst. 7. §. de reali oblat. n. 10. Scacc. de commerc. §. 2. glos. 3. n. 55. in fine. Dici- 13
tur autem oblatio realis quando offerens habens pecuniam in manibus, illam offert numerando, & ostendendo coram testibus, vel si habeat cedulam banchariam, Ludou. Cenci. de censib. part. 3. c. 1. quæst. 3. art. 9. n. 37. Rota apud eundem decis. 131. & 291. nisi creditor acceptare recusauerit, cùm Rota in locis citatis videatur se fundare in acceptatione creditoris. Idem quod 14
oblatio realis & vera, operabitur verbalis quoad euitandam moram, & pœnam, si creditor expresse recusauit accipere. l. 8. tit. 14. part. 5. Ioan. Bapt. Lup. in l. 2. comm. 2. §. 3. n. 1. C. de pactis inter empt. Bened. Bon. de censib. art. 94. Felician. eod. tract. to. 2. lib. 4. c. vn. n. 1. Auendan. in simili tract. c. 102. n. 9. Vincent. Carot. in tract. de oblat. part. 1. q. 7. §. de oblat. reali, & de deposito, quæst. 5. n. 1. Surd. cons. 86. n. 14. & 29. & cons. 331. n. 39. & decis. 6. n. 4. Anton. Gabr. commun. tit. de solut. concl. 8. n. 2. cum seqq. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 206. n. 6 Sigism. Scacc. de commerc. §. 2. glos. 3. num. 160. & 163. Boër. decis. 124. n. 26. Ioann. Bapt. Larea disp. 19. n. 7. vbi tenet quòd illius erit detrimentũ, qui num-

moi recipere iniustè recusauerit, arg. l. qui decem, in
pri. & l. creditor 102. ff. de solut. idem Larea disp.
, num. 35. vbi notata circa moram creditoris procede-
re ait quando ipsi potest mora imputari, aut cùm ex iu-
sta causa recipere pecuniam, recusauerit, & quòd tunc
nec morosus censendus creditor, nec periculum ad eum
pertinebit, ex d. l. qui decem.

15 Et quatenus oblatio vera & realis facta fuisset, nihil
releuaret, quia cùm esset debita pecunia, non potuit of-
ferri tot de bonis immobilibus, vel mobilibus, vt resol-
uunt Menoch. de arbitr. casu 232. à n. 23. Anton The-
saur. decis. 133. Gutier de iuram. confirmat. part. 1. c. 29.
16 n. 1. & pract. lib. 1. q. 148. n. 16. Castill. controuers. lib. 4. c.
10. n. 47. præcipuè stante pacto de redimendo censu in
eisdem speciebus monetæ quibus fuit constitutus; quod
validum esse per text. in l. semper in stipulationibus. ff.
de verb. oblig. resoluunt Pinel. in rub. C. de rescind. vēd.
part. 1. c. 3. n. 17. in fine, Surd. cons. 242. n. 3 Parlad. re-
rum quotid. lib. 1. c. fin part. 5 §. 17. n. 21. Morl. in em-
porio iuris, tit. 8. in prælud. n. 3. & 4. Roder de annuis
redditib. lib. 1. q. 18. n. 40. & 43. Steph. Gratian discept.
forens. to. 2. c. 95. n. 76.

17 Tertiò ex eo apparet depositum huiusmodi non fuis-
se legitimè factum, quia non fuit authorizante iudice
factum, & ita non potuit releuare debitorem, d. l. accep-
tam. C. de vsuris, Tiraq. de retractu conuent. §. 4. glos. 7.
n. 11. Ioan. Bapt Lup. de vsur. comm. 2. §. 4. n. 12. Surd.
cons. 385. n. 4. Matiens. l 9. glos. 4. n. 14 tit 11. lib. 5. Re-
cop. Menoch. de arbitr. casu 132. n 28. Felician. de cen-
sib. to. 2. lib. 4. c. vn. c. n. 3 vers. quintò requiritur, Steph.
Gratian. discept. forens. to. 2. c. 260. n. 13. Cancer. variar.
resol. to 3 c. 8 n. 13. vbi ait depositum haberi pro non
facto si non fiat coram iudice incompetenti, vel coram
non legitima persona. Quamuis depositum operari ta-
lem effectum etsi fiat extra iudicium, dummodo apud
idoneam, & honestam personam debitor deponat in
præsentia honestorum virorum, itavt culpa ipsi adscribi
non possit, per l. obsignatione, C. de solut. & l. creditor, C.
de pignor. existimauerint Tiraq. d. §. 4. glos. 6. n. 34. Ca-
rot. de deposito, p. 2. q. 69. D. Barbos. in l mora n. 81. ff. so-
luto matr. Cornazan. decis. 76. n. 27. Marescot. var. reso-
lut. lib. 1. c. 7. n. 6. & 7. Alex. Trentacinq. d. resol. 20. n. 1.
vers. primo, Card Mantic. de tacitis, & ambig. conuent.
lib. 10. tit. 5 n. 16. Giurba decis. 98. n. 3. Scace. de com-
merc. § 2. n. 176. nisi eorum opinionem intelligamus eo
casu, quo iudicis non habeatur copia, cùm tunc debi-
tor offerre & protestari debeat coram honestis personis,
19 & videtur sentire Menoch. d. casu 232. n. 18. Iudex au-
tem de cuius mandato fieri debet depositum, dependet
à conuentione contrahentium, Auēdan de censib. c. 102.
20 n. 13. in fine. Si autem inter contrahentes nihil actum
sit, faciendum est de mandato eius iudicis, qui de causa
illa aliàs cognoscere valet, Capic. decis. 18. Boer. decis.
114. n. 9 Auendan de censib. c. 102. n. 14. Ludou. Cenc.
eod. tract part. 3 c. 1. q. 3. art. 9. num. 26. Carot. de oblat.
part. 2. q. 70.

21 Quartò quia defuit citatio creditoris, & sic notifica-
tio facta domino census, requiritur enim quòd parte ci-
tata fiat depositio, Carpan. ad statuta Mediolan. c. 417.
n. 610. Surd. cons. 86. n. 21. Anton. Gabr. commun. opin.
tit. de citat. concl. 1. n. 156. Roder. de annuis redditib. lib.
2. q. 13. n. 33. Alex. Trentacinq. var. resol. lib. 3. tit. de so-
lut. resol. 22. n. 2. vers. tertio, Auendan. de censib. c. 12. n.
11. Felician. eod. tract. tom. 2. lib. 4. c. vnic. n. 12. vers. se-
22 cundò requiritur, ibi, *Praxi verò quotidiana recipitur,
vt citetur creditor non ad depositum faciendum, sed ad
recipiendum sortem cum redditibus consignatam, & de-
positam*, &c. Ludou Cenc. in simili tract. part. 3. c. 1. q.
3. art. 9. num. 32. ibi, *deposito autem per debitorem cen-
sus illum redimere volentem legitimè facto, illud no-
[illegible]*
eo, &c. Rota apud Pacif. de Saluiano interdicto decis.
146. n. 4. & apud Ludou. Cenc. post de tract. 295. num.
1. & decis. 197. num. 6. Quæ quidem citatio semper fie- 23
ri debet personis legitimis, quæ liberè possint recipere
solutionem, l. si reus paratus, ff. de procurat. l. 2. C. de v-
sur. Petr Gregor de censib q. 3. n. 393. Auend. eod. tract.
c. 106. n. 1. Vnde colligitur marito posse fieri census re- 24
demptionem, quia debitum dotale marito rectè solui-
tur, Parlad. rerum quotid. lib. 2. c. fin. §. 17. n. 4. Petr. Gre-
gor. d. tract. de censib. q 3. n. 297. Roder. d. q. 15. n. 88 Et 25
similiter potest fieri Prælato, orphanotropho, vel admi-
nistratori ciuitatis, quia huiusmodi administratoribus
rectè soluitur, l. quod si fortè §. 1. ff. de solut. Petr. Gregor.
vbi supra, Felician. d. c. vnico n 8 Hinc etiam prouenit 26
quòd venditor census, ex quo maioratus fuit institutus,
volens redimere census, debet de mandato Iudicis sor-
tem deponere apud idoneam personam, & possessorem
maioratus citare vt eadem auctoritate in emptionem
bonorum immobilium conuertatur, aliter redemptio est
nulla, iuxta l. 3 ff. de nonat. & l. nomen, ff. qua res pigno-
ri, Molin de primog. lib. 2. cap. 10. num. 6. P. Gregor. d.
quest. 3. num. 297. Roder. d. quast. 13. num. 89. idemque
obseruatur in censibus redimibilibus, ex quibus Capel-
lania fuit fundata.

Quintò, quia depositum non fuit integrum, deficiē- 27
te enim vno nummo, non releuat debitorem, nec impe-
ditur cursus vsurarum, siue redituum, l. quandiu C. de
distract. pign. l. obsignatione C. de solut. Cou. lib. 1. var.
cap. 13. numer. 7. & 10. vbi quòd etiam pro rata tempo-
ris & sortis redditus annui deponendi sunt, Felician.
de censib. lib. 4. cap. vnic n. 3. & 7. vbi idem dicit Baez.
de decima tut. c. 28. n. 14. Gutier. Canon. lib. 1. c. 33. n. 29.
Carot. de deposito, part. 2. q. 5. n. 9. Alex. Trentacinq. lib.
3 tit. de solut. resol. 22. n. 2. vers. vndecimo, Roder. d. q.
13. n. 76 Auendan. de censib. c. 10. n. 12. Ludou. Cenc.
eod. tract. part. 3. cap. 1. q. 3. art. 9. n. 42. Cancer. var. lib.
3. c. 8. n. 3. Scace. de commerc. §. 2. glos. 5. n. 171. Mastrill.
decis. 148. n. 16 & 23. Monter. à Cueua decis. 18. Mura
decis. 59. n. 3. Giurba decis. 98. à n. 16. Rota apud Cenc.
post d. tract. decis. 84. n. 14. & decis. 295. n. 5. & decis.
213. n. 1. & decis. 297. n. 5. Greg. XV. decis. 480. à n. 4.
quod procedit in quacunque persona priuilegiata, Fe-
lician. in append. ad d. cap. vnic. sub n. 3. Milan. Sicilia
decis. 18. n. 35. lib. 2. Cenc. d. art. 9. n. 40. Sed quid si per 28
errorem vnus nummus deficiat? Giurb. d. decis. 98. n. 18.
tenet quòd etiamsi per errorem vnus nummus deficiat,
depositum non causabit plenam liberationem, nec red-
ditus vsurarum extinguentur, idem docet Felician. d.
lib. 4. c. vnic. n. 3. & 7. dicens quòd licet hic error suffi-
ciat quoad pœnæ excusationem, non tamen ad reddi-
tuum extinctionem, Pereg. cons. 75. n. 42. vol. 4. Milan.
decis. 18. n. 33. vbi ait erroris excusationem non admit-
ti etiam in muliere, & rustico, Cenc. d. art. 9. n. 40. &
41. vbi tradit illis denegandam non esse restitutionem 29
Quamuis Didac. Perez ad Seguram in l. vnum ex fa-
milia, §. sed si fundum, n. 9. in fine, ff. de legat. 2 & Aze-
ued. ad l. 9. n. 17. tit. 11. lib. 5. Recop. vbi Matiens. glos. 4.
n. 12. existimauerunt ex defectu vnius nummi, vel al-
terius prauæ quantitatis minimè dici non fuisse inte-
grè factum depositū. Et licèt Roderic. de annuis reddi-
tib lib. 1. q. 18. n. 45. asserat quòd si debitor esset obliga-
tus soluere debitum in pecunia argentea, & deponatur
quantitas debita in magna summa, & vnus aureus
aut tres, aut quatuor deponatur in alia moneta viliori,
valet depositum.

Sextò, quia depositum non fuit factum loco con- 30
gruo, vt requirebatur, Tiraq. de retract. conuent. §. 4.
glos. 7. n. 2. Menoch. de arbitr. casu 232. n. 21. & cons.
756. n. 12. Carot. de deposito. part. 2. q. 3. n. 8 Giurba de-
cis. 98. n. 1. Ludou Cenc. de censib. part. 3. c. 1. quast. 3.
art. 9. n. 51. vbi addit debere fieri in loco in citatione ex- 31

32 pressa. Vnde locus incongruus erit, si oblatio fieret creditori peregrinanti, vel in loco non conuento, vel non destinato solutioni expressè, vel tacitè *l. qui Romæ ff. de verb. obligat.* Negusant. *de pignor. 2. p. 3. memb. 5. p. n. 9.* Quare cùm depositum non fuisset factum extra locum conuentum, qui erat penes depositarium generalem, non est dubium quòd per illud non fuit impeditus cursus redditum.

33 Septimò, quia depositum non fuit factum tempore congruo, vt erat præcisè necessarium ad faciendam census redemptionem, & impediendum cursum redditum. Negusant. *2. part. 3. memb. 5 part. n. 9.* vbi limitat nisi non esset vltima pars temporis adiecti, Menoch. *d. casu 232. n. 31* Carot. *de deposito, part. 2. quest. 5. n. 2.* Alexand. Trentacinq. *d. lib. 3. tit. de solut. resol. 22. n. 2.*

34 *vers. secundo.* Dicitur autem depositum factum tempore incongruo quando est factum ante tempus adiectum solutioni fauore creditoris, text. *in l. cum qui, alias, labeonem, ff. de annuis leg. l. si ita relictum §. Pegasus, ff. de legat. 2.* Gom. *var. to. 2. c. 7. n. 27.* Mol. *in emptorio iuris tit. 8.* 7 2 1. *n. 5.* Pyrrh. Maur. *in tract. de solut. c. 92. n. 2.* Cardin Mantic. *de tacitis & ambig. convent. lib. 14. tit.*

35 *40. n. 6.* Vel quando est appositum pactum quòd non possit soluere debitor, nisi quando creditori placuerit, *l. à Titio, in fine, ff. verb. oblig.* Paul. *in l. qui Romæ n. 5. & 6 ff. eod. tit.*

36 Octauò, quia depositum fuit factum de pecunia quę se proximo erat minuenda, vel reprobanda, stante rumore quòd constitutio minorationis, deteriorationis, seu mutationis monetæ, de proximo erat promulganda; seu quando debitor sciebat, seu famam habebat quòd de proximo erat minuenda, aut reprobanda: quibus casibus creditor eam recipere non tenetur; negari enim non potest depositum fuisse factum animo decipiendi, ac fraudandi creditorem. Quod probatur, primò ex *l. creditor oblatam 102. ff. de solut.* vbi oblatio pecuniæ per debitorem facta creditori, & per eum recusata si paulò pòst à Præside pecunia tollatur, non cedit periculo creditoris recusantis sed debitoris, & hoc non alia ratione, nisi quia creditor iustè recusauit receptionem pecuniæ propter suspicionem eius mutationis. Secundò ex *l. elegantur. 24 § qui reprobot. ff. de pignorat. act.* vbi qui soluit reprobam pecuniam, ab obligatione non liberatur, iuncta *l. ex ff. de milit. testam.* quia cautur quòd quæ de proximo fieri spectantur, pro factis habentur. Quare sic resoluunt Caualcan. *decis. 16. n. 42. cum seqq. p. 2.* Tiraq. *de retract. lig. §. 1. glos. 20. n. 11.* Ioan. Baptista Costa *de ruta port. q. 1 2 1. n. 9. & conf. 64. n. 22.* Sigil. Scacc. *de commerc. §. 1. quest. 7. p. 2. ampl. 10. n. 16.* Menoch. *de arbitr. casu 2 3 1. num. 16.* ibi, *Quinimò nec etiam offerri, deponiue potest pecunia, quæ adhuc non est reprobata, sed de proximo reprobanda, sciente ipso debitore*, &c. Carot. *de deposito p. 2. quest. 5. num. 5.* ibi, *octauò non debent deponi pecuniæ, quæ statim reprobabuntur, &c. & decis. 63. num. 1.* ibi, *quod licèt constitutio in loco non esset promulgata, tamen si debitor habet aliquam famam, quod de proximo erat promulganda, dicitur deposuisse in fraudem, &c.* Vrsill. ad Afflict. *decis. 90 in fine,* ibi, *me non teneri ad capiendum depositum, ex quo fiebat ante tempus, & hoc totum vt haberem pecuniam diminutam, & breui minuendam,*

37 *prout fuit, &c.* Giurba *decis. 87. n. 17.* ibi *Tertiò in fraudem deposuisse censetur debitor si aliquem saltem habeat famam, aut rumor erat quod mutata moneta constitutio de proximo fuerit promulganda*, &c. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 2. cap. 260. num. 19.* ibi, *Immò neque valeret depositum, aut oblatio pecuniæ, quæ licèt adhuc non sit reprobata, tamen de proximo esset reprobanda sciente ipso debitore*, &c. Ego ipse *in collect. add. acceptam ex n. 18. C. de vsuris.* Ioan. Bapt. Larrea *tom. 1. disp. 13. n. 8. cum seqq.*

Et quamuis constitutio non alligare non possit ante promulgationem etiam scientes, *l. fin. C. de decret. ab ordine facien.* Menoch *de arbitr. casu 185.* Menchaquen. *illustr. cap. 114. à princ.* Anton. Gabr. *commun. tit. de legib. concl. 4. num. 6.* Nihilominus quando cum scientia concurrit fraus in alterius detrimentum, Constitutio ligat priusquam promulgetur, ex doctrina Bart. *in l. contra, in fine, ff. de legib.* vbi tenet quòd si aliquis sciebat æstimationem frumenti esse minuendam, eo quòd audiuit factam esse reformationem super pretio grani, & id latens, emptori vendit, tenetur ad interesse, per tex. *in l. si vinum ff. de pericul. & commodo rei vend.* & sic est certum hoc casu depositum nullum esse, & pecuniam deteriorari periculo debitoris: & resoluunt Afflict. *decisione 399. numer. 1.* Mexia *in tract. ensis panis concl. 63. numer. 6.* Pinel. *in l. 2. C. de rescind. vend. p. 3. cap. 2. numer. 22.* Carot. *decis. 63. num. 6.* Stephan. Gratian. *d. tom. 2. cap. 260. num. 21.* Giurba *d. decis. 87. num. 18.* Salas *de contractib. tract. de empt. & vendit. dub. 2. n. fin.* 38

39

Cùm breuitas temporis verisimilem arguat scientiam futuræ pecuniarum reprobationis, longitudo autem ignorantiam, dicendum & tenendum est in hac materia quòd si constitutio de breui promulganda fuerit, hoc est, intra duos menses, tunc oblatio, & depositio non esset sufficiens ad liberandum debitorem. Ita Pinel. *d. n. 22.* ibi, *qua in re non ineptè Hippolytus hoc intelligit quando publicanda est constitutio intra breue spatium, tunc enim versatur fraus, non ita in constitutionibus longius deferendis, quia tūc poterit emptor interim distrahere, & sibi cauere*, &c. Carot. *de deposito, p. 2. q. 1 31.* ibi, *Si constitutio non esset promulgata, sed tamen si debitor habebat famam de proximo promulgationis faciendæ*, &c. *& decis. 63 n. 11.* ibi *Declaratur tertiò in constitutione de breui promulganda, secus si in longiori tempore, quia tunc licita est depositio*, &c. Giurba *d. decis. 84. n. 33.* ibi, *Secus si in longiori tempore, vt si post duos menses, aut multos dies*, &c. 40

Et præsumitur scientia futuræ pecuniarum reprobationis non solum in Principum Consiliariis, & illis, qui ei assistunt, & eius decretis faciendis & promulgandis operam nauant, sed etiam in particularibus, qui aliquam scientiæ causam habere possunt, Bald. *in l. 2. de C. de periculo, & commodo rei vend.* Afflict. *decis. 399. num. 9.* Pinel. *in d. l. 2. p. 3. cap. 2. num. 22. in fine,* ibi, *Similiter quod inquit Paulus, Romanus, & alij de Magnate, vel alio de consilio Regis, vel Reip. intelligas id dictum gratia exempli, & frequentioris euentus: sed à paritate rationis idem dicendum videtur in alio, cui reuelatum fuerit* &c. 41

Sed quamuis supradicta procedant attento iure cōmuni, aliter dicendum videtur stante constitutione, siue pragmatica minorationis monetæ, publicata sub die 16. *Septembris 1642.* qua fuit dictum, contractus, deposita, & solutiones intra præcedentes duos dies à sua publicatione facta, fuisse, & esse nulla, & inualida; verba autem sunt hęc *Y por escusar los fraudes que se hazen pagando deudas y redemiendo censos suponiendo depositos y por otros muchos modos, ordenamos y mandamos que las pagas, redempciones de censos, depositos y otros qualesquier actos y pagas que se hizieren dos dias antes de el de la publicacion de esta ley, no obren effeto alguno, y sin embargo dello el acreedor o acreedores puedan pedir su derecho, y cobrar enteramente sus reditos en moneda corriente*, &c. Ex quibus verbis videtur colligi deposita & solutiones ante illos duos dies factas validas fuisse, nam exceptio firmat regulam in contrarium, ex *l. nam quod liquide. § fin. ff. de penu leg.* Et inclusio vnius est exclusio alterius, *l. cum prætor, ff. de iudic.* cum vulgaribus. 42

Verùm illud videtur defendi posse quòd dicta Pragmatica 43

gmatica expresse non approbat solutiones, & deposita ante illos duos dies facta, sed eorum validitas, vel inualiditas de illo tempore relinquit dispositioni iuris communis, vt argumento tex. *in l. commodissimè ff. de liberis, & posth.* tradit in simili Mandel. Alben. *cons.* 164. dum eleganter resolnit quòd vno permisso, alij non sunt prohibiti, sed in dispositione iuris remanent, quem sequutus fui *Axiom.* 120. *n.* 17 Narratio & causa finalis decisionis illius Pragmaticæ ea assignatur ad euitandas fraudes, ibi, *y por escusar los fraudes que se hazen*, &c. quæ æque militat ante illos duos dies si probetur scientia de illo tempore in debitore quod moneta esset minoranda, aut rumor esset quòd mutatæ monetæ constitutio de proximo erat promulganda. Et cōprobatur ex illa communi & recepta Doctorum resolutione, quæ dictat seruum, vel animal mortuum intra biduum post venditionem præsumptione iuris ex breuitate temporis censeri mortuum ex infirmitate, illos duos dies præcedente, & redhibitioni locus est, vt argumento *l. si venteri* §. *fin. ff. de rebus auctor. iudic possiden.* tenent Cyn. & Bald. *in l.* 1. *C de euict.* quos refert sequitur Guzman *de euict. quæst. fin. n.* 21. Ioseph Ludou. *Perus. decis.* 118. Mascard. *de probat. concl.* 92. *n.* 1. & 2. vbi quòd animal venditum intra triduum mortuum, præsumitur tempore venditionis fuisse infirmum, & *concl.* 616. *n.* 8. & *concl.* 633 Bonacos. *de equo q.* 115 & nihilominus non excluditur probatio quòd illud animal multo ante illos duos dies venditionem præcedentes erat morbosum, & post venditionē morbum durante, ad hoc vt venditor actione redhibitoria teneatur. *l.* 1. § *si quid autem. ff. de adil. edicto, l. actione redhibitoria* 54. *l. quaro* 58 § *fin. ff. eodem tit.* Anton. Gom. *tom.* 2. *var. c.* 2. *n.* 49. *vers. adde tamen*, Mol. *in emporio iuris, tit. de contrah. empt. in prælud. n.* 42. Gabr Pereira *decis.* 74. *num.* 33.

Quare ex iis & aliis iudicaui depositum non fuisse legitime factum, proindeque Augustinum debitorem non liberari. *Matriti die* 23. *Decembris* 1644.

Toletana adiectionis.

Bona spoliorum ad Papam & ad R. Cameram. Apost. spectantia iure adiectionis, gaudent etiam post perfectam venditionem priuilegiis, quibus potiuntur bona Regij fisci. *L. congruit C. de locat. prad. ciuil. lib.* 11. loquitur de conductoribus temporalibus.

VOTVM LXXXI.

1 *Licitator post subhastationem perfectam & extinctam candelam à futuris licitationibus & oblationibus etiam maioris summa est securus.*
2 *Bona spoliorum ad Cameram Apost. pertinentium gaudent priuilegiis, quibus potiuntur bona ad Regium fiscum spectantia.*
3 *Bona fiscalia adiectionem admittunt.*
4 *Pactum addictionis in diem validum.*
5 *Licitator nouus admittitur quando adest lasio vltra sextam partem.*
6 *Fraus & dolus quando interuenit in subhastatione facit admittere nouum licitatorem.*
7 *Creditorum interesse vbi vertitur, admittitur nouus licitator etiam post subhastationem perfectam.*
8 *Citationis, & notificationis defectum supplet comparitio partis.*
9 l. 5. & fin. C. de locat. præd. ciuil. lib. 11. *intelligitur.*
10 *Tempus certum fuit præstitutum de iure Authenticorum subhastationibus, & adiectionibus fiscalibus.*
11 *Aiectio in subhastationibus fiscalibus, attento iure Regio Hispanico, nulla admittitur minor quarta parte, & transactis tribus mensibus.*
12 *Terminus datus retrahere volentibus est nouem dierum.*
13 *Et contra eum non competit minoris fauore, restitutio pupillo, vel absenti.*
14 *Pretium adiectum debet consignari coram Iudice, vel illius auctoritate deponi.*
15 *Consignatio, & depositio nihil prodest nisi prius pretium sit oblatum ei, cui solui debet.*
16 *Nummus vnus si deficiat in consignatione pretij, non videtur fuisse satisfactum forma legis consignare mandantis.*
17 *Retractus, & adiectionis ius pari passu ambulant.*
18 *Retractus ius est odiosum, & exorbitans à iure communi.*
19 l. Lucius. §. fin. ff. ad municip. *intelligitur.*
20 l. congruit. C. de locat. præd. ciuil. lib. 11. *loquitur in conductionibus temporalibus vectigalium, non in perpetuis.*
21 *Glos.* verb. possessores in d. l. congruit *refertur, & ponderatur.*
22 l. congruit *procedit ex ratione* l. cotem ferro §. fin. ff. de publican. & vectig. & *n.* 25.
23 *Conductores fiscales aliquando inuiti detinentur in conductione.*
24 *Conductores veteres praferuntur nouis.*
26 *Conductores veteres si tantum dare velint, quantum offertur per nouos, illis praferuntur.*
27 *Conductor prima conductionis potest secundam habere iam alteri datam, si tantum dare velit quantum offertur per nouum.*
28 *Conductiones vectigalium publicorum vltra triennium non sunt facienda.*
29 *Leges Regia deponentes circa ius retractus etiam de iure Canonico sunt obseruanda.*

VAcante Ecclesia Caurien. per obitum Episcopi D. Antonij Gonzales de Azeuedo, fuit per R. Cameram Apost. venditum, seu cessum spolium Gaspari de Herrera pro pretio quadringentorum ducatorum; 1
postmodum comparuit D. Ioannes de Azeuedo dicti D. Episcopi frater, & petiit admitti adiectionem ab ipso oblatam duorum millium ducatorum. Sed exortum dubium, an dicta adiectio admittenda esset; pro illius exclusione, & ad fauorem dicti Gasparis de Herrera fuerunt deducta fundamenta quæ sequuntur. Primum, quia licitator post subhastationem perfectam, & extinctam candelam à futuris licitationibus, & oblationibus etiam maioris summæ est securus, ex Glos. *in l. si temporu C. de fide instrum. & iure hasta fiscalis lib.* 10. Alber. *in l. etsi sine* § *quæsitum. ff. de minor.* Capic. *decis.* 36. *n.* 5. Mastrill *decis.* 84. Secundum, quia non apparet fuisse Gaspari Herrera notificata (vt requirebatur) legitimo tempore & loco adiectio à Ioanne de Azeuedo oblata, cùm certum foret meliore conditione allata venditorem debere de ea certificare emptorem; ad hoc vt si nolet illam præstare, spoliom possit eidem Ioanni secundo licitatori vendi, ex Gregor. Lop. *ad l.* 40. *glos.* 2. *per tex. ibi tit.* 5. *part.* 5. Tertium, *ex l.* 5. & *fin. C. de locat. prad. ciuil. lib.* 11. ibi, *Sed nec locabitur alteri, licèt ingenti superari videatur augmento possessio*, &c. ex quo videtur probari post venditam, vel cessum spolium huiusmodi non esse admittendam adiectionem. Quartum

ex

ex *l. Lucius.§.fin.* vbi Bart.*ff.ad municip.* ibi, *Idem respondit si ciuitas nullam propriam legem habet de adiectionibus admittendis,non posse recedi à locatione, vel venditione prædiorum publicorum iam perfectu* &c. Quintum,*ex l.congruit.C.de locat. prad. ciuil. vel fiscal.lib.*11.ibi, *Congruit æquitati vt veteres possessores fundorum publicorum nouis conductoribus præferantur, si factu per alios augmenta suscipiant*,&c.

2 Sed his non obstantibus adiectionem à D. Ioanne de Azeuedo oblatam debere admitti fuit dictum ex eo solum fundamento,quòd bona spoliorum ad Papam & ad R.Cameram Apostolicam pertinentium gaudent eisdem priuilegiis, & exemptionibus, quibus potiuntur bona ad Regium fiscum spectantia, Abb.*in cap. quia diuersitatem, de concess.præd. & in Clem.*2.*de heret.*
3 Petr.Greg.*syntag.iuris lib.*31.*c.*31. *num.* 9. Bobadil. *in sua politica lib.*2.*cap.* 17.*num.* 199. Sed sic est quòd bona fiscalia adiectionem admittunt.*l.* 1. *C.de vendendis rebus ciuit.lib.*11.*d.l.Lucius.§.vlt.* in finalibus verbis,ibi,*tempora enim adiectionibus præstituta ad causas fisci pertinent*,&c.Azeued.*in rub.tit.*13.*de las pujas y prometidos n.*5.*lib.*9.*Recop.* Parlad.*rerum quotid. lib.*2.*fin.p.*5.§.13.*n.*14.Ergo idem dicendum, & resoluendum in bonis ad Papam, seu ad eius R. Cameram Apost. spectantibus.

4 Et vltra à iure communi statuta circa materiam adiectionis huiusmodi, fit quandoque pactum inter emptorem,& venditorem hoc modo conceptum,*Vendo tibi domum pro centum,sub tali pacto,quod si aliquis mihi infra mensem meliorem conditionem offerat,sit inempta*,tale pactum valet,& dicitur addictionis in diem,& non adiectionis,*l.*1.*&* 2.*ff.de in diem addict.*Cou. *lib.* 3.*var.c.*8.*n.*1.Cald.Pereira *in l.si curatorem,verb. sua facilitate num.*54.*C.de integ.restit.min. & de empt. c.* 28.*num.*11.Felician.*de censib.lib.*1. *c.* 6. *num.* 1.Card. Mantic. *de tacit.& ambig. conuent.lib.*4.*tit.*28.Morl. *in empor. iuris Ciuilis p.*1.*tit.*9.*de contrah.empt.q.*14. *n.*3.ideo nihil mirum quòd possit priuilegium operari effectum illum quem pactum in particulari persona efficere potest

5 Non obstant quæ pro parte dicti Gasparis Herrera suprà adducta fuerunt,& primò ad illud quòd post perfectã subhastationem,& extinctam candelam non admittitur nouus licitator,& primus est securus: respondetur tripliciter,& primò non procedere quando adest læsio nedum vltra dimidiam, sed vltra sextam partem, ex Bart. *in l si duo societatem.§.arbitrorum ff.pro socio*, Mastrill.*decis.*84.*n.*8.Franchis *decis.*224.*num.*2.Ponte *de potestate Proregis tit.*4.*de Regalib.§.* 5.*num.*8. 56. *&* 57.*& num.*62. vbi refert decisum per Regiam Cameram Summariæ in Collaterali Consilio Regni Neapolit.in arrendamento vini. Plures refert & sequitur Antonin.de Amato *resol.*38.*num.*11.læsio autem enormissima resultat ex adiectione dicti Ioannis de Azeuedo à quadringentis ducatis à Gaspare oblatis, & pro spolio ex causa venditionis & cessionis datis, ad duo millia ducata,vt constat.

6 Secundò,quia in subhastatione adfuit fraus,& dolus in reiicienda oblatione alterius,qui idem spolium emere volebat pro pretio ducatorum sexcentorum qua fraude stante certum est subhastationem fuisse nullam, Gregor Lop.*l.*5.*tit.*19.*part.*6.vbi testatur obtinuisse in ardua causa Regis contra conductorem regalium redituum seruæ Regni Granatæ, Auiles, Mauric. Sfort. Cald. Pereira, & alij, quos refert Antonin. de Amato *d.resol.* 38. *num.* 20. qui pluries fuisse iudicatum referunt.

7 Tertiò, quia agebatur de interesse creditorum cùm D.Ioãnes de Azeuedo se obligauerit ad debita,& funeris expensas,ac alia legata per Episcopum relicta persoluere,ad quæ dictus Gaspar noluit attendere, quo casu etiam candela extincta, & oblatione sequuta, alia melior oblatio admitti debet,secundùm Marsil.ad Capic. *decis.*36. *num.* 6. qui testatur ita in sacro Consilio decisum,quem refert Aloys. Ricc.*in collect.decis. collect.*1726.*vers. limita tertiò*, cùm pluribus citatis ab Antonino Amato *d.resol.*38.*n.*3.

Ad secundum de non facta notificatione Gaspari Herrera de adiectione oblata per D.Ioannem de Azeuedo,respondetur citationem in tempore & loco congruo sibi factam fuisse,& adhuc re integra,& quatenus hoc aliquam pateretur difficultatem, per comparationem tunc factam dicti Gasparis fuit sublata & extincta nullitas ex defectu notificationis resultans, ad glos. *verb.sententia,in fine in l.*1.*ff.de feriis* quam ibi sequūtur Bald. Angel. Alber. Alex. & Ias. idem Alex. *cons.* 123.*Viso processu,vol.*2.Boër. *decis.* 235. *col. pen.* Roman.*cons.*410.*col.*1.Rot.*decis.*409. *n.*1.*p.* 1. *& decis.* 41.*n.*2.*p.*3.*recent.* 8

Ad tertium ex *d.l.*3.*fin. C.de locat. præd.ciuil. lib.* 11. respondetur illius decisionem procedere datis terminis habilibus,nempe transacto iam tempore concesso subhastationibus & adiectionibus fiscalibus; quod licet de iure Digestorum non esset certum constitutum, sed arbitrio iudicis relinqueretur, nihilominus de iure Authenticorum certum tempus fuit præstitu- 9
tum,vt ex glos.*verb.editlis in l.locat.C.eod.tit.de locat.* 10
*præd.ciuit.lib.*11. *& ex Auth.hoc ius porrectum C. de sacros. Eccles.*notat Azeued *l.*3.*tit.*11.*lib.*9.*Recop.* qui vltra dictam glos. & Auth. hoc comprobat ex Bart. & Angel.citatis per Bertachin.*de gubell.p.*2.*num.*17. Idẽ Bart.*in l.si tempora.C.de fide instrum. & iure hasta fisc. lib.*10.*num.* 2.ita loquitur.*Sed si alicui facta esset tunc si esset facta simpliciter, adhuc admitteretur; alius plus promittens; intelligitur enim esse facta sub conditione,nisi meliorem conditionem attulerit intra tempus*
appositum in subhastatione &c. Et tempus,quod iure 11
Authenticorum præstitutum fuerat subhastationibus, & adiectionibus fiscalibus,hodie lege Regia redactum est ad tres menses, ea conditione vt nulla admitteretur adiectio minor quarta parte,nec transacto eo tempore, vt constat ex *l.*6.*tit.*15.*lib.*9.*Recop.*quod procedit etiã si fiscus velit ad hoc vti restitutionis remedio, vt decisum refert Azeued. *d.l.*6. *num.* 4.*super verb.sea recebida la puja fecha los dichos tres meses*.& *n.* 5. concludit quòd si de facto admitteretur, talis admissio nulla esset.
Prout in simili terminus datus retrahere volentibus, 12
vt intra illum possint emptori soluere,& rem retrahere, est nouem dierum,iuxta *l.*7.*tit.*11.*lib.* 5. *Recop. & l.* 8. ibi,*la pueda sacar tanto por tanto dentro de nueue dias*, &c. Azeued.*in.d.l.*7. *num.* 61. & Matiens. *ibi glos.*6. *num.*10.Parlad.*differ.*109.§.5.*num.*3.Guties.*pract.lib.* 2.*quæst.* 152. quiquidem terminus ita est præcisus, vt contra eum non competat minoris fauore restitutio,vel pupillo,vel absenti,vt probatur *in d. l.* 8. ibi, *Porende declaramos y ordenamos y mandamos que los nueue dias contenidos en la dicha ley del fuero corran contra los menores de veinte y cinco años quier sean en edad pupilar o adulta y esso mismo corra contra los ausentes.*& ibi,*y que nos les sea otorgado sobre esto restitucion, ni rescision del tiempo,saluo que à la letra se guarde la dicha ley del fuero contra los vnos,y los otros*, &c.

Intra prædictos nouem dies non solùm deduci de- 13
bet ius prælationis,vulgo *tanteo*, sed etiam requiritur, vt intra id tempus priuilegiatus offerat emptori pretium, & petat vt ei rem remittat, & si nolit recipere quod consignetur coram iudice, seu illius auctoritate 14
deponatur;*d.l.*8 ibi,*y que requiere con el precio y sino le quiere recebir ponerle en deposito*,&c.*& l.*9. ibi, *con tanto que consigne el que la saca el precio.* nihil enim prodest consignatio & depositio, nisi prius pretium sit oblatum ei, cui solui debet, nisi sit absens, *l.* 2. & *ibi*

Salicet.

Salicet.in 1.notab C.de vsur.glos.fin. post princ.in l. acceptam.C.eod. Tiraq.de retractu lig.§.9. gloss.3.& vlt. num.5. Azeued.l.9. n.11.tit.11.lib.5. Recop. Gutier. lib.2. pract. q.160.n.2.vers.his tamen, Matiens. d.l.8. glos.6.n.1.& l.9.glos.4.n.1. vbi addit quòd requisitio
16 cum pretio est quid formæ, cùm lex loquatur conditionaliter,& n.10.concludit quòd si in consignatione pretij deficiat vnus nummus, videtur non fuisse satisfactum formæ legis, cùm omissio formæ etiam in minimo totum vitiet.

17 Quæquidem bene ad casum de quo agitur adaptantur, cùm ius prælationis, & adiectionis pari passu ambulet cum iure retractus huiusmodi, & ambo eisdem regulis & iuribus gubernentur, ex Greg. Lop. in l.4. gloss.3.tit.3.part.7.Montalu.l.2.tit.24.part.5.Tiraq. de retractu in præfat.num.2.Perez l.14.super verb. todos aquellos tit.11.lib.4.Ordin.Sigism.Scacc. de re iudic. gloss.14. quæst.19.n.3. Vnde cùm Gaspar Herrera intra nouem dies non obtulerit D. Ioanni de Azeuedo idem pretium, quod ille plena manu obtulerat, & debebat admitti, nec item deposuit iudice auctorizante, nullum prælationis ius ei debebatur, eo maximè, quia
18 nullibi reperitur dispositum illud deberi hoc casu, maximè cùm hoc ius retractus sit odiosum,& exorbitans à iure communi, ac proinde non concedendum nisi in casibus a iure communi permissis,ex l.dudum C.de contrah. empt. vbi Ego ipse in collect.n.16. notant Anton. l.70.Tauri num.1.& Gutier pract.lib.2.quæst.145.n.2. & constat ex traditis per Tiraq. de vtroque retractu in præf.num.16.& num.60.Burg.de Paz cons.30.num.13. Azeued.l.7.n.33.tit 11.lib.5.Recop.

19 Ad quartum de dicta l. Lutius § fin.respondetur,imò ex ea colligi adiectionem concedendam in causis fiscalibus, vt suprà tetigi in vers.sed his non obstantibus.

20 Ad quintum, de d.l.congruit,respondetur illam procedere & loqui in conductionibus temporalibus vectigalium tractum successiuum habentibus, ex particulari ratione, l.cotem ferro §.qui maximos.ff de publican. & vectigal.ibi, Qui maximos fructus ex redemptione vectigalium consequuntur, si postea tanto locari non possunt, ipsi ea prioribus pensionibus suscipere compelluntur; & sic locum non habet in locatione, seu venditione perpetua; vt in vtroque casu de conductione temporali, & perpetua probat & distinguit d.l.prædia, quæ subsequitur d.l.congruit,dum adiectionis ius in hoc casu denegat temporali conductori, his verbis. Si verò pro tali prædio ab altero conductore offeratur augmentum, sit in arbitrio conductoris prioris, cui res ad tempus locata est, vt si ipse quod alter adiecit, obtulerit, maneat penes eum temporalis illa conductio, &c. & statim deueniendo ad secundam distinctionis partem, quæ tractat de conductore perpetuo, ei denegat adiectionis & prælationis ius, vt videre est ibi, Si verò idem hanc ipsam rem aliquando meruerit iure perpetuo possidere, habebit & ipse superius expressam perpetuam firmitatem, &c.

21 Et quòd d.l.congruit loquatur in conductione temporali, non autem in perpetua, notat ibi glos.verb.possessores, sic loquens. Possessores,id est,detentatores,nam de conductore temporali dixit, non de perpetuo emphyteuta. Et Ioan. de Platea in ead.l.congruit, idem tenet his verbis. Et nota hîc, quòd conductores temporales, de quibus hîc loquitur, dicuntur possessores,sed impropriè ponitur, id est,detentatores, vt dicit gloss.possident enim pro domino, non sibi; sed secus in conductoribus perpetuis, qui sibi possident,infrà l.proxima.cum similibus. Idem dicit Lucas de Peña in d.l.prædia, in fine.

22 Quæ quidem genuina & propria dictæ l. congruit interpretatio, procedit ex ratione d.l.cotem ferro.§. fin. vt expresè aduertunt Greg. Lop. in l.5.glos.3.tit.19. part.6. ibi: Quòd si veteres conductores tantum dare velint, quantum offertur per nouos, quòd præferuntur nouis, per d.l.fin.C.de locat.fund.ciuil. ex ratione l. cotem ferro.§ fin.ff.de publican.

Anton.Gomes.var.tom.2.cap.3.num.5.ibi,Quia est speciale in illis conductoribus, loquitur de conductoribus fiscalibus, quia aliquando inuiti detinentur in conductione, &c. quæ est ratio d.l.cotem ferro.§.fin. 23

Gutier.pract.lib.1.quæst.38.num.6 ibi, Conductores veteres præferuntur nouis, per l.fin.& l.congruit C. de locat.præd ciuil lib.11.ex ratione l.cotem ferro.§. fin. de publican. & vectig. Idem de gabell.q.140.num.1.& 2. vbi num.7.refert d.l.cotem ferro.§.fin. 24

Ceuallos commun. contra commun. p. 3. quæst. 756. num.64. ibi, cuius decisio procedit ex ratione l. cotem ferro.§.fin.ff.de publican.& vectig. 25

Bobadil. in sua politica p.2.lib.3.cap.4.num.21. ibi, Porque assi como al arrendador que en el arrendamiento passado gano en ellas,le pueden compeler a que las arriende en el año seguiente, quando se espera que tendran quebra,segun la doctrina del Iureconsulto Paulo, por el consequiente parece que tambien pueda pedir el arrendador que se le den por el tanto quando espera ganar; & ad marginem refert doctrinam Pauli in d. l. cotem ferro §.fin. & Doctores in d.l.congruit, & in d. l. fin. 26

Curia Philippica p.2.lib.1.c.15. del arrendamiento Real num.42. ibi, No auiendo ponedor en las rentas Reales, el arrendador dellas del año precediente puede ser compelido a arrendarlas el año seguiente por el mismo precio,conforme a vn texto, & refert d.l.cotem ferro § maximos; & paulo pòst in num 43. sic ait. Y por la misma razon el arrendador del primer arrendamiento fenecido, puede tomar por el tanto al segundo arrendador del arrendamiento seguiente,la renta Real,que se lo arrendò, y se le ha de dar segundos Textos, &c. & allegat d. l.congruit, & d.l fin. C.de location. præd. ciuil. lib.11. 27

Ex quibus satis colligitur d.l. cotem ferro. §. fin. loqui de conductoribus temporalibus; nam cùm loquatur in conductione vectigalium, bene infertur de temporali loqui, cum conductiones huiusmodi vltra triennium fieri non possint, ex l.penes 4. C. de vectigal. & ex l. Hisp.7. tit.7. part.5. ibi, Otrosy dezimos que estos portasgos y los otros derechos, y las rentas del Rey deuen ser publicamente arrendadas, metiendolas en almoneda, e qual mas diere por ellas esse las deue auer. Pero qualquier que las arrendare no las deue tener mas de tres años, &c.vbi Greg.Lop in glos.verb.tres años, notat Azeued. in l.1. tit.11. de los arrendamientos de las rentas Realet lib.9.Recop.n.8.& in l.2.num.7..ibi, Et nota quòd secundùm d.l.7. tit.7. part.5. solum per tres annos redditus Regij locandi sunt; & idem esse de iure communi inquit Bertachin.de gabell.2.p.n.16.& Chalsan.in consuet.Burg.tit.de gabellis n.30.& hodie id disponitur,& quando fieri debeat per cap.6 nouarum punctuationum, &c.Et quidquid sit in præsenti casu nec de perpetua, nec de temporali conductione cogitur, sed de cessione,& venditione bonorum fiscalium; quæ iam D.Ioanni de Azeuedo iuxta adiectionem per eum factam ei adiudicata erat,contradicente Gaspare, qui eo tempore adiicere noluit,sed postquam ad fauorem Ioannis perfecta iam erat venditio, & sic extra terminum concessum & datum retrahere volentibus, qui iuxta suprà resoluta in his adiectionibus, & prælationibus attendi debet,maximè cùm leges Regiæ disponentes cir- 28
ca hoc ius retractus, y del tanteo, etiam de iure Canonico sunt obseruandæ, vt notant Gutier. pract. lib. 1. quæst.156. num.fin. Azeued.l.7.num.24.in fine tit.11. lib.5. Recop. 29

Quare, &c.

Toleta

Toletana Syndici Ordinis S. Francisci.

Bona Syndici Ordinis sancti Francisci nullibi sunt tacitè hypothecata pro solutione pecuniarum, quas eleemosynarum titulo collegit, & recepit à fidelibus ad sublevandas necessitates Fratrum pro tempore occurrentes: & an & quando harum pecuniarum summæ priuilegiis depositi, & prælationis respectu aliorum creditorum gaudere possint?

VOTVM LXXXII.

1 *Facti narratio.*
2 *Dominium, ius, & proprietas eleemosynarum, quæ titulo eleemosynæ colliguntur à Syndicis Ordinis S. Francisci spectat ad Romanam Ecclesiam.*
3 *Depositariorum ratio primo loco habetur quoties nummularij loco cedunt.*
4 *Principes prælationem habent in bonis sui Thesaurarij, & exactorum publicorum vectigalium.*
5 *Res extantes dicuntur si conuertantur in proprios vsus.*
6 *Ecclesia habet tacitam hypothecam in bonis Prælati propter malam administrationem.*
7 *Syndicus debet nominari à Generali, & deinde à Papa institui.*
8 *Titulus præcedens quando ex diuturno vsu præsumotur?*
9 *Syndicis conceditur facultas administrandi, vendendi, & alienandi.*
10 *Syndicus potest omnia, quibus vtuntur Fratres, nomine Sedis Apost. commutare, tractare, & expendere.*
11 *Syndicis est permissum eleemosynas pecuniarias recipere.*
12 *Syndici in prouinciis Hispaniæ possunt vendere, administrare, & permutare bona Religiosorum, non verò recipere eleemosynas pecuniarias.*
13 *Ordo Fratrum Minorum S. Francisci de Obseruantia minimè possunt recipere oblationes, & eleemosynas pecuniarias vt in sequentem diem eas conseruet.*
14 *Fratres S. Francisci nullo modo denarios, vel pecuniam recipere possunt.*
15 *Facta contra legem pro infectis haberi debent.*
16 *Scriptura priuata de recepto subscepta à debitore aliis creditoribus non præiudicant, nisi alia via de numeratione constet.*
17 *Creditor posterior, de cuius debito legitime constet præferendus anteriori, de cuius debito constat per scripturam priuatam recognitam, vel confessatam.*
18 *Religiosis fauendum sine præiudicio alicuius.*
19 *Ecclesiæ priuilegium ad iniquum compendium trahi non debet.*
20 *Æquitas in rebus Ecclesiæ non est seruanda, sed rigor, si vergit in damnum alterius.*
21 *Fauor Religionis, de quo in* l. sunt personæ, ff. de Relig. *intelligi debet in dubio, & quando cum pari iure creditores concurrunt.*
22 *Religiosi S. Francisci in recuperatione pecuniarum, quas penes Syndicum deposuerunt, non sunt præferendi cæteris creditoribus anterioribus, seu tacitas, aut expressas hypothecas habentibus.*
23 *Deponens quando omnibus creditoribus præferatur?*
24 *Pecuniam vel rem aliquam in sacco deponens, si res extat, præfertur cæteris creditoribus.*
25 *Deposita res si est perempta, seu pecunia consumpta, nec in bonis depositarij inueniatur, nulla prælatio exinde datur.*
26 l. quod priuilegium, ff. depositi, *intelligitur.*
27 *Deposito datur priuilegium propter frequentiam contractuum, & necessarium vsum.*
28 *Creditores priuilegiarij præferuntur depositariis, si non extat pecunia deposita.*
29 *Depositarius præfertur in personalibus actionibus, creditoribus non habentibus hypothecam, nec priuilegium.*
30 *Creditor habens hypothecam siue expressam, siue tacitam, præfertur omnibus creditoribus habentibus actiones personales etiam priuilegiatas.*
31 *Actio depositi est personalis.*
32 *Creditores depositi inter se prælationem non habent, quamuis quidam ex illis antiquiores sint aliis.*
33 *Creditores hypothecarij etiam posteriores præferendi sunt depositarius vbi res non extat, & n.44. & seq.*
34 *Depositum nullum aliud habet priuilegium quam ius quoddam prælationis respectu creditorum personalium.*
35 *Bona Syndici Seraphicæ Religionis non censentur tacitè hypothecata pro pecuniis à Fratribus penes illum depositis.*
36 *Depositum irregulare quando dicitur?*
37 *Depositum irregulare non concurrit cum creditoribus hypothecariis nisi essent personales.*
38 *Deponens pecuniam numeratam non consequitur prælationis priuilegium.*
39 *Dominium transfertur in recipientem pecunias ex sola numeratione.*
40 *Deponens vbi aliquod interesse ex pecunia deposita consequitur, eo ipso censetur renuntiare prælationis priuilegio.*
41 *Depositarius quando dominium transtulit pecuniæ, etiamsi illa reperiatur in bonis decoctoris, nullam habet prælationem.*
42 *Deponens regulariter præfertur aliis creditoribus habentibus priuilegia personalia.*
43 l. Lucius 24. ff. depositi, *concordatur cum* l. die sponsaliorum §. qui pecuniam, ff. eod.
44 l. Certi condictio §. vlt. ff. depositi *declaratur.*
45 *Depositum magis quàm mutuum in dubio præsumendum est.*
46 *Mercatores nunquam habent otiosas suas pecunias.*
47 *Minister qui pecuniam fiscalem animo negotiandi ad suum commodum intercipit; quas pœnas incurrat?*
48 *Perceptores Regij & Thesaurarij, qui in proprios vsus pecunias conuertunt; quas pœnas incurrant.*
49 Ruini *doctrina refertur.*
50 *Decius* cons. 6. *declaratur.*
51 *Alciat.* cons. 100. *in quibus terminis loquatur.*
52 *Dominium pecuniæ depositæ penes Thesaurarium ad illum transit.*
53 *Argumentum à tutore ad thesaurarium an valeat?*

54 *Eleemosynas Fratribus S.Francisci offerentes, possunt earum dominium sibi retinere, vel in Syndicum transferre.*

55 *Dominium rerum, qua Fratribus S.Francisci offeruntur, quo casu in Romanum Pont. transferatur.*

56 *Mutuum, & non depositum quando fa- ... videatur à deponentibus pecunias penes Syndicos ordinis S.Francisci?*

57 l.1.ff.de in rem verso, & l.1.§.non autem ff.de exercit.act. *declaratur.*

58 *Possessor bona fidei tenetur restituere fructus perceptos extantes, non extantes verò nullo modo, quamuis illos in eius vtilitatem consumpserit.*

59 *Creditor anterior posteriori praeferendus etiam in bonis emptis ex eius pecunia.*

60 *Religio S.Francisci non habet praelationem in bonis Syndici ad pecunias etiam extantes, nisi probetur eas fuisse depositas in sacco signato, & vt eadem corpora redderentur.*

61 l. 1. § idem Pomponius il 1. ff. depositi, *declaratur.*

62 *Procurator si ex mandato exigat pecunias, & retineat penes se, datur actio mandati non depositi.*

63 *Actum semper aliquid censetur ex causa magis principali.*

64 *Contractus perfectus quando praecedit, & adiicitur conuentio, qua potest cadere in nomen contractus, potius inducitur informatio primi, quàm nouus contractus.*

65 *Actor probare tenetur reum dolo desiisse possidere quando possidebat de tempore litis contestatae.*

66 *Dolo desinens possidere habetur pro possessore ac si verè possideret.*

67 *Mutuum non reconciliatur si consumptio pecuniae, vel commixtio sit mala fide.*

68 *Dolus vnius non potest in damnum alterius redundare.*

69 *Praelatus aequiparatur tutori, & Ecclesia minori.*

70 *Praelatus aequiparatur marito & Ecclesia vxori.*

71 *Ecclesia res Praelati tacitè obligatas habet pro mala administratione, prout mulier obligata tenet mariti bona.*

72 *Administratores Ecclesiae, qui eius non sunt Praelati, aut Rectores, tutori, & marito non aequiparantur.*

73 *Ecclesia aequiparatur ciuitati, & non fisco.*

74 *Hypotheca non datur nisi in casibus à iure expressis.*

1 FRanciscus Rodericus mercator Matritensis, & Syndicus monasterij sancti Francisci eiusdem oppidi foro cessit, & decoctus remansit eo tempore, quo multas pecuniarum summas ab eodem monasterio in depositum receperat, vt eas legaliter & fideliter dispensaret in necessitates Fratrum pro tempore occurrentes. Insurrexerunt post decoctionem huiusmodi multi alij creditores anteriores expressam vel tacitam hypothecam habentes. Inter quos & monasterium praedictum. Fuit mota lis super praelationis iure in suis debitis exigendis de bonis à Francisco Roderico relictis, & plura hinc inde pro vtraque parte, & ad fauorem cuiusque praelationis fuerunt deducta.

2 Pro parte monasterij & Fratrum praedictorum allegabantur Apostolicae nonnullae Constitutiones, quae formam nominandi Syndicum praestant, & quomodo debeant recipere, & consummare pecunias, quae ex fidelium eleemosynis fuerunt collectae ad Fratrum necessitates sublevandas, vt etiam continetur in statuto confirmato per Martinum V. vt refert Fr. Emman. *quaest. Regul.tom. 3.quaest. 39.art. 4.in princ.* ibi, *Statuimus, & ordinamus iuxta declarationem Nicolai III. & Clementis V. & Martini IV. & V. quod quilibet Conuentus, seu locus habeat suum procuratorem, oeconomum, seu Syndicum, & actorem, cui omnis eleemosyna pecuniaria & alia, quae ad pecuniam reduci possunt, integraliter dignetur easdem dispensare, debeat legaliter, & fideliter pro reparatione conuentuũ & locorum, ac aliis quoque necessitates Fratrum pro tempore occurrentes, &c.* Quarum quidem pecuniarum dominium, ius, & proprietas spectat ad Ecclesiam Romanam, illarum verò collectio, & depositum pertinet ad eundem Syndicum, ex declaratione Martini V. & Pauli IV. vt in Bulla, quam refert Fr.Emman. *d.q.39 art. 4.vers.Circa quam,* ibi, *Et praedictas eleemosynas nomine Romanae Ecclesiae (ad quam rerum omnium mobilium & immobilium, quibus Fratres vti possunt ius, proprietas, & dominium nullo medio spectat) recipiant, & recipere possit,* vel nomine fidelis eam offerentis, vt ipse notat *d.art. 4. in vers.sed restat.* ibi *Pecunia enim praedicta nomine dantis apponitur, qui praedictus necessitatibus prouidet secundum declarationem Nicolai III. &c.* & ibi, *Cum praedictus Syndicus nomine dantis praedictam pecuniam teneat, & recipiat, & consumat, &c.*

3 Vnde videtur deduci hos Syndicos pecunias huiusmodi ex eleemosynis collectas, tenere & recipere in depositum, ac proinde deponentes Fratres omnibus creditoribus praeferendos. per *l.si hominem.§. quoties ff. depositi,* ibi, *Quoties nummularij foro cedunt, solet primo loco ratio haberi depositariorum, hoc est, eorum, qui depositas pecunias habuerint, non quas foenore apud nummularios, vel cum nummulariis, vel per ipsos exercebant, &c.*

4 Secundò ex citatis constitutionibus colligitur dominium pecuniarum ad Romanam Ecclesiam spectare, cuius nomine Syndicus recipit, & ita summus Pontifex praeferendus omnibus aliis creditoribus in recuperandis pecuniis huiusmodi, vt videmus in Principum thesaurariis, & exactoribus publicorum vectigalium, ex *l. 1.& 2.C.de his, qui ex publicis ration.lib. 10. l. 1. & 3. C.de his, qui ex publ. collat.eod.lib.* cum traditis à Ponte *decis.7.* Surdo *consil.391* post Ruin *consil. 145 vol.5.*

5 Tertiò ex eo, quia pecuniae, quae per Fratres consignatae fuerunt dicto Francisco Roderico, debent reputari tanquam extantes, cùm certum sit illis vsum fuisse ad emendas res quae domo sua vt venderentur publicè expositas, habebat; dicuntur autem res extantes si conuertantur in proprios vsus, quia expendens locupletatus est. *l.1.ff.de in rem verso, l.1.§. non autem.ff.de exercit.act.* cum aliis per Menoch. *de praesumpt.lib. 6.praes. 27.* Et maximè constando prout constat eundem Franciscum Rodericum dictas pecunias dolosè, & mala fide consumpsisse, quo casu habentur ac si fuissent consumptae; ex traditis à Iasi *in l.rogasti. §. fin. n.4.ff.si certum pet.* & à Surd. *consil.4.ex n.43.*

6 Quartò & vltimò, quia Ecclesia habet tacitam hypothecam in bonis Praelati propter malam administrationem, ex glos. communiter recepta *in c. similiter 16. q.1. & in c.ex litteris,* vbi Abb. *n.11 de pignor.* Neguzât. *de pignor. 5.memb.2.p.n.120.* Palat. Rub. *in rub.de donat.§.66.n. 21.* Molin. *de Iustit. tract.2.disp.536.n.6.* Nouar. *de priuileg.miserabil. priuil.107.* Gaito *de credito c.4.q.11.ex.n.2029.* Et hoc idem tantae hypothecae ius in quolibet alio administratore agnoscunt Escobar *de ratiocin.c.39.n.13.* & Amat Roderic. *de creditorum concursu p.1.art.5.ex n.9.*

Verùm his non obstantibus certius & verius mihi videtur nullam tacitam hypothecam, aut quodcunque aliud praelationis priuilegiũ Religioni S. Francisci concedi contra bona Francisci Roderici asserti Syndici, ad hoc vt aliis creditoribus sit praeferenda.

Et

7 Et in primis nullus dicet Franciscum Rodericum fuisse verè Syndicum, quia eum in talem non nominauit Generalis Ordinis, nec deinde successit institutio Pontificis, vt requirebatur, vt ex citatis Bullis colligunt Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 39. art. 1.* Alphons. de Casarubios *in compendio priuilegiorum in verb. Procuratores Fratrum, seu Syndici, num. 3. pag. 491.* Luengo *super regulam Fratrum Minorum c. 4. contron. 14. sect. 2. num. 2. fol. 295.* vbi *num. 3.* tradit quòd quidquid aliter fit, faciunt Fratres per interpositam personam, &
8 contra regulam. Et nihil releuat quòd dictus Franciscus per plures annos syndici officio vsus fuerit, ex qua temporis diuturnitate præsumitur titulus administrationis sufficiens, ad tradita per Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 39. vers. aduertendum etiam*; quia eius opinio in hac parte contrariatur iuris communis dispositioni; nam Doctores, qui asserunt ex diuturno vsu præsumi titulum præcedentem, fundantur *in l. cùm de in rem verso. ff. de vsur.* ex qua probatur præcedentem titulum præsumi quando cum diuturno vsu concurrit factum personæ, contra quam præscribitur, vt validissimè defendit And. Fachinæ. *lib. 8. controu. cap. 30.* communiter receptus ab omnibus, quos in vnum congessit Castill. *de tert. cap. 3. num. 27. cum seqq.* & facit quòd tutor non probatur ex eo quòd quis pro tali haberetur ex *l. 1. in princ. ff. de eo qui pro tut.* glos. *in l. 2. §. si mater, ff. ad Tertul.* Grauet. *cons. 339. num. 7. vol. 3.*

9 Et quatenus dictus Franciscus legitimè in syndicum crearetur, adhuc ille non poterat pecunias recipere, cùm id sit contra regulam, nam Syndicis iuxta Bullam Martini IV. solùm conceditur facultas administrandi, vendendi, & alienandi, vt constat ex illius verbis, ibi, *Et decernit quòd tales personæ sint verè & legitimè administratores, œconomi, Syndici, & actores, qui res prædictas, & rerum prædictarum pretium nomine Romana Ecclesia recipiant, & per eosdem in Fratrum prædictorum vtilitatibus, prout eis licet ex regula, vel declaratione regulæ conuertant*, &c. refert Bart. *in tract. Minoritar. lib. 2. dist. 8 cap. 2.* Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 39.*
10 *art. 1.* vbi *art. 3.* dicit quòd ipse Syndicus nomine Sedis Apost. potest omnia, quibus vtuntur Fratres; commutare, alienare, tractare, expendere, & permutare; refert etiam eadem verba Alphons. de Casarubios *in compendio priuileg. Fratrum Minorum verb. Procuratores Fratrum, seu Syndici num. 3. 7. & 8.* vbi adducit confirmationem Martini V. comprobant Miranda *en la exposicion de la regla c. 77. fol. 450. & cap. 78. fol. 456.* Hier. Rodriq. *in compendio quæst. Regul. resol. 119. n. 3.* Fr. Francisc. Luengo *super reg. Fratrum Minorum, cap. 4. contron. 14. sect. 1. num. 3. pag. 294* Et quamuis per constitutiones, quæ vulgò dicuntur Martinianæ, quarum supra memini, Syndicis fuerit permissum eleemosynas pecuniarias recipere, Sorb. *in compendio, verbo Procuratores*, Carol. Marant. *resp. 41. n. 81. p. 1.* id tamen fuit concessum cum ea qualitate quod possent monasteria, si velint pro maiori regulæ perfectione, huiusmodi facultate non vti, & in vim huius permissionis prouinciæ
11 Hispaniæ illas Martinianas constitutiones non receperunt; & ita eorum Syndici possunt tantum administrare, vendere, & permutare bona, quorum vsus permittitur Religiosis, non autem recipere eleemosynas pecuniarias, vt per citatam Bullam Martini V. resoluunt Alphons. de Casarrub. *dicto verbo Procuratores, seu Syndici num. 8. pag. 491. in fine, & pag. 492. in princ.* & Sorb. *in addit. ad eundem pag. 494. vers. quond quintum.*

13 Et quidem iure optimo, cum non minus certum sit Ordinem Fratrum Minorum sancti Francisci de Obseruantia iuxta illius sanctum institutum, minimè posse recipere eleemosynas, & oblationes pecuniarias tam per se, quàm per interpositam personam ad hoc vt in sequentem diem eas conseruet, vt est expressum *in cap. 4. Regul.* his verbis. *Præcipio firmiter Fratribus vniuersis vt nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant per se, vel per interpositam personam*, &c. refert Francisc. Luengo *vbi supra*, & Fr Ludou. de Rebolledo *p. 1. chronicorum S. Francisc. lib. 1. c. 4. fol. 81.* Quòd enim per dictas 14
Martinianas constitutiones concessum fuit Conuentibus apud quos receptæ sunt, illud solum est quod Syndici recipere possint pecuniarias eleemosynas de manu illas offerentium, remanente tamen earum dominio ad illorum dispositionem, & penes summum Pont. quando de illo non disposuerunt, cum hoc tamen vt nullò casu ipsi Religiosi illas recipere valeant, vt patet ex ipsa Bulla Martini V. quam refert Casarrab. *vbi supra*, & Francisc. Luengo *super reg. cap. 4. contron. 15. sect. 2. n. 12. pag. 310.* vbi dicit quoad quartum capitulum regulæ quod Fratres non recipiant pecuniam. *Statuimus & ordinamus iuxta declarationem Nicolai III. & Clementis V. & Martini IV. quod quilibet Conuentus, seu locus habeat suum Syndicum, cui omnia eleemosyna pecuniaria & alia, quæ ad pecuniam reduci possunt, integraliter assignentur, qui easdem dispensare debeant legaliter, & fideliter ad necessitates Fratrum pro tempore occurrentes, & quod Fratres nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant*, &c. Et sic ex Bulla Gregorij XIII. quam refert Emman. Rodrig. *d. tom. 2. q. 126. art. 4. vers. ad primum*, possunt Syndici Conuentuum Missarum, ac diuinorum officiorum stipendia etiam in iudicio petere, Ricciul. *de iure personar. extra gremium Ecclesiæ exist. lib. 8. cap. 9. n. 27.* Carol. Marant. *resp. 41. num. 6. p. 1.*

Ex quo infero quod cum fuerit prohibitum per di- 15
ctam Martinianam Constitutionem ne pecuniæ huiusmodi ab ipsis Religiosis reciperentur etiam titulo eleemosynæ, consequens fit eas esse Syndicis tradendas de manu illas offerentium, iuxta regulæ, institutique dispositionem: aliter enim quicquid gestum fuerit; vti contra regulam pro non facto haberi debet, nec exinde priuilegium induci potest; ad not. per Abb. *in cap. in præsentia n. 63. de probat.* Bald. *in auth. ingressi n. 59. C. de sacros. Eccles.* Anchar. *in cap. 1. n. 30. de testam.* & cum aliis Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. c. 26. n. 49.* Et sic confessiones de recepto & instrumenta; quibus dictus Franciscus asseruit se recepisse à Fratribus certas pecuniarum summas, non possunt exequi; cum ex illis vti contra legis, & regulæ prohibitionem factis nulla ciuilis, aut naturalis nascatur obligatio, & stante constitutione, & regula actum annullante vtique omnia, quæ sequuntur ex illis nulla etiam, & inualida censeri debent, ex *l. non dubium §. pen. C. de legib.* ibi; *Sed etsi quid fuerit subsequutum ex eo, vel ob id quod interdicente lege factum est, illud quoque cassum ac inutile esse præcipimus*; &c. Alderan. Mascard. *de stat. interp. concl. 9. n. 34.* Farin. *fragment. crimin. p. 2. lit. L. num. 176.*

Eo maximè, quia de debito non constat nisi per ali- 16
quas priuatas scripturas à Francisco Roderico debitore subscriptas & recognitas, quæ ab iis creditoribus præiudicium aliquod inferre non possint, nisi alia via de numeratione constet, quia aliàs esset in potestate debitoris, quando vellet, veris creditoribus præiudicare, *glos. in c. 3. de fide instrum.* Socin. *cons. 67. num. 2. lib. 4.* Bart. *in l. post contractum in fin. ff. de donat.* Rebuff. *de chirog. recog. n. 81.* Bursat *cons. 119. num. 21. lib. 2.* Surd. *cons. 547. n. 7.* Caputaq. *decis. 217. p. 1.* Coler. *de process. execut. p. 1. cap. 20 n. 96.* Flores de Mena *var. lib. 1. q. 6.*
§. 3. n. 34. Rot. Genuen. *decis. 13. n. 21. & decis. 188.* 17
Gaito *de credito cap. 2. tit. 3. à n. 512. & tit. 8. n. 3207.* Noguerol *allegat. Iuris alleg. 36. num. 37.* quod procedit etiamsi de debito constet per chirohraphum recognitum cum hypotheca, quia semper illi præferendus

est posteriot dè cuius credito constat. Ita Greg. Lop. l. 27 tit. 13. part. 5. glos. 1. vers. & signanter nota, Ioan. Gutier de iuram. p. 3. c. 15. n. 21. Carot. de remed. except. 123. à n. 144.

19 Et quamuis Religionis causa debet esse fauorabilis, id tamen verum est quando exinde non inducitur præiudicium Iuris tertio acquisiti, quia Ecclesia nunquam patitur contra iustitiam aliquid fieri in damnum tertij, iuxta in cap. 1. de alien. feudi, ibi, Sed diuersum obseruatur in Ecclesia quàm in priuato: Ecclesia enim cultrix, & auctrix iustitiæ non patitur contra iustitiam aliquid fieri in se, vel in alterum, priuatus verò semper obuiat iustitiæ, cap. per tuas, & ibi, glos. in verbo fraudem, de donat. Non enim ad iniquum compendium trahi debet priuilegium Ecclesiæ, vel minoris, vt tradit Pinel. in l. 2. C. de rescind. vend. p. 2. c. 4. n. 79. in fine per glos. in l. pen. §. fin. de rebus eorum, & per l. fin. C. de vsu-
20 cap. pro empt. & tradunt Marc. Anton. Genuens. in practicab. eccles. q. 177. in fine, quod æquitas in rebus Ecclesiæ non est seruenda, sed rigor, si vergit in damnum, & interesse alterius, per cap. 1. de dolo; & contum. sequitur Nouar. de priuil. miserab. person. priuil. 75. n. 13. Fauor enim Religionis, de quo in l. sunt personæ 43. ff. de relig. intelligi debet in dubio, & quando cum pari iure, & absque vlla prælatione creditores concurrunt, provt videmus in personalibus, inter quos tantum præ-
21 ualet fauor Religionis, & piæ causæ, vt ex D. Thom. Nau. Valent. Rodrig. Sayro, & Rebello, probat late Molfes. post consuet. Neapol. cons. 13. n. 10. Honded. cons. 29. num. 95. quos sequitur Gaito de credito cap. 4. q. 11. num. 1047.

22 Vnde nil releuante Ecclesiæ fauore, quippe qui in hac materia cum tanto præiudicio, & damno locum habere non potest, & stando in mera iuris communis dispositione, resoluendum est Franciscum Rodericum vti Syndicum Seraphicæ Religionis non fuisse, nec esse depositarium pecuniarum, quas Religiosi illi tradiderunt, & ipse de manibus eorum recepit, ac proinde illos in pecuniarum huiusmodi recuperatione præferendos non esse cæteris creditoribus anterioribus, tacitas, seu expressas hypothecas habentibus, vt ex sequentibus apparet.

23 Nam certa est Iuris conclusio in hac materia quòd tunc deponens indistinctè omnibus creditoribus præfertur, si depositum fiat earum rerum, quæ in pondere, numero, & mensura consistunt, & dominium in depositarium non sit translatum, & res, seu pecuniæ extent, vt probat text. in l. si ventri § in bonis, ff. de priuil. credit. ibi, si tamen nummi extant, vindicare eos posse puto à depositariis, & futurum eum qui vendicat ante priuilegia, &c. vbi glos. verbo à depositariis, dicit, id est, à deponentibus. Notant DD. per text. ibi in l. si is qui C. deposit. in illis verbis ibi, nisi nummi extent, &c. l. 11. in fine tit. 14. part. 5. ibi, Pero si ouiere los bienes de tal deudor como esse fuere fallado alguna cosa agena que le ouiesse dado alguno en guarda, en saluo dezimos que finque à su señor, y que los debdores no ge lo puedan embargar, notat Greg. in glos. verbo à su señor, vbi ponderat d. l. procuratoris §. plane, vers. quod si dedi ff. de tribut. & l. eum fundum §. seruum tuum, ff. si certum pet. cum aliis citatis à Matiens. l. 7. glos. 5. num. 1.
24 tit. 15. lib. 5. Recop. ibi, Quoties causa prælationis creditorum agitur, in primis præfertur qui rem aliquam, vel pecuniam in sacco deposuit, si res extat, eam siquidem poterit vindicare tanquam dominus, qui eam deposuit, hic enim præfertur omnibus hypothecariis, & priuilegiariis, vt in l. si ventri §. in bonis, ff. de priuil. cre-
25 dit. &c. Rodriguez de concursu creditorum art. 6. de priuileg. depositi, num. 46. ibi, Si verò res deposita est perempta, seu pecunia consumpta, nec in bonis depositarij inueniatur, ac propterea actione depositi ad æstimationem agatur, tunc depositor quatenus est tempore prior, aliis priuilegiariis creditoribus præfertur, etiam si habeant expressas hypothecas tempore posteriores: si autem habeant creditores alias hypothecae tempore priores, præferentiam habent in bonis depositarij, quod secus esset si solum chirographarij creditores fuissent; nam tunc depositoribus inter personales actiones manus exigendi ius competit, quo modo intelligi debet text. in d. §. in bonis, in princ. quando scilicet apud depositarios nummi, vel alia res deposita non extabant, &c.
Cui resolutioni non opponitur text. in l. quod priuile- 26
gium, ff. depositi, dum videtur decidere priuilegium competens deponenti, intelligendum esse non solum si pecunia extet, sed etiam vt præferatur in omnibus fraudatoris facultatibus, quia procedit, vt notat Greg. in d. l. 9. verb. primeramente tit. 3. part. 5. in depositis, quæ fiunt coram nummulariis, seu argentariis publicis præpositis à Rege propter ipsorum necessarium vsum, & frequentiam contractuum; vt videre est in depositario generali, & patet ex verbis Gregorij Lopez citato
loco, ibi, Istud priuilegium datur deposito propter 27
frequentiam contractuum & necessarium vsum, vt ff. depositi l. si hominem ff. quoties, cum l. seq. quæ est d. l. priuilegium, ipsamet lex priuilegium hoc expresse docuit, ibi, Idque propter necessarium vsum argentariorum ex vtilitate publica receptum est, &c. Et ita cum constat penes dictum Franciscum Religiosorum pecunias non extare, sed ab ipso consumptas fuisse, nullam in hoc capite prælationem ipsi prætendere possunt, vt patet.

Præcipuè quando adest hypotheca in certis, & de- 28
terminatis bonis, vel si adsint creditores priuilegiarij, vt in præsenti casu, quia tunc præferuntur depositariis, si non extat pecunia deposita; in quibus terminis etiam potest intelligi d. l. quod priuilegium 8. ne videatur contrariari dispositioni alterius l. ventri §. in bonis, insinuat d. l. 9. tit. 3. part. 3. ibi, Fueras ende si ante que aquellas cosas hubiesso recebido en guarda hubiesse fecho algun debdo porque hubiesse obligado señaladamente todos sus bienes e parte dellos, ca entonces antes pagaria el debdo que hubiesse que aquello que assi hubiesse recebido en guarda, &c. cuius decisionem intelligit Greg. Lop. ibi in glos. verb. contar, quando non extat pecunia deposita.
Et resoluit Strach. de decoctor. p. vlt. num. 3. ibi, sed si 29
vsuras deponens non accipiebat, & alij creditores erant, qui hypothecas habebant, & hi ratione iuris realis præferendi sunt, l. Procuratoris §. si plures, vers. planè ff. de tribut. l. pro debito, C. de bonis auctor. iud. possid. Si verò alij creditores non habeant hypothecam, nec priuilegium in personalibus actionibus, depositarius præfertur. l. si hominem §. quoties, in princ. citata. At vbi priuilegium in personalibus actionibus habebant, & siquidem impensæ funeris, & hac causa, cum bona soluendo non sunt, præcedit l. pen. ff. de relig. & sumpt. fun. Idem in alijs casibus notatis ab Accurs. in d. §. qui hominem, vers. depositariorum, vt illi creditores priuilegiarij præferantur, & ita intelligendus est §. in bonis, dum dicit depositarios post priuilegia admittei, & extra illos casus deponentes admittuntur, sic etiam est intelligendus d. §. quoties, &c.

Certum est enim quòd creditor habens hypothe- 30
cam, siue expressam, siue tacitam, præfertur omnibus creditoribus habentibus actiones personales etiam priuilegiatas, l. eos, C. qui potiores, l. 1. C. si propt. publ. pensit. l. procuratores, §. si plures, ff. de tribut. l. pro debito, C. de bonis auctor. iud. possid. Molin. de iustit. tract. 2. disp. 526. vers. quod attinet, Carot. de deposito part. 2. quæst. 47. num. 12. Felician. de censib. lib. 3.
cap. 5. num. 70. Flores de Mena var. lib. 1. quæst. 6. art. 3. 31
num. 38. Amat. Roderic. d. art. 4. num. 3. & non minus certum quòd actio depositi est personalis, provt sunt

omnes

omnes actiones, quæ ex contractu nascuntur, quando nulla adest hypotheca, ex §. *omnium, iuncto § item Seruiana, Instit. de action.* Et comprobatur ex eo quòd creditores depositi inter se prælationem non habent, quamuis quidam ex illis antiquiores sint aliis, vt est expressum *in d. l. si hominem §. quoties ff. depositi*, & docent plures, quos citat Castill. *quotid. contron. lib. 3. cap. 16. num.* 78. nam si inter eos daretur ius aliquod hypothecæ, certò præferendi essent iuxta depositorum prioritatem, ex regula, *Qui prior est tempore, potior est iure.*

33 Vnde cùm actio depositi sit personalis, vbi res non extat, creditores hypothecarij omni iure præferendi sunt, quamuis tempore posteriores, vt considerat Peguera *decis.* 38 *num.* 12. Est enim communis omnium
34 ferè Doctorum sententia quòd depositum nullum aliud habet priuilegium, quam ius quoddam prælationis respectu creditorum personalium, vt magistraliter docuit Paul. de Castro *in d. l. si hominem §. quoties numer* 2. quàm sequuntur Strach. *de decoctorib. p. vlt. numer* 3. *p.* 441. Moz. *de contract. de deposito cap. de natural. depositi numer.* 22. Meyrer. *lib* 2 *de priuileg. credit. tit.* 8. *à numer.* 1. Petr. Gregor. *syntag. iuris lib.* 13. *cap.* 3. *numer.* 19. Matiens. *l* 7. *glos.* 5. *numer.* 13. *tit.* 16. *lib.* 5. *Recop.* Parlad. *in sesquicent. differ.* 58. §. 2. *num* 6. D. Barbos. *in l. si cum dotem §. fin. à numer.* 36. *ff. soluto matr.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 10. *tit.* 10. *numer.* 38 Caroc. *de deposito part.* 2. *quæst.* 47. *numer.* 70. Amat. Roderic. *de priuileg. cred. artic.* 6. *numer.* 44 Pichard. *in §. quædam actiones* 20. *numer.* 41. *cum seqq. Institut. de actionib.* qui omnes vno ore tenent creditores hypothecarios etiam posteriores præferendos esse depositariis, exceptis Herman. Mayrer *d. lib.* 2. *tit.* 8. *numer.* 6. & Amat. Roder *d. p.* 1. *art.* 6. *n.* 46. *ad med.* qui contrarium in hoc articulo minus bene tenuerunt.

35 Et in puncto quòd bona Syndicis Seraphicæ Religionis non censentur tacitè obligata & hypothecata, & quòd alij creditores hypothecarij debent præferri Religioni & eius Fratribus in debitis suis exigendis, resoluit Alex. *cons.* 104. *n.* 2. *vers. quantum vero ad tertiũ, & n.* 3. *in fine vol.* 6. quem solum auctorem potui inuenire in nostris terminis & casu loquentem.

36 Et licet essemus in terminis veri depositi (quod non est ita, ex infra dicendis) nullus negare poterit, hoc depositum esse irregulare, quod tale dicitur quando datur pecunia vel quid aliud, in pondere, numero, & mensura consistens post habitam numerationem, vt non idem, sed tantumdem reddatur, iuxta text. *in l. Lucius l. die sponsaliorum §.* 1. *l. Publia Menia §.* 1. *ff. depositi* cum traditis ab Amat. Roder. *de concursu credit. p.* 1. *art.* 6. *à n.* 39. Castill. *contron. lib.* 3. *c* 16. *ex n.* 31. Ioan. Bapt Larea *Granat. decis.* 14. *n* 3. & 4. & *ex n.* 22. Nihilominus tamen huiusmodi irregulare depositum non
37 concurrit cum creditoribus hypothecariis, nisi essent personales, illi enim qui habent hypothecas, semper præferuntur, *l. eos C. qui pot. d. l. si ventri § in bonis l.* 9. *tit.* 3. *part.* 5. Molin. *de Iustit. tract.* 2. *disp.* 526. *num* 6. & *disp.* 536. *n.* 25. Castill. *d. lib.* 3. *cap.* 16. *n.* 65. & latiùs *n.* 70. In tantum quòd de iure Regni ex *d. l.* 9. deponens pecuniam numeratam penes aliquem, non ob id con-
38 sequitur prælationis priuilegium, quamuis illa existat, quia ex sola numeratione dominium fuit translatum in recipientem, & ita illam *l.* 9. intelligit Greg. Lop. *ibi in glos.* 1. vbi requirit in deponente ad hoc vt in re deposita extante prælationem obtineat, quod sit talis, ex qua non possit dominium transferri in depositarium, Paul. de Castro *in d. l. si hominem §. quoties num.* 2. *ff. de priuileg. cred.* Fontanel. *de pactis nupt. claus.* 5. *glos.* 8. *p.* 7. *num.* 12. Castill. *d. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 72. Larrea *decis.* 14. *num.* 25.

Nec forma obligationis chirographariæ à Francisco 40
Roderico factæ potest inducere talem formam contractui, vt exinde nascatur ius ad prælationem obtinendam ex vi depositi irregularis contra creditores priuilegium personale obtinentes: quia principalis huius priuilegij ratio in eo consistit quòd fiat depositum absque vllo deponentis interesse, seu imaginaria vtilitate, nam depositum datum gratia rei custodiendæ, vt in *l.* 1. & *l. cum seruus* 11. *ff. depositi*, est gratuitum, Abb. *cons.* 62. *in fine vol.* 1 Crauet. *cons.* 145. *n.* 6. & 17. Roland. *cons.* 72. *n.* 2. *vol.* 1. Surd. *cons.* 307. *n.* 7. vbi enim deponens aliquod interesse ex pecunia deposita consequitur (vt in nostro casu) eo ipso censetur renuntiare dicto priuilegio, ex text. *in d. l. si hominem § quoties ff. depositi, d. l. si ventri §. in bonis.* Vnde aduertit Angel. *ibi numer.* 1. quòd sit cautus Aduocatus vt faciat inspici libros campsoris, seu depositarij, vel argentarij, vt ex illis apparere possit an ob aliquod interesse, vel ob quam causam pecunia deposita fuisset: Ita docent Paul. de Castro *in d. l. si hominem §. quoties numer.* 2. *ff. depositi*, ibi, *si nullam vtilitatem sentiebant, debet primò eis satisfieri, & residuum distribui inter alios. Si autem recipiebant commodum, licet adhuc diceretur depositum, tamen excedit naturam depositi, & accedit ad naturam mutui, nec debent esse melioris conditionis quàm alij, sed venire per solidum, & libram sicut alij, & prædicta quando translatum fuit dominium in depositarium, quia non fuit deposita pecunia signata in sacculo*, &c.

Stracha *de decoctorib. p. vlt. tit. qui potiores in bonis* 41
decoctorum habeantur, numer. 3. ibi, *Si verò dominium depositarius transtulit, etiamsi pecunia experiatur in bonis decoctoris, idem de ea, quod de aliis bonis est iudicandum, quoniam in creditum abiit, paragraph. si plures, in vers. sed si dedi, & hoc casu cum decoctione personali tantum tractandum sit, siquidem deponens recipiebat commodum vt putà vsuras, eius causa potior, meliorve aliis creditoribus non est, nec is separandus est à cæteris aliis creditoribus, & merito, aliud enim est credere, aliud deponere. d. §. quoties, & §. in bonis*, &c.

Castill. *contron lib.* 3. *cap.* 16. *numer.* 64. ibi, *depo-* 42
nens ergò in summa si recipiat vsuras vel fœnus, aut aliud interesse, separandus non est à cæteris creditoribus, nec aliis præfertur. Cæterùm si vsuras non recipiebat, nec commodum aliud, tunc regulariter præfertur aliis creditoribus habentibus priuilegia personalia, quod ita concludunt præfata iura, & cum aliis Barb. *in d. l. si cum dotem* 23 *§. fin. numer.* 33. *ff. solut. matr.* Vincent. Caroc. *de deposito p.* 2. *q.* 47. *numer.* 5. & *num.* 13. &c.

Item excluditur prætensum depositum, quia, vt con- 43
stat ex carta de recepto à Syndico subscripta, per illam obligatur restituere Religionis non eandem pecuniam, sed tantundem in moneta, quolibet tempore vsuali, ex qua forma obligandi colligitur hoc non esse depositum, nec posse depositi priuilegiis & prælationis iure gaudere, ex *l. Lucius* 24. *ff. depositi*, vbi cùm responderet Papinianus in terminis illius text. depositi actionem locum non habere, id tamen postea declarat his verbis: *Quod ita verum est, si id actum est vt corpora nummorum eadem redderentur, nam si vt tantundem solueretur, conuenit, egreditur ea res depositi notissimos terminos*, &c. Cui decisioni licèt videatur opponi idem Papinianus in *l. die sponsaliorum §. qui pecuniam. ff. eod.* ibi, *Eum qui pecuniam apud se non obsignatam, vt tantumdem redderet depositam, vel ad vsus proprios conuertit, post moram in vsuras iudicio quoque depositi condemnandum esse*, &c. nihilominus tamen lex ista non procedit quando expressè conuentum fuit vt tantundem solueretur;

mos, recipere iniustè recusauerit, arg. *l. qui decem, in
pri. & l. creditor* 102. *ff. de solut.* idem Larea *disp.*
v. num. 33. vbi notata circa moram creditoris procede-
re ait quando ipsi potest mora imputari, aut cùm ex iu-
sta causa recipere pecuniam, recusauerit, & quòd tunc
nec morosus censendus creditor, nec periculum ad eum
pertinebit, ex *d. l. qui decem.*

5 Et quatenus oblatio vera & realis facta fuisset, nihil
releuaret, quia cùm esset debita pecunia, non potuit of-
ferri tot de bonis immobilibus, vel mobilibus, vt resol-
uunt Menoch. *de arbitr. casu* 232. *à n.* 23. Anton The-
saur. *decis.* 153. Gutier *de iuram. confirmat. part.* 1. *c.* 29.
6 *n.* 1. & *pract. lib.* 1. *q.* 148. *n.* 16. Castill. *controuers. lib.* 4. *c.*
10. *n.* 47. præcipuè stante pacto de redimendo censu in
eisdem speciebus monetæ quibus fuit constitutus; quod
validum esse per text. *in l. semper in stipulationibus. ff.*
de verb. oblig. resoluunt Pinel. *in rub. C. de rescind. vēd.*
part. 1. *c.* 3. *n.* 17. *in fine*, Surd. *cons.* 242. *n.* 3 Parlad. *re-*
rum quotid. lib. 2. *c. fin. part.* 5 §. 17. *n.* 21. Morl. *in em-*
porio iuris, tit. 8. *in prælud. n.* 3. & 4. Roder *de annuis*
redditib. lib. 1. *q.* 18. *n.* 40. & 43. Steph. Gratian *discept.*
forens. to. 1. *c.* 95. *n.* 76.

17 Tertiò ex eo apparet depositum huiusmodi non fuis-
se legitimè factum, quia non fuit authorizante iudice
factum, & ita non potuit releuare debitorem, *d. l. accep-*
tam, C. de vsuris, Tiraq. *de retractu conuent.* §. 4. *glos.* 7.
n. 11. Ioan. Bapt Lup. *de vsur. comm.* 2. §. 4. *n.* 12. Surd.
cons. 483. *n.* 4 Matiens. *l* 9. *glos.* 4. *n.* 14 *tit* 11. *lib.* 5. *Re-*
cop. Menoch. *de arbitr. casu* 232. *n* 28. Felician. *de cen-*
sib. to. 2. *lib.* 4. *c. vn. c. n.* 3 *vers. quintò requiritur*, Steph.
Gratian. *discept. forens. to.* 2. *c.* 260. *n.* 25. Cancer. *variar.*
resol. to 3 *c.* 8 *n.* 13. vbi ait depositum haberi pro non
facto si non fiat coram iudice incompetenti, vel coram
non legitima persona. Quamuis depositum operari ta-
lem effectum etsi fiat extra iudicium, dummodo apud
idoneam, & honestam personam debitor deponat in
præsentia honestorum virorum, itavt culpa ipsi adscribi
non possit, per *l. obsignatione, C. de solut. & l. creditor, C.*
de pignor. existimauerint Tiraq. *d.* §. 4. *glos.* 6. *n.* 34. Ca-
rot. *de deposito. p.* 2. *q.* 69. D. Barbos. *in l. mora n.* 81. *ff. so-*
luto matr. Cornazan. *decis.* 76. *n.* 27. Marescot. *var. reso-*
lut. lib. 1. *c.* 7. *n.* 6. & 7. Alex. Trentacinq. *d. resol.* 10. *n.* 2.
vers. primo, Card Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent.*
lib. 10. *tit.* 5 *n.* 16. Giurba *decis.* 98. *n.* 3. Scacc. *de com-*
merc. §. 2. *n.* 176. nisi eorum opinionem intelligamus eo
casu, quo iudicis non habeatur copia, cùm tunc debi-
tor offerre & protestari debeat coram honestis personis,
19 & videtur sentire Menoch. *d. casu* 232. *n.* 28. Iudex au-
tem de cuius mandato fieri debet depositum, dependet
à conuentione contrahentium, Auēdan *de censib. c.* 102.
20 *n.* 15. *in fine.* Si autem inter contrahentes nihil actum
sit, faciendum est de mandato eius iudicis, qui de causa
illa aliàs cognoscere valet, Capic. *decis.* 18. Boer. *decis.*
114. *n.* 9 Auendan *de censib. c.* 102. *n.* 14. Ludou. Cenc.
eod. tract. part. 3. *c.* 1. *q.* 3. *art.* 9. *num.* 26. Carot. *de oblat.*
part. 2. *q.* 70.

21 Quartò quia defuit citatio creditoris, & sic notifica-
tio facta domino census, requiritur enim quòd parte ci-
tata fiat depositio, Carpan. *ad statuta Mediolan. c.* 417.
n. 610. Surd. *cons.* 86. *n.* 21. Anton. Gabr. *commun. opin.*
tit. de citat. concl. 1. *n.* 256. Roder. *de annuis redditib. lib.*
2. *q.* 15. *n.* 53. Alex. Trentacinq. *var. resol. lib.* 3. *tit. de so-*
lut. resol. 22. *n.* 2. *vers. tertio*, Auendan. *de censib. c.* 12. *n.*
11. Felician. *eod. tract. tom.* 2. *lib.* 4. *c. vnic. n.* 12. *vers. se-*
22 *cundò requiritur*, ibi, *Praxi verò quotidiana recipitur,*
vt citetur creditor non ad depositum faciendum, sed ad
recipiendum sortem cum reditibus consignatam, & de-
positam, &c. Ludou Cenc. *in simili tract. part.* 3. *c.* 1. *q.*
3. *art.* 9. *num.* 52. ibi, *deposito autem per debitorem cen-*
sus illum redimere volentem legitimè facto, illud no-
eo, &c. Rota apud Pacif. *de Saluiano interdicto decis.*
146. *n* 4. & apud Ludou. Cenc. *post de tract.* 295. *num.*
1. & *decis.* 297. *num.* 6. Quæ quidem citatio semper fie- 23
ri debet personis legitimis, quæ liberè possint recipere
solutionem, *l. si reus paratus, ff. de procurat. l.* 2. *C. de v-*
sur. Petr Gregor *de censib q.* 5. *n.* 393. Auend. *eod. tract.*
c. 106. *n.* 1. Vnde colligitur marito posse fieri census re- 24
demptionem, quia debitum dotale marito rectè solui-
tur, Parlad. *rerum quotid. lib.* 2. *c. fin.* §. 17. *n.* 4. Petr. Gre-
gor. *d. tract. de censib. q* 5. *n.* 197. Roder. *d. q.* 15. *n.* 88 Et 25
similiter potest fieri Prælato, orphanotropho, vel admi-
nistratori ciuitatis, quia huiusmodi administratoribus
rectè soluitur. *l. quod si fortè* §. 1. *ff. de solut.* Petr. Gregor.
vbi supra, Felician. *d. c. vnico n* 8 Hinc etiam prouenit 26
quòd venditor census, ex quo maioratus fuit institutus,
volens redimere census, debet de mandato Iudicis sor-
tem deponere apud idoneam personam, & possessorem
maioratus citare vt eadem auctoritate in emptionem
bonorum immobilium conuertatur, aliter redemptio est
nulla, iuxta *l.* 3 *ff. de nauat. & l. nomen, ff. quæ res pigno-*
ri, Molin *de primog. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 6. P. Gregor. *d.*
quæst. 3. *num.* 297. Roder. *d. quæst.* 15. *num.* 89. idemque
obseruatur in censibus redimibilibus, ex quibus Capel-
lania fuit fundata.

Quintò, quia depositum non fuit integrum, deficiē- 17
te enim vno nummo, non releuat debitorem, nec impe-
ditur cursus vsurarum, siue redditnum, *l. quandiu C. de*
distract. pign. l. obsignation: C. de solut. Cou. *lib.* 1. *var.*
cap. 15. *numer.* 7. & 10. vbi quòd etiam pro rata tempo-
ris & sortis redditus annui deponendi sunt, Felician.
de censib. lib. 4. *cap. vnic n.* 3. & 7. vbi idem dicit Baez.
de decima tut. c. 28. *n.* 14. Gutier. *Canon. lib.* 1. *c.* 33. *n.* 29.
Carot. *de deposito, part.* 2 *q.* 5. *n.* 9. Alex. Trentacinq. *lib.*
3 *tit. de solut. resol.* 22. *n.* 2. *vers. vndecimo*, Roder. *d. q.*
15. *n.* 76 Auendan. *de censib. c.* 10. *n.* 12. Ludou. Cenc.
eod. tract. part. 3. *cap.* 1. *q.* 3. *art.* 9. *n.* 42. Cancer. *var. lib.*
3. *c.* 8. *n.* 5. Scacc. *de commerc.* §. 2. *glos.* 3. *n.* 171. Mastrill.
decis. 148. *n.* 16. & 25. Monter. à Cueua *decis.* 18. Muta
decis. 39. *n.* 3. Giurba *decis.* 98. *à n.* 16. Rota apud Cenc.
post d. tract. decis. 84. *n.* 14. & *decis.* 295. *n.* 5. & *decis.*
215. *n.* 1. & *decis.* 297. *n.* 5. Greg. XV. *decis.* 480. *à n.* 4.
quod procedit in quacunque persona priuilegiata, Fe-
lician. *in append. ad d. cap. vnic. sub n.* 3. Milan. *Sicilia*
decis. 18. *n.* 35. *lib.* 1. Cenc. *d. art.* 9. *n.* 40. Sed quid si per 28
errorem vnus nummus deficiat? Giurb. *d. decis.* 98. *n.* 18.
tenet quòd etiamsi per errorem vnus nummus deficiat,
depositum non causabit plenam liberationem, nec red-
ditus vsurarum extinguentur, idem docet Felician. *d.*
lib. 4. *c. vnic. n.* 3. & 7. dicens quòd licèt hic error suffi-
ciat quoad pœnæ excusationem, non tamen ad reddi-
tuum extinctionem, Pereg. *cons.* 73. *n.* 42. *vol.* 4. Milan.
decis. 18. *n.* 35. vbi ait erroris excusationem non admit-
ti etiam in muliere, & rustico, Cenc. *d. art.* 9. *n.* 40. &
41. vbi tradit illis denegandam non esse restitutionem 29
Quamuis Didac. Perez ad Seguram *in l. vnum ex fa-*
milia, §. *sed si fundum, n.* 9. *in fine, ff. de legat.* 2 & Aze-
ued. *ad l.* 9. *n.* 17. *tit.* 11. *lib.* 5. *Recop.* vbi Matiens. *glos.* 4.
n. 12. existimauerunt ex defectu vnius nummi, vel al-
terius prauæ quantitatis minimè dici non fuisse inte-
grè factum depositū. Et licèt Roderic. *de annuis reddi-*
tib lib. 1. *q.* 18. *n.* 45. asserat quòd si debitor esset obliga-
tus soluere debitum in pecunia argentea, & deponatur
quantitas debita in magna summa, & vnus aureus
aut tres, aut quatuor deponantur in alia moneta viliori,
valet depositum.

Sextò, quia depositum non fuit factum loco con- 30
gruo, vt requirebatur, Tiraq. *de retract. conuent.* §. 4.
glos. 7. *n.* 2. Menoch. *de arbitr. casu* 232. *n.* 21. & *cons.*
756. *n.* 12. Carot. *de deposito, part.* 2. *q.* 3. *n.* 8 Giurba *de-*
cis. 98. *n.* 1. Ludou. Cenc. *de censib. part.* 3. *c.* 1. *quæst.* 3.
art. 9. *n.* 51. vbi addit debere fieri in loco in citatione ex- 31

32 presso. Vnde locus incongruus erit, si oblatio fieret creditori peregrinanti, vel in loco non conuento, vel non destinato solutioni expresse, vel tacitè *l. qui Romæ. ff. de verb. obligat.* Negusant. *de pignor. 2. p. 3. memb. 5. p. n. 9.* Quare cùm depositum fuisset factum extra locum cōuentum, qui erat penes depositarium generalem, non est dubium quòd per illud non fuit impeditus cursus redditum.

33 Septimò, quia depositum non fuit factum tempore congruo, vt erat præcisè necessarium ad faciendam census redemptionem, & impediendum cursum reddituum. Negusant. *2. part. 3. memb. 5 part. n. 9.* vbi limitat nisi nox esset vltima pars temporis adiecti, Menoch. *d. casu 232. n. 32* Carot. *de deposito, part. 2. quæst. 5. n. 2.* Alexand. Trentacinq. *d. lib. 3. tit. de solut. resol. 22. n. 2.*
34 *vers. secundo.* Dicitur autem depositum factum tempore incongruo quando est factum ante tempus adiectum solutioni fauore creditoris, text. *in l. cum qui,* aliàs, *Iabolenus, ff. de annuis leg. l. si ita relictum §. Pegasus, ff. de legat. 2.* Gom. *var. to. 2. c. 17. n. 27.* Morl. *in emporio iuris tit. 8. q. 21. n. 5.* Pyrrh Maur. *in tract. de solut. c. 92. n. 2.* Carlin Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib. 14. tit.*
35 *40. n. 6.* Vel quando est appositum pactum quòd non possit soluere debitor, nisi quando creditori placuerit, *l. à Titio, in fine, ff. verb. oblig.* Paul. *in l. qui Romæ n. 5. & 6. ff. eod. tit.*

36 Octauò, quia depositum fuit factum de pecunia quę de proximo erat minuenda, vel reprobanda, stante rumore quòd constitutio minorationis, deteriorationis, seu mutationis monetæ de proximo erat promulganda: seu quando debitor sciebat, seu fumum habebat quòd de proximo erat minuenda, aut reprobanda: quibus casibus creditor eam recipere non tenetur; negari enim non potest depositum fuisse factum animo decipiendi, ac fraudandi creditorem. Quod probatur, primò ex *l. creditor oblatam 102. ff. de solut.* vbi oblatio pecuniæ per debitorem facta creditori, & per eum recusata, si paulo pòst a Præside pecunia tollatur, non cedit periculo creditoris recusantis sed debitoris, & hoc non alia ratione, nisi quia creditor iustè recusauit receptionem pecuniæ propter suspicionem eius mutationis. Secundò ex *l. eleganter. 24 § qui reprobos. ff. de pignorat. act.* vbi qui soluit reprobam pecuniam, ab obligatione non liberatur, iuncta *l. vet. ff. de milit. testam.* qua cauetur quòd quæ de proximo fieri spectantur, pro factis habentur. Quare sic resoluunt Caualcan. *decis. 16. n. 42. cum seqq. p. 2* Tiraq. *de retract. lig. §. 1 glos. 20. n. 11.* Ioan. Baptista Costa *de rata port. q. 121. n. 9. & cons. 64. n. 22.* Sigis. Scacc. *de commerc. §. 1. quæst. 7. p. 2. ampl. 10. n. 16.* Menoch. *de arbitr. casu 231. num. 16.* ibi, *Quinimò nec etiam offerri, deponive potest pecunia, quæ adhuc non est reprobata, sed de proximo reprobanda, sciente ipso debitore,* &c Carot. *de deposito p. 2. quæst. 5. num. 5.* ibi, *octauò non debent deponi pecunia, quæ statim reprobabuntur,* &c. *&* *decis. 63. num. 2.* ibi, *Quòd licèt cōstitutio in loco non esset promulgata, tamen si debitor habet aliquem fumum, quod de proximo erat promulganda, dicitur deposuisse in fraudem, &c.* Vrsill. ad Afflict. *decis. 90 in fine,* ibi, *me non teneri ad capiendum depositum, ex quo fiebat ante tempus, & hoc totum vt haberem pecuniam diminutam, & breui mutandam,*
37 *prout fuit,* &c. Giurba *decis. 87. n. 17.* ibi *Tertiò in fraudem deposuisse censetur debitor si aliquem saltem habeat fumum, aut rumor erat quòd mutata moneta constitutio de proximo fuerit promulganda,* &c. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 2. cap. 260. num. 19.* ibi, *Immò neque valeret depositum, aut oblatio pecuniæ, quæ licèt adhuc non sit reprobata, tamen de proximo esset reprobanda sciente ipso debitore,* &c. Ego ipse *in collect. ad l. acceptam ex n. 18. C. de vsuris.* Ioan. Bapt. Larrea *tom. 1. disp. 13. n. 8. cum seqq.*

Et quamuis constitutio noua ligare non possit ante 38
promulgationem etiam scientes, *l. fin. C. de decret. ab ordine facien.* Menoch *de arbitr. casu 183.* Menchaquen. *illustr. cap. 14. à princ.* Anton. Gabr. *commun. tit. de legib. concl. 4. num. 6.* Nihilominus quando cum scientia 39
concurrit fraus in alterius detrimentum, Constitutio ligat priusquam promulgetur, ex doctrina Bart. *in l. contra, in fine, ff. de legib.* vbi tenet quòd si aliquis sciebat æstimationem frumenti esse minuendam, eo quòd audiuit factam esse reformationem super pretio grani; & id latens, emptori vendit, tenetur ad interesse, per tex. *in l. si vinum ff. de pericul. & commodo rei vend.* & sic est certum hoc casu depositum nullum esse, & pecuniam deteriorari periculo debitoris; & resoluunt Afflict. *decisione 399. numer. 1.* Mexia *in tract. tasse panis concl. 63. numer. 6.* Pinel. *in l. 1. C. de rescind. vend. p. 3. cap. 2. numer. 22.* Carot. *decis. 63. num. 6.* Stephan. Gratian. *d. tom. 1. cap. 260. num. 21.* Giurba *d. decis. 87. num. 18.* Salas *de contractib. tract. de empt. & vendit. dub. 22. n. fin.*

Cùm breuitas temporis verisimilem arguat scien- 40
tiam futuræ pecuniarum reprobationis, longitudo autem ignorantiam, dicendum & tenendum est in hac materia quòd si constitutio de breui promulganda foret, hoc est, intra duos menses, tunc oblatio, & depositio non esset sufficiens ad liberandum debitorem. Ita Pinel. *d. n. 22.* ibi, *quæ in re non ineptè Hippolytus hoc intelligit quando publicanda est constitutio intra breue spatium, tunc enim versatur fraus, non ita in constitutionibus longiùs deferendis, quia tūc poterit emptor interim distrahere, & sibi cauere,* &c. Carot. *de deposito, p. 2. q. 132.* ibi, *Si constitutio non esset promulgata, sed tamen si debitor habebat fumum de proximo promulgationis faciendæ,* &c. *& decis. 63. n. 21.* ibi *Declaratur tertiò in constitutione de breui promulganda, secus si in longiori tempore, quia tunc licita est depositio,* &c. Giurba *d. decis. 84. n. 33.* ibi, *Secus si in longiori tempore, vt si post duos menses, aut multos dies,* &c.

Et præsumitur scientia futuræ pecuniarum reproba- 41
tionis non solum in Principum Consiliariis, & illis, qui ei assistunt, & eius decretis faciendis & promulgandis operam nauant, sed etiam in particularibus, qui aliquam scientiæ causam habere possunt, Bald. *in l. 2. de C. de periculo, & commodo rei vend.* Afflict. *decis. 399. num. 9.* Pinel. *in d. l. 2. p. 3. cap. 22. num. 22. in fine,* ibi: *Similiter quod inquit Paulus, Romanus, & alij de Magnate, vel alio de consilio Regis, vel Reip. intelligas id dictum gratia exempli, & frequentioris euentus: sed à paritate rationis idem dicendum videtur in alio, cui reuelatum fuerit* &c.

Sed quamuis supradicta procedant attento iure cō- 42
muni, aliter dicendum videtur stante constitutione, siue pragmatica minorationis monetæ, publicata *sub die 16. Septembris 1642.* qua fuit dictum, contractus, deposita, & solutiones intra præcedentes duos dies à sua publicatione facta, fuisse, & esse nulla, & inualida; verba autem sunt hęc. *Y por escusar los fraudes que se hazen pagando deudas y redemiendo censos suponiendo depositos y por otros muchos modos, ordenamos y mandamos que las pagas, redempciones de censos, depositos y otros qualesquier actos y pagas que se hizieren dos dios antes de el de la publicacion de esta ley, no obren effeto alguno, y sin embargo dello el acreedor o acreedores puedan pedir su derecho, y cobrar enteramente sus reditos en moneda corriente,* &c. Ex quibus verbis videtur colligi deposita & solutiones ante illos duos dies factas validas fuisse, nam exceptio firmat regulam in contrarium, ex *l. nam quod liquide. § fin. ff. de penu leg.* Et inclusio vnius est exclusio alterius. *l. cùm prætor, ff. de iudic.* cum vulgaribus.

Verùm illud videtur defendi posse quòd dicta Pra- 43
gmatica

gmatica expresse non approbat solutiones, & deposita ante illos duos dies facta, sed eorum validitas, vel inualiditas de illo tempore relinquit dispositioni iuris communis, vt argumento tex. *in l. commodissime ff. de liberis, & posth.* tradit in simili Mandel. Alben. *cons.* 164. dum eleganter resoluit quòd vno permisso, alij non sunt prohibiti, sed in dispositione iuris remanent, quem sequutus fui *Axiom.* 120. *n.* 17 Nam ratio & causa finalis decisionis illius Pragmaticæ ea assignatur ad euitandas fraudes, ibi, *y por escusar los fraudes que se hazen*, &c. quæ æque militat ante illos duos dies si probetur scientia de illo tempore in debitore quod moneta esset minoranda, aut rumor esset quòd mutatæ monetæ constitutio de proximo erat promulganda. Et cõprobatur ex illa communi & recepta Doctorum resolutione, quæ dictat seruum, vel animal mortuum intra biduum post venditionem præsumptione iuris ex breuitate temporis censeri mortuum ex infirmitate, illos duos dies præcedente, & redhibitioni locus est, vt argumento *l. si ventri § fin. ff. de rebus auctor. iudic possiden.* tenent Cyn. & Bald. *in l. 1. C. de euict.* quos refert sequitur Guzman *de euict. quæst. fin. n.* 21. Ioseph Ludou. *Perus. decis.* 118. Mascard. *de probat. concl.* 92. *n.* 1. *&* 2. vbi quòd animal venditum intra triduum mortuum, præsumitur tempore venditionis fuisse infirmum, *& concl.* 616. *n.* 8. *& concl.* 633 Bonacos. *de equo q.* 213. & nihilominus non excluditur probatio quòd illud animal multo ante illos duos dies venditionem præcedentes erat morbosum, & post venditioné morbum durate, ad hoc vt venditor actione redhibitoria teneatur. *l.* 1. *§ si quid autem. ff. de ædil. edicto, l. actione redhibitoria* 54. *l. quaro* 58 *§ fin. ff. eodem tit.* Anton. Gom. *tom.* 2. *var. c.* 2. *n.* 49. *vers. adde tamen*, Morl. *in emporio iuris, tit. de contrah. empt. in prælud. n.* 42. Gabr Pereira *decis.* 74. *num.* 33.

Quare ex iis & aliis iudicaui depositum non fuisse legitimè factum, proindeque Augustinum debitorem non liberari. *Matriti die* 23. *Decembris* 1644.

Toletana adiectionis.

Bona spoliorum ad Papam & ad R. Cameram. Apost. spectantia iure adiectionis, gaudent etiam post perfectam venditionem priuilegiis, quibus potiuntur bona Regij fisci. *L. congruit C. de locat. præd. ciuil. lib.* 11. loquitur de conductoribus temporalibus.

Votvm LXXXI.

1 *Licitator post subhastationem perfectam & extinctam candelam à futuris licitationibus & oblationibus etiam maioris summa est securus.*

2 *Bona spoliorum ad Cameram Apost. pertinentium gaudent priuilegiis, quibus potiuntur bona ad Regium fiscum spectantia.*

3 *Bona fiscalia adjectionem admittunt.*

4 *Pactum addictionis in diem validum.*

5 *Licitator nouus admittitur quando adest læsio vltra sextam partem*

6 *Fraus & dolus quando interuenit in subhastatione facit admittere nouum licitatorem.*

7 *Creditorum interesse vbi vertitur, admittitur nouus licitator etiam post subhastationem perfectam.*

8 *Citationis, & notificationis defectum supplet comparitio partis.*

9 l. 5. & fin. C. de locat. præd. ciuil. lib. 11. *intelligitur.*

10 *Tempus certum fuit præstitutum de iure Authenticorum subhastationibus, & adiectionibus fiscalibus.*

11 *Aiectio in subhastationibus fiscalibus, attento iure Regio Hispanico, nulla admittitur minor quarta parte, & transactis tribus mensibus.*

12 *Terminus datus retrahere volentibus est nouem dierum.*

13 *Et contra eum non competit minoris fauore, restitutio pupillo, vel absenti.*

14 *Pretium adiectum debet consignari coram Iudice, vel illius authoritate deponi.*

15 *Consignatio, & depositio nihil prodest nisi prius pretium sit oblatum ei, cui solui debet.*

16 *Nummus vnus si desiciat in consignatione pretij, non videtur fuisse satisfactum formæ legis consignare mandantis.*

17 *Retractus, & adiectionis ius pari passu ambulant.*

18 *Retractus ius est odiosum, & exorbitans à iure communi.*

19 l. Lutius. § fin. ff. ad municip. *intelligitur.*

20 l. congruit. C. de locat. præd. ciuil. lib. 11. *loquitur in conductionibus temporalibus vectigalium, non in perpetuis.*

21 *Glos.* verb. possessores in d. l. congruit *refertur, & ponderatur.*

22 l. congruit *procedit ex ratione* l. cotem ferro § fin. ff. de publican. & vectig. *& n.* 25.

23 *Conductores fiscales aliquando inuiti detinentur in conductione.*

24 *Conductores veteres præferuntur nouis.*

26 *Conductores veteres si tantum dare velint, quantum offertur per nouos, illis præferuntur.*

27 *Conductor primæ conductionis potest secundam habere iam alteri datam, si tantum dare velit quantum offertur per nouum.*

28 *Conductiones vectigalium publicorum vltra triennium non sunt facienda.*

29 *Leges Regia deponentes circa ius retractus etiam de iure Canonico sunt obseruanda.*

VAcante Ecclesia Caurien. per obitum Episcopi 1
D. Antonij Gonzales de Azeuedo, fuit per R. Cameram Apost. venditum, seu cessum spolium Gaspari de Herrera pro pretio quadringentorum ducatorum; postmodum comparuit D. Ioannes de Azeuedo dicti D. Episcopi frater, & petiit admitti adiectionem ab ipso oblatam duorum millium ducatorum. Sed exortum dubium, an dicta adiectio admittenda esset; pro illius exclusione, & ad fauorem dicti Gasparis de Herrera fuerunt deducta fundamenta quæ sequuntur. Primum, quia licitator post subhastationem perfectam, & extinctam candelam à futuris licitationibus, & oblationibus etiam maioris summæ est securus, ex Glos. *in l. si tempora C. de fide instrum. & iure hasta fiscalis lib.* 10 Alber. *in l. etsi sine § quæsitum. ff. de minor.* Capic. *decis.* 36. *n.* 5. Mastrill. *decis.* 84 Secundum, quia non apparet fuisse Gaspari Herrera notificata (vt requirebatur) legitimo tempore & loco adiectio à Ioanne de Azeuedo oblata, cùm certum foret meliore conditione allata venditorem debere de ea certificare emptorem; ad hoc vt si nollet illam præstare, spolium possit eidem Ioanni secundo licitatori vendi, ex Gregor Lop. *ad l.* 40. *glos.* 2. *per text. ibi tit.* 5. *part.* 5. Tertium, *ex l.* 5. *& fin. C. de locat. præd. ciuil. lib.* 11. ibi, *Sed nec locabitur alteri, licèt ingenti superari videatur augmento possessio*, &c ex quo videtur probari post venditum, vel cessum spolium huiusmodi non esse admittendam adiectionem. Quartum ex

ex *l. Lucius.§.fin.* vbi Bart.*ff.ad municip.* ibi, *Idem respondit si ciuitas nullam propriam legem habet de adiectionibus admittendis, non posse recedi à locatione, vel venditione prediorum publicorum iam perfectu* &c. Quintum, *ex l.congruit.C.de locat. pred. ciuil. vel fiscal.lib.*11.ibi, *Congruit equitati vt veteres possessores fundorum publicorum nouis conductoribus praeferantur, si facta per alios augmenta suscipiant.*&c.

2 Sed his non obstantibus adiectionem à D. Ioanne de Azeuedo oblatam debere admitti fuit dictum ex eo solum fundamento, quòd bona spoliorum ad Papam & ad R. Cameram Apostolicam pertinentium gaudent eisdem priuilegiis, & exemptionibus, quibus potiuntur bona ad Regium fiscum spectantia, Abb.*in cap. quia diuersitatem, de concess. pred. & in Clem.*2. *de heret.*
3 Petr.Greg.*syntag.iuris lib.*31.*c.*31. *num.* 9. Bobadil. *in sua polit seu lib.*2.*cap.* 17.*num.* 199. Sed sic est quòd bona fiscalia adiectionem admittunt.*l*, 1. *C.de vendendis rebus ciuit.lib.*11.*d.l.Lutius.§. vlt.* in finalibus verbis, ibi, *tempora enim adiectionibus praestituta ad causas fisci pertinent*, &c. Azeued.*in rub.tit.*13. *de las pujas y prometidos n.*5.*lib.*9.*Recop.* Parlad.*rerum quotid. lib.*2.*fin.p.*5.§.13.*n.*14. Ergo idem dicendum, & resoluendum in bonis ad Papam, seu ad eius R. Cameram Apost. spectantibus.

4 Et vltra à iure communi statuta circa materiam adiectionis huiusmodi, fit quandoque pactum inter emptorem, & venditorem hoc modo conceptum, *Vendo tibi domum pro centum, sub tali pacto, quod si aliquis mihi infra mensem meliorem conditionem offerat, sit inemptu*, tale pactum valet, & dicitur addictionis in diem, & non adiectionis, *l.*1.*&* 2.*ff.de in diem addict.*Cou. *lib.* 3.*var.c.*8.*n.*1.Cald.Pereira *in l.si curatorem, verb. sua facilitate num.*54.*C.de integ.restit.min. & de empt. c.* 28.*num.*21.Felician.*de censib.lib.*1. *c.* 6. *num.* 1. Card. Mantic. *de tacit.& ambig. conuent.lib.*4.*tit.*28.Morl. *in empor. iuris Ciuilis p.*1.*tit.*9.*de contrah.empt.q.*14. *n.*3. ideo nihil mirum quòd possit priuilegium operari effectum illum quem pactum in particulari persona efficere potest.

5 Non obstant quæ pro parte dicti Gasparis Herrera suprà adducta fuerunt, & primò ad illud quòd post perfectã subhastationem, & extinctam candelam non admittitur nouus licitator, & primus est securus: respondetur tripliciter, & primò non procedere quando adest læsio nedum vltra dimidium, sed vltra sextam partem, ex Bart. *in l si duo societatem.§.arbitrorum ff.pro socio*, Mastrill.*decis.*84.*n.*8.Franchis *decis.*224.*num.*2.Ponte *de potestate Proregis tit.*4.*de Regulib.§.* 5.*num.*8. 56. *&* 57.*& num.*62. vbi refert decisum per Regiam Cameram Summariæ in Collaterali Consilio Regni Neapolit.in arrendamento vini. Plures refert & sequitur Antonin.de Amato *resol.*38.*num.*11.læsio autem enormissima resultat ex adiectione dicti Ioannis de Azeuedo à quadringentis ducatis à Gaspare oblatis, & pro spolio ex causa venditionis & cessionis datis, ad duo millia ducata, vt constat.

6 Secundò, quia in subhastatione adfuit fraus, & dolus in reiicienda oblatione alterius, qui idem spolium emere volebat pro pretio ducatorum sexcentorum qua fraude stante certum est subhastationem fuisse nullam, Gregor Lop.*l.*5.*tit.*19.*part.*6.vbi testatur obtinuisse in ardua causa Regis contra conductorem regalium redituum seruæ Regni Granatæ, Auiles, Maurit. Sforc. Cald. Pereira, & alij, quos refert Antonin. de Amato *d. resol,* 38. *num.* 20. qui pluries fuisse iudicatum referunt.

7 Tertiò, quia agebatur de interesse creditorum cùm D.Ioànes de Azeuedo se obligauerit ad debita, & funeris expensas, ac alia legata per Episcopum relicta persoluere, ad quæ dictus Gaspar noluit attendere, quo casu etiam candela extincta, & oblatione sequuta, alia melior oblatio admitti debet, secundùm Marsul.ad Capic. *decis.*36. *num.* 6. qui testatur ita in sacro Consilio decisum, quem refert Aloys. Ricc.*in collect.decis. collect.*1726.*vers. limita tertiò*, cùm pluribus citatis ab Antonino Amato *d.resol.*38.*n.*3..

Ad secundum de non facta notificatione Gaspari 8
Herrera de adiectione oblata per D.Ioannem de Azeuedo, respondetur citationem in tempore & loco congruo sibi factam fuisse, & adhuc re integra, & quatenus hoc aliquam pateretur difficultatem, per comparationem tunc factam dicti Gasparis fuit sublata & extincta nullitas ex defectu notificationis resultans, ad glos. *verb.sententia, in fine in l.*1.*ff.de feriis* quam *ibi* sequũtur Bald. Angel. Alber. Alex. & Ias. idem Alex. *cons.* 123.*Viso processu, vol.*2.Boër. *decis.* 235. *col. pen.* Roman.*cons.*410.*col.*2.Rot.*decis.*409. *n.*1.*p.* 1. *& decis.* 41.*n.*2.*p.*5.*recent.*

Ad tertium ex *d.l.*5.*fin. C.de locat.pred.ciuil. lib.* 9
11. respondetur illius decisionem procedere datis terminis habilibus, nempe transacto iam tempore concesso subhastationibus & adiectionibus fiscalibus; quod licèt de iure Digestorum non esset certum constitutum, sed arbitrio iudicis relinqueretur, nihilominus de iure Authenticorum certum tempus fuit præstitutum, vt ex glos.*verb.edictis in l.locat.C.eod.tit.de locat.* 10
*pred.ciuil.lib.*11. *& ex Anth.hoc ius porrectum C. de sacros Eccles.*notat Azeued.*l.*3.*tit.*11.*lib.*9.*Recop.* qui vltra dictam glos. & Auth. hoc comprobat ex Bart. & Angel.citatis per Bertachin.*de gabell.p.*2.*num.*17. Idẽ Bart.*in l.si tempora.C.de fide instrum. & iure hasta fisc. lib.*10.*num.* 2.ita loquitur.*Sed si aliena facta esset tunc si esset facta simpliciter, adhuc admitteretur alius plus promittens; intelligitur enim esse facta sub conditione, nisi meliorem conditionem attulerit intra tempus appositum in subhastatione* &c. Et tempus, quod iure 11
Authenticorum præstitutum fuerat subhastationibus, & adiectionibus fiscalibus, hodie lege Regia redactum est ad tres menses, ea conditione vt nulla admitteretur adiectio minor quarta parte, nec transacto eo tempore, vt constat ex *l.*6.*tit.*13.*lib.*9.*Recop.* quod procedit etiã si fiscus velit ad hoc vti restitutionis remedio, vt decisum refert Azeued. *d.l.*6. *num.* 4.*super verb.sea recebida la puja fasta los dichos tres meses.*& *n.* 5. concludit quòd si de facto admitteretur, talis admissio nulla esset.
Prout in simili terminus datus retrahere volentibus, 12
vt intra illum possint emptori soluere, & rem retrahere, est nouem dierum, iuxta *l.*7.*tit.*11.*lib.* 5. *Recop. & l.*8. ibi, *la pueda sacar tanto por tanto dentro de nueue dias*, &c. Azeued.*in.d.l.*7. *num.* 61. & Matiens. *ibi glos.*61 *num.*10.Parlad. *differ.*109.§.5.*num.* 3.Gutier.*pract.lib.* 2.*quæst.*152. quiquidem terminus ita est præcisus, vt contra eum non competat minoris fauore restitutio, vel pupillo, vel absenti, vt probatur *in d. l.* 8, ibi, *Porende declaramos y ordenamos y mandamos que los nueue dias contenidos en la dicha ley del fuero corran contra los menores de viente y cinco años quier sean en edad pupilar o adulta y esso mismo corra contra los ausentes.*& ibi, *y que nos les sea otorgado sobre esto restitucion, ni rescision del tiempo, saluo que à la letra se guarde la dicha ley del fuero contra los vnos y los otros*, &c.

Intra prædictos nouem dies non solum deduci de- 13
bet ius prælationis, vulgo *tanteo*, sed etiam requiritur, vt intra id tempus priuilegiatus offerat emptori pretium, & petat vt ei rem remittat, & si nolit recipere quod consignetur coram iudice, seu illius auctoritate 14
deponatur, *d.l.*8.ibi, *y que requiere con el precio y sino le quiere recebir ponerle en deposito*, &c. *& l.*9. ibi, *con tanto que consigne el que la saca el precio.* nihil enim prodest consignatio & depositio, nisi prius pretium sit oblatum ei, cui solui debet, nisi sit absens, *l.* 2. & ibi

Salicet.

Salicet. in 1. notab. C. de vsur. glos. fin. post princ. in l. acceptam. C. eod. Tiraq. de retractu lig. §. 9. gloss. 3. & vlt. num. 5. Azeued. l. 9. n. 11. tit. 11. lib. 5. Recop. Gutier. lib. 2. pract. q. 160. n. 2. vers. his tamen, Matiens. d. l. 8. glos. 6. n. 1. & l. 9. glos. 4. n. 1. vbi addit quòd requisitio
16 cum pretio est quid formæ, cùm lex loquatur conditionaliter, & n. 10. concludit quòd si in consignatione pretij deficiat vnus nummus, videtur non fuisse satisfactum formæ legis, cùm omissio formæ etiam in minimo totum vitiet.

17 Quæquidem bene ad casum de quo agitur adaptantur, cùm ius prælationis, & adiectionis pari passu ambulet cum iure retractus huiusmodi, & ambo eisdem regulis & iuribus gubernentur, ex Greg. Lop. in l. 4. gloss. 3. tit. 13. part. 7. Montalu. l. 2. tit. 24. part. 5. Tiraq. de retractu in præfat. num. 2. Perez l. 14. super verb. todos aquellos tit. 11. lib. 4. Ordin. Sigism. Scacc. de re iudic. gloss. 14. quæst. 19. n. 3. Vnde cùm Gaspar Herrera intra nouem dies non obtulerit D. Ioanni de Azeuedo idem pretium, quod ille plena manu obtulerat, & debebat admitti, nec item deposuit iudice auctorizante, nullum prælationis ius ei debebatur, eo maximè, quia
18 nullibi reperitur dispositum illud deberi hoc casu, maximè cùm hoc ius retractus sit odiosum, & exorbitans à iure communi, ac proinde non concedendum nisi in casibus à iure communi permissis, ex l. dudum C. de contrah. empt. vbi Ego ipse in collect. n. 16. notant Anton. l. 70. Tauri num. 1. & Gutier pract. lib. 2. quæst. 145. n. 2. & constat ex traditis per Tiraq. de vtroque retractu in præf. num. 16. & num. 60. Burg. de Paz cons. 30. num. 13. Azeued. l. 7. n. 33. tit. 11. lib. 5. Recop.

19 Ad quartum de dicta l. Lucius § fin. respondetur, imò ex ea colligi adiectionem concedendam in causis fiscalibus, vt suprà tetigi in vers. sed his non obstantibus.

20 Ad quintum, de d. l. congruit, respondetur illam procedere & loqui in conductionibus temporalibus vectigalium tractum successiuum habentibus, ex particulari ratione, l. cotem ferro §. qui maximos ff. de publican. & vectigal. ibi, *Qui maximos fructus ex redemptione vectigalium consequuntur, si postea tanto locari non possunt, ipsi ea prioribus pensionibus suscipere compelluntur*; & sic locum non habet in locatione, seu venditione perpetua; vt in vtroque casu de conductione temporali, & perpetua probat & distinguit d. l. prædia, quæ subsequitur d. l. congruit, dum adiectionis ius in hoc casu denegat temporali conductori, his verbis. *Si verò pro tali prædio ab altero conductore offeratur augmentum, sit in arbitrio conductoris prioris, cui res ad tempus locata est, vt si ipse quod alter adiecit, obtulerit, maneat penes eum temporalis illa conductio*, &c. & statim deueniendo ad secundam distinctionis partem, quæ tractat de conductore perpetuo, ei denegat adiectionis & prælationis ius, vt videre est ibi, *Si verò idem hanc ipsam rem aliquando meruerit iure perpetuo possidere, habebit & ipse superius expressam perpetuam firmitatem*, &c.

21 Et quòd d. l. congruit loquatur in conductione temporali, non autem in perpetua, notat ibi glos. verb. possessores, sic loquens. *Possessores, id est, detentatores, nam de conductore temporali dixit, non de perpetuo emphyteuta.* Et Ioan. de Platea in ead. l. congruit, idem tenet his verbis. *Et nota hîc, quòd conductores temporales, de quibus hîc loquitur, dicuntur possessores, sed impropriè ponitur, id est, detentatores, vt dicit gloss. possident enim pro domino, non sibi; sed secus in conductoribus perpetuis, qui sibi possident, infrà l. proxima, cum similibus.* Idem dicit Lucas de Peña in d. l. prædia, in fine.

22 Quæ quidem genuina & propria dictæ l. congruit interpretatio, procedit ex ratione d. l. cotem ferro. §. fin. vt expressè aduertunt Greg. Lop. in l. 5. glos. 3. tit. 19. part. 6. ibi: *Quòd si veteres conductores tantum dare velint, quantum offertur per nouos, quòd præferuntur nouis, per d. l. fin. C. de locat. fund. ciuil. ex ratione l. cotem ferro. §. fin. ff. de publican.*

Anton. Gomes. var. tom. 2. cap. 3. num. 5. ibi, *Quia est speciale in illis conductoribus, loquitur de conductoribus fiscalibus, quia aliquando inuiti detinentur in conductione*, &c. quæ est ratio d. l. cotem ferro §. fin. 23

Gutier. pract. lib. 1. quæst. 38. num. 6. ibi, *Conductores veteres præferuntur nouis, per l. fin. & l. congruit C. de locat. præd. ciuil. lib. 11. ex ratione l. cotem ferro. §. fin. de publican. & vectig.* Idem de gabell. q. 140. num. 1. & 2. vbi num. 7. refert d. l. cotem ferro. §. fin. 24

Ceuallos commun. contra commun. p. 3. quæst. 756. num. 64. ibi, *cuius decisio procedit ex ratione l. cotem ferro. §. fin. ff. de publican. & vectig.* 25

Bobadil. in sua politica p. 2. lib. 3. cap. 4. num. 21. ibi, *Porque assi como al arrendador que en el arrendamiento passado gano en ellas, le pueden compeler a que las arriende en el año seguiente, quando se espera que tendran quebra, segun la doctrina del Iureconsulto Paulo, por el consegmente parece que tambien pueda pedir el arrendador que se le den por el tanto quando espera ganar*; & ad marginem refert doctrinam Pauli in d. l. cotem ferro §. fin. & Doctores in d. l. congruit, & in d. l. fin. 16

Curia Philippica p. 2. lib. 1. c. 15. del arrendamiento Real num. 42. ibi, *No auiendo ponedor en las rentas Reales, el arrendador dellas del año precediente puede ser compelido a arrendarlas el año seguiente por el mismo precio, conforme a vn texto*, & refert d. l. cotem ferro § maximos; & paulo pòst in num. 43. sic ait. *Y por la misma razon el arrendador del primer arrendamiento fenecido, puedo tomar por el tanto al segundo arrendador del arrendamiento seguiente, la renta Real, que se le arrendò, y se le ha de dar segundos Textos*, &c. & allegat d. l. congruit, & d. l. fin. C. de location. præd. ciuil. lib. 11. 27

Ex quibus satis colligitur d. l. cotem ferro. §. fin. loqui de conductoribus temporalibus; nam cùm loquatur in conductione vectigalium, bene infertur de temporali loqui, cum conductiones huiusmodi vltra triennium fieri non possint, ex l. penes 4. C. de vectigal. & ex l. Hisp. 7. tit. 7. part. 5. ibi, *Otrosy dirimos que estos portasgos y los otros derechos, y las rentas del Rey deuen ser publicamente arrendadas, metiendolas en almoneda, e qual mas diere por ellas esse las deue auer. Pero qualquier que las arrendare no las deue tener mas de tres años*, &c. vbi Greg. Lop in glos. verb. tres años, notat Azeued. in l. 1. tit. 11. de los arrendamientos de las rentas Reales lib. 9. Recop. n. 8. & in l. 2. num. 7. ibi, *Et nota quòd secundùm d. l. 7. tit. 7. part. 5. solum per tres annos redditus Regij locandi sunt; & idem esse de iure communi inquit* Bertachin. de gabell. 2. p. n. 16. & Chassan. in consuet. Burg. tit. de gabellis n. 30. & hodie id disponitur, & quando fieri debeat per cap. 6. nouarum punctuationum, &c. Et quidquid sit in præsenti casu nec de perpetua, nec de temporali conductione cogitur, sed de cessione, & venditione bonorum fiscalium; quæ iam D. Ioanni de Azeuedo iuxta adiectionem per eum factam ei adiudicata erat, contradicente Gaspare, qui eo tempore adiicere noluit, sed postquam ad fauorem Ioannis perfecta iam erat venditio, & sic extra terminum concessum & datum retrahere volentibus, qui iuxta suprà resoluta in his adiectionibus, & prælationibus attendi debet, maximè cùm leges Regiæ disponentes circa hoc ius retractus. y del tanteo, etiam de iure Canonico sunt obseruandæ, vt notant Gutier. pract. lib. 2. quæst. 156. num. fin. Azeued l. 7. num. 24. in fine tit. 11. lib. 5. Recop. 28 29

Quare, &c.

Toleta

Toletana Syndici Ordinis S. Francisci.

Bona Syndici Ordinis sancti Francisci nullibi sunt tacitè hypothecata pro solutione pecuniarum, quas eleemosynarum titulo collegit, & recepit à fidelibus ad sublevandas necessitates Fratrum pro tempore occurrentes: & an & quando harum pecuniarum summæ priuilegiis depositi, & prælationis respectu aliorum creditorum gaudere possint?

VOTVM LXXXII.

1 *Facti narratio.*
2 *Dominium, ius, & proprietas eleemosynarum, quæ titulo eleemosynæ colliguntur à Syndicis Ordinis S. Francisci spectat ad Romanam Ecclesiam.*
3 *Depositariorum ratio primo loco habetur quoties numularij loco cedunt.*
4 *Principes prælationem habent in bonis sui Thesaurarij, & exactorum publicorum vectigalium.*
5 *Res extantes dicuntur si conuertantur in proprios vsus.*
6 *Ecclesia habet tacitam hypothecam in bonis Prælati propter malam administrationem.*
7 *Syndicus debet nominari à Generali, & deinde à Papa institui.*
8 *Titulus præcedens quando ex diuturno vsu præsumatur?*
9 *Syndicus conceditur facultas administrandi, vendendi, & alienandi.*
10 *Syndicus potest omnia, quibus viuunt Fratres, nomine Sedis Apost. commutare, tractare, & expendere.*
11 *Syndicis est permissum eleemosynas pecuniarias recipere.*
12 *Syndici in prouinciis Hispaniæ possunt vendere, administrare, & permutare bona Religiosorum, non verò recipere eleemosynas pecuniarias.*
13 *Ordo Fratrum Minorum S. Francisci de Obseruantia minimè possunt recipere oblationes, & eleemosynas pecuniarias vt in sequentem diem eas conseruet.*
14 *Fratres S. Francisci nullo modo denarios, vel pecuniam recipere possunt.*
15 *Facta contra legem pro infectis haberi debent.*
16 *Scriptura priuata de recepto subscripta à debitore aliis creditoribus non præiudicant, nisi alia via de numeratione constet.*
17 *Creditor posterior, de cuius debito legitimè constet præferendus anteriori, de cuius debito constat per scripturam priuatam recognitam, vel confessatam.*
18 *Religiosis fauendum sine præiudicio alicuius.*
19 *Ecclesiæ priuilegium ad iniquum compendium trahi non debet.*
20 *Æquitas in rebus Ecclesiæ non est seruanda, sed rigor, si vergit in damnum alterius.*
21 *Fauor Religionis, de quo in* l. sunt personæ, ff. de Relig. *intelligi debet in dubio, & quando cum pari iure creditores concurrunt.*
22 *Religiosi S. Francisci in recuperatione pecuniarum, quas penes Syndicum deposuerunt, non sunt præferendi cæteris creditoribus anterioribus, seu tacitas, aut expressas hypothecas habentibus.*
23 *Deponens quando omnibus creditoribus præferatur?*
24 *Pecuniam vel rem aliquam in sacco deponens, si res extat, præfertur cæteris creditoribus.*
25 *Deposita res si est perempta, seu pecunia consumpta, nec in bonis depositarij inueniatur, nulla prælatio exinde datur.*
26 l. quod priuilegium, ff. depositi, *intelligitur.*
27 *Deposito datur priuilegium propter frequentiam contractuum, & necessarium vsum.*
28 *Creditores priuilegiarij præferuntur depositariis, si non extat pecunia deposita.*
29 *Depositarius præfertur in personalibus actionibus, creditoribus non habentibus hypothecam, nec priuilegium.*
30 *Creditor habens hypothecam siue expressam, siue tacitam, præfertur omnibus creditoribus habentibus actiones personales etiam priuilegiatas.*
31 *Actio depositi est personalis.*
32 *Creditores depositi inter se prælationem non habent, quamuis quidam ex illis antiquiores sint aliis.*
33 *Creditores hypothecarij etiam posteriores præferendi sunt depositoriis vbi res non extat, & n. 44. & seq.*
34 *Depositum nullum aliud habet priuilegium quàm ius quoddam prælationis respectu creditorum personalium.*
35 *Bona Syndici Seraphicæ Religionis non censentur tacitè hypothecata pro pecuniis à Fratribus penes illum depositis.*
36 *Depositum irregulare quando dicitur?*
37 *Depositum irregulare non concurrit cum creditoribus hypothecariis nisi essent personales.*
38 *Deponens pecuniam numeratam non consequitur prælationis priuilegium.*
39 *Dominium transfertur in recipientem pecunias ex sola numeratione.*
40 *Deponens vbi aliquod interesse ex pecunia deposita consequitur, eo ipso censetur renuntiare prælationis priuilegio.*
41 *Depositarius quando dominium transtulit pecuniæ, etiamsi illa reperiatur in bonis decoctoris, nullam habet prælationem.*
42 *Deponens regulariter præfertur aliis creditoribus habentibus priuilegia personalia.*
43 l. Lucius 24. ff. depositi., *concordatur cum* l. die sponsaliorum §. qui pecuniam, ff. eod.
44 l. Certi condictio §. vlt. ff. depositi *declaratur.*
45 *Depositum magis quàm mutuum in dubio præsumendum est.*
46 *Mercatores nunquam habent otiosas suas pecunias.*
47 *Minister qui pecuniam fiscalem animo negotiandi ad suum commodum intercipit, quas pœnas incurrat?*
48 *Perceptores Regij & Thesaurarij, qui in proprios vsus pecunias conuertunt, quas pœnas incurrant.*
49 Ruini *doctrina refertur.*
50 *Decius* cons. 6. *declaratur.*
51 *Aleiat.* cons. 100. *in quibus terminis loquatur.*
52 *Dominium pecuniæ depositæ penes Thesaurarium ad illum transit.*
53 *Argumentum à tutore ad thesaurarium an valeat?*

54 *Eleemosynas Fratribus S.Francisci offerentes, possunt earum dominium sibi retinere, vel in Syndicum transferre.*

55 *Dominium rerum, quæ Fratribus S.Francisci offeruntur, quo casu in Romanum Pont. transferatur.*

56 *Mutuum, & non depositum quando factum videatur à deponentibus pecunias penes Syndicos ordinis S.Francisci?*

57 l.1.ff.de in rem verso, & l.1.§.non autem ff.de exercit.act.*declarantur.*

58 *Possessor bonæ fidei tenetur restituere fructus perceptos extantes, non extantes verò nullo modo, quamuis illos in eius vtilitatem consumpserit.*

59 *Creditor anterior posteriori præferendus etiam in bonis emptis ex eius pecunia.*

60 *Religio S.Francisci non habet prælationem in bonis Syndici ad pecunias etiam extantes, nisi probetur eas fuisse depositas in sacco signato, & vt eadem corpora redderentur.*

61 l. 1. § idem Pomponius il 1. ff. depositi, *declaratur.*

61 *Procurator si ex mandato exigat pecunias, & retineat penes se, datur actio mandati non depositi.*

63 *Actum semper aliquid censetur ex causa magis principali.*

64 *Contractus perfectus quando præcedit, & adiicitur conuentio, quæ potest cadere in nomen contractus, potius inducitur informatio primi, quàm nouus contractus.*

65 *Actor probare tenetur reum dolo desiisse possidere quando possidebat de tempore litis contestatæ.*

66 *Dolo desinens possidere habetur pro possessore ac si verè possideret.*

67 *Mutuum non reconciliatur si consumptio pecuniæ, vel commixtio fit mala fide.*

68 *Dolus vnius non potest in damnum alterius redundare.*

69 *Prælatus æquiparatur tutori, & Ecclesia minori.*

70 *Prælatus æquiparatur marito & Ecclesia vxori.*

71 *Ecclesia res Prælati tacitè obligatas habet pro mala administratione, prout mulier obligata tenet mariti bona.*

72 *Administratores Ecclesiæ, qui eius non sunt Prælati, aut Rectores, tutori, & marito non æquiparantur.*

73 *Ecclesia æquiparatur ciuitati, & non fisco.*

74 *Hypotheca non datur nisi in casibus à iure expressis.*

1 FRanciscus Rodericus mercator Matritensis, & Syndicus monasterij sancti Francisci eiusdem oppidi foro cessit, & decoctus remansit eo tempore, quo multas pecuniarum summas ab eodem monasterio in depositum receperat, vt eas legaliter & fideliter dispensaret in necessitates Fratrum pro tempore occurrentes. Insurrexerunt post decoctionem huiusmodi multi alij creditores anteriores expressam vel tacitam hypothecam habentes. Inter quos & monasterium prædictum. Fuit mota lis super prælationis iure in suis debitis exigendis de bonis à Francisco Roderico relictis, & plura hinc inde pro vtraque parte, & ad fauorem cuiusque prælationis fuerunt deducta.

2 Pro parte monasterij & Fratrum prædictorum allegabantur Apostolicæ nonnullæ Constitutiones, quæ formam nominandi Syndicum præstant, & quomodo debeant recipere, & consummare pecunias, quæ ex fidelium eleemosynis fuerunt collectæ ad Fratrum necessitates subleuandas, vt etiam continetur in statuto confirmato per Martinum V. vt refert Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 3. quæst. 39. art. 4. in princ.* ibi, *Statuimus, & ordinamus iuxta declarationem Nicolai III. & Clementis V. & Martini IV. & V. quod quilibet Conuentus, seu locus habeat suum procuratorem, æconomum, seu Syndicum, & auctorem, cui omnis eleemosyna pecuniaria & alia, quæ ad pecuniam reduci possunt, integraliter dignetur easdem dispensare, debeat legaliter, & fideliter pro reparatione conuentuũ & locorum, ac alias quoque necessitates Fratrum pro tempore occurrentes*, &c. Quarum quidem pecuniarum dominium, ius, & proprietas spectat ad Ecclesiam Romanam, illarum verò collectio, & depositum pertinet ad eundem Syndicum, ex declaratione Martini V. & Pauli IV. vt in Bulla, quam refert Fr. Emman. *d. q. 39 art. 4. vers. Circa quam,* ibi, *Et prædictas eleemosynas nomine Romanæ Ecclesiæ (ad quam rerum omnium mobilium & immobilium, quibus Fratres vti possunt ius, proprietas, & dominium nullo medio spectat) recipiant, & recipere possint,* vel nomine fidelis eam offerentis, vt ipse notat *d. art. 4. in vers. sed restat.* ibi *Pecunia enim prædicta nomine dantis apponitur, qui prædictis necessitatibus prouidet secũdùm declarationem Nicolai III.* &c. & ibi, *Cùm prædictus Syndicus nomine dantis prædictam pecuniam teneat, & recipiat, & consumat,* &c.

Vnde videtur deduci hos Syndicos pecunias huiusmodi ex eleemosynis collectas, tenere & recipere in depositum, ac proinde deponẽtes Fratres omnibus creditoribus præferendos per *l. si hominem. §. quoties ff. depositi,* ibi, *Quoties nũmularij foro cedunt, solet primo loco ratio haberi depositariorum, hoc est, eorum, qui depositas pecunias habuerint, non quas fœnore apud nũmularios, vel cum nummulariis, vel per ipsos exercebant,* &c. 3

Secundò ex citatis constitutionibus colligitur dominium pecuniarum ad Romanam Ecclesiam spectare, cuius nomine Syndicus recipit, & ita summus Pontifex præferendus omnibus aliis creditoribus in recuperandis pecuniis huiusmodi, vt videmus in Principum thesaurariis, & exactoribus publicorum vectigalium, ex *l. 1. & 2. C. de his, qui ex publicis ration. lib. 10. l. 1. & 3. C. de his, qui ex publ. collat. eod. lib.* cum traditis à Ponte *decis. 7.* Surdo *cons. 391* post Ruin *cons. 145 vol. 5.* 4

Tertiò ex eo, quia pecuniæ, quæ per Fratres consignatæ fuerunt dicto Francisco Roderico, debent reputari tanquam extantes, cùm certum sit illis vsum fuisse ad emendas res quæ domo sua vt venderentur publicè expositas, habebat; dicuntur autem res extantes si conuertantur in proprios vsus, quia expendens locupletatus est. *l. 1. ff. de in rem verso, l. 1. §. non autem. ff. de exercit. act.* cum aliis per Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 27.* Et maximè constando prout constat eundem Franciscum Rodericum dictas pecunias dolosè, & mala fide consumpsisse, quo casu habentur ac si fuissent consumptæ; ex traditis à Ias. *in l. rogasti. §. fin. n. 4. ff. si certum pet.* & à Surd. *cons. 4. ex n. 43.* 5

Quartò & vltimò, quia Ecclesia habet tacitam hypothecam in bonis Prælati propter malam administrationem, ex glos. communiter recepta *in c. similiter 16. q. 1. & in c. ex litteris,* vbi Abb. *n. 11. de pignor.* Neguzât. *de pignor. 5. memb. 2. p. n. 120.* Palat. Rub. *in rub. de donat. §. 66. n. 21.* Molin. *de Instit. tract. 2. disp. 536. n. 6.* Nouar. *de priuileg. miserabil. priuil. 107.* Gaito *de credito c. 4. q. 11. ex n. 2029.* Et hoc idem tantæ hypothecæ ius in quolibet alio administratore agnoscant Escobar *de ratiocin. c. 39. n. 13.* & Amat Roderic. *de creditorum concursu p. 1. art. 5. ex n. 9.* 6

Verùm his non obstantibus certius & verius mihi videtur nullam tacitam hypothecam, aut quodcunque aliud prælationis priuilegiũ Religioni S. Francisci concedi contra bona Francisci Roderici asserti Syndici, ad hoc vt aliis creditoribus sit præferenda.

Et

7 Et in primis nullus dicet Franciscum Rodericum fuisse verè Syndicum, quia eum in talem non nominauit Generalis Ordinis, nec deinde successit institutio Pontificis, vt requirebatur, vt ex citatis Bullis colligunt Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 39. art. 1.* Alphons. de Casarubios *in compendio priuilegiorum in verb. Procuratores Fratrum, seu Syndici, num. 3. pag.* 491. Luengo *super regulam Fratrum Minorum c. 4. controu. 14. sect. 1. num. 2. fol.* 295. vbi *num. 3.* tradit quòd quidquid aliter fit, faciunt Fratres per interpositam personam, &
8 contra regulam. Et nihil releuat quòd dictus Franciscus per plures annos syndici officio vsus fuerit, ex qua temporis diuturnitate præsumitur titulus administrationis sufficiens, ad tradita per Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 39. vers. aduertendum etiam*; quia eius opinio in hac parte contrariatur iuris communis dispositioni; nam Doctores, qui asserunt ex diuturno vsu præsumi titulum præcedentem, fundantur *in l. cùm de in rem verso. ff. de vsur.* ex qua probatur præcedentem titulum præsumi quando cum diuturno vsu concurrit factum personæ, contra quam præscribitur, vt validissimè defendit And. Fachinæ. *lib. 8. controu. cap.* 30. communiter receptus ab omnibus, quos in vnum congessit Castill. *de tert. cap. 3. num. 27. cum seqq.* & facit quòd tutor non probatur ex eo quòd quis pro tali haberetur ex *l. 1. in princ. ff. de eo qui pro tut.* gloss. *in l. 2. §. si mater, ff. ad Tertul.* Grauet. *cons. 339. num. 7. vol. 3.*

9 Et quatenus dictus Franciscus legitimè in syndicum crearetur, adhuc ille non poterat pecunias recipere, cùm id sit contra regulam, nam Syndicis iuxta Bullam Martini IV. solùm conceditur facultas administrandi, vendendi, & alienandi, vt constat ex illius verbis, ibi, *Et decreuit quòd tales personæ sint verè & legitimè administratores, œconomi, Syndici, & actores, qui res prædictas, & rerum prædictarum pretium nomine Romanæ Ecclesiæ recipiant, & per eosdem in Fratrum prædictorum vtilitatibus, prout eis licet ex regula, vel declaratione regulæ conuertant*, &c. refert Bart. *in tract. Minoritar. lib. 2. dist. 8 cap. 2.* Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 39.*
10 *art. 1.* vbi *art. 3.* dicit quòd ipse Syndicus nomine Sedis Apost. potest omnia, quibus vtuntur Fratres, commutare, alienare, tractare, expendere & permutare; refert etiam eadem verba Alphons. de Casarubios *in compendio priuileg. Fratrum Minor. in verb. Procuratores Fratrum, seu Syndici num. 3. 7. & 8.* vbi adducit confirmationem Martini V. comprobant Miranda *en la exposicion de la regla c. 77. fol. 450. & cap. 78. fol. 456.* Hier. Rodriq. *in compendio quæst. Regul. resol. 119. n. 3.* Fr. Francisc. Luengo *super reg. Fratrum Minorum, cap. 4. controu. 14. sect. 1. num. 3. pag.* 294. Et quamuis per constitutiones, quæ vulgò dicuntur Martinianæ, quarum supra memini, Syndicis fuerit permissum eleemosynas pecuniarias recipere, Sorb. *in compendio, verbo Procuratores*, Carol. Marant. *resp. 41. n. 81. p. 1.* id tamen fuit concessum cum ea qualitate quod possent monasteria, si velint pro maiori regulæ perfectione, huiusmodi facultate non vti, & in vim huius permissionis prouinciæ
11 Hispaniæ illas Martinianas constitutiones non receperunt; & ita eorum Syndici possunt tantum administrare, vendere, & permutare bona, quorum vsus permittitur Religiosis, non autem recipere eleemosynas pecuniarias, vt per citatam Bullam Martini V. resoluunt Alphons. de Casarrub. *dicto verbo Procuratores, seu Syndici num. 8. pag. 491. in fine, & pag. 492. in princ.* & Sorb. *in addit. ad eundem pag. 494. vers. quoad quintum.*

13 Et quidem iure optimo, cum non minus certum sit Ordinem Fratrum Minorum sancti Francisci de Obseruantia iuxta illius sanctum institutum, minimè posse recipere eleemosynas, & oblationes pecuniarias tam per se, quàm per interpositam personam ad hoc vt in sequentem diem eas conseruet, vt est expressum *in cap. 4. Regul.* his verbis. *Præcipio firmiter Fratribus vniuersis vt nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant per se, vel per interpositam personam*, &c. refert Francisc. Luengo *vbi supra*, & Fr Ludou. de Rebolledo *p. 1. chronica S. Francisc. lib. 2 c. 4. fol.* 81. Quòd enim per dictas 14
Martinianas constitutiones concessum fuit Conuentibus apud quos receptæ sunt, illud solum est quod Syndici recipere possint pecuniarias eleemosynas de manu illas offerentium, remanente tamen earum dominio ad illorum dispositionem, & penes summum Pont. quando de illo non disposuerunt, cum hoc tamen vt nullò casu ipsi Religiosi illas recipere valeant, vt patet ex ipsa Bulla Martini V. quam refert Casarrub. *vbi supra*, & Francisc. Luengo *super reg. cap. 4. controu. 15. sect. 2. n. 12. pag.* 310. vbi dicit quoad quartum capitulum regulæ quod Fratres non recipiant pecuniam. *Statuimus & ordinamus iuxta declarationem Nicolai III. & Clementis V. & Martini IV. quod quilibet Conuentus, seu locus habeat suum Syndicum, cui omnis eleemosyna pecuniaria & alia, quæ ad pecuniam reduci possunt, integraliter assignentur, qui easdem dispensare debeant legaliter, & fideliter ad necessitates Fratrum pro tempore occurrentes, & quòd Fratres nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant*, &c. Et sic ex Bulla Gregorij XIII. quam refert Emman. Rodrig. *d. tom. 2. q. 126. art. 4. vers. ad primum*, possunt Syndici Conuentuum Missarum, ac diuinorum officiorum stipendia etiam in iudicio petere, Ricciul. *de iure personar. extra gremium Ecclesiæ exist. lib. 8. cap. 9. n. 27.* Carol. Marant. *resp. 41. num. 6. p. 1.*

Ex quo infero quod cum fuerit prohibitum per di- 15
ctam Martinianam Constitutionem ne pecuniæ huiusmodi ab ipsis Religiosis reciperentur etiam titulo eleemosynæ, consequens fit eas esse Syndicis tradendas de manu illas offerentium, iuxta regulæ, institutique dispositionem: aliter enim quicquid gestum fuerit; vti contra regulam pro non facto haberi debet, nec exinde priuilegium induci potest; ad not. per Abb. *in cap. in præsentia n. 63. de probat.* Bald. *in auth. ingressi n. 59. C. de sacros. Eccles.* Anchar. *in cap. 1. n. 30. de testam.* & cum aliis Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. c. 26. n. 49.* Et sic confessiones de recepto & instrumenta, quibus dictus Franciscus asseruit se recepisse à Fratribus certas pecuniarum summas, non possunt exequi, cum ex illis vti contra legis, & regulæ prohibitionem factis nulla ciuilis, aut naturalis nascatur obligatio, & stante constitutione, & regula actum annullante vtique omnia, quæ sequuntur ex illis nulla etiam; & inualida censeri debent, ex *l. non dubium §. pen. C. de legib.* ibi; *Sed etsi quid fuerit subsequutum ex eo, vel ob id quod interdicente lege factum est, illud quoque cassum ac inutile esse præcipimus*; &c. Alderan. Mascard. *de stat. interp. concl. 9. n. 34.* Farin. *fragment crimin. p. 2. lit. L. num. 176.*

Eo maximè, quia de debito non constat nisi per ali- 16
quas priuatas scripturas à Francisco Roderico debitore subscriptas & recognitas, quæ ab iis creditoribus præiudicium aliquod inferre non possunt, nisi alia via de numeratione constet, quia aliàs esset in potestate debitoris, quando vellet, veris creditoribus præiudicare, *glos. in c. 3. de fide instrum.* Socin. *cons. 67. num 2. lib. 4.* Bart. *in l. post contractum in fin. ff. de donat.* Rebuff. *de chirog. recog. n. 81.* Bursat *cons. 119. num. 21 lib. 2.* Surd. *cons. 547. n. 7.* Caputaq. *decis. 217. p. 1.* Coler. *de process. execut. p. 1. cap. 20 n. 96.* Flores de Mena *var. lib. 1. q. 6. §. 3. n. 34.* Rot. Genuen. *decis. 13. n. 21. & decis. 188.* 17
Gaito *de credito cap. 2. tit. 3. à n. 512. & tit. 8. n. 3207.* Noguerol *allegat. Iuris alleg. 36. num. 37.* quod procedit etiamsi de debito constet per chirographum recognitum cum hypotheca, quia semper illi præferendus

est posterior de cuius credito constat. Ita Greg. Lop. l. 27 tit. 13. part. 5. glos. 1. vers. & signanter nota, Ioan. Gutier. de iuram. p. 3. c. 15. n. 21. Carot. de remed. except. 123. à n. 144.

19 Et quamuis Religionis causa debet esse fauorabilis, id tamen verum est quando exinde non inducitur praeiudicium Iuris tertio acquisiti, quia Ecclesia nunquam patitur contra iustitiam aliquid fieri in damnum tertij, iuxta *in cap. 1. de alien. studi*, ibi, *Sed diuersum obseruatur in Ecclesia quàm in priuato : Ecclesia enim cultrix, & auctrix iustitiae non patitur contra iustitiam aliquid fieri in se, vel in alterum, priuatus verò semper obniat iustitia, cap. per tuas, & ibi, glos. in verbo fraudem, de donat.* Non enim ad iniquum compendium trahi debet priuilegium Ecclesiae, vel minoris, vt tradit Pinel. *in l. 2. C. de rescind. vend. p. 2. c. 4. n. 79. in fine per glos. in l. pen. §. fin. de rebus eorum*, & per *l. fin. C. de vsu-*

20 *cap. pro empt.* & tradunt Marc. Anton. Gennens. *in praeticab. eccles. q. 177. in fine*, quod aequitas in rebus Ecclesiae non est seruenda, sed rigor, si vergit in damnum, & interesse alterius, per *cap. 1. de dolo, & contum.* sequitur Nonar. *de priuil. miserab. person. priuil. 75. n. 13.* Fauor enim Religionis, de quo *in l. sunt persona 43. ff. de relig.* intelligi debet in dubio, & quando eum pari iure, & absque vlla praelatione creditores concurrunt, prout videmus in personalibus, inter quos tantum prae-

21 ualet fauor Religionis, & piae causae, vt ex D. Thom. Nau. Valent. Rodrig. Sayro, & Rebello, probat late Molfes. *post consuet. Neapol. consf 13. n. 10.* Honded. *cons. 29. num. 95.* quos sequitur Gaito *de credito cap. 4. q. 11. num. 1047.*

22 Vnde nil releuante Ecclesiae fauore, quippe qui in hac materia cum tanto praeiudicio, & damno locum habere non potest, & stando in mera iuris communis dispositione, resoluendum est Franciscum Rodericum vti Syndicum Seraphicae Religionis non fuisse, nec esse depositarium pecuniarum, quas Religiosi illi tradiderunt, & ipse de manibus eorum recepit, ac proinde illos in pecuniarum huiusmodi recuperatione praeferendos non esse caeteris creditoribus anterioribus, tacitas, seu expressas hypothecas habentibus, vt ex sequentibus apparet.

23 Nam certa est Iuris conclusio in hac materia quòd tunc deponens indistinctè omnibus creditoribus praefertur, si depositum fiat earum rerum, quae in pondere, numero, & mensura consistunt, & dominium in depositarium non sit translatum, & res, seu pecuniae extent, vt probat text. *in l. si ventri § in bonis, ff. de priuil. credit.* ibi, *si tamen nummi extant, vindicare tot posse puto à depositarijs, & futurum tum qui vindicat ante priuilegia*, &c. vbi *glos. verbo à depositariis*, dicit, id est, à deponentibus. Notant DD. *per text.* ibi *in l. si is qui C. deposit.* in illis verbis ibi, *nisi nummi extent*, &c. *l. 11. in fine tit. 14. part. 5.* ibi, *Pero si entre los bienes de tal dendor como esse fuere fallado alguna cosa agena que le vbiesse dado alguno en guarda, en saluo dezimos que finque à su señor, y que los debdores no ge lo puedan embargar*, notat Greg. *in glos. verbo à su señor*, vbi ponderat *d. l. procuratoris §. plane, vers. quod si dedi ff. de tribut. & l. cum fundum §. ferunm tunm, ff. si certum pet.* cum aliis citatis à Matienf. *l. 7. glos. 5. num. 1.*

24 *tit. 15. lib. 5. Recop.* ibi, *Quoties causa praelationis creditorum agitur, in primis praefertur qui rem aliquam, vel pecuniam in sacco deposuit, si res extat, eam siquidem poterit vindicare tanquam dominus, qui eam deposuit, hic enim praefertur omnibus hypothecariis, & priuilegiariis, vt in l. si ventri §. in bonis, ff. de priuil. cre-*

25 *dit.* &c. Rodriguez *de concursu creditorum art. 6. de priuileg. depositi, num. 46.* ibi, *Si verò res deposita sit perempta, seu pecunia consumpta, nec in bonis depositarij inueniatur, ac propterea actione depositi ad aestimationem agatur, tunc depositor quatenus est tempore prior, alius priuilegiarius creditoribus praefertur, etiam si habeant expressas hypothecas tempore posteriores : si autem habeant creditores alias hypothecas tempore priores, praeferentiam habent in bonis depositarij, quod secus esset si solum chirographarij creditores fuissent; nam tunc depositoribus inter personales actiones maius exigendi ius competit, quo modo intelligi debet text. in d. §. in bonis, in princ. quando scilicet apud depositarios nummi, vel alia res deposita non extabant*, &c.

Cui resolutioni non opponitur text. *in l. quod priuilegium ff. depositi*, dum videtur decidere priuilegium competens deponenti, intelligendum esse non solum si pecunia extet, sed etiam vt praeferatur in omnibus fraudatoris facultatibus, quia procedit, vt notat Greg. *in d. l. 9. verb. primeramente tit. 3. part 5.* in depositis, quae fiunt coram nummulariis, seu argentariis publicis praepositis à Rege propter ipsorum necessarium vsum, & frequentiam contractuum; vt videre est in depositario generali, & patet ex verbis Gregorij Lopez *citato loco*, ibi, *Istud priuilegium datur deposito propter frequentiam contractuum & necessarium vsum, vt ff. depositi l. si hominem ff. quoties, cum l. seq. quae est d. l. priuilegium, ipsamet lex priuilegium hoc expressè decuis*, ibi, *Idque propter necessarium vsum argentariorum ex vtilitate publica receptum est*, &c. Et ita cum constat penes dictum Franciscum Religiosorum pecunias non extare, sed ab ipso consumptas fuisse, nullam in hoc capite praelationem ipsi praetendere possunt, vt patet. 26

27

Praecipuè quando adest hypotheca in certis, & determinatis bonis, vel si adsint creditores priuilegiarij, vt in praesenti casu, quia tunc praeferuntur depositariis, si non extat pecunia deposita; in quibus terminis etiam potest intelligi *d. l. quod priuilegium* 8. ne videatur contrariari dispositioni alterius *l. ventri § in bonis*, insinuat *d. l. 9. tit. 3. part. 5.* ibi, *Fueras ende si antequé aquellas cosas hubiesse recebido en guarda hubiesse fecho algun debdo porque hubiesse obligado señaladamente todos sus bienes o parte dellos, ca estonces antes pagaria el debdo que hubiesse que aquello que assi hubiesse recebido en guarda*, &c. cuius decisionem intelligit Greg. Lop. ibi *in glos. verb. contar*, quando non extat pecunia deposita. 28

Et resoluit Strach. *de decoctor. p. vlt. num. 3.* ibi, *sed si vsuras deponens non accipiebat, & alij creditores erant, qui hypothecas habebant, & hi ratione iuris realis praeferendi sunt, l. Procuratoris §. si plures, vers. planè ff. de tribut. l. pro debito, C. de bonis auctor. iud. possid. Si verò alij creditores non habeant hypothecam, nec priuilegium in personalibus actionibus, depositarius praefertur. l. si hominem §. quoties, in princ. citata. At vbi priuilegium in personalibus actionibus habebant, & siquidem impensae funeris, & hac causa, cum bona soluendo non sunt, praecedit l. pen. ff. de relig. & sumpt. fun. Idem in alijs tasibus notatu ab Accurs. in d. §. qui hominem, vers. depositariorum, vt illi creditores priuilegiarij praeferantur, & ita intelligendus est §. in bonis, dum dicit depositarios post priuilegia admitti, & extra illos casus deponentes admittuntur, sic etiam est intelligendus d. §. quoties*, &c. 29

Certum est enim quòd creditor habens hypothecam, siue expressam, siue tacitam, praefertur omnibus creditoribus habentibus actiones personales etiam priuilegiatas, *l. eos, C. qui potiores, l. 1. C. si propt. publ. pensit. l. procuratores, §. si plures, ff. de tribut. l. pro debito, C. de bonis auctor. iud. possid.* Molin. *de instit. tract. 2. disp. 516. vers. quod attinet*, Carot. *de deposito part. 2. quaest. 47. num. 11.* Felician. *de censib. lib. 3. cap. 5. num. 70.* Flores de Mena *var. lib. 1. quaest. 6. art. 3. num. 38.* Amat. Roderic. *d. art. 4. num. 3.* & non minus certum quòd actio depositi est personalis, prout sunt omnes 30

31

omnes actiones, quæ ex contractu nascuntur, quando nulla adest hypotheca, ex §. *omnium, iuncto § item Seruiana, Instit. de action.* Et comprobatur ex eo quòd creditores depositi inter se prælationem non habent, quamuis quidam ex illis antiquiores sint aliis, vt est expressum *in d.l. si hominem §. quoties ff. depositi*, & docent plures, quos citat Castill. *quotid. controu. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 78. nam si inter eos daretur ius aliquod hypothecæ, certò præferendi essent iuxta depositorum prioritatem, ex regula, *Qui prior est tempore, potior est iure.*

33 Vnde cùm actio depositi sit personalis, vbi res non extat, creditores hypothecarij omni iure præferendi sunt, quamuis tempore posteriores, vt considerat Peguera *decis.* 38 *num.* 12. Est enim communis omnium
34 ferè Doctorum sententia quòd depositum nullum aliud habet priuilegium, quam ius quoddam prælationis respectu creditorum personalium, vt magistraliter docuit Paul. de Castro *in d. l. si hominem §. quoties numer* 2. quàm sequuntur Strach. *de decoctorib. p. vlt. numer* 3. *p.* 441. Moz. *de contract. de deposito cap. de natural. depositi numer.* 21. Meyrer. *lib.* 2 *de priuileg. credit. tit.* 8. *à numer.* 1. Petr. Gregor. *syntag. iuris lib.* 13. *cap.* 3. *numer.* 19. Matiens. *l.* 7. *glos.* 5. *numer.* 13. *tit.* 16. *lib.* 5. *Recop.* Parlad. *in sesquicent. differ.* 58. §. 2. *num* 6. D. Barbos. *in l. si cum dotem §. fin. à numer.* 36. *ff. soluto matr.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 10. *tit.* 10. *numer.* 38 Caroc. *de deposito part.* 2. *quæst.* 47. *numer.* 70. Amat. Roderic. *de priuileg. cred. artic.* 6. *numer.* 44 Pichard. *in §. quædam actiones* 20. *numer.* 41. *cum seqq. Institut. de actionib.* qui omnes vno ore tenent creditores hypothecarios etiam posteriores præferendos esse depositariis, exceptis Herman. Mayrer *d. lib.* 2. *tit.* 8. *numer.* 6. & Amat. Roder *d. p.* 1. *art.* 6. *n.* 46. *ad med.* qui contrarium in hoc articulo minus bene tenuerunt.

35 Et in puncto quòd bona Syndicis Seraphicæ Religionis non censentur tacitè obligata & hypothecata, & quòd alij creditores hypothecarij debent præferri Religioni & eius Fratribus in debitis suis exigendis, resoluit Alex. *cons.* 104. *n.* 2. *vers. quantum vero ad tertiũ, & n.* 3. *in fine vol.* 6. quem solum auctorem potui inuenire in nostris terminis & casu loquentem.

36 Et licèt essemus in terminis veri depositi (quod non est ita, ex infrà dicendis) nullus negare poterit, hoc depositum esse irregulare, quod tale dicitur quando datur pecunia vel quid aliud, in pondere, numero, & mensura consistens post habitam numerationem, vt non idem, sed tantumdem reddatur, iuxta text. *in l. Lucius l. die sponsaliorum §.* 1. *l. Publia Menia §.* 1. *ff. depositi* cum traditis ab Amat. Roder. *de concursu credit. p.* 1. *art.* 6. *à n.* 39. Castill. *controu. lib.* 3. *c* 16. *ex n.* 31. Ioan. Bapt. Larea *Granat. decis.* 14. *n* 3. *&* 4. *& ex n.* 22. Nihilominus tamen huiusmodi irregulare depositum non
37 concurrit cum creditoribus hypothecariis, nisi essent personales; illi enim qui habent hypothecas, semper præferuntur, *l. eos C. qui pot. d. l. si ventri § in bonis l.* 9. *tit.* 3. *part.* 5. Molin. *de Iustit. tract.* 2. *disp.* 526. *num.* 6. *& disp.* 536. *n.* 25. Castill. *d. lib.* 3 *cap.* 16. *n.* 65. & latiùs *n.* 70. In tantum quòd de iure Regni ex *d. l.* 9. deponens pecuniam numeratam penes aliquem, non ob id con-
38 sequitur prælationis priuilegium, quamuis illa existat, quia ex sola numeratione dominium fuit translatum in recipientem, & ita illam *l.* 9. intelligit Greg. Lop. *ibi in glos.* 1. vbi requirit in deponente ad hoc vt in re deposita extante prælationem obtineat, quod sit talis, ex qua non possit dominium transferri in depositarium, Paul. de Castro *in d. l. si hominem §. quoties num.* 2. *ff. de priuileg. cred.* Fontanel. *de pactis nupt. claus.* 5. *glos.* 8. *p.* 7. *num.* 12. Castill. *d. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 72. Larea *decis.* 14. *num.* 25.

40 Nec forma obligationis chirographariæ à Francisco Roderico factæ potest inducere talem formam contractui, vt exinde nascatur ius ad prælationem obtinendam ex vi depositi irregularis contra creditores priuilegium personale obtinentes: quia principalis huius priuilegij ratio in eo consistit quòd fiat depositum absque vllo deponentis interesse, seu imaginaria vtilitate, nam depositum datum gratia rei custodiendæ, vt in *l.* 1. *& l. cum seruus* 11. *ff. depositi*, est gratuitum, Abb. *cons.* 62. *in fine vol.* 1. Crauet. *cons.* 145. *n.* 6. *&* 17. Roland. *cons.* 72. *n.* 2. *vol.* 1. Surd. *cons.* 307. *n.* 7. vbi enim deponens aliquod interesse ex pecunia deposita consequitur (vt in nostro casu) eo ipso censetur renuntiare dicto priuilegio, ex text. *in d. l. si hominem § quoties ff. depositi, d. l. si ventri §. in bonis.* Vnde aduertit Angel. *ibi numer.* 1. quòd sit cautus Aduocatus vt faciat inspici libros campsoris, seu depositarij, vel argentarij, vt ex illis apparere possit an ob aliquod interesse, vel ob quam causam pecunia deposita fuisset: Ita docent Paul. de Castro *in d. l. si hominem §. quoties numer.* 2. *ff. depositi*, ibi, *si nullam vtilitatem sentiebant, debet primò eis satisfieri, & residuum distribui inter alios. Si autem recipiebant commodum, licet adhuc diceretur depositum, tamen excedit naturam depositi, & accedit ad naturam mutui, nec debent esse melioris conditionis quàm alij, sed venire per solidum, & libram sicut alij, & prædicta quando translatum fuit dominium in depositarium, quia non fuit deposita pecunia signata in sacculo*, &c.

41 Stracha *de decoctorib. p. vlt. tit. qui potiores in bonis decoctorum habeantur, numer.* 3. ibi, *Si verò dominium depositarius transtulit, etiamsi pecunia experiatur in bonis decoctoris, idem de ea, quod de aliis bonis est iudicandum, quoniam in creditum abiit, paragraph. si plures, in vers. sed si dedi, & hoc casu cum decoctione personali tantum tractandum sit, siquidem deponens recipiebat commodum vt putà vsuras, eius causa potior, meliorve aliis creditoribus non est, nec is separandus est à cæteris aliis creditoribus, & merito, aliud enim est credere, aliud deponere. d. §. quoties, & §. in bonis*, &c.

42 Castill. *controu. lib.* 3 *cap.* 16. *numer.* 64. ibi, *deponens ergo in summa si recipiat vsuras vel fœnus, aut aliud interesse, separandus non est à cæteris creditoribus, nec aliis præfertur. Cæterùm si vsuras non recipiebat, nec commodum aliud, tunc regulariter præfertur aliis creditoribus habentibus priuilegia personalia; quod ita concludunt præfata iura, & cum aliis* Barb. *in d. l. si cum dotem* 23 *§. fin. numer.* 33. *ff. solut. matr.* Vincent. Carot. *de deposito p.* 2. *q.* 47. *numer.* 5. *& num.* 13. &c.

43 Item excluditur prætensum depositum, quia, vt constat ex carta de recepto à Syndico subscripta, per illam obligatur restituere Religionis non eandem pecuniam, sed tantundem in moneta, quolibet tempore vsuali, ex qua forma obligandi colligitur hoc non esse depositum, nec posse depositi priuilegiis & prælationis iure gaudere, ex *l. Lucius* 24. *ff. depositi*, vbi cùm responderet Papinianus in terminis illius text. depositi actionem locum non habere, id tamen postea declarat his verbis: *Quod ita verum est, si id actum est vt corpora nummorum eadem redderentur, nam si vt tantundem solueretur, conuenit, egreditur ea res depositi nouissimos terminos*, &c. Cui decisioni licèt videatur opponi idem Papinianus in *l. die sponsaliorum §. qui pecuniam. ff. eod.* ibi, *Eum qui pecuniam apud se non obsignatam, vt tantumdem redderet depositam, vel ad vsus proprios conuertit, post moram in vsuras iudicio quoque depositi condemnandum esse*, &c. nihilominus tamen lex ista non procedit quando expressè conuentum fuit vt tantundem solueretur,

ea connentione siue permissione, vt depositarius si vel-
let, posset vti pecunia deposita, ad glos. verb. condem-
nandus in d. l. Lucius §. qui pecuniam, ibi, si verò ex-
pressè conuenisset, vt si velles, vtereris, demum cum v-
titur fit mutuum, & de mutuo agitur, l. quod si ab ini-
44 tio ff. si certum pet. &c. Probatur etiam ex l. certi condi-
ctio §. vlt. ff. eod. tit. si certum pet. vbi resoluit Iurecon-
sultus quòd licèt à principio pecunia deueniret in ali-
cuius potestatem titulo depositi, attamen si postea per-
misit deponens depositarium ea vti, tale depositum in
mutuum conuertitur, vt constat ibi, Deposui apud te
decem, postea permisi tibi vti, Nerua, & Proculus,
etiam antequam moueantur, condicere, quasi mutua, tibi
hæc posse aiunt, & est verum, vt & Marcello videtur,
animo enim cœpit possidere; ergo transit periculum ad
eum, qui mutuum rogauit, &c.

45 Comprobat Amat. Roderic. de concursu credit. d.
artic. 6. de priuileg. depositi num. 53. ibi, Vltimò colli-
gitur ex iis, quæ latè adduximus circa interpretatio-
nem l. Lucius, & l. die sponsaliorum, & l. Publia
Mæuia ff. depositi, quòd si deponatur res, quæ pondere,
numero, mensurave constat, veluti pecunia, aut alia si-
milis res, & talis pecunia dissoluta, aut dissipata sit, aut
res consumpta, & non appareat, si hoc à principio actum
est, vt non eadem, sed tantumdem redderetur, aut sal-
tem contrarium non appareat, locus erit priuilegio, de
quo in d. §. in bonis, & in d. §. quoties, quia id inspici-
tur quod principaliter agitur, ex l. si quis 4. ff si certum
pet. cùm in dubio magis depositum, quàm mutuum præ-
sumendum sit, vt ibidem resoluimus; quasi diuersi Iuris
esse censeatur, cùm pacto simili à contrahentibus depo-
neretur ex interuallo, veluti quod tantumdem reddere-
tur, aut ea pecunia vteretur accipiens, quo casu trans-
fundi depositum in mutuum intelligitur ex dispositio-
ne l. certi condictio §. vlt. ff. si certum pet. tunc enim ad
huiusmodi contractus depositi genus non extendetur
priuilegium depositi, de quo in d. cap. quoties, & d. l. si
ventri §. in bonis, quod ita notabiliter docuit Accurs. in
d. l. die sponsaliorum §. qui pecuniam in glos. verb. con-
demnandus est, & in l. 3. verbo, obnoxium, vbi latè Sali-
46 cet. C. eod. tit. depositi. &c. Vnde cùm expressè Syndicus
se obligauerit pecuniam titulo depositi acceptam post-
ea restituere in moneta quolibet tempore vsuali, tacitè
videtur ei permitti, & facultas concedi ea vtendi, prout
vsus fuit cùm esset mercator, cuius pecuniæ nunquam
solent otiosæ remanere, vt ponderauit Rot. Genuens.
decis. 139. numer. 9. ibi, Adeò negotiis cambiorum, &
mercium incumbunt, vt vnusquisque pecunias suas
quantacumque vel quantulæcumque fuerint illæ, nec
momento quidem temporis patiantur otiosas remanere,
sed omnes indifferenter pro viribus, & facultatibus ne-
gotia, vel cambiorum, vel mercium præ manibus semper
habeant frequentissima, &c. Thesaur. decis. 160. n. 10.
ibi, Nam non præsumuntur huius generis homines tenere
pecuniam otiosam, &c.

47 Ex quibus patet responsio ad primum fundamen-
tum alterius partis & deueniendo ad secundum res-
pondetur Doctores, qui tenent dominium pecuniæ
nomine domini Thesaurario persolutæ, minimè transi-
re in ipsum Thesaurarium, loqui in casu d. l. 1. & 3. C.
de his, qui ex publ. collat. quando scilicet pecunia ad
custodiam tantùm datur: sed quando recipiens alienam
pecuniam est administrator, & facultatem habet de ea
disponendi, seu in se periculum recipit, tunc & eo casu
iidem Doctores fatentur ad eum dominium transferri,
& absque incursu alicuius pœnæ posse illam in pro-
prios vsus conuertere, vt testatur Ponte decis. 7. num.
19. ibi, Quod quando minister pecuniam fiscalem ani-
mo negotiandi ad suum commodum intercipit, tenetur
pœnis statutis in dictis titulis, de his qui ex publ. ra-
tion. & de his qui publ. collat. & infert ad perceptores
Regios (quorum onus est exigere publicam pecuniam, 48
& solùm ad vsus destinatos, vel ad Regiam Thesaura-
riam transmittere) qui si in proprios vsus illam conuer-
terint (concludit inquam) contra eos habere locum pœ-
nas prædictarum legum, & pœnam peculatus, nisi in se
receperint periculum pecuniæ, & sic expressè sit eorum
periculo tradita, &c.

In eisdem terminis loquitur Ruin. d. cons. 143. n. 2. 49
& 3. & defendit Thesaurarium quendam, qui in pro-
prios vsus domini pecunias conuerterat, vt videre est,
ibi, Ex alio etiam non potest Thesaurarius puniri, quia
etiam in themate declaratur quod pecuniæ ad eius exa-
ctionem pertinentes exiguntur per alios, hoc est, per suos
notarios ad hoc deputatos & electos ab Illustrissimo do-
mino Marchione, & qui in absentia necessaria Thesau-
rarij dictas pecunias possunt contrectare & expendere,
sicut ipse præsens potuisset, &c.

Optimè Surd. d. cons. 391. num 28. ibi, Decius au- 50
tem in d. cons. 6. loquitur in terminis penitus diuersis,
nempe in exactore, qui tenebatur solum soluere infra
certum terminum, non autem in eo, qui debet semper te-
nere pecuniam publicam vsui paratam, & promptam,
&c. & paulo inferiùs. Alciatus cons. 100. loquitur in 51
Thesaurario, longè diuerso à nostro, nempe, qui erat ar-
gentarius campsor, vel trapezita, & conatur probare
quòd non fuerit deputatus ad solam custodiam, &c.
Vnde cùm D. Franciscus Rodericus se obligauerit, re-
stituere illam pecuniam in suo valore, & in se transfu-
derit illius periculum, bene sequitur quòd eam fecit
suam, vt expressè probat idem Alciat. citatus à Sur-
do in d. cons. 100. quod in noua editione est cons.
12. num. 8. lib. 5. ibi Comprobatur hæc ex eo, quod
semper gestum est, quia casus fortuiti periculum semper
fuit apud ipsos Vincentios, nec ex furtis illis perpetra-
tis, voluit aliquid damni sentire fiscus: vnde appa-
ret quòd id agebatur vt dominium transiret in ipsos, l.
in nauem, vers. idem iuris. ff. locati, & quod notat Dec.
cons. 474. &c.

Cùm ergo dictus Franciscus fuerit, vt dictum est, 52
administrator, ac potuerit omnia, quibus vtuntur Fra-
tres, nomine Sedis Apost. tractare, & expendere, nil
mirum si illorum dominium in eum transierit, vt in tu-
tore, & cæteris administratoribus probat Bart. in d. l.
Titium, & Mæuium §. altero numer. 1. ff. de admin.
tut. Bald. in l. si patruus. C. commun. vtriusque iudic.
Dec. cons. 6. col. 2. Alcia. d. cons. 100. numer. 6.
aliàs cons. 12. num. 10. lib. 5. in noua imp. & ad propo-
situm Surd. d. cons. 391. num. 28 in fine. ibi Nec mouet
argumentum à tutore ad thesaurarium, quia respondeo 53
terminos esse longè diuersos, quia tutor generalem ha-
bet administrationem, vt toto tit ff. & Cod. de admini-
strat. tutor. & ideo potest, imò aliquando debet pecu-
niam conuertere in species, aliquando species in pecu-
niam: at thesaurarij administratio tota consistit in reci-
piendis, custodiendis, & soluendis pecuniis, nihil autem
ex se facere potest, &c.

Nec dici potest Syndicum recipere has pecunias ad 54
custodiam, & sic in eum dominium transire non posse;
cum illud sit penes Romanum Pontificem tantùm,
quia respondetur eleemosynas offerentes Religiosis
huiusmodi posse quando illas, aut alia bona hoc
titulo Sindico consignant, dominium earum rerum si-
bi retinere, aut in Syndicum transferre, vt ex Bulla Ni-
colai III. aduertit Fr. Franciscus Luengo super regula
Fratrum Minorum cap. 4. controuers. 15. sect. 3. num.
6. & 7. & solùm eo casu, quo offerens voluerit à se ab- 55
dicare rerum donatarum dominium, & nihil hac de
re per illum fuerit dispositum, in Roman. Pont. ea-
rum rerum dominium transit, & penes illum remanet,
vt docent Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 3. quæst. 39.
art 4. Portel. in dub. Regular. verb. Syndicus num 5.
Sanch.

Sanch.*in præcepta Decalogi tom.2.cap.*18.*n.*12. *&* 14.
& plures relati à Fr.Francisco Luengo *d.cap.*4.*contr.*5.
*sect.*1. *n.*8. *&* 9. *pag.*303.

56 Imò stante conuentione facta inter deponentes &
dictum Franciscum de restituendis pecuniis in moneta
quolibet tempore vsuali, videtur hic modus contrahen-
di non facere recipientem Syndicum, nec administrato-
rem, sed mutuatarium, qui sicut quilibet alius illas pe-
cunias de manu dantium mutuo tuo accepit, *ex l. sicut
§.non tantum ff.de administ. tut.*ibi, *seque mutua pecu-
nia poterit obligare sibi mutuam præscribendo*,&c *l.non
existimo si, ff. eodem tit.* ibi, *& multum refert palam
apertéque debitorem se vt extraneum, & quemlibet
fecerit pupillo*,&c.& in vno eodemque subiecto potest
duarum personarum ius concurrere, *l. si paterfamilias,
§.qui duos,vbi gloss.ff.de adopt. l.post mortem, ff.quando
ex facto tut.*cum vulgaribus,& hoc casu solum attendi-
tur effectus, & prospicitur quod magis conueniens est
actui,de quo agitur, quicquid eidem personæ alio titu-
lo & respectu videatur diuersum nomen & officium
conuenire, *l debitor sub pignore §. fin. ff. ad Trebell. c.
postulasti, de concess. preb.* latè Euerard. *in loco à Tan-
quam,seu correspectiuis n.*5.8.*&* 11. vbi plura adducit
exempla,& bene in proposito probat text. *in l.*3.*§. sed
& siquidem ff.iudic solui*,ibi,*siquidem tutor sit, non ta-
men quasi tutor negotia administret, vel dum ignorat,
vel ex alia causa, dicendum est non committi stipula-
tionem*, &c.

Ad tertium fundamentum respondetur per *d. l.*1.*ff.*
57 *de in rem verso*, & per *d. l.*1. *§ non autem ff. de exerci.
act.* minimè probari pecunias consumptas in vtilitatem
illius, qui consumpsit, tanquam extantes reputari, sed
illic ob illarum actionum naturam pater obligatus re-
manet quatenus in eius vtilitatem versum est, & exer-
citor,quatenus ad nauem armandam mutuatum sit. In
58 aliis verò quoad effectum,de quo agitur, nulla ratio ha-
betur de bonis consumptis in vtilitatem eius, qui con-
sumpsit,etiamsi locupletior factus fuerit.vt videre est in
bonæ fidei possessore,qui tenetur restituere fructus per-
ceptos extantes, iuxta *l.certum C. de rei vind. l.& ex
diuerso.ff. eod.tit.* *l.*39.*tit.*28. *part.*3. & tamen si non
extent,& illos consumpserit in eius vtilitatem, & ex eis
locupletior factus sit, ad restitutionem non tenetur,
gloss. magna *in vers. de consumptu in d. l.& ex diuer-
so*, Bald.*in l.*3. *C.de vsur.* Angel.& Imol. *in l sequitur,
§* 1.*ff.de vsucap.* idem Imol.*in c grauis*, & *ibi* Abb.*n.*6.
de restit.spol. Corn.*cons.*301. *vol.* 1. Socin. *cons.* 251.
*lib.*2.Ratio est,quia ius solum ad fructus extantes actio-
nem concedit, nulla habita ratione vtrum possidentes
fuerint, aut non fuerint cum illis locupletiores effecti,
quia hoc solum pertinet ad iudicia vniuersalia, vt latè
obseruant Ioan. Garc. *de expens.c.*23. *n.*40. *&* 41. qui
dicit in Hispania nunquam de hoc dubitatum, Pinel.*in
l.*2.*C.de rescind.vend p* 2.*c* 4.*n.*60.

59 Vlteriùs creditor anterior non desinit talis esse ob
id quòd debitor emerit & adquisiuerit alia bona de pe-
cuniis,quas acceperat à posteriori, quia etiam in his
bonis semper præferendus est prior,vt in fortioribus ter-
minis resoluunt Bart.*in l.interdum ff.qui potiores*, Ne-
gusant.*de pignor.* 2.*memb.*5.*p.n.*3.& citati à Cou.*lib.*1.
vari.c. 7.*n.*3.Villar.*resp.*10. *n.*14.Parlad.*rerum quotid.
lib.*1.*c.*8.Accedit quòd Religio non habet prælationem
60 ad pecunias etiam extantes, nisi probaretur eas fuisse
depositas cum sacco signato, & cum expresso pacto vt
eadem corpora redderentur; aliter enim etiam in pe-
cunia extante non datur priuilegium prælationis, &
vindicationis, iuxta doctrinam Pauli de Castro *in d. l.
si hominem §.quoties num.*2 Peguera *decis.*38.*num.*13.
& 14. Fontanel *de pactis nupt.claus.*5.*glos.*8. *part.* 7.
*num.*22. Et itidem requirebatur quòd illæ pecuniæ
actione depositi peterentur, quæ in hoc casu penitus

cessat, cùm principalis contractus mandati attenden-
dus sit, ex eo quòd Syndicus vti Pontificis mandata-
rius, & nomine Romanæ Ecclesiæ à qua facultatem
accepit, prædictas eleemosynarum pecunias recepit,ad
text. *in l.*1. *§ idem Pomponius* 13. *il primo ff. depositi*, 61
vbi probatur actione depositi rem petendam non esse,
quam quis accepit vt custodiret de alicuius mandato;
cuius autem verba sunt quæ sequuntur. *Idem Pomponius
quærit, si tibi mandauero, vt rem ab aliquo meo nomine
receptam custodires, idque feceris, mandati an depositi
tenearis, & magis probat mandati esse actionem, quia
hic est primus contractus*,&c.per quem text.vt resoluunt
Card.Mantic.*de tacitis & ambig.conuent. lib* 10.*tit.*1.
*n.*8. Capit Galeota *tom.*1. *controu.*56. *n.*4. *cum seqq.*
bene Stephan. Gratian. *discept forens.tom.*1 *cap.*174. 62
*n.*9. vbi dicit quòd si ex mandato procurator exigat
pecunias, & retineat penes se, datur actio mandati,
non depositi, cùm contractus mandati sit principalis,
& custodia veniat in accessorium; ratio est, quia sem- 63
per censetur aliquid actum ex causa magis principali.
glos.in l.non verò, & *ibi* Bald. *in fine ff. ex quibus caus.
maior.* Dec. *in cap.dilecti in* 3. *notab.de appell.* Aym.
Crauet.*cons.*108.*vers.tertiò in iudicanda causa n.*8.Et
facit doctrina Bart *in d.l.*1.*§.sed si non docentis*,per il-
lum text. quòd quando præcedit contractus perfectus, 64
& adiicitur conuentio, quæ potest cadere in nomen
contractus, potius inducitur informatio primi, quàm
nouus contractus.

Et ad confirmationem huius tertij fundamenti, 65
quatenus habet pecunias cum dolo & mala fide con-
sumptas,in odium consumentis haberi ac si consumptæ
non fuissent, respondetur Franciscum Rodericum pa-
lam & bona fide eas pecunias consumpsisse, & ad acto-
rem spectat probare reum dolo desiisse possidere quan-
do possidebat de tempore litis contestatæ, ex glos. *verb.
sine dolo, vers. vel dic,in cap.pen.de except.* vbi Abb.
*n.*8.& Felin. *n.*1.Mascard *de probat.concl.*1192.*à n.*5.
latè Borgal. *de dolo lib.*6 *reg.*17. *n.* 15. Vnde licet du- 66
bio prorsus careat regula illa, quòd qui dolo desiit pos-
sidere, habetur pro possessore, ac si verè possideret, *l.
qui dolo ff.de regul.iur.l.is qui dolo, l. qui restituere, l.
quòd si possessor.ff. de rei vend.* tenetúrque rei vendica-
tione ex *l. sin autem §. si homo ff. de rei vindicat.* & ad
hoc respicit quod dixit Ias. *in d.l.regasti §.fin.n.*4. quod 67
non reconciliatur mutuum,si consumptio pecuniæ, vel
commixtio fit mala fide, cuius doctrinam sequitur
Surd *cons.*4.*n.*43. Nihilominus Iasonis & Surdi doctri-
næ procedunt vbi inter pecuniæ dominum, vel ante-
riorem creditorem, & inter illum qui eam mala fide
consumpsit, lis tantùm vertitur, quia hoc casu licèt pe-
cunia non extet, nec possideat, qui eam consumpsit,
dolus pro possessore est, vt dicitur *in d. l. qui dolo*, in
pœnam illius, qui dolum commisit, *l.quod te*, vbi Do-
ctores, *ff. si certum pet.l.si ex legati causa*,vbi Scriben-
tes, *ff.de verb. oblig.* & tradit Bargal. *d.reg.*17.*num.*...
Verumtamen rei vendicatio nòn datur, perinde ac si
extaret quod petitur ab illo, qui dolosè alienauit, in
præiudicium alterius creditoris, qui bona obligata ha- 68
bebat, cùm dolus vnius non possit in damnum alterius
redundare, *l.& eleganter ff. de dolo, l.electio, in fine ff.
de noxalib.l.*3.*§.*1.*ff. de transact. cap. non debet aliquis,
de regul iuris in* 6. quam regulam exornant Ias. *in l. si
quis in suo §.logis autem n.*2. *cum seqq. C. de inoff. te-
stam.* Card.Tusch. *pract.concl.lit. D.concl.*582.Borgal.
*de dolo reg.*36.*per tot.*

Ad quartum fundamentum de tacita hypotheca, 69
quam habet Ecclesia super bonis Prælati ob malam
administrationem, respondetur id procedere ob æqui-
parationem Prælati ad tutorem, & Ecclesiæ ad mino-
rem, *cap.*1.*de restitut. in integ.* & ita eius bona ita
sunt obligata & hypothecata, prout sunt bona tutoris

respectu pupilli *l. pro officio C. de administ. tut.* tum
70 etiam, quia Prælatus æquiparatur marito, & Ecclesia
vxori, *cap. sicut vir, & cap. sicut alterius. 7. q. 1.* & ob
id habet Ecclesia res Prælati tacitè obligatas, prout
mulier obligata tenet mariti bona, ex *l. vnic. §. vt ple-
nius C. de rei vxor. act.* Quas quidem rationes asserunt
Doctores ad hanc tacitam hypothecam inducendam,
vt tradunt Neguſ. *de pignor. 4. memb. 7. p. n. 120.* Palat.
Rub *in rub. de donation. §. 66. n. 21.* Gaita *de credito.
cap. 4. quæst. 11. n. 2029. cum seqq.* Molfes. *consil. 13. n. 9.*
latè Nouar *de priuileg. miserab. priuil. 107. per tot.* Mo-
lin. *de Iustit. tract. 2. disp. 536. n. 6.*
71 Quod quidem tacitæ hypothecæ priuilegium in aliis
Ecclesiæ administratoribus locum habere non potest,
cùm hi tutori, & marito non æquiparentur, Bald. *in l.
fin. n. 15. C. de sacros. Eccles.* Trentacinq. *var. resol. tit. de
pignor. resol. 7. n. 4.* Greg. Lop. *l. 25. glos. 6. tit. 13. part. 5.
& l. 19. glos. 5. tit. 8. part. 5.* Gaita *d. cap. 4. quæst. 11. ex
n. 2040.* optimè Negusant. *de pignorib. 4. memb. 2. part.*
72 *num. 121.* ibi, *Sed non in aliis, quia Ecclesia æquipara-
tur ciuitati, & non fisco, & sicut ciuitas non habet ta-
citam hypothecam, ita nec Ecclesia nisi in casu præmis-
so,* &c. Quicquid illud extendant ad Prælatum, &
quemcunque alium administratorem, Escob. *de ratio-
cin. c. 39. n. 13.* & Amat. Roder. *de concursu credit. p. 1.
art. 5. ex num. 5.* Magna enim versatur differentiæ ra-
tio quoad effectum de quo agitur, inter Prælatos Ec-
clesiarum, & inter cæteros earum administratores, quia
Prælati vt Domini, & Ecclesiarum Rectores admini-
strant cum plena facultate per seipsos de earum bonis
disponendi, cùm alium non habeant qui eorum curam
teneant, & ideo quæcunque eorum bona pro mala ad-
ministratione sunt tacitè hypothecata: at verò alij ad-
ministratores, œconomi, & Syndici non administrant
vt Domini, sed vti illorum præpositi, & eorum volunta-
ti subordinati, vnde nil mirum si non habeant illam ta-
73 citam hypothecam sicut ipsi Prælati, quæ non datur
nisi in casibus à iure expressis, ex glos. *verb. à priuile-
gio in l. 2. ff. de priuil. cred.* Ripa *in l. 4. §. 1. n. 9. eod. tit.*
Viui. *decis. 451. num. 6.* Surd. *decis. 30. num. 9.* Card.
Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 11. tit. 12.* No-
guer. *alleg. 1. num. 5.* Huius autem secundi generis
sunt Syndici Ordinis Sancti Francisci, cùm illius gu-
bernium ab eorum cura non dependeat, nec distributio
pecuniarum, quæ apud illos deponuntur, eorum volun-
tati subest, sed ipsi tenentur ad dispositionem Reli-
gionis ea in proprios ipsius vsus expendere, vt constat
ex Bulla Martini IV. ibi, *Quando à prædictis mini-
stris, vel aliis Fratribus de assensu eorundem ministro-
rum fuerint requisiti,* &c.

Toletana nullitatis matrimonij.

Separatio thori ex sæuitia viri quando inducatur? Copula carnalis quomodo probetur? Dispensatio obtenta à Papa non facta mentione præcedentis copulæ incestuosæ, est subreptitia.

VOTVM LXXXIII.

1 *Facti series narratur, & n. 2.*
3 *Diuortium propter sæuitias datur, vbi tanta est quod nulla securitatis cautio sufficiat.*
4 *Iudicis arbitrio committitur an & quando sæuitia sufficiat ad diuortium.*
5 *Diuortio causam iustam quæ tribuant.*
6 *Metus solus futuræ sæuitiæ, & alicuius grauis mali sufficit ad diuortium.*
7 *Metus minor requiritur in muliere quàm in viro.*
8 *Fœmina si fuerit teneræ ætatis, magis timere præsumitur.*
9 *Copula carnalis quando dicatur probata?*
10 *Copula carnalis non potest directè & concludenter probari per testes de visu.*
11 *Copula carnalis est difficilis probationis.*
12 *Probatio præsumptiua, habetur pro vera in his quæ sunt difficilis probationis.*
13 *Dispensatio non facta mentione copulæ præcedentis incestuosæ, est subreptitia.*
14 Petrus Andreas Gammarus,
15 Franciscus Sarmiento,
16 Melchior Gallego,
17 Petrus Ochogauia,
18 Ioannes Gutierrez,
19 Petrus de Ledesma,
20 Ioannes Aloysius Riccius,
21 Thomas Zerola,
22 Thomas Sanchez,
23 Marcus Antonius Genuens.
24 Nicolaus Garcia,
25 Ferdinandes Rebello,
26 Paulus Comitolus,
27 Valerius Reginaldus,
28 Paulus Layman.
29 Martinus Bonacina,
30 Vincentius Filliucius,
31 Antonius Sanctarellus,
32 Robertus Cardinal. Bellarm.
33 Ego ipse,
34 Rota Romana,
Doctores, qui tenent dispensationem non valere nisi facta mentione de incestu.
35 *Rotæ Romanæ laudes & encomia.*
36 *Sacra Cong. Concil. declarauit dispensationem reddi nullam, si in ea de copula incestuosa præcedenti non fiat mentio.*
37 *Declarationes Sacræ Congr. quam vim habeant obligandi in vtroque foro.*
38 *Rota semper plurimum detulit decretis sacrarum Congreg.*
39 *Decreta S. Congr. vt hodie vim habeant obligandi, quæ requirantur.*
40 *Stylus Romanæ Curiæ obtinet vt hodie copula præcedens exprimatur in dispensationibus matrimonialibus.*
41 *Stylus Curiæ facit ius, & pro lege obseruatur.*
42 *Interpretatio Breuium sumenda est ex communi stylo, & vsu Curiæ.*
43 *Gratia redditur subreptitia si omittantur aliqua, quæ de stylo Curiæ exprimi debent.*
44 *Dispensatio semper est subreptitia si in dispensatione dictum fuerit nullam præcessisse copulam carnalem.*
45 *Dispensatio semper vitiatur ex causa expressa falsitate.*
46 *Expressio falsa semper dispensationem vitiat.*
47 *Causa impulsiua vitium semper vitiat etiamsi concedens esset concessurus.*
48 *Causa finalis defectus semper reddit actum nullum.*
49 *Causa qualibet in concessione apposita à Principe præsumitur finalis.*
50 *Dispensationis in materia falsitas etiam causa impulsiua reddit gratiam nullam.*
51 *Respondetur ad contraria.*
52 *Declaratio contrária veritati nihil valet.*
43 *Veritas præferenda est opinioni & reputationi.*
54 *Confessio per vim & metum facta non nocet.*
55 *Dispensationum preces si probentur falsis testibus, detecta veritate cēsenda est ea dispēsatio irrita.*

56 *Dispen*

56 *Dispensatio in sacra Pœnitentiaria tacitis impetrantium nominibus expediri solet.*

57 *Absolutio expedita in sacra Pœnitentiaria non suffragatur in foro contentioso.*

58 *Attestationi Confessarij dicentis absolutionem concessisse vigore litterarum S. Pœnitentiariæ, non est credendum in foro externo.*

1 D. Alphonsus de Cespedes, & D. Mariana de Contreras & de Valdes, in secundo consanguinitatis gradu in linea æquali adinuicem coniuncti, data opera, & vt dispensationem Apost. ad matrimonium inter se contrahendum facilius impetrarent, priùs carnaliter se cognouerunt, & deinde mandatum de dispensando Officiali Toletano directum à S. Sede Apost. obtinuerunt, quatenus cum eis dispensaretur, vt dicto impedimento non obstante, matrimonium inter se, publicè seruata forma Concil. Trident. contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, ac in eo postmodum manere liberè & licitè valerent; cum ea tamen falsa eorundem impetrantium relatione, quòd scilicet carnalis copula inter eos minimè subsequuta esset; sed per informationem ab eodem Officiali factam, precibus etiam quoad dictum de carnali coniunctione non subsequuta, licèt falsò, iustificatis, & asserta dispensatione in vim talis iustificationis obtenta, matrimonium iuxta formam dicti mandati contraxerunt.

2 Verùm cùm dictus D. Alphonsus de Cespedes de huiusmodi matrimonij validitate dubitare inciperet, ac in eo remanere sine peccato non posse existimaret, pro parte viri, & mulieris latorum suppresso proprio nomine, dispensationem, & absolutionem pro foro conscientiæ tantùm, ex se (D. Mariana inconsulta, & nihil tale suspicante) impetrauit; sed cùm eidem D. Marianæ postea constaret D. Alphonsum eius assertum maritum nimis dubium esse de suæ dispensationis validitate, illiusque nullitatem, obtenta prædicta secunda dispensatione, seu absolutione, per viam sacræ Pœnitentiariæ sanare intentasse; vltra diuortium, quod propter sæuitias viri fieri procurauerat; ad nullitatis quoque matrimonij causam, ob non factam in dispensatione præcedentis copulæ mentionem, conuolauit. Causa super dictis diuortio, & nullitate coram Vicario huius oppidi Mantuanensis, seruatis seruandis, & promotore Fiscali pro matrimonio accedente, ad conclusionem vsque perducta, ipse Vicarius per suam diffinitiuam sententiam diuortium, ac separationem huiusmodi fieri mandauit, sed dictum matrimonium firmum, & validum fuisse, & esse declarauit. A qua sententia dicta D. Mariana in parte, & partibus sibi præiudicialibus ad sanctam Sedē Apost. ac alias legitimè appellauit, & causa appellationis, & appellationum huiusmodi ab Illustrissimo, & Reuerendissimo D. meo Nuntio mihi commissa, dubitaui, an præfata Vicarij sententia esset confirmanda, vel infirmanda? & quoad diuortium esse confirmandam; quod verò ad secundam partem, quatenus validitatem matrimonij respicit, esse infirmandam censui.

3 Super separatione thori confirmari debere sententiam non videtur in dubium posse reuocari, quia certa est conclusio, quòd vbi sæuitia viri tanta est, vt nulla securitatis cautio sufficiat, rectè pronuntiatur super diuortio, *cap. ex transmissa, §. si autem capitali odio.* & *cap. litteras, §. si verò sanitate restit. spoliat.* vbi Abb. *num. 7.* Aldobrand. *consil. 71. num. 1. cum seqq.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 24. num. 7.* Farin *in prax. crim. quæst. 143. num. 129. & 225.* Sanch. *de matrim. lib. 10. disp. 18. num. 32.* Rot. *decis. 193. num. 5 post vol. 2. cons.* Farin.
4 Et quoniam arbitrio iudicis positum est dignoscere, an & quando hæc sæuitia viri tanta sit, vt trepidantem vxorem non deceat committere fragilitati cautionum, Gutier. *d. cap. 24. num. 10.* Sanch. *d. disp. 18. num. 32.* Basil. Ponti. *etiam de matrim. lib. 5. cap. 23. num. 5. ad fin.* Card. Seraph. *decis 226. num. 1.* Rota *decis. 39. num. 2. & decis. 156. num. 3. post tom. 2. consil. Farin.* Facilè in hoc casu interposui arbitrium pro 5
separatione thori, quoniam ex multis, & acribus iniurijs, malis tractamentis, notabili asperitate, & magnis sæuitiis, vsque ad effusionem sanguinis, etiam inflicto illi vulnere, non ambigitur, quin non solùm odia, & simultates intercesserint ferè implacabiles, quæ tribuunt iustam causam diuortio, *l. consensu, & authent. sed nouo iure, C. de repud. d. cap. ex transmissa, & d. cap. litteras in fine,* Gutierr. *d. cap. 24. num. 8. cum seqq.* Sanch. *d. disput. 18. n. 6.* Basil. Pont. *d. cap. 23. num. 5.* Farin *d. quæst. 143. num 145* Rot. *d. decis. 56. num. 1.* Sed etiam eui- 6
dens necis dictæ D. Marianæ periculum, & quod Alphonsus solitus esset contra eam insæuire; cùm imò ad hunc effectum solus metus futuræ sæuitiæ, & alicuius grauis mali sufficiat, *l. metum. ff quod met. causa,* glos. *verb. capitales, in l. licet, de recept. arbitr.* Aldobr. *cons. 71. num. 17.* Sanch. *d. disput. 18. num. 10. & 19.* Farin. *d. quæst. 143. num. 140.* Et in muliere tanquam sexus, & 7
ingenij imbecillioris, minor metus requiritur, quàm in viro, glos. *verb. metus, in c. cùm locum, de sponsal.* Menoch. *de arbitr. casu 135. num. 4.* Gutierr. *de matrim. cap. 77. n. 2.* Et multò minor si fœmina fuerit teneræ 8
ætatis, vt in casu isto, cùm hic concurrant duæ qualitates, nempè sexûs, & ætatis teneræ. Seraphin. *decis. 771. num. 4.* Rot. *decis. 779. num. 9. p. 5. recentior. aliàs part. 1. in posthum* Farin.

Quod ad nullitatem attinet, satis superque in pro- 9
cessu probatum est, prædictos DD. Alphonsum & Marianam dispensationem impetrantes, esse in secundo consanguinitatis gradu in linea æquali adinuicem coniunctos. De copula autem ipsam dispensationem præcedente, per plures testes omni exceptione maiores plenè constat: illi enim vno ore affirmant se vidisse Alphonsum, & Marianam ante obtentam dispensationem, solum cum sola, & nudum cum nuda insimul in lecto iacentes, ex quo dicitur plenè probata carnalis copula, *cap. litteras 14. de præsumpt.* Mascard *de probat. concl. 59. à num. 6. & concl. 312. à num. 1. & concl. 452. num. 1. & 8. & concl. 810. num. 5. & 7.* Menoch. *de arbitr. casu 244. n. 8. & de præsumpt. lib. 5. præs. 41. n. 12.* Sanch. *d. tract. de matrim. lib. 10. disp. 12. num. 43.* Farin. *d. q. 136. num. 171.* Copula enim carnalis non po- 10
test directè, hoc est, concludenter, & per necesse probari per testes de visu, quia tale opus visus sensui non patet, sed tantùm præsumptiuè. Farin. *d. q. 136. num. 58.* Mascard. *conclus. 57. num. 3. in princ.* Camil. Borrel. *in sum.* 11
decis. p. 3. tit. 1. de matrim. n. 944 Rot. *decis. 995. n. 12. p. 1. diuers.* Cùm sit difficilis probationis, Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 41. num. 2. & de arbitr. casu 116. num. 11.* Polyd. Ripa *in tract. de nocturno tempore, c. 36. num. 2.* Mascard. *d. concl. 57. num. 3.* D. meus Pet. Barbosa Portugaliæ maximus Cancellarius, *in l. 2. in princ. p. 1. n. 78. vers. Item adulterium, ff. solut. matrim.* Seraph. 12
decis 893. num. 7. Et in his, quæ sunt difficilis probationis, præsumptiua probatio habetur pro vera, & concludenti. Mascard. *d. conclus. 57. n. 3. & concl. 810. n. 1.* Farin. *d. q. 136. n. 4. in fine.*

Constito igitur de consanguinitate in gradu prohi- 13
bito, ac de copula ipsam dispensationem præcedente, superest videndum vtrùm dicta dispensatio (non facta mentione antecedentis copulæ incestuosæ) sit valida, an verò reddatur subreptitia? Esse validam affirmarunt plures, quos retuli *in collect. ad cap. super eo, num. 12. de condit. apposit.* Verùm subreptitiam reddi, magis communis, & verior tenet opinio, quam sequuta est sacra Rota, sacraq; Congregatio Eminentissimorũ DD. Cardinalium sacrosancti Concil. Trid. Interpretum, & vbique

vbique obseruat stylus Romanæ Curiæ, vt ex infra referendis apparebit.

14 Petr. Andr. Gammar. *de auctoritate Legati à latere, lib.7.tit.de dispensat. Legati circa matrimonia, n.49.* vbi ait dispensationem tacito præcedente coitu esse subreptitiam.

15 Franciscus Sarmiento *select. iuris interpret. lib. 1.c. 9. n. 3.* vbi dicit, quòd in dispensatione opus est facere mentionem de incestu, quia incestuosus prohibetur matrimonium contrahere, *capite 1. de eo, qui cognouit consang.*

16 Melchior Galleg. *in tract. de cognat. spirit. cap.24. à numer.* 3. vbi testatur Romæ in Prætoriis, & summæ Pœnitentiariæ & Datariæ copulam carnalem habitam exprimi consueuisse, vel in eadem dispensationis supplicatione, quando incestus est publicus, vel in alia occulta facta verusque impedimenti mentione, quando est secretus.

17 Petrus Ochogauia *de Sacram. tract.4 de matrim.q. 11.n.4* vbi tenet non valere dispensationem non facta mentione de incestu.

18 Ioannes Gutierrez *canon. lib.1.c.15.* vbi dicit, quòd licet antea contrariam tueretur opinionem, id sane fecit sine notitia decisionis Rotæ, & decreti sacræ Congreg. Eminentissimorum Cardinalium, & ideò in ea secunda eiusdem libri impressione, suam primam corrigit sententiam, & idem repetit *de matrim.cap.124.numer.12.*

19 Petrus de Ledesma *de matrimonio, q.65.art.vlt.dub. 2.difficult.2.concl.2. & 4. & in summa Sacram. c. 27. circa primam conclusionem, dub.3. & 4.* vbi ait rem esse certam ob declarationem Cardinalium.

20 Ioannes Aloysius Riccius *in decisione Curiæ Archiep. Neapol. par. 4. decisione* 308. vbi refert ita fuisse iudicatum.

21 Thomas Zerola *in praxi Episcop. par. 1. verb dispensatio, ad 4. vers. Tertiò,* vbi resoluit non valere dispensationem, suppresso, seu tacito, vel non narrato incestu.

22 Thomas Sanch. *de matr. lib. 3. disp.15.n. 3. & lib. 8. disp.25.n.8.* vbi multis comprobat reddi dispensationẽ subreptitiam tacito incestu inter consanguineos, vel affines volentes matrimonio copulari, siue is contigerit ante Pontificis dispensationem, siue post, antequam Ordinarius illam expediat.

23 Marcus Antonius Genuensis *in pract. Archiep. Neapol. c.15.n.4.* vbi concludit non valere dispensationem non facta mentione de incestu.

24 Nicolaus Garcia *de benefic. tom.2 p.7.c.3.n.32.* qui probat dispensationem matrimonialem super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis non facta mentione de copula inter impetrantes habita, esse subreptitiam, & nullam.

25 Ferdinandus Rebellus *de obligat. iustit. p.2. lib. 3. q. 5.n.24.* vbi affirmat non valere dispensationem si reticeatur copula habita ante confectionem litterarum Apostolicarum.

26 Paulus Comitolus *respons. moral. lib. 1. q. 104.* vbi hoc idem resoluit, & probat.

27 Valerius Reginaldus *in praxi fori pœnit. lib. 31. n. 200. vers. Simulque,* vbi tradit quòd si consanguinitate, aut affinitate in gradu prohibito coniuncti volentes contrahere matrimonium, debent exprimere suum illum incestum.

28 Paulus Layman *in Theolog. moral. lib.1.tract.4.cap. 21. numer.* 18. vbi ait impetrationem dispensationis super impedimento matrimonij intra gradum prohibitum, nulla facta mentione antecedentis copulæ incestuosæ, subreptitiam esse, iuxta probabiliorem sententiam.

29 Martinus Bonacina *in tract. de legib. disput. 1. quæst. 2. puncto 5. numer. 9.* vbi similiter tenet inualidam esse dispensationem obtentam ad contrahendum matrimonium cum consanguineo, vel affine, tacito incestu, id est copula inter affines, vel consanguineos habita.

Vincentius Filliucius *in quæst. moralib. tom. 1. tract. 10.p.2.cap.4.n.336.* vbi affirmat copulam in dispensationibus consanguinitatis, & affinitatis esse exprimendam, quando copula contigit ante dispensationem Papæ. 30

Antonius Sanctarellus *var. resolu p.1.q. 52. per tot.* vbi existimat dispensationem super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis esse subreptitiam, non facta mentione de copula habita inter impetrantes dispensationem. 31

Robertus Cardinalis Bellarminus *in nouis declarat. ad Decreta Concil. Trid. sess. 24. de reformat. matrim. c.5. in declarat. pag.158* quo loci affirmat dispensationem esse subreptitiam si committens incestum illam obtinuerit, non facta mentione copulæ. 32

Ego ipse *in meis collect. ad Concil. Trid. sess. 24. de reform matrim. c. 5. n. 17.* post multos, quos refero, teneo dispensationem super impedimento consanguinitatis vel affinitatis, non facta mentione copulæ habitæ inter impetrantes, esse subreptitiam. 33

Rota Romana *decis. 72. n. 1. apud Farin. tom. 2. suorum consil.* censuit subreptitiam fuisse dispensationem obtentam non facta habitæ copulæ mentione, & illam sic decidisse testantur Ioan. Gutier. *d. lib. 1. cap. 15. num. 25.* Nic. Garc. *d. p. 8 cap. 8. num. 72 in fine.* In quo sacro 35 Tribunali oculatissima semper cogoitione, & pleno examine causæ deciduntur per duodecim Patres iuris nostri lucernas, qui continuis laboribus, studiis, & vigiliis insudantes, iustitiæ cultoribus ex variis, confusisque nostrorum scribentium opinionibus, mel & fauũ, & aquam limpidissimam distillant, de quibus plura alia cumulant Mascard. *de probat. concl. 485. numer. 11.* Marchesan *de commiss. tom. 1. p. 1. cap. 8. num. 5. pag. 296. & ead p.1. §.8 de commiss appel. diuers. n. 100. & 101.* Melch. Lotter. *in apparatu ad suum tract. de re benef.* Theodos. de Rubeis, *in singul. Rotæ tom. 1. in princ.* 34

Sacra Congregatio Eminentissimorum, & Reuerendissimorum D D. Cardinalium sacrosancti Concilij Trident. Interpretum, declarauit dispensationem reddi nullam ex copula eam præcedente, si de ea non fuerit facta mentio in supplicatione: quam declarationem referunt, de illaque mentionem faciunt Additio ad Nauarr. *cons. 9 de consang. & affinit. in nouis,* Quaranta *in summ. Bullar. verb. Matrimoniales dispensationes, num. 13. vers. Quibus expletis,* Marcus Anton. Genuens. *d. cap. 15. num. 4.* Petr. de Ledesm *d. tract. de matrim. quæst. 56. art. 5. concl. 4.* Zerola *d. verb. dispensatio, versic. Tertiò si quis consummaret,* Nicol. Garcia *d. p. 8. cap. 3. num. 70. in fin.* Sanch. *d. lib. 8. disp. 25. num. 7.* Ferdin. Rebell *d. p. 2. lib 4. de sponsalib. in declarationibus sacræ Congreg. num. 121. & 149.* Hurtad. *de matrim. disp. 26. num. 22.* Ego ipse *in collect. Bullary, verb. dispensatio redditur nulla, pag.* 276. Quod qui- 37 dem sacræ Congreg. Decretum tot Doctorum testimoniis fulcitum non solum probabilitatem pro sua parte importat, sed etiam vim habet obligandi in vtroque foro, tam pro illis personis, ad quarum instantiam fit, seu in illo casu speciali, cui Congregatio respondet; sed vt leges generales in similibus omnibus, vt testatus Gamb. *de casibus reseru. cap. 3. n. 6.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 11. art. 1. & 2.* Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. quæst. 26. art. 11.* Zerol. *in praxi Episc. p. 1. verbo studuitas, & p 2. verbo absolutio. 2.* Zypæ. *in analytica postremi iuris enarrat. in epist. ad Lectorem,* Narbona *de appell. à Vicario ad Episcopum, p. 1. n.* 36

num. 189. Gochier *de permut. benefit. p.* 2. *cap.* 30.
Marchin. *de Sacram. Ordinis, tract* 1. *p.* 1. *cap* 22. *n.* 16.
Salas *de legib. tract.* 14. *disp.* 21. *sect.* 12. Nicol. Garc.
in præfat. sui tract. de benef. Belloch. *de casibus resern.*
p. 2. *q.* 2. *num.* 82. nouissime Steph. VVeyns *in Consti-*
cutiones 24. *ex Iure antiquo desumptas, & per* Con-
cilium Trid. *specialiter innouatas in coronide, quæ est*
post 24. *Constitutionem, vers. Quantum verò attinet.*
38 Et ob summam huius sacræ Cong. decretorum aucto-
ritatem, illis Rota semper plurimum detulit, nec illa in
dubium vllo modo reuocare solet, vt ipsamet sæpius
attestatur, & præcipuè coram Card Caualer. *decis.*
627. *num.* 8. *& in Panormitana Archipresbyteratus*
5. *Iunij* 1620. *coram bonæ mem. Buratto, & in Nicien.*
Parochiales 20. *Maij* 1624. *coram bonæ mem. Vbal-*
do sen. & in Tiburtina Parochialis 27. *Iunij* 1619 *co-*
ram recolendæ mem. Pirouano: ita vt necessarium non
sit illa in processu authenticè producere, sed sufficit
allegare adinstar legis communis, iuxta textum *in* §.
responsa prudentium, Instit. de iure natur. Rota *in*
Auersana Beneficiorum 3. *Iunij* 1606. *coram bonæ*
mem Card. Sacrato, & in Meten. Abbatiæ 19. *Iunij*
39 1628. *coram R.P.D. Dunozetto.* At hodie eadem sa-
cra Congr. iussu S D.N.D. Vrbani VIII. præcipit
& mandat huiusmodi decretis tam impressis, & im-
primendis, quam manuscriptis nullam fidem esse in
iudicio, vel extra à quoquam adhibendam, sed tantum
illis, quæ in authentica forma, solito sigillo, & subscri-
ptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti, ac Secreta-
rij eiusdem Congregationis pro tempore existentium
munitæ fuerint, de quo me citato meminere Anton.
Diana *moral. resolut. part.* 5. *tract.* 4. *resol.* 96. & Ma-
chado *in perfecto Confessore tom.* 1. *lib.* 3. *p.* 7. *tract.* 3.
docum. 2. *in fine*, & ideo illam sacræ Congr declara-
tionem, quia de ea non constat authenticè, tanquam
probabilem, & doctrinalem, & vti sententiam à tot Do-
ctoribus communi calculo receptam, & approbatam in
eorum fide citamus, nec in re clara, maiori indigemus
probatione.

40 Stylus Romanæ Curiæ iam hodie obtinet, vt co-
pula exprimatur in obtinenda dispensatione huius im-
pedimenti vt attestantur Melch. Galleg. *d. c.* 24. *num.* 1.
Gutier. *d. lib.* 1. *Canon. cap.* 15. *num.* 23. Marc Anton.
Genuens. *d. cap.* 25. *num.* 4. Aloys. Riccius *decis. Curiæ*
Archiep. Neapolit. p. 3. *decis.* 134. *num.* 1. *& p.* 4. *decis.*
38. *num.* 5. Fillliuc. *d. tract.* 10. *p.* 2. *cap.* 10. *num.* 336.
Bonacin *d. tract. de legib. disp.* 1. *q.* 2. *puncto* 5. *n.* 9.
vbi *num.* 13. agens de incestu occulto, subdit copulam
exprimi debere, rationemque assignat, non quia ince-
stus sit impedimentum Pontificium, sed quia stylus
Curiæ postulat, vt incestus coniunctus cum impedi-
mento consanguinitatis, vel affinitatis exprimatur in
petenda dispensatione, ne subreptitia & inualida effi-
ciatur, Sanctarel. *d. q.* 52. *num.* 1. *ad med.* Antonin.
Diana *moral. resol. p.* 9. *resol.* 135. *in fine*,

41 Et sic huius Curiæ stylus, de quo grauissimi prædi-
cti viri attestantur, facit ius, & pro lege obseruari de-
bet, *cap ex litteris*, vbi Felin. *num.* 4. *de constitut. cap.*
quam graui, de crim. falsi, Cacheran. *Pedem. decis.* 28.
num. 7. Alex. Raudens. *Pisana decis.* 6. *num.* 67. Ste-
phan. Gratian. *Marchia decis.* 137. *n.* 18. Flamin. Pa-
ris. *de resign. benef. tom.* 2. *lib.* 10. *quæst.* 2. *num.* 17. Pe-
reg. Iannin. *de redis citat. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 19. Nicol.
Garc. *de benefic. p.* 1. *cap.* 5. *num.* 87. *& p.* 8. *cap.* 8. *n.* 65.
Camill. Borrel. *in sum. decis. tom.* 1. *tit.* 14. *de consuet.*
num. 108. Antonin. Diana *d. resol.* 135. *in fine*, Phi-
lib. Marchin. *de Sacram. Ordinis tract.* 1. *p.* 9. *cap.* 5.
42 *num.* 7. *pag.* 157. Etiam quòd opinio esset controuer-
sa; cùm soleat Rota eam sequi, quam praxis Curiæ
Romanæ magis amplectitur, vt ipsamet S. Rota de se
testatur *decis.* 656. *num.* 2. *p.* 2. *recentior.* quia à com-
muni stylo, & vsu Curiæ Breuium interpretatio su-
menda est, Verall. *decis.* 84. *num.* 3. *& p.* 2. Rota *de-*
cis. 196. *num.* 2. *p.* 1. *recent.* Ego ipse *de Canon. & Di-*
gnitatib. cap. 13. *n.* 35.

Vnde succedit doctrina quòd vbi aliqua exprimi de- 43
bent de stylo Curiæ, si omittantur, gratia redditur sub-
reptitia, & nullius valoris, Ioan. Selua *de benefic. p.* 3.
q. 72. *num* 51. Callad. *decis.* 12. *num* 14. *de præbend.*
Mascard. *de probat. concl.* 846. *num.* 8. Sanctarel. *var.*
resolut. p 1. *q.* 90. *num.* 9. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 25.
n. 12. *& lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 38. optimè Paul. Laym. *in sum.*
Theolog. moral. tom. 2. *tract.* 4. *cap.* 22. *num.* 18. ibi: *Ta-*
citurnitas qualitatis, cuius expressionem iura, vel stylus
Curiæ specialiter requirunt, reddit dispensationem, &
quoduis gratiæ rescriptum, quod ob petitionem conceditur,
tur, subreptitium, etsi constet Principem etiam expressa
illa qualitate verisimiliter concessurum fuisse, &c.

Et tantò magis in casu nostro prædicta procedunt, 44
cùm non solum in dispensatione de copula habita, nul-
la facta fuerit mentio, in quibus terminis citati Docto-
res loquuntur; sed etiam in ea expressè relatum fuit
nullam præcessisse copulam carnalem, ibi: *Carnali ta-*
men copula inter eos minimè subsequuta, &c. in quo
casu vtriusque sententiæ Auctores conueniunt dispen-
sationem esse subreptitiam, vt tetigi, *in collect. ad*
Concil. Trid. *sess.* 24. *de reformat. matrim. cap.* 5. *n.* 18.
Illa enim semper vitiatur ex causæ expressæ falsitate, 45
glos. *verb. falsa in cap. quia circa, de consang. & affin.*
& *ibi* Abb. *num.* 5. Gozadin. *cons.* 51. *num.* 42. Me-
noch. *cons.* 385. *num.* 31. *vers. Non etiam obstat*, Gu-
tier. *d. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 10. *& num.* 98. quia falsa ex- 46
pressio semper vitiat, etiamsi concedens esset concessu-
rus sine expressione illius falsitatis, Verall. *decision.*
254. *n.* 4. *part.* 2. Azeued. *consil.* 34. *n.* 21.

Iuuat quòd licet impulsiuæ causæ vitium in ea ex- 47
primenda, seu tacenda non noceat concessioni Princi-
pis, Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 20. *num.* 1. *vers. Contrariam*
sententiam, Surd. *cons.* 143. *num.* 52. Hurtad. *de ma-*
trim. disp. 26. *num.* 19. Stephan. Gratian *discept. fo-* 48
rens. cap. 725. *num.* 54. cum solum defectus causæ fi-
nalis semper reddat actum nullum, *cap. cùm contingat,*
de rescript. cap. susceptum, eod. tit. in 6. Pereg. *cons.* 8.
num. 4. *vol.* 1. *& cons.* 87. *num.* 8. *vol.* 3. Hurtad. *d.* 49
disp. 26. *num.* 18. Nihilominus tamen cum quæli-
bet causa, quæ in dispensatione apponitur à Principe
ex concessione Concilij Trid. *sess.* 24 *de reformat. ma-*
trim. cap. 5. cum qua se videtur conformare, præsu-
matur finalis, Azeued. *d. cons.* 34. *num.* 34 *&* 38. ideò
eius defectus reddit dispensationem nullam ex dictis,
& iuxta notata per Bonacin. *de legib. disp.* 1. *quæst.* 2.
puncto 10. §. 1. *n.* 5. *vers. Prima sententia, & n.* 7.

Denique facit quòd in materia dispensationis, non 50
solum falsitas causæ finalis, sed etiam impulsiuæ reddit
gratiam ipso iure nullam, etiamsi sine dolo facta esset,
Oldrad. *consil.* 256. *vers. Ad primum videtur*, Dec. *in*
cap. cum cessante notab. 2. *de appellat.* Tiraq. *in tract.*
cessante causa limit. 1. *num.* 12. *&* 14. Nau. *in cap. si*
quando except. 2. *num.* 3. *de rescript. & cons.* 1. *q.* 19.
num. 58. *de constit. & cons.* 14 *num.* 3. *de rescript.* Fr.
Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *quæst.* 46. *art.* 6. Menoch.
de arbitr. casu 201. *num.* 22. Marta *in compilat. totius*
Iuris controu. tom. 6. *tit. dispensatio cap.* 28 Aloys Ricc.
in collect. decis. part. 5. *collect.* 1551. *vers. Quem amplia*
procedere, optimè Verall. *decis.* 174. *n.* 8. Azeu. *d. cons.*
34. *n.* 14.

Non obstat quòd D. Mariana in sua declaratione, 51
quam fecit pro dispensationis narratiuæ iustificatione,
testatur cum iuramento nullam inter ipsam, & D. Al-
phonsum carnalem copulam præcessisse, dupliciter enim
respondetur.

Et primò quia per plures testes contrarium liquidò 52
constat:

constat: vnde eius declaratio vti contraria veritati nihil valeret, August. ad Angel. *de malefic. in verb. comparuerunt dicti inquisiti, & confitentur totum. num.* 15. Mascard. *de probat. conclus.* 384. *num.* 1. plures refert, & sequitur Farinac. *in praxi crimin quæst.* 81. *num.* 21. Non enim veritas rei mutari potest per nostrum affirmare, vel negare, *l. cum falsa, C. de iuris & facti ignor.* Menoch. *de arbitr. casu* 336. *num.* 29. *& de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 123. *num.* 9. arg. *l. præscriptione C. si contra ius, vel vtil. publ.* ibi: *Pro tenore veritatis non deprecantis datum iudicem cognoscere debere, & secundum hoc de causa conuenit ferre sententiam*, &c. quia semper veritas præferenda est opinioni, & reputationi, *cap. cùm Bertoldus, vers. Licet, de re iudic. cap.*
53 *consuetudo.* 8. *dist.* Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 12. *tit. vltim. num.* 4. Rot. *decis.* 687. *num.* 20. *in fine part.* 2. *recentior.* Et omne illud, quod à veritate deficit, subreptitium est, Sanch. *de matrim. lib.* 8. *disp.* 21. *n.* 41. *in med.*

54 Secundò, quia ex aliis testibus in hac instautia examinatis, satis apparet D. Marianam inductam fuisse per vim, & metum, & importunas, ac fraudulentas persuasiones ad sic declarandum, & ideò hæc confessio illi non nocet, *cap. si quando, & seq.* 15. *quæst.* 6. Sebast. Medices *de casibus fortuit. part.* 1. *quæst.* 7. *n.* 26. Cardin. Tusch. *pract. concl. verb. metus, concl.* 216. *num.* 16 Farin. *fragment. crimin. part.* 2. *lit. M. n.* 38. Et præcipuè cùm esset tam teneræ ætatis, vt facilè, non solum propter sexus fragilitatem, sed etiam ob suæ ætatis teneritatem, trepidaret, vbi non esset timor, ad notata suprà *num*...

55 Nec etiam obstat quòd coram Officiali Toletano in verificatione narratiuæ dictæ dispensationis fuit per alios testes probatum inter D. Alphonsum, & Marianam eam dispensationem impetrantes nullam copulam præcessisse, quia eleganter huic obiectioni respondet Sanch. *d. lib.* 8. *disp.* 21. *num.* 33. cuius verba subnectam. *Quòd si in foro externo veritas precum in dispensationibus allegata probetur falsis testibus, quando postea constaret veritas, censenda est ea dispensatio irrita. Nec obstat iudicem inuenisse ita esse, atque ita videtur verificari clausula, si ita inueneris, quia fundatur in falsa præsumptione*: sic Petr. de Ledesm. *in sum. Sacram. vbi de matrim. cap.* 27. *diffic. vlt. atque idem intelligo, etiamsi illa vera essent; quia putabant se verum testificari*, &c. Accedit, quia per testes in hac instantia examinatos constat alios ad iustificationem dispensationis data operà fuisse adductos, qui de impetrantium communicatione notitiam non haberent, & sic quamuis putarent se verum testificari, nihilominus huiusmodi bona fides dispensationem validam efficere non poterat, vt Sanchez concludit *loco citato.*

56 Nec denique obstat dicta asserta dispensatio, seu absolutio per sacram Pœnitentiariam obtenta, & in actis pro parte D. Alphonsi præsentata, quia nihil probat cum ex illa constare non possit de nominibus impetrantium, nec vere dici potest pro hac causa fuisse obtentam; tacitis enim impetrantium nominibus huiusmodi litteræ expediri solent in sacra Pœnitentiaria, vt referunt Sanch. *de matrimon. lib.* 8. *disp.* 6. *numer.* 27. & Trullench. *in exposit. Bullæ S. Cruciatæ lib.* 2. §. 4. *dub.* 2. *num.* 10. Tum quia dicta dispensatio agit de copula & impedimento occulto; hic autem prædicta omnia, pluribus, qui in hac causa examinati sunt, notissima fuere, & publicè sciuntur, vt ex eorum dictis apparet. Tum etiam, quia non constat de aliqua absolutione, & quatenus probaretur dicta dispensatio, siue absolutio à Confessario obtenta vigore dictæ facultatis à sacra Pœnitentiaria sibi concessæ non tamen suffragaretur in foro contentioso, sed tantum in foro conscientiæ quoad Deum, & de Cruciata quòd non suffragetur in foro fori, tradiderunt Martin. de Ledesma *in* 1. *part.* 4 *sentent. q.* 26. *art.* 1. *in fine*, Nau. *cons.* 47. *de sentent. excom.* Gutierr. *canon. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 10. & 15. Cou. *in cap. alma mater. p.* 1. §. 11. *num.* 16. Ludou. à Cruce *in exposit. Bullæ Cruc. disp.* 1. *cap.* 4. *dub.* 3. *n.* 3. Trullench. *in simili expos. lib.* 1. §. 7. *cap.* 2. *dub.* 9. *n.* 2. & in nostris terminis expressè cantant litteræ dispensationis, de qua agimus, ibi: *Ita quod huiusmodi absolutio, & dispensatio latoribus in foro iudiciario nullatenus suffragentur*, &c. quia tantùm pro foro conscientiæ conceduntur, vt testantur
Sanch. & Trullench. *citatis locis.* Tum quia etiamsi 57
latores vigore istarum litterarum à Confessario absolutionem obtinuissent, nihilominus illius attestationi in foro externo non erat credendum, ex iis, quæ plena manu cumularunt duo illi bonæ mem. eruditissimi, ac magni nominis Rotæ Auditores, & Decani, Peña scilicet *in direct. Inquisit.* 2. *p. ad Conc. comm.* 25. & Merlinus *in Oxomen. Canonicatus* 1. *Martij* 1622. Tum denique, quia litteræ dictæ dispensationis, licet penes D. Alphonsum reperirentur, & in actis per eum productæ sint, illi nullatenus suffragari debent, ex speciali earundem litterarum clausula, in qua ita dicitur: *Ita vt nullum illarum exemplum extet, nec eas latoribus restituas, quod si restitueris, nihil ipsis præsentes litteræ suffragentur, &c.* habentur enim ac si non essent quoad hunc effectum, ad *l. eius qui in Prouincia §. quoniam, ff. si cert. pet. l.* 4. *§. condemnatum, ff. de re iudic.* cum aliis citatis per me. *Axiom.* 162. *num.* 1. & fuit tactum *in Cordnben. Portionis* 14. *Ianuarij* 1635. *coram Illustrissimo Domino meo Panzirolo Patriarcha Constantinopolitano, nunc Summi Pont. eiusdemque S. Sedis in Hispaniarum Regnis Nuntio cum potestate Legati de latere*, qui graui morum suauitate, acri iudicio, ieiunæ, & sterilis auaritiæ contemptu ac incorrupta iustitiæ administratione ornatissimus, tanquam splendidum benigni Solis nostri Vrbani iubar Hispaniam externis, intestinisque malis fatigatam recreat, fouetque, ardua certè Cedro, & Purpura dignus. Ex quibus ita censui, & iudicaui die vltima Octobris 1642.

Toletana Fideiußionis.

Fideiussor qui intercedit pro Officiali, seu administratore, tenetur tantùm ad interesse, & non ad pœnam, in quam principalis debitor incidit ex sua culpa. Pœnales actiones non transeunt ad hæredes quando lis cum defuncto non fuit contestata, nisi quatenus ad eos peruenit.

Votvm LXXXIV.

1 *Facti series.*
2 *Fideiussor intercedens pro officiali, seu administratore, tenetur tantùm ad interesse, & non ad pœnam in quam principalis debitor incidit ex sua culpa.*
3 *Obligatio quæ sonat ad interesse, & in simplum, extensionem non patitur ad augmentum.*
4 *Fideiussor non tenetur pro eo quod venit ratione incidentis negotiationis.*
5 *Fideiussor non tenetur pro eo quod accreuit ob moram debitoris.*
6 *Institor principalem obligat ad interesse tantùm ex*
vi

vi contractus, non autem ad pœnam ratione culpa, seu delicti.

7 *Institor non habet facultatem faciendi incidere principalem auctorem in pœnam negotiationis.*

8 *Substitutus propter suam malam administrationem quando obliget substituentem?*

9 *Substituens non tenetur ex culpa & mala administratione substituti quando eum nominauit cum Superioris approbatione.*

10 *Actiones pœnales quādo non transeunt ad hæredes?*

11 *Actio transit contra hæredes in pœnalibus quando lis cum defuncto non fuit contestata.*

12 *Actio in hæredem datur vt iniustum lucrum restituat quando ex delicto defuncti ad eum aliquid peruenit.*

13 *Actio pœnalis non datur aduersus hæredes, nisi quatenus ad eos peruenit, etiamsi contineat rei persecutionem, dummodo sit nomine pœna.*

14 *Quadrupli pœna, quam incurrit gabellarum defraudator, peti non potest eius hæredi, quando lis cum defuncto non fuit contestata.*

1 PEtrus Dafonseca se obligauit vti fideiussor pro certa persona, quæ publica vectigalia susceperat administranda, mortuo deinde dicto Petro, & in eius bonis succedente Antonio hærede, fuit per Regium fiscum contra illum petita certa pœna, in quam ex vi contractus inciderat principalis debitor & administrator ob quoddam in administratione commissum delictum. Dubitatum fuit an dictus fideiussoris hæres ad dictam pœnam teneatur, vel potiùs à Fiscalis Regij petitione veniat absoluendus, & absoluendum esse dixi ex sequentibus.

2 Primò, quia certum est in iure fideiussorem qui intercedit pro officiali, seu administratore, teneri tantùm ad interesse, & non ad pœnam in quam principalis debitor forsan incidit ex sua propria culpa, vt probat text. *in l. fideiussores 68 ff. de fideiuss.* docens fideiussores Magistratuum in pœnam, vel mulctam, quam non spopondissent, non debere conueniri, vbi Bart. ait, *Qui intercedit pro officiali simpliciter, videtur intercedere in interesse, non in pœnam ex maleficio impositam*, probat etiam text. *in l. libertis 17. §. fin. ff. ad municip. l. vnic. C. de periculo eor. qui pro Magist. intern. l. 2. C. ad Tertul.* Hering. *de fideiuss. cap. 24. num. 172. cum seqq.* vbi resoluit quòd delictum debitoris fideiussoris obligationem per se augere nullo modo potest. Vvesemb. *in paratit. ad tit. ff. de fideiuss.*

3 Secundò, quia obligatio facta sonat ad interesse, & in simplum, quæ proinde extensionem non patitur ad augmentum, seu in duplum, aut triplum, vt probat glos. *in l. siue in duplum 5. ff. qui satisd. cog.* dum ait quòd si ab initio erat simplum, sed postea creuit per inficiationem, non teneri fideiussorem nisi in simplum, Ioannes Andreæ *ad Speculat. tit. de fideiuss. §. 1. in vlt.*
4 *addit.* Roman. *cons. 270 num. 7.* vbi ait non teneri fideiussorem pro eo quod venit ratione incidentis negotiationis; idem Roman. *cons. 507.* plenè Surd. *decis. 212.* vbi reddit rationem, quia videtur fideiussorem se obligasse pro originali, non pro accidentali debito, ex *l. t. ff. de in litem iur.* glos. *in §. sequens, Instit. de actionib.* vbi Aret. *num. 3.* & idem probat text. *in l. centum Ca-*
5 *pua. ff. de eo, quod certo loco*, vbi omnes Doctores dicunt quòd non tenetur fideiussor pro eo, quod accreuit ob moram debitoris, prosequitur latè Ias. *in d. l. 1. ff. de in litem iur.* Bacc. *de sæpe debit. cap. 5. num. 18.* Pyrrhus Maur. *in tract. de fideiussorib. p. 2. princ. sect. 5. cap. 1. num. 7. cum seqq.*

6 Tertiò, quia institor principalem obligat ad interesse tantùm ex vi contractus, non autem ad pœnam ratione culpæ, aut delicti, vt probat expressè text. *in l. 1. ff. de institor.* & in specie resoluit Menoch. *cons. 300. n. 53.*
vol. 3. dum ait institorem facultatem non habere fa- 7
ciendi incurrere in pœnam negotiationis principalem auctorem, ex *l. si procurator. ff. de condict. indeb.* & ex his quæ tradit *ibi* latè Ias. *not. 3.* Curt. iun. *cons. 149.* Crauet. *cons. 54. n. 6.* Seraph. *decis. 1239.* Guazin. *de defens. reorum, def. 32. cap. 30. n. 3. & 5.* Rota *decis. 507 num. 8. p. 1. diuers.*

Quartò, quia ad hoc vt substitutus propter malam 8
administrationem obliget substituentem, requiritur quòd administratio periculo ipsius substituentis subiaceret, in quibus terminis loquitur text. *in l. 1. C. de prap. agent. in reb.* vbi DD. *l. neminem, C. de decurion.* Caranit. *ad rit. Sicilia ritu 2. n. 16.* Thoro *in addit. ad Ponte de potestate Proregis tit. 10. §. 1 de potest. substituen. in officijs num. 1. pag. 174.* nisi substituti nominatio cum Su- 9
perioris approbatione facta fuerit, quia tunc ad nihil teneretur substituens ex culpa, seu mala administratione substituti, vt eleganter probat Aret. *in l. continuus 137. § si ab eo, num. 18. ff. de verb. oblig.* Rouit. *cons. 87. n. 3. lib. 1.* Ponte *cons. 85. n. 1. & 4. lib. 2.* Giurba *cons. 36. n. 14.* Card. Tusch. *pract. conclus. lit. P. concl. 852. n. 8.* Et nihilominùs substituens, seu nominans administrationis dominus licèt teneatur ad interesse pro mala substituti, seu nominati administratione, nullo casu tenetur ad pœnam in quam ex sua culpa incidit substitutus, vt est text. expressus *in l. libertus 17. § fin. ff. ad municip.* ibi, *Fideiussores, qui saluam Remp. fore responderunt, & qui magistratus suo periculo nominant, pœnalibus actionibus non adstringuntur, in quas inciderunt hi, pro quibus interuenerant, eos enim damnum Reip. præstare satis est, quod promitti videtur*, &c.

Quintò, quia pœnales actiones non transeunt ad 10
hæredes, quando lis cum defuncto non fuit contestata, nisi in quantum ad eos peruenit, *l. quod diximus, §. fin. ff. quod metus causa.* ibi, *In hæredem autem, & cæteros in id, quod peruenit ad eos, datur non immeritò: licèt enim pœna ad hæredem non transeat, attamen quod turpiter, vel scelere quæsitum est, ad compendium hæredis non debet pertinere*, &c. *l. in hæredem 26 ff. de dolo.* ibi, *In hæredem eatenus daturum se eam actionem Proconsul pollicetur, quatenus ad eum peruenerit, id est, quatenus ex ea re locupletior ad eum hæreditas venerit, l. sicuti 58. ff. de regul. iur.* ibi, *Sicuti pœna ex delicto defuncti hæres teneri non debeat, ita nec lucrum facere, si quid ex ea re ad eum peruenisset*, &c. probant etiam iura *in l. 1. ff. de priuat. delict. l. pen. ff. de noui oper. nunt. l. pupillum 111. §. in hæredem, ff. de regul. iur. l. vnic. C. ex delict. def. l. 25. tit. 1. part. 7.* ibi, *Mas si se muriesse el demandado ante que el pleito fuesse començado por demanda, e por respuesta, estonce sus herederos no seran tenudos de responder à la demanda, sino por quanto fallassen, que vino en poder del finado de aquel furto, o robo que aura fecho, ni les pueden demandar que pechen otra cosa ninguna por pena de aquel yerro, pues que en sa vida non ge lo demandaron*, &c. item *l. 3. tit. 16. p. 6.* ibi, *Estonce los herederos de el que lo fiziesse no serian tenudos de fazer emienda del, fueras ende en tanto quanto se acrecentò lo que ellos heredaron por razon del engaño, e non en mas*, &c. Bart. latè distinguens *in l. ciuilis, ff. de priuat. delict.* Federic. de Senis *cons. 21. num. 5. & 6.* Clar. *§ fin. quæst. 51. vers. vlterius quæro*, Anton. Gom. *tom. 3. var. cap. 1. n. 85.* Cuiac. *in l. sicuti 38. de regul. iuris, & lib. 7. obseru. 37.* Donel. *comment. iuris lib. 15. cap. 51.* Anton. Fab *in suo Codice lib. 4. tit. 11. definit. 2. & lib. 4. coniect. cap. 1.* Fachin. *controu. lib. 9. cap. 5.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. quæst. 10.*

Dixi *quando lis cum defuncto non fuit contestata*, 11
quia si fuit contestata contra defunctum, tunc actio transit contra hæredes in pœnalibus, *l. omnes, l. sciendum, ff. de act. & oblig. l. 1. ff. de priuat. delict. l. pœnalia 125.*

ff. de regul.iuris. l.inde Neratius.§ hanc.ff.ad leg. Aquil.l.vlt.C. rerum amot. Anton.Gom.*d.cap.1.n.85.* Menchaq.*lib.3. controu.illustr.c.96.num.25.*Richard. *in §. non autem omnes, Instit. de perpet.& temp.action. num.45.*

12 Dixi, *in quantum ad eos peruenit*, quia quando ex delicto defuncti ad hæredem aliquid peruenit, actio in eum datur vt iniustum lucrum restituat, ne scilicet alieno scelere ditetur, *d.l. in haredem, l. illud 7.ff.de tribut. act. l. 3. §. ex re furtiua ff. de pecul. l. 1. §. fin. ff. de vi bonor. rapt. l. vi pulsos C. vnde vi,* Mench. *d. cap.96.n.26.*Pichard.*vbi suprà n.50.*Farin.*d.quæst.10. num.5.*

13 Nec actio pœnalis datur aduersùs hæredes, nisi quatenus ad eos peruenit, etiamsi contineat rei persecutionem, dummodo sit nomine pœnæ, *l. fin. C. rerum amot. l.5. §. vlt. cum duabus seqq. ff. de alien. iudic. mut. causa facta*, Anton.Gom. *d cap.1. num.85* Phanuc. *de inuent. p.7.n.70.* Farin *d.q.10.à n.64.* Donel. *d.lib.15.cap.51.*Fachin. *d.lib.9.cap.5.*

14 Et de quadrupli pœna; quam incurrit gabellarum defraudator, quòd peti non possit eius hæredi quando lis cum defuncto non fuit contestata, probat text. *in l. fin. §. sacra, ff.de publican.* Lasarte *de decima vendit. cap.18.n.46.& 49.* Pereg. *de iure fisci lib.4.tit.5.n.1.* Guazin. *de confiscat.conc l.19.n.2.*

Ex quibus consului Antonium hæredem illius, qui intercedit vt fideiussor pro officiali, seu administratore publicorum vectigalium, non teneri ad pœnam, in quam fortè ipse debitor principalis inciderat. Matriti 20. *Maij* 1645.

Hispalen. Matrimonij.

Matrimonium per Procuratorem habentem speciale mandatum ad contrahendum cum certa & determinata persóna celebratum, valet etiam post Concil. Trid. dummodo ante mandatum reuocatum fiat, etiamsi Procurator, vel alter coniux reuocationem ignoret. Plura in materia vtilissima.

VOTVM LXXXV.

1 *Matrimonium propriè & verè, ac ex ipsa eius natura contractus est, qui solo consensu perficitur.*

2 *Contractus naturam non immutauit Christus Dominus, qui matrimonium ad esse Sacramenti eleuauit.*

3 *Contractus omnes per Procuratorem iure celebrantur.*

4 *Matrimonialis contractus vt valeat, consensus internus sufficiens non est, sed oportet eum signis, vel verbis exprimi.*

5 *Matrimonium vt Sacramentum consideratum etiam externum consensum requirit.*

6 *Verba ad rationem matrimonij non sunt præcisè necessaria, sed sufficit consensum aliquo exteriori signo, vel facto declarari.*

7 Cap. tuæ 25. cap consultationi 28. cap. si inter 31. de sponsal. *cum similibus, quæ videntur in matrimonio requirere de necessitate verba à valentibus loqui, in matrimonio contrahendo, loquuntur exemplificatiuè, & factum narrando.*

8 *Matrimonium per Procuratorem contractum fuit validum ante Concilium Trid.*

9 *Procurator non est minister Sacramenti matrimonij, sed potiùs principales contrahentes.*

10 *Procurator constitutus ad matrimonium contrahendum nec gratiam, nec Sacramentum recipit, nec ministrat, sed principalis contrahens illum constituens.*

11 *Procuratores vtriusque matrimonium contrahentes possunt esse ambo viri, vel fœminæ.*

12 *Consensus si filius fuerit tempore constituti Procuratoris ad contrahendum matrimonium, nihil obstabit si quo tempore ille nomine constituentis contrahit, verus intercedat.*

13 *Matrimonium per Procuratorem contractum physicè gratiam producit in contrahente.*

14 *Pœnitentia Sacramentum neutiquam absenti impendi potest.*

15 *Matrimonium per Procuratorem contractum etiam hodie post Concil. Trid. valet, & Sacramentum est.*

16 *Mandatum, seu commissio de matrimonio contrahendo non est necesse præstare Procuratori coram Parocho, & testibus.*

17 *Matrimonium per epistolam contractum valet tam in ratione contractus, quàm in ratione Sacramenti.*

18 *Matrimonium per epistolam contrahi quibus modis dicatur.*

19 *Mandatum speciale requiritur ad contrahendum matrimonium.*

20 *Mandatum speciale ad contrahendum matrimonium non dicitur nisi nominatim detur ad contrahendum cum certa & determinata persona.*

21 *Periculum & præiudicium maius, vbi vertitur, ibi cautiùs agendum.*

22 *Matrimonium antea contractum virtute mandati dati ad contrahendum cum qualibet muliere conualidari possit subsequuto speciali ad contrahendum cum eadem ignara secundi mandati.*

23 *Procurator ad matrimonium contrahendum non potest alium substituere.*

24 *Procurator datus ad rem magni ponderis & momenti, non potest alium substituere, nisi talis facultas sibi specialiter fuerit concessa.*

25 *Procurator constitutus ad matrimonium contrahendum non potest illud contrahere post mandatum reuocatum, quamuis Procurator, vel alter coniux reuocationem ignoret.*

26 *Procuratoris reuocatio etiam tacita nullius est momenti, nisi ad illius peruenerit notitiam.*

27 *Actus facti à nuntio post mittentis pœnitentiam ei non intimatam statim viribus cadunt.*

28 *Nuntius & epistola sunt tanquam merum instrumentum, & organum, per quod Dominus verba profert, quæ proinde in eius persona concipiuntur.*

29 *Ratio specialitatis cur matrimonium contractum post mandatum reuocatum, cum ignorantia tamen reuocationis sit nullum, non ita alij actus*

30 Cap.fin.de procurat.lib.6. *ratio decidendi.*

31 *Verba, quibus debent matrimonia celebrare Procuratores nomine constituentium illos.*

32 *Mandati reuocatio tacita sufficit signis vel factis aliquibus declarata ne matrimonium per Procuratorem etiam reuocationis ignarum contractum, sit validum.*

33 *Matrimonium contrahens cum alia muliere post [illegible] mandatum ad contrahendum cum certa [illegible]ersona*

persona ante illius executionem, visus est illud renocare.

34 *Procuratoris renocatio siue tacita, siue expressa per testes probari potest.*

35 *Procuratoris ad matrimonium dati renocatio etiam ignorata effectum sortitur; quamuis iuramentum de non renocando præmissum sit.*

36 *Procuratoris ad matrimonium dati renocatio mora interaa quoad forum conscientiæ valet.*

37 *Matrimonium contractum per Procuratorem, qui neque tacitè, neque expressè renocatus fuerit, an validum sit, si tempore, quo contrahitur consensus positiuus mittentis Procuratorem realiter non concurrat? & num. 38.*

39 *Matrimonium valere non desinit per superuenientem furorem illum constituentis.*

1 BReuiter de matrimonio per Procuratorem contra-
cto ad plures occurrentium casuum in ecclesiasti-
cis tribunalibus decisiones tractaturus: Primò præsup-
pono matrimonium propriè, & verè, ac ex ipsa eius
natura contractum esse, qui solo consensu perficitur, *l.
nuptias 30. alias 32. ff. de regul. iuris, cap. 1. & 2. 27.
quæst. 2. cap. 1. cap. cum locum 14.* iuncto *cap. fin.* ibi,
2 *ex forma contractus, de sponsal.* & quam contractus
naturam non immutauit Christus Dominus, qui ma-
trimonium ad esse Sacramenti eleuauit, sed eandem
postquam Sacramentum est, semper retinuit, arg. *l.
sancimus 28. vers. quod enim non mutatur, C. de testam.
l. præcipimus 32. in fine, C. de appellat. l. si quando 35.
C. de inoff. testam.* docent Thom. Sanch. *de matrim. lib. 2.
disp. 11. num. 2.* Didac. de Medrano *in tract. de consensu
connub. cap. 12. num. 1.* licèt in aliis Sacramentis, quæ
diuersam habent naturam, id non procedere certum sit,
vt rectè aduertunt Gutier. *de matrim. cap. 43. sub n. 8.*
Bonacin. quondam mei amicissimus, *de magno matri-
3 mony Sacram. q. 1. puncto 5. num. 2.* Cùm ergo contra-
ctus omnes, qui solo consensu perficiuntur, cùm in
his nulla verborum, aut scripturæ proprietas desidere-
tur, inter absentes; & sic per procuratorem iure cele-
brentur, *l. 1. in fine, ff. de contrah. empt. l. 2. ff. de oblig.
& act.* Meritò igitur matrimonium inter absentes, eo-
que per procuratorem validè, & legitimè contrahitur,
& probant *l. mulierem 5. & l. generali 34. in princ. ff.
de ritu nuptiar. l. sufficit 4.* ibi, *Sufficit nudus consensus
ad constituenda sponsalia*; denique constat & absenti
absentem desponderi posse, & hoc quotidie fieri, *l. fin.*
ibi, *In sponsalibus constituendis parui refert per se, &
coram, an per internuntium, vel per epistolam, an per
alium hoc factum sit, ff. de sponsalib. cap. nec illud 8.
vbi glos. 30. q. 5. cap. veniens 5. qui clerici, vel vou. c. 2.
de matrim. contracto contra interd. Eccles. cap. ex par-
te 14. in princ. vbi glos. verb. internuntius, de conuers.
coniug.* text. capitalis *in cap. fin. de procurat. lib. 6. l. 1.
vers. e tal prometimiento,* vbi notat Greg. Lop. *glos. 3. in
fine, & l. 10. vers. o que sean otros dos, tit. 5. & l. 5. circa
fin. vers. e puedesse fazer,* vbi Greg. *glos. vlt. tit. 2. part. 4.*
Cou. *de sponsal. p. 2. cap. 4 in princ. num. 8. alias n. 11.*
Ildephons. à Veracruce *in speculo coniugiorum p. 1. art.
16 dub. 4.* plures citati à Cened. *ad Sextum, collect. 5.
num. 1.* & à Sanch. *d. lib. 2. de matrimonio disp. 11. per
tot.* quibus addo Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. com-
par. 25.* Ferdin. Rebell. *de obligat. Iustit. p. 2. lib. 1. q. 5.*
Petr. de Ochogauia *de Sacrament. tit. de Sacram. ma-
trim. tract. 2. q. 3.* Ioan. Gutier. *de matrim. cap. 34. art 1.*
Vincent. Filliuc. *in quæst. moral. tom. 1. tract. 10. de Sa-
cram. matrimon. p. 1. cap. 1. ex num. 21.* Martin. Bonacin.
vbi supra q. 2. puncto 5. Basil. Pontius Legionensis *in
suo tract. de matrim. lib. 1. cap. 10. & lib. 2. cap. 15. per
tot.* Didac. de Medrano *in d. suo tract. de consensu con-
nubiali cap. 12.*

Secundò præsuppono ad hoc vt matrimonialis con- 4
tractus valeat, consensum internum sufficientem non
esse, sed oportere eum signis, vel verbis exprimi: quia
si matrimonium consideretur tanquam contractus cùm
celebretur inter homines, interiora cordis, quorum Deus
tantùm scrutator est, ignorantes, omninò desiderat vt
signo aliquo externo internus consensus aperiatur, arg.
l. Labeo 7 §. Seruius, vers. Id Tubero, ff. de supellect. leg.
resoluunt Sanch. *d. tract. de matrimon. lib. 1. di p. 3.* &
Basil. Pont. *de impedim. matrim. cap. 19. §. 2. vers. veriòr
tamen, & §. 3. in princ.* Si verò Matrimonium vt Sa- 5
cramentum consideretur, cùm de eius ratione sit esse
signum sensibile rei sacræ, hoc etiam ex capite exter-
num consensum requiri consequens est, vnde iura so-
lum consensum ad rationem veri & legitimi matrimo-
nij desiderantia, *d. l. nuptias*, cum aliis suprà allegatis,
sic necessario accipienda sunt, vt non excludat conco-
mitantia consensus, & sic expressionem per signa ex-
terna, quæ ipsum consensum comitatur in omni huma-
no contractu. Quare sic resoluunt plures, quos refert
& sequitur Sanch. *d. lib. 2 disp. 30 num. 1.* quibus addo
Ochogau. *de Sacram. tract. 2. de matrim. q. 9. num. 4.*
Medran. *d. tract. de consensu connub. cap. 11. n. 15.* Basil.
Pont. *in tract. de matrim. l. 2. cap. 6. n. 2.* Vincent. Fil-
liuc. *d. tom. 1. tract. 10. de Sacram. matrim. p. 1. cap. 3.
num. 77.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract 12. diffic. 5. n. 1.*
Basse. *in sum. verb. matrimonium 3. n. 5.* Ioan. Machado
*en su perfetto Confessor y Cura de almas lib. 3. p. 1.
trat. 9. docum. 1. num. 1.*

Tertiò præsuppono ad rationem matrimonij verba 6
non esse præcisè, & omninò necessaria, sed sufficere
consensum aliquo exteriori signo, vel facto declarari,
non tantùm in mutis, qui verba proferre non possunt,
in quibus id expeditissimum est, *cap. cum apud 23. de
sponsal.* sed etiam in valentibus loqui, quod insinuat
*cap. is qui fidem 30. de sponsal. cap. fin. de desponsat. imp.
in 6.* ibi, *nec verbo, nec facto consentit,* &c & in specie
resoluunt Nau. *in man. cap. 22. num. 10.* Cou. *de sponsal.
p. 2. cap. 4. in initio n. 1.* Mascard. *de probat. conc. 1024.
num. 3.* & plures, quos refert & sequitur Sanch. *d. lib. 2.
disp. 31. a. 51.* quibus addo Franc. Molin. *de ritu nupt.
lib. 1. comp. 3. num. 66.* Ceuall. *commun. contra commun.
tom. 1. q. 406. n 5. & tom. 3. q. 750. ex n. 22.* Medrano
d. tract. de consensu connub. cap. 11. num. 2. sub lit. F. Gu-
tier. *d. cap. 63. num. 12.* Ochogauia *d. tit. de Sacram. ma-
trim. tract. 2. q. 9. num. 3.* Filliuc. *d. tract. 10. de Sacram.
Matrim. p. 1 cap. 1. n. 80. & 81.* Basil. Pont. *de matrim.
lib. 2. cap. 7. num. 5. & à num. 7.* Basse. *d. verb. matrimo-
nium 3. num. 1.* Ioan. Machado *d. trat. 9. docum. 1. a. 3.*
Quamuis verba in matrimonio à valentibus loqui con- 7
trahendo pro forma necessaria esse existimauerint citati
à Sanch. *d. l. 2. disp. 31. q. 1.* & à Franc. Molin. *d. comp. 3.
num. 67.* & à Medrano *d. cap. 11. num. 1.* & ab Ocho-
gauia *d. q. 9. num. 2.* & à Basil. Pont. *d. cap. 7. num. 3.
& 4.* & à Ioan. Machado *d. docum. 1. num. 4.* per iura
*in cap. tuæ 25. cap. consultationi 28. cap. si inter 31. de
sponsalib. & in cap. licet 3. vers. ita vt, de sponsa duo-
rum*, quia his iuribus adductis per proximè citatos
respondetur procedere exemplificatiuè, & factum nar-
rando, frequentius enim est in valentibus loqui quàm
per alia signa matrimonium contrahi. Et quod *in d.
cap. tuæ,* verba esse in matrimonio necessaria, traditum
est, non simpliciter dicitur, sed addito, *quoad Ecclesiam*;
hoc est, quoad faciliorem probationem in foro externo
Ecclesiæ, vt expendit rectè Medran. *d. cap. 11. num 2. in
fine*, id quod apertiùs significauit, *l. 5. tit. 2. part. 4.* ibi,
*Conuiene que lo fagan por palabras para que se puede
prouar.* Vnde credo mortaliter non peccare signis con-
trahentes, quia nullibi cautum reperitur verba esse ne-
cessaria de necessitate præcepti, vt aduertunt Sanch. *d.
disp. 31. num 9. & 10.* Filliuc. *d. cap. 1. num. 82.*

8 Quartò præsuppono matrimonium per procuratorem contractum ante Tridentinum Concilium validum fuisse, iuxta *d cap.fin.de procurator.in 6.* non tantùm in ratione contractus, sed etiam in ratione Sacramenti; nam cùm Christus Dominus eleuans matrimonium ad esse Sacramenti, contractus naturam non immutauerit, vt suprà dixi, per consequens voluit vt matrimonium quod per procuratorem contractum, verus est contractus naturalis, & validus, sit etiam validum, & verum Sacramentum, proindeque si vt contractus celebrari potest per Procuratorem, & valet, poterit etiam & valebit vt Sacramentum. Quare ita resoluunt vterque Sot. Dominicus, & Petrus, Cou. Henriq. Matiens. & plures alij, quos lato calamo refert & sequitur Sanch. *d.lib.2. disp.11. num.27.* quibus addo Gutier. *d.cap.43.ex num.10.* Rebell. *de obligat. Iustit. lib.2.quæst.3.n.2.& 9.* Bonacin. *de magno matrim.Sacram.quæst.2.puncto 3.num.3.* Basil. Pont. *de impedim. matrim.c.29 §.3.vers.ex quo inferes, & de matrim.lib.1.c.10.n.3.* Filliuc *d.tract.10.de Sacram.matrim.p.1.c.1.n.22.& 26.* Villalob. *in sum.tom.1. tract.13 dif.9.n.3.* Diana *moral. resol.p.3.tract.4. resol.250.* Ochogauia *d tract.2.de Sacram. matrim.q.3.num.7.* Ioan Machado *d.lib.3. p.1. tract.8.docum 4. n.1. & 3.* Quidquid contrarium, imò matrimonium per procuratorem, iuxta *d. cap.fin. de procuratorib. lib.6* decisionem, contractum Sacramentum non esse, minus bene tenuerint Durand. Caiet. Melch. Canus, & alij, quos modò citati congerunt. Pro quibus non facit quòd matrimonium; sicut omnia alia Sacramenta nouæ legis, causat gratiam necessariò in subiecto disposito per modum instrumenti physici, ex D. Thom. *in 3. p.q.62. art.1* Suar *tom.3. disp.9.sect.2.* quod in matrimonio per Procuratorem contracto procedere nequit, cùm omne physicum instrumentum operetur per contactum in passo, qui quidem contactus considerari nequit in absente qui per procuratorem contrahit. Quia respondetur procuratorem non esse ministrum Sacramenti, nec in se illud re-
9 cipere, sed potiùs principales contrahentes esse ministros, eosque recipere gratiam, atque ipsorum consensus per procuratorem declaratos esse materiam, & formam huius Sacramenti, vt cum pluribus tradunt Sanch. *d. disp.11.n.28.* & Gutier. *d.cap.43.n.23.*

10 Hinc prouenit quòd cùm procurator nec gratiam, nec Sacramentum recipiat, nec ministret, sed principalis contrahens illum constituens, ideò iste mortaliter peccabit, non ille si eo tempore quo per procuratorem ipsius nomine matrimonium contrahitur, in gratia non sit, propter defectum dispositionis ad Sacramentum: ita Sanch. *d.disp.11.num.29.& 30.* Rebell. *d.q.5.num.11.* Gutier. *d. cap.43. n.23. vers.unde infertur*, Bonacin. *d q.1. puncto num.12. & 13.* Ochogauia *d.tract. de Sacram.matrim.tract.2.q.3.n.8.ad 3.* Basil. Pont. *d.c.10.*
11 *num.vlt.vers. fit etiam.* Hinc etiam non obstabit ambos vtriusque contrahentis procuratores viros esse vel fœminas, ex Sanch. *d.disp.11.num.15.* Gutier. *d.cap.63. n.17.* Basil. Pont. *d.lib.1.cap.10.num.6. vers. fit denique*, Filliuc. *d. cap.1.num.25. vers.tertiò non requiri.*
12 Prout nec obstabit consensum tempore constituti procuratoris præstitum fictum esse, si quo tempore ille nomine constituentis contrahit, verus intercedat. Sanch. *num.13.* Gutier *num.15.* Bonac. *num.6.* Filliuc. *num.25. vers. secundo, & cap.3.n.84. citatis locis*, Rebell. *d. lib 2.q.5.num.5.vers. obseruat etiam.*

13 Deinde respondetur matrimonium per procuratorem contractum, physicè gratiam producere in contrahente eo respectu, quòd etsi ipse præsens non sit, est tamen præsens eius consensus per procuratorem declaratus, vt docet Ludou. Lop. *in instructorio conscientiæ sub tract. de matrim.p.2. cap.35.* vel aliter non longè dissimiliter, cum Petro de Ledesma *in tract. de matrim. q.42.art.1.dub.7. concl.2.* Sanch. *d.loco num. 32. ad 4.* quorum responsionem breuitatis causa omitto.
Nec contra facit, quòd Pœnitentiæ Sacramentum iu- 14
dicium quoddam spirituale est, & licèt de iudicij essentia non sit reum esse præsentem, quia etiam cum absente consistit, *cap.cum sit Romana 5.§.vlt. in fine, de appellat.* nihilominus Pœnitentiæ Sacramentum neutiquam absenti impendi potest, adeò vt contrariam propositionem ad minus vti falsam, temerariam, & scandalosam damnauerit Clemens VIII. *tom.3. Bullarij constit.87.* quare & in matrimonio inconueniens non erit, vt licèt tanquam contractus non respuat procuratoris interuentum, cùm tamen respuat, nec admittat vt Sacramentum. Respondetur enim intrinsecè contractus matrimonij naturæ adeò non repugnare per procuratorem contrahi, vt non magis ei repugnet postquam ad Sacramentum à Christo Domino eleuatum est: cùm ipse Dominus eius materiam & formam iuxta contractus naturam instituerit, vt dixi; quod in Pœnitentiæ Sacramento non procedit, quippe quod non est ex iudicio ad Sacramentum eleuatum, itaut iudicij naturam retinere debeat, sed ab ipsa Sacramenti institutione spirituale quoque iudicium est, peculiarem proinde naturam habens, quia in eo videlicet Christus Dominus rei, eiusdemque accusatoris, & spiritualis Iudicis præsentiam nominatim pro forma postulauit, dum eam esse voluit, *Ego te absoluo à peccatis tuis, &c.*

Quintò præsuppono matrimonium per procurato- 15
rem contractum etiam hodie post Concilium Trid. valere, & Sacramentum esse, quia Tridentinum contractus matrimonialis naturam minimè alterauit, sed solùm voluit vt consensus contrahentium non aliter legitimus esset, quàm si coram Parocho, & testibus simul præstaretur, quod sanè verificatur, vbi consensus ille per procuratorem eo modo declaratur, ibique enim principalium partium consensus moraliter intercedit. Sic docent Henriq. *in sum. lib.11. cap.2. num.2. & in comm. lit. B.* Petr. de Ledesma *eod. tract. q.42.art.1. dub.7.* Sanch *d.disp.11.num.19.& 20* Bonacin. *d.puncto 5.num.1.* Villalob. *d.tom.1.tract.13.diffic.9.& 10.* Ceuall. *commun. contra communes tom.3. q.750.n.63. cum seqq.* Gutier. *d c.41.num.10 vers.his tamen non obstantibus, & n.11.* Filliuc. *d. tract.10. de Sacram.matrim.p.1.cap.1.num.23.* Ioan. Machado *d.docum.4.n.2.* 16
Ego *in collect. ad d. cap.vlt. de procurat. in 6.num.4.* Nec est necesse mandatum, seu commissionem de matrimonio contrahendo procuratori præstare coram Parocho, & testibus, vt sentiunt Sanch. *d.disp.11.à numer.22.* Rebell. *d.p.2.lib.2.q.5.n.1.ad fin.vers.nec item opus*, Ochogauia *tract.2.de matrim.q.3.n.5.*

Denique præsuppono quemadmodum per procura- 17
torem, sic & per epistolam contractum Matrimonium hodie similiter valere tam in ratione contractus, ex *glos. verb.vxor, in cap.nec illud.30.q.5.* recepta communiter ex pluribus, quos referunt, & sequuntur Cou. *de sponsal.p.2.c.4.in initio num.11.in fine*, & Sanch. *d.lib.2. disp.12.n.1.* quàm in ratione Sacramenti. Ita contra vtrumque Ledesmam, Fr. Emman. & alios resoluunt Sanch. vbi *proximè num. 3.* Gutier. *de matrim. c.45.* Rebell. *d.p 2. lib.2.q.5. num.12.& 13.* Villalob. *tom.1. tract.13. diffic.10. n.1.* Basil Pont. *de impedim. matrim.c.29.§.3.vers.deinde certum, & vers.ex quo inferes, & de matrim.lib.1.c.10.num.vlt.in fine, & lib.2. cap.15.n.1.* Diana *moral.resol.p.3.tract.4 resol.50.* Filliuc *d.tract.10.de Sacram. matrim.p.1.cap.1.num.28. & 29.* Ochogauia *d. tract.2.de matrim. q.3.num. vlt.* Nicol. Genua *de scriptura priuata lib.3.quæst.30. & 31.* Ioan Machado *d. docum.4. num.4.* Quòd duobus 18
modis id accidere possit concludunt omnes ferè citati *suprà*, scilicet, si vel epistolam mittens scribat

se

se non solùm facere sui corporis traditionem, sed etiam traditionem per alterum sibi faciendam ex tunc acceptare; qua epistola coram Parocho, & testibus lecta, alter consentiat, vel si secundam epistolam recipiat is, qui prius scripsit, in qua alterius acceptatio contineatur, & ea coram Parocho & testibus lecta, similiter ipse suum consensum nominatim exhibeat; vide Villalob. *d. tract.* 13. *diffic.* 0. *n.* 2. Nicol. Genua *d. quaest.* 31. *num.* 12. 13. 20. & 21. Ioan. Machado *d. docum.* 4.
19 *n.* 1. His ita præsuppositis, sit prima conclusio. Ad contrahendum matrimonium speciale requiritur mandatum, nec aliter eius virtute contractum valet; probant expressi textus *in l. generali* 34. *ff. de ritu nupt. & in d. cap. fin. de procurat. lib* 6. cum expressione scilicet personæ, cum qua matrimonium contrahi debet; ad-
20 huc enim ad contrahendum matrimonium id mandatum speciale non dicitur, nisi nominatim detur ad contrahendum cum certa, ac determinata persona, *d. l. generali*, ibi, *itaque personam eius patri demonstrari oportet*, &c. glos. *verb. speciale in d. cap. fin.* quam sequuntur Domin. *ibi num.* 2. *in fine*, Anchar. *in* 2. *notab. n.* 1. Philip. Franch. *num.* 4 *ibidem* Tiraq. *ad leges connub. glos.* 7. *n.* 111. *vers. similiter*. Rebuff. *in concord. tit. de electionis derogat.* in glos. *verb. speciale vers. quintus*, Cou *de sponsalib. p.* 2. *cap.* 4. *in initio num.* 8. *alias* 11. Viuald. *in candel. aureo tit. de matrim. num.* 44. *vers. secundum*, Gomes de Leon *in cent. decisionum decis* 84. Fr. Emman. *quaest Regul. tom.* 3. *quaest.* 17. *art.* 3 Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb implorandum n.* 6. *vers. non obstat*, Flamin. Paris. *de resignat. benef lib.* 10. *q.* 8. *num* 5; plures citati à Cened. *ad Sixt. collect.* 3. *n.* 2. & à Sanch. *d. lib.* 2 *disp.* 11. *num.* 3. & 4 quibus addo Ioseph. Ludou. *tom.* 3. *commun. opin. tit. de mandato concl.* v. *vers. duodecimo*, Camill. Bortel. *in sum. decis. tom.* 1 *tit.* 66 *num* 162 Alex. Trentacinq. *var. resolut. lib.* 2. *tit. de procuratorib. resol.* 3. *num.* 33. *vers. in hac materia*, Card. Mantic. *de contractib. lib.* 7. *tit.* 2. *n.* 25. Medran *de consensu connub. cap.* 12. *n.* 3. Card. Tusch. *pract. conclus. lit. M. concl.* 31. *n.* 20. & *concl* 124. *n.* 1. Anton. Cardoso *in praxi Iudicum & Aduocat. verb. procurator n.* 33. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *compar.* 25. *ex num.* 5. Rebell. *de obligat. Iustit. lib.* 2. *q.* 5. *num.* 1. Gutier. *de matrim. c.* 43. *a.* 3 Bonacin *eod. tract. q.* 2. *puncto* 5. *num.* 8. Basil. Pont. *in simili tract. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 3. & 4. Filliuc. *tract.* 10. *de Sacram. Matrim. p.* 1. *c.* 1. *n.* 1. *in* 1. & 2. *condit.* Ioan. Machado *d. tractat.* 8. *docum.* 5. *num.* 1. Ego *in coll. ad d. cap. fin. n.* 2.
21 & *clarif.* 35. *num.* 2. Ratio est, quia cùm matrimonium res sit adeò grauis, ac præiudicialis, per consequens notabilis ac singularis eius expressio necessaria est, aliàs illa sub simplici de contrahendo matrimonio mandato non venit; & quia vbi maius periculum, & præiudicium vertitur, ibi cautius agendum, magisque prouidendum est, *l.* 1. §. *sed & si quis. ff. de Carbon. edicto, cap. quie scamus.* 42. *dist. c. vbi periculum, de elect. lib.* 6.
22 Quæstio insurgit in hac materia non inelegans, an si post mandatum in genere præstitum ad matrimonium cum qualibet contrahendum, cuius virtute cum certa muliere contractum est, speciale subsequatur mandatum, siue potiùs singulare ad contrahendum cum eadem muliere, dum ipsa huiusmodi secundi mandati ignara in consensu à se virtute primi generalis præstito perseuerat, matrimonium antea contractum conualidari possit, quasi ex ratificatione mandati minus legitimi? In qua quæst. affirmatiuam defendit partem Alex. *cons.* 146. *vol.* 5. cui accedit Card Tusch. *pract. conclus lit. M. concl.* 51. *num.* 20. *vers. si tamen*, & *concl.* 124. *n.* 2. 3. & 4. Contrarium tamen longè verius consuluerunt Anton. Butr. *cons* 64. & Anchar. qui ipsum transcribit, & separatim sequitur, *cons.* 228. *cum dubius seqq.* ex eo potissimum quòd matrimonium ab initio nullum ex defectu legitimi consensus in vtroque coniuge, vtpote præstiti virtute generalis mandati contra *d. cap. fin. de procurat. in* 6. non potest ex post facto conualescere ob legitimum vnius dumtaxat coniugis consensum.

Secunda sit conclusio. Procurator ad matrimonium 23
contrahendum datus, per seipsum hoc mandatum exequi tenetur, neque alium substituere potest, nisi specialiter sibi huiusmodi facultas in ipso mandato concessa sit. Hanc concl. probant *d. c fin.* & plures quos refert & sequitur Sãch. *d. lib.* 2 *disp.* 11. *n.* 5. quibus addo Bonac. *d. q.* 2. *puncto* 5. *n.* 8. Gutier. *de matrim. c.* 34. *n.* 4. Basil. Pót. *eod. tract. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 5. & 6. Franc. Molin. *d. lib.* 1. *comp.* 5. *n.* 60. Basse *verb. matrimonium* 1. *n.* 2. *vers. tertia*, Ioan. Machado *d. lib.* 3 *p.* 1 *tract.* 8. *n.* 4. *vers. la tercera condicion.* Ego *in coll. ad d. cap. fin. n.* 6. Rebell. *d. lib.* 2. *quaest.* 5. *n.* 1. *vers. secunda*, Filliuc. *d. tract.* 10. *de Sacram. matrim. p.* 1. *c.* 1. *n.* 24. *vers. tertia.* Alex.
Trentacinq. *d. resol.* 3. *n.* 33. Ratio est, quia cùm matri- 24
monij contractus res sit magni ponderis & momenti, & quæ nón nisi intimo amico familiari, vel propinquo committi solet, ad quam mandans talem fortan de alio fiduciam non haberet, ideo ad rem huiusmodi datus procurator, alium suo nomine substituere non poterit, nisi talis sibi facultas specialiter fuerit concessa: quia nempe illius industria in dubio electa censetur propter magnum quod ex facto tam arduo posset periculum imminere: vt ratiocinantur Auctores *proximè citati.*

Tertia sit conclusio. Procurator constitutus ad ma- 25
trimonium contrahendum non potest illud contrahere post mandatum reuocatum, quamuis procurator, vel alter coniux reuocationem ignoret. Probat expressè tex. *in d. cap. fin. de procurat. in* 6. *glos. vlt. in l. sufficit* 4. *ff. de sponsal. glos. verb. tenent vers. sed illud specialissimũ, in Clem. vnica renunciat.* Ildeph. à Vera-cruce *in speculo coniug. p.* 1 *art* 16. *dub.* 5. *cum seqq.* Cou. *de sponsal. p.* 2. *cap.* 4. *in initio num.* 8. *alias ex num.* 12. Anton. Gom. *var. tom.* 2. *c.* 4. *num.* 3. *vers. secundo intellige*, Salon de Pace *cons.* 6. *n.* 8 plures alios refert Sanch. *d. lib.* 2. *disp.* 11. *n.* 6. quibus addo Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 6. *num.* 18. & *glos.* 63. *num.* 37 Mozz. *de contract. tit. de matrim.* §. *de naturalib. matrim. n.* 32. Rebell. *d. lib.* 2. *q.* 5. *num.* 1. *vers. tertium*, & *ex n.* 14. Molin. *d. lib.* 1 *comp.* 25. *ex num* 10. Gutier. *de matrim. cap.* 43. *ex n.* 5. & *à num.* 24 & *cap.* 44. *per tot. maximè num.* 51. 100. & 101. Bonacin. *d q.* 2. *puncto* 5. Basil. Pont. *d. lib* 2 *cap.* 15. *ex num.* 7. Ioan Machado *d. docum.* 5. *n.* 5.

Quod quidem speciale est in Matrimonio, contra 26
notissimam iuris regulam, qua constitutum est procuratoris reuocationem etiam tacitam nullius esse momenti nisi ad illius peruenerit notitiam, imò & eius cum quo negotium in iudicio, vel extra fuerit peragendum. *l. si procuratorem* 65. *vers. vltimo. ff. de procurator. l. si pecuniam.* 5. §. *vlt. vers. item si quis. ff de condict. causa data, l.* 1. *vers. sed ego quæro, ibi, & me certiorasset. ff. quod iussu, l. si mandassem* 15. *l. inter causas* 26. *in princ. l. si fideiussor* 29. *vers. si cum debitor ff. mandati, l.* 1. § *fin. ff. de contrah. empt. cap. ex parte Decani, de rescript. cap.* 3. & 4. *c. mandato* 13 *de procurator.* Capra *commun. opin. tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 8. *num.* 90. & 100. Flamin. Paris. *de resign. benef. lib.* 9. *q.* 2. *n* 12. Camill. Borrell. *d. tom.* 2. *tit.* 66. *à num.* 379. Gonzal. *ad reg.* 8.
Cancel. glos. 63. *n.* 31. Stephan. Gratian. *discept. forens.* 27
tom. 1 *c.* 58. *n.* 37. *cum seqq.* & *c.* 191. *num. vlt.* in quo hi actus differunt ab his, qui per nuntium, vel epistolam celebrantur qui si post mittentis pœnitentiam etiam nuntio vel epistolam recipienti non intimatam fiant, statim viribus cadunt, nec aliqua ex eis oritur obligatio, vt contra *glos. vlt. in fine in d. l.* 1. *ff. de cõtrah. empt.* communiter improbatam longè verius docuit glos.

glos. verb. teneat, vers. quare dicunt, alij in d. Clem. vnic. de renunc. vbi Zabarel. n. 9. latè probant Ioan. Andr. & Anchar. n. 1. Franc. n. 7. & Dominic. sub § sanè num. 2. in d. cap. fin. de procurat. in 6. Felin. in cap. ex parte 33. n. 18. vers. fallit. 6. de rescript. Anton Gom var. tom. 2. cap. 4. n. 3 Gonzal. ad reg. 8. glos. 16. num. 16. & 17. & glos. 63. n. 42. cum seq. Sanch. d. disp. 11. n. 7. Medran. d. cap. 12. num. 7. Card. Tusch pract. concl. tom. 6. lit. P.
28 concl. 861 n. 32. & 33. illam differentiæ rationem commendantes quòd nuntius, & epistola sunt tanquam merum instrumentum, & organum, per quod dominus verba profert, quæ proinde in eius persona concipiuntur, text. opt. in l. qui autem 14. §. fin. cum l. seq. vbi glos. verb. ministerium, ff. de constit. pecun. l. multum interest 6. C. si quis alteri vel sibi. quare deficiente domini consensu tempore, quo verba eo modo profert, nihil epistola, aut nuntius operatur etiam data pœnitentiæ, seu reuocationis ignorantia, elegans text. in l. si pœnituit. 4. ff. de diuort.

29 Ratio verò specialitatis est, quia in cæteris contractibus potest ius supplere consensum contrahentium, illisque renitentibus dominium transferre: in matrimonio autem minimè potest; nam cùm ex reuocatione planè colligatur deficere consensum consentientis, sine quo matrimonium consistere nullo modo potest, cap. gemma, cap. cùm locum, de spons. consequens fit matrimonium postea subsequutum nullius esse momenti. Ita Sanch d. lib. 2. disp. 11. num. 6. Rebello d. p. 2. lib. 2. q. 5. num. 1. Franc. Molin. d. comp. 25. num. 16. cum seq. Ioan Machado d. trat. 8. docum. 5. n. 5. Gutier d. cap. 43. num. 6. & 7. Filliuc. d. tract. 10. de Sacram. matrim. p. 1. cap. 1. n. 24. vers. quarta. Alia ratio decidendi ad d. cap.
30 fin. de procurat in 6. assignari solet quòd scilicet procurator ad matrimonium contrahendum datus, censetur tanquam quidam nudus minister, & sic velut merum instrumentum, & organum, per quod dominus consensum exprimit, adeoque verba plerumque concipit nomine domini. imò id pro forma desiderarunt Host. in sum. tit. de sponsal. §. qualiter contrahatur, & Franch. num. 4. in d. cap. fin. quamquam longè verius sit sufficere si vel in sua, vel domini persona verba concipiat, di-
31 cens: Recipio te in vxorem nomine Titij. vel, Titius te accipit in vxorem me mediante, vt tradunt post alios Cou. de sponsal. p. 2. cap. 4. num. 8. alias 11. Henriq. in sum. lib. 11. cap. 2. Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 12. n. 16. Card. Tusch. d. tom. 5. lit. M. concl. 124. n. 5. Rebell. d. lib 2. q. 5. n. vlt. in fine, Bonacin. d. q. 2 punct. 5. num. 11. Si igitur hic domini consensus iam cessauerit, seu reuocatus fuerit, licet reuocatio procuratori, & ei, cum quo contraxit, intimata non fuerit, matrimonium debet esse nullius momenti.

32 Tacita mandati reuocatio, hoc est, pœnitentia, signis, seu factis aliquibus declarata sufficit ad hoc vt matrimonium per procuratorem reuocatum huiusmodi reuocationis ignarum contractum, sit etiam in foro exteriori nullum, argumento l. pœnituit 4. iuncta l. fin. vers.
33 illud rectissime, ff. de diuort. Tacitæ reuocationis mandati exemplum est, si ipse dominus post mandatum ad contrahendum cum certa persona datum, cum alia postea ante illius executionem contraxerit; nam cùm ad contrahendum cum secunda, necesse fuerit à voluntate contrahendi cum prima recedere, quia cum vna tantùm consistere matrimonium potest, inde necessariò consequitur vt dato mandato ad contrahendum cum secunda, vel de facto cum illa domino contrahente, prioris voluntatis reuocatio, seu pœnitentia veluti præambulum necessarium præcessisse censeatur. Ita Æmil. Ferret cons. 81. n. 12. Gutier. de matrim. cap. 43. art. 2. ex num. 14. & ex num. 28. & cap. 44. per tot. maximè n 51. Franc. Molin. d. lib. 1. comp. 25. ex n. 14. 23. & 56.
34 Ioan. Machado d. trat. 8. docum. 5. n. 7. Ad probandum verò huiusmodi reuocationem, siue tacitam, siue expressam non est necessaria scriptura, sed sufficiunt testes, qui ad cuiuslibet rei probationem regulariter parem vim obtinent cum illa, l. in exercendis 15. C. de fide instrum. quamuis aliàs mandatum in publica scriptura datum sit, vt sentit Panorm. in cap. ex insinuatione 3. num 1. not. 1. per text. ibi, quem ad hoc quotidie allegari dicit, de procurat. Quales autem testes ad prædictam procuratoris reuocationem requirantur, latissimè explicat Gutier. de matrimon. cap. 44. à num. 9. & à num. 68.

Neque procuratoris ad matrimonium dati reuocatio 35
etiam ignorata effectum suum sortiri desinet, etiamsi iuramentum de non reuocando præmissum sit: hoc enim in his, quæ sui natura à mera alicuius voluntate pendent, quale est procuratorem reuocare, vel non, solum efficit, vt reuocans periurij reus sit; cæterùm adhuc reuocatio valet, & consequenter matrimonium post huiusmodi reuocationem vtpote validam, tametsi ignoratam, contractum, nullum quidem erit: ita glos. verb. reuocatus in d. cap. fin. de procurat. in 6. vbi Domin. num. 5. & Franch. num. 5. & 6. Cou. d. cap. 2. cap. 4. in initio n. 10. & cap. 6. n. 2. plures quos refert & sequitur Sanch. d. lib. 1. disp. 11. n. 8. quibus addo Alex. Trentacinq. var. resol. lib. 2. tit. de procurat. resol. 3. n. 33. §. in hac, Medran. d. cap. 12. num. 10. Franc. Molin. d. lib. 1. comp. 25. à num. 52. Rebell. d. lib. 2. quæst. 5. num. vlt. Basil. Pont. d. cap. 15. n. 12. Filliuc. d. cap. 1. n. 24. in 4. cond it. vers. quod etiam est verum.

Quoad forum conscientiæ, in quo sola veritas at- 36
tenditur, cap. veritate 8. dist. valet reuocatio procuratoris merè interna. licèt quoad externum Ecclesiæ, quæ de occultis non iudicat, cap. erubescant 11. in fine, 32. dist. incumbat reuocanti onus, testibus, vel aliàs legitimè probandi, aliàs pro matrimonio iudicetur, quod nihilominus apud Deum nullum erit. Sic docent plures, quos refert & sequitur Sanch. d. lib. 2. disp. 11. num. 9. quibus addo Gutier. de matrim. cap. 43. num. 9. ad fin. Filiuc d. cap. 1. n. 24. vers. quarta, ad fin. Ioan Machado d. trat. 8. docum 5 num. 6.

Sed quæret aliquis an matrimonium contractum per 37
procuratorem, qui neque tacitè, neque expressè reuocatus fuerit, validum sit, si tempore quod contrahitur, consensus positiuus mittentis procuratorem realiter non concurrat, eo quòd in aliis forsan negotiis tunc temporis occupatus maneat, aut superueniat furor? Negatiuè respondent Salon de Paz cons. 6. num 6. cum seqq. Basil Pont. d. l. 2. cap. 15. n. 14. dum probare contendunt matrimonium per procuratorem eo tempore contractum, quo dominus ipsum constituens demens factus est, quasi ex eius dissensu nullum esse. Et pro hac parte facit illud, quod traditum est de Sacerdote, qui audita confessione amens fit, & sic pœnitentem absoluit, nempe vt eius absolutio nulla sit, eo quòd ministri actus debet esse humanus: vnde cùm matrimonium per procuratorem contrahentes, ipsi sint ministri huius Sacramenti, non verò procurator, vt suprà dixi; consequens videtur vt si tempore, quo procurator consensum explicat, is qui mandatum dedit, rationis vsu destitutus sit, irritum matrimonium reddatur.

Verùm, contrarium, imò tale matrimonium vali- 38
dum quidem esse, & receptius, & verius quidem indico, quoniam ad valorem huius matrimonij sufficit durare priorem consensum, saltem in virtute, cùm non sit obex contrariæ voluntatis, ideoque meritò ex eius voluntate iam semel explicata contractum dicitur matrimonium, sicut si eo tempore dormiret, vt in simili de eo, qui Baptismum sic recepit, cùm prius baptizari voluisset, quod valide illum recipiat, respondit text. in cap. maiores 3. § item quæritur, vers. dormientes, de Baptismo. Et in specie quòd per superuenientem furorem 39
constituentis

constituentis procuratorem ad matrimonium contrahendum eius voluntas non magis quàm superueniente somno cessset, quin potiùs duret saltem in virtute, adeoque non impediat quominus matrimonium eo tempore per procuratorem contractum validum sit, ac teneat: prout in terminis docent Ildephonsi. à Veracruce *in speculo coniug. p. 1. art. 16. dub. 6. sub vers. sed quid si primo consensu*, Henriq. *in sum. lib. 11. c. 4. n. 4.* Sanch. *d. lib. 2. disp. 11. n. 11. & 12. ac n. 32. ad 3.* Gutier. *de matrim. c. 43. n. 14.* Bonacin *d. q. 2. puncto 5. n. 13. & 14.* Filliuc. *d. p. 1. c. 1. n. 25 in princ.*

40 Et ideo cauendum est à Salone de Paz & Basilio Pontio *locis proximè citatis*, falluntur enim ex adductis per Doctores numero præcedenti citatos. Et ad difficultatem, de Sacerdote, qui audita confessione amens fit, quam mouet Sanchez *d. num. 12. vers. obiicies tamen*, rectè idem satisfacit dicens argumentum procedere, vbi aliquis per se ipsum ministrat, vt contingit in Sacerdote absoluente, secus si medio instrumento, vt in contrahente per procuratorem, quia in specie consensus semel illi procuratori datus durat in virtute, licèt quo tempore ab eo explicatur, is, qui dedit mandatum propter dementiam, vel aliàs consensu careat, iuxta regulam *l. furiosi 41. ff. de regul. iuris*, cum similibus.

Vallisoletana Fideiussionis.

Instrumentum conditionale non habet executionem nisi purificata conditione, resoluto contractu ob defectum adimplementi, fideiussor ab obligatione liber remanet. Prorogationi consentire debet fideiussor, aliàs ei nocere non potest.

VOTVM LXXXVI.

1 *Facti series.*
2 *Executio contractus conditionalis fieri non potest nisi liqueat iudici de purificata conditione.*
3 *Instrumentum conditionale conditione non adimpleta deficit.*
4 *Conditio donec pendet, non potest dici parti ius quæsitum.*
5 *Promissio habetur pro non facta, non adimpleta conditione.*
6 *Paria sunt aliquid non fuisse factum, vel factum sub conditione non adimpleta.*
7 *Conditionis adimplementi verificatio incumbit petenti executionem.*
8 *Fideiussio data pro certo tempore, transacto illo remanet extincta.*
9 *Fideiussor ab obligatione liber remanet transacto tempore, intra quod purificanda erat conditio.*
10 *Obligatio extincta non potest reuiuiscere absque nouo omnium consensu.*
11 *Donatio facta Ecclesiæ sub conditione post rei conditionem reuocari non potest.*
12 *Actus resolutus actus dici non potest.*
13 *Instrumentum nullum non meretur executionem.*
14 *Fideiussor liber remanet ab obligatione resoluto contractu ob defectum adimplenti conditionis.*
15 *Obligatione extincta, extincta quoque dicitur fideiussio in ea inserta.*
16 *Reconductio præsumitur facta cum omnibus qualitatibus, dummodo non dependeant à tertij voluntate.*
17 *Prorogationi debent consentire fideiussores, aliàs non obligantur.*
18 *Fideiussio semel extincta non potest postea validari sine facto fideiussoris.*
19 *Vincentius Caros.* alleg 54. *intelligitur.*
20 *Fideiussor intelligitur promittere rebus in eodem statu, & terminis permanentibus.*
21 *Fideiussio est stricti iuris, & non extenditur.*
22 *Fideiussor non tenetur quando variatur res, causa, vel actio.*
23 *Fideiussor, qui in certam causam fideiussit, non obligatur vltra consensum proprium.*
24 *Conditio apposita in contractibus vltrò, citróque obligatoriis, censetur apposita respectu omnium.*
25 *Conditionis implementi defectus in contractu conditionali operatur defectu consensus respectu omniũ.*
26 *Conditio ab omnibus in contractu apposita ab vno illorum relaxari non potest.*
27 *Contractus consistunt ex copulato consensu.*
28 *Contractus, quando dependet à voluntate duorum, non statur voluntati solius promittentis.*
29 *Conditionis adimplementum ante vel post tempus, non est admissibile.*
30 *Fideiussionis natura est vt illius effectus nunquam extendatur, nisi in quantum se extendunt verba.*
31 *Fideiussor in dubio semper videtur se restrinxisse ad id, de quo verisimiliter fuit actum inter partes.*
32 *Fideiussor solùm præsumitur fideiussisse pro causa, pro qua fuerat tractatum.*
33 *Conditio quæ in principio, & præfatione contractus fuit apposita, influit in omnes eius partes.*
34 *Pacta plura quando posita sunt in eodem instrumento, sumunt omnia robur eodem tempore.*
35 *Actus vt possit dici approbatus aliquam ob causam, causa illa debet interuenire ob illum actum.*
36 *Solutio facta in vim alicuius contractum illum non ratificat, nisi respectu ipsius soluentis.*
37 *Soluens ob causam celebrati contractus censetur illum approbare, & ratificare, habita illius notitia.*

ANtonius in quibusdam capitulis matrimonialibus se obligauit vti fideiussorem ad promissæ dotis solutionem, ea tamen conditione ad hoc vt matrimonium desideratum effectum sortiri posset; quòd prius per sententiam, aut concordiam lis super concursu creditorum per illos contra dotantem mota præfixo termino finiretur: sed antequam liqueret de purificata conditione, imò ante litem vt requirebatur extinctam, & creditoribus nondum satisfactis, & termino præfixo iam transacto, in vim dictæ obligationis petitum fuit mandari relaxari mandatum executiuum contra personam & bona dicti fideiussoris, & consultus respondi dictum mandatum non esse relaxandum, ex sequentibus. 1

Primò, quia ad hoc vt obligationis instrumentum exequi posset, tenebatur dotis promissę creditor prius ostendere purificatam conditionem; non potest enim executio contractus conditionalis fieri nisi liqueat iudici de purificata conditione, Bald. Angel. Imol. Alex. Ias. & Alciat. *in l. fin. §. totius, ff. de vulgari*, idem Alex. *in l. illa, ff. de verb. oblig.* Bart. *in l. proinde. § notandum, ff. ad leg. Aquil.* Parlad. *rerum quotid. lib. 2. p. 1. c. fin. §. 12. n. 39.* Stephan. Gratian. *discept. forens. p. 2. c. 325. n. 7.* Cou. *lib. 2. var. c. 11. n. 2.* dicens quòd prius debet constare iudici citato reo, quòd iam euenerit conditio, & postea debet fieri executio; aliàs non potest, ad quod allegat text. *in l. hoc iure, ff. de verb. oblig. & in l. Fulcinius. ff. quibus ex caus. in possess. eatur.* 2

glos. *verb. teneat, vers. quare dicunt*, alij *in d. Clem. vnic. de renunc.* vbi Zabarel. *n.* 9. latè probant Ioan. Andr. & Anchar. *n.* 1. Franc. *n.* 7. & Dominic. *sub § sanè num.* 2. *in d. cap. fin. de procurat. in* 6. Felin. *in cap. ex parte* 33. *n.* 18. *vers. fallit.* 6. *de rescript.* Anton Gom *var. tom.* 2. *cap.* 4. *n.* 3 Gonzal. *ad reg.* 8. *glos.* 16. *num.* 16. & 17. & *glos.* 63. *n.* 42. *cum seq.* Sanch. *d. disp.* 11. *n.* 7. Medran. *d. cap.* 12. *num.* 7. Card. Tusch *pract concl. tom.* 6. *lit. P.*
28 *concl.* 861 *n.* 32. & 33. illam differentiæ rationem commendantes quòd nuntius, & epistola sunt tanquam merum instrumentum, & organum, per quod dominus verba profert, quæ proinde in eius persona concipiuntur, text. opt. *in l. qui autem* 14. §. *fin. cum l. seq.* vbi glos. *verb. ministerium, ff. de constit. pecun. l. multum interest* 6. *C. si quis alteri vel sibi.* quare deficiente domini consensu tempore, quo verba eo modo profert, nihil epistola, aut nuntius operatur etiam data pœnitentiæ, seu reuocationis ignorantia, elegans text. *in l. si pœnituit.* 4. *ff. de diuort.*

29 Ratio verò specialitatis est, quia in cæteris contractibus potest ius supplere consensum contrahentium, illisque renitentibus dominium transferre: in matrimonio autem minimè potest; nam cùm ex reuocatione planè colligatur deficere consensum consentientis, sine quo matrimonium consistere nullo modo potest, *cap. gemma, cap. cùm locum, de spons.* consequens fit matrimonium postea subsequutum nullius esse momenti. Ita Sanch *d. lib.* 2. *disp.* 11. *num.* 6. Rebello *d. p.* 2. *lib.* 2. *q.* 5. *num.* 1 Franc. Molin. *d. comp.* 25. *num.* 16. *cum seq.* Ioan Machado *d. trat.* 8. *docum.* 5. *n.* 5. Gutier *d. cap.* 43. *num.* 6. & 7. Filliuc. *d. tract.* 10. *de Sacram. matrim. p.* 1. *cap.* 1 *n.* 24. *vers quarta.* Alia ratio decidendi ad *d. cap.*
30 *fin. de procurat in* 6. assignari solet quòd scilicet procurator ad matrimonium contrahendum datus, censetur tanquam quidam nudus minister, & sic velut merum instrumentum, & organum, per quod dominus consensum exprimit, adeoque verba plerumque concipit nomine domini, imò id pro forma desiderarunt Host. *in sum. tit. de sponsal.* §. *qualiter contrahatur*, & Franch. *num.* 4. *in d cap fin.* quamquam longè verius sit sufficere si vel in sua, vel domini persona verba concipiat, di-
31 cens: *Recipio te in vxorem nomine Titij.* vel, *Titius te accipit in vxorem me mediante*, vt tradunt post alios Cou. *de sponsal. p.* 2. *cap.* 4. *num.* 8. *alias* 11. Henriq. *in sum. lib.* 11. *cap.* 2. Sanch. *de matrim. lib.* 2. *disp.* 11. *n.* 16. Card. Tusch. *d. tom.* 5. *lit. M. concl.* 124. *n.* 5. Rebell. *d. lib.* 2. *q.* 5. *n. vlt. in fine*, Bonacin. *d. q.* 2 *punct.* 5. *num.* 11. Si igitur hic domini consensus iam cessauerit, seu reuocatus fuerit, licet reuocatio procuratori, & ei, cum quo contraxit, intimata non fuerit, matrimonium debet esse nullius momenti.

32 Tacita mandati reuocatio, hoc est, pœnitentia, signis, seu factis aliquibus declarata sufficit ad hoc vt matrimonium per procuratorem reuocatum huiusmodi reuocationis ignarum contractum, sit etiam in foro exteriori nullum, argumento *l. pœnituit* 4. iuncta *l. fin. vers.*
33 *illud rectissime, ff. de diuort.* Tacitæ reuocationis mandati exemplum est, si ipse dominus post mandatum ad contrahendum cum certa persona datum, cum alia postea ante illius executionem contraxerit; nam cùm ad contrahendum cum secunda, necesse fuerit à voluntate contrahendi cum prima recedere, quia cum vna tantùm consistere matrimonium potest, inde necessariò consequitur vt dato mandato ad contrahendum cum secunda, vel de facto cum illa domino contrahente, prioris voluntatis reuocatio, seu pœnitentia veluti præambulum necessarium præcessisse censeatur. Ita Æmil. Ferret *cons.* 81. *n.* 12. Gutier. *de matrim. cap.* 43. *art.* 2. *ex num.* 24. & *ex num.* 28. & *cap.* 44. *per tot. maximè n* 51. Franc. Molin. *d. lib.* 1. *comp.* 25. *ex n.* 14. 23. & 56.
34 Ioan. Machado *d. trat.* 8. *docum.* 5. *n.* 7. Ad probandum verò huiusmodi reuocationem, siue tacitam, siue expressam non est necessaria scriptura, sed sufficiunt testes, qui ad cuiuslibet rei probationem regulariter parem vim obtinent cum illa, *l. in exercendis* 15. *C. de fide instrum.* quamuis aliàs mandatum in publica scriptura datum sit, vt sentit Panorm. *in cap. ex insinuatione* 3. *num* 1. *not.* 1. per text. *ibi*, quem ad hoc quotidie allegari dicit, *de procurat.* Quales autem testes ad prædictam procuratoris reuocationem requirantur, latissimè explicat Gutier. *de matrimon. cap.* 44. *à num.* 9. & *à num.* 68.

Neque procuratoris ad matrimonium dati reuocatio 35
etiam ignorata effectum suum sortiri desinet, etiamsi iuramentum de non reuocando præmissum sit: hoc enim in his, quæ sui natura à mera alicuius voluntate pendent, quale est procuratorem reuocare, vel non, solum efficit, vt reuocans periurij reus sit; cæterùm adhuc reuocatio valet, & consequenter matrimonium post huiusmodi reuocationem vtpote validam, tametsi ignoratam, contractum, nullum quidem erit: ita glos. *verb. reuocatus in d. cap. fin. de procurat. in* 6. vbi Domin. *num.* 5. & Franch. *num.* 5. & 6. Cou. *d cap.* 2. *cap.* 4. *in initio n.* 10. & *cap.* 6. *n.* 2. plures quos refert & sequitur Sanch. *d. lib.* 1. *disp.* 11. *n.* 8. quibus addo Alex. Trentacinq. *var. resol. lib.* 2. *tit. de procurat. resol.* 3. *n.* 33. §. *in hac*, Medran. *d. cap.* 12. *num.* 10. Franc. Molin. *d. lib.* 1. *comp.* 25. *à num* 52. Rebell. *d. lib.* 1. *quæst.* 5. *num. vlt.* Basil. Pont. *d. cap.* 15. *n.* 12. Filliuc. *d. cap.* 1. *n.* 24. *in.* 4. *condit. vers. quod etiam est verum.*

Quoad forum conscientiæ, in quo sola veritas at- 36
tenditur, *cap. veritate* 8. *dist.* valet reuocatio procuratoris merè interna, licèt quoad externum Ecclesiæ, quæ de occultis non iudicat, *cap. erubescant* 11. *in fine*, 32. *dist.* incumbat reuocanti onus, testibus, vel aliàs legitimè probandi, aliàs pro matrimonio iudicetur, quod nihilominus apud Deum nullum erit. Sic docent plures, quos refert & sequitur Sanch. *d. lib.* 2. *disp.* 11. *num.* 9. quibus addo Gutier. *de matrim. cap.* 43. *num.* 9. *ad fin.* Filiuc *d. cap.* 1. *n.* 24. *vers. quarta, ad fin.* Ioan Machado *d. trat.* 8. *docum* 5 *num.* 6.

Sed quæret aliquis an matrimonium contractum per 37
procuratorem, qui neque tacitè, neque expressè reuocatus fuerit, validum sit, si tempore quod contrahitur, consensus positiuus mittentis procuratorem realiter non concurrat, eo quòd in aliis forsan negotiis tunc temporis occupatus maneat, aut superueniat furor? Negatiuè respondent Salon de Paz *cons.* 6. *num* 6. *cum seqq.* Basil Pont. *d. l.* 2. *cap.* 15. *n.* 14. dum probare contendunt matrimonium per procuratorem eo tempore contractum, quo dominus ipsum constituens demens factus est, quasi ex eius dissensu nullum esse. Et pro hac parte facit illud, quod traditum est de Sacerdote, qui audita confessione amens fit, & sic pœnitentem absoluit, nempe vt eius absolutio nulla sit, eo quòd ministri actus debet esse humanus: vnde cùm matrimonium per procuratorem contrahentes, ipsi sint ministri huius Sacramenti, non verò procurator, vt suprà dixi; consequens videtur vt si tempore, quo procurator consensum explicat, is qui mandatum dedit, rationis vsu destitutus sit, irritum matrimonium reddatur.

Verùm, contrarium, imò tale matrimonium vali- 38
dum quidem esse, & receptius, & verius quidem iudico, quoniam ad valorem huius matrimonij sufficit durare priorem consensum, saltem in virtute, cùm non sit obex contrariæ voluntatis, ideoque meritò ex eius voluntate iam semel explicata contractum dicitur matrimonium, sicut si eo tempore dormiret, vt in simili de eo, qui Baptismum sic recepit, cùm prius baptizari voluisset, quod valide illum recipiat, respondit text. *in cap. maiores* 3. § *item quæritur, vers. dormientes, de Baptismo.* Et in specie quòd per superuenientem furorem 39
constituentis

constituentis procuratorem ad matrimonium contrahendum eius voluntas non magis quàm superueniente somno cessset, quin potiùs duret saltem in virtute, adeoque non impediat quominus matrimonium eo tempore per procuratorem contractum validum sit, ac teneat: prout in terminis docent Ildephons. à Veracruce *in speculo coniug. p. 1. art. 16. dub. 6. sub vers. sed quid si primo consensit*, Henriq. *in sum. lib.* 11. *c.* 4. *n.* 4. Sanch. *d. lib.* 2. *disp.* 11. *n.* 11. & 12. *ac n.* 32. *ad* 3. Gutier. *de matrim. c.* 43. *n.* 14. Bonacin *d. q.* 2. *puncto* 5. *n.* 13. & 14. Fillinc. *d. p.* 1. *c.* 1. *n.* 25. *in princ.*

40 Et ideo cauendum est à Salone de Paz & Basilio Pontio *locis proximè citatis*, falluntur enim ex adductis per Doctores numero præcedenti citatos. Et ad difficultatem, de Sacerdote, qui audita confessione amens fit, quam mouet Sanchez *d. num.* 12. *vers. obiiciet tamen*, rectè idem satisfacit dicens argumentum procedere, vbi aliquis per se ipsum ministrat, vt contingit in Sacerdote absoluente, secus si medio instrumento, vt in contrahente per procuratorem, quia in specie consensus semel illi procuratori datus durat in virtute, licèt quo tempore ab eo explicatur, is, qui dedit mandatum propter dementiam, vel aliàs consensu careat, iuxta regulam *l. furiosi* 41. *ff. de regul. iuris*, cum similibus.

Vallisoletana Fideiussionis.

Instrumentum conditionale non habet executionem nisi purificata conditione, resoluto contractu ob defectum adimplementi, fideiussor ab obligatione liber remanet. Prorogationi consentire debet fideiussor, aliàs ei nocere non potest.

Votum LXXXVI.

1 *Facti series.*
2 *Executio contractus conditionalis fieri non potest nisi liqueat iudici de purificata conditione.*
3 *Instrumentum conditionale conditione non adimpleta deficit.*
4 *Conditio donec pendet, non potest dici parti ius quæsitum.*
5 *Promissio habetur pro non facta, non adimpleta conditione.*
6 *Paria sunt aliquid non fuisse factum, vel factum sub conditione non adimpleta.*
7 *Conditionis adimplementi verificatio incumbit petenti executionem.*
8 *Fideiussio data pro certo tempore, transacto illo remanet extincta.*
9 *Fideiussor ab obligatione liber remanet transacto tempore, intra quod purificanda erat conditio.*
10 *Obligatio extincta non potest reuiuiscere absque nouo omnium consensu.*
11 *Donatio facta Ecclesiæ sub conditione post rei conditionem reuocari non potest.*
12 *Actus resolutus actus dici non potest.*
13 *Instrumentum nullum non meretur executionem.*
14 *Fideiussor liber remanet ubi obligatione resoluto contractu ob defectum adimplenti conditionis.*
15 *Obligatione extincta, extincta quoque dicitur fideiussio in ea inserta.*
16 *Reconductio præsumitur facta cum omnibus qualitatibus, dummodo non dependeant à tertij voluntate.*
17 *Prorogationi debent consentire fideiussores, aliàs non obligantur.*
18 *Fideiussio semel extincta non potest postea validari sine facto fideiussoris.*
19 *Vincentius Caroc. alleg 54 intelligitur.*
20 *Fideiussor intelligitur promittere rebus in eodem statu, & terminis permanentibus.*
21 *Fideiussio est stricti iuris, & non extenditur.*
22 *Fideiussor non tenetur quando variatur res, causa, vel actio.*
23 *Fideiussor, qui in certam causam fideiussit, non obligatur vltra consensum proprium.*
24 *Conditio apposita in contractibus vltrò, citròque obligatoriis, censetur apposita respectu omnium.*
25 *Conditionis implementi defectus in contractu conditionali operatur defectu consensus respectu omnium.*
26 *Conditio ab omnibus in contractu apposita ab vno illorum relaxari non potest.*
27 *Contractus consistunt ex copulato consensu.*
28 *Contractus, quando dependet à voluntate duorum, non statur voluntati solius promittentis.*
29 *Conditionis adimplementum ante vel post tempus, non est admissibile.*
30 *Fideiussionis natura est vt illius effectus nunquam extendatur, nisi in quantum se extendunt verba.*
31 *Fideiussor in dubio semper videtur se restrinxisse ad id, de quo verisimiliter fuit actum inter partes.*
32 *Fideiussor solùm præsumitur fideiussisse pro causa, pro qua fuerat tractatum.*
33 *Conditio quæ in principio, & præfatione contractus fuit apposita, influit in omnes eius partes.*
34 *Pacta plura quando posita sunt in eodem instrumento, sumunt omnia robur eodem tempore.*
35 *Actus vt possit dici approbatus aliquam ob causam, causa illa debet interuenire ob illum actum.*
36 *Solutio facta in vim alicuius, contractum illum non ratificat, nisi respectu ipsius soluentis.*
37 *Soluens ob causam celebrati contractus censetur illum approbare, & ratificare, habita illius notitia.*

ANtonius in quibusdam capitulis matrimonialibus se obligauit vti fideiussorem ad promissæ dotis solutionem, ea tamen conditione ad hoc vt matrimonium desideratum effectum sortiri posset; quòd prius per sententiam, aut concordiam lis super concursu creditorum per illos contra dotantem mota præfixo termino finiretur: sed antequam liqueret de purificata conditione, imò ante litem vt requirebatur extinctam, & creditoribus nondum satisfactis, & termino præfixo iam transacto, in vim dictæ obligationis petitum fuit mandari relaxari mandatum executiuum contra personam & bona dicti fideiussoris, & consultus respondi dictum mandatum non esse relaxandum, ex sequentibus. 1

Primò, quia ad hoc vt obligationis instrumentum exequi posset, tenebatur dotis promissę creditor prius ostendere purificatam conditionem; non potest enim executio contractus conditionalis fieri nisi liqueat iudici de purificata conditione, Bald. Angel. Imol. Alex. Ias. & Alciat. *in l. fin. §. totius, ff. de vulgari*, idem Alex. *in l. illa, ff. de verb. oblig.* Bart. *in l. proinde. § notandum, ff. ad leg. Aquil.* Parlad. *rerum quotid. lib. 2. p. 1. c. fin. §. 12. n. 39.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. p. 2. c. 325. n. 7.* Cou. *lib. 2. var. c. 11. n. 2.* dicens quòd prius debet constare iudici citato reo, quòd iam euenerit conditio, & postea debet fieri executio; aliàs non potest, ad quod allegat text. *in l. hoc iure, ff. de verb. oblig. & in l. Fulcinius. ff. quibus ex caus. in possess. eatur.* 2

3 Ratio est,quia instrumentum conditionale condi-
tione non adimpleta deficit, & habetur pro non fa-
cto.*l. si quis fundum ff.de contrah. empt.l.qui heredi.§.*
Plautius,vbi omnes,*ff de condit.& demonstr.l.pecuniã*
quam ff.de rebus cred.l.necessario. § quod si pendente,
*ff.periculo & commodo rei vend.*Dec.*cons.*485.*num.*4.
Cephal.*cons.*195.*num.*20.*& cons.*754 *num* 11.Tiraq.
4 *in l.si vnquam,verbo reuertatur num.* 277. Et donec
pendet conditio, non potest dici ius parti quæsitum.*l.si*
quis sub conditione , ff. si quis omis.causa testam. Me-
noch.*cons.*452.*num.*42.*lib.*5.Surd.*cons.*186.*num.* 12.
*lib.*2.And.Galgan.*de condit.& demonst.p.*1.*c.* 8.*n.*9. &
5 cessat obligatio *c.fin.de sponsal.in* 6.Et non adimpleta
conditione habetur promissio pro non facta, extincta,
& annullata,Bald *in l.pactum quod dotale C. de colla-*
tion.& in l.fin.C.de pact. Aretin.& Paul.de Castro *in*
6 *l.superstitis.ff.de acquir.hered.* Et in iure pacificatur a-
liquid non fuisse factum, vel factum sub conditione
non adimpleta, Crauet.*cons.*15.*numer.* 3.*lib.* 1. Surd.
*cons.*381 *num.*1.*lib.*3.Viui.*decis* 34.*numer.* 6.Carthar.
*decis.*48.

7 Et ad hoc vt impediatur mandati executiui relaxa-
tio, sufficit sola allegatio fideiussoris quòd non fuerit
adimpleta conditio, & tunc adimplementi illius verifi-
catio incumbet petenti executionem Cephal.*cons.*667.
*n.*43.*lib.*5.Alex *cons.*91.*num.*9 *lib.*7.*& cons.*123.*n.*2.
*eod.lib.*Franc.Monald.*cons* 81.*n.* 6.*lib.*1.Magon. *Lu-*
*censi decis.*21 *numer.* 26. & interim à iudicio repellen-
da petitio.*l.hac venditio, in princ. ff. de contrah. empt.*
Tiraq.*de retractu lig.*§.1.*glos.*2.*num.*240. Surd.*d.cons.*
186.*num.*12.

8 Præcipuè cùm iam transierit terminus præfixus, in-
tra quem non fuit finita dicta lis super concursu credi-
torum mota, vt requirebat conditio, & sic eo ipso re-
mansit obligatio extincta vnà cũ fideiussione in ea præ-
stita,iuxta text.*in l si fideiussor* 27.*C. de fideiuss.*ibi,*nisi*
in tempus certum data sit fideiussio,tunc enim in tantũ
eam extendi in quantum etiam attestatio fuerit expres-
sa,&c.*l.si vnus § si cum reo ff.de pact.*ibi,*Si cum reo ad*
certum tempus pactio facta sit,vltra nec reo,nec fideius-
sori prodesse,&c resoluunt Pyrrh Maur. Aretin. *de fide-*
*ius.sect.*10.§ 44 *per tot.* Henng.*eod. tract.c.* 20. §. 18.
numer. 1. 2. & 3. vbi *numer.* ait quòd licèt tempus
non sit capax terminandi & finiendi obligationem,
nihilominus adiectio temporis certi operatur quomi-
nus in futurum vlterius quis obligari queat; & concludit
quòd si fideiussor post tempus conueniatur ratione
futuri temporis, potest exceptione debitorem sum-
mouere,ex *l.obligationum. paragraph. placet, ff. de ob-*
ligat. & act.

9 Vnde cùm non fuerit purificata conditio, & iam
transactum sit tempus,intra quod purificanda erat, fi-
deiussor ab obligatione liber remansit, vt benè docet
Socin.sen.*cons.*273.*n.*3.*vers.ex quibus vol.*2. ibi , *Et*
hoc maximè in casu nostro,in quo fideiussores intercesse-
serunt,sub conditione , si transactio sortiretur effectum,
qua non fuit purificata,igitur non tenentur , d.l.cedere
diem,&c.Et inferiùs *num.*8.ibi, *Et hoc maximè proce-*
dit quando fideiussores non intercesserunt simpliciter,
sed sub conditione , casu quo concordia sortiretur effe-
ctum;si ergo non fuit sortita effectum , quia non fuit sa-
tisfactum omnibus,ad rationem solidorum 16.*pro libra,*
dicitur conditio defecisse,& fideiussores non teneri, d. l.
cedere diem, &c.Et resoluta ob id scriptura,ac extincta
obligatio in ea facta , non erat amplius in facultate v-
nius partis contractum perficere, absque nouo om-
10 nium consensu,vt expressè deciditur *in l. Sabinus,ff. de*
*in diem addict.*ibi , *Quid tamen si hoc erat nominatim*
actum,vt liceret resilire emptori meliore conditione al-
lata , dicendum erit dissolutam priorem emptionem,
11 *etiamsi venditor sequentem non admitat* , &c Et con-
firmatur ex decisione text.*in cap.verum, de condit. ap-*
*pos.*vbi probatur donationem factam Ecclesiæ sub con-
ditione,post rei traditionem reuocari non posse,quam-
uis conditio deficiat,ibi,*nisi fortè tali sit conditione col-*
latum , quod ea cessante debeat reuocari ; quia tunc ea
defectu consensus, qui remouetur ab actu,fauor Eccle-
siæ non attenditur. Ita Bald.*in l. dictam, numer.*5.*vers.*
hac omnia vera.C.de condict.ob causam, Card.*in d.cap.*
*verum num.*5.vbi Abb *num* 2.Præpos.*n.*6.Rip *in l.vlt.*
*n.*124.*in fine C.de reuoc.donat.*Tiraq.*de retractu con-*
*uent.ad finem tit.n.*11.14.*&* 15.Cou.*lib.* 1.*var. c.*14.
*n.*6.Card.Mantic *de tacit.& ambig.conuent. lib.* 13.*tit.*
44.*num.*13.

Remanente igitur nulla ac resoluta matrimonia- 12
lium capitulationum scriptura , ob non adimple-
mentum conditionis, illa amplius talis dici non potest;
quia actus resolutus, actus dici non potest. *l. Iulianus*
*paragraph.*1.*ff.de verbor.oblig.l. etiam ff. de solut.*& si
reuocatur actus , reuocari etiam censentur omnes effe-
ctus ab eo venientes. *Clem.* 1. *de immun.* Crauet.
cons. 302.*numer.*29 Menoch.*cons.* 212. *numer.* 33. *&*
seq. Vnde fit consequens mandatum executiuum in
vim illius scripturæ relaxari non posse,quia instrumen-
tum nullum non meretur executionem.*l.eq.§.condemna-* 13
*tum,ff.de re iud.*Deci.*cons.*401,*numer.*3.Cephal. *cons.*
118.*numer.*11.Bart.*in l. D. Traianus,ff.de testam.mil.*A-
zin.*de execut paragraph.*1.*tit.*33.*n.* 3. Roder.Xuar.*ad l.*
*post rem iudicatam,in declar. ad l.Regni p.*2 §. *sed pro*
*euidentia num.*51,*vers.intellige quarto* , Cancer.*var.*
*resol. lib.*2.*cap.* 3. *numer.*22.Valenzuel.*cons.*32.*num.*
63 *vol.*1.

Hinc etiam prouenit vera & legalis conclusio, quòd 14
resoluto contractu ob defectum adimplementi condi-
tionis,sub qua celebratum fuit, quamuis matrimonium
celebraretur non expectata conditionis purificatione,
nihilominus ab obligatione liber remansit fideiussor,
per text.*in l.fin ff.de pact.*ibi,*Si reum postquam pactus est*
a se non peti pecuniam,(ideoque cœpit id pactum fide-
iussori; quoq prodesse) pactus sit,vt à se peti liceat,an v-
tilitas prioris pacti sublata sit fideiussori,quæsitũ est?sed
verius est semel acquisitam fideiussori pacti exceptio-
nẽ,vlterius ei inuito extorqueri non posse,&c.quia,vt ait
Franciscus Niger Cyriacus *tom.*1.*controu.* 101.*num.* 21.
extincta fideiussione,illa amplius ad præiudicium fide-
iussoris sine nouo eius consensu reuiuiscere nequit, &
post eum Noguerol *alleg.*21.*num.*28.Et extincta obli- 15
gatione extincta quoque dicitur fideiussio in ea inser-
ta, cùm illa stare non possit sine obligatione principa-
li *l.*2.*ff de fideiuss.* §. *fideiussor. Instit.eod.* Menoch. *d.*
*cons.*1011.*n.*39.*&* 40. Facit text.*in. l.item quæritur* §.
qui impleto.ff.locati , ibi, *Si non alius pro eo in priori*
conductione res obligauerat , huius enim nouus con-
sensus erit necessarius , &c. cuius argumento Cancer. 16
*lib.*1.*var.resol.c.*14.*n.*40.tenet quòd quamuis recondu-
ctio præsumatur facta cum omnibus qualitatibus, vin-
culis,& clausulis accessoriis positis in primo contractu,
quæ dependent à mera partium voluntate , vt pignus
hypotheca, terminus solutionis,& similia,hoc non pro-
cedit, si vincula , & alia id genus dependerent à tertij
voluntate, quia talia in eius præiudicium non cen-
sentur repetita in reconductione.

Hinc quoque prorogationi compromissi, seu termi- 17
ni assignati in contractu principali debent consentire
fideiussores, aliàs non noceret eis , si damnum daretur
termino prorogato, etiamsi à principio fuisset actum
de prorogatione , quia fideiussores non censentur se
obligasse nisi ad damnum , quod daretur in primo
tempore. Ita per text. *in l. labeo , in princip. iuncto*
paragraph. fin.ff. de recept. arb. resoluit Paul. de Ca-
stro *in l. dies cautioni num.*2.*ff.de damno infecto*, Tiber.
Decian. *cons.* 72.*numer.* 14. *vol.* 2. Surd. *cons.* 460.
num.

n.73. verf. quatenus vol.4. Anton. Hering *de fideiuſſor. cap.20.* § 18. *num.8.* Cardin. Mantica *de tacit. & ambig. conuention. lib.16. titul.21. per tot.* & præcipue *num.* 3. Facit quod in ſimili tenet Donat. Anton. de Marinis *quotid. reſolut cap.133. num.21.* videlicet quòd fideiubens filiofam. in mutuo quod recepit ſine patris conſenſu, quamuis pater poſtea contractum ratificet, adhuc tamen poterit fideiuſſor vti exceptione Macedoniani, quia licèt ratificatio illa retrotrahatur ad tempus contractus, & illum approbet in præiudicium filij, & eiuſdem patris, *ex l.fin.C.ad SC. Maced.* nihilominus in damnum fideiuſſoris nihil operatur niſi nouus illius conſenſus interueniat: eodem modo in præſenti caſu non obligatur fideiuſſor non adimpleta priùs conditione, quamuis poſtea matrimonium celebraretur: nam limitati temporis ea eſt vis vt lapſo tempore contineat depoſitionem contrariam. Ita Bart. *in proœmio Digeſtor. in §. hac autem tria*, Surd. *conſ.216.n.2. & conſ.294. num.9. & conſ.403. num.18.* & poſt eos

18 Galgan. *d.p.2.cap.1.q.56.num 6.* Semel enim extincta fideiuſſio, non poteſt poſtea validari ſine facto fideiuſſoris, vt agnoſcit Hering. *de fideiuſſor. cap.10. §.38. num 4.* ibi, *ſi obligatio fideiuſſoria per vnum aliquem ſuprà citatorum modorum ſemel perfectè, & firmiter ſit ſublata, finita, & extincta, quod non poſſint in effectum reduci ſine facto fideiuſſoris, l. qui res §. aream, ff. de ſolut.* gloſ. & DD. *in l.vlt. C. de pactis.* Æmil. Ferret. *reſp.49. num.4.*

19 Licèt autem Donat. Anton. de Marinis *d.cap.133.* referat in caſu de quo agebat, contrarium tenuiſſe Vincent. Carot. *deciſ.53.* attamen ſi Auctor iſte attentè legaſſet, facilè deprehendiſſet cauſam ob quam Senatus in caſu illius deciſionis condemnauit fideiuſſorem, eam fuiſſe, quia contractus non fuit nullus, ſed elidibilis, nam ſi nullus eſſet, tunc conſenſus ſequens non nocuiſſet fideiuſſori, vt videre eſt per Carot. *ibid.num.18. & num.27. & 28.* addit quòd quando conſenſus præſtari debet intra certum tempus, ſi tunc non præſtatur, licèt poſtea ſuperueniat, ſequens ratificatio nihil operatur, niſi fiat intra illum certum tempus. Et facit ad propoſitum quod dicit Surd. *conſ.460. num.73. verſ. reſpondeo ſecundò*, ſcilicet quòd licèt virtualiter fideiuſſores videantur conſentire prorogationi factæ per principales obligatos, nihilominus tamen obligati non remanent ipſi fideiuſſores quando tempus adminiſtrationis alio modo prorogaretur non æquè idoneo, & cauto.

20 Maximè, quia fideiuſſor intelligitur promittere rebus in eodem ſtatu, & terminis permanentibus, non autem eis mutatis, Menoch. *conſ.212.n.24. & conſ.719. num.48.* Cyriac. *tom.2.contrau.285.n.5. & 6. & tom.1. contrau.103.n.32.* Donat. Anton de Marinis *d.cap 136.*

21 *per tot.* Nogueroł. *d.alleg 21. num.9.* Et fideiuſſio eſt ſtricti iuris, & non extenditur, *l.ſtipulationum aliæ, §. ſatis acceptio. ff. de verb. oblig. l.fideiuſſores Magiſtratuum, §.pro Aurelio, l.ſi in pignore, ff. de fideiuſſ.* Deci. *conſ.19. n.3.* Natta *conſ.202. num.5.* Roland. *conſ.58. n.20 vol.1.* vbi ait quòd fideiuſſor non tenetur quan-

22 do variatur res, cauſa, vel actio, Bald *conſ.106. in fine vol.2.* Auchar. *quæſt. famil.63. num.3. lib.1.* Valenzuel. *conſ.19. ex n.20. cum ſeqq. tom.1.* vbi dicit quòd fideiuſ-

23 ſor, qui in certam cautam fideiuſſit, non obligatur vltra conſenſum proprium, ſed ſolum ad ea, quæ per ſtipulationem promiſit, & *num. 25.* tradit quòd nec aliquo modo extendi in ſuum poteſt præiudicium dicta obligatio, cùm actus agentis contra, vel præter agentis intentionem extendi nequeat, & *num.21.* ampliat vt ne extendatur vltra quàm in ea fideiuſſione continetur.

24 Contra ſuprapoſitam reſolutionem aliquæ obiectiones ſunt adductæ; quæ licèt eam oppugnent, nullatenus tamen euertunt, aut dubium faciunt. Imprimis opponitur conditionem illam de extinguenda ante matrimonium lite mota ſuper creditorio concurſu, fuiſſe appoſitam ad fauorem contrahentium, & ideo eos illi renuntiare potuiſſe, prout renunciarunt: ſed excluditur hæc obiectio, quia conditio prædicta fuit appoſita in fauorem contrahentium, & in contractibus vltro citróque obligatoriis conditio appoſita vni eorum, cenſetur etiam appoſita reſpectu aliorum, vt aduertit Alex. *conſ. 40. in princip. vol.5.* ibi, *Circa primum videtur prima conſideratione dicendum, quòd illud pactum adiectum ex parte Antonij, & reddens contractum tranſactionis conditionalem ex parte ſua, reddat ſimiliter contractum conditionalem, ſeu reſoluendum ſub conditione ex parte Nicolai, quia contractus claudicare non poteſt, & non poteſt ab initio ex conuentione fieri quod alter contrahentium ſit liberatus, vel obligatus, & alter non*, &c. Et licèt in caſu de quo agit, aliud reſoluere videatur, nihilominus tamen *num. 2. verſ.non obſtat*, prædictæ noſtræ reſolutioni aſſentitur; aliàs enim ſequeretur abſurdum quòd vnus, & idem actus pro parte ſit purus, & pro parte conditionalis, ex Cranet. *conſ.273. num 12. verſ.ſexto*, ibi, *& abſurdum*, Rota apud Farin. *deciſ. 567. num.5. cum ſeqq. p.1. in poſthum.* aliàs *p.3. recent* vbi notat quòd ſi non fuiſſet ita, non fuiſſet contractus vltro citroque obligatorius, vt de illius ſubſtantia requiritur ex *l. 1. in fine, ff. de action. & oblig. l ex empto 11. ff de action. empti.* Vnde 25 rectè ſequitur defectum implementi conditionis in contractu conditionali, reſpectu omnium operari defectum conſenſus perinde, ac ſi contractus nunquam fuiſſet initus, *ex l.neceſſariò, §.quod ſi pendente, ff. de periculo & commodo rei vend. l.ſi quis fundum, ff de contrah. em. t.* Cephal. *conſ.118. num.1. cum ſeqq. vol.1.* & alij citati per Rot. *d.deciſ.567. num.9.*

Cùm ergo dicta conditio in fauorem contrahentium 26 omnium appoſita fuerit, nullo modo potuit vnus illorum efficere vt contractus perfectus remaneret, licèt conditio non fuiſſet adimpleta, ex duobus. Primò. quia appoſita ab omnibus conditio in contractu, ab vno illorum relaxari non poteſt, niſi omnium conſenſus concurrat, ex *l.1. C.de pact.* vbi Bald. *num. 3.* expreſsè requirit remiſſionem fieri ab eo, qui eſt obligandus; nam remiſſio ſola vnius, cui obligatio debebat quæri, non ſufficeret, Galganet. *de condit. p. 2. cap.1. q.61.* Secundò, quia contractu exiſtente nullo ex defectu conſenſus contrahentium, qui ad obligationem promiſſæ dotis tantum teneri voluerunt, conditione contractus adimpleta, & non aliàs, non poteſt illorum quidam conditioni renuntiare, & efficere quòd contractus ſine aliorum conſenſu valeret, ac ſi ex ſua ſola voluntate & conſenſu totalis validitas illius dependeret, contra deciſionem *l. in vendentis, C. de contrah. empt.* vbi obligatio fuit nulla, ex eo, quia vis contractus collata eſt in voluntatem vnius contrahentis: ita Petr. Surd. *deciſ. 114. n.2.* & contra doctrinam Baldi 27 *in d. l. in vendentis num. 19. verſ. octauò quæro*, vbi eam adducit rationem, quia contractus conſiſtunt ex copulato extremo, id eſt, ex copula voluntatum, non ex voluntatibus tempore ſeparatis, prout conſiderat Rota *d. deciſ. 567. num. 19. verſ. quibus.* Et contra 28 aliam doctrinam Bart. *in l. ſi mihi, & Titio 110. §. ſi ſtipulatus, ff. de verb. oblig.* dum dicit quòd quando contractus dependet ex voluntate duorum, non ſtatur voluntati ſolius promittentis, vbi Paul. de Caſtro, & Donel. *num. 3.*

Et nihil relevat conditionis adimplementum cùm 29 fuerit factum poſt tempus, nam quotieſcunque intra tempus præfixum, & limitatum non adimpletur conditio, non eſt admiſſibile ſi ante vel poſt tempus fiat, vt tradunt Azo *in ſum. C. de condit. ſub. lit. num.7.* Bart.

in l. si in diem, ff. de condit. & demonstr. Pereg. *de fidei-*
30 *com. art.* 13. *num.* 8. Galganet. *de condit. p.* 2. *cap.* 1. *q.* 36.
num. 5. nam hoc insinuant verba contractus in quo in-
teruenit fideiussio, cuius natura hæc est, vt illius effe-
ctus nunquam extendatur nisi in quantum se exten-
dunt verba, ideoque fideiussor non obligatur nisi in
quantum est specificatum. Mari. Muta *cons.* 100. *per tot.*
31 præcipuè ex *numer.* 8. vbi *num.* 17. addit quòd in dubio
semper videtur fideiussor se restrinxisse ad id, de quo
verisimiliter fuit actum inter partes, & non voluisse suã
obligationem ampliare, Card. Mantic. *de tacit. lib.* 14.
tit. 42. *numer.* 17. ibi *nec in dubium venit quia imple-*
mentum conditionis debeat etiam considerari cum effe-
ctu de quo fuit cogitatum, itaut si ille effectus non se-
32 *quatur, non possit dici impleta conditio*, &c. Valen-
zuel. *cons.* 158. *num.* 24. *vol.* 2. vbi dicit quòd fideiussor
solum præsumitur fideiussisse pro causa, pro qua fuerat
tractatum, & ideo non obligatur in causas futuras &
simulatas, vt resoluit Bald. *cons.* 143. *vol.* 5. quem re-
fert & sequitur Mari. Muta *d. loco numer.* 19. *& nu-*
mer. 30. vbi assignat rationem, quia confessio princi-
palis ad augendam obligationem fideiussionis non
nocet fideiussori, maxime post contractam fideius-
sionem.

33 Nec obstat quod secundo loco opponitur, videlicet
quòd dicta conditio nõ cadit super effectuatione matri-
monij subsequuti, sed supper alimentis promissis matri-
monio subsequuto: Quia respondetur totum illum con-
tractum effectum fuisse conditionalem, itaut nihil ex
eo deberetur ea conditione non adimpleta, quæ in
principio & præfatione illius apposita influit in omnes
eius partes, ex text. expresso *in l. Titia* 134 *§. idem res-*
pondit, ff. de verb. oblig ibi, *Plerumque ea, quæ præfatio-*
nibus conuenisse concipiuntur, etiam in stipulationi-
bus repetita creduntur, &c. quam sic summat Bart. *Ea*
quæ in præfationibus dicuntur, in sequentibus repetita
intelligitur. Et maximè, quia de matrimonio conditio-
naliter fuit actum in capitulis matrimonialibus, in qui-
bus etiam promissa fuerunt alimenta ex causa matri-
monij, & quamuis respectu illorum pura videatur
promissio, nihilominus vt conditionalis habenda, quia
etiam conditionale fuit matrimonium, & in hoc est tex.
expressus *in l. item quia §. idem Iuliano, ff. de pact.* vbi
contractus proœmium fuit conditionale, ibi, *Cum con-*
uenisset vt donec vsuræ soluerentur, sors non peteretur,
& stipulatio fuit pura, ibi, *& stipulatio pure concepta*
fuisset, & nihilominus Iureconsultus decidit conditio-
nem inesse stipulationi, ac si hoc expressum fuisset. Et
demum, quia cùm conditio in vno instrumento apposi-
ta fuerit, nihil refert an in vno, vel in aliu illius capi-
tulo inserta sit; totum enim quod in vna scriptura con-
tinetur, censetur vnum constructum, vt dicit Bald. *in l.*
peremptorias numer. 12. *ad med. C. senteat. rescindi non*
posse; & in eodem contractu non datur prius, nec po-
34 sterius, Surd. *cons.* 457. *numer.* 22. *vol.* 4. vbi aduertit
quòd quando plura acta posita sunt in eodem instru-
mento, sumunt omnia robur eodem tempore, licet vnũ
in principio, alterum verò in fine sit positum, tamen
iuris censura non datur inter ea prius, vel posterius, &
meliùs *decis.* 157. *n.* 5. *&* 6. vbi dicit quòd in dubio tra-
ditio censetur conditionalis quando fit in executionem
contractus conditionalis, nec interest quòd traditio se-
quatur, vel præcedat reseruationem, quando vtraque fit
in eodem contractu, & instrumento, quia tunc non da-
tur prius nec posterius.

35 Minus obstat quod tertio loco opponitur, videlicet
quòd partes contrahentes contractum approbasse visi
sunt; dum ad illius complementum tum attendentes
plura ex vi illius adimpleuerunt, quia respondetur non
constare an solutiones factæ fuerint ex causa dotis pro-
missæ; nam vt actus dici possit approbatus aliquam ob
causam, causa illa debet interuenire ob illum actum, *l.* 2.
ff. de condit. & demonstr. l. cùm seruus, ff. de verb. oblig.
& vtrobique adnotauit Bart. quòd non sufficit dicere
aliquid esse factum, nisi constet factum fuisse ob eam
causam ob quam fieri debuit, Corn. *cons.* 75. *col.* 2. *lib.* 3.
& cons. 283. *in fine lib.* 4. Crauet. *cons.* 197 *numer.* 12.
cum seqq. Debebat etiam constare quòd expresse solu-
tio facta fuerit in vim dictæ scripturæ, & cum scientia
quòd illa esset nulla, Menoch. *cons.* 389. *per tot.* & præ-
cipuè *numer.* 20. *cum seqq.* Deinde illa solutio facta 36
fuit à principali debitore, quæ si haberet vim ad ra-
tificandum contractum, hoc esset tantum respectu ip-
sius soluentis, non verò fideiussoris, vt in terminis
resoluit Menoch. *d. cons.* 389. *numer.* 10. *vers. re-*
spondeeur & tertio, ibi, *Admisso quod esset pecunia*
exacta à Prouenciale post illam mutationem factam à
D. Aliprando, non tamen ex hoc infertur ratificatio
D. Valentini respectu fideiussionis à se præstita, sed tan-
tùm infert præiudicium ipsi Prouenziali, qui semel ob
eam mutationem liberatus, soluisset se ipsum intro-
mittere in ipso vectigali, non tamen inferre quoad Va-
lentinum quod ratificauerit, ex quo eis numerata non
fuit hæc pecunia.

Quare conclusio illa quòd soluens ob causam cele- 37
brati contractu censeatur illam approbare, & ratifica-
re, *l. si filius, ff de minor.* 25. *annor. l. cum fidem C. de non*
num pecun. Menoch. *remed.* 15. *recup. num.* 319. Salon.
de Pace *cons.* 33. *num.* 20 Intelligitur si probetur illum,
qui soluit, seu solutionem recepit, habuisse plenam no-
titiam dicti contractus, ob cuius causam se soluisse, aut
solutionem recepisse dicitur, nam aliàs non diceretur ra-
tificasse id, quod ignorauit, seu de quo plenam noti-
tiam non habuit, nec sufficit habuisse qualem qualem
scientiam in genere, Natt. *cons.* 162. *num.* 31. Menoch.
d. remed. 15. *num.* 123. Seraphin. *de priuil. iuram. pri-*
uil. 83. *num.* 69. Cæs. Barz *decis.* 57. Cancer. *var. resolut.*
lib. 2. *cap.* 6. *num.* 103. qui omnes concludunt, allegan-
tem ratificationem debere probare dictam scientiam.
Et ratione huius tacitæ approbationis non potest
contra fideiussorem mandatum executiuum relaxari,
nisi denuo fideiussorio nomine se obligauerit. Cardin.
Mantic. *de tacit. & ambig. convent. lib.* 16. *tit.* 5. *nu-*
mer. 16. ibi, *Ex hoc autem regula deducitur, quòd si fi-*
deiussor, qui accessit obligationi principalis vsque ad
certum tempus, & eo transacto contractum approbaue-
rit, non possit intelligi tanquam fideiussor obligatus,
quia cum fuerit liberatus, non potuit sine stipulatione
rursus fideiussorio nomine obligari; nam obligatio semel
extincta ex pacto non resuscitatur, l. qui res §. aream ff.
de solut. & l. si vnus §. pactus ne peteret, ff. de pactis,
&c. & allegat Menoch. *d. cons.* 389. *n.* 14. ibi, *Quia tò*
confert, quòd (vt diximus) *obligatio D. Valentini pro fi-*
deiussione ob eam mutationem factam à D. Aliprando
extincta fuit: atqui obligatio semel extincta amplius nõ
reuiuiscit. l. qui res, §. aream, ff. de solut. quod procedit
etiamsi consensus partium ut reuiuiscat, præcederet, l. si
vnus. §. pactus, vers. sed si pactum, ff. de pact. quin in
specie ita intellexit Dec. in l. cum mota in 3. *notab. C. de*
transact. ergo ex ea approbatione fideiussionis obligatio
extincta non potuit reuiuiscere; & si dicatur, noua
obligatio exorta est, respondetur, esse fal-
sum, quia fideiussor non obligatur ni-
si mediante stipulatione l. 5. *§.*
sane acceptio, ff. de
verb. oblig. &c.

Toletana

Toletana Renuntiationis.

Iuramentum secundum contra primum, an & quando sit validum? Renunciatio futuræ hæreditatis filij à matre factæ; an reuocari possit? & ex capite enormissimæ læsionis quando sit nulla?

VOTVM LXXXVII.

1 *Dubij propositio.*
2 *Legitima descendentium ex legitimo matrimonio sunt omnia bona parentum, deducto quinto.*
3 *Parentes in tertio quod deducto quinto superest, possunt aliquem ex filiis, vel descendentibus meliorare, sed extraneo illud relinquere non valent.*
4 *Legitima parentum est omne filiorum parentum deducto tertio.*
5 *Filij vltra tertium disponere non possunt in damnum parentum.*
6 *Successio descendentium, & ascendentium æquiparatur.*
7 *Ascendentes possunt agere ad supplementum legitimæ sicut ipsi filij.*
8 *Ascendentibus in legitima nullum grauamen imponi potest.*
9 *Ascendentes si exhæredentur, possunt agere querelà inofficiosi contra testamentum filiorum.*
10 *Renunciatio, seu pactum inter patrem & filium per quam ipse filius impeditur à petitione legitimæ, non valet.*
11 *Renunciatio inter patrem & filium facta in præiudicium legitimæ paternæ, vel maternæ non valet.*
12 *Pactum de non succedendo est reprobatum ascendentibus, & descendentibus.*
13 *Licentia siue renunciatio legitimæ iuramento confirmata valet.*
14 *Iuramentum primò præstitum facit quòd secundum iuramentum contrarium non valeat.*
15 *Filia iurans patri non alienare, nec alienationi fundi dotalis consentire, si postea etiam cum iuramento consentiat dictæ alienationi illa non valet.*
16 *Cautela contra Auth. Sacramenta puberum.*
17 *Iuramentum factum contra primum iuramentum licitum, iuridicum, & honestum non valet.*
18 *Mulier iurans non alienare bona dotalia sibi donata propter nuptias, si postea alienet, & iuret non contrauenire non valet alienatio.*
19 *Cap. licet, de sponsalib. intelligitur.*
20 *Actus, qui sine iuramento erat pro ipso iure nullus obstante prohibitione legis, non potest sustineri ratione iuramenti.*
21 *Cap. quamuis pactum, de pact. lib. 6. non habet locum quandocunque prius filia iurasset nunquam renunciaturam hæreditati paternæ.*
Fideiubere si mulier iurat, talis fideiussio non valet contra primum iuramentum.
23 *Cautela pro filia renuntiante vt non obligetur.*
24 *Mulier si iurauit non alienare in futurum rem dotalem, & postea alienet cum iuramento, nihil valet alienatio iurata propter iuramentum primum.*
25 *Procuratorem iuramento præstito de non reuocando constituens, periurus est si reuocet.*
26 *Licentia ad testandum futuræ hæreditatis, nihil aliud est quàm hæreditatis futuræ renunciatio.*
27 *Protestatio in actu dependente à voluntate soli protestantis contraria actui subsequenti facit hunc actum contrarium, nihil operari.*
28 *Protestationi quando inest metus propter scientiam aduersarij, non est necesse quòd fiat notificatio.*
29 *Renunciationis pœnitentia in solo animo, & voluntate consistit, & ideo voluntatis declaratio fieri potest parte absente.*
30 *Pater qui dedit licentiam filio liberè testandi, an possit eam reuocare?*
31 *Pactum negatiuum de non succedendo bene iuramento confirmatur.*
32 *Cap. quamuis pactum, de pactis in 6. non procedit quoties renuncians ex sua renunciatione, seu licẽtia iurata ad testandũ enormiter læderetur.*
33 *Sub distinctione hæc materia resoluitur.*
34 *Læsio non attenditur in renunciatione, quæ donationem importat.*
35 *Donatio dicitur quasi doni datio.*
36 *Donatione ob causam habet locum remedium rescissorium ob enormem læsionem.*
37 *Renunciatione facta ob benemerita; videndum an merita æquiualeant valori talis donationis.*
38 *Benemerita generaliter enunciata videntur pro colore apposita.*
39 *Donata filio à patre propter benemerita, & vice versa præsumuntur potius facta ex affectione quàm ex causa meritorum.*
40 *Seruitia præstita parentibus per filios debent esse obsequialia & reuerentialia.*
41 *Læsionem enormissimam excludunt periculum mortis, & vita incerta.*
42 *Læsionis ad probationem regulariter debet attendi tempus conuentionis, seu actus qui geritur.*

MVlier quædam nobilis sub die 26. Februarij 1622. filio maiori licentiam iuramento firmatam concessit vt posset per viam testamenti, aut ex quauis alia inter viuos dispositione, cuicunque voluerit omnia bona sua relinquere, cum antea per diem, scilicet 25. eiusdem Februarij protestata esset se per vim & instantissimas, ac importunas filij prædicti persuasiones eam licentiam pro redimenda sua vexatione paratum esse concedere, quod etiam mediante iuramento affirmauit, atque etiam prædictam licentiam non concessuram iurauit: & postea die, scilicet 1. Iunij 1625. eam licentiam in forma reuocauit, & iuramento reuocationem firmauit. Dubitatum fuit, vtrum hæc licentia effectum sortiri debeat, an vero illa non obstante mater in bonis filij deducto tertio succedere valeat? 1

Ad quod dubium resoluendum primò præsupponendum est, legitimam descendentium ex legitimo matrimonio esse omnia bona parentum, deducto quinto, de quo ad libitum pro anima vel extraneis disponere possunt, *l. 28. Tauri, quæ est l. 1. tit. 6. lib. 5. Recop.* Anton. Gom. *l. 17. Tauri lib. 1.* vbi tradit quantam fuisse de iure communi, Matiens. *l. 10. n. 20. tit. 4. & l. 1. tit. 6. lib. 5. Recop.* Et præter dictum quintum poterunt parentes etiam in tertio, quod deducto quinto superest, aliquem ex filiis, vel descendentibus meliorare, sed extraneo illud relinquere non valent, Anton. Gom. & Matiens. *citatis locis*, per *l. 17. Tauri* quæ est *d. l. 1. tit. 6. lib. 5. Recop.* 2 3

Secundò præsupponendum parentum legitimam esse omne patrimonium filiorum deducto tertio, de quo ad libitum etiam in extraneos filij disponere possunt, *l. 6 Tauri*, quæ est *l. 1. tit. 8. lib. 5. Recop.* Si verò vltra eam quantitatẽ, filij disponant in parentum damnum, 4

&

& præiudicium suæ legitimæ, per querelam inofficiosæ
donationis reuocatur vsque ad ad debitum bonorum
subsidium; vt per Roder. Xuar. *in l. quoniam in priori-
bus, ampl. 16. C. de inoff. testam.* Emman. Costa *in cap. si
pater p. 3. verb. priuare non possit, à num. 1. de testam.
lib. 6.* Mangil. *in tract. de imput. q. 93. n. 54.*

6 Tertiò præsupponendum est successionem descen-
dentium, & ascendentium æquiparari, *l. nam etsi paren-
tibus ff. de inoff. testam.* ibi, *Non minus parentibus quàm
liberis piè relinqui debet,* &c. *l. 6. Tauri,* quæ est *l. n. 8.
lib. 5. Recop.* ibi, *Que los ascendientes legitimos por su
orden, y linea derecha sucedan ex testamento, y abin-
testado a sus descendientes, y les sean legitimos herede-
ros, como lo son los descendientes a ellos en todos sus
bienes de qualquier calidad que sean en caso que los di-
chos descendientes no tengan hijos descendientes legi-
timos, o que ayan derecho de los heredar; pero bien per-
mitimos que en la tercia parte de sus bienes puedan di-
sponer los dichos descendientes en su vida, o hacer qual-
quier vltima voluntad por su alma, loqual mandamos
7 se guarde,* &c vnde notat Azeued. *in d. l. 1. n. 11. in fine,*
quòd cùm ascendentes necessarij sint hæredes descen-
dentibus suis legitimis, possunt ascendentes agere ad
supplementum legitimæ, sicut ipsi filij possunt, vt per
Roder. Xuar. *in prælud. l. quoniam in prioribus num. 12.*
Anton. Gom. *var. tom. 1. c. 11. n. 24. in med.* & commu-
nem dicit Mench. *de successionum creatione § 30. nu-
mer. 85.* Crass. *recept. sentent. verbo legitima quæst. 15.*
Vnde Gutier. *in rep. l. pater filium n. 14. ff. de inoff. te-
stam.* per tex. *in l. 1. in fine tit. 8. part. 6.* illis competere
8 ius dicendi nullum testamentum filij, & *num. 18* aduer-
tit quòd sicut in legitima filij non potest imponi per
patrem grauamen. ita ob id quod ascendentes ejs ne-
cessarij sunt hæredes, nullum grauamen in legitima per
descendentes imponi quoque potest. Roder Xuar. *in d.
l. quoniam in prioribus ampl. 6. per tot.* Castill. *d. l. 6.
9 Tauri, verb. succedant ex testamento,* ibi, *Quòd si ascen-
dentes exhaeredantur, possunt agere querela inofficiosi
contra testamentum filiorum,* tradunt omnes *d. l. 6.* &c.

10 Ex quibus rectè infertur quòd sicut non valet re-
nunciatio, seu pactum inter patrem, & filium, per quã,
seu quod filius impediatur à petitione legitimæ, & eius
supplemento, *l. si quando §. illud C. de inoff. testam.*
Anton Gom. *tom. 1. var. cap. 11. num. 14. prope fin.* Al-
uar. Valasc. *de partit. cap. 16. num. 35. cum seqq.* Castill.
quotid. tom. 5. cap. 107. n. 75. vers. secundo, Cancer. *var.
11 resol. lib. 3. cap. 17. de renunciat. ex n...* Franc. Molin.
de ritu nupt. lib. 3. q. 80. à num. 9. Ita è contra non va-
lebit renunciatio, seu pactum inter eós factum in præ-
iudicium legitimæ paternæ, seu maternæ, vel eius sup-
plementi. Sic Roder. Xuar. *in repet. d. l. quoniam in
prioribus ampl. 16. num. 3.* vbi refert ita sentire glos. *in
d. l. si quando § & generaliter,* Gutier. *de iuram. con-
firm. p. 1. c. 19. num. 1. & 2.* Anton. Gom. *l. 22. Tauri n. 3.*
ibi, *Sed dico quòd prædicta opinio Baldi est falsa, imò
teneo quòd sicut filius, vel descendens non potest re-
nuntiare successioni patris, vel ascendentis; ita è con-
tra pater, vel ascendens non potest renuntiare succes-
sioni filij vel descendentis,* & *in d. §. illud dicta l. si
12 quando,* dicit; & tenet formaliter Petr. de Bellaperr.
*quòd pactum de non succedendo est reprobatum ascen-
dentibus, & descendentibus,* vbi Iacob Butr. Cyn. Al-
beric. Fab. Paul. & communiter Doctores.

13 Quibus præsuppositis, videbatur resoluendum quod
cùm fuerit hæc licentia, siue reuocatio iuramento
confirmata, propter religionem iuramenti, regulariter
loquendo, dicta licentia siue renuntiatio valere de-
beat, per text. expressum *in cap. quamuis pactum, de pa-
ctis in 6.* cum ibi adductis per Roder. Xuar. *citato loco,*
& Gutier. *in verb. omnino seruari, & de iuram. confir-
mat. p. 1. c. 19. n. 3.* Menoch. *cons. 335. in fine.* Valasc. *de
partit. c. 16. n. 3. cum seqq.* Azorl. *instit. moral. p. 1. lib. 6.
cap. 18. q. 1.*

Sed iuramento non obstante fuit conclusum dictam
licentiam & renunciationem fuisse & esse inualidam,
ex sequentibus.

Primò, quia in protestatione, quam mulier per diem 14
ante fecit, expresse dixit, & protestata fuit se esse per
vim & metum compulsam renuntiare, & dictam licen-
tiam concedere, iuramento promittentem eam se nun-
quam facturam, aut concessuram; quo casu renun-
ciatio subsequens etiam iuramento confirmata non va-
let, nam primum iuramentum præstitum in dicta pro-
testatione præualuit secundo iuramento præstito in di-
cta licentia, seu renunciatione. Ita resoluit Angel. Are-
tin *cons. 39. num. 36. & 37.* ibi, *Quartò sex vel tres dies
antequam dicta Catherina faceret finem, & liberatio-
nem de dictis bonis patri suo, ipsa protestata fuit cum
iuramento quod si contingat liberationem aliquam fa-
cere patri suo de dictis bonis, illam faceret, non volens
reuerentiâ paterna contradicere, & propter metum ma-
riti, qui minatus fuit sibi, ideo iuramentum prædictum
primo præstitum facit quod secundum iuramentum con-
trarium præstitum per dictam Catherinam in dicta re-
nunciatione, & liberatione non valeat, vt est text. cum
glos. in cap. licet mulieres, de iureiur. lib. 6. & hoc tenet
Host. in cap. cùm contingat, de iureiur. vt refert illa
glos. vbi dicit quod similiter si iurat patri non alienare,
nec alienationi fundi dotalis consentire, si postea etiam
cum iuramento consentiat dictæ alienationi, quod non 15
valet alienatio, nec secundum iuramentum: facit c. intel-
lecto, de iureiur. & hoc etiam tenet* Archid. *in d. c. licet
mulieres, &* Specul. *in tit. de empt. & vendit. §. in tertio
loco, vers. & nota consilium, ex quo dixit dominus meus,*
Ioannes *in cap. cum contingat, quod potest dari caute-
la contra auth. Sacramenta, quod minor iuret non con- 16
trahere, nec alienare sine curatore, & decreto iudicis; vn-
de licet postea alienet etiam cum iuramento, non valet
alienatio, quia cum primum iuramentum fuerit ex iu-
sta causa, & secundum ius commune, quod fuit seruan-
dum, & præualet secundo iuramento: ita in casu nostro
cùm dicta Catharina iurauerit quod id faceret propter
metum, & sit clarum quod si fecisset per metum quod
in effectu iuramentum non ligasset, & non valuisset re-
nunciatio, vt in d. cap. 2. de pact. in 6. Ergo dictum suum
iuramentum præstitum in dicta sua protestatione va-
luit, & præualet dicto secundo iuramento in dicta renũ-
ciatione, ergo iuramentum præstitum in dicta renuncia-
tione non valuit,* &c.

Idem Angel. Aretin. *n. 40. dicto loco* respondet ad a- 17
liquas obiectiones, quæ contra dictam Catharinam re-
nunciantem deducebantur, vt videre est ibi. *Et primo
non obstat primum argumentum quod tale iuramentũ
possit seruari sine interitu salutis æternæ: Quia posito
quod dictum iuramentum teneat ipso iure in dicta cau-
sa, tamen quia enormiter lædit, vel quia dicetur factum
metu, & reuerentia: vel quia contra primum iuramen-
tum licitum, iuridicum, & honestum; ergo necessariò
sequitur, quod non est secundum, vt patet per supradi-
cta,* &c.

Eandem resolutionem tenet Abb. Panor. *in c. intel- 18
lecto 33. n. 8. de iureiur.* ibi, *Vlterius aduerte, allegatur
communiter iste tex. quod alienatio facta contra iura-
mentum non tenet, etiamsi sit iurata; vnde glos. notabilis
in c. licet infra eod. lib. 6. per istum text. dicit quod si
mulier iurat non alienare bona dotalia sibi donata pro-
pter nuptias sine legali solemnitate, si postea alienat, &
iurat non contrauenire, non valet alienatio, quia vltimũ
iuramentum fuit primo licito contrarium,* &c.

Et licèt *ibidem numer. 8.* opponat de textu *in capite 19
sicut, de sponsalib.* vbi valet iuramentum contra iura-
mentũ, & ex aliis iuribus, in quibus resoluitur quòd nõ
obstante

obſtante primò iuramento actus valet, licèt remaneat periurus contraueniens iuramento, nihilominus intelligit hos textus prout colligitur ex ſequentibus verbis.

20 *Ego dico ſic, quòd quandoque actus diſpoſitio dependet à mera voluntate, ſeu facultate iurantis, & tunc procedit contrarium vt alienatio etiam non iurata valeat contra iuramentum prius præſtitum, licet iurans ſit periurus. Quando verò actus diſpoſitio non dependet a mera facultate iurantis, vt quia interdicitur à lege fauore ipſius iurantis, exemplum in muliere, & minore, cap. cum contingat ſupra eod. & in auth. Sacramenta puberum, C. ſi aduerſus vendit. & tunc actus etiam iuratus contra primum iuramentum non valet; ratio eſt quia actus ſine iuramento erat ipſo iure nullus obſtante prohibitione legis: ratione autem iuramenti ſuſtineri non poteſt, quia iam obligauerat ſe Deo per prius in contrarium, & ſic ſecundum fuit illicitum,* &c.

21 Idem tenet Menchaq. loquens de renunciatione hæreditatis quòd non valeat etiam cum iuramento, caſu quo ante illam adeſſet aliud iuramentum de non renunciando, *in tract. de ſucceſſ. creat. tom. 1. §. 18. requiſ. 29. limit 1. n. 148.* ibi, *Sexta limitatio & principalis vt d. c. quamuis pactum, non habeat locum eſt quandocunque prius filia iuraſſet nunquam renunciaturā hæreditati paternæ per pactum, quia licet poſtea renuntiaret, etiam cum iuramento talis renunciatio eſſet nulla propter iuramentum præcedens, ita eleganter reperio tenere Alex. in d. l. ſtipulatio hoc modo concepta 2. caſu col. 11 poſt med.* &c.

22 Ad quam reſolutionem comprobandam idem Menchaq. infert ad alios caſus ſimiles, eos reſoluens iuxta diſtinctioné Abbatis, de qua *ſupra n. 19.* & ſic *n. 158.* docet quòd ſi mulier iurat non fideiubere, quod iuramentum concordat cum prohibitione iuris, vt *Cod. & Digeſt. ad Velleianum.* quod ſi poſtea fideiubeat etiam cum iuramento, talis fideiuſſio non valet contra primum iuramentum, & ita limitat textum in capite ex reſcripto, de iureiur. vbi fideiuſſio mulieris valet, quando eſt iuramento firmata; & *n. 159.* tradit quòd ſi quis iurat non apponere *pactum l. commiſſoriæ*, quod iuramentum eſt conſonans iuri, vt *Cod. de pactis pignor. per tot.* quod ſi poſtea iuret, tale pactum iuratum non valebit contra iuramentum primum: & ita ſingulariter limitat textum *in cap. ſignificante, de pignor.* vbi pactum legis commiſſoriæ reprobatum in pignoribus firmatur iuramento, & *numer. 160.* ſubdit quòd ſi mulier iurauit non donare marito, quod iuramentum cum prohibitione iuris concordat, vt *Cod. & ff. de donat. inter virum & vxor.* quòd ſi poſtea donat etiam cum iuramento; talis donatio non valet contra iuramentum primum, & ita limitat concluſionem ſingularem, quæ habet quòd donatio inter virum & vxorem firmatur iuramento: & *num. 161.* tenet quod licèt donatio excedens 500. ſolidos, firmatur iuramento ſine inſinuatione, tamen ſi quis iurat non donare vltra legitimam ſine inſinuatione, quòd iuramentum eſt ſecundum ius *in l. ſancimus. C. de donat.* poſtea ſequuta etiam cum iuramento, erit inualida, quia contra iuramentum primum.

23 Et hanc opinionem ſequendo cautelam ex ea ponit vt filia renuntians cum iuramento non obligetur, Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. verb. Renunciatio concl. 181. n. 44.* ibi, *Cautela contraria pro filia renuntiante vt non obligetur, eſt, quòd antequam renuntiet, ſecretò faciat rogare proteſtationem quod ipſa compellitur minis à patre, & marito etiam metu mortis cedere ſucceſſioni paternæ, vel maternæ, & fraternæ, & ideo quòd ſi deuenire contingat ad talem liberationem, & renunciationem proteſtatur & iurat quod dolo, metu, & inuita faciet, & non voluntate, & ita iurat, quia tunc iuramentum ſecundum non operatur contra primum, & læſa poterit reclamare, & repetere,* &c.

Comprobatur expreſsè ex *gloſ. verb. compellendos verſ. quod dices in d. c. licet mulieres, de iureiur. lib. 6.* quæ dicit ſi mulier iurauit non alienare in fundum rem dotalem, & poſtea alienet cum iuramento, nihil valere alienationem iuratam propter iuramentum primum, & eam ſequuntur Bernard. *regul. 479.* Bellacomb. *tom. 1. commun. opin. lib 4. tit. 1. num 52. pag. 437.* Palat. *in rep. rub de donat. inter virum. § 54. num. 6* Cou. *in d. c. quamuis pactum p. 2 § 2. n. 2.* Maſchard *de probat. concl. 1242. num. 17.* Corduba de Lara *in l. ſi quis à liberis. §. parens num. 103. ff. de liber. agnoſc.* Gutier. *de iuram. conf p. 1. cap. 1. n. 79.* Azor. *inſtit. moral p. 1. lib. 11. cap. 6. q. 1.* Suar. *de Relig. tom. 2. lib. 2 de iuram. cap. 30. num. 1.* Sanch. *de matrim. lib. 6. diſp. 13. n. 1* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3 q. 1. n. 2.* 24

25 Cui reſolutioni videtur opponi alia gloſ. *verb.* reuocatus *in c. fin. de procur. lib. 6.* dum ait conſtituentem procuratorem iuramento præſtito de non reuocando, periurum eſſe ſi reuocet, at valide reuocare, cuius dictum videtur fundare *in l. duobus. §. fin. ff. de iureiur.* ibi, *poſterior cauſa iuriſiurandi potior habebitur,* &c. & *in cap. intellecto, de iureiur.* ſed reiecta earundem gloſſarum conciliatione, de qua per Cou. *d. §. 2. num. 4.* Gutier. *d. c. 1. n. 81.* illa magis placet, quam tradit Sanch. *d. diſp. 13. n. 5.* diſtinguens inter actus iure validos, ac licitos, quorum valor ab agentium poteſtate pendet, vt hoc caſu valeat ſecundum iuramentum, licet ſit contra prius factum, & inter actus iure inualidos, nec pendentes ab agentis voluntate, & tunc ſi iuret quis ſe non facturum id ſi poſtea faciat, iuramentoque confirmet, hic poſterior actus contra primum iuramentum inualidus eſt.

26 Cùm ergo renunciatio futuræ hæreditatis filij in bonis paternis prohibita ſit de iure tam fauore aſcendentium, quàm deſcendentium, & actus renunciationis huiuſmodi ſolus valere non poſſet ſine iuramento ob dictā legis prohibitionem, bene ſequitur quod ratione iuramenti in ea appoſiti ſuſtineri non poteſt, quia iam, vt dixit Abb. & notant DD. obligata erat Deo per prius iuramentum in contrarium, & ſic ſecundum illicitum fuit. Nec releuat quòd reſolutio de qua ſuprà, & doctrinæ pro hac parte citatæ procedunt in renunciatione hæreditatis futuræ, non verò in licentia ad teſtandum futuræ huiuſmodi hæreditatis liberè conceſſa, quia hæc nihil aliud eſt quam hæreditatis futuræ renunciatio, vt dicit Gutier. *pract. quæſt. lib. 5. q. 75 num. 1.* ibi, *Sequitur D. Molina, ex hoc dicens quod in hac licentia ab aſcendente præſtita deſcendenti vt poſſit ex eius legitima liberè teſtari, eoque pacto primogenium ex vniuerſo patrimonio inſtituere, iuramentum interuenire debet, cum effectu ſit renunciatio hæreditatis viuentis, quia abſque iuramento non valet,* &c. & ibi, *Vbi facultas conceſſa libere teſtandi à filio patroni liberto, non liberat eum quia legitimam relinquat, ille enim conſenſus continet pactum de non ſuccedendo, & ideo niſi confirmatur iuramento, non valet,* &c. Et ideo Molina *de primog. lib. 2. cap. 3. num. 49.* hoc ipſum firmat, concludens in hac hæreditatis viuentis renunciatione debere interuenire iuramentum, itavt abſque illo non valeat: & aduertis hæc omnia mente tenenda eſſe, quia frequenter in practica in opulentiſſimis hæreditatibus contingunt.

27 Hinc etiam colligitur quòd cum renunciatio hæreditatis futuræ filij à matre facta ab animo ſolius proteſtantis pendeat, bene ſequitur quòd actus licentiæ, ſeu renunciationis poſtea præſtitæ contrarius ipſi proteſtationi fuit nullus, Bart. & Doctores *in l. qui in alienam, paragraph. Celſus, ff. de acquir. hered. & in l. non ſolum. §. morte, ff. de noui oper. nunciat.* Simon de Pretis *conſ. 173. num. 6. cent. 2.* ibi, *Nam proteſtatio*

statio in actu dependente à voluntate solius protestantis contraria actui subsequenti, facit hunc actum contrarium nihil operari l. qui in aliena. §. fin. de acquir. hered. & ibi Bart. & Alex. & in d. l. pacta nouissima, & Bart. in d. l. si quis col. 3. nisi in actu subsequenti dicatur expresse velle recedere à prima protestatione. Ita in terminis d. l. si quis, tenet, Bart. in l. non solum. §. morte col. 4. vers. & tunc quaero, de noui oper. nunciat. Gozadin. cons. 9. n. 26. Bald. cons. 165. vol. 2. num. 6. vbi quod protestatio praecedens in actu sequenti contraria facit vt subsequens actus nihil operetur. Ideo protestatio non tollitur, quia presciens se cogendum ad euitandam iniuriam compulsionis fuit protestatus, Surd. cons. 356. n. 21.

28 Nec requirebatur vt ille contra quem facta fuit protestatio, illius scientiam haberet, quia quando in protestatione inest metus propter scientiam aduersarij, non est necesse quod fiat notificatio, l. de pupillo. §. ipsi Praetori, ff. de noui oper. nunciat. cap. si iustus metus, de appellat. l. fin. C. de his qui per met. indic. non appel. resoluit Bald. d. cons. 165. num. 6. Menoch. cons. 308. num. 24. ibi, Ita enim secretis his protestationibus consulere sibi solent, qui palam loqui & suam declarare voluntatem timent, sicuti scribunt Bart. in d. l. qui in aliena, & Socin. sen. in consil. 163. numero 8. lib. 2. respondit in filia, quae patri suo non audet contradicere, vt scilicet clam protestetur, &c.

29 Nec item requirebatur quòd reuocatio dictae licentiae postea subsequuta intimaretur filio, cui praedictam licentiam mater concesserat, vt in terminis reuocationis renunciationis, notat Surd. cons. 136. num. 49 ibi, Secundò respondeo intimationem non fuisse necessariam quia poenitentia, & reuocatio renunciationis consistit in solo animo, & voluntate, & ideo voluntatis declaratio fieri potest parte absente. l. Pomponius. ff. de negot. gestis, &c. vbi citat Alexand. Grauet. & alios

30 Et omni difficultate caret quòd valida sit dictae licentiae reuocatio, nam in ea quaestione resoluenda an pater, qui dedit licentiam filio libere testandi, possit praedictam licentiam reuocare? Gutier. pract. lib. 5. quaest. 75. per tot. ad vtramque partem plura adducit fundamenta, & tandem concludit in haec verba. Ego profectò hanc secundam opinionem veriorem esse iudico, ac proinde tenendam, eo nempe casu, quo filius virtute praedicta licentia, & facultatis à patre sibi datae in forma sufficienti, iam fuerit testatus in fauorem alterius, vel aliorum, tunc enim pater minime poterit illam licentiam, & facultatem reuocare in vita filij absque eius consensu, & à fortiori nec post mortem filij qui virtute illius licentiae iam testatus fuit in praeiudicium illorum, quibus iam erat ius quaesitum. At vero antequam filius ipse testetur, & sic re integra, crederem profectò reuocationem validam esse, ac proinde filium postea minime in praeiudicium legitimae patri debitae per nostram l. Regiam testari posse, &c.

31 Nec limitatio, quam adducit idem Gutier. d. q. 75. num. 7. nempe quòd renunciatio iurata, ratione iuramenti & ob implementum ipsius, nec etiam re integra, reuocari potest, ibi, nisi renunciatio praedicta parentis esset iurata, tunc enim reuocari non poterit, &c. praesenti casui accommodari potest, in quo licentia & iuramentum in ea appositum, erat contrarium praecedenti protestationi, & iuramento in ea inserto, & ideo nil mirum iuxta supradicta, si secundum iuramentum non possit operari nec liget contra iuramentum licitum antea factum; limitatio autem procedit quoties iuramentum oppositum in ipsa licentia ad testandum, seu in renunciatione legitimae filij obligat, & obseruari debet, nempe in casu, in quo talis licentia cùm renunciatio confirmatur iuramento, in quibus terminis loquitur Gutier d. quaest. 75. num. 8. vt videre est ibi, Attamen cum id cesset in pacto negatiuo de non succedendo, bene iuramento confirmatur, &c.

Secundò probatur dictam licentiam & renunciationem fuisse & esse inualidam ex eo, quia renuntians enormissime laesus fuit; nam text. in d. cap. quamuis pactum, de pact. in 6. non procedit quoties renuntians ex sua renunciatione, seu licentia iurata ad testandum enormiter laederetur. Ita in terminis Matth. de Afflictis decis. 322. num. 8. cum seqq. vbi refert ita fuisse votatum, & determinatum in consilio Neapolitano, Deci. cons. 180. num. 2. & 3. vbi dicit quòd sicut in d. cap. quamuis pactum, excipitur dolus, ita pariter quando quis enormiter laesus reperitur; & licet in casu de quo consuluit, tenuerit contrariam sententiam, se motum asserit quia renuntians non videbatur ita enormiter laesa, vt contrauenire posset. Idem Deci. cons. 379. num. 15. tom. 2. resoluit Hippolitam de qua ibi tanquam circumuentam propter enormem laesionem contrauenire posse non obstante renunciatione facta cum iuramento. Marian. Socin. cons. 53. numer. 2. & 3. & cons. 48. num. 23. lib. 1. vbi testatur non solum esse communem, sed ab ea non esse recedendum in iudicando, & consulendo, Curt. iun. cons. 142. numer. 8. tom. 1. Petr. de Anchar. cons. 38. vbi concludit textum in d. cap. quamuis pactum, habere locum prout loquitur, nempe quando recepta fuit dos competens vsque ad legitimam in bonis patris; cui filia renunciauit, secus quando haereditati patris, vel matris, ex quorum bonis legitimam non recepit, quia tunc cum sit enormiter laesa, reclamare potest. Gutier. in Auth. Sacramenta puberum. C. si aduersus vendit. num. 92. dum tenet enormissimam laesionem esse iustam causam rescindendi contractum iuramento firmatum, & de iuram. confirm. part. 1. c. 19. num. 3. vbi post fundatam resolutionem quòd renunciatio haereditatis filij facta per patrem, vel matrem cum iuramento, vel e contra valeat & subsistat ex vi iuramenti, ex d. cap. quamuis pactum, limitat eam, scilicet quando filius ex praedicta renunciatione iurata enormissime laederetur; optimè Cou. in d. cap. quamuis pactum part. 3. §. 4. num. 8. vbi post relatam vtriusque partis sententiam ita concludit: Etiam maior, iuramento praestito, renuntians haereditati acquisitae, vel acquirendae, aut contractum emptionis vel venditionis paciscens: si laesio grauissima admodum enormis, multoque maior quam vltra dimidiam contigerit, ex aequitate absoluendus est à iuramento vt agere valeat ad rescissionem contractus, vel ad laesionis compensationem. Haec conclusio conuenit priori opinioni, cuius modo mentionem fecimus, & plane traditur à Guillelm. Cassad. in d. decis. 1. idem notant Aym. cons. 7. num. 5 Paul. Paris. cons. 73. lib. 3. Corn. cons. 27. col. 5. lib. 4. & cons. 133. col. pen. idem cons. 114. col. 3. & cons. 288 col. 9. lib. 5 Hieron. Grat. cons. 88. lib. 1. Franc. à Ripa lib. 3. respons. cap. 15. col. 3. quorum ea est concors ratio quod renuntians non videatur in tantum laesionem consensisse, nec de ea praecogitasse, praesertim quia ita grauis laesio non potest absque vero dolo alterius contrahentis contingere, atque ita respondet Corn. saepissimè se consuluisse, & Cassad. testatur frequenter in Praetorio Rotae ita Romae iudicatum fuisse, &c. Eandem opinionem tenentur Surd. cons. 395. num. 28. ibi, Haec verò dubio carent stante enormissima laesione D. Claudij, qui habito respectu ad integrum patrimonium, modico recepto renunciauit opulentae haereditati, &c. Anton. Fab. in suo Cod. lib. 5. tit. 6. de dotis promiss. definit. 7. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 97. num. 15. Fontanel. de pactis nuptialib. gloss. vnica p. 1. n. 16. 32

In hac etiam materia non defuerunt, qui sub distinctione rem hanc componere voluerunt, videlicet inter

dona

donationem simpliecem & absolutam in fauorem ali-
cuius factam, & non respectu alicuius dari, seu remis-
si per illum cui renuntiatur, & donatur, quoniam tunc
33 læsionem attendendam affirmant; & inter donatio-
nem, seu iurium remissionem factam per maiorem ex
mera liberalitate, non respectu alicuius dati vel rece-
pti, & tunc læsionem non esse attendendam dicunt.
Ita glos. *in verb. contractibus in auth. Sacramenta
puber. C. si aduersus vend.* Bart. *cons. 46. num. 6. vol. 2.*
Aretin. *in l. qui superstites. ff. de acquir. hæred.* Barbat.
cons. 90. num. 2. lib. 1. Anton. Gabr *cons. 129. num. 19.
vers. quartus casus,* Scip. Rouit. *cons. 44. num. 30. lib. 1.*
Capic. *ad consuet. si moriatur p. 3. §. 10. num. 6. p. 330.*
Thesaur. *decis. 66. num. 1.* Cancer. *var. tom. 1 cap. 5. de
renunciat. num. 226.* Castill. *lib. 3. controuers. cap. 2.
num. 96.* Noguerol *alleg. 6. ex num 56. vsque ad 51.*
præcipuè quando in terminis primæ partis distinctio-
nis fit donatio ex causa paupertatis, vt obseruat Cou.
in d cap. quamuis pactum. §. 2. num. 6. in vers. etenim,
ibi, *Etenim si filia dines admodum ex bonis maternis,
aut aliunde hereditati paternæ renuntiauerit, nulla
dote recepta, & iuramento præstito, vt patris hæreditas
diuidatur inter fratres pauperes, profectò pia est hæc
renunciatio, nec aliquam iniquitatem habet, nec grauis-
sima læsionis ratione rescindi potest, cum nulla vere in
hac specie contigerit læsio,* &c. Molin *de primog. lib. 2.
c. 3. n. 30.* ibi, *In secunda specie quando scilicet nullo ac-
cepto nec retento, ea renunciatio facta fuerit à filiis ma-
ioribus consulto, & ex causa donationis eis, quibus aliun-
de alimenta superstunt, nulla actio ei danda erit ad pe-
tendam ex enormissima læsione renunciationis rescissio-
nem,* &c.
34 Ratio omnium supradictorum est, quia in renuncia-
tione, quæ donatiooem importat non attenditur læsio,
præcipue si donatio ex liberalitate procedat, Crauet.
cons. 160. num. 1. & cons. 162. Curt. iun *cons. 141. nu-
mer. 14. & seq.* Mandel. Alba *cons. 81. num. 55. & seq.*
Hieron. Gabr. *cons. 156. num. 17.* Cancer. *d. tit. de renun-
ciat. cap. 15. num 223. & 225* Cabreros *de metu lib. 2.
cap. 3. num. 19.* consistit enim donatio in mera liberali-
35 tate, ex *l. 1. ff. de donat.* & ideo dicitur quasi doni da-
tio, ex *l. senatus. 35. §. 1. ff. de donat. causa mort.*
Mendoç. *de pactis lib. 1. quæst 1. num. 6. in vers. tertio
qui promittit,* Solorzan. *de iure Indiarum lib. 2. cap. 2.
num. 43.* Mari. Cutel. *de donat. inspect. 6. num. 4. &
tract. 2. insp. 10. num. 5.* Et maximè, prout in nostro ca-
su, quando donationi à patre filio factæ fuisset apposi-
tum iuramentum, quia ea donatio statim valeret, ad
quod plures refert Doctores Fontanel. *de pactis nupt.
claus. 4. glos. 7. n. 57.*
36 Hanc resolutionem limitant, & bene aliqui, in do-
natione ob causam, in quo habet locum remedium re-
scissorium ob enormem læsionem. Ita Crauet. *cons. 192.
num. 1. cum seqq.* Curt. iun. *cons. 141. num. 4.* sed in
casu præsenti non videbatur applicari, attentis verbis
enunciatiuis à matre prolatis in dicta renunciatione,
ibi, *por las buenas obras y seruicios que del tengo rece-
bidas;* quia videndum est an merita & seruitia æqui-
37 ualeant valori talis renunciationis. Oldrad. *cons. 228.*
38 *col. pen.* Surd. *decis. 290. num. 4.* tum quia vbi donatio
fit personæ coniunctæ ob benemerita, non intelligitur
donatio ob causam, sed simplex, quia merita generali-
ter enunciata, videntur pro colore apposita. Oldrad.
39 *cons. 5. incip. Titius dedit,* Caroc. *decis. 86. num. 19.*
tum etiam, quia donatum filio à patre, & vice versa
propter benemerita & sanguinis affectionem præsu-
mitur potius facta ex affectione, quàm ex causa me-
ritorum, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 254.*
40 *num. 17.* Fontanel. *d. claus. 4. glos. 1. num. 24.* tum
denique quia seruitia præstita parentibus per filios de-
bent esse obsequialia, & reuerennalia, non verò simi-

lia illis, quæ dominis præstant famuli & serui, *l. ve-
lmi ff. de iustit. & iure l. nullum, per. ff. de obseq. pa-
rent. præstan.* ibi, *nam pietatem liberi parentibus
non operas debent,* Afflict. *decis. 308. num. 4.* Gutier.
de iuramen. confirmat. part. .. cap. 5. num. 3. & 4. vbi
reprehendit Albericum, & Angel. contrarium te-
nentes.
Prædictam resolutionem declarant non procedere 41
quando nulla adest læsio, quæ possit in consideratio-
ne venire, quia mater renuntians nullam habebat
securitatem posse superuiuere filio, & in eius bona
succedere, imò iure naturæ contrarium potius præsu-
mendum erat, ex *l. nam etsi parentibus. ff. de inoff. te-
stam.* ibi, *turbato ordine mortalitatis,* &c. immo &
multo magis læsio excludebatur ex verosimili timore
& suspicione, ac contingentia quòd potuisset filius
bona sua prius consummare, & de illis ad libitum di-
sponere, antequam ad matrem deuenissent si illa su-
peruiueret, Angel. *cons. 213. in fine num. 4. in vers.
restat igitur,* Paul. de Castro *cons. 174. incip. Contra
col. 2. num. 3. in vers. Neque obstat,* Ioan. Anton.
Rub. *cons. 12. num. 7 & 11.* Paul. Paris. *cons. 29.
num. 81. cum seqq. lib. 3.* Crauet. *cons. 114. num. 13.
cum seqq.* Socin. iun. *cons. 50. num. 3. cum seqq.
lib. 2.* Burg. de Paz *cons. 5. num. 7.* Periculum enim
mortis, & vita incerta excludunt læsionem enormis-
simam, & contractum legitimum efficiunt, vt in cen-
su ad vitam resoluunt Molin. *de iustit. tract. 2. disput.
388. num. 4.* Felician. *de censib. part. 2. lib. 2. cap 1.
num. 10.* Auendan. *eod. tract. cap. 14. num 38.* Bonacin.
*de contract. b. disp. 3. q 4. puncto vnic. n. 18. vers. sera
tamen,* Noguerol. *alleg. 19. n. 8.* Et in contractu assecura-
tionis propter periculum, & incertitudinem, Molin. *d.
tract. 2. disp. 507. n. 1. & 2.* Aluar. Valasc. *cons. 64. n. 1.*
Quia ad probationem læsionis, regulariter loquendo, 42
debet attendi tempus conuentionis, seu actus, qui geri-
tur, ex *l. si voluntate C. de contrah. empt. c. cum dilecti,
de empt.* Crauet. *cons. 11 n. 17. & cons. 351. num. 7.* Hip-
pol. Rimin. *cons. 97. num. 14. lib. 1.* Sfort. *de restit. in in-
teg. p. 2. q. 57. art. 3. n. 18.* Abb. *cons. 56. in fine lib. 2.* Af-
flict. *decis. 316.* nisi quando effectus seu executio nego-
tij confertur in futurum, quia tunc non debet attendi
tempus conuentionis, sed executionis vt ex Panorm.
Dec. Ias. & aliis resoluit Pinel. *in l. 2. C. de rescind. ven-
dit. p. 3. c. 2. n. 16.* & magis in terminis Cephal. *cons. 34.
tom. 1* vbi *num 18.* sic ait *Et hoc maximè verum est in-
specto tempore mortis patris, quod magis est consideran-
dum quam tempus renunciationis, quæ prius effectum
non sortitur, quam hæreditas potuerit renunciantibus es-
se delatam, vt pulchrè Ruin.* &c. Anton. Natt *cons. 548.
num. 36. tom 3.* ibi, *Respondetur quòd læsio verum in-
terueneerit consideratur tempus contractus, vbi contra-
ctus perficitur vnico momento, & non habet tractum suc-
cessiuum; & ita loquitur d. l. si voluntate; secus vbi ha-
bet tractum successiuum, vel est explicandum aliquid de
futuro, quia tunc intelligitur rebus sic stantibus, &
succurritur etiam ex æquitate læso & grauato,* &c.

Salmantina Lectionis.

Presbyteris licet in aliqua Vniuersitate ius
ciuile publicè legere. Et tales docentes,
vel addiscentes fructus suarum præben-
darum, non tamen distributiones in ab-
sentia causa studij percipere valent.

VOTVM LXXXVIII.

1 Cap. non magnopere 3. ne clerici vel monachi,
adducitur.

2 Cap.super specula fin.ne clerici vel monachi *loquitur de Presbyteris secularibus.*
3 Cap.super specula,de priuileg.*allegatur.*
4 L. culpa C. de malefic. & l. omnes C. hæret. *citantur.*
5 *Indecentia an resultet ex eo quod Sacerdos cathedram iuris ciuilis moderatur.*
6 *Doctores referuntur qui tenent non licere Presbyteris ius ciuile publicè legere.*
7 *Leges audire prohibitum est clericis.*
8 *Doctorari potest Presbyter in iure ciuili sine priuilegio.*
9 *Abbas regularis potest doctorari in iure ciuili, & leges docere si eis studuit ante monachatum.*
10 Cap.non magnopere,& cap. fin.ne clerici vel mon. *loquuntur in audientibus, seu studentibus addiscendo.*
11 Cap. non magnopere, qui cleric. vel mon. *intellectus.*
12 *Monachis solum vetatur auditio publica legum, non autem prælectio.*
13 *Iuri ante clericatum operam dans post illum ad Doctoratum in eodem iure poterit promoueri.*
14 *Presbyteri docentes leges, vel Physicam etiam extra domum, nullam incurrunt censuram.*
15 *Legem vel Physicam docentes Presbyteri non comprehenduntur sub dispositione d.c.super specula, ne clerici, vel mon.*
16 *Presbyteris quamuis non liceat audire leges, licet tamen eas docere.*
17 *Excommunicationem non incurrunt Presbyteri leges vel Physicam etiam extra domum docentes.*
18 *Decisio* cap. non magnopere, & cap. super specula, qui clerici vel mon. *est pœnalis, & odiosa.*
19 Eugeniana Bulla *Salmantina Vniuersitati concessa refertur.*
20 *Permissum censetur quod non inuenitur prohibitum.*
21 Cap non magnopere, qui clerici vel mon. *intellectus.*
22 l. Hispana 18.tit 7. part.1.*refertur.*
23 Cap. super specula fin. qui clerici vel mon. *intellectus.*
24 Cap.super specula, de priuileg.*declaratur.*
25 l.culpa C de malef & l.omnes C. de hæret. *intelliguntur.*
26 *Forenses disceptationes quæ dicantur?*
27 *Iulianus apostata ad quid studia litterarum prohibuerit?*
28 *Scholarum erectio ex qua causa?*
29 *Ecclesia Dei regitur & sustinetur litterarum scientiis.*
30 *Docentes & studentes in Theologica facultate integrè percipiunt fructus suarum Prebendarum.*
31 *Studiorum causa absentes Reip.causa abesse existimantur, proindeque pro præsentibus habentur.*
32 *Doctores referuntur asserentes docentes & addiscentes S.Scripturam percipere posse fructus suarum Prebendarum.*
33 *Bulla Eugeniana concessa Vniuersitati Salmantina extenditur ad quamlibet aliam Vniuersitatem approbatam.*
34 *Legentes seu studentes iuri canonico, aut ciuili, fruuntur priuilegio de percipiendis fructibus suarum Prebendarum in absentia.*
35 *Facultati cuicunque licita & honesta etiam Philosophia & Logica operam dantes in vniuersitate Salmantina fruuntur Eugeniana.*
36 *Docentes, seu studentes, ad hoc vt causa studij in absentia fructus percipiant suarum Prebendarum, debent esse in studio generali, seu celebri Vniuersitate.*
37 *Studium generale quod dicatur?*
38 *Studium non sufficit quod non est Vniuersitas, quamuis in eo optime & publice legatur.*
39 *Cathedratici an debeant docere conducti, & salariati vt in absentia suarum prebendarum fructus percipere valeant.*
40 *Parochi docentes causa studij in absentia fructus beneficiorum suorum percipiunt.*
41 *Parochis post Concilium Trid. non datur studendi licentia.*
42 *Parochus ciuitatis potest ibi in publica Vniuersitate S.Scripturam legere.*
43 *Docentes in absentia fructus suarum Prebendarum percipiunt, quamuis Prebenda sita sint in Cathedrali eiusdem ciuitatis.*
44 *Canonici plures causa studi fructus suarum Prebendarum in absentia percipiunt, dummodo id status Ecclesiæ patiatur.*
45 *Docentes nullam habent temporis determinationem ad percipiendos fructus suorum beneficiorum in absentia, secus in studentibus.*
46 *Licentia Episcopi non requiritur in docentibus ad hoc vt priuilegio de percipiendis fructibus in absentia gaudeant, secus in studentibus.*
47 *Distributiones quotidianas non percipiunt absentes causa studiorum nisi consisterent in tota grossa, & massa communi, vt n.* 48.

IN gratiam docentium & studentium iuri Canonico & Ciuili, fui non semel interrogatus de duobus dubiis multum curiosis. Primò, an Presbyteris liceat ius Ciuile publicè legere, & interpretari, Secundò an docentes, vel studentes Theologiæ, Iuri Canonico, vel Ciuili semper & omni tempore fructus suorum beneficiorum in absentia percipere valeant?

DVBIVM I.

An Presbyteris liceat ius Ciuile publicè legere, & interpretari?

PRo parte negatiua primò adducitur text. *in cap. non magnopere 3. ne clerici vel monachi*, in illis verbis, ibi, *Statuimus vt nulli omnino post votum Religionis & post factam in aliquo loco religioso professionem ad physicam, legesve mundanas legendas permittantur exire.*&c. 1

Secundò allegatur tex. *in cap.super specula fin. eod. tit. ne clerici, vel monachi*, quo loci prohibitio citat *cap. non magnopere*, quæ tantum loquitur, de Religiosis, extéditur ad Presbyteros seculares, & ad alios clericos dignitates, vel personatus habentes; & licet hic tex. *in d.c.super specula.* loquatur de audientibus leges, vel Physicam, cùm tamen inferiùs agat de studentibus, ibi, *in quorum diœcesibus huiusmodi student*, negari non potest verbum hoc esse commune etiam docentibus, iuxta Senecæ dictum *epist 7. Mutuo hæc due fiunt, doctores dum docent, discunt.* Ad quod respexit versiculus ille, quem refert Rebuff. *de priuil.scholast.priuil.* 53. *n.* 136. 2

Discere si quæris doceas, sic ipse doceris.

Tertiò ponderatur tex. *in cap. super specula. de priuileg.* ibi, *Ne Parisiis, vel in ciuitatibus, seu aliis locis vicinis quisquam docere, vel audire ius ciuile præsumat,* &c. ex quo colligunt nonnulli esse prohibitum in ordine Presbyterali & ecclesiastica dignitate constitutis 3

non

non solùm audire, sed etiam publicè interpretari ius ciuile legendo.

4 Quartò ad idem allegantur text. *in l. culpa C. de malefic & mathem.* ibi, *Culpa similis est tam prohibita discere quàm docere*, &c. & *in l. omnes C. de heret.* ibi, *vel docere, vel discere.*

5 Quintò pro eadem opinione negatiua aliquæ rationes decidendi in dictis iuribus considerantur, & in primis ex *d. c. non magnopere*, ibi, *ne occasione sciẽtiæ spirituales viri mundanis rursus actionibus inuoluantur*, &c. iuncta D. Pauli auctoritate. *Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus.* Deinde ex *d. c. super specula* ibi, *Quia Theologiæ studium cupimus ampliari*, &c. Deinde ex indecentia quæ resultat ex eo quòd Sacerdos Cathedram iuris ciuilis moderetur, & leges doceat, argum *l. repetita C. de Episcop. & cleric. & l. consulta diualia C. de testament.* ibi, *Absurdum clericis est, immo etiam opprobriosum si peritos se vellent ostendere disceptationum esse forensium*, &c.

6 Ex quibus, & aliis hanc partem negatiuam sustinẽt, vel sustinere videntur Host. *in d. c. magnopere*, Ioan. Monach. *in c. 1. n. 5. ne clerici vel monachi lib. 6.* ibi,
7 *Et sic Monachus non potest iura ciuilia audire, ita neque docere. C. de malef. & mathem. l. culpa.* Archidiacon. *in cap. non dicatis. 12. q. 1 num.* 1. Ioan. Andr. *in lectura ad d. cap. super specula*, Siluest. *in sum. verb. excommunicatio 9. num. 25.* Maiol. *de irreg. lib. 2. cap. 1. num. 13. vers. physicam*, Rebuff. *in tract. nominat. q. 5. n. 18. cum seqq.* Menoc. *de arbitr. casu 425. n. 33.* Quintil. Mandos. *in praxi tit. licentia audiendi leges & Physicam vers. idem Honorius*, vbi resoluit quòd Monachi professi, & Presbyteri, & alij suprà nominati leges audire prohibentur, illasque aliis publice legere, & declarare & *in vers. necessariò.* Refert Apostolicam dispensationem esse necessariam vt legere possit Cardin. Tusch. *pract. concl. tom. 5. lit. M. concl. 319. vers. limita quia.*

8 Verùm his non obstantibus contraria opinio affirmatiua, quòd scilicet liceat Presbyteris ius ciuile publicè legere, verior & receptior est à pluribus non contemnendæ auctoritatis Doctoribus qui in duas classes diuiduntur, primam eorum, qui dixerunt solum esse prohibitum audire leges, sic intelligentes textus, quos suprà citaui. Aliam eorum qui expresse & in indiuiduo resoluunt licitum Presbyteris esse ius ciuile publicè interpretari. Ex numero illorum, qui primam classem occupant, sunt glos. *in d. c. non magnopere. notab.* vbi ex illo textu colligit auditum tantùm prohiberi, & nihil de prohibitione doctrinæ adiicit. De auditu etiam tantummodo summauit Host. *in princ.* ibi sic dicens. *Prohibetur ne Religiosi leges, vel Physicam audiant.* Sequuntur per eadem ferè verba loquentes Ioan. Andr. Henric. Boich. *Collectar.* Card Zabarel. Anchar. Anton. de Butrio, Abb. Panorm. & Boët. Eponfrisius. Idem probant glos. & omnes *in d. cap. super specula, fin.* vbi de auditu tantùm acceperunt, & summarunt illum textum, glos. *etiam in d. cap. 1. notab. 1. eod. tit lib. 6.* vbi Ioan. Monach. Franchus, Anchar. & Domin. Idem etiam probant Host. *in sum. tit. ne clerici vel monachi num. 12 vers. & religiosi, & tit. de sentent. excom. §. qui possit excommunicare vers. 22. & 23.* Idem Archid. *in cap. 2. ne clerici vel monach. lib. 6. verb. dimissis*, Greg. Lop. & Montaluus *l. 28. tit. 7. part. 1. & in l. 2. tit. 9. part. 1. vers. la onzena*, Gambara *de officio, & potestate Legati de latere, lib. 2. tit. de variis Ordinarij nominibus n. 282. cum seqq.* Selu. *de benefic. 3. p. q. 5. fol. mihi 194.* Ludou. Gom. *ad reg. de non tollendo iure quæsito q. 3. in fine*, Bernard. Diaz *in praxi c. 59.* Albert. Trot. *de vero & perfecto clerico lib. 2. cap. 35.* Manl. *de irregul. lib. 3. cap. 5. num.* 8. Petr. Greg. *syntag. iuris p. 2. c. 7. n. fin. & c. 9. in fine, & de partit. iuris canon. lib. 4. tit.* 8. *c. 10. n. 3.* Zerol *in prax. Episcop. p. 1. verb. studium. §. ad 5. el 1. vers. primum dubium*, Marta *de iurisdict. p. 4 cent. 2. casu 168. num. 2.* Ex Theologis S. Antonin. *in sum. tom. 3. tit. 24. c. 52.* Siluest. *in sum. verb irregularitas vers. 22.* Armil. etiam *in sum. verbo excommunicatio 48.* Caietan. etiam *in sum. verb. excommunicatio c. 50.* Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ lib. 2. c. 69. col. 22. fol mihi 199* Pedraca *in sum. tit. excommunicationes Papales vers. contra Religiosos pag. 142.* Fr. Ludou. Lopez *in instructorio conscientiæ tit. de clauibus Ecclesiæ c. 20. de excommunicationibus nulli reseruatis pag. 944.* Viuald. *in candelabro aureo tract. de excommunicat. n. 132. vers. 6.* Læl. Zechi. *de republ. ecclesi. tit. de clericis vers. 3. n. 88. pag. mihi 466 & tit. de relig. ingred. c. 4. vers. hi verò à multis cauere debent pag. 605.* Crispet. *in sum. ecclesi. discipl. verb. monachis interdicitur, pag. 127.* Fr. Emman. Roder. *qq. regul. tom. 3. q. 67. art. 3.*

Alij item qui secundam conficiunt classem, & expresse tenent licere Presbyteris leges publicè docere, sunt qui sequuntur

Ioan. Andr. *ad reg. cum quid vna via, de regul. iuris in 6* post longam disputationem, & responsionem ad omnia argumenta, conclit ciudrca fin. *Doctrina legum non est prohibita, & quod sic de iure communi etiam sine priuilegio possit Presbyter doctorari, & docere; nec esse simile quod dicitur de patrocinando in iure ciuili, quia illud specialiter & expresse inuenitur prohibitum, docere verò ius ciuile minimè.* 8

Gaspar Calderin. *cons. 2. de magistr* inter consilia Ioannis Calderini, vbi consuluit Abbatem Regularem posse doctorari in iure ciuili, & leges docere, si eis studuit ante monachatum, & ait non obstare opinionem eorum, qui dicunt Religiosos non posse etiam priuatim incumbere studio iuris ciuilis, quia illud procedit in eo qui de nouo incipit studere, non in eo qui studuit ante Monachatum, & post Monachatum, & dignitatem Abbatialem, & vult licentiari, & doctorari in iure ciuili. 9

Angel de Clauasio *in sum verbo excommunicatio, 5. casu 7. n 4.*

Abbas Panorm. *in d. c. super specula, ex n. 16.* & tandem post longam disputationem ita concludit. *Concludo quod c. non magnopere, & istud solùm loquuntur in audientibus, seu studentibus addiscendo, & isti sunt, qui incurrunt pœnas prædictas, legentes autem, id est, docentes non puto incurrere has pœnas, nec etiam illos, qui non student, vt addiscant, quia verba illis non conueniunt, & à verbis constitutionis pœnalis non est recedendum*, &c. Et licèt illum loqui de legentibus in Camera aliqui existimauerint, nihilominus ferè omnes, qui eum allegant, inter quos expresse Syluest. *d. verb. excommunicatio 9. n. 26.* illum intelligunt loqui de legentibus publicè. 10

Boët. Eponfrisius *lib. 5. quæstionum heroicarum iuris Canonici in comment. ad tit. ne clerici vel mon. ad lectionem d. cap. non magnopere numer 17.* hoc idem resoluit & intelligit his verbis. *Ait Pontifex, ad legendas leges, & paulo post. Leges vè mundanas legendas. Legendas, id est, audiendas. Auditores enim quoque legunt, & relegunt audita. Sic præter interpretes alios hac Alexandri III. verba boni Pontifices interpretantur, Honorius III. videlicet, & Bonifacius VIII. vbi pro legere (quod hic ponitur obscurius) ipsi ponunt audire. Seruiunt hæc ad varias quæstiunculas de monacho, vel alio clerico studere ciuilibus legibus prohibito dissoluendas. vt exempli gratia, qui non audiat quidem profitentes Doctores, ac per sese studeat, ac leges ciuiles legat, relegatque, tametsi pro studio suo principali sit ne videlicet ob tale studium censendus anathemate per huius cap. decisionem percussus: quia cùm constitutiones* 11

pœnales restrictam recipiant interpretationem, nec ab ipsis earundem verbis, & quidem syllabis recedendum sit, iteant proprium casum non excedant, quantumlibet fortè ratio videretur eadem, proprium est, vt hac excommunicatio talem non tangat: quemadmodum nec illos tangit Monachos, vel clericos, qui leges ciuiles vel priuatim, vel etiam publicè docere aggrederentur, &c. Et licèt paulo infrà videatur insinuare peccare tales legentes, & egere in dubio absolutione ad cautelam, quia in dubio id sequi debemus, quod animarum saluti magis expedit, nihilominus cum non adsit legis alicuius præceptum, cuius transgressio inducat peccatum, securè tenendum nullum in hoc casu reperiri; quia peccatum nihil aliud est quam legis transgressio iuxta definitionem peccati, de qua per *glos. fin. in c. ille Rex, de pœnit. dist. 3.* S. Thom. & alij 1. 2 *q. 71. art. 6.* & ideo peccatum non cognoscitur nisi per legem, iuxta illud D. Pauli. *Peccatum non cognoui nisi per legem.* facit *cap. qui peccat. 23. q. 4.* & quæ notant omnes *in cap. nam concupiscentiam, de constitut.*

12. Nauarrus vir pius & doctus *in man. c. 27. n. 116.* vbi quòd nemo ex contentis *in d. c. super specula* incurrit pœnam illius textus, eo quod doceat ius ciuile, etiam extra domum suam, iuxta Innocent. & Panorm. quicquid dicat Siluest. *in cap. non dicatis num. 2. vers. tertio dico*, vbi insurgens contra Rebuffum, tenet iure verius esse contrarium eius quod Rebuffus ait, nempe quia sola auditio publica, & studium audientium publicè vetatur monachis, sed non auditio priuata, nec prælectio, seu, vt ita dicam, doctio publica, vt efficaciter probat Panorm. *in d. cap. super specula* per contextum illius adiuncto contextu cap. *non magnopere*, quod solide confirmatur per prædictam determinationem Calderini *cons. 2. de magist.* &c. Et *cons. 2. ne clerici vel mon.* ait quòd Presbyter etiam sine alicuius licentia & incursione pœnæ potest doctorari in iure ciuili, & *cons. 5. num. 2. eod. tit.* dicit quòd non vetatur prælectio legum ciuilium etiam constitutis in dignitate, sed tantum auditio; & quòd legens non debet timere incursionem irregularitatis, eo quod prælegat materias criminales, quia illa non incurritur propter prælectionem legum criminalium, nec propter commentarios super illis compositos, & *num. 3.* asserit quòd non est necessaria ad hoc dispensatio, & quòd potius consuleret ei, qui dispensationem petiuit, vt citius eam eiiceret à domo, & non haberet in arca, quia ad nihilum prodesset, & veniens in manus alicuius parum eruditi, posset nocumentum afferre.

13 Salzedo *in addit. ad Bernard. in pract. c. 59. in vers. illud tenet*, tradit quòd is, qui ante clericatum iuri ciuili operam dedit, post clericatum ad Doctoratum in eodem iure poterit promoueri, & similiter reprehendit Rebuffum, qui de contrario curiæ stylo testatur: & rursus *in vers. fin.* ait quòd *in d. cap. super specula*, tantùm legum auditio clerico prohibetur, non tamen ipsarum prælectio, vt egregie post Innoc. scribit Nauar. quem ibi refert & sequitur.

14 Iacobus de Graffiis *in aureis decisionibus casuum conscientia lib. 4. c. 21. n. 3.* de eodem agens sic concludit. *Non tamen incurrunt si docent leges, vel Physicam etiam extra domum suam*, &c.

15 Card. Toletus (de cuius eruditione non solum Vrbs, sed totus Orbis testimonium reddit, teste Philiarcho *de offic. Sacerdot tom. 1. lib. 3. cap. 30*) *in sum. lib. 1. cap. 17. num. 4.* tenet non comprehendere docentes dictas scientias.

16 Stephanus de Auila *de censur. p. 7. disp. 5. sect. 3. dub. 10. vers. si opponas*, vbi referens & sequens Panormitanum ait quòd quamuis non liceat Presbyteris audire leges, liceat tamen eas docere.

17 Vega *in sum. Hispana tom. 1. cap. 85. verbo descomunion caso 179.* ibi, *lo quarto y vltimo que se ha de notar es qui ninguno destos incurre por enseñarla aunque sea fuera de su casa, segun Inocencio y Panormitano à vn que Siluestro diga lo contrario.*

Franciscus Suarez vir vsque ad miraculum doctus, 18
tom. 5. de censuris disp. 23. sect. 3. ex n. 17. cum in hoc Panorm. & Nauar. tenet quòd docentes non comprehenduntur, & quòd verbum legendi, de quo suprà, intelligendum est vt non sit idem quod docere, sed quod studere huiusmodi doctrinis, & *n. 18.* tradit quod ita declaratum est à sequentibus Pontificibus, & quod decisio *d. cap. super specula, & d. cap. non magnopere* est pœnalis & odiosa, nec valet in ea argumentum ob similitudinem rationis, & quod est maxima disparitas in exitu ad docendum has disciplinas, quia rarissimus est, & vix moraliter contingit, & ideò de illo non oportuit legem condere.

Denique iuuat Bulla Eugeniana Salmanticæ Vni- 19
uersitati concessa, quam refert Nicol. Garc. *de benef. cap. 2. num. 58.* quatenus loquitur de studentibus & legentibus, vt videre est; ibi, *In quacunque facultate licita & honesta per octo menses continuos, vel interpellatim legendo, aut aliàs huiusmodi litterarum studio insistendo fructus, redditus, & prouentus omnium & singulorum suorum beneficiorum ecclesiasticorum, qua ad præsens obtinent, & in posterum obtinebunt, etiamsi Canonicatus, & Præbenda, Dignitates, Personatus, perpetua administrationes etiam maiores post Pontificales cum cura, & sine cura*, &c. *cum ea integritate (quotidianis distributionibus dumtaxat exceptis) liberè percipere valeant*, &c. Dum ergo legentibus in dicta Vniuersitate concedit priuilegium percipiendi fructus suorum beneficiorum in absentia, videtur præsupponere tales Beneficiarios & Præbendatos posse in ea legere, aliàs dictum priuilegium ad nihil deseruiret. Facit etiam pro hac parte tex. in simili *c. 2. de priuileg. lib. 6.* vbi Bonifacius VIII. constituit vt in Romana Curia haberetur studium iuris canonici, & ciuilis, & quod ibi studentes in altero eorum lucrarentur fructus quorumcunque beneficiorũ.

Tantò magis, quia nullibi in iure reperitur prohi- 20
bitum Presbyteris publicè ius ciuile legere, vt ex responsionibus infrà adducendis ad iura suprà pro contraria parte negatiua adducta patebit, & sic intrat vulgaris regula & notum iuris axioma quòd permissum censetur quod non inuenitur prohibitum, *l. necnon, vers. qua clausula, ff. ex quibus caus. maior. l. mutui. §. cũ quaritur, ff. de procurat. l. 1. §. fin. ff. de testib.* cum citatis per me *Axiom. 178. n. 1. & Axiom. 193. num. 7.* Quia quod non est Sanctorum Patrum decreto sancitum, & nõ est superstitiosis adinuentionibus præsumendum, *cap. consuluisti. 2. q. 5.* Surd. *cons. 173. num. 72. & cons. 222. num. 5.* Ego *d. Axiom. 178. num. 2.* Et quod Canones non definiunt, nec à nobis definiendum est. *cap. quod si dormierit. 31. q. 1.* Et quod lex non dicit, nec nos dicere debemus, *l. dissentientit. C. de repud. l. illam. C. de collat. auth. de non eligendis secundo nubentib. §. optimũ itaque, collat. 1.* & sic intelligitur id quod vulgo dici solet, *Erubescimus cùm sine lege loquimur. Auth. de triente & semisse § cõsideremus collat. 3.* cum pluribus per me citatis *Axiom. 83. num. 1.* Et valet argumentum, non est ita, quia iure cautum non reperitur, *cap. illa, ne Sede vac. cap. Romana, de suppl. negl. Prel. lib. 6.* text. optimum, vbi notat glos. *in Extrauag. antiqua, de voto, Ioannis XXII.* Et ideo temerè & superbè præsumit, qui sine lege præsumit, glos. *verb. præsumptiue in Auth. de nuptiis. §. sic itaque*, & glos. *verb. præsumant in cap. Iudæi, de testib.* vbi latè Felin. alia glos. *verb. non inuenitur, in finali cap. inter corporalia per text.* ibi, *in cap. nam concupiscentia, de constitut.* ibi, *Nesciebam esse peccatũ nisi lex diceret.* Ratio desumitur ex *l. statuas C.*

de

de religios. & sumpt. funer. ibi, *cum iure suo eorum, quo minus prohibita sunt vnicuique facultas non denegetur*, &c. Et ex iuris præsumptione quod quilibet actus in dubio præsumitur permissus, de qua late Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 16. per tot.*

21 Qua quidem affirmatiua opinione retenta non obstat text. *in d. cap. non magnopere, suprà* citatus *n.* 1 quia respondetur in eo Religiosis minimè prohiberi tanquam magistris leges interpretari; docendo illas alios secretè, aut publicè, sed solum vetari illis vti discipulis legere, studendo, vel discendo de nouo leges; vt patet ex eodem textu dum ait Religiosos, de quibus ibi è monasteriis egressos fuisse ad legendas leges, & confectiones Physicales ponderandas sub obtentu languentium fratrum consulendi corporibus, & ecclesiastica negotia Fidelibus pertractandi; & deinde rationem prohibitionis huiusmodi præstat, dicens, *ne occasione scientiæ spirituales viri*, &c. Cui intelligendi modo non contradicit verbum, *legendas*, quia respondent omnes ferè secundæ classis pro hac parte citati, in dicto *cap. non magnopere* ex mente & verbis ipsius, particulam lectionis accipi pro lectione discipuli, vna magistri, prout in multis aliis iuribus, *cap. 1. de elect. cap. cum ex eo, eod. tit. in 6. cap. fin. 36. dist. cap. fin. de ætate, & qual. cap. post translationem, de renunciat.* vt dicit in terminis Ioan. Andr. *ad reg. cum quid vna via num. 8. in mercurialib.* quem refert & sequitur Abb. *in d. cap. super specula n. 16.* Et sic concludens dico quòd *d. cap. non magnopere*, minimè loquitur de legentibus, sed de addiscentibus, quia ponitur ibi, *legere* largo modo, omnis enim qui studet, vt proficiat, legit.

22 Et quatenus difficultatem haberet ea expositio ad illum verbum, *legendas*, cessaret vtique ex declarationibus deinde factis per Romanos Pontifices deinceps succedentes, & præcipue per Honorium III *in d. cap. super specula, fin. eod. tit. ne clerici, vel monachi*, vbi verba referens *dicti cap. non magnopere*, loco verbi *legendas*, semel & iterum vsus fuit verb. *audiendas*; similiter per Bonifacium VIII. *in cap. 1. eod. tit. lib. 6.* vbi referens decisionem Honorij *in d. c. fin. eodem verb. audiendas* vsus est, & eodem modo idem Pontifex *in cap. vt periculosa 2. eod. tit.* ibi, *Religiosos leges, vel Physicam audientes*, &c. Ad quod respexit *l. Hisp. 28. tit. 7. p. 1.* quæ vt nullus dubitandi locus hac de re deinceps remaneret, quando dispositionem *d. cap. non magnopere*, in vulgarem sermonem Hispanicum vertit, non vtitur de la palabra *leer*, ni de la palabra *oyr*, si no muchas veces de la palabra *aprender*. ibi, *Physica ni Leyes no tuuo por bien santa Eglesia que aprehendiesse ningun home de Religion*, &c. & ibi, *los vnos que iuan a aprender physica, porque pudiessen mantener los Frayles en salud y guarecerlos quando enfermassen en sus monasterios, e los otros las leyes. porque pudiessen amparar las cosas de sus mismos lugares*, &c. & ibi, *Que no aprendan ningun destos saberes, e si les demandassen licencia para yr aprender*, &c. & ibi, *con atencion de aprenderlo*, &c. & ibi, *fuere a estudiar*, &c. Et quicquid sit *d. cap. non magnopere* agit de Religiosis, & nullum quidem verbum de clericis secularibus, & sic in hac materia prohibitiua appellatione Religiosorum non comprehenduntur clerici seculares. Ego *appellat. 233 num. 2.*

23 Nec obstat text. secundo loco allegatus *suprà n. 2. in d. cap. super specula fin. eod. tit. ne clerici vel monachi*, quia respondetur per illum, si rectè inspiciatur, non prohibere clericis secularibus tanquam magistris legere, & alios docere priuatim, aut publicè ius ciuile, sed solum prohiberi eis tanquam discipulis illud audire, & addiscere; vtendo verbo *audire* quod propriè ad discipulum refertur. Et vt bene aduertit Ioan. Andr. *ad d. reg. cum quid vna via, n. 14.* Concilium Turonen. *in d. cap. non magnopere*, cùm de Monacho loquitur vtitur verbo *lectionis*. & Decretalis *super specula*, quæ loquitur de clericis secularibus, illud verbum non ponit, sed vtitur verbo *audiunt*, vt ita tolleret quoad clericos omnem difficultatem, quæ oriebatur per verbum *legere* in alio textu appositum quoad Religiosos: diuersa enim sunt inter se legere, audire, & docere, quod tripliciter probat Ioan. Andr. *d. loco num. 9.* Primò ex diuersitate nominum arg. *l. si idem, C. de codicil.* Secundò, quia diuersis membris actus illi conueniunt, quod per se patet, vt *1. ad Corinth. cap. 1.* & *cap. singula 89. dist.* Tertiò, quia iura ponunt hæc pro diuersis, vt colligitur ex *proœm. Decretalium, & libri Sexti, & ex cap. 1. de locato, & d. cap. super specula, de priuileg.* ibi, *discere, vel docere, l. sequ. da culpa, C. de malefic. l. omnes, C. de hæret.* cum similibus. Cui intellectui non obest verbum *student*, de quo *in d. cap. super specula fin.* quia licèt Host. ibi ex eo colligat in eo textu, quantum ad verba, damnari non solum studium, sed & lectionem, & auditum. quia verbum *studere*, commune videtur magistris, & discipulis; nihilominus decipitur Host. quia verbum *studere*, & *studiosus*, magis propriè in iure applicatur discipulo in quantum distinguitur à Magistro, cui potius conuenit nomen Doctoris, & docentis, vt probat Ioan. Andr. *vbi suprà num. 13.* per text. *in d. cap. super specula. de magistr. cap. ex studijs, de præsumpt.* & dubitari non potest quod *in d. cap. fin.* verbum, *student*, accipiatur pro discipulis audientibus, quia ad eosdem retulit illud verbum, de quibus prius dixerat exiisse de claustris ad audiendas leges, vt ponderauit idem Ioan. Andr. *vbi suprà*, & post eum Panorm. *in d cap. super specula*, vbi reprobat quoad hoc Hostiens. & conformiter ad supradicta ait poni pro ipsis studentibus, scilicet addiscentibus: nam studium magis conuenit addiscentibus, quàm docentibus: studere enim est valde cupere, sic litterarum studia dicta sunt à cupiditare lectionum, vt notat Archid. *in cap. in noua. 16. quæst. 7.* Vnde quod priùs hic dixerat de audientibus, postea subiicit de studentibus, quasi audientes sint studentes; sic insinuat *l. 2. tit. 9. part. 1.* quæ cùm referat casus, in quibus quis incidit in excommunicationem à iure Canonico impositam, ita ait. *La onzena* (scilicet *escommunion*) *es si algun monge o Canonico reglar o clerigo que sea de Missa, o otro que aya dignidad, o personaje fue a Escuelas para estudiar en Physica o en Leyes*, &c.

Minus obstat text. tertio loco citatus *suprà num 3. in d. c. super specula, de priuileg.* respondetur illud non esse constitutionem generalem, sed solum continere prohibitionem specialem circa ciuitatem Parisiensem & alias vicinas, in quibus Pontifex absolutè prohibuit ne quisquam docere, audireve ius ciuile præsumeret; cùm ergo sit constitutio, & prohibitio localis, extra eius limites egredi non potest; nec est nouum inter Decretales aliquas esse speciales, vt indicat glos. *verb. iudiciis*, & ibi Scribentes *in proœmio Decretal.* & nonnullas locales, vt *in cap. 1. & ibi* Abb. *num. 10. de locato*, notat D. Barbos. *l. 1. part 7. num 51. ff. soluto matr. & in cap. olim, de cleric. coniug.* vt notant omnes *ibi*. Ratio verò specialitatis *in d. cap. super specula*, ea fuit, vt pleniùs sacræ Paginæ insisteretur, nam cùm de anno 1127. vt scripserunt Balduin. *in proœm. Instit. in prolegomen. de iure ciuili §. cum verò, cum seqq.* & Posseuin. *in sua bibliotheca sacra tom. 2. lib. 13. de iurisprudentia cap. 17.* & alij, qui de historia iuris scripserunt, in Italia iuris ciuilis libros iam penè obliti apparerent in lucem, qui propter Longobardorum bella in desuetudinem abierant, & quasi in totum deperdi cœperant, exinde publicari, & in scholis legi cœperunt. Et sic Imperatores Lotharius & Fredericus primus & secũdus, ac alij, abrogato Longobardorũ iure, 24

G 4 statuerunt,

ſtatuerunt, vt ius ciuile ſeruaretur,& publicè in ſcholis doceretur, & addiſceretur; & ab eo tempore fuit in magno pretio habita Iuriſprudentia, propter quam tùm intelligeret Pontifex in ſtudio Pariſienſi ſacræ Theologiæ ſtudium poſſe minus frequentari, concurrentibus omnibus ad ius ciuile addiſcendum, vel docendum, ideo meritò Pontifex idem dictam prohibitioné fecit comprehendentem vniuerſaliter tam Eccleſiaſticas, quàm ſeculares perſonas, nam, vt aduertit *ibi* Abb. antè *num.1.* benè hoc potuit facere Papa fauore ſacræ Scientiæ, habet enim occaſionaliter iuriſdictionem in laicos.

25 Et multo minus obſtat text. quarto loco allegatus *in d.l.culpa C.de maleſic.& in d.l.omnes C.de hæret.* quia reſpondetur eos loqui in reprobatis & prohibitis ſcientiis qualis eſt magia, de qua *in d.l.culpa*, & hæreſes, de quibus *in d.l.omnes.* Scientia verò legalis laudata ab omnibus,& approbata eſt, *l.1.ff.de inſtit. & iure, l.1. ff.de var.& extraord.cognit.*ibi, *Eſt quidem res ſanctiſſima ciuilis ſcientia*, *d.cap.ſuper ſpecula,de priuileg. cap.1. & 2.de noui operis nunciat.* cum pluribus aliis adductis à Rebuff.*in tract.nominat.q 5.ex n.14.*

26 Vltimò nihil obſtant rationes decidendi,quas quinto loco ſuprà adduxi *num.5.* nam ad primam deſumptam ex *d.cap. non magnopere* in illis verbis ibi, *Ne occaſione ſcientiæ, ſpirituales viri mundanis rurſus actionibus inuoluantur*, reſpondet Abb. *in d.cap. ſuper ſpecula num.16.* quod procedit in eo, qui de nouo vadit ad diſcendum, nam iſte id facit vt rurſus inuoluatur actionibus ſecularibus, ſed ille, qui prius ſcientiam iam diſcitam docet, non inuoluitur de nouo, ſed communicat aliis ſcientiam in ſe bonam & neceſſariam ad regimen Orbis terrarum. Ad auctoritatem D. Pauli & ad alia ibi adducta reſpondetur tam Clericos, quàm Monachos non debere ſe immiſcere negotiis ſecularibus; ſed reſpectu clericorum quædam talia non dici, quæ quoad Monachos ſecundùm regulæ diſtrictionem illis prohibentur, *cap alia.16.q.1. cap. nunquam de manu, de conſecrat.diſt.5* ibi, *Ecce illi* (ſcilicet Presbyteri ſeculares) *fruuntur ſuis rebus, miniſtrant Eccleſiis, adeunt balnea, vnguenta non ſpernunt, & in omnium flore verſantur. Ad quod & ante reſpondi, & nunc breuiter reſpondeo me in præſenti non de clericis diſputare, ſed monachum inſtituere*,&c.Et ad rationem,quæ colligitur ex *d. c.ſuper ſpecula*,ibi, *quia Theologia ſtudium cupimus ampliari*, &c. reſpondetur cum Panormit. ibi, *num.16.* aliud eſſe in audiente,qui eſt in actu diſcendi, qui poteſt ad arbitrium ſuum eligere ſtudium ſcientiæ quam maluerit, & aliud in docente, qui docere tenetur ſcientiam quam didicit, in quo non poteſt conſiderari Theologicæ facultatis detractio, eo maximè, quia vt dicit Suar. *tom.5. de cenſur.ſect.23. diſp 3.num.18. in fine*, exitus ad docendum has diſciplinas rariſſimus eſt & vix moraliter contingit, & ideo non oportuit de illo ſpecialem legem condere,quia ad ea, quæ frequentius accidunt, potius iura adaptantur,*l.nam ad ea.ff. de legib.* Denique ad indecentiam conſideratam reſpondet gloſ *verb.ſi peritos,in d.l.repetita C.de Epiſcop.& cleric.* ibi,*vt clerici prohibita non faciant,permiſſa autem à lege faciunt,vt ſuprà eodem,l.placet,& ideo ſcire leges debent; vt infrà de legibus, & conſtit.l. leges.* Et ad verba relata *d.l. conſulta diualia*, ibi, *forenſium diſceptationum*, reſpondemus eſſe intelligenda de miniſterio iudicandi inter laicos, & ſuper rebus temporalibus iuxta propriam verbi ſignificationem, de qua *in cap. forus, de verb. ſignif.* & de miniſterio aduocandi, quia Aduocati diſceptant in foro *§.quiſquis*, cum aliis. *C. de poſtul.l.1. l. aduocati C. de aduoc. diuerſ. indicior.* & ad hæc duo diſceptationum genera referunt ſacri Canones indecentiam prædictam, *cap. ſed neque procurationes.* ibi, *procurationes villarum,aut iuriſdictiones ſeculares ſub aliquibus Principibus ſecularibus viris, vt neque inſtitiarius eorum fiat, cap. clericis.* ibi, *Neque Sacerdos officium habeat Vicecomitis, aut prapoſiti ſecularis,cap.1.*ibi, *in placitis ſecularibus poſtulare,ne clerici, vel mon.cap.1.*ibi,*coram ſeculari iudice Aduocati in negotiis ſecularibus fieri non præſumant,cap.Sacerdotis,de poſtulando.*

DVBIVM II.

An & quando docentes, vel ſtudentes Theologiæ, Iuri Canonico, vel ciuili,fructus ſuorum beneficiorum in abſentia percipere valeant?

LItterarum ſtudia, tam in addiſcentibus, quàm in docentibus ad vtilitatem publicam, & Catholicæ Fidei defenſionem & incrementum, ſanæque doctrinæ conſeruationem inſtituta fuiſſe,non eſt qui ignoret; & vt fruſtrarentur commoda quamplurima ex talibus ſtudiis prouenientia Iulianus ille Imperator apoſtata edictum publicum promulgari fecit, quo prohibuit Chriſtianis, quos Galilæos vocabat, ne ſcholas frequentarent, in quibus ſcientiæ docentur; futurum ſperans vt abſque liberali eruditione Religionem tueri ſuam non poſſent, vt poſt Amianum Marcellin. *lib.22.& 25.* & Theodoret. *eccleſiaſtica hiſtoria lib.3.* refert Franciſc. Duaren. *de ſacris Eccleſiæ miniſter. lib.4. cap.2 prope med.* & addit Theodor. tyrannum illum impatienter lamentari ſolitum fuiſſe his verbis crudelitatis, & auaritiæ plenis, *propriis pœnis configimur, ex noſtris enim libris arma capiunt, quibus in bello aduerſus nos vtantur.* Erat enim, vt de eo refert Ioannes Baptiſta Egnatius,*puer ingenio ſubtili, callido, & litterarum ardentiſſimo*; poſteà, vt idem Ioan. Baptiſta teſtatur *lib.1. pag.371.* Chriſtianos improbo quodam odio adeò inſectatus, vt ſtudia hiſce interdixerit; S. Gregor. orat 1. *in Iulianum*, vbi hoc eius factum appellat ſcelus, & tyrannidem, optimè Franc.de Monçon *en el eſpejo del Principe Chriſtiano lib.1. cap.16.fol.86.* ibi, *De la qual* (Igleſia Romana) *como ſe aparto el apoſtata Emperador Iuliano luego entendio tambien en hacer. deſtruir Vniuerſidades y Colegios porque no habieſſe ſabios*,&c. 27

Pontifices verò tanquam veri Catholicæ Eccleſiæ parentes, & Imperatores,ac Principes Chriſtiani illius defenſores, & protectores, paterna ſolicitudine procurarunt ad ſcientiarum ſtudia plurimis priuilegiis, & præeminentiis iuuentutem allicere, & ſcholas fundare, & erigere: & colligitur ex ratione tex. *in cap. 2. d. priuileg.in 6.* vbi Innocentius in erectione ſtudij generalis Romanæ Curiæ hoc ipſum inſinuat, dicens, *Nos ad communem tam ipſorum, quàm aliorum omnium commodum, & profectum paterna ſolicitudine intendentes*, &c. Quæ quidem ſtudia ſi defecerint, id ſine dubio vergeretur in grande vniuerſalis Eccleſiæ, (quæ ad ſui regimen viris litteratis permaximè noſcitur indigere) diſpendium & iacturam, vt legitur *in c. cùm ex eo 34.de elect.lib.6.* 28

Hinc fit quòd licet ſummi Pontifices ſtatutis pœnis vſque ad beneficiorum priuationem ad reſidentiam omnes induxerint, vt videre eſt in titulis *de clericis non reſidentibus in Decretalibus, & in Sexto*, nihilominus tamen iudicantes quàm vtile & fructuoſum eſſet Eccleſiæ Dei addiſcere & docere litterarum ſcientias, quibus regitur, & ſuſtinetur,*d. cap. ſuper ſpecula, de priuileg.d. cap.cum ex eo*, Peret. *ad Extrauag. Ambitioſæ, verb. ex quibus Eccleſia num.22. de rebus Eccleſ. non alien.* Redoan. *de ſpol. queſt.9 §. vlt. numer.20. cum ſeqq.* Carol. de Graſſis *in tract. de effectib. clerical. in præl.à num.63.* cum aliis per me cita- 29

tis

tis de officio, & potest. Episcopi p.2. alleg. 46. n.1. sta-
30 tuerunt vt tam docentes in Theologiæ facultate dum in scholis docuerint, quàm studentes in ipsa, integre percipiant prouentus & fructus suarum Præbendarum, & beneficiorum. Ita Henricus III. *in d.cap. super specula, fin. de magistr.* ibi, *Docentes verò in Theologica facultate dum in scholis docuerint, & studentes in ipsa, integre per annos quinque percipiant de licentia Sedis Apost. prouentus Præbendarum, & beneficiorum suorum, non obstante aliqua contraria consuetudine, vel statuto, cum denario fraudari non debeant in vinea Domini operantes, cap. licet 32. de præbend. & dignit.* Concil. Trid. *sess.5. de reformat. cap.1. in fine,* ibi, *Docentes verò ipsam sacram Scripturam dum publicè in scholis docuerint, & scholares, qui in ipsis scholis student, priuilegijs omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia à iure communi concessis, plenè gaudeant, & fruantur.*

31 Ratio est, quia studiorum causa absentes, Reip. causa abesse existimantur, glos. *in cap. de quibusdam. 37. dist.* glos. *in d. cap. cum ex eo,* & indulto Principis abesse censentur, *l. si cui 38. ff. ex quibus causis ma.* ibi, *Si cui in prouincia sua Princeps assidere ex speciali beneficio permiserit, puto eum Reip. causa abesse,* &c. &c. constat in nostris terminis ex *d. c. fin. de magistr.* ibi, *de licentia Sedis Apost.* Proindeque pro præsentibus haberi debent, & præsentium commodis frui, *l. quæsitam 78. ff. de legat. 3.* & ibi copiosa additio marginalis, Iacob. Cuiac. *ad responsu Scauolæ in l. Stia 20. §. Pamphilia, ff. de fundo instr.* ibi, *inde vero non malè constituit in cap. 14. de cleric. non resid. in Ecclesia, & in ca. vlt. de magistr. pro absente non haberi eum, qui ad tempus studiorum causa alibi degit,* &c. Luc. *in tract. de priuil. scholar. priuil. 10 & 11.* vbi ait studiosos quoad commoda pro præsentibus haberi, quoniam absentia studiorum causa dicitur iusta, iustissima, probabilis, honesta, rationabilis, priuilegiata, legitima, publicæ vtilitatis.

32 Quare in docentibus, & addiscentibus sacram Scripturam quod percipere possint in absentia prouentus & fructus suarum Præbendarum, & beneficiorum, resoluunt Horat. Luc. *d. tract. de priuileg. scholar. priuil 99. & 100.* Rebuff. *in simili tract. priuil. 29. & 31.* Petr. Leinaud. *de priuileg. Doctor. p.2 §.21.* Iacob. Benniu *de priuileg. Iurisconsult. p.1. priuil. 25.* vbi *num. 6.* inquit quòd non minus seruire dicitur Ecclesiæ qui docet, vel studet, quàm cæteris Diuinis interessentes. Fusch. *de visitat. lib. 2 cap. 9. num. 10.* Nau. *in man. cap. 25. num. 120.* Eclin. *cons. 18.* Fr. Emman. Rodr. *in sum. tom. 1. cap. 13. num. 2. & tom. 1. cap. 36. num. 2.* Didac. Perez *ad l. 1. tit. 10. lib. 1. Ordin. & l. 8. tit. 2. glos. 2. col. 74. eodem lib. 1. Ordin.* Anton. Gom. *in explicat. Bullæ Cruciatæ cap. 7. ad 4. claus. num. 17.* Carol de Grassis *de effectibus clerical. in prælud. à n. 106.* Vgolin. *de officio, & potest. Episcopi cap. 19. in princ. num. 6. & cap 43 §. 2.* Azori. *instit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 4. quæst. 3. & cap. 5. quæst. 1. & 6.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. num. 180.* Alex. Moneta *de distribut. quotid. p. 2 quæst. 10. à princip.* Sanctarel. *var. resolut. quæst. 3. num. 9. cum seqq.* Solorzan. *de iure Indiarum tom. 3. lib. 3. cap. 14. num. 26.* Bonacin. *de Horis Canon. disp. 1. quæst. 6. puncto 3. § 9. num. 3.* Nicol Garcia *de benefic. p. 5. cap. 2. num. 54. cum seqq.* Trullenck *in exposit. Decalogi lib. 1. cap. 8. dub. 12. §. 9. num. 2.* Ego *de officio, & potest. Episcopi p. 3. alleg. 56. num. 18. & de Canonic. & dignit. cap. 27. num. 46. & 47.* Machado *en su perfecto Confessor y Cura de Almas lib. 4.*
33 *p. 4. trat. 4 docum. 9.* Et magis corroboratur extante Eugeniana constitutione cuius litteram præter alios recenset Nicol. Garcia *d. cap. 2. num. 58.* & de ea meminerunt Didac. Perez *d. l. 1. vers. vnde infero, & d. l. 8. vers. inter alia,* Ioan. Ocon. *in cap. 1. de cleric. non resid. lib. 6. num. 37.* Solorzan. *d. cap. 14. num 24.* Machado *d. docum. 9 num. 5.* quæ legentibus, vel studentibus, etiamsi ob hanc causam non resideant, indistincte concedit omnes fructus, redditus, & prouentus, & cum ea integritate, qua illos perciperent, si in suis Ecclesiis personaliter residerent; quæ quidem Eugenij IV. Bulla concessa Rectori Vniuersitatis, & singulis DD. Magistris, Licentiatis, Baccalaureis, Scholaribus ecclesiasticis tam Regularibus, quàm secularibus Vniuersitatis studij Salmantini præsentibus, & futuris, confirmata fuit per aliam Nicolai V. *sub Dat. Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1407. quartodecimo Kalend. Aprilis, Pontificatus sui anno primo:* Eamque Eugenij constitutionem ad quamlibet Vniuersitatem approbatam extendunt Solorzan. & Machado *citatis locis,* & benè explicat Cened. *practic. & Canon. quæst 1. num. 31.*

Primò amplia procedere non solùm in docentibus, 34
& addiscentibus sacram Scripturam; vel Theologiam scholasticam, aut expositiuam, sed etiam in legentibus, seu studentibus iuri Canonico, aut Ciuili, *cap. vna, fraternitatis, de cleric. non resid. d. cap. 2. de priuileg. in 6.* glos. *verb. litterarum in cap. cum ex eo, de elect. in 6.* Iacob. Benn. *de priuil. 15. num. 4.* vbi reddit rationem, quia hodie ad benè Ecclesiam regendam non minùs prodest ius Canonicum, quàm Theologia, Moneta *d. cap. 10. num. 10.* vbi *num. 21.* id declarat in audientibus ius Ciuile, qui si fuerint Sacerdotes Archidiaconi, Decani, Præpositi, Cantores, vel personatum habentes, non poterunt in absentia fructus habere suorum beneficiorum, cum illis prohibitum sit leges & Physicam audire, *in cap. fin. ne clerici vel mon.* Nicol. Garc. *d. cap. 2. num. 65.* Quintanad. *lib. 4. Ecclesiasticor. num. 51. & 52.* Didac. Perez *d. l. 1. vers. vnde infero, & d. l. 8. verb. Estudios generales, vers. inter alia,* Vasq. *in opuscul. tract. de benefic. cap. 4. §. 2. art. 2. dub. 2. num. 184.* Couar *var. lib 3. cap. 13. num. 2.* Lorich. *in thesauro nouo vtriusque Theolog. lit. L. verb. Lector, vers. secundo lectores,* Anton. Cardos. *in praxi iudicum, & aduocat. verb. Studium num. 4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib. 30. tract. 3. cap. 5. num. 54.* Lessi. *de iustit. lib. 2. cap. 34. dub. 29. num. 163.* Solorzan. *d. cap. 14. num. 26.* Trullench *d. dub. 12. num. 4* Machado *d. docum. 9. num. 5.* Palao *in opere morali tract. 9. disp. 3. § 9. num. 3.* Ego *d. alleg. 56. num. 26.* Et conducit dicta Bulla Eugeniana ibi, *Indulgemus,* &c. *vt eorum singuli etiam perpetuis futuris temporibus ibi in quacumque facultate licita & honesta per octo menses continuos vel*
interpolatim legendo, &c. per quam ita nuncupatim 35
resoluunt Perez *d. l. 1. vers. vnde infero,* ibi, *quod etiam cuicunque facultati operam dantibus in nostro insigni Studio Salmanticensi per Eugenij indultum competit,* &c. Nicol. Garc. *d. cap. 2. num. 66.* ibi, *Et idem erit in dicta ciuitate Salmantina in qualibet facultate honesta ex dicta Eugeniana,* &c. *num. 194.* ibi, *In Vniuersitate tamen Salmantina ex priuilegio Eugeniana supra adducta poterit quis operam dare etiam Philosophiæ, & Logicæ, & alij cuicunque facultati licita, & honestæ,* &c.

Secundò amplia; seu potiùs declara procedere in do- 36
centibus, & studentibus in Studio generali, seu celebri Vniuersitate, *cap. vna, de cleric. non resid. d. cap. 2. de priuil. in 6.* ibi, *Vbi generale vigeat studium.* Didac. Perez *in d. l. 1. vers. est etiam aliquando,* Læl. Zechi. *de Republ. eccles. tit. de cleric. num. 7 vers. 28.* Horat. Luc. *ad fin. tract. de priuileg. scholar. tit. de his qui gaudent priuilegiis scholar. n. 23.* Nicol. Garcia *d. c. 2. n. 55.* Flores de Mena *var. q. 34. n. 19.* Trullench *d. dub. 12. §. 9. num. 3. in princ.* Castro Palao *d. §. 9. n. 1.* Machado *d. docum. 9. n. 3.* Ego *d. alleg. 56. num. 21.* Studium autem 37
generale

Rhetor. *in orat. pro instaurandis scholis Augustodunensibus, literæ omnium fundamenta sunt virtutum, vtpote continentiæ, modestiæ, vigilantiæ, patientiæ magistræ; quæ vniversa rum in consuetudinem tenera ætate venerunt, omnia deinceps officia vitæ, ad ipsa quæ diversissima videntur, militiæ, atque castrorum munia conualescunt.*

Et rectè Cassiodor. 10. *var. epist.* 3. ait quòd *desiderabilis eru litio litterarum naturam laudabilem eximiè reddit ornatam; ibi prudens inuenit, vnde sapientior fiat, ibi bellator reperit vnde animi virtute roboretur, vnde Princeps accipit quemadmodum populos sub æqualitate componat, nec aliqua in Mundo potest esse Fortuna, quam litterarum non augeat gloriosa notitia.* Et idem Tertullian. *de Idololatria cap.* 10. *non minus rectè dixit litteraturam instrumentum esse ad omnem vitam.*

Quæ vt faciliùs assequi possint, necesse est vt præmijs, & priuilegijs ad scientias & studia iuuenes incitentur, scimus enim bonas artes honore nutriri, atque hoc specimen esse florentis Reipubl. vt disciplinarum professoribus præmia opulenta pendantur, Symmach. *lib. 1. epist.* 73. *& epist.* 37. Cassiodor. *lib. 9. var. epist.* 21. præmium artes nutrire scripsit, & *lib. 7. epist.* 5. manus larga artium nutrit ingenia, quando qui de victu non cogitat; perficere iussu festinat, *& epist.* 15. *in princip.* Claud. *de laudibus Stilichonis panegyr.* 2. In eodem sensu Cassiodor *lib. 2. epist.* 16. Nutriunt enim præmiorum exempla virtutes: nec quisquam est qui non ad morum summa nitatur ascendere, quando irremuneratum non relinquitur, quod scientia teste laudatur.

Vt enim, inquit Iustin. Episcop *in Cantica Cantic. fruges non tam soli ingenio, quam Cæli beneficio & temperie læte prouenientes, ita quoque artes bonæ, eximiaque ingenia; Principum, ac Magistratuum benignitate excitantur.*

Nullius Abbatiæ sanctæ Anastasiæ.

Abbas benedictus & perpetuus, ac titulatus in Abbatia Ordinis S. Benedicti, Prælatitio habitu incedere; & Regentiam Consilij supremi Italiæ obtinere potest.

Votvm LXXXIX.

1 *Facti series.*
2 *Dubiorum propositio.*
3 *Abbatia Consistorialis quæ dicatur.*
4 *Beneficij Ecclesiastici de essentia est perpetuitas.*
5 *Congregationes reformatæ S. Benedicti quinque sunt.*
6 *Congregatio Italica S. Benedicti dicebatur olim S. Iustinæ: nunc appellatur Cassinensis.*
7 *Abbatiæ Congregationum reformatarum S. Benedicti sunt temporales.*
8 *Prioratus S. Augustini, & S. Dominici sunt potius nuda officia quam ecclesiastica beneficia.*
9 *Abbatiæ perpetuæ in reformatione an reperiantur?*
10 *Abbatia claustralis quæ sit, remissiuè.*
11 *Beneficium quod confertur, dicitur etiam commissum.*
12 *Abbates benedicti & perpetui possunt idem quod Episcopi Religiosi circa bona temporalia, fructus, ac redditus Abbatiarum.*
13 *Religiosi in Episcopum electi, & illi qui ad aliquod beneficium sunt promoti æquiparantur.*
14 *Abbates, quibus à summo Pont. collatio facta est, habent ius administrandi, & dispensandi fructus suorum beneficiorum.*
15 *Religiosi obseruantes, qui sub Prælatorum obedientia existunt, ius non habent dispensandi fructus beneficiorum, quibus præsunt.*
16 *Abbatis benedictio in iure aliquando vocatur ordinatio; aliquando consecratio.*
17 *Abbatis benedictio siue consecratio auctoritate Apost. collata tres operatur principaliores effectus.*
18 *Abbatis benedictio non est iterabilis.*
19 *Benedictio Abbatis est ornamentum & quasi admiratio, & consecratio personæ perpetua, & indelebilis.*
20 *Benedictionis Abbatis auctoritate Apost. collata effectus est collatio Ordinum minorum.*
21 *Benedictionis Abbatis alter effectus versatur circa vsum omnium ornamentorum, & insignium Pontificalium.*
22 *Papa potest simplici Sacerdoti facultatem concedere Ordinem Subdiaconatus conferendi.*
23 *Benedictio Abbatis est quoddam ornamentum spirituale consecratione Episcopi inferius.*
24 *Episcopi consecratio non imprimit characterem.*
25 *Vnctio in Episcopo non est de essentia consecrationis, sed est quædam cæremonia accidentaria.*
26 *Consecrationis Episcopi essentiale consistit in impositione manuum, verborum forma non exclusa.*
27 *Abbatia in multis æquiparatur Episcopatui.*
28 *Abbas temporalis non est benedicendus.*
29 *Pontificalia insignia ex vi priuilegiorum conceduntur Abbatibus temporalibus, perpetuis verò re ipsa benedictione accepta.*
30 *Abbas auctoritate Apost. benedictus, insignijs & ornamentis Pontificalibus vtens præcedit omnibus Prælatis Ecclesiasticis non benedictis, nec consecratis.*
31 *Abbas, cui in titulum perpetuum Abbatia confertur, tenetur sicut Episcopus ad faciendum processum informatiuum de genere, vita, & moribus, & ad professionem Fidei.*
32 *Mensam Abbatialem, & sigillum cum proprijs armis habet Abbas, cui in titulum perpetuum Abbatia collata fuit.*
33 *Abbas contrahit Matrimonium spirituale cum Ecclesia.*
34 *Abbates ad Concilia generalia vocandi sunt sicut Episcopi.*
35 *Legato qui non sit à latere minimè subijciuntur Abbates benedicti, & titulati.*
36 *Abbas, qui cura & conuentu caret; non tenetur residere.*
37 *Monachi nigri S. Benedicti qui? remissiuè.*
38 *Religiosus professus in vna Religione, ex qua assumitur ad Prælaturam alterius auctoritate Papæ; non tenetur in secunda expressam professionem emittere.*
39 *Essentialia ad veram professionem emittendam quæ? remissiuè.*
40 *Habitus monachorum S. Benedicti reformatorum in quo differat à claustralibus non reformatis; ostenditur.*
41 *Habitus S. Benedicti essentiale in quo consistat; ostenditur.*
42 *Scapulare habere sufficit vt monachus S. Benedicti cum habitu dormire dicatur.*
43 *Scapulare portans retento colore habitus quamuis peccaminosè addat partem aliquam indecentem, nullatenus facit contra obligationem portandi habitum S. Benedicti.*

44 *Habitus*

44 *Habitus Abbatum S. Benedicti reformatorum, & claustralium qui?*

45 *Abbates reformati temporales in priuilegio Apost. gestare possunt habitum Prælatitium.*

46 *Verba in dubio iuris ita interpretanda sunt vt naturæ contractus & dispositionis non repugnent.*

47 *Abbas in fauorabilibus venit nomine Monachorum.*

48 *Monachi non obligantur sub peccato mort. nisi quoad tria substantialia vota, quantum est ex iure & virtute regulæ.*

49 *Abbas potest secum dispensare in illis casibus, in quibus potest cum subditis.*

50 *Clericis prohibetur cupiditatis negotia suscipere.*

51 *Monachorum nullus forensis negotij susceptor, vel executor existat.*

52 *Religiosi & clerici communem obtinent prohibitionem circa negotia secularia exercenda.*

53 *Episcopis & Sacerdotalibus olim licebat inter seculares iudicare causas ciuiles.*

54 *Reges in Hispania olim causas tam ciuiles quàm criminales Episcopis iudicandas committebant.*

55 *Clerici possunt exercere iurisdictionem temporalem annexam Ecclesiastica iurisdictioni, dummodo non infligant pœnam mortis, aut truncationis membrorum.*

56 *Clericis & Regularibus personis prohibitum est munus iudicandi causas ciuiles non excepta natura actus, quia per se malus est, sed ex speciali iuris prohibitione.*

57 *Monachorum nomine in Decreti & Decretalium libris veniunt illi qui Religionem S. Benedicti professi sunt.*

58 *Canonicorum Regularium appellatione in Decreti & Decretalium libris veniunt professi regulam S. Augustini.*

59 *Religiosus poterit esse arbiter, & forensis negotij susceptor exposcente monasterij vtilitate, & præcedente Superioris licentia.*

60 Cap. eos, qui: 10. q. 3. *declaratur.*

61 *Monachorum appellatione in odiosis non comprehenduntur Abbates.*

62 Cap. Sacerdotibus 2. ne clerici, vel monachi. *declaratur.*

63 *Clericus laico deseruire non potest in domo vel extra pro suis negotiis peragendis.*

64 *Regum ministri speciali nota digni sunt.*

65 Cap. sed nec 4. ne clerici vel monachi, *declaratur.*

66 *Iustitiarius quid significet in iure Canonico.*

67 *Clerici an possint esse Consiliarij, seu ministri in Curiis Principum & Regum?*

68 *Ecclesiastica persona dicuntur tam Clerici quàm Regulares.*

69 *Curiales qui dicantur, ostenditur.*

70 *Curialium irregularitas laicis imposita durante officio.*

71 *Clerici post Ordines susceptos, licet Curialitatis officia exercuerint, nullam irregularitatem incurrunt.*

72 *Irregularitas aliquando impedit solam susceptionem, non vsum.*

73 *Clerici sine metu alicuius irregularitatis occasione Curialitatis contracta possunt esse iudices Principum in causis ciuilibus.*

74 Cap. clericis, §. iubemus. ne clerici vel monach. *declaratur.*

75 *Sacerdos potest Principis vices agere in iurisdictione seculari exercenda.*

76 *Præpositi secularis appellatione quis veniat?*

77 *Sententiam sanguinis nullus clericus dictare, aut proferre potest.*

78 *Clericus ex commissione Principis bene potest cognoscere de causis criminalibus, dummodo non deueniat ad condemnationem sanguinis.*

79 *Ecclesiastica persona si fuerit alicuius Principis secularis consiliarius, cum eo absque metu irregularitatis concurrere potest in lege edenda qua delinquentibus imponatur pœna sanguinis.*

80 *Clerici & Religiosi prohibentur grauissimis pœnis in bello militare.*

81 *Clerici & Religiosi quando possint ad bellum iustum persuaderi, & hortari?*

82 *Clericus potest esse de consilio rerum bellicarum.*

REuerendissimus D. M. Fr. Alphonsius Vasquez de Miranda Ordinis S. Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum fuit ad præsentationem Regis Catholici promotus ad Abbatiam sanctæ Anastasiæ Ordinis sancti Benedicti in Regno Siciliæ, ad cuius fauorem mediante dicta præsentatione expeditæ fuerunt Bullæ Apost. sub dat. Romæ 3. Id. Martij 1636. in quibus hæc reperiuntur verba. *Prædicto monasterio, quod Conuentu caret,* &c. *de persona sua Apost. auctoritate prouidemus, teque illi in Abbatem præficimus, & pastorem, curam ipsius monasterij, ac huiusmodi regimen & administrationem tibi in spiritualibus, & temporalibus plenarie committendo;* &c. Deinde facultas ei conceditur ad benedictionis munus recipiendum, vt videre est ibi. *Nos enim tibi vt à quocunque malueris Catholico Antistite gratiam & communionem sanctæ Sedis habente munus benedictionis recipere licitè valeas, ac eidem Antistiti vt illud tibi impendere possit per præsentes licentiam, & facultatem concedimus,* &c. Postmodum cum Abbatia prædicta sit Ordinis S. Benedicti, illi ordinatur vt post captam possessionem habitum istiusmet Ordinis gestet, necnon cum statutis & ordinationibus illius se conformet; prout apparet ex sequentibus verbis. *Volumus autem vtque tu cum primum possessionem, seu quasi regiminis, & administrationis prædictorum fueris pacificè assequutus, illum gestes habitum, qui per Monachos dicti Ordinis geritur & habetur, & ipsius Ordinis S. Benedicti regularibus institutis te conformes,* &c. Denique additur, *Nullumque aliud monasterium dicti, seu alterius Ordinis, aut beneficium Regulare, vel seculare in titulum vel commendam obtinere possis,* &c Et sic in prædictorum executionem idem Reuerendissimus D. Abbas possessionem dictæ Abbatiæ, nec non solemnem benedictionem cum cæremoniis in Pontificali Romano insertis sub *tit. de benedictione Abbatis* auctoritate Apost. obtinuit, & habitum d. Religionis sanctæ Mariæ de Mercede in habitum monachalem Ordinis sancti Benedicti commutauit, & in actu benedictionis Abbatialis à consecrante insignia, & habitum Prælatitium ab Abbatibus perpetuis, titulatis, & benedictis auctoritate Apost. illius Ordinis gestari solitum, recepit, & de præsenti portat. 1

Nunc verò de duobus fuit dubitatum. Primò an liceat dicto Reuerendissimo D. Abbati prælatitio habitu incedere? Secundò, an illi obstet aliquid vel ratione primæ professionis in Ordine S. Mariæ de Mercede, vel occasione Prælatitiæ dignitatis Regularis, quam modo obtinet, quin possit obtinere Regentiam Consilij supremi Italiæ, de qua fuerat dignissimè prouisus per Regem Catholicum, absque alia Apostol. dispensatione? 2

Ad primum dubium, & pro veriori illius resolutione est aduertendum quòd Abbatia de qua agitur, est & dicitur consistorialis, quia ad præsentationem Regis Catholici, & ad institutionem sanctæ Sedis Apost. spectat, Nicol. Garcia *de benefic. p. 5. cap. 5. numer. 14.* Ascan. Tambur. *de iure Abbatum tom. 1. disp. 5. quæst. 11 & disp. 7. quæst. 1.* Est etiam perpetua, proindeque 3

beneficium,

beneficium, cum hæ qualitates sint de essentia beneficij
4 Ecclesiastici, Rota *in Palentina Abbatiæ de Beneuenere 14. Aprilis 1627. coram bona mem.* Coccino, quam refert Tamburin. *de iure Abbatum in fine tom. 3. decis. 15.* Doctores agentes de diuisione beneficij in secularem & Regularem, præsertim Nicol. Garc. *de benef. p. 1. cap. 6. à num. 2.* Tamburin. *d. tom. 3. disput. 9. q. 1. num. 9.* Ego *de iure eccles. vniu. lib. 3. cap. 4. n. 84. & 85.*

5 Et ideo nulli Congregationi reformatæ & obseruanti sancti Benedicti subijcitur, quæ quinque numerantur, & sub quinque etiam Generalibus, & cum diuersis constitutionibus gubernantur, & reguntur, de quibus Franc. Suarez *de Relig. tom. 4. tract. 9. lib. 2. c. 3.* Tamburin *de iure Abbatum tom. 2. disp. 24. quæst. 3. num. 49. 53 54. 57. & 58.* Ego *de iure eccles. lib. 1. cap. 41. num. 38.* Et de Congregatione Hispann. seu Valli-
6 soletana Ouiedo *de Repub. Regul. p. 1. tract. 10. cap. 1.* Nam licèt Abbatia, de qua agitur, sita sit in Regno Siciliæ, est tamen independens & prorsus exempta à Congregatione Italica quæ olim dicebatur sanctæ Iustinæ de Padua, nunc verò appellatur Cassinensis, eo quòd vnita fuit Abbatiæ Montis Cassini, vt constat ex Bulla Iulij II. apud Tamburin. *de iure Abbatum tom. 2. disput. 24. quæst. 5. num. 54.* ibi; *Necnon Congregationem ipsam propter nomen & dignitatem monasterij huiusmodi (quod aliorum monasteriorum dicti Ordinis caput est, vt præfertur) de cætero Cassinensem Congrega-*
7 *tionem alias sanctæ Iustinæ nuncupari debere*, &c. Omnes enim huius Ordinis Abbatiæ quæ vnitæ reperiuntur alicubi ex Congregationibus reformatis, temporales sunt, & ad electionem generalium Capitulorum, seu ipsorum Monachorum vt plurimum spectant, Ascan. Tamburin. *d. tom. 1. disp. 12. q. 2.* vbi à *num. 17.* refert omnes Abbatias Congregationis Cassinensis esse temporales, & ad electionem Capitulorum generalium spectare, ex Bulla Alexandri VI. confirmatoria alterius
8 Eugenij IV. quam quidem Alexandri VI. Bullam refert Tamburin. *in fine tom. 1. p. 484.* Et sic tales Abbatiæ temporales potius nuda officia quàm Ecclesiastica beneficia dici possunt; prout nec esse possunt Prioratus sancti Dominici, & sancti Augustini, ac similes, ita docent Renat. Chopin. *lib. 1. monast. tit. 1. n. 4.* Emman. Roderic. *quæst. regul. tom. 1. q. 14. art. 3.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 8. n. 31. cum seqq.* Antonin. Diana *moral. resol. p. 4. tract. 4. resol. 156.* Tamburin. *d. tom. 1. disp. 7. q. 1. num. 161.* Ego *de officio Episcopi p. 3. alleg. 57. n. 175.*

9 Sunt quoque Abbatiæ quædam beneficia Regularia perpetua, nulli Congregationi vnita, & de præsentatione Regis Catholici, quam tamen monachi vniti reformationem receperunt, & Congregationi tanquam eius membra sunt, qui non ab Abbate, sed per Vicarium aut Priorem eiusdem reformationis gubernantur & reguntur, vt in Regno Siciliæ aliquæ Abbatiæ & monasteria monachorum reperiuntur, quorum meminit Ascan. Tambur. *d. tom. 1. disp. 14. q. 6. n. 2. & 3.*

10 Ex dictis primò infertur Abbatiam, de qua agimus, esse claustralem, & nulli dictarum Congregationum subijci: de qua materia videas Nauarr. *commento 2. de Regular. à num. 6.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 34. art. 7.* Lessi. *de iustit. lib. 2. cap. 41. dub. 11. à num. 90. & dub. 12. à num. 98.* Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 3. cap. 19.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 6. à n. 36. & lib. 7. cap. 32. n. 71.*

11 Secundò infertur ex verbis dictæ Bullæ collationis Abbatiæ de qua agitur, ibi, *Prædicto monasterio de persona tua Apost. auctoritate prouidemus, teque illi in Abbatem præficimus, & Pastorem curam ipsius*, &c. plenariè committendo, constare dictam Abbatiam esse collatiuam, ac in titulum conferri solitam, & colligitur ex Rota *decis. 77. p. 2. diuers.* vbi concludit beneficium quod confertur his verbis, *de illo tibi prouidemus*, vel, *illi de te prouidemus*, &c. *teque illi*, &c. propriè dici in titulum conferri, non obstante verbo, *committimus*, quia beneficium, quod confertur, dicitur etiam committi, *cap. cùm in illis, de præbend. in 6. Clem. 1. de suppl. negl. Clem. ne in agro Dominico, de statu monach.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 4. cap. 4. num. 2.* & constat ex forma creandi Abbates perpetuos apud Cæremoniale sanctæ Romanæ Ecclesiæ *sect. 10. c. 4. & 3.* quam transcribit Tamburin. *d. tom. 1. disp. 8. quæst. 3 pag. 84. col. 2 ad fin.* quæ quidem forma prouidendi ampliora priuilegia & præeminentias concedit, ad not. per Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 7. art. 10.* Tambur. *d. tom. 1. disp. 16. q. 4. & disp. 10. q. 1. à num. 26.*

Tertiò infertur Abbatibus huiusmodi plenam con- 12
cedi Abbatiarum & beneficiorum suorum administrationem, vt colligitur ex verbis dictæ Bullæ, *curam ipsius monasterij, ac huiusmodi regimen & administrationem in spiritualibus, & temporalibus plenariè committendo*, &c. eo modo quo concedi solet Religiosis ad Episcopatum assumptis, nam & istis cum similibus verbis conferuntur Episcopatus; & sic nulli dubium esse potest Abbates de quibus agitur, circa bona temporalia, fructus, ac redditus Abbatiarum suarum posse idem quod potest Episcopus Religiosus; & beneficiatos Regulares circa prædicta posse omnia, quæ gerere valent beneficiarij seculares; vt docent Zabarel. *in Clem. 2. §. sed & tales, de vita & honest. cleric.* Nau. *commento 2. de Regul. à num. 6. vsque ad 12. & de redditib. q. 1. monito 8 & lib. 3. tit. de solut. cons. 7. num. 7. & 12. & tit. de donat. cons. 6. num. 4. & de statu monach. cons. 13. num. 4. & 8* Lessi. *de instit. lib. 2. cap. 41. dub. 11. à numer. 92.* Azori. *instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 7. quæst. 2. & cap. 10. q. 6.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 34 art. 5. 6. & 7. & q. 58. art. 8.* Anastas. Germon. Rodoan. & alij, quos referunt & sequuntur Iacob. de Graff. *in aur. decis. p. 1. lib. 3. cap. 5. num. 43.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. cap. 31. num. 4 & 76* Suar. *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 3. cap. 19. à num. 24* Layman. *in Theologia morali lib. 4. tract. .. cap. 3. num 11.* Villalob *in sum. p. 2. tract. 35. diffic. 40. num. 12.* Ego *de officio & potest. Episcopi p. 3. alleg. 114. num. 22.* Rot. *decis. 272. n. 4. p. 1. diuers.*

Æquiparantur enim Religiosi in Episcopum electi, 13
& illi qui ad aliquod beneficium sunt promoti, quasi idem ius de vtrisque esse videatur; sic colligitur ex adductis per Nau. *cons. 13. de Regular. num. 8.* & per Azori. *d. p. 1 lib. 12 cap. 10. q. 6. & p 2. lib 3. cap. 19. q. 2.* vbi de Abbatibus, qui insignia Pontificia gestant. Lessi. *d. lib. 2. cap. 4. dub. 5. num. 29.* vbi quòd Religiosi beneficiarij, vti Abbates, Priores, Commendatores habentes beneficia Regularia vel secularia, habent ius administrandi, & dispensandi fructus suorum beneficiorum, & possunt eos expendere in proprios vsus necessarios,
& decentes; & idem docet de Abbatibus, quibus à 14
summo Pont. collatio facta est, *eod. lib. 2. cap. 41. dub. 11. à num. 91.* præsertim *num. 94. & dub. 12. à n. 93* Franc. Suarez *d. tom 4. tract. 8. lib. 3. cap. 19. à num. 24.* Laym. *d. lib. 4. tract. 2. cap 3. num. 11 & tract. 5. cap. 1. num. 9.* Fr. Emman. *d. tom. 1. q. 27. art. 1.* Secus autem dicendum de Religiosis obseruantibus, qui sub Prælatorum
obedientia existunt, vt per Nauar. *commento 2. de* 15
Regular. à num. 5. & cons. 13. de statu monach. Fr. Emman. *d. tom. 1. quæst. 27. art. 2.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 18. num. 25.* Suar. *tom. 3. de Relig. tract. 7. cap. 13.* Ouiedo *p. 1. tract. 9. cap. 1. q. 1. & 3.* Anton. Perez *ad regul. S. Benedicti cap. 33. commento 2. à n. 15. & dub. 3. per tot.*

Quartò infertur gratiam concessam à Pontifice in 16
dicta Bulla dicto Reuerendissimo Abbati recipiendi

auctoritate Apost benedictionem, importare nouam
aliam prælatitiis vestibus similiter vtendi; pro cuius
conclusionis clariori & faciliori explicatione sciendum
est benedictionem Abbatis auctoritate Apost. impar-
tiendam, seu impositam aliquando in iure nostro vo-
cari ordinationem, vt *in cap. Abbas, & in cap. Abba-
tem el 1. & in cap. Abbatem el 2. & in cap. quam sit
necessarium.* 18. *q.* 2. nonnunquam appellari consecra-
tionem, vt *in cap. alienationes* 37.12.*q.* 2. ibi, *Abbas
qui secundùm Ecclesiæ suæ vsum consecrandus est*, &c.
Et licèt magis communiter & propriè scriptores illam
vocent benedictionem, nihilominus plures expresse il-
lam consecrationem dicunt, & ita loquuntur inter
aliòs Oldrad. *cons.* 14 *num.* 4. Felin. *in cap. inter mona-
steria in princ. de re iudic.* Henriq. *in sum. lib.* 10. *de Sa-
cram. Ordin. cap.* 7. Auila *de censur. p.* 2. *cap.* 3. *disp.* 1.
Suar. *tom.* 3. *in* 3 *p. disp.* 13. *sect.* 2. Villalob. *p.* 1 *tract.* 4.
differ. 11. Ego *de offic. Episcopi p.* 2. *alleg.* 3. *num.* 4. In
Pontificali Romano sub diuersis titulis agitur de bene-
dictione Abbatum auctoritate Apost. & de benedi-
ctione Abbat. auctoritate Ordinarij, inter quas bene-
dictiones plures reperiuntur differentiæ. quarum vna &
principalis est quod Abbates auctoritate Apost. bene-
dicti ornamentis Pontificalibus vti possunt, non sic qui
benedicuntur auctoritate Ordinarij.

17 Benedictio, siue consecratio Abbatis auctoritate
Apost. collata tres operatur principaliores effectus. Pri-
mus est, & consistit in constituendo aliquem in Abba-
tem & Prælatum per modum status & perpetuitatis,
qui quidem etiam conuenit Abbatibus auctoritate or-
dinaria benedictis; ita colligitur ex Pontificali Roma-
no *in rub. de benedict. Abbat. auctorit. Apost.* cùm
Episcopus benedicens & manus imponens super bene-
dicendi caput, dicit, *Vt qui per nostræ manus impositio-
nem Abbas hodie constituitur sanctificatione dignus*,
&c. Et alibi in eodem Pontificali dicitur per hanc be-
nedictionem acquiri dignitatem, ibi, *Da huic famulo
tuo prosperum suæ dignitatis effectum*, &c & deinde:
*Tribue huic famulo tuo adeptam bene gerere dignita-
tem*, &c. & alibi. *Vt huic famulo tuo, quem ad Pasto-
18 ralis officij culmen subire voluisti*, &c. Vnde fit certum
Abbatis benedictionem non esse iterabilem, nec etiam
tradi propter officium temporale; sic Nauarr. *cons.* 2. *de
statu monach. & cons.* 2. *de Sacram. non iter.* Fr. Emman.
d. tom. 1 *q.* 12 *art.* 3. *& q.* 16. *art.* 3. *cum duobus seqq.*
Suar *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 29. *n.* 2. Ouiedo
de Republ. Regul. p. 2. *tract.* 1. *cap. vnico q.* 2. *n.* 81. Tam-
burin. *d. tom.* 1. *disp.* 11. *q.* 3. *num.* 5. *vers. præterea*, vbi
refert hac de re determinationem Eugenij IV. & sub-
19 dit Suar *d. c.* 19. *n.* 2. quòd benedictio Abbatis est or-
namentum, & quasi ordinatio, & consecratio personæ
perpetua, & indelebilis, & eodem *tom.* 4. *de Relig.
tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 30. *n* 6. addit in ipsa benedictione
Abbatis dici per eam ordinari Abbatem, & constitui in
Ordine Prælatorum Ecclesiæ, & quodammodo partici-
pare dignitatem Episcopalem. Secundus effectus bene-
20 dictionis Abbatialis auctoritate Apostolica, qui com-
munis est etiam illis, qui auctoritate Ordinarij in Ab-
bates sunt promoti, est collatio Ordinum minorum, vt
constat ex *cap. quoniam* 69. *dist. & ex cap. cum contin-
gat, de ætate & qual.* nisi quòd si Episcopus tertiò re-
quisitus benedicere Abbatem sine causa renuerit, pos-
set ipse Abbas non expectata benedictione Ordines
minores conferre, ac omnia quæ sui sunt muneris præ-
stare. *cap.* 1. *de suppl. negl. Pral.* citati per me *de iure ec-
21 cles. vniu. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 46. Tertius effectus dictæ
benedictionis, & solùm auctoritate Apost. benedictis
competere videtur, versatur circa vsum omnium orna-
mentorum, & insignium Pontificalium, Mitræ scilicet,
annuli, & cæterorum similium, *cap. vt Apostolica, de
priuileg. in* 6. & constat ex Pontificali, vbi cum il-
lis orationibus & benedictionibus, quibus hæc or-
namenta Episcopis conferuntur, dantur eadem etiam
Abbatibus auctoritate Apost. benedictis, vt aduertit
Tamburin. *d. tom* 1 *disp.* 11. *quæst.* 1. *num* 4. *& disp.* 20.
quæst. 1. *&* 2. *& disp.* 21. 22. *&* 24. quamuis iam hodie
omnes ferè Regularium Abbates, vel priuilegio, seu
permissione summorum Pontificum, licet benedictio-
nis munus non acceperint, vti valent Baculo, & cæteris
Pontificalibus, ac insignia deferre, vt notaui *d. lib.* 1.
cap. 17. *n.* 47.

Et licèt, vt suprà diximus, Abbas etiam non benedi- 22
ctus Ordines minores conferre valeat, Episcopus tertiò
requisitus benedicere Abbatem renuerit, non ex eo se-
quitur benedictionem ex se & de iure non producere
illum secundum effectum, quia quod ante diximus, pro-
cedit ex speciali Pontificis concessione, nam secundum
probabilem opinionem, vt tenent Victoria *de Sacra-
ment. Ordinis n.* 234. *&* 237. Fr. Emman. *d. tom.* 1. *quæst.*
13. *art.* 1. *& in sum. c.* 13. *num.* 9. *tom.* 2. Suar. *d. tom.* 4.
de Relig. tract. 8. *lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 3. potest Papa sim-
plici Sacerdoti facultatem concedere Ordinem Subdia-
conatus conferendi, & nihilominus non desinit ob id
hæc potestas ordinandi subdiaconum esse proprium ef-
fectum consecrationis Episcopalis.

Quintò infertur errasse nonnullos existimantes Ab- 23
batum benedictionem, esse solam deprecationem, in
qua deprecatur vt Abbas suum officium ritè & rectè
obire valeat, id enim conuincitur manifestè tum ex
tex. *in cap. manus.* 1. *q.* 18. dum ait manus impositionem
aliud non esse nisi orationem super hominem, & se-
cundum glos. Turrec. & alios ibi loquitur ille tex. de im-
positione manus reconciliatoria, non vero ordinatoria:
tum etiam ex Pontificali Romano, quo attento, & eius
verbis perspectis per benedictionem, & manus imposi-
tionem constituitur Abbas in suo gradu, & dignitatem
accipit, ac consecrationem lato modo sumptam, quæ
habet certam connexitatem cum vera consecratione
Episcopi; quia licèt absque dubio illa Abbatis sit quod-
dam ornamentum spirituale consecratione Episcopi
inferius, in eo tamen conueniunt quod benedictio Ab-
batis characterem non imprimit, plures apud Tambur. 24
d. tom. 1. *disp.* 11. *q.* 4. prout illud nec imprimit Episcopi
consecratio, iuxta sententiam S. Thomæ *in addit. ad* 3.
p. q. 40. *art.* 5. Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 2. *in princ.* Valer.
Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 1. *n.* 5. Bona-
cin. *de Sacram. disp.* 8. *q. vnica puncto* 1. *n.* 3. Villalob *in
sum. p.* 1. *tract.* 11. *diffic.* 2.

Et quamuis in consecratione Episcopi vtatur vn- 25
ctione sancti Chrismatis, non verò in benedictione Ab-
batis, id non procedit quia vnctio sit in Episcopo de es-
sentia consecrationis, sed est quædam cæremonia acci-
dentalis, vt expressè docet Card. Bellar. *lib.* 1. *de Sacram.
Ordinis cap.* 12. ibi, *Vnctio non est quidem cæremonia
sacramentalis, sed accidentaria*; & colligitur ex *c.* 1. *de
sacra Vnct.* & ideò idem Card. Bellarm. *d. lib.* 1. *c.* 9 cum 26
Siluest. & aliis resoluit in impositione manuum, verbo-
rum forma non exclusa, consistere essentiale consecra-
tionis; & idem dicendum de benedictione Abbatis, vt
apparet ex Pontificali, & expressit tex. *in cap. quoniam*
69. *dist.* ibi, *Si dumtaxat eidem Abbati manus impositio
facta noscatur ab Episcopo, secundum morem præficien-
dorum Abbatum*, &c. Et ideo nil mirum si Abbatia in 27
multis æquiparetur Episcopatui, Oldrad. *cõs.* 14. *vers. nõ
obstat, circa fin. n.* 10. Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 1. *lit.
A, concl.* 29. *n.* 1. Ego *de iure eccles. lib.* 1. *c.* 17. *n.* 5. & per
illã participari quodãmodo dignitatẽ Episcopalem dicit
Suar. *citato loco.* Nã ex multis iuribus colligitur hæc æ-
quiparatio, vt videre est *in c. si quis deinceps* 16. *q.* 7. ibi,
Episcopatum, vel Abbatiã, & in c. cum illorum 32. *de
sentent. excom.* ibi, *aut in Episcopum, aut Abbatẽ*, &c. *&
in cap. præsenti, de offic. ordin. lib.* 6. ibi, *Episcopi, vel*

cornu

eorum superiores, & Abbates, & quinis alij prælati, &c. cum aliis adductis per Franc. Viui. *decis.* 414. Fr. Emman. *d.tom.*1.*q.*17.*art.*3. Cened. *ad Decretal. collect.* 79. *num.*4. Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.*6. *collect.* 2414. Malder. 2.2 *tract.*9. *cap.*2. *dub.*1. Tamburin. *d. tom.*1. *di p.*1.*q.*5.*num.*4. *& disput.*5 *q.*20. *num.*4. *& disp.*15. *q.*1. *num.*18. Ouiedo *de Republ. Regular. p.*2 *tract.*1. *cap. vnic. q.*1. *à num.*74. Ego *de iure Eccles. lib.*1. *c.*17. *num.*3.4 *&* 7. *& in collect. ad cap. vt Abbates num.*6. *de ætate & qual. & ad cap. tuam in Domino, eodem tit. num.*2.

28 Sextò refertur de iure nullum Abbatem temporalem esse benedicendum, quia, vt supra dixi, hæc Abbatia solùm Abbatibus, qui in titulum perpetuum Abbatias obtinent, conferenda est, nam id insinuant diuersa priuilegia, quibus conceduntur Abbatibus temporalibus prærogatiuæ benedictionis, licet illius munus non acceperint, vt notauit Tambur. *d. tom.*1. *disp.*11. *q.*1. *n.*2. & tale in specie concessit Eugenius IV. Monachis Cassinensibus quod refert idem Tamburin. *in fine d. tom.*1. *pag.*493. per hæc verba. *Volentes insuper quòd Prælati Congregationis præfatæ, licèt munus benedictionis non acceperint, periude tamen monasteria ipsius Congregationis regere & administrare, ac omnes actus in ipsis valeant exercere, ac si munus huiusmodi fuissent consequuti*, &c. quod quidem priuilegium operatur hunc effectum in temporalibus Abbatibus, quem natura ipsa & iure attento inducit benedictio ipsa auctoritate Apost. collata, absque noua alia concessione, vt constat ex Pontificali, & notauit Tamburin. *d. tom.*1.
29 *disput.*11. *quæst.*1. *num.*5. aduertens insignia Pontificalia ex vi priuilegiorum concedi temporalibus Abbatibus, perpetuos verò ea consequi re ipsa benedictione accepta.

30 Septimò infertur Abbatem auctoritate Apost. benedictum, insigniis & ornamentis Pontificalibus vtentem præcedere omnibus prælatis Ecclesiasticis non benedictis, nec consecratis tam in consiliis, quàm in quibuscunque aliis functionibus, & locis, Protonotariis de numero participantium, ac Nunciis sanctæ Sedis Apost. exceptis. Ita Nau. *conf.*1.5. *&* 4. *de maior. & obed.* Azor. *instit. moral. p.*1. *lib.*12 *cap.*20 *quæst.*18. Lotter. *de re benef. lib.*1. *quæst.*17. Pacian. *de probat. lib.*2. *cap.*28. *n.*6. *&* 40. Tamburin. *d. tom.*1. *disp.*25. *q.*2. *&* 6. Ouiedo *de Rep. Regul. p.*2. *tract.*1. *cap. vnic. q.*2. *n.*79. Ego *de iure eccles. lib.*1. *cap.*17. *n.*58. *&* 72. & habetur *in Cæremoniali Episcoporum iussu Clementis VIII. edito lib.*1. *cap.*13. *&* 23. ibi, *Abbates benedicti, & post eos, si erunt, aliqui Protonotarij supranumerarij, Generales Ordinũ post Abbates, & Protonotarios supranumerarios*, &c. & ita fuisse in Concil. Trid. & in aliis obseruatum refert Ascan. Tamb. *d. tom.*1. *disp.*25. *q.*4. *n.*9. *cum seqq.*

31 Octauò infertur, Abbatem, cui in titulum perpetuum Abbatia confertur, & beneficiatus duplex dicitur, teneri & obligatum esse sicut Episcopum ad faciendum processum informatiuum de genere, vita, & moribus, &
32 ad professionem Fidei emittendam; ex Tamburin *d. tom.*1. *disp.*8. *q.*1. *& q.*3. & ad Bullas Apost. expediendas, vt beneficij possessionem consequi valeat, idem Tamburin. *eod. tom.*1. *disp.*9. *q.*1. & ad habendam propriam mensam; quæ dicitur Abbatialis, Ego *de officio, & potest. Episcopi, p.*5. *alleg.*58. *n.*16. Rota *decis.*204. *p.*2. *recent.* Et posse habere sigillum authenticum cum propriis armis, resoluit idem Tambur. *d. tom.*1. *disp.*20. *q.*1. *num.*12. quod solùm in Abbatibus immediatè Sanctæ Sedi Apost. subiectis agnoscunt Franc. Marc. *decis.*1078. *num.*3. Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.*6. *col-*
33 *lect.* 2414. Contrahere Matrimonium spirituale cum Ecclesia tenent Nicol. Garc. *de benefic. p.*1. *cap.*6. *n.*18. Tambur. *d. tom.*1. *disp.*10. *q.*1. *num.*7. Ego *d. lib.*1.
34 *cap.*17. *num.*9. Ad Concilia generalia vocandi sunt Abbates sicut Episcopi, in eisque votum decisiuum habent, Iacobat. *de Concil. lib.*2. *pag.*85. Card. Bellarm. *tom.*1. *lib.*1. *de Concil. & Eccles. cap.*15. Malder. 2.2. *q.*1. *art.*10. *tract. de Concil. d. p. dub.*4. Tamburin. *d. tom.*1. *disp.*24. *q.*1. Cùm renuntiant, debent facere sicut Episcopi in manibus Romani Pont. & cum assensu Regis Catholici. Tamburin. *d. tom.*1 *disp.*13. *q.*1. Cùm deponuntur vel priuantur, a Papa prout Episcopi deponi & priuari debent, Azor. *p.*2. *lib.*4. *cap.*20. *vers. secundum est.* Legato qui non sit à latere minimè subiiciuntur sicut Episcopi, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.*1. *q.*59. *art.*5. *& q.*63. *art.*4. Tambur. *d. tom.*1. *disp.*15. *q.*
*n.*7. Ego *de iure eccles. lib.*1. *cap.*5. *num.*77. Vocantur 35
Pontifices, & vtuntur Pontificali Romano, & Cæremoniali Episcoporum in functionibus, quæ illis tanquam Episcopis incumbunt, Tambur. *d. tom.*1. *disp.*1. *quæst.*6.

Cùm ergo Abbatia, de qua agitur, non habeat sub- 36
ditos Regulares, nec seculares, nec aliquam iurisdictionem, aut curam conuentualem exerceat, quia conuentu caret, eiusdemque generis est illarum, de quibus mentio sit *in Clem. vnic. de rebus Eccles. non alien.* sit consequens Abbatem non teneri residere, vt resoluit Nicol. Garc. *de benefic. p.*3. *c.*2. *à num.*1. & declarauit Sacra Congreg. Concilij his verbis. *Quando Abbatia cura & conuentu caret, non est Abbas cogendus residere*. cuius meminere Nicol. Garc. *d. cap.*2. *num.*179. *declar.*9. Amendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ lib.*2. *tit.*13. *l.*2. *§*2. *sub tit. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis n.*41. Ego *in collect. ad Concil. Trid. sess.*23. *de reform. cap.*1. *n.*46. *& de officio, & potest. Parochi cap.*8. *num.*6.

Tenetur tamen iste Abbas translatus ex ordine Fra- 37
trum B. Mariæ de Mercede redemptionis captiuorum, in quo erat expressè professus, vt fuit Pontifici narratum, gestare habitum Ordinis S. Benedicti, vt colligitur ex verbis ipsiusmet Pontificis, ibi, *Volumus vtque tu cum primum possessionem, vel quasi regiminis & administrationis prædictorum fueris pacificè assequutus, illum gestes habitum, qui per Monachos dicti Ordinis S. Benedicti geritur, & habetur, & ipsius Ordinis S. Benedicti Regularis institutis te conformes*, &c. Intelligitur autem Pontificia hæc constitutio de Monachis nigris ad differentiam aliorum, qui alterius coloris habitum portantes, regulam S. Benedicti etiam sequuntur, vide *Clem. ne in agro Domini* 0, *de statu monach.* Siluest. *in sum. verb. Religio* 1. *n.*7. Bonacin *tom.*3. *disp.*3. *q.*8. *puncto* 14. Anton. Perez *ad reg. S. Benedicti, c.*51. *commento* 1. *num.*9. Suar. *tom.*4. *de Relig. tract.*8. *lib.*1. *cap.*1. *& tract.*9. *lib.*2. *c.*3. *num.*11. *&* 12. Tamburin. *d. tom.*1 *disp.*10. *q.*2. *num.*9. Ex qua habitus S. Benedicti gestatione & benedictione sequitur etiam, Abbatiam huiusmodi esse collatiuam, & fuisse Reuerendissimo D. Alphonso Vasquez in titulum collatam: aliter enim statuerat Pontifex si Abbatiam in commendam prouideret, ex notatis per Nicol. Garc. *de benef. p.*4. *cap.*4. *num.*17. *&* 18. Tamburin. *d. tom.*1. *disp.*4. *quæst.*9. Ego *de officio, & potest. Episcopi p.*5. *q.*59. *n.*16.

Circa quam decisionem Pontificiam de tribus dubitari conuenit.

Primum dubium est an dictus Reuerendissimus D. 38
Abbas ex ordine B. Mariæ de Mercede ad ordinem Monachorum S. Benedicti translatus, teneatur in hoc ordine ad quem fuit assumptus, professionem emittere? Et videtur resoluendum quod non, est enim in hac materia certa Iuris conclusio quod Religiosus professus in vna Religione, ex qua assumitur ad Prælaturam alterius auctoritate Papæ, non tenetur in secunda expressam professionem emittere, quia iam in prima essentialia Religionis vota emisit. Ita Federic. de Senis *cons.*5. Nauar. *cons.*60. *n.*2. *& cons.*64. *n.*1. *de Regul.* Azor. *p.*1. *lib.*12.

*cap.*14.*q.*13. Lessi.*de Iustit.lib.*2.*c.*41.*dub.*13.*n.*101. Fr.Ludou Miranda *in man.Pralat.tom.*1.*q.*31.*art.*22. & in quocunque alio transitu auctoritate Apost. facto de vna Religione ad aliam, agnoscunt Rebuff.*in praxi tit.de translat.Monach.num.*1. Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel.glos.*8. *à num.*87. Rot. *decis.*115. *n.*7. *p.*2. *recent.* Et in nostro casu procedit absque dubio hæc resolutio attenta dispositione Pontificalis Romani *in rub. de benedict. Abbatis*, dum statuit quòd quando benedicendus in Abbatem non est illius ordinis, sub quo est Abbatia, statim & immediatè emittit Monachi Abbatis professionem, sine vllo nouitiatu, aut maioris partis
39 monasterij consensu, nec faciens eam in manibus Prælati illius Ordinis, quæ omnia vti essentialia ad veram professionem emittendam necessariò requiruntur, & sine illis valere non potest, de quo Nau.*cons.*30.& 40. *de Regul.* Vasq.1.2.*disp.*165.*cap.*4. Sanch. *de matrim. lib.*7.*disp.*37.*num.*47. & *in pracepta Decalogi tom.*2. *lib.*5.*cap.*4.*num.*74. Vasquez 1. 2. *disp.*165.*cap.*4. Azor.*o.*1.*lib.*12.*cap.*14.*q.*13. Lessi.*d.lib.*2.*c.*41.*dub.*7. *num* 6. Fr Ludou Miranda *in man.Pralat. tom.*1.*q.*31. *art.*22.Suar.*de Relig. tom.*3.*lib.*2.*c.*18.*num.*x. *tract.*7. & *lib.* .*c.*11. Anton.Perez *ad reg.*S.*Benedicti cap.*58. *commento* 1.*num.*28.& 29.*c.*13.*dub.*3.*num.*71. Tamburin.*de iure Abbatum tom.*3.*disp.*6.*q.*14. Ego *de iure eccles. vniuerso lib.*1.*cap.*32. *à num.*141. & *in collect. ad Concil.Trid.sess.*25.*de Regular. cap.*15. quo decreto attento requiritur, & est essentiale in nouitio, quòd ante professionem sit per integrum annum in nouitiatu, cuius dispositio limitatur per *c.* 21. *eiusdem sess.*25. *de Regul.* dum inibi deciditur quòd Commendatarij Abbatiarum, seu monasteriorum, quæ capita sunt Ordinum, teneantur intra sex menses Religionem illorum Ordinum solemniter profiteri, & ita possunt statim in initio primi mensis huiusmodi professionem facere, Cordub *in sum q* 38 Henriq. *etiam in sum lib.*13 *de excommun.c.*40.§ 2 & *in commento lit.O.* Fr Emman. *in sum. tom.*2.*cap.*6.*n.*10. Gonzal. *glos.*8.*n.*88. Sanch. *d. lib.*5.*cap.*4.*n.*15. non est enim idem sentiendum de his Prælatis ad Abbatialē dignitatem assumptis, & immediatè S. Sedis Apost. subiectis, quod de cæteris sub alterius Superioris obedientia degentibus, vt exempli gratia videre licet in decisione *cap.* 2. *ne clerici vel monachi*, vbi excommunicationis sententia imponitur Religioso, qui dimisso habitu vagatur extra claustra, cuius dispositio comprehendit tantum Religiosos, qui sub obedientia Prælatorum degentes sine ea dimisso habitu vagantur, non tamen intelligenda de Religiosis iam ad dignitatem assumptis, vt aduertunt Paul Fusc. *de Visit. lib.*2.*cap.*1 .*post num* 11.Iacob.de Graff.*in sum.cap.*57. *num.*11. Cou *in cap.*1.*de testam. num.*18 Fr. Emman. *qua*. *Regul.tom.*2.*q.*58 Carol.Tapia *in auth ingressi, C. sacros. Eccles.n.*61.Azor.*d.p.*1.*lib.*12.*c.*7.*q.*4. Sanch.*in pracepta Decalogi lib.*6.*c.*6 *n.*13 & *c.*8.*n.*85. Bonacin. *tom.*3.*disp.*2.*q.*8.*puncto* 6 *n.*27. Villalob. *in sum. p.* 1. *tract.*33.*diffic.*40. *n.*19. Suar. *tom.*4. *de Relig. tract.*8. *lib.*3.*c.*17.*n.*11. Tambur.*d.tom.*1.*disp.*20.*q.*3.*n* 4.Ego *de officio,& potest. Episcopi p.*2.*tit.*1.*c.*13. *n.*17. & *de iure eccles. vniu. lib.*1.*cap.*43.*n.*103.

40 Secundum dubium petit quem habitum Abbates huiusmodi ex aliquo ordine assumpti gestare debeant? Ad quod dubium resoluendum aduertendum est, Monachos nigros sancti Benedicti in duplici esse differentia; quidam sunt obseruantes & reformati sub quinque illis Congregationibus reformatis degentibus: alij dicuntur claustrales, quorum plures Abbatiæ reperiuntur in Catalonia, Aragonia, & Sicilia; qui inter se plurimum differunt, obseruantes enim sunt triennales, & beneficia possidere non dicuntur; claustrales verò perpetui sunt & in titulum illis Abbatiæ conferuntur: habitus quoque licet in colore & materia idem sit in omnibus, cùm ex qualibet lanæ materia fieri possit, Anton. Perez *ad reg.S Benedicti c.*55.*commento* 1.*n.*16. diuersificatur tamen in forma, quia obseruantes supra tunicam sotanam nigram (non dissimilem à tunica clericorum, vt aduertit Anton.Perez *d.c.*55.*commento* 1.*n.*5.& *commento* 2.*n.*7 & 9.) portant extra claustra scapulariū, & caputium cum mantello, & intra claustra, præcipuè in choro cuculla, & aliquando ad maiorem obseruantiam ea vtuntur cum foras exeunt, vt constat ex *Clem.* 1. §. *statuimus, de statu monach.* Claustrales verò intra claustra portant scapularium supra tunicam, colare, & birretum sine caputio, & in choro vtuntur quodam habitu longo, quem dicunt cogullon, extra conuentum cum mantello incedunt, prout notat Fr. Anton. *de Tepes in chronica general de S.Benedicto tom.*3. *cent.*4. *anno Domini* 796.*en san Felin de Ryoles, dōde dize que los Monges de san Benito en Cataluña y en Aragō vsan de escapulario con bonete y sin capilla*, loquitur de claustralib.

Ratio est, quia essentiale habitus S.Benedicti consi- 41
stit in cuculla ad chorum, & in scapulario absque cuculla cùm monachi extra monasteria vadunt, vt expressè colligitur ex *regul c.*55 & ex *d.Clem.*1.§.*statuimus*, vbi glos.*verb.habitus*, & *verbo cappa*, Panorm *ibi n.*9.& 10. & aduertit Anton Perez *ad reg.c* 55. *commento* 1.*n.*6. quòd scapulare est habitus breuis, & mōnasticis ad vsus quotidianos accōmodatus, & *commento* 2 *n.*9. ait quòd scapulare indumentum est non quidem ad fouendum, vel tuendum corpus, sed ad monasticè circumducendum, vt quod Vicarium cucullæ & supplementum est.

Vnde cùm *in cap. vidua.* 27. *q.*1. statuatur habitum 42
Regularem nec diu nec noctu relinquendum, bene inde infertur sufficere scapulare habere, vt dicit Anton.Perez *d.c.*55.*commento* 1.*n.*5. aduertens conuersos alias veros Religiosos solum scapulare cum tunica, & sotana portare; & ideo dum *in c.*22 *regula* dicitur quòd monachi vestiti dormiant, illud intelligit Anton. Perez *ad regul. S. Benedicti c.*12.*commento* 1.*n.*9. vt sufficiat & adim-
pleat præceptum si cum scapulari dormiat. Ex quo se- 43
quitur quòd portans scapulare retento colore habitus quamuis peccaminosè addat partem aliquam indecentem, nullatenus facit contra obligationem portandi habitum sancti Benedicti, vt expressè docet Suarez *tom.*4. *de Relig. tract.*8. *lib.*1.*cap.*5. *num.*11.

Quoad Abbates verò differentia versatur inter illos 44
qui reformati seu obseruantes dicuntur, & inter eos qui claustrales appellantur. Reformati siue obseruantes Abbates, qui ad tempus eliguntur, eundem habitum cum aliis monachis sibi subditis gestare solent, sed meliorem, vt ex Bald.*in l.sed etsi quod.* §. *sufficit. ff.de vsufructu*, notat Tamburin.*d.tom.*1.*disp.*27.*q.*1.*n.*3. & hoc optimis rationibus ostendit Anton. Perez *ad reg. S. Benedicti c.*55.*commento* 2.*num.*17.& 19. Claustrales verò Abbates benedicti perpetui, & beneficiati titulati Prælatitio vtuntur habitu, supra tunicam & scapulare: portantes mantelletum, & Mozzetam cum collari, & barreto nigro, quandoque cum foras exeunt cappam portant: de quo latè Michael Leon Estensis *in speculo sacrorum Rituum verbo Abbatis vestes,& insignia*, Tamburin.*d.tom.*1.*disp.*20.*quæst.*2. Ego *de iure eccles. vniuerso lib.*1. *cap.*17. *num.*56.

Eundem Prælatitium habitum, quem de iure portare 45
possunt claustrales Abbates, de quibus supra, ex speciali sanctæ Sedis Apost. priuilegio gestare quandoque valent Abbates reformati temporales, vt in Hispania, Gallia, Italia, & Germania plures adsunt tali priuilegio vtentes, quorum aliquos referunt Michael Leon Estensis, Ascan.Tamburin. & ego ipse *in locis proximè citat.*

Ex quibus rectè infertur dictum Reuerendissimū D. 46
Abbatem benedictū, claustralem, & perpetuum, & titulatum de iure posse, & debere Prælatitio habitu vt suprà incedere. Non obstāt verba Bullæ Apost.de qua *sup n* 1.

ibi,

ibi, *illum gestet habitum, qui per monachos dicti Ordinis S. Benedicti geritur, & habetur*, &c. ex quibus videtur colligi eidem Reuerendissimo Abbati habitum monachalem, & non Prælatitium dari; quia respondetur ea verba de habitu congruenti statui Abbatiali, qui collatus fuit mediante benedictione, intelligenda esse, cùm in dubio iuris interpretanda sint verba, itavt naturæ contractus, & dispositionis non repugnent, imò potiùs iuxta naturam, *l. si vno, in princ. l. in lege, ff. locati*, Alciat. *resp. 46. num. 2.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 5. cap. 6. n. 8.* Rot. decis. *69. n. 5. p. 1. & decis. 415. n. 5. p. 2. recent.* repugnat enim benedictionis actui, vt quis non accipiat traditum sibi habitum huiusmodi Prælatitium in ipsa benedictione, & cum cære-
47 moniis in ea assignatis, tum etiam, quia nomine Monachorum in fauorabilibus venit Abbas; quia est ipse monachus monasterij, cuius est Abbas, *cap. ex ore, de priuil. c. fin. de simon.* Fr Emman *quæst. Regul. tom. 1. q. 9. art. 1.* Ego *in collect. ad d. c. fin. n. 2. & in tract. de appellatiua verborum vtriusque iuris signif. verbo Monachus num. 1.*

48 Minus obstant alia verba eiusdem Bullæ ibi, *& ipsius Ordinis S. Benedicti Regularibus institutis se conformet*, &c. quia intelliguntur salua dignitate officij & beneficij prærogatiua, nam, vt dixi *d. lib. 1. de iure ecclesi. c. 17. n. 93.* Abbas tenetur ad ea omnia vitanda, vel seruanda, quæ de Regularibus retuli, salua eius dignitate, & officij prærogatiua; ad regulam namque obseruandam tenentur Abbas & Monachi, cum hac tamen differentia, subditi obediendo, Abbas rectè imperando. & Trithem. *ad reg. S. Benedicti cap. 3. n. 1.* dum docet Abbates teneri obedire suis Superioribus, hos declarat esse summos Pontifices, eum nullum alium in Superiorem recognoscant. Illud aduertere oportet Monachos non obligari sub peccato mort. nisi quoad tria substantialia vota quantum est ex iure, & virtute regulæ, Anton. Perez *ad regul. S. Benedicti in prologo diuis. 5. n. 112. & cap. 22. n. 9. commento 1* Suar *tom. 4 de Relig. tract. 8. lib. 1. cap. 3. num 6. cum seqq.* Tamburin. *de iure Abbatum tom 3. di p 4 q 4.* Quiedò *de Republ. Regul. tract. 7. cap. vnico*
49 *q. 5.* Deinde aduertendum est Abbatem ipsum posse secum dispensare, vel per personum sui Confessoris, in illis casibus in quibus potest cum subditis dispensare, Villalob. *in sum. p. 1. tract. 1. diff. 49.* Sanch. *d. tom. 2. lib 6. cap 11. & cap. 13. n. 18.* Tambur. *d. tom. 3. disp. 17. q. 6. num 1. & disp. 4. q. 8. & 12.* Ego *d. lib. 1. cap. 41. n. 44.* Anton. Perez *ad reg. S. Benedicti cap. 55. commento 20. num. 25.* vbi dicit quòd in omnibus præter essentialia Abbas est protex, imò Pontifex regulæ.

50 Deueniendo ad secundam quæstionem quæ petit, an Reuerendissimo D. Abbati aliquid obstet, vel ratione primæ professionis in Ordine B. Mariæ de Mercede emissæ, vel occasione Prælatitiæ dignitatis in Ordine S. Benedicti quam modò obtinet, quin consequi possit regentiam supremi Consilij Italiæ, de qua fuerat dignissimè prouisus per Regem Catholicum, absque aliqua Apost. dispensatione?

Pro cuius quæstionis resolutione præmittendum est in iure clericis prohiberi cupiditatis negotia suscipere, & iam ex septimo Canone Apostolorum id erat statutum, vt refertur *in cap. 3. dist 88.* ibi, *Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus nequaquam seculares curas assumat, sin aliter deijciatur*: & eodem tempore Apostolorum Episcopis prohibebatur ne mundialibus negotiis se implicarent, vt habetur *in epist. 1. Clementis ad Iacobum Fratrem Domini*, & refertur in *cap. te quidem 29. 11. q. 1.* ibi, *Te quidem oportet irreprehensibiliter viuere, & summo studio niti, vt omnes vitæ huius occupationes abijcias, ne fideiussor existas, ne Aduocatus litium fias, néve in vlla aliqua occupatione prorsus inueniaris mundialis negotij occasione perplexus; neque enim iudicem; aut cognitorem secularium negotiorum hodie te ordinare vult Christus*, &c. Et in Concilio Chalcedonensi *cap. 5.* relato *in cap. peruenit 26. dist. 86.* ita legitur. *Decreuit ergo sancta & magna Synodus neminem horum deinceps, hoc est, Episcopum, siue clericum, aut monachum conducere possessiones, aut miscere secularibus procurationibus*, &c. eandem prohibitionem innouant, & aliquando de nouo constituunt, *cap. quia Episcopus 5. q. 3. cap. cum simus 9 q. 3. cap. clerici, cap. Canonum. 14 q. 4. cap. denique. 14. q. 5. cap. obseruandam vnic. 15. q. 1. cap. Monachi 35. cap de præceptum 20 16. q. 21. cap. eos qui. 20. q. 1.* quod loquitur de honoribus spiritualibus, atque de clericis, & Monachis, *& cap. credo. 21. q 3.* In Decretalibus etiam eadem reperitur prohibitio, vt per *tot. tit. ne clerici, vel Monachi secularibus negotiis se immisceant, cap. clerici officia, & cap ex litteris, de vita & honest. cleric. cap. 2. de testam. in 6. clem. Religiosus. de procurator. & clem. vnic. de testam Concil. Trid. sess. 22. de reform. cap. 1. & sess. 24. de reform. cap. 12.*

Et quoad Religiosos augetur prohibitio ex *cap. Mo-* 51
nachi el 2. 16. q. 1 & ex c. 2. de postulando, quod primum confirmauit & ad Canonicos Regulares extendit, ibi, *nullus Monachorum forensis negotij susceptor, vel executor existat*, &c. & licèt ibi glos. Turrecr. Innoc. Host. Ioan. Andr. & Cardin. explicent verbum *susceptor*, id est, Aduocatus, *executor*, id est, procurator. nihilominus idē Ioan. Andr. Host Abb. Anton. Cardin. & Anchar *in c. 1. de postulando* intelligunt sub illis nominibus omnes iudiciales occupationes, & officia ad causarum forum spectantia, & sequitur Sanch *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6 c. 13. n. 1.* vbi *n. 55.* cum aliis docet per supradicta quod in iudicem arbitrum eligi non potest Religiosus, & nouissimè Fr. Anton. Ximenes *in tract. de peritia curationis status languentis Religiosi p. 4. tract. 7. artic. 8.* vbi probat alienum esse à nomine, & instituto Monachi, & Religiosi implicari se negotiis secularium. Et ideo in Religione Societatis Iesu, *p. 6 suarum Constitut. cap. 3. § 7.* ad hoc vt pleniùs rebus spiritualibus iuxta suum institutum vacare possit, statuitur quòd eius Religiosi à negotiis secularibus abstineant, qualia sunt testamentorum, vel executorum, vel procuratorum rerum ciuilium, aut id genus officia, nec ea vllis precibus adducti obeunda suscipiant, vel in illis se occupare sinant.

Secundò præmittendum est relatas prohibitiones 52
quoad secularia negotia in iuribus citatis, & aliis de materia agentibus, communes esse clericis omnibus tam secularibus, quàm Regularibus, S. Thom. *1. 2. q. 187. art. 2.* Suar. *de Relig. tom. 4. tract. 10 lib. 9. cap. 8.* & de actionibus quæ specialiter Religiosis, & non aliis prohibitæ reperiuntur, idem Suar. *d. tom. 4. tract. 8. lib 1. c. 11.* cum aliqua tamen differentia quoad actus aliquos secularis negotij, qui absolutè conceduntur clericis secularibus, Religiosis tamen non permittuntur nisi præmissa Superioris licētia, & interueniente Conuentus vtilitate; vt in casu exercēdi officiū executoris testamentarij, quod clericis secularibus absolutè conceditur *in cap. tua nobis, de testam.* & in Religiosis licentia Superiorum exigitur in *cap. Religiosus eod. tit. in 6. & in Clem. vnic. eod. tit.* Idem videmus in exercendis officiis Aduocati, & procuratoris, arbitri, & assessoris, necnon vt testes esse possint, quia has actiones clerici exercere benè valent, Religiosis vero sine licentia Superiorum, minimè licent, de quibus Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2 lib. 6. cap. 11. 12. & 13.* qui *in d. c. 11. n. 4* benè aduertit præfatas iuris prohibitiones, quæ de Religiosis mentionem faciunt, intelliguntur de illis qui sub Prælatorum obedientia degunt, non verò de illis, qui extra claustra sunt, vt beneficiis perpetuis præsint.

Tertiò præmittendum est quoad iudicandi ministeria; 53

olim Episcopis & Sacerdotibus per longum tempus licuisse inter seculares, causas ciuiles iudicare, vt constat ex S. Clemente *lib. 2 constit. 49. 50. & 51.* & ex *epist. 5. ad Iacobum fratrem Domini*, refertur *in c. si qui ex fratribus 32. 11. q. 1.* ibi, *Si qui ex fratribus negotia habent inter se, apud cognitores saculi non iudicentur, sed apud Presbyteros Ecclesia, quidquid illud est, dirimatur:* vbi verbum illud *fratribus*, interpretatur, id est, Christianis, vt ibi notauit glos. & colligitur ex *c. ad mensam 51. q. 13.* Idem constat ex *cap. quacunque 7. 11. q. 6.* & iuxta hanc consuetudinē Episcopis & Sacerdotibus illo tempore concessam iudicandi causas laicorum Christianorum ciuiles, intelliguntur *c. Presbyter. 2. q. 5. cap. ecce. §. presbyteri, 95. dist. c. relatum 4. & c. placuit 43. 11. q. 1.* quod optimo iure pro tunc fuit vsitatum, vt scilicet Fideles à tribunalibus paganorum iudicum retraherentur ob periculum subuersionis: & etiam Imperator Constantinus idem eo tempore quo Iudices Christiani erāt, statuit in appellationum causis, vt scribit Sozom. *lib. 1. c. 9.* ex quo desumpsit Genebr. *lib. 3. chrono.* ibi, *Pronocationes à ciuilibus iudicibus ad Episcopos concessit, sed & potiores eorum quàm aliorum sententias esse voluit*, &c. Idem quoque successiuis temporibus Theodosius Imper. extendit ad primas instantias ex vnius partis arbitrio, *lib. 16. de Episcop. iudic. l. 1. §. quicunque in Cod. Theodos.* & refertur *in cap. quicunque 35 11. q. 1.* & deinde confirmauit Carolus Magnus, vt constat ex *cap.*
54 *volumus 37. 11. q. 1.* & vtriusque mentionem fecit *Innocentius III. in cap. nouit, de iudic.* & in Hispania olim Reges causas tam ciuiles quam criminales Episcopis iudicandas committebant, vt constat ex *Concil. Toletano IV. cap. 30* & refertur *in cap. sapè Principes 19. 23. q. 8. & ex l. 48. tit. 6. part. 5.* Idem in Sicilia iuxta *cap. in Archiepiscopatu. de raptorib. & cap. pessimum 32. 23. q. 8.* Ob idque inter seculares iudex fuit sanctus Gregorius Thaumaturgus in ciuitate Neocæsariensi, vt in eius vita refert Gregorius Nyssenus; & etiam S. Ambrosius, vt videre licet *lib. 2. offic. c. 29.* Et S. Augustinus *in opere monachor. cap. 20.*

55 Quartò præmittendum est prohibitiones hoc tempore inductas ne munus iudicandi causas ciuiles Clerici suscipiant, intelligi debere quando officium, seu iurisdictio est aduentitia personæ: nam si iurisdictio temporalis annexa sit, vel de nouo annecteretur ecclesiasticæ dignitati (vt contingit in Episcopis, vel aliis Prælatis habentibus vtramque iurisdictionem) tunc eam per se exercere poterunt, dummodo non infligant pœnam mortis, aut truncationis membrorum, Ego *in collect. ad cap. clericis 5. num. 6 ne clerici vel monachi, & num. 8.* post glos. *verb. aut iudicent*, & plures ibi citatos Doctores, resolui quòd Episcopus, seu Prælatus habens temporalem iurisdictionem non incidit in irregularitatem, quamuis alteri committat causam in qua postea ingeratur poena sanguinis, vt iustitiæ debitum exequatur, per tex. *in cap. Episcopos, ne clerici vel monach. in 6.*

56 Ex quibus rectè colligitur officium iudicandi causas ciuiles inter seculares minimè statui ecclesiastico repugnare, nec per se & ex natura sua importare periculum proximum peccandi, aut distrahendi à ministeriis & Ecclesiasticis obligationibus, cùm in primitiua Ecclesia, & primis illis temporibus tale munus permissum fuerit; & nunc in clericis temporalem iurisdictionem habentibus agnoscimus, ex supradictis: & ideo non ex natura ipsa actus qua per se malus sit, sed ex speciali iuris prohibitione munus iudicandi causas ciuiles clericis & Regularibus personis prohibitum esse: necessarium est vt ostendamus, iura ipsa percurrendo, quæ de materia agunt, & solent ad eam quotidie allegari.

57 Primò igitur infertur intellectus ad text. *in cap. monachi, 1 2. 16. q. 1. & cap. 2. de postulando*, in quorum primo prohibetur vt nullus monachorum forensis negotij susceptor, vel executor existat, nisi quod monasterij exposcit vtilitas, Abbate sibi nihilominus imperante; & in secundo eadem verba referuntur, & deciditur quod idem iudicium de Canonicis Regularibus, quod de Monachis quantum ad supradicta obseruandum est, licet de Monachis tantum in d. c. primo loco citato specialiter sit expressum: & aduertit Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 9. lib. 2. cap. 3. num. 11.* quòd omnia antiqua Decreta in Decreti & Decretalium libris inserta
de monachis loquentia intelliguntur de illis, qui Reli- 58
gionem S. Benedicti professi sunt, & agentia de Ca-
nonicis Regularibus intelligi debent de profitentibus 59
regulam sancti Augustini. Ex quibus iuribus colligitur quòd exposcente monasterij vtilitate, & præcedente Superioris licentia poterit Religiosus esse forensis negotij susceptor, & sic arbiter qui iudex est, vt per Sanch. *in praecepta Decalogi tom. 2. lib. 6. c. 13. num. 55. cum seqq* & potest esse cubicularius non solum Episcopi, iuxta *c. Pastoris. 2. q. 1*: sed etiam alicuius magni Principis, vt post Abb *in c. quanto n. 1. de offic. ordin.* tenet Deci *in c. in præsentia n. 73. de iudic. in noua edit.* veluti si hoc in magnam monasterij vtilitatem cedat, sequitur Sanch *d. c. 13. n. 98.*

Secundò infertur intellectus ad *c. eos qui. 20. q. 3.* 60
cuius verba ita se habent. *Eos qui semel in clero taxati fuerint, siue in monasterio deputati, decreuimus neque ad militiam neque ad honores seculares venire. Eos autem, qui hoc ausi fuerint facere, & non ex eo rei pœnitere maluerint, vt ad hoc idem reuertantur, quod ante obtentu Dei sibi proposuerunt, conuenit anathematizari.* Quæ verba clericis conueniunt & Religiosis, non tamen comprehendunt Abbates, Prælatos, & Episcopos, cùm in pœnalibus clericorum, seu Religiosorum appellatione hi non veniant, nec comprehendantur, in Episcopis quod in stricta interpretatione, & in odiosis, clericorum appellatione non veniat, agnoscunt plures per me citati *de appellatiua verborum signif. appel. 51. n. 4.*
Et in monachis quòd eorum appellatione in odio- 61
sis non comprehendantur Abbates, tenent Panorm. *in c. vlt. n. 2. cum seqq. de priuileg.* vbi Felin. *in princ.* Tambur. *de iure Abbatum tom. 1. disp. 5. q. 7. n. 4* Ego ipse *d. tract. de appellatiua verborum vtriusque iuris signif. appel. 154. n. 1. in fine.* Et circa verba illa, *honores seculares*, doctè glos. *eod. verb.* intelligit, de honoribus in quibus exercetur iudicium sanguinis, vel in quibus turpia lucra exercentur: & ita constat textum non agere de iudicio causarum ciuilium.

Tertiò infertur intellectus ad *cap. Sacerdotibus. 2.* 62
ne clerici vel monachi, cuius hæc sunt formalia verba. *Sacerdotibus, & clericis tuis denunties publicè ne ministri laicorum fiant, nec in rebus eorum procuratores existant, quod si postmodum facere præsumpserint, & occasione ipsius administrationis propter pecuniariā causam deprehendantur in fraude, indignum est eis ab Ecclesia subueniri per quos constat in Ecclesia scandalū generari.* Ex quo colligunt non posse clericos deseruire alicui laico in domo, vel extra pro suis negotiis peragendis,
Bernard. Diaz *in pract. c. 57. aliàs 60. in nouiss. edit.* Fa- 63
rinac. *fragm. crimin. p. 1. verb. clericus n. 184.* Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. c. 62. n. 26. in addit.* vbi quòd non potest officium Maioris, domus alicuius Principis exercere, & alij per me citati *in collect. ad hunc tex. n. 2.* sub qua dispositione minimè comprehenduntur Religiosi in materia stricta & odiosa, vt cū multis notaui *in tract. de appellatiua verborum vtriusque iuris signif. appell. 51. n. 7.* & sic etiam iuxta subiectam materiam, & specialissimam dispositionis rationē ex Sanch *in praecepta Decalogi tom. 2. lib. 6. c. 15. n. 74.* & dictio illa *Sacerdotibus*, intelligenda est de subiectis

Episco

Episcopo, vt colligitur ex illo pronomine *tui*, quod sig-
nificat loqui textuor de clericis & Sacerdotibus Episcopo
64 Lucano vt Ordinario subiectis. Et quãuis expressè illis
prohibeat textus ne ministri laicorum fiant, eius verba
ita generaliter prolata non sunt apta comprehendere
ministros Regum, qui speciali nota digni sunt, iuxta *c.
ne aliqui, de priuil. in 6. c. vlt in princ. vers. ne aliqui, de
offic. deleg. lib. 6* & quæ notant Cai. *pract. c* 36. *n.* 2. Ce-
ned. *ad Decretal. collect.* 79. *n.* 2. Ceuall. *commun. tom.* 4.
q. 897. *n.* 491. Azeued. *cons.* 34. *n.* 6. Gonzal. *ad reg.* 8.
Cancel. glos 9. §. 1. *n.* 36.

65 Quartò infertur intellectus ad *cap. sed nec* 4 *eod.
tit. de clerici vel monachi*, cuius verba ita se habent.
*Sed nec procurationes villarum, nec iurisdictiones etiam
seculares sub aliquibus Principibus, aut secularibus vi-
ris, vt iustitiarius eorum fiat clericorum quisquam ex-
ercere præsumat; si quis autem aduersus hoc venire
tentauerit (quia contra doctrinam Apostoli dicentis
nemo militans Deo, implicet se secularibus negotiis se-
culariter agit) ab ecclesiastico fiat ministerio alienus,
pro eo quòd (officio clericali neglecto) fluctibus seculi, vt
Potestatibus placeat, se immergit. Districtius autem de-
cernimus puniendum si Religiosorum quisquam ali-
quod prædictorum ausus fuerit attentare.* Aliqui per
hunc text. probare intendunt negotiationem tam cle-
ricis, quam Religiosis prohibitam, ex quorum nume-
ro sunt Angel. *verb. clerici* 9. *n.* 3. Medina *de restit. q.*
30. *art.* 2. Conrad. *de contract. q.* 52. *concl.* 4. Molin. *de
Iustit. tract.* 2. *disp.* 342. Villalob. *in sum. p.* 2. *tract.* 21.
differ. 2. Renat. à Valle *in tract. inscripto, Hipparcus,
siue disceptatio de Religioso negotiatore.* §. 1. *num.* 87.
Sed Ego non inuenio in eo text. tale quid probari, de-
bebant allegare *cap. secundum instituta, d. tit. ne cle-
66 ci, vel mon.* Verba autem, *vt iustitiarius eorum fiat*, intel-
ligenda sunt de ministro criminali, qui de causa san-
guinis cognoscit; nam licèt originem trahat verbum
illud *iustitiarius* à particula iustitia, & videatur intelli-
gendum de illo, qui exercet officium iustitiæ ciuilis, aut
criminalis; nihilominus in iure nostro vt plurimum so-
nat in criminalitatem, vt expresse colligitur ex *cap. ex
litteris* 5. *de pignorib.* vbi iustitiarius appellatur mini-
ster quidam Regius, qui cognouit de quodam delicto,
& ex *Clem* 1. *de Pœnit. & remiss.* vbi postqoam Ro-
manus Pontifex statuerat sacramentũ Pœnitentiæ vlti-
mo supplicio damnatis non esse negandam, ita de illis
qui tales condemnarunt, loquitur. *Iustitiarios omnes, &
dominos temporales vt ab huiusmodi desistant abusu in
Domino hortamur*, &c. intimat glos. *verb. iustitia me-
diante, in cap. Episcopus, ne clerici vel mon. lib.* 6 dum
ministrum illum, qui commissione Episcopi secularem
iurisdictionem habentis cognoscit de causa sanguinis,
appellat iustitiarium; nam cum text. ita decidisset. *Quã-
uis ipse Balliuus, vel alius contra malefactores ad pœ-
nam sanguinis processerit iustitia mediante.* Sic quærit
glossa. *Quid si contra iustitiam? Dic idcirconam Episco-
pus, qui mandauit iustitiam fieri, non est in culpa si
iustitiarius delinquat.*

67 Huius text. *in d. c. sed nec*, nonnulli meminerunt in di-
sputanda illa quæstione an clerici possint esse Consilia-
rij, seu ministri, aut Iudices ordinarij causarum ciuilium
in Curiis Principum & Regum? de qua vide Azeued.
l. 1. *tit.* 4. *lib.* 2 *Recop. & in addit. ad Curiam Pisan. lib.*
2 *cap.* 11 *in fine*, Menoh. *de succ. creat. lib.* 3. §. 30. *n.*
312. Bobadil. *in sua politica lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 25. *cum
seqq. & num.* 12 *lit* F. Borrel. *de præstantia Regis Ca-
thol. cap.* 73. *num.* 6 *& de magistr. lib.* 1. *cap.* 10 Mastrill.
eod. tract. lib. 2. *cap.* 6. Franc. Zypæ. *in simili tract. lib.* 1.
cap. 37. Martin. Magner *de aduocatia armata cap.* 7. *n.*
207 Fr. Laurent. Landmet. *de Veteri clerico lib.* 2. *c.* 15.
pag. 47. In primis P. Suarez *tom.* 5. *de censur disp.* 51.
sect. 3. *num.* 16. ita ait. *Statim verò occurrere potest præ-
clica difficultas, nam videmus in Curiis Principum &
& Regum clericos esse ordinarios iudices causarum ci-
uilium & huic muneri esse deputatos, nec propterea cen-
seri irregulares, etiam durante tali munere, & tamen
ministerium illud non minus implicat negotiis secula-
ribus, quàm officium Aduocati, & similia?* Cui difficulta-
ti respondent communiter Doctores excipere ab hac
regula Consiliarios Principum, vt videre licet in Panor-
mitano *in cap. sed nec, ne clerici vel monachi, & in c.
clericis, eod. tit.* vbi idem sentit Ioan Andr. idem Panor.
in cap. non est, de voto Dec. & Bald. quos referunt, & se-
quuntur Bernard. Diaz & Salzedo *in pract cap.* 61. cui
sententiæ fauet lex Hispaniæ *part.* 2. *tit* 6 *l.* 48. vbi Gre-
gor. Lop. id aduertit citans ad hoc *cap. in Archiepiscopa-
tu, de raptor.* Et nihilominus eidem Suarez videtur hæc
iura non conuincere, quia aliud esse videtur esse iudi-
ces ordinarios, in publico Regni Tribunali, quod vi-
detur prohiberi in dictis iuribus, videlicet *in d. cap.
sed nec, & in d. cap. clericis*; aliud verò adesse Regi ad
ferendum consilium; sed tandem sic concludit *Nihil-
ominus vsu receptũ est siue ex concessione Pontificum,
siue quia consuetudo ita interpretata est ipsa iura vt
clerici absque vlla nota irregularitatis, vel alterius im-
pedimenti Canonici possint esse Consiliarij Regum in
huiusmodi iudiciis, siue Tribunalibus, in quibus de con-
uenienti Regum gubernatione, & prouidentia, vel ad
summum de ciuilibus causis agitur.* Paul. Layman. *in
Theologia morali tract.* 5 *p.* 5. *cap.* 8. *num.* 5. omnes ec-
clesiasticos comprehendit, dicens. *Per ecclesiasticam
consuetudinem concessum est vt persona ecclesiastica
in Principum etiam secularium Curiis fungi possint
officio Consiliarij, Cancellarij, imo etiam iudicis in cau-
sis ciuilibus, vt notat Abb. in cap. sed nec, ne clerici, vel
mon. non autem in causis criminalibus, excepto casu si
Fidei defendendæ causa, aut bonum spirituale anima-
rum id exigat, vt notat* Molin. *tract.* 3. *disp.* 8. *num.* 10.
argum. text. in cap. in Archiepiscopatu, de raptorib.
&c Dixit, *persona ecclesiastica*, vt comprehenderet tam 68
clericos, quàm Religiosos, iuxta doctrinam Vgolini *de
censur. Pontifici reseruat. p.* 2. *cap.* 12. *num.* 1. dum te-
tet ecclesiasticam personam eam esse quæ aut per Or-
dinis susceptionem, aut per Religionis ab Apost. Sede
probatæ ingressum se Deo dedicauit, vt habetur *in
c. ipsæ duo sunt genera hominum* 12. *q.* 1. *& in cap. si
quis suadente diabolo* 17. *quæst.* 4. siue igitur clerici sint,
siue Religiosi, ecclesiasticæ personæ habentur, ac
sunt.

Quintò infertur resolutio ad illam quæst. An Con- 69
siliarij seu iudices ordinarij Principum secularium Cu-
riales dicantur, ad hoc vt irregularitatem incurrant
contra tales positam in *c. p.* 1. 2 *&* 1. *dist.* 51. & aliis
in locis? Ad quod præmittendum duxi cum glos. com-
muniter recepta *in princip. dist* 51. dici Curiales, om-
nes, qui aliquo modo sunt obligati Curiæ siue milites,
siue Aduocati forenses, siue Iudices siue officiati, Suar.
tom. 5. *disp.* 47. *sect.* 4. *num.* 1. Bellet. *disquisit. cleri-
cal. p.* 1. *tit. de discipl. cleric.* §. 11. *n.* 6. qui ad effectum
irregularitatis contrahendæ Curiales appellant illos qui
sæua, turpia, seu vilia in Curia exercuerint, vel qui fue- 70
runt officiales in causa sanguinis. Deinde præmitto
hanc Curialium irregularitatem laicis impositam fuisse,
ne scilicet eis ordinari permittatur: ita colligitur ex *c.
præcipimus, dist.* 34. ibi, *Præcipimus ne vnquam*, &c.
*vel Curiæ, aut cuilibet conditioni obnoxium ad sacros
Ordines permittas accedere*, &c. & ex pluribus decretis
dist. 51. præcipuè ex *cap.* 2. *& cap.* 3. item *dist.* 53 ex qui-
bus bene probatur hanc Curialitatis irregularitatem si-
ue impedimentum arcere laicum ab Ordinibus suscipiẽ-
dis durante officio, post illud namque finitum si de cau-
sa sanguinis non cognouit, cessat impedimentum, vnde 71
clerici post ordines susceptos, licèt Curialitatis officia

exercuerint,nullam irregularitatem incurrunt, nec impedimenta contrahunt, ita Syluest *in sum.verb. Curialis*, *& verb. Ordo* 4. Tolet. etiam *in sum. lib.* 1. *cap.* 56. Henriq. *etiam in sum. lib.* 14. *cap.* 5. *num.* 5. Vgolin. *de irregular. cap.* 58. §. 1. *num.* 8. Suar. *d. tom.* 5. *disp.* 49. *sect.* 4. *& disp.* 51. *sect.* 3. *num.* 15. Bonacin. *de censur. disp.* 7. *q.* 2. *puncto* 4. Villalob. *in sum. p.* 1. *tract.* 21. *differ.* 57. Non obstat doctrina Suar. *d. tom.* 5. *disput.* 40. *sect.* 1. dictans irregularitatem impedientem Ordinis susceptionem, impedire etiam illorum vsum, quia seipsum meliùs declarat *eadem disp.* 40. *sect.* 3. *num.* 24. ibi, *Omnis irregularitas priuans Ordinis susceptione, priuat etiam vsu eius, si cum tali irregularitate sumatur, quamuis non necessariò priuet vsu Ordinis suscepti ante talem irregularitatem*, &c. & antea sæpe citata *disp.* 40. *sect.* 1. *num.* 11. constituerat regulam certissimam quod in moralibus longè aliud est non recipere personam ad aliquem gradum, & deiicere illam a tali gradu postquam semel quis admissus est, quod mora-
72 liter contumeliosius est, quod insinuat Emman. Saa *in aphorism. verb. irregularitas num.* 1. quatenus dicit quod irregularitas est impedimentum accipiendi Ordines, aut acceptis vtendi, impedit verò aliquando solam susceptionem, non vsum, aliquando vsum vnum, & non alium. Et inueni plura exempla apud Doctores: Cou. *in Clem. si furiosus p.* 1. *in initio n.* 9. loquens de exposito cuius parentes omnino ignorantur, resoluit secundùm suam opinionem, quod talis ordinari non potest absque dispensatione, sed si fuerit ordinatus, quod potest in ordine suscepto administrare; Auila *de censur. p.* 7. *disp.* 4. *dub.* 5. tenet quòd licèt histriones ex officio prohibeantur ordinari, nihilominus si ordines suscepissent, illis vti possent per *cap. cùm decorem*, iuncta glos. *de vita & honest. cleric.* Bonacin. *de censur. disp.* 7. *q* 2. *puncto* 4 postquam docuit obligatos ad ratiocinia ordinari non posse, per tex. *in cap. vnic. de oblig. ad ratiocin.* asserit sibi videri eos ordinibus susceptis vti posse.

73 Quibus in materia præhabitis resoluendum est à regula in principio quinti corollarij præscripta excipi illos, qui sunt Consiliarij Principum, ita Suar. *d. tom* 5. *disp.* 51. *sect. vlt.* vbi ad hoc allegat Panorm. Ioan. Andr. Dec. Bald. Bernard. Diaz & Salzedo, ac Greg. Lopez, concludens consuetudinem adesse quòd sine metu alicuius irregularitatis occasione Curialitatis contractæ possint Clerici esse iudices Principum secularium in causis ciuilibus, cuius verba suprà retulimus *num.* 67. *cum seqq.* Fr. Henric. de Villalobos *in sum. p.* 1. *diffic.* 58. agit de hac irregularitate quæ colligitur ex dictis *cap.* 1. 2. *&* 3. *dist.* 51. & cum Maiolo *de irregul. lib.* 2 *c.* 5. *n.* 9. tenet laicos Curiales ordinari non posse; & in præcedenti *diffic.* 57. idem Villalobos tractans de obligatis ad ratiocinia, & de Curialibus, qui causas aguot, vel quibuslibet publicis functionibus occupantur; addit: *que los clerigos que tienen estos ministerios no quedan irregulares, porque solo habla de los legos*: & paulo post. ibi, *y tambien se aduierse en especial que los clerigos sin nota de irregularidad pueden ser Consejeros en causas Ciuiles, y donde se trata de gouierno, como disen Bernardo Diaz, y sabiedo, siguiendo a Decio y Baldo, y lo tiene* Gregorio Lop. *l.* 48. *tit.* 6. *part.* 1. *y consta de la costumbre*, &c. Hanc eandem exceptionem de Cõsiliariis Principum modo laicis, modò ecclesiasticis, tenent Mercer. *in* 3. *p. D. Thom. q.* 54. *dub.* 3. Petr. Cornejo *in eandem* 3. *p. tract. de irregularit. disp.* 14. *dub.* 2 *num.* 3. Filliuc. *in quæst. moral. tom.* 1. *tract.* 19. *de censur. in particulari cap.* 7. *n.* 197. Paul. Laymann. *in Theolog. morali tract.* 5. *p.* 5. *cap.* 8. *num.* 5. P. Ludou. de Torres *de censur. lib.* 9 *disp.* 72. *dub.* 6. qui attestatur illam consuetudinem Pontifici notuisse; Gaspar Hurtado *de censur. tract. de irregular. disp.* 2. *dub.* 18. vbi expresse de Consiliariis laicis, Anton. Diana *moral. resol. p.* 4. *tract.* 2. *resol.* 98. vbi de Consiliariis Principum, qui sunt Regentes, Præsides, & Magistri Rationales.

Sextò infertur intellectus *ad cap. clericis.* §. *iube-* 74
mus, ne clerici vel mon. vbi postquam Pontifex Alexander III. statuerat ne clerici per se truncationes membrorum inferant, aut iudicent inferendas, addit: *Iubemus etiam sub interminatione anathematis, ne quis Sacerdos officium habeat Vicecomitis, aut Præpositi secularis. Si quis autem contra hoc venire præsumpserit, & commonitus emendare noluerit, excommunicationi subiaceat.* Ex quo textu Doctores passim colligunt Sacerdotibus interdictum esse ne possint esse Vice-Reges, seu Vicecomites, vel locum tenentes Principum secularium in iurisdictione seculari exercenda, nec gubernatores Regni, vel administratores Prouinciæ, tanquam Officiales Principum secularium, vt per Nau. *in man. cap.* 27. *num.* 117. *vers. septima*, Maiol. *de irregul. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 3.
& ca. 5. *n.* 15. Bernard. & Salzed. *in pract. cap.* 60. Aze- 75
ued. *ad Curiam Pisanam lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 1. *cum seqq. & l.* 1. *à princ. tit.* 4. *lib.* 2. *recop.* & nuncupatim Panor. *in d. §. iubentes*, & Siluest. *verb. excommunicatio* 9. *n.* 28. postquam docuerant non posse Sacerdotem per hunc text. Principis vices agere in iurisdictione seculari exercenda, quamuis nullam pœnam mortis, aut mutilationis imponat; addunt quòd Prælati possunt esse Cõsiliarij Principum licet esse non debeant officiales exercendæ iustitiæ, hoc est, criminalis: Caietanus *in sum. cap.* 76. existimauit in excommunicationem huius cap. in-
currere Gubernatores, seu Vice-Reges, quoniam appel- 76
latione Præpositi secularis, omnis huiusmodi præsidentia iurisdictionem habens secularem venire videtur: cum Caietano sentit Nauarrus; Tolet. *in sum. lib.* 1. *cap.* 37. *excom.* 7. tradit sub appellatione Vicecomitum & Præpositorum secularium comprehendi Gubernatores, Vicegerentes, & Præsidentes iurisdictionem à secularibus obtinentes; & deinde loquens de Sacerdotibus, Diaconis & Subdiaconis subdit: Possunt tamen esse Consiliarij Principis secularis, vt notat Abb *in d. cap. clericis, num.* 10. post Host. ibi *num.* 4. dummodo à pœna sanguinis se abstineant, secundùm Host. & Abb. *vbi suprà*, quam quidem pœnam sanguinis esse debere grauem dicit Boich. *ibidem in fine*. Bonacin *de censur. extra Bullam Cœna disp.* 2. *q.* 4 *puncto* 5. docet non videri in illo textu interdictum Sacerdoti munus Consiliarij apud Principem secularem suscipere, modò illud non exerceat in causa sanguinis in particulari. Villalob. *d. p.* 1. *trat.* 17. *diffic.* 18. *num.* 5. ait textum illum loqui de Sacerdote officium Vicecomitis, aut Iudicis secularis exercente; & postea addit: *Mas auiertase con el mismo Abad in d. c. clerici num.* 10. *despues do Host. ibi num.* 4. *que pueden los dichos ser Consejeros de Principe seglar conque no den pena de sangre*, &c. Et quicquid sit, certum est in Hispania, vel ex consuetudine legitimè præscripta, vel aliquo Apostolico priuilegio passim Episcopos fieri Proreges, aut Præsides, Senatus Regij, vt testatur Enriq. *in sum. lib.* 14. *de irregul. cap.* 5. §. 5. *in commento lit. Q.*

Septimò infertur nullum clericum dictare, aut pro- 77
ferre posse sententiam sanguinis, *cap. sententiam sanguinis, ne clerici vel mon.* cum ibi per me citatis *in collect. num.* 2. *cap. ne clerici eod. tit. in* 6. & addo Machado *en su perfetto Confessor y Cura de Almas lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 18. *docum.* 2. vbi ait intelligendam esse resolutionem prædictam de quacunque sententia mortis siue mutilationis membrorum, sequuta scilicet cum effectu morte seu mutilatione in vim dictæ sententiæ ad hoc vt talis irregularitatem incurrat, etiamsi mere laicus sit. Ita contra Maiol. *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 3. docent Siluest. *verb. homicidium* 3. *q.* 1. Sot. *de Iustit. lib.* 5.

q. 1.

q.1.art.9 Medina *in sum.lib.1.c.10.§.10.* Villadieg. *de censur. cap.6. num.20.* Suar. *d. tom. 5. disp 47. sect.1. num.3.& sect.4.num.2.* Bonacin. *de censur.disp.7.q.4. puncto 1. prop. vnic.num 21.* Auila *eod. tract p.7 disput.2.dub.1.* Filliuc. *tract.19.cap.10.num.239.* Villalob. *in sum.p.1. tract.21. diffic.25.n.2.* quod quidem procedit quamuis miraculose mors, seu mutilatio cum effectu non sequatur, vt declarat Auila *d. tract. de censur.p.7.disp.5.sect.1.notab.3.*

78 Vnde benè deducitur clericum posse ex commissione Principis cognoscere etiam de causis criminalibus; dummodo non deueniat ad condemnationem sanguinis, mutilationis, aut deformationis membrorum, vt docent Com. *in Clem. si furiosus p.2. §. 3.num. 9.* Fr. Emman *in sum.p.1.cap.169 concl.5.* ex text. *in c.sæpè 23. quæst.8.& ex d.cap.in Archiepiscopatu, de raptorib.* non obstante *cap.nullus Episcoporum 15.quæst.4.* vbi videtur ecclesiasticis personis prohiberi causa criminales iudicare, quia *ibi* glos. *verb.iudicari*, ait prohibitionem

79 locum habere cum agitur de effusione sanguinis. Similiter poterit Ecclesiastica persona absque metu irregularitatis si fuerit alicuius Principis secularis Consiliarius, cum eo concurrere in lege seu constitutione edenda, qua delinquentibus in certo crimine pœna sanguinis imponatur, quia proximè non concurrit ad causam sanguinis. Ita Henriquez *in sum. lib. 14.cap.12 num 6.& cap.16.num.4.* Auila *d.p.7. disp. 5.sect 1.dub. 5.*

80 Octauò infertur tam clericos iuxta *cap.clerici, cap. quicunque 23.q.8.* quam Religiosos, vt constat *cap.eos. 20.quæst.3.* grauissimis prohiberi pœnis in bello militare. Bañez *2.2.quæst 40.art. 2.* Molin. *de Iustit. tom. 1. disp.108.* Auil *de censur p.7.disp.6.sect.3.* Candid *disquis.moral. 17.art 9.dub.1.* Machado *d lib.1.p.3. trat.*

81 *17.docum. 10.* Poterunt tamen ad bellum iustum persuadere, hortari, & a l'illud milites inducere, vt strenuè dimicent, dummodo talis inductio non dirigatur ad particularem aliquem occidendum, absque irregularitatis periculo. iuxta doctrinam S. Thomæ *2.2.q. 40.art. 2. ad 1.* & constat ex *cap igitur, cum seqq. 23. q.8.* & resoluunt Bonac. *de cens.disp.7.q. 4 p. 4.n.11.* Molin. & Auila *citatis locis.* Henriq. *d.lib. 14 c.12. num. 4. lit. R.* Filliuc. *tom. 1 tract.13.n.266* Candid *dicta disquisit. 17.art 4 dub.4* Villalob. *in sum.p.2.trat 5.diffic. 8.n.1.* Machado *d.trat.17.docum. 10. n.5.* Præcipue si faciat pro defensione Ecclesiæ, vel Reipub. vel Fidei, quamuis sequantur ex vtraque parte homicidia & mutilationes, nisi ipse occidat, vel reformet. *cap. Dominus.23.q.2.cap. hortatu 23.q.8* Suar. *tom 5.disp 47.sect.6.num.8.* Sayr. *de censur.lib.7.cap.19.num.3.* Bonacin. *eod.tract. disp. 7.q.4.puncto 4.num.7.* Rota *decis.3. in fine p.2.recent.* Bellet *disquisit. clerical p.2.tit. de discipl. cleric.§.5. num.141.vbi num 142.* secus dicit si bellum iniustum esset, quia tunc clericus fieret irregularis præstans fauorem, vel auxilium, vel consilium, dummodo inde sequuta fuerit mors hostis, aut membri mutilatio etiam per alios, latè D.Roder. à Cunha *in comment ad princ. 2..dist. ex num. 5.* Et idem Bellet. *vbi suprà n.143.* aduertit quòd si clericus intersit in belló iniusto ad pacem componendam, seu ad Confessiones audiendas, quamuis ex hoc per accidens augeatur animus militi-

82 bus, non fit tamen irregularis. Ex quo igitur quod clericus dans consilium vt inducatur bellum iustum non manet irregularis, sequitur esse posse de consilio rerum bellicarum, vt expresse docent Henriq. *d.lib.14.cap.3. num.2.* Auila *d. 7.disp.6.sect.3.dub.2.ad finem.*

Ex quibus omnibus colligitur circa cognoscendas & iudicandas causas ciuiles in consilio Principum secularium nullam inueniri in iure prohibitionem, quæ clericos depellat à tali cognitione, & quod plus est, nec vlla adest, quæ Regulares ex hoc capite excludat si id faciant de Superiorum suorum licentia, & debito modo, imò maiorem libertatem in illis cognoscendis & diiudicandis habere dicimus Episcopos, & Abbates, ac Prælatos, qui nulli subsunt ordinario Superiori, sed immediatè S. Sedi Apost. subiecti sunt, non enim ita indigent speciali licentia, sicut alij. Et ad omnem dubitandi ansam tollendam Portugaliæ & Algarbiorum Rex Sebastianus obtinuit a summo Pontifice Pio IV vt pro administratione iustitiæ in Regnis, Insulis, & dominiis eidem, & pro tempore existenti Regi subiectis, posset quasvis ecclesiasticas, quam cuiusvis Ordinis Regulares personas, quauis etiam Pontificali dignitate pollentes (si aliàs cum eis, si extra eorum monasteria, aut alia Regularia loca degere possint, legitimè dispensatum fuerit) consilio suo adhibere, ipseque in omni consilio pro tempore adhibitæ personæ in quibusvis criminalibus, prophanis, & mixtis causis, etiam pœnam sanguinis concernentes consulere, & votum dare, seu suffragium ferre, ac causarum earundem decisioni, & terminationi interuenire, necnon personæ ecclesiasticæ cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditionis existentes per ipsos Portugaliæ Reges ad secularia officia Regnorum, insularum, & dominiorum huiusmodi pro tempore deputatæ officia ipsa acceptare, & regere, eoque tempore durante cognitioni, & decisioni quarumcunque causarum, & quæstionum criminalium contra quoscunque incumbere, & quibusvis negotiis criminalibus se immiscere liberè & licitè valeant; absque aliquo conscientiæ scrupulo, aut irregularitatis, seu inhabilitatis, vel aliarum sententiarum, censurarum, & pœnarum contra se in præmissis ingerentes latarum incursu, vel infamiæ nota, etiamsi exinde sanguinis effusio, & mutilatio membrorum, aut mors hominum subsequatur, dummodo per se ipsos sententias non ferant: vt plenius in dictis litteris in forma Breuis expeditis, Pij Papæ IV. continetur, incip. *Pro salubri*, sub Dat. Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1559 Kalend. Martij, quæ impressæ circumferuntur in libello priuilegiorum, facultatum, & gratiarum, quas summi Pontifices Regibus Portugaliæ & ad eorum instantiam concesserunt. Vlyssipone ex officina Petri Craesbeck 1609.

Seguntina priuilegij.

Priuilegij vsus, & obseruantia, ex quibus inducatur, & confirmetur? Priuilegium immunitatis à collectis, gabellis, & alcaualis concessum, de quibus intelligatur? & vtrùm comprehendat impositas post earum concessionem?

VOTVM XC.

1 *Potestas concedendi immunitatem à collectis residet penes supremum Principem.*

2 *Principis etiam secularis assertio plenè probat.*

3 *Confirmatio nouam concessionem, & nouum titulum operatur.*

4 *Confirmatio in forma specifica qua dicatur.*

5 *Confirmatio pluries repetita per diuersos primi concedentis successores extinguit defectum.*

6 *Priuilegium ex causa onerosa, & quod transit in vim contractus, est irreuocabile.*

7 *Immunitas concessa mercatoribus nauigantibus ad aliquem portum pro augenda illius habitatione, non potest reuocari.*

8 *Priuile*

8 *Priuilegiam immunitatis obtinentes non comprehenduntur sub constitutione Principis iubentis collectam soluendam nemine excepto.*

9 *Voluntas Principis non præsumitur extendi ad ea, quæ de iure facere non potest.*

10 *Statutum semper sumit interpretationem à potestate statuentium.*

11 *Princeps semper dicitur disponere prout ius disponit.*

12 *Priuilegia ex contractu, & ex causa onerosa non comprehenduntur in generali reuocatione priuilegiorum.*

13 *Priuilegia reuocabilia solùm comprehenduntur sub generali reuocatione priuilegiorum.*

14 *Doctrina Bart.* in l. Antiochensium ff. de priuil. credit. *declaratur.*

15 *Immunitatis priuilegium per legem generalem non tollitur.*

16 *Contractui cum Principe gesto derogari non potest per legem generalem ab eo latam.*

17 *Confirmatio Pragmatica denuò censetur impetrata post centum annos ab eius editione.*

18 *Præscriptio quæcunque etiam immemorabilis contra tributa, & vectigalia excluditur.*

19 *Materia quando est imprascriptibilis ad acquirendum dominium, sufficit titulus insufficiens iuncta obseruantia quadraginta annorum.*

20 *Materia præscriptibiles ex incapacitate possidentis desinunt esse tales.*

21 *Laici sunt incapaces possessionis, & præscriptionis in materia decimarum, nisi cum præscriptione allegetur priuilegium ante Conc. Lateran. obtentum.*

22 *Iurisdictio ecclesiastica est imprascriptibilis respectu laicorum.*

23 *Consuetudo obtinendi duas Dignitates in eadem Ecclesia, improbatur, nisi cum illa concurreret allegatio priuilegij.*

24 *Bona & loca ad vsus communes vicinorum deputata sunt imprascriptiblia nisi cum immemorabili allegetur titulus priuilegij.*

25 *Præscriptione immemorabili prohibita ex incapacitate possessoris, admittenda nihilominus si allegetur priuilegium.*

26 *Vectigalia præscriptibilia sunt respectu particularis ordinario decem, vel viginti annorum spatio.*

27 *Decimæ contra laicum præscribuntur ordinario tempore.*

28 *Tertia Regales contra priuatum præscribuntur ordinario tempore.*

29 *Pecho, Pedido, & Alcauala sunt synonyma.*

30 *Alcauala est nomen generale comprehendens omnia tributa.*

31 *Vectigal nomen comprehendit omne quod fisco soluitur.*

32 *Generalis loquutio omnia comprehendit.*

33 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*

34 *Exemptio vectigalium concessa generaliter exceptis certis casibus, est generalissima in casibus non exceptis.*

35 Claus. Prout constitutum est solui, *non stat conditionaliter sed causatiuè.*

36 *Solutionem consuetam probare non requiritur quando conceditur vectigal tanta quantitatis, prout consuetum est soluere.*

37 *Stipulatio ne luminibus officiatur comprehendit lumina tam tempore contractus existentia quàm futura.*

38 *Priuilegium immunitatis extenditur ad decimas futuras.*

39 *Immunitas per verba generalia concessa comprehendit collectas de nouo impositas ratione belli superuenientis.*

40 *Immunitas ex causa onerosa concessa comprehendit collectas futuras.*

41 *Ex obseruantia subsequenti declaratur quòd ius exigendi vectigal comprehendatur.*

42 *Immunitas à gabellis comprehendit onera, & gabellas futuras.*

43 *Priuilegium concessum villis, extenditur ad villas de nouo auctas.*

44 *Castrum cum territorio si nobili concedatur, debet habere territorium postea auctum.*

45 *Priuilegium immunitatis extenditur ad bona post priuilegium quæsita.*

46 *Immunitatis priuilegium comprehendit incolas de nouo superuenientes.*

47 *Priuilegium concessum collegio 16. virorum extenditur ad septem collegas postmodum auctos.*

48 *Priuilegiam de percipiendis gabellis extenditur ad gabellas superadditas.*

49 *Focularia de nouo aucta comprehenduntur in functionibus fiscalibus Baroni per verba vniuersalia, vel indefinita concessis.*

50 *Doctores* in l. si ex toto ff. de legat. 1. *declarantur.*

DVbitaui an priuilegium immunitatis à collectis & gabellis concessum oppido de Sendin hodie sit in vsu, & debeat obseruari etiam quoad collectas post eius concessionem impositas? Materia præsentis voti diuidetur pro faciliori illius explicatione, in hunc qui sequitur, modum.

Priuilegio immunitatis à gabellis & tributis an aliquid obstet quin obseruari debeat?

§. I.

NIhil impedire hodiernum vsum, & obseruantiam huius priuilegij, ostendam multis: & primò quòd supremus Princeps (penes quem residet latissima potestas concedendi immunitatem à collectis, *l. sunt munera, ff. vacat. muner. toto tit. C. de immun. nem. conced. l. immunitas. C. de agricol. & cens. lib. 11. cap. super quibusdam. §. præterea, de verb. signif. l. Hisp. 1. tit. 11. lib. 6. Recop.* Sacca *cons. 15. num. 7.* Mastrill. *de Magistr. lib. 3. cap. 10. num. 127. cum seqq.* Glorit. *resp. 2. p. 2. num. 12. & 45.* Gutier. *de gabell. q. 4. num. 4. & 5.*) in concessione dicti priuilegij & deinde in illius confirmatione affirmat illud in vsu esse, ac obseruari dabere, quæ quidem Principis assertio plenè probat, *Clem. litteris, de probat. c. nobilissimus 95. dist.* Mascard. *de probat. concl. 1227.* Carol. Tapia *in decis. supremi Consilij Italiæ decis. 23. num. 63.* Mastrill *d. lib. 3 c. 4. num. 51. cum seqq.* Et procedit etiam in Principe seculari. Cardin. *cons. 128.* Deci. *cons. 606. incip. Serenissimus Imperator num. 1. vers. & primo facit,* Tapia *d. decis. 23. num. 73.* Aliàs enim si Principi aliquid asserenti non crederetur, esset illum de mendacio redarguere, quod non est dicendum, vt notatur *in d. Clem litteris,* & concludunt Franc. *in cap. si motu proprio num. 8. de prebend. lib. 6.* Menoch. *cons. 100. num. 23.* Mastrill. *d. cap. 4. num. 54.* Et hæc opinio totius Mundi praxi recipitur. Menoch. *d. cons. 100. num. 26.* Tapia *d. decisione 23. num. 74.* Fontanel. *de pactis nupt. claus. 4. glos. 10. p. 2. numer. 28.* Mastrill. *d. cap. 4. numer. 52.* 1 2

Secundò, quia dictum priuilegium deliberatè, & ex certa 3

certa scientia confirmarunt diuersi & pro tempore existentes Cast.. æ Reges, quæ confirmatio nouam concessionem, & nouum titulum operatur, *cap.1.* & ibi glos. *verb.confirmata, de transact.* Bart. *in l.more, ff. de iurisd. omn. iud.* Molin. *de primog. lib.2. cap.7. num.* 8. *cum seqq.* Georg. *alleg.6. n.3. cum seqq. & alleg 46. n.39. & 40. & in repetit. feud. lib. cap.16. num.33. & 34.* Rouit. *in pragm.4. de possess. non turb. num.20. & 21.* Costa *cons.1. num.23. & cons.2. n.43. cum seqq.* Cabed. *Lusit. decis.21. num.5. p.2.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap.992. num.11.* Castill. *controu. tom.5. cap 89.*
4 *num.106. & 207* Dicitur autem confirmatio in forma specifica quando fit inserto tenore priuilegij confirmati, prout in nostro casu, *cap. venerabilis, de confirmat. vtili,* & *ibi* Abb. *num.1. & 2.* Dec. *in cap. inter dilectos n.1. de fide instrum.* Paschal. *de patria potest. p.1. cap.1. num.59. & 60.* vbi *num.58.* addit priuilegium confirmatum dici ex certa scientia quando fuit confirmatum à pluribus retro Principibus, Petra *de potest. Princip. cap.32 num 37.* Castill. *d. tom.5. cap.81. num.209.* Lanar. *cons.21. num 2.* Rota apud Farinac. *decis.192. n.3. p.1. recent.*

5 Ex quia quidem confirmatione pluries repetita, & facta per plures primi concedentis successores, fuit quicunque sic existeret defectus, extinctus, & tacite dispensatus, vt in simili tradit Fraccia *de subfeudis lib.1. in cap. quis dicatur Dux, in alleg. pro Regente Albertino num.68. vers secundò quia Princeps per suas litteras, pag mihi 138.* vbi loquitur de pragmatica Regni Neapolitani, hodie est *1. tit. de priuil. infra annum registrandis*, in qua ipso iure annullantur & cassantur priuilegia non registrata, quem defectum suppleri ait si Princeps illo non obstante iubeat obseruari priuilegium, Ponte *cons.3. n.30. lib.1.* Rouit. *in pragm.1. de priuileg. infra annum præsentandis num.5.* Idem etiam operatur clausula perinde valere, Gemin. *cons.11. num.2. vers. qu ad rescriptum, & cons 128. n 3. & 4. vers. nam gratia,* Mart. *de claus. p 1. claus.125.*

6 Tertiò, quia dictum priuilegium ex causa onerosa fuit concessum, & sic transiit in vim contractus, ac proinde est irreuocabile, Bart. *in l. omnes populi n 30. ff. de iustitia de iure*, & *ibi* Bald. *q.3. & in l. si cum mihi num.1. ff. de dolo*, Alex. *cons.54. Viso puncto num.11. cum seqq. lib.4 & cons.101. num.1. post princ. lib.1. & cons.1. num.11. & cons.116. num.6. vol.2.* Bertachin. *in repert. p.4. lit. P. vers. priuilegium si est concessum, pag.174. col.3.* Petra *de potest. Princip. cap.32. sect. capio nunc secundam principalem dubitationem num.172. pag. mihi 182.* Muta *ad pragm. Sicilia p.1 tit.16. num.34. pag.197.* Tortus *ad statuta Papiæ statuto 23. de regimine potestatis n.27. pag.71. & statuto 40. n.15. & 15. pag.93.* Tapia *cons.8. n.8. & 9.* Prout quilibet alius contractus cum Principe celebratus reuocari non potest, Bald. *in l. qui se patris num.33. & 34 vers. hoc scias, C. vnde liberi,* Aretin. *in cap.1. de constit. n.16. & 17.* Gomez de Leon *alleg.34. num.3. & 4.* Ioan. Andr. Georg *alleg.49. num.4. & 5.* Muta *ad c. Regni Siciliæ tom.1. in proœm. num.25. cum seqq. pag. mihi 10. & 11.* Paschal. *de patria potest. lib.1. cap.1. num 49.*

7 Et in terminis immunitatis concessæ mercatoribus, nauigantibus ad quendam portum pro augenda illius habitatione, quòd non debeat, nec possit reuocari, tradit Berard. senior *cons.21. num.1. cum seqq.* sequitur Petra *d. tract. cap.24. num.255. fol. mihi 130. col. 3.*

8 Ex quo fit quòd vbi Princeps imponit aliquam collectam, & iubet soluendam ab omnibus, nemine excepto, nullo modo intelligitur voluisse comprehendere obtinentes priuilegium immunitatis, vt per Rendin. *in promptuario tit. de priuileg. num.6.* & plures citatos à Gloritio *resp.1. p.1. n.9.* Et procedit etiamsi collecta imponatur per legem generalem. Menoch. *cons.1101. n.19. cum seqq. lib.12.* vbi dicit quòd non præsumitur Principem voluisse derogare priuilegiis nisi id in lege specificè expresserit, sequitur Bonacin. *de legib. disp.1. q.3. puncto 8. §.3. n.11. vers. secundò non extenditur.*

Et in his terminis non dubitatur de potestate Principis, sed de eius voluntate, quæ præsumitur non extendi ad ea, quæ de iure facere non potest, *l. Lucius, §. pen. ff. ad municip. c. p. à nobis, de sentent. excom.* Mart. *cons.40. num.29.* 9

Et statutum semper sumit interpretationem à potestate statuentium, Bart. *in l. si quis sub conditione in fine. ff. de condit. & demonstr.* Ioan. Monach. *in c.1. de constit. lib.6.* Mart. *cons.40. num.30.* 10

Et Princeps semper dicitur disponere prout ius disponit. Gozadin. *cons.101. n.10.* & cum aliis Marta *d. cons.40. num 31.* 11

Et in specie quòd in generali reuocatione priuilegiorum non comprehendantur priuilegia ex contractu, & ex causa onerosa concessa, Lap. *alleg.95.* Roman. *cons.436. n.14. vers. septima ratio,* Card. *cons.147. n.2. vsque ad fin.* Puteo. *decis.314. lib.1. in nouis,* Pinel. *in rub. C. de rescind. vendit. p.1. c.2. col. vlt.* Roland. *cons.13. num 22. lib.3.* Bursat. *cons.16. num.57. lib.1.* Seraph. *decis.1082. num.3.* Hercul. Marescot. *lib.2. var. cap.40. num.28.* Marta *d. cons.40. ex num.22. & cons.145. num.16. cum seqq.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. glos.36. num.36. cum seqq.* vbi quòd per derogationem generalem non censeatur derogatum priuilegiis per viam contractus concessis, Paschal. *de patria potest. p.1. cap.1. num.97. cum seqq.* Tortus *statuto 41. num.20. & 21.* Muta *ad cap. Regni Siciliæ tom.1. in proœm. n.86.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.5. cap.845. num.17. & cap.891. num 61.* Tapia *decis. 8. num.7.* Bonacin *in tract. de legib. q.3. puncto 8. §.3 num.12. & 13.* Et quòd sub generali reuocatione priuilegiorum solum comprehendantur priuilegia reuocabilia, tradunt Menoch. *cons.1007. num.79. vol.11.* Marta *d. cons.40. num. 25.* 12 13

Non obstat doctrina Bart. *in l. Antiochensium, ff. de priuileg. credit.* per quam habetur reuocationem priuilegiorum factam in lege generali præiudicare particularibus illa obtinentibus, ac proinde quòd quando per legem generalem iuri tertij præiudicatur, non ob id nascitur obligatio restituendi subdito damnum ex tali præiudicio proueniens: quia contrarium verius, & receptius est, ex ea ratione, quia cum subditus iure naturali rerum suarum dominium & proprietatem habeat, ac proinde à Principe eis priuari non possit, nihil interest quòd per rescriptum, aut per legem generalem, priuationem inducere velit, cùm in vtroque casu eadem reperiatur incapacitas, & idem ius offendatur: ita aduertit Ias. *in l. Barbarius num 44. ff. de offic. Prætor.* sequuntur Felin. *in cap. quæ in Ecclesiarum num.26. & 28. de constit.* Matth. de Afflictis *in prælud. ad Constit. Neapol. q.4. num.7. & decis.321. num.16.* Roch. de Curte *in cap. fin. de consuet. fol.46. col.3. iuxta paruam impress.* Mastrill. *de magistrat. lib.3. cap.4. num.155. & seqq.* Rodolphin. *de suprema Principis potest. cap.6. n.165. vers. contrarium tenet,* & *n.166.* & in priuilegio immunitatis ita aduertit Syluan. *cons.66. num.24.* Adductus auctoritate Crauettæ, qui pariter loquitur materia immunitatis *cons.176. sub num.7. vers. si dicatur, & cons.308. num.1. lib.1.* In eisdem terminis hoc etiam volunt Cephal. *cons.451. num.306.* & cum aliis pluribus Glorit. *resp.1. p.3. num.134. cum seqq.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. glos.36. num.36. & 38.* Petr de Gregorio *in concessione feudali p.1. q.7. n.27. & 28.* Muta *ad cap 38. Siciliæ tom.1. num.10. & 12.* 14

cum

cum seqq. pag. 250. Menoch.*cons.* 1105. *num* 19 *cum*
15 *seqq. lib.* 12 vbi resoluit priuilegium immunitati,
per legem generalem non tolli, Lancelot. Gallia.*cons.*
44 *numer.* 43. *&* 44. Stephan. Gratian. *d. tom.* 5. *c.*
991.*num.*58.

16 Et quatenus derogatio facta per legem generalem
comprehenderet ius quæsitum ex contractu, hoc posset
procedere quando contractus inter partes fuit celebra-
tus, non ita si cum Principe sit gestus, cui per legem ge-
neralem ab eo latam derogatum non censetur, Butr.
*cons.*59.*num.*1.*&* 2. Paul. de Castro *cons.* 317.*num.* 5.
*vol.*1. Felin. *in cap. quoniam num.* 3. *de constitut.* Man-
del. Alben *cons.*185.*num.*18 *cum seqq. vol.* 1. Crauet.
*cons.*933.*num.*9.*vol.*5. Siluan. *cons.*66.*num.*23.*&* 24.
& post Butr. & Deci. tradit Tusch. *pract. conclus. tom.*6.
*lit. P. concl.*680 *num* 8. Petra *de potest. Princip. cap.* 32.
§.*cap.*10 *nunc secundam principalem dubitationem num.*
245.*vers. ad duodecimum.* Præcipuè cùm ab initio con-
cessionis vsque ad præsentem diem, ea reuocatione non
non obstante priuilegium fuerit obseruatum, per quam
obseruantiam confirmatum remansit, & dictæ legi de-
rogatum per tolerantiam Principis, Pereg. *de iure fisci*
*tit.*8. *de prascript. fiscalib. num.* 26. Mieres *de maiorat.*
*p.*4.*q.*...*num* 50 *in* 2.*edit.* Ponte *cons.*155.*num.*8 *cum*
17 *seqq. vol.* 1. vbi notabiliter dicit quòd si omnia priuile-
gia per nouam pragmaticam reuocentur, nisi sint con-
firmata, quod stante cursu centum annorum post dictã
pagmaticam censetur denuo impetrata confirmatio,
& quòd ita fuit iudicatum in Regia Camera Summa-
riè, sequitur Capiblanc. de Baronib. *pragmatica* 11.
*num.*172.

18 Quartò, quia dictum priuilegium magis corrobora-
tur, & firmum manetũ c eius obseruantia, & vsus iã ho-
die in vim præscriptionis allegatur, nam licèt per *l. Hisp.*
1. *tit* 18.*lib.*9.*Recop.* contra tributa & vectigalia exclu-
datur quæcumque præscriptio etiam immemorialis, ni-
hilominus titulus etiam insufficiens iuncta possessione
quadraginta annorum sufficeret ad confirmandum di-
ctum priuilegium, & ad præscribendam eius obseruan-
tiam, vt amplius de eo dubitandum non sit, vt per *l. vlt.*
§.*fin. C. de fundis patrim. lib.* 11. notant Ioan. de Platea
in ead. l. fin. num. 3. *vers. secundò nota,* Salicet. *in l. com-
perit. C. de prascript. triginta num.* 2. Alex. *cons.* 30. *num.*
21. *&* 12. *lib.* 5. Bart. *cons.* 196. *n.*7. *lib.*1. vbi quòd si
concessio priuilegij in aliquo deficiat, cursus temporis
id roborat, & ita hanc materiam explicat D. meus Petr.
19 Barbosa *in d. l. comperit à num.* 46. *cum seqq.* vbi quòd
quando materia est impræscriptibilis, titulus insufficiẽs
iuncta obseruantia quadraginta annorum sufficit ad
acquirendum dominium. Et in indiuiduo, & in materia
d. l. Hispana 1. tradit Gironda *de priuilegiorum, & ex-
emptionum explicat. num.* 75. dicens sufficere titulum,
seu priuilegium non plenum cum possessione quadra-
ginta annorum, quod prius dixerat Auiles *ad c.* 13. *Pra-
tor. verb. Alcaualas sub n.* 5. *ad finem.*

20 Sextò, quia possessio quæ allegatur est plusquam
immemorialis, & adest dictum priuilegium loco titu-
li, vnde succedit Iuris conclusio quod materiæ inpræs-
criptibiles ex incapacitate possidentis, desinunt esse ta-
les, si cum immemoriali concurrat allegatio tituli, se-
cundùm Menchaq. *quest. illustr. cap.*84.*num.*13. *&* 14.
D. Barbos. *in l. omnes C. de prascript.* 30. *num.* 47. *&*
48. legendus ex *num.*41. *& in d. l. comperit. num.*24.
vers. limita tamen pradicta non procedere, & in termi-
nis *d. l. comperit.* vectigalium Principis præscriptionem
prohibentis, idem tradit Mieres *de maioratu p.* 4. *q.*20.
21 255. & 257. *in* 2. *edit.* Et probatur à simili in materia
decimarum, quarum possessionis & præscriptionis inca-
paces sunt laici, *cap.* 1. 16. *quast.*7. *cap. causam, de prasf-
cript. cap. tua nobis, cap. prohibemus, de decim.* & tamen
si cum præscriptione allegaretur priuilegium ante Con-
cilium Lateranen. obtentum, sufficeret vtique, Ioan.
Andr. *in cap. cum Apostolica num.* 9. *ad fin. vers. satis
videtur,* & *ibi* Abb. *n.*12 *de his qua fiunt à Pral.* Felin.
in d. cap. causam qua num. 3. & *ibi* Alex. de Neuo *num.*
Burg. de Paz *cons.*50.*num.*5. Gutier. *practic. lib.* 1. *quast.*
16. *per tot. & lib.* 3. *quast.*14.*num.*59. *&* 60. Pereg. *cons.*
8.*n.*17.*lib.*6. Moneta *de decim. c.*5.*q.*3.*num.* 74. Ego *de
officio, & potest. Parochi p.* 3. *cap.*28.§.2.*num.*52. Rota
*decis.*215.*sub n.*4.*p.*2. *diuers. & decis.*474. *num.* 3. *&* 22
*decis.*702.*num* 1.*p.*1.*recent. & decis.*193.*n.*6.*p.*2.*oũa
recent.* Et idem videmus in iurisdictione ecclesiastica,
quæ licèt sit impræscriptibilis respectu laicorum, Carol.
de Grassis *de effectib. clerical. effectu* 1. *ex n.*372. si tamẽ
iudex secularis priuilegium aliquod allegasset ad cog-
noscendum de clericorum causis, & immemorialem
probasset, vtique obtineret, Pute. *decis.*353. *lib.*1. *in no-
uis,* Carol. de Grassis *d. effectu* 1. *num.* 381. *cum seq.* De- 23
cian. *in tract. crimin. lib.* 4. *c.*9. *num.*14. *&* 15. Mieres *d.*
*p.*4. *quast.*20. *num.* 253. *&* 254. *in* 2. *edit.* Sic similiter
videmus quòd licèt per *cap.*1. *de consuet. lib.* 6. reprobe-
tur consuetudo etiam immemorialis obtinendi duas
Dignitates in eadem Ecclesia, nihilominus si cum illa
consuetudine concurreret allegatio priuilegij, sufficeret
vtique ad obtinendum contra talem prohibitionem, vt 24
per Pute. *decis.*57.*num.*5. *vers. potest tamen lib.* 2. *in no-
uis.* Eodem modo constat bona & loca ad vsus com-
munes vicinorum deputata impræscriptibilia esse per
l 7. *tit.* 29. *part.* 3. vbi notat Gregor. Lop. *glos.* 1. & ni-
hilominus si eorum possessor vnà cum immemoriali,
allegasset titulum priuilegij, vtique sufficeret ad obti-
nendum, Rip. *in l. quo minus num.* 102. *ff. de fluminib.*
Gregor Lop. *d. l.* 7. *glos.*1. Azeued. *in l.* 1. *num.*64. *tit.*15.
*lib.*4. *Recop.* Mieres *d. p.*4.*q.*21. *num.* 50. *&* 51. *&* 52. 25
in 2. *edit.*

Denique in iure nostro conclusio communiter rece-
pta tenet quòd prohibita immemoriali ex incapacitate
possessoris, illa nihilominus admitti debet, si allegetur
titulus, Alex. *cons.*74. *ex n.*17. *vsque ad* 21. *lib.* 4. Cra-
uet. *de antiquit. tempor. p.*4 § *absolutus n.*96. Oliban. *de
iure fisci c.* 13. *n.* 8. *cum seqq.* Pereg. etiam *de iure fisci*
6. *tit.* 8. *num.* 22. Gutier. *pract. lib.*1 *q.*14. *n.*61. Cancer.
var. lib. 3. *c.*4. *n.*43. *cum seqq.* Auendan. *de exequendis
mandat. p.*1. *c.*6. *n.*7. *vers. prima conclusio,* quicquid, di- 26
cat *lib.* 2. *c.*4. *n.* 27.

Septimò, quia in casu nostro non agitur de præscri-
bendis vectigalibus aduersùs fiscum, sed contra quen-
dam particularem prætendentem illa ad se pertinere,
quo casu cessat omnino illa prohibitio præscriptionis,
quæ talia vectigalia impræscriptibilia faciebat, & respe-
ctu dicti particularis præscriptibilia sunt ordinariè de-
cem, vel viginti annorum spatio, vt per Bart. *in l. si pu-
blicanus.* §. *in omnibus ante n.* 1. *vers. & hoc intellige
quando quis, ff. de publican.* & *ibi* Imol. *n.* 8. Abb. *in c.
super quibusdam.* §. *praterea n.* 2. *ff. de verb. signif.* Cou.
*in reg. possessor. p.*2. §. 3. *num.*5. *vers. secunda conclusio,*
Cabed. *Lusit. decis.*41. *n.*6. *& decis.*17. *n.*6 *p.*1. D. Bar-
bos. *in d. l. comperit n.*15. *&* 86. Vasquez *in opuscul. mo-
ralib. tract. de restit. c.*6. *dub.*1 *num.*10. *&* 11. Fontanel.
de pactis nupt. tom. 2. *claus.*5. *glos.*8. *p.* 15. *num.* 35. *pag.* 27
mihi 601.

Similiter decimæ, quæ sunt impræscriptibiles contra
Ecclesiam, vt suprà dixi, benè contra laicum præscribi
possunt ordinario tempore, Zabarel. *cons.* 146. Cuman.
cons. 83. *aliàs* 84. Felin. *in c. causam qua n.* 4. *de prasf-
cript.* Paris. *cons.*25. *à n.*11. *lib.*4. Valasc. *de iure emphyt.*
*q.*17. *n.*15. Menoch. *cons.*1092. *n.*6. *cum seqq. lib.*11. Et
quod in hoc casu tempus ordinarium sufficiat ad præs-
cribendum probant Bald. *cons.* 180. *n.*2. *lib.* 1. Crauet.
*cons.*479. *n.*4. *& cons.*496. *num.*11. *lib.*3. Paris. *cons.* 25.
*n.*11. *lib.*4 Balb. *de prascr.* 5. *p.* 4. 7. *n.* 22.

Item Tertiarum Regalium Tributum contra priua-
tum

tum præſcribitur tempore ordinario, cùm tamen contra Regium fiſcum abſque immemoriali præſcribi non poſſent, vt poſt Menoch. & Gutier. reſoluit Azeued. *l. 1. num. 41. tit. 21. lib 9. Recop.* Et idem io iuriſdictione Regali præſcribenda agnoſcunt Bald. *in l. 2. col. 5. q. 7. num. 31. Cod. de ſeruit. & aqua*, Alex. *conſ. 16. num. 27. lib. 5.* Franchis *deciſ. 131. num. 35* Greg Lop. *l. 6 gloſ. 3. ad fin. tit. 29 part. 3.* Bobadil. *in ſua politica lib. 2. c. 26. n. 204.*

Priuilegium immunitatis à collectis, gabellis, & Alcaualis conceſſum, de quibus intelligatur?

§. II.

29 MVltum amplè loquitur priuilegium de quo agitur, in immunitate huiuſmodi concedendi, ibi, *de todo pecho, e eo todo pedido, &c. Pecho* propriè dicitur quod penditur, & *Pedido*, quod petitur, & ſub his nominibus comprehenditur *Alcauala*, nam tributum, *pecho*, Alcaoala, datio, ſunt ſynonyma, Parlad. *rerum quotid. lib. 1. c. 3. n. 1* Molin. *de Iuſtit tract. 1. diſp. 662.*
30 *n 11.* Gutier. *de gabell. q. 1. n. 6.* Salon *de Iuſtit. tom. 2. tract. de vectigalib. art. 4. contron. 3 verſ huiuſmodi ga-*
31 *bella pag 416.* vbi quòd Alcauala eſt nomen generale comprehendens omnia tributa. Et omne quod fiſco ſoluitur, comprehendit nomen Vectigal, Cumā. *conſ. 161.* loquens de tributo ſalinarum, Gig. *de gabell. in prælud. n. 3.* Vaſq. *in opuſculis moral. tract. de reſtitut. c 6. dub. 6. n. 88.* ibi, *Rex Ioannes II. ſtatuit quod publicanus, qui colligit gabellas, almoxari fazgos, tercias, y pedidos, y otras monedas, quibus vt reor, comprehendit omnia Regia tributa.* Et ad inducendam hanc comprehenſionem moueor ſequentibus fundamentis.

32 Primò, quia dicta exemptio fuit conceſſa per verba generalia & geminata, ibi, *de todo pecho, ede todo pedido*, &c. & ideo comprehendere debent genera omnia tributorum, quia generalis loquutio omnia comprehendit, *l. cum quærebatur. ff. de verb. ſignif.* Ioſeph. Seſſe *Arag. deciſ. 48. n. 12.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. q. 54. n. 4.* Et verba geminata magis operantur. *l. Baliſta ff. ad Trebell.* plures per me citati *Axiom. 122. n. vlt.*

33 Secundò, quia in eodem priuilegio excipitur certum genus tributi vulgò *Lutar*, quæ exceptio firmat regulam in contrarium quoad alia genera tributorum ibi non expreſſa. *l. præuaricationis. §. fin. ff. de præuaricator. l. illam C. de collat.* cum adductis per Tapiam. *in deciſionibus ſupremi Concilij deciſ. 23. n. 57. & 58.*

34 Tertiò, qoia in terminis, conceſſa exemptione vectigalium, generaliter exceptis certis caſibus, eſt generaliſſima in caſibus non exceptis, vt probat Bolognet. *conſ. 1. n. 12. & 13* ibi, *Ex quibus apparet quòd in hoc regno Rex non poteſt pro quacunque cauſa etiam vrgentiſſima & inſolita, & per neceſſitatem belli, & rebellionis, vel alia quacunque neceſſaria & improuiſa cauſa imponere collectam, ſeu gabellam, exceptis dictis quatuor caſibus cum ſuis qualitatibus expreſſis*, &c. Alex. Raudenſ. *reſp. 1. n. 288. cum ſeqq. vol. 2 & de analogis. p. 4. n. 61.* vbi voluit quòd in conceſſione immunitatis facta per viam tranſactionis inter Dominum, & vaſallum in omnibus caſibus excepto vno, quod ex ea exceptione illius caſus expreſsè Princeps non poſſit collectare pro quacunque cauſa, etiā prætextu belli, & notabilis inuaſionis etiā in quocunque caſu concernente publicam vtilitatem tam cogitato quam incogitato; & cum aliis hoc etiam latè tradit Tapia *d. deciſ. 23. n. 58. & conſ. 15. n. 27.*

35 Non obſtat tranſactio poſtea facta ſuper Alcaualis à priuato exigendis cum clauſ. *prout conſuetum eſt ſolui*, quia illa verba clauſulæ non ſtant conditionaliter, ſed cauſatiuè & apta ſunt transferre ius irreuocabile & firmum, vt colligitur ex *cap. Abbate, de verb. ſignif.* & ex doctrina Bart. *in l. cum qui. §. Iulianus* per illum tex. *ff de conſtit. pecun.* vbi quòd ſi ſententia dicit, Con- 36
demno te ad voum par caponum omni anno ſecundùm quod tui anteceſſores conſueuerunt, iſta verba non ſtant conditionaliter ſed cauſatiuè, Aretin. *conſ. 76. n. 5. verſ. circa tertium*, vbi quando conceditur vectigal tantæ quantitatis, prout conſuetum eſt ſoluere, quòd non ſit neceſſarium probare conſuetam ſolutionem, Felin. *in c. 2. de reſcript. n. 10. & 11.* Bologn. *in l edita, num. 142 & 141 C. de edende*, Grammat. *deciſ. 58. num. 22. cum ſeq.* Mandoſ. *de priuileg. ad inſtar, q. 5. num. 4. cum ſeqq.* Pereg. *de fideicom. art. 16. num. 111* Cancer. *var. lib. 3. cap. 3. num. 119. cum ſeqq* Thoro *in compendio p. 2. lit. P. verſ. Poſſeſſor feudi pag. 461. §. 2.* Amat. *lib. 1. var. cap. 41. num. 12. & 13.*

Priuilegium exemptionis à tributis, & vectigalibus, an comprehendat impoſita poſt eius conceſſionem?

§. III.

COmprehendere ex moltis, & ſolidis comprobatur fundamentis; & primò ex *l. ſi ſeruitus. ff. de* 37
ſeruit vrban vbi ſtipulatio ne luminibus officiatur, cōprehendit tam lumina tempore contractus exiſtentia quàm futura; & ex *l. pen. ff de fundo inſtructo* vbi quòd in conceſſionibus vniuerſalibus veniunt augmenta.

Secundò ex *cap. quia circa, de priuileg.* vbi priuile- 38
gium immunitatis extenditur ad prædia de nouo adquiſita, & ad decimas futuras, & ibi hoc notat Abb. *n. 5. verſ. in primo membro*, vbi quòd quando in priuilegio eſt diſpoſitio indefinita, & præiudicat tantum concedenti, licèt præiudicium ſit graue extenditur ad futura.

Tertiò, quia exemptio de qua agitur, conceſſa fuit 39
per verba generalia, ac proinde extendenda ad gabellas poſtea inductas, Siluan *conſ. 66. num. 14. in fin. & num. 14.* vbi quòd immunitas per verba generalia conceſſa comprehendit collectas de nouo impoſitas ratione belli ſuperuenientis, Sacca *conſ. 15. num. 1. cum ſeqq.* Deci. *reſp. 44. n. 96 cum ſeqq. lib. 4.* Lancel Gallia *conſ. 44 n. 16. cum ſeqq. & num. 34.* Tapia *deciſ. ſupremi Conſilij 8. n. 2. cum ſeqq.* Glorit. *reſp. 1. p. 2. n. 184. cum ſeqq. & p. 3. num. 197.*

Quartò, quia immunitas prædicta fuit conceſſa ex 40
cauſa onerosa, & ideò comprehendere debet collectas futuras. vt per Menoch. *conſ. 105. n. 14. vol. 2.*

Quintò, quia licèt ſuper comprehenſione verborum 41
dictæ immunitatis aliqua inſurgeret dubitandi ratio, nihilominus ex obſeruantia per tot annos ſubſequuta non ſoluendi tributa & vectigalia de nouo & poſt priuilegij conceſſionem impoſita, elicitur reſolutio ad dubium propoſitum, vt in ſpecie priuilegij immunitatis docent Siluan. *conſ. 66. n. 20. cum ſeqq* Decian *reſp 44. n. 28. tom. 4.* Tapia *deciſ. 8. ſupremi Conſilij n. 10. & 12.* Et generaliter in conceſſione Regalium quod ex obſeruantia ſubſequenti declaretur quid fuerit comprehēſum in titulo, tenent Cuman *conſ. 162. n. 1. verſ. præterea terminus*, Roman. *conſ. 271. n. 3.* vbi quòd ex obſeruantia ſubſequenti declaratur quòd ius exigendi vectigal comprehenſum fuit in inueſtitura, Ioſeph. Ludou. *concl. 38. illāt. 12. fol. mihi 85.* Menoch. *conſ. 648. n. 18. cum ſeq. vol 8.* Lanar. *conſ. 34. n. 1. ad fin. & n. 2. & 3.* Maſtrill. *de Magiſtr. lib 2. c. 15. n. 7.*

Sextò, quia ab omnibus eſt receptiſſima concluſio 42
quòd immunitas à gabellis, comprehendit onera, & gabellas futuras, Alex. *conſ. 193. Ex themate, dub 1. num. 8. vol. 1.* Natta *conſ. 100 n. 17. & conſ. 525. n. 19.* Burſat. *conſ. 16. n. 77. vol. 1.* Tapia *in l. fin. ff. de conſtit. Princip. p. 1. c. 4. n. 5.* Aloyſ. Ricc. *deciſ. 167. n. 9. p. 3. & in collect. deciſ. collect. 27 27. ad fin. p. 7.* Modit. *in ſuis dubitat. iuris. § plebiſcitum dubit. 18. p. 2.* Glorit. *reſp. 1*

p.3.n.196.& n.264. plures refert Bellon.iun. *conf.69. num.75.*

43 Septimò, quia si Imperator concedat priuilegium villis ciuitatum, extenditur ad villas de nouo auctas, vt tradit Ioan. Andr. *in add.t. ad Specal. tit. de censibus. §. nunc dicendum in addit. magna circa pen.col. & in reg.qui sentit. de regul.iuris in 6. in mercurialib.* Bald. *in l. cum fundum.ff. de legat.* 2. Cou.*pract.c.2.* Gironda *de priuil. n* 116. Muta *ad pragm. Sicilia tom.1.tit.16. num.33.& 34.*

44 Octauò, quia si alicui nobili concedatur castrum cum territorio, debet habere territorium postea auctum, Imola *in d l.damni infecti.§.si is qui,ff. de damno infecto, num.16.vers.& prædicta etiam faciunt,*& ibi Roman.*num.7.* Menoch.*conf.201. num.147.lib.3.* Ancl. Amat.*conf.39.num.12.*

45 Nonò, quia priuilegium immunitatis extenditur ad bona post priuilegium quæsita, Bart.*conf.59.n.4 lib.1.* Viui. *opin.79. num.2. & opin.641.n.3.* Nouar.*tom.1. q.127.num.26* Marescot. *var.lib.2.c.85.*Franc.Anton. Costa *conf.80.nam.16*

46 Decimò, quia simile priuilegium immunitatis comprehendit incolas de nouo superuenientes, Bald. *in cap.1. §. si quis de manso col.3. num.7.* Nouar.*d.q.117. ex num.8.*Aloys.Ricc.*post decis 250.p 2. in allegat.ibi posita num.4.* Muta *ad pragm.Sicil. tom.1.tit.10.n.33. & 34.*

47 Vndecimò, quia priuilegium concessum collegio sexdecim virorum extenditur ad septem collegas postmodum prædicto collegio additos, Alex.*conf.178.numer.8.lib.2* Bertach. *p.1.lit.A. vers. Augmentum consulum fol. mihi 183.col.1.* Cabed *Lusit. decis.113.numer.2.p.2.*

48 Duodecimò, quia priuilegium de percipiendis gabellis extenditur ad gabellas superadditas etiam ex facto Principis, Bald.*in l. vtram, tam in 1 quam in 2. lectura, ff.de petit. hered.* Brun. *de augmento concl. 16. num 5. & 6.* latè Menoch. *conf.201. num.150. lib. 3. & conf.1103.ex num.5.lib.12.* Aloys.Ricc.*decis.167. n.9.post princ.p.3.* Fab.de Anna *conf.61.n. 20. & 21.* Camil.de Medicis *conf 51.n.42.*

49 Decimotertiò & vltimò, quia in functionibus fiscalibus Baroni per verba vniuersalia, vel indefinita concessis, comprehenduntur focularia de nouo aucta, vt per Fab. de Anna *d. conf.61.* Iacob. Gall. *conf.21.*Rouit.*ad pragmat.1.de iuribus & exactionibus fiscalib.ex num.8. vsque ad 63.* Camil. de Medices *d. conf.31.* Nouar.*d.q.127.num.15.*Aloys.Ricc.*decis.230. in allegat. ibi posita num.9.p.1,& in collect.2727. vers. ampla conclusionem,* Petra ad Grammat *decis.4. num.9.* Thoro *in compendio tom.1.lit.A. vers. Augmentum foculariorum, & ver. Augmentum functionum fiscalium, & p.2. lit. A. ver. Augmentum foculariorum pag.34.*

50 Non obstant quæ resoluunt DD. *in l. si ex toto.ff. de legat.1.* quia loquuntur in simplici immunitatis priuilegio, non verò quando conceditur per viam contractus, vt traditur à S.Seuerin.*in l.omnes populi n.181.de Iust.& iure,* qui loquitur in terminis *l. 1.C.vt nemini liceat ab empt. lib.10.* & refert quòd cùm ciuitas Senensis superueniente magna ac graui penuria imposuisset collectam pro emptione frumenti, fuit consultum, & obtentum quod licet exemptus per priuilegium tali casu non gaudeat, gaudet tamen immunis ex contractu, & quod ita limitantur tradita per DD. *in d. l. si ex toto,* idem tenet Neuiz.*conf.12.sub num.19.* inter consilia Bruni Siluan. *conf.66. num.18.* Bolognet. *conf.1.n.138.* Glouit.*d.resp.1.p.3. num.258.& n.266. & n.271. cum seqq.* vbi hoc optimè declarat. Et adhuc in terminis quæstionis quam disputant DD.*in d.l.si ex toto,* immunitatem illam ad gabellas de nouo imposita ex causa belli extendendam, resoluunt ibi Paul. de Castro, Imol. Aretin. Socin. sen *num. 5. Rip. n.13. cum seqq.* & ad hoc sunt *conf.66.* Siluani, *& 44.*Lancelloti Galliæ.

Toletana Pensionis.

Pensio infanti reseruata auctoritate Apost. cum claus. *Ex nunc prout ex tunc, cùm clericali charactere insignitus fueris,* debetur à die suscepti Ordinis clericalis, non à die datæ Bullæ Apost.reseruationis illius.

VOTVM XCI.

1 *Casus intelligentia.*

2 *Claus.* Ex nunc prout ex tunc, *operatur vt actus postea factus censeatur iam à principio factus.*

3 *Et quod vnum tempus videatur alteri inesse.*

4 *Claus.* Ex nunc prout ex tunc, *est retrotractiua ad tempus data.*

5 *Gratia expectatiua cum claus.* ex nunc prout ex tunc, *concessa, retrotrahitur ad tempus datæ ipsius gratiæ.*

6 *Claus.* Ex nunc, *in dispositione conditionali non operatur retrotractionem nisi iustificata conditione.*

7 *Claus.* ex nunc, *in gratia conditionali refertur ad diem conditionis.*

8 *Conditio etiam casualis non retrotrahitur, sed tempus conditionis inspicitur, in rescriptis, & gratiis, quæ imitantur naturam vltimarum voluntatum.*

9 *Retrotractio non conceditur defectu extremi ad quod.*

10 *Retrotractio nusquam admittitur vbi extrema desinunt esse habilia.*

11 *Retrotractio vt fieri valeat, terminus à quo debet esse habilis.*

12 *Translatio pensionis si fiat in laicum cum claus.* ex nunc prout ex tunc, cùm clericali charactere insignitus fueris, *transferens potest exigere pensionem vsque ad diem initiationis.*

13 *Pensio translata cum claus.* ex nunc prout ex tunc cùm clericali charactere insignitus fueris, *extincta manet si medio tempore dum translatarius initiatur clericatu, moriatur transferens.*

14 *Renunciatio facta ad fauorem laici cum claus.* ex nunc prout ex tunc, cùm clericali charactere insignitus fueris, *antequam resignatarius clericus fiat, renuntians à se aliquid non abdicat.*

15 *Claus.* cùm clericali charactere insignitus fueris, *intelligitur de charactere exequibili.*

16 *Clericus qui non habet characterem exequibilem non est capax beneficij, nec pensionis.*

17 *Pensionis reseruatio facta alicui, qui tunc temporis clericus non erat, nulla est.*

18 *Habilitas personæ in consideranda debet attendi tempus, quo actus ad personam applicatur.*

NOn semel consultus an pensio à Papa reseruata cum hac claus. *Tibi ex nunc prout ex tunc, & è contra postquam ætate legitima sibi suffragante clericali charactere insignitus fueris,*&c. debeatur à die datæ Bullarum reseruationis, vel à die suscepti Ordinis clericalis? sæpissimè Rex Catholicus pro infantibus nondū ætatem legitimam, & clericalem characterē habentibus pensiones 1

pensiones designat super mensis Episcopalibus, quando ad Cathedrales Ecclesias sui iurispatronatus idoneas personas summo Pont. præsentat, & ipse Papa ad suam nominationem personas easdem de talibus Ecclesiis prouidet, & pensiones huiusmodi cum dicta clausula in fauorem infantium prædictorum reseruat.

2 In qua quæstione multi existimarunt conditionem suscipiendi ordinem retrotrahi ad diem gratiæ concessæ, ac perinde habendam ac si fuisset pensio reseruata clerico iam effecto; quia de natura illius clausulæ, *ex nunc prout ex tunc*, est vt actus postea factus censeatur iam à principio factus, glos. *verb. ex nunc, in Clem. volentes, de heret.* & ibi Zabarel. *in 1. opposit.* Tiraq. *de retract. conuent.* §. 2. *glos. vnica num.* 86. *& de iure constituti p. 3. limit. 2. num.* 16 Cosin. *in pragm. sanct. tit. de collat. § vt verò in verb. prout ex tunc*, Rebuff. *ad l. mu-*
3 *lieris* 2 3. *vers. praeterea ff. de verb. signif. pag.* 91. Cened. *sing.* 14. *num.* 1. Operatur enim quòd vnum tempus videatur alteri inesse, Doctores *in l. huiusmodi la* 2. *ff. de verb. oblig.* Marches. *de commission. p.* 3. *pag.* 35 2. *n.* 89. *in vlt. impress.* Mascard. *de probat. concl.* 1239. *num.* 3. Mari. Antonin. *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 76. *num.* 3. Stephan Gratian. *discept. forens. cap.* 239. *num.* 18. Duran. *decis.* 238. *num.* 10. Theodos. de Rubeis *in singularib.*
4 *Rotæ tom.* 2. *p.* 4 *claus.* 398. *num.* 9. *&* 25. Et ideo est retrotractiua ad tempus datæ, Brunor. à Sole *in locis communib. verb. clausula* 20. Camill. Borrel. *in sum. omnium*
5 *decis. tom.* 1. *tit.* 20. *num.* 383. vt in gratia expectatiuæ cum illa concessa, quæ ad tempus datæ ipsius gratiæ retrotrahitur, Felin. *in cap. licet causam num.* 6. *de probat.* Alex. *cons.* 111. *num.* 23. *lib.* 6. perinde acsi Papa tempore datæ gratiam contulisset, Crescent. *decis.* 14. *lib.* 1. *& decis.* 7. *num.* 13. *de concess. preb.* Rota in *Anconitana Canonicatus* 9. *Octobris* 1592. *coram Peña.* Duran. *decis.* 265. *num.* 39.

6 Verùm his non obstantibus contrarium censui esse resoluendum, ex eo quia aduerbia *ex nunc, de cætero,* &c. prolata sunt solùm respectu gratiæ puræ, Fontanel. *de pactis nupt. claus.* 4. *glos.* 3. *num.* 27. Et ideo in dispositione conditionali non operatur retrotractionem nisi iustificata conditione, Cassad. *decis.* 3. *num.* 15. *de præbend.* Put. *decis.* 583. *lib.* 1. *in correct.* Honded. *cons.* 18. *num.* 43. *&* 64 *tom.* 1. Aloys. Ricc. *collect.* 753. *in medio,*
7 Greg. XV. *decis.* 428. *n.* 14. Quia in gratia conditionali hæc verba referuntur ad diem conditionis, glos. & Doctores *in d. Clem.* 1. *de concess. preb.* vbi Card. *num.* 9.
8 Imola *num.* 10. Oldrad. *cons.* 129. *num.* 4. *&* 27. Paris. *cons.* 82. *n.* 11. *vol.* 4. Secundò hæc eadem sententia comprobatur, quia in rescriptis & gratiis, quæ imitantur naturam vltimarum voluntatum, conditio etiam casualis non retrotrahitur, sed tempus conditionis inspicitur, & perinde est sicut si tempore conditionis fuisset
9 gratia facta, *cap. si pro te, de rescript. in* 6. Tertiò, quia hoc casu retrotractio non conceditur defecto extremi ad quod, quia tempore expeditionis Bullarum, is, cui
10 pensio cum hac clausula reseruata fuit, erat inhabilis, est enim in iure indubitatum nusquam retrotractionem admitti vbi extrema desinunt esse habilia. *l. necessariò.* §. *quòd si pendente, ff. de peric. & commodo rei vend. l. bonorum, ff. rem ratam haberi,* Menoch. *cons.* 946. *nu-*
11 *mer.* 35. Lotter. *de re benef. lib.* 3. *q.* 14. *num.* 64. Et retrotractio ad hoc vt fieri valeat terminus à quo debet esse habilis, ita vt intra illum potuerit actus fieri, *d. l. bonorum,* vbi Bart. *num.* 1. *in fine,* Surd. *cons.* 157. *n.* 17. *& decis.* 206. *n.* 2. Duran. *decis.* 265. *n.* 42.

12 Ex quibus, & aliis in materia latissimè adductis hanc partem sustinent Hieron. Gabr. *cons.* 185. *n.* 3. *& cons.* 186. *per tot. lib.* 1. Flamin. Paris. *de resign. benefic. lib.* 6. *q.* 4. *num.* 55. *&* 60. Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 40. *num.* 12. vbi resoluit quòd si translatio fiat in laicum cum claus. *ex tunc cum fuerit clericali charactere insignitus*, vsque ad diem initiationis posset transferens exigere pensionem, perinde acsi nihil actum foret, ex quo semper ante diem illum, vel conditionis euentum nihil actum censetur, *cap. si per te, de rescript. in* 6. quod in tantum procedit, vt interim translatarius neque possit petere pensionem, vt scotit Hieron. Gabr. *cons.* 189. *ex num.* 6. *lib.* 1. Flamin *d. q.* 4. *sub num.* 23.
vers. & huiusmodi translatio, Lotter. *d. lib.* 1. *q.* 40. *nu-* 13
mer. 132. neque si medio tempore dum initiatur clericatu, moriatur transferens, fiat retrotractio, sed remaneat pensio extincta, vt benè defendit Hieron. Gabr. *d. cons.* 186. *n.* 13. *lib.* 1. vbi *n* 16 *cum seq.* eam rationem assignat, quia etiam conditio casualis non potest hoc casu retrotrahi propter defectum extremorum.

Hinc etiam inferunt idem Hieron. Gabr. *d. cons.* 186. 14
ex num. 17. quem probauit Rota *in Burgen. Canonicatus* 27. *Aprilis* 1597. *coram bona mem. Cardin. Pamphilio sen.* & refert Lotter *d. tract. de re benef. lib.* 3. *q.* 14. *num.* 73. quòd si renunciatio fiat ad fauorem laici cum *claus. ex nunc prout ex tunc cùm clericali charactere fuerit insignitus*, antequam resignatarius clericus fiat, renuntians à se aliquid non abdicat, & interim si dictus resignatarius moriatur ante initiationem, non dicitur consumpta vacatio, sed resignans remanet cum suo beneficio.

Quæ quidem clausura tam in pensionibus reser- 15
uandis quam in illis transferendis, semper intelligitur de charactere exequibili, idem Hieron. Gabr. *d. cons.* 186. *ex num.* 7. *&* 8. Lotter. *d. lib.* 1. *q.* 40. *n.* 131. quia
sicut clericus, qui non habet clericatum exequibilem, 16
non est capax beneficij, ita nec idem erit capax pensionis, vt contra Nauar. *cons.* 11. *num.* 5 *de tempor ordinat.* censuit Rota, vt annotatum est in fine illius consilij, Hieron. Gabr. *d. cons.* 186. *sub num* 6. *ad fin. vers tamen puto, & num* 12. *vers. tamen quia Papa,* Lotter. *d. tract. de re benef. lib.* 1. *q.* 36. *n.* 22.

Et semper intelligitur, vt suprà dicebam, de clerica- 17
tu tempore gratiæ obtento, itaut reseruatio pensionis alicui facta nulla sit si tunc temporis clericus non erat, Rota *in Zamoren. pensionis* 29. *Octobris* 1601. *coram Reuerendissimo Atrebaten.* nec conualidetur si postmodum clericatus superueniat. Gig. *de pensionib. q.* 12. *n.* 16. Rot. *decis.* 10. *lib.* 3 *p.* 3. *diuers. & decis.* 158. *n.* 3.
p. 1. *recent.* prætérquam si ageretur de gratia respectu 18
personarum, quibus applicetur, ambulatoria, & imperfecta, vt in casu indulti nominandi personas easdem quo sat est clericatum adesse de tempore, quo fit nominatio, quamuis non adesset tempore indulti, vt censuit Rot. *in Abulen. pensionis* 27. *Iunij* 1608. *coram bona mem. Cardin. Lancelloto*, recedendo à decisis *in eadem causa* 11. *Maij* 1607. *coram bonæ mem. Card. Sacrate*, ex ea ratione quòd in consideranda habilitate personæ debeat attendi tempus, quo actus ad personam applicatur, iuxta doctrinam Felini *in cap. post cessionem sub n.* 8. *de probat.* quam sequitur Rot. *in Burgen. Abbatiæ de Sobarzo* 19. *Decembris* 1598. *& in Auriem. Parochialis de Pao* 22. *Aprilis* 1611. *coram Penia.*

Toletana Iurisdictionis.

In criminibus mixti fori iudex, qui præuenit per capturam rei delinquentis, cognoscit de causa, licèt alter iudex priùs verbaliter, & iudicialiter de eadē cognouisset. Laicos incarcerare potest iudex ecclesiasticus in casibus ad suā iurisdictionē spectātibus, & ad hoc carcerē & familiam armatā habere, & quid in hoc possit cōtra-

ria consuetudo. Laicus punitus à iudice Ecclesiastico in casibus mixti fori, an & quando iterum puniri valeat à iudice seculari.

Votvm XCII.

1 *Iudex qui præuenit per capturam rei criminosi, cognoscit de causa, licet alter Iudex prius verbaliter & iudicialiter de eadem cognouisset.*
2 *Præuentio realis per capturam personæ præfertur anteriori verbali præuentioni.*
3 *Iudex qui ex negligentia vel dolo capturam de delinquente facere distulit, cùm possit, præuenitur ab alio qui illam realem fecit, etiamsi primus in citatione & monitione præuenisset.*
4 *Doctores referuntur qui tenent licitum non esse ecclesiastico iudici in casibus mixti fori, hæresis crimine excepto, laicos capere & incarcerare.*
5 *Iurisdictione concessa ea omnia videntur concessa sine quibus iurisdictio explicari nequit.*
6 *Laici in delictis ecclesiasticis non minus sunt subditi Episcopo quam clerici.*
7 *Hæresis de crimine conuicti laici ab Inquisitoribus capi & incarcerari possunt.*
8 *Doctores referuntur qui sustinent ecclesiasticum iudicem in casibus mixti fori laicos capere posse.*
9 *Clericos incarcerare non posse Episcopos per suos ministros qui teneant.*
10 *Territorium Episcopi vocatur eius diœcesis, seu prouincia.*
11 *Consuetudo quæ vbique recepta circa capturam laicorum in criminibus mixti fori.*
12 *Consuetudo specialis vt ecclesiastici iudices incarcerare valeant laicos delinquentes, illa seruanda est.*
13 *Consuetudine induci potest in ciuilibus causis vt ecclesiastici contra laicos iure aliquo cognoscentes, eos incarcerare valeant.*
14 *Iurisdictio ecclesiasticorum Iudicum ad spiritualem correctionem principaliter tendit, ciuilis ac secularis ad vindictam publicam.*
15 *Laicus punitus à iudice ecclesiastico iterum condigna pœna punitur à seculari in delictis mixti fori saltem atrocioribus.*
16 *Iudex vnus quando ex defectu iurisdictionis non potest certam pœnam imponere, recurritur ad alium, qui eandem imponere valeat.*
17 *Sacrilegium ab Ecclesiastico Iudice præuentum, & punitum pœnis spiritualibus, & temporalibus, potest iterum à seculari Iudice condigna iuris Ciuilis & Regij pœna puniri.*
18 *Delinquens si puniatur pro delicto mixti fori à seculari Iudice præueniente maiori Iuris Ciuilis quam Canonici pœna, non poterit iterum puniri à Iudice ecclesiastico.*
19 *Ecclesiasticus Iudex simul cum seculari concurrere poterit in punitione delinquentis in aliquo ex criminibus mixti fori; si spiritualibus pœnis vti velit.*
20 *Laici delinquentes si condigna pœna de aliquo delicto mixti fori ab ecclesiastico Iudice puniti fuerint, non poterunt postea à seculare puniri.*
21 *Pœna duplici puniri quis non debet.*

Antonius laicus pro quodam delicto mixti fori fuit captus, & carceribus mancipatus per iudicem ecclesiasticum, cùm prius à iudice seculari pro eodē crimine citatus & monitus ac forsan in contumaciā condemnatus fuisset; mota litē seu controuersia inter vtrumque iudicem super competentia iurisdictionis, & pro veritate consultus censui causæ cognitionem spectare ad iudicem ecclesiasticum.

1 Ratio fundamentalis ea est, quia semper iudex, qui præuenit per capturam rei criminosi, cognoscit de causa; licet alter iudex prius verbaliter & iudicialiter de eadem cognouisset, *l. 3.* & *ibi* Bart. *ff. de custodia reorum*, Ægid Bossi. *in pract. crimin. tit. de foro compet. numer. 97.* vbi assignat rationem, quia captura præponderat citationi verbali, Afflict. *Neapol. decis. 219. num. 3.* Hippol. de Marsil. *in l. fin. num. 106. ff. de iurisd. omn. iudic.* Mascard *de probat. concl. 1227. n. 8.* vbi quòd citatio realis præfertur verbali, & simplici citationi, Tiber. Decian. *in tract. crimin. tom. 1. lib. 4. c. 21. num. 8.* Bobadil. *in sua politica lib. 2. c. 13. num. 74 & c. 17. n. 164.* Azeued. *l. 10. num. 7. tit. 13. lib. 8. Recop.* Mart. *de iurisd. p. 2. c. 2. num. 20.* Petr. Caball. *cent. 2. casu 117. num. 7.* Ceuall. *commun. contra commun. tom. 2. q. 678. ex n. 20. & de cognitione per viam violentiæ q. 81. num. 1. cum seqq.* Bayo *lib. 3. praxis verb præuentio num. 146* Farin.
in praxi crimin. p. 1. q. 7. n. 53. vbi resoluit realem præ- 2
uentionem per capturam personæ præferri anteriori verbali præuentioni, proindeque secundùm iudicem, qui reum habet in manibus, posse illum punire etiam quod alius iudex primò illum citasset, & monuisset, siue etiam in contumaciam condemnasset. Vnde nil mirum si iudex ecclesiasticus, qui apprehendit reum, & in carcere suo detinet, in cognitione & punitione delicti præferendus sit seculari, licet iste præuenisset in citatione,
& monitione: præcipuè data negligentia vel dolo in 3
laico iudice, qui capturam distulit, seu noluit facere cum posset, iuxta doctrinam Auendan. *de exequendis mand. p. 2. cap. 26. num. 5.* Bobadill. *in sua polit. lib. 5. c. 10. n. 11. & 22.* & Ceuall. *cōmun. tom. 4. q. 897. n. 196.*

4 Sed opponitur quòd nunquam Ecclesiastico iudici potest ex hoc capite realis apprehensionis præuentio concedi in hoc casu, cùm illi licitum esse non possit, hæresis crimine excepto, laicos capere & incarcerare, nisi temporalem iurisdictionem haberent: vt sentiunt Oldrad. *cons. 86. in fine,* Abb. Panor. *num. 10 vers. ex his infero,* Felin. sibi contrarius, *num. 4.* & August Berol. *num. 33. de officio deleg.* Iul Clar. *§ fin. q. 37. n. 8.* Palat. *in repet. cap. per vestras, notab. 2. § sed est pulchra dubitatio num. 18. & 25. de donat. inter Virum,* Auiles *ad c. 20. Prætorum verb. vsurpan. n. 14. & 15.* Oliban. *in comment. ad vsaticum c. 15. num. 50. vers. sed quia familia,* Iacob. Benet. *cons. 4. 5. 6. & 7.* Auendan. *de exequendis mand. p. 1. cap. 1. num. 22.* Menchaq. *de success. creat. lib. 3. § 22. num. 18. ad fin.* Tiber. Decian. *in tract. crimin. lib. 4 cap. 20. num. 15. & lib. 8. c. 3. num. 47. ad fin.* Suar. de Paz *in pract. tom. 2. prel. 2. num. 54.* Petr. Cened. *Canon. quæst. lib. 1. q. 39.* Amat. Roderic. *de execut. c. 2. num. 18.* Bobadil. *in sua politica lib. 2. cap. 17. num. 167. ante med. & 170.* Ceual. *commun. contra commun. lib. 4. q. 897.* Franc. Salgado *de Regia protect. p. 2. c. 4. à num. 36.* Anguian. *de legib. lib. 3. controu. 30. à n. 12.* Ioan. Bapt. de l'Arrēa *Granat. decis. 2. n. 20.* Franc. Hieron. Leo *Valent. decis. 154. n. 9. lib. 2.* Franc. Amaya *ad l. 2. n. 36. C. de exactorib. tribut. lib. 10.*

5 Verior nihilominus & sanior sententia apud nostros semper illa visa fuit, quæ tenet Episcopos, & reliquos Ecclesiarum Prælatos non solùm contra laicos delinquentes censuris Ecclesiasticis procedere, sed etiam eos personaliter capere, & in carcerem detrudere posse: quod multis probatur, & primò ex text. in *cap. attendendum 13. in fine, 17. q. 4.* ibi, *Et carceri tradatur,*
aut exilio perpetua deportatione seruetur, &c. *cap. con-* 3
tra Idolorum 10. 26. q. 5: ibi, *reclusione digni, districtāmque sunt in pœnam dirigendi,* &c. *cap. 2. de adulter.* ibi, *corporaliter castigatus,* &c. Secundò, ex regula

l. 2.

*l.2.ff.de iurisd.omnium iud.& cap.preterea 5.in fine.de offic deleg.*qua traditũ est cõcessa iurisdictione ea omnia videri cõcessa sine quibus iurisdictio explicari nequit,vnde cùm *in c.1 de offic. iud.ordin.*Episcopis,& aliis Prælatis concessa sit iurisdictio ad inquirenda & punienda crimina in suis diœcesibus commissa, consequenter & eis concessa videtur ea, quæ sunt huius iurisdictionis consecutiua, veluti incarceratio, captura, & similia.

6 Tertiò,quia laici in delictis ecclesiasticis, vel mixti fori,non minus subditi sunt Episcopo, in illisquidem priuatiuè, in his verò data præuentione, quàm clerici in omnibus delictis à se commissis: at Episcopus clericos delinquentes potest incarcerare, *cap. nullus clericus 6.in fine* ibi,*trigiata dierum inclusione mulctetur*, &c. *11. quest. 1.cap. cùm Episcopus 7. de offic. iud. ordin. lib. 6.*ibi,*personas ecclesiasticas, cùm earum excessus exegerint,capere,ac carceri deputare*, &c Ergo & laicos ob delictum ecclesiasticum,vel mixti fori,in quo Episcopus præuenit, sibi subditos poterit in puncto iuris incarcerare ,vel ad custodiam, vel ad pœnam, similibusque pœnis afficere. Vltimò, quia in crimine hæresis quòd merè ecclesiasticum est, id ipsum apertè probat

7 *cap.excommunicamus 15.§.fin.de heret.c. commissi 12. vers.& contra illos,c.vt inquisitionis 18 post princ.eod. tit.in 6.*

8 Quibus & aliis fundamentis moti hanc partem meritò sustinent glos.*in d.cap.contra idolorum*,Ægid. Bellam.*num.*8.Ioan.de Imola *ad fin.*& Guid. Papæ *num.7. in c.significasti 7. de offic.deleg.* Domin. *n.9.vers.mihi nunquam*, & Franch. *de cap. cùm Episcopus, de offic. Ordin.lib.6.*Ioan.de Anania *in cap.qualiter & quando 24 §.ad corrigendos, num.10.de accusat. & in rubr. de sortileg.num 5.vers.& sic patet quòd Episcopus*, Felin.*in cap.cùm sit generale 8.num.10.vers.contrarium, de foro compet.*vbi Marian.Socin.*in fine*,Dec.*in d.c.significasti, num.19 vers.vade infert, & num.21.& in cap.cùm non ab homine,n.29.de iudic.* Steph. Aufrer. *de potest. eccles.super laic.num 1. & 18.* Gondisalu. *de heret.p.11.num.70.*Læl.Iord.*in tract.de Romanæ Sedis origine p.2.cap.*8 Peña *in direct. Inquis.p.3. commento 105.vers postremò,aliàs commento 116* Anton.Cuch.*maior.instit.lib.1.tit.6.num.112.*Cou.*pract cap 10. num.2. circa fin. princ. vers. contrarium plane,& vers. secundò quoties*,Segura Daualos *in direct.iudic.p.2. c.13.num.24* Martin.Vran.*cons.7.num.5.vers.septimo,& num.13.& 14.lib.1.*Anton. Scapp.*in tract.de iure non scripto lib.5.cap.209.n.8.* Salzed.ad Bernard. *reg. 397. vers.sed nonum,post med.& in praxi Canon. cap. 153. num. 7. vers. contraria tamen*, Menoch.*de arbitr casu 394. num. 70.* Sbroz.*de offic. Vicarij lib.2. quæst.191.* Ioan Aloys.Leo *in auth.cassa num. 24.C.de sacros. Eccles.*Anastas.Germon.*de sacrorum immun. lib. 3.cap. 12.num.78.vers.item si index*,Ioan Vela *de modo procedendi in causis crimin.cap.6.num.18. ad fin.vers. licet contraria sententia*, Didac. Sahagun. *in cap. præterea 5. num. 15. de offic. deleg.* Incertus Auctor apud Iacob.Berettam *cons.3.num.13.cum seqq. maximè ex num.18.*Ioan.Gutier.*canon.lib. 1.quest. 45. num. 2. in princ* Fr. Mich. Aggia *de exibend. auxil. fundam. 11. per tot.*Marc.Anton.Genuens. *in pract. Archiep.Neapol.cap. 12. num. 3.* Franc. Leo *in thesauro fori eccles. p.1.cap.8.à num.19.& p.2.cap.16.numer. 16.*Vgolin. *de potest.Episcopi cap. 4. §. 12.* Cardin.Tusch.*practic. concl.lit.E,concl.256.num.3.& lit.F,concl.153. num. 11.* Mari. Antonin. *var.resolut.lib.3.resol. 14.à princ.* Carol. de Grassis *de effect.lib. clerical. effectu 1. num. 129.* Amat. Roderic. sibi contrarius *de execut. cap.2. numer 20.*Marta *de iurisdict.p.1.cap.50.num. 5. cum seqq.& p.2.cap.19.ex num.1.* Iacob Cancer.*var. resolut.lib.3.c.19. num. 57.cum seqq* Hieron Campanili. *in diuers.iuris Canon.rub. 11. cap.13.num.83.*& latiùs *n.87.post med.vers.sed perlegi etiam,& num.88.*latè & eleganter Franc.Molin.*de brachio seculari, lib.1.c. 12. 4.per tot.& c.18.*Alzed. *de potestate Episcopi. p. 1.c. n.63.& 72.*Belle*t. disquisit. clerical.p. 1.tit. de fauore clericor.reali §.1.n.18.& tit.de bonis cleric. §.24 num. vlt.*Bonacina *in Bullam Cœnæ disp.1.q.20.puncto 3 §. 1.*Duardos *etiam in Bullam Cœnæ lib 2.cap.1.q.31.consil.a.n.23.& 26.*Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori eccles.cap.4.n.48.*Antonin.Diana *moral.re ol.1 tract.2. de immun.eccles.resol 88.*Ioan Baptista Ciarlin.*controuers.forens.c.15.à n.31.vers.& sanè non est dubitandũ*, Melch.Lotter.*de re benef.lib.1.q 9.n. 91.cum seqq.*vbi *n.96.*asserit hodie non longè esse ab errore,qui contrarium teneret,Alexand.Spetell. *in decis.fori eccles decis. 3.num.10.& 16.& decis 4.num 3.cum seqq.*vbi testatur ita pluries censuisse sacram Cong. Em nentissimorum D D. Cardinalium sacri Concilij Trid interpretum. Ego *de officio,& potest. Episcopi p.1.alleg 107. num. 2.& de iure eccles.vniuerso lib.1.c.39.§.4.n.49. cum seqq.*

Contra quam resolutionem communi tantorum vi- 9
rorum calculo receptam non obstat primò quòd sentiunt a veritate toto cælo aberrantes nonnulli, existimantes ideo ecclesiasticos iudices non solùm non posse laicos capere,& incarcerare,verum neque clericos alioqui sib. subditos, quippe in quos neque merum imperium,neque aliquam propriam iurisdictionem illos habere putant,argumento *l. pupillus 239 § territorium ff de verborum signif.* sed solùm notionem, & simplicem audientiam,iuxta tit *Cod.de Episcopali audientia*, ac proinde armatam familiam Ecclesiæ omnino negantes: ex quorum numero sunt Cyn. *notab. vlt.* & Bald.*num.2.in l. Episcopale 9. C. de Episcop. aud.* Alciat.*in d.§.territorium n.4.*Bellug.*in speculo Princip. ũ rub.14 vers.nunc videamus,à n.39.* Duaren.*lib 1. de sacris Eccles.minist.cap.4.*Cuiac.*in paratit.ad d. tit. C.de Episcop audient.*Ioan.Bodin.*de Republ.lib.3.c.5.* Anguian *de leg.lib.3.controu.30 n.6.*Ioan.Bapt. de Larea *Granat.decis 1.n.17.*Franc de Amaya *in d. l. nemo carcerem 2.num.36.C.de exactorib.tribut.lib.10.*Contrarium enim mihi magis probatur, ex text.*in cap. omnes Basilicæ 16. q. 3.* vbi cùm dicitur Ecclesias esse in potestate eius Episcopi, in cuius territorio positæ sunt, patet,Episcopum habere territorium,& *in cap.vt animarum, de constit.lib. 6.* vbi cùm Bonifacius Pontifex constituisset excommunicationem latam in fures non ligare subditos furantes extra diœcesim excommunicantis,eam suæ constitutionis rationem esse assignat, quia 10
extra territorium ius dicenti non paretur, quare inde infertur,diœcesim,& territorium idem esse: quia territorium ipsum,intra quod iurisdictionem, & administrationem habent sibi à Canonibus concessam, diœcesis, vel prouincia appellatum est, *cap. Concilia 6. dist. 16.cap.propter ecclesiasticas 4.cap peruenit 6.cap. quoniam 7.cap.si Episcopus 11.cap. annis 13.& cap. fin.distin.18.cap.studeat 39.dist. 50.cap.peruenit 20.c. placuit 21.cap.Episcopus de diœcesi 26.cum aliis 7.q.1. cap.nullum 6.cap.Episcopi 8 cum seq 9.q.2. cap 1.c. decreuimus 10 cum seqq.10 q. 1. cap.1.cap.vnio 3.cum aliis 10.q.3.cap. Episcopi 8.11.q.3 d.c.omnes Basilicæ 10.16.q.7 c.sane 3. de foro.comp.* Et sic contra præcedenti numero citatos sentiunt omnes ferè, quos retuli supra *in vers.quibus.*

Nec obstat secundò quòd vbique ferè moribus est 11
receptum, & practicatum vt ad laicorum delinquentium in criminibus mixti fori capturam ecclesiastici non procedant,vt testantur Cou.Iul. Clar. Gutier. & alij suprà citati, & Anastas. Germon. *de sacrorum immun. lib.3.cap.12.num.77.vers.quicquid sit* Sigism. Scacc *de iudic.lib.1.cap.12.num. 80.*qui tali consuetudini omnino deferendum esse docet,& id cautum esse reperitur

in l. Hispana 14. & 15. lib. 4. noua Recop. vbi contraria etiam consuetudo improbatur. Quia respondetur id procedere in causis ciuilibus, vel criminalibus ciuiliter intentatis, in quibus improbatur consuetudo, quæ ante illas nouæ Recop. leges vigebat vt ecclesiastici Iudices aduersus laicos ad capturam procederent, vt rectè notarunt Cou. *practic. cap. 10. num. 2. vers. tertio illud erit,* Anastas. Germon. *d. cap. 12. num. 80.* Azeued. *in d. l. 14. num. 7.* Gondis. de Paz *d. præl. 2. num. 55. & 56.* Secus autem dicendum in criminalibus causis criminaliter intentatis ad Ecclesiasticum forum quomodolibet pertinentibus, in quibus possunt ecclesiastici, etiam stante consuetudine, contra laicos ad capturam procedere: quia imò iure communi, illa semota poterant ante generalem consuetudinem, qua contrarium fuit receptum, vt apertè supponit Concil. Trid. *sess. 25. de reform. c. 3. vers. in causis verò iudicialibus,* dum constituit, in huiusmodi causis licere iudicibus ecclesiasticis contra laicos procedere per mulctas pecuniarias, captionem pignorum, & personarum districtionem, per suos proprios, aut alienos executores faciendam.

12 In illis verò locis in quibus non solùm illa consuetudo minimè viguerit, sed etiam alia contraria obtentum fuerit, vt Ecclesiastici iudices incarcerare possint laicos delinquentes, in quos ex præuentione cognitionem habent, ea vti specialis, & iuri communi conformis seruanda erit, qualem in tribunali Salmantino vi-
13 gere testatur Gondis. de Paz *d. præl. 2. num. vlt. in fine;* & in puncto quòd in ciuilibus causis consuetudine induci possit, vt Ecclesiastici contra laicos iure aliquo cognoscentes, eos incarcerare valeant, arg. *cap. cùm coniugat 13. vers. nisi fortè,* & ibi glos. *verb. consuetudine, de foro comp.* resoluunt Cou. Iul. Clar. Salzed. & alij supra citati. Franc Molin. *d. cap. 4. n. vlt.* Amat. Roderic *d. cap. 2. n. 19.* Anguian. *d. contron. 30. n. 26.*

14 Cùm Prælatorum & aliorum iudicum ecclesiasticorum iurisdictio ad spiritualem correctionem principaliter tendat, neque proinde ad sanguinis pœnam extendi possit, *cap. pen. ne clerici vel mon.* & ciuilis ac secularis iurisdictio ad vindictam publicam magis tendat, non inconuenit quòd in delictis mixti fori saltim atrociori-
15 bus, & quibus sanguinis pœna iure Ciuili est imposita, laicus punitus à iudice Ecclesiastico, iterum condigna
16 pœna, puniatur à seculari; quando enim ex defectu iurisdictionis non potest vnus iudex certam pœnam imponere, recurritur ad alium, qui eandem imponere valeat, *l. si quid erit 13. ff. de offic. Proconsul. l. 3. §. cognoscit. ff. de officio Præfecti vigil. l. 2. vers. sin autem, C. de sportul. Auth. de defensorib. ciuit. §. audient. coll. 3. auth. de sanctiss. Episcop. § si verò crimen collat. 9.* Quare ita sentiunt Abb. *in cap. 1. de offic. ordin. & in cap. tua n. 5. post med. vers. vnde in proposito. de procurat.* Felin. *in cap. de his 6. num. 10. de accusat. & in cap. cùm sit generale 8. num. 44. de foro comp.* Mench. *de success. creat. lib. 3. §. 26. num. 67. & 68* Clar. *§. fin. q. 57. num. 14. in princ.* Anton. Gom. *tom. 3. var. cap. 1. n. 40. in 4. concl.* Cou. *lib. 2. var. cap. 10. num. 6. & in cap. Raynutius in princ. n. 19. aliàs 17. de testam.* Simanch. *de Cathol. instit. c. 8. num. 6. vers. nisi fortè,* Auendan. *de exequend. mand. p. 1. cap. 5. n. 18.* Auiles *ad cap. 25. Prætor. glos. 1. num. 12.* Didac. Perez *ad rub. tit. 8. lib. 8. Ordin. pag. pen. circa fin. vers. & punitus per iudicem Ecclesiasticum,* Bobadil. *in sua politica lib. 1. cap. 17. n 94. & cap. 18. num. 234 & 238.* Farin. *in praxi crim tom. 1. q. 4. n. 7. 8. & 10.* Ioan. Montealegre *in praxi ciuili lib. 1. cap. 9. num. 166.* Anastas Germon. *de sacrorum immunit. lib. 3. cap. 12. n. 83 cum seqq.* Aggia *de exhibend. auxil. fundam. 25.* Ceuall. *commun. contra commun. tom. 1. q. 11. n. 10. & 11. & tom. 4. q. 897. num. 576. & tom. 5. q. 85. num. 5.* Scacc *de iudic. lib. 1. cap. 12. n. 85. & 88. iuncto num. 92.* Cancer. *var. resolut. lib. 3. c. 19. n. 61. cum seqq.*

Thom. Valasc. *alleg. iuris tom. 1. alleg. 13. n. 96.* Gondis. de Paz *d. præl. 2. num. 49* Valenzuel. *cons. 131. n. 15. 16. & 17.* Gabr. Pereira *de manu Regia p. 1. cap. 10. n. 12.* 17
& in sacrilegio ab Ecclesiastico iudice præuento & punito nedum pœnis spiritualibus, sed & temporalibus, quod possit iterum secularis iudex condigna iuris Ciuilis, ac Regij pœna illis maiore plectere, tenent Cachetan. *Pedem. decis. 103. n. 8.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. sacrilegium vers. 2.* Hinc eo casu in quo pro
delictis mixti fori regulariter maior est iure Ciuili im- 18
posita pœna, si illa puniatur delinquens à seculari iudice præueniente, non poterit postea ab Ecclesiastico regulariter puniri, resoluunt Anton. Gom. *d. tom 3. cap. 1. num. 40. in fine,* Clar. *d. q. 57. n. 14 vers. subdit tamen,* Montealegre *d. cap. 9. n. 167.* Scacc. *d. cap. 12. n. 83.*
nisi spiritualibus pœnis, puta excommunicatione, vel 19
salutaris pœnitentiæ impositione velit procedere, quia ad illas Ecclesiasticus simul cum seculari concurrere poterit, vt resoluunt Clar *d. §. fin. q. 36. n. 47. vers. mihi magis placet,* Octau. Cacheran. *Pedem. decis. 103. num. vlt. ad fin. vers. fateor tamen,* Salzed. *in pract. Canon. cap. 87. alias 90. lit. B. §. vlt. vers. nisi nonnulli, iuncto vers. nec mihi displicet,* Azeued. *ad l. 2. num. 10. circa fin. vers. verum tamen est tit. 2. lib. 1. noua Recop.* & in sacrilegio videtur firmare Ceuall. *de cognit. per viam violent. q 59. num. vlt.* Et denique si in aliis crimini- 20
bus, quæ atrociora non sunt, & quibus iure quoque Canonico pœna condigna est imposita, laici delinquen-
tes ea condigna pœna ab Ecclesiasticis sunt puniti, non 21
poterunt postea à secularibus iudicibus puniri, ne duplici pœna indebitè puniantur. *l. licet 6. §. vlt. in fine,* ibi; *ne sæpius de eiusdem hominis admisso quæratur, ff. nautæ, caupones, l. Prætor edixit. § si mihi plures, in fine,* ibi, *cogendum iniurias, quas simul passus est, coniungere, ff. de iniur. l. senatus 14. ff. de accusat. l. sanctio leg. 41. in fine,* ibi, *Nec sanè verisimile est delictum vnum eadem lege varijs existimationibus coerceri,* &c. *ff. de pœn. l tam collatores 18. §. quoniam verò 7. & §. idemque 8. C de re milit. lib. 10. cap. at si clerici 4. §. de adulteriis, de iudic. cap. de his 6. de accusat.* & ad varia expendunt Menoch. *de arbitr. lib. 2. casu 416. num. 12. & de præsumpt. lib. 3. præs. 122. n. 2. & cons. 674. num. 18. vol. 7.* Valenzuel. *cons. 145. num. 4. tom. 2.*

Toletana puritatis sanguinis.

Præmia & honores benemeritis de iure debentur, & quisquis secundùm propriam virtutem remunerandus est. Officiorum, honorumque omnium Christianæ Reip. de iure capaces sunt, qui Fidem Catholicam fideliter amplectuntur, & in ea immobiles persistunt, etiamsi à Iudæis conuersis originem duxerint. Purgata suspicione tales sanguinis puritatem, & antiquam suæ gentis nobilitatem & splendorem consequuntur, habilésque & capaces efficiuntur ad omnia consequenda præmia suis meritis æquiualentia.

VOTVM XCIII.

1 *Quæsiti series.*
2 *Honoris & famæ causa, vita, & rebus præferenda.*
3 *Dispendium existimationis præferendum damno patrimonij.*

4 Principia

4 *Principes debent iubere vt nihil prius decidatur in Consilio Status quin priùs discussum fuerit in alio Consilio conscientiæ.*
5 *Gratia si sine causa denegetur, sit eadem gratia iniuria.*
6 *Existimatio minuitur quando quis ab officio remouetur.*
7 *Vulgus procax est, & in conuicia semper armatum.*
8 *Populus ignarus est, morosus, credelis, inuidus, immodestus.*
9 *Infamia facti quæ?*
10 *Improborum probra æque vt præconia bonorum immortalia manent.*
11 *Infelicitas est vt quis incurrat in inspectionem delicti, quamuis sit innocens.*
12 *Ingenuus vir debet agere de conseruando suo statu, & honore.*
13 *Diuitibus eligibilius est mori quam vilipendi.*
14 *Honorem proprium non curantes qualiter reprehendendi.*
15 *Fama bona, & honor ob quinque fines desideranda.*
16 *Fama integra cuiusque est necessaria Reip.*
17 *Intentio excusanda si opus excusari non potest.*
18 *Bonus malum nunquam suspicatur, malus ab bonum difficile inclinatur.*
19 *Sapientis est non citò facili credulitate ad falsum prolabi.*
20 *Veritas non opprimenda.*
21 *Veritas quanto magis oppugnata tanto clarior nebulis expulsis progreditur in lucem.*
22 *Natum esse ex bonis felicissimum est inter mortales.*
23 *Nobilitatem suam quis seruat si dedignetur seruire vitiis.*
24 *Generatio clara non prodest ei, quem mores sordidant.*
25 *Turpe est alienis ornare decoribus quem propria virtus non venustat.*
26 *Genitorum ignobilitas nihil obest filio.*
27 *Benemerentem remunerari est obligatio naturalis.*
28 *Principis obligatio est honores, & beneficia benemerentibus concedere.*
29 *Romanus Senatus iuxta valorem cuiuscunque meritorum præmia, & honores pendebat.*
30 *Pauli pater propter obsequia Romanis exhibita penidam à Romanis accepit.*
31 *Vir bonus amore virtutis & Reip. potius, quàm commodi, aut præmiis spe adductus bene aliis facere debet.*
32 *Virtus nullo honestamento eget ipsa & magnum sui decus est.*
33 *Naturale est neminem de Rep. benemereri velle nisi fructum aliquem speres.*
34 *Animi ad ardua augentur auctis honoribus.*
35 *Gloria cupiditas acuit industriam animosque ad res acriter & animosè gerendas.*
36 *Magistratus quos honores, & onera pariet?*
37 *Beneficij sub confidentia vnusquisque seruitio Principis se dedicat.*
38 *Bona non dicuntur quæ plus incommodi quam commodi habent.*
39 *Remuneratio est Reip. præsidium.*
40 *Præmiorum exempla virtutes nutriunt.*
41 *Compensatio meritorum tribuenda est iustis laboribus.*
42 *Sancti viri etiam spe præmij Deo seruire ulliciebantur.*
43 *Studium omne torpescit dilatione.*
44 *Patriarchæ seminandi Apostoli metendo laborauerunt.*
45 *Officiis prouidendum est de bonis personis, non autem personis de bonis officiis, nisi cum vtrumque simul fieri potest.*
46 *Cardinalis Bellarmini responsio ad consultationem Clementis VIII.*
47 *Bulla Nicolai V. refertur.*
48 *Conuersi tam ex Gentilitate quam ex Iudaismo, eorumque posteri catholicè viuentes ad officia, & dignitates sunt admittendi.*
49 *Segregationes inter conuersos à Gentilitate, & conuersos à Iudæis facientes, sunt contemptores vnitatis ecclesiasticæ: in Hispania multi Iudæi, & plures ex iis ad Catholicam Fidem conuersi.*
50 *Ecclesia fundata fuit de Iudæis conuersis.*
51 *Gregorius se optare ait vt omnes Iudæi Christiani fierent.*
52 *Consuetudo, quæ non admittit ad Præbendas nisi nobilem, & illustrem non est sequenda.*
53 *Nobilitatis nulla distinctio est consideranda in prouisione Præbendarum.*
54 *Litterati viri, & idonei vndecunque originem duxerunt, in quibuscunque Ecclesiis etiam maioribus sunt admittendi.*
55 *Religiosi S. Francisci fieri possunt, & ad officia & dignitates in eo sunt admittendi descendentes ex Iudæorum genere.*
56 *Prædicatores Fratres admittere tenentur ad suum ordinem eos, qui reperti fuerunt originem trahere ab Hebræis.*
57 *Priuilegiis, libertatibus, & immunitatibus ciuitatum gaudent qui ad Fidem conuersi baptizantur.*
58 *Conuersi ex Iudaismo ad Fidem Catholicam toto corde, & sine fuco, gaudent immunitate ab omnibus tributis, & nobiles habentur.*
59 *Conuersi nouiter ad Fidem, omnes honores & officia habere possunt, quæ habent cæteri Christiani antiqui.*
60 *Christiani nouiter ad Fidem conuersi ex voto sancti Ignatij in Societate sunt admittendi.*
61 *Et ex voto R. P. Didaci Lainez.*
62 *Et ex voto R. P. Alphonsi Salmeron Toletani.*
63 *Irregulares non sunt qui iam à natiuitate Christianam Fidem professi fuerint, licet Patrem, aut auum, seu proauum habeant ethnicum, Iudæum, aut Sarracenum.*
64 *R. P. Alphonsus de Oropesa contra statuta puritatis sanguinis scripsit.*
65 *Differentia noui, veterisque Christicolæ vniuersorum animos à Fide distrahit.*
66 *Galli & Itali breui tempore nouiter Conuersos veteribus coæquarunt, vt iam inter eos nulla inueniatur distinctio inter nouos & veteres Christianos.*
67 *Siculi vno die Gentis Iudaicæ reliquias è Regno expulerunt.*
68 *Plebei in Hispania ob ignotum ascendentium genus nullam puritatis sanguinis controuersiam patiuntur.*
69 *Nobilissimi ac generosissimi Viri in Hispania sæpè in puritate sanguinis probanda vacillantur.*
70 *Conuersi ex Hebræis plures insignes Viri, Christianissimi, ac doctissimi extitere.*
71 *Conuersos ad Fidem, vel ab eo descendentes esse ab officiis & beneficiis excludendos quæ afferunt statuta, contrariantur Euangelicæ legi, & sacrorum Canonum decretis.*
72 *Distinctio inter nouos & antiquos Christi fideles est quasi hæretica.*
73 *Diuisiones inter nouos, & antiquos Christianos sunt contra charitatem, & vnita-*

tem Christianam, & schismatica, & erronea.
74 *Statuta, quibus descendentes ab Hebrais, & infidelibus excluduntur ab honoribus, beneficiis, ac Ordinum Militarium insigniis, qui reprobent, referuntur.*
75 *Doctores, qui in defensionem statutorum puritatem sanguinis requirentium scripserunt, referuntur.*
76 Cap.constituit.17.q.4.*ponderatur.*
77 *Conuersi ex Iudais aliquando in Ecclesias, personas & bona Christianorum conspirarunt.*
78 *Paulum Burgensem dixisse fertur, ex Gente Hebraa pregnatis nullam Reip. partem committendam.*
79 *Suspicio sinistra, qua communiter habetur contra conuersos ex Gente Hebraa purgari potest vel temporis diuturnitate, vel actibus positiuis maioribus Christianitatis.*
80 *Filij tales sunt quales parentes.*
81 *Descendentes ex gente Hebraorum, in gradibus notis & propinquis licitum est excludere ab aliquibus congregationibus propter rationabilem presumptionem de eorum reditu ad vomitum.*
82 *Suspecti conuersi ab officiis publicis expellendi.*
83 *Statata excludentia conuersos ab Hebrais fundantur in iusto timore dissimulata impietatis.*
84 *Exclusio conuersorum iusta erit si intelligatur de illis, qui paucis abhinc annis ex perfidis Iudais & Apostatis ad Fidem conuersi fuerunt.*
85 *Prohibitio ne conuersi ad officia & beneficia admittantur, intra quos gradus possit esse rationabilis.*
86 *Crudele nimis est innoxios homines occidere.*
87 *Sanguinem elicit, qui vehementer emungit.*
88 *Vnionem Christianam inter vtrumque populũ postulat Dominus Iesus ab aterno Patre.*
89 *Effectus admirabiles ex aqualitate prouenientes.*
90 *Ciues optimi, & de Rep. benemeriti muneribus, honoribusque honestandi sunt.*
91 *Posteri arcendi non sunt perpetuo à Rep. parentum culpa ne omninò felicitatem desperent.*
92 *Ciues vt aquali iure inter se viuant summopere laborandum*
93 *Infideles dubitant propter perpetuam inhabilitatem suis descendentibus obuenturam, Fidem Catholicam amplecti.*
94 *Exempla referuntur de quibusdam infidelibus, qui propter talem inhabilitatem, & contractam infamiam fieri Christiani noluerunt.*
95 *Hereticorum descendentes ad nullum ecclesiasticum beneficium, vel officium admittendi vsque ad secundum gradum per lineam paternam, & vsque ad primum per lineam maternum.*
96 *Suspicio mala, qua habetur contra nouiter conuersos ad Fidem tollitur ex actibus positiuis denotantibus Christianitatem, & sanam doctrinam.*
97 *Hereticum quem non esse ex quibus actibus probetur.*
98 *Conuersi duo ex Mauris pro Fide Catholica martyrium passi sunt.*
99 *Conuersi ex Hebrais nullatenus sunt excludendi à beneficiis, & officiis si procedant de genere Regio, vel sint illustres, aut eruditione litterarum pollentes, aut praclaritate morum, sanctitatis, &c.*
100 *Lex corrigitur per epikiam.*
101 *Epikia quid sit? ostenditur.*
102 *Iustissime à lege, seu statuto recedi potest ex iusta causa superueniente.*
103 *Pontifices ex iusta causa ius diuinum declarare, & Principes ius naturale limitare possunt.*
104 *Leges, Canones, & statuta ex magna & euidenti causa transgredi possunt.*
105 *Periurus dici non potest qui ex causa rationabilẽ transgreditur statutum.*
106 *Prouisiones generales statutorum recipiunt tacitas exceptiones propter emergentes casus.*
107 *Edicta prohibentia non sunt edita contra valde meritos.*
108 *Statuta puritatem sanguinis requirentia stricte, in casu, & in personas, & ob causas de quibus loquuntur, sunt intelligenda.*
109 *Statuta diuina à Domino promulgata ex iusta causa suspendit ac relaxat.*
110 *Lex diuina & naturalis quando dispensationem, seu interpretationem admittat.*
111 *Conuersorum sponte descendentes, qui à ducentis annis Christiani sunt, ad collegia, & Cathedrales statuta puritatem sanguinis exigentia habentes, sunt admittendi.*
112 *Neophytus qui ordinari & beneficiari prohibetur, dicitur recenter conuersus, seu baptizatus.*
113 *Neophytus in Episcopum promoueri non potest ne in superbiam elatus in Iudicium incidat diaboli.*
114 *Neophytus si talis sit qualem decet esse bonum Pastorem, & humilis inueniatur, ac integra Euãgelica legis institutione preditus, in Episcopum eligi non prohibetur.*
115 Cap.constituit 17.quæst.4.*intelligitur.*
116 *Henricus Rex cum consilio Petri Thenerij Archiepiscopi Toletani statuit ne aliquis Fidelium conuersus ad Christi fidem repelleretur ab officiis publicis.*
117 *Nobilitas Christianorum ab Hebrais descendentium omnium antiquissima.*
118 *Abrahamo Dominus mirabilia promittit.*
119 *Isaac fuit viua imago filij Dei facti hominis.*
110 *Patriarcha sancti à Domino magni habiti.*
121 *Hebraorum natio & progenies inter omnes Mundi, selecta, inclyta, & magna fuit.*
122 *Colloquium refertur venuste quidem & argute habitum inter Inicum Lopes de Mandoça, & Alphonsum de Çarthagena.*
113 *Magnum antiquitus erat ex Iudais esse.*
124 *Conuersi ex Iudais ad Fidem Catholicam retinẽt priorem nobilitatem.*
125 *Populus, à quo nostra redemptio processit est excelsior cunctis gentibus.*
126 *Hebraa gens habuit Deum sibi vnitum, & appropinquantem secundum carnem.*
127 *Israelita propter perfidiam amiserunt gloriam, legem, repromissiones, & adoptionem filiorum.*
128 *Fidelibus reliquis Israelitici populi Petrus annunciauit honores iure sanguinis illis competentes.*
129 *Paulus Gentium doctor se gloriatur esse de seminẽ Abraha.*
130 *Fideles ex Gentilitate ad Ecclesiam venientes quomodo se vniuerint cum conuersis à Iudais.*
131 *Fideles filij Abraham cateris paribus antepenendi fidelibus ex Gentilitate prouenientibus.*
132 *Nobilitatem primauam non recuperant nisi ex Iudaismo ad Fidem Catholicam conuersi, relicta prorsus infidelitate, & Iudaica perfidia.*
133 *Excellentiora de Natione Hebraa referuntur.*

134 RR.

134 *RR.PP. Alphonsus de Oropesa, & Hieronymus à Cruce bona mente affirmant desiderare cum hac gente propinquitate coniungi.*
135 *Conuersi ad Fidem ex Iudaismo plures referuntur qui post prima tempora sanctitate & litteris floruere.*
136 *Ioannes. Baptista Elianus natione Hebraus vir pius, & qui pro Fide Catholica multum laborauit, & scripsit.*
137 *Iulianus Pomerius Archiepiscopus Toletanus ex genere Hebraeorum sanctitate & omnigena virtute praclarus.*
138 *Paulus de Carthagena, alias Burgensis professione antea Iudaus, propter probitatem eruditionémque fuit primum Carthaginensis Prasul, deinde Burgensis Episcopus.*
139 *Conçalus de Carthagena Pauli filius fuit Episcopus Placentinus.*
140 *Alphonsus de Carthagena eiusdem Pauli filius, fuit sicut pater Burgensis Episcopus.*
141 *Franciscus Episcopus Cauriea. à Iudais conuersis originem ducens.*
142 *Cardinalis N. descendens ab auis conuersis.*
143 *Auctoritas illa,* sanguis eius super nos, *&c. quomodo intelligenda.*
144 *Iudai omnes, qui Christi morti consenserunt vnà cum suis misere perierunt in obsidione Hierosolymitana.*
145 *Descendentes à Caino in Generali diluuio periere.*
146 *Christianus nullus in obsidione Hierosolym. remansit intra ciuitatem.*
147 *Iudaeos morti Domini consentientes excusat S. Paulus Apost. propter ignorantiam.*

1 CVm quidam N. pro Fide Catholica & pro Rege, ac Christianæ Reip vtilitate plura indefessus præstitisset seruitia, & de illis debitè remunerandis in supremo ageretur Consilio, vnus illius minister, qui ad certum officium, seu dignitatem vacantem, idoneam personam Regi proponere tenebatur, cœpit dubitare an dicto N. omnibus requisitis ad tale officium ornatissimo, & meritissimo, posset in conscientia votum suum denegare eo quod audierat illum à Iudæis originem ducere, licèt id liquidò non constaret. Pro veritate à tali Ministro consultus & rogatus, vt liberè sententiam meam proferrem, respondi materiam esse quæ quemlibet etiam timoratæ conscientiæ, & intrepidi animi virum ab ea decidenda retraheret, si vellet calumniantium linguas effugere: sed iterum & tertiò importunè petitus, sciens me exponere prauæ maledicorum censuræ, & aliorum iudicio, vt amici desiderio satisfacerem, sequentibus tribus conclusionibus illi respondendum duxi.

Conclvsio I.

Premia, & honores benemeritis de iure debentur, & quisque secundum propriam virtutem remunerandus est.

2 SVmma tua prudentia, Senator doctissime, primum locum in syncera & Christiana veritate hac de re amplectenda, obtinere debet, ne in causa esse possis vt proximi honor detrimentum aliquod patiatur, & conscientia tua magis, ac magis lædatur dum volens illi bono animo consulere alteri damnum irreparabile inferas; scias rogo honoris & famæ causam vitæ, & rebus præferendam, vt Iurisconsulti nostri satis nobis demonstrant *in l. isti quidem 8. cum bonis vario iste metus maior quam mortis esse debeat*, &c. *ff. de eo quod metus causa, l. si adulterium. §. fin.* ibi, *Nam cuius famæ multo magis vita parcendum est, ff. de adulter. l. codicil. 91. §. mater.* ibi, *Scis filium nostrum occidisse, sed & alia mihi deteriora fecit*, &c. *ff. de legat. 2. l. 2. §. vltimum.* ibi, *& cum castitatem filia vita quoque eius preferendam putaret, ff. de origine iur. l. Iulianus, ff. si quis omissa causa testamenti, l. iusta. ff de manum. vind. §. suspectus,* vbi glos. *verb. ob culpam, Instit. de suspect. tutor. l. Hisp 4. & vlt. tit. 13. p. ori. 2* cum aliis adductis per Valenz. *cons 91. num. 1. & seqq.* Castill. *controuers. lib. 5. cap. 123. num. 28. tom 6.* Moreno de Vargas *de nobilit. disc. 1. num. 1. & disc. 12. n 7.* Meclh. Lotter. *de re benef. lib. 1. q 26. num. 27.*

Ad quod respexit S. Ambros. *lib. 3. offic. c. 4.* dicens, 3
Quis enim vitium corporis, aut patrimonij damnum non leuius ducat vitio animi & existimationis dispendio? Et Apost. *1. ad Corinth. 9.* ait. *Expedit mihi magis mori quam vt gloriam meam quis euacuet*, & Marc. Tull. *Philip. 3. Ad decus, & libertatem nati sumus, aut hac teneamus, aut cum dignitate moriamur. cap si non licet 23. q. 5. d. l. Hispan. 4.* ibi, *Tal podria ser el onfandamiento que mayor lo seria la muerte que la vida*, &c. & *d. l fin.* ibi, *E perende los antigos pusieron esta ferida por mas estraña que de la muerte por que essa no es mas de vna vez, y esta es de cada dia*, &c. Matth. Rader. *in explanat. ad Q. Curtium lib. 7. cap. 2. in fine,* Mieres *de maiorat. p 1. q 52. num. 8. & 19.* Amescua *de potest. in se ipsum lib. 2. cap. 1. n. 12. cum seqq. & cap. 12. per tot.* Valenz. *cons. 92 à num. 1. & cons. 142. num. 35. cum seqq.* Escobar *de purit. probanda p. 1. q. 1. proœm. § 1. & 2.* eleganter Minograph. *Vbi, Non sis qui fueris, non est cur viuere velis.*

Iuxta conscientiam rectam, & in foro interiori, vir 4
clarissime, debes prius votum tuum examinare, quia, vt rectè aduertit Ioan. Boter. *lib. 2. de rat. liber. stat. cap. pen* debent Principes cauere, & iubere, vt nihil prius decidatur in consilio Status, quin prius visum, ac discussum fuerit in alio consilio conscientiæ. Ponderare debes quæ & qualis iniuria ex tali denegatione prætendenti sequatur, quia vt benè colligitur ex decisione Iureconsulti *in l 1. § permittitur, ff de aqua quotid. Neque est hoc beneficium, sed iniuria, si quis forte non impetrauerit*, &c. *Potius enim debitam libertatem præstitit, quam beneficium dedit*, ait text. *in l. proximè, ff. de ritu* 5
nupt. quia licèt sit gratia, tamen si sine causa negatur, gratia fit iniuria, de quo vide plura apud D. Solorzán. 6
de iure Indiarum lib. . cap. 17. n. 20. & lib 3. cap 19. num. 22. tom. 2. Sicut etiam minuitur existimatio quando quis ordine mouetur, vel ab officio remouetur, cùm per hoc videatur ei honorem auferri & iniuriam fieri, *l. fin. in fin. ff de offic. Prætor. l. iudices, C. de dignit. lib. 12. glos. in l. testamento Centurio, in fin. ff. de manum. testam.* Auiles *ad cap. Prætorum verb. fiel n. 42.* Boër. *decis. 149. ex num. 1.* Anton. Fab. *in suo Cod. tit. de reuocan. donat. definit. 18.* Menchaq. *de success. progr. lib. 3. §. 30.* Personal. *cons. 30. lib. 1.* Mastrill. *de magistrat. lib. 1. cap. 27. num. 18.*

Ex denegatione, vel remotione solent plerumque 7
exclusi, vel remoti etiam iniustè, & indebitè infamiæ nota maculari saltem in ore vulgi, quod procax est, & in conuicia semper armatum, ex sententia S. Hieronymi, Tacit. *hist. lib. 1, Plebi non iudicium, non veritas,* & *lib. 2. Municipale vulgus pronum ad suspiciones.* ibi, *Procacia plebis ingenia, agris oculis alienam felicitatem intuentur.* D. Hieron. *epist. 22. Vulgus habet os barbarum, procax, & in conuicia semper armatum, quicquid nouum insinuauerit, aut auctor, aut exaggerator est fa-*
me. Plato *in Axioch. Populus ignarus est, morosus, cru-* 8
delis, inuidus, immodestus, vt qui sit ex colluuio turba, & stultis, & insolentibusque collectum. Senecа *de vita beata cap. 11. Non tam bene cum rebus humanis agitur, vt meliora pluribus placeant, argumentum pessimi turba est.* Et tradunt alia de vulgo non vulgaria. Iust. Lips.
in

in polit.lib.cap.3.per tot.Pacian.cons.113.num.7.cum
seqq.Mench. citato loco ibi. Quia populus semper hu-
ius erit opinionis, vt is,cui ademptum esset, ignominia
9 notatus videretur,&c.Nec sufficit restitutio, aut decla-
ratio super fama semel maculata, & purgatio innocen-
tiæ,quia,vt inquit Cassiodor lib.7.epist. 2.nulla pote-
stas est,qua qualitatem famæ sua de ore hominum possit
auferre.Sfort.Odd.de restit.in integ.p.2.q. 92.num. 34.
Infamia verò facti cum mentibus hominum imprima-
tur,ibique resideat, non potest inde ab aliquo amoueri,
quia opinio hominum de bonitate, vel malitia alicuius
non potest ab aliquo etiam maximo, & supremo Prin-
10 cipe remoueri,&c. Et rationem reddit Sidon. Apollin.
lib.5.epist.8. nanque improborum probra æquè vt præ-
conia bonorum immortalia manent.& eleganter expres-
sit l.Hisp.6.tit.6.part.7.ibi, La nombradia e el precio
de mal ganan a las vegadas los omes (con razon a las
vegadas) no seyendo en culpa,e es de tal natura que des-
pues que las lenguas de los omes anpuesto mala nombra-
dia sobre alguno,no la pierde ia mas,maguer no la mere-
ciesse,&c. vbi Gregor. Lop.in glos. 1.notant DD.in c.
ex tuarum,de purgat. Canon.cap. Euphemium §.hinc
colligitur, 2.quæst.3.Silua nupt lib.4.num.87.Anton.
Fab.iurisprud. Papiniani tit. 12 princip.illat. 2.Ma-
strill.de Magistrat. lib.1.c.27.à n. 6.Laërt.in vita Fi-
11 lolai, vbi asserit infelicitatem esse quòd quis incurrat
in inspectionem delicti, quamuis sit innocens, his
verbis, Et si nihil committis, sed tamen videaris, in-
felix es.

12 Non minus igitur si pro viribus ingenuus vir de
conseruando suo statu,& honore agat, vt dicit Anhar.
cons.188.à num 4.& S.August.de bono viduit.cap. 22.
reprehendit eos,qui conscientia sua freti,famam suā ne-
13 gligunt;& subdit:Nobis enim necessaria est vita nostra,
aliis fama nostra, Bald. cons. 312. num. 3. lib. 4. vbi
quòd diuitibus eligibilius est mori quàm vilipendi, Se-
bast.Medices de casib.fort.p.1.quæst.7. num. 7. Ames-
cua d.lib.2.cap.5.à num.11.Testay.alleg.7.num.2.Scip.
Theodor.alleg.19.num.2.Cabreros de metu lib. 1. cap.
47.à num.20.Valenzuel.cons.92.num.7.Menoch.cons.
303.num.1.lib.4.ibi, Qui honoris, & dignitatis suæ,
Maiorumque suorum tuenda causa, omnem diligen-
tiam,& curam adhibent,non modo damnandi non sunt,
14 sed summopere laudandi, &c.optime tales proprium
honorem non curantes improbat Nau. ad cap.cùm mu-
lier.23.q.5.de finibus humanor.actuum tom. 1.fol.487.
num.74.ibi Nona decisio Abulensis super Math. cap.
6.quæst.3.col.2.scilicet dignum esse vituperio eum, qui
honorem iam quæsitum non curat conseruare;tum quia,
vt ille inquit,honor sicut non potest iustè quæri nisi per
virtutem,& aliquam veram excellentiam,ita nec perdi
iustè,nisi perdita illa; tum per illud præceptum Ec-
cles.41.curam habe de bono nomine: tum per illud A-
post. 2. ad Corinth. 9.melius est mihi mori quàm vt
gloriam meam quis euacuet: tum quia idem, quod ma-
ximè duco notandum,etiam de gentilitia nobilitate se
laudauit 2 ad Corinth.11.ibi,Hebræi sunt, & Ego: se-
men Abrahæ sunt,& Ego. Et illud Machab.9. Absit
vt fugiamus ab his,& inferamus crimen gloriæ nostræ:
tum quia crudelem esse illum,qui famam negligit, in-
telligit inordinate,& definit S. Augustin.in c. non sunt
audiendi,11.q.3.tum quia licèt magis curandum sit de
virtute,vel excellētia vera, quàm de honore, vel laude
illi debita,ac quod honoris perditio frequēter sine culpa
eius,cui debetur,contingit,c.renouantes 22.distin.nihil-
ominus tamen curandum est de honore, ne vulgus quod
nouit effecta, & eorum causas ignorat,videns quem ab
honore decidisse,præsumat eum virtutem quoque & ex-
cellentiam amisisse, & eius casu præsumpto scandolum
accipiat ob speciem mali, à qua vt caueamus Apostolus
relatus in c.cùm ab omni specie mali,de vita & honest.
cleric.præcipit 1.ad Thes.5.tum denique quia ob quin- 15
que fines bonam famam & honorem desiderare conue-
nit,vt in repet.cap.inter verba, 11. q. 3.concl.5.scripsi,
quorum quartus est vt constantius virtutes colamus, re-
putantes nos tanto esse obligatiores,tantoque plus pecca-
tures,si contra fecerimus,quanto magis credimus eas co-
lere.Hactenus Nauarrus.

In his ergo tanti ponderis & momēti negotiis,in qui- 16
bus agitur de re vitâ cariori, debet iudex, vel informa-
tionē faciens benigniorē amplecti partem in fauorem
prætendentis, & si fortè eius fama in aliquo læsa fue-
rit,honorem,si potest, defendat;quia fama integra cu-
iusque est necessaria Reip.vt aduertit Cou.lib.1 var.c.
2.num. 8. & causæ huiusmodi benignè ac blandè tra-
ctandæ sunt.Abb.& Deci.num.33.in cap.venientes, de
testib.& in cap.1.num.49.de appellat. Mathes.sing. 51.
num.8.Franch.decis.2.num.27 Hoted.de incompat. be-
nef.cap.23.num.143.Menoch.cons.96.numer. 17. Ca-
strill.controu.lib.3.cap.123.num. 17.Scraph.decis.162.
num.3. Valenz cons.90.num.201.Rot.decis.235.num.
6.p.1.recent.& sic in conflictu potius errare debet iudex
in absoluendo,quàm in condemnando, cap.alligant 4.
vers. deinde 26. quæst.7.Azeued. cons.30. num.14.Me- 17
noch.& Franch.vbi sup.Valenz.d.cons. 90.n.49. 190.
& 202 & eleganter S.Bernard. serm. 40. in Cantic. in
fine.Etiamsi perperam factum deprehendas,nec si iudi-
cas proximum,magis autem excusa,excusa intentionem,
si opus non potes, puta ignorantiam, puta subreptio-
nem, puta casum, quamuis vitio naturæ promp-
ti in peiorem partem omnia vitia interpretemur,
teste Euerardo V Veston. de moribus Reip. lib.7.c.27.
num.8.

Nec benigno & humaniori animo procedentem sus- 18
pectum te reddere existimes, imò apud timoratæ con-
scientiæ viros te meliorem haberi, puta; nam qui bo-
nus est, malum nunquam suspicatur, & qui malus est,
ad bonum difficile inclinatur. Ita nos docet S. Chryso-
stom super Math. ibi, Sicut difficile aliquem suspicatur
malū,qui bonus est,sic difficile aliquem suspicatur bonum
qui malus est,omnis ex se existimat alterum, fornica-
rius neminem putat castum,castus de fornicario non fa-
cile suspicatur,superbus neminem putat humilem, hu-
milis neminem putat esse superbum, sic qui non est ex
Deo Sacerdos, neminem putat ex Deo Sacerdotē.Cice-
ro ad Quintum Fratrem ibi,Vt quisquis est vir optimus
ita difficillimè esse alios improbos suspicatur. Nilus
apud Anton. & Maxim. serm. de Innocent. ibi, Qui ad
malum suscipiendum paratus non est his, nec ad ma-
lam quidem suspicionem est facilis.

O miserandus humanæ naturæ status,si inimicos ha- 19
buero, ipsi omnem conuitij & infamiæ maculam me
habere falsò probabunt;si verò in amicitiam meam eos
reduxero,conuitij & infamiæ notam,si quam forte ha-
buero,in honores,& nobilitatis titulos conuertent. Sa-
pientis igitur erit hæc dicta examinare, & non citò fa-
cili credulitate ad falsum prolabi,vt Seneca consuluit; 2
est enim veritas modis omnibus perquirenda,& labo-
randum ne opprimatur, prouocat enim Dei iram su-
per se,qui veritatem opprimi conspiciens, eam pro vi-
ribus non defendit,cap. quisquis cap.noli timere 11.
quæst.3. Ludou.Zuntus in resp.pro vxore n. 36. & seq.
Neuizan.in sylua lib. 5.num. 117. & cons. 34. num.6.
cum seqq. Paul.de Castro cons.234.in causa appellatio-
nis,ante num.1.vol.2.Socin.iun.cons.76.num.1.& cons.
117.num.1.lib.1. & cons.41.num.1. cum seqq. & cons.
134.num.1 & 2.lib. 3. Illa namque quanto magis op- 22
pugnata,& contrita est calumniis, tanto clarior nebu-
lis expulsis progreditur in lucem, sicut aromata, quæ
magis redolent quanto magis conteruntur, cap.graue
35.quæst.9.glos.verb.postquam in cap.cùm Ioannes, de
fide instrum Crauet.cons.135.num.18.Roland. à Valle
cons.6.

conſ. 6 n. 1. & conſ. 80. num. 2. lib. 1. & conſ. 66. n. 1.
lib. 2. Ioan Neuiz. in principio ſylua nup. n. 4. cum ſeqq.
Ludou. Zuntus vbi ſup. num. 1. Marc. Anton. de
Amatis Marchia deciſ. 41. num. 6.

Quibus præhabitis tam circa proprij honoris æſti-
22 mationem, quàm circa obligationem illum defenden-
di, iam rectè infertur ad reſponſionem qualiter debeas
in his ſeruitiis remunerandis te habere. In primis licèt
ſit feliciſſimum inter mortales natum eſſe ex bonis, vt
protulit Hecuba apud Euripidem, quaſi bonum ſemẽ
degenerare non poſſit, ex Seneca epiſt. 87. cum aliis
per Roland conſ. 1. n. 35. cum ſeqq. vol. 3. Frizze apud
Domin. Arumæ. de iure publico diſcurſu 16. de nobilit.
Sim. de Pretis conſ. 34. n. 5. vol. 2. Federic. Marſel. lib. 1.
de Legat. cap 9. Barth. Iegi. tract. crimin. p. 9. num. 12.
cum ſeqq Velaſquez in defenſ. ſtatuti Tolet. cap. 42.
Valenz. conſ. 163. n. 52. tom. 2. quia magnus verecun-
diæ ſtimulus eſt laus parentum, dum illis non patimur
eſſe impares, quos gandemus auctores, vt aduertit Caſ-
23 ſiodor. lib. 9. epiſt. 22. Nihilominus tamen propria vir-
tus magis æſtimanda, ille enim clarus, ille ſublimis, ille
nobilis, ille tunc integram ſuã nobilitatẽ ſe ſeruare putet
ſi dedignetur ſeruire vitiis, ab eiſque nõ ſuperari, vt in-
quit S. Hieron. ad Demetriadem. Quid prodeſt ei, quem
24 mores ſordidant, generatio clara? aut quid nocet illi ge-
neratio vilis quem mores adornant? ipſe enim ſe vacuum
ab omnibus bonis oſtendit, qui gloriatur in patribus, vt
decit S. Ioan. Chryſoſt. in cap. 8. Ioan. Nihil prodeſt car-
nalis generoſitas, ait Cyrill. iacat. ad cap. 3. Luca niſi
conſimilibus ſtudiis fulciatur, vanum eſt igitur extolli
de bonis prædeceſſorum, & deficere ab eorum virtuti-
bus, & turpe eſt alienis ornare decoribus, quem propria
25 virtus non venuſtat. Quare S. Ioan Chriſoſt. homil. 3.
in Matthæ. affirmat quòd ſi quis propria virtute deco-
retur, parentum ſuorum non decoloratur opprobriis.
Nulla te vnquam de generis nobilitate præponas dicen-
te S. Hieron. ad Celantiam, nec obſcuriores quoque hu-
miliori loco natos ſe inferiorem putes: neſcit Religio no-
ſtra perſonas accipere, nec conditiones hominum, ſed a-
nimos ſuſcipit ſingulorum, ſeruum & nobilem de mo-
ribus pronũtiat, ſola apud Deum libertas eſt non ſeruire
peccatis, ſumma apud Deum nobilitas eſt clarum eſſe
virtutibus. Ex adulterino ſæpe coniugio, ait S. Petr. Da-
mian. opuſ. 6. c. 19. pulchra ſoboles naſcitur, & ex ob-
ſcana voluptate parentum ſpectabilis oritur ſpecies li-
berorum: quid enim certius confirmatum eſſe poteſt
quàm ex peſſimis optimos aliquando generari. Non di-
cis, Pater meus qui eſt in Cælis (verba ſunt S. Ioan.
Chryſoſt. hom. 20. in Matthæ.) ſed Pater noſter: ſuper-
biam remittens, inuidiamque explodens, & introducens
matrem bonorum omnium charitatem, & humanarum
rerum inæqualitatem prorſus expellens, & miram Re-
gis cum paupere æqualitatem honoris oſtendens, ſi ta-
men in maximis, & ad æternam gloriam neceſſariis cõ-
munione ſociemur. Quid enim noxa de terrena nobili-
tate timendum eſt, quando cæleſti omnes nobilitate cõ-
pungimur. Cumque nullus alio amplius, de illo honore
poſſideat, neque locuples paupere, neque dominus ſeruo,
neque iudex miniſtro, neque Rex milite, neque Philo-
ſophus barbaro, neque ſapiens imperito? Cunctis enim
vnam atque eandem nobilitatem donauit Deus, cum
dignatus eſt omnium pater vocari. Optimè Pelagius
noſter de planctu Eccleſiæ lib. 2. art. 76. fol. 252.
hac de re agens ſic concludit: Vera nobilitas Chri-
ſtiana eſt Primo, quia ſumus filij Dei, & hoc per crea-
tionem, Actuum 17. 29. q. vlt. omnibus. Ipſius enim, &
genus ſumus Eſai. 64. Tu Domine Pater noſter es, nos
verò lutum, tu fictor noſter, & opera manuum tuarum
omnes nos. Et in hoc ſumus eius filij chari. Secundò per
gratiam adoptionis. Vnde 1. Ioan. 3. in princ. Videte
qualem charitatem dedit vobis Pater, vt filii Dei no-
minemur, & ſimus. Pſalm. 81. Ego dixi, Dii eſtis, &
filii excelſi omnes. 1. Ioan. 4. In hoc manifeſti ſunt filii
Dei, & filij Diaboli, omnis, qui non eſt iuſtus, non eſt
ex Deo, & de hoc de Pœnit. diſt. 1. §. hoc idem verſ. item
vt Chriſtus ait, & verſ. qui natus; & per hoc ſu-
mus filii chariores. Tertiò per gloriam ratione adoptio-
nis hereditatis æternæ, Ioan. 8. Roman. 8 ſi filii, & hæ-
redes, Galat. 4. Et in hoc erimus filii chariſſimi. Epheſ.
5 Imitatores Dei eſtote ſicut filii chariſſimi. Contra
carnis nobilitatem, ext. de præbend. cap. pen. §. nos ergo
Attendentes quòd non generis, ſed virtutum nobilitas.
vitaque honeſtas gratum Deo faciunt & idoneum ſer-
uitorem. Ad cuius regimen non multos ſecundùm car-
nem nobiles, & potentes elegit, ſed ignobiles, Matth. 4.
& pauperes.

Vides igitur qualiter propria virtute decoratus præ- 26
mia ex ſe meretur, licèt ab ignobili parente procedat;
ideo S. Anton. Abbas ſerm. 79. conſultus quid ſentiret
de quodam, cui maximè obſtabat parentum ignobili-
tas, ſic reſpondit. Nihil tibi obeſt genitorum ignobilitas,
ſi tu ipſe probus ſis. Magis enim reſplendet ille, ait
Chryſoſt. homil. 3. in Matth. qui ex parentibus à virtu-
te prorſus alienis, ipſe tamen ſit de virtute mirabilis.
Sic è contra, parentum ſublimitas nihil prodeſt filiis,
qui eorum opera non faciunt, vt ait Chryſolog. Qui
genitoris opera non facit, negat genus. Domino dicente,
Si filii Abrahæ eſſetis, opera Abrahæ faceretis,
ille fidem generis probat qui tantus paterni operis aſ-
ſertor exiſtit. Et bene ad hoc propoſitum Philon. in li-
bro quem ſcripſit de educatione Principis, ſic ratioci-
natur. Nemo ſuam felicitatem in generis nobilitate col-
locans, honeſtas actiones negligat, reputans grauiori
animi aduerſione fieri obnoxium, quiſquis ex optimis
progenitus Maiores ſuos vitiis dedecorat, deſcendens
à virtutis exemplis domeſticis, quorum reliquiis omni-
bus deletis ex animo non poteſt meritam reprehenſio-
nem effugere.

Vnde merita à qualicunque homine bene & rectè
operante proueniant, pro ſeruitiorum qualitate remu- 27
nerari debent, & ad id naturaliter princeps obligatur,
l. ſed etſi lege 25. § conſuluit, iuncta gloſ. verb. obliga-
uerunt, ff. de petit. hered. ibi, Naturaliter quis obliga-
tur ad remunerandum benemerentem, ipſaque natura
ducimur ad benefaciendum, ei, qui nobis bona fecit. l.
etiam 15. §. ex præterito, ff. de manum. vind. ibi, Ex
præterito tempore plures cauſæ eſſe poſſunt, veluti quod
dominum in prælio adiuuauerit contra latrones tuitus
ſit, quòd ægrum ſanauerit, quòd inſidias detexerit, &
longum eſt ſi exequi voluerimus, quia multa merita in-
cidere poſſunt, quibus honeſtum ſit libertatem cum de-
creto præſtare, quas æſtimare debebit is apud quem de
ea re agatur. qui tex. videtur in materia ſpeciali nota di-
gnus, quia loquitur de præmiis ſeruis concedendis pro-
pter ſeruitia magis ex obligatione quàm liberaliter do-
minis præſtita. l. in nomine Domini 2. § hæc autem non
ſolum, in fine C. de offic. Præf. Prat. Africæ, ibi, ſemper
prouidemus vnũquemque ſecundùm labores ſuos ad me-
liores gradus, & ad maiores dignitates perducere, & da-
ces, ac tribunos ſecundùm labores ſuos de imperiali lar-
gitate remunerationẽ ſperare debere, &c. l. 1. in princ. ff.
de cenſib. ibi, Huic enim diuus Seuerus, & Imperator
noſter ob egregiam in Rempubl. Imperiumque Roma-
num inſignem fidem ius Italicum dedit, &c. l. ſemper in
ciuitate. §. negotiatores, ff. de iure immun. ibi, nam remu-
neranda pericula eorum, quin etiam & hortanda (ſeu
vt gloſſa legit, coronanda) præmiis merito placuit, &c.
l. eum qui 58. C. de Decurion lib. 10. ibi, habita conſide-
ratione videlicet meritorum, & hoc bene cogniti priuile-
gium conſequantur, nec eo paſſim fruantur indigni, &c.
l. iubemus 4 C. de proxim. ſac. ſcrin. l. cornicul. 3. C. de
apparit. Præfect. Prat. lib. 12. ibi, Pro multis erga Remp.

ſudoribus

fadoribus ab omnibus indictionibus tam militarium quàm ciuilium Indicam semper habeantur immunes, & l. 3. C. de offic. Magistr. milit. cum aliis adductis per Andr. de Isernia lib. 1. ad Constit. Neapol. tit. 37. Greg. Lopez l. 5 1. tit. 18. part. 3. glos. fin. Georg. Accac lib. 1. de priuileg. cap. 10. num. 7. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 4. num. 9. Sebast Fox. lib. 2. de Regis in-
28 stit. vbi concludit Principum obligationem esse honores, & beneficia benemerentibus personis concedere.

29 Hinc Senatus populusque Romanus iuxta valorem cuiusque meritorum præmia, & honores pendebat, statuasque æneas ad æternam benemeritorum memoriam, qui ciuitates, & prouincias Romano Imperio subiecerant, erigere cum summa gloria nunquam prætermisit, vt in l defensorem. §. qui militia, ff. de re milit. l. 1. C. de statuis. & imag. l. 1. C. de veteran. lib. 12. Plini. lib. 7. natur. histor. cap. 26. & lib. 33. cap. 2. Alex. Sard. lib. 3. de morib. & ritib. gentium c. 10. Patrit. lib. 9. de Regno tit. 6. Lambertin. de Iurepatron. lib. 3. q. 5. princ. art. 4. n. 1. Petr. Greg. syntag. iuris p. 2 lib. 9. cap. 3. num. pen. & vlt. & cap. 4. num 4. cum seqq. Melch. iun. pelit. quæst. p. 3 q. 107. num. 2. Ribadeneira lib 2. de Principe Christiano cap. 7. Iust Lipsi. lib 3. de magnit. Roman. cap. 9. Bobadil. in sua politica lib. 4. cap. 2. num. 75 & lib. 5. cap. 4. num. 83. Iacob. Gutier. lib. 3. de veteri iure Pon-
30 tif. cap. 4 Et refert Massutius in vita sancti Pauli ex Auctore historiæ scholasticæ, & ex glossa & Dionysio Carthusiano Pauli patrem propter obsequia Romanis exhibita, & quia eorum Legatis in Ciliciam venientibus cum pace, & coronis obuiam processisset, ius & insigne Romanæ ciuitatis penulam, id est, vestem, vt ipsi interpretantur, senatoriam sibi, suisque filiis singulari fauore esse consequutum.

31 Et licet vir bonus amore virtutis, & Reip. potius quàm commodi, aut præmij spe adductus bene aliis facere debeat, & soleat, vt Cicero protulit Philip. 4. & non minus eleganter id ipsum dixit Ludou. Gom. in orat. quæ legitur post comment. ad reg. 3. Cancel. n. 13. desumens ex S. Augustin. lib. 5. de ciuitate Dei, dum commemorat quòd sola virtutis gloria nos debemus esse contenti; cui sententiæ consonat illud Senecæ
32 lib. 1. de Clementia cap. 1. & epist. 63. Virtus nullo honestamento eget ipsa; & magnum sui decus est, & corpus suum consecrat; & Sillij Italici lib. 3. bellor. Panic.

Ipsa quidem virtus sibimet pulcherrima merces.

Nihilominus raò, vel nunquam aliquis inueniri poterit, qui gratis, & postposita omni præmij spe sponte laboret, vt idem Sillius lib. 13. expressit.

Ipse decor recti, facti si præmia desint,
Non mouet, & gratis pœnitet esse probum.

Et Iuuenalis satyra 10.

——Tanto maior famæ sitis est quàm
Virtutis, quis enim virtutem amplectitur ipsam
Præmia si tollas?

33 Et Cicero in orat. pro Aulo Ceciena humanæ naturæ insitum asserit, vt opus aliquod magni ponderis & momenti facere non incipiamus si ex eo fructum consequi non speremus, his verbis: Ea est natura nobis insita, vt neque inter flagitiorum impunitates viuere, neque de Republ. benemereri possumus, nisi fructum aliquem speremus bonæ nostræ voluntatis. &c. & idem asserere videtur in orat. pro Caio Rabirio. Pro sua patria pauci post genus humanum nati reperti sunt, qui nullis præmiis propositis vitam suam hostium telis obiecerint, &c. Et fuit sententia Xenophontis in tyrannico. Honores tam vim habent quod ipsos appetens non dubitet omnes sufferre labores, & pericula, vt illos assequatur, & in hoc anteire hominem rationis participem animantibus cæteris, nec erit tam difficile, & insigne facinus quod homines non audeant si condigna præmia proposita perspexerint. In Republica enim in qua maiora præmia, & honores fuerint propositi benemerentibus, maior numerus reperietur hominum, qui gloriæ stimulis accensi, & desiderio consequendi agitati conatu omni benemereri procurent. nam auctis honoribus augentur animi ad ardua, & insignia opera; tradit etiam Plinius in pane- 34
gyrico ad Imper. Traianum, & Simanch. lib. 9. de Republ. cap. 10. num. 15. Valenzuel cons. 82. num. 38. vol. 1. ibi, Tanta siquidem vita hominum est, vt quemadmodum ad maleficium nemo conatur nisi spe, atque emolumento accedere: ita pauci post genus humanum creatum reperti sunt, qui præfatam philosophiam degustare vellent, & nulla præmiorum spe ostensa Reip. vtilitatibus, & commodis inseruierint, quique laboribus susceptis, periculisque adductis, nullam rerum gestarum mercedem, aut certe gratiam desiderarent: etenim honos alit artes, omnesque incendimur ad studia gloriæ dicente Tito Liuio lib. 4. nihil non aggressuros homines si magnis conatis magna præmia proponantur.

Eleganter Osorius noster de gloria humana lib. 1. in 35
princ. ibi, Multa sunt, Rex inuictissime, quæ magnam vim habent ad hominum vitam vel rectè constituendam, vel funditus euertendam, tum nihil est quod in vtramque partem tantum valeat, quantum ardens quoddam laudis, & famæ desiderium. Primum enim adeò latè patet vt nullus sit neque tanta humanitate præditus, neque tam agrestis, & inhumanus, neque tantis honoribus insignis, neque tam obscurus, & ignotus, neque ita virtutis ornamentis exutus, neque tam maliis flagitiis coopertus, qui non flagret infinita quadam gloriæ cupiditate. Deinde ita est id communibus sensibus infixum, vt neque vi rationis euelli, neque lege, aut more vllo mutari, neque vllo metu exerceri, & comprimi possit; postremò tam vehemens est vt animum nullo in loco consistere patiatur, sed semper incertum trahat & rapiat ad maiora in dies, & altiora inflammato studio consectanda, ex hoc autem animi motu clarissimæ virtutes, ex eodem teterrima vitia nascuntur. Acuit enim industriam animosque ad res acriter & animosè gerendas exsuscitat, ita tamen vt alios ad ius humanæ societatis tuendum, patriamque beneficiis immortalibus obligandam, alios ad leges nefarias colendas, & Remp. delendam solicitet. Vt enim antiquissima commemorem, illi primi vrbium conditores, qui homines in syluis bestiarum more dissipatos vnum in locum compulerant, & in ciuilis vitæ societatē conuocarant: omnes, quod ex historiis constat, ardenti gloriæ cupiditate fuerant in studium tam præclari muneris excitati. Quid qui optimis legibus & institutis, ciuitates suas ad summam amplitudinem perduxere? Quid qui pro patria caput suum in summum vitæ discrimen intulere? Quid qui maximarum artium disciplinis ciues suos excoluere? Nam obscurum est neminem sese sine magna spe laudis, vel ad homines inter se iustitia, munere conciliandos, vel ad Remp. virtute & industria defendendam contulisse? Contra verò qui patriam euertêre, aut scelere, & amentia conuulsêre, omnes fuerunt ad tam tetrum & tam immane facinus gloriæ cupiditate compulsi. Vtriusque autem rei ciuitatis vnius varij casus infinita exēpla suppeditant. Si enim inuestigare velimus per quos fuerit olim Roma fundata, eiusque imperium latissimè propagatum, vt a Romulo ordiemur, & fortem illam clarorū hominum vsque ad extrema florentis imperij tempora perducamus, intelligimus omnes adeo appetentes laudis, & gloriæ fuisse, vt illius parandæ causa neque laborem fugerint, neque vitæ periculum recusauerint. Rursus si naturam spectemus eorum Romanorum, qui Romanum Imperium per summum scelus euerterunt, aut saltem de illius pernicie, & interitu cogitarunt, omnes reperiemus ad gloriæ cupiditatem incredibiliter exarsisse.

Ioannes Brancius, de Senatore lib. 1. cap. 8. vbi in prin- 36
cipio incommoda Senatorum scitu digna refert, & tandem fol. 29. in proposito concludit, Quid homini

potest

potest dari maius quàm gloria, laus, & æternitas? vt interim omittā quid sit magistratuū comitatus, & egressus, quæ ia publico species, quæ in iudiciis veneratio, & illa salutari, appeti, decedi de via, de semita assurgi, reduci, consuli. Quæ primo aspectu parua forsitan & leuia memorata videri non sum nescius: ac sunt tamen honorabilia, & apud nos, & in aliis ciuitatibus, vt quæque optimè mora est, & optimè constituta, illa diligentissimè obseruantur. Quid hominibus tam expetendum quàm virtutem suam moderationem animi temperantiam non latere in tenebris, neque esse abditam, sed in luce ciuitatis, in oculis clarissimarum prouinciarū, atque in auribus omnium gentium ac nationum esse positam? ipsos tanquam in alia quadam specula conspiciendos se monstrandosque prebere? Pulchrum est digito monstrari, & dicere, hic est. Quanquam enim laudabiliora videntur omnia, quæ sine venditatione, & sine populo teste fiunt, omnia tamen bene facta in luce se collocari volunt. Quid unquam tam eximium viro politico quàm versari assiduo in optimorum ciuium vel flore, vel robore? neque enim augeri dignitate, quàm bonis æquari gratius. Atqui ordine Senatorio flos nobilitatis, ornamentum ciuitatis, firmamentum Reip. continetur. Pulchrum eminere est inter illustres viros, illustre eorum munus, qui ex tam magna multitudine ciuium tam pauci de hominum fortunis sententiam ferunt, &c.

37 Guillelm. Benedict. *in c. Raynutius de testam. verb. duas n. 44.* ibi, *Postremo est vnum peremptorium, quia sub confidentia beneficij, vnusquisque statu suo derelicto, quibuscumque cæteris viuendi modis, qui plures sūt, ferasse Principis se dedicat, supplantaretur in sui honoris, & totius familiæ denigrationem; itaque mandatum Principis imo beneficium sibi foret illusorium, & derisorium contra omnem iustitiæ æquitatem, quæ neminem permittit beneficio decipi, sed potius iuuari*, &c.

38 Ioan. Bapt. Valenzuel. *d. cons. 82. n. 50.* ibi, *& confirmatur: nam si munus, vel officium esset cum damno, vel sine honore, non esset præmium, sed è contrario onus & pœna, l. propriè ff. de verbor signif. vbi non dicantur bona quæ plus incommodi quàm commodi habent, Roma. cons. 510. n. 3.* &c.

39 Idem Valenz. *eod. cons. 82. n. 43.* ibi, *Quare Cardinalis Contaren. lib. 2. de Repub. Venetorum, dixit quòd regula conuenientior ad rerum publicarum augmentū, & conseruationem consistit in præferendo, & honoribus afficiendo benemeritos, cùm remuneratio sit Resp. præsidium, vt ait Demosth. in alleg. orat. aduersus Leptinem*, Petr. Lenaud. *de priuileg. Doctor. p. 4. q. 21. n. 39.* Petr. Bellus *de re milit. p. 7. tit. 1. num. 1.* Horat. Luc. *de priuil. Scholar. in præfat. num. 4. & 5.* &c. Alia vide apud Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 4. num. 13.* ibi, *sunt remunerandi tanquam benemeriti, qui pro Principe, seu patria laborauerunt, & fidelem operam præstiterunt*, &c. Pincl. *in l. 1. C. de bonis mat. p. 3. num. 61. vers. infertur 14.* vbi testatur ita obseruasse antiquam Romani Senatus prudentiam, omnemque Remp. benè institutam. Gabr. Pereira *decis. 4. num. 4.* Burlat. *cons. 343. num. 24. vol. 4.*

40 Optimæ ad hoc assumptum probandum referuntur auctoritates Cassiodori, & præcipuè *lib. 2. var epist. 28.* *Nutriunt præmiorum exempla virtutes, nec quisquam est qui non ad morum summa nitatur ascendere quando irremuneratum non relinquitur, quod conscientia teste laudatur: graue nimis est vt fructu laboris sui defraudetur industrius, & cui debet pro sedulitate conferri præmium, dispendium patiatur. Hominum; & malorum omnium probatur extremum, vt inde quis cogatur detrimenta suscipere, vnde credebat auxilia prouenire; molestiam pati sine causa, pœnam sine culpa, damna si-*
41 *ne delictis. Tribuenda est iustis laboribus compensatio meritorum, quia exprobrata militia creditur, quæ irremunerata transitur, athletā populi palma designat esse victorem, sudores bellicos ciuica corona testatur. Expectant etiam equos præmia sua, & tanta iustitia vis est vt nec illis tardius detur laboris pretium, qui sentire non poterant denegatum. Quod si ità est, dignum hoc homini reddere, qui per honesta cognoscitur obsequia placuisse. Æquum est enim vt vnicuique proficiat labor suus, & si in expendendo cognoscit incommoda, ita rebus perfectis consequatur augmentum* Idem *lib. 1. epist. 4.* *Quānis proprio fruatur honore, quod est natura laudabile, nec desint probata conscientiæ fructus, cum generat animo dignitatem; omnia si quidem bona suis sunt coniuncta cum fructibus, nec crede potest virtus, quæ sequestratur à præmio*, &c.

Sancti etiam viri & Dei amici spe præmij ei serui- 42
re alliciebantur, & non diffitetur Dauid. *Psalm. 118.* ibi, *Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in æternum propter retributionem*, & Princeps Apostolorū Petrus apud Math. *c. 19.* *Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te, quid ergo erit nobis?* Super quibus verbis S. Hieronym. *lib. 3. in Matth.* mirari videtur quomodo Petrus præmium tam audacter quærebat, dicens: *Grandis fiducia; Petrus piscator erat; diues non fuerat, & tamen loquitur confidenter; reliquimus omnia, quid igitur dabis nobis præmij.* Facit Concil. Trid. *sess. 6. de Iustificat. can. 31.* ibi, *Si quis dixerit iustificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis bene operatur, anathema sit*, &c. S. Thom. *2. 2. q. 27. art. 3. & 4.* Durand *q. 3.* Syluest. *in sum. verb. charitas q. 7.* Sanch. *in præcepta Dicalogi tom. 1. lib. 2. c. 31. n. 4.* Diuus Paulus *ad Hebræos c. 11. vers. 26.* de Moyse agens, qui contempsit Ægypti Regnum, & quod hoc fecit. *Aspiciebat enim in remunerationem.* Gabr. Aluarez *de priuileg. pauperum p. 1. q. 6. n. 45. cum seqq.*

Sanctus Ambros. *lib. 1. de Pœnit. c. 16.* id ipsū mani-
nifestat, ibi, *Omne studium torpescit dilatione, & ideo* 43
Dominus vt præsentiū fructu cumularetur deuotio Discipulorū dixit, quoniam qui dimisisset omnia sua, & eum sequutus esset, centies tantū reciperet, & hic & in futuram præmium promisit, vt fastidia dilationis auferret.

Sanctus Ioannes Chrisost. aureis verbis idem expres- 44
sit *in cap. 4. Ioannis homil. 33.* *Nam veteres Patriarchæ seminando, Apostoli autem metendo quodammodo laborauerant; sicut autem satio longius abest a fructu, quàm messis: ita Patriarcharum labores longius aberant à præmiis vitæ æternæ, quàm labores Apostolorum; labores igitur Patriarcharum duros ac difficiles reddebat absentia præmiorum: at verò Apostolorum labores, quamuis malto graniores, & acerbiores fuerint; tamen ipsa præsentia præmiorum leues, ac penè nullos efficiebat:* noster Francisc. de Mendoza *in lib. 1. Regum, capite 8. numer. 8. section. 2. § 3. fol. mihi 103.* Si quæris, amice, Senatorem doctissimum, Pastorem vigilantissimum, ministrum fidelissimum, qui muneri suo rectè satisfaciant, qui Deum in rebus agendis præ oculis semper habeant, qui mandata Principis sancto zelo adimplere curent, iuraque & leges obseruare faciant, de genere nihil cures. Cùm Tobias interrogasset Angelum, qui filium erat comitaturus, de qua domo, aut de qua Tribu esset, respondit ei Angelus. *Genus quæris mercenarij, an ipsum mercenarium, qui cum filio eat?* quasi diceret, non genus hominum, sed personas esse perpendendas. Alia vide in meo *tract. de officio, & potest. Episcopi part. 1. titul. 2. class. 17. numer. 13. cum seqq.* Et optimè Bion Philosophus. *Cùm indiges ô Rex sagittariis, benefacis non interrogando genus, sed scopum proponendo, optimos illorum tibi diligis, sic etiam amicos explora non vnde nati, sed qui & quales sint.* Prouidendum est officiis de bonis personis, non vero personis de bonis officiis, nisi cum vtrumque simul

fieri potest: legimus enim *in vita doctissimi, ac piissimi Cardinalis Bellarmini lib. 3. c. 5. §. rursus*, ad consulta-
46 tionem Clementis VIII sic respondisse. *Deberent prouideri Ecclesiæ de bonis personis, non autem personæ de bonis Ecclesiis. Fateor tamen optimam illam esse prouisionem, cùm vtrumque simul fieri potest, vt & personæ benemerenti, & Ecclesiæ vacanti vtiliter prouideatur:* cui Pontifex ita respondit: *Scimus; & hoc quantum in nobis est præ oculis habemus, prouidere Ecclesiis, non autem personis, nisi quando & Ecclesiæ, & personæ æquè nos prouidere putamus,* &c. refert D. Ioannes Solorzan. *de Indiarum gubern. to. 2. lib. 3. c. 7. n. 13.*

CONCLVSIO II.

Officiorum, honorumque omnium Christianæ Reipub. de iure capaces sunt qui fidem Catholicam fideliter amplectuntur, & in ea securi & immobiles persistunt, etiamsi à Iudæis conuersis originem duxerint, ita ut notoria illis inferatur iniuria, si præcisa infidelitate ob suam descendentiam, ab illis obtinendis aliquo statuto excludantur.

47 COmmunis humani generis inimicus, diabolum dico, in primitiua Ecclesia zizaniam seminandi causa distinctionem inter Christianos ex omni natione ad eam venientes introducere volens, ab Apostolo Gentium Doctore conuincitur, dum *ad Roman. cap.* 10. ita ait. *Non est enim distinctio Iudæi, & Græci, nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum;* omnes nos, addit ipse 1. *ad Corinth.* 12. *In vnum corpus baptizati sumus, siue Iudæi, siue Gentiles.* Quid melius, & ad propositum vtilius in comprobationem huius Catholicæ conclusionis referri potest, quàm Bulla quædam summi Pontificis Nicolai V. quam ad litteram transcribit & se vidisse sub plumbo affirmat Corduba *lib. 1. q. 54. fol. 434.* & illius meminere Ioannes de Mariana *in historia Hispaniæ lib. 22. c. 8.* & P. Hieron. de la Cruz. *in respõso apologetico ad discursũ P. Fr. August. Salucij, c. 3. §. 2.* cuius tenor est qui sequitur. *Nicolaus Episcop. seruus seruorũ Dei, ad perpetuã rei memoriã. Humani generis inimicus illico, quo Verbum Dei cadere in terrã bonam conspexit, operam dedit seminare zizaniam, vt conculcato semine nullum fructum produceret, prout vas electionis Apostolus Paulus huius zizaniæ præcipuus extirpator refert quod in initio inter cõuersos ad Fidẽ differentia antelationis exorta est: Iudæis cum Gentibus de prælatione contendentibus, aliis aliter in Dei Ecclesia scissuram inducere cupientibus; cum alij Cephæ, alij Apollinis esse certarent, Redemptor noster his prouidens ab initio nascentis Ecclesiæ ordinauit qui huiusmodi zizaniam extirparent, humanaque imbecillitate peccantibus, aut lapsis occurrerent; prout ipse Apostolus ad Romanos scribens omne huius antelationis dissidium diuinis verbis euertit. Atque Petrus Apostolorum princeps in singulis diœcesibus ordinatis Episcopis omnem schismatis occasionem submouit. Nos igitur Redemptoris nostri exemplo, cuius vices ad huiusmodi tollenda dissidia, locumque licèt immeriti tenemus in terris, præfatorum exemplis edocti omni vigili cura compellitur operam dare, vt his, quæ inter fideles possent aliquam diuisionem parere, nostri Pontificalis officij auctoritate occurramus vt inter fideles charitatis amor, & vnitas vigeat. Nihil enim est quod tam inter Fideles conueniat quam quod in omnibus sit velle vnum, dicente Apostolo: Sicut enim corpus vnum membra multa habet, omnia autem membra corporis cùm sint multa, vnum tamen corpus sunt, ita & Christus. Etenim in vno spiritu omnes nos in vnum corpus baptizati sumus, siue Iudæi, siue Gentiles, siue serui, siue liberi omnes in vno spiritu potati sumus: vnum corpus, & vnus spiritus: sicut vocati estis in vnam spem vocationis vestræ, vnus spiritus, vna fides, vnum Baptisma, vnus Deus, & pater omnium. Percepimus quosdam nouos zizaniæ seminatores affectantes huius vnitatis, & Fidei nostræ salutare documentum contemnere, & quod per vas electionis Paulum Apostolum extirpatum fuerat dissidium in diuersis partibus, maxime in Regnis charissimo filio nostro Ioanni Castellæ, & Legionis Regi illustri subiectis renouare ausu temerario asserere, quod qui ex Gentilitate, aut ex Iudaismo, aut alio quouis errore Christianæ Fidei veritatem cognouerunt, & baptizati sunt, &, quod grauius est, eorum filios propter nouam assumptionem Fidei, non debere ad honores, dignitates, officia, tabellionatus, & ad testimonium in Christicolarum causis admitti, & eos verbo, & facto contumeliis afficientes. Quæ cùm à Redemptoris nostri institutis aliena sint, eodem Paulo Apostolo testante dicat, Gloria, honor, & pax omni operanti bonum, Iudæo primum, & Græco, non est enim acceptio personarum apud Deum. Et omnis qui credit, non confundetur. Non est enim distinctio Iudæi & Græci, nam idem Dominus omnium diues in omnes, qui inuocant illum.* Et alibi, *In Christo Iesu neque circuncisio aliquid valet, neque præputium, sed Fides, quæ per dilectionem operatur. Hos vt à veritate Fidei Catholicæ aberrantes, ad viam veritatis reducere, ac quatenus excesserunt, animaduertere, cupientes: cum non tam auctoritatibus præmissis diuinis contradicant: sed illustrium Principum quondam Alphonsi sapientis cognominati, & Henrici, & charissimi filij nostri Ioannis moderni Castellæ, & Legionis Regum pro Fidei augmento perpetuis sanctionibus, authenticis litteris eorum sigillo munitis grauibus pœnis vallatis per Nos visis, & mature discussis, quibus sanxerunt, vt inter nouiter conuersos ad Fidem maxime de populo Israelitico, & antiquos Christianos nulla in honoribus, dignitatibus, & officiis tam secularibus, quam ecclesiasticis suscipiendis, & habendis discretio fiat: ac affectantes, vt quisque, quæ recta sunt, sapiat, & qui contra Christianæ legis normam falsa seminare, & proximos scandalizare, quæ vnitatis & pacis contraria sunt, præsumpsère, debitis pœnis affecti errores eorum agnoscant, præfatorum Principum ordinationes, & decreta vt Iuri, & sacris Canonibus conformia super his edita, & proprio Motu, & certa scientia approbamus, & Apostolica auctoritatis munimine coloramus, ac omnibus, & singulis cuiuscunque status, & gradus, ac conditionis fuerint, ecclesiasticis, vel secularibus sub excommunicationis pœna mandamus, vt omnes, & singulos ad Christianam Fidem conuersos, & in posterum conuertendos seu ex Gentilitate, seu ex Iudaismo, seu ex quauis secta venerint, aut venire contigerit, & eorum posteros tam ecclesiasticos, quàm seculares Catholicè, & secundum quod decet Christianum viuentes, ad omnes dignitates, & officia, tabellionatus, testium depositiones, & omnia alia, ad quæ alij Christiani quantumcunque antiqui admitti solent, admittant: nec propter Fidei nouam receptionem inter eos, & alios Christianos discretiones faciant, nec verbis, aut facto contumeliis afficiant, aut affici permittant, sed omni eorum possibilitate contradicant, & opponant, & eos cum charitate prosequantur sine personarum acceptione. Omnes Catholicos vnum esse corpus in Christo secundùm Fidei doctrinam, quos omnes tales esse, & pro talibus ab omnibus haberi harum serie decernimus, & declaramus. Ve-*

Verùm

rum si qui ex iis post baptisma Christianorum fidem non capere, aut Gentilium, aut Hebraeorum errores sectari, vel dolo, vel ignorantia Christiana Fidei non seruare praecepta inuenti fuerint, quibus casibus, quia in Toletano Concilio maxime cap. constituit, & alibi contra huiusmodi apostatas à Fide non pariter eam aliis fidelibus bonis ad huiusmodi honores admittendos decreta sunt, locum sibi vendicent (prout praefati Reges recte sacros Canones intelligentes in praemissis eorum Constitutionibus quasdam eorum leges interpretati sunt) aut alias ad competentem Iudicem; & quod iustum est fieri publica auctoritate legis seruato ordine studeat, nec quisquam propria auctoritate, aut iuris ordine non seruato contra diuinarum, humanarumque legum doctrinam aliquid in eos, vel eorum aliquem audeat attentare. Et venerabilibus fratribus Episcopis committimus & mandamus vt contra eos, qui contraria praemissis in posterum dogmatizare praesumpserint, & praefatis Christi fidelibus, verbo vel facto propter praemissa iniurias intulerint, aut hactenus intulerunt, & contra praestantes auxilium, consilium, vel fauorem, omni Iuris solemnitate omissa, sola facti veritate inspecta, ad priuationes, inhabilitationes, corporalem capturam, & alias poenas pecuniarias, prout qualitas delicti requirere videbitur, procedant, vel alter eorum procedat. Datum Fabriani Camerinensis diœcesis anno Incarnationis Dominicae 1409. Pontificatus nostri anno tertio.

Ex quibus omnibus prosequitur idem Corduba, in hac Bulla contentis patet, Nicolaum V. declarasse & diffinisse eos, qui horum generum segregationes faciũt, esse contemptores vnitatis ecclesiasticae, transgressores salubrium Fidei documentorum, seminatores zizaniarũ, scandalizatores proximorum, contrarios vnitati, & paci Christianae, errantes à veritate Fidei, seminatoresque falsitatis contra regulas Fidei Christianae, & contra Sacram Scripturam, vt ex infra dicendis etiam apparebit.

49 Constat enim de tempore promulgationis sancti Euangelij plures in Hispania extitisse Iudaeos, nã *Actor. cap. 2.* dicitur. *Erant in Hierusalem habitantes Iudaei viri Religiosi ex omni natione, quae sub Caelo est*, quarũ nationum vnam esse Hispaniam certum est, in qua, vt dicebamus, plures fuisse referunt Ioseph. *antiquit. Iudaic. lib. 10 c. 11. & lib. 11. c. 5. & lib. 14. c. 1. cum seqq.* Strabo *Geograph. lib 5.* Garibai *lib. 5. c. 4.* P. Mariana *lib. 4. c. 4.* Fr. Ioan. de la Puente *tom. 1. de la Monarchia lib. 2. c. 23.* & 24. qui Matrimonia cum Catholicorum filiabus contrahebant, quae tamen circa annum Redẽptionis nostrae 300 *in Concilio Illiberitano can. 16.* deinceps contrahi prohibita fuerunt, vt affirmat D. Ferdinandus de Mendoça *de confirmation. Concili. Illiberitani lib. 1. cap. 2.* & Fr. Ioannes de la Puente *d. cap. 24. § 1.* de quibus, & aliis, qui ad Fidem Catholicam conuersi sunt tempore Catholicorum Regum Ferdinandi & Elisabethae, & vigore *l. Fil. §§ 2. 3. & 4. tit. 2. lib. 8. Recop.* & de eorum filiis, & descendentibus minimè loquuntur statuta excludentia à Iudaeis originem ducentes, sed tantum de illis, qui ab eo tempore conuersi sunt, vt tradunt Didac. Velasquez *in defensione statuti Toletani cap. 10.* Fontanel. *de pactis nuptialib. claus. 5. p. 1. n. 107.* Tempore etiam Gothorum Catholici cum Iudaeis matrimonialiter copulabantur, non obstante ad Arrianam sectam transierunt ab anno 370. & in ea perseuerarunt vsque ad annum 586 in quo eam reliquerunt vt referũt Oros. *lib. cap. 33.* Card. Caes. Baroni. *annal. Eccles. tom. 3. anno 370. num. 109.* Morales *lib. 12. cap. 1.* Fr Ioan de Puente *lib. 3. cap. 24. § 1.* Idem Maurorum temporibus vsitatum fuit in Hispania, qui cum ea irruerent de anno 714 per sexcẽtos fere annos illam inhabitarunt, nam iidem Hispaniae Reges cum Maurorum filiabus matrimonia contrahere non inficiabantur, ex Serrar. *de Matrim. haeret c. 1. & 2.* Sanch. *de Matrimon. lib. 7. disp. 72. ex n. 2.* Solorzan. *de iure Indiarum lib. 3. c. 5 n. 3.* in omnibus enim praeter ea quae ad Religionem spectabant, Christiani & Mauri ita commixti incedebant, & commorabantur, vt vulgò dicerentur Mixtarabes, quasi mixti Arabibus, deinde Muzarabes, vt colligi videtur *ex chronica generali Regis Alphonsi p. 4 fol. 225 & ex historia Archiepiscop. D. Roderici lib. 3. c. 2. & lib. 6. cap. 26. & ex Alcocer en la historia de Toledo lib 1. cap. 68. & ex Pisa lib. 3. cap. 12.*

50 Praeter hanc Nicolai V sententiam, idem prius senserunt alij Pontifices eius praedecessores. Alexander enim III. *in cap. eam te, de rescript.* Episcopum Tornacensem merito reprehendit eo quòd ad Praebendam suae Ecclesiae admittere recusabat quendam qui antequam Christianus fieret, Iudaicam perfidiam professus fuerat asserens non ob id excludendum esse, vt patet ex illis verbis, ibi, *Pro eo quòd Iudaeus extiterit, ipsum dedignari non debes.* vbi glos. *verb. Iudaeus* decidendi rationem praestat, dicens. *Quoniam de Iudaeis Conuersis Ecclesia fundata fuit, c. in nono dist. 21. & existimandus erat iste dignus fauore.*

51 Gregorius *lib. 3. epist. 26. ad Ianuarium Episcopum Calaritanum*, relatus *in c. quod autem. 54. q. 7.* tanquã Pastor vniuersalis Ecclesiae, Fidei Catholicae propagandae zelo accensus, ait se optare vt omnes Iudaei Christiani fierent, simulque nobiscum in pace & charitate nostra possideant.

52 Gregorius IX. *in c. Venerabilis 37. de praebend.* refert quòd cum Capitulum Ecclesiae Argentinae admittere ad Praebendas nollet, nisi illos in quibus secundùm Ecclesiae instituta, nobilitas, & eminens scientia concurreret, ibi, *Consuetudinẽ allegans antiquam inuiolabiliter obseruatam, iuxta quam nullum nisi nobilem, & liberum, & ab vtroque parente illustrem honestae conuersationis, ac eminentis scientiae in suum consortium hactenus admiserunt;* nihilominus ipse Pontifex ita cõsultationi sibi factae respondit. *Nos igitur attendentes quòd non generis, sed virtutum nobilitas, vita quoque honestas gratum Deo faciunt, & idoneum seruitorem. Discretioni v. mandamus quòd ipsum ad eam recipi faciatis* &c. vbi glos. *verb. consuetudinem* mirabiliter ad propositum. *Haec consuetudo quantacunque fuerit obtenta & etiam antiqua, non est obseruanda, quia in talibus nulla distinctio nobilitatis est considoranda, sed vndecunque nati fuerint legitimè, dummodo honestae vitae fuerint, admittendi sunt, cap nos qui dist. 40. cap. vndecunque dist. 56. & cap. ad decorem. de inst. quia non sanguinis, sed vitae meritis beneficia sunt conferenda. cap. Moyses. 8. q. 1. cap. recurrat 2. 31. q. 4. §. inaenis*, quae cum totus sit Sancti Augustini *tract. 11. super Ioan. eius verba aurea, & notatu dignissima referam. Inuenis ibi bonos filios Iacob natos de ancillis, & bonos filios Iacob natos de liberis, nihil obfuit natiuitas de ventre ancillarum, quando in patre cognouerunt semen suum, & consequenter Regnum cum fratribus tenuerunt Quomodo ergo in filiis Iacob non obfuit illis, qui nati sunt de ancillis, quominus tenerent Regnum, & terram repromissionis cum fratribus ex aequo acciperent? Non illis obfuerunt natales ancillarum, sed praeualuit semen paternum, sic quicunque per malos baptizantur, tanquam de ancillis videntur nati, sed tamen quia ex semine verbi Dei quod figuratur in Iacob non contristentur, simul haereditatem cum fratribus possidebunt.*

54 Innocentius III *in c. ad decorem, 5. de institut.* reprehendens Constantinopolitanum Patriarcham, quia in admittendis ad suam Ecclesiam, nationum, & generis differentiam faciebat, ita respondit. *Nos attendentes*

quod in omni gente, qui facit iustitiam, acceptus est Deo nec sanctuarium Dei conuenit iure hæreditario possideri. Quo circa mandamus quatenus moneatis eãdem vt viros litteratos, & alios idoneos vndecunque originem duxerint, in prædictis ecclesiis & maximè in maiori instituere non postponat.

55 Sanctæ mem. Pius V. agens de quadam exclusione, quæ in Ordine Seraphici P. Francisci fieri prætendebatur, ne scilicet in ea admitterentur qui à Iudæis originem ducerent, ita statuit *His qui ex Iudæorum genere descendant cum post susceptum Baptisma Græci & Iudei distinctio esse non debeat, nullatenus defectus generis huiusmodi, quominus in ordinem prædictum recipiãtur, & ad consequendas in dicto Ordine dignitates, gradus, & officia Religionis, vel quidpiam alteri concessum, possit, vel debeat.*

56 Cardinalis Caietanus interrogatus à P. M. Fratre Martino de Paz regente monasterij Sancti Stephani Salmanticẽsis, an liceat ad religionem suam admittere, vel ab ea iam admissos expellere qui reperti fuerint originem trahere ab Hebræis, *tom. 1. opuscul. tract. 31. resp 6. ad fin.* ita respõdit. *Et quãuis ita esse mihi videatur, irrationabile tamen mihi videtur perpetuum statutum, aut opus huiusmodi, & refutationes respectu illorum, qui nulla alia suspicionis nota sunt affecti, nisi quod originem ex Iudæis traxerunt; tum quia salus nostra ex Iudæis est, ex quibus natus est Christus secundum carnem, & Apostoli, & plurimi Patres fidei, & ingrati inuenimur sui generis filios expellendo: tum quia occasio daretur Iudæis ne ad Fidem conuertantur, dum intelligant Conuersorum filios in generationem & generationes repulsos à Religione: tum quia status Religionis est talis, vt ipsi si in aliquo dubitant solidari in fide potius quam alios deficere possint. Hæc sunt Pater Reuerende, quæ mihi occurrunt respondenda in die S. Matthæi Apost. Senis 1514.* Idem quoque docet S. Thom. *opusc. 17. cap. 4. tom. 17.* scribens contra nonnullos, qui affectatis doctrinis intendebant à Religionibus euertere Iudæos ad fidem nouè conuersos.

57 Basiliense Concilium generale celebratum anno 1431. in quo omnes Episcopi Hispaniæ, Galliæ, & Germaniæ interfuerunt *sess. 19.* statuit vt ad dignitates, Officia, & honores admittantur in qualibet Mundi parte qui ex Iudæis Catholicam Fidem amplexi fuerint. his verbis: *Et quoniam per gratiam Baptismi ciues Sãctorum, & domestici Dei efficiuntur, & heredes, longèque dignius sit regenerari spiritu quam nasci carne: hac edicta lege statuimus vt ciuitatum, & locorum, in quibus sacro Baptismate regenerantur, priuilegiis libertatibus & immunitatibus gaudeant, quæ ratione duntaxat natiuitatis & originis alij consequuntur.*

58 Concilium Toletanum Nationale XVI. *c. 1.* celebratum anno Domini 643. & in quo interfuerunt Hispani Episcopi 66. vt refert Mariana *lib. 6. c. 18.* statuit toto corde cõuersos ex Iudaismo ad Fidẽ Catholicã gaudere exemptione ab omnibus tributis, & immunitatibus, & nobiles ac honorabiles haberi: his verbis. *Qui ex Iudæis ad Christum plena mentis intentione se conuerterint, & Fidem Catholicam absque aliquo infidelitatis fuco seruauerint, ab omni exactione, quam fisco persoluere consueti sunt, securi, immunésque permaneant, & suis vtilitatibus, vt cæteri ingenui vacent, nam id æquitatis ordo deposcit; vt qui Fide decorantur, corã hominibus nobiles, atque honorabiles habeantur.*

59 Et *lege Regia Hisp. 6. tit. 24. part. 7.* cautum est vt omnes ministri & subditi obseruent, colant, honorésque deferant illis, qui ad Fidem Catholicam sincero animo conuersi fuerint. & tandem concludit. *Los tales reciẽ conuertides puedan auer todos los officios, y todas las honras que han todos los otros Christianos.*

P. Sanctus Ignatius eiusdem sententiæ fuit, vt apparet ex quadam epistola, quam P. Petrus Polaueus scripsit ad P. Arauz primum Hispaniæ Prouincialem, sub dat. Romæ die 19. Iunij 1553. tenoris sequentis videlicet. *Ha nuestro Padre sabido lo que dize V. R. de las baterias que dan de palacio y de otras partes sobre no admitir Christianos nueuos en la Compañia, y no le parece que los tales aian de ser excluidos,* &c. Idem asseruit P. Petrus de Ribadeneira in alia epistola, quam ex Matritensi oppido ad Romanam Curiam eo tempore quo celebrabatur Capitulum Generale *sub dat. die 19. Ianuary 1608.* 60

P. item Didacus Laynez, ex eadem Societate Iesu primi sui fundatoris vestigia sequutus ad eundem P. Arauz scribens, idem censuit his verbis. *Digo que a mi parecer, y creo que este sera el comun de la Compañia, no podemos vzar deste remedio (conuiene à saber de no admitir à los notados en la Compañia) y aunque pudiessemos, no convenia: y quanto a lo primero que no podiamos consta porque si se acuerda V. P. ha escrito sobre ello à nuestro Padre Ignacio que esta en el Cielo, y entõtes nuestro Padre mirada la cosa, y encommendada à nuestro Señor, se resoluio en lo contrario, y assi lo puso en las constituciones las quales en la Congregacion passada se com comprobaron y se hizo dello vn decreto que no se mudasse nada,* &c. 61

P. Alphonsus de Salmeron Toletanus ex eadem Societate Iesu non minus vitæ sanctitate, quam doctrinæ præstantia celebris in opusculo hac de re inter eius opera impresso, sic loquitur. *Monendi praeterea sunt, Religionum Regularium Antistites nullam grauiorem pestem inter Religiosos grassari posse, quam hanc generum distinctionem, quam qui mortuos mundo profitentur, iterum ad vitam mundi, & seculi huius pompam diabolice miraculo suscitentur,* &c. 62

P. Zapata *in tract. de Iustit. distribut. p. 2. c. 11. n. 7.* ibi, *Qui iam à natiuitate Christianam Fidem professi fuerint, & ab ipsa infantia Fidei se addixerint, tamen patrem, auum, aut proauum Ethnicum, Iudæum, ac Sarracenum habuerint, irregulares non sunt neque tanquã neophyti à beneficiis, & ecclesiasticis dignitatibus, aut officiis secularibus prohibentur, neophyti non sunt, nec dici debent: c. fin. 49. dist. nec attento iure cõmuni à sacris Ordinibus, beneficiis, dignitatibus ecclesiasticis, & honoribus publicis secularibus repelluntur, vt post alios resoluit* Cou. *in Clem. 1. de homicid. p. 3. §. 2. n. 7.* &c. refert R. P. Hieron. de la Cruz *lib. 2. de la moderacion de las informaciones cap. 9.* 63

R. P. Alphonsus de Oropesa, Ordinis S. Hieronymi in Hispania Prior Generalis, ac in Castellæ Regnis Inquisitor etiam generalis, in libro quem scripsit, *Lumen ad reuelationem gentium*, plura pro hac parte syncero animo, & Christiano zelo addùcit, maximè *c. 4.* 64

D. Franciscus Torreblanca Villalpando *de iure spirituali lib. 13. c. 31. à princ.* vbi agit de puritate sanguinis requisita in statutis Hispaniæ, & eius probatione per famam, & late de hac materia.

D. Marius Curellius I C. Siculus vir doctissimus, & mei amicissimus, *in suo Codice ad leges Federici cap. 63. nota 73. num. 1.* hanc partem multis defendere conatur, & inter alia quoad propositum hæc verba summorum iudicio refert. *Morem hunc Hispana gens si forte reuocasset, Agarenos, qui apud eos morabantur, reliquias Granatensis Regni etiamnum incolas, ac Christi veros cultores haberent, nil que nobilissimo, omniumque bonorum referto imperio deesset quod hodie desertum quodammodo accolis conspicitur. Erat profectò obliuiscenda pristina perfidia sponte sua conuersis ad publica munera, honoresue, nullo seruato delectu, nec vllo discrimine admissis, obliuiscendaque noui veterisque Christicolæ differentia, quæ vniuersorum animos propter* 65

paucorum

paucorum concupiscentiam, vt ipsis solummodo summa, præstantiave committerentur, à Fide distraxit, &c. &
66 paulo inferiùs, *num.7.ibi*, *Moneor secundo cæterarum nationum exemplo, qui cùm multos Hebræos incolas nihilominùs quàm Hispani habuissent, illis ad Fidem conuersis breui temporis curriculo cæteris fidelibus æquarũt, ne vllum nominis, nec rei discrimen agnosceretur. Galli enim anno Christi ortus 1395. Iudæis, qui nostram Fidẽ amplexari nollent, eiectis, Genebrardo teste, quamquam pene omnes perfidiam exuere potius quam exulare deliberassent, id tamen multi nomine tenus effecere simulatam Religionem professi, vt in suis laribus manerent; quorum nequitia temporis obliuione ac descendentium pietate exoleuit. Itali quoque licet etiam nunc sedes Iudæis tribuant, distinctio autem hæc inter veteres, ac recentiores fideles inter eos non inspicitur, nec vllum vnquam ob promiscuã horum ad honores admissionẽ Reip. periculum cognitum fuit, multoque minus in reliquis nostri Regni Italia prouinciis, Neapolis nempe ac Insulorum, etenim quo die conuersi ad Fidem fuerunt, nulla*
67 *antea&ta perfidiæ nota imputati sunt, nam quoad Siculos attinet certum est nullas apud nos gentis huius reliquias remansisse, omnes enim quotquot erant vno die, vlla neque conuersionis pactione concessa, eiecti fuerunt anno salutis nostræ 1474. nec mirum sit vllam puritatis rationem à nobis scrupulosius exigi, si ad honores, & munera illa euehi contingat quæ nonnisi vetustissimis quibusque fidelibus largiuntur, generis tantum ratione ha-*
68 *bita, quod Hispania, horrendum dictu, aliter euenit, nã cum plebei qualescunque sint, spurissimi etiam ordines ob ignotum ascendentium genus, nullam ex hoc capite controuersiam patiantur, nobilissimi tamen, ac generosissimi viri in dies ob remotissimam ac sæpè confictam affinitatem cauillantur, ac honoris augendi studio mirificè dehonerantur*, &c.
69 R.P. Fr. Hieronymus de la Cruz sacræ Religionis S. Hieronymi alumnus, & scriptor nobilissimus, & doctissimus, ac profunda eruditione, morum grauitate, eloquentiæque vrbanitate præditus, in tract. quem scripsit, *Defensa de los statutos y noblezas Españolas lib. 2. de la moderacion de las informaciones, per tot.* hanc partem multis argumentis, & auctoritatibus strenue defendit, ibique *in cap. 8. prope fin. pag. 101.* eleganter hæc dictat. *Añado que no solo no tiene inconueniente que entren sino que pueden tener grande vtilidad por que se zele la fe con mas rigor. Porque si no estan notados haran todo lo que hassen los demas, y si lo estan seban de procurar resinar, zelando con maior voluntad y desvelo las culpas que entendieren se cometen contra la fe, como lo an hecho otros de la misma Nacion, delatando de los suyos sin atender a parentesco, à sangre o respeto temporal, escreuiendo contra ellos apologias y tratados confirmando con euidentes testimonios nuestra sancta fe Catholica y derribando la Synagoga por el suelo, y ensalçando la Iglesia hasta los Cielos: A de mas de que en los primeros trecientos años del Euangelio, la predicacion y conuersion del Mundo corrio por cuenta de los Hebreos conuertidos por los Apostoles vniuersalmẽte hablando; y en todos tiempos se han hallado entre ellos Varones señaladissimos en letras, y virtud, que an sido causa de la conuersion de otros muchos. En los mas antiguos tiempos fueron muy señalados escritores eclesiasticos Iusto Tyberiense, y Iudas Syro, Iosepho Tiberino, Iudio, y en la Dignidad Conde y gran Cauallero: despues que le conuertio Dios milagrosamente, fue singular presidio de los Christianos contra la tyrania de Constancio Amino. Edifico en diuersas partes muchas Iglesias, y principalmente donde auia Synagogas para atraer à los Iudios al conocimiento de Christo, como en Tyberiades, Diocesaria, Nasareth, Cafarnau: A el se le deue segun escriue san Epifanio el descubrimiento del Euangelio de san Mateo en Hebreo, y otros libros Canonicos que tenian los Iudios ocultados en el garofilacio de Scytopoli. S. Helian Arçobispo de Tole o escritor nobilissimo Español, Michael Adam Aleman, Nicolao de Lyra Ingles, Paulo de Heredia doctissimo defensor de nuestra sacrada Religion, Pedro Alfonso declarado enemigo de los errores de los de su Nacion, y zelador de la fe de Christo, Paulo Burgense, Don Alonso de Cartagena, y sus hermanos, Paulo Riccio Varon clarissimo en diuersas facultades, y finalmente el que quisiere ver mayor nomenclatura de hombres famosos y santos desta Nacion lea à Eusebio todo el lib. 4. de la historia ecclesiastica, y vera que en la sangre Hebrea no vniuersalmente assienta mal la fe de Iesu Christo* &c.

Doctor Alphons. de Montaluo in [illegible] *tomado zo tit. 4. lib. 4. fori num. 2.* vbi diuini, & humani iuris, 70
ac Sanctorum Patrum auctoritatibus eandem comprobat sententiam, & post prologum incipit suum discursum his verbis. *Itaque cùm quidam nostris temporibus maligni spiritus consilio repleti, tanti reatus pondera tradidisset vt ad dissimem tandem Christianam Fidem ex Christi fidelibus facere infideles in sana mente per deuia sophismata & cauillationes accessissent, & sacrilego schismate vnitatem Christianam colludere no erubuissent indiscretam, imo versus differentiam inter Christi fideles ad veram Iubris Fidem nouiter conuersos cum antiquis faciendo, temerariéque asserendo quod non sint perpetuo damnati, & quoad officia publica, seu ecclesiasticos ordines in dicta Ecclesia nullatenus habere posse, antiquis vero fideles. Quæ conclusiones, seu opiniones sic generatæ quam sint detestabiles, quantũ Deo, Sanctisque sint contrariæ, diuina, & prophetica, necnon Euangelica lex, & sacr. Canones docent, & ferè omnibus rectè credentibus manifestum existit. Exurgat itaque Deus omnipotens, & tam nefanda conspicua aspiciens iudicans causam suam. Quod autem sic generaliter promulgatum hæreticum, & infandam sapiat doctrinam per legem, & Prophetas, & Sanctorum Patrum auctoritates liquidò intimatur*, &c. Et postquam in suæ opinionis comprobationem plura iura, Doctorum auctoritates, & sacræ Scripturæ loca retulit, sic ait. *Quartò* 71
vero quod sit hæretica inter hos, & antiquos Christi fideles sectio, differentia, seu distinctio quoad officia publica consequenda patet, &c. & in §. 8. ita prosequitur. *Pro his enim dissensionibus schismaticorum, & hæreticorum, qui quandam sanctitatis simulata specie hæc faciunt, qui oculos diuinæ Maiestatis offendunt, & graue in se continet periculum animarum, nonnunquam Ecclesia Dei concussa periclitatur, nam cum isti noui Fideles videant sectione illa se esse a Christi fidelibus segregatos, ab officiis publicis separatos, necnon & grauissime diffamatos, leuiter perpendent sacri Baptismatis vnda non esse ablutos, nec virtute Baptismi aliquid operari, & esset occasio vt in hæresim laberentur*, &c. Et paulo infrà. *Item propter hoc scandalum pars generalis Ecclesiæ periclitatur, & oues Christi diminuuntur, & ab ouili fugiendo lupus eas deuorat; vnde laborare debemus eas lucrifacere, vt mansuetudine, & ratione prouocatæ, sequi nos velint, non fugere.*

Fr. Anton. de Corduba *in quæst. q. 54 concl. 1. fol.* 72
435. col. 1. vbi postquam Bullam Nicolai V. ad litteram retulit, eius decisionem multis exornat, dicens: *Proinde decreuit prædictus Pontifex quòd nulla fiat differentia inter hos, & illos Christianos, etiam nouiter ad Fidem conuersos ex hac vel illa Natione Gentilium, vel Iudæorum in omnibus dignitatibus, & officiis, & aliis actibus ecclesiasticis & secularibus; Et quidem Papa ita declarauit, & diffiniuit, & statuit, quia tales et diuisiones sunt aliàs contra charitatem & vnitatem Christianam, & schismaticæ, & erroneæ.* &c. & antea fol. 432. ibi, *Damnabile est non communicare cum hac, vel*

illa aatiene iam fideli extra casus & causas supradictas nos repellenda à collegiis, & cõmunitatibus, officiis dignitatibus, & administrationibus publicis conaementibas cõmaniter omnibus alia Fidelibus Christianis si id sola ratione generis sine vlla causa rationabili fiat, &c. & deinde hoc multis probat mediis, & rationibus.

74 Quorum plures hinc inferunt ad nullitatem constitutionum, & statutorum, quibus descendentes ex Hebræis, & infidelibus ab honoribus, beneficiis, ac Ordinum Militarium insigniis excluduntur, eandem sententiam vel scribendo, vel dictando tenuêre Don Petrus Gonzales de Mendoça Archidiaconus de Guadalaxara, & Don Aluarus de Mendoça Archidiaconus de Talauera in sancta Ecclesia Toletana, qui de anno 1547. statuto Toletano se opposuerũt, & iuridicas informationes contra illud promulgarunt. Cardinalis D. Franciscus de Mendoça Archiepiscopus Burgensis librum scripsit pro statutorum limitatione. Cardinalis item D. Fernandus Niñon de Gueuara Archiepiscopus Hispalensis, & Generalis Inquisitor in responso quod ad Philippum III de anno 1600. transmisit eandem, limitationem approbat Frat. Franciscus de Vzeda Seraphicæ Religionis alumnus hac de re librum edidit, quem vidit, & laudauit Rex Philippus II. P Ioannes de Montemaior ex Societate Iesu Supremi Consilij sanctæ & generalis Inquisitionis Hispaniæ Qualificator, & Prouincialis Castellæ, ac sacræ Theologiæ Lector tractatũ doctum & eruditum hac de re scripsit. P. Ferdinandus de Valdes ex eadem Societate Qualificator similiter, Prouincialis, & Lector, alium de eadem materia tractatum scriptum reliquit, dignum sanè vt prælo mandaretur. D. Ioannes Roco de Campofrio in supremo Consilio sanctæ & Generalis Inquisitionis Hispaniæ Fidei quæsitor postea Episcopus Zamorensis, deinde Pacensis, & demum Cauriensis tractatum satis doctum contra statuta puritatem sanguinis exigentia scripsit. Don Didacus Serranus da Sylua eiusdem supremi Consilij Inquisitor, diuinarum, humanarúmque literarum Doctor insignis eloquentiæ flumen & fulmen, late & eleganter multis adductis argumentis, & rationibus in particulari tractatu quem Illustr. DD Andreæ Pacheco Generali inquisitori, & Episcopo Conchensi dicauit, probauit leges & statuta huiusmodi vim hodie amittere, & limitationi locum esse. Fr. M. Ludouicus de Leon in Salmantino studio sacræ Scripturæ cathedram regens in libro quem scripsit *de los nombres de Christo*, eandem sententiam tuetur. Venerabilis F. M. Benedictus de Peñalosa Benedictinos Monachos integræ vitæ, & doctrinæ non vulgaris, vir moribus suauissimis præditus idem defendit *in tract.* quem scripsit *de los cinco excellentias del Español.* P. M. Fr. Alphonsus de Hojeda Dominicanus primus Hispalẽsis inquisitor eiusdem fuit sententiæ. Doctor Alphonsus de Hojeda *in tract.* quem edidit *de incompatibilitate beneficiorum*, idem sentire videtur. R. P. Fr. Hieronymus de Oropesa Generalis sacri Ordinis S Hieronymi, vir literis, & virtute insignis, ac regibus Ioanni II. Enrico, & Ferdinando ac Isabellæ eius vxori charis neruosè hoc ipsum defendit Hanc eandem opinionem tenent Turrec. *in cap constituit* 17. *q.* 4. Tostat. *in Leuit. cap.* 19. *quæst.* 11. Alphons. Carthagena *in defensorio veritatis Christianæ*. Henric. Monroi *in apologia contra Archiepiscopum Toletanum* Christoph. à S. Stephano *in libro*, quem scripsit, *Mar de historias in vita Don Pauli à sancta Maria Episcopi Carthaginensis, & Burgensis*, Auendan. *de exequendis mand. p.* 1. *cap.* 19. *num.* 10. Didac. de Couarruuias *in Clem. si furiosus p.* 1 § 2. *concl* 5. & 6 Nauar. vir pius, & doctus *in manu cap.* 27. *num.* 205. & *consil.* 3. & 26. *de Regular.* & *consil.* 22. *de heret.* Caiet. *tom.* 1. *opusc. tract.* 31. *cap.* 6. Didac. Perez *l.* 9. *tit.* 2. *lib.* 2. *ordinam.* & *l.* 4. *tit.* 3. *lib.* 8. *etiam ordinam.* Honcala *var. verb. Neophytus*, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *quæst.* 14. *art.* 2. 6. & 7. & *tom.* 3. *quæst.* 11. *art.* 1. P. M Doza 2. 2. *q.* 11. *art.* 4.

Et illorum nonnulli ad prædicta statuta impugnanda fundantur in rationibus superius relatis, alij verò pro limitatione pugnant, vt sic probatio possibilis fiat, quæ aliàs difficillima reputatur si ad vnguem obseruentur huiusmodi statuta, de qua materia late D. Franciscus Torreblãca Villalpãdo *in tract. de iure spirit. l.* 13. *cap.* 21. *à num.* 7 cuius verba cùm sint scitu dignissima ea hic apponere non grauabor. *Probatio autem huiusmodi adeo omnibus difficillima visa est, vt vix vnus ex millibus dari possit, qui in rigorosa statutorum acceptione possit satisfacere, nam ad hoc vt quis dicatur non descendere ex Iudæis, aut Mauris, probare debet antecessores suos, qui primi Euangelium susceperunt, non fuisse ex Iudæorum, aut Mahumetanorum prolusie, sed ex Gentilismo, seu Paganismo conuersos, quod omnino est improbabile; tum quia tempore promulgationis Euangelij tota Hispania Iudæis scatebat.* Ioseph. *lib.* 10. *antiq. Iudaic. cap* 11. & *lib.* 11. *cap.* 5. & *lib.* 14. *cap.* 1. *cum seqq.* & contra Apion. *lib.* 1 Philon. in Flac. Strabo *Geograph. lib.* 5 Lorin. *in Act. Apostol. cap.* 8 Garibai. *lib.* 5. *cap.* 4. Marin. *lib.* 4. *cap* 4. Puente *de las Monarchias tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 13. §. 1. Peñalosa *de las excelencias de España cap.* 4. *Tum etiam, quia post Maurorum inuasiones Fideles adeò in eorum captiuitate oppressi fuerant (vt multi eorum qui ad Mahometanos ritus non transierunt) cum eorum filiabus se copulabant, vt temporalibus honoribus potirentur, & qui in eorum inuasione ad Montana Legionis, & alibi se receperunt dum Hispaniam recuperarant, quamplures eorum cum filiabus Maurorum & infidelium Matrimonia inierunt, cum inter ipsosmet Hispaniæ Reges talia coniugia non fuissent indigna, vt probant Serarius de matrim. heret. cap* 1. & 2. Thom Sanch. *tract. eod. tom.* 2. *lib.* 7. *disput.* 72. *ex num.* 1. D. Ioan. Solorzan. *de iure Indiar. lib.* 3. *cap.* 5 *ex n.* 13. *Tum demum quia licet non sit tam longa successio quærenda (quamuis macula ascendentium ab Adamo impedimentum faciat) quia nec testes, nec instrumẽta de illis reperiri possunt, quãuis ad posteriora secula nos cõuertamus, non minoris difficultatis est probare nullum ex suis progenitoribus maculam contraxisse, nam vt ait Peñalosa in libro relato (quem edidit post Memorialem, quem scripsi D. D. Regi nostro infra referendam) d. c.* 4. *ibi. Porque es verdad que a dose generaciones biene a tener cada persona quatro mil y nouecientos y seis ascendientes, y es possible que tenga otros tantos linajes por que no auia de casar siempre con dispensacion. I pues en toda Castilla y Andalucia no ai millon y medio de vezinos y por poco que si estiẽda cada linage tendra mas de treinta personas, no se que testigo en el Mundo pueda deponer de semejante calidad, ni que escrituras se puedan hallar que lo allanen todo*, &c.

Idem D. Franciscus Torreblanca Villalpando *in dicto Memoriali*, quod scripsit D. D. nostro Regi, & typis mandauit, *d. cap.* 22 *in fine fol.* 386. ita Regem alloquitur. *De suerte Señor que el mas noble que tratare probar su origen de aquellos primeros Españoles (que es la maior nobleza que puede auer) tẽdra trabaio en probar que de todas estas borrascas escapo libre su generacion, y si tuuo algun defeto, o despues aca hubiere caido no le passã el vulgo en cuenta tanta Nobleza y tan heroicas Virtudes no hallando que decir en el que so louãsu aier del polno de la tierra por no conocer sus ascendiẽtes. Porque si vn Cauallero y vn Plebeio caen en vn mesmo delito, la infamia del primero es eterna, y la otra no llega ni a vn a los hijos, ni ai vezino que la sepa, ni se acuerde dello. De suerte que el menos noble, y menos conocido satisface meior al Estatuto por la menos noticia*

que

que ai de sus antepassados, de que se sigue que lo que se instituyo pera grandes caualleros y personas principales queden priuados dello, y vengan a darso à personas que ni por su linaje sin conocidos, ni por su valer merecen serlo; y que no hallando los primeros homa en España por la macula quiza de su setima abuela (que en el plebeio no se conose la de su padre) la desamparen, y se baian à otros Reynos, donde no se mira tanto en esto, y los hombres baxos que padecen el mismo defetes, y qmzans maior, por que no ai memoria del, queden con el officio, dignidad honra y insignias della, &c. Et paulo inferius. *I por que las familias mas calificadas por la memoria que ai siempre dellas quando padecen algunos destos defetos por algun mal casamiento, nunca so Oluida, aunque le seque mui lexos al pretendiente; sera insto pues todas las leyes an puesto fin i termino a estos impedimentos, que la deshonra de España lo tenga sendo assy que la ley de Dios tenia edades para los alienigenas, y las leyes Canonicas y Ciuiles le tienen hasta la segunda generacion, y se a esto ne sopono limite es impossible que so pueda (como a ora passa) dexar de perder mucha Nobleza de Españo, o so an de dar los premios de honra y su insignias à personas que realmente padecen defetos, de los que agera so inzgan por tales, o se an de venir a dar a los de san baxa calidad que no tengan origen ni ascendientes conocidos*, &c.

75 Non defuerunt tamen qui in defensionem statutorum puritatem sanguinis requirentium insurgerent cōtra supradictos, vel eorum aliquos, in primis specialem tractatum in lucem pro defensione statuti Toletani edidit Didacus Velasquez & de eadem materia tractantes hanc partem sequuntur Rojas *sing.* 104. Hoieda *de incompat. benefic. p. 1. cap.* 13. Simanch. *de Cathol. institut. tit. 47. num.* 82. Otalora *de nobilit. 2. p. 3. p. c. 7. num.* 26. Perez de Lara *de anniuersar. & capell. lib. 2. cap. 4.* à princ & præcipuè ex *num.* 57. *& in compendio vita hominis cap. 1. ex num.* 47. Castill. *controuers. tom. 4. p. 2. lib. 5. cap. 123. ex num.* 16. Ceuall. *commun. sem* 4 *q.* 900. *ex num* 84 Paz *de tenuta tom. 1. cap. 32. num.* 89. *cum seqq.* Escobar. *de puritate prob. p. 1. quæst. 2. ex numer.* 4. Amaya *obseru. iuris lib. 2. cap. 6. numer.* 52. Gonzal. de Salzedo *de lege politica lib. 1. cap.* 5. *à num.* 5. Medina *p. 1. quæst.* 105. *art.* 2. Pacian. *de consilio sapientis lib. 1. cap.* 10. Perez de Lara *de anniuers. & capellan. lib. 2. cap. 4. à princ.* Petr. de la Escalera Gueuara *en vn particular trata lo que escriuio del origen de los monteros de Espinosa, su calidad, preeminencias y essenciones p. 2. cap.* 12. D. Ferdinandus Pizarro y Orellana *in tract. de viris illustribus noui Orbis in vita Ferdinandi Certes cap. 5. obseru. 3. pag.* 106. latè Ignat. del Villar *in sylua respons. lib. 1. respons. 12. numer.* 37. *cum seqq.* Solorzan. *de Indiar. gubernat. tom. 2. lib. 2. cap. 19. num.* 4.

76 Mouentur ex *cap. constituit. 17. quæst.* 4. desumpto ex Concilio IV. Toletano *c.* 64. in quo sic statuitur. *Constituit sanctum Concilium vt Iudæi, aut hi, qui ex Iudæis sunt, officia publica nullatenus appetant, quia sub hac occasione Christianis iniuriam faciunt. Ideoque Iudices prouinciarum cum Sacerdotibus eorum subreptiones fraudulenter elicitas suspendant. & officia publica eos agere non permittant*, &c Cuius meminit P. M. Fr. Ioannes Marques, suo seculo ingeniorum phœnix, in sacro Inquisitionis Hispaniarum Senatu Qualificator, raræ facundiæ, & exquisitæ eloquentiæ vir Philippo III. Hispaniarum Regi à sacris Concionibus, is inquam in libro quem inscripsit el Gouernador Christiano *lib. 1. cap.* 3. postquam plura Pontificia decreta & diuersorum auctoritates adduxerat ad comprobandam exclusionem huiusmodi, addit tandē hæc verba *Atendiendo a estas razones en el Concilio Toledano IV. se ordenò que se quitassen los oficios publicos a los Christianos que descendiam desta gēte, segun la interpretacion que dan aquel Canon algunos Dotteres curiosos, y aunque nos pueden responder que virtudes vencen señales toda via hechar mano de hombres sospechosos, sobrando otros sin sospecha, sera peligrar de valde, que todo Principe prudente lo deue escusar.*

Fundatur quoque illa Toletani Concilij constitutio, siue decretum in Conuersorum conditione, & naturali inclinatione, quia communiter, suapte natura, vt dixit Rojas *citato loco*, Christiani noui sunt seditiosi, sunt nimis inquieti, & passim Christianos antiquos opprimere nituntur.

Plura referuntur accidisse facinora per eos perpetrata, propter quæ indigni efficiuntur officiorum & honorum omnium, proindeque optimo iure qui veteres habentur Christiani, de eis diffidunt, & iam omnem communicationem cum illis habere nolunt; narrari vulgo solet quòd cum Iudæi consulerent aliarum Prouinciarum Synagogas quomodo euerterent Christianorum Ecclesias, personas, & bona, responsum acceperunt, vt refert *Didac. Velasquez d. tract. cap.* 9. in hæc verba. *Dabitis operam litteris, & cum Theologia vestra subuertetis Christianorum fidem, cum iurisperitia eos expoliabitis, cum medicina vestra eos impunè occidetis præterea consequentes quocunque modo beneficia ecclesiastica Sacramentis eorum abundamini, & Ecclesias peruertetis; ingressi monasteria pacem, & concordiam perturbabitis. Denique artes illas, & officia secularia discetis, & occupabitis, quibus Christianorum bona deuorietis.* 77

Refert D. Ioannes de Mariana *in sua historia Hispaniæ lib. 19. cap.* 8. Paulum Burgensem, de quo infrà, sensisse originem à Iudæis trahentibus nullum Reip. officium tradi debere, his verbis. *Eiusque illa vox fuit, sic fama tulit, ex ea gente prognatis nullam Reip. partem committendam videri moribus ex fraude, atque mendacio compositis simulare, mentirique natis, neque bello, bonis, neque pace*, &c. Idem refert *in eius vita* Fr. Christophorus de Santotis Ordinis S. Augustini, & Stephan. de Garibai en la historia General. *lib. 15. c.* 48. his formalibus verbis. *Este notable Prelado Dom Pablo por auer sido Arçobispo de Burgos es llamado entre los Theologos el Burgense, el qual con ser conuerso a consejò a el Rey Dom Enrique por causas notables que a ello le dometron moner, que a ningun Iudio ni Conuerso recebiesse en el seruicio de su casa Real, ni en el Consejo, ni en otros officios publicos Reales de sus Reynos, ni en la administracion del patrimonio Real. Cosa notable que con ser de ellos el mismo sapientissimo Prelado fuesso deste parecer contra su propria nacion*, &c. Additque Regem Enricum eo quòd ei fidem non adhibuit, mortuum fuisse à quondam Medico Iudæo. 78

Non auderem his & aliis ponderatis, quæ horrorem cuilibet ingenuo viro efficiunt, condemnare vnam, nec alteram opinionem, sed mediam inter eas tenere viam, vt scilicet sinistra illa suspicio, quæ contra huius nationis homines habetur, duobus modis purgari possit, vel temporis diuturnitate, vel actibus positiuis maioribus Christianitatis, vt de quodam mihi constitit per fidem authenticam Ordinarij de eximio Fidei Catholicæ zelo, quo progrediebatur in partibus vbi proh dolor, aliqui iudaizantes non deerant pessimi homines: verba autem testimonij, quod vidi, sunt quæ sequuntur. *Conuersioni Iudæorum, & apostatarum à Fide totum se dedit. fuit opibus Sacerdotem Hispanum, hominem pium, & doctum, qui Iudæorum conuersionē operam daret; & vacillantes in Fide confirmaret, cum aliis piis sustentauit, & in paterna domo in conuictu habuit; suspectos de Iudaismo omnes & vbique ita euitauit, vt ne alloquio quidem suo eos dignaretur. Recon-* 79

cilitos Ecclesia apostatas multis erogatis pecuniis recreauit. Neophytum quendam adultum ex Iudaismo de sacro fonte suscepit, eique & necessaria omnia ad vitam & commercium subministrauit.

Potissima exclusionis ratio à Doctoribus tam Iureconsultis, quàm Theologis adducta, qua huiusmodi Conuersi, & ab eis originem trahentes incapaces fiunt cuiuscunque officij Reip. Christianæ, consistit in iusta suspicione quæ timetur ne ad vomitum redeant, cùm vulgò dici soleat tales fore filios, quales parentes. Ita argum. text. *in l. quisquis §. filij C. ad leg. Iul. maiest.* ibi, *Paterno enim deberent perire supplicio, in quibus paterni, hoc est, hæreditarij criminis exempla metuuntur*, Probant *Chassan. in catal. gloria mundi p. 1. consid. 25. Tiraq. l. 7. connub. p. 7. glos. 1. à n. 1.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. c. 27. n. 7.* ibi, *Ratio potissima harum pœnarum est iura præsumere fere vt filij mores parentum imitentur, & n. 8. in fine* ibi, *Et ob id dicitur deesse timorem viri constantis non solùm quando malum timetur in propria persona, sed etiam quando in filiis*, &c Et in nostris propriis terminis Fr. Anton.
81 Corduba *d. q. 54. concl. 3.* ibi, *Sed magis ad particularia descendendo sit conclusio tertia quod legitima interueniente auctoritate licitum est ab aliquibus congregationibus & muneribus supradictis repellere descendentes ex genere Hebræorum in gradibus notis, & propinquis propter rationabilem præsumptionem de eorum reditu ad vomitum contra Fidem*, &c. & ibi, *Propter horum, vel illorum inconstantiam, & relapsum frequẽtem, & vt plurimum expertum iam communiter censentur, & habentur viles, vel infames in tali patria, vel regione ij, qui ab eis in gradibus prædictis notis originem trahunt. Nam & ea natura est, vt ramus, idest proles, vt plurimum suam originem sapiat: quo fit vt oblata occasione ad priorum suorum, & generis antiqua vitia redeant*, &c.

82 R. P. M. Augustinus Salucius *in cap. 1. sui discursus*, ibi, *Ya que en el capitulo 6. vimos que la razon vnica de hazer los estatutos fue el iusto recelo*, &c. & expressiùs *in cap. 4. §. 3. in fine*, ibi, *Mientras no ay seguridad de que se emplea bien el cargo y la dignidad por auer iusto recelo, razon es que como indignos sean excluidos los sospechozos, pero donde no corre esta razon no es digno de grandes Principes excluyr de las honras alguna naciõ de las que estan debaxo de su imperio y prouidencia paternal*, &c.

83 Mari. Cutellius, *ad leges Federici d. cap. 63. nota 73. num. 5.* ibi, *Primò propter cessatam statutorum præcipuam rationem ad quam & cætera rediguntur, quæ in iusto timore dissimulata impietatis fundabatur, ne gradus, ac honores Christianæ Reip. fidefragis, ac consequenter infamibus, & Religionis nostræ proditoribus committerentur, vt ex Pauli III. diplomate quo Toletanum statutum probauit, at Salicei Archiepiscopi scriptis, quibus editurum per se statutum tuetur cognosci potest*, &c.

84 D. Ioan. de Escobar del Corro *in tract. de puritate, & nobilit. probanda p. 1. q. 4. §. 2. n. 13.* ibi, *Quoad verò Iudæos intelligendum est de illis, qui paucis abhinc annis ex perfidis Iudæis, & apostatis conuersi ad Fidem fuerunt, quorum conuersio, prout maximè facta fuit, & praui mores, & vt plurimum vigiuit*, &c.

85 Ego *de officio, & potest. Episcopi p. 1. tit. 2. glos. 17. n. 24.* ibi, *quia intra hos gradus poterit esse prohibitio rationabilis propter suspicionem, qua haberi potest ne parentum crimina imitentur*. &c.

86 Vnde cessante hac suspicione debet & cessare exclusio propter eam inducta, argum. vulgaris illius Axiom. cessante ratione legis, cessat ipsa lex. *l. quod dictum, ff. de pact. l. si maritus. §. scripsit, ff. de adulter.* Anguian. *de legib. lib. 1. controu. 3.* Bonac. *eod. tract. in p. 1. q. 1. p. vlt. paragr. 1. num. 1.* aliàs esset, iustum capitali iudicio addicere, & innocentem condemnare contra Domini mandatum *Exodi cap. 13. Innocentem & iustum non interficies*; nam, vt inquit Dionys. Halicarnas. *lib. 2. de abstinentia ab vsu immolandorum, crudele nimium videtur innoxios homines occidere*: nihil aliud importat nimius rigor quo in hac materia proceditur, nisi sanguinem exhaurire. iuxta sententiam Spiritus Sancti *Prouerb. cap. 30. Qui vehementer emungit, elicit sã-*
guinẽ, & qui prouocat iras producit discordias, quã sen- 87
tentiam repetit S. Greg. *lib. 21. moral. cap. 11. Plerumque enim dum verba quidam sacri eloquij plusquam debent, discutiunt, in carnalem intellectum cadunt, sanguinem quippe elicit, qui vehementer emungit, quia carnale efficitur hoc quod eximia spiritus discussione sentitur*. Vnde inter vtrumque populum non diuisionem, sed 88
Christianam vnionem ad perpetuum Ecclesiæ fundamentum Dominus Iesus ab æterno postulat Patre apud Ioan. *cap. 17. vers. 22. Et ego claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis, vt sint vnum, sicut & nos vnum sumus. Non pro eis rogo tantùm* (Iudæis scilicet) *sed pro eis, qui credituri sunt per Verbum eorum in me* (Gentiles videlicet) *vt omnes* (Iudæi & Gentiles) *vnum sint, vt credat Mundus quia tu me misisti.* Quo loci Anton. de Belinghen agens de illius explicatione, ita ait, *Tantam vult esse inter suos charitatem, vt mundus eam videns, credat eum esse filium Dei, per quem talis vnio facta est: nam re vera nemo Fideles tali vnione vnire potuit, nisi Deus.*

Est enim magna dignum consideratione admirabiles 89
cernere effectus ex æqualitate prouenientes vt inquit S. Basillius. *Homines ex diuersis Nationibus ac regionibus profectos per exactam morum ac disciplinæ similitudinem, adeo in vnum veluti coaluisse, vt in pluribus corporibus vnus modo esse animus videatur, vicissimque plura corpora mentis vnius instrumenta cernantur*, &c. & Angelicus Doctor S. Thomas super illa verba Apostoli *ad Ephesios cap. 2. Ipse enim est pax nostra, qui fecit vtraque vnum, & medium parietem maceriæ soluens, inimicitias in carne sua legem mandatorum decretis euacuans, vt duos condat in semetipso, in vno nouo homine faciens pacem, vt reconcili & ambos in vno corpore, in lect. 5. pag. mihi 45.* multis sacræ Scripturæ locis probat vnionem, de qua agimus, esse Iuris diuini, & Christi Domini intentum fuisse, vt Iudæorum & Gentilium æmulationes inuidiæ, & inimicitiæ penitus cessarent. *Quia scilicet*, inquit, *Christus vtrumque populum, videlicet Iudæorum colentium Deum verum, & Gentiliũ ab huiusmodi Dei cultura alienatorum coniunxit in vnum, iuxta illud* Ioan. 10. *Alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & fiet vnum ouile, & vnus Pastor. Et Ezech. c. 36. Rex vnus erit omnibus imperans. Christum autem hunc parietem remouit, vt nullum remaneret interstitium factus populus vnus Iudæorum & Gentiliũ. & soluere parietẽ maceriæ est soluere inimicitias, quæ erant inter Iudæos & Gentiles, ex quo oriebatur inter eos ira & inuidia*, &c. Cõprobatur hæc doctrina ex S. Augustino *lib. 18. de ciuitate Dei c. 28.* ibi, *Propterea sequitur, & dicit, & congregabuntur filij Iuda, & filij Israël in id ipsum, & ponent sibimet Principatum vnum & ascendent à terra. Hoc si adhuc velimus exponere, eloquij prophetici obtundetur sapor, recolatur tamen lapis ille angularis, & duo illi parietes vnus ex Iudæis, alter ex Gentibus, ille nomine filiorum Iuda, iste nomine filiorum Israël. eidem vni Principatui suo in idipsum innitentes, & ascendentes agnoscantur in terra*, &c.

Exclusa igitur tali suspicione per vnũ ex modis in-
frà referẽdis, non videtur iusta inhabilitas totalis de qua 90
suprà, & esset dare causam multis inconuenientibus, de quibus infrà. Optimè hac de re Franc. Patrit.

Senensis in lib. *de Regis & Regni inst. tom. 1. Non laudandum censeo quod in plerisque ciuitatibus nostro tempore vsus pari solet, & a non nullis doctissimis viris argumento etiam defendi, vt familias complures perpetuo ab omni publica functione excludantur, quae in re in primis peccatur, & iniusti sumus erga conciues nostros, qui cum onera nobiscum ferant à muneribus omnino excludantur*, & deinde *Optimi namque ciues, & bene de Republ. meriti, muneribus, honoribusque honestandi sunt; deterrimi autem omni foeditatis exemplo afficiendi; quocirca qui deliquerunt mulctandi sunt, parcendum est tamen eorum posteris, fieri enim potest vt ex optimis parentibus o(p)timi pessimi fiant, & ex deterrimis*

91 *nonnunquam primi*, &c Et paulo inferius. *Non igitur posteri arceantur parentum culpa perpetuo à Republica, ne omnino societatem deperent, cum videant nullam veniam sperandam esse, nullaque virtute sese redimere posse. Fit enim saepenumerò vt eorum animi ad res nouandas promptissimi sint, & desperatio aliquando in virtutem conuertitur, facile enim qui perterrentur, Maronis doctissimi Poetarum sententiam vsurpant.*

Vna salus victis nullam sperare salutem.

92 Optimum puto, ait Aristoteles ad aequalitatem ciuium seruandam inter se si omnes senserint se participes esse publicorum munerum. Laborandum igitur inprimis erit vt aequali iure inter se ciues viuant, & ne alij perpetuò imperent, alij autem perpetuo famulentur: Honori siquidem quisquis studet, prosequitur Senensis, quem cum viderit sib praeceptum, speque se esse fraudatum, nunquam animo quiescet, & vel negligentior in Republica erit, vel male omnino animatus. Ex quo quilibet ingenuus vir bonus optaret semel mori, quam sine culpa, ac contra ius se videre perpetua inhabilitate maculatum, vt ad aliud propositum aduertit eleganter Dominicus Baudius *inducijs in bello Belgico lib. 1. fol. mihi 186. Sane si tam dura lege viuendum, quis generosa virtutis indole praeditum non optaret semel mori, quam hac perpetua foi (?) tudine conflictari?* Hinc etiam proueniunt vt propter perpetuam inhabilitatem multi infideles dubitarent nostram Catholicam Fidem amplecti, sicut asserit Caietan. *de opusc 1.*

93 *tract. 31 respons 6.* his verbis Hispano idiomate transcriptis. *Es vn grande impedimento paraque los Iudios no se reduzgan à nuestra santa fe, el ver que despues de conuertidos el os, sus hijos y descendientes han de viuir sin honra, aunque mas la merezcan, y assi lo que por vna parte hazemos combidandolos que vengan a la Iglesia y se conuiertan à Iesu Christo, por otro lo deshazemos, excluyendo de las honras a los que han entrado en ella, bien al contrario de lo que hazen los Turquos con los Christianos que se conuierten a su impia secta,* &c. *Auctor* quidam modernus *in tract. de nobilitate cap. 3. num.* 8. hac de re agens, ita loquitur. *Entre los Moros es tan al contrario que si alguno se haze Christiano y despues retrocede de la fe, y se buelue a su mala seta, es preferido a todos los demas, haziendole infinitas honras, y enriqueciendolo todos como si huuiera hecho alguna grande hazaña, y han la razon (y es mucho para quien tan poco la conoce como ellos) porque dizen que el que no conocio otra ley no es mucho que abrasse aquella en que se crio, pero el que supo y experimento otras leyes, y mas la de los Christianos que son tan poderosos y sabios, y la dexa por la suya, esse les da grande credito y haze grande honra a su seta, y merece ser Alfaqui, y gran señor, y como saben esto los que se han bapuzado, y se ven por otra parte inabiles acaparalas honras, y notados de los Christianos antiguos, es vn fuerte enemigo encerrado en su pecho que perpetuamente les hase guerra para dexar la verdadera ley de Christo, y boluerse a su ley falsa y antigua seta, como se an visto muchos.*

Nota est historia huius temporis de Cigala, qui 94 cùm esset Christianus ex parentibus Catholicis & nobilibus Regni Siciliae procreatus à Christiana Religione deficiens, ad perfidam Mahumetis sectam se transtulit, ac Turcarum Imperatori admodum charus euasit, ab eoque in Baxam & maris ducem generalem electus fuit, quo in Officio Christianorum terras infestabat, multaque damna illis crudeliter inferebat; sed cum desiderio flagraret in Fide Catholica vitam cum morte commutare, & Dei ac Regis Catholici ministerio ex toto corde, & ex tota voluntate se dedicare, & cùm iam ad hunc effectum prope Neapolim nauigasset vt illic magnam classem omni tormentorum genere praemonitam in Christianorum manibus tradere posset, retrocessit, ea solùm motus ratione ne post reconciliationem audiret vocari haereticus, perfuga, & Christianae Religionis desertor, & perpetua infamia ob id notari vnà cum eius filijs, eligens magis velle in perfida Turcarum secta summis ornamentis insignis obire, quàm apud Christianos cum dedecore & perpetua infamia viuere. Huic casui multum similis est alius, quem mihi retulit Pater quidam Praedicator ex Societate Iesu, qui cùm in Orano colloquium haberet cum quodam Iudaeo nomine Ibaac Cansino perspicacis ingenij viro, ad hoc vt Christianus fieri vellet, existimans se id facile consequi posse, eo quod homo ille cum multis Christianis strictam contraxerat amicitiam, Catholicaeque Religioni multum semper detulerat, nihilominus quando Pater ille Praedicator existimanit Iudaeum ad Christianam militiam reuocatum, ac ad Deum conuersum esse, respondit, ad quid, Pater mi, vis vt Christianus fiam, si statim ego & descendentes mei perpetuam notam & famae maculam incurrimus, inhabiles ad officia publica, & ecclesiasticas dignitates euasimus, non est iste cursus certus ad honores & gloriam, & vt decebat, sed aditum & viam ad eos obtinendos praecludit mihi, qui non solum inter meos, sed etiam inter Christianos, & Mauros magni sum habitus, & perhonorifice tractatus.

Videamus modò quo temporis cursu purgetur illa 95 suspicio, seu purgata intelligatur; de Iure Canonico vltra secundum gradum per lineam paternam, & vltra primum per lineam maternam purgata censetur, *cap. quicunque 2. §. haeretici, ibi, vsque ad secundam generationem ad nullum ecclesiasticum beneficium, seu officium admittatur, c. statuimus 15. iuncto §. hoc favet, de haeret. lib 6. ibi, ipsorumque filij vsque ad secundum generationem ad aliquod beneficium ecclesiasticum seu publicum officium admittantur, primum & secundum gradum per paternam lineam comprehendere declaramus per maternam verò ad primum dumtaxat*, &c. *l. 3. tit. 3. lib. 8. noua Recop ibi, Mandamos que los reconciliados por el delito de la heregia y apostasia, ni los hijos y nietos de los quemados y condenados por el dicho delito hasta la segunda generacion por linea masculina, y hasta la primera por linea femenina no pueden seruir*, &c. Cou. *lib. 2. var. cap 8. n. 2.* Clar. *lib. 5. recept. sent. § lesa maiestatis n. 13.* Anton. Gom. *tom. 3. var. c. 2. n. 4.* Cordub. *d. q. 54. concl. 3. circa fin.* Molin. *de Iustit. tom. 3. disp. 658. n. 19. vers. fiis tamen,* Suar. *tom 5 in 3 p. disput. 43. sect. 3. n. 1.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 8. cap. 13. q. 8. in poena 8 haereticorum,* Sanch. *in praecepta Decal. tom. 1. lib. 2. c. 27. n. 2.* Valenz. *cons. 91. n. 67. 68. 69. & 75. Ego d. p. 1 tit. 2. gl. 5. 7. n. 14. & 15.*

Purgatur etiam mala illa suspicio ex actibus positiuis 96 denotantibus Christianitatem, & sanam doctrinam, vt probat tex. *in c. laici 6. dist 33* in quo cùm Felix Nocerinus Episcopus Papam Innocentium I. consuleret, an laici qui tempore maximè Baptismi, vxores habuerint, possint promoueri; ita respondit. *Si se sic instituerint vt opinio eorum in nullo vacillet, aut electis*

ricis iuncti sint, aut monasteriis, & in omnibus operibus bonis vigilauerint, non prohibentur, &c & faciunt *l. desertorem* 4. §. *is qui ff. de re milit.*, ibi, *Inspecto vitæ eius præcedentis tempore*, &c. *l. non omnes* 5. §. *a barbaris, ff eod.* ibi, *& si bonus miles ante æstimatus fuit*, &c. *l. famosi, ff. ad l. Iul. Maiest.* ibi, *nam & personam spectandam esse an potuerit facere, & ante quid fecerit*, &c. Ex ea ratione quia suspicio, quæ poterat considerari cùm sit debilior, & infirmior ipsa præsumptione, vt cum multis probat Menoch. *de præsumpt. lib. 1. præs. 30. numer. 2.* omnino vires suas amittit præsumptione actuum exteriorum Christianitatis. Qui autem hi sint per quos omnis suspicio, & mala præsumptio personæ tollitur, refert Farin. *de hæresi q. 187 § 1. n. 2*[illegible] his verbis, *Amplia tertiò quia sicut quem hæreticum esse ex illius factis dignoscitur, ita etiam & è contra quem non esse hæreticum probatur ex actis, vt puta si probetur quotidie*
97 *rem diuinam audire pro animis defunctorum orare, aliaque huiusmodi facere quæ facere solent boni, & Catholici Christiani; non enim potest quisquam subitò fingi, nec cuiusquam repentè mutari, aut natura conuerti, ex allegatis per Simanch. de Cathol. institut. tit. 45. rub. de contumacib. n. 7. Franc. Peña in addit ad Eymeric in direct. Inquisit p. 3. commento 170. vers. sed quomodo fol. mihi 736. vbi quod hæresis præsumptio satis excluditur ex bona, & laudabili vita anteacta, probando præsertim quod Sacramenta Ecclesiæ more Christianorum debito tempore recepit, cæteraque omnia peregit quæ à veris & Catholicis Christianis fieri solent*, &c.

98 Duobus apud nostros exemplis hæc veritas comprobatur, olim proximo Emmanuelis Lusitaniæ Regis imperio quidam Maurus in Africa natus ignobili pago prope montem Benargafate, qui ab Arzilla sex tantùm leucis recedit, Christo nomen dedit, Mahometem detestatus, & vocari voluit Baptismo Gonçalus Vaz, cumque iste post aliquot annos transactos suorum desiderio ad Arzillam voluit pelago remeare, à Mauris inter nauigandum capitur, quem adduxere Titianum, vbi nulla vnquam prædam maiori cum gaudio excepta est. Mandarinus (is Maurorum omnium crudelissimus id temporis oppido imperabat) vinctum, exutumque medio in foro iussit alligari crate ad id muneris parata Multa ad spectaculum confluxerant hominum millia, quos Gonçalus instar victimæ circumspectabat. Aduolat illico mater, germanique fletibus enixè deprecantes vt in antiquam, & primo cum lacte exceptam Mahometis legem rediret: nullæ tamen vel blanditiarum, vel tormentorum vires Christi militem inflectere potuerunt: quinimò lingua (quod vnum habebat expeditum membrum) pronrerita in Mahometem, illiusque oratores conuitia expromens totum se Christo deditum strenuè fatebatur: & ob illius amorem plura identidem sibi tormenta ingeminarent, hortabatur, quo simillimum duci suo militem efficerent, neque sibi maiorem posse dari pœnam dicebat, acerbiùs infligi supplicium, quàm si tormentis immanibus modum aliquem adhiberent. Omnes illico pro cuiusque studio iacentis corpus fœdè incipiunt lacerare, ille verò non cessabat piè admodum, & religiosè IESV ac MARIÆ nomina sacrosancta compellare, & infamem Mahometem conuitiis onerare, nullis deterritus tormentorum ictibus, quæ in loquentem acerbius sæuiebant. Nec id amplius passi carnifices linguam conati sunt euellere, forcipibusque & ferreis aliis instrumentis loquentis labia extorserunt, & effractis dentibus disruptum os fœdissimè deturparunt. Vngues statim à pedum, manuumque digitis extrahunt, & digitos abscidunt minutatim, tantum in oculos non est sæuitum; Mandarino ita iubente, vt posset visis tormentorum generibus acerbiùs afflictari Hæc inter supplicia, Christi miles strenuè biduo perdurauit, quin diu non eluque vlla fuerit intermissio cruciandi, donec exhausto iam sanguine, euanescentéque virtute corporis, integra animi constantia triumphalem accepturus coronam in æternum capitolium euolauit nostræ salutis anno 1516. Huiusce pugnæ, decorique triumphi testes fuere oculati plures Christiani, qui apud Mauros seruitio tenebantur, & mercatores, qui per id tempus in oppido agebant mercaturam, quorum testimonia publicè suscepta ad Regem Emmanuelem missa sunt. Refert P. Anton. Vasconcellos *in descript. Regni Lusitani sub tit. Martyres alij, p. 453. cum seqq.*

His nostris temporibus ex Tituano ad Ceptensem ciuitatem, quidam Maurus nomine Zaque causa concomitandi alium nobilem Maurum peruenit, sed cum negotio expedito nollet cum domino suo ad patriam redire, in qua vxorem & filium reliquerat, in dicta Ceptensi ciuitate remansit, in eaque Christianam amplectens Fidem, baptizari voluit, & vocari Didacus de Salado, & vxorem suscepit Christianam nomine Franciscam de Padilla, quæ ex parentibus Mauris procreata, tandem Catholicam Fidem in tenera ætate susceperat. Per plures annos Didacus contra Mauros dimicans, eos in multis damnificare non destitit, sed inopinato euentu ab illis in quodam conflictu captus Tituanum ducitur, & coram oppidi Gubernatore sistitur, qui vitam largiùs decoram promissis capto offert, si Christum, cui adhærebat, deserens, ad Mahometum, quem deseruerat, verteretur: vt verò pectus inuictum hominis teneritudine demoliret, vxorem Mauram & filium adducit coram, si qua possint Christi militem expugnare: at iste Christi strenuus miles semper constanti asserebat animo in Fide Christiana se esse moriturum, & contra Mahometanam perfidiam plura in eius detestationem loquutus dicebat, sibi ad tolerandum maius inesse robur quàm carnificibus sæuitiem, aut iracundiam, & ad vltimam vitæ periodum facturum Christi, quam susceperat, Religionem: hanc dicendi libertatem acerbis primùm verberibus tortores immanissimi castigarunt, & sæuissimis tormentorum additis generibus, demum clauis affixus, manibus, pedibusque ex alta turri per quinque dies viuus nunquam cessauit Catholicam prædicare Fidem, & perfidam Mahometi sectam detestari, vxorem Mauram & filium viuus ex alto rationibus inducens vt Christiani fieri vellent; & hoc crudelissimæ mortis genere insignis Christi Miles Imperatori suo vltimam magna cum laude nauauit, opera omnia abunde explens tam Christiani, quam magnanimi militis munera, de mense Ianuarij huius currentis anni 1645. de quo factæ fuerunt authenticæ informationes, quæ ad supremum Portugaliæ Consilium Matriti degens transmissæ fuerunt. Videant nunc lectores an ex his actibus purgata remaneret, mala illa suspicio, itaut horum filij ex Christianis vxoribus procreati tanquam à veris Christianis descendentes ad honores, & officia admitti debeant.

Bene ad propositum Fr. Anton. de Corduba *d. quæst.* 99
54. fol. 438. col. 1. ad med. ibi, *Nam etiamsi sit in gradibus, imò etiamsi ipsamet persona conuersa sint ex Hebreis, Sarracenis, aut aliis infidelibus, si tamen sunt adeo excellentes, putà de genere Regio, vel aliàs illustres, aut eruditione literarum pollêtes, aut præclaritate morum, sanctitatis, vel fortitudinis, aut alia denique notabili excellentia sufficiente illos apud homines illustrare, & habilitare ad talia munera, & societates, tunc certè videtur eorum vilitas, & ineptitudo ex genere proueniens purificata per talem ipsorum excellentiã. Neque enim est inauferibilis, vt supradictum est, ex quo solum cõsistit in accidentali conditione, seu qualitate hominis, & aliorum æstimatione, legumque decretis. Purificari igitur vel auferri potest non solum per diuturnitatem*

catem temporis, sed etiam per idemae per quod habilitas, seu idoaeitas, & illustratio persoaa & generis secundum leges acquiri potest, puta per excellentes litteras, per heroica gesta ad vtilitatem Reip. per notabilem Fidei, vel morum profectum, ex tali persona proueniente, per qua & per alia huiusmodi persona aliàs vilis cum sua etiam posteritate secundum leges, & rectam rationem in Mundo apud homines illustris, aptusque homo ille, & genus eius ad talem dignitatem, societatem seu munus obeundum efficeretur. Itaque de his, & aliis eiusmodi excellentibus personis etiam recenter conuersis, ex quacunque secta, vel natione, si alias sunt idoaea, non videtur licitum tales non admittere ad dicta munerà atque collegia omnibus communia etiamsi vniuersaliter, & indistinctè rationabiliter alicubi sit institutum ne de tali genere admittantur. Nam vel cum tali epicheia seu limitatione tale statutum generale est intelligendum secundum glos. in cap. Sanctorum dist 70. vel potius facile cum praedictis personis dispensandum est; consonat expresse Turrec. in decreto dist. 46. c. 1. & facit dist. 61. cap. statuimus, cap. Neophytus, & cap. Opus. Hactenus Corduba.

100 Cessante igitur ratione legis, seu statuti, vel occurrente casu aliquo, qui ex circunstantiis non iudicatur à legislatore intentus, cessat & ipsa lex, seu statutum, & per epikiam in casu particulari corrigitur, ex doctrina Martini Bonac. quondam mei amicissimi in tract. de legib. disp. 1. q. 1. puncto vlt. §. 2. n. 9. vers. quarto, vbi loquens de casibus qui per epickiam, non censentur comprehensi in lege, ita ait. Quarto quando casus aliquis occurrit, qui ex circunstantiis non iudicatur à legislatore intentus, & quem legislator excepisset, si eum praeuidisset, vt patet ex rationibus mox aliatis. Quamobrem htac dicit Aristot. legem corrigi per epikiam quatenus legislator adesset, hoc modo respondisset, & ita legem suam moderaturus & interpretaturus, esset, vide Suar. lib. 6. de legib. cap. 7. num. 11. Less. lib. 2. cap. 47. dub. 9. num. 63. Vasq. 1. 2. q. 96. art. 6. Saa verbo lex 1. Sanch. lib. 2. de Matrim. disp. 41. num. 32. & lib. 7. disp. 37. Salas de legib. disp. 2. sect. 10. Becan. tract. 3. cap. 6. q. 14. &c. quem locum Aristotelis à Bonacina citatum, refert Layman. in sum. Theologia moralis lib. 1. tract. 4. cap. 9. num. 2. ibi, Altera restrictio secundum aequum & bonum dicitur epicheia, quae defi-
101 niri solet, Benigna interpretatio significans casum aliquem particularem ob suas circunstantias lege vniuersaliter lata non esse comprehensum, de ea Aristot. 5. ethic. cap. 10. ita loquitur. Aequitas, & bonum siue epiicheia est emendatio iusti legitimi, nam lex quidem vniuersalis est, ferri autem non potest, vt de quibus vniuersaliter recte dicatur, sed lex id accepit quod fit plerumque, non ignorans quandoque deficere, & est nihilominus lex recta; defectus autem non est in lege, nec in legislatore, sed in ipsa rei natura; continuo enim rerum earum, quae sub actione cadunt, materia talis est, cum igitur lex quidem vniuersaliter loquitur, in his autem praeter vniuersale quippiam accidit, tum recte secum habet, vt ea parte qua legislator omisit, atque peccauit absolute loquutus emendetur defectus, quod & ipse legislator si adesset, hoc modo dixisset, &c.

102 Ex iusta causa superueniente iustissime à lege seu statuto recedi potest, tex. elegans, & valde singularis in l. si hominem 30. ff. mandati, l. 4. §. fin. ff. de re milit. Ias. in l. Barbarius à num. 24. ff. de offic Praetor. Felin. in cap. 1. à num. 48. de constitut. tantusque est effectus
103 iustae causae, vt ex ea summi Pontifices ius diuinum declarare, & Principes ius naturale limitare possint, vt tradunt Panormit. in cap. quae Ecclesiarum. de constit. & ibi Felin. num. 19. & 26. & Deci. num. 13. & 18. Con. de sponsal. p. 2. cap. 6. §. 9. num. 4. facit Mynsing. centur. 2. obseru. 54. num. 1. dum dicit quod Iudices etiam si iusserint seruare leges, Canones. & statuta, tamen ex
magna & euidenti causa possunt ea transgredi iuxta 104
Innoc. in cap. Canonum statuta, in vlt. glos. de constit. & num. 5. subdit periurium dici non posse, qui ex causa rationabili transgreditur statuta, ex Baldo in l. quid ergo.
§. poena grauior, ff. de his, qui not. infam. Iuuat doctrina 105
Parid. de Puteo in tract. de syndicatu verbo Doctor num. 3. qui dum ageret de statutis requirentibus quod Potestatis assessor esset Doctor, dicit quod quamuis hoc gradu insignitus non sit, si tamen alias idoneus, & eminentis scientiae esse reperiatur, hoc sufficit ad statuti verba, & mentem explendam arg. l. vnicuique C. de prox. sacr. scrin. lib. 12. & eorum, quae tradit Bald in l. sed reprobari, ff. de excus. tut. Ludou. Roman. in l. quid tamen, ff. de arbitr. & in l. cum quid, ff. si certum pet. quem locum refert & sequitur Ioan. de Solorzano de Indiarum gubernat. tom. 2. lib. 3. c. 13. n. 43.

Prouisiones generales statutorum, inquit Bald. cons. 106
53. lib. 2. recipiunt tacitas exceptiones propter emergentes casus, in quibus oportet specialiter prouideri: vnde succedente causa speciali, cessat prouisio generalis; hinc est quod propter singularia merita singularis fit prouisio, quae secundum statuta generalia non possunt fieri. l. 3. § his quoque, ff. ad Syllan. Et veris & iustis meritis suffragantibus, & ad antidora commune obligantibus, singularis in honore domino Potestati fieri potest. l. Aquilius Regulus & l. si pater ff. de donat nam contra valde meritos non sunt prodita edicta prohibentia l. sed reprobari, ff. de excus. tut. & maximè, quia hu- 107
iusmodi statuta sunt stricte in casu, & in personis atque ob causas, de quibus loquuntur, intelligenda, itaut vbi non militet ratio in eis expressa, eorum quoque dispositio locum non habeat. l. semper ff. de iure immun. l. 1. §. quod autem, vbi Bart. ff. ne quid in loco publ. Solorzan. de Indiarum gubern. lib. 1. cap. 27. num. 79. &
lib. 2. cap. 21. num. 5. Elegans ad propositum adduci so- 108
let sacrae Scripturae locus Regum lib. 1. cap. 14. vers. 45. vbi refertur quòd cùm Rex Saul edictum promulgasset, & contra illud violantes poenam mortis imposuisset, in illud commisisse eius filium Ionatham postea reperiit. & volens paterni amoris oblitus in filium illam poenam exequi facere, Populus executionem impediuit; existimans eum, qui gloriosa facinora in Remp. fecerat; mori non debere, vt videre est, ibi, Dixitque Populus ad Saul, ergéne Ionathas morietur, qui fecit salutem hanc magnam in Israel? hoc nefas est; viuit Dominus si ceciderit capillus de capite eius in terram; quia cum Deo operatus est hodie, &c. Singularis etiam ad hoc comprobandum adducitur Eliani locus lib. 5. varia histor. cap. 19. ibi, Aeschylus tragoedus ob quoddam drama impietatis damnatus erat, eumque Athenienses iam parati essent eum lapidibus obruere, Amynias iunior frater detecta veste cubitum ostendit manu carentem; fuerat autem Amynias vnus ex his qui fortissimè propugnarant in Salamine, vbi manum amisit; & primum ex omnibus Atheniensibus fortitudinis praemium consequutus est: vbi verò Iudices hominis animum, & miserationem intellexerunt, repetentes facinorum eius memoriam Aeschylum absoluerunt.

Licèt Domini veritas aeterna, firma, & constans sit, 109
iuxta illud, Caelum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt; ipse tamen statuta diuina à se ipso vel per Apostolum eius nomine promulgata nonnunquam suspendit, & ex iusta causa interpretatur, ac relaxat: vt videmus in peccato originali, quod omnes à primo Parente Adamo incurrimus, ex Apost. ad Roman. cap. 5. Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt; & nihilominus Beatissimam Virginem Mariam Dei genetricem à labe huius vniuersalissimi decreti, hoc est originalis

ginalis peccati fuisse preseruatam piissimè, & quasi de Fide omnes Catholici credimus, & acerrime defendimus. Sic etiam statutum à Domino erat, dicens. *Non enim videbit me homo, & viuet*, Exodi *cap.* 33. *vers.* 20. & nihilominus dispensatum fuit cum Moyse, cum Apostolo Paulo, & Patriarcha Iacob, qui Genes. *c.* 32. *vers.* 30. sic ait. *Vidi Deum facie ad faciem, & salua*
110 *facta est anima mea*. Lex autem diuina & naturalis licet in aliquibus casibus particularibus propter circunstantias aliquas, & accidentia de nouo superuenientia, dispensationem, seu interpretationem admittat, eius natura non ideo mutatur, aut variatur, nam semper constat & perpetuò perseuerat, persistente lege in se vt antea erat. Idem dicendum est de decretis peccatoribus supplicia minitantibus, in quibus Dominus pro sua summa pietate & misericordia ianuam apertam suspensioni executionis relinquit pro eo tempore, quo ipsi animum mentemque à vitiis abduxerint, ad bonam se frugem recipientes. Vt de Niniuitis. *Adhuc quadraginta dies, & Niniue subuertetur*, Iosue *cap.* 3 *vers.* 4. *Et vidit Deus opera eorum, quia conuersi sunt de via sua mala, & misertus est Deus super malitiam, quam locutus fuerat, vt faceret ei, & non fecit, vers.* 10 Simile est quod refert Propheta Hierem. *cap.* 18. *vers.* 7. & 8. *Et factum est verbum Domini ad me dicens: Repentè loquar aduersùs gentem & aduersùs regnum, & eradicem, & destruam, & disperdam illud. Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum aduersùs eam, agam & ego pœnitentiam super malo quod cogitaui, vt facerem ei.*

111 Cùm igitur quamplurimi viri, quorum maiores Iudæi ad Catholicam Fidem ante ducentos annos sponte conuersi sunt, Religione, pace, & bello sanctissimi, præclarissimique euaserint, ex quorum doctissimis scriptis, Respublica Christiana incrementum suscipit, nulli dubium esse potest statuta & prohibitiones quæcunque tales non comprehendere, nec cum illis loqui, iuxta supradicta. Et refertur ita censuisse Archiepiscopum Siliceum statuti Toletani Auctorem, & dixisse his verbis. *Este estatuto se ha de entender en todo su rigor perseuerando las cosas en el estado en que ay se hallan, las quales mudadas en mejor no tendra con quien hablar.* Intelligo & Ego de conuersis ex antiquis Iudæis, quorum parentes, aui, proaui, & alij ascendentes viri Christiani sine vlla macula, aut infidelitate extiterunt, & in quibus nulla vnquam inuenta fuit perfidia, & in hæresim lapsus, hi enim sicut & ab antiquissimis Gentilibus descendentes, ad Collegia, & Cathedrales, quæ habent statuta, puritatem sanguinis exigentia, sunt admittendi, ad not. per Velasquez *in defensorio statuti Toletani cap.* 41. *vers. tum & illud adde, & cap.* 53. *à princ.* Ioan. de Escobar *de purit. & nobilit. probanda p.* 1 *q.* 4. §. 2. *n.* 14.

112 Ad cæteras autem Dignitates etiam Episcopales, & alia ecclesiastica beneficia, & officia, quæ sub iuris communis, non autem alicuius particularis statuti dispositione remanent, non tam lata requiritur conuersorum ad Fidem Catholicam genealogia, sed sufficit quòd ipsi beneficiari cupientes ab infantia Fidei se addixerint, vt colligitur ex his, quæ suprà adduxi *concl.* 2. *à princ.* neophytus namque qui ordinari & beneficiari prohibetur, dicitur recenter conuersus, seu baptizatus, vt optimè declarat Nau. *in man. cap.* 2 07. *num.* 205. *vers. tertio*, ibi, *Dixi recenter conuersus, & non nouus Christianus, quia vulgus nouos Christianos appellat, etiam abhinc plus decem, viginti, triginta, & quadraginta annis conuersos, in quibus hoc locum non habet, & minus in eorum filiis, quos etiam praua nonnullorum consuetudo nouos Christianos appellat, quamuis statutis aliquarum Ecclesiarum à Sede Apost. confirmatis aliud statutum sit, &c.* & aliquantulum largiùs resoluit Sanch. *in precepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 12. ibi: *Quamuis etiam non sint ante rationis vsum baptizati, sed post poterunt ad sacros Ordines, & beneficia promoueri, cum iudicio Episcopi sint satis moribus, & Christiana disciplina instructi, ita quidem vt iam veterani Christiani censeri possint, &c.*

Prohibet Apost. 1. *ad Timoth.* 3. Neophytum in Episcopum promoueri ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, Origen. *lib.* 3. *contra Celsum* eandem suscitat prohibitionem, dicens *Qui ex Gentili, vel ex Iudæo fit Christianus, aut ex vita praua ad honestam conuertitur, ne statim Episcopus fiat: indignum est enim vt qui nondum documentum vitæ suæ dederit, aliorum fiat magister. Nec nuper*, inquit Anselmus, *baptizatus, nec nuper à secularibus negotiis, vel à militia separatus fieri debet Episcopus, quia vterque istorum talis est Neophytus.* Sed quando vita neophyti ostendit illum esse talem, qualem decet esse bonum Pastorem, cessat ratio prohibitionis, & consequenter prohibitio propter rationem inducta, vt sunt expressa verba *cap. Neophytus* 61. *dist.* vbi Vercellenses vituperabant electionem Ambrosij, quia neophytus erat, quibus respondet idem Ambrosius hoc ideo esse prohibitum ab Apostolo, quia neophyti consueuerant propter honores superbire, sed si humiles inueniantur, & bonis moribus, ac integra Euangelicæ legis institutione præditi, bene possunt ordinari. Ita Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo Iuris Pontificij c.* 10. *paulo post princ. pag.* 31. Ego *de officio, & potest. Episcopi p.* 1. *tit.* 2. *glos.* 17. *num.* 7 vbi etiam aduerto Apostolum prohibuisse neophytum in Episcopum promoueri non ex præcepto Christi, sed secundum legem communem, quia ipse hoc pronuntiauit tanquam Ecclesiæ Doctor, non vtique præcipiens nomine Christi. 113

Optimè Didac de la Mota *in tract. de confirmat. Ordinis Militia S. Iacobi de Spatha lib.* 2. *cap.* 2. *paragr.* 2. *ad* 2. *numer.* 15. *pag.* 223. ibi, *Quod si places, candide lector, hic amplius immoremur, afferamus exemplum ex doctrina eiusdem Apost.* 1. *ad Timoth* 3. *in qua dicit, Neophytus non assumatur ad Episcopatum, iam ex hoc non licet inferre quòd nullus Neophytus in Episcopum assumatur, vide quod sequitur in littera D. Pauli ne in superbiam elatus in iudicium incidat Diaboli, ecce causam ne superbiat, putans quòd religio Christiana illo indigeat. Itaque D. Paulus loquitur de neophytis, qui non solum sunt neophyti ætate, sed etiam perfectione, vt explicat* D. Thomas *hoc loco, ex quo sequitur quod si sit humilis, & moribus ac integra Euangelicæ legis institutione præditus aliis se confirmare valens, iam poterit in Sacerdotem, & Episcopum assumi, vt inter alios explicant* Cou. *in Clem. si furiosus part.* 1. §. 2. *num.* 7. Nau. *cap.* 27 *num.* 205 Maiol. *lib.* 1. *cap.* 32. *Et ratio est, quia cessat causa inhabilitatis text. dist.* 61. *cap. neophytus: & iure optimo, quia quoad istum effectum iste homo non est neophytus, sed veteranus miles Christianæ Religionis, & in Christiana Religione, & disciplina neophytus non est, nec sic appellandus. Facit etiam text. in cap. statuimus, ead. dist.* 61. *quòd laici prohibentur eligi ad Episcopatum: cessantibus autem causis prohibitionis cessat ipsa constitutio, vt si laicus merito suæ perfectionis clericalem vitam transcendit, eius electio potest recta haberi, &c.* 114

Non obstat d. *cap. constituit.* 27. *quæst.* 4. quod suprà citaui *num.* 76. cui similis text. *in cap. officia.* 54. *dist.* quia Montalu. *loco citato pag.* 185. duplicem asserit posse recipere sensum illa iura, & præcipuè verba illa d. *cap. constituit*, ibi, *aut hi, qui ex Iudæis sunt.* Primò quoad domesticos, & familiares Iudæorum, quorum consortia sæpè bonos corrumpunt, *cap. sæpè.* 28. *quæst.* 1. Secundò quoad eos, qui sunt eiusdem 115

erroris

Secundò quoad eos, qui sunt eiusdem erroris participes, & colligitur iste sensus ex *cap. habes 24. quæst. 3,* absurdum tamen esset quòd de illo loquerentur, qui per sacri Baptismatis vndam gratia Dei resurgit à lapsu, & in seipso ab eo, qui genuit, alter est effectus. Deinde addit ipse Montalu. regulariter loqui de his, qui adhuc in Fide non sunt radicati, & informati, & repentè volunt officia beneficiaque publica habere, quod non licet, Fide doctrina in eis deficiente. Sed si quærimus de istorum filiis fidelibus, tales indistinctè admittuntur, nec possunt repelli, hæreticum namque esset quod allegatum *cap. constituit*, ad Christianos extenderetur qui sua sponte paternam malitiam detestati sunt, cum neophyti non sint, & in eos causa cessat prohibitionis,

116 vt in allegato *cap. Iudæi 1. quæst. 4.* Et paulo inferius ita concludit. *Et licèt ista distinctio de iure colligatur manifestè per iura suprà allegata; Illustrissimus insuper Rex Henricus Domini nostri Regis Ioannis II. genitor cum consilio laudabilis memoriæ Petri Tenorij Archiepiscopi Toletani, & cum maturitate suorum de consilio dictam legem fori iniqua declarando, & hoc scandalum à Regno suo radicitus extirpando, statuit, & priuilegium concessit ne deinceps huiusmodi prætextu aliquis Fidelium noviter ad Christi fidem conuersus repelleretur ab officiis publicis, seu ab aliis priuilegiis, & libertatibus Christianorum, sub certis, & grauissimis pœnis: per quæ priuilegia penitus videtur dicta hæretica opinio sublata & destructa.*

CONCLVSIO III.

Purgata suspicione per vnum ex mediis conclusione præcedenti allatis, ij, qui ab Hebræis originem trahunt, sanguinis puritatem, & antiquam suæ Gentis nobilitatem ac splendorem consequuntur, habilesque & capaces efficiuntur, ad omnia consequenda præmia suis meritis æquiualentia.

117 NObilitas Christianorum ab Hebræis descendentium (non loquimur de illis, qui in suis erroribus increduli permanent, ac vti perfidi, pertinaces, & infames nullam habere possunt nobilitatem,) omnium antiquissima est, si recurramus ad vniuersalem generis humani reparationem, quæ post diluuium initium sumpsit à tribus sancti Patriarchæ Noe filiis, Sem, Cham & Iaphet; primus Asiam, secundus Africam, Iudæam, Ægyptum, & Arabiam, tertius reliquum Europæ tractum accepere: à quo tempore incepit descendentia primogeniti Sem communiter pro nobiliori inter alias eius fratrum habita, eo quòd ea sola cultum & adorationem veri Dei coluerit, quando reliquæ eam dimiserant, & idolorum cultores euaserant, ad quod respexit benedictio Noë eorum patris Genes. *cap. 9. vers. 26. Benedictus Dominus Deus Sem;* & sic in Heber, eiusque posteris, à quo Hebræi descendentes appellati sunt, inuenta fuit pura & vera fides; vt obseruat Iacob. Tyri. *in comment. cap. 12.* Genes. §. *peces fol. 109. col. 2. In solo Hebere, eiusque posteris, ab eo dictis Hebræis cum vera fide, Religione & pietate mansisse primæuam Orbis linguam, indeque post nominatam Hebræam in cæteris habitu illius lingua prorsus deleto.*

118 Quod magis resplendet in tribus illis sanctis Patriarchis, Abraham, Isaac, & Iacob typum & figuram trium personarum sanctissimæ Trinitatis gerentibus. Abrahamo ipse Dominus mirabilia promittit, cùm Genes. *cap. 12. vers. 2. & 3.* illi dixit, *Faciamque te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, erisque benedictus, benedicam benedicentibus tibi, & maledicam maledicentibus tibi, atque in te benedicentur vniuersæ cognationes terræ:* scil. vt Apostolus legit *ad Galat. cap. 3. In semine tuo, qui est Chri-*
stus, benedicentur omnes Tribus terræ. De Isaac certum 119
est fuisse viuam imaginem filij Dei facti hominis, & à quo sanctum hoc & cælestiale semen principium sumpsit. Quia in Isaac vocabitur tibi semen *Genes. cap. 21. vers. 12,* à quo in Iacob productum fuit. Vnde Dominus Patriarchas huiusmodi magnificeit, & multis in locis sacræ Scripturæ verba hæc sæpè sæpiùs repetita inuenimus. *Deus Abraham, Deus Isaac. Deus Iacob, Deus Patrum vestrorum, vt hosce Sanctos, dicente S. Basilio in c. 2. Isaiæ, honore afficeret perpetuo, & memorabili, eorumdem seruorum nomina suo ipsius nomini attexuit, vt quoties Dei memoria celebraretur, horum quoque toties commemorarentur & nomina.*

Verebatur Iacob iter in Ægyptum aggredi, & vt 120
animum Dominus illi excitasset, quadam nocte ei apparuit, dicens, *Iacob, Iacob, ego sum fortissimus Deus patris tui, noli timere, Genes. c. 46.* Quando ipse Dominus ex rubro Moysem vocauit, ita ei alloquutus est cùm vellet ille declarare quis esset. *Ego sum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob, Exodi c. 3.* Et paulo infrà *vers. 15. Dixitque iterum Deus ad Moysem. Hæc dices filiis Israel. Dominus Patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob, misit me ad vos: hoc nomen mihi est in æternum, & hoc memoriale meum in generatione & generationem.* Propter merita Sanctorum Patriarcharum huiusmodi, Dominus constituit sanctissimos Apostolos Principes super omnem terram. *Pro Patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos Principes super omnem terram.*

Hebræi igitur ab initio nobilissimi extiterunt, quo- 121
rum natio, & progenies inter omnes Mundi selecta, inclyta, & magna fuit, propter ritus, & cæremonias, quibus Deum venerabantur. *En Populus sapiens, & intelligens, gens magna; quæ est enim alia gens sic inclyta, aut habeat cæremonias, iustaque iudicia, & vniuersam legem,* Deuteron. *cap. 4. vers. 7.* Et Abulens. ibi, *quæst. 3.* exponens verbum illud *inclyta* interpretatur, id est, *nobilis, vel excellens,* & inclytus dicitur ait ille, id est, *famosus, vel gloriosus, & sic isti Iudæi famosi*
erant apud alias Gentes. Comprobatur ex verbis cu- 122
iusdam colloquij, quod cum D. Inico Lopez de Mendoza Marchione de Santillana, & Ioanne de Mena Cordubensi Regio Chronista, venustè simul & argutè habuit Alphonsus de Carthagena Episcopus Burgensis, qui eos in hunc qui sequitur modum alloquutus fuit. *No pienses correr me por llamarlos Hebreos mis padres, son lo por cierto, y quierolo: ca si antiguedad es nobleza a quien tan lexos? si virtud quien tan cerca? o si al modo de España, la requeza es hidalguia, quien tan rico en su tiempo? Fue Dios su amigo, su Señor, su legislador, su Consul, su Capitan, padre, su hijo, y al fin su Redentor: ô immortal Dios! todos los oprobrios son transmutados en gloria, y la gloria conuertida en denuesto, &c.* Et postquam plura alia dixerat, quæ ad nostram rem nihil faciunt, prosequitur. *Assi tambien los infieles Gentiles idolatras, sin Dios, sin Ley, y sin Religion, a quien solo era pecado lo que natura, madre comũ les prohibio, igual con las bestias, y todo en grande vituperio de toda nobleza y dignidad priuados, erã llamados Gẽtes, agora y à si alguno desciẽde dellos, de los Eneidos Troyanos, de los Griegos Agamenonitas, de los Godos Comunicos, ò de los doze Pares de Francia, sea quan vicioso fuera, es gentilhõbre poco menos igual con Apolo. Y si de los Leuita, de los Machabeos, o de los doze Tribus de Israel sea quan virtuoso, quã lezos de vicio sea, vaya vaya que es maledito marrano, poco mas baxo*

*del polao. O infieles Christianos que tal dizen i marra-
dos tengan los ojos de la cara, llaman marrado al cuē-
to perfeto, y errado al que entra en carrera, contrastan
callando la verdad Euāgelica, deziēdo que la verdade-
ra luz no ilumina los venientes a ella, la culpa es bien
se arya, con su pan se lo comar?* Ita reperitur scriptum
in libro antiquissimo, curiosè ligato, qui seruatur in bi-
bliotheca Excellentissimi D. D. Gasparis de Guzman,
Duce Comite de Oliuares.

123 Idem assumptum probat Modernus quidam Auctor
his compendiosis verbis plura comprehendentibus. *Vn-
de etsi vniuscuiusque laudem in particulari æqualī-
ter dixerimus, in publicum tamen & commune illam
proferimus, dum hos, vel illos proclamamus Hebræos;
nam, vt inquit Theophil. post Chrysost. in epist. ad Colos-
sen. c. 3. magnum quid antiquitas erat ex Iudæis esse, &
ab illa Hebræorum gente traxisse originem. Iudæi enim
Orbi vniuerso noti, fama Fidei, & virtutis olim cogniti,
celebratissimi sanctitate, summis semper dotati priuile-
giis: ex Iudæa enim ortus est Dominus, inquit Aposto-
lus, & rursum in Euangelio legimus, quia salus ex Iu-
dæis est Ioan. 4. Cuius quidem tam antiqua nobilitatis
Iudæi adeò gloriabantur, vt particulare efficerent studiū
ad tenendam ascendentium cuiusque familia memoriā;
vt refert Eusebius. Erant autem nonnulli antiquitatis
replicandæ studiosi, qui nomina auitæ stirpis, vel tenen-
tes memoria, vel ex scriptis annalibus promentes priua-
tim, sibi indices eorum conficiebant, magnopereque præ-
terea gloriabantur, quod ipsorum nobilitas ita foret ad
posteritatem reseruata.*

124 Et non dissentit Gardiola *in tract. de nobilit. c. 60.*
ibi, *Los conuertidos a nuestra Sancta Fè que eran an-
tes nobles segun su ley o secta retienen la nobleza de su
linage despues de Christianos, y no solamente la retienē
mas aun la acrecientan todo el tiempo que honestamente
viuieren sin entremeterse en officios viles, ni venir a ma-
las costumbres, &c. & paulo inferius. Que entre los In-
dios aya assi nobles como entre los Christianos a los sa-
bios es harto manifiesto aun que los ignorantes juzgan
lo contrario por causa de su rudeza y poco saber.*

125 Doctor Montaluus *citato loco fol. 186. §. Ecclesia,*
ibi, *Negare enim non possum, quòd populus, à quo nostra
redemptio processit, scilicet Virgo sanctissima Saluatoris
genitrix, necnon & sancti eius Apostoli, Martyres, &
Confessores, à quibus Ecclesia Domini est fundata, est
excelsior cunctis gentibus quas Dominus creauit in lau-
dem, & nomen & gloriam suam, & est Populus sanctus
Domini,* Deuteron. 26. *prope fin. quod asserit* Isai. 60.
*circa fin. inquiens. Populus autem tuus omnes iusti in
perpetuum hereditabunt terram.*

126 Quæ gens in Mundo erit, quæ sicut Hebræa, ha-
beat Deum ita sibi vnitum & conglutinatum, secundum
carnem loquor. *Nec est alia Natio tam grandis*, vt ha-
betur Deuteron. *cap. 4. quæ habeat Deos appropinquan-
tes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus
nostris. Non fecit taliter* (ait Psalm. *Psalm. 147. vers.
9.) omni nationi, & iudicia sua nō manifestauit eis.* No-
luit enim Deus cum Angelis cognatione coniungi, sed
cum semine Abraham, vt dicit Apost. *ad Hebr. cap. 6.
Nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ ap-
prehendit: Notus in Iudæa Deus, in Israel magnum*
127 *nomen eius.* Et *in epist. ad Roman. cap. 6.* grauiter sentit
quòd Israelitæ non fruantur gratiis, & prærogatiuis si-
bi concessis, amittentes gloriam, legem, obedientiam, &
repromissiones, ac adoptionem filiorum propter perfi-
diam, ibi, *Veritatem dico in Christo, non mentior testimo-
nium mihi perhibente conscientia mea in Spiritu sancto,
quoniam tristitia mihi magna est, & continuus dolor cor-
di meo. Optabam enim ego ipse anathema esse à Christo
pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum car-
nem, qui sunt Israelitæ, quorum adoptio est filiorum, &
gloria, & testamentum, & legislatio, & obsequium, &
promissa; quorum Patres, & ex quibus est Christus se-
cundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus
sæcula.*

Apostolorum princeps Petrus *in prima Canonica* 128
epist. cap. 2. vers. 7. 8. & 9. Fidelibus reliquiis Israelitici
Populi annuntiauit honores iure sanguinis illis compe-
tentes, hoc modo. *Vobis igitur honor credentibus. Vos
autem genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta,
Populus acquisitionis, vt virtutes annuntietis eius, qui
de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum.* Et 129
Gentium Doctor pluribus in locis materiam hanc pro-
sequitur, & nimis gloriosè seipsum ex semine Abra-
hæ dicit, *ad Rom. cap. 11. Dico ergo nunquid Deus re-
pulit plebem suam? Absit nam & ego Israelita sum ex
semine Abrahæ de Tribu Beniamin, non repulit Deus
plebem suam quam præsciuit.* Et *epistol. ad Galat cap.
2. vers. 15.* loquens cum Principe Apostolorum ait,
Nos natura Iudæi, & non ex Gentilibus peccatores. Et
*ad Corinth. cap. 11. vers. 22. Hebræi sunt, & ego; Israe-
litæ sunt, & ego; semen Abrahæ sunt, & ego.* Nihilomi- 130
nus tamen Fideles ex Gentilitate ad Ecclesiam venien-
tes ita alloquitur. *Vobis enim dico Gentibus quandoqui-
dem ego sum Gentium Apostolus ministerium meum ho-
norifico si quomodo ad æmulandum prouocem carnem
meam, & saluos faciam aliquos ex illis.* Cuius auctori-
tatem sic dictus Modernus Hispano idiomate conuer-
tit in codicillo quodam impresso, & Regi Catholico
exhibito, *Con vosotros hablo Fieles Gentiles; mientras
sos vuestro Apostol, procuro honorar mi ministerio, y
ver si con la emulacion de engrandeceros y honraros
puedo prouocar mi carne (esto es à los Iudios) y hacer saluos
algunos dellos. Pero aduertid (prosigue) que si bien algu-
nas de las ramas se quebraron y vos otros siendo azebu-
ches os ingeristes en ellas, hechos cōpañeros de la raiz y
de lo fructifero de la oliua, no os glorieis ni ensoberuez-
cais contra estas ramas, por que si lo hazeis sabed que
no sois vosotros los que sustentais la raiz mas antes la
raiz os sustenta a vosotros, y que vuestros principios, ori-
gen y naturaleza son de azebuche* (estos es) *nacimiento
villano y agreste, y que contra naturaleza estais ingeri-
dos en buena oliua (esto es) en Iesu Christo nuestro Señor,
por cuya Fè gozais lo ilustre y glorioso que oy tan justa-
mente posseis, mas no entendais que por cortadas per-
dieron el derecho a su antigua nobleza, ni a las exemp-
ciones y priuilegios de que siempre gozaron, por que al
punto que se conuiertan bolueran a su lugar como de
antes; quòd si aliqui ex ramis fracti sunt, tu autem cùm
oleaster esses, insertus es in illis, & socius radicis & pin-
guedinis eius factus es, noli gloriari aduersus ramos,
quod si gloriaris, non tu radicem portas, sed radix te.
Nam tu ex naturali excisus es oleastro, & contra natu-
ram insertus in bonam oliuam, sed & illi si non perman-
serint in incredulitate inserentur. Vltimamente conclu-
ye el Apostol enseñando que los dones y gracias que
Dios hizo y communicò a los Fieles desta Nacion, no sō
alquitar ni reuocables, si la culpa y el delito de la infide-
lidad no lo impediere: Sine pœnitentia enim sunt dona, &
vocatio Dei, por que en llegando la gracia, todo se re-
staurara.* Hactenus Modernus.

Propter quam nobilitatem hi filij Abraham non so- 131
lùm vbicunque vixerint, ab omnibus honorari, sed etiā
cæteris paribus vti magis digni præcedere aliis debent,
si res hæc iudicanda est iuxta Apostoli sententiam *ad
Roman. c. 2. Tribulatio & angustia in omnem animam
hominis operantis malum, Iudæo primum & Græco. Glo-
ria autem, honor & pax omni operanti bonum Iudæo pri-
mum & Græco: & secundum explicationem ad illū præ-
stitam per S. Ambros. lib. 4. de sacram. Semper,* inquit,
*Iudæum Gentili anteponit, prærogatiua Patrum, vt aut
coronetur primus, aut damnetur, quia credens propter
Abraham*

Abraham honorificentier est: diffidens autem peius tractandus est, quia donum promissum Patribus refutauit.

132 Sed quamuis prima facie nobilitas hæc præcedentia, ac sanguinis ingenuitas, generalis videatur, comprehẽdens omnes filios Abraham, nihilominus eam consequi seu recuperare non merentur, nisi qui ex hac natione verè ad Fidem Catholicam conuersi fuerint relicta prorsus infidelitate, & Iudaica perfidia, vt docet *Apost. ad Roman. c. 9. vers. 5. Non enim omnes, qui ex Israel, hi sunt Israelitæ, neque qui semen Abrahæ, omnes filij, sed in Isaac vocabitur tibi semen:* id est, non qui filij carnis, hi filij Dei; sed qui filij sunt promissionis æstimantur in semine. Et *in epistol. ad* Galat. c. 3 *Cognoscite ergo, quia qui ex Fide sunt, hi sunt filij Abrahæ, prouidens autem Scriptura, quia ex Fide iustificat Gentes Deus, prenunciauit Abrahæ, quia benedicentur in te omnes gentes. Igitur qui ex Fide sunt, benedicentur cum fideli Abrahæm, quicunque enim ex operibus legis sunt, sub maledicto sunt.*

133 Tandem eleganti & succincta methodo rem totam absoluit dictus Modernus his verbis. *Que nacion ha auido en el Mundo que aya merecido tener vn Rei como Dauid, tan valiente y alentado que niño desquixarana leones, vencia exercitos de Philisteos, tan santo y religioso que profetizo clarissimamente todos los misterios sagrados de nuestra redempcion, cuyos vaticinios y alabanças de Dios canta, y cantara la Iglesia Catholica hasta la fin del mundo, y finalmente Varon aiustado al coraçon de Dios con que se dize todo, Inueni seruum iuxta cor meum. Vn Salomon cuya sabiduria y grãdeza ni tuuo igual ni tendra segundo. Vn Ezechias y vn Ionas tan zelozos de la honra de Dios que repararon las quiebras de la Ley, abrieron las puertas del Templo, y reformaron al pueblo de sus Idolatrias. Vn Patriarcha Ioseph condecorado con el titolo de redẽtor de la Monarquia de los Egipcioe. Vn Moysen de quien dize la escritura entre otros encomios y alabanças suyas. Loquebatur autem Dominus ad Moysem facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum* Exodi *cap. 33. vers. 11. Vn Iosue a cuya voz detuuo el sol su curso, y la luna su carrera. Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna contra vallem Araron, steteruntque sol & luna donec vlcisceretur gens de inimicis suis. Iosue c. 10. vers. 12. & 13. Y añade en el mismo y en el seguiente. Stetit itaque Sol in medio Cæli, & non festinauit occumbere spatio vnius diei non fuit antea, nec postea tam longa dies obediente Domino voci hominis, & pugnante pro Israel. Vn Sanson, cuyas fuerças y valentia no son imitables, si no admirables, como se lee en el libro de los Iuezes. Vna Ester y vna Iudith mugeres tam famosas, y Varoniles como refieren sus historias con otros innumerables de que esta llena la sagrada Scriptura. Qual por mas bellicosa celebrada llego a conseguir las victorias y triunfos de tã barbaras y fieras Naciones como la Hebrea? Treinta y vn Reynos y Reyes sujetaron a su imperio, y obediencia por las armas, como consta del cap. 12. de Iosue à vers. 7. vsque ad 24. Hi sunt Reges terræ, quos percussit Iosue & filij Israel, nombrando cada vno por su nõbre. Y dexando a parte la sãtidad, y meritos de los santos Patriarchas, Prophetas, Apostoles y Euangelistas, los del gran Precursor Baptista, los de la santissima Virgen Maria, y de su hijo Iesu Christo nuestro Señor, santo de los Santos, que escogio este linage por el mas noble para que siendo en todo grande su altissima y soberana Magestad assi en la generaciõ eterna como en la tẽporal descubriesse mas los hombres lo infinito de su amor, y los tesoros de su liberalidad y grandeza. A quiẽ no admira la constancia y zelo de los santos Martyres Machabeos, la firme y valerosa Fè del santo Protomartyr Estebam, como la valentia del viejo obispo Polycarpo y del anciano Simeon, de quien refiere su historia las palabras siguientes. Quore multis cruciatus tormentis eodem passionis genere, quod Saluator noster subierat, afficitur, mirantibus omnibus quod homo ætate confectus (erat enim centum & viginti annorum) acerbissimos Crucis dolores fortiter constanterque pateretur? A quiẽ la fe, lagrimas y penitẽtia de la Madalena, y las de mas santas mugere primas del Saluador? A quien la piedad y religion de vn Nicodemus, Ioseph ab Arimathia, Lazaro, Iuliano, Maximino, Celidonio, Gamaliel, y Abibar su hijo todos obispos y gloriosos martyres de la Nacion? A quien las exemplares virtudes de los santos Marcial, Trophimo, Crecencio, Timoteo, Herodiano, Honessimo, Dimas, Nonsa, Sila, Epaphra, Eraste, Trisco, Secundo, Rufo, Apolos, Quarto, Chrispo, Tarcisso, Amplosso, Philemon, Aristion, Simon, Gaio, Fortunato, Achaio, Marco, Demetrio, Dositeo, Ioannes Semer, Manacessen, Ioseph y otros innumerables que la virtud y santidad de su fertilissima y pingue oliua Christo produxo con lucidissimos frutos para gloria y credito de su Iglesia. Gouernaronla de Hierusalem quinze santissimos Prelados desta Nacion, cuyos nõbres refere Eusebio lib. 4. c. 5. Y presidieron en la Vniuersal los santos Lino, Cleto y Euaristo, el feruor andaua encondido entre los moradores de Alexandria ciudad de las mas populosas del mundo, cabeça de Egipto, Lybia y Teraida, plantada la Iglesia por san Marcos, de alli se propago la Christiandad por todo el Oriẽte y Occidẽte, y passo a la Africa, y como los Iudios estauan derramodos por toda la superficie de la tierra, y eran los ministros y Predicadores de su Nacion, infinitos dellos abraçaron nuestra santa Fè Catholica, y a centanares se criauan y elegian obispos todos desta sangre por que erã tan feruorozos espuestos al martyrio y a derramarla por Iesu Christo que no se hallaua a penas alguno que dethechar, son palabras del Padre Antonio Possenino de la Compañia de Iesu, in sua Bibliotheca lib. 9. cap. 2. ibi, Facile vero docentis fuerit petere ex Ecclesiasticis historiis, quæ ad hanc rem faciunt, cum præter multos Apostolicos viros, qui à Iudaismo conuersi diuinum Fidei negotium vsque ad sanguinem propagarunt, quindecim fuerint Hierosolimitani Archiepiscopi, qui continenter eam administrarunt Ecclesiam, plures Episcoporum decades passim vt Christiana crescebat res, &c.* Hactenus Modernus.

Quis non optaret Abrahæ filius ex fidele esse, aut sanguine cum sanctissimis viris coniungi, quamuis in vulgi opinione hoc non esset gloriam Mundi appetentibus ad illam conseruandam, seu acquirendum mediũ proportionatum, sed penitus oppositum; omnes qui hac de re scripserunt, protestantes imprimis & ante omnia se sanguinis puritate gaudere, nec vlla illius attinentia esse coniunctos, nihilominus bona mente affirmant desiderare cum illis propinquitate coniungi. Sic insinuat P. Fr. Alphonsus de Oropesa omnigena doctrina, & virtute *in lib.* quem inscripsit, *Lumen ad reuelationem gentium, cap. 4. Non me iterum monet affectus cognationis, & carnis tanquam in hoc agerem propriam causam, existimans defendere genus meum, cum in nulla mihi attineant, aut ego illis in parentela carnali; imò longissimo fine distamus, quia statim vt exstimo post Noe diuisimus genus, adeo vt nullus in quem de me in hac parte cuiusquam suspicionis sit locus apud omnes, qui me nouerint, quamquam non propter hoc in Christi Fide molestius incederem, eo quòd filius essem Abrahæ secundùm carnem, cui ex semine suo nasciturus promitti dignatus est Christus, vt in ea totum Mundum redimeret, imo potius in hoc gloriarer, si tamen Apostolus gloriari non prohibuisset in carne,* &c. Idem de se sentire visus est R. P. Hieronymus de la Cruz vir satis doctus, quem pro merito virtutum, & singularis doctrinæ laudare, & extollere 134

debeo, *in tract. de la defensa de los estatutos lib. 2. de la moderacion de las informaciones c. 4. vers. alguno iuzgara. ibi, Desde que nos diuidimos en los hyos de Noe, hecho cada vno de nuestros passados por su parte, ni ay noticia que se boluiessen a juntar nuestros maiores, aunque la tenemos de duzientos años atras. Pero quando lo fueron (por quanto a mi noticia) no viuiera desconsolado en la Ley de Iesu Christo, ni me tubiera por menos hyo de la Iglesia que el que mas se preciara de limpio, ni por mas infelix y desbechado que el mas preciado. Non enim qui se ipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat. Porque nos es mas digno de alabança el que se alabaa si sino el que Dios calsifica, y quiça me gloriara con la consideracion profunda de que la carne y sangre de mi lignaje fue derramada como sangre de Dios para redemir al mũdo, y que vn cõtribulo mio es hyo natural de Dios y dios verdadero.* Ego libenter idem cum tantis viris dicerem, & optarem, nec ob id quicquam diminueretur qualificata de me apud omnes opinio, cùm de illo gratias Deo referens gloriari oportet, quòd nullus extiterit ex parentibus, auis, proauis, atauis, & plus vltra ex vtroque latere procedentibus, qui Fidem Catholicam non teneret, aut contra diuinam, seu humanam Maiestatem crimen vllum committeret, de quibus, eorumque nobilitate & puritate dixi *de officio, & potestate Episcopi p. 1. tit. 3. cap. 8. num. 1.*

135 Non possum non silentio præterire nonnullos huius nationis viros, qui post prima illa tempora sanctitate & litteris insignes floruere vsque ad hanc tempestatem, Fideique acerrimi defensores extitere; ex quorum numero ad omnium notitiam in medium adduco Iustum Tyberiensem, Iudam Syrum, Iosephum Tyberinum, Michaëlem Adamum, Nicolaum de Lyra, Paulum de Heredia, Petrum Alphonsum, Paulum Riccium, & Sixtum Senensem ad Catholicam Fidem recenter conuersos, viros quidem de Religione Catholica benemeritos. Extant & alij, de quibus apud scriptores mentio habetur, & cum in chronicis & libris, qui circumferuntur impressi, eorum nomina scripta reperiantur, non est cur ea sub silentio prætereamus; plures enim quasi desperati viuunt cum sciant, vel forsan præsumant studia sua, & omnigenam virtutem non esse ad remunerationem adducenda; horum autem exemplo, afflictum animum erigent, & iustum dolorem minuẽt, si rem non ita desperatam, vt putant, habere credant; & si patienter id sustinuerint, sperent Deum, cum cursum consummauerint, & fidem seruauerint, coronam iustitiæ repositam sibi redditurum, neque eos vnquam, fidelis est enim Dominus in omnibus viis suis, fraudaturum: virtus sola æterna manet, Regna verò, opes, diuitiæ, dignitates, & voluptates huius mundi momentaneæ sunt, & breui dilabuntur: maximum bonum, & longè optimum hominibus est finem & exitum vitæ sortiri bonum, vt rectè scribit Aristot. *in libro de Cælo & mundo*, quod etiam dictum, symboli instar, familiare fuit Frederico Pulchro Cæsari, qui summum hominis bonum esse dixit, bonum ex hac vita exitum: significans nimirum illud: morte beata nihil esse beatius. Sed vt bona sit mors, vita bona opus est, si quidem, teste Augustino, vix benè moritur is, qui malè vixerit; sicut nec potest malè mori is, qui bene vixerit. Hinc rectè Poeta Naso.

Viue pius, moriere pius.

Et Cœlius Calcagninus.

Vt tibi mors felix contingat, viuere disce.
Vt felix possis viuere, disce mori.

Cui congruit alterum hoc epigramma VVolfianum.

Vna est viuendi ac moriendi regula rectè,
Vt moriare pius, viuere disce piè.

Multi, vt suprà dicebam, ex hac Natione præstantes viri euaserunt, quorum aliquos refert Simon Maiol. *in diebus canicular. tom. 3. colloq. 1. de perfidia Iudæorum pag. 858.* & ait quòd circa annum Christi 1412. Hieronymus *de sancta Fide* ex Iudæo nuper factus Christianus, libellum edidit contra Iudæos, ad cuius lectionem 5000. Iudæi conuersi sunt; & quod floruit etiam anno 1568. Elias Leuita Iudæus Germanus eximius, natus in noua ciuitate Eysch. haud procul à Normberga, qui admonitu Pij V. Pontificis Romani Christianus factus fuit, adductis secum triginta aliis Iudæis ad Baptismum; & meminit etiam de Nicolao de Lyra, & Paulo Burgensi. De quodam Religioso ex Iudaismo ad Fidem Catholicam conuerso scribit P. Ribadeneira *in libro scriptorum Societatis Iesu, in verb. Ioannes*, prout infra.

Ioannes Baptista Romanus siue Elianus, natione Ægyptius, patria Alexandrinus, is religione Hebræus, Elias nomine ab auo materno Elia Aschenasie puer institutus, & in Germania ductus est. Mox adiit Ægypto, Hierosolyma, Constantinopoli, ingenio, & memoria pollens præter Hebraicam, Latinamque linguam, Italicam, & hispanicam, etiam Germanicam, Turcicam, & Arabicam didicerat. Venetias appulsus vt fratrem Christiana sacra complexum retraheret, à Ioanne Baptista Comareno clarissimo viro deductus ad Andream Frusium nostrum vt hominem Hebraicè perdoctum, sanctãque vita conuiueret. Hunc vt vidit Elias singularem oris modestiam, & suauissimam grauitatem admirans, Angelum videre sibi visus est. Eius consuetudine & exemplis virtutum excitatus, oculos ad veritatem aperuit. & sacro Euangelista Matthæi die, anno 1551. tinctus est Baptismo nomine Ioannes Baptista delecto, cognomentumque ex veteri nomine Elianus adsciuit; nec multo post Sacrorum magis magisque consuetudine illectus, & Iudicarum lectione litterarum incensus, contendit à Frusio vt in Societatem sese ipsum reciperet; quod sancto Ignatio consentiente ad multarum animarũ remedium impetrauit. Anno 1561. Christophoro Roderica nostro qui à Summo Pontif. Pio IV. Nuncius Melphim legabatur ad Christophorum Patriarcham additus est socius ob linguarum, & nationum peritiam, superexcellentem virtutem, & flagrantissimam charitatem. Vix Alexandriæ Elianus apparuit, cùm oculos in eum sibi notum coniecerunt Hebræi, & quia grauissimè oderunt, quod non solùm ipse ad Christũ transierat, sed & fraudes eorum in lucem proferens, redarguensque perfidiam multos alios attrahebat, & magnam Romæ Thalmudistorum librorum vim incendendam curauerat: fictis criminibus exitium ei sunt machinati: auctor consilij fuit Ioannis Baptistæ mater anus Hebræa, quæ instigare nũquam Iudæos destitit quoad constituere omnino Ioanni Baptistæ vel Christum, vel vitam eripere. Eum raptum per vim sistunt Iudici, proferunt tabulas, quibus appareret trecentos sibi, ad viginti quinque ab eo aureos deberi, cum ne soluat Iudæus cùm sit, simulare se Christianum: id facile esse constitutum si nudetur. Hinc illi certa mors impendebat, cùm Turcis ratum sit oportere ad ipsorum transire legem quisque à sua desciscat, cremari si recuset. Mercatores Catholici contra niti negare Iudæũ, nolle Sacerdotem suum per contumeliam nudari, conferre in manum Iudici largè munera vt faciat. Interea Ioannes ad fundendum pro Christo sanguinem se lætus comparabat. Dum vtrinque res acriter vrgetur, nec apparet, aut impendiis modum, aut periculis fore clam specie mercatoris Ioannes educitur, & naui impositus propere in Italiam remittitur. Verùm illico grauissima maris procella exceptus, fracto ad Cypri latera nauigio, multis vectoribus, nautisque demersis, ipse semianimis, cruentusque vulneribus solus tectus indusio ita enatauit; vt cùm apprehenderet tellurem nequiret, prorsusque desperans, clementia Dei sese permitterit, vn- 136

dis

dis erectum accurrent, homo numquam ab eo ante, nec postea conspectus arripuerit, tenueritque. Eo toto in discrimine ita sui compos fuit Elianus, ita memor instituti sui, vt copiosam fecerit messem animarum. Demum recreatus, instauratusque ab Archiepiscopi Nicosiensis Vicario Romam repetiit incolumis, vbi Hebræam deinceps, Arabicamque linguam publicè explicuit. Iterum verò, iterumque in Ægyptum ad Maronitas in Syria, aliosque Orientales populos ab eodem Pio IV. & Gregorio XIII. Summis Pontificibus missus est, nunc cum P. Thoma Razzio, iterum cum P. Ioanne Bruno, demum cum P. Francisco Gasso, vbi sæpè in vitæ discrimen adductus est: atque interdum cùm sibi intendi mortem cognouisset, furori cedere, & in loca se tutiora recipere coactus est. Ad extremum multis perfunctis laboribus Romæ cessit è vita die 3. Martij anno salutis 1589. vir omnino pietate, despicentia sui, & in proximos charitate insignis, multarum repertor artium, quibus peccantes arcerentur illecebra, seu pauperes inopia subleuarentur. Sic prorsus vt cùm in eosdem dies incidisset mors Cardinalis Farnesij, vulgò diceretur duo fulcra paupertatis concidisse. Scripsit Italicè doctrinam Christianam cum iconibus mysteriorum Fidei, quæ in varias linguas translata est. Cathechismum lingua Hebræa, Arabica Maronitica, quo Orientalium errores refutantur. Concilium Tridentinum transtulit Arabicè. Octoginta Canones Concilij Nisseni, primi ex Arabico Codice, quem Alexandria Romam protulit, in Latinum conuertit, vnde eos retulit Alphonsus noster. Hactenus P. Ribadenera.

Alexander de Franciscis, vulgò Hebrainus nuncupatus, cùm esset in Hebraismo natus & altus, ad Fidem tamen conuersus, non solùm Christianam pietatem sinceris fuit amplexatus affectibus, sed sanctissimam Dominicam familiam ingressus ibi euasit homo charitate insignis, & prædicator egregius: ob quæ & alias tanti viri præclaras virtutes, & merita à sanctæ mem. Clemẽte VIII. ad Episcopatum Foroliuiensem meritò assumptus fuit cuius Pontificis Confessionem non semel excipit; refero ego ipse *de officio, & potest. Episcopi part. 1. tit. 2. gloss. 17. num. 9* Et in quodam libello consultiuo, quod Regi Catholico obtulit Eminentissimus D D. Ferdinandus Niño de Gueuara, S R. E. Cardinalis, de eo mentionem facit his verbis. *Y con el Obispo de Forli Frayle Dominico se confesso el Papa algunos años, seindo assi que fue Iudio de señal y se baptizo de mas de treinta años,* &c

In Hispania faciunt & alij Prælati litteris, & omnigena virtute insignes, qui ab Hebræis genus suum ducebant. Inter quos primum locum obtinet vir Dei Iulianus Pomerius Archiepiscopus Toletanus, cuius meminit Roderic. Archiepiscopus etiam Toletanus *in historia Regum Hispaniæ c.* 40. ita rem commemorans, *Hoc tempore tria Concilia in Toletana Vrbe sunt celebrata sub Iuliano Primate. Hic Iulianus Archiepiscopus dictus Pomerius ex genere Hebræorum, vt flores rosarum inter vepres spinarum productus, omnibus Mundi partibus in doctrina Christi manet præclarus. Non enim perfidia maiorum suorum, qui Fidem Catholicam pertinaciter recipere noluerunt, sed fidelis Abrahæ, qui credidit Deo, & reputatum est illi ad iustitiam, vestigia sequutus, rebellium, & incredulorum Iudæorum pertinaciam abhorrens, vt verus Israelita, in quo dolus non est, Christianæ veritatis cultor, & prædicator fuit, & inter multos claros Pontifices, qui Toleti fuerunt, vnus hic de clarioribus fulsit. Depingitur quoque in margine Iulianus Pomerius Archipontifex, quia famosus vita & scientia fuit. Non tamen ponitur in Aureola, quia non legimus eum in catalogo Sanctorum collocatum, licèt Sanctus communiter reputetur,* &c. De eodem Doctor Montaluus *citato loco fol. 186. col. 2. in fine. Item in chronica per Rodericum Archiepiscopum Toletanum composita legitur, quod Iulianus Pomerius de genere Hebræorum tantum fuit in doctrina Fidei præclarus, quod sua virtute & prudentia fuit in Archiepiscopum decoratus, & in Fidei fauorem librum cõposuit trina substantia. Legitur etiam de aliis quamplerimis Prælatis religiosis fidelibus Christianis, qui vetero temporibus, & nostris fuerunt, & sunt nationis illius boni fideles, virtuosi diuersorum statuum suis moribus approbati. Non ergo Fideles noniter ad Fidem conuersi, sunt dedignandi, sed suffragantibus meritis ad bonos mores vitæ eos perduxit. Hi enim sunt, qui venerant de magna tribulatione, & lauerunt stolas suas, in sanguine agni,* &c. De eo etiam mentionem facit P. Ioan. de Mariana *in sua historia Hispaniæ tom. 1. lib. 6. c. 8 1.*

140 Alter huius nationis Prælatus fuit Don Paulus de Carthagena, de quo insignem memoriam agit idem P. Mariana *in d. hist. tom. 2. lib. 19. c. 8.* ibi, Henrico *Vi. eius ætate, eruditioneque æqualis Paulus Carthagena fuit cognomento Burgensis à patria vnde ortum habuit, & vbi Episcopum egit, professione antea Iudæus, copiis, nobilitate, doctrina laude in ea gente facilè princeps. Is Diui Thomæ Aquinatis scripta de Theologia peruolutando facilè intellexit quantum Christiana religio Iudaica superstitioni præstaret, noster effectus, religionis, quam susceperat, plurimis litteris illustrauit, librosque edidit in suo genere mirandos. Erat enim ingenio facili, copioso, perspicaci, & diuinarum litterarum cognitione præstabat. Treuigni Archidiaconus primum, deinde Carthaginensis Præsul, postremò Burgensis creatus, id probitatis, eruditionisque præmium, fuit addita consequentibus annis scrinij Regij præfectura. Tres filios ex vnis nuptiis reliquit, priusquam noster esset susceptor, Alphonsum ex Decano Segobiensi in defuncti patris locum subrogatum Burgensis Episcopus, cuius extat de Hispaniæ Regibus opus non inelegans, cui Anacephaleosi nomen fecit; Gonzalum virtutum merito Placentinum Episcopum, Aluarum Garciam familiæ propagatorem sanguine vix erant eius tempestatis mores cum nobilibus Hispaniæ familiis confuso, cuius extant commentaria de rebus à Ioanne II. Castellæ Rege gestis non ineleganter conscripta.*

De Don Gonzalo de Carthagena prædicti Don Petri de Cartagena filio, qui fuit Episcopus Placentinus, & de Don Alphonso de Cartagena Episcopo Burgensi, ab eodem Don Petro procreato meminit Ferdinandus Perez de Guzman *in chronica Regis Ioannis II capite 243. anno 34. folio mihi 135.* ita dicens. *Fue embiado por Embaxado Don Gonçalo de Cartagena Obispo de Placencia hijo assi mismo de Don Pablo Obispo de Burgos, y alli hubo gran debate entre los Embaxadores de Castilla y Inglaterra como muchos tiempos à que se auia: y por vna disputacion que ai hizo el Obispo Don Alonso de Burgos, fue sentenciado deuia ser preferida la silla Real de Castilla a la silla Real de Inglaterra, el qual fue muy señalado seruicio al Rey, y a la Corona destos Reynos: sobre lo qual el dicho Obispo de Burgos hizo vna obra muy solene que se llama el tratado de las sessiones. Fue esto Don Alonso tan gran letrado y tan señalado que estando el Papa Eugenio en publico consistorio con todos los Cardenales, como le fue dicho que el Obispo Don Alonso de Burgos auia de ir a le hacer reuerencia, el respondo. Por cierto si el Obispo Don Alonso de Burgos en nuestra Corte viene con gran verguença nos assentaremos en la silla de san Pedro,* &c De huius Don Alphonsi singularibus virtutibus, Ferdinandus del Pulgar Catholicorum Regum Chronista in libro, quem inscripsit *los claros Varones de España titul.* 22. latè agit, & inter alia refert quod fuit

vnus ex electis ad Concilium Basileæ, & quod à Rege Ioanne Castellæ fuit missus Legatus ad Regem Portugaliæ.

141 De Don Francisco Episcopo Caurien. qui ad istum Episcopatum ex Decano sanctæ Ecclesiæ Toletanæ assumptus fuerat, sermonem intexuit idem Ferdinandus del Pulgar *in dicto libro titul. 23.* eius autem verba sunt quæ sequuntur. *Don Francisco Obispo de Coria fue hombre pequeño de Cuerpo, y hermoso de gesto, la cabeça tenia grande. Era natural de la Ciudad de Toledo, sus aguelos fueron de linage de Indios conuertidos a la Fè Catholica. Desde su menor edad fue honesto, y tuuo inclinacion a la sciencia. Huuo notitia de su abilidad la Reyna doña Maria de Aragon hermana Del Rey Don Ioan, y por que le placia mucho ver Castellanos dados a la virtud, le tomo para su capilla, y despues le embio a estudiar a Paris, donde ob tuuo el grado de Magisterio, supleandele los Rectores de aquel estudio por su gran ciencia y integridad de vida el defecto de la edad. Fue muy gran Predicador, y tenia singular gracia en sermonear y tambieo en lengua Latina, como en la suya mesma materna. Era obseruantissimo en la Orden clerical que tuuo. Sustento muchas vezes conclusiones de Teologia en Paris, en Corte Romana, donde alcanço honra y fama de gran Theologo. Era de vida honestissima, y no fue visto en ninguna de sus edades iugar ni Iurar. Era hombre iusto no por temor de la pena mas por amor de la justicia. El Cardenal N...... en Roma, visto por experiencia lo que deste claro Varon se dezia por fama, le hizo su Confessor, y al tiempo de su fin le establecio albacea de su anima. Muerto aquel Cardenal el Papa Pio le recibio por su familiar y le proueyo del Deanazgo de Toledo y de otros beneficios. Embiolo diuersas vezes por Embaxador al Rey Don Luis de Francia, y al Rey Don Alonso de Aragon. Fue vno de los Theologos escogidos que el Papa embio dos vezes a reducir a los Boemios herejes, donde trabajo mucho el espiritu y la persona en aumentacion de la Fe Catholica. El Rey Don Enrique quarto le dio cargo de la embaxada y procuracion suya y de sus Reynos en Corte Romana, y el Papa Sixto le hizo su Datario, que es oficio de gran confiança, y lo proueyo del Obispado de Coria, y lo embio a Genoua por su Legado deseando pacificar aquella prouincia de las diuersiones y escandalos que en ella se auian leuantado, aparejados a la destrucion de la tierra, y todo lo compuso y pacifico. Puestas en paz las cosas de aquella prouincia y buelto a la Ciudad de Roma estando para ser creado Cardenal en edad de 55. años falecio sus dias, y torno a la tierra tan virgen como salio della. Fue amado de los buenos, y aborrecido de algunos malos, de cuyos mordimientos huuo molestias que sufrio y vencio con verdadera paciencia. Ciertam ente quien considerare la vida deste claro Varon, hallara ser exemplo y dotrina para todo hombre que quisiere bien viuir, y que la fortuna no le fue fauorable para alcançar la honra y estimacion grande que huuo, mas la perseuerancia que tuuo en la vida virtuosa le abrio la puerta para entrar en grandes lugares.*

142 De alio Prælato litteratissimo meminit idem Ferdinandus del Purgar *citato loco c. 27.* qui talem de eo nobis intelligentiam reddit, his verbis. *Don N. Cardenal de santo Sixto fue natural de la Ciudad de Burgos, sus aguelos fueron de linage de Indios conuertidos a nuestra santa Fè Catolica, aprendio Theologia siendo moço, offreciose a la Religion, y como crecia en dias assi crecia en virtudes; honestidad y limpieza de su vida, fue elegido por prior de san Pablo de Valladolid, y despues lo fue de san Pedro Martyr de la Ciudad de Toledo. Leuantose contra el tal emulacion de persona de su Orden que le forço ir a Roma quando fue quitada la schisma que huuo en la Iglesia entre el Papa Eugenio y el que se llamo Felix, y llego a tiempo que se hauia de hacer Congregacion de letrados en Roma, y determinar algunas dudas que de la schisma passada auian resultado, y conocida la fama que este Religioso tenia de gran Theologo, le embio a mandar el Rey Don Ioan que se juntasse con sus embaxadores, y lo hizo y como en aquella Congregacion se esmerasse sobre todos los otros, el Papa le hizo mucha honra y a suplicacion Del Rey Don Ioan le crio Cardenal: y quando acaecia alguna duda o question de Teologia de qualquiera parte de la Christiandad todes se referian a la determinacion deste Cardenal Era hombre apartado, estudioso, manso y charitatiuo, y en su buena y honesta vida mostro tener gracia singular, con laqual gano honra para sy, y dio exemplo a otros para vzar de virtud. Hizo vna glossa del Psalterio deuotissima, y otros tratados y declaraciones de la sacra Escritura prouechozos y dotrinables. Fundo en Roma a sus expensas el monasterio de la Minerua, reedifico ansi mismo todo el monasterio de san Pablo de Valladolid y tornolo en obseruancia, y hizo otros labores y reparos en monasterios y casas de Oracion.*

Obiiciant scrupulosiùs procedentes, vel curiosiùs quàm decet materiam particulari respectu tractantes, auctoritatem Christi Domini apud Lucam *cap. 22. Sanguis eius super nos, & super filios nostros*, ex qua videtur hanc Gentem pristinam suam nobilitatem amisisse, & subiectam fieri velle omnibus pœnis, quas hodie meritò patiuntur. Quia multipliciter respondetur. 143

Et primò locum illum aliter esse interpretandum, nam verba illa, *sanguis eius*, hoc est culpa & supplicium propter eam obeundum, *super nos & super filios nostros*, intelligenda est de illis descendentibus, qui in affectu maiores suos imitati, eorumque vestigia perfidè sequuti fuerint; & ideo Ioseph ab Arimathia semper suam natiuam nobilitatem conseruauit, nobilem enim decurionem illum appellat S. Marcus Euangelista *c. 15. vers. 28.* & S. Lucas *cap. 23. vers. 50.* ex ea, quam ibi præstat, ratione, *quia non consenserat actibus eorum.* In quem sensum adducenda est alia Christi Domini sententia *Matthæi c. 21. Malos malè perdet, & vineam suam aliis agricolis dabit.* Nam aliàs deficere viderentur plures auctoritates supra adductæ, à Christo Domino diuino ore promulgatæ, à sanctis Apostolis prolatæ, à Summis Pontificibus statutæ, & à sacris Conciliis generalibus approbatæ ad admissionem vtriusque Populi ad spiritualia, & temporalia bona simul obtinenda, & ad vnionem conseruandam in illis adquirendis.

Secundò respondetur probabile esse quod aliqui probãt Auctores, & sequitur doctissimus Arias Montanus super verba illa *Psalm. 20. Fructum eorum de terra perdes, & semen eorum à filiis hominum*, quòd scilicet Iudæi omnes, qui Domini nostri Iesu Christi morti cõsenserunt, aut in ea culpabiles reperti fuerũt, miserè cum suis descendentibus & familiis nullo excepto interierunt in obsidione Hierosolymitana tempore Titi & Vespasiani succedente: quia Datan cum filiis suis periit, quia rebellauit se contra Moysen & Aaron *Num. c. 16.* & omnes à Caino descendentes in generali diluuio, teste Glossa ordinaria, periere; quia certum est Noë, eius- 144
que vxorem, filios, & nurum à Seth descendisse: tum si Dauidis persecutores vnà cum suis descendentibus extincti fuerunt *Ps. 20. & 108.* nil mirum si idem successisse dicamus in perfidis Saluatoris homicidis: & confirmant Euseb. *l. 3. histor. c. 5. &* Card. Cæs. Baron. *annal. Eccles. tom. 1. anno Christi 68. n. 10. §. 48.* affirmantes in 145
dicta obsidione Hierosolymitana nullum Christianum intra ciuitatem remansisse, sed omnes ad Pellam confugisse, admonitos à Christo Domino. 146

Tertiò

147 Tertiò respondetur quòd licèt præsupponatur Iudæos in morte Saluatoris nostri concurrentes, & culpabiles repertos in Hierosolymitana obsidione minimè periisse, sed eos mansisse per diuersas Mundi partes dispersos, & in Hispania eorum descendentes permansisse, & hodie permanere, adhuc excludendi non erunt; nam illos alloquens Apostolorum Princeps Petrus, excusatos illos habere intendit propter ignorantiam, Act. 3. *vers.* 17. *Et nunc fratres scio quia per ignorantiam fecistis, sicut & Principes vestri.* Et S. Paulus Gentiũ Doctor 1. *ad Corinth c.* 2. *vers.* 8. eiusdem ignorantiæ prætextu eos excusat, dicens: *Si enim cognouissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent*, animum excusatione illis dans ne se de venia obtinenda desperent; & ideo S. Petr. *Act. cap.* 2. *vers.* 39. Fideles Hebræos alloquens sic eis animum addit, & consolatur. *Vobis enim est repromissio, & filiis vestris, & omnibus, qui longè sunt quoscunque aduocauerit Dominus Deus noster.* Et in sequenti *cap. vers.* 26. illis dicit, *Vobis primum Deus suscitans Filium suum, misit eum benedicentem vobis.*

148 Quartò respondetur infideles Iudæos esse diuerso modo considerandos, quosdam qui Domini Saluatoris nostri morti non consenserunt, sed verè credentes miseratione commoti sequebantur illum flentes, vt patet *Lucæ cap.* 23. ibi. *Sequebatur autem illum multa turba populi & mulierum, quæ plangebant, & lamentabantur eum* alios verò ad mortem concurrentes, illico pœnitentiam pro tanto scelere suscepere, vt constat *Lucæ* 23. *vers.* 48. *Et omnis turba eorum, qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua reuertebantur.* Et ex actis Apostolorum similiter constat quatuor & quinque millia ad Fidem conuersos, baptizatos fuisse. Inde dictus Modernus concludit. *Assique lauadas las culpas con el Sacramẽto de la regeneracion, y oluidadas con la perseuerãcia en la Fè, se ha purificada la mancha de la infidelidad, y todas las calidades reuiuen, renueuan, y restauran su valor, y entonces la sangre de los desta Nacion sin mescla de vicios, ni corrupcion de pecados, es tan fiel a Dios, y a los hombres que sin ningun riesgo ni peligro de mal lograr los empleos sino de mejorarlos con conocidos frutos y felices aumentos, se pueda con toda seguridad hacer della las confianças mayores. De otra manera seria ingratitud horribile, y agena de toda razon la que vzan los conuertidos de la gentilidad con los Conuersos del Iudaismo, no reconociendo las obligaciones que aquellos tienen a estos por auer plantado la Fe y enseñadola a la Gentilidad, sacandola de la ceguedad y errores de su idolatrias, y dando la luz y conocimiento del verdadero Dios, derramando su sangre y perdiendo sus vidas por ganar y saluar las deste Pueblo, introduziendo los en la Iglesia indistintamente con los del Iudaismo a la communion de los bienes espirituales, y a la participacion de los honores y officios temporales della, de que estuuo en su primitiuo tan reconocida, que testifica el Cardenal Baronio en diuersos lugares del primero tomo de sus Anales, y en special anno Christi* 98. §. 4. *que porque los Gentiles reconocian a los desta Nacion por sus Maestros de la Fè llamaban a todos los Christianos indistintamente Iudios son sus palabras*: tum quòd è Iudæis Christiani descenderant, tum etiam quòd sicut illi idola omnia execrantes ab illis æquè, impij dicerentur; cæterum frequenter Iudaico nomine Christianam Religionem Gentiles esse solitos consignare, multis aliis in locis ante demonstrauimus, &c. Et ibidem referens auctoritatem Dionis agentis de martyrio Flauij Clementis, & Domicillæ eius vxoris, & dicentis cuius rei causa multi, qui in mores Iudæorum transierant, damnati sunt, concludit, *haud dubium de Christianis intelligens, ludibrij enim causa in mores Iudæorum transire dicebantur*, &c.

149 Denique respondetur nequaquam filios propter delictum patris honores amittere, aut puniri debere, quia peccata parentum non nocent filiis nisi eos imitentur, iuxta sententiam Regis Theodorici apud Cassiodor. *lib.* 2 *epist.* 11. *Omne facinus auctores solos insequitur, & nouo infelicitatis euentu fit dedecus proprium scelus alienum*; & aliam non minus celebrem Bionis, cuius meminit Plutarch. *in libro de sera numinis vindicta*, & in notis ad eumdem Fabrius Turretus, & Guillelmus Fornerius. *Punire filium ob scelus patris tam ridiculum existimandum est, quam si ob parentis, aut aui morbum velit imperitus medicus nepoti medicamentum adhibere.* Idem sentire visus est Marcus Tullius *epist.* 19. *ad Brutum*, & melius *lib.* 3. *de natura Deorum, circa fin* à quo videtur desumere Patrit. *de Regno, & Regis instit. Quocirca, qui deliquerunt, mulctandi sunt, parcendum est tamen eorum posteris, idcirco videndum erit ne facinus vnius multos perdat; néve pœnas luant nati natorum, & qui nascentur ab illis, vt ait Ennius* Facit tex. *in l. diui fratres* 17. *ff. de iurepatron.* ibi, *magis visum est nepotem neque verbis, neque sententia legis, aut edicti Prætoris ex persona, vel nota patris sui excludi à bonis aui liberti*, &c. Et rationem præstat *gloss. marginalis, verb. patris, quia iniquum est, vt vnus puniatur pro alio, non enim debet vltra progredi pœna, quam reperiatur delictum.* Et contra proculi sententiam id ipsum censuit Iureconsultus Vlpianus, Iuliani dictum sequens *in §. item dicta l. diui fratres. Et Proculus quidem in hac fuit opinione notam adspersam patroni filio liberis eius nocere, Iulianus autem negauit, sed idem quod Iulianus erit dicendum. l. Paulus respondit §. fin. ff. de bonis libert. l. si abrogator, de adopt. l. iura sanguinis. ff. de regul. iuris, lib.* 3. *titul.* 21. *part.* 2. Paul de Castro *in l. adoptionem.* §. *patronum numer.* 3. *ff. de in ius vocando*, Bart. *in l. si constante, numer.* 69. *ff. soluto matrim.* Tiber. Decian. *cons.* 66 *per tot. maximè numer.* 87 *lib.* 3. Tiraq. *de nobilit. cap.* 35. *num.* 4. & 5. Otalora *eod tract.* 2. *p.* 3. *princ. c.* 9. *n.* 7. *cum seqq.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. part.* 4. *collect.* 733. quos refert, & sequitur Valenzuel *cons.* 90. *tom.* 2. vbi *num.* 114. ita ait. *Et hoc planius procedit in eo, quod filius non recipit ab eius patre, vt est nobilitas, aut sanguinis puritas Maiorum suorum*, &c. Anton de Cordiba *d. quæst.* 54. *pag.* 442. *vers. quod, ergo, cum seqq.* vbi latissimè contrariis respondet, vt in iure libertorum probant text. *in l. iura libertorum. ff. de iurepatron.* ibi, *Iura libertorum patronorum liberis, cùm pater eorum perduellionis esset damnatus, diui Seuerus, & Antoninus rescripserunt*, &c. *l. eorum ff. ad leg. Iul. Maiest.* ibi, *Eorum, qui maiestatis crimine damnati sunt libertorum bona liberis damnatorum conseruari diuus Seuerus rescripsit*, Bald. *in l.* 1. *C. de bonis libert.* vbi Castro *n.* 4. *dicens* id procedere etiam in crimine læsæ maiestatis in primo capite. Dec *in tract. crimin. l.* 7. *tit.* 43. *n.* 29. vbi respondet ad text. *in l. cum qui ff. de interd. & releg.* Molin. *de primog. l.* 4. *c.* 11. *n.* 38. Et in bonis, quæ pater grauatus fuit per fideicomissum restituere posteris, Prob. ad Ioan. Monac. *in c. cum secundum n.* 3. *vers. pœna, de heret. in* 6. Simanch. *de Cathol. instit. c.* 9. *n.* 94. Et in emphyteusi acquisita sibi, filiis, & descendentibus, Ruin. *cons.* 149. *n.* 12. *& seqq. lib.* 4. Crauet. *cons.* 859. *n.* 12. Corbul. *de iure emphyt. tit. de causa priuation. ob mortem ciuilem n.* 26 per doctrinã Henric. Boich. *in cap. vergentis in* 2. *col. post med. vers. cum illis verò*, ibi, *In illis verò quæ sunt ventura ad filios aliter quam ex successione, aut persona patris, vt puta, quia sunt concessa patri & suis filiis, vel ea emit, vel alias acquisiuit, vel pater nomine suo, & filiorum suorum, quo casu videtur acquirere*

secundùm ordinem primò sibi, secūdè filiis, & credo quòd talia nō confiscātur, sed quod debent ad filios peruenire, &c. Et quicqnid sit suspicio, si qua forte sit in hac gente, purgatur temporis decursu, hoc autem de iure restrictum est ad primum & secundum gradum per lineá paternam, per maternam verò ad primum dumtaxat, vt suprà diximus *concl. 2. vers. videamus.* Sed hæc computatio ad nihil hodie valet, cùm iam nullus ex conuersis, & descendentibus ab eis sit intra illos gradus, sed omnes ferè septimum excedunt à primo conuerso computandum, & tanto magis suspicio purgata censetur. Et ideo concludo ex dictis prædictum N. aliàs benemeritum, & idoneum, non debere excludi propter suum genus; & si aliter fiat, non euitabitur peccati mort. incursus, tum ob denegatum debitum suis laboribus & seruitiis præmium, tum etiam ob notoriam illatam ei iniuriam sine iure, nam licèt officiorum distributio pertineat ad Principem, iure tamen naturæ ea maximè idoneis & Reip. vtilibus conferre tenetur, Less. *de iustit. lib. 2. cap. 31. numer 7.* Summum in Regibus bonum est iustitiam colere, & sua cuique iura seruare, vt ait S. Gregor. *lib. 7. epist. 20.* Sub censura, &c.

Seguntina Matrimonij.

Ex quibus verbis Matrimonium per verba de præsenti contractum censeatur? & ex quibus contracta dicantur sponsalia de futuro?

Votum XCIV.

1 *Facti contingentia.*
2 *D. Didacus Osorio laudatur.*
3 Cap. si inter virum, de sponsal. *refertur.*
4 *Verba* promitto quod nunquam accipiam aliam in vxorem nisi te, *non inducunt matrimonium contractum de præsenti, secundum Alexandr.*
5 *Verba*, prometo desser tuo marito, *non important matrimonium de præsenti, ex Ferreso.*
6 *Verba quando sonant in futurum, significant sponsalia.*
7 *Sponsalia de futuro per verba*, iuro vel promitto quod tenebo, aut habebo te in vxorem.
8 *Verba non exprimentia consensum de præsenti non inducunt matrimonium, sed sponsalia contracta.*
9 *Verba, volo contrahere tecum matrimonium, inducunt contractum sponsalitium de futuro.*
10 *Sponsalia erunt si verbum*, volo, *adiungatur infinitiuo indicanti initium actus eiusque suspensionem.*
11 *Verba*, volo accipere te in sponsam & vxorem, *indicant censeri contracta sponsalia.*
12 *Verba debent significare consensum de præsenti vt Matrimonium inducant.*
13 *Matrimonij vinculum ex eius firmitate & indissolubilitate proueniens fortius ligat quam iuramentum.*
14 *Confessio oris præsumptionem facit eorum, quæ sunt in corde.*
15 *Matrimonium contrahendum per verba de præsenti præcedentibus monitionibus.*
16 *Obligatio incontinenti contrahitur in materia obligationum si non destinatur dies in contractu.*
17 *Verba*, promitto quod non habebo aliam in vxorem nisi te, *indicant matrimonium contractum.*
18 *Verba*, promitto me non accipere aliam in vxorem, *iuncta responsione mulieris consentientis, important Matrimonium de præsenti.*
19 *Verba, promitto aliam non ducere, iuncta responsione mulieris consentientis, promissionem affirmatiuam inducunt.*
20 *Verba*, habebo te in vxorem, *licet non addatur particula ex nunc, secundum opinionem Basilij, verum efficiunt matrimonium.*
21 *Verba quando sunt dubia ad significandum an matrimonium, vel sponsalia fuerint contracta, ad coniecturas recurrendum.*
22 *Sponsalia si præcesserunt, quod postea fuit contractum, dicitur Matrimonium.*
23 *Tractatio tunc temporis de matrimonio contrahendo est sufficiens coniectura animi contrahendi matrimonium.*
24 *Tractatus sponsæ tanquam vxoris, traductio ad domum, & copula carnalis arguunt matrimonium fuisse contractum per verba de præsenti.*
25 *Determinare idem est quod certo exprimere, & definire.*
26 *Verba*, Volumus contrahere matrimonium, *demonstrant matrimonium, non sponsalia, celebrandum.*
27 *Verba formalia Matrimonij nulla sunt, sed sufficit quoquo modo vt consensus exprimatur.*
28 *Verba*, Volo te accipere in vxorem, *quando proferuntur deliberatè, vt in apparatu matrimonij, vel ad interrogationem alterius partis, inducunt perfectum matrimonium.*
29 *Contrahentes debent interrogari de mutuo consensu.*
30 *Matrimonium potius quam sponsalia in dubio præsumere debemus.*
31 *Sententia in dubio proferenda in matrimonij fauorem.*
32 *Iudicandum est in vtroque foro iuxta communem verborum intelligentiam si de intentione contrahentium constare nequit, & res dubia sit.*
33 *Opinio singularis alicuius Doctoris celebris Matrimonium sustinentis, præferri debet opinioni plurium impugnantium.*

IOannes de Peregrina & Lorençana, & Catharina de Turbica & Lara Seguntinæ Diœcesis coram Vicario Generali comparuerunt die 26. Septembris 1641. & dixerunt se adinuicem de contrahendo matrimonio fidem dedisse, & eam obseruare paratos esse, proindeque dictus Ioannes dixit se fore suum sponsum & maritum, ac aliam non esse ducturum: & dicta Catharina acceptando protulit eadem verba respectiuè dicendo se fore suam sponsam & vxorem, ac alium non esse ducturam, iurantes adinuicem id obseruaturos, nec vnquam reclamaturos, supplicantes insimul dictum Vicarium vt eos ad prædictum contractum seruandum compellat, quem ex nunc celebrare affirmant siue præmisso, siue alio meliori modo, & forma quibus possunt, & de iure efficere valent, præsentibus ad hoc tribus testibus, & Notario. 1

Dubitatum fuit an remaneret contractum matrimonium per verba de præsenti, an verò dicantur contracta sponsalia de futuro? Causa coram dicto Vicario generali Seguntino introducta prætendente dicto Ioanne per illa verba fuisse spōsalia de futuro contracta, Catharina verò dicente Matrimonium de præsenti fuisse contractum 2

ctum, deuentum fuit ad sententiam ipsius Vicarij, qui declarauit matrimonium fuisse contractum, & sub certis pœnis iussit eos vt maritum & vxorem cohabitare. A qua sententia fuit pro parte dicti Ioannis appellatum, & causa ab Eminentissimo & Reuerendissimo D. meo Cardinale Panzirolo in Hispaniarum Regnis Nuntio Apost. commissa D. Didaco Osorio Protonotario ac Coniudici nostro Apost. pro causis commissariis in Nunciatura Hispaniæ specialiter deputato, nunc simul supremi Consilij sanctæ Inquisitionis Matriti Relatori, meritissimo, viro sanè doctissimo, & integerrimo, ac qui de se grauia in dies pollicetur, ipse pro vtraque parte omnibus ponderatis fundamentis, & auditis Aduocatis acerrime informantibus iudicauit sententiam Ordinarij esse confirmandam; & vt veritas clariùs elucescat in suo voto sub die 8. Augusti 1644. edito, vtriusque partis fundamentum protulit in medium, & sequendo partem, quæ Matrimonio fauet, contrariis eodem ordine quo adducta fuerunt, respondet, prout sequitur.

3 Pars quæ tenet per dicta verba solùm sponsalia de futuro censeri contracta, videtur probari *in cap. si inter virum, de sponsa. ib.* ibi, *Si inter virum, & mulierem legitimus consensus interueniat de præsenti, ita quòd vnus alterum mutuo consensu verbis consuetis expresso recipiat, vtroque dicente: Ego te in meam accipio, & ego te accipio in meum, vel alia verba consensum exprimentia de præsenti, siue sit iuramentum interpositum, siue non, nō licet alteri ad alia vota transire, quòd si fecerit, secundum Matrimonium de facto contractum (etiamsi sit carnalis copula subsequuta) separari debet, & primum in sua firmitate permanere. Verùm si inter ipsos accessit tantummodo promissio de futuro, vtroque dicente alteri: Ego te recipiam in meam, & ego te in meum, siue verba similia, si aliam mulierem illam per verba de præsenti desponsauerit, etiamsi inter ipsam & primum iuramentum interuenerit (sicut diximus de futuro) huiusmodi dispensationis intuitu secundum Matrimonium non poterit separari, sed ei est de violatione fidei pœnitentia iniungenda.* Ex quo textu Sanch. *de Matrim. lib. 1. disp. 19. num. 25.* colligit verba illa, *Non aliam ducam nisi te*, non posse inducere matrimonium de præsenti. Et hanc partem videntur tenere qui sequuntur.

4 Alex. *cons. 152. num. 3 lib. 5.* ibi, *Quia dico quòd per hæc verba, promitto quòd nunquam accipiam aliam in vxorem nisi te, non inducitur contractus matrimonij per verba, seu consensum de præsenti, quia illa dictio nisi, posita post orationem negatiuam ponit, & affirmat in exceptione; & denotatur per dictionem, nisi, illud quod in præcedenti oratione fuerat negatum, l. actione, & ibi notatur, C. de transact. & in reg. peccatum lib. 6. sed præcedentia verba non negant, nisi de futuro, ergo dictio exceptiua,* nisi, *non ponitur pro præsenti*; idem dicit Rot. *decis. 121. n. 10. p. 1. diuers.*

5 Ferret. *cons. 181. num. 8.* ibi, *Ex quibus infero quòd verbum illud*, prometo de ser tuo marito, *non important matrimonium de præsenti, cum non præcesserint verba inter ipsos importantia matrimonium, d. cap. pen.* &c. Et paulo inferiùs. *Quòd si contrahentes vtuntur verbo præteriti imperfecti subiunctiui, vel infinitiui, contractus non dicitur perfectus, sed rem imperfectam significat, & mentem, & desiderium contrahendi, cui contractui datum fuit initium.*

6 Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 3. num. 4.* ibi, *Quartus casus est quando verba sonant in futurum, & significant executionem actus consummati atque perfecti, sed tamen præcedunt verba significantia sponsalia, vt si vir dicit, Promitto quòd ducam te in vxorem, & tenebo te pro legitima vxore, hoc casu censentur contracta sponsalia tantummodo. Ita tradunt* Abb. *in cap. ex parte n. 7. verbo, hæc procedunt, & ibidem* Butr. *num. 10. in vers. secun. in verbo te ducam.*

Gutier. *de Matrim. cap. 3. num. 11.* ibi, *Tertia conclusio communis Canonistarum est quòd per hæc verba iuro, vel promitto quod tenebo, aut habebo te in vxorem, celebratur Matrimonium; sed contraria imò quòd cantum celebrentur sponsalia de futuro, est verior, probabilior, & tenenda, prout eam tenuerunt antiqui Canonistæ, & est communis sententia Theologorum, vt latissimè examinauimus d. lib. 1. cap. 21 Canonic.* 7

Basil. Pont. *de Matrim. lib. 2. c. 9. num. 2.* ibi, *Prima ergo sententia docet illis non confici matrimonium; sed sponsalia, quorum fundamentum hoc est, quia illa verba non exprimunt consensum de præsenti, eodem enim modo vera essent, si de futuro intelligerentur, habebo te in vxorem, vera enim erunt, quamuis modo te non habeam,* & ita hanc sententiam tenet Cou. *2. p. cap. 4. §. 1. num. 3. & citatis alijs* Thom. Sanch. *lib. 1. disp. 18. num. 18.* 8

Secundò probatur, quia hæc verba: *Volo contrahere tecum matrimonium, te habere, ducere, & accipere in vxorem*, non inducunt Matrimonium, sed tantùm sponsalia, quia verbum *volo* adiungitur infinitiuo significanti initium actus, Gutier. *d. tract. de Matrimon. c. 3. num. 9.* ibi, *Verba hæc, volo contrahere tecum Matrimonium, te ducere, te accipere in vxorem, induuent tantum contractum sponsalitium de futuro*, Ioan. Andr. & Abb *in cap. ex litteris, de sponsal.* Idem Gutier. *lib. 1. canon. cap. 21. num. 22* Sanch *d. lib. 1 disp. 18. num. 24. & 25.* ibi, *Si verbum, volo, vel placet, adiungitur infinitiuo indicanti initium actus, eiusque suspensionem, erunt sponsalia, vt volo contrahere, ducere, accipere te in vxorem*, Menoch. *d. lib. 3. præs. 5. num. 6.* ibi, *Sextus casus est quando vir ita dicit, volo accipere te in sponsam, & vxorem, & in te consentire per verba de præsenti, hoc casu respondit Corn. in cons. 91. num. 10. lib. 3. contracta censeri sponsalia tantùm*, Basil. Pont. *de Matrim. lib. 2. c. 9. n. 7.* Rota apud Farin. *decis. 74. n. 2. p. 2. in posthum. aliàs p. 4 recent.* 9 10 11

Tertiò, quia verba ab his contrahentibus prolata non fuint significatiua consensum de præsenti, prout requirebatur, ad hoc vt inducerent matrimonium, *d. cap. inter virum*, Magist. *sentent. in 4. dist. 27. c. 2.* & ibi Theologi. Sot *q. 1. art. 2. concl. 3.* Gutier. *d. lib. 1. Canon. cap. 21. num. 8.* 12

Quartò, quia cùm in actu celebrationis interuenerit iuramentum, ex illius appositione potest induci sponsalia, & non Matrimonium, fuisse contracta, cùm illud non soluat nec possit cum iuramento celebrari, nam eius vinculum ex firmitate, & indissolubilitate proueniens, fortius ligat, quam iuramentum. 13

Quintò, quia dicta Catharina semper existimauit, & pro certo habuit, per illa verba solùm contrahere sponsalia de futuro, vt constat ex mandato procuræ dato ad reuocandum dictum contractum, & promissionem contrahendi factam vt suprà, & ex propria confessione facta in libello eius nomine per procuratorem Vicario generali porrecto, in quo idem testatur: quæ oris confessio præsumptionem facit eorum, quæ sunt in corde: Aristot. *lib. 1. de interpell. cap. 1.* ibi, *Ea igitur quæ voce versantur signa sunt effectuum, quæ in animo sunt, & ea quæ scribuntur, notæ sunt eorum, quæ in voce versantur.* Bald. *in cap. mandatum num. 1. de præscript.* Socin. sen. *cons. 10. num. 2. lib. 1.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 1. n. 38. & 39.* 14

Sextò, quia idem videtur sentire Vicarius prædictus, dum decreuit vt dicti Ioannes & Catharina præcedentibus monitionibus requisitis à Concilio Tridentino Matrimonium contraherent per verba de præsenti, quæ verum matrimonium efficiant, & ne aliud celebrarent sub censuris & pœnis, ex quo videtur colligi dictum 15

Vicarium

Vicarium pro certo tunc temporis habuisse per illa verba, de quibus suprà, sponsalia tantùm fuisse contracta, cùm iubeat deinde eos Matrimonium per verba de præsenti celebrare, non est enim præsumendum voluisse illos obligare ad iterum contrahendum, si crederet eos iam vere contraxisse.

16 Verùm his non obstantibus contrariam sententiam, immo quòd verba de futuro, *habebo te in vxorem*, vel *promitto quòd non habebo aliam in vxorem quàm te*, vel *non accipere aliam in vxorem nisi te*, faciant verum Matrimonium de præsenti contractum, verior videtur, quia verba illa, *habebo te in vxorem*, significant executionem, & verum Matrimonium efficiunt, *cap. si quis diuinis 30. q. 5.* tum quia in materia obligationum, si non destinatur dies in contractu, incontinenti obligatio contrahitur *l. in omnibus. ff. de regul. iuris*; tum denique, quia id ipsum plures sustinent non contemnendi Auctores.

17 Menoch. *d. lib. 3. præs. 3. num. 8.* ibi, *Octauus casus est quando vir dicit, promitto quod non habebo aliam in vxorem nisi te, vel quam te; hoc casu dicitur contractum Matrimonium. Ita post Speenl. & Ioan. Andr. docuit* Abb. *in d. cap. ex parte num. 8. de sponsal. & ibidem Præp. num. 6. testatur communem esse opinionem* Alex. *cons. 52. num. 4. & in cons. 153. num. 3. lib. 5.* Barbat. *in cons. 6. col. 4. lib. 1.* Siluest. *in sum. verb. Matrimonium 10. Vngarel. in addit. ad Angel. in verbo Matrimonium illat. 2. num. 12.* Ias. Deci. & Curt. iun. *in l. actione, C. de transact.* Alciat. *d. resp. 3. num. 5. vers. tamen contrarium. &* Couar. *in epit. de sponsal. 2. p. cap. 4. n. 4.* Rot. Roman. *2 p. nouiss. decis. 43.*

18 Seraphin. *Rota decis. 270.* ibi, *Cùm ex communi sententia Doctorum verba illa, Promitto me non accipere aliam in vxorem, iuncta responsione mulieris consentientis, importent matrimonium de præsenti*, Ioan. Andr. Card. Abb. & *Præpos. in cap. ex parte, de sponsal.* Ias. *in l. actione num. 4. de transact. & ibidem* Deci. & *Præpos. Alex. de Nauo cons. 8. n. 4.* Ioan. Bapt. Ferret. *cons. 79. num. 8.* Cou. *in epit. cap. 4. §. 1. num. 6. quam opinionem tenuit Rota, vt per* Caputaq. *decis. 63. lib. 1. & licèt multi per eundem Cou. allegati, & ipsemet teneat contrarium, tamen noluerunt domini recedere à communi sententia, maxime in hoc casu, in quo plura concurrant, vt per informantes, & præsertim tractus per eosdem testes probatus*, &c. Cuius decisionis casus videtur multum similis huic de quo agimus, in eo etiam concurrit responsio Catharinæ acceptantis, vt suprà diximus.

19 Eadem Rota *in Colimbrien. Matrimonij 14. Decembris 1615.* apud Farin. *decis. 772. num. 7. p. 2. recent.* ibi, *Nam etiam verba illa, promitto aliam non ducere, iuncta responsione mulieris consentientis, inducunt promissionem affirmatiuam, iuxta communem, de qua Præpos.* Alex. de Næuo, Ferret. *& alij, quos refert* Card. Seraph. *d. decis. 270. num. 1.* Menoch. *plures congerens præs. 3. n. 8. lib. 3. & hanc Rota approbauit, vt apud Seraph. d. decis. 270.*

20 Basil Pont. *de Matrim. lib. 2. cap. 9. numer. 3.* post aliorum sententias relatas, pro constanti tenet & sequitur quòd illa verba de futuro, *habebo te in vxorem*, faciunt verum Matrimonium de præsenti, vt patet ibi, *Mihi autem verius semper visum est, eam formam, habebo te in vxorem, vel prouidebo tibi vt vxori, licèt non addatur particula, ex nunc, aut alia similis, verum efficere Matrimonium, Innoc. in d. cap. ex parte, de sponsal.* Host. *in sum. de sponsal. § qualiter contractus numer. 13.* Card. *in d. cap. ex parte,* Abb. *ibidem num. 3. 6. & 7.* Turrec. *in cap. si quis diuinis 30. q. 5.* Anton. de Butrio *in d. cap. ex parte num. 10.* Petr. Gregor. *syntagm. lib. 9. cap. 5. in princ.* Cou. *loco citato fatetur esse communem.* Et ratio est quia verbum *habebo* denotat executionem, vt idem Basil. *ibidem num. 5.* ostendit, dicens. *Quod sic ostendo expensa & considerata ratione verbi habendi, vt optimè ibi* Abb. *num. 7. nam habere pro legitima vxore, non denotat initium contractus, siue non est idem atque contrahere, sed denotat executionem matrimonij, haberi enim, & tractari pro legitima vxore non potest nisi quæ iam vxor est*; idem antea dixerat Menoch. *d. lib. 3. præs. 3. n. 3.* Vnde si ex istorum sententia verba illa, *te habebo in vxorem*, Matrimonium de præsenti contractum efficiunt, quia verbum, *habebo*, denotat executionem, quanto magis executiua sunt verba à contrahentibus prolata in actu celebrandi matrimonij, vt videre est ibi. *Estan determinados a casarse vno con el otro, porque para ello se dieron palabras, y se reconoce de ambas partes obligaciones de executarlas*, &c. & ibi: *y ambos pedieron y suplicaron à su merced les apremie y compela a la execucion y cumplimiento deste contrato, que desde luego hazen y otorgan en la mejor forma que de derecho lugar aya.* Quid clarius.

21 Et in omni euentu contrariæ sententiæ assertores & omnes fere hac de re agentes, eam intelligunt nisi ex coniecturis appareat voluisse contrahentes per ea verba Matrimonium, vel sponsalia inire, veluti si de hoc tunc temporis agebatur. Ita Cou. *d. p. 2. de sponsal. cap. 4. num. 3. cum seqq.* Menoch. *d. lib. 1. præs. 3. n. 2.* Sanch. *d. lib. 1. disp. 19. n. 7.* Gutier. *de Matrim. d. c. 3. num. 13.* Basil. Pont. *d. lib. 2. cap. 11.* Rota *decis. 121. n. 22. p. 1. diuersor.* Coniecturæ autem plures ab eisdem referuntur, quæ nostro casui accommodatæ ostendunt prædictos contrahentes matrimonium per verba de præsenti celebrasse.

22 Prima, si sponsalia præcesserint, Gutier. *d. cap. 3. n. 11. vers. tandem, & n. 13. vers. intelligendum, &* Canon. *lib. 1. cap. 21. n. 36. vers. vltimo,* Sanch. *d. disp. 19. n. 7* Seraph. *d. decis. 270. n. 2.* Rot. *d. decis. 121. n. 23.* Quòd autem in præsenti casu sponsalia præcessissent, fatetur ipse Ioannes de Peregrina.

23 Secunda: si tunc temporis de matrimonio contrahendo agebatur, quia huiusmodi tractatio esset sufficiens coniectura animi contrahendi matrimonium. Ita Palud. Verac. & alij, quos refert Sanch. *d. lib. 1. disp. 19. n. 7.* ibi, *Vt si de hoc tunc temporis tractabatur, & disp. 18. num. 4.* ibi, *Item attendendum est de quo tunc temporis tractabatur; si enim de matrimonio verba dubia, dicendum est constituere matrimonium, & si de sponsalibus sponsalia*, vt colligitur *ex cap. intelligentia, de verbor. signif. &c.* per eadem ferè verba idem tenet Gutier. *d. cap. 3. n. 14.* Rot. *d. decis. 121. n. 23. p. 1. diuers.* Quod autem tunc temporis tractabant hæ partes de matrimonio contrahendo, satis ostenditur tum ex confessione dicti Ioannis de Peregrina asserentis se & dictam Catharinam quando comparuerunt in præsentia Vicarij cum duobus testibus iam determinatos fuisse Matrimonium contrahere: tum quia dictus Ioannes petierat à Vicario Generali vt dignaretur dispensare in monitionibus à Concilio Trid. petitis, quæ petitio insinuat contrahentes agere de matrimonio, cùm ad sponsalia celebranda huiusmodi monitiones necessariæ non sint: tum denique, quia Ioannes & Catharina dicta verba in præsentia Vicarij generalis, & testium duorum protulerunt, cùm certum sit illos eorum præsentiam non requisituros si sponsalia tantùm contrahere intentassent.

24 Tertia. Si subsequuta fuit traductio ad domum, ac tractatus sponsæ tanquam vxoris, & copula carnalis; quæ certissimè arguunt matrimonium fuisse contractum per verba de præsenti. Ita Alex. *d. cons. 151. sub num. 4.* Menoch. *d. libr. 3. præs. 1. num. 6.* Gutier. *d. c. 3. n. 10.* Basil. Pont. *d. lib. 2. cap. 11. n. 9.* Rota *d. decis. 121. num. 23.* Et licèt hi Doctores non requirant omnium

concur

concursum, sed quidam tractatū, alius copulam, alius verò traductionē etiam non solēnem exigant, nihilominus in casu præsenti omnia verificantur, quia dictus Ioannes Catharinam exinde vt vxorem tractauit, ad domum tradnxit & ea nocte illam carnaliter cognouit.

25 Vlteriùs hæc secunda opinio magis certa & inconcussa remanet, si bene considerentur verba, quæ ipsi contrahentes dixerunt cùm Vicarij generalis præsentiam inspexerunt, & coram eo comparuerunt; videlicet; *Estamos determinados a casarnos porque para ello nos hemos dado palabras y reconocemos obligationes de executarlas*, &c. quæ verba præcisam denotant deliberationem contrahendi matrimonium per verba de præsenti: quia verbum *determinados* significat omnimodam deliberationem, & animi resolutionem, ac voluntatem: determinare enim idem est quod certò exprimere, & definire. *l. fin. ff. de instit. & iure*, Brison & Caluin. *verb. determinare*. & aliud verbum subsequēs, *a casarnos*, insinuat deliberationem fuisse ad matrimoniū per verba de præsenti contrahendum, Didac Perez *l. 2. glos.*
26 *1. tit. 1. lib. 5. Ordin.* Azeued. *l. 5. 6. & 7. tit. 1. lib 5. noua Recop.* Et verba simul iuncta, *Estamos determinados a casarnos*, idem operantur perinde acsi dicerent: *Volumus contrahere Matrimonium*: quæ verba demonstrant Matrimonium, non sponsalia, celebrandum, vt per Basil. Pont *d. lib 1. c. 9. n. 8.* ibi, *At ego cum hac secunda sententia conuenio, addo tamen etiam illis verbis volo ducere, contrahere, accipere, etiam matrimonium celebrare, non sponsalia*, &c. Sanch. *d. lib. 1. disp. 18. n. 27.* Gutier. *d. c. 2. n. 10* Rota *d. decis. 121. n. 12 & 13. p. 1. diuers.* & apud Farinac *decis. 74. n. 2. p. 2. in posthum. alias p. 4. recent.* ibi, *Contrarium fuit resolutum; nam verba instrumenti clara sunt, quòd conuenerant pro concludendo matrimonio, vt dictum est, & in responsionibus hinc inde specialiter exprimatur quòd præstarent consensum per verba de præsenti, itant nullus ambigendi locus videatur, & tamen cum ista verba, volo, & volo accipere, adaptari possint tam ad contractum sponsaliū, quàm ad Matrimonij, ex adiunctis & circunstātiis interpre-*
27 *tatio capienda est*, Corn. *d. cons. 91. n. 9. Nulla enim sūt verba formalia Matrimonij, sed sufficit quoquo modo ve consensus exprimatur, c. sufficiat. 27. q. 2. c. una, de sponsal. c. nuptias ff. de regul. Iuris*, Card. *in d. Clem. vnic. n.*
28 *16. in fine*, Mandos. *in addit. ad al egation. Lap. 56. in verb. Verba non sunt necessaria. Quando autem hæc verba, Volo accipere in vxorem proferuntur deliberatè, vt in apparatu matrimonij, vel ad interrogationē alterius partis, vt in proposito, tunc sunt apta ad inducendum perfectum contractum matrimonij*, Butr. *in d. c. ex litteris*, Card. *in d. Clem. vnic. n. 16. vers. solutio, idque efficaciter probatur ex præcedenti tractatu de contrahendo, qui operatur vt verba dubia intelligenda sint de Matrimonio*, &c.

29 Deinde pro hac parte, quæ tenet Matrimonium per illa verba contractum fuisse, facit quòd testes instrumentales vnanimiter deponunt ipsos contrahentes interrogatos fuisse à Vicario generali de mutuo eorum consensu in quo visus fuit Parochi officium agere velle in illo actu, iuxta dispositionem Concilij Trid. *sess. 24. de reform. matrim. c. 1.* ibi, *Viro & muliere interrogatis*, & cùm deinde post dictam interrogationem factā in apparatu matrimonij, contrahentes dicta verba protulissent, & post ea prolata, & matrimonium celebratū; traductio ad domum, & copula carnalis subsequerētur, quis dicet aliud quàm Matrimonium per verba de præsenti contractum fuisse eo maximè, quia tertius quidā testis de interrogatione prædicta deponit, affirmatque Matrimonium contractum fuisse per verba de præsenti, & concludit declaratio ipsiusmet Vicarij generalis idem attestantis.

Deniquè in Dubio potius præsumere debemus Matrimonium contractum fuisse, quàm sponsalia. Ita Menoch. *d. l. 3. præs. 3. n. 9.* ibi, *Nonus, & vltimus casus est, quando verè sumus in dubio, hoc sanè casu præsumitur Matrimonium potius quàm sponsalia. Ita Butr. in d. c. ex parte n. 10. vers. quandoque proferuntur verba dubia, de sponsal.* Lap. *alleg. 56. n. 14.* &c. Et in dubio in Matrimonij fauorem proferenda est sententia, *c. ex litteris, de probat. cap fin. de sentent. & re iudic.* Lap. *d. alleg. 56. n. 14* Sanch. *d. lib. 1. disp. 18. n. 5.* Basil. Pont. *d. c. 8. num. 15.* Gutier. *d. c. 2. n. 16.* vbi *n. 18. in fine* sic ait. *Quòd si de intentione contrahentium constare nequit, & res dubia sit, iudicandum est in vtroque foro iuxta cōmunem verborum intelligentiam: sed si hæc non adsit, & sit dubium omnino, in tali dubio pro matrimonio est iudicandum in vtroque foro*, &c. & melius *n. 19.* ibi, *Quod adeò procedit, vt opinio singularis alicuius Doctoris celebris Matrimonium sustinentis præferri debeat opinioni plurium impugnantium, nisi textui aperto innitantur, iuxta doctrinam Host. in sum. de cognat. spirit, sup. verb. aliter, Doctores in rub. de sponsalib. Barbat. cons. 6. n. 2. vol. 1. Anton. Gabr. tom. 2. commun. opin. fol. 95 col. 2. in vers. opinio huius Doctoris, Menoch. plura referent lib. 2. præs. 71. n. 30. cum seqq. Anton. Cucch. lib. 5. instit. moral. tit. 11. n. 157. Nauarr. in man. latino c. 27. num. 287. Sanch. plures allegans de Matrim. lib. 1. disp. 18. n. 7* &c. 30 31 32 33

Ex quibus patet responsio ad contraria supra adducta, & sic fuit iudicatum à dicto D. meo Coniudice die 8. Augusti 1644.

Calciaten. Canonicatus.

Prouisio facta per Episcopum in suo turno; an dicatur spectare ad suam liberam collationem? Et an, & quando Episcopus & Capitulum in suis turnis gaudere possint beneficio alternatiuæ.

VOTUM XCV.

1 *Casus contingentia, & n. 3.*
2 *Concordia à Sede Apost. confirmata inita inter Episcopum, & Capitulum Calciaten. refertur.*
4 *Alternatiua antiqua olim gaudebant etiam Capitula Cathedralium, & sic extendebatur ad beneficia simultanea; & non libera collationis.*
5 *Alternatiua moderna à Sixti V. tempore solum comprehendunt beneficia, quæ ad liberam dispositionem seu præsentationem Episcopi spectant.*
6 *Alternatiua acceptata per Episcopum Capitulo olim proderat, non sic hodie.*
7 *Prouisiones Canonicatuum in Ecclesia Calciaten. referuntur iuxta temporum diuisionem facta.*
8 *Paria sunt non esse, & esse sine effectu.*
9 *Gonzales distinctio refertur.*
10 *Turnus non tollit communionem in collatione, sed diuidit exercitium.*
11 *Prouisiones omnes turnatim ex vi concordiæ tam ab Episcopo quàm à Capitulo facta habentur tanquam simultanea, & coniunctim facta.*
12 *Fratres plures si diuidant inter se comitatum, & separatim vnusquisque iurisdictionem exerceat in portione sibi contingente, non intelliguntur disiunctim*

disiunctim quidpiam agere respectu ipsius iurisdictionis.

13 *Domus si in partes locetur in vtilitatem domini, non ideo desinet esse eadem domus.*

14 *Senatorum tribunal si gratia commodioris expeditionis diuidatur in diuersas domos siue aulas, talis diuisio non facit diuersum Senatum.*

15 *Interpretatio mentis conseruatiua simultanea capienda.*

16 *Clous.* Saluis reseruationibus, & affectionibus Apostol. *stante, in nullo casu intrat alternatiua.*

17 *Concordia præsupponit praexistentiam vsus alternatiuæ.*

18 *Papa nunquam facere ex certa scientia videtur nisi id exprimat.*

19 *Concordia non inducit nouam dispositionem concedendæ alternatiuæ.*

20 *Prouisio beneficiorum simultanea Episcopali Sede vacante, spectat ad Capitulum iure proprio, alias ad Papam spectat.*

21 *Dispositio qualibet declaratur per obseruantiam.*

22 *Obseruantiæ multum defertur in interpretandis constitutionibus.*

23 *Contradictor legitimus non est prouisus ab Ordinario ad impediendam prouiso Apost. immissionem in possessionem beneficij vacantis in menso reseruato.*

24 *Protestatio in ipso actu capta possessionis facta operatur, vt illa non sit manutenibilis.*

25 *Protestatio declarat consensum abesse ab animo.*

26 *Possessio turbida & offuscata non est manutenibilis.*

27 *Possessio vigore prouisionis ordinariæ capta de beneficio reseruato dicitur infecta.*

28 *Collatio inferioris nunquam sustinetur stante reseruatione.*

29 *Manutentio non est danda quando constat de improbitate & vitio possessionis.*

30 *Leges & sacri Canones non intendunt tueri vitiosum possessorem.*

31 *Possessio, quæ liti causam dedit, non est manutenibilis.*

1 CVm Episcopus vti caput, & Canonici vti membra constituant in Ecclesia vnum corpus. *c. nouit, de his quæ fiunt à Prel.* ideo ad Episcopum & Capitulum simul spectat prouisio præbendarum in Cathedralibus Ecclesiis, quæ ideo dici solet simultanea, quia simul & coniunctim ab Episcopo & Capitulo facienda est, vt habet communis Doctorum sententia & tenet sacræ Rotæ Romanæ firma, & inueterata resolutio, constàtque ex infinitis propemodum decisionibus à me citatis de *Canonicis, & Dignitat. quæst. 14. n. 2.*

2 Verùm cùm inter Episcopum ex vna parte, & Capitulum ex alia super huiusmodi simultaneis prouisionibus quamplurimæ, & diuersæ lites orirentur, seu verti, & oriri formidarentur, partes ipsæ cupientes litium anfractus euitare, & laboribus, ac expensis parcere, ad certam concordiam, & conuentionem in aliquibus Ecclesiis deuenerunt, prout reperi deuentum fuisse in Calciatensi, vt scilicet diuideretur exercitiũ istius iuris prouidendi simultaneè & coniunctim, inter Episcopum, & Capitulum, aut per turnum, aut per genera beneficiorum, vt scilicet Episcopus conferat vnum, & Capitulum conferat aliud genus, seu alium turnum. Et nuncupatim in dicta Ecclesia Calciaten. deuentum fuit ad concordiam & conuentionem sic vt sequitur factam. *Quo autem ad prouisiones vacantes aliarum Dignitatum & Canonicatuum, ac dimidiarum Portionum dictæ Ecclesiæ Calciaten. fuit quod deinceps in huiusmodi Ecclesia Calcianten. Episcopus, & eius in Episcopatu successores, necnon Decanus, & Capitulum prædicti simul, & coniunctim de huiusmodi vacatione siue per obitum, siue alias quomodocũque, & in quocunque mense siue ordinario, siue alternatiuo, aut alias vacan. prouidere deberent; ita quod dictus, & pro tempore Episcopus Calciaten. primò, & deinde Decanus, & Capitulum prædicti, sicque alternatim inciperent, videlicet hoc modo, quod turnus inciperetur ab Episcopo in Dignitatibus, & Canonicatibus, & dimidiis portionibus dictæ Ecclesiæ Calciaten. dictusque Episcopus de vna Dignitate prouideret, similiter Decanus & Capitulum de alia prouideret, & sic de Canonicatibus & dimidiis portionibus intelligeretur, ita quod qualibet vocatio, videlicet de Canonicatibus, Dignitatibus ac præbendis, necnon dimidiis portionibus suũ turnũ haberet, ac quilibet turnus esset de per se, nec vnus alteri, nec alter alteri cum alio se immisceret, & sic tres turni esse deberent: quodque si Episcopus, & successores sui prædicti aliquam Dignitatẽ in personam Canonici, seu dimidij portionarij, vel è conuerso Canonicatum in Portionarium, aut quamlibet ex dictis Dignitatibus, Canonicatibus, & dimidiis portionibus in aliquam personam taliter quod per assecutionem secundi primum vacaret; insupérque dictus Episcopus libere prouidere posset per seipsum absque Capitulo prædicto de Dignitate, Canonicatu, seu dimidia portione, per sic prouisum vacante persona sibi bene visa, & quod idem Decanus & Capitulum in suo turno ita facere possiẽt, & si per prouisionem à dictis Decano & Capitulo faciendã aliqua Dignitas, seu Canonicatus, vel dimidia portio vacaret illos, seu illas persona benevisa etiã absq; dicto & pro tẽpore existente Episcopo Calciaten. prouidere possent; nec nõ toties quoties Episcopus, & successores prædicti, aut Decanus, & Capitulum prædicti de aliqua Dignitate seu Canonicatu, vel dimidia portione cuicũq. personæ prouiderent, & si super prouisione huiusmodi aliqualis foret, etiam si talis prouisus cũ titulo, seu aliqua parte fructuum, vel pensione respectu cessionis facienda remaneret, illa talis prouisio suum sortitam esse effectum non intelligeretur quantum ad cõplementum turni;* quæ quidem concordia, conuentio, & transactio fuit à Sanctæ mem. Gregor. XIII. confirmata *nono Kalend. Octobris anno 11.* cum clausula, *saluis reseruationibus, & affectionibus Apostolicis.*

Postmodum in vim dictæ concordiæ, conuentionis, & transactionis Episcopus, & capitulum, quilibet in suo turno cum præfata diuisione prouiderunt Dignitates, Canonicatus & dimidias portiones, prout eas vacare contigerat. Denique cum de anno 1641. per obitum D Gasparis de Melgar de mense Augusti, Episcopo alternatiua gaudente, vacaret Canonicatus in dicta sancta Ecclesia Calciaten. Episcopus de illo vti de vacante in suo turno & mense alternato prouidit Don Ioannem de Sandin, & illico ei collationem fieri, & possessionem dari iussit. Papa verò de eodem vti de vacante in mense Apost. prouidit Don Petrum de Yxea & Manrique: sed orta inter huiusmodi prouisos lite & controuersia super suarum prouisionum validitate, fui consultus, & coactus respondere pro veritate: & pro prouiso Apostol. respondendum esse duxi. 3

Præsentis dubij resolutio pendet ab alterius decisione, quo quæri solet: an prouisio facta per Episcopum in suo turno dicatur spectare ad eius liberam collationem, vt sit locus alternatiuæ ad fauorem ipsius Episcopi? Et pro faciliori illius resolutione præsuppono olim alternatiuam antiquam non fuisse restrictam ad solos Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, sed ea gaudere etiam potuisse Capitula Cathedralium, siue collatio esset simultanea inter Episcopum & Capitulum, 4

siue

siue fuissent diuisi menses Ordinarij ex concordia inter Episcopum & Capitulum, quo tempore attento loquuntur & procedunt decisiones Achillis de Grassis, & Putei, quarum meminit Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 42. n. 3. cum seq.* Et sic alternatiuæ de illo tempore extendebantur ad beneficia simultaneæ, & non liberæ collationis, quarum verba erant huiusmodi. *Vt de quibuscunque beneficiis ad eam vnà cum dilectis filiis Capitulo ipsius Ecclesiæ collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, seu quamuis aliam dispositionem,*
5 &c. teste Gonzal. *glos. 45. n. 24.* Hodie verò, & postquã Sixtus V ad Pontificatus apicem assumptus fuit, & sic in modernis alternatiuis, & regulis declaratum fuit intrare solum alternatiuã in beneficiis, quæ ad liberam dispositionem, seu præsentationem Episcopi spectarent, & ex eo tempore in eis reperiuntur addita verba illa, *nec etiam cum consilio, vel consensu, seu interuentu Capitulorum, vel aliorum, aut alias pertinentibus*, vt refert
6 Gonzal. *glos. 45. n. 25.* & vtrumque clarius dixit idem Gonzal. *glos. 24. n. 48.* ibi, *Item quia quamuis olim alternatiua acceptata per Episcopum prodesset, etiam Capitulo, vt is simul cum Episcopo posset prouidere in mensibus alternatiuis*, Calderin. *cons. 22. d. præbend.* Pute. *decis. 88.* incip. *In vna Tyrasson. lib. 3.* Achilles *decisio 3. de præben.* Simonet *de reserua. q. 71. à n. 3.* Hieron. Gabr. *cons. 197. n. 2. lib. 1.* Rota *decis. 11. lib. 3. p. 3. diu. Hodie vero quamuis Episcopus acceptet alternatiuam, & quamuis beneficia sint simultaneæ collationis, & collatio sit diuisa per menses, alternatiua Episcopi non prodest Capitulo, vt fuit resolutum in vna Salmantina Alternatiuæ 27. Nouembris 1581. coram Robusterio, & in Lamon. Sarkanen. Canonicatus 13. Octobris 1598. coram Illustrissimo Card. Seraphino, &c.*

7 Iuxta quam temporũ diuisioné sunt, accipiendæ nõnullæ prouisiones Canonicatuum & portionũ in sancta Ecclesia Calciaten. vacãtiũ, & per Episcopũ seu Capitulũ illius factæ, videlicet de mense Aprilis anni 1571. & de mense Februarij 1573. & de mense Augusti 1574. qui erant alternati, expeditæ fuerũt secundùm alternatiuas antiquas: nõnullæ verò deinde factæ fuerunt secundùm modernam alternatiuã, postquã, etiam Episcopis ea gaudentibus, semper Papa prouidet in istis octo mensibus, vt accidit tempore Episcopi Don Petri Gõzalez de Castillo vacante quodam Canonicatu Calciaten mense Augusti 1614. de quo Dominicus de Mendiola à Papa prouisus fuit, & de illo pacificam accepit possessionem; item de tempore Episcopi Don Michaelis de Ayalã vacante portio de mẽse Octobris anni 1641. de qua à Summo Pontifice prouisus etiam fuit Don Christophorus de Aguirre. Aliæ verò, si quæ factæ fuerũt per Episcopũ vel Capitulum in mensibus alternatiuis, effectum sortitæ non fuerunt, proinde de illis, quoad hoc, non est habenda ratio, quia paria sunt non esse, vel carere effectu. Surd. *decis. 51. n. 21. & 22. & cons. 3. à n. 8. & cons. 179. à n. 49.* Marc. Anton. *variar. lib. 3. resolut. 61. n. 24.*

8 Restat modò videre an Episcopus & Capitulum in suis turnis gaudere possint alternatiuæ beneficio, vigore dictæ concordiæ: non obstante quod hodie in modernis alternatiuis solum illa concedantur, vt vidimus, in beneficiis quæ ad liberam prouisionem, seu præsentationem Episcopi spectant. In quo dubio Gonzal. *glos. 45. §. 1. à n. 12.* qui loquitur stante concordia inter Episcopum & Capitulũ inita, & auctoritate Apostolica cõfirmata habentes vicissim per turnos diuisas collationes beneficiorum vacantiũ in suis mensibus ordinariis, distingũit hoc
9 modo *Aut quæritur si Episcopus in casu proposito potest simpliciter, & absolute frui alternatiua, perinde ac si tale beneficiũ sẽper esset liberæ collationis, & in omnibus vacationibus cõtingentibus in sex mẽsibus ordinariis vigore alternatiuæ, & tunc proculdubio dicendum dicit quod non tantum quia tam in alternatiuis, quam in regulis conceditur dumtaxat Episcopis alternatiuæ commodũ in beneficiis spectantibus ad liberã illorũ collationem, vt supra dixi, tum etiã quia si Episcopus gauderet alternatiua, sequeretur quod esset auferendũ Capitulo ius conferẽdi in duobus mẽsibus ordinariis, videlicet Martij & Septembris, qui mediante alternatiua, ex ordinariis efficiuntur Apostolici: sequeretur etiam inconueniẽs quod Episcopus, qui non potest prouidere, nisi alternis vicibus cum Capitulo, cum omnimoda paritate & æqualitate prouidere posset in quatuor mensibus Februarij, Aprilis, Augusti & Octobris liberè in omnibus vacationibus que cõtigissent, in quibus Capitulum habet manus ligatas, obstante reseruatione & postea in duobus mẽsibus Ianuarij, & Decembris, qui semper sunt Ordinarij, posset idẽ Episcopus similiter prouidere alternatiua cũ Capitulo, & hac via locupletaretur cũ iniuria & iactura Capituli*, quod non licet ex vulgaribus per me citatis *de Axiom. iuris vsusfreq. Axiom. 139. n. 1.* cum aliena enim iactura scienter locupletari dolosum est. *l. 1. §. an in pupillum, ff. depositi.* Ego citato loco. *Aut quæritur*, inquit idem Gonzal. *vbi sup. n. 13. An Episcopus quando est in turno dumtaxat possit gaudere alternatiua, cum ipse solus conferat sine consilio, consensu, vel interuentu alterius, & in hoc casu tenet ipse affirmatiuam partem, quòd scilicet intret alternatiua acceptata, & allegat sic pluries fuisse in sacra Rota decisum, praestatque rationem, quia Episcopus quando est in turno, stante dicta diuisione, habet liberam collationem, & beneficium pro illa vice dicitur liberæ collationis, ex quo solus ipse confert.*

Sed hæc ratio pace tanti viri non videtur concludere, 10
quia in essentia, & ex primæua natura actus prouisiones sic factæ non possunt dici liberæ, quia turnus non tollit communionem in collatione, sed diuidit exercitium tantum, Collect. *in c. quærimoniam n. 3. de iurepatron.* quæ quidem diuisio exercitij istius iuris inter Episcopum, & Capitulum, aut per turnũ, seu per genera beneficiorũ, vt 11
scilicet Episcopus cõferat vacantes in vno turno, & Capitulũ in alio, non tollit quin omnes istæ prouisiones tã ab Episcopo quàm à Capitulo factæ habeantur tanquã simultaneæ, & coniunctim factæ: nam licet exercitiũ sit diuiduum, non est tamen diuiduum ius istud potestatis, Nicol. Garc. *de benef. p. 5. c. 1. n. 235.* præcipuè *n. 239.* Ego *in d. tract. de Canon. & dignit. c. 14. n. 4.* & desumpsi ex Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 21. n. 29.* vbi *num. 50.* 12
quoddã simile adducit de pluribus fratribus diuidẽtibus inter se Comitatũ, qui etiãsi separatim exerceãt iurisdictioné in portione sibi cõtingẽte, non tamé intelligitur diuiunctim quidpiã agere respectu ipsius iurisdictionis, quæ est indiuidua, adeo vt si alter delinquat in territorio alteri assignato, non possit per eum puniri, cum propter indiuiduitaté huiusmodi par in paré nõ habeat imperiũ, ex doctrina Bart. cẽsuit Rota *corã Seraph. decis. 980. n. 11.*

Idque aliis similibus probatur, nam si domus in 13
partes locetur, quod nonnunquam in vtilitatem domini fieri solet, *l. Caius 88. § fin. ff. de legat. 2.* ibi, *Sed quo facilius conductor inueniret per duas partes locabat* &c. non ideo ob talem diuisionem desinit esse eadem domus, *l. planè 34. §. 1. ff. de legat. 1.* ibi, *Nam & pars fundus rectè appellatur*, *l. si quis duas §. plane, ff. communia præd.* cum aliis, quæ ibi notant Bald. & Doctores: Simon de Prætis *de interpret. vltim. volunt. lib. 3. solut. 2. col. 2. num. 6. fol. 25.* Anton. Gom. *tom. 2.* 14
variar. cap. 10. numer. 2. & conducit optimus text. *in l. inter tutores 37. ff. de administr. tutor.* ibi, *Nam diuisio tutelæ, quæ non iuris, sed iurisdictionis est, modum administrationis facit*, &c. Deinde si Senatorum tribunal gratia commodioris expeditionis negotiorum, in diuersas domus, siue aulas diuidatur, non ideo ista aularum separatio facit diuersum Senatum, sed apud omnes Senatores adhuc tota iurisdictio in solidum remanet, *l. si vt proponis C. quomodo & quando*

iudex, l. 1. ff. de officio Consul. vbi Bald. *num. 1. in fin. ff. de senator.* Felin. per *tex. ibi in cap. prudentiam. §. 1. n. 4. ff. de officio deleg.* Grammat. *consil. 66. n. 2.* Vincent. de Franchis *decis. 251 n. 7.* Menoch. *cons. 711. n. 54.* Valenzu. *cons. 94. n. 24. cum seqq. tom. 1.* Solorzan. *de Indiarum gubernat. tom. 2. lib. 4 c. 3. ex num. 72.* Et facit do-
15 ctrina Lotterij *d. q. 21. n. 33.* quod vbicunque potest capi interpretatio mentis conseruatiuæ simultaneæ, ea omnino est capienda, vt actus valeat, iuxta regulam *l. quoties, ff. de rebus dub.* Vnde infero adhuc stante concordia & diuisione simultaneæ per turnos verificari clausulam conditionalem, de qua in prouisione D. Petri ibi, *dummodo collatio & prouisio pertineat Episcopo, & Capitulo coniunctim*, quia iuxta supradicta adhuc necessariò habenda est tanquam simultanea, & coniunctim facta, licet sit turnalis, & maxime quia supplicantes in concordia simul & coniunctim prouidere referunt stante alternatiua.

16 Et quicquid sit, certum est quod stante clausula illa in fine confirmationis Apost. apposita, *Saluis reseruationibus & affectionibus Apost.* in nullo casu intrat alternatiua, nec Episcopus eius commodo gaudere potest, Mohedan. *decis. 23 num. 2. & 3. de prebend.* Gonzal *d. glos. 45 §. 1. numer. 67. 68. & 74. vers secundus cas. e.* Gregor. XV. *decis 95. num. 7. in fin. & decis. 314. n. 4. & 5.* Ego *de clausul. vsu frequent. claus. 114. n. 2.* licet Nicol. Garc. *de benef. par. 5. cap. 1. num. 727.* contrariũ tenuerit, melius veritatem agnoscens ab ea opinione, quam prius defenderat, recessit *in addit. ad dict. num. 127.*

17 Non obstat, quòd illa præseruatiua clausula reseruationum & affectionum Apost. videtur intelligenda de illis reseruationibus præter in ea confirmatione expressis, in qua reperitur mentionem fieri de vacationibus in quocunque mense, siue ordinario, siue alternatiuo, succedentibus, & sic videbatur insinuari, aut saltem præsupponi, concordiam comprehendere menses alternatiuos, illosque ea stante pertinere ad Episcopum. Quia respondetur eam suppositionem præsupponere præexistentiam vsus alternatiuæ in Episcopo, quod beneficia huiusmodi simultaneæ prouisionis vigore præcedentis gratiæ, quia nisi eam petierit, & obtinuerit, Papa nullum illius vsum concedit in dicta confirmatione. Cùm ergo de illo tempore initæ concordiæ, & obtentæ confirmationis Apost. alternatiua acceptata prodesset Capitulo, illaque extenderetur ad beneficia simultaneæ, & non liberæ collationis, nil mirum, si illa clausula non comprehenderat reseruationes ratione mensium, in eadem confirmatione expressas, sed saluaret eas tantùm, quæ obueniunt ratione personæ. Verùm cum postea, & iuxta modernas alternatiuas, ea Episcopo concessa, non prosit Capitulo in beneficiis simultaneæ collationis, nec illa tam Episcopus, quàm Capitulum gaudere valeant, prout nec gaudere potest Episcopus Calciaten. absurdum esset dicere dictam clausulam non saluare illas reseruationes ratione mensium, sicut & ratione personarum pro tempore succedentes, quia expressio mensium alternatiuorum, vt supra dixi, præsupponit concessionem præcedentem de alternatiuæ vsu, qui iam existere non poterat in persona Episcopi respectu beneficiorum, quæ non sunt eius liberæ, sed simultaneæ collationis in moderna forma, qua nunc omnes alternatiuæ concedi solent.

Minus obstant Rotæ decisiones *in Salmantina al-*
18 *ternatiua, & Salmantina Portionis, & in Colimbrien. Canonicatus*, quarum meminit Gonçal *d. glos. 45. §. n. 73* in quibus videtur decidi stante huiusmodi concordia inter Episcopum & Capitulum intrare alternatiuam. Quia loquuntur, vt ipse Gonzal. aduertit, eo casu quo dicta concordia per Sedem Apost. ex certa scientia confirmata fuerit; cùm ergo in nostra confirmatione non adsit illa clausula, nec eã facere ex certa scientia Põtifex exprimat, confirmationi inesse non est dicendum, glos. *verb. litterarum in fin. in c. statutum in princ. de rescriptis in 6.* Rota *decis. 192. n. 3. par. 1. recent.* Ego in *collect. ad cap. cùm dilectam num. 15. in fine, de confirmat. vtili*

Obseruantia autem postquam dictæ modernæ alter- 19
natiuæ concedi cœperunt, & in beneficiis non liberæ collationis Episcopi locum minime habere declaratum fuit vacationibus occurrentibus interpretata est deinceps dictam concordiam & confirmationem non inducere nouam dispositionem concedendæ alternatiuæ Episcopo, quoad dicta beneficia simultaneæ collationis, sed dare facultatem eam retinendi quatenus tunc temporis, post scilicet initam concordiam & diuisionem factã per turnos inter Episcopum & Capitulum eam habere permissũ esset, quæ quidẽ facultas hodie denegata reperitur, & sic non intrat alternatiua, vt vidimus supra in prouisionibus factis per Sedem Apost. succedentibus vacationibus in mensibus Augusti, & Octobris qui debebant esse ordinarij, si Episcopi Calciaten. tunc temporis existentes, & alternatiuam habentes ea respectu horum beneficiorum gaudere, & vti possent.

Sicut etiam vidimus in prouisionibus factis à Capi- 20
tulo Calciaten. sede Episcopali vacante videlicet vnius Canonicatus ad fauorem Don Petri de Zuñiga de anno 1653. & cuiusdam Portionis ad fauorem Licentiati Ozij de anno eodem. & alterius de anno 1652. ad fauorem Licentiati Vergari, & nouissimè alterius ad fauorem Licentiati Meurri Mansi, Ex ea ratione, quia diuisio prouisionum per turnos inter Episcopum & Capitulum illarum naturam non immutauit, & sicut antea stante simultanea, Prouisio Episcopali sede vacante spectabat ad Capitulum iure proprio *c. ne sede vac. lib. 6.* Rebuff. *in praxi benef. tit. de deuol. n. 74. cum seq.* Quaranta *in summa Bullar. verb Capitulum sede vac. vers. quæ conclusio pag. 138.* Ego *d. tract. de Canon. cas. 14. n. 13.* ita post diuisionem factam dicendum erit stante dicta concordia, vt vidimus in exemplis supra relatis; aliàs enim non posset Capitulum prouidere, sed prouisio sẽper spectaret ad Papam, vt dicitur in *reg. 2. Cancel.* Gõçal *glos. 51. n. 52.* vbi sic limitat, dummodo non sit simultanea cum alio, vel aliis aut etiam ad alterius præsentationem, vel electionem, pertineat.

Quæ quidẽ obseruantia attendenda est ad huius ne- 22
gotij resolutionem, cùm per eã quælibet dispositio declaretur cùm venissent, vbi Butr. *n. 12. & 21.* & Imol *n. 19. de constit.* Cassan. *cons. 45. n. 144. cum seqq.* Valenz. *cons. 52. n. 45. cum seqq.* Solorzan. *de Indiarum iure lib. 2. c. 24. ex n. 84.* Castillo *tom. 3. de test. c. 31. n. 75.* & in interpretandis constitutionibus illi plurimũ defertur, *l. si de interpretat. ff. de legibus, cùm dilectus de consuet.* Aym. *cons. 244. n. 6. vers. 21.* Menoch. *cons. 276. n. 19.* Surdus *cons. 362. n. 10.* Rota *decis. 455. n. 1. part. 2. in posth.* cum aliis per me citatis *lib. 2. voto 52. n. 43. cum seqq.* Et sic cùm fuerit interpretatiua dictæ concordiæ, & illius confirmationis, non autem industria noui iuris, sufficit aliquando ita obseruatum fuisse. Crescent. *decis. 1. de constitut.* Pute. *decis. 283. n. 3. lib. 1.* Seraphin. *decis. 1410. n. 17.* Rota *decis. 497. n. 5. p. 2. in posthum.* quos refero *voto 47. n. 49.*

Nec obstat quòd Ioannes Sandin vigore Ordinariæ 22
prouisionis, & collationis ab Episcopo nulliter sibi factæ possessionem huius Canonicatus acceperit, in eaque se intruserit, quia nihilominus impedimento non esset quin D. Petrus de Yxea prouisus Apost. immitti in illius possessionem debeat, ex *seqq.*

Primò, quia prouisus ab Ordinario non est legiti- 25
mus contradictor ad impediendã prouiso Apost. immissionẽ, vt possessionẽ beneficij vacantis in mense reseruato, Angel. *de legitime contradict. q. 15. n. 96. cum seqq.*

Secundò

24 Secundò, quia eo tempore quo D. Ioannes capitularem possessionem capere intendebat. Capitulum agnoscens bonum ius prouisi. Apostol. protestatus fuit his verbis, *que se la daua sin preiuicio de otro tercero que meior derecho tenga por auer vacado dicho Canonicato en Agosto que era mes Apostolico.* Quæ quidem protestatio in ipso actu captæ possessionis facta operatur vt illa non sit manutenibilis, ex adductis per Post. *de manutent. obseru.* 35. *n.* 36. *cum seqq.* Gregor. XV. *decis.* 332. *n.* 2. ibi, *Possessio data cum clausula, sine praiudicio alterius, nullo modo est possessio quesita contra eum pro quo facta fuit reseruatio* &c. Nam protestatio declarat
25 consensum abesse ab animo, Socin. sen. *cons.* 27. *n.* 14. *vol.* 3. Aym. *cons.* 114. *n.* 6. *in princ.* Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 38 *n.* 205. *cum seqq.*

26 Tertiò, quia ob dictam protestationem possessio cũ illa data remansit intricata, turbida, & offuscata, ac proinde non manutenibilis, Caputaq. *decis.* 200. *n.* 1. *p.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 45. §. 2. *n.* 39. Marescot. *var. resolut. lib.* 1. *c.* 22. *à n.* 21. Post. *d. tract. manutent. obseru* 49. *n.* 1. *cum seqq.*

27 Quartò, quia dicta possessio est infecta, cùm vigore prouisionis ordinariæ capta fuerit de beneficio reseruato, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 45. §. 2. *n.* 44. Rot. *corã*
28 *Duran decis.* 68. *n.* 3. & 4. Nam collatio inferioris nunquam sustinetur stante reseruatione Gregor. XV. *decis.* 153. *n.* 3. Duran. *decis.* 78. *n.* 3. Rota *decis.* 58. *n.* 1 *p.* 1. *recent.*

29 Quintò, quia stante euidenti mensis Augusti reseruatione iam constat de improbitate & vitio possessionis, ac proinde non est danda manutentio, *l. improba ff. de acquir. possess.* Menoch. *remed.* 3. *retin. n.* 790. Cancer. *var. p.* 3 *c.* 14. *n.* 14. *cum seqq.* Posti. *obseru.* 42. *n.* 137.
30 Leges enim, & sacri Canones non intendunt tueri vitiorum possessorem. Valasc. *cons.* 76. *n.* 19. citati à Postio *d. obser.* 42. *n.* 150. aliàs si aliquis in possessione etiã iniusta defenderetur, daretur occasio delinquendi. Cancer. *d. c.* 14. *n.* 56. & via calumniis patefieret, temerarij fouerentur litigatores, & notoria fieret iniustitia, Scac. *de sentent & re iudic. glos.* 14 *q.* 19 *n.* 98.

31 Sextò, quia dicta possessio liti causam dedit, & ideo non est habenda in consideratione ad obtinendam manutentionem, latè Posti. *d. tract. de manutent. obseru.* 17. *n.* 44. *cum seqq* Rot. *decis.* 30. *n.* 1. *p.* 1. *recent.* & coram Gregor. XV. *decis.* 4. *n.* 2. & *decis.* 569. *num.* 4. & coram Duran. *decis.* 68. *n.* 3. & 4.

Ex quibus, &c.

Toletana Subsidij.

Subsidium an sit soluendum deductis oneribus, & redditibus census redimibilis super bonis ecclesiasticis impositi.

Votum XCVI.

1 Extrauag. vnic. §. ratione æris alieni, de decim. *ponderatur.*
2 *Papa non solum decimas, sed etiam quæcunque alia iura Ecclesiarum & fructus capere potest ad tempus, quandiu necessitas iusta durat.*
3 *Decimas pro mensura necessitatum concedere solent Pontifices Principibus Christianis.*
4 *Decima papalis quæ dicatur?*
5 *Papa respondendo, & definiendo super particulari casu Canonem generalem condit.*
6 *Verba æs suum, comprehendunt omne quod est debitum creditori, & eius patrimonium augere potest.*
7 *Dictio res, generalis est, continens tam mobilia quàm immobilia.*
8 *Dictio,* à quoquam, *de sui natura nullam exceptionem admittit.*
9 *Subsidium est onus fructuum non verò proprietatis, nec principaliter personæ.*
10 *Decima Papalis accedit potius collectæ quàm tributo.*
11 *Collecta onus respicit fructus.*
12 *Onera supportare debet qui fructus percipit ex re aliqua.*
13 *Fructus colligens functionum grauamina subire debet.*
14 *Pignus in bonis debitoris permanet.*
15 *Census emptor solum emit ius quoddam percipiendi & exigendi à venditore certã pensionem, aut redditus annuos, non vero proprietatem.*
16 *Lex quæ generaliter loquitur, generaliter debet intelligi.*
17 *Legis à verbis in dubio non est recedendum*
18 *Argumentum valet de decimis consuetis ad decimam Papalem.*
19 *Expensa pro colligendis fructibus facta non deducuntur in decima ordinaria.*
20 *Verbum* fructus, *significat omne illud quod percipitur etiam non deductis expensis.*
21 *Gabella quando imponitur à statuto super fructibus, non deducuntur expensæ.*
22 *Expensæ non deducuntur de fructibus qui soluuntur in recognitionem dominij.*
23 *Tributum quando soluitur tempore belli ad defensionem Regni, ex fructibus non deducuntur expensæ.*
24 *Expensæ non deducuntur in decima tutorum.*
25 *Papa est dominus bonorum Ecclesiæ.*
26 *Casus enumerantur in quibus non deducuntur expensæ.*
27. Extrauag. vnic. §. Prælati, de decim. *ponderatur.*
28. Extrauag. suscepti §. in illis. Ne Sede vac. inter communes, *ponderatur.*
29 Cap. cùm olim 19. de censib. *adducitur.*
30 *Quarta Canonica an debeat solui absque vlla deductione.*
31 *Argumentum valet de quarta Canonica ad subsidium.*
32. L. neque stipendium, ff. de impens. in rebus dotal. *allegatur.*
33 *Maritus ratione fructuum dotis tenetur ad tributum, & ad collectas.*
34 *Vsufructuarius, cui relictus fuit integer vsusfructus, tenetur ad tributum, seu collectas postea super fructibus impositas.*
35 *Emphyteuta tenetur ad collectas.*
36 *Libellarius est ille, qui ab emphyteuta habente vtile dominium tantum accipit prædium emphyteuticum pro certa annua pensione.*
37 *Libellarius tenetur ad collectam.*
38 *Libellarius de annua pensione quam emphyteuta soluit non deducit collectam.*
39 *Feudatarius tenetur ad collectas, ob id tamen nihil deducit de seruitio quod præstat domino feudi.*
40 *Feudatarius filius primogenitus tenetur fratri secundogenito victum & militiam præstare.*
41 *Relevium, & adhoam pro feudo integrè soluit feudatarius, nec ob id quod secundogenito præstat, aliquid deducit.*
42 *Adhoa soluitur integrè per primogenitum sine aliqua deductione.*

43 *Beneficiarius in solutione decimæ Papalis, & subsidij charitatiui nullam deductionem facit, propter pensionem quam soluit.*

44 *Promissa non sunt deducenda in Alcauala, & in laudemio.*

45 *Census ante omnia solui debet superiori.*

46 *Papa seu Princeps, cui debetur decima, aut subsidium cæteris creditoribus præferendus.*

47 *Pro tributis soluendis prædia, vel fructus, super quibus imposita sunt, tacite, & cum prælatione censentur hypothecata.*

48 *Papa est summus administrator & dispensator bonorum Ecclesiæ.*

49 *Administratio plenaria fructuum beneficiorum, spectat ad Papam.*

50 *Papa potest omnes fructus Ecclesiarum, vel aliquam earum partem ex iusta causa applicare alicui bello pio etiam etiam sine consensu beneficiariorum.*

51 *Papa de potestate ordinaria potest accipere vni beneficium, & dare alteri.*

52 *Papa dominus est bonorum ecclesiasticorum, & tanquam talis ea communicat Ecclesiis, monasteriis, & beneficiis.*

53 *Ecclesia respectu omnes creditores posteriores sunt.*

54 *Ratio summa est quæ pro Religione facit.*

55 *Fauor nullus maior quàm Fidei.*

56 *Subsidium est fauorabile, & latissime interpretandum.*

57 *Cardinales quamuis expressè non nominentur, censentur in concessione subsidij inclusi.*

58 *Gratia, quæ aliquibus piis vsibus applicantur etiam de bonis Ecclesiasticis, quamuis redundent in aliorum odium, debent large interpretari.*

59 *Valor repartitionum & contributionum subsidij fieri debet secundum quantitatem bonorum cuiusuis ex contribuentibus.*

60 *Contribuens si ostenderit se grauatum in quantitate distributionis debet audiri, & grauamen tolli.*

61 *Bona & substantia cuiusque intelliguntur, quæ supersunt deducto ære alieno.*

62 *Bonorum in promissione non plus est quàm quod superest deducto ære alieno.*

63 *Æs alienum dicitur quod debemus aliis.*

64 *Bona propriè dici non possunt quæ plus incommodi quàm commodi habent.*

65 *Census siue alia onera si reperiantur imposita super rebus, & bonis ecclesiasticis, bona & res illa pro concurrenti quantitate censentur alienata, siue vendita.*

66 *Census emptor videtur emere fundum, vel domum, super quibus census imponitur.*

67 *Collecta minus debet in iis, qui lapsi sunt facultatibus.*

68 *Clericus, qui habet beneficium ex quo soluit alicui annuum censum, non tenetur solidum soluere.*

69 *Onerum ecclesiasticis bonis, & rebus impositorum tres species.*

70 *Charitatiuum subsidium personis Ecclesiasticis non imponitur, sed redditibus*

71 *Subsidium Regi Catholico concessum quamuis exigatur à personis, id procedit ratione fructuum.*

72 *Collecta propriè dicitur quæ imponitur personis pro rebus, & est variabilis secundum casus, & occurrentes necessitates.*

73 *Tributum imponitur rebus, quum fuerit reale, perpetuum, vniforme, inuariabile, & ordinarium.*

74 *Decima Papalis potest augeri, diminuive, auctis, & diminutis fructibus.*

75 *Bona quorum causa subsidium soluitur, si alienarentur in secularem personam, in eam cum hoc onere non transeunt.*

76 *Fructus Ecclesiarum, & beneficiorum dicuntur deductis oneribus.*

77 *Onera in computando valore beneficij debent, deduci.*

78 *Redditus beneficiorum tantum æstimari, debent, quantum valeant, deductis oneribus.*

79 *Fructus beneficiorum sunt qui supersunt deductis oneribus.*

80 *Fructuum appellatione venit id dumtaxat quod superest deductis expensis.*

81 *Lucrum intelligitur omni damno deducto.*

82 *Mentio vbi fit de integris fructibus, intelligitur deductis oneribus.*

83 *Dictiones vniuersales restringuntur ad ea, quæ veniunt ex natura sermonis.*

84 *Releuium an sit integrè fisco soluendum, ecmissiuè.*

85 *Onera deducenda sunt quamuis concessio ad fructus dirigatur.*

86 *Concessio noua debet interpretari secundum terminos legis antiquæ.*

87 Cap. cùm venisset, de instit. *ponderatur.*

88 *Censualia onera super bonis Ecclesiasticis imposita deducenda sunt antequam subsidium soluatur.*

89 *Census super bonis vniuersitatum Ecclesiasticarum impositi an sint Ecclesiastici.*

90 *Census est ius quoddam reale ad percipiendum annuum redditum, quod inhæret rei, super qua imponitur.*

91 *Census sine re constitui non potest.*

92 *Census ad institiam exquiritur, vt ex fundo, vel re, super quo imponitur, percipiantur fructus, qui pensioni commensurentur.*

93 *Census redditus loco fructuum sunt deputati.*

94 *Decima Papalis etiamsi imponatur pro fructibus adhuc in pecunia soluitur.*

95 *Censuum pensitationes deduci debent in solutione decimæ Papalis.*

96 Extrauag. vnic. §. & quia nonnulli, de decim. *declaratur,* & n.97. cum seqq.

97 *Pecunia ex fructibus proueniens vltra triennium non presumitur durare.*

98 *Fructus vltra triennium durare non præsumuntur.*

99 *Fructus duplici solutione grauari non debent.*

100 *Pensionarius tenetur in subsidio contribuere pro rata.*

101 *Pensionarius debet contribuere cum proprietario in solutione decimæ Papalis.*

102 *Alcauala debetur de pretio, quod re vera exigitur, & ad se trahit venditor.*

103 *Hypotheca censualis est irregularis, & extraordinaria.*

104 *Exclusio necessaria est in hypothecis ordinariis vt contra tertium possessorem procedi valeat, non ita in hypotheca censuali.*

105 *Census non tam hypothecam inducit quàm ius quoddam, & onus reale prædio inhærens quod transit in quemcumque possessorem.*

106 *Verba potius referenda sunt ad id, quod regulare est, non autem ad irregulare & extraordinarium.*

107 *Census in constitutione principalius consideratur ius reale, & personalis obligatio est accessoria.*

108 Extra

108 Extrauag vnic.versf. *expensæ autem*, & *decim. declaratur.*
109 *Decima Papalis est onus quod præcedit censum postea creatum.*
110 *Collectam in tantum quis soluere tenetur, in quantum fructus percipit.*
111 *Census ex postfacto impositus deducitur in collecta.*
112 *Subsidium an sit soluendum ex redditibus ad fabricam alicuius Ecclesiæ, vel monasterii designatis, & numeris seqq.*
113 *Ablatiuus absolutus denotat conditionem.*
114 *Conditio dum pendet, dispositio sine effectu manet.*
115 Extrauag vnic de decim *ponderatur.*
116 *Distractio refertur non inelegans.*
117 *Personam duplicem repræsentans, in his, quæ pertinent ad præsentationem, consideratur tanquam procurator, & administrator.*
118 *Possessionis posterior qualitas declarat quid à principio fuerit intentionis.*
119 *Actus sequens declarat voluntatem præcedentem.*
120 *Consuetudo interpretatiua rudes sermones, & etiã significata transformat.*
121 *Consuetudo supplet verba omissa in dispositione.*
122 *Instrumentum virtute sequentis vsus extenditur ad illud, ad quod alias non extendebatur.*
123 *Consuetudo vt forenses collectentur pro bonis sitis in alieno territorio, restringitur ad illos tantum, qui consueuerant soluere.*
124 *Interpretatiua declaratio cedit cuicunque alteri declarationi à Principe concedente factæ.*
125 *Declaratio interpretatiua vt introducatur sufficit decem annorum transcursus, cum vno vel duobus actibus.*
126 *Concessum præsumitur sicut præsumitur immediatè obseruatum postquam emanauit rescriptum.*
127 *Animus statuentis qualis fuerit ex eo declaratur quod factum, & obseruatum postea fuit.*
128 *Decisiones Senatus tanquam leges obseruandæ.*

1 VIdi non semel dubitari, an de valore redditnum Ecclesiasticorum, ad contributionem subsidii assignato deducendi sint redditus census redimibilis super bonis Ecclesiasticis impositi?

Partem negatiuam huius dubii videtur probare text. *in Extrauag. vnic. in §. ratione æris alieni, de decim* cuius decisio vt clarior pro hac sententia appareat, sciendum est textum illum loqui de quadam decima, quam Pontifex Bonifacius VIII. super Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum redditibus totius Italiæ imposuit ad fauorem Regis Siciliæ, pro expeditione belli tunc eminentis in suo Regno; quæ quidem decima debita est Summo Pontifici loco alterius quam Dominus dari iussit Summo Sacerdoti populi Iudaici *cap. 1. de decim.* cum pluribus allegatis à Monet. *de decim. cap. 9. à num. 1.* & sibi, aut Principi, cui voluerit in casu necessitatis eam decimam applicare valet, vt notat S. Thom. 2. 2. *q. 87. art. 4. in resp. ad 3.* vbi omnes Theologi, & Canonistæ *in d. cap. 1. & in Clem. 2. de decim.* immo & quartam fructuum, seu maiorem illorum partem, vt aduertit Abulens. *tom. 6. in Matth. su-*
2 *per cap. 23. q. 176.* vbi ait quòd quamuis Papa regulariter non recipiat decimas Ecclesiarum, si tamen pro aliqua necessitate capere vult, non solùm decimas, sed etiam quæcunque alia iura Ecclesiarum & fructus accipere poterit ad tempus, quamdiu durat illa necessitas iusta; & *quæst. 192. versf. sed dicetur*, addit quòd non solùm decimas, sed etiam integros fructus, vel portionem quam voluerit, exigere potest. Et pro mensura 3
necessitatum has decimas Principibus Christianis concedere solent Pontifices, *cap. fin. de voto*, *cap. ad liberandam, de iudæ. d. Clem. 2. de decim gloss. verb. vacantiam, in fine in Extrauag. Suscepti, de Sede vac. inter communes, & verb. de vna in Extrauag. 2. de elect. Ioan. XXII.* refert plura alia exempla Petr. Gregor. *syntagm. iuris p. 1. lib. 2. c. 2. à n. 3.* Et hæc concessio & 4
gratia, quam Summi Pontifices faciunt Principibus secularibus de aliqua parte siue decima, siue maiori, redditunm Ecclesiasticorum, appellari solet decima Papalis, sumpto nomine ab origine & communiter accidentibus, quia frequentiùs in illa quantitate concedi solebat, hodie verò magis propriè subsidium dicitur, quòd scilicet cedat in defectum redditunm Regis patrimonii exhausti, & est vera subsidii proprietas, de qua Remig. *de charit. subsid. quæst. 2. & 4.* Et sic quamuis dicta Extrauag. loquatur de decima (quia concessio, de qua in ea, fuit de decima parte) non ideo minus dicendum est quod loquitur in nostris terminis, quia plus, aut minus non constituunt differentiam. *leg. fin. ff. de fundo instr. leg. si proprietatius*, vbi gloss. *ff. de damno infecto.*

Deinde præsupponendum est dispositionem *dictæ* 5
Extrauag. vnic. in §. ratione æris, ius commune ad omnes similes casus inducere: nam licet in eius principio videatur specialiter loqui de illa decima concessa Regi Siciliæ, & non generaliter de aliis, vt probare nititur Marcus Mantua *cons. 1.* nihilominus tamen certo certius est, quicquid Mantua velit, quòd extendi debet ad casus similes: tum ex eo quod Papa respondendo & definiendo super particulari casu Canonem generalem condit tex. opt. *in cap. ex multa, in princ. de voto* ibi, *Ad hoc igitur respondemus quòd in consultatione nostra intenditur*, vbi Doctores, *gloss. fin. in cap. consultationi, de tempor. ordinat.* Abb. *in cap. fin. col. 3.* ... Felin. *num. 7. in cap. 1. de constit.* Tum quia licet sit Extrauagans, & olim non haberetur in corpore iuris communis, hodie tamen est in eo inserta, & edita auctoritate Summorum Pontificum, & concurrunt in ea omnes qualitates, quas requirit *caput. pastoralis, de fide instrum.* & ita iudex tenetur eam sequi, & secundùm eam iudicare, aliàs sententia esset nulla, vt post Doctores *in d. capite Pastoralis*, notant optimè Roman. *cons. 260.* & Ioannes Franc. de Panuin. & Hieronym. Clarius Brixian. *in suis proœm. ad Extrauag. communes, & Ioannis XXIII.* Tum quia Doctores omnes quotquot in locis ordinariis & extraordinariis de hac materia tractant quæstiones, quas de iure disputant, & casus similes, in quibus consulunt, decidunt per eam, & hoc antequam inserta esset in corpore iuris, vt videre est per *gloss. 1.* & Doctores *in d. Clem. 2* & Feder. de Senis *cons. 81 numer. 5. & cons. 280* vbi additio, Ioan. Andr. *gloss. in Extrauag. Vt electiones, verb Florenum, de censib. inter commun.* vbi loquendo de prædictis declarationibus, de quibus *in gloss. 1 dictæ Clem 2.* sic ait. *Quas Doctores post gloss. ibi dicunt extendi debere ad casus similes. Quanto magis hodie postquam, vt dictum est, habetur in corpore iuris?* Et ita Rebuff. *in tract. de decim q. 3. num 6.* monet vt vnusquisque ad eam recurrat, & Alexand. Monet. *vbi supra à numer. 27. vsque ad 30.*

His suppositis verba textus sunt. *Ratione autem* 6
æris alieni, quæ persona soluens decimam obligata consistat, nihil de decima minuetur, etiamsi certa res Ecclesiasticæ propter hoc à quoquam fuerint obligatæ, &c. Vbi verba *æs alienum*, generalia sunt, & comprehendunt quicquid vnus alteri quomodolibet debet, &

patrimonium debitoris diminuere potest:prout alia verba,*as suum*, comprehendunt omne, quod est debitum creditori, & eius patrimonium augere potest, siue sit mobile,siue immobile,*l. cedere diem. §. as alienum. ff. de verbor.signif.l.ob as alienum. C.de action.& obligat. l.fideicomissam §.1.ff. de iudic.l. si heres ff. ad Trebell.* & sic text.*in d.§ ratione autem*,loquitur generaliter de omnibus,& patet euidenter ex illis verbis. *Etiamsi certares Ecclesiastica propter hoc* (scilicet æs alienum) *à*
7 *quoquam fuerunt obligata* In quibus duo notanda sunt, primum quod particula illa,*res*, generalis est continens tam mobilia,quàm immobilia,*l. 1 & per tot.ff.de rebus cred.& toto tit.ff.de rebus eorum, l. res appellatione.ff.de verb.signif.*Menoch.*cons.*758 *n.14 Ego de appellatione verbor.vtriusque iuris significat. appellat.*235.*à n.*1.Se-
8 cundùm quod alia particula,*à quoquam*,(quod generalis est,& sui natura nullam exceptionem admittit, iuxta gloss. celebrem *in Extrauag. Suscepti § fin. verbo etsi quicquam , ne Sede vac. inter communes*) non solùm comprehendit eum. qui pro tunc decimam,sed quemcunque siue prædecessorem siue alium, qui propter dictum æs alienum dictas res ecclesiasticas obligauerit.

9 Secundò eadem pars probatur, quia onus subsidij primò & principaliter impositum est super fructibus, redditibus,iuribus, prouentibus, obuentionibus, & emolumentis omnium Ecclesiarum monasteriorum, & beneficiorum: & secundariò super personis huiusmodi bona Ecclesiastica percipientibus, vt constat ex clausulis Bullæ impositionis huius subsidij, & sic vt illud debeatur,solùm exigitur fructuum perceptio quod est iuri multum conforme.quia subsidium,de quibus agimus, est quoddam munus extraordinarium & mixtum,quod imponitur personis pro fructibus, quos percipiunt, & ita est onus fructuum,nō verò proprietatis,nec principaliter personæ. Sic in terminis charitatiui subsidij, & decimæ Papalis, allegando plures tenent Bellencin. *in tract. de charitatiuo subsidio q.* 22. *&* 35. Remig. *in eod.tract.quæst.*4.*num.*3.*& quæst.*25.*num.*2. Alex. *cons.* 68.*in princip* Calderin. *cons.* 444. *num.* 4 Deci. *cons.* 116.*num.*2 ideo dixit Bald. *in l. neminem C. de sacros.*
10 *Eccles.*quòd decima Papalis accedit potius collectæ quàm tributo,refert & sequitur Bertachin. *de gabell.in prælud.num.*16.Hag.Cell. *cons* 34. *num.* 12. Vincent. de Francbis *decis.*107.*num.*4.licèt Flores de Mena *var. iur. lib.*2.*quæst* 21.§.1. *in princ.* videatur defendere collectam non esse munus mixtum,sed patrimoniale, aut
11 reale, quod non est præsentis loci disputare Onus autem collectæ respicit fructus,& onus fructuum est.*l.neque stipendium ff.de impens.in rebus dotal.*Ægid.Tho-
12 mas.*in tract.de collectis,§.exactis num.* 6. Quia onera supportare debet,qui fructus percipit ex re aliqua Bald. *in l.1.C.de ser tem.quæ præ eo,& in l.prædia C.de fideicom* Martin.Laudens.*in tract.de fisco quæst.*214.Nicol.
13 Festas.*de æstim.& collect.cap.*3. *num.* 4. Et vulgaris regula iuris est quod qui fructus,colligit,functionum grauamen subeat, quam ponit Valasc.*de iure emphit. quæst.*17.*num* 1 Ioan.Garc *de expensis cap.* 11.*numer.* 56.Pinel.*in l.*1.*p.*1.*num.* 72. *C.de bonis matern.* Et ita cùm Ecclesiæ, monasteria, & beneficiarij verè realiter ac integrè, & sine aliqua diminutione percipiant fructus huic oneri & contributioni subiectos, nulli dubium esse potest illos etiam obligatos esse integræ solutioni, siquidem super omnibus indiuidualiter imposita reperitur, argumento textus optioni, & in proposito omnino videndi *in l.certo generi , §. si totus* , cum similibus, & quæ ibi notantur, *ff. de seruitat. rustic.*

14 Tertiò, quia licèt fructus obligati, & hypothecati maneant annuis censuum redditibus,non ideo sic obligantes & hypothecantes visi sunt dictos fructus alienare, sed nihilominus eorum dominium & possessionem vt priùs retinent, ac verè & integrè illos percipiunt perinde ac si hypothecati non fuissent;quia pignus in bonis debitoris permanet,*l.pignus*, cum ibi no-
tatis,*C.de pignorat. act. l.neque pignus*, cum vulgaribus, 15
ff.de regul.iuris.Et maximè,quia iuxta censuum constitutionem,nec in toto nec in parte venditur, aut alienatur fundus, seu proprietas, aut possessio, vel fructus rei censui suppositæ,vt aliqui perperam,& male existimarunt, sed solùm emptor illius emit ius quoddam percipiendi & exigendi à venditore certam pensionem, aut redditus annuos,nullo habito respectu quantum ad hoc ad proprietatem, vel fructus rei hypothecæ subiectæ,vt post longam disputationem cum Palatio.Rubeo, Gregorio Lopez. Couar. Sarmiento, Menoch. & aliis resoluit Felician.*de censibus lib.*1.*cap.* 4.*per tot.* & postea *in addit.*alios infinitos allegat,& post eum Gaspar Roderic.*de annuis redd.lib.lib.*1. *quæst.* 3.*à num.*6. & ante eos latè Redoan.*in tract.de rebus Ecclesiæ non alienandis rub.*16.*n.*6.quē ideo libētius refero,quia loquitur in cēsibus impositis super rebus Ecclesiasticis, & est etiam Theologorum communis opinio,vt latè per Molin.*de iustit.tract.*2.*disp.*383.Alias enim si ex obligatione soluendi aliquam pecuniarum summam deducenda essent onera,& expensę,deducenda vtique essent etiam de illis,quæ fiunt in victu, vestitu,& salariis, sedimentum, ac in aliis quotidiano vsui necessariis, & sic nihil remaneret super quo onus imponeretur soluendum, vt in terminis decidendo pro nostra parte hoc considerauit text.*in d. Extrauag.vnic.vers. si autē personis,de decim.inter communes*,ibi,*sicut de aliis prouentibus,quos pro certis suis vtilitatibus expendunt , & in vers.sed expensæ officialium.*

Quartò, quia id colligitur ex Bulla huius subsidij, 16
quæ verbis adeò generalibus, & comprehensiuis illud imponit super omnibus fructibus, & redditibus Ecclesiasticis,quos percipiunt, qui tenentur soluere, exclusa quacunque deductionis faciendæ insinuatione : & lex quæ generaliter loquitur,generaliter debet intelligi,*l.*1. *§.& generaliter ff.de legat præst.l.regula §.fin.ff.de iuris & facti ignor.*cum aliis per me citatis *Axiom.*136.*numer.* 1. Et quod lex non dicit, nec nos dicere debemus. *l.illam,Cod.de collat. Extrauag. Antiquæ, de voto inter com.* & lex si voluisset,expressisset.*l. vnic. §. sin autem ad deficientis, Cod. de caduc. tollen. c. ad audientiam,de decim.*plures per me citati *d.Axiom.*136.*num.*
5.Et in dubio docet nos legislator quod non recedamus 17
à verbis legis, *leg.*1. *§ si is qui nauim.vers.sed si sciente. ff.de exercit.action.* gloss *in cap. humanæ aures* 22. *q.*5.Roman.*cons.*389.Afflict.*decis.*319.*n.*3.*&* 4.

Quintò,quia *in d. Extrauag.vnic.§ in soluendo*, dis- 18
ponitur, quod in solutione facienda de decima Papali, seu subsidij (quod idem est vt infra ostendetur) deducuntur solę expensæ necessariæ, quæ fiunt in re,ex qua fructus percipiuntur, arando, colendo, & colligendo fructus, sine quibus non possunt inde fructus percipi, non tamen aliæ; quod quidem cùm sit tam conforme generalibus iuris regulis, & æquitati ac rationi consentaneum fructus non dici, nisi qui supererunt, deductis expensis, nihilominus ad maiorem huius partis confirmationem, seclusa dicta Extrauaganti, solo iure communi attento, probabilius mihi videtur, & nisi fallor certum, quòd in solutione huius subsidij potest non admitti similis expensarum deductio, quia certissimum est in iure valere argumentum de decimis consuetis ad decimam Papalem, aut subsidium, de quo loquimur, *cap. de decim. Clem* 2 *eod. tit.* cùm vtrobique notatis gloss. *verb. consueuit, in Extrauag. vnic. §. in illis , ne Sede vac. inter commun.* Et satis colligitur:

colligitur: nam si illam vti decimam consideramus, est quædam species ex relatis *in d.c* 1. & valet argumentum de genere ad speciem, & è contra, ex citatis per me *de locis commun. ibus argumentor. iuris, loco* 53. *&* 204. Si verò eam vti tributum consideramus, idem dicendum, quia etiam valet argumentum de tributo ad
19 decimam, & è contra, plures per me *loco* 116. In ordinaria autem decima certum est quòd non deducuntur expensæ pro colligendis fructibus factæ, iuxta textum, & communem *in c.tua nobis, de decim.* celebris glos. *in l. si à patre § fin. ff. de petit. hered.* notant omnes *in l. fructus 7. ff. soluto matr.* vbi eleganter D. Barbosa, Ioan. Garcia *de expensis c.1.n.17.* Baeza *de decima tutor.cap.29. in princ.*

Et quamuis dicti Doctores dicant id non procedere nisi in decimis prædialibus, quia in personalibus certum est quòd deducuntur impensæ, ex *cap. pastoralis,* cum ibi notatis, *de decim.* cuius argumento Dominic. *in cons.* 85. *per tot.* probare, intendit quòd in decima Papali deducendæ erant hæ expensæ, quia, vt ipse dicit, est similis decimæ personali, & non prædiali; adhuc tamen contrarium videtur verius, quia subsidium hoc impositum extat super fructibus, & non super personis, vt dictum est. Et sic non est reputanda vtilitas proueniens personæ tanquam in lucro personali, sed tanquam in fructibus, iuxta notabilia verba Innocentij *in d.c. pastoralis n.* 2. ibi, *Cum ergo de fructibus & redditibus integræ decimæ dandæ sint, nullo modo integrè darentur, si expensæ deducerentur, sed de toto lucro dantur benè decimæ, licet detrahantur expensæ factæ in negotiatione.* Et paulo infrà concludit, sic dicens. *Videtur ergo sic tenendum, quia quando soluitur decima, à lucro deducendæ sunt expensæ, sed vbi soluitur de fructibus, seu redditibus, non deducuntur expensæ;* eadem verba allegando Innocentium refert & sequitur Hostien. *ibi collect. 1. versic. cum ergo.*

20 Ratio est, quia verbum *fructus* propriè, & secundùm veritatem significat omne illud, quod percipitur etiam non deductis expensis vt constat ex M. Varrone *lib. 4 de lingua Latina,* ibi, *Fructus dicuntur à ferendo, quia res, quas producit fundus, dominus fert ad fruendum,* notat gloss. *in d.l. fructus.* communiter ibi, & vbique recepta secundùm Barthol. Socin. *ibi n.4.* Et ideo Bald. sequendo decimarum prædialium æquiparationem *in d. l. fructus,* indistinctè dicit quòd quemadmodum in decimis non deducuntur expensæ, ita nec in tributis, nec in gabellis Principum non debent deduci; & ante eum Innoc. *in d. cap. tua nobis,* ita dixit. *Sed & decimæ prædialis tributum est, sicut enim tributum nulla facta deductione soluitur, sic & hæc decima:* sequitur Cuman. *ibi n.2.* & Salicet. *in l. 1. C. de fructib. & lit. expens.* & Alberic. *in d.l. fructus, circa fin.* allegando ad id Iacobum de Arenis, vbi Barthol. Socin. etiam tuetur opinionem Baldi, & respon-
21 det contrariis & Paul. de Castro *n.7.* notabiliter in proposito dicit, quòd quando à statuto imponitur gabella super fructibus, non deducuntur expensæ, quia (vt ipse dicit) statutum non intendit vbi aliquid ille lucretur, sed potiùs ad ipsum onerandum gabella, vel decima, aut quarta: vbi notanda sunt duo vltima verba, quæ sunt in nostris terminis, Baldum quoque sequitur *ibi* Carol. Ruin. *n.6 ad fin.* & Iacob. de Ayell. *in tract. de*
22 *iure adhoa n.95.* dicit quòd de fructibus, qui soluuntur in recognitionem dominij, non deducuntur aliquæ impensæ etiam factæ colligendorum fructuum, & allegat ad id solemnem Doctorem Claudium *in d. l. fru-*
23 *ctus,* & Afflict. satis ad propositum *decis. 252. n.7.* vbi dicit quòd si soluitur tributum tempore belli ad defensionem Regni, tunc ex fructibus non debent deduci expensæ. Idem in tributis Regiis & extraordinariis horum Regnorum notat Auendan. *de exequendis mand. r. p. 1. cap. 14. n. 15.* vbi ait quòd isto casu fructus considerantur ratione publicæ vtilitatis, non deductis expensis. Idem in gabellis tenet Lasarte *de decima vendit. c. 16. n. 1.* Idem in decima tutorum quod in ea non 24
deducantur impensæ post longam disputationem concludit Baeza *de decim. tutor. c. 29. n. 11.* vbi dicit hanc esse æquiorem opinionem.

Vnde rationes, quas in contrarium præstant Docto- 25
res, qui ab opinione Baldi recesserunt, sufficientes ex se non sunt, & multo minus in casu proposito. Nam illa quòd decimæ ordinariæ sunt fauorabiles, tributa verò & gabellæ odiosæ, non procedit in nostro subsidio, cuius concessio & præstatio est fauorabilissima, vt statim ostendam. Alia etiam vniuersalis dominij, quòd ad decimas in Deo considerant *d. cap. tua nobis,* non habet locum in Principe quoad tributa, quia non est dominus, sed protector, vt notatur *in l. bene à Zenone C. de quadri. n. præscript.* multo minus procedere potest in casu nostro, quia Papa, vt infrà dicetur, est dominus bonorum Ecclesiæ, si non vt absolutus, tamen vt vnicus, & summus administrator, & dispensator eorum. Alia etiam quod non procedit æquiparatio tributi ad decimam, iuxta *glos. verb. tributa, in d. cap. tua nobis,* est prorsus à veritate aliena, quia Abb. *ibi n. 9.* reprobat dictum glos. & dicit quòd fundatur falsis fundamentis, & respondet ad ea euidenter. Et quamuis non desint qui existiment expensas fructuum in decimis Papalibus deducendas esse, vt fuit glos. *verb. taxationem in d. Clement. 2. de decim.* & Aretin. *in d l. fructus col. 3.* & quos allegant Tiraq. *de retractu lig. §. 15. gloss. 1. n. 16.* Gig *cons. 119. &* Monet. *de decim. c. 9. n. 176.* Attamen eorum dicta procedunt attenta decisione dictæ Extrauag non verò in strictiori iuris disputatione.

Sextò, quia quando penitus deesset iuris dispositio 26
in hoc casu, quæ non desideratur, adhuc in similibus casibus plures adduci possent resolutiones, in quibus huiusmodi deductiones non admittuntur, licèt ad admissionem prædictam fortiores nos inducerent rationes.

Primum exemplum colligitur ex text. *in d. Extra-* 27
uag. vac. §. Prælati, de decim. vbi beneficiari, qui ex valore suorum beneficiorum tenentur soluere procurationes, in victualibus Prælatis visitantibus non possunt ob hoc in solutione decimæ Papalis facere deductionem, quamuis istæ procurationes ipsorum beneficiorum propria onera sint, vt notatur *in cap. prohibemus §. porrò, cum similibus,* vbi glos. *verb. oneribus, de offic. Ordin. lib. 6.*

Secundum *in Extrauag. Suscepti, § in illis, ne Sede* 28
vac. inter communes, vbi diuisio fructuum fit inter habentem annalia beneficiorum ex concessione Apost. ex vna parte, & beneficiatum ex alia: & beneficiatus pro sua medietate tenetur integrè soluere omnia onera incumbentia beneficio, nec ob hanc rationem aliquam facit deductionem in solutione subsidij, quod quidem beneficij onus est, vbi glos. Zenzilini *verb. supportandis,* ait quòd hoc procedit, etiamsi illa medietas fructuum non sufficiat sibi. Et est videnda alia glos. Guillelm. de Monte Lauduno *in eadem Extrauag. Suscepti, verb. alias Ecclesia oneribus, de elect. Ioan. XXII.* vbi latè disputat de hoc.

Tertium ex text. optimo in proposito *In cap. cùm* 29
olim 19. de consib. vbi statuitur quod quarta decimarum, & alia iura Episcopalia debent Episcopo persolui, nullis factis deductionibus.

Quartum, ex *cons. 43.* Federici de Senis, ponderan- 30
do illa verba posita *n. 1. & hodie non sunt,* vbi præsupponit quòd quarta legatorum quam vocant Canonicam, debet solui absque vlla deductione; adeò vt si Fratribus

Prædicatotibus relinquatur domus, & alicui laico ad vitam vsusfructus eius, Fratres tenentur soluere quartam sine deductione alqua ratione dicti vsusfructus.

31 Et est aduertendum quòd valet argumentũ de quarta Canonica ad subsidiũ, & è contra, vt per glos. *in d. Extrauag. Suscepti, de elect. Ioan. XXII. verb. soluere consueuit*, & per Bald. *in l. si quis ad declinandam §. in omnibus n. 16. C. de Episc. & cleric.*

32 Quintum *in l. neque stipendium ff. de impens. in rebus dotalib.* vbi quamuis maritus ratione fructuum dotis teneatur ad tributum, & ad collectas, vt per Ægid. 33 Thomas. *in tract. de col. §. pauperes n. 25.* & Nicol. Festas. *in tract. de æstimo, & collect. c. 4. n. 31.*, & licet aliàs impensas omnes deducat, vt *in l. 1. & per tot. ff. illo tit.* nihilominus ob id nihil deducere potest in restitutione fructuum dotis ex ratione de qua ibi, quę multum facit ad nostrum propositum, videlicet, *Quia onus fructuum hæc impendia sunt.*

34 Sextum in vsufructuario, cui tametsi relictus sit integer vsusfructus alicuius prædij, & postea impositum sit aliquod tributum, seu collecta super fructibus, tenetur ad id soluendum, neque ex hac causa habet actionem aliquam contra hæredem, vel dominum proprietatis, *l hactenus 8.1. si pendentes 34. §. si quid. ff. de vsufr* Festas. *vbi suprà num. 26.* Valasc. *de iure emphyt. quæst. 17. numer. 1.* Ioan. Garc. *de expens. capite 11. num. 45.* vbi habetur in summario, sed id inuenitur *num. 56.*

35 Septimum in emphyteuta, qui tenetur etiam ad collectas, quia fructus rei colligit & suos facit, vt notatur *in l. 2* per textum *ibi, C. de iure emphyt.* & allegando plures dicit communem ex Curt. iun. *cons. 36.* Festas. *vbi suprà n. 14* latè Valasc. *d. quæst. 17. per tot.* præsertim *à n. 8.* vbi magis in specie loquitur de collectis, quæ imponuntur personis pro rebus: non tamen ob pensionem, quam domino directo soluit, deducit aliquid de collecta, etiamsi magna sit pensio, vel magnum onus collectæ, vt per eundem Valasc. *citato loco*, & Ioan. Garc. *d. cap. 11. num. 11.* & Flores de Mena *lib. 2. var. quæst. 11. n. 132.*

Octauum in libellario: est autem libellarius ille, 36 qui ab emphyteuta habente vtile dominium tantum accipit prædium emphyteuticum pro certa annua pensione, vt definit Valasc. *d. tract. de iure emphyt quæst. 35. n. 1.* Hunc enim, (quia rei fructus percipit) teneri ad collectas affirmant Socin. *cons. 119* & Carol Ruin. 37 *cons. 77.* quos allegat, & sequitur Festas. *vbi suprà n. 25.* Nihil tamen de annua pensione, quam emphyteutæ 38 soluit, posse propter hoc deducere, constat ex eo quòd in omnibus hic contractus habetur vt emphyteuticarius, vt per Valasc. *citato loco.* Cæterùm notandum est in duobus præcedentibus exemplis quod mero iure attento vterque habebit actionem contra dominum aut emphyteutam, vel vti poterit iure retentionis pro rata collectæ pensionem contingente, vt per Valasc. *vbi supra*, & Ioan. Garc. *d. c. 11. n. 57* qui plures allegat quamuis id quod dictum est (quod absque deductione, & nullo recursu habito debent collectas, & tributa persoluere) seruari de consuetudine asserat Ioan. Garc. *d. c. 11. n. 59.* & de iure Hispaniæ Auend. *de exequend. mand. part. 2. c. 14. n. 9 & 21.*

Nonum exemplum sit in feudatario, qui & ipse ad 39 collectas teneri constat ex eo, quòd rei infeudatæ fructus percipit, & dominus vtilis est, vt probatur *in c. 1. §. res autem, de inuest. de re alien. facta, in vsibus feudor.* Valasc. *d. q. 17. n. 2.* Festas. *d. c. 4. n. 29.* Inauditum tamẽ est vt ob id possit aliquid deducere de seruitio, quod 40 præstat domino feudi.

Decimum rursus in eodem feudatario filio primogenito, qui tenetur fratri secundò genito vitam, & militiam præstare, quæ quidem præstatio (quod magis facit) reputatur portio, & onus feudi, Afflict. *decis. 45. n. 2. & decis. 133. n. 2.* Nihilominus tamen adhoam, & releuiũ 41 pro feudo integrè soluit, nec ob id quod secundo genito præstat, aliquid deducit, Afflict. *decis. 252. n. 2.* qui 42 licet in fine non videatur se firmare, Cæs. tamen de Vrsill. *eius additione ad or n. 5.* plures allegat id tenentes, & vltra eum Iacob. de Ayell. *in tract. de iure adhoæ, releuij, ac subsidij n. 93.* dicit quod nunquam in adhoa est deducta vita & militia, sed soluitur integrè per primogenitum sine aliqua deductione, quod idem repetit in releuio *ibi n. 95.* & Baëz. *de decim. tutor. c. 29. n. 13.* vbi in fine ex Boer. *decis. 244.* aliud adducit exemplum, quod & plura alia consultò omitto.

Vndecimum, in beneficiato, qui ex fructibus sui be- 43 neficij pensionem Ecclesiasticam soluit, nam ob id nulla deductio fit in solutione decimæ Papalis, vt probatur *in d. Extrauag. vnic. §. & quia nonnulli, de decim.* omnes *in d. Clem. 2. eod. tit.* Caccialup. *de pension. quæst. 17.* Gig. *eod. tract. quæst. 38 & cons. 16. 1. 0. 119. 135.* Tiraquell. *de primog. quæst. 74.* VVemes. *cons. 288. sub tit de præbend* late Monet *d. c. 9 à n. 87.* Et idem in charitatiuo subsidio, & decima Papali. Bellencin. *q. 37.* & Remig. *q. 44.* Et licèt verum sit quòd beneficiarius habeat recursum, & ius retẽtionis pro rata contra pensionarium, vt per Doctores suprà allegatos, attamen quoad nos sufficit quòd ipse beneficiatus absque deductione soluere teneatur subsidium, & quod totius summæ debitor sit, vt patet.

Duodecimum, & vltimum exemplum sit in decimis 44 ordinariis, tributis, collectis, & gabellis, ac seruitiis ordinariis, & extraordinariis, de quibus satis suprà *in vers. quinto n. 18. & seqq.* vbi late probatum est quòd in illorum solutione nulla admittitur deductio ex Auend. Lasarte, & aliis, qui vltra ibi dicta subdit *n. 6.* in tributo vulgo *Alcauala* promissa non esse deducenda, idem in causa laudemij Amadæi à Ponte *quæst. laudem. lib. q. 6. præsertim num. 7.*

Septimò, quia pro eadem parte extant plures ita de- 45 cidendi rationes, quæ omnem superant difficultatem. Quarum

Prima est, quam præstarunt Bellencin *q. 61* & Remig. *q. 53. in suis tract. ac charitatiuo subsidio*, & Monet. *d tract. de decim. c. 9. n. 174.* quòd ante omnia debet solui census superior, ex doctrina Ioan. Andr. & Antonij de Butrio *in c. eam te, de ætate & qualit.* & Archid. *in c. cum in singula, circa med. de præbend. in 6.* quorum auctoritate Bellencin. Remig. & Monet. resoluunt quod si Papa, vel Princeps cui ex propria concessione debe- 46 retur decima, aut subsidium, concurreret cum aliis creditoribus, illis præferendus est, idem quoque dicendum est in tributis, collectis, & aliis impositionibus, quæ super rebus, & earum fructibus imponuntur. *l. fin. C. sine censu*, cum similibus Bart. *in l. rem quæ nobis C. de acquir. possess.* Quia pro tributis soluendis prædia, vel fru- 47 ctus, super quibus imposita sunt, tacitè, & cum prælatione censentur hypothecata. *l. 1.* vbi glos. Bald. & omnes *C. si propter publicas pensit. l. 1 C. in quibus causis pignus vel hypoth. l. 25. Hisp. tit. 13. p. 5.* vbi Greg. Lop. *verb. tributo.* Et non solùm prædia ipsa tributaria, vel fructus tali impositione onerati, sed & omnia bona debentis tributum, vel subsidium, sunt pro illis obligata, vt probat latè Valasc. *de iure emphyt. q. 17. n. 26.* quod totum desideraretur, si propter posteriora debita, & minus priuilegiata aliqua fieret defalcatio.

Secunda ratio est quòd licèt fateamur Summum 48 Pont. non esse absolutum, & verum dominum bonorum Ecclesiæ, quia is est Christus Dominus; nihilominus negare non possumus quòd tanquam vniuersalis.

salis,& vnicus eius vicarius,est summus administrator,
& dispensator illorum. Ita S.Bernard. lib. 4. in fine, de
considerat.ad Eugenium, quem refert & sequitur Ar-
chid. in c.non decet 12.dist.Abb. communiter receptus
in c.constitutus, de relig.domib. S. Thom. communiter
etiam à Theologis receptus 2.2.q 100.art.1. & Con-
cil.Lateranen.sub Leone X. sess. 9. & cum fructuum,
dicit quòd fructuum beneficiorum administratio ple-
49 naria pertinet ad Romanum Pont.ideo dominus bene-
ficiorum ab omnibus simpliciter appellatur, vt latè per
50 Gonzal.ad reg.8.Cancel.§.1.proœm.à num. 1.Vnde di-
xit in nostris terminis Nau.in manuali cap. 23. num.
108.vers.octauò infertur, quod potest omnes fructus
Ecclesiarum, vel aliquam eorum partem ex iusta cau-
sa applicare alicui bello pio, etiam sine consensu bene-
51 ficiatorum:immo, & de potestate ordinaria potest Papa
auferre vni beneficium Ecclesiasticum, & dare alteri,
gloss.verb.coactè in cap.omnis, qui geminat. 7.quæst. 1.
quam ad hoc allegat, & sequitur Gemin. cons. 99. &
52 Gonzal. d.§.1 proœm.num.36.Et hæc bona Ecclesiasti-
ca Summus ipse Pontifex communicat Ecclesiis,mona-
steriis,& beneficiis, & ab eo tanquam à fonte, & eius
gratia & concessione, ipsæ Ecclesiæ, monasteria, &
beneficia accipiunt, text. opt. in cap. ita Dominus 19.
dist.ibi,Vt ab ipso quasi à quodam capite dona sua ve-
lat in corpus omne diffunderet. itaut prius quasi sua ad
Pontificem spectent dicta bona, & postea mediante
eius concessione fiant eorum, quibus ille donauit, ma-
iore tamen potestate super illis fructibus penes Papam
remanente,arg.cap dudum, vers.nos igitur,cum simili-
bus, de præbend.lib.6.ibi, Penes nos tamen nihilominus
remansit maior,licèt eadem potestas in prædictis,& ideo
nil mirum si Pontifex in sua parte integritatem habeat,
& præferatur omnibus aliis creditoribus anterioribus
& priuilegiatis, quia vtitur iure suo, proindeque ne-
mini facit iniuriam,argumẽto optimi tex.l.si in meo 21.
ff.de aqua, & aqua pluuia arc.ibi,Quia non videtur is
damnum pati, qui eo veluti lucro, quo adhuc vtebatur,
prohibetur,l.Proculus 26.ff.de damno infecto,& ita no-
tabiliter glos.in d.Extrauag. Suscepti,verbo consueuit,
multum propriè,quia vtitur verb. retinere in similibus
terminis dixit quòd non fit illis iniuria si aliquid sibi
retineat, qui est dominus omnium. Et facit quod
alias dicit text. in cap.decimæ 16.quæst.1.ibi,Dominus,
qui dignatus est totum dare, decimam à nobis dignatus
est recipere, non sibi, sed nobis sine dubio profuturam,
&c.

53 Tertia ratio est,quia cùm subsidium huiusmodi im-
ponatur super fructibus, vt sæpè repetitum est, & ipsi
fructus priùs de Ecclesia fuerint benè sequitur quòd
primum ipsi Ecclesiæ contribuere debent, quia eius
respectu omnes creditores posteriores sunt, & illa prior
debet esse in exigendo: quam rationem subtilem,&
elegantem considerauit in terminis Bonifac.de Vitalin.
omnino videndus,in d.Clem. 2.num.46. & adducit ad
id argumentum text. in leg.fundi Æbutian. ff. de vsu-
fr legato.Comprobatur etiam ex communi loquendi
vsu, qui in similibus rebus magni habetur, iuxta text
in l. librorum §. quod tamen Cassius ff. de legat.3.quia
vulgo dici solet monasterium, aut maioratum reddere
ducata duo millia, habita consideratione tantùm ad il-
lius annuum valorem,licèt censuum quantitates soluat,
vt in simili considerauit Baëz. de decima tutor.cap.29.
num.10.

54 Octauò,quia etiam pro hac parte stat fauor Religio-
nis Christianæ, & Ecclesiæ Catholicæ,ex eo quòd hu-
iusmodi subsidium semper imponitur pro eius defen-
sione, & ad sustinenda bella contra infideles. Et sum-
ma est ratio,quæ pro Religione facit, l. sunt personæ
43 ff de relig.& sumpt.funer. Fontanel. de pactis nupt.
clausul.5.glos.8.p.12.numer.27.Anton. Fab. decade 35.
errore 7. Carranza rectè explicans verba illa, summam
esse rationem de parte cap.2.numer.16.Et nullus maior
fauor quàm Fidei, cap.in Fidei fauorem,de hæret.lib.6.
cap.Iudæi 2.quæst.1.cap.2. de conuers. infidel. Versatur
etiam fauor publicæ vtilitatis,vt mirabiliter in proposi-
to dixit text cum glos. in leg.1. §. si is qui nauem ff. de
exercit.action.ibi,quia ad summam Reip.vtilitatem na-
uiam exercitium pertinet. Et salus Reipubl. debet esse 55
lex suprema,Cicero de legib.vtilitas publica priuatæ est
præferenda.l.vnic.§.fin.Cod.de caduc.tollen.ibi, Quod
communiter omnibus prodest, hoc priuatæ vtilitati no-
stræ præferendum esse censemus, &c. text.in l.actione §.
Labeo ff.pro socio. ideoque propter vtilitatem publicam
multa in iure conceduntur contra strictam disputandi
rationem.l.ita vulneratus,circa fin. ff.ad legem Aquil.
Et maximè, quia ex beneficio Principis hoc subsidium
habetur,ac proinde latissimè debet interpretari,cap.cum
olim,de verb.signif.l.fin. ff. de constit. Princip. cum si-
milibus,quo argumento ad id probandum vtitur in ter-
minis Mar.Mantu.cons.1. num.4. Et in terminis quòd 56
simile subsidium sit fauorabile, & largissimè interpre-
tandum,vltra alios probat latè Bellencin.in d. tract. de
charit.subsidio quæst.66.vbi per hanc rationem contra 57
Ludou Roman cons.498.tenet quòd Cardinales quam-
uis expressè non nominentur, censentur in concessio-
ne subsidij inclusi, quod etiam contra eundem Roma-
num tenuit gloss.in Extrauag.Vas electionis,verb. cha-
ritatiuum subsidium,de censibus,inter communes, & in
fortioribus terminis, quia loquitur in simili, sed minus
necessaria & fauorabili concessione, videlicet quando
Papa concedit aliquibus personis, fabricæ, vel pio loco
fructus beneficiorum primi anni, tenet glos. in Extra-
uag. Suscepti. §. cùm itaque verb. vacantium, vers.sed
quid erit, & verb.priuilegio,in fine,& verb.mallent,ne
Sede vac inter commun.vbi dicit inter alia quòd simi- 58
les gratiæ, quæ aliquibus piis vsibus applicantur etiam
de bonis Ecclesiasticis, quamuis redundent in aliorum
odium, debent largè interpretari, quia ad hoc vt dis-
positio sit fauorabilis, attendi debet, id propter quod
principaliter fit, quamuis minus principaliter, & per
quandam consequentiam vergat in alterius præiudi-
cium,argum.l.quæritur ff. de statu homin. cap.non du-
bium,de sent.excom.notant Dominic. & Franch.in c.
sciant cuncti de elect. lib. 6. vbi glos. quam reputat
singularem Felin.in d.c.non dubium: præcipuè quando
constat voluisse Principem fauore alterius alium præ-
grauare,vt in præsenti subsidio,iuxta glos. celebrem in
nostris terminis in d.Extrauag.Suscepti, verb.consue-
uit. Et fauor, & publica vtilitas consideratur in hoc
quòd ista gratia ita intelligatur,& extendatur vt com-
prehendat plures res & personas, quia vt in termi-
nis subsidij dixit Oldrad.cons.122.num. 6.quanto erunt
plures,faciliùs ea,quæ incumbent onera, supportabunt.
l.1.C.de exactor.tribut.l.Auctores C. de priuileg. dom.
August.lib.12.

Contrarium verò,immò partem affirmatiuam,quòd 59
scilicet subsidium huiusmodi deductis oneribus sit sol-
uendum,multis, sed his potissimum comprobatur fun-
damentis.

Primò,quia valor repartitionum, & contributionum
huius subsidij fieri debet secundùm quantitatem bono-
rum, cuiusuis ex contribuentibus, text.in simili in cap.
cùm Apostolus,ibi, & facultatibus Ecclesiarum, & in
c.sopita,ibi,secundò facultates eorum, vbi glos. ait quòd
id semper considerandum est,& in cap.cùm nuper, vbi
similis gloss.de censib.cap.conquerente,de officio Ordin.
vbi etiam gloss. text. in Extrauag. Vas electionis, in
princip.de censibus inter commun.l.cùm possessor, ibi,vt
omnes pro modo prædiorum pecuniam tributi conferant.
ff.eod.tit.l.2. C. de annon. & tribut. l.10. Quod tanto 60
veriùs procedit, vt si contribuens ostenderit se grauatum

tum in quantitate distributionis, aut bona sua dimi-
nutionem pati, debet audiri, & grauamen tolli, l. qui
grauatos, vbi notant Bart.& Doctores, C. de censibus
& cens.lib.11. optimus & expressius text. in l. forma,
in princip. & in §. illam enim æquitatem. ff. de censib.
61 Nam id abesse à bonis alicuius videtur, in quo alteri
obligatus est, text.opt.vbi gloss.verb. videtur in l.si quis
mandato 19.ff. de negot.gestis. Et bona & substantia
cuiusque intelliguntur quæ supersunt deducto ære alie-
62 no, l. subsignatum §.bona, vbi etiam glos.ff. de verb. si-
gnif l.2 §.illud autem ff. de collat. bonor. cum simili-
bus. Et in promissione bonorum non plus est quam
quod superest, deducto ære alieno, l.mulier bona ff. de
iure dot. Et idem in collatione bonorum, l.ea demum
ff.de collation. Et in hæreditate,& in legato. l.non am-
63 plius 26. in princ ff.de legat.1. Et ideo quod nos aliis
debemus, dicitur æs alienum,& quod alij nobis debent,
dicitur æs nostrum, & in bonis nostris annumeratur.
l. bonorum 49.l.cedere diem 213.ff.de verbor.significat.
64 glos. in l.ob æs alienum.C.de action.& obligat.quia pro-
prie bona dici non possunt quæ plus incommodi,
quàm commodi habent l.propriè 83.ff.de verbor.signif.
65 Secundò, quia cùm super bonis & rebus Ecclesiasti-
cis, Ecclesiarum scilicet, monasteriorum, seu aliorum
contribuentium cum generali & speciali hypotheca,
census, siue alia onera imposita reperiantur, bona seu
res illæ pro concurrenti quantitate onerum prædicto-
rum censentur alienatæ, siue venditæ, vt probare vide-
tur l. Hisp.3.tit.15.lib.5. Recopil. ibi, Las casas y he-
redades que compran. Et est opinio multorum grauissi-
morum Doctorum, quos referunt Felician de censibus
lib.1.c.4.n.1. vers.denique & Gasp. Roderic. de annuis
66 redditib. lib.1. q.3. n 6 in princ. qui Doctores dicunt
quòd emptor census videtur emere fundum, vel do-
mum super quibus census imponitur, & breui manu
reddere venditori vt in illis census fundetur, & ideo ex
contractu census debetur, Alcauala Lasarte de decima
vendit.c.10.n.18. Et licèt concedamus horum opinio-
nem certam non esse quoad alienationem, & dominij
directi, & proprietatis rei censui suppositæ, ad minus
admittenda foret aliorum non paucorum opinio, qui
tenent in contractu census vendi, & alienari fructus
prædij, & hypothecæ, super quo fuit impositus, quos
etiam refert Felician. vbi supra n.7.& Rodrigu.d. n.6.
vers. quamuis. Admissa qualibet ex his duabus opinio-
nibus sufficienter hanc partem affirmatiuam probat;
quia si proprietas fuit alienata, res penitus perit, &
tunc intrat expressa decisio text. in d. §. illam enim æ-
67 quitatem, & doctrina Baldi communiter recepta in l.
etiam n.28.vers. nos quidam ff. de except.rei iudic. vbi
ait quòd minui debet collata in iis, qui lapsi sunt facul-
68 tatibus. Et in terminis quòd clericus, qui habet bene-
ficium ex quo soluit alicui annuum censum, non te-
neatur solidum soluere, tenet Bellencin. de charitati-
uo subsidio q.37.
69 Tertiò, quia pro faciliori materiæ intelligentia scien-
dum est tres species onerum Ecclesiasticis bonis, & re-
bus impositorum reperiri. Prima species illorum est,
quæ imponuntur Ecclesiis, & clericis ab omnibus si-
mul debita, Ecclesiis scilicet propter se, clericis verò
propter Ecclesias, vt in subsidio Episcopis debito, de
quo in cap. conquerente, de offic. Ordin. & in procu-
ratione Legatorum, & decima Papali, ac in aliis simi-
libus oneribus, quæ tanquam mixta habentur, nempe
personalia & realia Ecclesiarum, non tamen prædio-
rum. Secunda species munerum est, quæ merè realia
sunt, vt in l.forma §. si verò quis agrum, & ibi Bart ff.
de censib. & huius distinctionis, ac effectuum ex illa
resultantium meminere Ioan. Andr. in cap. 1. de im-
mun. Eccles.lib.6. & ibi Gemin. & Anchar. late Fede-
ric. de Senis cons. 151. Paul. de Eleazar. in Clem. 1.
de iurepatron. & ibi Zabarel. q.7. idem Anchar. cons.
141. Bellencin. de charit. subsid.q.35. per tot. Remig.
de Gonni eod.tract. q.25. Ioan. Bapt. Ferret.cons.138.
num. 6. Tertia onerum species est subsidij scilicet à 70
Sede Apost. Regi Catholico concessi ab aliis multum
dissimilis, cùm illius impositio facta reperiatur super
fructibus, & redditibus Ecclesiasticis Ecclesiarum Hi-
spaniæ, & ita onus est fructibus, non verò Ecclesiis, aut
Ecclesiasticis personis impositum, vt patet ex prima
Pij IV. concessione, ibi, Super omnium & singula-
rium Cathedralium, & Metropolitanarum fructibus,
redditibus, & prouentibus, obuentionibus, emolumen-
tis, &c. Idem colligitur ex prorogationibus deinde
concessis, vt patet ibi, Ex fructibus, & redditibus Ec-
clesiasticis ciuitatum, & locorum Regnorum vniuersa-
rum Hispaniarum, &c. & in specie tradit Lasarte
cap. 19. num.34. & 35. ibi, Planissima sane est, &
verissima resolutio si animaduertas quòd charitatiuum
subsidium est onus iniunctum non quidem Ecclesiasti-
cis personis, sed redditibus potius, & prouentibus totius
Ecclesiæ, &c. Fr. Emman. quæst. Regul.tom 3. q.73.
art.6. in princ. ibi, Quia charitatiuum subsidium impo-
situm est non quidem personis Ecclesiasticis, sed reddi-
tibus potius, & prouentibus totius Ecclesiæ, &c.
Vnde dicta subsidij concessio fuit consignata super 71
fructibus Ecclesiasticis, non verò super personis, &
quamuis ab illis exigatur, id non procedit ex aliqua
earum obligatione personali, sed quatenus fructus Ec-
clesiasticos percipiunt, & sic tantùm tenentur ratione
redditum fructuum Ecclesiasticorum, vt in specie
concessionis subsidij factæ Principi tenent Ferret.
cons.138.num.11. Ioan Andr. in d.cap.1.num.6.de im-
mun. Eccles. lib.6. & ibi Dominic. num 7. Cardin. in
Clem.1 §. sanè num.5.de iurepatron. Federic. de Senis
d. cons.151.per tot. præcipuè à numer.5.& alij, quos
refert & sequitur Bellencin. d. tract. de charitat. sub-
sid. quæst.35. & omnes conueniunt hanc decimam po-
tius æquiparari collectæ quàm tributo: nam collecta
propriè dicitur, quæ imponitur personis pro rebus, vt 72
in d.cap.1.de immun. & ibi Gemin. num.3. & ideo est
variabilis secundùm casus, & occurrentes necessitates,
vt tradit Paul. in l. Imperatores num. 3. de publican.
comprobat Francisc. de Claperiis cent.causar.causa 42.
q.1. num. 8. idem tenet Bald. in l. neminem num.3.
C.de sacros. Eccles. Bertachin. in tract. de gabell. in
prælud.num.1. Chassan.in consuetud.Burgund.§.4.vers.
extraordinarium num.43. Hug. Cels. cons.34. n.22. 73
Vincent. de Franchis decis. 107. num.4. Secus est
quando tributum fuerit reale, perpetuum, vniforme,
inuariabile, & ordinarium l.1. C. de vacat. publ. mun.
l.2. C.de indict. lib. 6. l. omnes C. sine censu, Abb. in
cap.fin.num.12.de vita, & hon.cleric. Claper.citato lo-
co num.8.
Ex quo fit, hanc decimam Papalem super bonis & 74
fructibus personarum, & vniuersitatum Ecclesiastica-
rum impositam, tanquam subsidium ex causa à Pon-
tifice impositum. Rebuff. de decim quæst 3.n.3. Franc.
Monald. cons.107. num.1. lib.2. & tanquam onus va-
riabile, Bellencin. de charit.subsid.q.69.n. 2. cum seqq.
augeri diminuíve posse, auctis, vel diminutis fru-
ctibus, vt in quocunque tributo, cùm onus fructuum
hæc impendia sint, probat l. neque stipendium ff. de
impensis in rebus dotal. l. quæro ff. de vsufr. legato l.
hactenus, ff. de vsufructu; & in collecta dicit tex. in
l.cura §.in opus ff.de muner.& honorib.l.forma, vbi Bart.
ff. de censib.l. his oneribus.§. acutis.ff.de vacat. muner.
Franc.de Claper. citato loco n.8.Purpur cons.356.lib.1.
in decima Papali, Dominic. cons.185. Rebuff.cons.125.
n.11. Et est tex in terminis loquens in Extrauag. vnic.
de decim.inter communes.in vers.in soluendo,& in vers
de iis quoque,& in vers.Rector,

Secundò

75 Secundò ex dicta ratione procedit, vt si bona, quorum causa subsidium soluitur, alienarentur in secularem personam, in eam cum hoc onere non transeunt, Bart. *in leg. rescripto §. sciendum num. 4. de munerib. & honorib.* Ruin. *cons.* 117. *lib.* 4. Franciscus Claper. *causa 27. quæst. 1. numer.* 21. Gregor. Lopez 51. *glos.* 4. *tit.* 6. *part.* 1.

76 Tertiò ex dictis oritur Ecclesiarum & beneficiorum fructus, ac eorum valorem considerari quatenus ex eis superest deductis oneribus, vt est text. *in cap. præsenti, de offic. Ordin. lib.* 6. ibi, *hoc de illis bonis solùm debet intelligi solutis debitis*, &c. Rot. *decis.* 60. *in antiquis de concess. præbend.* Felin. *in cap. ad aures num.* 13. *vers. duo-*
77 *decima conclusio, de rescript.* vbi quòd in computando valore beneficij debent deduci onera, & quod hoc est regulare, siue fiat mentio de redditibus beneficij, ex Bald *in l. cohæredibus, & in l. neque, in fine C. de compensat.* ex text *in l. fundi Trebatiani. ff. de vsufr. legat.* siue fiat mentio de fructibus beneficij, intelligitur deductis oneribus, ex text. *in l. fructus, ff. soluto matrim.* & ibi Bart, & Doctores idem tradunt dicentes quoad probandum verum valorem beneficij probationem debere concludere quæ onera super eo sint imposita, vt eis deductis verus valor remaneat, post Ludou. Gom. & alios Ioan. Bapt. Ferret. *cons.* 354. *n.* 15. Crescent. *decis.* 2. *de probat.* & post plures Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5 *c.* 3. *n.* 164. vbi quòd debent deduci onera, & quod aliàs articulus super valore est ineptus, quia debet dicere quod valet tantum oneribus deductis, Felin. Sarmien. Gig. & alij *ibidem* citati.

78 Et quod fructus & redditus beneficiorum tantum æstimari debeant, quantum valeant deductis oneribus, tradunt Bald. *in l.* 1. *num.* 1. *vers. sed pone, impetraui à Papa, C. de fructib. & lit. expens.* Ioan. Bapt. Ferret. *cons.* 256. *num.* 8. Riminald. iun. *cons.* 717. *num.* 45. *& seqq. lib.* 6. Gutier. *canon. lib.* 1. *quæst.* 1. *num.* 126. *cum seqq.*
79 Caualcan. *decis.* 37. *sub num.* 89. *p.* 1. vbi quòd fructus beneficiorum sunt qui supersunt deductis oneribus, & impensis, & quòd si beneficium esset ita tenue quòd onera absorberent totos fructus, & tunc ille, qui ex priuilegio Papæ debet percipere vel detrahere nihil habebit quia propter onera fructus non reperiuntur, & non entis nullæ sunt qualitates, & quia ex nihilo nihil fit, & nemo dat quod non habet, & idem tradit *decis.* 27. *n.* 15. *&* 16. *p.* 3.

80 Fructuum enim appellatione in iure venit id duntaxat quod superest, deductis expensis, text. *in d. l. fructus l. diuortio. §. impendi.* ibi, *quia ex fructibus prius impensis satisfaciendum est*, &c. *l. si à domino. §. fructus. ff. de petit. hered. l.* 26. *H. sp tit.* 11. *part.* 4. Reinosono *in obseruat. pract. obser* 56. *n.* 11. vbi quòd fructuum nomine continetur quod iustis sumptibus deductis superest. Ego *de appellat. verborum vtriusque iuris signif. appel.* 103. *n.* 21. imò & deductis etiam oneribus, vt probare
81 videtur, tex. *in l. socori, ff. pro socio* Et lucrum quoque intelligitur omni damno deducto *l. Mutius* 36. *ff. pro socio*, adeo vt nullus casus interuenire possit, qui hoc genus deductionis impediat, tex. celebris *in l. fundus qui, ff. famil. hercisc.* vbi glos. & Doctores.

82 Quod procedit licèt fiat mentio de integris fructibus, quia nihilominus intelligitur deductis oneribus: D Barbos. *in d. l. fructus num.* 7. nam dictiones vniuer-
83 sales, *omnes integri*, & similes, restringuntur ad ea, quæ veniunt ex natura sermonis, vt optimè probat, & declarat Canalcan. *d. decis.* 17. *numer.* 15. *p.* 3. & notatur à Carolo Ruino *cons.* 62. *num.* 7. *vers. nam aliquando vol.* 1. dicens quòd quando res, de qua agitur, diminuitur verè, vel interpretatiõe mediante aliqua detractione; tunc dispositio simpliciter loquens de re, vel de integra, siue de tota re, verificatur in eo quod superest, facta dicta diminutione, quia totalitas, & integritas ipsius rei remanet in eo quod superest, & ad illud restringitur.

In puncto huius quæstionis est singularis, & nora- 84
bilis decisio Mastrilli 112. vbi in releuio debito fisco Regio soluendo per hæredem in casu successionis feudi, quod releuium consistit in medietate fructuum illius anni, in quo hæres successit, facta successione dubitatũ fuit an releuium huiusmodi deberet integrè fisco persolui ex medietate fructuum absque deductione onerũ; fuit resolutum, & iudicatum deducenda esse onera, vt latissimè habetur *in d. decisione*, vbi *n.* 54. dicitur quòd ita semper fuit iudicatum.

Ex qua decisione plura deducuntur huic materiæ sa- 85
tis accommodata; primum quòd attenta iuris dispositione deducenda sunt onera, quamuis concessio ad fructus dirigatur, itaut debitum soluendum sit de eo quod ex illis superest deductis oneribus, quod ex pluribus iuribus, & fundamentis ibi adductis apparet, ex *numer.* 25.
cum seqq. vsque ad num. 34. Secundum quod cùm *in* 86
cap. 55. *Regis Martini* de releuiis soluendis, & quomodo soluantur, nihil statutum sit qualiter regulari debeat dicta fructuum medietas soluenda fisco, ait esse casum omissum, ac ita debere regulari iuxta iuris communis dispositionem, & quòd eo attento onera debent deduci, vt latè ipsemet probat *n.* 25. subdens etiam *num.* 34. quòd prædicta concessio tanquam lex noua debet interpretari secundùm terminos legis antiquæ, & hoc non per viam extensionis sed per viam legalis interpretationis, ex Dec. Loffredo, & aliis ibi adductis. Tertium quod vt dicto *numer.* 34. refertur, dispositio *dicti cap.* 55. *Regis Martini* sic interpretabatur, vt onera deducerentur, & quòd hæc obseruantia, quæ prædictam legem subsequuta fuerat, dubietatem declarauit, ex iu-
ribus ibi adductis, præcipuè *capite cùm venisset, de* 87
institut. vbi dubitabatur si concessio erat realis vel personalis? & deciditur realem præsumi, quia vt realis fuerat obseruata, & Imol. *ibi*, dicit quòd ex solutione posterius facta declaratur animus & mens disponentis.

Ex quibus omnibus infertur onera censualia super 88
bonis Ecclesiasticis imposita deducenda esse, antequam subsidium soluatur, eodem modo quo in solutione collectæ, quæ imponitur personis pro rebus deducitur, vt in simili probat *d. cap.* 1. *de immunitat. eccles. lib.* 6. vbi Gemin. *num.* 3. resoluit deduci debere quod censuario; vel emphyteutæ nomine redditus, vel personis soluitur, & tantum pro residuis fructibus collectari; quod tradũt Isernia *tit. quæ sint Regalia. §. plaustrorum num.* 56. & ibi Afflict. *num.* 14 Luc. de Peña *in l. fin. n.* 6. *C. de fund. limit. lib.* 11. *& in l.* 1. *n.* 7. *C. de impon. lucrat. descript.* Valas. *de iure emphyt. q.* 17. *n.* 9. Ioan. Garc. *de expens. c.* 11. *num.* 57. Purpur. *cons.* 356. *per tot. lib.* 1. Ludou. Sacca *cons.* 14. *cum seqq.* Vincent. de Franchis *decis.* 107. *num.* 4. Canalcan. *decis.* 2. *n.* 16. *p.* 2. Flores de Mena *var. lib.* 2. *q.* 21. *n.* 62.

Non obstat quòd census huiusmodi super bonis v- 89
niuersitatum ecclesiasticarum impositi, antequam deducantur eorum redditus, ecclesiastici sunt, & necessariò ex illis soluendum est subsidium, vt videtur probari ex *d. Extrauag. vnic. de decim. in §. ratione autem*, de quo *suprà n.* 6.

Quia respondetur quòd census est ius quoddam rea- 90
le ad percipiendum annuum redditum, quod inhæret rei super qua imponitur, vt tradit Cou. *lib.* 3. *var. cap.* 7. *num.* 2. *&* 6. Aluar. Valasc. *de iure emphyt. quæst.* 32.
num. 13. adeo vt sine re constitui non possit, vt est ve- 91
rior, & communior opinio; quam latè plures referens confirmat Brunor. à Sole *in suis quæst. q.* 4. Ioan. Franc. Milanen. *Siciliæ decis.* 2. *numer.* 115. *cum seq. lib.* 2. Surd. *cons.* 318. *num.* 2. *lib.* 3. Et hodie est sine dubio extante Motu proprio Pij V. in quo hoc expresse disponitur,

vt

vt aduertit Surd. *d. num.* 12. quod quidem ius, & fructus
redditibus census correspondentes venduntur, ad not.
per Franc. Garc. *de contract. lib. p. 2. cap.* 4. Sarabia *in in-
str. mercat. cap.* 15. nec ab eo dissentit Felician. *de censib.
lib. 1. cap. 4 num.* 5. saltem in censu super re certa consti-
92 tuto ex Nau. *in comment. de vsur. n.* 79. qui ait requiri
ad iustitiam census, vt ex fundo, vel re super quo impo-
nitur, percipiantur fructus, qui pensioni commensuren-
tur, sequitur Menoch. *cons.* 445. *n.* 11. *ad fin. vers. tertio
93 admisso, & n.* 12. *lib.* 5. Et licèt redditus in pecunia, & nõ
in fructibus soluantur, hoc ad rem nihil facit, quia loco
fructuum redditus illi sunt deputati, ex Menoch. *d. cons.*
445. *n.* 13. & ante eum melius dixit Bald. *in l. etiam n.* 8.
C. de execut. rei iudic. vbi tradit quòd huiusmodi obli-
gatio, seu pensio annua succedit loco naturalis percep-
tionis fructuum, & in nostra specie considerat Rebuff.
94 alios referens *d. cons.* 125. *n.* 18. vt videre est in ipsa de-
cima Papali, quæ etiamsi imponatur pro fructibus, ad-
huc in pecunia soluitur, vt notum est, & probatur *in d.
Extrauag. vnic. de decim.* ibi, *Fiet autem solutio decimæ
non ex ipsis rebus, quæ percipiuntur de prouentibus, sed
in pecunia numerata.* Vnde tantùm minus ex fructibus
dicitur percipi, quantum soluendum est pro ipsis in pe-
cunia, quia valor fructuum æstimatur deductis oneri-
bus. Bald. *in l. sed et si hoc.* §. 1. per illum text. *ff. de condit.
& demonstrat. & in l.* 1. *n.* 8. *C. de fructib. & litium ex-
pens.* latè Tiraq. *de retractu lig.* §. 15. *glos.* 1. *n.* 6. & con-
sequenter tanto minus debet pro subsidio imponi dictis
fructibus, vt in specie argumentatur Rebuff. *d. cons.* 125.
n. 11. & 13. & in terminis quod in solutione decimæ Pa-
95 palis deduci debeant censuum pensitationes tradit Bel-
lencin. *de charitatiuo subsidio q.* 37.

96 Quod quidem probatur ex tex. *in d. Extrauag. vnica.*
§. *& quia nonnulli, de decim,* vbi tres constituuntur casus.
Primus est quãdo fructus & redditus pro pẽsione dãtur
in beneficium, & tunc ait textus de eorum prouentibus
soluendam decimam: Et ratio est, quia monasterium, siue
Ecclesia, ad quam originaliter proprietas super qua pẽ-
sio imponitur spectat, nihil ex illius fructibus percipit,
& ius percipiendi perpetuo alienatur, hoc enim necessa-
riò requiritur, vt pensio dicatur dari in beneficium, vt
per Caccialup. *in tract. de pensionib quæst.* 12. Secun-
dus est quando fructus ex contractu, puta ad pensio-
nem, vel firmam annuam, in qua non est facta gratia
obtinenti, dantur, vt *in vers. cum autem*, vbi habetur
quod perceptores pensionis, vel firmæ de ipsa decimam
exhibebunt. Tertius est quando emuntur fructus ad vi-
tam propriam, & de istis per tres annos decima exhibe-
bitur. Quartus est quando ad vitã fructus gratiose fue-
runt concessi, in quo non donator sed donatarius debi-
tor est.

97 Et his omnibus casibus solùm primus, rei de qua a-
gitur, applicabilis est, quia census est ius quoddam rea-
le perpetuum super fructibus impositum, quòd licèt sit
redimibile, hoc tamen fit sorte principali prius persolu-
ta, & sic pars fructuum redditibus census correspondẽs
non est in bonis proprietarij, & ideo iustissimum ne ex
illa soluatur subsidium, prout nec soluitur ex pensione
in perpetuum concessa. Secundus verò casus potiùs pro
hac parte stat, ex eo enim deprehenditur proprietarium
non plus soluere quàm quod ex fructibus percipit, ex
quo fit, soluentem, si ad subsidij solutionem obligatus
esset, posse ex fructibus pensionem deducere, aliàs
vna & eadem res duplici solutione grauaretur, quod
absurdum est, vt infra ostendetur. At tertius casus pro
contraria parte ponderari solet, sed ad rem nihil facit,
quia aliter se habet censuum materia, & hoc sufficit; nã
in extraordinariis non potest vnus casus trahi ad con-
sequentiam alterius *l. quod verò contra. ff. de legib.* tum
quia casus iste agit de fructibus ad vitam venditis, in
quibus nullum ius in proprietate emitur, & emptio
est temporalis, ita vt vita extincta liberi remaneant
fructus absque vlla sortis principalis restitutione, &
pretium subrogetur loco fructuum, & virtualiter dici
potest anticipata quædam eorum solutio, vt dicit text.
in d. Extrauag. vnica. §. *sin autem,* ibi, *qui inde per eum
pro futuro tempore receperunt*; qui quidem contractus
multum conductioni assimilatur, & vt discernatur an sit
vnus vel alius, deferendum est contrahentium volunta-
ti, vt constat ex traditis per Alex. *cons.* 3. *n.* 1. *lib* 1 & ex
pluribus, quos refert Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *glos.* 14.
num. 13. *in fine,* & nihilominus *dicta Extrauag.* solu-
tionem decimæ Papalis in hoc casu ad triennium re-
strinxit, ibi, *per tres annos decima exhibebitur.* Et hoc
speciali quadam ratione, quia scilicet pecunia ex fructi-
bus prouenniens vltra triennium non præsumitur dura-
te, vt post Curt. & Corn. tradit Paris. *cons.* 25. *num.* 75. 98
lib. 2. Sicut & fructus vltra triennium durare non præ-
sumuntur, glos. *verb. vsucapionem in l.* 1. *C. si aduersus
vendit.* sequuntur plures quos refert Tiraq. *de retractu
lig.* §. 1. *glos.* 7. *num.* 51. & alios referens D. Barbosa *in di-
uortio* §. *interdum, n.* 43. *ff. soluto matrim.* Nec dicatur
quòd mentio trium annorum *in d.* §. *si autem,* ex eo fa-
cta censeatur, quia concessio decimæ Papalis ad id tem-
pus facta fuit; nam hæc est mera diuinatio, nec colligi-
tur, ex §. *de stagnis in ead. Extrauag.* ibi, *pro tribus an-
nis, quibus durabit decima,* &c. quia dictum fuit eo spe-
ciali casu ex speciali quoque ratione, non verò pro ter-
mino fixo concessionis, nam aliis in locis dictæ Extra-
uag aliter loquitur Pontifex, vt videre est *in* §. *similiter,*
ibi, *Per totum tempus, quo durauit decima,* & *in* §. *sol-
uentium,* ibi, *per totum tempus,* & in §. *declarantes,* ibi,
durante decima. 99

Et prædicta resolutio adeò vera est, vt si contrarium
practicaretur, exinde plura oriretur inconuenientia, duo
sunt principaliora. Primum, quia si census ad fauorem
personæ seu Vniuersitatis ecclesiasticæ imponeretur, v-
tique illi subsidium pro rata redditumm distribueretur,
iuxta tex. *in d. Extrauag. vnic* § *quia nõnulli*, & iuxta
opinionẽ ex aduerso contrariã etiam in hoc casu ad in-
tegram solutionẽ subsidij teneretur persona ecclesiasti-
ca, quæ censum imposuit, absque vlla redditumm detractio-
ne, & sic iidem fructus duplici solutione grauarentur,
quòd non est dicendum, *l. nauis* § *cùm autem, ff. ad leg.
Rhod. de iactu,* ibi, *quia nõ debet duplici dãno onerari, &
collationis, & quod res deteriores facta sint,* & *in vers.
quid ergo,* ibi, *indubitate vtrumque onus pati non debet,*
&c. in quo plura congerit Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *glos.*
18. *num.* 9. & probat text. notabilis *in l. honorem Iusti-
nenti, ff. de munerib. & honor* & hoc argumento in deci-
ma Papali vtitur Bellencin. *in tract. de charitatiuo sub-
sidio quæst.* 37. in collectis Purpurat. *cons.* 356. *n.* 2. *lib.*
1. Alterum absurdum esset, vt si census fuisset constitu-
tus ad fauorem secularis tributarij, occasione illius tri-
butum illi distribueretur, Luc de Peña *in l. fin. num.* 10.
C. de fundis limit. Afflict. *in tit. quæ sint Regalia.* §. *plau-
strorum num.* 14. Auendan. *de exequendis mand. lib.* 2. *c.*
14. *num.* 15. Flores de Mena *d. lib.* 2. *q. de collectis nu-
mer.* 67. & nihilominus ecclesiasticus bonorum posses-
sor teneretur ex fructibus ad integram subsidij solutio-
nem, & sic iidem fructus duplicem soluerent repartitio-
nem, contra prædicta iura. Et aliud non minus sequere-
tur absurdum, quod eo casu quòd census absorberet
omnes fructus, adhuc subsidium integrè soluendum es-
set, & sic possessor, qui nullum ex fructibus commodũ,
reportaret, nec illis frueretur, eandem quantitatem sol-
ueret perinde ac si eos integrè exigeret, quod iniquum
videtur, & contra mentem Pontificis, & verba ipsius
cõcessionis, ibi, *Ne Ecclesias nimio & multiplici, ac in-
tolerabili onere contingat grauare supradictas,* &c quã

refert

refert Fr.Emman.*q. Regul.tom.3.q.74.art.1.* iunctis iis,
quæ tradit Cæs. Vrsill. ad Afflict. *decis.*241.*num.*7. vbi
refert Philip. Deci. *cons.*156. dicentem iniquum esse,
quod,qui non percipit omnes fructus beneficij, pro
omnibus, ac si omnes percepisset, contribuat.

100 Nec in contrarium facit quòd titulatis beneficiarius
integre ecclesiasticis pensiones soluit, licèt illas repete-
re possit pro rata à pensionario; Quia pro solutione præ-
sentis dubij aduerto pensionarium iure communi at-
tentu teneri in subsidio contribuere pro rata, vt latè
probat Caccialup *de pensionib.q.*17.vbi *num.*15. dicit
quòd cum ea scriberetur, contulit cum D. Nicolao de
Castillo Aduocato Consistoriali, & Fiscali magno, &
practico in Curia Romana, & petiit quid viderat ob-
seruari, & quod respondit se pluries interrogatum di-
101 xisse quod pensionarius debeat contribuere cum pro-
prietario in solutione decimæ Papalis, idem late pro-
bant Gig. *de pension. q.*59. Rebuff. omnino videndus,
*cons.*125. Valasc. alios referens *de iure emphyt. q.* 17.
*n.*9. Ludou. Sacca *cons.*14. *n.*23. Deci.*cons.*156.*vol.*1.
Bellencin.*de charit.subsidio q.*37.Remig.de Gonni *eod.
tract.q.*44.Escobar *de ratiocin.cap.*30. *num.*21.Nicol.
102 Garc *de benefic.p.*1.*c.*5.*n.*17.Idem in tributo,quòd Al-
cauala dicitur,quod etiamsi debeatur ex pretio,pro quo
res venditur, hoc tamen intelligendum de pretio quod
re vera exigitur, & ad se trahit venditor, vt post alios
probat Lasarte *de decima vendit.cap.*10.*n.*16.*cum seq.*
Gutier.*lib.*7.*pract.* *q.*54.*n.*7.20.& 21.*cum seqq.*Idem
etiam in Laudemio, Fab. *in §. pretium n.*3.*Instit.de
empt.& vendit,*Peguera *in tract.de feud.vers.*1.*n.*128.
fol.mihi 40. Lasarte *d.cap.*10. *n.*17.*ad fin.* & *n.*18. *ad
fin.*Ponte *in qq.laudemial. q.*60. Burg. *de laudem.p.*2.
*inspect.*26.Gutier.*d.q.*54.*n* 23.& 24.

Maximè, quia *d. Extrauag.vnica.§. in ratione* pro-
cedit & loquitur in debito personali,etiamsi illi accedat
hypotheca, quod patet, quia in principio agit de hoc
casu,ibi, *Ratione autem æris alieni quo persona soluens
decimam obligata consistit,*&c.& verba quæ sequuntur,
ibi, *Etiamsi certe res ecclesiasticæ propter hoc à quoquam
fuerint obligata* non mutant, nec diuersificant casum,
sed loquendo de eodem debito ordinario personali, ad-
dunt quod de illo factum fuit, licèt ad solutionem res
aliquæ ecclesiasticæ obligatæ sint,quod probatur ex di-
ctione,*etiam*,quæ retentis eisdem terminis implicat ca-
sum difficiliorem *l.etiam ff.soluto matr.* Surd.*cons.*305.
*n.*15.ex illis verbis,*propter hoc*,quæ planè referuntur ad
idem æs alienum, de quo in principio.

103 Præterea & hoc ex eo confirmatur, quia hypotheca
censualis est irregularis, & extraordinaria,& egreditur
terminos aliarum, Cou.*lib.*3. *var.cap.*7.*n.*6.& 7. *circa
fin.*& pluribus relatis Felician *de censib. lib.*1. *c* 4.*n.* 9.
104 vocans hypothecam censualem anomalam, & priui-
legiatam.Ex quo prouenit quòd licèt in hypothecis or-
dinariis necessaria sit excussio, vt contra tertium posses-
sorem procedi valeat, *Auth.hoc nisi C.de pignorib.* non
ita necessaria est in hypotheca censuali. Guid. Papæ *de-
cis.*42.Cou.*d.c.*7.*n.*6.Valasc.*de iure emphyt.q.*32.*n.*14.
Gam.*decis.*45. vbi additio alios refert,dicens hanc esse
communiorem opinionem,Felician.*lib.*3.*c.*4.*n.*9 Gasp.
Roderic. *de annuis redditib. lib.*2. *q.*5.*n.*51. & quoti-
diana praxi receptum testatur Redoan. *de rebus Eccle-
105 siæ non alienan.q.*17.*n.*66.Petr Surd.*decis.*32.*n.*15.Ra-
tio est,quia census non tam hypothecam inducit quàm
ius quoddam,& onus reale prædio inhærens,quod tran-
sit in quemcunque possessorem, & sequitur ipsum fun-
dum,prout onus tributi rem tributariam *l.*2.& *fin. C.si
sine censu,vel reliq.*quam rationem tradiderunt Valasc.
*d.q.*32.*n.*13.& 14.optime Cou.*d.c.*7.*n.*6. Gasp. Ro-
drig.*d q.*9.*n.*52.

106 Vnde absonum est intelligere verba *d. §. ratione au-
tem,* de hypotheca censuali, cùm verba ad id,quod re-
gulare est, referenda sint, non autem ad irregulare, &
extraordinarium, *l. Seio. §.medico Sempronio,ff.de an-
nuis legat.*nec ad casum priuilegiatam,*l.si adulterium,
§. liberto, ff ad leg Iuliam de adulter.* & pluribus com-
probat Tiraq.*de retractu l.g.§.*1.*glos.*14 *n.*23.

Rursus quod in constitutione census principaliter 107
consideratur est ius reale, quod formatur super rebus
hypothecatis;& personalis obligatio est accessoria,quæ
solum permanet dum extat specialis hypotheca, vt re-
soluunt Greg.Lop.*l.*28.*verb censo l.tit.*1.*tit.*8.*part.*5.
Nau.*in cap.si fœneraberis* 14 *q.*3 §.22. *noto,n.*72. Va-
lasc.*de iure emphyt.q.*32.*n.*10. dicens communem, &
in practica receptam, & plures referens Gutier. *pract.
lib.*2.*q.*177.*n.*7.Parlad. *ib.*1.*rerum quotid.c* 3.*num.*22.
Franc Viui. *decis.*369.*n.*15. Vnde quòd obligatio per-
sonalis in censibus sit accessoria ad maiorem securitatē
tradit Gutier. *d.loco n.*8.optime Surd.*cons.*318. *num.*1.
*lib.*3. At verò dictum §.*ratione æris alieni*,egit de obli-
gatione personali vti principali considerata, & de hy-
potheca illi accessoria, vt patet ibi, *Propter hoc a quo-
quam fuerint obligata*;ergo referri non potest ad hypo-
thecam censualem, quæ non contrahitur propter obli-
gationem personalem,immo obligatio personalis cōtra-
hitur propter ipsam hypothecam tanquā illi accessoria.

Nec dicatur quòd si census imponitur vt expenda- 108
tur in proprios vsus,non est ob id excusandus ne cōtri-
buere teneatur ad solutionē decimæ Papalis,argum.tex.
*in d. Extrauag. vnica, vers. expensæ autem,& in §.illæ
quoque expen* enim respondetur constitutionem cēsus
huiusmodi fieri debere propter euidentem necessitatē,
vel vtilitatem,& cum solemnitatibus & causis requisitis
ad alienationē rei immobilis ecclesiasticæ, de quibus *in
cap.sine exceptione* 12.*q.*2. vt probat Redoan.*de rebus
Eccles. non alien. q.*17.*n.*30.*cum seqq.* Et sic iustificata
census constitutione, necessitate & iustitia,debet ex eo
detrahi quòd sufficiat ad subsidij solutionē,& quicquid
postea eueniat, sufficit quòd ius legitime alienetur, &
sic extra patrimonium personæ ecclesiasticæ,vt ex valo-
re detrahatur ad solutionē decimæ Papalis,vt dicit Bel-
lencin.*de charit.subsidio q.*37.quòd autem in dicta *Ex-
trauag.in citatis* §§ disponitur,respicit illum,qui rema-
net fructuum dominus,& illis fruitur, vt scilicet is non
excusetur a solutione decimæ propter expensas, de qui-
bus ibi : quod sanè diuersum est à nostro casu, in quo
adest fructuum,necnon & iuris percipiendi in proprie-
tate alienatio.

Nec rursus quidquam obest dicere quòd decima Pa- 109
palis est onus quod præcedit censum postea creatum,&
quod ita illius cōstitutio nō potuit anterius ius Pōtifici
acquisitū tollere,nā in promptu solutio est, tū quia pri-
ma subsidij concessio facta fuit ad annos quindecim, &
est indubitatū censū esse antiquiorē cōcessione præsen-
titum etiam,quia qualitas huius decimæ nō est imponi
tanquam onus reale,& certum super fructibus, sed tan-
quā collecta variabilis,quæ imponitur personis ecclesia-
sticis pro fructibus, quos percipiunt ex propriis rebus,
vt supra dixi:vnde in tantum quis tenetur collectam sol- 110
uere,in quantum fructus percipient, & ita alienando rē
quam possidet, non soluit hanc collectā, nec eius onus
transit in possessorē secularem,vt dictū est,& eodē mo-
do alienando partem, scilicet ius percipiendi redditus,
quod alienatur in censu, debent personæ eximi à deci-
ma Papali pro rata,cùm idem sit de toto quoad totum,
quod de parte quoad partem *l.quæ de tota,ff.de rei ven-
dic.*Vnde in hoc casu deductio census non ex eo proce-
dit quòd ille sit antiquior onere subsidij, sed ex natura
rei,& ipsius decimæ Papalis,quæ proculdubio admittit
huiusmodi deductionem : & in terminis quod in colle-
cta deducatur census ex post facto impositus, probat 111
optimè Purpur.omnino videndus *d.cons.*356.*n.*1. *vers.
circa secundum,cum seqq.vol.*1.

Ex quibus vtraque opinio videtur probabilis, sed pro-
babilior est hæc vltima affirmatiua, quam sequutus fui
in meo tract. de officio,& potest. Episcop. p. 3. alleg. 87.
post n. 15 in impressione Lugdunensi de anno 1641.
112 Dubitaui deinde, an ex redditibus ad fabricam alicu-
ius Ecclesiæ vel monasterij designatis subsidium sit
soluendum? Et respondi negatiuè, dum fabrica durat, &
ipsi Ecclesiæ, vel monasterio bona, seu redditus illi nõ
applicantur: tum, quia fundator ita cauit, & expressè
113 iussit, ne applicarentur pio loco, nisi absoluta fabrica,
quæ verba denotant conditionem ex vi ablatiui absolu-
ti. id est, ædificio perfecto, *l. à testatore, ff. de condit. &*
demonstr glos. *verb. sub conditione in l. cùm ab eo ff. de*
contrah. empt. tradunt Bart. *in d. l. à testatore, n. 1* Oiosc.
id *l. ab emptione, n. 13. ff. de pact.* Padil. *in l. 1. n. 16. ff de*
legat. 2. & dum conditio pendet, dispositio sine effectu
114 manet, *l. cùm ad præsens, cum l. seq. ff. si certum pet. l. con-*
ditionali § 4. ff. de verbor. signif. Aretin. *in l. ex facto n.*
12. ff. de vulgari & pupil. Menoch. *cons. 459. n. 41. & 42.*
vol. 1. & cons. 188 n. 15 vol. 4.
115 Et in puncto est decisio Bonifacij VIII. *in d. Extra-*
uag. vnic. de decim. quæ loquitur in terminis alterius
subsidij concessi super fructibus, & redditibus Eccle-
siarum, & personarum ecclesiasticarum, & emanauit ad
declarationem aliquorum dubiorum ab intelligentia
concessionis dicti subsidij emanantium, & *in §. de elee-*
mosynis verò, expressè refert quòd de illo quod concedi-
tur, vel applicatur ad opus fabricæ, non est soluendum
subsidium, vt videre est ibi, *De eleemosynis vero seu ob-*
lationibus datis ad opus fabricæ, &c & sequitur infe-
rius ibi, *decima non soluetur*, &c. & post prædictam *Ex-*
trauag. dubium eleuauit glos. *verb beneficiorum in d.*
Clem. de decim. vbi inter alias quæstiones hanc excitauit.
Videlicet si relicta ad opus fabricæ debeant contribuere
in prædicta concessione? Et negatiuè respondet allegã-
do dictam Extrauag hanc glossam dicunt communiter
receptam Cardin. ibi, *num. 3.* & Imol. *numer. 5.* dicentes
in hoc casu contributionem fieri non debere, quòd idẽ
probat Franc Monald. *cons. 167. in diffic. num. 5 lib. 1.* &
116 meliùs Bonifac. de Vitalinis *in d. Clem 2. n. 46* ex cuius
dictis colligitur singularis distinctio, videlicet si reddi-
tus ad opus fabricæ consignati primum ecclesiastici fue-
rint, & postea ad fabricam applicentur, debent contri-
buere; secus verò si nunquam fuerunt Ecclesiastici, itaut
operarij fabricæ fructus per eorum manus reciperent,
& non per manus beneficiati, quia tunc non dicuntur
fructus ecclesiastici, cùm adhuc non peruenerunt ad
Ecclesiam, ac proinde vti tales non subijciuntur con-
tributioni, & ita intelligitur text. *in d. Extrauag.* dum
habet eleemosynas, & oblationes, de quibus ibi non di-
ci fructus ecclesiasticos, ad hoc vt contribuere teneren-
tur, & in effectu eandem distinctionem fecit glos. *in d.*
Clem. 2. de decimis, in vers. secundùm etiam expedi-
tur. Et hoc sine dubio procedit, vbi operarij fabricæ
fructus per manus ipsorum reciperent, vt in terminis
tenet Bonifac. de Vitalinis *in d. Clem. 2. numer. 46.* ibi,
Ex quo vt ferri potest secus esse, si ita essent assignati fa-
bricæ, vt operarij fabricæ fructus per manus ipsorum re-
ciperent, & non per manus beneficiati, argumento *d. l.*
fundi, quia tunc non viderẽtur esse fructus beneficij, sed
ipsius fabricæ, & nondum percepti, argum. *l. vsufructu*
legato ff. de vsufructu & illud bene probat limitatio
apposita in istis declarationibus, vbi dicitur quod de
oblationibus, & de alijs eleemosynis, quæ dantur ad opus
fabricæ, decima non soluetur, & sit ratio, quia ista non
sunt fructus beneficiorum, argum. *l. in agris limitatis, de*
acquir. rerum dominio, nec percipiuntur per beneficia-
tum, sed per deputatum ad opus fabricæ, &c. sequitur
Bellocin. *de charitatiuo subsidio q. 74.*
117 Idem forsan procederet si monasterium fructus re-
ciperet, & ex illis operariis solueret expensas fabricæ,
quia distributio, siue illorum administratio non fit per
monasterium iure proprio, sed nomine fundatorum, vt
ipsimet in fundatione dicunt; quando enim quis po-
test duplicem personam repræsentare, propriam scili-
cet, & officij, *l. tutorem, ff. de his, quibus vt indign.* Bald.
& Salicet. *in l. eius C. de compensat.* Rot. Genuens. *decis.*
31. num. 11. & decis. 75. n. 13. Ioan. de Puteo *inter consi-*
lia Baldi cons. vlt. n. 2. vol. 6. in eo quod pertinet ad ad-
ministrationem, & facit eius nomine, consideratur tan-
quam procurator, seu administrator, & non nomine
proprio. *l. fin. ff. de instit. action.* Bart. *in l. post mortem. §. 1.*
ff. quando ex facto tut. & in l. 1. §. nunciatio num. 12. ff.
de noui operis nunc. Alberic. *in l. 1. §. sufficit, n. 7. ff. de*
administ. tutor. Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 49.*
n. 17. Decian. *resp. 85. n. 17. lib. 5* Hieron. Gabr. *cons. 71.*
n. 2. lib. 1.
Huic partim fauet obseruantia inconcussa, quæ in- 118
dicat sensum prædictæ concessionis Apost. quia eodem
modo præsumitur concessum, quod successiuè fuerit
exequutum, *cap. cùm dilectus, de consuetud. l. si de inter-*
pretatione, ff. de legib. l. semper in stipulationibus ff. de
regul. iuris, cap. cùm venissent, de instit. cum citatis *su-*
pra voto 52. n. 43. cum seqq. Posterior enim possessio-
nis qualitas declarat quid à principio fuerit intentionis.
Bald. *cons 245.* ex tex. *in l. hoc legatum, ff. de legat. 3. &*
in l. Seia §. tyranna, ff. de fundo instructo; & quòd
ita fuit obseruatum creditur eodem modo fuisse intel-
lectum, Anton. Natt. *cons 406 n. 25. 27. & 28. col. 2.*
loquens in quadam concessione, & dicit quod onera
complectitur, ex eo quòd ita exequuta fuit, & quòd
actus sequens declarat voluntatem præcedentem, Petr. 119
Surd *cons. 140 n. 43. vsque ad n. 49. lib. 1.* Francisc. Bec.
cons. 96. n. 13. & 14. vol. 1. vbi quòd obseruantia subse-
quens omnem dubitationem tollit, & euidentissimum
præstat intellectum, Bald. *in cap. fin. de consuetud. nu-*
mer. 29. adiiciens quòd consuetudo interpretatiua ru- 120
des sermones, & etiam significata transformat, vt *in*
l. 1. C. si secund. nup. seru. mul. Anton. de Butrio *in d.*
cap fin. num. 47. vbi quòd huiusmodi consuetudo sup- 121
plet verba omissa in dispositione, vt *in l. quod si nolit*
§. quia assidua, ff. de adilit. edicto. Socin. sen. *cons. 145.*
num. 2. vol. 1. subiiciens quòd licèt ex solis instrumen-
tis non possit quis vrgeri ad prætensam solutionem,
quasi instrumenta clata id non dixerint, adstringitur
tamen iuncta obseruantia vel consuetudine, quia vir-
tute sequentis vsus extenditur instrumentum ad illud,
ad quod aliàs non extendebatur, Honded. *cons 92. n. 30.* 122
vol. 1. Becc. *cons. 66. n. 3. lib. 1.* Bald. *cons. 257. lib. 2.* tradit
quod si consuetudo vt forenses collectentur pro bonis 123
sitis in alieno territorio, restringatur ad illos tantum, qui
consueuerunt soluere, Aym. *cons. 3.* Alben. *cons. 407. nu-*
mer. 8 & ferè in terminis tenet Andr. Carpan. *de iure re-*
leuij p. 1. q. 13. num. 24. ibi, *Et quia in regno nostro con-*
traria est recepta consuetudo iudicandi in hoc casu; adeo
secundum cuiusquam Regni consuetudinem est viden-
dum, sicque amplius non est dubitandum in hoc Regno
nostro, eo quod ibi talis vrget consuetudo iudicandi, vt
releuium debeatur deductis oneribus, & expensis.
Et licèt vbi concessiones dubiæ sunt, recurri debeat 124
ad Principem concedentem, nihilominus tamen regula
hæc cessat quando immediatus vsus, & consuetudo
aliter fuit interpretata, quia hæc interpretatiua decla-
ratio præcedit cuicunque alteri declarationi à Princi-
pe concedente factæ, *leg. cùm de nouo*, & ibi Salicet.
num. 1. Cod. de legib. Bart. *in leg. neque leges num. 3. ff.*
eod tit. Decian. *cons. 52. numer. 26. & seqq. vol. 5.* nec 125
requiritur vt introducatur longo tempore; sed sufficit
decem annorum transcursus cum vno, vel duobus acti-
bus, Deci. *in cap. cùm M. Ferrariensis num. de con-*
stit. Corn *cons. 188. numer. 10. vol. 4.* vbi notant quòd
iure nostro dicitur longa consuetudo ad differentiam
alterius

alterins, quæ breuis est, scilicet quæ per obseruantiam declaratiuam introducitur, Neuizan. *in sylua nupt. lib. 5. num. 94.* Francisc. Becc. *cons. 101. num. 50 vol. 1* Surd. *cons. 335. num. 26. & 27. vol. 3.* vbi ait quòd ita præ-
126 sumitur concessum sicut reperitur immediate obseruatum postquam emanauit rescriptum, quamuis modico tempore sic fuerit visitatum, Menoch. *cons. 49. n. 20.* Hie-
127 ron. Gabr. *cons. 164. num. 7. vol. 1.* Qualis enim fuit animus statuentis ex eo declaratur quod factum, & obseruatum postea fuit, probat Roman. *cons. 520. num. 2.* quinimo notanter dicit Deci. *cons. 44. num. 17. vol. 1.* post Bart. & Socin. quòd licet verba statuti, vel instrumenti non seruiant, & licet etiam consuetudo sola de per se non adstringeret, tamen statutum, & interpretatio per consuetudinem simul iuncta operabuntur, quod in statuto vel instrumento videatur expressus ille casus, quem cõsuetudo interpretatiua comprehendit.

128 Maximè cùm ita fuerit sæpe sæpiùs iudicatum, quæ decisiones tanquã leges seruari debent. *l. ex facto, ff. de vulgari, l. fin. C. de legib. cap. cum venissent, de iudic. l. filiusfam. ff. ad leg. Cornel. de falsis*, ibi, *Sic enim inueni Senatum censuisse, l. an in totum C. de ædific. priuat.* ibi, *Præses probatis, his quæ in oppido frequenter in eodem genere controuersiarum seruata sunt, causa cognita statuet, l. Imperator, ff. de legib* ibi, *nam rerum perpetuo similiter iudicatarum auctoritatem vim legum obtinere debere*, &c. *l. Hisp. 5. tit. 2. part. 1.* ibi, *E deue ser tenida por costumbre si en el tiempo mismo fueren dados concejeramente dos iuicios por ella de homes sabidores è entendidos de iuzgar è no auiendo quien ge las contralle.* Molin *de primog. lib. 2. cap. 6. numer. 27. & 28.* Decian. *cons. 6. n. 39. lib. 4.* Surd. *cons. 140. n. 44.* Bernard. Grauæ. *in proœm. conclus. n. 26. cum seqq.*

Hispalen. Prouincialatus Eremitarum S. Augustini.

Possessor quicunque amouendus non est à sua possessione, nisi priùs citetur & audiatur. Executor merus quando de exceptionibus oppositis cognoscere valeat, & interim in executione supersedere, & plura de obreptione & subreptione quarundam litterarum adducuntur scitu dignissima.

VOTVM XCVII.

1 *Facti series.*
2 *Manutenendus est ille, qui de tempore litis motæ sui officij possessionem obtinebat.*
3 *Regularis suo officio priuari non potest absque citatione, & causa cognitione.*
4 *Prouincialis à suo officio priuatus potest remedium recuperandæ intentare.*
5 *Mandata Regia, quibus iubetur aliquem à sua possessione amouendum non esse, exequenda.*
6 *Princeps licèt dicat aliquem esse à sua possessione amouendum, adhuc in tali amotione procedendum est iuris ordine seruato.*
7 *Idem in rescripto Pontificio præcipiente aliquem suo beneficio priuari.*
8 *Papæ potestas non est tam amplissima in auferendo beneficio, quàm in conferendo.*
9 *Lex, aut statutum contra publicam vel priuatam vtilitatem factum potest per viam appellationis, aut simplicis querelæ impugnari.*
10 *Sẽtentia iudicis fortior est sentẽtia statuti, & quare.*
11 *Legis validitas quando est in controuersiam deducta, non potest innouari contra possessionem illius, qui eam impugnat.*
12 *Lite pendente super validitate priuilegij non est aliquis priuandus vsu possessionis, vel quasi, etiamsi sit contra ius.*
13 *Possessor in sua possessione est manutenendus lite pendente super executione litterarum Apost.*
14 *Tertius qui se opponit, potest impedire executionem rei iudicatæ.*
15 *Possessor non potest à sua possessione expelli, nisi priùs fuerit citatus & iudicialiter conuictus ad eam dimittendam.*
16 *A possessione capta Superioris auctoritate quis amoueri non potest iuris ordine non seruato.*
17 *Executor etiam merus debet possessorem citare ad priuationem possessionis.*
18 *Violentia dicitur quam Iudex facit spoliando possessorem iuris ordine non seruato.*
19 *Possessio capta alium spoliando iuris ordine non seruato, dicitur capta per vim expulsiuam.*
20 *Possessio capta per prouisum Apost. possessore non citato non est manutenibilis.*
21 *Possessio turbatiua non est manutenibilis.*
22 *Possessio ex qua lis sumpsit originem non est manutenibilis.*
23 *Possessio antiquior & titulata præferenda.*
24 *Electus administrare non potest dum tractatur de exceptionibus & iustitia suæ electionis.*
25 *Lite introducta super nullitate electionis antequam fuit, eam suspendit.*
26 *Electus pendentibus obiectionibus non potest administrare etiamsi administrationem incœperit.*
27 *Officij alicuius in possessione existens impedire potest aliam electionem de eodem officio faciendam, etiamsi non probet rectitudinem electionis.*
28 *Manutentio non impeditur interim dum disputatur de vi decreti irritantis*
29 *Executor mixtus potest partes iudicis assumere.*
30 *Executor omnis est mixtus quando agitur de remouendo possessore.*
31 *Executor tenetur assumere partes iudicis quandò possidens docet de titulo colorato.*
32 *Executor iudicantis superior tenetur iudicialiter cognoscere de exceptionibus oppositis.*
33 *Facultas iudicialiter procedendi censetur concessa per Claus. Contradictores.*
34 *Cognitio omnis quando præcessit ante sententiam, in executione illius sola nuda remanet.*
35 *Executor merus potest causam cognitionis exceptionum oppositarum ad Superiorem remittere, & interim in executione supersedere.*
36 *Executor merus iurisdictionem habet ad cognoscendum de exceptionibus falsitatis, obreptionis, & subreptionis rescripti.*
37 *Executor merus debet cognoscere de oppositis exceptionibus ad effectum supersedendi in executione, vel illam denegandi.*
38 *Executor debet audire possessorem etiam intrusum, & assumere partes iudicis*
39 *Executores gratiarum Apost. possunt cognoscere de legitimis exceptionibus.*
40 *Sententia in actione reali non potest exequi contra possessorem, si non fuerit cum eo litigatum.*
41 *Sententia executio non potest fieri absque partis citatione.*

42 *Sententia omnis iustificatur ex actis processus.*
43 *Sententia non exhibito processu, & sine illo lata nihil probat.*
44 *Acta in sententia enuntiata si non exhibeantur illi credendum non est.*
45 *Iudici asserenti acta iudicij processisse non est credendum.*
46 *Iudici asserenti in sententia praecessisse citationem, & alia acta iudicij non creditur.*
47 *Sententia enuntians quendam esse procuratorem non probat mandatum.*
48 *Praesumptionem solemnitatis actorum inducit diuturnitas longa temporis subsequentis sententiam.*
49 *Verba enuntiatiua sententia affirmantis eam causam fuisse agitatam cum procuratore non probant adfuisse talem procuratorem.*
50 *Notario asserenti transumptum fuisse à se confectum non creditur.*
51 *Factum à procuratore ante mandati acceptionem est inualidum.*
52 *Procurator sciens se procuratorem constitutum, sed ante mandatum susceptum, nihil validum facit.*
53 *Procurator non dicitur facere actum procuratorio nomine si adhuc mandatum non recepit.*
54 *Substitutio à procuratore facta virtute facultatis ad id sibi concessa, nulla est antequam acceptet mandatum.*
55 *Procuratores à Definitorio temporali constituti expirant cum ipso Definitorio.*
56 *Procurator vniuersitatis non est procurator singulorum de vniuersitate.*
57 *Legatus de latere potest electiones confirmare.*
58 *Legatus est Iudex competens contra exemptos.*
59 *Exemptus à iurisdictione ordinaria non est exemptus à iurisdictione Legati.*
60 *Prouisus à Nuntio dicitur prouisus Apostol.*
61 *Confirmatio electionis facta per Nuntium dicitur confirmatio Apostol.*
62 *Inferior facta superioris euertere non potest.*
63 *Papa quod confirmat, nemo infirmat.*
64 *Solemnitas nō necessaria ad validitatem actus quando in eo interuenit inualidè & minus bene, non ob id remanet imperfectus, aut nullus actus.*
65 *Actus quando potest expediri sine praesentia iudicis, si fiat in praesentia illius, & minus solemniter, per hoc non vitiatur actus.*
66 *Citatio non necessaria nulliter facta non obest, nec actus nullitatem inducit.*
67 *Assensus Regius in contractu reseruatus, si in illo non requiratur, actus non vitiatur, si vel assensus deficiat vel minus solemniter apponatur.*
68 *Electio dat plenum ius in habitu tantum confirmatio exercitium illius actus.*
69 *Confirmatio nihil noui iuris concedit, sed tantum exercitium iuris per electionem quesiti.*
70 *Electus potest iudicialiter confirmationem suae electionis petere, & Superiorem vt confirmet, compellere.*
71 *Confirmationem electionis petens nullam petit gratiam, cum pleno iure innitatur.*
72 *Superior ad quem spectat electionis confirmatio tenetur ex debito electionem confirmare, si nihil obstet.*
73 *Confirmatio sicut est debita ex parte electi, ita ex parte confirmare debentis est nec essaria.*
74 *Generalis in Religione S. Augustini quomodo confirmat Prouinciales.*
75 *Rescripta & indulta intelligenda sunt prout de iure.*
76 *Verba intelligi debent secundùm terminos habiles, & dispositionem legalem.*
77 *Confirmator potest, & tenetur antequam confirmet inquirere de idoneitate electi, & de forma electionis etiam absque contradictore.*
78 *Confirmatio electionis fieri potest extraiudicialiter agendo, priuata scilicet scientia; & per viam iudicij contradictorij cum processu.*
79 *Confirmator quando procedit iudicialiter tenetur partes citare, & iuris ordinem seruare.*
80 *Confirmatio etiam temporalis dignitatis potest fieri etiam per viam iudicij.*
81 *Iudex si potest procedere vt ordinarius, vel delegatus, electa vna via licet inutili, non potest ad aliam redire.*
82 *Possessionem propria auctoritate apprehendendi facultatem habens, sibi praeiudicat adeundo iudicem incompetentem.*
83 *Confirmator non debet ex abrupto, & inordinate ad electionem procedere.*
84 *Crimina electo opposita plene debent probari ad impediendam electionem.*
85 *Priuari suo officio nullus potest nisi prius audiatur & conuincatur.*
86 *Electus ad officia electiua habet firmum ius, & non potest eo spoliari sine causa.*
87 *Regularium in causis summarie proceditur, & admittuntur officiorum priuationes leuioribus de causis, sed obseruato semper iuris ordine.*
88 *Praelati manuales, quorum Praelatura non est electiua, amoueri possunt ab officiis ad Superiorum arbitrium.*
89 *Superior non potest sine causa professum in vna prouincia ad aliam transferre.*
90 *Superior non potest officio manuali subditum spoliare si faciat malo animo, vt l odio.*
91 *Verba,* si sibi visum fuerit, *importans viri boni arbitrium.*
92 *Verbum* videor, *importat arbitrium boni viri.*
93 *Arbitrium boni viri debet esse regulatum à iure communi.*
94 *Arbitrium boni viri non est libera dispositio.*
95 *Verba quando applicari possunt ad arbitrium liberum, & regulatum, debemus intelligere de arbitrio regulato.*
96 *Iudex, cui concessum fuit absolutum, & liberum arbitrium, potest sine ea usa cognitione & partis citatione procedere.*
97 *Commissum vbi aliquid fuerit per verba denotantia arbitrium boni viri, tenetur Iudex obseruare, & sequi omnes Canones iuris.*
98 *Deuolutio cessat quoad non culpabiles.*
99 *Praecepti pro iustitia in dubio praesumendum est.*
100 *Laici in electionibus quando interesse possint?*
101 *Principis ad regalia pertinet personam nominare, quae Regularium electionibus, quando timetur vis, intersit.*
102 *Rex pro scandalis, & seditionibus sedandis etiam inter Religiosos, & ecclesiasticas personas politica vtitur iurisdictione.*
103 *Notarius laicus si intersit electioni ad scribenda illius acta un vitiat ipsam electionem.*
104 *Conseruatio illarum rerum & dispositionum, in quibus Rex manum apposuit, attendenda est.*

105 *Praecepta*

105 *Præcepta Canonica relaxantur propter Regum, & Principum prærogatiuam.*

106 *Appellationis iudex non potest iudicare nisi coram eo productis & visis actis primæ instantiæ.*

107 *Sententia lata coram secundo iudice non reproductis actis primæ instantiæ est ipso iure nulla.*

108 *Processus non est in forma probanti si non sit à Notario actuario authenticatus, & subscriptus.*

109 *Sententia ex processu non subscripto à Notario actuario est nulla.*

110 *Forma omissa actum vitiat.*

111 *Forma est de genere indiuisibilium.*

112 *Electio quæ erat facienda de triennij tempore nulla erit si fiat de longiori*

113 *Tempus certum assignatum alicui officio, currit officiali etiam impedito.*

114 *Attentata committuntur non solum exequendo sententiam à qua appellatum fuit, sed etiam in denegando appellationem interpositam.*

115 *Appellatio ab electione interposita quando suspendat.*

116 *Sententia super confirmatione electionis indiciulis, est appellabilis, sicut alia quælibet sententia.*

117 *Attentata est possessio cuiusdam cathedra post appellationem ab oppositore interpositam.*

118 *Sententia per quam confirmatur electio est definitiua.*

119 *Sententia priuationis alicuius officij est appellabilis.*

120 *Sententia suspensionis, aut priuationis, officij, aut vocis actiuæ, & passiuæ in Regularibus est appellabilis.*

121 *Gesta per suspensum post appellationem à suspensione interpositam sustinentur.*

122 *Regularibus prohibita est appellatio à sententiis suorum Superiorum, vbi proceditur extra iudicialiter per modum visitationis, & ad correctionem morum.*

123 *Prælatus in modo visitandi vel corrigendi si excedat, tunc licitum est appellare.*

124 *Sententia reuocationis via executiua semel concessa, est appellabilis.*

125 *Possessor officij, non est priuandus illius vsu pendente lite super priuatione.*

126 *Continuans, qui est in quasi possessione eligendi non attentat.*

127 *Actus quando est consequutiuus & accessorius ad titulum, qui precedit litem, non dicitur attentatus, licet sit gestus post litem motam.*

128 *Confirmatio dum pendet non est electus à sua possessione amouendus si eam habuerit.*

129 *Possessor in vim contractus celebrati sub conditione impetrandi assensum Apost. non potest sua possessione spoliari pendente dicti assensus impetratione.*

130 *Possessor antiquior est præferendus, & manutenendus.*

131 *Prouincialis electus à Capitulo, cuius electio fuit cassata à Generali, & alius eius loco electus, potest appellare, & interim est manutenendus.*

1 R. P.M. Franciscus Nunus die 28. Octobris 1641. electus fuit in Prouincialem Ordinis S. Augustini Prouinciæ Bethicæ, & statim à Præside Capituli per P. Generalem deputato, & ad abundantiorem cautelã ab Eminentissimo, & Reuerendissimo D. meo Cardinale Fachinetto, in Regnis Hispaniarũ tunc tẽporis Nuntio Apost. confirmatus & approbatus fuit, ac ab omnibus acceptus, & obeditus, itaut per annum & vltra in pacifica Officij possessione permanserit. Sed deinde introducta causa in Romana Curia sub prætextu obtinendæ confirmationis à Reuerendissimo P. Generali, fuit à sanctæ mem. Vrbano VIII. facultas ei concessa vt Capitula duo immediatè præcedentia, ac in eis sequuta quæcunque, electiones, & alia acta auctoritate Apost. annullare liberè & licite posset, itaut quicquid illius facultatis vigore per eundem Reuerendissimum P. Generalem gestum, actum, & ordinatum fuerit, id ab omnibus dictæ Prouinciæ Fratribus obseruandum foret. Qua facultate Reuerendissimus vtens non transportatis actibus, nec habita causæ cognitione, nec partibus citatis, & auditis, prædicta duo Capitula annullauit & nulla ac inualida fuisse & esse declarauit, & in Prouincialem R. P. Fr. Ioannem Button nominauit, & à sua possessione expellendum esse dictum R. P. Nunum declarauit. Verùm cùm multa circa obreptionẽ, & subreptionem litterarum à P. Generale super præmissis expeditarum fuerint deducta tam in tribunali Nunciaturæ quàm in supremo Castellæ Consilio, fui consultus quid iuris mihi videbatur, & respondendum esse duxi prout infrà.

Legalis est apud nostros conclusio quòd ille, qui de tempore litis motæ prout erat P. M. Nunus, officij sui possessionem obtinebat, summarissimi possessorij remedio in ea manutendus est, & ab aduersarij perturbationibus tuendus, *toto tit. ff. vti possidetis, §. retinenda, Instit. de interdict. c. cùm venissent, de institut.* & in terminis quòd pro tuenda possessione officij competat dictum remedium probant Guillelm. Benedict. *in c. Raynutius, de testam. verb. duas habens filias n.* 4 Ioan. Vincent. de Anna *alleg.* 103. Mastrill *de magistrat. lib.* 1. *c.* 27. *numero* 33. Sesse *Aragon. decis.* 389. *numer.* 1. & 2. *p* 4. 2

Et in Regulari idem resoluit Monald. *cons.* 104. *n.* 21. & 23. *vol.* 2. vbi quòd Regularis suo officio non possit priuari absque citatione, & causæ cognitione. 3

Et magis in terminis in Prouinciali suo officio per P Generalem priuato quòd habens se pro spoliato possit remedium recuperandæ intentare, tradit Valenzuela *cons.* 44. *ex. n.* 1. *vsque ad* 12. *lib.* 1. 4

Non obstat quòd dictus P. Nunus, & alij fuerint ab officiis suis amoti de mandato Regni Generalis, ex cõmissione sibi data à Sanctissimo, vt ad amotionem, & priuationẽ huiusmodi executiuè procederet: Quia nihilominus tenebatur ipse Reuerendissimus priùs citari facere dictum P. Nunum, & consortes, eosque audire, vt in rescripto Principis, quo iubetur aliquem suo officio priuari, probat *l. meminerint C. vnde vi, l. si non cognitio C. si contra ius, cap conquerente, de restit. spoliat. l.* 2. *tit.* 23. *lib.* 4. *Recop.* vbi statuitur Regia mandata quibus iubetur aliquem à sua possessione amoueri, non esse exequenda, Afflict. *decis.* 361. *num.* 15. *vers nec obstat quartò*, & *num.* 36. Burg. de Paz. *cons.* 25. *num.* 5. Azeued. *in l.* 2. *num.* 23. *cum seqq. tit.* 13. *lib.* 4. *Recop.* Cumia *in ritib. M. Siciliæ cap.* 38. *num.* 195. *cum seqq.* Menoch. *cons.* 1001. *num.* 12. & 13. *lib.* 11. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *c.* 167. *n.* 52. Gimba *cons.* 67. *num.* 12. 5

Quodquidem procedit. etiamsi Princeps expresse dicat aliquem debere à sua possessione amoueri, adhuc enim in tali amotione procedendum est iuris ordine seruato, ex doctrina Innoc. *in cap. cùm olim. il* 2. *num.* 2. *de priuil.* & *in cap.* 1. *de concess. præb. in* 6. *collect.* 2. Nauar. *in cap. cum contingat, de rescript. causa* 3. *nullit. per tot.* Afflict. *in Constit. Neapol. rub.* 24. *num.* 50. Cumia *loco citato*, qui expressè loquitur in mandato Regis, in quo iubetur aliquẽ à sua possessione amouẽdum, & subiungit incautũ, & imprudẽtẽ esse iudicem, 6

qui possessore inaudito illud executioni demandauerit.
7 Idem locum habet in rescripto Pontificio præcipiē-
tē aliquem suo beneficio priuari, vt per Menchaq. con-
trouers. illustr. l. 1. c. 41. n. 25. & 26. Petra de potest.
Principis c. 29. ex n. 17. Modern. de supplicat. ad San-
ctissimum c. 7. ex n. 40. & seqq. & n. 50. & 52. Anell.
8 Amat. cons. 17. n. 8. & 9. vbi quòd potestas Papæ, non
est tam amplissima in auferendo beneficio, quam in
conferendo, Ego in collect. ad c. cum olim, de re iudic.
n. 4 & innostra specie Fr. Emman. Rodrig. quæst Reg.
tom. 1. quæst. 6. art. 8.
9 Et in qualibet legis, aut statuti dispositione contra
publicam, aut priuatam vtilitatem facti, vt possit per viā
appellationis, supplicationis, aut simplicis querelæ im-
pugnari, tenēt DD. in c. cum omnes, de cōst. vbi Abb. n. 2.
Imol. n. 19. & Barbat. n. 14. Item Franch. in c. consuluit
15. in fine sub n. 5. de appellat. Bald. in l. 1. §. similique
10 modo n. 2. ad fin. C. de Latina libert. tollen. vbi quòd
sententia iudicis fortior est sententia statuti, quia à sē-
tentia statuti potest Principi semper supplicari; à sen-
tentia autem iudicis, si transierit in rem iudicatam, non
potest appellari, quod etiam benè explicat Deci. cons.
334. n. 5. Gutier practic. lib. 3. q. 33. n. 10. Rot. decis. 50.
n. 6. p. 2. diuers.
11 Et interim quod disputatur de validitate legis, non
potest innouari contra possessionem illius, qui eam im-
pugnat, sed debet lite pendente in sua possessione ma-
nuteneri, vt in terminis decidit Rota decis. 41. n. 8. &
per tot. p. 2. diuers. ibi, Quartò non obstat quòd vbi
actus à lege permittitur, non potest turbatio, vel spolium
considerari ad tradita per Socin. iun. cons. 48. n. 6. lib. 2. &
cons. 68. n. 31. lib. 3. & per tot. inter consilia Butrij cons.
vlt. n. 10. quia id non procedit quando legis validitas est
in controuersiam deducta, & super ea lis pendet, tunc
huiusmodi iudicio pendente non debet quis commodo
12 suæ possessionis priuari, per ea, quæ tradit Abb. in c. 1.
n. 4. vt lite pend. dicens per illum tex. lite pendente su-
per validitate priuilegij non esse aliquem priuandum
vsu possessionis, vel quasi, etiamsi sit contra ius, &c. Et
in dictis stetit eadem Rot. decis. 50. 64. & 70. d. p. 2.
diuers. quarum decisionum meminit Aloys. Riccius in col-
lect. decis. collect. 2180. vers. amplia 13. & sequuta est
eadem Rota in Assisien. statutorum 22. May, 1619. co-
ram sanctissimo D. N. Gregorio XV. quæ habetur apud
Posti. in fine sui tract. de manutent. decis. 147. num.
6. & 7.
13 Et in executione litterarum Apost. quod lite pēden-
te super ea possessor sit in sua possessione manutenen-
dus, censuit Rota apud Marches. de commission. p. 1. pag.
964. num. 4. & 6. resoluit Posti. in tract. de manutent.
obseru. 46. n. 23. & 24 vbi n. 25. addit quòd etiam quod
litteræ Apost. fuerint iam executæ de facto, & non ci-
tato primo possessore poterit, si se non habuerit pro
spoliato ratione ciuilis possessionis animo retentæ, non
obstante dicta executione de facto, & in gradu appella-
tionis petere se in ea manuteneri, & ad naturalem ab
aduersario detentam restitui, & num. 26. resoluit hoc
procedere etiamsi in litteris Apostol. adsit clausula, Pa-
rito Breui.
14 Et in executione rei iudicatæ certum est tertium, qui
se opponit, posse illam impedire, itant contra eum, &
in sui præiudicium ac in suis bonis ea fieri non possit,
esset enim quemquam, antequam condemnetur, rebus
suis spoliare, Azin. in praxi ciuili p. 1. cap. 2. §. 31. limit.
25. in princ. pag. 149. Cou pract. cap. 16. num. 3. vers.
tertia solet tradi species, Carthar. decis. 52. n. 2. Ioseph.
Ludou. decis. 26. num. 15. Peguera decis. 106. Sigism.
Scacc. de appellat. quæst. 17. limit. 6. membr. 4. num. 52.
Parlad rerum quotid. lib. 2. c. fin. part. 4. §. 5. in princip.
Paschal. de patria potestate p. 1. c. 8. n. 157. Modern.
de Regia protect. p. 4. c. 4. à princip. Barbat. in tract. de
assistentia glos. 4. n. 24. ad fin vers. notandum tamen est,
aliàs n. 56. in 2. edit.
Nec iussi agari potest R. P. Buttoni quòd in aliquibus
monasteriis se fecerit in Prouincialem recognosci, quia 15
id factum fuit inaudito & minimè citato dicto R. P.
Nuno, & iudicialiter conuicto ad dimittendam suam
possessionem, prout requirebatur in c. licèt Episcopus,
de prabend. in 6. vbi notant DD. Pute. decis. 44. lib. 1. in
2. edit. Lancel. de attent. p. 3. c. 24 quæst. 13. Nicol. Garc.
de benef. p. 11. cap. 3. num. 323. cum seqq. & p. 3. c. 2. ex
num. 139. vbi num. 145. refert sic declarasse factam
Cong. Flores de Mena var. quæst. 13. num. 20. Gutier.
cons. 10. num. 13. vbi agit de possessione capta superio-
ris auctoritate, à qua amoueri quis non potest iuris or-
dine non seruato, Modern. de Regia protect. p. 2. cap. 16
15. ex numer. 20. & p. 3. cap. 7. num. 10. & numer. 75. &
aliqua cumulat Nouar. in schol. ad l. defensiones, facul-
tas C. de iure fisci lib. 10. optimè Rot. apud Farin. decis.
187. n. 1. ad fin. tom. 1. in posthum. aliàs p. 3. recent. vbi 17
quòd executor etiàm merus debet possessorem citare
ad priuationem possessionis, & numer. 2. subdit
quòd clausulæ prægnantes non possunt tollere hanc
citationem.
Vnde benè infertur ad decisionem c. conquerente, de 18
restit. spoli. vbi violentia dicitur quam iudex facit spo-
liando possessorem iuris ordine non seruato, & ibi no-
tant DD. glos. in d. c. licèt Episcopus, de praben. in 6.
Menoch. remed. 8. recup. n. 8. 19. & 23. Burg. de Par.
cons. 25. n. 13. cum seqq. Cumia ad ritum 36. Sicil. n. 19
280. & seq. Et possessio hoc modo capta dicitur per vim
expulsiuam Rip. in l. naturaliter §. nihil commune ff. de
acquir. possess. n. 59. Rot. decis. 139. n. 2. part. 1. recent.
Et spolium hoc modo factum non dicitur turbidum,
sed patens, Rot. decis. 365. n. 1. & decis. 555. n. 2. part. 1.
recent. Hinc oritur quòd possessio capta per prouisum 20
Apostol. possessore non citato non est manutenibilis,
Posti. de manutent. obseru. 12. n. 57. Noguerol. alleg.
25. n. 189. & 190. Rota coram Buratto inter eius im-
pressas decis. 263. n. 3. & decis. 527. n. 2. & coram Du-
ran. decis. 389. n. 6.
Addo quòd possessio de facto capta à R. P. Buttono 21
est turbatiua, & per cōsequens non manutenibilis Ro-
ta coram Buratto decis. 285. n. 5. & quæ dedit causam
liti, qua pulsatus R. P. Nunus statim ad iudicium sum-
mariissimum manutentionis conuolauit, glos. verb. pa-
cificam. in c. commissa, de elect. in 6. quam ad hoc notat
Archid ibi n. 1. Socin. sen. cons. 76 num. 4. vol. 1. Decian.
cons. 54. n. 28. & 29. lib. 4 Greg. XV. decis. 4. num. 2. &
ibi addit. lit. A. & decis. 569. n. 4. vbi fuit dictum pos- 22
sessionem ex qua lis sumpsit originem, non esse manu-
tenibilem, Cancer. lib. 3. var. c. 4. n. 95 & 96. vbi quòd
si facio circa possessionem aliquem actum eam propria
auctoritate capiendo, de quo aduersarius statim conque-
stus est, talis possessio non dicitur manutenibilis, Fonta-
nel. de pactis nupt. tom. 2. claus. 7. glos. 3. part. 10. n. 56.
& 57. Ramon cons. 56. n. 5. cum seqq. & cons. 58. n. 3.
Posti. d. tract. de manut. obseru. 17. n. 44. cum seqq. No-
guerol. alleg. 18. num. 65. & 66. & alleg. 25. numer.
192. & alleg. 26. numer. 181. & alleg. 28. numer. 65.
Rota decis. 291. numer. 12. parte 6. recentior. &
coram Duran. decis. 330. numer. 4. & decis. 349.
numer. 1.
Secundò pro parte R. P. Nuni ponderatur eius pos- 23
sessionem præferendam esse cuicunque aliæ P. Buttoni,
quia antiquiorem, & titulatam, cap. licèt causam, de pro-
bat. Cou. pract. cap. 17. ad fin. vers. duodecimo, Surd.
cons. 28. num. 24. Afflict. decis. 327. num. 2. Marcs-
cot. var. resol. lib. 1. cap. 59. num. 3. Thoro in compendio
part. 2. verb. possessor antiquus pag. 451. & verb. posses-
sor iuris creandi colum. 3. Post. de manut. obseruat. 71.
Rota decis. 139. n. 37. & 32. tom. 6. recent. & decis. 158.
num.

num. 1. & decis. 240. num. 6. part. 2. recent. & decis. 102. num. 2. & decis. 110. num. 2. part. 5. recent. & coram Buratto decis. 15. num. 66. & decis. 139. num. 1. & decis. 250. n. 1.

14 Tertiò pro eadem parte fuit allegatum quòd dum agitur de exceptionibus oppositis contra prætensam electionem P. Butroni, & dum tractatur de earum iustitia; non potest idem P. Butron. electus administrare, Alex. ad Bart. in l. 1. ff. de glande legenda lit. B. Vincent. de Franchis decis. 419. n. 1. Auiles ad cap. 5. Pretor. verb. suspendendus num. 4. Rouit. in pragm. 2. de administ. num. 43. Capiblanc. ad pragm. 5. de Baron. num. 103. vers. sed ante capeam, Azeued. ad Curiam Pisanam lib. 2. cap. 4. num. 14. Cabed. Portugal. decis. 112. ad fin. part. 1. Amendol. de Franch. decis. 210. num. 23. Modern. de Regia protect. p. 3. cap. 8. num. 19. Aloys. Ricc. in praxi p. 4. resol. 54. per tot. Ego in col-

25 lo. 1. ad cap. fin. de iudic. n. 6. Optimè Cæpol. caut. 234. incip. Si quis vult, vbi dicit quòd lite introducta super nullitate electionis, antequam fiat, eam suspendit, sequitur Amendol. ad d. decis. 210. num. 27. Tamburin. de iure Abbatum tom. 1. disp. 5. quæst. 21. num. 17. vbi eandem conclusionem comprobat, & quòd non possit

26 fieri electio. Et Amaya in l. 2. C. de decurion. lib. 10. ex num. 22. cum seqq. latè probat quòd electus pendentibus obiectionibus non potest administrare etiamsi administrationem incœperit ex Phœbo Portug. decis. 65. à princ. & Ego in addit. ad commentaria pareneis in Ordin. Regul. Portugal. tit. 67. num. 8. pag. 65. Et de inquisito, vel accusato accusatione pendente Cabed. Portug. decis. 84. num. 18. part. 2. Tamburin. d. disp. 5. q. 20. n. 8.

27 Est namque ad hoc propositum litteris aureis notanda doctrina Innocentij in cap. veniens il 2. de testib. resoluentis quòd existens in possessione alicuius officij impedire potest aliam electionem de eodem officio faciendam, etiamsi non probet rectitudinem electionis; quia ad hunc effectum sufficit probare se electum, licet non se rectè electum probet, sequitur ibi Zabarel. dicens esse centum manibus notandum, Pereg. de fideicom. art. 48. num. 31. Rot. decis. 698. num. 3. part. 2. recent. vbi quòd nullitas tituli non debet disputari in iudicio retinendæ.

28 Non obstat quòd in litteris Apost. in aliis R. P. Generalis insertis adsint clausulæ multum prægnantes, quæ manutentionem impedire possint, quia respondetur easdem clausulas tanquam dictis litteris accessorias, earum naturam sequi, Sard. decis. 7. num. 28. & 29. Castill. num. 6. controuers. c. 168. à num. 13. Modern. de supplicat. ad Sanctissimum p. 2. c. 26. num. 64. Et in dubio vtrùm decretum irritans irritet nec ne, non impeditur manutentio, interim dum disputatur de vi dicti decreti, Nicol. Garc. de benefic. p. 5. cap. 1. num. 430. cum seqq. Beltramin. ad Greg. XV. decis. 283. num. 8. Roman. cons. 58. num. 5. Modern. de Regia protect. part. 3. cap. 10. n. 161. & seq. Posti. de manut. obseru. 46. num. 14. & 15. Rot. decis. 751. n. 6. p. 2. recent. & decis. 48. n. 5. p. 5. recent.

29 Minus obstat quòd Eminentissimus D. Nuntius est dictarum litterarum merus executor, proindeque habere iurisdictionem tantùm ad exequendum, non verò ad cognoscendum de exceptionibus oppositis. Quia ad huius dubij resolutionem præmissa distinctione inter merum & mixtum executorem, de qua latè egimus in praxi exigendi pensiones p. 2. quæst. 12. per tot. respondemus Eminentissimum D. Nuntium esse dictarum litterarum mixtum executorem, ac proinde assumere posse partes iudicis procedendo iudicialiter, & cognoscendo de exceptionibus, ac super eis pronuntiando. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 9. in annot. num. 44. Nicol. Garc. de benefic. p. 6. c. 2. num. 110. Valenz. cons. 9. num. 2. tom. 1. Amat Roderic. de execut. sentent. cap. 2. num. 39. Gregor. XV. decis. 337. num. 17. & ab illius pronuntiatione dari appellationem suspensiuam, quia non debet quis dimittere suam possessionem ad verbum executoris, Marc Antonin. var. resolut. lib. 1. resol. 50. numer. 6. Nicol. Garc. d. p. 6. cap. 2. numer. 112. cum seqq. Gregor. XV. decis. 69. n. 7. & decis. 91. num. 3. Rota decis. 701. n. 2. p. 2. recent. quod ex sequentibus comprobatur fundamentis.

Primò, quia dictus R. P. Nunus, & consortes ab anno cum dimidio & vltrà legitimè in possessione officiorum suorum persistunt, a qua non debent amoueri nisi priùs citentur, eorumque rationes discutiantur; non enim quis est à sua possessione expellendus, nisi eo prius vocato, & audito, Card. cons. 75. in princ. vers. verum possessio, Nicol. Garc. d. cap. 2. n. 110. Greg. XV. decis. 500. n. 5. cum aliis suprà citatis n. 15. Et hoc casu, quando scilicet agitur de remouendo possessore, omnis executor est mixtus, idem Greg. d. decis. 500. n. 6. Beltramin. ad eandē decis. 411. sub. n. 4. in princ. vbi id maximè intelligit quando ille, qui est in possessione, docet de titulo colorato, & tunc executor tenetur assumere partes iudicis, Achil. de Grassis super reg. de triennali decis. 6. n. 4. Flamin. Paris de resign. benef. lib. 11. q. 10. n. 33. vbi ampliat etiamsi non adsit clausula. Vocatis vocandis. 30

Secundò, quia nunc agitur de executione sententiæ 32
quam R. P. Generalis pronunciauit super priuatione nonnullorum, & admissione aliorum ad Officialis, Priorum, & Definitorum, & nulli dubium est posse in hoc euentu recurri ad Eminentissimum D. Nuntium tanquam iudicantis superiorem, illumque teneri iudicialiter cognoscere de exceptionibus oppositis, & super eis pronuntiare, ad not. per Menoch. de arbitr. lib. 1. quæst. 38. num. 6. Sigism. Scacc. de appellat. q. 17. limit. 10. numer. 46.

Tertiò, quia per claus. Contradictores, &c in prædictis litteris insertam censetur concessa facultas iudicialiter procedendi. Ita Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 11. c. 13. numer. 235. Mat. Antonin. var. resolut. lib. 1 res. 112. casu 16. vers. tertiò facit, Rot. decisione 616. n. 4. p. 2. recent. 33

Quartò, quia ex contextura earundem litterarum 34
constat quòd Generalis non præmiserit necessariam cognitionem, quo casu etiam merus executor potest de exceptionibus in executione oppositis cognoscere, & ad illarum verificatione deuenire: solùm enim vbi omnis præcessit cognitio, nuda remansit executio, quæ sola mandata dicitur, vt ex Bart. Morla, & aliis resoluit Cancer. var. resol. lib. 2. cap. 15. numer. 33.

Quintò, quia licèt Merus executor non habeat iurisdictionem ad ferendam sententiam super exceptionibus oppositis, nihilhominus tamen potest cognitionis causam ad superiorem remittere, & interim in executione supersedere. Menoch. de arbitr. lib. 1. quæst. 38. n. 9. 11. & 12. Flores de Mena var. q. 4. num. 42. & q. 12. n. 17. & 18 Marches. de commiss. in commiss. appellat. ab executione Breuium n. 131. pag. mihi 328. Scacc. de appellat. q. 17. limit. 10. n. 38. Cardin. Tusch. pract. conclus. lit. E. concl. 500. n. 3. & 4. & 9. & concl. 501. n. 1. & 2. Modern. de Regia protect. p. 4. c. 6. ex n. 14. vbi resoluit merum executorem iurisdictionem habere ad cognoscendum de exceptionibus falsitatis, obreptionis, & subreptionis rescripti ad hoc vt suspendat executionem. 35
36

Et in casu quo opponitur de nullitate ob defectum 37
citationis contra sententiam, de cuius executione agitur, est indubitatum quod executor, etiam merus debet cognoscere de oppositis exceptionibus ad effectum supersedendi in executione, vel illam denegandi, necnon

remittendi causam ad Superiorem, Imol. in Clem. 1. vers. sed nunquid, & ibi Zabarel. n. 6. de re iudic. Cancer. var. resol. lib. 1. cap. 15. num. 35 & 36. cum seqq. in 2. edit. Franc. Molin. de brachio Regio lib. 2. cap. 38 numer. 23. cum seqq. Thesaur. quæst. forens. lib. 3. quæst. 2. num. 41 cum. seqq. Leon Valent. decis. 168. part. 2. Valenzuel. cons. 9. numer. 8. Ego in collect. de cætero numer. 7. de re iudic.

38 Et in omni euentu vbi adest possessor in beneficio, vel præbenda, cuius possessionem alius de manu executoris assumere prætendit, tunc talis executor debet audire possessorem etiam intrusum, & assumere partes iudicis. Ita Butr. in cap. fin num. 7. de præsumpt. vbi Abb ex n. 11. Felin. numer. 16. 24. 27. 33. & 34. Garc. de benef. part. 6. cap. 2. § 1. num. 110. & seqq. Seraph. decis. 1031. numer. 4. & decis. 1045. & decis. 1056. numer. 3. Flores de Meoa var. lib. 1. quæst. 12. numer. 13. vbi dicit quòd executores gratiarum Apostol. possint cognoscere de
39. legitimis exceptionibus, & numer. 17. dicit quòd debet cognoscere super causis allegatis, aliàs declarabitur vim facere Marches. vbi suprà numer. 131 cum seqq. Modern. de Regia protect. part. 2. cap. 13. numer. 57. cum seqq. & latiùs in tract. de supplicat. ad Sanctiss. par. 2. c. 34. à num. 78. Beltramin. ad Gregor. XV. decis. 413. numer. 14.

Ex quibus omnibus resultant contra litteras, de quarum executione agitur, plures & insanabiles nullitates, de quibus distinctè agemus ad faciliorem præsentis materiæ intelligentiam.

Nvllitas I.

Quia sententia non iustificatur ex rescripto, nec ex actis.

EX supradictis iam constat principalem nullitatem
40 deduci ex defectu citationis omnium interesse habentium, & ideo quæ illis non citatis gesta fuerunt, debent reuocari, & denuo audiri, ac cum eis aliàs legitimis possessoribus causam agitari, vt tradit Mangil. de euiction. quæst. 177. ex num. 21. & num. 25. cum tribus seqq. vbi quòd sententia in actione reali non potest exequi contra possessorem, si non fuerit cum eo litigatum, vel sit alius quàm comprehensus in executione, & quòd nullus potest à sua possessione eiici absque citatione, & generaliter quòd sententiæ executio non
41 possit fieri absque partis citatione, Ruin. cons. 128. vol. 5 Ceuall. commun. contra commun. p. 3. quæst. 809. numer. 24. cum seqq. Rot. decis. 284. num. 5. cum seqq. p. 5.
42 recent. Omnis enim sententia iustificatur ex actis pro-
43 cessus, Rot. decis. 588. num. 3. p. 1. recent. Et sine illis nihil probat, nec pro ea præsumitur, Barz. 37. num. 4 & 5. Pereg. de fideicom. art. 26. num. 16. lib. 1. vbi quòd nihil probat non exhibito processu, Noguerol. alleg. 52. numer. .... Rot. coram Buratto decis. 76. n. 1. cum duobus seqq.

44 Quod quidem locum habet quamuis iudex enunciet in sententia præcessisse omnia acta necessaria, quia adhuc si non exhibeantur, minimè credendum est sententiæ Chartar. de execut. sentent. cap. fin. num. 19. Stephan. Gatian. discept. forens. lib. 2. cap. 310. numer. 89. Noguerol. alleg. 12. num. 12. vers. quod procedit Pro quo est text. in cap. quoniam contra de probat. & in Auth. si quis in aliquo Cod. de edendo, Mascard. de probat. concl. 32. numer. 54. vers. verùm contrarium.
45 vsque ad numer. 59. vbi cum communi tradit iudici non esse credendum, qui asserit præcessisse acta iudicij, & alias solemnitates, nisi sententia fuisset partibus præsentibus prolata, Alex. Trentacinq var. resolut. lib. 2. tit. de sentent. resol. 4. n. 3. vbi loquitur quando sententia partibus præsentibus & consentientibus, & non appellantibus fuit prolata: & num. 5. agit quando sententia partibus absentibus fuit prolata, quia non creditur iudici asserenti præcessisse citationem, & alia acta iudicij, idem Mascard. concl. 55 n. 2. cum seqq. vbi dicit non credi iudici asserenti in sententia libellum, litis contestationem, testiumque examen interuenisse, idem Alexand. Trentacinq. lib. 1. tit. de verbor. signif. resol. 1. num. 30. cum seqq. dum ait quòd vbi fuerit appellatum à sententia, siue sit pars præsens, siue absens, non ex ea probatur præcessisse necessariam causæ cognitionem, cæteraque acta iudicialia: plura Genua de verbis enunciat. lib. 2. cap. 9. benè Felin. in c. cum in iure num. 14. de offic. deleg. vbi resoluit sententiam 47
enuntiantem quendam esse procuratorem, non probat mandatum, plura cumulat Modern. de supplicat. ad Sanctissimum p. 2. cap. 30 § 4. num. 19. Sola enim longa 48
diuturnitas temporis subsequentis ipsam sententiam potest inducere præsumptionem solemnitatis actorum, ex Seraph. decis. 381. n. 4. & 5. vbi exemplificat in diuturnitate centum annorum, quem refert Noguerol. alleg. 12. num. 14 At Gonzal. ad reg. 3. num. 6. exemplificat in diuturnitate triginta annorum. Verùm Alex. Trentacinq var. resol. lib. 2. tit. de sentent. resol. 4. n. 11. vers. hinc est, vbi dicit duos annos sufficere, si transierint post sententiam in rem iudicatam transactam; in præsenti autem casu nec annus transiuit; & sententia appellatione suspensa est.

Nec ex verbis enunciatiuis dictæ sententiæ pronun- 49
tiantis, & affirmantis eam causam fuisse agitatam cum procuratore dicti R.P. Nuni & consortium, probatur existentia talis procuratoris ex reg. Auth. si quis in aliquo, C. de edendo. notat Alex. cons. 81. Viso & discusso col. 7. vol. 3. & cons. 89. circa fin. lib. 2. Golin. de procurator. p. 3. cap. 3. num. 23. cum multis seqq. vbi tenet 50
notario asserenti transumptum fuisse à se confectum non credi, Modern. d. cap. 3 § 4. num 19. & de Regia protect. part. 4. cap. 1. n. 58. cum seqq.

Multo minus iustificatur ex mandato procuratorio 51
facto à R. P. Nuno & consortibus, & reproducto in actis per R.P. Butron. quia non constat procuratores in eo nominatos illud acceptasse, aut eo vsque vsos fuisse; cùm omni iure certum sit factum à procuratore ante mandati acceptationem esse inualidum. Ita Bart. cons. 73. vol. 1. Imol. in l. qui in Domini ff. de testam. Alex. & Archid. in cap. is qui, de procurat. lib. 6. qui post Compostellan. & Specul. tit. de procurat. § 1. vers. sed quid, dicunt quòd si procurator antequam susci- 52
piat mandatum faciat aliquid tanquam procurator, etiamsi sciat se procuratorem constitutum, dummodo non susceperit mandatum, non valet, per text. in d. cap. is qui, cap. vt super, de appell. in 6. Et hæc est opinio verior, & magis communis, vt per Curt. iun. cons. 63. Alex. in l. licet, C. de procurat. col. 1. Vanti. de nullit. tit. de nullit. ex defectu mandati n. 115. vers. tertiò principaliter, Lap. alleg. 81. Cassad. decis. 8. num. 12. de restit. spol. & decis. 3. num. 4 de appellat. Ioseph. Ludou. concl. 46. ampl. 12. Sigism. Scacc. de appellat. quæst. 5. num. 27. vers. moneor tertiò, & de re iudic. gloss. 4. q. 4. num. 7. & num. 52. Golin. de procurator. p. 2. cap. 3. numer. 10. post Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. cap. 877. n. 15. vbi ex Manent. decis. 22. num. 24. addit 53
quòd procurator non dicitur facere actum procuratorio nomine, si adhuc mandatum non recepit, nec de eo notitiam habuit. Rota decis. 451. num. 1. & 2 p. 2. recent. vbi ex hoc fundamento probat substitutionem à procuratore factam virtute facultatis ad id sibi concessæ nullam esse antequam acceptet mandatum.

Non obstat si dicatur R. P. M. Lyanum Prouincialem

lem vnà cum definitorio ſuæ electionis dediſſe mandatum procuratorium P. M. Thomæ de Paredes, qui illud ſubſtituit in perſonam P. M. Petri de Villanueua, qui cùm eſſet Romæ vti talis procurator aſſeritur comparuiſſe in illa cauſa coram R. P. Generali; quia reſpondetur procuratores à Definitorio temporali conſtitutos expirare cum ipſo Definitorio, vt in terminis reſoluit Borrell. *in ſum. omnium deciſ. tit. de procurat. num.459. per gloſſ. verb. pro Eccleſia in Clem. fin. de procurat.* Deinde reſpondetur dictum P. Villanueuam à Definitorio pro ſuis cauſis conſtitutum procuratorem non poſſe in vim talis mandati agere cauſas ſingulorum de Definitorio, quia aliud eſt vniuerſitas, Definitorium, ſeu Collegium, & aliud ſingulares illius Collegij,
36 vt in terminis, quòd procurator vniuerſitatis, non ſit procurator ſingulorum probat text. *in l. 2. C. quod cuiuſque vniu. nom. cap. qui manumittitur, 12. quæſt. 2.* Loſſæ. *de iure vniuerſ. part. 1. cap. 1. num. 22.* Golin. *de procurat. p. 1. c. 3. n. 25.*

NVLLITAS II.

Ex nulla caſſatione reſultans.

REuerendiſſimus P. Generalis nulliter & iniuſtè proceſſit ad caſſationem electionis factæ in perſonam R. P. Nuni tam ex defectu poteſtatis, quàm ex defectu cauſæ.

37 Quod ad poteſtatis defectum attinet, certum eſt in facto Eminentiſſimum D. Card. Fachinettum de illo tempore in Regnis Hiſpaniarum Nuntium Apoſt. cum facultate Legati de latere eam electionem confirmaſſe, prout poterat per text. expreſſum *in cap. ſi Abbatem 9. 1. de elect. lib. 6.* ibi, *Huiuſmodi verò Legatus, qui maius omnibus poſt Romanum Pont. in prouincia ſibi decreta imperium cenſetur habere, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & exemptorum electiones poteſt ex officio confirmare,* &c. Ego ipſe *de iure Eccleſ. lib. 1. cap. 19. num. 250.* & rationem aſſignat text. quia Legatus eſt iudex competens contra exemptos, refero *de officio &*
38 *poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg. 123. num. 32. & 33.* & hinc
39 exemptus à iuriſdictione ordinaria non eſt pariter exemptus à iuriſdictione Legati, ſed illi ſubiectus, Fr.
60 Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 63. art. 4.* Et prouiſus ab Illuſtriſſimo Nuntio dicitur prouiſus Apoſtol. Gemin. *in d. cap. ſi Abbatem num. 5.* vbi Franch. *num. 4.* Viuian. *de iurepatron. lib. 11. cap. 4. n. 114 ante verſ. vt cum autem,* Ego *in d. cap. ſi Abbatem n. 4.*

61 Et in terminis quòd confirmatio electionis facta per Eminentiſſimum D. Card. Fachinettum Hiſpaniarum Nuntium, dicatur confirmatio Apoſtolica reſoluit Bayſ. *de elect. p. 3. c. 43. n. 4. tom. 15. tract. pag. 402.* ibi, *Hodie tamen eſt deciſum vt Legatus à latere valeat, & poſſit in prouincia ſibi decreta confirmare electiones Epiſcoporum, Archiepiſcoporum, Patriarcharum, & aliorum exemptorum,* ita tradit Ioan. Andr. & Panor. *in d. cap. vbi,* & idem Ioan. Andr. Panor. Hoſt. Ægid. & Innoc. *in cap. cùm venerabilis, de conſuet. text. in cap. ſi Abbatem, de elect. in 6.* &c. Boër. ad Mand. *de elect. cap. 56. lit. X. verſ. coram Papa d. tom. 15.* ibi, *Quid ſi non compareant iſti coram Papa, ſed coram Legato Apoſt. Sedis à latere miſſo, qui eſt in prouincia, nunquid ſufficit? Credo quod ſic, nam talis Legatus benè poteſt confirmare electiones exemptorum,* &c. Lauor. *vari. lucub. tit. 4. de elect. c. 25. n. 46.* Laurent. de Peyrinis *in formal. Regul. c. 18. n. 4. circa fin.*

62 Cùm ergo, vt dictum eſt, Capitulum fuerit auctoritate Apoſt. per Eminentiſſimum Nuntium confirmatum, minimè potuit à R. P. Generali infirmari, cùm inferior facta Superioris euertere non poſſit, *cap. cùm inferior, de maior. & obed. c. cùm veniſſet, de iudic.* Cancer. *var. reſol. p. 2. c. 2. n. 314. prope fin.* Rot. *deciſ. 293. n. 2. p. 2. recent.* Ea enim quæ ſunt confirmata à Sede 63
Apoſt. non poſſunt ab alio tolli, & quod Papa confirmat, nemo infirmat, Bald. *in l. reſcripta num. 4. C. de precib. Imper. offer.* Dec. *in cap. cùm acceſſiſſet num. 43. de conſtitut.* Gemin. *conſ. 30. num. 6. & 7.* Rota *deciſ. 293 n. 3. & 9. p. 7. recent.*

Non obſtat quod R. P. Nunus, & alij in eo Capitu- 64
lo electi exiſtimarunt Confirmationem R. P. Generalis neceſſariam eſſe, & ideo inſtarunt pro ea obtinenda. Quia reſpondetur quòd quando in acto interuenit aliqua ſolemnitas non neceſſaria ad ſuam validitatem, & hæc concurrit inualidè, & minus ſolemniter, non ob id remanet imperfectus, aut nullus actus, qui in ſe validus eſt: gloſ. *verb. tranſitus in § ſerui, Inſtit. de libert.* quæ tenet ideo valere manumiſſionem factam in tranſitu, quia ſine eo fieri poterat; vnde aliud eſt quòd manumiſſio fieri poterat ſine Prætore: ex qua gloſ. Iaſ. *in l. vinum num. 33. verſ. ſecundò confirmo ff. de rebus cred.* notat quòd quando actus poteſt expediri ſine 65
præſentia iudicis, & ſi fiat in præſentia illius, & minus ſolemniter, per hoc non vitiatur actus, & quod de illa gloſſa facit magnum feſtum Bald. in pluribus locis ibi à Iaſone citatis, idem tradit Segura *in l. ab exheredati num. 3. cum ſeqq. ff. de legat. 1.* Hippol. *in l. de vnoquoque n. 41. ff. de re iudic.* Vanti. *de nullit. titul. quibus modis ſentent. nullit. num. 114.* Rot. *deciſ. 36. n. 56. & 57. tom. 5. recent.* qui dicunt citationem non neceſ- 66
ſariam nulliter factam non obeſſe, nec actus nullitatem inducere.

Et in aſſenſu Regio in contractu reſeruato, quòd ſi 67
in illo non requiratur, actus non vitietur, ſi vel aſſenſus deficiat, vel minus ſolemniter apponatur, Andr. de Iſernia *in cap. 1. §. ſed nec alia, num. 38. quæ ſit prima cauſa beneſ. amit.* Ponte *conſ. 95. num. 8. lib. 1. & deciſ. 4. n. 36.* Rouit. *conſ. 4. n. 3.* Capiblanc. *de Baronib. tom. 2. cap. 82. n. 14. verſ. & proinde,* Rota apud Farin. *deciſ. 144. n. 10. p. 2. in poſthum. aliàs part. 4. recent.* Et pro hac concluſione eſt text. expreſſus *in l. forma cenſuali §. ſi quis veniam petierit. ff. de cenſib.* Ego *de Canon. & Dignitat. cap. 39. n. 9.* vbi ex communi Doctorum ſententia *in cap. cùm inter 18 de elect.* dixi electionem non continere nullitatem, ſi vocati ad eam faciendam, non habentes in ea vocem, ſpreti, aut admiſſi non fuerint.

Quoad ſecundam nullitatis partem de defectu cau- 68
ſæ mouentis ad caſſationem, ſciendum eſt per electionem plenum ius acquiri, ſed in habitu tantùm, per confirmationem verò exercitium illius actus, ita Seraph. *deciſ. 1011. n. 16.* Melch. Phœbus *Luſit. deciſ. 101. n. 7. tom. 1.* Cabed. *etiam Luſit. deciſ. 84. n. 12. p. 2.* Aloyſi. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 280. n. 2. p. 2.* Laur. de Portel. *in ſuis reſp. moralib. p. 2. caſu 4.* Caſtellin. *de elect. Canon c. 1. num. 17.* Laurent. de Peyrinis *tom 1. cap. 3. §. 6. in fine,* Greg. XV. *deciſ. 240. n. 16. & 17.* Tamburin. *de iure Abbatum tom. 1. diſp. 6. q. 1 num. 4.* Lauor. *d. tit. 4 de elect. c. 25. n. 21* per doctrinam Felin. *in cap. cùm Bertoldus num. 6. de re iudic.* vbi dicit quòd per confirmationem nihil noui iu- 69
ris acquiritur, ſed tantùm exercitium iuris per electionem quæſiti.

In tantum quòd electus poteſt iudicialiter confirma- 70
tionem ſuæ electionis petere, & Superiorem vt confirmet compellere, Abb. *in cap. cùm dilectus 8. num. 1. de conſuet.* ibi, *Nota primò quod Monachus electus in Prælatum poteſt electionem de ſe factam proſequi etiam in iudicio contentioſo, & in c. poſtulationem 5. de poſtulat. Prælat. n. 4.* addit cum Ioan. Andr. *quòd ille, qui petit confirmationem electionis nullam petit gratiam, cum*

pleno

plene iure inuitatur, & quòd sic potest superbè accede-
71 *re ante Superiorem etiam caputio, vel birreto non leua-*
to si confidat de idoneitate persona sua, & comminari
quòd nisi ipse confirmet, habebit recursum ad Superio-
rem, idem Abb. *in c. postquam 5. de elect. n. 1.* ibi, *Nota*
primò quòd confirmatio est necessaria, licèt electio à
principio fuerit voluntatis, Canonici autem non tenen-
tur eligere certum, sed possunt eligere quem volũt, dum-
72 *modo idoneum, vt in c. quia propter inf. eod. Superior au-*
tem ad quem spectat electionis confirmatio, tenetur ex
debito electionem confirmare, si nihil impedit electum,
&c. idem Abb. *in c. querelam n. 6 de elect.* Fr Emman. *q.*
Regul. tom. 2. q. 54. art. 13. Greg. XV. *decis. 240. n. 12.*
cum seqq. vbi quòd qui confirmat nihil dat, & quòd
confirmatio non est imputanda ad beneficium, sed ad
iustitiam, Castellin. *de elect. c. 5. n. 83. & c. 14 n. 15. &*
n. 43. & 56. vers. memor sit semper confirmator, Lauor.
de elect. cap. 25. n. 28. & n. 44. vbi quòd si confirmator
absque iusta & rationabili causa differat electionem
confirmare, potest recurri ad Superiorem pro confirma-
tione facienda, Sigism. à Bonon. *de elect. dub. 43. num. 1.*
73 vbi dicit quòd sicut ex parte electi confirmatio est de-
bita, ita ex parte confirmare debentis est necessaria, per
c. fin. de elect. in 6. & per *c. postquam,* vbi Butr. *n. 5.* Abb.
in 1. notab. Dec. *n. 1. de elect. & n. 3. & 4.* Tambur. *de*
iure Abbatum tom. 1. disp. 6. q. 1. n. 25. vbi quòd electio
est voluntatis, confirmatio autem necessitatis, *& q. 1.*
n. 10 Sigism. à Bon. *de elect. dub. 45. n. 1.* Lotter. *de re*
benef. lib. 1. q. 27. in princ. Laur. de Peyrin. *tom. 1. de sub-*
dito q. 1. cap. 31. § 6. ad fin. vers. vnde sequitur, & §. 7.
& §. 11. vers. dico 11. Ego *de iure eccles. vniu. lib. 1.*
c. 19. n. 154.
74 Ad confirmationem huius electionis deuenire po-
tuit R. P. Generalis vel ex vi Constitutionis *p. 3. c. 7.*
de elect. noui Prouincialis prope fin. ibi, *Volumus tamen*
& decernimus, vt prater illam per P. Præsidentem fa-
ctam confirmationem omnes Prouinciales per Reueren-
dissimum P. Generalem sese confirmandos curent, quàm
citius fieri possit, habita ratione maioris, vel minoris di-
stantia Prouinciarum, atque itineris difficultatem, &c.
Et eadem p. 5. cap 7. §. quid litteris definitorio delatis
fieri debeat, in fine, vbi de definitionibus Capituli
Prouincialis, ita concluditur. *Et deinde ad Reueren-*
dissimum Priorem Generalem, vt ab ipso si sibi visum
fuerit, confirmentur, mittantur quam citius fieri possit,
&c. Vel iure delegato ex vi litterarum Apost. eidem
R. commissarum, ibi, *Tibi vt dicta duo Capitula Pro-*
uincialia, ac in eis sequuta & alia acta annullare, &c.
licitè possis & valeas eadem auctoritate tenore præsen-
75 *tium facultatem concedimus,* &c. Similes autem di-
spositiones, rescripta, & indulta semper sunt intelligen-
da prout de iure, Anchar. *cons. 6. n. 8. vers. omnis enim,*
Cæsar. de Grassis *decis. 8. n. 2. de re iudic.* Achil. *decis.*
12. de rescript. Rota *decis. 39. n. 2. part. 1. recent. & de-*
76 *cis. 415. in fine part. 2. recent.* quia eorum verba intelli-
gi debent secundùm terminos habiles, ac dispositionem
legalem. Duran. *decis. 228. n. 9.*
77 Ex quacunque causa, vel titulo procedat Reueren-
dissimus Generalis semper in cassanda & infirmanda
electione tenetur procedere citatis, & auditis partibus,
seruato substantiali iuris ordine: si procedat via ordi-
naria ex vi constitutionum Ordinis, de quibus suprà;
est aduertendum quòd confirmator potest & tenetur
antequam confirmet, inquirere de idoneitate electi, &
de forma electionis, *cap. postquam 5. c. à nobis, de elect.*
Nau. *cons. 1. in antiq. alias cons. 2. in nouis, eod. tit.* Si-
gism. à Bonon. *de elect. dub. 46. n. 8. & dub. 47. n. 7. cum*
seqq Lauor. *d. tit. 4. cap. 25. n. 59.* Castellin. *d. c. 14. n. 15.*
Tambur. *d. tom. 1. disp. 6. q. 5. n. 4. & 5.* Laurent. de Pey-
rin. *d. tom. 1. c. 31. §. 11. vers. dico secundò,* Portel. *in resp.*
moral. casu 4. n. 5. in fine, etiam absque contradictore, vt
post Pacian. resoluit Felician. de Vega *ad cap. intellexi-*
mus, de iudic. n. 67.
Deinde scire oportet duobus modis confirmatorem 78
posse in his confirmationibus faciendis procedere: vel
extraiudicialiter agendo, priuata scilicet scientia, non
in forma iudicij & contentiosa, inquirens de modo ele-
ctionis an fuerit Canonice facta, & de persona electi
an sit idonea: Lauor. *d. cap. 25. num. 59.* Modern. *de Re-*
gia protect. p. 2. cap. 13. numer. 6. Ego *de iure Eccles. lib.*
1. cap. 19. num 251. & in hoc casu quandò nec directè,
nec indirectè potest cognosci & penetrari causa cassa-
tionis, procedunt doctrinæ, de quibus *suprà voto 4.* Vel
per viam iudicij contradictorij cum processu & causæ
cognitione, Marescot. *var lib. 1. cap. 52. à numer. 30.* Si-
gism. à Bonon. *dub. 46. numer. 8. & dub. 47. cum seqq.* E-
go *ipse d. cap. 19. num. 251.* & tunc tenetur cum partis
citatione, & seruato iuris ordine procedere. Modern. 79
de Regia protect. part. 2. cap. 15. num. 45. ibi, *Si iam quis*
esset electus ad dignitatem, & ageretur de illum remo-
uendo à tali dignitate, tunc enim iudicialiter agendum
est, & in tali infirmatione procul dubio partis citatio
requiritur, &c. & est doctrina Butrij *in cap. cùm dilectus*
32. numer. 63. de elect. ibi, *Quædam est confirma-*
tio contentiosa super qua proceditur iudicialiter, & tũc
oportet quod in ipsa interueniat causæ cognitio & abs-
que ea non valet confirmatio C. de iudic. l. iudices, Cod.
quomodo & quan. iudex l. ea quæ, &c. Idem Butr. *in cap.*
venerabilem 34. eod. tit. numer. 15. ibi, *Nota vndecimò*
quòd confirmator electionis, vel infirmator dicitur iu-
dex & cognitor, & sic patet quòd confirmatio etiam
temporalis dignitatis fit per viam iudicij, Gonzal. *ad* 80
reg. 8. Cancel. glos. 9. in annot. numer. 43. Sigism. à Bo-
nonia *d. dub. 44. numer. 8. ad med. & numer. 9. & dub.*
45. numer. 7. Castellin. *d. cap. 14. numer. 54. ad fin. &*
numer. 55. Lauor. *de cap. 25. num. 54.* Ego *d. lib. 1. cap.*
19. n. 151.
Et in Religione Fratrum Eremitarum S. Augustini 81
in confirmationibus, & cassationibus electionum sem-
per proceditur secundo modo, & ob id tenetur R. P. Ge-
neralis causas cassationis in sententia exprimere, vt sta-
tuit Iulius III. *in Bullario Ordinis S. Augustini Romæ*
impresso anno 1628. pag. 216. Et si contingat dictum
Hieronymum, aut pro tempore existentem ipsius Or-
dinis Priorem Generalem, confirmationem huiusmodi
denegare, eundem Hieronymum, & pro tempore exi-
stentem Priorem Generalem, teneri, & obligatum esse
ad causam denegationis huiusmodi in eadem dene-
gatione exprimendum, &c. Qua de causa idem R. vt re-
fertur in dictis litteris, cœpit cognoscere iudicialiter de
nullitatibus electionis, ibi, *Prætereaque auditis pluries*
ipsis partibus, earumque iuribus, & rationibus maturè
discussis iudicauerit secundo dictum Capitulum Prouin-
ciale nullum, & inualidum, nulliterque & inualide ce-
lebratam fuisse, &c. Quo casu & absque dubio, si posset
summariè, secretéque & per processum infirmatiuum
procederet, iam teneretur per viam iudicij prosequi,
iuxta doctrinam Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 5. n.*
5. dum dicit quòd si iudex potest procedere vt Ordina-
rius, vel delegatus, electa vna via, licèt inutili, non po-
test aliam redire, optimè Cancer. *var. resol. lib. 1. c. 17. de*
appellat. n. 43. in 2. edit. vbi ex Innoc. *in c. bona il. 1. de*
postulat. Prælat. & aliis tenet habentem facultatem 82
apprehendendi possessionem propria auctoritate, & ex-
traiudicialiter, sibi præiudicare adeundo iudicem inco-
petentem, *& lib. 2. c. 10. n. 47. cum seqq.* Hermosil. *l. 7.*
gloss. 2. n. 21. tit. 4. part. 5. & in optima specie Rota *de-*
cis. 778. p. 1. diuers.
Non debet igitur confirmator ex abrupto, & inordi- 83
natè ad electionem procedere, vt aduertit Lauor *d. tit.*
4. cap. 25. num. 51. citans *cap. cùm ad monasteria, de*
statu monach. Abb. *in cap. monachi §. Prioratus num. 10.*

eod.tit. Sylu. *verb.confirmatio humana num.4.* & subdit
quòd non debet per repentinam confirmationem pro-
priam cupiditatem, & inordinatum affectum iuri, &
æquitati præferens, competitore, vel oppositoribus ne-
glectis, nec discusso negotio contra doctrinam Apost.
electo manus imponere, *c.vlt.de elect. in 6.* Sed tenetur
cum plena causæ cognitione inquirere & cognoscere
de delictis quæ electum indignum faciunt confirmare,
ac illum priuare possunt sua dignitate, vel Prælatura, vt
per Fr.Emman. *quæst Regul.tom.1.q.14 a 3.vers.secun-*
84 *dum argumentum*, vbi contra Nau. resoluit quòd ad
impediendam electioné etiam ante illius perfectionem,
& crimina electo opposita plenè debent probari: Hie-
ron. Roderic. *in resolut.quæst. Regul.resol. 58.n.49.* hãc
conclusionem multis exornat, & reprehendit Laurent.
de Portel. *in dub. Regul. verb. electio n. 19.* qui allegat
Fr.Emman. *citato loco* pro contraria parte; licèt Na-
uarrum sequatur Lauor. *de tit 4.c. 19.n. 121.* Et quic-
quid sit, sumus extra hanc disputationem; quia ageba-
tur in nostro casu de infirmanda electione iam per-
fecta, cuius vigore electus ab anno cum dimidio erat in
pacifica Prouincialatus possessione absque alicuius cõ-
tradictione: ob quam rationem motus fuit doctissimus
Valenz *cons.4 per tot* & præcipuè *n.5.& 6.vol.1.* ad te-
nendum & consulendum quod P.Generalis, de quo ibi,
nulliter & attentatè processit ad priuationem officij
Prouincialatus P.Battes, eo inaudito.

85 Hinc infertur non esse ab officio excludendum in-
dignum, aut eo priuari quemquam, nisi prius audiatur,
& conuincatur de insufficientia, vel alia inhabilitate
Fr.Emman. *q.Regul.tom.1.q.51a. 12.vers. ad primum*
dubium, Portel. *in dub. Regul. verb. electio in addit. ad*
addit.n.5.& in resp.moral.p.2.casu 4.n.3.& casu 19 à
n.1. Hieron.Roder *d.resol.58.n. 11.* Laurent. de Peyri-
nis *in formular.lit.C c.18 vers.noto quinto, & num.7.*
vers.sed die quarto, & de subdito Relig. q. 1.§. 10.in
princ.pag.491. vbi subdit quòd non possunt priuari Re-
ligiosi sine eo quòd prius citentur ipsisque detur copia
eorum, quæ contra ipsos sint fulminata, vt se possint
defendere Sigism.à Bon. *de elect.q.90.à princ.& præci-*
puè ex n.8.& dub.98 n.2. ibi, *Nam si postea congrega-*
to Capitulo, & causa cognita non constaret per conclu-
dentes, & veras probationes de dicta eiusdem Generalis
insufficientia, profectò non posset deponi, vt pulchre su-
stinet in terminis de Prælato Regulari, Rota *decis.254.*
n.7.part.1 in recent. & probatum est supra dub 47.n.
13.& dub.91.n 9 &c.

86 Non obstat quòd Regulares cùm sint voto pauper-
tatis adstricti, & non habeant velle, nec nolle, debent
ad voluntatem Superiorum officia & Prælaturas depo-
nere, per ea, quæ diximus supra *voto 4.n. 46.* quia pro-
cedit dicta resolutio in officiis manualibus, quorum
prouisio & depositio spectat ad eundem superiorem;
non verò in electiuis, quæ per vocales in Capitulo, vel
in Definitorio prouidentur, quando subest legitima &
sufficiens causa, nam in illis habet electus firmum ius à
quo non est sine causa spoliandus, quæ seruato iuris or-
dine, & concludenter sit probata, *c. nullam potestatem*
18.q.2.c. Monachus in fine, de statu Monach. vbi glos.
verb.non minuitur. Nec hoc votum paupertatis violat,
cùm Religio ad cuius fauorem emittitur, officium pro-
uidet, & illud ei concedit. Rot. *decis.772. n. 1.cum seqq.*
part.1.diuers. Aloys.Ricc. *in praxi var. resolut. p.4.re-*
sol.51.n 1.& per tot. Sigism.à Bonon. *de elect dub. 47.à*
princ. vbi post factam distinctionem inter officia ele-
ctiua, & manualia *n.4.* resoluit Superiores non posse si-
ne causa electos officiis electiuis priuare, idem Sigism.
87 à Bonon. *dub.91.a n.1.vsque ad 9. & n. 10. vers.atta-*
men resoluit quòd licet in causis Regularium proceda-
tur summariè, & admittantur officiorum priuationes
leuioribus de causis, nihilominus tamen requiritur quòd
ordo iudiciarius seruetur, & cum legitima causæ cogni-
tione procedatur, ac vt delicta plenè probentur, Diana
resol.moral.p.3.2.tract.de dub.Regul. resol. 117. quod
summatur *in eius summa part.2.verb. Prælati Regula-*
ris duratio n.52. dum tenet Prælatos manuales, quo-
rum Prælatura non est electiua, amoueri posse ab offi- 88
ciis ad superiorum arbitrium. Et confirmatur ex iis, quæ
latè & in difficiliori casu cumulat Laurent.de Peyrinis
tom.de subdito q.1.c.12 per tot. pag.mihi 36.cum seqq:
resoluens Superiorem non posse pro libito suæ volun- 89
tatis, & sine causa professum in vna prouincia ad aliam
transferre, eum suo iure priuando, & *in col. 3. vers.se-*
cundo, quia omnis sententia supponit sententiam pri-
uationis eo casu prolatam, subdito inaudito esse
nullam.

Accedit quòd etiam officio manuali subditum spo- 90
liare non potest superior, si faciat malo animo, odio, vel
malitia, Rot. *d.decis.778 p.1. diuers.* vbi sic fuit resolu-
tum in capellaniis ad nutum amouibilibus, Perez de La-
ra *de capellan.lib.2.c.6.ex n.12.* Gonzal. *ad reg.8.Can-*
cel.glos.5.§.6.n.48. Nicol.Garc. *de benef.p.1.c.2. n. 88.*
eadem Rot. apud Posti. *in fin.sui tract. de manut. decis.*
283.& coram Card.Caualer. inter eius impressas decis.
272. quam transcribit Leon. *de officio Capellani q.5.*
sect 16 pag.743.præcipuè n.154. Et in officiis manua-
libus Regularium, Siguin.à Bon. *de elect. dub. 47.n.8.*
& 9. & cum Nau. *commento 4.de Reg.n.23.vers.quar-*
tò potest agere, & comment.2.n 65. vers. addo octauò
tradit Laurent.de Peyrinis *de subdito q.1 c.12. pag.37.*
vers secundo, vbi quòd licèt Prælatus possit spoliare
subditum officio alinno manuali absque causa, & so-
lùm pro suo libito, si tamen facit malo animo, habet
subditus iustam causam agendi contra Prælatum.

Nec etiam Constitutio ordinis *p.3 c.7.in §. quid de* 91
litteris Definitorio delatis fieri debeat, in fine, vbi agens
de definitionibus Capituli, & officiis Priorum Con-
uentualium, Visitatorum, Definitorum, & Discretorũ,
statuit quòd deferantur ad Reuerendissimum. P.Gene-
ralem, *vt ab ipso si sibi visum fuerit, confirmentur,* sunt
verba huius constitutionis: faciunt alia alterius *p.3.cap.*
4. vbi dum ageret de auctoritate eiusdem Reuerendissi-
mi circa hanc materiam, ita ait. *Ad eius etiam officium*
pertinet Priores Prouinciales canonicè electos confir-
mare, & eosdem corrigere, suspendere, & etiam priuare,
ac absoluere, si secundùm Ordinis statuta casus emerse- 92
rit priuationis, vel absolutionis, &c. Quia respondetur 93
prædicta verba prioris constitutionis non importare li-
berum & absolutum arbitrium ad informandas electio-
nes, sed secundùm vsum rationis, & arbitrium boni viri.
Ita resoluit in terminis Castellin. *de elect.Canon.cap.4.*
num.30.& cap.14.num.15. ibi, *Et si constitutio dicat*
quòd Prouincialis Priorem electum confirmabit, si ei vi-
sum fuerit, quod verbum non designat liberam potesta-
tem, sed discussionem rationis, & arbitrium boni viri, &
ideo non debet Prouincialis secundum libitum suæ vo-
luntatis, sed secundùm iudiciũ rationis Priorem electum
confirmare. &c. Et hoc tanto magis procedit ex adductis
per Menoch. *de arbitrar.lib.1.quæst. 8.num.4.cum seq.*
& per *me de diction.vsus eq.dicl.414.num. 4.* vbi vna-
nimiter tenet verbum, *videor*, importare arbitrium bo-
ni viri. Quod quidem arbitrium debet esse regulatum
à iure communi, *l.respiciendum, l.hodie ff.de pœnis, l.vir*
bonus, ff.iudic.solui l.Titais §.sorore ff.de fideicom.libert.
ibi, *non expectandum quod hæredibus displiceret, sed*
quod bono viro possit placere, &c. Seraph. *decis 1077.nu*
1. Marc. Antonin. *var.resolut.lib.3 resol.7.num. 14.* Io-
seph.Sesse *Aragon.decis.45.num.13. cum seqq.* Steph.
Gratian. *discept. forens. capite 442. numer. 5.* vbi dicit 94
quòd arbitrium boni viri, non est libera dispositio, &
licèt aliquando arbitrium solet aliquid remittere de ri-
gore iuris, non tamen dat facultatem recedendi à dispo-
sitione

fictione iuris, iuxta doctrinam Bart. sæpè canonizatam,
per Rotam decis. 312. p. 2. in postum. Farin. aleàs p. 4.
recent.
95 In dubio enim quando verba applicari possunt ad
arbitrium liberum, & regulatum, semper resoluere debe-
mus viri boni arbitrium siue regulatum fuisse, conces-
sum, Dec. cons. 430. num. 4. Menoch. de arbitr. lib. 1.
quæst. 9. num. 1. maximè si ex contraria interpretatione
præiudicaretur opinioni tertij, idem Menoch. d. quæst. 9.
96 num. 8. Denique licèt iudex, cui concessum fuit absolu-
tum, & liberum arbitrium, possit sine causæ cognitio-
ne & partis citatione procedere, vt ex Bart. Felin. & aliis
resoluit Menoch. d. l. 1. quæst. 19. num. 10. nihilominus si
arbitrium fuerit à iure regulatum, tunc tenetur iudex
obseruare & sequi omnes Canones iuris, idem Menoch.
97 d. lib. 1, quæst. 13. n. 15. Vbicunque enim aliquid com-
mittitur per verba denotantia arbitrium boni viri, iste
tenetur in commissione sua omnes iuris communis, &
rationis regulas seruare. Alex. cons. 33. n. 3. lib. 1. Card.
Tusch. pract. conclus. tom. 1. lit. A. concl. 470. n. 2. Ego
Axiom. 32. n. 2.
98 Nec dicatur potuisse dictum R. P. Generalem ob
nullam pronunciatam electionem Capituli, iure deuo-
lutionis eligere, & loco illius qui fuerat nulliter electus,
alium nominare ad cap. cùm VVintoniensis, & cap. ne
pro defectu, de elect. & cap. quamquam, eod. tit. lib. 6.
quia respondetur dictam electionem fuisse nullam de-
claratam ob violentias ex aduerso factas tempore quo
celebrabatur; & ideo cùm cæteri vocales, qui eam
electionem nullam inualidam fuisse & talem declarari
intentarunt, nullam culpam ex eo contraxerint, quoad
eos deuolutio omnis cessat, esset enim sine causa pri-
uare innocentes non cooperantes malo, cap. si electio,
eod. tit. in 6. & ibi communiter Doctores glos. verb. pri-
uatus in cap. cupientes eod. tit. c. quia diuersitatem, & ibi
D D. de concess. præb. præcipuè Imol. num. 4. & 5. Butr.
in cap. 2. num. 13. eod. tit. Petr. Biax. in direct. elect. p. 3. c.
7. plura congerit Gutier. can. lib. 1. c. 28. & pract. lib. 3.
99 quæst. 51. numer. 9. Maximè, quia secunda electio post
primam nullam & attentatam, facta fuit in vim cuius-
dam decreti Illustrissimi D. Nuntij, & ideo culpæ voca-
lium imputari non potest, qui in executionem dicti de-
creti ad secundam deuenerunt electionem, l. non vide-
tur data 127. §. qui iussu ff. de reg. iuris, & ibi Dec. &
Cagn. c. quod quis 14. eod. tit. ibi, Quod quis mandato
facit iudicis, dolo facere non videtur, cùm habeat neces-
se parere; Menoch. remed. 1. retin. n. 640. Quod quidem
procedit non solùm quando Superioris mandatum iustũ
est, & iustitiam continet, sed etiam quando de illa po-
test dubitari, quia in dubio pro iustitia præcepti præ-
sumendum est propter iuris auctoritatem, l. forno iunis-
te §. cum Prætor ff. ad Trebell. l. si Prætor ff. de iudic. Fr.
Emman. q. Regul. to. 2. q. 21. art. 8. Mar. Alter. de censur.
lib. 3. disp. 2. c. 1. pag. 290.
100 Denique non facit Capitulum secundò celebratum
nullum, & nulliter cassatum præsentia cuiusdam mini-
stri Regij, qui in aula electionis interfuit, quia in cap.
Messana, de elect. prohibetur solum ne laici ad votan-
dum in electionibus intersint, itaut fiant per abusum se-
cularis potestatis, Tamburin. de iure Abbatũ to. 1. disp.
5. q. 22. n. 10. & 11 Ego in collect. ad c. quisquis n. 2. de
elect. Sed quando intersũt pro defẽdẽdis, & coadiuuãdis
electionibus, ne illis vis aliqua, aut actus libertatis ele-
lectionis impeditiuus fiat, tunc laici non prohibentur
interesse, c. benè §. sancta Synodus 96. dist. c. cùm lõgè 63.
dist. notant Abb. in d. c. Messana n. 3. vers. vel vocantur
laici, optimè Biaxio in direct. elect. p. 11. c. 12. n. 1. Cucch.
instit. maior. lib. 4. tit. 1. de elect. n. 110. & 111. Sigism. à
Bonon de elect. dub. 87. n. 5. Lauor. d. tit. 4. c. 4. n. 54. Lã-
cel. instit. Canon. lib. 1. tit. 7. vers. laici quoque, in gloss.
verb. Principes ad fin. lit. O. & Fr. Emman. to. 2. q. Regul.
q. 52. art. 11. in inscript præsupponit tanquã certum in
Hispania adesse consuetudinem, qua vius Rex noster
Catholicus solet mittere personam ex suis Senatoribus,
vel aliam magnæ existimationis, vt quando expedierit
Capitulis Regularium intersit, cui, si ecclesiastica sit 101
necessariam commissionem Illustrissimus D. Nuntius
concedit, Valdes. de dignitate Regum, Regnorumque
Hispaniæ c. 1. n. 4. Portel. in dub. Regul. verb. electio,
Mirand. in manuali Prælat. to. 2. q. 6. art. 16. & 23. So-
lorzan. de gubernat. Indiar. to. 2. lib. 3. c. 26. n. 19. cum
seq. qui asserunt ad regalia Principis pertinere personam
nominare, quæ Regularium electionibus intersit, ne in
illis eligatur minus aptus ad Prælaturam regendam: latè
Gonzal. de Salzedo de lege politic. lib. 1. c. 12. §. vnico per
tot. tit. quo iure liceat laicis Principibus Præsides, Assi-
stentesue mittere ad electiones Superiorum Regulariũ.
Potest enim Rex pro scandalis & seditionibus sedandis 102
etiam inter Ecclesiasticas personas, & Religiosos, poli-
tica vti iurisdictione, vt ad concordiam reducantur Gas-
par. Roder. de annuis reddit. lib. 2. q. 22. n. 60. cum seq.
Borrel. de præstantia, Regis Cathol. c. 71. n. 88. Modern.
de supplicat. ad Sanctiss. p. 1. c. 4. n. 47. Salzedo d. lib. 1. c.
12. n. 31. Et quod Notarius laicus, si intersit electioni 103
ad scribenda illius acta, non vitiet ipsam electionem,
resoluit Abb. in c. quia propter 42. n. 10. & in d. c. Mes-
sana n. 3. de elect.
Præsentiam Senatoris assistentis electioni qualificat 104
Regium mandatum ex iusta causa emanatum, vt inde
iustificationem obtineat; semper enim attenditur con-
seruatio illarum rerum & dispositionum, in quibus Rex
manum apposuit; c. fin. in princ. de offic. Legati in 6. c. ne
reliqui, de priuil. lib. 6. Clem. 1. vers. nisi Regum, vel
Principum, de Baptismo, Staph. de litteris iusti. § petẽ-
ti commiti n. 1. Paris cons. 111. in fine lib. 4. Et ideo mul- 105
ta præcepta Canonica relaxantur propter Regum, &
Principum prærogatiuam, c. Principes, c. Regum 24. q. 5.
c. per venerabilem § rationibus, qui filij sint leg. Selua de
benef. part. 2. q. 23. n. 52. plura per Gonzal. ad reg. 8. Cã-
cel. gloss. 24. a n. 155.

NVLLITAS III.

Resultans ex non transportatione actorum.

REuerendissimus P. Generalis in suis litteris asserit
se auditis pluries ipsis partibus, earumque iuribus 106
& rationibus maturè discussis, iudicasse secundò dictum
Capitulum Prouinciale nullum, & inualidum, nulliter-
que & inualidè celebratum fuisse, quod fieri non pote-
rat nisi transportatis & reproductis actis primæ instan-
tiæ, l. eos §. super his, l. præcipimus, vers. in his autẽ C. de
appell. c. cupientes, de elect. in 6. ibi, cum omnibus actis,
iuribus, & monimentis suis, & processus suos contingen-
tibus, &c. & in vers. Si verò in discordia, ibi, vt dictum
est cum actibus, & monimentis instructa, &c. quæ qui-
dem integra processus transportatio ad aduersarium ap-
pellantem spectabat, taliter quod non sufficit transpor-
tatio partis actorum, sed requiritur productio omnium
etiam facientium contra appellantem, Vant. de nullit.
tit. à quo & quibus n. 21. & hodie disponitur expressè
per Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 20. ibi, Præterea si
quis in casibus à iure permissis appellauerit, aut de a-
liquo grauamine conquestus fuerit, acta omnia coram
Episcopo gesta ad iudicem appellationis, expensis suis
transferre, &c. Et iudex appellationis non potest iudi-
care nisi coram eo productis & visis primis actis, aliàs
peruerteret ordinem iudicij. Bald in l. 2. n. 5. vers. ex quo
nota C. edendo; & sententia lata coram secundo iudice
non reproductis actis primæ instantiæ est ipso iure nul- 107
la, Cæs. de Grassis decis. 9. aliàs 37. incip. Opponebatur
n. 5. de causa possess. Anton. Gabr. commun. tit. de appel-
lat.

nlat.q 10 *n*.8.Steph.Gratiã.*discept.forens.c.* 121.*n*.19.*&* 28. Modern. *de Regia protect.part.* 1.*c.* 2.§.1.*per tot.*

108 Et notarius actuarius huius causæ refert nec processum, nec illius copiam per se, aut per interpositam personam partibus vnquam dedisse, prout requirebatur, ex Rot. *decis.* 121.*p.* 7. *recent.* quia non est processus in forma probanti, si non sit à Notario actuario authenticatus, & suscriptus, ad tex. *in l.vlt.de assessor.* Rot. *decis.* 18.*n.*2.*p.* 7.*recent.* in tantum quòd sententia ex processu aliter ex-

109 tracto est nulla, & non potest de iure producere effectũ. *l.*4.§.*condemnatum ff.de re iudic.* Decian *l.*2.*n.* 57.*C. de edendo,* Cancer.*var.p.*1.*c.*12.*n.*30.

Nvllitas IV.

Ex quo electio longiori tempore quàm per concordiam fuerat permissum, celebrata fuit, & contra formam in ea assignatam.

110 Concordia auctoritate Apostolica confirmata statutum fuit, vt in prouincia Bethicæ electiones Prouincialium triennalium fierent alternatim, vno triẽnio ex partialitate Hispalen. & alio ex prouincia de Estremadura cum decreto irritanti: quæ concordia in hac parte non fuit obseruata, vnde electio contra formam in ea data, celebrata fuit nulla, cum eius omissio actum vitiet, *l.cum hic,*§.*ait Prætor ff.de transact.* & in electione est text *in cap.quia propter, de elect.* Molfes. *in sum. tract.*10 *c.*16.*n* 150.*pag.*377.

111 Et forma est de genere indiuisibilium, in qua eius contrauentio reddit totam electionem nullam *d.c.Messana,* Alciat.*in l.*1.§.*sed si mihi n.* 13.*ff. de verb. oblig.* Castellin.*de elect.c.*4.*n.*17. Sigism. à Bononia *de elect. dub.*19.*n.*14.*&* 15.

112 Et in terminis quòd si electio statuto, aut consuetudine facienda est de triennij tempore, erit nulla si fiat de longiori tempore quam triennij, Roman.*cons.*66.vbi adden.*lit.* D.Nicol.Garc.*de benef p.*2.*c.* 1.*n.*59.*&* 60. Fontanel *de pactis nupt.claus.*4.*glos.* 10.*p.*1.*n.*54. Cabed.*decis.*84.*n.*7 *&* 15 *p.*2.Sigism.*d.dub.*19.*n.*15 Castellin.*d c.*4.*n.*17. Nouar.*in nouo iure Pontificio concl.* 3.*de elect.alias* 88.*n.*3. Ego *in collect.ad d.c.quia propter n.*15.*vers.nec etiam dici potest.*

113 Nec cohonestabit prorogationem illius temporis dicere quod R. P. Butron vti non potuit toto tempore Prouincialatus ob impedimenta in præcedentibus electionibus data: Quia cùm fuerit officium assignatum pro eo triennio sequenti, currit etiam contra impeditũ, quia tempus vnum pro alio non subrogatur, vt in legato vsusfructus probat tex. *in l. si vsusfructus mihi in biennium. ff. de vsufructu leg.* per quem text. in officiis temporalibus ita resoluunt Bart. *in l. si ita stipulatus sim* 14. *n.* 1.*ff.de verb. oblig.& in l.si prius.ff.de aqua pluuia arc.n.*30.*& in d.l.si vsusfructus n.*4. *& in l.si vnus.*§ *Item cum quidam numer.* 9. *vers.restat vna quæstio, ff. locati,* quam resolutionem sequuntur Abb. *in capite fin. de iudic. numer.* Vincent. de Franchis *decis.* 419. *&* 451. Rota Genuens. *decision.*29. *numer.* 9. Cabed. *decis.* 84.*numer.* 5. *p.* 2. Parens meus Emman. Barbosa *ad Ordin. Regias Lusit.tom.*1.*ad tit.*67.*num.* 9.*pag.*66.Caualcan. *decis.* 25. *n.*2.*p.*2. Mastrill.*de magistrat.lib.*1.*c.*29. *num.*90.Fontanel *d.claus.*4.*glos.*10. *p.*1. *num.*102 .*& decis.*99.*num.*16 Rouit. *in pragm.*5. *num.*3.*de officio iudic.* Nouar. *d. concl.*3.*de elect.num.* 5.*pag.*198.Modern.*de Regia protect.p.*4.*capite* 11.*numer.*54.

Nvllitas V.

Resultans ex non admissione appellationis interpositæ.

Condemnati per sententiam in dictis litteris Reuerendissimi P. Generalis insertam, antequam eis notificaretur, ab illa debito tempore & loco appellarunt, & nihilominus appellationi huiusmodi non deferens executor ad executionem procedit, in quo attentat, ex regula *cap.non solum, de appellat. in* 6. cum notatis à Lancell.*de attent.cap.*11.*in præfat.* Vnde Partiar. *cons.* 164.*n.*38.Ioseph.Sesse *de inhibit.c.*8.§.1 *n.* 8.*& decis.* 114.*n* 4.& cum eis Modern.*de Regia protect.p.*1.*c.*6.*n.* 23.resoluunt attentatum committi non solum exequẽdo sententiam à qua appellatum fuit, sed etiam in denegando appellationem interpositam, etiam non fiat nouitas contra condemnatum. 114

Sed tota difficultas est an id procedat, & locum habeat appellatio suspensiua in electionibus officiorum Regularium? & videbatur respondendum negatiuè per *c.constitutis* 46.*de appell.* cum latè per me adductis *suprà voto* 4 *ex n.*25.

At sub distinctione magis communiter resoluunt DD. hoc modo, vel electio facta fuit extraiudicialiter, vel iudicialiter compilato processu; primo modo cum executiuè procedatur, appellatio non est suspensiua, nec causat attentata, vt probatur *in d.c. constitutis,* vbi Ego *in collect.num.*4.*& voto* 4.*numer.*16.*cum seqq.*Gonzal. *ad reg.*8 *Cancel.glos.*9.*in annot.num.*27 *cum seqq.*Modern.*de Reg.protect.p.*2.*cap.*13.*num.*9 *&* 105.*cum seq.* 115

Secundo modo cùm agatur seruato iuris ordine & cum processu appellatio suspendit; & ideo sententia super confirmatione electionis iudicialis est appellabilis, sicut alia quælibet sententia, vt probatur *in d.cap.constitutis, & in cap.oblata, de appell. c.si postquam* 33. *cap.fin.de elect.lib.*6.*glos.notabilis verb. inanes in d cap.fin.*ibi, *Quòd confirmatio facta vocatis his, qui vocandi erant, & cum causa cognitione habet vim diffinitiuæ* &c. glossam sequuntur Lancel. *de attentat. capite* 11. *limit.* 3. *numer.vlt.in fine,& limit.*5 *numer.* 4.*& limit.* 49. *numer.*1.*& cap.*4.*in præfat.n.*725.Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.glos.*9.*in annot.num.*38.*cum seqq. & num.*206.*cum seq.*Nicol.Garc.*de benef.p.*9.*c.*4.*n.*16.*cum seq.*Modern. *de Regia protect.p.*2.*c.*13.*n.*155.*cum seq & p.* 3 *c.*11. *n.*31.Fontanel *d.claus.*4.*glos.*10.*p.*1.*num.*98. vbi dicit ita fuisse decisum in senatu Cathaloniæ, Valenz.*cons.* 44.*num.*13.*&* 14 appellationem à P. Batres interpositam attentata operasse, & *cons.* 76.*num* 13.*&* 14. vbi ait attentatam fuisse possessionem cuiusdam Cathedræ post appellationem ab oppositore interpositam, Portel *in resp.moral.lib.p.*2.*casu* 4 §.*ad quartum num.* 7. *circa fin.& vers.ad quintum num.*9.Sigism.à Bonon.*de elect. Canon dub.*44.*n.*14.*& dub.* 45.*num.* 7. vbi etiam cum glos. *verbo inanes in d.c.fin.*tenet sententiam per quam confirmatur electio, esse definitiuam, Lauor. *d. tit.*4.*de elect.c.*25.*n.*67.*&* 68 Castellin.*eod.tract.c.*4.*num.* 53. *vers. electio pariter facta,& num.* 59.*& cap* 14.*n.*42. Laur. de Peirinis *tom.*1.*de subdito q.*1.*c.* 31.§.12, *vers. dico sextò.* 116

Hinc procedit communis illa & recepta opinio, quæ habet sententiam priuationis alicuius officij esse appellabilem, & ea pendente officio priuatum posse & debere illud exercere, *leg.* 1.*ad fin.ff.ad Turpil.* Franch. *in c.cùm teneamur, de appell.n.*8.*&* 9.Lancel.*de attent.c.* 12.*in præfat.n.*95.*&* 96.*vers.tertio,& limit.*26.*n.*4.Gutier.*pract.lib.* 1.*q.*39.Bobadil.*in sua polit.lib.*5.*c.*1.*n.*171. 115

Mastril *de magistrat.lib 6.c.11.n.35*.Salgado *de Regia protect.p.3 c.8 in princ.*

120 Et in Regularibus quòd sententia suspensionis, aut
priuationis officij, aut vocis actiuæ,& passiuæ sit appellabilis, Fr.Emman.*quæst. Regul.tom. 1.q.29.art. 5*.Modern.*de Regia protect.p.2.c. 5.n. 123.cum seqq.* vbi *n.* 127.cum Dec.& Lancel.idem resoluit in suspensione,& priuatione officij, idem Modern. *d.p.2.c.13.n.123. cum seqq.* Sigism à Bononia *de elect. dub. 90.n.5 cum seqq.* Lauor.*d.tit.4.c 21. n. 78*.Valenz.*cons 44 n.13.& 14.* Laur. de Peirinis *de subdito q. 1.c.20 §. vnico pag.69. vers.respondeo, & tom.3.de priuileg. Minimor.c.4.* Et
121 quòd gesta per suspensum post appellationem à suspẽsione interpositam instincãtur, probat Alph onf. de Castro *de lege pœnali lib.2.c.11.dit. B.in fine* quem refert & sequitur Rub.*in aphorism.Episcop.verb. Prælatus n.* 22.Scac *de appellat.q.3.n.72*. Laurent. *d.tom.3.c.4 n. 19 p.97*. Et per Bullam Iulij III. expresse permittitur appellatio à sententia priuationis officij, his verbis. *Tuncque eisdem Congregationibus & prouinciis, ac personis confirmandis huiusmodi licere ad præfatum Marcellum Cardinalem, & nos, ac pro tempore existentem ipsius Ordinis protectorem & Romanum Pont. intra terminum vnius mensis a die denegationis prædicta recursum habere*,&c.

122 Non obstat quòd Regularibus prohibita est appellatio à sententiis suorum superiorum, *c. ad nostram,c. irreprehensibilis, c. cum speciali, de appellat* cum aliis congestis per me *d.voto 4.n.50.cum seqq.* Et omnes ferè Religiones constitutionem, seu priuilegium habent, quæ similes appellationes Regularibus prohibent, Ego *d.voto 4.n.67*.Fray Martin de san Ioseph *en el epitome de la orden iudicial c.18.de la appellacion n.8. p.245.* Ludou.Miranda *in tract. de ordine iudiciar.tom.2.quæst. 29.art.4. vers tertia conclusio.* Quia respondeunt contrariam opinionem, quòd scilicet Regularibus appellare à sententiis suorum superiorum, esse maiori Doctorum calculo receptam,& probari per tex.*in c.de Priore, de appellat. & in c.licet, de Offic. Ordin.* Et tenent Fr. Emman.*quæst.Regul.tom.1.q.30.aliàs 29. art. 2.& 3.* Sanch.*in præcepta Decalogi tom.2.lib.6.c.8. num.101. cum seqq.* Laurent de Peyrinis *in formulario tom. 1. capit. 12. numer. 1. vers. nota primo & tom. 1. de subdito quæst.1.c.10.in princ pag.65.* cuius verba Doctores propè modum infinitos citantia, refero. Videri potest pro hoc *c.* D.Thom. *2. 2.quæst. 69.art.3.* Innoc. Abb. & alij Canonistæ *toto tit.de appellat.* Syluest. Armil.Angel.Rosel.Pesanel.Tabiena, Mald. & alij Summistæ *verb.appellatio*, Antonin.*p.3.tit.9.c.14*.Quarant. *in sum. Bullarij verb.Archiepiscopi auctoritas n.18.& 19* Cassarub *in priuil. Mendicant. verb.appellare*,Sot. *de iustit.lib.5 quæst.6.art.3*.Nauar.*commento 3.de Regul.n.51*.Rodrig.*tom.1.quæst.Regul.quæst.29.& de ordine iudic.c.13*.Valent.*tom.3.disp.5.quæst.13.p.3*.Sayr. *in claui Regia lib.12.c.17.n 37*.Azor.*instit.moral.p.1. lib.12.c.11 quæst.7.& 8.* Sparthar. *de modo corrigendi Regulares tract.10.part.4.c.1.& 2.*&c.

Ad primam opinionem locum habere dicitur quando Prælatus procedit extraiudicialiter per modum visitationi,& ad correctionem morum, vel ad obseruantiam regulæ, in his enim casibus, in quibus prædicta iura loquuntur, appellare non licet:ita Emman.de Monte Olinete *in pract.Regul.part.2.a.7.n.370.cum seqq.* Fragoso *de regimine Resp.Christianæ p.1.lib.8.disp.24 §.9.n. 152.& seq.* plures refert Gonzal. de Salzedo *d.lib.1.cap. 11.n 85.cum seq.* Nisi Prælatus in modo excesserit, *d.c.*
123 *ad nostram*, Marant.*de ordine iudic.p.2.actu 2.n.333.* Valena.*cons.43.ex n.153* Sanch *d.lib.6.c.8.n.103.cum seq* Barthol à S. Fausto *in thesauro Relig.lib. 6.q.268.* Martin de S.Ioseph.*d.c.18.n.7.& 10*.Laurent.de Peyrinis *tom.1.de subdito c.20.col.4.vers.dico secundo, &* *tom 3.de priuileg Minim.c.4.num 10* Villalob.*in sum tract.16.diffic 8.n 5*.Gonzal. de Salzed. *d.cap.11.n.89.* Gonzal.de Salzed *de lege politica lib.1.c.12.n.85.*

Deinde admittitur appellatio hoc casu eo quòd prima electione vti nulla & attentata ac inualida pronun- 124
tiata, deuentum fuit ad secundam, quæ suum debitum sortita fuit effectum, & earum vigore electos possessionem suorum officiorum pacifice assequuti fuerunt, & sic reuocatio electionis huiusmodi quoad vtrumque effectum est appellabilis exemplo instrumenti publici paratam executionem habentis, quæ si semel facta sit, & in secunda instantia reuocatur via executiua, remanet talis sententia reuocationis appellabilis, vt per Gonzal. *ad reg.8.Cancel.gloss.6.ex n.202*.Modern.*de Regia protect.p.3.c.4.n.44. cum seqq. & de supplicat.ad Sanctiss. p.2.c.34.n.n.40.cum seqq.*

Facit etiam quòd eo tempore, quo prætenditur R.P. 125
Nunum & consortes suis officiis priuari, erant in pacifica eorum possessio à die electionis factæ, & sic pendente lite super huiusmodi priuatione vsus talium officiorum eis auferri non debet, vt per Cou.*lib.1.var.c.16. n 11.vers.secũdo*.Fab.de Anna *cons 80.n.21.cum seqq. & cons 94.n.1*.Ioan.Garc.*de nobilit.glos 35.n.94.* Et in
terminis electionis quòd non attentet continuans qui 126
est in quasi possessione eligendi probat Lancel. *de attent p.2 c.4.limit.1.n.4* quia quãdo actus est consecu- 127
tiuus & accessorius ad titulum, qui præcedit litem, non dicitur attentatus, licèt sit gestus post motam litem, idem Lancel.*d.c.4.limit.5.n.9.& 16.*

Non obstat defectus confirmationis, quæ obtineri 128
prætenditur à P.R.Generali, ad hoc vt electi suis officiis vti valeant, quia post captam possessionem non est amouendus electus, nec sua possessiones poliandus, dum pẽdet confirmatio, ad not. per Vincent. de Franchis *decis. 163.per tot.* vbi resoluit capientem possessionem in vim contractus celebrati sub conditione impetrandi assensum Apostol. non posse sua possessione spoliari pen- 129
dente assensus prædicti impetratione.

Iuuat quòd in hac lite contendunt duo Prouinciales, 130
vnus primo loco canonicè electus & virtute suæ electionis ad possessionem diuturnam admissus, qualis est R.P.Nunus. Alius vltimò defectuosè electus, qualis est R P.Butron. in quo euentu possessor antiquior est præferendus,& debet manuteneri Capic. *decis.77.per tot.* præcipuè *n.13.& 14* Menoch.*cons.1002. n.28.& seq. lib.11* magis in nostris terminis Portel. *in resp. moral.p. 2.casu 4.ad 5.dub.n. 9.* Laurent.Peyrinis *in formulare lit.C.c.18.n. 10. cum seqq.* Legendus ex *n 9.* vbi *n.14.*
nostrum casum decidit his verbis. *Ad vltimũ attendo* 131
primo pro practica quod Prouincialis electus à Capitulo, cuius electio fuisset cassata à Generali, & alius eius loco electus, posset habita notitia de noua electione intra tempus congruum appellare ad Superiorem, & interim se manutenere in possessione officij, & alter electus à Generali tenetur habere patientiam quousque per Superiorem ad quem fuit appellatum declararetur, electionem primam fuisse benè vel malè cassatam. Puto enim quòd appellatio executionem retardet, vt probaui tom 3.priuil.Regul.c.4.n.17. & ita etiam tenuit P.Trimarchi noster: & licèt hic electus, à Generali sit electus & confirmatus, cùm tamen non adhuc habeat possessionem officij, qua est de essentia illius, potest ille, qui est in tali possessione à prætenso grauamine appellare, & in dicta possessione se manutenere, cùm melior semper sit conditio possidentis, &c.

Oueten.

Oueten. Capellæ.

Fundator capellaniæ, qui vocauit ad eam Presbyterum de sua domo, genere, vel progenie, quando dicitur loqui per verba ciuilia, vel naturalia, itaut spurij & descendentes ab eis excludantur.

VOTVM XCVIII.

1 *Clausula fundationis refertur.*
2 *Casus proponitur.*
3 *Testes de auditu alieno non probant.*
4 *Testes plures de auditu non coniunguntur ad faciendum iudicium.*
5 *Testes de auditu quando consanguinitatem probent.*
6 *Testes consanguinei intra quartum gradum non probant.*
7 *Consanguinei testes pari vinculo cum vtraque parte coniuncti quando probent?*
8 *Commodum ex causa reportantes in ea integri testes esse non possunt.*
9 *Deponentes in casu, vbi affectionem aliquam habent, non probant.*
10 *Commodi affectio oculos caliginare solet.*
11 *Testi qui pro parte dicit falsum, in nullo creditur.*
12 *Periurus in parte repellitur in totum.*
13 *Testi, qui dicit contrarium in secundo iudicio, ei, quod dicit in primo non creditur.*
14 *Concordia in testibus non prodest ad probationem.*
15 *Crimen nullum est, quod ita vituperet famam, & statum hominum, sicut crimen falsi.*
16 *Homo per maculam falsitatis deuenit ad nihilum.*
17 *Testi, qui fuit carceratus de crimine quod per sententiam infamaret, non creditur.*
18 *Periurus testis à testimonio repellitur.*
19 *Ebrij testes à testimonio repellendi.*
20 *Testes viles, & pauperes simul, repelluntur à testimonio.*
21 *Paupertas nihil detrahit de fide testis si sit honesta, & probatæ vitæ.*
22 *Familiaris quando in testem admittendus, vel repellendus veniat?*
23 *Repulsæ testium sunt defensiones, & si non recipiantur, appellari poterit.*
24 *Testium in iudicio seculari examinatorum depositiones, in iudicio ecclesiastico fidem non faciunt.*
25 *Testium inhabilitas non solum stat in personis testium, sed etiam in eorum depositionibus.*
26 *Iudex curare non debet de probatione facta super bonitate testium partis aduersæ, si ab alia repulsa testium fuerint plenè probatæ.*
27 *Respondetur multipliciter ad quandam obiectionem, & n. 28. & 29.*
30 *Fundans se in identitate tenetur comprobare, & contra eum præsumitur pluralitas.*
31 *Identitas vt probetur sufficit verificare duas demonstrationes.*
32 *Nomen & cognomen an probent identitatem.*
33 *Familiæ & generis diuersitas præsumitur ex non identitate cognominis.*
34 *Respondetur ad alia obiecta, & n. 35. & 36.*

37 *Qualitas adiecta verbo intelligitur secundum tempus verbi.*
38 *Capacitas in præsentato ad beneficium de quo tempore debet interuenire?*
39 *Concil. Trid. sess. 7. de reform. c. 4. & sess. 24. etiam de reformat. c. 17. procedit in Parochialibus exigui valoris.*
40 *Testes magis se conformantes cum dispositione iuris communis, ceteris preferendi.*
41 *Prouisionis appellatione venit nominatio, electio, presentatio, & institutio.*
42 *Descendens transuersali etiam proximiori præcedere debet.*
43 *Spurij non veniunt appellatione consanguineorum de Iure Ciuili.*
44 *Transuersales non concurrunt cum descendentibus.*
45 *Proueniens ex radice infecta non dicitur de radice seu progenie fundatoris.*
46 *Fundator quando dicatur loqui per verba ciuilia, & quando per verba naturalia?*
47 *Spurij, & bastardi inspecta natura sunt filij, in eisque cadit affectio naturalis.*
48 *Consilium Nauarri 4. de Iurepatron. ponderatur.*
49 *Filius legitimus natus ex patre spurio an dicatur de familia?*
50 *Spurij & descendentes ab eis an dicantur de domo, & familia? Et quid, vbi concederetur illis ferre arma, & insignia familiæ, vide numer. 51.*
52 *Illegitimè nati admittuntur in Hispania ad insignia, arma, & nobilitatem patris.*
53 *Spurij de generali consuetudine dicuntur de familia, & de domo.*
54 *Beneficij patronati qualitas vt cognoscatur inspicienda est prima patroni prouisio.*
55 *Voluntatis interpretatio ab ipso testatore colligitur ex eo quod ipse facit.*
56 *Nominatus & honoratus in testamento à fundatore, non comprehenditur in eius dispositione per verba naturalia loquente.*
57 *Dispositio quando est facta à muliere non obstante statuto simul cum masculo fœmina succedit.*
58 *Testator quando est persona idiota in eo cadit interpretatio crasso modo.*
59 *Interpretatio voluntatis testatoris sumenda est à consuetudine, & communi loquendi vsu patria.*
60 *Affectio naturalis sanguinis equè in omnibus inuenitur.*
61 *Consanguineus proximior etiam per lineam spuriam an præferendus legitimo remotiori?*
62 *Affectio, & dilectio maior præsumitur erga descendentes quàm erga transuersales.*
63 *Casus nunquam euenit idem per omnia.*
64 *Filius præsumitur in dubio potius spurius quàm naturalis. Sed contrarium verius n. 65.*
65 *Lex in quantum potest, fauet filiis vt sint legitimi.*
66 *Filius in dubio præsumendus est potius post matrimonium, & non ante, vt legitimus iudicetur.*
67 *Filius naturalis propriè quis dicatur.*
68 Cap. inter cæteras, de rescript. *declaratur.*
69 *Sacerdotis filius quis dicatur.*
70 *Exceptionem probare tenetur, qui eam apposuit.*
71 *Testes circa spurietatem quid deposuerint, & numer. 72.*

73 *Testes deponentes de bona fama magis sunt attendendi, quam deponentes de mala fama.*

74 *Legitimitatis quasi possessio probatur ex eo quod quis possideat bona paterna.*

75 *Dos & alimenta filiabus spuriis debita secundum legem Hispaniæ quintum bonorum excedere non possunt.*

76 *Filius spurius vsque ad quintam bonorum partem efficitur capax, siue quintum sufficiat, siue non.*

1 Didacus Aluarez de la Espina Presbiter in suo vltimo, quo decessit, testamento sub die 26 Nouẽbris 1549. instituit, ordinauit, & fundauit capellam siue memoriam Missarum trium in qualibet hebdomada pro sua, suorumque consanguineorum animabus celebrandarũ in Altari Assumptionis B. Virginis Ecclesiæ de la Pola de Salas: & in quadam dicti testamenti clausula, de capellanis dictæ capellæ pro tempore succedentibus agens, sic vt sequitur, disponit: *Item digo, que nombro por Capellanes de la dicha Capilla a Iuan Aluarez Capellan de Mallessa, y a Andres Aluarez Capellan de Linares, y a Diego Aluarez, y Andres Aluarez Clerigos sus hermanos de los dichos Capellanes: los quales mando, que por sus dias siruan la dicha Capella, y gozen, y lleuen los dichos bienes, y muriendo el vno quede en los otros: y muriendo el otro, quede en los dos; y muriendo los tres, quede en el otro: y muriendo todos quatro vaque la dicha Capilla, y mando, que la presente entonces, y dende en ade ante cada vez que vacare el Patrono que yo nombrare en vn clerigo solamente, que sea approuado de Missa, y no de otra manera, el qual sea Capellan della, y el clerigo que ansi presentaro sea de mi LINAGE, y auiendo clerigo de mi linage, no lo pueda presentare en otro; y auiendo dos clerigos, o mas, de mi linage, le presente en el mas cercano de mi linage: el qual clerigo en que ansi se presentaro, sea honesto, y de buena vida, y pobre, que no tenga Beneficio curado: y despues que el tal clerigo fuere proueido de la dicha Capilla, y tuuiere diez mil marauedis de renta allea de la dicha renta de la dicha Capilla, por el mismo hecho vaque la dicha Capilla, y el tal Patrono que sea obligado a la apresentar dentro de quatro meses despues que tuuiere los dichos diez mil marauedis de renta el tal Capellan y el dicho Patron lo presente en otro clerigo segun y con las condiciones suso dichas, y ansi sirua solamente para siempre, &c.*

2 Mortuo fundatore, quattuor illi vt supra per eum nominati in bonis dictæ Capellæ applicatis successerunt, quorum vltimus & solus remansit Andreas Aluarez iunior, per cuius obitum successit Ludouicus Fernandez de Felgueras, quo nunc è viuis decedente ad dictam capellam se opposuere Ludouicus de Francos Arango, & Alphonsus Perez Daner, ac Antonius de Felgueras, inter quos cum fuisset coram Ordinario Oueten. acriter disceptatum, quis eorum ad illam obtinendam melius ius haberet, ipse tandem Ordinarius per suam definitiuam sententiam dictam capellam Antonio de Felgueras vti Presbytero pauperiori, & proximiori consanguineo fundatoris adiudicauit; declarauitque dominam Marchionissam de Mirallo & Valdonquillo dictæ capellæ Patronam teneri & obligatam esse iuxta fundationis tenorem eundem Antonium de Felgueras in præsenti vacatione nominare; dummodo priusquam titulus nominationis huiusmodi cum fructuum perceptione illi fieret, Beneficium curatum Sancti Petri de Priero quod nunc obtinet, liberè dimitteret. A qua sententia cùm pro parte tantum dicti Alphonsi Perez Danet fuerit appellatum (dicto Ludouico de Francos litem prosequi nolente) & causa appellationis, & appellationum huiusmodi commissa D. meo Licentiato don Didaco Osorio Protonotario, & Iudici Apost. qui ad nouas probationes dictas partes admittens, in omnibus & per omnia præfatam Ordinarij sententiam confirmauit. Et iterum eodem Alphonso appellante, fuit per Illustrissimum & Reuerendissimum D. meum Iulium Rospillosi S. Sedis Apost. in Hispaniarum Regnis Nuntium, & Collectorem Generalem causa mihi commissa, proposui dubium an dictæ sententiæ essent confirmandæ, vel infirmandæ? & infirmandas esse censui.

3 In facto quod attinet ad partium cõsanguinitatũ gradus qualificandos, constans est dictum Alphonsum Perez Daner esse nepotem Leonoræ Rodriguez, quæ fuit filia Ioannis Aluarez fundatoris filij, quem ad hanc capellam cum aliis tribus in dicto suo testamento nominauerat, & in hoc omnes conueniunt. Ex parte verò Antonij de Felgueras probare intenditur eum esse nepotem Didaci Fernandez de Felgueras fratris germani fundatoris, in quo non concordant, & valde suspecta, & inuerisimilia deponunt testes: nam eorum aliqui de auditu alieno loquuntur, ex quorum numero sunt Didacus Aluarez de Morgal in processu *fol.* 91. Thomas Garcia de Ailence *fol.* 107. Ioannes de Fernandez de Lotix, *fol.* 108 Ioannes Aluarez de Lascara *fol.* 116. & in secunda instantia examinati Didacus Aluarez, & Petrus Aluarez *fol.* 405. & ideò non probant: *cap. tam litteris* 33. *cap. licet, de testib. l.* 28. *tit.* 16. *p.* 3. Mar. Anton. *lib.* 1. *resol.* 106. *numer.* 10. *& lib.* 3. *resol.* 27. *numer.* 5. vbi *numer.* 6 post Alex. *conf.* 28. *col.* 7. *vol.* 4

1. resoluit plures testes de auditu non coniungi ad faciendum indicium, citati per me *in collect. ad d. c. tam litteris, num.* 2. Præcipuè, quia non referunt à quibus personis audierant, & de quo tempore; imò redditur dubia hæc auditus affirmatio cum plures testes pro parte Antonij examinati affirmauerint se nunquam audiuisse dictum Didacum Fernandez de Felgueras dicti Antonij proauum fuisse fundatoris fratrem, vt deponunt Menendez Diez de Soto in processu *fol.* 96. *B.* super a. Didacus Menendez de Arellano *fol.* 98. Alphõsus Garcia de Martin *fol.* 406. *B.* & quamuis per testes de auditu consanguinitas probari possit, hoc debet esse 5

cum requisitis *cap. licet ex quadam* 47. *de testib.* veluti si sint personæ graues, & deponant à maioribus audiuisse ante litem motam, & quod non odio, amore, vel commodo testificentur, debentque specificare singulos gradus consanguinitatis dempto stipite, vt ibidem probatur, latè Farin. *in praxi crim. q.* 69. *n.* 117. quæ omnia desiderantur in depositionibus dictorum & aliorum testium pro parte Antonij examinatorum.

6 Alij sont inter quartum gradum Antonij consanguinei, & affines, videlicet Ferdinandus Rodriguez de Felgueras in processu *fol.* 95. & in secũda instantia *fol.* 440 Rodericus Alphonsus de la Castanal *fol.* 138. Didacus Fernandez de Felgueras *fol.* 394. & Didacus de Felgueras *fol.* 438. ac alij, & ideò non probant, nec fidem merentur, *cap.* 2. *& cap. accusatores* 3. *q.* 5. *cap. absent el* 2. 3. *q.* 9. *l.* 3. *ff. de testib.* latè Farin. *q.* 54. *à num.* 1. Durand. *decis* 427. *n.* 3. Non obstat quod aliqui sunt etiam consanguinei Alphonsi, quia non sunt pari vinculo consanguinitatis cum eo coniuncti, Anton. Ga- 7

briel. *commun. tit. de testib. concl.* 13. *n.* 18. Mar. Anton. *variar. resolut. lib.* 3. *resol.* 37. *num.* 10. *& lib.* 2. *resol. fin. casu* 32. *vers. Quia Titius.* Et licèt consanguineorum huiusmodi dicta cum aliquorum testium depositione conueniant, & sic aliquo modo fidem mereantur, Roman. *conf.* 486. *in fin. vers. Licèt fidei;* præcipuè cùm deponant super qualitate, quæ verisimiliter magis ipsis quàm aliis nota esse potuit, *cap. veniens ad Apostolicam, in fine, de testib. in cap.*

in

in litteris, n. 6. eodem tit. Anton. Gabr. *commun. tit. de*
test. b. concl. 2. n. 34. nihilominus cum isti testes (quo
Antonio Capella hæc adiudicetur, & sic qualificetur
consanguinitas quam prætendit cum fundatore ad hūc
effectum habere commodum reportent vt eorum filij,
8 vel descendentes aliquando in illa succedant, certum sit
eos non esse integros testes, *l. nullus, ff. de testib. l. omni-*
nibus, C. eod. Farin. *in cap. insuper, in fin. de testib.* Rota
decis. 710. *n.* 32. *& decis.* 135. *n.* 3. *p.* 2. *in recentior. &*
9 *decis.* 159. *n.* 21. *p.* 5. *etiam in recent.* Ratio est, quia si
deponentes in casu, vbi affectionem aliquam habent,
aut eis imminet laus, vel vituperium non probant, licèt
negotium contra eos principaliter non agatur, vt no-
tant gloss. & DD. *in cap. Romana, de testib. in 6.* Alex.
10 *cons.* 70. *n.* 11. *vol.* 3. multò minus debent probare illi,
qui deponunt in casu, ex quo commodum, licet in con-
sequentiam reportent, quia illa commodi affectio ocu-
los caliginare creditur, Menoch. *de arbitr. cas.* 106. *n.*
13 *in fin.*

11 Alij falsa & inuerisimilia deponunt, vt sunt Ferdi-
nandus Arias de Villamar in processu secundæ instan-
tiæ *fol.* 413. *B.* vbi affirmat se cognouisse Didacum Fer-
nandez de Felgueras Antonij proauum, qui vt constat
ex partitionibus, de quibus in processu *fol.* 158. post
obitum eius patris Ludouici Fernandez de Felguras fa-
ctis de anno 1545. iam è viuis decesserat, vnde quan-
tumcunque testis dicat, se ætatis octuaginta quinque
annorum, de hoc anno in quo deposuit, non solum non
poterat dictum Didacum cognoscere, sed etiam ille
mortuus erat per quindecim ferè annos antequam te-
stis nasceretur. In eandem incidit falsitatem Georgius
Aluarez de Ribadecelln, affirmans in processu *fol.* 103.
se cognouisse Ludouicum Fernandez de Felgueras,
qui, vt dixi, mortuus erat de anno 1545. vt ex dictis par-
titionibus apparet, sic excedit eius mors tempus cen-
tum annorum, quod attingere non potuit testis dum
nonagenarium se facit. Similiter Ioannes Aluarez de
la Lascara in secunda instantia *fol.* 419. super 2. artic. af-
firmat se cognouisse dictum Didacum Fernandez de
Felgueras, & se vidisse celebrare huius Capellæ funda-
torem, quæ omnia perfalsa esse constat ex dictis, & eis
in omnibus suis dictis fides nulla habenda est glos. *ver-*
bo, Aduersa 1. ibi: *Idem videtur si testis pro parte*
dicit falsum, vt in nullo valeat dictum suum, &c. So-
ar. *in thesauro recept. sentent. lit. T. num.* 235. Mas-
card. *de probat. concl.* 743. *& conclus.* 1039. *num.* 9.
Menoch. *de præsumpt. lib.* 5. *præs.* 22. Glorit. *resp.* 12.
numer. 97. Farin. *p.* 2. *quæst.* 67. *num.* 111. *& seqq. &*
12 *p.* 4. *cons.* 39. *n.* 12 Et quòd periurus in parte, repellitur
in totum, nec facit fidem in aliquo, latè Farin. *d. p.*
2. *q.* 36. *n.* 191. vbi ampliat etiamsi non sit periurus in
principali dicto, sed circa accessoria, & extrin-seco.

13 Alij in suis dictis varij sunt, & sibi ipsis, & inter
se contradicunt, Ferdinandus Arias de Villamar in pro-
processu *fol.* 93. super 2. affirmat dictum Didacum
Fernandez de Felgueras fuisse fratrem germanum fun-
datoris, & iterum examinatus in 2. instantia, super
eodem 2. artic. dicit se id nescire. Alphonsus Garcia de
Maicin. in processu *fol.* 99. *B.* ait, se publicè audiuisse
(licet non referat à quibus personis audiuit) proauum
Antonij, & huius Capellæ fundatorem fuisse germa-
nos fratres, in secunda verò instantia iterum examina-
tus, *fol.* 406. *B.* testatur se id nescire, nec recordari
tale vnquam audiuisse. Ioannes Fernandez de Loriz
testatur se audiuisse Antonij proauum fuisse fratrem
germanum fundatoris, licèt non expresserit à quibus
audiuerat, vt in processu *fol.* 108. super 2. & nihilo-
minus in 2. instantia *fol.* 446. dicit se non recordari
id a quoquam audiuisse, Didacus Aluarez Perdigon in
processu *fol.* 105. dicit proauum Antonij fuisse germa-
num fratrem fundatoris; & in secunda instantia *fol.*
447. *B* ait se id nescire; ex qua contradictione colli-
gitur falsitas depositionum; ac proinde illis fidem ha-
bendam non esse, *gloss. vlt. in fine*, ibi: *Tamen si te-*
stis dicat contrarium in secundo iudicio ei, quod dicit
in principio, non valet dictum eius, in capite cum in
tua 44. *de testib.* Perez *leg.* 3. *gloss.* 1. *pag.* 215. *col.*
2. *ante med. titul.* 4. *lib.* 8. *Ordin.* Farin. *quæst.* 63.
numer. 2. *& quæst.* 66. *numer.* 13 Mar. Antonin. *lib.* 3.
resolut. 5. *n.* 4. Et licèt ad euitandam contrarietatem in
testium depositionibus facienda sit interpretatio, per
quam illa excludatur; & licet secundum aliquos testis
deponens se scire de auditu, & postea dicens se nesci-
re non dicatur contrarius, quia interpretatur quod nes-
ciat, nisi prout expressit, attamen casui nostro (qua-
tenus vera esset hæc doctrina) applicari non potest,
cum nullus testis potuerit affirmare de visu, nec de pro-
pria scientia. Et sic contradictio, ad concordiam re-
duci, seu aliqua excusatione tolerari non potest. Et 14
quicquid concordia prodesset ad euitandum falsum,
non autem proderit ad probationem, Farin. *d. quæst.*
65. *numer.* 265. Mar. Antonin. *lib.* 3. *resolut.* 5.
num. 5.

Alij de falso suspecti, inquisiti, & carceribus man- 15
cipati fidem, non merentur, ex quorum numero sunt
Didacus Menendez de Arellana, contra quem fuit op-
positum, & probatum in processu *fol.* 285. 288. 293.
297. 302. 306. 310. 314. *&* 319. propter fal-
sitates ab illo fabricatas, dum esset Regius scriba, suo
officio priuatum fuisse, prout adhuc priuatus est. Ioan-
nes Aluarez de la Lascara, vt in informatione Alphon-
si super 16. art. deponunt testes *fol.* 290. 294. 299.
207. 314. 319. *B.* 328. *B.* 337. *B.* 339. *B.* 341.
348 352. *B.* 356. 365. *&* 371. Didacus Menendez
de Quintana ob periuria commissa in iudicio denun-
tiatus, vt deponunt testes Alphonsi super 10. *fol.*
350. *B.* 289. 293. 298. 306. 354. *B.* 364. Ferdinan-
dus Arias de Villamar ob crimen periurij in aliis de-
positionibus, non semel commissum carceribus manci-
patus, ab illis aufugit, vt deponunt testes *fol.* 306.
310. 314. 326. 328. *B.* 331. *B.* 337. *B.* Nullum
est crimen, quod ita vituperet famam, & statum ho-
minis, sicut crimen falsi, ex quo perditur nobilitas, &
nobilitatis priuilegium, & homo remanet sine fide,
& ad nihilum reducitur, ita Farin. *de falsit. quæst.* 50.
numer. 15. vbi citat Cyn. *in l. transigere, C. de tran-*
sact. dicentem, quòd per maculam falsitatis homo de- 16
uenit ad nihilum inter homines, quia dicitur homo si-
ne fide, & sine conscientia, Afflict. *decis.* 404. *numer.*
23 Et testi, qui fuit carceratus de crimine, quod per sen- 17
tentiam infamaret, fides non adhibetur, *cap. si testes*
omnes, § lege Iulia, & ibi gloss verb. Vinculis 4 *quæst.* 2.
l. 3. *§. Iulia, ff. de testib* Rebuff. *de reprobat. testium, num.*
62. Farin. *q.* 56. *numer.* 180. Et testis, qui fuit periurus, à 18
testimonio repellitur, *c. testimonium* 54. *de testibus*, Me-
noch. *de præsumpt. lib.* 2. *præs.* 6n. *numer.* 10. *cum seqq.*
Rot. *decis.* 3. *numer.* 2. *& decis.* 5. *numer.* 1. *part.* 2.
recent.

Alij inebriari soliti erant, ex quorum numero sunt 19
Ioannes Aluarez de la Lascara, vt in informatione
Alphonsi super artic. 16. *fol.* 290. 294. 299. 307.
324. 329. *B.* 328. *B.* 337. *B.* 339. *B.* 341. 348. 352.
B. 356. 365. *&* 371. Et Alphonsus Garcia de Maicin,
vt deponunt testes Alphonsi super 10. artic *fol.*
289. 293. 298. 306. 311. *&* 363. ac alij, qui licèt
ebrij non fuerint de tempore ferendi testimonij, es-
se tamen à testimonio repellendus resoluunt De-
ci. *in capite placuit, num.* 8. *de testib.* Felin. *in c.* 1.

eod.tit. Anton.Gom.*var resol.tom.3.cap.12.num.18. in fine*, & cum pluribus aliis Farin. *q.56.num.*434. 436. *& seq.*

20 Alij pauperrimi, & vilissimi homines, vt sunt Gregorius Aluarez de Ribadecello, prout de eo affirmant testes Alphonsi super 11. artic. *fol.*289.293.298.307. 311 332.347.351.355.*&* 364. Et Didacus Aluarez Perdigon, *super 12.art. fol.*290. 294. 307.355. *&* 364. Et Ioannes Fernandez de Lona, vt idem testes deponunt *super* 14. 307. 348.351. 355.334. Et Ferdinandus de Vexega senior, vt iidem affirmant testes etiam super 14. *fol.*290. 348.351.*&* 364. & Blasius Rodriguez de Felgueras, vt attestantur super 15. art. *fol.*290.294.298.303.311.319. *B.*326.328. *B.*339. 352.355. *B.*392. & alij, qui cum simul sint viles, & pauperes, veniunt à testimonio repellendi, Rip. *de sponsal.resp.3.n.8.* Farin.*q.57.n.71.* Mat. Antonin.*var.*
21 *resol. lib.1. resol.18.n.8.* Solùm enim quando testes sunt honestæ, & probatæ vitæ, nihil de eorum fide detrahit paupertas, *cap. si qui testium*, vbi glos. & Bald. *n.5.de testib.* Aym. *cons.249.n.11.vers.a.* Anton.Gabr. *commun.tit.de testib.concl.18.n.1.& 4.*

22 Alij denique sunt Antonij familiares, vt de Thoma Garcia de Allence deponunt testes *super 13 art. fol.* 290. 294. 298. 307. 347.351.355.364. *&* 370. qui dicunt eum habitare in domo Antonij illi inseruientem in colligendis beneficij fructibus; & de Alphonso Aluarez de Casteñal testantur examinati pro parte Alphonsi *super articul.* 15. *fol.*290. 294. 298. *B.*303. 311.*B.*326 *B.*339.352.355.*B.*362. & alij, qui idonei non sunt, nec ad testificandum admitti debent, *cap. si testes, vers. etiam Iure Ciuili, & vers. testes 4. quaest. 3. l. pen. ff. de testibus, l. 2. C. eodem cap. in litteris 24. eod. tit.* vbi Bald. *numer.*1. reddit rationem, quia familiares solent obedire domino suo per fas, & nefas, & cum pluribus ponit regulam Farin. *quaest. 55. numer.* 122. *&* 135. *cum seqq.* Et licèt eam limitare videantur in famulo non habente salarium, aut expensas, ad not. per Mascard. *de probation. concl.* 758. *numer.* 7. Alexand. Trentacinq. *variar. resolut. lib. 2. titul. de testibus resolut. 1. numer.* 28. Farin. *d. quaest. 55. numer.*138. *& seqq.* Nihilominus quando familiaris, & inseruiens parti est vilis persona, & malæ famæ, prout in nostro casu, tunc omnino venit repellendus, Mil. *in verb. Testes familiares producentes*; Alexand. *cons.* 105. *numer. 4. lib.5.* Ruin. *cons. 18. numer.17 lib.5.* quos sequitur Rot. *decis. 246. num. 2. part.3 recent.*

23 In secunda instantia septem testes pro parte Antonij hac de re fuerunt examinati, quorum primi duo, Didacus Aluarez, & Petrus Aluarez, *fol.*405. Antonij consanguinei deponunt de auditu à Didaco de la Barsera de Alaua, post litem motam, qui Didacus cum fuisset posteà ab Alphonso in testem adductus *super 4. articul. fol.* 340. deposuit se nunquam vidisse, nec audiuisse Antonium, eiusque parentes fuisse fundatoris consanguineos. Alius, videlicet Didacus Fernandez de Felgueras *fol.*394. fassus est se esse parentis Antonij consobrinum, & alius Didacus de Felgueras *fol.* 438. factetur esse ipsius Antonij consobrinum, Ioannes Pire de Loro *fol.* 412. Alphonsus Lopez de san Christoual, *fol.* 422. & Ioannes Perez de Meicin. *fol.*431. patiuntur exceptiones, quæ omnino eos à ferendo testimonio repellunt, prout allegantur *fol.* 455. & statim debebant admitti; vt probatur *in cap. ex parte 7.de testib.* Rebuff *de reprob.test.n.12.* quia huiusmodi repulsæ testium sunt defensiones, Lap. *alleg.82.n.9.* Auend. *resp.21.n.3. vers. Illud tamen*, Amat.Roder. *in pract.de modo & forma videndi, seu examinandi processum, cap. 9 de repulsis contra dicta testium.n.25.* & ideò si non recipiantur, appellari poterit, Ioseph. Ludou. *Perus.decis.38.num.4 & 7.* Surd.*decis 36.n.17.* Valasc. *cons.47.n.6.*

Sunt & depositiones aliorum testium ad instantiam 24
Antonij, coram Iudice seculari examinati, qui fidem in hoc iudicio Ecclesiastico facere non possunt, Clar § *fin. quaest.36.vers.vltimo quaero,* Grammat.*cons.42.n.1.* Deci.*in tract.crim.to.2.lib.4.c.34.n.* 48. Mascard. *de probat.concl.33.à n.24.* Mar.Anton.*var.resol. lib.3. resol. 6.n.19.& resol.37.n.* 19. Alponso minime citato, cum deberet, *c.2.de test.&.l.4.tit.6.p.* 3. vbi Greg.Lop. quorũ aliqui in prima instantia examinati, easdem patiuntur exceptiones, & repulsas, quas eos habere supra commemoraui.

Ex quibus patet testes ferè omnes Antonij repul- 25
sam pati, quæ vel eos in totum à testificando repellit, vel eorum fidem diminuit, quorum defectum supplere non potest aliorum depositio, quia nullus est integræ fidei, & licet aliqui illæsi fuissent, & liberi ab his exceptionibus, de quo non constat, adhuc cum maior esset numerus reprobatorum, eorum defectum non suppleret maior admittendorum, quia testium numerus & alia adminicula supplere possunt defectum qualitatis vnius testis, Rota *decision.259. numer.8 part. 4 recent.* Tum etiam, quia testium inhabilitas non solùm stat in personis testium, sed etiam in eorum depositionibus, ex latè adductis per Farin. *quaest. 62. numer.* 313.
317. *&* 318. *&* 319. Et licèt Antonius multum la- 26
borauerit in bonitate suorum testium probanda, id frustra à se factum fuisse colligitur ex Suar. de Paz *in pract. part. 1. tom. 1. temp. 9. numer.* 39. ibi: *Et est aduertendum, quod si repulsæ testium fuerint plenè probatæ, iudex curare non debet de generali probatione facta super bonitate testium partis aduersæ, id est, de la prouança de abonos hecha en fauor de los testigos tachados, &c.*

Non obstat clausula testamenti dicti fundatoris, in qua vaccæ legatum relinquit filiæ Didaci Fernandez de Felgueras, quam sobrinam vocat, vt in processu *fol. 16. B.* & hinc inferri videtur dictum Didacum, Antonij proauum, fuisse patrem Mariæ, & fundatoris fratrem

Quia respondetur Didacum Fernandez de Felgueras, cuius meminit fundator in suo testamento, non videri esse illum quem Antonius suum proauum vocat, idque euidenter patet ex sequentibus.

Primò, quia sobrina, cui dictum legatum vaccæ reli- 27
quit fundator, vocabatur Maria, vt apparet ex alio legato trium ducatorum, quod ait relinquere Ferdinando eius sobrino dictæ Mariæ fratri; constat autem Mariam filiam Didaci, proaui Antonij de medio sublatam iam fuisse de tempore, quo fundator dictum suum testamentum condiderat, videlicet die 26. *Nouembris* 1549 vt apparet ex quadam venditionis scriptura, in processu *fol.* 152. precedenti anno facta; ex qua constat ibi matrem viduam vti filiæ hæredem, & Ludouicum Fernandez de Felgueras Antonij auum, tanquam illius fratrem germanum, & curatorem, publica auctoritate signasse.

Secundò, quia pariter constat dictum Didacum, qui 28
iam de illo tempore è viuis decesserat, alios filios non habuisse, nisi Ludouicum Fernandez de Felgueras Antonij auum, & dictam Mariam defunctam, non verò aliquem Ferdinandum, quem fundator fratrem ipsius Mariæ appellat, quia si extaret necessariò concurreret cum matre, & fratre in stipulanda, & signanda dicta venditionis scriptura, quæ per annum præcesserat fundatoris testamentum.

Tertiò, quia ex scriptura partitionum Ludouici 29
Fernandez

Fernandez de Felgueras senioris, Didaci patris, & alterius Ludouici aui, de qua in processu *fol.* 158. facta sub die 8. Decembris 1545 inter secundam vxorem Ludouici senioris, & filios Didaci proaui Antonij, apparet bona ab eodem Ludouico seniore relictas in tres partes fuisse diuisa, quorum vna fuit dictæ secundæ eius vxori adiudicata, aliæ verò duæ, duobus filiis Didaci defuncti Ludouico scilicet iuniori, & Mariæ eius sorori, quæ tunc viuebat de dicto anno 1545. & iam mortua erat de anno 1548. quo dicta venditionis scriptura publica auctoritate signata fuerat; & statim sequenti anno 1549 fundator dictum testamentum condidit.

Quartò, si Didacus Antonij proauus, frater erat ger-
30 manus, vt ex aduersu præsupponitur, Didaci Aluarez de la Espina fundatoris, necessariò sequitur eos filios esse dicti Ludouici Fernandez de Fuelgueras senioris, quod falsum omninò videtur, cum iste nullam de Didaco Aluarez de la Espina mentionem fecerit, nec in dictis partitionibus illi tunc viuentis pars aliqua in bonis ab eodem Ludouico asserto parente relictis reseruata reperiatur; & sic Antonio incumbebat probatio, quòd Didacus eius proauus idem erat, atque ille Didacus de quo fundator in suo testamento mentionem fecerat; qui enim se fundat in identitate, tenetur comprobare, & contra eum præsumitur pluralitas, Crauet. *cons.* 158. *n.* 4. Cornel. *cons.* 144. *n.* 11. *lib.* 4. Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 15. *n.* 2. *&* *cons.* 80. *n.* 43. *lib.* 1. Mar Antonin. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 100. *n.* 13. *&* *lib.* 2. *resol.* 57. *n.* 10. *&* 11 Pacian. *de probat. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 45. Farin. *fragm. crimin. p.* 2. *verb. Identitas, numer.* 9. Rot. *decis.* 441. *numer.* 1. *p.* 2. *diuers. & decis.* 171. *numer.* 9. *in fine, p.* 4. *recent. alias part.* 2. *in posthum. Farin.*

31 Nec dicatur identitatem personæ sufficienter probari ex identitate nominis, & cognominis, cum vt probetur identitas sufficiat verificare duas demonstrationes, Rimin. sen. *cons.* 429. *n.* 5. *cum seqq. lib.* 5. Cephal. *cons.* 98. *n.* 21. *lib.* 1. Rot. *decis.* 160. *n.* 7. *& decis.* 87. *n.* 7. *p.* 5. *recent. & decis.* 642. *n.* 12. *& decis.* 34. *n.* 3. *p.* 3. *recent.* Quia respondetur istam esse probationem præsumptiuam aliis præsumptionibus elidendam, *l. Diuus, & ibi gloss. verb. Existimari, ff. de in integ. restit. l. non solum, ff. de ritu nupt.* & cum pluribus Menoch. *de præsumpt. lib.* 1. *præs.* 30. *& lib.* 3. *præs.* 21. *n.* 22. *& lib.* 6. *præs.* 64. *n.* 46.

Et ideò parum vrget præsumptio, quæ insurgit ex
32 nomine, & cognomine ad credendum, & tenendum pro vna, & eadem persona Didacum Fernandez de Felgueras Antonij proauum, & illum cuius meminit fundator, cum hæc nomina, & cognomina, fuerint, & sint propria aliarum familiarum eiusdem loci; nam nomen Didacus adeò ordinarium, & commune est hominibus illarum partium vt identitati non seruiat. ex Farin. *d. verb. Identitas, n.* 12. *&* 14. Cognomen verò *Fernandez*, aliis commune videmus, qui cum Antonio sanguine coniuncti non sunt; nec de eius familia, vt patet in teste Ioanne Fernandez *fol.* 108. & Andrea Fernandez *fol.* 111. & Petro Fernandez *fol.* 291. Blasco Fernandez *fol.* 300. Dominico Fernandez *fol.* 327. Ioanne Fernandez *fol.* 345. *B.* Aliud verò cognomen de *Felgueras* commune est hominibus diuersarum familiarum illarum partium, quæ inter se sanguine non coniunguntur, vt videmus in vltimo teste primæ probationis Antonij in processu *fol.* 119. *B.* qui vocatur Blasius Rodriguez de Fuelgueras, qui tamen fatetur cum producente nullam contraxisse consanguinitatem. Quod etiam efficacissimis comprobatur his duabus coniecturis, ex quibus euidenter veritas elicitur.

Prima colligitur ex eodem nomine Didaci, quo am-
33 bo asserti fratres appellantur, cum ratò parentes velint duos filios viuos, viuo, & eodem nomine vocari; item ex diuerso cognomine de *Felgueras*, quo appellatur Antonij proauus, & de Aluarez de la Espina, quo cognominatur fundator, & sicut ex diuersitate cognominis, & familiæ, non præsumitur identitas personæ, sic similiter ex non identitate cognominis necessario debemos præsumere diuersitatē familiæ, & generis, vt in terminis cum Bald. *cons.* 166. *n.* 2. *lib.* 4. tenent Card. Tusch. *verb. Identitas, concl.* 3. *n.* 11. *& verb. Diuersitas, concl.* 517. *n.* 10. & cum aliis Farin. *d. verb. Identitas, n.* 19. Et iuuat ad diuersitatem familiarum præsumendam, quod ex dicta partitione bonorum dicti Ludouici Fernandez senioris, de qua *fol.* 158 constat habuisse duas vxores, prima vocabatur Maria Diaz, secunda verò Catharina Suares; ex quarum nulla similiter cognomen desumpsit fundator, signum euidens, quod sicut nec patrem habuit dictum Ludouicum, ita nec matrem aliquam ex duabus relatis illius vxoribus.

Secunda oritur ex eo, quod dictus Ludouicus Fernan- 34
dez senior in suo vltimo, quo decessit, testamento, in processu *fol.* 136 filios, quos reliquit, nominat, & tamen inter eos non meminit dicti Didaci Aluarez de la Espina fundatoris; quem, si eius filius fuisset, certò nominare non desisteret.

Tertia, quia in partitionibus factis de bonis relictis 35
per obitum dicti Ludouici Fernandez senioris, quibus in processu *fol.* 158 nulla fit de fundatore tunc viuente mentio, nec vlla bonorum pars ei assignatur, signum euidens quod illius filius non erat, vt falsò ex aduerso supponitur.

Nec releuat, quod Ludouicus Fernandez de Felgue- 36
ras vltimus, & immediatus dictæ Capellæ possessor, sit Antonij consobrinus, ac proinde de genere fundatoris. Quia respondetur id forsan euenisse, quia ex alio latere fundatoris consanguineus esset. Tum etiam, quia non constat, quo titulo eam obtinuerit, cum in processu nulla scriptura nominationis, institutionis, vel collationis sit ex qua veritas colligi possit; quod enim hac de re deponunt Antonij testes, non verisimile. Tum, quia plures exceptiones, & repulsam patiuntur, de quibus supra, & ideò eis fides adhibenda non est; maximè stante diuersitate facti per eos narrati, quia aliqui deponunt dictū vltimum Capellanum super hac Capellania litigasse, & in vim obtentæ sententiæ immissum fuisse in illius possessionem: alij verò affirmant litem fuisse inter Archipresbiterum Alphonsum de Felguera ex vna parte, & Ferdinandum Rodriguez, Rectorem de Verega ex alia; & quod dictus Archipresbiter in fauorem vltimi possessoris sui subrini Capellam resignauerat; ex qua varietate redduntur admodum dubia eorum dicta: plures in eo conueniunt, nulla existente scriptura, quòd dictus Antoninus de Felgueras cum fundatore nulla est cognatione seu necessitudine coniunctus, & quòd eius parentes, & alij ascendentes, & transuersales, nunquam cum fundatoris descendentibus & consanguineis se tanquam tales conferebant, sed vti extranei ab omnibus illius loci personis reputati fuerunt, vt attestantur omnes ferè testes pro parte Alphonsi examinati *super* 4. *art.* sui interrogatorij *fol.* 305. vbi quidam addit se audiuisse à dicto vltimo Capellano hanc Capellam obtinuisse non proprio iure, sed illam sua cura, & diligentia acquisiuisse, & *fol.* 310. 313. 323. 325. 330. *B.* 334. 335. *B.* 340. 342. *B.* 344. *&* 373.

Et non solùm ex defectu sanguinis à primo funda- 37
tore procedere debentis, vt requirebatur, exclusus remanet dictus Antonius de Felgueras; sed etiam quia contra formam fundationis obtinet Beneficium Curatum de Priero, vt videre est ibi: *El qual Clerigo, el que assi se presentare, sea honesto, y de buena vida, y pobre, que no tenga Beneficio Curado*, &c. Ita vt hæc Capella per fundatorem incompatibilis effecta sit cum Beneficio Curato, non solùm ad effectum retentionis, sed etiam

ad effectum obtentionis, quia qualitas adiecta verbo intelligitur secundùm tempus verbi, *l. in delictis*, §. *si extraneus, ff. de noxalib. action. l. 1.* §. *tutoris*, *ff. quod iussu, l. Titius*, & *ibi* Bart. *ff. de testam. milit. cap. si eo tempore, de rescript. in 6.* plures per me citati *Axiomat.*
38 *196. num. 6.* & in similibus terminis Nicol. Garcia *de Benefic. part. 8. cap. 1. num* 58. Tum quia verba illa respiciunt tempus præsentationis; vnde cessat dubium, an capacitas requiratur in præsentato de tempore præsentationis, seu de tempore, quo Canonicè illi Beneficium confertur, in qua siue sequamur *Rota* opinionem *decis. 69. lib. 1. part. 3. diuers.* quam refert Mar. Antonin. *var. resol. lib. 1. resolut. 19. num. 1.* decidentis attendendam esse capacitatem de tempore præsentationis, siue aliorum existimantium illam requiri, quando præsentatus coram Ordinario personaliter sistitur ab eo institutionem petens, vt per Aloys. Riec. *in praxi fori Eccles. resol. 140. num. 3. in 2. edit.* & Alphons. de Leone *de officio Capellani, quæst. 4. praxi 6. n. 16. propè fin.* Vtroque tempore certum est Antonium obtinuisse dictum Beneficium Curatum, prout hodie obtinet, postquam cum præsentatione dominæ Marchionissæ de Valdonquillo coram Ordinario prouisionem sibi fieri in forma postulauit.

39 Non obstat, quòd dictum beneficium sit adeò tenue, vt non sufficiat pro congrua Antonij, quia respondetur fundatorem non considerasse tenuitatem, sed residentiam, & obligationem permanendi in alio loco, & inseruiendi alteri Beneficio relinquendo Capellæ seruitium. Tum, quia decreta Concilij *sess. 7. de reform. cap. 4. sess. 24. etiam de reform. cap. 17.* procedunt, & locum habent in Parochialibus exigui valoris, & maximam fructuum tenuitatem habentibus, vt censuit Sacra Congreg. Concilij, *in vna Leodien.* quam refert Ioan. à Cochier *ad reg. 52. Cancel. de dispens. ad duas Parochiales, vel Dign. num. 7.* Tum etiam, quia non est certum ex dicto beneficio congruam sufficientem non percipere eius Rectorem, quicquid dicant testes pro parte Antonij examinati cum relatas exceptiones patiantur, & nullam fidem mereantur, vt supra satis, superque ostensum manet: præcipuè stante vniformi depositione eorum, qui examinati fuerunt pro parte Alphonsi, attestantes beneficium Curatum de Priero valere millia regalia annua, *super 4. art. interrogatorij secunda instantia fol. 315. 316. 320. 321. 367. & 368. B.* concludentem sui dicti rationem præstantes: tum etiam quia constat eundem Antonium ad titulum dicti beneficij Ordinibus sacris se initiari fecisse, quod nullatenus permitteret Ordinarius, nisi illius redditus sufficerent ad suam congruam sustentationem, iuxta di-
40 spositionem Concilij *sess. 21. de reformat. cap. 2.* tum denique, quia in casu exigui valoris, & non sufficientis congruæ, iam necessitati huiusmodi prouideret Ordinarius de remedio opportuno, quod præstat idem Concil. *sess. 24. de reformat. cap. 13.* ibi, *In Parochialibus etiam Ecclesiis, quarum fructus adeò exigui sunt, vt debitis nequeant oneribus satisfacere, curabit Episcopus, si per beneficiorum vnionem, non tamen Regularium, id fieri non possit, vt primitiarum, vel decimarum assignatione, aut per Parochianorum symbola, ac collectas, aut qua commodiori ei videbitur ratione, tantum redigatur, quod pro Rectoris, aut Parochia necessitati decenter sufficiat.* Cùm Alphonsi testes deponant magis iuris dispositioni se conformantes cæteris paribus, aliis oppositum deponentibus præferendi sunt, iuxta doctrinam Innocent. *in cap. auditis, de præscript.* Boër. *decis. 93. num. 25.* & cum pluribus Anton. Gabr. *commun. tit. de testib. concl. 4. num. 23.* Valenzuel. *cons. 33. num. 257. tom. 1.*

41 Nec obstat quòd Alphonsus, etiam ex eodem capite venit excludendus, iuxta fundationis tenorem, de qua *suprà num. 1.* ibi, *Y despues que el tal Clerigo fuere proueido de la dicha Capella, y tuuiere diez mil marauedis de renta,* &c. Dicitur enim eum possidere Beneficium simplex habens in redditibus pluquam duo millia regalia: Quia respondetur sub illa fundationis clausula adhuc Alphonsum non continere, cum illa loquatur, & oportet postquam quis prouisus fuerit de dicta capella; prouisionis autem appellatione venit nominatio, electio, præsentatio, confirmatio, seu institutio, gloss. *verb. prouisionem per text. ibi in cap. 1. & in cap. quorundam, de elect. lib. 6. & verb. prouisioni in Clement. fin. eod. titul.* cum pluribus per me citatis, *de appellatiua verborum vtriusque iuris significat. appellat. 228. num 1.* & Alphonsus adhuc non fuit, nec est præsentatus, nec electus, nec nominatus, nec denique prouidens dicta capella, & potest quandocunque voluerit dimittere beneficium, quod obtinet, & acceptare capellam, cum ei tantùm prohibeatur retentio, non verò obtentio; aliàs enim non videretur fundator rectè, & rationabiliter disponere, si dum Presbyterum in Capellanum præsentari vult, qui sine competenti Beneficio Sacris initiari non potest, iuxta decretum Concil. *sess. 21. de reformat. cap. 2.* petat vt Presbyter, qui eam prætenderet, gaudere non possit annuo redditu decem millium morabitinorum.

Sed concesso (sine veritatis præiudicio) quòd Antonius descenderet à dicto Didaco Fernandez de Felgueras, & quod iste fuerit germanus frater fundatoris, adhuc Alphonsus ei præferri deberet, cum constans sit in facto, & à nullo in controuersiam deductum, quod dictus Alphonsus sit filius legitimus Mariæ Cuerba, quam in legitimo matrimonio genuit Leonora Rodriguez, filia Ioannis Aluarez, qui fuit filius alterius Ioannis Aluarez de la Espina fundatoris, & ita descendit ab eo per lineam rectam, cum quo nullus transuersalis, vt esse prætendit dictus Antonius de Felgueras, etiamsi in gradu proximiori ipsi fundatoris coniunctus esset, concurrere potest, *l. 1. ff. de gradib. affinit. l. 7. Tauri, l. 3. tit. 13. part. 6.* & *ibi* Gregor. Lopez *verb. ningun pariente*, & per ista iura latè Ceuall. *commun. tom. 5. q. 762. num. 26. cum sequentibus.* 42

Pro parte verò Antonij ad exclusionem Alphonsi opponitur, quod dictus Alphonsus descendit à fundatore, per lineam spuriam, quia eius auia Leonora Rodriguez, fuit filia spuria Licentiati Ioannis Aluarez, Capellani de Malleça, & quod iste pariter fuit filius spurius alterius Ioannis Aluarez de la Espina, Capellæ fundatoris; & horum descendentes, ex quorum numero est dictus Alphonsus, tanquam à radice infecta procedentes, non possunt in dicta capella succedere, cum ad eam per fundatorem vocentur consanguinei *de su Linage*, quæ verba cum sint ciuilia, excludunt descendentes ex spuriis; hi enim nunquam censentur vocati ad Capellanias, seu beneficia Ecclesiastica: imò nec veniunt appellatione consanguineorum de iure ciuili, *l. si spurius, ff. vnde cognati*, de qua Rot. *decis. 616. num. 1. & 2. p. 5. recentiorum.* 43

Sic in terminis resoluit Nicol. Garcia *de benefic. part. 7. c. 15. n. 48.* vbi refert in Rota fuisse reuocatam sententiam Consilij Archiepiscopi Toletani adiudicãtis quandam Capellaniam descendẽti ex filio spurio, cõcurrentibus transuersalibus ex legitimis procreatis, in hæc verba. *Nam descendens censetur propinquior, & magis consanguineus, nec transuersales concurrunt cum descentibus, in quibus datur repræsentatio sine gradus limitatione, vt per* Ceuall. *d. quæst. 762. à n. 24. qui ita ait fuisse iudicatum per Concilium Archiepiscopi Toletani in quadam Capellania de Getafe, in fauorem Ioannis de Benauente, Presbyteri fundatoris, sed certè in ista causa contra dictum Ioannem de Benauente, tenuit Rota 1. Iulij 1603. coram Iusto, quia fundator vocauit* 44

canit

cauit Presbyterum de suo genere, vel progenie de Salmax, & sic vsus est verbis iuris; & cum Ioannes prouenirot ex radice infecta, duci non poterat de radice, seu progenie fundatoris, vt in decisione supra relata n. 2.
45 *quod non considerauit Ceuall. dicti Ioannis de Bnauento aduocatus in dicta causa*, &c. Et paulo inferiùs, ibi: *Et similiter etiam in alia Capellania de los Chanes de Bonilla, huius Diœcesis Abulen. apud Iudicem Metropolitanum Salmantica residentem, reuocata sententia Ordinarij, fuit iudicatum contra descendentem ex filio spurio fundatoris in fauorem transuersalis, quia fundator vsus est verbis iuris*, &c.

46 Et licèt idem Nicol. Garcia *citato loco n.* 53. eandem inculcans sententiam videatur dicere, quod in fauorem consanguinei descendentis ex illegitimo fuerat decisum per Rot. *in vna Tyrassonen. eleemosyna*, tandem concludit ad fauorem transuersalis legitimi, & ex legitimis descendentis, vt patet, ibi: *Quod procederet quando testator, seu fundator loquitur, per verba ciuilia, veluti si vocaret Capellanum ex sua familia, vel cognatione, itaut constaret exclusisse nominationem naturalem, secus tamen esset quando loqueretur per verba naturalia, veluti si vocaret descendentes, aut consanguineos, iuxta distinctionem* Bart. *in l. tutelas, num. 4. ff. de capit. diminut.* &c. Et ibi: *Vnde apparet Rotam in dicta Tyrassonen. amplexam esse nostram sententiam, & distinctionem in terminis nostra quæstionis*, &c. Et ibi: *Sed cum ista sint verba ciuilia, id re vera est contra dictam decisionem Tyrassonen. & distinctionem à nobis factam, & sic non placet*, &c. insinuat Rot. *d decis. 616. num. 2. part. 5 recent* vbi dicit quòd spurij, & ba-
47 stardi inspecta natura sunt filij, in eisque cadit affectio naturalis, & per consequens comprehenduntur in dispositione loquente de consanguineis Quod autem fundator Capellæ, de qua agitur, vsus fuerit verbis ciuilibus, patet ex instrumento fundationis, in quo vocauit *al pariente mas cercano de su Linage*, quæ verba ciuilia sunt, ad not. per Nicol. Garcia *citato loco*.

48 Adducitur etiam, & ponderatur pro hac parte consilium Nauarri 4. *sub titul. de iurepatron.* vbi quidam Clericus habuit filiam, quam legitimauit per rescriptum Principis, ex ea & nobili viro legitime coniugatis habuit nepotes, & in suo testamento, & vltima voluntate instituit Capellaniam, & vocauit ad successionem illius consanguineum eius proximiorem: fuit dubitatum verum nepotes Clerici filius legitimus, & procreatus ex Clerici filia, deberet admitti ad præsentationem dictæ Capellaniæ, & præferri aliis consanguineis? Et affirmatiue respondit ex ea ratione, quia testator per verba naturalia vocauit consanguineum proximiorem, vt videre est apud illum, ibi: *Attenta voluntate testatoris, inspectisque verbis testamenti cum naturaliter inspecto iure natura etiam filij bastardi, & spurij dicantur pro edere ex sanguine, parentela, domo, & familia defuncti, cum in eis naturalis effectus cadat*, &c.

49 Conducunt resoluta per Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 5. ex num. 109.* vbi disputans an Clericus filius legitimus natus ex patre, aut matre, auo, vel auia illegitimis, dicatur de familia fundatoris, vel sanguine, vt censeatur vocatus ad talem Capellaniam, & *vsque ad num. 114.* pro negatiua sententia plura adducens fundamenta, postea *à num. 115. vsque ad num. 120.* affirmatiuam comprobat, & tandem *à num. 121.* cum prædicta distinctione de vocatione per verba naturæ, aut per verba ciuilia rem componens ita concludit. *Respondet etiam ista vltima decisio ad fundamenta eorum, qui tenent quod filius legitimus natus ex patre spurio, non dicatur de familia, iuxta consilium Fulgos. 359. numer. 2. cum similibus adductis per Gam. decis. 278. quod procedat quando testator, seu fundator loquitur per verba ciuilia, veluti si vocaret Capellanum ex sua familia vel cognatione, itaut constaret exclusisse nominationem naturalem, secus tamen esset quando loqueretur per verba naturalia, veluti si vocaret descendentes, aut consanguineos, iuxta distinctionem Bart. in l. tutelas n. 4. ff. de capit. dimin.*

Verum his non obstantibus in præsenti casu ex circumstantiis, coniecturis, & præsumptionibus occurrentibus (quatenus sine veritatis præiudicio de spurietate constaret) doctrinæ, & decisiones ad exclusionem Alphonsi supra adductæ non sunt, nec esse possunt ad materiam applicabiles.

Licèt autem sit valde controuersum in iure an spu- 50
rij, & descendentes ab eis, sint, & dicantur de domo, & familia? & plures vtcrentur supradicta distinctione; non defuerunt tamen qui indistinctè tenent affirmatiuam partem, vt in dispositione in qua vocauit testator eos, qui sunt de domo sua, docet Cornel. *consil. 169. numer. 7.* vbi ait verbum *Domus*, sumi tam ciuiliter, quàm naturaliter, & intelligendum secundum patriæ vsum, & subiectam materiam, de qua agitur, idem docet Socin. *cons. 102. numer. 8. lib. 3.* vbi quòd non solùm dicuntur de domo, sed etiam de casata, & familia secundùm vsum communem loquendi, quod ante eum docuerat Bart. *in l pronunciatio, §. familia, ff. de verbor. signif. & in l. fin. C. eod.* vbi etiam Salicet. idem tenet Cephal. *cons. 591. num. 13. lib. 4.* optime Bald. *cons. 441. incip. Ad audientiam n. 1. vers. in contrarium lib.*
3. Et vbi ex consuetudine concederetur naturalibus, & 51
illegitimè natis ferre arma, & insignia familiæ, hoc admittunt Socin. *dicto cons. 102. num. 8. lib. 5.* Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 12. num. 20. in fine*, Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 88. num. 14.* Prout 52
in Hispania vbi ex notoria consuetudine harum partium admittuntur illegitimè nati ad insignia, nomen, arma, honores, & nobilitatem patris, vt referunt Azeued. *cons. 24. numer. 27. & 29.* Nicol. Garcia *de benefic. p. 7 capite 15. numer. 49.* citati à Rota *in Pampilonen. Capellan. 4. Martij 1622. coram bonæ mem. Romboldo.* Et quòd de generali consuetudine spurij dicantur 53
de familia, & de domo, & vtantur armis, & insigniis familiæ, tenet cum aliis Tiraquel. *de nobilit. capite 13. numer. 25*

Sed quidquid sit, etiam stante prima sententia, & doctrinis supra sub illa distinctione allatis, plures adsunt coniecturæ, & præsumptiones, quæ faciunt, & inducunt ne illæ locum habeant in hoc casu.

Prima coniectura est, quæ resultat ex facto proprio 54
fundatoris, cum nihil sit, quod melius eius voluntatem exponat, vt in terminis tenet Lambertin. *de iurepatron. 1. p. lib. 2. quæst. 7. princip. art. 30. num. 22. fol. mihi 602.* ibi: *Sicut dicimus quòd ad cognoscendam qualitatem beneficij patronati inspicitur prima patroni prouisio, vt dixi supra 1. p. lib. 1. in 2. quæst. princ. art. 4. numer. 17. fol. mihi 28.* &c. illum sequitur cum aliis Ricc. *in praxi fori Eccles. tit. de iurepatron. decis.*
cis. 201. Et generaliter quod voluntatis interpretatio ab 55
ipso testatore colligitur ex eo quod ipse facit, tenet latè Simon de Prætis *in tractat. de interpretat. vltim. volunt. lib. 1. interpret. 1. dub. 3. solut. 5. n. 47. cum seqq. fol. mihi 31.*

Et in præsenti casu hanc habemus declarationem, 56
quod fundator excludere noluit spurios, & descendentes ab eis, siquidem primo loco vocauit suos proprios filios, quorum primus, & maior fuit dictus Ioannes Aluarez, proauus Alphonsi; quia si fuit naturalis, vt infrà ostendetur, cessat in facto spurietatis excepto, si verò cum aliis fratribus fuit spurius post Sacerdotium patris genitus, signum euidens est, quod fundator spurios ad hanc capellam vocauit, ac proinde huic generi personarum

farum

natum odium non habuit, nec illud excludere voluit, honorandu in prima vocatione Ioannem Aluarez, quē spurium dicit Antonius: eleganter Rota *d. decis. 617. num. 5. p. 5. recent.* ibi, *Non obstat quod cum pater Didaci ne dum sit naturalis, sed etiam spurius ex damnato coitu, qui non comprehenditur in dispositione, etiā si per verba naturalia fundator loquutus fuerit, Honded. d. conf. 5. numer. 33. lib. 2. Pereg. post alios dicto art. 22. numer. 81. qua si verè pater Didaci non fuisset nominatus, & honoratus in testamento, benè posset esse locus præsumptioni, qua aduersatur huiusmodi generi personarum, quippe qua sunt odibiles, & extra mentem disponentium, secus vero quando de personis habetur notitia, & honoratur, vt in præsenti fuit factum de patre Didaci, quia tunc cessat præsumptio odij a lege considerata, itaut in proprietate verborum non cadat impedimentum*, &c. Et ibi, *Sufficit Didaco patrem suum fuisse cognitum, & honoratum à testatore, vt inde tollatur præsumptio exclusionis à proprietate verborum naturalium, ex quibus suam vocationem deducit.*

57 Secunda coniectura elicitur ex qualitate personæ fundatoris, qui cum non fuerit Iureperitus, sed illiteratus, debemus præsumere illum loquutum fuisse crasso modo, secundum naturalem, non ciuilem intelligentiam. Ita Fusar. *de substitut. quæst. 379. num. 9.* ibi: *Sublimitatur secundò quando dispositio est facta à muliere, vel persona idiota, & illiterata, nam tunc non obstante statuto simul cum masculo fœmina succeditura declarat Pereg. in d. cons. decisiuo 57. lib. 1. in fine: mouetur quia verba dispositionis mulieris, vel idiota intelliguntur secundum naturalem, non ciuilem intelligentiam, & reconditas iuris interpretationes. Anchar. 125. n. 1. Ias. cons. 151. col. pen. vers. confirmantur lib. 4. Curt. iun. cons. 145. n. 6. Mantic. de coniectur. vlt. voluntat. lib. 3. tit. 5. numer. 7. & cum Peregrino etiam ego tran. eo, quia verè idiota ignorant has verborum subtilitates, nec in eorum dispositionibus penetrant ad has iuris interpretationes*, &c. Et cum aliis prosequitur Simon de Prætis *de interpret. vltim. volunt. lib. 2. interp. 3. dub. 2. solut. 2. n. 296. cum seqq. & n. 301. cum seq. fol. mihi 254.*

58 vbi citat Socin. *cons. 37. lib. 3.* qui dicit quòd quando testator est persona idiota, in eo simpliciter cadit interpretatio crasso modo, & quòd dicendo *familia*, seu *parentela*, intelligitur de tota, & plura alia ad propositum: ad quod etiam facit quod adducit Perez de Lara *de Capel. lib. 2. capite 1. à num. 22.* Vnde cùm fundator esset penitus illiteratus, habitassetque in loco vbi nullus erat Iureperitus, nec aliquis, qui ei fundationis tenorem, & formam disposuerit, necessariò credere debemus non ciuiliter, sed naturaliter loquutum fuisse.

59 Tertia coniectura tam pro intelligentia verborum à testatore prolatorum, quàm pro interpretatione suę voluntatis sumenda est à consuetudine, & communi loquendi vsu patriæ in qua vixit, & mortuus fuit, *l. si seruus plurium, § fin. ff. de legat. 1. l. pen. in princ. ff. de alim. legat.* & communem testatur Ias. *in d. § fin.* Dec. *in l. vt liberis, C. collat.* Alex. *cons. 120. lib. 2.* Crauet. *cons. 101. in fine, & cons. 201. col. 5.* Bellon. *cons. 1. n. 3.* Consuetudo autem illarum partium habet Clericorum filios in æstimatione esse, nec odibiles haberi, vt in aliis partibus.

60 Quarta coniectura desumitur ex natura rei, de cuius successione agitur; quia si vbi tractatur de fundando maioratu, seu patronatu gentilitio ad conseruandam agnationem, & nominis ac familiæ splendorem, tunc præsumendum est testatorem vocare noluisse spurios, & ab eis descendentes; & in terminis fundationum patronatuum, quæ fiunt per Cardinales, & alias personas illustres pro conseruatione agnationis agit Rota *decis. 112. & 126. p. 1. in recent.* Verùm quando ad alium finem fundatio fit, & res pariter per spurios, & ab eis descendentes, ac per ipsos legitimos expediri potest, tunc præsumere debemus testatorem consanguineos, tam legitimos, quàm spurios æqualiter vocare voluisse: quia solum affectio naturalis sanguinis attenditur, quæ in omnibus æquè inuenitur, iuxta dictum Baldi *cons. 441. num. 1. in fine lib. 3.* attestantis ratione naturalis affectionis, & instar charitatis idem in vtroque intelligendum esse, quia par affectionis ratio paritatem permissionis inducere consueuit, *l. non solùm, §. dinuo, ff. de ritu nupt.*

Vnde consanguineum proximiorem etiam per lineam spuriam præferendum legitimo remotiori, admissa distinctione an testator loquatur per verba ciuilia, vel naturalia, docent optimè Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. a num. 123. vsque ad num. 127.* Nicol. Garc. *de benef. p. 7. cap. 15. num. 44. & 45. & num. 53.* vbi licèt dissentiat in eo quòd sensit Gonzalez, quòd scilicet sola qualitas rei sufficit, vt spurius non excludatur, licet testator loquatur per verba ciuilia, hoc tamen admittit quando voluntas testatoris, obseruantia vel coniecturis, de quibus supra, declarari potest. Et generaliter quod testatoris voluntas etiam interpretatur ab affectione & charitate, & quod semper præsumitur maior affectio, & dilectio erga descendentes, quàm erga transuersales, late Simon de Prætis *d. tract. de interpret. vltim. volunt. lib. 1. interp. 2. dub. 2. solut. 5. per tot.* præcipuè *n. 17. fol. mihi 102.* 61

Ex quibus patet quod supra dixi, doctrinas scilicet, & decisiones à Garcia allatas non conducere ad præsentem casum, in quo plures circunstantiæ, & coniecturæ concurrunt, quæ factum mutant, & diuersam resolutionem esse à me capiendam insinuant, id enim sæpissimè euenire solet, vt testis est Thesaurus *in præfat. suarum decis. num. 32. vers. cæteris, & num. 33.* ibi: *Præterea quamuis idem videatur casus, plerumque tamen euenit vt aliqua etiam leuis circunstantia factum mutet, vt ait Quintil. instit. orat. lib. 5. cap. 2. ideo dicere solebat Curtius iunior quod licet senex esset, & in casibus innumeris consuluisset, nunquam tamen euenit, vt idem per omnia esset casus*, &c. Maximè quia Garcia non dicit in illa causa Capellaniæ de Getafe fuisse pronuntiatum contra spurium, & sententiam transiisse in rem iudicatam; poterat enim Rota ab illa decisione recedere, sicut refert recessisse sub die 10. Maij 1606. coram Iusto ab alia decisione contraria facta sub die 28. Iunij 1605. coram eodem, quæ variatio denotat dubium illarum decisionum magnam habuisse difficultatem, & antequam executoriales expediantur, reproducta in Rota causa, & iterum aliquo dubio reproposito, nonnunquam receditur à decisis, & poterat alia capi resolutio. 62 63

Quæ cùm ita se habeant stante spurietate, multò magis procederet, ea semota, vel non legitimè probata: quod autem ad eius existentiam Iure probandam, multum turbida redditur, si quando ex actis non constat de Presbyteratu Ioannis Aluarez proaui dicti Alphonsi, nec titulus capellani, quo nominat illum fundator, denotat obligationem habendi Ordinem sacrum, & ideo non est cur debeamus Leonoram eius filiam potius præsumere spuriam, & in Sacerdotio genitam, quàm naturalem, in soluti statu procreatam; controuersum est enim apud DD. an in dubio filius præsumatur potius naturalis, quàm spurius? & præsumi potius spurium resoluunt *gloss. verb. probare in cap. lator, qui filii sint legit.* Bertrand. *cons. 133. lib. 2.* Natt. *cons. 481. num. 10.* Surd. *cons. 177. n. 41. & de alimentis tit. 1. q. 10. num. 35.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 54. num. 2. & cons. 318. n. 14.* 64

*num.14.*Rot.*decis.254.n.2.diuers.* vbi allegat Rebuff. *in praxi benefic. tit.de dispensat. super defectu natal. num.42.*

65 Sed contrarium, quod scilicet in dubio præsumatur potius naturalis quàm spurius, sequuntur Bald.*cons.448. Quæritur in primis lib.1.n.4.* Crauet. *in suo celeb.cons.138.n.1.& cons.166.n.1.& 4* Barret.*cons.117.n.9.* qui allegat Cephal. & Alciat. parum constantem *in resp.vlt.n.5. secundum impressionem antiquam,* Cou. *de sponsalib p.2.cap.8.§ 3. num.1.* ibi. *Potius verò præsumitur naturalis, quàm spurius, ne præsumamus factum, aut qualitatem necessariam, vt quis dicatur spurius, quæ a natura non inest,* &c. Rot. *decis.360.n.16. p.5.recent.* ibi, *Nec est opus probare Isottam fuisse naturalem, non autem spuriam, quia in dubio præsumitur naturalis, non autem spuria,* Aym.*cons.166.n.1.*Rimin. iun.*cons.187.n.107.cum seqq.* Thesaur *q.83.n.2.lib.2.* Barz.*decis.91.n 1.vbi de magis communi,* &c. *& decis. 319. n.15.ead.p.5.recent.*ibi: *Prout non facit non fuisse iustificatum Andream natum esse ex soluto & soluta, quia sic de iure præsumitur,* Rot.*decis.802.n.1.& seq.p.1.diuers.* &c. Accedit quòd cùm lex in quantum potest, faueat filiis vt sint legitimi, Dec. *cons.152.sub*
66 *n.1.vers.& quia lex,*Rot.*decis.201.n.41.& decis.164. n.13 p.5.recent.* ita debet fauere filiis vt sint potius in dubio naturales, quam spurij. Et sicut in dubio præsumendum est filium natum post matrimonium, & non ante, vt legitimus iudicetur. Ruin. *cons.51.sub num.20. vers.præterea ex quo,lib.5.* quem sequitur Rot.*d.decis. 264.n.13.* ita etiam ad euitandam spurietatem debemus præsumere filium potius natum ante Presbyterum, quam post Sacerdotium genitum. Quare hæc opinio videtur magis Iuri conformis, & verior.

67 Nam illa, quæ primo loco relata fuit, intelligi debet propriè de filio naturali, cum requisitis Iuris communis, nempe quorum parentes sint soluti, & mater sit in domo diu retenta pro concubina, & in schemate concubinæ, & quod cum ea solus ille vir consuetudinem habuerit, *l.3 ff.de concub. §. si quis autem in auth. quibus modis naturales efficiantur sui,* Rot *decis.254. p.2. diuers.* & sic in casu, quo filius agebat de successione hæreditatis paternæ ad quam ius non habebat nisi se filium naturalem probaret cum dictis requisitis, & ideo tenuiunt filium ad illa probanda obligatum esse, itaut si in probatione deficiat, debeat præsumi spurius, id est, natus ex coitu illicito, cui deficiunt illa requisita, vt sit naturalis; sed nullo modo affirmant quòd si mater virum habuit, filius potius præsumatur natus post matrimonium, quàm ante; vel si pater fuit Sacerdos, præsumatur natus filius post susceptos Ordines, & non ante, excepto vno Rebuffo à Rota citato *d. decis.254. p.2. diuers.* in qua non agebatur de hac quæstione, sed de successione in hæreditate paterna, quam vnus petebat, qui ad eam obtinendam tenebatur se filium naturalem probare cum omnibus dictis requisitis, quæ sigillatim in dicta decisione referuntur.

68 Et in rigore disputationis Rebuffus, qui solus, & non alius allegatur à Rota vbi supra, opinionem sequitur minus veram, vt colligitur ex text. quem pro sua sententia citat, *in cap.inter cæteras 4. de rescript.* vbi cum Summo Pont. exponeretur quòd filius cuiusdam Presbyteri in Sacerdotio genitus Præbendam, quam pater obtinuit, possidebat, vel illicite occupabat. Eboracensi Archiepiscopo commisit, vt si ei constiterit talem esse Sacerdotis filium, & in Sacerdotio genitum, qui proximò in tali Ecclesia ministrauit, vel quòd illicitè Ecclesiam occupauit eandem, illam impetranti adiudicet; ex cuius decisione colligitur alternatiuè requiri ad huiusmodi possidentis exclusionem, & faciendam impetranti adiudicationem, quòd illicitè Ecclesiam occupauerit; vel quod sit filius Sacerdotis, & in Sacerdotio genitus, aliàs hæc vltima verba nihil operarentur, & superflua forent, si ex eo quòd quis fuisset Sacerdotis filius, præsumeretur genitus in Sacerdotio; & ideo merito doctissimus Cou. ad contrariam sententiam, quā sequitur, adstruendam contra Rebuff. allegat. *d.cap. inter cæteras,* & alia Iura, vt videre est *in d.cap. 8.§ 3.n. 1.* vbi ad comprobationem suæ opinionis, quòd scilicet filius præsumitur potius naturalis quam spurius, addit hæc verba. *His accedit text.in cap.2 de filiis Presbyt.& in cap.veniens, de accusat quibus in locis traditur per D D. non præsumi quē genitum fuisse in Sacerdotio, etiamsi probetur Sacerdotis filius, quod constat in dictis locis, maximè in d. cap.inter cæteras, & in d.cap. 2.*&c Iuuat Concil Trident.*sess.25 de reform. cap. 15.* 69
ibi: *Filij Clericorum, qui non ex legitimo matrimonio nati sunt,*&c. *Ego ipse in collect.ad d.cap. inter cæteras numer.2.* ibi: *Apertè insinuat hic text. Sacerdotis filium dici eum, qui natus est ante patris Sacerdotium; aliter enim satisforet in proposito dicere, & probare filium esse Sacerdotis, & frustra adijceretur onus probandi fuisse genitum in Sacerdotio, vt notat Abbas princ. Dec.n.3.Imol.n.13.& alij hic, idem probat c.ad extirpādas, de filiis Presbyt. ibi, filij Presbyterorum, & ibi, siue geniti sint in Sacerdotio, siue non, Cened.pract. & canon. q.16.n.15.& c.*

Hinc colligitur Antonium, qui vult Alphonsum ex- 70
cludere exceptione spurietatis, quam opposuit, teneri eam probare ex reg. *l. in exceptionibus 19. ff. de probat.* Probatio autem per quam prætendit ostēdere Leonoram Rodriguez fuisse filiam spuriam Ioannis Aluarez in Sacerdotio genitam, & quòd dictus Ioannes Aluarez fuerit etiam filius spurius fundatoris, nec releuat, nec concludit contra Alphonsum.

Nam primus testis Didacus Mendez de Acellana 71
fol.90.super 6.art. de auditu deponit, & non dicit à quo audiuerit, & tandem concludit se nescire an Ioannes Aluarez filius fundatoris fuerit ab eo genitus ante vel post Sacerdotium. Secundus Didacus Aluarez de Morgat, *fol.92.B.* similiter de auditu deponit, & affirmat non cognouisse dictam Leonoram Rodriguez, & postea in secunda instantia *super 4.fol.43* etiam deponit de auditu, & affirmat se cognouisse dictam Leonorā Rodriguez; quòd verò ad spurietatem Ioannis Aluarez in vtraque instantia dicit nihil. Tertius Ferdinandus Arias de Villamar *fol.94.B.*temerè affirmatiuè deponit de re quam non vidit, nec videre potuit, sui dicti rationem nullam reddens: deinde in alia informatione *fol 415.super 5.* affirmat se nescire an dicta Leonora fuerit habita à dicto Ioanne Aluarez ante vel post Sacerdotium. Quartus, Ferdinandus Rodriguez de Felgueras, *fol.96.*& in alia instantia *fol.441.super.4* deponit de auditu, non reddens rationem, nec dicens à quibus personis audiuerit. Quintus, Menendus Diez de Soto *fol.97.super 6.*nihil dicit. Sextus, Didacus Menendez *fol.99.* deponit de auditu, quòd descendat Alphonsus à linea spuria, accipiendo dictionem illam, *spuriam,* prout legitimæ contraria est, non verò facta distinctione inter spurium, & naturalem, & duo hi testes non fuerunt in 2. instantia iterum examinati. Septimus, Alphonsus Garcia, *fol.110.B.* patitur repulsam ex dictis *supra numer.19* Octauus, Didacus Menendez de Quintana, *fol.102.B.* refert Alphonsum esse fundatoris consanguineum per lineam Sacerdotalem, sed an fuerit Leonora Rodriguez, ante vel post Sacerdotium habita, se nescire affirmat: & in 2. instantia, *fol.428.super 5.* contra illud, quod primò dixerat, addit temerè circa spurietatem Leonoræ certum auditum habuisse, de spurietate verò Ioannis Aluarez nihil dicit. Nonus, Georgius Aluarez de Ribadiello, *fol.104.B.* circa spurietatem etiam nihil dicit, solúmque affirmat Alphonsum esse descendentem per lineam Sacerdotalem,

lem, & in 2. instantia *fol.*442. nihil ait. Decimus, Didacus Aluarez Perdigon, *fol.*106. *B.* eodem modo deponit, & in 2. informat. *fol* 448. *super* 5. addit se non solùm nescire dictam Leonoram fuisse habitam post Sacerdotium, sed etiam affirmat se id nunquam audiuisse, & quoad spurietatem Ioannis Aluarez nihil. Vndecimus, Thomas Garcia de Allence, *fol.* 107. nihil. Duodecimus, Ioannes Fernandez de Lorix, *fol.*109. dicit se nihil scire de vtraque spurietate. Decimustertius, Ferdinandus de Vexega, *fol.*110. *B.* temerè deponit dictam Leonoram esse spuriam post Sacerdotium genitam sine aliquia concludenti ratione, quod tamen temperauit in secundo examine *fol.*418. *super* 5. dicens se nescire an dictus Ioannes Aluarez ante, vel post Sacerdotium genuisset Leonoram. Decimusquartus, Andreas Fernandez de Meisin, *fol.*112. licèt deposuerit Alphonsum esse nepotem, & pronepotem Clerici, declarat tamen statim se nescire an dicta Leonora fuerit ante, vel post patris Sacerdotium genita, & postea in 2. *examine fol.*433. *super* 3. nihil dicit. Decimus quintus, Ludouicus Fernandez del Castañal, *fol.* 114. affirmat se audiuisse Leonoram esse filiam Ioannis Aluarez Clerici, & istum fuisse filium fundatoris etiam Clerici, quòd libenter fatemur, sed an fuerint habiti ante, vel post Sacerdotium testis se nescire ait: licèt postea *in 2. examine fol.* 402. *super* 5. dicat se audiuisse Leonoram fuisse in Sacerdotio genitam, id tamen credendum est audiuisse post primum examen, & sic post litem motam. Decimus sextus, Alphonsus Aluarez del Castañal, *fol.*113 *super* 6. nihil super spurietate deponit, affirmátque se nescire an dicta Leonora fuerit filia, vel sobrina dicti Ioannis Aluarez. Decimus septimus, Ioannes Aluarez de la Lascata, *fol.*117. *B.* quoad spurietatem Ioannis Aluarez nihil dicit, temerè tamen affirmat Leonoram fuisse post Sacerdotium habitam, & idem repetit in 2. examine, *fol.*410. *super* 5. cuius dicti falsitas facilè colligitur si aduertas ibi fateri se esse septuaginta annorum, dictam verò Leonoram ab hinc viginti sex annis mortuam fuisse, anno ætatis suæ octuagesimo, & sic ab eius natiuitate vsque ad tempus depositionis anno centesimo sexto. Decimus octauus, Rodericus Alphonsus, *fol* 119. *super* 6. & vltimus *fol.*119. de spurietate nihil dicunt. Ex quibus omnibus nulla certa, aut releuans probatio colligi potest quoad hunc spurietatis articulum, & nihilominus omnes patiuntur exceptiones, & repulsas, de quibus *suprà ex num.* 3. *cum seqq.* & sic fidem aliquam non merentur.

72 Multò minus ex aliis testibus pro parte eiusdem Antonij in 2. instantia examinatis aliqua releuans colligitur probatio: nam Didacus Fernandez de Felgueras, *fol.*395 *B. super* 5. quoad spurietatem dicti Ioannis Aluarez nihil dicit, & quoad spurietatem Leonoræ de auditu incerto, vt etiam in 2. examin. *fol.*438. *super* 5. & tandem concludit se nescire an ante, vel post patris Sacerdotium fuerit genita. Ioannes Perez de Loro *fol.* 412. de spurietate nihil deponit. Alphonsus Lopez de san Christoual, *fol.*421. *B.* refert se pro certo habere dictum Ioannem Aluarez post Ordinem Presbyteratus genuisse dictam Leonoram, & postea dicit de certo se id nescire, in quo manifestè sibi ipsi contradicit, & nihilominus suæ certitudinis, vt tenebatur, rationem nullam reddit, ex Bald *in cap. cùm causam, de testib.* Socin. *reg.*401. *in* 5. *fallent.* & cum aliis pluribus Farin. *q.*70. *num.*162. Ioannes Perez de Meicin. *fol.* 431. deponit de auditu post litem motam, & non declarat à quo audiuerit. Ioannes Mendez de Ramon *super* 5. *art.* de spurietate nihil deponit. Catharina Rubia *fol.*417. deponit de auditu à sua tantùm matre, & concludit se nescire an ante, vel post Sacerdotium patris fuerit nata. Ioannes de la Puerta *fol* 419. *B. super* 5. quoad spurietatem nihil releuans concludit; nec de auditu deponit alieno. Omnes hi testes, & non alius super spurietate pro parte Antonij fuerunt examinati, qui, vt ostendi, eam non probant, nec destruunt contrariam Alphonsi probationem.

Et si Alphonso incumberet onus probandi quod 73
Leonora eius auia fuerit filia naturalis dicti Ioannis Aluarez, tanquam intentionis suæ fundamentum; id vtique suis testibus concludenter probatum remanet: nam licet nullus de proprio visu ob facti antiquitatem, quæ excedit centum annos, deponere valeat, deponunt tamen se audiuisse à suis & ab aliis, & esse publicum, & notorium quòd dicta Leonora fuerit filia naturalis dicti Ioannis Aluarez ante eius Sacerdotium nata, & eorum vnus addit mulierem, ex qua filiam suscepit, ei litem mouisse, vt illam vel acciperet in vxorem, vel competenter dotaret, & quòd in effectu eam in matrimonium dedit Didaco de Cueto seniori. Ita *super* 3. *art.* interrogatorij Alphonsi deponunt Petrus Ferdinandus de Orbanes *fol.*292. Gutierrez Diez *fol.*296. Pedro Diez de Quintana, *fol.*304. *&* 305. Bartholome Suarez, *fol.* 359. Tyrso Garcia Elia, *fol* 372. & in vim publicationis Paulinæ idem attestantur Fernandus Garcia de Linares, & Bartholomæus de Focideras, *fol.*261. Vnde non obstant testes Antonij deponentes de spurietate, quia cum & ipsi deponant de fama, magis sunt attendendi testes Alphonsi deponentes de bona fama, Pnt. *decis.* 2. *lib.* 3. Rot. *decis.*16. *num.* 26. *part.* 5. *recent.* etiam quòd testes deponentes de mala aliquantulum numero excederent Corn. *cons.*176. *num.*10. *vol.*4. Hoied. *de incompatibil. benef. p.*1. *cap.*23. *n.*143. Greg. XV. *decis.*455. *n.*4.

Et licet reliqui testes Alphonsi solùm affirment Leo- 74
noram fuisse Ioannis Aluarez filiam, non expresso quòd esset naturalis, vel spuria, nihilominus omnes *super* 2. *&* 3. *art. interrogatorij fol.* 284. *B.* 285. 288. 300. 302. 309. 313. 318. 312. 325. 327. *B.* 330 334. 335. 342. 345. *&* 361. *B.* attestantur dictum Ioannem Aluarez Leonoræ filiæ in dotem dedisse magnam bonorum mobilium, & immobilium quantitatem in diuersis partibus existentium, & post contractum matrimonium alia donasse, & affirmant vidisse illam omnia bona huiusmodi possidere, eisque libere frui; legitimitatis enim requisitæ à testatore quasi possessio probatur ex eo quòd quis possideat bona paterna, Paleoth. *de nothis, & spur. cap.* 22. *num.* 2. *vers. dicemus*, Rot. *d. decis.*16. *num.* 24. *p.* 5. *recent.* Et hinc colligere debemus Leonoram filiam saltem naturalem, & ad minus non spuriam esse debuisse, vt ea bona capere posset, iuxta *l.* 9.
Tauri, vbi Anton. Gom. *num.* 33. resoluit nec in vim 75
contractus, aut donationis ea capere posse, quæ est hodie *l* 8. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recop.* vbi Matienço, Hermosil. *l.* 1. *glos.* 6. *num.* 39. *tit.* 4. *part.* 5. Et licèt Clericus etiam ex redditibus beneficij teneatur filiam spuriam alimentare & dotare, nihilominus dos, & alimenta huiusmodi quintum bonorum excedere non possunt, vt in terminis tenet idem Anton. Gom. *d. l.* 9. *Tauri num.*44. & solùm
vsque ad illam quantitatem efficitur capax filius spu- 76
rius, siue quintum sufficiat, siue non, Roxas *in epit. succes. cap.* 1. *n.* 17. Tell. *l.* 10. *Tauri à num.* 2. Barahona *in addit. ad Palat. in repet. cap. per vestras, de donat. inter virum, & uxor. notab.* 3. §. 24. *lit. A.* Ioan. Garc. *de expens. cap.* 76. *num.* 8. *&* 9. nisi illud quintum esset tam tenue, vt non sufficeret pro alimentis ad vitæ sustentationem necessariis, secundum Cou. *de sponsal. part.* 2 *cap.* 8. § 9. *num.* 8. Corduba de Lara *in l. si quis à liberis*, §. *idem rescripsit. à num.* 59. *ff. de liber. agnosc.* Bäeza *de non meliorandis filiabus cap.* 8. *numer.* 30. *&* 31. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 52. Gutier. *pract. lib.* 2. *quæst.*109. *num.* 3. Ceuall. *commun. contra commun. quæst.*779. *à num.* 61. 68. *&* 69. *cum seqq.*

Et

Et ideo pro Alphonso decisum, Matriti die 5. Nouembris 1645.

Hispalen. simultaneæ.

Capitulum S. Ecclesiæ Hispalen. an participet de indultis conferendi beneficia ecclesiastica reseruata, vel affecta, concessis Eminentissimis DD. Cardinalibus, qui eidem Ecclesiæ præsunt?

Votvm XCIX.

1 *Sancta Ecclesia Hispalen. erecta de anno 1261.*
2 *Quæstio disputanda proponitur.*
3 *Indulta concessa DD. Archiepiscopis Cardinalibus ratione communionis, & consortij prosunt etiam ipsi Capitulo.*
4 *Vrbanus VIII. constituit quod Capitula Indulto conferendi beneficia reseruata Cardinalibus concesso intuitu Cardinalatus non fruuntur.*
5 *Dictio,* Dummodo, *restringit, & modificat præcedentia.*
6 Regula 8 aliàs 9. *reseruatoria mensium non comprehendit Cardinales.*
7 *Episcopi de iure communi possunt in quolibet mense prouidere.*
8 *Narratiua Constitutionis Vrbanæ refertur.*
9 *Ratio proœmialis Constitutionis Vrbanæ ponderatur.*
10 *Intellectus Constitutionis Vrbanæ vbi reperiatur.*
11 *Constitutio Vrbana loquitur nedum de ipsis indultis, sed etiam de alijs facultatibus, & præsertim de exceptione vt Cardinales non comprehendantur sub regula.*
12 *Constitutio Vrbana comprehendit etiam beneficia, quorum collatio ratione mensium spectaret ad Papam, si Cardinales comprehenderetur sub reg. reseruatoria mensium.*
13 *Refertur summa alterius Constitutionis Vrbanæ ad fauorem Capituli Hispalensis.*
14 *Breue emanatum ad postulationem partis, & non iustificatum, nihil officit.*
15 *Breue habet tacitam clausf. Si preces veritate nitantur.*
16 *Clausf.* Sublata, *in Breui obtento ad instantiam partis sine alia clausf. quod dari non possit de obreptione, non operatur nisi prius iustificentur narrata.*
17 *Confessio Prælati præiudicat Ecclesiæ.*
18 *Confessio Prælati extraiudicialis, & absque necessitate successori & Ecclesiæ non præiudicat.*
19 *Desistentia iuris, & recognitio, ac eius confirmatio Apostol. refertur.*
20 *Confessio Prælati voluntaria non potuit præiudicare Ecclesiæ, & successori.*
21 *Confessio voluntaria Prælati quæ dicatur?*
22 *Protestatio nihil aliud est nisi quædam declaratio voluntatis.*
23 *Protestatio declarat animum alienissimum, & remouet consensum.*
24 *Protestatio concludenter non probat metum, nec coactam voluntatem.*
25 *Protestatio multum coadiuuat, & opitulatur vt facilius metus probetur.*
26 *Confirmatio dicitur ex certa scientia quando tenor rei confirmatæ in ea insertus fuit.*
27 *Intellige vbi causæ cognitio præcessit.*
28 *Confirmatio in forma communi nihil de nouo tribuit, nec actum reddit validum.*
29 *Clausf.* Ex certa scientia *quando est apposita, nulla præcedente causæ cognitione, nihil operatur.*
30 *Clausf.* Ex certa scientia *nihil operatur si apposita sit super negotio de quo Papa nullam habebat notitiam.*
31 *Clausf.* Ex certa scientia *falsitatem purgare, aut erroneam informationem supplere non potest.*
32 *Clausf.* Supplentes *non operatur vbi processum fuit sine causæ cognitione.*
33 *Cardinalis Archiepiscopus Hispalen. potest hodie per se solum & absque Capitulo prouidere Canonicatus, & Portiones suæ Ecclesiæ, exceptis tantum quatuor mensibus Ordinarijs.*
34 *Clausf.* Sublata, *iuncta cum alia, Quod non possit dari de subreptione: habet vim claudendi os cuicunque Iudici & parti.*
35 *Respondetur dubijs propositis.*

AD DD. Archiepiscopos, & Capitulum S. Ecclesiæ Hispalen. non solùm ex communi Doctorum sententia, sed ex speciali, & propria ipsius Ecclesiæ in Cathedralem, & Metropolitanam erectione dicitur pertinere Canonicatuum, & Portionum prouisionem: nam de communi, & Doctorali scribentium resolutione constat ex iis, quos lato calamo citaui *in tract. de Canonic. & dignitat. cap. 14 num. 2.* & de erectione huius S. Ecclesiæ facta de anno 1261. apparere præsupponitur ex illis verbis. *Cùm vacare contigerit Canonicatum, & Portionem, per Archiepiscopum, & maiorem partem Capituli conferatur;* & sic DD. Archiepiscopos pro tempore existentes, etiam si Cardinales S. R. E. essent. in vacationibus occurrentibus simul cum Capitulo eiusdem sanctæ Ecclesiæ, prouisiones fecisse assentiu; proindeque ius hoc in quadam vacatione de mense Augusti fuisse Canonicatuum, referunt Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. glos. 45 à n. 30.* Nicol. Garc *de benef. p. 1. cap. 1. num. 55.* Sed illud de erectione Ecclesiæ non constat, & ideo ob doctoralem solummodo resolutionem simultanea hæc probatur prouisio, vt ex infrà dicendis clariùs patebit. 1

Postmodum cum contingeret ad hanc S. Ecclesiam Hispalensem Cardinales promoueri, eisque concedi intuitu Cardinalatitiæ Dignitatis indulta, & priuilegia reseruata, & affecta beneficia prouidendi, cœpit dubitari, an Capitulum de indultis, & priuilegiis huiusmodi participare posset, ita vt concurrere valeat simul, & coniunctim cum DD. Archiepiscopis Cardinalibus in prouisionibus Canonicatuum, & Portionum reseruatorum vigore indultorum & priuilegiorum huiusmodi faciendis? In quo dubio decidendo quatuor tempora distinguenda esse censui. 2

Primum tempus computatur à principio erectionis vsque ad diem Decembris, anno ab Incarnatione Domini 1625. & credo toto eo tempore ratione communionis, & consortij indulta concessa DD. Archiepiscopis Cardinalibus, si quæ fuerunt, prodesse etiã ipsi Capitulo *ad l. si communẽ ff. quemadm. seruit. amitt.* Put. *decis. 88. lib. 3. in nouis.* & fuit decisum *in Cremonens. Canonicatus, coram Decano,* cuius meminit Duran. *in alia Cremonen. Canonicatus,* inter eius *impressas decis. 133. n. 8.* 3

Secundum tempus est à dicto die 29. Decembris 1625. in quo sanctæ memoriæ Vrbanus VIII per suas litteras in forma Breuis declarauit suæ intentionis, & voluntatis esse, quòd Cardinales Episcopi collatio- 4

nem beneficiorum habentes, & per se ipsos ea conferant, absque Capitulis, aut aliis cum ipsis Cardinalibus collationem habentibus. Et quòd Capitula indulto conferendi beneficia reseruata Cardinalibus concessa intuitu dumtaxat dignitatis Cardinalitiæ, non autem Capitulorum, nullo pacto frui, aut ius aliquod inde prætendere possint, prout latiùs in dicta declaratione, quam refert Melch. Lotter. *de re benef. libro* 2. *quæst.* 21. *numer.* 126. & Ego ipse *post tract. de officio, & potestate Episcopi in Constitutionibus, & decretis pag* 66. *&* 67. & de ea meminit Rota *coram Duran. d. decis.* 233. *n.* 9. *& in Hispalen. dimidia portionis,* 17. *Decembris* 1635. *coram bona memoria Coccino Decano, vers. & visum fuit* de quo tempore, & attenta dispositione huius declarationis, pro certo tenendum, per illam denegari communionem, & consortium primi temporis in prouisionibus beneficiorum quomodocumque reseruatorum, etiam ratione vacationis in mense.

5 Sed obstat quòd prædicta declaratio, seu constitutio Vrbana videtur se restringere ad indulta, vt videre est ibi, *dummodo aliàs sub indultis eis concessis comprehendantur*, quia dictio illa, *dummodo* restringit. & modificat præcedentia, *l. Lucius*, §. *qua habebat*, & *l. ita tamen. ff. ad Trebell.* Cened. *sing.* 11. *numer.* 6. *in princ.* Rota *decis.* 147. *numer.* 26. *p. recent.* Ego ipse *de dictionibus vsufreq. dict.* 95. *numer.....* proindeque ad menses reseruabiles non extendenda; tum quia hi non sunt sub Cardinalium indultis comprehensi, vt videmus: tum etiam, quia reg. 8. 6 aliàs 9. *Cancell.* mensium reseruatoria non comprehendit Cardinales cùm inibi excepti reperiantur vt videre est ibi, *non tamen S. R. E. Cardinalibus*, & cum eorum respectu vacationes in mensibus, vbi aliàs nulla reseruatio personalis, aut realis in indultis 7 comprehensa existit, de iure communi spectat ad ordinariorum prouisionem, quo attento Episcopi habent omnes menses liberos, & possunt beneficia conferre in quolibet mense vacantia, Pute. *decision.* 492. *numer.* 3. *libro* 2. Caputaq. *decis.* 214. *num.* 5. *p.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 1. *proœm.* 11. 22. Ego *de officio, & potest. Episcopi p.* 3. *alleg* 57. *n.* 2. ratione communionis, & consortij in vacationibus mensium reseruabilium simultanea prouisio erit Eminentissimi Cardinalis Archiepiscopi & Capituli.

Verùm his non obstantibus dicendum mihi videtur declarationem, seu constitutionem Vrbanam, de qua suprà, loqui & intelligendam esse non solùm de reseruationibus sub indultis comprehensis, sed etiam sub aliis facultatibus, & præcipue sub exceptione, vt Cardinales non comprehendantur sub dicta regula reseruatoria ex seqq.

8 Primò quia id insinuant prætensiones, quæ proponuntur Pontifici, ibi, *sub prætextu, quod ipsi Capitula, & Canonici ius nominandi, vel præsentandi, aut aliàs quomodolibet disponendi de beneficiis in mensibus non reseruatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardinalibus Locorum Ordinariis, coniunctim, vel diuisim habentes, tanquam membra capiti adhærentia à Cancellaria Apost. regula mensium reseruatoria à qua Cardinales præseruantur, etiam excipi, & facultates, atque indulta, quæ certarum reseruationum obstacula tollunt, sibi quoque suffragari debere prætendunt.*

9 Secundò, quia ratio procemialis dictæ declarationis, est eadem, & idem etiam probat, ibi, *Et attendens priuilegium, quòd Cardinales in prædicta regula præseruentur, eis intuitu Cardinalatus concessum esse, neque rationi consonum fore vt Capitula, & Canonici dum sui Præsules Cardinalatus honore præfulgent, plus iuris in præiudicium Sedis Apostolicæ, seu ipsorum Cardinalium Præsulum ius, & indultum conferendi ab ipsa sede habentium obtineant, quàm si ipsi Cardinales non forent.*

Tertiò, quia ita Rota dictam constitutionem interpretata est in dicta Cremonen. Canonicatus coram Du- 10
ran *d. decis.* 233. *n.* 10 quem intellectum postea amplexa fuit eadem Rota *in d. Hispalensi Dimidia Portionis*, cuius particulam, quæ ad rem facit, & de nostro casu agit, hic inserere visum fuit.

Et quamuis dicatur, quod Cardinalis Ordinarius 11
collator non habeat indultum, & tamen prædicta Constitutio Vrbani videatur se restringere ad indulta, ibi: Dummodo aliàs sub indultis eis concessis comprehendantur. Attamen hoc non refert, quia constitutio solùm declarat, quòd Papa non vult concedere dictam facultatem conferendi quoad beneficia, quæ non comprehenduntur sub indultis, cùm dicta Constitutio loquatur, nedum de ipsis indultis, sed etiam de aliis facultatibus, & præsertim de exceptione, vt Cardinales non comprehendantur sub regula reseruatoria mensium, vt patet ex tenore ipsius constitutionis, in cuius principio dicitur, quòd accepto per S. D. N quòd Cardinales super indultis, & facultatibus disponendi de beneficiis Ecclesiasticis Sedi Apostolicæ reseruatis, & affectis à Sede prædicta, sibi concessis per Capitula, & Canonicos Cathedralium Ecclesiarum, quibus illi, &c. præsunt, impediuntur sub prætextu, quòd ipsi Capitula, & Canonici ius nominandi, &c. de beneficiis in mensibus non reseruatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardinalibus Locorum ordinariis coniunctim, vel diuisim habentes, tanquam membra capiti adhærentia à Cancellaria Apost. regula mensium reseruatoria, à qua Cardinales præseruantur etiam excipi (hoc est, sicut Cardinales in dicta regula non comprehenduntur, ita ab ipsa etiam regula debeat excipi Capitulum quando Cardinalis est Ordinarius,) & subditur, facultates, ac indulta, quæ certarum reseruationum obstacula tollunt, sibi quoque suffragari debere prætendunt. Postea subdit eadem constitutio. *Et attendens priuilegium, quod Cardinales in prædicta regula præseruentur, eis intuitu Cardinalatus*
concessum, &c. Quare facta prædicta narratiua S. D. N. 12
statuit, vt supradictum fuit. Vnde clarè patet, quòd prædicta constitutio comprehendit etiam beneficia, quorum collatio ratione mensium spectaret ad summum Pontificem si Cardinalis comprehenderetur sub regula reseruatoria mensium, & iste intellectus non est nouus, cùm Rota idem dixerit in causa Cremonensis Canonicatus 14. *Ianuarij* 1630. *coram reuerendissimo Domino meo Durano, nunc Episcopo Vrsellens.*

Ex quibus patet responsio ad adducta suprà in contrarium, quæ circa illam dictionem, *dummodo*, considerauimus, nam admisso eo intellectu quem Rota præstat, cessat difficultas, & nostra resolutio de plano procedit.

Tertium tempus est à die 4. Iulij 1635. quo emana- 13
runt litteræ in forma breuis sanctæ mem. Vrbani VIII. ad fauorem Capituli Hispalensis, declarantes aliam cõstitutionem de anno 1626. non comprehendere Capitulum Ecclesiæ Hispalensis, nec iuribus suis derogare. Vnde sublata dicta alia constitutione videtur Capitulum in communionis beneficio, vt priùs, posse hodie persistere, sicut persistebat de primo tempore: quia cùm in limine fundationis fuerit editum statutum super simultanea, fuit declaratum, tali statuto per generalem depositionem derogari non potuisse.

Sed nihilominus de isto tempore procedere debet 14
illa constitutio Vrbani de anno 1626 vt suprà expensa, attento quòd alia adhuc non fuerit iustificata, vt bene fuit firmatum in dicta *Hispalensi Portionis,*

coram

coram bene memoriæ Coccino Decano, cuius decisionis particula est, vt sequitur *Neque obstat quòd dicta constitutio non habeat locum quando in limine fundationis fuit editum statutum super simultanea, vt in suo Breui declarauit S. D. N. quia cùm istud Breue emanauerit ad postulationem partis, & non sit iustificatum, non sufficit*, Rota *decis.* 173. *num.* 5. *ad finem part.* 15 *3. in recent.* habet enim tacitam clausul. *si preces veritate nitantur*, *cap.* 2. vbi Abb. *num.* 3 *de rescript.* Cæs. de Grassis *decis.* 2. *num.* 1. *de probat.* Rot. *in recentior.* 16 *decis.* 24. *num.* 1. *part.* 2. Nec potest suffragari clausul. sublata posita in dicto Breui, quia cùm agatur de Breui ad instantiam partis concesso, & non fuerit apposita alia clausul. quod de subreptione, vel obreptione dari non possit, non operatur nisi prius iustificentur narrata. Gonzal. *super reg.* 8. *glos.* 66. *numer.* 22. *& seqq.* Rot. *decis.* 96 *per tot. p.* 4. *diuers.* Cardin. Caual. *decis.* 92. *num.* 3. *&* & fuit sæpissime resolutum.

17 Non obstat, quòd Eminentissimus D. Cardinalis de Borgia olim Hispalensis Archiepiscopus in desistentia, quam fecit, de qua infrà, confitetur saltem indirectè eam narratiuam veram fuisse, & esse, quæ confessio Prælati videbatur posse Ecclesiæ præiudicare, *c. si diligenti*, *de præscript.* ibi, *cùm secundùm confessionem suam*, *&c.* Quia respondetur, eam confessionem fuisse factam ex- 18 tra iudicium, & absque necessitate, & ita successori, & Ecclesiæ nullum præiudicium inferre potuisse, Rot. *decis.* 334. *num.* 5. *part.* 1. *recent. & decis.* 768. *n.* 5 *part.* 1. *etiam recent. & dec.* 779. *ead. part.* 2. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi part.* 3. *allegat.* 125. *à num.* 3. vbi *num.* 7. latè respondeo ad text. *in d. cap. si diligenti.*

19 Quartum tempus est præsens confirmationis Apost. dictæ dimissionis & recognitionis Eminentissimi Domini Cardinalis de Borgia, asserentis, & confitentis Capitulum S. Ecclesiæ Hispalensis vnà cum omnibus suis Prælatis, etiamsi Cardinales essent, à principio eius fundationis fuisse, & esse in possessione prouidendi simul, & coniunctim omnes Canonicatus, & Portiones in dicta Ecclesia vacantes, & se vidisse, & recognouisse certitudinem, & fundationem dictę Ecclesiæ à tempore Raymundi eius primi Prælati, desistendo de quacumque prætensione, vel iure circa supradictum, promittendóque ad honorem eius Ecclesię, & Capituli prouidere omnes Canonicatus & Portiones integras, & dimidias simultaneè, & iterum confitendo, & recognoscendo bona fide esse iustam prætensionem Capituli in hac parte, & claudendo cum tanto amoroso exemplo ostium vt perpetuò fruatur, & contineat Capitulum ius suum, & possessionem, absque eo quòd aliquis ex succedentibus Prælatis vexare valeat, &c. Quam desistentiam, confessionem, & recognitionem confirmauit sanctæ memoriæ Vrbanus VIII. cum clausulis *supplentes, sublata, & quod non possit dari de subreptione*, &c. Et cum reuocatione regulę *de iure quæsito non tollendo*, &c. vt apparet ex eius constit. sub Dat. Romę apud sanctam Mariam Maiorem die 18. Nouembris 1637. Ex qua videbâtur cessare orta dubia, & secundùm hanc dimissionem, & desistentiam hodie procedendum esse.

20 Sed ea desistentia, & confirmatione non obstantibus, mihi videtur Eminentissimum Dominum Archiepiscopum Cardinalem Spinulam, dicti Eminentissimi D Cardinalis de Borgia successorem, vti hodie posse declaratione constitutionum Vrbani octaui de anno 1616. Ratio fundamentalis est, quia confessio, & desistentia Eminentissimi Domini Cardinalis de Borgia fuit voluntariè facta per suam eminentiam, proindéque non potuit præiudicare Ecclesiæ, & successori, Rota *d. decis.* 779. *n.* 2. *in fine part.* 2. *recent.* quantumuis geminatè & per verba admodum stringentia facta fuisset, Capitaq. *decis.* 198. *part.* 1. Rot. *d. decis.* 768. *n.* 5. *in fine, etiam p.* 2. *recent.*

Dicitur autem voluntaria Prælati confessio, quando 21 fuit facta nô præcedente ullo iudicio, Rot. *d. decis.* 768. *n.* 5. *in med. part.* 2. *recent.* vel nullo iure cogente, eadem Rot. *d. decis.* 779. *n.* 2. *in med. d. part.* 2. refero ego ipse *d. allegat.* 125. *n.* 4.

Iuuat, quòd ipse Eminentissimus D. Cardin. de Bor- 22 gia antequam faceret dictam desistentiam protestatus fuit coram Notario & testibus, se eam facere, & simultaneè cùm Capitulo prouidere, non sponte, sed coactè, ac iusto timore constrictum, quia eo tempore consequi non valeret iustitiæ complementum, propter rationes in eadem protestatione relatas, reseruando illius prosecutionem ad aliud opportunius tempus, quæ protestatio nihil aliud fuit, nisi quędam declaratio voluntatis Eminentissimi Domini Seraph. *decis.* 1168. *numer.* 9 Rota *decis.* 567. *numer.* 7. apud Farin. *part.* 1. *recent.* & sicut declarat animum eiusdem Eminentissi- 23 mi alienissimum à desistentia & confessione facienda. *l. si quis §. plerique ff. de relig. & sumpt. funer. l. simili, & tibi § interdum ff. de legat.* 1. Rota *coram Greg. XV. decis.* 326. *num.* 9 ita remouet consensum ab ea facta: *l. si quis à principio testamenti ff. de legat.* 3. Seraph. *decis.* 819. *num.* 3. *cum seqq.* Rota *coram Gregorio XV. decis.* 326. *num* 9. Et licet concludenter protestatio hu- 24 iusmodi non probet metum, nec coactam voluntatem, *l. metum C. de his quæ vi* Mogolon. *in tract. huius tit. cap.* 10. *num* 16 *vers. resolutio*, Honded *cons.* 19. *num.* 54. *lib.* 1. Surd. *cons.* 395. *numer.* 26. Rota *decis.* 295. *numer.* 6. apud Farin. *lib.* 1. *consil.* Multum tamen coadiuuat, & 25 opitulatur, vt faciliùs probetur, Nat. *cons.* 10. *num.* 18. Couar. *de sponsalib. p.* 2 *cap.* 3. § 5 *num.* 12. præsertim stantibus aliis adminiculis, Angel. *in l. metum la* 3. *ff de eo quod metus causa*, Gregor. X V. *d decis.* 326. *n.* 30. & *ibi* addendis F. Card. Tusch. *practic. conclus. verb. metus, conclus.* 223. *num.* 22. *cum seqq.* Mascard. *de probat. concl.* 1051. *numer.* 10. *&* 11. Thesaur *q. forens. lib.* 1 *quæst.* 51. *numer.* 14. *cum seqq.* Gabr. Pereira *Portugal. decis.* 40. *n.* 8.

Non obstat, quòd dicta confessio, & desistentia fuit 26 per sedem Apostolicam confirmata, vt supradictum erat & videtur confirmatio facta ex certa scientia, quia dimissionis præfatę tenor insertus fuit in ipsa cõfirmatione, *cap. pen. de confirmat. vtili*, ibi, *ad maiorem rei euidentiam litteris confirmationis tenor compositionis insertus*, & habet vim nouę concessionis, proindeque actũ inualidum confirmat, Rota *decis.* 513. *num.* 6. *part.* 1. *recent.* Quia respondetur, dictam confirmationem non 27 sonare ex certa scientia, nec hanc clausulam in ea reperiri oppositam, quo casu non sufficit, vt totus tenor inseratur, sed vlteriùs requiritur, vt causę cognitio pręcedat, vel côcurrat, quę si deficiat, gratia in forma communi intelligeretur obtenta. Ita Paris. Grat. Socin. Petr. Deci. Abb. & Rota, quos refero *in collect. ad cap. cum dilecta* 4. *n.* 13. *de confirmat. vtili*, & ideo nihil de nouo 28 tribuit, nec reddit actum validum, sed enim relinquit prout antea erat, *cap quia diuersitatem, de concess. præbend. c. examinata, de cõfirmat. vtili.* Rot. *decis.* 31. *n.* 5. *ad fin. pag.* 2. *diuers. & decis.* 192. *n.* 1. *p.* 1. *recent. & decis.* 229. *n.* 11. *& decis.* 405. *n.* 1. *part.* 2. *recent.*

Et quatenus adesset clausula *Ex certa scientia*, vel 29 cũ illa intelligeretur concessa confirmatio, adhuc in hoc casu nihil operateretur ad effectum cõfirmandi dictã dimissionem nullam, & inualidam, quia non fuit apposita, cognita iustitiæ dimissionis causa, vt requirebatur, Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 12. Menoch. *cons.* 1.

nem beneficiorum habentes, & per se ipsos ea conferant, absque Capitulis, aut aliis cum ipsis Cardinalibus collationem habentibus. Et quòd Capitula indulto conferendi beneficia reseruata Cardinalibus concessa intuitu dumtaxat dignitatis Cardinalitiæ, non autem Capitulorum, nullo pacto frui, aut ius aliquod inde prætendere possint, prout latiùs in dicta declaratione, quam refert Melch. Lotter. *de re benef. libro 2. quæst. 21. numer. 126.* & Ego ipse *post tract. de officio, & potestate Episcopi in Constitutionibus, & decretis pag 66. & 67* & de ea meminit Rota *coram Duran. d. decis. 233. n. 9. & in Hispalen. dimidiæ portionis, 17. Decembris 1635. coram bonæ memoriæ Coccino Decano, vers. & visum fuit:* de quo tempore, & attenta dispositione huius declarationis, pro certo tenendum, per illam denegari communionem, & consortium primi temporis in prouisionibus beneficiorum quomodocumque reseruatorum, etiam ratione vacationis in mense.

5 Sed obstat quòd prædicta declaratio, seu constitutio Vrbana videtur se restringere ad indulta, vt videre est ibi, *dummodo aliàs sub indultis eis concessis comprehendantur*, quia dictio illa, *dummodo* restringit. & modificat præcedentia, *l. Lucius, §. quæ habebat, & l. ita tamen. ff. ad Trebell.* Cencl. *sing. 11. numer. 6. in princ.* Rota *decis. 247. numer. 26. p. recent.* Ego ipse *de dictionibus vsufreq. dict. 95. numer....* proindeque ad menses reseruabiles non extendenda; tum quia hi non sunt sub Cardinalium indultis comprehensi, vt videmus: tum etiam, quia reg. 8. 6 aliàs 9. *Cancell.* mensium reseruatoria non comprehendit Cardinales cùm inibi excepti reperiantur vt videre est ibi, *non tamen S. R. E. Cardinalibus*, & cum eorum respectu vacationes in mensibus, vbi aliàs nulla reseruatio personalis, aut realis in indultis 7 comprehensa existit, de iure communi spectat ad ordinariorum prouisionem, quo attento Episcopi habent omnes menses liberos, & possunt beneficia conferre in quolibet mense vacantia, Puteo. *decision. 492. numer. 3. libro 2.* Caputaq. *decis. 214. num. 5. p. 1.* Gonzal *ad reg. 8. Cancell. §. 1. proœm. 11. 21.* Ego *de officio, & potest. Episcopi p. 3. alleg 57. n. 2.* ratione communionis, & consortij in vacationibus mensium reseruabilium simultanea prouisio erit Eminentissimi Cardinalis Archiepiscopi & Capituli.

Verùm his non obstantibus dicendum mihi videtur declarationem, seu constitutionem Vrbanam, de qua suprà, loqui & intelligendam esse non solùm de reseruationibus sub indultis comprehensis, sed etiam sub aliis facultatibus, & præcipuè sub exceptione, vt Cardinales non comprehendantur sub dicta regula reseruatoria ex seqq.

8 Primò, quia id insinuant prætensiones, quæ proponuntur Pontifici, ibi, *sub prætextu, quod ipsi Capitula, & Canonici ius nominandi, vel præsentandi, aut aliàs quomodolibet disponendi de beneficiis in mensibus non reseruatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardinalibus Locorum Ordinariis, coniunctim, vel diuisim habentes, tanquam membra capiti adhærentia à Cancellaria Apost. regula mensium reseruatoria à qua Cardinales præseruantur, etiam excipi, & facultates, atque indulta, quæ certarum reseruationum obstacula tollunt, sibi quoque suffragari debere prætendunt.*

9 Secundò, quia ratio procemialis dictæ declarationis, est eadem, & idem etiam probat, ibi, *Et attendens priuilegium, quòd Cardinales in prædicta regula præseruentur, eis intuitu Cardinalatus concessum esse, neque rationi consonum fore vt Capitula, & Canonici dum sui Præsules Cardinalatus honore præfulgent, plus iuris in præiudicium Sedis Apostolicæ, seu ipsorum Cardinalium Præsulum suorum, & indultum conferendi ab ipsa sede habentium obtineant, quàm si ipsi Cardinales non forent.*

Tertiò, quia ita Rota dictam constitutionem interpretata est in dicta Cremonen. Canonicatus coram Duran *d. decis. 233. n. 10* quem intellectum postea amplexa fuit eadem Rota *in d. Hispalensi Dimidia Portionis*, cuius particulam, quæ ad rem facit, & de nostro casu agit, hic inserere visum fuit. 10

Et quamuis dicatur, quod Cardinalis Ordinarius collator non habeat indultum, & tamen prædicta Constitutio Vrbani videatur se restringere ad indulta, ibi: Dummodo aliàs sub indultis eis concessis comprehendantur. Attamen hoc non refert, quia constitutio solum declarat, quòd Papa non vult concedere dictam facultatem conferendi quoad beneficia, quæ non comprehenduntur sub indultis, cùm dicta Constitutio loquatur, nedum de ipsis indultis, sed etiam de aliis facultatibus, & præsertim de exceptione, vt Cardinales non comprehendantur sub regula reseruatoria mensium, vt patet ex tenore ipsius constitutionis, in cuius principio dicitur, quòd accepto per S. D. N quòd Cardinales super indultis, & facultatibus disponendi de beneficiis Ecclesiasticis Sedi Apostolicæ reseruatis, & affectis à Sede prædicta, sibi concessis per Capitula, & Canonicos Cathedralium Ecclesiarum, quibus illi, &c. præsunt, impediuntur sub prætextu, quòd ipsi Capitula, & Canonici ius nominandi, &c. de beneficiis in mensibus non reseruatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardinalibus Locorum ordinariis coniunctim, vel diuisim habentes, tanquam membra capiti adhærentia à Cancellaria Apost. regula mensium reseruatoria, à qua Cardinales præseruantur etiam excipi (hoc est, sicut Cardinales in dicta regula non comprehenduntur, ita ab ipsa etiam regula debeat excipi Capitulum quando Cardinalis est Ordinarius,) & subditur, facultates, ac indulta, quæ certarum reseruationum obstacula tollunt, sibi quoque suffragari debere prætendunt. Postea subdit eadem constitutio. *Et attendens priuilegium, quod Cardinales in prædicta regula præseruentur, eis intuitu Cardinalatus concessum, &c. Quare facta prædicta narratiua S. D. N. statuit, vt supradictum fuit. Vnde clarè patet, quòd prædicta constitutio comprehendit etiam beneficia, quorum collatio ratione mensium spectaret ad summum Pontificem si Cardinalis comprehenderetur sub regula reseruatoria mensium, & iste intellectus non est nouus, cùm Rota idem dixerit in causa Cremonensis Canonicatus 14. Ianuarij 1630. coram reuerendissimo Domino meo Durano, nunc Episcopo Vrsellens.* 11 12

Ex quibus patet responsio ad adducta suprà in contrarium, quæ circa illam dictionem, *dummodo*, considerauimus, nam admisso eo intellectu quem Rota præstat, cessat difficultas, & nostra resolutio de plano procedit.

Tertium tempus est à die 4. Iulij 1635. quo emanarunt litteræ in forma breuis sanctæ mem. Vrbani VIII. ad fauorem Capituli Hispalensis, declarantes aliam cōstitutionem de anno 1626. non comprehendere Capitulum Ecclesiæ Hispalensis, nec iuribus suis derogare. Vnde sublata dicta alia constitutione videtur Capitulum in communionis beneficio, vt priùs, posse hodie persistere, sicut persistebat de primo tempore: quia cùm in limine fundationis fuerit editum statutum super simultanea, fuit declaratum, tali statuto per generalem depositionem derogari non potuisse. 13

Sed nihilominus de isto tempore procedere debet illa constitutio Vrbani de anno 1626. vt suprà expensa, attento quòd alia adhuc non fuerit iustificata, vt bene fuit firmatum in dicta *Hispalensi Portionis*, 14

coram

coram bona memoriæ Coccino Decano, cuius decisionis particula est, vt sequitur *Neque obstat quòd dicta constitutio non habeat locum quando in limine fundationis fuit editum statutum super simultanea, vt in suo Breui declarauit S. D. N. quia cùm istud Breue emanauerit ad postulationem partis, & non sit iustificatum, non sufficit*, Rota *decis.173. num. 5. ad finem part.*
15 *3. in recent.* habet enim tacitam clausul. *si preces veritate nitantur, cap.2.*vbi Abb. *num. 3 de rescript.* Cæs. de Grassis *decis.2. num. 1.de probat.* Rot. *in recentior.*
16 *decis.14.num.1.part.2.*Nec potest suffragari clausul. sublata posita in dicto Breui, quia cùm agatur de Breui ad instantiam partis concesso, & non fuerit apposita alia clausul. quod de subreptione, vel obreptione dari non possit, non operatur nisi prius iustificentur narrata. Gonzal. *super reg. 8. glos. 66. numer. 22. & seqq.* Rot. *decis. 96 per tot. p. 4. diuers.* Cardin. Canal. *decis.92.num.3.&* & fuit sæpissime resolutum.

Non obstat, quòd Eminentissimus D. Cardinalis de
17 Borgia olim Hispalensis Archiepiscopus in desistentia, quam fecit, de qua infrà, confitetur saltem indirectè eam narratiuam veram fuisse, & esse, quæ confessio Prælati videbatur posse Ecclesiæ præiudicare, *c.si diligenti, de præscrip.* ibi, *cùm secundùm confessionem tuam, &c.* Quia respondetur, eam confessionem fuisse factam ex-
18 tra iudicium, & absque necessitate, & ita successori, & Ecclesiæ nullum præiudicium inferre potuisse, Rot. *decis. 334.num.5.part.1.recent.& decis.768.n.5 part.2. etiam recent.& dec.779.ead.part.2.*Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi part.3. allegat.* 125. *à num.* 3. vbi *num.* 7. latè respondeo ad text. *in d. cap. si diligenti.*

Quartum tempus est præsens confirmationis Apost.
19 dictæ dimissionis & recognitionis Eminentissimi Domini Cardinalis de Borgia, asserentis, & confitentis Capitulum S. Ecclesiæ Hispalensis vnà cum omnibus suis Prælatis, etiamsi Cardinales essent, à principio eius fundationis fuisse, & esse in possessione prouidendi simul, & coniunctim omnes Canonicatus, & Portiones in dicta Ecclesia vacantes, & se vidisse, & recognouisse certitudinem, & fundationem dictę Ecclesiæ à tempore Raymundi eius primi Prełati, desistendo de quacumque prætensione, vel iure circa supradictum, promittendóque ad honorem eius Ecclesię, & Capituli prouidere omnes Canonicatus & Portiones integras, & dimidias simultaneè, & iterum confitendo, & recognoscendo bona fide esse iustam prætensionem Capituli in hac parte, & claudendo cum tanto amoroso exemplo ostium vt perpetuò fruatur, & continuet Capitulum ius suum, & possessionem, absque eo quòd aliquis ex succedentibus Prælatis vexare valeat, &c Quam desistentiam, confessionem, & recognitionem confirmauit sanctæ memoriæ Vrbanus VIII. cum clausulis *supplentes, sublata, & quod non possit dari de subreptione*, &c. Et cum reuocatione regulę *de iure quæsito non tollendo*, &c. vt apparet ex eius constit. sub Dat. Romę apud sanctam Mariam Maiorem die 18. Nouembris 1637. Ex qua videbātur cessare ortadubia, & secundùm hanc dimissionem, & desistentiam hodie procedendum esse.

Sed ea desistentia, & confirmatione non obstanti-
20 bus, mihi videtur Eminentissimum Dominum Archiepiscopum Cardinalem Spinulam, dicti Eminentissimi D Cardinalis de Borgia successorem, vti hodie posse declaratione constitutionum Vrbani octaui de anno 1626. Ratio fundamentalis est, quia confessio, & desistentia Eminentissimi Domini Cardinalis de Borgia fuit voluntariè facta per suam eminentiam, proindéque non potuit pręiudicare Ecclesiæ, & successori, Rota *d.decis. 779. n. 2. in fine part. 2.recent.* quamuis geminatè & per verba admodum stringentia facta fuisset, Caputaq. *decis.198.part.1.*Rot. *d.decis.768.n.5.in fine, etiam p. 2.recent.*

Dicitur autem voluntaria Prælati confessio, quando 21
fuit facta nō præcedente iussu iudicis, Rot. *d.decis.768. n.5.in med.part.1.recent.* vel nullo iure cogente, eadem Rot. *d.decis.779.n.2.in med.d. part. 2.* refero ego ipse *d.allegat.125.n.4.*

Iuuat, quòd ipse Eminentissimus D. Cardin. de Bor- 22
gia antequam faceret dictam desistentiam protestatus fuit coram Notario & testibus, se eam facere, & simultaneè cùm Capitulo prouidere, non sponte, sed coactè, ac iusto timore constrictum, quia eo tempore consequi non valeret iustitiæ complementum, propter rationes in eadem protestatione relatas, reseruando illius prosecutionem ad aliud opportunius tempus, quæ protestatio nihil aliud fuit, nisi quędam declaratio voluntatis Eminentissimi Domini Seraph. *decis.1168. numer.9* Rota *decis.567.numer.7.*apud Farin. *part.1. recent.*& sicut declarat animum eiusdem Eminentissi- 23
mi alienissimum à desistentia & confessione facienda. *l.si quis §.plerique ff de relig.& sumpt. funer. l.similiter & tibi § interdum ff.de legat.1.* Rota *coram Greg.XV. decis 326.num.9* ita remouet consensum ab ea facta: *l.si quis à principio testamenti ff. de legat.3.* Seraph. *decis.839.num.3.cum seqq.*Rota *coram Gregorio XV. decis.326.num 9.*Et licet concludenter protestatio hu- 24
iusmodi non probet metum, nec coactam voluntatem, *l.metus C.de his quæ vi* Mogolon. *in tract.huius tit.cap. 10.num 16 vers.resolutio.*Honded *cons.29.num.54.lib. 1.*Surd. *cons.395.numer.26.*Rota *decis. 295. numer. 6.* apud Farin. *lib.1.consil.* Multum tamen coadiuuat, & 25
opitulatur, vt faciliùs probetur, Nat. *cons.50.num.18.* Couar. *de sponsalib.p.2.cap.3.§ 5 num. 12.* præsertim stantibus aliis adminiculis, Angel. *in l. metum la 3. ff de eo quod metus causa*, Gregor. XV. *d decis. 326.n. 30.& ibi* ad len. *lit* F. Card. Tusch. *practic.conclus.verb. metus, conclus.223.num.22.cum seqq.* Mascard. *de probat.concl.1051.numer.10.& 11.*Thesaur *q.forens. lib. 1 quest.51.numer.14.cum seqq.*Gabr. Pereira *Portugal. decis.30.n.8.*

Non obstat, quòd dicta confessio, & desistentia fuit 26
per sedem Apostolicam confirmata, vt supradictum erat & videtur confirmatio facta ex certa scientia, quia dimissionis præfatę tenor insertus fuit in ipsa cōfirmatione, *cap.per.2.de confirmat.vtili*, ibi, *ad maiorem rei euidentiam litteris confirmationis tenor compositionis insertus*, & habet vim nouę concessionis, proindeque actū inualidum confirmat, Rota *decis.513.num.6.part.2. recent.* Quia respondetur, dictam confirmationem non 27
sonare ex certa scientia, nec hanc clausulam in ea reperiri oppositam, quo casu non sufficit, vt totus tenor inseratur, sed vlterius requiritur, vt causę cognitio pręcedat, vel cōcurrat, quę si deficiat, gratia in forma communi intelligeretur obtenta. Ita Paris. Grat. Socin. Petr. Deci. Abb. & Rota, quos refero *in collect.ad cap.cum dilecta 4.n.13.de confirmat.vtili*, & ideo nihil de nouo 28
tribuit, nec reddit actum validum, sed eum relinquit prout antea erat, *cap quia diuersitatem, de conces. præbend.c.examinata, de cōfirmat.vtili.*Rot. *decis. 31. n.5. ad fin.pag.2.diuers.& decis.192.n.1.p.1.recent.& decis. 229.n.11.& decis.405.n.1.part.2.recent.*

Et quatenus adesset clausula *Ex certa scientia*, vel 29
cū illa intelligeretur concessa confirmatio, adhuc in hoc casu nihil operareretur ad effectum cōfirmandi dictā dimissionem nullam, & inualidam, quia non fuit apposita, cognita iustitiæ dimissionis causa, vt requirebatur, Molin. *de primog. lib. 3. cap.3. num. 12.* Menoch. *cons. 1.*

n.433 Et quandò nulla præcessit causæ cognitio, clausula nihil operatur, Monet. *de commut. vltim. volunt. c. 7. num. 122.* Theodos. de Rubeis *in singularibus Rota, tom. 2 part. 4. clauf. 391. numer. 9.* Duran. *Rota decision. 285. num. 129.* tum quia apposita esset super negotio, de
30 quo Papa nullam habebat notitiam, Cardin. Tusch. *pract. conclus. lit. C. concl. 340. num. 41.* Glorit. *respons. 1. part. 1. numer. 3.* Ego *de clausul. vsufreq. clausul. 59. n.*
31 *38.* tum etiam, quia falsò fuit narratum, & pro certo suppositum, quòd Capitulum à principio fundationis Ecclesiæ erat in possessione prouidendi simul, & coniunctim cum omnibus Archiepiscopis, etiam Cardinalibus, quæ narratiua a Capitulo nunquam potuit verificari, & super hac iustificatione lis pendebat, vnde clausula illa falsitatem purgare non potuit Ioseph Sesse *Aragon. decision. 113. numer. 165.* Ego ipse *d. clausf. 59. numer. 43.* Nec supplere erroneam & falsam informationem, Valasc. *consult. 136. numer. 33.* Vnde dicitur eam nihil operari quando constat, aliter rem se habe-
32 re, Ego *clausf. 59. numer. 40. & 41.* Eodem modo clausula, *supplentes*, non operatur vbi processum fuit sine causæ cognitione, Dec. *cons. 541. numer. 24. vers. & considerandum est.* Theodos. de Rubeis *in singularib. Rota tom. 2 part. 5. clausf. 807. numer. 15.* vbi *numer. 11.* probat non operari nisi in his in quibus Papa est informatus, refero ego ipse *de clausf. vsufreq. clausf. 177. num. 23.*

33 Et sic concludo hodie Eminentissimum D. Cardinalem Spinulam bonum ius fouere, ad hoc vt iuxta declarationem sanctæ mem. Vrbani VIII. de anno 1626. in secundo tempore relatam, possit per se ipsum solum absque Capitulo, prouidere in sancta Ecclesia Ispalen Canonicatus, portiones integras, & dimidias, exceptis tantùm quatuor mensibus ordinariorum, seu inferiorũ collatorum, in quibus tantùm simultanea erit ipsius Eminentissimi D. prouisio cum Capitulo.

34 Sed cùm in Apostolica confirmatione adsit clausf. *Sublatis*, quodque non possit dari de subreptionis, vel obreptionis vitio, illa iuncta cum hac secunda vim habet claudendi os cuicumque iudici, & parti, ex citatis per me *clausf. 176. n. 3. & 27.* & sic debet priùs peti oris apertio recurrendo ad Sanctissimum in signatura gratiæ, & postquam obtenta fuerit, impugnanda est confirmatio, ex rationibus allatis, & petendum est declarari nullam, & inualidam, dictam desistentiam, iterum tamẽ executio non est retardanda; itavt secundùm eam, & confirmationem exinde sequutam prouisiones faciendæ sint, debet tamen Eminentissimus D. Cardinalis, in qualibet earum, quæ fieri contingat, protestari in forma, ne videatur consentire desistentiæ, & confirmationi prædictis, easque approbare.

35 Ex quibus omnibus patet resolutio ad dubia proposita. Et ad primum, an desistentia, & renuntiatio Reuerendissimi D. Cardinalis de Borgia possit præiudicare iuri Cardinalium in dicto Archiepiscopatu successorũ? Respondeo negatiuè ex dictis *n. 16.* Ad secundum, an Capitulum debeat manuteneri in possessione prouidendi simul cum D. Archiepiscopo, si probauerit hanc possessionem? Respondeo manutenendum esse, dum petitur oris apertio, & disputatur de validitate, vel inualiditate desistentiæ, & confirmationis. Ad tertium, an scilicet protestatio præcedens desistentiæ facta ab Eminẽtissimo D. Cardinale de Borgia, vim habeat præseruandi ius dignitatis? Respondeo affirmatiuè iuxta doctrinas adductas *suprà n. 17.* Ad quartum, an confirmatio Apost. facta cum clausulis amplissimis sufficiens videri debeat ad sanandos defectus dictæ desistentiæ, & renuntiationis? Respondeo negatiuè ex dictis *suprà n. 18. cum seq.* Ad vltimum respondeo prout *suprà n. 22.* Et ita sentio salua in omnibus, &c. Matriti die prima Septembris 1645.

Ciuitaten. Mutationis sexus.

Fœminæ in mares sæpè conuersæ; Hermaphroditus si in virili sexu magis præualet, ad Ordines, & ad maioratum excludentem fœminas, ac ad iudicandum, necnon ad alios actus publicos admittitur. Monialis quæ post emissam professionem in marem conuersa fuerit, statim è monasterio expellenda, & si in virili sexu magis præualeat, debet declarari professionem esse nullam, posseque virilem habitum sumere, & se pro viro gerere.

VOTVM C.

1 *Casus contingentia.*
2 *Mares potius generantur quàm fœminæ ex caloris seminis potentia.*
3 *Semen frigidum & humidum genitalia contrahit, & fœmina euadunt.*
4 *Vir a fœmina in quo differat.*
5 *Hermaphroditi quomodo generentur.*
6 *Fœminæ ætate pquella ex superueniente calore solent in mares conuerti.*
7 *Sexus mutari non potest ex dæmonis maleficio.*
8 *Spoletana mulier in virum conuersa.*
9 *Fœmina apud Romanos in mares mutata.*
10 *Fœmina in Italia & Africa in mares mutata.*
11 *Salernitanæ sorores duæ in mares mutatæ.*
12 *Smyrnæ & in Syria fœminæ masculo enato membro in viros abierunt.*
13 *Vitriaci puella in virum mutata est.*
14 *Caietæ mulier nupta in virum migrauit.*
15 *Fœmina cum marito filium vnum peperit, & subitò exorta virilitate, marito relicto alteram duxit, & ex ea liberos generauit.*
16 *Mulier nupta piscatori apud Albernos filium peperit, & postea virilem sexum adepta ad alias cum muliere transijt nuptias.*
17 *Lusitana Maria Pacheco ex puella adolescens ephebus apparuit.*
18 *Matriti monacha in virum conuersa.*
19 *Benauenti in Hispania vxor cuiusdam rustici in marem conuersa.*
20 *Vbeda monialis in marem conuersa à monasterio expellitur, & vxorem suscepit.*
21 *Auctor Romæ cognouit Doctorem, qui cum esset monialis, & in virum conuersa, à monasterio expellitur, ac Sacerdos & Canonicus factus fuit.*
22 *Hermaphroditi multi in Hispania.*
23 *Hermaphroditi appellantur, qui vtroque sexu valent, & denominantur à sexu, quo magis præualent.*
24 *Hermaphroditi in virili sexu magis præualentes admittuntur ad successionem maioratus excludentis fœminas.*
25 *Iudices, aduocati, testes & tabelliones possunt esse hermaphroditi in virili sexu præualentes.*
26 *Matrimonia contrahere possunt hermaphroditi secundum sexum, in quo magis præualent.*
27 *Ordinari possunt in virili sexu magis præualentes.*
28 *Monialis inquisita de aliquibus tactis, & actibus impudicis, & suspecta quod sit hermaphrodita, debet de monasterio statim expelli.*
29 *Et quando, & quibus præcautionibus, diligentiis,*

riis, & probationibus sit eius professio nulla declaranda.

1 N. Monialis à quatuordecim annis professa in Con-
uentu Passionis oppidi sancti Felicis de los Gale-
gos Ciuitatensis diœcesis de hoc anno 1644. fuit ob
conuersationem & aliquos inhonestos actus cum alia
Moniali in illo monasterio diuulgatum quòd viri par-
tes ageret, sed talis famæ occasione, capta informatione
per Ordinarium seu de eius mandato, & per matronam
vna dicta Agnete, inuentum fuit illam habere fœmi-
neum sexum naturalem, sed intus illud existere quód-
dam virile membriolum cum quadam apertura in supe-
riori parte, ex qua videbatur posse humanum semen
exire: fuit summo cum iudicio à dicto Conuentu ex-
pulsa dicta Agnes, & in domo consanguinearum de-
posita; illa modò instat declarari dictam professionem,
quam emisit, esse nullam, sed pro veritate consultus
ab Illustrissimo & R. D. meo Francisco de Alarcon
Episcopo Ciuitatensi, respondendum duxi prout se-
quitur.
2 Ex eo procedit vir potius quàm fœmina in generan-
3 di actu, quia caloris seminis potentia emittit foras ge-
neralia, & sic mares generantur, frigidum tamen & hu-
midum semen generalia contrahit, & fœminæ euá-
dunt, Hippocr. *lib. de generat. & lib. de aëre, aquis, &*
4 *locis, sect.* 1.; *probl.* 4. Nam vir à fœmina solùm dif-
fert quòd ille genitalia foras emittit, hæc verò intus
retinet, Galen *lib. de dissect. vulua, & lib. de semine*
capite 5. Ambros. Paræus *lib.* 24. *cap.* 4. Huarte *lib.*
5 *exam. in genere capite* 15. Si verò seminis natura non
ita calens sit vt possit marem generare, nec ita frigida
vt in fœminã valeat dehiscere, fiunt hermaphroditi, seu
vtroque sexu præditi Ita Gasp Bauhin *de hermaphrod.*
lib. 1. *capite* 30. Andr. Laurent. *in histor. anatom. lib.*
6 7. Non solùm in vtero matris hæc accidere solent, sed
iam nati infantes, & ad ætatem perfectam peruenien-
tes ex superueniente calore solent fœminæ in mares
conuerti: sic docent Gasp. Bauhin. *d. lib.* 1. *capite* 30.
31. 32. & 34. Andr. Laurent. *d. lib.* 7. *capite* 8.
Cardan. *lib.* 8. *variet. rer. capite* 43. Martin. Delri.
disquisit. magic. lib. 2. *quæst*: 22. Perez de Lara *in com-*
pendio vitæ hominis cap. 11. *num.* 50. Torreblanc. *de*
Magia lib. 2. *cap.* 17. Carranza *de legit. partus design-*
nat. capite 17. Ioannes Euseb. *p.* 1. *sua philosophia lib.*
1. *c.* 17.

7 Id nequaquam ex dæmonis maleficio fieri posse ar-
bitror, quia non solùm homines in alias formas com-
mutare non potest, sed neque sexum, neque quid aliud;
nam, vt legitur in Euangelio Matthæi *c.* 5. *capillum non*
valet de albo facere nigrum; & ex S. August. tradit Fr.
Franciscus Maria Guaccius *in compendio maleficarum*
lib. 1 *c.* 16. *in fine doctrinæ.*

Factos ex muliere viros multos legimus apud diuer-
sos Auctores.

8 Titus Liui. *histor. lib.* 24. de Spoletana muliere id ip-
sum refert.

9 Plinius *rerum natural. lib.* 4. *c.* 4. narrat apud Roma-
nos ex fœminis mares factos, his verbis. Ex fœminis mu-
tari in mares non est fabulosum. inuenimus in annalib.
P. Licinio Crasso, & C. Cassio Longino Consl. Casini
puerum factum ex virgine sub parentibus, iussuque
aruspicum deportatum in insulam desertam.

10 Aulius Gellius *lib* 9. *noctium Atticar. cap.* 4 in Italia
& Africa similia contigisse testatur. Licinius Mutianus
prodiit visum à se Argis Ariseontem, cui nomen Ares-
cusa fuisset, nupsisse etiam, mox barbam, & virilitatem
prouenisse. Eiusdem sortem, & Smirnæ puerum à se vi-
sum. Et ipse in Africa vidi mutatum in marem die nu-
ptiarum L. Cossicium ciuem Trisditantium, viuebat-
que dum prodierant hæc.

Fulgns *lib.* 1. *exemplorum cap.* 6. scribit Neapoli reg- 11
nante Ferdinando I. cùm Ludouicus Guarna Salerni-
tanus ciuis quinque filias suscepisset, quarum natù ma-
ioribus duabus, alteri Franciscæ, Carolæ alteri nomen
erat, postquam ad decimum quintum annum peruene-
runt, ambabus genitalia membra in marium morem
eruperunt, mutatoque habitu pro maribus habiti sunt,
Franciscus, & Carolus nuncupati.

Phlegon. *lib.* 1. *de mirabil. & longæ.* hac de re agens 12
ita ait. Virgo quædam Sminæ nata, Philotis nomine,
cùm matura viro nuptui à parentibus esset tradita, mas-
culino enato membro, in virum abiit, quin & Leodiceę,
quæ est in Syria mulier Æreta nomine, etiam num cum
marito degens e fœmina vir extitit, cui Æretus nomi-
ne, Pręside Athenis Macrino, Romæ Consulibus Lucio
Lamia & Æliano vetere.

Michaël Montanus *lib.* 1. *experimentorum c.* 21. te- 13
statur suo tempore Vitriaci fuisse puellam, nomine Ma-
riam quæ cùm saltaret violentius, subitò virilibus erũ-
pentibus in virum mutata est, & ab Episcopo Suessio-
nensi Confirmationis Sacramento mutato nomine Ger-
manus vocari cœperit, eius postea mento barbam natã
diu vixisse ad decrepitam vsque ætatem, vxorem tamen
duxisse nunquam.

Ionian. Pontan. *in historia Neapolitana* narrat Caie- 14
tæ mulierẽ piscatori cuidam annis quatuordecim nuptã
in virum migrasse, & aliam cui nomen Æmilia, nuptam
Antonio Spensæ ciui Ebulano post annum nuptiarum
duodecimum in virum mutatam, soluto matrimonio
vxorem duxisse, & liberos procreasse. Addit idem aliam 15
fœminam cùm marito filium vnum peperisset, subitò
exorta virilitate marito relicto, alteram duxisse, & ex ea
liberos generasse. Et Marcel Donat. *lib.* 6. *histor. mirabil.*
c. 2. Alan. Copp. *lib.* 1. *c.* 8. Marul. *lib.* 1 *memorab. c.* 3. Ioã. 16
Euseb. *d. cap.* 17. narrant de alia muliere nupta piscato-
ri apud Albernos, ex quo filium peperit, sed postea vi-
rilem sexum adepta ad alias cum muliere transiuit nup-
tias.

Amatus Lusitanus *cent.* 2. *curat.* 39. narrat quòd vi- 17
xit in oppido Esgueira Lusitaniæ distante à Conimbri-
ca ciuitate nouem leucis, vir quidam nobilis, cui filia erat
nomine Maria Pacheco, quæ cùm esset iam eius ætatis,
qua fœminis menstrui flores inchoantur, loco liquidi
humoris, erupit ei è locis, vel aliter natum foras prodiit
virile membrum, sicque ex puella subitò adolescẽs ephe-
bus apparuit, cum sexu virilem vestitum, nomenque
quoque assumpsit Manuelis Pacheci. Nauim conscen-
dit, in Indiam profectus, rebus fortiter gestis strenui mi-
litis existimationem, opesque magnas comparauit. In
patriam rediens vxorem nobilem duxit. De illa memi-
nit Antonius Torquemada *lib.* 9. *exemplorum*, Fr. Fran-
cisc. Maria Guaccius *in compendio maleficarum lib.* 1. *c.*
16. *vers. vixit*, Ego *de iure eccles. vniuerso lib.* 1: *c.* 33.
num. 87.

Petrus Hispal. *lib.* 1. de quadam Francisca versa in
marem meminit.

Petrus Peramat. *tract.* 2. *de regim. pragm. c.* 8. *fol.* 117. 18
de quadam in marem conuersa Cordubæ, & de alia Ma-
triti monacha mentionem facit.

Fr. Franciscus Maria Guaccius *d. lib.* 1. *capite* 18. *in* 19
medio, ait quòd non procul à Benauento Hispaniæ v-
xorem cuiusdam rustici fortunæ mediæ, quæ, quòd
sterilis esset, minus à marito benignè habebatur, per-
tæsam malæ tractationis quadam nocte aufugisse; sum-
pto vestim famuli domestici, sic ornata, virum-
que mentita. variis in locis opera seruili vitam susten-
tauit, post aliquod tempus, siue quòd calor in ea na-
turalis tam efficax foret, siue quòd imaginatio nata
& confirmata continuo habitu, & ministerio virili
eam efficacitatem nacta sit, certa ipsa se in virum mu-
tatam deprehendit; statuit ergo, quæ diu fuerat vxor,

agere meritum, fœminam sibi matrimonio copulat, diu res latuit, illo non audente cuiquam rem narrare, donec quidam ei prius optimè notus cernens tam similem esse facie vxori profugæ rustici illius, interrogauit num fortè frater esset talis mulieris, huic rem omnem, vti contigerat narrauit, sic res in lucem venit.

20 Torreblanca *de magia lib.2.cap.17. num. 5.* refert idem de moniali sancti Dominici in ciuitate de Vbeda, oriunda ex oppido de Sabiote dicta Magdalena Muñoz, quæ post septem annos professionis suæ ex fœmina in marem conuersa, & monasterio expulsa virilem habitum sumpsit, & non solùm mentum, sed barbæ eruptæ sunt, dictusque fuit Franciscus Muñoz.

21 Ego dum Romæ in typographia R. Cameræ Apost. prima vice typis mandarem tractatum meum *de officio, & potest. Episcopi*, vnà mecum, & eodem tempore ibidem quidam Doctor in legali scientia non vulgariter edoctus librum à se compositum prælo mandabat, qui prius per aliquot annos Monialis extiterat, ac in virum conuersa è monasterio expulsa Sacerdos & Canonicus factus fuit, sed ille imberbis permansit facie in fœmineam declinante, illum nominare non audeo, cùm passim eius librum præ manibus habeamus.

22 Et ita de his non est dubitandum, nam, vt ait Huarte *in d. lib.examin. in gen.cap.15. I que se ayan buelto mugeres en hombres despues de nacidas, no se espante el vulgo, por que fuera de lo que cuentan por verdad muchos antiguos, es cosa que ha acontecido en España mui pocos años a, y lo que muestra la experiencia, no admite disputa ni argumentos.*

23 Hi qui vtroque sexu valent Hermaphroditi appellantur, denominantur tamen à sexu, quo magis præualent, *l. quaeritur ff. de statu homin. l. sed etsi quæsitum §. hermaphroditum ff. de liberis, & posthum. l. repetundarum 15. ff. de testib.* Angel. *in sum. verb. hermaphroditus num. fin.* Torreblanc. *de magia lib.2.c.17.num.8.* Sanch *de matrim.lib.7.disp.106.num.4.* Perez de Lara *de vita hominis cap.11 à num.3.* quia denominatio sumitur à fortiori. *l. interdum §. paterfam. ff. de hered. instit.* & potentior causa attenditur, *l. qui habeat ff de tutel. cap.2. de conuers. infidel.* Menes. *in l. transigere n 59.*
24 *de transact.* Si verò hermaphroditi in virili sexu magis præualeant, admittuntur ad successionem maioratus excludentis fœminas, & possunt esse iudices, arbitri, aduocati, testes, tabelliones, & officia publica exercere,
25 ac matrimonia contrahere. Doctores *in d. l. quaeritur, & in d. l. repetundarum, & in cap. si testes omnes 4. q.1.* Bahin. *d.lib.1.c.40.* Carranza *d.c.17.num.68.* Thom.
26 Sanch. *de Matrim.lib.7. disp.106.* Sed si neuter sexus præualeat alteri, licèt in sexu à se electo possint matrimonium contrahere, non tamen poterunt Religionem ingredi, ex quo æquè sint fœminæ, ac viri; quia licèt in quantum viri sint capaces Religionis Monachorum, remanent tamen, quà fœminæ, incapaces, Nau *cons.8. num.3. de ætate & qual. & cons.47.num.3. de Regular.* Henriq. *in sum.lib.4. de irregul.cap.8. num. 6.* Sanch. *d. lib.7. de matrim.disput.106. num.3.* Perez de Lara *de vita hominis cap.11. numer.51.* vbi *in vers. ex eadem*, post Turrec. & Sanch. resoluit quòd ad Ordines non admittuntur qui æquè sunt masculi & fœminæ.

27 Et quòd ex eadem ratione in virili sexu magis præualentes, ordinari possint, docent glos. *verb. testimonium, in d.cap. testes*, vbi Præpos. & Turrecrem. Syluest. *verb. hermaphroditus*, Henriq *in sum.lib.14.cap.8.§ 6. & in commento lit. X.* Vgolin. *de irregul.cap.48.§.1.n.3.* Sayr. *de censur.lib.6.cap.8.num.24.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.11.cap.3.* Bellet. *disquisit.clerical.p.1.tit. de disciplina clericali § 8. à princ.* quos refero *d.tract. de iure eccles.lib.1.cap.33.num.86. & de officio, & potestate Episcopi part.2. alleg.10.n.28.* vbi nouè citaui Sanch *in consil.moral.lib.7.cap.1. dub.31.* Marchin. *de Sacram Ordinis tract.1.p.4.cap.2.*

Ex quibus patet responsio ad dubium propositum, 28
cuius resolutio vt meliùs percipiatur, eam in duas partes diuidendam duxi: vel quæritur, an fuerit ritè & rectè à dicto Conuentu expulsa dicta Agnes propter periculum incontinentiæ, dum constitit de aliquibus tactis, & actibus impudicis, & de solicitatione ad eos per illam facta, cum illo membriolo licèt occultò; & respondeo hoc non solùm licuisse, sed fieri debuisse, prout factum fuit, dummodo tamen habitu retento in domo consanguinearum, vel honestarum mulierum deponatur, nec inde exire nisi ad Ecclesiam cum eisdem associata permittatur, interim dum informatione capta, & hinc inde examinatis aliquibus Monialibus, & facta per matronas experientia, declaretur eam in virili sexu præualere; vel denique quæritur, an constito de tali experientia, & declaratione iuridicè facta ad effectum nul- 28
litatis professionis emissæ, debeat pronuntiari professionem esse nullam, dictamque Agnetem minimè teneri ad vota solemnia Religionis, nec eidem in aliquo obligatam esse, posseque ea efficere, quæ numeris duobus præcedentibus in virili sexu magis præualentes agere posse monui. Si verò membriolum illud nec foras exeat, nec sit aptum ad generandum, nec impediat, quin præualeat fœmineus sexus, existimo debere permanere in eo statu, in quo modò reperitur, quia propter periculum, non est introducenda in illud Passionis, nec in aliud Monialium monasterium; nisi ætate senescente ostenderit vitæ exemplo emendatam esse; item nec valet ad statum secularem conuolare, matrimonium contrahendo, aut ad Sacerdotium se promoueri faciendo, quia non constat illam in virili sexu, vt requiritur, præualere, & ita sentio sub censura.

Toletana Successionis.

Episcopus Regularis inter viuos tam amplè potest disponere, quàm amplè potest Episcopus secularis, qui potest donare etiam non modicè, & in prophanos vsus. Episcopus in infirmitate quando possit donare? & quando donatio tunc facta præsumatur in fraudem legis illum testari prohibentis? Et quid ad pias causas, vel ex causa remunerationis? Episcopus titularis, cedens, vel renuntians, cui acquirat, & per eius obitum quis abintestato in eius bonis succedere valeat.

VOTVM CI.

1 *Bona à Prælatis Ecclesiarum dimissa in ipsarum vtilitatem conuertenda sunt.*

2 *Fructus Episcopatus vacationis tempore obuenientes futuro debent successori fideliter reseruari.*

3 *Bona Episcoporum decedentium in Hispania, Italia, & alibi, ac fructus Sedis vacantis vt spolia ad Cameram Apost. spectant.*

4 *Episcopus Regularis non eximitur à paupertatis voto, nec efficitur dominus suorum redditnum Episcopalium.*

5 *Bona patrimonialia, industria scilicet, legato, seu testamento ab Episcopo Regulari acquisita, ad Ecclesiam spectant.*

6 *Episcopus Regularis bonorum, seu fructuum dominium,*

uium, & proprietatem non habet.

7 *Episcopus Regularis potest libere dispensare bona ex Episcopatu acquisita in omnem vsum alias sibi non prohibitum.*

8 *Monachus factus Episcopus recuperat ius succedendi.*

9 *Religionis beneficiarius, aut Episcopus tam amplè potest disponere quàm amplè potest Episcopus secularis.*

10 Cap. cùm olim, §. præterea, de priuileg. *declaratur.*

11 *Episcopum Regularem modicè inter viuos, non autem immodicè donare posse qui teneant.*

12 *Dominium rei empta per Pralatum ex fructibus intuitu Ecclesia acquisitis irreuocabiliter ipsi Ecclesia acquiritur.*

13 *Bona ab Episcopo relicta si occupentur per heredes Pralati, vel per alium, Ecclesia tanquam domina agit actione furti.*

14 *Episcopus Regularis in vita tam amplè potest disponere de bonis intuitu Episcopatus acquisitis, quàm amplè potest licitè Episcopus secularis.*

15 *Episcopus secularis potest in vita donare etiam non modicè, & in prophanos vsus.*

16. *Episcopus donans reseruato sibi vsufructu donec viuat, inualidè donat.*

17 *Donatio facta ab Episcopo Regulari ad pios vsus sine dubio valet.*

18 *Medicis standum est quando quis dicatur infirmus, & in extremis constitutus.*

19 *Febricula quadam etiam intermittens sufficit vt quis dicatur in infirmitate constitutus.*

10 *Infirmus ille dicitur, cui infirmitas impedimento est ad agendam aliquam actionem.*

21 *Infirmitatis de principio si constiterit, prasumitur quod fuerit continuata vsque ad mortem.*

22 *Moribundus quis dicitur quando in eo statu quod de eius salute desperetur.*

23 *Pralatus in infirmitate aquiparatur vsuario.*

24 *Donatio facta per Episcopum in infirmitate prasumitur facta in fraudem legis eum testari prohibentis.*

25 *Factum à Pralato tempore infirmitatis monasterio non praiudicat si ille ex ea infirmitate mortuus sit.*

26 *Vxor habens facultatem alienandi pro suo beneplacito si alienet tempore, quo morti erat propinqua, prasumitur per fraudem alienare.*

27 *Legitimatio facta in articulo mortis prasumitur in fraudem substituti.*

28 *Religionem ingrediens tempore mortis cum antea potuerit ingredi, non excludit substitutum.*

29 *Emancipatio facta à patre tempore infirmitatis prasumitur fraudulenta.*

30 *Permutatio beneficij pinguis cum tenui facta ab agroto, sene, valetudinario non valet.*

31 *Donationes facta per Episcopos in infirmitate constitutos nulla sunt, & contrarium qui tenuerint n. 32.*

33 *Donationes factas per Episcopos ante 40. dies proximos eorum morti annullat Pius IV.*

34 *Episcopus secularis & Regularis potest in agritudine donare ad pias causas.*

35 *Episcopus Regularis testari volens etiam ad opera pia licentiam à Pontifice obtinere debet: & de quibus impedimentis.*

36 *Donare ex causa remunerationis potest Episcopus per vltima voluntatis actum, dummodo donatio seruitiis correspondeat.*

37 *Donationes remuneratiua qua fiunt ratione prastiti obsequij, pro quo actio non competit, in nihilo à gratuitis differunt.*

38 *Renunciatione non egent obsequia debita prastita alicui ob eius merita.*

39 *Donatio vasallo, vel militi ob seruitia in officio prastita, à Rege concessa, ex causa lucratiua, & non onerosa facta dicitur.*

40 *Episcopus Regularis titularis cui acquirat, ostenditur.*

41 *Episcopus qui renunciauit Episcopatui, & ad Religionem reuersit, cui acquirat, ostenditur.*

42 *Matrimonium si diuortio separatum sit, successio locum non habet.*

43 *Bona Episcopi translati, cedentis, vel renunciantis spectant ad Ecclesiam ex qua illa desumpsit.*

44 *Episcopus Regularis, dimisso Episcopatu, non subiacet regula sua Religionis, nec tenetur ad Monasterium redire.*

45 L. 1. ff. vnde vir & vxor. *intelligitur.*

46 *Vxor, qua à marito propter sauitias diuertit, post separatum matrimonium partem consequitur in bonis ganantialibus.*

BOna à Prælatis Ecclesiarum dimissa in ipsarum 1
vtilitatem conuertenda sunt, fructus verò vacationis tempore obuenientes futuro debent successori fideliter reseruari, iuxta quam distinctionem, & loquendi 2
modum singula singulis referendo loquuntur, & intelligi debent; text *in c. quia sapè 40. de elect. lib. 6. c. prase :ti, de offic. Ordin. eod. lib Clem. statutum, de elect.* in indiuiduo priores duos textus exponit Nauar. *de spoliis cleric. §. 10. num. 1. & 2. pag. mihi 546. cum seqq* inter diuersos tractatus de spoliis, conducunt quæ Surd. *cons. 333. num. 23. lib. 3.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb beneficia, § ad sextum vers. quoad secundam partem,* Nicol. Garc. *de benef. p. 1. cap. 1. n. 89.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi p. 3. alleg. 114. n. 8.* In 3
Italia tamen, Hispania, & alibi huic iuri derogatum est per Bullam Pauli III. *incip Romani Pont. prouidentia de anno* 1441. & alias subsequentes Constitutiones Iulij III. Pauli IV. Pij V. & aliorum Summorum Pontificum, qui ea bona Cameræ Apost. Romanæ Ecclesiæ applicari iusserunt, & ad hoc Conseruatores primùm, & deinde speciales Collectores in singulis Prouinciis constituerunt; de quibus, & earum iure Molin. *de primog lib. 2. cap. 10. ex num. 26.* plures per Cened. *ad Decretal. collect. 11 num. 3.* Cabed. *Lusit decis. 8. p. 1.* Pereira *decis. 95.* P. Molin. *de instit. tract. 2. disp. 147. n. 10. 12. & 13.* Gonzal. *ad reg 8. Cancel. glos. 51. n. 72.* vbi ait quòd in Hispania ex solis bonis, & personis Episcoporum causatur spolium, Nicol. Garc. *de benefic. p. 2. cap. 1. n. 16. & p. 5. cap. 1. n. 596.* Nau. *de spoliis, §. 10 & 14.*

Vnde quicquid Episcopus Regularis acquirit in- 4
tuitu Episcopatus, Ecclesiæ Episcopali de iure acquirit; nam quoad istam acquisitionem censetur Cathedralis ipsius Ecclesia loco Conuentus subrogata; non enim eximitur à paupertatis voto; nec efficitur dominus suorum redituum Episcopalium, *cap statutum 18. quæst. 1. cap. cùm olim el 2. §. praterea, de priuileg.* vbi Soccin. *num. 14.* ibi, *Duodecimò nota, quòd quidquid acquirit Monachus, vel Religiosus, seu Canonicus Regularis post promotionem ad Episcopatum, vel ad aliam dignitatem, Prelaturam, vel Ecclesiam, acquirit Ecclesia, ad quam promotus est, &c.* & *num. 17.* ibi, *Decimoquartò nota quòd licèt Monachus fiat Episcopus, per hoc non habilitatur ad habendum proprium, & ad disponendum ad libitum de proprietate acquisitorum; remanent ergo substantialia regula, licèt in quibusdam concernentibus solemnitatem; vel subiectionem absoluatur, &c.* Archar. *ibidem num. 7.* Tapia

in Auth. Ingressi, verbo sua, cap.6. num.85. vers. Et huiusmodi differentiae ea est ratio quòd Monachus Episcopus factus non absoluitur à tribus substantialibus regulæ, & sic non recuperat libertatem disponendi, & proprium habendi, quia per votum factus est inhabilis, Sarmient. de redditibus part.1. de seasor.mon.11.& 13. Fr Emman. quæst.Regul. tom.2.quæst.58. art.6.tom.3. quæst.69.art.4.ad fin. Molin. de primogen.lib.2.cap.10. num.28. alt. Molin. de Iustit. disput.140. Rodoan. de spol.Eccles. quæst.3.§.& ex his num.13. pag.195. Menoch. de arbitrar.lib.5.casu 436.n.32. Franch. de Sosa de la obligacion con que quedan los Obispos Religiosos n. n.10. Sanch in præcepta Decalogi tom.2.lib.6.c.6. num.8. Castro in opere morali tom.7.tract.6. disput.2. puncto 9.num.2. cum seqq. Tamburin. de iure Abbatum tom.2. disput.21. quæst.17. Suar. de Relig tom.4. lib.3.cap.16.num.29. vbi probat quòd acquirens bona ab Episcopo Regulari, tenetur ea Ecclesiæ restituere, quia Episcopus alienando peccauit contra iustitiam, Mart. de success. legali part.4.quæst.1. art 4.numer.13. pag.20. Barthol. à S. Fausto in thesauro Relig. lib.6. quæst.190.& lib.8.q.52.& 63. Aloys.Ricc. decis.340. n.10.part.4. Cruz de statu Relig. lib.1. cap.2. dub.4. conclus.2. fol.5. Ego d. alleg.114. num.18. & 19.& in collect.ad d c. statuimus num.13.

5 Et in aliis bonis patrimonialibus ipsius Episcopi Regularis, seu industria, legato, seu testamento alterius acquisitis, quod Ecclesiæ acquirantur, sicut Conuentui acquirerentur si ibi Monachus simplex in eo esset, agnoscunt Bald in Auth.licentiam num.1 ad fin. C. de Episcop. & cleric Barthol. à S.Fausto d. lib.8. quæst.52.& 63.Alex.Trentacinq. consf.28.lib.2. vbi de hæreditate in qua successit Monachus Episcopus effectus quod acquiratur Ecclesiæ, Fr.Emman. quæst. Regul.tom.3.quæst.69.art.4.in fine, Mart. de iurisdict.p.4. casu 24.num 5. cum seq. vbi id extendit ad quæsita per Episcopum Regularem ex stipendiis, & salariis Principum. Gabr.Pereira decis.75.num. 2. Sanch. d. lib.6. cap.6.num 8. vbi benè inquit cum D.Thom.quòd Ecclesia subrogatur in locum monasterij, & quemadmodum respectu monasterij non est distinctio inter prædicta bona, sed omnia indistinctè cuiuscunque qualitatis sint, per Religionem ante promotionem transferuntur, ita & post promotionem quoad Ecclesiam, quam refert vt Prælatus. Ego d. alleg.114. num.20. & 28.

6 Cùm ergo Episcopus Regularis bonorum, seu fructuum dominium & proprietatem non habeat, inde sequitur quod de eis disponere non valeat, quia esset auferre Ecclesiæ suæ dominium iam quæsitum, quod Episcopo huiusmodi nullatenus permissum est. Ita Ioan.Andr. in d.cap.cum olim, num.8.ad fin. Butr.n.25. Socin. num.17. Abb.num.8. Zabarel. num.5. vers.oppono sexto,& in cap.fin.de pecul.cleric.num.15. Capic. decis.100.num.8.vsque ad fin. Marc.Anton.Genuens. in practicabil. Ecclesiast. quæst.264 numer.2. ad med. Thoro in compendio decis. part.2.verb. bona empta per Episcopum pag. 49. Gabr. Pereira Lusitan. decis.75. numer.3. ibi, Ex quo nascitur quòd cùm Monachus Episcopus habeatur loco instrumenti, quo Ecclesia acquirit, de acquisitis non disponit, quia non sua, nec inter viuos, neque in vltima voluntate, & quòd non solùm habeat locum in dispositionibus ad prophana, verùm nec etiam ad pia, Carol.Tapia in d. Auth.Ingressi, verb.sua cap.6.num.85.

7 Sed verior & receptior sententia tenet quòd Religiosus factus Episcopus ex vi tituli Episcopatus in vita potest liberè dispensare talia bona in omnem vsum aliàs sibi non prohibitum, in hoc ergo rectè æquiparatur Episcopus Regularis Seculari. Ita Nau. in tract. de redditibus Ecclesiast. quæst.1. monit.8. numer.2. & cons.6.& 7. num.1. de donat. & in propugn. apologia §.13.n.11.Fr.Emman. quæst.Regul.tom.2.quæst.58.art. 8. P.Molin d.tractat.2.disput.140.vers.quòd Religiosus,& vers.quando professus, Franc. de Sosa d. tractat. num.26.Suar.d.tom.4.de Religion.lib.3.cap.16.à num. 28.Gregor.XV.decis.401. num. 7. ibi, Neque obstat quod sumus in Episcopo Regulari, quia Regularis effectus Episcopus facit fructus suos in vita, & de eis disponere potest non minus, quàm secularis, &c. Molfes. cons.1.à num.6. vbi num.35. sic respondet. Monachus 8
factus Episcopus recuperat ius succedendi, vt dixi suprà num.25.ex quo censetur absolutus à voto paupertatis, & habilitatus ad habendum proprium,& ad disponendum tanquam clericus de bonis suis, vt ex doctrina Card. communi consensu recepta in Clement. 2. §. sed & tales, de vita, & honest.cleric probarunt etiam Nau.comment.2.de Regul.num.10.Sot lib.10.de Iustit. & iure quæst.5.art.7 Azor.part.1.moral.lib.12.cap.7. quæs.2. vers.mihi, & dixi in tractat. de contract.tit.2. de domin. Prælat. & consequenter motiuum non subsistit, &c. Ego d allegat.114. numer.21. ibi, In vita 9
tamen Religiosus beneficiarius, aut Episcopus tam amplè potest disponere, quàm amplè potest Episcopus secularis, &c.

Non obstat d.cap.cùm olim, in § præterea, ibi, quod 10
monasterio dederat, quia illud verbum dederat, generale est comprehendens dispositionem testamentariam, & inter viuos, licet gloss. ibi verb. dederat, de donatione inter viuos intelligat; nec aliquid adducit Gabr. Pereira citato loco, quòd nos inducat ad suam opinionem sequendam, nec Auctores, quos refert, illam probant; nam Bald. in Auth licentiam, C.de Episcop.& cleric. num.3. quoad facultatem testandi differentiam facit inter Episcopum secularem, & Regularem, & de eodem testandi actu loquitur Ias. in d Auth. Ingressi, num.13.& 14 & Con. in cap.1.de testament. num.18. ad fin. Et de testamento simplicis Religiosi agunt Abb. in rubr.de testam.ad fin. & Bursat.cons.75. num.23.lib.1.

Sed quæstio est, an Episcopus Regularis inter viuos 11
donationem cuiuscunque quantitatis, seu modicæ tantùm facere valeat? Et quòd ratione administrationis possit modicè donare, non verò immodicè, tenent Ioan Andr. in d.cap. cùm olim num.8. ad fin. vbi dicit quòd in hoc textu ideò non tenuit donatio, quia fuit enormis. Abb. ibidem num.8. vers.octauò nota, ex eodem verbo, vbi ait Episcopum non posse magnam donationem facere, & repetit num.15. Anton. de Butrio num.21. ibi, Et ideo dic quòd ideo non tenuit donatio hic quia fuit enormis, &c. & ibi, Sed Prælatus potest aliqua modica donare, non verò magna, &c. Socin. num.18. ibi, Decimoquintò nota ex eodem verbo prætered quòd Episcopus non potest facere magnam donationem, & iterum numer.50.& 51. Dominic. in cap. Ioannes 12. quæst.5.à num.1. & ibi, Turrecrem. à n.1. Zabarel. in cap. fin. de pecul. cleric. num.15. Carol. de Tapia in d. Auth.ingressi, verb.sua cap.6.num.90. ibi, Quod tamen intelligendum est de modicis, secundùm communem Doctorum interpretationem in d. cap. cùm olim, de priuileg. vbi nec magna donatio in aliam Ecclesiam permittitur, &c. Capic.& Gabr.Pereira citatis locis. Porti.cons.204.num.14.vers.non obstat, vbi quòd modica donatio sustinetur, non autem immodica. Marc. Anton.Genuens. in practicab. Eccles. quæst.264. princ. disputat hanc quæstionem constituendo differentiam inter Episcopum Regularem, & secularem, & resoluit quòd Regularis non potest de bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis donare. Gabr.Pereiram sequitur Britus de locato p.1.rub.§.4.sub num.11.pag.56. vbi resoluit Monachos Episcopos factos ex rei natura, & propter paupertatis votum, nec in vita, nec in morte posse magnas

facere

facere donationes, sed potiùs tantùm modicas, & pietatis intuitu. Franc de Sosa *d. tract. de la obligacion conque que dan los Religiosos Obispos num* 2.

12 Ratio est, quia secundùm citatos Doctores, Episcopus Regularis non eximitur à paupertatis voto, proindeque bonorum Episcopatus dominium, seu proprietatem non habet, cum ipso iure acquiratur Ecclesiæ, *cap. inquirendum, cap. sanè, de pecul. cleric.* Vnde dominium rei emptæ per Prælatum ex fructibus intuitu Ecclesiæ acquisitis irreuocabiliter ipsi Ecclesiæ acquiritur. Sum. Angel. *verb. emptio.* § 12. *pag. mihi* 405. ibi, *Quod adeo est verum quod si clericus habens pecuniam de prebenda emerit prædium, ampliùs non poterit illud dare intuitu pietatis, licèt pecuniam potuisset dare, quia statim prædium fit Ecclesiæ, siue emerit nomine Ecclesiæ, siue suo, siue alieno.* Bald. *conf.* 298. *Hæc materia altioris est inquisitionis, num.* 1. *lib.* 1. vbi nuncupatim agit de Episcopo Regulari quòd siue emat nomine proprio, vel nomine Ecclesiæ, acquiritur dominium rei emptæ irreuocabiliter, Abb. *num.* 1. & 5. *in cap. inquirendum, & in cap. fin. num.* 5. *vers. nam quemadmodum, de pecul. cler. & in cap. relatum el* 2. *num.* 3. *de testament. & conf.* 94. *in princ. vers. si verò dictum palatium lib.* 2. Barbat. *conf.* 39. *num.* 6. *volum.* 4. Sarmient. *de reddit. Ecclesiast. part.* 3. *cap.* 2. *in princip.* Rodoan. *de spoliis quæst.* 3. § *sed in contrarium num.* 26. *vers. vnde deducta portione, & num.* 10. *cum seqq.* Viuian. *opinion.* 101. *num.* 5. vbi quòd emptum per Prælatum ac-

13 quiritur Ecclesiæ. Aloys. Ricc. *in praxi Eccles. tom.* 1. *resolut* 433. *num.* 4 *cum seqq.* vbi ex Ioan Andr & aliis probat quòd si mortuo Prælato bona ab eo relicta occupentur per hæredes Prælati, vel per alium, Ecclesia tanquam domina agit actione furti, vel bonorum raptorum rei vendicatione, vel aliis actionibus domino competentibus, quia Ecclesia dicta bona vendicat, non tanquam hæres, sed tanquam domina, Bellam. *in cap. cum venerabilis, de except. à num.* 51. vbi *num.* 60. sic ait. *Ex quo infertur quòd licèt Prælatus nec furtum nec sacrilegium committat fructus suos vendendo, vel donando, quia sui sunt, tamen quia possessiones inde emptæ Ecclesiæ acquisita sunt, si eas alienet in parentes, furtum seu sacrilegium videtur committere: & si sub alieno nomine emat eas, vel sub illo colore eas in aliam transferat, furto & sacrilegio fraudem addit.* Idem Barbat. & latè *in d. cap. inquirendum num.* 4. Vasquez *in tractat. de redditibus Ecclesiast. cap.* 1. § 2. *dub.* 1. *num.* 55. *cum seqq.* vbi quòd dominium rei emptæ per Episcopum de redditib. Eccles. acquiritur Ecclesiæ, & quòd in præiudicium ipsius non potest illam alienare. Ego *d. alleg.* 114. *num.* 17. vbi quòd empta ab Episcopo ex fructibus, vel pecunia Episcopatus, debent remanere penes Ecclesiam.

14 Verùm licèt supradicta opinio attento iuris rigore in Episcopo Regulari vera sit, & defendi possit, nihilominus contraria verior est, & à modernis receptior, & in praxi admittenda, quod scilicet Episcopus Regularis in vita tam amplè potest disponere de bonis intuitu Episcopatus acquisitis, quàm amplè potest licitè Episcopus secularis Ita Nauar Fr. Emman. Anastas. Germon. vterque Molina, Less. & alij, quos refero *d. alleg.* 114. *n.* 21. Lezana *in sum. quæst Regul. tom.* 1. *cap.* 17. *num.* 6. Mar. Cutel. *in tract. de donat. tom.* 1. *tract.* 1. *disc.* 2. *part.* 3. *num.* 136. Suar. *de Relig. tom.* 4. *lib.* 3. *cap.* 16. *à num.* 31. Diana *moral. resolut. part.* 5. *tract.* 2. *resol.* 64. *vers. notandum*, Alphons de Leone *de offic. Capell. quæst.* 4. *in princip. num.* 6. Molsel. *d. conf.* 1. *ex num.* 18. Rota *coram Greg. XV decis.* 401. *à num.* 7. & *p.* 1. *diuers. decis.* 772. *num.* 4.

15 Episcopus namque secularis potest in vita donare etiam non modicè, & in prophanos vsus Solorzan. *de gubernation. Indiar. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 26. P. Molin. *de Iustit tract.* 2. *disp.* 148. *num.* 3. quem sequutus fui *d. allegat.* 114. *n.* 32. & 33. & alt. Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 34. dicit ita communiter obseruari. ibi, *Sicque quotidie in forensibus controuersiis obseruari solitum est; nunquam enim vidimus ab Ecclesia, vel pauperibus peti id, quod à Prælatis in vsus prophanos in vita consumptum est, & in his quæ ab eisdem Prælatis consanguineis sunt, vel aliis in vita donata fuerunt; semper enim vidimus contra Cameram Apostol. pronuntiatum, quoties hæc in controuersiam deducta sunt*, &c.

Dummodo tamen bona, eorumque possessio statim 16 dimittantur, nullo ad fauorem Episcopi donantis reseruato vsufructu, donans enim cum tali reseruatione dicitur donare post mortem, qua sequuta sumit effectum talis donatio, ideo non potest fieri per Prælatum, iuxta *l.* 1. § *si pecuniam ff. de donat.* Port. *conf.* 104. Roman. *conf.* 26. *in princip.* Stephan. Gratian. *disceptat forens. cap.* 854. *num.* 56. Gregor XV. *decis.* 401. *n.* 17. vbi refert quoddam Breue Clementis VIII. inualidare donationes factas in vita, reseruato vsufructu Episcopo donanti, quòd inuenire non potui. Ex his ergo patet verissimam esse resolutionem Britti *de locato p.* 1. *rub.* § 4. *num.* 15. *in fine*, donationes ab Episcopis factas dum viuunt, quæ inceperunt à promissione, nec fuerunt effectum sortitæ, validas non esse, quia cùm sola superfit, & nascatur personalis actio, iusque & dominium Episcopi dantis resoluatur ipsius morte, successor non tenebitur cùm hæres non sit, in quem solum transit eadem personalis actio *l. heres in omne ff. de acquir. poss. l. cum hæres, ff. de diu. temp. præscript.*

Quod absque vlla facultate procedit quando dona- 17 tio fit ab Episcopo etiam Regulari ad pios vsus, & pauperum sustentationem, seu orphanorum educationem, ex Nau. *de redditib. Eccles. q.* 1. *mon.* 34. & *in apolog. num.* 82. & *conf.* 4. *de donat.* P. Molin. *d. tract.* 1. *disput.* 148. *num.* 6.

Tota verò difficultas versatur circa eam quæstionem 18 resoluendam, an Episcopus in infirmitate constitutus, possit donare, & quando dicatur talis? Inprimis an & quando infirmus sit, & in extremis constitutus, medicis tanquam in arte peritis standum est, per *l. semel. C de re milit lib.* 12. Bart. *in l. quæsitum num.* 6. *vers. sed quid ter ff. de re iudic.* Turret. *conf.* 15. *num.* 4. *vers. accedat medicorum asserte*, Rip. *de actu in articulo mortis cap.* 61. *num.* 1. *vers. primo igitur medicis standum est*, Andr. Georg. *alleg.* 22. *num.* 19. Quælibet namque febricu- 19 la, vel quartana sufficit vt quis dicatur in infirmitate constitutus, vt dicit Rebuff. *in praxi benefic. super reg. Cancellar. de infirmis gloss.* 2. *num.* 5. vbi *num.* 6. id extendit etiamsi febris sit continens, siue intermittens, siue interpollata, & *num.* 8. ampliat ad reincidentem, quia adhuc dicitur infirmus; Mandos *super regul.* 19. *Cancellar. q.* 5. *num.* 8. vbi dicit infirmum eum esse, cui 20 infirmitas impedimento est ad agendam aliquam actionem. Giurb. *ad consuet. Messanens. cap.* 2. *gloss.* 5. *num.* 2. & 3. Azori. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *cap.* 18. *vers. dubitat aliquis amplius.* Nam constando de principio infirmi- 21 tatis, præsumitur quòd fuerit continuata, vsque ad mortem, Abb. *in cap. cum inter*, *num.* 7. *de elect.* Alexand. *in l. furiosi num.* 3. *ad fin. C. qui testam. facere poss.* Mascard. *de probat. conclus.* 897. *num.* 1. Decian. *resp.* 14. *n.* 35. *vol.* 3. & quòd fuerit mortuus ex eadem infirmitate, nisi probetur aliam superuenisse peioris qualitatis, Coch. *ad reg. Cancellar. de infirmis num.* 24. *cum seqq.* Quando autem dicatur quis moribundus, & in extre- 22 mis constitutus? vide Georg. *d. alleg.* 22. *num.* 18. Giurba *d. gloss.* 4. *num.* 5. vbi ait tunc dici talem, quando in eo statu fuerit, quod de eius salute desperetur.

In principali quæstione securè teneo Episcopum in 23 infirmitate constitutum donare non posse, per *cap. ad hæc,*

bec, de testam. Ratio est, quia Prælatus in infirmitate æquiparatur vsuario, gloss. solemnis in c. præsenti, de officio Ordin. in 6. Vrsill. ad Afflict. decis. 168. num. 6. vers. quando tales confessio, Rodoan. de spol. quæst. 3. § stanti-
24 bus istis repugnantiis n. 9. pag. mihi 107. Tum etiam, quia in fraudem legis prohibentis eum testari, censetur facta donatio, cùm facilè Episcopus de bonis per Ecclesiam quæsitis, & de quibus per vltimam voluntatem disponere non potest, moriens iam se donare pronuntiaret, argum. l. si filia ff. de diuort. & leg. filia meæ ff. soluto matr. quibus probatur præsumi fraude illum misisse repudium vxori mortis tempore, qui viuens mittere potuit.

25 Tum etiam, quia factum à quolibet Prælato tempore infirmitatis monasterio non præiudicat, si ille ex ea infirmitate mortuus sit, Afflict. decis. 168. Lautent. Auenion. decis. 117. Carol. de Grassis except. 15. numer. 74. & 76. Costa de retrotract. capite 8. casu 19. numer. 15. Ripa de actis in articulo mortis capite 49. Amat. lib. 1. var. cap. 29. num. 1. Aloys. Ricc. decis. 164. num. 3. & 4. p. 4.

26 Quod comprobatur multis similibus, vt in casu, de quo consuluit Bald. cons. 33. n. 3. & 4 lib. 1. de vxore habente facultatem alienandi pro suo beneplacito quòd præsumatur fraus, si alienatio fiat tempore, quo morti erat propinqua, Ruin cons. 163. n. 4. lib. 3. qui loquitur in eisdem terminis, Georg. d. alleg. 21. post num. 12. vsque ad 19. vbi latè probat in terminis Constit. Neapol. quæ reseruat agnatis certa bona nisi alienentur ab agnato in vita, alienationem fuisse fraudulentam ex hoc quòd facta fuerit per ægrotum in extremis laborantem.

27 Sic legitimatio facta in articulo mortis præsumitur in fraudem substituti, & ideo non valet. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præs. 83. n. 78. & lib. 6. præs. 8. Fusar. de substit. q. 308. n. 175.

28 Sic ingrediens Religionem tempore mortis, cùm antea potuerit ingredi, nō excludit substitutum, Menoch. d. præs. 83. n. 76 Et monasterium non succedit professo in articulo mortis, Aloys. Ricc. in praxi to. 2. resol. 493. n. 10. ad fin.

29 Sic emancipatio facta à patre tempore infirmitatis præsumitur fraudulenta, vt ab hæreditate filiam excludat Anchar. cons. 430.

30 Et permutatio beneficij pinguis cum tenui facta ab ægroto sene veletudinario non valet, Oldrad. cons. 324. num. 6. vers. quintò renunciano, Crauet. cons. 82. num. 3. Aloys. Ricc. tom. 2. resol. 465. per tot. & resol. 480. numer 2.

31 Ex quibus elicitur nostram sententiam, quòd scilicet donationes factæ per Episcopos in infirmitate constitutos nullæ sint, verissimam esse, quam tenent Sarmiēt. de redditib. Eccles. p. 4. c. 4. n. 6 Carol. Tapia in d. verb. sua c. 6. n. 91. Aloys. Ricc. d. decis. 164. n. 3. p. 4. Abb. Anchar. Imol. Cou. & Rot. quos sequutus fui alleg. 114. n. 35.

32 Quamuis secus existimauerint, Molin. de primog. lib. 2. c. 10. n. 40 vbi intelligit suam opinionem nulla interueniente fraude, & concludit n. 41. his verbis. Idque apud suprema Tribunalia sic interdum receptum, atque intellectum vidimus, quamuis enim Camera Apostol. sæpius infringere similes donationes à Prælatis ægrotantibus factas curauerit, nunquam hucusque in eius fauorē pronuntiatum fuisse audiuimus, tametsi propter opinionum varietatem propè semper lites huiusmodi concordia componi soleant, &c. alt. Molin. Theolog. disp. 148 n. 5. Vasquez in opuscul. de redditib. cap. 1 § 3. num 70. & 71. nisi eorum resolutio, intelligenda veniat casu, quo donator sit fide dignus, & iuramento testetur eam donationem non ficto, sed animo vero facere, vt satisfaciat obligationi qua tenetur, & non sit eximiæ quantitatis, ex his, quæ tradit Nau. de redditib. q. 1. monit. 35. ad fin.

33 Vel eo casu, quo donatio facta sit ante quadraginta dies proximos morti ipsius Episcopi, cùm videantur quascunque donationes intra hoc tempus factas nullas, & inualidas declarari à Pio IV in quodam Motu proprio sub Dat. 20. Junij 1560. eo quòd intra illud temporis spatium fraudem posse versari suspicatur, cui Pōtifex ille obuiare solum intendit, vt videre est, ibi, Talibus fraudibus per nostræ solicitudinis curam quantum cum Domino possumus obuiare, & in præmissis opportunè prouidere volentes, &c. Ergo à contrario sensu donatio per quadraginta dies ante mortem Prælati animo synceto, & non fraude facta valida debet censeri, nam inclusio vnius est exclusio alterius temporis, ex iuribus vulgaribus.

34 Et in omni euentu Episcopum siue secularem clericum, siue Regularem posse in ægritudine constitutum donare ad pias causas, resoluit P. Molin. d. tractat. 2. disp. 148. n. 5. per hæc verba, Quarta conclusio. Si prælatus in eo morbo constitutus, ex quo è vita decessit, pias aliquas donationes inter viuos de eiusmodi bonis effecit, etiamsi illæ magnæ sint quantitatis, non solùm laudabiliter sunt factæ, validæque sunt in foro Conscientiæ, sed etiam in exteriori. Nau. in apolog. q. 1. monitu 81. & 82. Molin. d. citato num. 24. & alios quos referunt; Probatur, quoniam ad eum pertinet administratio, & dispositio inter viuos de redditibus sui Episcopatus cum onere expendendi, quod vltra suam competentem sustentationem superfuerit in opera pia. Cùm ergo morbus hanc potestatem, & hoc onus inuinctum ab eo non auferat, quin potiùs id onus arctius eum adstringat, vt quod dum sanus erat, non impleuit, vt tenebatur, saltem tunc adimpleat, placareque satagat diuinam Maiestatem, bonisque operibus se præparare ad exitum ex hac vita; consequens profectò est vt laudabiles, validæque sint eiusmodi piæ donationes tam in Consciētia, quàm in exteriori foro, præsertim cùm multo melius sit, vt tunc saltem opera fiant, quàm ea bona relinqui successori in Episcopatu, qui fortè minus vtiliter, minorique cum Ecclesiæ ædificatione illa expendet, &c.

35 Sed id ita absolutè prolatum, verum non est, quia Episcopus Regularis testari volens etiam ad opera pia licentiam à Pontifice obtinere debet, duplex in ea impedimentum explicando, vt licentia siue dispensatio legitima sit: alterum se esse Religiosum; alterum se esse Episcopum, quo duplici hoc impedimento ad testandum effectus sit. Enriq. in sum. lib. 10. de sacris Ordinib. cap. 33. n. 4 Sanch. in præcepta Decal. tom. 2. lib. 6. cap. 6. num. 11. Alzed. de Episcopo p. 1. cap. 14. num. 25. Carol de Tapia in d. Auth. Ingressi. verb. idemque cap. 1. n. 32. vbi ampliat in Cardinale Episcopo. Ego d. alleg. 114. numer. 24. vbi cum Sanchez d. numer. 11. & Lanret. de Franchis in controu. inter Episcop. & Regular. quæst. 113 pag. 465. intelligo de Episcopo, qui vult testari de bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ, non verò de illo, qui testari vult de solis pattimonialibus, vel propria industria acquisitis, quia solus Religiosus status obstat.

36 Poterit Episcopus per vltimæ voluntatis actum donare ex causa remunerationis ob beneficia & obsequia recepta, dummodo donatio correspondeat seruitiis, & talia sint quòd pro eorum iusto pretio obtinendo actio competat seruienti, cap. relatum, ibi, iuxta seruitij merita. de testam. Dec. cons. 201. num. 6. Tiraq. in l. si vnquam, verb. donatione largitus n. 108. Pinel. in l. 1. C. de bonis mat. p. 3. n. 59. Ioan. Garc. de coniugali acquæstu n. 54. Sanch de matrim. lib. 6. disp. 36. num 4. Camill. Borrel. in sum. decis. p. 3. tit. 9 numer. 171. cum seqq. Ponte cons. 59. num. 22. lib. 1. Giurba ad statuta Messan. cap. 1. glos.

gies. 10. num. 15. Castill. controu. tom. 5. cap. 80. num. 37.
37 vers. sed nec quartum, & num. 38. & 39. Donationes enim remuneratoriæ, quæ fiunt ratione præstiti obsequij & seruitij, pro quo actio non competit, in nihilo à gratuitis differunt, Surd. cons. 419. num. 12. vol. 3. Regens Constant. in l. 1. C. de filiis official. lib. 12. num. 40. Cabed. Lusit. decis. 36. n. 6. p. 2. in nostra specie Rodoan. de spol. q. 17. num. 33. De salariis per Episcopos promissis, quæ non fuerunt soluta dum viuerent, & sic tempore habili, sed in vltima voluntate iussa solui, an debeantur? disputat Brito ad tit. de locato p. 1. rub. §. 4. à num. 16.

38 At obsequia præstita alicui ob eius merita, debita sunt illi, nec remuneratione aliqua egent, Tiraq. in d. l. si vnquam, verb. donatione largitus num. 106 Camil.
39 Borrel. d. tom. 3. tit. 9. num. 167. & seq. Vnde donatio à Rege vasallo, vel militi ob seruitia in officio præstita, ex causa lucratiua, & non onerosa facta dicitur, Georg. de feud. cap. 33. n. 3. & 4. pag. 199. Cabed. d. decis. 36. num. 12. Constant. in d. l. 1. num. 42. pag. 280. Tapia decis. 6. num. 26. Phœb. decis. 184. num. 18. & 19 p. 1.

40 De Episcopo Regulari titulari, cui nam acquirat, quæstio dubia; in qua tres inuenio opiniones. Prima tenet monasterio acquirere ex eo quòd nullam sedem habet. Ita Sot. de iustit. lib. 10. q. 5. art. 7. in fine. Emman. Sà in sum. verb. Religio num. 52. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 3. q. 69. art. 4. ad fin. Secunda sustinet per se & ex vi iuris adquirere illi Ecclesiæ, cuius titulum habet, quia verò non possunt illi cum effectu applicari talia bona, in opera sua dispensanda esse. Suar. tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 3. cap. 17. num. 5. Lezana in quæst. Regul. tom. 1. cap. 17. n. 13. Tertia, cui tanquam probabiliori adhæreo, habet acquirere Pontifici, & illi Ecclesiam Romanam succedere, Azori. instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 10. q. 7. Alzedo d. p. 1. cap. 14. n. 12. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. cap. 32. n. 68. Bonacin. de clausura q. 2. puncto 9. §. 4. diffic. 2. num. 26. ad fin. Barthol. à S. Fausto in thesauro Relig. lib. 8. q. 53. Laymann. in opere morali lib. 4. tract. 5. cap. 7. num. 18. Ego d. alleg. 114. num. 30. & 32. & in collect. ad cap. statutum 18. q. 1.

41 Sed de Episcopo, qui renunciauit Episcopatui, & ad Religionem reuertit, dubium minus est, cui acquirat? Videbatur si abintestato moriatur, bona ad monasterium spectare; nam si Ecclesia loco monasterij fuit subrogata, cùm Monachus factus Episcopus à voto obedientiæ suorum Superiorum Regularium absoluatur, & suæ Ecclesiæ, cum qua Matrimonium spirituale contrahit, cap. inter corporalia, de translat. Episcopi, sponsus dicatur, proindeque ius succedendi eidem Ecclesiæ competat, necessariò dicendum est quod dissoluto matrimonio, & à tali vinculo absoluto Episcopo, in eius bonis succedere debeat monasterium, cum ea, quocunque vadat si transferatur, vel renunciet Episcopus, deferre valeat. Calder. cons. 2. de rebus Eccles. Pauin. de potest. Capituli p. 2. q. 8. num. 18. vers. & adde Rot. decis. 2. de transl. Episcopi in antiq. Cald Pereira cons. 48. num. 25.

42 Et adhuc eo casu quo matrimonium spirituale non dissolueretur, sed cessio, vel renunciatio Episcopatus separationem quandam sine diuortium inter Episcopum, & Ecclesiam operaretur, nihilominus ob id solum vtique cessaret ius succedendi, vt in matrimonio carnali constitutum est in l. 1. ff. vnde vir & vxor, ibi, *Vt autem hac bonorum possessio locum habeat, vxorem esse oportet mortis tempore, sed si diuertium quidem sequutum sit, verumtamen iure durat matrimonium, hæc successio locum non habet*, &c. Tiraq. de retract. lib. 1. §. 10. glos. vnic. num. 17. Guillelm. Bened. in cap. Raynutius, verb. & vxorem decis. 5. n. 238. D. Petr. Barbosa in rub. ff. soluto matrim. p. 2. num. 56. Et valet argumentum de matrimonio carnali ad spirituale, d. cap. inter corporalia, cum aliis per me citatis de locis communib. argum. iuris loco.

Verùm contrarium, videlicet quòd talia bona Episcopi translati, seu cessionem, aut renunciationem Episcopatus facientis, spectent ad Ecclesiam ex qua illa fuerunt acquisita, probat idem D. meus Petr. Barbosa in l. diuortio in princ. p. 2. num. 55. vers. quamuis ibi, *Qua translatus, vel renuntians non debet esse melioris conditionis quàm si semper resideret in primo Episcopatu, vel beneficio; sed si semper resideret, illa res, eo mortuo, sine dubio pertinerent ad Ecclesiam, ergo idem à fortiori in translato siue renuntiante recipiendum est, cum hæc casu consuetudo, de qua suprà, nihil induxerit aduersus iuris Canonici rationes*, &c. Et confirmatur ex eo quod communiter DD. tradunt quòd Episcopus Regularis, dimisso Episcopatu, non subiacet regulæ suæ Religionis, nec tenetur ad monasterium redire. Ita Nau. cons. 6. num. 11. cum seqq. de denat. Emman. Sà in sum. verb. Episcopus num. 11. Sanch. d. lib. 6. cap. 6. num. 19. Ego d. tract. de officio Episcopi p. 1. tit. 1. cap. 4. n. 18. 43 44

Non obstat d. l. 1. ff. vnde vir & vxor, cum supra allegaris, quia illa resolutio non procedit respectu coniugis, qui non fuit in culpa separationis, omnes matrimonij effectus permanent, & ideo vxor, quæ à marito propter læuitias diuertit, post separatum matrimonium partem consequitur in bonis ganantialibus. Gomez de Leon alleg. 1. num. 12. Matienz. l. 1. tit. 9. lib. 5. glos. 1. num. 48. Gutier. de iuram. confirmat. p. 1. cap. 1. num. 61. Cauen. lib. 1. cap. 24 n. 14 Ioan. Garc. de coniug. acquest. in num. 16; Giurba ad statut. Messanen. cap. 1. glos. 6. num. 61. D. Barbos. in d. rub ff soluto matr. p. 2. n. 49. cum seqq. vbi num. 36. id ipsum tenet, & declarat, ibi; *Sed id ex supradictis declarandum est, vt verum sit in eo, qui dedit causam diuortij, nam is, cum in legem deliquerit, eius non vetur beneficio l. auxilium in fine, sup. de minorib. sed alter, qui non fuit in culpa diuertendi, succedere poterit, quia iuris interpretatione videtur cohabitare cum diuertente, argum. l. Gaio. §. Imperator de a'iment. & cibar. leg. & ita in specie declarat Deci. in l. 1. n. 10. vers. primus casus, C. vnde vir & vxor, quem ibi sequitur Curt. iun. n.* 14. &c. idem tenet Mangil. de imputat. q. 188. pag 724. 45

Toletana Campanarum.

Plura de Campanarum inuentione, & tempore, fabricatione, consecratione, & effectibus, ac pulsandi vsu curiosè referuntur. Plures Campanas habere, aut solito maiores, an & quando liceat? & quando immodicus earum sonitus prohiberi possit; non inutiliter disceptatur.

VOTVM CII.

1. *Casus contingentia refertur.*
2. *Dubiorum propositio.*
3. *Campanarum mentio in quibus locis fiat:*
4. *Campana, quomodo desumatur?*
5. *Nola Campania vrbs, in qua Augustus moritur.*
6. *Campana sic dicta, quia in Campania inuenta.*
7. *Campana Nola dicta à loco, in quo primùm fuerunt facta.*
8. *Nola nomen pro campana etiam ante Paulinum Nolanum Episcopum ante annos 300. vsurpatum fuit.*

§ Cum

9 *Campana quo tempore vsæ in Ecclesia Christiana, non constat.*
10 *Campanarum amplissimarum vsus in Asia.*
11 *Infideles, & præcipuè Turcæ, Campanis non vtuntur.*
12 *Campanæ fiunt ex metallo æris, & quare.*
13 *Argenti certum pondus excellentioribus campanis adiicitur.*
14 *Tintinnabulum à sonitu illo Tin Tin dictum.*
15 *Petasus pro maiori tintinnabulo sumitur.*
16 *Lebetis nomen campana sibi sortita est.*
17 *Squilla, campaniola appellantur.*
18 *Sabinianus Pont. constituit anno 606. campanas pulsari ad Horas Canonicas.*
19 *Campanæ in Ecclesiis ad quid seruiant.*
20 *Campanæ cur vocentur signa.*
21 *Ritus benedicendi, seu consecrandi Campanas antiquissimus.*
22 *Abbates non possunt benedicere Campanas.*
23 *Benedictio Campanarum quomodo facienda?*
24 *Campanæ cum benedicuntur non baptizantur.*
25 *Effectus benedictionis Campanarum plures.*
26 *Effectus consecrationis Campanarum, qui tribuant naturali virtuti sonitus illarum?*
27 *Miranda de Campanis consecratis, remissiuè.*
28 *Vililla Campana quando ex se sonitum reddat?*
29 *De vsu pulsandi Campanas.*
30 *Campanæ quare pulsentur pro defunctis, & in funeribus.*
31 *Campanæ quare non pulsentur in triduo Hebdomadæ sanctæ.*
32 *Campanæ in Sabbato sancto non possunt pulsari in aliqua Ecclesia ante pulsationem in Ecclesia Cathedrali, vel Matrice.*
33 *Interdicti tempore Campanas pulsare non licet, etiam paruas dum eleuatur Hostia, vel vt signum fiat Clericis venientibus ad Horas.*
34 *Campanæ laicorum, ac etiam Clericorum pulsari possunt tempore interdicti, vt moneantur laicè de horis, quibus ire solent ad sua exercitia.*
35 *Interdicti tempore conceditur pulsatio Campanæ in mane, meridie, & sero pro Angelica salutatione.*
36 *Episcopus prohibere potest ne Campanæ pulsentur si non sint benedictæ.*
37 *Campana nullam rem prophanam insculptam, inscriptamvè, sed Sancti Patroni Ecclesiæ, vel aliam sanctam Imaginem, piamque inscriptionem habere debent.*
38 *Campanæ consecratæ etiam in turri prophana existentes nullatenus vsui prophano inseruire debent, etiamsi in hunc vsum à secularibus fabricatæ prætenderentur.*
39 *Horologiorum vsus, Campanis inuentis, fuit introductus.*
40 *Campanile dicitur locus, cui Campanæ imponuntur.*
41 *Vicinus domum vicinam vendere cogitur pro Ecclesiæ, seu Monasterij ædificatione, aut reparatione.*
42 *Campanilis pro ampliatione, poterit Ecclesia cogere vicinos ad vicinam domum vendendam.*
43 *Campanile in Ecclesia ædificare respicit publicam vtilitatem.*
44 *Commoditas publica præfertur priuatæ.*
45 *Fauor dilatationis, & augmentum cultus diuini præualere debet.*
46 *Venditio si fieret cum magno vendentis incommodo, non est inuitò facienda, etiam pro Ecclesia, vel Monasterij ædificatione, seu reparatione.*
47 *Palatium, quod præsefert magnam antiquitatem, & nobilitatem, non cogitur vendere vicinus pro Ecclesiæ ædificatione, vel ampliatione.*
48 *Iudex multum strictè, & præuia necessitate debet officium suum impertiri, vt vendatur domus ad ipsius Ecclesiæ ædificationem, vel ampliationem.*
49 *Incommoditas magna si sequatur, domus vicina retrahi non possunt ad ædificationem Ecclesiæ, vel Campanilis.*
50 *Monialium ad Monasterium si habeatur prospectus ex turri Campanaria, non debent aperiri fenestra, & apertæ sunt claudendæ.*
51 *Ædificium vbi nocet Monasterio, compellitur dominus ædificij ad vendendam seruitutem altius non tollendi.*
52 *Cuilibet licitum est in suo pro libito fabricare, & ad cælum vsque ædificium tollere, & vsquè ad centrum fodere fundamenta.*
53 *Ianua noua non sunt aperienda directò aduersus ianuas, vel vicini fenestras.*
54 *Non licet ædificare ad occupandum solem, ventum, vel aerem.*
55 *Vtilitatem ex fabrica non percipientes dicuntur facere per æmulationem.*
56 *Ædificatio ad æmulationem, inuidiam, aut iniuriam permissa non est.*
57 *Fratres Prædicatores olim in Curia Romana litem habuerunt super Campanis habendis.*
58 Cap. Patentibus, de priuileg. *loquitur de Oratoriis constitutis in priuatis domibus.*
59 Cap. nimis iniqua, de excess. Prælat. *intelligitur.*
60 *Humiliati, & quidam Monachi Romæ inter se controuersiam habuerunt quis eorum primò deberet pulsare ad Matutinum.*
61 Extrauag. vnic. de officio Custodis Ioannis XXII. *refertur.*
62 Extrauag. *huic, an sit derogatum per consuetudinem generalem.*
63 *Consuetudo non est trahenda de loco ad locum.*
64 *Consuetudo de iure probanda in casu indiuiduo, vt afficiat.*
65 *Consuetudo est probanda, quòd particulariter vigeat in ista Ecclesia, vel quòd sit generalis ad omnes Ecclesias sitas in Diœcesi.*
66 *Religiosi in diebus non solemnibus vnam tantùm Campanam pulsare debent.*
67 *Cathedralis Ecclesia Mediolanensis Prouinciæ, septem, aut quinque Campanas habere potest.*
68 *Collegiata Ecclesia Prouinciæ Mediolan. tres Campanas habere possunt, grandiorem scilicet, mediam, & minimam.*
69 *Parochiales Ecclesiæ in Prouincia Mediolanen. duas saltem Campanas habere possunt.*
70 *Papæ consensus requiritur ad inducendam consuetudinem contra ius.*
71 *Consuetudo requirit actus vniformes.*
72 *Consuetudo quando est varia, non potest recedi à iure communi.*
73 *Multa per patientiam tolerantur, quæ deducta in iudicio, exigente iustitia, toleranda non essent; & de scripta, & non scripta dissimulatione.*
Declaratur l. 2. titul. 15. lib. 4. nouæ Recopil. *non vulgariter.*
74 *Consuetudo licitum facere potest, quod aliàs erat illicitum.*
75 *Consuetudo non extenditur de casu ad casum, nec de loco ad locum.*
76 *Consuetudo est circumscripta loco, tantumque habet de potentia, quantum de actu.*
77 *Quòd tibi non prodest, mihi autem nocet, facere haud potes.*

78 Consue

78 *Consuetudinis mutatio perturbat, & nouitatem inducit.*

79 *Vicinus debet aliquod pati incommodum pro vtilitate vicinorum.*

80 *Ædificia quæcunque etiam strepitosa nō potest quis in suo euitare, præsertim pietatis fauore.*

81 *Confraternitas Battitorum non potuit per Doctores expelli, eo quod rumor, qui per illos fiebat, esset eorum studiis molestus.*

82 *Scholaris, Doctor, & Minister publicus potest expellere fabrum, & malleatorem vicinum.*

83 *Doctor alta voce legens, qui alios impedit, potest cogi vt fileat.*

84 S. *Paulus in illis verbis,* Datus est mihi stimulus carnis, &c. *declaratur.*

85 *Scholaris, & Doctor potest coercere immodicum, & non necessarium Campanarum strepitum.*

86 *Ægrotus potest expellere fabrum, & malleatorem vicinum.*

87 *Salutis hominis gratia natura omnia comparauit.*

88 *Campanarum sonitus assiduus, & intempestiuus prohiberi potest.*

89 *Ordinarij, & Visitatores locorum temperare debent pro loco, & tempore Campanarum pulsationes.*

90 *Campanarum pulsationes sunt cum discretione habendæ, habito respectu ad tempus diei, ad celebrationem festiuitatum, & ad qualitatem defuncti, pro quo pulsantur.*

91 *Campanarum pulsationes non sunt relinquendæ iudicio indiscreti Campanarij, aut alterius iuuenis otiosi.*

92 *Funus tacitum, vulgare, commune, plebeium.*

93 *Patres Societatis Iesu solent pulsare suas Campanas statis quibusdam horis duntaxat, & per modicum temporis spatium.*

1 IN oppido Matritensi nobilissima Catholicorum Regum Sede, Parochialis Ecclesia Sancti Genesij nuncupata, tum situs, & ædificij antiquitate, ac Parochianorum copia præstans, tum ob spatiosum Cœmeterij ambitu pro pauperum, & eorum, qui vltimo supplicio damnantur, sepultura, satis nota, ruinam minitauit anno 1640. & cùm primùm sufficientis capacitatis, & structuræ esset, haberétque campanariam turrim cum campanis duabus mediocri magnitudine fabricatis, præter aliam paruam (*squillam* nuncupant) postmodum cum Ecclesia, & turris prædictę de nouo & à fundamentis breui tempore ædificarentur, Ecclesia grandior, turris verò altior, & magnificentior, ac per viginti pedes vicinorum ædibus proximior euasit, in eaque quatuor campanæ maiores appensę fuerunt, quarum minima excedit maiorem veteris Ecclesiæ campanam.

2 Hinc quidam Parochiani, & ipsi campanariæ turri proximiores vicini prætendunt eam reducendam esse ad locum, & structuram antiquæ, necnon ad numerum, & molem veterum nolarum, ac denique esse assignandum modum, & formam in earum pulsatione: cuius prætensionis occasione fui de his quatuor dubiis pro veritate interrogatus.

I. Vtrum in reædificatione Ecclesiæ, sine illius necessitate, & cum aliquo Parochianorum incommodo, liceat campanariam turrim solito maiorem, & in alio loco ædificare?

II. Quisnam campanarum numerus, tam Clericorum sæcularium, quàm Religiosorum Ecclesiis sit permissus?

III. Vtrum numero campanarum in veteri turre existentium, alias de nouo, & maiores addere liceat?

IV. Vtrum immodicus, campanarum sonitus prohiberi possit?

Antequam ad horum dubiorum resolutionem deueniam aliqua de campanis sunt annotanda scitu dignissima: & sciendum est illarum mentionem fieri *in cap. in causis, de elect. & in c. Ioannes, de homicid. & in c. patentibus, de priuileg. & in cap. nimis iniqua, de excess. Prælat. & in cap. fin. eod. tit. in* 6. de eis tractāt Guilielm. Durand. *in rationali diuinorum Officiorum lib. 1. cap. 4.* Polyd. Virgil. *de inuentorib. rerum lib. 3. c. vltim.* Anton. Menchiachen. *de obseruanda Missarum celebrat. cap.* 13. VValfred. Stabo *de rebus Eccles. cap.* 15. Selu. *de benefic. part. 1 quæst. 5.* Hieron. Magius *de tintinnabulis, cum notis* Francisci Suuertij, Ioan. Steph. Durant. *de ritibus Ecclesiæ, lib. 2. cap.* 22 Simon. Maiol. *in diebus Canicular. colloq.* 19. Metalla *pag. mihi* 336. Laurent. Beyerlinch *in magno theatro vitæ humanæ, tom. 1. verb. benedictio campanarum, pag.* 192. *in fine & seq. & to. 2. verb. Campana, pag.* 58. *cum seq.* Petr. Binfeld. *in tract. de cōfessionibus maleficorum, & sagarum concl. 7. dub. 6. pag.* 307. *cum seq.* Fr. Angel. Roccha *in comment. seu in particulari tract. de campanis,* Guid. Pancirol. *& ibi* Addition. *rerum memorabilium recenter inuentarum, p. 2. tit. 9. de Campanis*, latè P. Augustin de Herrera *en el origen y progresso del Officio diuino p. 2. lib. 2 cap. 8. per tot.* Fr. Magister Franciscus Boil in libello Hispana sermone conscripto, cui titulus: *Nuestra Señora del Puche, Camara Angelical de* MARIA *Santissima, pag.* 26. *& seqq.* Fr. Franc. Maria Guaccius *in compendio maleficarum, lib. 3. in fine, sub tit. de sonitu campanarum*. & cæteri in discursu citandi, & infrà *num.* 94. De Campanarū vsu ad excubiarum explorationem, ac in locis munitis asseruatione per custodes ad id assignatos, agit ex lectione Græca, hinc inde variis Auctorum locis conquisitis Ioannes Meursius *exercitat. Criticarum. p. 2. c. 9.* 3

Campana instrumentum ad pulsandum inuentum est, & idoneum habens introrsum pensilem, & mobilem malleum, quem *rophalum* dicunt, secundùm Laurent. Beyerl. *d. verb. Campana, in princ.* Plures crediderunt campanas repertas fuisse circa annum CCCC. à Paulino Episcopo Nolano. Est autem Nola Campaniæ oppidum, in quo Augustus vitam cum morte commutauit. 4 5

Dictæ fuerunt Campanæ; quia in Campania inuentæ, dictæ & Nolæ à loco, in quo primum fuerunt factæ, de quo Camill. Borrell. *de præstantia Regis Catholic. cap. 78. ex num.* 12 Talenzuel. *cons. 26. num.* 1. August de Herrera *en el Origen y progresso del Oficio Diuino lib. 1 cap. 2 num. 4. & cap. 9. n. 1. cum seqq.* Simon. Maiol. *d. colloq. 19. pag. mihi.* 336. vbi ait campanā non ideò appellari, quòd æs ipsum sit Campanum, sed quod in Campania, primùm hæ maiores fundi cœperint, auctore Paulino Nolano, Gauāt. *in Rubricas Missalis part. 1. tit. 20. de præparatione Altaris, super verb. parua campanula, pag. 76. in impress. Antuerp* vbi dicit vulgò ferri Paulinum Nolarum, idest, campanarum vsū in Ecclesiam inuexisse. 6 7

Sed certius est ante Paulinum Episcopum Nolanum de Nola pro campana mētionem fecisse, Fab. Quintil. *in Orator. inst. lib. 8. c. vlt.* refert. Hieron. Magius *d. tract. de Tintinnab. c. 1. vers. Nola.* & dicit Angel. Roccha *d. tract. de campanis, c. 2. pag. 19. &* 20. Nolæ nomen pro campana etiam ante Paulinū Episcopū Nolanum annos circiter trecentos vsurpatū fuisse, & adden. ad Guid. Pancir. *d. tit. de Campanis*, refert vulgarem errorem esse dicere, quòd Paulinus Episcopus Nolanus Diui Hieronymi æqualis, & sanctimonia vitæ spectabilis 8

primus in suam Ecclesiam campanæ vsum inuexit,qua-
9 si priori sæculo ignotus ille fuerit. Vnde quo tempore
cœptum fuerit campanis vti in Ecclesia Christiana si-
10 bi nondum compertum esse asserit Ioan Steph. Dur. *d. c.* 2 2.*n* 3.Inuenimus Auctorem Ordinis Romani, qui
anno circiter 730.prodiit,de tintinnabulis mentionem
fecisse Alcuin.*de diuin.offic.c.17.de Cœna Domini*,qui
circa annum 750.scripsit,campanarum meminit. Card.
Baron. *in annal.ib.ad an.* 616. declarat quam frequens
tunc fuerit vsus campanarum in Ecclesiis Occidentis,
memoratque Senonensis campanæ sonum ad septimũ
ab Vrbe milliare fuisse auditum,refert Petr. Cotonus *in
instit.Cathol.lib.2.c.56.pag.433.vers.clarissimus*.Suar.
ad Regem Angliæ lib.2.c.16.n.3.

Illud tamen veritati magis accedit campanarũ am-
plissimarum vsum in Asia non adeò veteribus cogni-
tum ante Michaelem Imper.quando quidem Vrsus Pa-
tricianus Venetorum Dux duodecim ex ære magnas
campanas antea Græcis incognitas ad eum dono misis-
se perhibetur anno Domini circiter 870. vt referunt
Card Cæs.Baron.*Annal. Eccles. tom.* 10 *anno Christi*
865.Sim.Maiol.*d colloq.19 pag.356* Laurent. Beyer-
linck.*dict.verb.Campana pag.58.lit A.* Petr.Coton. *d.
c.56.pag.433.vers.*Idem Baronius.P.Suar.*d.c.16.n.3.in
fine.*

11 Planè campanæ,siue Nolæ institutæ fuerunt ad cõ-
uocandum ad Sacra plebem vice tubarum Testamenti
veteris,Petr.Coton *d.c.56 vers.dicamus ergo,pag.* 433.
Suar *d.c.16.n.1.* Et in toto Orbe terrarum adhibentur,
præsertim verò in Ecclesiis, & Monasteriis quibuscum-
que,necnon aliis in locis, in quibus hominum cœtus,
aut Conuentus ad aliquam rem præstandam à Christi
Fidelibus celebrari solet; appositissimè Alphonsus de
Madrigal,nuncupatus TOSTATVS, ille magnus vnde-
cunque Scriptor, Abulensis Episcopus,*in tractata de a
Missa,llama, e memoria de nuestra Redempcion,c.* 1. *de
la signifi acion de la Campana*, vbi Reges nostros Ca-
tholicos Ferdinandum, & Elisabethum his alloquitur
verbis: *Es assimismo la CAMPANA figura è memo-
ria del euerno,o vozina,que los Iudios en el Templo ta-
ñian,quando el sacrificio auian de hazer. Es memoria
de la muy alta,y excelentissima predicacion, que nuestro
Redemptor hizo à aquel mal auenturado pueblo, que
de si le desechò,aborrecio,è matò. Es memoria,como em-
bio a sus Santos,y escogidos cõpañeros, por el mundo, a
predicar la Redẽpciõ que auia obrado: los quales fueron
assi como voz de CAMPANA,para que los pecadores
fuessen llamados à la Congregacion de la Iglesia.*

Infideles,præcipuè Turcæ,campanis non vtuntur,sed
earum loco in turribus altissimis constructis in Mesqui-
tis quidam mercede conducti,statis diei ac noctis horis
magna & sonora quidem voce inclamantes,ex summi-
tatibus ad Mesquitas homines conuocare solent. Ita
Hier Mag.*d.tract.de tintinnab.c.*15.Roccha *dict. tract.
de Campanis c.1.pag.2.*

12 Porrò campanæ fiunt ex metallo æris. Æs metallum
durabile, & sonorum est; habet campana interiùs ple-
ctrum ferreum,quo tunditur,vt audiatur, oraque Præ-
dicatorum noui Testamenti significat,quæ plus durant,
& altiùs resonant quàm tubæ veteris Testamenti,qua-
rum locum tenere suprà admonui *n.11. in princ.* quia
tempore Iudæorum notus erat tantùm in Iudæa Deus,
at nunc in omni terra. Vas metalli æris ora Concionа-
torum significat, ferrum interius linguam eorum, per
funem intelligimus mensuram vitæ nostrę,funis ad ma-
nus Sacerdotis pertransit.Ita Ioan. Steph. Durant.*dict.
lib.1.c.22.n.5.*Franc.Suuert.*in addit.ad Hieron.Mag.
13 in tract.de Tintinnab.cap.* 20.*pag.*95. Æri alia metalla
præstantiora nonnunquam permiscentur, vt magis so-
noræ sint campanæ,&ad recti alicuius toni resonantiam
edẽdã aptẽtur,quo fit vt frequẽter argẽti certũ pondus
excellentioribus adiiciatur,vt notat Laurent Beyerlinck.
d. tom. 2. verb. Campana, vers. Materia, pag.
58.

Ad soni magnitudinem,suauitatemque plurimũ cõ- 14
ducit,nõ solùm materia,sed & forma Cãpanæ,si humi-
lioris,altiorisque petasi,seu galeri,aut lebetis figura ef-
formetur,sonũ nõ admodum magnũ & ingratũ auribus
edit;si verò lõgior,crassiorque,quam artis ratio patitur,
obtusum,nec latè dimanantem emittit. Cãpanarum di-
uersa sunt nomina. Tintinnabulum à tinnitu, quẽ dum
pulsatur,edere solet,dici arbitror,veluti à sonitu illo *Tin
Tin* dum pulsata tentinnire,siue tintinnare auditur De
minorum tintinnabulorum vsu apud Principes viros,&
Magistratus ciuitatum,& de illis, quæ ædium foribus
alligantur,Hieron.Mag.*d tract.c* 18.*&* 19. Petasus ab 15
antiquis pro cãpana,siue pro maiori tintinnabulo sumi
cõsueuit,& à galeri,vel pilei latioris forma, & similitu-
dine,ita nũcupatus fuit. Nolæ quoque nomine cãpana 16
olim vocitabatur,cuius rei rationẽ posui supra *n.*7. Le-
betis nomen aliquãdo cãpana sibi sortita inuenitur. Le-
bes enim vas æneũ est,in quo igni apponitur aliquid,vt
ebulliat,& quia ex ære fit lebes sicut cãpana,& formam
illius satis bellè repræsentare videtur:adeò lebes fuit ap-
pellata. Squillæ ad hanc vsque diem campanulæ, siue 17
paruæ campanæ in Italia nominantur.

Nullum quidem instrumentum commodius reperiri 18
potuit ipsis campanis, ad quas pulsandas magna arte,
vel industria opus non est,earumque bombus longè,la-
tèque diffunditur. Quare ad Horas Canonicas Sabi-
nianus Pont. constituit pulsari Campanas anno Do-
mini 606.vt scribunt Polydor.Virgil.*de inuentor.rerum
lib.6.c.* 12. Onuphr. Panuin.*in epit.Summorum Pont.
sub Pont. Sabiniano* ibi: *Hic Pontifex campanarum
vsum inuenit, iussitque vt ad Horas Canonicas, & ad
Missarum Sacrificia pulsarentur in Ecclesia*,&c refert
Angel.Rocc.*d.tr.c.15.pag.*3 qui tamen ex quibusdam
locis vsum campanę pro Sanctimonialibus ad Ecclesiá
conuocandis tempore S Hieronymi ante Sabiniani tẽ-
pora ducentos circiter annos apertè constat; vnde exi-
stimat sententiam probabiliorem esse illorum. qui Cã-
panę inuentum (quantum ad Ecclesiasticum vsum, &
ritum) Paulino Sancto, & Episcopo Nolano adscri-
bunt,fieri tamen posse ait idem Roccha, vt Sabiniani
tempore dictus vsus seu ritus Ecclesiasticus, quatenus
non vbique apud Ecclesiasticos viros receptus,vel qua-
tenus fortasse intermissus,ab ipso Sabiniano vel insti-
tutus,vel in vsum reuocatus ad Missarum Sacrificia in-
dicanda,& ad Horas in Ecclesiis Diuini Officij gratia 19
distinguendas intelligatur. Seruiunt igitur huiusmodi
Campanę iuxta Concilium Coloniense *tit.de consecrat.
& consuet.c.* 14. vt vocetur Populus ad conueniendum
in Templis,& Clerus ad enuntiandas Dei laudes, & vt
Fideles omnes inuitentur ad preces,& deuotionem, cu-
ius institutionis meminit liber Romani Ordinis relatus
in c.1.de offic.Custod.

Ideò Campanę appellantur *Signa*,quia in eum finem 20
pulsantur,vt sint signa temporis,quo Clerici ad diuinas
Horas recitandas, & Fideles ad interessendum Sacris
debent conuenire,consonant tex.*in c.soleat, de consecr.
dist.* 1. *& in c.* 2. *de officio Custodis*,cum aliis adductis
per Steph.Costam *in c.alma mater*, §.*adycimus, n.*10.
*de sentent.excommun.lib.6.*refero Ego ipse *de officio,&
& potest.Episcopi,p.2.alleg.27.n.* 27.Duobus sequen-
tibus versibus (quos ob rhythmicas quasdam syllabarum
desinentias à Leone fortasse quodam, huius generis ver-
suum inuentore, Leoninos appellant) varij campanarũ
vsus in Sancta Dei Ecclesia recepti, comprehensi sunt,
refert ex Glossa Carol.Marant.*p.2.resp.*22.*n.*18. & no-
uissimè August.Herrera *del origen y progresso del offi-
cio diuino p 2.lib.1.c.8.n 2.cum seq.*

Laudo Deum verum,plebem voco,congrego Clerum,
Defunctos

Defunctos ploro, nymbum fugo, festaque honoro.

21 Campana antequam in turrim campanariam, seu cāpanis destinatam reponatur, per Episcopum consecrari, aut benedici solet; ritus autem illas benedicendi, seu consecrandi antiquissimus est, illius Alcuinus mentionem fecit *in lib. de Diuinis Officiis*, qui floruit circa annum 770. dicens: *Neque nouum uideri debet campanas benedicere, & vngere, eisque nomina imponere.* Ita Ioan. Steph Durant. *d. c. 22. sub n. 6.* Card. Cæs. Baron. *in Annal. Eccl. to. 10. pag.* 810. Vgolin. *de potestate Episcopi, c. 31. §. 1. n. 2.* Laurent. Beyerlinch. *in magno Theatro vitæ humanæ, to. 1. verb. Benedictio campanarum à princ. pag. 192. in fin.* latè Roccha *in dict. tract. c. 5 pag. 39. cum seq.* August. de Herrera *d. p. 2. lib. 1. c. 8. num. 2. prope fin.* Ego *de offi. io & potest. Episcopi par. 2. alleg. 27. n. 46.* vbi cum Mari. Anton. *variar. resol. lib. 1. resol.*
22 *112. casu 3.* teneo Abbates non posse benedicere campanas, quia hæc benedictio videtur Ordinis Episcopalis.

23 Consecrari, aut benedici solet campana hoc modo, videlicet Campana tota intus, & extra, cum aqua benedicta ab Episcopo vnà cum Ministris lauatur, deinde mundo linteo extergitur dum ab Eodem Episcopo cum Ministris aliquot etiam Psalmi recitantur, quibus finitis Episcopus cum pollice dextræ manus de Oleo sancto infirmorum signum Crucis facit extra, & supra cāpanam; deinde oratione ad campanam pertinente recitata, cum linteo mundo signum Crucis factum ab ipso Episcopo extergitur, & Antiphona cum Psalmo item recitata, Episcopus cum pollice dextræ manus de Oleo sancto infirmorum septē facit Cruces exteriùs super cāpanam, deinde intra campanam cum Chrismate facit quinque Cruces, dum hæc dicit verba: *Sanctificetur, † & consecretur † Domine signum istud. In nomine Patris, † & Filij, † & Spiritus sancti, † in honorem sancti N. Pax tibi.* Hæc te præstita, & oratione pro effectibus campanæ consecratæ mirabilibus impetrandis recitata, necnō thymiamate, thure, & myrrha thuribulo impositis, thuribulum ipsum igne accensum, & fumigans, ipsi campanæ supponitur, vt ea totum illum recipiat fumum: dum autem Thuribulum campanæ suppositum manet, cantatur, seu recitatur Antiphona cum Psalmo, &c Huius ritus antiquitatem quidam Ioanni XIII Pontifici tribuunt, anno 968. de quo P. Suar. ad Regem Angliæ *lib, 2. c. 16. in fine* Catiol. *in Pontif. Ioannem* XIII *an. 968.* August. de Herrera *en el origen y progresso del officio diuino p. 2 lib. 1. c. 8. n. 2. in fine.*

24 Vnde campanas non baptizari Baptismo, quo peccata remittuntur, vt nobis obiiciunt Caluinistę, sed benedici, optimis quidem rationibus, probant *Ioan. Steph. Durant dict. c. 22. n. 6* late *Suar. ad Regem Angliæ lib. 2. c. 16. n. 5 cum seq. Martin. Delr. disquisit. magic. lib. 6 c. 3. qu. 33. ad fin. Binsfeld. de confessionibus maleficorum, concl. 7. dub. 6. vers. Neque velim, pag. 309. Card. Baron. d. to. 10 ad annum 968. pag.* 810. dum campanā Basilicæ Lateranensis primariam à Ioānę XIII sub nomine sancti Ioannis Baptistæ benedictam, aut consecratam fuisse ait, & subdit quòd vulgi errore pro arbitrio vtentis vocibus dicuntur baptizari campanæ, cum ab Episcopo benedicuntur, idem referunt *Laurent. Beyerlinch. dict. verbo Benedictio campanarum, vers. tempore Ioannis, pag. 193. Torreblanc. de iure spirit. lib. 12 .cap. 27 n. 98. Ego ipse dict. alleg. 27. n. 49. Petr. Cotton. d. c. 56 vers. iam quod attinet.*

25 Effectus autem consecrationis campanarum plures referuntur & præcipui habentur *in Concil. Colonien. 1. c.* 14. ibi: *Vt dæmones tinnitu campanarum Christianos ad preces concitantium terreantur, quin potiùs precibus ipsi territi abscedant, illisque summotis, fruges, messes, & corpora credentium seruentur; vt procul pellātur hostiles exercitus, & omnes insidia inimici; fragor grādinū, procella turbinū, impetus tēpestatū, & fulgurū tēperentur, infesta tonitrua, & ventorum flamina suspendantur spiritus procellarum, & aërea potestates prosternantur.* Ita Fusch *de visit. lib 1. c. 14. n. 7.* Fr. Francisc. Maria Guaccius *in compendio maleficarum lib. 3. c. vlt. de sonitu cāpanarū,* vbi probat cāpanarū sonū valere contra dæmones, Martin. Delr. *citato loco* Binsfeld. *dict q. 6. vers. dicitur, pag* 308. Breuiter Ioan. Steph Durant. *d. c. 22. n. 6. in fine,* ibi: *Ad alligandos, & propulsandos malignos spiritus.* Carol Marant. *p. 2 resp. 22. n. 53.* Laurent. Beyerl. *dict. verb. Benedictio cāpanarū, vers. effectus benedictionis cāpanarū pag. 193.* vbi ait ex formula benedictionis istos effectus colligi: rogat enim Ecclesia primò, vt vbicūque sonuerit campana consecrata, procul recedat virtus insidiantium: secundò vmbra phantasmatū: tertiò incursio turbinum: quartò percussio fulminum: quintò læsio tonitruorum: sextò calamitas tempestatum, omnisque spiritus procellarum: septimò vt cum filij Christianorum clangorem campanę audierint, crescat in eis deuotionis augmentum, Torrebl. *d. l. 12. c. 27. n. 97.* Rocc. *d. tr c. 6. p. 43.* P. Aug. de Herr. *d. lib. 1. c. 8. n. 3.*

Hác vim aduersùs fulgura agnouit nostra antiqua Hispania, in campana illa, intus quam inuenta fuit miraculosa Imago Beatissimæ Sanctæ MARIÆ Angelorum Reginæ, quæ vocatur *del Puche,* in Valentino Regno, in cuius ambitu talis erat granata inscriptio, multis Sāctorum Imaginibus interpolata, qualem refert Magister Franciscus Boyl Ordinis S. MARIÆ de la Merced, Philippo IV. nostro Regi Catholico à Concionibus, *in dict. libello S MARIÆ c. 5. pag.* 26. S. MARIA, ORA PRO NOBIS. IMAGO TVA SIT NOBIS TVTRIX, QVÆ FVIT AB ANGELIS IN LAPIDE SEPVLCHRI TVI DEDOLATA, ET AB EIS ASPORTATA, AC APOSTOLORVM ADVENTV DECORATA. SERVI TVI TE COLIMVS. ABIGE FVLGVRA, TONITRVA SONITV CAMPANÆ, QVAM FECIMVS. ÆRA SEXCENTESIMA [illegible]AGESIMA. Quæ Æra ANNVM denotat DC[illegible] CHRISTO nato, tempore Bonifacij V. Pontif. Max. Rege Sisibuto in Hispania, in Oriente Imperatore Heraclio, ex Beuther, & Escolan.

Non desunt tamen qui effectus prædictos campana- 26
rum tribuant naturali virtuti sonitus illarum, quasi eo attenuetur aër, & dissipentur turbinum, & tempestatum impetus, ac procellarum spiritus, vt putauit Petr. Mexia *en sua sylua varia histor. lib. 2. cap. 10.* Et refert Hier. Magius *dict. tract. cap. 14. vers. illud non est omittendū, pag. 57.* Philosophos, qui sæpè à Christiana Fide ad naturæ rationes diuertunt, existimare campanarum sono tempestatum, ventorum grandinumque depelli iniuriam, quòd tinnitus ille æris aërem maximè diuerberet, scindat, & confringat. Sed verius est prædictos effectus tribui benedictioni, seu consecrationi, sic diuino iussu, seu beneficio operante. Si tamen irrident hæretici, irrideant & Deum ipsum, vt dicit Ioan. Steph. Durant. *d. c. 22. n. 4.* qui *Num.* 10. disertè ait se excitare ad misericordiam tubarum clangore, ibi: *Plangetis vlulantibus tubis, & erit recordatio vestri coram Domino Deo vestro, vt eruamini de manibus inimicorum vestrorum,* refero Ego *ipse dict. alleg. 27. n. 49.*

De Campanis consecratis miranda referunt Simon 27
Majol. *de colloq. 19 pag. 336. cum seq.* Paul. Griland. *lib. 2. de sortileg. q. 7. n. 30.* Binsfeld. *d. q. 6. vers. hic ad maiorem,* Angel. Roccha *dict. tract. c. 7.* August de Herrera *d. p. 2. lib. 1. c. 8. n. 6. cum seq.* Laur. Beyerlinck. *d. tom. 2. verb. Campanæ per se sonantes,* vbi ait aliquibus in locis absque vllo humano ministerio campanas sonare solitas. Et nobis Hispanis illud mirandum videtur, & singulari nota dignum, quòd in Cæsaraugustana Diœcesi, in villa quadam VILILLA dicta, ad Iberim fluuium sita, est campana, quam miraculorum appellant: hæc per aliquos menses antequam aliquid aduersi in Christiana Republic. contingat, ex se ipsa nemine

illam mouente, pulsatur, seu ex se sonitum reddere auditur. Rem narrat Anton. Augustin. *de ı nmismat, dial. 6. pag.* 194. vbi multas recenset vices, in quibus id euenisse accepit, totidemque tristissimos in medium affert euentus à spontaneo illius campanæ sonitu olim præmonstratos, idem referunt Leonar. Vairus *de fascino lib. 2. cap.* 54. Petr. Gregor. *de Republ. tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 13. *num.* 25. Hieron. Zurita *Annal. Arag. lib.* 10. *c.* 93. *& lib.* 14. *c.* 27. *ad finem*, Fab. Paulin *lib.* 4. *hebdomadum, c.* 7. Martin. Delr *disquisit. magic. lib.* 4. *c.* 3. *q.* 2. Auctor libri *de la continuacion. del enquiridion de los tiẽpos, anno* 1601. *fol.* 283. Carillo *en sus Annales Chronologicos pag.* 354. *anno* 1485. *y en la addicion que haze al año* 1435. *en la* 2. *impression en Saragoça fol.* 413. Claud: Clem. *in chronolog. Hispan. cent.* 16. *&* 17. Vincent. Blasc *de Lanuza tom.* 7. *Annal.* Damian. *de* Fonseca *in tract. de expulsione Moriscorum Italicè conscripto lib.* 3. *c.* 4. *pag.* 122. Laurent. Beyerlink *dict. vers. Campana per se sonantes, in princ. pag.* 58. Angel. Roch. *d. tract. c.* 7. *pag.* 62. *cum seqq* *Ferdinand. Camargo en el Epitome Historial de la Iglesia Militante anno* 1435. *pag.* 276. plures cumulat doctissimus *Dominus D. Ioannes de Quiñones, Curia Regalis Prafectus antiquior*, in speciali de hac campana tractatu omni eruditione referto, quem Matriti de anno 1625. typis mandauit, & nouissimè *August. de Herrera del origiuen y progresse del officio diuino p.* 2. *lib.* 1. *c.* 8. *num.* 1. *Rodrigo Mendez Sylua en la Poblacion general de España, pag.* 140. *&* 141. nonullos alios tam manuscriptos, quàm excusos Auctores citat doctiss. Ioannes Franciscus Andres *in secundo discursu de las Monedas desconocidas Españolas, pag.* 171. *&* 172. qui quidem lucem accepit in libello, cui Epigraphe: *Museo de las Monedas desconocidas Españolas, publicòlo don Vincencio Iuan de Lastanosa.*

De vsu pulsandi Campanas latissimè Angel. Rocc. *d.*
29 *tract. c.* 15. *cum seqq.* vbi *c.* 16. de campanis in sacrificio Missę pulsandis, & *c.* 17. de campana in sero, in manè, & in meridie pulsari consueta: & *c.* 18. de causis pulsandi campanam in vespere, in manè, & in meridie deque huiusce ritus institutoribus: & *c.* 19 de vsu pulsandi campanas ad laudem, & gloriam Dei omnipotentis, & honorem Sanctorum in diebus festis, & sacris Processionibus celebrandis, necnon in gratiarũ actionibus: & *c.* 21. de vsu pulsandi campanas ad improbas pluuias, vel tempestates expellendas: & *c.* 22. de vsu pulsãdi campanas in alicuius magni viri aduentu ad vrbem.

De pulsatione Campanarum in defunctorum fune-
30 ribus plura apud Albert. Pygi *hist. Angl. lib.* 4. *c.* 23. Aug. de Herrera *d. p.* 2. *lib.* 1. *c.* 8. *n.* 8. Hieron. Magn. *dict. tract. c.* 14. *pag.* 56. *in fin.* vbi refert se legisse in glossa, quam Ordinariam Theologi vocant, ad Hymnos Dauidis in parentalibus pulsari campanam, vt preces, quæ pro mortuis funduntur, ad Deum campanæ sono, tanquam flatu quodam deuehantur, & quasi manu ducantur, Iul. Lauor. mei quondam amicissimus, *variar. lucubr. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 3. *n* 76. vbi dicit ideò pro defunctis pulsari campanas, vt populus ad pias pro eo fundendas preces moneatur, & *à n* 77. ex Rituali Romano refert eas trina vice pulsari solere; prima quando infirmus est in agonia & spiritum Deo est redditurus, ad hoc vt audientes Deum orent pro eo. Secunda cum spiritum Deo reddidit. Tertia quando comitatur ad sepulturam, Angel. Rocc. *dict. tract. c.* 20. vbi vsum pulsandi campanas pro defunctis Christiana pietate institutum asserit, propterea quod tali campanarum sonitu viuentes perinde, atque inuitati quodammodo cohortantur, vt defunctos, ad Ecclesiam delatos comitentur, vel saltem pro illis ad Deum preces effundant; nam consuetudo valdè pia, & valdè necessaria censetur (vt ex Guillelmo Bernardo addit idem Angel. Roccha,) quia citra hunc vsum pulsandi campanas morte multorum à multis ignorata, defunctorum animæ precibus Fidelium non iuuarentur, nec viuentibus ob huius generis opera præmium apud Deum merendi daretur occasio. Ioan. Steph. Durant. *d. lib.* 1. *c.* 22. *n.* 4. ibi: *Pulsantur etiam campanæ, vt* Albert. Pighi. *ad finem, lib.* 7. *in exequiis, & iustis defunctorum, vt excitentur, & præmoneantur nedum necessarij, sed & cæteri ciues ad præstanda Officia defunctis eorum opẽ implorantibus, acsi dicerent: Miseremini mei saltem vos amici mei.*

De temporibus autem, in quibus campanas pulsare 31
non licet, ait Angel. Rocc. *dict. tract. c.* 25. *per tot.* In triduo Hebdomadæ sanctæ in qua Passionis, & Mortis Christi Domini Saluatoris nostri memoria recolitur cãpanæ non pulsantur, sed silent; & campanarũ loco tabulæ malleo ferreo pulsantur, quia tunc siluerunt Apostoli, & Prædicatores, atque alij, qui per cãpanas intelligũtur, aut designantur, vt scribunt Guillel Durand. *in rationali diuin Offic. lib.* 6. *c.* 72. *n.* 3. Albin. Flac. *lib. de diuinis Offic.* Iul Lauor. *d. tit.* 2. *c.* 3. *n.* 83. Laurent. Beyerlinck *dict. verb. Campana, in fin. pag* 61. ibi: *Ex institutione Ecclesia signorũ, atque campanarum sonus retinetur, ne audiatur triduo ante Pascha, vt repræsentetur fuga Discipulorum, Christo tradito à Iuda, quando nemo eum confitebatur, nam & Petrus eum negabat, & teste S. Matth. Discipuli omnes eo relicto fugerunt.*

In vltimo die illius tridui, qui est Sabbatũ Sanctum 32
post decantatã Missæ Epistolam, Resurrectione Christi Domini prænuntiata, non possint campanæ in aliqua Ecclesia pulsari, ante pulsationem in Ecclesia Cathedrali, vel Matrice Concil. Later. sub Leone X. *sess.* 11. *anno. Domini* 1521 *pag.* 179 & multis Sacræ Congregationis citatis decisionibus, refero Ego ipse *in summa Apost. decis. coll.* 82. *n.* 3. vbi ex aliis amplio locũ habere, tã in Ecclesiis sæcularibus, quàm in Regular. etiam S. Ioan. Hierosol etiam propè, & extra muros existentibus, & etiam in Ecclesiis Confratrum, quamuis adsit Ecclesia Collegiata, quæ habeat omnimodam præcedentiam supra Matricem, de quo etiam Gauant. *in Rubr. Missal. p.* 4. *tit.* 10. *n.* 31. *p. mihi* 270.

Tempore etiam Interdicti campanas pulsare nõ li- 33
cet; cùm enim pulsentur velut signa, vt populus conueniat ad Diuina audienda, & Interdicti tempore licèt Missas fieri, & Diuina celebrari Clericis permittatur, Populum tamen, laicosque omnes excludi oportet, vt patet, meritò sequitur campanas pulsandas non esse. Ita Couarr. *in cap. alma mater, part.* 2 § 4. *num.* 5. *vers.* 13 & *ibi* Stephan. Costa *n.* 12. post Nauarr. Vgolin & alios latissimè prosequitur Sayr. *de censur. lib.* 5. *c.* 9. *à princip.* quibus addo Auil *eod. tract. p. r.* 5. *disp.* 5. *sect.* 2. *dub.* 8. Suar. tom. 5. etiam *de censur. disp.* 34. *sect.* 1. *à n.* 15 cum quibus aduertere oportet exceptis festiuitatibus, quibus publicè celebrare conceditur, licitum non esse pulsare campanas magnas, aut paruas, etiam cum eleuatur Hostia, vel etiam, vt signum fiat Clericis venientibus ad Horas, quibus interesse tenentur, sed instrumento tabulæ, aut simili vtendum est ad Clericos conuocandos, vt benè probat Suar. *d. sect.* 1. *n.* 16. licèt cum
Vgolin. & aliis contradicat Sayr. *d. c.* 9. *n.* 3. quamuis *n.* 34
2 rectè doceat pulsari posse campanas laicorum, atque etiam Clericorum, vt moneantur laici de horis, quibus ire solent, & debent ad sua exercitia, dummodo fraus cesset ex parte Clericorum: qua etiam cessante fraude fieri posset ad denotandum interdictum, prout Salmanticæ, & in hoc oppido Matriti fieri solet. Addit Angel. Roccha *dict. tract. c.* 25. *pag.* 151. pulsationem campanæ in tempore Interdicti concedi in manè, meridie, ac
sero pro Angelica Salutatione ad honorem B. MARIÆ 35
semper Virginis recitanda, vt à cunctis laudetur, & veneretur, & vt nobis in nostris necessitatibus Virgo Deipara opem ferat.

Episco

36 Episcopus prohibere potest ne campanæ pulsentur, si non sint benedictæ, vt censuit Sacra Congreg. Eminentissimorum D D. Cardinalium Sacri Concil. Trid. Interpretum in *Aprutina 5. Iulij 1614.* cuius memini, *in dict. Summa Apostolic. decis. Collect.* 82. *n.* 2. Et con-
37 stituerat S. Carol. Borrom, vt refertur inter acta Mediolanensis Ecclesiæ *p. 4. actorum instruct. fabrica Ecclesia lib. 2. c. 24. pag.* 586. *col.* 2. ibi: *Campana verò nec in turri, nec alio in loco collocanda sunt, nisi primùm solemni benedictione, preciùmque ritu ex Ecclesia instituto sint consecrata, nullam rem prophanam insculptam, inscriptamvè vllo modo, sed Sancti Patroni Ecclesia, vel aliā sacram Imaginem, piamque inscriptionem habentes,* refert Angel. Roccha *in dict. tract. cap. 26. in fine.* Et Ego
38 ipse *in dict. collect.* 82. *n.* 1. attestor Sacram Congregationem Episcoporum, & Regularium negotiis præpositam in vna Papien de anno 1581. censuisse campanas consecratas etiam in turri prophana existentes nullatenus vsui prophano inseruire debere, etiamsi in hunc vsum à sæcularibus fabricatæ prætenderentur. De turri campanaria infrà *sub dub.* 1.

39 Inuentis campanis introductus quoque fuit horologiorum vsus, quibus horę distinguntur: de illis vide Polydor. Virgil. *de inuentor rer. lib. 3. c.* 18. Hieron. Mag. *d. tract. de tintinnab. c* 6. Guid. Pancir. *rer. memor. to. 2. tit. 10. de horologiis,* Angel. Roccha *dict. tract. de camp. in c 3. pag.* 37 vbi de campana pro distinguendis horis adhibita, & *c. 12. pag.* 85. *cum seqq.* vbi de horologiis mirā arte constructis, & *in fine tract.* iterum de horologiis declaratio.

His sic præsuppositis pro materiæ cognitione, remanet vt ad dubiorum resolutionem deueniam.

DVBIVM, I.

Vtrùm in readificatione Ecclesiæ sine illius necessitate, & cum aliquo Parochianorum incommodo, & liceat campanariam turrim solito maiorem, & in alio loco fabricare?

40 CAmpanaria turris, seu campanile, dicitur locus, cui campanæ imponuntur, vt tradit Angel. Roccha
41 *dict tract. c. 2. pag.* 10. quòd est pars Ecclesiæ; nam sicut pro Ecclesię, seu Monasterij ędificatione, aut reparatione potest cogi vicinus domum vicinam vendere, cùm causa Religionis ad publicam vtilitatem spectet, *l. si quis sepulchrum, in princ. ff. de relig. & sumpt. funer.* Couar. *lib. 3. var. c. 14. n.* 7 & 8. vbi omnium consensu receptam esse sententiam testatur, licèt ipse in puncto Iuris contrarium verius esse affirmet *in vers. caterùm,* Anton. Gom. *l. 46. Tauri, n. 9. & l. 70. n. 27. & to. 2. var. c. 2. n.* 51. Anton de Padill. *in l. alium n. 21. C. de seruit:* Auiles *ad c. 18. Prætor. glos. vlt. in fine,* Perez *l. 2. circa fin: vers alius, & sextus casus, tit. 23. lib. 2. Ordin.* Gironda *de gabell. par. 2. in prin. n.* 14. Gasp. Thesaur. *qq. forens. lib. 1. q. 6 n.* 6. Vincent. de Franch. *decis. 223. n. 5. & 6.* Vincent. Caroc. *decis. 26. n. 6. cum seq. & præcipuè n. 13.* Petr August. Morla *in emporio iuris ciuilis, par. 1. tit. 9. q. 1 n.* 8 Bobadill. *in sua Politica lib. 3. c. 5. n.* 26. D Barbos. *in l. 2. ff. soluto matrim. par. 2. n.* 39. Aluar. Valasc. *consult. 21. n.* 2. Cabed. *decis. 105. n. 2. & 3. par.* 1. Aponte *de potest. Proreg. tit. de abandantia ciuit §. 4. num.* 1. Marta *de iurisd. p. 4. casu* 471. *n.* 3. Mari Anton. *var. resolut. lib. 1. resol. 112. casu* 29 Hieron. Leo *Valent. decis. 50. n. 9. cum seq.* Mar. Anton. Genuen. *in practicab. Eccles. q.* 241. Camill. Borrel. *in sum. decis par. 1. tit. 2. num.* 36. Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol. decis.* 138. *n. 1 p.* 2. Mari. Giurb. *decis.* 86. *n. 3. & 7.* Guizatel. *decis. 38. n.* 2. Nouar. *qq. forens. lib. 1. q. 31. n. 1. & 2.* Gabr. Aluarez *de priuil. miserabil. person. q. 8. n.* 207. vbi *n.* 208. subdit procedere quamuis via sit intermedia, Iacob. Cancer *var. resol. par. 1. cap. 13. n.* 78 Ioan. Baptist. Valenzuel. *cons. 18. n.* 11. Guzman *de euiction. q. 52. n. 19. cum seqq.* Ioan Mari. Nouar *qq. forens. p. 2. q.* 50 Duran. *decis. 47. n. 2.* vbi *n.* 3. quòd receditur in hoc casu ob publicam vtilitatem à reg. *leg. inuitum, C. de contrah. empt.* 42

Ita etiam pro erectione, vel ampliatione campanilis poterit Ecclesia cogere vicinos ad vicinam domum vendendam, stante quòd illud dicitur pars Ecclesiæ, & argumentum de toto ad partem validum est, *l. qua de tot. ff. de rei vendicat.* Euerard. *in topicis legalib. loco* 80. cum aliis per me citatis *in locis communibus argumentor*
iuris, loco 114. Ex quibus ita in terminis resoluit 43
Ioan. Maria Nouar. *qq forens. p. 2. q. 1. n. 6. &* 11. & rationem præstat *ibi n.* 26. quia campanile in Ecclesia ædificare respicit publicam vtilitatem; nam, vt benè ait Carol. Maranta *controuersarum iuris vtriusque responsionum, p. 2. resp. 22. n.* 17. campanariæ sacræ hæ turres in Ecclesiis vt fiant, non parum interest Reip. Christianæ. 44

Ergo à fortiori nullus vicinus poterit turris huiusmodi ædificationem impedire, etiamsi ex aliqua parte incommoditatem reciperet particularem, cui publica præferri debet commoditas, *c. bona 3.* vbi glos. *de postul. Prael. c. licet 18 de Regular. l. vtilitas. C. de primipil lib.*
12. Franc Anton. Costa *cons. 18. n. 5. & 6. vol.* 1. Tùm, 45
quia fauor dilatationis, & augmentum cultus diuini etiam in præiudicium antiquioris Ecclesiæ, & vicinorum imbi inhabitantium præualere debet, ad text *in c. in cap. ad audientiam 3. de Eccles. ædific.* Seraph. *decis. 847. n.* 3 Rot. *decis. 676. n. 10. p. 1. recent.*

Verùm hæc locum habère non possunt, vbi vendi- 46
tio fieret cum magno vendentis incommodo, idem de præstante patientiam, vt turris ædificaretur, si ex illius ædificatione, seu ampliatione reciperet magnum incommodum, Ecclesia verò paruum nocumentum per text. *in leg. 1. §. sunt qui putant, ff. ne quid in loco publico,* Couar. *lib. 3 var. cap. 14. in fin.* Felin. *in cap. 1 numer. 2. de Iude.* Rota *in Ianuen. domorum. 15. Maij 1615. coram bonæ mem. Patriarcha Mauzanedo, & in decis. 372 part. 1. recentior* & ex eiusdem Rotæ decisione Fōtanel. *de pactis nupt. claus. 5 glos. 1. p. 2. numer.* 120. re-
fert in casu illius fuisse denegatam petitionem Monia- 47
libus sanctæ Catherinæ de Senis, quæ pro ampliatione Monasterij prætendebant posse cogi Ducem Camillum de Comitibus habentem palatium contiguum, in quo habitabat, ad illud sibi vendendum, quia magnum incommodum ex eo dicto Duci sequebatur, quia eius familia erat de nobilioribus Italiæ, & palatium, quod petebatur, erat antiqua illorum habitatio, & præseferebat magnam antiquitatem, & nobilitatem, Steph Gratian. *discept. forens. tom. 4. cap. 742. num. 25. & 26.* vbi
dicit, quòd Iudex multum strictè, & præuia necessitate, 48
& cum magno grano salis debet officium suum impartiri, quia hoc priuilegium non est trahendum ad quemcumque locum pium, sed ad necessarium morali quadā necessitate ad Sacramentorum administrationem, & ad cultum diuinum, ne sequatur inconueniens, quod quilibet volens erigere locum pium, possit eligere domum, quam vellet pro tali ædificio, & posteà sub prætextu ampliationis retrahere à vicinis domus contiguas. Idem Steph. Gratian. *tom. 5. cap. 896. numer.* 7. vbi quòd ad hunc effectum ampliationis non sufficit necessitas Ecclesiæ, vel Monasterij, & contiguitas domus, cùm etiam requiratur tertium, vt non magnum præiudicium vicino contingat, iuxta *leg. si qui sepulchrum, ff. de relig. & sumpt. funer.* Ioann. Mar. Nouar *d. p. 2. quæst. 50. d. num.* 9.

Vnde si aliqua magna incommoditas sequeretur, cer- 49
tum est vicinas domus non posse retrahi ad ædificationem Ecclesiæ, vel campanilis, idem si post eam ædificatā

alia inconnenientia adeſſent, quæ opportuno indige-
rent remedio, veluti ex turri pateret proſpectum ad ali-
50 quodMonialium Monaſterium,quia ſi fabricatur,inhi-
beri debet ædificanti ne feneſtras aperiat; ſi verò iam
ſint factæ feneſtræ,ſiue pauimenta,debent claudi,& te-
gulis cooperiri,ad text.in cap. 1.in fine principij,de ſtatu
Regul.in 6.ibi:Vt ſic à publicis,& mundanis conſpecti-
bus ſeparata,&c.Cab.deciſ.152.num.1.part.1. Vincent.
de Franch.deciſ.223.Mar. Muta Sicil.deciſ. 8.num.6.
Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb.
venditio,differ.7.n.2.Scip.Rouit.deciſ.92.num. 1. cum
ſeqq.Horat.Viſcoot.in concl.iuris,verb.ædificare vuicni-
que fol.64.Franc.Anton.Coſta Sicul. deciſ. 28.n.4.&
ſeq.vol.1.

51 Vbi enim ædificium nocet Monaſterio, compellitur
dominus ædificij ad vendendam ſeruitutem alterius non
tollendi:Cabed.deciſ.152.num. 2.in fin. & deciſ.105.n.
4 part. 2.Guizzarel.deciſ.37.n.28.Franc. Anton. Coſta
d.deciſ.28.num.12.quos refert, & ſequitur Ioan.Maria
Nouar.d.p.2.q.2.n.4.

52 Et ideo vicini ex eo ſolùm quod turris ſolito maior,
vel altior ædificetur,conqueri non poſſint, cùm licitum
ſit cuilibet in ſuo pro libito fabricare, & ad cœlum vſ-
que ædificium extollere, & vſque ad centrum fodere
fundamenta,l.altius,vbi gloſ.verb prohibemus, Cod.de
ſeruit.& aqua,Anton Gom.l.46.Tauri num.6.cum ſeq.
Suar.de Paz in pract.to.3.c.1.§.4.n.39. Bernard. Græu.
ad pract.Cameræ Imper.lib.2. concl.69. Molio.de iuſt.
to.3.tract.2.diſp.709.n.1.cum ſeq. Cæpol. de ſeruit. vr-
ban.præd.c.45.n.2.Carol.Marant.d.reſp.22. n.5. & 6.
Duran deciſ.450.à n.1. Eo maximè, quia ex altitudine
turris nihil noui incommodi vicinis accedit, quia ſi ad
ſtrepitum campanarum attendamus,imò potiùs ex hoc
commodum non minimum conſequuntur, eo quòd
quanto magis turris eleuabitur, minus in inferioribus
campanæ officient per ſonum, qui expandetur magis
per aëra,non ad ima redundabit. Si verò aperta ſit tur-
ris ex vno latere,& totus ſonus exeat ad vnam partem,
poterit vicinus offenſus petere,vt illud latus claudatur,
præcipuè ſi ſit noua apertura, & directò aduersùs ia-
53 nuas,vel vicini feneſtras,ad not. per Melch. Phœb. Lu-
ſit.deciſ 73.à n.6 p.1. Vnde vt hęc euitentur incōmoda,
debet turris huiuſmodi ex vtroque latere mediatè clau-
di,& tegulis in parte diſcooperiri, vt ſic ſonitus ad aëra
aſcendat,& minus vicinorum aures offendat.

54 Non enim præſumendum eſt Eccleſiæ miniſtros nm-
nem non adhibuiſſe diligentiam ad hoc vt Parochia-
nos minus læderent,nec turrim tam altam ædificaſſe ad
occupandum ſolem,ventum, vel aërem,quod non licet,
55 Magon.Florent.deciſ. 6. nullam ex tali fabrica vtilita-
tem percipientes, cum ex hoc dicerentur facere ad æ-
mulationem,Cæpol.p.1.c.62.n.2.Melch.Phœb.d. deciſ.
56 73 n.10. Ad æmulationem enim, inuidiam,aut iniu-
riam ædificatio permiſſa non eſt,Arim. Tepat. var. tit.
576.c.4.Menoch.de arbit.caſ.156.n.3.& de præſumpt.
lib.6.præſ.29.n.28.Maſc.de probat.concluſ.620. n.15.
Bened.Ægid.ad l.ex hoc iure.ff.de iuſt.p. 1.cap.6.n. 11.
Melch.Phœb.d.deciſ.73.n.9. Steph.Grat.diſcept.for.to.
3.c.672.n.53.Ioan.Mar.Nouar.d.p.2.q.1.n.25.Duran.
d.deciſ.450.n.8.

Dvbivm II.

*Quis Campanarum numerus,tam Clericorum
ſæcularium,quàm Religioſorum Ec-
cleſiis ſit permiſſus?*

MAgna olim lis fuit in Curia Romana vtrùm Fra-
57 tres Prædicatores poſſent habere plures campa-
nas? In qua de illo tempore ſcripſerunt Oldrad. conſ.
228.& Alberic.in ſuo diction. verb. Campana; & pro
parte negatiua,quòd ſcilicet non poſſunt habere, niſi
vnam campanam,allegatur text.in cap. patentibus, de
priuileg & in cap.nimis iniqua,de exceſſib. Prælat. vbi
illis conceditur habere campanam, quæ de vna dum-
taxat verificatur. Sed contrarium, imò partem
affirmatiuam ſuſtinuerunt Oldrad. dicto conſ. 228.& 58
Alberic de Roſate dicto verb. Campana;qui reſpondet
d.cap.patentibus loqui de Oratoriis conſtitutis in priua-
tis domibus,de quibus notabiliter in Auth.vt in priua- 59
tis domibus ſacra myſteria non fiant, & addunt dictum
c.nimis iniqua,referre grauamen quod inferebatur Prę-
dicatoribus,& Minoribus,quia Prælati non permitte-
bant eos habere cāpanas,& illud grauamen ibi tolli,nō
tamen exinde indici prohibitionē circa plures cāpanas; 60
addit Alberic. ſe audiuiſſe curioſam quæſtionem fuiſ-
ſe in Curia Romana inter Ordinem Humiliatorum, &
quoſdam Monachos,& diu duraſſe,& magnas expenſas
feciſſe, ſcilicet, quis primò deberet pulſare Matu-
tinum, & quòd finaliter dicitur terminatum fuiſſe,
quòd qui primò ſurgeret,primò pulſare deberet; Ol-
dradi,& Albeaici meminit Ang.Roccha d.tract. c. 26.
in princip.

Deinde Ioannes XXII.in Extrauag.vnica,de officio 61
cuſtod.ad omnium Eccleſiarum quietem comparandam,
limitationem de numero campanarum edidit his verbis:
*Nos præmiſſis obuiare cupientes periculis, pacémque
deſiderantes inter ipſos (ſine qua bene pacis Auctor non
colitur) obſeruari, de Fratrum noſtrorum conſilio hoc
edicto perpetuò ordinamus,quòd Religioſi dictorum Or-
dinum Mendicantium in nullo Conuentu ſuo, ſeu loco
plures campanas habeant ſine Sedis Apoſtolicæ licentia
ſpeciali,ſed vna tantummodo pro loco quolibet ſint con-
tenti. Quòd ſi forſan Communitas,ſeu vniuerſitas ali-
qua Eccleſiaſtica* (nota illa verba, ſeu vniuerſitas ali-
qua Eccleſiaſtica) *vel mundana,ſeu iidem Religioſi pro
illis in aliquo ipſorum locorum campanam aliam habe-
rent, vel nunc habent, non illam, ſed aliam ſolam eo-
rum ſpecialiter vſibus deputatam pulſare valeant Horis
diurnis, & nocturnis, Miſſis, & aliis conſuetis. Cæte-
rùm Religioſis eiſdem permittimus, quòd vbi hactenus
plures campanas, ſine lite, & contradictione qualibet in
vſus duntaxat proprios habuerint, & nunc habent, illis
etiam deinceps liberè vti poſſint, aliis quibuſcunque per
eos habitis intra trium menſium ſpatium de ſuis locis,ſeu
campanilibus deponendis,& nullatenus iterum reponen-
dis.* Huius Extrauag. meminere Tamburin. de iure Ab-
batum tom.2.diſp.14.q.15.verſ.vlt.& Angel. Roccha
d.tract.cap.16.in princ. Cuius deciſioni vti nouiori ſtan-
dum eſt; quia illa poſt Cæleſtini III. Decretalem,in d.
cap.patentibus,& Gregorij IX.in d.c.nimis iniqua,ema-
nauit,quam quidem Extrauagantis prædictæ diſpoſitio-
nem non vidit Oldrad.quia licet floruerit tempore Ioan-
nis XXII. illius textus Auctoris,vt in eius vita refertur,
& habetur apud Aug. de Herrera è Societate IESV
Presbyterum,en el origen, y progreſſo de los Ritos, y Ce-
remonias de la Miſſa lib.1.cap.40. num.3. pag.69. po-
tuit præmori, aut à Romana Curia abeſſe tunc tempo-
ris quando emanauit dicta Extrauagans,& de illa noti-
tiam non habere; cùm credendum ſit illum poſt eam
viſam non ſic conſuluiſſe:de ſua abſentia à Curia Ro-
mana teſtatur Alphonſ.de Soto I.V.D. Archidiaconus
Ciuitatenſis,& Theſaurarius Salmanticenſis in epiſto-
la dedicatoria appoſita ad principium Conſiliorum Ol-
dradi,quæ ſonat ſcripta R.P.D.Ioanni Franciſco de Pa-
uinis,Sacri Palatij cauſarum Apoſt.Auditori: in qua ſic
dicitur. *Quòd enim noſtro tempore Sixtus IV. Pontifex
Max tu ipſe præſtare ſoles, hoc ille dum viueret Rom.
Pontifex effeciſſe fertur,& imprimis fœlic. mem. Ioann.
XXII.cui etiam tunc cum ab Vrbe diſceſſiſſet,in arduis
ſæpè cauſis de iure reſpondiſſe fertur.*

Sed

62 Sed quæstio est an dictæ Extrauag. vnicæ generali
consuetudine derogatum sit ? In qua idem Angel. Roc-
cha *loco proximè citato* , ex Vincent. de Castronouo,
& Ioanne Steph. Durant. affirmat derogatum fuisse, ita
vt iam hodie liceat ex vi huius consuetudinis , tam in
Conuentualibus Religiosorum Ecclesiis , quàm in Pa-
63 rochialibus , & aliis maioribus , plures pulsare campa-
nas ; vt videmus, & assentiri videtur Alciat. *lib.8. pa-
rerg.c.11.* Sed hæc consuetudo cùm non sit extra limi-
tes præscriptos extendenda , nec trahatur de loco ad lo-
cum, Menoch. *conf.226.num.43.* Decian. *consf.19. à nu-
mer.68. volum.3.* est de iure probanda in casu indiui-
duo, vt afficiat, & sic in specie Crauet. *conf.96. num.7.*
64 Cæl. de Grat. *decis.6.n.5. de præb.* Surd. *consf.525.n.16.*
Hieron. Gabr. *consf.151.num.10. lib.3.* Rota *decis. 393.
num.1.& decis.799.n.3.part.1. diuers.* itaut vel sit pro-
banda quòd vigeat particulariter in ista Ecclesia ; vel
quòd sit generalis ad omnes Ecclesias sitas in Diœcesi,
Caparaq. *decis.229.part.1.* Seraph. *decis.614. num. 4.*
Nicol. Garc. *de benefic part.5.cap.4.num.93. cum seqq.*
65 Requiritur igitur , vt in Ecclesia S. Genesij consuetudo
vigeat habendi , & pulsandi campanas quatuor, quòd
tamen verè dici non potest , cum in veteri Ecclesia tres
tantùm, vt diximus, essent, & noua introductio maiores
apponendi, & numerum augendi in noua Ecclesia, de-
dit causam liti, ac proinde non est habenda in conside-
ratione, ad not. per me *in votis consultiuis, & decisiuis
Canon.tom.2. voto 43.n.23.*

66 Quare Vincent. de Castronouo *in comment. ad reg.
B.P. Augustini dist.1. cap.1 §.4. pag.18.* de consuetu-
dine in sua Religione agens, sic loquitur : *Declaramus
quòd in principio Ordinis, in Domibus nostris non ha-
bebamus nisi vnam campanam, vt notatur in cap. nimis
ext. de excess. Prælat. & in cap. pateri ebius, de priuil. se-
cundum Host. & Panor. Sed huic Constitutioni deroga-
tum est per contrariam consuetudinem quasi generalem,
non quidem temerè inductam, sed ad excitandam Chri-
stiani populi deuotionem, quæ cum iam præscripserit, vim
sine dubio legis obtinuit. Seruatur tamen hæc Constitutio*
(attende ad limitationem) *quoad hoc quòd in diebus
non solemnibus vnam tantùm campanam pulsamus ad
omnes Horas ; in festis autem duplicibus ; & supra ad
excitandam populi deuotionem , pulsamus plures cam-
panas in Matutinis, & in Vesperis, & ad Missam Con-
uentualem* , &c. Dubito tamen de validitate huius de-
rogationis ; nam in prologo Constitutionum Sancti
Augustini , quas obseruant Fratres Dominicani , repe-
riuntur hæc scripta verba : *Nulla verò consuetudo
quantumuis inueterata contra has nostras Constitutiones
valeat , aut toleretur, sed corruptela , & abusus potius
existimetur* , *in edit. Coloniæ Agrippinæ* , *anno* 1627.
cum additionibus Hieronym. Romani Eremitarum
eiusdem Ordinis Generalis.

67 Inueni hac de re pro Mediolanensi Prouincia specia-
lem Constitutionem : nam S. Carolus Borromæus
Card. Archiepiscopus , & Pastor vigilantissimus, inter
acta Ecclesiæ Mediolanensis *p.4. Actor. de instr. fabri-
cæ Eccles. lib.1.cap.24 pag 586.col.2.* de numero cam-
68 panarum agens ita constituit : *Si Ecclesia Cathedralis
est, septem, aut quinque ad minimum campanas , si Col-
69 legiata tres, grandiorem scilicet, mediam , & minimam;
si Parochialis totidem , aut duas saltem habere debet,
easque distinctæ quodam soni concentu inter se consen-
tientes , pro varia diuinorum Officiorum, quæ fiunt, ra-
tione, ac significatione* , refert Ang. Roccha *d. tract. de
campan.cap.154. in fine.* Vnde Rota semper se numero
addixit minimo, & exiguo Campanarum ponderi. Ita
decisum in quadam Ciuitaten. constructionis Capellæ
iussu eminentissim. Cardinalis Paciecci relata à Sera-
phino *decis 847. num.1.* qui sic scripsit. *Hac de causa
non turbari diuina officia maximè cum sententia re-
strinxerit numerum Campanarum ad Vnicam tantùm,
eamque satis exiguam , nempe ponderis vigintiquinque
librarum* , & hoc fuit decisum iam cognitis Iuris di-
spositionibus , & post introductam , vt volunt, quam
vocant consuetudinem tam circa numerum Campana-
rum Religiosorum, quàm Clericorum sæcularium.

Sed illud , quod suprà dixi de consuetudine proban- 70
da particulariter in hac Ecclesia, vel generaliter in om-
nibus sitis in hac Diœcesi, videtur ad præsentem casum
applicari non posse ; nam si de particulari loquamur,
certissimum est requiri nedum scientiam, sed etiam ex-
pressum Papæ consensum ad inducendam consuetudi-
nem, contra textum *in d. Extrauag. vnica* , etiam quan-
tocunque temporis spatio illa fuerit seruata, glos. *verb.
abrogata in §. leges dist.4.* Ioan. de Salas *de legib. q.97.
tract.14. disp.19. num.62. in fin.* Verall. *decis.104 n.3.
p.3.* Rota *in Treueren. Abbatia S. Maximini* 24. *Ia-
nuar.* 1625. *coram bonæ mem. Coccino*, apud Iul Lauor.
var. lucub. tit.4. cap. 21. n.137.

Si verò de generali sermonem habeamus, omnibus 71
patet consuetudinem circa numerum Campanarum in
Parochialibus Ecclesiis vario modo fuisse ; quia in ali-
quibus vna, vel duæ reperiebantur Campanæ , in aliis
tres, paruæ, vel magnæ , pro vt supererant Ecclesiarum
facultates , consuetudo enim requirit actus vniformes,
Bart. *in l.2. in fin. princ. ff solut. matr.* Dec. *consf 214 n.2.
vers. secundò hoc idem* , Alex. *consf.3. lib.3. & consf.153.
lib 6.* Rimin. iun. *consf.264.n.28. & 29. lib.3.* Et quan-
do illa est varia , vt in hoc casu, non potest recedi à di-
spositione Iuris communis , Nat. *consf. 132. in fine , &* 72
consil.309. num.9 Roland. *consf.87. num.53. lib.2.* Curt.
iun. *consil.260. num.20. lib.3.* Rota *in d. Treueren. Ab-
batia*, apud Iul Lauor. *vbi suprà n.153.*

Nec refert quòd in aliquibus Parochialibus Eccle- 73
siis permittantur plures Campanæ contra dispositio-
nem *d. Extrauag. vnic.* Quia multa, vt inquit Rota *cita-
to loco* , per patientiam tolerantur, quæ deducta in iudi-
cio, exigente iustitia, toleranda non essent, & dicit text.
in cap. cùm iamdudum 18. in fine , de præbend. quem
allegat glos. *d. verb. abrogata in §. leges dist.4.* Alia nam-
que est non scripta permissio, alia verò scripta: illa in iu-
dicium deducta cessat , hæc permanet, & valet : de pri-
ma Abb. *in d. cap. iamdudum n.5.* qui refert glos. *in cap.
vlt. circa fin. 3. dist.* De secunda idem Abb. *in cap. nisi
essent. n.9. de præbend.* & sic procedit text. *in cap. quia
circa 6. de consanguinit. & affinit.* ibi, *dissimulare pote-
ris*, &c Felin. *in cap.1 de treuga & pace n.11.* Gutier.
canon quæst. lib. 2. cap.15. n.99. Quò respexit *l.2. tit.15.
lib.4. Recopil.* ibi , *alguna tolerancia* , quasi agnoscens
non vnam tantùm , sed aliquas in iure dissimulationes
inueniri ; de cuius legis interpretatione (his tamen
omissis) latè & doctè D Ioannes Bapt. de Larrea S Ia-
cobi Eques, à Consiliis Philippi I V. nostri Regis Ca-
tholici in Supremo Castellæ Senatu *tom.1. allegat.8,
num.9.*

D V B I V M III.

Vtrùm numero Campanarum in veteri turre existentium, alias de nouo , & maiores addere liceat.

IAm vidimus attento iure communi , de quo *in d.* 74
Extrauag. vnic. Religiosos in suis Monasteriis , &
Communitatem, ac Vniuersitatem quamlibet Ecclesia-
sticam, vel mundanam, vna tantùm Campana pro quo-
libet loco debere esse contentam : vidimus etiam aliter
posse ex speciali Ecclesiæ , aut generali Diœcesis con-
suetudine eo modo, quo notauimus , posse introduci;
nunc verò videndum est an contra Iuris dispositionem,

& consuetudinis legitimè præscriptæ vim, valeat alia
de nouo induci, quæ priorem immutet? Ad quod du-
bium resoluendum præmittendum esse duxi, quòd li-
cèt supponamus abrogatum iam esse dispositioni *d.*
Extrauag. vnica, de offic. custod. proindeque per con-
suetudinem licitum fieri, quod alias ea stante Extrauag.
illicitum foret, cùm id consuetudo facere possit, ad not.
per Salazar. *de vsu & consuet. cap. 2. n. 1.* Bobadil. *in*
sua Polit. lib. 2. cap. 10. num. 36. doctissimus & eruditis-
simus D. Ioannes de Solorzano Regius Consiliarius,
in Supremo Castellæ, & Indiarum Senatu, *de iure In-*
diar. tom. 1. lib. 2. cap. 14. num. 72. & cap. 24. num. 81.
& tom. 2. lib. 1. cap. 4. n. 70.

75 Nihilominus cum consuetudo non extendatur de ca-
su ad casum; nec de loco ad locum, nec de persona ad
personam, Roland. à Valle *cons. 57. n. 16. vol. 2.* Nat.
cons. 555. sub num. 5. Seraph. *decis. 1159. num. 6.* Piag.
de consuet. q. 12. à num. 1. Mar. Antonin. *var. resol.*
lib. 1. resol. 46 num. 5. & resol. 88. num. 3. Salgad. *de sup-*
plicat. ad Sanctissim. part. 1. cap. 9. num. 7. cumque cir-
cumscripta sit loco, tantumque habeat de potentia
76 quantum de actu, vt *in l. 1. §. Insuper, ff. de itin. actu-*
que priuato, Menoch. *remed. 5. retin. ex num. 57.* D. So-
lorzan. *d. tom. 2. lib. 1. cap. 22. num. 21.* dicendum mihi
videtur resolutionem non regulari ab eo, quod in aliis
Ecclesiis fieri solet, sed petendam à consuetudine, vsu-
que huiusmodi Ecclesiæ, quæ cùm aduersus dispositio-
nem *dictæ Extrauag.* ad tres tantùm Campanas intro-
ducta proponatur, non potest per aliam consuetudinem,
quæ dedit causam liti, de nouo introduci quatenus alte-
ra campana augeatur, & aliæ primis maiores fabricen-
tur. cum nec sit quarta necessaria, nec Ecclesiæ intersit
illam extranumerariam habere, vtpote quia tres satis
sunt ad signa danda quando sacra peraguntur mysteria,
seu Fideles euocantur ad diuini pabula verbi capiendæ
eo maximè, quia expressus Papæ consensus deficit,
prout requisiti supra monuimus, & varietas colligitur ex
noua introductione. Tum etiam quia nullum Ecclesiæ
incommodum accedit, si quarta omittatur campana, &
tres reducantur ad molem campanarum veteris Eccle-
siæ. Tum denique quia vicinis non parua redundabit
commoditas si importuno earum sonitu non sic mole-
stentur; naturæ enim principio docemur, vt quòd alteri
77 prodest, & tibi minimè nocet, intentare haud debeas;
quemadmodum quod tibi nec prodest, mihi autem no-
cet, facere haud potes, argum. text. *in l. 1. §. idem aiunt,*
ff. de aqua pluuia arcenda. glos. *verb. sas in c. omnes le-*
ges 1. dist. Hieron à Laurent. *Auen. decis. 160. n. 3.* Surd.
cons. 18. n. 6. lib. 1.

78 Quare S. August *epist. 118 c. 5.* mutationem consue-
tudinis perturbare, & nouitatem inducere ait, quamuis
vtiliter introducta esse videatur, his verbis. *Ipsa quippe*
mutatio consuetudinis, etiam qua adiuuat vtilitate, no-
uitate perturbat, refert Salgad *de supplicat. ad Sanctis-*
sim. part. 1. c. 6. n. 2. Idem S. Augustinus *de vera Religio-*
ne c. 53. text. *in c. vlt. de consang. & affinitate.* Francisc.
Viuius *decis. 255. lib. 1. à n. 6.* Carol. Marant. *resp. 24. n.*
37. 2. parte. Bobadilla *lib. 1 Politic. c. 5. n. 9. & 10 pag.*
88 P. Mendoza, è Societate IESV Presbyter, *in virida-*
rio S. Scripturæ lib. 4. problem. 6.

DVBIVM IV.

Vtrùm immodicus Campanarum sonitus prohibe- ri possit.

79 PArs negatiua præsentis dubij ex eo probari videtur,
quia debet vicinus aliquod pati incommodum pro
vtilitate vicinorum, ad text. *in l. 1. §. sunt qui putant, ff.*
ne quid in flum. publ. potissimum quòd potest quis in
suo quæcumque ædificia etiam strepitosa excitare, se-
cundum Aretin. *cons. 94. In casu contingente, num. 2.*
Ioan. de Amicis *cons. 104. n. 12.* Card Tusch. *pract.*
conclus. lit. E. conclus. 35. num 3. præsertim verò pieta-
tis fauore, Menoch. *de arbitr. casu 237. num. 28. & 29.*
vbi dicit non potuisse expelli Confratriam Battutorum 80
per Doctores, eo prætextu quòd rumor, qui per eos
fiebat, esset eorum studiis molestus, quoniam non lo-
cus, nec persona consideratur in hoc, sed opus bonum.

Contraria verò opinio, quòd scilicet immodicus 81
campanarum sonitus prohiberi valeat, mihi verior vi-
detur; & probatur primò, quia Studiosus, Scholaris,
Doctor & Minister publicus possunt extrahere fabrum,
& malleatorem, aut alium quempiam, qui obstrepat,
dum venit ad habitandum prope eorum domus, ne so-
nitu, strepituve illos impediat, auertátque ab studiis, &
officij munere, contra regulam *l. plerique, ff. de in ius*
vocando, & l. nemo de domo, ff. de reg. iur. & arg. text.
in l. vnic. in fin. C. de stud. liberal. lib. 11. resoluunt Ho-
rat. Luc. *in tract. de priuileg. scholar. priuil. 46.* Gram-
mat. *cons ciuili 111. & decis. 58. num. 15.* Menoch. *de*
arbitr. casu 237. vbi pariter firmat Doctorem alta voce 82
legentem, qui alios impedit, posse cogi vt sileat, Matth.
Coler. *de process. b. execut. part. 1. cap. 4. num. 8.* D. Bar-
bos. *in l. 1. num. 54 part. 7. ff. soluto matrim.* Adden. ad
Guidon. Pancirol. *de rebus memorabilib. part. 2 tit. de*
Campan. pag. 162 vbi ideo magis certum esse ait si 83
Doctor præuenerit fabrum, & præ malleatore isto se-
dem ibi occupauerit, Ioannes Gutierrez ex aliis *lib. 1.*
Canonic. q. cap. 35. n. 15.

Hanc fabri ærarij importunam vicinitatem, præter 84
alia, etiam respexisse videri S Paulum 2. *ad* Corinth.
c 12. num. 7. illis verbis: *Datus est mihi stimulus carnis*
meæ, Angelus Satanæ, vt me colaphizet, scribit Dom.
Ioannes de Horozco, & Couarruuias Archidiaconus de
Cuellar in Sancta Ecclesia Segobiensi, *tractatu, de ve-*
ra, & falsa Prophetia, lib. 1. cap. 6. ad finem, sic. *Y de*
San Pablo sabemos todos, dize de si, que porque la
grandeza de la reuelaciones no le ensoberneciesse, le fue
dado el estimulo, que llama de la carne, para que le
abofeteasse, y en lo que era esto, nunque de ordinario se
esplica, como suena; San Chrysostomo dize, que era la
persecucion ordinaria de vn Alexandro, vezino suyo
herrero, que le inquietaua, y de muchas maneras le per-
seguia siempre. Locus Sancti Ioannis Chrysostomi est
Homilia 26. in explicatione d. cap. 12. Quocirca (ait)
per Angelum Satanæ Alexandrum ærarium, Hyme-
næum, Philetum, ac demque omnes, qui Fidei doctrinæ
aduersabantur, atque cum ipso contendebant, ac bellum
gerebant, eúmque in vincula coniiciebant, cædebant, &
raptabant, alibi dixerat *Homil. 52. in S. Eustachium.*
Et certò dicit: Datus est mihi stimulus carnis meæ An-
gelus Satanæ, vt me colaphizet: tentationes, afflictiones,
persecutiones innuens, refert nouissimè Aloysius Noua-
rinus *in Paulo extenso, num. 528.* Alexandro ærario
ipsemet S Apostolus 2 ad Timoth. *cap. 4. n. 14.* exornat
P. Thom. Massutius è Societate Iesu Presbyter *in vita*
eiusdem S. Pauli lib. 9. cap. 4.

Secundò, quia similiter Scholaris, & Doctor potest 85
coercere immodicum, & non necessarium campanæ
strepitum, Alciat. *lib. 8. parerg. cap. 11.* Ioan. de Amicis
cons. 105. col. 2. Steph. Gratian. *discept. forens. tom. 1. cap.*
186. n. 16. & 17. vbi allegat Felin. *in cap. vlt. de iudic.*
n. 7. adden. ad Guid. Pancirol. *citato loco pag. 161. col. 2.*
vers. campanarum verò pulsum.

Tertiò, quia pariter ægroto idem priuilegium con- 86
ceditur, vt per Rip. *in l. 1 num. 129.* vbi Alciat. *n. 56.*
& D. Barbos. *d. l. 1. p. 7. num. 57. & 58. ff. soluto matrim.*
Cæpol. *de seruit. vrban praed. cap. 43. num. 732.* Adden. 87
ad Guid. Pancirol. *vbi proximè*; siquidem salus homi-
nis, cuius gratia natura omnia comparauit, *l. si pecu-*
dum

tium 23. *ff. de vsuris*, nullo modo æstimari queat; *l. si pater* 4. *in fine, ff. de donat.* & exinde rebus omnibus, & cuius commodo sit præferenda.

88 Ex quibus concludo prohiberi posse assiduum, & intempestiuum, nec satis laudatum Nolarum sonitum, quem Ordinarij, & eorum Visitatores temperare debēt
89 pro loco, & tempore, ne scilicet Officia Diuina in vicinis Ecclesiis tanto strepitu celebrari, intermittantur, aut habitantes vicini inter se exaudiri, quiescere, vel dormire impediantur, vel ægroti in sanitate consequenda seu recuperanda, magna patiantur incommoda; necnon studiosi, & ministri a studiis, & officij munere auertantur, quæ sunt magni habenda in arbitrando campanarum sonitu cum discretione, habito respectu ad tempus diei, ad celebrationem festiuitatum solemnium, ad
90 qualitatem defuncti, pro quo pulsantur campanæ in eius exequijs; nec hæc sunt relinquenda iudicio indiscreti campanarij, aut alicuius pueri, vel iuuenis otiosi, qui ad hanc campanarum pulsationem libenter con-
91 currunt. Modus namque habendus, assignandus, & laudandus statis scilicet diei horis, non pro libito, sed pro Horarum, & festiuitatum celebrandarum qualitate, ad Dei laudem, & gloriam, qui quantùm opportunius hic campanæ sonitus sibi placeret, ostendit quodam miraculo, quod refert Luitprandus Episcopus Ticinensis à doctissimo D. meo D. Laurentio Ramirez de Prado editus, & illustratus *in Chronico anno Christi DCC. LXXXII. n.* 1. his verbis; *In Carpentanæ finibus multæ Virgines Moniales Benedictinæ ne violarentur à Mauris, à Deo consequuta sunt vt à terra absorberentur, quarumque campanula statis diei horis, quâ vocante conueniebant ad preces, auditur.* De quo etiam meminit Iulianus Archipresbyter S. Iustæ *in aduersariis n.* 550. cura, & diligentia eiusdem eruditissimi D. mei Parisiis impressus, dum mihi apud Regem Christianissimum Exlegatum ageret. Hinc venit illa decidenda quæstio, etiam in sæcularibus, contra Campanarium, (sic vocat Bonifacius *in tractatu de testibus n* 80. eum, cui pulsandæ campanæ munus incumbit) non solitis, sed intempestiuis horis officium adimplentem; vbi *n.* 42. inquit. *Sed nunquid poterit agere iste contra Campanarium ad damnum suum, qui decepit eum in sonando campanam ante horam debitam: respondeo sic videtur, argumento ff. de incendio, ruina & naufrag. l. nec piscatores*, &c.

Circa pulsationis campanarum modum in defun-
92 ctorum corporibus sepulturæ mandandis, & in eorum exequiis celebrandis, aliqua apud Iulium Lauor. *citato loco.* Olim apud Romanos non idem omnibus funus permittebatur; nam Tacitum dicebatur illud, quod fiebat sine pompa, sine designatore, sine ludis, præcone, & indictione. Seneca *lib.* 1. *de tranquillitate cap.* 1. *Vis tu nunc id agere, ne te posteri taceant? Morti natus es, minus molestiarum habet funus tacitum.* Ouid. *lib.* 1. *Fastor. eleg.* 3.

Quacunque aspiceres, luctus gemitusque sonabant,
Formaque non taciti funeris instar erat.

Alio nomine appellatur funus vulgare, Capitolinus *in Marco Antonino Philosopho. Tantaque clementia fuit, vt & sumptu publico vulgaria funera iuberet fieri.* Item funus commune. Ausonius *in parentalibus.*

Tu gremio in proaui funus commune locatus.

Etiam plebeium funus, Propert. *lib.* 11 *eleg.* 14.

——— *Adsit*
Plebeij parua funeris exequiæ.

Refert Ioan Kirchmanus Lubecensis *de funeribus Romanorum lib.* 1. *c.* 4. *pag.* 36. & 37. ad denotandum quòd vulgaribus personis sine pompa, & cum nullo, aut paruo sonitu tacitum funus faciendum; quod est maxime aduertendū pro præsentis materiæ cognitione.

Non obstat quòd in vna causa Neapolitana, in qua 93
consuluerunt Carolus Marant. *controuers. iuris vtriusque responsionum p.* 2, *resp.* 22. *pag* 106. *cum seqq.* & Ioan Maria Nouar. *quotidianarum practicarumque forensium quæst. p.* 2. *q.* 1 fuit secundùm eos decisum non obstare sonitum molestum campanarum: Quia quæstio erat de campanis Ecclesiæ Domus Professæ Patrum Societatis IESV, in qua Religione solitum est pulsari campanas modice, & quia statis quibusdam horis duntaxat, & modico temporis spatio illas sonabant.

Cætera de Campanis, & præcipuè quæ spectant ad 94
confutandos hæreticorum errores, præter citatos *suprà n.* 3. vide apud Gualter. *in chronolog. fol.* 527. 599 & 653. Castald. *in praxi caremon. lib.* 2. *sect.* 12. *c.* 5. Petr. Coton. *in instit. Cathol. aduersus hæreses, & superstit. huius æui lib.* 2. *c.* 56. *pag.* 432. & *seqq.* P. Suar. *contra Anglicanæ sectæ errores lib.* 2. *cap.* 16. eleganter R. P. Fr. Ioan. Ponce de Leon ex sacro Minimorum Ordine Theologiæ Professorem, Supremi, ac Regalis Consilij Generalis inquisitionis Qualificatorem consultorem, librorum ac Bibliothecarum per Hispaniam Visitatorem, & expurgatorem, *in suo clypeo inuiolatæ Religionis pro agnoscendis hæresibus, in verb. Campanæ vsus, & in verb. campanarum sonus*, vastum sanè opus & Christianæ Reip. admodum vtile, & necessarium; in quo ferè quatuor mille decisiones contra Infideles, Gētiles, Paganos, & Arabes Mahometanæ, ac Lutheranæ sectæ errores, Iudæorumque perfidias, atque hæreses ab Orbe condito vsque ad nostra tempora grassantes proponuntur discussæ, ac decisæ, & à falsis imposturis inimicorum Ecclesiæ, immaculata eius fides vindicatur intacta.

Toletana Cæmeterij.

Plura de Cœmeteriorum antiquitate, veneratione, consecratione, pollutione, profanatione, & vsu tam in cauernis, quàm in pauimentis terræ; tam intra Vrbes, quàm extra, & qualiter in eis licitum sit domus fabricare, & tabernas institorias construere, seu locare?

VOTVM CIII.

1 *Casus contingentia proponitur.*
2 *Cœmeteria sunt Ecclesiarum velut atria.*
3 *Cœmeteria quasi dormitoria dicuntur.*
4 *Christiani mortui passim dicuntur dormire in nouo Testamento.*
5 *Mors in Christianis non est mors, sed dormitio, & somnus appellatur.*
6 *Germani vocant Cæmeteria agros Dei, & ob quam rationem, ostenditur.*
7 *Episcopi olim in Cæmeteriis Synodos congregabant, Sacramenta administrabant, & verum Dei prædicabant.*
8 *Cæmeteria, sacra & religiosa semper fuerunt loca.*
9 *Liberius Papa in Cæmeterio Nouellæ habitauit, ibique baptizauit 4012. personas.*
10 *Ioannes III. restaurauit Cæmeteria SS. Martyrum, & statuit vt luminaria super illis ponerentur.*
11 *Fideles cum ab Ecclesiis Vrbanis excluderentur* per

per hæreticos, ad Cæmeteria se recipiebant.

12 Imperatores persecutionem in Christianos instaurare constituentes edictis publicis eos à Cæmeteriis arcebant.

13 Imperatores pacem Ecclesiæ reddere volentes Cæmeteria frequentare Christianos permittebant.

14 Valerianus promulgauit edictum, vt Christiani in Cæmeteria non ingrederentur.

15 Maximus Imp. Orientis prohibuit Christianis solitos conuentus in Cœmeteriis facere.

16 Gallienus Imp. concessit vt Episcopi liberam Cæmeteria adeundi potestatem haberent.

17 Cæmeteria post Imperatorum persecutiones frequenti cætu à Fidelibus visitari solebant.

18 Abraham institutum Cœmeterij condendi inuenit.

19 Consuetudo sepeliendi mortuos in cryptis à Iudæis initium sumpsit.

20 Tumbas Iudæi sepulchra appellant.

21 Sepulchrum Domini vbi excisum.

22 Cæmeteria olim alia intra vrbes, alia extra.

23 Cryptas, & latebras tempore persecutionis Christiani quærebant.

24 Cryptas Romæ dum puer esset ingrediebatur S. Hieronymus.

25 Cryptas Romæ auctor pluries ingressus fuit.

26 Cæmeteria quando ab Ecclesiis distingui cœperunt.

27 Cæmeterium hodie Parochialis Ecclesia solum habere potest.

28 Cæmeteria vrbis Romæ qui referant.

29 Mortui intra Ecclesiam olim non sepeliebantur.

30 Constantinus Imp. magno honore affectus fuit dum pro foribus Ædis D. Petri Piscatoris sepeliretur.

31 Sepulturæ honor intra Ecclesiam Episcopis, aliisque personis insignibus deferri cœpit.

32 Sepultura intra Ecclesiam iam hodie ex consuetudine omnibus siue Clericis, siue laicis dari potest.

33 Cæmeteria apud Catholicos consecrantur.

34 Ecclesia consecrata, etiam Cæmeterium ei contiguum præsumitur consecratum.

35 Consecrationis Cœmeteriorum causa est, vt multæ preces ad solatium Fidelium illic quiescentium fieri debeant, & vt inde longè Dæmones abigantur.

36 Cæmeteriis solemni ritu Deo consecratis non sinuntur Dæmones grassari.

37 Cœmeteria sacrata, quare Catholicis in honore sint, ac reuerentia.

38 Actiones prophanæ in Cœmeteriis non sunt faciendæ.

39 Ebrietates, & luxuriosa conuiuia à Cœmeteriis auferenda.

40 Fœminæ in Cœmeteriis non debent peruigilare.

41 Cœmeterium quoad consecrationem, sacrilegium, & interdictum, Ecclesiæ æquiparantur.

42 Cœmeterium eodem modo polluitur, quo Ecclesia.

43 Copula in Cœmeterio habita, & sanguinis, ac seminis peccaminosa effusio, sacrilega sunt.

44 Cœmeterium quando censeatur pollutum, Ecclesia polluta, vel è contra.

45 Cœmeteria duo quando sunt contigua pariete intermedio, vno polluto non censetur aliud pollutum.

46 Quid si paries vtriusque sit communis cum vna porta.

47 Cœmeterium per Episcopum consecratum si polluatur, illud reconciliari debet.

48 Cœmeterium ad sepeliendum destinatum per Parochum sacerdotem aqua exorcizata reconciliari potest.

49 Cœmeterium Ecclesiæ contiguum censetur reconciliatum, ipsa Ecclesia reconciliata.

50 Cœmeterij consecrati reconciliatio non est committenda alteri quam Episcopo.

51 Immunitate Ecclesiastica gaudet Cœmeterium siue coniunctum Ecclesiæ, siue ab ea separatum.

52 Sepeliri in Ecclesia plura hominum genera prohibentur, & quare.

53 Cœmeterium & Ecclesia quoad sepulturam concedendam, vel negandam æquiparantur.

54 Cœmeterium quando dicatur locus Sacer & Religiosus, si in eo mortui sepulti sint, ostenditur.

55 Ratio eadem est, idemque ius de re aucta, & de principali, quod augetur, vbi scilicet non vigeт diuersa ratio, vt num 57.

56 Cœmeterium auctum sine Episcopi auctoritate, in ea parte aucta mortui sepeliri non possunt.

58 Sepultura Ecclesiastica in Cæmeterio dari quando dicatur.

59 Canon 34. Concilij Illiberitani refertur.

60 Ferdinandus de Mendoça laudatur.

61 Cerei rebus Ecclesiæ sacris semper in Hispania adhibiti.

62 Episcopi luminaria in Ecclesiis accendi, & reditus Ecclesiasticos pro his sustinendis assignari voluerunt.

63 Candelarum vsum in Ecclesia non defuerunt qui malè improbent.

64 Garcia Loaysa laudatur.

65 Fideles Christiani olim Sancti appellabantur.

66 Cereos per diem in Cœmeteriis olim accendere quare Fidelibus prohibebatur, & n. 67.

68 Clerici quare per aliquod tempus antequam Presbyteratus, vel Diaconatus ordinem susciperent, Cæmeteriis Martyrum adhærere iubebantur.

69 Sanctorum nuncupatio Episcopis, Sacerdotibus, & reliquis Ecclesiæ ministris olim tribuebatur.

70 Ecclesiæ consecratæ vel dicatæ debetur reuerentia ex iure diuino, & naturali, Cæmeteriis verò ex priuilegio.

71 Ementes in Cœmeterio non peccant mortaliter, sed venialiter, intellige vt n. 87.

72 Cap. eiiciens 88. dist. refertur.

73 Cap. ex multis 9. 1. q. 3. refertur.

74 Cap. nulla 4. 12. q 2. explicatur.

75 Ædificare in atrio Ecclesiæ nemini licet.

76 Atrium Ecclesiæ vulgo dicitur Cæmeterium.

77 Cap. decet 2. de immun. Eccles. lib. 6. refertur.

78 Synodus Trullensis citatur.

79 Abusum dolet S. Chrysostomus vendendi res in Ecclesia.

80 Cæmeteriis non licet quidquam venale lucri causa exponere nisi ad vsum Sacrificij.

81 Cæmeteria sunt relaxanda, & extendenda.

82 Cæmeteria debent esse spatiosa.

83 Cæmeterium consecratum, & pro defunctorum sepulturis destinatum, non est trahendum ad laicorum habitationem.

84 Semel Deo dicatum non est ad humanos vsus transferendum.

85 Cæmeterium cum sit locus Sacer profanari non potest.

86 Ligna Ecclesiæ dedicata non debent ad aliud opus iungi, nisi ad aliam Ecclesiam.

87 Cœmenta & lapides Ecclesiarum destructarum in profanos, seu laicorum vsus conuerti non possunt.

88 Concil. Trident. sess. 21. de reform. cap. 7. declaratur.

89 Cæme

89 *Cem..... ... comprehenduntur sub dispositione* Concil Trid sess. 21. de reform. c. 7.

90 *Reuerentia locis sacris etiam dirutis & collapsis habenda.*

91 *Ædificia ne vltra certum modum erigantur, potest consuetudine induci.*

92 *Clericis permittendum non est vltra antiquam formam ædificare.*

93 *Testudines, seu speluncæ subtus Ecclesiam, portas ad plateam habentes, non sunt loca sacra.*

94 *Locus Sacer dicitur illud spatium, quod spectat ad interius corpus Ecclesiæ à tecto interiori vsque ad pauimentum.*

95 *Effusio seminis si fiat in speluncis sub pauimento Ecclesiæ, eam non polluit.*

96 *Sacrilegium non est quando copula habetur in aliquo loco subterraneo Ecclesiæ.*

97 *Caietam resolutio declaratur.*

98 *Vendentes in Ecclesia candelas, circa hoc quod fiat domus negotiationis, excusantur à peccato.*

99 *Venditor viens Templo Dei tanquam officina negotiatoria,* Tiendas *vocantur, seu ad vendendum in officina, peccat mort. & sacrilegium committit.*

100 *Parochus in qualibet Parochia sua parte habitare potest.*

101 *Tabernæ mercales prope Ecclesiam non sunt fabricandæ.*

102 L. Regia 14. tit. 32 part. 3. *refertur.*

103 *Regum Palatiis priuatæ domus non sunt adiungenda.*

104 *Ædificia nulla in Cœmeterio ponenda.*

105 *Antonius Augustinus Archiepiscopus Tarraconensis laudatur.*

1 PArochialis Ecclesia S. Genesij huius oppidi Matritensis ob magnam districtus amplitudinem, & quia ad eam deferuntur cadauera eorum, qui per iustitiæ Ministros ad mortem condemnantur, vt ibi Ecclesiasticæ sepulturæ mandentur, conueniente prope ipsam Cœmeterio gaudet: cum libero aditu ex omni parte ad communem habitantium plateam. Sed cùm illius Rector, seu Curator prætenderet domum ad habitandum, & tabernas mercales, siue institorias construere ad locandum, vt redditus ipsarum facultates Ecclesiæ augerentur, fuit per aliquos Cœmeterio proximiores vicinos & Parochianos coram loci Ordinario petitum nihil innouari, multisque rationibus, & auctoritatibus ostensum in Cœmeteriis contra longæuam iam, ac præscriptam consuetudinem ædificia non erigenda, nec locum illum sacrum profanari posse. Ego tamen pro veritate consultus vt rem assequi, omnémque dubitandi modum auferre possem, totam materiam satis curiosam in tres disputationes diuidendam duxi.

I. Cœmeterium quando, & quare institutum, & quomodo consecretur?

II. Cœmeterium quoad sacrilegium, interdictum, pollutionem, reconciliationem, & immunitatem, an Ecclesiæ æquiparetur.

III. An licitum & honestum sit in Cœmeteriis domus, & tabernas mercales, siue institorias construere & locare, vt ex reddita ipsarum Ecclesiæ facultates augeantur.

DISPVTATIO I.

Cœmeterium quando, & quare institutum, & quomodo consecretur.

2 COemeteria, quæ Templis ipsis adhærent, & sunt Ecclesiarum velut atria à Græco nomine, vnde
deriuantur, quasi dormitoria dicuntur; dormire enim
Christiani mortui dicuntur passim in nouo Testamen- 3
to Lazarum Christus dixit dormire, cùm tamen obiisset, *Ioan.* 11. Eos, qui mortem obierunt S. Paulus non 4
mortuos, sed dormientes appellat *ad Thessal.* 4. & 1. ad
Corinth. c. 15. in hunc sensum capit verbum illud *dormire*, vt patet ibi, *Christus surrexit à mortuis primitiæ
dormientium.* Et Sancti Patres idem docent, vt videre 5
est apud Chrysost. *homil.* 21. *ad pop. Mors non est mors,
sed dormitio temporalis*: & S. Hieronym *epist.* 29. *ad*
Theodos. *In Christianis mors non est mors, sed dormitio,
& somnus appellatur,* & S. August. *epist.* 120. *ad Honoratum c* 32. *Ista mors sæpe in Scripturis dormientium
dicitur propter futuram resurrectionem, velut euigilationem.* Hinc Apostolus dicit. *De dormientibus autem
nolo vos ignorare fratres*; & alio loco, *Ex quibus plures
manent vsque adhuc, quidam autem dormierunt. Et alia
innumerabilia in hoc testimonia apertè per Scripturas
vtriusque Testamenti reperiantur*, &c. Vide Onuphr.
Panuinum *de ritu sepeliendi mortuos cap.* 11. *de Cœmeteriis, in princ.* Petr. Coton. *in institut. Cathol. aduersus hæreses lib.* 2. *cap.* 48. *vers. Cæterùm Cæmeterij pag.*
409. Stephan. Durant. *de ritib. Ecclesiæ lib.* 1. *cap.* 23. *à
princ.* Laurent. Beyerlinch *in magno theatro vitæ humanæ, correctum & permissum, tom.* 2. *verb. Cæmeterium.*
Henric. Spondan. *de Cæmeteriis sacris lib.* 1 *p.* 3 *cap.* 13.
num. 1. *in princ.* ibi, *Cœmeteria quasi dormitoria*, Anton.
Bos. *de Roma subterranea lib.* 1. *cap.* 1. *de Cæmeteriis
in genere*, memetipsum *de iure Eccles. vniu. lib.* 2. *c.* 9. *de
Cæmeter. n.* 1.

Hinc appositissimè Germani, vt audio, Cœmeteria 6
vocant *Agros Dei*, in quos videlicet tot grana fructuū in perpetuam vitam productorum, seminantur, & sparguntur, quot homines in Christo obdormientes sepeliuntur; ideoque huiusmodi sibi sepulturam non temere delegit auctor vitæ restitutorque immortalitatis, & reformator corporis humilitatis nostræ, Christus Dominus, & qui ante illum omnes, & post illum in hanc vsque diem in ipsum nasciturum, natumve crediderunt verba sunt Henrici Spondani *lib.* 1. *p.* 1. *cap.* 4. *sub num.* 3. Et addit Laurent. Beyerlinck *citato loco*, pulcherrimo nomine apud Germanos Cœmeteria appellari Agros Dei, quia in eis Deus suum semen segetemque habet, quā sub finem Mundi, tanquam messe iam matura, demetet, & in cœleste horreum inuehet, ac inferet, zizaniis in ignem inextinctum missis: nam & in hoc Dei Agro lappas, & tribulos, & filices subnasci non mirum, cùm ipsi Ecclesiæ agro idem eueniat.

Cœmeteria olim erant Christianis (quod & nunc 7
sunt) velut Templa, & orationum loca, in quibus Episcopi Synodos congregabant, Sacramenta administrabant, & Verbum Dei prædicabant. Quæ quidem sacra & Religiosa semper fuerunt non solùm ratione sepulturæ Fidelium, sed etiam ex eo quòd mysteria Sacramentorum in iis celebrarentur, & quæcumque Sacræ functiones ritè administrarentur, de quibus vetustissimus Clemens *in Constitut. lib.* 6. *cap. vlt. Conuenite in Cœmeteriis ad legendos sacros libros, & psallendum Hymnos pro mortuis Martyribus* (scilicet in Gratiarū actionem Deo pro gloria illis impertita) *& Sanctis omnibus qui sunt sæculo defuncti, ac pro fratribus vestris, qui in Domino mortui sunt; & Eucharistiam Deo acceptam, antitypon*, id *est Sacramentum regalis corporis vestri, offerte in Ecclesiis vestris, & in Cœmeteriis, atque etiam eum exeedunt è vita prosequemini cantu Psal-
morum, si fuerint Fideles.* Vide Onuphr. Panuin. *d. c.* 11. 8
post princip. Laurent. Beyerlinch *d. verb. Cœmeterium
pag.* 289. *lit.* G. Anton. Bossi. *de Roma subterranea lib.* 1. 9
c. 1. *vers. li sommi Pontefici*, vbi refert Liberium Pontificem habitasse in Cœmeterio Nouellæ ab Vrbe Roma
milliario

milliario tertio, ibique baptizasse promiscui sexus numero quatuor millia,& duodecim; & addit Ioannē III.
10 restaurasse cœmeteria SS. Martyrum,& statuisse vt luminaria super illa in omnibus Dominicis à Lateranis
11 administrarentur; idem refert de Gregorio III. & Nicolao I. Nam post tempora Gentilium, vigentibus nouis Hæreticorum persecutionibus reperimus in eadem Cœmeteria se Fideles recepisse, cum ab Ecclesiis vrbanis excluderentur. Sic enim in actis Liberij Papæ tradi etiam refert Henric. Spondan. *d.cap.* 13.*num.*4. dicens ipsum iussu Constantij Imperatoris Ariani secundò exturbatum ab Vrbe habitasse in Cœmeteriis suburbanis Nouellæ, & ostiano nuncupatis, ibique & quamplurimos ad se accedentes baptizasse, ac cætera munia Pontificia exercuisse. Et S. Athanasius *in apologia ad Constantinum, & de fuga sua*, testatur Alexandriæ in hebdomada post sacram Pentecosten populum Catholicum completis ieiuniis adorandum in cœmeterium abiisse, eo quòd abhorrerent à communione Georgij pseudo-Episcopi, in eam sedem ab Arrianis intrusi, qui Ecclesias occupauerat.

12 Illud in more positum erat vt cùm Imperatores persecutionem in Christianos instaurare constituebant, primum omnium edictis publicis eos à Cœmeteriis arcerēt, ne facultas eis esset ritus suos inter se celebran-
13 di, & consuetam pietatem in mortuos exequendi: ac contra, cum pacem Ecclesiæ reddere volebant, eadem frequentare loca permitterent; quod idem erat ac si plenissimam Religionis suæ libertatem disertim concessissent: Ita Henric. Spondan. *d. cap.* 23. *num.* 3. qui *libro* 2. *p.* 1. *capite* 10. *numer.* 4. *fine in pag.* 416. repetit quandocunque Imperatores persecutionem in Christianos excitabant, ante omnia consueuisse Cœmeteriorum vsum eis interdicere, Petr. Coton. *in instit. Cathol. lib.* 2. *cap.* 43. *vers. Iudæi pag.* 408. & ex Eusebio Cæsar. *historia Ecclesiast. lib.* 7. *cap.* 10.
14 idem refert Laurent. Beyerlinck *d. verb. Cœmeterium pag* 289. *lit.* G. Hinc Pontius S. Cypriani Diaconus in actis eius passionis tradit à Valeriano promulgatum fuisse edictum vt Christiani nulla conciliabula facerēt, neque Cœmereria ingrederentur, quod qui facere cōprehensus fuisset, capite plecteretur: deque eodem edicto apud Eusebium citato loco Dionysius Alexandrinus, qui eius quoque vigore exulauit, scribit sibi à Præfecto Ægypti dictum: Et eisdem vestigiis insistens Maximus Orienti imperans cum persecutionem in Christianos renouare statuerit, in primis conuentus in in cœmeteriis fieri solitos prohibuit. Hinc Æmilianus Ægypti Iuridicus in Valeriani persecutione ita Dionysium Episcopum, Presbyteros, & Clericos Alexandrinos, & alios Christianos in Fide Christi constantes alloquitur. *Video vos, & ingratos esse, & non sentire mansuetudinem Augustorum, quapropter Alexandria non eritis, sed in Lybiam relegabo vos, & vobis aliisque non licebit amplius Synodos colligere, vel ad Cœmeteria sicut vocant, ingredi.*

16 Postmodum Galienus pacem Ecclesiæ reddens iussit vt Episcopi loca illa, quæ Cœmeteria nominabantur, integra adeundi, occupandique haberent potestatem; referunt Onuphr. Panuin. *de Cœmet. c.* 11. & Laurent. Beyerlinck *d. verb. Cœmeterium pag.* 290. *lit.* A.
17 addens *ibidem lit. B.* post Imperatorum persecutiones reddita Ecclesiæ pace Sacra Cœmeteria frequenti cœtu à Fidelibus visitari solere, & citat auctoritatem S. Hieronymi *in Ezechiel. cap.* 40. apud Cardin. Baron. *annal. Eccles. tom* 2. *anno* 226. cuius etiam meminit, & eam refert Anton. Basil. *de Roma subterranea lib.* 1. *c.* 1. *in princ.* de qua *infra n.* 24.

18 Cœmeterij condendi institutum Abrahæ assignant, qui sicut patet apud Iosephum, dicitur emisse ab Ephron Hethæo filio Saor prope Hebron quadringentis siclis speluncam duplicem, & agrum circa eam, sepeliisséque in ea Saram vxorem suam: Polyd. Virgil. *de inuentor. rerum lib.* 5. *c.* 6. Laurent. Beyerlinch *d. verb. Cœmeterium*
19 *pag.* 287. *lit.* E. Ego de Iure Ecclesiast. vniu. *lib.* 2. *c.* 9. *n.* 4. Henric. Spondan. *d. cap.* 3. *n.* 1. *in princ.* vbi addit consuetudinem sepeliendi mortuos in cryptis hoc Abra-
20 hæ exemplo à Iudæis initium sumpsisse. Et scribit Epiphanius *heres.* 30. *contra Ebron* Iudæos appellasse sepulchra *Tumbas*, nempe speluncas, vt ait, in petris effo-
21 ssas, ac constructas. Vnde & Christi Domini monumentum, quod Iosephus ab Arimathia sibi parauerat, traditur ab Euangelistis *Matth.* 27. & *Luc.* 23. excisum fuisse in saxo, siue petra, fuisséque intra speluncam, eamque duplicem (sicut & fuerat illa Patriarchæ Abrahæ) intelligi datur in eius descriptione ab eisdem Euangelistis, & aliis antiquis Scriptoribus edita, & præcipuè apud Bed *de locis Sanctorum c.* 2. Card. Baron. *annal. Eccles. tom.* 1. *anno* 34. & *tom.* 2. *anno* 126.

22 Porrò Cœmeteria quædam erant intra Vrbes, alia extra; nam olim in cryptis subterraneis, & locis subobscuris cœmeteria erant Anton. Bossius, *de Roma subterranea lib.* 4. *cap.* 2. *pag.* 596. *in princ.* quæ loca vulgò Arcas, Tumbas, Catatumbas, vel Catacumbas, Arenarias, & Speluncas, pro ratione loci vocabant, ita Petr. Coton. *d. lib.* 2. *c.* 48 *vers. Iudæi pag.* 4 8.

23 De his cryptarum latebris, in quibus olim Christiani non modò suorum corpora humabant, sed & latebras tempore persecutionis quærebant, & in eisdem sacros Conuentus agebant, meminit S. Hieronym. *in Ezechiel. c.* 40. qui de se ipso Cœmeteria quolibet die
24 Dominico visitante hæc scribit. *Dū essem Romæ puer, & liberalibus studiis eruditus, solebam cum cæteris eiusdem ætatis, & propositi, diebus Dominicis sepulchra Apostolorum, & Martyrum circumire, crebroque cryptas ingredi, quæ in terrarum profunda defossæ ex vtraque parte ingredientium per parietes habent corpora sepultorum, & ita obscura sunt omnia, vt propemodum illud Propheticum compleatur: Descendant in infernum viuentes, & rarò desuper lumen admissum, horrorem temperet tenebrarum, vt non tam fenestram quàm foramen demissi luminis putes.* referunt Ferdin. de Mendoça *de confirmando Concil. Il iber. can.* 35. *c.* 4. *lib.* 3. *pag.* 16. & ex eo desumpsit Henric. Spondan. *in Cœmeter. Sacris lib.* 1. *p.* 3. *c.* 13 *pag.* 278. Petr. Caton. *d. lib.* 2. *c.* 48. *pag.*
25 409. *in princ.* Anton. Bosio *d. lib.* 1. *c.* 1. *in princ.* Quod & Ego dum Romæ essem non semel feci & expertus sum, cryptas Sancti Sebastiani, & alias ingrediendo.

26 Postquam summa rerum ad Christianos Principes redacta liberum fuit Episcopis de rebus Ecclesiasticis pro arbitratu disponere, distingui cœperunt Ecclesiæ à Cœmeteriis, ipsáque Cœmeteria tam intra, quàm extra Vrbes mortuis sepeliendis designari, & vel remota ab Ecclesiis, vel ipsis proxima & contigua, vel intra ipsas quandoque: vide Stephan. Durant. *d. lib.* 1. *cap.* 25. *n.* 8. eleganter Henric. Spond. *d. c.* 13. *num.* 6. Et aduertit Ludou. Correa *in repet. c. inter alia de immun. Eccles.*
27 *p.* 1. *n.* 11. non omnem nunc Ecclesiam Cœmeterium habere posse, sed solùm illam quæ populum habet, vel si ex priuilegio particulari hoc illi fuerit concessum, Ego de hoc ipso *d. lib.* 1. *c.* 9. *n.* 66.

28 De Cœmeteriis vrbis Romæ vide Onuph. Panuin. *de iure sepeliendi mortuos c.* 12. Laurent. Beyerlinck *d. verbo Cœmeterium pag.* 287. *lit.* F. latè Anton Bos *de Roma Subterranea*, Card. Cæs. Baron. *annal. Eccl. tom.* 2. *anno* 226. remissiuè Henric. Spondan. *d. p.* 3. *c.* 13. *n.* 3. *in princ.* Meipsum *de Iure Eccles. lib.* 2 *c.* 10. *n.* 5.

29 Prohibitum extiterat olim ne intra Ecclesiam defunctorum corpora sepelirentur, *l. nemo* 2. *C. de Sacros. Eccles. cap. præcipiendum*, 13. *q.* 2. vbi Card. Turrec. quatuor illius prohibitionis affert rationes, Greg. Lopez per tex. *ibi in l.* 1. *glos.* 6. *tit.* 11. *part.* 1. Cened. *ad Decretum*

cretum

ad Decretum collect. 46. Ego in collect. ad. d. d. num. n. 2. & de Iure Eccles. lib. 2 c. 10. num 6. & non modò in Ecclesiis, sed nec intra Vrbem eas sepelire licuisse, probat Ferdin. de Mendoza de confirm. ando Concilio Illiberit. lib. 3 can. 35. c. p. 4. pag. 16. vbi subdit quòd cùm tempore huius Concilij Hispania Romanorum legibus subderetur, cogebantur Christiani non modò alios Christianos, sed & Martyres etiam extra mœnia Vrbis in cœmeteriis sepelire. Indeque magno honore affectum Constantinum asserit S. Chrysost. homil. 66. ad populi

30 *Antiroch.* quòd prò fro foribus D. Petri Piscatoris corpus maximi illius Imperatoris sepulturæ mandatum fuerit, factusque sit Constantinus Piscatoris ianitor: & de vtroque Theodosio, & Archadio simile in Apostolorum porticu ex Niceph. atque aliis adducit Steph. Durant. *d. capite* 33. *numer.* 6. & vide alia exempla penes Anton. Bos. *de Roma subterranea lib. 7. capite* 7. & apud Henric. Spondan. *d. lib.* 1. *p.* 3. *cap.* 14. *num.* 5.

31 Verùm tractu temporis honor iste sepulturæ intra Ecclesiam Episcopis, aliisque personis insignibus deferri cœpit, *c. nullus*, 13 *q.* 2. iuxta communem intellectum, de quo post glos. Turrec. *ibi in fine*, quem alij sequuntur, vt constat ex Conrad. Brun. *de caeremon. lib.* 2. *c.* 2. *verf. illud tamen.* Petr. Greg. *Syntag. Iuris lib* 2. *c* 13. *num.* 12.

32 quos refero Ego ipse *dicto cap.* 10. *num.* 7. vbi *n.* 8. post multos à me citatos, addo consuetudine effectum esse, vt quod solis Episcopis & personis insignibus concedebatur, quibuscunque siue Clericis, siue Laicis licitum & liberum iam sit, ac proinde indultum, vt in Ecclesia, si vellent, tumularentur, per *d. c. nullus*, vbi glos. *verb. Fideles, c. Ecclesiam, de consec. dist.* 1. *c. ex parte, cap. cum liberum, de sepultur.*

33 Consecrantur apud Catholicos Cœmeteria siue Ecclesiis adiuncta, siue ab illis disiuncta, & quidem peculiaribus cæremoniis, quarum forma, in Ritualibus libris extantia Steph. Durant. *de ritib. Eccles. lib.* 1. *c.* 23. *n.* 9. Petr. Coton *d. lib.* 2. *c.* 48. *pag.* 409. *versic. multis autem, gratissimisque caeremoniis consecrantur.* Laurent. Beyerlinck *d. verb. Cœmeterium pag.* 288 *lit. H.* Henric. Spondan. *lib.* 1. *p.* 3. *c.* 15 *de consecratione, sanctitate, & priuilegiis Cœmeteriorum communium,* Ego ipse *d. lib.* 2. *c.* 9.

34 *n.* 8. vbi teneo, Ecclesia consecrata etiam Cœmeterium ei contiguum præsumi consecratum, quia simul cum ipsa Ecclesia vnico ritu consecratur, quamuis specialiter quoque soleat consecrari.

35 Consecrationis huiusmodi causa duplex communiter assignari potest. Prima vt in eis multæ piæ preces aliæque sacræ ceremoniæ assiduè in honorem Dei, cultum Sanctorum, & solatium, ac leuamentum fidelium illic quiescentium fieri debeant. Secunda vt longè dæmones abigantur ab eorum locorum obsessione, & à corporum illic conditorum ad suas præstigias abusione, & ab hominum illuc orationis causa accedentium molestatione: sicut enim loca Principum asyla sunt, nec ibi lictores vlli manus iniicere audent, ita etiam in Cœmeteriis solemni ritu Deo consecratis non sinuntur Dæmones grassari eo modo, quo in aliis locis,

36 ex Spondano *dicta p.* 3. *cap.* 15. *num.* 3. explicans *numer.* 4. quantum potestatis sibi Dæmones in Cœmeteria, antequam his sacris munitionibus in uum circumuallerentur, necnon etiam in cadauera illic reposita vsurparent.

37 Eam ob causam consecrata Cœmeteria Catholicis in honore, ac reuerentia fuerunt & esse debent, non solùm propter semen, vt ita loquar illic sparsum, hoc est, propter Orthodoxorũ corpora ibi requiescentia, & communem resurrectionem placide spectantia; sed etiam vt quoties Fideles per ea transeunt pro illis orare debeant sua nouissima cum gemitu cordis ad memoriam

reuocando. Propter hanc igitur causam Petr Coton. *de instit. Cathol. lib.* 2. *cap.* 48. *pag.* 410. ait quòd Cœmeteria sacris & religionibus expiantur, sacræ in eis Cruces figuntur, vt scilicet viatores admoneantur eos, qui inibi conditi sunt, in fide Christi IESV lucis hanc vitã reddidisse, & pro eis orent. Per Cœmeteria enim incedere, & pro defunctis ibi sepultis non orare quasi sacrilegium esse asseuerat S. Augustinus, quem citat Laurent. Beyerlinck, *d. verb. Cœmeterium pag.* 188. *lit. H.*

Vnde ad eandẽ reuerentiam pertinet ne in Cœmeteriis vllæ profanæ actiones huiusmodi fiant, & quæcunque vana ab eis exterminentur. & ideo S. August. *epist.* 64 maxime hortatur Aurelium Carthaginensem Primatem, vt auferat ebrietates, & luxuriosa conuiuia, quæ vt Cœmeteriis tanquam in honorem Martyrum fœda consuetudine per vniuersam Africã celebrari mos erat. 38 39

Et in Synodo Illiberitana *can.* 35. sub Syluestro Papa celebrata prouide cautum est ne fœminæ in Cœmeteriis peruigilarent, eo quòd sæpe sub obtentu orationis scelera latenter cõmitterent Referunt Iuo *p.* 11. *car.* 60. Henric. Spondan. *d. p.* 3. *cap.* 13. *n.* 5. & antea Onuphr. Panuin. *d. cap.* 11. *de Cœmeter. pag* 69. *verf. Concilium Illeberitanum,* Ferdin. de Mendoza *de confirmando Concil. Illiberitani lib.* 3 *can.* 34. *cap* 4 *pag.* 15 vbi reddit rationem ne cœmeteria, quæ Dei, & SS. Martyrum domus erant, in turpissima lustra, & lupanaria conuerterentur. Et Modernus quidam *de origine Templor. libro tertio capite primo*, sic ait, *Decet Christianos homines Cœmeteria, seu sepulchra publica loca sacra putare, neque permittere vt vllis prophanis vsibus violentur. Etsi enim improborum petulantia defunctis nihil incommodet, eadem tamen frænanda, & disciplina Christianæ legibus coërcenda est, ne eorum fidem reddere, & iis insultare videamur quorum corpora cum in viuis essent, Spiritus Sancti Templa fuerunt, nunc autem in Christo sopita quiescunt.* 40

DISPVTATIO II.

Cœmeterium quoad sacrilegium, interdictum, pollutionem, reconciliationem, & immunitatem, an Ecclesiæ æquiparetur?

COEmeterium ab Episcopo designatum & benedictum, seu consecratum Ecclesiæ æquiparatur, & eadem penè immunitas illi debetur, quæ Ecclesiis conceditur, argum. *cap.* 1. *de immun. Eccles.* Boet. Epo. *in tract. de iure immun. Eccles. ad cap. cùm Ecclesia* 5. *numer.* 18. *de immun. Eccles.* Ego *d. tract. de Iure Eccles. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 7. Et sic æquiparationem hanc quoad consecrationem, sacrilegium; & interdictum agnoscunt Paulus Fusc. *de visit. lib.* 1. *cap.* 12. *numer.* 7. & 8. Piasec. *in praxi Episcop. p.* 1. *c.* 5. *n.* 6. Ludou. Correa *in repet. cap. inter alia, de immunit. Eccles. p.* 2. *num.* 12. *in fine*, Sim. Dianæ *p.* 1. *verb. Immunitas Ecclesiarum quoad loca, num.* 4. 41

Eodem etiam modo polluitur Cœmeterium atque Ecclesia, glos. *verb. polluto in cap. vnic. de consec. Eccles. lib.* 6. vbi Archid *n.* 6. Abb. *in cap. consuluisti n.* 2. *eod. tit. in Decretal.* Angel. *verb. Consecratio Cœmeterij n.* 1. Siluest. *in sum. verb. Cœmeterium num.* 1. & *q.* 1. *n.* 2. Quia copula in Cœmeterio habita & sanguinis, aut seminis peccaminosa effusio, sacrilega sunt, Cordub. *in sum. quæst.* 12. Nau. *in man cap.* 16. *n.* 3. *verf. interrogatus,* Henriq. *in sum. lib.* 2. *de Pœnit. cap.* 6. §. 5. *in commento lit. H.* Petr. de Ledesma *in sum. p.* 1 *de Sacram. vbi de Eucharistia c.* 20. Sanch. *de Matri. lib.* 9. *disp.* 15. *n.* 40. Quidquid quoad hunc effectũ Cœmeteria 42 43

R appel

appellatione loci sacri non comprehendi existimauerint Sot.in 4.dist.32.q.vnic.art. 3.concl.3. Iacob. de Graff. in aureis decis.p.1.lib.1.cap.83.num.10.Fr. Emman. in sum.tom.1.cap.24.n.19.Vega etiam in sum.tom.1.cap. 78.casu 1.

44 Sed primum dubium oritur, an & quando Ecclesia polluta censeatur Cœmeterium pollutum, vel è contra? In quo distinguendum est hoc modo. Aut Cœmeteriũ Ecclesiæ contiguum non est, & tunc ea polluta Cœmeterium non censetur pollutum, quia illi accessorium nõ est. Aut Cœmeterium contiguum est Ecclesiæ pollutæ, ita vt extrema Ecclesiæ tangant extrema Cœmeterij, & tunc polluta, seu violata Ecclesia, & Cœmeterium ei contiguum violatur; quia accessorium sequitur naturam sui principalis, & dignius ac potentius trahit ad se naturam minus digni, & minus potentis, ex vulgaribus Iuribus. Ita probat cap.vnic.de consecr. Eccles. vel Altaris lib.6. resoluunt Petr. Greg. in partit. Iuris Canon.lib.4.tit.4. c. 7. Henriq.in sum. lib.9.cap. 27.§.5. Gambacupta de casib. reseru. cap. 15. casu 6. num.10. plures per Cened.ad Sextum collect.11.n.7 quibus adde Azori.instit.moral.p.1.lib. 10 cap. 26.q.13.vers.5. Sayr.de censur.lib.5.c.16.n 28. Vgolin.de potest. Episcopi c.29 §.6.n.2.Fr.Ludou. Miranda in man. Prælat. tom.2.q.39.art.2.Sanch de matrim. lib. 9. disp.15.n. 23. & 33. Rague. de Missa in Ecclesia q. 62. num.2. Rebell.de oblig.Iustit.p. 2.lib 3.sect.1.num. 5.vers. in parte loci.Fagund.in quinque Ecclesiæ præcepta præc.2. lib.3.cap.14.num. 18. Bonacin. de Matrim.quæst. 40. puncto vlt. num. 11 Lezana tom. 3.verbo Ecclesia numer.13.

45 Secundum se se offert dubium resoluendum, Vtrum scilicet quando duo Cœmeteria sunt contigua pariete intermedio, an vno polluto, censeatur & aliud pollutum, seu violatum Communis & recepta resolutio est negatiua, etiamsi porta esset in pariete per quam ab vno ad aliud fiat trãsitus, cùm in effectu censeantur duo Cœmeteria. Ita Siluest.in sum.verb.Cœmeterium 2.q. 2 n. 3.Azori instit.moral.p.2.lib.9 cap.6. quæst.3.Fr.Ludou. Miranda d.art.2.in fine, Lezana d.tom.3.verb.Cœmeterium n.4.Mari.Alter.de censur.tom.2.disp.3.c.2. verb.
46 postulabi, vbi in vers. hæc difficultas tenet quòd si paries communis, in quo est porta, æqualiter extructus sit in solo vtriusque Cœmeterij, ita vt dimidia pars pertineat ad vnum Cœmeterium, dimidia ad aliud, tunc si pollutio in vna parte contingat, illud tantùm erit violatum: si autem in vtraque per fiat, vtrumque polluitur; si verò paries, & porta pertinent ad vnum Cœmeteriũ solum, non ad aliud, tunc illud solum Cœmeterium polluitur. Vgolin.d.cap.29.§.6. vers. excipitur tamen et a. vbi in vers seq. ait quòd si in porta, per quam ab vno ad aliud Cœmeterium fit transitus, humani sanguinis, vel seminis effusio fiat, vtrumque polluitur, si porta in pariete extructa gratia vtriusque facta appareat.

47 Tertium deinde dubium insurgit qualiter Cœmeteria benedici, & consecrari, seu reconciliari valeant? Iam dixi de illius benedictione, & consecratione suprà num. 33. modò quatenus ad reconciliationem pertinet, dicendum est, illud reconciliari ea ratione qua Ecclesia: nam si per Episcopum solemniter consecratum sit, eo polluto per Episcopum reconciliari debet aqua solemniter
48 cum cinere, & vino, per eum benedicta, cap.consuluisti, de consecrat. Eccles.vel Altar. Si verò ab Episcopo non est solemniter benedictum, sed tantùm ad sepeliendum destinatum, per Parochum Sacerdotem poterit aqua ex-
49 orcizata reconciliari. Ita Doctores in d.cap. vlt.de consec.Eccles.vel Altar.in 6.Azor. d.cap. 6.quæst.4. Vgolin.d.cap.29.§.8. num. 4. & 5. Galgan. de iure publico lib.3.tit.108. n. 37. & 38. pariter resoluentes reconciliata Ecclesia reconciliatum censeri & ipsum Cœmete- 50
rium, si Ecclesia polluta illi contigua sit. Vnde Sacra Cong Rot.in Camaracea.9.Februarij 1608. & in Pristen.21. Iunij 1632. censuit Cœmeterij consecrati reconciliationem non esse committendam alteri quàm Episcopo, quia Cœmeteria consecrata non nisi per Episcopum reconciliari possunt. Presbytero verò in Ecclesiastica dignitate constituto committi potest Cœmeterij simplex benedictio, quarum declarationum meminit Lezana in sum.quæst.Regul.tom.3.verb. Cœmeterium num. 6. Ego ipse in sum. Apostol. decis.collect.79. num.1.

Vnde infero, Cœmeterium siue coniunctum Ecclesiæ, siue ab ea separatum, Ecclesiastica immunitate gaudere, ita vt illud confugientes exinde extrahi non valeant. Ita probat cap.cum Ecclesia, de immunit. Eccles. glos.verb.Cœmeteria in d.cap.consuluisti, de consecrat. Eccles.vel Altar. Remig.de immun.verb. Cœmeterium ampl.4.Decian.tract.crimin.lib.6.cap. 24.n. 18. & cap. 25.n.10.Anast.Germon de sacrorum immunit. lib. 3 c. 16.num.30.vers.de Cœmeterio, cum seq.Cardin Tuschus pract.concl.verb.Ecclesia concl.10.n.3.Azori.instit.moral.p.1.lib.8.cap.8.quæst.6.Suar de Relig. tom.1. lib. 3. de immun.cap.8 num.3 & cap.9.num. 8.Franc Leo in thesauro fori.Eccles.p.1. cap.13.num.2.Alex.Ambrosin. de immun.cap.10.n.5.Gambac.eod. tract.lib. 4.cap. 3. num.16.Mari.Ital.in simili tract.lib.1.cap 4.§.7.Farin. etiam de immun.num.252.cum seqq. Valasc.cons.81 n. 1.Ludou.Correa in repet.cap.inter alia, de immun. Eccles.p.2.n.12.cum seqq Machado en su perfeto Confessor y Cura de Almas lib.2.p.5.tract. 5.docum.2. n. 6.cum seq Ioan. Ægid Trullenc in decem Ecclesiæ præcepta lib. 1 c.11.dub.1.n.4 Sum.Dianæ p.1.verb. Immunitas Ecclesiarum quoad loca num.4.& in resolution.moral.p.6. tractatu 1.resol.6.Ciarlin. controuers.forens.cap.12.numer.46. 51

52 Ex dictis pariter colligo, quòd sicut in Ecclesiis sepeliri plura hominum genera prohibentur, de quibus Ego ipse de Iure Ecclesiast.vniuerso lib.2.c.10.n.40.cum seq. & latè Henric.Spondan. de Cœmeteriis sacris lib. 2.p.1. c.5.pag.458.cum seq. aliquando propter reuerentiam, quę Ecclesiæ debetur; nonnunquam ex rigore disciplinæ, quia nulla participatio iustitiæ cum iniustitia, secundùm Apost. 2.ad Corinth.c.6. cùm nec par sit vt sepulchris hi iungantur qui in altero seculo diuersa habitacula excepturi sunt: interdum, quia decesserunt in ipso notorio peccato mortali absque eius detestatione, vt sunt meretrices, concubinarij, vsurarij, & alij huiusmodi, quia cùm non sint resurrecturi ad vitam æternam, sed destinati gehennæ, nec inueniur loci sanctitudine, haud æquum est, vt iis locis condantur, quibus Ecclesia ideo vult Fideles sepeliri, vt ibi iuuentur suffragiis, & orationibus viuentium, & tanquam sacrum depositum seruentur, donec resurgant ad vitam æternam. Ita etiam iidem à Cœmeteriis excluduntur homines, quos enumerat Laurent. Beyerlinck. d. verb. Cœmeterium pag. 288.in fine, & pag. 289. nam quoad sepul-
turam concedendam, vel negandam Iura, & Doctores 55
semper de Ecclesiis, & Cœmeteriis simul mentionem faciunt, vt videre est apud Henric.Spondan. lib.2 p 2.c. 6.num.3.ibi, Quæ quidem in re notandum, cùm agitur de sepultura Ecclesiastica, siue Christiana, non omnem prohiberi sepulturam seu tumulationem, sed tantùm illam, quæ ab spirituali Ecclesiæ auctoritate pendet; hoc est, quæ fit in loco benedicto, quem Episcopus ad vsum sepulturæ Fidelium solemniter consecrauerit, siue sit COEMETERIVM, siue Ecclesia; vel qui Ecclesiæ, siue Pastorum eius auctoritate, ac recepta consuetudine, ad illud munus speciatim destinatus sit. Itemque illam, quæ corpora, etiamsi non deferantur in huiusmodi loca

deferuntur

deferantur tamen cum pompa funerali Ecclesiastica, cũ Psalmis, cereis, & aliis sacris, atque solemnibus Christianorum funerum caeremoniis. Hac enim sepultura iubentur priuari omnes illi, quos diximus, & qui eam illis impertierint, quia peccant lethaliter, quia etiam excommunicationem incurrunt pro casus, aut criminis grauitate; & si cadauera sepultorum internosci queant, exhumanda sunt, & in profundum locum abijcienda: aliquando etiam COEMETERIVM siue Ecclesia in qua sepulta fuerint, noua benedictione reconciliandum, vel etiã parietes, & tigna abradenda. Cùm alioquin minimè prohibere consueuerit Ecclesia, quæ mitius semper agere gaudet, quia ijdem impij, & Rei in campis, & locis priuatis sepulturam a quibuslibet tam Secularibus, quàm etiam Ecclesiasticis personis adipiscantur, etiamsi locus esset contiguus Ecclesiæ, vel COEMETERIO consecrato, dummodo non intra locum consecratum, nec cum caeremoniis ecclesiasticis, ita tamen vt nullum sit periculum, aut suspicio alicuius permixtionis, &c.

54 Quartum dubium petit, Vtrùm ad hoc vt Cœmeterium gaudeat immunitatibus Ecclesiæ concessis, & dici possit locus sacer & Religiosus, sufficiat quòd in eo repertum sit sepeliri corpora mortuorum, seu potiùs requiratur, vt ab Episcopo sit consecratum, vel benedictũ? Sufficere quòd appareat in eo mortuos sepultos fuisse, saltem accedente auctoritate Episcopi per *cap. ad hæc, de Relig. domib* resoluunt Ioan. Garc. *de expens. cap.* 8. *num.* 51. *vers. hodie*, Rota *decis.* 30. *num.* 8. *p.* 2. *recent.* quia, vt tenet Gratian. *discept. forens. cap.* 110. *à princip.* illatio mortui facit locum religiosum quando fit auctoritate Episcopi, pro qua auctoritate sufficit si de licentia Episcopi cũ officiis consuetis in eo sepultus sit mortuus, Pereg *de immun. Eccles. capite* 4. *numer.* 57. Sum. Dianæ *p.* 1. *verb Immunitas Ecclesiarum quoad loca n.* 4. Verùm non sufficere quòd in Cœmeterio sepeliantur corpora mortuorum, vt dicatur locus sacer, & Religiosus, sed requiri vt sit ab Episcopo benedictum probat *Clem.* 1. vbi glos. *verb. Cœmeterii, de sepultur.* resoluunt *ibidem* Anchar *numer.* 4. Vitalin. *sub num.* 14. Innoc. *in cap. abolenda num.* 2. *in fine de sepultur.* Stephan. Gratian. *Marchia decis.* 26. *num.* 4. Sed Ego in hac quæstione veram iudico aliorum resolutionem, qui tenent quòd quando à multo tempore citra in aliquo loco cadauera sepeliuntur cum permissione, ac etiam acquiescentia Episcopi, & ab omnibus communiter pro Cœmeterio diu fuerit reputatus, debet præsumi quòd locus fuerit destinatus ad sepulturam mortuorum, & insimul ab Episcopo benedictus, licet verè, & realiter benedictione careret. Ita Card. Zabarel. *in d. Clem.* 1 *n.* 10. *in fine, & n.* 11. *circa med. vers. & hoc verius*, Castro Palao *in opere morali tom.* 2. *tract.* 11. *disput. vnica puncto* 6. *numer.* 16. Rot. *in Cæsaraugustana Dedicationis* 28. *Februarij* 1625. *coram bona mem. Patriarcha Manzanedo.*

55 Quintum dubium non minus difficile insurgit vtrùm si Cœmeterium auctum sit sine Episcopi auctoritate, in ea parte aucta absque alia consecratione, seu benedictione Episcopi, valeant mortui sepeliri, illaque gaudeat immunitatibus benedicto Cœmeterio concessis? Pro parte affirmatiua facit vulgaris regula quòd eadem est ratio, idemque ius de re aucta, & de principali, quod augetur, *l. etiam, ff. soluto matrim.* cum similibus, de quibus Albert. Brun. *in tract. de augmento quæst.* 9. Mantu. *lib.* 2. *obseru.* 19. plures per Alphan. *collect.* 448. & post Tiraq. & multos alios Garcian. *reg.* 302. quibus addo D. Barbos. *in rub. ff. soluto matrim. p.* 3. *num.* 66. & plures per me *de axiomat. Iuris vsufreq. verb. Augmentum Axiom.* 24. *à n.* 1. Augmentum enim sequitur naturam eius cui accedit, *l. si ex toto, l. quod in re §. siquis potest ff. de legat.* 1. *l. etiam*, vbi DD. *ff. de iure dot.* Sixtin. *de regalib. c.* 8. *num.* 22. Decian. *resp.* 60. *num.* 11. *vol.* 3. *& resp* 52. *num.* 51. *cum seq. vol.* 1. censeturque eiusdem esse naturæ, cuius est principale, *cap. fin.* §. 1. *de concess. præb. l.* 8. *C. de iure dot.* Hotom. *cons.* 16. *n.* 6 Et hinc augmentum rei hæreditariæ cùm efficiatur pars eius fundi, cui accessit, fingitur etiam eiusdem fundi fuisse, Decian. *resp.* 52. *n.* 63. *vol.* 1 Regner Sixtin. *cons.* 14 *n.* 34 *vol.* 2. Augmentum quoque dotis eodem iure ac priuilegiis gaudebit, quibus ipsa dos, *l.* 26. §. 2 *ff de pact. dotal. l.* 8. *C. eod.* Roland. a Valle *in tract. de lucro dotis n.* 100. quia priuilegium competens principali, locum habet in eius augmento, Rolanded. *cons.* 84. *n.* 68. *vol.* 2. Vnde ad hoc propositum inferebat Gulielm. de Monte Laudino relatus à Cardinal. *in d. Clem.* 1. *n.* 11. agens specificè de claustro, quòd de nouo additum claustro Religiosorum, dicitur esse claustrum, & gaudet priuilegio immunitatis.

Contrariam tamen sententiam meliùs tenent alij, quos refert, & sequitur Cardinal. *num.* 11. & ibi Anchar. *num.* 4. quos etiam sequutus est Vgolin. *de censur. tab.* 2. *cap* 9 §. 9 *vers. postremo.* Ratio est, quia argumentum illud de augmento quòd sequatur naturam principalis, quod auctum est, procedit quando in vtroque eadem est ratio, non ita si diuersa detur inter vtrumque, iuxta regulam *l. Papinianus exuli, ff. de minorib.* Rot. *decis.* 72. *n.* 4. *p.* 2. *recent.* vbi intelligit dictum illud procedere vbi non viget diuersa ratio, quæ in hoc proposito manifestissima apparet: nam vt Cœmeterium sit, & sepultura Ecclesiastica dicatur, necessarium est quod locus auctoritate Episcopi destinatus sit ad mortuorum sepulturam cum speciali benedictione, quam solemnitatem supponimus deficere in hac parte Cœmeterij, quæ aucta est: & in simili de re aucta bonis maioratuum, si expressè habita non sit cum eadem qualitate maioratus, bene explicat Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 3. & 4. 56 57 58

59 Sextum dubium quærit, an sicut in Ecclesia cerei incenduntur, ita in Cœmeteriis etiã incendi valeant? Dubitandi causam affert *Canon.* 34. *Concilij Illiberitani*, cuius verba sunt. *Cereos per diem placuit in Cœmeteriis non incendi; inquietandi enim Sanctorum Spiritus non sunt. Qui hæc non obseruauerint, arceantur ab Ecclesiæ communione.* Referunt Garcia Loaisa *in collect. Conciliorum Hispaniæ sub Concilio Eliberitano pag.* 10. Gabr. *Vasq. lib* 3. *de adoratione c.* 7. Steph. Durant. *de ritibus Ecclesiæ lib.* 1. *c.* 23. ibi, *Prohibetur accendi cereos ex superstitione Gentilium, quorum superstitionem Spiritus Fidelium dolenter ferebant, eoque nomine inquietari dicuntur: nam & eo Concilio pleraque alia prohibentur ad extirpandas & funditus tollendas gentium superstitiones, quas noui Christiani illis Hispaniæ locis tũc retinebãt*, &c. Basil. de Leon. *var. disp. p.* 1. *q.* 2. *Scholastica pag.* 105. *in fine*, vbi intelligit illa verba *inquietandi non sunt Spiritus Sanctorum*, id est, non accendantur in cœmeteriis cerei ad Sanctorum inquietandos animos, non quod inquietari animas crediderint Hispaniæ Patres, cum vt plenum superstitione damnauerint, sed quod id se præstare pollicerentur, qui animas euocare cereis contendebant, & à quiete in qua morabantur educere, & ad huius lucis vsuram reuocare. Nil est quod ab hac expositione dissonet. Inquietandi enim verbo vtitur sacra Scriptura in simili magica euocatione, qua Pythonissa animum Samuelis suis adiurationibus educebat 1. *Regum* 28. doctissimus Ferdinandus de Mendoza ingenij acumine, ac dicendi elegantia longè præstans octuagenarius adhuc in hoc oppido feliciter viuit, *de confirmando Concilio Illiberitano lib.* 3. *can.* 34. *cap.* 1. *pag* 1. *cum seq.* qui tamen *cap* 2. Cereos rebus Ecclesiæ sacris adhibitos semper in Hispania probatos confirmat, & citat Concil. Tarraconense *c.* 7. quod grauiter in eos Sacerdotes, & Diaconos inuehitur, qui singulis diebus Vesperas, & 60 61

Matutinas omittunt, nam ex illorum desidia, & negligentia illud incommodum redundare ait, vt in Ecclesiis luminaria non ministrarentur. Grauem etiam pœnam proponit Concil. Toletanum XIII. *can.* 7 in eos, qui odio fratrum Ecclesiæ luminaria vel extinguerent, vel subtra-
62 herent. Nec cereos solùm, & luminaria accendi in Ecclesiis Hispani Episcopi voluerunt, sed redditus ecclesiasticos pro his sustinendis assignari; tertiam enim partem oblationum luminaribus Ecclesiæ præscripserunt in Concilio Bracharensi II. *can.* 2. in quo etiam *can.* 5. decernunt nullam Ecclesiam ab Episcopis consecrari, instituique, nisi priùs à fundatore, vt vocat, luminaribus necessaria ministrarentur.

63 Quomodo igitur statuit Illiberitanum Concilium *citato loco* Cereos in Cœmeteriis non incendi: cuius verba suprà relata multorum intellectus torquent. Fuerunt enim, qui candelarum vsum improbāt huius Con-
64 cilij auctoritate ducti. Verùm Garcia Loaysa, cui debet Ecclesia elaboratam & doctam Hispanorum Conciliorum collectionem, Sanctorum nomine Fideles intelligit; quæ quidem nuncupatio olim Christianis
65 Fidelibus tribuebatur, vt Paulus scribit 1. *ad Corinth.* 1. *Paulus Apostolus Iesu Christi per voluntatem Dei, & Timotheus frater Eclesiæ Dei, quæ est Corinthi cum omnibus Sanctis, qui sunt in vniuersa Achaia.* Et *ad Philippens.* 1. *Paulus & Timotheus serui Iesu Christi omnibus Sanctis in Christo Iesu qui sunt Philippis, cum Episcopis, & Diaconibus.* Et ad *Ephes.* 4. *Ipse dedit quosdam, &c. ad consummationem Sanctorum*, id est; Fideliū *Et* 6. *iubet orare pro sanctis.* Sic Iudas in Canonica, deprecans supercertari semel traditæ Sanctis Fidei. Additque idem *Loaysa* Concilium noluisse huiusmodi
66 Sanctos. id est, Fideles, cereos per diem in Cœmeteriis accendere, ne ipsorum spiritus, dum Orationis causa ad Ecclesiam accedunt, inquietentur frequentia, & cura immodica cereorum ardentium.

67 Ferdinandus verò de Mendoza *d. lib.* 3. *c.* 3. *pag.* 10. refert illud solùm in hoc Concilio ab Hispanis Episcopis prohiberi, ne interdiu cerei in Cœmeteriis à piis Fidelibus incenderentur, ne lucentibus tot luminibus Gentes de Martyrum sepulchris redderentur certiores, indéque Sanctorum corpora abducerent, & clericorum spiritus maiori custodiæ periculo, & solicitudine vegetentur, & inquietarentur, vt prisco Concilij verbo vtar.
68 Olim enim ad conseruandam Martyrum memoriam, & custodiendas Beatorum corporum reliquias, prudentia, & pietate singulari Maiores nostri statuerunt, vt clerici antequam Presbyteratus, & Diaconatus ordine insignirentur, per aliquod tempus Cœmeteriis Martyrum adhęrerent, custodésque efficerentur Sanctorum corporū, quæ Gentes illæ idololatræ non immanitate minus quā religione barbaræ assidua cura exquirebant, vt perderét. Et *in fine* subdit alios præterea esse tum ingenio, tum iudicio, & pietate graues, qui Sanctorum nomen illic, nec ad Sanctos vita felici defunctos, nec ad
69 Fideles laicos referendum putent, sed ad Episcopos, Sacerdotes, & reliquos Ecclesiæ Ministros, quorum animos, dum hi ministrant, illi Sacra faciunt, nimia cereorum ardentium multitudine impediri, & inquietari Episcopos nostros noluisse aiunt, quibus Canonis verba non repugnare affirmat.

DISPVTATIO III.

An licitum, & honestum sit in Cœmeteriis domus, & tabernas mercales, siue institorias construere & locare, vt ex reditu ipsarum Ecclesiæ facultates augeantur?

70 PRo parte affirmatiua facit, quòd licèt intra Ecclesiam id prohibitum inueniatur, nihilominus prohibitio hæc non ita strictè obligat pro Cœmeteriis: quia Ecclesiæ consecratæ, vel dicatæ debetur reuerentia ex Iure diuino, & naturali; Cœmeteriis autem, vel atriis eiusdem solùm ex priuilegio ob maiorem Ecclesiarum decentiam, & venerationem ad ipsa per Ius Pontificium extenso, iuxta doctrinam P. Suar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. Vnde forsan Caiet. *in sum. verb. Immunitas Ecclesiæ violata pag.* 167. resoluit ementes, seu vendentes in Cœmeterio, ex quo non est 71
domus Dei, sed fidelium defunctorum, non peccare mortaliter, sed tantùm venialiter, & illum refert & sequitur P. Suarez *tom.* 3. *disput.* 81. *sect.* 8. §. *ex hoc, & de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 5. *dicto* 2. qui addunt in Cœmeteriis tales venditiones, aut officinas facilè tolerari solere à Pastoribus Ecclesiæ, quia non videtur totalis irreuerentia, cùm solum videatur spatium illud dici locum sacrum quod est intra Ecclesiam, Bonacin. & & ab eo citati *de matrim. quæst.* 4. *puncto vlt. num.* 11. Facit quòd harum domorum, seu apothecarum portæ Ecclesiam, vel reliquum Cœmeterij intrinsecus non respiciunt, neque Diuinis officiunt, sed ad publicas, & prophanas partes, fora, vel calles portæ ipsæ deueniūt, in quibus negotiationes huiusmodi exercentur. Deniq; videtur dictarum domorum, & apothecarum constructionem & locationem permitti debere, vt Ecclesiæ redditus augeantur, & maiori ipsius cultui, atque ornatui consulatur.

Sed his non obstantibus negatiua pars mihi verior videtur, & in praxi sequenda; quæ multis, sed his potissimum nititur fundamentis.

Primò probatur ex S. Ioan Chrysost. *super Matth.* 72
id est, Auctore operis imperfecti. *homil.* 38. *ad cap.* 21. *Matth.* refertur *in c. eiiciens* 88. *dist.* ibi, *Eiiciens Dominus vendentes & ementes de Templo, significauit quia homo mercator vix, aut nunquam potest Deo placere. Et ideo nullus Christianus debet esse mercator, aut si voluerit esse, proiiciatur de Ecclesia Dei, dicente Propheta Quia nō cognoui negotiationes, introibo in potentias Domini, &c.* & ibi, *Qui autem comparat rē, vt illā ipsā integrā, & immutatā dādo lucretur, ille est mercator, qui de Templo Dei eiicitur, &c.* & ibi, *Ideo ergo mensas nūmulariorum euertit, significans, quia in Templo Dei nō debent esse nummi, nisi spirituales, id est, qui Dei imaginē, non diaboli portans, &c.* Ratio videtur esse, quia in his negotiationibus vt plurimū mēdacia, & peccata interuenire solent, vt tradit Leo Papa *epist.* 90 *ad Rusticū Episcopum c.* 9. relatus *in c. qualitas* 2. *de Pœnit. dist.* 5. ibi, *Quia difficile est inter ementis, vendentisque commercium non interuenire peccatum.*

Secundò probatur ex auctoritate Alexandri II. scri- 73
bentis *ad Clerum, & populum Ecclesiæ Lucensis*, prout refertur *in cap. ex multis* 9. 1. *quæst.* 3. ibi, *Vnde humani generis Redēptor omnes ementes, & vendentes de templo eiiciens cathedras vendentium columbas euertit, nummulariorum effudit æs, præcepti sui auctoritate denuntians & dicens: Nolite facere domum Patris mei domū negotiationis. Illud quoque in eodem facto solicitè considerat, per totum textum Sancti Euangelij nusquam reperiri Dominum tanta seueritate districta censura iniustitia peccantes corripuisse, cùm non solùm eloquio increpans, verùm etiam facto flagello de funiculis verberans omnes eliminauit de Templo, apertè demonstrans quòd tales negotiatores, non sicut cæteri peccatores sunt corripiendi, sed à Templo Dei, id est, à Sancta Ecclesia longius sunt proiiciendi, &c.*

Tertiò probatur & meliùs ex Nicolao Papa rela- 74
to in *cap. nulla* 4. 12. *quæst.* 1. cuius verba sunt hæc. *Nulla ædificia in atrio Ecclesiæ ponantur, nisi tantùm clericorum:* vbi glos. *verb. in atrio*, dicit, id est, in Cœmeterio. Textum allegat Anton. de Padilla *in l. altius C. de seruit. & aqua*, ibi, *Sed neque iuxta Ecclesiam licebit*

vnquam

nunquam etiam in proprio solo ædificare, *cap. nulla* 12.
75 *q.1. vbi in atrio Ecclesiæ ædificare nemini licet; est au-*
tem atrium Ecclesiæ quod Cœmeterium valgo dicimus,
cuius mensuram statuit tex. in cap. sicut antiquitus 17.
76 *q.4 & textus in illo cap. nulla conuenit Lex Regia* 24.
tit. 32.*part.*3. Hactenus Padilla. Et ex *cap. in illa* (leg.
cap. nulla) 12. *quæst.*1. idem colligit Oldrad. *cons.*55.
quem refert Angel. de Clauasio *in sum. verb. Cœmete-*
rium, videlicet quòd nulla domus etiam Ecclesiarum in
Cœmeterio ædificari debet.
77 Quartò, ex *cap. decet* 2. *de immunit. Eccles. lib.* 6. ibi
Cessent in Ecclesia, earumque Cœmeteriis negotiationes,
& præcipuè nundinarum, ac fori qualescunque tumultus,
&c. cum quo concordat *l.*1. *& ibi glos.*6. *tit.*11. *part.*1.
E otro si no deuen fazer en ella mercado, &c. Boët.
Epo *ad c. cùm in Ecclesia n.* 18. *de immun. Eccles.* vbi
quòd nec lites illic à laicis exercendæ sunt.
78 Quintò, ex Synod. Trull. quæ sub nomine sextæ Sy-
nodi circumfertur, vbi statuitur sub pœna excommuni-
cationis non oportere intra sanctos ambitus caupona-
toriam officinam, vel quæ fiunt per aromata species
proponere, vel alias venditiones facere, suam veneratio-
nem Ecclesiis seruantes, vbi Balsamon docet qui sancti
79 ambitus dicantur. Et S. Ioan. Chrysost. *hom.* 36. *ad Co-*
rinth iam suo tempore hunc abusum in Ecclesias irre-
psisse grauiter dolet, ibi, *Emere quid, aut mercari iubet?*
Magis idonea Ecclesia est quàm forum. ex quibus col-
ligit Durant. *de ritibus Eccles.*1. *cap.*26 *n* 7. in Ecclesiæ
foribus, & Cœmeteriis non licere quicquam venale lu-
cri causa, nisi ad vsum quidem sacrificij, vel Ecclesiæ fu-
turum sit, exponere.
81 Sextò, ex eo hæc eadem sententia elicitur, quia non
sunt coarctanda Cœmeteria, sed relaxanda, & extenden-
da, cùm S. Ambros. *lib.*2. *offic. cap.*28 relatus *in c. au-*
rum 70. 12. *quæst.*2 dixerit non minus ad laxanda spatia
humandis Fidelium reliquiis, quàm ad Templum Dei
ædificandum, & ad pauperes alendos, ac captiuos redi-
mendos, vasa Ecclesiæ etiam initiata confringere, con-
flare, vendere licere. Referunt Henric. Spondan. *de Cœ-*
*meteriis sacris lib.*1. *p.*3. *c.*9. *prope fin. pag.*214. Anton.
Bosi. *de Roma subterranea libro* 4. *capite* 2. *pag.* 596.
vbi etiam allegat *cap. sacris*, *cap. Parochianos*, *de se-*
pultur. & cap. animarum, eod. tit. in 6. glos. *in d. cap.*
causam, in illis verbis. *Nemo potest indignari quia hu-*
mandis Fidelium reliquiis spatia laxata sunt, &c. intel-
ligit de cœmeteriis, & glossam sequitur *l. Hisp.*1. *tit.*14.
*p.*1. Vbi agens propter quas causas Ecclesiæ vasa con-
fringi & vendi licet, ita ait, *La quinta para comprar lu-*
gar cerca della para crecer el Cœmeterio, vbi Greg sic.
Ex eodem capite aurum sumptum est, & ad causam
82 *vtilitatis ista etiam causa reducitur*, Speciosa igitur de-
bent esse Cœmeteria iuxta Ecclesias, Rot. *decis.* 353.
num. 104. *p.*5. *recent.* non verò coarctanda aut profa-
nanda.
83 Septimò, idem suadetur etiam ex eo quòd Cœme-
terium consecratum, & pro defunctorum sepulturis
destinatum, non est trahendum ad laicorum habita-
tionem, & apothecam mercium vendendarum;
84 nam semel Deo dicatum non est ad humanos vsus vl-
teriùs transferendum, *cap. quæ semel*, 19. *q.*3. *cap. ve-*
stimenta, de consec. dist. 1. *reg. semel Deo, de reg. Iur lib.*
6. iunctis traditis per Brun. *lib.* 3. *de cærem. cap.* 2. Ré-
mig. *de immunit. Eccles. amp.* 2. Nauar. *de spol. cle-*
ric §. 18. *num.* 7. *&* 8. & nuncupatim de cœmeterio
85 agens, quòd cùm sit locus sacer prophanari non possit,
censuit Rot. *in Vlixbonen. Cœmeterij* 20. *Nouembris*
1615. *coram Eminentiss. Card. Pamph.* nunc S. D. N.
INNOCENTIO X. impressa per Farin. *decis.*707. *n.*
4 *p.*3. *recentior. aliàs p.*1. *in posthum.*
86 Hinc ligna Ecclesiæ dedicatæ non debent ad aliud
opus iungi nisi ad aliam Ecclesiam, *cap. ligna* 38. *de*

consec. dist 1. quod desumitur ex Concil. Chalcedon.
apud Burchard. Episcop VVormacens. *can.* 39. lib. 3.
Decretorum, in quo sic habetur. *Ligna Ecclesiæ dedi-*
cata non debent ad aliud opus iungi nisi ad aliam Ec-
clesiam, vel igni comburenda, vel ad profectum in mo-
nasterio Fratribus, in laicorum opera non debent admitti.
Azori. *instit. moral. p.*2. *lib.*9. *cap.*3 *quæst.* 11. Suar. *de*
*Relig. tom.*1. *tract. de sacrileg. lib.* 3. *cap.*8. *num* 5. Prout 87
nec etiam cæmenta, & lapides Ecclesiarum destructa-
rum in profanos, seu laicorum vsus conuerti possunt, *d.*
cap. ligna 38. *dist. cap. ad hæc, de Relig. domib.* Ar-
mend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.*1. *tit.*18.
*l.*7. *de Episcop. n.*85. Bellet. *disquis. clerical. p.*1. *tit.*
de clerico debitore §. 14. *n.*11.
Octauò, facit pro hac parte quòd licèt in Concil. 88
Trident. *sess* 21. *de reform. cap* 7. constitutum fuerit Pa-
rochiales Ecclesias ob nimiam egestatem collapsas, &
dirutas in prophanos vsus non sordidos, erecta tamen
ibi Cruce, conuertendas esse, nihilominus eius disposi-
tio Cœmeteria non comprehendit, quia facultas Ordi- 89
nariis tanquam Sedis Apost. delegatis inibi concessa,
Ecclesias Parochiales sic dirutas profanandi, ad Cœme-
teria non extenditur, cum nunquam dirui, aut colla-
bi valeant, & ideo Ordinarium in vim dicti decreti
ea profanare non posse censuit Rota, *in d. Vlixbonen.*
*Cœmeterij decis.*707. *num* 2. *&* 4. *part.*1. *recent.* Sa- 90
cris enim locis etiam reuerentiam habendam multis
exemplis docemur, quorum aliqua narrat Pater Augu-
stinus de Herrera *de la origen y progresso en la Igle-*
sia Catholica de los Ritos y Ceremonias del Sacro Sa-
crificio de la Missa lib. 1. *cap.*40. *num.* 4. vbi in hæc
verba *Quiso Dios nuestro Señor mostrarle a uno de*
nuestros Reyes, que no era bien faltasse à esta gloria de
sus Mayores aun en minimo circunstancia. El Rey
Don Sancho el Mayor de Nauarra y Castilla, gran ca-
zador iua en seguimiento de vn Iauali, este fatigado se
acogio à guarecerse en las ruinas y paredones de vn Tem-
plo, que auia sido dedicado à la memoria de S. Anto-
nino Martyr: passose el animal junto al que parecia
auer sido Altar mayor. El Rey llego, alzo el brazo para
arrojarle el venablo, quedo de tal suerte entorpecido que
no lo pudo menear: mas reconocido, y admirado qual pu-
diesse ser la causa de aquel castigo, oro, y alcanço de Dios
nuestro Señor, que ni aun vn animal sea en ellos offendi-
do. El siempre religiosissimo Emperador Carlo Magnò
perdono à vn Osso, que huyendo de sus cazadores se auiò
entrado à guarecerse en el Monasterio Mortalense. Sin
duda à que assi se venerassen las ruinas de los Templos
miro S. Higino Papa, y Martyr (Autor del texto cita-
do *in d. cap. ligna*) *quando decretò, que si alguna Iglesia*
se vuiesse de renouar, ò derribar que los maderos, y de-
mas materiales viejos no se aplicassen à otro ninguno edi-
ficio profano, sino se den graciosamente para reedificar
con ellos otra Iglesia, y no aciendola, se quemen, como
cosa que no ha de seruir à otros vsos que al diuino. A
este decreto de San Higino añadio el Concilio Calcedo-
*nense can.*23. *que las Iglesias y Monasterios que vna*
vez fueron dedicados à Dios nuestro Señor, en ninguna
manera se conuiertan en habitacion y vsos de seglares, y
añade graues penas à los Prelados que lo permiten. Ha-
ctenus P. Augustinus de Herrera. Ex Historiographis
Hispaniæ hæc recenset de Sanctio Rege, qui diceba-
tur Maior, noster Ioannes Mariana *in sua historia* la-
tinè scripta *lib.*8. *cap. vlt.* vbi ait: *Sub vitæ fine* (de
Sanctio loquitur) *Palentiam vrbe instaurandam cura-*
uit, haud magna aliqua ad id occasione. Bellorum iniu-
ria multo tempore euersa iacebat: parietina tantum
extabant, & rudera, struesque lapidum, prisca structu-
ra, ædificiorumque vestigia: præterea vetusti operis rude
Templum, quòd olim D. Antonini nomini dicatū fuerat.
Sanctius eiq; tempore ferarum venationibus transigere

solitus, ne nihil videretur agere (& est venandi ars bellica meditatio) iis in locis aprum insectatus est ad ipsum vsque Templum, quò fera confugit, seu fortuitò, seu quia in ea vastitate in ferarum lustra versum erat. Rex nihil loci Religione motus aprum ad aram decumbentem venabuli ictu transfigere parabat, cùm fortè animaduertit brachium repentina torpedine diriguisse, concessisse vires. Vindictam esse Numinis interpretatus, quasi loci sanctitati honorem non habuisset, & ex ea re Religione obstrictus D. Antonini opem venerabundus implorat delicti, quod per inscitiam admissum erat, veniam precatur, sensit mox brachiũ pristino restitutum vigori. Dixerat priùs Ioan. Vasæus *in historia Hispana prope finem Anno M.XXXII.* in quo etiam anno idem refert Card. Cæs. Baron. *tom. 11. pag. 109. §. Hoc anno Ioannes Papa.*

91 Nonò ad eandem nostram sententiam valde cõducit quòd Cœmeterium de quo agitur, à tempore immemoriali fuerat vndique septum humili pariete, ex quo omnes vicinorum domus nullum impedimentum habebant quod prospectui officeret, & erat antiquissima consuetudine obtentum ne paries ille humilis vlteriùs progrederetur, seu altitudine maiori excresceret, quod certe in mutabilem vicinorum vtilitatem cedebat: vnde contra eam consuetudinem parietem huiusmodi erigi non posse probatur ex doctrina Anton. de Padilla *in l. altius n. 8. C. de seruit. & aqua*, ibi, *Limitabis tu modò regulam huius text. vt non procedat si vellet quis etiam in proprio loco ædificare contra consuetam iam ac præscriptam in vrbe consuetudinem; potest enim ex ea induci ne vltra certum modum ædificia erigantur l. 1. C. de ædif. priuat. vbi refert glos. hoc esse consuetudinis apud Florentinos. Cuius consuetudinis meminit etiam glos. in l. qui*
92 *luminibus ff. de seruit. vrban. præd.* &c. & ibi *n. 10. Adde hac consuetudine clericos etiam teneri; si velint enim vltra antiquam formam ædificare, non erit illis permittendum.* Salic. *in auth. cassa & irrita, de sacros. Eccles. C.* Ambros. de Opizonib. *in l. filiusfam. §. diui num. 88. de leg. 1.* &c.

93 Non obstat quòd in speluncis subtus Ecclesiam, vel Cœmeterium, & ita in eius testudinibus ad sepulturam non destinatis, quandoque, vt in speluncis, vulgo *couechuolas* atrij Ecclesiæ S. Philippi Ordinis Eremitarum Sancti Augustini fiunt apothecæ, seu domus pro secularium etiam mercatorum habitationibus; respondetur enim id permitti, quia illæ speluncæ, seu testudines, portas ad plateam habentes non sunt loca sacra, eo quòd non possunt dici intra Ecclesiam, vel Cœmeterium existere; iura enim de irreuerentia agentia, cuius ratione polluitur Ecclesia, loquuntur quando intra illam peccatur, vt apparet ex *cap. si motum 19. & ex cap. Ecclesiis 24. de consecrat. dist. 1. & ex cap. proposuisti 4. & ex cap. Ecclesia fin. de consecrat. Eccles. vel Altar.* Et ideo hanc partẽ sequi videtur Bonacin. in Romana Curia olim mei
94 amicissimus, *de Matr. q. 4. puncto vlt. n. 11.* ibi, *Respondeo illud spatium dici locum sacrum, quod spectat ad interius corpus Ecclesiæ à tecto interiori vsque ad pauimentum,* Suar. *in 3. p. q. 83. art. 3. sect. 4. parum post princip. fol. 1056. col. 2.* & iterum *ibidem vers. secundò violatur,* ibi,
95 *Præterea necessarium est vt talis effusio fiat intra Ecclesiã, nec erit satis si fiat in locis Ecclesiæ adhærẽtibus, vt in cubiculis Ecclesiæ coniunctis, vel in turri, vel supra tectum, vel in Speluncis sub pauimẽto Ecclesiæ, sicut dictum est de homicidio, & effusione sanguinis, est enim eadem ratio,* &c. Idem Bonacin. *d. puncto vlt. n. 14.* ibi,
96 *Non est sacrilegium quando copula habetur in aliquo loco subterraneo Ecclesiæ, vt in cauerna fabricata sub pauimento, modò locus ille subterraneus non sit sepultura. Ratio est quia locus ille cẽsetur esse extra Ecclesiam, nec spectat ad interius Ecclesiæ corpus à tecto interiori vsque ad pauimentũ,* &c. Idẽ tenent glos. *verb. sanguinis in c. 1. de consecr. Eccl. ferè post med.* vbi Franch. *num. 7.* Gemin. *n. 2.* Anchar. *n. 2.* Nau. *in man. cap. 27. num. 256.* Ludou. Lop. *in instruct. Conscient. tract. de Eucharist. cap. 79. vers. præterea feries,* Vega *in sum. p. 2. cap 94. casu 3. notab. 1.* Iacob de Graff. *in aureis decis. lib. 2. c. 48. num. 24.* Sanch. *de Matrim. lib. 9. disp. 15. num. 25.* Sayr. *de censuris lib. 5. cap. 16. num. 8.* Auila *eod. tract. p. 5. disp. 7. dub. 1. concl. 2.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tom. 3 num 182. pag. 119.* Nald. *in q. pract. verb. sacrilegium,* Villalob. *in sum. p. 1. tract. 8. diffic. 24.* Fillinc. etiam *in sum. quæstionum moralium tom. 2. tract. 30. num. 135.*

Non obstat doctrina Caietani citati *suprà num. 59.* 97
quia loquitur de venditione candelarum in Ecclesia, aut Cœmeterio, & sic nihil specialius in Ecclesia resoluit quod Cœmeterio applicari non possit, vt patet ibi, *Vnde ad quæstionem de venditione candelarum in Ecclesia, aut Cœmeterio,* &c. Dum autem dicit quòd si candelarum venditio fiat in cœmeterio, hoc non haberet pro notabili irreuerentia, quia Episcopi sciunt, nec reprehendunt, & quòd tamen vendentes in Ecclesia non auderet à peccato mort. excusare, intelligitur primum ob leuem materiam. & quia in Cœmeterio non ita perturbantur Officia diuina, nec orantes vendentium clamoribus inquietantur sicut in Ecclesia, vbi Missæ, & 98
alia diuina Officia celebrantur, ibique deuoti orantes permanent. Et in his candelas vendentibus considerat posse euenire duos distinctos actus, vnum imperfectum respectu sacrilegij, quando scilicet in Ecclesia aliquid venditur citra hoc quòd fiat domus negotiationis, ex qua imperfectione ait excusari à mortali tam pauperes, qui deferunt venales candelas per Ecclesiam, quam eos, qui propter accidentem tunc pluuiam suas bancas cum candelis venalibus trahunt intra Templum; neutri siquidem faciunt domum Dei domum negotiationis, sed quasi per accidens ibi vendunt. Alterum perfectum, qui completè irreuerens est Tem- 99
plo Dei; & hunc esse ait quando venditor vteretur Templo Dei tanquam officina negotiatoria, seu ad vendendum quasi in officina. Et hoc insinuant verba Domini dicentis Ioan. 11. *Nolite facere domum Patris mei domum negotiationis,* significauit enim per hoc quòd ita vendere, vt fiat domus negotiationis, est sacrilegium perfectum: quæ resolutio vera & admodum vtilis nobiscum non pugnat, imò nostram sententiam confirmat.

Ex quibus omnibus patet euidenter prætensionem 100
Parochi ex omni parte iniustam esse; nam si ille factum cohonestandi gratia velit dicere se domum fabricare ad propriam sui, vel successorum habitationem, vt commodiùs instantaneis Parochianorum necessitatibus occurrere valeat, id certam assertionem non habere facile erit cognoscere, cùm nunquam huius Parochiæ Rectores intra Ecclesiam habitare & permanere consueuerint, nec Ecclesia ipsa illis dare, vel conducere habitationem aliquam teneretur, aut obligata esset; sufficit enim Parochum in qualibet Parochiæ suæ parte habitare, si propriam domum non habeat, vt officium suum adimpleat, ex Sacræ Cong. declaratione referunt citati per me *de officio, & potest. Parochi p. 1. c. 8. num. 34. & 35.* Cumque etiam contenti vsque adhuc fuerint præcedentes Parochi vt Vicecurati intra Ecclesiam permaneant, prout hodie permanent, qui solent pondus diei, & æstus sustinere; habitationis enim nouitas non procedit ex necessitate Ecclesiæ, aut Parochi eam indigentis, vt dixi; nec conducit ad augendas Ecclesiæ facultates, quia non est hic modus aptus ad eas acquirendas fabricando in Cœmeterio ad locandum, iuxta plantam fabricæ in actis exhibitam, cùm in hoc contraueniatur sacrorũ Canonũ decretis, de quibus suprà; decet enim, imò conuenit, vt non solùm in ipsis Cœmeteriis, & aliis

locis

locis factis,sed etiam propè illa, nullæ sint,nec construi
possint tabernæ mercales,siue institoriæ; & si constructę
101 fuerint,inde euelli debent, vt piè fuit constitutum *l.Re-
gia H.pana 24.*tit.*32 *part.*3.ibi: *Otro si porque la I-
*glesia es casa santa de Dios,al rededor della no se deue
*hi fazer tiendas de mercaderias,ni de otras cosas, si non
*de aquellas que pertenecē à obras de piedad è de merced:
*è si por auentura fuesse hi alguna cosa fecha,deue ser en-
de tollida,&c.vbi *Gregor. Lop.in glos.*a. *verbo al rede-
dor,allegat *d.c.nulla,& l.quicũque* 17.*de operib public.*
quæ est *in C.Theodos.l.quicunq,*47 *lib.*5.*tit.*1.*de operib.*
102 *public*.dum probat nec Regum palatiis priuatorum do-
mus esse adjungendas, Ioan. Gryphiandus cum expur-
gatione permissus,*in tract.de Insulis c.* 1.*n.*37.*pag.*24.
ibi:*Vt terra in mari vndique aquis circũdata propriè In-
*sula dicuntur: ita domus, quæ communibus vicinorum
*parietibus non cinguntur, insulæ dictæ sunt. Et hodie do-
*mus Principum insulæ plerumque sunt,id est à priuato-
rum domibus distincta.&c. Prout nec etiam Castellis,&
Ciuitatum muris domus,aut apothecas, siue alia ædifi-
cia adhærere debere probat *d.l.*24.in illis verbis, ibi, *E
*per ende bien assi como à los muros de los castillos,è de las
*Villas, no deben arrimar casas, ni tiendas, ni facer otro
edificio ningano, &c.
103 Et Montalu. *in d l.*24. de ea sic ait. *Habuit ortum à
c.nulla,12. *q.*1. *vbi in Cœmeterio nulla ædificia ponan-
tur,&c.
104 Idem videre est apud magnum illum Antonium
Augustinum Archiepiscopum Tarraconensem anti-
quis comparandum, multis nostræ ætatis merito
præferendum,*in epitom.Iuris Pontif.p.* 2. *lib.*12.*tit.*2.
*cap.*3.ex Eugenio II. & Leone IV Pontificibus Roma-
nis *in Synodo Rom.capite* 24. his verbis. *Sunt quædam
*pia loca,vt prafertur in diuersis regionibus inuenta, quæ
*tam impia solicitudine,& Sacerdotibus destituta, nul-
*loque debito ibidem resonante, existunt officio, vt cùm
*sint pro sola Dei laude constituta, diuino attestante O-
*raculo: Domus mea, Domus orationis est; nunc autem,ve
*alia domus vtilitate secularium hominum sordere inue-
niuntur.

Ordinis Sancti Hieronymi Hispaniarum.

Religio S.Hieronymi gubernatur triplici genere legum, videlicet Constitutionibus, Extrauagantibus,& Rotulis.Ordinationes, seu rotuli facti à Reuerendissimo P.Generali, & Definitoribus an expirent elapso triennio,& alia dubia circa hoc discutiuntur,& quantum durent?

VOTVM CIV.

Doctissimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarij ac in Nunciatura Hispaniarum Iudicis Apost.

1 *Religio S. Hieronymi gubernatur Constitutionibus, Extrauagantibus,& rotulis.*
2 *Constitutiones sunt leges primitiuæ & fundamentales.*
3 *Extrauagantes dicantur quæ iam propagato Ordine condita fuerunt.*
4 *Rotuli appellantur mandata quædam, & Ordinationes Capituli generalis.*
5 *Rotuli non durant vltra triennium, nisi in tribus Capitulis generalibus confirmati fuerint.*
6 *Professi ad actus capitulares admitti quando debeant?*
7 *Quæstio proponitur.*
8 *Statutum, seu lex temporalis elapso tempore expirat.*
9 *Regulæ Cancellariæ Apost. mortuo Papa expirant.*
10 *Statutum nouum temporale elapso tempore cessat eo magis quando est correctorium aliorum veterum.*
11 *Rotulus cessat vbi rotulantes à suis officiis absoluti sunt.*
12 *Rotuli obseruantia an duret vsque ad consummatam electionem? & n.*13.*&* 14.
15 *Quæstio alia proponitur.*
16 *Capacitas personarum attenditur secundum tempus,quo actus ad personas applicatur.*
17 *Quæstio tertia proponitur.*
18 *Proprietas absorbet possessionem.*
19 *Definitio Capituli generalis de anno* 1642. *refertur.*
20 *Quæstio proponitur.*
21 *Declaratio non est noua diffinitio,sed antiquæ dispositionis explicatio.*
22 *Electio quando cassatur ob vitium personæ electi citatio adhiberi debet.*
23 *Electionis in cassatione iudicialiter est procedendum quando cassatur ob vitium personæ, ibid.*
24 *Electio quando cassatur ob defectum formæ, electus non remanet ineligibilis.*
25 *Addens, minuens, vel alterans non dicitur stare in puris terminis declarationis.*
26 *Ambitio sæpe pia pectora inuadit.*
27 *Electio etiam digni citra vitium personæ multis viis potest cassari.*
28 Clem.exiui.§. demum, de verb. signif. *communis est omnibus Religionibus.*
29 *Confirmatores quando ex priuata scientia possunt confirmare,vel infirmare electionem?*
30 *Confirmatio, seu infirmatio electionis vbi defertur conscientiis Confirmatorum, eorum dicto est fides adhibenda,nec potest moueri quæstio quod malè egerint.*
31 *Obseruantia est Constitutionum interpres.*
32 *Obseruantia attendenda.*

SAcra religio sancti Hieronymi gubernatur legibus, 1
& ordinationibus in triplici differentia,videlicet cõstitutionibus,extrauagantibus,& rotulis.

Constitutiones enim sunt leges primitiuæ, & funda- 2
mentales, vsque ab initio,& limine nascentis religionis ortæ,habentes tractum successiuum perpetuum, & ad perpetuam obseruantiam emanatę.

Extrauagantes verò dicuntur,quæ successiuis dein- 3
de temporibus, & pro eorum occurrentia, & opportunitate,iam propagato ordine,ad maiorem regularis status, & vitæ monasticæ obseruantiam conditæ fuerunt: pro reformatione scilicet, & supplemento seu declaratione veterum constitutionum, in iis, quæ defectuosæ videbantur. Et hæ quidem ad instar constitutionum perpetuæ sunt,& inuiolabiliter ad perpetuam obligant obseruantiam. Verùm in eo potissimum differunt à constitutionibus, quòd extrauagantes, ad hoc vt pro legibus perpetuis habeantur, necesse est, quòd in tribus Capitulis Generalibus,siue continuis,siue interpolatis, ordinatæ,& stabilitæ fuerint, vt apertè legitur *in const.*8.*& in proœm.*§.3.

Rotuli, denique appellantur mandata quædam, & 4
ordinationes Capituli Generalis, quæ in dies ad eosdem effectus augendæ disciplinæ regularis,& pro interpreta-

 tione

tione constitutionum, & extrauagantium fieri solent.
5 Et licèt rotulus parum aut nihil differat à constitutionibus, & extrauagantibus auctoritate, tamen plurimum ab eis distat duratione: quia rotulus non durat vltra triennium, sed imò eius præcisa obseruantia circunscribitur eo tantùm tempore, quo durat potestas suorum conditorum; vt legitur *in proœm. §. fin.* ibi, *No obligan mas de por el tiēpo que dura el poder de los que las mandaron.* Et *in annot. vlt. ad d. const.* 8. dicitur, quòd in quinque Capitulis Generalibus ordinatum fuit, *que solo tienen fuerça de ley por aquel triennio en que se ordenaren; y de ay adelante seruiran de consejo, y direccion en los negocios que occurrieren.* Cæterum si in aliis duobus Capitulis Generalibus confirmati fuerint, tunc ordinationes, seu rotuli isti transeunt in extrauagantem, & habent vim legis perpetuæ; vt *in eadem const. 8. & ibidem in Extrauag.* ibi, *Queremos, y determinamos, que lo que se ordenare en algun Capitulo General, y se confirmare por otros dos Capitulos siguientes, que de por extrauagante, y tenga fuerça de ley, con tal, que se proponga à la orden todas tres veces, y venga la mayor parte enque quede por extrauagante.* Et idem legitur *in proœm. paragr. 4. in fine.*

His ita pro clariori intelligentia præhabitis, supponitur etiam quod in vltimo Capitulo Generali, de anno 1642. inter alias edita fuit sequens ordinatio.

6 *Que de aqui adelante ningun monge tenga voto en capitulo, asta tener cumplidos diez años de habito; loqual se propusso à la orden, paraque quede por extrauagante, y vino en ello,* &c. Etenim ante ordinationem istam, ad quoslibet actus capitulares admittebantur, etiam recenter professi, dummodo in sacro subdiaconatus ordine essent constituti, vt patet ex *const.* 41. Deinde *in Extrauag. 2. eiusdem const.* statutum fuit, ne actus Capitulares admitterentur, nisi, qui in sacris existerent, & post quadriennium à susceptione habitus postmodum verò *in Extrauag. 4 ad eandem const.* 41. dispositum fuit, ne admitterentur, nisi post sexennium impletum, & post sacri Ordinis susceptionem, vt *ibidem* videre est, & bene ibi aduertit *annot.* 1. Postremò de anno 1642. facta fuit prædicta ordinatio, quæ decem annos requirit à die susceptionis habitus; & proposita fuit toti Ordini (fuit enim rotulus) vt scilicet suis loco, & tēpore maneat pro Extrauaganti.

7 Quæritur ergo primò, an huiusmodi ordinatio, siue rotulus expiret elapso triennio, ita vt in proximo futuro Capitulo Generali celebrando, possint, & debeant admitti ad actus Capitulares, ij, qui non plus, quàm sexennium impletum religionis habent, & sunt in sacris constituti?

8 Et respondetur omnino admitti debere; quia statutum, seu lex temporalis, elapso tempore expirat, *capite non est vobis, & ibi gloss. verb. donec, de sponſ.* Gemin. *cons.* 93. *n.* 4. *& seq* Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell.* § *proœm.* 5. *à n.* 3.

9 Præsertim, quando statutum recipit auctoritatem à statuentibus pro solo tempore suæ potestatis; quia cessante tali statuentium potestate, necesse est, vt cesset etiā vis, & potestas statuti, vt patet ad oculum. Et sæpe videmus *in regul. Cancell. Apostolicæ,* quod mortuo Papa expirant. Gonz. *vbi suprà dicto* §. 5. *n.* 2. vbi plura cumulat ad propositum.

10 Et eo magis, quando statutum est correctorium aliorum veterum statutorum, quia tum omnino cessat nouum statutum, & statur antiquo vim legis habenti, Put. *decis.* 49. 2. *numer.* 3. *lib.* 2. Crescent. *decis.* 3. *num.* 4. *de priuileg.* Paris. *const.* 18. *ex num.* 7. *lib.* 4. Gonz. *d.* §. 5. *numer* 78.

11 Vnde cùm de tempore electionis celebrandæ, statuentes, seu rotulantes, qui prædictum rotulum condiderunt, iam sint ab eorum muneribus, & potestate absoluti, sequitur, quòd talis rotulus cessauit, ex dictis suprà *n.* 4. quodque standum est Extrauaganti de sexennio disponenti, ex dictis *n.* 6.

Nec dici potest, quòd rotulus debet durare saltem vs- 12
que ad consummatam electionem de proximo faciendam, cùm aliàs talis ordinatio, seu rotulus redderetur inefficax, & ad nihilum deseruiret.

Quia respondetur, rotulum fuisse factum à Reueren- 13
dissimo P. Generali, & Diffinitoribus, nunc existentibus, quorum omnium facultas, & potestas, penitus cessat, facta deputatione nouorum Diffinitorum, iuxta formam *const.* 7. quę functio peragitur ante electionem noui Generalis, & sic cessat etiam rotuli obseruantia, ex superiùs dictis *n.* 4. 6. *&* 11.

Nec inefficax remanet, cùm imò plurima operetur, 14
& inter alia, quod eueniente vacatione Prælaturæ Generalis ante completum triennium per obitum, promotionem, renunciationem, seu alias, rotulus adhuc durat. Item voces Capitulares, (quæ in rotulo ante decennium prohibentur) non solùm præstantur in electione Prælati, verùm etiam in pluribus aliis rebus, & actibus Capitularibus, quæ quotidie se offerunt. Præterea rotulus in vno Capitulo editus tendit in Extrauagantem si in aliis duobus Capitulis fuerit confirmatus, vt diximus, suprà *dicto n.* 4. Et propterea, quantumuis elapso triennio cesset eius potestas, multum tamen operatur ad effectum recipiendi confirmationem in aliis duobus Capitulis, vt possit transire in Extrauagantem, cùm aliàs necesse sit, vt rotulus esse incipiat, & stabiliatur, vt suo tempore cōfirmetur, & robur legis perpetuæ obtineat: & ea fuit intentio rotulantium, ibi, *para que quede por extrauagante,* &c.

Secundò quæritur, an ij, qui durante præsenti trien- 15
nio compleuerunt sexennium habitus, debeant admitti post cessationem rotuli.

Respondetur, omnino etiam admitti debere; quia sa- 16
tis est, quod de tempore electionis rotulus iam cessauerit, & ipsi inueniantur capaces iuxta dispositum de sexennio, *in dicta Extrauag. 4. ad const.* 42. In considerandа enim personarum capacitate, vel incapacitate, debet attendi tempus, quo actus ad personas applicatur, vt per text. *in c. post cessionem, de probat.* tenet *ibidem* Felin. *sub num.* 8. cuius doctrinam sæpiùs Rot. canonizauit in pluribus decis. relatis per Loter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 40. *n.* 129. Aliàs autem daremus in rotulo effectum contrarium, nempe cessationem, & operationem, quòd esset absurdum, & multo absurdius, si post eius cessationem tolleret effectum Extrauagantis, quæ est lex perpetua reuiuiscens per cessationē rotuli, vt per Put. Cresc. Paris. & Gonz. *vbi suprà n.* 10.

Tertiò quæritur, an qui durante præsenti triennio, 17
sexennium habitus impleuerunt, & deinde post prędicti rotuli cessationem constituendi sunt in possessione actuū capitularium, possint etiam per nouum rotulum desuper faciendum prohiberi, ne ante integrum decennium habitus admittantur?

Respondetur, posse quidem prohiberi, non obstante 18
eorum possessione. Quia, cùm talis rotulus à toto diffinitorio futuri Capituli sit proponendus, & ab vniuerso ordine approbandus; negari non potest, quin talis ordinatio fieri possit. Generale enim Capitulum, in quo totus ordo repræsentatur, habet facultatem faciendi huiusmodi ordinationes: & in specie videmus, quòd ius quæsitum, quoad proprietatem, quod habebant, recenter professi, vt ad actus capitulares admitterentur, ex *dicta const.* 41. fuit sublatum per *Extrauag.* 2. & deinde per *Extrauag. 4. ad eandem const.* vt superiùs vidimus *n.* 6. vnde si potuit hoc fieri respectu proprietatis, multo magis fieri poterit respectu possessionis, cùm regulare sit, quòd proprietas absorbet possessionem, *cap. cùm dilectus,*

lectus, de causs. posses. & prop. Gratian. *discept.* 598. *n.* 19. Rot. *coram Seraph. decis.* 1484. *n.* 8. Post. *de manutene. obseruat.* 108. *n.* 24.

ALIA CONSVLTATIO EIVSDEM.

19 IN eodem Capitulo Generali de anno 1642. fuit diffinitum, vt sequitur; *Item en quanto à lo que dispone en la extrauagante primera, a la constitucion primera, y en la constitucion 70. que los Defimidores del Capitulo General, y los deputados del Capitulo priuado confirmen, ò infirmen, apprueben, ò reprueben la eleccion del Prior de Sant Bartholome, como Vieren, que conbiene, ò segun sus conscientias: declaramos, que esto sea de entender, y se entiende conforme al derecho commun, con pleno conocimiento de causa, citado el electo, y no en otra manera alguna, loqual se decentender, an si mismo en las elecciones de los Priores*, &c.

20 Quæritur igitur, an ista diffinitio sit verè, & propriè rotulus, ita vt durare non possit vltra triennium, id est, post dimissa officia dictorum Diffinitorum.

21 Respondeo hanc ordinationem, seu diffinitionem, non esse verè rotulum, sed declarationem, ibi, *declaramos que esto, que sea de entender*, &c. Vnde facilè crederem, post triennium non expirare. Declaratio enim non est noua diffinitio. *l. heredes palàm §. si quid. ff. de testam. l. adeò §. videtur ff. de acquir. rer. dominio. Clement. exiui. §. harum declarationum, de verb. signif. gloss verb de nouo, in cap per suas, de donat.* Oldrad. *consil.* 224. *num.* 20. & *cons* 318. *in fin.* Sed antiquæ, & obscuræ dispositionis explicatio. Dec. *in l. edita num.* 47. *C. de edendo.* Paris. *cons.* 63. *num.* 3. & *seq. vol.* 1. Ruin. *cons.* 224. *num.* 6. *vol.* 1. Socin. iun. *cons.* 95. *n.* 71. & 76. *vol.* 3. Et quemadmodum antiquæ constitutiones sunt perpetuæ, ita etiam illarum declarationes, quia declarans non mutat essentiam, aut naturam dispositionis. Rot. *cons.* 15. *n.* 27 *vol.* 3. Decian. *cons.* 8. *n.* 221. *vol.* 1. & *cons.* 6. *n.* 30. *lib.* 4. Menoch. *cons.* 35t. *n.* 100. & *cons.* 360. *n.* 5. & *cons.* 445. *n.* 7t.

22 Verùm ista noua diffinitio, quatenus se refert ad ius commune, indiget etiam sua declaratione, nempe, quòd tunc demum in cassatione, seu infirmatione electionis plena causæ cognitio, & electi citatio adhiberi debeat, quando electio cassatur ob vitium personæ, iuxta terminos *cap. super eo.* 12. & ibi glos. *verb. non vitio personæ, de elect.*

Vbi exemplificat in electione cassata ob prætensam electi irregularitatem oppositam, illegitimitatem, vel aliquod crimen sibi obiectum; quibus casibus, necesse est de iure processum compilare, & electum citare, vt

23 suas afferat defensiones. Et ratio est, quia tunc electus, in iudicio succumbens, manet ineligibilis, vt docet gloss. *ibidem*, & propterea precisè iudicialiter procedendum est, secundùm iuris terminos, vt bene in proposito Valenz. *cons.* 44 *n.* 3. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 96. *num.* 13. Et in terminis Rodrig. *quæst. reg. tom.* 1. *q.* 52. *art.* 12. Portel. *tom.* 2. *respons. moral. part.* 2. *casu* 4. *num.* 4. Et lato calamo, loquendo in indiuiduo de his constitutionibus, & Extrauagantibus Ordinis sancti Hieronymi diximus, apud Vota decisiua D. Barbos. *Vot.* 36. *ex n.* 11. Vbi, ibidem tenuimus, quando tacitè, & complicato modo Confirmatores denegant confirmationem, percutiendo personam electi, veluti, cum confirmatores dicunt electoribus, quòd alterum eligant, vel, quòd pro electo suffragia non præstent.

24 Secus autem, quando electio cassatur ob defectum formæ, vel alicuius solemnitatis; quia tunc æquum non est, vt desuper processus compiletur, aut citetur electus, cùm ex tali cassatione, non maneat ineligibilis, vt expressè dicit text. *in d. cap. super eo*, ibi, *quod si prior electio, non vitio personæ, sed modo electionis cassatur; promotionem eius in eadem etiam Ecclesia non debeat impedire; de elect.*

Aliàs enim nulla esset cassatio, quæ litibus non im- 25
plicaretur, quod sacri Canones, & vniuersæ Regularium constitutiones abhorrent; increpante Apostolo 1. *ad Corinth. cap.* 6. ibi, *quare non magis iniuriam accepistis?* &c. & *quare non magis fraudem patimini?* &c. & vix fieri posset aliqua electio, si illis non foret inuoluta. Et si hoc casu infirmatæ electionis ex defectu formæ, processus deberet compilari, vtique definitio in vltimo capitulo facta, non esset iuri communi conformis, nec esset antiquarum constitutionum declaratio, sed imò diceretur noua dispositio, quia ex quo addit, minuit, vel alterat, non dicitur stare in puris terminis declarationis. Rom. *cons.* 43. Socin. sen. *cons.* 49. *numer.* 5. *vol.* 1. Calderin. *cons.* 237. *aliàs* 16. *de prebend. in principio.*

Tota ergo difficultas reducitur ad id, quando in ambiguo manet causa cassationis, vtrùm ex defectu formæ, vel ob vitium personæ facta fuerit, an, scilicet, eo casu processus debeat compilari, & citari electus.

Et quidem negatiuè videtur respondendum, quia 26
electus, eo casu, nequaquam credere debet, ad sui iniuriam cassatam fuisse electionem, sed bonum commune Religionis, & ad maiorem illius profectum; vt bene D. M Barbos. *vot.* 4. *num.* 39. & *seqq.* vbi plura cumulat. Aliter enim sentire redolet ambitionem, quæ sæpe pia pectora inuadit; nam, vt ait D. Ambrosius *super Luc. sæpe quos vitia nulla delectant, quos nulla potest mouere luxuria, nulla auaritia subuertere, facit ambitio criminosos*, & sapienter Euseb. *homil.* 4. *ad Malach.* ibi, *Quid, inquam, prodest si in habitatione silentium sit, & in habitatoribus tumultus, & colluctatio passionum?* Diuus quoque Bernard. *super Cant. ser.* 29. ibi, *non legistis in regula vestra, quod, quicquid fit sine voluntate, vel consensu Spiritus & Patris, vanæ gloria deputabitur, non mercedi?* Diuus August *epist.* 3. ibi, *concordia ciuitates construuntur, feruet religio, valet æquitas, pollet humanitas, florent diuinarum disciplinarum studia.* D Pet. Chrysolog. *serm.* 53. ibi, *pax perfectio est sanctitatis, iustitia regula, magistra doctrina, morum custodia, atque in rebus omnibus, laudabilis disciplina.* Et plura D. Gregor. Nazianz. *orat.* 33. *in fin.*

Nec propterea electus manet ineligibilis, vel alioqui 27
notatus, quia esset iudicium temerarium dicere, quod talis electus indicabitur suspectus, vel infamatus de aliquo crimine, cùm aliàs, citra vitium personæ multis viis possit cassari electio, etiam digni. Bañez *de Iust. & iur. quæst.* 67. *art.* 2. *in resp. act.* 2. & dixi *d. vot* 36. *numer.* 22. Humiliter enim, & fortiter se gerere debet talis electus, nec hominum dicteria attendere; quia, vt docet D. Hieronymus *in epist. ad Pammach.* Prima virtus Monachi est contemnere hominum iudicia.

Quòd autem hoc relinquendum sit confirmatorum 28
conscientiis, comprobatur, tum ex dispositione iuris, vt *in Clement. Exiui. §. demum, de verb. signif.* ibi, *confirmetur, seu infirmetur, prout secundùm Deum visum fuerit expedire*, &c. cuius textus decisio, licèt pro Seraphico ordine condita sit, attamen ex quo est in corpore iuris inserta, & eius ratio generalis, omnes comprehendit, omnibus quoque Religionibus, necesse est, vt fiat communis, vt per Bart. & alios, tenet D. m. Barbos. *d. vot.* 4. *num.* 33.

Tum etiam ratione, quia quemadmodum electores, 29
liberè eligunt, quem iudicant dignum, scientia priuata, ita etiam confirmatores ex eadem priuata scientia possunt confirmare, vel cassare electionem, quando non tangitur persona electi, nec alius coelectus concurrit, D. m. Barbos latè *d. vot.* 4. *ex n.* 25 *præsertim n.* 33. qui plurima congerit, & de iure Eccles. *lib.* 1. *c.* 19. *num.* 251.

Tum

30 Tum & tertiò, quia idem disponitur *in d. Extrauag. 1. ad Corimb. 1* ibi, *Rogamos, y amonestamos a los Padres diffinidores, que en le eleccion del General no confirmen, saluo a persona que sea sufficiente, para regir la orden, cerca de oqual estrechamente los encargamos las consciencias*, & in *d. const. 7.* ibi, *confirmen a ò infirmenta, segun les pareciere que conuiene.* Etenim si in hoc casu processus foret compilandus, constitutiones non ita stricte negotium conscientiis confirmatorum committerent, & tamen ista conscientiaria commissio aliquid debet operari, cùm alias, si per tramites iuris, & processu compilato cassatio fieri deberet, otiosa esset talis commissio, cùm de iure etiam insit. Quando verò constitutiones (vt in casu nostro) deferunt confirmationem, seu infirmationem conscientiis confirmatorum, eorum dicto est fides adhibenda. Mascard. *de prob. concl us.* 414. & non potest moueri quæstio, quòd malè egerint, Sanch. *de matrim. lic. 3. disp* 10. *n.* 13. nec requiritur citatio, unde absque ea procedere potenint. Tiraquel. *tract. res inter alios act. vers. limita quintò*, minúsque erit necessaria iudicialis probatio. Sanch. *lib. 3. disput.* 8. *numer.* 4. Sed cognitio ex priuata scientia resultans, ad id erit omnino sufficiens, vt bene in puncto D. m. Barbos. *d. vot.* 4. *num.* 16.

32 Tum denique, quia stylus, & obseruantia huius sacræ religionis fauet iuri confirmatorum, ex quo (vt supponitur) sæpe sæpiùs, ex sola priuata, & extraiudiciali scientia electiones infirmarunt. Quæ obseruancia, cum sit cõstitutionũ interpres, ad *l. 1. de interpretatione ff. de legib. c. cùm dilectus, de consuetud.* plurimum est attendenda,

34 vt in terminis nostris D. m. Barbos. qui plures allegat *d. vot. 4. n. 37.* etiam si esset contra ius, Abb. *in c. cùm terra a. 2. vers. sed consuetudo, de elect.* Rot. *qua alios refert, decis. 63. num. 1. p. 1. recent.* & ipsemet dixi *d. vot. 36. num. 24.*

35 Ex quibus videtur esse deferendum confirmatorum conscientiis, quando in ambiguo manet causa cassationis, electionis, & neque expresse, neque tacitè honor electi infringitur. Saluo in omnibus meliori iudicio, Matriti die prima Maij 1645.

Bracharen. Thesauraria.

Clausula, *adhuc per obitum*, accessoriè stat ad vacationem narratam. Expresso & narrato principaliter vno modo vacationis, si fiat postea expressio de aliis tenetur impetrans iustificare primum modum vacationis saltem de facto. Vacatio dicitur consumpta per prouisionem expeditam in forma gratiosa. In litteris prouisionis resignatarij necessarium non est mentionem facere de reseruatione pensionis.

VOTVM CV.

Doctissimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarij, & in Nunciatura Hispaniæ Iudicis Apost.

1 *Papa Doctorem Barbosam prouidit de Thesauraria S. Ecclesiæ Vimaranensis in forma gratiosa.*

2 *Renunciat cum reseruatione annua pensionis ducentorum ducatorum auri de Camera.*

3 *Collatio datur resignatario cum clauf. adhuc per obitum Ioannis, quia nondum resignans possessionem obtinuerat.*

4 *Resignatarius cum recusasset pensionem soluere, succubuit.*

5 *Dubia disputanda proponuntur.*

6 *Vacationi vno modo principaliter narrato, si fiat postea expressio de aliis, tenetur impetrans iustificare primum modum vacationis saltem de facto.*

7 *Clauf.* Siue per obitum Ioannis, *est accessoria ad resignationem narratam.*

8 *Vacatio dicitur consumpta per prouisionem expeditam in forma gratiosa.*

9 *Prouisio in supplicatione registrata etiam litteris non expeditis, sufficit ad effectum consumendi vacationem.*

10 *Cessio qua dicatur, & quæ resignatio, & in quo differant?*

11 *Resignans quando ad titulum beneficij resignati fuit ad sacros Ordines promotus, tenetur in resignatione facere de hoc mentionem, aliter resignatio est nulla.*

12 *In litteris prouisionis nunquam vel raro fit mentio de pensione reseruata.*

13 *Litteræ resignationis non expediuntur in Cancellaria, vel Camera Apostolica, nisi constiterit quod consensus sont præstiti & extensi.*

14 *Relatum in supplicatione cessionis habetur pro narratiua cedentis, & cessionarij.*

15 *Consentiens in vna parte videtur approbare, & ratificare omnia contenta in aliis.*

16 *Supplicatio, qua dicitur matrix, prius attendi debet quam Bulla.*

17 *Litteræ a supplicatione recipiunt passiuam interpretationem.*

18 *Expeditores Bullarum non possunt præiudicare supplicanti.*

CVm aliàs in mense Apostolico vacasset Thesauraria Vimaranensis per obitum q. Ioannis Nogueira; S.D.N. illã contulit D. Doctori D. Augustino Barbosæ, & litteræ fuerunt desuper expeditæ in forma gratiosa, in quibus Papa dicit, *conferimus, & prouidemus*; ita vt vacatio per obitum Ioannis fuerit omnino consumpta, & consequenter expirauerit reseruatio. 1

Possessione tamen adhuc non habita, D. Doctor cessit & renuntiauit prædictæ dignitati in manibus Sanctissimi, & in fauorem Balthasaris Diaz, cum reseruatione annuæ pensionis 100. ducatorum auri de Camera, & cum solita clausula, *non aliàs, aliter, neque alio modo.* 2

In supplicatione autem huiusmodi cessionis petitur collatio ad fauorem Balthasaris, & fuit addita clausula, *Adhuc per obitum dicti Ioannis*; & non fuit apposita clausula, *quòd dictus Augustinus vna cum dicta pensione commodè viuere potest.* Et ita sub eadem data, & ex ventre eiusdemmet supplicationis fuerunt expeditæ binæ litteræ Apostolicæ; aliæ super prouisione Balthasaris cum prædicta clausula, *adhuc per obitum Ioannis*, & sine vlla mentione pensionis; aliæ vero super reseruatione eiusdem pensionis, ad fauorem D. Doctoris Barbosæ, cum clausulis & decretis amplissimis, & prægnantissimis ad effectum exigendi; ac etiam cum speciali & expresso decreto regressus, & seu ingressus, & accessus in euentum non solutionis. 3

Cum ob non solutionem lis acriter ventilata fuerit in sacro Rotæ Auditorio, & in aliis Hispaniæ & Lusitaniæ Tribunalibus, semper prædictus Balthasar succubuit, & vbique fuit vniformiter cognita iustitia D. Doctoris Barbosæ; adeò vt vix aliquis doctus extiterit, qui de ea plenissimè non fuerit informatus, cùm pro causæ defensione doctissimam praxim exigendi pensiones, vbique celebrem, nuper ediderit. Et denique vigore 4

gore prædicti decreti super ingressu & accessu, fuit pacifice in possessionem immissus.

5 Cæterum aduersarius nihil non tentans adhuc non acquiescit. Prætendit enim, quòd ex quo obtinuit gratiam suæ prouisionis cum clausula, *Adhuc per obitum*, potest supplantare reseruationem pensionis; præsertim cùm in eadem prouisione nulla mentio de pensione facta fuerit Et quod plus est, asserit, quòd gratia prouisionis non originatur ex cessione D. Doctoris Barbosæ, sed ex obitu Ioannis, & quòd reseruatio pensionis non sit respectiua ad consensum adhibitum in cessione.

De istis igitur cùm disputaretur apud supremum Lusitaniæ consilium, fuerunt proposita duo dubia, quorum alterum consistit in puncto iuris, videlicet, An Balthasar omissa vacatione ex causa resignationis, aut cessionis, possit capere vacationem per obitum Ioannis, in vim clausulæ adhuc per obitum.

Alterum verò consistit in stylo expeditionum Romanæ Curiæ, nempe, Vtrùm necessarium fuerit in litteris prouisionis eiusdem Balthasaris facere expressam mentionem de reseruatione pensionis, taliter quòd ob non factam huiusmodi mentionem, Balthasar possit opponere & excipere de defectu consensus ipsius, & sic de nullitate reseruationis.

6 Super quibus pro veritate consultus, quoad Primum negatiuè duxi respondendum, videlicet, non posse omissa vacatione per resignationem capere aliam vacationem per obitum Ioannis, quia vacatio per resignationem est primæua, principalis, originaria, & causatiua, prouisionis, & propterea supplantari non debet cum sua correspectiua reseruatione pensionis. Clausula autem, *Adhuc per obitum*, stat accessoriè, & sic intrat de plano trita regula, & triuialis conclusio in materia beneficiali, quòd quando principaliter expresso, & narrato vno modo vacationis fit postea expressio de aliis (siue indiuidualiter, siue generaliter sub clausula *siue præmisso, siue alio quouis modo vacauerit, seu ad præsens vacet*) tunc impetrans non potest omittere, seu negligere primum modum vacationis dispositiuè narratum, sed imò præcise tenetur iustificare illum saltem de facto; interim tamen non aperitur sibi via recurrendi ad alios modos vacationum, seu ad clausulas generales, nec potest se illis iuuari, Addit. ad Rot. *decis.* 1 *de rescript. à num.* 8. *in non* & facit *decis.* 304. & 475. *num.* 2 *lib.* 3. *part.* 4. *diuers.* Put. *decis.* 166. *n.* 5. & *decis.* 400. *lib.* 3. Paris. *de resign. lib.* 10. *q.* 3 *num.* 21. & *seq.* Loter. *de re benef. lib.* 3. *q.* 8. *num.* 11. Garc. *de benef. p.* 11. *cap* 1. *num.* 36. ibi, *secundò aduerte, quòd ita demum per clausulas generales, siue alio quouis modo, potest impetrans consequi beneficium ex alia vacatione, si vacationis modus dispositiuè, seu assertiuè expressus, saltem de facto iustificetur, prout fieri debet, vt possit recurri ad clausulas generales.* Et singulariter obseruat Theodol. Rub. *in singul. Rotæ tom.* 2. *part.* 4. *clausul.* 100.

7 Et in terminis prædictæ clausulæ, adhuc per obitum, Put. *decis.* 268. alias *in correctis* 267. *lib.* 3. ibi, *non obstat clausula siue per obitum, quæ videbatur æquè principaliter in supplicatione apposita, quia non facit, cùm accessoria esset ad resignationem narratam.*

8 Vltra quod, dato quòd Balthasar neglecta vacatione per resignationem, posset se iuuare prædicta clausula, *Adhuc per obitum*, nihilominus sibi non suffragaretur, ex quo vacatio inducta per obitum Ioannis iam fuerat consumpta per prouisionem factam in fauorem dicti Doctoris Barbosæ, & per litteras in forma gratiosa desuper expeditas, glos. *in Clem.* 1. *verb. collatio*, & ibi Vital. *num.* 47. *vt lit. pera* Bellam. *decis.* 563. Simonet *de reseruat. q.* 55. Garz. *de benef. p.* 4. *cap.* 2. *num.* 2. Rot. *decis.* 24. *de præb. in antiq.* & *decis.* 490. *per tot.* & *decis.*
9 513. *n.* 2. *p.* 2. *recent.* cùm aliàs ad effectum consumendi vacationem sufficeret prouisio in supplicatione registrata etiam litteris non expeditis, nec apprehensa possessione, latè Garc. *vbi prox. num.* 11 & 15. Gonz. *ad reg.* 8 *Cancel. glos.* 15. §. 2. *num.* 31. & *seq* Rot. *decis.* 498. & *d. decis.* 523. *n.* 2. *p.* 2. *recent.* Duran. *decis.* 263. *num.* 12 Rot. *decis.* 385. *n.* 10. *p.* 5. *recent.* Et hæ quidem sunt conclusiones indubitabiles in sacro Rotæ Auditorio, aliisque Romanæ Curiæ Tribunalibus.

Quoad secundum verò dubium, respondetur non fuisse necessarium facere mentionem de reseruatione pensionis in litteris prouisionis. Et pro materiæ dilucidatione, & styli intelligentia præsupponendum est, quòd aliud est cessio, aliud resignatio. Cessio enim propriè dicitur, quando renuncians non habet in sui fauorem litteras expeditas; aut si habet, adhuc non apprehenderet possessionem præbendæ renunciatæ, qui est casus noster in quo Dataria Apostolica consueuit apponere in capite supplicationis, *cessio*; & in corpore eiusdem supplicationis dicitur, quòd prædictus orator, *omni & cuicunque iuri*, &c. *cedit*, &c. *sponte & liberè in fauorem*, &c. *non aliàs*, &c. Resignatio autem propriè dicitur quando renuntians habet possessionem, & tunc apponitur in capite supplicationis, *resignatio*, & in corpore dicitur quòd prædictus orator *resignare intendit prout resignat*, &c. vt videre est per formulas quas affert Parisius *de resign. lib.* 8 *q.* 7. *per tot.* 10

Et cùm hoc præsupposito dicendum est quòd in cessionibus in fauorem nunquam ponitur clausula quòd prædictus cedens vnà cum dicta pensione aliunde commodè viuere potest. Nec in litteris prouisionis ad fauorem cessionarij fit mentio de pensione reseruata.

Et ratio vtriusque dicti est, quia cùm cedens non renuntiet beneficium possessum, non est necesse constare quod aliunde viuere possit. Etenim si narratur Papæ quod cedit possessione minime habita, clarum est, quod aliunde viuit, cum aliàs vixerit, & viuat absque fructibus beneficij renuntiati. Solet enim Papa magis prospicere commoditatem possessorum, quàm eorum qui adhuc possessione non habita renuntiant beneficiis.

Præterea quando prædictus Doctor Barbosa post adeptam possessionem renuntiasset, adhuc defectus dictæ clausulæ, Aliunde, &c. in supplicatione, & alter etiam defectus non factæ mentionis pensionis in litteris prouisionis resignatarij nullius essent considerationis, quia defectus isti in nullo alio casu respiciunt substantiam gratiæ, nisi quando resignans fuit ad sacros Ordines promotus ad titulum beneficij resignati, iuxta decretum Conciij Trid. *sess.* 21. *de reformat. cap.* 2. Paris. *de resign. lib.* 2. *q.* 6. *n.* 40. & *q.* 14. *n.* 5. & *seq. lib.* 8. *q.* 7. *num.* 47. 11

Et re vera, practici Romanæ Curiæ non possunt non mirari de talis dubij propositione, cùm aliàs experientia nouerint, quod ex ventre eiusdem supplicationis expediuntur binæ litteræ Apostolicæ, aliæ quæ respiciunt collationem beneficij, eiusque possessionem; aliæ verò quæ concernunt reseruationem pensionis, eiusque exactionem. Vnde cùm pensio ista sit benè reseruata, & constituta in suis propriis & peculiaribus Bullis reseruationis, quid refert quòd in litteris prouisionis nulla fuerit facta mentio de pensione. Etenim neque erat necessarium facere dictam mentionem, nec debuit fieri, tum propter stylum, & rationes supradictas; tum etiam quia pensionarius non est exacturus in vim litterarum prouisionis, cùm ad hunc & non ad alium effectum expediantur litteræ reseruationis cum tot clausulis & decretis in fauorem eiusdem pensionarij. 12

Atque ex prædictis patet responsio ad secundam partem huius dubij, nempe quòd Balthasar Diaz non 13
potest

potest excipere de inualiditate reseruationis ex prætenso defectu consensus ob non factam huiusmodi mentionem; quia, vt dictum est, hæc mentio non erat necessaria, nec fieri debebat de stylo, de quo testatur Lotter. insignis Romanæ Curiæ Aduocatus & noster inibi contemporaneus, *de re benefic. lib. 1. quæst. 35. n. 28.* ibi, *cùm in litteris prouisionis nusquam fiat mentio de pensione, &c.* Et satis dicitur constare de consensu adhibito reseruationi ex inspectione litterarum desuper confectarum, ne dum quia inibi à tergo legitur consensus explicitus & formalis, sed etiam, quia est notorius stylus, quòd litteræ non expediuntur in Cancellaria, aut Camera Apostolica nisi constiterit quòd consensus sunt præstiti, & extensi, vt bene Paris. *d. lib. 10. quæst. 3. num. 10.* ibi, *quod satis dicitur constare ex litteris, nam de stylo no[...]rio, litteræ non expediuntur, nisi viso consensu præsti[...] extenso in Camera vel Cancellaria.*

14 Præsertim cùm hodie originaliter fuerit producta supplicatio matrix, cuius vigore prędictæ litteræ tam prouisionis, quàm reseruationis pensionis fuerunt expeditæ, prout constant ex data, & clausulis vtriusque bullæ quæ sunt eædem, & iidem scriptor, & officiales. Et propterea relatum in dicta supplicatione, habetur pro narratiua cedentis, & cessionarij, & vterque in illa est orator, Rot. *apud Marches. de commission. part. 1. fol. 544. num. 3. & decis. 352. num. 7. p. 4. recent.* aliàs *part. 2. in posth. Farin.* Vnde, cùm in illa sit reseruata pensio sine clausula, Aliunde, &c (quæ in casu isto non erat necessaria) non est opus alia probatione, vt dicamus quòd cessionarius, qui consensit prædictæ reseruationi, erat de illa bene certioratus, ex quo illam petiit prout & cedens.

15 Præterea, quando non constitisset, prout constat de expresso consensu prædicti Balthasaris, adhuc ex quo vsus fuit prædicta supplicatione, & expediuit Bullas illius vigore, ac etiam possessionem apprehendit, visus est consensisse reseruationi pensionis, Rot. apud Caualer. *decis.* 26. ibi, de hoc autem consensu sufficienti, Domini satis constare dixerunt; qua cùm prouisio Francisci, & reseruatio pensionis legatur in eadem supplicatione, Franciscus, eo ipso quòd vsus est dicta supplicatione, & secundùm illam expediuit litteras prouisionis Archidiaconatus ad sui fauorem, consensit etiam dictæ reseruationi pensionis, &c. Quapropter cùm constet de consensu in vna parte, videtur etiam approbare, & ratificare omnia contenta in aliis, Put. *decis. 369.* aliàs *359. lib. 2.*

16 Et vlteriùs quando in litteris deficit aliqua clausula, quæ existit in supplicatione, aut superfluit in litteris quod deficit in eadem supplicatione, nihil videtur referre, cùm aliàs in omnem euentum standum sit supplicationi. Cum enim supplicatio dicatur matrix, prius attendi debet, quàm Bulla, Rota *decis. 465. num. 4 & decis. 730. num. 1. part. 2. recent.* Præsertim cum non agitur directè, & principaliter de canonizatione alicuius gratiæ, sed tantum de faciendo fidem super illius concessione, ad effectum iustificationis alicuius narratiuæ, aut suppositionis necessariç, Lotter. *de re benefic. libro 3. quæst. 2. num.* 34. Et cum aliquod emerserit in litteris dubium, sem-
17 per recurrendum est ad supplicationem, à qua litteræ recipiunt passiuam interpretationem: Idem Lotter. *d.*
18 *lib. 3. quæst. 4. num. 1. & seq.* quicquid in litteris superfluè vel diminutè ponant expeditores, quia in hoc minimè possint præiudicare supplicanti, Rot. *decis. 459. num. 2. p. 3. recent.* aliàs *p. 1. in posth.* Duran. *decis. 265. num. 1.*

Ex quibus concludendum videtur non posse Balthasarem omissa vacatione ex causa resignationis, se iuuare vacatione per obitum Ioannis; ac etiam necessarium non fuisse in casu nostro facere mentionem pensionis in Bulla prouisionis, reseruationemque fuisse validam. Saluo in omnibus meliori, & saniori iudicio, &c. Matriti die 4. Iunij 1640.

Granaten. Prouincialatus Ordinis Eremitarum sancti Augustini.

Tempus ad electionem præfixum an & per quem prorogari possit? Possessio qualis debeat esse vt veniat manutenenda? Manutentio quando concedenda, vel non?

VOTVM CVI.

Doctissimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarij, & in Nunciatura Hispaniæ Iudicis Apost. designati.

1 *Facti contingentia*, & n. 2.
3 *Officium suum complens, auctoritatem & potestatem amittit.*
4 *Generalis, seu Prouincialis non potest prorogare officium suum.*
5 *Renunciatio tacita tituli per aduentum diei præfixa, idem operatur quod expressa per dispositionem hominis.*
6 *Prouisio, electio, aut collatio non potest fieri, nisi cum necessario præsupposito renunciationis, aut alterius vacationis.*
7 *Limitata causa limitatum producit effectum.*
8 *Dictio,* penitus, *adeo præcisam habet naturam, vt nullam admittat modificationem aut alterationem & operatur ipso iure nullitatem actus in contrarium gesti.*
9 *Constitutiones singulorum Ordinum, seu monasteriorum obseruandæ.*
10 *Prouincialis quando habendus pro absoluto ab officio?*
11 *Diei præfixa aduentus an contempletur ad inducendam tacitam in Prouincialatu renunciationem.*
12 *Dictio,* alia, *est similium repetitiua.*
13 *Dictio,* ipsa, *est restrictiua temporis, & exclusiua alterius rei.*
14 *Dictio,* præfixa, *importat certitudinem diei.*
15 *Verbum,* sit, *importat ipso iure, & denotat requiri statim executionem.*
16 *Dict.* ipso facto, *importat ipso iure, statim, & absque aliquo hominis ministerio.*
17 *Participium,* absolutus, *denotat actum geri ab alio quàm ab eo, qui absoluitur.*
18 *Officij vacatione non facta, ad electionem futuri Prouincialis deueniri non potest.*
19 *Vacatio officij Prouincialatus an pendeat à renunciatione personali.*
20 *Priuatio præsupponit habitum.*
21 *Generalatus officij vacatio in Religione S. Augustini quando inducatur? & n. 22.*
23 *Constitutio vna solet aliam declarare.*
24 *Constitutiones loquentes de Capitulo Generali*
bene

bene adaptantur ad Constitutiones disponentes de Capitulo Prouinciali.

25 *Exceptio firmat regulam in non exceptuatis, & declarat quid in regula comprehendatur.*

26 *Dictio,* semper, *ad omne tempus, & ad omnem casum refertur.*

27 *Dictio,* dumtaxat, *est restrictiua ad vnum casum solum, & concludit negationem in aliis, & excludit omnes aliós casus prater expressos.*

28 *Dictio,* dumtaxat, *solemnitatem, & formam inducit, & ipsius transgressio vitiat actum.*

29 *Dictio,* statim, *nullam dilationem admittit, & est significatiua lata sententia.*

30 *Bulla Martini V. refertur.*

31 *Dictio* eo ipso, *habet in se latam sententiam, & idẽ importat ac si Papa dixisset sine aliquo hominis, aut Iudicis ministerio.*

32 *Dictio,* ex tunc, *denotat vltimam & immediatam prafixi temporis extremitatem.*

33 *Generalis S. Augustini potest dispensare circa mutationem loci ad celebrandum Capitulum generale.*

34 *Argumentum à maioritate rationis in Iure validum.*

35 *Apostolica littera habent paratam executionem ad instar instrumenti publici guarentigiati, & procedendum ad earum executionem appellatione remota.*

36 *Excusatio nulla est, vani, & affectati timoris.*

37 *Constitutio Martini V. in §. 2. refertur.*

38 *Verba posita in proœmio Constitutionum bene ostendunt ipsius causam finalem.*

39 *Reelectio fieri non potest nisi concurrentibus Vocalibus eiusdem Capituli nemine discrepante.*

40 *Claus.* eo ipso, ipso facto, ipso iure. *nullam aliam requirunt Iudicis sententiam.*

41 *Declaratoria non requiritur ex Rota stylo quando sumus in facto notorio.*

42 *Alternatiua in Prouincialatus electione prouincia Granaten. Ordinis S. Augustini confirmatur, precedente concordia. &* n. 43.

44 *Dictio,* Post, *est separatiua temporis, & significat illius extremitatem immediatam.*

45 *Dictio,* Immediatè, *de sui natura exigit pracisam continuationem.*

46 *Immediatum id dicitur quod est sine medio.*

47 *Dictio,* Immediatè, *importat, vt nullo alio actu etiam momentanto interposito debeat actus celebrari.*

48 *Diuisio leonina à Iure reprobata.*

49 *Confirmationi Apost. Papa per quascunque alias litteras derogare non censetur.*

50 *Claus.* sublata, *claudit os parti.*

51 *Claus.* sublata, *adimit Iudici facultatem aliter iudicandi, declarandi, aut interpretandi.*

52 *Decretum irritum operatur nullitatem ab initio.*

53 *Generalis potest prorogare Capitulum generale, & Prouincialis prouinciale ad tempus. Quomodo intelligendum* n. 54. & 55. & 59.

56 *Capitulum Generale Fratrum Minorum ex quo habet diem prefixam in vigilia Pentecostes, non potest a Generali differri.*

57 *Electio deuoluitur ad Superiorem elapsa die prafixa ad eligendum.*

58 *Electio est ipso iure nulla si electores post elapsum tempus elegissent.*

60 *Capitulum potest prorogari existente causa seditionis, aut terroris armorum, intelligitur vt n. 61. 62. & 63.*

64 *Possessio est de essentia & substantia manutentionis.*

65 *Possessio etiam asinina, bestialis, seu asinaria est manutenibilis.*

66 *Dominium prasumitur ex possessione donec constet de intrusione, seu iniusta detentatione*

67 *Manutentio non est danda vbi constat de defectu dominij, seu de improbitate, & vitio possessionis.*

68 *Possessor vitiosus non est tuendus.*

69 *Possessio iniusti detentoris non est manutenibilis in spiritualibus.*

70 *Possessionis notoria iniustitia vt constet debet adesse, vel possidentis confessio, vel sententia quo transitum fecerit in rem iudicatam.*

71 *Clausula importantes latam sententiam quae?*

72 *Probatio defectus dominij ex quibus inducatur.*

73 *Probatio, qua fit libris, seu scripturis apertis, nunquam reiicitur.*

74 *Exceptiones requirentes altiorem indaginem ad petitorium reiicienda.*

75 *Exceptio respiciens merita, seu dominium. & petitorium quando impediat manutentionem.*

76 *Exceptio vbi est clara non efficitur altioris indaginis, nec est reiicienda, si illud quod est discutiẽdum proueniet ex replicatione aduersarij.*

77 *Manutentionem petens est actor originarius, & voluntarius.*

78 *Replicatio sapit naturam actionis, & secundum eam regulatur.*

79 *Probationes per modum summaria informationis ante litem contestatam recepta, nullam fidem faciunt.*

80 *Possessio officij data vsque ad certum diem, elapsa die non est manutenibilis aduersus concedentem.*

81 *Possidens officium vsque ad certum diem, etiam ante lapsum diei non sibi possidet, sed domino concedenti.*

82 *Decretum irritans inficit titulum, & possessionem.*

83 *Possessio infecta non est manutenibilis.*

84 *Decretum irritans inficit tanto magis possessionem si cadat super certo, & indiuiduali corpore beneficij.*

85 *Excommunicationis exceptio opponi potest vbi de sola possessionis manutentione agitur.*

86 *Possessio de tempore mota litis sufficit ad manutentionem.*

87 *Actus repetiti & geminati faciunt magis constare de possessione ad effectum manutentionis.*

88 *Possessio simplex, nuda, & mera detentatio sufficit ad manutentionem.*

89 *Possessio titulata est manutenibilis.*

90 *Possessorij actus, qui dederunt causam liti, non probant possessionem, nec sufficiunt ad manutentionem.*

91 *Collatio vnica contradicta non constituit in quasi possessione iuris conferendi.*

92 *Contradictio partis quando impediat mandatum de manutenendo.*

93 *Quasi possessio manutenibilis acquiritur ex vnico actu pacifico.*

94 *Actus gesti post motam litem quando sint manutenibiles.*

95 *Possessio attentata non est manutenenda.*

96 *Inhibitio emanata post possessionem eam non afficit.*

97 *Appellatio debet interponi in scriptis & coram Iudice à quo.*

98 *Fides non actuarij non facit fidem.*

99 *Magistratus præsentia omnem metum excludit.*

100 *Appellatio extraiudicialis an causet attentata.*

101 *Manutentione non agitur de titulo, vel de possessione.*

102 *Manutentio quando affert aliquod grauamen, illud est leue, modicum, ac momentaneum.*

103 *Appellatio expresiò interponi debet ne fiat electio nisi Canonica.*

104 *Capituli dissolutio quomodo facienda.*

105 *Manutentio solum conceditur ad strictos limites possessionis.*

106 *Actus causa vniuersalis magis attendenda quàm exercitium ipsius actus.*

107 *Possessione probata quoad vnam rem, sufficit pro manutentione quoad alias res sub eodem iure comprehensas.*

108 *Possessio titulata vero, reali, & legitimo titulo, est manutenibilis.*

109 *Forma substantia amplectenda.*

110 *Capituli maior, & sanior pars verum consensum exprimit.*

111 *Solemnitates in electione viduata Ecclesia qua concurrere debent.*

112 *Capituli maior pars in electionibus intelligi debet respectu totius corporis.*

113 *Electores non venientes tempore statuto, non sunt amplius expectandi.*

114 *Electionem quam citius expediri interest Ecclesia viduata.*

115 *Papam solus eligere poterit vnus Cardinalis si omnes alij de Conclaui exierint.*

116 *Magistratus præsentia metum excludit.*

117 *Requirimenta quando iuuent.*

118 *Probationes debent esse clara, & in contradictorio iudicio facta.*

119 *Tractatus in electionibus an pracedere debeant.*

120 *Præsumptio iuris stat pro Iudice quod in omnibus ab eo gestis ritè processerit.*

121 *Constitutio Religionis S. Augustini refertur,* & n.122.

123 *Declarationes sacra Cong. quam vim habeant.*

124 *Tempus interpellat pro homine.*

125 *Campana ad electionem debet pulsari de commissione habentis auctoritatem.*

126 *Obseruatio solemnitatum indictionis diei & hora in electionibus non est necessaria quando omnibus est notoria.*

127 *Obedientia præstatio, & recognitio an habeat vim approbationis?* & num.128.

129 *Locus non est de substantia electionis, etiam secundum Religionis S. Augustini constitutiones* n.130.

131 *Ratio legis vbi cessat eius dispositio cessare debet.*

132 *Refertur Constitutio Ordinis S. Augustini,* & n.133.

134 Cap. cùm nobis, de elect. *refertur.*

135 *Antiquior ex definitoribus qua facere debeat.*

1 ILlustrissime, & Reuerendissime Domine. Post completum in Prouincialatu triennium, adhuc prætendit R. P. M. Fr. Franciscus de Liaño sibi in eo competere ius, & retinere possessionem, & propterea instat pro manutentione. Ex aduerso autem per aduentum diei in constitutionibus huius Ordinis pro celebratione Capituli Prouincialis statutæ, & præfixæ, prætendit R.P.M.Fr.Franciscus de Termiñon modernus Prouincialis, quòd, stantibus litteris conuocatoriis, benè, & legitimè potuit R.P.M. Fr.Ildephonsus de Castilla, Vicarius generalis, ac Præses Capituli deputatus à Reuerendissimo Generali, & à Papa confirmatus, Capitulum celebrare. Quódque electio facta de eodem P.M. Terminon, est canonica, & possessio per eum Capitulariter capta, & per plurimos actus possessorios pacificè continuata, est manutenibilis, prout desuper in ea petit in primis, & ante omnia manuteneri.

Vnde proposito dubio, cui sit dandum mandatum de manutenendo in quasi possessione iuris exercendi Prouincialatum? Licet apud me sit res clara, quòd manutentio competat prædicto P.M. Terminon, quia in hoc iudicio summarissimo momentaneæ possessionis nil aliud quæritur, quàm quasi possessio de tempore motæ litis, saltem pro vno momentò, donec in eodem iudicio de meliori possessione constet, vel in plenario possessorio de eadem possessione principaliter agatur, aut in petitorio de titulo & proprietate disputetur: attamen, agnoscendo bonam fidem, & ne videamur legalibus subterfugiis nudæ possessioni insistere, sed magis canonicum titulum vltrò, & spontè propalare, gustandum est de bono iure ad effectum manutentionis. Quamuis enim, nec possessio dicti P.M. Terminon sit turbida, nec possessorium in casu isto habeat admixtam causam proprietatis, nihilominus, talia sibi ex aduerso gratis impinguntur obiecta, de clandestina electione, de turbatiua possessione, pluráque alia de armorum terroribus, minus religiosè, vociferantur, quod satius, & modestius nobis visum fuerit, perinde, ac si ageretur ad canonizatoriam, titulum & possessionem vtriusque partis patefacere, & de omnibus disputationem assumere. Quapropter, parcendum nobis est, si minus breuitati consultum, præter, & contra solitum, diutius plus triplò, & quadruplo immorari videamur. 2

Quatuor igitur proponuntur articuli: quorum

Primus est, quòd prædictus P. Liaño nullum habet titulum, nec quidem aliquod iuris fomentum, seu adminiculum super huiusmodi Prouincialatu.

Secundus, quòd sibi non competit manutentio, cùm neque habeat possessionem, nec vestigium possessionis.

Tertius, quòd prædictus P.M. Terminon est manutenendus in sua quasi possessione iuris exercendi ministerium suæ Prælaturæ, seu Prouincialatus, non obstantibus prætensis attentatis ex aduerso obiectis.

Quartus, quòd quasi possessio ista est titulata, vero, reali, & legitimo titulo electionis Canonicæ; & insuper prætensis nullitatibus, ex aduerso oppositis, respondebitur.

ARTICVLVS I.

ET quoad primum, videtur, quòd prædicto P. Liaño nullum competit ius in Prouincialatu, quia ex quo compleuit suum triennium in officio, expirauit omnino eius authoritas, & potestas, & vlterius in eo non potest se intromittere, tam de iure communi: vt est text. expressus *in l. honor, §. gerendorum, in fin.* ibi, *Neque continuare quisquam honores potest, D. de muner. & honorib. l. nemo la 2.* ibi, *Nemo post completum sui temporis actum, ad eandem rursus solicitudinem audeat aspirare, C. de assessorib. & in Authent. de defensor. ciuitat. § .fin. collat.* 3. ibi, *Et biennio complere curam, & siquidem tam biennium in ea cura habẽs, remoueri defensoris solicitudine.* Et infrà ibi, *Si verò nondum bienniũ compleuerint, digni verò videantur communicare circulo, impleat reliquum tẽpus, vltra quod nullus ciuitatem* 3

uitatem

ciuitatem defendat, sed vsque ad hoc solum stet tempus, nisi cuncta ciuitas, reluctante nullo, elegerit eum. Et redditur ratio paulò inferiùs, ibi, *Ne frequentia ordinationis, & continuatione curæ, & per quandam machinationem illud tempus renouando, fiat aliquibus infinita prædicta gubernatio.* Bald. *cons.* 318. *n.* 1. *lib.* 3. Abb. *in c. fin. n.* 8. *de iudic.*
4 Et in terminis, quòd Generalis, seu Prouincialis non possit prorogare officium suum, mediante prorogatione Capituli, tenent in puncto Mirand. *in manual. Prælat. tom.* 2. *quæst.* 6. *art.* 2 *conclus.* 1. ibi: *Non potest differre Capitulum sua authoritate, vltra tempus constitutum, nempe vltra vigiliam Pentecostes cuiuslibet sexennij; quin verò inuiolabiliter fieri debet electio Generalis ministri, siue minister Generalis venerit, aut non venerit, & etiam si plures defuerint vocales.* Sigismund. Bonon. *de elect. dub.* 103. *n.* 1. ibi: *Generalis non potest prorogare officium suum, aut tempus celebrationis Comitiorum generalium*, videtur id sequi Castellin. *de elect. c.* 6 *n.* 8. *& seq.* dum dicit, quòd dilatio electionis Prouincialis multa dispendia affert toti Prouinciæ. Iul. Lauor. *in elucubrat. tit.* 4. *de elect. Canon. cap.* 23. *n.* 8. ibi: *Nec Generalis potest prorogare officium suum vltra terminum ei præfixum*, &c. & nos latiùs infrà *num.* 55. *& seqq.*

5 Quin etiam ex dispositione constitutionum particularium huius Religionis, vt *in capit.* 7. *p.* 2. *sub rubr. de modo celebrationis Capituli Prouincialis*, ibi: *Quod semper celebrari volumus Dominica tertia post Pascha Resurrectionis.* Et ibi: *Ab ipsa vero die præfixa sit ipso facto à Prouincialatus officio absolutus, & ad electionem alterius penitus procedatur.* Et propterea adueniente die præfixa idem operatur tacita renunciatio tituli, & possessionis facta per ministerium legis, quàm si fieret expressa per dispositionem hominis, cùm cardo totius negotij, tam renunciationis, quàm nouæ electionis stet solùm in tempore, vt benè discurrit. Castellin. *de elect. c.* 8 *n* 4. *& seqq.* & post plures, quos allegat Peirin *de subdito Relig. q.* 1 § 6 *vers. Si quæras.*

6 Quinimò renunciatio satis dicitur per constitutionem expressa, ex quo venit in necessariam consequentiam expressi, Menoch. *de arbi. lib.* 2. *casu* 276. *n.* 28. Put. *decis* 184. *num.* 1. *lib.* 1. Constitutio enim ordinat, quòd ad electionem alterius penitus procedatur; quod idem est, ac si expresè disposuisset renunciationem præcessisse, cùm aliàs non possit fieri prouisio, electio, aut collatio, nisi cum necessario præsopposito renunciationis aut alterius vacationis, *c. nulla, de concess. præb.* Mascar. *de prob. concl.* 1401. *n.* 8. Gonç. *ad regul.* 8. *glos.* 15. § 1. *n.* 40.

7 Prout in simili videmus, quòd beneficium collatum ad certum tempus limitatum, eo lapso, statim sine aliqua mora, aut temporis intercapedine inducitur vacatio: quia regulare est, quòd limitata causa limitatum producit effectum, *ad l. in agris, D. de acquirend. rer. domin. l. age, C. de transact.* & benè in proposito Gonçal. *vbi supr. d. glos.* 15. *n.* 94 *& seqq.* Rebuff. *in prax. tit. requisita ad bonam collationem, ex n.* 16.

8 Præsertim stãte in constitutione dictione illa *penitus*, quæ habet adeò præcisam naturam, vt nullam admittat modificationem, aut alterationem, *l. ambiguitatem, C. de vsufruct.* Na. *cons.* 63. *n.* 16. & plenè D. & collega meus D. August. Barbos. *in hac causa ex aduerso scribens, de diction. dict.* 249. *n.* 1. *& seqq.* Rot. *decis.* 526. *n.* 4. *part.* 1. *diuersor.* Seraphin. *decis.* 447. *n.* 4. Et operatur ipso iure nullitatem actus in contrarium gesti, *c. noui, de simonia, c. super hoc, de hæret. lib.* 6. D. Barbos. *vbi supr. numer.* 6.

9 Aliàs enim sequerentur plurima absurda, quòd scilicet esset in libito Prouincialis, capitulum in longum protrahere, variis prætextibus, & artificiis ad alium locum, quàm in Capitulo præcedenti destinatum, transferre, se ipsum in effectu reeligere, officium sibi perpetuare, totam Prouinciam subuertere, & constitutionibus, etiam Apostolica authoritate confirmatis, derogare; quod magis pertinet ad Legislatorem, & supremum Principem, quàm ad subditum Religiosum eremiticam vitam profitentem; cùm præsertim Regulares omnes iuxta dispositionem sacrosanctı Concilij Tridentini *sess.* 25. *c.* 7. *de regular.* teneantur obseruare singulorum Ordinum, seu Monasteriorum constitutiones, ibi: *Seruentur singulorum Ordinum*, &c.

Nec dici potest, quòd constitutio *in d. cap.* 7. solùm loquitur, quando Prouincialis, infirmitate, vel alio impedimento detentus ad Capitulum non venerit; quo casu disponit, quòd per socium suum sigillum Prouinciæ mittat nomine suo coram omnibus resignandum; quódque ex tunc, id est à die resignationis sigilli, à Prouincialatus officio sit absolutus. Ex quo prætenditur, quòd Prouincialis non antea habendus sit pro absoluto ab officio, quàm si vel per se personaliter sigillum resignauerit, vel per socium resignandum miserit; qui sunt duo casus positiui expressæ renunciationis; non autem quãdo citra ipsam renunciationem dies præfixa elabitur, quia tunc adhuc videtur retinere officium, donec illi renunciet, cùm constitutio nihil disponat de hoc tertio casu. 10

Quia pro intelligentia respondetur. Primò, quòd constitutio ad effectum vacationis officij non habuit respectum ad renunciationem Prouincialis per se, vel socium suum faciendam, sed solùm contemplatur aduentum diei præfixæ in eadem constitutione, *in rubr. præced* ibi: *Die vero Sabbati Prima canetur, postea Pater Præsidens Missam de Spiritu sancto solemniter, & deuotè cantabit*, &c. Et inferiùs, ibi: *His peractis sedeant; & dicat P. Præsidens: Benedicite*, &c. Et propterea siue Prouincialis renunciet, siue non renunciet, adueniente isto Sabbato verè, & propriè post Missæ celebrationẽ est absolutus ab officio, vt expressis, & rotundis verbis cantat constitutio, ibi: *Ab ipsa verò die præfixa sit ipso facto à Prouincialatus officio absolutus.* 11

Ex quo patet, quòd renunciatio est mera cæremonia non pertinens ad substantiam vacationis, sed imò vt appareat coram Fratribus humilitas, & modestia renunciantis, quæ in eadem constitutione plurimum commendatur, & inde resultet alior ædificatio; & vt ostendatur vltroneus concursus voluntatis hominis cum præcisa & indispensabili dispositione legis. Quod fit euidentius, ex quo *in d. cap.* 3. *rubr. de elect. Venerab. Prouincialium, eadem p.* 3. *disponitur*: Quòd Prouincialatus, qui in Capitulo Generali post annum sperant complementum triennij, & sic suas vacationes, extunc prouideantur in eodem Capitulo Generali, etiam ante annum à renunciatione. Si enim renunciatio vnius esset de necessitate ad electionem alterius, vtique non potuisset fieri electio, & prouisio de vno, nisi facta renunciatione, & absolutione de altero. Atque idem inibi statuitur de Prouincialatibus, qui in eodem Capitulo Generali extunc conferuntur, & prouidentur; in quibus primo loco fit electio, deinde vltima die succedit renunciatio, & absolutio. Et quotidie practicatur in electionibus Priorum totius Ordinis, qui aliquot antea diebus eliguntur, quàm eorum prædecessores renunciauerint, vt *in d. cap.* 7. *rubr. de instit. Priorum ead.* 3. *part.* Sunt enim diuersa, anticipata, & præpostera ista tempora in constitutione, vt patet, ex quo inter functiones secundæ diei, quas exercet Diffinitoriũ, fiunt electiones Priorũ; & in vltima die, quãdo Capitulum est dissoluendum, publicantur eædem electiones, & insuper fiunt renunciationes, & absolutiones, vt *in dict. capite* 7. *rubr. de Diffinition. atque famil. legendis*, vbi in fine dum constitutio loquitur de confirmatione faciẽda ab eo, qui elegit, adsunt hæc verba: *Habeatur* 12

pro confirmatione absque aliqua alia caremonia, &c. Dictio enim *alia*, denotat cæremoniarum similitudinem (quæ non potest referri nisi ad renunciationes, & absolutiones in eadem rubrica contentas) & est repetitiua similium, & facit positionem eiusdem qualitatis ad præcedentia, *l. quidam relegatus*, *D. de reb. dub.* latè plurimos cumulans D. M. Barbos. *de diction. dict. 26. num. 1. & per tot.* Minúsque requiritur absolutio ab officio ad effectum vacationis, vt etiam appaŗet, ex quo si Prouincialis in casu legitimi impedimenti socium suum miserit, nulla alia fit cæremonia, quàm resignationis sigilli sine absolutione Præsidentis, & tamen absolutus remanet ab ipsa die præfixa, vt *in d. c. 7. rubric. Quomodo Prior Prouincialis officio suo renunciare debeat.*

13 Ponderando præsertim dictionem, *ipsa*, quæ est restrictiua temporis de sui natura, si tempori adiciatur, Gabr. *cons. 113. n. 64. & cons. 154. num. 13. lib. 2.* Surd. *cons. 448. num. 29* Hond. *cons. 11. num. 91. vol. 2.* Et est adeò præcisa, quòd imò est exclusiua alterius rei, seu temporis, quam præfixi, Seraphin *decis. 552. num. 1.* latè D Barbol. *dict. 177. n. 3. 5. & seqq.*

14 Item ponderando verbum, *præfixa*, quod importat certitudinem, pr[illegible]ionem, & omnimodam infallibilitatem diei, seu celebrationis Capituli in die.

15 Ac etiam verbum, *sit*, quod habet in se canonem latæ sententiæ, & importat ipso iure. D Barbos. *dict. 374. num. 1.* Gutierr. *pract. lib. 2. quæst. 118. n. 11.* & denotat requiri statim executionem, vt per Azeued *ad l. 15. n. 46. tit. 4. lib. 4. Recopil.*

16 Et insuper ponderando dictiones, *ipso facto*, quæ idem important, quod *statim*, seu *ipso iure*, absque aliquo hominis ministerio. Archidiac. *in cap. 1. in princip. de rescrip. in 6* & pulchrè Alexand. *cons. 139. n. 2. lib. 7.* & copiose D. Barbos. *dict. 178. per tot. & dict. 106. num. 2. & 3.*

17 Ac demum, participium illud *absolutus*, quod denotat actum geri ab alio, quàm ab eo, qui absoluitur, *cap. verbum, de Pœnit. distin. 1. cap. cùm inferior, de maiorit. & obedient. l. nemo, qui condemnare. D. de reg. iur.*

18 Secundò, hunc esse verum, & genuinum sensum constitutionis, patet etiam, ex quo constitutio non contenta de vacatione officij in die præfixa, immediatè disponit, quòd omnino deueniatur ad electionem futuri Prouincialis, ibi: *Et ad electionem alterius penitus procedatur*, quod fieri non posset nisi præuia officij vacatione, ex dictis *suprà n. 6. &* 8.

19 Tertiò, quia expressio illorum duorum casuum in constitutione non fuit apposita, vt solùm per eos fieret renunciatio. quia vt dictum est, illa inducitur ab ipsa die præfixa: sed imò fuit apposita, vt daretur intelligi, quòd si Prouincialis non venerit ad Capitulum, neque socium miserit, incurrit pœnam ineligibilitatis, de qua etiam inibi principaliter agitur, vt inferiùs immediatè subsequitur, ibi: *Quòd si Prouincialis iustam excusationem non habens, ad memoratum Capitulum venire contempserit, ex tunc vsque ad decennium ad omne officium cum cura animarum ineligibilis permaneat.* Aliàs enim si caperemus alium sensum, quòd vacatio penderet à renunciatione personali, seu resignatione sigilli per socium facienda, sequeretur maximum absurdum, videlicet, quòd si nec Prouincialis venerit, nec sigillum miserit, nunquam possit considerari officij vacatio.

20 Quartò, ex quo constitutio imponit ex tunc pœnam ineligibilitatis pro decennio & non pœnam priuationis datur etiam intelligi, quòd Prouincialis iam de illo tempore est absolutus ab officio, & non indiget priuatione, cùm priuatio præsupponat habitum, *ad l. decem, D de verbor. obligat. cap. ad dissoluendum, de desponsat. impub.* Euerar. *in topic. legal. loc. 6.* Aliàs constitutio videretur improuida: tum, si culpabilem, & ex tunc ineligibilem manuteneret in officio, *cap. cùm bone, de ætat. & qualitat. cap. tanta, de excess. Prælat.* Tum etiam, si iudicaret pœnam priuationis esse maiorem pœna ineligibilitatis, cùm certè sit longè minor, ad not. per DD. *in cap. super eo, de elect.* & regulariter ibi debeat esse pœna grauior, vbi maior fuit culpa, vt *in d. c. tanta.* Et iste intellectus efficitur palpabilis, quia constitutio ob similem culpam, & contemptum Prioris Generalis, cùm aliàs officium ante tempora Sixti Papæ V. esset perpetuum, imposuit illi pœnam priuationis, vt dicetur infrà *num. seq* Ex quo enim de tempore Capituli durabat officium Generalis, propriè, & legitimè imponitur pœna priuationis; quæ cùm non fuerit imposita Prouinciali, detegitur euidentissimè, quòd constitutio agnouit illum non indigere priuatione ob præcedentem vacationem officij inductam per aduentum diei præfixæ.

21 Quintò, quia dato, sine veri præiudicio, quòd Generalatus esset tunc sexennalis, adhuc in tantum attenditur præfixio diei ad effectum vacationis officij, quòd etiam in illius vacatione in effectu idem prorsus statutum sit, vt *in cap. 2. part. 3.* ibi: *Si Prior Generalis aliquo rationabili impedimento detentus, non possit ad Generale Capitulum venire, mittere Vicarium suum valeat, qui vice eius possit, & debeat sigillum Ordinis resignare, & ad voluntatem Diffinitorum, & aliorum vocalium Generalatus officio, si opus fuerit, renunciare. Quòd si ipse Generalis ad Capitulum Generale tempore statuto non venerit, nec Vicarium aliquem suum miserit, à die statuta, & præfixa ad dictum Capitulum celebrandum, in posterum ipso facto sit Generalatus officio priuatus. Et in eo casu Prior Prouincialis illius Prouinciæ, in qua Capitulum congregatum est, omnia faciat, quæ Prior Generalis præsens faceret, quousque Præsidens publicetur, & nō vltra, qui publicatus, ad electionem noui Generalis procedere faciat.*

22 Adeò, vt etiam, si Generalis Vicarium miserit, adhuc non requiritur renunciatio, aut sigilli resignatio: tũ quia constitutio hoc totum ponit *in voluntate Diffinitorum, & aliorum Vocalium*, tanquam nihil pertinens ad substantiam vacationis, iam præsuppositæ per aduentum diei præfixæ. Tum etiam, quia huiusmodi resignatio, seu renunciatio eatenus facienda est de voluntate Capituli, quatenus, *si opus fuerit*, vt cantat constitutio; videlicet, si pro faciliori expeditione futuræ electionis, vel pro alia ratione, de qua *supra num. 12.* vocales ita voluerint. Ex quo planè satis detegitur, quòd vacatio non inducitur per renunciationem, cùm hæc sit posita in voluntate Capituli, & hoc quidem, si opus fuerit, sed imò per aduentum diei, *ex superiùs dictis.*

23 Et quatenus constitutio *in d. c. 7 p. 3.* quæ loquitur de electione Prouincialis, esset dubia, benè tamen reciperet passiuam interpretationem ex aliis constitutionibus eiusdem voluminis, clariùs, & apertiùs disponentibus de electione Generalis, cùm vna constitutio soleat aliam declarare, *l. quæsitum. §. Papinianus. D. de fund. instr. cum vulg.* Simon de Præt. *de interpret. vlt. vol. lib. 2. interpret. 3 dub. 1. solut. 3. n. 65.*

24 Et desuper habemus expressam, & indiuidualem cōstitutioné super huiusmodi interpretatione capienda de constitutionibus loquentibus de Capitulo Generali, ad constitutiones disponentes de Capitulo Prouinciali, vt *in d. c. 7. d. p. 3. rubr. de elect. noui Prouinc. circa finem,* ibi. *Et in omnibus electionibus in Capitulo celebrandis officio fungatur suo, & ex tunc procedetur ad electionem Prioris Prouincialis, vsque ad eiusdem confirmationem præcisè, & adæquatè, sicut dictum est in capite de electione Reuerendissimi Patris Generalis, nisi quod loco Generalis legatur Prouincialis, & loco Ordinis legatur Prouincia.*

25 Sextò, quia id ipsum euidentiùs apparet ex dispositione *d. c. 7. in princip.* Etenim dum ibi agitur de celebratione

tione Capituli Prouincialis, dicitur, quod semper celebrari volumus Dominica tertia post Pascha Resurrectionis, & immediatè subsequitur, ibi: Anno tamen, quo Generale Capitulum celebratur, dumtaxat excepto, in quo Prouinciale Capitulum celebratur, postquam Prouincialis à Capitulo Generali discedens in suam Prouinciam peruenerit, &c. Ex quo etiam patet, quòd Capitulum Prouinciale præcisè die statuta celebrãdum est, & in ea de alio Pastore prouidendum. Nam ex quo cõstitutio solùm excipit vnum casum, exceptio ista firmat regulã in nõ exceptis, l. quæsitũ §. denique, D. de fund. instruct. Ruin. cons. 32. n. 7. lib. 2, Greg. decis. 257. n. 4. & declarat quid in regula, id est, in constitutione comprehendatur, Aret. cons. 142. n. 2. Alex. cons. 63. num. 2. lib. 6. Rip. in l. 2. §. quod si in patris, n. 13. D. solut. matrim. Nat. cons. 159. n. 31.

26 Vnde cùm hodie non simus in casu exceptuato, satis patet, quòd Capitulum debuit celebrari præfixa die, & omnino extunc vacauit officium. Ponderando maximè dictionem semper, quæ refertur nedum ad omne tempus, verum etiam ad omnem casum, vt in l. 1. D. solut. matr. l. quia semper, D. de in ius vocand. c. 1. de restit. in integr. Paris. cons. 93. nu. 17. vol. 2. & plures cumulat D. meus Barbos. diction. 361. n. 2.

27 Ac etiam dictionem dumtaxat, quæ est taxatiua, & restrictiua ad vnum casum solum, & concludit negationem in aliis, Cardin. in Clem. 1. de sequestr. possess. & in c. coniugii, vbi etiã Felin. de fide instrum. Cened. l. singul. 18. n. 5. Est enim eius natura excludere omnes alios casus præter expressos, l. 3. §. cum Titio, D. de admend. legat. l. 2. C. de legib. c. cùm Ecclesia, de verb. signific. c. statutum, §. in nullo, & ibi Archidiac. de rescript. in 6. Ita vt
28 apposita in constitutione, solemnitatem, & formam inducat, & ipsius transgressio vitiet actum, Paris. cons. 19. numer. 19. libro secundo Mandos. in regul. 8. Cancell. q. 6. num. 6. Cened. d. singul. 18. num. 4. quia habet vim nõ solum prohibitionis tacitæ, sed etiam expressæ, vt per Rom. cons. 114. n. 5. Amat. decis. 14. n. 2. quos refert, & sequitur D. Barbos. dict. 97. num. 2. 3. & 9.

Septimò, eo facilius est admittenda huiusmodi con-
29 stitutionum intelligentia, quia vbi agitur de prima functione Capitulari, seu potiùs præuia, & immediata ad Capitulũ videlicet de admissione Præsidentis, constitutio ordinat, vt fiat feria sexta ante dictam Dominicam post Vesperas, assignando non solum diem, sed & horam & momentum, vt in d. cap. 7. rubr. de modo recognoscendi Patrem Præsidentem, ibi: Sexta feria immediatè sequenti, statim postquam Vesperæ fuerint decantata, &c. Quæ dictio statim, nullam dilationem admittit, & intelligitur sine aliquo temporis interuallo, l. si finita, §. non autẽ statim, D. de damn. infect. l. cùm quadã, D. de leg. 2. Tiraq. in l. si vnquam, verb. reuertatur, num. 120. C. de reuocand. donat. Surd. decis. 57. n. 9. & decis. 211. n. 31. & insinuat celeritatem omnimodam in actu præstãdam. Ric. decis. Neap. 288. n. 6. p. 4. & in prax. for. Eccles. decis. 308. n. 2. Et est in significatiua latæ sententiæ, & denotat ipso iure, l. commissa, & ibi glos. verb. statim. D. de publican. & plures refert, & sequitur, D. Barb. dict. 383. n. 6.

30 Octauò, quia habemus particulares, & expressas constitutiones Apostolicas desuper disponentes, & signanter Bullam sanctæ memoriæ Martini Papæ V. quæ in Bullar. Ordinis sancti August. est constit. 2. eiusdem Pontif. §. 3. ibi: Auctoritate Apostolica tenore præsentium statuimus, volumus etiam, & ordinamus, quòd quilibet Prior Prouincialis, qui iuxta instituta, ac consuetudines prædicta in sua Prouincia anno quolibet Capitulum Prouinciale ipsius Ordinis diebus, & locis in huiusmodi Capitulo Prouinciali immediatè antea celebrato, deputatis, celebrari non fecerit cum renunciatione sui Prouincialatus officij, & sigilli, sit dicto officio eo ipso priuatus; & quòd si ex tunc administrationi dicti officij se immiscuerit, excommunicationis sententiam incurrat ipso facto, & Prouinciam regant illi, quibus in hoc casu per instituta, & consuetudines prædicta, eius regimen est commissum, &c.

Illa enim dictio eo ipso, habet in se latam senten- 31
tiam, glos. verb. eo ipso, & verb. euacuauerit. in cap. quàm sit, de elect. lib. 6. Salas de legib. q. 96. tract. 14. disp. 16. sect. 8. num. 29. Suar. eod. tract. de legib. lib. 5. cap. 7. num. 4. & cap. 8. num. 2. Bald. cons. 401. vol. 3. Roland. cons. 62. num. 32. lib. 2. Et idem importat, ac si Papa dixisset, sine aliquo hominis, aut iudicis ministerio, vel potiùs ipso iure, & ipso facto, Abb. in cap. si diligenti, num. 8. de for. compet. Corn. cons. 165. n. 22. lib. 1. Dec. cons. 138. in princip. Rom. cons. 427. n. 9. Roland. vbi sup.

Stante præsertim alia dictione, ex tunc, quæ signi- 32
ficat, & denotat vltimam, & immediatam præfixi temporis extremitatem l. 4. D. de cond. & demonstr. l. vltim. D. de fideicommiss. libert. cap. super eo, de appel. c. si eo tempore, de rescript. in 6. glos. in Extrauag. Suscepti, Ioannis 22. de elect. Bald. cons. 150. num. 8. lib. 5. Castr. cons. 259. num. 3. lib. 1. Cened. sing. 14. num. 1. Et quæ habet etiam in ventre vim latæ sententiæ, vt ex tunc excommunicatio incurratur, Corn. cons. 104. num. 2. lib. 1. Sayr. in clau. Reg. lib. 3. cap. 8. num. 27. D. Barbos. dict. 118. n. 7.

Et quod plus est, in eadem constitutione Martini V. 33
cauetur, quòd circa retentionem officij, aut prorogationem Capituli Prouincialis, nec etiam Generalis ipse possit, nisi in certo casu, circa loci tantummodò mutationem, dispensare, vt §. 5. ibi: Neque etiam liceat Priori Generali eiusdem Ordinis quidquam contra præmissa quomodolibet attentare, aut aliàs super eorum aliquo, præterquam super mutatione loci ad huiusmodi Capitulum pro tempore celebrandum, si expedierit, iuxta tamen Diffinitorum, Capitulorum Prouincialium huiusmodi significationem, & determinationem, & non aliàs, dispensare, quibuscumque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac statutis, & consuetudinibus dicti Ordinis non obstantibus.

Quapropter, si Generali solùm datur facultas dispen- 34
sandi circa mutationem loci, & hoc quidem cum tot circumstantiis, satis liquet non licere, imò expressè eidem Generali esse denegatum quidquam contra præmissa quomodolibet attentare, id est, non posse diem pro Capitulo Prouinciali celebrando præfixam, & statutam, prorogare, per regul. quòd exceptio firmat regulam in contrarium, de qua suprà num. 25. Et apertissimè dicitur in eadem Bulla, d. §. 3. ibi: Diebus, & locis in huiusmodi Capitulo Prouinciali immediatè antea celebrato, deputatis, &c. Et multò minus licebit Prouinciali: argumento sumpto à maioritate rationis, quod in iure est validum, l. an suis, in fin. D. de liber. & posthum. Decian. cons. 6. num. 20. lib. 1. & cons. 49. num. 57. & cons. 47. num. 117. lib. 2. Surd. cons. 383. num. 14. Cacher. cons. 56. num. 12. Nec in hoc posset suffragari aliqua prætensa consuetudo (quæ gratis, & sine aliquo fumo ex aduerso allegatur) vt in eadem constitutione, ibi: Quibuscumque statutis, & consuetudinibus non obstantibus.

Et hæc constitutio Martini fuit confirmata à piæ me- 35
moriæ Eugenio Papa IV. & vtramque tam Eugenij, quàm Martini constitutionem confirmauit Nicolaus Papa V. felicis recordationis, vt in Bullar. Ordinis const. 2. eiusdem Nicolai. Quæ cùm sint litteræ Apostolicæ, clarum est, quòd habent paratam executionem, adinstar instrumenti publici guarentigiati, cap. super litteris, de rescript. Mohed. decis. 9. de caus. poss. & decis. 13. vt lit. pend. Sarnen. in tract. Breuium n. 4. Beroius cons. 14. n. 1. lib. 1. ita vt, appellatione remota,

procedendum sit ad earum executionem, Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 38. num. 5.* Garc. *de benef. part. 1. cap. 5. numer.* 573. Coccin. bonæ mem. Rotæ Decanus *deci.* 144. *num.* 7. non solùm quoad executionem pœnarum in eisdem litteris contentarum contra prædictum Patrem M. Liaño, qui post completum triennium, resistentibus sibi tot constitutionibus Apostolicis, adhuc attentat se immiscere in administratione officij, quæ prorsus cessauit; sed etiam quoad aggrauatoriam censurarum, & declaratoriam irregularitatis notoriæ, ex quo se immiscet in diuinis, existens in Papalibus excommunicationibus, ex infrà dicendis *n.* 44.

36 Nec replicari potest, quòd istæ Constitutiones Pontificiæ solum militant, quando Prouincialis prætendit perpetuari, seu reeligi in officio, non autem quando iusta suadente causa terroris armorum, vt gratis ex aduerso allegatur, protrahit Capitulum in aliam diem, quàm præfixam. Quia vltrà quòd hìc nulla adfuit iusta causa protrahendi, seu discedendi à Capitulo, vt inferiùs suo commodiori loco dicetur *num.* 113. *& seqq.* quinimo dici potest de Prouinciali absoluto, ciúsque sequacibus quòd illic trepidauerunt timore, vbi non erat timor, cùm aliàs vani & affectati timoris nulla sit excusatio, *l. vani, D. de reg. iur.*

37 Respondetur vlteriùs, constitutiones clarè, & apertè loqui de eo, & aduersùs eum, qui vt diutiùs maneat, aut faciliùs se confoueat in officio Prouincialatus, citra reelectionem, aut perpetuationem variis prætextibus, & artificiis (vt euenit in casu nostro, de quo plurimum condolendum est) differt, aut indirectè impedit Capituli Prouincialis celebrationem, vt *in dicta constitut. Martini, §. 2.* ibi: *Non sine mentis displicentia, veridica relatione percepimus, quòd nonnulli Ordinis fratrum Eremitarum sancti Augustini professores, etiam in Theologia Magistri, in officiis Prouincialatus, secundùm institata, & laudabilem consuetudinem eiusdem Ordinis pro tempore constituti spiritu inanis gloriæ, & ambitionis ducti, & sua sorte non contenti, vt in huiusmodi officiis, quibus præsunt, continuè, seu ad eorum vitam remanere, seu iterum confirmari, vel reeligi possint, variis ingenis, subtilibusque, & exquisitis modis, ac coloribus, etiam contra ipsius Ordinis instituta, & consuetudines huiusmodi perquirunt, insistunt, & procurant; vnde plerumque accidit, quòd eiusdem Capitula Prouincialia secundùm morem, & consuetudinem ipsius Ordinis celebrari prohibentur, seu aliàs indirectè impediuntur, delinquentium excessus non corriguntur, corruptiones quoque, & alia pacta illicita committuntur, diuisiones etiam, & odia, ac alia scandala plurima oriuntur Ordine in eodem, in non modicam dicti Ordinis confusionem, & offensam, ac perniciosam exemplum plurimorum,* &c.

38 Quæ verba, præsertim illa, *seu aliàs indirectè impediuntur*, cùm sint posita in prooemio constitutionis, benè ostendant ipsius causam finalem, *l. 1. D. ad Maced. l. fin.* vbi Bart. *D. de hæred. inst.* Greg. *decis.* 531. *num.* 5. videlicet, ne Capitula Prouincialia indirectè sub talibus artificiis impediantur.

39 Et *in dicta constitut. 2. Nicolai, §. 3.* ibi: *Vt in dicto officio Prouincialatus perpetui fierent, siue diutius permanerent, illóque fungerentur, multipliciter facere præsumpserint in animarum suarum periculum, & Fratrum dicti Ordinis detrimentum.*

Et quatenus adesset causa dissoluendi, aut prolongandi Capitulum, (quod omnino negatur) attamen ex quo instabat vltimus, & peremptorius terminus Capitulo celebrando, & electioni faciendæ à Constitutione præfixus, & talis dissolutio, & prolongatio à Prouinciali absoluto facta in effectu, tendebat directè in sui reelectionem, aut diuturniorem officij durationem, vtique fieri non potuit nisi concurrentibus Vocalibus eiusdem Capituli, nemine discrepante, vt per text. *in d. Authen. de defensor. ciuit. §. fin. collat.* 3. ibi: *Sed vsque ad hoc solum stet tempus, nisi cuncta ciuitas, reluctante nullo, elegerit eum,* &c. tenet Bonon. *d. tract. de elect. dub.* 103. *n.* 4. Roman. *singul.* 96. *& singul.* 699. *num.* 1. Bald. *cons.* 316. *n.* 1. *lib.* 3. Felin. *in cap. cum omnes, num.* 18. & *ibi* Dec. *num.* 34. *de constit.* Borrel. *de edict. lib. 1. cap.* 12. *num.* 50. Cost. *de fact. scient. & ignor. cent. 1. inspect.* 30. *num.* 9.

Minúsque potest replicari, quòd ad effectum priua- 40
tionis, de qua in dictis constitutionibus Martini, Eugenij, & Nicolai, requiritur declaratio iudicis super incursu in pœnas earundem constitutionum.

Quia, omisso, quòd instantibus clausulis, *eo ipso, ipso facto, ipso iure*, nulla alia requiritur iudicis sententia, vel declaratio, vt suprà dictum est *n.* 16. 31. *& seq.* & in puncto de priuatione tenet Bonon. *vbi supr. dub.* 93. *n.* 5. 7. *& seq.*

Respondetur adhuc, quòd aut prædictus P. M. Liaño 41
post completum suum triennium persistit in regimine Prouinciæ, aut ab eo desistit. Si enim desistit, habemus intentum in hoc articulo, & frustrà desuper protendimus disputationem. Si autem persistit (prout de tenaci persistentia satis notoriè constat, nedum ex pluribus litteris patentibus, in quibus se gerit pro Prouinciali, verum etiam, (quod itidem dolendum est) ex plurium conuentuum seditionibus, & schismatibus, aliis istam, aliis illam obedientiam, & partialitatem sequentibus) & hoc quidem casu non indiget declaratione iudicis competentis incursus tam notorius in pœnas & censuras præfatarum constitutionum, iuxta inueteratum, & inconcussum Rotæ stylum, de quo Gales. *de oblig. Camer. tit. de liquid. num.* 15. & singulariter notat Rubeis *part. 2. singular.* Rot. *verb. Declaratoria littera, num.* 2. ibi: *Rotæ stylus est, quòd quando sumus in facto notorio, ad euitandum circuitum, tunc declaratoria non requiratur,* & *ibi* plures adducit Rotæ decisiones. Etenim ex quo hodie de facto administrat, vsurpando alienam iurisdictionem, satis seipsum declarat contumacem, & incursum in prædictas pœnas. Quia cùm iudicis partes in nullo alio consistant, quàm in declarando istud factum persistentiæ in officio, & administratione, ad effectum declaratoriæ, vtique dum d. P. M. Liaño iudicialiter in hoc Tribunali pro Prouinciali se gerit actu ipso, nulla alia opus est declaratoria, sed imò aggrauatoria esset procedendum, & ab omnibus ob notorietatem casus euitari deberet, per ea, quæ latè tractat Alter. *de censur. lib. 1. disput. 6. cap. 2. per tot.*

Nonò denique, & ex abundanti, quatenus istæ Con- 42
stitutiones essent dubiæ, pro cessatione officij completo triennio, habemus dispositionem claram & manifestam in concordia facta à tota Prouincia super alternatiua, & duratione Prouincialatus, vsque ad triennium solummodo, quæ fuit approbata à Generali, & à Sanctissimo D. nostro Vrbano Papa VIII. confirmata, cum clausula sublata, & decreto irritanti, *sub datum Romæ die 27. Aprilis, anni* 1625. & iterum *sub die 6. Aprilis* 1627. quæ sæpiùs fuit à tota Prouincia in Prouincialibus Capitulis recepta, & quæ à partibus hodie non controuertitur.

Etenim ex quo in eadem Prouincia multis ab hinc 43
annis cum maxima eius perturbatione (sunt verba Generalis) insurrexerunt quædam Patrum & Fratrum diuisiones, seu partialitates, altera sub nomine Prouinciæ, altera, quæ vocatur Hispalensis; & sub nomine Extrematuræ altera; tandem deuentum fuit ad dictam concordiam, quòd scilicet Conuentus Hispalenses & Extrematuræ, qui sunt quatuor, vel quinque, vnam facerent æqualem partem; reliqui verò Conuentus triginta quatuor, qui sub nomine Prouinciæ intelliguntur, alteram partem facerent in Prouincialatus distributione per singula triénia; *Ita vt* (sunt verba

confirmatio

confirmationis Papalis) *post quamcunque ex aliis partialitatibus, immediate pars Prouinciæ sequatur*, &c. Et idem disponitur in secundo Breui confirmatorio, ibi: *Vno scilicet triennio ex parte Prouinciæ, altero autem immediatè sequenti ex parte Hispalensi, & Extrematura*. Vnde, cùm prædictus P. M. Llaño functus fuerit officio suo per totum triennium sub nomine partialitatis Hispalensis, clarum est, quòd omnino expirauit eius authoritas, cum immediate debeat sequi pars Prouinciæ in successione Prouincialatus, vt cantant litteræ Apostolicæ confirmationis.

44 Ponderando dictionem, *post*, quæ est separatiua temporis, *l. si cui legeretur, D. de legat.* 1. & significat illius extremitatem immediatam, Vulpel. *de præposit. & aduerb. dict. post. num. 7.*

45 Ac etiam dictionem, *immediate*, quæ de sui natura exigit præcisam continuationem, Bald. *in l. acutissimi, C. de fideicom.* Capr. *cons.* 18. *n.* 12. Veral. *decis.* 21. *n.* 3. *p.* 3. & ex vero, & proprio significatu reiicit omne interuallum, nam id immediatum est, quod est sine medio; & denotat etiam aliquid debere fieri ipso iure, Tiraq. *in l. si vnquam, verb. Reuertatur, n.* 125. *C. de reuocand. donat* Rebell. *de obligat. iustitia, p.* 1. *lib.* 1. *q.* 6. *num.* 37. &

47 importat, vt nullo alio actu, etiam momentaneo, interposito, debeat actus celebrari, *l. si pater captiu, & ibi glos. D. de vulg.* Auend. *de exequen. mand. p.* 1. *cap.* 16. *num.* 1.

48 Alias enim, si post completum triennium liceret partialitati Hispalensi retinere officium in præiudicium notorium alterius partialitatis de Prouincia, vtique talis concordia saperet societatem, & diuisionem leoninam à iure reprobatam, de qua tex. *in l. si non fuerint, §. Aristo, D. pro socio*, & *in l.* 4. *tit.* 10. *p.* 5.

49 Et talis retentio esset in præiudicium iuris quæsiti per d. concordiam eiúsque approbationē, & confirmationem, cui nec Papa per alias qualcunque litteras censeretur derogare, stante regula 18. Cancellariæ sanctissimi D. N. de iure quæsito non tollendo, vt late per Sarnen. *ad d. regul. q.* 1. *per tot.*

50 Verùm omnem videtur tollere difficultatē clausula, *sublata, &c.* existens in eadem confirmatione Apostolica, seu verba idem importantia, quæ claudit os parti, ita vt non possit audiri contra litteralem intellectum confirmationis, nisi obtenta ab eodemmet Papa in signatura Gratię oris apertione, vt per Gonçal. *ad regul.* 8. *Cancellariæ, gloss.* 66. *num.* 10. & innumeros DD. cumulat, & sequitur Rub. *d. to.* 2. *singul. Rota, p.* 4. *claus.* 798. *n.* 1. Imò adimit iudici facultatem aliter iudicandi, declarandi, aut interpretandi, quàm prout sonat ad corticem litteræ, Burat. *decis.* 831. *n.* 4. Rot. *decis.* 77. *n.* 9. *p.* 5. *recent.* & influit nullitatē ipso iure in gesta in contrarium, Burat. *decis.* 337. *n.* 8. late Marchel. *de commission. p.* 2. *pag.* 547. & plena manu D. meus Barbos. *de clausul. claus.* 175. *per tot.*

52 Stante præsertim decreto irritanti, quod afficit & destruit omnia in contrarium gesta, & operatur nullitatem ab initio, ita vt nec effectū, nec iuris fomentum, nec executionem habeant, vt plenè per Gonç. *ad reg.* 8. *glos.* 67 *per tot.* Garc. *de benef. p.* 5. *c.* 1. *n.* 407. Lotter. *de re benef. lib.* 2. *quæst.* 27. *numer.* 42. Sarnen. *super reg. de triem. quæst.* 49. *in princ.* Rot. *decis.* 41. *num.* 9. *p.* 1. *recent.* & copiose D. Barbos. *vbi sup. claus.* 40. *numer.* 22. 26. *& per tot.*

Ex quo sequitur, quòd quidquid pars aduersa prætendit contra dictam confirmationem alternatiuæ Prouincialatus, petendo scilicet durationem officij, etiam pro vno momento post completum triennium, illud obtinere non potest, nec debet audiri, deficiente iurisdictione in Tribunali ad contrauenienđum prædictæ confirmationi, ob resistentiam prædictæ clausulæ, & decreti irritantis, ex dictis, *sup. n.* 51. *& seq.*

Nec etiam obstat, quòd aliqui DD. tenuerint, quòd Generalis possit prorogare Capitulum Generale, & Prouincialis Prouinciale ad vnum, vel plures menses; vt per Cæsarrub. *collectorem priuil. ordin. Mendicant. verb. Electio*, & *ibi* Sorbo Capuccin. notat, id procedere, etiamsi in constitutione caueatur, quòd elapso sexennio, seu triennio, respectiuè, pro absoluto ab omnibus Fratribus habeatur, Rodr. *qq. reg. tom.* 2. *quæst.* 53. *art.* 2. *verb. Secundo*, & alter Rodr. *in compend. resolut.* 58. *numer.* 17. quos refert Bon. *dub.* 103. *numer.* 2. *&* 3. Mirand. *in manual. Præl. tom.* 2. *q.* 16. *art.* 4. *per tot.* 53

Quia licèt pro responsione satis esset dicere, quod aliud est prorogare Capitulum ante conuocationem eius, & indictionem; aliud verò (post indictū, conuocatum, & congregatum) illud dissoluere, imminenti hora, & momento, imo post momentum, & horam celebrationis: cùm aliàs in primo casu officium non expirauerit, & tempus prorogatum censeatur esse idem cum priori, *ad l. nam etsi manente, D. de precar.* In secundo autem, data iam cessatione officij per lapsum termini, nemo habeat facultatem dissoluendi, seu prorogandi, *ex dictis supr. n.* 4. vel saltem quatenus duraret officium vsque in sequentem diem, prætensa tamen dissolutio præsumitur calumniosa, cùm facta dicatur in vltimo termino, & potuerit fieri per plures dies anteà, Rot. *decis.* 521. *lib.* 3. *p.* 3. *diuer. & coram Greg. XV. decis.* 356. *n.* 8. Præsertim, quando, vt in casu nostro, non fuit facta ad certum & limitatum tempus, neque ad præcisum locū, sed imo facta apparet ad deludendam totam Prouinciā inibi legitime congregatam, quo casu non militant doctrinæ prædictæ, cùm aliàs talis dilatio electionis Prouincialis multa dispendia afferat toti Prouinciæ, vt per Castellin. *de election. c.* 6. *num.* 8. *&* 9. 54

Respondetur adhuc, DD. prædictos loqui de Seraphico Ordine sancti Francisci, in quo non adsunt constitutiones tam præcisæ de die præfixa, vt habet Ordo Eremitarum sancti Augustini, quæ penitus volunt, vt Sabbato ante tertiam Dominicam post Pascha, ad electionem noui Prouincialis procedatur, ex *dictis suprà num.* 6. 8. *&* 18. Quinimo Capuccin. vbi suprà addit, quod talis constitutio, seu determinatio, (sunt verba Sorboli) non videtur nunc obseruari, cùm aliter à subsequentibus summis Pontificibus, ac Ordinis statutis reperiatur esse ordinatum, & huiusmodi statuta, tradit Rodr. *d. art.* 2. *circa fin.* & Miran. *in manual. d. q.* 16. *art.* 4. *concl.* 1. vbi dicit, quod triennium Prouincialatus potest per mensem, seu menses prolongari, secundùm quod & ipsa Capitula Prouincialia protrahuntur: sed non dicit, quod huiusmodi protractio pertinet ad Prouincialem, cùm iuxta constitutiones non pendeat ab eius voluntate, sed ab aduentu Visitatoris Prouinciæ, vt *ibidem in fin.* 55

Et posset considerari inter vtrasque constitutiones non incongrua diuersitatis ratio, videlicet, quia Seraphicæ disponunt, quod Prouincialatus duret per totum triennium nulla habita contemplatione de die Pentecostes, Ascensionis, seu Paschatis; & propterea intelligendum est, de triennio solari, vt experientia demonstrat, quod vna Prouincia celebrat suum Capitulum die vltima Octobris, alia, die prima Septembris, & aliæ in aliis diebus ita vt iuxta celebrationem pręcedentis Capituli, triennium solare omnino compleatur, vt apparet ex Generalibus constitutionibus Toletanis, quarum compendium adducit Mirand. *in manual. d. q.* 16. *art.* 3. *concl.* 1. *&* 2. Et patet euidenter, quia ex quo Capitulum Generale fratrum Minorum habet diem præfixam in vigilia Pentecostes, Generalis non potest illud differre, vt per Miran. *d. to.* 2. *q.* 6. *art.* 2. *concl.* 1. ibi: *Non potest differre Capitulum sua propria authoritate vltra tempus constitutum, nempè vltra vigiliam Pente-* 56

cestes cuiuslibet sexennij, quin verò inuiolabiliter fieri debet electio Genera n minìstri, siue minister Generalis venerit, aut non venerit: & etiamsi plures defuerint vocales. At Eremiticæ constitutiones præcisè volunt, quòd omnia Capitula Prouincialia totius Ordinis celebrentur in prædicto Sabbato, habito respectu ad triennium lunare iuxta mobilium festorum conuolutionem, habitáque particulari contemplatione per totum Ordinem ad prædictam Dominicam tertiam. Atque hinc potest esse, quòd Franciscanus, & alij forsam Ordines de facili dispensant protrahendo seu prorogando Capitulum Prouinciale ad aliquot dies ex magna, & vrgentissima causa, cùm alias modicum, vel nihil intersit ex quo in constitutionibus nõ fuit particulariter contemplata certa, & præfixa dies pro toto vniuerso Ordine; & futuro Prouinciali nullum præiudicium inferatur, quãdoquidem suum integrum triennium solare à die suæ electionis debeat computari. Quod non ita militat in Augustiniano, in quo licèt ex Papæ dispẽsatione Capitulum Prouinciale fuisset prorogatum ad sex menses, futurus Prouincialis non ideo haberet regimen Prouinciæ nisi pro duobus annis cum dimidio lunaribus, ob prædictam rationem contemplatæ diei pro Capitulo celebrando; & in hoc maxima esset inæqualitas, & plurimum præiudicium partialitatis, cui integrum triennium lunare non distribuitur in prædicto regimine, iusta constitutiones Ordinis, & confirmationem alternatiuæ Prouincialatus, de qua latè *suprà à numer.* 45.

57 Vltra quod, vt dicunt præcitati DD. id posset procedere existente magna, & vrgentissima causa, quæ in casu nostro non intercenit pro dissolutione Capituli, nec alia vmbra, seu vestigium causæ considerari potest, nisi quòd partialitas Hispalensis eadem die Capituli agnouit se non posse eligere in Prouincialem aliquem sibi sequacem, affectum, & mancipatum. Et profectò Vocales iam hora ipsa celebrationis legitimè congregati, debebant electionem perficere, ne alias elapsa die præfixa ad eligendum, electio deuolueretur ad Superiorem, *cap. quamquam, & ibi glos. verb. Deuoluatur, de elect. in 6.*

58 Priuantur enim electores potestate eligendi, *cap. ne pro defectu, de elect.* qui text. est Conciliaris, & per Castellin. *cap. 4. num. 9. & cap. 14. num. 53. Lauor. d. tit. 4. cap. 18. num. 24. & tit. 21. numer.* 87. Ita vt si post elapsum tempus datum à iure communi, vel particulari elegissent, electio esset ipso iure nulla, *cap. inter vniuersos, de elect.* Lauor. *d. cap.* 18. *num. 24. in fin.* Castellin. *vbi proximè d. n. 9.* nec desuper aliqua sententia requiritur, vt dicit idem *d. c* 8. *sub n.* 53.

59 Et videtur omnino cessare difficultas, ex quo Capuccin. quem alij referunt, vbi sup. in finalibus verbis subdubitat de sua opinione, dum ait, *quod tutius iudicaret, vt succedente casu, antequam ad finem triennij deueniretur, Generali nuntiaretur, vt quid faciendum esset, determinaret.* Et Rodrig. *d. art. 2. in fin* non solùm id tutius indicat, sed etiam præcisè dicit, *quod si tractatur de prolongatione Ministri Generalis propter aliquam causam superuenientem, ad Sedem Apostolicam recurrendum est, sicut recursum fuit anno Domini 1599. de tempore Clementis Papæ VIII. felicis recordationis* Et assertiuè eum sequitur alter Rodrig. *d. resolut.* 58. *n.* 17. & expressè, quòd Generalis, seu Prouincialis non possit prorogare officium suum, & celebrationem Comitiorum Generalium, seu Prouincialium, respectiuè, tenet Bonon. *d. dub.* 103. *num.* 1. & Lauor. *d. tit. 4. de elect. cap.* 23. *num.* 8. & expressiùs Mirand. *d. tom. 2. quæst. 6. art. 2. conclus. 1. allegat. sup. num. 4. &* 57. ob hanc scilicet rationem quia expleto termino ei præfixo, cessat authoritas.

60 Demum non obstant decis. Franc. Marc. 568, *numer. 2. & 569. per tot. lib. 2.* vbi quòd existente causa seditionis aut terroris armorum Capitulum potest prorogari.

Quia vltra quòd procedunt in prorogatione facta intra terminum iuris, nempe quando priùs fuerat facta abbreuiatio, & postea fit prolongatio intra eundem iuris terminum, vt clarè dicitur *in d. decis.* 568. *num. 2. in fin.* ibi: *Prolongauerunt dictam electionem, vsque ad 15. mensis Martij, ita quod cadet circa finem trium mensium, qui dantur in electionibus Ecclesiarum Cathedralium, & Regularium, cap. ne pro defectu, de elect.* & magis expressè *in d. decis.* 569 *num.* 5. ibi: *Sed est dubium quando terminus electionis est semel abbreuiatus, an potest prolongari per maiorem partem Capituli, intra tamen terminum iuris trium mensium? Dubium facit, quia semel fuit dies præfixa; attamen videtur, quod possit fieri talis prolongatio intra terminum iuris, quia dilatio data ab homine potest reuocari, l. qualem, & l. diem, D. de recept. arbitr.* Et hanc eandem sententiam, quòd electores possint prolongare terminum electionis, dummodo talis prolongatio fiat intra terminum à iure præfixum, & non alias, tenet in puncto Innocent. *in cap. Ecclesia vestra, n. 7. de elect.* ibi: *Item dicuntur habere ratum, quando electorum terminus præfixus est ante finem termini a iure præfixi, alias non,* &c. 61

Respondetur vlteriùs, hic non constare de tali seditione, quæ ex aduerso affectatur; sed imo est mera chimæra, & somniata impostura aduersus viros graues, & Religiosos, vt suo tempore constabit in iudicio plenario, cùm partes ad probandum fuerint admissæ, & ex dictis *suprà num.* 37. & ex dicendis *infrà numer.* 111. *& seq.* 62

Et in casu nostro habemus constitutionem indispẽsabilem, tam circa abbreuiationem, quàm circa prolongationem, & dato & non concesso, quod posset dispensari, officium tamen expiratum d. Patre M. Liaño, & Prouincia deberet gubernari per eos, quibus alias regimen est commissum, tum per alternatiuam, tum etiam per dispositionem *constit.* 2. Martini Papæ V. Et hæc quidem quoad primum articulum. 63

ARTICVLVS II.

QVo verò ad secundum, videtur quod prædicto Patri M. Liaño, nec etiam competit manutentio, ex pluribus, & 64

Primò, quia stante positiuo, notorio & palpabili defectu iuris quoad titulum, ex latè dictis *in primo articulo,* insurgit etiam omnimodus defectus possessionis, quæ est de essentia, & substantia manutentionis, & fũdamentale illius requisitum, Couarr. *pract. cap. 17. n.* 3. Paz *de tenut. cap. 2. num. 19. & cap. 9. num. 9. & seq.* Post. *de manutent. obseruat.* 15. *num.* 2. Rot. *decis.* 129. *num. 7. part. 2. recent. & decis. 5. num. 2. & decis.* 354 *n.* 1. *& decis.* 156. *num.* 2 post tract. Post. Licèt enim commune habeat proprietas cum possessione, *l. naturaliter §. nihil commune, D. de acquir. possess.* attamen, quando euidenter constat de non iure, tunc proprietas absorbet in se possessionem, taliter quod omnino maneat resoluta, *c. cum dilectus, de caus. possess. & propr.* Gratian. *discept.* 898. *n.* 19 Marques. *de commis. part. 2. fol.* 231. *n.* 3. Post. *vbi suprà, obseruat.* 108. *n.* 24. Rot. *coram Seraph. decis.* 1484. *n.* 8.

Non obstat quòd etiam intruso prædoni, & iniusto detentori detur manutentio ad limites possessionis, ex quo in hoc iudicio summariissimo non agitur de iustitia, vel iniustitia possessionis prout de iure, quod pertinet ad plenarium possessorium, sed de mera rei insistentia, & detentatione facti, prout de facto, quo casu non solet denegari manutentio, vt per Rot *decis.* 322. *n.* 3. post tract. Post. etiam si possessio sit asinina, bestialis, seu 65

asinaria

asinaria, vt dicunt DD. & latè idem Post. *obseru.* 42. *ex n.* 74. *vsque ad num.* 86.

66 Quia cõclusiones istæ procedũt quando positiuè non constat de non iure, seu de defectu proprietatis, tunc enim, ex quo aliquis possidet, interim dum discutitur de possessionis iustitia, in dubio est manutenendus, ne possessor priuetur commodo suæ possessionis, *ad l. is qui destinauit, ff. de rei vindicat.* tum quia satis est quod detur possibilitas titulandi possessionem: Seraph. *decis.* 555. *n.* 8. Rot *decis.* 74. *n.* 17. post tract. Post. & Giouagn. *cons.* 8. *n.* 115. *lib.* 1. tum etiam quia ex eadem solummodo possessione præsumitur dominium donec constet de intrusione, deprædatione, seu iniusta detentatione vt latè per eumdem Post. *d. obseruat.* 42. *numer.* 134. *& seqq.* tum denique, quia imò dominium incidenter deductum probatur ex sola possessione ad effectum manutentionis, Bart. *in l. quidam in suo, n.* 4. *D. de condit. institut.* Cald. *cons.* 23. *de preb.* Rot. *decis.* 21. *n.* 6. post tract. Postij.

67 Cæterùm vbi notoriè positiuè, & euidentèr (prout in casu nostro) constat de defectu dominij, seu de improbitate, & vitio possessionis, tunc non est danda manutentio, sed imò possessio, talis qualis, est reuocanda, *l.* 1. *in princ. D. uti possid. l. improba. C. de acquir. possess.* Menoch. *de retinen. remed.* 3. *n.* 790. Cancer. *variar. c.* 14 *n.* 54. *& seqq. part.* 3. & innumeros DD. & decisiones
68 cumulat Post. *d. obseruat.* 42. *num.* 137. leges enim, & sacri Canones non intendunt tueri vitiosum possessorem, Vãlas. *decis.* 79. *num.* 19. *tom.* 1. relati per Post. *vbi proxime, num.* 150. aliàs si aliquis in possessione etiam iniusta defenderetur, daretur occasio delinquendi, Cancer. *d. c.* 14. *n.* 56. via calumniis patefieret, temerarij fouerentur litigatores, & notoria fieret iniustitia, Scac. *de senten. & re iudicat. glos.* 14. *q.* 19. *n.* 98. quod iura abhorrent.

69 Præsertim in spiritualibus, quo casu possessio iniusti detentoris non est manutenibilis: Plot *de in litẽ iurãd.* §. 3. *n.* 29. ne scilicet vibretur gladius Ecclesiasticus à non habente facultatem excommunicandi, neque vmbram iurisdictionis.

70 Minus obstat quòd ad effectum, vt dicatur constare de notoria iniustitia possessionis, seu de palpabili defectu dominij in possidẽte, necesse est quòd adsit, vel eius confessio, vel sententia, quæ transitum fecerit in iudicatum, Gratian *discept.* 899. *n.* 22. Scaccia *vbi sup. n.* 168. Rot. *decis.* 27. *n.* 11. *& decis.* 28. *n.* 9. *p.* 1. *diuers.* & coram Cardinali Seraph. *decis.* 553. *num.* 8. *& decis.* 876. *num.* 2.

Quia vltra quòd, stantibus in constitutionibus A-
71 postolicis, & huius Religionis, clausulis, *eo ipso, ipso facto, ipso iure,* & aliæ quæ important latam sententiam à Papa super cessatione officij Prouincialatus post completum triennium, vt latè *supr. num.* 16. 31. *&* 32. nulla alia desuper sententia, aut declaratio requiritur, cùm habeamus rem claram, & manifestam, ex dictis *suprà num.* 44.

Respondetur vlteriùs, quòd probatio defectus domi-
72 nij non est restricta ad confessionem partis, & rem iudicatam, cùm & aliàs possit se extendere, ad alios modos probationis, videlicet ad iura, seu statuta clara, & publica instrumenta producta, seu ad claras depositiones testium, Bocat. *de interdict. vti possid. cap.* 2. *numer.* 46. *&* 87. *& c.* 5. *n.* 4. *& seq.* Post. *d. obseru.* 42. *numer.* 153.

73 Et in casu nostro habemus euidentiam facti, & iuris, ex notorietate elapsi triennij, quæ non controuertitur, & ex clara, & perspicua dispositione constitutionũ super cessatione officij triennio completo. Vnde cùm Pater M. Liaño fundet suam possessionem in titulo præambulo suæ antiquæ electionis ad Prouincialatum, quo fuctus est, & impossibile sit quòd aliũ titulũ habeat sequitur, quòd ex quo titulus iste fuit resolutus, & inualidus factus, sibi obstat defectus, seu inualiditas tituli, quę ex ipsius tituli, ad triennium tantummodo habiti, lectura apparet, Menoch *de retinend. rem.* 3. *n.* 683. Rot. *decis.* 698. *num.* 3. *part.* 2. *recentior.* Probatio enim quæ fit libris, seu scripturis apertis nunquam reiicitur, Person. *de adipiscend. z.* 408. Post. *vbi proximè num.* 155. *& seqq.*

Neque etiam obstat dicere, quòd hoc esset inuol- 74
uere titulum cum possessione, quodque exceptiones requirentes altiorem indaginem non sunt admittendæ in hoc iudicio summariissimo manutentionis, sed imò sunt reiiciendæ, ad petitorium, ex latè congestis per Post. *d. obseru.* 41. *n.* 13.

Quia exceptio ista non requirit altiorem indaginem 75
ex superius dictis. Neque enim nouum est, quòd exceptio respiciens merita, seu dominium, & petitorium, vel possessoriũ plenariũ, seu nõ ius possessoris, vel dominij alterius, impediat manutentionẽ, vbi est liquida, clara, & notoria, & non eget probatione, neq; aliquo modo offuscatur, Giouagn. *d. cons.* 8. *n.* 114. *Lib.* 1. Seraph. *decis.* 810. *n.* 4. Greg. *decis.* 415. *n.* 3. *& seq.* In casu autem nostro nulla alia probatione istius exceptionis opus est, cum regulariter sit in confesso apud partes, tam lapsus triennij, de facto, quàm cessatio officij iuxta constitutiones, de iure. Quinimo ad hoc vt exceptio dicatur nõ requirere altiorem indaginem, sufficit quod partes sint concordes in facto, licet supersint disputationes in iure, Franc. *in c. ad decimas, de restit. spoliat.* Seraph. *decis.* 183. *n.* 6.

Nec tandem replicari potest quod exceptio istá of- 76
fuscatur, & turbida redditur, ex quo existente causá terroris armorum bene potuit d. Pater M. Liaño prolongare Capitulum, ex qua prolongatione in consequentiam resultat officij, duratio, & continuatio possessionis.

Quia dato millies, quod talis causa sufficeret ad prorogationem Capituli; attamen cùm adhuc non sit probata, nihil releuat illius allegatiõ, donec plenè in contradictorio iudicio probetur seruatis seruandis. Et propterea intrat de plano pro decisione articuli pulchra, & aurea conclusio, quod vbi exceptio est clara, non efficitur altioris indaginis, nec est reiicienda, si illud quod est discutiendum, prouenit ex replicatione aduersarij, Afflict. *decis.* 63. Put. *decis.* 243. *lib.* 3. Post. *d. obseruat.* 42. *n.* 153. Rota *decis.* 57. *num.* 4. *&* 6. *p.* 2. *diuers. & decis.* 126. *n.* 12. *& decis.* 159. *n.* 9. *part.* 1 *recent. & decis.* 157. *n.* 10. *impres. post tract.* Pacifici *de Saluian. interd.*

Et ratio est, quia petens manutentionem est actor 77
originarius, & voluntarius, Gregor. *decis.* 64. *num.* 5. Et postquam prædictus Pater Termiñon, qui in hoc articulo est reus, suam probauit exceptionem fundando eã in lapsu triennij, & dispositione constitutionum, si d. Pater M. Liaño replicat constitutiones non habuisse locum, ex quo adfuit iusta causa metus, & terroris armorũ ad protrahendum Capitulum, debuit clarè, & nitidè probasse suam replicationem; aliàs exceptio non desinit esse clara, & liquida, vt verbis vtar Rotæ *decis.* 597. *num.* 3. *p.* 2. *recent.* Franc. *in cap.* 1. *num.* 18. *de litis contest.* Put. *decis.* 233. *& decis.* 153. *lib.* 3. Et sic altior indago in casu isto non cadit super exceptione, sed super replicatione, vt optimè considerat Rot. *d. decis.* 57. *num.* 6. *part.* 2. *diuers.* Replicatio enim sapit naturam 78
actionis, & secundùm eam regulatur, Alex. *in l. fin. num.* 25. & *ibi* Curt. iun *num.* 14. *C. de edend.* Paris. *cons.* 93. *num.* 36. *lib.* 1. & dicitur illius coadiunatio. Bald. *in l.* 1. §. *editiones, num.* 17. *D. de edend.* Greg *decis.* 515. *num.* 17. & 18. & propterea si replicatio non fuerit probata, perinde

perinde est ac si actor in sua actione succubuisset, *ad l. qui accusare, C. de edend.*

79 Quòd autem non sit probata, patet euidenter, quia in actis non adsunt nisi quædam emendicatæ depositiones testium per modum summariæ informationis ante litẽ contestatam receptæ, quæ nullam fidem faciunt, *c. quoquoniã, frequẽter, in princip.* & *ibi* Host. *n. 1. 2. & 25.* Ioã. Andr. *num.* 2. Boic. *num.* 1. Bellam. *n.* 1. Bald. *n.* 1. Butr. *n.* 2. *&* 4. Imol. *num. 1. vt lit. non contest.* latè Farin. *de testib. q. 76. ex num.* 1. Sed imò sunt nullæ ipso iure, Ioan. Andr. *in cap. significauit, num. 9.* & *ibi* Butr. *numer. 6. de testib.* adeò, vt nec etiam possint partium consensu validari, Farinac. *vbi sup. num.* 6. Vltra quod testes sunt Vocales Capituli ex alia partialitate, qui tanquam partes formales proprium interesse defendunt, & propterea multo minus est illis credendum, *ad decis.* Greg. 340. *n.* 1. 8. *&* 14. Et tam in eorum dictis, quàm in personis patiuntur plurimas exceptiones, quæ tempore suo erunt opponendæ, vt latiùs dicetur *infrà num.* 111. *& seq.* Interim tamen donec huiusmodi depositiones in contradictorio iudicio cum partis citatione non fuerint canonizatæ, nulla de illis est habenda ratio. Ex quo sequitur quod versamur in terminis exceptionis defectus dominij in continenti probatæ, quæ impedit manutentionem, *ex sup. dictis, n. 64. & 67.*

80 Tertio, eo minùs competit manutentio, quia possessio officij data vsque ad certam diem, tam à dante quã à recipiente præfixam, est possessio precaria, obtenta à constitutionibus, & à Prouincia: & propterea, elapsa die, talis possessio non est manutenibilis aduersùs concedẽtem, *l. 1. in princ. & in fin. D. vti possid.* Rom. *cons.* 341. *n. 6. lib.* 1. Menoch. *de retinend. remed. 3. n.* 19. Rot. *post tract.* Postij *decis. 114. n. 6.*

81 Et ratio est, quia his non adest vera, nec impropria possessio, nec etiam detentatio, cùm aliàs ita possidens, etiam ante lapsum diei, non sibi possideat, sed domino concedenti, id est, Prouinciæ, *l. quòd meo in princip. D. de acquir. possess.* Surd. *cons.* 481. *num.* 10. *lib.* 4. Seraph. *decis. 82. n. 5.* Rot. *post tract.* Postij *decis.* 106. *num. 4. & decis. 667. num. 1. & 6. p. 2. recent.* aduersùs quam non potest petere manutentionem, nec illam impedire, quominùs suas functiones Prouinciales capitulariter exerceat, vt benè in proposito de administratore, vel exercente officium, aut habente aliquid in gubernium, seu recipiente ab aliquo cum onere restituendi, Post. *obseru. 52. n. 25. & seq.* vbi quòd hoc esset interuertere aliorum dominium, & possessionem, quod facere non possunt, dum se pro illis sic possidere, & ab illis rem habere non impugnant, & Rot *d. decis. 677. n. 2. p. 2. recent. & coram Cardinal. Caualer. decis. 171. ex n.* 1. Possessio enim est penes Prouinciam, & Prælaturam; non simpliciter penes Prælatum, DD. *in l. 1. in fin. D. de acquir. possess.* & de communi, & verioiori opinione, Alex. *cons.* 81. *n.* 17. *vol.* 3. Paris *cons. 14. n. 5. vol.* 1. Rot. post Post. *decis.* 417. *n. 8. & decis. 330. n.* 25.

82 Quartò quia concordia, & confirmatio Apostolica super eo, quòd finito triennio in Prouincialatu per partialitatem Hispalensem, immediatè sequatur pars Prouinciæ, de qua latè sup. ex *n.* 45. *vsque ad n.* 53. habet decretum irritans, quòd non solùm inficit titulum, verùm etiam possessionem, Cassador. *decis. 11. n. 5. super reg. & decis. 1. per tot. de restit. spoliat.* Put. *decis.* 183. *n. 2. lib.* 2. latè Gonz. *ad reg. 8. Cancel glos. 21. n. 8. & glos. 67. n. 29. & per tot.* Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 8. n. 76. & q. 27. n. 42* Garz. *de benef p. 1. c. 1. n. 427. & seqq.* Ca-
83 stellin. *de e. ect. c. 7.* Scacc. *n. 17 & seqq.* Et possessio infecta non est manutenibilis, latè Post. *obseruat. 46. per tot.* Rot. *decis. 177. n. 5. p. 4. diuers.* nullumque producit effectum, Rot. *decis. 304. n. 1. p. 1. recent.* imò est nullius momenti & habetur pro non possessione, vel pro possessione vacua, & non impedit manutentionem posterioris possessionis, etiam instrumentalis Coccin. *decis. 51. n. 4.* Rot. *d. decis. 177. per tot.* & plurimos cumulat idẽ Post. *vbi sup. 1x n. 4. & 7* vbi quòd decretum hoc inficit possessionem ciuilem, naturalem, & detentationem, & omnem iuris effectum tollit, & habens illud contra se, non potest vti aliquo remedio possessorio, nec summariissimo manutentionis, & adducit *decis. 117. n. 57. & decis. 286. n. 3. post suum tract.*

Præsertim, quando (vt in casu nostro) decretum non 84
est generale, sed imò cadit super certo, & indiuiduali corpore beneficij, seu officij Prouincialatus Prouinciæ Bethicæ Ordinis Eremitarum sancti Augustini, Cassador. *decis. 1. n. 3. de rest. spol.* Germõ. *de indult. Cardinal. § volentes, n. 30. & seq.* Gonz. *d. glos 67. n. 31. & 32. & seqq.* Et de hoc motiuo pro exclusione manutentionis nullus vnquam Doctor dubitauit.

Quintò, quia præfato P. M. Liaño obstat exceptio 85
excommunicationis, ex *dictis sup. n. 35. & 44.* quæ opponi potest, vbi de sola possessionis manutentione agitur, vt in puncto fuit sæpiùs resolutum *in Rota*, & signanter *in decis. 614. n. 2 p. 2. recent. & decis. 275. n. 3. post 2. to. cons.* Farin. & coram sanctæ memoriæ Greg. XV. *decis. 64. n. 3. & ibi Adden. n.* 13. vbi alias decis adducit. Atque ex his patet prædicto P. M. Liaño non cõpetere manutentionem.

Articvlvs III.

QVoad tertium autem videtur, quod dict. P. Ter- 86
miñon est manutenendus in quasi possessione iuris exercendi ministerium sui Prouincialatus. Constat enim ex actis de possessione pacificè, & capitulariter capta, ac etiam de tempore motæ litis, quæ sufficit ad manutentionem, *cap. cum Ecclesia,* & *ibi* Abb. *num.* 23. Rip. *n* 81. *de caus. possess. & propriet. § retinendæ. Inst. de interdict.* Rot. *decis.* 98. *num. 11. p. 2. recent.* & innumeras cumulat Post. *eod. tract. de manutent. obseruat. 17. n. 1. & 5.*

Stantibus præsertim plurimis actibus possessoriis ob- 87
edientiæ receptæ à toto Capitulo Prouinciali, assistentiæ in Diffinitorio, electionis actiuæ ad omnes Prioratus, & officia totius Prouinciæ, admissionis professionum nouitiorum; item obedientiæ præstitæ à plusquam 30. ex 45. Conuentibus, & Monasteriis fratrum, & monialium, ac concessionis licentiarum per totam Prouinciam: per quos, & alios actus sic repetitos, & geminatos, multo magis dicitur constare de possessione ad effectum manutentionis, Cæsar de Gras. *decis. 10 num. 3. de caus. posses. & propr.* Rot. *decis.* 214. *num.* 2. post tract. Post.

Et eo faciliùs debet concedi manutentio, quia non 88
versamur in terminis simplicis, & nudæ possessionis, detentationis, seu intrusionis, quæ alias sufficeret, vt per Burat. *decis.* 194. *num.* 9. plenè Post. *obseruat. 42. per tot.* cùm in hoc iudicio summariissimo non sit examinanda iustitia, vel iniustitia possessionis, Burat. *decis.* 154 & *ibi* Adden. *lit. B. & decis. 904. n.* 8. imo sufficiat possessio asinaria, & bestialis, ex dictis *suprà n.* 65. Post. *d. ob-
seruat. 42. num. 86.* Sed in terminis possessionis titulatæ, 89
quo casu propter fomentum tituli dubitari non potest, quin ista possessio sit manutenibilis, *cap. licèt causam,* vbi Felin. *numer. 9. de probat.* Veral. *decis. 336. p. 1. & ex trad.* per Gratian. *discept.* 402. *num. 1. & 2.* Gregor. *decis.* 323. & *ibi* Adden. *num. 6. & decis. 412. n. 2. & 5.*

Nec obstat dicere, quòd actus isti possessorij dede- 90
runt causam liti, & consequenter non probant possessionem, Rot. *decis. 4. n 2.* & *ibi* Adden. coram Greg. nec tribuunt ius considerabile Rot. *decis.* 30. *num. 1. p. 2. recent,* Nec videntur attendendi ad effectum concedendi

cedendi

calendi manutentionem, Gregor. *d. decis.* 569. *num.* 4. & plures refert, & sequitur Post. *obseruat.* 17. *num.* 43. *& seqq.*

91 Quia conclusiones istæ procedunt, quando possessio prætenditur ex vnico actu contradicto, veluti ex vnica præsentatione dante causam liti, quę non constituit in quasi possessione iuris præsentandi, Gregor. *decision.* 417.*num.*4.aut ex vnica collatione pariter contradicta, quæ non constituit in quasi possessione iuris conferendi, Rot. *post tract.* Viuian. *de iure patron.decis.*86. *num.* 36.

91 Secùs autem, quando post ius quæsitum, seù acquisitam possessionem ex vnico actu positiuo, & pacifico, subsequitur contradictio parti., quia tunc non potest impediri mandatum de manutenendo, Post *d.obseruat.* 17.*n.*54.Seraph.*decis.*1437.*in fin.*vbi quòd si superuenerit contradictio, non videtur facta in tempore, Rot. post tract. Post *decis.*201.*num.*7.vbi, quòd contradictio debet esse in ipso primo actu; quodque si facta fuerit post actum perfectum, & consummatum, non impedit, quominus censeatur per dictum actum, pacificè gestum, acquisita possessio, ad *leg. si ita sit,* & *ibi* Bald. & Imol. *D. de legat.* 1. Rip. *in leg.* 1. *numer.* 88. *D. solut. matrim.*

93 Aliter enim, nec etiam post mille actus pacificos, & perfectos posset dari manutentio, ex quo semper isti actus, quantumuis pacifici, solent dare occasionem litis, quod tamen esset erroneum in iure, quandoquidem ex vnico actu pacifico acquiritur vera quasi possessio, manutenibilis; Gratian. *discept.* 310. *numer.*76. Menoch. *cons.* 612. *numer.* 16. Quinimò sufficit momentanea; & pro vno instantia acquisita, latè Post. *obseruat.* 18. *numer.* 1.

94 In casu autem nostro adsunt plurimi actus possessorij pacifici, per quos fuit abunde acquisita quasi possessio iuris exercendi Prouincialatum. Vnde ex superuenienti contradictione, lite, seu recursu ad Tribunal non potest impediri manutentio, *ex dictis.* Præsertim quia & hæc possessio est satis iustificata, ex quo fuit capta auctore Prætore, id est auctrice Prouincia repræsentata per Vocales in Capitulo legitimè congregatos. Iustè enim possidet, qui auctore Prætore possidet, *l. iustè, D. de acquir. possess.* Greg. *decis* 582.*num.* 2. cùm & aliàs possessio capta sine iudicis mandato sit manutenenda, vt per eund. Greg. *decis.* 107.*n.*1. Et ratio est, quia sufficit nudum factum, etiam absque scientia, & patientia aduersarij. vt per Beltram. *ad decis. Greg.* 249.*n.* 10. Imò etiam actus gesti post motam litem sunt manutenibiles, quia facti fuerunt in continuationem possessionis præcedentis, Post *obseruat.*48.*n.*35 Mantic *decis.* 322.*n.*13. Et regulare est, quòd qui continuat, non attentat, *d. decis. Greg.*557.*n.*1. Lancel. *de attent. part.* 2. *c.*4 *limit.*1.*n.*81.

95 Minùs obstat dicere, quòd possessio istà fuit attentata, & consequenter non est manutenenda, Lancel. *de attent. p.* 2. *cap.*4.*num.*49. Seraphin *decis.* 287.*numer.*1. Caualer. *decis.* 359.*n.*7. Coccin. *decis.*492 *n.* 3. Rot *decis.*627.*n.*1.*p.*4 *diuers.* sed imò est omninò reuocanda, in primis, & ante omnia, *cap. non solùm. de appellat. in* 6. Crescent *decis.*19. *aliàs* 216. *n* 2. *de sent. & re iudicat.* Boccat. *de interdict. vti poss. cap.* 3. *num.* 21. an potiùs sequestranda iuxta Rotæ stylum, vt per Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *quæst.*11.*n.* 38. Rot. *decis.* 503. *& decis.* 514 *part.* 1. *recent.* & copiosè Post. *obseruat.* 75. *à num.*34.

96 Quia aut prætensa attentata figurantur ob apprehensam possessionem post litem motam, vel emanatam, seu intimatam inhibitionem Tribunalis; & quidem certum est in facto, quòd inhibitio, & litis pendentia emanarunt longè post possessionem, & sic eam non afficiunt, ad text. *in capite* 1. *& eod. tit. vt lit. pend. & not. in decis.* 119. *n.* 1. *part.* 3. *recent.*

97 Aut verò prætenditur fuisse causata ex prætensa appellatione interposita per Patrem Fr. Ioannem de Bolaños Priorem Conuentus Granatensis, qui post intimatum sibi decretum Præsidentis, vt sibi obedientiam præstaret, dicitur pro responsione ad intimationem appellasse, super quo exhibetur hodie quædam fides cuiusdam asserti notarij: & hoc etiam casu attentata non causantur. Tum, quia talis appellatio non fuit in scriptis, Franc. *in cap. cum in Ecclesia, num.* 12. *de appellat.* Guid Pap. *de appellation. tom.* 5. *conclus.*8.*num.*6. Ruginell. *eod. tract. in præfat. n.* 38. Scaccia *eod. etiam tract.* *q* 4 *à num.*1. Lancel. *de attent. part.* 2. *cap.* 12. *num.*62. *in præfat.* & in puncto de electione Castellin. *de elect. cap.*16. *num.* 13 vbi, quod exprimi debent omnia, & singula, quæ appellans intendit obiicere. Tum etiam quia non fuit interposita coram eodem Præsidente, Iudice à quo, Lancel. *vbi proximè, ampliat.*15.*numer.*1. Vestr. *in praxi, lib.*7.*cap.* 3.*num.* 27. & *ibi* Granat. *num.* 57. latè Scaccia *vbi sup. quæst.*6.*ex num.* 1. Tum denique, quia Notarius actuarius facit fidem, quod prædictus P. Bolaños solum dixit, quod audiebat intimationē, & de super requisitus in hac Curia facit etiam fidē expresè, & positiue per verba negatiua, quod nulla fuit interposita appellatio, & propterea magis sibi credendum est tanquam actuario, in concursu cum alio contrariam fidem facienti, vt per Cyn. *in l. si quis Decurio; C. de fals.* tenet Rot. vt singulariter obseruat Rub. *in singul p.*3. *verb. Cynus, n.* 2. Vltra quod fides non actuarij non facit fidem, Greg *decis.*214.*n.*2. *& decis.* 260. *n.*5. 98 *& decis.*298.*n.*10.

99 Aut etiam ex alia asserta appellatione, quæ cantat interposita ab eodem in ciuitate Hispalensi coram vno ex synodalibus, ob non tutum accessum ad Præsidentem, & multo minus est habenda in consideratione, nedum quia fuit posterior possessione Capitulari per 13. dies, & sic post elapsum tempus à iure concessum ad appellandum, vt in terminis de electione, Mandagor. *de elect p.*3. *cap.*60. & *ibi* Boër. *eod. cap.* Castellin. *d. cap.*16. *num.*5. & potuit interponi in eadem ciuitate Granatæ infra decem, coram vno ex innumeris iudicibus Ecclesiasticis synodalibus, ordinariis, Inquisitoribus, Scholasticis, Canonicis, & Dignitatibus in eadem ciuitate residentibus, apud quos tutus patebat accessus; verum etiam, quia idem Pater Bolaños eadem ipsa nocte post intimationem fuit in nonnullis congressibus coram Præsidente Capituli, & duobus Auditoribus Regiæ illius Cancellarię, D. scilicet, Augustino del Hierro, & D. Illefonso de Bolaños, qui de ordine domini Præsidis Valençuela ab vtraque partialitate aditu pro negotio amicabiliter componendo, illuc aduenerant. Ex quo sequitur, quod tutus aderat accessus, cum præsentia Magistratus omnē metum excludat, *l. fin. in princ. D. quod met. caus.* Bellō. *cons.* 18.*n.*14 Greg. *decis.*326 *n.*34. prout & alterius cuiuscunque iudicis, Bart. *in l.* 2. *n.* 4. *C. de præd. decur. lib.*10. Paris. *cons.*10.*n.*35. *lib.*1. Greg. *decis.* 188.*n.*9.

100 Vltra quod huiusmodi prætensæ appellationes à decreto Præsidentis electionis sunt extraiudiciales, *c. concertationi, iuncta gloss. ibi, verb. grauatum, de appellat. in* 6. quæ non solent causare attentata ante omnia purgabilia, *dict. cap. non solùm, §. illa verò, eod. tit. & lib.* sed (ad omne peius) eorum reuocatio pendet ex futuro euentu, & ex iustitia appellationis, *cap. cum inter. & cap. considerauimus, de elect. in* 6. Vnde cùm appellatio adhuc non sit ex actis iustificata, imo nec adsit vmbra iustificationis, intrant de plano sequentes conclusiones, quod vbi attentata pendent à negotio principali, prius discutiendum est de eodem negotio principali, quam deueniatur ad purgationem attentatorum, Lancellot. *de attentat.*

seruat. part. 3. capite 24. quæst. 59. per tot. Rota *decis. 574. lib. 3. p. 3. diuers.* Gregor. *decis. 283. num. octauo in fin.* vbi, quòd expectandus est finis articuli principalis, vt *in Cæsaraugustana Dismembrationis, coram Sacrato, apud Marches. de commission. tom. tertio fol.* 178. Et quòd attentatiua turbida non merentur priuilegium attentatorum, vt ante omnia reuocentur, Rota *decis* 160. *n.* 7. post tract. Postij. Quódque dum discutitur de iustitia, vel iniustitia appellationis (quod in effectu est cognoscere de negotio principali, Greg. *dict. decis.* 283. *n.* 8.) interim possessor est manutenendus, ex *dictis sup. n.* 50. *&* 87. ex latè cumulatis per Post. *dict. ob-*
101 *seruat.* 42. *per tot.* In manutentione enim non agitur de titulo, vel de possessione, neque aliquid prætenditur canonizari, Merend. *controuer. iur. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 5. Cæsar de Gras. *decis.* 22. *aliàs* 2. *num.* 5. *de restitutio. spol.* Loter. *de re benefic. lib.* 2. *quæst.* 45. *n.* 40. & benè Post. *obseruat.* 106. *ex num.* 36. sed solùm agitur de compescendis turbationibus, & molestiis auferendis, interim dum de eadem possessione, vel de titulo disputatur: Laderch. *cons.* 95. *num.* 4. Couarr. *pract. cap.* 17. *sub num.* 1. Seraphin. *decis.* 299. *num.* 2. Loter. *vbi suprà* & hoc quidem ad effectum ordinandi iudicium, vt sciatur vter ex contendentibus loco rei, seu actoris debeat insistere, Bart. *decis.* 71. *num.* 18. Post. *dict. obseruat.* 106. *num.* 52.
102 *& seqq.* Et propterea dicunt Doctores, quòd quando manutentio affert aliquod grauamen, illud est leue, modicum, ac momentaneum, Gratian *discept* 74. *n.* 19 Boccat *de interd. vti possid. c.* 14. *n.* 24. Seraph. *decis.* 292. *in princip.* & alios allegat Post. *vbi proximè n.* 55. etiam quòd agatur de possessione magnæ rei, vt per Plot. *de in lit. iurand.* §. 3. *n.* 36. *&* 43.

103 Et quod magis est, vtcunque, & qualitercunque se habeant istæ appellationes, illæ tamen fuerunt nullæ, & non erant admittendæ, ex quo asseritur fuisse interpositas simpliciter, & absolutè, à futuro grauamine, si procederetur per Præsidentem Capituli ad vlteriora, cum nec sufficeret appellare, ne fieret electio, nisi expressè appellatio interponatur, ne fiat electio, nisi canonica, *capit. cùm nobis, de elect.* & notat glos. *in cap. considerauimus, verb. post appellationem, eod. tit* Et bene in pũcto Peitin. *d. subdit. tom.* 1. *q.* 1. *c.* 31. §. *fin. in fin.* Castellin. *de elect. d. capite* 16. *in princip.* Lauor. *dict. titulo quarto de elect. cap.* 19. *num.* 120. vbi allegat gl. & Panormit.

104 Aut denique attentata prætenditur fuisse causata ex dissolutione Capituli, intimata aliquibus Vocalibus eadem ipsa Capituli die, quasi quod huiusmodi dissolutio, & intimatio habeat vim inhibitionis. Et obiectum videtur omnino cessare ex pluribus; & primò, quia dissolutio fieri non potuit per Prouincialem resistentibus tot constitutionibus, ex latè dictis *in primo articulo.* Secundò, quia talis dissolutio, & prorogatio, quatenus esset legitima, debuit intimari omnibus Vocalibus, quorum intererat, vt per Bald. *in l. eos, §. Apostolos, de appellat.* tenet in puncto Francisc. Marc. *decis.* 1128. *numer.* 4. *lib.* 1. qui loquitur quando intra terminum statutum ad eligendum fuit facta abbreuiatio, & postea prorogatio pariter intra eundem terminum iuxta *superius dicta numer.* 61. Et in casu nostro solùm fuit intimata quinque Vocalibus ex 38. qui in Capitulo interuenerunt, & propterea cæteros non debuit afficere. Tertiò, quia asserta dissolutio dicitur facta iustis de causis, donec & quousque de illis certioraretur hoc Tribunal. Vnde donec constet de iustificatione causarum formiter, & seruatis seruandis, talis dissolutio non potest habere vim inhibitionis, & sic non constat de attentatis; vel (ad omne peius) attentata redduntur valde turbida; & interim non potest denegari manutentio, ex *dictis sup. numero* 96. *&* 97. Enimverò, hæc prætensio directò tendit ad annullandam electionem, quod sapit petitorium. Et propterea dum de eius viribus, & prætensis attentatis, & nullitate discutitur, electio videtur saltem habere implicitum statum validitatis, interim tamen prædictus P. Termiñon debet manuteneri, & à tota Prouincia obediri, vt benè in proposito resoluit Rodrig. *tom.* 1. *quæst. regul. q.* 52. *art.* 12. *vers. Ad ternum.*

Nec etiam obstat, quòd dictus P. M. Termiñon non est in possessione gubernandi totam Prouinciam, cum nonnulli conuentus ab eius obedientia se subtraxerint, & propterea sibi in omnimoda gubernatione non competit manutentio, quæ solùm conceditur ad strictos limites possessionis, Gregor. *decision.* 569. *n.* 1. *&* 3. & *ibi* Adden. *n* 6. 105

Quia cùm magis sit attendenda vniuersalis causa actus, quàm exercitium ipsius actus, Marescot. *lib.* 1. *variarum cap.* 11. *num.* 32. hinc est, quòd etiam per vnicum actum singularem, si tamen causa (vt in casu nostro) est vniuersalis, acquiritur vniuersalis possessio manutenibilis, vt dicit idem Marescot. *num.* 33. Post. *obseruat.* 106
73. *num.* 87. Probata enim possessione, quoad vnam rem, id sufficit pro manutentione, quoad alias res, sub eodem iure comprehensas, ad not. per Roman. *in l.* 2. §. *si quod, num* 1. *D. de itiner. actuque priuat.* Rota *decis.* 212. *num.* 6. *& sequent. part.* 1. *diuers. & decision.* 17. *num.* 4. *part.* 2. *in eisd. & decision.* 287. *num.* 2. post tract. Postij. 107

ARTICVLVS IV. & vlt.

DEmum quoad quartum, videtur etiam quod quasi possessio iuris exercendi Prouincialatum, in qua existit dictus P. M. Termiñon, est titulata vero, reali, & legitimo titulo electionis canonicæ. Licèt enim in hoc manutentionis iudicio titulus non requiratur; nec etiam ad colorandam possessionem fumus tituli desideretur, sed imò sufficiat asinaria possessio, ex *dictis supra numer.* 65. attamen agnoscendo bonam fidem, & ex abundanti, titulum ipsum, nedum coloratum, aut putatiuum, sed & verum perinde ac si ad illius canonizatoriam ageretur, patefacere intendimus. 108

Duo igitur sunt, quæ canonizant electionem, substantia consensus, & substantia formæ, à quibus recedere non possumus, Baldus *in c. quia propter, n.* 20. *& seq. de elect.* Boer. *decis.* 1. *n.* 70. & sunt verba Rotæ *in Meten. Monasterij* 5. *Iuly* 1621. *coram bonæ mem. Coccino Decano, impress. apud Tamburin. de iure Abbat. tom.* 1. *disp* 5. *quæst.* 25. *vers. Duo enim sunt.* 109

Et quoad consensum, apparet ex actis, quod ex 38. Vocalibus, qui in Capitulo interfuerunt, 26. dederunt sua suffragia prædicto P. M. Termiñon. Vnde cùm habuerit maiorem, & saniorem partem Capituli, taliter, quòd per mutuum consensum eligentium, & electi quasi coniugale vinculum spiritualiter sit contractum, vt dicit text. *in cap. cùm inter, de elect.* dubitari non potest de substantia consensus, *tot. tit. de elect. in Decretal. &* in 6. 110

Quoad formam autem, patet etiam ex actis quod in præcedenti Capitulo Hispali celebrato de anno 1638. fuit iuxta constitutiones Ordinis, destinatus locus, & dies pro subsequenti Capitulo celebrando, videlicèt Conuentus Granatensis, & dies 19. Aprilis 1641. Constat etiam ex pluribus litteris conuocatoriis dicti P. M. Liaño tunc Prouincialis quòd fuit conuocata tota Prouincia, & in dictum Capitulum ad dictam diem & locum. Apparet item facultas Præsidentis ex litteris deputationis Reuerendissimi Patris Generalis, quæ fuerunt à S. D. N. Vrbano Papa VIII. confirmatæ prout in Breui confirmationis desuper expedito. Adest etiam recognitio Prouinciæ eadem die legitimè 111

congre

congregatæ, & obedientiæ præstatio erga Patrem Præsidentem. Et tandem concurrunt in hac electione omnes solemnitates, quæ in viduatis Ecclesiis requiruntur, tam de iure communi, vt *in dict. capit. quia propter*, & ibi communiter DD. *de elect.* de quibus latè P. Suarez venerandæ memoriæ *tom. 4. de religion. libro 2. cap. 5. per totum.* D. meus Barbosa *in collect. ad d. cap. quia propter, num. 1. & seqq.* Tamburin. *vbi sup. disp. 5. 7. 6. per tot.* quàm ex dispositione constitutionum huius Ordinis, vt *d. part. 3. de gubernat.* sæpius allegat. *c. 7. cum suis §§.* Et propterea nec etiam potest dubitari de substantia formæ, & consequenter, quòd electio ista sit canonizabilis, & possessio multo magis manutenibilis.

112 Nec aduersùs prædictum consensum potest opponi, quòd ex quo Vocales erant 82. non potuerunt 38. facere maiorem partem Capituli, cùm aliàs maior pars in electionib' Canonicis intelligi debeat, non respectu minorum, sed respectu totius corporis Capituli, vt per glos. *in cap cùm omnes, verb. constituum de constitut.* & *ibi* Fel. Abb. *in cap. Ecclesia vestra, el. 1. num. 1. eod. tit.* Rot. *coram Buras. decis.* 809. *& ibi latè Adden.*

113 Quia ex actis constat, quòd omnes illi, qui in Capitulo non interfuerunt, voluntariè se absentarunt instante vltimo, & peremptorio termino electionis, & propterea non erant amplius expectandi, vt est text. *in cap. cum nobis de elect.* vbi glos. *verb. reuocare*, & *ibi* Abb. *n.* 10 & textus *in d. cap. quia propter*, ibi *Præsentibus omnibus, qui debent, & volunt*, &c *de elect.* & *ibi* glos *verb. volunt*, vt benè considerat Lezana *in suis quæst. regular. capit. 15. num.* 8. & pluribus comprobat Castellin. *de elect. cap. 5. num. 11.* ibi: *Tempore statuto à iure communi, seu à constitutionibus, si legitimè electores vocati ad electionem renuant venire, eo casu maior pars Vocalium illa censetur, quæ est præsens in loco, siue conuentu, in quo facienda est electio: cap. bona mem. de postul. Prælat. Panormit. ibidem numer. 9. & capit. licet, de elect. & ibi Panormit. numer. 14. Ideò qui iam congregati in Capitulo ad effectum electionis ibidem remanent, etiam quòd sit minor pars, aliis voluntariè recedentibus, possunt de iure celebrare electionem, quæ aliis seruatis, erit canonica. Ratio huius præsertim ea est, quià qui exierunt computantur inter illos, qui renunciarunt, vt colligitur ex cap. cum nobis, de elect. & glos. ibidem, verb. reuocare, & Panormit. n. 10. glos. in Clem. quod circa. verb. quæ in facto, eod. tit. dummodo tamen instet vltimus terminus electionis; si verò non instet, debet minor pars expectare maiorem*, & pulchrè iuxta eius solitum *R. P. D. meus Alexander Raphaelius, Nunciaturæ Apostolicæ generalis Auditor in suo eleganti voto Generalatus Ordinis sancti Hieronymi, num.* 86. vbi plures allegat.

114 Alias enim esset in manu eorum, qui præuident non esse eligendum Prælatum sibi affectum, & partialem, Capitulum differre, in præiudicium totius Prouinciæ, cuius interest. electionem quam citius expediri, ne sit diu suo orbata Pastore, *capit. oblata, §. superior, de appellat.* vt benè considerat idem Castellin. *capit. 8. num. 5.* ibi: *Quapropter si non comparuerint, imputabitur illis, & non aliis, cum isti videantur esse in dolo, ex quo dolo non debent commodum reportare, vt dicitur in c. Sedes, de rescript. & hoc idem tradit Bart. de firm. in tract. de Episcop. part. 3. lib. 1. quæst. 8. & Innocent. relatus à Boerio in annotat. ad caput 5. Mandag. de elect. part. 1. sub liter. P. & malitia ipsorum eis prodesse non debet; nam sæpè Vocales, de quibus supra, scientes instare tempus electionis, ad impediendam electionem celebrandam, voluntariè, & non sine aliqua malitia se absentant, & renuunt notificare locum, ad quem declinant*, &c. Et inferiùs, ibi: *Regula iuris est, quod certus non debet certiorari, cum recedens certo sciat instare electionem, & terminum præfixum à iure particulari, vel communi; & nullam frametat instantiam, signum euidens est, quod non vult interesse, cui fauet Panormitan. cap. cum inter, num. 10. de elect.* Et idem repetit *num. 6. & 11.* vbi reddit rationem, quod paria sunt in iure non venire ad electionem, & non perseuerare vsque ad finem, *& numer.* 12. ibi: *Quod semper intelligendum est instante vltimo temporis termino à iure præfixo; tunc enim & non aliter potest tertia pars Vocalium, quæ remansit in Capitulo, seruatis seruandis, celebrare electionem, quæ, censeri debet bona & legitima, nam tunc, & eo casu ius interpellat pro homine*, &c. *& n. 15.* ibi: *Si vocati venerunt in termino illis notificato, sed recesserunt antequam fiat electio, ad alium etiam terminum prorogata, secundum Innocent. & Host. non sunt vlterius vocandi; non enim debuerunt recedere, nisi completa electione, cap. consuluit de offic. deleg. Mandagot. vbi sup. cap.* 18. *& latius ibidem Boer. sub litera P. vbi cumulat ad hoc idem auctoritates quamplures textus, & auctorum in magno numero*, &c. Hactenus Castellin. & hãc eandem sententiam tenent expressè Cucch. *inst. maior. lib. 4. tit. 1. de elect.* Suarez *d. tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. 5. n. 5.* Lauor. *d. tit. 4. de elect. cap. 11. à num.* 82. Francisc. Marc *d. decis. 569. num. 4. lib. 2.* Peitin. *de subdito, quæst. 1. cap. 31. §. 6.* ibi: *Si quæras an assignato termino ad eligendũ, verbi gratia die Pentecostes, si aliqui non compareant, possint reliqui ad electionem procedere? dico quod si*: Armil. *de elect. 1. n. 19.* Mirand. *tom 2. manual. quæst. 23. art. 6. conclus. 3. etiam si vnus solus reperiretur in Capitulo*, vt notat Panorm. *dict. cap. cùm nobis, de elect. num. 11. Et ratio est, quia ex quo terminus est præfixus à iure, omnes videntur esse moniti in termino & nota quod debent venire ea hora diei, qua solet fieri electio*, Panorm. *dict cap. cum nobis, num.* 11. qui loquitur in fortioribus terminis, etiam si Vocales non fuerint moniti per conuocatorias litteras, & sequuta fuit Rot. in pluribus causis per Adden. *ad decis. Burati 809. num. 11. & seq.* & egregiè more suo solito D. meus Barbos. *de Canonic. cap. 38. num. 11. & sequentib.* ibi: *Et ideò non est habenda ratio in huiusmodi computatione de votis illorum, qui recedunt à loco vbi facienda est electio, cap. cum nobis*, vbi Abb. *num. 3. de election.* vbi plures allegat. *& de iure Ecclesiast. lib. 1. c. 19. n. 96. & sequentibus.*

Quod adeò verum est, vt si de conclaui Cardinalium S. R. E. contingeret omnes exire, præter vnum, ille solus posset eligere Romanum Pontificem, glos. singul. *in Clement. ne Romani, verb. omnes, de election.* Petr. de Baisio *in direct. elect. cap. 1. num. 6. & seqq. part. 1. & n. 9.* dicit locum etiam habere in electionibus Regularium. Laur. *tract. de Cardin. conclaſ.* 24. & alios etiam refert & sequitur Castell. *c. 5. n. 86.* Rodriguez. *d. tom. 1. quæst. 54. art. 4.* Lauor. *d. tit. 4. c. 6. n. 26. & cap. 15. num. 26.* 115

Nec replicari potest, quòd discessus à Capitulo, & illius prætensa absolutio fuit facta ad requisitionem maioris partis Vocalium, qui se requirimentis subscripserunt, ob metum cadentem in viros constantes Quia, vt fuit sæpè dictum, & necesse est, vt desuper sæpiùs volutemur, metus iste est affectatus, & satis est, quod de illo non constet per probationes iudiciales seruatis seruandis factas. Quod enim non est de actis, non est de hoc mundo. Quinimò satis metus excluditur ex epistolis, vulgo *villetes*, hine inde inter Dominum Præsidentem Cancellariæ, & d Patrem M Liaño scriptis; in illis enim dictus D. Præsidens assecurat eum, vt veniat; & d. Pater promittit se hora decima venturum; & insuper d. D. Præsidens acriter de eo conquerit; quod & Salam Regię Cancellarię, & Capitulum vsque ad horam vndecimam, pro vtraq; functio- 116

ne valde insolitam, sub fide, & spe aduentus sui, & partialium suorum distulerit; & tandem deficiente fide publica, & priuata non venerit. Ista autem tam grauis, & potentis magistratus assistentia, nemo dubitat, quin metum excludat, *ad dict. l. fin. in princip D. quod met. caus.* Gregor. *decis.* 188. *n.* 9. *allegat. sup. n.* 96. Nec enim credendum est, quod prædictus D. Præsidens Valençuela pro suo munere, zelo, & deuotione quibus libertatem Ecclesiasticam ab incunabulis prosequitur, in aliquo defuisset, quominus electio ista liberè celebraretur, prout gratis ex aduerso incusatur; cùm aliàs primitias laborum suorum in defensionem eiusdem libertatis Ecclesiasticæ, & auctoritatis Apostolicæ pro Romana Ecclesia, & potestate clauium Beati Petri aduersus Venetos, tam vltrò ediderit, & dedicauerit.

117 Vltra quod requirimenta apparent subscripta à pluribus Vocalibus, qui desuper à Præsidente Capituli iudicialiter examinati, deponunt, quod d M. P. Liaño fecit eos in quattuor foliis albis sine aliqua scriptura subscribere, asserens se talibus subscriptionibus indigere. Ex quo patet, quam emendicata sint talia requirimenta, & quam voluntarius fuerit prædictus recessus à Capitulo, cùm nec manus Regia Cancellariæ, sæpiùs de eorum affectatis terroribus monita eos assecurare nec in officio continere potuerit; quod *satis degenerem conscientiam redolet*, vt verbis vtar Politicorum.

118 Præterea nec assertæ depositiones suorum testium in aliquo suffragantur, tum quia in summario, & ante litis contestationem ex superius dictis, & ad annullandam electionem probationes debent esse claræ, & in contradictorio iudicio factæ, *dict. capite cùm inter, de elect.* ibi: *Nisi sufficienter sit ostensum, eundem morbo epileptico laborare, super quo contra ipsum dicitur appellatum, vos non obstante appellationis obiectu, si qua ex aliis causis superius memoratis proponitur interposita (cum eas friuolas reputemus) electionem ipsius confirmetis.* Tum etiam, quia in decreto asserit d. M. P. Liaño, quòd non examinentur fratres, qui se subscripserunt requirimentis, & tamẽ ex 12. testibus 9. sũt Vocales eiusdem Capituli ex subscriptis qui manifestè ostẽdunt depositionum suarum emendicationem; & nec reddunt rationem sui dicti, & vnus ex eis in hoc Tribunali est publicus, & benè notus solicitator pro sua partialitate. Tum denique, quia imò omnes testes sunt partes formales in huius litis prosequutione, & dederunt mandatum procuræ, vt constat ex actis, & quod plus est, nec istæ depositiones habent subsistẽtiam veri facti, cum sonent factæ in vno loco, & sint factæ in alio, & tam in personis, quàm in dictis & foliis ipsis scripturarum plurimas patiantur obiectiones, vt oculariter, & palpabiliter demonstrabitur; ita vt mirum sit, quòd inter viros aliàs graues, & Religiosos, talis calumnia suæ matri, & Prouinciæ fuerit imposita, cum etiam si verum saperet, tam fœdum facinus proprio pudore contegere debuissent, imitatores facti Sem, & Iaphet, *qui pallium imposuerunt humeris suis, & incedentes retrorsum operuerũt verenda patris sui Noe*, nec sequentes Cham, *Qui cùm vidisset verenda patris sui esse nudata, nuntiauit fratribus suis foras*; dicente præsertim Apostolo aduersùs eos, qui per Tribunalia vagantur, *quare non magis iniuriam patimini? quare non magis vestrum amittitis*: & alibi, *neque enim facio animam meam pretiosiorem, quàm me.*

119 Minus potest replicari, quod ex præcedentibus tractatibus, seu congressibus fratrum de Prouincia, quæ ex aduerso vocantur conuenticula, insurgit non leuis præsumptio seditionis. Quia respondetur, quod de illis non constat, & quatenus constaret, præcedere debuissent isti tractatus, glos. *in verb. tractantes in cap. in nomine, 23. distinct.* D. Barbos. *de iure Eccles. d. lib.* 1. *cap.* 29. *num.* 83. ibi: *Sunt enim veluti preparatio ad electionem, non autem electio; sicque in eis discussio eorum, quæ facienda sunt, nominantur vtrinque plures, qui iudicantur digni electione, & quisque dicit, quod sibi videtur, absque tamen quod sequatur aliqua conclusio, vel electio, &c.* & allegat glos. *in cap. cùm in veteri, verb. in tractatu de elect.* Butr. *in cap. cum inter, num.* 7. *eod. tit.* Petr. Greg. *eod. tit. cap.* 15. *in fin.* Maximè in Prouincia Bœthica, vbi per concordiam auctoritate Apostolica confirmatam, & singulis trienniis vsu receptam, adsunt duę partialitates distinctæ, & separatæ, quæ faciunt quasi duo Collegia, vel duas Congregationes eiusdem Prouinciæ, & propterea congressus isti non solùm sunt liciti, sed & debiti pro iurium suorum defensione. Qui enim iure suo vtitur, nemini facit iniuriam, *l. iniuriarum, §.* 1. *D. de iniuriis.* Et multò magis stantibus tot nouitatibus, & perturbationibus partis aduersæ, quæ nũquam sua sorte contenta à triennio, & vltra nihil non molitur, vt totam Prouinciam contra dictam concordiã integraliter possideat, vt patet ex mandatis Procuratori Romanæ Curię transmissis, & in actis pręsentatis: ac etiam ex quo prædictus P. M Liaño diffidens de suo Secretario, qui erat M. Fr. Hyacinthus Cubero de partialitate Prouinciæ, coegit illum renuntiare officio, ne secreta sua panderet. Et quod plus solito mirandum est, fratres Hispalenses, & Extrematuræ vix ascendunt ad numerum 120 & fratres de Prouincia excedunt numerum 750. & tamen illi semper sunt in spiritu amaritudinis, & ambitionis, nec desistunt fermentare futuras electiones aduersus istos, acriter de inæqualitate conquerentes.

Nec etiam replicari potest, quòd ex quo fuerunt in 120
Capitulo admissi nonnulli, qui negantur fuisse Vocales, videatur hodie constare de defectu consensus. Quia cùm à iudicibus causarum (à Præsidente Capituli iuxta formam constitutionum deputatis) fuerint examinata, & canonizata omnia iura, & voces Vocalium, nihil de hoc pertinet ad Capitulum, neque hoc potest influere in prętensam nullitatem electionis, cum sint diuersa corpora, & diuersas functiones, & munia exercentia, licèt omnia tendant ad eundem finem, & effectum. Ad Capitulum enim non spectat discurrere Vocalium causas, sed solùm priuatiuè ad dictos iudices, pro quibus adest iuris præsumptio, quod in omnibus ab eis gestis benè se informauerint, & in prolatione decretorum, & sententiarum ritè & rectè processerint, Aym. *consil.* 74. *num.* 9 Greg. *decis.* 176. *num.* 4. Burat *decis.* 334. *n.* 8. *in fin.*

Quod autem cõstitutio desuper disponens, fuerit ad 121
vnguem seruata; patet, quia *in dict. cap.* 7. *rubr. de iudicibus causarum part.* 3. adsunt hęc verba: *Eo autem completo, de patrum consensu deputet* (scilicet Pater Pręsidens) *tres iudices causarum peritos, & expertos, qui ante omnia litteras discretorum examinent, ac de habentibus vocem tam actiuam, quàm passiuam, omnem controuersiam dirimant, &c. A quorum sententia nulli ad Capitulum dimissum liceat appellare, nisi fortè absens, vel inauditus fuisset, &c.* Et in actis legitur, quod Pręsidens eos deputauit de omnium Capitularium consensu, nemine discrepante.

Vnde quidquid ab his iudicibus gestum fuit, debuit 122
omnino à toto Capitulo recipi, prout receptę fuerunt tres, vel quatuor voces, quę ante earum sententias poterant in dubitationem incidere. Etenim iudicatura causarum habet in hac materia potestatis plenitudinem, taliter quod etiam si iniustè processerit, vel accusatores ad eam noluerint recurrere, non ideò electiones sunt iniustæ vt expressè dicitur in constitut. sub eadem regula, ibi: *Alias enim sine vitio pertransibunt omnes electiones.*

Et profectò in d. Patre. Pręsidente exuberauit bona 123
fides

fides, ex quo sufficiebat ad huiusmodi deputationem, consensus quatuor, vel quinque patrum vocalium, quos ipse nominasset, iuxta declarationem Reuerendissimi Generalis desuper factam. Quę licet emanauerit ad instantiam Prouinciæ Chilensis, non ideò desinit esse vniuersalis, ex quo orta fuit ad interpretationem constitutionis etiam vniuersalis, ex trad. per D Barbos. *in collect. an. Bull verb. Congregatio 3.* Prout quotidie videmus in declarationibus sacrosancti Concilij Tridentini emanatis à Congregatione Eminentissimorum DD Cardinalium interpretum, quæ licet à personis particularibus fuerint obtentæ, in eisdem tamen casibus deseruiũt pro lege communi, vt benè D.Barb. *vbi proximè*, ibi: *Eius declarationes ad instar communis solent allegari*; illisque semper plurimum Rota detulit, neque vnquam illas in dubium reuocauit: Caualer. *decis. 617. n. 8* Burat. *decis. 479. n. 3.* Atque ex his benè constat, nihil opponi aduersùs substantiam consensus.

124 Nec aduersus substãtiã formę obiici potest quod recognitio de Patre Præsidente facta fuerit absque sono campanæ, & propterea nullitati subiaceat. Quia cùm ista recognitio debeat fieri sexta feria statim (sunt verba constitutionis) postquam vesperæ fuerint decantatæ, & in casu nostro vocales etiam post illas decantatas, iam aduesperascente die adhuc expectauerint, imo & dictum P.M Liaño, tunc Prouincialem pro sono, & celebratione Capituli requisierint, tempus ipsum interppellauit pro campana, vt solet interpellare pro homine. Castellin. *d. c. 8. n. 11. & 12.*

125 Vltra quod campana debeat pulsari ab habente auctoritatem, siue de illius commissione; Angel. *in sum. verb. electio, numer. 15. per tot.* Castellin. *vbi proximè d. numer. 11.* & expresse id ordinat constitutio *in d. capit. 7. p. 3.* ibi: *De mandato Prioris Prouincialis ad sonum campanellæ claustri ter pulsatæ*, &c. Vnde, cùm prædictus P.M. Liaño qui erat intra claustra Monasterij, solus haberet priuatiuam facultatem pulsandi, & requisitus à partialitate Prouincię pro obseruantia constitutionum, pulsare negligeret, satis liquet, quod campana per neminem alium debuit pulsari. Nec est quòd imputetur Patribus Capitularibus; quia casu quo ad eos pertineret, per illos non sterit quominus pulsaretur, *cap. imputari, & cap. dum non stat, de reg. iuris in 6.* & certè ad ipsos talis pulsatio non pertinebat, sed solum obseruare ad vnguem constitutiones disponẽtes, quod statim P.Presidens recognoscatur; quòd significat recognitionem fieri debere, sine aliqua mora, aut vllo, licet minimo, temporis interuallo, vt in puncto notauimus *sup. num. 29.*

126 Verùm cessare videtur scrupulus, quia campana tunc occupabatur à d. Patre Bolaños Priore Conuentus Granaten. & à suis Conuentualibus, & domesticis eiusdem partialitatis; & propterea Capitulares, qui erant forenses, ausi non fuerunt campanam aggredi; ne exinde rixæ, rerum omnium turbationes, scandala plurima sequerentur. Satius enim, & prudentius existimarunt campanam omittere, & constitutionibus obedire, prout in continenti de hoc protestati sunt in decreto coram Notario, & testibus desuper extenso. Presertim cùm viderent indictionem diei horę, & momenti, pro huiusmodi fũctione esse omnibus notoriam, & sic tanquam de notorio potuerunt procedere absque obseruatione solemnitatum, *cap. tua nos, de cohabit. Cleric. cap. ad nostram el 2. de iureiurand.* & tradit Gomez *tom. 3. variar. cap. 1. num. 42.*

127 Nec dictus P.M Liaño, eiusque partiales possunt allegare ignorantiam constitutionum, aut conuocatoriarum, in quibus fiebat indictio; prout nec ignorare poterant, quod deputatio Præsidentis, illiusque Apostolica confirmatio obtenta fuerat ab Eminentissimo D. Franscisco S. R. E. Cardinali Barberino in fauorem dicti Patris Mag. Fr. Illephonsi de Castilla; cùm aliàs, paucis ante recognitionem diebus, totis eorum conatibus adierint Regium, & supremum Consilium acerrime instantes pro retentione Bullarum huiusmodi Præsidentiæ, licèt inibi, degustatâ iustitiâ, desuper succuberint.

Et in omnem euentum, ista recognitio, & obedientiæ præstatio fuit denuò, & ex integro facta die Sabbati sequenti, de mane ad sonum campanæ: & ante istum actũ nullus alius, ex Capitularibus actibus præcessit. sed omnes sunt successiui, vnus post alium Adeò, vt neque deputatio trium iudicum causarum (quæ alias die Veneris fieri solet) ante huiusmodi iteratarum, ad sonum campanæ, recognitionẽ, sed imo, post illã, facta fuerit. Ex quo etiam detegitur, quanta procrastinatione, quanta patientia, & charitate partialitas illa expectabatur. 128

Minus potest obiici, quod ista recognitio fuit clandestina & nulla, ex quo non fuit facta in Sala Capitulari, sed in Camera eiusdem Præsidentis. Quia omisso quod in Conuentu Granatensi non adest Sala Capitulis destinata, & electiones solent fieri, vel in Camera, aut in refectorio, siue in Sala, quæ dicitur *De profundis*, vel alibi. Respondetur adhuc, quod quemadmodum locus nõ est substantia electionis. Cuch. *inst. maior. lib. 4. tit. de elect. n. 23.* Bonon. *dub. 16. n. 4.* D. Barb. *de iure Ecclesiast. d. lib. 1. c. 19. 176. & seq.* Et etiam si adsit locus consuetus, & in eo non fiat celebratio electionis, tenet electio, quia locus non sanctificat hominem, *c. non loca, 40. distinct.* Lauor. *d. tit. 4. c. 18. n. 7.* Multo minus debet esse de essentia recognitionis. 129

Et habemus indiuidualem constitutionem *in d. c. 7.* ibi: *Omnes Patres ad Capitulum conueniant, vel alio, vbi decenter adesse possint*, &c Et propterea nullus remanet dubitandi locus. Eo vel maxime, quia dictus P. Præsidens ad cœnam in publico refectorio, eadem die Veneris 19. Aprilis suam obedientiam publicari fecit, vt constat ex actis Et vt dictum est, sequenti mane in loco refectorij alia obedientia, sibi fuit præstita, & inibi fuit facta depotatio iudicum, & successiue in eodem loco, electio Prouincialis, & cæteræ aliæ functiones Capitulares coram toto Conuentu satis numeroso, præuiis etiam publicis, & notoriis proclamationibus, & edictis ad valuas Conuentus affixis. Ex quibus satis apparet, quàm voluntariè, & animosè prætensa clandestinatas fuerit opposita. 130

Prout neque obiici potest, quòd reconitio de Patre Presidente debebat fieri à d.P.M.Liaño, tunc Prouinciali actuali, & eo recusante, à R.P.M.Fr Hieronymo de Sotomaior Prouinciali absoluto à sexennio, vti immediato eiusdem Partialitatis Hispalensis; & tamen facta legitur à R.P M.Fr Andrea de Cordoua; & sic prætensa ista nullitas influit in omnes actus subsequentes. Quia aut hæc assistentia Patris Sotomajor prætenditur in vim concordiæ super alternatiua factæ; & obiectum videtur prorsus euanescere, quia in eadem concordia nihil de hoc disponitur; & quatenus adesset aliqua particularis prouisio in hac Prouincia (quod negatur) circa id, quod deficiẽte vno Prouinciali, subrogetur alter eiusdẽ Partialitatis, id tamẽ locũ haberet, quãdo vel Prouincialis est taliter corpore, aut animo impeditus, quod non posset continuare gubernationẽ, vel quando ante complètum triennium moreretur: tunc enim, maxima cũ ratione subintraret alius de eadèm partialitate, & susciperet gubernium Prouinciæ, ne scilicet partialitas illa, integro suo triennio defraudaretur. Cæterùm vbi nõ adest impedimentum infirmitatis aut mortis, sed imo summa renitentia Prouincialis, & vlteriùs triennium fuit completum vsque ad vltimam horam, & partes in nihilo defraudantur, debet cessare ratio talis prouisionis 131

particularis, & consequenter eius dispositio, ad *reg. l. adigere, §. quamuis ff. de iure patron.* Tiraq. *tract. cessante caus. per tot.*

132 Aut verò prætenditur in vim constitutionis *d. c. 7. rub. de modo recognoscend. Patr. Præsid.* & hoc etiam casu nullum habet fundamentum, quia inibi solummodo dicitur quod Prouincialis actualis recognoscat Patrem Præsidentem. Vnde stante ipsius renitentia, iste casus tanquam omissus in constitutione, mansit etiam in dispositione iuris.

133 Dispositio autem iuris, à qua regulari debemus (vt diximus *sup. n. 24.*) est in alia constitutione *in d. c. 3. ead. p. 3.* vbi disponitur, quòd si Generalis non venerit ad Capitulum Generale, neque miserit, *in eo casu* (sunt verba constitutionis) *Prior Prouincialis illius Prouinciæ, in qua Capitulum congregatum est, omnia faciat, quæ Prior Generalis præsens faceret, quousque Præsidens publicetur, & non vltra, qui publicatus ad electionem noui Generalis procedere faciat*, &c. Et propterea qui hoc munus recognoscendi debebat in se assumere, erat P. Fr. Ioannes de Bolaños, Prior Conuentus Granatensis, vbi Capitulum Prouinciale celebrabatur, cùm idem iuris sit de parte quoad partem, quod est de toto quoad totum, ad *l. quæ de tota, D. de acquir. hæred.*

134 Verùm tam d. P. Bolaños, quàm d. P. Sotomaior requisitionem pro celebratione Capituli iam post Vesperas, pro parte Patrum de Prouincia factam, paruipendentes, nec munus, quod ad ipsos pertinebat, suscipientes, in illa hora publicè, & acriter tractabant de Capituli dissolutione, vt paret ex actis; prout etiam euentus docuit, quod in requirimentis, pro dissolutione factis eorum nomina apparent subscripta. Quare dato, quod ad singulos eorum talis recognitio pertineret, adhuc de illis non erat habenda ratio, quia per requirimenta ista tam verbis, quàm scriptis facta, satis se insinuarunt quod nolebat assistere recognitioni Præsidentis; nec pro suscipiendo munere aliqua alia interpellatio requirebatur, cùm & ipsi scirent renitentiam d. Patris M. Liaño tunc Prouincialis, & tempus ipsum interpellaret pro homine, ex latè dictis sup. Et propterea non solùm ob huiusmodi omissionem; sed & multo magis ob positiuam, & notoriam contradictionem Capitulo celebrando, fecerunt se alienos à dicta functione exercenda, vt est text. ad literam *in d. cap. cùm nobis, de elect.* ibi: *Item cùm post appellationem emissam Archidiaconus cum suis fautoribus chorum exiuisset, & vos, illos, vt interessent electioni facienda vobiscum, curassetis solicite reuocare (quoniam ad electionem faciẽdam accedere noluerunt) alienos se fecisse videntur: propter quod electioni à vobis, iuxta formam mandati Apostolici, concorditer, celebrati, de iure non posse contradicere videbantur*, &c. qui textus benè casu nostro applicatur, & per illum DD. communiter, præsertim Abb. *ibi n. 3.* Castellin. *d. c. 8 n. 12.*

135 Atque ex his præcisè sequitur, quòd recognitio, de qua agitur, pertinebat de necessitate ad d. P. M. de Cordoua (alias Prouincialem absolutum) tanquam ad antiquiorem, ex diffinitoribus, ad quos totã iam illa Prouinciæ actio principaliter fuerat deuoluta, donec Præsidens publicaretur, qui publicatus ad electionem Prouincialis, iuxta prædictam constitutionem, procedere debuit, prout de iure, simul, & ad illius confirmationem, tãquam Præsidens, & Vicarius Generalis legitimè processit.

136 Tandem nec aduersùs formam electionis potest obiici, quod ex fide Notarij, seu scribæ non constat in actis de legitima trium scrutatorum electione, prout nec de electione Prouincialis, & Priorum ex eadem Notarij fide. Quia, cùm præsupposito quod vsus Notarij, seu scribæ in electionibus Augustinianis est sublatus, abolitus, & reprobatus per geminam Pauli Papæ V. piæ reminiscentiæ, constitutionem, quæ est in actis producta: & adest *in Bullar. ordin.* Respondetur de electione trium scrutatorum bene, & legitimè constare, ex subscriptione trium Diffinitorum, ad quos, ex proprio munere spectat, ac etiam ex subscriptione P. Præsidentis illos canonicè confirmantis. De electione autem Prouincialis, ex calculatione votorum, & subscriptione trium scrutatorum, ac ex proclamatione, & electione à primo illorum facta, demumque ex subscriptione P. Præsidentis illum confirmantis. Et de electione Priorum satis etiam videtur constare, ex subscriptione totius diffinitorij. Stante enim secreto commendato, tam de iure communi, *in d. cap. quia propter, de elect.* & dispositione sacrosancti Concilij Tridentini *sess. 25. cap. 7. de regular.* ac etiam Constitutionum Ordinis, & Bullarum Pauli V. nulla alia probationis species potest adhiberi.

Cæteræ autem nullitates, quæ ex aduerso opponuntur, vel non subsistunt in facto, vel nulla indigent respõsione Præsertim cùm hodie non insistamus pro canonizatoria electionis, sed solùm pro manutentione, in qua sufficit nuda possessio, etiam sine vllo titulo, ex latè dictis in tertio articulo. 137

Ex quibus omnibus videtur sufficienter constare de notorio, & palpabili defectu iuris, & possessionis eiusdem R. P. M. Fr. Francisci de Liaño, & propterea non esse sibi concedendam manutentionem. Ac etiam constare de possessione titulata, & manutenibili dicti R. P. M. Fr. Francisci de Termiñon, moderni Prouincialis, & consequenter de rigore iustitiæ, & de æquitate illum esse manutenendum in quasi possessione iuris exercendi ministerium Prouincialatus, non obstantibus iis, quæ pro alia parte obiiciuntur. Et ita Ego de iure sentio. Saluo in omnibus castissimo iudicio Illustrissimæ Dominationis vestræ, quæ secundùm datam sibi à Deo sapientiam, in tenera licet ætate errata corrigit, iustitiam administrat, æquitatem diligit, & cuncta prudentissimè moderatur. Matriti die 9. Iulij 1641. 138

Oueten. Beneficij del oro.

De beneficio etiam tenui facienda est mentio in impetratione alterius beneficij, & non sufficit esse paratũ obtentum dimittere, & de facto illud dimittere infra paucos dies, nisi aliàs beneficium obtentum fuerit incompatibile cum obtinendo, quia vacat primum ipso iure.

VOTVM CVII.

Doctissimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarij ac Iudicis Apost.

1 *Facti contingentia refertur, & n. 2. 3. & 4.*
5 *Reo & possessori sufficit vincere per non ius actoris.*
6 *Possessor potest excipere de iure tertij quando exceptio est exclusiua Iuris agentis.*
7 *Regula 55. Cancellariæ declaratur.*
8 *Paratus obtentum dimittere tempore impetrationis alterius, non tenetur de obtento in obtinendis litteris Apost. mentionem facere.*
9 *Dimissio beneficij obtenti non reualidat gratiam nullam ob non factam illius mentionem in impetratione alterius beneficij.*
10 *Beneficij obtenti etiam tenuis & parui valoris facienda est mentio.*
11 *Dimissio primi offerenda ante consecutionem gratiæ secundæ.*

12 *Oblatio dimissionis beneficij obtenti facienda est in in corpore supplicationis obtinendi.*
13 *Beneficium obtentum quando fuerit incompatibile cum obtinendo non requiritur expressio valoris obtenti, nec eius iustificatio.*
14 Rota *coram Greg. XV. decis. 84. n. 4 & decis. 490. n. 1. declaratur.*
15 Beltramin. *ad d. decis. 84. num. 9. Gregorij XV. reprobatur.*
16 *Dimissio subsequens non facit gratiam valere.*
17 Rota *decision. 20. de praebend. in nouis, declaratur.*
18 Rota *coram D. Coccino declaratur.*
19 *Beneficium non dicitur vacare per simplicem dimissionem si illa à Prælato admissa non fuerit.*
20 *De Beneficio renuntiato ante admissionem facienda est mentio in impetratione alterius.*
21 *Dimissio ventosa, & ad nihilum profutura non iuuat, &* n. 22.
23 *Dimissioni contrauenient censetur fecisse illam ad eludendam.*
24 *Ex post facto apparet quid actum sit.*
5 24 *Argumentum à maioritate rationis in Iure validum.*
26 *Beneficiorum conseruatio est omni Iure prohibita.*
27 *Papa expresso valore plurium obtentorum non censetur dispensare super eorum pluralitate.*
28 *Beneficia plura simplicia an quis habere possit?*
29 *Beneficium vacat per contractum matrimonij.*

1 VAcante beneficio, de quo agitur, de anno 1627. per obitum Ioannis Ruiz, illud à Sede Apostolica impetrauit Marcus de Prania, cum narratiua, quòd Ioannes Ruiz de tempore obtenti huiusmodi beneficij, & per quatuor menses antea, fuerat familiaris, & continuus commensalis Eminentissimi D. Cardinalis de Deza, & litteris Apostolicis in forma gratiosa (per verba *conferimus, & prouidemus*) desuper expeditis, & possessione nondum habita, Marcus prædictus matrimonium contraxit.

2 Deinde D. Ioannes de la Sienra, & Cifuentes, Canonicus Ecclesiæ Ouetten. vti vacans per contractum matrimonij seu adhuc vt priùs, per obitum dicti Ioannis Ruiz, de eo à Sanctissimo D. nostro obtinuit prouideri, & litteris Apostolicis in eadem forma gratiosa superinde confectis, & executori præsentatis, de anno 1637 fuit in possessionem immissus.

3 Verùm quia per obitum eiusdem Ioannis Ruiz istud beneficium, vti vacans in mense ordinario, & non affectum obtinuerat ab Archidiacono de Venauente Ordinario collatore. Toribius Vigil, & eo mortuo, per obitum eiusdem Toribij illud impetrauit D. Dominicus de la Salde, hinc idem Dominicus litem mouit contra D. Ioannem de la Sienta possessorem pro adiudicatione beneficij.

Et causa coram Ordinario Oueten. diutiùs ventilata, plurimisque hinc inde deductis, & oppositis, tandem Ordinarius prædictus suam tulit Diffinitiuam sententiam, per quam, beneficium Dominico adiudicauit, & Ioanni perpetuum silentium imposuit.

3 Causa igitur appellationis coram me pendente, Ioànes instat pro reuocatione sententiæ, tam ex capite nullitatis, quam iniustitiæ; & pro nunc insistit, allegans se à septennio esse in possessione, & gratiam Dominici fuisse nullam ob non expressionem obtentorum, & propterea sufficere sibi, vti possessori, etiam non legitimè titulato, opponere Dominico exceptionem defectus dominij, & seu, tua non interest; cum alias reo, & possessori sufficiat vincere per non ius actoris, *l. fi. quor. appellat. non recip. leg. ille à quo, §. si de testamento, ff. ad Trebel. cum simil.* Quod pariter procedit in beneficialibus, etiam si de possessoris iure non constet, vt in terminis Rot. *coram D. Burato, in eius imp. resp. decis. 512. n.* 1. & *ibi* D. Ferentill. Adden. qui plures alias allegat, *n.* 11. Prout etiam potest possessor excipere de iure tertij, quando exceptio est exclusiua iuris agentis, Cephal. *cons. 133. n. 39.* latè Rot. *decis. 415 n. 3.* & *ibi* Adden. *n.* 6
6. coram sancta memoria Greg XV. tunc Rotæ Auditore.

Vnde, omissis nullitatibus, quæ aduersùs sententiam Ordinarij opponuntur, pro faciliori resolutione capienda, & maiori partium satisfactione, libuit tam in facto, quàm in iure discutere articulum, an scilicet gratia Dominici de la Salde sit nulla ob non expressionem obtentorum de tempore impetratæ gratiæ illius beneficij?

Et quidem, re maturè perspecta partiumque Aduocatis, hinc inde non semel auditis, videtur quod gratia Dominici sit nulla. Ex quo enim de tempore impetrationis beneficij, de quo agitur, inter plura alia obtinebat etiam aliud beneficium sanctæ Mariæ de Prendes, cuius valorem minimè expressit, minusque de eodem beneficio fecit mentionem, incidit in pœnam *regulæ 55. Cancellariæ*, quæ habet decretum irritans aduersus quascumque prouisiones sine expressione valoris obtentorum factas: & sic sufficit Ioanni possessori vincere, & eum excludere Dominicum impetrantem, & actorem per non ius illius, ex superiùs dictis. 7

Nec videtur obstare, quòd Dominicus tunc erat paratus obtentum dimittere, prout infra paucos dies illud dimisit, & propterea sit excusandus, *ad decis. Greg. 84. n. 4 & decis. 490. n. 1.* 8

Quia ista superueniens dimissio non reualidat gratiam nullam à sui principio, & radice, etiamsi impetràs habeat animum dimittendi statim post gratiam impetratam, vt in puncto est egregium cons. Nauarr. 9. *de rescript. per tot.* Gonz. *ad regul. 8. Cancel. glos. 15 § 2. n. 67. & seq.* Et plenè, & magistraliter, vt assolet, D. & Collega meus D. August. Barbos. *in collect. ad cap. cum adeò, n. 3. & seq de rescript.* vbi alios allegat. 9

Quod procedit etiamsi beneficium obtentum sit tenue, & parui valoris, vt per Menoch. *de arbitr. casu* 201. *n.* 42, idem D. Barb. *vbi proximè, n.* 2. Paris. *de resignat. lib. 10. q. 2. n. 67. cum seq.* 10

Vltra quod regula non contentatur simplici dimissione superueniente gratiam, sed imò dat præcisam formam, quod intendens dimittere primum, prius ante consecutionem gratiæ secundi dimissionem obtulerit, ibi: *Nisi personæ prædicta beneficia, quæ tunc obtinuerint, iuxta ipsarum oblationes dimittere teneantur*, &c. 11

Quæ oblatio debet fieri in corpore eiusdem supplicationis beneficij obtinendi, aliàs gratia redditur nulla, nec conualescit, ex quo postea dimiserit: vt in terminis nostris tenet Alphons. de Soto glossator antiq. *ad rand. reg. de valore exprim. in glos. n. 7. & 8.* vt per Cockier *ad eandem reg. quæ suo tempore erat 61.* 12

Quod declaratur, nisi aliàs beneficium obtentum fuerit incompatibile cum obtinendo, quo casu non requiritur expressio valoris obtenti, nec eius iustificatio, quia cum primum vacet ipso iure, ad tex. *in c. de multa, de præb.* ideò non requiritur illius expressio, vt *in eadem reg. 55.* ibi: *Iuxta ipsarum oblationes, aut aliàs dimittere teneantur*, vt benè in proposito distinguit Alphons. *vbi suprà n. 9.* & Mohed. *decis. 14. de præb.* 13

Atque ex his patet responsio ad dictas decis. *Greg. 84. n. 4. & 490. n. 1.* quia beneficia inibi obtēta erāt Curata 14

& incompatibilia, & propterea de eorum valore non erat necessaria iustificatio, quia scilicet de necessitate erant dimittenda, aut aliàs de iure vacatura, Rot. *coram Card. Seraph. decis.* 1393. *n.* 2. *& decis.* 1470. *n.* 2. Et re vera in prædictis decisionibus non agebatur de excusanda taciturnitate valoris obtentorum de necessitate exprimendi, sed imò de excusanda illius iustificatione, cũ præsupposito quod valor obtentorum fuisset Papæ narratus, quòd est longè diuersum, cùm aliàs expressio veri valoris omnino fieri debeat, vt regulæ satisfiat, etiamsi impetrans statim velit dimittere; nisi in eadem supplicatione dimissionem obtulerit; iustificatio autem valoris prius obtentorum non sit necessaria in executione, seu in verificatione narratiuæ vltimi obtẽti, quãdo is, qui pro verificatione, & executione instat, est paratus illa dimittere. Aliud enim est valorem obtentorum non expressisse, in quo in pœnas regulæ 55. incurritur, qui est casus noster, aliud verò valorem narrasse, & regulæ satisfecisse, & a iustificatione narratiuæ valoris se excusare, ob id quod impetrans obtenta dimittere sit paratus, qui est casus prædictarum decis. & inferiùs allegandarum.

15 Minus videtur obstare, quòd etiam si non sint incõpatibilia, adhuc non sit necesse exprimere valorem obtentorum, imò nec ipsa obtenta quando impetrans est paratus illa dimittere, vt in puncto Beltramin. *ad dict. decis. Greg.* 84. *n.* 9. Quia Beltramin in hoc euidenter fallitur, tum ex ratione, tum ex authoritate, & decisionibus ab eo adductis.

16 Ex ratione, quia regula dat formam, & ea non seruata (præuia scilicet oblatione) gratia est nulla vsque à sui initio, ob decretum annullatiuum in ea positum, nec per subsequentem dimissionem gratia conualescit, vt per Alphon. Nauar. Gonz. D. Barbos. & alios superiùs allegatos.

17 Ex authoritate autem, & doctrinis, quia decisio *Rota* 20. *de præb. in nouis* loquitur, circumscripta regulâ Cancellariæ; & imò in fine decis. adiungit compilator, quod Vrbanus Papa VI. in sua regula voluit, & ordinauit, quod valor obtentorum exprimeretur, aliàs gratia impetrata esset nulla. Vltra quod disputatio illius decisionis non erat super expressione valoris obtentorum in impetratione alterius beneficij facienda, sed super illius iustificatione cum præsupposito, quod valor obtenti fuisset in gratia expressus, vt legitur in princ. eiusdem decis. & sic in illius casu, ne dum non fuerat regulæ contrauentum, sed imo expresse illi satisfactum.

18 Alia verò decisio adducta per Beltramin. *in Legionen. Canonicatus, coram recolend. mem. D. Coccino Rota Decano. inter eius impres.* 87. *n.* 6. *& apud Marchesan. de commission. tom.* 1. *fol.* 347. loquitur etiam in eisdem terminis iustificationis valoris iam expressi, & propterea dicit, quod impetrans secundum, non tenetur iustificare valorem primi in sua gratia narratum, quando est paratus illud dimittere. Quod quantum à terminis casus nostri distet, ex superiùs dictis facile est dignoscere.

19 Nec etiam videtur obstare quod gratia Dominici de hoc beneficio Sancti Laurentij fuit obtenta die 28. Maij 1637. & tamen beneficium sanctæ Mariæ de Prẽdes longe antea dimiserat sub die 27. Februarij eiusdem anni. Quia omissis omnibus, quæ de falsitate huius dimissionis allegantur, satis est pro responsione dicere, eam non fuisse per Prælatum Ecclesiasticum, & competentem admissam, & sic nec effectum sortitam, & tamen beneficium non dicitur vacare per simplicem dimissionem, si illa à Prælato admissa non fuerit, *c. admonet, c. quod dubiis, de renunciat.* copiosè Garz. *de benef. p.* 11. *c.* 3. §. 3. *à n.* 223.

20 Et in puncto quod de beneficio taliter dimisso, seu renunciato, omnino debeat fieri mentio in impetratione alterius post alios, quos allegant tenent Paris. *de resignat. lib.* 10. *q.* 2. *n.* 80 *& seq.* Garz. *vbi proximè n.* 124.

Et hæc eadem dimissio non videtur habenda in consideratione, cũ fuerit ad ventũ facta, & Dominicus ipse eam parui fecerit. Etenim post impetratum beneficium, de quo agitur, fecit & aliam dimissionem sub die 30. Maij 1637. quæ fuit per Illustrissimum D. Nuntium admissa; & tamen in hac secunda dimissione, quæ fuit effectum sortita, nullam fecit mentionem de prima, signum euidens, quod prima dimissio fuerat ventosa, & ad nihilum profutura, tam attenta intentione dimittentis, quàm dispositione iuris, vt per Garz. & Paris. *vbi proximè* allegatos. 21

Et quod plus est (& vix credi posset, nisi actis ipsis pateficeret) Dominicus longè post factam secundam dimissionem dedit mandatum procuræ de mense Decembris 1637. ad exigendum omnes, & quoscumque fructus beneficij sanctæ Mariæ de Prendes, tam decursos, quàm in posterum decurrendos, enuntians se in eodem mandato beneficiatum, & possessorem eiusdem beneficij Et desuper adest etiam in actis plena probatio, quod eius procurator exegerit, non solum fructus integri anni 1637. verum etiam quòd eius nomine, & in vim prædicti mandati arrendauerit fructus anni sequentis 1638. 22

Ex quo facto, nonnulla aduersùs eundem Dominicum in proposito insurgere videntur. Et primum, quòd dato, sine veri præiudicio, quod *regula* 55. *Cancellariæ* non requireret pro forma præcedentem oblationem dimittendi primum obtentum, sed sufficeret oblatio, & seu dimissio subsequens post impetrationem secundi: attamen ex quo Dominicus tanto tempore nedum tacuit, sed etiam contrauenit suæ oblationi, & dimissioni, censetur eam fecisse ad deludendum, ad trad. per Tiraq. *de retract. lignag.* §. 8. *glos.* 1. *n.* 7. Rot. *coram Gregor. decis.* 492. *sub n.* 18. 23

Secundum, quod ex quo fructus percepit, multo magis incidit in pœnam regulæ, cùm præsumatur eo animo obtentum beneficium conticuisse, & aliud (de quo agitur) acceptasse; *ad l. sed Iulianus*, §. *proinde*, ibi *intelligendumque esse ab initio sic accepisse, ff. ad Macedon. l. quadam, ibi, sed ex post facto retroducitur, & apparet quid actum est, ff. de reb. dub.* cum simil. 24

Tertium, quòd si ob finalem rationem *regula* 55. Papa vult quod omnino fiat expresio valoris obtentorum, quæ legitimo titulo posidentur, aliàs irritat impetrationem in obtinendo, multò magis censendum est eam irritasse, si post dimissum beneficium obtentum in fraudem regulæ, sine vllo titulo fructus perciperentur, argumento sumpto à maioritate rationis, quod in iure est validum, ex vulg. 25

Præsertim cùm de tempore impetrationis beneficij, de quo agitur, Dominicus obtineret nouem aut decem alia beneficia, quæ inibi narrauit, & quorum valorem expressit. Et aliàs si Papæ fuisset narratus valor beneficij de Prendes forsan gratiam beneficij sancti Laurentij nõ concesisset, cum hæc & tanta beneficiorum coaceruatio sit omni iure prohibita, ex latè trad. per Garz. *de benef. p.* 11. *c.* 5. §. 3. *per tot.* & D Barbos. *in collect. ad Concil. Trid. sess.* 24. *de reformat. c.* 17. *per tot.* 26

Ne alioquin Pontifex, expresso valore plurium obtentorum, censeatur dispensasse super eorum pluralitate, vt est textus expressus *in c. non potest*, §. *fin. de præb. in* 6. Nauar. *tract. de orat. c.* 22. *Miscel.* 16. *n.* 64. *& seq.* Sed imo talis expresio solum operatur, quod impetrans effugiat pœnam *regula* 55. de exprimendo valore, vt per Gonz. *ad reg.* 8. *glos.* 15. *n.* 27. *& seq.* 27

Et propterea Doctores hac de re tractantes consulunt quod vnusquisque conscientiæ suæ prospiciat, 28
aliud

aliud acceptando, & aliud seu alia dimittendo, ne incidat in coacemationem, Nauarr. *vbi sup.* & Gonz. *d. glos.* 15. *ex num* 38. cum aliàs iuxta dispositionem Sacrosancti Concilij Trid. *d. sess.* 24 *cap* 17. *de reform.* & declarationes Sacræ Congregationis Eminentissimorum Cardinalium interpretum, nemo possit habere præter vnum beneficium, etiamsi illud sit simplex, quod si adeo tenue fuerit, quod pro congrua sustentatione beneficiati non sufficiat, poterit & secundum obtinere. Et si ambo non sufficiant, nihilominus debet vtroque titulo contentari, vel aliud, seu alia duo impetrare, & obtenta omnino dimittere, vt videre est apud Garz. *d. p.* 11. *c.* 5. §. 3. *à n.* 310. Ex quibus omnibus satis detegitur nullitas prouisionis Dominici de la Salde, quod sufficit pro illius exclusione, & reuocatione sententiæ.

29 Atque his accedit quòd possessio Ioannis non est suo titulo destituta, cùm & ille obtentus fuerit à Papa, vti de vacante per contractum matrimonij, seu adhuc vt prius per obitum familiaris, iuxta *regul.* 4. *Cancel ariæ.*

30 Nec releuat, quod prædicta regula reseruat beneficia familiarium obtenta comm familiaritate durante: vnde cum Ioannes Ruiz de anno 1594. in Hispaniam migrauerit, & per se ipsum possessionem Archidiaconatus in Ecclesia Oueten. apprehenderit, vtique remansit extincta familiaritas, & consequenter beneficium de quo agitur, tanquam obtentum de anno 1596. non cadit sub dictæ regulæ reseruatione. Quia licet prædicta familiaritas expirauerit, reintegrata tamen dicitur per remigrationem Ioannis Ruiz de Hispania ad Vrbem; tum quia constat quod de dicto anno 1596. Romæ residebat, vt patet ex prouisione eiusdem de hoc beneficio, per Dominicum præsentata, in qua Papa dicit, *tibi in eadem Curia commoranti*, &c. Tum etiam, quia per eius obitum de anno 1627. Marcus obtinuit de eodem beneficio prouideri in forma gratiosa, vti de affecto seu reseruato per obitum familiaris Cardinalis; & tamen ista expeditio in forma gratiosa per verba, *conferimus, & prouidemus*, in Romana Curia nunquam fieri consueuit, nisi prius inibi iustificata narratiua familiaritatis, seu alia quauis narratiua, vnde vacatio, reseruatio, seu affectio innititur, ne alias Ordinariis collatoribus fiat præiudicium, ex trad per Garz. *d. part.* 11. *cap.* 1. *ex num.* 57. Gonz. *ad eand. reg.* 8 § 4. *proœm. num.* 80. Ex quo datur intelligi familiaritatem fuisse reintegratam de tempore obtenti istius beneficij, & per quatuor menses antea, vt satisfieret regulæ 32. & consequenter gratiam D. Ioannis de la Sierra, habere implicitum statum validitatis; nec potuisse Archidiaconum de Vetauente beneficium affectum Toribio conferre, minusque per obitum eiusdem Toribij fuisse inductam vacationem.

Et ita vtraque, &c.

Toletana Pensionis.

Congrua quibus Beneficiatis debeatur. Titularis debitor pensionis an satisfaciat faciendo fructuum omnium dimissionem ad effectum euitandi incursum censurarum.

VOTVM CVIII.

Doctissimi D.D. Gabrielis Matinez Protonotarij ac Iudicis Apost.

1 *Facti contingentia narratur, & n. 2. 3. 4. & 5.*
6 *Congrua debetur Rectoribus Parochialium, & Vicariis perpetuis, qui exercent curam animarum, & tenentur personaliter residere.*
7 *Congrua non debetur beneficiatis simplicibus.*
8 *Congrua assignatio cessat, cura animarum siue eius exercitio cessante.*
9 *Altari seruiens de Altari viuere debet.*
10 Cap. extirpandæ, de præbend. *loquitur expressè in Parochialibus ratione muneris, & contracti quodammodo matrimonij inter Parochum, & Ecclesiam.*
11 *Beneficium nimis pensione grauatum qui acceptauit sibi imputare debet.*
12 *Beneficium simplex seruitorium qui tenue & cum nimia pensione acceptauit, sibi imputet.*
13 *Manutentio conceditur ad limites pensionis.*
14 *Boui trituranti non est alligandum os.*
15 *Titularis non satisfacit faciendo fructuum omnium dimissionem pro terminis decursis.*
16 *Oblatio limitata & conditionalis non sufficit, & num.* 18.
17 *Titularis dimissis fructibus de æquitate ad solutionem pensionis non tenetur.*
18 *Depositum non releuat si fiat cum aliqua conditione, protestatione, & cautela.*
19 *Pensionarius est manutenendus in sua quasi possessione exigendi pensionem dum discutitur releuantia, vel irreleuantia dimissionis fructuum.*
20 *Pensionario competit actio personalis aduersus titularem qui acceptauit beneficium pensione grauatum.*
21 *Titularis acceptando beneficium videtur quasi contraxisse cum pensionario.*
22 *Actio competens pensionario aduersus titularem videtur personalis in rem scripta.*
23 *Pensionibus, & annuis præstationibus tot sunt debita quot sunt anni.*
24 *Titularis vltro se immiscens in bonis, & redditibus beneficij, tenetur actione personali.*
25 *Exceptio requirens liquidationem non videtur admittenda in iudicio manutentionis.*
26 *Exceptio de insufficientia valoris beneficij etiam incontinenti probata non potest retardare executionem mandati de manutenendo.*
27 *Probatio non excludit probationem.*
28 *Exceptio non dicitur liquida ante rem iudicatam.*
29 *Possessio vera & manutenibilis etiam sine titulo, & illius vmbra datur.*
30 *Titularis per solutionem videtur releuasse pensionarium ab onere elidendi exceptionem.*
31 *Possessionis de iustitia, vel iniustitia non est discutiendum in iudicio summarissimo possessorio.*
32 *In Possessorio summarissimo nil aliud attenditur quam nuda detentatio.*
33 *Possessio exigendi reddit turbidam, & dubiam quamlibet exceptionem.*
34 *Titularis recusans integraliter soluere dicitur spoliare pensionarium.*
35 *Remedium reintegrandæ datur illi qui sese pro spoliato habuit.*
36 *Exceptio defalcandorum onerum beneficij tanquam petitorium respiciens non debet manutentionem impedire.*
37 *Iudex in decreto manutentionis debet præseruare iura omnia partibus tam in petitorio quàm in possessorio ordinario.*
38 *Titularis, fructibus æquiualentibus non perceptis, non tenetur pecunias de suo pro pensione, & oneribus soluere.*
39 *Onera defalcabilia referuntur, & num.* 41. *cum seqq.*
40 *Subsidium de quinquennio in quinquennium soluitur.*

42 *Titularis tenetur subire onera incumbentia suo beneficio, & non est habenda ratio de oneribus, que per ipsum explicari debent.*

43 *Titularis ad libitum non potest imponere onera voluntaria in præiudicium pensionarij.*

44 *Articuli friuoli non sunt habendi in consideratione ad retardandum vlteriorem processum.*

45 *Index debet ex officio repellere exceptiones oppositas ad procrastinandum executionem.*

46 *Bona fides non petitur vt bis idem exigatur.*

47 *Pensionario lite pendente non debet impediri exactio sue pensionis.*

48 *Æquitas, & arbitrium non intrant pro retardatione pensionis.*

1 LIte aliàs coram me vertente super huiusmodi reseruationis executione, cùm inde deflexum fuisset ad summarissimum possessorium retinendæ, vti præuium executionis, vtraque parte acerrimè informante, habitaque matura causæ discussione & seruatis de iure, & de stylo seruandis, sub die 8. Iunij, anni proximè præteriti 1639. fuit per me ad fauorem Domini Ioannis de Murueta, latum decretum manutentionis in quasi possessione exigendi annuam pensionem 4ʒ600. regalium, in qua de tempore motæ litis reperiebatur. Et desuper sub eadem die fuit etiam expeditum mandatum de manutenendo in forma solita, simulque sub pœnis, & censuris fuit relaxatum mandatum executiuum pro 2ʒ300. Regalibus eidem Ioanni debitis pro pensione primi semestris in festo sancti Ioannis Baptistæ, anni 1638. maturata. Quod sub die 10. Iunij 1639 fuit intimatum Domino Blasio, Beneficiato Titulari.

2 Cumque ad subterfugiendam solutionem pensionis plures diligentiæ pro parte Titularis in Nuntiatura Apostolicæ, ac in supremo Senatu Regio factæ fuissent, tam sub prætextu violentiæ sibi illatæ, quàm etiam per viam retentionis Bullarum, & in omnibus succubuisset, causa mihi remissa fuit, vt ad vlteriora procederem.

3 Hodie igitur, cum iam versaremur in præcisa executione mandati, D. Blasius per viam incidentiæ, emergentiæ, & seu declarationis decreti manutentionis, instat congruam, saltem centum ducatorum, sibi fore reseruandam, ex quo valor Beneficij non respondet oneribus, & pensioni desuper impositis. Et incontinenti offert probationes super ista exceptione insufficientiæ valoris. Insuper, & onera Beneficij prius esse deducenda. Et ad hunc effectum, simul & ad euitandum incursum censurarum fecit oblationem, & dimissionem fructuum prædicti Beneficij sub die 19. Decembris 1639. Ex quibus petitur declaratio decreti, & reformatio mandatorum, nempè, quod intelligi debeat illorum executio, & exactio pensionis, salua semper remanente congrua pro Titulari, & deductis oneribus Beneficij.

4 Pro parte verò Pensionarij dicitur, congruam de Beneficiis simplicibus, quantumuis seruitoriis non deberi, minusque suffragari posse Titulari prædictam fructuum dimissionem, præsertim postquam in eis se immiscuit. Neque exceptionem defectus valoris esse admittendam; neque prætensa onera defalcanda, cum hæc omnia videantur requirere liquidationem, & sic sapiant, & redoleant naturam exceptionis turbidæ, quæ requirit altiorem indaginem, & propterea reiicitur ad petitorium; nec vnquam admittitur, quum de momentanea possessione quæritur in hoc iudicio summarissimo manutentionis, in quo nihil attenditur quàm nuda possessio, simplex detentatio, & insistentia facti de tempore motæ litis. Vnde instatur pro aggrauatoria censurarum, & vlteriori processu.

5 Super quibus, formato articulo, auditisque in contradictorio dominorum Aduocatorum informationibus, acriter iura suarum partium defendentium, pro maiori animi iustificatione, litigantiumque quiete, ex more nostro videndum est de pluribus dubiis breuiter, & resolutiuè, vt inde veritas appareat.

Proponuntur quinque dubia.

Primò, an Titulari debeatur congrua, in casu, & ad effectum de quo agitur.

Secundò, an prædictus Titularis satisfaciat faciendo fructuum omnium dimissionem, & seu oblationem, taliter quod in casu isto possit effugere incursum censurarum.

Tertiò, an exceptio insufficientiæ valoris fructuum Beneficij, etiam in continenti probata, possit impedire, seu retardare executionem mandati de manutenendo.

Quartò, an si non de rigore iuris, saltem de æquitate debeant defalcari onera Beneficij, antequàm pensionarius sit satisfactus, & quæ sint ista onera.

Quintò, & vltimò an, quomodo, & sub qua verborum structura, & formalitate pronuntiari debeat decretum super aggrauatoria, & super huiusmodi onerum defalcatione.

Ad primum dubium.

ET quoad primum videtur dicendum, quod licèt 6
congrua debeatur Rectoribus parochialium, & Vicariis perpetuis, qui exercent Curam animarum, & tenentur personaliter residere, iuxta text. *in cap. extirpande, in princ. & §. qui verò,* vbi gloss. & DD. *de preb* ac etiam ex dispositione sacrosancti Concilij Trid. *sess 24. cap 13. de reformat.* Rebuff. *de Congrua, quæst. 4. in princ.* & fuit sæpissime in Rota resolutum, vt *in decis. 429. num.* 1. & *ibi* Addeñ. *num.* 8. *coram fæl. me. memoriæ Gregorio XV. tunc Auditore.*

Attamen, hoc locum non habet in Beneficiatis sim- 7
plicibus, quibus Cura animarum non imminet, & qui personaliter residere non tenentur: sed imò possunt per substitutos inseruire, vt Magistraliter discusso articulo in terminis beneficij seruitorij, tenuit Rota *coram Mantic. decis. 250. per tot.* quæ est *decis. 7. p. 2. recent.* confirmata coram eodem *in decis. 255. inter impressas eiusdem.*

Fundatur enim iustitia istius congruæ super qualita- 8
te muneris, videlicet Curæ animarum siue eius exercitij; quo cessante, cessat etiam ipsa congruæ assignatio, vt bene in proposito, D. Melchior Lotterius, olim Romanæ Curiæ noster in aduocationis munere socius *de re benefic. lib. 2. quæst. 12. num. 24.* vbi allegat *decis. in Calagurritana Congruarum coram Oradino,* quæ adsunt, *p. 1. diuers. decis. 16. & 17.* in quibus fuit firmatum non constare de parochialitate, & propterea congruam non deberi.

Nec obstat regula quòd *qui Altari seruit, de Altari* 9
viuere debet, ex *d. cap. extirpanda, de preb.*

Quia vltra quod textus expressè loquitur in Paro- 10
chialibus ratione muneris, & contracti quodammodo matrimonij inter Parochum, & Ecclesiam.

Respondetur vlteriùs, quòd sibi debet Titularis im- 11
putare si acceptauit beneficium tenue, seu nimis grauatum pensione, vt per Rebuff. *de Congr. num. 92.* & in fortioribus terminis de Rectoribus Parochialium, quòd sibi debeant hoc imputare, tenuit Rota *in decis. 431. n. 11. coram Greg. XV.* vbi plures etiam allegantur.

Quæ imputatio eò libentius facienda est, cum ver- 12
semur in beneficio simplici seruitorio, vt in puncto Maut. *d. decis. 250. num. 4. & d. decis. 255. num. 2.*

Et dato, sine veri præiudicio, quod congrua debere- 13
tur, eius tamen defalcatio non esset huius iudicij summarissimi, in quo stante possessione exigendi integram pensionem, manutentio conceditur ad limites possessionis,

nis,cum ex eadem possessione resultet præsumptio iustificationis,id est fructus extare pro pensione, & pro congrua, provt extabant de tempore motæ litis, per ea quæ tradit Post.*de manutent.obseruat.*42.*à num.* 113. Marescot.*var.resol.lib.*1.*c.*21.*num.*10.*& cap.*22.*num.* 20.& pulchrè,& eruditè,more suo,D.meus D.August. Barbos collega noster,*in praxi exig.pension.q.* 2. *num.* 20.*& seqq.& in punċto,*idem D.meus,*eadem q.*2.*n.*52. *& q.*7.*n.*30.& nos latiùs dicemus infrà *n.* 30 *& seqq.*

14 Et in omnem euentum cessare videtur amaritudo; quia si Titularis vult inseruire per se ipsum,recipiet de redditibus Beneficij portionem oneribus, & tali seruitio competentem, cum aliàs boui trituranti non sit alligandum os, & iuxta doctrinam Apostoli, 1. *ad Cor. cap.* 9. dignus sit mercenarius mercede sua; & qui plantat vineam, de fructu illius edere debeat; & qui pascit gregem, de lacte gregis manducet; nemoque militet suis stipendiis vnquam.Si verò non vult inseruire, nihil est de quo conqueratur, quia altare non debet seruire Presbytero, sed Presbyter altari. Neque enim Ecclesia debet pascere duos ob solum seruitium vnius, cùm regulare sit, quod Beneficium datur propter officium. Quia quemadmodum qui altári seruit,de altari viuere debet,ita etiam qui non seruit, non debet de illo viuere. Etenim si quisnon vult operari (inquit idem Apost. 2. *ad Thessalen. capite* 3.) nec manducet,quia gratis panem non manducabimus ab aliquo,sed in labore,& in fatigatione, nocte & die operantes.

Ad secundum dubium.

15 QVoad secundum verò dubium, videtur quod Titularis non satisfacit faciendo fructuum omnium dimissionem pro terminis decursis; quicquid sit pro decurrendis. Quia cum pensio sit reseruata in certa quantitate,non est cogendus pensionarius ad recipiendos fructus loco pensionis. Præsertim quia pensio ista fuit reseruata, non quidem Beneficio vacante per obitum prædecessoris,sed ex causa resignationis D Ioannis, qui si fructus voluisset, Beneficium forsitan non resignasset,sed imò aliter sibi prouidisset. Et ob istas rationes,in his eisdem terminis tenuit Rot.*in Cremoñ. pensionis* 25.*Feb.*1612.*coram Vualdo seniori*,apud Post *de manutent.decis.*163.*n.*6.*& seq.* Quam sententiam prius etiam tenuerat *in Mediolaneñ. pensionis* 7. *Nouemb.* 1612.*coram eodem,apud Marches. de commi.tom.* 1. *fol.*608.

26 Et in casu nostro eò facilius tenenda est.cum D.Blasius in sua fructuum oblatione nõ fecerit eorum dimissionem puram,simplicem,liberam,& absolutam:sed limitatam restrictam, & conditionatam nempè,quatenus congrua,centum saltem ducatorum, sibi omnino salua remaneat.protestando insuper,& appellando in euentũ denegationis,quod multo minus sufficeret *ad d. decis.* 163.*num.*3.

27 Nec obstat,quod omnis iustitia,& æquitas suadeat, quod Titularis dimissis fructibus ad solutionem pensionis non teneatur;provt etiam nec tenetur illis non perceptis,ex trad.per Garç.*de benef.p* 1.*c.*5.*n.*101.Barbos. *in d.praxi exig.pens.q.*2.*à n.*49.Mant.*decis.*359. *n.* 3. Seraph.*decis.*66.*n.*3.

28 Quia multipliciter respondetur. Et primò, dimissionem istam conditionaliter factam non suffragari ex proximè dictis. Quando enim oblatio, aut depositum debet fieri non releuat offerentem, aut deponentem, si illud faciat cum aliqua conditione, protestatione, vel cautela.Gab.*de solut. concl.* 8. *num.* 4. Grat.*cons.*93.*num.*75.*lib.*1.Alex.*cons.*78.*num.* 9. & de oblatione est *decis.*492.*num.*14.*coram Greg.* & de deposito,*decis.*505.*numer.*9. & latè *ibi* Addeñ.*coram eodem.*

Secundò minus suffragari in hoc iudicio summarissimo manutentionis, quia dum discutitur releuantia, 19 vel irreleuantia huiusmodi dimissionis fructuum, pensionarius est manutenendus in sua quasi possessione exigendi pensionem; vt in terminis est *d. decis.* 163.*num.*6.post tract Postij. Ex ista enim possessione insurgit præsumptio iustificationis pro possessore, saltem dum in alio iudicio non eliditur talis præsumptio ex dictis *sup.num.*13.& ex infrà dicendis, *num.* 30.*& seqq.* Et doctrinæ de quibus supra n. 17. loquuntur in petitorio.

Tertiò,quia per acceptationem Beneficij pensione 20 grauati, præcisè, & omnino adstringitur Titularis ad illius solutionem,& aduersus illum competit pensionario actio personalis,Caputaq.*decis.* 3.*p.*1.*& decis.*102. *p.*2.Rot.*decis.*70.*num.*5.*p.*1.*& decis.*176.*p.* 2. *recent.* 21 Et ratio est,quia Titularis acceptando Beneficium, videtur quasi contraxisse cum pensionario;& ex isto quasi contractu oritur actio personalis,§. *omnium, Inst. de act.l Lucius,ff.de alim. & cib.leg.*Guid.Pap. *quæst.*577. Provt etiam competit realis,& hypothecaria in fructus: latè Gig.*de pension.q.*51.*per tot.*& benè Lotter.*d.q.*39. *à num.*38 *lib.*1.& D.meus Barbos.*d.quæst.*2.*num.* 47. Neque est locus excusationi, ex capite ignorantiæ, cum teneatur successor ante acceptationẽ se informare de qualitatibus,& oneribus Beneficij, vt in proposito Lotter.*vbi proximè.num.*43.& paria sint vel scire,vel scire debere,aut de facili scire posse,Veral.*decis.*107.*n.* 4 *part.*3.

Nec ad rem facit replicatio,quod actio ista,in stricto 22 iuris rigore non sit merè personalis,sed imò personalis in rem scripta,idest in fructus;vt docet Pichard. *ad §. omnium autem,n.*6. *Instit.de act* & ante eum Menoch. *de recuper. possess. remed.* 5. *numer.* 76. quos refert, & sequitur Lotter.*d.q.*39.*num.*46.*& seq.* Vnde, dimissis fructibus,cessare actionem,vel saltem manere inexercibilem.

Quia aut prætenditur inexercibilitas ista respectiuè ad terminos pensionis decurrendos à die factæ dimissionis fructuum,& hoc casu poterit fortassis hæc theorica sustineri,modò dimissio fiat libera,& absoluta.

Aut verò prætenditur respectiue ad terminos ante 23 dimissionem fructuum decursos,qui est casus noster(& pro quorum primo petitur aggrauatoria censurarum, id est pro semestre maturato in festiuitate sancti Ioannis Bapt. anni 1638)& certe nõ intueor,cur actio personalis manere debeat inexercibilis, vel inefficax contra Titularem.Etenim cum ex quasi contractu illo,& in eius limine,orta,constituta, & formata fuerit obligatio Titularis,*princ.Inst.& §.*1.*& §.hæres de oblig. quæ ex quasi contr.nasc.*& inde,ex tunc nascatur personalis actio perfecta,& consummata pensionario, *ad d.§.omnium,Inst.de act.& l.actionum ff.de oblig.& act.* vtique illa durare debet, donec aliter nouatum fuerit, *§.præterea,*ibi,*durat prior obligatio, Inst. quib.mod.sol. oblig.*Et facta quidem nouatione,ex tunc,& non antea primæua illa actio perimitur,*ad l.fin.C.de nouat.*Vnde, cùm in pensionibus,& annuis præstationibus tot sint debita,quot sunt anni,*l.cum notissimi.§.in iis,C.de præscript.*30 *vel* 40.*an.*adeò,vt singula debita,seu obligationes respiciant fructus illius anni,in quo debetur, & cum illis reciprocent:*l.si ante,& l.fructus,ff.solut. matrim.*Lotter.*d.quæst.*39.*num.*91.*&* 92.quem sequitur D.meus Barb.*d.q.*2.*sub n.*51.hinc est,quòd pro illis annis quibus nouatum non est per dimissionem fructuum actio personalis manere debet cum suo exercitio naturali,id est,cum iure actuali persequendi in iudicio,quod creditori debetur,*princ.Inst. de act.*

Et

24 Et ceſſare videtur omnino ſcrupulus, ex quo Titularis vltrò ſe immiſcuit in bonis, & redditibus Beneficij, & ſic quaſi pro hærede ſe geſſit, *ad l. pro herede, & l. gerit, ff. de acquir. hered.* & conſequenter tenetur actione perſonali ex quaſi contractu, *d. §. heres, Inſt. de oblig. quæ ex quaſi contr. & d. §. omnium, Inſt. de act.*

25 Minuſque facit ad propoſitum aſſertio ipſius Titularis, quòd ſcilicet, de fructibus Beneficij ſolum perceperit ducatos quinquaginta, & ingreſſum duorum annorum, quem dicit valere Regalia mille annua; & hanc perceptionem fuiſſe à ſe factam animo ſatisfaciendi ſeruitio, & oneribus eidem Beneficio impoſitis.

Quia cùm valor huius ingreſſus ſit, apud partes controuerſus, & aliunde etiam conſtet, de ordine Titularis fuiſſe perceptum per eius ſubſtitutum, exceptio iſta, tamquam requirens liquidationem, & ſic altiorem indaginem, non videtur admittenda in iudicio manutentionis, ex proximè dicendis.

Tertium dubium.

26 AD tertium autem dubium, dicitur, exceptionem de inſufficientia valoris Beneficij etiam in continenti probatam, non poſſe impedire, aut retardare executionem mandati de manutenendo, vt in propriis terminis eſt *d. deciſ. 163. n. 4. & ſeq.* poſt tract. Poſt.

27 Etenim cùm probatio non excludat probationem, Rot. *deciſ. 785. n. 5. p. 1. diuerſ. & deciſ. 677. n. 5. p. 1. recent.* poterit penſionarius in iudicio proprietatis in prima, ſecunda, vel alia vlteriori inſtantia meliores for- 28 ſan probationes facere, vel contrarias (ſi tunc fient) elidere. Ita vt nullo modo exceptio iſta pro Titulari oppoſita, & adhuc non probata, poſſit dici liquida ante rem iudicatam: vt *in d. deciſ. 163. num. 5.* vbi aliæ deciſ. allegantur. Beltram. *ad deciſ. Greg. 107. numer. 5.* Gratian. *diſcept. 948. n. 12. & ſeq.* Poſt. *vbi ſupr. obſeruat. 42. n. 65. & ſeqq.*

29 Vnde, ex quo huiuſmodi exceptio, etiam ſi probata exiſteret in aliqua inſtantia, eſſet turbida, & obumbrata, & proindè requireret altiorem indaginem, ſatis patet alienam eſſe ab hoc iudicio ſummariſſimo, & reiiciendam ad petitorium, Poſt. *d. obſeruat. 42 à num. 44.* vbi innumeros DD. & deciſ. cumulat. Nihil enim commune habet proprietas cum poſſeſſione, ad *reg. l. naturaliter §. nihil commune ff. de acq. poſſeſ.* & propterea etiam ſine titulo, vel illius vmbra datur vera poſſeſſio, & manutenibilis, *l. 3. § ex contrario, ff. eod.* D. Præſes Couar. *pract. c. 17. num. 6.* Menoch. *de retin. remed. vlt. n. 21.* Rot. *deciſ. 734. n. 7. p. 1. diuerſ.*

30 Et in ſimili, imò in fortioribus terminis, videmus, quod ſtante quaſi poſſeſ. iuris exigendi penſionem, ſi per Titularem fuerit oppoſita exceptio oriens ex ipſo ventre litterarum reſeruationis, nihilominus executio in fauorem penſionarij non impeditur, nec retardatur, quia hoc caſu, Titularis, ſiue eius prædeceſſor per ſolutionem videretur releuaſſe penſionarium ab onere elidendi exceptionem, ſaltem ad effectum, ne interim in ſua exactione impediatur, aut poſſeſſione perturbetur, Caſſ. *deciſ. 10. num. 8. de reſcript.* Veſtr. *in prax. lib. 3. cap. vlt. num. 1.* pulchrè Mareſcot. *var. lib. 1. cap. 21. num. 10. & cap. 22. num. 20.* vbi allegat *Rota deciſ.* & in puncto, Salgad. *de Regia protect. p. 3. cap. 3. n. 29.* Lotter. *d. lib. 1. de re benef. q. 38. num. 71.* quos ſequitur D. meus Barboſ. *in d. praxi, d. q. 2. n. 56* vbi, quod eſt tritum in Rota, *& d. q. 7. n. 10.* & conducunt trad. per Garc. *de Benefic. p. 1. cap. 5. n. 551.*

Ratio autem fundamentalis eſt, quia poſſeſſio dat 31 poſſeſſori præſumptionem boni iuris, ſaltem durante iudicio ſummariſſimo momentaneæ poſſeſſionis illiuſque executione, *l. 2. ff. vti poſſid. gloſ. in l. ſicuti, § ſed ſi quæratur, verb. Poſſeſſoris, ff. ſi ſeruit. vind.* in quo non eſt diſcutiendum de iuſtitia, vel iniuſtitia poſſeſſionis, quia ſemper iuſta eſt reſpectu non poſſidentis, *d. l. 2.* Lotter. *d. quæſt. 38. num. 71.* Barb. *d. quæſt. 2. n. 20. & 22.* & Titularis, clarum eſt, quòd non poteſt poſſidere penſionem, nec ciuiliter, nec naturaliter, cum & ipſa penſio ſit quædam ſeruitus beneficij, & res ſua nemini ſeruiat, *l. in re communi, ff. de ſeruit. vrb. præd.* Lotter. *vbi proximè n. 118. & ſeq.*

Et hinc eſt, quòd in hoc iudicio, nil aliud attenditur 32 quàm nuda detentatio, ſimplexque, & ſola facti inſiſtentia Couar. *d. cap. 17. num. 4.* & plurimos cumulat, & ſequitur Poſt. *d. obſeruat. 42. à num. 15. & 18.* Adeò vt etiam prædo, fur, & latro, in ſua poſſeſſione, intruſione, ſeu detentatione ſint manutenendi, donec in petitorio lis fuerit terminata ſuper titulo, & proprietate, aut in poſſeſſorio plenario de iuſtitia poſſeſſionis diſcutiatur, vt diffuſo calamo obſeruat idem Poſt. *vbi proximè, à num. 113. vſque ad finem.* Interim tamen non eſt cogendus poſſeſſor exprimere cauſam ſuæ poſſeſſionis, vt per text. *in d. §. ſed ſi quæratur,* & gloſ. *vbi ſup.* tenet Abb. *in cap. querelam, num. 2. de elect.* D. meus Barb. *d. quæſt. 2 num 22. & 52.* Quinimò interrogatus, quare poſſides? ſatisfacit reſpondendo, quia poſſideo.

Atque ex prædictis patet, penſionarium, ſemel à ve- 33 ro Titulari conſtitutum in quaſi poſſeſſione iuris exigendi integram penſionem, habere ſufficientem præſumptionem pro ſe, vt ſaltem in hoc iudicio fructus præſumantur eſſe capaces penſionis, & onerum ſuper Beneficio impoſitorum; adeò vt in ſua quaſi poſſeſſione iuris exigendi interim moleſtari, aut perturbari nequeat per Titularem opponentem exceptionem inſufficientiæ valoris, ex *d. deciſ. 163. num. 4. & 5* poſt tract. Poſt. quia iſta quaſi poſſeſſio reddit turbidam, & dubiam quamlibet exceptionem, etiamſi oriatur ex ventre reſcripti, vt ex Put. *deciſ. 585.* tenet D. Barboſ. *d. q. 7. n. 10.* & dicitur interim habere implicitum ſtatum iuſtificationis.

Et eſt adeò efficax iſta præſumptio, quòd non ſo- 34 lùm operatur (retenta ſaltem ciuili poſſeſſione) in poſſeſſorio retinendæ, verum etiam, ſi Titularis recuſat integraliter ſoluere, dicitur ſpoliare penſionarium, Gig. *de penſion. quæſt. 62. num. 11.* cui ſi ſe pro ſpoliato ha- 35 buerit, & nec animo quidem retinuerit ciuilem poſſeſſionem, datur remedium redintegrandæ, vt in puncto Guid. Pap. *deciſ. 629 ex num. 1.* quem ſequuntur Lotter. *d quæſt. 38. n. 112.* & Barboſ. *d. q. 2. n. 46.*

Quartum dubium, quoad iuris diſputationem.

AD quartum, videtur quod in ſtricta iuris diſpu- 36 tatione, exceptio defalcandorum onerum Beneficij, tamquam petitorium reſpiciens, non debet manutentionem impedire, Dec. *conſ. 19. & conſ. 467. numer. 13.* Afflict. *deciſ. 119. num. 7.* & alij quos refert, & ſequitur Rota *deciſ. 150. num. 10.* poſt tractat. Poſt. & in his eiſdem terminis egregiè D. meus Barboſ. *d. q. 2. num. 52. & d. quæſt. 7. num. 30.* vbi pro hac parte allegat aliam Rotæ deciſ. *in Montiſfaliſci Penſionum 2. May 1627. coram Vualdo.*

Et ratio eſt, quia cum ex ſuperius dictis *numer. 13.* 37 *& 31.* penſionarius in poſſeſſione exiſtens habeat præſumptionem pro ſe circa exiſtentiam, & ſufficientiam fructuum, tam quoad integram exactionem penſionis, quàm quoad omnia onera implenda, manuteneri debet in ea ſumma, quam conſtat ſibi fuiſſe ſolutam abſque eo quod indagandum ſit, quid in ſolutione comprehendatur, vt benè D. Barboſ. *vbi proximè.* Huc enim ſpectant

ctant præcisa interdicti verba, vti possidetis, ita possideatis. Et sufficit pensionario innitenti in sua quasi possessione dicere, seu replicare fructus Beneficij, tam pro integra solutione pensionis, quam pro omnibus oneribus superabundare, ita vt iudex, qui de istis adhuc non cognouit, nec cognoscere debet, nec potest in hoc iudicio, in nullo alio possit se intromittere, nisi in defendendo pensionarium, in quasi possessione existentem à perturbationibus, & molestiis in exactione sibi illatis, & in posterum forsan inferendis per Titularem, & vt desistat ab inquietatione, Post. *d. obseruat.* 42. *num.* 59. *& seqq.* Etenim iudex in casu isto non intendit aliud, quam manutenere lite pendente in eo statu, in quo quis reperitur * de tempore motæ litis: *ad l. 1. §. sicut interdicti ff. vti possid. §. retinendæ in fin. Inst. de interd.* præseruando scilicet iura omnia partibus, non solùm in petitorio, sed etiam in possessorio ordinario, Neuizan. *conf.* 81. *n.* 17. Rot. *decis.* 641. *num.* 8. *p.* 1. *diuers. & decis.* 175. *n.* 14. *coram Gregor. XV. & decis.* 10. *in fin.* post tractat. Postij, Salgad. *de Reg. protect. p.* 3. *cap.* 12. *à num.* 32. Et hæc quidem in vera iuris ratiocinatione.

Et quoad æquitatem.

38 Cæterùm, de æquitate videtur, quod onera sint deducenda, vel prius, vel eodem tempore, quo pensionarius fuerit satisfactus. Quia, cum Beneficium istud sit grauatum duplici onere; naturali, scilicet, & accidentali, æquitas suggerit, vt prius satisfiat oneri naturali Missarum, fabricæ, visitationis, & aliorum, cum quibus Benefic[illegible] a nascitur, quam oneri accidentali pensionis.

Et licèt ista consideratio, de iure non militet in summariissimo possessorio, in quo versamur, ex quo, vt dictum est, pensionarius interim habet præsumptionem pro se circa sufficientiam fructuum quoad vtrumque onus. Nihilominus cum valde possibile sit, quod fructus Beneficij pro integra pensione, & oneribus non sufficiant, (de quo datur pro parte Titularis aliqualis fumus) non ita mordicus inhærendum est prædictæ præsumptioni. Alias enim posset inde euenire, vel quod oneribus naturalibus non satisfieret contra mentem fundatorum, vel quod Titularis, fructibus exigendis non perceptis, pecunias de suo pro pensione, & oneribus soluendas, exbursaret, quod in petitorio alias esset iniquissimum, *ad d. decis. Seraphin.* 66. *numer.* 3. Mantic. *decis.* 339. *n.* 3. Garc. *de Benef. p.* 1. *cap.* 5. *n.* 201. D. meus Barbos. *d. q.* 2. *n.* 10.

39 Onera autem suo tempore defalcabilia sunt eleemosynæ pro 303. Missis singulis annis recitandis ad rationem duorum regalium pro qualibet eleemosyna. Nam licet constitutione Synodali taxetur ad rationem vnius regalis cum quarto, vulgo, *real y quartillo*, attamen non est cogendus Titularis cum tam modica eleemosyna celebrare, quandoquidem in omnibus ferè Ecclesiis huius Curiæ potest inuenire duo regalia pro singulis missis.

Insuper 45. Missæ decantandæ quæ dicuntur pro populo ad rationem Regalium trium pro Presbytero. Nam eleemosyna pro Ministris soluitur à fabrica, & ad summum Rector huius Ecclesiæ taxat has Missas ad regalia tria.

Item 84. festiuitates cum Vigiliis, & Missarum decantatarum solemniis, ad rationem quatuor regalium cum dimidio. Etenim pro Presbytero celebrante, & decantante, communis Parochiarum taxa est duorum regalium, etiamsi Parochus ipse celebret. Pro duobus diaconis, regale vnum. Pro sacrista autem, & Vigilia aliud regale cum dimidio.

40 Pro subsidio, & excusato 126. regalia annua. Istud enim onus quod soluitur Regi Catholico Domino nostro, licèt non sit naturale Beneficij, attamen Rota illud æstimat pro perpetuo, & defalcabili, ex quo de quinquennio in quinquennium solet per Romanos Pontifices reconcedi, vt per Garc. *de Benef. p.* 5. *cap.* 3. *num.* 174. *& seq.* Adden. ad Gregor. *decis.* 245. *num.* 12.

Pro domino Vicario Generali celebrante in Ecclesia, & festiuitate sancti Andreæ, regalia 30. 41

Pro domino Visitatore regalia 66. singulis biennijs, ita vt debeantur regalia 33. annua.

Pro fabrica eiusque manutentione, quod ad Beneficiatum pertinet, regalia 44. annua.

Ita vt in totum onera ista importent 1ɏ336. regalia annua, & vt melius eisdem satisfiat, & Titularis functionibus funeralibus assistat, poterunt ampliari, vsque ad summam 1ɏ500. regalium.

Neque enim aliquid taxandum est pro aliis oneribus voluntariis, videlicet pro substituto, seu locum tenente Beneficiati, tum quia exercere functiones incumbentes Beneficio, pertinet ad Titularem ratione tituli, & non est habenda ratio de oneribus, quæ explicari possunt & debent per ipsum Titularem, vt in propriis terminis, imò in fortioribus de Rectore, & adiutore Parochialis, tenuit Rota *in Romana pensionum 6. Nouembris* 1619. *coram Buratto, & 6. Aprilis* 1620. inter impressas, eiusdem *decis.* 418. *n.* 6. *& decis.* 468. *num.* 1. & late Adden. *ad d. decis.* 245. *sub num.* 12. *coram Gregor. XV.* 42

Tum etiam, quia non potest Titularis ad libitum imponere onera voluntaria in præiudicium pensionarij, vt dicitur *in d. decis.* 418. *n.* 2. *&* 3. & plena manu Adden. *ad d. decis. Greg.* 245. vbi quòd Rota in huiusmodi computationibus, & taxationibus faciendis noluit in præiudicium pensionarij assignare salarium substituto, seu adiutori, ex quo onera substituti erant explebilia per Titularem ratione sui tituli. 43

Quintum, & vltimum dubium.

Denique ad quintum dubium, videtur, decernendam esse aggrauatoriam censurarum cōtra dominum Blasium, ob non solutionem primi semestris. Quia cùm sint omnino friuoli articuli isti omnes, qui emerserunt, nedum in limine, verum etiam in progressu executionis mandati de manutenendo, vt patet ex iuribus, rationibus, & authoritatibus, de quibus suprà, vtique non sunt habendi in consideratione ad retardandum vlteriorem processum, Honded. *conf.* 17. *num.* 45. *vol.* 2. Giurb. *decis.* 8. *num.* 8. Parlad. *rer. quotid. lib.* 1. *part.* 5. *§.* 11. *num.* 60. Salgad. *d. p.* 3. *cap.* 3. *num.* 24. iudex enim debet subterfugiis obuiare, & exceptiones ad intricandam, & procrastinandam executionem oppositas, etiam ex officio repellere, Innocent. *in cap. post electionem, de concess. preb.* cum aliis per Menoch. *de recuper. remed.* 15. *num.* 326. *cum seq.* Salgad. *d. p.* 3. *cap.* 6. *num.* 71. *& seqq.* quos refert in proposito, & sequitur D. Barbos. *d. quæst.* 7. *ex n.* 14. 44 45

Et licèt de æquitate sint onera deducenda, *ex dictis sup. num.* 37. *& seq.* Attamen in casu de quo agitur, non videtur facienda ista deductio, siue defalcatio, quia pensionarius non petit aggrauatoriam continentem tractum successiuum plurium solutionum, sed solummodo, vt dictum est, ob non paritionem mandati executiui & ob non solutionem primi semestris anni 1638. Vnde cùm istud semestre nil aliud contineat, nisi solam summam 1ɏ500. regalium pensionis; & Titularis sæpius fassus fuerit in actis, se exegisse ingressum duorum annorum, & amplius ducatos 50. quæ quantitas longè exuperat onera eiusdem semestris; clarum est, quòd non debet fieri alia defalcatio, fides enim bona non patitur, vt bis idem exigatur, *ad l. bona fides, ff. de regul. iur.* 46

Vltra

47 Vltra quod, etiam in casu defalcationis onerum est in consideratione habenda natura huius iudicij summarissimi; ne pensionario lite pendente impediatur exactio suæ pensionis; quia ex huiusmodi impedimento nó solum inde non resultaret æquitas, sed maxima iniquitas, vt verbis vtar Lotterij *d.q.*38.*n.*104. vbi quod hac ratione diceretur pensionarius pati spolium, ex Gig. *de*
48 *pens.q.*62.*n.*12.& propterea tali casu non intrare æquitatem, neque arbitrium pro retardatione, ex Seraph. *decis.*1429.*n.*2.*& ex aliis.* Est enim facienda talis defalcatio tempore suo, cum discretione, & cum grano salis; quia, vt inquit Apostolus de collectis ex pietate faciendis, 2.*ad Corinth.c.*8. ne quid vni sit remissio, alij verò tribulatio.

49 Ex quibus formandum videtur decretum biceps, siue de duobus capitibus: in quorum primo mandabitur simpliciter, & absolutè expediri aggrauatoriam contra D Blasium, ob non paritionem mandatorum, id est, ob non solutionem 2ij300. regalium, eidem Ioanni debitorum pro primo termino, seu semestre anni 1638. In secundo autem reseruabitur prouidere super oneribus Beneficij, eorumque taxatione, & defalcatione, prout de iure, & aliàs super articulis intentatis per Dominum Blasium.

50 Quo fiet, vt quemadmodum ex primo capite iudex, satisfacit debito iustitiæ, ita etiam ex secundo insinuat se æquitati. Nempè quod cueniente casu defalcationis onerum, illa iudicialiter taxabit, & defalcabit omisso iuris rigore; quia summum ius (vt vulgo dicitur) esset summa iniuria.

Compostellana Canonicatus.

Gratia coadiutoriæ in forma Dignum expedita, si ante narratiuæ iustificationem moriatur coadiutus, non expirat, nec Canonicatus ex isto capite vacat, sed deueniendum necessariò ad iustificationem gratiæ. Canonicatus ex quo inducatur esse Diaconalis.

VOTVM CIX.

Doctissimi DD. Gabrielis Martinez Protonotarij, & in Nunciatura Hispaniæ Iudicis Apost.

1 *Constitutio S.Ecclesia Compostellana refertur.*
2 *Canonici omnes in Ecclesia Compostellana ex consuetudine debent esse Diaconi, vel actu ipso, vel saltem habitu.*
3 *Casus contingentia, & articuli discutiendi referuntur.*
4 *Ius non abdicatur à resignante si resignatio in forma Dignum expedita non fuerit totaliter effectuata.*
5 *Gratia in forma Dignum post purificationem mediante retrotractione executionis censetur facta à die data expeditionis.*
6 *Beneficium non dicitur vacare, nec alteri conferri potest donec gratia effectuetur.*
7 *Beneficium non vacat per obitum resignantis in forma Dignum ante verificationem gratia, sed ad illius iustificationem necessariò deueniendum est.*
8 *Resignatio expedita in forma Dignum non abdicat à resignante ius primæuum nisi postquam gratia, mediante collatione facta resignatario, fuerit executioni demandata.*
9 *Verba* han de cantar por sus turnos de semanas los Euangelios, *&c. inducunt annexionem Ordinis non solum habitu, sed etiam actu.*
10 *Rubrica qua habet orationem perfectam, potest allegari ad decisionem causarum.*
11 *Constitutio dubia recipit interpretationem passiuam ex rubro.*& n.12.
13 *Constitutio vna solet aliam declarare.*
14 *Interpretatio mentis Constitutionum colligitur ex earum serie.*
15 *Consuetudo efficit vt Prabenda sit Sacerdotalis, Diaconalis, vel Subdiaconalis.*
16 *Possessio immemorabilis facit præsumi meliorem titulum de mundo, ita vt possint in vim illius allegari priuilegia & indulta Apost. magis proficua.*
17 *Onus Canonicis impositum potest per alium suppleri.*
18 *Missarum simplex onus quando in fundatione est appositum per substitutum celebrari, secus quando pracisè requiritur Sacerdotium, seu alius Ordo per modum annexionis.*
19 *Canonici impediti exemptio non perimit Ordinis exemptionem quam alias habet prabenda.*
20 *Ordinum distributio singulis Prabendis reperitur facta in S. Ecclesia Compostellana.*
21 *Ætas ad beneficium requisita debet adesse de tempore gratia.*

IN Ecclesia Compostellana inter alias adest quædam constitutio, cuius rubrica inscribitur: *Constitucion 9. de los Canongos y de sus cargos.* Deinde in illius corpore legitur: *los Canongos y thessorero por raçon de la Canongia que tiene annexa a su Dignidad y las otras personas que tienen Canongias suppressas han de cantar por su turno de semanas los Euangelios de todas las Missas que se cantan en el Altar Mayor y fuera de la Iglesia quando el Cabildo sale en Procession,&c.* 1

Et desuper adest etiam consuetudo (vt dicitur) immemorabilis quòd Canonici omnes debeant esse Diaconi, vel actu ipso, vel saltem habitu, & aptitudine, ita vt qui vigesimum tertium annum non attigerit, ad Canonicatum non admittatur. 2

Cùm autem D. Melchior Gallos, quondam eiusdem Ecclesiæ Canonicus, à sanctissimo D. N. obtinuisset sibi in Coadiutorem & futurum successorem in Canonicatu huiusmodi D. Benedictum Gonçalez in forma Commissaria deputari, sub Narratiua scilicet quòd D. Benedictus erat in vigesimo primo suæ ætatis anno nondum completo constitutus, quódque Canonicatus (de quo agitur) Subdiaconalis erat, euenit vt paucis inde elapsis diebus Melchior prædictus moreretur, litteris Coadiutoriæ nondum executioni mandatis. Deinde Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Spinola eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopus, Canonicatum istum, vti vacantem per obitum Melchioris D. Francisco Garrido eius secretario contulit, possessione illius desuper subsubsequuta. 3

Vnde consultus pro veritate, an collatio Eminentissimi Domini mei possit sustineri? placuit inprimis duos disputare, vel saltè attingere articulos, qui hodie in medium proferuntur, ex quorum resolutione quid iuris fuerit, apparebit. Et

Primus est, An ex quo gratia Coadiutoriæ fuit in forma Dignum expedita, & Coadiutus obiit ante Narratiuæ

ratinæ verificationem, & sic ante quam ius aliquod fuisset in se Coadiutori quæsitum, videatur Coadjutus taliter ius suum retinuisse quòd Canonicatus omnino per eius obitum vacauerit?

Alter est, An in vim constitutionis & consuetudinis, de quibus supra, Canonicatus sit Diaconalis, itavt gratia Coadiutoriæ, vti obreptitia & subreptitia sit nula, & consequenter vacatio fuerit legitimè inducta per obitum Melchioris?

ARTICVLVS I.

4 Et quoad primum sum in voto quòd Canonicatus ex isto capite non vacat per obitum Coadjuti: licèt enim verissimum sit, quòd ius non abdicatur à Coadjuto, vel Resignãte, si Resignatio, vel Coadiutoria in forma Dignum expedita, non fuerit totaliter effectuata. Put. *decis.* 158. *n.* 3. *lib.* 3. Achil. *decis.* 10 *n.* 4. *de restit. spol.* Mohod. *decis.* 36. *de renunt.* Et plenissimè Rota *coram Buratto* in eius impress. *decis.* 867. *per tot.* attamen non inde sequitur, quòd gratia, (de qua agimus) hodie non possit verificari & exequi, cùm aliàs gratiæ substantia & eius executio non pendeat ex superuinentia Coadiuti, sed ex mera liberalitate Pontificis concedentis: prout è contrario nec mors ipsa Coadiuti, seu resignantis perimit gratiam, minusq; facit eam inexequibilẽ, quia totũ hoc positũ est in voluntate & cõcessione Principis. Ioan. Andr. *in c.* 1. *si tibi absenti*, *n.* 2 *de preb in* 6. Samen *ad reg. de trienn. q.* 11. *n.* 15. *& q.* 14. *n.* 11

5 Et ratio est, quia gratia in forma Dignum, post purificationem, mediante retroactione executionis censetur facta à die datæ expeditionis litterarũ, itavt excludat gratiã alterius postmodũ impetratã tãquã posteriorem, vt in terminis Rot. *coram Buratto. d. decis.* 867. *decis.* 523 *n.* 3. *p.* 2. *recentiorum.*

6 Et quòd etiamsi non fuerit gratia effectuata, donec tamen potest effectuari, beneficium non dicatur vacare nec alteri possit conferri, resoluit in puncto Rota *coram Buratto d. decis.* 867. *n.* 6. vbi aliæ decis. allegantur.

7 Et in nostris præcisis terminis de resignante, seu Coadjuto mortuo ante verificationẽ gratiæ in forma Dignũ quòd beneficiũ non vacet per eius obitũ. sed immo quòd necessariò deueniendum sit ad iustificationẽ gratiæ, magistraliter discusso articulo docet Rot. *in Burg. Canonicatu* 28. *Aprilis* 1597. *corã Cardin. Pamph. semore*, apud Marches. *de Commission. tom.* 1. *fol.* 142. *per tot.* & presertim *n.* 4. *& seq.* vbi pro hac parte solidæ rationes & pulchræ doctrinæ adducuntur.

8 Non obstat decisio eiusdem Rotæ ex aduerso adducta in causa Colimbrien. Canonicatus 4. Februar. 1632. *coram bona memoria Merlino*, quæ est 92. *n.* 13. *p.* 6. *recent.* impress. per Paulum de Rubeis.

Quia ibi solùm dicitur quòd per resignationem expeditam in forma Dignum tantummodo datur mandatũ de prouidẽdo quatenus resignatarius reperiatur idoneus, quodque nullum ius tribuitur resignatario, nec à resignante ius primæuum abdicatur, nisi postquam gratia, mediante collatione facta resignatario, fuerit executioni demandata Quod certè non negamus, sed imò dicimus deueniendum esse ad verificationem idoneitatis & aliorum narratorum, vt inde appareat, an gratia sit exequibilis, nec ne?

Quamuis enim *in dicta decis. Colimbr. n.* 14. *&* 15. dicatur beneficium adhuc vacasse per obitum resignãtis; hoc tamen euenit vt *ibidem* dicitur, quia nullibi cõstabat de iustificatione, sed imò de contrario, ex quo resignatarius obierat ante litterarũ iustificationem, vt in principio eiusdem decis. legitur *n.* 1. Vnde nihil mirum si resignãs suum ius retinuisset, beneficiũque per eius obitum vacasset, quod non euenit in casu nostro, quia adhuc Coadjutor viuus est, & forsan intendit gratiam suam iustificare.

ARTICVLVS II.

Quo verò ad secundum, videtur quòd Canonicatus 9
sit præcisè Diaconalis tam inspecta constitutione in rubro & in nigro, quam attenta consuetudine immemorabili; de qua supra.

Constitutio enim disponit: *Que los Canonigos han de cantar por su turno de semanas los Euangelios de todas las Missas* &c. Quæ verba videntur præcise inducere Canonicatibus annexum ordinem Diaconatus, cùm alias Euangeliorum decantatio non sit actus proportionabilis Ordini subdiaconali, minusque sit exercibilis per Acolythos, seu alios inferioris ordinis, vt in fortioribus terminis quòd per hæc & similia verba: *han de cantar*, &c. non solum inducatur annexio Ordinis habitu, sed etiam actu ipso contemporanee de tempore prouisionis, tenent Barbat. *cens.* 43. *num.* 10. Lambert. *de iure patr. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 1. *art.* 27. *num.* 29. Et copiosè discussu hinc inde articulo, Castilo, qui fere omnes D D. Beneficiales allegat *tom.* 5. *controuers. cap.* 90. *num.* 41. *& sequent.* præsertim *num.* 48. *vers.* 2. Rota *decis.* 496. *num.* 3. 8. *& seq. p.* 1. *Recent.* & coram Buratto in eius impress. *decis.* 680. *numer.* 1. *&* 2. *& per tot.* & magistraliter, prout assolet, Dominus & Collega meus D. Augustinus Barbosa *de Canonicis capite* 16. *num.* 1.

Nec dici potest quòd per illa verba, *han de cantar*, nõ 10
imponitur præcisè onus decantandi, minusque per ea posse induci Diaconalitatis annexionem.

Quia cùm constitutionis rubrica fuerit inscripta ibi *De los Canonigos y de sus cargos*, quæ habet in se orationem perfectam, dicitur in se continere ius, & potest allegari ad decisionem causarum Felin. *in princ. rubr. vt lite non contest.* Euerard. *in loc. à Rubrica, n.* 3. Vnde cùm rubrum expressis & rotundis verbis imponat Canonicis onus, & ceu onera, & in nigro constitutio- 11
nis legatur quòd habent cantare Euangelia, clarum est quòd vel constitutio quatenus esset dubia, reciperet interpretationem passiuam ex rubro, vel quatenus rubrum est amplius, debet ampliare nigrum constitutionis, vt per Euerard. *vbi supra num* 11. & bene in proposito Rota *coram Andrea in eius impressis decis.* 110. *n.* 2. *&* 3.

Quòd eo clariùs ostenditur ex quo *in cõstit.* 8. imme- 12
diate antecedenti tam in rubro, quam in nigro iniungitur expresse Cardinalibus Compostellanis onus celebrationis Missarum. Ac etiam *in constitut.* 10. immediatè subsequenti imponitur Portionariis ac in subsidium Dobleniis, vt per turnum Epistolas cantent: in quibus constitutionibus sunt principaliter duo consideranda.

Alterum, quòd onus expressè in vna constitutione 13
impositum censetur pariformiter in alia (respectiuè ad suum ordinem) repetitum, cùm vna constitutio soleat aliam declarare, *l. verum ff. de petit. hered. l.* 1. *ff. de rebus dub.* cum simil. Rota *decis.* 87. *n.* 10. *coram fel. rec. memoriæ Gregorio XV.* tunc Auditore, ac in declarationem vnius admittatur combinatio alterius, *ad decis. eiusdem* Greg. 255. *n.* 3. *& seq.*

Alterum verò, quòd ex serie & ordine harum trium 14
constitutionum apparet tres ipsos maiores & sacros Ordines prouidè fuisse singulis Præbendis respectiuè annexos, cùm etiam ex ipsa constitutionum serie earũ mentem debeamus interpretari, *c. mãdato, in fin de preben. in* 6. *c. penult. de electione. eodem lib. l. generaliter* §. *quòd si legatum ff. de fideicom. libert.*

Verùm omnem videtur tollere difficultatem cõsue- 15
tudo, de qua suprà, ad quam recurrendum est in casu dubio; ad *l. si de interpretatione ff. de legib.* Consuetudo enim efficit vt Præbenda sit sacerdotalis, Diaconalis,

vel subdiaconalis glos. *in c. ei cui, verb. Sacerdotalem*, & *ibi* DD. *de prab. in* 6. Paris. *cons.* 50. *num.* 19. *lib.* 4. D. meus Barbosa *de Canon. d. cap.* 16. *num.* 2. & eam in hac materia considerat Rota apud Seraphin. *decis.* 871. *n.* 2. & apud Burattum *d. decis.* 680. *num.* 6. *& in recent. p.* 2. *dec.* 216. *n.* 2.

16 Præsertim quando, vt in casu nostro, concurrit immemorabilis, quæ facit præsumi meliorem titulum de Mundo in fauorem Ecclesiæ Compost. Gabriel. *de prascript. concl.* 1. *num.* 44. Put. *decis.* 191. *lib.* 1. Rota *decis.* 11. *num.* 4. *p.* 2. *recent.* ita vt possint allegari priuilegia & indulta Apostolica sibi magis proficua. Corne. *conf.* 384. *num.* 3. *lib.* 4. Couarr. in *reg. possess.* 3. *p.* §. 7. *&* 10. *num.* 2. *de regul. iuris in* 6. ac etiam à Romano Pontifice ex certa scientia obtenta & confirmata. Rota *d. decis.* 11. *n.* 4. *part.* 2 *recent.*

17 Minusque dici potest quòd quantumuis onus fuerit Canonicis impositum, illud potest per alium suppleri, ex traditis per Rotam *decis.* 366. *num.* 6. *p.* 2. *recent. & in Romana Capellania* 23. *Ianuary* 1589. *coram Cardin. Pamphilio seniore*, apud Marches. *de commis. tom.* 1. *fol.* 140. *cum simil.*

18 Quia hoc posset quidem procedere quando in fundatione est appositum simplex onus Missarum quæ possunt per substitutum celebrari; secus autem quando præcisè requiritur sacerdotium, seu alius ordo per modum annexionis, vt pulchrè ad prædictas decis. respondet Rota apud Burat. *decis.* 680. *n.* 5.

19 Vltra quod si hæc excusatio adimplendi per substitutum suffragaretur Canonicis, vtique omnes excusarentur, & nullus ad Ordinem annexum se promoueri faceret, & inter eos nemo adesset Diaconus qui Euangelium posset decantare, quod esset omnino absurdum. Excusatio enim valeret in casu legitimi impedimenti pro promoto, vel infra annum pro promouendo, vt ex declaratione sacræ Congregationis colligitur, quam adducit Garz. *de beneficiis p.* 3. *cap.* 2. *num.* 496. nec huiusmodi facultas, seu exemptio Canonici impediti perimit Ordinis annexionem, quam aliàs habet præbenda, vt bene D. m. Barbosa *d. tract. de Canonic. cap.* 16. *num.* 3. Hoc autem intelligendum est quòd possit per alium decantare, cum præexistentia scilicet sui ordinis annexi, & non aliter.

20 Nec denique dici potest non constare quod in hæc Ecclesia fuerit facta ordinum distributio, iuxta decretum sacrosancti Concilij Trident. *sess.* 24. *de reform. cap.* 12.

Quia pro responsione satis est dicere quòd distributio & annexio Ordinum singulis præbendis iam reperitur facta nedum ex constitutione, sed etiam in vim consuetudinis immemorabilis, quæ hodie arctat Canonicos actu ipso, vel saltem habitu ad infra annum se ad Diaconatum promoueri faciendum. Nec enim ex quo in vim Concilij Trident. non est facta eadem Ordinum distributio, possunt prætendere Canonici contra constitutionem & consuetudinem prædictam Canonicatus esse subdiaconales. Quinimo iuxta mentem eiusdem Concilij, statuta & constitutiones quæ altiores Ordines in Canonicis expetunt, magis satisfaciunt eius dispositioni, vt apertè legitur in eodem decreto.

21 Ex quibus cùm ex constitutione simul & consuetudine immemorabili huius Ecclesiæ Canonicatus sit Diaconalis, & D. Benedictus narrauerit sanctissimo D. N. esse subdiaconalem, & in vigesimoprimo nondum expleto ætatis suæ anno constitutum, hinc insurgit obreptio & subreptio litterarum Coadiutoriæ & futuræ successionis, iuxta text. *in cap. ia litteris*, cum simil. & *ibi* DD. *de rescript.* Adeo, vt etiamsi non narrasset aliquem ordinem, nihilominus ex quo, de tempore gratiæ non erat in vigesimotertio suæ ætatis anno constitutus, gratia ipsa fuit nulla, & irrita. Seraphin *decis.* 318. *n.* 5. & post alios quos allegat D. m. Barbosa *in collect. ad Concilium Trident. d. sess* 24. *cap.* 12. *num.* 40. nec per Iudicem Commissarium talis gratia est exequenda, vt *in dicto cap. ex litteris*, ibi, *à delegato non est aliquatenus procedendum*; & redditur ratio in fine textus, ibi, *vt vbi delegans suas litteras denegaret, delegatus etiam sua cognitionis officium nullatenus interponat.*

Atque ex ista gratiæ nullitate resultat nullum ex ea ius fuisse D Benedicto quæsitum; & consequenter D. Melchiorem suum omninò ius retinuisse, & Canonicatum per eius obitum vacasse, prouisionemque de eo per Eminentissimum Dominum meum factam in fauorem D. Francisci Garrido bene in puncto iuris posse sustineri, &c. Saluo, &c. Matriti. 5. Aprilis 1644.

In eadem Compostellana Canonicatus.

Per appositionem manus Papæ in Coadiutoria Canonico concessa, quæ effectum non habuit, an remanserit Canonicatus affectus S. Sedi Apost. & vtrùm Cardinalis Ordinarius vigore indulti potuerit legitimè illum conferre, an verò ad datariam prouisio pertineat.

VOTVM CX.

Doctissimi D. Don Gabrielis Martinez, Protonotarij, ac in Nunciatura Hispaniarum Iudicis Apostol. integerrimi.

1 *Facti contingentia refertur, & n.* 2. 3. 4 *&* 5.

6 Extrauag. ad Romani, §. Romani quoque, de præbend. inter commun. *verba referuntur.*

7 Extrauag. ad Romani § Romani, *non loquitur de simplici manus appositione, sed de ea cum qua simul concurrit praexistens reseruatio generalis cum decreto irritanti.*

8 *Intellectum* Extrauag. ad Romani §. Romani, *qui admittant.*

9 *Reseruationes generales de beneficiis familiarium, subcollectorum, & aliorum per pradecessores factas ait Pontifex* in Extrauag. ad Romani *etiam post obitum eorundem durare.*

10 *Papa validè, & cum effectu prouidet iterum, donec consumpta sit vacatio, & reseruatio seu affectio expiret.*

11 *Reseruatio seu affectio dicitur expirare cum Papalis prouisio perfecta & consummata fuerit.*

12 *Affectio nulla resultat ex sola & simplici manus appositione in coadiutoria, si ante illius gratiam Canonicatus non esset affectus, vel reseruatus.*

13 Extrauag. ad Romani §. Romani quoque *expositio noua.*

14 *Affectionem non causat omnis manus appositio, sed ea tantum ex qua resultat mens vlterius prouidendi, vt in commenda & vnione ad vitam.*

15 *Affectio nulla resultat ex reseruatione pensionis per Papam facta ad fauorē cedentis beneficium.*

16 *Appo*

16 *Appositio manus Papæ in coadiutoria cum futura successione non inducit affectionem si prius decedat coadiutor, & postea coadiutus in mense ordinario.*
17 *Futura successio est accessoria ad coadiutoriam.*
18 *Coadiuto mortuo si se opponat prouisus ex ea vacatione ab Ordinario, tenetur ipse coadiutor iustificare causam coadiutoria.*
19 *Coadiutoria conceditur intuitu Ecclesia, non alicuius personæ.*
20 *Coadiutoria concedenda causa est infirmitas narrata coadiuti.*
21 *Papa per coadiutoriam non apponit manum absolute super Canonicatu ad effectum conferendi, sed limitate ad effectum prouidendi necessitati Ecclesiæ.*
22 *Coadiutor de tempore gratia coadiutoria debet esse illius ætatis, quam requirit Præbenda coadiuti.*
23 *Manus appositio limitata ad certum effectum, & ad certum casum, non causat affectionem deficiente effectu, aut casu per Principem contemplato.*
24 *Affectio per manus appositionem nulla resultat intentione deficiente.*
25 *Inhibitio contra Ordinarium operatur interdictum conferendi.*
26 *Manus appositio præexistente reseruatione operatur affectionem data nullitate prouisionis ob incapacitatem prouisi.*
29 *Papa iure præuentionis & concursus cum Ordinario, præuenit eum in collatione.*
28 *Collatio iterum ad Papam pertinet si ab eo prouisus incapax repertus fuerit.*
29 *Appositio manus Papa non causat affectionem, quando est facta contemplatione certa personæ, qua non fuit reperta capax.*
30 *Coadiutore præmortuo si coadiutus deinde in mense Ordinario obierit, non impeditur Ordinarius conferre.*
31 *Beneficium semel affectum semper remanet affectum.*
32 *Beneficium non remanet affectum ex appositione manus Papæ quando resignatio coram Sanctissimo non sustinetur ex aliqua falsa causa, & interim resignans moritur.*
33 *Papa in coadiutoria habet intentionem conferendi saltem præuentiuè cum deuenerit ad futuram successionem.*
34 *Coadiutoria non subsistente corruit futura successio.*
35 *Prouisio conditionalis, vel facta ex causa, cessante causa cessat omnino gratia, & decretum, seu inhibitio, accessoriè adiecta.*
36 *Defectum cuiuscunque causæ, ex qua Papa moueri potuit ad gratia concessionem, facit cessare gratiam.*
37 *Beneficium quando remaneat affectum per manus appositionem ex falsa narratiua? ostenditur.*
38 *Beneficia reseruata, seu affecta ex reseruatione seu affectione clausa in corpore Iuris non cadunt sub indulto conferendi beneficia reseruata & affecta.*
39 *Affectio quæ resultat ex appositione manus Papa videtur clausa in corpore Iuris communis.*
40 Cap. vt nostrum 56. de appellat. intelligitur.
41 Cap. 1. & 2. de confirmat. vtili, *qualiter procedant.*
42 Extrauag. ad Romani, §. Romani quoque, de præb. *Barbosa Vot. decis. Part II.*

inter commun. *non dicitur propriè continere reseruationem, seu affectionem clausam in corpore Iuris communis.*
43 *Beneficia per commendam, seu vnionem ad vitam remanent specialiter affecta per appositionem manus Papa.*
44 *Beneficium vnione, seu commenda durante censetur vacare adhuc vt prius.*
45 *Collatio ad Papam pertinet cessante commenda, aut vnione dissoluta.*
46 *Papa in coadiutoria manum apponit super beneficio pleno, & ad effectum prouidendi necessitati Ecclesiæ.*
47 *Collatio cur ad Papam pertineat cessante commenda, seu vnione dissoluta, non sic cessante coadiutoria.*
48 *Cardinalis de Lotharingia habuit indultum conferendi cessantibus commendis, & vnionibus.*
49 *Cardinali Rodulpho concessum fuit indultum conferendi vacantia etiam per cessionem in manibus Papæ, eiusque admissionem.*
50 *Episcopo Burgi sancti Sepulchri concessum indultum conferendi vacantia apud sedem Apost.*
51 *Episcopus Genuens. obtinuit indultum contra quascunque gratias expectatiuas speciales, vel generales, & reseruationes etiam mentales.*
52 *Beneficia vacantia per obitum familiarium Pontificum prædecessorum conferendi facultas datur in indulto concesso Eminentissimo D. Cardinali Spinola.*
53 *Vacationes apud sedem dicuntur illa quæ obueniunt per obitum in Romana Curia, vel infra duas dietas.*
54 *Reseruatio ex vacatione apud sedem est omnibus efficacior, & clausa in corpore Iuris communis.*
55 *Beneficia vacantia in Romana Curia non cadunt sub modernis indultis concessis Cardinalibus S.R.E.*
56 *Dignitates maiores post Pontificalem in Cathedrali, & principales in Collegiatis non cadunt sub modernis indultis concessis S.R.E. Cardinalibus.*
57 *Beneficia Regularia, consistorialia, vel Conuentum habentia, & quorum fructus in libris Cameræ taxati reperiuntur, non cadunt sub modernis indultis S. R. E. Cardinalibus concessis.*
58 *Beneficia quæ vacauerint per veros, & actuales familiares Papæ indultum concedentis, tam da tempore Pontificatus quàm Cardinalatus non cadunt sub modernis indultis concessis S.R.E. Cardinalibus.*
59 *Commenda cessantes in dignitatibus, seu officiis claustralibus, non cadunt sub modernis indultis concessis S.R.E. Cardinalibus.*
60 *Beneficia vacantia tam in Curia quàm extra illam per obitum familiarium S.R.E. Cardinalium, non cadunt sub modernis indultis eisdem concessis.*
61 *Exceptio firmat regulam in contrarium in casibus non exceptuatis.*
62 *Dictio*, quibuslibet, *est vniuersalis omnes casus præter expressè limitatos comprehendens.*
63 *Appositio manus Papæ est verè & propriè affectio.*
64 *Dictio*, quouis modo, & quomodolibet, *capit omnes affectionis modos præter expressos.*

65 *Indulta conferendi beneficia Ordinariis concessa de sui natura sunt fauorabilia.*

66 *Indulta conferendi beneficia Ordinariis concessa sunt latè interpretanda, maximè contra Pontificem concedentem, & in fauorem Ordinarij collatoris.*

67 *Decretum irritans ligat expressè ipsummet Papam concedentem.*

1 CONsenserat quondam D. Melchior Gallos Canonicus Compostellanus, sibi in suis Canonicatu, & Præbenda coadiutorem, & futurum successorem deputari D. Benedictum Gonçalez, & desuper extenso in Cancellaria consensu, sanctæ memoriæ Vrbanus Papa VIII. literas coadiutoriæ, vna cum futura successione in forma commissoria, directas Vicario Compostellano, iussit expedire.

2 Ante expeditionem verò obiit Melchior prædictus; vnde Eminentissimus dominus meus Cardinalis Spinula, Ecclesiæ Compostellanæ Præsul, nunc Archiepiscopus Hispalensis, nulla habita notitia de expeditione literarum, minúsque de extensione consensus, Canonicatum, & Præbendam huiusmodi, vti vacantes per obitum Melchioris, contulit domino D. Francisco Garrido de Castilla, ab eius secretis possessione desuper capitulariter, & legitimè subsequuta.

3 Deinde D. Benedictus suas literas coadiutoriæ, & futuræ successionis coram Vicario præsentauit, quibus se opposuit D. Franciscus, allegās, eas subreptionis, & obreptionis vitio subiacere, eo præsertim ex capite quod Canonicatus esset Diaconalis, tam in vim constitutionis eiusdem Ecclesię, quàm vigore consuetudinis immemorabilis; & tamen Benedictus narrauerat esse Subdiaconalem, & se in vigesimo primo, nondum completo, ętatis suæ anno constitutum.

4 Causa igitur inibi acriter ventilata, ac etiam alibi in aliis Tribunalibus super diuersis articulis acerrimè discussa, tādem Vicarius prędictus literas pręfatas obreptitias, & subreptitias declarauit. Super quo votum satis extensum in fauorem eiusdem D. Francisci tunc dedimus in scriptis.

5 Hodie verò, cum præsupposito, quod stantibus obreptione, & subreptione prædictis, litteræ Apostolicæ non sint attendendæ, iuxta *cap. in litteris, de rescriptis* contingit dubitari de duobus: quorum Primum est, an per appositionem manus Papæ in huiusmodi coadiutoria, Canonicatus remanserit affectus Sedi Apostoricæ? Alterum verò dato (sine veri præiudicio) quòd inde resultaret affectio, an præfatus Eminentissimus dominus meus vigore indulti Apostolici, à fœlicis recordationis Gregor. XV. sibi concessi, potuerit legitimè illum conferre, vel an ad Datariam prouisio pertineat?

Discursus circa primum dubium, eiusque resolutio.

6 Et quoad primum, videtur concludendum, ex tali manus appositione super certo corpore Beneficij, Canonicatum non remansisse affectum. Quamuis enim *in Extrauag. ad Romani §. Romani quoque, de Præb. inter commun.* expressè caueatur: *Manus appositionem Papæ tanta efficacia, & virtute existere* (sunt verba textus) *vt etsi littera Apostolica super prouisionibus Beneficiorum, ex aliqua causa suum debitum non sortiatur effectum: facultatem tamen prouidendi de Beneficiis taliter reseruatis, quibuscunque aliis fuisse ademptam, & remanere semper affecta, nullumque de illis, præter Romanum Pontificem, ea vice disponere potuisse, nec posse, &c.* super quo latè Gonçal. *& plures ab eo allegati, ad regul. 8. Cancel. gloss. 52. numer. 15.*

7 Nihilominus aduertendum est (quod pauci ex Scriptoribus Beneficialibus aduerterunt) textum illum, in quo ferè omnes se fundant, non loqui de simplici manus appositione, sed de ea, cum qua simul concurrit præexistens reseruatio generalis cum decreto irritanti, vt patet euidenter ex toto contextu *Extrauag.* Tunc enim verissimum est, nulla, seu annullata existente prouisione Papæ, adhuc impedire Ordinarium conferre; vt per Æneam de Falcon *de reseruat. prælud. 3. q. 4. effect. 16. in fin.* eleganter obseruat amicus, & coaduocatus meus in Romana Curia, D. Melchior Lotter. *de re beneficiar. lib. 2. q. 26. n. 38.* vbi meritò reprehendit Garciam *de benefic. part. 5. c. 1. ex n. 141.* qui re non satis perspecta, carpit Æn. de Falcon & Rot. in locis per ipsum citatis.

8 Et hunc intellectum admisit Rot *decis. 190. n. 9. part. 2. recent.* ex illis verbis Extrauag ibi: *In quibus decretum, & reseruatio huiusmodi ponuntur,* &c. Et ibi: *De beneficiis taliter reseruatis*, &c. Et ab eo non dissentit Dominus & collega meus D. August. Barbos. *in collect. ad eundem text. n. 3. in fin.*

9 Etenim mens, & intentio Pauli Secundi ibidem, solùm fuit sedare antiquas Doctorum altercationes, & diuersorum Tribunalium contrarias opiniones, de quibus latè Æneas de Falcon *d. prælud. 3. q. 4* quæ quidem versabantur super duratione, seu extinctione veterum reseruationum Papalium, & propterea inibi Pontifex determinat, reseruationes generales de beneficiis familiarium, Subcollectorum, & aliorum per eius prædecessores factas, etiam post obitum eorundem prædecessorum durare, vt legitur in toto prooemio, & princip. d. Extrauag.

10 Ac insuper *in d. §. Romani quoque*, disponit, quòd etiam data nullitate prouisionis Apostolicæ (videlicet de beneficio ibidem generaliter reseruato) adhuc per appositionem manus, beneficium priuatiuè remaneat Sedi Apostolicæ affectum: quod est intelligendum ob præexistentiā reseruationis, seu alterius affectionis; cùm aliàs rationi consonum sit, vt eo casu, Papa validè, & cum effectu iterum prouideat, donec sit consumpta vacatio, & reseruatio, seu affectio expiret Rot. *decis. 10 de prob. in
non.* & latè *ibi* Addit. Cassad. *decis. 5. de priuileg. n. 2. &* 11
14. quæ tunc dicitur expirare, cùm Papalis prouisio perfecta, & consummata fuerit Rot. *decis. 512. à n. 3. & per tot. p. 3. lib. 3. diuers.* Gonç. *glos. 15. §. 2. n. 31. & seq.* Lotter. *d. q. 26. n. 29.* D. meus Barbos. *vbi sup. n. 6.* & passim alibi. Ex qua ratione illud emanauit vulgatum dicteriū Datariæ, & Curialium, nempe, Beneficium semel reseruatum, seu affectum, semper remanere affectum, seu reseruatum.

12 Vnde cùm Canonicatus, de quo agitur, ante gratiam coadiutoriæ non esset affectus, vel reseruatus, hinc est, quod ex sola, & simplici manus appositione, nulla resultauit affectio. Quòd si hæc interpretatio nimis subtilis, & noua aliquibus visa fuerit, habebunt tamen posteri, quos imitentur.

13 Verùm, quia ista Extrauag. expositio veteribus, & plerisque ex recentioribus Canonistis fuit incognita, minúsque practicata, videndum est, an stante communi illius intellectu, adhuc affectio Canonicatus resultauerit in casu nostro?

14 Et quidem negatiuè videtur respondendum, quia non omnis appositio manus causat affectionem, sed ea tantùm, ex qua resultat mens vlterius prouidendi, vt in commenda & vnione ad vitam. Gonçal. *d. glos. 52. num 38. & 41.* Garç. *d. p. 5. c. 1. ex num. 175.* Lotter. *d. lib. 2. q. 26. num. 30.* quos refert & sequitur D. meus Barbos. *in suo pastoral. p. 3. alleg. 57. n. 33. in fin.* Rot. *decis. 187. num. 5. in fin. p. 2. recent. & decis. 44. sub num.*

n.4 part.3.recent. Et ratio inibi considerata est, ne citra Pontificis intentionem, ordinariis collatoribus præiudicium inferatur. Et plures casus enumerant præfati DD. in quibus Beneficium non remanet affectum per appositionem manus Papæ, & inibi etiam congerunt Doctorum catenam.

15 Aliàs enim diceremus, quòd si Papa propter bonum pacis, & concordiæ, de consensu duorum ad resignationem alterius, reseruasset super beneficio, de quo fit concordia, & resignatio, aliquam pensionem ad fauorem cedentis, vel aliter, quod inde resultaret affectio, nec Ordinarius de vacanti in suo mense posset conferre, quod vtique esset absurdum, vt per Gonzalez *d.glos.* 5 2. *n.*40. vbi testator se vidisse contrarium nempe Datariam nusquam se in his casibus intromisisse.

16 Et in specie, quod appositio manus Papæ in coadiutoria, cum futura successione, non inducat affectionem, si prius decedat coadiutor, & postea coadiutus in mense Ordinario; sed imò quod Ordinarius possit conferre, tenent Put. *decis.*125.*n.*18.*lib.*3.*in noua impres.* Gonçal. *vbi proximè, in addition. sub n.*44. Garc. *d.p.*5.*c.*1.
17 § 2.*n.*174. Lotter. *d.lib.*2.*q.*25.*n.*51. Et idem Garc. ibidem adiungit, quòd idem esset, quando coadiutoria esset subreptitia, seu inualida, quodque sic non haberet locum futura successio, quæ est accessoria ad coadiutoriam, per Mandos. *de signatur. gratia, tit. de coadiutoris, vers. Coadiutoria habebat.* Put. *decis.* 98. *lib.*2.

18 Et in nostris terminis, quòd si mortuo coadiuto, opponat se prouisus ex ea vacatione ab Ordinario, teneatur ipse coadiutor iustificare causam coadiutoriæ in litteris expressam, neque aliter intret affectio. Rota *in puncto, in Oxomen. Archidiaconatus*, 19. *Nouembr.* 1614. *coram Buratto, inter eius impress. decis.*78. *per tot.* præsertim *n.*2. & latè *ibi* Adden. *littera A.* per quam decisionem fuit recessum ab alia prius extensa in eadem causa, quæ inter impres. eiusdem Buratti est 36. & in recent. *part.*1.*decis.*570.

19 Cuius rei ratio est, quia Papa per talem manus appositionem mouetur solummodo intuitu Ecclesiæ propter necessitatem, vel euidentem eius vtilitatem, non autem intuitu alicuius personæ. Put. *d.decis.*225.*n.*17. *lib.*3. qua causa non subsistente, intrat defectus mentis, cessatque omnis affectio, vt benè per Lotter. *d. quæst.*25.*num.*33. & 35. *lib.*2. Rot. *coram Burat. d. decis.*78. *num.* 2. vbi etiam allegantur aliæ decisiones, præsertim *in Barchinonen. præcedentiæ*, 23. *Ianuar.* 1601. *coram bonæ memoriæ Card. Sacrato*, quæ est *decis.*44.*n.*3.*p.*3. *recent.*

20 Non obstat, quòd causa concedendæ coadiutoriæ, & sic manus appositionis, fuerit infirmitas coadiuti: quæ causa cùm nondum fuerit falsa reperta, videtur intrare affectio, licet non ad fauorem coadiutoris propter litterarum obreptionem, illiusque incapacitatem.

21 Quia respondetur, Papam per coadiutoriam non apposuisse manum absolutè super Canonicatu ad effectum conferendi, sed limitatè ad effectum prouidendi (vt dictum est) necessitati Ecclesiæ, vt apertè legitur in proœmio harum litterarum, quod inducit causam finalem, *l.*1.*ff. ad Macedon. l. fin.* vbi Bart. *ff. de hæred. instit.* Gregor. *decis.* 531.*n.*5.

22 Vnde si propter defectum ætatis Benedicti non potest Ecclesiæ necessitatibus subueniri, resistentibus sibi, non solùm constitutionibus, verum etiam immemorabili consuetudine Ecclesiæ Compostellanæ; ipse idem ætatis defectus videtur complicare defectum causæ finalis per Papam contemplatæ; cùm aliàs coadiutor de tempore gratiæ coadiutoriæ debeat esse illius ætatis, quam requirit Præbenda coadiuti. Campanil. *in diuersor. iur. Canon. rubr.* 6. *cap.*6. *num.*103. Squilant. *de priuileg. cleric. c.*4.*n.*74. & D. meus Barbos. *de iur. Ecclesi. lib.*3.*c.*10.*n.* 89 *& seq.* Neque enim ex quo adest incapacitas personæ prouisi, desinit esse defectus causæ principalis, cùm vna censeatur in aliam influere, & sic in vnam, & eandem coincidere.

Ex quo sequitur pulchra, & aurea conclusio communiter à Scribentibus recepta, quòd scilicet, manus appositio limitata ad certum effectum, & ad certum casum, non causat affectionem deficiente effectu, aut casu per Principem contemplato. Gemin. *cons.* 136. Gonç. *d.glos.*5 2. *n* 38. *& seqq.* & melius *n* 51. *& seq.* Rot. *decis.*13. *num.*3. *&* *decis.* 15. *num.*2. *de concess. præb. in nou.* Achil. *decis.*14. *de rest. spol.* eadem Rot. *d. decis.*44.*num.*3.*part.*3.*recent.* *& coram Burat. d. decis.* 78 *num.*3. 23

Et ratio fundamentalis est, quia cessante tali effectu, vel casu, Papa non intendit vlterius prouidere; qua intentione deficiente, nulla resultat affectio per manus appositionem, ex superiùs dictis *num.* 14. *& ex infr. dicendis, num.*47. 24

Minus obstat, quòd stante nullitate gratiæ ob incapacitatem prouisi, affectio videatur præcisè inducta, præsertim stante in literis coadiutoriæ decreto, & inhibitione contra Ordinarium, quæ operatur interdictum conferendi, vt per Host. *in cap. inter dilectos sub. n.*14. *vers. Potest dici, de excessib. Prælat.* & ibi Butr. *n.*19. Anchar. *cons.*58.*circa med. vers. In contrarium*, & alios allegatos per Lotter. *d.q.*25.*n.*34 *lib.*2. Rot. *decis.*187. *sub n.*5.*p.*2.*recent.* cum quibus incidenter videtur inclinare Burat. *d. decis.*78.*sub n.*5. 25

Quia, vt videre est ad literam Doctores isti loquuntur, vel cum præsupposito præexistentis reseruationis, iuxta superius dicta, *numero septimo, & seqq.* qua stante manus appositio operatur affectionem data nullitate prouisionis ob incapacitatem prouisi, vt satis clarè colligitur ex Host. & Butr. *vbi proximè* dum supponunt in Papa pertinentiam collationis; & ita intelligendus est Lotter. *d. num.* 34. & Burat. *d. num.* 5. qui allegat Host. 26

Vel procedunt quando Papa iure præuentionis, & concursus cum Ordinario, præuenit eum in collatione, intendens verè & realiter præuenire, & prouisionem suam facere, iuxta not. per Gonç. *d. glos.*5 2.*numero decimoquinto* Quibus casibus dubium non est, quin data incapacitate prouisi collatio iterum ad Papam pertineat, cùm eius mens, siue in præexistenti reseruatione, siue in huiusmodi præuentione, semper fuerit vacationem consumere, & prouisionem validam perficere: & de hoc loquitur Anchar. *d. cons.* 58. *vbi sup.* & Rot. dum eum allegat *d. decis.* 187. *sub numer.* 5. *p.* 2. *recent.* & inferiùs dicemus ex *n.* 47. 27 28

Secus autem, quando, vt in casu nostro, Papa citra præexistentiam alicuius reseruationis generalis aut specialis, & sine intentione concurrendi præuentiuè, purè, & dispositiuè cum Ordinario manum apposuit, volens, mediante coadiutoria prouidere tantum Ecclesiæ: quia si Ecclesia non indigebat tali prouisione, vtpote inutili, & inefficaci ob inhabilitatem coadiutoris, nulla remanet causa, propter quam Papa voluerit impedire prouisionem Ordinarij, vt eleganter (totidem ferè verbis) resoluit Rot. *d. decis.* 44. *n.*4. *p.*3. *recent.* vbi etiam addit, quod ad hoc benè faciunt rationes illorum, qui dicunt, appositionem manus Papæ non causare affectionem, quando est facta contemplatione certæ personæ, quæ non fuit reperta capax, de quibus per Simonet. *de reseruat. q.*58.*n.*4. & vltra ibi alleg. Prob. *in addit. ad Ioan. Monach. in c. si tibi, qui, n.* 20. *vers. Propterea, de rescript. in* 6. 29

30 Atque hinc videmus, quod, præmortuo coadiutore,
si coadiutus deinde in mense Ordinario obierit, non
impeditur Ordinarius conferre, vt diximus *sup. n.*16.
Quod vtique procedere non posset, si ex tali manus
appositione resultaret affectio, cùm aliàs iuxta vulgares
31 regulas Beneficiales, Beneficium semel affectum sem-
per remaneat affectum, donec Papa validè, & cum ef-
fectu conferendo prouideat, ad not. *in decis.*10. *n.*1. *&*
seq. de præb. in nou. & diximus *sup. n.*10.

32 Prout etiam videmus, non remanere affectum bene-
ficium ex appositione manus Papæ, quando resignatio
emanauit ad fauorem certæ personæ, nec sustinetur ex
aliqua falsa causa, & interim resignans moritur, quia
tunc secundùm voluntatem Papæ, limitatè manum ap-
ponentis ad vacationem per resignationem, censetur
beneficium vacare per obitum, nec Ordinarius impedi-
tur illud conferre, si in illius mense vacauerit. Achil. *de-*
*cis.*14. *de reddit. spol* Rot. *decis.*419. *n.*2. *p.*1. *diuers.* Pa-
ris. *de resign. lib.*11. *q.*2. *n.*4. Gonç *dict. glos.*52. *n.*49. *&*
seq. Garc. *d. p.*5. *d. c.*1. *n.*155. & aliis relaris fuit bene de-
ductum *in Leodien. Canonicatus sancti Dionysij* 27.
Martij 1623. *&* 25. *May* 1616. *coram bona memoria*
Pirouano, vt per Ferentil. *ad Burat. d. decis.*78. *n.*8. *in*
fin. per D. meum Barbos. *in pastoral. p.*2. *alleg.*19. *n.*38.

33 Neque etiam obstat, quod Papa habebat intentio-
nem conferendi saltem præuentinè, eum deuenerit ad
futuram successionem, ex qua debet resultare affectio,
etiam si manum apposuerit super vacaturo, vt latè per
Adden. ad Rot *decis.*10. *de præb. in non.*

34 Quia cùm gratia præuentiua futuræ successionis
penderet à validitate gratiæ coadiutoriæ; vtique coadiu-
toria (ob defectum ætatis, & falsitatem narratorum)
non existente, corruit etiam futura successio, & sic effe-
ctus omnis, qui aliàs ex tali manus appositione forsan
resultare poterat; Papa enim sine coadiutoria non pro-
uidisset de beneficio, viuentis, resistente dispositione iu-
ris, & sacri Concil. Trid. *sess.*25. *de reformat. cap* 7. ac
etiam stylo Datariæ; & propterea nulla inde oritur affe-
ctio, vt in puncto resoluit Rot. *in sæpius alleg. decis.*78.
*n.*1. *&* 6. *in fin. coram Buratto.*

35 Postremò, non obstat decretum irritans, & inhibitio,
seu interdictum conferendi Archiepiscopo Compostel-
lano in huiusmodi literis impositum. Quia non inde
resultat affectio, cùm aliàs prouisio conditionalis vel
facta ex causa (sine qua nullo modo & ad nullius per-
sonæ fauorem emanasset) cessante causa, cesset omnino
gratia, & decretum, seu inhibitio accessoriè adiecta. Ge-
min. *in c. præsenti, in princ.* vbi Franc. *in* 3. *not. de offic.*
leg. Prob. ad Monach. *in d. c. sibi qui, n.*19 *in fin. & n.*
seq. de rescript. in 6. Roman. *cons.*335. *n.*11. Put. *decis.*1.
*lib.*1. Rot. *decis.*652. *&* 1151. *n.*1. *lib.*3 *p.*3. *diuers.* &
bene in proposito *in d. decis.*44. *n.*5. *p.*3. *recent.* & me-
liùs, & in puncto *in d. decis.* 78. *n.*6. *coram Burat.*

36 Quæ conclusio non solùm procedit, quando defe-
ctus, seu falsitas causæ est circa pertinentiam collationis
in Papa, ad quod videbatur se restringere, *d. decis.*36.
Burat. *n.*10 sed imò est amplianda ad omnem falsam
causam, ex qua Papa moueri potuit ad gratiæ conces-
sionem, vt per Ferentil. *ad d. decis.*78. *eiusdem Burat.*
*n.*8. cùm aliàs non possit assignari diuersitatis ratio in-
ter vnam, & aliam causam, quando certum est Papam
sine illa non fuisse manus appositurum: quibus casibus
semper cessat voluntas Papæ conferendi, & sic affectio,
vbi eisdem verbis explicat Rot. *d. decis.*78. *n.*2. vbi aliæ
etiam decisiones allegantur.

37 Cuius rei ratio est, quia hic non versamur in falsa
narratiua, circa valorem. Doctoratum, numerum obten-
torum, & similia, in quibus casibus, data nullitate gratiæ
ob falsitatem alicuius ex huiusmodi narratis, nihilomi-
nus beneficium remanet affectum per manus apposi-
tionem, ex quo, vt sæpè dictum est, in Papa remanet vo-
luntas, & intentio vlterius conferendi. Sed imò versa-
mur in falsa narratiua circa causam ipsam finalem con-
cessionis, qualis est, vtilitas Ecclesiæ; quo casu manus
appositio non inducit affectionem, quia cessante tali
causa ob inhabilitatem coadiutoris, omnino cessat gra-
tia, & Papa non habet vltra intentionem conferendi, ex
dictis, & dicendis inferiùs *n.*47. Et egregiè hanc di-
stinctionem constituit Ferentil. *vbi proximè, n.*8. Idémq;
procederet, quãdo falsitas causæ versaretur circa mensis
reseruationem pertinẽtiã collationis ex qualitate benefi-
cij, impetrationem ex delicto, & similia; vt per eundem
ibidem. Ex quibus videtur, per appositionem manus
Papæ in huiusmodi coadiotoria cum futura successione,
Canonicatum non remansisse Sedi Apostolicæ affectũ.

Discursus, & resolutio circa dubium alterum.

Dato etiam, sine veri præiudicio, quòd subinde re-
sultaret affectio; adhuc videtur legitimè potuisse Emi-
nentiss. D. meum, in vim indulti Apostolici sibi conces-
si, Canonicatum istum conferre.

Licèt enim sub indulto conferendi beneficia reser- 38
uata, & affecta, quantumuis generali, & vniuersali re-
gulariter non veniant reseruata, seu affecta ex reserua-
tione, seu affectione clausa in corpore iuris communis.
Rot. *decis.*4. *de prebend. in nou.* Granuc. ad Simonet.
*q.*26. *n.*8. *& seq.* Lotter. *d. lib.*2 *q.*27. *n.*91 qualis vide- 39
tur esse ea, quæ resultat ex appositione manus Papæ, per
text. *in c. vt nostrum* 56. *de appell.* vbi post Innocent. &
alios, Abb. *n.*1. Franch. *n.*3. *cum seq.* Dec. *sub n.*1. Ac
etiam per text. *in c.*1. *&* 2 *de confirm. vtil. vel inut. & d.*
Extrau. ad Romani, §. Romani quoq; de præb. inter com.

Attamen animaduertendum est, quòd *d. c. vt nostrum*, 40
solùm disponit, quòd postquam Papa ad se reuocat ali-
quod negotium, ligantur manus inferiorum, vt nihil va-
lide in eadem causa per illos fieri possit, quod nihil com-
mune habet cum materia Beneficiali; sed propter re-
gulæ generalitatem, Doctores loquentes de affectione
per appositionem manus, solent textum illum, minus
tamen congruè, citare.

Textus verò *in dict. c.*1. *&* 2. solùm procedunt, vbi 41
Papa manum apposuit confirmando iura alicuius, quo
casu disponitur, quòd de illorum validitate nemo in-
ferior cognoscere potest; quod pariter nihil ad rem
pertinet.

Textus denique *in d. §. Romani quoque*, non dicitur 42
propriè continere reseruationem, seu affectionem clau-
sam in corpore Iuris communis, ex latè traditis per Lot-
ter. *d. q.*28. *n.*28. *& per tot.* vbi defendit, solam vacatio-
nem apud Sedem inducere reseruationem clausam in
corpore Iuris communis, ex text. *in cap.*2. *& cap. præ-*
senti, de præb. in 6.

Cæterùm, quidquid sit de hoc, indultum, de quo agi- 43
tur, est adeò amplum, vt etiam affecta per appositionem
manus expressè comprehendat. Quod satis colligitur
ex pluribus clausulis, & decretis eiusdem indulti. Et pri-
mò, quia præfato Eminentissimo D. meo datur inibi
facultas conferendi Beneficia per Romanos Pontifices
quibusuis ad vitã commendata, seu vnita, commendis
cessantibus, seu vnionibus dissolutis; & tamen commen-
dam, seu vnioné ad vitam, certissimum est, beneficia re-
manere specialiter affecta per appositionem manus Pa-
pæ, vt agnoscunt vno ore Doctores omnes de hac re
scribentes, vt per Cassad. *decis.*5 *de priuileg. & decis.*2.
de vnion. Gonç. Garc. Lotter. & alij, de quibus suprà
Nos *num.*16.

Ex quo præcisè infertur, quòd quantumuis ex appo- 44
sitione manus in coadiutoria, efficax affectio insurgeret,
adhuc sub prædicto indulto comprehenderetur, cum
eadem, seu par sit ratio. Quinimò in commenda, seu
vnione ad vitã, maior adest affectionis ratio, & intentio,
quàm

quàm in coadiutoria cum futura successione, cùm aliàs
vnione, seu commenda durante beneficium vere cen-
seatur vacare adhuc vt priùs. Cassad *d.decis.3.de privi-*
45 *leg.& d.decis.* 2.*num* 4.*de vnion.* Et plures cumulat, &
46 sequitur Gonç.*glos* 5.§ 8 *ex.num.* 48. Et cessante com-
menda, aut vnione dissoluta, notissimum est collationē
(circūscripto induito) ad Papā pertinere, vt latè per Gōç.
vbi proximè, num. 50.*& seq.* Et Nos supr *n.* 10. In coad-
iutoria verò Papa manum apponit super beneficio ple-
no, & ad effectum prouidendi necessitati Ecclesiæ. Put.
d. decis. 215. *numer.* 17. *lib.* 3. cum aliis alleg. supe-
riùs *n.* 19.

47 Præterea, in vnione, seu commenda ad vitam Papa
disponit de vacanti cum animo, & intentione formali,
& positiua vlterius conferendi, quæ est potissima affe-
ctionis ratio, & spiritus influens in reseruationem, ex
superius dictis, *num.* 24.27.*&* 37. In coadiutoria autem
cum futura successione, disponit de vacaturo ob futu-
ra coadiutoris seruitia, in eiúsque fauorem, nec cum ani-
mo iterum prouidendi, seu conferendi, cùm iam verè
prouiderit, & contulerit, seu respectiuè prouideri, &
conferri mandauerit: nec vlterius habet quod conferat,
seu conferri mandet. Minúsque in Papa remanet inten-
tio, seu spes vlteriùs conferendi, ex quo per coadiu-
toriam Ecclesiæ prouide consuluit, & per futuram suc-
cessionem coadiutori prospexit, totamque rem (de qua
secum agebatur) perfecerit; & vt ita dicam, officio illo
plenè functus fuerit, vt nihil ea in parte remaneret
agendum.

48 Nec enim nouum est, similia indulta conferendi affe-
cta per appositionem manus dominis Cardinalibus cō-
cedi; vt indulto conferendi cessantibus commendis &
vnionibus concesso Cardinali de Lotharingia, est *decis.*
49 Put. 3.*lib.* 13.*in vlt.impres* Et de indulto conferendi va-
cantia, etiam per cessionem in manibus Papæ, eiusque
admissionem concesso Cardinali Rodulpho, extat *de-*
cis. 311. eiusdem Put. *lib.* 1. Et de indulto concesso Car-
dinali de Ruuere per sanctæ memoriæ Sixtum V. latè
Germon. qui illud ad literam commentauit, *toto suo*
tractat.de indult.Cardin. Et nouissimè de indulto con-
simili, de quo agitur, concesso Eminentissimo Domi-
no meo Cardinali de Sandoual Præsuli Giennen. Ro-
ta *coram D. Duran. Episcopo Vrgelen. in eius impres.*
decis. 154

50 Imò, nedum Eminentissimis Patribus purpuratis,
verum etiam Episcopis dignitate Cardinalitia caren-
tibus, similia indulta fuerunt superiori sæculo per Se-
dem Apostolicam concessa; vt de indulto conferen-
di vacantia apud Sedem eandem Episcopo Burgi san-
51 cti Sepulchri, Caputaq. *decis.* 85. *part.* 2. Et de indul-
to concesso Episcopo Genuen. contra quascunque gra-
tias expectatiuas, speciales, vel generales, & reserua-
tiones, etiam mentales, idem Caputaq. *decis.* 87. *eod.*
part. 2.

52 Secundò, in eodem indulto datur etiam facultas con-
ferendi beneficia vacantia per obitum familiarium
Pontificum prædecessorum, *ac etiam si illa obtinentes*
fuissent Sedis Apostolicæ Notarij (sunt verba indulti)
Subdiaconi, Acolythi, Capellani, litterarum Apo-
stolicarum Abbreviatores, Scriptores, aut Cubicula-
rij, Nuntij Apostolici, necnon prouentuum, ac iurium
dictæ Cameræ debitorum Collectores, aut vnici Subcol-
lectores, seu quicunque alij Curiæ, & Sedis prædicto-
rum Officiales, &c. Quæ tamen affectiones, & ceu re-
seruationes, reperiuntur clausæ *in dict. Extraua-*
gant. ad Roman, de prabend. inter commun. Ex qua
Doctores deducunt affectionem per manus appositio-
nem.

55 Tertiò, indultum capit vacationes apud Sedem (in-
telligendo apud Sedem, vacationes per obitum in Ro-
mana Curia, vel infra duas dietas, vt *in dict. capit.* 2.
& capit. præsenti, de præbend. in 6. Gonçal. *glos.* 13.
numer. 12.*& seq.* quicquid dicat Lotter. qui in eo nimis
methaphysica laborans, plurimum desuper se inuoluit,
dict. quæst. 27. *numer.* 18. *& per tot.lib.* 2. prout iuxta
Gonçal ita intellexit Rot. *decision.* 28. *numer.* 1. *&* 2.
per tot. & decis. 150. *per tot. p.*6. *recent.*) vt in eodem
indulto, ibi: *Etiam de tunc vacantibus per obitum quo-*
rumcumque, etiam apud Sedem eandem, & propterea,
seu alias dispositioni Apostolicæ reseruatis, seu affectis,
&c. Et tamen notum est, reseruationem istam esse om- 54
nibus efficaciorem, & clausam in corpore iuris commu-
nis, vt *in dict. capit.* 2. *& dict. capit. præsenti*, latè
Gonz *dict. glos.* 13. *n.* 19. 50.*&* 54.& Lotter. *d. q.* 17.
per tot.

Quartò, in modernis indultis solummodo po- 55
nuntur sex limitationes, seu casus, ad quos eorum fa-
cultas non se extendit. Primus est, de beneficiis vacan-
tibus in Romana Curia (intelligendo tamen in Curia, 56
beneficia, extra titulum Cardinalis, in Vrbe consisten-
tia, & quæ per sententiam priuationis vacant in Cu-
ria, & alia, de quibus latè Gonçal *dict. glos.* 13. *numer.*
3.42.45.*& seqq.*) Secundus est, quoad Dignitates ma-
iores post Pontificalem, in Cathedrali, & principales in
Collegiatis. Tertius, quoad beneficia Regularia, Con- 57
sistorialia, vel Conuentum habentia, & quorum fru-
ctus in libris Cameræ taxati reperiuntur. Quartus quo-
ad beneficia, quę vacauerint per veros, & actuales fa-
miliares Papæ indultum concedentis eiúsque successo- 58
rum, qui tam tempore Pontificatus, quam Cardina-
latus familiares fuerunt. Quintus, quoad commendas 59
cessantes in Dignitatibus, seu officiis Claustralibus 60
Sextus, & vltimus, quoad beneficia vacantia, tam in
Curia, quam extra illam per obitum familiarium S. R.
E. Cardinalium, iuxta formam constitutionum fœlic.
record. Gregorij XIV. & Pauli Papæ V. quę emana-
narunt ad indultorum moderationem; de quibus ca-
sibus, & limitationibus latè Germon. *de indult. Car-*
din. §. *præterquam, cum* §§. *seqq. & in* § *etiam, si sæcula-*
ria Gonz. *glos.* 24. *num.* 72. Garc. *d.p.*5.*cap.*1.§ 11.*nu-*
mer. 630.

Vnde cùm indultum hoc non fuerit limitatum ad 61
casum appositionis manus, indultarius non est in-
hibitus conferre beneficium affectum per eandem
manus appositionem. Quinimò, exceptio illo-
rum casuum firmat regulam in contrarium in casi-
bus non exceptuatis, vulg. *leg. cùm Prætor ff. de iu-*
dic. cum similibus.

Quintò, ex procemialibus indulti verbis, quæ in- 62
fluunt in dispositionem, eámque declarant, *d.leg.* 1. *ff. ad*
Maced. id ipsum satis colligitur dum Papa, sublatis qui-
buslibet impedimentis, dat conferendi facultatem, ibi:
Dignum quin potius debitum reputamus, eu tibi fauo-
rabiliter concedere, per quæ, sublatis impedimentis qui-
buslibet, possis de beneficiis Ecclesiasticis tuæ dispo-
sitioni commissis, personis idoneis, ac aliàs tibi gratis,
& acceptis prouidere, &c Et ponderando dictionem
illam, *quibuslibet*, quę est vniuersalis, omnes casus, prę-
ter expresè limitatos, comprehendens, *leg. omnes, v-*
bi glos. verb. quaslibet, Cod. de quadrien. præscript.
Menoch. *de recuper. remed.* 6. *numer.* 4. & nullam rece-
pit restrictionem, vt per Rol. *cons.* 70. *numer.* 42. *lib.* 3.
Ruin. *cons.* 76. *numer.* 4 Corn. *cons.* 123. *n.* 4. *cons.* 323.
num. 7. *lib.* 3. D. meus Barbos. *dictio.* 520. *num.* 9.*& seq.*
& per tot.

Sextò in parte dispositiua clarius hoc ipsum indulge- 63
tur, ibi: *Seu ex quauis alia causa dispositioni Apostoli-*
cæ specialiter, vel aliàs generaliter reseruata, seu ex
generali reseruatione Apostolica affecta existunt, vel
fuerint. &c. Et paulo inferiùs, ibi: *Aut per obitum*
quorumcunque, etiam apud Sedem eandem, & propte-
rea, seu alias, dispositioni Apostolicæ reseruati, seu affe-

ctis, &c. *conferre liberè, & licitè possis, & valeas*, &c. Sub quo verborum contextu, negari non potest, quin veniat casus appositionis manus Papæ, quæ verè, & propriè est affectio, Gonçal *d. glos. 52. per tot.* ponderando præsertim dictiones illas, ac alias quæ alios etiam casus prætet expressos comprehendunt, *leg. qui testamentum, §. mulier, ff. de testam.* Mantic. *decis. 316. num. 1. in fin.*

64 Septimò, in derogationibus obstantiarum, repetitis ferè eisdem verbis legitur, ibi: *Seu alias generales, vel speciales reseruationes quouis modo continentes, seu inducentes, aut alias quomodolibet affectionem facientes, & alia quacunque contraria seu tibi in præmissis, vel circa ea impedimentum præstantia quomodocumque, seu præstare valentia nullatenus, se extendant, sed de ipsis, vt præfertur, liberè disponas*, &c. Ponderando etiam dictiones illas, *quouis modo*, & *quomodolibet*, quæ capit omnes affectionum modos, vltra expressos. *Clem. 1.* vbi glos. *de re iudic.* Flamin. *de resign. lib. 9. quæst. 25. numer. 50* Seraphin. *decision. 350. numer. 2.* Et sic affectiones omnes, quæ aliàs non comprehenderentur. Alex. *cons. 155. n. 3. lib. 2.* Ruin. *cons. 68. n. 10. lib. 4.* plena manu D. meus Barb. *dictio. 319. per tot. & dictio. 330. numer. 4. & 8.*

65 Octauò, id ipsum continet indultum in decreto, ibi: *Decernentes affectiones, reseruationes, regulas, constitutiones, ordinationes, collationes, commendas, facultates, vniones dispositiones, & decreta in illis contenta, quoad impediendum te quominus indulto huiusmodi vti valeas, ad dicta beneficia, ad tuam dispositionem, vt præfertur pertinentia, nullatenus se extendere*, &c. Quæ verba satis videntur affectionibus, & reseruationibus derogare, in fauorem indultarij; præsertim cùm & indulta ista de sui natura sint fauorabilia, ex quo tollunt obstaculum reseruationum, & affectionum, & reducunt materiam ad primæuum statum, quæ reductio reputatur in iure fauorabilis. Cassad. *decision. 4. numer. 2. de priuileg.* Crescent. *decision. 3. numer. 5. & seqq. eod. tit.* Idcóque sunt latè interpretanda; maximè contra Pontificem concedentem. Crescent. *deci-*
66 *sion. 3. numer. 3.* Cassad. *decis. 3. num. 3. eod. tit.* Et in fauorem Ordinarij collatoris, vt per Gonç. *glos. 14. num. 41.* latè Adden. *ad decis. Greg. 99. n. 5. & ad decis. 291. num. 3. & seq.*

67 Denique, indultum habet decretum irritans aduersus contrarias dispositiones, etiam à Romano Pontifice emanatas, ibi: *Ac irritum, & inane, si secus super præmissis omnibus, & singulis, etiam per Nos, & dictos Legatos, & Nuntios quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari*, &c. Quo decreto stante, si à Dataria Apostolica fuisset extorta aliqua gratia de huiusmodi Canonicatu, esset omnino irrita, & nulla, quia decretum ligat expressè ipsummet Papam; vt per Paris. *consult. 79. lib. 4.* tenet in his terminis indulti, Rota *coram Verallo decision. 82. part. 1.*

68 Atque ex his videtur etiam concludendum, prouisionem, de qua agitur, legitimè ad Eminentiss. Dominum meum Cardinalem Spinulam pertinuisse, neque vllo modo ad Datariam Apostolicam posse pertinere. Saluo in omnibus, &c. Matriti 14. Martij 1645.

Compostellana Canonicatus.

Ex impositione oneris cantandi Euangelium, vel celebrandi Missam, non arguitur annexio Ordinis sacri. Gratia dicitur perfecta in eo momento, quo signatur supplicatio, & iustificatio debet concludere ad tempus gratiæ. Ad iustificationem gratiæ coadiutoriæ sufficit iustificare narrata de tempore gratiæ, & quod coadiutus ante illud non obierit, secus si postea.

VOTVM CXI.

Doctissimi D. Don Didaci Osorij Protonotarij, ac in Nunciatura Hispaniæ Iudicis Apostol. in supremóque sanctæ Inquisitionis Concilio Relatoris meritissimi

1 *Coadiutor tenetur iustificare causam coadiutoria in litteris expressam cum aliter non intret reseruatio, vel affectio ad eius fauorem.*
2 *Canonicatus habens onus Missarum seu celebrandi certis diebus est Sacerdotalis.*
3 *Gratia ob narrata non verificata corruit.*
4 *Ordo sacer Canonicatibus de Iure annexus non est, nisi statuto, vel consuetudine secus caueatur.*
5 *Ordinis sacri annexio non arguitur ex impositione oneris celebrandi.*
6 *Capellania nec actu, nec aptitudine dici possunt Sacerdotales eo quod in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Missas.*
7 *Ciarlini opinio reprobatur.*
8 *Obseruantia optima cuiuscunque dispositionis interpres.*
9 *Gratia dicitur perfecta in eo momento, quo signatur supplicatio.*
10 *Iustificatio gratia debet concludere ad illius tempus.*
11 *Ius non abdicatur à resignante si resignatio in forma Dignum expedita, non fuerit totaliter effectuata.*
12 *Gratia in forma Dignum expedita post purificationem mediante retroactione executionis censetur facta à die data expeditionis litterarum*
13 *Resignante mortuo ante verificationem gratia in forma Dignum, beneficium non vacat per eius obitum.*
14 *Coadjutus si moriatur ante datam, non potest deueniri ad iustificationem gratia cum futura successione.*
15 *Narrata in gratia sunt iustificanda de tempore gratia.*
16 *Coadiutoria & futura successionis gratia quando aquè principaliter conceditur, deficiente vna, potest alia existere.*
17 *Futura successioni locus hodie fit etiamsi beneficium actualiter vacet de tempore data.*
18 *Coadiutoris pars prouisiua non corruit, etiamsi coadiutus moriatur antequam coadiutor de coadiutoria fuisset certificatus.*
19 *Gratia futura successionis non dependet à gratia in qua prouidetur necessitati Ecclesia, aut coadiuti.*

20 *Clausula*

20 *Clausula Bulla coadiutoria de qua agitur, refertur.*

21 *Futura successioni locus fit quamuis de tempore mortis coadiuti adhuc Bulla Apost. non erant expedita.*

22 *Clausula Bulla importantes vacationem & prouisionem.*

23 *Coadiutoria est nulla si mortuus fit coadiutor de tempore data.*

24 *Futura successio datur ratione coadiutoria, & ab illa dependet.*

25 *Coadiutus si moriatur ante datam Bullarum, non intrant earum clausula.*

26 *Coadiutoris deputatio, & prouisio futura successionis, ex Defectu persona, cui fit, nulla est.*

27 *Prouisio, & deputatio coadiutoris est nulla ex defectu mentis prouidentis, quando scilicet deficit causa ex qua mouetur.*

28 *Decretum irritans cum inhibitione importat affectionem etiamsi non teneat prouisio ex defectu persona, secus si ex defectu mentis prouidentis.*

29 *Papa quando prouidet beneficium iure praeuentionis, affectio durat, licet non teneat collatio ex aliquo defectu impetrantis.*

30 *Inhibitio cum decreto irritanti requiritur ad hoc vt semper beneficium remaneat affectum.*

31 *Reseruatio & affectio durat donec consumpta sit vacatio.*

32 *Reseruatio dicitur expirare postquam Papalis prouisio perfecta & consummata fuerit.*

33 *Appositio manus Papa limitata ad certum effectum, illum non operatur adimplemento non sequuto.*

34 *Coadiutoria conceditur propter necessitatem Ecclesia, vel euidentem eius vtilitatem non intuitu persona.*

35 *Ecclesia si non indigebat prouisione coadiutoria, illa nulla remanet propter defectum causa.*

36 *Narratiua falsa, circa valorem beneficij, doctoratum, numerum obtentorum, & similia, non impedit affectionem per manus appositionem.*

37 *Narratiua falsa circa causam ipsam finalem concessionis facit cessare omnem affectionem.*

38. *Resignatio ad fauorem certa persona si ex falsa causa narrata non potest sustineri, & interim resignans moritur, beneficium non remanet affectum.*

39 *Resignans ad fauorem certa persona conditionaliter resignat, dummodo scilicet illi irreuocabiliter acquiratur.*

40 *Concursus duorum vinculorum multum operatur.*

41 *Reseruatio, qua insurgit ex coadiutoria, & futura successionis gratia, non dicitur simplex, sed mixta.*

42 *Mixtum non censetur comprehensum sub simplici.*

43 *Qualificatum non venit sub simplici.*

44 *Indultum non remouet obstaculum inhibitionis.*

45 *Indultum non comprehendit beneficia duplicem reseruationem habentia.*

46 *Affectio ex appositione manus Papa requirit specialem concessionem in Indultis de conferendo reseruata, vel affecta.*

47 *Affectio ex appositione manus Papa est potioris praerogatiua.*

48 *Affectio adhuc remanet sublata generali reseruatione.*

49 *Relatio non fit à diuersis.*

50 *Indultorum modernorum diuersa forma ab antiquis.*

51 *Specialia trahi non debent in argumentum, vel in consequentiam.*

52 *Constitutio Pauli V. super moderatione Indultorum Cardinalium.*

53 *Decretum irritans super certo corpore beneficij fortius ligat.*

54 *Speciale non derogat generale.*

55 *Rescriptum, seu mandatum speciale derogat generali, etiamsi de eo nullam faciat mentionem.*

DOn Melchior Gallos Canonicus in sancta Metro- 1
politana Ecclesia Compostellana Canonicus ob suam senescentem ætatem & infirmitates obtinuit a Sede Apostol. in dicto Canonicatu sibi in coadiutorem & futurum successorem constitui & deputari Benedictum Gonzales clericum Compostellan. seu alterius Diœcesis: Expeditæ fuerunt Bullæ huius coadiutoriæ die prima Augusti 1643. postmodum dictus Melchior, die scilicet vigesima mensis Octobris eiusdem anni, è viuis decessit, antequam dictus Benedictus narrata in gratia iustificaret, possessionemque Canonicatus acciperet: Quare Eminentissimus D. Cardinalis Spinola Archiepiscopus Compostellanus dictum Canonicatum vti vacantē per obitum dicti Melchioris contulit Don Francisco Garrido de Castilla Et cum prouisus ex ea vacatione ab Ordinario se opponeret, & Benedictus teneretur iustificare causam coadiutoriæ in litteris expressam, cum aliter nō intret reseruatio, vel affectio ad eius fauorem, vt ex Rotæ decisionē resoluit Lotter. *de re benefic. lib. 2. q. 25. n. 33* fuerunt contra gratiam Apost. per Franciscum opposita quæ sequuntur.

In primis fuit datum de obreptione & subreptione 2
illius gratiæ eo quòd in ea non fuerit facta mentio quòd Canonicatus prædictus esset Diaconalis, eo quòd in Constit. 9. disponitur quod Canonici per turnos hebdomadatim Euangelia Missarum omnium canére debent. ibi, *los Cañonigos han de cantar por turno de semanas los Euangelios de todas las Missas*, &c. iuxta ea quæ latè resoluit Ciarlin *contreu. forens. lib. 1. c. 58.* vbi videtur firmare Canonicatum habentem onus Missarum, seu celebrandi certis diebus, esse Sacerdotalem, quamuis expresse non dicatur oportere Canonicum esse vel fieri Sacerdotem. Vnde concludit oppositor ex falsa narratiua insurgere subreptionem, & obreptionem litterarum co-
adiutoriæ, & futuræ successionis, iuxta text. *in c. in litte-* 3
ris de rescript. vbi omnes, ac proinde quòd ob narrata nō verificata gratia corruit, Felin. *in c. constitutus in princip. de rescript.* vbi Deci. *in 4. notab.* Caputaquen. *decis. 271. num. 2.*

Sed his non obstantibus dicendum est Canonicatum 4
de quo agitur non esse Diaconalem, nam de iure Canonicatibus nullus Ordo annectitur, nisi áliter, statuto, consuetudine vel alia quauis particulari dispositione caueatur, ex Rota *decis. 421. num. 1. p. 1. recent.* cuius meminit D. Augustin. Barbosa collega meus, de *Canonic. & dignitat. capit. 26. num. 2.* At in dicta constitutione solum habetur quod debeant canere Euangelium, ibi, *han de cantar.*, quæ verba non inducunt obligationem illum ordinem habendi, sed onus Missam celebrandi, vel Euangelia cantandi, aut per substitutum illa adimplendi, quod sufficit ad not. per Rot. *decis. 366. num. 6. p. 2. recent. & in Romana capellania 23. Ianuary 1589. coram Card. Pamphilio sen.* impressa apud Marchesan. *de commissionib. tom. 1. pag. 140.* Ergo meritò dicendum ex illa narratiua nullam insurgere obreptionem, vel subreptionem.

Nam apud omnes indubitata conclusio est quod 5
ex impositione oneris celebrandi non arguitur annexio Ordinis sacri, sed solum obligatio adimplen-

di

di onus, quod per alium fieri potest, dum hoc non fuerit expresse prohibitum: Ita Lotter. *de re benefic. lib. 2. quæst. 47. num. 34. & 35.* ibi. *Quamuis enim celebratio non possit ad alium pertinere quam ad ordinatum cap. 1. & 2. de clerico non ordin. minist. tamen ex illa annexione oneris celebrandi non infertur necessariò ad annexionem Ordinis propter separabilitatem facti celebrationis, ab ipso onere: quod vt per alium non possit absolui, adhuc nullo iure cautum est, vt post Ioan. Calder. inquit Lap. alleg. 35. num. 3. & alleg. 127. itidem n. 2. vers. nec obstat prædictus: & ita de generali consuetudine seruari scripsit Felin. in cap. cum omnes sub num. 3. vers. & hoc procedit etiamsi ex ordinatione, de constit. & ibi etiam Deci. num. 5. quam sententiam sæpissimè probauit Rota,* &c. vbi *n. 36 & 37.* extendit ad eum casum, quo onus istud ad personam beneficiarij referatur, dum ille expresse non remouet hanc facultatem celebrandi per alium, quia ea relatio tunc inflectitur vt stet demonstratiue ad qualitatem oneris, non autem dispositiue ad qualitatem personæ illud absoluere habentis.

6 Idem in capellaniis resoluendum, cum nec actu, nec aptitudine dici possint Sacerdotales, eo quod in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Missas, seu diuina Officia, possunt enim prouideri simplici clerico 14. annorum Ita post Nicol. Garc. Castr. Palao. monet Perez de Lara, Alphons. de Leone, D. Augustin. Barbos. *de officio, & potest. Episcopi p. 2. alleg. 24. n. 43. propè fin.* vbi refert particulam dictæ decisionis in Romana Capellaniç.

7 Non obstat doctrina Ciarlini *in d. cap. 38.* Quia ibi per eum resolutis sigillatim respõdet D. Franciscus Mãcinus Collega meus *in causa Toletana Canonicatus de Alcala de Henares.* de qua *in voto pen huius tertia partis n. 25. cum multis seq.* vbi aduertit Ciarlinum in eam resolutionem deflexisse ad effectum saluandi amicum, & concanonicum ab irregularitate in quam forsan inciderat, ob dispensationem obtentam de se promouendo ad omnes Ordines extra tempora sub narratiua quod reperiebatur arctatus, eo quod eius Præbenda, & Canonicatus erant Sacerdotales.

8 Hanc nostram resolutionem fauent testes deponentes plures Canonicos in hac Metropolitana Ecclesia extitisse qui eorum vita durante ad sacros Ordines nunquam se promoueri fecerunt, secundum quam obseruantiam debet intelligi dictam Constitutionem nouã, quando essemus in dubiis, est enim obseruantia optima interpres cuiuscũque dispositionis, *l. si de interpretatione, ff. de legib.* Laurent. Syluan. *cons. 88. n. 27. lib. 2* dicens quod obseruantia quæ subsequitur, prodest ad declarationem cuiuscunque dispositionis, Rot. *decis. 419. n. 6. p. 1. recent.* cum aliis latè adductis per D. Barb. *p. 2. voto 52. n. 43 cum seq.*

9 Secundò minus obstat illud quod per D. Franciscum opponitur quòd gratia Benedicti hodie iustificari non possit cum è viuis decesserit D. Melchior coadjutus, ac proinde cessauerit necessitas Ecclesiç gratiam qualificans: quia respondetur ad substantiam & perfectionem gratiæ non esse necessariam illius iustificationem, sed solum requiri vt concedatur per Papam per verbum FIAT, in eo enim momento, quo signatur supplicatio dicitur perfecta: *cap. eam te, de rescript.* vbi omnes, & præcipuè Card *n. 7.* Felin. *n. 28* & Abb. *num. 5* Beroi. *cons. 207. n. 57 lib. 1.* Pute. *decis. 94. n. 1. lib. 2.* Seraphin. *decis. 341. n. 9.* Duran. *decis. 324. n. 26.* Rot. *decis. 561. n. 2. p. 1. recent. & decis. 618. n. 6. p. 2. in posthum.* Farin. *aliàs p. 4 recent.*

10 Vnde qui narratiuam suæ gratiæ verificare velit, id debet efficere habito respectu ad tempus concessionis gratiæ, quia iustificatio debet concludere ad illius tempus. Oldrad. *cons. 38. numer. 1.* Cas. de Grassis *decis. 371.* *aliàs de sponsalib. numer. 5.* Verall. *decision. 120. lib. 1.* cum aliis adductis per Lotter. *de re benefic. lib. 3. q. 30. numer. 56.*

11 Hinc fit quod licèt verissimum sit quòd ius non abdicatur à coadiuto, vel resignante si coadiutoria vel resignatio in forma Dignum expedita, non fuerit totaliter effectuata, Achil *decis. 10. num. 4. de restit. spoliat.* Mohedan. *decis. 36. de renunciat.* cum aliis citatis per D. Augustin. Barbos. *de Iure vniuersa ecclesiast. lib. 3. c. 15. à num. 74.* Nihilominus tamen non inde sequitur, quod gratia (de qua agitur) non possit hodie verificari secundum tempus concessionis gratiæ, cum alias illius substãtia & executio non pendeat ex superuiuentia coadiuti, sed ex mera liberalitate Pontificis concedentis, prout è contrario nec mors ipsa coadiuti seu resignantis perimit gratiam, minusque facit eam inexequibilem quia totum hoc positum est in voluntate, & cõcessione Principis. Ioan. Andr. *in cap. si tibi absenti num. 1. de præben. in 6* Sarnen *ad reg. de triennali q. 11. n. 15. & q. 14. numer. 11.*

12 Ratio huius resolutionis est, quia gratia in forma Dignum expedita post purificationem mediante retrotractione executionis censetur facta a die datæ expeditionis literarum, itaut excludat gratiam alterius postmodum impetratam tanquam posteriorem, vt in terminis Rota *coram Buratto decis. 867. & decis. 523. num. 3 p. 2. recent.*

13 Et de resignante, seu coadiuto mortuo ante verificationem gratiæ in forma Dignum, quod beneficium non vacet per eius obitum, sed imo quod necessariò deueniendum sit ad iustificationem gratiæ, magistraliter discusso articulo, censuit Rota *in Burgen. Canonicatus 28. Aprilis 1598. coram Card. Pamphilio sen.* impressa per Marchesan. *de commission. tom. 2. fol. 142. per tot.*

14 Et in propriis terminis fuit decisum *in Seguntina Canonicatus 26. Nouembris 1616. coram Patriarcha Manzanedo*, apud Farin. *decis. 349. p. 2. in posthum.* aliàs *p. 4. recent* ibi: *Tendunt enim ad iustificandum gratiam coadiutoriæ cum futura successione Martino concessam, quæ nullo modo videtur iustificari: nam fuit signata 25. Septembris, & Ferdinandus coadiutus erat iam mortuus per triduum ante nempe 22. eiusdem, vt in dicta decisione coram me fuit firmatum. Vnde stante dicto obi-* 15 *tu præcedente datam videtur impossibile iustificare narrata in gratia de tempore data, prout requiritur, capit. si eo tempore de rescriptis in 6. Felin. in cap. eam te, num. 18. de rescript. Imol. in cap. in nostra num. 6. eod. tit. nempe quod Ferdinandus propter infirmitatem, & alias causas narratas egebat coadiutore, & illum sibi dari supplicabat, quia mortui non supplicant, nec egent coadiutore, &c.* & in fine, ibi. *Quia quicquid sit satis est quod omnino debeant iustificari narrata in gratia de tempore datæ,* &c.

16 Quicquid igitur in contrarium allegari poterit intelligi debet quando secunda gratia futuræ successionis fuit accessoria, & dependens à gratia coadiutoriæ, minimè autem quando vtraque gratia fuit concessa æquè principaliter, vt in nostro casu, tunc enim licèt cesset prima gratia coadiutoriæ ex defectu causç ob mortem coadiuti, nihilominus tamen non cessat secunda gratia futurç successionis, neque dici potest quod cessaret affectio, & prouisio Pontificia, ad hoc vt Ordinarius nõ obstante tali gratia Apost. possit prouidere prædictum Canonicatum, vt ex seq.

17 Gonçal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 5. §. 9. num. 55. & 56.* hoc idem sequentibus verbis resoluit. *Vnde si coadiutus seu proprietarius decederet antequam gratia coadiutoria sortiretur effectum, vel ipse de dicta gratia notitiam haberet, quamuis ista gratia coadiutoria sit extincta per obitum illius, altera tamen gratia futuræ successionis ad fauorem coadiutoris æque principaliter & non dependens*

dependens à prima concessa firma & salua prorsus permanet, ac effectum habere debet, &c. & ibi: *Et propterea hodie in litteris exprimitur quod sit locus futuræ successioni etiamsi beneficium actualiter vacet de tempore datæ necnon adijcitur clausula ista, ex nunc prout ex tunc, & è contra, etsi ipse tempore vacationis huiusmodi dictũ coadiutoris officium exercere non incœperit aut per illum steterit quominus illud exercuerit, & præfatas litteras dicto N. coadiuto, aut Venerabili Fratri nostro Episcopo, & dilectis filiis Capitulo, ac illi, vel illis, ad quem, seu quos forsan pertinet, non intimauerit*, &c.

18 Rota coram Puteo *decis. 98. lib. 1.* ibi. *Dubitatum fuit an ex quo coadiutoria non valuit, & non fuit sortita effectum, ex eo quod coadiutus obiit antequam coadiutor de coadiutoria fuisset certificatus, an ita etiam corruerit illa successio, & sic pars prouisionis coadiutoris? Et pro parte affirmatiua dicebatur quod ex quo illa successio venit accessorie, deficiente principali etiam omnes accessus corruerent. Fuit tamen resolutum contrarium, quia erant duæ gratiæ, vna in fauorem coadiuti, & illa erat extincta per obitum illius, & altera in fauorem coadiutoris, & cum ista esset æquè principalis etiam in casu isto, in quo dicebatur, etiamsi coadiutor non intelligeret, etiam quod ista secunda gratia non dependens à prima non expiraret*, &c.

19 Eadem Rota *decis. 313. numer. 27. & 28. part. 7. recent.* ibi, *Nam contrarium verius esse probatur ex distinctione earum duarum gratiarum, quæ continentur in gratia coadiutoriæ, ex quibus fiebat, vt licet vna videretur defecisse, non tamen dici poterat expirosse altera*, &c. & ibi. *Et hoc præcipuè suaderi videbatur ex pluribus clausulis, quæ erant in gratia Ioannis Augustini, cũ in iis diceretur, vt esse deberet locus futuræ successioni ad illius fauorem etiamsi beneficium vacasset de tempore datæ, aut si ipse de tempore vacationis coadiutoris officium exercere non cœpisset cum claus. ex nunc prout ex tunc & è contra, quæ omnia ostẽdere poterant quod gratia futuræ successionis non dependebat à gratia, in qua prouidebatur necessitati Ecclesiæ, aut coadiuti.*

20 Vnde cùm in Bulla coadiutoriæ, & futuræ successionis expedita ad fauorem istius partis adsint prædictæ clausulę, ex quibus conuincatur quod gratia futuræ successionis fuit æquè principaliter concessa, non autem accessorie, quamuis per mortem coadjuti cessauerit gratia coadiutoriæ, minimè autem cessauit gratia futuræ successionis, nec affectio resultans ex appositione manus summi Pontificis. Quod autem in Bulla coadiutorię, de qua agitur, adsint prædictæ clausulæ, constat ex eius tenore ibi. *Eidem Benedicto ex nunc prout ex tunc & è contra, etiamsi tempore vacationis huiusmodi dictum coadiutoris officium exercere non incœperit, aut per eum steterit quominus illud exercuerit*. &c.

21 Quæ resolutio procedit etiam quando de tempore mortis coadiuti adhuc Bullę Apost. non erant expeditæ, quia nihilominus sustinetur gratia futuræ successionis, quia æquè principaliter concessa, ead. Rota *decis. 313. n. 26.* ibi. *Ex hac ratione tollebatur etiam alia exceptio, quæ opponebatur contra gratiam concessam, quod tùm tempore vacationis non fuissent expeditæ litteræ super coadiutoria, non potuissent illæ expediri post mortem coadiuti, quasi defecisse videretur illius consensus. Nam contrarium verius esse probatur ex distinctione earum duarum gratiarum, quæ continentur in gratia coadiutoriæ, ex quibus fiebat, vt licet vna videretur defecisse, non tamen dici poterat defecisse altera*, &c.

22 Tertiò nihil releuat dicere quòd per appositionem manus Sanctissimi beneficium non remansit affectum, cum gratia de coadiutoria fuerit subreptitia & nulla ac proinde quod stante eius nullitate clausulæ in Bulla contentæ non intrant, nec vacationes locum habent, de quibus ibi. *Vacare contigerit, etiam nunc vt præfertur, vel alias quouis modo*, &c. & ibi: *Ex nunc prout ex tunc, & è contra*, &c. & ibi: *ac ex nunc omnes, & singulas collationes, prouisiones*, &c. & ibi: *in alterius quam dicti Benedicti fauorem*, &c. & ibi: *tanquam præter mentem, & intentionem nostram nullas & inualidas esse & fore*, &c.

23 Quia respondetur prætensam subreptionem, & deductam nullitatem nullum in iure habere fundamentũ. vt ex dictis constat, nec impedire posse quin intrent, locumque habeant prædictæ clausulæ. Et multo minus obstat quod cessauerit vtilitas Ecclesiæ per mortẽ coadiuti, cùm de Canonicatu sit prouidendus. qui onera illi incumbentia adimplere valeat; quia cum hæc vtilitas sit consideranda de tempore datæ, mors, quæ postea successit, nihil illi detrahit, solùm enim coadiutoria corruit si mortuus sit coadiutus de tempore datæ, vt censuit Rota *d. decis. 349. numer. 7. p. 2. an posthum. Farin.* aliàs *p. 4. recent.* ibi. *Et ideo mortuo coadiuto de tempore datæ non solùm corruit coadiutoria, & est nulla à principio, cum mortuo non detur coadiutor, nec mortuus pro ea supplicet, sed corruit etiam futura successio, quæ ab illa dependet, & datur ratione coadiutoriæ, & tanquam coadiutori, Modern. de benefic. p. 2. c. 5. n. 131. & facit decis. Pu-* 24 *tei 350. lib. 1. secundum nouam impress.* &c.

25 Et in casu, quo coadjutus ante Datum Bullarum mortuus sit non intrant earum amplissimæ clausulæ, vt insinuat eadem Rota *decis. 349. n. 7. in fine, & numer. 8.* ibi. *Minus obstant clausulæ amplissimæ ipsius coadiutoriæ, & inter alias clausulas, Etsi nunc, actu, quouis modo*, &c. *per quas informantes pro Martino prætendunt elicere mentem Pontificis illum prouidendò de hoc Canonicatu, etiamsi tunc & de tempore datæ vacaret per obitum coadiuti. Quia cũ dicta clausula Etsi nunc, &c. & aliæ generales sint ita interpretanda, vt non contradicant expressis, Achil. decis. 1. de præbend. non possunt in casu nostro capere vacationem per obitum Ferdinandi de tempore datæ gratiæ, cum tunc ille præsupponeretur viuus & orator, & in viuo non possit dari vacatio per obitum. Quod etiam suadetur ex eo quia futura successio continet duas partes, in quarum prima Papa considerauit vacationem de futuro ibi. Vacare contigerit, & in illa prouidet expresse etiam per obitum de futuro Ferdinandi. In secunda vero, quæ incipit ibi. Etsi nunc actu quouis modo, &c. ponit casum distinctum, & separatum, & statuit quid agendum si Canonicatus vacat de tempore datæ, & sic nunc. Et isto casu respectu aliarum personarum prouidet etiam per obitum ibi. Etsi vacet ex cuiuscunque persona, &c. Respectu vero Ferdinandi prouidet tantum si vacet per resignationem, seu per liberam resignationem dicti Ferdinandi, &c. nulla facta mentione in ista secunda parte de obitu eiusdem. Et nimirum quia reputabat illum viuum cum esset orator, & assereret se egere coadiutore. Et quidem si etiam per obitum prouidere voluisset, hoc expressisset, sicuti fecit in præcedenti casu*, &c.

26 Cum ergo D. Melchior Gallos coadjutus viueret de tempore datæ, intrauit decretum irritans in litteris coadjutoriæ appositum, & inhibitio contra Ordinarium, quæ operatur interdictum conferendi; cum hac tamen differentia, quod dictum decretum, & inhibitio semper affectionem importat, quamuis deputatio coadiutoris, & prouisio futuræ successionis, ex defectu personæ, cui fit, nulla esset, iuxta doctrinam Host. *in cap. inter dilectos sub numer. 14. vers. potest dici quod nusquam*, & *ibi* Ioã. Andr. *sub numer. 16. vers. alij dicunt*, Anchar. *numer. 13. eod. vers. alij dicunt*, & Butr. *numer. 19. de excessib.* Non 27 ita quando prouisio est nulla ex defectu mentis prouidentis, quia scilicet deficit causa, ex qua mouetur, Ge-

minis

min. *in c. præsenti n. 2. vers. nota quod eo ipso*, vbi Franch. *n. 1. in 3. notab. de officio Legati in 6.* Roman. *cons. 355. n. 11.* Putc. *decis. 1. lib. 1* quos refert, & sequitur Lotter. *d. lib. 2. q. 25. n. 34. & 35.*

28 Et superiùs dicta eo magis absque dubio procedunt quando simul adest decretum irritans cum inhibitione, quia tali casu affectionem important, quamuis prouisio nulla sit ex defectu personæ in cuius fauorem facta fuit, licet secus sit quando deficit causa. Ita Lotter. *d. lib. 2. q. 25. n. 34. & 35.* ibi. *Decretum verò irritans, & inhibitio consueta apponi in istis gratiis operatur quidem affectionem, etiamsi non teneat prouisio ex defectu personæ, cui fit, iuxta doctrinam Host. in cap. inter dilectos sub n. 14. vers. potest dici quod nusquam, & ibi Ioan. Andr. sub n. 16. vers. alij dicunt, Anchar. n. 13. eod. vers. alij dicunt, & Butr. n. 19. de excessib. Prælat. Secus vero quando prouisio est nulla ex defectu mentis prouidentis, quia scilicet deficit causa, ex qua mouetur. Gemin. in cap. præsenti n. 2. vers. nota quod eo ipso, vbi Franch. n. 1. in 3. notab. de officio Legati in 6. Prob. ad Monach. in c. tibi n. 19. ad fin. vers præterea, de rescript. in 6 Roman. cons. 335. numer. 21. Pute. decis. 1. lib. 1.* &c. in præsenti casu adest decretum irritans simul cum inhibitione, vt constat ex Bulla.

29 Vnde fit admodum incertum esse dicere ad inducendam affectionem ex appositione manus Papæ, requiri præcisè vt beneficium ob præexistentiam reseruationis prius sit de prouisione S. Sedis Apost. in quo existimo *Nicolaum Garciam* non meruisse reprehendi à Lotterio *d. lib. 2. q. 26. numer.* 38. Et patet in casu, quo Papa iure præuentionis contulit alicui beneficium, & collatio non teneat ex aliquo defectu impetrantis, quia adhuc taliter durat affectio, vt non valeat amplius Ordinarius se intromittere in dispositione illius vacationis, licet contigerit in suo mense Ordinario. Ita Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 52. num.* 15. Viuian. *in praxi Iurispatron. lib. 14. c. 1. num. 66.* D. Augustinus Barbosa *de iure ecclesiast. vniuerso lib. 3. cap. 13. numer. 90. vers. quarto.*

30 Et est tex. rotundus *in Extrauag. ad Romanum. §. Romani quoque, de Præbend. inter communes*, vbi nec verbum quidem de hac præexistenti reseruatione: solum enim, vt supra dicebam, requiritur inhibitio cum decreto irritanti ad hoc vt semper secundùm Magistralem doctrinam Abb. *in c. inter dilectos n. 10. de excessib. Prælat.* beneficium remaneat affectum, quia quando mandatum est conferri siue de vacaturo siue de vacanti, inde constat de mente vt Ordinarius non possit se intromittere, dum Papa præuenit vacationem, & Ordinarium in ipsa vacatione. Ita D. August. Barbosa *d. cap. 13. num. 94.*

Nullius effectus esset affectio resultans ex appositio-
31 ne manus Sanctissimi, otiosique remanerent Textus, & Apostolicæ Constitutiones de ea agentes si vt illa beneficia afficeret, necessarium foret vt ea præexistenti reseruatione prius tenerentur; quid autem iuuaret affectio si sufficeret reseruatio, quæ durare debet donec consumpta esset vacatio, Rot. *decis. 10. de præbend. in nouis.* Cassad. *decis. 5. num. 2. & 14. de priuileg.* quæ tunc dicitur expirare postquam Papalis prouisio perfecta, & consum-
32 mata fuerit, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 15. §. 2. n. 31. & sequen.* Rot. *decis. 512. à num. 3. lib. 3. p. 3. diuers. & in Corduben. Portionis 28. Iunij 1634. & 14. Ianuarij 1635. coram Eminentissimo D. meo Card. Panzirolo.*

Non obstat quod appositio manus Papæ limitata ad
33 certum effectum, illum non operatur adimplemento non sequuto, vt per Gemin. *cons. 136. in fine*, Achil. *decis. 14. de restit. spoliat.* Rot. *decis. 44. num. 3. in fine, p. 1. in posthum. Farin. alias p. 3. recent. & coram Buratto decis. 78. n. 3.*

Respondetur enim procedere quando adimplementum non fuit sequutum ob falsam narratiuam circa causam finalem concessionis: nam in coadiutoria concedenda Papa vult mediante illa prouidere tantum Ecclesiæ necessitati, & sic mouetur solummodo intuitu Ecclesiæ propter necessitatem, vel euidentem eius vtilitatem, non autem intuitu alicuius personæ, ex Pute. *decis.* 35
225. num. 17. libro tertio. Et ideo si Ecclesia non indigebat tali prouisione vtpote inutili ob defectum causæ, illa nulla remanet, propter quam Papa volebat impedire prouisionem Ordinarij, vt tenuit his ferè verbis Rota *d. decis. 44. numero quarto in fine p. tertia recentior.* ex cuius contextu bene colligitur Papam voluisse mediante vnione prouidere tantum beneficio, non personæ de beneficio; & ideo meritò decidit: quod si beneficium non egebat tali prouisione, gratia fuit nulla, ac proinde cessauit affectio in illa apposita; & dum propè fin. addit ad hoc bene facere rationes illorum, qui dicunt appositionem manus Papæ non causare affectionem, quando est facta contemplatione certæ personæ, quæ non fuit reperta capax, bene datur intelligi secus esse si facta fuisset contemplatione, & intuitu Ecclesiæ, vt in nostro casu, & quicquid sit in illis verbis Rota nihil per se firmat. 34

Ratio autem differentiæ est quia quando versamur 36
in falsa narratiua circa valorem beneficij, doctoratum, numerum obtentorum, & capacitatem impetrantis, & alia similia, beneficium remanet affectum per manus appositionem, ex quo in Papa adhuc remanet voluntas, & intentio vlterius conferendi ad hoc vt prouideatur necessitati Ecclesiæ indigentis. At verò si versamur in 37
falsa narratiua circa causam ipsam finalem concessionis, qualis est vtilitas Ecclesiæ respiciens illius seruitium, si ista deficiat, intrat quoque defectus mentis, cessatque omnis affectio, quia cessante tali causa. Papa non intendit vlterius prouidere, ad not. per Lotter. *dicto lib. 2. q. 25. num. 33. & seq.* Rota *coram Buratto decis. 78. n. 2.*

Non obstat quòd quando resignatio emanauit ad fa- 38
uorem certæ personæ, nec sustinetur ex aliqua falsa causa, & interim resignans moritur, beneficium non remanet affectum, ex appositione manus Papæ, quia respondetur id non tantum procedere ex eo quod Papa limitate manum apposuit ad vacationem per resignationem, vt non pauci existimarunt, sed potius 39
ex eo quod resignans ad fauorem certæ personæ, conditionaliter resignat, dummodo scilicet dictæ personæ, beneficium irreuocabiliter, & perfectè acquiratur, & non aliàs. Mohedan. *decis. 36. de renunc.* Achil. *decis. 10. n. 1. & 4. de restitut. spoliat. & sæpissimè* Rota apud D. August. Barbosa *de iure eccles. vniu. lib. 3. cap. 15. n. 74.*

Firma igitur & certa remanet resolutio, quod 40
præexistens reseruatio non requiritur ad hoc vt intret affectio ex appositione manus Papæ, sed concesso sine veri præiudicio quod vtrumque desideraretur, & reseruatio præcedens, & affectio subsequens cum inhibitione, & decreto nullum sanè Indultum casum istum comprehenderet, nisi de eo specialem mentionem faciens, quia duo concurrunt vincula, seu duplex funiculus, qui concursus multum operatur, ex his, quæ cumulat Port Imol. *cons. 10. n. 1.* Gonzal. *ad reg.*
8. glos. 13. n. 99. tum quia reseruatio, quia reseruatio, 41
quæ insurgit ex coadiutoriæ & futuræ successionis gratia, non dicitur simplex, sed mixta, Lotter. *de re benef. lib. secundò q. 25. numer. 29.* Et sufficit casum 42
esse mixtum, ne censeatur comprehensus sub simplici, *cap. statutum, de elect. in 6. cap. cùm in illis. §. fin. de præb. eod. lib.* Sarnen. *ad reg. enim non iudicando q. 2. sub num. 4.* Rot. *decis. 473. num. 3. p. 1. diuers.* tum 43
etiam, quia qualificatum non venit sub simplici, *c. susceptum,*

ptum, de rescrip. cum similibus per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.glos.9.ex n.1.*

44 Et in propriis terminis Indulti, quod non remoueat obstaculum inhibitionis, nec comprehendat beneficia duplicem reseruationem habentia, Rota *coram Duran. decis.*68.*n.*7.ibi:*Vnde quamuis dictum Indultum remo-*
45 *ueat obstaculum reseruationis, non tamen remouet obstaculum inhibitionis; & perconsequens illud non suffragatur, sicut nec quando beneficia sunt duplici reseruatione affecta. Sarnensis in reg. de impetr. benef. per obitum q.*15. *n.*7.*& seq. Caputaq. decis.*85.*p.*2 &c.

46 Vlteriùs hæc affectio ex appositione manus Papæ requirit specialem concessionem in indultis de conferendo reseruata, vel affecta, vt resoluit Lotter. *d. lib.* 2.*q.*16.*n.*34 *&* 56.ibi *Vt verò hæc affectio resultans ex*
47 *appositione manus Papæ, vt supra dixi, vere, & realiter est referenda inter reseruationes speciales, ita indubitatum est illam esse potioris etiam prærogatiuæ, vt difficilius veniat sub indulto de conferendo reseruata. Ita* Rot. *decis.* 3.*n.*4.*de officio Legat. in nouis, etiamsi generalis habeat decretum irritans, cum adhuc semper dubitari possit an sub illa veniat beneficium de quo agitur, quæ dubietas cessat in hac speciali,* Seraph.*decis.*305.*n.*1.*&* 2. *Et hinc sublata etiam reseruatione generali, remanet*
48 *adhuc tamen affectio,* Rot.*in recent.p.*2.*decis.*140. *sub n.*' *vers. quin etsi reseruatio,* &c.

49 Nec est facienda vis in formulis Indultorum olim concessorum: Quia summi Pontifices quædam moderata, alia verò amplissima quandoque concedunt, itaut minimè possit ex vna concessione inferri ad aliam, & à diuersis non fit illatio *l. vlt. in fine, ff. de calumniat. l. Papinianus exuls ff. de minorib.* cum aliis citatis per D. August. Barbos. *axiom.*114.

50 Et indultorum modernorum quàm sit diuersa forma ab antiquis concedi consuetis S.R.E. Cardinalibus, col-
51 ligitur ex resolutis per Lotter. *d.lib.* 2.*p.*21. *num.*115. Et maximè, quia specialia trahi non debent in argumētum, vel in consequentiam, cum ab eis non sit licitum arguere, Castr. *cons.*97.*Ne in propriis n.*3.*in fine lib.* 2.
52 Card. Tusch *pract. concl. lit. S, concl.* 402.*n.*12 Et emanauit Constitutio Pauli V. *sub die* 12. *Octobris* 1609. super moderatione Indultorum Cardinalium in articulo collationis beneficiorum, de qua Lotter. *d.lib.*2.*q.*32. *n.*74 *cum seqq.*

Denique parum, aut nihil ad rem faciunt illationes desumptæ (vt ex aduerso dicitur) ex Indulto Eminentissimi & Reuerendissimi Domini Cardinalis Spinolæ, quia de eo in actis non constat, & quatenus appareret, prætēsum decretum irritans in eo appositum est generale super in certo corpore beneficij, illud verò in gratia Benedicti existens speciale est super certo corpore beneficij appositum, & ideo fortius ligat, etiam ignorā-
53 tes quoad pœnas, Rot. *dec.* 56.*lib.* 2.*p.*3.*diuers.& decis.* 423.*n.* 5.*p.*2.*recent.* proindeque generali per speciale
54 derogatur, ad tex. *in cap.* 1.*de rescript.* Mandatum enim
55 seu rescriptum speciale derogat generali, etiamsi de eo nullam faciat mentionem. Rebuff. *tom.*2.*ad leges Galliæ tract. de rescript. in præfat. à num.* 103. Menoch. *de arbitr. casu* 97 *à num.*1. Sebast. Medices *de regul. iuris reg.*1 *n.*49.

56 Et quatenus indultum Eminentissimi D produceretur, adhuc nihil obstaret nec comprehenderent eius verba coadiutoriam, vt constat ex Put. *decis.*478. *lib.*1. ibi *Quatuor tenuerunt contrarium, quòd indultum non comprehenderet coadiutoriam, & ideo non esse necessaria derogatio indulti, quia licet indultum tollat omnes gratias præuentiuas, tollit tantum omnes, quæ sunt merè præuentiuæ, non tamen eas, quæ habent fomentum iuris, prout est coadiutoria cum futura successione de cōsensu coadiuti consentientis dictæ futuræ successioni, secūdùm text. in l. fin. C. de pactis; nam licet ista gratia sit præuentiua, non est ita odiosa, prout gratia præuentiua sine consensu,* &c.

Ex quibus videtur concludendum narrata in gratia Benedicti Gonzales esse iustificata, ac minimè exceptiones contra eam oppositas per aduersarium obstare, quin ex debitæ mandentur executioni, vt speramus, &c. 57

Tuden. Beneficij.

Beneficium esse de Iurepatronatus Regio, ex quibus probetur, vel non?

VOTVM CXII.

Doctissimi D Francisci Manchini Protonotarij, & in Nunciatura Hispaniæ Iudicis Apost.

1 *Bullarum retentioni quare locus non sit in præsenti casu.*
2 *Præsumptio stat pro libertate beneficij.*
3 *Ordinarius habet de iure intentionem fundatam super collatione omnium beneficiorum existentium intra fines suæ Diœcesis.*
4 *Etiamsi beneficia existant in Ecclesia Regulari.*
5 *Priuilegium, quod non est in forma probanti, non probat.*
6 *Probatio quæ requiratur, vt constet beneficium esse de iurepatronatus Regio.*
7 *Ecclesia aliud est, & aliud beneficium in Ecclesia.*
8 *Illatio non fit à diuersis.*
9 *Papæ assertioni de facto alieno standum non est.*
10 *Clausula, Sine* præiudicio, *nihil noui tribuit.*
11 *Sententia prolata Sede Epis. vacante absque legitimo defensore non nocet.*
12 *Sententia debet iustificari ex actis.*
13 *Confessio facta per Rectores beneficiorum non præiudicat successoribus, & ipsis Ecclesiis.*
14 *Fraus, & collusio arguitur ex modo insolito agendi.*
15 *Beneficium quod sit liberæ collationis est signum quando nulla datur præsentatio multo tempore.*
16 *Testibus magis specificè deponentibus, & habentibus assistentiam iuris standum est.*
17 *Vltimus status in beneficialibus attenditur non docto de contrario statu antecedenti.*
18 *Declaratio facta in Synodo probat.*
19 *Libris Capitularibus quando fides adhibeatur.*
20 *Sententia, à qua non fuit appellatum, censetur approbata.*
21 *Visitatorum assertionibus quoad statum Ecclesiæ multum defertur.*
22 *Scriptura priuata quando probet.*
24 *Priuilegium non extenditur vltra ea in illo expressa.*
25 *Sententia, quæ non iustificatur ex actis, est notoriè iniusta.*
26 *Sententia lata non citato legitimo defensore Ecclesiæ non valet contra ipsam Ecclesiam.*
27 *Beneficia libera non possunt iuripatronatus subijci.*
28 *Donatio non egreditur suum auctorem, & ideo non præiudicat successoribus.*
29 *Iuspatronatus seculare si ad Ecclesiam deueniat, fit ecclesiasticum.*

30 *Beneficium vacans Sede Episcopali vacante est reseruatum Sedi Apost.*

1 NOn est locus retentioni Bullarum expeditarum ad fauorem domini Præsidis Vallisoletani super beneficio simplici sanctę Marinæ del Rosal, de quo agitur, quia revera idem beneficium non est de patronatu Regio, sicuti perperam ex aduerso asseritur.

2 Quòd autem non sit de patronatu Regio apparet ex eo, quod nullibi docetur de fundatiooe, cōstructione, vel dotatione, siue de multiplicatis præsentationihus effectum sortitis, pro vt requiritur, ex dispositione sacri Concilij Trident. *sess. 25. c. 9. de reformat.* Quibus cessantibus præsumptio stat pro libertate beneficij. Innocēt. *in c. cum venerabilis n. 9. de except.* Archidiac *in c. nullus n. 3. 16. q. 7.* Dec. *cons. 107. n. 1.* cum aliis adductis per Menoch *de præsumpt. lib. 3 præsump 90 n. 1.*

3 Ordinarius enim habet intentionem fundatam de iure communi super collatione omnium beneficiorum existentium intra fines suæ diœcesis, *c. regenda, 10. q. 1. c. sf. omnes Basilicæ, 16 q. 7. cap. ex frequentibus, de instit.* Gonzal. *super regul. 8. §. 1 in proœ 1. num. 21. & glos. 11. num 38.*

4 Idque procedit etiamsi beneficia existant in Ecclesia regulari, *c. Abbate*, & *ibi* Abb. *n. 3. de verb. signif.* Vitalin *in Clem. vnic. n. 16. de supplen. neglig. Frolat.* Gonzal *super regul. 8. glos. 23. n. 22.* & alleganti contrarium incumbit onus plenè, & concludenter probandi, maximè quando repugnat vltimus status, de quo infrà, vt in specie dixit Rota *in decis. 1120. n. 1. coram Card. Seraph.*

5 Quæ concludens probatio in præsenti desinmi minimè potest ex priuilegio Imperatoris don Alphonsi concesso de anno 1175. quo Imperator donat Abbati, & Conuentui sanctæ Mariæ de Oja medietatem Ecclesiæ de Herizana, & alias integras Ecclesias de Monjes, Pedomes, Bergera, Laurenço del Rosal, & medietatem etiā Ecclesiæ de la Guarda. Quia vltra, quod dictum priuilegium non est in forma probanti, ex eo non probatur iuspatronatus competiisse Imperatori donanti, pro vt probari debet ad effectum, vt donatio suffragetur, *l. quod in vendit. & l. quod sic, ff. de hered. vel action. vendit.* Speculat. *in tit. de emphyt. §. nunc aliqua vers. 58.* Bart. *in l. si sic, §. 1. q. vlt. ff. de legat. 1.* Natta *cons. 10. n. 7.*

6 Et requiritur probatio per immemorabilem ante Cōcilium Tridentinum, vt dixit Rota *coram Achille in decis. 4. de iurepatron.* & post Concilium requiritur immemorabilis, cū præsentationibus continuatis spatio quadraginta annorum, vt in terminis Imperatoris est *decisio Putei 369. n. 1. lib. 2.* & in terminis donationis Regię Mohedan. *decis. 10. n. 2 de iurepatron.*

7 Vltra quod cùm in dicto priuilegio nulla fiat mentio de huiusmodi beneficio S. Marinæ del Rosal donatio verificari potest, & debet in Ecclesiis in ea expressis, & non in beneficiis ab eis distinctis, quia ex dispositione iuris donata Ecclesiæ non veniunt beneficia in ea existētia, cum aliud sit Ecclesia, & aliud beneficium in Ecclesia, vt aduertit Cardinal. *in cap. final. de iurepatron.* vbi Abb. *n. 1. verb. incœpta.* Calderin. *cons. 18. in princip. eod. tit* Cassad. *decis. 21. de preb* quod eo magis dicendum est hoc casu, cum adsint plures Ecclesiæ eiusdem nominis del Rosal, vt apparet ex certificatione authentica facta per Aloisium Fernandez Notarium publicum, *sub die 11. Septembris 1641.*

8 Aliæ cedulæ subsequentes Regum nihil obstant, cū respiciant donationem gubernij politici, vnde tanquam à diuersis non licet inferri ad donationem beneficij de quo agitur, vulgata *l. Papinianus exuli, ff. de minor.* vel ad summum aliqua earum importat præcedentis donationis Imperatorię confirmationem; quæ non operatur comprehensionem istius beneficij, dum in præcedenti donatione illud non fuit comprehensum, argumento *l. Aurelius, § testamento, ff de liberat. legat.* Bald. *in l. aduersus, in fin. C. si aduers. rem indic.* Alex. *cons. 123. n. 10. lib. 4.*

Bulla Clementis VII. expedita de anno 1529. super be- 9
neficio Curato del Rosal, in qua ponitur clausula (sine
præiudicio iurispatronatus prætensi per Abbatem) nulli-
us est momenti; tū quia assertioni Papæ de facto alieno
standum non est, Mohedan. *decis. 7. in fin. de probat.* Ro-
ta *decis. 154. num. 5. p. 2. diuers.* Tum etiam, quia clausu- 10
la, *sine præiudicio*, nil noui tribuit, sed solum præseruat
ius quatenus adsit, vt probat Dominus meus August.
Barbosa *in tract. var. claus. 157. n. 8.*

Sententia lata de anno 1583. qua declaratur tertiam 11
partem beneficij Curati sanctæ Mariæ del Rosal specta-
re ad præsentationem Abbatis minus nocet; tum quia
non est in forma probanti; tum quia prolata fuit Sede
Episcopali vacante, absque legitimo defensore, Gon-
çal. *super regul. 8. glos. 9. §. 1. num 66.* Tum etiam, quia 12
nō iustificatur ex actis prout requiritur ad hunc effectū,
iuxta *consil. Socini 47. n. 15. volum. 4.* Rota *decis. 235.
num. 4. p. 2.* & melius *in decis. 197. numer. 51. 52. & 53. p.
5. recent.*

13 Promissio contribuendi facta per possessores beneficiorū Ecclesiæ del Rosal ad fauorem Abbatis in recognitionem iurispatronatus nihil releuat; tum quia neque ea est in forma probanti; tum quia, vt probant testes pro Domino Præside examinati, prędicta contributio fit ad alium finem nempe ratione dominij temporalis donati per Regem dicto Abbati, & sic vti incerta, & æquiuoca probatio non suffragatur, *cap. in præsentia 8. de probat. l. non hoc. 4. C. vnde legitim.* tum & deoique quia confessio facta per Rectores beneficiorum tunc temporis non præiudicat successoribus, & ipsis Ecclesiis, *c. 2.* & *ibi* glos. *verb. conuentum, de testib. in 6.* Federic. de Sen. *cons. 143. n. 2.* Angel. *cons. 245. n. 8.* Rota *decis. 374. n. 2. & decis. 480. n. 4. p. 1. recent.*

14 Nec præiudicat fides Antonij Ferreira Notarij Apostolici, in qua dicitur quod orta controuersia super tertia parte beneficij Curati sanctæ Marinæ del Rosal, inter Simonem Perez prouisum Apostolicum ex vna, & Abtem ac eius pręsentatum partibus ex altera, fuerit tandē prononciatum ad fauorem dicti Abbatis. Quia dicta pronunciatio fuit collusiua, cum ea non obstante idem Simon Perez, contra quem pronunciatum fuerat, continuauerit in possessione dicti beneficij, vt probatur ex lectura eiusdem fidei; quod quidem non passus fuisset Abbas, nec pręsentatus ab eo, si verè beneficium esset de iurepatronatus; ex hoc igitur modo insolito agendi arguitur fraus, & collusio, Rota *decis. 283. num. 8. p. 5. recent.*

15 Et quod tollit omnem difficultatem est, quod omnia allegata pro parte Abbatis loquuntur de beneficio Curato del Rosal, & ideo nihil probant quoad beneficium simplex sanctę Marinę del Rosal, de quo agitur, circa quod nulla penitus datur pręsentatio tanto temporis spatio, signum euidens quod beneficium est liberę collationis, vt in simili considerauit Rota in *Aprutina iurisdictionis 19. Martij 1607. coram Sanctissimo D. N Innocentio X. tunc Rotæ Auditore.*

16 Demum non obstant testes deponentes pręsentationem huius beneficij spectare ad Abbatem; tum quia non concludunt cum se referant ad donationem Regiam, quę ex superius consideratis non comprehendit hoc beneficium; tum quia conquassantur ex aliis plurimis testibus pro Domino Pręside examinatis deponentibus beneficium controuersum esse liberę collationis, & quod priuilegium Regium de eo non loquitur, imo quotiescumque euenit vacatio, fuerit prouisum ab Ordinario, seu à Sede Apostolica referēdo eos,

qui

qui fuerunt prouisi scientibus, & non contradicentibus Monachis,& Abbate sanctæ Mariæ de Oja,quibus propterea tanquam magis specificè deponentibus, & habentibus assistentiam iuris magis standum est, per textum *in l. 3 ff. de testib.* benè gloss. singularis *in cap. 1. de præscript. lib. 6.* Abb. *in cap. licet causam, de probat. n. 9. & in c. auditis, de præscript. n. 13.* Felin.& Imol. *in c. in nostra de testib.* Rota *coram S. M. Gregor. XV. in decis. 325. n. 16. & 17.* E contra verò pro parte domini Præsidis ostenditur dictum beneficium fuisse, & esse liberæ collationis.

17 In primis probatur ex Bulla collationis factæ ad fauorem Alphonsi de Samaniego vltimi possessoris, ex causa resignationis Augustini patrui de tempore Sixti V. sub anno 1587. quæ sola collatio sufficeret, cum in beneficialibus solus vltimus status attendatur non docto de contrario statu antecedenti, Calder. *cons. 23. sub n. 1. ad fin. vers. & hæc videntur, de præb.* Simonet. *de reseruat. q. 170.* Lotter. *de re benef. q. 34. n. 26. & seqq.* benè distinguit Rota *in decis. 229. p. 1. recen.*

18 Secundò, ex declaratione facta in synodo, quòd scilicet ad collationem Episcopi spectant tres capellaniæ del Rosal, Cura del Rosal, *è la sin Cura del Rosal.*

19 Tertiò, ex partitis libri Ecclesiæ Tuden. nuncupati del Becerro, in quibus apparet, quod inter Ecclesias, quæ soluunt tributum Ecclesiæ Episcopali, & inter beneficia, quæ sunt de collatione Episcopi leguntur adnotatæ las Iglesias, y Capellanias del Rosal, qui quidem liber concurrentibus tot adminiculis imò probationibus, de quibus supra, & infra, plenè probat, vt ex doctrina Bartoli *in l. admonendi numer. 27. ff. de iureiur.* de libro priuato dixit Rota *in decis. 13. num. 6. p. 5. recent.* & quod libris capitularibus fides adhibeatur etiam ad fauorem Capituli, quando, pro vt hìc, secretarius Capituli est notarius, firmauit Rota *in Burgen quin ienniorum 9. Martij 1599. coram Litta,* & secuta est *in alia Burgen. expensarum 31. Ianuarij 1625. coram Merlino,* quas decisiones refert Ferentill. *in addit. ad Burat. in decis. 539. sub num. 9.*

20 Quartò, ex sententia Ordinarij lata de anno 1518. citatis omnibus prætendentibus iuspatronatus in Episcopatu Tuden. & in specie Abbate sanctæ Mariæ de Ola prætendente ad se spectare præsentationem medietatis beneficij cum Cura S. Mariæ Villæ Guardæ, ac beneficij Curati, & sine Cura Sanctæ Mariæ del Rosal. &c. in qua declaratur procuratorem siue Abbatem prædictum non sufficienter probasse iuspatronatus, & ideo beneficia præfata esse liberæ collationis; hæc etenim sententia, cum non fuerit ab ea appellatum censetur approbata, iuxta notata *in l. fin. C. de senten. quæ sin. cert. quantit. l. prima* & *ibi* gloss. *verb. obtempera, C. de postulan.* & cum sit iustificata ex actis plenè probat, vltra quod ex quo est antiqua, & habet assistentiam iuris pro se, probaret etiam sine actis, Cassad. *decis. 3. de procurat.* & fuit dictum *in decis. 535. n. 8. coram Gregor. XV.*

21 Quintò ex visitatione facta per Episcopum Tuden. de anno 1540. in Ecclesia del Rosal, in qua dicitur præsentationem beneficij del Rosal spectare ad Episcopum vna cum aliis supra recitatis, & in eadem visitatione referuntur nomina illorum, qui possidebant eadem beneficia; huiusmodi enim Visitatorum assertionibus quoad statum Ecclesiæ multum deferẽdum est, Rota *decis. 571. n. 2. p. 1. & decis. 573. n. 4. p. 1. & decis. 573. n. 4. p. 3. recen. & decis 23. n. 5. coram Durano.*

22 Sextò, ex epistola responsiua don Alphonsi de Samaniego, directa Episcopo Tuden. exarata *sub die 29. Nouembris 1611.* in qua D. Alphonsus asserit prætensionem Abbatis super iure præsentandi ad beneficium de quo agitur, esse vanissimam, & deponit centum ab illinc annis fuisse semper prouisum ab Ordinariis, & Pontificibus, & in specie, quod vacans hoc beneficium *de mense Aprilis 1584.* per obitum Didaci de Abezza fuit à Gregorio XIII. collatum Augustino de Samaniego, qui *de anno 1586.* illud resignauit in manibus Sanctissimi ad fauorem ipsius Alphonsi de Samaniego, & dicit se illud semper pacificè possedisse, quæ epistola licet scriptura priuata, tamen cum sit adminiculata facit aliqualem probationem, vt de scriptura priuata tenuit Rota pluries, & signanter *in decis. 799. n. 7. coram Buratto inter eius impress.*

Quæ omnia benè ponderata fuere in hoc Supremo 23
Consilio in prima instantia, & ideo non obstantibus allegatis pro parte Abbatis mandatum fuit restitui Bullas domino Præsidi; quod quidem decretum venit omnino confirmandum, non obstante probatione de nouo facta pro Abbate; quia nil noui continet, nisi quod in Episcopatu Tuden. duæ adsunt Ecclesiæ Parochiales, vna sub inuocatione sanctæ Marinæ del Rosal, & altera sub inuocatione sancti Mametis; quod profectò admittitur etiam pro parte domini Præsidis; sed non inde sequitur, quod beneficium simplex sanctæ Marinæ del Rosal, de quo agitur, sit de iurepatronatus Regis, & eo minus Abbatis.

Prout non aduersatur prætensum priuilegium Impe- 24
ratoris Alphonsi nuper productum, in quo donatur Abbati Monasterium sancti Mametis de Loreço; quia vltra quod non est in forma probanti, & tanto temporis spatio pars aduersa originale producere nequiuit, patitur eandem responsionem datam superius altero priuilegio sub n. 5. & in omnem casum sufficit dicere, quod loquitur de Ecclesia Sancti Mametis, quæ est distincta, & diuersa ab illa del Rosal, in qua est situm beneficium controuersum, priuilegium autem non extenditur vltrà ea in eo expressa Rota *decis. 167. n. 6. p. 5. recen.*

Minus nocet executorialis emanata sub *die 19. Se-* 25
ptemb. 1545. qua cõdemnatus fuit Arrendatarius tertiæ del Rosal ad soluendum Monasterio de Oja sex bucos frumenti ob tertias partes beneficij simplicis Sanctę Marinę del Rosal ratione pręsentationis spectantis ad dictum Monasterium; quia omisso quòd nec est in forma probanti, & est notoriè iniusta, cum non iustificetur ex actis, Gabr. *cons. 28. n. 6. lib. 1.* Rota *decis. 659. n. 16. p. 2 recen.* sufficit dicere, quod est res inter alios acta, & incidenter, nempe inter Arrendatarium, & Abbatem, & ideo non pręiudicat Rectori beneficij vti tertio, Rota
decis. 161. n. 3. p. 2. recen. & eo minus libertati ipsius be- 26
neficij non citato Rectore, nec Promotore Fiscali Episcopi Tuden. Siquidem sententia lata non citato legitimo defensore Ecclesię nihil valet contra ipsam Ecclesiam Gonzal *super regul. 8. d. gloss. 9. §. 1. n. 86.* & aduertit Rota in *decis. 467. n. 2. coram Gregor. XV.*

Epistola Episcopi Pelagij, quę donat iura Põtificalia, 27
& decimas, quę & quas ipse habebat in Ecclesiola Sãcti Mametis de Loreço; quatenus esset in forma probanti, nihil concludit quoad Ecclesiam, & beneficium simplex Sanctę Marinę del Rosal. Imò Episcopus nec minus potuisset subiicere iuripatronatus beneficia libera, Abb. *cons. 106. lib. 2.* Garz *de benef. p. 5. c. 9. n. 128.* Calderin. *cons. vlt. de iure patron.* Rota *decis. 118. n. 7. p. 5. recen.*

Nec talis donatio quatenus subsisteret, egrederetur 28
suum anthorem, & per consequens non pręiudicat successoribus, *c. vement, de transact.* Abb. *in c. cum olim n. 4. de priuil.* Calderin. *cons. 12. de reb. Eccl. non alienan.* Rota *decis. 715. p. 4. diuers.*

Quibus omnibus accedit, quod non versamur in pa- 29
tronatu Consistoriali; cuius pręsentatio pretendatur à Rege, quo casu posset habere locum retentio Bullarum, sed sumus in beneficio; quod quatenus ab initio fuisset de iurepatronatus Regis, quia tamen postea transiuit per priuilegium in personas Ecclesiasticas, vel censetur sublatum ex dispositione Sacri Concilij Trident.

Trident. *in c.6.sess.25.de reformat.* vbi abrogantur, & tolluntur patronatus ex priuilegio, vt decidit Rota *decis. 658.n.3.p.1.recen.* Seraph. *decis.* 1395. *n.* 4. vel mutata primæua natura deuenit Ecclesiasticum, vt pluribus relatis firmat Garz. *de benef.p.5.c.1.n.553. & seqq.* quod propterea subiaceret reseruationibus Apostolicis *c.dilectus, & ibi glos. & DD.de offic.Legat.* Æneas de Falcon. *de reseruat.effect.* 14. Felin. *in tract.quand.lit. Apostolica noceant patron.in 3.limit.* Rota *decis.48.n.4.corā Greg. XV. & in decis.273.n.1.ad fin.p.3.recen. & decis.103.n.3.coram Buratto.*

Et consequenter ex quo hoc beneficium vacauit Sede Episcopali vacante, & sic reseruatum Sedi Apostolicæ vigore secundæ regulæ Cancellariæ, vt notat Garz. *de benefic.5.p.c.1.n.221. & 649. & c.7.n.87.* dicitur comprehensum sub reseruationibus Apostolicis, & cum per prouisionem Apostolicam fuerit derogatum patronatui Ecclesiastico, pro vt passim derogari solet, vt aduertit Gōzal. *super regul.8.glos.18.n.6. & 7.* Rota *decis.273.n.1. p.3 recent* nullo modo est locus retentioni Bullarum, teste Couar. *pract.c.36.n.5.vers.1.*

30 Vnde patet, quòd vtcumque res se habeat; Bullæ Apostolicæ sunt restituendæ, pro vt ex iustitia tanti Supremi Consilij speratur.

Toletana Canonicatus de Alcala de Henares 27. Iulij 1645.

Canonici obligati per seipsos Missam maiorem celebrare, vel alium dare, qui eam celebret, non possunt precisè cogi ad suscipiendum Ordinem Presbyteralem. Beneficium non est Sacerdotale quando fundator non restrinxit onus celebrandi ad ipsummet beneficiarium tantùm.

VOTVM CIX.

Doctissimi D D Francisci Manchini Protonotarij, & in Nunciatura Hispaniæ Iudicis Apost.

1 *Sententia Ordinarij reuocatur.*
2 *Canonicus Ecclesiæ Collegiatæ esse potest, qui solum ætatem 14.annorum agit.*
3 *Canonicatus, qui habet Ordinem sacrum annexum, eam ætatem requirunt, quam requirit Ordo annexus.*
4 *Prima Tonsura sufficit ad Canonicatum Ecclesiæ Collegiatæ etiam insignis obtinendum.*
5 *Constitutio Ecclesiæ Collegiatæ de Alcala de Henares refertur, & n.6.*
7 *Canonici qui per seipsos tenentur celebrare Missam maiorem, debeat per necesse habere Ordinem sacerdotalem.*
8 *Constitutio Ecclesiæ Collegiatæ de Alcala de Henares intelligitur.*
9 *Ordo beneficiario annexus non est, licet fundator referat onus celebrandi ad personam beneficiarij, dum expresse non remouet facultatem celebrandi per alium.*
10 *In alternatiuis sufficit alterum adimpleri.*
11 *Ordinari potest quis pro vtilitate & necessitate Ecclesiæ etiamsi Præbenda non sit sacerdotalis.*
12 *Sacerdotale non dicitur beneficium, vel præbenda etiamsi quis possit cogi pro vtilitate & necessitate Ecclesiæ ad suscipiendam Ordinem sacerdotalem.*
13 *Canonicatum esse Sacerdotalem si testator dicat quod Presbyter per se vel alium debeat singulis hebdomadibus celebrare Missas, qui teneant.*
14 *Beneficium non potest esse sacerdotale quando fundator non restrinxit onus celebrandi ad ipsummet beneficiarium tantum.*
15 *Canonicatus non dicitur Sacerdotalis ex impositione oneris Missarum.*
16 *Canonici qui tenentur ad residentiam, & debent per se ipsos celebrare Missam maiorem, videntur insinuare quod eorum Canonicatus sint Presbyterales.*
17 *Suffragium pendet ex opere operato, non ex opere operantis.*
18 *Canonicus Collegiatæ non obstante residentia potest esse initiatus prima Tonsura, & 14.annum attigerit.*
19 *Onus celebrandi Canonicis Collegiatæ de Alcala non fuit restrictum ad certum Canonicum.*
20 *Canonici etiam Collegiatæ per se, & non per substitutum inseruire debent.*
21 *Ex impositione oneris celebrandi non arguitur per necesse ad Ordinem sacerdotalem suscipiendum.*
22 *Consuetudo immemorialis Missas decantandi per substitutum eo casu, quo Canonicis incumbat onus illas decantandi, valet.*
23 *Canonico impedito infirmitate, vel defectu Ordinis ad celebrandum Missam maiorem quomodo prouidendum.*
24 *Seraphini decisio 1256.declaratur.*
25 *Ciarlinus cap.38.reprobatur, & numeris seqq.*
27 *Lambertinus, & Garcia loquuntur quando onus celebrandi est restrictum ad ipsummet Capellanum tantum.*
28 *Collegiata Carpea an acceptauerit in specie* Concil. Trid. sess. 14 de reform. c. 12. *circa Ordinum distributionem, & n.seq.*
30 *Residentia personalis cum Missarum celebratione facit quod seruitium sit personale non solum chori, sed etiam Missarum.*
31 *Alternatiua vbi adest inseruiendi per se, vel per alium, electio est capellani de inseruiendo per se ipsum, vel per substitutum.*
32 *Nicolai Garcia opinio declaratur, &* num. 33. & 34.
35 *Canonici debent per seipsos, & non per substitutum inseruire, non obstante quacumque consuetudine etiam immemorabili in contrarium, intellige vt* n.36.
37 *Curatus licet habeat annexum Ordinem sacerdotij, potest per se, & per alterum munus adimplere.*
38 *Parium eadem debet esse natura, & potentia.*
39 *Ordinarius tacitè dispensare videtur admittendo aliquem inhabilem inhabilitate in qua possit dispensare.*
40 *Quando sumus in dubio ad effectum dignoscendi an sit annexus Ordo sacerdotalis, vel ne, recurrendum est ad obseruantiam interpretatiuam.*
41 *Arctatus quando dicatur Canonicus Collegiatæ qui ad celebrandam Missam obligatur? & numeris seqq.*
42 *Canonicatus quando est sacerdotalis non potest de illo prouideri, nisi illi, qui infra annum possit ad sacerdotium promoueri.* & n.43.
44 *Ordinarius an possit dispensare cum ordinato extra tempora,* & n.45.
46 *Dictio* omnis *neminem excludit.*

47 *Funda*

47 *Fundator dicens vt Capellanus celebret vult potius vt Missa sit certa, quàm vt Capellania sit Presbyteralis.*

48 *Acceptatio decreti Concilij de distributione Ordinum requiritur.*

49 *Conditiones iustæ, & Iuris dispositioni conformes per fundatores apposita, sunt ad vnguem obseruandæ.*

51 *Episcopus suadente necessitate Ecclesiæ potest Canonicos Collegiatarum compellere ad se promouendum ad Ordinem eidem Episcopo bene visum.*

52 *Obseruantia subsequuta in dubiis deseruit pro interpretatione.*

53 *Obseruantia, seu consuetudo rectè probatur ex actuum frequentia, ac temporis diuturnitate.*

54 *Obseruantia interpretatiua non requirit longi temporis præscriptionem.*

55 *Prouisiones factæ in fauorem personarum non habentium Ordinem ex lege fundatoris Præbendæ annexum irritæ sunt.*

56 *Episcopus non potest dispensare super defectu ætatis.*

57 *Episcopus non potest etiam de consensu patroni dispensare super defectu qualitatis Sacerdotij.*

58 *Canonici Collegiatæ de Alcala de Henares sine Ordine sacro qui ibi existerent*, & n. 59.

60 *Testibus peritis magis creditur quàm non peritis.*

61 *Capitulum non potest statuere in his, quæ tangunt iura singularium personarum.*

63 *Consuetudo non extenditur de loco ad locum, nec de persona ad personam.*

64 *Consuetudo particularis est attendenda.*

65 *Dictio*, forsan, *nihil ponit in esse.*

66 *Portionarij Collegiatæ de Alcala non possunt inseruire per substitutos.*

67 *Obseruantia ad hoc vt releuet debet probari particulariter, & in specie, & non sufficit æquiuoca.*

68 *Nemo contra propriam confessionem venire potest.*

69 *Decreto corruente corruit quoque consensus eius vigore præstitus.*

70 *Confessio si detegatur erronea, potest per confitentem reuocari.*

71 *De errore eo ipso apparet quoties constat de veritate in contrarium.*

72 *Sententia non conformis libello, & petitioni sustineri non potest.*

1 SEntentiam Vicarij generalis Toletani in villa de Alcalà de Henares (qua pronuntiatum fuit Doctorem don Iosephum Beno de Rey, Canonicum Ecclesiæ Sanctorum Iusti, ac Pastoris, dictæ Villæ, debuisse ordinari Ordine Sacerdotali, intra annum, à die adeptæ possessionis, & ob non sequutam dicti Ordinis susceptionem, perdidisse medietatem fructuum, tanquam iniustam, reuocandam esse censui.

2 Iniustitia probatur ex eo, quod dictus Vicarius declarauit, Canonicum dictæ Collegiatæ teneri se promouere ad Ordinem Sacerdotalem intra annum, & tamen in iure est certum, quòd Canonicus Ecclesiæ Collegiatæ esse potest, qui solùm ætatem 14. annorum agit, vt probat tex. *in c. super inordinato*, iunct. gl. *verb. pueri, de præbend.* Rebuff. *in prax. tit. de dispensat. ætat. n.* 1. Garc. *de Benefic. part.* 8. *c.* 4. *n.* 39.

3 Quod quidem subsistere nequiret, si Canonicatus haberet annexum Ordinem sacrum, quia tunc requireretur ætas requisita ad talem Ordinem, nempè ad Subdiaconatum ætas 21. annorum, ad Diaconatum 23. & ad Presbyteratum 25. inceptorum, vt statuit Trident. *in sessione* 23. *de reformat. c.* 12. & facit tex. *in c. si cui, de præbend. in* 6.

Et quòd quoad Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ nihil innouauerit Concil. Trident. apparet ex pluribus resolutionibus, factis per Eminentissimos Dominos Cardinales eiusdem Concilij Interpretes, relatis per Garc. *de Benefic. d. p.* 7. *c.* 4. *n.* 36. 37. 38. & 39 vbi concludit, quòd ad Canonicatus Ecclesiæ Collegiatæ, etiã insignis, requiratur, & sufficiat prima tonsura, & quod quis attingat 14 ætatis annum, sicuti ad alia beneficia, & idem tradunt allegari per D. Augustinum Barbos. *in Collectan. ad Concil. sess.* 22. *de reformat. c.* 4. *sub n.* 5. & *melius in sess.* 24. *c.* 12. *n.* 41. & 48. *vers. Et Concilium Tridentinum*, &c. 4

Nec dictus iudex potuit se fundare in constitutione D. Alphonsi Carillo, Archiepiscopi Toletani, & fundatoris dictæ Collegiatæ edita sub die 1. *Augusti* 1481. quæ est *la* 34. in ordine registrata in processu *fol.* 127. vbi cauetur per hęc verba, ibi: 5

E por quanto lo principal en que se deue proueer en las Iglesias, es, que la Missa mayor siempre se acierta, è non aya falta: porque comunemente el pueblo suele concurrir a ella. Por ende estatuimos, è ordenamos, que las Dignidades, è Canonigos de la dicha Iglesia, sean obligados a dezir por si mismos las Missas mayores por semanas, segun les cupiere, ò dar quien por ellos las diga. En otra manera qualquier dellos, que lo ansi non fiziere, sea penado por cient marauedis por cada semana que faltare, quier sea Dignidad, ò Canonigo el que assi faltare. E que si fuere Dignidad supla por el vn Canonigo, ò otra Dignidad, si quisiere por este precio suplirlo. En otra manera que los dichos cien marauedis se den à vn Racionero, que suppla la dicha semana por el que assi faltare, por manera que la Missa mayor siempre este cierta, è no aya falta ninguna en ella. 6

Quasi quod dum Canonici debeant per se ipsos celebrare Missam maiorem, per necesse deberent habere annexum Ordinem Sacerdotalem, vt tenet in fundatione Capellaniæ Garc. *de Benef. part.* 7 *c.* 1. *n.* 98. & 99. & *in addit. ad dict. c.* 1. *sub eod. n.* 99. vbi refert resolutiones Eminentissimorum DD. Cardinalium eiusdem Concilij Interpretum, hoc idem confirmantes, & consequenter intret dispositio, tam *Clementina* 2. § *illis vero, de ætate & qualitate*, quàm Concilij Tridentini *dict. c.* 4. *sess.* 22. & *c.* 12. § *neminem etiam, sess.* 24. 7

Quia si diligenter perpendatur dicta constitutio (in cuius interpretatione, sistit cardo difficultatis huius controuersię) ea non inducit Ordinem sacrum, seu Presbyterij illis Canonicis, qui prædictum Ordinem non habent, sed solùm voluit prouidere, quod Missa maior semper esset certa ob commoditatem Populi, qui communiter ad illam concurrere solet, vt clarè dignoscitur ex supra recitatis verbis; ergo cum supponatur in qualibet Ecclesia etiam Collegiata adesse aliquos Canonicos Sacerdotes, illis intelligitur impositum hoc onus celebrandi Missam maiorem, non autem exinde sequitur, quod omnes Canonici debeant esse Sacerdotes, cum regulariter ex impositione oneris celebrandi, non benè arguatur ad annexionem ordinis, propter separabilitatem facti celebrationis ab ipso onere; quod vt per alium non possit absolui, adhuc nullo iure cautum est vt post Calderin. inquit Lap. *alleg.* 35. *numer* 3. & *alleg.* 117. *iisdem sub n.* 2. *vers. nec obstat prædictus.* 8

Quam sententiam pluries probauit Rota, vt in decisionibus relatis per Lotter. *de re Benef. lib.* 2. *quæst.* 47. *numer.* 35. & 36. vbi quod quamuis disponens referat onus istud ad personam Beneficiarij, tamen dum expressè non remouet hanc facultatem celebrandi per alium, adhuc non dicetur annexus ordo ipsi Beneficiario, cum relatio illa stet demonstratiuè ad qualitatem oneris, 9

non autem dispositiuè ad qualitatem personæ illud absoluere habentis, vt post Rot. *in Tirasonen. Capellæ 9. Iunij 1603. coram Sacrato*, sequitur Gonç. *ad reg. 8. Cancell. glos. 5. in princip. n. 78* Rot *apud Farinac. posthum. tom. 1. decision. 65. n. 2.* ibi: *Non tenet consequentia, Capella habet annexum onus celebrationis, ergo requirit ordines.*

10 In præsenti autem licèt fundator dixerit, quòd Canonici sint obligati per se ipsos Missam maiorem celebrare, nihilominus statim subiunxit: *O dar quien por ellos las diga*, vnde patet stare in potestate Canonici hebdomadarij Missam maiorem celebrare, vel alium dare, qui eam celebret, iuxta regulam alternatiuorum, quorum alterum sufficit verificari, *cap. in alternatiuis 70. de regul. iuris in 6.* & in simili quando iussum fuit præsentari, Presbyterum, aut Capellanum, censuit Rota *in Lucana Capellaniæ 17. Decembris 1593. coram Gipsio*, & tradit Lotter. *de re Benef. dict. lib. 2. quæst. 47. num. 71. & 73.*

11 Vltra quod aduertendum est, quod fundator in casu, quo Canonici, & Dignitates non dicant Missas per se ipsos, vel non dent alios qui celebrent pro ipsis, condemnauit contrauenientes ad pœnam 100. merapetinorum, pro qualibet hebdomada, quæ pœna debeat applicari alio Canonico, seu Dignitati supplenti pro contraueniente, si verò nullus Canonicus vellet supplere, eadem pœna applicetur Rationario, qui suppleat. Quare intrat conclusio, quod qualitas celebrandi sub pœna, non afficiat Canonicatum per connexionem aliquam Ordinis; & consequenter, licèt de tali Canonicatu prouisus possit etiã præcisè cogi ad suscipiendum Ordinem pro vtilitate, & necessitate Ecclesiæ, secundùm Abbatem *in cap. cum in cunctis, §. inferiora sub num 10 vers.*
12 *& in illis non tenetur, de election.* interim tamen non dicetur Canonicatus Sacerdotalis, cum à persona retento Beneficio detur separatio Ordinis; ita vt in sola pœna iacturam sentiat, vt in pœna amissionis fructuum, ait Geminian. *in capit. si eni, numer. 12. de Prebend. in 6.* Et ex mente Rotæ *in Tridentina Canonicatus 21. April. 1608. coram Iusto*, explicat Lotter. *vbi suprà num. 49. & 50.*

Cùm igitur constet in Collegiata, de qua agitur, plurimos adesse Sacerdotes, qui Missam maiorem celebrant, & consequenter cessare necessitatem Ecclesiæ, non poterat hic Canonicus cogi ad suscipiendum Ordinem Presbyteratus.

13 Nec obstat si dicatur dictam alternatiuam operari tantummodo, quando Canonici iusto impedimento impediti, non possunt celebrare per se ipsos, sed non quod Canonici desinant esse Sacerdotes, vt in casu quo testator dixerat, quòd Presbyter per se, vel per aliũ Presbyterum, debeat singulis hebdomadis celebrare Missas, tenuit Barbat in vulgato *consilio 33. volum. 2. num 26.* quem sequuntur Lambertin. *de iurepatron. 27. artic. 7. quæst. princip. 1. p. 2 lib. num. 1. & seqq. fol. 230. in antiquior. & fol. 78. in non.* Gutier. *consil. 1. & 2.* Castillo *quotidianar. lib. 5. c. 90. num* 48. Et nouissimè Ciarlinus loquens de Canonicatu Collegiatæ, *cap. 38. n. 28.* quem sequi videtur D. Barbosa *de Canonic. & Dignitat. c. 16. per tot.*

14 Quoniam post emanatas resolutiones Congregationis sacri Concilij Tridentini, declarantes, nunquam Beneficium esse Sacerdotale, quando fundator non restrinxit onus celebrandi ad ipsummet Beneficiarium tãtùm, quarum resolutionum aliquæ referuntur per Garc. *de Benefic. part. 7. cap. 1. numer. 87. & numer. 93.* Rota, reiecta opinione Barbatiæ, & eius sequacium, recedendo ab aliis præcedentibus decisionibus contrariis, amplexa fuit opinionem eiusdem Congregationis sacri Cõcilij, vt *in decisione Romana Capellaniæ, 22. Ianuarij 1589 coram Pamphilio*, impressa apud Marchesan. *de commission. tomo primo, fol. 140.* in cuius calce legitur resolutio Congregationis Concilij, *& in decisione 129. numer. 1. & sequentibus, & numer. 4. coram Mantica, & inter recentior. part. 2. decis. 336. num. 2.* vbi quod ex impositione oneris Missarum, Canonicatus non dicitur Sacerdotalis, & ad hoc comprobandum allegat decisionem emanatam *in dicta Tridentina Canonicatus 21. Aprilis 1608. coram Iusto, & in decis. 635. numer. 2. & decis. 719. numer. 1. eadem part. 2. recentior. & coram S. D. Gregor. XV. in decis. 108. numer. 7. ibique Addent. numer. 15. & in decis. 551. num. 4. & seqq. coram Caualerio, & in decis. 92. n. 2. coram Buratto*, vbi quod Rota sequitur istam opinionem contra Barbatiam, & alios.

Et hoc idem tenent plures DD. & signanter Cam- 15
panil. *in diuers. iur. Canon. in 2. commens. rubr. 7. c. 6. n. 13.* vbi quòd hæc opinio omnino tenenda est contempta contraria opinione Gutierr. & aliorum, Anna. *cons. 22. per tot. lib. 1.* Spin *in specul. testam glos. 4. particul. n. 68.* vbi quod opinio Barbatię, & aliorum vera non est, & clarissimè Sanch. *cons. Moral. lib. 7. c. 1. dub. 48. n. 14.* vbi quod hæc opinio probabilior est, & tenenda, & alios plures refert, & sequitur Rota *in Maceraten. Beneficij 16. Ianuar. 1640. coram bon. mem. Merlino*, in cuius casu testator dixerat: *Hæredes prædicti debeant eligere, & præsentare vnum Presbyterum in Capellanum, qui teneatur, bis in hebdomada Missæ celebrare, in dicta Capella, pro anima ipsius testatoris.* Et adhuc fuit resolutũ, Capellaniam non esse Sacerdotalem reiecta opinione Barbatiæ. Gutier. & aliorum, & sufficere, ibi: *Quod expressè non sit iniunctum Capellano, quod per alium explere non possit.*

Prout non valet dicere, quòd Rota, & prędicti D. 16
D. moti fuerint ad sic respondendum, ex quo, in eorum casibus agebatur de Beneficiis, & Capellaniis residentiam non requirentibus, & fundator non dixerat, quòd Capellani deberent per se ipsos celebrare. Vnde inferebatur, quod cùm Canonici etiam Ecclesiæ Collegiatæ teneantur ad residentiam, & fundator dixerit in proposito, quod Canonici debeant per se ipsos celebrare Missam maiorem, per necesse concludendum sit, Canonicatus esse Sacerdotales ex mente ipsius Rotæ, & Doctorum prædictorum, vt obseruat etiam Ciarlin. *in d. c. 58. sub. n. 15.*

Respondetur enim, quòd ratio fundamentalis huius 17
opinionis residet in eo, quod sufficiat adimplere onus relictum per testatorem in illa Capellania, cum nihil intersit fundatori, siue hic, siue ille celebret (dummodo expressis verbis onus celebrandi non restrinxerit ad ipsummet Capellanum præsentandum) Quia suffragium præcipuè pendet ex opere operato, non ex opere operantis, vt clarè explicauit Rota *in dicta Maceraten. Beneficij 16. Ianuarij 1640. coram bonæ mem. Merlino.*

Alias enim si admitteremus rationem resolutionis cõ- 18
sistere in residentia, fatendum esset, quòd omnes Canonici Collegiatarum essent Presbyterales absque alia fũdatione, statuto, vel consuetudine; quia omnes tenentur ad residentiam ex dispositione Concilij Tridentini, vt *in d. ses. 14. de reformat. c. 12. vers. Præterea*; quod quidem est falsum cùm attenta dispositione iuris, non obstante residentia, possit esse Canonicus Collegiatæ is, qui est initiatus prima tonsura, & 14. annum attigerit, vt probat Garc. *de Benefic. dict. part. 7. c. 4. num. 39.* cum aliis allegatis supra sub *n. 4.*

Quo verò ad onus in proposito iam fuit firmatum, quod non fuit restrictum ad certum Canonicum, imò potius fuisse positum in eorum electione Missam maiorem celebrare, vel alium dare qui celebret sub certa pœna in casu contrauentionis adeò quod fundator non curauit de industria personę celebrare debentis, sed solùm, quòd Missa maior non deficeret in Ecclesia: quod confirmatur

firmatur euidentiùs, ex eo quod admittit etiam Rationarium ad illam celebrandam, casu quo Canonici eam celebrare nollent, quod tunc erat permissum, cum nondum celebratum esset sacrum Concilium Tridentinum, & hinc excluditur, etiam quod alternatiua de supplendo per alium, intelligatur iusto subsistente impedimento. Quia impossibile fere est, quod omnes Canonici sint iusto impedimento impediti, ita vt recurri debeat ad Rationerium, sed verus & germanus sensus fundatoris fuit id remittere Canonicorum electioni, dummodo Missa maior non deficeret, vt clare denotant verba illa constitutionis superius relata *sub n.6.*

20 Et quamuis replicetur hunc modum inseruiendi per substitutum fuisse sublatum ex dispositione sacri Concilij Tridentini *dict. sess.24. cap.12. de reformat.* vbi nuncupatim loquendo, etiam de Canonicis Ecclesiarum Collegiatarum cauetur, quod ipsi per se, & non per substitutum inseruire debeant; adeò quod si factum sit aliquod statutum, aut extet consuetudo etiam immemorabilis, quod Canonici possint inseruire per substitutos, vel alternatim vnus pro alio, eius ratio habenda non sit, vt tradunt Garc. *de Benef. part.3 cap.2. n.498. & n.503.* Rota *decis.1256. n.4. coram Seraphino*, cum aliis citatis per D.Barbos. *de Canon. & Dignit. cap.31. num.4. in princip.* vbi refert resolutiones sacræ Congregationis Rituum, hoc idem comprobantes.

21 Attamen hoc intelligi potest, & debet de illis Canonicis; quibus in indiuiduo est annexum certum onus celebrandi, vt comprehenditur ex lectura dictarum resolutionum: secus verò, quando prout hic in genere est impositum onus Canonicis cuiusdam Ecclesiæ, vt secundùm eorum attingentiam pro hebdomada Missam maiorem celebrent, vel dent qui pro eis celebrent, quia hoc casu satisfactum dicetur dispositioni Concilij, & fundatoris, si Missa maior celebretur per illosmet Canonicos, qui de illo gremio capituli sunt Sacerdotes, cùm etiam in Collegiatis adsint Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, & alij inferioribus Ordinibus initiati, iuxta Ecclesiæ necessitatem, vt innuit Boer. *in dec. 171. num.2. vers. Nam Ecclesia etiam Collegiata.* Non autem exinde resultat, quod quilibet Canonicus debeat esse Sacerdos, cum ex impositione oneris celebrandi, non arguatur per necesse ad ordinem suscipiendum, vt docet Lotter *de re Benef. lib.2. q.47. n.14. cum seqq.* & signanter sub *num.48. & 49.* & faciunt decisiones allegatæ supra sub *num.9.*

22 Præterquam quod circa onus Canonicis incumbens ad Missas decantandas, quod valeat consuetudo immemorabilis illas decantandi per substitutum, id est, per Concanonicum extat disceptatio Stephani Gratiani *in cap.800. n.1. cum seqq.* vbi pluribus rationibus id comprobat, & respondet contrariis.

23 Et consonat resolutio Congregationis Concilij, relata per Garc. *de benef. p.3. cap.2. num.503.* ibi: *Porrò facultatem substituendi in seruitio Canonicatus, quempiam alium Canonicum, qui eo tempore seruitio non sit obstrictus, existimauit* (hoc est, sacra Congregatio) *minimè illi denegandum esse, cessante fraude, & calumnia.* Et licet idem Garc. *sub num.504.* subiungat, videatur hoc esse intelligendum, quatenus Canonicus est impeditus infirmitate, vel alia iusta causa. Nihilominus pro iusta causa in præsenti poterit inseruire, non esse Canonicum insignitum Ordine Sacerdotali; maximè cum (vt probant testes) capitulum prouidendo securitati Missæ maioris de massa communi omnium Canonicorum applicauerit particulariter præcipuas distributiones, pro Canonicis Sacerdotibus, qui per turnum suis hebdomadis Missas maiores celebrant, cum qua prouisione cessat omnis scrupulus, fraudis, & calumniæ. Decisio
24 verò Seraph. 1256. loquitur in casu, quo Canonicus volebat possidere duos Canonicatus in diuersis Ecclesiis, quorum alterum volebat inseruire per substitutum, quòd propriè est contra dispositionem Concilij requirentem residentiam personalem Canonicorum in Ecclesia Canonicali, & ideò non applicatur.

25 Verum, quia Ciarlinus solus agit in specie de Canonicatu Collegiatæ, videturque loqui in nostris terminis, & resoluit contrarium, ei particulariter respondendum esse duxi. Dico igitur, quòd Ciarlinus, vt ipsemet fatetur *in dict. cap.38.* scripsit pro amico, & Concanonico ad effectum eum saluandi ab irregularitate, in quam forsan inciderat ob dispensationem obtentam de se promouendo ad omnes Ordines extra tempora, sub narratiua quod reperiebatur arctatus, eo quod eius Præbenda, & Canonicatus erant Sacerdotales, & ideo amplexus fuit omnes opiniones suo amico fauorabiles, licet non omnes omninò tutas.

26 Firmat enim, quod verba statuti Ecclesiæ Collegiatæ Carpen. relata per eum *sub num.21* ibi: *Ordiniamo e statuiamo, che ogni Dignita, Canonico, & Mansionario sia tenuto o far dire le sue Messe li giorni festiui.* Importent annexionem Ordinis Presbyteratus, pro cuius probatione inter alias ponit sequentes conclusiones.

27 Primò *sub num. 9.* dicit, quòd Canonicatus dicatur Sacerdotalis dummodo onus Missarum, seu celebrandi habeat certis diebus, allegando Lambert. *de iure patron.* loquentem de Capellania, *lib. 2. p. 1. q.7. princip. art. 27. n.9. versic. hoc sic, & vers. cum ergo ille*, quem & alios refert Garc. *de Benef. d. p.7. c.1. § 1. n. 76. 79. &* 80. Et tamen hoc intelligitur solum quando onus celebrandi est restrictum ad ipsummet Capellanum tantum, vt ipsemet Garcia declarat, & tenet loco proximè citato *sub n.86 cum seqq.*

28 Secundò *sub numer. 14.* affirmat, quòd Collegiata Carpen. acceptauit in specie decretum illud Concil. Trident *sess.24. c.12.* quo cauetur, vt Canonicatus, alij sint Sacerdotales, alij Diaconales, & alij Subdiaconales, vt in Synodo habita ab Ordinario Carpen. *anno* 1571 sub *tit. de Dignit. & Canonic.* vbi iubetur, quòd tale decretum executioni demandetur; sicuti postea factum esse infertur, dum in statuto sancitum fuit; Missas per Canonicos esse celebrandas, & cū tale onus iniūctum fuerit omnibus Dignitatibus, dicitur præsumendum esse, statuentes voluisse omnes esse Sacerdotales.

29 Et tamen apparet contrarium ex alia parte dicti statuti, relata per eum sub *n. 37.* ibi, *Che quelle Dignita, Canonici, & Mansionarij, che non saranno ordinati al Sacerdotio, siano tenuti a far celebrare le Messe Coro ad altri Preti.* Ergo si datur casus, quod Dignitates, Canonici, & Mansionarij possunt stare sine Ordine Sacerdotali, falsum est dicere, quòd sint arctati, & quod habeant Ordinem Sacerdotalem annexum.

30 Tertiò sub *n. 18.* ponit, quod Beneficium habet residentiam personalem, quando vltra Missarum celebrationem, habet onus adiuuandi Curatum in cantando, & aliis similibus, & vbi imponitur interessentia, seu assistētia chori censetur iniunctum seruitium personale, non solùm Chori, sed etiam Missarum, vt ex Lara *de Capellan. lib.2. c.7. n.6.* notat Garc. *de Benef. d. p.7. c.1. n.89. in fin. vers. Placet tamen.*

31 Sed hoc procedit, vbi non adest alternatiua inseruiendi per se, vel per alium; quia tunc electio est Capellani de inseruiendo per se ipsum, vel per substitutum, iuxta regulam *c. in alternatiuis*, vbi glos. & Dynus, *de regulis iuris in 6.*

32 Quartò sub *n. 15.* refert, quòd Canonici Collegiatæ habent residentiam, & sic doctrinæ, ac decisiones firmātes ex impositione oneris celebrandi Missas, non inferri

ad annexionem Ordinis, intelligi debere in Beneficiis residentiam non requirentibus, non autem in Canonicatibus, & ad hoc citat Garc. *de benef. d. p. 7. c. 1. n. 85. 86. 87. & 88.*

33 Cæterùm Garcia locis mox relatis, hoc non declarat, nec verbum quidem dicit de Canonicis, sed solùm firmat quod nisi expresse caueatur, quod Beneficiarius per se ipsum celebret, satis censetur prouisum voluntati testatoris, si per alium celebrare faciat, & subiungit; nec requiritur personalis residentia, ex quo sumus in Beneficio simplici, in quo ex generali consuetudine non requiritur residentia; & huic obiecto residentiæ satisfeci sub *n. 17. & 18.*

34 Quintò post *numer.* 27. & sub *numer.* 28. respondendo obiecto alternatiuæ positæ in dicto statuto, ibi: *Dire, ô far dire le sue Messe*, asserit hoc esse intelligendum stante aliquo iusto impedimento, vt potè infirmitatis, vel absentiæ iuxta doctrinam Barbatiæ *in dict. conf.* 33. Gutierr. & aliorum. Cuius quidem contrarium est verius, vt post multos DD. declarauit Rota ex mente sacræ Congregationis Concilij *in decisionibus, relatus supra sub n. 14.*

35 Sextò sub *numer.* 29. inquit, quòd aliàs esset absurdum, cum Canonici debeant per se ipsos, & nõ per substitutum inseruire, non obstante quacunque consuetudine etiam immemorabili in contrarium, iuxta dispositionem Concilij *in d. cap. 12. in fine, vers. Omnes verò diuina, sess. 24. de reformat.* Seraphin. *in dict. decis.* 1256 *numer. 4.*

36 Sed hoc est intelligendum, quando onus est antecedenter annexum cuilibet Canonico, & postea fit statutum, vt possit satisfieri per substitutum; sed quando in eodem statuto imponitur onus modificatum per alternatiuam, & statutum est confirmatum à Sede Apostolica (vt idem Ciarlinus fatetur) sufficit, quod illud obseruetur eo modo, quo disponit; maximè cum ex lectura rubricæ dicti statuti constet Missas celebrandas, nõ spectare ad Canonicos ratione Canonicatus, sed ratione oneris ipsius Ecclesiæ ob legata pia ei facta, quas non posse per alium Capellanum celebrari nõ reperitur prohibitum, & huic obiecto satisfeci, etiam supra sub *n. 21. 22. & 25.*

37 Septimò sub *n.* 32. ait, quòd dato etiam, quod vigore dicti statuti Canonicus posset inseruire per substitutum, non inde tamen cessaret, quin Canonicatus esset Sacerdotalis, assumendo argumentum à Curato; qui licet habeat annexum Ordinem Sacerdotij, tamen per se, & per alterum munus adimplere potest, secundùm Azor. *instit. Moral p. 1. lib. 10. c. 24. q. 2. in princip.* dummodo tamen id passim non faciat, nec ad longum tempus. Posseuin. *de offic. Curat. c. 2. n. 5.*

38 Quod quidem argumentum nullius est momenti; quia Curatus debet administrare Sacramenta, & quatenus possit vices gerentes habere pro supplenda Parochiæ necessitate, non tamen ipse excusatur ab Ordine Sacerdotij, sed Canonicus non tenetur administrare Sacramenta; imò inspecta dispositione iuris, sufficit, quod habeat primam tonsuram, & 14. annum attigerit, vt probaui in princip. sub *num. 2. & 4.* qua rationis disparitate stante non potest procedere argumentum à pari, siquidem parium eadem debet esse natura, & potentia, vt docet Euerard. *in locis argument. loco à pari num. 1. & 2. fol. 137.*

39 Octauo sub *numer.* 38. ad tollendam obseruantiam dictæ Ecclesiæ, quæ erat de prouidendo Canonicatus in adolescentulos 14 annorum, & de inseruiendo per substitutum in dictis Missis celebrandis, respondet hoc potius esse abusum, quàm obseruantiam, & quod Ordinarius potuit dispensare etiam tacitè, vt præsumitur eo ipso, quod admisit Canonicos non integræ ætatis, ex allegatis per Barbos. *de offic. & potest. Episcopi p. 3. alleg. 93 n. 27. & 28.* & idem asseuerat potuisse facere Capitulum.

Quæ profectò conclusio nullam habet subsistentiam, 40 quia nec Capitulum, nec Episcopus potest dispensare super defectu ætatis post Concil. Tridentin. vt tradunt relati per Garc. *de benef. p. 7. cap. 4. numer. 57.* & dicam infrà sub *numer. 56.* & quod quando sumus in dubiis, ad effectum dignoscendi, an sit annexus ordo Sacerdotalis, vel ne, recurrendum sit ad obseruantiam interpretatiuam, dixit Rota *in d. decis. 129. num. 2. coram Mantica.*

Nonò sub *num. 53. 54. & 55.* concedit, quòd Canonicatus Ecclesiæ Carpen. possint dari adolescentulis 14. annorum, qui tamen non dicentur arctati nisi postquam peruenerint ad ætatem requisitam ad Sacerdotium, ad quod citat Garc. *de benef. p. 3. capit. 4. n. 10. 11. & 12.* 41

Sed hoc assumptum est impossibile quod possit sustineri, quia si Canonicatus est Sacerdotalis, non potest de illo prouideri, nisi illi qui infra annum possit ad Sacerdotium promoueri, vt disponitur per Sac. Concil. *in sess. 21. cap. 4. & in dict. sess. 24. cap. 12. de reformat.* vbi prouisiones aliter factæ irritantur, nec contradicit Garcia *locis proximè citatis*, sed solum dicit, quòd prouisus in minori ætate de præbenda requirente Ordinem sacrum cum dispensatione Apostolica, non poterit per Episcopum dicta præbenda priuari ob non susceptum dictum Ordinem, nisi postquam peruenerit ad ætatem requisitam pro illius susceptione, vt patet ex lectura sub *n. 17.* ibi: *Nisi fortè careat quis ætate ad Ordinem requisita, quia ex dispensatione in minori ætate obtinuit præbendam, tunc enim non potest ea priuari ob ipsam causam.* 42

Imò hæc doctrina retorquetur, quia dum prouisi de 43 Canonicatibus Collegiatæ Carpen. non excedebant ætatem 14. annorum, & eos pacificè possederunt absque dispensatione Apostolica, denotat non habere annexionem Ordinis presbyteratus.

Decimò, & vltimò dicit quòd gratia sui Cõcanonici, 44 ex quo nemini erat detrimenti, debebat ampliari, & ad æquas causas produci, & ratione analogica extendi, maximè cum impetratio gratiæ illo casu, erat facta ad effectum satisfaciendi suo muneri in Ecclesia ad mentem Concilij, & ideò non videbatur æquum tam stricto iure procedere, sed cum ipso impetrante erat benignius agendum, & concludit, quòd Ordinarius poterat dispensare cum ordinato extra tempora, ex *cap. consultationi*, vbi DD. & glos. *de temp. ordin.* Azor. *moral. institut. part. 2. lib. 3. capit. 50. quæst. 10. vers. Cùm eo itidem, qui recepit.*

Quæ sola vltima ratio potuit mouere Ordinarium 45 ad impartiendum licentiam ad effectum, vt Caconicus malè ordinatus extra tempora, posset Missam celebrare, & ideo nihil facit ad decisionem præsentis controuersiæ.

Præterea est aduertendum, quòd casus præsens est di- 46 uersus ab illo Ciarlini, quia attentis verbis statuti, ibi: *Ordiniamo che ogni Dignità, Canonico, è Mansionario, sia tenuta dire, ô far dir le sue Messe y giorni festiui*, videtur iniunctum omnibus onus celebrandi quolibet die festiuo, vt denotat dictio illa, *ogni*, quæ neminem excludit, & distribuit cuilibet onus celebrandi, vt pluribus comprobat D. Barbosa *in tractat. de diction. vsufrequent. diction. 241. numer. 1. & 22.* & sic quatenus alternatiua eis non suffragaretur, nisi iusto stante impedimento, non videbatur posse adimpleri mens statuentium, nisi celebrando omnes Canonicos singulis diebus festiuis.

In proposito verò fundator solùm voluit, quod Mis- 47 sa maior esset certa, quæ cùm possit celebrari per Canonicos, qui aderunt pro tempore Sacerdotes in hac Ec-

clesia,

clesia, satisfactum censebitur dispositioni constitutionis fundatoris, absque eo quod obligentur omnes Canonici ad suscipiendum Ordinem Sacerdotalem.

48 Vlterius aduerto, quod Canonici Ecclesię Carpen. voluerunt (licet non obligati) acceptare dispositionem Concilij Tridentini *in d.cap. 12. sess.* 24. vbi loquendo de Cathedralibus cauetur, vt Canonicatus, alij sint Sacerdotales, alij Diaconales, & alij Subdiaconales, & ideò quatenus voluerunt imponere singulis Canonicis onus Missarum, videbatur esse probabile requiri Ordinem Sacerdotalem. In casu verò præsenti non adest talis acceptatio dicti decreti; & sic nec Ordo Sacer requiritur ad huiusmodi Canonicatus obtinendos.

49 Demùm non aduersatur absurdum consideratum per informantes pro Capitulo, nempe quod si declaretur Canonicos huius Ecclesiæ non habere Ordinem Presbyterij, posse dari casum in futurum, quod omnes Canonici sint 14. annorum, vel quatenus habeant ætatem legitimam recusent ad Presbyteratus Ordinem promoueri, sicut modo facit D. Iosephus Beno de Rey, & consequenter in Ecclesia non adsit Sacerdos, qui possit Missam maiorem celebrare, & constitutio fundatoris reddatur frustratoria, contra iuris regulas, quæ volunt, vt conditiones instæ, & iuris dispositioni conformes appositæ per fundatores, sint ad vnguem seruandæ, vt *in cap. significatum, de Præben. & in Clem. quia contingit, de Relig. domib.* & tradit Concil. Tridentin. *in sess. 25 cap. 5. de reformat.* Gutierr. *cons. 1. & 2. vtrobique sub num.* 1. & 2. vbi quod à fundatione recedere non licet.

50 Quia, moraliter loquendo, impossibile est, quod possit dari casus prætensi absurdi, cùm sit in confesso inter partes, in huiusmodi Ecclesia adesse sex Dignitates, viginti nouem Canonicos, & decem & octo Racioneros, & ex his, exceptis quinque Dignitatibus, & duodecim Præbendis, in quibus dignitas Archiepiscopalis habet alternatiuam, cum Vniuersitate dictæ villæ de Alcalà; reliquæ omnes prouidentur ab ipsa Vniuersitate in Doctores magis antiquos graduatos per eam in sacra Theologia, vt probatur ex *concordia registrata in process. fol.* 4. qui quidem Doctores magis antiqui cum lauream Doctoratus Theologici potiri nequeant absque eo, quod sint Ordinibus sacris insigniti, vt sancitur *in constitutione 47. dictæ Vniuersitatis*, certum est, quod non erunt, nisi prouectæ ætatis, & forsan omnes Sacerdotes, sed quatenus nō sint tales, sufficit quod inter omnes prouisos huius Ecclesiæ adsint tot in ætate prouecta, vt possint cogi per Episcopum ad se promouendum ad Ordinem Presbyteratus, pro celebranda Missa maiori, requisita per fundatorem, ac aliis oneribus subeundis, iuxta Ecclesiæ necessitatem.

51 Quandoquidem, etsi dispositio Concilij Tridentini *in dict. cap 12. sess.* 24. *de reformat.* non comprehendat Ecclesias Collegiatas. Nihilominus suadente necessitate Ecclesiæ poterit Episcopus Canonicos Collegiatarum compellere, ad se promouendum ad Ordinem eidem Episcopo bene visum, vt per textum *in cap. quæris, de ætat. & qualit. & Ordine præf.* tradit Moneta *de distribution. part. 2. quæst. 19. numer. 4. circa fin. & numer.* 31. sequitur Lotter. *de re benef. dict. lib. 2. quæst. 47. numer.* 49. & idem tenet Boër. *in decision.* 171. *num.* 2. *vers. Et ideo.*

52 Pro quorum omnium corroboratione extat obseruantia subsecuta; quæ, quatenus versaremur in dubiis, deseruiret pro interpretatione, Gonçal. *in regula* 8. *Cancell. glos. 5. in princip. sub num.* 86. *vers. Et ideò obseruātia*, Lotter. *de re benef. lib. 2. dict. quæst. 47. numer.* 30. & in terminis annexionis Ordinis dixit Rota *in d. decis.* 129. *num.* 2. *coram Mantica.* Obseruantia autem istius Ecclesiæ est, quod inter solos Canonicos Sacerdotes, qui assistunt Choro secundùm turnum repartiuntur hebdomadæ pro Missis maioribus celebrandis, & inter ipsos Sacerdotes tantum diuiduntur distributiones ad hunc effectum ex massa communi assignatæ, absque eo quod de Canonicis, qui non sunt Sacerdotes, habeatur ob id vlla ratio, vt constat ex certificatione Magistri ceremoniarum, & Punctatoris, ac Repartitoris Chori dictæ Ecclesiæ, cui consonant testes pro eodem don Iosepho examinati in *process. fol.* 179. Qui quidem testes deponunt vlterius, quòd in dicta Ecclesia plures adfuerunt Canonici, qui per plures annos non se promouerunt ad Ordinem Presbyteratus, & alij, qui nec etiam ad Ordinem sacrum erant promoti, & alij, qui longo temporis spatio steterunt sine Ordine sacro, & postea absque vlla coactione se ordinarunt, & nunquam perdiderunt aliquam fructuum partem. Itidem deponunt, quod aliqui fuerunt prouisi absque eo quod haberent ætatem requisitam ad Ordinem sacrum, & habuerunt pacificam possessionem, ac perceperunt fructus sine vlla dispensatione.

53 Ex hac igitur actuum frequentia, ac temporis diuturnitate rectè probatur obseruantia, seu consuetudo, secundùm Bart. *in l. de quibus, numer.* 23. *ff. de legib.* Alex. *cons. 45. numer. 2. lib.* 2. Deci. *cons.* 483. *numer.* 25. 54 maximè obseruantia interpretatiua, quæ non requirit longi temporis præscriptionem, Lott. *de re benef. lib. 1. quæst. 39 numer. 159. cum seqq.* & in terminis annexionis Ordinis Rota *in d. decis. 129. numero 3. coram Mantica.*

55 Nec potest dubitari, quin dicta obseruantia suffragetur, cum de ea Episcopus ignorantiam prætendere nequeat, stantibus visitationibus, quas facere tenetur in Ecclesiis suæ Diœcesis, sicut nec minus Capitulum, dum admisit ad possessionem, ad assistentiam Chori, & ad participationem fructuum prouisos non habentes Ordinem sacrum, ac ætatem ad illum requisitam; quod certè non fuisset permissum nec permitti poterat si ex lege fundatoris præbendæ haberent annexū Ordinem presbyteratus; quia tales prouisiones fuissent irritæ ex dispositione Concilij Tridentin. *in dict. cap. 12. sess. 24. de reformat.* ibi: *Nec aliis in posterum fiat prouisio, nisi iis, qui iam ætatem, & cæteras habilitates integrè habere dignoscantur, aliter irrita sit prouisio.*

56 Qua responsione tollitur, quod versemur in facultatiuis, ita vt potuerit Capitulum, cum talibus prouisis mitius agere; quia non potest Capitulum, nec Episcopus derogare dispositioni Concilij, & eo minus super defectu ætatis vt refert decisum Garc. *de Benef. p. 7. c. 1. n.* 99. *in fin. & n.* 112. & notat D August. Barb. *in Collectan. ad Concil. sess. 25. de reformat. c. 5. n.* 3. & quod Episcopus 57 non possit, nec minus cum consensu Patroni, dispensare super defectu qualitatis Sacerdotij requisitæ in limine fundationis, dixit Rota *in decis. 446. n. 9. vers. Maximè, part. 5. recent. & in decis. 680. numer. 3. Coram Buratto.*

Hincque etiam patet nihil obstare contrariam obseruantiam ex aduerso prætensam, siue ea desumatur ex testibus per Capitulum examinatis, siue ex duobus actibus Capitularibus, siue ex Bullis Apostolicis præsentatis.

58 Nam quoad testes, qui sunt quatuor, & ex his tres sunt Ministriles dictæ Ecclesiæ nihil concludunt, imò contradicunt dispositioni constitutionis dum dicunt, quod secundùm dispositionem iuris communis, sacri Concilij Tridentini, & Constitutionis Ecclesiæ, adest consuetudo, quod Canonici debeant ordinari Ordine sacro, & quod recusantes possunt compelli per Capitulum, & inter compulsos agnouerant Don Ioannem de Sandoual, cum tamen constet, quod nec ex dispositione iuris communis, nec Concilij Tridentini requiritur Ordo sacer in Collegiata, ex superius firmatis sub *num.* 2. & 4. Et quatenus esset intelligenda constitutio fundatoris

toris, pro annexione Ordinis, deberet Ordo esse Sacerdotalis, non autem Subdiaconalis, vt dicunt ipsi testes; quia Missa maior non potest celebrari nisi à Sacerdotibus; & ex testibus examinatis pro dicto don Iosepho probatur D. Ioannem de Sandoual stetisse, sine Ordine sacro vsque quo ad legitimam ætatem peruenisset; & tunc suscepit Ordinem Subdiaconatus, stetitque in Ecclesia spatio duodecim annorum, donec obiit, absque aliqua amissione fructuum suæ præbendæ.

59 Vnde, cùm testes adducti pro Capitulo nihil concludant, & èccontra testes dicti D. Iosephi plenè probent repartitionem hebdomadarum pro Missis maioribus celebrandis, fieri tantum inter Sacerdotes Canonicos, & in dicta Ecclesia plures adfuisse Canonicos, sine Ordine Sacerdotali, & aliquos sine Ordine sacro, absque vlla amissione fructuum, & dispensatione vtpote:

Prædictus D. Ioannes de Sandoual.

Item Fernandez de Villegas qui solùm fuit Subdiaconus, & vixit Canonicus spatio 40. annorum; & quamuis dispensaretur à residentia, ob officium, quod habebat sanctæ Inquisitionis, non inde sequitur, quod esset dispensatus ab Ordine Presbyteratus, si eo egebat vigore fundationis.

Item Doctor D. Franciscus de los Rios, qui adeptus fuit possessionem Canonicatus, dum 22. annum suæ ætatis agebat.

Item Doctor D. Ioannes de Gareca, qui possedit Canonicatum per sex annos absque vllo Ordine sacro, & postea promotus fuit ad Doctoralem Toleti.

Item Licentiatus D. Antonius Escudero, qui fuit Canonicus per tres annos sine Ordine sacro, & idem probatur de pluribus Racionerijs, vt in distr. process. fol. 179. cum seqq.

60 Per necesse dicendum est, quòd hi testes sint præferendi; tum quia sunt sex, & sic numero plures Farinac. *de testib. quæst. 65. n. 106. & seqq.* tum quia sunt magis qualificati, cum sint, vel Doctores, vel Magistri, vel Canonici, vel Dignitates, seu Racionerij magis antiqui dictæ Ecclesiæ Farinac. *ibidem num.* 114. & in specie de Doctore *sub num.* 119. tum qui deponunt verisimiliora *ibidem sub num.* 120. tum & etiam, quia sunt magis informati, & deponunt de rebus ad eosdemmet testes pertinentibus, magis specificè, cum ratione, & redditione causæ, nempe, quia aliqui sunt Punctatores, aliqui Magistri cæremoniarum, alij Hebdomadarij, & omnes de gremio Capituli, cum quo est controuersia eadem Farinac. *vbi suprà numer.* 165. *&* 170. *&* 172. *&* 186. vbi quòd magis creditur testibus peritis quàm non peritis.

61 Quantum verò attinet ad duos actus Capitulares; quibus Capitolum compellere conatus fuit Canonicos ad suscipiendum Ordinem sacrum, & quod idem seruaretur in futurum, ab eis qui de nouo prouiderentur; dicitur, quòd imprimis ex illis probatur potius dictam constitutionem fundatoris, vel non esse in vsu, vel non importare annexionem Ordinis, dum tunc temporis Capitulum voluit statuere super annexione Ordinis sacri, & compellere eos, qui tunc prædicto Ordine non erant insigniti.

62 Secundò respondetur, quòd Capitulum non potest statuere in his, quæ tangunt iura singularium personarum ipsius Capituli, Felin. *in c. cum omnes, sub num.* 18. *vers.* 10. *fallit, de constitut.* & *ibi* Panormit *n. 7. vers. Venio ad secundum*, & in specie, quòd annexio Ordinum spectet ad Episcopum, cum consilio Capituli statuitur per Concil. Tridentin. quando loquitur de Cathedralib. *in d. ses. 24. de reformat. c.* 12. Imò quòd Episcopus possit in hoc non sequi consensum Capituli, refert Piasec. *in praxi Episcopal. part. 2. c. 2. n. 7. & c. 2. n. 7.* sequitur D. Barbos. *in Collectan. ad Concil. Trid. in dict. c. 12. sess. 24 de reformat.*

Tertiò considerantur, quòd dicti actus Capitulares se referunt ad iuris communis, & Concilij Tridentini dispositiones, quæ in Collegiatis non requirunt Ordinem Sacrum, vt suprà fuit firmatum, & quatenus secundus actus Capitularis se refert ad consuetudinem Ecclesiæ Toletanæ, pariter detegitur erroneus, quia etiam in Ecclesia Toletana, adsunt Præbendæ, sine annexione Ordinis sacri, quoties eas possidentes velint amittere medietatem distributionum, vltra quod non valet allegare consuetudinem Ecclesiæ Cathedralis in Ecclesia Collegiata; cum militet diuersa ratio, consuetudo enim non extenditur de loco ad locum, nec de persona ad personam, *l. 1. §. si quis hoc interdictum.* & *ibi* Bart. *ff. de itiner. actuque priuat. l. ius singulare, & l. quod verò contra, ff. de legib.* Aretin. *cons.* 122. *n.* 4. Purpurat. *cons.* 522. *n.* 12. 63

Et eo minus; quando, pro vt hic, in loco controuerso adest consuetudo particulari, tunc enim ista particularis est attendenda, *cap. super eo 22. de censib.* & tenuit Rot. *in decis 95. n. 3. & in decis. 419. n. 4 coram Cardin. Caualerio.* 64

Quoad denique Bullas Apostolicas pariformiter respondetur non releuare; quia altera ipsarum, quæ est Pauli Quinti, continet dispensationem dicti Ioannis de Sandoual, super defectu gradus Doctoratus, Magisterij, vel Licentiati requisiti, ad consequendas Dignitates dictæ Ecclesiæ, & in narratiua petitur ex abundanti dispensatio super defectu ætatis requisitæ ad aliquem Ordinem sacrum, forsan dictæ Dignitati annexum, quæ superabundans narratiua, quo ad Ordinē sacrum, nihil ponit in esse, vt demonstrat dictio illa, *forsan*, vt ex pluribus firmat D Barbosa *in tractat. de diction. vsu frequent. diction.* 126. quod experientia docuit, cum dictus Sandoual nunquam susceperit Ordinem Diaconatus, nec Presbyteratus requisiti pro celebranda Missa maiori, pro vt suscipere debebat, si fundatoris constitutio, de cuius obseruantia agitur, importaret annexionem Ordinis. 65

Altera verò Bulla Apostolica Clementis VIII. emanauit pro confirmatione decreti Capitularis, quo cauebatur Portionarios debere per se ipsos inseruire pro Diaconis, & Subdiaconis, vel dare aliam personam idoneam sub certa pœna; Pontifex verò, quia in supplicatione sibi data pro dicta confirmatione obtinenda, narrabatur onus inseruiendi per se ipsos incumbere dictis Portionariis, ex antiquissima consuetudine & ab ipsa ferè fundatione, vt in *process. fol.* 130. noluit confirmare dictum decretum in ea parte, qua dabatur facultas inseruiendi per substitutum, & hoc summa cum ratione, quia supposito, quod ex antiquissima consuetudine Portiones essent Subdiaconales, & Diaconales, non poterant inseruire per substitutum resistente dispositione Concilij Trident. *in dict. sess. 22. de reformat. c. 4. & in d. sess. 24. c. 12. vers. Omnes verò.* 66

At cum ex superius deductis constet talem antiquissimam consuetudinem non extare, corruit eiusdem Bullæ dispositio & vlterius est aduertendum, quod dicta Bulla loquitur de Racioneriis, non autem de Canonicis, & obseruantia ad hoc vt releuet, debet probari particulariter, & in specie in casu controuerso, Alex. *cons. 6. per tot. lib.* 5. Castrens. *cons.* 340. *circa fin. vers. Super est, lib.* 2. Rolan. *cons.* 80. *numer.* 10. *cum seqq. lib.* 1. & non sufficit æquiuoca, sed concludens probatio requiritur, Abb. *in cap. 2. in fin. de censib.* Ruin. *cons.* 104. *num.* 15. *lib.* 5. Rota *decis.* 120. *n. 2. p. 2. recent.* 67

Quibus sic positis nullius est momenti prorogatio termini 68

termini petita per dictum Don Iosephum in Capitulo, quando fuit ei notificatum, quod deberet se ordinare Ordine sacro, consentiendo, quod post lapsum dicti termini, susceptisset Ordinem sacrum, vnde inferebatur, modò ipsum non posse venire contra propriam confessionem, ex *l. generaliter, C. de non numerat. pecun.* ibi: *Nimis est indignum, quod sua quisque voce affirmauit, id postmodum infringere velle.*

69 Siquidem hoc procederet, quando dictus Don Iosephus consensisset actui legitime per Capitulum facto, sed cum ex superius deductis *sub num 61. & 62.* appareat Capitulum non potuisse facere decretum, cui dictus D. Iosephus consensit, corruente decreto, corruit quoque consensus, eius vigore præstitus, ex adductis per Bec. *in conf.* 131. *num.* 50. *vol.* 2. & docet Rota apud Farinac. *in posthum. decis.* 586. *per tot. vol.* 2. maxime stante protestatione præcedente, dicto consensui, de non consentiendo, vt late prosequitur VVesembec. *consult.* 4. *numer.*
70 99. *vol.* 1. & in simili videmus de confessione facta in qualibet materia, quæ si detegatur erronea (pro vt in præsenti) potest per confitentem reuocari, & sibi non præiudicat, *leg. non fatetur, ff de confes.* Anchar. *consil.* 291. *numer.* 3. Deci. *consil.* 408. *numer.* 5. Menoch. *consil.* 147. *n.* 29.

71 Idque procedit, siue error, sit in facto, siue in iure, Paul. de Castr. *in d. l. non fatetur,* Dec. *cons.* 51. *n.* 24. *lib.* 2. & eo ipso apparet de errore, quoties constat de veritate in contrarium, Alex. *cons.* 102. *sub n.* 8. *vers. Igitur idem, lib.* 1. Aretin. *cons.* 14. *n.* 8. *ante med.* Rol. *cons.* 69. *n.* 48. *in fin.* & *n. sequent. lib.* 3.

72 Insuper est aduertendum, quòd sententia Vicarij non condemnat dictum Don Iosephum ad suscipiendum Ordinem sacrum dumtaxat, cuius susceptioni dicitur consensisse, sed declarat eum debuisse promoueri ad Ordinem Presbyteratus, à die adeptæ possessionis præbendæ, quod nunquam petiit Capitulum, vt patet ex lectura processus, & sic potest etiam dici, quod dicta sententia, vti non conformis libello, & petitioni, sustineri non possit, vt probat textus *in l. vt fundus, ff. commun. diuidun.*

Toletana Naturalitatis

Filius naturalis quis dicatur? Matrimonium validè contrahit, qui lite pendente super validitate alterius primò contracti, illud contraxit, si primum postea nullum declaretur, etiam respectu effectuum ab ipso matrimonio prouenientium.

VOTUM CXIV.

1 *Casus proponitur decidendus.*
2 *Filius naturalis dicitur, qui ex soluto & soluta & inter quos matrimonium esse potest, natus est.*
3 *Habilitas ad efficiendum filium naturalem sumenda est vel inspecto conceptionis, vel natiuitatis tempore prout nato fuerit vtilius.*
4 *Naturalis vt dicatur filius, non requiritur de iure Canonico quod natus sit ex concubinatu.*
5 Cap. cùm in Apostolica, de sponsalib. *refertur.*
6 *Matrimonium secundum valet pendente litigio super primo, ex quo primum in rei veritate fuit pronuntiatum nullum.*
7 *Litis pendentia non impedit Matrimonium contrahi.*
8 *Matrimonium nullum non impedit validitatem secundi matrimonij rectè contracti.*
9 *Matrimonium pendente lite super prioris validitate contractum, si illius nullitas euincatur, validum est.*
10 *Matrimonium contrahens secundum lite pendente super validitate primi non dicitur attentare.*
11 *Filij habiti à patre ex puella soluta durante lite validitate matrimonij cum alia nulliter contracti, legitimantur per subsequens matrimonium cum dicta puella contractum.*
12 Cap. tua fraternitas, de sponsa duorum, *refertur,* & n. 15. *intelligitur.*
13 *Interdictum Ecclesiæ ne Matrimonium contrahatur quibus modis fiat.*
14 *Matrimonium contractum contra interdictum Ecclesiæ validum est, nisi contineat decretum irritans.*
16 Cap. cùm in Apostolica, de Sponsalib. *declaratur.*
17 C. 1. & c. veniens, de eo qui duxit in matrimon. quam polluit per adult. *intelliguntur.*
18 C. pen. eod. tit. *exponitur.*
19 *Filij nati ex Matrimonio putatiuo ad hoc vt legitimi sint censendi bona fides saltem alterius coniugis requiritur.*
20 *Adulterij pœna locum habet etiamsi matrimonium fuerit nullum.*
21 *Filij suscepti ab vxorato non sunt naturales, nec legitimantur per subsequens matrimonium.*
22 *Fictio iuris pro veritate habetur.*
23 *Legitimum dicitur à lege approbatum, vel toleratum.*
24 *Naturalis filius in dubio potius præsumitur quam spurius.*
25 *Filiis, vt sint legitimi, fauet lex quantum potest.*
26 *Pro legitimitate in dubio pronuntiandum.*

VErtente lite inter Franciscum de Rio, & Donam Mariam Palomam super nullitate Matrimonij, 1
idem Franciscus ex muliere soluta genuit filiam nomine Antoniam de Rio, quæ nata fuit diebus viginti tribus antequam Matrimonium nullitatis sententia dissolutum fuisset; prout dictis diebus transactis nullum & inualidùm fuit declaratum in Rota, data contrahentibus facultate, vt ad alias nuptias conuolare, vel alium vitæ statum, quem maluerint, eligere possent. Hac facti serie supposita interrogatus fui an dicta Antonia de Rio durante nullo illo patris Matrimonio genita ex muliere soluta, debeat ad omnes iuris effectus naturalis reputari, vel spuria sit censenda? Et naturalem esse respondi, cum illi omnia conueniant requisita, quæ ad filiationem naturalem Doctores requirunt.

Est enim certa iuris conclusio naturalem filium ge- 2
neraliter illum dici, qui ex soluto & soluta, & inter quos Matrimonium esse potest, natus est, *cap. innotuit* 20. *de elect.* vbi *num.* 6. *in collect.* plures refero Doctores, *l.* 11. *Tauri, l.* 9. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recop.* vnobique Regnicolæ & citatis per me addo Robles de Salzedo *de represent. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 8 Basil Pont. *de matrim. lib.* 11. *cap.* 2. *numer.* 1. Melch. Phœbos *Lusit. decision.* 68. *numer.* 6. Cardos. *in praxi Iudicum, & aduocat. verb. filius num.* 7. Michael. Reinoso *in obseruat. iuris obseru.* 4. *num.* 2.

Quæ quidem parentum in solutionis statu existen- 3
tia ad filios naturales efficiendos, sumenda est vel inspecto conceptionis, vel natiuitatis tempore, prout filiis huiusmodi vtilius fuerit Ita per tex. *in l. qui in vtero, ff. de statu homin.* & *in l. si seruum* 5. §. *ingenui, ff. eod.* & *in l. nuper C. de natural. liber.* resoluunt Spin. *in speculo testam.*

*stam.glos.*15.*n.*118. & 119.Cou.*de sponsalib.p.*2.*c.*8.§.2.*n.*5.Pereg.*de fideicom.art.*24.*n.* 50. Azori.*instit. moral.p.*2.*lib.*1.*cap.*13.*q.*3. P.Molin. *de Iustit.tract.*2.*disp.*172.*n.*40.Sanch. *de matrim.lib.*8.*disp.*7.*num.*19.Basil. Pont.*in simils tract.lib.*11.*c.*3.Fachin. *controuers.lib.*3.*cap.*50.Melch.Phœb *Lusitan.decis.*68.*num.*11.*p.*1.citati per me *in collect.ad caput,tanta,numer.*31. *qui filij sint legit.*

4 Nec ad hoc vt naturalis dicatur filius requiritur quod natus sit ex concubinatu(cuius requisita referunt Farin. *in praxi crimin p.*4.*q.* 138. *à n.* 8. Robles de Salzed.*d. lib.*2.*c.*11.*n.*7.Rot.*decis.*254.*p.*1.*diuers.*) nam licèt iure ciuili aliud suaderi videatur, ius tamen Canonicum illi in hac parte præualere debet, cùm *in d.c.tanta*, tale quid non requiratur.Ita Duen. *reg.*350.*n.*11. Cou.*d.*§.2.*n.*4.Card.Mantic. *de coniect.vltim. volunt.lib.*11.*tit.*12 *num.*6.Pereg.*d.art.* 24.*num.* 53.Mieres *de maioratu p.*2.*q.*1.*num.*6.& 7. Azori.*d.cap.*13.*q.*4. Alex.Trentacinq.*var.resolut.lib.*1.*tit de legitimat.resol.*1.*num.*5.& 6 Æmil. Gall *de exception. tit.*4 *p.* 2.*except.* 27.*n.*213. Fusar.*de substitut.q.*409.*n.*126.Melch.Phœb.*Lusit.decis.*68.*num.*6 *p.*1.vbi dicit receptum iure Canonico, & ex totius orbis consuetudine, & ait consonare Ordinationem Reg.Lusit.*lib.* 4.*tit.* 71. & apud Hispanos *l.*11. *Tauri.*

5 Vnde si Antonia de Rio supponatur nata, prout verè est,ex parentibus, inter quos de illo tempore Matrimonium valide contrahi poterat, bene infertur illam pro naturali habendam:quod autem Matrimonium valide contrahi potuerit, probat expreßè text. *in c.cum in Apostolica* 18.*de sponsalib* in quo decidit Pontifex Vrbanus III. quòd Matrimoniali lite pendente si litigans ante sententiam iudicis accipit aliam vxorem ignorantem facti, postea si feratur sententia de nullitate Matrimonij, tenet secundum Matrimonium, licèt fuerit contractum pendente lite, sed viro debet iniungi pœnitentia, & vt abstineat à coniuge per tempus pœniten-
6 tiæ. Ex quo vulgo colligitur valere secundum Matrimonium pendente litigio super primo, ex quo primum in rei veritate fuit pronuntiatum nullum,vt per Abb.*ibi.n.*3.idem tenet Ruin.*cons.*150.*n.*19 *lib.*5.

7 Bald. de Vbaldis Perus. *cons* 3.*num.* 11. *tom.* 1. *inter. consilia Matrimon.* ibi. *His tamen non obstantibus contrarium dico, scilicet secundum Matrimonium valere, & prolem esse legitimam,& hoc ideo quia fuit à primo separata per sententiam,*&c.& *num.* 13. ibi, *Nec obstat pendentia litis,vel appellationis, quia illa non impedit Matrimonium contrahi, capit. cum in Apostolica* 7 *de Sponsal. capit.* 2. *de Matrim. contracto contra interd. Eccles. qua iura procedunt cum prima lis pendeat, & nulla sententia erat lata pro contrahente, & sic nullum habet colorem contrahendi,fortius enim procedunt in illo qui iam habet vnam sententiam pro se, vt in casu nostro*, &c.

8 Anton. Cardos. *in praxi Iudicum, & aduocat. verb. Sacramentum.* §. *de Sacramento Matrimon. num* 36. ibi, *Matrimonium contractum cum vna valet pendente lite cum alia super matrimonio, seu sponsalibus: si primum Matrimonium erat nullum, quia litis pendentia, seu Matrimonium nullum non impedit validitatem secundi Matrimonij rectè contracti, cap.cum in Apostolica,vbi Abb. num.* 3. *& alij, de sponsalib. poterit tamen Iudex illum punire pro arbitrio, quia Matrimonium illud contraxit contra interdictum Ecclesia, cap.*1. 2.& 3. *vbi DD. de Matrim. contracto contra interd. Ecclesie*, &c.

9 Couar. *de sponsalib.p* 2.*c.*8.§.1.*n.*8. Mascard.*de probat.concl.* 1013.*n* 8. vbi resoluunt Matrimonium pendente lite super prioris validitate, si illius nullitas euincatur,validum esse.

10 Lancellot. *de attent.p.*2.*capit.*4.*limit.*17.& *cap.*20. *limit.*18. & *p.*3.*capit.*24.*q.* 17. *numer.* 2. in quibus locis tenet Matrimonium secundum lite pendente super validitate primi Matrimonij contractum, validum esse, & prolem legitimam, quando postea primum Matrimonium declaratur nullum: & præcipuè *d. p.* 2. *capit.* 4. *limit.* 17. *à num.* 3. ita in materia eleganter discurrit. *Quamuis autem contrahens Matrimonium, vt prafertur,lite pendente non dicatur attentare,& consequenter actus non reuocetur, incidit tamen in pœnam extraordinariam, de qua in d. cap. cum in Apostolica, & in cap.tenor, de re iudic.vbi Abb.num.* 9.*prasertim quod coniugibus inhibetur ne inuicem reddant debitum, aut alios actus matrimoniales attentent, vt sensit etiam Ruin. vbi supra,& expreßè Imol. per eum allegatus in cons.*125 *incip.In causa qua vertitur, cui subscripsi, & multis comprobauit Angel. de Castro, de quo in* 1. *vol. consiliorum matrim. cons.*31. *in.* 4. *Quia ego Angelus,a quorum opinione nec etiam videtur dissentire Andr. Barbat.in cons.* 9. *Visonum* 4.& *seq. lib.* 2. & *sequitur Deci.cons.*163.*In causa sub n.* 7.*col.*4. *in fine vers.tertio respondetur;& ita debet intelligi quod alias simpliciter dicunt Doctores quod lite,vel appellatione pendente super validitate primi Matrimonij non licet ad secundum Matrimonium transire, prout videtur text.& ibi notat expreßè Abb. in cap. tua, num.* 3. *extra, de sponsa duor.videlicet quod non licet impune ad secundum transire, non autem quod Matrimonium in se non sit validum,si primum declaratur nullum,vt dictum est.*
Quam limitationem ampliando intellige, vt non solum 11
*procedat respectu actus ipsius matrimonij; sed etiam respectu effectuum ab ipso Matrimonio prouenientium, prout est legitimatio filiorum,qua fit per subsequens Matrimonium:talis enim legitimatio dicitur valida etiamsi dicti filij essent concepti lite pendente, vt tradit Petr. Imol.in cons.*35.*vers.nono lib.* 4. *post Paris.cons.*13.*lib.*2.*n.*24 & *cons.*15.*col.*1.*n.*2.*eod. lib.* & *faciunt qua posuit Bald. in praallegato loco inter consilia matrim. cons.*3.*n.*11.*vbi enim principaliter disputaret an filij nati ex Matrimonio (lite pendente super primo) contracto essent legitimi,concludit secundum Matrimonium valere, & & prolem legitimam fore,*&c.

Et hæc est vera opinio; sed obstare videtur tex. *in ca-* 12
pite tua fraternitas 4. *de sponsa duor.* ibi, *Hoc arbitramur agendum, vt si amodo in tali casu duxerint appellandum,eis in Ecclesia publicè interdicas ne ante decisionem causa,aliud contrahant Matrimonium: & si contra interdictum Ecclesia publicè factum venire prasumpserint, Matrimonium tam prasumptuosè contractum poteris irritare,*&c. Ex quo videtur colligi Matrimonium contractum contra interdictum Ecclesiæ esse irritum.

Verùm pro genuina huius text.intelligentia præmit-
tendum est interdictum Ecclesiæ tribus modis fieri, per 13
legem,per iudicem,& per Parochum:per legem fit, quæ certis temporibus nuptias prohibet, de quibus *in capit. non oportet. el* 2. 33.*q.*4.& *in capit.capellanus, de feriis.* Per iudicem quando pendente super Matrimonio lite, vel illud, vel aliud contrahi specialiter interdicitur, *capit. tua nos, de sponsa duor. capit. primo & vlt. de Matrim. contracto contra interd. Eccles.* Per Parochum,cùm aut impedimentum denuntiatur illi,aut probabilis est eiusdem suspicio, *capit. cùm inhibitio, in princ. & in* §. *sane, de clandest. desponsat.* In his omnibus casibus Matrimonium contractum valet, quia
prohibitio non dirigitur in ipsam Matrimonij substan- 14
tiam, sed in accidentia, quod tunc fit cùm non simpliciter, & absolutè Matrimonium prohibetur inter aliquos, sed circumstantia modi, temporis aut loci,tunc enim nisi lex habeat decretum irritans, actus valet: sed lex quæ prohibet Matrimonium contrahi contra interdictum Ecclesiæ, solum tempus videtur prohibere.

hibere, & non habet decretum irritans; ad quod respexit Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp.* 2. dum cum communi tenet Matrimonium contractum contra interdictum Ecclesiæ valere, nisi contineat decretum irritans faciens specialem mentionem matrimonij.

15 Quare intelligere debemus *d. c. tua fraternitas* de irritatione mentionem faciens, vel loqui de interdicto Pontificio, nomine Pontificis facto, vel de irritatione quoad cohabitationem, non quoad vinculum, iuxta doctrinam glos. *verb. irritum, in c. ad dissoluendum, de despons. impub. & verbo poteris irritare in d. c. tua fraternitas.* Et quicquid sit, nullibi constat aliquod interdictũ Francisco de Rio factum fuisse, nec inhibitum ne aliud contraheret Matrimonium.

16 Secundò non obstat *d. c. cùm in Apostolica*, ibi, *Et sic falsitate suggesta quandam aliam facti nesciam copulare præsumpsit*, &c. dum videtur supponere mulierẽ, cum qua villicus secundum contraxerat Matrimonium, prioris notitiam non habuisse, super cuius validitate controuertebatur in iudicio; & sic ignorantiam in causa fuisse, vt secundum Matrimonium validum foret sequuta prioris nullitate. Quia respondetur secundum Matrimonium validum semper esse tam si illud contrahens sciret quàm si ignoraret aliud prius contractum, vt videtur sentire glos. *verb. remanere, in d. cap. cum in Apostolica*; scientiæ tamen ignorantiæ distinctio eo casu deseruiret si prius Matrimonium validum foret: nam si quis viuente prima vxore contraheret cum secunda hoc ignorante, si prima moriatur, poterit cogi cum secunda vitam agere, data tamen mulieri ad discedendum facultate, *capit. 1. & capit. veniens, de eo qui duxit in matrim. quam polluit per adulter.* secus verò si cum secunda conscia prima viuentis Matrimonium contraheret, *capit. ex litterarum, capit. cum haberet, eod. tit.*

17 Sed mirum est cur Pontifex *in d. c. 1.* iudicat Matrimonium inter eos, inter quos legitimus consensus non fuit: & quare cogat virum in hoc coniugio permanere quasi Matrimonio alligatum, mulieri verò quasi liberè diuertendi licentiam faciat. Ad quem nodum dissoluendum, Ego existimo in eo text. & similibus perfici Matrimonium ex consensu olim expresso inualide, cohabitatione tamen continuato, non vt à principio consensus præstiti sed vt ex nunc quasi tempore remoti impedimenti exprimeretur. Quandocunque enim agitur siue de Matrimonio, siue de quocunque alio contractu celebrando, qui certam verborum formam non requirat, sed naturali consensu perficiatur, si semel consensus sit expressus, & propter impedimentum iuris non possit effectum sortiri, & actus statim valeat sublato impedimẽto ex vi prædicti consensus, qui perseuerat, actus perficitur, quoniam verum est dicere in eo actu reperiri consensum, qui per actum nullum rectè significatur, vt probat text. & *ibi* Bart. *in leg. vlt. ff. de rebus eorum*,

18 Menoch. *de arbitr. casu* 161. *num.* 70. Nec refragatur text. *in cap. pen. eod. tit.* de eo qui duxit in Matrim. quatenus videtur requirere nouum consensum. Quia respõdetur ibi nouum consensum appellari scientiam impedimenti sublati cum perseuerentia prioris, quia nouum ex tunc Matrimonium facit: ideo autem fit facultas mulieri ad recedendum in *d. c.* 1. quia antequam sciret impedimentum sublatum, consensus non sufficiebat, vt cũ primum sciuit, potuit recedere, & consensum reuocare: maritus autem in pœnam non potest; vterque tamen si per diem cohabitauerit impedimento sublato scienter matrimonio alligatus manet.

19 Ex quo patet ignorantiam, & bonam fidem in hac materia requiri & necessariam esse eo casu, quo secundum Matrimonium fuisset nullum, data prioris validitate: ad hoc enim vt filij ex dicto secundo Matrimonio nulliter contracto legitimi censendi sint, bona fides saltẽ alterius coniugis requiritur, iuxta terminos *c. ex tenore, qui filij sint legit.* & quæ resoluunt citati per me *in collect. ad d. c. 2. n. 4. eod. tit.* non sic quando secundum Matrimonium ex inualiditate prioris, validum & legitimum remaneret, vt dixi.

Tertiò etiam non obstat *l. 81. Tauri*, vbi Auton. Gõ. *n. 48.* cum qua concordat *l. Regia Lusit. lib. 5. tit. 26.* vbi 20
Parens meus, quem non minus naturæ, quàm doctrinæ meæ reuereor auctorem, quatenus decidit adulterij pœnam locum habere etiamsi Matrimonium fuisset nullum, & putatiuum, cum traditis à Tiraq. *de iure mariti glos. 8. n. 245 & seq.* Farin. *in praxi crimin. q. 141. n. 62.* D. Barb. *in l. 2. ff. soluto matrim. in princ. p. 1. n.* 95 quia respondetur legem illam fundari in eo quòd mulier quãtum fecit ex se actum illicitum, & a iure reprobatum ac per consequens delictum commisit tali pœna puniendum.

Quartò non obstat *d. cap. tanta, qui filij sint legit. in vers. si autem vir viuente vxore*, dum probat filios susceptos à marito ab alia quam ab vxore sua viuente non legitimari per subsequens matrimonium contractum cum eorum matre post primæ vxoris mortem; quia verò sunt spurij, per quem text. ita resoluunt Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 81. n. 22.* Pereg. *de fideicom. art. 24. n. 49.* Gutier. *pract. lib. 2. q. 105. n. 9* Rot. *decis. 191. num. 2. p. 1. recent.* ex quo datur intelligi dictam Antoniam vti si iam durante matrimonio extra illud habitam, non naturalem, sed spuriam esse Respondetur enim Matrimonium illud, quod alias toto eo tempore putatiuum fuit, in prolatione sententiæ nullitatis, fuisse declaratum nullum, non ex tunc, sed vsque ab initio, & ideo cum re vera nunquam extaret, non potuit impedire quin filius dicatur genitus à soluto, qui aliquo valido Matrimonio tunc temporis teneretur, non iuris fictione, qualis est filios à tempore natiuitatis legitimos reputari, quæ nihilominus pro veritate habetur, vt post Bart. *in leg. si maritus. §. legis, ff. ad leg. Iul. de adulter. & in leg. mercis, ff de verbor. signif.* Menoch. *cons.* 174. *numer.* 107. Fusar. *de substitut. q. 409. numer.* 18. sed verè, & realiter, vt patet. 22

Quod tanto magis sine difficultate procedit si ex eo quod secundum Matrimonium valuit, habita exinde prioris nullitate, vt suprà dixi, filij pendente lite ex secunda vxore geniti, legitimi sunt habendi, cum dicatur nasci de legitimo Matrimonio procreatus ex Matrimonio à iure approbato, vel non improbato; legitimum enim dicitur à lege approbatum, vel toleratũ, *l. legitima, & ibi* DD. *ff. de pactis*, necessariò sequitur filios medio tempore ab eo susceptos ex muliere soluta antequam secundas contraheret nuptias, naturales esse. 23

Et quatenus circa naturalitatem Antoniæ aliqua oriri possit difficultas, quæ dubiam at turbidam redderet materiam, stante huiusmodi dubio potius eam præsumere debemus naturalem quàm spuriam, iuxta opinionem Baldi *consil.* 448. *Quæritur in primis numer. 4. lib.* 1. Crauet. *in suo celebri consil.* 138. *numer. 1. & cons. 166. num. 1. & 4.* Barbet. *cons.* 117. *num.* 9 Cou. *de sponsalib. p. 2. cap. 8. §. 3. num. 1.* ibi, *Potius verò præsumitur naturalis, quàm spurius ne præsumamus factum, aut qualitatem necessariam vt quis dicatur spurius, quæ à natura non inest*, &c. Melch. Phœb. *Lusit. decis.* 68. *numer. 10. part.* 1. ibi, *Illud etiam obseruandum quod in dubio filij præsumuntur naturales, non verò spurij, nec illegitimi*, ex Angel. *per text. ibi in leg. liberorum, ff. de his, qui not. infam.* Alciat. *de præsumption. reg. 13 præs. 1. numer.* 12. & Rot. *decis. 319. n. 15. p. 5. recentior.* ibi, *Prout non facit non fuisse iustificatum Andream natum esse ex soluto & soluta, quia sic de iure præsumitur*, Rot. *decis.* 802. *numer. 2. & seqq. p. 2. diuersor.* & Eadem Rot. *decis.* 360. *num. 16. d. p. 5. recent.* 24

ibi, *Nec est opus probare Isottam fuisse naturalem, non autem spuriam, quia in dubio præsumitur naturalis, non autem spuria: Aym. cons. 166. n. 1. Rimin. iun. consil. 187. n. 107. cum seqq. Thesaur. q. 83. n. 2. lib. 2. Barz. decis. 91. n. 1. vbi de magis communi, &c.*

25 Nam sicut lex in quantum potest fauet filiis vt sint
legitimi, Deci. *cons. 152. sub num. 1. vers. & quia lex.*
Rot. *decis. 201. num. 41. & decis. 264. num. 13. p. 5. recent.*
Ita debet fauere filiis, vt in dubio potius fiot naturales,
quàm spurij, cum hi à legitimitate excludantur, illi
vero ei magis accedant, pro qua in dubio pronuntian-
26 dum esse docet Fusar. *de substit. q. 409. num. 106. vers.*
primo.

Toletana Congregationis sanctissimi Sacramenti.

In Sede nullus permittendus est sedere in Ecclesia quando sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in ea discoopertum est. Parochus in sua Ecclesia sedere debet in scamno, non verò in sede, etiamsi ibi sanctissimum Sacramentum non sit manifestum.

VOTVM CXV.

1 *Casus proponitur.*
2 *Lis introducta.*
3 *Sedere in sede in presbyterio nullus potest præter Episcopum Diœcesanum.*
4 *Presbyter, qui cum Diacono & Subdiacono Missam cantaturus est, sedere debet in scamno oblongo decenter ornato.*
5 *Parochialis Rector in sua Ecclesia sedere debet in scamno, non autem in sede.*
6 *Probatur ex fide data à Magistris Cæremoniarum.*
7 *Episcopus Pontificalibus ornatus solus potest in præsentia sanctissimi Sacramenti sedere in sede.*
8 *Cæremoniale Episcoporum est liber authenticus.*
9 *Audacia est sedere cum ante Tribunal Dei stamus.*
10 *Humilitas apud Christianos non dedecorat, sed ornat.*
11 *Honor qui debetur Regi, tribui debet Diuino, qui est Rex Regum.*
12 *Prædicator coram Sanctissimo Sacramento capite discooperto prædicare debet.*
13 *Eucharistiæ Sacramenti admirabiles effectus.*
14 *Eucharistia diuinissimo Sacramento abutentes seuerissime puniendi.*
15 *Vicarius Monialium ad sedem habendam quo inuetur medio.*
16 *Parochiam non minus quam decem distincta domus, & familia facere possunt.*
17 *Parochialitas de iure non præsumitur.*
18 *Parochus in propria Ecclesia tantam habet potestatem, quantam Episcopus in sua Diœcesi.*
19 *Substitutus, seu Vicesgerens, aut delegatus non habet eandem prærogatiuam, quam principalis, seu delegans.*
20 *Vicarius non succedit in eo quod præstatur honori, & dignitati Episcopi.*
21 *Locum tenentes, seu Vice-Rectores suis principalibus in reuerentialibus non adæquantur.*
22 *Curatus in sua Ecclesia sedere debet in scamno, non autem in sede.*

POstquam Venerabilis Congregatio mancipiorum 1
Sanctissimi Sacramenti à bonæ memoriæ Equite
de Gratiis fundata desideratam reportauit victoriam
in lite, de qua mentio fit supra in voto 76. Pater Vicarius Monialium in quarum Ecclesia ex fundatione & dotatione sita est dicta Congregatio, immemor humilitatis minoriticæ, quam professus fuit, dum sancti Francisci habitum suscepit, intentauit, non sine omnium admiratione & multorum scandalo, quod in actu celebrationis festiuitatum dictæ Congregationis, & dum solemnis celebratur Missa, & prædicatio ad Populum habetur; discooperto semper in Altari maiori decenter ornato Sanctissimo Sacramento, sedere debet in sede maiestuosa in Presbyterio Altaris maioris ex parte Euangelij quando omnes in scabellis sedent, nec aliquis vnquam fuit tam audax qui in præsentia diuinissimi Sacramenti aliam sedem occupare præsumpserit.

Lite in iudicio super hac re deducta, & iniuncto mi- 2
hi onere à deuota hac Congregatione, vt meam sententiam libere proferrem, cum præsupposito quod hactenus nec in hac, nec in aliis Congregationibus huius oppidi visus fuit vnquam, qui talem Præfecturam intentare, aut se ita indiscrete exaltare vellet, respondi nequaquam permittendum dictum Vicarium scandalosam hanc introducere nouitatem, sed illi modis omnibus resistendum: ex sequentibus.

Primò, quia in Presbyterio nullus præter Episcopum 3
diœcesanum in sede potest sedere, itaut nec Presbyter,
qui Missam cum Diacono & Subdiacono cantaturus 4
est, sedere possit nisi in scamno oblongo decenter ornato ex parte Epistolæ, vt statuit Cæremon. Episcopor. *lib. 1. tit. 13. de sedibus Episcopi*

Secundò, quia etiam Parochialis Rector in sua Eccle- 5
sia sedere debet in scamno, non autem in sede, vt cēsuit Sacra Congreg. Rituum *in Turritana 14. Febr. 1632.* cuius memini *de officio, & potest. Parochi c. 10. n. 5. in fine in nouiss. impress. & in sum. Apostol. decis. collect. 552. n. 62.*

Tertiò, quia ita fuit decisum per Magistros Cæremo- 6
niarum huius oppidi Matritensis, vt constat ex fide, in actis exhibita.

Quartò, quia sic petit reuerentia, quæ tanto 7
debetur Sacramento, & in cuius præsentia deberemus semper genua flectere, & cum humilitate stare, vt optimis rationibus, & pro discursu probat Doctor Don Franciscus Bermudez de Pedraza Canonicus & Thesaurarius sanctæ Ecclesiæ Granatensis *in sua historia Eucharistica p. 2. cap. 9. in princ.* ibi. *Qualquier Iglesia donde reside Christo nuestro señor Sacramentado es su palacio, y quando esta manifiesto en su cortina, nadie puede tener silla en su presencia, solamente al Obispo vestido de Pontifical la permiten las leyes de la Iglesia en el Ceremonial Romano feria quinta in Cœna Domini fol. 410. y en el Ceremonial de los Obispos lib. 2. cap. 23. y es libro autentico, cuyas decisiones obligan en materias de ceremonias y culto diuino dize Graciano discept. 111. n. 7. & discept. 298. n. 28. y por el se permite à los Obispos tener silla delante de Christo nuestro Señor Sacramentado, y no absolutamente, sino celebrando de Pontifical; de donde sale la consequencia legal. Luego otro ninguno Christiano, que no sea Obispo, y este vestido de Pontifical puede tenerla. Y fuera deste caso ni Obispo, ni Arçobispo, ni Cardenal, ni el mismo Legislador el Summo Pontifice tiene silla sino vna silleta raza,* &c. Et paulo inferius *capit. 10.* ibi, *Poner silla en presencia de*

Christo

Christo nuestro Señor Sacramentado, es ropa de contrabando, esta prohibida por leyes de la Iglesia, no so asienta El Rey en silla, luego no la puede poner el subdito, si no quiere parecer major, o mostrar mas singularidad: cosa que simboliza mucho con el delito de Lucifer: quiso con elevacion y soberuia poner silla a par de Dios, y le castigò Dios con priuarle de la que tenia en el Cielo, y ponerle en los calabozos del infierno, y dale vaya san Bernardo serm. secundo de verbis Isaia cap. primo & decimoquarto Impio tu te atreuiste à sentarte junto al Trono? el hijo de Dios es el que esta sentado en el Trono, el Dios de Sabaoth: sola la Trinidad esta sentada, los Seraphines estan en pie; y este Trono Magestuoso que vio Isaias, reprezentando la soberuia de Lucifer, añaden los Santos, que fue representacion del Santissimo Sacramento del Altar, y doctrina de la veveneracion grande con que los Angeles estan en su prasenci s en pie, y no sentados, enseñando à venerar la sacra Encaristia, para que se corra el hombre, que es de inferior naturaliza de estar en su prezencia irreuerente, &c. Et infrà *Pues no es de menos nota para los Angelos (que estan en pie venerando à su Rey à Christo nuestro Señor Sacramentado en el solio Real del Altar, temblando de reuerentes como canta la Iglesia Tremunt potestates) ver que la hormiga del hombre, tenga vanidad para tomar vna silla en su presencia. Bien merecia su irreuerencia que hiziseran los Angeles con el lo que Christo Señor nuestro mando hazer con aquel conuidado discortes que sin traer vestido de boda se sento à la mesa, attado de pies y manos, le mando meter en el calabozo de los infiernos; o que por lo menos le dieran la reprehension que dio al otro conuidado que mui vano se se sentò en cabecera de mesa: y no podiendo la bondad de Christo nuestro Señor tolerar su descortesia, increpando la vanidad de auer tomado el primer assiento le dixo Luca cap. decimoquarto todo hombre que se exalta sera humillado, y el que se humilla, sera exaltado. Eran dize san Iuan Chrysostomo homil. 44. in cap. vigesimotertio Mathai, los Iudios muy amigos de primeros assientos, y cabeçeras de mesa, y enfadado Christo Señor de su liuiandad, la reprehende,* &c. Et demum vir iste doctus minitatur vere illos, qui primas sedes quærunt, & de præcedentiis in sedendo controuertunt in præsentia Sanctissimi Sacramenti, his verbis. *Temamos no se canse Dios de oyr nuestras liuiandades, y de ver nuestras irreuerencias, y nos embie con vna enfermedad à la casa de la muerte, y no à descansar, sino a llorar eternamente nuestros descuidos.* Hactenus Pedraza.

9 Illud Christiani maximè attendere debent quod dum diuinissimi huius Sacramenti præsentiam petunt, illic tanquam Rei sistunt etiam humiliter peccatorum suorum veniam petere debent. *Cùm ante tribunal Dei stamus*, ait Cardin. Petrus Damianus *opusc. 39. cap. 2. audacia est sedere*: maximè decet Christianæ humilitati in sanctos reuerentia, quanto magis in Sanctissimam
10 Eucharistiam; *apud Christianos* (non semel pronuntiabat Ferdinandus II.) *humilitas non dedecorat, sed ornat.* Et Alphonsus Castellæ Rex sapiens *l. secundo titulo quarto partita prima* dicebat *que la honra que los*
11 *homes fazen al Rey deuen fazer à nuestro Señor IESV-CHRISTO que es Rey sobre todos los Reyes, y Señor de los Cielos, y de la tierra.* Et in *l. 61. einsdem tituli, & partita*; addit hæc verba. *Deuen fazer reuerencia, y humildad la mayor que pudieren, o todo Christiano que esto no fiziere, erraria mucho contra Dios, e la*
12 *Fe, e daria mal exemplo de si*, &c. Vnde Prædicator dum coram Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento Populo verbum Dei exponit, capite discooperto prædicare debet, vt censuit Sacra Congreg. Rit. *in Ge-nen. nono Decembris* 1628. de qua meminit Pedraza *d. tract. de historia Eucharistica p. secunda capit. quinto in fine.*

Accedamus igitur magna cum reuerentia & humi- 13
litate ad hoc Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, Rei sumus, peccatores sumus, veniam delictorum nostrorum petere profundissima cum humilitate debemus, tanto enim remedio salutis nostræ egemus; est enim, vt inquit Bernard. ægris medicina, peregrinantibus via, debiles confortat, valentes delectat, languorem sanat, per hoc homo mansuetior fit ad correctionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, sagacior ad cautelam, ad obedientiam promptior, ad gratiarum actionem deuotior, referunt Canis. *in libro de Eucharistia paragraph. nono* Campan. *in diuersor. iuris Canon. rubr. 12. capit. 7. num. 28.*

Meminerint tales irreuerenter se habentes in præsen- 14
tia huius diuinissimi Sacramenti, vel ad illud in peccato accedentes vt indignè sumant, aut eo abutentes, iudicium sibi manducare, & sententiam contra se reportare, quasi non bene sentientes de existentia summi Dei sub speciebus panis latenter occulti ad salutem, & ad condemnationem perpetuam se hominibus manducandum tradentis: contra istos, qui sacra Eucharistia detestabiliter vtuntur; etiam indignè eam sumentes, exclamare liceat O indignum facinus! eò ergo processit hominis furor, vt quod dæmones ipsi verentur, credunt, & contremiscunt, quod ipsi dæmones aspicere non audent: homo dæmone ipso, quantum ad hoc, peior fiat, vt sacrosancta esca, & potu vitali, cœlesti alimonia, pane vitæ, esca vitæ, vita ipsa, poculo æternæ salutis, conuiuio Dominico, viatico tuto peregrinationis nostræ, Paschate Christianorum, Manna abscondito, pane Cœli, pane Angelorum, Sacramento Sacramentorum, spe salutis æternæ, salute nostra ipsa, irreuerenter & indigne abutatur. O bone IESV, iterum Iudam adhuc satellites, & carnifices crucifigentes? quàm vere scriptum est, Miserationes tuæ super omnia opera tua.

Sed videamus quo fundamento vicarius præeminen- 15
tem sedem in Presbyterio sibi dandam esse dicit dum Diuina celebrantur officia, & festiuitates fiunt iuxta nobile nostræ Congregationis institutum? Argumentatur pro Vicario Aduocatus formans quendam syllogismum à veritate penitus aberrantem, sic arguit. *Vicarius Monialium est illarum Parochus, eo quod illis Sacramenta administrat Atqui Parochus in sua Ecclesia omnibus præcedit, & in sede maiestuosa in plano Presbyterij, vel Ecclesia sedere debet. Ergo similiter Vicarius eodem sedendi priuilegio, & præeminentia gaudere debet.*

Maiorem Aduocatus aduersus probare intendit ex eo quod sit Vicarius Parochus Monialium; sed hoc omni prorsus caret iuris fundamento; quia & hoc vt Vicarius Parochus diceretur, necessario requirebatur vt populum intra certos limites haberet, quodque beneficium Curatum haberet, in eoque prouisus & canonicè institutus fuisset; & animarum curam proprio nomine ac titulo exerceret; nec monasterium dictarum
Monialium appellari potest Parochialis Ecclesia, quia 16
caret Parochianis; non minus enim quam decem distinctæ domus, & familiæ Parochiam facere possunt, quæ municipia appellantur *capit. vnio. 10. q. 3.* Carat. *de iurib. Parochialib. tit. 1. cap. 3 in fine*, Pacian. *de probat. lib. secundò cap. 31. num. 23.* necnon alia requisita concurrere debebant, sine quibus nulla Ecclesia dici potest Parochialis, iuxta resolutionem Rotæ *decis. 52, p. 2. diuers. & decis. 380. à num. 11. p. 5. recentior & coram*
Duran. decis. 433. num. 12. Et demum Vicario incum- 17

bit probare omnia requisita huiusmodi habere, cum Pa-
rochialitas de iure non præsumatur, Bellam. *decis. 676.*
Rot. *decis. 258. n. 5. p. 5. recent. & decis. 300. n. 5. p. 3.*
etiam recent.
18 Minor verò videtur probari ex quo Parochus in pro-
pria Ecclesia tantam habet potestatem, quantam Epis-
copus in sua Diœcesi, & loco Imperatoris & Regis ibi-
dem habetur, *cap. duo 23. q. 4.* Abb *in c. 1. n. 28. de dolo,*
& contum. & in c. Venerabilis n. 19. de elect. Theodos.
de Rubeis apud Stephan Gratian. *discept. forens. tom. 2. c.*
298. n. 88. vers. denique, cum aliis citatis per me *de of-*
ficio, & potest. Parochi c. 9. n. 3. cum seqq. Sed hæc minor
in iure fundamentum non habet, nec defendi potest, ex
seqq. Primò, quia vt dixi numero præcedenti iste Vica-
rius non est Parochus, nec ad eum pertinent præemi-
nentiæ, & prærogatiuæ Parochis titulatis & canonice
19 institutis debitæ. Secundò, quia Monialium Vicarij
sunt amouibiles, & Religiosi per priuilegia Apost. im-
mediate Sedi Apost. subiecti, sub cuius protectione de-
gunt, & illud ministerium exercent tanquam substituti
& Vicesgerentes suorum Prælatorum, & isti ab eadem
sancta Sede per viam exemptionis ab Ordinariorum
iurisdictione gubernatiuam potestatem obtinent, vnde
respectu honoris, & præcedentiæ nunquam substitu-
tus, seu Vicesgerens, aut delegatus eandem habet præ-
rogatiuam, quam principalis, seu delegans, Deci. *in c.*
sane el 2. n. 12. & 13. de officio deleg Gonzal, *ad reg. 8.*
Cancel. glos. 5. §. 9. num. 102. & 103. Mastril. *de ma-*
gistratib. lib. 5. cap. 15 num. 61. Ponte *decis. 25. numer. 8.*
20 Tertiò, quia licèt Vicarius generalis Episcopi vices il-
lius gerat, & tanquam caput eo absente honorari, &
præferri debeat, nihilominus in præeminentia Sedis
& in quocunque alio, quod præstatur honori, & digni-
tati Episcopali, nullo modo succedere potest. Menoch.
cons. 257. num. 73. vol. 3. ibi, *Non enim in Vicarium*
transeunt reuerentialia, vt respondet Federic. de Senis
in cons. 302. alioquin sequeretur quod ea omnia, quæ
præstantur honori & dignitati Episcopali, essent tribuē-
da Vicario, quod omnino falsum est, &c. Michaël Ferro
21 Mantique *in tract. de præcedent. eccles. q. 1. n. 28. secus*
autem. ait, *est dicendum in reuerentialibus, in quibus*
clarum est non posse Locumtenentes, seu Vice-Rectores
22 *& substitutos suis principalibus adæquari.* Quartò &
vltimò, quia in his propriis terminis Parochi, qui in
propria Ecclesia optabat sedem habere, declarauit Sacra
Congregatio Rit. *in dicta Turritana 14. Februar. 1632.*
in hæc verba. *Curatus in sua Ecclesia sedere debet in*
scanno, non autem in sede, cuius memini *de officio, &*
potest. Parochi d. c. 9. n. 5. in fine in nouiss. impress. & in
sum. Apostolicarum decis. collect. 552. n. 62. Quæ pro-
cedunt eo casu, quo non est patenter expositum diuinis-
simum Eucharistiæ Sacramētum: si verò exponatur, nul-
lus iuxta suprà adducta potest coram eo sedere in sede.

Granaten. Libelli.

Blasphemus hæreticalis, qui libello famoso à se publicè fixo diris ac malè precantibus insultationibus sacrilegáque impietate Deiparæ virginitatem lacerabat, alia intentione quàm illam lædendi, quibus debeat puniri pœnis?

Votum CXVI.

SVMMARIVM.

1 *Libelli famosi contra Deiparæ virginitatem tenor.*
2 *Libellus post intempestam noctem defixus, & inuentus.*
3 *Rumor quod Eremita quidam libellum fixisset.*
4 *Eremita in carcerem detruditur, & eius confessio refertur.*
5 *Eremitæ aliquando ad qualibet nefanda perpetranda audaciores inueniuntur.*
6 *Auctores nominantur qui hac de re scripserunt.*
7 *Hispania Christianæ Religionis obseruantissima, & hæreticis infestissima.*
8 *Blasphemia hæreticalis quæ?*
9 *Blasphemia non hæreticalis qualis dicatur?*
10 *Blasphemiæ cum sunt adeo enormes, pro eis debet capitis pœna imponi.*
11 *Blasphemi pessimæ qualitatis enormissimam & horrendam blasphemiam dicentes etiam in sancti Officij Tribunalibus mortis pœnam incurrunt.*
12 *Libelli famosi auctor capitis pœnam incurrit.*
13 *Libellus graues iniurias & opprobria in Principem dirigens vsque faceret eius auctorem in crimen læsæ maiestatis incidere, & ita in pœnam vltimi supplicij.*
14 *Delictum ob aliud delictum non minuit pœnam.*
15 *Delictum mixtum & qualificatum non continetur sub simplici.*
16 *Delictum adeo enorme puniri oportet in publicum exemplum.*
17 *Pœna regulariter debet esse culpæ consentanea, nisi interuenerit causa.*
18 *Vtilitas communis sæpius efficit vt iusta & rigorosa iurisprudentiæ limites transiliantur.*
19 *Supplicia exercentur in rebus etiam inanimatis, & irrationabilibus.*
20 *Furiosi ob fati infelicitatem culpæ liberi existunt.*
21 *Vasanum, qui percussit Regem Catholicum, imperauit Regina eius vxor laqueo suspendi.*
22 *Libelli publicatio ab eius auctore non processit ex animo, aut intentione errandi in Fide.*
23 *Delictum sponte confitenti multum deferendum ad criminis excusationem.*
24 *Iuramento, & declarationi iniuriantis standum est quod iniuria non fuerit illata animo iniuriandi.*
25 *Simulatio animi melius cadit in verbis quàm in factis.*
26 *Confessio Rei cum qualitate ex defectu intentionis est admittenda.*
27 *Præcipuè cùm non adsunt alia indicia animi suspecti.*
28 *Causa delictorum materialis in voluntate consistit.*
29 *Maleficia, voluntas, & propositum delinquentes distinguunt.*
30 *Maleficia magis decernuntur per animum & finem quibus crimen perpetrant, quam per ipsum facinus.*
31 *Delictum animaduerti non potest vbi deest voluntas animusque offendendi.*
32 *Voluntas est qua peccatur, & delinquitur.*
33 *Animus bonus in re mala dimidium est mali.*
34 *Intentio bona praui medij malitiam minuit.*
35 *Dolus verus vbi deficit, pœna capitalis imponi non potest.*

36 *Culpa*

36 *Culpa nulla quamquam lata, dolo non æquiparatur; vbi de pœna mortis agitur.*
37 *Verba hæreticalia regulariter secum afferunt praua intentionis præsumptionem.*
38 *Præsumptio mala intentionis tollitur per actus externos contrarios, & per contrarias præsumptiones.*
39 *Animus & intentio per indicia & coniecturas probatur.*
40 *Præsumptio, quæ ex ipso facto, & verborum qualitate remanet, per alia fortiora superatur.*
41 l. si quis testibus C. de testib. *procedit aduersus fiscum.*
42 *Præsumptio ex bona, vel mala origine, seu descendentia sumitur.*
43 *Vitium quod est in radice naturali transit ad posteros.*
44 *A Fide non retrahuntur nisi à parentibus infectis orti.*
45 *Hæresiarcha quis dicatur?*
46 *Dogmatista, & hæresiarcha quando ad reconciliationem admittantur?*
47 *Apostata à Fide quis dicatur.*
48 *Apostata à Religione non punitur in sancti Officij Tribunalibus.*
49 *Actus nullus interior, quamuis horrendus, hæresis potest appellari, cum operandi animus contra Fidem, & pertinacia in intellectu deficit.*
50 *Hostiam sacram conculcans sine errore intellectus non est hæreticus.*
51 *Hæretici formales admittuntur & reconciliantur si ante testium publicationem peccata sua confiteantur, & ad pœnitentiam reducantur.*
52 *Ecclesia nunquam claudit gremium redeunti.*
53 *Libelli famosi auctoribus per leges duodecim tabularum pœna capitalis imponebatur.*
54 *Pœna extraordinaria hodie punitur libelli famosi auctor.*
55 *Pœna libelli famosi de iure Canonico non est capitalis, sed extraordinaria.*
56 *Pœna libelli famosi de iure Ciuili erat capitalis quando crimen per libellum obiectum capitis pœna esset dictum.*
57 *Libelli famosi pœna vt locum habeant nocendi animum necessarium est interuenire, & dolus verus requiritur.*
58 *Dolus in dubio non præsumitur.*
59 *Blasphemia crimen iudicatur quo verbo, aut scripto perpetratur.*
60 *Pœna capitis quando lege antiqua vel iure communi imponebatur, procedebat in eo, qui consuetudinem blasphemandi habebat.*
61 *Pœna contra blasphemos hodie ex vniuersali omnium prouinciarum consuetudine est arbitraria.*
62 *Leges priuatæ quas penas contra blasphemos imponant.*
63 *Pœna spiritualis, aliaque pecuniaria iure Canonico attento imponitur contra blasphemos.*
64 *Blasphemi hæreticales puniuntur per S. Officium pœnis arbitrariis.*
65 *Blasphemia vt talis dicatur necesse est praua atque perniciosa voluntate nasci.*
66 *Hæretici capitis pœna puniuntur, illa tamen non punit S. Officium confitentes culpam, misericordiamque flagitantes.*
69 *Sortilegi qui fatentur in sortilegiis homicidium fecisse, seque pœnitent, ac parati sunt corripi, tradendi non sunt Curiæ seculari.*

68 *Sodomitæ si non sint incorrigibiles, DD. Inquisitoribus conceditur facultas minuendi pœnam contra eos.*
69 *Confessio in delictis quando minuat pœnam.*
70 *Filij remunerantur ex parentum meritis.*
71 *Vitæ correctio est facilis in homine.*
72 *Actus dubij in bonam, vel malam partem possunt interpretari.*
73 *Animus semper improbus præsumitur in actibus qui ex natura sua sunt improbi.*
74 *Naturæ in dubio actus standum est.*
75 *Nullus iudicatur loqui id, quod non sentit.*
76 *Lingua cordi cedit, & sub iugo mentis verba consistant.*
77 *Confessio cum qualitate quando possit diuidi?*
78 *Curiæ seculari tradi iubet Paulus IV. qui sanctissimæ Dominæ nostræ virginitatem abnegauerit.*
79 *Leges Pontificiæ iudicio populi debent recipi.*
80 *Constitutio Pauli IV. & alia Clementis VIII. non practicantur in sancto Officio.*
81 *Delictum vnicum dicitur committere, qui facta plura commiserit, quorum singula continent in se crimen, & facta illa ad eundem finem tendunt.*
82 *Pœna culpam supponit, & absque ea non potest imponi.*
83 *Voluntas, populique voces non sunt attendendæ in iudicando.*
84 *Iudex clementius se gerere debet quàm lex.*
85 *Scandalum attendendum ad executionis accelerationem, sed non ad pœnam augendam.*
86 *Scandalum quod Christus seuerè puniri voluit, fuit illud, quod in damnum, & ruinam proximorum adhibetur verbis, aut operibus illum ad malum exciando.*
87 *Scandalum aliud actiuum, aliud passiuum.*
88 *Scandalum actiuum cessat deficiente animo, ac periculo, quod alij incidant, malaque operamenta insectentur.*
89 *Ad scandalum euitandum non licet iustitiæ limites egredi.*
90 *Innocens à iudice puniri non potest propter scandalum vitandum, vel tumultum populi.*

IN Granatensi ciuitate quinta feria maioris Hebdomadę, quæ quinta simul numerabatur dies mensis Aprilis anni 1640. impius quidam libellus ad valuas Senatus affixus apparuit. Mosaica lex iactabundis in eo verbis deprædicabatur: impia commendabatur Caluini secta: diris etiam ac male precantibus insultationibus deuouebatur sacrosancta Christi Fides: noua deinde ac sacrilega impietate Deiparæ virginitas, & castimonia lacerabatur, adeoque absceeno sermone, quo vix meretricem quæstuosa libidine ad lupanar prostitutam deceret. Impia etiam miserationis specie commonebat omnes iniquus libelli auctor tanquam qui falsa Religione improuidi sineremur abduci. Minabatur denique præstiturum se, vt cultus omnis, ac pietatis officium, quod Granatensis ciuitas erga marmoreū Virginis simulachrum (in trophæi speciem erectum, & de regione portæ de Eluira ad ipsum vrbis ingressum in patente campo situm, vulgoque *Virgo del Triunfo* nuncupatum) minor Religionis exemplo præstat, extingueretur.

Nefandum hunc libellum post intempestam noctem, cum iam alituum, pecudumque genus sopor altus habebat, duo quidam viri per aliqualem tenebrarum licentiam conspicati sunt; chartæ & characterum in

solentia auidam alioquin curiositatem facile pertraxit. Ac licet tunc materiæ adhuc ignari è valuis tamen reuulserunt, lectum autem, & iniquæ inscriptionis iam conscij sequenti die ad sacrum Inquisitionis Tribunal attulere. Serpsit illicò sceleris fama, & facinoris enormitas, ac magnitudo ciues omnes Granatenses sūmo animi dolore, & acerbitate prout ea est ipsorum in Deiparam pietas ac studium affecit.

3 Concitauit autem potissimum Fidelium animos, sacrilegus de Deipara, enormiterque obscœnus sermo, ob idque in puniendi sceleris cupiditatem feruidius omnes exarsere: & factis diligentiis cœpit per vrbem spargi rumor quod eremita quidam libellum fixisset. Ex Granatēsis enim Senatus destinatione quidam Fr. Franciscus Alexander curando dictæ Virginis del Triunfo cultui assidebat, ob id muneris genus Hispano more Eremitæ nomen adeptus, habitu præterea vitæ instituto non dissono, is quasi iniuria in Deiparam commissa proximus præ cæteris læsum agens sceleris enormitatem tum priuatis colloquiis sępius per vrbem extollebat; tum iuridice argumenta suspicionis suæ, & quid ipse sacra illa nocte vidisset, d. potuit. Cum ergo inquisitiones aliæ sedulo adhibitæ euanuissent, perstiterque Dominorū Inquisitorum in indagando malefactore strenuè impensus labor, perpensis post tacite, & per moram prædicti Eremitæ depositionibus, magna in eum indicia, ac præsumptiones ortæ fuerunt.

4 Ob hæc igitur indicia prędictum Eremitam in carcerem abduci imperatum fuit, illique delatione perlecta statim crimen ingenue confessus est; profundaque sui sceleris pœnitentia repente concussus, cœpit altius vitæ suæ cursum, & rationem repetere, exponens se grauissimæ cuiusdam Religionis ac familiæ religiosum esse laicum, & professum; ob discordias tamen & simultates in ea contractas fugam fecisse, & Religionem aliquot ante annos deseruisse. Ac quia dimisso licet habitu, pietatis ac Religionis studium in eo non perierat, in Hierosolymam se contulisse, ibique sancta visitasse loca, vbi in Deiparam præsertim æstuante affectu quasi in deuotionis monumentum sacras quasdam suis brachiis notas impressetat. In dextro quidem Cruces quasdam Hierosolymitanis simillimas, necnon & S. clam signum instar stigmatici serui Postea *D P.* Deinde *Concepcion* Et has litteras *D. M. S. A. T.* cum apice supra; quibus significari videbatur, *Esclauo de la pur. ssima Cōcepcion de Maria Santissima* Demum legebantur hi numeri, 1636. vt in usitinnis antiquitas constaret Sinistro brachio inscripti erant hi characteres *I. N. R. I.* & deinde *sea con migo* Addidit è Hierosolymis in inferiorem Panoniam fuisse dilapsum: & in Viena vrbe Templum Virgini de la Concepcion dicatum construxisse. Demum in Granatensem vrbem rediisse, vbi se, suamque operam *Virgini del Triunfo*, eiusque cultui curando consecrauerat. Cùm autem animaduertisset de absoluendo ædificio non agi (desunt enim noui adhuc crates ferrei ad arcendum longinquius ingressum, nouaque hastilia ad sustinendas lucernas in Virginis cultum integris semper noctibus ardentes) tepereque Fidelium deuotionem, nec augere iis, quibus par foret incrementis. His, inquiebat, omnibus fuisse permotum vt sacri illius loci cultum ac venerationem curaret augeri, eoque consilio libellum figere statuisse, multis aduersus Deiparam conuiciis, ac contumeliis plenum. quæ potissimè in *Virginem del Triunfo* dirigerentur. Vt verò sceleris suspicionem à se auerteret, & in aliquem Iudaici sanguinis coniiceret (in quos pronior est suspicio) Mosaicæ legis commendationem, & Christianæ abiurationem in eo libello scripsisse. At ne demum Lusitanus aliquis putaretur fuisse criminis auctor, ob idque eius nationis homines cæteris malè haberentur, addidisse Caluinisticæ sectæ commendationem; in idque consilij Dæmonis, vt iam tunc putabat, astu fuisse deductum. Existimabat enim eo medio compendiosius consecuturum, vt ad expiandum libelli nefas, populi deuotio feruidius concitaretur, & in Virginis honorem augustissimæ solemnitates, & omni pompa, ac magnificentia plenæ instituerentur, & celebrarentur, inceptum absolueretur ædificium, veneratio, ac cultus augeretur, sacer demum ille locus, & ciuitatis Granatensis, ac vicinorum oppidorum confluxu frequentissimus, ac celeberrimus fieret Absuisse itaque tantum, vt animus ipsi fuerit hæreticalis prædictum libellum figendo, errorisve in eo contentos crediderit, vt potius contrariis omnino votis, maiorem Virginis honorem, & cultum hinc augendum semper intenderit, tanquam vir erga Deiparam fidelis, tanquam Christianus etiam, & Catholicus, piisque & Catholicis parentibus natus.

Hac confessione factā, & lamentabilis casus cognito 5
successu, omnes id totum crediderunt, & antea tanquam exploratum habebant ab eo fixum fuisse libellum ad pietatis incremētum erga Virginem del Triunfo, eleemosynarumque accessionem faciendam, exindeque ad maius ipsius Eremitæ lucrum: in huiusmodi enim Eremitis persæpe plurima vitia reperiuntur, & ad quælibet nefanda perpetranda aliquando audaciores inueniuntur; ex S. Hieronym. *epist. 5 ad Rustic. monach.* ibi: *Videas nonnullos accinctis renibus, pulla tunica, barba prolixa à mulieribus non posse discedere, sub eodem manere tecto, simul inire conuiuia*, &c & *epist. 22. ad Eustoch. de custod. Virgin.* multo post med. vbi tanquam pestes Sanctissimus Doctor consulit exterminandos ibi: *His igitur quasi quibusdam pestibus exterminatis, veniamus ad eos* Iuli. Firmic. *lib. 8. c. 6. ibi*, *Aliud ex fronte pollicentur, aliud latenter in moribus calant; sunt enim austera facie, prolixa barba, obstinata fronte*, &c. exornat Franc. de Amaya *ad l. quoniam ignauia num. 12. cum seq. C. de Decurion. lib.* 10. Quid enim mali de huius professionis hominibus suscipiendum non sit. Ego dum Romæ essem annis transactis Eremitam quendam agnoui, qui prope Colisæum cultui cuiusdam Ecclesiæ assidebat, & tantam de sua sanctitate opinionem in Romana Curia consequutus fuit, vt omnes ad eum confluerent, & de vilissimi panni habitu, quem pro humilitate gerere simulabat, fragmenta tanquam hominis sancti reliquias dissecabant; erat enim liberali, & permodesta facie reuerentiam quandam præseferente præditus: hunc denique cum ego in Hispaniam profecturus triremen ascenderem in ciuitate vetula, remigem agnoui, propter sua scelera & detestabilia crimina ad triremes iustè damnatum; alios etiam agnoui, qui nefandissima delicta committentes condignis suppliciis fuerunt puniti.

Infelix hæc, seu flagitiosi, aut ineptissimi hominis in 6
Deiparam audacia, occasionem præbuit doctis aliquibus & piis viris scribendi, quandam satis eruditam allegationem hac de re ad lucem emisit D. Franciscus Guillen del Aquila purpurea diui Iacobi Cruce insignitus. Aliam non minus doctam pro Rei defensione euulgauit Licentiatus D. Petrus Muriel de Berrocal, in Granatensi tribunali sancti Officij Aduocatus. Demum in hac causa famosi libelli aduersùs sacrosanctam IESV Christi legem, & incorruptam Deiparæ virginitatem, perpetuoque florentem pudicitiam publici affixi doctissimam decisionem mira eruditione, & dispositione elaboratam, elegantique stylo exaratam edidit, & typis mandauit anno 1641 doctissimus & eruditissimus Doctor D. Franciscus Marin de Rodezno, olim insignis Collegii Maioris Salmanticensis Archiepiscopi alumnus, tunc temporis Granatensis Inquisitor, & Placentinæ Ecclesiæ Scholæ Magister: ex qua cùm alibi nec doctiùs nec meliùs quicquam amplius inueniri poterit, plura mutuatus sum.

Nec lamentabilis huius casus euentus poterit apud 7
cæteras

exteras Nationes Fidei Catholicæ puritati, quæ in his Hispaniarum Regnis Dei gratia semper illibata permansit, quicquam detrahere; eam enim illibatam, puram, ac sine errorum, & hæresum mixturą conseruauit semper nostra Hispania, ac firmiter hac tempestate retinet: & quod fuerit Christianæ Religionis obseruantissima, & hæreticis infestissima, tradit Odofred. *in l.2. C.de heret.* ibi, *Puniuntur suspecti hereseos in religiosissimis Hispania Regnis, vel hac maximè tempestate triumphantibus, & singulari laude dignis, quod nulla non solum planè haresis, verum ne suspicio quidem nota digna, vel momento manet.* Gregor. Lopez Mandera *en el tratado de las excelencias de la Monarchia y Reyno de España cap. 6. de la Religion y Christiandad del Reyno de España, su antequedad en la Fe, la excelencia de sus Apostolos, la de su continuacion y aumento*: & ex professo Fidei sinceritatem & obseruantiam, qua Dei beneficio nostra Hispania exultat, mirè extollunt Camil. Borrel. *in tract. de præstantia Regis Cathol.* & Iacob. de Valdes *de dignitate Regum, Regnorumque Hispania.* P.M.Ioan. de la Puente *en la conueniencia de ambas Monarquias lib.3.c.35.fol.366.* ibi, *De lo qual consta que entre los Reynos de Europa es España el mas antiguo miembro en la Monarquia ecclesiastica, y nuestra Fe la primera y primogenita, & lib.3.cap.20.§.1. fol.126 col.2.& lib.4.cap.10.fol.263.*

Et vt aliquid in re tam graui ab amico solicitatus dicere valeam, ad faciliorem materiæ cognitionem in primis sciendum est, quod

8 Blasphemia alia dicitur hæreticalis, alia non hæreticalis appellatur. Hæreticalis est illa quæ hæresim seu falsitatem contra Fidem formaliter, seu virtualiter continet, & significat. Huiusmodi est omnis blasphemia enunciatiua, siue affirmando, siue negando aliquid de Deo, quod Fides docet, vel etiam tribuendo creaturæ id, quod secundum Fidem soli Deo conuenit, vel de his etiam dubitationem aliquam ostendendo. De quibus hæreticalibus blasphemiis cognoscunt Inquisitores contra hæreticam prauitatem; & ius habent animaduertendi tales blasphemos. Ita Cou. *in cap. quamuis pactum p.1.§7. Direct. Inquis. part.2.q.41.* & *ibi* Peña *commento 66.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.113. vers. quandoque tamen*, Farin. *in praxi crimin. quæst.20. num.29.& in tract. de heresi q.178. n.76.* Azori. *instit. moral. p.1. lib.9. cap.28. q.5.* Aloys. Ric. *in praxi aurea resol.9. num.2.* Zenard *in direct. Theolog. p.1. præcepto 1. cap.11.§.10.* Lorca *in 2.2. D.Thoma q.13. art.2. disp.51. num.10.* Sanch *in præcepta Decalogi tom.1. lib.2 c.32. num.36.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarra lib.5. t.4. l.vnica, de blasphem. n.2.* Villalob. *in sum. tom.1. tract.1. diffic.15. num.7.* Turrian. *tom. 2 in 2.2. D.Thoma disp.58. dub.3.* Sanctafel. *de blasphemia c.8. dub.1.* Sousa *in aphorism. Inquis. lib.1. cap.19.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.11. c.16. num.67.* Lazari *de blasphem. q.7.* Trullench *in Decalog. lib.1. cap.32. dub.1.* Diana *moral. resolut. p.4. tract.7. resol.8* Ego *de officio, & potest. Episcopi p.3. alleg.51. num.89.* Vela *in prælect. ad cap.1. de offic. Iud. Ordin. p.1. num. 98. in vlt. impress.*

9 Blasphemia autem non hæreticalis dicitur omnis illa, quæ non formaliter, nec virtute continet falsitatem quasi speculatiuam contra Fidei veritatem, & sic quæ hæresim non sapit, quia secundum se nihil contra Fidem affirmat, licet ex modo dicendi aliquid contra Fidem significare videatur: cujus cognitio ex præuentione pertinet tam ad Ecclesiasticum Ordinarium, quàm ad secularem iudicem. Ita Gregor. Lop. *l.4. glos.2. tit.28. part.7.* Cou. *d.§.7. num.29.* Auendan. *de exequendis mand. part.2. cap.5. num.5.* Clar. *in §. blasphemia n.4.* Auiles *ad cap 25. Pretor. num.9.* Salzed. *ad Bernard. d. cap.110. alias 112. addit.1. vers. est quidem.* Suar. de Paz *in praxi tom.2. prel. 1. num. 74.* Ioan. Vela *de pœnis delict. cap.4. num.15.* Decian. *in tract. crimin. lib. 4. cap.26. n.13. & lib.6. c.4. num.2.* Sigism. Scacc. *de iudic. lib.1. c.12. num.56.* Mart. *de iurisdict. p.2. cap.15. num.14.* Ceuall. *commun. quæst.85. num.2.* Farin. *d. quæst.20. num.39.* Bobadil. *in politica lib.2. cap.17. num.77. in princ & cap.18. num.18.* Camil. Borrel. *de Magistratuum edict. lib.3. cap.2. num.34.* Rutger. Ruland. *de inuocat. brachij secularis cap.9. num.6.* Gabr. Pereira *de manu Regia p.2. cap.56. num.35.* Lazar. *de blasphemia q.6. n.3.*

10 Contra blasphemantes in lege veteri *Leuitici c.24.* imposita est capitis pœna, ibi *Qui blasphemauerit nomẽ Domini morte moriatur.* Idemque Iure Ciuili fuit statutum *in Auth. ne luxurientur homin. contra nat. §. quoniam collat.6.* Claud. *ad Bertazol. cons.553.* Menoch. *de arbitr. lib.2. casu 375. num.25.* Decian. *in tract. crimin. to.2. lib.6. cap.6. num.1. & 4.* Farin. *d. quæst.20. à num.2.* Mart. *de iurisdict. part.2. c.13. n.3. & 4* Ioseph. Vela *in prælect. ad d. c.1. p.1. n.93.* nam hoc peccatum in Spiritum sanctum commissum dicitur, quod neque in hoc seculo, nec in futuro remitti scriptum est *Matth. cap.12. vers.31. & 32.* ac refertur *in cap. qualis 45. statim post princ. 25. dist.* præcipuè cùm hæc blasphemia sit hæreticalis, & aduersùs Virginis Mariæ nostræ Dominæ puritatem, ac virginitatem: nam cùm blasphemiæ sunt adeò enormes, certum est pro eis debere capitis pœnam imponi, arg. text. *in l.vnica C. ne mu. tit. sig. faluas.* vbi glos. *verb grauissimum*, exponit, id est, pœnam mortis: & tradunt Anchar. *cons.15. per tot.* Cassan. *cons.1. num.69.* Boer. *decis.301. à num.16.* Franc Marc. *Delphin. decis.509. in fine part.1.* Decian *d. lib.6. cap.6.* 11 *num 5. & 7.* vbi ex Gramm. refert quòd etiam hodie posset imponi pœna mortis attenta qualitate blasphemiæ, si esset enormissima, & horrenda, & attenta pessima qualitate blasphemantis, Menoch. *de arbitr casu 376. n.4.* Vincent. de Franch. *decis.504. per tot.* Farin. *d. quæst.20. n.68.* Petr. Cauall. *resol. criminal. casu 91. per tot.* Pantoja de Ayala *in l. fin. C. de aleatorib. fol.138. n.12. & 15.* Ioan. Gutier. *in praxi crimin. q.75. per tot.* Quod procedit etiam in Sancti Officij tribunalibus, in quibus non sunt isti ad misericordiam admittendi, quãuis illam efflagitent, sed Curiæ seculari sunt tradendi, vt docent Farin. *de heresi q.181. n.44.* Sousa *in aphorism. Inquisit. lib.2. c.42. n.16. & 17.* Diana *d. p.4. tract. 7 resol.9. in fine.*

Accedit quòd si nihil aliud concurreret quàm libellus famosus, hac de causa capitis pœnã erat dignus, ex *l.vnic C. de famosis libell. l. lex Cornelia. §.3. ff. de iniur. l. Hisp.3. & 20. tit.9. part.7.* Ludou. Peguera *decis.77.* Farin. *in praxi crimin. q.105. num.241. cum seq. & cons.30. à num.1. lib 1.* Hieron Buccaron *de different. inter iudicia ciuil. & crimin. differ.50.* Præcipuè cùm libellus graues iniurias, & opprobria in aliquam magnæ qualitatis personam continet: nam si facti & personarum qualitas expostulat, vltimo supplicio auctor libelli afficiendus est, teste Petro Plaza *in epit. delictorum cap.2. num.2. cum seqq.* Farin. *d. cons.30. num.25.* Et in nullo alio casu potuit hoc æquius practicari quàm in nostro, propter iniuriarum, atque opprobriorum in Virginis sanctissimæ puritatem, & virginitatem prolatorum grauitatem, & propter libelli in loco publico infixionem, circunstantia crimen qualificante: ea verò tantùm sufficeret vt capitis pœna imponeretur, vt in terminis notauit Angel. *in l. lex Cornelia §. si quis libellum num.3. ff de iniur. & in l.vnic. C. de famos. libell.* Farin. *d. quæst.105. num. 477. cum seq. & d. cons.30. num.26.*

13 Et cùm libellus similes iniurias continens, si in Principem dirigeretur, vtique faceret eius auctorem in crimen læsæ maiestatis incidere; læsæ maiestatis crimen,

glos. *verb. contemnendum in l. vnic. C. si quis Imper. maledixerit*, glos. etiam *verb. parendum est, in l. famosum ff. ad leg. Iul. maiest.* & *ibi* Angel. *num.* 5. *l. Hisp.* 4. *tit.* 13. *part.* 2. *l.* 11. *tit.* 26. *lib.* 8. *Recop.* Ioan. Gutierr. *in praxi crimin. q.* 78. *à num.* 6. & *q.* 74. *à num.* 2. itaut illum fabricans vltimi supplicij pœna veniat puniendus, vt post alios contendit Petr. Caball. *casu* 235. *à num.* 22. 25. & 38. quanto potiori iure idem dicendum erit in nostro casu, cùm longè grauius sit æternam quàm temporalem lædere maiestatem, *Auth. Gazaros C. de heret. cap. vergentis*, *eod. tit.*

14 Licèt etiam per hæresis crimen, quod interponebatur, vel quod libellus indicabat, admitti ad misericordiam posset, hìc verò fieri non debebat, cùm cæteræ criminum species concurrant in quibus venia concedi non potest; nunquam enim plura delicta concurrentia faciũt, vt vllius impunitas detur; neque enim delictum ob aliud delictum minuit pœnam, vt inquit Vlpian. *in l. nunquam plura* 2. *ff. de priuat. delict.* Petr. Caball. *in resol. crimin. casu* 158. *num.* 10. & 14. *cum seqq.* Giurba *cons.* 25. *à num.* 23. & *cons.* 82. *à num.* 8. D. Larrea *tom.* 1. *decis.* 50. *à num.* 1. Et omnia simul sunt operatura quod singula separatim non possent, arg. tex. *in l. si adulterium cum incesta* 38. *l. vim passa* 39. §. *præscriptione ff. ad leg. Iul. de adulter.* quia delictum mixtum, vel
15 qualificatum, non continetur sub simplici, vt inquit Bart. *in d. l. si adulterium*, & *in l. Gallus* §. & *quid si tantum n.* 3. *ff. de liber. & posthum* quem illi cæteri sequuntur, Greg. Lop. *in l.* 2. *tit.* 17. *part.* 7. Carrasc. *diuers. tract. tract.* 4. *pro interpretatione l.* 1. *tit.* 20. *lib.* 8. *Recop. n.* 1. *cum sequentib.*

16 Quod eo potiori ratione debet admitti, si animaduertatur scandalum graue quod in toto Regno dimanauit, & quod crimen adeo enorme puniri oportet in publicum exemplum, per quod licet pœnas augeri, & etiam vltimi supplicij pœnam imponi vbi deficit criminis committendi animus, quæ esset condigna, *l. omne delictum ff. de re milit.* ibi, *Propter exemplum capite puniendus est*, *l.* 3. §. 1. *ff. ad leg. Cornel. de sicar.* ibi, *Non quidem malo animo, sed malo exemplo*, *l. aut facta* §. *pen.* ibi, *Exẽplo opus est*, *l. si quis aliquid* 38. §. *qui abortionis*, ibi, *quia mali exempli res est. ff. de pœn. l.* 3. §. *sed ex senatusconsulto*, ibi, *sed malo exemplo ff. ad Syllanian. capit. præcipuè*, 11. *q.* 3. Marc. Tull. *lib.* 3. *de legib.* ibi, *aliqua sunt quæ plus exemplo quam peccato nocẽt.* optimè Carrer. *in praxi tit. de homicid.* §. *circa igitur tertium numer.* 27. Tiraq. *de pœnis temper. causa* 46. Menoch. *de arbitr. casu* 358. *n.* 3. & 4. Farin *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 18. *num.* 65.

17 Et licèt regulariter pœna debeat esse culpæ consentanea, *l. sancimus*, *C. de pœnis*, *l. respiciendum ff. eod. cap. non afferamus* 21. 24. *q.* 1. Tit. Liui. *lib.* 39. ibi, *Vnde orta culpa est, ibi pœna consistat.* Farnes. *de Republ. lib.* 2. *panegyr.* 5. *c.* 8. Henric. Bocer. *de regal. cap.* 3. *n.* 110. cum aliis per me plena manu adductis *in Axiomat. Iuris vsu frequent axiom...* Hoc autem limitatur cùm interueniat causa, *cap. sine culpa*, *de regul. iuris in* 6. ibi, *Sine culpa nisi subsit causa, non est aliquis puniendus:* vbi illa particula, *causa*, intelligitur de publica: glos. *in cap. cognoscentes, de constit.* & *in cap. fin. de eo, qui cognou. consang.* So-
18 lorzan. *de iure Indiar. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 11. *n.* 32. Communis enim vtilitas sæpiùs efficit vt iustæ & rigorosæ Iurisprudentiæ limites transiliantur; idque pro rei & circunstantiarum qualitate iustius & congruentius reputetur, *l. ita vulneratus* 51. *vers. multa, ff. ad leg. Aquil. l. Barbarius ff. de offic. Prætor.* Et facit illud Horat.

Atque ipsa vtilitas iusti prope mater & æqui.

19 Et Ciceron. *epist. ad Brut. Salutaris seueritas vincat inanem speciem clementiæ.* Estque id adeò verum vt in rebus etiam inanimitatis, vel irrationabilibus supplicia exerceantur, vt sit omnibus in exemplum, *l. Hisp.* 2. *tit.* 21. *part.* 1. *c. Mulier. in fin.* 5. *q.* 1. *cap. hoc ipsum*, 33. *q.* 1. Quint. Curt. *lib.* 8. Tacit. *lib.* 3. *annal.* ibi, *Compertũ est seueritatam illã multò misericordia salubriorẽ*, cũ late congestis per Guillelm Forner. *lib.* 1. *select. cap.* 10 Forcat. *in sphæra legali*, & *in Necroman. dial.* 1. *n.* 25. Petr. Erod. *lib.* 7. *rerum iudic. tit.* 4. *cap. vlt.* & *lib.* 9. *tit.* 15. *cap.* 2. Ayala *lib.* 2 *c.* 4. *n.* 10. Adam Contzen *lib.* 10. *Politicor. c.* 48. §. 2. ibi, *Magna sæpe pœna fuere, vbi non magna culpa, finis tamen erat disciplina* Petr. Caball. *resol. crimin casu* 294. *cum seqq.* Solorzan. *de parricid. lib.* 1. *cap.*
2. *pag.* 6. & 7 Et in furiosis, qui ob fati infelicitatem cul- 20
pa liberi existunt. *l. Diuus ff. de officio Præsid. l. infans, ff. de sicar.* Farin. *in praxi crimin. tom* 3. *q.* 94. Vt accidit in 21
væsano, qui percussit Regem Catholicum D. Ferdinandum, quem D. Regina Elisabetha eius imperauit laqueo suspendi, cuius factum defendunt Hippol. de Marsil. *in l.* 1. *in princ. ff. ad leg. Cornel. de sicar. n.* 59. & 60. & *in praxi crimin. verb. diligenter num.* 167. Iul. Clar. *in praxi*, §. *fin. q.* 60. *vers. item quæro*, Anton. Gom. *tom.* 3. *var. c.* 1. *num.* 72. relatus à Martino de Larrea *lib.* 8. *select. cap.* 9.

Sed his non obstantibus in ea fui sententia talem blasphemum in carceribus S. Offici, detentum non debere relaxari, sed alia pœna extraordinaria damnari: & his potissimum ducor fundamentis.

Primò, quia causa, qua reus iste dixit se fuisse mo- 22
tum, ad illum libellum publicandum, non processit ex animo, aut intentione errandi in Fide, vel alios ad errorem trahendi, vt constat. Fixit itaque non animo sanctissimam Virginem, ac Dominam nostram offendendi, neque dubitans de eius virginitate, purissimoque cãdore, potiùs id intendens, vt cultus erga Deiparam, Fideliumque deuotio erga Virginem, cui ipse inseruiebat, augeretur, ratus hac via, quamuis adeò barbara, irrationali, & execranda, facilius consecuturum, vt amor ac pietas, quæ erga Cælitum Imperatricem omnium Fideliũ animis, altis insidet defixa radicibus, tunc maximè excresceret, cùm insolentioribus opprobriis & contumeliis quateretur, vt quasi insolito hoc facinore lacessiti Fideles de ipso pietatis obice gradum ad noualia, maioraque & insueta pietatis officia facerent, nouasque & magnificentissimas festiuitates publicasque supplicationes instituerent ad Virginem, in quam prædicti libelli verba torquebantur; insimul ei magnas offerrent eleemosynas, quæ ad ipsum reum spectabant, & in eius vtilitatem conuertebantur.

Cùm autem reus non potuisset testibus conuinci, ex 23
indiciis atque præsumptionibus solus suspectus, tandem sponte crimen confessus fuit, liberè deponens: cui multum quoad hoc deferendum est, *l. cùm de indebito* 25. § *in omnibus ff. de probat.* ibi, *nisi ipse specialiter, qui cautionem exposuit, causas explanauit, pro quibus eandem conscripsit*, *l. omni nouatione C. de sacros. Eccles. l. ex facto ff. de vulgari, c. inter alia, de sent. excom.* Bald. *cons.* 313. *n.* 1. *vol.* 4. ibi, *De animo autem suo interrogari quis potest, & stabitur eius responsioni*, Bart. *in l. pro hærede, n.* 3. *ff. de acquir. hæred.* Crauet. *cons.* 384. *num.* 9. Sim. de Prætis *cons.* 65. *n.* 35. *vol.* 1. Ad criminis etiam excusationem, quæ aliàs induci posset, vt post Bald. *in l.* 1. *n.* 20. Ias. *n.* 23. & 30. *C. de seruis fugit.* tradit Honded. *cons.* 87. *n.* 163 *cum seq. vol.* 2. subdens declarationem animi, quo epistola, vel quid simile scriptum fuit, spectare ad scribentem, & eius declaratione delictum excludi, Alex. *cons.* 146. *n.* 24. & 25. *lib.* 5. Gerard. Mazol. *cons.* 101. *num.* 79. Mynsing. *cons.* 7. *n.* 20. *cum seqq.* vbi ex pluribus cũ-
probat standum esse iuramentò & declarationi iniurian- 24
tis, quod iniuria non fuerit illata animo iniuriandi, Mascard. *de probat. conclus.* 97. *n.* 10. Et in iniuriis, vel blasphemiis verbalibus facilius admittitur excusatio ex defectu intentionis, quàm in cæremoniis, aut factis hæreticalibus Albertin. *de agnosc. assert. q.* 36. *n.* 18. *in princ.*

Roias

Roias *de heret.p.1.numer.302.'303.* & 306. Farin.*de*
25 *heresi quæst.179.numer.56.* Melius enim in verbis ani-
mi simulatio cadit, quàm in factis, hæc enim maiori
certitudine intentionem detegunt, verba verò facilius
contra proprium censum proferuntur, *leg. si tamen §. ei
qui ff. de adil. edicto cap. filij, de heret. cap. contra Chri-
stianos, cod. tit. lib. 6.* pulchrè Roias *de heret. p. 2. à n.*
210 Castill. *controu. lib. 5. cap. 107. n. 17. cum seq* Giur-
ba *cons. 51. n. 26. in fine.* Torrebl. *de iure spirit. lib. 13.
c. 2. n. 9.*

26 In his itaque terminis necessario Rei confessio cum
illa qualitate ex defectu intentionis est admittenda, vt
in puncto defendunt Cantera *quæst. crimin. rub. de he-
ret cap. 1. numer. 68. & 69.* Farin. *de heresi quæst. 179.
n. 55.* Castr. Palao *in opere mor. tom. 1. tractat. 4. disp. 4.
puncto 8. num. 170.* Sousa *in aphorismis lib. 1. cap. 13.*
27 *num. 11. ibi, Quòd si alia indicia non adsunt hæretica-
lem animum ostendentia, omnino reus credendus est:* si
verò alia indicia animi suspecti dantur, pro qualitate
eorum abiurare debent. Rojas *d. p. 2. à numer. 33.* & *à
num. 174* Diana *d. tom. 4. tract. 7. resol. 34. per tot.* ma-
ximè *in vers. sed quid ego sentio.* Præcipuè cùm aliis cir-
cumstantiis, & coniecturis fulcitur, quæ intentionis de-
fectum persuadeant ex Gutier. *de delict quæst. 32. nu-
mer. 64 vers. sed vt verosimile sit* Et inuenitur, vt hic
accidit, verificata, & certa rei confessio in reliquo, tunc
enim, etiam quoad hoc, certissimam esse præsumen-
dum est, glos. & DD. *in leg. 2. Cod. de non numer.
pecun.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 12. numer.
26. vers. quarta coniectura, & præs. 13. num. 16.* Io-
seph Ludou. *Perus. decis. 66. n. 24.* Gratian. *decis. 103. n.
23.* Camill. Borrel. *in sum. decis. tom. 2. tit. 3. de confessis
n. 254.*

28 Cùm ergo in criminibus causa illorum materialis in
voluntate consistat, vt probat Decian. *in pract. crimin.
lib. 2. cap. 1. numer. 5.* necessario semper est inquirendus
animus, ac intentio, quibus committuntur, vt inquit Ci-
cer. *lib. 1. Rhetor.* ibi, *Voluntatem in omnibus rebus spe-
ctari conuenit,* &c & alibi eod. lib. *Non ex euentu cogi-
tationem spectari oportere, sed qua cogitatione & spe
animus ad maleficium profectus sit, considerare, quo a-
nimo quid quisque faciat, non quo casu vtatur, ad rem
pertinere,* & *orat. 14 pro A Cluent.* Senec. *lib. 1. de be-
nef. cap. 16. & lib. 6. cap. 8.* S. August. *de verb. Apostolor.
serm. 28.* S. Isidor Pelusiota *lib. 2. epistol. 289.* ibi, *A vo-
luntate, animique destinatione res perpenduntur, vno fit
vt qui sponte aliquem sauciauit, nec tamen interfecerit,
eo qui non sponte, atque consulto interemerit, scelera-
tior esse iudicetur, cap. homines falsum 22. quæst. 1. cap.
paratus 23 quæst. 1 cap. et si Christus §. pen. de iureiur.*
29 Petr. Gregor. *syntagm. Iuris lib. 3. cap. 2.* Nam maleficia,
voluntas, & propositum, delinquentes distinguunt, ver-
ba sunt *l. qui iniuriæ 53. ff. de furtis,* & probat text. *in
leg. quod Resp. 13. ff. de iniur. leg. 3. §. si quis dolo ff. de
tabul. exhiben. leg. 1. ff si famil. furt. fec.* Petr. Erod. *rerũ
iudic. lib. 6. tit. de iniur. c. 20.* Card. Tusch. *lit. D. concl.*
160 Nouar *quæst. forens. lib. 1. quæst. 28. numer. 1* Farin.
in praxi crim. p. 3. quæst. 87. numer. 6. Bobadil. *in politic.
lib. 2. cap. 21. numer. 103.* Marin. Giurb. *cons. 85. numer.*
30 14 Magisque discernuntur per animũ & finem, quibus
crimen perpetrant, quam per ipsum facinus, *l. diuus ff.
de sicar.* ibi, *in maleficiis voluntas spectatur, non exitus, l.
fraudis ff. de re iudic. leg. verum ff. de furt.* Tiraquel. *de
pœnis temper. causa 51. à num. 7.* Farin. *d. quæst. 87. nu-
mer. 7.* S. Isidor. Pelusiota *lib. 3. epist. 399.* ibi, *Siquidem
res à conatibus plerumque, non ab effectibus indican-
tur, atque ab animi sententia, & voluntate, non à fine
eorum nectitur.*

31 Quod adeò verum est, vt crimen non possit anima-
duerti vbi deest voluntas, animusque offendendi, vt in-
quit S. August. *in lib. de libero arbitrio,* asserens pecca-
tum adeò esse voluntarium, vt sine voluntate pecca-
tum non sit, *l. 1. Cod. de sicar.* ibi. *Crimen enim contra-
bitur si & voluntas nocendi intercedat, cap. vnum § cri-
minis appellatio 25. dist.* glos. & DD. *in leg. 1. Cod. si ad-
uers. delict.* S. Thom. *1. 2. quæst. 74.* Mench. *Illustr. lib. 1.* 32
quæst. 19. numer. 5. Farin *d. q. 87. n. 6.* Nam voluntas est,
qua peccatur, & delinquitur, iuxta illud *Luc. c. 8. ex cor-
de procedunt fornicationes, adulteria, homicidia,* &c. S.
August. *in lib. retract. 4.* ibi, *Voluntas est qua peccatur,
& rectè viuitur; & in lib. de duab animab.* dũ ait quòd
nonnisi voluntate peccatur; exornat Decian. *d. lib. 2. c.
2. n. 5.*

Magna equidem nequitiæ pars euanuit ex bono ani- 33
mo & fine, quo res est peracta, iuxta illud Plauti *in Ca-
ptiu. In re mala, animo si bono vtare, adiuuat.* Et *in Pse-
udol.* ibi, *Bonus animus in re mala dimidium est mali.*
Liban. *declamat. 23.* ibi, *Et tanto vbique causam vide-
mus tantam vim habere, vt aliquis etiam malè agere
vult, tametsi non possit, odio habeatur, & qui læserit be-
nefaciendi animo inter benemeritos statuatur,* &c. Et 34
bona intentio praui medij malitiam minuit, aliquid
enim à voluntate adimit. Ita P. M. Marquez *en el gouer-
nador Christiano lib. 2. cap. 7. fol. 32.*

Ex quo enim adfuit animus, quem nuper retulimus, 35
dolusque hac de causa defuerit, sequitur reum non debe-
re relaxari, siquidem pœna capitalis imponi non potest
nec etiam grauis vbi deficit verus dolus, qui ex prauo
& damnato procedit animo, *leg. 1. §. Diuus ff. de sicar.*
ibi, *Eum, qui hominem occiderit, si non occidendi ani-
mo hoc admiserit, absolui posse, leg. in lege ff. cod. leg. 1.
Cod. eod. leg. absentem in fine ff. de pœn.* Menoch. *de ar-
bitr. casu 324 à numer. 3. & 7.* Franc. Bec. *cons. 5. nu-
mer. 6. lib. 1* Farin *p. 3. quæst. 87. à numer. 1.* Carol. Tapia
decis. 13. numer. 27. addens quòd neque dolus præsum-
ptus considerari potest, vbi de pœna mortis agitur, sed
verus requiritur, quamuis factum esset culpa admissum.
Cùm enim de imponenda graui pœna agitur, nulla cul- 36
pa quanquam lata, dolo equiparatur, nec sufficit nisi ad
pœnam extraordinariam, *leg. in lege Cornelia,* ibi, *Nec
in hac lege culpa lata pro dolo accipitur, ff. ad leg. Cor-
nel. de sicar.* vbi Bart per illum text. dicit nullam esse le-
gem, quæ culpam morte puniat. glos. *verb. non etiam ob
culpam. in leg. in actionibus ff. de in litem iur.* & ibi Bart.
num 7. Ias *à num. 27.* & Dec. *à numer. 10. & 19.* Castr.
in leg. nemo n. 3. Cod. de Episcop. & cleric. vbi refert ob-
tinuisse 10 diuersis casibus pro hac opinione, pœnaque
ordinaria multos liberasse, & hoc esse menti tenendum,
& ad confusionem Iudicum imperitorum, Franc. Bursat
cons. 152. n. 37. Tiraq. *de pœnis temper. causa 14. num. 5.*
Clar. *§. fin. q. 84. in princ vers. & loquendo de pœna mor-
tis.* Honded. *cons. 105. num. 78. lib. 1.* Farin. *d. quæst. 87.
à num. 21.*

Nam licèt cùm factum vel verba hæreticalia sunt, 37
regulariter secum afferant prauæ intentionis præsump-
tionem, ex *leg. si non conuicij Cod. de iniur. & cap. 1. de
præsumpt.* hoc tamen non procedit cùm aliæ præsump-
tiones in contrarium adsunt, vel attenta personæ quali-
tate, aliisque circumstantiis suadeatur, per causam diuer-
sam, & non hæreticali intentione commissum fuisse Ita
Ioan. Lopez *in allegat. hæret. §. 7. post med. vers. ad hoc* 38
tamen, subiiciens quod præsumptio malæ intentionis
tollitur per actus externos contrarios, & per contrarias
præsumptiones, Simanch. *in enchirid. tit. 29. de confess.
numer. 9.* Farin. *de heresi quæst. 179. numer. 62* Anton. à
Sousa *in aphorism. Inquis. lib. 1. cap. 13. num 13. & cap.
16. numer. 10. & 12.* Animus enim, & intentio, vt res 39
interna, per indicia & coniecturas probatur *leg. si mar-
garitam ff. pro socio,* Bald *in l. cum propon. n. 2. C. de bo-
nis auctor. Ind* Menoch. *de præsumpt. lib. 5 præs. 10. n.
5* Giurba *cons. 17. num. 33.* Et præsumptio, quæ ex ipso 40
facto, & verborum qualitate remanet, per alia fortiora
superatur,

superatur, iuxta tex. in leg. diuus ff. de restit. in integ. l. non solum ff. de ritu nupt. Menoch. lib. 1. praes. 30. à num. 1

41 Et in nostro casu complures coniecturæ & circunstantiæ concurrebant, quæ euidenter detegebant ipsius Rei animum, & intentionem hæreticalem non fuisse, nec Virginem lædendi, sed animum in confessione prolatum; nam ipsi testes, qui aduersus reum deposuerunt referunt ex tempore quo is Virgini inseruiendæ se dicauerat maxime studuisse deuotionem erga Deiparam augeri, sacrumque illum locum nouis cancellis ferreis, lucernisque exornari, institui que Confraternitatem personarum Virginis cultui, ac famulatui perpetuo assistentium, quibus Reus ipse profuturum se asserebat Virginis demum miracula promulgari, eiusque venerationem excrescere: ac licet multi asseruerint se in animum induxisse Reum ambitione & auaritia ductum libellum fixisse, vt scilicet pluris deinceps ab omnibus fieret, & vt eleemosynarum quæstus augeretur, populi deuotione excrescente. Licet hæc omnia ita essent, saltem animus hæreticalis ab omnibus excludebatur, vt ipsa acta ab eis relata demonstrant, & quoad hoc bene probarunt aduersus producentem, ex reg. text. in l. si quis testibus C. de testib. cuius decisio etiam aduersùs fiscum locum habet, vt notarunt Surd. cons. 40. n. 20 lib. 1. Farin. in praxi crim. p. 2. q. 62. n. 214 & cons. 78. n. 16. & cons. 47. n. 9. & 38. lib. 1. Fontanel decis. 129. n. 15. quamuis ex suo tantùm iudicio, & credulitate deponerent, Anton. Gabr. commun. tit. de testib. concl. 1. numer. 15. Farin. q. 62 à num 216.

42 Facit quod Reus est Christianus Orthodoxus, parentibus non infectis progenitus: ex origine enim, vel descentia bona, vel mala præsumptio sumitur, semperque iudicatur vnumquemque suę radici corresponsurum, iuxta illud Ouid. lib. 4 Metam.

Qui viret in foliis venit à radicibus humor,
Et patrum in filios abeunt cum semine mores.

Quod & docuit Iureconsul. in l. quod si nolit §. si quis mãcipia ff. de aedilit. edicto, ibi, *Præsumptũ etenim est quosdam seruos bonos esse, quia nationis sunt non infamata, quosdam malos videri, quia ea natione sunt, quæ magis infamis est*, leg. si cohortalis C. de cohortalib. S. Gregor. homil. 10. in Euangel. ibi, *in his omnibus Patrum suorũ carnalium vias sequuntur quæ si venenati filij de venenatis parentibus nati*, &c. Bald. in leg. Gallus §. quidam
43 rectè n. 2. vers. in secunda ff de liber. & posthum ibi, *Vitium quod est in radice naturali, transit ad posteros*. Tiraquel. ad leg. 7. connub. numer. 12. cum seqq. Micres de maior. p. 2. quæst 4. illat. 2. num. 17. & 18 Salgado de Regia protect. p. 4. cap 6. num. 34 Solorzan. de iure Indiar
44 tom. 1. lib. 2. cap. 1. 8. à numer 13. nunquam enim accidit à Fide retrahi nisi à parentibus infectis ortos, vt notabiliter obseruauit Simanch. de Cathol. instit. tit. 35. numer. 15.

45 Maximè, quia iste Reus hæresiarcha, vel dogmatista non potest iudicari, siquidem nouos errores non inuenit, nec edocuit, nec prædicauit, vt erat necessarium vt iudicaretur talis, cap. qui illorum 24. quæst. 3. ibi, *vnde quia magister erroris est, non tantum hæreticus, sed etiam hæresiarcha dicendus est*, &c. Eymeric. in direct. p. 2. q. 39. & ibi Peña commento 64. Ludou. à Paramo de origine S. Inquisit. lib. 3. quæst. 9. numer. 134. vbi ait hæresiarcham illum propriè vocari, qui aut hæreses inuenit, aut inuentas alios docuit, Farin. de hæresi quæst. 178. numer. 15. Castr. Palao d. tom. 1. tract. 4. disput. 6. puncto 2.
46 numer. 15 Sousa in aphorism. lib. 1. cap. 9. à numer. 1. Et etiam in hęresiarchis, & dogmatistis certior ac verior resolutio habet ad reconciliationem admitti si in eis verę pœnitentiæ signa cognoscantur, & post capturam pertinaciter suas sectas non defendunt, vt probat text. in cap. Berengarius, de consec. dist. 2. cap. ad abolendam, de hæret. Peña d. part. 2. comm. 64. Didac. Quater. quæst. crimin rub. de hæret. cap. 1. num. 70. vers. est nunc videndum, Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 54. n. 57. Farin. d. q. 193. §. 1 à numer. 5 Castr. Palao d. tract. 4. disput. 6. puncto 2. numer. 16. cum seqq. Sousa d. lib. 1. cap. 9. à numer. 12. & lib. 3. cap. 44. n. 3. Diana d. part. 4. tract. 7. resol. 23. Vel cùm perniciem nullam aliis attulerunt, nec etiam eos ad suos errores reuocarunt, Simanch. de Cathol. institut. tit. 47. numer. 72. Farin. d. quæst. 193. n. 10.

Nec etiam Fidei apostata iudicari potest, siquidem 47
in eo nunquam Fides defecit, nec etiam mentis errore vllam hæresim admisit; & Fidei apostatis vltimum supplicium non imponitur, sed alia pœna extraordinaria, cum rediguntur, & ab errore extrahuntur, vt docent Menoch. de arbitr. casu 546. num. 13. cum seq. Decian. in tract. crim. lib. 5. cap. 72. numer. 8. Farin. d. quæst. 193 numer. 14. & 16. vers. concludi potest, Diana d. p. 4. tract. 7. resol. 3. Petr. Erod. lib. 1. rerum iudic. tit. 6. de hæret. cap.
9. Et ex eo quòd fuerat apostata suæ Religionis, culpam 48
aggrauari placeat, ob id in Sancto Officio non potest procedi, nec est crimen, cuius cognitio ad ipsum spectet, nec ex hoc capite aduersùs Fidem suspicio saltem consideratione digna inducitur. Vmbert. Locat. in dictionar. Inquisit. verbo apostata num. 1. vers. qui primo modo, Eymeric. in direct. p 2. quæst. 49. numer. 1. & ibi Peña commento 74. vers. verumtamen, Duard. in Bullam Cœnæ lib. 2. can. 1. q. 17. n. 32. Diana p. 4. tract. 7. resol. 3. col. 4. vers. quæro igitur primo.

Multo minus poterit hæreticus formalis iudicari, nec 49
hæreticorum pœnis puniri; nulla enim blasphemia, nullusque actus interior quamuis horrendus, hæresis potest nuncupari, cum operandi animus contra Fidem & pertinacia in intellectu deficit, cap. dixit Apostolus 24. q. 3. cap. excommunicamus 1. §. credentes, de hæret. Castr. de iusta hæret. punit. lib. 1. cap. 7. & 12. Nau. in man. cap. 11. numer. 81. Rojas de hæret. p. 1. numer. 34. cum seq. Azened. in rub. tit. 4. numer. 25. lib. 8 Recop. Sanch. in præcept. Decalog. lib. 2. cap. 7. & 32. numer. 3. & 7. Tolet. in
sum. lib. 4. cap. 3. numer. 1. vers. primum est, vbi dicit con- 50
cultantem Hostiam sacram sine errore intellectus non esse hæreticum, Param. de origine S. Inquis. lib. 3 q. 3. n. 10 Sousa d. lib. 1. c. 8 & 19. n. 3. Farin. de hæresi q. 178. n. 7. 8. & 10. & à num. 148. & quæst. 179 à numer. 39. & q. 181. numer. 43. Castr. Palao d. tract. 4. disp. 3. puncto 2. numer. 16. Diana d. part. 4. tract. 7. resol. 36. Gutier. de
delict. quæst. 32. à numer. 60. Et etiam in his hæreticis 51
etiam formalibus certum quoque est eos admitti, atque reconciliari cum suam confitentur culpam, illiusque pœnitentiam ostendunt, eisque aliqua pœnitentia, atque aliæ pœnæ moderatæ imponuntur, si eiusmodi confessio, vel pœnitentia ante testium publicationem fiat, l. Manichæos § præterea, ad fin. Cod. de hæret. cap. ad abolendam § præsenti, & §. laicus, cap. excommunicamus el 2 de hæret. Rojas part. 2. n. 197. cum seq. Peña in direct. p. 3. commento 142. Farin. de hæresi quæst. 193. §. 1. Petr. Herod. d. lib. 1 tit. 6. Castr. Palao d. tract 4 disput. 6. puncto 1. num. 2. Sousa d. lib. 2. cap. 44. à numer. 1. Diana d. p. 4. tract 7. resol 24.

Et si hoc in hæreticis formalibus admittitur atque 52
practicatur in sancto Officio, quia Ecclesia nunquam claudit gremium redeunti, l. vlt. §. sed quia de epistola nos reddentes Cod. de summa Trinit. leg. Manichæos Cod. de hæret. cap. superest. eod. tit. lib. 6. sectans in hoc Sponsi sui dulcissimi vestigia, qui vt ait, Paul. 1. ad Timoth. vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionẽ veritatis venire; ad quod etiã spectat illud Ezechiel. 18. n. 23. & 33. v. 11. *Nolo mortẽ peccatoris, sed vt magis conuertatur, & viuat*. Math. cap. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos*. Luca cap. 4. Ioan. c. 2. & vt ipsemet Saluator noster Ioan. 6. inquit, eum, qui

venerit

venerit ad me, non eiiciam foras. Quanto potiori ratione idem cum hoc Reo debuit practicari, siquidem suam confessus fuit culpam multis lachrymis, veræque pœnitentiæ demonstrationibus, sui delicti veniam efflagitans, & in eo intentio, animusque Virginem lædendi defecerunt, & potius, quanquam medio adeò irrationali, maiorem Deiparæ cultum, ac venerationem solicitare intendebat.

Veniamus nunc ad pœnam, qua puniri debeat, & ad
53 hoc assequendum, sunt in primis scienda delicta quæ commisit, vt sic pœna illis commensuretur; vel illum libelli famosi auctorem dicimus; & licet per duodecim tabularum leges pœna capitalis imponeretur, his verbis. *Si quis occentamisset, siue carmen condidisset, quod infamiam faceret, flagitiumve alteri, capitale esto*: vt ex Cicer. & S. August. referunt Alex. ab Alex. *lib. 6. dierum genial. cap* 10. Hottoman *ad leges duodecim tabularum pag.* 218. Anton. August. *ad easdem leges l.* 34. Hoc non intelligitur de mortis naturalis pœna, sed de alia extraordinaria, vt colligitur ex *l. lex Cornelia* 5. *§. si quis libris, ff. de iniur.* Si quidem crimen hoc legis Corneliæ pœna puniebatur, quæ erat arbitraria, *l. fin. ff. de iniur. l. in*
54 *summa, Inst eodem.* Et quod ex consuetudine hæc si hodie libelli famosi pœna, videlicet extraordinaria secundum Iudicis arbitrium, testatur Iul. Clar. *in pract. §. fin. q.* 68. *n.* 26. *vers. libelli famosi author, ad fin.* vbi inquit nunquam vidisse pro libello famoso aliquem vltimo supplicio affectum, sed semper fuisse impositam pœnam extraordinariam, & ibidem Bajard. *in addit. n.* 65. Bursat. *cons.* 94. *n.* 3. *&* *n.* 38. *in fine lib.* 1. Neque deinde est alterandum quòd libellus iste in Senatus valuis fuerit affixus: nam etiamsi locus iste sit frequentior, eaque ratione fiat grauius crimen, hoc non sufficit vt penitus extendatur ad capitis pœnam, ex traditis per Angel. *in l. vnic. in fine, C. de famos. libell.* vbi refert pœna duorum millium ducatorum fuisse mulctatum quendam ciuem Bononiensem, qui super altare Palatij Bononiensis aduersùs eius regimen clandestine posuit libellum famosum, quem citat, & sequitur Iul. Clar. *in d. §. fin. q.* 68. *num.* 25. Farin. *d. q.* 105. *n.* 479. Gutier *de delict. q.* 141. *num.* 30.

55 Quæ sententia vtroque Iure attento indubitabile redditur: nam de Iure Canonico pœna libelli famosi non est capitalis, sed extraordinaria, vt probat text. *in c. de prima, & c. qui in alterius* 5. *q.* 1. Decian. *in tract. crimin. lib.* 2. *c.* 20. *n.* 2. Plaza *de delict. cap* 3 *n.* 5. *in fine,* Gutier. *d. quæst.* 141. *num.* 4. Farin. *quæst.* 105. *à n.* 430. Trullench. *tom.* 2. *in Decalog. lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 27. *n.* 4.
56 Et de Iure Ciuili, secundùm magis veram opinionem, capitalis pœna, quæ imponebatur, procedebat in casu, quo crimen per libellum obiectũ, capitis pœna esset dignum, glos. *verb. si quis famosum, in l.* 1. *C. de libell. famos* & ibi Cyn. Salic. & alij, Anton. Gom. *tom.* 3. *var. c.* 6. *n.* 1. Plaza *d. cap.* 3. *num.* 2. Menoch. *de arbitr. casu* 263. *n.* 43. *in fine,* Farin. *d. q.* 105. *n.* 424. Gutier. *d. q.* 141. *n.* 2. Et expressè statuitur *in l. Hispan.* 3. *tit.* 9. *part.* 7. vbi notat Gregor. *verb. aquella pœna,* & post alios idem Gutier. *d. quæst.* 141. *num.* 3. Quia tunc in libelli famosi auctore considerabatur non solum animus ac voluntas lædendi in honore iniuriatum, verum etiam vita priuandi, cum ei tribueretur crimen morte dignum, iustumque erat æquali pœna in huiusmodi iniuriæ auctorem animaduerti: siquidem ius capitali pœna puniebat animum, & voluntatem interficiendi tantum, quamuis ad executionem minimè deueniret, *l. is qui cum telo, C. ad leg. Cornel. de sicar. cap. quisquis, §. si quis cum telo, de Pœnit. dist.* 5. *cap.* 1. *de præsumpt.* Menoch. *de arbitr. casu* 360. *n.* 36. Farin. *in praxi crimin. p.* 4. *q.* 124. *à n.* 3.

Quorum nihil ad præsens, de quo agitur, factum
57 potest applicari; nam vt sæpius diximus Rei animus, atque intentio non fuit Virginis sanctissimæ honorem lædendi, sed potius eius cultum, & venerationem augendi: & vt libelli pœnæ locum habeant, nocendi animum necessarium est interuenire, *l. si non conuicij, C. de iniur.* Farin. *cons.* 30. *n.* 46. 79. *&* 130 *lib.* 1. *Nam,* vt inquit Seneca *lib.* 2. *de ira cap.* 26. *nulla est iniuria nisi à consilio profecta.* Itaque dolus verus requiritur *l. lex Cornelia* 5. *§. si quis librum, ibi, dolóve malo fecerit, ff. de iniur.* cum late adductis à Farin. *d. p.* 3. *quæst.* 105. *n.* 481. *& seq.* Nec sufficit culpa lata, Bald. *cons.* 177. *in princ. lib.* 5. Crauet *cons.* 15. *num.* 2. Farin. *d. cons.* 30. *num.* 46.
Dolusque debet probari: in dubio enim non præsumi- 58
tur, Rum *cons.* 145. *n.* 10. *&* 14. *lib.* 3. Farin. *d. cons.* 30. *num.* 51. Vel saltem obnoxium manet, vt per indicia, & coniecturas contrarium probetur ac suadeatur, vt tradunt Cyn. Albert. Fulgos. & cæteri *in d l. si non conuicij C. de iniur.* Farin. *d q.* 105. *num* 115. 116. *&* 521. *& d. cons.* 30. *n.* 140.

Sed Eremitam istum tanquam blasphemum esse con- 59
demnandum superest vt dicamus; qua verò pœna, est videndum; nam licet, blasphemiæ crimen iudicetur, quod verbo, aut scripto perpetratur, vt testatur Nau. *in man. cap.* 12. *num.* 81. *&* 82. Azeued. *in rub. tit.* 4. *n.* 25. *lib.* 8. *recop.* Suar *de Relig. tom.* 1. *tract.* 3. *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 4. *&* 5. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 32. *num.* 5. Anton. a Sousa *in aphorism. lib.* 1. *c.* 19. *num.* 4. Aut etiam facto, vt volunt Nau. & Azeued. *citatis locis,* Alphons. a Castro *de iusta heretic. punit. cap* 12. Anton. a Sousa *lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 4. Quod si lege antiqua scripta, aut Iure communi capitis pœna imponeretur, vt dixi *supra num.* 10. hoc tamen etiam Iure communi attento tantum procedebat in eo, qui consuetudinem blasphemandi habebat, vt animaduertunt Bald. *in l.* 2. *C. ad leg. Iul. Maiest. & in l.* 1. vbi Saliect. *C. de rebus cred.* Cou. *in cap. quamuis pactum p.* 2. *§.* 7. *num.* 10. *in fine,* Menoch. *de arbitr. casu* 375. *n.* 26. Farin. *p.* 1. *q.* 20. *num.* 43. Gutier. *de delict. q.* 60. *num.* 12. Ego *de offic. & potest. Episcopi part.* 3. *alleg.* 51. *n.* 101.
Et quicquid sit, hodie ex vniuersali omnium ferè Pro- 61
uinciarum consuetudine hæc pœna derogata est, in aliasque minores arbitrarias commutata, vt tradunt Luc. de Peña *in l. omnes num.* 6. *C. de delatorib. lib.* 10. Greg. *l.* 2. *glos.* 4. *circa med. tit.* 28. *part.* 7. Cou. *in cap. quamuis pactum part.* 2. *§.* 7. *num.* 10. *in fine,* Albert. *de agnosc. assert. q* 6. *num.* 14. *&* *q.* 22. *num.* 63. Menoch. *casu* 375. *num.* 26 Ioan. Vela *de delict. cap.* 4. *num.* 6. Quanter. *quæst. crimin. cap.* 3. *de blasphemia num.* 5. Decian. *in tract. crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 6. *n* 7. Azeued. *l.* 1. *tit.* 4. *num.* 7. *lib.* 8. *recop.* ibi: *Hodie dictis blasphemijs hæreticalibus non mortis pœna, sed à nobis supra posita imponetur.* Montalu. *in l.* 1. *tit.* 26. *part.* 7. Petr. Gregor. *syntagm. Iuris part* 3. *lib.* 33. *cap.* 12. Farin. *d. quæst.* 20. *num.* 4. Campan. *in diuers. Iuris Canonic. rub.* 11. *c.* 26. *num.* 83. Petr. Erod. *lib.* 1. *rerum iudic. tit.* 6. *de hæret. cap.* 16. vbi pro blasphemia hæreticali pœnam exilij fuisse impositam testatur Ioan. Gutier. *de delict. q.* 60. *num.* 17. Camill. Borrel. *de Magistrat. edictis lib.* 3 *c.* 2. *à num.* 18. Lazar. *de blasphem. q.* 5. *per tot.* Ioseph. Vela *in cap.* 1. *de Offic. Ordin. p.* 1. *n.* 83. *alias num.* 95. *in vlt. impress. in fol.*

Priuatis quoque legibus vniuscuiusque prouinciæ 62
aliæ pœnæ priuatæ impositæ reperiantur, quarum nulla etiam tertiò repetita ad vltimum supplicium deuenit. Nam apud Lusitanos *per Ord. Reg. lib.* 5. *tit.* 2. id ipsum videmus, vt refero *de officio & potest. Episcopi p.* 3. *alleg.* 51. *n.* 102. *in princ.* Apud Hispanos idem constat *l.* 3. *&* 4. *tit.* 28. *part.* 7. *&* *l.* 1. *&* *l.* 2. *tit.* 8. *lib.* 8. *Ordin. & l.* 1. *& seqq. tit.* 4. *lib.* 8. *Recop.* quarum memini *d. alleg.* 51. *num.* 103. *vers. apud Hispanos.* Quæ quidem leges in foro seculari erunt obseruandæ, ex Olano *in concord. antinom verb. blasphemia,* Azeued *in d. l.* 5. *tit.* 4. *lib.* 8. *Recop.* Vel ad minus, quas practica, aut consuetudo

intrq

introduxit, in quibus affixionis, vel amputationis linguæ, alia pœna arbitraria imponitur, vt testantur Didac. Perez *in d. Ordin. glos. O denostrare à nuestro Señor,* Cou. *d.* §. 7. *n.* 19. Ioan. Vela *de delict. c.* 4. *num.* 9. Ioan. Gutier. *de delict. q.* 61. *n.* 6.

63 Iure autem Canonico, cui in Sancti Officij Tribunali standum est, pœna est multo magis pia quam legum secularium; solum enim spiritualis pœna imponitur, aliæque pœnæ pecuniariæ, vt probatur ex text. *in cap. si quis per capillum* 22. *quæst.* 1. *& in cap.* 2. *de maledic.* vbi notant Abb Anan. & cæteri, Cou. *d.* §. 7. *numer.* 10. *vers. Iure Pontificio,* Boër. *decis.* 301. *n.* 9. Bernard. Diaz *in pract. cap.* 110. *aliàs* 111. Ioan. Vela *d. cap.* 4. *num.* 7. *&* 8. Menoch. *dicto casu* 375. *num.* 27. *& seq* Decian. *d lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 5. Farin. *d. quæst.* 20. *num.* 62. Campan. *d. rub.* 11. *cap* 25. *num.* 83 Ioan. Gutier. *de delict. quæst.* 60. *num.* 16. *& q.* 64. *n.* 26. *&* 27. Trullench. *lib.* 1. *in Decalog. c.* 11. *dub.* 3. Ego *d. alleg.* 51. *n.* 92. *&* 97. Quod etiam per Leonem X. Iulium III. & Pium V. statutum fuit, vt referunt Cou. *d.* §. 7. *num.* 10. Menoch. *d. casu* 375. *à num.* 29. Decian. *d. c.* 6. *num* 3. Farin. *d. quæst.* 20. *num.* 68. Gutier. *d. q.* 64. *n.* 8 *cum seqq.* Ego ipse *d. alleg.* 51. *à n.* 98.

64 Istæ autem sunt pœnæ, quæ per sanctum Officium pro blasphemiis hæreticalibus cum aliis arbitrariis solent imponi, nec vllus vnquam pro hoc delicto visus fuit relaxari, vt asserunt Rojas *de hæret. p.* 2. *n.* 176. *cum seqq.* Simanch. *de Cathol. instit. tit.* 8. *à n.* 10. Quantera *quæst. crimin. cap.* 3. *de blasphemia n.* 4. Peña *in direct. p.* 2. *commento* 66 *ad quæst.* 41. Salzed. *ad Bernard. in practic. cap.* 113. *lit. A.* Gutier. *de delict. quæst* 64. *num.* 4. Sousa *d. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 20. *cum seqq.* Diana *d. p* 4 *tract.* 7. *resol.* 8.

65 Vnde si etiam in blasphemiis hæreticalibus, quæ Christum assertorem nostrum, Matremque eius Sanctissimam lædendi, atque execrandi animo perpetrantur, pœnæ sunt arbitrariæ, & non vltimi supplicij, quanto moderatior esse debebit in hoc casu in quo animus defuit nostram Fidem depellendi, Virginisque Dei Genetricis honorem extenuandi, quinimo contrarium fuit Reus conatus: deficiente verò intentione nocendi, adimendique Deo, atque Sanctis suis honorem, non potest propriè blasphemia nuncupari; hanc enim necesse est praua atque perniciosa voluntate nasci, vt post Caietan. docent Cou. *in d. cap. quamuis pactum part.* 1. §. 7. *in princip.* ibi, *Omnis autem blasphemia quia est voluntaria procedit à voluntate mala, & animo derogandi, & detrahendi in aliquo bonitati, & Maiestati diuinæ,* S. Thom. 2. 2. *quæst.* 13. *art.* 1. Sanch. *d. lib.* 2. *cap.* 32. *n.* 1. ibi, *Idque voluntate quadam derogandi hac ratione diuinæ Maiestati, seu Bonitati,* Sousa *d. lib.* 1. *c.* 19. *n.* 1.

66 Licet denique ob quamcunque criminum speciem, quæ in hoc Reo consideretur, vel per omnes simul possit iudicari capitis pœna dignum esse, hoc nullatenus in sancti Officij Tribunali admitteretur; nam in eo nunquam cum primò delinquentibus similis pœna practicatur, ac imponitur confitentibus culpam, misericordiamque flagitantibus, etiamsi alias in foro seculari vltimo supplicio in eos animaduertendum fuisset, quod omni iure alias hæretici merentur Deuter. *c.* 13. *&* 17. Leuit. *c.* 20. *Machab.* 1. *c.* 2. *Regum* 3. *c.* 18. *&* 4. *cap.* 23. *& in Euangel. Ioannis c.* 15. ibi, *Si quis non manserit in me mittetur foras sicut palmes, & arescet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet:* l. *quicunque* §. *eos verò,* ibi, *vltimo supplicio conceditur,* l. *Arriani,* §. *Manichæi C. de hæret. cap. ad abolendam, eod. tit.* Alphons. à Castro *de iusta hæret. punit. lib.* 2. *c.* 12. Simanch. *de Cathol. tit.* 46. *de pœnis à n.* 42. eleganter Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *c.* 40. *&* 42.
67 Petr. Greg. *syntag. Iuris lib.* 33. *c.* 6. *à n.* 4. *& c.* 8. *n.* 20. Farin. *de hæresi q.* 189. §. 1. *per tot.* Et in sortilegis, qui fatentur in sortilegiis homicidium fecisse, seque pœnitent, paratique sunt corripi non esse curiæ seculari tradendos affirmant Albertin. *de agnosc. q.* 25. *n.* 66. *& seqq.* Farin. *in praxi p.* 1. *q.* 20. *n.* 105. *cum seqq.* Anton. à Sousa *lib.* 1. *cap.* 58. *n.* 14. Diana *p.* 4. *tract.* 7. *resol.* 10. *vers. nota verò*; licèt subdat hodie per quandam Bul- 68
lam à Gregor. XV. editam 20. *Martij anno* 1623. hoc esse immutatum. Et in Sodomitis in Regno Lusitaniæ, vbi aduersus eos Sancti Officij Tribunalia possunt procedere, idem statutum est, vel saltem Inquisitoribus facultas conceditur pœnam minuendi, dummodo non sint incorrigibiles, vt ex Constitutionibus Pij IV. & Gregorij XIII. referunt, & affirmant Anton à Sousa *d. lib.* 1. *cap.* 59. *n.* 10. 28. *&* 29. *&* 37. Seraphin de Freitas *in addit. ad tract. de Confessar. solicit. illustrissimi D. mei Roderici à Cunha q.* 24. *n.* 136. quem tanquam vltimo loco relatum videtur sequi Diana *d. p.* 4. *tract.* 7. *resol.* 20. *in fine.*

Habita præterea fuit ratio quòd postquam accusatio 69
perlecta est, statim reus crimen suum ingenuè fuit confessus; quod licet non sit actus verè perfecteque spontaneus, minuit saltem pœnam, vt post Bart. docet Bald. *in l. ea quæ, C. de condict. indeb.* etiamsi post negationem statim confiteatur; Bald. *vbi suprà num.* 10. Tiraq. *de pœnis temper. causa* 30. *n.* 14. Clar. §. *fin. q.* 60. *num.* 29. Menoch. *de arbitr. cas.* 347. Crauet. *cons.* 309 *sub n.* 9. latè Farin. *in praxi crimin. quæst.* 81. *num.* 174. Quod in sancto Tribunali de more habetur, & semper hoc modo cum omnibus se gerit, iuxta illud Salom. *Prou.* 28. *cap. in primis* 2. *quæst.* 1. ibi, *qui confessus fuerit scelera sua, misericordiam consequetur, cap. non dicatis,* 12. *q.* 1. ibi, *si hoc vltro confitetur, parcitor illi, & oretur pro illo, cap. quis admitti,* 25. *q.* 8. *cap. innotuit, de elect. l. quisquis* §. *sanè, C. ad leg. Iul. Maiest.* exornant Bossi. *tit. de coniect. num.* 6. Riminald. *cons.* 245. *num.* 57. *cum seqq. lib.* 3. Bertazol. *cons.* 35. *num.* 4. *lib.* 2. *& cons.* 357. *numer.* 6. Treuisan. *decis.* 49. *num.* 7. *lib.* 2. & in specie Simanch. *de Cathol. instit. tit.* 55. *num.* 6. Sousa *lib.* 2. *cap.* 20. *n.* 34. vbi *num.* 35. ait quod præsumitur sine dolo deliquisse.

Deinde fuit consideratum quòd misericordiam mul- 70
tis lachrymis, pœnitentiæque signis efflagitauit, quodque suæ capturæ tempore pœnas voluntarias suscepit, corpus flagellatione ieiuniis, aliisque castigationibus macerando, Religionisque grauissimæ, quæ multos Sanctos procreauit, erat Monachus, cuius merita essent sufficientia quantum ad punitionem vt aliorum errores supplerentur, atque excusarentur, arg. text. *in l. nemini, vers. filius autem, l. petitionem, vers. filij, l. iubemus, vers. & filio, C. de aduoc. diuers. iud.* vbi filij remunerantur ex parentum meritis. S. Chrysost. *homil.* 10. *ad Roman.* ibi, *Alterum alterius peccato puniri non admodum æquum, atque conueniens esse videtur, vt alterum propter alterum seruari, & decentius multo, & rationi magis consentaneum.* Cicer. *lib.* 2. *de inuent. Oportebit omnia, qui sibi vt ignoscatur, postulauit, commemorare si qua sua poterit beneficia.* Et paulo inferiùs. *Deinde Maiorum suorum beneficia, si qua stabunt, proferre. Et orat.* 41. *pro Q. Ligario in fine.* ibi, *In Q. Ligario conseruando multis tu quidem gratum facies, sed hoc quæso, considera, quod soles: possum fortissimos viros probatissimos, totumque agrum Sabinum florem Italiæ, robur Reipublicæ proponere.* Et infrà ibi, *Quid de fratribus dicam? Noli Cæsar, putare de vnius capite nos agere,* Petr. Erod. *rerum iudic. lib.* 1. *tit.* 2. *de fide, & relig. cap.* 3. *& lib.* 6. *tit.* 1. *de accusat. c.* 15.

Et demum, quia hoc sanctum & venerandum Tri- 71
bunal præcipuè patris officium exercet, studiosius emendationem, atque correctionem delinquentis, quam Iudicis seueritatem affectans, habens æquitatem ante

ocul os

oculos, inquit l. quod si Ephesi, in fine, ff. de eo quod certo
loco. Quamquam in hoc Pseudo-Monacho segnitiem,
& socordiam amante, vitæ correctio non erat facilis,
Auth. de Monachis, § sin autem, ibi, Non est facilis vita
hominis mutatio, & cap. quorundam, 34. dist. in quo reus
suam maiorem defensionem constituit. M. Tullius dicta
orat. 41. pro Q. Ligario circa fin. similem defensionem
fecit, his verbis: Quidquid dixi ad vnam summam re-
ferri volo vel humanitatis, vel clemētiæ, vel misericordia
tuæ. Causas, Cæsar, egi multas, & quidem tecum, dum
te in foro tenuit ratio honorum tuorum. Certè nunquam
hoc modo ignoscite Iudices, errauit, lapsus est, non pu-
tauit, si vnquam posthac: Ad parentem sic agi solet. Ad
Iudices, non fecit, non cogitauit, falsi testes, fictum cri-
men, &c. Ad Iudicem sic agi solet, sed ego ad parentem
loquor, erraui, temere feci, pœnitet, ad tuam clementiam
confugio, delicti veniam peto, vt ignoscas oro.

72 Non obstat, quòd quamuis nunquam crimen, nec
animus delinquendi præsumatur, ex l. merito 51. ff. pro
socio, hoc procedit in actibus dubiis, qui in bonam, vel
in malam partem possunt interpretari, vt inquit text. in
cap. 2. de regul. iuris, ibi, Hoc loco nihil aliud nobis præ-
cipi existimo quàm vt ea facta, quæ dubium est quo ani-
mo fiant, in meliorem partem interpretemur: & colligi-
tur ex S. Thom. 1. 2. q. 18. art. 8. cum seqq. iunctis ab eo
traditis 2. 2. q. 60. art. 3. & 4. Abb. in c. cum ab omni n. 2.
vers. quædam sunt, de vita, & honest. cleric. Felin. in c. 1.
n. 16. in fine, de præsumpt. Sot. de Iustit. lib. 3. q. 4. art. 3.
& 4. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præs. 2. n. 6. 11. & 12.
Farin d. p. 3. q. 105. n. 116. & 123. Sigism. Scacc. de ap-
pellat. q. 17. in princ. n. 3. In actibus verò qui ex sua na-
tura sunt improbi, vt sunt omnia crimina, l. probum 41.
ff. de verb. signif. semper animus improbus præsumitur,
l. si quis extraneus 21. ff. de acquir. hered. l. 1. §. Diuus,
vers. & ex re constituendum, ff. ad leg. Cornel. de sicar. l. 1.
73 C. eod. Nam cùm omne crimen ex natura sua dolum &
fraudem includat, quamquam in nonnullo ex accidenti
abesse possit, in dubio actus naturæ standum est, ex
74 leg. text. in l. si vnus 27. §. pactus ne peteret, vers.
quid & in specie dotis, ff. de pact. l. cum filius 76. alias 78.
§ hæres meus, ff. de legat. 2. c. ab exordio 3. ibi, extremita-
tem retraxit, ad princ. 35. dist. & non accidentibus, quæ
non præsumūtur, glos. verb. dubitetur, in l. si vero 5. § qui
pro rei qualitate, ff. qui satisd. cog. Alciat. de præsumpt.
reg. 1. in princ. Menoch eod. tract. lib. 6. præs. 37. num. 13.
Mascard. concl. 1254. n. 2. Petr. Pechi. in cap. semel malus,
n. 9. de regul. iuris, in 6. Et maximè, quia in libello ita
execrabili dolum, & delinquendi animum interuenisse
præsumendum est, eiusque verba scripta atque fixa fuis-
se animo, quem eadem patefaciant, ac demonstrant,
siquidem nullus iudicatur loqui id, quod non sentit, vt
animaduertit Iurecons. in l. Labeo 7. §. Seruius, ibi, Equi-
75 dem non arbitror quemquam dicere quod non sentiret.
Et inferius Cæterùm nemo existimandus est dixisse quod
non mente agitauerit, ff. de supellect. legata; quia cedit
76 lingua cordi, & sub iugo mentis verba consistunt. Et
vt ait Bald. in cap. mandatum, de rescript. n. 1. ibi, Mens
est radix verborum, & eius substantia prima; nam cor
est Imperator linguæ, & eam habet sicut mancipium sub
iurisdictione sua; voces denique sunt notæ earum, quæ
in anima sunt, passionum. Et vox est instrumentum no-
stræ voluntatis, & intellectus, & data fuit ad significan-
dum per labia, cor & voluntatem. Et Reum postea alle-
gare, & dicere contrarium, fuit potius ad excusationem,
& non debet attendi. Aliter enim nullus esset qui hac
via non conaretur pœnam effugere, text. elegans in l.
inter stipulantem 83. §. Stichum, ibi, Alioquin semper
negabit reus se consensisse, ff. de verb. oblig. optimè Nicol.
de Lyra in noua interlineali Prouerb. cap. 16. relatus à
Iuniano in rationali ad cap. 1. de præsumpt. ibi, In delicto
repertus cum non possit excusare malitiam facti, quæ est
patens, negat malitiam intentionis, quæ est latens. Res-
pondetur enim ad totum cum à nobis traditis supr. n. 41.
cum seqq. Præsumptio enim animi scelerati, quæ ex ver-
bis libelli inferri poterat, per alias contrarias præsum-
ptiones vincebatur, de quibus suprà.

Nec etiam obstat quòd cùm in criminibus iuris præ- 77
sumptio resistat, confessio potest diuidi qualitatis, &
absque ea acceptari, l. 1. C. ad leg. Cornel. de sicar. d. l. si
non conuicij, Sarmien. select. lib. 1. c. 1. n. 11. Fachin. con-
trou. lib. 1. c. 17. Farin d. p. 3. q. 81. n. 110. Anton. Mercad.
controu. iuris lib. 1. c. 6. qui resoluunt in criminibus con-
fessionem qualificatam regulariter non admitti, sed scin-
di ac separari posse; respondetur enim hanc resolutio-
nem pati limitationes relatas supr. n. 26. quæ omnes in
hoc casu locum habent: præcipuè cum hic agatur de se-
paranda qualitate à confessione, quantum ad mentem
qua actus fuit commissus: in hoc enim tanquam in re
interna multum deferendum est depositioni illum com-
mittentis. Et cùm non agatur de cæremonia, nec de alia
re in facto consistente, sed de blasphemiis, quæ in ver-
bis consistebant. Et vtcunque quamuis confessio non
admittatur in criminibus cum qualitate sua ad omni-
modam pœnæ excusationem, saltem operatur, vt pœna
ordinaria non possit imponi, sed alia extraordinaria &
moderata, vt suprà dixi.

Nec pariter obstat Bulla Pauli IV. de anno 1555. 78
quarta in ordine Bullarij pag. 721. in qua iubentur Cu-
riæ seculari tradi qui Sanctissimæ nostræ Dominæ vir-
ginitatem abnegauerint, quamuis postea pœnitentiam
ostentent, misericordiamque efflagitent, cuius constitu-
tionis verba refert Peña in direct. p. 2. q. 18. commen-
to 83. vers. ven. & vers. fin. & de ea meminerunt Zanard.
in direct. Theolog. p. 1. prac. 1. cap. 5. q. 11. Marc. Anton.
Genuens. in pract. Archiep. Neapol. cap. 18. n. 7. Scottia
in Bullas Pontificum selectas ep. 10. theor. 36. Sanctarel.
de hæresi c. 41. dub. vnic. n. 5. Farin. eod. tract. eod. q. 193.
n. 39. Sousa in aphor. Inquis. lib. 2. cap 44. n. 6. Diana d.
p. 4. tract. 7. resol. 24. vers. notandum est tamen. Respon- 79
detur enim non esse promulgatam in hoc Regno, vt ne-
cesse erat vt adstringere posset; leges enim nulla alia ex
causa nos tenent quàm quod iudicio populi receptæ
sint, quod etiam procedit quoad leges Pontificias, vt
notant Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 4. q. 1. Reginald.
in praxi fori pœnit. tom. 1. lib. 13. c. 16. n. 160. Villalob.
in sum p. 1. tract. 2. dub. 16. n. 6. Becan. in sum. Theolog.
p. 2. tract. 3. cap. 6. q. 8. n. 2. Vnde dictam constitutionem, 80
& similem aliam Clementis VIII. nunquam obserua-
ri, nec practicari in sancto Officio referunt Sousa d.
lib. 2. c. 44. n. 6. in fine, & Diana d. p. 4. tract. 7. resol. 24.
vers. notandum est in fine.

Multominus obstat quod suprà dicebam de concur- 81
rentia plurium criminum specierum in præsenti casu, in
quibus venia cadere non poterat: Respondetur enim
quod nec singulis per se criminibus, nec omnibus simul
perpensis, capitis pœnam reus meruit: si quis enim
plura facta committit, quorum singula continent in se
crimen, & facta illa ad eundem finem tendant, vt in
hoc casu, vnicum delictum, & crimen dicitur com-
mittere. Ita Bart. in l. nunquam plura 2. ff. de priuat. de-
lict. num. 4. & cons. 122. & 223. num. 2. Marsil. in l.
fin. num. 20. ff. de sicar. Socin. cons. 61. num. 1. & cons. 63.
num. 10. Bologn. cons. 30. num. 7. & 8. Boer. decis. 82.
ad fin. Cou. lib. 2. var. cap. 10. num. 8. Clar. §. fin. q. 84.
num. 3. Plaza de delict. lib. 1. cap. 1. num. 18. Thesaur.
decis. 18. num. 13. Cauall. crimin. resol. casu 155. n. 13.
& 17. & casu 158. num. 8. Præterquam etiamsi essent
plura crimina ex interuallo commissa, procedebat in
criminibus momentaneis; sed non in successiuis, vt
probat l. maritus, §. sex mensium, ff. de adulter. l. ei qui,
§. infans, ff. de furtis, cum aliis adductis à Farin. q. 22.
n. 19. cum seqq. Præcipuè quando principale delictum

non poterat sine aliis committi : vnde puniendus est maiori, ac insigniori pœna crimini debita, quemadmodum qui committit plures falsitates ad eundem finem, & effectum, vel plures iniurias, vt referens plures Auctores ioquit Farin. d.q.22. num.26. & 28.

81 Nec etiam potest intendi quod causa exempli, & scandali, quod euenit, seuerissimè puniri deberet : hoc enim procedit cum interuenit culpa, ac dolus in delinquente, sed non cum nocendi animus defecit; nam pœna culpam supponit, & absque ea non potest imponi. Titus Liuius lib.39. ibi, Vnde orta culpa est, ibi pœna consistat, cap sine culpa, de regul. iuris in 6. l.aliud est fraus, ff.de verb.signif. Farin.d.p.3.q.87. semper pœna debet culpæ respondere. Cicero lib.1.de offic. ibi, Cauendum est ne maior sit pœna quam culpa, l.sancimus, C de pœn. l.Hisp.2.tit.4.part.3. Menoch. quæst illust. lib.1. cap.19. num.6. Esset enim contra naturalem rationem vt æqualiter puniretur, qui cum errore, bonoque fine deliquit, & ille qui dolo, offendendique animo. Ita Se-
83 neca lib.1. de ira cap.16. Præcipuè si de pœna capitali ageretur, hæc namque nunquam iure imponitur cum de vero dolo non constet, non obstante quocunque scandalo sequuturo; in iudicando enim non sunt attendenda voluntas, populique voces, l.decurionum, ff. de pœn. ibi, Vana voces populi non sunt audiendæ, neque enim vocibus eorum credi oportet, quando aut noxium crimine absolui, aut innocentem condemnari desiderant. S.Chrys homil.1 de pœnit. tom.5. S.Leo Papa serm.8. de Passione Domini, Fr.Ioan.Marquez lib.1.del Gouernador Christiano c.32. Erod. lib.1.rerum iudicat. tit.6. de heret. cap.9. vbi apud Romanos idem obseruari testatur ibi. Postea Diuus Adrianus epist. ad Mincentium Fundanum Proconsulem Asiæ, constituit, vt nemini liceret Christianos populi vociferationibus sine crimine,
84 atque sine accusatione interficere, &c. Sed Rei culpa, ac pœna congruens attenderetur, iudexque clementius se gereret quam lex, suam seueritatem quantum potuerit, temperans, l.respiciendum 11.ff.de pœn. ibi, In grauioribus pœnis seueritatem legum cum aliquo temperamento benignitatis subsequi. Seneca lib.1.de ira cap.16. Cic. lib.1.de offic. ibi, Prohibenda autem maximè est ira in puniendo : nunquam enim iratus, qui accedit ad pœnam, mediocritatẽ illam tenebit, quæ est inter nimiũ & parum.

85 Tum quia exemplum atque scandalum tantum potest attendi ad executionis accelerationem, sed non ad pœnam augendam, eamque capitis immerito imponendam. Bart. per text. in l.qui cædem, ff. ad leg. Cornel. de sicar. Tiraq. de pœnis temper. causa 46.num.2. Fario.d. p.1. q.21. n.446.

86 Tum etiam, quia scandalum quod Christus Saluator noster seuerè puniri voluit, Matth.cap.18. Luc.17.& Marci 9. fuit illud, quod in damnum, & ruinam proximorum adhibetur verbis, aut operibus illum ad malum excitando. S.Hieron. super Matth.cap.15. S.Thom.2.2. q.43.art.1.& 2. Cou. in reg. peccatum in initio n.4. Petr. Greg. syntag. iuris lib.38 cap.2.n.4.& 5. Sanch. in præcepta Decalogi tom.1.lib.1.c.6.à n.1. Layman. in opere morali lib.2.tract.3.c.13.n.3. Gutier. Canon. lib.1.c.38.à n.20. Roder. à Cunha in cap. licèt 4.n.3. Trullench. in Decalog. lib.1.c.6.dub.5.n.1. Et non propriè dicetur id efficere nisi tali animo, ac conatu committatur. S.Thom. d.q.43.art.3. & post Caiet. Cou. vbi suprà n.4. Acuña in d.c.licet, n.3. ibi, Intellige primo prædictam conclusionem cum talis inductio, seu actus ex intentione operantis dirigitur ad labefactandum proximum, non vero quando ex opere alia intentione perpetrato contingit.

87 Tum denique, quia in casu, de quo loquimur, non fuit scandalum actiuum, nec passiuum, quæ sunt duæ species, cap. nisi cum pridem, de renunciat. de quibus S. Thom 2.2. q 43. art 1. cum seqq. Cou. Gutier. Sanch. Layman. & Acuña citatis locis, Castr. Palao in opere morali tom.1.tract.6.disp.6.punct.1. præcipuè n.6.& 7. Trullench. d.dub.5.n.2. cum seqq. Non actiuum speciale, nec generale : non enim fuit Reo animus solicitandi alios per libelli verba, vt Fidem nostram desererent, legemque Moysi caducam, & antiquatam sectarentur, neque Virginem Sanctissimam dehonorandi; potius contrariis, vt sæpè dictum est, votis, & intentione maiorem Deiparæ honorem, & cultum optauit, & intendit. Neque vllum contrarij euentus periculum agnouit, potius valde verosimiliter arbitrabatur quod cum in florentissima illa ciuitate, & Fidei firmitas, & erga Dei Genetricem pietas quam maximè eniteat. per conuicia in libello contenta, Fidelium corda sancta quadam pietate irritarentur, deuotio exeresceret, desidiaque excuteretur, quæ in absoluendo virginei Triumphi ornatu visa fuerat, contra quem potissimè libelli verba
dirigebantur. At deficiente animo, ac periculo quod 88
alij incidant, maleque operantem insectentur, scandalum actiuum cessat. Nau. in cap. consideret, §. animaduertere, n.9. de Pœnit dist.1 Azor. instit. moral. p.2.lib.12. cap.26.q.3. Sanch. d.lib.1.cap.6.num.7. Trullench. vbi suprà num.13.

Nec etiam passiuum interuenit, nam Dei misericor- 89
dia fauente Fides in illa, & reliquis horum Regnorum Vrbibus firmissima est : nulloque facto efficeretur (neque hoc timeri poterat) vt Fideles scandalizarentur, & libelli doctrinam sectarentur. Debet autem æqualitas, ac rectitudo obseruari absque cuiuscunque scandali attentione, quod ex illo proueniat: nam hoc tanquam iniustum, iustitiæque præceptis oppositum, est paruifaciendum, & ad scandalum euitandum non licet iustitiæ limites egredi, cap. qui scandalizauerit, de regul. iuris in Decretalib. vbi glossa. Doctores in d. cap. nisi, de renunciat. l.Hisp.50.tit.5.part.1. ibi, o de dezir, & de fazer la verdad, que es la Iusticia. vbi latè Greg. verbo que
es la Iusticia, vbi ex hoc infert. Non ergo innocens pu- 90
niri potest à iudice propter scandalum vitandum, vel tumultum populi, Castr. de iusta heret puniti lib.1.c.20. & lib.2. de potestate legis pœnal. cap.11. Cou. in reg. peccatum in initio num.4. vers. in hoc tamen scandalo, Flamin. de resignat. lib.5.q.3. num.175. Gutier. lib.1. Canon. cap.38. n.21.& 22.

Ex quibus omnibus sacrum Tribunal decreuit Reum 91
in actu Fidei publico prodire debere si fortè fuerit proximus, sin autem in aliquam Ecclesiam, cum blasphemi insignibus, linguæ scilicet incastratura, iuraneque de vehementi, triremibus per decennium ad remum addici, & absque stipendio exilium perpetuum subire ex Vrbe totoque Regno Granatensi, atque Regali Curia, & leucis quinque per circuitum. Producique habitu, quo captus fuit; & dum eius sententia fuerit perlecta cum causæ meritis, manum dexteram annulo ferreo inclusam in altum subleuatam tenere, & quia Religiosus erat, liberum à flagellis manere, iuxta resoluta per Rojas de heret. p.2. assert.12.n.176. Simanch. plures referentem de Cathol. instit. tit.8. num.16.

Toletana Immunitatis.

Immunitate Ecclesiæ gaudet qui in Ecclesia, vel Cœmeterio habet vnam partem corporis, pedem scilicet, vel manum, vel qui parietem ipsius Ecclesiæ partis exterioris tetigerit, vel in aëre Ecclesiæ correspondente permanserit, quamuis pedibus terram non tangat. In dubio immunitati Ecclesiæ fauendum, ac pro ea iudicandum.

VOTVM

VOTVM CXVII.

SVMMARIVM.

1 *Facti series narratur, & n. 2.*

3 *Veritas oppugnata clarior euadit.*

4 *Testes contrarij se inuicem collidunt.*

5 *Dictio, in, iuncta ablatiuo stat pro* intra.

6 *Ecclesia dicitur locus sacer murorum ambitu circundatus.*

7 *Qui est in Ecclesia ianua seu ostio non dicitur esse in Ecclesia sed partim extra & partim intra.*

8 *Pronomen,* ipsis, *est personalissimum, & ad oculum demonstratiuum.*

9 *Delictum in ianua commissum dicitur prorsus extra Ecclesiam patratum.*

10 *Adhærentia eiusdem sunt conditionis, cuius sunt ea quibus adhærent.*

11 *Paries intermedius separat, & efficit vt res diuisa dicantur numero plures.*

12 *Cameræ Ecclesiæ adhærentes eius Immunitate non gaudent.*

13 *Vulneratus in domo non dicitur qui supra tectum vulnera accepit.*

14 *Ecclesia Matrix, & Metropolis per circuitum 40. passuum, & minor per 30. gaudet immunitate.*

15 *Immunitas 40. aut 30. passuum de consuetudine hodie non seruatur.*

16 *Vltra Cæmeterium eum hodie nullum spatium loci cedit immunitati.*

17 *Domus ædificata intra 40. vel 30. passus, etiamsi forent habitatæ per laicos, gaudent immunitate secundum aliquos.*

18 *Imunitas Ecclesiæ datur loco, non personæ.*

19 *Domus Parochorum, Canonicorum, & aliorum Ecclesiasticorum, etiamsi laicis locata sint, gaudent Ecclesiæ immunitate.*

20 *Domus, quæ cohæret Ecclesiæ, & est ipsius Ecclesiæ, & non alicuius particularis, gaudet immunitate.*

21 *Portam, seu anulum portæ Ecclesiæ tenens quando ipsa est clausa, illius gaudet immunitate.*

22 *Scalæ quæ sunt Ecclesiæ annexæ, & de illius pertinentiis gaudent immunitate.*

23 *Diuersitas in testium depositionibus illis fidem non tollit quando eiusdem depositionis substantia est eadem.*

24 *Testes inter se contrarij non sunt quando vnus deponit plus altero.*

25. *Testes non dicuntur contrarij quando essent discordes in modo narrandi factum*

26 *Contrarietas vt euitetur debet fieri omnis fauorabilis interpretatio, etiam per improprietatem verborum.*

27 *Contrarietas in testibus potest reduci ad concordiam per interpretationem suppletiuam, & etiam per distinctionem temporum.*

28 *Testibus, qui habent interesse, aut affectionem, aut tractant de se exonerando, non est fides adhibenda.*

29 *Familiæ asserenti se cepisse delinquentem in loco non sacro, non est credendum si delinquens dicat se captum in loco sacro.*

30 *Ecclesiæ nomen quando tractatur de sacrilegio commisso ob pollutionem sumitur strictè, & eius appellatione non veniunt scala, campanile, atrium & tectum.*

31 *Ecclesiæ nomen ad effectum immunitatis largè sumitur.*

32 *Locus sacer ad effectum inducendi sacrilegium non ita latè sumitur, sicut ad effectum gaudendi ecclesiastica immunitate.*

33 *Quando agitur de immunitate sumus in fauorabilibus, quando vero agitur de adgrauando delictum sumus in odiosis.*

34 *Priuilegia Ecclesiæ sunt potius amplianda quàm restringenda.*

35 *Tectum Ecclesiæ gaudet illius immunitate.*

36 *Domus ex tribus constat, fundamento, pariete, & tecto.*

37 *Immunitate Ecclesiæ gaudet ille, qui in Ecclesiâ, vel Cæmeterio habet præcipuam partem corporis.*

38 *Pedem tantum in Ecclesia, vel Cæmeterio habens gaudet priuilegio immunitatis.*

39 *Anima est in toto corpore, & tota in qualibet parte corporis.*

40 *Manum habens intra fines Ecclesiæ, licet foret extra; gaudet illius immunitate.*

41 *Manu tangere locum sacrum sufficit ad effectum gaudendi Ecclesiæ immunitate.*

42 *Parietem Ecclesiæ exteriorem tangens illius gaudet immunitate.*

43 *Aer Ecclesiæ, vel Cæmeterio respondens gaudet priuilegio immunitatis*

44 *Ecclesia, & Cæmeterium retinent suam immunitatem in aire vsque ad Cælum eidem Ecclesiæ, vel Cæmeterio respondens.*

45 *Immunitati Ecclesiasticæ in dubio fauendum, ac pro ea iudicandum.*

46 *Immunitatem Ecclesiæ defendere spectat ad Ecclesiasticos.*

47 *Opinionum in conflictu ea semper est amplectenda, quæ fauet Ecclesiæ.*

48 *Statutum aliquod vbi dubitatur sit necne contra immunitatem Ecclesiasticam, debemus amplecti opinionem, quæ fauet Ecclesiæ.*

49 *De communi opinione curandum non est quando contraria fauet iurisdictioni Ecclesiasticæ.*

50 *Ex duabus contrariis opinionibus illa sequenda est, quæ fauet Religioni.*

DOn Gonçalus de Piedrola Porcel, de quodam homicidio imputatus se recipit in domo adhærente cœmeterio benedicto, & in communi, domus scilicet, & cœmeterij pariete ex cubiculo alto, in quo habitabat, foramen fieri mandauit, & ex parte cœmeterij scalam adaptauit, per quam, cum opus sibi fuisset, ad cœmeterium descendere, & in loco sacro se recipere posset. Verùm cum de mense Iunij proximè præteriti laici Iustitiæ ministri dictum Don Gonçalum de Piedrola in carcerem de mandato Vicepretoris huius oppidi iniicere prætenderent, ad eandem domum ad horam noctis decimam se conduxerunt, & in dicto cubiculo Don Gonçalum inuenerunt, qui cum effugere ad locum sacrum cœmeterij per foramen vellet, & introductus ad medium vsque corpus super cœmeterium, & scalam extensum, vt ipsius testes deponunt eo modo, de quo infrà tandem à dictis ministris impeditus, & ad cubiculum iterum redactus, ad carceres Regios adducitur. 1

Hinc introducta causa & lite in prima instantia coram D. Vicario Generali Toletan in hoc oppido Matritense residente inter dictum D. Gonçalum in dictis carceribus detentum ex vna, & Fiscalem Regium in sacello Prætorum eiusdem oppidi partibus ex àltera, de & super restitutione dicti Gonçali ad locum sacrum vt immunitate Ecclesiæ gaudere posset, dictus D. Vicarius in causa huiusmodi per suam definitiuam 2

sententiam dictum D. Gonçalum immunitate Ecclesiæ gaudere, & ad locum sacrum restitui non debere declarauit: à qua sententia fuit pro parte ipsius D. Gonçali ad sanctam Sedem Apost. atque aliàs legitimè appellatum; & causa, & causis appellationis, & appellationum huiusmodi per Illustrissimum, & Reuerendissimum D. meum IVLIVM ROSPILLOSI in his Hispaniarum Regnis S. Sedis Apost. cum potestate Legati de latere Nuncium, mihi commissis, dubitaui an prædicta D. Vicarij sententia esset confirmanda, vel infirmanda? & infirmandam esse censui.

3 Verùm quia de literatissimo Iudice qualificata est apud omnes opinio, ideò ad clariorem materiæ cognitionem partes illius assumere, & eximij sui iudicij rationes quibus moueri potuit, pro meo posse examinare constitui, quò melius veritas elucescat: hæc enim oppugnata clarior nebulis expulsis in lucem progreditur, sicut aromata, quæ tantò magis redolent, quantò magis conteruntur, *cap. graue 35. q. 9.* ibi, *quia veritas sæpius exagitata magis splendescit in luce*, gloss. *verb. Posquam, in cap. cum Ioannes, de fide instrum.* Ludou. Zuntus *in resp. pro vxore, n. 2.* Ioan. Neuizan. *in principio sua Sylua nupt. à num. 4.* Marc. Anton. de Amatis *Marchia decis. 41. num. 6.*

4 Primò moueri potuit ex probationibus ab vtraque parte factis: Nam Don Emmanuel de Corbera pro parte Don Gonçali examinatus in processu *fol. 4.* testatur se vidisse D. Gonçalum habentem corpus intromissum per dictum foramen super scalam, clamantem se per vim extrahi à loco sacro, Antonius de Castro *fol. 5. B.* & Ioannes Rubiasco *fol. 7. B* idem ferè affirmant, sed addunt se vidisse totum D. Gonçali corpus super scalam extensum. D Ioannes Antonius de Ribera *fol. 9. B.* deponit vidisse D Gonçalum medium corpus super scalam distentum tenere. Don Ioseph de Faria y Guzman *fol. 12.* ait D. Gonçalum dimidium corpus vsque ad caput super scalam extensum habuisse; & omnes in plenario in suis prioribus dictis se confirmarunt. Et in alia plenarij iudicij probatione pro parte eiusdem Don Gonçali alij sunt examinati testes, videlicet Lucas Garcia *fol. 79. B.* qui refert sibi videri Don Gonçalum plus dimidij corporis cum duobus crusculis, & vno brachio super scalam habuisse, & subdit ad hoc non benè attendisse cum iam esset circa intempestam noctem. Item Anna Aloysa præcedentis vxor *fol. 80. B.* idem affirmat, in eo tamen ab eo dissentire videtur dum ait crusculum vnum, non duo Don Gonçalum extra foramen habuisse ad partem cœmeterij. Item D. Conradus de Spinola, *fol. 83. B.* & Don Ioannes de Hinojosa *fol. 85. B.* concordant cum dicta Anna Aloysa. Ex parte verò Fisci omnes Iustitiæ ministri, eorumque socij, qui ad D. Gonçalum capiendum se vltrò exhibuerunt, examinati deponunt inuenisse illum in dicto cubiculo adstantem. eum inde ad Regios carceres adduxisse, & de foramine nec verbum quidem. Alij verò de illo tempore per viam publicam casu, vt ipsi aiunt, transeuntes. & curiositatis causa in cubiculum ascendentes, attestantur se vidisse illos ministros cum Don Gonçalo contendere, vt iret ad carceres, & quod ex eo illum extraxerunt, & secum adduxerunt, nihil tamen de introductione foraminis agunt. Ex quibus testium depositionibus nulla videtur concludens elici immunitatis probatio; nam omnes ferè pro parte D. Gonçali examinati, dum alij caput, alij crura, & manum, alij crusculum tantum & manum, alij totum, alij dimidium corpus intra foramen, & super scalam in cœmeterio existentem introductum habuisse referunt, vel sunt inter se contrarij, & ideò non probant, quia vnus alteri contradicendo se inuicem collidunt, ex pluribus adductis per Farin. *in praxi crimin p. 2. de testib. q. 65. n. 2. cum seqq.* vel saltem in suis dictis singulares, ac proinde illis nulla fides adhibenda; *l. iusiurandum, C. de testib. c. licet causam, de probat.* plures per me citati *in collect. ad c. in omni negotio, n. 31. de testib.*

Secundò motus fuit, vel moueri potuit ex pluribus 5
fundamentis, ex quibus quatenus in foramen introductio dimidij corporis, vel præcipuæ illius partis concludenter probaretur, adhuc colligitur Don Gonçalo immunitatis priuilegium non competere, & in primis, quia *in cap. fin. de immun. Eccl. & in Constit. Gregory XIV.* super immunitate Ecclesiarum, dicitur, *in ipsis Ecclesijs, vel earum cœmeterijs*, vbi dictio illa, *in*, iuncta ablatiuo, stat pro *intra*, locumque interiorem Ecclesiæ, non autem exteriorem comprehendit, text. *in l. 1. §. in flumine*, & ibi Bart. *ff. de flumin.* Mari Italia *de immun. cap. 4. §. 7. n. 20. & cap. 5. §. 3. n. 4.* Mastril. *Sicil. decis. 22. n. 9.* Castil. *decis. 156. n. 31.* plures per me *de diction. vsufreq. dict. 131. n. 11.*

Tertiò, quia citata verba, *in ipsis Ecclesijs, vel earum* 6
cœmeterijs, denotant immunitatem concessam confugientibus intra ambitum earundem Ecclesiarum, vel cœmeteriorum, & non possunt extendi ad extremas partes ipsarum Ecclesiarum, vel ad suas ianuas, seu fenestras, nam Ecclesia dicitur locus sacer murorum ambitu circundatus, *glos. vltim. in c. fin. ne Prælati vices suas*, cum aliis citatis à R.P.D. Sperell. *in decis. fori Eccles. 60. n. 5.* & qui est in Ecclesiæ ianua, seu ostio, non 7
dicitur esse in Ecclesia, sed partim extra, & partim intus, glos, *verb. Vir ergo, in c. cum sanctam, de Pœnit. dist. 2.* quam refert D. Sperell. *d. decis. 60. n. 54.* Et pro- 8
nomen, *ipsis*, est personalissimum, & ad oculum demonstratiuum, atque alterius loci exclusiuum, vt cum multis, ac propemodum infinitis probaui *de diction. vsufreq. dict. 177. à num. 5.* & ideò delictum in ianua commissum dicitur prorsus extra Ecclesiam patratum, Do- 9
minic. *in c. vnic. n. 6. de consecrat. Eccles. in 6.* Sanchez *de Matrim. lib. 9. disp. 15. num. 28.* quos refert R.P.D. Sperel. *in decis. fori Eccles. decis. 60. num. 55.*

Quartò, quia cubiculum illud, quod parieti cœme- 10
terij adhærebat, ex se & ratione connexitatis cum cœmeterio, Ecclesiæ immunitate gaudere non poterat; nam licèt quæ adhærent eiusdem sint conditionis, cuius sunt ea, quibus adhærent, *l. qua Religiosis, ff. de rei vendicat. l. in modicis, ff. de contrah. emption. cap. super eo, de Paroch.* Decian. *in tract. crimin. lib. 6. c. 24. n. 30.* Peregr. *de immunit. cap. 4. n. 25.* nihilominus tamen quia paries intermedius separat, ac de domo excludit cœmeterium iuxta text. *in d. c. vnic. de consecr. Eccles. lib. 6.* ibi: *Non* 11
vnum, sed plura cœmeteria esse noscuntur, quæ quamuis sibi cohærentia; pariete tamen medio seiunguntur, inde infertur parietem efficere, vt res sic diuisæ dicantur numero plures, obseruant glos. *verb. Pariete, in d. c. vnico*, vbi Domin. *n. fin.* & Franch. *num. 3.* Sanch. *d. disput. 15. sub n. 34. vers. Si verò.* Et ideò Cameræ Ecclesiæ adhæ- 12
rentes, cum dubio procul vnum corpus cum Ecclesia non constituant, nec diuino cultui deputentur, Ecclesiæ immunitate non gaudent, Sanch. *d. disput. 15. num. 29.* Ex qua ratione idem in turribus, & cryptis subterraneis Ecclesiæ, & in tecto resoluunt idem Sanch. *d. n. 29. & seq.* Nald *in Sum. verb Sacrilegium, num. 4.* Suar. *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 9. n. 1.* Vnde in domo vulneratus 13
non dicitur, qui supra tectum vulnera recepit, Franch. *in c. si Ecclesiam, n. 7. de consecrat. Eccles. lib. 6.* Baiard. ad Clar. *§. fin. q. 82. n. 117.*

Quintò, quia licèt Ecclesia Matrix, vel Metropolis 14
per circuitum quadraginta passuum, & minor per triginta gaudeant immunitate, *cap. sicut antiquitus, cap. quisquis inuentus, 17. q. 4.* Clar. *in pract. §. fin. q. 30. n. 2.* Decian. *in tract. crimin. tom. 2. lib. 6. cap. 24. n. 29.* Farin. *in prax. crimin. q. 28. n. 12. & de immun. n. 285. cum sequentib.* Peregrin. *de immunit. Ecclesiarum cap. 4. n. 28.* Trullench. *in decem Eccles. præcepta lib. 1. c. 11. dub. 1. n. 5.*

n. 5. hoc vel intelligitur de Ecclesiis extra muros ciuita-
tis constructis, quasi quod isti passus dentur Ecclesiis
pro cœmeterio, secus in Ecclesiis, quæ sunt intra illius
muros, vt per Vulpell. *consf.* 130. *n.* 10. Ambrosin. *de im-*
15 *mun. cap.* 10. *n.* 4. Decian. *d. lib.* 6. *cap.* 25. *n.* 9. Vel de con-
suetudine non seruatur immunitas hæc 40. aut 30. pas-
suum, Suar. de Paz *in pract. tom.* 1. *p.* 3. *cap.* 3. §. 3. *n.* 34.
Sanch. *consf. Moral. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 7. *n.* 2. *vers.*
Item quadraginta, Mari. Ital. *de immunit. lib.* 1. *cap.* 4. §. 2.
16 Farin. *de immunit. num.* 244. Trullench. *d. n.* 5. Vel de-
nique qui vltra cœmeterium iam hodie nullum spatium
loci cedit huic immunitati, quia confinia illius sunt po-
sita ad excludendum, & includendum, idem Decian.
d. lib. 6. *cap.* 25. *n.* 11.

17 Sextò, quia licet domus ædificatæ intra dictos qua-
draginta, vel triginta passus respectiuè, etiamsi forent
habitatæ per laicos (secundum aliquos) gaudeant Eccle-
18 siarum immunitate, vt tenent Decian. *d. cap.* 25. *n.* 16. ea
ratione motus, quia hæc immunitas datur loco, non per-
sonæ, & Peregr. *d. c.* 4. *n.* 26. vbi refert in facti contin-
gentia declarasse Senatum Mediolanensem restituen-
dum Ecclesiæ quendam Petrum impetitum de vxorici-
dio captum in cubiculo cuiusdam domus sitæ intra 16.
passus ab Ecclesia maiori; *&* *n.* 27. *in fin.* dicit ita esse
vsu receptum, nihilominus id hodie, vel non procedit
de generali consuetudine, iuxta dicta numero præce-
19 denti, vel intelligitur de domibus Parochorum, Cano-
nicorum, & aliorum Ecclesiasticorum, etiamsi laicis lo-
catæ sint, vt contra Oldrad. *consf.* 55. resoluunt Carthar.
decis. crimin. 46. *n.* 20. Sanch. *d. dub.* 7. *n.* 2. *in fin. vers.*
Item hac immunitate gaudent domus Ecclesiæ factæ ha-
bitationi Clericorum. Sum. Dianæ *p.* 1. *verb. immunitas*
20 *quoad loca*, *n.* 9 vel denique accipiendum, dummodo
ipsa domus cohæreat Ecclesiæ, & sit ipsius Ecclesiæ, &
non alicuius particularis, Peregr. *d. cap.* 4. *num.* 26. & post
Castr. Palao, Trullench. *d. lib.* 1. *cap.* 11. *dub.* 1. *n.* 3. *in fin.*
Mari. Anton. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 18. *n.* 4. *vers. Quod.*

21 Septimò, quia licèt manu tenens portam, seu annu-
lum portæ Ecclesiæ, gaudeat illius immunitate, *c. si quis*
contumax 17. *q.* 4. Couar. *var. lib.* 2. *c. vlt. n.* 18. *vers.* 32.
dubitatur, Decian. *d. lib.* 6. *c.* 25. *n.* 17. Gambac. *de im-*
mun. lib. 4. *c.* t. *n.* 9. Attamen hæc resolutio procedit in
non valente intrare Ecclesiam, eo quòd clausa sit; ita
in terminis intelligunt Suar. de Paz *d.* §. 3. *n.* 46. Pereg.
d. c. 4. *n.* 18. Farin. *de immun. n.* 279. Cardos. *in praxi iu-*
dicum verb. Ecclesia, n. 76. Sum Dianæ *d. verb. immuni-*
tas quoad loca, num. 11. & plures citati per me *de iure*
Ecclesf. vniu. lib. 2. *cap.* 3. *num.* 65. Sanch. *in consf. moral.*
tom. 2. *lib* 6 *c.* 1. *dub.* 3. *n.* 2. *vers. Item hac immunitate.*

22 Octauò & vltimò, quia licèt scalæ, quæ ducunt ad
Ecclesiam, illius gaudeant immunitate, itavt delinquen-
tes ex illis per vim extrahi non possint. Nauar. *in manu.*
c. 25. *n.* 18. *circa med. ibi: graduum*, Mari. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 4.
§. 6. *n.* 21 Pereg. *d. c.* 4. *n.* 19. nihilominus eorum resolu-
tio intelligitur de scalis, quæ sunt Ecclesiæ annexæ, &
de illius pertinentiis, ex Farin. *d. tract. de immun. n.* 281.
& pluribus per me citatis *d. lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 66.

Cùm igitur Don Gonçalus non fuerit captus intus
Ecclesiam, seu eius cœmeterium, nec in domo Paro-
chiali, seu Canonicali Ecclesiæ, aut cœmeterio cohæ-
rente, aut ipsius Ecclesiæ, nec manu tenuerit portam,
seu illius annulum, quia clausa erat Ecclesia, & intrare
non potuit; nec scala, super qua extentum fuisse reper-
tum dicitur, erat cœmeterio permanenter annexa, aut
de illius pertinẽtiis, iam inferri videbatur ad iustificatio-
nem sententiæ per D. Vicariũ latæ contra immunitatẽ.

23 Sed his non obstantibus contrarium mihi verius vi-
detur, & ad hoc multis, & his validissimis ducor fun-
damentis.

I. Quia testes omnes pro parte Don Gonçali exami-
nati in vnum tendunt quòd ipse sui corporis partem per
foramen super scalam in cœmeterio existentem exten-
sam habebat, siue esset caput, siue crura, & pedes; cum in
substantia quælibet pars sufficiat sacrum tangere locum
ad effectum gaudendi priuilegio immunitatis, vt *suprà*
n. 20. *&* 21. ostenditur: & sic diuersitas in testium depo-
sitionibus illis fidem non tollit, quando eiusdem deposi-
tionis substantia est eadem, ex multis, quos refert & se-
quitur Farin. *d. p.* 2. *q.* 65. *n.* 22. Tum etiam, quia testes
deponentes de capite, vel de cruribus, vel de manibus,
concordant cum deponentibus de toto corpore, vel de
præcipua illius parte, & qui deponunt de tota, vel maio-
ri parte corporis non dissentiunt à deponentibus de ca-
pite; vel de cruribus, vel de manibus, quia in toto est
pars, & pars dicitur de toto. Tum etiam, quia testes in- 24
ter se contrarij non sunt, quando vnus deponit plus al-
tero; potest enim stare quòd vnus viderit quod alter
non vidit, iuxta nót. per Alex. Neuiz. Masc. & alios,
quos refert, & sequitur Farin. *d. q.* 65. *à num.* 21. quibus
addo Ambros. Perus. *decis.* 24. Tum etiam, quia non di- 25
cuntur contrarij testes si in eorum depositionibus essent
discordes in modo narrandi factum, super quo depo-
nunt, si in ipsius facti substantia concordant, *cap. nihil,*
de verb signif. Farin. *d. q.* 65. *num.* 19. Cardos. *in praxi*
Iudic. verb. Testis, num. 77.

Et quatenus in illis aliqua contrarietas posset inue- 26
niri (quæ certò non adest) esset omnis interpretatio
fauorabilis facienda, vt illa euitaretur, *c. cùm tu*, & ibi
glos. & DD. *de testibus*, plures citati per Farin. *d. q.* 65.
n. 37. Greg. XV. *decis.* 351. *n.* 28 Duran *decis.* 90. *n.* 7.
etiam per impropietatem verborum, ac idem Farin. *d.*
q. 65. *n.* 43. *cum seqq* Mari. Anton. *variar. resol. lib.* 3. *re-*
sol. 16. *n.* 2. Potest enim asserta contrarietas reduci ad 27
concordiam per interpretationem suppletiuam, & etiam
per distinctionem temporum, quia, vt dicitur, distingue
tempora, & concordabis scripturas; & etiam per princi-
pium, & finem actus, super quo testes deponunt, intelli-
gendo scilicet, quòd vnus testis deponit de vno tempo-
re, & alius de alio; siue quòd vnus testis deponit de prin-
cipio actus, & alius de fine ipsius actus, vt cum multis
plenè resoluit Farin. *d. q.* 65. *n.* 48. *&* *seqq.*

Vnde cum constet Don Gonçalum in foramine in- 28
troductum à Ministris Iustitiæ fuisse magna vi præten-
sum, vt inde ad cubiculum extraheretur, illum verò labo-
rasse omnibus viribus ne illinc tolleretur, credendum est
eum quãdoque totum corpus, interdum dimidium, non-
nunquam caput, & aliquando crura introducta habuis-
se; & cum testes non simul, sed quidam in principio in-
troductionis; alij verò in medio, vel in fine accederent,
quilibet deponit de illo, quod vidit, in sui accessus tem-
pore: & in hunc sensum accipienda sunt dicta testium à
Fisco Regio productorum, quorum plures sunt ministri,
& eorum socij qui ad carcerandum Don Gonçalum ac-
cesserunt; qui vel sunt interessati, vel habent affectio-
nem, vel tractant de se exonerando, aut excusando, &
ideò illis nulla fides adhibenda; ad trad. per Farin. *dict.*
part. 2. *q.* 60. *à num.* 1. & in terminis Decian. *d. lib.* 6.
cap. 30. *n.* 10. quæstionem eleuat hoc modo: *Quid si* 29
familia asserit se cœpisse delinquentem in loco non sacro,
& *sic extra Ecclesiam, vel fines Ecclesiæ, delinquens ve-*
rò dixit se captum in loco sacro; an credatur familiæ?
Et negatiuè respondet, subdens quòd in his non est faci-
lè credendum Officialibus, qui spe lucri non verentur
mentiri. Et in omnem euentum in dubio potius est præ-
sumendum quòd quis fuerit captus in loco sacro, quàm
extra illum, ex Farin. *d. tract. de immunit. n.* 56. Decian.
d. lib 6. *cap.* 19. *num.* 10.

II. Quia nomen Ecclesiæ quandoque strictè, quan- 30
doque largè sumitur: quando tractatur de sacrilegio cõ-
misso ob pollutionem, sumitur strictè; & hoc casu scalæ,
campanile, atrium, tectũ, & domus Ecclesiæ non veniũt
appellatione Ecclesiæ; nec gaudent eius immunitate,

& procedunt supra adducta n.5.cum seqq. Quando ve-
31 rò tractatu de hoc priuilegio immunitatis largè sumi-
tur; & Ecclesiæ appellatione illa omnia comprehen-
duntur, vt cum aliis resoluit Pereg. de immun.c.4.n.45.
& c.6.n.33. optimè D. meus Sperell. decis.62.n.24.
32 ibi: Quia locus sacer ad effectum inducendi sacrile-
gium non ita latè sumitur sicut ad effectum gaudendi
Ecclesiastica immunitate, vt dixi suprà decis.60.n.27.
& 28. vbi alios adduxi, quibus addi possunt Nald. in
dict. verb. Sacrilegium, n.4. vbi quod id omnes docent,
33 Vincent.de Franchis decision. 402. sub n.9. & 11. vbi
etiam tangit rationem, quia nempè quando agitur de
immunitate, sumus in fauorabilibus; quando autem agi-
tur de graduando delictum, sumus in odiosis, & pœnali-
bus: eandem opinionem firmat Suarez tom.1. de Relig.
lib.3.c.9.n.1. qui ait aliud esse loqui de violatione Ec-
clesia, quatenus polluitur, aliud quatenus eius libertas
siue immunitas ad defendendos reos ad illam confu-
gientes violatur, nam casu de pollutione nomine Ec-
clesiæ non venit nisi corpus ipsum interaum, neque ipsa
polluitur per effusionem sanguinis, vel seminis factam
super tectum, vel in sacro, vel alio simili loco cum
ea coniuncto, & extra illam existente, & ad sacros
vsus non deputato: at verò quoad immunitatem omnia
illa comprehenduntur ob eandem rationem, quia quod
Ecclesia per actus prohibitos in ea perpetratos polluta-
tur, est grauamen, & damnum, quod verò ipsa possit
tueri reos ad se confugientes, priuilegium est, &c. Idem
tenet Dian. in resol. moral.p.6. tract.1. resolut. 1. vers.
Sed quaro, Sum. ipsius verb. Immunitas quoad loca,
34 num.11. Ratio est, quia priuilegia Ecclesiæ sunt po-
tius amplianda quàm restringenda, Peregr. d. cap.4.
num.46.
35 Vnde benè infertur Ecclesiæ tectum gaudere immu-
nitatis priuilegio, quia existens supra illud dicitur esse
intra situm Ecclesiæ. Ita Mar. Ital. d lib.1. cap.4. §.9.
num.24.& 25. Peregr. d.cap.4.n.40. Suar.d.lib.3.c 9.
num. 8. vers. Sed quid, Farin. de Immun. n. 282. Fa-
gund.noster in quinque Ecclesiæ precepta, prec.2.lib.4.
cap.4.n.63. Trullench.in precept. Decal. lib.1.cap.11.
dub.1.n.12. Sum.Dianæ d.verb. Immunitas quoad loca,
36 n.11. Ego de iure Eccles.vniu.lib.2.c.3.post n.66. Cùm
enim domus secundùm Iura Ciuilia ex duabus rebus
constet, ex solo, & superficie, tex. in l.eum qui ades, ff.
de vsucap. vel ex tribus secundùm Dialecticos funda-
mento, pariete, & tecto, vt notat ibi glos. in verb. con-
stent; non debent huiusmodi partes integrales diuerso
iure censeri, d. l.eum qui ades; inde fit vt immunitas
concessa Ecclesiæ, dubio procul dicatur tecto, seu super-
ficiei concessa, itavt qui supra tectum fuerit, non possit
de foris cum scalis ex locis profanis capi.
37 III. Quia certum est Ecclesiæ immunitate gaudere
illum, qui in Ecclesia, vel Cœmeterio non habet totum
corpus, sed tantum caput, vel præcipuam partem corpo-
ris, itavt si per vim inde extrahatur, debeat restitui. Suar.
d.lib.3.c.12.n.40 in fin. Peregr.d.c.4.n.71.
38 IV. Quia manum, vel pedem tantum in Ecclesia,
vel Cœmeterio habere sufficit ad eam confugienti, ad
hoc vt priuilegio Immunitatis gaudere valeat, vt tenent
Vincent.de Franch.decis.402.n.5. & 11. Farin.in pra-
xi crimin q.28.n.14.in fin. Ambrosin.de immunit.cap.
39 10 n.5. Peregr. d.c.4.n.61.vers. Et idem dicendum, vbi
40 rationem reddit, quia anima est in toto corpore, & to-
ta in qualibet parte corporis, Decian. optimè d. lib.6.
c.25.n.17.in fin. ibi: Ex quibus infertur vnum notan-
dum, quod dato quod quis foret extra fines Ecclesia cum
corpore, si tamen manum haberet ad fines ipsos, putà ad
Cœmeterium, tutus esset, & ita vidi obseruari, & obser-
uaui dum essem assessor.
41 V. Quia adhuc sufficit manu tangere locum sacrum;
licèt corpus foret extra illum. Ita Farin. d. tract. de Im-
mun. n.279.in fin. Trullench. d.lib.1.c.11.dub.3.n.12.
benè Decian.d.lib.6.c.25 sub n.17.ibi: Et licet manu
tantùm tangat loca sacra, & totum corpus foret extra
locum sacrum, attamen tutus esset toto tempore, quia ani-
ma tota est in toto, & tota in qualibet parte totius, arg.
l.via, §.fin.ff.de seruit.rust.prad.& in l.si cui, ff.de seruit.
& tradit Bart.in l.stipulationes non diuiduntur, in prin.
in 3.oppos.ff.de verb.obl.& in l.40.§.Cato, eod.tit. &c.
VI. Quia etiã Ecclesiæ immunitate gaudet qui pa- 42
rietẽ ipsius Ecclesiæ partis exterioris tetigerit. Ita Aloys.
Ric.to.3.res.560.n.8. Trullench.dub.c.21.dub.1.n.4.ibi:
Partes parietum exteriores, quia materia hac fauorabi-
lis est, & ideò extendenda, &c. Diana moral.resol.p.3.
tract.1.resol.73. & p.6.tract.1.resol.3. vers. Ad argu-
mentum, & resol.6.in fin. Sum. eius d.verb. Immunitas
quoad loca, n.11. ibi: Porrò ad Ecclesias reuertendo,
non solùm aula ipsa, & corpus Ecclesia quoad superfi-
ciem concauam gaudet immunitate, sed etiam muri eius
extrinsecus si quis illos tangat, &c.
VII. Quod plus est etiam aër ipsi Cœmeterio re- 43
spondens gaudet priuilegio Immunitatis. Ita in termi-
nis Cardos. noster in praxi Iudic. & Aduocatorũ verb.
Ecclesia, n.77. ibi: Proiiciens se ex ianua, vbi est Eccle-
sia, aut Cœmeterium gaudet immunitate Ecclesiastica,
quamuis pedibus terram non tangat, cum Ecclesia, vel
Cœmeterium retineat suam immunitatem in aere vsque 44
ad Cœlum eidem Cœmeterio respondens: per text. in l.si
opus, §.in opere nouo, & in l.fin.§. si quis proiectum, ff.
quod vi, aut clam, & l.fin.ff.de seruit. &c.
Ergo ex dictis constat, quod si Don Gonçalus intra
foramen, & ita ad partem Cœmeterij, siue totum cor-
pus, siue partem illius, siue crura, siue pedem, aut ma-
num misit: siue locum sacrum Cœmeterij toto corpore
in cubiculo remanente, siue parietem partis interioris,
vel exterioris tetigit, siue in aëre Cœmeterio respon-
dente pependit, manibus, siue pedibus terram non tan-
gendo, in his omnibus casibus priuilegio immunitatis
iuxta supra dicta gaudere indubium est.
Et quando hæc (quod absit) in dubium potuissent 45
reuocari, adhuc tamen immunitati Ecclesiasticæ fa-
uendum, ac pro ea iudicandum erat, l.sunt persona, ff.de
relig. & sumpt.fun. Turrec.in c. si quis in atrio 17.q.4.
Decian.cons.80 n.22.vol.3. Giurba cons.10.n.25. Spe-
rel.in decis. fori Eccles.decis.41.n.14. Ego de iure Ec-
cles.vniu.lib.2.c.3.n.69.in fin. quam defendere nobis
Ecclesiasticis incumbit, iuxta dictum Bald.in c.quisquis 46
n.5.de elect. quem refert Valençuela in suo defensorio
p.5. n.1. Et si ad Theologos eius spectat defensio, se-
cundùm quod aduertit Baldell. in sua Theolog. moral.
lib.5.disp.33.n.3.vers. Confirmat, ibi: Cùm Iudices laici
maximè illam (scilicet immunitatem Ecclesiasticam)
extenuent, optimum & rationabilissimum est, vt contra-
ria ratione Theologus, quantum potest, illam defendat,
& tueatur: tanto magis nobis Canonistis, & Pontificij
Iuris professoribus id ipsum spectare debere omnibus
est plusquam notissimum, etiam quando casus dubita-
tionem aliquam haberet, & pro vtraque parte disputa-
bilis foret; quia adhuc ad fauorem immunitatis esset
omnino resoluendus; in conflictu enim opinionum, illa
semper est amplectenda, quæ fauet Ecclesiæ, Felin. 47
in c.1.n.104.de constit. Boët.Epo in quæst.heroicis lib.3.
sub tit. de Immun. Eccles.ad c.4.n.38.& 39. Valenç.d.
p.1.n.43. Decian. Honded. Maynard & Bellet. citati ab
Antonino Dian. moral. resol.p.1. tract.2. resol.65. vbi 48
eos secutus asserit quod semper, & quandocumque
sumus in dubiis an aliquod statutum sit necne contra
Immunitatem Ecclesiasticam, debemus amplecti opi-
nionem, quæ fauet Ecclesiæ. Et addit Sousa in Bullam
Cœnæ cap.14. disp.46.num.5. quem refert Diana p.5. 49
tr.1.resol.23 non esse curandum de communi opinione
quãdo cõtraria fauet iurisdictioni Ecclesiasticæ: & docét
Sanch.

Sanch. *in conf morulib. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub* 15. *num.* 31. & P. Suar. *contra Regem Angliæ, lib.* 4. *cap* 34. *num.* 4. quòd ex duabus contrariis opinionibus illa sequenda est, quæ Religioni fauet.

Conchen. Subrogationis.

An & quando mutuans pecuniam personæ, cui lex resistit, vel faciens contractum cum ea, teneatur curare vt pecunia in re vtili consumatur.

VOTVM CXVIII.

1 *Emptor ab Ecclesia, Republ. pupillo, vel minore non est tutus nisi curet quod insumptionis conditio adimpleatur.*

2 *Pecuniam soluens procuratori speciale mandatum habenti ad exigendum non tenetur curare vt ille pecuniam in aliam rem conuertat.*

3 *Pecuniam Ecclesiæ dantes, vel ab ea aliquid ementes curare tenentur vt pretium in eius vtilitatem conuertatur.*

4 *Reipublicæ pecuniam dantes tenentur probare illam conuersam fuisse in eius vtilitatem.*

5 *Ciuitas non obligabitur ex mutuo sibi dato nisi in eius vtilitatem versum esse probetur.*

6 *Nisi toti Collegio Senatorum, seu Decurionum, vel Consiliariorum mutuetur, & ciuitas legitimè congregata confiteatur pecuniam conuersam in eius vsum.*

7 *Minori pecuniam dantes, seu ab eo rem aliquam ementes, tenentur curare vt pretium conuertatur in eius vtilitatem.*

8 *Minor non obligatur ex mutuo nisi in eius vtilitatem versum fuisse probetur.*

9 *Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum quando permissa, remissiuè.*

10 *Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum quando permittitur, emptor curare debet, vt pretium conuertatur in illas res, pro quibus fuit permissa alienatio.*

11 *Facultas quando conceditur ad accipiendum aliquam quantitatem pecuniarum ratione casus super bonis maioratus, aut ea vendendi, vt alia in eorum locum subrogentur, emptor tenetur curare vt pecunia huiusmodi in alia bona conuertantur.*

12 *Maioratus bona vt conseruentur in familiis illustribus Reip. maximè interest.*

13 *Maioratus causam publicam continet.*

14 *Facultas pro alienandis bonis maioratus concedi non potest, nisi causa publica concurrat.*

15 *Feudalia bona sunt natura sua inalienabilia.*

16 *Feudalia bona si alienentur in casibus permissis, emptor probare & curare tenetur pecuniam conuersam fuisse in illismet rebus pro quibus emptio facta fuit.*

17 *Dotalium bonorum alienatio prohibita.*

18 *Alienatio bonorum dotalium quando permittitur ad emptionem alterius rei, requiritur quod pretium in eam subrogetur.*

19 *Maritus constante matrimonio dotem in casibus permissis vxori restituens tenetur curare vt quantitas iuxta permissionis facultatem in aliam rem vtilem conuertatur.*

20 *Emens ab harede cum beneficio legis, & inuentarij tenetur curare vt pretium à se solutum conuertatur in soluendis creditoribus, & legatariis.*

21 *Doctrina Bart.* in l. alio 9 n. 24. ff. de aliment & cib. leg. *declaratur.*

22 *Executores testamenti qualiter se gerere debeant in venditione bonorum hæreditatis pro satisfaciendis debitis.*

23 *Hæres directò venire potest potius contra emptores quàm contra testamentarios absque bona fide vendentes, ad nullitatem venditionis.*

24 *Vendens ad vtilitatem alterius indistinctè annullatur venditio si non fuit seruata forma contractus.*

25 *Surdus* dec. 136. *declaratur.*

26 *Alienatio vbicunque regulariter est prohibita, & illa conceditur cum aliqua qualitate, ea verificari debet, aliàs contractus erit nullus.*

27 *Facultates concessa à Rege, vel à contrahentibus cũ aliqua qualitate, seu modo, eo non obseruato censentur reuocatæ.*

28 *Surdum* d decis. 156. *qui improbent, &* n. 29.

30 *Molina* de primog. lib. 4. cap. 4. à num. 22. *declaratur.*

31 *Emptor rerum, & bonorum maioratus an teneatur curare vt venditor pecuniam in alia re vtiliter insumat,* & numeris seqq.

33 l. 1. § non autem, & l. vlt. ff. de exercit. act. *intelligitur, & n.* 34.

35 *Curiosi creditores Ecclesiæ, vel minoris in quo debeant esse?*

36 *Mutuans pecuniam mulieri debet esse diligentior in perscrutando ad quid illas accipiat.*

37 l. 1. & l. vlt. ff. de exercit. act. *minimè releuãt mutuãtem pecuniam ad refectionem nauis. ab onere probandi pecuniam conuersam fuisse in illa refectione.*

38 l. liberto 32. ff. de negot. gestis *intelligitur.*

39 l. sicut § illud videamus, ff. quibus modis pign. *declaratur.*

40 *Molinam qui reprobent.*

IN hac quæstione communiter Doctores distinguunt quandó lex contractui assistit, vbi pretium in aliam rem subrogari debet, illud soluens solum tenetur facere vt pecunia verè & à parte legitima recipiatur, nec curare debet amplius vt illa in alia re vtili consumatur quo casu loquuntur *l.* 1 § *non autem, & l. fin. ff. de instit. act.* in quibus fundatur & subsistit Molin. *de primog. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 22. & Surd. *decis.* 156. *num.* 1. Sed quando lex contractui resistit, vt in venditionibus rerum Ecclesiæ, Reip. pupilli, & minoris, fideicommissi, maioratus, feudalium, vel dotalium, quę permittuntur cum assensu vel facultate eas in aliis impendendi, vel earum loco quid aliud subrogandi, tunc emptor tutus non est nisi curet quod insumptionis conditio adimpleatur, aliter enim contractus esset ipso iure nullus, & bona vendità liberè reiuendicari poterunt. Ita Greg. Lop. *l.* 24. *verb. entonce tit.* 13. *part.* 5. vbi distinguit inter alienationem prohibitam per *l. magis puto, ff. de rebus eorum.* & permissam *d. l. fin. ff. de exercit. act.* & ait ab eo ibi resoluta conferre ad licentias Regias, quæ dantur ad alienandum bona maioriæ cum subrogatione aliorum bonorum Roman. *cons.* 440. *num.* 4. *vers ex his primo concludo, & num.* 5. Ozasc. *Pedem. decis.* 171. *num.* 11. & 12. Pereg. *cons.* 82. *vol.* 4. Decian. *resp.* 5. *num.* 32. *vol.* 5. Cæs. Manente *cons.* 17. *per tot. & decis.* 31. *& num.* 24. Rodr. *lib.* 1. *de annuis redditib. quæst.* 14. *numer.* 42. Auend *de censib. c.* 64. *ex n.* 4. copiosè Petr. Luna *cons.* 33. *à n.* 70.

in tomo consiliorum diuersorum Siculorum, Rota apud Pacif. post tractat. de Salmiano interdict. decision. 9.

2 Vnde infert Bart. in leg. doli 19. de nouat. numer. 7. quod soluens pecuniam procuratori speciale mandatum habenti ad exigendum, non tenetur curare vt procurator pecuniam in aliam rem conuertat, sic intelligens text. in d. l. 1. §. non autem, ff. de exercit. act. secus autem si non adsit mandatum speciale, ex l. fin. eod. tit.

3 Ex quibus infero pecuniam Ecclesiæ dantes, vel ab ea aliquid ementes, curare teneri vt pretium in eius vtilitatem conuertatur, & id probare obligatos esse, auth. de alienat. & emphyt. §. si verò quis aut Episcopo, ibi, nisi primitus ostenderint quod in vtilitatem prædicta venerabilis domus ista profecerunt, &c. Aliter verò, neq; ipsum creditorem, aut eius heredes contra Venerabilem domum habere aliquam pro ipsis actionem, nisi monstrauerint quòd in vtilitatibus venerabilis domus ista profecerunt, &c. l. Hisp. 30. tit. 1 part. 5. vbi Gregor. Lopez verb. à la Iglesia. Ad idem expenditur text. in auth. hoc ius porrectum, Cod. de sacros. Eccles. ibi, Pretio modis omnibus pro debito dando: quorum iurium auctoritate Doctores resoluunt magis communiter pecunias dantem teneri probare eas fuisse vtiliter subrogatas in aliis rebus, quatuor his casibus Primò vbi alienatio fit ex causa Ecclesiæ necessaria; secundò in deposito; tertiò in mutuo; quartò quando bona venduntur ad debita soluenda. Ita Innoc. in cap. 1. de deposito, vbi Abb num. 9. Bald. numer. 7. in d. auth. hoc ius porrectum, ibi: Ille qui contrahit cum Ecclesia, debet esse sollicitus de cõuersione in tribus casibus expressis in iure, non in aliis, primo in mutuo: secundo in deposito; tertiò quando res Ecclesiæ venditur pro debito, &c. Roman. cons. 440. numer 5. Cou. lib. 2. var. cap. 17. n. 3. Molin. de primog. lib. 4. capit. 4. numer. 21. Phanuc in tract. de inuentar. quæst. 242. numer. 157. Roder. de annuis redditib. q. 14. numer. 33. cum seqq. Felician. de censib. lib. 2. cap. 3. num. 9 Auendan. eod. tract. cap. 64. n. 5. Magon. Florent. decis. 69. num. vlt. Petr. de Luna cons. 33. numer. 75. in tom. cons. diuers. Siculor Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 45. numer. 1. Quod procedit licèt pecunia Prælato tradatur de consensu Capituli, quando tractatur de venditione bonorum immobilium, seu pretiosiorum, iuxta ópinionem Abb. in cap. pen. numer. 4. vers. aut enim propter, de fideiuss. & in d. cap. 1. n. 9. de deposito, Card. in d. cap. pen. vers. 14. & cons. 71. col. vlt. vers. dico tamen, Menoch. de arbitr. casu 432. n. 7. Mascard. de probat. concl. 1160. num. 20. cum seqq.

4 Secundò infero dantem Reip. pecuniam teneri probare illam conuersam fuisse in eius vtilitatem, aliter enim carebit actione ad eam petendam, leg. ciuitas 27. vbi DD. ff. si certum pet. leg. 1. Cod. si aduersus cred. leg. 3. Cod. quando ex facto tut. & probatur expressè l. Hisp. 3. tit. 1. part. 5. Cou. Phanuc. Auẽdan Roder. & Felician. citatis locis numero præcedenti, Matiens. leg. 22. glos. 2.
5 numer. 14. tit. 11. lib. 5. nouæ Recop. Hinc etiam non obligabitur ciuitas ex mutuo sibi dato, nisi in eius vtilitatem versum esse probetur, vt post Cou. Roderic. Felic. citatis locis resoluunt Cardin. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib. 8 tit. 12. numer. 1. cum seqq. Steph. Gratian. discept. forens. tom. 1. cap. 196. numer. 1. cum seqq. Bobadil. in sua politica lib. 3. cap. 8. numer. 87. Marcel. Cala in tract. de modo articulandi & probandi in glos. vnica. §. 2. num. 674. Coler. de process. execut. p. 1. capit. 10. numer. 29. Fachin. controuers. lib. 2. c. 76. Molin. de instit. tract. 2. disput. 300. in princ. vers. quando Ecclesia, aut ciuitas, Lessi. eod. tract. lib. 2. cap. 20. dub. 1. num. 6. & 12. in fine, Rebel. de obligat. iustit. lib 8. tit. de vsur.
6 quæst. 1. sect. 3. num. 20. Nisi toti Collegio Senatorum, seu Decurionum, vel Consiliariorum mutuetur, & ciuitas legitimè congregata confiteatur pecuniam versam in eius vsum: vt per Matth. Coler. d. capit. 10. numer. 29. Card. Mantic. d. lib. 8. tit. 13. à numer. 1. Marcel. Cala d. §. 2. numer. 674. Stephan. Gratian. d. cap. 196. numer. 1.

Tertiò infero dantem pecuniam minori, seu ab eo 7
rem aliquam ementem, teneri curare vt pretium conuertatur in eius vtilitatem, leg. magis puto 5. §. nec tamen ff. de rebus eorum, ibi: Pecuniam istam ad hoc conuersam, propter quod desiderata est alienatio, vel obligatio, leg. prædiorum 10. leg. si prædium 16. Cod. de præd. & aliis rebus minor. ibi, Emptor autem si probare potuerit, &c. ad vtilitates præterea tuas cessisse pecuniam quam pretij nomine sumpseras, &c. leg. Regia 8. tit. 13. part. 5. & leg. 18. tit. 16. part. 6. Hippol. Rimin. iun. cons. 5. numer. 220. lib. 1. & cons. 255. numer. 36. cum seqq. lib. 3. ibi, Tertiò non omitto quod vbi venditur fundus pro emendo rem stabilem magis vtilem, interim contractus stat in pendenti, ideo si postea, vel non ematur, vel minus vtilis ematur, alienatio prima redditur nulla, ita Bald. Nouell. in tract. de dote p. 7. priuil. 1. col. 5. numer. 7. vers. tertio limita, & ideo emptores rerum quæ vendi prohibentur, curare debent vt causa venditionis executioni mutatur, alioquin contractus corruit, Mazzol. cons. 109. n. 4. Ozasc. Pedem. decis. 171. n. 9. ibi, Propterea emptor rei minoris allegantis contractum esse nullum debere probare pretium fuisse conuersum in vtilitatem minoris, quia illud est causa suæ intentionis, &c. & decis. 165. numer. 4. & decis. 172. per tot. maximè numer. vlt. Bertazol. de clausul. instrum. claus. 10. glos. 2. numer. 11. in fine, & cons. 12. alias 13. lib. 1. consil. ciuil. numer. 5. Pinel in leg. 2. Cod. de rescind. vendit. p. 3. cap. 1 ex numer. 24. Felician. de censib. lib. 2. cap. 2. n. 6. & numer. 11. vers. rursus infero, latè Roderic. d. lib. 1. q. 14 à numer. 36. cum seqq. & num. 53. ibi, Ideo vt cautiùs agat creditor, debet non solùm emere cum decreto, sed etiam curare vt sors cedat in minoris vtilitatem, Petr. Luna d. cons. 34. numer. 78. & 79. Cæs. Manente d. cons. 17. per tot. & præcipuè à num. 11. vol. 1. Ziriac. tom. 2. contron. 303. numer. 74.

Sic similiter minor non obligatur ex mutuo, nisi in 8
eius vtilitatem versum fuisse probetur, leg. apud Celsum 4. §. si quis à pupillo. Cod. de doli mali except. Nicol. Mozz. de contract. tract. de mutuo, tit. quo modo deficere sol. seu fin. mutuum, numer. 6. Mascard. de probat. concl. 1167. à numer. 1. Sfort de in integr. restit. part. 2. quæst. 51. art. 4. cum seqq. Pinel. d. cap. 1. numer. 30. Cald. Pereirà in leg. si curatorem, verb. sua facultate, numer. 30. Matiens. d. l. 21. gloss. 2. num. 1. Auendan. de censib. cap. 64. n. 4. & 7. Felician. eod. tract. lib. 2. cap. 2. num. 6. Menchac. contron. lib. 3. cap. 66. numer. 6. Matth. Coler. d. lib. 1. cap. 10. numer. 29. Card. Mantic. d. lib. 8. tit. 6. numer. 3. cum seqq. Alphons. Narbona ad leg. 25. gloss. 10. numer. 20. tit. 21. lib. 4. Recop. Bobadil. lib. 3. cap. 8. numer. 87. Trentacinq. var. tit. de action. resol. 6. numer. 2. Stephan. Gratian. d. cap. 196. numer. 10. Marcel. Cala d. §. 2. num. 467. & seqq.

Quartò infero quòd eo casu quo fit alienatio bono- 9
rum fideicommisso subiectorum, vbi ea permissa est, scilicet pro constituenda, aut restituenda dote, & aliis rebus necessariis, iuxta leg. mulier, §. cum proponeretur, ff. ad Trebell. & auth. res quæ, Cod. communia de leg. Becc. cons. 54. latè Pereg. de fideicomm. art. 40. copiosè
Fusar. de substitut. quæst. 531. cum seqq. tunc requiritur 10
vt emptor curet pretium conuerti in illas res, pro quibus fuit permissa alienatio, vt per leg. si forte 8. ff. de castren. pecul. & in leg. castrense 7. eod. tit. resoluunt Dec. cons. 132. per tot. & maximè num. 5 Hieron. Gabr. cons. 18. lib. 1.

Quintò infero quòd quando conceditur facultas ac- 11
cipiendi aliquam pecuniarum quantitatem ratione cẽ-
sus

sis super bonis maioratus, aut ea vendendi, vt alia in eorum locum subrogentur, tunc emptor, seu censualista tenetur curare vt pecuniæ huiusmodi in alia bona conuertantur, ex doctrina Gregor. Lopez *leg. 24. verb. en sus cos, ad med. tit. 13. p. 5. & in leg. 6. verb. que la no pudiesse vender, col. 9. vers. quid autem si Princeps, tit. 11. part. 6.* Auēdan. *de censib. cap. 64. per tot.* Petr. Luna *d. consil.*
12 *33. ex n. 12* Interest enim Reip. vt bona maioratus conseruentur in familiis illustribus, vt sic eorum possessores Regi seruire, & consanguineis pauperibus subuenire valeant, ac progenitorum suorum memoriam conseruare possint, vt pluribus auctoritatibus relatis asserunt Tiraq *de primog. quæst. 4. ex numer. 13.* Molin. *lib. 2. cap. 1. ex numer. 3.* Mieres *de maior. part. 1. quæst. 1. à numer. 9.*
13 *& numer. 17.* & cum maioratus causam publicam con-
14 tineant, Molin. *d. lib. 1. capit. 18. numer. 1.* ideò facultas pro alienandis eorum bonis concedi non potest, nisi similiter causa publica concurrat, Molin. *lib. 3. capit. 3. numer. 11. cum seqq.* & maximè *numer. 21. & lib. 4. cap. 3. à princ.*

15 Sextò infero quòd quando conceditur assensus, seu facultas alienandi bona feudalia (sunt enim natura sua inalienabilia *capit. 1.* vbi DD. *qualiter olim feud. alien.*
16 *pot.* Clar. *§. feudum q. 31.*) illis casibus, in quibus de iure alienatio permittitur, pro constituenda scilicet dote, & ad soluenda debita feudi necessaria, tenetur emptor curare & probare pecuniam conuersam fuisse in illismet rebus, pro quibus emptio facta fuit; vt resoluit Ozasc. *Pedem. decis. 171. per tot.* vbi *numer. 7.* sic ait: *Quo fit vt nisi per emptorem feudi probetur de pretio feudi constitutas, aut restitutas fuisse dotes, aut debita necessaria soluta, non dicetur satisfactum decretis, & eorum cessat dispositio, ac licentia alienandi. &c.*

17 Septimò infero idem esse resoluendum in alienatione bonorum dotalium, quæ cum fuerit prohibita *leg. 1.* & per tot. *ff. & C de fundo dotal. leg. vnic. §. & cum lex, C. de rei vxor. act. §. 1. Instit. quibus alienare licet, vel*
18 *non*, quando permittitur ad emptionem alterius rei, requiritur quod pretium in aliam rem stabilem subrogetur ita vt aliter facta alienatio, nulla sit, ita Bald. Nouel. *in tract. de dote, p. 7. numer. 7 ad fin.* ibi, *Tertiò limita nisi venderetur fundus pro emendo aliam rem stabilem magis expedientem per supradicta, dummodo concurrat consensus mulieris: per id, quod habetur in d. l. quamuis. & in leg. si ex pecunia, C. de iure dot. & in leg. munitus, §. manente, ff. eod. tunc interim antequam ematur alius fundus, alienatio esset in pendenti: quid enim si postea alius fundus non ematur ex pretio redacto, vel ematur, tamen in vero non sit vtilior? certè nulla erit prima venditio per id quod habetur in leg. si mulier, ff. de pactis dot. & in d. leg. si ex pecunia,* &c. sequuntur Rimin. iun. *consil. 5. numer. 220. lib. 1. & consil. 255. numer. 36. cum seqq. lib. 2.* & Ciriac. *tom. 2. controuers. 303. numer. 74.*

19 Octauo infero veram esse resolutionem Romani *in l. quamuis, ff. solut. matr.* dum tenet quod si maritus constante matrimonio dotem vxori restituerit in casibus à iure permissis, vtique liber non remanet ab obligatione, nisi sit solicitus vt dotis quantitas iuxta permissionis facultatem in aliam rem vtilem conuertatur: sequuntur Natt. *consil. 152. numer. 10.* Manent. *d. cons. 17. numer. 17. & 18.*

20 Nono infero ementem ab hærede cum beneficio legis, & inuentarij, vt à defuncti creditoribus nullo tempore molestari possit, teneri curare quod pretium à se solutum conuertatur in soluendis creditoribus, & legatariis, aliter enim in periculo remanebit quod res empta ab eo euincatur, vt probat expressè tex. *in leg. vlt. §. etsi præfatam, vers. sin verò creditores, C. de iure delib.* ibi, *Nec eos, qui ab eo comparauerint res, quarum pretia in legata, vel fideicommissa, vel alios creditores processerunt:* resoluunt Phanuc. *in tract. de inuent. q. 242. numer. 156. in tom. diuers. de inuent.* ibi, *Ac etiam non sufficit quod hoc expressum sit in instrumento venditionis, nisi quoque appareat re vera, pretium in satisfactionem creditorum, & extinctionem æris alieni hæreditarij conuersum, vt per Alber. & Bald. in d. §. etsi præfatam numer. 6. vers. in textu ibi persequentibus, &* Corn. *ibi in col. 2. &* Salicet. *in d. §. sin vero creditores, &* Cæpol. *caut. 225. vbi dant Concilium hoc quod in publicam scripturam redigatur qualiter dictum pretium præsente herede, & consentiente fuit solutum talibus creditoribus hereditariis ad extinguendum æs alienum hæreditatis, vt in simili quando dicitur pecuniam ex re aliqua minoris, vel Ecclesiæ, vel ciuitatis in suis quidem casibus*, &c. & *num. 137.* plures refert Doctores, ibique reprobat Guid. Pap. *de inuent. q. 9. num. 26.* & *in fine illius num.* hæc verba addit. *Hoc vno verbo resoluitur quod ad hoc vt emptor ab hypothecis creditorum tutus efficiatur, lex requirit quod pretium rei venditæ sit in eorum satisfactionem conuersum, aliàs non dicetur pro eis satisfaciendis res vendita, quia lex intelligit quod ita fit cum effectu, l. 2. §. hac verba, ff. quod quisque iuris, & sic aliter legi non satisfacit*, &c. Idem resoluunt Monticul. *in tract. de inuentar. q. 234. n. 125.* Vincent. de Franchis *decis. 272. in fine,* Valasc. *cons. 52 numer. 34.* Petr. Luna *d. cons. 33. numer. 67.*

Non obstat doctrina Bart. *in leg. alio 9. numer. 14. ff.* 21
de aliment. & cibar. legat. quam laudat Surd. *d. decision. 156. num. 3.* quia illa procedit eo casu, quo executores testamenti habebant speciale mandatum testatoris ad acceptandam pecuniam, vt videre est ibi, *Quia enim ob istam causam habuerunt mandatum executores à testatore, sufficit quod emptores ob istam causam soluerint*; & quod ipsi pecunias ad se traxerant nominatim pro satisfaciendis creditoribus, & legatariis, quia eum innitatur Bart. *in d. leg. 1. §. non autem, vers. & Pegasus,* ibi, *Si ad vsum eius rei in quam fuerat mutuatus recipit, dandam actionem; & vers. Vnde quæris Offilius,* ibi, *Si ad reficiendam nauem mutuatus nummos in suos vsus conuerterit, ff. de exercit. action.* certum est eius doctrinam esse intelligendam concurrente etiam eo requisito, quod scilicet specialiter ad eundem effectum pecunia data & recepta fuit; quod colligitur ex his quæ *num. 13. præcedenti* habentur, ibi, *Quia per hoc non impletur causa quare est mandata venditio, eis enim mandatur pro satisfactione omnium præmissorum; sed si confitentur se vendidisse, & habuisse, non videtur facta venditio pro satisfactione legatorum, nisi postea appareat facta satisfactio legatorum;* hoc vltimum probatur *in leg. sed & Iulianus § proinde ff. ad Macedon.* Primum quod confitēdo se habuisse non sufficit, probatur *in leg. si ex cautione*, cum *ibi* notat. *C de non num. pecun.* & infrà, *si quid in fraudem patroni. leg. 1. §. quod si in lite, & §. quod si mutuam.* Idem Bart. *in leg. doli mali num. 8. ff. de nouat. & in leg. à Diuo Pio §. sed si emptor num. 7. ff. de re iudicat.* idem tenet dum in his locis agit de procuratore constituto ad recipiendas mutuo pecunias; & distinguit; quod si habeat speciale mandatum factum ob illam causam expressam, qui dat pecunias non tenetur curare vt illæ vtiliter conuertantur, & expendantur, secus autem si careat procurator huiusmodi tali mandato. Et in hunc sensum contra Molinam *lib. 4 cap. 4. n. 22.* & Surdum *de decis. 156. n. 3. & 4.* intelligunt Bartolum *in dictis locis,* Cæsar. Manente *d. cons. 17. n. 51. & 55. cum seq.* Auend. *d. c. 64. n. 13.* Gutier. *alleg. 1. n. 2.* Petr. Luna *d. cons. 33. n. 99. & 95.*

Et qualiter executores testamenti se gerere debeant 22
in venditione bonorum hæreditatis pro satisfaciendis debitis, docet Bald. *in leg. vlt. §. sin. autem legata C. de bonis quæ lib.* ibi, *Item not. arg. pro executoribus testamenti; quod debent seruare ordinem in vendendo pro satisfaciendis*

faciendis legatis : item quod non possunt vendere vltra quàm sit necesse, sic ff. de execut. l. Lutint: item quòd debent illico soluere,& non possunt fidem habere de pretio,& si haberent, non valeret contractus, vt suprà præcedenti vers. in verb. vt illico reddatur, & ff. de iure fisci l. procurator, &c. Et rei venditæ dominium non transfertur hoc casu, vt resoluit Bart. in d. l. à diuo Pio §. Sed si emptor num. 5. ibi, Quia regulariter talis executio est limitata vt possit vendere pro satisfaciendis legatis, tunc similiter non potest, quia talis causa habendo fidem de pretio non impletur, ideo non transfert dominium.

23 Et potest hæres directò venire contra emptores potius quam contra testamentarios absque bona fide vendentes, ad nullitatem venditionis, iuxta resolutionem eiusdem Bart. in d. l. alio num. 13. 14. & 15. ibi, Sed alibi in d. l. qui fundum §. procurator, infrà pro emptore, videtur velle textum quod indistinctè dominus possit agere contra emptorem; & hanc partem teneo, quia alienatio facta non fuit iuridicè &c. sequitur Cæsar Manente d. cons. 17. n. 58. Et licèt Paul. de Castro contrarium tenuerit in l. si pretium C. de procurat. de qua latè Gutier. alleg. 1. num. 3. nihilominus ad minus Bartoli resolutionem admittit in subsidium, id est, quando, testamentarij non sunt soluendo, Gutier. d. alleg. 1. n. 3.

24 vers. nisi in subsidium: nam quando quis vendit ad vtilitatem alterius indistinctè, annullatur venditio, si non fuit seruata forma contractus, vt tradunt Ias. & Curt. iun. in d. l. pretium, & probatur in l. vlt. C. de rebus alien. non alien. Manente d. cons. 17. n. 56.

25 Nec obstat Surd. in d. decis. 156. qui cùm in principio meminerit verborum licentiæ siue assensus, ibi, Ita tamen quod pretium conuertatur in emptionem prædiorum, quæ loco vendendorum remaneant fideicommisso subiecta; postea num. 6. ait dicta verba denotare non conditionem, sed modum, qui facit vt modum dans sequatur fidem illius cui dedit, qui si eum non adimpleat, non datur regressus contra emptorem, sed tantùm contra illum qui eum obseruare tenebatur, iuxta distinctionem Bart. in l. sicut §. illud videamus num. 1. ff. quib.

26 mod. pign. Sed Surdum optimè carpit Cæs. Manente d. cons. 17. à n. 37. vsque ad 44. Nam vbicunque alienatio regulariter est prohibita, & illa conceditur cum aliqua qualitate, ea verificari debet, aliàs contractus erit nullus, Osasch. decis. 165. n. 14. in fine & decis. 171. n. 7. in

27 fine, Borgnin. decis. 46. num. 13. in princ. Vnde facultates concessæ à Rege, vel à contrahentibus cum aliqua qualitate, seu modo, eo non obseruato, censentur reuocatæ, vt latè per Osasch. decis. 168. per tot. & per Thesaur. decis. 99. num. 13. & 14. Rimin. iunior d. cons. 5. num. 117. lib. 1. quia eodem tempore venditio & subrogatio facienda erit, Becc. cons. 66 n. 8.

28 Surdum quoque improbat Cæsar Manente d. cons. 17. num. 65. & 66. his verbis: His modò constare potest non subsistere D. Surdum decis. 156. qui licèt non loquatur in contractu alienationis bonorum minoris, vel pupilli, sed in bonis fideicommisso subiectis, attamen non rectè loquitur, quia cùm ista bona non possint de iure alienari, auth. res quæ C. commun. de leg. l. fin. §. sed quia omnia, C. eod. Neguzant. de pignor. 3. memb. 2. p. num. 72. si eorum alienatio permissa fuerit vt pretium inuestiatur, si non fuerit applicatum iuxta formam à Principe præscriptam, alienatio irritabitur, vt formaliter exemplificans in bonis fideicommisso subiectis voluit Rimin. iun. d. cons. 5. n. 66. & in eodem casu Cephal. cons. 207. & Roland. cons. 7. n. 3. præcipuè num. 66. Borgnin. decis. 46. num. 459. in princ. & idem esse in bonis feudalibus tradit Cacheran. decis. 161. & seqq. Thesaur. decis. 99. n. 13. &c. & statim reprobat Molin. d. lib. 4. c. 4. num. 20. cum seqq. vt infrà videbimus. Et idem Cæsar Manente decis. 31. num. 24. Surdum iterum reprobat ibi, Quoad tertium de implicatione non facta ad formam decreti, dicitur quod licèt d. Surd. decis. 156. tenuerit alienationem bonorum fideicommisso subiectorum concessa à Principe, dummodo alia emantur, & illis non emptis emptor ipse molestari non possit, vera tamen non est illius decisio, & contrarium iudicauit Senatus ipse in causa Patriana, & Guidotta, me aduocante.

Eundem Surdum refutat latè Petr. de Luna d. cons. 33. ex numer. 68. vsque ad n. 96. & Ciriac. d. contro. 303. num. 74. ibi, Et in terminis quòd si pecuniæ inuestiendæ vigore similium decretorum, non inuestiuntur, alienationes sunt nullæ, latè contra Surd. decis. 156. respondet Manente in suo cons. 17. vbi multa allegat. Sed ad rem nostram Rimin. cons. 5. num. 220. & cons. 255. num. 36. & 37. Thesaur. decis. 99. num. 18. Bald. Nouell. de dote p. 7. priuil. 1. num. 7. Cachetan. decis. 71. aliàs 169. Et ita iudicauit Senatus noster in quadam causa DD. Dominici Grussis cum Buschinis, de qua etiam per D. Manent decis. 31. 29

Similiter non obstat ea quæ resoluit Molin. de primog. lib. 4. c. 4. à num. 22. dum ibi loquitur quando in Regiis facultatibus conceditur maioratus possessori licentia alienandi aliqua illius bona ad hoc vt eorum pretium in alia conuertatur, subrogeturque, tradendo eidem possessori dictum pretium vt in alia re pecunias illas collocet, & tunc ait Molin. d. n. 22. emptorem non teneri curare vt venditor pecuniam in alia re vtiliter insumat, vt constat ibi, Sed verius est sufficere emptori si ea lege contrahat, & pretium soluat vt in alterius rei emptionem subrogetur, nec ad illum spectare verum in emptionem eius conuertatur, vel non, &c. Quinque ad hoc mouetur fundamentis. Primò ex l. vlt. ff. de exercit. act. in vers. Etenim. Secundò ex l. 1. §. non autem vers. vnde quærit Ofilius, eod. tit. ibi, Et ait si hac lege accepit quasi in nauem impensurus. Tertiò ex l. liberto 32. in princ. ff. de negot. gestis, & ex l. sicut 8. §. illud videamus ff. quibus modis pign. Quarto ex doctrina Bart. in l. doli num. 7. & 8. ff. de nouat. & in l. alio numer. 24. ff. de alim. & cib. leg. Quintò ex resolutis per Dec. cons. 36. num. 8. 30

Sed his non obstantibus contrarium defendit Gregor. Lop. l. 6. in glos. verb. que no lo pudiesse vender col. 9. vers. quid autem si Princeps tit. 11. part. 6. & in l. 24. verbo entonce tit. 13. part. 5. & expressè contra Molinam tenent Auendan. de censib. d. cap. 24. Petr. de Luna d. cons. 33. à num. 68. vsque ad num. 95. Cæs. Manente d. toto cons. 17. Ciriac. d. controuers. 33. à n. 71. præcipuè n. 74. & 76. 31

Qua retenta sententia, non obstant fundamenta quibus motus fuit Molina. Nam ad 1. de dicta l. 1. §. non autem, & l. vlt. ff. de exercit. act. respondetur multipliciter; & primo in his Iuribus legem non resistere, imò assistere contractui, qui cum nauis magistro, id est capitaneo, celebratus fuit, l. 1. in princ. ff. eod. tit. cùm iste nullam contrahendi prohibitionem habeat; propter quam facultate aliqua, aut licentia egeat. Deinde respondetur in terminis d. l. vlt. nauis magistrum ab exercitore speciale mandatum habuisse (exercitor autem est, qui nauem exercet, id est qui ex ea quæstum facit, siue sit illius dominus, siue eam locet per auersionem, l. fin. §. fin. ff. ad leg. Rhod. Anton. August. lib. 3. emendat. cap. 6. Cuiac. lib 8. obseru. cap. 15. Gouean. lib. 2. cap. 14.) quia cum speciali mandato præpositus fuerat negotiationi, d. l. 1. §. non autem, ibi, Sed eius rei nomine, cuius ibi præpositus fuit, id est, in eam rem, cui præpositus fuit, iuxta Bartoli intellectum in l. doli n. 7. ff. de nouat. & in l. ciuitas numer. 7. & vlt. vers. concludo ff. si certum pet. & ipse Bart. in d. l. 1. num. 1. nobiscum sentit ibi, Azo. in sum. huius tit. intellige quod magister ad pecuniam suscipiendam, & ad merces emendas erat specialiter præpositus, &c. rectè Mascard. de 32

probat.

probat concl.1161.numer.8. Et faciunt quæ Butr. *in d.c. 1.col.fin. verſ. nec rectè agitur, de depoſito*, dum tenet leges loquentes de inſtitoribus, & exercitoribus applicari non poſse illis caſibus, in quibus de Iure communi alienatio prohibetur, niſi fuerit ad certam, & limitatam cauſam; & ideo ad præſentem caſum adaptari minimè poſſe, ſequuntur Aretin. *in d. leg. ciuitas numer. 7. ff. ſi certum petat.* Imol. *in d. capit. 1. col. 13. verſ. præterea*

34 Secundò reſpondetur, verum intellectum *ad d. leg. 1. §. non autem*, & *ad d. leg. vlt.* colligi ex diſtinctione, quam notauit gloſ. *verb. quo vertatur in d. leg. 3. §. ſed ſi accepit ff. de in rem verſo*, vbi tres gradus curioſitatis & ſolicitudinis conſtituit, minor ſcilicet, maior, & ſummus. Minor exemplificatur *in d. l. vlt.* in eo, qui pecuniam commodauit magiſtrò nauis, ad illius refectionem, qui deinde cauit ſe in refectionem nauis eam accepiſſe: in quo caſu Iuriſconſultus Africanus reſpondit mutuantem pecuniam debere eſſe diligentem & ſolicitum ſcire an magiſter nauis haberet mandatum ad eam recipiendam, & an refectioni neceſſaria ſit, & quanta? vt videre eſt ibi, *Itaque illud exigendum vt ſciat in hoc ſe credere cui rei magiſter quis ſit prapoſitus, quod certe aliter fieri non poſſe, quam ſi illud, quoque ſciat neceſſariam refectioni pecuniam eſſe, & quare, & ſi in ea cauſa fuerit nauis vt refici deberet.* Et ideo ob inſtans periculum perdendi nauem creditori permiſſum extitit, vt hac minori curioſitate & ſolicitudine tutus remaneret, vt conſiderant Imol. *in d. cap. 1. col. 12. in princip. verſ. quia ad hoc*, Alex *conſ. 44. n. 6 vol. 2.* Bart. *in l. à diuo Pio §. ſi emptor, in fine ff. de re iud.* Maſcard. *concl. 1161. n. 8 ad med.* Sed nullo modo illius curioſitatis probatio excluſa remanſit, vt aduertit Auend. *d. c. 64. n. 10. & 11.* & eſt caſus in eo tex. ſpecialis Oſaſch. *d. deciſ. 171. n. 17.* ſiquidem hanc minorem diligentiam, & ſolicitudinem requirit Africanus, ibi, *Et in ſumma aliquam diligentiam in ea re creditorem habere præſtare.* Ratio autem huius ſpecialitatis conſiſtit in magna vtilitate, quam præſtat edictum illud, de qua *in d. l. 1. in princip.* ibi, *Propter nauigandi neceſſitatem*, Maſcard. *vbi ſupra* Petr. de Luna *d. conſ. 33. n. 91. & 92.* Et alia ſpecialitatis ratio colligitur ex eadem *l. 1.* ibi, *Etenim non oportet creditorem ad hoc adſtringi vt ipſe reficiendæ nauis curam ſuſcipiat & negotium domini gerat: quod certè futurum ſit ſi neceſſe habeat probare pecuniam in refectionem erogatam eſſe*, &c. nō enim qui pecuniam ad refectionem nauis mutuauit; poterat, nec conueniens foret, aſſiſtere refectioni, vt cum diligentia fieret.

35 Alius vero curioſitatis gradus, maioris ſcilicet, exemplificatur in illis, qui pecunias dant, vel bona emunt a perſonis iure, vel alia diſpoſitione ad recipiendum prohibitis, vt ſunt Eccleſia, minor, ciuitas. fideicommiſſarius, primogenituram, ſeu feudum habens, aut dotem, ex dictis, & ideo bene dicit Cuiac. *tract. 8. ad African. in d. l. vlt. Curioſi hi omnes creditores eſſe debent quo vertatur an in rem minoris, ciuitatis, Eccleſiæ, domini erogandæ*, &c & addo *l. 3. §. ſed ſi accepit ff. de in rem verſo*, vbi qui ſeruo pecunias dat quaſi in rem domini verteret, ſi iſte eas perdidit, domino non nocet. *Ne credulitas creditoris*, vt ait tex. *domino obeſſet, vel calliditas ſerui noceret:* quamuis ſeruus adeo fidelis in antea fuiſſet, vt quicquid reciperet, in vtilitatem domini fideliter conuerteret; & tandem concludit Vlpian. *Curioſus igitur debet eſſe creditor, quò vertatur*, & tradit latè Alex. *conſ. 44. per tot. vol. 2.*

36 Summæ autem curioſitatis & ſolicitudinis gradus ille eſt quem exprimit Salicet. *in leg. bona fidei ff. ad Velleian.* dum ait quod mutuans pecunias mulieri debet eſſe diligentior in perſcrutando ad quid illas accipiat; nam ſi ad fideiubendum, vel ad alienam obligationem in te transferendam recipiat, mutuans non poſſet eas petere, vt probat text. *in l. ſi vxeris ff. eod. tit.* ibi, *Quemam quidem plurimum intersit virum à muliere quis ab initio contrahat, an alienam obligationem in te transferat, tūc enim diligentiorem eſſe debere*, &c vbi Paul. de Caſtro *n. 2.* tenet quod contrahens cum perſona regulariter ad ſe obligandum prohibita, ſed quandoque permiſſa pro aliqua cauſa, debet eſſe admodum ſolicitus, vt ea cauſa adimpleatur, aliter enim tutus non erit, ſequuntur Harman. Piſtor *q. ciuili 37. n. 30. lib. 1* Colet. *de proceſſ. execut. part. 2 cap. 3. n. 352.* Cæſ. Manente *d. conſ. 17. num. 17. & 18.*

37 Deniquè reſpondetur etiam *d. l. 1 § nō autem, & d. l. vlt.* minimè releuare mutuantem pecuniam ad refectionem nauis ab onere probandi pecuniam cōuerſam fuiſſe in illa refectione; nam *in d leg. 1 §. non autem, verſ. Vnde quaris Officium*, in illis verbis relatis à Molina, ibi, *ſi hac lege accepit quaſi in nauem impenſurus, mox mutuatt voluntatem teneri exercitorem*, nullum verbum eſt probationis excluſiuum, imo tacite inſinuat neceſſarium eſſe quod ille, quipecunias dedit ad refectionem nauis, probet eas in ea refectione conuerſas fuiſſe, ibi, *Vel ſi quid reficiendæ nauis cauſa contractum, vel impenſum eſt.* Nec probationem excludit *d. l. fin.* ſed eam modificat, itaut loco conuerſionis, aliquæ probentur circunſtantiæ, quæ ſimul iunctę, idem videntur operari, ac ſi conditionem inibi faceret probandi conuerſionem. Prima eſt. *Itaque illud exigendum, vt ſciat in hoc ſe credere, cui rei magiſter quis ſit prapoſitus.* Secunda. *Neceſſariā refectioni pecuniam eſſe, & quare.* Tertia. *Etſi in ea cauſa fuerit nauis vt refici deberet.* Quarta, *an in eo loco credita pecunia ſit, in quo id propter quod credebatur comparari potuerit.* Vnde ad comprobandas & iuſtificandas has circunſtantias neceſſe habet mutuans, vt ſit curioſus, ſolicitus, & attentus: & nihilominus communiter Doctores in caſu illius *text.* tenent quod mutuanti pecunias ad refectionem nauis, non ſufficit probare inſtantem refectionis illius neceſſitatem, ſed etiam probare debere conuerſionem pecuniarum mutuatarum in eādem refectionem. Ita tradunt Alex. *in l. ſi ciuitas n. 11. ff. ſi certum pet.* vbi Dec. *numer. 30. dicit communem*, & Alciat. *in 6*, Rip. *in leg. is qui bona num. 10. ff. de pignor.* Imol. *in cap. 1. numer. 17. de depoſito.* Maſcard. *d. concl. 1161. num. 8 & concl. 382. n. 5. & 6.* Auendan. *d. c. 64 n. 10.* ibi, *Ergo ſecundum huncintellectum non benè pro ſua ſententia ponderauit Molin. textum illum.* Alij vero, qui hanc reſolutionem ſtrictiùs tenent, mutuantem obligant ad probationem inſtantis neceſſitatis, & quod conuerſionem probare per coniecturas ſufficiat. Sic Innoc. *in cap. 1. de depoſito*, quem ita declarant Angel. *in §. hec etiam col. fin. in auth de alienat. & emphyt.* Paul. de Caſtro *conſ. 2. Viſis omnibus col. pen. verſ. nec obſtat. vol. 1.* Greg Lopez *l. 3. verbo en ſa pro, verſ. y quod habetar in leg. fin. tit. 1. part. 5.* Maſcard. *d. concl. 1161. num. 8.* Ex quibus omnibus concludit Auendan. *d. num. 10.* ibi, *Ergo dicta l. fin. non excludit omnem probationem, ſed contenta fuit illa præſumptione fortiſſima; & conſequenter Molina non bene ponderauit pro ſua ſententia textum illum.*

38 Vlteriùs Africanus *in d. l. vlt.* requirit vt tria copulatiuè concurrant. Primum, vt pecunia tradatur illi, qui nauem gubernat. ibi, *Stichum magiſtrum naui prapoſuit.* Secundum, *ſi cùm pecunia crederetur, nauis in ea cauſa fuiſſet vt refici deberet.* Tertium, *Neceſſariam refectioni pecuniam eſſe, & quare.* Ex quo refert Auendan. *d cap. 64. numer. 10. verſ. demum*, ibi, *Quod ex ipſa deciſione Africani poſſeſſor maioratus, qui licentiam alienandi, ſeu obligandi bona ipſius conſequutus eſt, vel creditores, qui pecunias crediderunt, teneatur euidenter probare inſtantem neceſſitatem, & ſi fortè negatur conuerſio*

uersio mutui in causam Regiæ facultatis simul& conuersionem,&c.

38 Ad secundum Molinæ fundamentum *d.leg. liberto 32.ff.de negot.gestis* respondetur hunc tex.agere de contractu mutui, & de persona, cui lex non resistit, in quo casu non tenetur ille,qui pecunias mutuat, conuersionẽ probare vt dictum est *suprà n.*1.Adfuit quoque speciale mandatum, quo casu, ille, qui mutuat non tenetur diligentiam adhibere vt pecuniæ in vtilitatem mandantis conuertantur,ex traditis supra n...& ideo optimè respondit Pomponius Iureconf.ibi, *Etiamsi pecunia in rem eius non sit versa,tamen dabitur in eum negotiorum gestorum actio creditori*;vnde infert Auend.*d.c.*64. *n.*12. Ergo text.*ille non bene ponderatur per* Molin.*in fauorem creditorum qui pecunias crediderunt, seu dederunt possessori maioratus, non habenti speciale mandatum recipiondi eas*,&c.

39 Ad tertium eiusdem Molinæ fundamentum de *l. ficut §.illud vt videamus ff.quibus pig.* respondetur hunc textum potius contrariari opinioni Molinæ, vt probat Auend.*d c.*64 *n.*12.Ad quartum de doctrinis Bart.*in l. doli mali n.*7.*ff.de nouat.& in l.alio n.*24 *ff. de alim.& cibar.leg.*iã supra responsum est, & satisfaciunt Auend. *d.c.*64.*n.*13.ac Petr.de Luna *d.cons.*33.*n.*89. *&* 95.Ad quintum *d.cons.*36.*n.*8 Decij,respondetur agere de emptore bonorum monasterij, & ita ait. *Quia in contracta venditionis non est necesse hoc probare, sed tantum in quibusdam casibus,Innoc.in c.*1.*de depos.*&c.

40 Et ideo meritò Molina communiter reprobatur, & expressè illum conuincunt Auend.*d.c.*64 *per tot.*& præcipuè *n.*14 cõcludit. *Ergo ex omnibus suprà dictis apertè constat contra Molinæ resolutionem,nostram esse longe veriorem,& inde considero quod Molina in ea difficili resolutione non firmiter & absolutè tenet eam sententiam,sed trepide,atque sub dubio,dicens,Tutius esse emptori curare vt pecunia in eam causam conuertatur,cuius occasione Regiæ facultates fuerunt expeditæ. Ergo non est eiusdem Molinæ resolutio referenda ad decidendum, sed ad pensandum*,Cæs Manent.*d.cons.*17.per totũ,maximè *n.*66.ibi, *Quicquid scripserit* Molin. *d.lib.*4.*c.*4.*n.*20.*cum seq.quia his nostris rationibus non respondet, & in specie maioratus habet contradictores, quos ipse alleg. n.*21.*in fine*,&c.Petr.de Luna *d.cons.*33.*ex n.*68.vsque ad 95.idem dicit,*& n.*82.*cum duobus seq.& à n.*96.vsque ad *n.*101.respondet ad decisionem Rotæ 511. *coram* Ludouisio.

Toletana Libelli.

Quę indicia ad capturam,& torturam,in causis Fidei sufficiant, & an de sociis Reus interrogari possit; hæretici suam culpam patefacientes, illiusque pœnitentes, an & quando ad misericordiam admittantur?

VOTVM CXIX.

1 *Casus lamentabilis euentus narratur.*
2 *Captura in causis Fidei magnam infamia notam inurit.*
3 *Periculum vbi maius est ibi cautius agendum.*
4 *Indicia maiora in criminibus contra Fidem requiruntur quam in aliis delictis.*
5 *Inquisitorum arbitrio relinquitur quæ indicia in causis Fidei sufficiant ad capturam.*
6 *Indicia huius rei quæ?*
7 *Testis si est varius ob varietatem ad eruendam veritatem torquetur.*
8 *Reus principalis dum varius inuenitur torquetur, etiam in causis Fidei.*
9 *Reus de mendacio conuictus torqueri debet,& præcipue si quodlibet aliud accedat adminiculum,etiam in crimine hæresis.*
10 *Suspicione non caret reus qui dicit illud,quod à criminis præsumptione excusaret.*
11 *Suspicionem de se dat, qui ad obiectum crimen expalluit.*
12 *Obmutescere, pallere, seu inconstanter loqui, signa euidentia sunt scelerata conscientiæ.*
13 *Indicium desumitur aduersus inquisitum ex qualitate personæ.*
14 *Rumores populi maximum indicium præstant contra Reum.*
15 *Maximè si fama sit vehemens,vel si sumus in delicto difficilis probationis,vel si alia accesserint adminicula.*
16 *Indicia multa coniunguntur ad Reum conuincendũ, si in eundem tendunt finem.*
17 *Hæresis crimen cæteris criminibus solet esse occultior.*
18 *Indicia leuiora sufficiunt in criminibus difficilis probationis.*
19 *In atrocissimis delictis licitum est Iura transgredi,& solemnitates non adhibere.*
20 *Probatio plena & concludens requiritur vt quis in crimine hæresis pœna ordinaria condemnetur.*
21 *Indicia & præsumptiones non sufficiunt ad condemnandum in pœnam nisi extraordinariam.*
22 *Indicia magna & vrgentia sufficiunt ad torturam inferendam.*
23 *Materia dandi tormenta est arbitraria.*
24 *Naturaliter ratio nobis suadet quod qui contra se confessus est, contra alios multo magis confiteretur,si esset memor.*
25 *Confessus de se in criminibus hæresis & contra fidem,potest de sociis interrogari.*
26 *Confessus in crimine hæresis tenetur socios propalare, licet non interrogetur.*
27 *Indicia quando maxima sunt, aut semiplena probatio adest, præsumitur crimen cum complicibus commissum.*
28 *Confessus quoad Iuris interpretationem pro iudicato habetur.*
29 *Confesso crimine nihil videtur Iudici faciendum.*
30 *Hæretici omni Iure pœnam vltimi supplicij merentur.*
31 *Hæreticus vt verus pœnitens habeatur,necessaria est omnimoda peccati confessio.*
32 *Hæresiarcha & Dogmatista non reconciliantur, neque ad misericordiam admittuntur.*
33 *Blasphemia quando sunt adeo enormes pro eis debet capitis pœna imponi.*
34 *Libelli famosi auctor capitis pœna quando afficiendus?*
35 *Delicta plura concurrentia nunquam faciunt,vt illius impunitas detur.*
36 *In criminibus non attenditur nisi illorum qualitas, delinquendique animus.*
37 *Causa nulla est quæ in delictis extrinsece prauis reũ possit excusare.*
38 *Delinquentes magis decernantur per animum, & finem, quibus crimen perpetrant,quàm per ipsam facinus.*
39 *Ignorantia Iuris nunquam excusat.*
40 *Ignorantia excusationem nunquam afferre potest in hæresi,vel blasphemia crimine, quod nostræ Fidei Catholicæ articulis resistit.*
41 *Reus pro factis hæreticalibus tradendus est Curiæ seculari,*

seculari, siue animum hæreticalem fateatur, siue non.

42 *Reus confessus verba hæreticalia protulisse non est tanquam hæreticus relaxandus.*

1 SAcrilegus quidam homo, vt vicinum quendam sanguine, vt dicebatur, impurum, male perderet pro vindicta, nefandum quendam libellum prope eiusdem vicini ædes & in parte, de qua suspicio contra illum oriri posset, affixit, in quo Moiayca lex iactabundis in eo verbis deprædicabatur, diris etiam ac male precantibus insultationibus deuouebatur sacrosancti Christi Fides: Fui pro veritate a quodam amico interrogatus qua pœna esset iste Reus puniendus? Et pro vera casus resolutione sese mihi præsentes obtulerunt in materia doctrinæ pro dubij propositi decisione.

2 Inprimis dubitabatur an contra suspectum de huius libelli promulgatione indicia ad capturam & ad torturã sufficientia extarent, & affirmatiue respondendum esse censui; cùm enim captura in causis Fidei maiorem infamiæ notam inurat, quàm in aliis condemnatio, merito in captura debet procedi magna omnium concordia, consiliique maturitate; vbi enim maius est periculum, ibi cautiùs agendum est, *capit. vrgentis, de heret. cap. vt officium, §. verum, eod. tit. lib. 6. cap. vbi periculum, de elect.* Ob idque maiora indicia requiruntur, quàm in aliis criminibus, vt prudenter considerarũt
4 Villadieg *in tract. de heret. q. 11. num. 4.* Roias *in simili tract. p. 2. assert. 1. à num. 11* Simanch. *de Cathol. instit. tit. 26. num. 2. & in enchirid. tit. 25. à num 3.* Peña *in direct. Inquisit. part. 3. commento 17. vers. dixi verò,* Param *de origine S. Inquisit. lib. 3. quæst. 9. numer. 13.* Sigism.
5 Scacc. *de indic. lib. 1. capit. 44. num. 1.* Et regula certa tradi non potest, quæ indicia ad capturam sufficient; nam hoc ex arbitrio D D. Inquisitorum pendet, qui inspecta delicti & personæ qualitate, cæterisque circunstanciis æstimare debent an grauia & sufficientia ad capturam sint indicia, vt ex Vlpiani responso colligitur *in l. 1 ff. de custod. reor.* ibi. *De custodia reorum Proconsul æstimare solet vtrùm in carcerem recipienda sit persona, an militi tradenda, vel fideiussoribus committenda, vel etiam sibi.* &c. Hocque vel pro criminis quod obiicitur qualitate, vel propter honorem, aut propter amplissimas facultates, vel pro innocentia personæ, vel pro dignitate eius, qui accusatur, facere solet, & notarunt Farin. *in praxi crimin. q. 27. num. 126.* Salgado *de Reg. protect. p. 2. c. 4. n. 133. &* apertè in nostris terminis sentit Clemẽs V. *in Concilio Viennẽsi* relato *in Clem. 1 § propter hoc. de heret.* vbi conscientiæ & arbitrio Episcoporum, Inquisitorum, aut cuiuslibet illorum id reliquit, ibi. *Sic quòd quilibet de prædictis, sine alio citare possit, & arrestare, siue capere, ac tuta custodia mancipare, ponendo etiam in compedibus, vel manicis ferreis, si ei visum fuerit faciendum, super quo ipsius conscientiam oneramus.* Vmbert. Locat. *in pract. iudic. Inquis. verb. captus, vers. in criminalibus tamen relinquitur arbitrio Iudicis,* Roias *d. p. 2. assert. 1. n. 34. & 35.* Param. *d. q. 9. à n. 33.* Scacc. *d. c. 44.* Martin. Delri. *disquisit. magic. lib. 5. sect. 7. in princ. vers. capi tamen non poterunt, & vers. quoad personas,* Farin. *de heresi q. 185. n. 7. in fine,* Anton. à Sousa *in aphorismis Inquis. lib. 2. c. 26. n. 7.* Diana *moral. resol. p. 4. tract. 8. resol. 15. in fine, vers. sed in casu occurrenti.*

6 Quæ autem indicia extant, sufficientia sunt iuxta quodlibet boni viri arbitrium; nam sacrilegus iste homo proximius se præ cæteris læsum agens, sceleris enormitatem tum priuatis colloquiis sæpius per Vrbem extollebat, tum iuridice argumenta suspicionis suæ, & quid ipse circa illam intempestam noctem vidisset, deposuit, varietate tamen & inconstantia 10 depositionibus huiusmodi vsus est, nunquamque in referendo facto, vt è testibus præterea acceptum est, firmus sibi, vel constans inuentus est, immo in multis, quæ firmiter deposuerat, aperte fuit mendacij conuictus.

Ex qua in deponendo varietate, & inconstantia 7
magnum quidem indicium ortum fuisse certissimum est, sufficiensque non solum ad inquirendum, seu carcerandum, sed etiam ad torturam; nam si testis est varius, ob varietatem, ad eruendam veritatem torquetur, *Auth. de testib. § si verò adsunt, l. qui falsò vel variè ff. eod. l. ex libero ff. de quæst. l. Hispan. pen. tit. 30. part. 7.* Anton. Gom. *tom. 3. var. capit. 13. numer. 19.* Farin. *in* 8
praxi crimin. part. 2. quæst. 66. à num 98. multo magis torquendus est reus principalis dum varius inuenitur, argum. text. *in auth & magis C. de sacrosanctis Eccles.* prout in puncto obseruant Luc. de Peña *in l. quoties a numer. 18. de dignit. lib. 12.* Blanc. *in l. fin. de quæst. numer. 220. iuncto numer. 265. cum seqq.* Farin. *in d. praxi quæst. 52. à numer. 18. vsque ad 24.* Et in causis Fidei idem testantur Eymeric *in direct. Inquisit. part. 3. tit. de cautel. Inquisit. contra hæreticorum cauill. caut. 6. n. 104. & quæst. 61. n. 2.* vbi etiam Franc. Peña *commento 110. vers. prima regula est.* Sousa *in aphorism. Inquisit lib. 2. c. 39. num. 79.* Præsertim si alia quæcumque coniectura, seu adminiculum concurrit, Rimin. iun. *cons. 301. n. 15. lib. 3.* Osasch. *decis. 79. n. 18.* Farin. *d. quæst 52. num. 29.* Petr Caualli *resol. crimin. casu 200. n. 136* Castr. Palao *in opere morali tom. 1. tract. 4. disp. 8. puncto 9 n. 11* Sousa *d. lib. 2. c. 39. n. 80.* Diana *d. p. 4. tract. 6. resol. 15.*

Similiter etiam iste Reus de mendacio conuictus 9
torqueri debet, ex Bart. *in l. de minore § plurimum numer. 4. & in l. fin. numer. 3. ff de quæst.* vbi etiam Blanc. *numer. 165.* Bossi. *tit. de indic. numer. 36* Menoch. *de præsumpt. lib. 1. præs. 89. numer. 67.* Farin. *d. q. 52. num. 4.* Marius Giurba *cons. 14. num 12.* Quod indubitanter procedit si quodlibet aliud accedat adminiculum, vt fatentur Clar. *§ fin. quæst. 21. numer. 18.* Menoch. *d. præs. 89 numer. 68.* Mascard. *de probat. conclus. 1040. numer. 1.* Farin *d. quæst 52. num. 8. cum sequentib.* Giurb. *d. cons. 14. num 11. & cons. 87. num. 27. & 28.* Et in crimine hæresis Simanch. *de cathol. instit. tit. 61. num. 31. & 33.* Peña *d. commento 110.* Mart. Delri. *disquisit. magic. lib. 5. sect. 4. vers. septimum indicium,* Sousa *d. lib. 2. capit. 39. num. 76. & 77.* Diana *d. part. 4. tractat. 6. resol. 15.* Maximè quando plura sunt indacia, quoniam vnum ab alio adminiculatur, vt post Bart. & alios notant Giurb. *d. cons. 87. num. 26.* Diana *d. resol. 15. vers. his tamen non obstantibus.*

Item iste sacrilegus homo in quadam depositione 10
facta coram seculari iudice asseruit se scribendi ignarum, cùm tamen oppositum apertissimè constaret; ex quo videbatur scribendi peritiam eo negasse, vt crimen tegeret, & ne de homine scribendi ignaro suspicio haberi posset, quod libellũ fixisset: vt in simili arguit Marius Giurba *cons. 13. n. 7.* ibi, *Quia suspicione non caret cum id dixerit quod à criminis præsumptione excusaret.* Constitit, etiam quòd variis occasionibus multa ex verbis libelli retulisset, adeò singulari, expressaq; notitia, quę nisi à sceleris auctore vel participe haberi non posset: cũ alioquin libellum, vt ipse fatebatur, postquam ad Tribunal delatus est, nec vidisset ipse, nec legisset.

Denique cùm quidam coram prædicto homine re- 11
tulisset rumorem per Vrbem spargi quod ipse libellum fixisset, illico ad obiectam suspicionem expalluit, pressoque de hac re silentio, & cadente vultu; sermonem ad alia artificiosè transtulit. Subita autem ea vultus immutatio quasi ab animo non bene sibi conscio deprehensumque scelus timente proficiscens; taciturnitas præterea ex composito facta,

& in re adeo graui inexpiatam relinquens suspicionem tam vehemens indicium inducunt vt per se ipsum non solum sufficiet ad capturam, verùm etiam ad torturam, argum. text. *in leg. de minore* 10. *paragraph. plurimum ff. de quaest.* ibi, *nam & ex sermone, & ex eo qua quis constantia, qua trepidatione quid diceret*, &c. quædam ad illuminandam veritatem in lucem emergunt, vbi Bartolus *numer.* 2. *&* 4. *& in leg. fin. numer.* 2. *in fine ff. eod.* optimè Menoch. *de præsumpt. lib.* 1. *præs.* 89. *numer.* 129. vbi ex aliis probat quod tacens, & non respondens ei, qui rumorem spargi asserit, delictum fuisse ab ipso commissum, præsumitur illud commisisse, & indicium ad torturam ex hoc aduersùs eum oritur, Farin. *d. quaest.* 52. *à numer.* 40. maximè accedente alio quocunque indicio, Simanch. *d. tit.* 65. *à numer.* 31. Didac. Quanter. *in quaest. crimin. capit.* 2. *de probat. per testes, quaest.* 1. *numer.* 20. Binsfeld. *in leg. vlt. Cod. de malef. and.* 16. Martin. Delri. *dicto lib.* 5. *sectione* 4. *vers.* 23. Sousa *d. lib.* 1. *capite* 39. *numer.* 81. Diana *d. part.* 4. *tractat.* 6. *resolut.* 15. Nam obmutescere, pallere, seu inconstanter loqui, signa euidentia sunt sceleratæ conscientiæ, iuxta illud *Sapient. capit.* 17. *Cùm sit timida nequitia, testimonium dat condemnationis, semper enim præsumit saua perturbata conscientia.* Et notauit Demosth. *in orat. de fals. leg. Conscientia scelerum eripit audaciam, linguam reprimit, obturat os, angit, silentium imponit*; cum aliis adductis per Simanch. *citato loco*, Menoch. *dicta præs.* 89. *à numer.* 71. Farinac. *d. quaest.* 52. *numer.* 43.

13 Addebatur quòd pensata personæ qualitate non inuenitur esse bonæ vitæ ac famæ, & sic non leue aduersus inquisitum ex hoc indicium desumebatur, iuxta tex. *in l. de minore* 10. §. *plurimum*, ibi, *Vel enim existimationis quisque in ciuitate sua est. ff. de quaest. l. non omnes* 5. §. *à barbaris ff. de re milit.* & faciunt tradita per Menoch. *d. præs.* 89. *n.* 133. Farin *in d. praxi. q* 47. *à n.* 199. Giurb.

14 *cons.* 13. *n.* 16. Omnes igitur aut hominis indole & moribus rite perpensis aut occulto quodam veritatis genio quasi diuinitus inspirato ducti, clamabant nefandum hoc scelus à nullo alio admitti potuisse: qui quidem rumores maximum indicium præstant, sufficiens non solum ad inquirendum, & in carcerem detrudendum, vt inquit Cyn. *in l. nullus, n.* 3. *C. de exhib. reis*, Bald. *consil.* 364. *num.* 6. *lib.* 3. Crauet. *cons.* 41. *numer.* 6. & post alios Mascard. *de probat. conclus.* 754. *num.* 10. Farin. *q.* 47. *n.* 39. Martin. Delri. *d. lib.* 5. *in* 2. *append. quest.* 7. *in princ.* Sed etiam ad torturam, iuxta text. *in l. de minore* 10. §. *plurimum ff. de quaest. l.* 3. §. *eiusdem ff. de testib. l. Hisp.* 3. *tit.* 30 *part.* 7. vbi Greg. *glos.* 1. Anton. Gom. *var. to.* 3. *c.* 13. *n.* 10.

15 Maximè si, vt in præsenti, fama est vehemens, Ias. *in l. admonendi num.* 205. *ff. de iureiur.* Felin. *in c. veniens numer.* 15. *de testib.* Clar *in* §. *fin. quaest.* 21. Franc. Viui. *decis.* 533. *n.* 2. Peguera *decis.* 17. *n.* 16 Menoch. *d. lib.* 1. *præs.* 89. *n.* 52. Farin. *q.* 47. *num.* 28. Peña *in* 2. *part. direct. Inquis. commento* 110 Param. *de origine S. Inquisit. lib.* 3. *quaest.* 6. *n.* 42. Martin. Delri. *d. lib.* 5. *sect.* 3. *colum.* 3. *vers. nam fama vehemens*, Marius Giurba *cons.* 13. *numer.* 13. 18. *circa fin.* Castr. Palao *d. tom.* 1. *tractat.* 4. *disp.* 8. *puncto* 9. *numer.* 9. Sousa *d. lib.* 2. *cap.* 39. *numer.* 59. Diana *d. part.* 4. *tract.* 6. *resol.* 13. Trullench *d. lib.* 8. *cap.* 1. *dub.* 17. *ex num.* 1. Vel si sumus in delicto difficilis probationis, Menoch. *d. lib.* 1. *præs.* 89. *n.* 34. Azeued *d. l.* 3. *numer.* 85. & 86. Farin. *d. quaest.* 57. *num.* 11. Ceuall. *commun contra commun. quaest.* 302. *n.* 10. Giurb. *cons.* 13. *numer.* 18. & *cons.* 43. *num.* 19. & *cons.* 87. *num.* 21. & 25. *circa fin.* Vel si alia accesserint adminicula, Azeued. *d. l.* 3 *n.* 86 Farin. *d. quaest.* 47. *num.* 17. 28. & 35. Petr. Caball. *crimin. resolut. casu* 200. *num.* 134. Marin. Giurba. *d. cons.* 13. *num.* 18. & *cons.* 43. *numer.* 18. & *cons.* 87. *n.* 21. & 25. Quanter *d. cap.* 2. *de probat. per testes, q.* 1. *n.* 8. Scacc. *de iudic. lib.* 1. *c.* 95. *n.* 1. *vers. si sumus in crim ine hæresis*, Martin. Delri. *d. lib.* 1. *in append.* 2. *q.* 7. Diana *d. resol.* 13.

Quę quidem indicia apta & idonea meritò iudicata 16
fuerunt non solum ad carceris detrusionem, verum etiã ad torturam; licet enim quodlibet eorum de per se non sufficeret, quia vnum indicium regulariter sufficere non solet, vt pluribus adductis testantur Peña *in direct. part.* 3 *commento* 110. Guazin. *de defens. reorum tom.* 2. *lib.* 1. *defens.* 30. *capit.* 4. *numer.* 12. Seraphin de Freitas *in addit. ad D. Roderic. da Cunha de Confessar. solicit. quaest.* 4. *numer.* 25. Diana *d. part.* 4. *tract.* 6. *resol.* 4. Saltem omnia simul negari non potest quin sufficiant; quia indicia licèt imperfectè, & per testes singulares probata, coniunguntur ad reum conuincendum, si in eundem tendunt finem arg. text. *in leg. qui sententiam* 16. ibi, *in vnum conspirantes, concordantesque res finem*, *C. de pœn.* Blanc. *de indic. numer.* 368. Mascard. *de probat. concl.* 1223. *à numer.* 32. Honded. *cons.* 102. *numer.* 85. *lib.* 1. & *cons.* 98. *num.* 20. *vol.* 2. Mari. Giurba *cons.* 87. *n.* 29.

Præsertim in criminibus difficilis probationis, non 17
solum suapte natura, vt cætera quæ hæresim sapiunt, ex Rojas *de heret. part.* 2. *numer.* 295. & 296. Simanch. *de Cathol. instit. tit.* 65. *num.* 51. ibi, *Et eo magis in heresi, quo cæteris criminibus solet esse occultior*, & *in enchirid. tit.* 52. *n.* 26. Seraph de Freitas *ad d. q.* 4. *num* 29. Martin. Delri *d. append.* 2. *quaest.* 21. Diana *d. tractat.* 6. *resolut.* 1. Sed etiam quod commissum fuisset tempore nocturno, Bald. *consil.* 77. *numer.* 5. *lib.* 3. Menoch. *de præsumpt. lib.* 5. *præs.* 46. *numer.* 1. & 2. & *de arbitr. casu* 116 Azeued. *cons.* 28 *numer.* 64. Rip. *de nocturno tem-*
pore cap. 33. *num.* 15. Mari. Giurba *cons.* 87. *n.* 12. vbi 18
quod nox efficit quod delictum vix probari possit, illudque qualificat, & aggrauat. Et in criminibus difficilis probationis non est dubium quod leuiora indicia sufficiunt, ex Bald *in l. quicunque num.* 2. & 25. *C. de seruis fugit.* & *in l.* 3. *numer.* 3. *Cod. de Episc. aud.* Decian. *in tract. crimin. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 24. *numer.* 10. Azeued. *d. cons.* 18. *à numer.* 60. Guazin. *d. defens.* 30 *cap.* 4. *num.*
9 Giurb *d. cons.* 87. *numer.* 11. Et tanto magis, quando 19
sumus in atrocissimis; cùm in illis licitum sit iura transgredi, solemnitates non adhibere, & ordo sit ordinem non seruare *cap. ad nostram* 3. vbi glos. *de iureiur. capie. euidenti, de accusat. l. si verò* §. *qui pro Rei ff. qui satisd. cog. leg.* 2. & *ibi* Bart. *ff. de furt.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quaest.* 84. *à numer.* 9. Mascard. *de probat. concl.* 1391. *à num.* 13. Farin *quaest.* 37. *n.* 85. *cum seqq.* Sousa *d. lib.* 2. *c.* 39. *n.* 22.

His igitur indiciis iuste quidem Reum in carcerem 20
detrudi iussum fuit; sed quia in crimine hęresis, vt quis pœnæ ordinariæ addicatur, plena & concludens requiratur probatio, *cap. literas, de præsumpt.* Alberic. *in rub. de heret. num.* 10. Rojas *in tract. de heret. quaest.* 2. *assert.* 6. *num.* 105. *cum seqq.* Simanch. *de cathol. instit. tit.* 50. *à num.* 21. & *tit.* 51. *à num.* 2. & *in enchirid. tit.* 34. *numer.* 1 Farin. *de heresi quaest.* 187. §. 1. *à num.* 2. Peña *in director. part.* 2. *commento* 80. Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 35. *n.* 20 Param. *d. lib.* 3. *q.* 6. *à num.* 86. Sousa *d. lib.* 2. *c.* 5. *à n.* 8. Castr. Palao *d. tom.* 1. *tractat.* 4. *disp.* 8 *puncto* 10. *num.* 1. Diana *d. p.* 4. *tract.* 8. *resol.* 36. itaut indicia & præsumptiones non sufficiant ad condemnandum in pœnam nisi extraordinariam, & purgationem, seu abiurationem indicendam, *cap. accusatus* 8. *in princ. cap. vt officium* 11. *de heret. lib.* 6. Simanch, *d. tit.* 50. *à num.* 21. & *tit.* 51. *n.* 12, Villadieg. *in tract. de heret. quaest.* 13. *numer.* 11. & 22. Albertin. *in tract. de agnosc. assert. quaest.* 34. *numer.* 56 *cum seq.* Peña *d. part.* 2. *commento*

2.commento 20.vers.sed hanc sententiam, Rojas d. p. 2.
n.304.cum seq.Farin. d. quæst. 187.n.9.Param.d.lib. 3.
q.6.n.90.Sousa d.lib.2.cap.5.n.11.Castr.Palao d.punct.
10.n.1.Diana d.resol.36.Trullench.d.lib 8.c.3.dub.21.
n.15.

22 Ideo cùm prædicta indicia magna & vrgentia sint ad
torturam inferendam deuentum fuit, prout in his termi-
nis deueniri potuit, ex resolutis per Eymeric. in direct. In-
quis.part.3.quæst.61. vbi Peña comm. 110. Simanch. de
Cathol.instit.tit.65.per tot.& in enchirid.tit.52.à num.
5.Farin.de hæresi quæst. 183.à num.140. Martin. Delri.
d.lib.5 sect.3. & 4.Sousa d. lib.2.cap.39.à num.6.Ca-
str.Palao d.disp.8.puncto 9.à numer. 2. Diana d.part.4.
23 tract.6.resol.1.& 2. In qua re diiudicanda vtrum scili-
cet procedi deberet ad torturam, & an sufficerent indi-
cia, vel non, plurimum confert iudicium & votum
DD.Iudicum, quia illis materia est arbitraria, qui cri-
mine, & circunstantiis animaduersis prudenter quid
intersit sint arbitraturi, arg. text. in d.leg.de minore §.
plurimum ff. de quæst. cum latè adductis in crimine hæ-
resis per Roja d. part. 2.numer.192.Decian.d.lib.5.cap.
35.numer.20.post med. Peña d p. 3. commento 39. lit.
D. & quæst. 61. commento 110. Farin. de hæresi quæst.
185.n.143 Sousa d.lib.2.c.39.n.6.Diana d.p.4.tract.6.
resol.2.

24 Dum Reus torqueretur miserè crimen confessus fuit;
sed an de sociis posset interrogari dubitatum fuit, & vi-
debatur negatiuè respondendum, quia negari non potest
quin crimen, omnesque eius circunstantias palam, &
non inuitus confessus, vt iste Reus, complices quoque
si fuissent, aperiret; hæc est præsumptio naturali ratione
dictata, vt animaduertit Simanch. in enchirid.tit.51.nu-
mer. 31. ibi, Naturaliter ratio nobis suadet quod qui
contra se confessus est, contra alios multo magis confite-
retur, si esset memor, &c. Rojas d. part. 2. à numer.
243.

25 Contrarium verò dictat praxis, & vsus; nam in cri-
minibus hæresis, & contra Fidem, de se confessus po-
test de Sociis interrogari, vt talia delicta ob communem
omnium salutem extirpentur, ad text. in d. cap. litteras,
de præsumpt.& in capit. in Fidei fauorem, de hæret. in 6.
& in leg. quicunque 9. Cod. de malef. & mathem. ibi, Ne
facinoris socios publicaret, Simanch de Cathol.institut.
tit.43.de Ordine proced. numer. 17.& 28.Peguera de-
cision.5.numer. 13.Param. d. lib.3.quæst.9.à numer.
181 Martin Delri.d.lib.5.sect.3.in 2.ind.Decian.d.lib.
26 5.capit.16 numer. 19. Quinimo licet non interrogetur,
tenetur socios propalare, iuxta illud Deuteronom. cap.
13.ibi, Si tibi voluerit persuadere frater tuus, &c. Sot.
de tegendo secreto memb. 2. quæst. 4. Simanch. de
Cathol. tit. 13. numer. 21. & tit. 19. à numer. 1. Pa-
ram. d. lib. 3. quæst. 9. à numer. 282. Hæc enim cri-
mina sæpiùs cum complicibus perpetrantur; ideoque
non solum potest interrogari & inquiri ad ea patefa-
cienda, sed per præsumptionem, quæ remanet, compli-
ces semper fuisse, Rei non iudicantur plenè confessi,
& pœnitentes nisi detegantur, vt sensit S. Augustin.
in Deuteron. epist. 64. ibi, Hæretico petenti pœnitentiæ
locum, tunc credatur, si & alios quos illic nouit esse ma-
nifestauerit nobis, &c. Et solùm per hanc præsumptio-
nem contra eos ad torturam potest procedi ad compli-
ces detegendos, vt testatur Vmbert. Locat. in indic.
Inquisit. verbo hæreticus numer. 43. & verbo indicium
numer. 33. & verbo inquisitio numer. 1. & post iudicia-
lem inquisitionem inter decreta Congregationum in vl-
timo referens decretum Pauli IV. & Pij V. vbi arbitrio
Iudicum remittitur tortura reorum confessorum, & con-
uictorum, de hæresi pro vlteriori veritate habenda, &
pro complicibus, Diana d. part. 4. tract. 6. resol. 27. vers.
notandum est, in fine, Sanchez d. lib. 6. consil. moral.

capit. 3. dub. 22. Seraphin. de Freitas ad d. quæst. 22. nu-
mer. 18.

Quando enim maxima sunt indicia, aut semiplena 27
probatio adest, præsumitur crimen cum complicibus
fuisse commissum, ac proinde pro eis habendis tortura
inferri debet. Simanch. de Cathol. instit. tit. 65. de tor-
mentis num. 39. & 60 & in enchirid. tit. 52. n. 30. & 31.
Zanchin. in tractat. de hæret. c. 9 vers. & hoc casu, Quan-
ter. in quæst. crimin. sub de quæst. tangen. prob. quæst. 2. de
probat. per testes §. 2. de indic. sufficien. ad tortur. numer.
32. Param. d. lib. 3. q. 9. num. 184. Farin. de hæresi quæst.
183. § 8. num. 135. Diana d. resol. 27. vers. notandum est
tamen, Castr. Palao d. tractat. 4. disput. 8. puncto 9. nu-
mer. 19.

Cùm ergo Reus crimen confessus fuisset, quo haud 28
dubium videtur ab eo fuisse commissum, pœna condig-
na debet ei imponi: siquidem facto id manifestante, le-
gis potestate subintrat pœna, & aduersus eam exercetur,
vt inquit Martian. in l. 1. ff. ad Turpil. ibi, sin autem pro-
nuntiauit, calumniatum esse, condemnauit eum; & quamuis
nihil de pœna subiecerit, legis tamen potestas aduersus
eum exercebitur; ita confessus quoad Iuris interpreta-
tionem pro iudicato habetur l. 1 ff. & C. de confess. Man-
cin. de confess. c. 1. n. 1. Ces. Barz. decis. 141. n. 6 Mar. Gi-
nib. cons. 16. n. 2. Confesso enim crimine nihil videtur 29
remanere Iudici faciendum, neque etiam sententiam es-
se necessariam, ex l. 1. ff. ad Turpil. vbi cum Papiniano his
verbis datur ratio. Nam, vt Papinianus respondit, facti
quidem quæstio in arbitrio est iudicantis; pœnæ vero per-
secutio, non eius voluntati mandatur, sed legis authori-
tati seruatur.

Et siquidem in eo libello Christi Saluatoris nostri 30
lex damnabatur, Moysis antiqua, & caduca acclamaba-
tur, aliique errores, & hæreses promulgabantur, vltimi
supplicij pœnam ei imponi debere, quam omni Iure hæ-
retici merentur, probat l. quicunque, §. eos vero, ibi, vlti-
mo supplicio coerceantur. l. Arrianis, §. Manichæi, C. de
hæret. c. ad abolendam, eod. tit. Ordin. Reg. Lusit. lib. 5. tit.
1. in princ. Alphons. à Castro de iusta hæret. punit. lib. 2.
c. 12. Simanc. de Cathol. instit. tit. 46 de pœnis à n. 42.
Petr. Greg. syntagm. Iuris, lib. 33. c. 6. à n. 4. & c. 8. n. 10.
Decian. in tract. crimin lib. 5. c. 40. & 42. Clar. § hæresis,
num. 8. Hieron. Roman. de Repub. Christiana, lib. 3. cap.
20. vers. Tiene as las santa Inquisicion, fol. mihi 264. A-
zori. instit moral. p. 1. lib. 8. cap. 13. Farinac. de hæresi q.
189. §. 1. Et ideo videbatur hunc reum hæreticum iudi-
cari, eique pœnam mortis imponendam, illum seculari
brachio tradendo absque eo quod ad misericordiam ad-
mittatur.

Nam licèt hæretici ad illam admittantur, & 31
reconcilientur, eis culpam patefacientibus, illiusque
pœnitentibus, iuxta text. in capit. excommunicamus
3. de hæretic. hoc nullatenus procedit in hoc casu. Vt
enim hæreticus verus pœnitens habeatur, necessaria est
omnimoda peccati confessio, & veniam non meretur
qui peccatum integrè non agnoscit, cap. perfectæ pœ-
nitentiæ 40. cum seqq. & capit. super 49. de pœnit.
dist. 1. capit. fin. de pœnit. distinct. 5. capit. super qui-
busdam 16 de verbor. signific. Et confitens diminutus
tanquam negatiuus Curiæ sæculari tradendus est. Cal-
derin. in tract. de hæret. rub. de mat. process. numer. 6.
Rojas eod. tract. part. 1. à n. 195. & part. 2. à n. 236. Si-
manch. de Cathol. instit. tit. 42. n. 27. & 28. Peña in di-
rect. Inquisit. part. 2. comment. 59. vers. ex his possumus,
Farinac. de hæresi quæst. 196. §. 1. numer. 17. Antoni. à
Sousa in aphorism. Inquisit. lib. 1. capit. 16. à numer. 4. &
lib. 2. capit. 48. numer. 11. Diana d. part. 4. tractat. 7. re-
solut. 25. Idémque iudicandum est de confitente fa-
ctum hæreticale, intentionémque negante; negat
enim partem potiorem, vt verus pœnitens habeatur;

sicut tradunt Albertin. *de agnosc. assert. quæst. 8. num. 12. & quæst. 32. num. 27. & quæst. 34. num. 57.* Rojas *de hæret. part. 2. à num. 176. & 573. cum seqq.* Simanch. *de Cathol. instit. tit. 13. num. 16. & in enchirid. tit. 29. n. 8.* Farinac. *de hæresi q. 179. §. 4. n. 54. & 58.* Torreblãc. *de iure spirit. lib. 3. c. 2. à n. 31* Diana *d. part. 4 tract. 7. resol. 34.* qui ab hac opinione non dissentit, quando, vt in præsenti, Reus conuictus erat.

32 Iuuat quòd hæresiarchæ, & dogmatistæ non reconliantur neque ad misericordiam admittuntur, quamuis eam poscant, sed Curiæ seculari traduntur. Ita Simanch. *de Cathol. instit. tit. 47. num. 50. cum seqq. & in enchirid. tit. 59. num. 1. cum seqq.* Repert. Inquis. *in verb. docere* Rojas *d. p. 2. n. 339. cum seqq. assert. 43.* Decian. *d. lib. 5. c. 53. n. 3. vers. quinto*, Suar. *de Fide, disp. 23. sect. 2. n. 10.* Et reus iste necessario videtur hæresiarcha, atque dogmatista habendus tanquam auctor, & sectator, non solum nouarum opinionum sed erroris adeo inauditi inductor, vt patet ex libello.

33 Et licèt in hoc Reo alia crimina quàm blasphemiæ non perpenderemus, per hoc capitis pœna dignus erat; quando enim blasphemiæ sunt adeo enormes, certum est pro eis debere capitis pœnam imponi, argum. tex. *in l. vnica C. nem. lic. sign. Saluat. vbi glos. verb. grauissimum*, exponit, id est, *pœnam mortis*; & tradunt Anchar. *cons. 15. per tot.* Cassan. *cons. 1. num. 69.* Boër. *decis. 301. à numer. 16.* Franc. Mari. *decis. 509. in fine p. 1.* Fariu. *in praxi crimin. p. 1. q. 20. num. 68* Decian. *lib. 6. cap. 6. num. 5. & 7.* vbi ex Grammat. refert quod etiam hodie posset imponi pœna mortis attenta qualitate blasphemiæ si esset enormissima, & horrenda, & attenta pessima qualitate blasphemantis, Menoch. *de arbitr. casu 379. n. 4.* Vincent. de Franchis *decis. 504. per tot.* Petr. Caball. *resol. crimin. casu 91. per tot.* Ioan. Gutier. *de delict. q. 75. per tot.* Quod procedit etiam in sancti Officij Tribunali, in eo enim non etiam ad misericordiam sunt admittendi, quamuis illam efflagitent, qui eiusmodi blasphemias perpetrauerint, sed Curiæ seculari sunt tradendi; vt per Soulam *d. lib. 2. c. 42. n. 16. & 17.* Farin. *de hæresi q. 181. n. 44.* Diana *d. p. 4. tract. 7. resol. 9 in fine.*

34 Et quando nihil aliud concurreret quàm libellus famosus, hac de causa capitis pœna erat dignus, *l. lex Cornelia, §. fin. ff de iniur. l. vnic. C. de famos. libell. l. Hisp. 3. & 20. tit. 9. part. 7.* Ludou. Peguera *decis. 77.* Farin. *in praxi crimin. q. 105. à n. 241. & cons. 30. à n. 1. lib. 1* Hieron Bucaron. *de different. inter iudicia ciuilia & crimin. differ. 50.* Ordin Regia Lusit. *lib. 5. tit. 84.* præcipuè cum libellus graues iniurias, & opprobria in aliquam magnæ qualitatis personam continet; nam si facti & personarum qualitas expostulat, vltimo supplicio auctor libelli afficiendus est, teste Petro Placa *in epit delict. c. 3. n. 2. cum seqq.* Farin. *d. cons. 30. n. 25.* & tanto magis si in diuinam maiestatem enormia conuicia dirigantur.

35 Et demum quamuis per hæresim crimen, quod interponebatur, vel quod libellus indicabat, admitti ad misericordiam posset, hîc vero fieri non debebat, cum cæteræ criminum species concurrant, in quibus venia concedi non potest: nunquam enim plura delicta concurrentia faciunt, vt vllius impunitas detur: neque enim delictum ob aliud delictum minuit pœnam, vt inquit Vlpian. *in l. nunquam plura 2. ff. de priuat. delict.* Petr. Caball. *crimin. resol. casu 158. n. 10. & 14. cum seqq.* Giurba *cons. 25. à n. 23. & cons. 82. à n. 8. & 41.* Larrea *tom. 1. decis. 50. à n. 1.* Et omnia simul sunt operatura quod singula separatim non possent, arg. tex. *in l. si adulterium cum incestu 38. l. vim passa 39. § præscriptionæ, ff. ad leg. Iul. de adulter.*

36 Et quamuis Reus declarauerit causam ex qua fuit motus libellum illum publicandi non processisse animo offendendi sacrosanctam & orthodoxam Fidem, aut illam minus credendi, sed vt malè perderet vicinum, falsò imputando illi delictum; id sanè crimen aggrauat, quia in criminibus non attenditur nisi illorum qualitas delinquendique animus, *l. 1 §. diuus, l. diuus 14 ff. ad leg. Cornel. de sicar. l. si seruus 27. §. etsi puerum 28. ff. ad leg. Aquil. l. desertorem 3. §. in bello ff. de re milit* Nulla 37
est etiam causa, quæ in delictis extrinsece prauis Reum possit excusare, *l. palam 43. ff de ritu nupt.* Non est ignoscendum ei mulieri, qui obtentu paupertatis turpissimam vitam agit.

Et maxime, quia iam constat de voluntate, animoque nocendi. *l. 1. C. de sicar.* ibi, *Crimen enim contrahitur si & voluntas nocendi intercedat, cap. verum §. criminis appellatio 25. dist.* glos. & DD. *in l. 1. C. si aduersus deli.* Menchac. *illust. lib. 1. q. 19. num. 5.* Farin. *in praxi crimin. q. 87. num. 6.* Et delinquentes magis discernuntur per animum & finem, quibus crimen perpetrant, quam per ipsum facinus, *d. l. diuus, ff. de sicar.* ibi, *in maleficiis voluntas spectatur, non exitus, l. fraudis, ff. de re iudic. l. verum, ff. de furt.* S. Isidor. Pelusiota *lib. 3. epist. 399.* ibi, *Siquidem res à conatibus plerumque, non ab effectibus iudicantur, atque ab animi sententia & voluntate, non à fine coronantur, c. ordinationes in princ. 1. q. 1.* Tiraq. *de pœnis temper. causa 51. à n. 7.* Farin *d. q. 87. n. 7.* 38

Nec ignorantia excusare poterat reum; hæc enim quando est iuris, nunquam excusat *l. 9. C. de legib.* ibi, *leges sacratissimæ, quæ constringunt hominum vitas, intelligi ab omnibus debeant*; hocque potiori ratione in criminibus procedit, *l. 1. ff. de legib.* vbi lex definitur, vt sit delictorum quæ sponte vel ignorantia committuntur coërcitio: præcipuè cùm criminis prohibitio ex iure naturali, vel diuino procedat, *l. si adulterium cum incestu 38. §. 1 ff. ad leg. Iuliam de adulter.* Donel. *comment. lib. 1. cap. 22. vers. in delictis*, Pichard. *in §. ita tamen 1. num. 31. & 32. Instit. de vi bonorum rapt.* ac præsertim 40
in hæresis, vel blasphemiæ crimine, quod nostræ Fidei Catholicæ articulis resistit, hoc enim casu nunquam ignorantia potest excusationem afferre, *cap. 1. de summa Trinit. cap. 1. de hæret. l. Hisp. 1. tit. 1. lib. 1. Recop.* Alphons. de Castro *de iusta hæreticor. punit. lib. 1. cap. 9.* Melch. Can. *de locis Theolog. lib. 12. c. 9.* Azori. *instit. moral p. 1. lib. 1. c. 12. & seqq* Farin. *de hæresi q. 179. §. 2. n. 74.* Torrebl anc *de iure spirituali lib. 13. c. 2. n. 33. & 34.* Castr. Palao *in opere morali p. 1. tract. 4. disp. 3. puncto 2. ex n. 2.* 39

Castellæ & Legionis chartæ sigillatæ.

Pragmatica sanctio à Rege Catholico publicata super charta sigillata non comprehendit Clericos, & ecclesiasticas personas; nec in Tribunalibus ecclesiasticis possunt cum illa iudicialia & extraiudicialia acta confici.

VOTVM CXX.

1 *Philippus IV. Rex Catholicus pragmaticam edidit sanctionem super charta sigillata relati tenoris, & num. 2.*
3 *Declaratio dictæ legis, seu pragmaticæ Sanctionis refertur.*
4 *Pretium excessiuum chartæ sigillatæ ostenditur.*
5 *Charta ad euitandas fraudes olim apud Romanos signabatur.*
6 *Casus plures in aliqua lege seu dispositione de per*

per se stantes dicuntur diuidui.

7 *Tributum strictè & propriè dicitur illud quod Principi soluitur ratione fundi, aut soli.*

8 *Tributum dicitur à tribuendo, & lato modo in hunc sensum sumitur.*

9 *Tributa prædiis imposita, ad Ecclesiam cum illo onere transeunt.*

10 *Tributum lato modo dicitur quicquid Principi pro expensis, & vtilitatibus publicis soluitur.*

11 *Causa finalis semper attendi debet.*

12 *Plus debet valere quod agitur, quam quod simulatè concipitur.*

13 *Immunitas ecclesiastica indirectè violatur per circuitum, & sub simulato nomine.*

14 *Tributum charta sigillata omnibus maximum, & vassallis magis onerosum.*

15 *Tributum est quicquid imponitur rei præter eius valorem, & Principi soluitur.*

16 *Præsumptio stat pro Principe quod bene egerit.*

17 *Lex ciuilis quando dicatur statuere contra exemptionem, & libertatem clericorum.*

18 *Exemptionem clericorum ab Imperatorum, & Regum liberalitate prouenisse qui teneant? & vnde colligant?*

19 *Exemptionem clericorum immediatè & in totum à iure diuino descendere plures alij melius sustinent.*

20 *Constantinus Imp. absolutam clericorum exemptionem suo tempore agnouit, & deinde alij Imperatores.*

21 l Hisp 50. tit. 6 part. 1. *intelligitur.*

22 S. *Gregorius* epist. 54. aliàs 56. lib. 11. *declaratur.*

23 C. quicquam, 12 q. 1. *exponitur.*

24 C. de capitulis, 10. dist. *intelligitur.*

25 *Leges politica & œconomica quando obligent clericos ostenditur.*

26 *Clerici non obstante clericatu ciues sunt, & membra Reip.*

27 *Panis taxa ab omnibus tam secularibus quam ecclesiasticis obseruari conuenit.*

28 *Solemnitatem in instrumentis extraiudicialibus per legem secularem adhibendam tenentur clerici obseruare quando sine difficultate, & aliqua impensa id fieri potest.*

29 *Clerici in ecclesiasticis Tribunalibus non tenentur obseruare pragmaticam sanctionem super charta sigillata.*

30 *Stylus Tribunalis iudicis delegati, & non delegantis est obseruandus.*

31 *Leges, & stylus Tribunalium secularium obseruare tenentur in illis litigantes etiam clerici.*

32 *Tributum est quicquid excedit iustum valorem, & applicatur fisco.*

33 *Monetam cudere, minuere, seu alterare est de Regalibus Principis.*

34 *Monetæ valor quando mutatur cum magno excessu etiam ob aliquam publicam necessitatem vt clericum liget, requiritur summi Pont. licentia.*

35 *Alearum ludus clericis prohibitus.*

36 *Clerici pro rebus, quas negotiationis causa extra Regnum asportant, tenentur soluere gabellam.*

37 *Sal & piper sunt de Regalibus Principis.*

38 *Tributa ecclesiis & ecclesiasticis personis an & quando Reges ex immemoriali consuetudine legitimè præscripta imponendi auctoritatem habeant?*

39 *Consuetudo contra ius diuinum, aut saltem contra Canonicas Constitutiones, nec addit, nec tollit ius.*

40 *R. P. M. Fr. Franciscus de Araujo hanc quæstionem de papyro Regio sigillo signata pertractat.*

41 *Inconuenientia referuntur si pragmatica sanctio papyri sigillata comprehenderet Tribunalia ecclesiastica.*

PHilippus IV Rex Catholicus sub die 15. Decembris 1
1636 legem siue pragmaticam sanctionem publicari fecit super chartâ sigilata in instrumentis & aliis actis iudicialibus & extraiudicialibus adhibenda tenoris sequentis, videlicet. *Sabed que auiendo reconocido los grãdes daños que padece el bien publico y particular de mis vassallos con el vso de los instrumentos è escrituras falsas, cobrando fuerça este delito de la frequencia que ocasiona la poca preuencion y cautelas que hasta aqui ha tenido esta materia y que ha llegado a terminos en estos tiempos que ni bastan las dispuestas por mis leyes Reales, ni el temor de sus penas, ni diligencias de mis iusticias, deseando por la obligacion que corre à mi conciencia y dignidad Real, y por otras razones conuenientes y necessarias hallar medios que siruan de remedio à tanto excesso, y siendo como es priuatiuo de mi Regalia eligir los mas eficazes, mudando los antigos que fueren nociuos à lo politico de mis Reynos, y añadiendo los que de nueuo parecieren conuenientes, y que la extension de mi Monarquia à prouincias tan remotas, con quien es menester la correspondencia en cosas del gouierno y comercio, ha expuesto à maior peligro este negocio.*

Auiendo visto lo que sobre el me propuzo el Reyno 2
junto en Cortes, suplicandome con la atencion que tiene a mi seruicio, y su conseruacion mandasse fundar quatro sellos para estampas en cada pliego donde se han de escriuir dichos instrumentos, el que segun la calidad y cantidad del negocio fuere mas à proposito, confiando por la experiencia de otras prouincias se conseguiria en las mias la misma vtilidad, y auiendo conferido con diferentes Ministros zelozos de mi seruicio, he acordado de mandar dar la prezente que quiero tenga fuerça de ley y pragmatica sancion, como si fuera hecha y premulgada en Cortes à pedimiento y supplicacion de los procuradores dellas. Por loqual ordeno y mando que de aqui adelante no se pueda hazer ni escriuir ninguna escritura, ni instrumento publico, ni otros despachos que por menor iran declarados en vna cedula mia sino fuesse en papel sellado con vno de quatro sellos, que para este effecto he mandado disponer, con la diuersidad, forma, y calidades que se contienen en la dicha cedula, sin que por esto sea visto derogar las demas solemnidades que de derecho se requieren en los dichos instrumentos para su validacion, porque mi volutad es añadir nueua solemnidad y el sello por esta forma sustancial, paraque sin ella no puedan tener effeto ni valor ninguno, y desde aora las irrito y annulo paraque en ningun tiempo hagan fee, ni puedan presentarse ni admitirse en juizio ni fuera del, dar ninguno titolo, ni derecho à las partes, antes por el mismo hecho pierdan el que pudieren tener con el interes, cantidades, y suma sobre que se hubieren otorgado, y fuera desto incurran, &c.

Et pro dictæ legis, seu pragmaticæ sanctionis declaratione, hæc adduntur verba, *y considerando auer llegado a estado mi Real hazienda con los gastos que me han ocasionado y ocasionan tan continuas gueras en todas partes, para la defensa de la Religion y mis vassallos que no puedo dexar de valerme de todos mis derechos y Regalias, y que es priuatiuamente mia hazer estanco general de todo el papel sellado que ha de seruir para el gasto de todos los dichos instrumentos y recaudos que se hizieren y otor-*

garea en todos mis Reynos, de manera que nadie la pueda sellar, ni imprimir, ni vender por mayor ni por menor, y que por este medio se socorre igualmente al fin de la legalidad que se dessea, y al aliuio de mi Real hazienda, y de mis vassallos, que le tendran de nueuas contribuciones. Auiendome representado esto mismo el Reyno junto en Cortes y consultadoseme por ministros y personas zelozas de mi seruicio y mandado publicar el dia de la fecha desta, vna ley vniuersal en esta materia para mejor execucion della he resuelto lo siguiente.

4 *Que se formen quatro diferencias de sellos, mayor, segundo, tercero y quarto, con letras que lo declaren assi, y con mis armas, o con la empresa que cada año pareciere mas conueniente. Que se imprima cada vno destos sellos en vn pliego ó medio de papel en la parte superior de la plana con la inscripcion siguiente: Philippe IV. Rey de las Españas año decimoquinto de su Reynado para el año de mil y seiscientos y treinta y siete, sello mayor docientos y setenta y dos marauedis, y a este respeto en los demas sellos, segun el valor de cada vno.* Et paulo inferiùs pretium vniuscuiusque sic ponitur. *El sello mayor que va en pliego entero ocho Reales en Vellon. El sello segundo que va en pliego entero dos Reales en Vellon. El sello tercero que va en pliego entero vn Real en Vellon. El sello quarto que va en medio pliego diez marauedis en Vellon.*

Et licèt tam in dicta pragmatica sanctione quàm in eius declaratione dicatur mentem & intentionem Regiæ Maiestatis esse quod sub illis comprehendantur omnes personæ cuiuscunque status, qualitatis, & conditionis existant, nihilominus ex summa illius pietate, & Catholico zelo satis colligitur noluisse comprehendere ecclesiasticas personas, vt satis patet ex fundamentis, quæ sequuntur.

5 Lex ista cum sua declaratione continet duo diuersa capitula, quodlibet habens finalem & impulsiuam suam rationem ab alia independentem & diuersos fines respicientem. In prima parte seu capitulo ad euitandas fraudes statuitur, vt deinceps nulla instrumenta publica fierent nisi in papyro Regio sigillo signata: quod olim apud Romanos in vsu fuisse refert Iureconsul. Paulus *lib. 5. sentent. tit. 25. §. amplissimus ordo,* ibi, *Amplissimus ordo decreuit eas tabulas, quæ publici, vel priuati contractus scripturam continent, adhibitis testibus ita signari, vt in summa marginis ad mediam partem perforata triplici lino constringatur, atque impositum super linum cera signa imprimantur.* Idem Sueton. *cap. 17.* ibi, *Aduersus falsarios tunc primum repertum ne tabula nisi pertuso, ac ter lino per foramina traiecto obsignaretur,* &c. vbi Beroaldus, & Marc. Anton. Sabell. plura addiderunt. Et Cassiod. *lib. 12. var. epist. 21. ad fin. Exemplar,* inquit, *velut annulum ceris imprime, vt sic ac vultus expressa non possunt signa refugere,* &c. Et in testamentis id ipsum expressit tex. *in l. ad testium §. si ab ipso. cum seqq. & l. seq. ff. de testam.* Paul. *lib. 4. sentent. tit. 6.* vbi doctè Cuiac.

6 In secunda verò parte, seu capitulo tractatur de interesse bursali, & ad illud iustificandum causa desumitur, ob præsentes scilicet necessitates, quibus Regium diminuitur patrimonium, & vt hoc modo aliæ excusentur contributiones; & sic quælibet pars independenter ab alia stat, & de per se statuit, vnde succedit quod quotiescunque lex, sententia, aut dispositio inter se plures habet casus, orationes, seu capitula, quæ de per se stant, nec vnum ab alio dependet, dicuntur diuidui, & potest euenire vt vnus sit iustus, alius verò iniustus, vel quod vnus afferat grauamen, alius verò minimè, arg. text. *in l. etiam 30. §. ex causa, ff. de minorib.* ibi, *Si species in qua pupilla in integrum restitui desiderat, cæteris speciebus non cohæret, nihil proponi cur à tota sententia recedi actor postulans audiendus sit,* &c. Afflict. *decis. 128. n. 4.* Capic. *decis. 51. num. 5.* Abb. *cons. 75. lib. 2.* Anton. de Amato *resol. 9. ex n. 21.*

Et ita agendo de secunda parte, quæ respicit inter- 7
esse excessiuum, & immoderatum, ac minimè correspondens labori signaturæ, independenter à prima dispositione, facilè inuenietur, hoc interesse habere rationem tributi, quod licet strictè & propriè dicatur illud, quod Principi soluitur ratione fundi, aut soli, glos. *verb. pendant in l. 1. §. 1. ff. de publican.* Abb. *in cap. de terra num. 3. de decim.* la[●] Valenz. *in tract. pro Pontifice part. 4. num. 145.* attamen cum à tri- 8
buendo dicatur, regulariter lato modo sumitur pro quacunque exactione, quæ habet vim oneris: vt aduertunt Doctores *in l. 3. ff. de censib. & in l. 2. §. hoc etiam C. de offic. Præfecti præt. Africa, & in l. annonas C. de erog. milit. ann. lib. 12.* Bertach. *de gabell. in prælud. num. 5.* Gutier. *eod. tract. q. 1. num. 6.* Rebuff. *in l. eum qui vectigal, ff. de verbor. signif.* Menoch. *cons. 1047. numer. 7.* & sic comprehendit tributa prædiis imposita, quæ eo pacto, vel conditione in Ecclesiam translata fuerunt, ad eam que cum illo onere transeunt, *cap. si tributum 11. quæst. 1. c. conuenior, cap. tributum, 23. q. 4.* glos. & DD. *in cap. 1. de immun. Eccles.* Azeued. *in l. 11. tit. 3. lib. 1. Recop.* Gutier. *pract. lib. 1. cap. 3.* Suar. *in Regem Angliæ lib. 4. cap. 20. & 21.* Carol. de Grassis *de effectib. clericat. effectu 3. num. 279.* Narbona *in l. 35. glos. 4. n. 2. & 23. tit. 3. lib. 1. Recop.* Ioan. Bapt. Ciarlin. *controuers. forens. cap. 103. num. 7.* Bald. *de legib. disp. 34. ex num. 6.* Ego *de iure eccles. vniu. lib. 1. c. 39.*
§. 5. num. 67. cum seqq. Vnde in hoc discursu tributum 10
intelligo quicquid Principi pro expensis, & vtilitatibus publicis soluitur tam in vim onerum realium, quàm personalium, vt in exemplis relatis *in l. 1. & in l. rescripto §. sciendum ff. de muner. & honor. & in l. fin. ff. de censib. & in l. 4. C. de dignitat. lib. 12.*

Cùm ergo principale intentum ad introducendum 11
interesse tam excessiuum, exorbitans, & insolitum fuerit remedium publicæ, quæ obstringebat, necessitatis, propter bella vndique hanc Monarchiam infestantia; & causa finalis talis introductionis etiam fuerit remedium publici damni, & vt vasalli ab aliis oneribus & grauaminibus liberarentur, quæ semper attendi debet, *l. si in argento ff. de auro, & arg. leg. l. oratio. ff. de sponsal. cap. merito, 15. quæst. 1.* Bald. *cons. 115. vol. 1.* Crauet. *cons. 113. num. 14.* meliùs *cons. 331. numer. 8.* vbi concludit, denique nihil rei est cui non finis præsit; & benè Giurb. *ad consuet. Messan. in proœm. numer. 4. cum seqq. & cap. 1. glos. 4. part. 1. numer. 112.* quod finis omnia ad se trahit: optimè iam infertur tributum esse quod ad subleuandas Principis necessitates soluitur; non enim debent attendi verba, quibus tributum imponitur, sed veritas & substantia rei, *l. scire leges ff. de legib. l. non dubium C. eod.* Plus enim 12
debet valere quod agitur quàm quod simulate concipitur, *l. 1. & toto tit. C. plus valere, cap. intelligentia, de verbor. signific.* Vincent. de Franchis *decis. 228. n. 3.* Giurba *in d. proœm. ex num. 4.* Surd. *cons. 431. num. 35.* 13
Et sic cum hoc modo simulati nominis indirectè violatur immunitas ecclesiastica, vt doctè Suar. *d. lib. 4. c. 33. ex num. 6.* & per circuitum, & in casu simili multis relatis Mastrill. *de magistrat. lib. 1. cap. 22. num. 44.* concludens esse tributum, nec in nomine vim fieri oportere.

Et nullus dubitat quòd onus huiusmodi chartæ si- 14
gnatæ sit tributum omnibus maximum, & magis vasallis onerosum, & molestum, vt de alio simili tradunt Bertachin. *de gabellis p. 8. memb. 1. in tit. gabella iudiciorum, vel litis, tom. 12. tractatuum Doctor.* latè Mastrill.

de

de magistrat.lib.1.cap. 22. Baldell. *in Theolog. morali tract.de legib.disp.*38.*n.*3.Et ad hoc propositum multum conducit quæ scribunt Bodin *lib.6.de Repub. cap.* 2.& Sextin.*de Regalib.lib.* 2.*n.*6*o.cum sequent.*& aliud simile tributum, quod Carolus Rex Franciæ imponere volebat super actis iudicialibus,& sententiarum prolationibus,eo prætextu, & causa vt lites in suo Regno minuerentur,& necessitatibus publicis succurri posset: deinde assiduis querelis motus ob maxima damna, quæ eo tributo litigantibus inferebantur, fuit ab eo sublatum.

15 Quicquid enim oneris imponitur rei præter eius valorem,& Principi seu eius fisco ad subleuandas Regni necessitates applicatur, verè & realiter tributum est, quouis nomine nuncupetur, vt ex communi Theologorum,& Iurisperitorum sententia copiosè probat Mastrill *d.lib.*1.*c.*12.*n.*46.*cum seqq.* & licet ex legitima causa & vrgentissima necessitate impositum fuisse dicatur clericos & ecclesiasticas personas comprehendere non posse resoluit idem Mastrill *d.c.*22.*n.*39.*cum seqq.* & *n.*49.Ideo vt lucrum tam excessiuum iustificari posset,fuit habitus respectus ad publicas Regni necessitates;aliter enim non liceret etiam à secularibus illud exigere,vt in casu simili arguit Ripa *in tract.de peste tit.de remed.ad conseru.vbert. n.* 177. quem sequitur Surd. *cons.* 321. *num.*27. & notabilem sibi videri asserit D. Barbos.*in l.diuortio* §.*si vir n.*30. *vers. vltimo ff. soluto matr.*Bursat.*cons.*42.*num.*19.*in fine & cons.*321.*n.*31. Fastal *de collect p.*4.*q* 1. *à num.* 48. Et sic sumi debet

16 omnis bona præsumptio quòd rectè statuerit Princeps, proindeque non debet in alicuius mentem cadere quod respexerit ad lucrum, arg. *l.si duo ff. de acquir. hered.*aduertunt Surd.*d.cons.* 321. *num.* 30. *cum seqq.* Craues.*cons.*702. *num.*4. *lib.*5.Lanceh Gallia *cons.* 1. *à num.* 58.

Dicitur autem lex ciuilis statuere contra exemptio-

17 nem & libertatem clericorum, quando illis imponit onus, seu grauamen cum aliquo eorum damno, aut præiudicio:ita Carol.de Grassis *de effectib.clerical. effectu* 2.*n.*239.Suar.*ad Regem Angliæ lib.*4 *c.*16.*num.*19. & copiose Castill.*tom.*7 *de tert.c.*9.*n.*5.*cum seqq.* maxime quando illi subduntur oneri sicut seculares,Duard. *in Bull.Cœna lib.*2.*cons.*15.*q.*19.*n.*11.& alij, quos refert & sequitur Castill.*d.n.*5.*cum seqq.*Et ideo lex, quæ iubet solui interesse pro aliquo actu, dicitur clero, & ecclesiasticis personis onerosa,iuxta doctrinam Baldi, & aliorum,quos sequitur Carol.de Grassis *d effectu* 2. *n.* 47.& quando facit earum conditionem aliquo modo aut ratione deteriorem,vt multis probat Surd.*cons.* 2.*n.* 22 Sic etiam contra immunitatem lex disponere dicitur,si reddat clericos timidiores ad agendum, vel operandum liberè,vt per Felin.*in c. Ecclesiæ S. Mariæ n.* 42.*vers.fuit, de constit.* Gueuara *in propugnaculo libert. Eccles.assert.*1.§.1.*num.*9.*cum seqq.*Surd.*d.cons.*2. *num.*25 vbi subdit procedere quamuis lex generalis sit, de clericis nullam mentionem faciens,Carol.de Grassis *d effectu* 2.*numer.*73 Castill.*d.capit.*9. *numer.* 5. *cum seqq* Baldell.*d.tract.de legib.disp.*39.*num.*22.Et procedit etiamsi lex declaret sic disponere ad obuiandum fraudibus,ex Surd *d.cons.*2.*n.*52. *vers.& contra Bartolum,* & *num.*33.

Contra hanc veritatem inconcussam non defuerunt

18 qui plura adduxerint,quæ licèt facili modo resoluantur, & parum aut nihil adstringant, nihilominus cum eorum fundamenta Catholicas offendant aures;visum mihi fuit in re adeo clara sigillatim omnibus respondere,vt veritas longe clarior appareat.Primò contrariæ opinionis assertores ausi sunt dicere clericorum exemptionem ab Imperatorum, & Regum liberalitate prouenisse, proindeque eos posse,quandocumque voluerint,illud limitare,& restringere:adducunt ad hoc comprobandum quod tempore Imperatorum etiam Christianorum clerici à iurisdictione,& potestate laicorum omnino exempti non erant,sed quilibet laicus actor eos conuenire poterat coram laico Iudice,vt de tempore Martiani anno 458 videtur probare *l.cum clericis* 25.*C.de Episc. & cleric.& l.decernimus* 14.*C.de Episc.aud.*& postea de anno 468.Imperator Leo disposuit ne clerici traherentur nisi ante Iudices laicos superiores,vt *in l.omnes vbicumque* 32.*C.de Episcop. & cleric.* Et etiam Iustinianus Imp.de anno 539.nouellas condidit constitutiones,quibus priuilegia nonnulla eis concessit *in auth. vt clerici apud proprios Episcop. & in auth. de sanctiss. Episcop.*§ *si quis cum seqq.*Sed adhuc plenam non habebant exemptionem,vsque ad tempora Imp. Federici, qui plenam & omnimodam illis exemptionem concessit *in auth statuimus C.de Episcop.& cleric.& in auth. cassa & irrita,C de sacros.Eccles.*quas approbauit summus Pont.vt constat ex fine dictæ Constitut.quæ extat in volumine post vsus feudorum,ibi,*Nos honores pro vtilitate Christianorum editos laudamus,& approbamus, & confirmamus tanquam in æternum valituros.*Et idem colligi videtur ex *l.Hisp.*50 *tit.*6.*part.*1.ibi, *E este les dieron los Emperadores y Reyes y otros Señores de las tierras* Item ex *epist.*54.aliàs 56.S.Gregorij *lib.*11. *epistol.* scripta Ioanni defensori eunti in Hispaniam pro immunitate Clericorũ,quæ refertur *in c.de persona* 11. *q.*1.dum eos suadere conatur ad obseruantiam legum Imperialium hac de re agentium.Opponitur etiam de textu *in c de capitulis* 10.*dist.*vbi *Leo IV.* ita scribit, *De capitulis,vel præceptis Imperialibus vestris,vestrorumque Pontificum prædecessorum irrefragabiliter custodiendis,& conseruandis,quantum valuimus,& valemus,Christo propitio,& nunc & in æuum nos conseruaturos modis omnibus profitemur,etsi fortasse quilibet aliter vobis dixerit,vel dicturus fuerit, sciatis eum pro certo mendacem.*Ex quibus immunitatem ecclesiasticorum non in totum descendere à iure diuino, sed solum in spiritualibus,non verò in temporalibus;tenent Cou. *pract. capit.* 31. Victor. *de potest. Eccles.q.*6. *concl.* 2. Mench.*lib.*1. *controu. capit.* 2. Ioan. Garc. *de nobil. glos* 9. *numer.* 8. Anguian. *de legib. lib.* 2.*controu.*21. Molin *de iustit.disp.*31 Lessi.*de iustit.lib.*2.*c.*33.*dub.*4. *n.*18.Ceuall.*comm.quæst.*550.Cened. *canon.q.* 4. *num.* 21.& alij.

Contrarium verò,imò exemptionem clericorum im- 19
mediatè & in totum à iure diuino descendere, & nullo modo ab Imperatorum & Regum concessionibus pendere probat Bonif.VIII.*in c.quamquam,de censib. lib.* 6.*Cum igitur,*inquit,*Ecclesia,ecclesiasticæque personæ, ac res ipsorum non solum iure humano, quinimo & diuino à personarum secularium exactionibus sint immunes.*Et Concil.Trid.*sess.*25.*de reform.c.*10 ibi,*Et personarum ecclesiasticarum immunitatem Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus,* &c.Et confirmatur, quia à tempore Apostolorum, & Ecclesiæ nascentis primi illi summi Pont.huius immunitatis meminerunt,vt videre est apud Eleutherium Papam & Mart.dictum de anno 179.*in c.quamuis,*3.*q.*6.ibi,*sicut ab Apostolis, eorumque successoribus multorum consensu Episcoporum iam diffinitum est;*& apud Iulium Papam *in c.dudum* 9.*ead. causa & q.*& apud Clementem Papam & Mart.de anno 96.*in c. si quis ex fratribus* 32.11.*q.* 1. & apud S. Pium similiter Papam & Mart. de anno 158. *in cap. statuimus* 31.11.*q.*1.& apud S.Siluestrum de anno 316. *in c.si quis clericus* 10.& *in c.nullus clericus* 33.11.*q.*1. omnes ita statuerunt ante tempora Imperatoris Constantini,qui regnauit de anno 324.Ex quibus hanc partem sustinent Mench.*de success creat.lib.*3.§.22 *limit.* 17.*n.*58.Salmeron.*tom.*6.*tract.*37. Anastas. Germon. *de sacrorum immun.c.*15.*n.* 18 Ioan. Garc. *de nobilit. glos.*9.*à n.*16.Azeued.*l.*5.*n.*6 *tit.*3. *lib.* 1. *Recop.* Bobadil *in politica lib.*2.*c.*18.*ex num.*252. Surd. *cons.* 301.

*num.*52. Ioseph. Sesse *de inhibit. cap.*8. §.3. *num.*117. Cabed. *Lusit. decis.*8. *num.*3. *p.*2. Farin. *in praxi crimin. p.*1. *q.*8. *num.*3. Azor. *instit. moral. p* 1. *lib.*5. *cap.*12. *q.*1. Comitol. *contra Venetos cap.*1. Gueuara *eod. tract. p.*1. §.7. *num.*31. Suar. *ad Regem Angliæ lib.*4. *cap.*8. & 9. Layman. *in Theolog. morali lib.*4. *tract.*9 *cap.*8. *num.*1. Cardin Bellarm. Valent. Ambrosin. Filliuc. & Alter. quos refert & sequitur Bonac. *tom.*2. *disp.*10. *puncto* 2. §.1. *num.*3. *vers. tertia*, Marta *de iurisdict. p.*2. *cap.*6. Gutier. *de gabell. lib.*7. *q.*92. *num.*8. Castill. *tom.*7. *de tertijs, cap.*9. *ex num.*12. Sanch. *in consil. moral. lib.*2. *cap.*4. *dub.*15. Diana *resolut. moral. p.*2. *tract.*2. *resol.*2. Ego *de iure Eccles. vniu. lib.*1. *cap.*39. *n.*3. Eminentiss. Card. de Lugo *de Iustit. & iure, tom.*2. *disp.*36. *sect.*7. *num.*100. R. P. Hieron. Garcia *in sum. moral. trat.*1. *dific.*3. *duda* 2. *puncto* 1. *num.*4. optimè Ciarlin. *controu. forens. cap.*103. *num.*52. ibi, *Nec quidquam verò facit antiquitus aliquando clericos soluisse tributa Principibus laicis, hancque exactionem cessasse ijsdem Principibus indulgentibus, quoniam id accidit tempore quo nondum Principes Euangelij iugo ceruices subegerant, & facultas ipsa, seu immunitas a collectis, & tributis clero competebat de iure, sed adhuc de facto, & malè exigebatur: & sic ipsa immunitas à iure diuino profecta est: immunitatis autem vsus, seu exercitium emanauit à Principum Orthodoxorum sanctionibus, qui Principes Christiani non verè, & propriè Ecclesiasticis bonis exemptionem concesserunt, sed potius detexerunt, & in eam à Deo concessam consenserunt, illiusque exercitium iussere*, & hoc benè agnouit Iustinianus *in d. l. sancimus* 20. *C. de sacros. Eccles.* ibi, *Cur enim non facimus discrimen inter res diuinas, & humanas, & cur competens prærogatiua cœlesti fauore non conseruetur? & sic annuit hanc immunitatem non à sua munificentia, quam alijs in rebus, & locis sæpius gloriosius commemorat, sed à dictamine diuino, & à natura effluxisse*, vt benè ratiocinatur Comitol. *resp. moral. lib.*1. *d. cap.*97. *num.*11. *vbi etiam antiquam traditionem, & populorum mores circa hanc immunitatem recenset*, &c.

20 Qua retenta opinione non obstant fundamenta quæ pro prima supra adduximus, & ad primum respondetur Constantinum Imper. absolutam Cleri exemptionem suo tempore agnouisse ex dispositione diuina procedere, & ad hoc propositum plures cumulat casus Hurtado *de Fide, disp.*34. *sect.*9. & optimus est quem refert Rufin *lib.*10. *histor. Eccles. cap.*2. *ad annum* 327. *eiusdem Constantini. Deus*, inquit, *vos constituit Sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & ideo nos à vobis rectè iudicamur; vos autem non potestis ab hominibus iudicari, propter quod Dei solius inter vos expectate iudicium, vt vestra iurgia quæcunque illa sint, ad illud diuinum reseruentur examen; vos enim nobis à Deo dati estis Dij, & conueniens non est vt homo iudicet Deos*, &c. Idem agnouere Imperatores Valentinianus, & Theodosius dum leges Iuliani apostatæ reuocarent, *in l.*47. *de Episcop. & Cleric. in Cod. Theodosiano*, ibi, *Fas enim non est vt diuini muneris ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio.* Idem fatetur Carolus Magnus Imper. *lib.*6. *capitulariam, cap.*109. Vnde benè Layman. *tract.*9. *de immun. Eccles. cap.*4. *num.*1. post relata dictæ l. verba, sic ait. *Quibus verbis manifestò indicant Imperatores immunitatem clericorum, adeò iure diuino & humano constitutam esse, vt sine tyrannide, & sacrilegio à Principe violari non possit*, &c. & nunquam temporibus antiquis fuit auditum exemptionem Ecclesiæ ab Imperatoribus, eorumque priuilegiis dimanasse, vt notauit S. Athanas. *in epistola ad solitariam vitam*, quem refert Layman. *d. tract.*9. *cap* 1. *num.*2. *Quando à condito æuo* (verba sunt S. Athanasij) *id auditum est? quando iudicium Ecclesiæ auctoritatem ab Imperatore accepit?* Et quòd exemptio à tributis ante relatas Imperiales resolutiones emanauerit, quodque Clerici iure diuino, & Canonicis sanctionibus ab ipso Ecclesiæ exordio liberi fuerint, & immunes, colligitur ex auctoritate S. Hieronymi *ad cap.*17. *Matthæi*, vbi de Christo loquens, ait, *Ille pro nobis & crucem sustinuit, & tributa reddidit, nos pro illius honore tributa non reddimus, & quasi filij Regis à vectigalibus immunes sumus.*

Ad 2. *de d. l.*50. *tit.*6 *part.*1. respondetur primò cum 21
Bobadil. *in polit. lib.*2. *cap.*18. *num.*252. in hoc errasse illam legem Partitæ; vel secundò & meliùs illam legem non loqui de præcisa & stricta immunitate, sed de illa, quæ lato modo accipitur de omnibus libertatibus, prærogatiuis, & priuilegiis per Principes Ecclesiis, earumque Ministris concessis: vel denique quia verbum illud, *dieron*, non solùm sonat ibi idem quod donare, sed etiam significat declarare, & exequi, ac possessionem bonorum dare illis, ad quos ea pertinent, iuxta *l.*1. *ff. de iurisd. omni. iud. & l.*1. *ff. quorum bonorum.* Et quandoque verbum dare idem importat quod restituere quod alterius est, Roman. *cons.*509. *num.*8. & ibi Horat. Mandos. Card. Tusch *pract. concl. lit. D. concl.*343. *num.*1.

Ad 3. *de dicta epist.*54. *aliàs* 56. S. Gregorij *lib.*11. 22
respondetur Imperatorem Mauritium plurimum suo tempore oppressisse S. Gregorium, de quo grauiter conquestus fuit apud Phocam eius successorem in Imperio, & ad faciliorem immunitatis Ecclesiasticæ executionem, leges Ciuiles & Imperiales ante oculos proponit, non ea mente quod existimaret immunitatis huiusmodi priuilegia ab eisdem legibus prouenire, vt aliàs declarauit idem S. Doctor *in cap peruenit*, 11. *q.*1. *& in cap fratris. & in cap. Sacerdotibus, ead. causa, & quæst.* sed ad effectum coadiuuandi sententiam suam, eamque confirmandi legum Imperialium auctoritate, *cap. si in adiutorium*, 10. *dist. cap. quando*, 23. *q.*4. *c. Principes*, 23. *q.*5. *cap.*1. *de causa possess. & propr. cum similibus.* Quod totum sanctus ille Pontifex fecit ad vexationem, quam patiebatur, redimendam, & vt Imperatori gratum faceret ad euitanda maiora damna, vt colligitur *ex epist.*62. *lib.*2. quo loci meminit impij edicti huius Imper. prohibentis milites monachos fieri, contra ea quæ resoluit Gueuara *in d. propugnaculo Eccles. libert. assert.*1. §.6. *num.*23. & nihilominus dictum edictum publicari fecit, vt hoc modo Imperatorem ad honestum redigeret, vt fecit, & tandem epistolam idem S. Doctor his verbis concludit. *Ego quidem iussioni subiectus eandem legem per diuersas terrarum partes transmitti feci, & quia lex ipsa Omnipotenti Deo minimè concordat, ecce per suggestionis meæ paginam serenissimis Dominis nuntiaui, vtrobique ergo, quæ debetur exolui qui Imperatori obedientiam præbui, & pro Deo quod sensi minimè tacui.* Et quatenus *in d. cap. peruenit* 11. *quæst.*1.
Idem S. Gregorius videtur admittere iurisdictionem se- 23
cularem super Ecclesiasticos, dum loquens cum quodam laico Siciliæ defensore, ita ait. *Tunc te interponere debes, vt inter eos, aut ipse cognoscas*; est tamen aduertendum quod inprimis, & ante omnia Ecclesiasticam proponit immunitatem, suaque auctoritate eam obseruandam iubet, ibi; *Quod si ita est, quia valde constat esse incongruum hac tibi auctoritate præcipimus, vt denuo hoc facere non præsumas.* Et paulò inferius, addit verba superius relata, quæ eo sensu intelligi possunt, vt dictus Siciliæ defensor pro bono pacis illos extraiudicialiter ad concordiam reducere valeret; vel melius quòd ipse Sanctus Pontifex eidem suam auctoritatem delegauerit, vt iudicialiter de illis causis cognoscere posset; sicut aliàs fecisse colligitur ex *cap. Mennam*, 2. *q.*5. *cap. istud est*, 11. *q.*1. *& cap. præter*, § *verum*, & ibi glos. 32. *dist. & cap. significasti, de testib.* glos. *verb. non præsumat. in cap.*2. *de iudic.* vbi

Panor.

Panorm. Cou. pract. cap. 31. n. 4. Guettara d. assert. t. §. 7. num 41.

24 Ad 4. de cap. de capitulis, 10. dist. respondetur olim Carolum, & Ludouicum magno Christianæ Religionis zelo, & vt ecclesiastici omnes religiose & secundum rectam rationem viuerent, multa conuocasse Episcoporum Concilia, solicitante & approbante ipsa sancta Sede Apost. Imperiales leges, quæ in his Concilijs condebantur, vt constat ex capitularibus Caroli, & Ludouici lib. 7. c. 104 Et has leges Imperiales Leo IV. in d. cap de capitulis, tanquam ecclesiasticas, & Apost. auctoritate editas obseruari iubet, vt docent Card. Baron. tom. 9 anno 819. Iacob. Gretler de immunit. eccl. lib. 2. consid. 11. propè fin. vers. quam autem, & consequenter addit dictos Imperatores fuisse obseruantissimos ecclesiasticæ iurisdictionis, nec causarum cognitionem sibi arrogasse, quin potiùs abscisse, vt patet ex lib. 5. c. 33. & 34. in capitularibus Caroli, & Ludouici. Idem colligitur ex Nicolao ad Michael. Imper. in cap. quoniam 10. dist. & in cap. cum ad verum 96. dist. Et hoc generale est in omnibus legibus, & statutis, quæ fiunt interueniente brachio ecclesiastico, & cum eius legitima approbatione, vt probat latè Carol. de Grass. de effectib. clerical. effectu 2. n. 183. cum seqq.

25 Ex quibus iam primò infertur vera solutio ad illam difficultatem, quam contrariæ opinionis assertores obijciunt dicentes pragmaticam sanctionem super charta sigillata editam legem esse politicam, & œconomicam, quæ pariter ecclesiasticos & seculares ligat; & præsupponendum est duplicem iurisdictionem in seculari Principe inueniri, vnam contentiosam, & merè iurisdictionalem & alteram politicam & œconomicam. Et licet à prima iurisdictione liberi sint clerici non sic à secunda; in qua communis obtinuit leges politicas saltem indirectè obligare clericos in conscientia, & quoad vim directiuam dum non repugnent sacris Canonibus, nec statui ecclesiastico, sed pro bono communitatis & Reip. feruntur. Ita Sot. in 4. dist. 25. q. 2. art. 2. concl. 4. & de Iustit. lib. 1. q. 6. art. 7. concl. 1. Victor. relect. 1. de potest. Eccles. sect. 6. n. 4. Card. Bellarm. tom. 2. de cleric. cap. 28. Nau cons. 3. de constit. concl. 3. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 12. & p. 2. lib. 9. cap. 7. cum duobus seqq. Molin. de Iustit. tract. 2. disp 31. Sayr. in claui Regia lib. 3. cap. 4. n. 16. Vasq. 1. 2. disp. 167. cap. 4. Salas de legib. disp. 14. sect. 8. n. 94. Bonacin. eod. tract. disp. 1. q. 1. puncto 6. n. 29. Suar. in simili tract. lib. 3. cap. 34. & ad Regem Angliæ lib. 4. cap. 20. Villalob. in sum. p. 1. tract. 2. dif. 31. Gregor. Martinez in 1. 2. tom. 3. q. 69. art. 5. dub. 1. concl. 2. Fragoso lib. 2. disp. 4. à num. 304. Fagundez de Iustit. lib. 5. cap. 37. num. 10. R. P. Hieron Garc. in sum. moral. tract. 1. dif. 3. dub. 2. punct. 4. Diana in resolut. moral. p. 6. tract. 8. resol. 4. Franc. Caspens. in suo Cursu Theolog. tom. 1. tract. 1. de legib. disp. 4. sect. 2. n. 15. Palao in opere morali tom. 1. tract. 3. disp. 1. puncto 24. §. 6. à num. 2. Laymann. lib. 1. tract. 4. cap. 13. Fr. Emman. quæst. regul. tom. 1. q. 65. art. 14. & q. 66. art. 2. Baldel. in Theolog. mor. lib. 5. de legib. disp. 33. n. 4.

26 Quoniam clerici non obstante clericatu ciues sunt & membra Reip. politicæ, ac partes illius, & sic leges seculares latas ad conseruationem, & politicum regimen si proximè & directè respiciant clericorum vtilitatem, nec principaliter illos grauant, ipsi obseruare tenebuntur: ita Mandel. Alben. cons. 8. num. 1. & cons. 271. n. 19. Menoch. cons. 800. ex num. 1. & cons. 1000. ex n. 19 Castil. lib. 7. de tert. cap. 9. n. 28.

Prout in tassa panis, quia ab omnibus tam secularibus quàm clericis conuenit obseruari, Carol. de Grassis d. effectu 2. num. 266. vbi ex num. 491. cum seqq. ait Iustum & æquum esse vt sicut clerici legem obseruant cum triticum emunt quando illud non habent, ita similiter eam obseruare debent quando illud vendunt alijs, quibus deest, arg. cap. quæ iure 8. dist. & regulæ naturalis l. secundum naturam, ff. de regul. iuris, Rebuff. in proœmio ad leges Galliæ glos. 1. num. 78. cum seqq. Surd. cons. 389. num. 1. Card. Tusch. lit. O. concl. 144. Belit. disquis. clerical. §. 2. num. 28 Ioan Bapt. Ciarlin. controu. forens. cap. 45. num. 14. Mastrill. de magistrat. lib. 1. cap. 22. ex num. 46. Sic etiam non est censendum contra immunitatem si laici per legem moderentur pompam funerum, etiamsi ex tali moderatione aliquando accidat vt clerici ex funeribus minus lucrentur, quia id est merè accidentarium, & prouenit non tam ex lege quàm ex voluntate, & facultatibus eorum, qui pompam faciunt l. Hisp. 2. tit. 5. lib. 5. Recop. Alderan. Mascard. de generali statutor. interpret. concl. 1. n. 23. Franc Mol. de ritu nupt. lib. 2. differ. 7. n. 77. Perez l. 7. vers. que quisieren traer luto, circa med. tit. 1. lib 1. ordin. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 298. n. 7. Sousa in Bull. Cœnæ Domini c. 16. disp. 94. concl. 2. n. 3. Laymann. in Theol. morali lib. 4. tract. 9. cap. 9. num. 3. Baldel. in simili tract lib. 5 disput. 36. n. 5. Illa quæ de tassa supra diximus, intelligo quando tempori conueniens, & iusta fuerit, ex adductis per Fragos. lib. 7. disp. 19. §. 2. num. 58. & lib. 2. disp. 4 §. 3. n. 305. Fagundez de Iustit. & iure lib. 5. c. 37. n. 3 R. P. Hieron. Garcia in sum. morali tract. 1. dif 3. duda 2. punto 4. prope fin. In hoc enim & in alijs similibus casibus semper vtilitas est publica, & communis, sed vbi Fiscus partem consequitur, illa pars fit tributum, & in essentia tale est, ac proinde cum particularem respiciat vtilitatem, seu interesse, lex esse non potest, cap. erit autem lex 4. dist. Rot. decis. 50. num. 7. cum seqq. p. 2. diuers. Vnde concludo hanc chartæ sigillatæ legem siue pragmaticam sanctionem in ea parte, qua excessiuo & insolito pretio pro charta taxato clerum grauat, nullo casu posse ecclesiasticos ligare; quoad solemnitatem verò ad fraudes euitandas in contractibus & actis iudicialibus & extraiudicialibus adhibendam, dummodo interesse Fisco Regio non acquiratur, nec chartæ maius pretium soluendum imponatur, vires obtinebit, & ecclesiasticos ligabit; leges enim ex iusta & legitima causa nouas solemnitates inducentes, dummodo sacris Canonibus non contrarientur, omnes obligant, & ad illarum obseruantiam clerici tenentur.

Secundò infertur clericos teneri obseruare solemnitatem in instrumentis extraiudicialibus adhibendam per dictam pragmaticam sanctionem, vel aliam secularem quando sine difficultate & aliqua impensa eam obseruare valent: ita Natt. cons. 280. num. 4. Alexand. cons. 93. numer. 4. lib. 2. Alderan. Mascard. de statut. concl. 7. num 40. Carol. de Grassis de effectib. clerical. effectu 2. num. 194. nam vbi difficultas aliqua, vel confusio ex tali solemnitate potest oriri, vel lex Canonica illam abrogat, tunc dicetur eam offendere immunitatem ecclesiasticam, & clericos non ligare, vt in testamentis ad pias causas, de quibus in cap. relatum, & in cap. cum esses, de testam. quo casu solemnitas ciuilis non obligat, sed Canonica, quæ aliam irritauit, prout de iure poterat, vt notant DD. in dictis iuribus, Suar. ad Regem Angliæ lib. 3. cap. 22. n. 11. & 12. & lib. 4. cap. 16. n. 14. in fine, Lessi. de Iustit. lib. 2. cap. 19. dubit. 2. Laymann. in Theolog. morali lib. 3. tract. 5. c. 2. à n. 1. Valenz cons. 138. n. 34 tom 2. 28

Tertiò infertur Clericos in ecclesiasticis Tribunalibus non teneri obseruare dictam pragmaticam sanctionem, sed obligatos esse sequi Tribunalium huiusmodi stylum, ac proinde in charta ordinaria scribere, quia in præparatorijs iudicij statur stylo illius Tribunalis, in quo litigatur, arg. cap. 1. de iuram. calum. & c. quod clerici 9. de foro comp. vbi Panor. num. 10. ait communem esse omnium sententiam, vt seruentur consuetudines, & leges fori vbi causa agitur; 30

& Sd

& Socin. *num.* 5. Menoch. *cons.* 991. *num.* 14. Carol. de Grass. *d. effectu* 2. *n.* 146. *& num.* 301. Aldetan. Mascard. *de statut. concl.* 7. *num.* 51. Suar. *d. lib.* 4. *cap.* 16. *n.* 6. *& de legib. lib.* 4. *cap.* 11. *à num.* 12.

30 Quod adeò verum est, vt si coram Romano Pontif. aliquis obseruetur actuandi, vel processandi stylus, & causam alicui iudici delegato committat, ille in actuando, & processando non tenetur sequi stylum curiæ Romanæ, sed illum sui tribunalis obseruare debet, Hippol. *sing.* 118. Bellam. *decis.* 78. *&* 82. Grauat. ad Octauian. *lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 4. Ioseph. Ludou. *Lucensi decis.* 32. *num.* 12. Gregor. X V. *decis.* 151. *num.* 11. & ibi Adden. *num.* 16.

31 Quartò infertur clericos litigantes in Tribunalibus secularibus teneri leges, & stylum talium Tribunalium obseruare, *l.* 3. *in fine, ff. de testam. l.* 1. *C. quæ sit longa consuet.* DD. *in cap. illud breuiter,* 12. *dist.* Rebuff. *in proœm. ad leges Galliæ, glos.* 1. *ex n.* 68. Felin. *in cap. Ecclesia S. Mariæ, num.* 51. *de constit.* vbi Deci. *num.* 12. plures, quos refert, & sequitur Carol. de Grassis *d. effectu* 2. *num.* 132. *cum seqq.* ex dictis *suprà num. præcedenti.*

32 Quintò infertur pretium iustum consistere in communi rerum æstimatione, *l. pretij partem, ff. ad leg. falcid.* & quicquid excedit iustum valorem vltra latitudinem infimi ad summum, tributum esse, ad not. per Bossi. *in praxi tit. de vectigal. num.* 3. præcipuè quando pretium ex defectu speciei non augetur, sed euidenter excedit iustum valorem, & Principi acquiritur, quia tunc necesse est, vt sine culpa procedatur, & tributum appellari quod ita soluitur, iuxta doctrinam Ripæ, Alciati, Bursati, Raudens. & aliorum, quos refert & sequitur Mastrill. *de Magistrat. lib.* 1. *cap.* 23. *n.* 47. ibi, *Quod ius dicitur gabella eo magis quando pars taxata applicaretur fisco, in quo casu tributum appellari dixerunt,* &c. & colligitur *ex l.* 3. *§. Diuus etiam Hadrianus de iure fisci,* Surd *cons.* 321. *n.* 26.

33 Sextò infertur, quòd licèt monetam cudere, minuere, seu alterare eius valorem, sit de Regalibus, *l.* 2. *§. denique cum ærarium, ff. de origine iur. cap. vnic. quæ sint Regal. in vsibus feudor. l. Hisp.* 9. *tit.* 7. *p.* 7. Valenz. *cons.* 30. *ex num.* 10. plures per Castill. *tom.* 7. *de tert. cap.* 41. *num.* 102. Nihilominus quando valor monetæ mutatur cum magno excessu, etiamsi id fiat ob aliquam publicam necessitatem, semper requiritur summi Pont. licentia, vt clerum obliget, vt resoluunt Oldrad. *cons.* 250. *n.* 3. Card. Tusch. *pract. concl. lit. L. concl.* 342. *num.* 88. *cum seqq. & lit. M. concl.* 250. *num.* 2. Anton. Sola *de moneta casu* 10. *num.* 5. *&* 6. Notandum exemplum præstant Reges nostri Lusitani in mutatione valoris monetæ, in quo recta Ecclesiasticorum voluntas accessit, vt vitaretur dubium, an monetarum alteratio à Principe seculari facta liget Ecclesiasticos: ita Larrea *in decis. Granat. disp.* 12. *num.* 47. *in fine, tom.* 1. vbi ad hoc citat parentem meum *in Remiss. ad Ordinationes Portugaliæ.* Et quatenus *l. Hisp.* 1. *tit.* 18. *lib.* 6. *Recop.* vult quod pœnæ latæ contra extrahentes è Regno monetam, comprehendant clericos, & Ecclesiasticas personas, libertatem Ecclesiasticam non offendat, vide Pereira *de manu Reg. part.* 2. *cap.* 38. *num.* 14. Curi. Philip. *tom.* 1. *part.* 3. *§* 3. *num.* 11. *& tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 15. Carlaual. *de iudic. disput.* 2. *quæst.* 3. *num.* 159. Florid. Mauson. *de contraband. q.* 8. Villar. *respons.* 5. *quæst.* 3. *num.* 10. *&* 18.

35 Septimò infertur ex alearum monopolio nullum oriri Ecclesiasticis personis præiudicium, cum alearum ludus clericis sit prohibitus, iuxta Abb. & Hostiens. *in cap. inter dilectos, de excess. Prel.* gloss. *in cap. clerici, de vita, & honest. cleric.* Oldrad. *cons.* 80. Card. Tusch. *lit. L. concl.* 456. *à num.* 1. Flamin. Paris. *de resign. benef. lib.* 4. *quæst.* 3. *num.* 65.

Octauò infertur clericos pro rebus, quas negotiandi causa asportant extra Regnum, vel ad regnum transmittunt, gabellam soluere teneri, cùm illis negotiari prohibeatur, *cap. fin. de vita & honest. cleric.* Petr. Greg. *de Republ. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 48. Lasarte *de decima vendit. cap.* 19. *à num.* 69. Gutier. *pract. lib.* 7. *quæst.* 93. *à num.* 68. Ioan. Bapt. Ciarlin. *controuers. forens. cap.* 22. *num.* 56. 36

Nonò infertur, quòd licèt salis & piperis monopolium facere, sit de Regalibus principis, Petr. Greg. *de Republ. lib.* 9. *cap.* 1. *à num* 7. Mastrill *de magistrat. lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 305. *cum seqq.* Ramirez *de lege Regia, §.* 26. *num.* 28. *lit. O.* Castill. *de tert. cap.* 41. *n.* 116. Id tamen debet fieri in moderata quantitate, itavt nemini inde considerabile oriatur præiudicium ex Ripa *ex peste, tit. de remed, ad conseru. vbertat. num.* 177. D. Barbos *in l. diuortium, §. si vir, n.* 30. *vers. vltimo, ff. solut. matr.* Surd. *cons.* 321. *n.* 27. vbi *num.* 26. aduertit quoad Ecclesiasticos non habere locum, cum prohiberi illis non possit sal minori pretio, si voluerint ad proprios vsus ex alia parte asportare. 37

Decimò infertur, quòd licèt aliqui voluerint Reges Catholicos cum scientia, & patientia Romanorum Pontificum ex immemoriali consuetudine legitimè præscripta habere auctoritatem imponendi tributa aliqua Ecclesiis & Ecclesiasticis personis, & sicut priuilegio Apost. potest derogari in aliqua parte Ecclesiarum immunitati, idem quoque fieri poterit per consuetudinem immemorialem, quæ habet vim priuilegij, *l.* 3. *§. ductus aquæ, ff. de aqua quotid. cap. super quibusdam, §. præterea, de verb. signif.* Tiber. Decian. *resp.* 87. *à num.* 17. *lib.* 5. Horat. Mandos. *de priuileg. ad instar, q.* 15. *num.* 16. Nihilominus contra immunitatem & libertatem Ecclesiasticam nulla consuetudo etiam immemorialis introduci potest, nec vim habet, glos. *verb. rationabilis, in cap. vlt. de consuet.* vbi Abb. *n.* 5. *& in cap. soluta in* 6. *notab. de maior. & obed.* Socin. *in cap. si quis clericus, num.* 43. *fallent.* 19. *de foro comp.* Bernard. Diaz *reg.* 140. Surd. *cons.* 301. *n.* 55. *lib.* 3. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 13. *q.* 8. Baldel. *in Theolog. morali, lib.* 5. *de legib. disp.* 16. *num.* 3. *& disp.* 39. *num.* 9. Suar. *in Regem Angliæ lib.* 4. *cap.* 34. *num.* 12. *cum seqq.* Layman. *lib.* 4. 38
tract. 9. *cap.* 10. *num.* 1. Ratio est, quia consuetudo con- 39
tra ius diuinum, aut saltem contra Canonicas constitutiones, nec addit, nec tollit Ius, Anton. Natta *cons.* 465. *num.* 14. Surd. *d. cons.* 301. *n.* 55. Suar. *d. lib.* 4. *cap.* 31. *à num.* 4. Carol. de Grassis *d. effectu,* 2. *num.* 80. Iacob. Gretser. *de immun. Eccles. lib.* 2. *consid.* 13. *vers. tandem,* ibi, *Ego nihil aliud respondeo quam nullam penitus consuetudinem, etiam illam, cuius origo ignoratur contra Ius diuinum valere, & si Iuris diuini non esset, sed tantum Canonici & Ciuilis: attamen aduersus libertatem Ecclesiasticam nulla valet consuetudo, vt patet ex Concil. Lateran. sub Leone X. sess.* 10. ibi, *Quæcunque consuetudo atque adeo etiam illa, cuius origo ignota est, Ecclesiasticæ libertati aduersa reijcitur,* & reprobatur ex Concil. Trid. *sess.* 25. *cap.* 20. *de reform. renouat omnes Canones, & Apostolicas constitutiones in fauorem immunitatis Ecclesiasticæ ab antegestis Conciliis, & Pontificibus concessas, atque adeo etiam illam Concilij Lateran. quod vniuersim quamcunque consuetudinem Ecclesiasticæ libertati contrariam reprobat,* &c.

Post hæc scripta inueni R.P M. Franciscum Aranio *in* 1. 2. *S. Thomæ, q.* 97. *disp.* 3. *sect.* 5. *diffic.* 4. *pag.* 691. hanc quæstionem principalem ex professo tractasse; vt videre est ibi, *Hinc colligo resolutionem alterius casus, qui anno præterito venit in dubitationem ortam ex Regia sanctione, siue constitutione edita anno* 1636. *decernente, vt deinceps nulla instrumenta publica fierent in hoc Regno nisi in papyro Regio sigillo signata, certamque pro qualibet charta quis solueret pretij quanti-*

tatem

tatem taxatam in subsidium Principis. verb. gr. octo dragmarum pro prima, duarum pro secunda, & vnius pro tertia, &c. *Vtrum scilicet, hæc pragmatica sanctio, siue constitutio possit licitè extendi ad Ecclesiasticorum personas, & Tribunalia ante obtentam à Sede Apost. dispensationem, & absque detrimento Ecclesiasticæ immunitatis?* Et postquam pro parte affirmatiua aliqua adduxit fundamenta; negatiuam sequitur, & probat, vt
41 sequitur. *Sed his non obstantibus secunda sententia negans est, quam more scholastico, & speculatiuè probare intendimus abstrahendo à praxi dictæ Constitutionis, seu pragmaticæ sanctionis, vtpote quam fatemur hucusque, neque à Principe fuisse in Tribunalia Ecclesiastica de facto introductam, aut extensam, neque ab eis admissam. Primò quidem ex tribus inconuenientibus, quæ ex opposita sententia, si ad praxim reduceretur, erga Tribunalia, & Iudices Ecclesiasticos sequerentur. Primum est posse Principem laicum irritas, ac inualidas reddere Prælatorum Ecclesiasticorum censuras latas, quibus Christus Dominus in Euangelio promisit, Quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in Cœlis; nimirum ordinando generali sanctione ne valeant exarata aliter, quàm in charta Regio sigillo consignata. Secundum est, quòd Princeps sæcularis possit ritè, & validè subordinare Tribunalia, & Iudices Ecclesiasticos Prætori & Magistratui Ciuili, ita vt non possit suas causas expedire, nisi quando & quomodo voluerit ipse, aut præbens, aut prohibens papyrum signatam exhiberi à commissario vnico illius venditore; quo quid onerosius Tribunalibus, ac Iudicibus Ecclesiasticis excogitari potest? Tertium est, quòd Princeps sæcularis posset ritè, & rectè impedire effectum gratiæ, siue dispensationis a Summo Pontif. obtentæ, scilicet si litteræ, & narrationes pro illa obtinenda in chartis signatis Regio sigillo non scribantur, quod inconueniens videtur nullatenus admittendum. Secundò probatur, quia hæc præscriptio formæ, & influxus tangens indirectè personas Ecclesiasticas, ac Iudices, lædit Ecclesiasticam immunitatem, ac proinde subiacet excommunicationi latæ in Bulla Cœnæ casu decimoquinto ex duplici capite. Tum quia vsurpat iurisdictionem Ecclesiasticam statuendo formam Iudicibus, ac Tribunalibus Ecclesiasticis, eos saltem indirectè tangendo: quod est munus proprium Principis Ecclesiastici. Tum etiam, quia imponit onus eiusdem, ac cæteris personis priuatis Ecclesiasticis, soluendi scilicet pretium immoderatum, & insolitum pro singulis chartis papyraceis signatis, quod verè habet rationem tributi, vel saltem oneris, & exactionis, ac proinde comprehenditur in Bulla Cœnæ casu decimoquinto, & casu decimo octauo.*

Legionen. Capellaniæ.

Vocati nomine collectiuo cum alio de per se vocato nomine singulari constituunt vnam vocem, & alius vocatus aliam, & dicitur habere maiorem partem qui habet vocem vocati nomine singulari concurrente vno ex vocatis nomine collectiuo.

VOTVM CXXI.

3 *Vocatus nomine singulari, & alij plures nomine collectiuo ad præsentandum, vel eligendum, tantam vocem habet vocatus, quantam alij.*
4 *Copulatiua, &c. diuidit pro dimidia dispositionem.*
3 *Plures vocati sub nomine collectiuo cum alio tertio, illi plures habentur loco vnius tantum.*
4 *Rector & Scholastici si habeant facultatem nominandi bidellum, tantam vocem habet solus Rector, quantam habent Scholastici.*
5 *Electio Prælati si spectat ad Capitulum, & Prælatum, Capitulum, etsi plures Canonicos habeat, non habet nisi vnam tantum vocem.*
6 *Beneficiorum in collationibus simultaneis tantam vocem habet Episcopus, quantam habet ipsum Capitulum, si de iure speciali id eis spectet.*
7 *Causa commissa Prætori, & Rectoribus alicuius ciuitatis tantam vocem habet Prætor, quantum omnes Rectores.*
8 *Iuspatronatus relictum cuidam, & aliis sub nomine collectiuo, diuidendum pro medietate,* & num. 9.
10 *Rota Romana decisio facit communem opinionem, & est sequenda, & amplectenda.*
11 *Doctor valde excellens si Auditor Rotæ nominetur, est recipiendus sine examine.*
12 *Sententia lata contra decisionem Rotæ est ipso iure nulla.*
13 *Renunciatio iuris proprij nunquam præsumitur, & cum sit stricti iuris nunquam trahitur ad non expressa.*
14 *Interpretatio omnis alia potius sumenda est, quàm ea per quam quis suo iure renunciasse censeatur.*
15 *Vocem duplicem in iurepatronatus quando quis habere possit?*
16 *Iudex habens duplicem potestatem, ordinariam scilicet, & delegatam, potest ambabus vti.*
17 *Facultates plures habens faciendi aliquem actum, semper censetur illum facere validiori, firmiori, & digniori modo.*
18 *Beneficij præsentatio si spectet ad Rectorem, & vicinos loci, qui habuerit vocem Rectoris, & vnius vicini, habebit maiorem partem.*
19 *Statuto stante quod aliquis non possit torqueri nisi sit deliberatum per Potestatem, & Priores, vox Potestatis, & vnius ex Prioribus obtinere debet.*
20 *Iurispatronatus dimidiam vocem habens vnus, & decem alij alteram dimidiam, attenditur præsentatio facta ab habente dimidiam, & ab vno ex decem.*
21 *Electio quando pertinet ad Episcopum, & Capitulum, sufficit quod vnus, vel duo ex Capitulo cohæreant Episcopo.*
22 *Episcopus concurrens cum aliis quatuor Canonicis in dando vocem in prouisione Canoniæ Magistralis, constituit maiorem partem, licèt alij Canonici fuerint plures.*
23 *Tanquam vt singuli, & non vt vniuersi in dubio præsumuntur vocati ad præsentandum.*
24 *Præsentatio quando fit à pluribus, nunquid sit necesse vt conueniat maior pars habito respectu ad omnes.*
25 *Respondetur ad fundamenta illorum, qui credunt interuenire debere maiorem Parochianorum partem, vt præsentatus dicatur præsentari à maiori parte.*
26 *Medietatem vocum tenendam in dubio; & ratione incertitudinis interuenisse.*
27 *Media via in dubiis eligenda.*
28 *Æqualitatis ratio in omnibus, precipuè in iudiciis semper seruanda.*
29 *Determinatio respiciens plura determinabilia æqualiter omnia determinat.*
30 *Factum maioris partis ab omnibus fieri dicitur, intellige vt* num. 33.

31 Stat

31 *Statutum vel consuetudo non valet, qua cauetur vt non stetur maiori parti.*
32 *Præsentatus à maiori parte patronus est instituendus si sit dignus, quamuis alij sint digniores.*
33 *Homines sua natura ad dissentiendum proni sunt.*
34 *Minor pars reputatur pro toto.*
35 *Commissarij nominati in testamento cum claus. vt factum per omnes obtineat firmitatem, nihilominus valet factum à maiori parte.*
36 *Depositio quando omnium requirit consensum, sufficit quod interueniat consensus maioris partis.*
37 *Capituli consuetudo etiam iurata inducens facti inualiditatem, in quo omnes non concordauerint, non est valida.*
38 *Statutum vniuersitatum ecclesiasticarum inferiorum, vt duæ partes ad minus debeant concordare, non valet.*
39 *Statutum quod non possit vniuersitas aliquid facere nisi de voto omnium, minimè valet.*
40 *Glossarum auctoritas cæterorum auctoritatem superat.*
41 *Concorditer fieri dicitur quod fit per maiorem partem.*

1 IN quadam fundatione capellaniæ fundator ad eam vocauit, & præsentari mandauit eius fratres germanos, eum hac clausula quod postquam mortui fuerint, Rector Parochiæ, & Parochiani illius præsentationem habeant, ibi, *y despues que los dichos mis harmanos fueren finados, que la den el Cura de la dicha Iglesia, y los vecinos de la dicha feligresia.* Dubitatum fuit, an in præsentatione huius capellaniæ tantam vocem habeat Rector & Curator sicut Parochiani? Et respondi affirmatiuè, quia cum dictus Rector vocatus sit nomine singulari, & Parochiani ac vicini & habicatores Parochiæ nomine collectiuo duas voces æquales constituunt, vnam quæ Rectori competit, alteram quæ ad Parochianos spectat, itaut Rector in præsentando tantam partem habeat, quantam habent Parochiani simul iuncti, qui pro vno habentur, *l. interdum* 13. *ff de hered. instit.* vbi si primus & filij fratris instituti sint, filij fratris habentur pro vno, & primus pro alio; idem probatur *in l. si liber homo* 59. *§. Titius in* 2. *ff. eod. l. si pater* 9. *ff. de vulgari*, text. opt. *in l. si quis Attio, ff. de vsuf. accresc.* vbi relicto vsufructu Attio, & hæredibus testatoris, respondit Iureconſ. dimidiam Attius, dimidiam hæredes habebunt, *l. fin. C. de impuber.* ibi, *Cùm naturâ pater & filius eadem esse persona pene intelligantur, dimidiam quidem partem Titio cum filiis suis, alteram autem partem Sempronio assignari*, &c. & vtrobique notant DD. latè Decian. *cons.* 310. incip. *Dum legerem Paduæ num.* 6. *&* 7. *& in l.* 1. *num.* 1. *C. de impuber.* Ruin. *cons.* 163. *num.* 9. *lib.* 2. Paris. *cons.* 49. *num.* 1. *lib.* 2. Iul. Clar. *in §. testamentum q.* 80. *n.* 7. Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 4. *tit.* 12. *num.* 6. *cum seqq.* Menoch. *cons.* 212. *n.* 16. *&* 18. *vol.* 3. *& de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 18. *num.* 10. *cum seqq.* Morquecho *de diuis. bonorum lib.* 4. *c.* 1. *n.* 29. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 70. *ex num.* 24. Richard. *in §. si plures num.* 5. *Instit. de hered. instit.* Cardos. *in tract. de iure accrescendi sub §. si eadem res, illat.* 7. *n.* 4. *Instit. de legat.* qui plures alios referunt.

2 Ea ratione, quia illa copulatiua, *&*, diuidit pro dimidia dispositionem, *l. reos §. cum in tabulis ff. de duob. reis*, Deci. *cons.* 454. *num* 3. Felin. *in cap. pastoralis num.* 9. *vers. & istis adde, & vers. circa prædicta tamen scias, de rescript.* Canalc. *de vsufructu num.* 54. Card. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 22. *tit.* 17. *n.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 3. *num.* 16. Stephan. Gratian. *d. cap.* 70. *n.* 14. *&* 15. *& cap.* 431. *num.* 9. Ex qua doctrina infert eleganter Bald. *in d. l. si quis Titio ff. de vsuf. accresc.* quod quotiescumque plures vocantur sub 3 nomine collectiuo cum alio tertio, illi plures habentur loco vnius tantum.

4 Hinc si Rectori, & scholaribus alicuius Vniuersitatis concedatur facultas nominandi Notarium, aut Bidellum, tantam vocem habet solus Rector, quantam habent omnes scholastici, ex quo ipsi scholastici sub nomine collectiuo vocati constituunt vnam solam personam, Angel & Ias. *in d. l. si pater filium ff. de vulgari, & in d. l. fin. C. de impuber.* Decian. *d. cons.* 320. *n.* 6. Morquecho *d. tract. de diuisione bonorum lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 21. Menoch. *d. cons.* 222. *num.* 17. *& dicta præs.* 18. *n.* 3. vbi idem dicit in facultate concessa Prælato, & Capitulo, quia tantam habebit solus Prælatus, quantam Capitulum.

5 Hinc etiam si electio Prælati spectat ad Capitulum, & Prælatum alicuius Ecclesiæ, tamen Capitulum, etsi plures Canonicos habeat, non habet nisi vnam tantum vocem, & Prælatus aliam. Ita per text. *in Clem. si plures, de iurepatron.* resoluunt Ias. *in d. l. fin. num.* 9. *C. de impub.* Azeued. *cons.* 39. *per tot.*

6 Hinc similiter in beneficiorum collationibus simultaneis Episcopi, & Capituli, tantam vocem habet Episcopus quantam ipsum Capitulum; ita per text. *in l. Titio & hæred. ff de vsufr. & l. mulierum liberis ff. de hæred. institnen.* resoluunt Selua *de benef. p.* 2. *q.* 17. *n.* 9. Host. *in cap. postulastis, de concess. præb.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 15. *à num.* 51. Nicol. Garc. *de benef. p.* 5. *c.* 4. *n.* 28. Lottet. *de re benef. lib.* 2. *q.* 21. *num.* 39. Rot. *decis.* 783. *p.* 3. *diuers. & decis.* 193. *n.* 1. *part* 4. *recent. alias p.* 2 *in posthumis* Farin. Quod communiter intelligitur quando iure speciali ius eligendi spectat ad Episcopum, & Capitulum simul, vel ad Prælatum, & Capitulum; non ita quando de Iure communi electio spectat ad Prælatum & Capitulum, quia tunc vox Prælati computatur pro vna voce, secundùm *Collect. in d. cap. postulastis num.* 5. Abb. *n.* 14. Imol. *n* 15. *vers. quod tamen an sit verum*, Anchar. *num.* 9. *vers. contrarium determinat ipse*, Card. *num.* 5. Ioan. Andr. *num.* 10. Feder. de Senis *cons.* 1. *ex num.* 7. Abb. *cons.* 37. *num.* 2. *in fine, & n.* 3. *part.* 2. & fuit resolutum *in Placentina votι* 26. *Aprilis* 1599. *&* 6. *Nouembris* 1600. *&* 16. *Decembris* 1604. *coram Peña, & in Cæsaraugustana electionis* 20. *Martij* 1623. *coram Coccino Decano*, quarum memini *in tract. de Canon. cap.* 14. *n.* 7. *&* 8.

7 Hinc denique quando causa committitur Prætori, & Rectoribus alicuius ciuitatis, in ea tantam vocem habet Prætor, quantam omnes Rectores, vt per Ias. *in d. l. fin. numer.* 7. *cum seqq. C. de impub.* & ibi Corras. *n.* 5. *&* Decian. *num.* 6. Menoch. *d. præs.* 18. *n.* 13. qui plures alios similes casus referunt, & in hoc addit Hippol. de Marsil. *sing.* 326. *tom.* 1. *singul. Doctorum*, quod si voto Prætoris additum sit votum alicuius ex Rectoribus, vtique hæc erit maior pars.

8 In propriis nostris terminis per Iura & exempla superius relata eleganter consuluit Deci. *cons.* 122. incip. *Pro tenui facultate tom.* 1. vbi tenet quòd Iuspatronatus relictum cuidam nomine Thesaurario, & aliis sub nomine collectiuo, diuidendum est pro dimidietate inter Thesaurarium, & alios. Idem in specie resoluit Roch. de Curte *de Iurepatr. verb. Ipse vel is num.* 8. ibi, *Tertio quæro circa istum modum acquirendi Iuspatronatus. Pone quod testator leget Iuspatronatus tali Collegio, & Petro, an tantum ius habebit Petrus, quantum eorum collegium? Conclude breuiter quòd sic, ita probatur in l. fin. & ibi DD. omnes ponunt similes decisiones, C. de impub. dicitur enim ibi maximè per* Bald. *in princ. & per eum probatur in illo textu quod plures cõtente sub nomine collectiuo habentur pro vno. Hinc dicũt* Angel. & Ioan. de Imola *in l. liber homo §. Titio, l.* 2. *ff. de hæred.*

hared.instit.quod si Rectori & vniuersitati daretur potestas eligendi notarium, vel alium actum faciendi, tantam vocem haberet Rector solus, quantam etiam vniuersitas,&c. Idem probant Lambert. *eod.tract.de iurepatron. lib.1.p.2.1.q.princ.art.28.* & *l.118*.Card. Mantic. *dec.275. n.2.* vbi allegat Felin. *in c.pastoralis n.20.de rescript.*

Et magis in nostris terminis Crescent. *decis 4 de iure-*
9 *patron.* ibi, *Iuspatronatus relictum Rectori Ecclesiæ, & incolis loci, vel Parochianis, pro medietate erit Rectoris, & pro alia incolarum secundum Dominos in vna Salamantina Capellaniæ coram me ad l.fin.cum ibi notatis per DD. maxime Ias.C.de imp.aber.& l.interdum, in princ. vbi glos.& DD.ff.de hared.instit.* &c. Hanc decisionem referunt & sequuntur Gonzal. *ad reg.8. Cancel. glos.3. n.17.* ibi, *Hinc si relinquatur iuspatronatus Rectori Ecclesiæ, & incolis pro medietate erit iuspatronatus Rectoris, & pro alia medietate incolarum. Crescent. decis.4. de iurepatr.* &c Stephan. Gratian. *discept.forens.tom.1.c.70. n.14.* Aloys. Ricc *in praxi Episcop.tit de iurepatron.decis 210.num.2.6. & 7.* Rot. *decis.308. apud Farin.p.2. recent.*

Et ita cùm habeamus Rotæ decisionem non est am-
10 plius dubitandum, nec insistendum in perquirendis rationibus, aut enumerandis Doctorum auctoritatibus, vt scribit Petr. Caball. *cons 60. n.7. p.1.* Quia Rotæ Romanæ decisio facit communem opinionem, cùm eius decisiones sint magistrales, & superent cæteros DD. licet numero plures, vt ex Imol. & Barbat. tradunt Ludou. Gom. *in proœm.ad reg. Cance l.q.2.vers. quarto*, Vanti. *de nullitat. tit. de nullit. ex defectu iurisd. deleg. n.20.* Surd. *cons.403.num 83.& 84.* Et quòd Rotæ Romanæ decisio ita sit sequenda, & amplectenda vt ab ea in absoluendo, & condemnando nullo modo discedi possit, ex Hieron. Gabr. *cons.42.num.13. lib.2.* quia in ea sedere solent Iureconsulti eminentissimi, vt scribit Menoch.
11 *cons.1196.n.2.in fine.& n.3.lib.12.* Et est valde notandum quòd si Doctor aliquis valde excellens & maximi nominis Auditor Rotæ nominetur, sine examine recipi potest, secundum Rebuff *in praxi tit.de Regia ad Prælat.nomin. verb. excellenti doctrina pag. 566.* Ideoque
12 sententia lata contra decisionem Rotæ est ipso iure nulla tanquam lata contra legem, Ripa *in l.cum prolatis 32. sub num.106. vers quid tenendum, & num.107. ff. de re iudic.* Nam & decisiones Rotæ habere vim legis aiunt Afflict *decis.96.num.11.vers. sed quia in hoc, & decis.169 n.9 in fine*, Corat. *tract.commun.lib.1.tom.9. casu 16.n.66.* vbi plures refert, sequitur Ioseph. Ludou. *Lucensis dec.3.n.54* vbi quòd Auditores Rotæ Romanę debent præferri omnibus Iudicibus, præcipue quando decisio Rotæ est corroborata, & munita non solum legibus, & rationibus, sed etiam plurimorum Doctorum auctoritatibus, vt in nostro casu: vide suprà voto..

13 Non obstat quòd aliquando Parochiæ Rector in vacationibus occurrentibus cedulam acceptauit ad suam vocem dandam tanquam vnus ex incolis & Parochianis, per quem actum videtur renuntiasse iuri dimidietatis vocis, quam habebat, volens habere vnam tantum vocem sicut quilibet ex incolis: quia multipliciter respondetur. Et primo quia renunciatio iuris proprij nunquam præsumitur nisi expressim fiat. Rot. *decis. 775. num. 12.* apud Farin. *part. 2. recent.* Et licèt habeatur, attamen cùm sit stricti iuris, nunquam trahitur ad non expressa, Calder. *cons. 5. de prabend.* Aym. *cons. 253. num. 5.* Card. *cons. 120. in fine*, Decian. *cons. 461.num.6.* Rot. *decis.373.num.13.p.4. recent. aliàs p.2. in posthum. Farin.* Nec dantur actus voluntarij, qui necessario concludant ad renunciationem, iuxta notata per Decian. *cons.452. num.25. & cons.460. n.7.* Put.
14 *decis.184.num.4. lib.2.* Et potius omnis alia interpretatio sumenda est quàm ea, per quam suo iuri renuntiasse censeatur, Decian. *cons. 308. num.8.* Tiraq. *de retractu lig.§.36. glos.2.num.50.* Rota *decis.231.num. 16.* apud Farin *p.1.recent. & decis.636.num.6. eadem p.1.* vbi addit hoc esse indubitatum quando non leguntur expressa verba renunciationem concludentia. Maxime, quia Rector non potuit præiudicare illi, qui vocem suam habuit, licet eam non pro dimidia parte tanquam Rector, sed tanquam vnus ex Parochianis præstare videretur, quia beneficio mihi competenti ex persona tua per se renuntiari non potest, ad text. & *ibi* Bart. *in l.post mortem §. hi qui ff de bonor possess contra tab.* pulchrè Vincent. Carot. *decis. 126.num.7.cum seqq.*

Secundò respondetur Rectorem habere duplicem po- 15
testatem dandi vocem, vnam tanquam Rectorem, & aliam vti loci vicinum, & ita potuisse vno & altero modo vocem dare, vt in terminis resoluit Viuian. *in praxi Iurispatron. part.2 lib.8.cap.4.ex num. 1.* ibi, *Si quis habeat iuspatronatus de per se vt singularis persona in aliqua Ecclesia, cuius Iurispatronatus pars pertineat ad Collegium, puta Capitulum, casus ille est etiam Canonicus, poterit præsentare cum Capitulo, & postea de per se vt patronus, quilibet enim potest fungi duplici officio, licet sit vna persona, cap à collatione, de appellat. lib.6. Abb.in cap.cum olim num.2.de re iudic.debet tamen vnum, & non diuersos præsentare, quia qua conscientia ducitur ad præsentandum vnum iure collegij, eadem conscientia debet duci ad præsentandum eundem iure singulari, per cap.pen.§ porro, de elect.lib.6. Lap. alleg.22.*
n 4.& 5.&c. Pro qua sententia facit quòd Iudex habens 16
duplicem potestatem ordinariam, & delegatam, potest in vna parte processus vti vna potestate; & in altera parte potest vti alia potestate Ita per text. *ibi in cap.cum ex officij, de præscrip.* resoluunt *ibi* Innoc. *num. 3. vers. item posset*, Host. *col.pen circa med.* Ioan Andr. *col.2.in princ. vers. item posset*, Card. *ad fin* Imol. *num.11.vers. item potest*, Abb. *num.18.prope fin. vers. item secundum.* Felin. *num.23* & Paris. *n.8.* refert & sequitur Rota *decis. 108.*
n.2.p.2. diuers. Et confirmatur ex alio verissimo Iuris 17
fundamento quod qui plures habet facultates faciendi aliquem actum; semper censetur illum facere validiori, firmiori, fortiori, vtiliori, ac digniori modo. *l. cum pater ff.de iure dot.cap.nisi essent, de prabend.* Ioan. Garcia. *reg.95. n.1. & 8.* Menoch. *cons.44.num.23.* Perez de Lara *de capellan.lib.2.cap 9.num.21.*

Habito igitur pro constanti quod Rector habet dimi- 18
diam partem, & alteram dimidiam habent Parochiæ vicini, sequitur quòd ille qui habuerit vocem Rectoris, & vnius vicini, habebit maiorem partem; vt in his terminis resoluit Host. *in cap. postulasti, de concess. preb. & in cap.pastoralis, de rescript.* vbi quòd si Episcopo adiungatur vnus de Capitulo, hæc erit maior pars, & tanquam maior pars præualebit; eandem doctrinam tenet Ioan. Andr. *in cap.vnic.ne Sede vac. lib.6.* & Roman. *cons.366.num.fin.* vbi etiam dicit quòd si Episcopus vt Episcopus in Capitulo vnum, vel duos Canonicos habet, eiusdem Episcopi sententia obtinebit; etiamsi totum residuum Capituli sit contra; & rationem præstat, quia tantum habet Episcopus solus, quantum totum Capitulum, quamobrem vno, vel duobus ad partem Episcopi accedentibus, dicitur ibidem esse ma-
ior pars. Quod & in simili optimè confirmant Albe- 19
ric. *in tract.de statut.quæst.218.* Hippol. de Marsil. *sing. 376.in 2.tom.singul.Doctor.fol.mihi 695.* dicentes quòd stante statuto quòd aliquis non possit torqueri nisi sit deliberatum per Potestatem, & Priores, vox Potestatis, & vnius ex Prioribus obtinere debet, etsi alij Priores multo plures numero sint, quia propter dimidiam partem, quam habet Potestas, ibi est maior pars, vt patet ibi. Et quia licet Potestas solum habeat dimidiam vocem & Anciani aliam dimidiam, tamen postquam Potestas habet vnum de

Ancianis, apparet quod excedit dimidiam partem,& sic quod ipse Potestas facit cum illo Anciano, dicitur factum à maiori parte,& ibidem ex prædicta doctrina ad alterius similis casus resolutionem infert.

Et in nostrismet propriis terminis post Hostien.Ioan. 20 Andr.& Roman.citatis locis,idem resoluit Card.Tusch. *pract.conclus.tom 5.lit. M. concl.24. num.18.* ibi, *Ampliæ in præsentatione patronorum, quia si habet dimidiam Iurispatronatus, & alij decem habent aliam dimidiam, attenditur præsentatio facta ab habente dimidiam, & ab vno ex decem alterius dimidia quando illis decem competit vt singulis, cap.scriptum 1..in ibi not.de elect.Federic.d.cons.1.n.3.vers.nam si vno patrono.* Idem in materia collationis tradit Host.*in cap. postulasti, de* 21 *concess. preb.* vbi,inquit quòd si electio pertinet ad Episcopum,& Capitulum.eum Episcopus habeat dimidium collationis,sufficit quod vnus,vel duo cohæreant, tenet Roman.*cōs.366.Quæritur in fine*,vbi alleg.Ioan.Andr.

Et in specie pulchrè consuluit Azeued. *cons.39.* in quo in terminis statuitur sanctæ Ecclesiæ Ciuitatensis 22 respondit pro quodam Canonico Magistrali, in cuius prouisione ad eius fauorem vocem dedit Episcopus, & quatuor alij Canonici,cæteris omnibus pro alio vocem dantibus; ex eo quod verba dicti statuti à Sede Apost. confirmari,vt ipse refert,ita se habebant. In quem Episcopus & Capitulum,vel maior & sanior pars consenserit, assumatur.

Nec est dubitandum Parochianos; & vicinos loci ad prouisionem huius capellaniæ vocatos esse vt singulos, 23 & non vniuersos; nam id constat tam ex verbis fundationis suprà relatis,quam quod in dubio ita præsumendum est, Felin. *cap.cùm omnes,n. 29. de constit.* Lambert *de iurepatr.p.1.lib.2.q.3. art. 8.* & ita sæpiùs Rotam tenuisse refert Nicol.Garc.*de benefic.p.5.c.9.n.212. & 227.* Ad quod est notabilis doctrina Abb.*in cap.quoniam 3 n.11.de iurepatr.*ibi, *Quæro extra glos.de nota-* 24 *bili, & quotidiana quæstione. Hic dicitur quòd valeat præsentatio facta à pluribus, nunquid sit necesse vt conueniat maior pars habito respectu ad omnes patronos, an sufficiat maior pars habita comparatione ad maiorem partem. Exemplum,quatuor sunt patroni,duo præsentãt vnum,tertius alium, quartus alium præsentatus à duobus non habet maiorem partem omnium,sed habet maiorem partem habito respectu ad alios præsentatores. Ioan. Andr. dicit quod aut præsentatio fit ab istis,vt à collegiis, & tunc requiritur maior pars respectu totius Collegij; & pro hac videtur text.in cap. Ecclesia, sup. de elect. Aut isti præsentant tanquam singulares,vt communiter faciunt laici,qui de patrimonio habent iuspatronatus,& nũc sufficit maior pars respectu aliarum partium, & sic intelligit istum textum. Et nota singulariter hoc dictum,quia facit ad multa, vbi enim habent plures explicare aliquem actum,debes semper animaduertere vtrũ habeant hanc potestatem,vt collegium,an vt singuli, vt primo casu requiratur maior pars totius Collegij,secundò casu sufficit maior pars respectu aliarum partium,* &c. Eandem doctrinam tenet ibi Card. *quæst. 7.* & sequitur Lambert. *de iurepatron. part. 3. lib. 2. artic. 4. num. 1. fol. mihi 354.*

Quamuis in hoc casu interuenire debere maiorem Parochianorum partem vna cum Rectore, vt præsenta- 25 tus dicatur præsentari à maiori parte, existimauerint Ias. *in l.iurisgentium §.hodie num.13.vers.secunda conclusio, ff.de pact.* Felin.*in cap.pastoralis in 1.num.9.de rescript.* Cassad. *decis.2. in fine, de iurepatron.* qui fundantur, vt ait Azeued.*d.cons 39. sub num 9.* in rationibus, & argumentis adductis à Gemin.& Ioan.Andr. *in cap.à collatione, de appellat.* dicentibus nomen collectiuum debere verificari in maiori parte. Et aduertit idem Gemin. quod si Episcopi votum cum vno ex Capitularibus maiorem partem faceret in electionibus, & similibus actibus,secundum opinionem Hostien. vtique Episcopus semper consequeretur intentum, & sic ius Capituli esset inutile, & verbale, contra text.*in l.2. C.commun.de legat.& cap.commissa, de elect. in 6.* maximè quando non est verosimile quod Episcopus non trahat ad se vnum Canonicum, arg text.*in cap.1. ante fin.16.quæst.1.* Sed occurrit ipse Azeued. *citato loco numer.10.* quòd si hæc opinio foret sequenda,esset destruere tot iura, & Doctorum traditiones & fundamenta nostræ,quam sequimur,opinionis, quibus non respondent,qui Hostiensem reprobant, & multo maius inconueniens est quod omnes sequantur opinionem, quod in his, quæ competunt Episcopo, & Capitulo, dimidiam habeat partem Episcopus, & quod maior pars debeat intelligi,dummodo Episcopus habeat dimidiam partem votorum Capituli, hoc enim est se incontinenti corrigere, contra text. *in l. nam ad ea ff.de condit. & demonst.*

Quod absque dubio procedit constando, prout in facto constat, quod votum Rectoris sequuti fuerunt 26 plures ex Parochianis, & vicinis,& ita necessariò ratione dubij, & incertitudinis tenendum,quod illorum medietas concurrerit, ad text *in cap.afferte,de præsumpt.& in l.& hoc Tiberius 41.ff.de hæred. instit.& in l. Titius 54.ff.ad Trebell.& in l. antiqui,* ibi, *quia non poterant scire quod nasci possunt,*& ibi,*medietatem quandam ff si pars hæred.pet.* nam in dubiis media via eligenda. Titaq.*de primog. q.17. opin.4. à num.9.* Anton. Thesaur. 27 *Pedem.decis.89.* Menoch. *de præsumpt. lib.1. præs. 97. n.27.* Et facit illud Ouid. 2. *Metam.*

——*Medio tutissimus ibis.*

Et *Seneca tragœd. 10.*

Quisquis medium defugit iter,
Stabili nunquam tramite curret. 28

Accedit, quia vt par sit vtriusque virtus, atque effectus tantum vni parti tribuendum est,quantum alteri,vt ex aliis probat Menoch. *cons 158.num.49. vol.2.* Iuuat etiam æqualitatis ratio,quæ in omnibus,præcipuè in iudiciis semper seruanda est, *l. fin. C. de procurat. l. si id quod,in fine ff.de rescind. vendit.* cum aliis vulgaribus. Hinc est quòd diuisio æqualiter, vt iusta sit, necessariò fieri debet, Card. Tusch. *pract. concl.lit. D.concl 522. num.4. & concl.526.n.3. & conclus.531.n.1.* vbi quòd ita æqualiter fieri debet vt plũs vni quam alteri dandum non sit. Denique confirmat Iuris regula quod de- 29 terminando respiciens plura determinabilia, æqualiter omnia determinat, *l. iam hoc iure 4. ff. de vulgari l. quamuis, C. de impuber.* quam regulam ex pluribus firmant Menoch. *cons.88.n.19. vol.1.* Cassanate *cons.67. n.28* plenè Castill.*controu.lib.5.p.2.c.97.n.4.* Vincent. Fusar.*de substit.q.257.n.8.*

Restat modò probare quod nominatio eo modo facta 30 fuit concordiis, & quòd illa sic facta satisfactum fuit fundatoris dispositioni de qua suprà, ad effectum inualidandi secundum scrutinium desuper factum, quamuis maior Parochianorum pars cum Rectore non se conformauerit. Et præsupponendum in Iure factum maioris partis,ab omnibus fieri dici,l.*quod maior ff.ad municip.*ibi, *Quod maior pars Curiæ efficit, pro eo habetur ac si omnes egerint,l.alius 120.§. refertur ff. de verb. signif.l.planè ff. quod cuiusque vniuers.nom.l.nominationum C.de decurion. lib.10.cap.1. & fin.de his,quæ fiunt à maiori parte Cap.* & vtrobique glos. & DD. Afflict. 31 *decis.1.num.4.* Vincent.de Franch. *decis.2.n.1.* Anton. Gam.*decis.1.n.1.* Cabed.*decis.6. n.4. & 5.p.1.* vbi eum Afflicto resoluit non valere consuetudinem, vel statutum, quo caueatur,vt non stetur maiori parti, & in specie iurispatronatus quando competit pluribus vt singulis, vt maior pars attendatur, resoluit Deci. *in cap. cùm omnes in 1.lect.num. 26. de constit.* & probat expressè text. *in cap. quoniam, de iurepatr. cap.quia propter, cap. auditis, de elect.* Quod procedit quamuis

præsenta

præsentatus à minori parte fuisset magis dignus, quam ille, qui habuit plures patronorum voces, dum tamen sit dignus, vt resoluunt Gutier. *lib. 1. canon. c. 11. n. 20. & 21.* Caualc. *decis. 1. num. 1.* Nicol. Garc. *de benef. p. 9. c. 2. n. 257.* Ricc. *in praxi decis. 191. n. 198.* Rot. *decis. 117. p. 2. diuers.*

33 Quæ quidem Iuris regula quod factum à maiori parte ab omnibus fieri dicitur, locum habet & procedit licet dispositio omnium concordiam, & conformitatem postulet, quia nihilominus dictio illa, *omnium*, intelligenda est secundùm subiectam materiam, idest, maioris partis, ne alias detur occasio rarius ac difficilius expediendi negotia, prout fieret, cum semper homines sua natura ad dissentiendum proni sint, *l. quia poterat ff. ad Trebell.* ita notarunt Decian & Cagnol. *in l. aliud 120. §. refertur ff. de regul. iur.* Steph Gratian. *March. decis. 183. n. 7*

34 Et non mirum, quia maior pars reputatur pro toto, Bart. *in l. cum de lanionis §. Sabinus ff. de fundo instructo,* sequitur Deci. *in c. cum omnes, lect. 2. n. 42. ad fin. de constit.*

35 Vnde concludit Angel. *in addit. ad Bart. in l. exactor C. de susceptor. lib. 10.* per glos. *ibi verb. cætu,* quòd si in aliquo testaméto nominati fuerint commissarij cũ claus. *vt factum per omnes obtineat firmitatem,* nihilominus factum à maiori parte ita validum erit ac si per omnes factum esset, ita sequendo Angel. tenent Corset. *sing. 384. incip. Quod fit à maiori parte, vers. adde Angelum tom. 1. singul. Doctor. fol. 592.* Firmian. *in suo repert. in verb. Vniuersitas, in fine.*

36 Præterea id ipsum quoque confirmat Alex. in addit. ad eundem Bart. post glos. *ibi in l. quicunque C. de omni agro deserto lib. 11.* vbi etiam tradit quòd quamuis dispositio omnium requirat consensum nihilominus sufficit quod interueniat consensus maioris partis, Bart. *in l. rescriptum,* & ibi Bald. Fulgos. & Alex. *ff. de pact.* refert & sequitur Stephan Gratian *d. decis. 183. n. 10. & 11.* vbi tandem *n. 12.* concludit quod dicitur concorditer fieri quod fit per maiorem partem, quod tanquam indubitatum firmant Deci. & Cagnol. *in d. § refert,* vterque *n. 3.* Ea ratione, quia in magno hominum numero impossibile est omnes conuenire, cùm semper ad dissentiendum proni sint, vt *supra* dixi, & idcirco de facili discordant *c. nec nouum, 8. q. 1.* Abb. *cons. 37. n. fin. in fine p. 2.* Et rectè probat illud.

Velle suum cuique est, nec voto viuitur vno;

Et illud,

Scinditur incertum studia in contraria vulgus:

& denique illud, *Tot capita tot sententiæ.* Nicol. Losæ. *de iure vniuersit. p. 2. c. 3. n. 6. cum seqq.*

37 Vnde infert Abb. Panor. *in consilio super Conc. Basilien. in 1. dub. col. 2. vers. quinimo,* non esse validam Capituli consuetudinem etiam iuratam, inducentem facti inualiditatem in quo omnes non concordauerint, refert & sequitur Card. Tusch. *pract. conclus. lit. D. concl. 454. n. 4.*

38 Et similiter ex dictis infertur minime valere statutum vniuersitatum ecclesiasticarum inferiorum, siue consuetudinem, vt duæ partes ad minus debeant concordare, quia semper debet valere factum à maiori parte *cap. 1. c. licet, de elect.* Abb *citato loco, vers. quinimo,* Vincent. de Franch. *decis. 1. n. 31.* Card. Tusch. *d. lit. D. concl. 454. n. 5.*

39 Et ex eadẽ ratione, videlicet quod sint homines faciles ad dissentiendum infertur etiam minimè valere statutum quod non possit vniuersitas aliquid facere nisi de voto omnium, nam impeditetur proculdubio publica vtilitas Ita Alex. *cons. 224. In re tam graui num. 2. & 3. lib. 6.* sequitur Card. Tusch. *d. concl. 454. n. 10.* vbi *n. 11.* cum eodem Alex. scribit etiam non ligari Papam se obligantem & vouentem cum iuramento non facere Cardinales nisi concurrat votum omnium Cardinalium, quia per vnius facilem discordiam impediretur bonum publicum.

40 Ex quibus doctrinis egregiè confirmantur glossæ *in c. non potest. 3. & in c. cum olim, verbo pleno, de sent. & re iud. & in c. 1. glos fin. de maior. & obed.* quatenus resoluunt quod si requiratur electionem, vel aliud fieri de plena concordia, adhuc sufficit quod fiat à maiori parte. Quarum glossarum auctoritas cæterorum auctoritatem planè superat, vt post Bart. Bald. Alex. & Ias. tradit Mol. *in emporio Iuris tit. 1. q. 12. n. 3.* vbi cũ Imol. dicit opinionem glossæ sufficere pro textu, quando textus non reperitur; & plura alia circa glossarum auctoritatem adducit Hieron. Grat. *cons. 131. n. 19. & 10. tom. 1.*

Quare resolutiuè concludendum est quod illud dicitur concorditer fieri, quod fit per maiorem partem, in 41
qua etiam verificantur verba, *plena concordia*, secundũ subiectam materiam, vt in dictis glossis; & tradit Abb. *in d. c. cum olim, n. fin.* sequitur Decian. *in d. §. refertur n. 3. vers. hoc intelligatur,* & *ibi* Cagnol. *n. 3.* tenet etiam Cardin. Tusch. *d. lit. M. concl. 14. n. 4.* aduersùs Alexandrum ab eo relatum, quem etiam reprobat Steph. Grat. *d. decis. 183. n. 12.* Verùm Alex. intelligendus fuisse loquutus attento rigore, & proprietate vocabuli in materia stricta, prout in contractu, & ita eum rectè intelligit Card. Tusch. *vbi suprà n. 32.*

In eadem causa.

Fundatio capellaniæ in qua adest clausula, *y que la ſen à clerigo que no aya otro beneficio,* excludit clericum tunc temporis aliud beneficium habentem.

VOTVM CXXII.

1 *Casus dubitationis proponitur.*
2 *Conditio quod præsentandus ad capellaniam nullum alud beneficium obtineat, est iustissima.*
3 *Fundatores possunt in capellaniarum & beneficiorum erectionibus quascunque clausulas sibi bene visas apponere.*
4 *Nisi vel natura impossibiles sint, vel turpes, vel contra substantiam beneficij.*
5 *Papa sine magna & vrgenti causa mutare, seu alterare non solet qualitates à fundatore in erectione beneficiorum appositas.*
6 *Qualitas admittens, vel excludens aliquem debet interuenire de tempore actus.*
7 *Habilitas, & qualitas requisita debet interuenire de tempore oppositionis, vel petitionis.*
8 *Habilitas requisita precedere debet antequam quis nominetur, vel eligatur.*
9 *Verbum, aya, quid importet.*
10 *Qualitas adiecta verbo intelligitur secundum tempus verbi.*
11 *Affectatus actus nihil prodest.*
12 *Ius & priuilegium omnino perditur per affectationem.*
13 *Prabendam tenuem renuncians vt consequatur aliam in damnum tertij sibi non profuit, nec illi tertio praiudicat.*
14 *Paupertas affectata nihil proficit.*
15 *Pauper effectus in alterius præiudicium data opera non potest tali paupertate se iuuare.*
16 Beneficium *verbum comprehendit tam* Curatum, *quam simplex.*
17 *Proprietas verbi quantum comprehendit, catenus accipitur dispositio.*

18 *Beneficiorum pluralitas iure prohibetur.*
19 *Concil. Trid.* sess. 24. cap. 17. de reform. *comprehendit beneficia iurispatronatus.*
20 *Prohibitio legis & hominis maioris virtutis est.*
21 *Prohibitio generalis omnem casum tam maiorem, quàm minorem comprehendit.*
22 *Negatiua inducit nullitatem, & remouet omnem potentiam ab actu.*
23 *Incompatibilitatem non inducit acquisitio beneficiorum, sed tantum illorum retentio.*
24 *Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis.*
25 *A proprietate verborum minimè recedendum.*
26 *Voluntas testatoris in omnibus prædominatur.*

1 IN fundatione cuiusdam Capellaniæ post nominatos
patronos, qui ad eam præsentare debeant, annectuntur sequentia verba. *Y que la den a clerigo que no aia
otro beneficio.* Dubitabatur an præsentatio facta ad fauorem clerici qui tunc temporis habebat duo beneficia
ecclesiastica, pacificè possessa, esset valida? & respondi negatiuè, ex sequentibus.

2 Conditionem illam, videlicet quod ad capellaniam
præsentandus nullum beneficium obtineat, tanquam
iustissimam à fundatore apponi potuisse obseruant Fr.
Emman. Rodrig. *in summ. tom.1.c.77.concl.25.n.26.*
3 *secundùm vlt. impress.* Perez de Lara *de anniuers. & capellan. lib.2.c.7.ex n.1.* Liberum est enim fundatoribus
beneficiorum, & capellaniarum quascumque conditiones, clausulas, & grauamina sibi benevisas apponere, *c.
præterea el 2. de iurepatr. cap. significatum. de præben.*
Concil. Trid. *sess.22. de reform. c.9. & sess.25. etiam de
reform. c.5.* Roch. de Curte *de iurepatr. verb. pro eo quod
n.25.* Lambert. *eod. tract. lib.1.q.6. princ. à n.49.* Spin.
*in speculo testam. gloss 4. princ. n.39. & 42. vers. ex quo
deducitur,* Ioan. Gutier. *cons.1.n.1. & cons.2.n.1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel glos.5. in princ. n.45.* Lotter. *de re
4 benef. lib.1. q.32.* Ego *de officio & potest. Episcopi p.3.
alleg.70. à n.38.* vbi *n.40.* teneo posse Episcopum, vel
alium superiorem, reiicere illas leges per fundatorem sibi porrectas, quæ vel natura impossibiles sint, vel turpes,
vel contra substantiam beneficij, vel denique contra perpetuam legum prohibitionem illas improbantium.

5 Quas quidem qualitates in fundatione, seu erectione beneficiorum appositas, etiam Romanus Pont. sine
magna & vrgenti causa mutare, aut alterare non solet,
Clem. *quia contingit, de relig. domib.* Concil. Trid. *d. sess.
25. de reform. c.5.* ibi, *Quando igitur ex beneficiorum
quorumcumque erectione, seu fundatione, aut aliis constitutionibus qualitates aliqua requiruntur, seu certa illis onera sunt iniuncta, in beneficiorum collatione, seu in
quacumque alia dispositione, eis non derogetur,* Pinel. *in
rub. C. de rescind. vendit. p.1.c.2.n.19.* Mieres *de maior.
p.2. in initio n.460.* Fr. Emman *d. cap.27. concl.17.n.8.*

6 Et ideò cùm fundatio requirat vt præsentetur qui
aliud beneficium non habuerit; debebat iste præsentatus de tempore suæ præsentationis beneficio carere,
communiter enim resoluunt DD. quod qualitas admittens, vel excludens aliquem debet interuenire de tempore actus, ita vt non sufficiat, vt paulò pòst, vel antea
adfuerit, secundùm Ias. *in l.1.n.2. C. de testam.* Roman.
cons.29.n.10.lib.1. Menoch. *cons.1.n.419.* Auendan. *de
exequen. mandat. p 2 c.12.n.15.* Mexi *ad leg. Toleti fundam. 2.p.4.n.16.* Molin. *de primog. lib.1. c.13. num.37.*
Roder. Xuar. *alleg. 22. num 23* Bobadil. *in sua politica,
lib.3.c.4.n.39.* Ceuall. *commun. contra commun. q.693. à
n.5.* & in specie Fr. Emman. *d.c.77.n.14.* Perez de Lara *d. lib.2.c.9 n.53 cum seqq.* Rot. *decis.158.n.3. & 7.*
apud Farin. *part.1. recent.*

7 Et sic de tempore oppositionis & petitionis debet
interuenire habilitas & qualitas requisita ex Gutier.
cons.44.n.7. Perez de Lara, & Ceuall. resoluit Nicol.
Garc. *de benef. p.7.c.4 n.85. & seq.* & probatur expressè
in cap. si eo tempore 7. de rescript. lib.6. Imò antequam 8
quis nominetur, vel eligatur habilitatem requisitam
præcedere debere ex pluribus latè concludit Mastrili. *de
magistrat. lib.2.c.12.n.97. cum seqq.*

Quod in præsenti casu absque dubio procedit, atten- 9
tis expressis fundationis verbis, ibi, *Y que la don a clerigo que no aya otro beneficio,* quæ apertè ostendunt
eius voluntatem, quæ fuit excludere clericum tunc temporis aliud beneficium habentem. Verbum enim, *aya,* 10
idem importat ac si diceret, habeat habilitatem eo tempore: nam qualitas adiecta verbo intelligitur secundum tempus verbi, *l. in delictis, §. si extraneus, ff. de noxalib. l.1.§. tutoris, ff. quod iussu,* Menoch. *remed.16. recup. ex n.23. & de præsumpt. lib.4. pres.81.n.17.* Velasq.
de Auendaño *in l.44. Tauri gl.15.n.2.*

Non obstat affectata beneficiorum renunciatio ad 11
effectum vt beneficio carens capellaniam obtinere posset, quia affectatus actus nihil prodest, *l.2.§. fin. ff. si quis
caut. §. item tria, Instit. de exceps. tu.* Surd. *cons.171.n.96.* 12
imò per affectationem omnino perditur ius, & priuilegium, vt per plures casus ostendit Card. Tusch. *pract.
concl. lit. A, concl. 237. per tot.* Et in pulchro casu
Sanch. *de matrim lib.8. disp.19.n.26.* quem in eodemmet casu sequitur Fr. Emman. *in sum. tom.2. c.31. n.6.
concl.5.* videlicet in muliere quæ cum esset diues, omnibus suis bonis renuntiauit vt ad titulum paupertatis
dispensationem Pontificis obtineret ad contrahendum
matrimonium cum consanguineo, quo casu non gaudet
paupertatis priuilegio.

Et in nostra specie est tex. opt. *in c.2. de renunt. lib.6.* 13
vbi renuntians tenuem Præbendam, vt consequatur
pinguiorem in damnum alterius sibi non profuit renunciatio, nec illi tertio præiudicat, notat Card. Tusch. *d.
concl.237.n.6.* Menoch. *cons.208.n.17. vol.2.* vbi *numerus seqq.* multis similibus comprobat; ea ratione, 14
quia affectata paupertas nihil proficit, vt tradit Gabr.
Aluarez *de priuileg. pauper. p.1.q.6.n.57.* vbi citat illud
Mart. *lib.11. epigr.17.*

Tu tamen affectas Nestor dici, atque videri
Pauper, & in populo quæris habere locum.

Et in nostra specie ait idem Gabr. Aluarez *citato loco,* 15
quod idem fieri solet ad beneficia obtinenda, de quibus
inquit Bald. *in cap. cum adeo n.1. de rescript.* eos, qui in
impetrando beneficio fingunt se pauperes, cùm non
sint, non nisi ventum reportare. Cui suffragatur aliud
Iuris Axioma, quod non succurritur ei, qui sua culpa in
paupertatem se posuit, & data opera in alterius præiudicium pauper effectus est, prout latè probat Marc. Anton. Mangil. *in tractat. de imputat. q.178.n.13.*

Non obstat quod dicitur ex aduerso, videlicet fun- 16
datoris mentem fuisse excludere habentem beneficium
Curatum propter impedimentum inseruiendi capellaniæ, non autem habentem beneficium simplex nullam
residentiam requirens, nec impediens dictæ capellaniæ
seruitium; Quia respondetur, verbum, *beneficium,* de quo
vsus fuit fundator, comprehendere beneficia tam Curata
quam simplicia, glos. verbo beneficia *in c. si gratiosè, de
rescript. in 6.* Selu. *de benefic. p.1.q.3.* Rebuff *in praxi tit.
quid sit beneficium n.10.* Quintana-duen. *lib.1. eccles.
c.4.* cũ aliis per Nicol. Garc. *de benef. p.1.c.6.n.37. & 38.*

Vnde fit quòd à verborum proprietate minimè rece- 17
dendum, cum proprietas verbi quantum comprehendit,
eatenus accipiatur dispositio, *l. multum interest,* ibi,
quantum lectio probat, C. si quis alteri, vel sibi, latè Tiraq. *in l. si vnquam, verbo libertis n.17. & 18. C. de reuoc.
donat.* Aluar. Valasc. *cons.58.n.8. ad fin.* Maximè cùm sit 18
fundatoris mens Iuri cõmuni multum cõformis, secundũ quòd beneficiorum pluralitas prohibita est, *c. de multa, de præbend.* cũ similibus, Conc. Trid. *sess.7. de reform.
c.4. & sess 24.c.17. etiã de reform.* quãuis sint beneficia
simplicia,

simplicia, *cap. conquerente, de cleric. non resid.* Nau. *cons.* 12. *alias* 10. *de prebend.* cum aliis per Perez de Lara *anniuers. & capell. lib.* 2. *c.* 7. *n.* 1. *&* 2. & in specie omnino videndus Ioan. Gutier. *cons.* 2. *n.* 12. vbi refert verba *d. c.* 17. ibi, *Vt in posterum vnum tantum beneficium ecclesiasticum singulis conferatur*: declarando vt per me *de Iure ecclesiastico vniuerso lib.* 3. *c.* 13. *n.* 180. *cum seq.* Et sentit Nicol. Garc. *de benef. p.* 11. *c.* 5. §. 3. *n.* 280. illud de-
19 cretum comprehendere etiam beneficia iurispatronatus ob paritatem rationis.

20 Concurrit ergo duplex prohibitio, iuris scilicet, & fundatoris, & qua fortius ius insurgit, & plus operatur legis & hominis prohibitio, quæ maioris virtutis est, *Auth. de alienat. & emphyt. §. sanctissimus collat.* 9. Roder. Xuar. *alleg.* 9. *n.* 14 Alex. *cons.* 84. *n.* 6. *lib.* 6. Olasc. *Pedem. decis.* 85. *n.* 14. Rimin. *cons.* 61. *num. fin.* Ludou. Cassanate *cons.* 1. *n.* 35. *to.* 1.

21 Nec oberit ratio illa fundationis, *y que la sirua de todas horas*, per quam videtur fundatorem incompatibilitatem considerasse circa beneficia Curata, cum illa habentes non possint in alio loco singulis horis capellaniæ deseruire. Quia multipliciter respondetur; & primo fundatores in Capellano duplicem casum copulatiue requirere, vnum quod non haberet aliud beneficium, alterum quod singulis horis capellaniæ inseruiret, & ita illa duo debent interuenire necessario, & præcisè, aliter eius voluntati non obtemperatur *l. qui heredi plures ff de condit. instit. l. si is qui ducenta §. vtrum ff. de rebus dub.* Surd. *cons.* 45, *num.* 15. Mangil. *de imputat. q.* 78. *n.* 43. Gutier. *cons.* 16. *n.* 1. Secundò quia generalis illa prohibitio, *que no se de à clerigo, que aya otro beneficio*, omnem casum tam maiorem, quam minorem comprehendit, *c. maioribus* 8. *de prebend. c. quaritur §. fin.* 22. *q.* 2 ex pluribus resoluit D Barb. *in l. cum prætor. n.* 112. *ff de iudic.* Tertiò, quia cum fundator vsus fuerit verbis negatiuis, *no se*
22 *de aquien aya otro beneficio*, censetur per illa adempta potestas patronis eam dandi beneficium aliud obtinenti, hæc est enim virtus, & natura negatiuæ inducere nullitatem, & remouere omnem potentiam ab actu, omnem casum excludendo etiam minimum, vt latissime fundat Card Tusch *pract. lit. N. concl.* 26. Peréz de Lara *de anniuers. & capell. lib.* 2. *c.* 5. *ex n.* 21.

23 Nec etiam obstat quòd incompatibilitatem non inducit acquisitio beneficiorum, sed tantùm illorum retentio, vt per Nicol. Garc. *de benefic. p.* 11. *c* 5. *n.* 281. Quia licèt hoc de Iure procedat, id tamen locum habere non potest, attenta expressa fundatoris dispositione, quæ ab ea Capellania obtinenda excludit quemlibet clericum habentem beneficium Ecclesiasticum in citatis verbis, quod potuit facere, vt constat ex auctoritatibus & Iu-
24 ribus supra citatis, & ita succedit Iuris regula quod prouisio hominis facit cessare dispositionem legis, & eam tollit, *l. fin. Cod. de pact. conuent. l. & habet §. cum quis, & ibi glos. ff. de precar.* Surd. *cons.* 476. *n.* 6. latè Card. Tusch. *practic. conclus. lit. P. concl* 95 Lara *de capell. lib.* 2. *c.* 9. *n.* 27. *& seq.*

Nec denique obest quod testator præsumitur se vo-
25 luisse conformare cum dispositione Iuris communis Quia pariter satisfit non procedere quando voluntas testatoris est clara, prout in nostro casu, tunc enim à proprietate verborum minimè recedendum est, *l. non aliter ff. de legat.* 3. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 6. *tit.* 6. *n.* 21. vbi *n.* 19. quod stante claritate necessariò sequenda est voluntas testatoris, quæ in omnibus prædominatur, *l. cùm questio, in fine C. de legib.*

Toletana Translationis.

Electus in Episcopum, seu translatus ad aliam Ecclesiam, quando sub reatu peccati mortalis teneatur nominationi, seu electioni de se factæ consentire, & translationem non impedire?

VOTVM CXXIII.

1 *Cardinalis de Borgia moritur Matriti de mense Decembris 1645.*
2 *Rex Catholicus Philippus IV. in Archiepiscopum Toletanum nominauit Eminentissimum D. Cardinalem Sandoual.*
3 *Antistes in Ecclesia Dei rite perficitur cum populus pariter in eum acclamauerit.*
4 *Reges sub reatu peccati mort. tenentur ad Episcopatus meliores & digniores nominare.*
5 *Regibus imputandum si eorum culpa Episcopi tales non sint quales olim fuere.*
6 *Philippus II. ad Episcopatus non statim nominabat sed matura adhibita deliberatione, habitoque personarum delectu.*
7 *Rex in Episcopis nominandis personæ respectum habere poterit, si hæc simul Ecclesiæ seruitio, & vtilitati conducat.*
8 *Contra Episcopos, qui per vicarios, & visitatores munus suum adimplere existimant.*
9 *Consultationis causa refertur.*
10 Cap. inter corporalia 2. de translat Episcopi, *refertur.*
11 *Matrimonij carnalis consummati vinculum est indissolubile.*
12 *Translatio est de vna Ecclesia ad aliam regularis mutatio cum euidenti causa vtilitatis, vel necessitatis.*
13 *Translatio aliquando de volente, aliquando de inuito etiam suadente iusta & rationabili causa fit.*
14 *Episcopus translatus quando desinat esse Episcopus prioris Ecclesiæ?*
15 *Pontificibus Romanis speciali quasi priuilegio expressè concessa reperitur facultas spirituale coniugium dissoluendi.*
16 *Coniugium spirituale contrahitur inter Episcopum, & Ecclesiam.*
17 *Vinculum coniugij spiritualis Iure humano, seu Pontificio est dissolubile.*
18 Cap. inter corporalia, de translatione Episcopi, *declaratur.*
19 *Pontifices solent vti Sacra Sriptura testimonijs in sensu morali ad propria decreta confirmanda.*
20 *S. Thomæ doctrina laudatur.*
21 *Episcopatum optare & appetere quando liceat?*
22 *Episcopatum propter bona temporalia, vel diuitias, & maiores redditus appetere peccatum mortale.*
23 *Episcopatum non appetenti oblatum citra culpam potest illum suscipere, & etiam propter bona temporalia.*
24 *Episcopatum suscipere renuens si virtutibus polleat Pastorem summum conuincitur non amare.*
25 *Laborandum non in eo quod sibi, vel paucis vtile sit, sed quod multis vt salui fiant.*
26 *Humilitati an præsumptioni tribuendum si quis debere præesse intelligens, ex humilitate, præesse contemnat*

27 *Labor pro Deo nullatenus effugiendus.*
28 *Eminentissimus D. Card. de Sandoual residendi apud suam Ecclesiam Giennen. auidissimus.*
29 *Eminentissimus D. Card. de Sandoual fortiter nominationi restitit.*
30 *Ioannes Hurtado Dominicanus similem nominationem ad Archiepiscopatum Toletanam acceptare recusauit.*

1 VAcante Archiepiscopatu Toletano per obitum Eminentissimi & Reuerendissimi D. Cardinalis de Borgia, qui diem suum clausit extremum die 28. mensis Decembris exeuntis anni 1645. Rex noster vere Catholicus Philippus IV. optans illi Ecclesiæ de optimo pastore prouidere, qui in ea residere, & Pastoralis officij munus adimplere valeret, cùm transactis annis ob diuturnam Prælatorum absentiam plura sint quæ magna indigent reformatione, tam circa Cleri mores corrigendos, quàm circa secularium animum, mentem, cogitationemque à vitiis abducendam, ad bonamque frugem recipiendam, negotium id totum Deo commendare constituit, à quo scimus omnia bona prouenire. Paucos post dies a vacatione cœpit per hanc
2 Curiam vox omnium spargi Eminentissimum D. Cardinalem de Sandoual Giennen. Episcopum in Prælatum deposcentium, vt accidit in felicissima S. Ambrosij promotione, sicut legitur in quarta suæ festiuitatis lectione, *Vniuersi populi vox erupit Ambrosium Epi-*
3 *scopum deposcentis.* Catholicus Rex habita matura deliberatione, & piorum virorum consilio adhibito, sciens quòd tunc in Ecclesia Dei ritè perficitur Antistes cùm populus pariter in eum acclamauerit, vt fuerat statutum in Conc. Toletano XII *cap. 6.* quod refertur *in cap. cùm longè, 25. dist.* eundem Eminentissimum D. Cardinalem de Sandoual in Archiepiscopum Toletanum nomi-
4 nauit, in quo certè meliorem, ac digniorem præficiendum curauit, nam id à Regibus sub peccati lethalis reatu fieri debere expresse decisum est in Concil. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 1. vers. nisi quos digniores,* & resoluunt Fr. Emman. Roder. *in sum. tom. 4. cap. 67. de los Obispos n. 26.* Maurit. de Azeued. *de præcellent. Episcop. dignit. p. 1. cap. 3. num. 13. & 14.* quos refero *de officio, & potest. Episcopi, p. 1. tit. 1. cap. 3. num. 34. in fine, in vlt. impress.* Duaren. *de Sacris Ecclesiæ minist. lib. 5. cap. 12.* vbi de obligat. Regis, & partibus eligendorum, Gambac. *de immunit. Ecclesi. lib. 5. cap. 9. num. 7.*
5 vbi inquit, *Regibus imputandum, si eorum culpa Episcopi tales non sint, quales olim fuere, & quales ipsi desiderant. Sedes enim Apostolica longè posita illorum vitam, ac mores minus perspectos habere potest. Inque informationibus ad eam transmissis quiescens eos quos illi nominant ferè probare ac confirmare solet, nisi aliquando aliunde aliud illi constet, id quod rarò contingit.*

6 Peculiari Dei dono in electionibus, & nominationibus, quæ à Catholicis Regibus fiunt, semper optimi viri omnigena virtute præditi Pontifici Max. fuerunt oblati, & ab eo admissi: & in his inuestigandis maximam curam adhibuit prudentissimus Rex Philippus II vt refert Anastas. Germon. *de sacrorum immun. lib. 3. cap. 12. n. 40.* ibi, *Vtinam omnes tale ius habentes, tales nominationes facerent, vt Philippus Hispaniarum Rex, & verè Catholicus. Non enim statim nominat, nec ad cuiusque preces, sed matura adhibita deliberatione, habitoque personarum delectu, tales offert viros Pontifici Max. (non in Hispania solùm, sed in Indiis, & Neapolitano, & Siciliensi Regno) qui Episcopali dignitate meritò ab omnibus digni existimentur, & ob hanc vnam potissimam causam semper existimaui omnia illi potentissimo Regi feliciter cedere.* quæ verba refert Ceuall. *commun. contra commun. q. 897. n. 475.*

Poterit nihilominus Rex personæ respectum habere 7
si hæc simul Ecclesiæ seruitio, & vtilitati conducat; legimus enim in vita Eminentissimi Cardinalis Bellarmini *lib. 3. cap. 5. §. rursus,* ad consultationem Clementis VIII. sic respondisse. *Deberent prouideri Ecclesiæ de bonis personis, non autem personæ de bonis Ecclesiæ. Fateor tamen optimam illam esse prouisionem, cùm vtrumque simul fieri potest, vt & personæ benemerenti, & Ecclesiæ vacanti vtiliter prouideatur.* Cui Pontifex ita respondit. *Scimus & hoc quantum in nobis est præ oculis habemus, prouidere Ecclesiis, non autem personis: nisi quando & Ecclesiæ, & personæ æquè nos prouidere patimur.*

Verùm in hac nominatione de persona Eminentissi- 8
mi D. Cardin. de Sandoual ad Archiepiscopatum Toletanum per translationem ab Ecclesia Giennen. nullus fuit habitus suæ personæ respectus, sed solus piissimi Regis animus fuit Ecclesiæ Toletanę necessitatibus prouidere; nam multis retro annis diuturna Serenissimi Cardinalis Infantis eius administratoris absentia, & quadriennali ferè Sedis prædictæ vacatione, non potuit à proprio Pastore videri, regi, & gubernari: quod quantum detrimenti ouibus paret, & quam ipsi Pastoribus condemnationem afferat, multis Sanctorum Patrum admonitionibus edocemur; vt ex Ioanne Echio *homil. 2. de Sancto Stephano,* ad hoc propositum refert Espencæ. *lib. 3. digress. cap. 22. Nostrates Prælatos Apostolicum ordinem inuertere dum spiritualia grauiora quam quæ subeant rati in Pontificalibus Suffraganeorum, in iudicialibus Officialium, in absoluendis peccatoribus Pænitentiariorum ope vtuntur; in prædicatione Monachum aliquem nescio quem proferunt, in aliis spiritualibus alios habent Vicarios. Sin qua in re census, aut redditus laborant, & temporalia quis moratur, extra moram hæc res ad ipsum Dominum Episcopum referenda.* Quare idem Espencæus satyricè subdit se meminisse D. Iodocum magni tunc nominis concionatorem, polliceri palàm solitum huiusmodi Episcopis futuro seculo Vicariam quidem salutem, personalem verò perniciem. *Adibunt,* aiebat, *concionabundus huiusmodi per Vicarium paradisum, in persona inferos.*

Publicata desideratissima hac nominatione, Excellen- 9
tissimus D. Comes de Altamira Eminentissimi germanus frater optimè cognoscens synceram D. Cardinalis mentem, veritus ne frustraretur necessarius nominationis huiusmodi finis, si ille eam acceptare nollet, nisi probaretur eum ad acceptandum sub reatu peccati mortali teneri & obligatum esse, mihi consuluit, vt pro veritate ad sedandos Eminentissimi D. scrupulos quid hac de re sentirem, in chartam breuiter redigere, qua posset eundem Eminentissimum D. in debitam trahere acceptationem; & licèt id onus meis humeris impar iudicauerim, tamen vt tanti Principis desiderio satisfacerem, sic respondendum duxi.

Prælati plures, qui cum Ecclesiis ad quas promoti 10
fuerunt spirituale coniugium contraxerunt, ita se cum illis indissolubile vinculum habere existimant, vt ad alias etiam quacunque facultate suffulti debite transire non valeant, moti auctoritate text. *in cap. inter corporalia 2. de translat. Episcopi,* ibi, *Cùm ergo fortius sit spirituale vinculum quam carnale, dubitari non debet quin Omnipotens Deus spirituale coniugium, quod est inter Episcopum & Ecclesiam, suo tantum iudicio reseruauerit dissoluendum, qui dissolutionem etiam carnalis coniugij, quod est inter virum & fœminam suo tantum iudicio reseruauit,* &c. Ex quibus verbis Vazq. *in 3. p. tom. 3. disp. 241. cap. 1.* putauit vinculum, quo Episcopus ligatur suæ Ecclesiæ, iure diuino, 11
& naturali indissolubile esse. Exemplo matrimonij carnalis consummati, cuius vinculum ita indissolubile est, vt nec à Summo Pontif. dissolui possit, vt resoluunt multi,

multi, quos refert & sequitur Sanch. *de Matrim. lib. 2. disp.* 14.

12 Ad cuius difficultatis solutionem præmittendum est
translationem esse de vna Ecclesia ad aliam regularem
mutationem cum euidenti causa vtilitatis, vel necessita-
tis, *cap. mutationes, cap. sua, c. sicut vir 7. quæst.* 1 Ioan.
13 Honor. *in sum. Decretal. ad hunc tit. n.* 1. Aliquando quis
volens, nonnunquam inuitus, etiam suadente iusta, &
rationabili causa, transfertur de vna Ecclesia ad aliam;
cum qua distinctione Rot. *decis.* 475. *p.* 1. *recent.* quæ-
stionem resoluit, an translatus de vna Ecclesia ad aliam
14 desinat esse Episcopus primæ, vbi primum à Papa
ab illius vinculo absolutus fuit, an verò post adeptam
secundæ possessionem; qua de re recentiorem habemus
declarationem sacræ Cong. negotiis Episcoporum præ-
positæ *sub die* 14. *Decembris* 1624. quam refert Masso-
br. *in praxi habendi concursum requis.* 1. *dub.* 9. *secun-
dum Roman. impress.*

15 Secundò notandum est per summos Pont. compara-
tionem fieri inter vtrumque matrimonium, spirituale
scilicet, & carnale, quoad indissolubilitatem, expresse ta-
men concessa facultate speciali quasi priuilegio, Roma-
nis Pontificibus spirituale coniugium dissoluendi, *capit.
quanto 3. de translat. Episcopi.* ibi, *Non attendens quòd
veritas in Euangelio protestatur, quos Deus coniunxit,
homo non separet, & potestatem transferendi Pontifices
ita sibi retinuit Dominus & Magister, quod soli B. Pe-
tro Vicario suo, & per ipsum successoribus suis speciali
priuilegio tribuit, & concessit,* &c. *capit. vlt. eod. tit.* ibi,
*Sicut legitimi matrimonij vinculum, quod est inter virũ
& vxorem, homo dissoluere nequit, Domino dicente in
Euangelio: Quos Deus coniũxit, homo non separet: sic &
spirituale fœdus coniugij, quod est inter Episcopum &
Ecclesiam, quod in electione initiatum, ratum in confir-
matione, & in consecratione intelligitur consummatum,
sine illius auctoritate solui non potest, qui successor est Pe-
tri, & Vicarius Iesu Christi,* &c.

16 Vnde licèt ex prædictis iuribus colligatur spirituale
coniugium contrahi inter Ecclesiam & Episcopum, vt
per Azori. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 29. *quæst.* 3. *vers.
qua ini igitur est*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.
lib.* 30. *tract.* 3. *n.* 257. Sebast. Cæs. *de eccles. hierarch. p.*
1. *disput.* 6. *de Episcopis* § 2. *num.* 24. Nihilominus eius
vinculum iure humano seu Pontificio est dissolubile,
cùm potestas illud dissoluendi expresse in eisdem iuri-
17 bus tribuatur Petro, & eius successoribus, hoc est, Ro-
manis Pontificibus pro tempore existentibus. Ita *in d. c.
inter corporalia*, Card. *num.* 1. & 3. Imol. *n.* 2. & Abb. *n.*
3. & 4. Petr. de Ledesma *de matrim. q.* 53. *art.* 3. *post con-
clus.* 3. *vers. sed vt hac*, Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 28.
numer. 13 Suar. *de relig. tom.* 3. *lib.* 1. *cap.* 16. *per tot.* Se-
18 bast Cæs. *d.* § 2. *numer.* 17. vbi *numer.* 25. verba *d. cap. in-
ter corporalia, in principio* relata ait explicanda esse
per alia, quæ paulo pòst infrà in eod. textu subduntur,
videlicet. *Non enim humana, sed potiùs diuina potesta-
te coniugium spirituale dissoluitur, cum per translatio-
nem, depositionem, aut cessionem auctoritate Romani
Pont. (quem constat esse Vicarium Iesu Christi) Episco-
pus ab Ecclesia remouetur.* Et sic vinculum illud dici-
tur fieri indissolubile auctoritate diuina, id est, auctori-
tate diuinitus data Vicario suo: nam sicut Deus soluit
per suum Vicarium, ita eidem potestatem reseruando
per eundem dissoluit, in quo sensu explicant Doctores
alia verba dicti text. ibi, *Illa tria sunt reseruata Romano
Pont. non tam constitutione Canonica, quam auctoritate
diuina*; quia ipsa constitutio Canonica in auctoritate di-
uina fundata est.

19 Nec illa verba à Domino prolata de coniugio carna-
li, *quos Deus coniunxit homo non separet*, & applicata
coniugio spirituali *in d. cap. inter corporalia*, denotant
æqualem in vtroque indissolubilitatem: Quia responde-
tur eo loco adduci illam auctoritatem ad probandum
Christum Dominum sibi reseruasse solutionem matri-
monij spiritualis, non in sensu literali, constat enim de
matrimonio carnali agere: sed in sensu morali; qui sen-
sus licet in sacra Scriptura à Spiritu sancto intentus sit,
non tamen facit argumentum efficax ad probandum ali-
quid esse legis diuinę obligatorię: solent enim Summi
Pontifices vti sacræ Scripturę testimoniis in sensu mo-
rali ad propria decreta confirmanda, vt patet in materia
pluralitatis beneficiorum: & ad probandum aliquem
non posse habere duo beneficia, adducunt verba Pauli,
Oportet, Presbyterum esse vnius vxoris virum; & alia
Christi Domini, *Nemo potest duobus dominis seruire*,
quę verba in sensu litterali lōgè aliud significāt. Et Boni-
fac. VIII. *in Extrau. Vnam sanctam, inter comman. de
maior. & obed.* adducit verba Christi de duobus gladiis
in sensu morali ad summam potestatem stabiliendam
cum litteralis aliud longè velit, vt sacri Doctores in
eodem loco interpretantur, & latissimè probat Alphons.
de Castro *lib.* 1. *contra hæreses capit.* 3. & S. Thom. *p.* 1. 10
q. 1. *numer.* 10. de cuius doctrina Ecclesia in Breuiario
ita dicit. *Nullum fuit scriptorum genus, in quibus non
esset diligentissime versatus; scripta eius, & multitu-
dine, & varietate, & facilitate explicandi res difficiles
adeo excellunt, vt ob eam causam etiam nomen Doctoris
Angelici iure sit adeptus.* Et Clemens VIII. *Admirabi-
lis eius doctrinæ testis est ingens librorum numerus, quos
ille in breuissimo tempore in omni ferè disciplinarum
genere singulari ordine, ac mira perspicuitate sine vllo
prorsus errore conscripsit.*

Sublata igitur dubitandi causa, quæ circa indissolu-
bilitatem matrimonij spiritualis oriri poterat, superest
modò videre an Eminentissimus D. meus acquiescere
debeat nominationi Regiæ ad S. Ecclesiam Toletanam,
ob causas maioris boni translationem suadentes, vt su-
prà notaui.

Est in hac materia concors omnium sententia cuili- 21
bet licitum, imo laudabile esse Episcopatum optare non
propter Officij dignitatem, aut bona temporalia, sed
propter annexum laborem, qui est ordinatus ad hono-
rem Dei, & proximi salutem, & in hoc casu bonum opus
desiderat; sic enim locum illum Apost. 1. *ad Timoth.* 3. *Si
quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*, in-
terpretantur S. Thom. 2. 2. *q.* 185. *art.* 1. Alphons. Alua-
rez Guerrero *in speculo iuris Pontif. cap.* 4. *post princ.*
Claud. Iaius *in speculo Præsulis, sub. rub. de eo qui Epis-
copatum appetit, & ad Prælaturam moueri procurat, an
peccet necne?* Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 28. *q.* 2. Mau-
rit. de Alzedo *de precellent. Episcop. dignit. p.* 1. *c.* 3. *n.* 33.

Et ideo si quis propter bona temporalia vel diuitias, 22
& maiores redditus, aut ob pinguiora beneficia ad suam
collationem spectantia, vt de illis suis consanguineis
prouidere possit, Episcopatum appeteret, aut illum
suspiceret, peccaret, & quidem ex Nau *miscel. de orat.
numer.* 2. grauiter, & ex Barthol. Medina *in sum. lib.* 1.
cap. 16 § 2. mortaliter, ibi, *El obispo si despues que
tiene vn Obispado procura otro mayormente per medios
humanos y seglares, igualmente es mortal y escanda-
loso*; idem tenet Lezana *in sum. quæst. Regal. p.* 1. *cap.* 17.
num. 21. ibi, *Secundò, qui dignus est, & appetit Episco-
patum propter redditus temporales tanquam finem,
etiam mortaliter peccat*: & alio casu peccare venialiter
affirmat ibi, *qui appeteret Episcopatũ, quamuis dignus,
propter redditus, aut commoda temporalia, non tan-
quam finem ipsius Episcopatus, sed tanquam finem ip-
sius appetitionis, saltem secundarium, etsi non pecca-
ret mortaliter, cum non appeteret spiritualia propter
temporalia, ad minus tamen peccat venialiter; quia ta-
le desiderium ambitionis, auaritiæ, vel præsumptionis es-
set.* Quicquid in principali casu talem appetentem
peccare venialiter existimauerint Homobon. *part.* 3.
tract. 15.

tract.15 cap.7.q.24.resol.1. Antonin. Diana *moral. resol.p.4.tract.3. resol.100. & in sum.verb. Episcopus 11. num.4.* nisi eorum opinionem intelligamus de eo, cui non appetenti oblatus fuit Episcopatus, quia citra culpam posse illum suscipere etiam propter bona temporalia resoluit hæc perfunctoriè Moria *in emporio iuris p.1. tit.2.q.5. num.29. in princ.* At id ab spiritualibus viris minimè admittendum esse semper consulerem, propter maximas animi sui inquietudines, quibus nonnunquam vexari non est dubium, vt de illis temporalia anhelantibus optimè ratiocinatur Auctor viæ salutis æternæ. *Qui ad temporalia, & dignitates,* inquit, *anhelant in hoc saltem decipiuntur, quod si quod cupiunt, seu sperant, adepti fuerint, statim desiderium & spem illorum in longinquum rursus trāsmittunt, & dum quaerenda inhiant, quæsitorum non recordantur, & sic fit, vt omnia eis desint, & quæ habent, & quæ cupiunt.* Et facit dictum illud Senecæ. *Nihil interest vtrum habeas, vel non desideres.*

24 Verùm ad præsentem casum hæ resolutiones applicabiles non sunt, quia Eminentissimus D. meus, nec appetit Episcopatum, nec ad bona illius temporalia respicit, nec illum, licet sibi non appetenti oblatum acceptare, nec suam Ecclesiam & primam sponsam deserere vult; vlterius quæritur an possit cogi vt acceptet ob maius bonum spirituale, & ex causis in principio relatis? Et verum existimo stante necessitate habendi talem Pastorem, cum euidenti Fidelium vtilitate, sine tamen præiudicio, aut euersione ouium prioris Ecclesiæ, teneri & obligatum esse nominationem Regiam de se factam, & Pontificiam electionem forsan subsequutam sub reatu peccati mort. acceptare. Id enim insinuat S. Gregorius *in Pastorali p.1. cap.5. Qui habet dona Dei, vt possit esse Pastor, si vocatus suscipere renuit, plerumque ipsa dona sibi auferuntur, quia non pro se tantum, sed etiam pro aliis acceperat. Vnde Dominus dicens, si diligis me, pasce oues meas, clare docuit quod si testimonium dilectionis suæ est suscipere onus Pastorale, quisquis virtutibus pollens ipsum suscipere renuit, Pastorem summum conuincitur non amare.* Et iterum ac meliùs ad propositum *lib. 6. epist.5. ad Cyriacum Patriarcham Constantinop. Et Pastori S. Ecclesiæ dicitur, Simon Ioannes amas me? Pasce oues meas: ex quibus verbis colligitur quia si is, qui valet, omnipotentis Dei oues renuit pascere, ostendit se Pastorem summum minimè amare; nam, qui propriam quietem communi vtilitati prefert, nō potest dicere, Mihi viuere Christus est, & mori lucrum, cum Apost. ad Philip. 1.* Et vbi erit illud eiusdem ad *Roman. 14. Nemo sibi viuit, & nemo sibi moritur?* Et illud eiusdem 1. ad Corinth. 10. *Non quæro quod mihi vtile est, sed quod multis, vt salui fiant?* Et illud denique 2. *ad Corinth. 5. vt qui viuunt, iam non sibi viuant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est?* quod elegantibus verbis expressit Prosper *de vita actiua, & contemplatiua lib.2.cap.28.* vt sequitur. *Videndum est vtrùm iustè faciant illi, qui se remouentes ab occupationibus cunctis, ac studiis spiritualibus offerentes nihil humanæ societati proficiunt, & desideria sua commodis omnibus præferentes vtilitatem communem desideratæ vocationis electione contemnunt, cum profectò laborantibus opem ferre nolle cum possis, & communi bono posthabito otiosa quiete frui, nihil habeat æquitatis: cui æquitati qui seruiunt, omnes omnium bono viuunt ac velut sibi inuicem nati salutem mutuam tuentur, ac diligunt, ac per hoc contra iustitiam faciunt hi, qui merito suæ conuersationis, vel eruditionis allecti otiosum studium fructuosæ vtilitati regendæ multitudinis anteponunt, ac cum possint laboranti Ecclesiæ subuenire, operosæ administrationis laborem fruendæ quietis contemplatione refugiunt.*

25 Certo certius est Prælatum, qui in Ecclesia sibi commissa in vinea Domini vtiliter laborauit, & diuturna sua residentia oues ad vias Domini reduxit, ac Pastorale officium sanctissimè adimpleuit, debere eundem laborem conducere in aliis ouibus reducendis, si dimisso priori Episcopatu, & per summum Pont. ab illius vinculo absolutus ad alium de eiusdem licentia transferatur; non enim illi sufficit operari in eo, quod sibi, vel paucis vtile sit, sed quod multis, vt salui fiant, sicut docet Apost. loco numero præcedenti adducto.

Quòd si adhuc renuerit hoc modo multis prodesse 26
non solùm inuitè adductus, sed vltrò se offerens nolit translationi consentire, meritò dubitauerim an huiusmodi non acceptandi scrupulus hoc casu potiùs præsumptioni, quàm humilitati tribuendus sit. Dubitationem excitaui, & breuissimè resolui, *in meo tract. de officio, & potest. Episcopi p.1. tit.2. glos.2. num.25.* ibi, *Humilis nescio an sit ille, qui superni nutus arbitrio, vt debeat præesse intelligit, & tamen ex humilitate præesse contemnit? Diuinis enim dispositionibus subditus, atque à vitio obstinationis alienus, cum sibi regiminis culmen imperatur, si iam donis præuentus est, quibus & aliis prosit, & ex corde debet fugere, & inuitus obedire. Hieremias à Domino mittitur ad prædicandum, & tamen ne mitti debeat humiliter reluctatur, dicens: A a Domine Deus ecce nescio loqui, quia puer ego sum? Esaias Domino quærenti quem mitteret, vltro se obtulit. Ecce ego, mitte me,* & cùm hinc inde alia adduxerim pro vtraque parte non contemnenda, tandem concludo. *Væ illi, qui præest, & non prodest: sed væ grauius illi, si quia præesse metuit, prodesse refugit.* Nullatenus 27
effugiendus pro Deo labor, sed vltrò suscipiendus, ipse vires auget, ideoque leue onus remanet, iuxta illud *Psalmi 54.* vbi habetur, *Iacta super Dominum curam tuam*: in Hebræo dicitur, *Proiice onus tuum in Dominum,* id est, fidenti animo onera curarum, ac tristitiarum tuarum in Domino proiice: & rationem præstat S. Bernard. *ad Eugenium Papam. Ne otia vestra necessitatibus Ecclesiæ proponatis.* Consolabatur seipsum non semel sanctus Carolus Borromæus, vt scripsit insigni viro litteris & sanctitate præstantissimo D. Bartholomæo à martyribus, in Pastorali officio continuò laborantem, his verbis. *Venit enim mihi in mentem quam tutum sit ac tranquillum in eo pastoris ministerio sine interpellatione versari, quod vnum necessarium esse Christus docet. Sed consolatur me in mediis curis Pastoralibus ipsius Iesu Christi optimi maximi Pastoris exemplum, qui è Cœlo descendit in terras, & tot labores atque adeo mortem sustinuit, vt centesimam ouem errantem & vagam quæreret, quæsitam inueniret, inuentam in humeros tolleret, & ad ouile reduceret.*

Virtutibus pollens, ait S. Gregor. *lib.1. Pastoralis* 28
cap.9. coactus ad regimen veniat. Veni, inquam, eminentissime Domine, suscipe onus pro Christo, & oues tuam præsentiam postulantes, ac pauperes tuis eleemosynis indigentes eleua, refoueque, vt ita omnes tua industria ad Dominum conuertantur, & tuo labore & assidua vigilantia à vitiis abstrahantur, prout spero, prout in Domino confido. Et licèt quanta in pauperes fuerit vir iste piissimus benignitate, non inuoluere constituerim, nihilominùs silentio præterire non possum me tunc Romæ habitantē vidisse non semel ipsum Eminentissimum D. meum quotidiano victu plusquam triginta pauperes alere, & peregrinos præsertim Hispanos nouis indutos vestibus viatico iuuare; quarum eleemosynarum ex mandato suæ Eminentiæ distributor in Romana Curia aliquando fui. Vnum etiam instar omnium, auctorem habeo, cui iure suo integra debetur fides, Illustrissimum & Reuerendissimum D. Coccinum sacræ Pœnitentiariæ Regentem, & Rotæ Decanum, qui mihi non semel retulit Eminentissimum D. meum comparari posse cum illis primitiuæ Ecclesiæ Episcopis;

erat

erat enim residentiæ apud suam Giennensem Ecclesiam auidissimus, ibique in leuanda pauperum suæ Diœcesis miseria, quos vel durior egestas oppresserat, vel atrocior afflixerat morbus, aut immitis fortuna iactauerat, adeo frequens, & munificus, vt crebræ largitiones opes excedere viderentur.

29 Nihilominus dictus D. meus Cardinalis de Sandoual ostendens summum amorem, quo suam primam & vnicam Ecclesiam Giennensem dilexerat, nominationem à Rege Catholico sibi factam de Toletana Ecclesia omnium ferè aliarum opulentiore, & nobiliore, ter constantissimè recusauit, in hoc imitatus Fr. Ioannem Hurtado Dominicanum, cui cùm hunc eundem Archiepiscopatum Toletanū Carolus V. Imper. secretò designasset, eique
30 tum precibus, tum lachrymis, ac omni denique conatu obsistenti inducias Imperator ad meliùs deliberandum indulsisset, perstitit vir egregius constantissimè in priori proposito, cuius animi magnitudinem, stabilemque omnino sententiam, ac minimè fucatam; sed Deo addictam Imperator admiratus, iussit illum tuto animo esse, quem iam libertate donabat; tunc ille summa perfusus lætitia, nouum munus à Cæsare postulauit, vt scilicet nemini se viuente, quod ab eo gestum fuerat patefaceret. Quod Cæsar fidelissimè præstitit, sed eo vita deinde functo aliis minimè occultandum ad reliquorum exemplum esse putauit, vt refertur *in historia generali S. Dominici Hernandi de Castillo p. 2. lib. 2. cap. 26. fol. 202.* Deceret igitur vt dictus D. meus Romani Pontificis iussu Archiepiscopatum coactus reciperet, prout accidit Sancto Bonauenturæ, qui inuitus de eiusdem Pontificis mandato Episcopatum suscepit, humeros tandem labori submittens: vt sic de illo, sicut S. Cyprianus de S. Cornelio Papa *lib. 4. epist. 4. ad Antonianum*, dicere possumus. *Episcopatum ipsum non postulauit, nec voluit, nec vt cæteri, quos arrogantia, & superbia suæ tumor inflat, inuasit. Sed quietus, & modestus & quales esse consueuerunt, qui ad hunc locum diuinitus eliguntur, pro pudore virginalis conscientiæ suæ, & pro humilitate ingenita sibi, & custodita verecundia, non vt quidam, vim fecit vt Episcopus fieret, sed ipse vim passus est, vt Episcopatum susciperet.*

Toletana Disputationis.

Vtrùm ornatus muliebris inhonestus, & profanus sit peccaminosus, ac per se & formaliter impediat receptionem Sacramentorum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ.

Votum CXXIV.

1 *Congregatio Sacerdotum, qui dicuntur indigni Ministri Saluatoris in congressibus litterariis quæstiones morales examinant confessariis perutiles, & necessarias.*

2 *Doctores referuntur de habitu & cultu mulierum agentes.*

3 *Ornatus muliebris in duobus consistit, in apparatu corporis, & in fuco colorum.*

4 *Vestes pretiosas supra statum suum, & vltra facultates habentes quando peccent mort.*

5 *Cultu superuacuo vtens non excedente facultatem eius, sed statum, peccat venialiter.*

5 *Sartor, aut tonsor si excedens statum suum vestes induerit valoris alicuius, vt sic copiosiores solutiones acquirat, & magis lucretur, non peccat.*

7 *Nimiam solitudinem ad exteriorem corporis ornatum apponent quando peccet.*

8 *Mulieres debent in laborando se occupare.*

9 *Mulieres cum verecundia, & sobrietate debent se ornare.*

10 *Ornamentorum lenocinia prostitutis conueniunt.*

11 *Pomposæ vestium machinæ ad luxuriam & sensualitatem prouocant.*

12 *Pomposis nulla vtitur vestibus vbi ab aliis non possit videri.*

13 *Fr. Ludouici de Leon auctoritas refertur.*

14 *Mulier nupta potest licitè se ornare vt placeat viro suo, & quibus concurrentibus id fieri debeat, ostenditur.*

15 *Mariti consentire non debent vt vxores ornentur propter alios cum foras exeunt.*

16 *Mulier se ornare potest ad ostendendam pulchritudinem vt placeat alicui, quem in virum habere vult.*

17 *Mulier senex, & quæ vouit, vel constituit viuere in cœlibatu, aut viduitate, non potest ornare se curiose.*

18 *Mulier quæ ideo se ornat vt homines in concupiscentiam sui moueat, peccat mort.*

19 *Mulier siue coniugata siue non quæ se comit eo fine vt lasciuè placeat, toties peccat quoties de industria illius se dat conspectui.*

20 *Mulier, quæ se iuxta statum suum ornat, & componit absque intentione prouocandi viros, non propterea peccat mort.*

21 *Excessus suprà statum, vel præter receptam consuetudinem in ornatu fœminarum potest esse lethalis.*

22 *Mulieres, quæ primum introduxerunt nouas lasciuarum vestium formas, mortaliter peccarunt.*

23 *Episcopi mandata cum censuris late contra vtentes lasciuis, & minus honestis vestibus contrauenientes lethaliter delinquunt.*

24 *Ornatus in excessu quomodo sit peccatum mort. per accidens.*

25 *Fuco & pigmentis se ornans an dicatur adulterare opus Dei.*

26 *Pingere faciem, eique varios colores inducere non est de per se malum, sed indifferens.*

27 *Fuco, & variis pigmentis, ac compositis ornamentis quando sine peccato vti possit, ostenditur.*

28 *Iudith & Esther omni genere ornamentorum sibi pulchritudinem conciliarunt.*

29 *Mulier quæ se pompose adornat, & ob id mortaliter peccat si homines ad luxuriam incitare intendat, non est admittenda ad Sacramenta Pœnitentiæ & Eucharistiæ, nisi talem deponat ornatum.*

30 *Concubinario publico quando sit neganda Eucharistia ostenditur.*

Venerabilis & deuota Congregatio Sacerdotum, 1
qui dicuntur indigni Ministri Saluatoris huius oppidi Matritensis, quam vnà cum aliis feliciter fundaui, & institui anno 1644. ex statuto intenta pluribus spiritualibus exercitiis, orandi, scilicet prædicandi, visitandi hospitalia & carceres, audiendi Confessiones, iuuandi pauperes, consolandi afflictos, & doctrinam Christianam docendi rudiores iuuenes, & eos qui in infimis ministeriis sese hîc occupant, necnon ad loca oppida circumuicina missiones faciendi ad prædicandum Verbum Dei, & ad Confessiones Fidelium audiendas; in quibus agendis operibus diligentes sese exhibent Ministri huiusmodi, & ne tam necessario instituto aliquid deesset, & volens eadem Congregatio vt Sacerdotes officium

ficium Pastorale & Sacerdotale, quod gerunt adimplerent, & omnes aptam ad id consequendum scientiam haberent, statuit, & ordinauit vt in oratorio publice pro omnibus intrare volentibus lectio de aliqua morali materia haberetur, ibique quisquis velit dubia proponeret ad eam materiam spectantia, & in praxi eueniri solita, vt inde capta veriori & securiori resolutione sciant omnes cum casus occurrerit quid sequendum: & implorato diuini numinis auxilio, ex cuius inuocatione bonum sequitur initium, melius medius, & optimus finis, vt aduertit Imper. *in auth. quomodo oporteat Episcop. §. nos igitur*, explicaui publice quæstionem propositam die Veneris 2. Martij 1646. & si plures latiùs de illa pertractare voluerint, & alia scire desiderauerint, poterunt ad sequentes Auctores occurrere, qui latum campum ad alia plura, quam hic tractabuntur, aperient.

a De habitu muliebri, & cultu ac disciplina fœminarum multa multi scripsere, & præcipuè Cypr. *de disciplina & habitu Virginum*, Tertull *in lib. de habitu muliebri*, Nazianz. *in tract. aduersùs mulieres sese ornantes*, Fray Luis de Leon *en su perfeta casada fol.*.. S. Thom. 2. 2. *q. 169. art. 2. ad* 2. vbi Caiet. S. Anton. *in sum. tom. 2. tit. 4. c. 5. §. 1.* idem Caiet. *in sum. verb. ornatus*, Siluest. *in sum. eod. verb.* Abb. *in cap. 1. num. 11. ne clerici, vel mon.* Cassan. *in catalogo gloria mundi p. 2. consid. 32.* Tiraq. *l. 3. connub. à princ.* Guilelm. Bened. *in c. Raynutius, verb. cuidam Petro tradidit n. 32. cum seq.* Neuizan *in sylua nupt. lib. 2. n. 86. vers. quod maximè procedit*, Abulen *super c. 11. Matthai*, Honcala *in tract. de fuco mulierum*, Sebast. Medic *in sum. peccatorum p. 1. tit. 2. q. 26.* Ioan. Mallara *p. 1. cent. 7. refran. 34 & cent. 10. refran. 51* Ioan. Pineda *p. 2. de la agricultura Christiana dial. 21. §. 9 cum seqq. & in vita S. Ioannis Baptista lib. 3. art. 1. c. 5. pag. 79. cum seq. & art. 2. c. 2. pag.* 156. Blas Aluarez Morabal *en el tratado de la salud c. 52. & 53.* Fray Diego de la Ystella, *p. 1. de la vanidad del mundo c. 40.* Ioan. de Orozco *lib. 1. parad. 4. pag. 31.* Sebast. de Couarruuias y Orozco *en el thesoro de la lengua Española verbo afeite*, Hieron Roman *de Republ. gentilic. lib 9. c. 20.* Henriq. *in sum lib. 8. c. 56. §. 4. lit. X.* Petr. Ledesm. *in sum. p. 2. tract. 31. c. 3. pag. 774.* Bobadil. *in politica lib. 2. cap. 17. n. 148.* Azor. *instit. moral. p. 3. lib. 3. c. 30. q. 7.* Sayr. *in claui Regia lib. 8. c. 6. n. 4* Lessi. *de Iustit. lib 4. cap. 4. dub. 14.* Ludou Beia *respons. moral. p. 2. casu* 18 Filliuc. *in quæst. moralib. tom. 2. tract. 30. q. 9. n. 220.* Homobon. de Bonis *in respons. quæst moral. p. 3. resp. 23. & 24.* Cardin Cæs. Baron. *annal. Eccles. anno Christi 57. c. 71. pag. mihi 529.* Laymann. *in Theolog. morali tom. 1. tract 3. c. 13. n. vlt. vers. simile exemplum cum seqq.* Antonin. Dian. *in resolut moralib. p. 2. tract. 1. miscel. resol.* 30. Alphons. de Carranza *en el discurso contra malos trajes y adornos lascinos.*

Ex quorum dictis dicendum nobis est ornatum mu-
3 lierum in duobus consistere, in apparatu corporis, & in
4 fuco colorum: item in ornatu dupliciter posse excedi, vno modo cùm quis vt niteat ex vestibus, & appareat vndique generosè adornatus, vult habere vestes supra statum suum, & vltra facultatem, & regulariter videtur peccare mortaliter, quia omnino est irrationale pauperem velle pretiosis vestibus vti, si per talem superfluum cultum cogatur deficere in necessariis ad sustentationē sui, & familiæ, vel contrahere debita, quæ soluere non
5 potest. Alio modo quando quis vtitur superuacuo cultu, non tamen excedente facultates eius, sed excedente statum, scilicet quòd licèt non cogatur egere tali veste vtendo, est tamen supra honestatem status sui, cui minor ornatus est conueniens, & tunc venialiter peccare existimo, de quo dicit S. Gregor. *in homil. sunt nonnulli qui cultum subtilium, pretiosarumque vestium non putant esse peccatum, quòd si culpa non esset, nequaquam sermo Domini tam vigilanter exprimeret quod diues, qui torquebatur apud inferos bysso & purpura fuisset indutus, nemo quippe vestimenta pracipua scilicet excedentia proprium statum nisi ad inanem gloriam quærit vt honoratior cæteris esse videatur*, refert noster Aluar. Pelag. *de planctu Eccles. lib. 2. art. 6. vers. Quatuor sunt signa superbiæ, fol. 98. & art. 76. fol. 250.* Et idem S. Greg. *in Matth 3. nisi cultus pretiosus in culpa esset non tam signanter diceretur quod diues indutus purpura torquetur apud inferos.* Idem S. Greg. *in homil. nemo autem existimet in luxu atque studio pretiosarum vestium peccatum deesse, quia si hoc culpa non esset, nullo modo Ioannem Dominus de vestimenti sui asperitate laudasset, & nequaquam Petr. fœminas à pretiosarum vestium appetitu compesceret, 1. Petri 3. dicens, non in veste pretiosa.* Veruntamen si aliquis me- 6
chanicam artem exercens, veluti sartor, aut tontor, indigeret vltra statum suum bene vestiri vt facilius generosis viris barbam abradendo posset meliùs victum quærere, & sic copiosiores solutiones adquirere, & non ad inanem gloriam, existimo hoc casu talem nec venialiter peccare.

Potest quandoque considerari excessus in quantum 7
quis apponit nimiam solicitudinem ad exteriorem corporis ornatum, quia etiamsi quis non agat propter inanem gloriam, nec vtatur vestibus pretiosis vltra statum suum, nimia solicitudo circa eas, vt niteant, potest esse peccatum veniale, vel mortale secundum subiectam materiam, & occasionem inde sequutam, veluti si iste huiusmodi nimietate in se ornando exponat se periculo non inueniendi Missam in die festo: vel mulier non ita vt decet domui suæ sit præposita, & in rebus ad eam necessariis propter hoc deficiat, quia, vt dicit Nazianzen. 8
aduersùs mulieres ambit. se se ornantes. Manus opus, & labor in muliere appareant; & S. Hieron. *ad Demetriad. Habeto fusum semper in manibus, vel staminis pollice fila deducito, vel ad torquenda subtegmina in alueolis fusa versantur, aliarumque neta, aut in globum collige, aut texenda compone: quæ texta sunt inspice: quæ errata reprehende, quæ facienda constitue.*

Et licèt hucusque dicta æquè in muliere & viro pro- 9
cedant, & de vtroque intelligi possint, deinceps tamen ad mulieres sermonem vertimus, quas decet in habitu, & ornatu verecundiam & modestiam semper præseferre iuxta doctrinam Apostoli 1. *ad Timoth. 2. Mulieres in habitu ornato cum verecundia & sobrietate ornantes se, & non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, aut veste pretiosa, sed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona*: vbi gloss. mulieres dicit ornari in habitu ornato, id est cum religione ornantes eas; vult enim Apostolus esse ornatas virtutibus, & cum verecundia vultus, vt non sint attritæ frontis, vt meretrices, nec tortis crinibus, id est, crispis illis tortis auro, & margaritis. Item 1. *Petri 3.* ibi, *quarum non sit extrinsecus capillatura, aut circundatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus*, &c. Nam earum ornatus viros ad 10
luxuriam incitat. *Prouerb. 7. Ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio præparata ad decipiendas animas*; *Ecclesiastici 9. Auerte faciem tuam a muliere compta, & ne circunspicias speciem alienam*, &c. *Iob. 31. Virginem non conspicias ne forte scandalizeris in decore illius*, refert Aluar. Pelag *de planctu Eccles. lib. 2. art. 73. fol. 244.* & hinc S. Cyprian. *de disciplina & habitu Virginum* ait *ornamentorum lenocinia prostitutis conuenire*: necnon Tertullian. *de cultu fœminarum cap. 12.* ex *Genes. cap. 38.* refert *hac ratione Thamar malum pudicitia sua odorem dedisse cum dicit, quia se expinxerat, & ornauerat, idcirco Iuda suspicioni visa est quæstui sedere*, &c.

Ex hodiernis pomposis vestium machinis oriri solent 11
lasciuiæ

lasciuiæ & sensualitatis damna, vt scitè ponderat Tertullian. *de pallio cap. 9. He pompæ quam de proximo curent luxuria negotium, & obstrepant pudicitiæ disciplinis dignoscere in facili est.* Et paulo infra. *Omnes pompæ in publicum proferuntur, aut vt luxuria negotietur, aut gloria diuitiarum, & potentia insolescat.* Legitur de germano B Bernardi fratre in Claraualle, quòd noluit videre sororem nobilem suam ornatam, dicens quòd erat Rete diaboli. Est enim gratis dictum credere fœminas adornari vt domi maneant intra cubiculum, nam, vt
12 dicit S Gregorius *hom. 6. & 40. in Euangel. nemo vult sibi speciosis vti vestibus, vbi ab alijs non possit videri.* refert Aluar. Pelag *loco supra citato, & eod. lib. 2. art. 76. fol. 250.*

13 Oriri etiam ex eisdem pomposis vestibus solent facultatum diminutiones, seu potiùs desolationes, nam mariti, vt vxoribus complaceant, insani fiunt, domesticis necessitatibus minimè attendentes, vt inordinatis earum cupiditatibus inseruiant, eleganter doctissi. Fr. Ludou. de Leon *en su perfeta casada*, in tales inuehit, his verbis. *No es el gasto de vn dia, sino de cada dia, ni costa que se haze vna vez en la vida sino que dura per toda ella: ni son como suelen dezir muchos pocos, sino muchos y muchos: porque si dais en golozear, toda la vida es el almuerço y la merienda, y la huerta, y la coma tre, y el dia bueno. Y si dan en galas passa el negocio de passion, y llega à increible desatino, y locura. Porque oy vn vestido, y mañana otro, y cada fiesta con el suyo, y lo que oy hazen, mañana lo deshazen, y quanto ven tanto se les antoja; y aun passa mas adelante el furor, porque se hazen maestras e inuentores de nueuas inuenciones y trages, y hazen honra de sacar à luz lo que nunca fue visto: y como todos los maestros gusten de tener discipulos que los imiten, ellas son tan perdidas, que en viendo en otras sus inuenciones, las aborrecen y estudian, y se desuelan por hazer otras: y crece el frenesi mas: y ya no les plaze tanto lo galano y hermoso como lo costoso y preciado: y ha de venir la tela de no se donde, y el brocado de mas altos, y el ambar que bañe el guante, y la cuera y aun hasta el zapato: el qual ha de relucir en oro tambien como el tocado, y el manteo ha de ser mas bordado que la vasquina, y todo nueuo y todo reciente, y todo hecho de ayer para vestirlo oy, y arrojarlo mañana, y como los cauallos desboeados, quando toman el freno, quanto mas corren, tanto van mas desapoderados: y como la piedra que cae de lo alto quanto mas deciende, tanto mas se apresura: assi la sed destas crece en ellas con el beuer: y vn gran desatino y excesso que hazen les es principio de otro mayor, y quanto mas gastan tanto les aplace mas el gastar. Y aun ay en ello otro daño muy grande que los hombres se les acontece ser gastadores las mas vezes lo son en cosas aunque no necessarias, pero duraderas o honrosas, o que tienen alguna parte de vtilidad, y prouecho. Como los que edifican sumptuosamente, y los que mantienen grande familia, o como los que gustan de tener muchos cauallos: mas el gasto de las mugeres es todo en el ayre, el gasto muy grande, y aquello en que se gasta no vale ni luze, en bolantes y en guantes, y en penetes, y caçoletas, y azauaches, y vidrios, y musarañas, y en otras cosillas de las tiendas, que ni se pueden ver sin asco, ni menear sin hedor. y muchas vezes no gasta tanto vn letrado en sus libros, como alguna dama en enrubiar los cabellos. Dios nos libre de tan gran perdicion. y no quiero ponerlo todo à su culpa que no soi tan injusto. Que gran parte de aquesto nace de la mala paciencia de sus maridos. y passara yo agora la pluma à dezir algo dellos, sino me detuuiera la compasion, que les he: porque si tienen culpa pagan la pena dellas con las setenas, &c.*

4 Et vt propiùs ad materiam accedamus, distinguendum est inter mulierem habentem virum, & inter eam quæ illum non habet: nam mulier nupta potest licitè se ornare, operam dando vt soli viro suo placeat, ne propter defectum ornatus eius vir contemnat eam, & quærat aliam pulchriorem; & hoc non solùm est licitum, sed etiam meritorium, si agit vt caueat viri adulterium, iuxta illud Apost. 1. *ad Corinth. 7. Mulier quæ nupta est cogitat quæ sunt mundi, & quomodo placeat viro*: & vt mulier nupta rectè & debitè se ornet, tria in suo ornatu concurrere debent; primum debitus finis, id est, quod propter virum suum mulier agat. Secundum quod non excedat apparatus ille conditionem status sui in valorem: tertium quod ille ornatus sit secundum se honestus; quia quidam ornatus est, qui etiamsi non sit magni valoris, est tamen in se impudicus, & ostendit mulierem inuerecundam. Ita Lessi *d. lib. 4. c. 4. dub. 14. num. 108. vers. secundo*, & cæteri in principio citati.

Non est tamen prætextu placendi maritis, consentiendum vt mulier nupta pomposis vtatur vestibus, quæ solent ad lasciuiam incitare videntes, non enim facile viri credere debent mulieres ornari propter se, cùm videamus eas dum domi sunt nunquam his vestibus vti, cum foras verò exeunt illis cum curiositate adornari, ergo signum est, alijs placere velle, vel saltem vt pulchriores ab alienis laudari, quid enim mali de maritis talia consentientibus præsumendum non sit, vt eleganter Cypr. *de disciplina, & habitu virgin.* ait, *Viderint quid sibi nuptæ per placendi studium de coniugum solatio blandiantur, quos dum in excusationem suam proferunt, ad societatem criminosæ consensionis adsciscunt.* 15

Mulier, quæ virum non habet, aut proponit illum habere, aut non. Si proponit illum habere, idem dicendum sicut de coniugata: quia sicut isti licet se ornare vt pulchrior appareat viro suo, ita illum non habenti licet operam dare ad ostendendum pulchritudinem, vt placeat alicui quem in virum habere vult, non intendens alios fallere, nec inducere homines ad concupiscentiam, secundum Sayr. *in claui Regia lib. 8. capit. 6. numer. 4.* Lessi. *d. lib. 4. capit. 4. dub. 14. numer. 108.* Trullench. *in exposit. Decalogi lib. 6. capit. 1. dub. 12. n. 21.* 16

Si habere non potest, quia non est in ætate, vel constituit in cœlibatu, aut viduitate viuere, non licet sibi ornare se curiosè, quia illud est ad placendum alicui; quæ autem nulli placere debet, non debet se ornare, prout ornatus importat apparatum aliquem ad ostendendam pulchritudinem: nam quæ virum iam habere non potest, aut eum non habere constituit, seu vouit, illicitè agit si studeat ostentare pulchritudinem. Ita Lessi. *d. dubit. 14. n. 109.* 17

Verùm si virum habere non curat in proprium maritum, sed ideo se ornet vt non suis placeat, eosque in 18
concupiscentiam sui moueat, semper mortaliter peccat, 19
quia intentio est de se mala, scilicet mouere viros ad libidinem; vnde mulier siue coniugata, siue non, que se ornat, & comit eo fine vt lasciuè placeat, eumque ad libidinem prouocet, toties peccat quoties de industria illius se dat conspectui, Nau. *in man. c. 16. n. 14.* Trullench. *d. dub. 12. n. 21.*

Quando verò ex parte mulieris iuxta statum ornatæ, & compositæ non est intentio prouocandi, nec sibi placet quod prouocetur aliquis ad sui libidinosum amorem, quamuis placeat ei quod laudetur vt pulchra, & vana superfluitate & fuco se ornet, non propterea peccat mort. quamuis alij peccent mort. ipsam adamando, est enim occasio accepta, & non data. Ita Caiet. *in sum. verb. Ornatus, in fine*, Trullench. *d. dub. 12. n 19.* vbi in fine consulit meliùs facere si domi se contineat, dum iusta causa exeundi non intercedat. 20

Sed si supra statum, vel præter receptam consuetudinem sit excessus in ornatu fœminarum per comam apposititiam, 21

posititiam,vulgo *moño*,per intortos capillos, per pectoris nuditatem,per ornamenta aurea & gemmata,per nouas vestium formas, videtur, talem excessum per se esse lethalem,etiamsi nullus malus finis extrinsecus intendatur, primo propter scandalum, quia talis ornatus allicit intuentes ad libidinem, & istarum concupiscentiam: secundo quia adulterant opus Dei,& illud emendate volunt,quod in iniuriã cedit Auctoris;tertio quia Scriptura & Patres hunc excessum grauiter reprehendunt 1.*Petr.*
22 3.Cyprian.& Tertullian.ac cæteri in principio citati:Et ideo propter mala, quæ ex hoc excessu vt plurimum oriri solent,resoluit Caiet *ad D.Thom.2.169.ad art.2.*fœminas,quæ has nouas lasciuarum vestium formas inuenerunt, & primæ introduxerunt,peccasse mortaliter; si-
23 cut etiam lethaliter delinquere contrauenientem Episcopi mandato cum censuris lato contra vtentes lasciuis, aut minus honestis vestibus tenet S. Thom. *d. q.* 169. *art.2 ad* 2 Bobadil post alios *in sua politica lib.2.c.*17. *n.*149.*&* 150.Alphons.de Carranza *en el discurso contra malos trages y adornos lasciuos nota* 16. *propè fin. fol.*50.*b.*

24 Ego tamen intelligo in excessu istius ornatus esse peccatum mortiferum per accidens,ratione alicuius prauitatis connexæ:primò ratione mali finis;secundò ratione alicuius præcepti positiui: tertiò ratione scandali;
25 non enim propriè dicitur adulterare opus Dei, qui fuco & pigmentis se ornat, quia non facit illud deterius, sed solum facit videri pulchrius; nec id facit intentione emendandæ artis diuinæ,vel operis Dei qua Dei est; sed supplendi defectus naturæ, vel iuuandi opus naturæ, qua naturæ est. Auctoritates verò tam Scripturæ quàm Patrum ad hoc propositum in contrarium adduci solitæ, vel continent exhortationem, vel agunt de illis, quæ se ornabant vt aliis placerent,vel propter lasciuiam, aut in contemptum Dei.

26 Circa fucos,idest,colores,quos apponunt sibi fœminæ,eædem sunt faciendæ distinctiones,de quibus suprà: nam pingere faciem,eique varios colores inducere, non est per se malum,sed indifferens:similiter per hoc intendere pulchritudinem, & artificio iuuare, ac exornare opus naturæ,nihil habet mali nisi ratione excessus in affectu,& vsu rei indifferentis.

27 Non obstat quòd ex fuco, & variis pigmentis, ac compositis ornamentis interueniat quædam fictio, qua intuentes decipiuntur; Quia fictio quando in nullius cedit detrimentum,non est mortifera: deinde non est propriè fictio nisi id fiat eo fine vt intuentes putent hunc colorem esse natiuum,ac plerumque non eo fine id faciunt, sed solùm vt sint & appareant pulchræ, abstrahendo à causa,vnde id proueniat: vnde etiam fieri potest vt sine peccato vtantur; primò causâ tegendæ alicuius maculæ:secundo si maritus iubeat, nimirum vt vxor inter alias magis decora appareat; etsi enim mariti non cupiunt adulterina illa fallacia decipi, vt D. Augustinus loquitur, sæpè tamen vxores suas cupiunt sic ornari.

28 Tertiò, si qua alia rationabilis causa subsit, sicut Iudith,& Esther omni genere ornamentorum sibi pulchritudinem conciliarunt, quam & ipse Dominus adauxit; & quamuis fortè aliqui decipiantur putantes illam pulchritudinem adscititiam esse natiuam, parum id refert; tum quia deceptio non est intenta, sed permissa: tum etiam quia licet deceptio esset intenta, parum interesset cum sit innoxia, nec limites mendacij officiosi excedat.

29 Ex quibus iam infertur resolutio ad secundam partem quæstionis propositæ, vt scilicet mulier in illis casibus,in quibus eam mortaliter peccare diximus ad Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta admittenda non sit, nisi de emendatione constet: emendatio autem non plenè facta censetur pœnitentiæ signa ostendendo, aut firmum deponendi talem vestem propositum habendo,nisi cum effectu illos ornatus lasciuos deponat, qui ad libidinem aspicientes prouocare solent; nam dum eos secum retinet,videtur causa, qua alios ad peccandum incitat,ei adhærere,videntibus omnibus, qui secundùm exteriorem ornatum, non vero iuxta interiorem animum, & occultam intentionem peccatricem indicant non emendatam;& sic peccatum illius nulla tergiuersatione
celari potest. Sic similiter quamuis publico concubina- 30
rio ad Confessionem accedenti in conspectu plurium neganda non sit Eucharistia,licèt à domo non expulerit concubinam,si habeat tamen firmum propositum illam eiiciendi, & dum vicinis positiuè non constet illam domi suæ concubinarum retinere, nihilominùs si certo scirent iidem vicini eam domi reliquisse, neutiquam illi Eucharistia esset administranda, eo quod tunc peccatum est manifestum,& omnibus notum,nec cessat scandalum, ex resolutis per Ioan.Sanci. *in selectis disp.*34.

Toletana Archidiaconatus.

Eminentissimi S. R. E. Cardinales non includuntur sub dispositione statuti S. Ecclesiæ Toletanæ requirentis fieri probationes super puritate sanguinis prouisi prætendentis admitti ad possessionem Dignitatis, seu Canonicatus illius S.Ecclesiæ.

VOTVM CXXV.

1 *Statutam S. Ecclesiæ Toletanæ in diuini cultus augmentum,ac pietatem,& decorem factum, & per Sedem Apost.confirmatum.*
2 *Statuta super puritate sanguinis iustissimis de causis condita.*
3 *Statuta & leges qaæ publicam concernunt vtilitatem, fauorabilia sunt.*
4 *Dispositio tendens ad vtilitatem Ecclesiæ dicitur fauorabilis.*
5 *Dispositio quando diuersis respectibus continet fauorem, & odium, praualet fauoris respectus.*
6 *Cardinales comprehendantur in dispositionibus generalibus, & in concernentibus bonum, & vtilitatem Ecclesiæ.*
7 *Cardinales comprehenduntur in odiosis quando odium est irrationale.*
8 *Probatio puritatis sanguinis in dispositione statuti requiritur pro forma.*
9 *Forma debet specifice obseruari.*
10 *Examen in prouisionibus Parochialium Ecclesiarum requiritur pro forma.*
11 *Doctor etiam insignis & eminentis litteraturæ debet in prouisione Parochialis examen concursus subire.*
12 *Felinus sciens in Auditoribus S. Rotæ examen requiri pro forma, illud libenter subiit.*
13 *Obseruantia subsequuta præcedentem dubiam dispositionem declarat.*
14 *Actus vnicus sufficit ad inducendam obseruantiam.*
15 *Apostolica littera Motu proprio emanata non indigent iustificatione.*
16 *Statutum Toletanum est exorbitans,odiosum,& contrarium.*
17 *Cardinalis non comprehenditur sub dispositione odiosa,cuius ratio Cardinalitiæ dignitati non est adaptabilis.*

18 Cardinalis

18 *Cardinalis dicitur membrum ac pars corporis Papæ, & filius specialis Ecclesiæ Catholicæ nuncupatur.*

19 *Cardinales non iurant fidelitatem Papæ.*

20 *Cardinales æquiparantur Regibus, qui non dedignantur Cardinalium collegio locum cedere.*

21 *Reip. Christianæ tota Maiestas residet in Cardinalibus.*

22 *Cardinales offendentes incidunt in crimen læsæ Maiestatis.*

23 *Collegium Cardinalium dicitur ipsius Romanæ Ecclesiæ gremium, & Senatus diuinus.*

24 *Cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus.*

25 *Cardinalis maiori gaudet prærogatiua, quam Archiepiscopus.*

26 *Cardinales legitimis, & honestis natalibus nati esse debent.*

27 *Cardinales inter nobiles connumerantur.*

28 *Papæ & Christi vnum dicitur Tribunal, & Consistorium.*

29 *Descendentes ex radice infecta infidelium non sunt admittendi in Ecclesia Toletana.*

30 *Argumentum à maiori ad minus validum.*

31 *Cardinalis ratione consanguinitatis dicitur pars corporis Papæ.*

32 *Statutum per se inualidum à sola Papæ confirmatione robur accipit.*

33 *Dispositio generalis debet restringi ad euitandum absurdum.*

34 *Cessante ratione legis, cessat & ipsa lex.*

35 *Iudices possunt ex magna & euidenti causa transgredi statuta.*

36 *Statuto requirente Doctoratum satisfit cum idoneus, & eminentis scientiæ adest, licet non sit Doctor.*

37 *Rotæ opinio præualere debet.*

38 *Priuilegium competens alicui corpori vniuersarum, personarum non tollitur, nec infringitur ex facto aliquarum earundem personarum.*

39 *Actus gesti quando possint deseruire pro obseruantia interpretatiua.*

40 *Iuramentum sequitur naturam scripturæ, & actus, cui adijcitur.*

41 *Derogatio quantumuis amplissima statutorum non tollit statutum respiciens certam formam.*

42 *Doctor valde excellens, & maximi nominis in Rota sine examine recipi potest, & debet.*

QVidam Eminentissimus S.R.E Cardinalis, & Papæ ex fratre nepos cum de dignitate & Canonicatu sanctæ Ecclesiæ Toletanæ prouideretur, fuit dubitatum an satisfacere deberet dispositioni statuti prædictæ Ecclesiæ requirentis fieri probationes super puritate sanguinis prouisi prætendentis admitti ad possessionem beneficij, seu Præbendæ illius S. Ecclesiæ.

Pro parte affirmatiua allegabatur quod in statuti hu-
1 iusmodi dispositione, fuit consideratum vt eadem Ecclesia perpetuis futuris temporibus honorificè veneraretur ad Dei laudem, & honorem, diuinísque cultus augmentum, ac pietatem, Ecclesiæ venustatem, & decorem, vt in prædicti statuti confirmationibus verbis protulerunt expressis Summi Pontifices Paulus III. Iulius III. & Paulus IV. Idem colligitur ex Regia prudentissimi D. Philippi II. approbatione sub die 6. Augustini 1556. emanata, ibi, *Porque de la guarda y obseruancia del, resulta mucho seruicio a nuestro Señor*, &c. & ibi, *Por la presente loamos, confirmamos è approbamos el sobredicho estatuto.* Idem ex Regia Pragmatica edita à Catholicissimo Rege Philippo IV anno 1623. *cap.* 20. §. 1. quæ est *lex* 35. *tit.* 7. *lib.* 1. *nouissimæ Recopil.* ibi, *Porque conseruen en su primitiua calidad y institucion los santos estatutos, y los vtiles y loables fines del beneficio comun a que se encaminaron, y que de su buen vso sean experimentado*, &c. & agnoscit Melchior Lotter *de re benefic. lib.* 2. *q.* 43. *num.* 5. vbi agens de his statutis sic ait.
Hæc statuta iustissimis de causis fuisse condita, adeò vt 2
eis non deficiat publica vtilitas, &c. & in terminis huius statuti Escobar *de puritate probanda p.* 1. *q.* 3. §. 2. *n.* 17. *cum seq.*

Vnde ex tanto diuini cultus augmento, & huius S. 3
Ecclesiæ venustate, & decore occasione talis statuti illi obuenienti, videtur illud esse fauorabile, cùm statuta & leges, quæ publicam concernunt vtilitatem, fauorabilia censeantur, ex Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 18. Sarmiét. *lib.* 1. *select. cap.* 22. *num.* 2. Escobar. *d. part.* 1. *quæst.* 3. §.
2. *numer.* 38. Similiter etiam dispositio tendens ad vtili- 4
tatem Ecclesiæ dicitur fauorabilis, Abb *in cap. nihil numer.* 1. *vers.* 2. *principaliter, de elect.* Tiraquell. *de vtroque retractu in præfat. n.* 64. *& seq.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. in proœmio, num.* 34. *&* 38. Nec id eneruat quòd statutum huiusmodi in ea parte, quæ descendentes ab impuris excludit, odium continet, quia etiam quatenus con-
cernit diuini cultus augmentum, & Ecclesiæ decorem, 5
fauorem non minimum habet, vnde succedit doctrina quod quoties dispositio diuersis respectibus fauorem, & odium continet, illa censetur absolute fauorabilis cùm magis fauoris respectus præualeat, Gonçal. *ad d. reg.* 8. *Cancell.* §. 6. *numer.* 36. cum gloss. *in cap. sciant cuncti, verb. alios, de elect.* maximè quando respectus fauorabilis concernit Ecclesiæ bonum ac publicam Reip. vtilitatem, Gonzal. *d.* §. 6. *num.* 37. *&* 38 Escobar. *d. part.* 1. *q.* 3. §. 2. *num.* 39. *& n.* 53. agens de statuto S. Ecclesiæ Toletanæ ita concludit, *Sed a potentiore, & digniore eorum causa & fine, qui fauor est publicus nomen accipere debent, & sic fauorabiliora vocari, non verò odiosa.*

Comprehenduntur igitur Eminentissimi DD. Car- 6
dinales sub hoc statuto, quia certissimi iuris est eos comprehendi in dispositionibus generalibus, & maximè in fauorabilibus, & in concernentibus bonum, & vtilitatem Ecclesiæ, vt resoluunt Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib.* 11. *quæst.* 4. *num.* 6. *& lib.* 12. *quæst.* 4. *num.* 7. *cum seqq.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib.* 2. *resol. vlt. casu* 61. *vers. ad quartum*, Antonin. Diana *moral. resolut. part.* 3. *tractat.* 2. *resolut.* 16. Ego qui plures refero, *de iure Ecclesiast. vniuerso, lib.* 1. *capit.* 4. *numer.* 55. *cum seqq.*

Et non solùm in fauorabilibus, sed etiam in odiosis 7
comprehendi DD. Cardinales expresse tenent Flamin. Paris. *vbi proximè*, & Melch. Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæst.* 8. *num.* 83. *cum seqq. & lib.* 2. *quæst.* 32. *n.* 83. *cum seqq.* Idque maximè procedit quando odium est irrationabile, vt videtur sentire Rota *decis.* 46. *n.* 10. *cum seq. p.* 5. *recent.* ibi, *Ex quibus succedit in fauorem translatariorum, & contra D. Cardinalem reseruatorem: illa in hac materia non minus vera quam trita; & communis conclusio quod sub generali dispositione, quamuis odiosa, non tamen odio irrationabili, & sic sub hac facultate transferendi comprehenduntur Cardinales*, &c. & quòd dictum statutum non contineat odium irrationabile, quinimò nec sit odiosum simpliciter, constat ex dictis, & ex infra dicendis.

Nec sufficit nobilitatis, & sanguinis puritatis noto- 8
rietatem, nec præsumptionem, & personæ qualificationem ex suprema Cardinalitia dignitate resultantem allegare, quia cùm in dicto statuto à Sede Apost. sæpius confirmato detur certa forma, & modus in probationibus huiusmodi necessariò interueniendus, (in dispositione

tione

tione enim dicti statuti requiritur pro forma probatio
puritatis sanguinis. Escobar *d.p.1.q.8. §.3.n.22. & 24.*
& §.4.n.17.& §.3.n.44 Rota *decis.167.n.38.p.1.re-*
ceat.) inuiolabiliter obseruari debet; quando enim lex,
9 statutum,vel constitutio aliquid pro forma requirit, talis
forma debet specificè obseruari, & non sufficit notorie-
tas, nec adimplementum per æquipollens, Lambert. *de*
*iurepatron.lib. 2.p.1.q.11.art.3.*latè Flamin.Paris. *de re-*
signat.benef.lib.8.q.9.n.83.cum seqq. Gonzal. *ad regal.*
8.*Cancell.gloss.4.n.9.cum seqq.* Nicol. Garc. *de benefic.*
part.9.c.2.n.102.& 103.

10 Hinc prouenit quòd cùm iuxtà dispositionem Conci-
lij Trident. *sess.24. de reformat. cap.18.* & Bullæ Pij V.
quæ incipit, *In conferendis*, in prouisionibus Parochia-
lium Ecclesiarum requiratur examen pro forma, non
potest illud omitti quamuis persona examinanda esset
notoriè dignissima, ac sufficientissima, & insignis Do-
ctor, vel Vicarius Generalis,seu Pœnitentiarius, aut in
qualibet alia dignitate etiam maxima,vel eminenti litte-
11 ratura constitutus; vt declarauit Sacra eiusdem Concilij
Congregatio,cuius verba referunt Gonzal. *d. gloss.4.n.*
91.Nicol.Garc.*d.p.9.c.2.n.103* Ego *de officio & potest.*
Episcopi p.3.alleg.60 n.85.

12 Et facit quod Flamin.Paris.*d.lib.8.q.9.n.90.*& Gon-
zal. *d.gloss.4. num.95.* & referunt de Felino Sandæo In-
ris Canonici coryphæo, qui cùm in Auditorem sacræ
Rotæ electus fuisset, & ob notoriam suam sufficientiam
examen subire renuisset, tandem sciens examen in Au-
ditoribus Rotæ Romanæ requiri pro forma, illi libenter
se subiecit. Et in nostro casu subsequuta obseruantia om-
ne dubium tollit,nam cum Eminentissimus D.Cardina-
lis de la Cueua, de Canonicatu huius sanctæ Ecclesiæ
Toletanæ prouisus fuisset, non obstante quod illius ger-
manus frater vtrinque coniunctus ad eandem Ecclesiam
iam admissus fuerat, puritatis sanguinis probationem
13 facere voluit, & solitum circa hoc examen subire passus
fuit, quæ obseruantia subsequuta dubiam præcedentem
dispositionem declarauit Caualcan.*decis.28.num.63.&*
*64.p.2.*Surd.*decis.103.num.16.& decis.134. n.9.* Ste-
phan.Gratian.*discept.forens.tom.2.c.377. num. 18.cum*
seqq.& tom.5.cap.978.num.27. latè Castill. *controuers.*
lib.5.cap 93.§.7. per tot. ad quam inducendam vnicus
14 sufficit actus,vt expressè tradunt Ioan. de Solorzan. *de*
*Indiarum iure,lib.2.cap.24.*Valenz.*cons.53.num.11.*vbi
ait quòd non requiritur quod iudicatum fuerit super eo,
Ioan.Anton.Bellon.*cons.80.num.8.*Ioseph.Ludouic.*Pe-*
*ras.decis.29.num.31.*Castill.*d.cap.93.§.7.num.17.*quod
procedit licèt obseruantia esset contra verum intelle-
ctum dispositionis,Rota *decis.573.num.3.part.1.diuers.*
ibi, *Est locus interpretationi ex vsu & obseruantia sub-*
sequentis etiamsi alius intellectus de iure verior esset,Gre-
gor. XV. *decis.184. num.5. & 6.* vbi Beltram. *num.8.*
lit. C.

Ex quibus & aliis subtiliter adductis pro hac parte
prætensum Ecclesiæ ius defendentes scripserunt doctissi-
mi, & à me multis nominibus commendandi DD. mei
D.Petrus de Zamora Hurtado,& D.Alphonsus de Mo-
rales Bellisteros illius S. Ecclesiæ Toletanæ dignissimi
Canonici Doctorales.

Sed his non obstantibus pars negatiua in dubio pro-
posito verior mihi visa fuit, ex fundamentis pro Emi-
nentissimo D.meo adductis à doctissimis viris DD.An-
drea Mangello Hispanicæ Nunciaturæ Auditore Gene-
rali; & Francisco Mancino Protonotario, & eius-
dem Nunciaturæ Iudice Apost. meritissimo, & mei
amicissimo, cuius scripturam in assequenda præsentis
casus veritate, quia alibi melius inueniri non potest,
omnibus numeris absolutam hic inserere non dubita-
ui; tenoris sequentis, videlicet. Toletana Archidiaco-
natus.

Danda est immissio in possessione Archidiaconatus 15
de quo agitur ad fauorem Eminentissimi D. mei, quia
docetur de eius prouisione per litteras Apost.quæ quan-
do sunt iustificatæ habent executionem paratam, *cap.si*
capitulo, & ibi gloss.*de concess.preb.in 6.*& cùm in pro-
posito emanauerint motu proprio, non indigent alia iu-
stificatione,gloss.*in Clem.1.verb. fuisse,de probat.* Rota
decis.645.n.2.p.3 recent.& sæpè in aliis.

Non obstat quòd Capitulum non possit tradere pos-
sessionem petitam nisi præuia informatione habita de
puritate sanguinis prouisi, iuxta dispositionem statuti
Ecclesiæ Toletanæ, contra cuius statuti sanctionem Ca-
nonici operari nequeunt attento iuramento per eos præ-
stito super eius obseruatione, cum promissione de non
petenda dicti iuramenti relaxatione,& de impetrata non
vtendo.

Quia prædictum statutum non comprehendit hunc 16
casum, & cum sit exorbitans, odiosum,& contra ius, vt
per *cap.eam te,de rescript.* formauit in terminis Rota *in*
decis.307.num.1.coram Card.Mantica,& in decis.167.
n.32.p.1.recent. est strictissimè interpretandum, *c.sta-*
tutum el 2. de haret. lib.6. Surd. *decis.167.num.17.*&
alios plurimos congerit Escobar *de puritate sanguinis*
p.1.q.3.§.2.

Quod autem præsentatus non sit comprehensus sub 17
dicto statuto probatur ex duplici capite.Primò,quia pro-
uisus est Cardinalis, qui non comprehenditur sub dispo-
sitione odiosa, cuius ratio Cardinalitiæ dignitati non est
adaptabilis, Felin.*in cap.cùm in iure sub n.9. vers.secun-*
do limita, de offic. deleg. Card.Tusch. *tom.1.lit.C.concl.*
*99.n.4.*Lotter *de re benef.lib.1.q.8.n.82.cum seqq.* Bar-
bosa *de iure Eccles.vniuerso lib.1.c.4.n.60.* plene Rota
in decis.46.n.10.& 15.p.5.recent.& coram Seraph. *de-*
*cis.1114.& 1148.*vtrobique *sub n.3.*

Rationem verò præfati statuti non esse adaptabilem 18
Cardinalitiæ dignitati manifestè conuincitur, quia Car-
dinalis est propinquior Papæ, diciturque membrum, ac
pars corporis illius, & filius specialis Ecclesiæ Catholi-
cæ nuncupatur, *cap.felicis, §.vlt. de pœnis in 6.* adeò
quòd inter Papam, & Cardinales non simplex vnitas,
verùm etiam quædam identitas consistat, vt ponderat
Ioan.Andr.*in cap.requisisti num.12. ad fin. vers. imò &*
*quasi, de testam.*sequitur Lotter. *vbi suprà n.40.& 41.*
Qua ratione Cardinales non iurant fidelitatem Papæ. 19
Host.*in cap.antiqua, de priuileg.* Garc. *de nobilit. glos.*
48.§.5. num.46. Et æquiparantur Regibus,qui non de- 20
dignantur Cardinalium Collegio locum cedere, vt post
Lotter. *vbi sup.n.75.* refert Barbos.*de vniuerso iure Ec-*
cles.lib.1.cap.4.num.9. & 10. Et quòd in Cardinalibus 21
resideat tota maiestas Reip. Christianæ tradit Iul. Clar.
in praxi crimin. §.fin.quæst.98.n.5.in fine verb.ego nun-
quam. Et idcirco qui offendit Cardinales incidit in cri- 22
men læsæ maiestatis, Anchar. *in d.cap.felicis per illum*
text. col.2.vers.quarto nota, de pœnis in 6. Ioan.Andr.
in cap.ad Apostolica,verb.Cardinales, de sent. & re
iudic.in 6. Collegiumque Cardinalium dicitur ipsius R.
E.gremium, *cap.in nomine Domini, circa med.23.dist.* 23
Roman.*cons.498.n.10.* Et Senatus diuinus appellatur,
Barbat.*de præstantia Cardin.q.1.prima part.n.25.*Gam-
bar.*de auctoritate legati à latere lib.8.tit.quid possit Le-*
gatus circa Indulgentias n.12.

Vnde fit quòd si prouisus de hoc Archidiaconatu 24
fuit effectus pars corporis Papæ, æquiparatus Regibus,
reputatus dignus ingrediendi in gremium Ecclesiæ Ro-
manæ, ac in Senatum diuinum, aliisque gaudeat præ-
rogatiuis supra recensitis, multo magis hodie debet di-
gnus existimari ingrediendi in Capitulum particularis
Ecclesiæ Toletanæ absque alia puritatis informatione,
ex vulgata regula, cui licet quod est plus, licet vti-
que quod est minus, *l.fin.* iuncta gloss. *C. qui ætat.*
lib.10.

lib. 1 0. cap. cum in cunctis in princ. & *ibi* gloss & Canonistæ, *de elect.* cum aliis pluribus relatis per Euerard *in locis legalib. fol.* 140. *loco à minori n.* 1. vbi refert quòd noster quoque Saluator Iesus Christus vsus fuit tali argumento, & per consequens inadptabilis redditur ratio dicti statuti in præsenti casu.

25 Quod confirmatur ex eo quòd Cardinales debent habere omnes qualitates requisitas in Episcopis, vt statuitur in sacro Concilio Trid. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 1. sicut ergo Archiepiscopus Toletanus, qui dicitur caput Capituli, & potest in eo interuenire vti Episcopus, & vti Canonicus Barbos. *de officio, & potest. Episcopi p.* 3. *alleg.* 73. *n.* 17. & 18. non tenetur facere informationem super puritate sanguinis, ita & multo minus Cardinalis prouisus de hoc Archidiaconatu, qui ratione Cardinalatus maiori gaudet prærogatiua, quam Archiepiscopus, vt aiunt Holt. & Ioan. Andr. *in c. dilectus el* 1. *de præbend.* Garc *de nobilit. glos.* 48. §. 3. *numer.* 41. & 53. plenè Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 8. *num.* 57. *cum seqq.*

26 Rursus Cardinales nullius criminis, aut infamiæ nota aspersi esse debent, vt cautum est in Concilio Basiliensi *sess.* 23. cuius meminit Barbosa *de vniuerso Iure ecclesi. lib.* 1. *cap.* 3. *de Cardinalib. numer.* 29. Et quod debeant legitimis, & honestis exorti esse natalibus, neque vlla prorsus labe, aut illigitimorum natalium suspicione quouis modo laborare, sed omni macula, & impuritate carere, alioquin ad tam eminentem dignitatis gradum penitus inhabiles, & illius incapaces sint, & esse censeantur, statuit Sixtus V. *in sua Constit.* 50. *sub dat. tertio Non. Decembris* 1595. vbi præterea dicitur quod nec legitimati per subsequens matrimonium admittantur, etiamsi tales legitimati originem trahant à Regibus, & magnis Principibus, reddo rationem, nempe ne Cardinalatus splendor qui dignitati Regiæ comparatur deprimi, commaculari, aut quodammodo obscurari possit, & vt puriori dignitati puriores natales respondeant.

27 Eo igitur ipso quod Papa aliquem ad Cardinalitiæ dignitatis fastigium extollit, declarat eum esse sanguine purum, & habere omnes qualitates sacris Canonibus, & Pontificiis Constitutionibus requisitas, & propterea Garc. *de nobilit.* inter nobiles cum Papa, Imperatore ac Regibus annumerat Cardinales *d. glos.* 48. §. 3. *n.* 10. *cum seqq.* & per consequens nefas esset eiusdem Papæ declarationem infringere, prout certe fieret si admitteretur noua informatio super puritate requisita ex statuto Ecclesiæ Toletanæ, siquidem quod Papa approbat, nos quoque approbare debemus, glos. *in cap. si Romanorum*, 19. *dist.* nec cupiam licet sententiam Papæ retractare, *cap. patet, cum seq.* 9. *q.* 3. *cap. nemini*, 17. *q.* 4.

28 Papæ enim & Christi vnum dicitur tribunal & consistorium, vt dicunt Doctores *in cap.* 2. & 3. *de translat. Episc.* Barbat. *de præstantia Cardinal. p.* 1. *q.* 1. *n.* 3. & *q.* 8. *n.* 5. & ideo eius iudicium cæleste arbitrium appellatur *l.* 1. *in fine C. de summa Trinit.* Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 11. *n.* 14.

29 Nec dicatur quòd puritas sanguinis requisita ex dicto statuto sit diuersa ab illa puritate natalium requisita ex Constitutione Sixtina, & sic cesset illatio. Quoniam Pontifex si noluit admittere ad dignitatem Cardinalitiam filios Regnum & aliorum Principum legitimatos per subsequens matrimonium, qui ad Episcopatus absque alia dispensatione promoueri possunt, vt pluribus relatis firmat Barbosa *de officio, & potest. Episcopi p.* 2. *alleg.* 10. *num.* 33. & 34. & habentur pro veris legitimis *cap. tanta, qui filij sint legit.* & in Hispania admittuntur ex *leg.* 1. *tit.* 13. *part.* non solùm ad ea quæ proficiscuntur à Iure Ciuili, sed etiam ad ea quæ legibus municipalibus, & statutis competunt filiis legitimis, vt ponderat Garc. *de nobilit. glos.* 21. *numer.* 62. & in specie loquendo de huiusmodi statutis post plures comprobat Escobar. *de puritate sanguinis q.* 4. §. 6. *num.* 16. & 17. vbi quòd debent admitti ad Communitates, & collegia absque vlla hæsitatione, multò minus voluit admittere descendentes ex radice infecta infidelium, qui sunt minus digni, & vere infames appellantur à Villadieg. *in l.* 3. *glos.* 3. *num.* 4. *tit.* 2. *lib.* 12. *fori*, Azori. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 4. *q.* 26. *circa fin. vers. ego tamen*, latè Escobar. *de puritate sanguinis q.* 1. § 4 *per totum*, & præcipue *n.* 7. *cum seq.*

Sumpto argumento à maiori per text. *in capit. vniuersis*, & *ibi* glos. *de testib. l. nec ex vera C. de acquir. possess.* cum aliis relatis per Nicol Euerard. *in locis legalib. loco à maiori fol.* 145. *n.* 1. *cum seq.* & per August. Barb. *de locis communib. argumentor. iuris, loco à maiori.* 30

Secundò principaliter præsens casus non comprehenditur sub dispositione dicti statuti, quia Eminentissimus D. meus prouisus de huiusmodi Archidiaconatu non solum ratione Cardinalatus, sed etiam ratione consanguinitatis est pars corporis Papæ, vt de Cardinale Burghesio nepote Pauli V. notat Theodos. Rubeus *in suis singularib. p.* 4. *de præcedentia Protonotar. fol.* 292. *n.* 88. & 89. 31

Cùm autem hoc statutum per se sit inualidum, & à sola Papæ confirmatione robur accipiat, vt resoluit Rota *in decis.* 196. *num.* 2. *in fine p.* 1. *recent.* sicuti non comprehendit ipsum Papam confirmantem, ita nec minus eiusdem Papæ Cardinalem nepotem, & Papatus membrum, ex allegatis per Anchar. *cons.* 295. *numer.* 7. Non enim posset de puritate sanguinis D. mei Cardinalis inquisitio fieri, nisi fieret quoque Papæ eius patrui, quod quam grande foret absurdum nemo est qui ignoret, ad quod euitandum debet restringi generalis dispositio *leg.* 2. *Cod. de noxalib. action. leg. vt gradatim paragraph.* 1. *ff. de munerib. & honor.* quod procedere etiam in dispositione statutaria voluit notabiliter Bart. *in repet. leg. omnes populi in* 6. *q. princ. post init. ff. de Instit. & iure*, sequitur Panor. *in cap. solitæ, de maior. & obed.* non enim est asserendum, dicendum, vel faciendum id, aut sumendus ille intellectus, ex quo sequi posset absurditas, inhumanitas, scandalum, vel inconueniens, vt ex pluribus exornat Euerard. *in locis legalib. loco ab absurdo num.* 2. *fol.* 183. & *sub num.* 4. loquitur de statutaria dispositione. 32 33

Et facit conclusio quòd cessante ratione legis, seu statuti, vel occurrente casu aliquo qui non iudicatur à legislatore, seu statuente intentus, cessat & ipsa lex seu statutum, & per epicheiam in casu particulari corrigitur, secundum doctrinam Martini Bonac. *in tract. de legib. disp.* 1. *q.* 1. *puncto vlt.* § 2. *n.* 9. *vers. quarto*, vbi loquens de casibus, qui per epicheiam non censentur comprehensi in lege, sic ait. *Quartò quando casus aliquis occurrit, qui ex circunstantiis non indicatur à legislatore intentus, & quod legislator excepisset si eum præuidisset*, sequitur Paul Layman. *in sum. Theologia moral. lib.* 1. *tract.* 4. *c.* 19. *n.* 2. Si enim Pontifex, qui confirmauit statutum Toletanum fuisset interrogatus an sub illius dispositione voluisset comprehendere propriam prosapiam, & Cardinales, verisimiliter negatiuè respondisset, & ideo eodem modo nos respondere debemus, ex suprà ponderatis. 34

Beneque conueniunt annotata per Mynsinger. *cent.* 2. *obseru.* 54. *numer.* 1. dum dicit quòd iudices etiamsi iusserunt seruare leges, Canones, & statuta, tamen ex magna & euidenti causa possunt ea transgredi, iuxta Innoc. *in cap. Canonum statuta, in vlt. glos. de constitut.* & *n.* 5. subdit periurum non esse qui ex causa rationabili transgreditur statuta, ex Bald. *in l. quid ergo* §. *pœna grauior ff. de his, qui not. infam.* & rectè ad propositum venit doctrina Paridis de Puteo *in tract. de syndicatu verb. doctor. n.* 3. qui dum ageret de statutis requirentibus 35 36

quod Potestatis assessor esset Doctor, dicit quod quamuis hoc gradu insignitus non sit, si tamen aliàs idoneus, & eminentis scientiæ esse reperiatur, hoc sufficit ad statuti verba, & mentem explendam, argum. *l. vnicuique C. de proxim. sac. scrinio. lib. 12.* & eorum, quæ tradit Bald. *in l. sed reprobari ff. de excus. tutor.* Roman. *in l. quid tamen ff. de arbitr. & in l. cum quid ff si certum pet.* quem locum refert & sequitur Ioan. de Solorzano *de Indiarum gubernat. tom. 2. lib. 3. c. 13. n. 43.*

37 Hinc etiam cessat fundamentum, quod posset forsan fieri in doctrina, Escobar *de puritate probanda q. 3. §. 2. & 3.* vbi latè defendere conatur huiusmodi statutum esse fauorabile in quantum respicit communem Reip. vtilitatem, quia vltra quod potius ingeniosa, & subtilis quàm vera videtur eius opinio vti loquens contra inconcussam Rotæ opinionem supra relatam, quæ indubitanter prævalere debet cum faciat communem contra communem ex notatis per Ceuall. *commun. in proæmio à n. 25. vsque ad 29.* sequitur Gratian. *discept. forens. cap. 104. num. 56. & cap. 266. à num. 21.* quos refert Rubeus *in suis singularibus p. 2. circa stylum, & obseruantiam Rotæ §. 4. fol. 15.* sufficit dicere quòd eius ratio non est proportionabilis Cardinalitiæ dignitati ad hoc vt ipsos Cardinales non comprehendat ex superius deductis, & signanter firmauit Rota *decis. 1144. & 1148. num. 3. coram Seraphino*, & multo minus Cardinalem Papæ ex fratre nepotem.

38 Prout non facit quod Eminentissimus D. Cardinalis de la Cueua, & forsan alij pro habenda possessione Canonicatus in dicta Ecclesia fecerint informationem super puritate sanguinis, iuxta dispositionem dicti statuti, quasi quod hoc deseruiat pro obseruantia interpretatiua: Quia exinde non potuit oriri præiudicium alijs Cardinalibus, cum priuilegium competens alicui cœtui & corpori vniuersarum personarum non tollatur, nec infringatur ex facto aliquarum earundem personarum, glos. *in cap. dudum, in verb. de veritate, in fine, de elect.* Roman. *cons. 374. n. 5.* Menoch. *cons. 3. num. 55. Rot. decis. 3. de procurator. in nouis, & in decis. 288. n. 16. p. 5.* sicuti clericus non potest renuntiare priuilegio fori. Crass. *de effectib. clericatus effectu 1. n. 43.* & fuit dictum *in Corduben. decimarum de Lucena 10. Maij 1635. coram Cocino.*

39 Nec actus gesti per D. Cardinalem de la Cueua possunt deseruire pro obseruantia interpretatiua, quia ad hoc vt obseruantia suffragetur, deberent actus probari cum scientia collegij Cardinalium, de cuius interesse & præiudicio agitur, Rot. *decis. 406. n. 7. p. 1. recent.* Immo cùm agatur de actibus factis sponte ab ipso Cardinali forsan ad ostendendum maiorem suæ familiæ splendorem in Hispania, vbi ob Maurorum occupationem spatio tanti temporis continuatam potest suspicari de macula puritatis sanguinis, non potest ex illis desumi obseruantia nisi doceretur actus fuisse obtentos in contradictorio iudicio audito ipso Cardinalium Collegio, ad. not. per Castren. *in l. qui luminibus n. 1. vers. sed tamen ff. de seruit. vrb. præd.* Gonzal. *super reg. 8. glos. 5. §. 6. num. 36 & 37.* Rota *decis. 530. n. 2. & 3. p. 1. recent.* Et vlterius posset dici quòd dicti actus ex quo non fuerunt gesti per Cardinalem Papæ ex fratre nepotem, eo minus possent deseruire pro obseruantia, quæ ad hoc vt suffragetur deberet in specie & particulariter probari; ex allegatis per Rot. *in decis. 451. n. 7. coram Greg. XV.*

Ex quibus cùm constet statutum non comprehendere casum, de quo agitur, remanet libera Canonicis facultas tradendi possessionem petitam, licet ipsi (quatenus possent illæsa statuti obseruantia) facere profiteantur absque quod aliquid sibi obstet iuramentum super obseruatione eiusdem statuti præstitum, quia si non obstat statutum, minus obstare potest iuramentum, quod sequitur naturam scripturæ, & actus, cui adijcitur, Gutier. *de Iuram. confirmat. p. 1. c. 37. num. 2.* Gomes. *in l. 21. Tauri n. 10. col. antepen.* Anton. Gabr. *commun. tom. 3. lib. 2. tit. de iur. iur. conc. 10.* 40

Præterea præsupponitur in litteris Apost. huius prouisionis adesse amplissimam derogationem, & in specie statutorum dictæ Ecclesiæ auctoritate Apost. confirmatorum & iuramento roboratorum, sed quia litteras præfactas non vidi, & potest dubitari quod derogatio quantumuis amplissima statutorum, non tollat statutum respiciens certam formam seruari debere, nisi in specie de illa forma sit facta mentio, vt tenuit Crauet. *cons. 572. n. 29.* quem refert & sequitur Tusch. *tom. 1. litt. C. concl. 349. n. 10.* super hoc non insisto, maximè cùm neutiquà sit necessaria ex superius latè deductis, & ideo, &c. saluo, &c. Hactenus D. D. Franciscus Mancinus. 41

His ita eleganter à dicto D meo exaratis, & negotio maturius discusso Capitulum Toletanum solita vtens in Romanam Ecclesiam pietate absque vlla informatione procuratori Eminentissimi D. Cardinalis possessionem capitulariter, & de omnium consensu libenti animo tradit: & ita controuersiæ finis feliciter impositus fuit. Dicebam in gratiam eorum, qui merentur eminentes in aliqua scientia appellari, & ob varia scripta in lucem edita insignes vocari, non esse certum quod suprà *num. 12.* adducebatur, quia, vt ait Rebuff. *in praxi benefic. tit. de Regia ad Prælat. nemin. verb. excellentis doctrinæ pag. mihi 566.* Doctor valde excellens & maximi nominis in Rota sine examine recipi potest, & debet. 42

DECLARATIONES EMINENTISSIMORVM AC REVERENDISSIMORVM DD. Cardinalium, sacris Ritibus præpositorum, & S. Concilij Trident. Interpretum.

1
AD instantiam D. Ferdinandi Arias Vguarte Archiepiscopi Liman. in Indiis occidentalibus emanarunt Romæ quædam declarationes sacrarum Congregationum Eminentissimorum DD. Cardinalium sacris Ritibus præpositorum, & sancti Concilij Tridentini interpretum, quæ in Regio Indiarum Consilio Matriti præsentatæ, & ad illarum partes transmissæ, tandem circumferuntur impressæ Limæ apud Hieronymum de Contreras anno Domini 1635. quarum cum hucusque notitiam non haberem, ne in lucubrationibus nostris deesse viderentur, eas hic inserere operæ pretium duxi.

Ferdinandus Archiepiscopus de las Charcas in Indiis occidentalibus supplicat Dominationibus vestris Illustrissimis, vt dignentur declarare infrascripta dubia pro gubernio suæ diœcesis, & Suffraganeorum. 2

I. Cùm *cap. 8. de reform. sess. 22.* tribuatur facultas Episcopis vt habeant ius visitandi Hospitalia, Collegia, & Con

& Confraternitates laicorum, *non obstantibus quacunque consuetudine etiam immemoriali*, &c. Dubitatur an hæc vltima verba Concilij *non obstantibus*, &c. debeant intelligi etiam de consuetudine post Concilium introducta, sciente, vel ignorante Episcopo in Visitationibus in futurum post ipsam consuetudinis introductionem, faciendis.

3 II. An approbatio obtenta per Sacerdotem secularem, vel Regularem ab Ordinario ad audiendas Confessiones, de qua *in c. 15. de reformat. c. 23.* possit ab Episcopo successore pro suæ Conscientiæ securitate vsque ad nouum examen suspendi.

4 III. Dubitatur an Vicarius à Metropolitano deputatus in vim *c. 16. de Reformat. sess. 24.* (quando in Sede vacante Capitulum ad quod spectat intra tempus à Concilio præscriptum illum non deputauit) debeat esse perpetuus, durante dicta sede vacante, aut amouibilis ad nutum Metropolitani.

5 IV. Dubitatur an iurisdictio, correctio, & Visitatio in *c. 11. de Regularib. sess. 25.* Episcopis tributa super Parochis Regularibus, intelligatur eadem, quam super Parochis secularibus habent, & ideo si dictos Parochos Regulares Episcopus poterit compellere ne excedant taxam ab ipso factam super emolumentis Baptismatum, Matrimoniorum, funeralium, & aliorum, etiamsi ad hoc licentiam ab eorum Superioribus Regularibus, vel Capitulis Prouincialibus habeant.

6 V. Cum *c. 14. de Regularib. sess. 25.* det normam Episcopo procedendi in castigando delicto Regularium, qui degunt intra claustra, & extra ea notoriè cum scandalo delinquunt. Dubitatur an Episcopus statim habita notitia delicti possit capere informationem, & illam ad Superiorem Regularis mittere, vt nequeat de delicto ignorantiam præsumere.

7 VI. Dubitatur etiam an sufficiat quod Episcopus vna vice Superiorem Regularem moneat, eique terminum præfigat ad castigandum subditi delictum? Nam Religiosi aliqui in libris ab eis editis explicando verbum, *instante*, asserunt necesse esse Episcopum monere ac requirere dictum Superiorem duabus, vel tribus vicibus.

8 VII. Eodem *cap. 14.* præcipitur Superiori Regulari quod Episcopum certiorem faciat de punitione intra tempus ab eodem Episcopo præfixum: modo dubitatur an sufficiat quod superior Regularis ad Episcopum mittat copiam tantum sententiæ (vt Religiosi dicunt) vel debeat remittere acta omnia super delicto actitata ad effectum vt Episcopus videre possit si in hoc adimpleta fuerint verba Concilij *in d. c. 14* scilicet, *seuerè puniatur*, necne.

9 VIII. Denique dubitatur an quod conceditur Episcopo in præfato Capitulo super regulari, qui intra claustra monasterij degit, & extra ea notoriè cum scandalo deliquerit, intelligatur etiam cum delictum commissum fuerit intra Ecclesiam, vel claustra.

10 IX. Sacrum Concil. *c. 14. de Regular. sess. 25.* decernit vt Episcopus bis examinet eas, quæ Moniales fieri volunt; primò scilicet quando habitum suscipiũt, secundò verò tẽpore professionis. Dubitatur an hoc intelligatur etiam in monasteriis Superioribus Regularibus subiectis; & si Episcopos earundem Rectores compellere possit, ne habitum nouitiæ dent, nisi prius Episcopũ certiorem faciant vt puellæ voluntatem explorare valeat.

11 X. In Archiepiscopatu de los Charcas adsunt nonnulla monasteria Regularibus subiecta, in quibus quãdo Virgines habitum suscipiunt, raduntur eius capilli, qui in illis partibus sunt magnæ æstimationis dum in sæculo degũt, & potest esse quod parentes, vel alij consanguinei puellas ad ingrediendũ monasterium & habitum suscipiẽdum cogãt. Dubitatur an Archiepiscopus ad obuiandum præfatum inconueniens possit cõpellere Rectorem ne radat capillos eiusmodi puellarum, priusquam earum voluntas ab Episcopo exploretur.

XI. Sacrum Concil. *cap. 22. de Regularib. sess. 25.* decernit quod obseruentur, & executioni mandentur omnia in præcedentibus 21. capitibus decreta, & inter alia non obstantia præsens existit, videlicet, *atque etiam consuetudinibus, vel præscriptionibus etiam immemorabilibus*, &c. Dubitatur an præfata verba, *atque etiam consuetudinibus*, &c. intelligi debeant etiam de consuetudinibus post Concilium introductis, & sciente Episcopo, taliter quod eidem Episcopo in futurum præiudicium inferre nequeant. 12

XII. Idem *cap. 22.* vt exequantur omnia contenta in capitibus præcedentibus de Regularibus & Monialibus, inter alia continet sequentia verba, videlicet. *Præcipit omnibus Episcopis in monasteriis sibi subiectis, & in omnibus aliis in Superioribus decretis specialiter commissis*, &c. *vt statim præfata exequantur.* Dubitatur modò an in dictis rebus Regularium & Monialium in quibus ipsi Episcopo tribuitur iurisdictio, possit Episcopus huiusmodi Regulares cogere & compellere sub censuris, aliisque remediis opportunis prout de iure? Aliqui enim Regulares in libris ab eis editis asserunt super illis verbis *cap. 13. accedere compellantur*, quod eo quia Concilium de censura mentionem non fecerit, Episcopus eos sub dicta pœna cogere nequit. 13

Die decimanona Septembris M. DCXXV. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum ad singula dubia superius proposita hunc in modum respondit, videlicet. 14

Ad I. *ea verba esse intelligenda etiam de consuetudine post Concilium sciente, & patiente Episcopo introducta.* 15

Ad II. *posse ad præscriptum constitutionis sanctæ mem. Pij V. quæ incip. Romani Pontificis.* 16

Ad III. *eiusmodi Vicarium amoueri posse ad nutum ipsius Metropolitani.* 17

Ad IV. *In Regulares curam animarum personarum secularium exercentes in his, quæ dictam curam, & Sacramentorum administrationem concernunt, Episcopum eadem auctoritate vti posse, quam in Parochos seculares, proindeque Regulares ipsos in emolumentis vt proponitur legitime percipiendis prohiberi posse ne excedant taxam ab Episcopo præscriptam.* 18

Ad V. *posse.* 19

Ad VI. *Satis esse vt Episc. semel instet Superiori Regulari, eiq; tẽpus præfigat ad eiusdẽ Cõcily præscriptũ.* 20

Ad VII. *non sufficere vt Superior Regularis sententiam, aut etiam acta ad Episcopum transmittat, sed opus esse, vt de punitione ipsa, & sententia executione Episcopum certiorem faciat.* 21

Ad VIII. *facultatẽ Episcopo attributã in Regulares notoriè, & cum scandalo extra claustra delinquẽtes vendicare sibi locũ etiam cùm Regulares notoriè, & cũ scandalo intra Ecclesiã delinquunt, non itẽ si intra claustra.* 22

Ad IX. *ita esse intelligendum.* 23

Ad X. *posse compellere.* 24

Ad XI. *ita esse intelligenda.* 25

Ad XII. *in decretis Episcopo specialiter commissis sess. 25. de Regularib. licere eidem Episcopo ad illorum executionem Regulares compellere, etiam pœnis, & censuris ecclesiasticis.* Cosmus Card. de Torres. Prosper Fagnanus Secret. Loc. sigilli. 26

Eminentissimi, & Reuerendissimi Domini.

Ferdinandus Archiepisc. Liman. in Indiis Occidentalibus supplicat declarari infrascripta dubia pro bono gubernio suæ Diœcesis, & Prouinciæ. 27

28 I. An regulares possint facere processiones extra proprias Ecclesias absque licentia Ordinarij?

29 II. An regulares debeant ire ad processiones publicas quando pro eis fuerint vocati ab Ordinario.

30 III. An Regulares associaturi corpora fidelium defunctorum possint accedere ad domum defuncti, ibique expectare clerum secularem, seu debeant ire ad Parochiam & exire ab illa cum clero Parochiæ pro huiusmodi associatione?

31 *Sacra Rituum Congregatio ad relationem Eminentissimi & Reuerendissimi Domini Cardinalis Spinulæ respondit.*

32 Ad primum *non licere Confraternitatibus laicorum nec Regularibus habentibus claustra processiones facere extra claustra monasteriorum, carentibus vero claustris non nisi intra ambitum, hoc est prope muros Ecclesiarum siue exeundo à ianua Ecclesiæ, & intrando per aliam, siue per eandem, & semper prope muros Ecclesiæ, extra vero ambitum Ecclesiarum non licere, nisi de licentia, consensu, aut etiam Cruce Parochi.*

33 Ad secundum *Regulares posse cogi ad publicas, & generales processiones.*

34 Ad tertium *Regulares vocatos ad funus conuenire debere in Parochialem, aut in aliam Ecclesiam iuxta loci consuetudinem, & nullo modo posse expectare per vias, aut ire ad domum defuncti, & ita in supradictis casibus omnino seruari mandauit, hac die 15. Decembris* 1632. Emmanuel Episcopus *Portuensis Card. Pius. Iulius Rospiglosius Secret. loc. sigilli.*

Eminentissimi & Reuerendissimi Domini.

35 Sacra hæc Congregatio fecit, & extendit infrascripta decreta ad instantiam Ferdinandi Archiepiscopi Liman; & quia nonnulli Religiosi aliorum Ordinum non specificatorum in dictis decretis prætendunt facere prohibita in eis: ideo supplicat declarari quod Decreta huiusmodi debent omnino comprehendere omnes Regulares, cuiuscunque Ordinis existentes aut degentes in ciuitate aut Diœcesi Liman. & quod ab eis, & eorum quolibet sunt inuiolabiliter obseruanda.

36 *Sacra Rituum Congregatio in causa vertente inter Archiepiscopum Sanctæ Fidei noui Regni de Granada in Indiis Occidentalibus, & Reuerendos Patres Societatis IESV ex altera parte, audita relatione Illustrissimi Card. Sacrati, cui fuerat commissa, & citato, & audito procuratore generali dictæ Societatis, censuit posse Prælatos, & reliquos Patres Iesuitas benedicere paramenta aliaque ornamenta Ecclesiastica, in quibus non adhibetur sacra Vnctio pro seruitio propriorum Collegiorum tantum. Pro aliorum vero seruitio non posse. Ea vero, in quibus adhibetur sacra Vnctio neque pro ipsorum, neque pro aliorum seruitio posse benedicere, vel consecrare, & ita declaratum fuit die 19 February 1621.*

37 *Sacra Rituum Congregatio prædictum Decretum etiam quoad Religiosos Sanctorum Dominici, Francisci, & Augustini, ac B. Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum extendi debere censuit, & declarauit die 22. Martij 1625.*

38 *Sacra Rituum Congregatio censuit, & declarauit extendi debere præfata Decreta contra omnes Patres Societatis IESV, ac Religiosos Ordinum Sanctorum Dominici, Francisci, & Augustini, ac B. Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum existentes in ciuitate, & Diœcesi Limana, & inibi seruari hac die 30. Septembris 1628.*

39 *Sacra Rituum Congregatio respondit in suprascripto decreto comprehendi omnes alios Religiosos cuiuscunque Ordinis etiam non expressos in suprascriptis Decretis, & ita seruari mandauit in ciuitate, & Diœcesi Limana hac die 21. Augusti 1632.*

Eminentissimi, & Reuerendissimi Domini.

Ferdinandus Archiepiscopus Liman. in Indiis Occidentalibus ad extinguendas lites, & obuiandum scandalis, quæ in sua diœcesi eueniunt, supplicat Eminentiis vestris, vt dignentur declarare infrascripta dubia. 40

Primò, an Episcopus possit denuntiare pro publico excommunicato Regularem & exemptum, vt euitetur ab omnibus, qui ob notorium delictum in censuras inciderit? 41

Secundò, an in Ecclesiis Regularium possint Sacerdotes seculares admitti ad celebrandam Missam contra Archiepiscopi prohibitionem? 42

Tertiò, dum in Iubileis datur facultas, vt pœnitentes possint eligere quemlibet Confessorem ex approbatis ab Ordinario, intelligendum sit de Ordinario Confessarij, seu pœnitentis & quomodo? 43

Die 29 Ianuarij 1633. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Trid. interpretum ad capita superius proposita secundùm ea, quæ proponuntur, respondit. 44

Ad primum Regulares exemptos, qui ob notorium delictum in excommunicationem inciderunt, posse ab Archiepiscopo denuntiari excommunicatos, vt ab aliis euitentur. 45

Ad secundum, Archiepiscopum prohibere posse ne Regulares in eorum Ecclesiis Sacerdotes seculares exteros diuina Officia celebrare permittant, nisi priùs ab eodem Archiepiscopo visis litteris commendatitiis ipsi Sacerdotes admissi fuerint. 46

Ad tertium intelligi de Ordinario diœcesis, in qua Confessarius Confessiones audit. Robertus Card. Vbaldinus. Franciscus Paulutius S. Congregationis Concilij Secret. Loc. sigilli. 47

Eminentissimi & Reuerendissimi Domini.

Ferdinandus Archiepiscopus Liman. in Indiis Occidentalibus supplicat declarari infrascriptum dubium.

An Episcopi debeant prohibere tam Sacerdotibus quàm Regularibus ne celebrent Missæ sacrificium in nauibus, tam dum nauigant, quàm dum non nauigant, sed vt vulgariter dicitur, *Estan surtas?* 48

Sacra Rituum Congregatio respondit Ordinarios in casu proposito tam Sacerdotibus Regularibus, quàm secularibus prohibere debere die 12. February 1633. Emmanuel Episc. Portuensis Card. Pius. Iulius Rospigliosius Secret. Loc. sigilli. 49

Toletana Dubiorum.

Ex diuersis Regnorum Castellæ, Legionis, Aragoniæ, & Valentiæ partibus pro veritate interrogatus Auctor de aliquorum dubiorum in praxi occurrentium decisionibus, breuissimè ad ea provt sequitur per litteras vt plurimum respondit.

VOTVM

VOTUM Generale CXXVI.

1 Confessarij absolutio vigore Bullæ Cruciatæ prodest solam pro foro interiori.

2 Confessario asserenti se absoluisse à censuris non est credendum in foro externo.

3 Beneficium Ecclesiasticum ut validè impetretur, sufficit absolutio virtute Bullæ Cruciatæ obtenta.

4 Vendere rem certo pretio si quis accipiat sine lucro, & pluris sua industria, & diligentia vendat, potest illud plus sibi retinere.

5 Promittens aliquid ob turpem, vel iniustam causam, an soluere teneatur ostenditur.

6 Irregularia, & extraordinaria non comprehendit adæquatio, quæ resultat ex concessione ad instar.

7 Abbas æquiparatus Episcopo intelligitur consequi ea priuilegia, quæ sibi sunt proportionabilia.

8 Solo non cedit ædificium in alieno solo Ecclesiæ pecuniis constructum.

9 Præsentia, & non futura comprehendit æquiparatio ad instar.

10 Ordinaria via agere incipiens non potest reuertere ad executiuam.

11 Nisi intentans viam ordinariam cum protestatione.

12 Vel variatio liceret ex facultate per debitorem concessa.

13 Ordinarie qui cœpit agere potest redire ad viam executiuam refusis expensis.

14 Præsumptio conseruandæ agnationis colligitur ex masculorum vocatione respectiuè facta in omnibus gradibus & substitutionibus.

15 Testator, qui reiecit Presbyteros, Religiosos, & monasteria, intelligitur id fecisse propter cognationem.

16 Animus conseruandæ agnationis non præsumitur ex vocatione masculorum si in aliqua parte dispositionis vocaretur fœmina.

17 Intentum conseruandæ agnationis non cessat quando post masculorum vocationem, & in illorum defectum fœminæ, & ab eis descendentes substituuntur, dum masculi durant.

18 Iniuria grauissima reputatur alapa.

19 Respublica, minor, & Ecclesia ex causa necessitatis ad soluendum æs alienum quando sua bona immobilia alienare possint.

20 Expensas litis, & alimenta recipiens non tenetur si succumbat ea restituere, aut si vicerit compensare.

21 Alimenta recipiens de restituendo in casu succumbentiæ nequaquam cauere debet.

22 Proprietas attendi non debet, ut ex eius pretio quis pauper consideretur, vel diues, sed ex redditu.

23 Alimenta petere non potest qui ex officio vel artificio viuere potest decenter.

24 Fundus donatus, vel legatus à patre filio spurio loco alimentorum non transmittitur ad heredes ipsius filij.

25 Militare aut alio modo victum sibi parere volentibus alimenta sunt præstanda.

26 Lex comprehendit bona extra territorium existentia quando omnes contrahentes sunt subditi unius Principis, & intra eius territorium existunt.

27 Statutum quando vult habilitare, vel inhabilitare subditum, tunc comprehendit bona extra territorium existentia.

28 Potestas non deficit in statuente, qui potest subditos inhabilitare ne succedant.

29 Inhabilitas, quæ personam respicit, eam afficit undecunque vadat.

30 Lex quando est prohibitiua in personam, tunc comprehendit bona quamuis sint extra territorium existentia.

31 Maioratuum fundationes quando facta sunt in aliquo Regno, tunc secundum illius leges procedendum, licet bona extra Regnum existant.

32 Dispositio quando loquitur de iuribus uniuersalibus tunc comprehendit bona intra & extra Regnum existentia.

33 Statutum quando est fauorabile, extenditur ad bona aliarum prouinciarum.

34 Fundi dominus an possit pro damno retinere bouem illuc intrantem?

35 Animal retineri potest pro alimentis præstitis donec de eis sit illi satisfactum.

36 Expensas factas in alendo boue vel equo potest sine probatione repetere qui eas sustinuit.

37 Acceptare videtur litteras cambij qui eas recipit, & legit, nisi contrarium protestatus sit.

38 Territorium postea auctum consequitur ille, cui fuit concessum castrum cum territorio.

39 Reges Castellæ à quo tempore utantur Catholici titulo.

40 Princeps non præsumitur ex causa iusta procedere quando facit contra ius gentium, vel quando disponit velo leuato, & sine causæ cognitione, & non vocata parte cui præiudicatur.

41 Instructa dicitur causa quando est in calculo ferendæ sententiæ.

42 Clausula, dummodo causa non sit instructa, de quo tempore intelligatur?

43 Citatio pro singulis horis, & diebus tanquam incerta nullius est momenti.

44 Facultas Regia ad validitatem maioria est actus facultatiuus, atque extraiudicialis valens expediri etiam sine citatione.

45 Maioratus bona ut alienari valeant cum Regia facultate non requiritur consanguineorum citatio.

46 Priuilegij in impetratione non requiritur partis citatio.

47 Legum secularium, & statutorum politicorum ad obseruantiam non tenentur clerici vi coactiua.

48 Edicto de vendendo frumento, seu aliis mercibus certo & taxato pretio an comprehendantur clerici?

49 Reus necessarius fit clericus præueniens in capienda possessione hæreditatis vacantis.

50 Negotiatio, vel mercatura an & quando pauperibus clericis concedatur?

51 Conditio dicitur quando disponens vult aliquid impleri ante suam dispositionem, & in quo differat à modo.

52 Modus potius quam conditio in dubio præsumitur.

53 Mixta conditio pro impleta habetur quoties non potest impleri per factum eius in cuius persona impleri debet.

54 Mulier, cui fuit conditio imposita nubendi Petro, succedit acsi illi nupsisset, si Petrus prius cum alia matrimonium contraxit, vel per eum stetit quominus contraheretur matrimonium, ut numer. 55.

56 Conditio apposita in fideicommissis, vel maioratibus ducendi consanguineam, est valida, & intelligitur accedente Pontificis dispensatione.

57 *Dispensationem si quis per grauamen impetrare teneatur, illam petere & solicitare omni cura tenetur.*

58 *Legatum reddit conditionale claus.* si nupserit Titio.

59 *Feudum si concedatur Italo in Germania debet concessio feudi regulari secundum consuetudinem Germaniæ.*

60 *Mulam conducens ad faciendum iter ad Toletum si iter faciat ad Hispalim tenetur de morte mulæ, nisi cum mula esset datus famulus.*

61 *Pensionem iam solutam pro domo conducta an possit repetere conducens, si domum deserat ex causa pestis?*

62 *Confessio sine dependentia qualitatis illi adiacentis potest admitti.*

63 *Vicario si à principio assignetur congrua, & per eum acceptetur, debet illa esse contentus, nisi in duobus casibus hic contentis.*

64 *Consentiens videtur constituere.*

65 *Vxor si donat de bonis viri, consentiente viro, non vxor videtur donare, sed persona viri.*

66 *Actus quotiescunque fieri non potest absque licentia alterius dicitur prouenire ab eo, qui eam concessit.*

67 *Actus tribuitur mandanti, & committenti, & non exequenti.*

68 *Assensu Pontificio, seu Regio pendente vbi contractus fuit celebratus sub conditione quod impetraretur, possunt partes à contractu resilire.*

69 *Parti vnicuique intendenti contrahere in scriptis licitum est ante confectam scripturam à contractu resilire.*

70 *Partes tunc dicuntur intendisse contrahere in scriptis, quando in ipso contractu, ante, vel post, fuit facta mentio de scriptura.*

71 *Debitum annuum ex contractu soluendum singulis annis potest peti, & vt debitor condemnetur ad soluendum singulis successiuis annis.*

72 *Executiua cœpta pro debito in certis bonis non potest creditor aliam intentare pro eodem debito in aliis bonis.*

73 *Moram vt creditor contrahat requiritur non tantum quod creditor sit interpellatus accipere, sed etiam quod cum effectu pecunia deferatur, nolitque recipere, & deinde consignetur, & deponatur.*

74 *Oblatio verbalis si fiat creditori, & ille sine causa recusot recipere, tunc constituitur in mora perinde ac si oblatio realis facta fuisset.*

75 *Tarditas creditoris in non petendo quod sibi debetur, non sufficit ad præsumendam solutionem.*

76 *Debitum non petens per quod tempus præsumatur habuisse satisfactionem?*

77 *Actiones licitum est emere minori pretio, quam quod continetur in obligatione.*

78 *Pretium iustum in nominibus debitorum quod sit?*

79 *Minus est habere actionem quàm rem.*

80 *Partem debiti soluens quando videatur solutionem partis in reliquam approbasse.*

81 *Cambij litteras dans debitor creditori non liberatur à solutione nisi cum effectu interuenerit solutio.*

82 *Ordinem iuridicum, vel statutarium in foro conscientiæ seruare tenetur debitor habens plures creditores priuilegiatos si omnibus soluendo non sit.*

83 *Debitor an teneatur ex fuga serui aut famuli differentis debitum creditori?*

84 *Exactor decimarum potest domine fundi prohibere ne fructus ex fundo exportet nisi eo, vel eius nuntio præsente.*

85 *Iudex quilibet potest interponere decretum super alienatione rerum minoris.*

86 *Facultas Regia ad alienandum bona maioratus sufficit obtineri à Principe domicilij.*

87 *Delegatus extra locum commissionis de causa cognoscere non potest.*

88 *Depositioni perfecta & consummata non præiudicat demonstratio erronea, seu falsa, quando constat de re certa legata.*

89 *Liberationem plenissimam consequitur depositarius, qui de mandato Iudicis depositum reddit.*

90 *Fœminæ comprehenduntur appellatione descendentium.*

91 *Hæredes donatoris succedunt in re donata alicui vt post eius mortem veniat ad quem donator nominauerit, si nominatione non facta decedat dictus donator.*

92 *Conditionem vel modum non recipit perfecta donatio ex post facto, nisi incontinenti, &c.*

93 *Regis donatio etiam perfecta ex interuallo potest modificari.*

94 *Donatio facta ei, qui consentire non potest illi acquiritur irreuocabiliter absque acceptatione.*

95 *Donatio si facta sit alicui, & filiis, aut filiabus, quos elegerit, vel voluerit, & electione non facta moriatur, omnes sunt admittendi.*

96 *Donatio vni facta vt post eius mortem cuidam tertio deueniat, reuocari potest respectu tertij.*

97 *Donatarij acceptationem, & consensum requirit donatio ad sui perfectionem, & quid de iure Castellæ,* n.98.

99 *Filio spurio, vel incestuoso facta donatio valet de æquitate Iuris Canonici in quantitate necessaria ad alimenta.*

100 *Donatarius si prius decedat quam donator, donatio causa mortis tacitè reuocatur.*

101 *Donatarius & donator si eodem casu ruinæ, & naufragij simul moriantur, donatio firma remanebit.*

102 *Capitulationes quæ fiunt pro contrahendo aliquo matrimonio censentur illius pars.*

103 *Capitulationes non solùm censentur facta respectu filij, sed etiam vxoris, aliàs fortasse matrimonium non contracturo.*

104 *Maioratus fundati contemplatione matrimonij effectum sortiuntur, matrimonio postea annullato.*

105 *Matrimonio dissoluto non cessat effectus donationis contemplatione ipsius facta.*

106 *Donatio facta ad suscipiendos Ordines sacros sustinetur mortuo donatario ante Ordinum susceptionem.*

107 *Mulier vt lucretur arrhas, seu donationem propter nuptias sufficit quod sit traducta ad domum mariti, & quod sit parata à marito cognosci, licet ipse propter frigiditatem, vel aliam causam non potuerit copulam effectuare.*

108 *Hæredes donatarij ante acceptationem mortui donationem acceptare valent.*

109 *Donatarius donationem acceptare potest donatore mortuo.*

110 *Filia spuria à patre dos data valet in quantitate ad alimenta necessaria.*

111 *Filia spuria dos data, ea mortua redit ad patrem, vel ad suos hæredes.*

112 *Confessio dotis receptæ facta constante matrimonio non valet.*

113 *Confessio dotis receptæ facta constante matrimonio in vim præcedentis promissionis per scripturā valet.*

114 Con

114 *Confessio augmenti dotis suffecta est.*

115 *Nominatione semel facta ab eo cui competebat per contractum inter viuos, non licet electoribus variare.*

116 *Grauare electam non potest is, cui ex dispositione legis, vel testatoris electio est commissa.*

117 *Variare an possis vsque ad mortem eligeas in vita si eligendi facultas restricta sit ad tempus mortis.*

118 *Duos adhuc eligere potest ille, cui data est facultas vt possit vnum ex pluribus nominatis eligere.*

119 *Restituere iussus rem vni ex certis, potest ex illis certis plures eligere.*

120 *Grauare electum potest eligens in bonis, in quibus eligit; ad fauorem illorum, quos potuisset eligere.*

121 *Eleemosynam facere obligatus tenetur eam gratis donare per veram & formalem donationem.*

122 *Eleemosyna dicitur esse in precepto quando necessitas est extrema.*

123 *Superfluum natura, & persona habent tenetur illud erogare pauperculis de precepto, etiamsi non patiatur extremam necessitatem natura.*

124 *Gabellam soluere tenentur ementes fructus, & redditus Ecclesiasticorum.*

124 *Redditus aliquos emens ad eius vitam possidendos licitè emit, etiamsi multo tempore superuixerit.*

126 *Tribunal à ciuitate potest Episcopus amouere ad breue tempus, & cum iusta causa.*

127 *Causam pendentem coram Vicario suo potest Episcopus ad se auocare.*

128 *Sanctis nondum canonizatis non potest Episcopus mandare vt cultus publicus exhibeatur.*

129 *Locum vt Canonico competentem habere debet Episcopus, qui tanquam Canonicus in Capitulo assistit.*

130 *Fori priuilegio renunciare non possunt Equites Ordinum Militarium.*

131 *Deducta incidenter in vno iudicio possunt plenius discuti in alio.*

132 *Litis ingressum impedit exceptio non obseruati contractus.*

133 *Statutum omnes exceptiones excludens minimè excludit exceptionem non obseruati contractus.*

134 *Exceptio non obseruati contractus potest opponi post sententiam definitiuam, & in executione charta executoria.*

135 *Exceptio non obseruati contractus potest suppleri à Iudice parte non opponente.*

136 *Probatio incontinenti admittitur, & impedit executionem in causis summariis.*

137 *Exclusio temporalis de certa persona operatur vt censeatur dicta persona exclusa, non verò sequentes in gradu.*

138 *Impeditus & temporaliter exclusus sequenti in gradu locum dat.*

139 *Exclusio absoluta, & perpetua in tota linea primi exclusi operatur.*

140 *Matre exclusa absolutè & simpliciter, omnes eius filij, & descendentes exclusi remanent.*

141 *Exclusio fœmina quando est temporalis, scilicet quamdiu extiterint masculi, illis deficientibus illa cessat.*

142 *Testamentarius non tenetur officium acceptare si nihil ei relinquatur pro executione testamenti.*

143 *Salarium quando executori prestari debeat*

144 *Portio assignata cuilibet ex testamentariis nominatis, vno mortuo, vel acceptare nolente accrescit alteri acceptare volenti.*

145 *Portio minuitur diminuto onere.*

146 *Vectigalium exemptio generaliter exceptis certis casibus concessa est generalissima in casibus non exceptis.*

147 *Immunitas per verba generalia concessa comprehẽdit collectas ratione belli superuenientis de nouo impositas.*

148 *Priuilegium exemptionis, seu immunitatis graticito per viam contractus concessum extenditur ad onera, & gabellas de nouo post priuilegium impositas.*

149 *Signatura & Rota solet concedere exemptionem à Superioris iurisdictione durante lite super, vbi ipsa litem grauem & non temere susceptam cognouerit.*

150 *Lite pendente negotium deuoluitur ad Iudicem suspensa Superioris iurisdictione super eadem causa, de qua dubitatur.*

151 *Subditi subducuntur à iurisdictione superioris ex eius moribus asperioribus, aut prauo iurisdictionis vsu.*

152 *Pars quæ petit assessorem, vel consultorem debet soluere expensas cum eo factas.*

153 *Expensæ prestari debent ab eo, qui petit actum fieri.*

154 *Assessoris consilium si per Iudicem motu proprio assumatur expensæ sunt partibus communes.*

155 *Fama in antiquis, & in ardua causa quando probat.*

156 *Testes in minori numero deponentes de bona fama preferuntur testibus in maiori numero deponentibus de mala fama.*

157 *Familiaritatis iure quæ fiunt non constituunt aliquem in possessione ad prescribendum.*

158 *Possessio, vel quasi non acquiritur per mille actus, qui communiter fieri solent iure familiaritatis.*

159 *Fideicommissarius ad hoc, vt sit legitimus contradictor ad impediendam heredis possessionem, quæ requirantur.*

160 *Maleficium debitoris non auget per se fideiussoris obligationem.*

161 *Fideiussor non tenetur pro eo, quod venit ratione incidentis negationis.*

162 *Fideiussor videtur se obligasse pro originali, non pro accidentali debito.*

163 *Fideiussor non obligatur pro eo, quod accreuit ob moram debitoris.*

164 *Donationem propter nuptias non potest filius retrocedere patri in fraudem vxoris.*

165 *Filius non potest retrocedere capitulatam maioratus institutionem.*

166 *Consentire non potest filius quod maioratui alia onera apponantur in preiudicium successorum.*

167 *Primogenitus filius quando vocatur ad maioratum vocatio hæc restringitur ad filios immediatos primi gradus.*

168 *Filius fam. de tertio bonorum suorum in preiudicium parentum disponere potest.*

169 *Restitutionem in integrum aduersus oblationem factam post terminos subhastationis non potest petere fiscus in preiudiciam tertij.*

170 *Functiones fiscales Baroni per verba vniuersalia concessa comprehendunt focalaria de nouo aucta.*

171 *Beneficialium fructuum appellatione non comprehenduntur*

benditur illud quod voluntariè & extra ordinem præstatur alicui beneficiato in die sua receptionis ad beneficium.

172 Baro quicquid acquirit ex donatione, seu concessione Regia non venit in fructuum restitutione.

173 Liquidatio fructuum est facienda in mediocri summa quando testes deponunt de maxima, media, & minima,

174 Rebellis quando quis dicatur fugiens ad patriam rebellatam.

175 Qualitas requisita ad successionem debet interuenire de tempore vacationis.

176 Qualitas mulieris vt succedat, vel excludatur, inspiciēda est de tempore, quo hæreditas defertur.

177 Hæres cum beneficio inuentarij non obligatur vltra vires hæreditarias.

178 Hæres pro actionibus pœnalibus contra defunctum introductis non tenetur nisi in quantum ad ipsum peruenerit.

179 Hæres adiens hæreditatem sine confectione inuentarij tenetur soluere debita & legata etiam vltra vires hæreditarias, non tamen in foro Conscientiæ, vt n. 180.

181 Indicia suis ponderibus examinata ad capturam aptiora sunt, & ad torturam.

182 Probatio plena & concludens requiritur in crimine hæresis vt quis pœna ordinaria condemnetur.

183 Præsumptiones, & indicia sufficiunt ad condemnandum in pœnam extraordinariam, & purgationem, seu abiurationem indicendam.

184 Inquisitores Fidei muros tutantur, eiusdemque fidei indagatores, & exploratores sunt.

185 Inquisitores quare Crucem vestibus assutam preferunt.

186 Officij sanctæ Inquisitionis primaria cura est Fidem orthodoxam defendere, &c.

187 Inquisitionis sancta officio debentur innumera bona, quibus nostra Hispania Dei beneficio exultat.

188 Imperium temporale tutum reddit Fidei Catholicæ defensio.

189 Inhibitio obtenta post elapsum tempus ad appellandum non debet attendi.

190 Iudex à quo non obstante inhibitione Superioris subreptitia potest suam sententiam exequi.

191 Attentata non causat inhibitio superioris subreptitia.

192 Institor, qui dominum ratione contractus ad interesse obligare valet, non potest pro culpa seu delicto illum obligare.

193 Lucri cessantis, seu damni emergentis interesse in mulcta dari potest: intellige vt ibi.

194 Hæredes non describentes omnia bona in inuentario non amittunt illius beneficium quando omissiones non sunt dolosæ.

195 Audientiam gratam, & benignam præstare debet Iudex.

196 Causam in negotio principali retinere potest Iudex superior quando inferior in aliquo incidenti grauauit appellantem.

197 Iudex potest finito officio aliquid recipere à parte pro qua tulit sententiam, sponte tamen & sine fraude offerente.

198 Consultorem litterarum tenetur assumere Iudex imperitus.

199 Exceptiones oppositas reiicere videtur Iudex ad vlteriora procedens.

200 Iudex debet esse certus de sua iurisdictione.

201 Exceptiones dilatoriæ debent regulariter ad definitiuam reseruari.

202 Requisitoria an sit iustificata, & exequibilis, cognoscit Iudex requisitus.

203 Delegatus, cui causa appellationis super adiudicatione alicuius beneficij commissa est, non potest instituere.

204 Notarium mutare ad sui libitum potest Iudex delegatus.

205 Vocans aliquem Iudæum ligatur l. 2. tit. 14. lib. 8. Recop.

206 Castri, aut loci in generali donatione, seu concessione non venit iurisdictio.

207 Iudicium confirmat ius superueniens post litem contestatam.

208 Subiectionis ius respectu vasallorum pertinet ad eos tanquam ad singulos.

209 Filiis in vita parentum non debetur legitima.

210 Supplementum legitimæ spatio 30. annorum præscriptum præsumitur.

211 Spurij filij legitimatio potest fieri post mortem patris ex ipsius præordinatione.

212 Bonorum in possessionem mitti debet legitimatus à Principe, non obstantibus oppositionibus, quæ contra legitimationem fiunt.

213 Filiorum legitimarum nulla facta mentione, quando legitimatus à Principe censeatur rectè legitimatus?

114 Personæ habilitas in quocunque iudicio ante omnia iustificanda.

215 Exceptio ex persona incapacitate resultans nunquam censetur exclusa.

216 Litteratis librorum copia necessaria.

217 Filius non tenetur conferre libros sibi à patre donatos, & intellige vt ibi.

218 Maior licitatio vltra iustum pretium ob æmulationem facta non est admittenda.

219 Subhastationis post lapsum termini non potest licitator admitti.

210 Licitator prior est preferendus si dare vellet quantum ab alio postea fuit oblatum.

221 Institutio maioratus in vna scriptura à marito & vxore facta in se continet duas dispositiones.

212 Testamentum à marito & vxore insimul confectum potest postea quilibet eorum pro sua parte reuocare.

213 Maioratus à marito & vxore simul fundatus potest ab vno eorum reuocari pro sua parte ante traditam possessionem, si alter mortuus sit.

224 Primus successor in maioratu non tenetur soluere debita contractu post fundationem.

225 Maioratus quando Regia facultate fundatur, potest de facili mutari alia simili facultate obtenta.

226 Princeps in successione maioratus potest ius competens substitutis de futuro derogare.

227 Institutor maioratus quando absoluè & generice fœminas propter masculos à maioratus successione exclusit, talis exclusio intelligitur propter masculos eiusdem lineæ, & gradus.

228 Statutum excludens fœminas dotatas propter masculos, intelligitur de masculis eiusdem lineæ & gradus.

219 Possessor maioris dubiam illius dispositionem interpretari potest.

230 Maioratus duo an & quando in vna persona consistere & permanere valeant, late ostenditur.

231 l. Hisp. 7. titul. 7. lib. 5. Recop. tribus modis limitatur.

232 Malum non est præsumendum de illo, qui bene vixit.

233 Vir honestus, & prouidus non præsumitur aliquid perperam fecisse, aut facturum esse.

234 Mors

234 *Mors mala putanda non est quam bona vita præcessit.*

235 *Scotus viuus fuit sepultus.*

236 *Vocatio facta intelligitur de masculis eiusdem lineæ, & gradus vbi masculi sunt vocati successiue, & in eorum defectum vocantur fœminæ.*

237 *Verbum* mentitis *est iniuriosissimum.*

238 *Testari liberè potest minor sicut maior.*

239 *Tiberius Cæsar in ætate nouem annorum orationem dictauit in sui parentis morte.*

240 *S. Augustinus in ætate 19. annorum Rhetoricam publicè in patria sua docuit.*

241 *Nerua filius in ætate 17. annorum publice in iure respondit.*

242 *Baldus in ætate quindecim annorum publice repetitionem dictauit, & idem fecit Fulgosius.*

243 *Polytus Senensis in ætate 16. annorum millia iuridica paradoxa publice defendit.*

244 *Principes ex priuilegio an monopolia exercere valeant.*

245 *Ciues ditiores quando compelli possit mutuare pecuniam ciuitati?*

246 *Rex pro defensione patriæ potest cogere subditos diuites, vt sibi mutuent pecunias.*

247 *Mutuantes coacto ciuitati possunt aliquid accipere ratione lucri cessantis, vel damni emergentis.*

248 *Coactus ciuitati mutuare potest pacisci de alio lucro.*

249 *Valor mutuatæ rei si crescat, vel decrescat cui cedat damnum.*

250 *Priuilegiis ordinariorum officialium non gaudent supernumerarij.*

251 *Qualitas duplex quando in eadem persona concurrit, illius qualitatis consideratio habenda, cuius contemplatione actus geritur.*

252 *Rem meliorem non potest pater sibi assumere in tertiam, & deteriorem relinquere filiis.*

253 *Meliorare in tertio & quinto bonorum potest pater duos filios, & ad tempus.*

254 *Mutuum filiofam. datum causa studij quando teneatur pater soluere?*

255 *Expensas pro quibus disciplinis à filio addiscendis pater præstare teneatur?*

256 *Beneficiarius pensione grauatus satisfacit relinquendo & cedendo fructus beneficij.*

257 *Regressarius post purificatum regressum non tenetur soluere pensionem de consensu Titularis reseruatam.*

258 *Beneficium impetrans sub narratiua quod sit certa pensione grauatum non censetur illi consensisse.*

259 *Illegitimus prima Tonsura initiatus ex dispensatione Episcopi, absque alia capax fit pensionis.*

260 *Intrusus in beneficio, qui percepit illius fructus tenetur soluere pensionem.*

261 *Successor in beneficio pensione grauato tenetur ad illius solutionem actione reali & personali.*

262 *Obligatio soluendi pensionem non alteratur mutatione personæ in beneficio pensione grauato.*

263 *Conuentionales pœnæ non debentur nisi quatenus concurrunt cum interesse.*

264 *Conuentionalis pœna peti non potest verificato quod interesse non concurrit.*

265 *Damnum vbi non adest, ibi condemnatio fieri non potest.*

266 *Contractus nullus, & inutilis non transfert possessionem.*

267 L. sed etsi 25. ff. de donat. inter, & l. si vir vxori, ff. pro donato, *declarantur.*

268 *Participatio cum alio facit cessare prærogatiuam vnitatis, & singularitatis.*

269 *Probandi onus transfert in prætendentem contrarium qui dicit nulla alia bona possidere præter à se relata.*

270 *Rex tanquam Comes præstat præcedentiam Duci in illis actibus, in quibus Rex tanquam Comes assistit.*

271 *Rex super Cardinales, an & quando habeat præcedentiam.*

272 *Rector in actibus Vniuersitatis præcedit Episcopo scholari.*

273 *Inquisitores in causis Fidei præcedunt Episcopo.*

274 *Iuniori quando debeatur præcedentia?*

275 *Episcopus est Iudex competens inter laicos super iure cedendi in honorabiliori loco Ecclesiæ.*

276 *Bona ad vsus communes vicinorum deputata, sunt præscriptibilia, quando ea possidens cum immemoriali priuilegium allegaret.*

277 *Titulus insufficiens cum obseruantia 40. annorum sufficit in materia præscriptibili ad acquirendum dominium, & validitatem.*

278 *Præscriptio non interrumpitur per litem in qua quis obtinuit.*

379 *Impatientia sola, & resistentia verbalis sola sufficit ad præscriptionem iurium, & incorporalium, siue seruitutis.*

280 *Princeps de plenitudine potestatis etiam sine causa potest derogare iuri non pleno quæsito, vel quod consistit tantum in spe.*

281 *Res priuatorum auferre, & præiudicare interessatis potest Princeps faciendo legem generalem.*

282 *Substitutorum iuri potest Princeps derogare.*

283 *Substitutiones derogare potest Princeps ob priuatam vtilitatem.*

284 *Princeps potest de feudis antiquis erigere primogenituram in præiudicium vocatorum.*

285 *Contrahere aut aliquid de suo dare non dicitur Princeps coactus, dum alicui contractui suum consensum, & facultatem.*

286 *Concordare partes etiam inuitas potest Princeps ad lites, & scandala vitanda.*

287 *Causas & lites, alibi vertentes, potest Princeps propria auctoritate ad se auocare.*

288 *Causam ad se auocare potest Princeps, & sua manu Regia abbreuiare propter potentiam litigantium.*

289 *Priuilegium à Principe subdito concessum potest ab eo Principe tolli, vel reuocari.*

290 *Priuilegia ex contractu, & causa onerosa concessa non comprehenduntur in generali derogatione priuilegiorum.*

291 *Immunitatis priuilegium extenditur ad personas, & bona post priuilegium quæsita.*

292 *Incolas de nouo superuenientes comprehendit priuilegium immunitatis.*

293 *Gabellas superadditas comprehendit priuilegium de percipiendis gabellis.*

294 *Villas de nouo auctas comprehendit priuilegium concessum ab Imp. villis ciuitatum.*

295 *Collegio sexdecim virorum concessum priuilegium extenditur ad septem collegas postmodum prædicto priuilegio additos.*

296 *Falsus procurator quibus modis dicatur? ostenditur.*

297 *Gesta à procuratore sine mandato possunt à domino ratificari vt retroacta valeant.*

298 *Ratificationis alicuius actus natura est, vt operetur & valeat idem actus ac si à principio validè fuisset gestus.*

299 *Ratificatio*

299 *Ratificatio post oppositionem factam de defectu mandati nihil operatur.*
300 *Ratificatio non retrotrahitur in praeiudicium tertij.*
301 *Instrumentum potest licitè retineri à procuratore quousque ei sit satisfactum de sumptibus.*
302 *Scriptum, vel instrumenta pro salario retineri non possunt.*
303 *Procurator generalis Ordinis non potest comparere pro vno Conuentu, intellige vt ibi.*
304 *Causa iusta ad appellandum non est procuratoris negligentia in appellando, vel in prosequenda appellationem.*
305 *Procurator simpliciter ad causam datus licèt posset appellare, non potest prosequi appellationem.*
306 *Appellationis prosecutio an sit de appendicijs instantia?*
307 *Donare an & quando importet promissio donandi?*
308 *Meliorandi promissio adimplenda.*
309 *Maioratum instituendi promissio idem est ac instituere.*
310 *Protestatio in iudicialibus repeti debet in quolibet actu.*
311 *Rationes reddi debent non in loco domicilij, sed in loco administrationis.*
312 *Instrumenta antiqua non indigent solemni recognitione.*
313 *Scripturæ priuatæ recognitio quomodo facienda? ostenditur.*
314 *Exceptio recusationis admittenda dum causa post litis contestationem orta est, aut de nouo ad notitiam partis peruenerit.*
315 *Reductio ad Ius commune plura operatur.*
316 *Factum solius Prælati præiudicat Ecclesiæ quando per illud reducimur ad Ius commune.*
317 *Relatum est attendendum vbi aliter loquitur quam referens.*
318 *Regalia non comprehenduntur in donatione à Rege facta de castro, seu villa cum omnibus iuribus, &c.*
319 *Portugalia & Aragonia Regna sunt æquè principaliter vnita Regno Castellæ.*
320 *Relatio semper intelligenda habito respectu ad ea, in quibus specialiter relatio conuenit.*
321 *Dispositioni referenti quando sequeretur repugnantia, & contrarietas, relatio nihil operatur.*
322 *Clausula referens quando habet perfectam dispositionem, & ad aliam refertur non debet attendi dispositio relata.*
323 *Reseruatio nihil dat, vel adimit, sed tantum conseruat ius quod quis habet.*
324 *Papæ reseruatio concurrentibus pluribus reseruationibus personalibus, tanquam illustrior debet præualere.*
325 *Restitutio an & quando differri possit ob necessitatem restituere debentis.*
326 *Retentio datur regulariter pro melioramentis.*
327 *Exceptio retentionis prætextu melioramentorum in executione sententiæ opponi potest.*
328 *Prælato, vel clerico datur retentio pro expensis; & melioramentis in rebus Ecclesiæ de bonis ipsius clerici, vel Prælati factis.*
329 *Salarium non conuentum quando debeatur agentibus, & solicitatoribus causarum?*
330 *Officialis iniustè impeditus officium exercere an consequi debeat salarium totius temporis, quo fuit impeditus.*
331 *Scientia in aliquo casu desiderata qualis debeat interuenire?*
332 *Scripturæ simplici credendum in odium impedientium illius productionem.*
333 *Sententia in fauorem condemnati in dubio interpretanda vt minus ei noceat.*
334 *Sententia est stricti iuris, & strictè venit interpretanda.*
335 *Sententia semper præsumitur lata ex ea causa ex qua proferri de iure debuit.*
336 *Successoribus non citatis præiudicat sententia lata contra maioratus possessorem.*
337 *Beneficij super qualitate sententia prolata afficit illud quoad omnes.*
338 *Instrumenti pro valore lata sententia iuuat omnibus interesse habentibus.*
339 *Nullitas quando est notoria, & ex actis euidenter constat, obijci potest de nullitate trium sententiarum, non obstante* Clem. 1 de re iudic.
340 *Legitimationis in tempus institui potest filius spurius.*
341 *Statutum conceptum in personas, vel in res non extenditur extra territorium.*
342 *Statutum ne vllus conducat vinum extra territorium non comprehendit clericos.*
343 *Substitutio subsequens intelligitur quatenus priores substitutiones purificarentur.*
344 *Legando testator in codicillis non videtur in dubio recessisse à priori voluntate posita in testamento.*
345 *Summariè testes solum ad capturam deseruiunt.*
346 *Torqueri debent testes varij ad eruendam veritatem.*
347 *Transactio facta super re non dubia & lite certa est ipso iure nulla.*
348 *Transactio facta super re certa præsumitur facta mala fide.*
349 *Alienari non possunt vasalli inuiti, nec ad alium dominum transferri.*
350 *Subditi possunt resistere domino ne alienet castrum vt subijciantur alteri domino.*
351 *Domini terrarum multas molestias suis vasallis faciunt.*
352 *Vasallus Regis esse potius quis desiderat quàm alterius.*
353 *Rex vbicumque terras vendere intendit, possunt vasalli libertatem suam emere.*
354 *Conductoribus vectigalium quando facienda sit remissio, ostenditur.*
355 *Partes duæ ex tribus vicinorum debent in pleno Consilio vniuersitatis interuenire.*
356 *Vicini vota sua collegialiter, & in vnum conuocati dare debent.*
357 *Priuilegius vniuersitatis non potest maior pars renuntiare.*
358 *Pars minor præualet fauore libertatis consequendæ.*
359 *Ius subiectionis respectu vasallorum pertinet ad vasallos tanquam ad singulos.*
360 *Ius vendicandi libertatem cuilibet ex ciuilibus in solidum pertinet.*
361 *Dominij in iure non potest maior pars minori præiudicare.*

ABsolutio à Confessario obtenta vigore Bullæ Cruciatæ an suffragetur in foro contentioso? Resp negatiue, & solum prodesse pro foro interiori & Conscientiæ quoad Deum: Pœnitentia enim, quæ imponitur à Confessario, tendit ad illum finem, nempe vt per eam pœnitens satisfaciat Deo, & ipsi reconcilietur; pœna autem, quam subire deberet in foro externo propter scandalum, spectat ad vindictam publicam, & Reip. 1

Reip satisfactionem. Ita Ledesma *in 2. part. 4. sentent. qu. 26. art. 1. in fine*, Couar. *in cap. alma mater part. 1. §. 11. num. 16.* Villalob. *in sum. part. 1. tract. 27. claus. 9. num. 24.* Nauarr. *cons. 47. de sent. excom.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 1. num. 10. & 15.* Henriq. *in sum. lib. 7. de Indulg. cap. 13. n. 2. in fine*, Ludou. à Cruce *in expos. Bulla disput. 1. cap. 4. dub. 3. num. 3.* Trullench *etiam in exposit.* 2 *Bulla Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 9.* Vnde simplici attestationi Confessarij asserentis absoluisse à censuris non esse credendum in foro externo dixerunt Emman. Roder. *in comment. ad Bullam Cruc. in addit. §. 9. num. 51.* Nauarr. *in man. cap. 17. n. 47.* Peña *in direct. Inquisit. part. 2. ad Concil. comm. 25.* Et addit cum Fr. Emman Rodrig Trullench *vbi suprà num. 3.* satis esse Confessarium testari de absolutione, si concurrat testimonium duorum testium asserentium Pœnitentem esse absolutum: & post eundem Fr. Emman. Rodrig. docet Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. absolutio differ. 5. n. 6* in vno casu prodesse talem absolutionem pro foro exteriori, nimirum si pars læsa fuerit, & iam ei satisfactum est realiter, & cum effectu, vel cum ea concordauerit, & videtur sequi Trullench *d. dub. 9. n. 4.* Sed quia Auctores non bene inter se stant, alij contrarium tenentes, alij intelligentes modò excommunicatio sit occulta, alij vero distinguentes inter excommunicationem ab homine, & à iure, ideo securius esse existimo absolute respondere vt in principio.

3 Absolutio virtute Bullæ Cruciatæ obtenta an suffragetur ad effectum validitatis impetrationis beneficij ecclesiastici? Resp. illam suffragari secundùm Calder *cons. 2. de testib.* quem semper Rota sequuta est, vt apud Crescent. *decis. 14. de probat.* & in terminis sanctæ Cruciatæ *in Asturicen. Archidiaconatus 17. Iunij & 23. Nouembris 1593. coram felicis record. Clemente VIII & decis. 573. part. 5. diuers.* Quodque nec aduersari videtur opinioni, quam Gutier. *canon. lib. 1. cap. 2. num. 10. & 11.* verissimam appellat, quoniam cùm beneficium ecclesiasticum tanquam Christi patrimonium, quid spirituale censeatur, & absolutus in vim Cruciatæ sit verè apud Deum ab omnibus censuris etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis absolutus, consequenter etiam erit capax beneficij, & absolutio vigore dictæ Cruciatæ pro impetratione gratiæ opitulabitur. quod & signanter admittit Nauarr. *cons. 47. num. 3. de sentent. excom secundùm Venetam impres.* & censuit Rota *in Oxonen. Canonicatus 2. Martij 1622. coram bonæ memor. Merlino.*

4 Accipiens rem certo pretio vendendam si pluris suâ industria & diligentia vendat, an possit illud plus sibi retinere? Resp. affirmatiue, quia nullam iniustitiam committit præstando domino vel quod ipse taxauit, vel quod communiter iustum erat, vel id in quod alter non ita industrius venderet; industria enim propria iustum titulum hac in specie tribuit, dummodo pro ea, & suo labore aliud non capiat stipendium, quia tunc eius ratione aliud lucrum non poterit accipere, vel modo non promiserit gratis venditurum, vel domino redditurum quicquid propter rem illam accipiat. Ita Nauar. *in man. cap. 23. num. 97. & 98.* Emman. Sa *verb. venditio num. 11.* Lessi *de Iustit. lib. 2. cap. 21. dub. 19. n. 138. cum seqq.* Filliuc *in quæst. moral. tract. 35. cap. 6. ex n. 144.* Villalob. *in sum. part. 2. tract. 21. diffic. 17.* Bonacin. *de restitut. disp. 1. quæst. 2. dub. 6. num. 16. cum seqq.* Ægid. Trullench *in exposit. Decalogi tom. 2. lib. 7. cap. 20. dub. 3. num. 5. & dub. 17. num. 3.*

5 Accipiens aliquid ob turpem, & iniustam causam, an illud reddere teneatur, & alter actionem, id est condictionem aduersus eum habeat? Resp. quod licet ante operis patrationem nec promissor, nec promissarius teneantur pacta rerum turpium seruare, nec paciscentes cogi possint ad standum promissis, *l. 3. cum legibus seqq. l. si ob turpem §. fin. ff. de condict. ob turpem, l. fin. in princ. ff. de condict. sine causa, l. 2. & 3. C. de condict. ob turpem, l. Hisp. 47.* iuncta *glos. 1. in fine tit. 14. parte 5.* Nauarr. *de datis & promissis, § 32. num. 48. cum seqq.* Cou. *in reg. peccatum part. 2. §. 2. num 6.* Nihilominus tamen patrato opere malo promissor obligatur adimplere promissum, & possessor ob causam turpem restituere non tenetur, quia turpitudo communis est tam accipientis quàm dantis, & in pari causa pro possessore iudicatur, tum etiam quia petendo & accipiendo non peccat eum ad peccatum non se obliget, nec approbet malum. Ita Valer Reginald. *in praxi rerum fori pœnit. lib. 10. n. 185.* Lessi. *de Iustit. lib. 2. cap. 18. dub. 3. à num. 18.* Filliuc. *in quæst. moral. tract. 31. cap. 9. quæst. 7. num. 226. & seq.* Molin *de Iustit. tract. 2. disp. 74. concl. 2.* Villalob. *in sum. tom. 2. tract. 20. diffic. 3. num 10.* Luys. Turrian. *disp. 24. dub. 4. num. 10.* Bonacin. *de restit. disp. 1. qu. 1. puncto 3. num. 2.* Trullench *in exposit. Decalogi lib. 7. c. 17. dub. 2. per tot.*

6 Adæquatio, quæ resultat ex concessione ad instar, an extendatur ad irregularia, & extraordinaria? Respondi negatiuè ex Butr. *cons. 19. num. 9. vers. item quæcunque verba generalia*, Socin. *in l. 1. num. 3. in fine ff. de legat. 1.* & *ibi* Ias. *num. 21. vers. primo limita*, Ripa *num. 8. vers. item intellige*, Crot. *num. 10* & Paris. *num. 24. in fine*, Natt. *cons. 4. num. 6. lib. 1.* Fului. Pacian. *de probat. cap. 27. num. 28.* Rota *decis. 55. num. 14. part. 2. diuers. & decis. 214. num. 1. part. 2. recent.* Nec extendi ad casum in quo non datur paritas terminorum, Butr *d. cons. 19. num. 10. vers. item adæquatio*, vbi tenet quòd 7 Abbas æquiparatus Episcopo intelligitur consequi ea priuilegia Episcopalia, quorum est capax, & sibi sunt proportionabilia, & sic non habebit, quæ pertinent ad Ordinem Episcopalem, sequuntur Ias. *in l. 1. num. 21. vers. primo ff. de legat. 1.* & *ibi* Rip. *num. 8. & 10* Crot. *sub num. 6. vers. quinta conclusio, col. 3.* Fului. Pacian. *d. cap. 27. n. 31.*

8 Ædificium in alieno solo Ecclesiæ pecuniis constructum an solo cedat? Resp. solo non cedere, sed solum ædificio, & sic vtrumque apud Ecclesiam manere, per glos. *verb. construxisse in c. Apostolicos 12. q. 2.* Tiraq. *de pia causa priuileg. 121.* Surd *cons. 333. n. 46.* Marc. Anton. Genuens *in pract. eccl. q. 31. n. 6. & q. 246.* Card. Tusch. *pract. conclus. lit. M. concl. 175. n. 7.* Giurba *in consuet. Messanen. p. 1. c. 15. glos. 13. n. 20.* Stephan Gratian. *discept. forens. tom. 5. c. 953. n. 18. & 19.*

9 Æquiparatio ad instar an solum comprehendat præsentia? Resp. comprehendere, & non futura, quæ postea nascuntur, & superueniunt, per Bald. *in l. omnium 3. vers. quæris C. de Episcop. & cleric.* Abb. *in c. vlt. n. 5. ne clerici, vel mon.* Mandos. *de priuileg. ad instar q. 9. & glos. 14.* Suar. *de legib. lib. 8. c. 15. n. 3.*

10 Agere incipiens via ordinaria an possit reuertere ad executiuam? Resp. negatiuè eò quòd renuntiasse videatur vice executiuæ dũ cœpit agere via ordinaria, arg. *l. mulier 21. §. fin. ff. quod metus causa* ibi, *vt quam viam elegero hæc mihi pateat*, &c. *l. quòd in hæredem § eligere ff. de tribut. act.* ibi, *cùm sciat sibi regressum ad aliam nõ futurum*, &c. *l. si creditores hæreditarij ff. de separat.* ibi, *Sed ei quod semel postulauerunt, stare debẽt*, *l. si quis iusiurandum 11. C. de rebus cred.* ibi, *Satis enim absurdum est redire ad hoc, cui renuntiandum putauit*, &c. *l. fin. C. de codicill.* ibi, *sciẽs se vnius electione alterius sibi aditum præclusisse* &c. Et ideo hanc negatiuam partem sustinent Paul. de Castro *cons. 78. lib. 1.* Ludou. Roman. *cons. 125. & 133.* Roder. Xuar. *in l. post rem, in declarat. leg. Regni quæst. 10. quæ est finalis*, Massa *de forma Cameralis obligat. ad 3. part. q. 2. n. 4.* Burg. de Paz *consil. 39. n. 7.* Lancel. *de attent. lite pend. part. 2. cap. 4. limit.*

vlt. num. 12. cum seqq. Auendan. l. 45. Tauri glos. 7. n. 8. Greg Lop. l. 19. glos. fin. tit. 22. part. 3 Parlad. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 5. §. 11. num 19. Gutier. lib. 3. practic. quæst. 39. Auiles ad cap. 10. Prætor. verb. execution. n. 2. Ioseph. Sesse de inhibit. c. 2. §. 3. num 46. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 6. num. 192 Mastrill. decis. 157. Giurb. decis. 74. n. 1. Christoph. de Paz de tenuta cap. 22. n. 1. Monter à Cueua Arag. decis. 22. num. 5. Aluar. Valasc. cons. 102. Franc. Barty de success. testati lib. 9. tit. 8. n. 9. Sigism Sacc. de iudic. cap. 76. n. 9. Iacob. Cancer. var. resolut. part. 1. cap. 17. num. 42. & part. 2. cap. 3. num. 124. in vlt. edit. Perez de Lara de vita hominis cap. 27. n. 19. cum seqq.

11 Hæc resolutio limitatur primò ne procedat vbi creditor, qui poterat agere via executiua contra debitorem, intentauit viam ordinariam cum protestatione quod possit redire ad viam executiuam cum velit, quia hoc casu ad eam redire poterit, secundùm Corbul. in tractat. de emphyteusi, tit. de causis priuat. ob non solutum Canon. q. 13. ante fin. Manab cons. 11. num. 82. Gonçal. de Paz in pract. tom. 1. cap. 2. post princ. Gutier. d. quæst. 39. n. 6. & 7. vbi tenet quod si reus fuit contumax in primo iudicio indubitanter absque alia protestatione posse creditorem intentare viam executiuam, Ioseph. Sesse d. §. 3. num. 48. Iacob. Cancer. d. p. 1. cap. 17. num. 44. cum seqq.

12 Limitatur secundò si creditori liceret variare ex vna via ad aliam ex facultate sibi per debitorem concessa, vel si in instrumento adsit facultas variandi de vno iudicio ad aliud. Marant. disp. 6. num. 3. Iacob. Cancer. d. p. 1. c. 17. num. 45.

13 Limitatur tertiò quando qui cœpit ordinariè agere, vult redire ad viam executiuam refusis expensis, vt per Marant. de ordine iudic. part. 6. tit. de instrumentor. productione num. 13. Rebuff. ad leges Galliæ tit. de litteris obligator. art. 6. glos. 3. à num. 3. Et hoc si creditor qui prius via ordinaria egerat, desistit à lite, et petat se condemnari in expensis, Felician. de censib. lib. 2. c. 1. n. 34. Suar. de Paz in pract. tom. 1 p. 4. c. 2. num. 2. Azeued. l. 1. num. 153. tit. 21. lib. 4. Recop. Gutier. d. quæst. 39. num. 7. Ceuall. commun. quæst. 815. num. 22. Christ. de Paz. de tenuta cap. 21. n. 6. & 8. Ioseph. Sesse d. §. 3. n. 49. Saltem quando in instrumento essent clausulæ positæ, per quas sit data facultas variandi iudicium de vno ad aliud. Iacob Cancer. d. p. 1. c. 17. n. 48. Perez de Lara. c. 27. n. 21. cum seqq.

14 Agnationis conseruandæ præsumptio quando ex masculorum vocatione colligatur? Resp. colligi ex eorum vacatione repetitiuè facta in omnibus gradibus, & substitutionibus; cum enim sic testator disponit faciendo talem mentionem de masculis, exinde habetur ratio tacita & præsumpta suæ voluntatis illum voluisse prouidere suæ familiæ agnatæ, & bona sua conseruare in linea masculina, & in sua agnatione continuata successione. l. 1. l. immunitatis, l. si viua matre, C. de bonis mat. l. 1. in fine C. de bonis infert. cap. 1. §. hoc notandum, de his, qui feud. dare pos. cap. 1. de success. fratrum, & hered. Sic communis Doctorum resolutio, ex scribentibus tractatus, Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 6. titul. 15. num. 8. Simon de Prætis de interp. vltim. volunt. lib. 3. interp. 3. solut. 11. à num. 3. Gregor. Lop. l. 3. in glos. mejoras vers. secundo conditor maioratuum col. 1. titul. 13. part. 6. Pereg. de fideicom. art. 25. num. 47. Alex. Trentacinq. de substitut. part. 4 cap. 7. num. 9. cum sequent. Molin. de primog. lib. 3. cap. 5. num. 25. cum seqq. Mieres de maior. part. 2. quæst. 6. num. 51. Ioan. Garc. de nobilitat. in diuisione operis num. 13. Ioan. de Castill. controuers. lib. 2. cap. 4. num. 78. & 80. & tom. 5. cap. 92. à num. 2. & tom. 6 cap. 129. per tot. Fusar. de substit. quæst. 499. n. 5. & 15. & quæst. 346. num. 13. Ex consulentibus Curt. sen. cons. 40. num. 11. vers. tertio probatur, Ruin. cons. 179. num. 6. vol. 1. Purpur. inter consilia Syluani cons. 53. n. 4. Paris. cons 50. num. 9. & cons. 33. num. 16. lib. 3. & cons. 76. num. 2. & 3. lib. 1. Alban. cons. 87. num. 14. lib. 1. Rimin. iun. cons. 23. num. 92. lib. 1. & cons. 110. numer. 13. vol. 2. Crauet. cons 113. n. 47. & latè cons. 57. Becc cons. 136. num. 27. Galban cons. 49. num. 16. vers. alterum, Rauden. cons. 358. num. 8 Decian. cons. 33. num. 88. lib. 1. Hieron. Gabr. cons. 116. n. 14. vol. 1. Menoch. cons. 205. num. 13. Honded cons. 70. num. 39. lib. 1. Surd. cons. 96. num. 29. vers. secundo quia, Fusar. cons. 5. num. 11. & cons. 13. per tot. Ex Decisionariis Caualcan. decis. 18. num. 3. part. 3. Thesaur. decis. 96. num. 27. & 28. Giurb. decis. 32. num. 14. Rota coram Seraph. decis. 1216. num. 6. & coram Gregor. XV. decis. 514. num. 9. & decis. 464. num. 17. & 18. & apud Farin. dec. 282. n. 5. & 6. & dec. 344. n. 14 & decis. 359. num. 4. part. 2. recent.

Præcipuè vbi testator adiecit rationem, vt bona con- 15
seruarentur in agnatione, & familia, cum expressè appareat agnationis fauore testari voluisse, vt cum Decio, Curt. Crot. Paris. Simon. de Prætis, & Menoch. resoluit Fusar. d. quæst. 499. num. 1 & cons. 191. num. 8. & num. 32. Et tanto magis si testator reiecit Presbyteros, Religiosos, monasteria, seu Vniuersitatem, quia intelligitur id fecisse propter agnationem & carentiam liberorum præsumptam. Ita Fulgos. cons. 46. col. 1. Alex. cons. 100. num. 11. lib. 4. & cons. 5. eod. lib. Cephal. cons. 314. n. 15. Menoch. cons. 95. num. 98. & cons. 328. num. 75 & cons. 379. & cons. 1117. num. 27. & de præsumpt. lib. 4. præs. 69. num. 10. Cassanate cons. 20. num. 37. Ramon. cons. 13. num. 18. Alex. Trentacinq. de substit. p. 4. cap. 7. n. 70. vers. hec conclusio, Intrigl. eod. tractat. cent. 3. quæst. 56. num. 17. & quæst. 79. n. 12. Rustic. in l. cum auus lib. 4. cap. 2. num. 21. & à num. 33. Molin. de primog. lib. 1. c. 13. n. 92. cum seqq. Fusar. de substitut. quæst. 441. n. 48. & q. 499. n. 26. ibi, Nouus casus est quando exclusi sunt clerici, & Religionem ingressi, quia hoc casu diceretur habita ratio agnationis. &c.

Si verò in aliqua parte dispositionis vocaretur fœmi- 16
na, tunc ex vocatione masculorum non ita præsumeretur animus conseruandæ agnationis, cùm talis dispositio reducatur ad nudam masculinitatem. Ita Greg. Lop. l. 3. glos. magna q. 19. tit. 13. part. 6. Cephal. cons. 600. n. 35. lib. 4. Cranett. cons. 230. num. 2. & cons. 306. Surd. cons. 343. n. 13. & cons. 475. num. 16. 19. & 20. Padil. in l. cùm acutissimi num. 22. C. de fideicom. Aluarad. de coniectura ta mente def. lib. 2 cap. 3. §. 4. Molin. de primog. lib. 3. c. 5. num. 19. in fine, & num 50. Mieres de maior. part. 2. quæst. 6. num. 65. Petra de fideicom. quæst. 9. num. 195. Præt. d. interp. 3. dub. 1. solut. 11. num. 71. vers. primo declaratur, Salaz. de vsu, & consuet. cap. 12. num. 64. vers. quod si quæras, Ioan. Garc. de nobilit. in diuis num. 33. Gutier. cons. 13. num. 23. Castill. d. lib. 2. cap. 4. n. 178. Giurb. decis. 32. num. 15. & 20. Melch. Phœb. Lusit. decis. 44. n. 10. tom. 1.

Verùm cum possit respectus agnationis haberi quoad 17
aliquas personas, vel casus, & non quoad omnes, iuxta doctrinam Surdi dec. 239. n. 10. in fine, ideo quando post masculorum vocationem, & in illorum defectum, fœminæ, & ab eis descendentes substituuntur, tunc & quando masculi durant, & succedunt, intentum conseruandæ agnationis non cessat; vt in terminis resoluunt Bald. cons. 40. num. 1. vers. preterea testator lib. 3. Paul. Castren. cons. 421. num. 2. vers. tertiò dicit lib. 1. qui hanc opinionem communem asserit Gozadin. cons. 45. n. 16. vers. non obstat, Rube cons. 35. num. 4. in fine cum seqq. Alciat. resp. 15. num. 6. lib. 2. Roland. à Valle cons. 82. num. vlt. lib. 3. Card. Mantic. de coniectur. lib. 8. tit. 18. num. 17. Tiber. Decian. resp. 127. num. 25. lib. 3. Caualcan. decis. 18. num. 3. p. 3. Cephal. cons. 251. num. 16. & num. 46.

cum

cum seqq. & cons. 252. num. 22. Hicron. Gabr cons. 116. ex num. 13. lib. 2 Gerar. Mazol. cons. 6. num 9. Surd. decis. 66. n. 21. vers. quando verò, & cons. 316. lib. 3. Mieres de maior. part. 2. quæst. 6. n. 36. vers. ista antem sententia, Pereg. de fideicom. art. 25. num. 26. Quicquid dicat Molin. de primog. lib. 3. c. 5. n. 50.

18 Alapa an reputetur grauissima iniuria ? Resp. affirmatiuè ex Azon. in sum. C. de iniur. num. 25. Greg. Lop. l. 20. glos. 4 tit. 9. part. 7. Azeued. in rubr. tit. 10. n. 23. lib. 8. Recop. Bobadil. in politica lib. 2. cap. 14. n. 45. Valenz. tom. 2. cons. 142. à n. 55. Plini. 2. lib. 3. epist. 14. Paul. Æmil. in vita Ludouici XI. ibi, Non tenuit iram Dux Lotharingiæ, potiunda cupiditate flagrans, atrox conuicium homini fecit, ac alpa os percussit, eam velut summam ignominiam militaris vir in imum pectus immortali memoria taciens demisit.

19 Alienare sua bona immobilia vt possit Respublic. minor, & Ecclesia, ex causa necessitatis ad soluendum æs alienum, quæ requirantur ? Respondi necesse esse vt debitum sit certum, & creditores ita instent, vt Ecclesia, seu minor euitare minimè possit, quin omnino soluat, l. ob æs alienum C. de præd. minor. Roland. cons. 33. num. 1. & 2. lib. 1. Decian. cons. 403. numer. 12. & 17. vol. 2. vbi latè probat quod creditor debet vrgere & instanter petere crediti solutionem, Gutier. de tutel. part. 2. cap. 3. num. 73. Montan eod. tract. cap. 33. à n 19. vbi addit quod non sufficit quòd in instrumento asseratur creditorem vrgere, sed quod debet in actis, & re ipsa constare, Simoncel. de decretis lib. 1 tit 1. num. 35. cum seqq. vbi n. 38. tenet necesse esse quòd æs alienum de præsenti immineat, & vrgeat, nec sufficit quod de futuro speretur, Card. Mantic. de tacitis & amb. conuent. lib. 4. tit. 6. num. 6. Menoch. de arbitr. casu 272. num. 13. Mastril. Sicil. decis. 121. num. 2. Et in hoc casu vendi debent bona minus damnosa, & minus vtilia, l. magis puto §. non passim, & §. inprimis ff. de rebus cor. Roland. d. cons. 33. num. 7. Caualcan. de tutor. & curat. num. 129. Montan. d. cap. 33. num. 13. Menoch. d. casu 172. num. 13. & 14. Simoncel. d. tit. 1. num. 49. Card Mantic. d. tit. 6. n. 11. & 12.

20 Alimenta, litisque expensas recipiens an teneatur si succumbat ea restituere, aut si vicerit compensare? Resp. non teneri, prout reprobato Cou. resoluunt Vincent. de Franchis decis. 114. num. 1. & 2. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 124. Marescot. var. resolut. lib. 2. cap 83. num 26. Aluar. Valasc cons. 1. num. 7. Aloys. Ricc. decis. 231. à num. 19. part. 2. Fontanel. de pactis nuptial. tom. 1. claus. 4. glos. 18. part. 4. num. 79. & tom. 2. cl nus. 6. glos. 2. part. 4. num. 54. Beltramin. ad Greg. XV.

21 decis 189 num. 7. vers. secundum est autem. Itaut taliter recipiens de restituendo nequaquam cauere debeat. Sic contra Cou. pract. cap. 6. numer. 7. tenent Surd. d. tit. 1. quæst. 125. Pyrrh. Maur. de fideiuss. part. 1. sect. 3. cap. 8. n. 2. vers. contrarium tamen.

22 Alimenta vt quis præstare, vel recipere teneatur, an proprietas bonorum sit potius consideranda, quam ipsorum redditus ? Resp. ad redditus tantum attendendum esse, quia non debet attendi proprietas, vt ex eius pretio quis pauper consideretur, vel diues: sed ex redditu an sufficiens, vel insufficiens ad necessaria vitæ comparanda sit. Ita per l. qui bonis 6. de cess. bonor. resoluunt Rot. Bonon. decis. 25. num. 63. Cæsar Barz. decis. 69. num. 46. Cephal. cons. 498. num. 24. Tiber. Decian. cons. 70. num. 16. lib. 2. Menoch. cons. 7. num. 18. & cons. 87. n. 66. & cons. 433. num. 13. Nicol. Reusner. decis 2. n. 57. lib. 2. Marius Giurba in consuet. Messanen. cap. 7. glos. 13. n. 32. Aldobran. cons. 28. n. 26. Rot. decis. 224. num. 5. part. 2. recent. & coram Duran. in Romana alimentorum 21. Iunij 1627.

23 Alimenta an filius patri, & pater filio dare adstringatur, si ex officio, vel artificio quod habet ea petens, decenter viuere possit ? Resp. negatiuè per glos. verb. vt operi in l. si quis à liberis §. sed si filius ff. de liberis agnosc. vbi Corduba de Lara num 123. cum seqq. Cæs. de Grassis decis 162. num. 8. sub tit. de success. abintest. Carpan. ad statuta Mediolanen. stat. 312. num. 6. & stat. 313. num. 50. part. 1. Ascan. de patria potest. cap. 6. effectu 17. num. 31. Philip. Paschal. de Viribus patriæ potest. part. 2 cap. 3. n. 34 Fab. Turret. cons. 83. num. 24. lib. 2. Tiber. Decian. cons. 111. num. 6. & cons. 29. n. 3. lib. 3. Menoch. cons. 321. n. 26. Sim. de Prætis cons. 9. n. 19. & disponitur expresse in l. Hisp. 6. tit. 19. part. 4.

Alimentorum loco si pater filio spurio fundum donauit inter viuos, vel in testamento legauit, an talis fundus sic donatus, aut legatus transmittatur ad hæredes ipsius filij ? Resp. negatiuè cum Baldo Nouel. de dote part. 6 priuil. 56. col. 2. Roland cons. 74. à num. 51. lib. 1. Anton. Gabr. commun. lib. 6. tit. de aliment. concl. 1. num. 28. Menoch. cons. 60. num. 29. lib. 1. & de arbitr. lib. 2. casu 169 num. 10. Corduba de Lara in l. si quis à liberis §. idem rescripsit, num. 71. ff. de liber. agnosc. Matienf l. 8. glos. 3. n. 1. tit. 8. lib. 5. Recopil. D. Barbos. in l. 1. p 4. num. 72. ff. soluto matr. Quicquid contrarium teneant Roder. Xuar. in l. 1. tit. 6. lib. 3 fori, vbi agit de success. bonor. num. 24. Cou. de sponsalib. p. 2. cap 8. §. 6. num. 51. in fine, Auendan. l. 10. Tauri glos. 3. num. 3. Intelligen si pater dotem dederit spuriæ cum pacto quòd transiret donatio ad filios, Alex Trentacinq. var. resolut. lib. 1. tit. de nothis, & spur. resol. 2. num. 34. 35. & 39. Vel nisi alimenta fuerint taxata secundùm taxationem, de qua in l. hæreditatium, ff ad leg. falcid. & non excesserint valorem alimentorum, quæ deberent in singulos annos præstari, Vincent. de Franchis decis. 283. n. 17. Corduba de Lara in d §. idem rescripsit num. 32. Perez de Lara de vita hominis c. 3. num. 14. vbi addit in excessu alimentorum non transmitti, D. Barbos. in d l. 1. p. 4. num. 74. 24

Alimenta an sint præstanda illis, qui possunt militare, aut alio modo victum sibi parare ? Resp. affirmatiuè, quia hæc potentia non excusat à debito alimentorum proueniente à iure naturali propter fragilitatem humanæ potentiæ, quæ variatur ex tempore, sed solum attenditur, an ille cui debentur alimenta tot habeat redditus, ex quibus viuere possit, vt per Rot. decis. 224. n. 5. p. 2. recent. & coram Duran. decis. 95. n. 1. 25

Bona extra territorium existentia in quibus casibus comprehendat lex vel statutum ? Resp. comprehendere in sequentibus.

Primò quando omnes contrahentes sunt subditi vnius Principis, & intra eius territorium existunt, Bart. in l. cunctos populos, num. 32. C. de sum. Trinit. vbi Ias. n. 20. Signorol. cons. 166. n. 7. 26

Secundò quādo statutū vult habilitare, vel inhabilitare subditū, quo casu cōprehendit bona extra territoriū existētia, Bart. d. n. 32. Socin. cons. 36. n. 4. vol. 1. Nō enim deficit potestas in statuēte, qui potest subditos inhabilitare ne succedat. Tiraq. de primog. q. 47. n. 24. & ad leges connub. glos. 8. n. 219. vers. præterea potestas statuendi, Surd. cons. 353. n. 12. & cons. 535. n. 18. Valasc. cons. 182. n. 8. D. Barb. in l. exigere dotem n. 163. ff. de iudic. Christoph. de Paz de tenuta cap. 65. num. 16. vers. ex prædictis: quia inhabilitas, quæ personam respicit, eam afficit quocunque vadat, Alderan. Mascard de statut. concl. 6. n. 121. vers. non est etiam in consideratione. 27 28 29

Tertiò, quando lex est prohibitiua in personam; quia tunc comprehendit bona quamuis sint extra territorium statuentis, Bart. in d l. cunctos populos n. 32. Surd. d. cons. 535. n. 17. & cons. 553. n. 10. D. Barbos. in d. l. exigere dotem, n. 163. 30

Quartò, quando fundationes maioratuum factæ 31

sint in aliquo Regno, quia secundum illius leges procedendum, licet bona extra Regnum existant, *l. si non speciale C. de testam. l. 2. C. quemadm. testam. aper.* Bart. *in d. l. cunctos populos num. 37.* vbi Alber *n. 26.* & Ias. *num. 44.* Signorol. *d. cons. 166. num. 2.* Alex. *cons. 44. num. 5. & 6. lib. 5.* Christoph. de Paz *d. c. 65. n. 30. cum seqq.*

32 Quintò, quando dispositio loquitur de iuribus vniuersalibus, quia tunc comprehendit bona intra, & extra Regnum existentia, Signorol. *d. cons. 166. num. 7.* Alex. *cons. 44. num. 4. vol. 5.* Brun. *de statut. art. 8. num. 129.* Honded. *cons. 11. num. 29. & 30. vol. 1.* Surd. *d. cons. 553. num. 11.* Cepbal. *cons. 309. num. 25. & seq. lib. 3.* Carol. Bardel. *cons. 56. num. 11.* Thom. Minad. *cons. 12. num. 23. & 24.* Christoph. de Paz *d. c. 65. n. 16.*

33 Sextò, quando statutum est fauorabile, quia extenditur ad bona aliarum prouinciarum, Bart. *vbi suprà num. 32.* Hieron. Gabr. *cons. 14. num. 13. vol. 1.* Crauet. *cons. 118. num. 9.* Thesaur. *Pedem. decis. 37. num. 6.* Cephal. *cons. 309. num. 24.* Bardel. *d. cons. 56. n. 12.* Surd. *cons. 553. n. 9. & 10.*

34 Bouem intrantem in suum fundum, an possit dominus retinere pro damno si ignoret cuius sit, donec damnum ei soluatur? Resp. posse, per *l. Quintus 39. cum seq. ff. ad leg. Aquil.* Chassan. *in consuet.* Burgund. *rub. 1. §. 6. en mensagage n. 2. & 11.* Aretin. *de retent. n 8.* Menoch. *remed. 9. recup. n. 273.* Caroc. *de locato p. 4. rub. de retent. pro noxa fol. mihi 228.* Ioan. Garc. *de expens. cap. 4. n. 28.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 62.* Steph Gratian. *discept. forens. cap. 80. n. 2.* nisi de consuetudine seruetur contrarium, Pichard. *ad §. caterum n. 30. Instit. ad leg. Aquil.*

35 Bouem retinere an possit dominus pro alimentis præstitis, donec de eis sit illi satisfactum? Resp. posse per *l. in summa*, & *ibi* Salic. *C. de pignorib. Interdum cum l. seq. ff. qui potiores in pign. hab.* Surd *d. priuil. 62. num. 3. & 13. & tit. 1. q. 76. num. 10.* vbi addit quòd ratione alimentorum competit ipsi tacita hypotheca,
36 Caroc. *d. tit. de retent. pro noxia num. 1.* Pichard. *in d. §. caterum num. 13.* Et expensas factas in alendo boue, vel equo potest repetere qui eas sustinuit absque probatione, quia non ex vento se aluit bos; ita Nat. *cons. 147. num. 32.* Mascard. *de probat. concl. 715. n. 4.* Surd. *d. priuil. 62. n. 13.* Stephan. Gratian. *d. c. 80. n. 12.* vbi tenet quòd statur eius assertioni.

37 Cambij litteras recipiens, & legens an videatur eas acceptare, & se obligare ad solutionem? Resp. affirmatiuè, nisi contrarium protestatus sit, Paris. *cons. 5. num. 206. lib. 4.* Gam. *decis. 338. num. 4. & 5.* & *ibi* Flores de Mena *in addit. vers. tertio*, Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 65. num. 1. & lib. 6. præs. 99. n. 25.* Fului. Pacian *de probat. lib. 1. cap. 29.* Rot. Genuens. *decis. 133. n. 2.* Sigism. Scacc. *de commerc. & camb. §. 2. glos. 5. q. 11. n. 336.* Vide infrà *in verb. littera N.*

38 Castrum si alicui nobili concedatur cum territorio, an ille nobilis habeat territorium postea auctum? Resp. affirmatiue per Imol. *in l. damni infecti §. si is qui ff. de damno inf. n. 16. vers. & predicta etiam faciunt*, & *ibi* Roman. *num. 7.* Menoch. *cons. 201. num. 147. lib. 3.* Anel. Amat. *cons. 39. n. 12.*

39 Catholici titulo à quo tempore Castellæ Reges vtantur? Resp. eo vti non solum à temporibus Ferdinandi, & Elisabethæ, quibus hunc titulum Alexander VI. summus Pont. ob Mauros demum ab Hispania expulsos meritò renouauit, sed à tempore Recaredi Gothorum Regis, qui in Concilio Nationali Toletano ita appellatus fuit, eo quod primus Fidem Catholicam inuiolabiliter custodiuit, & totam Hispaniam ab Arriana hæresi liberauit. Ita Archiep. Tolet. *lib. 2. c. 5. & lib. 4. cap. 5.* Luc. Tuden. *in Alphonso I. ara 776.* Historia generalis Hispaniæ *p. 3. cap. 4.* Vasæ. *in chron. Hispan. tom. 1. an. 1589. & anno 737.* Ambros. Morales *histor. Hisp. p. 3. lib. 13. c. 12.* Raph. Volaterran. *lib. 1. cap. Sarracenorum initium belli, ad fin.* Zurita *in annalib. Aragon. p. 3. lib. 2. c. 40.* Mariana *de rebus Hispaniæ lib. 7. c. 4. & lib. 26. c. 12. in fine.* Gualter. *in chronolog. sæculo 8. pag. 567.* Camill. Borrell. *de præstantia Regis Catholici cap. 41. ex num. 48 & cap. 42 per tot.* Mader. *in monarchia Hispan. cap. 12.* Sim. Maiol. *in diebus canicular. tom. 4. colloq. 5. pag. mihi 362.* Valdes. *de dignitate Regum, Regnorumque Hispaniæ cap. 13.* Fr. Roder. de Yepes *in genealogia Regum Hispaniæ in Alphonso I.* Valenzuel. *in monit. contra Venetos p. 7. num. 106.* Greg. Lopez Madera *in tract. de las excelencias de la Monarchia y Reynos de España cap. 12. & fin. pag. 82.* Salazar de Mendoça *de origine dignitatis Hispan. lib. 1. cap. 6. pag. 7.* Ioan. de Solorzano *de Indiarum iure lib. 2. cap. 25. num. 27.* Fr. Ioan. à Ponte *in conuen. vtriusque Monarchiæ in epist. ad Regnum, & lib. 1. c. 3. pag 14.* Petr. Aznar. *in tract. de Maurorum expuls. p. 1. c. 25. & 26.*

40 Causa iusta in quibus casibus non præsumatur in Principe? Resp. non præsumi quando facit contra Ius gentium, ex Fulgos. *cons. 61. col. 2.* Felin. & Deci. *in cap. quæ in Ecclesiarum n. 37. de constit.* vbi Bero. *n. 144.* late Socin. *cons. 120. col. 9. vol. 3.* Ias. *in l. si testamentum C. de testam.* Crauet. *de antiquit. tempor. temp. 1. num. 7. cum seqq.* Hippol. Rimin. *cons. 18. num. 108.* Petra *de potest. Princip. c. 32. q. 8. n. 4. fol. 603.* Vel quando disponit velo leuato, & sine causæ cognitione, & non vocata parte, cui præiudicatur, Crauet. *cons. 241. col. 16. vers. tertiò respondeo vol. 2.* Petra *d. c. 32. causa 2. n. 50. fol. 620.* Vel quando subditi scandalizantur, Felin. *in cap. ad audientiam col. 2. de præsumpt.* Petra *d. cap. 32. q. 8. num. 34.*

41 Causa quando dicatur instructa? Resp. instructam dici quando est in calculo ferendæ sententiæ, id est, postquam coram iudice à quo est productus processus primæ instantiæ, & in statu in quo potest ferri sententia, vt per Marchel. *de commission. p. 2. de commissione auocat. num. 105. cum seqq. pag. 285.* vbi quòd intelligitur post conclusum in causa, Cresc. *decis. 113. abàs 1. de iudic.* latè Theodos. de Rubeis *in singularib. Rota tom. 2. p. 4. claus. 305.* Rot. *decis. 779. n. 8. p. 1. diuers.*

42 Causa ad effectum vt intret claus. *Dummodo causa non sit instructa*, de quo tempore debeat esse instructa? Resp. debere esse instructam de tempore auocationis, & non sufficere esse instructam de tempore inhibitionis, per Achil. *decis 5. de rescript.* & Theodos. de Rubeis *d. claus. 305. n. 4. & 13. cum seqq.*

43 Citatio pro singulis horis & diebus an sit valida? Resp. tanquam incertam nullius esse momenti, per Bald. *cons. 268. vers. item nullo modo, col. 1.* Greg. XV. *decis. 71. n. 3.* vbi Beltramin. *num. 9.*

44 Citatio illorum, quorum interest, aut interesse potest quod facultas Regia ad validitatem maioriæ non expediatur, an sit necessaria? Resp. necessariam non esse, vt per citatos ab Addit Molinæ *de primog. lib. 3. cap. 3. num 22. & 23.* ex eo quòd facultatis huiusmodi expeditio, actus facultatiuus est, atque extraiudicialis, valens expediri etiam sine citatione, Anton Gabr. *commun. tit. de estat. concl. 1. num. 424.* Menoch. *cons. 20. num. 38. & cons. 1140. n. 31.* Rouit. *ad pragmat. Neapol. pragm. 8. de possess. non turb. n 18. & 19.* Fusar *de substit. q. 408. numer. 134.* Cyriac. *tom. 2. controu. 208. num. 41.* Nisi dispositio Principis feratur ad hoc vt externus de familia succedat, seu alienigenæ bona conferantur, quia cum tunc non tantum mutatio voluntatis sequatur, sed subuersio, existimo necessariam esse citationem, & in his terminis intelligendum esse reputo eundem Molin. *d. cap 3. ex num. 21.* Burg. de Paz *in proœm. legum*

Tauri

Tauri n. 324. Fusar. d. q. 403. n. 133. Castill. controuers. lib. 3. c. 28. num. 13. Perez de Lara de vita hominis c. 8. num. 6.

45 Citatio consanguineorum an requiratur ad alienanda bona maioratus, & ad census super illis imponendos cum Regia facultate? Resp non requiri, ad not per Marescot. var. resol. lib. 3. c. 10. n. 155. Tapiâ in decisionibus supremi Consilij Italiæ decis. 20. n. 26. cum seqq. Ponte cons. 152 num. 5. cum seq. & cons. 154. n. 8. vol. 2. Add. ad Molin de primog. lib. 3. c. 3. sub n. 22. & 23. vers dubium erit pag. 210.

46 Citatio partis an requiratur in impetratione priuilegij? Resp non requiri, per Anton Gabr. commun. lib. 2. tit. de citat. concl. 1. n. 424. cum seq. Surd cons. 1. n. 97. Steph. Gratian discept. forens. to. 3. c. 458. numer. 28. Rouit. ad pragm. Neapol. pragm. 4. de possess. non turb. n. 18. & 19. Maur. alleg. 16. n 20. p. 2. Menoch cons. 1140. n. 31. vol 1.

47 Clerici, & ecclesiasticæ personæ an vi coactiua, seu potiùs directiua teneantur ad obseruantiam legum secularium, & statutorum politicorum, quæ in bonum commune, & publicam omnium vtilitatem diriguntur, & non contrariantur immunitati ecclesiasticæ? Resp. non teneri vi coactiua, sed directiua, id est non ratione legis Ciuilis, & quatenus lata est per secularem potestatem, sed ex vi rationis naturalis, super qua fundatur, quæ ligat omnes, vt obseruent quod iustum est, & rationabile. Ita Canonistę in cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit. & in c. 1. de noui oper. nunciat. Legistæ in l. cunctos populos Cod. de sacros. Eccles. Vasq. 1. 2. disp. 176. cap. 4. Suar. de legib. lib. 3. cap 34. Laymann in Theolog. morali lib. 1. tract. 4. de legib. c. 13. n 1 & 4. Azori instit. moral. p. 1. lib. 5. c. 12 quæst. 3. & part. 2. lib. 9. cap. 7. q. 8. & 9. Villalob in sum. tom. 1. tract 2. diffic. 31 num. 1. Portel. in dub. Regular. verb lex n. 2. Barthol. à S. Fausto in speculo Confessar. disp. 6. q. 44. n. 3 Gutier practic. lib. 4. q. 38. Parlador. differ. 9. § 4. num. 7. Greg Martinez in tom. 1. 2. quæst. 69. art. 3. dub. 2. concl. 2. Fragoso lib. 2. disp 4. n. 308 Fagundez de instit. lib. 5 cap. 37. numer. 10. Marta de iurisd. p. 4 cent. 1. casu 2. n. 1. Bonacin. de legib. disp. 1 q. 1. puncto 6. n. 3. & 29. Ciarlin. controuers. forens. lib. 1. cap. 31. n. 11. Anton. Diana moral resol. p. 3. tr. 1. resol. 7. & p. 5. tract. 1 resol. 6. & p. 6. tract. 8. resol. 4. Machado en superfeto Confessor y Cura de Almas tom. 2. lib. 4. tract. 18. docum. 7. Mich. Ferro in quæst. moralib. part. 1. quæst. 11. numer. 10. & quæst. 30. numer. 7. Thom. del Bene in tractat. de Parlament. dub. 30. sect. 2. numer. 2.

48 Clerici & ecclesiasticæ personæ an comprehendantur in edicto, decreto, seu proclamate de vendendo frumento, seu alijs mercibus certo & taxato pretio, aut de non extrahendo frumentum, seu alia victualia; & in edictis, quæ fiunt per iudices seculares tempore pestis, vel eius suspicionis? Resp. consulendos esse Matien. l. 1. glos. 5 tit. 25. lib. 5. nouæ Recop. Hieron. Gabr. cons. 37. lib. 2. Menoch. cons. 800. lib. 8. vbi latè quod clerici tenentur ad obseruantiam edicti Mediolanensis de non ferendo orizam. & cons. 1000. lib. 10. Viui decis. 18. numer. 14. Menchaq vsufreq. cap. 5. lib. 1. Mexi. in tract. tassa panis concl. 5. Morla in emporio iuris tit. 9. de contrahenda empt. q. 10. vbi de clericis, qui emunt triticum, & postea reuendunt, Felician. de Solis de censib. lib. 2. c. 1. num. 4. Ceuall. commun. contra communes tom. 4. q. 869. num. 40. & in tract. de cognit. per viam violent. in proœm. c. 4. Hieron. Leo decis. 20. Bobadil. in politica lib. 2. cap. 18 num. 145. Cacheran. decis. 68. num. 5. cum seq. vbi de collectis tempore pestis, Gutier. pract. lib. 4. q. 38. vbi latè agit, an valeat dispositio l. 1. tit. 18. lib. 6. Recop. quæ imponit pœnas Prælatis, & clericis extrahentibus monetam ex hoc Regno? optime R. P. Fr. Hieronym. Garcia in sum. morali tract. 1. dif. 3. duda 2. puncto 4. n. 38. vbi cum Diana tenet non comprehendi.

49 Clericus præueniens in capienda possessione hæreditatis vacantis an fiat reus necessarius? Resp affirmatiuè, & ideo coram iudice ecclesiastico remedium possessorium contra clericum intentandum ab eo, qui illum ab huiusmodi possessione expellere vult, vt per Anchar. in cap. significasti, de foro comp num. 24 vers. quarto quæro, Zuchard. in l. fin. C. de edicto D. Adriani tol. n. 308. Menoch remed. 4 adipisc. numer. 435. & seq. Achil. Personal. in tract. de adipiscenda possess. n. 90 Carol de Grassis de effectib clerical. effectu 1. num 949. Bobadil. in politica lib. 2. cap. 18 n. 157. & seq Marta de iurisdict. p. 4. casu 37. n. 16. Argelide legitimo contradict. q. 3. art. 6. num. 285.

50 Clericis etiam in sacris Ordinibus constitutis, si pauperes sint, nec aliunde commode viuere, se suosque decenter alere possint, an negotiatio vel mercatura permittatur? Resp. permitti per cap. 1. ne clerici, vel mon. cap. vlt. de vita & honest. cleric. capit. quamquam 4. de censib. lib. 6. Albert. Trot. de vero & perfecto clerico cap. 52. num. 5. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 55. lit. A vers. necessitatis tamen causa, Farin. fragm. crimin. lit. C. num. 163. & 169. Carol. de Grassis de effectib. cleric. effectu 6. n. 9. & à n. 24 Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 57. n. 27. & est dispositum in l. Hisp. 45. tit. 6. part. 1. Dũmodo ob negotiationem a Diuinis non subtrahantur, nec desistant Officiis, quibus debent incumbere, Molin. de iustit disp. 342. num. 13. Carol. de Grassis d. effectu 6. n. 40. Isidor. Moscon de maiest. milit. Eccles. lib 1. p. 2. cap. 2. verb. artificia autem. Illis etiam qui nullum etiam incongruum beneficium habent, aut quo viuere possint sufficienti carent patrimonio, in vtroque indistinctè foro pro qualibet causa postulare in ciuilibus conceditur, capit. 1. à contrario sensu, de postulando, ibi, si stipendiis ecclesiasticis sustententur. Nau. de spol. cleric. § 7. numer. 5. vers eademque ratione, Farin. d. lit. C. num. 102. Alphons. Villag. in praxi Canon. lib. 9. tit. de aduocat. concl. 6. post med. Ioan. Malder. de virtut. Theolog. & iustit tractat. 6. capit. 3. dub. 8. vers. secus dicendum, Carol de Grassis effectu 21. numer. 6. cum seqq. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 3. numer. 28. cum seqq. Stephan. Gratian. discept. forens. capit. 57. ex numer. 21. nouissimè R. P. Hieronym. Garcia mei amicissimus in sum. morali tract. 1. dif. 2. duda 6. num. 4. pag. 112.

51 Conditio & modus an, & in quo differant? Resp. conditionem tunc dici quando disponens vult aliquid adimpleri ante suam dispositionem, modum vero quando postea voluit quod ad impleatur; vbi enim conditio respicit executionem, quæ ex perfecta dispositione procedit, amittit naturam conditionis, cum iam non præcedat, & sic modus indicatur, l. his verbis C. quando dies leg. cedat glos. in leg. 1. Cod. de donat. quæ sub modo, glos. & Bart. in leg. 1. ff. de condit. & demonst. Sarmien. select. lib. 2. capit. 3. num. 4. & 5. Molin. de primog. lib. 2. cap. 12. à n. 13. & cap. 15. num. 28. alt. Molin. Theolog. de iustit. disp. 206. cum duabus seqq. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 10. tit. 5. numer. 15. Mieres de maior. p. 2. q. 4. illat. 8. num. 152. cum seqq. in nouis. edit. Parlad. differ. 147. à num. 1. Pichard. in § sub conditione 4 numer. 9. & 10. Instit de verb. oblig. Ioseph. Sesse Arag decis. 31. Castill. controuers. lib. 4. cap 35 num. 25. & seqq. vbi numer. 19. ait quod in dubio potius modus
quàm conditio præsumitur Menoch. cons. 162. n. 7. & 52
cons. 494. per tot. vol. 5. vbi num. 13. sic ait. Intelligimus etiam quod institutum sub conditione non prius dicitur hæres quam impleta conditione, si negatiua est conditio data, aut oblata cautione loco implementi: institutum verò sub modo affirmatiuo, vel negatiuo esse hæredem etiã ante impletum modum, datamve cautionem, &c. Vnde inter conditionem & modum differentia est, quia

modus non impedit acquisitionem ab initio fieri, licet deinde eo non impleto resoluatur, *l. libertas. §. hac scriptura ff. de manum. testam.* Sarmien. *d. lib. 2. cap. 3. n. 1. 2. &* 4. Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 175. n. 11. & cons.* 131. *n.* 4. Parlad. *d. differ.* 147. *n.* 8. Seraph. *decis.* 724. *n.* 10. adimpleri enim potest post dispositionem, & actum perfectum, *l. Mæuia, ff. de man. testam. l. demonstratio §. vlt. & l. quibus diebus §. Termilsus, ff. de condition. & demonst.*

53 Conditio verò impedit acquisitionem ab initio, cum adimpleri debeat antequam actus perficiatur, *l. filiofam. ff. de condit. & demonstr.*

Conditio mixta quando habeatur pro impleta? Resp. tunc pro impleta haberi quoties non potest impleri per factum eius, in cuius persona impleri debet. *l. si Titius* 14. *l. iure ciuili* 24. *l. in testamento* 31. *ff. de condit. & demonst. l. qui concubinam §. vxori ff. de legat.* 3. *l. Mæuia, in princ. ff de ann. legat.* Menchaq. *illust. lib. 3. c. 93. n.* 3. vbi *n.* 5. subdit rationem vulgarem quòd quando conditio nubendi pendet ex facto alterius, alteri per alterum non debet, iniqua conditio inferri, quia fortè ille, cui debet nubere, posset hoc facere malitiosè, vt illa perderet hæreditatem nulla subsistente iusta causa: idcirco lex vult quod tunc conditio habeatur pro impleta, *l. 1 C. de his quæ sub modo,* ibi, *sed si per te non stat quominus voluntati testatoris pareas, sed per eum, cui nubere, iussa es, quominus id, quod tibi relictum est, obtineas, non oberit. l. si post diem §. item si qua, ff. quando dies l. cedat, l. testamento 31. ff. de condit. instit.*

54 quorum iuriū auctoritate resoluēdum est mulierem, cui fuit conditio imposita nubendi Petro, succedere ac si illi nupsisset, si Petrus prius cum alia Matrimonium contraxit, cùm eo ipso conditio habeatur pro impleta; vt in specie tradunt Socin *in l. in testamento la 2. numer. 2. & 7. ff. de condit. & demonst.* Guillelm. Benedict. *in cap. Raynuntius verb. cuidam Petro tradiderunt numer.* 3. Sim. de Pretris egregie hoc probans, *de interpret. vltim. volunt. lib. 4. interp. 1. dub. 12. num. 69. & interp. 2. dub. 1 n. 7* Ioan. Bapt. Plot. *inter consilia matrim. diuers. cons. 87. num.* 8. Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 183. num. 25. & consil. 146. numer. 31. vers. secundus est casus* latè Galgan. *de condit. & demonst. p. 2. cap. 1. quæst. 29. numer. 7. &* 8. Molin. *de primog. lib. 2. capit. 13. numer.* 20. alt. Molin. Theolog *de iustit. tract. 2. disp. 206. vers. quando legatum, & disp. 613. num.* 4. Sanch. *de matrim. lib. 1. disput. 33. num. 8. &* 20 Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 18. numer.* 17.

55 Idem resoluendum quando mulieri fuit iniunctum præceptum nubendi cum Petro, & per Petrum stetit quominus contraheretur matrimonium, quia conditio habetur pro impleta, & mulier potest cum alio contrahere matrimonium, & consequitur legatum, seu hæreditatem, vt per Socin. *in d. leg. in testamento la 2. num.* 11. Plot. *d. cons. 87. n.* 18. Menoch. *d. præs. 183. numer.* 28. Galgan. *d. p. 1. capit. 8. numer. 20 &* 21. Sanch *d. lib. 1. disp. 33. n. 18. vers. quartum dubium.*

56 Conditio apposita in fideicommissis, vel maioratibus ducendi consanguineam, an sit valida? Resp. validam esse, & intelligendam accedente Pontificis dispensatione cum Emman. Costa *select. lib. 1. cap. 8. num.* 14. Molin. *de primog. lib. 2. cap. 13. num. 7. & in addit. ad finem operis cap. 13. num.* 11. Mieres *de maior. p. 1. q. 50. num.* 2. Sfort. Odd. *cons. 52. per tot.* Gutier *canon. lib. 1. cap. 22. num. 13. & cons. 18. n. 6. &* 7. Fachinæ *controu. lib. 3. cap.* 36. vbi respondet ad text. *in cap. vlt. de condit. appos.* latè Castill. *controuers. lib. 3. capit. 7. numer. 42. cum seqq.* Perez de Lara *de vita hominis. cap. 4. numer.* 33. qui & præcipuè Molin. Gutier. & Castill. aiunt valere conditionem licet desideretur claus. *si Papa dispensauerit;* quia ea subintelligitur semper tacitè apposita tanquam necessaria, & sine qua consanguinei contrahere non poterunt. Et hoc adeò verum est vt procedat etiamsi conditio sit expressè posita inter consanguineos in secundo gradu consanguinitatis, Sanch. *de matrim. lib. 5. disp. 5. num. 19. cum seqq* Molin. *de iustit. tract. 2. disput. 613 per tot.* Castill. *d. lib. 3. c. 7. à num.* 45. Et cui imponitur grauamen impetrandi dispensationem, tenetur, illam petere & solicitare omni cura, & plenam diligentiam adhibere, quamuis difficile esset illam obtinere, quia alias non excusaretur, Bald. *consil. 393. numer. 3.* 57 *lib.* 2. Paul. de Castro *cons. 433. num. 1. lib.* 1. Mieres *de maior. p. 4 quæst. 4. num. 10. &* 20. Gutier. *cons. 18. num.* 9. Sanch *d. lib. 5. disp. 5. n.* 12. Castill *d. lib. 3. c. 7. num. 21. &* 22.

Conditio, *si nupseris Titio* an valeat, & reddat legatum conditionale? Resp. valere per *l. 1. C. de instit. & substit.* ibi, *Cum auum maternum ea conditione filiam tuam heredem instituisse proponas si Antilli filio nupsisset, non prius eam heredem existere quam conditioni paruerit, aut filio Antilli recusante matrimonium impedita fuerit, manifestum est.* Crauet *cons. 1. num. 5. tom.* 1. 58 ibi, *Aliud est quando relinquitur mulieri si nupserit tali, quia tunc inuitatur mulier ad matrimonium, non illud impeditur, ideo si ille dignus sit, ipsi nubenda est,* &c. & paulo inferiùs ibi, *Imò conditio si nupserit Titio nullū habet impedimentum matrimonij, cum statim possit nubere Titio, licet non alij, ideo data dignitate Titij, aut cessante eius indignitate, tenetur mulier nubere Titio, si velit legatum,* &c. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 18 num. 1.* ibi, *Vnde si alicui legatum fuerit relictum sub conditione, si cum Lucilla nuptias contraxerit, debet parere conditioni;* alioqui excluditur à legato si honestè potuerit tales nuptias contrahere, *vt continetur in iuribus suprà citatis, & in l. vter ex fratribus, ff. de condit. & demonst.* &c. Marefc. *var. resolut. lib. 1. cap. 73. numer.* 9. ibi, *Præterea est sciendum quod licet conditio nubendi cum consensu alterius de legato reijciatur, vt dictum est, tamen secus est si fuerit dictum si matrimonium cum tali contraxerit, nam hæc conditio valet, & reddit legatum conditionale, qua non impleta legatum non debetur,* &c. Cassanate *cons. 1. num.* 45. ibi, *Secunda conditio sub qua Constessina granatur, resultat ex illis verbis. Y en dicho tiempo Catharina Sierra en Matrimonio colocada, quæ verba inducunt conditionem necessario verificandam vt fideicommisso locus esset, l. cum ita legatur, l. Titio centū §. 1. ff. de condit. & demonstr. l. 2 C. de institut. capit. de illis, de sponsal.* &c. & in confirmationem plures citat Doctores, & *numer.* 47. ita ait. *Vnde nuptiis à Catharina nunquam contractis substitutio prorsus expirat.* Becc. *cons. 39. numer.* 22. Menoch. *cons. 243. numer. 15. & 23. Quæ quidem conditio debet impleri intra triennium post pubertatem, vt post* Bart. & Bald. *resoluit* Mantic. *d. lib. 11. tit. 18. n. 23. Et est intelligenda de primis nuptiis, vt tenet* Berthachin. *in suo repertor. p. 1. verbo conditio nubendi fol. 415. ibi. Conditio nubendi Titio intelligitur de primis nuptiis secundum* Bald. *in l. 1. in fine, de institut. & substit. vnde expirat si primum matrimonium contrahitur cum alio, licet secundum primo soluto contrahatur cum Titio, secundùm* Bald. *ibidem,* &c. Difficultas autem versatur quando conditio est vt teneatur ducere vxorem de tali familia, vel vnam tantum personam requirere teneatur? Vide Marescot. *var. lib. 1. cap. 43. n. 1.* Fontanel. *de pactis nupt. claus. 6. glos. 3. p. 4. n.* 43.

Concessio facta Hispano de bonis sitis in Italia an regulari debeat secundum consuetudinem Italiæ? Resp. 59 affirmatiuè per Bald. *de pace Constantiæ ad fin. verb. si qua controuersia, in fine,* vbi dicit quòd si feudum concedatur Italo in Germania, debet concessio feudi regulari secundum consuetudinem Germaniæ, Gregor. Lop. *leg. 24. glos. 2. in fine tit. 12. part. 4.* ibi, *Quod concessi*

cessio facta Tusco Castri Alemaniæ, intelligitur secundum consuetudinem Alemaniæ, & si Alemanico in Tuscia secundum consuetudinem Tusciæ, ex quo inferas ad mercatorem alienigenam constituentem maioriam in Hispania de rebus Hispaniæ vt circa omnia reguletur secundum consuetudinem Hispaniæ, &c. D. Barb. *in l. exigere dotem n.* 116 *ff. de iudic.*

Conducens mulam seu equum ad faciendum iter ad
60 Toletum, si iter faciat ad Hispalim, an teneatur de morte mulæ? Resp. teneri, per Doctores *in l. qui fundum ff. de condict. furt.* Felician. *de societ. cap.* 21. *numer.* 41. Ripoll. *var. cap.* 12. *de locato num.* 193. *cum seqq.* Nisi cum mula esset datus famulus, quia tunc ad nihil, dolo excepto, conductor tenebitur; imputet enim sibi dominus mulæ, qui malum famulum elegit, & ita bonum est quod cum mula famulum accipiat, vt euitet omne periculum, *l. cum in plures* 60. §. *seruum, ff. locati, l. nam & Seruius* 21. § *fin. ff. de negot. gest.* Ripoll. *d. cap.* 12. *num.* 295. *cum seqq.* Trullench. *in præcepta Decalogi lib.* 7. *cap.* 14 *dub.* 11. *num.* 3. *in fine*, quod limitat Sanch. *in cons. moral. lib.* 1. *c.* 5. *dub.* 8. dum inopinato offertur necessitas eundi ad remotiorem locum, & ex eo nullum damnum domino prouenit.

61 Conductor qui præsente pecunia domum conduxit, & superueniente pestis contagio illam deseruit expeditam ab omnibus mobilibus inuectis, & illatis, an possit mercedem, seu pensionem solutam repetere? Resp. affirmatiuè cum Mich. Reinoso *in suis obseruat. iuris obseru.* 35. *num.* 14. vbi *n.* 12. id intelligit licet non probaretur clauium traditio, nec de illa constaret, vel de deposito illarum in iudicio, aut in manu partis, quia propter temporis turbulentiam nemo penitus erat qui domum conducere vellet, & sic domini ædium nullum damnum patiebantur.

62 Confessio sine dependentia qualitatis illi adiacentis an possit admitti? Resp. posse per text. *in l. Publia Menia* §. *fin. ff. depositi*, vbi ex epistola scribentis se tenere depositum, seque creditorem esse in tot, clare probare depositum, sed non creditum, vbi *glos. fin.* & ibi Bald. & Ias. *in l. non solum* §. *morte sub num.* 26. *vers. hinc infertur ff. de noui oper. nunciat.* Mathesil. *sing.* 79. Probatur etiam *ex l. exemplo C. de probat.* vbi habetur perniciosum esse vt credatur illi scripturæ, quia vnusquisque sibi annotatione propria creditorem constituit, & ex text. *in l. inter chartulas C. de conuen. fisci debit. lib.* 10. Rot. *decis.* 751. *n.* 1. & 6. & *decis.* 781. *n.* 10. & *decis.* 813. *n.* 1. & 6 *p.* 1. *diuers.*

63 Congrua Rectori, vel Vicario si à principio assignetur, & per eum acceptetur, an teneatur illa esse contentus? Resp. affirmatiuè, cum sibi debeat quod insufficientem receperit, imputare. Ita Rebuff. *de congrua q.* 12. *num.* 92. Card. Mantic. *decis.* 22. *num.* 1. & *decis.* 250 *n.* 4. & *decis* 255. *num.* 1. Greg. XV. *decis.* 429. *num.* 5. vbi Adden *lit. A.* nisi adeò tenuis esset, beneficiumve insufficiens, vt Rector, aut Vicarius nequeat se sustentare, Ecclesiæque onera sustinere. Adden. ad Gregor. XV. *d. decis.* 429. *lit. A.* vel nisi cum à principio sufficiens congrua fuisset assignata, deinde insufficiens redderetur ob casus varietatem, vel carestiam non quidem momentaneam ex glos. *verb. necessitatem in cap. clericus*, 21. *quæst.* 1.

Consentienti an actus tribuatur? Resp. affirmatiuè,
64 quia consentiens videtur constituere, *l. sicut* §. *venditionis, ff. quib. mod. pign. l. si seruus* §. 1. *ff. de donat. inter, l.* 2. *C. si aduersus donat. l. in ædibus* § *quod filius, ff. de donat.* ibi, *Quòd filiusfam. patris iussu aut voluntate donauit, aut si mea voluntate rem meam in nomine tuo Titio dones*, &c. *l. si liqueat C. de inoffic. donat. vers. nam quod vxor, cap. vt famæ* 35 *de sent. excom.* Vnde Tiraq. *post leges connub. glos* 5. *num* 149. & *in l. si vnquam, verbo donatione largitus num.* 349. resoluit quòd si vxor donat de bonis viri, consentiente 65
viro, non vxor videtur donare, sed persona viri. Nam qui consentit vt alter alienet, censetur & ipse alienare, Bald. *in cap.* 1 § *illud vers. quæro, de prohib. feudi alien per Feder.* Tiraq *d. glos.* 5. *num.* 150. & *d. verb. donatione largitus n.* 349. Vnde si vasallus refutat, vel alienat feudum in alium de consensu domini, perinde est ac si dominus reliquisset, & ipse dominus postea transtulisset, vel emptorem acceptasset, & ita habetur ac si ab ipsomet domino consentiente de nouo processisset, Afflict. *in cap* 1. *num.* 3. *vers. & idem puto, de eo qui finem fec. agnat.* Aluarot. *in cap.* 1. *vers. & si clientulus, vers. nota de alienat.*
feudi, Cæs. Manent. *cons.* 43. *num.* 32. 36. & 46. Atque 66
ita quotiescunque actus fieri non potest absque licentia alterius, dicitur prouenire ab eo, qui eam concessit, vt per text. *in d. l. in ædibus* § *quod filius*, tradit Matiens. *l.* 9. *glos.* 2. *num.* 10. *tit.* 1. *lib.* 5. *Recop.* Et in terminis quando pater instituit maioratum ex bonis, & legitima filij quod ipse filius non pater censeatur maioratus fundator, tenet Gama *decis.* 218 *num.* 4. Quia licèt primo aspectu donator videatur actum facere, reuera & in substan-
tia, qui consentit constituere videtur, D. Barbos. *in l. quæ* 67
dotis num. 23. *ff. soluto matr.* Facit, quia actus tribuitur mandanti, & committenti, & non exequenti, *l. secundum eorum* §. *si decuriones, ff. quod cuiusque vniuers. nom. l. vnum ex familia* §. *si de falcid. ff. de legat.* 2. *l. apertissime cum ibi not. C. de iudic. cap. litteris, de rescript. cap. cum aliquibus eod. tit. in* 6. Aym. *cons* 122 *num.* 3. Flam. Pari. *de confident. q.* 33. *num.* 41. & *quæst* 40. *num.* 44. Surd. *cons.* 29. *à num.* 3. & *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 51. *à num.* 88. Marc Anton. Eugen. *cons.* 50. *à num.* 32. *lib.* 1. Salgad. *de Regia protect. p.* 4. *cap.* 1. *à num.* 25. & *cap.* 31 *n.* 25. *cum seqq.*

Contrahens perfectè per scripturam publicam sub 68
conditione quod assensus Pontificius, seu Regius impetretur, an pendente talis assensus impetratione vacat à contractu resilire? Resp. posse, cum Achil. de Grassis *decis.* 2. *de pact.* Verall. *decis.* 12. *p.* 3 Pute. *decis* 343. *lib.* 1. *in correctis*, Mareicot. *var. resolut. lib.* 1. *cap.* 14. *in princ.* Rot. *decis.* 614. *num.* 12. *p.* 1. *recent.* Quicquid dicat Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 48.

Contrahere intendentes in scriptis an possit ante con- 69
fectam scripturam à contractu resilire? Resp vnicuique parti id licitum esse per *l. contractus C. de fide instrum.*
l. Hisp. 6. *tit.* 5. *part.* 5. Et tunc dicitur partes inten- 70
disse contrahere in scriptis quando in ipso contractu ante, vel post fuit facta mentio de scriptura, iuxta opinionem Azon. *in rub. C. de fide instrum. num.* 27. Gregor. Lop. *d. l.* 6. *glos.* 1. Couar. *in cap. relatum el* 1. *de testam. num.* 9. *in fine*, Parlador. *lib.* 2. *rerum quotid. cap.* 3. *num.* 48. & *in sequent. differ.* 109. §. 5. *num.* 5. & 6. Castill. *lib.* 3. *quotid. cap.* 26. *num.* 17. Guizzarel. *decis.* 75. *num.* 5. *col.* 2. & *num.* 7. *vers. ad nostrum.*

Creditor, cui debetur annuum debitum ex contra- 71
ctu soluendum singulis annis, an possit petere debitorem condemnari ad soluendum singulis successiuis annis, ne cogatur quolibet anno litigare? Resp. posse, quia quando est plene cognitum, sine dubio præiudicat sententia, & dat exceptionem rei iudicatæ, vt per Sim. de Prætis *de interp. vltim. volunt. lib.* 5. *interp. vltim. dub.* 3. *num.* 95. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 150. *à num.* 34. Perez de Lara *de vita hominis cap.* 27. *in fine.*

Creditor cepta via executiua pro debito in certis bo- 72
nis, an possit aliam intentare pro eodem debito in aliis bonis in prima executione non contentis? Resp. non posse cum Capic. *decis.* 33. quem sequitur Gasp. Anton. Thesaur. *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.* 7. *num.* 6. Milanen. *decis.* 14. *num.* 13. Perez de Lara *de vita hominis cap.* 27. *num.* 38. vbi *num.* 40. subdit credi-

torem non posse transire ad alia bona quando executio fuit perfecta, & deuentum ad præconia & subhastationem, nisi subsistente legitima causa, putà si in bonis primæ executionis aliquis se opposuerit, vel reperta fuerint bona intricata, quo casu admittetur variatio, refundendo omnes expensas: & prosequitur, quod si non fuerit deuentum ad subhastationem, sed tantum facta executio, tunc licebit quacunque causa subsistente ad alia bona redire.

73 Creditor vt constituatur in mora quæ requirantur? Resp. requiri non tantum quod sit interpellatus recipere, sed etiam quod cum effectu pecunia deferatur, nolitque recipere, & deinde consignetur, & deponatur, per *l. qui decem 72. ff. de solut. & l. obsignatione C. eod. l. Hisp. 8. tit. 14. part. 5.* Bart. *in l. cùm seruum num. 3. ff. de condit. & demonstr.* Alex. *in l. si mora 10. num. 8. ff. soluto matr.* Ias. *cons. 9. num. 15. lib. 1. & cons. 172. lib. 2.* Rip. *in l. si insulam num. 68. ff. de verbor. oblig.* Tiraq *de retractu tit. 2. § 4. glos. 6. num. 16.* D Barbos *in d. l. si mora num. 45.* Nihilominus tamen si creditor, cui fuit fa-
74 cta oblatio verbalis, dicat se nolle recipere, & sic recuset sine causa, tunc constituitur in mora perinde acsi oblatio realis facta fuisset, gloss. *verbo ac præstare, in cap pastoralis §. præterea, de offic. Ordin.* Tiraq. *d. glos. 6. num. 21.* Ruin. *cons. 70. vol. 1.* Boër. *decis. 124.* Neguzant. *de pignorib. 3. memb. 5. partis num. 7.* Beroi. *cons. 194. per tot. lib. 1.* Franc. Marc. *decis. 878. p. 1.* Anton Gab. *commun. tit. de solut. concl. 8. num. 2. cum seqq* Caroc. *in tract. de oblation. p. 1. q. 7. de oblat. verbali n. 3.* Alex. Trentacinq. *var. resol. lib. 3. resol. 11. n. 11.*

75 Creditoris tarditas in non petendo quod sibi debetur, an sufficiat ad præsumendam solutionem? Resp. non sufficere, per Marescot. *var. resolut. lib. 2. cap. 67. num. 35.* Rota apud Pacif. post tract. *de Saluiano interd. decis. 185.* Et per quod tempus debitum non petens præsumatur habuisse satisfactionem, vide Dec *cons. 596 n. 9.* Afflict. *decis. 13. sub num. 28. & decis. 58. num. 8.* Cephal. *cons. 240. num. 9. & 10. lib. 2.* Mascard. *de probat. concl. 1324. num. 27.* Menoch. *de præsum. lib. 3. præs. 115. num. 19. cum seqq.* Hector. Felic. *alleg. 41. num. 10. & alleg. 44. num. 3. lib. 3.* Rot. *decis. 788. num. 2. p. 1. diuers.*

Debita, siue actiones an licitum sit emere minori
77 pretio quàm quod continetur in obligatione? Resp. affirmatiuè ex *toto tit. ff de heredit. vel act. vend.* Innoc. & Abb. *num. 7. ac* Beroi. *num. fin. in cap. in ciuitate, de vsur.* S Antonin. *p. 2. cap. 8. §. 3. & 4.* Sot. *de iustit. lib. 1. quæst. 4. art. 2.* Nauarr. *in man cap. 17. num. 230. cum seqq.* Bapt. *de vsur. commento 3. à num. 216.* Mercad. *de contract. opusc. de arrendamientos cap. 9.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 129. num. 16.* Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib. 4. tit. 13. num. 16.* Ratio est, quia in nominibus debitorum iustum pretium
78 non est quantitas in illis contenta, sed ea, quæ attentis circunstantiis, & risico arbitrio boni viri probabiliter valere potest, *l. qui filij 4. in fine, ff. de hæred. vel act. vend. l. Nesennius 22. §. vlt. l. quærebatur 81. vers. quære. ff. ad leg. Falcid.* Nau *d. cap. 17. num. 130.* Anton. Gabr. *commun. tit. de actionib. concl. 5. num. 34.* Menoch. *de arbitr. casu 248.* Anton. Fab. *lib. 12. coniectur. cap. 12. & in suo Codice sub tit. mandati defin. 9.* Osuald. ad Donel. *comment. lib. 15. cap. 43. lit. D.* Card. Mantic. *d. num. 16.* Minus namque est habere actionem quàm rem,
79 *d. l. quærebatur, vers. quære, l. minus 205. ff. de regul. iuris,* Gregor. Lop. *l. 1. glos. 1. tit. 11. part. 6.* Anton. Gom. *var. tom. 1. cap. 12. num. 34.* Non obstat text. *in l. per diuersas, & in l. ab Anastasio pen. & vlt. C. mandati,* secundùm quas non valet cessio actionum seu debitorum ad fauorem tertij, non constito priùs de solutione, Anton. Gabr. *d. concl. 5. à princ.* Parlad. *rerum quotid. lib. 2. cap. fin. p. 3. §. 4.* Quia loquuntur, & procedunt in cessionibus fictis & fraudulentis in odium eorum, qui alienas lites redimunt, Anton Fab *d. c. 12. & d. definit. 9.* Osuald. *d. c. 43.* Menoch. *d. præs. 129. n. 1.* Cuiac. *lib. 8. obseru. 31.* & sic quando non constat de veritate actuum, Menoch. *vbi supra num. 42.*

Debiti partem si quis soluit illi, aduersus quem exce- 80
ptione tutus erat, an videatur solutione partis reliquum approbasse, & exceptioni renuntiasse? Resp affirmatiuè per *l. cum fidem C. de non num. pecun. & l. 2. C. de his quæ vi,* Felin. *in cap. si cautio n. 56. de fide instrum.* Mozz. *de contract. tract. de mutuo tit. quomodo deficiat, seu finiatur mutuum, num. 24.* Mart. *decis. 103. n. 4* Fontanel. *de pactis nupt. claus. 4. glos. 8. p. 1. n. 145.* Anton. Hering. *in tract. de fideiussor. cap. 5. num. 176. & 179.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 3. cap 514 n. 40.* Pyrrh. Maur. *in tract. de solut. oblat. & ret. cap. 14. num. 2.* vbi tenet soluentem in dubio partem debiti præsumi agnouisse debitum, ac præiudicari sibi in omnibus donec probet se errasse: Quamuis contrarium defendere nitantur Emman. Costa *in l. si ex cautione, fallent. 71. num. 4. C. de non n. pecun.* Nat. *cons. 446. n. 19.* Hieron. Magon. *Florent. decis. 143.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 22. num. 16. & decis. 33. num. 12. & cons. 212. num. 25.* dum tenet quòd licèt sibi præiudicet in soluto, non tamen potest cogi ad soluendum aliam partem, Pyrrh. Maur. *d. tract. de solut. cap. 15. num. 3. cum seqq.* dum existimat soluentem partem indebiti non grauari in solutione alterius, Castill. *quotid. lib. 4. cap. 60. num. 61.* nisi cum Hering. *d. cap. 5. n. 177. cum seqq.* eorum resolutiones intelligas procedere quando quis nomine alterius soluit, quia tunc partis solutione non videtur totum agnouisse per *l. vlt. C. ne vxor pro marito.*

Debitor an liberetur à solutione dans litteras cambij 81
creditori? Resp. non liberari nisi cum effectu interuenerit solutio, per doctrinam Salic. *in l. filius num. 2. vers. sed dubitari potest, ff. ad Maceden.* Cagnol. *in l. singularia in 1. lect. num. 161. vers. non obstat, ff. si certum petat.* Rot. *decis. 679. num. 2. p. 1. recent.* reprobata doctrina Bart. *in d. l. singularia.*

Debitor habens plures creditores priuilegiatos & chi- 82
rographarios, si omnibus soluendo non sit, an in foro conscientiæ teneatur in soluendo seruare ordinem iuridicum, vel statutarium? Resp. teneri, aliàs peccabit mort. nisi eum excuset necessitas extrema alicuius eorum, per Molin. *de iustit. tract. 2 disp. 760. ad fin.* Aloys. Turrian. *in 2. 2. disp. 19. dub. 4. num. 5.* Filliuc. *tract. 32. cap. 4. qu. 17. num. 128.* Trullench. *in præcepta Decalogi lib. 7. c. 7. dub. 12. n. 22.*

Debitor quantitatis, aut generis an teneatur ex fuga 83
serui, aut famuli deferentis debitum creditori? Resp. affirmatiuè ex *glos. fin. in l. si quis vxor §. apud Labeonem, ff. de furt. & in l. is cui C. eod. tit.* Neguzant *de pignor. in 3. memb. 5. num. 2. vers. licet ex tali,* Anton. Gom. *var. lib. 2. cap. 7. num. 3.* Caroc *de deposito tit. 4. de depositi restitut. n. 2. & de oblat. p. 1. quæst. 7. §. de reali oblat. num. 8.* Aloys. Turrian. *de iustit. disp. 11. dub. 6 n. 3.* Trullench *in præcepta Decal. lib. 7. cap. 14. dub. 11. n. 7.* Intellige vt tunc debitum quantitatis debitori pereat dum ipse nuntium, vel famulum elegit, secus si electus aut missus fuerit per creditorem, cui si debitum quantitatis, vel generis tradatur, per debitorem, est idem ac si ipsi creditori fuisset traditum, cum multis Trullench *d. dub. 11. n 3.* Bonacin. *de restitut. disp. 3. quæst. 3. puncto 9. num. 5.* Vel si ex conuentione vtriusque fuerit signatus famulus, aut actum quod tradatur tale deferenti signum, aut litteras: quia si hoc ita debitor adimpleat, & simili famulo rem deferendam tradat, itaut culpa ei non valeat imputari, liberatur, & res creditori perit, Bonacina *d. puncto 9. num. 11.* Trullench *d. dubio 11. num. 8.*

Decimarum exactor an possit domino fundi prohi- 84
bere

bere ne fructus ex fundo exportet, nisi eo, vel eius nuntio praesente? Resp. posse per Vincent. de Franch. decis. 51. Gutier. canon. lib. 2. c. 9. 21. num. 26. Thesaur. quaest. forens. lib. 1. quaest. 9. Cancer. var. resolut. lib. 1. cap. 13. de decim. num. 7. in 2. edit. & lib. 3. cap. 3. num. 372 Mastrill. de magistrat. lib. 4. capit. 18. numer. 8. Nouar. de grauaminib. vasall. tom. 1. grau. 308. plures, quos refero in collect. ad cap. non, et 2. num. 7. de decim. & de officio & potest. Parochi capit. 2. §. 1. num. 42.

85 Decretum super venditione rerum immobilium minoris à quo iudice sit interponendum? Resp. interponi posse a quolibet ex tribus iudicibus, vel domicilij minoris, vel territorij vbi bona sita sunt, vel loci vbi fit contractus, per Cyn. in l. si minor. n. 2. C. de prad minor. Bald. in l. 1. n. 5. C. de contrah. empt. vbi dicit quòd si Ecclesia Florentina permutat praediū in territorio Perusino cū Ecclesia Perusina, Episcopus Florētinus debet decretū interponere, Ias. in l. 1. C. de sacros. Eccles. n. 96. Greg. Lop. in l. 4. glos. 8. tit. 5. part. 5. Mart. de iurisdict. p. 4. casu 193. num. 12. Et quòd quilibet iudex possit interponere decretum super alienatione rerum minoris tam domicilij, quam territorij, vbi bona sita sunt, tenent Simoncel. de decret. lib. 1. tit. 1. inspect. 1. numer. 69. vers. quartò sentent: a est communis, Montan. de tutel. cap. 32. in princ. num. 5. Gutier. eod. tract. p. 1. c. 16. n. 6. & 19. Cald. Pereira de empt. c. 14. num. 13. & 15. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. c. 6. n. 23. & 24

86 Et in facultate Regia ad alienandum bona maioratus quod sufficiat eam obtinere à Principe domicilij tradit Rota decis. 773 n. 7. p. 3 recent. alias p. 1. in posthum. Farin. & post longam disputationem Mieres de maior. p. 4. q. 17.

87 Delegatus extra locum commissionis an partes citare, & de causa cognoscere possit? Resp. non posse, nisi expressè accedat earundem consensus, per cap. statutum §. in nullo, de rescript. in 6. vbi Ioan. Andr. Butr. Gemin. Franch. & Anchar. Abb. in cap. cùm olim num. 31. & 33. & in cap. P. & G. n. 14. de offic. delegat., Marian. in capit. significasti numer. 37. vers. aduerte, circa fin. de foro comp. Gregor. Lop. l. 7. in glos. verb. sino por auenencia tit. 4. part. 3. vbi addit quòd in isto casu est necessarius expressus consensus partium, & non sufficit tacitus, Vant. de nullit. tit. quib. mod. sent. null. defen. post Suarez de Paz in pract. tom. 1. p. 4. cap. 3. num. 31. D. Balbos. in l. 1. art 2. num. 9. ff. de iudic. Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 8. sect. 2. num. 981.

88 Demonstratio erronea, seu falsa an praeiudicet dispositioni perfectae, & consummatae quando constat de re certa legata? Resp. non praeiudicare per l. Quintus Mutius 11. ff. de auro & arg leg. ibi, quia certo corpore legato, demonstratio falsa non perimit legatum, &c. glos. verb. vicinos, in l. forma 4. ff. de censib. & in l. vlt. ff. fin. regund. & in l. censu ff. de probat. Vnde Bart. in l. demonstratio falsa in princ. n. 4. & 6. & num. 16. vers. item dico ff. de condit. & demonstr. tenet quòd quando nomen fundi est singulare adeo quod res redditur certa licet in confinibus, & aliis demonstrationibus erretur, non vitiatur dispositio, optimè declarant Ruin. in l. si quis in fundi vocabulo num. 14. ff. de legat. 1. Socin iun. cons. 185. numer. 2. lib. 2. Menoch. cons. 337 num. 6. 12. 13. 16. & 30. Auiles ad cap. 6. Praetor. verb. tierra num. 5. & 6.

89 Depositarius, qui de mandato iudicis depositum reddit, an consequatur plenissimam liberationem? Resp. affirmatiuè per leg. ait Praetor §. permittitur, ff. de minor. glos. verb. potest in l. 1. Cod. si aduers. solut. Menchaq. vsufreq. lib. 3. capit. 67. numer. 3. Maur. de solution. capit. 6. numer. 4. & capit. 21.

Descendentium appellatione an comprehendantur foeminae? Resp. comprehendi per l. quoties C. de suis, & legit. hered. auth. de hered. ab int. vemen. in princ. Doctores ad hoc comprobandum plena manu citavit de appellatiua verborum vtriusque iuris signif. appel. 70. n. 9 Et in maioratibus Hispaniae eandem resolutionem agnoscunt Burg de Paz cons. 29. num. 38. & 39. Mier. de maioratu p. 2 quaest. 6. num. 86 an 1. edit. & ex num. 39. cum seqq. in 2. impres. Et licèt Ego d. appel. 70. n. 12. id limitauerim quando vocati essent descendentes per lineam masculinam, vel per virilem sexum: id tamē modò intelligo quando vocati sunt descendentes cum illa adiunctione per lineam masculinam, non verò quando post primam & generalem vocationem masculorum, deinde descendentes simpliciter vocantur, quia in tali posteriori descendentium vocatione qualitas illa masculinitatis non debet censeri repetita, iuxta doctrinam Anan. cons. 22. sub num. 3. vers. est etiam multum considerandum, qui loquitur in fortioribus terminis, videlicet quādo testator duobus locis vsus est cōditione, si sine filiis masculis, & tertia vice dixit, sine filiis, & tamen Anania defendit non esse supplendam particulam, masculis: Alex. cons. 38. n. 8. lib. 6 Socin. cons. 69. n. 5. lib. 3. Socin. iun. cons. 100. n. 10. lib. 1. dicens quòd opinio Ananiae magis communiter approbatur, & ideo est tenenda; idem Socin. cons. 158. ex n. 31. lib. 2. & cons. 26. n. 7. lib 4. Deci cons. 599. Bursat. cons. 228. n. 70. lib. 2. & cons. 371. n. 8. lib. 4. & de magis communi Rimin. iun. cons. 122. n. 159. cum seqq. Sim. de Praetis cons. 90. n. 22. & 23. dicens hanc opinionem tanquam magis communem esse tenendam, Honded. cons. 57. n. 32. & magis receptam testatur Pedrocha cons. 5. n. 51. Gregor. Lop. l. 3. glos. mugeres q. 7. tit. 13 part. 6 Hieron. Gabr. cons. 97. n. 28. lib. 1. Cael. Batz. decis. 119. n. 5. formans hanc opinionem esse veriorem, & magis communem, Mart. de success. legali p. 4. q. 6. art. 3. n. 8. cum seq. & tandem omnibus benè pensatis vti communiorem, & veriorem eā elegit Molin. de primog. lib. 3. c. 5. n. 56. vers. sed quamuis cuius opinionem sequūtur Auendan l. 40 Tauri glos. 9. n. 43. Castill. controuers. tom. 2. c. 4. n. 45. cum seqq. vsque ad n. 100 Fusar. de substit. q. 403 ex n. 6. vers. secunda est opinio, Ioseph Ramon cons. 100. n. 391. Addit. ad Molin. d. lib. 3. cap. 5. num. 56. pag. 230. Ciriac. tom. 2. controu. 269. num. 57. & 58. Ferentil. ad Burat. decis. 272. num. 19. vbi citat, & sequitur dictum consilium 22. Ananiae, Gregor. XV. decis. 514. num. 6. vbi Belramin. numer. 17. dicens hanc opinionem seruari à Rota: eadem Rota decis. 354. num. 2. p. 2. recent. 90

Donata res alicui vt post eius mortem veniat ad quem donator nominauerit, si nominatione non facta decedat dictus donator, an in ea succedant eius haeredes? Resp succedere per l. vnum ex familia 69. §. si duos, ff. de legat. 2. & ibi Bart. num. 3. Gregor. Lop. l. 7. glos. 5. tit. 4. part. 5. Tell. Fernandez l. 10. Tauri in fine, Anton Gom tom. 2. var. capit. 11. numer. 7. vers. quarta conclusio, Vincent. de Franchis decis. 45. numer. 2. Cald. Pereira de nominat. emphyt. lib. 2 quaest 7. numer. 1. Hieron Leo decis. 38. numer. 9. cum seqq. Fontanel. de pactis nupt. claus. 4. glos. 3. à num. 11. & glos. 5. num. 63. 91

Donatio perfecta an ex post facto recipiat conditionem, vel modum? Resp. non recipere per l. perfecta donatio C. de donat. quae sub modo, Fontanel. de pactis nupt. tom. 1. claus. 4 glos. 5. n. 4 cum seqq. Castill. controu. tom. 3. cap. 10. per tot. Ciriac tom. 2. controu. 269 num. 76. Noguerol. alleg. 17. n. 31. nisi in continenti post ipsam donationem vel pactum de donando conditiones fuissent appositae, d. l. perfecta donatio, Cou. lib. 1. var. capit. 14. num. 1. vbi ait incontinenti intelligi quando in ipso contractu, vel post ipsum contractum donatio 92

donationis successiue, nullo medij temporis interuallo inferuntur, Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 3. tit. 15. n. 45. & 47. vbi dicit incontinenti fieri quod fit antequam contractus fuerit absolutus: sequitur Bellon. de potestate eorum, quæ fiunt incontinenti lib. 1. c. 61. n. 6. & 7. Rot. decis. 58. n. 42. cum seqq. p. 6. recent.

93 Donatio Regis etiam perfecta an possit ex interuallo modificari? Resp. posse per Bald. in l. nupta, ff. de Senatorib. Angel. in l. Lucius, ff. de euiction. Imol. in c. quæ in Ecclesiarum col. 2. de constit. Fulgos. cons. 143. Deci. cons. 190 Calcan. cons. 51. n. 17. Bellon. cons. 28. Montalu. in l. 8. tit. 12. lib. 3. fori glos. no puedo, Palat. Rub. in repet. rub. de donat. inter §. 69. n. 15. Pincl. in l. 1. p. 3. n. 61. vers. infertur 16. C. de bonis mat. Emman. Costa in l. cum tale § si arbitratu limit. 2. in fine, Valasc. cons. 119. n. 12. & cons. 132. n. 15. Cabed. decis. 75. n. 12. cum seqq. p. 2. & est dispositum per l. Hisp. 15. tit. 10. lib. 5. Recop.

94 Donatio facta ei, qui consentire non potest, veluti infanti, aut non natis? an eis acquiratur irreuocabiliter absque acceptatione? Resp. acquiri irreuocabiliter, per l. iubemus C. de emancip. liber. vbi cum emancipatio, fieri nequeat absque consensu emancipati, fieri potest de infante, qui eo casu pro consentiente habetur, ex ea ratione quia qui consentire non possunt, in his quæ eius fauorem conferunt, pro consentientibus habentur: quare ita resoluunt Molin. de primog. lib. 4. c. 2. n. 75 Miecés de maior. p. 1. q. 28 à n. 203. in 2 edit. Gutier. pract. lib. 2. q. 51. num. 4. Cancer var. resol. lib. 1. c. 8. n. 58. in 2. edit. & lib. 3. c. 7. num. 190. & seq. Rota decis. 270. tom. 5. recent. n. 11.

95 Donatio si facta sit alicui, & filiis aut filiabus, quos elegerit, vel voluerit, & electione non facta moriatur, an omnes sint admittendi? Resp. affirmatiuè per text. in l. Labeo §. 1. ff. de statulib. & in l. si quis filiabus 17. §. 1. ff. de legat. 1. Robert. rer. iudicat. lib. 4. c. 14. Tiraq. de primog. q. 17. opin. 4. n. 4. Fontanel. de pactis nupt. claus. 4. p. 1. glos. 9. n. 19.

96 Donatio vni facta vt post eius mortem cuidam tertio deueniat, licet reuocari non possit respectu primi donatarij postquam illam acceptauerit, an reuocari valeat respectu tertij? Resp. affirmatiue per Bart. in l. qui Romæ §. Flauius Hermes, ff. de verb. oblig. quem ibidem probant Imola, Aret. Socin. & Bald. in l. à socero n. 5. & 6. ff de iure dot. idem Bart. per tex ibi in l. 3. ff. de seruis export. Gregor. Lop. in l. 7. glos. 4. verb. el otro tit. 4. part. 5. Clar. §. donatio vers. secundus est articulus, Card. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib. 13. tit. 48. n. 8.

97 Donatio an ad sui perfectionem requirat donatarij acceptationem, & consensum? Resp. requirere; per l. si ego ff. de iure dot. & l. si ego, ff. de negot. gestis, & l. in omnibus 54. ff. de action. & oblig. Tiraquel. in l. si vnquam, verb. libertis numer. 68. Cod. de reuoc. donat. & de constit. p. 3. limit. 30. & post leges connub. glos. 5. numer. 14. Anton. Gom. l. 45. Tauri numer. 18. Tell. l. 17. numer. 30. Burg. de Paz quæst. 10. ciuili num. 3. & 4: Petr. Gregor. syntag. iuris lib. 28. capit. 13. numer. 1. Molin. de primog. lib. 4. cap. 2. num. 58. 63. & 67. Matiens. l. 7. glos. 2. num. 9. tit. 10. lib. 5. Recop. Micr. de major. p. 2. quæst. 36. num. 1. Valasc. cons. 55. num. 2. Cancer. var. lib. 1. capit. 8. numero 34. in vlt. imp. vbi quod non requiritur acceptatio donationis quando donatarius

98 possidet rem donatam, vel eius partem. Quicquid teneat Anton. Fab. de errorib. pragm. decad. 47. errore 1. numer. 3. quem sequitur Castill. controuers. lib. 4. capit. 37. num. 41. cum seqq. Quod etiam de iure regni Castellæ esse tenendum, ac proinde donationem interim quod non acceptatur, posse à donatore reuocari, tenent Gregor. Lop. l. 4. glos. 1. tit. 4. part. 5. Villalob. in aminom. lit. D. numer. 173. & 176. Olan in concord. lit. D. numer. 43. cum seqq. & lit. P. num. 37. Couar. lib. 1. var. cap. 14. num. 13. vers. ego vero, & in rub. de testam. p. 3. num. 13 Menchaq. de success. creat. lib. 3. §. 21. num. 43. Auendan. de exequen. mand. p. 2. cap. 19. num. 11. Burg. de Paz consil. 14. num. 20. & cons. 33. numer. 12. Paz iun. libr 1. quæst. 10. numer. 23. cum seqq. Auendan. l. 44. Tauri glos. 9. num. 9. Molin. de primog. lib. 4. capit. 2. numer. 60. Miecés de maior. p. 1. quæst. 36. numer. 2. cum seqq. & quæst. 68. num. 11. Gutier. in repet. cap. quamuis pactum in princ. num. 55. vers. sed his non obstantibus, Perez in addit ad Seguram in repet. l. filius dum in ciuitate num. 75 ff. de verbor. oblig. Azeued l. 2. numer. 20. in fine tit. 6. lib. 5. Recop Fr. Emman. in sum. tom. 1. capit. 95. numer. 1. Camil. Borrel. in sum. decis. tom. 3. tit. 10. à numer. 149. Morl. in emporio Iuris p. 1. tit. 3. q. 3. num. 7. D. Barbos. in leg. 1. p. 3. numer. 18 ff soluto matr. Sanch. de matrim. libro 1. disp. 6. numero 19. Quamuis contrarium, immò de iure illius regni donationem statim absque acceptatione perfectam, & irreuocabilem esse existimauerint Roder Xuar. in l. quoniam in prioribus quæst. 8. numero 8. Duen. reg. 119. limit. 1. vers. contraria opinio, Anton. Gom. tom. 2. var. capit. 4. numer. 2. vers. imo quod magis est, & numero 3. in fine, Perez ad l. 3. tit. 8. lib. 3. Ordin. col. 615. vers. quæro vtrum donatio, Ferdin. de Mendoça disput. iuris de pactis lib. 3. capite 9. numero 38. Matiens. l. 7. glos. 5. num. 21. tit. 10. lib. 5. recop. Flores de Mena ad Gam. decis. 8. super numero 2. vers. vides igitur, Parlad. rerum quotid. lib. 2. capite 3. numero 36. Ceuall. commun. contra commun. quæst. 54. num. 13. Castill. controuers. lib. 4. capite 37. numero 41. cum seq. & lib. 5. cap. 80. num. 9. 16. 41. & 42. & cap. 152. num. 13. vers. denique, P. Molin. de instit. tract. 2. disp. 163. vers. vtrum de iure regni, & disp. 581. in princ.

Donatio facta filio spurio vel incestuoso an & quando valeat? Resp. valere de æquitate iuris Canonici in quantitate necessaria ad alimenta, & sic valere dotem & legatum, non excedens alimentorum quantitatem per cap. cum haberet, de eo qui dux. in matrim vbi glos. fin. Abb. cons. 50 & 115. lib. 1. Anton. Gom. leg. 9. Tauri numer. 37. & 38. vbi extendit ad incestuosos, & nefarios, Benintend. dec. 62. num. 1. Cou. de sponsalib. p. 2. capite 3. §. 6. numero 1. cum seqq. Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 5. numero 12. Sim. de Prætis de interpret. vltim. voluntatum lib. 3. inspect. 1. dub. 3. solut. 2. numero 7. Thesaur. decis. 211. num. 2. & 3. Surd. de aliment. tit. 1. q. 10. num. 5. cum seq. & num. 28. Mastrill. Siciliæ decis. 144. num. 8 cum seq. Mart. de success. legali tom. 2. p. 4. q. 18. art. 11. à num. 43. D. Barbos. in l. 1. p. 4. num. 65. ff. soluto matr. Camill. Borrel. in sum. decis. tom. 3. tit. 10. num. 117. cum seqq. 99

Donatio causa mortis an tacitè reuocetur si prius decedat donatarius quàm ipse donator? Resp. reuocari per l. 1. & l. si mortis causa res donata ff. de donat. causa mort l. non omnis ff. si certum pet. §. 1. Instit. de donat. Anton. Gom. var. tom. 2. c. 4. n. 19. vers. secundo, Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 12. tit. 7. n. 10. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præs. 37. n. 43. & 44. Nicol. Mozz. de contract. tract. de donat. tit. quando annulletur, & reuoc. donat. n. 6. Camill. Borrel. in sum. decis. tom. 3. tit. 10. n. 25. Et si acciderit donatarium, & donatorem eodem casu ruinæ, aut naufragij simul mori, donatio firma remanebit, l. cùm hic status §. si ambo ff. de donat. inter, l. si inter virum ff. de reb. dub. l. si is qui inuicem ff. de donat. causa mort. Cou. lib. 2. var. c. 7. n. 8. vers. 5. Card. Mantic. d. tit. 7. n. 10. Menoch. d. præs. 37. n. 43. Angul. l. 1. tit. de las meioras glos. 1. n. 5. 100

101

Donatio

102 Donationes & capitulationes, quæ fiunt pro contra-
hendo aliquo matrimonio, an illius pars censeantur?
Resp. censeri, & confundi cum toto ipso contractu dota-
li, ita quod non nisi vnus contractus fingantur? per l. pe-
tens C. de pactis Guid. Papæ decis. 145. numer. 2. ad med.
vers. sed his non obstantibus, Tell. l. 17. Tauri num. 70.
Vincent. de Franchis decis. 205. Viuian. decis. 257. lib.
2. Menoch. cons. 203. in princ. n. 3. lib. 3. Cancer. var. to.
1. c. 8. 219. vers. quid plura in 2. edit. Fontanel. de pactis
nupt. tom. 1. claus. 1. in princ. num. 10 & glos. 1. num. 19.
Leo Valent. decis. 137. n. 7. 18. 25. & 26. Stephan. Gra-
tian. discept. forens. tom. 5. cap. 984. n. 24. Giurba ad sta-
tuta Messanen cap. 1. glos. 8. n. 14. pag. 161 Cutelli de-
cis. 12. n. 100 & de donat. tract. 1. disc. 2. p. 4. numer. 25.
Mura decis. 25. num 4. & 5. Martian. cons. 33. numer. 2.
ad fin. & num. 3. & 4. Add ad Molin. de primog. lib. 4. c.
103 2 num. 18. Ob quod non solum censentur factæ respe-
ctu filij, sed etiam vxoris, aliàs fortasse matrimonium
non contracturæ, Monach de rect. fendi interpret. c. 23.
p. 1. num. 20. cum seqq. Cancer. citato loco, Ferentil. ad
Burat. decis. 861. Rot. decis. 44. num. 1. part. 6. recent. &
decis. 114. n. 17. p. 7. etiam recent. & ideo non poterunt
reuocari nisi de consensu filij & vxoris, Rippol. var ca-
pit. 9. numer. 40. cum seqq. Martian. consil. 33. n. 3. & 4.
Donationes factæ, seu maioratus fundati contempla-
104 tione matrimonij an valeant, & effectum sortiri debeat,
matrimonio postea annullato? Resp. affirmatiuè,
quia cum fuerit contractum, non est curandum de eo
quod postea accidit: nam quando effectus causæ iam
est consummatus, eo cessante non cessat causa, per l. vlt.
ff. vnde liberi, Rota apud Farin decis. 641. num. 6. part.
4. recent. aliàs part. 2. in posthum. Farin. & coram Du-
nan decis. 154. num. 19. & 20. & coram. Martin Andr.
decis. 110. num. 12. & coram Buratt. decis 11. num. 12 &
fuit originalis limitatio Tiraq. in tract. cessante causa n.
11. vbi probat non cessare ius alteri quæsitum, licet ces-
set causa qua potuit adquirere. Cutel. de donat. tract. 1.
disc. 3. part. 3. numer. 25. pag. 496. faciunt quæ Anton.
Gom. l. 22. Tauri numer. 23. Mier. de maior. part. 1. q.
22. num. 340. in 2 edit. Scip. Theodor. alleg. 43. n. 22.
cum duobus seqq. vbi probat quòd matrimonio dissoluto
105 non cessat effectus donationis contemplatione ipsius fa-
ctæ, quod latè prosequitur numer. 26. & 27. Burg. de
Paz consil. 26. numer. 34. vbi ferè in terminis probat
maioratum institutum, contemplatione matrimonij
resoluti matrimonio dissoluto. Iuuat resolutio Aloys.
Ricc decis. 80 part. 3. præcipuè ex numer. 17. vbi latè
106 probat quod donatio facta ad suscipiendos Ordines sa-
cros, sustinetur mortuo donatario antè Ordinum suscep-
tionem; Quamuis Fontanel. de pactis nupt. tom. 1. claus.
4 glos. 1. n. 64 existimauerit quod contracto matrimonio,
& eo annullato, vel declarato nullo propter aliquod im-
pedimentum, potest repeti donatio contemplatione ma-
trimonij facta; nam ipse Fontanel. tom. 2 claus. 7. glos.
1. part. 1. num. 29. & 30 post Boër. decis. 22. numer. 25.
cum seqq. resoluit ad hoc vt mulier lucretur arrhas, seu
107 donationem propter nuptias, sufficit quod sit traducta
ad domum mariti, & quòd sit parata à marito cognosci,
licet ipse propter frigiditatem, vel aliam causam non
potuerit copulam effectuare, refert & sequitur Domin.
Tasson ad pragm. de antefacto vers. 4. obseruat. 4. nu-
mer. 68. vers. verùm si per mulierem & numer. 69.
pag. 311.
Donatario ante acceptationem mortuo an eius hæ-
108 redes donationem acceptare valeant? Resp. affirmatiuè
cum Cassan Caualcan. & Suar. quos sequitur Thesaur.
decis. 70. numer. 90 & 94. Sanch. de Matrim. lib. 1. dis-
put. 6. numer. 6. Matiens. leg. 7. glos. 2. numer. 13. tit. 10.
lib. 5 Recop. Fontanel. d. claus. 4. glos. 8. n. 6. cum seq. Ca-
still. controuers. lib. 4. c. 37. n. 47. & 49. Thoro in com-
pend. decis. Neapol. verb. donatio facta absenti fol. 160.
Anton. Fab dec. id. 87. errore 5 qui hanc opinionem se-
quitur si a principio interuenit acceptatio notarij, Card.
Tusch. tract. conclus. lit. D. conclus. 704. n. 2. & 3. vbi in-
quit in iudicando, & consulendo ab hac opinione non
esse recedendum, si ante reuocationem donationis acce-
ptatio fiat ab hæredibus donatarij, Seraph dec. 801. n. 4.
vbi ait stante notarij stipulatione posse etiam post obi-
tum acceptari, nec in hoc discrepare Doctores si nota-
rius stipulatus fuerat nomine absentis: quicquid dicant
Burg. de Paz q. 10. num. 37. & Mascard. de probat. concl.
365. n. 2. & 3.
Donatore mortuo an possit donatarius donationem
acceptare? Resp posse, & nullo casu donatoris hæredem 109
eam reuocare posse, quia facultas reuocandi donatio-
nem ad hæredes non transit, per l. Romæ §. Flamin ff. de
verbor. oblig. Iul. Clar. §. donatio q. 13. vers. vlt. Cou. var.
lib. 1. c. 14. n. 17. Molin. de primog. lib. 2. cap. 4. num. 77.
Caualcan part. 1. decis. 42. n. 19. Thesaur. decis. 70. num.
9. vbi inquit sic Senatum iudicasse, Vincent. de Franch.
decis. 339. Guid Papæ decis. 104 Surd. decis. 111. & 206.
Aloys Ricc. in collect. decis. collect. 43. Camill. Borrel. in
sum. decis. tom. 3. tit. 10. num. 156. Alex. Trentacinq. var.
resolut. lib. 3. tit de donat. resol. 1. n. 14. vers. licet, Sanch.
de matrim. lib 1 disp. 6. num. 5. Gald. Pereira de extinct.
emphyt lib. 4. capit. 19. à num. 13. Anton. Fab. de error.
pragm. decade 47. errore 4. Fontanel. de pactis nupt.
claus. 4. glos. 8. à num. 4 Castill. controuers. lib. 4. cap 31.
n. 384 44. 36. & 48. Quamuis contrarium, imo donato-
re mortuo donatarium donationem acceptare non pos-
se, quia non est res integra, & de hæredum donantis
præiudicio agitur, tum quia donatio absenti facta per
mortem ante ratificationem sequutam annullatur, per
l. si inter. ff. de rebus dub. existimauerint Castr. cons. 95.
n. 9. & 10. lib. 2. Deci. cons. 226. num 8. Cacheran. decis.
119. n. 24. Mari Anton. var. resolut. lib. 2. resol. 49. num.
16. Tiraq de constit. p. 3. concl. 10. à num. 68. Alciat. lib.
1. parerg. cap. 13. Natt. cons. 258. num. 9. Burg. de Paz q.
10. num. 37. Salon de Paz cons. 33. n. 14. Azeued. l. 2. n.
11. tit. 16. lib. 5. Recop. Matiens. l. 7. glos. 2. num. 23. tit.
10. eodem lib. 5. Cancer. var lib. 1. cap. 8. numer. 15. alias
n. 41. in vlt. imp. qui & præcipuè sex vltimo loco citati
id ampliant, etiamsi notarius stipulatus fuisset pro
donatario. Et respondet Fontanel. citato loco di-
ctam leg. si inter, procedere in donatione inter virum
& vxorem.
Dos data à patre filiæ spuriæ an valeat in quantitate 110
ad alimenta necessaria? Resp. valere, per Bart. in auth.
ex complexu num. 4. C. de incest. nupt. Duen. reg. 367.
ampl. 3 Paris. cons. 64. num. 9. vol. 3. Cephal. cons. 398. n.
15 Roland. cons. 54. n. 59. vol. 2. Maluas. cons. 42. n. 61.
Menoch. cons. 231. num. 7. Surd. de aliment. tit. 1. q. 10. n.
9. & cons. 177. n. 13. Tell Fernandez l. 10. Tauri n. 11.
Thesaur. decis. 211. n. 1. Gam. decis. 149. n. 7. Molin. de
primog. lib. 2. c. 15. n. 45. Matiens. l. 8. glos. 1. n. 36. tit. 8.
lib. 5. noua Recop. Mastrill. decis. 144. n. 21. D. Barbosa
in l. 1 ff. soluto matr. part. 4. num. 65. Perez de Lara de
vita hominis c. 5. n. 14. Mart. de success. legali tom. 2. p. 4.
q. 18. art. 11. n. 43.
Dos data filiæ spuriæ an ea mortua redeat ad patrem, 111
vel ad suos hæredes? Resp. redire, & non transmitti ad
filios, vel hæredes spuriæ, sicut alimenta, quæ filio spu-
rio mortuo extinguuntur, & ad hæredes non transeunt
per leg cùm hi §. modus autem ff. de transact. leg. 3. ff. de
aliment. Panorm. cons. 50. numer. 3. & cons. 115. num. 1.
ad fin. lib. 2. Roland. cons. 74. à num. 51. lib. 1. Euerard.
cons. 156. post princ. Corduba de Lara in l. si quis à libe-
ris §. idem rescripsit numer. 3 ff. de liber. agnosc. Me-
noch. cons. 60. num. 29. Surd. de aliment. tit. 3. q. 7.
numer. 3. Matiens. l. 8. glos. 3. num. 1. tit. 8. lib. 5. Recopil.
D. Barbosa

D.Barbos.*in l.1 part.4.num.71. ff. soluta matr.* Alexan. Trentacinq.*variar.resolut.lib.1.tit.1. de nothis & spur.* 38.Quamuis dotem transmitti ad filios, vel hæredes filiæ spuriæ,& non reuerti ad patrem existimauerint Bald. *cons.456.n.9.*Beroi.*cons.* 165.*num.*23.*lib.*1.Vincent.de Franchis *decis.*283.*à num.*10.Paleoth.*de nothis & spur.* *cap.*51.*ad fin.*Alex.Raudens.*Pisana decis.*29.*num.*200. Pereg.*de iure fisci lib.*3.*tit.*18.*num.*31.Cancer. *var.lib.* 3.*cap.*21.*de transmiss.à num.* 121. & 208.Sed de Iure Regio Castellæ per *l.*10. *Tauri* quæ est *l.*8. *tit.*8.*lib.*5. *Recop.* constitutum est patrem quintum bonorum in proprietate filio spurio relinquere posse, vnde si dos, vel alimenta relicta non excedunt quintum bonorum parentis,mortua filia,vel filio non redeunt ad patrem, sed suis filiis,vel hæredibus pertinent. Ita per illam leg. resoluunt Anton. Gom.*in l.*10. *numer.* 42. & 44.& ibi Tell.Fernandez *numer.* 16. *cum seqq.* D. Barbosa *in d. leg.* 1.*part.*4. *numer.* 79. *cum duobus seqq. ff.soluto matr.*

112 Dotis receptæ confessio constante matrimonio an valeat,ac creditoribus præiudicare possit? Resp.negatiuè per glos.*verbo,data in l. assiduis C.qui potiores in pign.* Greg.Lop.*l.*5.*glos.*3.*circa fin. vers. & quia fundamentum tit.*3.*part.*5.D.Barbosa *in l.*1.*ff.soluto matr. part.*6. *n.* 25.Rodrig.*de concursu creditor.part.*2.*art.*1.*num.*18. Gaito *de credito cap.*4.*quæst.*11.*n.*1715.

113 Dotis receptæ confessio facta constante matrimonio in vim præcedentis promissionis,vt valeat quid requiratur Resp.requiri quod scriptura promissionis fuisset ante contractum matrimonium confecta, per *l. in contractibus § sed quoniam C. de non num. pecun.* Cou. *lib.*1. *var.cap.*7.*n.*6.Menoch.*de præsumpt.lib.*3 *præs.*11.*n.*20. & *præs.*13.*à n.*21.Marescot.*var.resolut.lib.* 1.*c.*8.*n.*13. Card.Mantic.*de tacit.& ambig.conuent. lib.*11.*tit.*20. *n.*12.& *tit.*27.& *num.* 6. Gaito *de credito cap.*4 *q.*11. *n.*1754.

114 Dotis augmenti confessio,maxime quando illud augmentum consistit in rebus mobilibus, an nulla sit sicut dotis receptæ confessio constante matrimonio facta? Resp. augmenti dotis confessionem magis suspectam esse,per *Auth. sed iam necesse Cod. de donat.ante nupt.* Cou.*lib.*1.*cap.*6.*num.*7. *vers.in contrariam sententiam,* vbi *numer.*6. *vers. quod præterea*, ait quòd licet constet de fide tabellionis res mobiles verè datas fuisse in dotis augmentum,hæc datio creditoribus non præiudicat, D. Barbos.*in l.*1.*ff.soluto matr.p.*6.*n.*19.vbi alios refert, & reddit rationem quia à communiter accidentibus in matrimoniis solet dos promitti,& solui, & ideo confessio dotis receptæ est verisimilis, proindeque admittenda, sed postquam data est, non solet augeri, & ideo ex insolitis faciliùs fraus præsumitur: idem tenet Gaito *d. q.*11.*à n.*1762.

115 Electio seu nominatio si alicui competat per contractum inter viuos, ea semel facta, an liceat electoribus variare? Resp. non licere per *l. apud Aufidium ff. de opt. leg.& l.statuliberum §.Stichum ff.de legat.*1.& *ibi glos.verb.non poterit,& l. huiusmodi §. Stichum in fine ff eod.* Anton. Gom. *l.*40. *Tauri num.*50. Burg. de Paz *cons.*2.*num.*14. & 15. Aluarad. *de consecl. mente def. lib.*2.*cap.*2.*num.*28.Molin.*de primog.lib.*2.*cap.*4.*n.*37. Mier. *de maior. p.*1.*q.*18. & *quæst.*48. *ex num.* 45. & *q.*68.*n.*28.& 29.vbi intelligit nisi ante acceptationem reuocauerit electionem, quia electio interim dum acceptatur, est reuocabilis, Surd.*cons.*264.*num.*10. Matiens.*l.*14.*glos.*1.*num.*13.*tit.*4.*lib.*5.*Recop.* Menoch. *de arbitrar. casu* 38. & *cons.*1107.*num.* 12. & 13. Card. Pereira *de nominat.emphyt.lib.*2. *quæst.*10. *num.*83. & *part.*3.*c.*2.*num.*7.Valasc.*cons.*102.*ex num.*12. Gutier. *practic. lib.*3.*quæst.*48. Steph. Gratian. *discept. forens. cap.*18. Thesaur. *quæst. forens. lib.*1. *quæst.*63. *num.*7. Christoph.de Paz *de tenuta cap.*34. *num.*50. *cum seqq.* Fontanel. *de pact.nupt.in addit ad fin.*2 *p.n.*7. *vers. est secundo notandum*; secus si fiat in testamento, ex Molin. *d. cap.*4.*num.*36. Christoph. de Paz *d. c.*34.*n.* 57. vel per donationem causa mortis Valasc. *d. cons.*102. *n.*16. *cum seqq.* Castill. *quotidian.lib.*5.*c.*80.*n.*18.*vers. quando vero.*

Electum grauare an possit is, cui ex dispositione legis,vel testatoris electio est commissa? Resp. non posse, per *l. vnum ex familia* 67. *§. sed si fundum ff de legat.* 2. nisi electum granet ad fauorem illorum, quos potuisset eligere, Bart. *in d.§. sed si fundum vers. quare executor*, Castr.*cons.*433. *lib.*1. Loazes *in l. si filius fam. §. diui, num.*212. *ff. de legat* 1. Mieres *de maior. part.*1.*q.*71.*n.*32. & 63. Ioseph. Sesse *Aragon. decis.* 55.*num.*12. Et potest plures gradus substitutionum facere, eligendo vnum ad vitam, & post eius vitam alium ex eis,quos eligere posset,& inter eos tempus diuidere Bart.*in d § sed si fundum n.* 2.vbi Segura *n.*253. & Peralta *n.*18.Roder. Xuar.*in l. quoniam in prioribus in declar.leg.Regni q.*5.*num.*1.& 2. Ioseph. Sesse *loco citato.* 116

Eligendi facultas si ad tempus mortis restricta sit,eligens in vita, an possit vsque ad mortem semel atque etiam pluries variare? Vnde Tiraq. *in l. boues §. hoc sermone,limit.*15.*n.*9.*ff.de verb.signific.* Sim. de Prætis *de interp.vltim.volunt.lib.*1.*interp.*1.*dub.*5.*solut.*3.*ex n.*1. Mier.*de maior.p* 1 *q.*48.*n.*178.*in* 2.*amp.* Molin. *de primog.lib.*2.*c.*4.*n.*23.*cum seqq.* P. Molin. Theol. *de Iustit. tract.*1.*disp.*593.*a princ.* Card. Pereira *de nominat. emphyt.q.*10.*num.*83.& *de potest.elig.lib* 3. *cap.* 5. *numer.* 2.Christoph.de Paz *de tenuta cap.*34 *num.* 62. Valasc. *cons.*102.*n.*15.& 23.Flores de Mena *var. lib.*3.*q.* 21. *n.*15. 117

Eligendi facultas data alicui vt possit vnum ex pluribus nominatis eligere, an adhuc possit duos eligere? 118
Resp posse,per *l.vnum ex familia* 69. *§.si duos ff.de legat.*1.vbi Bart.*n.*1.dicit quòd ille, qui est iussus restituere rem vni ex certis,potest ex illis certis plures eligere,& *ibi* Bald *vers.in textu non præstetur*,& Imol. *col.* 1.*vers.* 119
item nota quòd si testator,& Paul de Castr.*n.*1.Roman. *sing.*434.Ruin *cons.*110.*n.*3.& 12.*lib.*3. Sarmient. *in d. §. si duos.* Pulchram quæstionem ad hoc propositum ponit Bart. *in l. vnum ex familia §.sed etsi fundum n.* 2.ibi, *Quæro executor,cui commissa est electio inter pauperes,elegit aliquem in pauperem hoc pacto,vt post mortem restituat cuidam alteri, an istud onus valeat, hic videtur casus quod non, & est verum si poneremus illum alium,cui debet restitui, non esse de numero pauperum, sicut hic videbatur dare ei, qui erat extraneus, non autem ei,qui erat de familia: sed si esset de numero pauperum,puto quod valeat*, Bartolum *sequitur* Bald. *in d § sed & si fundum*,ibi, *Executores possunt eligere successiuè,hoc modo: Eligimus talem in vita sua,vel vsque ad decem annos,& postea eligimus talem* &c.Idem Bald. *cons.*162.*Quidam Franciscus n.*8.*vol.*5. Paul.de Castro *in d.l.vnum ex familia §.si duos num.*3. Socin.*in leg.vtrum §.cum quidam n.*10.*ff.de rebus dub.*Ferdin Loazes *in l.filiusfam.§.diui n.*80.& 212.*cum seqq. ff.de legat.* 1.Roderic.Xuar.*in l.quoniam in prioribus,ad leg.Regni quæst.*5.*num.*1.*vers.& hoc videtur*, & *ibi eius additionator* Valdes. Segura *in d.§.sed etsi fundum num.* 158. Petr.de Peralta *ibidem num.* 17. Mier. *de maior.p.*1.*q.* 71.*num.*65.ibi, *Hinc est quòd eligens potest in bonis,in* 120
quibus eligit,grauare electum ad fauorem illorum, quos potuisset eligere,&c Fusar.*de substit.q.* 511. *num.*8. Ioseph. Sesse *Arag. decis.* 437.*numer.* 3.& 4.*p.*4.ibi, *Limitatur superior resolutio,nisi talis electus, vel nominatus grauaretur per eligentem de dando fundum vel partem eius,alicui ex eadem familia, in cuius familia*

fauorem

stitrem fuit hæres grauatus restituere vel eligere, cui & quem vellet. Ita Bart. Bald. Peralta & omnes *in d. §. sed & si fundam, & in §. si de falcidia, licèt contrarium suadeat* Molin. *vbi supra. ex quo multa referunt Doctores ad varias quæstiones eligendi distribuendi alicui, vel aliquibus ex pauperibus: nam poterit grauatus rem inter omnes diuidere, vel dare vni soli de contemplatis, vel distinguere tempora inter contemplatos*, &c. Non obstat quod elector non potest eligere duos quando facultas data fuit vt possit eligere vnum ad vinculum, Menoch. *cons.* 1107. *num.* 16. *&* 17. Steph. Gratian *discept. forens. c.* 229. *n.* 45. *&* 44. Castil. *controuers. lib.* 5. *cap.* 121. *n.* 55. *vers. & ad hæc*; quia loquuntur ex verisimili voluntate testatorum: Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 45. ibi, *Quoties ex mente testantis colligi potest*, &c. Menoch. *d. cons.* 1107. *n.* 15. ibi, *secus verò quando constat ex vrgenti coniectura de vno sensisse*, Steph. Gratian. *d. cap.* 229. *n.* 44. Castill. *d. cap.* 121. *n.* 55. *ibi, nisi mens testatoris repugnet*, &c.

121 Eleemosyna quando est in præcepto, ille qui eam tenetur facere, an satisfaciat si illam rem, qua tunc proximus vere indiget, det ei mutuatam? Resp. non satisfacere, sed oportere eam gratis donare per veram & formalem donationem, vt contra Nau. *in man. c.* 17. *num.* 61. *& cap.* 24. *n.* 5. *& in tract. de eleemosyna ad c. quiescamus* 42. *dist. à* 24. *vers. & inde sequitur, fol.* 219. *resoluunt* Greg. de Valentia *tom.* 3. *disp.* 3. *q.* 9. *puncto* 4. §. 1. *vers. septimo certissimum quoque*, Steph. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *c.* 176. Lessi. *de Iustit. lib.* 2. *c.* 16. *n.* 11. *dub.* 1. Azori. *instit. moral. p.* 3. *lib.* 7. *de contractu mutui cap.*

122 11 Dicitur autem eleemosyna esse in præcepto quando necessitas est extrema: existenti enim in extrema necessitate tenetur quis sub peccato mort. eleemosynam exhibere ex bonis, quæ ei necessaria sunt ad statum, qué habet, modo ipse his non indigeat ad naturalem & propriam necessitatem subleuandam *cap. pasce fame morientem* 86. *dist.* S. Ambros. *lib.* 1. *de offic. cap.* 31. vbi vt grandis culpa si sciente te Fidelis egeat, si scias eam sine sumptu esse, fame laborare, ærumnam perpeti, eum præsertim qui egere erubescat, S. Thom. *in* 4. *sentent. dist.* 15. *q.* 2. *art.* 1. *quodl.* 4. vbi docent habentem superfluum naturæ, & personæ teneri illud erogare pauperibus de præcepto, etiamsi non patiatur extremam neces-

123 sitatem naturæ. Nau. *in cap. quiescamus, n.* 11. Ioan. de Medina *in tract. de eleemosyna q.* 3. *§ verum*, Cou *lib.* 3. *var. cap.* 14. *n.* 5. *vers. prima conclusio*, Sarmien. *de redditib. ecclés. p.* 4. *cap.* 3. *num.* 7. Spin. *in speculo testam. glos.* 6. *princ. num.* 7. Alex. *in tract. tosse panis concl.* 1. *num.* 6. Greg. de Valent. *d. disp.* 3. *q.* 9. *de eleemosyna puncto* 4. *vers. tertiò certum est.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 176. *num.* 12. Gabr. Aluarez *de priuileg. pauperum q.* 34 *n.* 2. *p.* 1.

124 Ementes fructus, & redditus Ecclesiasticorum, an gabellam soluere teneantur? Resp. teneri, quia priuilegium Ecclesiæ est personale, & non transit cum re empta, per Bart. *in l. licitatio §. mercatores, ff. de public. & vectig.* vbi Paul. *num.* 1. Pract. Ferrar. *in libello, quo agitur super solutione pedag. glos. vlt. verb. ceciderant in commissum n.* 8. *pag.* 122. Tiraq. *de retractu lig. §.* 1. *gl.* 13. *num.* 12. *pag.* 214. Personal. *de gabell. num.* 84. *&* 83. *pag.* 250. Sixtin. *de Regalib. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 136. *& seqq.* Alder. Mascard. *de statutor. interp. concl.* 1. *num.* 28. Alex. Trentacinq. *var. resol. lib.* 1. *tit. de iure fisci resol.* 3. *num.* 7. Gutier. *de gabell. quæst* 44. *n.* 3. *&* 4. D. Barbos. *in l. quia tale, num.* 42. *post princ. ff. soluto matr.* Bobadil. *in politica tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 31. Morl. *in emporio Iuris p.* 1. *tit.* 9. *in prælud. num.* 112. Ceuall. *in tract. per viam violentiæ part.* 2. *quæst.* 50. *ex numer.* 13. Azori. *instit. moral. p.* 3. *lib.* 3. *cap.* 20. *quæst.* 2. Carol. de Grass. *de effectibus clerical. effectu* 3. *num.* 88. *cum seqq.* Bellet. *disquisit. clerical. tit. de exempt. cleric.* §. 4. *num.* 4. *&* 5. *pag.* 361. *&* §. 8. *num.* 2. *&* 3. *pag.* 767. Bonacin. *de censur. in Bulla Cœna disp.* 1. *quæst.* 19. *puncto* 3. §. 1. *num.* 20. *&* 21. Glorit. *respons.* 5. *numer.* 36. *cum seqq.* paucos ex his citaui Ego *de Iure ecclés. vniu. lib.* 1. *cap.* 39. §. 5. *n.* 59.

Emens ab aliquo redditus ad eius vitam possidendos, 125
an licite emat si tanto superuixerit tempore quod redditus empti & exacti multò excedant pretium solutum? Resp licite emere, & contractum non iudicari illicitum, per Paul. de Castro *in l. de fideicommisso C. de transact.* vbi Alex. *n.* 2. & Deci. *n.* 4. Natt. *cons.* 498. Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 11. *n.* 28. *vers. aduerto*, Fontanel. *de pactis nupt. claus.* 4. *glos.* 18. *p.* 3. *n.* 105. Sigism. Scacc. *de commerc. & camb.* §. 1. *q.* 1. *n.* 292.

Episcopus an possit cathedram siue tribunal à ciuita- 126
te amouere, & in alio loco suæ diœcesis collocare? Resp. affirmatiuè, dummodo fit ad breue tempus & cum iusta causa, per Franch. *in cap. cum Episcopus n.* 4. *de Offic. Ordin in* 6. ibi, *Intellige quando Episcopus vellet transferre cathedram de sua Ecclesia principali ad tempus, quia tunc potest in quocumque loco diœcesis collocare locum tribunalis, & de causis cognoscere, & ita procedat tex. hic: secus si perpetuo, vel ad longum tempus vellet transferre cathedram à sua principali Ecclesia ad aliam Ecclesiam ipsius diœcesis, quia tunc non posset*, &c. Gemin. *ibid. n.* 13. ibi, *Dic quod aut Episcopus vult perpetuo, vel ad longum tempus transferre cathedram de sua Ecclesia principali ad aliam eiusdem diœcesis, & hoc non potest; idem si vellet quod cathedra initalaretur in alio loco, quam in Ecclesia, in qua constituta est*, &c. Mandos. *cons.* 27. *num.* 8. ibi, *Vt non possit Prælatus sedē alibi quam in ipsa Ecclesia Cathedrali constituere*, &c. Stephan. Gratian. *in addit. ad decis.* 113. *n.* 2. ibi, *nam ad longum tempus non posset remouere Cathedram, & Tribunal à ciuitate*, &c. *& discept. forens. c.* 655. *n.* 27. ibi, *Tamen hoc intelligitur dummodo Episcopus hoc non faciat ad longum tempus; nam sine iusta causa non posset remouere Cathedram, & Tribunal à ciuitate*, &c. Campan. *in diuers. iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 23. *n.* 151. *vers. limitatur*, ibi, *Ne scilicet liceat Præsuli ad longum tempus sine causa aliqua Tribunal erigere, & à ciuitate amouere*, &c Gonz. *ad reg.* 8. Cancel. *glos* 43. *num.* 192. ibi, *Intellige ad modicum tempus, nam ad longum tempus non potest sine iusta causa remouere Cathedram, & Tribunal à ciuitate.* Ego *de officio, & potest. Episcopi p.* 3. *alleg.* 80. *à n.* 4.

Episcopus an possit ad se auocare causam pendentem 127
coram suo Vicario? Resp posse, per doctrinam Cou. *practic c.* 9. *n.* 1. Sanch. *de matrim. lib.* 3. *disp.* 19. *n.* 6. Sicut potest Prætor auocare illam, quæ pendet coram eius locum-tenente, Auendan. *de exequend. mand. part.* 1. *capit.* 3. *numer.* 3. *vers.* 6. Auiles *ad caput* 1. *Prætor. glos. fin. num.* 42. Azeud. *leg.* 10. *&* 11. *num.* 5. *&* 6. *tit.* 5. *lib.* 3. *Recop.* Bobadil. *in politica lib.* 1. *c.* 11. *n.* 46.

Episcopus an possit Sanctis nondum canonizatis, 128
etiamsi beatificati fuerint, cultum publicum exhibendum mandare? Resp. non posse per Luc. Castellin. *de canonizat. Sanctorum cap.* 1. *puncto* 34. §. 7. Turrian. 2. 2. *tom.* 2. *disput.* 27. Granad. a 2. *controu.* 1. *de Fide disp.* 4. *num.* 11. Diana *moral resol. p.* 1. *tract.* 5. *miscel. resol.* 9.

Episcopus si tanquam Canonicus in Capitulo assi- 129
stat, quem locum ibi habere debeat? Resp obtinere debere locum vt Canonico competentem, glos. & DD. *in cap. postulasti, de concess. præb.* Fanc. Marc. *decis.* 136. Capic. *decis.* 27. Anna *sing* 6. Ponte *cons.* 13. *tom.* 1. Flau. Amendol. *in addit. ad* Vincent. de Franc. *decision.* 138. *à num.* 1. Gasp. de Hermosil. *in annot. ad part.* 5. *super prolog. glos.* 2. *num.* 63. *vers. de Episcopo*, Franc. de Amaya *ad lib.* 10. *Codic. in l. vlt. de Decurionib. c.* 1.

num.39.Mich.Ferro in tract.de precedent.q.27.n.4.do-
ctissimus D. meus D. Laurentius Ramirez de Prado in
supremo Castellæ Senatu Consiliarius meritissimus in
quadam Iuris alleg.de præcedent.n.41.

130 Equites Ordinum Militarium an possint fori priui-
legio renuntiare,& se iurisdictioni alterius Iudicis sub-
mittere? Resp.non posse, per Crescent. decis. 3. de foro
comp.Fr Emman. quæst. Regul.tom.1.q.63.art.10. Feli-
cian.de censib.tom. 2.lib.1.cap.3. num.13. vbi de omni-
bus Equitibus,Camill.Borrel.in sum. decis.tom. 1.tit de
Iurisdict.& imper.n.132. vbi de Equitibus S.Iacobi de
Spatha,Aloys.Ricc.in collect decis.part. 1.collect. 216.
vers. infero , vbi de Equitibus S. Ioannis. Guazin. de
defens. reorum defens. 20.;numer. 17. Caball. tom. 3.
crimin.casu 225.num. 11.cum seqq. vbi de Militibus S.
Stephani.

131 Exceptio si fuit reiecta , eo quod plenè non fuerat
cognita , an is , qui in ea fuit reiectus , possit illam de-
nuo mouere? Resp posse per glos. vlt. in fine in l.2.C.
de ordine cognit. Bart.in l. qui Roma 121. §.duo fratres
numer.7.vers.an super exceptione,Barth.de Castro sub
num. 7. in 2.ars. ff. de verb. signif. Abb.cons.50.in fine
princ & num.1.& sub num.3.lib.1.Anton.Gabr. com-
mun.lib. 2.tit de except.concl.2.num.4.Quæ enim inci-
denter deducta sunt in vno iudicio , possunt retractari,
& pleniùs,ac principaliter discuti in alio , l. sed si ante
17.ff.de excep.l.si mater 11.§. si quis ff.de except.rei iu-
dic. l.pon.ff de his,qui sunt sui,Bart.in l.si expressim n.3.
ff. de appell.Socin.reg. 442.Abb.cons.50. vol.1. Ioan.
Zanguer in tract.de except. lib.3.c.5.

132 Exceptio non obseruati contractus an impediat litis
ingressum? Resp. impedire, & eam dici litis finitæ,per
Roland.à Valle cons.69.numer.13.lib. 4. Bursat. consil.
309.num..8.Becc.cons.45. numer. 11.in fine, Reusner.
cons.4.num 4.lib.1.Menoch. cons.55.num.14. Honded.
cons.83.num.26 lib.1.Franc.Viui.cons.44.num. 1. Mas-
card. de probat.concl.1387.numer.42.Fulu. Pacian.eod.
tract.lib.1.cap.57.num.29.Camill. de la Rata cons. 28.
à num.18.Ioseph.Ludou concl.14.ampl. 8. Zanger. de
excep.p.3.cap.20. Anton.Fab. in suo Codice sub tit.de
except.diffinit.43.Stephan.Gratian.discept. forens.tom.
2.cap.307. num. 15. Etiamsi defectus non implementi
sit in minimo,Mascard. concl.1388.numer.25. Mareic.
var.resol.lib.1.cap.88.numer.4. Stephan. Gratian. dis-
cept. forens. cap.301.num.15.Honded.cons. 86. numer.
16.lib.1.Menoch.cons.1.numer.368.& cons. 55.num.6.
Surd.cons.52.num.55.& cons.82.numer.3.& cons.101.
num.1.& cons.400.numer.28.Verall. decis.316. num.
2.p.3.Ioseph.Ludou. Perus. decis.50. numer. 3. Cæsar.
Barz.decis.36.num.23.Magon. Lucensi decis.21. n.17.
& 18.Cæs.Manent.decis.38.numer. 22. Coccin. decis.
33.num.4.

133 Exceptio non obseruati contractus an semper oppo-
poni valeat,licet statutum vel lex Regia omnes excep-
tiones excludat? Resp. posse per Roman. cons.244.col.
2.Rub.cons.30.num.4.Cephal.cons.407.n.19.lib.3.Ro-
land.à Valle cons.53.num.32.lib.1. Crauet.cons. 117. n.
14.& cons.248.& cons.245.col. 2. lib. 4. Et etiam post
sententiam diffinitiuam, & in executione chartæ execu-
134 toriæ,Afflict.decis.220.à num.4.Decian. resp.60.n.45.
lib.2.Menoch.cons.55.n.167.Morl.in empor. Iuris tom.
1.tit.5.de in integ.restit.q.3. n.25. Et potest suppleri à
135 Iudice etiam parte non opponente,& ex officio,Roman.
cons.144.n.5.Cephal.d. cons.407. n.10. & cons.148.n.
144.lib.3.Stephan.Gratian.discept.forens.c.307. n.22.
cum seqq.

136 Exceptiones in causis summariis si infra decem dies
à lege statutos probari possint an admitti debeant , &
secundum illas iudicari? Resp. affirmatiuè ex Parlad.
rerum quotid.lib.2.c.fin.p.5.§.2.Fului. Pacian. cons.10.
per tot.Gait de credito cap.2. tit. 9.de apocha bancarij
num.2232 Mari Giub decis.11.n.1.& 2.Stephan.Gra-
tian.discept.forens.cap.411.n.25.& 26. Probatio enim
incontinenti admittitur,& impedit executionem in cau-
sis summariis , licet exceptio altiorem indaginem re-
quirat,Molin.de primog lib.3.c.13.n.16.vbi etiam quã-
do dicatur probatio fieri incontinenti , Azeued.l. 1. n.
158.tit.21 lib.4.nouæ Recop.Mari.Giuub.d.decis.21.n.1.
& 2.Steph.Gratian.discept.forens.c.384.n.9.Rot.decis.
89.p.4.diuers.

Exclusio temporalis de certa persona an & quando 137
operetur exclusionem sequentium in gradu? Resp ope-
rari vt censeatur dicta persona exclusa , non vero se-
quentes in gradu ; vt videmus in patre excluso propter
alienationem contra tenorem fundationis maioratus,
quia sua exclusione non obstante , eius filius admitti-
tur , iuxta tradita à Tello Fernand in l. 27. Tauri nu-
mer.29.quem refert,& sequitur Mieres de maior. part.
4.quæst.19.num.25 & antea part.2.q.4. num. 22. Mo-
lin. de primog.lib.4.cap.1.num.12. Primus enim impe- 138
ditus, & temporaliter exclusus,sequenti in gradu locum
dat,vt in surdo, muto, & amente exclusis, quo casu ad-
mittitur filius,vel sequens in gradu ex his , quæ Molin.
lib.1.cap.13.n.35. Idem si ob aliquod delictum mater,
vel primus successor fuisset exclusus , vt ex Molin. Mie-
res , & aliis resoluunt Gasp. Thesaur. lib. 1. quæst. 34.
n.18.Castill.controuers.lib.3.cap.15.num.56.Et demum
idem erit in filiis matris exclusæ,quæ nupsit extra fami-
liam,ad tradita per Molin.d.lib.1.cap.6.num. 22. & lib.
3.cap.5.num.72.Gasp.Thesaur.d.quæst.34.n. 17. Secus 139
dicendum in exclusione absoluta & perpetua,quæ in to-
ta linea primi exclusi operatur,vt in terminis text. in l. 140
si viuu matre C.de bonis mat.exclusa matre , vel quouis
primo aliis vocando absolute & simpliciter, omnes eius
filij & descendentes exclusi remanent , vt resoluunt Ve-
lasq.de Auendaño l.40. Tauri glos. 10. numer. 79. Ca-
still.lib.3.quotid.capit.15.n. 76. Stephan. Gratian. dis-
cept.forens.capit. 5. Ioseph. Sesse Aragon.decision.43.
numer.57.pars.1.& decis.229.num. 2.p.2. Forster lib.
3.de success.abintest.capit.16.numer.6.vbi ait ita omnes
vnanimiter tenere , & tam docendo quàm consulendo
pro confesso habere , idem tenet Cald. Pereira consil.
9. numer. 5.6.38. & 50. & cons. 39. num. 12. & 13.
& probatur ex l. si quis filium ff. de inoff. testam. vbi
exclusio vnius gradus exclusionem nascentis ex illo in-
ducit,quo in sensu illum textum expendit Mieres p. 2.
q.6.n.52.

Exclusio fœminæ quando est temporalis , scilicet 141
quandiu extiterint masculi , an ea illis deficientibus ces-
set , & ad possessionem reintegretur fœmina ac si non
fuisset exclusa? Resp. affirmatiuè per Bart. in l. fin.§.1.
n.2.ff.ad Tertul. Bald. in l.in quibus n. 3. C. de secund.
nupt.& in c.1.§.quin etiam n.3. Episcopum , vel Abb.
in vsibus feud.Tiraq.in l. si vnquam verb. susceperis li-
beros n.194.C.de reuoc.donat.Anton.Gabr.commun.lib.
6.tit.de statut.concl.4.n.9.Albert. Brun.in tract. de sta-
tut.quod extantibus masculis art.10.q.5.à num. 66. A-
lex.Ambros.decis.46 per tot.præcipuè à numer.7.Franc.
Becc.decis.541.præcipuè à num.9.lib.4.Caualcan. decis.
1.per tot.præcipuè num.4 lib.4.Greg.Lop. l. 3.glos. 3.
quæst.23.tit.13.part.6.Andr.Gail lib.1.obseru.148.n.4.
Tobi Non.cons.8.num.6.Cephal.cons.571.num.62.lib.
Molin.de primog.lib.1.cap.6.num. 22.& lib. 3. cap.5.
num.72. Aguirre de success. Regni Portugal.part. 2.n.
57.pag 35.Honded.cons.9.n.15.& cons.29.n.3.cum seq.
lib.1.Morot.cons.23.à num. 14.Sim. de Prettis cons. 22.
n.1.& 2.Hect.Felici. alleg. 25.n.2.cum seqq.Ioan.Bapt.
Costa de facti scientia & igner. cent. 1. dist. 100. à
numer. 49. & in tractat. de remed. subsid. præl. 1.nu-
mer.25.

Executor testamentarius an teneatur officium acce- 142
ptare si nihil ei relinquatur pro executione testamenti?
Resp.

Resp. negatiuè cum Auendan. *de exequen. mand. lib.* 1. *c.* 2. *n.* 8. Baëc. *de decima tutor. c.* 19. *n.* 20. Mich. Reinoso *in obseruat. Iuris obseru.* 55. *n.* 23.

143 Executori an præstari debeat salarium? Resp. præstandum esse si executionis ministerium habeat tractum successiuum cum administrationis onere, ne, dum in exercendis negotiis laborat, patrimonij iacturam faciat; per Baëc. *d. c.* 19. *n.* 20. Escob. *de ratiocin. c.* 17. *n.* 47. Mich. Reinoso *d. obserua.* 55. *n.* 23. vbi admonet executores, vt in initio administrationis sibi salarium constitui faciant per Iudicem, ne aliàs simpliciter accepto ministerio, & exequendi munere præsumatur, illud charitatis exercendæ gratia suscepisse

144 Executores duo, vel plures si relinquantur, seu nominentur in testamento cum portione aliqua cuilibet illorum assignata à testatore in præmium laboris pro executione testamenti, an mortuo vno, vel acceptare nolente eius portio deficiens accrescat alteri, vel pertineat ad hæredes mortui? Resp. accrescere alteri executori acceptare volenti, per text. *in l. vnic. §. vbi autem legatarij C. de caduc. tollend.* Valasc. *conf.* 46. P. Molin. *de Iustit. tr.* 2. *disp.* 248. *vers. quando vero*, Mich. Reinoso *d. obseru.* 55. *numer.* 19. ex ea ratione quia sicut diminuto onere
145 diminuitur portio, *leg. Seio amico ff. de ann. leg.* cum similibus, ita aucto labore æquum est vt salarium augeatur, *Auth. vt Iudices sine quoquo suffrag. § illud collat.* 1.

146 Exemptio vectigalium generaliter exceptis certis casibus concessa, an sit generalissima in casibus non exceptis? Resp. esse generalissimã, itaut Princeps in istis casibus non exceptis collectare non possit pro quacunque causa etiam prætextu belli, aut notabilis inuasionis, ex Alex. Raudens. *de analog part.* 4. *n.* 61. *& resp.* 1. *n.* 288. *cum seqq. vol.* 2 Bologn. *conf.* 1. *n.* 11. *&* 13. Carol. Tapia *decis.* 23. *supremi Consilij Italia num.* 59. Sacca *conf.* 15. *num.* 27.

147 Exemptio siue immunitas per verba generalia concessa, an comprehendat collectas ratione belli superuenientis de nouo impositas? Resp. comprehendere, per Syluan. *conf.* 66. *n.* 13. *ad fin. & num.* 14 Decian. *resp.* 44. *num.* 16. *cum seqq. & numer.* 34. Tapia *in decis. supremi Concilij Italia* 8. *p.* 2. *cum seqq.* qui loquitur in oneribus, & collectis futuris, latè Glorit. *resp.* 1. *p.* 2. *n.* 184. *vsque ad* 207. *& part.* 3. *n.* 197. *pag.* 104. vbi in indiuiduo loquitur de immunitate verbis generalibus concessa, quod extendatur ad gabellas postea inductas: Sacca *d. conf.* 15. *num.* 1. *cum seqq.* Menoch. *conf.* 105. *num.* 14. *vol.* 12.

48 Exemptionis, seu immunitatis priuilegium gratuito vel per viam contractus concessum an extendatur ad onera, & gabellas de nouo post priuilegium impositas? Resp. extendi per *l. si seruitus ff. de serait. vrb.* vbi stipulatio ne luminibus officiatur, comprehendit tam lumina tempore contractus existentia, quàm futura, *l. peculium ff. de legat.* 2. *l. grege ff. de legat.* 1. *l. pen. ff. de fundo instructo*, vbi quod in concessionibus vniuersalibus veniunt augmenta, *cap. quia circa, de priuileg.* vbi priuilegium Immunitatis extenditur ad prædia de nouo acquisita, & ad decimas futuras, & ibi hoc notat Abb. *num.* 5. *vers. à primo membro*, vbi quod quando in priuilegio est dispositio indefinita, & præiudicat tantum concedenti, licet præiudicium sit graue, extenditur ad futura, quia in beneficiis fit latissima interpretatio. Ex quibus Iuribus ita Alexan. *conf.* 193. *Ex themate prædicto dub.* 2. *numer.* 8. *vol.* 2. Natt. *conf.* 160. *num.* 17. *& conf.* 525. *numer.* 19. Bursat. *conf.* 16. *numer.* 77. *vol.* 1. Tapia *in l. fin. ff. de constit. Principum part.* 1. *cap.* 4. *num.* 5. Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol. decis.* 167. *num.* 9. *p.* 3. *& in collect. decis. part.* 7. *collect.* 2727. *ad fin.* Modit. *in suis dubitat. Iuris paragraph plebiscitum dubit.* 18. *part.* 2. Glorit. *respons.* 1. *part.* 3. *numer.* 196. *pag.* 105. *& num.* 264. Bellon. iun. *conf.* 69. *numer.* 75.

Exemptionem à Superioris iurisdictione an concedere soleat Signatura & Rota durante super ea lite, vbi ipsa litem grauem, & non temere susceptam cognouerit? Resp. affirmatiue per Callad. *decis.* 6. *de priuileg.* Lancel. *de attentat. lite pend. part.* 1. *cap* 4. *declar.* 4. *n.* 41. Gonçal. *ad reg* 8. *Cancel. glos.* 46. *num.* 18. Marchesan. *de commission. executionis causarum, part.* 2. *§.* 1. *num.* 76. Paris. *de resignat. benef. lib.* 3. *quæst.* 11. *num.* 7. 149
De iure enim est vt pendente lite negotium deuoluatur ad Iudicem suspensa Superioris iurisdictione super eadem causa, de qua dubitatur, *cap. cum dilectus, cap. olim, vbi glos. verb. post inceptum negotium, de accusat.* Rip. *in capit. cum M. Ferrarien. num.* 196. *&* 199. *de* 150
Constit. Callador. *d. decis.* 6. *de priuileg. in princ.* Nam sicut ex moribus Principis, siue cuiusque Superioris a superioribus, aut prauo iurisdictionis vsu, subducuntur subditi ab eius iurisdictione, *d. capit. olim, & capit. ex parte, de accusat.* Ioan. Fab. *in §. Instit. de his, qui sunt sui*, Bursat. *conf.* 170. *numer.* 27 Guid. Papæ *quæst.* 61. *numer.* 1. Achil. *decision.* 362. Ita & sola his visa fuit sufficere dum super re graui iustum timorem inferre potest, Staphilæ. *de litteris iustit. tit. de rescript. in forma Breuis §. indultum numer.* 10. Paris. *d. tractat. de resignat. benef. lib.* 7. *quæst.* 11. *num.* 7. Verall. *decis.* 62. *num.* 4. *p.* 2. Anton. Gabr. *commun. tit. de iudic. concl.* 4. 151
numer. 31. 152

Expensæ factæ cum Assessore seu consultore à quo sint soluendæ? Resp. soluendas esse à parte petente, per Vincent. de Franchis *decis* 331. *n.* 3. *&* 4. Steph. Gratian. *discept. forens. cap.* 55. *num.* 33. Perez de Lara *de vita hominis cap.* 7. *num.* 18. vbi *num.* 19. tenet quòd si Index simul cum Notario, seu tabellione accedit ad aliquem locum pro negotio litis, sunt præstandæ expensæ 153
ab eo, qui petit actum fieri: est enim generale quod quãdo quis aliquid petit, ipse debet præstare expensas text. *in l. fin. C. de erogat. milit. ann. lib.* 12. *leg. quoniam liberi C. de testib.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 7. *c.* 6. *num.* 132.

154 Expensæ an sint partibus communes si per Iudicem motu proprio assumatur consilium Assessoris? Resp. affirmatiuè ex Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.* 63. Steph. Gratian. *d. c.* 55. *n.* 44. quos refert & sequitur Perez de Lara *d. c.* 7. *n.* 18. *in fine.* 155

Fama in antiquis, & in ardua causa quando probet? Resp. tunc probare quando testes de ea deponentes sunt spectatæ famę, & dixerint à quibus personis saltem duabus audiuerint, & quod à maiori parte populi; ac rationem reddiderint bonam, vnde ortum fama habuit, iuxta *cap. cum, licet ex quadam, de testib.* & quę resoluunt Surd. *consil.* 135. *ex numer.* 89. Farinac. *in praxi crimin part.* 1. *quæst.* 69. *ex num.* 140. Alexan. Trentacinq. *var. resolut. lib.* 2. *tit. de testib. resol.* 6. *num.* 10. Valenz. *conf.* 90. *num.* 9. 73. *&* 193 Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *q.* 43. *num.* 4. *&* 15. *cum seqq.* Ricciul. *de neophyt. c.* 7. *n.* 19. Card. Caualet. *decis.* 6. *num.* 4. *&* 5. Ad quod elegans est auctoritas S. Hyeronymi *ad Ruffinum*, ibi, *Multum in vtramque partem crebro fama mentitur, & tam de bonis mala, quam de malis bona falso rumore concelebrat*, multi profecto sunt falsi rumores à maleuolis, &c. Et sic ad probandam famam requiritur vt testes de auditu habeant relatas qualitates, Hoied. *de incompatibil. benef. lib.* 1. *capit.* 23. *à numer.* 141. Beltram. *ad Gregor. XV. decision.* 498. *numer.* 17. Castill. *tom.* 6. *controuers. cap.* 123. *num.* 17. *cum seqq.* Torrebl. *de iure spirit. lib.* 13. *capit.* 22. *ex num.* 24. Lottet. *d. lib.* 2. *cap.* 43. *num.* 92. *cum seqq.* Caualer. *d. decis.* 6. *num.* 4. *&* 5. Et quòd fama sit certa, inconcussa glos. *verb. populi, per text. ibi in cap.* 2. *de elect. l. decurionum Cod. de pœn.* Bald. *conf.* 77. *numer.* 6. *lib.* 3. ibi,

3.ibi, Testimonium fama idoneum non esse nisi fuerit so-
lida, inconcussa, crescens, non leuis, non contraria, &c.
Bart. Alex. Corn. Paris. Roland. & communis penes Gre-
gor. X V. d. decision. 498. & ibi Beltramin. numer. 18.
lit. E Ceuall. commun. contra commun. q. 900. numer. 11.
Valenzuel. cons. 90. numer. 194. Torrebl. citato loco, Ric-
ciul. d. capit. 7. num. 19. Lotter. d quæst. 43. num. 94. cum
seqq. adeò, vt si debilitaretur aliquibus testibus de bona
fama deponentibus non dicatur probata mala fama; Ca-
ualer. d. decis. 6. num. 5. & decisione 107. num. 3. &
156 decisione 323. Et in hac materia si maior pars testium
cum requisitis d. capit. licèt ex quadam, deponat de
mala fama, minor verò de bona, vtique præualere de-
bet minor numerus, vt per Ceuall. d. quæst. 900. nu-
mer. 86. Valenzuel. consil. 90. numer. 53. vers. vbi
concludit, Lotter. d. lib. 2. quæst. 43. numer. 88. cum
seq. Quicquid contrarium sentiat Perez de Lara de
capellan. lib. 2. capit. 40. ex numer. 60. nam eius opi-
nionem perniciosam esse dicit Lotter. d. q. 43. numer.
97. & ab omnibus reprobari asserit Torrebl. d. cap. 22.
numer. 19.

157 Familiaritatis iure quæ fiunt an constituant aliquem
in possessione ad præscribendum? Resp non constituere
per leg. qui iure familiaritatis ff. de acquir. possess. Al-
beric. in rub. ff. de muner. & honor. numer. 26. Cepol.
de seruit. vrban. præd. cap. 20. num. 1. Bald. de præs-
cript. 1. part. quarta partis princip. quæst. 1. numer. 9. Putr.
Antioli in tractat. de muner. & honorib. part. 2. §. restat
numer. 16. & 17. Nicol. Bellon. consil. 1. numer. 15. &
consil. 8. numer. 13. Mandel. Alba consil. 62. numer. 38.
vol. 1. & consil. 777. numer. 16. lib. 4. Hippol. Rimin.
consil. 16. numer. 47. cum seqq. & consil. 34. numer. 28.
cum seqq. lib. 1. & consil. 589. numer. 50. vol. 5. Hinc
Innoc. in cap. bonæ mem. el 2. numer. 1. post princ. de
postulat. Præl. & in capit. cùm Ecclesia Sutrina nu.
5. de causa possess. vbi Panorm. numer. 4. cum seqq. vers.
tertiò requiritur, Alexan. consil. 30. numer. 8. lib. 3.
resoluunt quod si volo probare quod eram in possessio-
ne alicuius iuris, putà seruitutis, itineris, vel iuris hospi-
tandi, non sufficit probare quod ibi per fundum tuum
te sciente, & patiente transiui, aut quod mille vici-
bus fuerim hospitatus in domo tua, nisi expresse etiam
probem quod ea fuerim tanquam iure meo, & mihi
debito vsus, cum potuerit esse quod tu ea passus fueris
ex gratia, & amicitiæ causa non autem ex eo quod id
mihi debitum esset, sequitur Francisc. Ripa in d. capit.
158 cum Ecclesia, numer. 39. 41. & 36. vbi expresse no-
tat quod etiam per mille actus, qui communiter fieri
solent iure familiaritatis, & amicitiæ, non acquiritur
quasi possessio, idem tenet Paris. consil. 27. num. 110.
cum seqq. Inde etiam Innoc. in d. cap. bonæ, numer. 1.
post princ. quærit quomodo constare possit de intentio-
ne eius, qui aliquo iure vtitur tanquam iure suo, &
respondet id constare per expressa verba vtentis, qui-
bus exprimat eo se iure vti, intendens vti iure, quod
habet, & tanquam iure suo, & quod non intendit eo qua-
si ex gratia vti, sed quasi ex debito: sequitur Florian. in
l. seruitutes la 2. num. 23. circa fin. vers. adde ad glos.
Stephan. Gratian. discept. forens. c. 298. n. 10. subdens
quòd requiritur interpellatio, prohibitio, & acquie-
scentia.

159 Fideicommissarius ad hoc vt sit legitimus contradi-
ctor ad impediendam hæredis possessionem, quæ requi-
rantur? Resp. tria copulatiuè requiri v. g. primum quod
possideat; secundum quod non vitiose: tertium quod
docuerit, vel incontinenti docere valeat de iure suo: per
Mart. Medic. inter decis. Senenses exam. 13. num. 53. cum
seqq. Leo decis. 24. n. 23. & 24. lib. 1. Seraph. decis. 83.
Rot decis. 103. ante n. 1. & decis. 520. p. 1. diuers. & de-
cis. 115. n. 2. p. 1. recent. Et non sufficit qualis qualis pos-
sessio, nisi ea, quæ legitimè ab hærede concederetur: leg
restituta 37. l. facta 63. ff. ad Trebell. Bart. n. 9. Bald. num.
46. Alber. n. 19. Alex. num. 7. in l. fin. C. de edicto D. A-
driani, Menoch. remed. 4. adipisc. n. 116. Pereg. de fidei-
com. art. 48. n. 5. cum seqq. Surd. cons. 73. n. 28. & decis.
333. Castill. controu. lib. 3. capit. 24. numer. 171. Buratt.
decis. 115. num. 1. Et hoc procedit etiamsi possessio hæ-
reditatis sit vacans, quia hæres illam non adierit, DD.
in d. l. fin. Argel. de legitimo contradict. quæst. 10. art. 16.
num 218. Mart. Medices d. exam. 13. num. 57. vers. con-
trariam tamen, pag. 182. Hodiern. ad Surd d. decis. 333.
n. 1. & 2.

Fideiussoris obligationem an per se augere valeat 160
maleficium debitoris? Resp. non posse per l. fideiusso-
res magistratuum in pœnam vel mulctam, quam non spo-
pondissent non debere conueniri decreuit, 68. ff. de fide-
iuss. vbi Bart. ait intercedentem pro officiali simpliciter
videri intercedere in interesse, nó in pœnã ex maleficio
impositam; & per text. in l. libertis 17. §. fin. ff. ad muni-
cip. & l. vnic. C. de pericul. eorum qui pro Magist. inter.
& l. 2. C. ad Tertul. VVesemb. in paratitl. ad tit. ff. de
fideiussor. Hering. in tractat. de fideiuss. capit. 24. nu-
mer. 172. cum seqq. Facit glos. in leg. siue in duplum
3. ff. qui satisd. cog. vbi ait quòd si ab initio erat sim-
plum, sed postea creuit per inficiationem, non tene-
tur fideiussor nisi in simplum, Ioan. Andr. ad Specul. 161
tit. de fideiussor. §. 1. in vlt. addit. Roman. cons. 170.
num. 7. vbi dicit non teneri fideiussorem pro eo, quod 261
venit ratione incidentis negationis, idem Roman. cons.
507. plenè Surd. decis. 212. vbi reddit rationem, quia
videtur fideiussor se obligasse pro originali, non pro ac-
cidentali debito ex l. 1. ff. de in litem iur. glos. in §. se-
quens, Instit. de actionib. vbi Aretin. num. 3. & idem
probat text. in l. centum Capuæ ff. de eo quod certo loco,
vbi Doctores tenent quod fideiussor non obligatur pro 163
eo quod accreuit ob moram debitoris, prosequitur latè
Ias. in d l. 1. ff. de in litem iur. Baec. de inope debit. cap.
5. n. 18. Pyrrh. Maur. in tract. de fideiuss. p. 2. princ. sect.
5. c. 1. n. 7.

Filius an valeat retrocedere patri donationem propter 164
nuptias sibi ab eo factam in fraudem vxoris? Resp. non
posse quia ei præiudicare non potest, iuxta doctrinam
Bald. in l. si Præses, vers. tamen bene dico C. de donat.
Tell. Fernand. in l. 17. Tauri num. 72. & 73. Gutier. de
iuram. confirmat. part. 1. cap. 50. num. 13. & 14. Sanch.
de Matrim. lib. 6. disput. 32. plenè Giurba ad statuta
Messanens. cap. 1. glos. 8. num. 71. cum seqq. Paschal. de
virib. patriæ potest. part. 1. cap. 4. num. 37. Leon. Valent.
decis. 137. num. 20. Castill. contro. tom 6. cap. 119. num.
13. Amat. var. resol tom. 1. resol. 30. num. 12. Muta decis.
25. numer. 5. cum seqq. Stephan Gratian. discept. forens.
tom. 5. c. 924. à numer. 6. vsque ad numer. 9. & num. 33.
& 34. & cap. 984. numer. 29. & 30. Martian. cons. 33.
numer. 2. & post eum Rota decis. 44. numer. 1. part. 6.
recent. Et in puncto quòd filius non possit retrocedere 165
capitulatam maioratus institutionem, docent Molin. de
primog. lib. 4. cap. 2. n. 18. Mieres de maior. part. 1. quæst.
22. num. 229. vsque ad num. 239. Leon. d. decis. 137. nu-
mer. 19. Monach de recta feudorum interpret. c. 23. p. 2.
n. 8. & 9.

Filius an possit consensisse quod maioratui alia one- 166
ra apponantur in præiudicium successorum? Resp. nega-
tiue, per Mieres de maior. part. 1. quæst. 22. num. 231. &
seq Sanch. d. lib. 6. disp. 32. num. 3. Giurba d. glos. 2. num.
75. & 76. Rot. d. decis. 44. n. 10. part. 6. recent. Nec po-
test consentire patri alienanti prædicta bona, Giurb. d.
glos. 2. 82. Fontanel. de pactis nupt. tom. 1. claus. 4. glos. 1.
n. 73.

Filius primogenitus quando vocatur ad maioratum, 167
an vocatio hæc restringatur ad filios immediatos pri-
mi gradus? Resp. restringi ob naturalitatem parti-
culæ, filius, & sic nunquam comprehendi nepotes, per
doctrinam

doctrinam Baldi, quem referunt, & sequuntur Fulgos. in l. vt intestato num.2. C. de suis, & leg. hered. Alex. cons.4.n.9. & per tot. lib.4. Tiraq. de primogen. q.40. n.219. Bellon. cons.50.num.30. Baret. cons.140.n.2. Emman. Cost. in tract. de maior. part.1.n.8. & p.2.n.9. vers. confirmatur hoc argumentum, Mandel. Abba cons.60. n.5. Cou. practic. c. vlt. num. 4. vers. quinto idem erit, Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib.8.tit.9.n.11. Pereg. de fideicom. art.21. num. 44. in fine, vers. hac vero conclusio non procederet, Raudens. de analog. in append. p.1. num.56. & n. 166. Menoch. cons.215.n.132.lib. 3.

168 Filiusfamilias an per l.6. Tauri possit de tertio bonorum suorum in præiudicium parentum, & sine eorum consensu disponere? Resp. posse, etiam per donationem causa mortis, iuxta resolutionem Telli l.5. Tauri num. 2. & ibi Auendan. glos.5. in fine, Villadieg. in l.10.num.12. & 13. tit. 5. lib.2. fori, Molin. de primog. lib.2. c 9. num. 19. Azeued l.4. n.18. tit.4. lib.5. Recop. Matiens. l.6. glos.2.num. 27. & 28. tit. 10. eod. lib.5. Recop. Ceuall. commun. contra commun. q.695. num.42. & quest.794.num.9. & 10. & q.795.num.7. Pichard. in princ. Instit. de donat. num.21. & 22. Molina de Iustit. disp.288. vers. quid de hac re; reliquæ verò duæ partes legitimæ parentibus debitæ sunt, & de eis in eorum damnum sine eorum expresso consensu disponere non poterunt, ex d.l.6. Tauri, Molin. d.lib.2. cap.9. num.11. Intellige in proprietate tantum, non vero in vsufructu, ita vt pater vsufructu illius tertiæ partis non priuetur, secundum Greg. Lop. l.13. glos.2. tit.1. part.6. Pinel. in l.1. C. de bonis mat. part.1.n.44. Rojas de success. ab intest. cap.29. à num.23. Aluarad. de coniectur. mente testatoris lib.2. cap.1. num.8. Tell. d.l.5. Tauri numer.5. Peralta in rub. de hered. instit. num.180. Auendan. d l.5. Tauri glos.5. num.1. Perez in l.1 glos.1.col.1.tit.2. lib.5. Ordin. & in addit. ad Seguram in l. Imperator num.38. ff. ad Trebell. Molin. de primog. lib.2. cap. 9. num.22. cum seqq. vbi hanc opinionem veriorem, & Iuris principiis magis consentaneam iudicat; sed cum casus contigerit maturius pensitandum, ac deliberandum esse inquit Mier. de maior. part.1. q.1 à num.190. in noua imp. Matiens. l.4. glos.3. num.3. tit.4. lib.5. Recop. Guttier. pract. lib.2. q. 4. à num.1. Quamuis illam tertiam partem tam in proprietate, quam in vsufructu pertinere illi, cui relicta est, existimauerint Anton. Gom. d.l. 6. Tauri num. 11. & 14. Menchaq. de success. prog. lib.1.§.1. num.31. Ceruant. d.l.5. Tauri n.35. Azeued. d.l.4. n.14. tit.4. lib.5. Recop Ceuall. commun. q.794.n.25. cum seqq.

169 Fiscus an possit in præiudicium tertij petere restitutionem in integrum aduersus oblationem factam post terminos subhastationis? Resp. non posse, per Bart. Bald. & Angel. in l.1. C. de præd. decur. Afflict. decis. 340. Auendan. de exequendis mand. lib.2. cap.13. n.3. Menoch. cons.844. num.39. lib.9. & cons.1121. num.2. & 3. lib.12. Valasc. cons.109. Claper. in cent. causar. fiscal. causa 3. quæst.1. num.2 fol. mihi 61. Gutier. de gabell. lib.7. quæst.141. numer. 6. Non obstat l. sed & si sine §. quæsitum ff. de minorib. quia ibi tantum restitutio minori conceditur propter negligentiam commissam in ipso facto, secundum exemplum, quod adducit Alberic. in d. §. quæsitum dicens quod in illo casu ope restitutionis in integrum maior admittitur licitatio, non ex eo quod minor restituatur ad lucrum omissum quod superuenit, sed quod locauit incongruo tempore, & loco, & ita superuenientia maioris licitationis fuit propter negligentiam adhibitam in ipso facto: hanc Alberici opinionem sequitur Sfort. de restit. in integ. quest.57. num.23. cum seqq. vbi num. 25. punctualiter tradit quod quando in contractu nulla adfuit negligentia, non conceditur restitutio ex eo quod postea superueniat maior licitatio, Greg. Lop. l.5. tit. 19. part.6. vbi ita intelligit doctrinam Alberici, & iuxta eam fuisse pronuntiatum in Cancellaria Granatensi contra conductores gabellæ, Mastrill. decis.84. Valenzuel. con.75. n.10. Theodor. alleg.45. n 33.

Focularia de nouo aucta an comprehendantur in functionibus fiscalibus Baroni per verba vniuersalia, vel indefinita concessis? Resp comprehendi, per Fab. de Anna cons.61. Petra ad Grammat. decis.4. num.9. Camill. de Medices cons.51. Iacob. Gall. cons. 21. Rouit. ad pragm.1. de turib. & exaction. fiscal. ex num.8. vsque ad 63. Nouar. tom.1. q.127. num.15. Aloys. Ricc. decis.250. in alleg. ibi posita n.9. part.2. & in collect. part.7. collect.2727. vers. amplia conclusionem, Thoro in compendio tom 1. lit. A. verb. augmentum focculariorum, & verbo augmentum functionum fiscalium pag. 60. & part. 2. lit. A. verb. augmentum focculariorum, pag. 34. 170

Fructuum beneficij appellatione an veniat illud, quod voluntariè & extra Ordinem præstatur alicui Beneficiato in die suæ receptionis ad beneficium? Resp. non comprehendi per text. celebrem in l. Seio amico 10. §. medico ff. de ann. leg. resoluunt Oldrad. cons.129. Bald. num.2. Alex. num.9. Ias. num. 8. & D. Barbos. numer.6. in l. diuortio §. quod in anno ff. soluto matr. Boër. decis.133. num.4. Capit. Galeota lib.2. controu. cap. 42. num. 14. Card. Mantic. de tacit. & ambig. 171
conuent. lib.1. tit. 18. num.3. & 4. Et facit decisio de 172
Franchis 172. dum tenet quòd quidquid Baro acquirit ex donatione, seu concessione Regia, non venit in fructuum restitutione, Stephan. Gratian. disceptat. forens. tom.2. cap.399. num.25. Et de eo, qui aliquid acquisiuit ex Principis largitione, arg. text. in l.3. ff. ad leg. falcid. agunt Hector Felician in tract. de societate cap.13. n.2. Fusar. de substitut. quæst.627. num.6. Rota decis.614. n.6 part.1. recent.

Fructuum liquidatio in qua summa habenda quando testes deponunt de maxima, media, & minima? Resp. in mediocri summa esse faciendam, per Caputaq. decis.161. alias 1. de liquidat. Rota in Perusina beneficij 1. Martij 1610. coram Peña. 173

Fugiens à suo Principe ad patriam rebellatam, vbi habet mulierem, filios, & bona, vt eis vti possit, non vero animo fraudandi; an dicatur rebellis? Resp. negatiuè per l. postliminium §. transfuga ff. de capt. & postlim. reu. ibi, qui malo consilio, & proditoris animo patriam reliquit, &c. l.2. ff. ad leg. Iul. Maiest. l. Fulcinius 7. §. cum hoc edictum ff. ex quib. caus. in possess. ibi, Non sufficit latitare, sed & necesse est fraudationis causa id fieri, &c. l. fin. ff. ad leg. Iul. Maiest. ibi, Is dumtaxat perduellio dicendus est, qui hostili animo in Remp. vel Principem suum est animatus, &c. l. si quis C. de re milit. lib.12. ibi, Si quis barbaris scelerata factione facultatem deprædationis in Romanos dederit, &c. Oldrad. cons.43 n.8. vers. ille ergo, ex Baldo tradit Deci. cons.410. num. 30. ibi, Et dato quòd ex tali fuga videretur partes Gallorum sequutus, non videtur propterea crimen læsæ maiestatis incurrisse, quia non omnis, qui aduersatur Principi, & recedit ab eo, dicitur committere crimen læsæ Maiestatis, &c. Foller. in pract. §. item quod commisit crimen læsæ Maiestatis num. 7. vbi sic intelligit textum in l.3. ff. ad leg. Iul. maiest. ex Dec. & Baldo Granum. decis. 6 n.16. & decis.18. n.14. ibi. Nam non potest dici accessisse ad hostes, qui cum hostibus erat, extra tamen armorum vsum, & opem, & sic dici non potest crimen rebellionis incurrisse, & bene consuluit Oldrad. &c. Iisdem verbis idem Grammat. decis.15. num.5. post alios Roland. cons.1. n. 108. lib.3. Farin. in praxi crimin. p. 3. q.113. à num.17. & est expressum l. Hispan. 1. tit. 18. 174

lib. 8. noua Recop. ibi, Si alguno se pone con los enemigos para guerrear ò hacer mal al Rey, o al Reyno, &c. Et est receptissimum in quolibet capite huius criminis læsæ Maiestatis, quod vt punibile sit requiritur vt dolus interueniat vnà cum inimico animo, l. 1. cum duabus seqq. ff. ad leg. Iul. maiest. Gig. de crimine læsæ Maiest. tit. qualiter, & à quibus q. 64. Grammat. cons. 31. num. 39. Decian. in tractat. crimin. lib. 7. c. 48. num. 14. Farin. in praxi crimin. q. 118. num 18. Valenzuel. cons. 161. n. 101. Nec credendum est fugam hanc ordinatam potius fuisse ad malum Principi inferendum, quàm vt sibi & suis consuleret fugitiuus, ex text. in d. l. Fulcinius, §. cum hoc, ibi, Latitare est, non vt Cicero definit, turpis occultatio sui, potest enim quis latitare non turpi de causa, &c. nam licèt in hoc casu (quod absit) iusta causa fugiendi, & iniusta possit considerari, præsumendum est, potiùs iustam causam adesse, ex Blanc. de indic. num. 285. Mascard. de probat. concl. 829. num. 11. In tantum quòd incumberet Principi probare quod in eius perniciem amicitiam contractam fuisse cum inimico, Schrader. de feudis part 9. cap 5. num. 31. Roland. d. cons. 1. à num. 87. lib. 3. ibi, Et in tantum hoc est verum quod domino incumbit probare quod vasallus contraxerit amicitiam in damnum, & perniciem suam, aliàs non potest feudo priuari, &c. Et maximè si fugiens ad patriam rebellatam haberet ibi vxorem, aut filios, quia desiderium inuisendi illos, potest excusationem afferre l. 4. § fin. ff de re milit. ibi, Et datur venia valetudini, affectioni parentum, & affinium, &c. l. 3. §. sicuti, vers. pietas ff. de liber. hom. exhib. ibi, Pietas enim genuina (scilicet patris ad filios) efficit sine dolo malo retineri, latè Farin. in praxi crimin. q. 98. à num. 77. in simili de amico diu absente, Decian. cons. 8. num. 199. lib. 1. vers. nam Cynus, Bald. cons. 34. Casus talis lib. 1. ibi, Sed sanguinis coniunctio cum ad taciturnitatem conduxit, similiter & pietas, ex quibus concludo ratione huius delicti non amplius de iure puniri debere, &c. Quod absque dubio procedit si fugiens non sit aptus ad armorum vsum, & opem inimico dandam, arg. l. famosi, ff. ad leg. Iul. maiest. ibi, nam & personam spectandam esse an potuerit facere, Grammat. cons. 13. a num. 35. & num. 60. vbi dicit quòd manens apud hostes, qui non sit aptus ad arma, non præsumitur habuisse animum infensum, refert & sequitur Roland. d. cons. 1. à numer. 109. & præcipuè numer. 113.

175 Habilitas, siue qualitas requisita ad successionem an debeat interuenire de tempore vacationis? Resp. debere per l. interuenerit ff de legat. præstan. & l. non oportet ff. de legat. 2. Molin. de primog. lib. 1. cap. 13. num. 36. & 37. Menoch. cons. 413. Horat. Carpan. ad statuta Mediolanen. cap. 311. vers. deferatur lit. D. fol. mihi 596. vbi loquens de statuto excludente à successione mulieres nuptas extra territorium Mediolanense, resoluit qualitatem mulieris vt succedat, vel excludatur, inspiciendam esse de tempore, quo hæreditas defertur. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 613. num. 5. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 33. n. 17. faciunt quæ suprà habentur voto... & inf. in verb. legitimitas.

177 Hæres cum beneficio inuentarij, qui se obligauit soluere debita defuncti, & legata in testamento relicta, an possit obligari vltra vires hæreditarias? Resp. non posse nisi expressè renuntiauerit dicto beneficio inuentarij, per Bald. in l. fin. n. 2. C. ad leg. Falcid. Afflict. decis. 399. num. 15. Monticul. de inuent. cap. 10. num. 7. Vincent. de Franchis decis. 648. Petr. Ioan. Anchar. famil. quæst. lib. 3. q. 57. num. 7. Mainard. decis. 25. numer. 6. & 7. Ioan. Vincent. de Anna sing. 234. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 553. à num. 3. Ioan. Bapt. Thoro in compendio decis. Neapol. verbi hæres 6. & 7. Mari. Giurba in consuet. Messanen. part. 1. cap. 7. glos. 5 num. 30. vers. proinde dubitatum, Rot. apud Pacif. post tract. de Salniano interd. decis. 138.

Hæres an teneatur pro actionibus pœnalibus contra 178
defunctum ob eius dolum, vel culpam introductis, sua vita durante? Resp. non posse, nisi in quantum ad ipsum hæredem peruenerit, l. quod diximus §. fin. ff. quod met. causa, ibi, In hæredem autem, & cæteros in id, quod peruenit ad eos datur non immeritò; licèt enim pœna ad hæredem non transeat, attamen quod turpiter, vel scelere quæsitum est, ad compendium hæredis non debet peruenire, &c. leg. in hæredem 26. ff. de dolo, ibi, in hæredem catenus daturum se eam actionem Proconsul pollicetur, quatenus ad eum peruenerit, id est, quatenus ex ea re locupletior ad eum hæreditas venerit, leg. sicuti 38. ff. de regul. iuris, l. 1. ff. de priu. delict. l. pupillum 111 §. in hæredem, ff. de regul. iuris l. in hæredem, ff. de calumniat. l. vnic. C. ex delict. defunct. l. Hisp. 25. tit. 1. part. 7. & l. 3. tit. 16. part. 6. Bart. latè distinguens in leg. ciuilis, ff. de priuat. delict. Angel. cons. 340. in princ. Cuman. consil. 174. num. 3. Feder. de Senis cons. 21. num 5. & 6 Clar §. fin. q. si vers. vlterius quæro, Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 1. num. 85. Cuiac. in d. l. sicuti, & lib. 7. obseru. 37. Anton. Fab. in suo Cod. lib. 4. tit. 12. defins. 2. & lib. 4. coniectur. cap. 1. Donel. bene distinguens, comment. iuris ciuilis lib. 15. cap. 51. Fachin. controuers. lib. 9. cap. 5. innumeris relatis Hermosil. in leg. 5. glos. 1. numer. 13. tit. 3. part. 5.

Hæres adiens hæreditatem sine confectione Inuentarij 179
intra 60. dies, aut intra annum, secundum distinctionem text. in l. fin. C. de iure delib. & in leg. Hisp. 100. tit. 18. part. 3. qui tenetur debita & legata soluere etiam vltra vires hæreditarias, quia præsumitur hæreditatem soluendo esse, vel hæredem bona occultasse; vt in d. l. fin. & in
d. l. Hisp. 5. vbi glos. 3. & in l. 3. vbi glos. 4. 7. & 9. tit. 6. 180
part. 6. an teneatur in conscientiæ foro eadem debita soluere, si prædicta præsumptio cesset, & hæreditas verè soluendo non sit? Resp. negatiuè per Menoch. de præsumpt. lib. 1. præs. 80. sub num. 3. vers. huc etiam pertinet, & cons. 37. num. 56. Matiens. l. 1. glos. 10. n. 39. tit. 4. lib. 5. Recop. Parlad. lib. 3. differ. 12. §. 2. num. 11. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verbo hæres differ. 2. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 4. c. 15. num. 37. Suar. de legib. lib. 3. cap. 23. num. 9. Bonacin. eod. tract. disp. 1. q. 1. puncto 7. §. 3. num. 8. & de contract. disp. 3. q. vlt. puncto vlt. num. 3. Antoni. Diana moral. resolut p. 1. tract. 10. de legib. resol. 27. vers. cum igitur, & p. 2. tract. 5. miscel. resol. 56. vers. & eadem, Ioan. Ægid. Trullench. in præcepta Decalogi lib. 7. c. 18. dub. 11. num. 6.

Indicia suis ponderibus examinata an ad capturam 181
aptiora sint? Resp. affirmatiuè, cum tumores maximum indicium præstent non solum ad inquirendum, & carcerandum, ex Cyn. in l. nullus, num. 3. C. de exhib. reis, Cranet. cons. 41. num. 6. Clar. §. fin. q. 6. Mascard. de probat. concl. 754. num. 10. Farin. in praxi crimin. quæst. 47. numer. 39. Martin. Delri. disquisit. magic. lib. 5. in 2. append. quæst. 7. in princ. sed etiam ad torturam, iuxta text. in l. de minore 10. §. plurimum, ff. de quæst. & in l. 3. §. eiusdem. ff. de testib. l. Hisp. 31. tit. 30. part. 7. vbi Gregor. Lop. glos. 1. Anton. Gom. var. tom. 3. cap. 13. num. 10. Maximè si fama concurrat vehemens, Clar. d. §. fin. quæst. 21. Franc. Viui. decis. 533. num. 2. Peguera decis. 17. num. 16. Menoch. de præsumpt. lib. 1. præs. 89. n. 52. Farin. in praxi crimin. q. 47. num. 28. Giurba cons. 13. num. 18. circa fin. Peña p. 3. direct. inquis. commento 110. Fr. Anton. de Sousa in aphorism. Inquisit. lib. 2. cap. 39. num. 59. Martin. Delri. d. lib. 5. sect. 3. col. 5. vers. Nam fama vehemens; Castr. Palao in opere morali tom. 1. tract. 4. disp. 8. q. 9.

quæst.9.num.9. Paramo *de origine Inquisit.lib.3 qu.6. n.42.* Trullench *in exposit. Decalogi lib.8 cap.1.dub.17. ex num.1.* Anton. Diana *moral.resolut.p 4.tractat.6. resol.13.* Vel simus in delicto difficilis probationis, Menoch.*d.lib.1.præs.89.num.34.* Farin.*d.q.47.n.11.* Ceuall.*commun. qu.302. num.10.* Giurb.*conf.13.n.16. & conf.43.num.19.& conf.87.num.21.& 25.circa fin.* Vel si alia accesserint adminicula, Bald. *conf.363. num.6. lib.3.* Farin.*d.q.47.num 17.28. & 35.* Petr. Caball.*resolut.crimin.casu 200. num.134.* Giurb. *d.conf.13.n.18, & conf.43.num.18.* Sigism. Scacc *de iudic.lib.1 cap. 95. num.1. vers.si sumus in crimine hæresis.* Cantera *in quæst. crimin. cap.2. de probat. per testes q.1. num.8.* Martin.Delri. *d.lib.3.in append.2.quæst.7.* Diana *d.resol.13.*

182 Nam licèt in crimine hæresis, vt quis pœna ordinaria condemnetur, plena & concludens requiratur probatio, *cap.literas, de præsumpt.* ibi, *Quocirca mandamus quatenus eum propter solam suspicionem quamuis vehementem nolumus illum de tam graui crimine condemnare,* &c. Alber *in rub.de hæret.num.10.* Roias *in tract.de hæret.q.2.assert.6. num.105 cum seqq.* Simanch *de Cathol.institut.tit.50.à num.11. & tit.51.à num.2. & in enchirid.tit.34. num 1.* Decian. *in tractat. crimin.lib.5.cap.35. num.20.* Param.*de orig.Inquisit.lib.3.q.6.à num.86.* Peña *p.2. directior. commento 80.* Farin. *de hæresi q.187.§ 1.à num.1.vsque ad n.8.* Anton. à Sousa *d.lib.2. cap.5. à num.8.* Castro Palao *in opere mor.tom.1.tractat 4.disp.8.puncto 10. num.1.* Diana *d. p.4.tract.8. resol 36.* Indicia tamen & præsumptiones

183 sufficiunt ad condemnandum in pœnam extraordinariam, & purgationem, seu abiurationem indicendam, *cap.accusatus 8.in princ cap.vt officium 11.* ibi, *Necnon contra infamatos de hæresi,vel suspectos iuxta Sanctiones Canonicas,hominum metu,diuinoque timore postposito,procedatis,*&c.*de hæret.lib.6. cap. ad abolendam 9 §1 in verò,cap excommunicamus 13.§.aduciimus,& §. qui autem,eod.tit.in decretalib.* Simanch.*d.tit. 50. à n. 21.& tit.51.n.12.* Villadieg.*in tract.de hæret.q.13.num. 21. & 22.* Albertin.*in tract de agnoscend.assert quæst. 34. num.56. cum seqq.*Peña *d.p.2. commento 80. vers. sed hanc sententiam,*Param.*d.lib.3.q.6.num.90.* Farin. *d.quæst.187.num 9* Anton.de Sousa *d.cap.5.num. 11.* Diana *d. resol 36.* Castro Palao *d.puncto 10. num. 1.* Trullench.*d.lib 8.cap 1.dub.21. num 15.* Vel ad torturam inferendam,dummodo indicia magna & vrgentia sint, Simanch *de Cathol.instit.tit. 65. & in enchirid. tit.52.à num.3.*Emeric.*in director.p.3.q.61.* vbi Peña *commento 110* Farin.*d.q.183 à n.140* Mart. Delri. *d. lib. 5. sect. 3. & 4.* Anton.de Sousa *d.lib.2. cap 36.à num.* Castr.Palao *d.disp.8.puncto 9. à numer. 1.* Diana *d tom. 4. tract. 6. resol. 1. & 2.* Nihilominus ad incarcerandum verius mihi videtur cum Simanch. *in enchirid.tit.33.à num.1.*& Param *d.lib.3.quæst.9. num 31.* plusquam semiplenam probationem requiri, præcipuè quando persona est nobilis, & bonæ opinionis, seu constituta in aliqua dignitate; vel officio Reipubl. nam domini Inquisitores inspecta delicti,& personæ qualitate,cæterisque circunstantiis,æstimare debent an sufficiens probatio ad capturam adsit; nam si persona non sit bonæ famæ ac vitæ, non leue adminiculum eam ex hoc indicium desumitur, iuxta tex. *in l de minore 10.§ plurimum,*ibi,*Vel enim existimationis quisque in ciuitate sua est ff.de quæst.l.non omnes §.§.à barbaris ff.de re milit.* cum traditis à Menoch. *d. lib. 1. præs.89.num.133.*Farin.*d.q. 47. à num. 199.* Giurba *conf.13 num. 16.* in hoc autem pendet grauioris causæ grauior resolutio in qua cum maturo iudicio decidenda maximè insistant prædicti domini ad Fidei propagationem & defensionem iudices constituti, sunt quasi duces fidelis exercitus, quibus præeuntibus nullus ab hoste timor, sancta, & innoxia omnia, sine vlla venenatæ doctrinæ suspicione, Fidei muros 184

tuantur, eiusdemque Fidei indagatores & exploratores sunt, vt ait Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib.47. cap. 36.n.6.* Et sunt ad pestem hæresum eliminandam 185

idem Petr. Greg *lib. 15.cap. 41. num. 5.* quibus pro trophæo ob hæreticam perfidiam deuictam Pontifex Innocentius IV. anno 1234. sancti Officij Crucem vestibus allutam præferendam contulit, vt referunt Lucerna Inquisit. in verb. Cruce signati, Eymeric. *p. 3. direct. quæst.129.*& ibi Peña *commento 178. vers.hoc priuilegio*, Param. *de origine Inquisit. lib. 1. cap.3.tit.1.num.4.*Alphons.Narbona *l.10.glos 1.num. 7.tit.1.lib.4.Recop* Cuius sancti Officij primaria cura 186

est fidem orthodoxam defendere, eamque illibatam, puram,ac sine errorum & hæresum mixtura conseruare ac firmiter retinere, ex Mari. Siculo *de rebus Hisp. lib. 5.* capite *de Hispan sobriet.* Vasæ. *in chronic. Hispan lib.1 cap.9.*Curita *annal.lib.1.cap.49.*Mariana *in histor. Hispan.lib.24.cap.17.in fine,*Illescas *in histor. Pontific.p. 2. lib.6.cap.* 8. Alphons. Carrillo *in annal. lib.5.anno 1478.*Param. *d.lib.2.tit.3.cap.1.num.4.*Gregor. Lopez Madera *in tract.de las excelencias de España cap.7. fol.54.* Et ingenuè omnes fatentur Fidei 187

synceritatem, obseruantiam, aliàque idem consequentia, innumera bona, quibus nostra Hispania Dei beneficio exultat, omnia, inquam, sanctæ Inquisitionis officio deberi, vt attestantur Ioan. Vela *de delict cap.14 à num. 18.*Torreblanc.*de magia lib. 3 cap.*Borrel.*de præstantia Regis Cathol.cap.8* 1. Nauatrate *de conseruat. Monarchia,discursu 7.*Solorz.*de iure Indiarum tom.1.lib.2.c.15.num.13.*Fidei enim Ca- 188

tholicæ defensio temporale imperium tutum reddit, & constituit,prout fatetur Imperator Federicus in quodam priuilegio Inquisitioni Siciliæ concesso,quod refert Param.*d.lib.2.tit.2.c.11.*ibi,*Cùm igitur Fidei Orthodoxæ negotia sint vndique omni penitus prosequenda fauore pro eo quod in eis salus peruenit vniuersorum,ac hominis vtrinsque quibus nondum contempsit, verùm etiam neglectu parumper tendit ædificii quodlibet in gehennam* &c.Quod etiam agnouit impietas Machiauelli *lib. 1.c. 12.* ddm ait,*Certius iudicium ruina alicuius Reip.non est quàm si religio,& cultus diuinus partuipenditur;* quam sententiam ad veram nostram Religionem adducit.Imp. Constantinus *in epist.ad Episcopos Palæstinæ,*cuius meminit Card.Baron.*tom.3. anno Christi 318. omnes nostras victorias in Deum,ac eius sanctæ,& veræ Religionis cultum referendas esse testamur,*&c.

Inhibitio iudicis,qui fuit obtentus post elapsum tempus ad appellandum,& postquam senteñtia iudicis à quo transiit in rem iudicatam,vel cõtra statutum,aut legem prohibentem appellationem,& executionem concedentem,an debeat attendi,& ea non obstante possit dictus iudex à quo ad executionem procedere? Resp. posse, per Franch.*in cap.dilecto 63.num.38.quæst. 10. limit. 3.*& Card Alex.*sub num. 74.fallent. 3. de appellat.* Vant.*de nullitat.tit quot & quibus modis nullit. num. 30.*Vestri.*in praxi lib.8.cap.1 sub num.7.vers.fin.* Neguzant.*conf.60.n.15.*Borgnin.Caualcan.*decis. 9. num. 1.* Rot *decis.3.aliàs 280.incip.licet de except.in nou.* Maximè quãdo commissio causæ nullitatis esset signata *prout de iure*,quia tunc non obstante inhibitione iudicis potest procedi ad executionem Lancel *de attent. p. 2.c.17.de attent.nullitate pend.n.69.& c.20.de attent. post inhibit.ampl. 11.n.34.*Sigism Scacc.*de appellat.q. 19.remed.1.concl.4.n.17.* 189

Inhibitione Superioris subreptitia existente an possit iudex à quo ea non obstante sententiam suam exequi? Resp. posse, vt notatur *in cap. ne captanda in fine, de concess.preb.lib.6.* Rot. *decis. 412. alias 58. de appell.in nouis*: quia inhibitio subreptitia, & omnia 190

quæ illius causa facta sunt veniunt reuocanda, *cap. ceterum, cap. super litteris, de rescript.* Paris. *cons.* 108. *n.* 12. *vol.* 1. & non causat attentata, idem Paris. *cons.* 172. *n.* 13. *lib.* 4. Deci. *cons.* 33. *num.* 5. *col. fin. vers. vnde inhibitoria,* Beroi *cons.* 117. *num.* 3. *lib.* 2. Roland. *cons* 77. *num.* 17 *lib.* 2.

192 Institor, qui dominum ratione contractus ad interesse obligare potest, an illum etiam pro culpa, seu delicto obligare valeat? Resp. non posse per *l.* 1. *ff. de instit.* Menoch. *cons.* 300. *num.* 53. *vol.* 3. Ias. *per tex. ibi in l. si procurator, ff. de condict. indeb.* Crauet. *cons.* 54. *n.* 6. Guazin *de defens. reorum defens.* 32. *c.* 30. *num.* 3. & 5. Seraph. *decis.* 1259. Rot. *decis.* 507. *n.* 8. *p.* 1. *recent.*

193 Interesse lucri cessantis, seu damni emergentis an in mutuo dari possit? Resp. affirmatiuè, præcipuè in illis prouinciis, in quibus negotiari solet, *l.* 2. *§. si nauis, ff. ad leg. Rhod. de iactu, l. si fundus* 33. *§. fin. ff. locati, l. vnic. C. de sentent. quæ pro eo, l. Hisp.* 8. *tit.* 3. *part.* 5. Cacheran. *decis.* 143. *n.* 3. Cald. Pereira *de empt. & vend. cap.* 29. *n.* 44. *cum seqq.* Interesse enim lucri cessantis debetur solitis negotiari *l.* 3. *§. fin.* vbi glos. & DD *ff. de eo quod certo loco, l. si sterilis* 21. *§. cum per venditorem, ff. de action. empti, l. Hisp.* 13. *tit.* 11. *part.* 5. Dec. *cons.* 39. *num.* 5. late Cagnol. *in l.* 1. *à num.* 35. *C. de sentent. quæ pro eo,* Gam. *decis.* 10. *num* 3. & 5. Intellige non tantum si huiusmodi interesse fuerit in pactum mutui deductum, sed etiam absque vlla pactione, dummodo adsit mora inter eos, qui soliti sunt negotiari, & quorum pecunia lucro exposita & destinata erat, vt explicant S. Thom. 2. 2. *quæst.* 61. *art.* 4. *ad* 1. Sot. *de iustit. lib.* 6. *q.* 1. *art.* 3. *concl.* 3. Menoch *de arbitr. casu* 210. *num.* 43. Villag. *in tract. de vsur. q.* 19. *n.* 1. Ioan Bapt. Costa *de ratione rata q.* 91. *num.* 2. P. Molin. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 315. D. Barbos. *in l.* 1. *in princ. p.* 1. *num.* 44. *cum seq. ff. soluto matr.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib* 14. *tit.* 34. *à num.* 2. Quæ resolutio vera est, his concurrentibus, videlicet quod mutuatio sit omnimoda & immediata causa lucri cessantis: quod pecunia quæ mutuo conceditur, certæ ac probabili negotiationi, & lucro subtrahatur: & denique quod lucrum impendatur illud moderando deductis expensis, & ratione periculi, & laboris in negotiatione subeundi; vt colligitur ex P. Molina *d. disp.* 316. Nau. *d. cap.* 27. *num.* 211. D. Barbos. *in R. de diuisione* 5. *à num.* 27. *ff. soluto matr* Fachin. *controu. lib.* 11. *c.* 39. Gasp. Roderic. *de annuis reddit. lib.* 3. *q.* 5. *num.* 20. *cum seqq.* Lessi. *de iustit. lib.* 2. *c.* 10. *dub.* 21. *à num.* 34. Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 387. *à num.* 1.

194 Inuentarij beneficium an amittant hæredes non describentes omnia bona in inuentario, quando omissiones non sunt dolosæ? Resp. non amittere, per Bald. *in l. fin. §. cum igitur n.* 8. *C. de iure delib.* Bellon. *cons.* 30. *n.* 6. Menoch. *cons.* 471. *n.* 1. & *seqq.* Honded. *cons.* 53. *n.* 15. & 31. *lib.* 1. Surd. *decis.* 222. *n.* 10. Rot. *decis.* 747. *n.* 4. *p.* 2. *recent.* & coram *Greg. XV. decis.* 169. *n* 3. & coram *Canaler. decis.* 508. *n.* 7.

195 Iudex an debeat gratam, benignam, & patientem præstare audientiam? Resp. debere per *l. obseruandum, ff. de officio Præs.* ibi, *in adeundo quidem facilem se præbeat.* Plin. iun. *lib.* 7. *epist.* 2. ibi, *cùm primum Religioni suæ iudex patientiam debet, quæ pars magna iustitiæ est,* &c. Seneca *lib.* 1. *de Clement. cap.* 7. ibi, *audienda sunt tot hominum millia,* &c. Cassiod. *lib.* 8. *epist.* 19. ibi, *tu tamen nullos responsis ludebas ambiguis, amasti in audiendo patientiam, in suggestione veritatem,* &c. & *lib.* 11. *epist.* 33. ibi, *non vos anxia mora suspendimus, nec cruciabili dilatione fatigamus,* &c. Plini. *in panegyrico ad Traian.* ibi, *nulla in adeundo difficultas, nulla in respondendo mora adeunt statim, admittantur statim, tandemque Princeps fores exclusa negotiantium turba non obsidet* &c.

196 Iudex superior an possit causam in negotio principali retinere quando inferior in aliquo incidenti grauauit appellantem? Resp. posse, quia suspectus in vno est in omnibus suspectus, glos. *verb. in omnibus in cap. dispendia, de rescript. in* 6. Laurent. *Auen. decis.* 101. Auendan *de secundis supplicat. num.* 11. Valenzuel. *cons.* 176. *n.* 51. *tom.* 2. Nam licèt instantia non fuerit euacuata per inferiorem in meritis causæ, & negotij principalis, & sic videatur resistere dispositio Concilij Trid. *sess.* 24. *de reform. c.* 20. adhuc casus iste est omissus à Concilio, & remanet in dispositione iuris communis, de quo in *cap. vt debitus,* & *ibi* glos. *de appellat.*

197 Iudex an possit aliquid finito officio recipere à parte pro qua tulit sententiam, sponte tamen & sine fraude offerente? Resp. posse ad resoluta per Domin. *in cap. statutum §. insuper, num.* 10. *de rescript.* & de iure regni Matiens. *in dialogo Relatoris p.* 3 *cap.* 15. *n.* 4. vbi addit secus esse si officium duret, quamuis causa sit terminata. Sed dicebat Parens meus quòd in hoc litigantes vt plurimum errant, cùm iudici ante sententiæ prolationem aliquid offerre procurant, cum tunc recipere non valeant; aduocatis verò large promittunt post expeditam causam, cum anteà id totum recipere non prohibeantur.

198 Iudex imperitus an teneatur assumere consultorem litteratum, ita vt sententia lata per illum absque periti consilio nulla sit? Resp. teneri per *l.* 1. *tit.* 13. *lib.* 2. *ordin.* & *l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 3. *Recop.* Amad. Iustin. de Castello *in tract. de syndicatu numer.* 126. Paris de Puteo *eod. tract. verb. consilium cap.* 4. Roder. Xuar. *l.* 13. *tit.* 3. *de las deudas lib.* 3. *fors ad fin. vers. præterea certum est,* Azeued. *in addit. ad Curiam Pisanam lib.* 4. *c.* 6. *ex n.* 108. Bobadil. *in politica lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 8. & 9.

199 Iudex ad vlteriora procedens an videatur exceptiones oppositas reiicere absque eo quod super illis expresse deliberet? Resp videri eas reiicere per *l.* 1. *C. de ordine iudic.* & *per l. à procedente,* vbi Bart. *num* 4. *C. de dilat.* Abb. *in cap.* 1. *num.* 10. *de ordine iudic.* Gurba *decis.* 21. *num.* 13. plenè Anton. Gabr. *commun. tit. de except. concl.* 1. Brunor. à Sole *in compendio lit.* I. *verb. iudex ad vlteriora procedendo.* In exceptionibus verò dilatoriis respicientibus personam iudicis hoc locum non habet: requiritur enim expressa super illis deliberatio, vt optimè probat Bart. *in rep. l.* 2. *num.* 17. quem sequitur *ibidem* Ias. *num.* 45. (& vterque loquitur etiam quòd sit lata sententia) vbi etiam Paul. de Castro *ff. si quis in ius voc.* Abb. *cons.* 14. *in causa num.* 3. *p.* 1. Marc. Anton. Natt. *cons.* 271. *num.* 3. *tom.* 2. Guid. Bon. *de aduocat. ciuili, aduoc.* 26. *num.* 15. pulchrè Ioan. Garc. *de nobilit. glos.* 1. *n.* 25. Maluas. *cons.* 73. *n.* 7. Vant. *de nullit. tit.* 14. *quibus mod. sentent. null. n.* 9 Ludou. Schrader. *de feud. tom.* 2. *p.* 10. *in præamb. num.* 39. Grass. *de except. except.* 18. *n.* 15.

200 Ratio diuersitatis est; quia in cæteris exceptionibus (excepta declinatoria) iudex certus est de sua iurisdictione, vt debet, *cap. Romana §. si verò, de appellat. in* 6. & notat Bart. *in l. multum interest, ff. de condit. & demonst.* & Paul. de Castro *in l.* 1. *C. de ordine iudic.* At verò in declinatoria ratione incertitudinis processus erit nullus, si opposita declinatoriæ exceptione priùs iudex non se pronuntiat competentem, quamuis vere competens sit, vt optimè docet Ias. *in d. l.* 2. *n.* 45. *vers. ratio, ff. si quis in ius voc.*

201 Vnde fit vt licet exceptiones dilatoriæ debeant regulariter ad definitiuam reseruari, Bart. *in l. si à quo, ff. vt in possess. leg.* & *in l. nam & postea, in princ. n.* 8. *ff. de iureiur.* Marant. *de ordine iudic. p.* 6. *memb.* 11. *num.* 13. Lazar Fœnut. *de momento temporis c.* 14. *n.* 10.

num. 10. Ludou. Schrader. d. p. 10. in praambul. num. 36. Attamen exceptiones dilatoriæ, quæ respiciunt personam iudicis, vt est declinatoria, non possunt ad definitiuam reseruari, sed debet ante omnia super illis deliberari. Bart in l. fin. num. 5. ff. pro socio, Bald. in l. 3. §. ibidem, ff. ad exhiben. Ias. in l. aie prator 3. in princ. num. 25. ff. de iureiur. Abb. d. cons. 14. num. 1. p. 1. Blanc. de compromiss. qu. 4. princ. num. 36. Schrader. d. n. 36. vers. attamen, Perez de Lara de anniuers. & capell. lib. 2. cap. 10. n. 63. & 64.

202 Iudex requisitus vbi nudum exequendi ministerium illi committitur, an habeat iurisdictionem ad cognoscendum vtrum requisitoria sit iustificata, & exequibilis? Resp. habere per ea quæ resoluunt Couar. pract. cap. 10. num. 2. vers. sed apud Iudices, & num. 7. ad fin. & var. lib. 1. cap. 1. num. 10. vers. vltimo licet, Azeued. l. 6. num. 7. & 8. tit. 17. lib. 4. Recop. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 3. §. 2. Cancer. var. p. 2. c. 15. n. 10. cum seqq. Sigism. Scacc. de sentent. & re iudic. glos. 14. q. 10. num. 4. Anton. Ripoll. var. resolut. cap. 14. n. 296. Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 1. disput. 2. q. 7. sect. 1. n. 775. & 777.

203 Iudex delegatus, cui causa appellationis super adiudicatione alicuius beneficij, commissa est, an instituere valeat? Resp. non posse instituere, sed solum iubere seu declarare instituendum, per cap. super eo 15. de officio deleg. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verb. delegatus 6. Perez de Lara de capellan. & vniuers. lib. 2. cap. 11. num. 15. Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 5. collect. 1598. vbi aliter de stylo seruari testatur in causis beneficiorum iurispatronatus, quod de iure etiam subsistere defendit Lotter. de re benefic. lib. 2. q. 13. n. 79. & præcipuè à num. 70.

204 Iudex delegatus an possit ad sui libitum mutare Notarium? Resp. posse, licèt secus sit in Ordinario per Auil. ad cap. 39. Prætor. verb. remita, qui ad hoc adducit plures, & probari dicit ex glos. iuncto text. in cap. statutum §. notarium, de rescript. in 6.

205 Iudæum aliquem nominans an censeatur ligari l. 2. tit. 14. lib. 8. Recop. Resp. affirmatiuè, licèt in ea non sit verbum hoc expressum, per Cou. var. lib. 1. cap. 11. num. 2. in fine, Azeued. in d. l. 2. num. 87. Plac. in epit. delictor. cap. 1. num. 24. Humada l. 25. titul. 18. part. 2. Peguera decis. 13. num. fin. Quicquid aliter sentiant Parlad. rerum quotid. lib. 2. cap. 17. Salaz de vsu & consuet. cap. 1. num. 85.

206 Iurisdictio an veniat in generali donatione, seu concessione castri, aut loci? Resp. non venire; per Villalob. in antinom. lit. I, num. 261. Olan. eadem lit. I. num. 186. Gregor. Lop. l. 68. tit. 18. part. 3. Matiens. l. 1. glos. 21. num. 26. tit. 10. lib. 5. Recop. vbi Azeued. n. 38. Gutier. practic. lib. 2. q. 131. Bobadil. in politica lib. 2. cap. 16. num. 70. Menoch de præsumpt. lib. 3. præs. 97. num. 1. vbi declarat procedere quando non in eo exercebatur iurisdictio aliqua, sed in Vrbe, cui castrum, seu villa erat subiecta, & n. 14. ait secus esse quando in eo Princeps consueuit exercere iurisdictionem, & vtrumque casum comprobat. Sed de iure Regio in vtroque casu à conclusione non est recedendum, ex l. in fine tit. 10. lib. 5. Recop. & tradit Matiens. ibi glos. 21. n. 25. qui de iure communi dictam distinctionem veram esse asserit, Roderic. Xuar. alleg. 6. lit. B. Bobadil. d. num. 70. lit. D.

207 Ius superueniens post litem contestatam, an confirmet iudicium? Resp. affirmatiuè per l. si rem §. fin. ff. de pignor. act. & l. si mandauero tibi, ff. mandati, Molin. de primog. lib. 3. cap. 14. num. 40. cum seqq. Bertazol. cons. 107. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 16. num. 5. Cornazan. decis. 54. n. 221. Magon. Florent. decis. 118. Intrigl. decis. 39. num. 29. Card. Tusch. practic. conclus. lit. I. concl. 63. à num. 1. Alex. Raudens. var. resol. cap. 30. num. 20. Mar. Antonin. etiam var. resolut. lib. 1. cap. 60. num. 18. Ioan. Bapt. Costa de retrotract. casu 2. n. 14. & casu 30. cap. 8. num. 10. Iacob Cancer. var. p. 3. c. 17. num. 570. cum seqq. Carol. de Grass. de effectib. clerical. effectu 1. num. 1192. Rot. Genuens. decis. 198. in fine, Aloys Ricc. in collect. decis. collect. 1634. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 531. num. 13. Intellige de iure vel actione competente ex iure de præterito, Giurb. decis. 17. Stephan. Gratian. d. tom. 3. cap. 546. num. 36.

208 Ius subiectionis respectu vasallorum an pertineat ad eos tanquam ad singulos? Resp. pertinere per Bart. in l. omnes populi q. 2. princ. ff. de iustit. & iure, Andr. ab Exea in repet. cap. cum omnes num. 167. de constitut. Vincent de Franchis decis. 2. num. 21. & 23. Nouar. quæst. forens. p. 1. q. 38. num. 9. & latiùs q. 85. num. 4. & 5. Menoch cons. 32. num. 21. Paschal. de viribus patriæ potest. p. 1. cap. 1. num. 35.

209 Legitima an debeatur filiis in vita parentum? Resp. non deberi per l. 1. §. largius, ff. de success. edicto, Bart. in l. si quis legatum §. fin. ff. de falsis, & in l. fin. n. 1. ff. de liber. agnosc. Segura in repet. l. 3. §. fin. ff. de liber. & posth. Tell. Fernandez in l. 23. Tauri n. 11. Morcheq. de diuis. bonor. lib. 3. cap. 3. num. 4. Cacheran. decis. 172. num. 15. Paschal. de virib. patriæ potest. p. 2. cap. 4. num. 20. Angul. de meliorat. l. 2. glos. 2. num. 7. titul. 6. lib. 5. Recop. Menoch. cons. 77. num. 6 vol. 1. Castil. controuers. lib. 1. cap 64. num. 11. Quia illa datur filiis ex bonis hæreditariis. l. scimus §. repletionem C. de inoff. testam. l. non amplius §. fin. ff. de legat. 1. Matiens. l. 4. glos. 1. num. 3. in fine tit. 6. lib. 5. Recop. In vita autem parentum eius hæreditas esse non potest l. 1. ff. de hæred. vel act. vend. l. qui superstitis, ff. de acquir. hæred. Anton. Mongil. de imputat. q. 91. num. 11. & q. 181. num. 5.

210 Legitimæ supplementum quo tempore præsumatur præscriptum? Resp. spatio triginta annorum, per Bald. in l. si quis in suo num. 4. & in l. si quis filium, in fine, C. de inoff. testam. vbi Ias. n. 5. Gozadin. cons. 80. n. 19. vers. quinto quæritur, Grat. cons. 109. n. 21. lib. 1. Boër. decis. 250. n. 1 & 2. vers. ideo, Mohedan. decis. 2. de præscript. alias 151. incip. Fuit dubitatum.

211 Legitimatio filij spurij an fieri possit post mortem patris ex ipsius præordinatione, quando in testamento illam postulauit? Resp. posse, eamque hæredibus abintestato succedere debentibus, si illa non existeret præiudicare, per Bart. in l. Gallus §. & quid si tantum num. 14. vers quandoque ipse filius, ff. de liber. & posthum. & ibi Paul. num. 16. & 19 Socin. iun. num. 137. Galliaul. n. 84 Bolognet. n. 243. & 254. Lup. de illegitim. comm. 3 §. 5. num. 18. 20. & 21. Pereg. cons. 68. num. 1. lib. 2. vbi dicit cum Bartolo tenere communiter Doctores, Hieron. Gabr. cons. 29. num. 34. lib. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 635. num. 21. cum seqq. Fusar. de substit. q. 408. num. 20. Ciriac. tom 2. controu. 206. num. 8. cum seqq. Seraph. decis. 1331. num. 11. Rota decis. 74. n. 7. p. 2. recent. Et sufficit quòd de voluntate Principis per coniecturas constet, secundum Stephan. Gratian. d. cap. 635. num. 25. & 26. Giouagn. cons. 17. numer. 16. cum seqq. Cyriac. d. controu. 206. num. 11. qui loquitur de præsumpta voluntate parentis petentis legitimationem, & controu. 208. num. 27. loquitur de præsumpta voluntate Principis legitimantis.

212 Legitimatus à Principe an debeat mitti in possessionem bonorum, non obstantibus oppositionibus, quæ contra legitimationem fiunt? Resp. debere, per Verall. decis. 342. p. 2. Contard ad l. vnic. C. si de mom. possess. limit. 19. num. 19. Pereg. de fideicom. art. 48. n. 19. Scip. Theodor. alleg. 61. num. 55. & seq. Argell. de adipiscenda possess. p. 3. art. 10. ex n. 545. Steph. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 734. num. 34. & 36. Balthass.

Thomas,

Thomas. *de legitimat. titul. 14. cap. 21. num. 884. pag. 137.*

213 Legitimatus à Principe sine mentione existentiæ filiarum legitimatum, an dicatur legitimè & rectè legitimatus? Resp. negatiuè per Alex *cons. 67. num. 7. lib. 1.* Dec. *cons. 289. num. 5.* Seraphin. *decis. 1331. n. 3.* nisi in legitimatione adesset claus. *sine praiudicio venientium abintestato*, quia tunc dicitur in genere cogitatum de filiabus, Capic. *decis. 22 n. 7.* Ruin. *cons. 68. n. 4. & cons. 75. n. 21 lib. 3* Seraph. *d. decis. 1331. n. 9.*

214 Legitimitas, & habilitas personæ an in quocunque iudicio quantumuis summario, & extraordinario antè omnia iustificanda? Resp. affirmatiue per Bart. *in l. 2. in fine C. de edict. D. Adriani,* Ias. *in rub. C. qui admitti. col. 1.* Maranta *de ordine iudic. p. 4. dist. 9. num. 38.* Auil. *ad cap. 38. Prætor. verb. summarias num. 8.* Rebuff. *ad leges Galliæ tom. 1. titul. de sentent. execut. art. 9. glos. 2. num. 32.* Lancel. *de attent p. 3. cap. 28. num. 36* Azeued. *l. 3. num. 5. tit. 2. lib. 4. & l. 10. num. 29. tit. 17. eod. lib. 4.* Pariad. *rerum quotid. lib. 2. c. fin. p. 3. § 1. n. 7. & 8.* Amat. Roderic. *de modo videndi processum cap. 1. n. 1. 2. & 3.*
215 *& cap. 2. n. 1. & 2.* Et exceptio ex personæ incapacitate resultans nunquam censetur exclusa quamuis statutum disponat quod nulla penitus admittatur, Menoch. *remed. 4. adipisc. num. 44. & remed. 15. recup. num. 272. & de præsumpt. lib. 2. præs. 32.* Vide suprà *in verb. Habilitas.*

216 Librorum copia an litteratis viris necessaria sit? Resp. legum professores libris multis indigere, alias esset aquam cribro haurire, Greg. Lop. *l. 6 glos. 10. tit. 1. part. 5.* Oldrad. *cons. 84.* vbi tradit quàm necessarium & expediens sit in nostra ciuili scientia plures habere libros, Ioan Neuizan. *in qu. Quæritur an oporteat plures habere libros,* Alberic. *in l. 2. num. 3. C. de vet. iure enucl.* Tell. Fernandez *l. 12. Tauri num. 21. in fine*, vbi ait hodie deuentum esse ad tempus, quo sine copia multorum librorum, & multo studio, itaut vnum sine alio non sufficiat, difficulter veritas inuenitur, & consulit operam litteris danti vt secundum substantiam non minorem partem in libris consumat, si doctus euadere vult, Vincent. de Caroc. *de locato & conducto p. 5. rub. de vsur q. 11. in parerg. sub num. 4. fol. 226.* vbi insurgit contra eos, qui modernos odio habent, & displicet eis habere numerosam librariam, Hippolit. Montencir. *in additionibus ad Anton. Oliban. in præfat. de actionibus num. 43.*

217 Libros sibi à patre donatos an teneatur filius conferre? Resp non teneri per *l. quæ pater, ff. famil. hercis. & l. filia eius. C. eod. tit.* latè Anton. Gom. *l. 29. Tauri num. 16. & 17.* & *ibi* Tell. *num. 115.* Perez *in l. 8. tit. 2. lib. 1. Ordin. pag. 46. col. 1. vers. quæritur vlterius*, Clar. & *ibi* Baiard. *§. donatio quæst. 8. num. 6.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 30. num. 16. & de arbitr. casu 131.* Ioan. Garc. *de expens. cap. 4. num. 6.* Anton. Amat. *in l. si emancipati C. de collat. à num. 300.* vbi *n. 315.* limitat si magna inter fratres resultaret inæqualitas; Card. Mantic. *de tacit. & amb. conuent. lib. 13. tit. 14. à num. 8.* Pichard. *post §. quadam actiones, Instit. de actionib. in tract. de collat. bonor. art. 3. n. 60.* D. Barbos. *in l. 1. ff. soluto matr. p 7. num. 36. vers. retenta*, Franc. à Sousa *in repet. §. actionum p. 4. à num. 10. vsque ad 109. Instit. de actionib.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 50. à num. 24.* Mangil. *de imputat. quæst. 30. num 15.* Ad hoc enim vt filius non teneatur libros sibi à patre donatos conferre, concurrere debet, emptio librorum nomine filij, & traditio, licèt expressè pater filio non donauerit. Ita Tell. *d. l. 17. Tauri num. 114.* Menoch. *d. præs. 30. num. 22. cum seqq.* Cald Pereira *in l. si curatorem verb. læsis num. 102. vers. ex quo*, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 232. num. 15.* Pichar. *d. art. 3. num 60. vers. quæ tamen*, Mangil. *d. quæst. 30 à num. 9.* Franc. à Sousa *d p. 4. num. 108.* Et procedit si non libros, sed pecuniam ad illos emendos filio tradiderit, Menoch. *d. præs. 30. num 17. & de arbitr. casu 131. num. 1.* Roland. *cons. 11. num. 18. lib. 1.* Mangil. *d. quæst. 30 num. 16.* nisi pater tempore, quo expensas subministrauit, credendi animo facere, & non donandi fuerit protestatus, *l. quæ pater 50. ff. famil. herc.* Anton. Gom. *l. 29. Tauri, num. 16. vers. secundo limita.* Matiens. *l. 15. glos. 2. num. 6. tit. 8 lib. 5. Recop.* Pichard. *d. art. 3. num. 58.* Mendez de Castro *in l. cum oportet num. 177. C de bonis quæ lib.* Ayora *de partit. p. 2. q. 13. num. 29. col. 3. vers. la qual diuision*, Franc. de Sousa *d. p. 4. num. 105.* vbi quòd non præsumitur donare si expensas scripsit in libro suorum debitorum ex *l. Nesennius, ff. de negot. gestis.* Si animus credendi, & non donandi interuenit ipso tempore, quo expensæ præstantur, & non ex interuallo, in tantum quod declaratio tempore mortis facta quod animo credendi dedit, filio non nocebit, *l. illud 20. in fine C. de collat.* ibi, *nisi huiusmodi legem donationi tempore donationis, seu indulgentia imposuerit*, &c. Anton. Gom. *l. 29. Tauri num. 16. in fine, & num. 27.* Pichard. *d. artic. 3. num. 58.* Mendez de Castro *vbi suprà num. 177.*

Licitatio maior vltra iustum pretium ob æmulationem facta an sit admittenda? Resp. admittendam non esse per Azeued. *l. 4. num. 27. & 28. tit. 5. lib. 7. Recop.* Valasc. *cons. 43. num. 11. & de partit. cap. 11. n. 4. cum seqq. & cap. 22. num. 10.* Barbat. *in tract. de restit. interd. glos. 2. num. 52.* 218

Licitator post lapsum termini subhastationis an possit admitti? Resp. non posse, per *l. si tempora C. de fide instrument. lib. 10.* vbi Bartol. *num. 6. & in l. licitatio num. 5. ff de publican.* Nouat. *quæst. forens. lib. 1. qu. 63.* plures refert Anton. Amat. *var. resol. lib. 1. qu. 38. n. 16. & 17.* Rot. apud Farin. *decis. 55. n. 3. vers. verum in casu p. 1. recent.* 219

Licitator prior an sit præferendus si dare vellet 220
quantum ab alio postea fuit oblatum? Resp. affirmatiuè per *l. vlt. in fine C. de locat. præd. ciuil. lib. 11.* ibi, *Vt si ipse quod alter adiecit, obtulerit, maneat penes eum*, &c. Azeued. *l. 2. n. 15. tit. 1. lib. 2. Recop.* Gutier. *pract. lib. 1. quæst. 38.* Bobadil *in politica tom. 2. lib. 3. c. 4. num. 10.* Perez de Lara *de vita hominis c. 28. n. 104.* Et in locationibus, quas fiscus facit ad certum tempus, si intra illud aliquis velit meliorem illius conditionem afferre, an admittatur, & an electio detur priori conductori, si velit tantum dare quantum tunc haberi potest. Vide Andr. de Barulo *in l. congruit C. de locat. præd. ciuil. lib. 10.* Nicol. de Neapolis, & Iacob Rebuff. *in l. si tempora C. de fide instrum. eod. lib. 10.* Ponte *in tract. de potest. Proregis tit 4. § 5. n 58. pag. 129.*

Maioratus institutio in vna scriptura à marito, & 221
vxore facta, an in se contineat duas dispositiones, & diuersas fundationes? Resp. affirmatiuè per ea quæ post Oldrad. *cons. 164.* notarunt Corr. *in rub. de testam. p. 1. n. 8* Greg. Lop. *l. 2 glos. magna q. 4. tit. 15. part. 2.* Burg. de Paz sen. *in l. 3. Tauri n. 1216.* Molin *de primog. lib. 4. c. 3 n. 84* Mieres *de maior. p. 1. q. 23. n. 1.* Valasc. *cons. 7.*
ex n. 2. Ceuall. *commun. contra commun. q. 310.* Et ideo 222
testamentum à marito & vxore insimul confectum, potest postea quilibet eorum pro sua parte reuocare, ex iis, quæ lato sermone prosequitur, & resoluit Petr. Pechi. *de testam. coniug. lib. 1. c. 43* Molin. *d. lib. 4. c. 2 n. 84.* Matiens. *l. 1. glos. 1. n. 2. tit. 6. lib. 5. Recop.* Hinc prouenit vt 223
maioratus à marito, & vxore simul fundatus possit ab vno eorum reuocari pro sua parte ante traditam possessionem si alter mortuus sit, ad not per Mier. *de maior. p. 1. q. 13. n. 5. & 9.*

Maioratus quando fuit institutus per contractum ir- 224
reuocabilem an primus successor teneatur soluere debita contracta

contracta post fundationem? Resp. non teneri ex Molin. de primog. lib. 1. cap. 10. num. 11. & lib. 4. cap 2. n. 81. Gutier. de iuram. confirm. p. 3. cap. 15. num. 24. & pract. lib. 2. q. 53. num. 1. Mier. de maior. p. 1. q. 24. n. 116. & 117. & 125. Auendan. ad l. 21. Tauri glos. 1. num. 15. & 16. Spin. in speculo testam. glos. 19. num. 39. vers. secundò intelligo, Azeued. l. 1. num. 34. tit. 6. lib. 5. Recop. Matiens. l. 6. num. 21. tit. 7. eod. lib. 5. P. Molin. de iustit. tom. 3. disp. 640. num. 5. Castill. controuers. tom. 4. cap. 35. num. 39. & tom. 6. cap. 161. num. 29. vers. cùm inquam, Adden. ad Molin. d. lib. 1. cap. 10. sub num. 11. pag. 60. In tantum quòd pater tenetur filio tradere res maioratus liberas ab omni hypotheca, seruitute, & grauamine, quæ in talibus bonis non aderant, tempore facti maioratus, vbicunque fuit irreuocabilis vel per traditionem possessionis, vel per contractum onerosum, Mier. d. q. 24. n. 108. 109. 126. & 127. & q. 26. num. 163. in 2. edit. Luna Sicul. cons. 7. n. 60. & 61.

225 Maioratus quando Regia facultate fundatur an valeat de facili mutari alia simili facultate obtenta? Resp. affirmatiuè, quia nihil tam naturale est quam eo modo quicquam dissolui, quo colligatum est, per Gregor. Lop. 3. verbo mugeres quæst. 29. tit. 13. part. 5. Couar. lib. 3. var. cap. 6. in princ. & num. 9. & 10. Burg. de Paz in proœm. leg. Tauri num. 325. & 327. Auendan. ad l. 27. Tauri glos. 1. num. 5. Angul. ad l. 11. meliorat. glos. 2. n. 9. Tapia in decis. suprem. Concilij Italiæ 20. num. 11. Menoch. cons. 993. num. 9 vers. tertiò vel ea ratione lib. 10. Mier. de maior. p. 4. quæst. 1. limit. 1. num. 74. in 2. edit. Ponte cons. 152. ex num. 24. vol. 2 Monet. de commut. vlt. volunt. cap. 5. num. 111. & seq Robles de Salzed. de represent. lib. 3. cap. 5. num. 26. & 27. Et quamuis Molin. de primog. lib. 1. cap. 8. num. 31. & lib. 4. c. 3. ex n. 7. conetur hanc resolutionem impugnare asserendo eiusdem naturæ esse maioratus institutos facultate Regia præcedente, cuius sunt qui sine ea instituuntur ad hoc quod Princeps non possit eis derogare, nihilominus num. 18. & 26. agnoscit Molin. hanc opinionem esse communem, & eam sequuntur præcitati Doctores, & signanter Molinam reprobant Ponte d. cons. 152. à num. 24. vsque ad 26. lib. 2. & Tapia d. decis. 2. Et pro hac opinione est text. in l. 15. tit. 10. lib. 5. Recop. ibi, Tenemos por bien y mandamos que las mercedes que se hizieron por sola la voluntad de los Reyes que se puedan del todo reuocar. Præcipuè quando ius, quod facultate Regia derogatur, est de futuro, ex doctrina Bart. in l. Gallus §. & quid si tantum num. 14 ff. de liber. & posth. vbi Socin. num. 22. Petra de potest. Princip. cap. 30. per tot. maximè num. 30. vers. rursus, & num. 35. vers. tertio, & num. 55. vers. sed præmissis, Mart. de success. legali p. 1. quæst 23. art. 3. num. 58. cum seqq. & p. 3. q. 1. art. 3. à num. 13. vsque ad num. 20. & p. 4. q. 4. art. 4. in append. num. 31. cum duobus seqq. vbi latè confirmat eandem opinionem quod Princeps in iure quæsito potest de plenitudine potestatis tertio præiudicare, & num. 34. infert quòd Princeps instituendo de feudo primogenituram potest fœminas in præiudicium masculorum ad successionem admittere ex Surdo cons. 407. num. 42. vol. 3. Cyriac. tom 2. controu. 312. num. 20. vbi cum Ias. & aliis probat vnionem feudi fieri potuisse ex eo quod agnatis solum competebat ius de futuro ad successionem, Cutelli de donat. tract. 1. disc. 2. part. 6. num. 151. pag 228. Et in terminis in

226 successione maioratus quod possit Princeps ius competens substitutis de futuro derogare, tradit Gregor. Lop. l. 3. glos. 2. verb. mugeres quæst. 28. vers. si verò maioria facta fuerit tit. 13. part. 6. late Ponte cons. 154. à n. 4. vsque ad 8. lib. 2. Rouit. cons. 15. num. 32. vers. ex quibus &c.

Maioratus institutor quando absolutè & genericè fœminas propter masculos à maioratus successione exclusit, nec se illas propter masculos remotiores excludere velle adiecit, ad quid talis exclusio extendatur? Resp. eam exclusionem propter masculos eiusdem lineæ & gradus, non autem propter remotiores masculos intelligendam esse, itaut masculo eiusdem gradus & lineæ deficiente, fœmina in eius defectum ad huiusmodi maioratus successionem admittenda sit, acsi nihil peculiare circa hoc à maioratus institutore dispositum fuisset: ad resol. per Molin. de primog. lib. 3. cap. 5. n. 36. & 71. Burg. de Paz cons. 21. num. 41. Auendan l. 40. Tauri glos. 9. num. 32. cum seqq. Aluarad de coniect. mente defuncti lib. 1. cap. . § 4. num. 31. Mier. de maior. p. 2. q. 6. num. 519. & seq. in 2. edit. & q. 60. n. 2. part. 1. Paschal. de patria potest. p. 4. cap. 9. num. 61. pag. 522. Menoch. cons. 317. num. 4. & 3. & cons. 926. num. 31. Surd. cons. 316. num. 11. & 12. & cons. 317. num. 38. Cabed. Lusit. decis. 208. p. 1. Ramon. cons. 100. num. 483. & seq. tom. 1. Fusar. de substitut. quæst 311. num. 15. cum seqq. Hinc 227

statutum excludens fœminas dotatas propter masculos, intelligitur de masculis eiusdem lineæ, & gradus, Molina d. num. 71. sequitur Cancer var. resol lib. 1. cap. 12. n. 55. in 2. edit. 228

Maioratus possessor licèt non possit quicquam ex iis, quæ eius institutor disposuit, alterare, an possit dubiam illius dispositionem interpretari, designando in suo testamento illum, quem arbitrabitur maioratus institutorem in eiusdem successione præferre voluisse? Resp. affirmatiuè, & eam interpretationem, si verisimilis sit, à iudicibus sequendam, vel saltem considerandam, aut æstimandam esse, per glos. in l. si quis à filio §. si quis plures, ff. de legat. 1. Crauet. cons. 73. num. 23. lib. 1 Grat. cons. 35. num. 21. cum seqq. vol. 2. Bursat. cons. 28. num. 11. & 12. Rimin. Sen. cons. 184. num. 36. lib. 1. Hieron. Gabr. cons. 32. num. 7. & 8. vol. 1. Molin. de primog. lib. 1 cap. 8. num. 38. Camill Gallin. de verbor. signif. lib. 10. cap. 38. num 19. pag. 315. 229

Maioratus duo an & quando in vna persona consistere & permanere valeant? Resp. recurrendum esse ad expressam dispositionem l. Hisp. 7. tit. 7. lib. 5. Recop. statuendis que quando por via de casamiento se venieren a aiuntar dos casas de maiorargos que sea la vna dellas de valor de dos quentos de renta, o dende arriba, el hijo maior que era las dichas dos casas assi juntas por casamiento podia suceder, suceda solamente en vno de los tales maiorargos en el mayor y mas principal, que el quiziere escozer, y el hijo o hija segundo suceda en el dicho maiorasgo. Y si no hubiere mas de vn hijo, que aquel los pueda tener por su vida: y si aquel hijo o hija hubiere dos hijos o hijo y hija se diuidan y aparten los dos maiorazgos siendo como diximos el vno dellos de dos quentos de renta, o dende arriba, non concurran en vna persona, ni los pueda vno tener, ni posseer, sino como dicho es. Quæ lex multum celebris est in Castellæ & Legionis Regnis, & pro illius intellectu notant Doctores quod diuisio maioratuum facienda est inter filium maiorem, & secundum post illum, non autem inter filium maiorem, eiusque descendentes, quamuis clausula non specificet quod succedat secundus, sed sequens in gradu, vel proximior; ad tradita per Rip. in rub. C. de secund. nupt. num. 7. & 12. & in resp. 1. sub tit. de substit. aliàs 131. num. 15. cum seqq. Natt. cons. 676. & seq. Roland. cons. 59. lib. 3. Alciat. resp. 101. num. 16. in fine & num. 17. lib. 1. Molin. de primog. lib. 3. cap. 2. n. 30. Gasph. Anton. Thesaur. quæst. forens. lib. 1. qu. 39. num. 34. Flores ad Gam. decis. 17. num. 8. ad fin. Robles de Salzedo de repræsent. lib 2. cap. 6. per tot. & lib. 3. cap. 4. 230

cap.4. numer. 6. cum seqq. Christoph. de Paz *de tenuta cap. 57. numer.* 210. *tom.2.* Castill. *controuers.lib.3.c.28.num.26.& lib.6.cap.178. num. 18.cum seqq.*

231 Dispositio dictæ *l.7. noua Recep. Hisp.* tribus modis limitatur: & primo quando succeditur in vno maioratu per mortem matris, & speratur successio alterius per mortem patris, quia eo viuente non datur concursus maioratuum, nec obligatio eligendi. Ratio est quia in vno tantum non datur electio, sed inter plura, §. *datur autem, Instit. de assign.libert.* vbi *glos.verb. pauciores*, Auton.Gom. *l.17. Tauri num.9.* Castill. *lib.2. controu. cap.13. num.10. & 14.* & inde infert non posse meliorari vnicum filium, quia melioratio, qua electio quædam est, non verificatur in vnico filio, sed inter plures, Capic. *decis. 121. num. 32.* Tell. Fernandez *l.18. Tauri num.2.* Segura *in l. vnum ex familia §. sed etsi fundum num.88. ff. de legat.1.* Menoch. *cons.303. num.29.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. glos.9.§.4. num. 13.* tum etiam, quia electio non datur, nisi vtrumque simul exhibeatur, & de præsenti competat *l. 3. §. si optare, ff. ad exhib. l. si vendidero 82. §. si ad exhibendum, ff. de furt.* Secundò limitatur quando illi duo maioratus procedunt ab vno fundatore, quia non ideo memoria fundatoris perditur, iuxta resoluta per Molin. *de primog. lib. . cap. 4. num.10. vers. quamuis autem*, alt. Molina Theolog. *de iustit.tom.3.disp.615. num 6.* Aluarad. *de coniecturata mente def. lib.2. cap.2. §.1. n.4. in fine*, Marta *voto 73.num. 9.* Stephan. Grat. *discept. forens.cap. 645. num. 17. tom.4.* Valenzuel. *cons.69. num.16.cum seqq.* Tertiò limitatur quando succeditur mediatè ex successione superueniente, cum lex solum comprehendat casum connexitatis duorum maioratuum immediatè resultantis ex matrimonio inter eos contracto qui actuales sunt eorundem maioratuum possessores. Ita eandem legem intelligunt Mier. *de maior. p.1. q.30. num.84. & p.2. q.4. illat.8. num. 327. in noua impres.* Perez de Lara *de anniuers. & Capellan. lib.1. cap.5. ex num.13.* Christoph. de Paz *de tenuta lib.2. cap.57.num.189. cum seqq.* Valenzuel. *cons.69. ex numer.46.lib.1.* Quamuis dictam legem vtrumque casum comprehendere teneant Parlador. *lib 3. sexquicent.c. 5.* Castill. *controuers.lib.6.cap. 177.* Robles de Salzedo *de repræsent.lib.2.cap.6.ex num.2.* Adden ad Molin. *lib.1. cap.8.ex n.34.vers. secundus casus.*

232 Malum an sit præsumendum de illo, qui bene vixit? Resp. negatiuè, quia ex vita retrotransacta præsumitur etiam de præsenti, *l.non omnes §. à barbaris, ff de re milit.cap.cum in iuuentute, cap.mandatum, de præsumpt.* Alex. *in l. si quis ex argentariis §. fin.* per illum text. *ff. de edendo*, Felin. *in cap.cum in iure peritus, de offic.deleg.* Hippol. *cons.77. num.11.* Menoch. *de præsumpt. lib.3. præs.19.* Azeued. *cons.40. num.67.* Tiraq. *de pœnis temper.causa 51. num. 156.* dicens quòd qui antea boni fuerunt, & probi, nunc quoque tales esse atque in futurum fore videri debent, adeo vt nihil quicquam quod à bono viro sit alienum facturi credantur, præcipuè ij, qui se diu virtutibus, & probitati addixerunt, quique cum ipsis virtutibus longo tempore versatur, vberes earum, atque iucundos fructus produxerunt. Summa enim est, omnium Philosophorum consensu, difficultas aliquem dimouere ab habitu virtutum etiam ciuilium, & politicarum. Vnde Valer Max. lib. 2.cap.5. in princ.ait, *quòd cùm Metellus causam repetundarum diceret, tabulaque eius ab accusatore expostulata, & ad nomen inspiciendum circa iudicium ferrentur, totum consilium ab eorum contemplatione oculos auertit, ne de aliqua re, quæ in his relata erat, videretur dubitasse non in tabulis, sed in vita Q. Metelli argumenta syncera administrata pecuniæ legenda sibi iudices crediderunt, indignum rati integritatem tanti viri exigua cera, & paucis litteris perpendi.* Et Marc. Tulli. *in orat. pro Publio Sylla. Omnibus in rebus iudices, quæ grauiores, maioresque sunt, quid quisque voluerit, cogitauerit, admiserit, non ex crimine, sed ex moribus eius, qui arguitur, est ponderandum. Neque enim potest quisquam nostrum subito fingi, neque cuiusque repente vita mutari, aut natura conuerti, nemo repente fit summus, nemo repente turpissimus*, &c.

Non enim præsumitur virum honestum & prouidum aliquid perperam fecisse, aut facturum esse, *cap. cum in iuuentute, de purgat. Canon. cap. in nostra vers. nos vero, de procurat. cap. facto*, ibi, *maximè si laudabilis opinionis existat, de sent.excom. cap. quia sunt 28. dist. cap. miramur 61 dist.* Mexi. *ad leg.Toleti p.1. fundam.10. num.13.* Cassiodor. *lib.6. var. epist.3.* ibi, *Si honoris alicuius est origo laudabilis bonum tuisium sequentibus rebus potest dare præconium.* Hinc mors mala putanda non est quam bona vita præcessit. S August. *lib.1. de ciuitate Dei cap.11.* & ideo nouum non est quòd multi sancti viri subitanea, vel infortunata mundo morte fuerint extincti. S Simeon Stilytes fulgure occisus. S. Belinus à canibus in partes diuisus. Gero Archiepiscopus Coloniensis cum putaretur à suis mortuus, viuus fuit sepultus. Scotus cum solitus aliquando fuisset per magnum spatium eleuari, & crederetur mortuus à fratribus, qui ignorabant hunc eius morem, illum sepulturæ mandarunt, at postea venientes eius discipuli, scientes id sæpius accidere, inuenerunt eum viuum fuisse sepultum, vt refert S. Bernardinus de Sena *tom.4.serm.1.de Regno Dei inter extraordinarios numer. 5.* Et de quodam sancto viro fertur inter libros studendo derepente mortuum fuisse, digito demonstante in aperto libro vers. illum, *Iustus quacunque morte præoccupatus fuerit in refrigerio erit.* 233 234 235

Masculi vbi sunt vocati successiuè, & in eorum defectum vocantur fœminæ, an hæc vocatio intelligatur de masculis eiusdem lineæ, & gradus? Resp. affirmatiuè per Molin. *de primog. lib. 3. cap.5. numer.71.* Pereg. *de fideicom. art. 27. num.24.* vbi ait quòd vbi dictum esset, *ita quòd exeuntibus masculis fœmina non succedant* tunc fœmina melioris lineæ, & gradus præferenda est viro remotiori, sequitur Fusar. *de substit.quæst.379.num.52.* Surd. *cons. 317. num.37. & 38.* vbi tenet quòd si fœminæ ex concessionis forma vocatæ sint successiuo ordine post masculos, intelligendum est iuxta gradum regularem successionis, itaut masculi eiusdem lineæ, & gradus præferantur, Cephal. *cons.619. num.16.lib.5.* vbi *num. 46.* in fortiori casu tenet quod vocatis masculis per lineam rectam ad exclusionem fœminarum, intelligitur de masculis vltimi possessoris, idem Cephal. *cons.345.n. 8. & 9. lib.3.* Gutier. *cons.13. num. 27.* resoluens quod vbi vocantur descendentes, itaut linea masculina succedat anteaquam fœminina, adhuc filia vltimi possessoris præferenda est patruo masculo, quia dicta verba intelliguntur de linea recta; vnde si non superest masculus ex ea succedit fœmina eius lineæ ad exclusionem masculorum alterius Pulchrè Gam. *decis. 354. num 6.* vbi attestatur ita decisum non obstante quod clausula aiebat *que en quanto hubiesse Varones decendientes del fundador lo hubiessen y no las mugeres*: & deinde *E si de todos los sobredichos mis fijos no hubiere decendiente Varon, y hubiere fija*, &c. & concludit decisio quod verba prædicta non possunt intelligi existentibus masculis omnium linearum vniuersaliter, sed secundum subiectam materiam, intelligi debent de descendentibus illius lineæ penes quam discurret successio. 236

cessio. Eleganter Cabed. *decis.* 108. *p.* 1. referens ita fuisse decisum in casu fortiori quando ad maioratum vocati erant descendentes cum expressa clausula quod non esset mulier, & tamen fuit resolutum ad fauorem fœminæ vltimi possessoris ex ea ratione inter alias, quod si testatos per verba generalia fœminas propter masculos excluserit a successione maioratus, nec adiecerit expresè illas se propter masculos remotiores excludere velle, intelligendum est exclusisse fœminas per masculos tantum eiusdem gradus & lineæ, non autem per remotiores, & addit *numer.* 12. hoc admittendum esse etiam eo casu, quo ex clarissimia institutionis verbis fœminæ per masculos remotiorea excluderentur. Riminaldus. *cons.* 741. *à num.* 20. *lib.* 7. quo loci postquam censuit vocationem de hærede in hæredem, de primogenito in primogenitum debere intelligi per successionem regularem, concludit *num.* 9 2. verba clausulæ casus, de quo interrogatus fuit, v. g. & successiue de primogenito in primogenitum, donec eius linea masculina durabit, intelligenda esse de linea recta effectiua, Fab. Turret. *cons.* 13. *num.* 26. *lib.* 2. plene Castil: *controu. tom.* 5. *cap.* 93. *n.* 16. *& tom.* 6 *cap.* 138. *num.* 18. Valenzuel. *cons.* 97. *ex num* 75. *cum seqq.* vbi ait vocatione masculorum in maioratibus semper poni ad designandam formam succedendi, vt prius masculus, & post eum fœmina succedat, atque ita fœmina non censetur exclusa, & *num* 78. concludit in hæc verba. Ideo in successione istorum maioratuum remansit firma regula iuris, scilicet quod vocatio masculi ad ingressum successionis solum sit ad ponendum ipsam in persona, in qua est radicanda assiguando ordinem prælatitium successionis & non exclusionem fœminarum, Perez de Lara *de vita hominis cap.* 30. *num.* 82. vbi has conclusionea in casu difficiliori intellexit, nempe quando institutor non expresè exclusit fœminas, sed vocauit filium suum primogenitum, & eius filium masculum, & alios filios secundo, tertio, & quarto genitos, & eorum filios masculos, quod non ex hoc censeatur maioratus agnationis, nec exclusa fœmina in perpetuum, sed solum prælatio masculis tributa. Addit. ad Molin. *d. lib.* 3. *cap.* 5. *sub num.* 71. *vers. quod fortius asseuerandum est*, Mart. *de success. legali p.* 3. *quæst.* 12. *art.* 4. *num.* 3. *&* 4. vbi dicit quòd in fideicommisso relicto masculis, fœminæ succedunt deficientibus masculis, Rot. *decis.* 516. *numer.* 4. *part.* 1. *recent.*

237 Mentiris verbum, an importet magnam iniuriam? Resp. esse iniuriosissimum, per Bart. & Ias. *in l. si quis extraneus, ff. de acquir. hæred.* Ioan. Corras. *lib.* 6. *miscel. cap.* 24. *numer* 6. Andr. Gail *lib.* 2. *obseru.* 100. Ioan. Christophor. Boschi. *de iniur. disp.* 1. *numer.* 20. Castill. *decis.* 171. *numer.* 9. *tom* 2. Hening. Papo *de iure retortitionis p.* 3. *thesi* 16. *& in thesi* 38. respondet ad *l. quæ omnia* 25. §. 1. *ff. de procurat.* ex qua videbatur probari secundùm aliquos quod procurator, de quo ibi, *per suum mentiri in iudicio conuicium sibi factum retorserit*, & sic excusari, de quo nullum illic animaduerti poterat verbum: sed posito (addit dictus Hening) quod per hoc mentiri se purgasset procurator, factum hoc esset in iudicio à procuratore, qui à domino criminis accusatus è vestigio excipiena se criminis reum inficias iuisset, id quod ad hunc retortitionis vulgaria casum, qui extraiudicialis, & priuatus est actus accommodari non possit, cum hoc tantum egisse præsumeretur reus procurator, vt excipiendo se contra accusatorem defenderet, non vt illum calumniæ oneraret, sine qua sibi retortitio constare nequit, vtpote quod iniuriam sibi illatam iniuria retorqueret.

238 Minor an possit libere testari sicut maior, & de bonis suis ad libitum disponere? Resp. posse, & curatorem suum hæredem instituere, nisi constet dolo curatoris fuisse circumuentum & inductum ad testandum in sui fauorem, vt per Anton. Gom. *l.* 3. *Tauri numer.* 5. Azeued. *l.* 23. *à num.* 14. *vsque ad num.* 20. *tit.* 11. *lib.* 5. *Recop.* Galganet. *de tutel. & cur. lib.* 3. *quæst.* 54. *per tot.* vbi ex *numer.* 4. contrarium tenere videtur, Gutier. *etiam de tutel. p.* 2. *cap.* 14. *à num.* 3. *& numer.* 20. Quicquid dicat Rebuff. quem referunt & sequuntur Duen. *reg.* 41. *in verb. Administratores*, Caualcan. *de tutor. num.* 279. Pereg. *de iure fisci lib.* 2. *tit.* 6. *num.* 12. quia Rebuffus loquitur stante lege expressa sui Regni, quam ibi glossat, hoc nuncupatim prohibente. Nec de minore, qui optime disposuit testamentum suum, poterit quandoque dubitari ab illo rite factum non fuisse, quia reperiuntur minores 14. annorum, qui in iure vt Doctores respondent; & minores septennio, qui latinam loquuntur linguam, Ego antequam maternam pronuntiarem, opera & diligentia doctissimi parentis mei Latinam didici, & in illa ætate loquutus fui. Re-
fert Plutarchus *in Cicerone* illum in ætate 13. annorum
compofuisse poëma quoddam heroicum, cui titulum
dedit, *Pontius Glaucus*. Narrat Suetonius *cap.* 6. Tibe- 239
rium Cæsarem in ætate nouem annorum orationem fu-
nebrem publicasse dictasse in sui parentis morte. Histo-
riæ mandauit Caid Cæs. Baron. *in annalibus anno* 240
Christi 374. Sanctum Augustinum in ætate 19. anno-
rum Rhetoricam publicè in patria sua docuisse. Et Iu- 241
reconf. *in l.* 1. §. *pueritiam, ff. de postulando*, ait filium
Neruæ in ætate 17. annorum publicè in iure respondis-
se, vbi Angelus affirmat Bartolum idem fecisse. Et Bal- 242
dus cum esset ætatis quindecim annorum publice repe-
titionem dictauit *ad l. centum Capua, ff. de eo quod cer-
to loco*: & in eadem ætate idem Fulgosius *ad l. mani-
festa turpitudinis, ff. de iniur.* Et Politus Senens. cum 243
totius Italiæ admiratione in ætate 16. annorum millia
iuridica Paradoxa publicè defendit, vt refert Matth.
Gribald. *de ratione studendi lib.* 1. *cap.* 2. Alia plura
exempla adducunt Pacian. *de probat. lib.* 1. *cap.* 41. *à numer.* 45. Bobadil. *in sua politica lib.* 1. *c.* 7. *n.* 21. Mendoç. *in lib.* 1 *Regum tom.* 2. *c.* 3. *in exposit. litteræ à num.* 1. & præcipuè *n.* 21. *cum seqq.*

Monopolia vt exerceantur an ex priuilegio Princi- 244
pis concedi possit? Resp. affirmare Innoc. Rimin. iun. Auiles, & Bobadil. citatos à Mastrill. *de Magistrat. lib.* 3. *cap.* 4 *num.* 441. Sed licet eorum sententia defendi possit eo casu, quo vrget iusta causa, & communis vtilitas præcisa, & necessaria: nihilominus his terminis præcisis contrarium veriùs videtur, ex Greg. Lop. *l.* 2. *glos.* 2 *ad fin. tit.* 7. *part.* 5. ibi, *Aduertant tamen Principes concedentes ista priuilegia ne concedant contra publicam vtilitatem, neque ob ditandum vnum alios destruant, neque dona ingenij, & naturæ, quæ Deus dat hominibus, Principes prohibeant, iubendo quod vnus solus exerceat talem artem, vel tale officium, sed præ oculis habeant Deum, & publicam vtilitatem, cui ex iniuncto regimine, seruire debent*, &c. Sot. *de Iustit. lib.* 6. *quæst.* 6. *art. fin.* Albert. Brun. *inter consilia feudalia ipsius cons.* 131. *vers. vltimo moneor*, Matth Lopez Bracco *lib.* 2. *de regendi ratione fol.* 38. Menoch. *de arbitr. casu* 569. *num.* 27. Surd. *cons.* 321. *numer.* 24. Franc. de Ponte *de potest. Proregis tit.* 10. *rub. de mercat seu nund. numer.* 9. Anton. Thesaur. *decis.* 16. Farin. *fragm. crimin. p.* 2. *verb. Monopolium n.* 305.

Mulier, quæ à viro deflorata fuit sub spe & promis- 245
sione matrimonij, si postea passa sit ab alio cognosci, an possit petere vt promissa sibi adimpleantur, vel vt saltem competentem dotem talis vir sibi soluat? Resp. virum ad nihil teneri, vt per Vincent. Caroc. *decis.*

seutasu 68. vbi per sex fundamenta ita concludit,& iudicatum refert, Iacob. Cancer. var. resol. lib. 2. c. 11. de sponsal. n. fin. Paul. Bellon. de potestate eorum quæ fiunt in continenti c. 18.

246 Mutuare pecuniam ciuitati an ciues ditiores com-
pelli possint quando necessitas publica immineret?
Resp affirmatiuè, etiamsi ad mutuandum nemo sit
compellendus, vt per Auil. ad cap. 2. Prætor. in
glos. de mercaderia num. 11. & cap. 17. glos. à rajonables
n. 33. & c. 34. glos. sin nuestra licentia. Mexia in pragm.
tassæ panis concl. 1. n. 58. Auendan. de exequen. mand.
lib. 2. cap. 19. n. 34. & cap. 14. n. 9. Menchaq. controuers.
illustr. lib. 1. cap. 6. num. 7. Ioan. Garc. de expens. c. 12.
num. 67. Azeued. l. 1. num. 27. vers. vel melius erit tit.
25. lib. 5. Recop. & l. 21. n. 2. tit. 11. eod. lib. 5. Matiens.
d. l. 1. glos. 9. n. 4. cum seqq. tit. 25 eod. lib. Gutier. practic.
lib. 2. quæst. 180 num. 29. Bobadill. in politica lib. 3. cap.
3. num. 18. & lib. 5. c. 5. n. 22. Cabed. Lusit. decis. 92.
num. 8. p. 2. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent.
lib. 8. tit. 5. n. 18. Cened. canon. quæst. 33. num. 12. Et
etiam Rex pro defensione patriæ contra hostes Reip.
poterit cogere subditos diuites, vt sibi mutuent pecu-
nias, Reip. in l. dotis causa n. 118. ff. soluto matr. Ce-
uall. commun. quæst. 906. alias fin. n. 44. tom. 4. Et quid
quoad Clericos, & ecclesiasticas personas? Vide Auiles
d. cap. 17. verb. à rajonables num. 33. Mexia d. concl. 1.
num. 60 Matiens. d. l. 1. glos. 9. num. 5. in fine, Bobadil.
d. lib. 3. cap. 3. n. 18. Ceuall. communium q. 578 n. 3. cum
247 seqq. & q. 897. à num. 617. Sed dubitari potest an in
hoc casu liceat mutuantibus aliquid vsurarum nomi-
ne ratione lucri cessantis, vel damni emergentis reci-
pere? Id vtroque Iure licere, & eis permissum esse do-
cent Sot. de Iustit. lib. 6. q. 1. art. 3. concl. 1. & 2. Nauarr.
commento de vsuris num. 44 cum seqq. Mascard. de pro-
bat. concl. 934. num. 41. & 42. Menchaq de success. creat.
lib. 1. §. 6. num. 21. & 22. & controu. illustr. lib. 1. cap.
68. Menoch. de arbitr. casu 110. num. 12. Vincent. Ca-
roc. de deposito tit. quid veniat in act. depositi rub. ac-
cessio 4. num. 5. fol. 215. Surd. decis. 259 num. 17. & de-
cis. 345. num. 16. Ludou Peguera decis. 22 num. 4 pau-
248 lo post med. vbi ait coactum mutuare Communitati,
vel Vniuersitati posse pacisci de aliquo lucro ob dam-
num vitandum, non verò de aliquo lucro cessante
ante moram, Sigism. Scac. de commerc. §. 1. q. 7. p. 2. ampl.
8. num. 114. vbi tradit in hoc casu, quando scilicet com-
pulsi sunt mutuare etiam ante moram de interesse pa-
cisci posse.

249 Mutuatæ rei valor seu pretium si crescat, vel decrescat, cui cedat damnum, vel commodum? Resp. cedere creditori si eueniat sine culpa, & mora debitoris, per l. vinum ff. si certum pet. Mozz. de contract. tract. de mutuo tit. de naturalibus mutui n. 15. Laurent. Rodulph. in cap. consuluit, de vsur. p. 2. q. 7. n. 9. & p. 3. n. 2. & 3. Sigism. Scacc. de commerc. §. 1. q. 1. à num. 415. vbi assignat rationem, quia licet dicatur plus recipere, non tamen recipit vltra sortem; non sic erit quando mensura mutatur; si enim mutuaui tibi centum modicos tritici, & Principis iussu modius tritici sit minutus, aut auctus, non liberaris soluendo secundum mensuram minorem, sed secundum mensuram veterem: nam in primo casu minus redderetur, in secundo plus, Azori. instit. moral p. 3. lib. 7. c. 10. q. 6.

250 Officiales supranumerarij an gaudeant priuilegiis ordinariorum? Resp. negatiuè per l. decurionibus C. de silentiar. lib. 12. ibi, Etenim triginta numero instituuntur Consiliarij & illi immunes dicuntur, & propterea si alij creentur silentiarij non gaudent priuilegiis eorum, qui sunt numerarij, &c. l. eos 5. l. fin. C. de apparit. Magistr. milit. & priuil. eorum lib. 12. ibi, Eos, qui in officiis nostris merentes statutorum tantummodo numero inserti sunt, fori præscriptione muniri, cæteros verò, qui supra huiusmodi numerum militare noscuntur, quasi nec militantes, & apud illustrissimas Præfecturas, & apud clarissimos Prouinciarũ Rectores de quolibet pulsari, & conueniri, & sine cinguli præscriptione respondere negotio sancimus, &c. Menoch. cons. 1179. ferè per tot. & præcipuè à n. 9 Mastrill. decis. 155. à n. 31. Ioan. Maria Nou in praxi elect. fori sect. 2. q. 34. n. 9 fol. mihi 217.

Officium siue qualitas duplex vbi in eadem persona concurrit, cuius personæ consideratio habenda? Resp. illius qualitatis considerationem habendam, cuius contemplatione actus geritur, per Seraph. decision. 1058. Ioan. Griuel. Dolana decis. 82. num. 20. Solorzan. de iure Indiarum tom. 1. lib. 2. cap. 21. num. 7. cum seqq. & tom. 2. lib. 3. cap. 24. num. vlt. & cap. 23. num. 38. Non enim inconuenit quòd vna & eadem persona ob varios respectus diuerso iure censeatur, cum hoc sit concedendum ratione duplicis iuris quod vnus, & idem habet, vt vno casu possit esse maior, & dignior, & in alio minor, & minus dignus, Menoch. cons. 901. num. 71. cum seqq. Theodos. de Rubeis in singul. Rotæ p. 4. tit. de præcedent. resp. 1. num. 2. tom. 2. pag. 469. & resp. 2. num. 14. cum seqq. pag. 488. D. Contelor in quæst de præcedens. num. 63. Franc de Amaya ad lib. 10. Cod. sub tit. de decurionib. in l vlt. cap. 1. num. 65. Marc. Anton. Surgent. in Neapoli illustrata lib. 1. cap. 27. num. 22. & 23. p. 301. Ioan Bapt. Thoro in compendio decis. Neapol. tom. 1. verb. Consiliarius electus, Fului Constant. ad tit. de Consulib. lib. 12. C. n. 36. Doctissim. D. m. D. Laurent. Ramirez de Prado in supremo Castellæ Senatu Reg. Consiliar. in alleg. de præcedentia n. 39. 251

Pater an possit rem meliorem sibi eligere, & assumere in tertiam, & deteriores relinquere filiis? Resp. negatiuè cum Alex. in l. Marcellus §. res quæ num. 7. & 10. ff. ad Trebell. Tell. l. 19. Tauri col. 2. in princ. Cou. in cap. Raynaldus §. 2. num. 5. de testam. Valasc. cons. 53. num. 9. & de partit. cap. 19. num. 30. cum seqq quos refert & sequitur Mic. Reinoso obseru. 36. n. 6. vbi addit nec hoc facere posse, si domus, vel prædium quod assumpsit in tertiam, excedat valorem ipsius tertiæ. 252

Pater qui potest meliorare vnum ex filiis in tertio, & quinto bonorum, an possit meliorare duos, & vnum pro vita sua, & alterum post eius mortem, & vnum ad decennium, & alium ad alterum decennium? Resp. affirmatiuè per Seguram in l. vnum ex familia §. sed etsi fundum ff. de legat. 2. n. 57. & 58 Roder. Xuar. in l. quoniam in prioribus ad declar. leg. Regni q. 5. n. 1. & 2. Azeued. l. 3. n. 15. tit. 6. lib. 5. Recop. Menes. ad l. vnum ex familia §. si duos n. 1. Anton. Gom. l. 1. Tauri n. 2. Castil. l. 27. Tauri n. 10. 253

Pater an teneatur soluere quod mutuatur filiofam. causa studij: Resp. teneri si debitam moderationem mutuum non excedat, per Socin. reg. 137. limit. 1. Duen. reg. 370. in princ. Greg. Lop. l. 6. glos. 7. tit. 1. part. 5. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præs. 68. n. 3. & 8. Didac. Perez l. 1 tit. 8. lib. 3. Ordinam. pag. 605. & seq. vers. fallit septimò, Mozz. de contractib. rub. de mutuo tit. quomodo deficiat, seu finiatur mutuum numer. 26. Palador. in sesquicentur. differ. 12. §. 1. numer. 9. & 13. Petr. Greg. syntagm. iuris lib. 22. capit. 3. num. 11. vers. secundus, Matth. Coler. de processib. execut. part. 1. cap. 10. num. 28. Alex. Trentacinq. var. lib. 3. tit de solut. resol. 19. numer. 14. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 301. vers. 8. Azori. instit. moral. part. 3. lib. 7. cap. quæst. 6. Rebell. de obligat. Iustit. part. 2. lib. 8. quæst. 2. numer. 13. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 60. num. 23. & 25. Et procedit licèt filius studeat contra voluntatem patris, glos. verbo soluit in l. sed Iulianus §. quod dicitur ff. ad SC. Maced. 254

Bald.

Bald. Nouell. *de dote p. 6. priuil. 46. num. 1.* Fab. de
Anna *in addit. ad* Vincent. de Anna *sing.* 184. Gu-
tier. *in repet. auth. Sacramenta puberum n. 74. C. si
adu. vendit.* Stephan. Gratian. *d. cap. 60. num. 23.* Pa-
tens meus *in rem. ff. ad Ordin. Regiam Lusit. lib. 4.*
255 *tit 50. §. 4.* Intellige quando filius addiscit Gramma-
ticam, & dat operam humanis litteris, & artibus libe-
ralibus: nam pro istis disciplinis addiscendis pater præ-
stare debet expensas, non vero pro maioribus faculta-
tibus, nisi pater semel incepit filium erudire. Anton.
Gom. *l. 19. Tauri numer.* 18. Anton Menes. *in auth.
res quæ num. 92. C. commun. de leg.* Mench *de success.
creat. §. 30. numer.* 202. Auendan. *resp* 17. Spin. *in spe-
culo testam. glos. 18. num. 79. vers. quid autem dice-
mus*, Pichard. *in §. quadam actiones, in tract. de col-
lat. art. 3. numer. 53. Instit. de action.* latè Mangil. *de
imput. q 31. per tot.* Hæc tamen fallunt quando pater
prouideret filio de rebus necessariis, & qui mutuauit
hoc sciret, Duen. *d. reg. 370. limit. 4.* Gutier. *vbi supra
num. 78.*
256 Pensione grauatus beneficiarius an satisfaciat relin-
quendo & cedendo fructus beneficij? Resp. satisface-
re, licèt sit personaliter obligatus, vt post Ioan. Bapt.
Ferret. *cons. 73.* Bursat. *cons. 361. num. 18.* resoluit Fe-
lician. de Solis *de censib. tom. 2. cap. 1. n. 6. in fine vers.
nec obstat.*
257 Pensio reseruata de consensu titularis an soluatur à
regressario post purificatum regressum? Resp. negati-
uè, quia Papa tunc reseruat pensionem soluendam à
titulari, & eius successoribus, ac proinde iure merito
quando beneficium peruenit ad regressarium, cum ille
non sit successor Rectoris consentientis, sed capiat be-
neficium ex suo primæuo iure, quamuis pensio fuerit à
principio valida, attamen illa post purificatum regres-
sum, ipsi regressario non præiudicat. Ita Cassad. *decis. 1.
de pension.* Gig *de pension. 79.* Pute. *decis. 97. lib. 2.*
Rot. *in Mantuana pensionis 4. Decembris* 1626. *co-
ram bona m. Merlino.*
258 Pensioni antiquæ an consensisse censeatur impe-
trans beneficium sub narratiua quod sit ea pensione
grauatum? Resp negatiuè, quia talis impetrans fate-
tur quidem beneficium esse grauatum pensione, sed non
inde fatetur pensionẽ esse valide reseruatam, cum etiam
potuerit inualide reseruari, iuxta notata per Bald. *cons.
269. in fine vers. alia quæstio lib 1. & cons. 270. num 11.
& 12. vers. dicit aliquis, eod. lib. 1.* quibus locis proba-
tur quòd si actus potest fieri ciuiliter, & naturaliter,
confessio probat quidem actum, non autem an natura-
liter, vel ciuiliter fuerit factum, cum vtroque modo fie-
ri potuerit, Alex. *cons 179. num. 4. lib. 2.* Paris. *cons. 107.
num. 2. lib. 1. & cons. 104. num. 90. lib. 2.* Felin. *in cap. si
cautio num. 53. vers. sed circa hanc, de fide instrum.* Ita
Rota *in Auersana pensionis 27. Martij* 1628. *coram
bona mem. Merlino, & in Millten. pensionis 7. Iu-
nij* 1630. *coram bona mem. Coccino*, vbi dicitur fuisse
recessum ab aliis decisionibus, in quibus contrarium
fuerat decisum à Rota.
259 Pensionis an capax sit illegitimus, prima Tonsura,
vel minoribus Ordinibus initiatus? Resp. illegitimum
præuia dispensatione ab Episcopo ad primam Tonsu-
ram promotum, censeri & effici capacem pensionis abs-
que alia particulari dispensatione, prout reiecta opi-
nione Gigantis & Rebuffi perpetuò Rota tenuit,
quemadmodum attestantur Samen. *in reg. de annali
quæst. 11 in fine*, Gambar. *de auctoritate Legati à la-
tere lib. 6. numer.* 28. & sunt decisiones coram Orio-
len. relatæ *in p. 1. diuers. decis.* 425. coram Card.
Seraph *decis. 1264. numer. 1.* & coram Card. Blan-
chetto *in Aquileien. fructuum 14. Ianuarij* 1599.
coram Litta, relata per Nicol. Garc. *de benefic. in ad-
dit. ad part. 1. cap. 5. numer. 117. & in Veneta pensio-
nis 10. Decembris* 1577. coram Robusterio, *& in Cæ-
saraugustana pensionis 19. Februarij* 1595. coram Gi-
ptio, *& in Burgen. pensionis coram bona mem Buratto*,
apud Marchesan. *de commission. tom. 1. fol. 517.* vbi
quòd perpetuò Rota seruat hanc opinionem, & coram
Merlino *in Regien. translationis pensionis 14. Maij*
1627. & coram Coccino Decano *inter eius impressas
decis. 31. n. 8.*
Pensionem soluere an teneatur intrusus in benefi- 260
cio? Resp. teneri si percepit illius fructus, per Greg.
resp. 29. Belleucin. *de cha it. subsid. q. 34. num. 1.* Bur-
sat. *cons. 561. num. 19 & 25. lib. 4* Nicol Garc. *de be-
nefic. part. 1. cap. 5. num. 182. cum seq.* Seraphin. *de-
cis. 66. num. 3.* Duran. *decis. 369. num. 1. lib. 2* aliàs es-
set iniquum vt verus titularis, qui nullos fructus perce-
pit, pensionem soluere teneretur, Mantic. *decis. 339.
num. 3.* Burat. *decis. 669. num. 4. & decis. 636. num. 3.
& decis 915 num. 3.* Valenzuel *cons. 137. numer. 37.
tom. 2.* Successor verò in beneficio pensione grauato te- 261
netur ad illius solutionem non solùm actione reali tan-
quam percipiens fructus, super quibus fuit impositum
onus reale pensionis, *cap. querelam*, & *ibi* Abb. *not. 3.
de elect.* Felin. *in cap ad audientiam el 2. num. 6. de re-
script.* Castren. *cons. 338. numer. 4. vers. aut quæritur
lib 1.* Decian. *cons 18, num 8. tom. 2.* Gig. *de pension.
q. 39. num. 1. & q 40. num. 1. & q. 43. & 47. numer. 2.*
Gonzal. *ad reg 8. Cancel. glos. 34. num. 45. & seq.* Man-
tic. *decis. 273. num. 1.* Gregor. XV. *decis. 507. num. 2.*
Duran. *decis. 369. num. 1.* Sed etiam tenetur actione
personali, qua titularis acceptans beneficium pensionẽ
grauatum videtur quasi contrahere cum pensionario,
& se obligare ad onera beneficio imposita, *§. heres
quoque Instit. de obligat. quæ ex quasi contr.* Guid Papæ
decis. 577. Zerol. *in praxi Episcop. p. 2. verb. pensio.*
Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 5 §. 5 num. 46.* Lotter. *de
re benef. lib. 1. q. 36. num. 87. & 88. & q. 19. num 42.*
Verall. *decis. 13. part. 1. & decis. 302. p. 1.* Rot. *in recen-
tior decis. 176. num. 3 p. 2.* Greg. XV. *decis. 213. num. 7.*
nec est locus excusationi sub prætextu ignorantiæ, Ve-
rall. *decis. 107. num. 4. p. 3.* Lotter. *d q. 39. numer. 49.*
Quod bene procedit etiamsi successor fuerit ordinaria
auctoritate prouisus, vt per Nicol. Garc. *d. p. 1. cap. 5.
num. 187.* Lotter *d. q. 39, num. 101.* Et licèt de illo in
reseruatione nulla fuisset facta mentio, glos. *verb. Prio-
ratus in cap. nisi essent, de prabend.* Felin. *in d. cap. ad
audientiam el 2. num. 6. de rescript.* Castr. *cons. 338.
num. 4. vers. ex litteris lib. 1.* Bursat. *d. cons. 361. num. 16.*
Gig. *de pension. q. 44. num. 2.* Valenzuel. *cons. 204. n. 5.
tom. 2.* Rota *in Toletana pensionis 1. Iulij* 1630. *coram
bonæ mem. Merlino.* Et non alteratur obligatio soluen- 262
di pensionem mutatione personæ in beneficio iam pen-
sione grauato *l. 2. §. ex litteris ff. de verb. oblig.* Bald. *in
l. 1. n. 3. C. de hered. act. & in l. vbi adhuc 29. num. 47.
C. de iure dot.* Guid. Papæ *q. 629. ex num. 1.* Valenzuel.
cons. 124. num. 32. tom. 2. Greg. XV. *decis. 275. num. 2.*
Duran. *decis. 67. num. 19 & 20.* Rota *apud Post. in fine
sui tract. de manutent. decis. 102. n. 2.* Lotter. *d. lib. 1.
q. 38. à n. 111. & q. 39. n. 76.*
Pœnæ conuentionales quando debeantur? Resp. non 263
deberi nisi quatenus concurrant cùm interesse, vt per
Ioan. de Lignano *in cap. cum dilecta, de arbitr.* Laurent.
de Rodulphis *in repet. cap. consuluit q. 67. de vsuris*,
Matth. de Afflictis *decis. 135. Quidam Venetus num 4.
& 5.* vbi addit ita fuisse decisum, & quod de stylo Cu-
riarum receptum est condemnationem pœnæ non fieri,
nisi quatenus intersit, cui idem testatus adhæret, The-
saur. *decis. 79. sub n. 1.* Petr. Rebuff. *in l vnic. glos. 1 n. 54.
C. de sentent. quæ pro eo*, Cæs. de Vrsill. *ad Afflict. d.
decis. 135. num. 5.* Auendan. *in dictionario verb. Pœna*

conuentionalis, Ioan. Garcia de expens.cap.9.num.65. Roder. de annuis reddit.lib.5.q.5. num. 10. Azeued. l.4. num.57. cum seqq. tit. 21. lib.4. Recop. Bertazol. cons.490.num.3. lib.2. in crimin. Bursat. cons.21. n.14. lib.1. vbi numer. 15. addit quòd sit magis hæc opinio, & pro anima securior, Franc. Marc. decis.411. num.9. & 10.p.1. Sigism.Scacc. de iudic.lib.2.cap.2.num.337. Gutier. de iuram.confirm.p.1. cap.36.num. 10.& 12. & Canon. lib.2.cap.20. n.3. Verall. decis.231. part.2. Seraph. decis. 94. num.23.& 24. part.1. Rot. decis. 371. num.3. & decis. 809 per tot. & maximè ad fin.
264 p.1. diuer. Et verificato quòd interesse non concurrit, pœna conuentionalis peti non potest, vt resoluit Sarmient. select. lib.3.cap.6. num.10. & 11. quem sequitur Thesaur. decis 98. num. 4. quia pœna conuentionalis nunquam exigitur quando ex contrauentione damnum parti non resultat, Afflict. rub 55. in constit. eos qui scienter, sub num. 18. Sigism. Scacc. de iudic. lib.2.cap.8.num.526. Stephan. Gratian. discept. forens.
265 tom.1.cap.36. num.63. Vbi enim damnum non adest, ibi condemnatio fieri non debet, l. sancimus C. de pœnis, Rimin.cons.153.num.74. Becc. cons.101.num.32. Lancell. Gallia cons.28. num.21. Giurb.cons.16.n. 31. Alex.Raudens de analog.cap.14.num 131. Pœna enim debet culpæ respondere, l. respiciendum ff. de pœn. l. Pedius ff. de incend. ruina, & naufrag. cap. afferamus 24.q.1. Albet.Gentil. lib.3. de iure belli cap.7. Patrit. de Regno lib.8. cap.14. Valenz. cons.91.num. 47. Ioan. Poran. de Senatore lib.2 cap.9. Guillelm Forner. lib.1. select.c.15 Henric. Bocer. de Regalib.c.3.n.110. Farnes. de Republ.lib.2.paneg 5.c.8.

266 Possessio ex contractu nullo, seu inutili an transferatur? Resp. negatiuè per l.3. §. sciendum ff. de donat. inter virum, ibi, Sciendum autem est ita interdictam inter virum & vxorem donationem vt ipso iure nil valeat quod actum est, proinde si corpus sit quod donatur, nec traditio quicquam valet, &c. quæ verba vltima possessionis etiam translatione infìciantur: alioqui si hæc in vxorem transiret, aliquid transferretur, nec Iureconsultus assereret nihil transire, seu actum nec quicquam valere, quasi & dominium, & possessionem includat, nihilque excludat, prout vniuersalis negatiuæ proprium est, l. Iuliarum ff. de legat. 3. glos. verb. quæcunque in cap. solita, de maior. & obed. glos verb. nullo modo in Clem.2 de ætate & qual. clariùs translationem possessionis ex actu nullo negat text. in l. si eum qui 26.ff. de donat.inter.ibi, quia licet illa Iure Ciuili possidere non intelligatur, & in l. inter virum 46. ff. eod.tit. ibi, inter virum, & vxorem nec possessionis vlla donatio est. Ex quibus iuribus hanc sententiam tanquam inuariabile præceptum eliciunt DD. per text. ibi in l. iubemus 24. §. sanè, vers. nisi enim C. de sacros. Eccles. & in l.1. C. non licere habit.lib.12. Alex. cons. 69.num.12.lib.5 & cons.81.num. 11. lib.3. Plot. in l. si quando n.285. C. vnde vi, Socin. iun. cons.84.n.4. & 5.lib 3. Tiraq. de iure constituti p.3. limit.7. à numer.13. Mandos. ad Roman cons.321. num.2. verb. remansit, Caualcan. de tut. & curat.num. 152. Bursat. cons.140. num.18.lib.2. Menoch. cons. 1095. num. 6. 7. & 12. vol.11. Surd. cons.176.ex num.14. Mier. de maior.p.3.q.9.ex numer.29. in noua impres. Contrarium verò, videlicet ex actu nullo, & prohibito possessionem transferri videtur probari ex l.1. § si vir vxori, & ex l. quod vxor 16. ff. de acquir. possess. & ex l. nec vllam 13. §. in omnibus ff. de petit. hæred. & in l. si donata 36. ff. de donat. inter virum, & in l.2. §.1. ff. pro donato, & in l.1. §. deiicitur vers. denique ff. de vi & vi arm. Matiens. l.8. glos.5. num.32. & glos.6. num.1. tit.7.lib.5. Recop. Christoph. de Paz de tenuta tom.1. cap.28. num.9. cum seqq. & tom.2.cap.54. numer.17. Pro concordia distinguendum est inter prohibitionem alienationis absolutam, & eam, quæ sine aliqua solemnitate, vel qualitate interdicta est: vt primo casu ex alienatione contra prohibitionem absolutam sequuta non transferatur possessio, quia nec lex, nec testator aditum alienationi patefaciunt, vel parant, l. si creditor § vlt. ff. de distract. pign. cum similibus. Secundo verò casu possessio transire queat: quoniam lex, quæ alienationi præceptum solemnitatis iniunxit, lapsu temporis, aliove modo supplere illam quit, Matiens. in d.l.8 glos.5. à num.11. Surd. d.cons. 276. numer.15. in fine cum seqq. Et ità concordantur Iura ci-
tata, quod scilicet l. sed & si 25. ff. de donat. inter vi- 267
rum, & l. si vir vxori ff. pro donato, quibus cauetur vxorem vsucapere posse rem sibi à marito donatam, procedunt cum nec maritus pauperior effectus non fuit, vel (quod in idem recidit) rem alienam donauit: in his enim & similibus speciebus bona fides versatur, & ideo vsucapioni fit locus. Aliter atque si pauperior redderetur, nam cum tunc iusta possessione careret, vsucapere prohiberetur l. quod vxore 16. ff. de acquir. possess. l.1 § 2. ff. pro donato, sequitur glos.1. in d. l. quod vxore, Vigel. in methodo Iuris Ciuilis lib.7.c.13. tit. pro donato, except.2. in princ. & replicat.4. Anton.Fab. lib.7. coniect. Iuris cap.13. in princ. & de errorib. pragmat. tom.2.decad.41. errore 3.pag 830. & errore 4. pag.834. Scip. Gentil. lib.2. de donat. inter virum, & vxor. cap 28. Schiford. lib.2. ad Anton. Fab. tract. 38. q.4. col.2. Non enim detentator ex reprobo titulo rem nanciscens, vel detinens possessor est, sed in solius nudi facti possessionis apparentia reperitur, inter quos longum, latumque discrimen versatur, l. quod seruus 2. & ibi glos. verb. ciuiliter ff. de acquir. possess. l. si quis 10. §. idem Pomponius ff. eod. tit. cap. cum Apostolica 8 de his quæ fiunt à Præl. vbi soli iusti possessores possidere dicuntur.

Possessor, & dominus præcipuus alicuius rei si ad- 268
mittat in ea condominum, vel compossessorem, an deinde talis dici possit? Resp. iam non dici præcipuum dominum, vel possessorem; quia per huiusmodi communicationem præiudicat sibi in illa prærogatiua vnitatis, atque singularitatis, cap.1. § præterea, vbi glos. & Bald. col.1. quibus modis feud. amit. idem Bald. cons. 475. col.4 vers. supposito autem lib.2. Paul. Castren. cons.84. col.2. lib.1. Deci. cons. 369. col.4. Tiraq. in tract. de iure primog. q.26.num.1. & 2. Corbul. de iure emphyt tit. de causa priuationis ex eo quod emphyteuta patitur alium inuestire num.1. cum seqq. Ruin. cons.1. numer.18. lib.1. Brun. cons.40. ad fin. & cons.80. col.5. vers. plus dicit. Ratio est, quia consortium, & communicatio huiusmodi dominium includit, Bald. in l. dudum numer.7. C. de contrah. empt. Stephan. Gratian. discept. forens. cap.874. numer. 6. Et facit text. l. latius est 96. §. prædia ff. de verbor. signif. & in cap. sicut ij 47. dist. ibi, Proprium nemo dicat quod est commune, & in l. in re communi 25. ff. de seruit. rust. ibi, In re communi nemo dominorum iure seruitutis neque facere quicquam inuito altero potest, neque prohibere quominus alter faciat; &c. Et est optima doctrina Rebuffi in d. § prædia, ibi, Prædia non dicuntur esse alicuius quando sunt communia; sed cum illorum quilibet habet dominium etiam partes diuisæ, veluti si quispiam habeat vnum prædium, alter aliud, quandiu vero commune est, non potest dici alicuius illorum. Itaque si prædia sint inter fratres communia, non dicentur simpliciter esse vnius fratris, sed cum aduerbio, scilicet prædium est Titij pro parte, iste est Baro talis loci pro parte, sed non dicitur Baro simpliciter, &c. Et vbi consortium, & societas prærogatiuæ diuiditur inter duos, diuisionem huiusmodi vocat alienationem, & imminutionem, Iureconsultus in l. si pupillorum in princ. ff. de rebus eorum, Corne. cons.252. in princ. lib.1. Becc. cons. 25. num.8.

num.8.Stephan. Grat.discept.forens. tom. 5. cap. 905. n.16.maximè quando per hanc communicationem, & diuisionem ius & prærogatiua datur illam antea non habenti, tunc enim alienatio, & diminutio totalitatis inducitur, leg.1.Cod. communia vtriusque iudic. Surd. cons.308.numer.18.Menoch.consil 80.numer.1. & 56. & cons.974.numer.18.& consil.985. numer. 6.Steph. Gratian.d.lib.5.cap.917.Conducit text. in l. 2.vers. naturale Cod. quando & quibus quarta pars deb. lib. 10. ibi, Naturaliter negligitur, quod communiter possidetur, & qui totum non habet, se nihil habere arbitratur, vbi Luc de Peña numer. 12. ibi, De propriis enim maxime curatur, de communibus autem minùs, vt dicitur 2. Politic. Rarum enim est quod magnum est, cap. si officia 95. dist. cap. in sancta 2. quæst. 7. & rationem præstat text. in capit. legimus 93. dist. Omne quod rarum est plus appetitur, pulegium apud Indos pipere pretiosius est.

269 Possidere dicens nulla alia bona præter à se relata, an transferat onus probandi in prætendentem contrarium? Resp. affirmatiuè per glos. in l.cum de lege ff. de probat receptam per Ias.cons.34.n. 11.lib. 1. Herculan. de negat.proban.n.155.Cephal.cons.133. num.53. Bursat.cons.23.numer.2.lib.1.Anton.Gabr. commun.tit. de probat.concl.1.num.8.Mascard.de probat.concl.1159.n. 40.& 41.Sfort.de restit.in integ.q.36.art. 7.ad fin. D. Barb.in l.maritum n.35.ff.soluto matr. Menoch. consil. 98.n.49.Surd cons.267.n.35.& cons. 434.n.30. Gabr. Aluarez de priuileg.pauperum p.1. q.5.n. 22.& n. 26. Marta voto 178.n.6.

270 Præcedentiam an aliquando Rex præstet inferiori? Resp.inferiorem Comites præcedentem, Regẽ præcedere in illis actibus, in quibus Rex tanquam Comes assistit, per Igne.in l.necessarios §. non alios n. 428.ff.ad S. C.Syllan Aufrer.de potest. Eccles.in secular.n. 14.vers. 19 Feder.de Senis cons.220. in fine, Franc.Marc decis. 459.n.19.p.1.Mynsing cent.5.obseru.3. Mastrill.de magistrat.lib. 3.c.8.n.32.& 33.Exempla adducunt Emman. Sueyro in Flandria historia lib. 10. pag.322. Vlloa in vita Caroli V.fol.14.Camill. Borrel. de præstantia Regis Cathol.c.46.n.347.

271 Præcedentiam an & quando Rex habeat super Cardinales? Resp. Regem in suo Regno habere præcedentiam super Cardinales, in Consistorio verò, & Capella Pontificia Romana Decanus sacri Collegij illum præcedit, secundùm Menoch. cons.902. num.71.lib.10. Stephan.Gratian.discept.forens.c. 111. num.7. Theodos. de Rubeis in singular. Rota tom. 2.p.4. tit.de præcedent. resp.2.pag.487.Mich.Ferro in tract.de præcedent. q.13. num.7.

272 Præcedentiam super Episcopum an & quando Vniuersitatis Rector habere possit? Resp. Rectorem vniuersitatis in actibus illius præcedere Episcopo scholari, vt per Purpur.in l.1.n.195 ff.de officio eius.Steph.Grat. discept.forens.c.106.n.4.Anguian. de legib lib. 3. controu. 33.n.85.vbi quòd Rector Complutensis in actibus Vniuersitatis præcedit Archiepiscopo Toletano, refert Ioan.de Solorzan. de Indiarum gubernat. tom. 2.lib. 3.c.8.sub n. 46.

273 Præcedentiam super Episcopum an & quando habeant Inquisitores contra hæreticam prauitatem? Resp. DD.Inquisitores præcedere DD. Episcopis in causis Fidei, vt per Eymeric. in director. p. 3.q.50. n.3. Steph. Grat discept.forens.c.106.n.38.& c. 298. n. 1.2.26.& 46.Hermosil.ad Part.3.Greg.Lop.super glos.1. in proœm.n.61.Theodos.de Rubeis in singul. Rota tom.2.p.4. pag.469.col.1.

274 Præcedentia an aliquo casu debeatur iuniori? Resp. tunc deberi si illi maior iurisdictio commendetur quam antiquiori in actu eam exercendi, ad not. per Marsil. cons.26 numer.55.& cons.27 numer. 5. Fab. de Anna cons 40.numer.14.Marta voto 101. Mastrill. decis. 130. numer.13.& de Magistrat.lib.5 c.4.num.68.Ponte decis.8.num.1.Marcel.de Mauro alleg.50. per tot & præcipue num.14.tom 1.fol.160. vnde posse hìc inferri ait quòd postquam maiori dignitate præest Dux Florentiæ, licet posterior sit creatus quam Dux Ferrariæ, ex hoc præcedere debeat, Crauet cons.982.& 983. refert Iacob.Speidel.in sylloge quæstionum iuridicarum & politicarum lit.P.numer.71.ver.de præcedentia inter Ferraria, & Florentia Duces. Et noster Anton de Nebrissa in chronic. Regis Catholici Hispano idiomate scripta p. 3. capit. 93. fol. 110. col. 1. & 2. notat euenisse exemplum huic rei accommodatissimum inter Regem Aragoniæ Ioannem II & eius filium D. Ferdinandum Catholicum, Castellæ Regem quando pater in ciuitate Victoriæ filio occurrit. Otrosi (ait iste insignis Historiographus) se puso à su mano izquierda, y el Rey de Aragon no lo consentio, y assi entraron en la ciudad el Rei de Aragon à la mano izquierda del Rei su hijo, y el Rei fue con el Rei su padre hasta su posada, y descaualgo en ella para le poner en la camara, el Rei de Aragon quando supo que aquesta era su posada le dixo. Vos hijo que sois Señor principal de la Casa Real de Castilla, donde yo vengo, sois aquel à quien todos los que venimos de aquella Casa somos obligados de acatar y seruir como à nuestro Señor, y pariente maior, y los honores que vos yo deuo en este caso an maior lugar que la obediencia filial que vos me deueis como à padre: por tanto tornad à caualgar que io ire con vos a nuestra posada porque assi lo quiere la razon; el Rei por los ruegos que su padre le hizo, consentio que fuesse con el. Referunt etiam Stephan. de Garibai in compendio historia Hisp. lib.18. capit. 12. quem allegat Ioan. Bapt. de Larrea in decision. Granatens. tom. 1. disp.1. num. 40.& hos citat doctissimus D. meus D Laurentius Ramirez de Prado in supremo Castellæ senatu Regius Consiliarius doctrina, & eruditione præclarus in allegat.de præcedentia num.9.

Præcedendi, vel sedendi ius in honorabiliori loco 275
Ecclesiæ si controuertatur quis cognoscere debeat? Resp. Episcopum esse Iudicem competentem etiam inter laicos, & non Iudicem secularem; ita plures, quos lata manu retuli in collect. ad Concil. Trid.sess.25.de Regular.cap.13.quibus addo Paul. Piasec. in praxi Episcop. p.3.c.3.tit.de Visitat. Regular.à n.40.fol.mihi 209. Perez de Lara de anniu.& capellan.lib.2.cap.24 n.29.Caroc.de except.contra præiudicialia sentent.except.44.numer.66.Cancer.var.resol.part. 3.cap.10.num. 115.pag. mihi 317.Ceuall.de cognit.per viam violent.part.2. qu. 124.per tot.Salgad.de Regia protect.tom. 1.part. 2.cap. 9.n.3.

Præscriptibilia an aliquo casu sint bona ad vsus com- 276
munes vicinorum deputata? Resp. esse præscriptibilia quando ea possidens cum immemoriali priuilegium allegaret, per Rip.in l.quominus n.102.ff.de flumin.Greg. Lop l.7 glos.2.tit.29. part.3. Azeued. l.1. num.64. tit. 15.lib.4.Recop.Mier de maior.p.4.q.21.n.50.cum seqq. in 2.impres.

Præscriptibili in materia qualis titulus sufficiat ad
acquirendum dominium, & validitatem? Resp. insuf- 277
ficientem iuncta obseruantia quadraginta annorum sufficere, vt per leg.vlt.§.fin.Codic.de fundis patrim.lib. 11. tenent Ioan. de Platea ibi numer. 3. vers. secundò nota, Salicet. in leg. comperit Codic. de præscript. 30. numer. 4. vbi latè D. Barbosa numer. 46. cum seqq. Alexan. consil. 30. numer. 11. & 12. lib. 5. Bart. consil. 196. numer. 7. lib. 1. vbi quod si concessio priuilegij in aliquo deficiat, cursus temporis id roborat; & in materia leg. 1. tit. 18. lib. 9. Recopil. tradit Gironda

*de priuileg. num.*75. dicens sufficere titulum, seu priuilegium non plenum cum possessione quadraginta annorum, quod priùs dixerat Auiles *ad c.*13.*Prætor. verb. Alcaualas sub n.*5.*ad fin.*

278 Præscriptio an interrumpatur per litem in qua quis obtinuit? Resp. negatiuè per Felin. *in cap.illud num.* 17.*de præscript.* Balb.*de præscript.* 3.*part.* 6.*partis q.*4. *n.*37. Cassan.*cons.*47.*n.*7 Burg. de Paz *cons.* 38 *n.* 19. Menoch.*cons.*307.*n.*55. Sfort.*cons.*20. *n.* 11. Monter à Cueua *Arag.decis.*21.*n.*16.

279 Præscriptio iurium, & incorporalium, siue seruitutis vt interrumpatur quæ debeant concurrere? Resp. solam impatientiam, & resistentiam verbalem concurrere debere & sufficere, per Paul. de Castro *in leg.* 2. *numer.*5.*Codic de seruit.& aqua*, Ioan. Philip.*cons.*43. *numer.* 27.*vol* 2. Alexan.*consil.*108.*num.*4.*lib.*2. Ioan. de Amicis *cons.*50.*n.*4.*vers & quod aduersarius, & consil.* 56.*n.*7.*fol.*52. Caualcan.*decis.*4.*n.*55.*vol.*5. *& decis.*7. *n.*15.*eod.vol.* Anton.Fab.*in suo C. tit.de longi temporis præscript.defini.*1.*fol.*266. Crauet. *cons.*973.*n.* 23. *lib.* 5 Rodulph.Schrad.*cons.*4 *n.* 178.*vers.vsque adeo vol.*1. Aldouin.*cons.*47.*n.*10.*&* 11.*vers.sola impatientia*, Alphet.*cons.*18.*n.* 22.*vers. & pro interruptione vol.* 2. Osasch.*decis.*101.*n.*22.*&* 23.*vers.quia ex actis.*

280 Princeps an & quando possit iuri quærendo derogare? Resp. Principem de plenitudine potestatis etiam sine causa posse derogare iuri non plene quæsito, vel quod consistit tantum in spe, cum Bart.*in l. Gallus § & quid si tantum, n.*14.*ff de liber. & posthum.* vbi Socin *n.* 22 Greg.Lop *in l.* 5.*glos.*2.*verb. mugeres q.* 28. *vers. si verò maioria tit.*13 *part.* 6 Albert.Brun.*cons.* 1.*numer.* 60. Campeg.*cons.seq.num.*36.*&* 37.*vers.ex quibus*, Socin.*ibi cons.*10.*num.*25.*&* 26. Franc. Becc. *cons.* 56. *ex numer.*55. Petra *de potest. Principis cap.* 30. *per tot.maximè num.*30.*vers.rursus*, *& num.*35.*vers.tertiò, & n.* 55.*vers.sed præmissis*, Burg.de Paz *in proœm.legum Tauri num.*322. Rouit.*cons.*15. *num.* 23. Ponte *cons.* 154. *num.*16.*cum seqq.vol.*2. Marta *de success. legali p.* 1. *q.* 23.*art.*3.*num.*58.*cum seqq.& part.*3.*q* 1.*art.*5. *à n.*13. *vsque ad n.*20.*& p.*4 *q.*4 *art.*4.*in append.à n.* 3. *vsque ad n.*39.

281 Princeps faciendo legem generalem an possit auferre res priuatorum, & præiudicare interessatis? Resp. affirmatiuè per *l. venditor* iuncto §. *si constat ff. commun.præd.* Innoc.& alios *in cap.quæ in Ecclesiarum, de constit.* Bart. *in l.toties* §. 1.*ff. de pollicitat. & in consil.* 172.*Dubia, numer.*1 Bald.*in l.rescripta, vers.tertio quærunt Doctores, C.de precibus Imp. offer.* Alex. *cons.* 190. *incip.Visis his, numer.*13.16.*&* 17. Petr.Paul Paris.*cons.* 2.*num.*45.*cum seqq.vol.*1. Hippol. Rimin. *cons.*413.*n.* 44.*cum seqq.* Franc. Bursat. *cons.*138. *numer.*52. *vol.*2. Mandel. Alba *cons.* 185. Tiber. Decian. *resp.* 41.*num.* 57. *cum seqq. vol.* 2. Petr. Surd. *consil.* 210. *numer.* 64. *&* 65. Ludou. Gom. *in reg. Cancell. tit. de non tollendo iure quæsito quæst.* 15. *vers. sed istis non obstantibus fol. mihi* 32. Restaur. Castald. *in tract. de Imper. quæst.* 98. *numer.* 9. *vers. & præcipuè*, Anton. Gabr. *commun. sub d. tit. de Iure quæsito non collen. conclus.* 1. *numer.* 1. *vers. contrarium tamen, & vers. item in indiuiduo*, Matiens. 6. *glos.* 1. *numer.* 18.*cum seqq.tit.* 10.*lib.*5.*Recop.& l.*11.*glos.fin.tit.*7.*eod. lib.*5. *& in dialog.Relator.part.* 4. *cap.* 12. *num.*2. *cum seqq.* Castill. *controuers.tom.*3.*cap.*28.*num.* 19. *&* 20. *& tom.* 5.*cap.* 85.*num.*178.*cum seqq.* Maximè si causa subsit; nam sine ea non posse Principem etiam legem generalem condendo, dominium rei alienæ auferre, tenent Bart. *in* 1. *constit. Digester. vers. omnem numer.* 5. Imol. *in d. cap. quæ in Ecclesiarum num.* 20. Matth. de Afflict. *in prælud.ad Constit.Neapol.q.*4.*n.*7.*& decis.*321.*n.*16. Roch.de Curte *in cap.fin.de consuet.fol.*46. *col.* 3. Syluan.*cons.*66.*numer.*24 Bellon.*cons.*2. *n.*8.*cum seq.* Cephal.*cons.*45.*num.*301. Petr. de Gregorio *de concess. feudi p.*1.*q.*7.*num.*27.*&* 28 Lancel. Gallia *cons.*44.*n.* 43. *& seq.* Menoch.*cons.*1105.*n.*19.*cum seq.* Muta *ad cap.* 38.*Sicil.n.*10.*&* 12.*tom.*1. Gutier.*in l.nemo potest num.* 73.*ff de legat.*1. Vincent.Caroc.*de locato quæst.*11. *num.* 4.*fol.*148. Camill.de la Rata *cons.*86. *numer.* 125. Federic.Scot.*in resp.*1.*tit.*1.*lib.*1.*num.* 189 *cum seqq.* Mart. *de iurisdict.part.*4.*casu* 195. *num.* 12. 15. *&* 25. *& in suis votis voto* 117. *num.* 20. Iacob Cancer *var.tom.*3. *cap.*3.*num.*84. Bernard Græuæ *ad pract.Cameræ Imper. lib.*2.*concl.*56. *consid.* 2. *num.*8. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 5.*cap.* 991.*num.*38. Glorit. *resp.*1.*pro ciuitate Messanensi p.*3.*num.*234.*cum seqq.* Ludou.Rodolphin.*de absoluta Principis potest.c.*6. *n.* 165.*& seq.* Mastrill. *de magistrat. lib.* 3. *capit.* 4. *numer.* 356. Guzman. *de euiction. quæst.* 52. *ex num.* 1. *& præcipuè n* 65.

282 Princeps an possit ex causa derogare iuri substitutorum? Resp. affirmatiuè per Molin. *de primog. lib.* 3. *capit.* 8. *numer.* 31. *vers. ex quibus consequitur, & lib.* 3.*capit.* 3. *ex numer.* 20. Topium *de potest. Princip. secularis* § 6.*num.* 1.*&* 2. Marta *de success. legali part.* 4. *quæst.* 1. *art.* 1. *num.* 31. *cum seqq. & qu.* 4. *art* 4. *num.* 16. Monet. *de commut. vltim. volunt. capit.* 9. *numer.* 444. Castill. *controu. tom.* 3. *cap.* 28. Cancer. *lib.* 3. *var. cap.* 3. *num.* 60. Fusar. *de substitut. quæst.* 623. *num.* 7. Cutelli *de donat: tract.* 1.*disc.* 2. *part.* 6. *num.*44.*cum seqq.* Solorzan.*de gubernat.Indiar.tom.*2.*lib.*2.*cap.*16.*n.*37. Et quod ob priuatam vti- 283
litatem possit Princeps derogare substitutionibus tenent Menoch. *cons.*956.*numer.*9. *cum seqq.* Rodulph. *de suprema Principis potest. capit.* 6. *numer.* 146. *&* 149. Et hinc Bald. per text. *ibi in leg. si testamentum C. de testam. num.* 2. tenet quod in Principe satis est quòd putet causam subsistere, & ex opinione sua statuat, seu mandet: idem Bald. *in leg. rescripta numer.* 10. *C. de precib. Imper. offer.* Ciriac. *tom.*1. *controu.*160. *num.*8. pulchrè Ias. *cons.*136. *num.* 9. *&* 10. *lib.* 2. vbi quòd solus motus habetur pro iusta causa, *& numer.* 11. ex Bald. *in capit. Ecclesia S. Mariæ, col.pen. vt lite non contest.* addit quòd. ad iustificandum motum Principis sufficit quæcunque occasio, Petra *de potestate Principis capit.* 32.*quæst.*8. *princ. ex numer.*10.*pag.* 208. Pereg. *cons* 8. *numer.* 24. *lib.* 1. Schrader. *consil.* 9. *numer.* 66. *cum seq. vol.* 1. vbi *numero* 68. subiungit in hoc casu quamlibet rationem motiuam pro causa sufficere, & reputari, Simanch. *de Cathol. institut. tit.* 9. *numer.* 269. Ponte *consil.* 151. *numer.* 24. *&* 25. *vol.* 2. Mieres *de maior. part.* 4. *quæst.* 1. *limit.* 1. *numer.* 111. *cum seq.* vbi totam hanc materiam circa concessionem facultatum ait positam esse in arbitrio dominorum, qui in Concilio Cameræ assistunt, Carol. Tapia *decision. supremi Consilij Italiæ* 10. Ponte *consil.* 152. *vol.* 2. Et in terminis quod possit Princeps vnire feudum ad effectum vt in eo vnus solus succedat in præiudicium aliorum agnatorum habentium ius succedendi, probat Ias. *consil.* 236. *per tot. vol.* 2. qui loquitur in Comitatu Mirandulæ, & Concordiæ, & probat Regem Romanorum potuisse inspecta hac publica vtilitate illa feuda reducere ad ius primogeniture, idem Ias. *consil.* 107. *per tot. vol.* 4. Cephal. *cons.* 3. *ex num.* 18. *cum seq. & præcipuè num.* 23.*&* 24. *lib.* 1. Becc. *consil.* 56. *numer.* 33. *& cum seqq. vol.* 1. Pereg. *consil.* 4. *numer.* 26. *lib.* 1. *& consil.* 12. *num.* 24. *lib.* 6. vbi pro iusta vnionis causa adducit ma- 284
iorem familiæ splendorem si possideantur plures iurisdictiones, Ciriac. *tom.* 2. *controuers.* 312. *numer.* 13. vbi quòd Princeps potest de feudis antiquis exigere primogenituram in præiudicium vocatorum,

Mart.

Matt. de success. legali part. 3. quæst. 1. art. 3. à numer. 13. vsque ad 16. Miet. de maior. part. 1. quæst. 26. num. 92. in a edit. vbi quòd ne feudum diuidatur, potest Princeps illud vnire, & maioratum de eo facere in præiudicium comprehensorum. Quæ confirmantur ex traditis à Baldo cons. 333. Præmittendum est, vol. 1. vbi dicit quòd licet Imperator non possit sine causa deuestire vasallos, potest tamen feudum ponere sub quadam lege æquitatis, & iustitiæ, sequitur Menoch. cons. 331. numero 111. lib. 4. Molin. de primog. lib. 4. capit. 3. numer. 17.. Rodolphin. de potest. Principis capit. 6. num. 191. fol. 3 . à tergo. Et absque dubio procedit principalis sententia de iure substitutorum ex causa derogando à Principe quando illis est satisfactum, Molin. de primog. lib. 4. cap. 3. num. 6. vers. nam aut Princeps, Tapia decis. Consilij supremi Italiæ 20. n. 14. cum seqq. Ponte d. cons. 152. n. 28. vers. dixi, quarto, & vers. cum igitur.

285 Princeps alicui contractui suum consensum & facultatem concedens, an dicatur contrahere, aut aliquid ex suo dare? Resp. negatiuè, quia solùm contrahentes habiles facit, & Iuris impedimentum remouet, vt per Isern. in cap. Imperialem, de prohib. feudi alien. num. 11. & ibi Camer. fol. 57. col. 4. Idem Isern. in cap. 1. qui successor. ten. num 6 Paris. de Puteo de reinteg. feudali cap. 267. num. 5. Freccia de subfeud. lib. 2. quæst. 29. num. 9 Cæs. Contard. in l. vnic. C. si de mom. possess. limit. 2. §. 8. numer. 47. Valasc. de partit. cap. 13. num. 70. Vincent de Franch. decis. 540. numer. 10. & 11. Nouar. quæst. forens. lib. 1 q. 38. num. 12. vers. nec obstat, Larata cons. 43. num. 3. Montan. in repet. d. cap. Imperialem super verbo Imperialem sub num. 53. lit. B. vers. mihi autem, Rouit. in rub. de feudis num. 66. cum seqq. & cons. 1. num. 7. & 8. lib. 2. Georg. in repet. feud. c. 6. n. 14. cum seqq. Corbul. de iure emphyt. tit. de caus. priuat. ab alien irreg. dom. ampl. 6. numero 2. Ponte de potest. Proreg. tit. 8. §. 3. numer. 24. pag. 266. vbi quod dominus assentiendo nihil aliud facit nisi tollere obstaculum, & vasallus est, qui transfert dominium & §. 11. numer. 17. pag. 302. vbi idem repetit, idem Ponte cons. 39. num. 49. lib. 1. & cons. 40. num. 22. & 23. lib. 2. Fulu Lanar. in addit. ad Reg. Lanar. ad cap. 1. de his, qui feud. dare poss num. 31. pag. 117. vbi quod assentire non est alienare, sine feudum de nouo concedere, sed tantum alienantem non impedire ius eius prorogare, & veterem inuestituram confirmare ex Bald. in cap. quæ in Ecclesiarum num. 19. de constitut. quod repetit num. 117. & seqq. Molin. de primog. lib. 4. capit. 3. numer. 24. vbi loquens de facultatibus Regiis expeditis à Consilio Cameræ, dicit Regem concedendo nihil de suo donare, Reg. Constant. in l. 1.. Cod. de filiis official. lib. 12. num. 72. vbi dicit contractum in quo Princeps assentit, non dici contractum Principis, nec habere illius priuilegium, Rot. decis. 100. num. 49. & 50 tom. 5. recent. vbi in terminis cap. cùm aliquibus, de rescript. in 6. probat quòd quando Papa dispensat contra statutum de non recipiendis nouis Canonicis, cum quis ad Canonicatum admittitur, admissus dicitur à Capitulo, & non à Papa, Gallup. in methodo feudor. p. 2. cap 5. num 21. cum seqq. vbi cum Baldo, & aliis probat quod filius consentiens refutationi feudi à parente factæ nihil agit quoad diminutionem patrimonij, sed solum se tollit de medio, vt refutatio suos operetur effectus, sed si filius est primogenitus, & indubitabilis feudi successor, vt quia est feudum ex pacto, & prouidentia, tunc consentiendo videtur ipse feudum refutare, & cedere, & ad hoc allegat tex. in l. si ædibus ff. de donat.

286 Princeps ad lites & scandala vitanda an possit partes etiam inuitas ad concordiam reducere? Resp. affirmatiuè, per capur, cùm inter R. 16. de elect. ibi, ad componendum coegit inuitam, &c. cap. nonnullis 28. de rescript. cap placuit 9. dist. l. æquissimum 6. ff. de vsufr. Felin. in cap. quæ in Ecclesiarum num. 45. de constitut. Caccialup. in tract. de transact. quæst. 20. num. 15. Paul de Castro in l. quidam existimauerunt num. 6. verb. Princeps vero, Alex. num. 6. Ias. num. 4. vers. tertiò facit ff. de rebus cred. Padil. in rub. de transact. num. 12. Petra de potestate Principis cap. 6. num. 96. & cap. 32. in 1. exemplo num. 69. Et in primogenitis Pinel. in l. 1 part. 3. n. 50. in 8. limit. Cod. de bonis mat. Molin. de primog. lib. 4. c. 9. n. 20. cum seq. Miet. de maior. p. 4. q. 21. n. 5.

Princeps an possit propria auctoritate, quoties sibi 287
videbitur, causas & lites alibi vertentes ad se, suumque tribunal Regium auocare? Resp. affirmatiuè ad not. per Guid Pap. decis. 440. Chassan. in consuet. Burgund. in procem. verb. de nos Parlaments, num. 6. Decian tract. crimin. lib. 4 cap. 25. num. 9. Alban. cons. 1. numer. 11. Gamil. Lepidi Lucensi decis. 35. Mastrill.
de magistrat. lib. 3. cap. 4. num. 160. vbi probat propter 288
potentiam litigantium posse Principem ad se causam auocare, & sua manu Regia abbreuiare, & summarie terminare, Iannin. de citat. reali lib. 1. cap. 1. num. 238. Muta in procem. cap. Regni numer. 51. Roland cons. 12. num. 29. vol. 3. Surd cons. 257. num. 12 & cons. 462. num. 6. Camill Borrel. de compromis. §. 7. glos. 3. n. 6.

Princeps an possit priuilegium à se concessum subdito tollere, reuocare, & moderare? Resp. affirmatiuè per Innoc. Abb. Card. & Imol. Felin. Dec. & alios plures; quos refert & sequitur dicens hanc opinionem communi omnium iudicio receptam videri Couar. lib. 3. cap. 6. num. 1. & in terminis maioratus Hispaniæ Greg Lop. in l. 3. verb. mugeres col. 9. vers. si vero maioria tit. 13. part. 6. vbi citat Bald. in l. qui se patris ad fin. Cod. vnde liberi, probantem esse speciale in Principe quod possit reuocare suum priuilegium, sine causa, etiamsi esset alicui ius quæsitum: idem probant Burg. de Paz in procem. legum Tauri numer. 327 Auendan. ad l. 27. Tauri glos. 1. num. 5. Angul ad l. 11. meliorat. glos. 2. num. 9. Tapia in decis. 20. supremi Consilij Italiæ numer. 13. Ponte cons. 152. ex num. 24 vol. 2. Robles de Salzedo de repræsent. lib. 3. cap. 3. num. 26. & 27. Noguerol. alleg. 32. num. 171. 289

Priuilegiorum in generali derogatione an comprehendantur priuilegia ex contractu, & ex causa onerosa concessa? Resp. non comprehendi per Moliedan. decis. 11. de surepair. repetita apud Pute. decis. 514. lib. 1. in noua impres. Roman. cons. 430. numer. 14. vers. septima ratio, Card. cons. 47. à num. 2. vsque ad fin. Roland. cons. 13. num. 22. lib. 3. Burat. cons. 16. numer. 57. lib. 1. Pinel in rub. C. de rescind. vendit. part. 3. cap. 2. col. vlt. Lap. alleg. 96. Seraph. decis. 1082. numer. 3. Rot. decis. 48. numer. 8. part. 1. diuers. Marescot. var. resol. lib. 2. capit. 40. numer. 28. Marta cons. 40. ex num. 22. & per tot. vbi latè probat quod cridæ de annatis soluendis etiam cum clausulis derogatoriis emanantes non comprehendunt feuda ex contractu, & mediante pretio concessa, & cons. 145. num. 16. cum seqq. vbi idem repetit, Gonzal. ad leg. 8. Cancel. glos. 36. numero 36. cum seqq. vbi loquitur in eisdem terminis quod per derogationem generalem non censetur derogatum priuilegiis per viam contractus concessis, Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. capite 843. num. 17. & cap. 891. num 61. Fort. statuto 41. num. 20. & 21. Muta ad cap. Regni Sicil. tom. 1. in procem. numero 86. pag. 17. Bonacin. tom. 2. tract. de legib. quæst. 3. puncto 8. 290

§.3.n.12.& 13.Tapia *decis.*8.*n.*7.Pascbal.*de patria po-*
*test.p.*1.*c.*1.*n.*97.*cum seqq.*

291 Priuilegium immunitatis an extendatur ad perso-
nas, & bona post priuilegium quæsita? Resp. exten-
di, per Bart.*cons.*59.*num.* 4. *lib.*1. Viui.*opin* 792.*n.*2.
& opin. 641. *numer.* 3. Marcsc. *var. lib.* 2. *cap.* 85.
Nouat.*tom.*1.*quæst.* 127.*num.* 26.Franc.Anton.Costa
292 *cons.*80.*num.*16.Vnde conprehendere incolas de nouo
superuenientes resoluunt Bald. *in cap.* 1. §. *si quis de*
*manso col.*3. *num.*7. Nouat.*d.q.*127.*ex num.* 8. Ricc.
*post decis.*150.*p.*2.*in allegat. ibi posita à num.*4. Muta
293 *ad pragmat.Sicil.tom.*1.*tit.*10.*num.*33. *&* 34. Et pri-
uilegium de percipiendis gabellis extendi ad gabellas
superadditas etiam ex facto Principis tenent Bald. *in l.*
vtrum tam in 1.*quàm in* 2.*lect.ff.de petit.hæred.*Angel.
*in l.at vbi num.*2.*eod.tit* Brun *de augmento concl.*16.*n.*
5.*&* 6.latè Menoch.*cons* 201.*n.*150.*lib.*3.*& cons.*1105.
*ex n.*5.*lib.*12.Ricc.*decis.*16 ?.*n.*9 *post princ.p.*3.Fab de
294 Anna *cons* 61.*n.*20.*&* 21.Medices *cons.* 51.*n.* 42. Et
priuilegium ab Imperatore concessum villis ciuitatis
extendi ad villas de nouo auctas tradunt Ioan.Andr. *in*
addit ad Specul.tit.de censib.§.*nunc dicendum in ad-*
dit.magna circa pen.col.& in regula qui sentit,de regul.
Iuris in 6.*in mercur.*Bald.*in l.cum fundus ff.de legat.*2.
Cou.*pract.c.*2.Gironda *de priuileg.n.*116.Muta *d.tom.*
1.*tit.*16.*n.*33.*&* 34. Denique priuilegium concessum
295 Collegio sexdecim virorum extendi ad septem collegas
postmodum prædicto collegio additos resoluunt Alex.
*cons.*178.*n.*8.*lib.* 2.Bertachin.*in repert.p.*1.*lit. A verb.*
Augmentum consulum fol.mihi 183.Cabed.*Lusit.dec.*
113.*n.*2.*p* 2.

296 Procurator falsus quis dicatur? Resp. non solum
illum dici, qui nunquam habuit mandatum, sed
etiam qui habuit, & fuit reuocatum, vel mandatum
est minus sufficiens, vt per Bald. *in cap. nonnulli* 28.
numer. 3. *in fine, de offic. deleg.* Curt. iun. *in l. licet*
num. 2 *C. de procurat* Mastrill.*Sicil.decis.* 179.*num.*
9.*part.*2.Rot.*decis.*121.*n.*3.*p* 4 *diuers* Et qui fuit sub-
stitutus à non habente potestatem substituendi, Marant.
*de ordine iudic.p.*4.*dist.*16.*n.*21.*p.*22 2.*in edit. Veneta*
de anno 1601.

297 Procuratoris gesta sine mandato an possint à do-
mino ratificari, vt retroacta valeant? Resp affirma-
tiuè per *l. licet ff. de iudic.* & non solum in prima,
sed etiam in secunda instantia, vt post Angel. Paul. de
Castro, Bald. Bertachin. & alios, quos allegat, tra-
298 dit Aym.*cons.*108. *num.* 1. Natura enim ratificationis
alicuius actus est quod facta post actum, quia à prin-
cipio siue consensu ratificantis fieri non potuit, ope-
ratur vt valeat idem actus tanquam si à principio
actus esset cum ipsius ratificantis consensu, *cap. cum*
vos, vbi Panor. *numer.* 5. *de his quæ fiunt à Præl.*
Molin. *de Iustit. tractat.* 2. *disp.* 468. *vers. tertio di-*
299 *ctum est.* Nihilominus tamen si fuerit oppositum de
defectu mandati, ratificatio post oppositionem facta
nihil operatur. Azeued. *l. fin. ex numer.* 5. *tit.* 21.
lib. 4. *Recop.* Gutier. *practic. lib.* 2. *quæst.* 23.D. Bar-
bos. *in l. alia* §. *eleganter num.* 5. *ff. soluto matr.* Et
sic ratificatio debet interuenire antequam nullitas ab
aduersa parte opponatur. Suarez de Paz *in practic.tom.*
1.*part.*1.*temp.*2.*num.*34.Melch. Reinoso *obseruat.* 28.
*n.*17 quia ratificatio non retrotrahitur in præiudicium
300 tertij, cui iam erat ius quæsitum per oppositionem, The-
saur.*decis.*3.*n.fin.*

Procuratot an licite retinere possit instrumen-
301 tum quousque ei sit satisfactum de sumptibus? Resp.
affirmatiuè per Jas. *in l. si non sortem* §. *si centum num.*
10.*vers.limita ff.de condict.indeb.* Boët. *decis.*15.*num.*
3. Surd. *decis.* 50. Marescot. *var.lib.*2.*cap.* 112.*num.*
3.Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol. decis.*
176.*num.*3.Farin.*in praxi crimin. quæst.* 106.*num.* 61.
Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 16. *numer.* 4.
Non verò pro salario sibi debito; nam pro eo scri- 302
pturæ vel instrumenta nequeunt retineri. Capic.
decis. 11. *num.* 1. Boet. *citato loco*, Aretin. *de retent.*
*num.*13.Gail.*lib.*2.*obseru.*12. *num.* 4. Caroc. *de locato*
p. 6. *tit.de except.except.*5. *ob retent.& tit.de expens.*
*quæst.*1.*num.*3.*&* 6.vbi inquit idem esse in Aduocato, &
Iudice, quibus pro præmio laborum retentionem non
competere ait.

Procurator generalis Ordinis, cui data est pote- 303
stas pro Ordine, & pro singulis personis de Ordine
an sit sufficiens ad comparendum pro vno Conuen-
tu? Resp. negatiuè per Felin. *in cap. eam te, numero*
14.*& in capite cum dilecta numero* 6.*ante vers.amplia*
primò, de rescript Deci.*cons.*61.*num.*3.Fallit in procu-
ratore generali Societatis Iesu propter amplissimas il-
lius facultates Rot *decis.*101.*n.*1.*p.* 2.*recent.* Fallit e-
tiam in procuratore generali Ordinis Prædicatorum ex
concessione Bonifacij IX. quod virtute communica-
tionis extenditur ad Carmelitanos, Coccin. *decis.* 189.
*n.*8.*&* 9.

Procuratoris negligentia in non comparendo, appel- 304
lando, vel prosequendo appellationem, an sit iusta cau-
sa ad appellandum? Resp.non esse iustam causam per
Lancel.*de attent. part.*2.*capite* 14. *numero* 2. etiamsi
procurator soluendo non fuerit, dolo cessante, quia aliàs
nunquam esset dare desertionem, nec vnquam finis li-
tibus imponeretur. Crescent.*decis.*7.*de appellat.* Rota
*decis.*137.*numer.* 1.*part.*1.*recent.* Burat. *decis.*849.*num.*
2.*& decis.*585.*num.* 8. *&* 13. & quòd ita practicatur
Cassad.*decis.*3.*de appellat* præsertim stante clara iusti-
tia in negotio principali. Greg. Lop.*l.*2.*tit.*23.*part.*3.*in*
glos.verbo contra algun personero, Sigism. Scacc. *de ap-*
pellat.q 5.*num.*22. Quod intellige in procuratore ad 305
omnes instantias, vel de procuratore generali ad om-
nes lites, & causas, qui etiam est procurator in causa
appellationis: secus verò in procuratore simpliciter
ad causam dato seu constituto, quia licet possit ap-
pellare, non tamen tenetur, nec potest prosequi ap-
pellationem, late Scacc. *d.q.*5.*n.*12.*vers.extende etiam.*
Et prosecutio appellationis an sit de appenditiis instan- 306
tiæ, & quod lata sententia procurator desinat esse talis,
quodque præfixio termini ad prosequendam appella-
tionem procuratori facta seu intimata non debet ar-
ctare principalem, vide pulchre Mohed.*decis.*6. *de pro-*
curat.

Promissio donandi an & quando idem importet 307
quod donare? vide Bart. *in l. iuri gentium in princ.*
*ff.de pact.*Rip.*lib.* 2.*resp.cap.*12.Menoch.*cons.* 1. *num.*
234 *& cons.*92. *ex num.*27.*& cons.*967.*num.* 1.*&* 2.
Mier.*de maiorat.p.*1.*quæst.*66.*in* 2 *edit.* Marcium Me-
dices *inter decisiones Senens.exam.* 5. *num.* 14. *&* 15.
Surd.*cons.*457.*n.*14.*& cons.* 335. *n.* 8. Stephan. Gra-
tian.*discept.forens.tom.* 5.*cap.*887.*num.*20. *cum seqq.*
Merlin. *controuers.cap.*4.*num.*6.Rot.*decis.* 393. *num.*
2.*tom.*5.*recent.* Et idem importare promissioné donãdi
quod donare in promissione fauore matrimonij facta
tenent Menoch.*d.cons.*92.Bursat.*cons.*100.*n.*11.*lib.* 1.
qui loquitur tam in promissione donandi quàm do-
tandi, Seraph. *de priuileg. iuram. priuil.*23.*num.*15.*&*
16 Hieron.Gabr.*cons.*58.*num.* 10. *&* 11.*lib.* 1. Surd.
*cons.*457. *num.* 24. *cum duobus seqq.*Cancer.*vari.reso-*
*lut.tom.*3.*cap.*15. *num.* 251.vbi *num.* 253.de promis-
sione constituendi dotem, Rot. *decis.*58.*ex num.* 20.
*& decis.*174.*num.*11.*tom.* 6. *recent.* Et in promissione
assignandi filio donationem propter nuptias ex cau-
sa matrimonij contrahendi, tradit Surd. *consil.*
457. *numer.* 13. *vers. & quod dictum est in dote.*
Sic etiam promissio meliorandi facta per patrem filio 308
ex causa matrimonij, est adimplenda; & pro facta ha-
benda, si non adimpleatur, vt constitutum est apud
Hispanos

Hispanos *l. 2. Tauri, & l. 6. tit. 6. lib. 5. noue Recop.* vbi Matienf. *glos. 7.* & Angul. *super eadem leg. glos. 3. num. 2.*
309 Ex identitate rationis pactum, seu promissio instituendi maioratum, idem est ac instituere, Tell. *d. leg. 22. Tauri num. 13.* vbi dicit se ita in facto obtinuisse in quadam causa Cacerensi, Mieres *de maior. p. 1. quæst. 24. ex num. 51. & quæst. 6.* Auendan. *ad d. leg. 22. Tauri glos. 2. num. 4. &* melius *leg. 44. Tauri glos. 16. numer. 9.* Azeued. *in d. l. 6. num. 4.* Angul. *in eadem l. 6. glos. 5. numer. 7.* Merlin. *controuers. cap. 4. n. 19. & 10.* Et in promissione, & pacto de hæreditando filio illius matrimonij, quod sit idem quod ipsum hæreditamentum de præsenti factum, probant Cancer. *var. lib. 3. cap. 7. num. 122. cum seqq.* Fontanel. *de pactis nupt. tom. 1. claus. 4. glos. 9. part. 4. ex num. 28.* idem Cancer. *lib. 1. cap. 8. numer. 168. in 2. edit.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. q. 8. num. 11. cum seqq.* Noguerol. *alleg. 31. n. 127. cum seqq.*

310 Protestatio in iudicialibus an debeat repeti in quolibet actu? Resp. affirmatiuè, quia si non repetatur, præsumetur ab ea fuisse recessum, iuxta resoluta per Mohedan. *decision. 44. alias 2. de iudic.* Seraphin. *decis. 501. num. 2.* Greg. XV. *decis. 44. n. 5.* Caualer. *decis. 135. n. 3.*

311 Rationes quò loci sint reddendæ? Resp. reddi debere non in loco domicilij, sed in loco administrationis, per *l. 1. & 2. Cod. vbi de ratiocin. agi oport. l. Hispan. 32. tit. 2. part. 3.* Franc. Bursat. *cons. 74. num. 5.* Roland. à Valle *cons. 49. numer. 67. vol. 1.* Bacc. *de decima tutor. cap. 2. num. 186.* Castill. *leg. 17. Tauri glos. de restit. col. 4. ad med.* Auiles *ad cap. 27. Prætor. numer. 22. col. 4.* Rota Genuens. *decis. 98. numer. 3. & 4.* Escobar. *de ratiocin. cap. 7. ex numer. 1.* Gutier. *de tutel. part. 3. cap. 1. num. 125.* D. Barbos. *in l. hæres absens §. 1. num. 66. ff. de iudic.*

312 Recognitio solemnis an sit necessaria in instrumentis antiquis? Resp. negatiuè, & quod ad hunc effectum necessaria non est antiquitas centum annorum, sed sufficit quod sit octuaginta, per Pute. *decis. 1. de fide instrum. & decis. 146. lib. 1. in correct.* Capuaq. *decision. 3. numer. 1. part. 3.* vbi *num. 2.* reddit rationem, quia recognitio debet fieri per testes, in quibus dicitur esse in antiquis vsque ad sexaginta annos secundum obseruantiam Rotæ, Seraph. *decis. 1431.* Card. Caualer. *decis. 518.* Rot. *decis. 27. n. 1. & decis. 695. n. 7. p. 2. recent.*

313 Recognitio priuatæ scripturæ quomodo facienda? Resp. à testibus dicere debentibus non solum habere notam manum scribentis, qui apocham confecit, sed etiã fuisse præsentes quando fuit scripta, per Felin. *in cap. 2. num. 14. de fide instrum.* Alex. *cons. 150. num. 16. lib. 5.* Ias. *cons. 184. n. 34. lib. 2.* Rimin. iun. *cons. 503. n. 13.* Afflict. *decis. 181. num. 8. & 9.* Gramm. *decis. 184. per tot. decis. 106. n. 33. & 34.* Et quamuis de stylo Tribunalis Auditoris Cameræ soleat admitti recognitio facta per testes, qui habeant notam manum, ad notata per Vestri. *lib. 6. c. 1. n. 8. vers. nihilominus,* Tiber. *in praxi lib. 1. c. 33. n. 10.* nihilominus Rota non admittit dictas recognitiones, nisi concurrentibus adminiculis, vt fuit dictum coram Gregor. XV. *decis. 189. numer. 2.* Rot. *decis. 124. numer. 3. & 4. p. 2. diuers. & decis. 303. p. 2. recent. & in Vlixbonen. matrimonij 21. Iunij 1613. coram Card. Sacrato.*

314 Recusari an possit iudex post litis contestationem? Resp. eo casu recusationis exceptionem admittendam dum causa post litis contestationem orta est, aut de nouo ad notitiam partis peruenerit per *l. Hisp. fin. tit. 10. part. 3.* Franc. Marc. *decis. 773.* Lancelot. *de attent. p. 2. capit. 6. numer. 50.* Cou. *pract. capit. 26. numer. 2.* Caualcan. *de brachio Regio p. 3. numer. 329.* Mascard. *de probat. concl. 953. n. 35.* Fului. Pacian. *cons. 18. numer. 75. & 76.* Iacob. de Laurent. *de iudice suspecto cap. 14. numer. 50. & seqq.* Sigism. Scacc. *de iudic. lib. 1. cap. 101. num. 10.* Muscatel. *in sua praxi Neapol. p. 2. glos. competens n. 53.* Sola *ad constitut. Sabaudiæ tit. de recusat. glos. 1. n. 9.* Mastrill. *decis. 151. n. 68.* Grall. *de except. except. 24. num. 20.* Castill. *decis. 6. num. 16. lib. 1. & decis. 131. numer. 1. lib. 1.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 100. num. 32.* Capic. Latro *decis. 87.* Paul. Christian. *Belg. decis. 148. ex numer. 18. vol. 2.* Capit. Galeot. *controuers. lib. 1. controu. 39. num. 25. & 26.* Fontanel. *decision. 17. ex num. 5.*

Reductio ad ius commune, & ad primæuam naturam quid operetur? Resp. multa operari, & ad plura deseruire. Hinc concessio Imperatoris admittens fœminas ad successionem feudi in præiudicium agnatorum contra primam inuestituram, valet, & de ea agnati non possunt conqueri, quia fœminæ sunt capaces feudorum, & eas admittendo Imperator, reducit feudum ad primæuam naturam, vt per *glos. in l. si vnus §. pactus ne peteret, ff. de pact.* resoluit Gozadin. *cons. 8. numer. 41.* sequitur Petra *de potestate Princip. c. 32. §. 2. num. 33. pag. 166. & §. 1. n. 34. pag. 172. in magnis,* idem tradit Capic. Galeot. *tom. 2. controu. 48. n. 52.* Ciriac. *tom. 2. controu. 350. numer. 175.* vbi fortius dicit quod Princeps potest vni gratificare in præiudicium alterius quando res reducitur ad pristinam, & naturalem formam. 315

316 Sic factum solius Prælati præiudicat Ecclesiæ quando per illud reducitur ad ius commune, Abb. *capit. veniens numer. 21. de præscript.* vbi Felin. *numer. 3.* Ias. *in l. si constante num. 174. ff. soluto matrim.* Solorzan. *de gubernat. Indiar. lib. 2. cap. 17. numer. 9. tom. 2.* Et solemnitas consensus Capituli non requiritur in alienatione rerum Ecclesiæ, quando per eam res reuertitur ad suam naturam, Felin. *num. 8. vers. tertio probatur,* Ferret. *num. 8.* Mantica *num. 40. vers. secundo quia ad idem in cap. omnes de constitut.* sequitur Curt. iun. *de feud. part. 2. quæst. 5. numer. 8. vers. tertio magis in specie, & consil. 273. num. 14. lib. 3.* Beroi. *cons. 7. n. 17. lib. 3.* Solorzan. *d. num. 9.*

317 Referens vbi aliter loquitur quam relatum, cui attendendum? Resp. relatum esse attendendum etiam in materia, in qua referens habeat potestatem disponendi, quia censetur ita disposuisse per errorem, Card. Mantic. *decis. 53. n. 1.*

318 Regalia an comprehendantur in donatione à Rege facta de castro, seu villa cum omnibus iuribus, & reditibus ei quoquomodo pertinentibus? Resp. negatiuè per *l. Hisp. 5. tit. 15. part. 1. vers. e assi por mayor, l. 1. tit. 10. lib. 5. nouæ Recopil.* vbi Matienf. *glos. 21. à num. 24. & glos. 22.* Greg. Lop. *l. 9. gl. 5. tit. 4. part. 5.* Boer. *decis. 30. n. 12.* Anton. Fab. *in suo C. lib. 3. tit. 23. de iurisdict. omn. iudic. definit. 17.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 97. n. 41. & 42.* Fontanel. *de pactis nupt. claus. 4. glos. 14. num. 8.*

319 Regna Portugaliæ, & Aragoniæ an sint Castellæ Regno accessoria? Resp. negatiuè, cum sint illi æquè principaliter vnita, itaut quodlibet eorum suis propriis legibus regatur; ita Aguirre *in apologia de Regno Portugaliæ n. 35.* Claperi. *in cent. fiscali, causa 2. q. vnic. n. 13. cum seq.* Milanen. *dec. 1.* Ioseph. Sesse *Arag. decis. 123. n. 20. p. 2.* Leo Valent. *dec. 2. n. 34. p. 1.* Gabr. Pereira *Lusit. dec. 2. n. 2.*

320 Relatio quomodo intelligatur, & quando attendatur? Resp. semper intelligendam habito respectu ad ea, in quibus specialiter relatio conuenit, per Bart. *in legi 1. Cod. de iure immun. lib. 10.* Abb. *in cap. translato, num. 3. de constit.* Cephal. *cons. 153. n. 38. lib. 2.* Raudens. *de analog. libr. 1. cap. 34. num. 130.* Cassanate *cons. 57. nu. 37.* Marta *cons. 78. n. 26.* vbi quòd semper intelligendum est vt relatio congrua fiat, & singula singulis referantur, Castill. *controu. tom. 6. cap. 182. num. 33.* Rot. *decis.*

decis 206 num. 4. p. 3. recent. vbi quod in hac materia
singula singulis referenda sunt, eadem Rot. decis. 117.
tom 5. recent. Ciriac. tom. 1 controu. 90. n. 39. & 40. vbi
pluribus relatis dicit quod relatio etiam in implicatis
orationibus semper debet fieri vt singula singulis refe-
rantur, & controuers. 174. numer. 1. & 2. Mart. de Medi-
ces Senen. decis. 20. numer. 22. Rota cons. 555. numer.
6. p. 2. recent. & coram Buratto decis. 22 num. 1. vers. &
præcipuè, vbi dicit quòd relatio non fit, quando com-
mode fieri non potest, & numer. 3. & 4. quod relatio so-
lum fit ad possibilia. Sed quando ex relatione correctio
alicuius præcedentis dispositionis vult induci, illa ad-
mitti nô debet, nec aliquid operatur, Ias. in l. talis scrip-
tura numer. 39. ff. de legat. 1. Capic. decis. 21. numer. 11.
Menoch. cons. 115. numer. 39. vol. 2. & cons. 216. numer.
193. & seqq. & de præsumpt. lib. 4 præs. 181. numer. 10.
Marta de clausul. p 4. claus. 23. numer. 18. Ego eod. tract.
claus. 70. numer. 7. Mart. Medices d. Senen. decis. 60. num.
23 Randens. de analog. cap. 34. numer. 130. pag. 479.
vbi loquitur quando relatio esset contra mentem dispo-
nentis, quod non debeat fieri, Rota decis. 44. numer.
7. tom. 7. recent. vbi quod relatio non debet fieri quando
321 sequerentur contrarij effectus: sicut etiam nihil opera-
tur quando ex ea sequeretur repugnantia, aut contra-
rietas dispositioni referenti per glos. & Bart. in l. si idem
cum eodem §. fin. ff. de iurisdict. omn. iudic. Pereg. de fi-
deicom. art. 16. numer. 107. vers. secundo si præcedentia,
Decian. resp. 44. numer. 152. lib. 4 Cassanate cons. 53.
num. 77. Galganet. de condition. p 2. cap. 6. quæst. 7. n. 11.
Marta de clausul. p. 4. claus. 23. numer. 10. Castill. decis.
250. num. 165. Ramon cons. 81. n. 2. Ciriac. tom. 1. con-
trou. 96. num. 83. refero Ego d. claus. 70. num. 10. Quan-
322 do clausula referens habet perfectam dispositionem &
ad aliam refertur, non debet attendi dispositio relata,
quamuis adsint verba repetitiua, Bart. in d. l. talis scrip-
tura § fin. sub n. 3. vers. primo si in præcedentibus, ff. de
legat. 1. Ias. in princ. eiusdem l. num 37. Deci. in c. secun-
do requiris, de appellat. num. 14. Capic. decis. 108. num.
10. Miet. de maior. 2 q. 4 illat 8. n. 237 & 238. fol. 461.
col. 2. in vlt. edit. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præs. 181.
num. 6. & cons. 202. num. 98. lib. 9. Galganet. d. p. 2 cap.
6. q. 5. num. 8. pag. 353. & num. 21. pag. 354. Castill. Sicil.
decis. 250. num. 162. cum seqq. p. 3. Marta d. p. 4 claus.
23. num. 9. Ego d. claus. 70. num. 17. & claus. 183. num.
8 Capic. Galeot lib. 2 controu. 23. num. 29. cum seqq.
vbi dicit quod quando in inuestitura referente adest
perfecta dispositio, tunc nihil curandum est de inuesti-
tura relata ad euersionem, & correctionem referentis,
Fontanel. de pactis nupt. tom. 2. claus. 5. glos. 10. part. 2.
numer. 26 pag. 328. vbi resoluit quòd relatio semper
censetur facta exceptis expresse dispositis, ne per rela-
tionem intelligatur præiudicatum expresse dispositis in
scriptura referente, nec recessum ab illis per relatio-
nem ad aliam scripturam ne expresse disposita in scrip-
tura referente habeant locum, vt bene probant Paris.
consil. 39. ex numer. 18. lib. 1. Becc. consil. 101. num. 79.
lib. 1.

Reseruatio an aliquid de nouo inducat? Resp. nihil
323 inducere, sed tantum conseruare ius, quod quis habet,
ex Bart. in l. ille à quo § 1. ff. ad S. C. Trebell. Natt. cons.
26. n. 9. & cons. 338. n. 3. lib. 1. & cons. 636. n. 197. Cra-
uet. cons. 70. n. 6. Greg Lop l. 16. glos. 1. tit. 22. part. 3. Et
vulgo dicitur reseruationem nihil dare vel adimere, vt
per Sim. de Prætis de interp. vltim. volunt. lib. 5. interp.
3. dub. 1. n. 217. cum seq. Fului. Pacian. cons. 133. n. 8. &
9. Giurb. decis. 21. n. 5. & 6. Salgad. de protect. Regia p.
4. c. 7. n. 184.

324 Reseruatio Papæ concurrentibus pluribus familiari-
tatibus, seu reseruationibus personalibus, an semper
sit præferenda? Resp. tanquam illustriorem, & nobilio-
rem præualere, per Cassad. decis. 9. num. 1. & 5. & 6.
& decis. 23. de præbend. Samen. super reg. de impetr. be-
nef. per obitum famil. Card. q. 15. Seraph. decis. 1251.

Restitutio an & quando differri possit ob necessita- 325
tem restituere debentis? Resp. differri posse quando non
nisi cum magna difficultate ea facienda est, & sic grauis
iactura, vel detrimentum ex personarum conditione
cognoscitur, induciturque: quia si vir nobilis sit nec
statim soluere potest nisi se omni famulorum obsequio,
atque equorum priuet, suique consimilium cogatur
abstinere consortio: vel si ciuis primarius nonnisi ita se
priuet vt artem mechanicam sibi insuetam subire, vel
manuales operas exercere cogatur differre restitutio-
nem donec absque status sui iactura possit, licebit. Ne-
que vt restitutio statim fiat multò minus quam valeant
sua bona vendere, vel aliud simile graue pati detri-
mentum compellitur: vt quia sibi inutilis foret ars, ex
qua se familiamque suam alit, vel si instrumenta, libros
aut capitale cum quo lucratur victum cogeretur ven-
dere. Ita Nau. in man. cap. 17. num. 56. & cap. 26. num.
2. Ioan. Lup. in reper. cap. per vestras, de donat. inter vi-
rum § 65. num. 30. & seq. Gasp. Bacc. de inope debit. c.
1. num. 52. Iacob. de Graff. in aureis decis. p. 1. lib. 1. cap.
32. num. 16. Gutier. canon. lib. 1. cap 40. num. 7. Marta
voto 18. num. 2 cum seqq. Molina de Iustit. tract. 2. disp.
754. num. 2. vers. quando detrimentum el 2. Rebell. de
obligation. iustit. lib. 2. q. 17. sect. 4. n. 22. & 26. Lessi. de
Iustit. lib. 2. c. 16. dub. 1. num. 15. 21. 22. & 25. Sanch. in
præcepta Decalogi lib. 2. cap 20. num. 19. Id tamen in-
telligitur cum grano salis, vt scilicet debitor, qui pro-
pter suam paupertatem, modo supra relato restitutionem
differre potest, non lautè, & sumptuosè, sed valde mode-
rate & parce viuat, id solum expendens quod sibi, suis-
que absque magna status sui decentia necessarium est,
quodque magnum detrimentum ex retardatione solu-
tionis, vel restitutionis creditori non sequeretur; secus
si sequeretur, vel si in eadem simili, aut paulo minori
indigentia creditor existeret eique rei familiaris & sta-
tus simile immineret periculum, Gutier. d. cap. 40. num.
10. Molin. d. tract. 2. disp. 754. n. 2. vers. quando verò,
Lessi. d. dubit. 1. n. 15. 19. & 31. Si confessarius aduertat
pœnitentem alias data opera non satisfecisse suæ obli-
tationi, debet ei negare vt in plurimum absolutionem,
quia præsumi potest illum in futurum non esse satisfa-
cturum, præsertim si id bis, aut ter se facturum promisit,
& non fecit, cum illud facere potuisset, ita ex Nauar.
Bonacin. Filliuc. & aliis resoluit nouissimè Trullench. de
Sacrament. lib. 4. c. 9. dub. 3.

Retentio an regulariter detur pro melioramentis? 326
Resp. affirmatiuè, & quod quando illa non sunt liquida,
& debitor cauit de illis reficiendis, non retardatur execu-
tio, vt per Benintend. decis. 77. n. 3. Pute. dec. 12. & dec.
471. lib. 1. Pereg. dec. 111. lib. 1.

Retentionis exceptio prætextu melioramentorum an 327
in executione sententiæ opponi possit? Resp. opponi
posse, licet possessor ad restitutionem rei sit condemna-
tur, vt per Negusant. de pignor 4. memb. 5. part. numer.
10. Roland. cons. 28. numer. 3. lib. 1. Crauet. cons. 148.
numer. 2. Cephal. cons. 289. numer. 5. & cons. 299. nu-
mer. 34. lib. 4. Tiraquel. de retractu conuent. § 7. glos. 1.
numer. 14. Bertazol. cons. ciuili 117. Boër. decis. 43. num.
9. Capic. decis 17. numer 3. & decis. 119. numer. 1. Benin-
tend. decis. 77. numer. 1. Magon. Florent. decis. 81. Caual-
can. decision. 36. numer. 71. & 87. part. 1. Cacheran. de-
cis. 129. numer. 16. Alexan Ambrosin. decis. 28. num. 29.
p. 1. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 24. num. 26. Viui. decis.
112. num. 21. & decis. 117. num. 8. Flamin. Carthag. de-
cis. 11. numer. 5. & decis. 13. numer. 2. Surd. decis. 277. nu-
mer. 13. & de aliment. tit. 8. priuil. 62. numer. 10. Cæsar.
Barz. decis. 108. num. 43. Peña de fideicomm. q. 13. Pereg.
etiam

etiam de fideicomm.art.50.numer.55. Lancel.de atten-
tat.p.3.c.24.Marescot.var.lib.2.cap. 112.num.18.Mie-
res de maior.q.32.num.8. & 9.Ioan..Garc.de expens.c.
6.numer.15.& 16.Gutier.pract.lib.3.q.68.num. 16. &
Canon.lib.2.cap.8.num.58 Raudens. var.resol.cap. 18.
Cancer.etiam var.resol.lib.3.cap.6. num. 116. cum seq.
Castill.controuers.lib.4.cap.42. num. 113.Guzman. de
euictionib.q.20.num 30.Gabr Aluarez de priuileg. pau-
per.p.1.q.41.num.19. Intellige etiamsi non sit liquida-
tus valor melioramentorum, & offeratur cautio de sol-
uendis melioramentis, vt per Tiraq.de retractu conuent.
§.7.glos.1.numer.13.Capic.decis.17.num.7.Surd.d.pri-
uil.62.num.8. Alexan.Ambrosin.d.decis.28. num. 30.
Carthar.d decis.15. à num.1. vsque ad 16. Anton.Fab.
in suo Cod.lib.3.tit.22 defin.15. & 16.Marescot.d.cap.
112.num. 21. Gabr. Aluarez d.q. 41. num.20. & 21.
Quidquid dicant Menoch. remed.15.recup. num.569.
Caualc. decis.28.num.6.p.1.Monach. Bonon.decis.24.
num.7.Anton.de Amatis decis. 23. numer. 3. Guzman.
d.q. 20.num.38. Requiritur tamen vt concedatur reten-
tio spreta cautione quod in processu fuissent probata
melioramenta in genere, Paris. cons.53.num.53. vol. 1.
Caualcan.d.decis.36.num.2.& 3.Marzar.de fideicom.q.
66.in princ.Ioan.Garc.de expens.cap.7.Giurb.decis.50.
numer.19.Et quod sint liquidata, aut incontinenti li-
quidanda, Menoch.d.remed.15.n.569. Pereg. decis.16.
part.2.Pute.decis.471.num.1. & 2.lib.2.Caroc.de lo-
cato p.4.tit.de expens.num.21. & 22.Gabr. Aluarez d.
q.41.n.24.

328 Retentio an detur Prælato, vel clerico pro expensis,
& melioramentis in rebus Ecclesiæ, de bonis ipsius cle-
rici, vel Prælati factis? Resp. dari vt ea deducere va-
leat, per Greg.Lop l.41.glos.5.verb.que descnente en el-
la, prope fin.tit.28.p.3, Boer.decis.44. num.4. Menoch.
remed.11.recuper. num.16. Pereg de fideicom.art.50.n.
43.Surd.cons.183.num.6.& cons.333.num.37. Mares-
cot.var.resol.tom.2.cap.112.numer.4.Stephan.Gratian.
disceptat.forens. capit.117. numer.16. Guzman de eui-
ction.quæst.30.numer.27. & 28. Gabr. Aluarez de pri-
uil.paupor.tom.1.q 41.n.39.Rodoan.rebus Eccles.q.72.
cap.1.

329 Salarium non conuentum quando debeatur agenti-
tibus, & solicitatoribus causarum? Resp.ex consuetudine
Romanę Curiæ illis deberi, quicquid aliàs de iure di-
cendum esset, per Socin. cons. 196. in fine vers. & hoc
iudicio meo lib.1.Surd. de aliment. tit.1. q.61. Stephan.
Gratian.disceptat.forens capit.257.numer.35. cum seq.
Cauaier. decision. 400. Rot. decision. 291. num. 1. p.
1. recent.

330 Salarium totius temporis, quo fuit impeditus, an con-
sequi debeat officialis iniuste impeditus officium exer-
cere? Resp. affirmatiue per l.qui operas, ff.locati, & leg.
1.§.diuus, ff. de var. & extraord. cognit.vbi latè Bart.de
Doctore qui per casũ pestis impeditus fuit legere; & hoc
maximè, si impedimentum processit ab eo, qui salarium
debet, secundum Bart. per text. ibi in l. hac lege C. de
proxim. sac. lib. 12.Ripa de peste p.1. ex num. 38.Mi-
chael Reinoso in obseruat.iuris obser.27.n.25.vbi repro-
bat Cabed.p.1 .dec.8.n.34. resoluentem quòd officialis
propter culpam suspensus ab officio, etiamsi postea ab-
soluatur per sententiam, non lucratur salarium illius
temporis quo suspensus fuit.

331 Scientia in aliquo casu desiderata, qualis debeat in-
teruenire? Resp. probandam ne dum simplicem scien-
tiam, sed legitimam, certam, & plenam non in gene-
re, sed in specie, & de omnibus qualitatibus, per glos.
verb.sciuerit in c.concertationis, de appellat. in 6. Alex.
cons.14.num.4.vol.1.Felin.in cap.cùm contingat. num.
5.de rescript.& in cap.quoad consultationem n.32.de re
iudic.Tiraq.de retract.lig §.36.glos.a.num. 31. Hieron.
Gabr.cons.36.num.6. & cons.40. num. 29. vol.1. Cæs.
Barz.decis.61.num.19.& decis.48. à num.23.vsque ad
num.27.

Scripturarum simplici copiæ quando sit credendum? 332
Resp. in odium impedientium illarum productionem,
vel compulsationem actorum ei credi debere, ad traditã
per Bald.in l.publicati q.8.in fine, ff.de testam.Ias. in l.si
quis in aliquo in 7. fallent. Codic. de edendo, quos re-
fert Theodos.de Rubeis in singular Rota part.2. ver-
bo scriptura paragraph. 8. vbi addit etiam simplici co-
piæ credi stantibus impedimentis, & tergiuersatio-
nibus partis, & quando pars impedit transportationem
actorum.

Sententia quomodo in dubio interpretanda? Resp. 333
interpretandam esse in fauorem condemnati vt minus
ei noceat, per l. ha enim causa, ff. de suspect. tutor. A-
lex cons.46.n.6.lib.1. & cons.174. n.1. lib.2. Menoch.
cons.100.numer.34.lib.2.Crauet.cons.74.num 10. Man-
del.Alba cons.132.num.10.lib 1.Verall.decis.148. num.
5.p.3. Et in dubio iudicandum est non obstare rei iudi-
catæ exceptionem glos.verb. restituatur in fine l. qui re-
stituere. ff. de rei vendicat Sigism. Scacc. de appellat.
q. 17. num. 60. cum seqq Et fortius quando opponitur
inter personas, quæ non fuerunt in lite, Menoch. cons.
501.numer.14. Mieres de maior.p.4. quæst.14. numer.
11. quia sententia est stricti iuris, & stricte venit inter-
pretanda l.si index, ff de his qui sunt sui, Cacheran. de- 334
cis.65.num.11.& decis.145.num.10 Molin. de primog.
lib.4. cap.5. numer. 10. Monter à Cueua Arag. decis.
36.num 52. Card.Mantic.decis.66. Sigism. Scacc.d. qu.
17.limit.21.numer.49.Stephan.Gratian discept. forens.
tom.2. cap.214. numer.11. Et semper præsumitur lata 335
eo modo, & ex ea causa ex qua proferri de iure debuit,
& potuit, iuxta notata in l. si quis ad exhibendum, &
in l miles §.qui iudicatis, ff. de re iudic. Bart.in l.si fun-
dus § in venditione, ff.de pignorib.Crauet.cons.23.num.
2.& meliùs cons.74.num 9.Honded.cons.21.numer.45.
vol.2.Marta vota 148.num.5.Surd.cons.312. n.14.Va-
lenzuel. cons.169. num.45. tom.2.Ramon.cons.50.n.8.
& 40.Capic.Galeot.controu.lib.2. controu.35.num.38.
Rot.dec.112.n.3.p.2.diuers.

Sententia lata contra maioratus possessorem, an præ- 336
iudicet successoribus etiam non citatis? Resp. præiudi-
care, per leg. 1.paragraph. quamuis vers.denuntiare, ff.
de ventre inspic.Molin.de primog.lib.4. capit.8. ex nu-
mer.3.nisi constiterit de dolo, collusione, vel fraude, aut
quod possessor minus plene defendit causam, Molin. d.
capit.8. numer.7. Pereg. de fideicom.art.53.numer.59.
Menoch.cons.501.ex numer.8.lib 6. Veluti si iustas de-
fensiones proponere omisit, Pereg.d art. 53. numer.59.
Vel quando non adhibuit omnem diligentiam ne vin-
ceretur, & quocunque alio modo detegitur eius cul-
pa, & negligentia, vt consuluit Menoch. cons.501. n.
9.lib.6.

Sententia prolata super qualitate beneficij an illud 337
quoad omnes afficiat? Resp.affirmatiuè per Achil. de
Grassis decis.5.de re iudic.Gonzal. ad reg.8.Cancel. gl.
9.§.1. n.84. Nicol.Garc.de benef.p.3. cap.2. num.11.&
4.cap.5.n.129.Aloys.Ricc.in praxi iurispatron. resolut.
154.Viuian. in praxi Iurispatron.lib.14. cap.2. num.4.
pag.684.Lotter.de re benefic.lib.2.q.23.n.152.Ego ip-
so de iure eccles.vniuersa lib.3.c.12.n.96.Rot.coram Pu-
teo decis.237.lib.2.in correctis, & apud Farin.decis.172.
n.21.& decis.319.n.2. p.3. recent.aliàs p.1. in posthum.
& apud Post. in fine sui tract. de manutent. decis. 172.
num. 10.

Sententia lata pro valore instrumenti an iuuet om- 338
nibus interesse habentibus? Resp. iuuare quamuis sit
res inter alios acta, iuxta resoluta per Alex. in l.sæpè
num.67.ff. de re iudic. Alben. cons.101. n.6. Menoch.
cons.423.num.23.& 24. Feder.Scot.cons.4. n.31. lib.1.
tom.2.

Sententia

339 Sententiatum trium de nullitate an aliquo casu obiici possit non obstante *Clem. 1. de re iudic.*? Resp. obiici posse quando nullitas est notoria, & ex actis euidenter patet, vt per Thom. Triuisan. *lib. 1. decis.* 53. & 54. Maresc. *var. lib. 2. c.* 121. *per tot.* & præcipuè *n.* 42. & 44. Gutier. *pract. lib. 2. quæst.* 110. *n.* 5. Azeued. *cons.* 19. *n.* 23. & *cons.* 23. *n.* 29. & 39. & *cons.* 39. *n.* 52. Aloys. Ricc. *in collect. p. 1. collect.* 351. Ceuall. *commun. q.* 116 Steph. Grat. *discept. forens. c.* 103. *n.* 25. & *c.* 118. *n.* 47. & *c.* 581. *num.* 52.

340 Spurius, qui à patre instituì nequit, an possit in tempus legitimationis institui? Resp. posse, quia paria sunt aliquid fieri tempore habili, vel inhabili si effectus conferatur in tempus habile, vt per Greg Lop. *l.* 10. *verbo la manda tit.* 13. *part.* 6. Roder Xuar. *alleg.* 27. *in fine*, Peralta *in l. si Titio num.* 3. *ff. de legat.* 2. Iul. Clar. §. *testamentum q.* 31. *vers. pen.* Roland. *cons.* 21. *num.* 19. *lib.* 3. Anton. Gom. *l.* 9. *Tauri nu.* 21. & plures alij quos refert & sequitur Perez de Lara *de vita hominis cap.* 4. *n.* 14.

341 Statutum conceptum in personas, vel in res an extendatur extra territorium? Rep. non extendi, per Alex *cons.* 16. *lib.* 1 Octau Cacheran. *cons.* 76. *nu.* 19. Albert Brun *de statutis excludentib. fœminas art.* 8. *q.* 25. *n.* 121. *cum seqq.* Vegg *cons.* 10. *num.* 4. Plot *cons.* 10 *n.* 6. vbi hanc opinionem veram, & indubitatam dicit, Pereg. *cons.* 7. *num.* 8. *lib.* 5. D. Barbos. *in l. exigere dotem num.* 161. & *seq. ff. soluto matr.* Beltramin. *ad Greg. XV. decis.* 265. *n.* 7. *in vers. & hoc procedit*, Rot. *decis.* 177. *n.* 2. & 3. & *n.* 9. 13. 14. & 17. *in impressis de anno* 1636. Et an & quando extendatur ad bona sita extra territorium, vide suprà *hoc eodem voto in verb. bona n.* 26. *cum seqq.*

342 Statutum à secularibus factum, quo generaliter prohibetur ad fauorem ciuium, qui habent vineas in territorio, ne vllus conducat vinum extra illud collectum ad ciuitatem, vel oppidum, vel ne quis è Regno, ciuitate, vel oppido extrahat frumentum aut vinum nisi prius soluto aliquo tributo, an comprehendat clericos, & ecclesiasticas personas? Resp. non comprehendere iuxta resoluta per Bald. *cons.* 198. *vers. non obstat lib.* 2. Ioan. de Amicis *cons.* 18. *in fine*, Rip. *de peste tit. de remed. ad conseruan. vbert. num.* 122. Grammat. *decis.* 100. *num.* 15. & 16. Con. *in reg. possessor p.* 2. §. 4. *num.* 8. Bursat. *cons.* 42. *num.* 18. & *cons.* 93. *num.* 26. Carpan. *ad statuta Mediolanen. in prælud. nu.* 183. Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. cap.* 75. *num* 4. Gueuara *in propugnaculo libert. eccles. assert.* 1 §. 3. *num.* 11. Montanar. *in pragm. de administ. ciuit. num.* 86. & 87. Bellet. *disquisit. clerical. p.* 1. *tit.* 6. §. 3. *num.* 3. Mart. *de iurisdict. p.* 4. *cent.* 1. *casu* 2. *num.* 10. Ciatlin. *controuers. forens. lib.* 1. *cap.* 31. Trullench. *in exposit. Decalogi tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 12. *dub* 5. *num.* 23. Antonin. Diana *moral. resolut. p.* 1. *tract.* 1. *resol.* 68. & 69. & *p.* 6. *tract.* 8. *resolut.* 4. Thom del Bene *de Parlament. dub.* 30. *sect.* 22. *n.* 4. Quicquid dicant Ferdin. Menchac. *vsufreq. cap.* 4. *num.* 18. Mexia *in tract. tassa panis concl.* 5. *num.* 17. Morla *in emperio Iuris p.* 1. *tit.* 1. *in prælud. num.* 19 Ioan Heuia *in Curia Philip. tom.* 1. *p.* 3. §. 3. *numer.* 12. Bobabil. *in sua politica lib.* 1. *c.* 18. *n.* 117. Fragoso *in regimine Reip. Christianæ p.* 1. *lib.* 7. *disp.* 19. §. 1. *num.* 48.

343 Substitutioni sequenti an locus sit vbi primæ substitutionis conditio non extitit? Resp. negatiuè, quia substitutio subsequens intelligitur quatenus priores substitutiones purificarentur, & data existentia præcedentium conditionum, vt per Crauet. *cons.* 623. *num.* 20. Menoch. *cons.* 326. *num.* 35. & 36. *lib.* 4. & *cons.* 865. *num.* 21. *lib.* 9. Hieron. Gabr. *cons.* 95. *num.* 24. *lib.* 2. optimè Vincent. Honded. *cons.* 78 *num.* 43. *cum seq. tom.* 1. & *cons.* 49. *num.* 42. *tom.* 2. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap* 288. *num.* 4. & *cap.* 536. *num.* 33. & *cap.* 774. *num* 5. & *cap.* 747. *num.* 25. Fusar. *de substitut. q.* 456. *num.* 10. Cassanate *cons.* 55. *à num.* 7. ibi, *Ideoque sicut defecta conditione relatio conditionalis deficit, omnes substitutiones sub relatione comprehensæ, quemadmodum vulgo traditur, quod prima substitutione ex defecta conditione deficiente integra totius vinculi structura deficit, & ita corruant, & pereunt quæcunque substitutiones subuersis relationis, vel sub alia qualibet digressione ad plures gradus comprehensæ, l. si mater §. 1. ff. de vulgari*, &c.

Testator legando in codicillis, an videatur in dubio 344
recessisse à priori voluntate posita in testamento? Resp. non videri, per Deci. *cons.* 190. *col. fin. vers. quinto*, vbi citat Abb. *cons.* 4. *In quæst. quæ vertitur. col.* 5. *vers. non obstat si dicatur vol.* 2. *arg l. eum qui ff. de probat.* & *in l. cum hic status §. pœnitentiam, ff. de donat. inter virum.* & *in l. Lutius in* 1. *ff. de legat.* 2. ex quibus iuribus colligitur voluntatis mutationẽ non præsumi: & procedunt ex ea ratione, quia mutatio voluntatis est accidens, & accidentia nunquam præsumuntur, *l. si verò §. qui pro rei qualitate, ff qui satisd. cog.* Alciat *de præsumpt. reg.* 2. *præsumpt.* 16. *num.* 1 Rip. *in l. si quis in fundi vocabulo, ff. de legat.* 1. Mascard. *de probat. concl.* 1416. *num.* 1.

Testes summariæ ad quid deseruiant? Resp. solum 345
ad capturam, nullamque probationem facere in vlteriori processu nisi fuerint ipso reo citato repetiti, vt per Bald. *in l.* 3. § *si tibi col.* 2. *vers. sed nunquam isti testes, ff. de condict. ob turpem caus.* Clar. §. *fin. q.* 11. *vers. item quæro*, & *q.* 45. *vers. cæterum si reus*, vbi quod valde grauiter erraret iudex si omissa tali repetitione procederet ad condemnationem, Roland. *cons.* 22. *num.* 25. & *cons.* 64. *n.* 14. & *cons.* 81. *n.* 10 & *cons.* 114 *n.* 11. *lib.* 1. Mascard *de probat. concl.* 1366. *num.* 1. Hieron. de Laurent. *Auen. decis.* 5. *num.* 13. latè Farin. *in praxi crimin. p.* 2. *q.* 70. *n.* 136.

Testes varij ob varietatem an torqueãtur ad eruen- 346
dam veritatem? Resp. affirmatiuè per *l. qui falso vel variè* 16. *ff. de test. lib. l. ex libero ff. de quæst. l. Hisp. pen. tit.* 30. *part.* 7. Anton. Gom. *var. tom.* 3. *cap.* 13. *num.* 29. Farin. *in praxi crimin. p.* 2. *q.* 66. *à num.* 98. multo magis torquendus est reus principalis dum varius inuenitur, ex eod Farin *d. p.* 2. *q.* 52. *à num.* 18. *vsque ad num.* 24. Et in causis Fidei Eymer. *in direct. Inquisit. p.* 3. *tit. de cautel. Inquisit. contra hæreticorum cauillationes caut.* 6. *num.* 104. & *q.* 61. *num.* 2. vbi etiam Franc. Peña *commento* 110. *vers. prima regula*, Sousa *in aphorism. Inquis. lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 79. Præsertim si alia quæcunque coniectura, seu adminiculum concurrat, Osasch. *decis.* 79 *num.* 18. Rimin. iun. *cons.* 301. *numer.* 15. *lib.* 3. Farin. *d. q.* 52. *num.* 29. Simanch. *de Cathol. instit. tit.* 65. *num.* 33. Petr. Caball. *resolut. crimin. casu* 200. *numer.* 136. Zanard. *in direct. Theolog. p.* 3. *cap.* 93 *fol.* 512. Martin. Delri. *disquisit. magic. lib.* 5. *sect.* 4. *vers. factum est Rei variatio*, Sousa *d. lib.* 2. *c.* 39. *n.* 80. Castr. Palao *in opere morali tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 8. *puncto* 9. *num.* 11. Antonin Diana *moral. resolut. tom.* 4. *tract.* 6. *resol.* 15.

Transactio facta super re non dubia, & lite certa, an 347
sit ipso iure nulla? Resp. affirmatiuè per *l.* 1. vbi Ial. *num.* 15. & *l. post rem ff. de transact. l. sub prætextu, l. si causa cognita C. eod. tit. tex. notab. in l. eleganter* 25. §. 1. & *in l. in summa* 65. *C. de condict. indeb. l. si inter patrem* 6. *Cod. de solut.* Dec. *cons.* 479. *in fine*, & *cons.* 551. & *seq.* Angel. *cons.* 215. & 218. Roman. *cons.* 517. *num.* 18. Abb. *cons.* 85. *circa fin. lib.* 2. pulchrè Socin. iun. *cons.* 144. *num.* 16. *vol.* 1. latè Crauet. *cons.* 152. *num.* 10. *vol.* 1. Osasch. *Pedem. decis.* 91. *num.* 23. Natt. *cons.* 545. *num.* 36. *vol.* 3. Mandel. Alba *cons.* 310. *num.* 11. Menoch. *cons.* 618. *num* 1. Ercriar. iun.

cons.

*conf.*14. *ex num.*87. Surd. *conf.* 501. *n.*9. Rota apud Cenc. *de censib. decis.* 223. *num.* 1. Itaut nec in vim pacti sustineri possit, *l.*3. vbi Bald. Paul. Rimin. & Ias. *C. de repud. hered.* Mandel. Alba *d. conf.*310. *num.* 11. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 2. *titul.* 1.
348 *num.* 16. Quia transactio facta super re certa, præsumitur facta mala fide, & ad vexandum reum, & eum inducendum ad compositionem, & transactionem metu litis, vt scribunt Bald. *in cap.* 1. *num.* 3. *de controu. inter vasal.* Beroi. *conf.* 176. *num.* 28. *vol.* 1. Crauet. *conf.* 252. *num.* 10 *vol.* 1. Mandel. Alba *conf.* 543. *num.* 8. *vol.* 3. qui ait transactionem initam super lite non dubia, & per partem, quæ nullum ius habebat super re transacta præsumi factam per calumniam, & dolum vnius partis, Pereg. *conf.* 83. *num.* 3. *lib.* 1. dicens quòd vbi lis agitur calumniosè (hoc est sine causa dubia) partes ad transactionem nequaquam deuenire possunt, & si de facto transigant, quod transactio vti calumniosè facta occasione litis calumniosæ, & cauillosæ, nullius sit roboris; & post alios plures Rosental. *de feud. cap.* 9. *concl.* 11. *num.* 4. & omnes concludunt quod transigens potest repetere quod dedit ex causâ dictæ nullæ transactionis, tanquam ex turpi causa datum, ex Oldrad. *conf.* 280. Vrsill. ad Afflict. *decis.* 149. *num.* 15. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 26. *tit.* 1. *num.* 4.

349 Vasalli an inuiti possint alienari, & ad alium dominum transferri? Resp. non posse per *cap.* 1. §. *in eadem, de lege Conradi*, & *in cap.* 2. *quo tempore miles*, & *in cap.* 1. §. *preterea ducatus, in fine, de prohib. feudi alienat. per Feder. cap. dilecti, de maior. & obed.* vbi Host.
350 Card. Panorm. & alij resoluunt quòd subditi possunt resistere domino ne alienet castrum, & iurisdictionem vt subijciantur alteri domino, Ripa *resp.* 11 *tit. de diuers. rescript.* aliàs *resp.* 179. *ex num.* 3. Afflict. *in d. cap.* 1. §. *preterea ducatus not.* 3. *num.* 20. *cum seqq.* Neuizan. *conf.* 12. *inter consil. feudal.* Alberti Bruni *num.* 109. Paschal. *de patria potest p.* 1. *cap.* 1. *num.* 33. & 34. Cephal. *conf.* 628. *num.* 23. *vol.* 5. Crauet. *conf.* 241. *num.* 6. & 7. Gabr. Aluarez *de priuileg. pauperum, & miserab. person. p.* 1. *q.* 22. *num.* 81. *vbi n.* 82. post Corne. Benincas. & Paschal. tenet posse dominum vasallos inuitos, & renitentes alienare, vt necessitati, famique succurrat. Et procedit principalis resolutio de qua supra maximè quando alienatio fit à Corona Regia ad alium dominum inferiorem, quia hoc casu vasallorum interest gubernium non mutari ob continuas molestias, & vexationes, quas domini terrarum suis vasallis faciunt. Ita Luc. de Peña *in l. vnic.*
351 *de capit. ciu. exim. lib.* 11. *num.* 10. Isern. *in cap. imperialem, de prohib. feudi alien. num.* 47. *in fine*, Tiraq. *de primog. quæst.* 69. *num.* 6. Scip. Theodor *alleg.* 10. *à num.* 59. & *alleg.* 45. *num.* 1. Bobadill. *in politica lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 12. Paschal. *d. cap.* 1 *t. num.* 33. Camill. de Medices *conf.* 50. *num.* 1. Fontanel. *de pactis nupt. tom.* 2. *claus.* 4. *glos.* 5. *num.* 52. *vers. vniuersitates Regiæ.*
352 Nam nemo est qui magis non desideret esse vasallus Regis quam alterius, vel ea tantum de causa quod qui sublimioribus subditi sunt, honoratiores reputantur, vt per Roman. *conf.* 460. *num.* 5. Roder. Xuar. *alleg.* 9. *num.* 5. Crauet. *conf.* 291. *num.* 14. Menchaq. *lib.* 1 *controu. illustr. in præfat. ex num.* 26. & *cap.* 5. *in fine*, Bobadil. *d. num.* 11. Valenzuel. *conf.* 59. *num.* 14. *cum seqq. vol.* 1. Iacob Cancer. *var. resolut. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 562. *cum seqq.* Calixt. Ramirez *de lege Regia Aragon.* § 32. *num.* 14. vbi ostendit quanto peioris conditionis sit esse vasallum priuati Baronis, quam supremi Regis: illud enim, inquit, misera est seruitus; hoc autem summa est libertas, vt cecinit Claudian. *in* 3. *versicul.* 41.

——Nunquam libertas gratior vlla
Est sub Rege pio.

Vasalli an possint libertatem suam emere vbicun- 353
que Rex terras vendere intendit? Resp. posse, quia tunc tractant de acquirenda libertate, & effugere subiectionem inferioris domini, & nullum Regi præiudicium fit, cum illi idem offertur pretium, per §. *dominus, Instit. de noxalib. act.* Hippol. *in l.* 2. §. *cum quidam num.* 10. *ff. de quæst.* Vincent de Franch. *decis.* 17. Paschal. *d. tract. cap.* 1. *num.* 126 Cou. *in cap. quamuis pactum p.* 1. §. 2. *num.* 4. *vers. & si dominus*, Montalu. *in l.* 2. *tit.* 24. *part.* 4 & *l.* 4. *tit.* 13. *part.* 7. Perez *l.* 14. *in glos. verb. todo aquel os tit.* 11. *lib* 4 *ordin.* Azeued. *l.* 6. *num.* 2. *tit.* 11. *lib.* 5. *Recop.* Bobadill. *in polit. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 13. Parlad. *in sesquicent. differ.* 109. §. 7. *num.* 6.

Vectigalium conductoribus quando facienda sit re- 354
missio? Resp. quando impediuntur facto Principis locantis ea exigere, vel quando ex impositione nouæ inductionis illis damnum illatum fuit, vt per Alex. *conf.* 84. *lib.* 6. Ioan. de Anania *conf.* 74. *num.* 2. Crauet. *conf.* 95. *num.* 8. Bertachin. *in tract. de gabellis p.* 2. *num.* 41. Bero. *conf.* 144. *num.* 12. *lib.* 1. Cephal. *conf.* 577. *à num.* 7. Hippol. Rimin. *conf.* 282. *num.* 16. *lib.* 3. Marc. Anton. Eugen. *conf.* 50. *num.* 58. *lib.* 1. Renat. Chopin *lib.* 3. *de domanio Franciæ tit.* 13. *num.* 10. Alexand. Raudens. *var. lib* 1. *cap.* 29. *num.* 44. *vers. confirmabam*, Menoch. *conf.* 55. *à num* 1. & *conf.* 671. *num* 1. Surd *conf* 24. *à princ.* & *decis.* 326. *num.* 18. Vel quando fuerint impediti causa belli, aut alio impedimento proueniente ex facto tertij vti liberè re conducta, vt resoluunt Rip. *in tractat. de peste tit. de priuileg. contract. num.* 88. Valasc. *de iure emphyt. qu.* 27. *num.* 31. Cotta *in memorab. verb. conductor ad fin.* Natt. *conf.* 284. *num.* 5. *lib.* 2. Alciat. *resp.* 689 *num.* 4. Soccin. sen. *conf.* 156. *in fine lib.* 2. Paris. *conf.* 40. *num.* 6. *lib.* 1. Neuiz *conf.* 91. *num.* 9. Menoch. *conf.* 17. *à num.* 16. Boër. *decis.* 249. *num.* 4. *cum seqq.* Franc. Marc. *decis.* 2. *p.* 1. Verall. *decis.* 183. *p* 1. Surd *decis.* 326. *per tot.* Magon. *Florent. decis.* 67. Cauall. *commun.* 27. *num.* 5 Castill. *controuers. lib.* 3. *cap.* 3. *à num.* 35. & *a num.* 39. Licet id ex facto Principis eueniret per Bart. *in l. si vno* §. *item cum quidam num.* 10. *vers. si verò factum locatoris est iniustum, ff. locati*, vbi Castr. *num.* 3. Roman. *conf.* 178 Anan. *conf.* 74. *num.* 2. Crauet. *conf.* 95. *num.* 7. *ad fin.* & *num.* 8. & 10. Corn. *conf.* 23. *ex num.* 9. *lib.* 2. Bursat. *conf.* 309. *num.* 1. *vol.* 3. Menoch. *conf.* 27. *num.* 53. Marc. Anton. Eugen. *conf.* 50. *num.* 52. *lib.* 1. Surd *conf.* 34. *num.* 1 Et quamuis renuntiatum esset casibus fortuitis prouenientibus ex facto proprio ipsius Principis locantis, Anchar *conf.* 414. *Viso instrumento num.* 14. Ruin. *conf.* 23. *num.* 5. & *conf.* 65. *num.* 3. & *conf.* 85. *num.* 4. & *conf.* 187. *per tot. lib.* 1. & *conf.* 59. *num.* 13. *lib.* 4. Socin. sen. *conf.* 156. *in fine lib.* 2. Neuiz. *conf.* 91. *num.* 9. Ioan. Bolog. *conf.* 30. *num.* 23. Gramm. *conf.* 9. *num.* 1. *inter consilia ciuilia*, Paul. de Mont. Pico *conf.* 70. *num.* 18. Hippol. *sing.* 96. Alciat *resp.* 689. *num.* 4. Roland. *conf.* 69. *num.* 14. *lib.* 4. Menoch. *conf.* 27. *num.* 32. *cum seqq.* & *conf.* 55. *à num.* 13. & *conf.* 119. *num.* 2. & *conf.* 671. *num.* 23. Surd. *conf.* 22. *num.* 63. Rip. *d. tit. de priuileg. contract. numero* 88. *cum seq.* Chopin. *lib.* 3. *de domanio Franciæ titul.* 13. *num.* 10. Caroc. *de locato p* 4. *de casib. quæst.* 5. *in princ.* Morl. *in emporio iuris p.* 1. *titul.* 10. *in prælud. num.* 23. *vers. quæ conclusio*, Castill. *d. lib.* 3. *c.* 3. *num* 56. *cum seqq.*

Vniuersitatis in consilio pleno an debeant duæ par- 355
tes ex tribus vicinorum interuenire? Resp. affirmatiuè per *l. nulli*, & *per l. planè*, *ff. quod cuiusque vniuers.*

*nom.*Felin.*in cap.cum omnes num.33.col.2. de constitut.*
Abb.*in cap.prudentiam,num.8.de offic.deleg.*Alphons.
de Villag.*in tract.de alienat. rerum Eccles. lib. 2. cap.*
38.p.mihi 218.Camill.de Medices *cons.50. num.7. &*
356 *cons.104.num.24.*Et quòd vota sua collegialiter, & in
vnum conuocati dare debeat, & non sufficit separatim
votare,& consentire, Innoc. *in d. cap. cum omnes nu-*
mer. 3. & ibi Felin. *num. 24.* Barr. *in l. omnes popu-*
li,num.18.ff.de Iustit.& iure, Ludou de Peña *in l.fin.*
C.de vendend.reb.ciuit.lib.10.num.4.vers. & facit hic,
Alex. Trentacinq.*var.lib.1.tit. quod cuiusque vniuers.*
*nom.n.21.& 14.vers.prima est,*Alphons.de Villag. *d.p.*
*1.cap.12.pag.76.*Camill.de Medices *d.cons.164. n.1.&*
num.23.

357 Vniuersitatis priuilegiis an possit maior pars renun-
tiare?Resp.non posse,cum vnus solus contradicere va-
leat, secundum Abb. *in cap. veniens num. 21. de praes-*
*cript.*Ias.*in l.iurisgentium,§.hodie num.8. limit.11. ff.*
*de pact.*Andr ab Exea *in cap.cum omnes num. 164. &*
seq.de constit.vbi Ego ipse *in collect.n.15.* Ioann. Vin-
cent.de Anna *cons.55.n.28. vol. 1.* Villag. *in tract. de*
rebus Eccles.non alien.lib.1.cap.36.per tot. Camill. de
Larata *cons.84.num.14.* vbi dicit quòd quando agitur
de renuntiando priuilegio domanij maior pars non po-
test minori præiudicare,& contradictio vnius præfertur
& est admittenda.

358 Vniuersitatis,seu ciuium cuilibet in solidum an com-
petat ius subiectionis respectu vasallorum, seu liberta-
tis? Resp competere, quia fauore libertatis consequen-
dæ pars etiam minor præualet, itaut præferendum
sit votum minoris partis contradicentis venditionem
iurisdictionis,per *l. 3.ff.de liber.hom exhib.& l. 1.2.&*
3.ff de liber.causa & l.si quis hac §.quoties, ff. qui & à
*quib.*ibi,*omnium consensum necessarium,*Roman.*in rub*
*ff de arbitr. num.41.vers.secundo limita,*Ias.*in l. iuris-*
*gentiam,§.hodie num.8.vers.limita 13.ff.de pact.*Felin.
in cap.cum omnes num.18.col.2.vers. quinto fallit, vbi
Andr.ab Exeá *num.168.de constit.* Ludou. Gom. *in §.*
item Seruiana Instit.de actionib.num.41.vers.imò si ma-
*ior pars,*Alphons.de Villag.*in tract. de alienat. rerum*
*Eccles.lib.1.cap.37.*D.Barbos.*in l. 2.ff. soluto matr.p. 2.*
*num 45.vers.quo casu,*Rosental.*de feud.cap.9.memb.2.*
concl.62.n.13. ibi, *Sed tamen consensus maioris partis*
minori non obest parti,cum de singulorum iure agatur,
Camil.Salernit.*in addit ad Neapodan. in proœm. con-*
suet.Neapol.verb.magna est Principis potestas pag. 32.
ibi,*& ideo cum tractaretur de redeundo ad pristinam*
libertatem soluto pretio,deberent audiri;& tunc si inter
homines esset differentia quod aliqui volunt se redimere
aliqui non,audiuntur etiam in minori numero, Camill.
de Curte *in diuersorio iuris feudal.p.1.verb.licèt autem*
verissima, & indubitata sit conclusio num. 70. col. 2.
Neuizan.*cons.12. inter consilia feudalia Alberti Bruni*
*num.116.*Franc.Marc.*Delphin.decis.489.n.15.& 16.*
*p.1.*vbi loquitur quando agitur de mouenda lite cum
domino loci super libertate tributorum,quia tunc fauo-
re libertatis consequendæ pars etiam minor vota ferens
pro mouenda lite, vti rationabilior præferenda est,
Crauet. *cons.195.num. 10.* vbi agit quando imponitur
aliqua collecta pro prosequenda lite super reformatio-
ne regestri,Ioan.Garc.*de nobilit.glos.3.§.3.num. 20. &*
*21.*vbi de illis,qui vota ferunt super lite mouenda illis
qui cum non sint nobiles pro nobilibus haberi vo-
lunt. Anton. Gabr.*commun.tit.de iure quæsito non tol-*
*len.concl.8.num.91.*Vincent.de Franchis.*decis.2.num.*
*21.& 22.*Philip Paschal.*de viribus patriæ potest. p.1.*
359 *cap.1.num.38.*vbi quòd ius subiectionis respectu vasal-
lorum pertinet ad vasallos tanquam ad singulos,Camill
360 de Medices *cons.50.n.1.cum seqq.*vbi quod ius vendi-
candi libertatem cuilibet ex ciuibus in solidum pertinet
& cons.218.n.13.& cons. 166. per tot. vbi latè probat
maiorem partem non posse minori in hoc iure doma- 361
nij præiudicare,Fab.de Anna *cons.55. ex n. 26. lib. 1.*
Camill.de Larata *cons.84.n.8.cum seqq.*Scip.Rouit.*su-*
per pragmat.Regni Neapol.prag.63.de officio procurat.
*Cæsaris num.20.& 21.*Capiblanc.*in tract.de Baronibus*
*pragm.8 p.3.n 157.p.319.*Ioan.Bapt.del Thoro *in cō-*
pendio decis.lit.D.verb.domanium,an sit concedendum
*pag.154.*Stephan.Gratian.*discept.forens.cap.722.cum*
*seqq.*Nouar. *quæst. forens.p.1.q.38.num.9.& q. 85.*
n.4.& 5.

Toletana nullitatis Matrimonij.

Reuerentia paterna cum precibus,& persua-
sionibus an & quando matrimonij contra-
ctum rescindat?Et quid si concurrat timor
amissionis lucri,& ex quibus metus præce-
dens censeatur purgatus?

VOTUM CXXVII.

1 *Casus series refertur.*
2 *Metus ad annullandum matrimonium requisitus debet probari per actus exteriores,veluti mortis aut cruciatus.*
3 *Metus iustus debet probari,aliàs dicitur vani timoris.*
4 *Metus reuerentialis per se solum non sufficit ad rescissionem contractus matrimonij.*
5 *Matrimonium contrahens ne incurreret indignationem patris, validè contrahit.*
6 *Auctoritas personæ tribuit iustam causam metus reuerentialis.*
7 *Reuerentia paterna cum importunis precibus, & molestis persuasionibus inducit iustum metum.*
8 *Intellige de persuasionibus dolosis, non verò de illis, quæ subeant vices optimi consilij.*
9 *Pater potest filio persuadere vt matrimonium cum certa persona contrahat; illum etiam paterna coactione cogendo.*
10 *Persuasiones ad hoc vt matrimonium annullent debent esse importuna,instantissima,repetita, & inculcata.*
11 *Importunum dicitur quasi sine portu, & sine quiete.*
12 *Persuadentes, & rogantes importunè matrimonium, vt illud rescindatur,debent esse soliti male tractare sibi non parentes.*
13 *Timor amissionis magni lucri potest tanquam iustus reputari,Contrarium verius n. 14. intellige vt ibi.*
14 *Pœna quæ consistit in amissione lucri imposita alicui vt contrahat Matrimonium cum certa persona, illud non impedit.*
15 *Amissio lucri imposita alicui vt contrahat Matrimonium cum certa persona, illud non impedit.*
16 *Dispositio obligans aliquem ad Matrimonium contrahendum cum certa persona sub pœna amissionis lucri,valida est.*
17 *Proprium amittere,& alienum non acquirere differunt.*
18 *Creditoribus nulla fit fraus si debitor de nouo non acquirat, dummodo acquisitum non amittat.*
19 *Prælatus Ecclesiæ potest illi præiudicare in acquirendis.*

20 Lu

20 *Lucri amissio non habetur in consideratione si non fuerit radicatum, & matrimonio incorporatum.*
21 L. Proculus ff. de damno infecto, *intelligitur.*
22 *Successor in maioratu in eo ius radicatum habet etiam viuente possessore.*
23 *Marchionissa de Alcala in decisione coram Gregorio XV. multa referuntur pracisam vim, & iustum metum denotantia.*
24 *Animus, & voluntas ab initio colligitur à pracedentibus.*
25 *Dos sine matrimonio stare non potest.*
26 *Cohabitatio spontanea qualiter metum purget, ostenditur, & num. seq.*
27 *Metus pracedens per quantum tempus prasumatur purgatus ex cohabitatione spontanea? ostenditur.*
28 *Metus presumptio excluditur ex quo illum passus nec ante nec post matrimonium protestatus fuit.*

1 QVidam vir nobilis ætatis suæ anno decimoseptimo constitutus, fuit ab eius matre, sub cuius potestate, existere dicebatur, solicitatus, & persuasus vt mulierem, nobilem etiam, in vxorem acciperet; accesserant plures importunationes, & molestæ persuasiones à quibusdam consanguineis id ipsum solicitantibus & affirmantibus potentem Principem, sub cuius dominio existebat totius Monarchiæ gubernium idem velle pluries significasse, qui erat tam austeræ conditionis, vt si illi nobilis vir parere renuerit, timere posset vt sibi inimicus euaderet, ob idque res, & bona sua detrimentum paterentur, ac in deterius abirent: sed dictus vir nobilis quamuis ab eodem Principe benigne rogatus, nullas tamen minas, aut aspera verba, seu imperiosa mandata ab eo accepit; vnde ex Hispalensi ciuitate ad Madritensem Curiam accedens ibi matrimoniales capitulationes constituit, dotem promisit, & matrimonium postea, nulla facta protestatione, sponte vt creditur, celebrauit; & in eo per septem fere annos permansit, ac cum vxore cohabitauit, & biennio, postquam dictus potens Princeps è loco & statu eiectus, ac à Curia exul factus fuit, in eadem cohabitatione perseuerauit. At vbi primum Princeps è vita discessit, dictus vir nobilis coram Ordinario comparuit, & matrimonium huiusmodi per vim & metum celebratum fuisse affirmans, petiit sic declarari debere. Pro veritate consultus respondi Matrimonium huiusmodi fuisse & esse validum, ex sequentibus.

2 Primò quia metus ad annullandum matrimonium requisitus debet probari per actus exteriores, veluti mortis, aut cruciatus, qui cadat in constantem virum, alias matrimonium non impeditur, nec inualidatur, licet summam libertatem requirat, Ioan. Bapt. Ferret. *cons.* 340 *num.* 5. *p.* 2. per text. *in cap. cum dilectus, de his qua vi*, sed metus, qui considerari videtur in dicto nobili viro, iustus non fuit, nec talis, qui cadere
3 poterat in constantem virum, sed potius vani timoris, si allegans illum concludenter non probauerit, Farinac. *fragm. crimin. p.* 2. *lit. M. num.* 65.

4 Probatio autem, quæ resultat ex reuerentia materna-
li non releuat, quia hæc per se solam metum iustum
non operatur nec sufficit ad rescissionem contractus ma-
trimonij, ex text. expresso iuncta *glos.* 1. *in l. si patre co-*
5 *gente ff. de ritu nupt.* per quem tradunt DD. quod si
filia ob metum reuerentialem, & paterna persuasione
ducta, timens patris indignationem, matrimonium con-
traxit, illud validè celebrauit, quia dictus timor non fuit
cadens in constantem virum, ex Abb. *in c. veniens el* 1.
n. 5. *de sponsal.* vbi Alex. de Neuo *num.* 4. Felin. *cons.* 14.
num. 1. ibi, *Et promitto quod si ista contraxisset matrimonium, ne incurreret indignationem patris, alias non fuisset contractura, ausi ob reuerentiam paternam, tenet nihilominus matrimonium, ex quo non interuenit metus, qui posset cadere in constantem virum*, &c. Ioseph. Ramon *cons.* 96. *n.* 27.

Minus releuat præsumptus timor resultans ex po- 6
tentia dicti Principis, quia licet auctoritas personæ tribuat iustam causam metus reuerentialis, *l. cum vero*, §. *apparet igitur, ff. de fideicom. libert.* Franc. de Aretio *cons.* 14. *numer.* 11. Valenzuel. *cons.* 175. *num.* 69. id tamen procedit vbi metum passus subest potestati, dominio, & iurisdictioni metum incutientis, Cancer. *vari. tom.* 3. *cap.* 15. *num.* 143. Sanch. *de matrim. lib.* 4. *disp.* 6. *num.* 25. At in hoc casu cessat hæc ratio, quia dictus nobilis vir non erat subditus illius Potentis, nec ipse potens imperiose ei iussit vt matrimonium huiusmodi celebraret; & ita tam ex parte matris quam dicti Potentis nulla verbera, nec cruciatus corporis præcesserunt, vt requirebatur, ad rescissionem matrimonij, ex adductis per Gasp. Anton. Thesaur. *quast. forens. lib.* 1. *q.* 51. *n.* 5. nec minæ in his interuenerunt, nec constat de potestate inferentis, & multo minus quòd fuerit solitus illas exequi.

Non obstat si dicatur maternam reuerentiam, seu 7
Potentis imperium cum importunis precibus, & molestis persuasionibus, inducere iustum metum, vt per Cou. *de sponsal. p.* 2. *c.* 3. §. 6. *in fine*, Gutier. *de matrim. cap.* 44. *n.* 3. Quia respondetur id non constare ex processu, sed solum a quibusdam consanguineis nobili viro significatum fuisse Potentem importune ac enixe desiderasse vt matrimonium celebraretur, matremque ad illud contrahendum filium persuasisse, & quatenus de consanguineorum, & matris precibus, ac persuasionibus constaret, intelligentiam id magis conuenire statui nobilis illius viri, non exinde induceretur nullitas matrimonij
quia nulla lege prohibentur huiusmodi persuasiones
imò illas permittit text. *in l.* 1. § *persuadere, ff. de seruo* 8
corrupto, vbi postquam ibi dictum fuit, *persuadere est plusquam compelli, & cogi sibi parere*; vlterius progreditur id ipsum intelligendo de persuasione dolosa, non vero de illa, quæ subit vices optimi consilij, in quibus terminis considerari non potest vis, aut iniusta persuasio, & ideo inquit tex. ibi *Nam & bonam consilium quis dando potest suadere, & malum, & ideo Prator adiecit dolo malo*, &c. Vnde quod dicitur preces & importunas persuasiones vim & metum inducere, intelligitur de dolosis, iuxta doctrinam Dyni *cap. scienti num.* 4. *de regul. iuris lib.* 6. ibi, *Sed vbi dolosa persuasio in altera parte non probatur scientia cum consensu inducit prasumptionem quod non interuenit iniuria nec dolus, & ita loquitur regula, & leges superius allegata*, &c. leges autem, ad quas refertur, probant persuasionem esse violentam coactionem, vt per *l.* 3. §. *si quis volentem ff. de libero hom. exhib. l.* 1. §. *persuadere, ff. de seruo corrupto, qua procedant in persuasionibus dolosis*, vt ex illis apparet, idem tradunt Cyn. *in l. vn. C de raptu virgin. num.* 2. ibi, *sed vbi dolosa persuasio non probatur, vel non prasumitur, prout non prasumitur propter consensum subsequentem, tunc consensus admonet iniuriam, & dolum, secundùm Dynum*, &c. Salicet. *num.* 30. *in d. l. vnic.* ibi, *Vnde tunc datur consensus cum non probatur de dolosa persuasione*, &c. Aloys. Leo *num.* 11. Barthol. Cassan.
cens. 40. *num* 6. Quis enim dicere audebit parentem 9
non posse filio persuadere vt matrimonium cum certa persona contraheret illum etiam paterna increpatione cogendo, dummodo non ex hoc iustus & verus inducatur metus, qui cadat in constantem virum; ex *d. l. patre cogente*, & expressius ex *l.* 10. *titul.* 1. *part.* 4. dum loquens de potestate patris in cogendo filium ad matrimonium contrahendum, ita ait,

No les puede apremiar que lo hagan de todo en todo co-
mo quier que le puede decir palabras de castigo que lo
otorque,&c.vbi Greg.verb.todo,inquit,id est, metu ca-
dēte in constantem virum,&c.Odofred. in sum.tit.de di-
spensat.impub.n.12.ibi, Non potest pater absolutè coge-
re, sed modica coactione, scilicet increpatione paterna,
&c.Card.Bellarm.lib.1.de matr.c.19 prop.3.tradit Sāch.
de matr.lib.4.disp.22.n.5.ibi, Intellige conclusionem de
metu cadente in virum constantem, potest enim pater
increpatione paterna cogere filium ad certum matrimo-
nium,l.20.tit.1.&c.

10 Et licèt præsupponamus matris, & consanguineo-
rum persuasiones non iustas, sed dolosas fuisse, adhuc
non inducerent metum ac vim ad annullandum matri-
monium necessarium, cum deficiant duæ præcisæ con-
ditiones,quarum vna si deficiat, sufficiēs foret ad exclu-
dendum metum. Prima est quod huiusmodi preces, &
persuasiones debent esse importunæ,instanstissimæ,repe-
titæ, & inculcatæ, quæ somnum adimant, & quietem
perturbent, importunum enim dicitur quasi sine portu,
& absque quiete,vt inquit Archid.in cap. fin.numer. 2.
de rescrips.Peralta in l.si quis in princ.num.94.ff.de le-
11 gat.3.anth.de hered.& falcid in princ.ibi,Semper igitur
nobis importuna sunt,vbi glos.verb.importuna,exponit,
idest,valde instantes,& in l.1.C de petit. bon sub.l.10.
ibi,inuerecunda petentium inhiatione, vbi glos. declarat,
id est frequenti petitione, & in lib. Iudic. cap. 16. ibi,
Cumque molesta esset ei, & per multos dies iugiter in-
hereret spatium ad quietem non tribuens, vbi Nicol. de
Lyra ibi,quia per molestiam mulieris importunè peten-
tis veritatem rei aperuit ad sui interitum, iunctis tradi-
tis per Sanch.d.lib.4.disput.7.numer. 8. Gutier.d.cap.
44.num.38. ibi, Importuna igitur preces de quibus in
proposito agimus debent esse instantissima,repetita, & in-
culcata ad hoc, vt simul iuncta cum metu reuerentiali
operentur contractus rescissionem tanquam actum inuo-
luntarium, ac importunitate assidua, & frequentissima
habitum atque extractum, &c. In præsenti casu his cir-
cunstantiis non probantur preces & persuasiones, quia
consanguineis nulla à Nobili viro reuerentia debebatur,
nec illorum persuasiones eum plurimum vexabant; pro-
ut nec vexabāt matris suæ preces,eo quod per mortē pa-
tris successerat in bonis, eaque possidebat, itaut mater
potius eius auxilio indigeret, quam illi matris fauor ne-
cessarius fuisset, cum ab ea non dependerent sumptus
12 & alimenta, quibus sustentari posset. Secunda est quod
non sufficiunt importunæ preces, nec dolosæ,ac molestæ
persuasiones simul cum paterna reuerentia, nisi concur-
rat concludens probatio quod sic persuadentes, & ro-
gantes soliti sint malè tractare sibi non parentes, ac
preces & persuasiones suas non obseruantes, vt post
glos.& antiquos,quos refert,tradit Felin.in cap.1.numer.
2.vers.an autem preces,& ibi Mantua numer. 6.de offic.
deleg.Roman.in leg.interpositas numer.3. in fine,& nu-
mer.4.Cod.de transact. vbi bene probat Panorm. in cap.
insinuante n.8 vbi post Ioan.Andr.dicit decidi quæstio-
nem quotidianam si matrimonium contrahatur impe-
rio, vel precibus superioris, non tamen probatur quod
esset consuetus male tractare eos, qui non parebant
huiusmodi precibus, seu præceptis & quod ideo non
est probatum de iusto metu, prout eum refert & sequi-
tur Alex. qui ex aliis bene probat cons. 16. Ponderatis
numer. 9. lib. 3. Paul. Paris.cons. 5. numer. 182. lib.
4. Roland. cons. 83. numer. 25. lib. 2. & ex aliis tra-
dit Farinac. fragm. crimin. part. 1. lit. M. num. 101.
ibi, Metus autem iustus non inducitur ex importunis
precibus & assiduis molestiis cuiuscumque etiam Princi-
pis, nisi fuerit probatum sic importune precantem &
molestantem esse solitum male tractare non obedientes
suis precibus, secundum Felin. &c. Hic autem non pro-
batur hæc conditio respectu matris, & consanguineo-
rum, qui deprecabantur, & persuadere conabantur;
at respectu Principis potentis non fuit necessaria huius
conditionis probatio cum nullibi in processu reperiatur
quod importunas preces effuderit,seu instantissimè per-
suaserit.

Nec obstat si dicatur hìc considerari posse amissio- 13
nem magni lucri, quod sperabat nobilis ille vir conse-
qui posse fauore potentis Principis si eius voluntati obe-
diens matrimonium celebraret,alias enim posset damna
plurima pati si illud contrahere renueret,qui timor amis-
sionis magni lucri potest tanquam iustus reputari iux-
ta Rotę auctoritatem coram Greg.XV.decis. 326.n.19.

Excluditur enim, si aduertas contrarium, videlicet 14
quod metus amissionis lucri non impedit matrimoniū,
nec illud annullat,tradere Panor.in cap gemma num. 2.
de sponsal. ibi, Puto tamen quod si dominus temporalis
incuteret metum amissionis alicuius rei, nisi contraha-
tur matrimonium, quod per hoc, matrimonium contra-
ctum non esset nullum, quia iure non cauetur quod me-
tus amissionis alicuius rei cadat in constantem virum,
&c. Vnde licet in matrimonio requiratur omnimoda li-
bertas, & pœna in eo apposita valere non possit,l.Titia,
in princ.ff.de verbor.oblig.d.c.gemma, leg.39. tit.11.p.
5 nihilominus pœna, quæ consistit in amissione lucri, 15
imposita alicui vt contrahat matrimonium cum certa
persona, illud non impedit, nec annullat, quamuis
dicatur metu non amittendi lucrum contraxisse, vt est
casus expressus in leg. Titio 70. paragraph. 1. ff.de con-
dit. & demonstr. cuius summarium ita se habet. Ma-
trimonia debent esse libera à pœna damni, non à pœna
amissionis lucri; ad idem est text. in leg. 1. Codic. de
instit. & substit. vbi dicitur etiamsi lucrum sit ma-
gnum, veluti totius hæreditatis: per quæ iura tra-
dunt D D. amissionem lucri non esse pœnam, sed
potius inuitationem ad matrimonium spe lucri compa-
randi, quod nullo iure prohibetur, Butr. in d. capit.
gemma numer. 7. Ioan. Andr. numer. 1. Card. numer.
2. Anchat. numer. 9. Card. Mantic. de coniect. vltim.
volunt. lib. 11. tit. 18. num. 1. Et ideo valida erit dis- 16
positio obligans aliquem ad matrimonium contrahen-
dum cum certa persona sub pœna amissionis lucri, leg.
14. vers. pero si el testador tit. 4. & l. 22. vers. e esto
serie tit. 9. part. 6. Palat.Rub. in cap. per vestras not.
3. §. 21. num. 1. Tello in l. 30. Tauri n. 9. Cou. de
sponsal.p.2.c.3.§.3.n.7. & 8.Card.Mantic.de coniect.
lib.11.tit.18.n.2.Mieres de maior.p.1.q.50.ex num.1.
Molin.de Iustit.tr. 2. disp.207. Ludou.Lop. in instruct.
Conscient.p.2.vbi de Matrim.cap.41.vers.ex quo sequi-
tur pag.1079.

Magna siquidem versatur differentia inter proprium 17
amittere, & alienum non acquirere, iuxta text. in
leg. fin. Codic. de codicill. ibi, Non enim par, eadem-
que ratio habetur amittere debita, & lucra non capere,
&c. & ideo nulla fraus & dolus creditoribus fit si de- 18
bitor de nouo non acquirat, dummodo acquisitum non
amittat,l.qui autem ff.qua in fraud.cred.l.non fraudan-
tur ff.de regul.iuris;ac proinde licèt ad alienationem bo- 19
norum Ecclesiæ requirantur solemnitates Iure præfini-
tæ,id tamen procedit in acquisitis, secus in acquirendis
In quibus potest Prælatus Ecclesiæ præiudicare renun-
tiando,remittendo,vel aliàs contrahendo,iuxta opinio-
nem glos.in c.fin.16.q.1.Bart.& DD.in l. iubemus nul-
lam C.de sacros. Eccles. quod Iuribus & exemplis pro-
bant Roland à Valle cons.15.ex n.23.lib.1.Marc.Anton. 20
Natt.cons.441.ex n.9.lib.1. Quia amissio lucri non ha-
betur in consideratione nisi illud lucrū esset radicatū, &
patrimonio incorporatum, Ioan. Franc. Rip. in l. dam-
num n.12. ff. de damno infecto, ibi, Habes quòd appel-
latione damni non continetur amissio lucri, vt in l. Pro-
culus

onlus, &c. & *numer.* 15. ibi, *Intellige ista procedere in*
lucro nondum radicato, nam lucrum radicatum, & pa-
trimonio incorporatum iudicatur damnum, & *ita pro-*
21 *cedat tex. in l.* 1. &c. nam tex. *in l. Proculus ff. de dam-*
no infecto, loquitur quando lucrum non erat acquisi-
tum, nec incorporatum patrimonio. Et quod notandum
est vbi quis lucro gaudet non ex proprio iure, sed per
alienam tolerantiam, illius amissio non habetur in con-
siderarione, & hic est casus *in d. l. Proculus*, & notat
Ioan. de Imola *in l. fluminum* 24. §. *item videamus n.* 9.
vbi ait in hoc casu non esse damnum, ibi, *si perdat il-*
lud lucrum, quod solum ex quadam patientia habebat,
&c. & *num.* 11. *in fine*, ibi, *Hic erat lucrum non in-*
corporatum, seu adquisitum, sed ex patientia quadam
habebatur, & *ideo non considerarur tale lucrum*, &c.
In casu illius decisionis Marchionissæ de Alcala, de qua
Rota coram Greg. X V. *d. decis.* 326. *num.* 19. aliter
se res habebat, quia in eo Marchionatu immediatè suc-
cedere debebat, & tanquam talis habebat ius radica-
tum in ipso maioratu etiam viuente patre, Molin. *de*
22 *primog. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 37 Castill. *lib.* 3. *controuersiar.*
cap. 15. *num.* 77. ac proinde idem ius habebat in ea par-
te in qua per patrem auctus fuerat, & nihilominus non
dubitatur illum posse dictam partem auctam reuocare,
& filiam ea priuate, ex adductis à Molina *lib.* 1. *cap.* 26.
num. 3. *cum seqq.*

23 Illud tamen aduertere oportet dictam decisionem
casui nostro applicari non posse, & cum viderim eam
quotidie in hac Curia allegari cum tractatur de dissol-
uendo ob vim & metum, aliquo matrimonio, miror Ad-
uocatorum facilitatem credentium illam fauere huius-
modi nullitatibus, cum potius difficile reputarem posse
matrimonium aliquod nullum pronuntiari, si tot ac
tantæ vis, & metus, ac dissensus coniecturæ & indicia
concurrere debeant: nam primò in ea ponderatur Mar-
chionissam tempore contracti matrimonij esse puellu-
lam, vt dicitur ibi *num* 26. Secundò quod matre care-
bat, & erat sub potestate nouercæ, quæ de ordine pa-
tris illam sæpius minitabatur, vt *num.* 28. Tertiò quòd
ipse pater illam mortis minis affecit, cum ipse esset so-
litus tales minas exequi, vt *num.* 19. & 21. ex sua ter-
ribilitate & seuera conditione, *num.* 11. & minæ etiam
respiciebant priuationem Marchionatus, & illius au-
gmenti, vt *num.* 19. Quartò quòd cùm illa vellet alio
se matrimonio copulari, fuit per patrem compulsa ce-
dulam seu chirographum de matrimonio contrahendo
cum illo à se factum denegare *num* 9. & 18. Quintò,
quia pater eam reclusam habebat sub custodia armato-
rum, qui diligentissimè eam custodirent, nec sinerent il-
lam aliis communicari, nec dominicis diebus ad Missam
audiendam è domo exire nisi ad certam, & determina-
tam Ecclesiam, compellentes etiam, vt non alio sacer-
doti confiteretur nisi cum patris sui Confessario, *n.* 31.
32. & 38. Sextò quòd volens ipsa Marchionissa è tam
tyrannica patris potestate exire, & in aliqua parte de-
poni vbi liberè posset explorari, illud ab Archiepiscopo
Hispalensi, & à Nuntio Apost. consequi non potuit,
propter amicitiam, quam cum illis eius pater contraxe-
rat, & ob summam potentiam, qua vtebatur in ea causa
prosequenda, *vt num.* 33. 34. & 35. Septimò quod pa-
ter notariam & clericum quendam deputauerat, vt
Marchionissam minis deterrerent, *numer.* 23. Octauò
quòd matrimonium celebratum fuit ostiis clausis, &
assistentibus prædictis armatis hominibus *num.* 37. &
38. Quæ omnia præcisam vim & iustum metum de-
notantia in huius facti serie non reperiuntur eue-
nisse.

24 Secundò voluntas contrahendi colligitur ex multis
& primò quia nobilis vir vxori dotem promisit ad tri-
ginta millia ducatorum ascendentem, ex quo actu col-

ligitur qualis fuerit animus & voluntas ab initio, *l. cùm*
quis 10. *C. de natural. liber.* ibi, *nec enim verisimile est*
eum qui postea vel donationem, vel dotem conscripserit
ab initio talem affectionem circa mulierem non habuis-
se, qui eam dignam vxoris nomine faciebat, &c. quia
coniux de dote agens, signum euidens est quod matri-
monium sponte, & bono animo contrahit, cum dos si-
ne illo stare non possit, iuxta tex. *in l.* 3 *ff. de iure dot.* 25
Alciat. *resp* 5. *num.* 16. ibi, *Vnde inducitur concludens*
ratio quod sponte eam desponsauerit, ex quo dos non po-
test esse, vbi matrimonium non est, &c. ex quo colligitur
qualis etiam fuerit animus a principio, per tex. *in l. sed*
Iulianus § *proinde ff. ad Maced.* ibi, *intelligendumque*
esse ab initio sic accepisse. &c. *l.* 3. §. *idem Labeo ff. de in*
rem verso, vbi animus, & intentio primitiua declaratur
ex his, quæ postea gesta sunt.

Vlteriùs eadem voluntas elicitur ex spontanea se- 26
ptem annorum cohabitatione, vt est casus *in cap. ad id,*
de sponsal. vbi metus. & vis, quæ dissolutioni causam
dedit, purgatur spontanea cohabitatione, & glos. *ibi,*
verb. per annum, notat versus,

Effuge dum poteris, ne consensisse puteris:
Nam si perstiteris, illius vxor eris.

Et in hoc casu necesse non est de nouo repetitis Con-
cilij Trid. solemnitatibus coram Parocho scilicet & te-
stibus matrimonium celebrate; quia licet id necessarium
esse teneat Rota coram Greg X V *decis.* 395. *ex n.* 8.
in nostris terminis, & facti serie non agitur verè & rea-
liter de purgatione iusti metus, qui nunquam extitit, sed
de continuanda, exequenda, & manifestanda voluntate,
quæ inerat ab initio.

Nec dicas per cohabitationem metum purgari non 27
posse durante causa metus; hoc est viuente matre, &
potente Principe, quorum contemplatione, persuasione,
& precibus huiusmodi matrimonium celebratum fuisse
præsupponitur; nam respondetur, & primò nec ma-
trem; nec potentem illum Principem minis virum no-
bilem insequutum fuisse, nec instantissimis precibus &
importunis persuasionibus illum ad matrimonium con-
trahendum incitasse, vt supra dixi; & quatenus in hoc
aliqua ex parte excederetur, recessu illius Principis à
Curia, & à potentissimi nostri Regis latere infeliciter
eiectus, cessauit potentiæ causa, & sic illa, quæ metum
incutere videbatur, & cum per biennium ferè nobilis
vir tacuerit, videtur per talem taciturnitatem & spon-
taneam cum vxore cohabitationem metum, si quis ade-
rat, purgasse; minus tamen temporis spatium ad hoc suf-
ficiens reputabam; nam licèt *in d. cap. ad id*, fiat men-
tio anni cum dimidio, id factum creditur, quia sic acci-
derat in facti illius serie, & non ex eo quòd tantum tem-
poris requiratur ad purgationem huiusmodi inducen-
dam, vt in *eod. tex.* tradunt Host. *post princip.* Ioan. An-
ton. *num.* 2. Abb. *num.* 4. Præp. *n.* 2. & 3. Con. *de sponsal.*
p. 2. *c.* 3. § 6. *n.* 1. Greg. Lop. *l.* 15. *verb. lo pluguiesse tit.* 2.
part. 4. Et in omni casu quando extra omne dubium
sumus quod cohabitatio fuerat libera, & spontanea, in-
continenti præsumitur libera voluntas, & purgatus præ-
cedens metus, vt *in eod. cap. ad id*, resoluunt Anton. de
Butrio *n.* 9. Alex. de Neuo *n.* 6. & 71. Neuizan *cons.* 46.
num. 32. Sanch. *de matrim. lib.* 4. *disp.* 18. *n.* 6. *vers. hoc*
autem. Vnde sufficere trium dierum cohabitationem
tenent Host. *in cap. insuper per tex.* ibi, *qui matrim. ac-*
cas. pos. num. 4. *ante fin.* Anchar. *ibidem not.* 4. Ioan. Bapt.
Ferret. *cons.* 340. *n.* 14.

Eadem quoque spontanea contrahendi voluntas 28
colligitur ex eo quod nobilis ille vir, nec ante nec
post matrimonium protestatus fuit coram Iudice, nec
extraiudicialiter, nec reperitur quod alicui de vi sibi
illata conquestus fuisset, vel diceret quod matrimo-
nium per vim & metum contraxisset, ex quo videtur

excludi quæcunque metus præsumptio & signum sit euidens quod sponte accessit, vt ex pluribus erudite probat Tiber. Decian. *cons. 41. n. 122. lib. 2.* ibi, *Item respondetur quod tollitur omnis præsumptio metus ex quo potuerunt protestari coram Iudice, & tamẽ per tam longa tempora nullus vnquam protestatus fuit de metu, & violentia, vt tradit* Bald. *in cons. schismatis sub rub si quis aliquem col. 12. vers. sed in contrarium*, Alex. *cons. 146. n. 31. lib. 5.* &c.

Toletana Alimentorum.

Alimenta filiis tam naturalibus, quàm spuriis debentur ad eorum vitam, & quando censeatur data proprietas? Filio naturali an & quando, & in qua quantitate pater relinquere possit, illéque succedere valeat?

Votvm CXXVIII.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Alimenta filiis tam naturalibus quàm spuriis debentur.*
3 *Alimenta filiis naturalibus, & spuriis præstanda, ad vitam restringenda.*
4 *Res immobilis quando datur pro alimentis, nec sufficit vt ex illius redditibus suscipiantur alimenta, tunc censetur data proprietas, secus si sufficiunt.*
5 *Filij naturales sunt heredes necessarij matris.*
6 *Pater extantibus legitimis descendentibus, vel ascendentibus, quibus debeatur legitima, non potest ex testamento relinquere suis filiis naturalibus vltra vnciam.*
7 *Filio naturali potest pater omnia bona sua in vita, vel in morte relinquere quando non extant descendentes legitimi, vel ascendentes.*
8 *Pater si habeat filios legitimos, & naturales, potest relinquere quintum bonorum filio naturali.*
9 *Pater quando moritur abintestato, & non adsunt filij legitimi, nec coniux, possunt naturales succedere in duabus vnciis.*
10 *Filij naturales præteriti à patre omnino sunt exclusi.*
11 *Naturales liberi contra paternam voluntatem & dispositionem quicquam capere non possunt.*

1 QVidam in suo vltimo, quo decessit, testamento, hęredem instituit piissimam Refugij confraternitatem Madriti existentem, nullo relicto ascendente, vel descendente, post aliquot annos Iosephus quidam minor comparuit, & eius nomine illius mater, petiit partem hæreditatis sibi adiudicari debere, eo quod filius naturalis testatoris existeret: consultus an aliquid vltra alimenta illi deberetur, constito de filiatione, respondi nihil deberi.

2 Pro cuius resolutionis faciliori explicatione quoad alimenta dicendum illa in omni euentu deberi de æquitate Canonica filiis tam naturalibus quam spuriis, iuxta text. *in cap. cum haberet, de eo qui duxit in matr. quam polluit per adulter.* & quæ ibi notaui *in collect.* quæ
3 quidem alimenta in persona filij perpetuo consistere non poterunt, sed ad ipsius tantum vitam restringenda sunt, vt per Anton. Gabr. *commun. lib. 1. tit. de aliment. concl. 1 à numer. 28.* Cordub. de Lara *in l. si quis à liberis §. idem rescript. numer. 30. ff. de liber. agnosc.* Menoch. *cons. 60. numer. 29. & de arbitr. lib. 2. casu 169. num. 10.* Surd. *de aliment. tit. 5. q. 7. num. 3.* præcipuè si in pecunia dentur, quæ in ipsis alimentis consumatur, ex Palat. *in capit. per vestras §. 24. num. 8. fol. 21.* secus videtur di- 4
cendum quando res immobilis pro alimentis datur, nec sufficit vt ex illius redditibus alimenta suscipiantur, quia tunc censetur data proprietas *l. 4. in fine ff. de aliment. & cib. leg.* Cou. *de sponsal. p. 2. cap. 8. §. 6. num. 15.* D. Barbos. *in l. 1. ff. soluto matrim. p. 4. num. 72.* non sic si redditus sufficiant, secundum Bald. *in l. eam quam, Cod. de fideicom.* Surd *de aliment. tit. 2. q. 2. n. 36. & tit. 5. q. 7. num. 20.*

Quoad verò hæreditatem dicendum est respectu ma- 5
tris filios naturales esse illius hæredes necessarios, ex *l. 9. Tauri*, Fusar *de substit. q. 406. n. 5.* Noguer. *alleg. Iuris, tom. 1. alleg. 37. n. 53.* & illi succedunt abintestato *l. 1. §. 1. ff. ad Tertul. l. si qua illustris §. fin. C. ad Orfician.* text. *in l. fin. eod. tit.* Anton. Gom. *d. l. 9. Tauri n. 9.* vbi *numeris seqq.* multipliciter declarat.

Respectu verò patris distinguendum est multiplici- 6
ter, & plures casus sunt separandi. Primus casus est quãdo pater extantibus legitimis descendentibus, vel ascendentibus, quibus debeatur legitima, testatur, & tunc ex testamento non potest relinquere suis filiis naturalibus vltra vnciam, id est duodecimam totius assis partem, *l. 2. C. de natural. liber.* Roder Xuar *in l. 1. tit. quicunque 12. in princ. pag. 321.* Anton Gom *d. l. 9. Tauri n. 5.* Cou. *de sponsal. p. 2. c. 8. §. 4. n. 11.* Pereg. *de iure fisci lib. 3. tit. 18. n. 12.* Valasc. *cons. 94. n. 8.* Card. Pereira *in l. si curatorem, verbo sine curatore n. 97* Molin. *de Iustit. tract. 2. disp. 166. n. 2. vers. secunda conclusio.*

Secundus casus est quando non extant descendentes 7
legitimi, nec ascendentes, quibus debeatur legitima, quia tunc pater potest omnia bona sua in vita, vel in morte relinquere filio naturali, *auth. licet, in princ. C. de natural. liber.* Anton Gom. *d. n. 5.* Pereg. *d. lib. 3. tit. 18. n. 19.* Perez *ad tit. 1. lib. 5. Ordin. pag. 97. vers. olim siquidem*, Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 96. n. 1.* Vincẽt. de Franch. *decis. 47. n. 1.* Card. Pereira *d. verbo sine curatore n. 97.* Valasc. *d. cons. 94. n. 4.* Molin. *d. disp. 166. n. 2. cõcl. 1.* Mastrill. *Sicil. decis. 152. n. 6. cum seqq.* Bened. Ægid *in tract. de iure & priuil. honest. art. 13. n. 47. in fine*, Reinoso *obser. 55. n. 16.* & confirmatur *l. 8. tit. 13. p. 6.* Et aduertit Anton. Gom. *vbi suprà n. 6* quod *l. 10. Tauri* dis- 8
ponitur quod si pater habeat filios legitimos, & naturales, potest relinquere quintum bonorum filio naturali, sicut potest relinquere pro anima, vel alicui extraneo.

Tertius casus est quando pater moritur abintestato 9
quia vbi non adsunt legitimi filij, nec coniux, naturales, succedunt in duabus vnciis, *auth. quibus modis nat. effic. sui, §. si quis autem defunctus*, Cancer. *var. p. 1. c. 5. n. 46.* Ant. Gom. *d. l. 9. Tauri n. 11.*

Quartus casus est quando pater moriens fecit testa- 10
mentum, & in eo filium naturalem præteriit, nec illi aliquid relinquere voluit, quia tunc tales filij naturales præteriti sunt omnino exclusi, & nullum remedium illis competit contra testamentum patris, quia nulla lege cauetur, nec necessitatur pater aliquid eis relinquere, quia licet possint succedere secundum, vel præter voluntatem patris, non tamen contra eius voluntatem, vt per Gregor. Lop. *leg. 8. in fine tit. 13. part. 6.* Anton Gom. plures referens *d. l. 9. Tauri n. 11.* Cald. Pereira *in d. l. si curatorem, verbo sine curatore, n. 96. vers. septimo infero*, Benedict Ægid. *in tract. de iure, & priuilegio honest. art. 13. numer. 50.* vbi quod naturales liberi contra pater- 11
nam voluntatem ac dispositionem quicquam capere non possunt, quod intelligit de acquisitione hæreditario titulo, salua semper alimentorum causa, quæ de bonis patris filio naturali, qui non habet aliunde vnde alatur, etiam Iure Ciuili debentur. Valasc. *d. cons. 94. n. 4. in fine*, vbi arg. text. *in leg. vlt. C. de natural. liber.* resoluit quòd de filiis naturalibus nullam tenetur pater facere mentionem, nec illis præteritis datur ius contratabu-

landi,

landi, seu rumpendi testamenta paterna. Cancer. *d.p.1.c.5.n.46.*

Ex quibus filio naturali nihil deberi contra patris testamentum in supremo Castellæ senatu decisum fuit die 12. Aprilis 1647.

Toletana Matrimonij.

Ætas ad contrahendum Matrimonium in masculis debet esse quattuordecim annorum, & in fœminis duodecim, exacta & completa, nisi malitia illam suppleat, & quando dicatur illam supplere, & an ex aliqua vrgentissima causa in ea dispensare possit Episcopus?

VOTVM CXXIX.

1 *Casus occurrentia refertur.*
2 *Ætas ad contrahendum matrimonium quæ & an exacta & completa requiratur.*
3 *Dispensare idem est quod à legibus soluere.*
4 *Episcopus in lege superioris dispensare non potest.*
5 *Pontificis solius est dispensare in impedimentis Iure Pontificio dirimentibus.*
6 *Ætas minor sufficit quã præfixa si malitia suppleat ætatem.*
7 *Malitia ætatis suppletiua qua dicatur?*
8 *Potentia ad carnalem copulam necnon prudentia rationis ad discernendum vim coniugalis consensus requiritur copulatiuè vt quis ante ætatem legitimam possit matrimonium contrahere.*
9 *Lex Partita refertur.*
10 *Matrimonium cõtrahere volenti ante ætatẽ legitimã incumbit onus probãdi malitiam supplere ætatem.*
11 *Malitiam supplere ætatem probatur si fœmina impubes ab alio cognita fuerit, vel puer impubes aliam fœminam cognouerit.*
12 *Pubertati proximus si attentauerit copulam dici potest in eo malitiam supplere ætatem.*
13 *Nisus ad copulam facit præsumere potentiã ad illã.*
14 *Potentia ad copulam non ex sola copula probatur, sed ex aliis quibuscunque signis, quæ Iudicis arbitrio & medicorum relinquenda.*
15 *Matrimonium contrahi ante legitimam ætatẽ ex vrgentissima aliqua necessitate permitti potest.*
16 *Episcopus in impedimentis dirimentibus aliquando ex vrgentissima necessitate dispensare potest.*
17 *Necessitas vrgentissima, quæ mouet ad dispensandam in legitima ætate ad matrimonium contrahendum, debet esse publica, non priuata ipsorum tantum contrahentium.*
18 *Episcopus potest dispensare vt quis Matrimonium contrahat ante legitimam ætatem, quando sunt prope illam, & dubium est an malitia eã suppleat.*
19 *Episcopus potest dispensare in lege superioris quando dubitatur an res egeat dispensatione.*

1 PVella quæ decimum annum, & totidem menses cõpleuerat, institit coram Ordinario pro licentia contrahendi matrimonium, id sibi maximè conuenire asserens, eo quod à potentissimo Rege nostro fuerat in partibus Indiarum destinatum officium personæ quæ illã in matrimonium duceret, & si illud in aliud tempus celebrari distulisset, periculũ esset ne officium amitteret, vel saltem pinguia illius emolumenta interim non perciperet: sed pro casus grauitate adhibitis ad consilium doctissimis Theologis, & Iureconsultis, inter quos ego omniũ minimus aderam, ac in eorum præsentia constituta puella, cum constare non possit de potentia ad copulam, nec de sufficienti prudentia rationis ad discernendum vim coniugalis consensus, censui licentiam denegandam, ex sequentibus.

Certa ad contrahendum matrimonium ætas in Iure 2 præfinita est, videlicet quatuordecim annorum in masculis, & duodecim in fœminis, *l. quæsitum 9. ff. de sponsalib. c. continebantur 6. c. attestationes 10. c. ex litteris 11. de despons. impub.* Ioan. Gutier. *de matr. c. 2. n. 17.* Basil. Pont. *eod. tract. lib. 11. c. 5. n. 3. & 4.* Gasp. Hurtado *in simili tr. disp. 12. diffic. 32. in pr.* quam ita necessariam tã ciuilia quam Pontificia Iura arbitrantur, vt in vtroque contrahente illam exactam, & extreme completam omnino requirant, *d. c. attestationes*, ibi, *donec compleat puer annum decimumquartum, c. ex litteris, c. fin. eod. tit. de despons. impub.* Hurtado *d. diffic. 2. n. 45.* Quicquid dicat Rebell. *de obligat. Iustit. lib. 3. q. 16. sect. 1. n. 16.* existimans ad valorem matrimonij non requiri vt dicta ætas sit mathematicè completa, sed moraliter.

In qua ætate, vt scilicet in minori quis contrahere 3 possit, Episcopus dispensare non valet. Ratio est quia dispensare idem est quod à legibus soluere, *l. Princeps ff. de legib.* Cardos. *in praxi Iudicum, verb. dispensatio*, à quarum vinculo eximere non potest, nisi qui illud contraxit, vel eius superior; nam inferior in lege superioris dispensare non valet, vt de Episcopo loquentes resoluunt Gutier. *canon. lib. 1. c. 5. n. 10.* Suar. *de legib. lib. 6 c. 14 n. 4.* Anguian. *eod. tract. lib. 2. contro. 3.* asserentes Episcopos non posse dispensare in his, quæ per Canones, & ius cõmune statuta sunt, nisi speciatim illis potestas data sit, per *c. Dilectus, de tempor. ordin.* ibi, *Dispensatio a Canone minimè sit permissa*: nam si Episcopi nihil statuendo disponere possunt contra Canones, & Romanorum Pontificum statuta, iuxta text *in c. quod super his, de maior. & obedien.* sequitur quòd minimè etiam poterunt eosdem Canones siue statuta Superiorum relaxare media dispensatione, præsertim cum Iuris relaxatio nihil aliud sit quam exemptio quædam subditorum à legis vinculo & nexu, vt argumentatur Anguian. *d. contro. 3. n. 8* Al- 5 tera ratio potest esse, quia in impedimentis Iure Pontificio dirimentibus solius est Pontificis dispensare, ex multis, quos citaui *de officio, & potest. Episcopi p. 2. alleg. 35 n. 1.*

Quæ quidem Iura ætatem illam præfigentia vlterius 6 procedunt declarando minorem sufficere, si malitia illam suppleat: nam si ita discretus, & habilis ad copulam puer, vel puella inueniatur vt matrimonio contrahendo sufficiat, dictæ ætatis complementum spectandum non erit, cum id propter quod desideretur, iam adsit, *d. c. puberes 3. c. de illis 9. c. fin. d. tit. de desponsat. impub.* Et vt malitia ætatis suppletiua dicatur, discretio, & 7 habilitas ad copulam copulatiuè requiritur, itaut sola discretio, vel sola habilitas non prodesset ex Sanch. resoluit Dieac. de Narbona *de ætate ad omnes humanos actus requisita anno 14. q. 9. num. 12.* Ego *in collect. ad c.* 8 *fin n. 3. eod. tit. de desponsat. impub.* vbi dixi requiri copulatiuè potentiam ad carnalem copulam, necnon prudentiam rationis ad discernendum vim coniugalis consensus.

Est enim Iuris dispositio, non verò illius relaxatio 9 quod minor ætas exigatur quando malitia supplet ætatem, idest, quando aptitudo ad copulam simul cum discretione concurrit, idque insinuat *l. 6. tit. 1. p. 4* ibi, *Mas para casamiento fazer han menester que el Varon sea de edad de quatorze años è la muger de doze.* Et paulo inferiùs. *Fuerat ende se fuessen tam cercanos a esta edad que fuessen ia guizados para poderse ayuntar carnalmente, ia la sabiduria è el poder que an para esto fazer cumple lamengua de la edad.*

Sed quia præsumptio est in contrarium quod ante 11 præfinitam à Iure ætatem non adsit potentia ad carnalem copulam, & simul prudentia rationis ad discernen-

dum vim coniugalis consensus, volenti contrahere ante
dictam ætatem incumbit onus probandi habilitatem,
quæ suppleat vtrumque defectum, Abb. per tex. *ibi in c.*
de illis el 2. n. 2. de desponsat. impub. Sanch. *de matr. lib. 7.*
disp. 104. n. 25. Rot. *in Viterbien. matrimonij 19. Ianua-*
ry 1629. coram bonæ mem. Pironano, cuius mimini *in*
11 *collect. ad c. vlt. n. 3. de desponsat. impub.* Et Episcopo pa-
riter incumbit arbitrari ex quibus colligatur potentiam
& discretionem prædictam concurrere in impubere ma-
litiáque supplere ætatem, qui arbitrabitur si fœmina im-
12 pubes ab alio cognita fuerit, vel puer impubes aliam
13 fœminam cognouerit, vt fuit dictum in præcitata Viter-
bien. vel si proximus pubertati attentauerit copulam.
Surd. *cons. 364. n. 3.* quia nisus ad copulam facit præsu-
mere potentiam ad illam. Cou. *de sponsal. p. 1. c. 4. §. 1. n.*
20. Menoch *de præsumpt. lib. 3. præs. 2. n. 53.* Sanch. *de*
matrim. lib. 7. disp. 104. n. 26.

14 Ex signis quoque probari potest potentia ad copulã,
quamuis copula nondum habita sit, quia tex. *in d. c. de il-*
lis 9. ponderat propinquitatem pubertati; ac coëundi
potentiam, vt impuberis matrimonium valeat; sentit er-
go potentiam non ex sola copula probari, sed ex aliis
quibuscunque signis; nam aliàs non potentiam, sed po-
tius copulam ipsam ponderaret, Surd *d. cons. 364. n. 1 in*
fine, Sanch. *d. disp. 104. n. 28.* Basil. Pont. *de impedim. ma-*
tr. c. 32. §. 5. vers. sed quæres, vbi subdit signa arbitrio Iu-
dicis cum medicorum consilio relinquenda, qui loquun-
tur inspecta ætate, qualitate corporis, educatione, soli &
cæli natura, seminis etiam effusione, si aliquando con-
tingat.

15 Ex vrgentissima verò necessitate, vtpote pro bono
pacis ante habilitatem ad copulam, sed post impuberum
discretionem eorum coniugium sustineri posse probat
tex. *in d. c. 2. de despons. impub.* & licet ille tex. non ap-
probet, nec reprobet, sed tantùm tolerandam esse huius-
modi coniunctionem insinuet, nec à quo permittendam
declaret, cum impersonaliter loquatur, ad Episcopum il-
la tolerantia referenda est ex resolutis per Henriq. *in su.*
16 *lib. 14. c. 19 n. 2.* Sanch. *de Matr. lib. 8. disp. 5. n. 2.* quos
refero *de officio & potest. Episcopi p. 2. alleg. 33. n. 23.*
Nec existimat Episcopus speciale esse in hoc casu per-
missionem huiusmodi sibi concedi interueniente hac vr-
gentissima necessitate, quia generale est in omnibus im-
pedimentis dirimentibus posse Episcopum illa concur-
rente dispensare, cum tunc præsumitur tacitam dispen-
sandi facultatem à summo Pont. habere, vt resoluunt
communiter DD. exemplificantes plures vrgentissimæ
necessitatis casus, in quibus hæc tacita facultas practi-
cari poterit, de quibus Ego ipse *d. tr. de officio, & potest.*
Episcop. p. 2. alleg. 35. n. 5. cum seq. alias enim summus
Pont. solus dispensare poterit cũ impubere, vt in pupilla-
ri ætate, dummodo post vsum rationis, liceat valide ma-
trimonium contrahere, vt tenet Didac. de Narbona *d. q.*
9. n. 17. Et ideo cum Episcopus ratione vrgentis neces-
sitatis dispensat, non dicitur dispensare in casu Episco-
pali, sed in eo, qui verè pertinet ad Pontificem, sed Epis-
copo ex quadam Iuris interpretatione permisso, vt post
Henriq. & Sanch. notaui *d. p. 2. alleg. 35. n. 12.*

Nec dicat aliquis vrgentissimam necessitatem intelli-
gi quamcunque bursalem, ipsos contrahentes, aut eorum 17
quemlibet respicientem: Quia id nullo modo patitur di-
ctio exemplicatiua, vtpote, quæ ponit casum obtinendæ
pacis, vt eius exemplo cęteri similes comprehensi cen-
seantur. Et licet nimis large Roman. & Crauet. citati à
Card. Tusch *pract. conclus. lit. P. concl. 173. n. 12. & 25.*
extendant, ac sine fundamento existiment pro sedandis
inimicitiis etiam inter impuberes matrimonium cele-
brari posse, nihilominus tamen bonum pacis in eo tex.
potius & rectius referendum ad pacem publicam saltem
vnius loci, vel duarum familiarum inter se maximo odio
& rancore persequentium, & inito matrimonio ad con-
cordiam & amicitiam reduci volentium: nam si aliter
interpretanda forent illa textus præcitati verba, *vtpote*
pro bono pacis, & de particulari ipsorum contrahentium
vtilitate interpretanda forent, sequeretur quod omni ca-
su liceret Episcopo dispensare; cum vt plurimum om-
nia coniugia cum celebrantur ipsis contrahentibus, vel
saltem eorum vni maximè conuenire videntur, vel quia
mulier est diues, nobilis, honesta, seu pulchra, & vice ver-
sa, & si huiusmodi conuenientia præstaret necessitatem
contrahendi, & hæc necessitas esset iusta causa ad dis-
pensandum, magnus vtique aperiretur campus dispen-
sandi, & quotidie abuteretur facultate à sacris Canoni-
bus ob aliam causam concessa, ipsi videant Prælati, & in
memoriam reducant quòd cùm potentissimus Rex ac
dominus noster Philippus IV. natus esset Vallisoleti die
Veneris 8. Aprilis 1605. & die 8. Octobris 1615 in æ-
tate decem annorum, & octo mensium cõstitutus, matri-
monium contrahere vellet cum D. Isabella Francorum
Regis filia sanctissima fœmina, non aliter matrimonium
celebrauit, nisi obtenta à summo Pont. super ætatis defe-
ctu dispensatione, cum claus. quia prudentia tua ætatem
pręuenit, ad cuius verificationem plures Regni Prælati
& Magnates examinati fuerunt, & nihilominus ipse D.
Rex per duos ferè annos à communi lecto se abstinuit.

Non obstat quod dixi *de officio, & potest. Episcopi p.*
2. alleg. 35. n. 20. & in collect. ad c. 2. n. 5. de desponsat. im- 18
pub. videlicet Episcopum ex minoribus non habentibus
requisitam ætatem ad matrimonium dispensare, vt illud
iriant; quia si hæc verba accipiantur de per se, & illis
non adiungantur quę sequuntur, certum est multum of-
fendere veritatem nostræ sententiæ: sed statim addo ver-
ba præcedentis resolutionis declaratiua, videlicet, *quan-*
do sunt prope ætatem, & dubium est an malitia eam sup-
pleat; id quidem optimo iure, nam cùm iste vel ista pro-
ximus, vel proxima sit pubertati ab ea per sex menses
distando, secundùm glos. *verb. proxima in d. c. contineba-*
tur, & nihil certi percipi possit circa malitiam, quæ sup-
pleat ætatem, in isto dubio, quando res hinc inde dubia
est, poterit Episcopus declarare dispensationem non de-
siderari, vel illam ad cautelam concedere, quam iustifi-
cat proximitas & dubietas circa malitiam; non enim no-
num est Episcopum dispensare in lege superioris quo-
tiescunque dubitatur an res egeat dispensatione, vt ex 19
Castro Palao & Trullench. resolui *d. tr. de officio, & po-*
test. Episcop. p. 2. alleg. 35. n. 18. & 19.

FINIS

INDEX

INDEX
RERVM, ET VERBORVM NOTABILIVM.

Prior numerus paginam notat, posterior est marginalis.

A

Aquoquam de sui natura nullam exceptionem admittit. pagin. 138. num. 8.

Abbas.

Abbas regularis potest doctorari in iure ciuili, & leges docere si eis studuit ante monachatum. 77.9
Abbates benedicti & perpetui possunt idem quod Episcopi Religiosi circa bona temporalia, fructus, ac redditus Abbatiarum. 85.12
Abbates, quibus à summo Pont. collatio facta est, habent ius administrandi, & dispensandi fructus suorum beneficiorum. ibid.14
Abbatis benedictio in iure aliquando vocatur ordinatio, aliquando consecratio. ibid.16
Abbatis benedictio, siue consecratio auctoritate Apost. collata, tres operatur principaliores effectus. 86.17
Abbatis benedictio non est iterabilis. ibid.18
Abbas temporalis non est benedicendus. 87.28
Abbas auctoritate Apost. benedictus, insigniis & ornamentis Pontificalibus vtens præcedit omnibus Prælatis ecclesiasticis non benedictis nec consecratis. ibid.30
Abbas, cui in titulum perpetuum Abbatia confertur, tenetur sicut Episcopus ad faciendum processum informatiuum de genere, vita, & moribus, & ad professionem Fidei. ibid.31
Abbas contrahit Matrimonium spirituale cum Ecclesia. ibid.33
Abbates ad Concilia generalia vocandi sunt sicut Episcopi. ibid.34
Abbas, qui cura & conuentu caret, non tenetur residere. ibid.36
Abbates reformati temporales in priuilegio Apost. gestare possunt habitum Prælatitium. 88.45
Abbas in fauorabilibus venit nomine Monachorum. 89.47
Abbas potest secum dispensare in illis casibus, in quibus potest cum subditis. ibid 49.
Abbas æquiparatus, Episcopo intelligitur consequi ea priuilegia, quæ sibi sunt proportionabilia. 313.7

Abbatissa.

Abbatissæ in electione an requiratur assensus patroni. 11.94

Abbatia.

Abbatia Consistorialis quæ dicatur. 84.3
Abbatiæ Congregationum reformatarum S. Benedicti sunt temporales. 85.7
Abbatiæ perpetuæ in reformatione an reperiantur? ibid.9.
Abbatia claustralis quæ sit, remissiuè. ibid.10
Abbatia in multis æquiparatur Episcopatui. 86.27

Ablatiuus absolutus.

Ablatiuus absolutus denotat conditionem. 146.115

Abraham.

Abrahamo Dominus mirabilia promittit. 121.118

Absolutio, & Absolutus.

Absolutio expedita in sacra Pœnitentia non suffragatur in foro contentioso. 60.57
Participium, *absolutus*, denotat actum geri ab alio, quam ab eo, qui absoluitur. 208.17

Acceptatio.

Acceptatio decreti Concilij de distributione Ordinum requiritur. 249.48

Acta.

Acta in sententia enuntiata si non exhibeantur, illi credendum non est. 151.44
Iudici asserenti acta iudicij præcessisse non est credendum. ibid.45
Iudici asserenti in sententia præcessisse citationem, & alia acta iudicij non creditur. ibid.46.

Actio.

Actio depositi est personalis. 52.31
Actiones pœnales quando non transeunt ad hæredes. 61.10
Actio transit contra hæredes in pœnalibus quando lis cum defuncto non fuit contestata. ibidem 11.
Actio in hæredem datur vt iniustum lucrum restituat quando ex delicto defuncti ad eum aliquid peruenit. 62.12
Actio pœnalis non datur aduersùs hæredes, nisi quatenus ad eos peruenit, etiamsi contineat rei persecutionem, dummodo sit nomine pœnæ. ibid.13
Actio competens pensionario aduersus Titularem videtur personalis in rem scripta. 225.22
Actiones licitum est emere minori pretio, quàm quod continetur in obligatione. 320.77

Actor.

Actor probare tenetur reum dolo desiisse possidere quando

quando possidebat de tempore litis contestatæ. 55.65.

Actus.

Actus iuratus semper potentius cooperatur. 9.56.

Actus quando valet de iure gentium, licèt non sit seruata forma à iure positiuo, obligat in foro conscientiæ. 12.102.

Actus meræ facultatis nunquam præscribitur. 15.115. Vide *præscriptio.*

Actus sequentes præsumuntur facti in vim tituli præcedentis ad exclusionem actus voluntarij. ibid. 127.

Actus subsequens præsumitur factus secundùm formam contractus præcedentis. ibid. 128.

Actus præsumitur gestus in executionem eorum, quæ præcesserunt. ibid. 129.

Actus manutenibilis non acquiritur ex diuturna possessione. ibid. 131.

Actus duo possessorij sunt probandi ad obtinendam manutentionem. 18.151.

Actus omnis, in quo repetitur non solùm simplex voluntas, sed cum qualitate libertatis, & spontaneitatis si fiat coactè, non valet. 23.11.

Actus facti à nuntio post mittentis pœnitentiam ei non intimatum statim viribus cadunt. 65.27.

Actus resolutus actus dici non potest. 68.12.

Actus vt possit dici approbatus aliquam ob causam, causa illa debet interuenire ob illum actum. 70.35.

Actus, qui sine iuramento erat pro ipso iure nullus obstante prohibitione legis, non potest sustineri ratione iuramenti. 73.20.

Actus sequens declarat voluntatem præcedentem. 146.119.

Actus quando potest expediri sine præsentia iudicis, si fiat in præsentia illius, & minus solemniter, per hoc non vitiatur actus. 153.65.

Actus quando est consequutiuus & accessorius ad titulũ, qui præcedit litem non dicitur attentatus, licet sit gestus post litem motam. 158.27.

Actus repetiti & geminati faciunt magis constare de possessione ad effectum manutentionis. 214.87.

Actus gesti post motam litem quando sint manutenibiles. 215.94.

Actus causa vniuersalis magis attendenda quàm exercitium ipsius actus. 216.106.

Actus nullus interior quamuis horrendus, hæresis potest appellari, cum operandi animus contra Fidem, & pertinacia in intellectu deficit. 262.49.

Actus dubij in bonam, vel malam partem possunt interpretari. 265.72

Naturæ in dubio actus standum est. ibid. 74

Actus gesti quando possint deseruire pro obseruantia interpretatiua. 304.39

Actus quotiescunque fieri non potest absque licentia alterius dicitur prouenire ab eo, qui eam concessit. 319.66.

Actus tribuitur mandanti, & committenti, & non exequenti. ibid. 67

Adhærentia.

Adhærentia eiusdem sunt conditionis, cuius sunt ea, quibus adhærent. 268.10

Adhoa.

Adhoa soluitur integrè per primogenitum sine aliqua deductione. 140.42

Vide *Relcuium.*

Adiectio.

Adiectio in subhastationibus fiscalibus, attento iure Regio Hispanico, nulla admittitur minor quarta parte, & transactis tribus mensibus. 47.11

Vide *Retractus.*

Administratio.

Administratio plenaria fructuum beneficiorum spectat ad Papam. 141.59

Administrator.

Administratores Ecclesiæ, qui eius non sunt Prælati aut Rectores, tutori, & marito non æquiparantur. 56.72

Adulterium.

Adulterij pœna locum habet etiamsi matrimonium fuerit nullum. 253.20

Ædificatio, & Ædificium.

Non licet ædificare ad occupandum solem, ventum vel aërem. 186.54

Ædificatio ad æmulationem, inuidiam, aut inimiam permissa non est. 56

Ædificare in atrio Ecclesiæ nemini licet. 197.75

Ædificium vbi nocet Monasterio, compellitur dominus ædificij ad vendendam seruitutem altiùs non tollendi. 186.51

Ædificia quæcunque etiam strepitosa non potest quis in suo euitare, præsertim pietatis fauore. 188.80.

Ædificia ne vltra certum modum erigantur, potest consuetudine induci. 198.91

Clericis permittendum non est vltra antiquam formam ædificare. ibid. 92

Ægrotus.

Ægrotus potest expellere fabrum, & malleatorem vicinum. 188.86

Æqualitas.

Æqualitatis ratio in omnibus præcipuè in iudiciis semper seruanda. 190.28

Æquitas.

Æquitas, & bona fides in contractibus seruanda 5.33.

Æquitas in rebus Ecclesiæ non est seruanda, sed rigor, si vergit in damnum alterius. 52.20

Æquitas, & arbitrium non intrant pro retardatione pensionis. 218.48

Æs

Τὰ *Æs suum*, comprehendunt omne quod est debitum creditori, & eius patrimonium augere potest. 137.6

Æs alienum dicitur quod debemus aliis. 142.63

Ætas.

Ætas ad beneficium requisita debet adesse de tempore gratiæ. 230.21

Ætas ad contrahendum matrimonium quæ? & an exacta & completa requiratur. 355.2

Malitiam supplere ætatem probatur si fœmina impubes ab alio cognita fuerit, vel puer impubes aliam fœminam cognouerit. 11

Pubertati proximus si attentauerit copulam, dici potest in eo malitiam supplere ætatem. 356. ibid.

Necessitas vrgentissima quæ mouet ad dispensandũ in legitima ætate ad matrimonium contrahendũ, debet esse publica, non priuata ipsorum tantum contrahentium. 356.17

Episcopus potest dispensare vt quis matrimonium contrahat ante legitimam ætatem, quando sunt prope illam, & dubium est an malitia eam suppleat. 356.18

Ætas minor sufficit quàm præfixa si malitia suppleat ætatem. 355.6

Malitia ætatis suppletiua quæ dicatur? ibid. 7

Affectio.

Affectatus actus nihil prodest. 292.11

Ius & priuilegium omnino perditur per affectationem. ibid. 12

Affectio naturalis sanguinis æquè in omnibus inuenitur. 166.60

Affectio, & dilectio maior præsumitur erga descenden-

tes quàm erga transuersales. ibid.61

Affectio nulla resultat ex sola & simplici manus appositione in coadiutoria, si ante illius gratiam Canonicatus non esset affectus, vel reseruatus. 232.12

Affectionem non causat omnis manus appositio, sed ea tantum ex qua resultat mens vlterius prouidendi, vt in commenda & vnione ad vitam. ibidem 14.

Affectio nulla resultat ex reseruatione pensionis per Papam facta ad fauorem cedentis beneficium 233.15.

Affectio per manus appositionem nulla resultat intentione deficiente. ibid.24

Affectio quæ resultat ex appositione manus Papæ videtur clausa in corpore Iuris communis. 234.37

Affectio ex appositione manus Papæ requirit specialem concessionem in Indultis de conferendo reseruata, vel affecta. 241.46

Affectio ex appositione manus Papæ est potioris prærogatiuę. ibid.47

Affectio adhuc remanet sublata generali reseruatione. ibid.48.

Agnatio.

Animus conseruandæ agnationis non præsumitur ex vocatione masculorum si in aliqua parte dispositionis vocaretur fœmina. 314.16

Intentum conseruandæ agnationis non cessat quando post masculorum vocationem, & in illorum defectum fœminæ, & ab eis descendentes substituuntur, dum masculi durant ibid.17.

Agendi verb.

Agens ex contractu debet priùs adimplere pro sua parte. 6.29

Agendo potest quis pręcisè ob defectum implementi agi ad rescissionem quando id non impletur quod dedit causam finalem contractui. 7.41

Quando agitur inter æquè priuilegiatos, potior est causa illius qui agit de damno vitando. 15.13.

Actum semper aliquid censetur ex causa magis principali. 55.63

Plus debet valere quod agitur, quam quod simulatè concipitur. 282. 12

Alapa.

Iniuria grauissima reputatur alapa. 515.18

Alcauala.

Alcauala est nomen generale comprehendens omnia tributa. 97.50

Alcauala debetur de prętio, quod re vera exigitur, & ad se trahit venditor. 145.102

Alciatus.

Alciat. *cons.* 100.in quibus terminis loquatur. 54. 51

Alea.

Alearum ludus clericis prohibitus. 186.55

Alia.

Τὸ, Alia, diuersitatem à suprà expressis denotat. 16 143.

Τὸ, *Alia*, est similium repetitiua. 207.12

Alienatio.

Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum quando permissa, remissiuè. 172.9

Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum quando permittitur, emptor curare debet, vt pretium conuertatur in illas res, pro quibus fuit permissa alienatio. ibid.10

Dotalium bonorum alienatio prohibita. 273. 17

Alienatio bonorum dotalium quando permittitur ad emptionem alterius rei, requiritur quod pretium in eam subrogetur. ibid. 18

Alienatio vbicumque regulariter est prohibita, & illa conceditur cum aliqua qualitate, ea verificari debet, aliàs contractus erit nullus. 274.26

Iudex quilibet potest interponere decretum super alienatione rerum minoris. 321.85

Facultas Regia ad alienandum bona maioratus sufficit obtineri à Principe domicilij. ibid. 86.

Alimenta.

Alimenta recipiens de restituendo in casu succumbentiæ nequaquam cauere debet. 515.21

Alimenta petere non potest qui ex officio vel artificio viuere potest decenter. ibid.23

Militari aut alio modo victum sibi parare valentibus alimenta sunt præstanda. ibid.25

Alimenta filiis tam naturalibus quàm spuriis debentur. 354.2.

Alimenta filiis naturalibus, & spuriis præstanda ad vitam restringenda. ibid. 3

Res immobilis quando datur pro alimentis, nec sufficit vt ex illius redditibus suscipiantur alimenta, tunc censetor data proprietas; secus si sufficiunt. ibid.4:

R. P. Alphonsus de Oropesa contra statuta puritatis sanguinis scripsit. 112.64

Alphonsus de Carthagena eiusdem Pauli filius fuit sicut patet Burgensis Episcopus. 125.140

Altare.

Altari seruiens de Altari viuere debet. 224.9

Alternatiua.

Alternatiua antiqua olim gaudebant etiam Capitula Cathedralium, & sic extendebatur ad beneficia simultanea, & non liberæ collationis. 132.4

Alternatiuæ modernæ à Sixti V. tempore solum comprehendunt beneficia, quæ ad liberam dispositionem seu præsentationem Episcopi spectant. 153.5.

Alternatiua acceptata per Episcopum Capitulo olim proderat, non sic hodie. ibid.6

Alternatiua in Prouincialatus electione prouinciæ Granaten Ordinis S. Augustini confirmantur, præcedente concordia. 210 42.45

In alternatiuis sufficit alterum adimpleri. 246. 10.

Alternatiua vbi adest inseruiendi per se, vel per alium, electio est capellani de inseruiendo per se ipsum, vel per substitutum. 247.51

Ambitio.

Ambitio sæpe pia pectora inuadit. 201. 26

Anima.

Anima est in toto corpore, & tota in qualibet parte corporis. 170.39

Animal.

Animal mortuum intra biduum post venditionem censetur ex infirmitate illam præcedente mortuum. 46.44.

Animal retineri potest pro alimentis præstitis donec de eis sit illi satisfactum. 316.35

Animus.

Animus quis & qualis fuerit in præteritum, declaratur à subsequentibus, 37.102

Animi ad ardua augentur auctis honoribus. 108.34

Animus statuentis qualis fuerit ex eo declaratur quod factum, & obseruatum postea fuit. 147.127

Animus bonus in re mala dimidium est mali. 161.33

Animus & intentio per indicia & coniecturas probatur. ibid. 39

Animus semper improbus præsumitur in actibus qui ex natura sua sunt improbi. 265.73

Animus, & voluntas ab initio colligitur à pręcedentibus. 555.24

Antistes.

Antistes in Ecclesia Dei rite perficitur cum populus pariter in eum acclamauerit. 294.3

Antonius Augustinus Archiepiscopus Tarraconensis laudatur. 299.105

Apostata.

Apostata à Fide quis dicatur. 261.47

Apostata à Religione non punitur in sancti Officij Tribunalibus. ibid.48

Apostolica littera.

Apostolicæ litteræ motu proprio emanatæ non indigent iustificatione. 302.15

Appellatio.

Appellationis iudex non potest iudicare nisi coram eo productis & visis actis primæ instantiæ. 165.106

Appellatio ab electione interposita quando suspendat, 157.115.

Appellatio extraiudicialis an causet attenta. 215.100

Appellatio debet interponi in scriptis & coram Iudice a quo. 215.97

Appellatio expressè interponi debet ne fiat electio nisi Canonica. 216.103

Causa iusta ad appellandum non est procuratoris negligentia in appellando, vel in prosequendo appellationem. 344.304

Procurator simpliciter ad causam datus licèt possit appellare, non potest prosequi appellationem. ibid.305

Appellationis prosecutio an sit de appendiciis instantiæ. ibid.306

Appositio.

Appositio manus Papæ in coadiutoria cum futura successione non induit affectionem, si prius decedat coadiutor, & postea coadiutus in mense ordinario. 233.16.

Appositio manus Papæ est vere & propriè affectio, 235.63.

Appositio manus Papæ limitata ad certum effectum, illum non operatur adimplemento non sequuto, 240.33.

Arbitrium.

Arbitrium boni viri debet esse regulatum à iure communi. 155.93

Arbitrium boni viri non est libera dispositio ibid.94

Arctatus.

Arctatus quando dicatur Canonicus Collegiatæ qui ad celebrandam Missam obligatur? 248.41.& seqq.

Argumentum.

Argumentum valet de pupillo, & minore ad Ecclesiam. 13.114

Argumentum à tutore ad thesaurarium an valeat? 54.53.

Argumentum valet de decimis consuetis ad decimam Papalem. 138.18

Argumentum valet de quarta Canonica ad subsidium. 140.31.

Argumentum à maioritate rationis in Iure validum. 209.34.

Argumentum à maioritate rationis in Iure validum. 222.25.

Argumentum à maiori ad minus validum. 303.30

Articulus.

Articuli friuoli non sunt habendi in consideratione ad retardandum vlteriorem processum. 217.44

Ascendens.

Ascendentes possunt agere ad supplementum legitimæ sicut ipsi filij. 72.7

Ascendentibus in legitima nullum grauamen imponi potest. ibid.8

Ascendentes si exhæredentur, possunt agere querela inofficiosi contra testamentum filiorum. ibid.9

Assensus.

Assensus Regius in contractu reseruatus, si in illo non requiratur, actus non vitiatur, si vel assensus deficiat, vel minus solemniter apponatur. 153.67

Assessor.

Assessoris consilium si per Iudicem motu proprio assumatur expensæ sunt partibus communes. 327.154

Atrium.

Atrium Ecclesiæ vulgo dicitur Cœmeterium. 197.76

Attentata.

Attentata committuntur non solum exequendo sententiam à qua appellatum fuit, sed etiam in denegando appellationem interpositam. 157.114

Attentata est possessio cuiusdam cathedræ post appellationem ab oppositore interpositam. ibid. 117

Attentata non causat inhibitio superioris subreptitia, 331.191.

Attestatio.

Attestationi Confessoris dicentis absolutionem concessisse vigore litterarum S. Pœnitentiariæ, non est credendum in foro externo. 60.58

Audientia.

Audientiam gratam, & benignam præstare debet Iudex. 332.195

Auersio.

Auersio & repugnantia multum confert ad metus probationem. 31.83

Vide *Metus.*

Augendi verb.

Iuri naturali repugnat vt quis cum alterius damno bona sua augere curet. 12.101

S. Augustinus.

S. Augustinus in ætate 19. annorum Rhetoricam publicè in patria sua docuit. 337.140

Auocatio.

Causas & lites, alibi vertentes potest Princeps propria auctoritate ad se auocare. 343.287

Causam ad se auocare potest Princeps, & sua manu Regia abbreuiare propter potentiam litigantium. ibid.288.

Authentica.

Cautela contra Auth. Sacramenta puberum. 72.16

B

Baldus.

Baldus in ætate quindecim annorum publicè repetitionem dictauit, & idē fecit Fulgosius. 337.142

Baptismus.

Baptismus non confertur patienti vim præcisam, & absolutam. 22.6

Barbosa

Barbosa Romæ cognouit Doctorem, qui cum esset monialis, & in virum conuersa, à monasterio expellitur, ac Sacerdos & Canonicus factus fuit. 174.21

Papa Doctorem Barbosam prouidit de Thesauraria S. Ecclesiæ Vimaranensis in forma gratiosa 201.1

Renunciat cum reseruatione annuæ pensionis ducentorum ducatorum auri de Camera. ibid 2

Baro.

Baro quicquid acquirit ex donatione, seu concessione Regia, non venit in fructuum restitutione. 329.172

Bastardi.

Vide *Spurij.*

Bellicosus.

Bellicosus quòd fugit in bello artis est, non timoris 107.3.

Beltramin.

Beltramin. *ad d. decis. 84. num. 9. Gregorij. XV.* reprobatur. 222.15

Benauentum.

Benauenti in Hispania vxor cuiusdam rustici in marem conuersa. 173.19

Benedictio.

Benedictio Abbatis est ornamentum & quasi admiratio, & consecratio personæ perpetua, & indelebilis.

lis. 86.19
Benedictionis Abbatis auctoritate Apost. collatæ effectus est collatio Ordinum minorum. ibid. 20
Benedictionis Abbatis alter effectus versatur circa vsu omnium ornamentorum, & insignium Pontificalium. ibid. 21
Benedictio Abbatis est quoddam ornamentum spirituale consecratione Episcopi inferius. ibid. 23

Beneficialis fructus.

Beneficialium fructuum appellatione non comprehenditur illud quod voluntariè, & extra ordinem præstatur alicui beneficiato in die suæ receptionis ad beneficium. 329. 171

Beneficiarius.

Beneficiarius in solutione decimæ Papalis, & subsidij charitatiui nullam deductionem facit, propter pensionem quam soluit. 140.43
Beneficiarius pensione grauatus satisfacit relinquendo & cedendo fructus beneficij. 339.256

Beneficium.

Beneficij ecclesiastici de essentia est perpetuitas. 85.4
Beneficium quod confertur, dicitur etiam Facultati cuicunque licitæ & honestæ committi. ibid. 11
Beneficij sub confidentia vnusquisque seruitio Principis se dedicat. 109.37
Beneficij patronati qualitas vt cognoscatur inspicienda est prima patroni promisio. 165.54
Beneficium obtentum quando fuerit incompatibile cū obtinendo non requiritur expressio valoris obtenti, nec eius iustificatio. 221.13
Beneficium non dicitur vacare per simplicem dimissionem si illa à Prælato admissa non fuerit. 222.19
De beneficio renunciato ante admissionem facienda est mentio in impetratione alterius. ibid. 20
Beneficiorum conseruatio est omni iure prohibita. ibidem. 26
Beneficia plura simplicia an quis habere possit. ibid. 28.
Beneficium vacat per contractum matrimonij. 223.29
Beneficij obtenti etiam tenuis & parui valoris facienda est mentio. 221.10
Beneficium nimis pensione grauatum qui acceptauit sibi imputare debet. 225. 11
Beneficium simplex seruitorium qui tenue & cum nimia pensione acceptauit, sibi imputet. ibid. 12
Beneficium non dicitur vacare, nec alteri conferri potest, donec gratia effectuetur. 229.6
Beneficium non vacat per obitum resignantis in forma Dignum ante verificationem gratiæ, sed ad illius iustificationem necessariò deueniendum est. ibidem 7.
Beneficium semel affectum semper remanet affectum. 234.31.
Beneficium non remanet affectum ex appositione manus Papæ, quando resignatio coram Sanctissimo non sustinetur ex aliqua falsa causa, & interim resignans moritur. ibid. 32
Beneficium quando remaneat affectum per manus appositionem ex falsa narratiua? ostenditur. ibid. 37.
Beneficia reseruata, seu affecta ex reseruatione seu affectione clausa in corpore Iuris non cadunt sub indulto conferendi beneficiare seruata & affecta. ibidem 38.
Beneficia per commendam, seu vnionem ad vitam remanent specialiter affecta per appositionem manus Papæ. ibid. 43
Beneficium vnione, seu commenda durante censetur vacare adhuc vt prius. ibid. 44
Beneficia vacantia per obitum familiarium Pontificum prædecessorum conferendi facultas datur in indulto concesso Eminentissimo D. Cardinali Spinolæ. 235 52.
Beneficia vacantia in Romana Curia non cadunt sub modernis indultis concessis Cardinalibus S. R. E. ibid. 55.
Beneficia Regularia consistorialia, vel Conuentum habentia, & quorum fructus in libris Cameræ taxati reperiuntur, non cadunt sub modernis indultis S.R.E. Cardinalibus concessis. ibid. 57
Beneficia quæ vacauerint per veros, & actuales familiares Papæ indultum concedentis, tam de tempore Pontificatus, quam Cardinalatus non cadunt sub modernis indultis concessis S. R. E. Cardinalibus. ibid. 58.
Beneficia vacantia tam in Curia quàm extra illam per obitum familiarium S. R. E Cardinalium, non cadunt sub modernis indultis eisdem concessis ibid. 66.
Præsumptio stat pro libertate beneficij. 241. 2
Beneficium quod sit liberæ collationis est signum quando nulla datur præsentatio multo tempore. ibid. 15
Beneficia libera non possunt iuripatronatus subiici. 243 27.
Probatio quæ requiratur, vt constet beneficium esse de iurepatronatus Regio. 241.6
Beneficium vacans Sede Episcopali vacante est reseruatum Sedi Apost. 244. 30
Sacerdotale non dicitur beneficium, vel præbenda, etiamsi quis possit cogi pro vtilitate & necessitate Ecclesiæ ad suscipiendum Ordinem sacerdotalem. 246.12
Beneficium non potest esse sacerdotale, quando fundator non restrinxit onus celebrandi ad ipsummet beneficiarium tantum. ibid. 14
Beneficiorum in collationibus simultaneis tantam vocem habet Episcopus, quantam habet ipsum Capitulum, si de iure speciali id eis spectet. 286.6
Beneficij præsentatio si spectet ad Rectorem, & vicinos loci, qui habuerit vocem Rectoris, & vnius vicini, habebit maiorem partem. 289.18
Papa sine magna & vrgenti causa mutare, seu alterare non solet qualitates à fundatore in erectione beneficiorum appositas. 292.5
Beneficium verbum comprehendit tam Curatum, quàm simplex. 292.16
Beneficiorum pluralitas iure prohibetur. ibid. 18
Beneficium Ecclesiasticum vt validè impetretur, sufficit absolutio virtute Bullæ Cruciatæ obtenta. 313. 3
Beneficium impetrans sub Narratiua quod sit certa pēsione grauatum non censetur illi consensisse. 339.258
Intrusus in beneficio, qui percepit illius fructus tenetur soluere pensionem. ibid. 260
Successor in beneficio pensione grauato tenetur ad illius solutionem actione reali & personali. ibid. 261.
Obligatio soluendi pensionē non alteratur mutatione personæ in beneficio pēsione grauato. ibid. 262

Benemerens.

Benemerita generaliter enuntiata videntur pro colore apposita. 75. 38
Benemerentem remunerari est obligatio naturalis. 107 27.

Blasphemia.

Blasphemia hæreticalis quæ? 259.8
Blasphemia non hæreticalis qualis dicatur? ibid. 9
Blasphemiæ cum sunt adeo enormes, pro eis debet capitis pœna imponi. ibid. 10
Blasphemi pessimæ qualitatis enormissimam & horrendam blasphemiam dicentes etiam in sancti Officij Tribunalibus mortis pœnam incurrunt. ibid. 11
Blasphemiæ crimen iudicatur quod verbo, aut scripto perpetratur. 26.59
Pœna capitis quando lege antiqua vel iure communi imponebatur, procedebat in eo, qui consue-

tudinem blasphemandi habebat. 263.60
Pœna contra blasphemos hodie ex vniuersali omnium prouinciarum consuetudine est arbitraria ibid. 61
Leges priuatæ quas pœnas contra blasphemos imponant. ibid. 62
Pœna spiritualis, aliaque pecuniaria iure Canonico attento imponitur contra blasphemos. 264.63
Blasphemi hæreticales puniuntur per S. Officium pœnis arbitrariis. ibid. 64
Blasphemia vt talis dicatur necesse est praua atque perniciosa voluntate nasci. ibid. 65
Blasphemiæ quando sunt adeo enormes pro eis debet capitis pœna imponi. 280.33

Boni, Bona.

Bona spoliorum ad Cameram Apost. pertinentium gaudent priuilegiis, quibus potiuntur bona ad Regium fiscum spectantia. 46.2
Bona fiscalia adiectionem admittunt. ibid. 3
Bona & loca ad vsus communes vicinorum deputata sunt imprærscriptibilia nisi cum immemoriali allegetur titulus priuilegij. 96.14
Bonus malum nunquam suspicatur, malus ad bonum difficile inclinatur. 106.18
Bona non dicuntur quæ plus incommodi quàm commodi habent. 109.38
Bona & substantia cuiusque intelliguntur, quæ supersunt deducto ære alieno. 141.61
Bonorum in promissione non plus est quàm quod superest deducto ære alieno. ibid. 62
Bona proprie dici non possunt quæ plus incommodi quàm commodi habent. ibid. 64
Bona quorum causa subsidium soluitur, si alienarentur in secularem personam, in eam cum hoc onere non transeunt. 143.75
Bona à Prælatis Ecclesiarum dimissa, in ipsarum vtilitatem conuertenda sunt. 175.1
Bona Episcoporum decedentium in Hispania, Italia, & alibi, ac fructus Sedis vacantis vt spolia ad Cameram Apost. spectant. ibid. 3
Bona patrimonialia, industria scilicet, legato, seu testamento ab Episcopo Regulari acquisita, ad Ecclesiam spectant. 176.5
Bona ab Episcopo relicta si occupentur per hæredes Prælati, vel per alium, Ecclesia tanquam domina agit actione furti. 177.13
Bona Episcopi translati, cedentis, vel renuntiantis spectant ad Ecclesiam ex qua illa desumpsit. 179.43
Bona fides non patitur vt bis idem exigatur. 227.46
Bona ad vsus communes vicinorum deputata sunt præscriptibilia quando ea possidens cum immemoriali priuilegium allegaret. 341.276

Bos.

Boui trituranti non est alligandum os. 215.14

Breue.

Interpretatio Breuium sumenda est communi stylo, & vsu Curiæ. 59.42
Breue emanatum ad postulationem partis, & non iustificatum nihil officit. 170.14
Breue habet tacitam claus. Si preces veritate nitantur. 171.15.

Bulla.

Bulla Eugeniana concessa Vniuersitati Salmantinæ extenditur ad quamlibet aliam Vniuersitatem approbatam. 78.19. & 81. n. 33
Bulla Nicolai V. refertur. 110.47
Expeditores Bullarum non possunt præiudicare supplicanti. 204.18
Bulla Martini V. refertur. 209.30
Bullarum retentio. 242.1

C

Cæmentum.

Cæmenta & lapides Ecclesiarum destructarum in profanos, seu laicorum vsus conuerti non possunt. 197.87.

Cæremoniale.

Cæremoniale Episcoporũ est liber authenticus. 254.8

Caieta.

Caietę mulier nupta in virum migrauit. 173.14

Cambium.

Acceptare videtur litteras cambij qui eas recepit & legit, nisi contrarium protestatus sit. 316.57
Cambij litteras dans debitor creditori non liberatur à solutione nisi cum effectu interuenerit solutio. 310.81.

Camera.

Cameræ Ecclesiæ adhærentes eius immunitate nõ gaudent. 268.12

Campana.

Campanarum mentio in quibus locis fiat. 181.3
Campana, quomodo definiatur? ibid. 4
Campanæ sic dictæ, quia in Cãpania inuentæ. ibid. 6
Campanæ Nolæ dictæ à loco, in quo primùm fuerunt factæ. ibid. 7
Campanæ quo tempore vsæ in Ecclesia Christiana, non constat. 182.9
Campanarum amplissimarum vsus in Asia ibid. 10
Infideles, & præcipue Turcæ, Campanis non vtuntur. ibid. 11
Campanæ fiunt ex metallo ęris, & quare? ib. 12
Argenti certum pondus excellentioribus campanis adiicitur. ibid. 13
Lebetis nomen campana sibi sortita est. ibid. 16
Sabinianus Pont. constituit anno 606. campanas pulsari ad Horas Canonicas. ibid. 18
Campanæ in Ecclesiis ad quid seruiant? ibid. 19
Campanæ cur vocentur signa? ibid. 20
Ritus benedicendi, seu consecrandi Campanas antiquissimus. 183.21
Abbates non possunt benedicere Campanas ib. 22
Benedictio Campanarum quomodo facienda? ib. 23
Campanæ cum benedicuntur, non baptizantur. ibid. 24
Effectus benedictionis Campanarum plures, ib. 25
Effectus consecrationis Campanarum, qui tribuant naturali virtuti sonitus illarum? ibid. 26.
Miranda de Campanis consecratis, remissimè ib. 27
Vililłæ Campana quando ex se sonitum reddat. ibidem. 28
De vsu pulsandi Campanas. 184.29
Campanæ quare pulsentur pro defunctis, & in funeribus? ibid. 30
Campanæ quare non pulsentur in triduo Hebdomadæ sanctæ? ibid. 31
Campanæ in Sabbato sancto non possunt pulsari in aliqua Ecclesia ante pulsationem in Ecclesia Cathedrali, vel Matrice. ibid. 32
Interdicti tempore Campanas pulsare non licet, etiam paruas dum eleuatur Hostia, vel vt signum fiat Clericis venientibus ad Horas. ibid. 33
Campanæ laicorum, ac etiam Clericorum pulsari possunt tempore interdicti, vt moneantur laici de horis, quibus ire solent ad sua exercitia. ibid. 34
Interdicti tempore conceditur pulsatio Campanæ mane, meridie, & sero pro Angelica salutatione. ibid. 35.
Episcopus prohibere potest, ne Campanæ pulsentur si non sint benedictæ. 185.36
Campanæ nullam rem prophanam insculptam, inscriptamvè

scriptamvè, sed Sancti Patroni Ecclesiæ, vel aliam sanctam Imaginem, piamque inscriptionem habere debent. ibid.37

Campanæ consecratæ etiam in turri prophana existentes, nullatenus vsui prophano inseruire debent, etiamsi in hunc vsum à secularibus fabricatæ prætenderentur. ibid.38

Fratres Prædicatores olim in Curia Romana litem habuerunt super Campanis habendis. 186.37

Religiosi in diebus non solemnibus vnam tantùm Campanam pulsare debent. 187.66

Cathedralis Ecclesia Mediolanensis Prouinciæ, septem, aut quinque Campanas habere potest. ibid.67

Collegiatæ Ecclesiæ Prouinciæ Mediolan. tres Campanas habere possunt, grandiorem scilicet, mediam, & minimam. ibid.68

Parochiales Ecclesiæ in Prouincia Mediolanen. duas saltem Campanas habere possunt. ibid.69

Campanarum sonitus assiduus, & intempestiuus prohiberi potest. 189.88

Campanarum pulsationes sunt cum discretione habendæ, habito respectu ad tempus diei, ad celebrationem festiuitatum, & ad qualitatem defuncti, pro quo pulsantur. ibid.90

Campanarum pulsationes non sunt relinquendæ iudicio indiscreti Campanarij, aut alterius iuuenis otiosi. ibid.91

Patres Societatis Iesu solent pulsare suas Campanas statis quibusdam horis duntaxat, & per modicum temporis spatium. 189.93

Campana ad electionem debet pulsari de commissione habentis auctoritatem. 219.125

Vide *Nola*.

Campanile.

Campanile dicitur locus, cui Campanæ imponuntur. 185.40

Campanilis pro ampliatione, poterit Ecclesia cogere vicinos ad vicinam domum vendendam. ibid.42

Campanile in Ecclesia ædificare respicit publicam vtilitatem. ibid.43

Candela.

Candelarum vsum in Ecclesia non defuerunt qui malè improbent. 196.63

Canon.

Vide *Lex*.

Canonicatus.

Canonicatus habens onus Missarum seu celebrandi certis diebus est Sacerdotalis. 237.2

Canonicatum esse Sacerdotalem si testator dicat quòd Presbyter per se vel alium debeat singulis hebdomadibus celebrare Missas, qui teneant. 246.13

Canonicatus non dicitur Sacerdotalis ex impositione oneris Missarum. ibid.15

Canonici qui tenentur ad residentiam, & debent per seipsos celebrare Missam maiorem, videntur insinuare quod eorum Canonicatus sunt Presbyterales. ibid 16

Canonicatus quando est sacerdotalis non potest de illo prouideri, nisi illi, qui infra annum possit ad sacerdotium promoueri. 248.42.43

Canonicus.

Canonici dicuntur de Capitulo, licèt non sint in Sacris. 35.114

Canonici plures causa studij fructus suarum Præbendarum in absentia percipiunt, dummodo id status Ecclesiæ patiatur. 82.44

Canonicorum Regularium appellatione in Decreti & Decretalium libris veniunt professi regulam S. Augustini. 90.58

Canonici omnes in Ecclesia Compostellana ex consuetudine debent esse Diaconi, vel actu ipso, vel saltem habitu. 228.2

Canonici impediti exemptio nō perimit Ordinis exemptionem quam aliàs habet præbenda. 230.19

Canonicus Ecclesiæ Collegiatæ esse potest, qui solùm ætatem 14. annorum agit. 245.2

Canonicatus, qui habent Ordinem sacrum annexum, eam ætatem requirunt, quam requirit Ordo annexus. ibid.3

Canonici qui per seipsos tenentur celebrare Missam maiorem, debent per necesse habere Ordinem sacerdotalem. 245.7

Canonicus Collegiatæ non obstante residentia potest esse initiatus prima Tonsura si 14. annorum attigerit. 246.18

Onus celebrandi Canonicis Collegiatæ de Alcala non fuit restrictum ad certum Canonicum. ibid.19

Canonici etiam Collegiatæ per se, & non per substitutum inseruire debent. 247.20

Canonico impedito infirmitate, vel defectu Ordinis ad celebrandum Missam maiorem quomodo prouidendum. ibid.23

Canonici debent per seipsos, & non per substitutum inseruire, non obstante quacunque consuetudine etiam immemorabili in contrarium 248.35. intellige vt *num*.36.

Canonici Collegiatæ de Alcala de Henares sine Ordine sacro qui ibi existerent. 249.58,59

Capacitas.

Capacitas in præsentato ad beneficium de quo tempore debet interuenire? 164.38

Capacitas personarum attenditur secundum tempus, quo actus ad personas applicatur. 200.16

Capellania.

Cappellaniæ nec actu, nec aptitudine dici possunt Sacerdotales eo quod in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Missas. 238.6

Ciarlini odinio reprobatur. ibid.7

Capitulatio.

Capitulationes quæ fiunt pro contrahendo aliquo matrimonio censentur illius pars. 323.102

Capitulationes non solùm censentur factæ respectu filij sed etiam vxoris, aliàs fortasse matrimonium non contractum. ibid.103

Capitulum.

Capitulum Generale Fratrum Minorum ex quo habet diem præfixam in vigilia Pentecostes, non potest à Generali differri. 211.56

Capitulum potest prorogari existente causa seditionis aut terroris armorum. 212.60. intelligitur vt n.61. 62.63.

Capituli dissolutio quomodo facienda. 216.104

Capituli maior, & sanior pars verum consensum exprimit. ibid.110

Capituli maior pars in electionibus intelligi debet respectu totius corporis. 217.112

Crpitulum non potest statuere in his, quæ tangunt iura singularium personarum. 250.62

Capituli consuetudo etiam iurata inducens facti inualiditatem, in quo omnes non concordauerint, non est valida. 291.37

Captus.

Captura in causis Fidei magnam infamiæ notam inurit. 277.2

Cardinalis.

Cardinalis Bellarmini responsio ad consultationem Clementis VIII. 110.46

Cardinalis N. descendens ab auis conuersis. 126.142

Cardinales quamuis exprèsse non nominentur, censentur in concessione subsidij inclusi. 141.57

Cardinalis Archiepiscopus Hispalen. potest hodie per

se solum & absque Capitulo prouidere Canonicatus,& Portiones suæ Ecclesiæ,exceptis tantum quatuor mensibus Ordinariis. 172.33
Cardinalis de Borgia moritur Matriti de mense Decembris 1645. 294.1
Eminentissimus D.Card. de Sandoual residendi apud suam Ecclesiam Giennen. auidissimus. 296.28
Cardinales comprehenduntur in dispositionibus generalibus, & in concernentibus bonum, & vtilitatem Ecclesiæ. 301.6
Cardinales comprehenduntur in odiosis quando odium est irrationale. ibid. 7
Cardinalis non comprehenditur sub dispositione odiosa,cuius ratio Cardinalitiæ dignitati non est adaptabilis. 302.17
Cardinalis dicitur membrum ac pars corporis Papæ, & filius specialis Ecclesiæ Catholicę nuncupatur. ibidem. 18
Cardinales non iurant fidelitatem Papæ. ibid. 19
Cardinales æquiparantur Regibus,qui non dedignantur Cardinalium collegio locum cedere. ibid. 20
Reip. Christianæ tota Maiestas residet in Cardinalibus ibid. 21
Cardinales offendentes incidunt in crimen læsæ Maiestatis. ibid. 12
Collegium Cardinalium dicitur ipsius Romanæ Ecclesię gremium , & Senatus diuinus. ibid. 23
Cardinalis maiori gaudet prerogatiua,quam Archiepiscopus. 303.25
Cardinales legitimis,& honestis natalibus nati esse debent. ibid. 26
Cardinales inter nobiles connumerantur. ibid. 27
Cardinalis ratione consanguinitatis dicitur pars corporis Papæ. ibid. 31

Castitas.

Castitatis promissio de sui natura requirit qualitatem libertatis à coactione. 23.15
Castitas est voti,non præcepti. ibid. 16
Castitas non est de substantia & essentia Ordinis Subdiaconatus. ibid 23
Ecclesia non intendit grauare fideles inuitos ad perpetuam castitatem. 25. 40
Statutum Ecclesiæ de seruanda castitate sacris Ordinibus annexa ex quibus componatur. ibid 41
Castitas indicta Ordini sacro ex immediata constitutione Ecclesiæ,secundùm aliquos. 24.33

Castrum.

Castrum cum territorio si nobili concedatur,debet habere territorium postea auctum. 98.44
Castri , aut loci in generali donatione, seu concessione, non venit iurisdictio. 333.206

Casus

Casus nunquam euenit idem per omnia. 166.63
Casus contingentia , & articuli discutiendi referuntur. 228.3.
Casus lamentabilis euentus narratur. 277.1
Casus plures in aliqua lege seu dispositione de per se stantes dicuntur diuidui. 282.6

Cathedratici.

Cathedratici an debeant docere conducti, & salariati vt in absentia suarum præbendarum fructus percipere valeant. 82.39

Causa.

Causa ex qua inductus pater filium vexabat, quomodo cessauerit. 37.95
Causæ impulsiuæ vitium semper vitiat etiamsi concedens esset concessurus. 59.47
Causæ finalis defectus semper reddit actum nullum. ibid.48.
Causæ quælibet in concessione apposita à Principe præsumitur finalis. ibid.49
Causa finalis semper attendi debet. 281.11
Instructa dicitur causa quando est in calculo ferendæ sententiæ. 316.41
Causam pendentem coram Vicario suo potest Episcopus ad se auocare. 325.127
Causam in negotio principali retinere potest Iudex superior quando inferior in aliquo incidenti grauauit appellantem. 332.196

Censualia.

Censualia onera super bonis Ecclesiasticis imposita deducenda sunt antequam subsidium soluatur. 143.88

Census.

Census dominus antequam depositum fiat,citandus est ad recipiendum pretium census vnà cum redditibus decursis,& ad reuendendum censum cum comminatione quod aliàs fiet depositum. 40. 7
Census parte inuita non potest redimi pro parte. 41.15
Marito potest fieri census redemptio. 44. 24
Prælato,orphanotropho, vel administratori ciuitatis fieri potest census redemptio. ibid.25
Census venditor,ex quo maioratus fuit institutus , vel capellania fundata, quomodo illum redimere valeat? ibid. 26.
Census emptor solum emit ius quoddam percipiendi & exigendi à venditore certam pensionem,aut redditus annuos,non vero proprietatem. 138.15
Census ante omnia solui debet superiori. 140.45
Census siue alia onera si reperiantur imposita super rebus,& bonis ecclesiasticis, bona & res illæ pro concurrenti quantitate censentur alienatæ , siue venditæ 141.65.
Census emptor videtur emere fundum,vel domum,super quibus census imponitur. ibid.66
Census super bonis vniuersitatum Ecclesiasticarum impositi an sint Ecclesiastici. 143.89
Census est ius quoddam reale ad percipiendum annuū redditum , quod inhæret rei , super qua imponitur. ibid. 90
Census sine re constitui non potest. ibid.91
Census ad iustitiam requiritur,vt ex fundo,vel re,super quo imponitur , percipiantur fructus , qui pensioni commensurentur. 144.92
Census redditus loco fructuum sunt deputati. ibid.93
Censuum pensitationes deduci debent in solutione decimæ Papalis. ibid.95
Census non tam hypothecam inducit quam ius quoddam, & onus reale prædio inhærens quod transit in quemcumque possessorem. 145.105
Census in constitutione principalius consideratur ius reale,& personalis obligatio est accessoria. ibid. 107
Census ex pòst facto impositus deducitur in collecta. ibid. 112

Cereus.

Cerei rebus Ecclesiæ sacris semper in Hispania adhibiti. 195.61.

Cessio.

Cessio quæ dicatur, & quæ resignatio & in quo differant? 203.10
Relatum in supplicatione cessionis habetur pro narratiua cedentis,& cessionarij. 204. 14

Character,

Character imprimitur in ordinato , vel baptizato per vim conditionalem , seu causatiuam. 21.8
Character cuiuslibet Ordinis sacri potest imprimi infanti vnius diei,modò sit baptizatus. 23. 22

Charitatiuum.

Charitatiuum subsidium personis Ecclesiasticis non imponitur,sed redditibus. 281.4

Charta.

Pretium excessiuum chartæ sigillatæ ostenditur. 282.4
Charta ad euitandas fraudes olim apud Romanos signabatur. ibid.5

Tributum

Tributum chartæ sigillatæ omnibus maximum, & vasallis magis onerosum. ibid. 14
Clerici in ecclesiasticis Tribunalibus non tenentur obseruare pragmaticam sanctionem super charta sigillata. 285.29

Christiani.

Christiani nouiter ad Fidem conuersi ex voto sancti Ignatij in Societate sunt admittendi. 112.60
& ex voto R.P. Didaci Lainez. ibid. 61
& ex voto R.P. Alphonsi Salmeron Toletani. ib. 62
Distinctio inter nouos & antiquos Christi fideles est qua si hæretica. 113.72
Diuisiones inter nouos & antiquos Christianos sunt contra charitatem, & vnitatem Christianam, & schismaticæ, & erroneæ. 114.73
Christianus nullus in obsidione Hierosolym. remansit intra ciuitatem. 126.146
Christiani mortui passim dicuntur dormire in nouo Testamento. 191.4
Fideles Christiani olim Sancti appellabantur. 196.65

Christicola.

Differentia noui, veterisque Christicolæ vniuersorum animos à Fide distrahit. 112.65

Citatio.

Citatio ad recipiendam sortem cum redditibus depositam debet fieri personis legitimis, quæ liberè possint recipere solutionem. 44.23
Citationis & notificationis defectum supplet comparitio partis. 47.8
Citatio non necessaria nulliter facta non obest, nec actus nullitatem inducit. 153.66
Citatio pro singulis horis, & diebus tanquam incerta nullius est momenti. 316.43

Ciues.

Ciues optimi, & de Rep. benemeriti muneribus, honoribusque honestandi sunt. 116.90
Ciues vt æquali iure inter se viuant summopere laborandum. 117.92

Clausula.

Claus. *cum libera & generali administratione*, plerumque absque dominorum consensu apponunt Notarij. 43.6
Claus. *Prout constitutum est solui*, non stat conditionaliter, sed causatiuè. 97.35
Claus. *Ex nunc prout ex tunc*, operatur vt actus postea factus censeatur iam à principio factus. 99.2
& quòd vnum tempus videatur alteri inesse. ib.3
Claus. *Ex nunc prout ex tunc*, est retrotractiua ad tempus datæ. ibid. 4
Claus. *Ex nunc*, in dispositione conditionali non operatur retrotractionem nisi iustificata conditione. ib. 6
Claus. *ex nunc*, in gratia conditionali refertur ad diem conditionis. ibid. 7
Claus. *cum clericali charactere insignitus fueris*, intelligitur de charactere exequibili. ibid. 15
Claus. *Saluis reseruationibus, & affectionibus Apostol.* stante, in nullo casu intrat alternatiua. 134.16
Claus. *Sublata*, in Breui obtento ad instantiam partis sine alia claus. quod dari non possit de obreptione, non operatur nisi prius iustificentur narrata. 171.16
Claus. *Ex certa scientia* qando est apposita nulla præcedente causæ cognitione, nihil operatur. 171.29
Claus. *Ex certa scientia*, nihil operatur si apposita sit super negotio de quo Papa nullam habebat notitiam. 172.30
Claus. *Ex certa scientia*, falsitatem purgare, aut erroneam informationem supplere non potest. ibid. 31
Claus. *Supplentes* non operatur vbi processum fuit sine causæ cognitione. ibid. 32
Claus. *Sublata*, iuncta cum alia quod non possit dari de subreptione, habet vim claudendi os cuicunque Iudici & parti. ibid. 34
Claus. *Sine per obitum Ioannis*, est accessoria ad resignationem narratam. 203.7
Claus. *eo ipso, ipso facto ipso iure*, nullam aliam requirunt Iudicis sententiam. 210.40
Claus. *sublata*, claudit os parti. 211.50
Claus. *sublata* adimit Iudici facultatem aliter iudicandi, declarandi, aut interpretandi. ibid. 51
Clausulæ importantes latam sententiam quæ? 213.71
Clausula Bullæ coadiutoriæ de qua agitur, refertur. 219.20.
Clausulæ Bullæ importantes vacationem & prouisionem. ibid. 22
Clausula, *Sine præiudicio*, nihil noui tribuit. 241.10
Clausula, *dummodo causa non sit instructa*, de quo tempore intelligatur? 316.42
Clausula referens quando habet perfectam dispositionem, & ad aliam refertur, non debet attendi dispositio relata. 346.322

Clericatus, & Clericus.

Clericatus requiritur de eo tempore, quo præsentatus coram Ordinario sistatur ab eo institutionem acceptaturus. 38.3
Clericis prohibetur cupiditatis negotia suscipere. 89.50
Clerici possunt exercere iurisdictionem temporalem annexam ecclesiasticæ iurisdictioni, dummodo non infligant pœnam mortis, aut truncationis membrorum. 90.55
Clericis & Regularibus personis prohibitum est munus iudicandi causas ciuiles non excepta natura actus, quià per se malus est, sed ex speciali iuris prohibitione. ibid. 56
Clericus laico deseruire non potest in domo, vel extra pro suis negotiis peragendis. ibid 63
Clerici post Ordines susceptos, licet Curialitatis officia exercuerint, nullam irregularitatem incurrunt. 91.71
Clerici an possint esse Consiliarij, seu ministri in Curiis Principum & Regum? ibid. 67
Clericus ex cõmissione Principis bene potest cognoscere de causis criminalibus, dummodo non deueniat ad condemnationem sanguinis. 93.78
Clerici & Religiosi prohibentur grauissimis pœnis in bello militare. ibid. 80
Clerici & Religiosi quando possint ad bellum iustum persuaderi, & hortari? ibid. 81
Clericus potest esse de consilio rerum bellicarum. ib. 82
Clerici sine metu alicuius irregularitatis occasione Curialitatis contractæ possunt esse iudices Principum in causis ciuilibus. 92.73
Clericus qui non habet characterem exequibilem non est capax beneficij, nec pensionis. 99.16
Clericos incarcerare non posse Episcopos per suos ministros qui teneant. 101.9
Clerici non obstante clericatu ciues sunt, & membra Reip. 285.26
Clericus, qui habet beneficium ex quo soluit alicui annuum censum, non tenetur solidum soluere. 142.68
Vi de *Religiosus*.

Coadiutor.

Coadiutor de tempore gratiæ coadiutoriæ debet esse illius ætatis, quam requirit Præbenda coadiuti. 233.22
Coadiutore præmortuo, si coadiutus deinde in mẽse Ordinarij obierit, non impeditur Ordinarius conferre. 234.30.
Coadiutor tenetur iustificare causam coadiutoriæ in litteris expressam cum aliter non intret reseruatio, vel affectio ad eius fauorem. 237.1

Coadiutoris pars prouisiuâ non corruit, etiamsi coadiutus moriatur antequam coadiutor de coadiutoria fuisset certificatus. 239. 18
Coadiutoris deputatio, & prouisio futuræ successionis, ex defectu personæ, cui fit, nulla est. ibid. 26
Coadiutoria.
Coadiutoria conceditur intuitu Ecclesiæ, non alicuius personæ. 233.19
Coadiutoriæ concedendæ causa est infinitas narrata coadiuti. ibid. 20
Papa per coadiutoriam non apponit manum absolutè super canonicatu ad effectum conferendi, sed limitatè ad effectum prouidendi necessitati Ecclesiæ. ibid. 21
Papa in coadiutoria habet intentionem conferendi saltem præuentiuè cùm deuenerit ad futuram successionem. 234. 33
Coadiutoria non subsistente corruit futura successio. ibid. 34.
Papa in coadiutoria manum apponit super beneficio pleno, & ad effectum prouidendi necessitati Ecclesiæ. 235.46
Coadiutoriæ & futuræ successionis gratia quando æquè principaliter conceditur, deficiente vna, potest alia existere. 23 .16
Coadiutoria est nulla si mortuus sit coadiutor de tempore datæ. 239. 23
Coadiutoria conceditur propter necessitatem Ecclesiæ, vel euidentem eius vtilitatem non intuitu personæ. 240.34.
Coadiutus.
Coadiuto mortuo si se opponat prouisus ex ea vacatione ab Ordinario, tenetur ipse coadiutor iustificare causam coadiutoriæ. 233.18
Coadiutus si moriatur ante datam, non potest deueniri ad iustificationem gratiæ cum futura successione 238.14.
Coadiutus si moriatur ante Datum Bullarum, non intrant earum clausulæ. 239.25
Cœmeterium.
Cœmeteria sunt Ecclesiarum velut atria. 191.2
Cœmeteria quasi dormitoria dicuntur. ibid. 3
Germani vocant Cœmeteria agros Dei, & ob quam rationem, ostenditur. ibid.6
Episcopi olim in Cœmeteriis Synodos congregabant, Sacramenta administrabant, & verbum Dei prædicabant. ibid. 7
Cœmeteria, sacra & Religiosa semper fuerunt loca. ibidem. 8
Liberius Papa in Cœmeterio Nouellę habitauit, ibique baptizauit 4012. personas. ibid. 9
Ioannes III. restaurauit Cœmeteria SS. Martyrum, & statuit vt luminaria super illis ponerentur. 192.10.
Fideles eum ab Ecclesiis Vrbanis excluderentur per hæreticos, ad Cœmeteria se recipiebant. ibid. 11.
Imperatores persecutionem in Christianos instaurare constituentes edictis publicis eos à Cœmeteriis arcebant. ibid. 12
Imperatores pacem Ecclesiæ reddere volentes Cœmeteria frequentare Christianos permittebant. ibid 13.
Valerianus promulgauit edictum, vt Christiani in Cœmeteria non ingrederentur. ibid. 14
Maximus Imp. Orientis prohibuit Christianis solitos conuentus in Cœmeteriis facere. ibid. 15
Gallienus Imp concessit vt Episcopi liberam Cœmeteria adeundi potestatem haberent. ibid. 16
Cœmeteria post Imperatorum persecutiones frequenti cœtu à Fidelibus visitari solebant. ibid. 17
Abraham institutum Cœmeterij condendi inuenit. ibid. 18.
Cœmeteria olim aliâ intra vrbes, alia extra. ibid. 22
Cœmeteria quando ab Ecclesiis distingui cœperunt? ibid. 26.
Cœmeterium hodie Parochialis Ecclesia solùm habere potest. ibid. 27
Cœmeteria vrbis Romæ qui referant? ibid. 28
Cœmeteria apud Catholicos consecrantur. 193. 33
Ecclesia consecrata, etiam Cœmeterium ei contiguum præsumitur consecratum. ibid. 34
Consecrationis Cœmeteriorum causa est, vt multæ preces ad solatium Fidelium illic quiescentium fieri debeant, & vt inde longè Dæmones abigantur. ibidem. 35.
Cœmeteriis solemni ritu Deo consecratis non sinuntur Dæmones grassari. ibid. 36
Cœmeteria sacrata, quare Catholicis in honore sint, ac reuerentia? ibid. 37
Actiones prophanæ in Cœmeteriis non sunt faciendæ. ibid. 38
Ebrietates, & luxuriosa conuiuia à Cœmeteriis auferenda. ibid. 39
Fœminæ in Cœmeteriis non debent peruigilare. ibid. 40.
Cœmeterium quoad consecrationem, sacrilegium, & interdictum, Ecclesiæ æquiparantur. ibid. 41
Cœmeterium eodem modo polluitur, quo Ecclesia ibidem 42.
Copula in Cœmeterio habita, & sanguinis, ac seminis peccaminosa effusio, sacrilega sunt. ibid. 43
Cœmeterium quando censeatur pollutum, Ecclesia polluta, vel è contra. 194.44
Cœmeteria duo quando sunt contigua pariete intermedio, vno polluto non censetur aliud pollutum. ibid. 45.
Quid si paries vtriusque sit communis cum vna porta? ibid. 46
Cœmeterium per Episcopum consecratum si polluatur, illud reconciliari debet. ibid. 47
Cœmeterium ad sepeliendum destinatum per Parochum sacerdotem aqua exorcizata reconciliari potest. ibid. 48.
Cœmeterium Ecclesiæ contiguum censetur reconciliatum ipsâ Ecclesiâ reconciliatâ. ibid. 49
Cœmeterij consecrati reconciliatio non est committenda alteri quàm Episcopo. ibid. 50
Immunitate Ecclesiastica gaudet Cœmeterium siue coniunctum Ecclesiæ, siue ab ea separatum. ibidem. 51
Cœmeterium & Ecclesia quoad sepulturam concedendam, vel negandam æquiparantur. ibid. 53
Cœmeterium quando dicatur locus Sacer & Religiosus, si in eo mortui sepulti sint, ostenditur? 195.54.
Cœmeterium auctum sine Episcopi auctoritate in ea parte aucta mortui sepeliri non possunt. ibid. 56
Clerici quare per aliquod tempus antequam Presbyteratus, vel Diaconatus ordinem susciperent, Cœmeteriis Martyrum adhærere iubebantur. 196.68.
Ementes in Cœmeterio non peccant mortaliter, sed venialiter. 196.71 & 87
Cœmeteriis non licet quicquam venale lucri causa exponere nisi ad vsum Sacrificij. 197.86
Cœmeteria sunt relaxanda, & extendenda. ibid. 81
Cœmeteria debent esse spatiosa. ibid. 82
Cœmeterium consecratum, & pro defunctorum sepulturis destinatum, non est trahendum ad laicorum habitationem. ibid. 83

Cœmeterium cum sit locus sacer, profanari non potest. ibid. 85.
Cœmeteria non comprehenduntur sub dispositione *Concil. Trid. sess. 21. de reform. c. 7.* 197.89
Ædificia nulla in Cœmeterio ponenda. 199.104

Cognitio.

Cognitio super aliquâ materia spirituali semper pertinet ad iudicem Ecclesiasticum. 11.82
Cognitio omnis quando præcessit ante sententiam, in executione illius sola nuda remanet. 151.34

Collatio.

Collatio facta non existenti in ætate non validatur, licèt ex tempore efficiatur habilis ætate. 38.8
Collatio inferioris nunquam sustinetur stante reseruatione. 135.28
Collatio datur resignatario cum claus. adhuc per obitum Ioannis, quia nondum resignans possessionem obtinuerat. 202.3
Collatio vnica contradicta non constituit in quasi possessione iuris conferendi. 215.91
Papa iure præuentionis & concursus cum Ordinario, præuenit eum in collatione. 233.27
Collatio iterum ad Papam pertinet si ab eo prouisus incapax repertus fuerit. ibid. 28
Collatio ad Papam pertinet cessante commenda, aut vnione dissoluta. 235.45
Collatio cur ad Papam pertineat cessante commenda, seu vnione dissoluta, non sic cessante coadiutoria. ibid. 47
Cardinalis de Lotharingia habuit indultum conferendi cessantibus commendis, & vnionibus, ibid 48.
Cardinali Rodulpho concessum fuit indultum conferendi vacantia etiam per cessionem in manibus Papæ, eiusque admissionem. ibid. 49
Episcopo Burgi sancti Sepulchri concessum fuit indultum conferendi vacantia apud Sedem Apost. ibid 50.
Ordinarius habet de iure intentionem fundatam super collatione omnium beneficiorum existentium intra fines suæ Diœcesis. 242.3
Etiamsi beneficia existant in Ecclesia Regulari. ibid. 4.
Indulta conferendi beneficia Ordinariis concessa de de sui natura sunt fauorabilia. 236.65
Indulta conferendi beneficia Ordinariis concessa sunt latè interpretanda, maximè contra Pontificem concedentem; & in fauorem Ordinarij collatoris. ibid. 66

Collecta.

Collectæ onus respicit fructus. 138.11
Collecta minui debet in iis, qui lapsi sunt facultatibus. 142.67
Collecta propriè dicitur quæ imponitur personis pro rebus, & est variabilis secundùm casus, & occurrentes necessitates. ibid. 72
Collectam in tantum quis soluere tenetur, in quantum fructus percipit. 145.110

Collegiata, & Collegium.

Collegiata Carpen an acceptauerit in specie *Concil. Trid. sess. 14. de reform. cap. 12.* circa Ordinum distributionem. 247.28. & seq.
Collegio sexdecim virorum concessum priuilegium extenditur ad septem collegas postmodum prædicto priuilegio additos. 344.295

Colloquium.

Colloquium refertur venustè quidem & argutè habitum inter Inicum Lopez de Mendoça, & Alphonsum de Carthagena. 121.122

Commenda.

Commendæ cessantes in dignitatibus, seu officiis claustralibus, non cadunt sub modernis indultis concessis S. R. E. Cardinalibus. 235.59

Commissarius, & Commissum.

Commissarij nominati in testamento cum claus. vt factum per omnes obtineat firmitatem, nihilominus valet factum à maiori parte. 191.35
Commissum vbi aliquid fuerit per verba denotantia arbitrium boni viri, tenetur Iudex obseruare & sequi omnes Canones Iuris. 156.97

Commoditas, & Commodum.

Commoditas publica præfertur priuatæ. 18.544
Commodi affectio oculos caliginare solet. 161.10

Compensatio.

Compensatio meritorum tribuenda est iustis laboribus. 109.41

Concessio.

Concessio noua debet interpretari secundùm terminos legis antiquæ. 143.86
Concessum præsumitur sicut præsumitur immediatè obseruatum postquam emanauit rescriptum. 147.126.

Concordia.

Concordare partes etiam inuitas potest Princeps ad lites, & scandala vitanda. 343 286
Concordia à Sede Apost. confirmata inita inter Episcopum, & Capitulum Calciaten. refertur 132.1
Concordia præsupponit præexistentiam vsus alternatiuæ. 134.17
Concordia non inducit nouam dispositionem concedendæ alternatiuæ. ibid. 19
Concorditer fieri dicitur quod fit per maiorem partem. 291.41

Concubinarius.

Concubinario publico quando sit neganda Eucharistia ostenditur. 300.30

Concursus.

Concursus duorum vinculorum multùm operatur. 240.40.

Conditiones

Conditiones in limine fundationis appositæ magis obligant. 6 23
Fundator in limine fundationis potest apponere conditiones sibi bene visas etiam contra ius ibid. 24
Conditio, quando importet pactum, siue modum in contractu. 14.21
Conditio donec pendet, non potest dici parti ius quæsitum. 68.4
Conditionis adimplementi verificatio incumbit petenti executionem. ibid. 7
Conditio apposita in contractibus vltro, citróque obligatoriis, censetur apposita respectu omnium. 69.14.
Conditionis implementi defectus in contractu conditionali operatur defectum consensus respectu omnium. ibid. 25
Conditio ab omnibus in contractu apposita ab vno illorum relaxari non potest. ibid. 26
Conditionis adimplementum ante vel post tempus, non est admissibile. ibid. 29
Conditio quæ in principio, & præfatione contractus fuit apposita, influit in omnes eius partes. 70.33.
Conditio etiam casualis non retrotrahitur, sed tempus conditionis inspicitur, in rescriptis, & gratiis, quæ imitantur naturam vltimarum voluntatum. 99.8
Conditio dum pendet, dispositio sine effectu manet. 146.114
Conditiones iustæ, & Iuris dispositioni conformes per fundatores appositæ, sunt ad vnguem obseruandæ. 249.49.

Conditio quod præsentandus ad capellaniam nullum aliud beneficium obtineat, est iustissima. 292.2
Fundatores possunt in capellaniarum & beneficiorum erectionibus quascunque clausulas sibi benè visas apponere. ibid. 3
Nisi vel natura impossibiles sint, vel turpes, vel contra substantiam beneficij. ibid. 4
Conditio dicitur quando disponens vult aliquid impleri ante suam dispositionem; & in quo differat à modo? 317.51
Mixta conditio pro impleta habetur, quoties non potest impleri per factum eius in cuius persona impleri debet. 318.53
Conditio apposita in fideicommissis, vel maioratibus ducendi consanguineam, est valida, & intelligitur accedente Pontificis dispensatione. ibid. 56

Conductio, & Conductor.

Conductiones vectigalium publicorum vltra triennium non sunt faciendæ. 48.28
Conductores fiscales aliquando inuiti detinentur in conductione. ibid. 23
Conductores veteres præferuntur nouis. ibid. 24
Conductores veteres si tantum dare velint, quantum offertur per nouos, illis præferuntur. ibid. 26
Conductor primæ conductionis potest secundam habere iam alteri datam, si tantum dare velit, quantum offertur per nouum. ibid. 27

Confessarius.

Confessarij absolutio vigore Bullæ Cruciatæ prodest solum pro foro interiori. 312.1
Confessario asserenti se absoluisse à censuris non est credendum in foro externo. 313.4

Confessio.

Confessio patris probat metum intercessisse in matrimonio filij. 36.123
Confessio propria est maior omnium probatio. ibid. 124
Confessio per vim & metum facta non nocet. 60.54
Confessio oris, præsumptionem facit eorum, quæ sunt in corde. 129.14
Confessio Prælati præiudicat Ecclesiæ. 181.17
Confessio Prælati extraiudicialis, & absque necessitate successori, & Ecclesiæ non præiudicat. ibid. 18
Confessio Prælati voluntaria non potuit præiudicare Ecclesiæ, & successori. ibid. 20
Confessio voluntaria Prælati quæ dicatur? ibid. 21
Confessio facta per Rectores beneficiorum non præiudicat successoribus, & ipsis Ecclesiis. 242.13
Confessio rei cum qualitate ex defectu intentionis est admittenda. 261.26
Præcipuè cùm non adsunt alia indicia animi suspecti. ibid. 27
Confessio cum qualitate quando possit diuidi? 265.77
Nemo contra propriam confessionem venire potest. 250.68
Confessio si detegatur errònea, potest per confitentem reuocari. 251.70
Confessio sine dependentia qualitatis illi adiacentis potest admitti. 319.62

Confessus.

Naturaliter ratio nobis suadet quod qui contra se confessus est, contra alios multò magis confiteretur, si esset memor. 279.24
Confessus de se in criminibus hæresis & contra fidem, potest de sociis interrogari. ibid. 25
Confessus in crimine hæresis tenetur socios propalare, licet non interrogetur. ibid. 26
Confessus quoad iuris interpretationem pro iudicato habetur. 279.28
Confessio criminis nihil videtur Iudici faciendum. ibid. 29

Confirmatio.

Confirmatio nouam concessionem, & nouum titulum operatur. 94.3
Confirmatio in forma specifica quæ dicatur. 95.4
Confirmatio pluries repetita per diuersos primi concedentis successores extinguit defectum. ibid. 5
Confirmatio Pragmaticæ denuò censetur impetrata post centum annos ab eius editione. 96.17
Generalis in Religione S. Augustini quomodo confirmat Prouinciales. 154.74
Confirmatio electionis fieri potest extraiudicialiter agendo priuata scilicet scientia; & per viam iudicij contradictorij eum processu. ibid. 78
Confirmatio etiam temporalis dignitatis potest fieri etiam per viam iudicij. ibid. 80
Confirmatio dum pendet non est electus à sua possessione amouendus si eam habuerit. 158.228
Confirmatio dicitur ex certa scientia quando tenor rei confirmatæ in ea insertus fuit. 171.26
Intellige vbi causæ cognitio præcessit. ibid. 27
Confirmatio in forma communi nihil de nouo tribuit, nec actum reddit validum. ibid. 28
Confirmatio, seu infirmatio electionis vbi defertur conscientiis Confirmatorum, eorum dicto est fides adhibenda, nec potest moueri quæstio quod malè egerint. 202.30
Confirmationi Apost. Papa per quascunque alias litteras derogare non censetur. 211.49

Confirmator.

Confirmator non debet ex abrupto, & inordinatè ad electionem procedere. 154.83
Confirmator potest, & tenetur antequam confirmet inquirere de idoneitate electi, & de forma electionis etiam absque contradictore. ibid. 77
Confirmator quando procedit iudicialiter tenetur partes citare, & iuris ordinem seruare. ibid. 79
Confirmatores quando ex priuata scientia possunt confirmare, vel infirmare electionem? 201.29

Confraternitas.

Confraternitas etiam laicorum auctoritate Ordinarij erecta ad opera pia est ecclesiastica. 10.80
Controuersiæ inter Confraternitates etiam laicorum super præcedentiis in processionibus semper spectant ad forum Ecclesiasticum. 11.84
Confraternitas Battutorum non potuit per Doctores expelli, eo quòd rumor, qui per illos fiebat, esset eorum studiis molestus. 188.81

Congregatio.

Congregationis fundatio cum suis statutis, & ordinationibus confirmata per Sedem Apostol. 9.64
Congregatio mancipiorum sanctissimi Sacramenti sita in Ecclesia Conuentus Monialium Equitis de Gratiis, in quibus occupetur. 17.146
Congregationis seruorum sanctissimi Sacramenti Magdalenæ deuota exercitia. ibid. 148
Congregationis Sacerdotum indignorum ministrorum Saluatoris, deuota & pia exercitia. ibid. 149
Congregationes reformatæ S. Benedicti quinq; sūt. 85.5
Congregatio Italica S. Benedicti dicebatur olim S. Iustinæ: nunc appellatur Cassinensis. ibid. 6
Congregatio Sacerdotum, qui dicuntur indigni Ministri Saluatoris in congressibus litterariis quæstiones morales examinant confessariis perutiles, & necessarias. 297.1

Congrua.

Congrua debetur Rectoribus Parochialium, & Vicariis perpetuis, qui exercent curam animarum, & tenentur personaliter residere. 224.6
Congrua non debetur beneficiatis simplicibus. ibidem 7.

Congruæ

Congruæ assignatio cessat, curâ animarum siue eius exercitio cessante. ibid. 8

Coniecturæ.

Coniecturæ simul iunctæ cùm tendunt ad eundem finem, metum plenissimè probant. 34.110

Coniugium.

Pôtificibus Romanis speciali quasi priuilegio expressè concessa reperitur facultas spirituale coniugium dissoluendi. 295.15

Coniugium spirituale contrahitur inter Episcopum, & Ecclesiam. ibid 16

Vinculum coniugij spiritualis iure humano, seu Pontificio est dissolubile. ibid. 17

Consanguineus.

Consanguineus proximior etiam per lineam spuriam an præferendus legitimo remotiori? 166.61

Consecratio.

Consecrationis Episcopi essentiale consistit in impositione manuum, verborum forma non exclusa. 86.26.

Consensus.

Consensus si fictus fuerit tempore constituti Procuratoris ad contrahendum matrimonium, nihil obstabit si quo tempore ille nomine constituentis contrahit, verus intercedat. 64.12

Consentiens in vna parte videtur approbare, & ratificare omnia contenta in aliis. 204.15

Depositio quando omnium requirit consensum, sufficit quod interueniat consensus maioris partis. 291.36

Consentiens videtur constituere. 319.64

Conseruatio.

Conseruatio illarum rerum & dispositionum in quibus Rex manum apposuit, attendenda est. 156.104

Consignatio.

Consignatio, & depositio nihil prodest nisi prius pretium sit oblatum ei, cui solui debet. 48.15

Consilium.

Malum consilium est quod mutari non potest. 10.72

Constitutio.

Constitutio noua ligare non potest ante promulgationem etiam scientes. 45.38

Constitutio ligat priusquam promulgetur si cum scientia concurrat fraus in alterius detrimentum. ibid. 39

Narratiua Constitutionis Vrbanæ refertur. 570.8.

Ratio proœmialis Constitutionis Vrbanæ ponderatur. ibid. 9

Constitutionis Vrbanæ intellectus vbi reperiatur. ibid. 10.

Constitutio Vrbana loquitur nedum de ipsis indultis, sed etiam de aliis facultatibus, & præsertim de exceptione vt Cardinales non comprehendantur sub regula. ibid. 11

Constitutio Vrbana comprehendit etiam beneficia, quorum collatio ratione mensium spectaret ad Papam, si Cardinales comprehenderentur sub reg. reseruatoria mensium. ibid. 12

Refertur summa alterius Constitutionis Vrbanæ ad fauorem Capituli Hispalensis. ibid. 13

Constitutiones sunt leges primitiuæ & fundamentales. 199.5.

Constitutiones singulorum Ordinum, seu monasteriorum obseruandæ. 206.9

Constitutio vna solet aliam declarare. 208.23

Constitutiones loquentes de Capitulo Generali, benè adaptantur ad Constitutiones disponentes de Capitulo Prouinciali. ibid. 24

Constitutio Martini V in §. 2 refertur. 210.37

Constitutio Religionis S. Augustini refertur. 218. 121.122.

Refertur Constitutio Ordinis S. Augustini, 220. 132.133.

Constitutio S. Ecclesiæ Compostellanæ refertur. 228.1.

Constitutio dubia recipit interpretationem passiuam ex rubro. 229.11.12

Constitutio vna solet aliam declarare. ibid. 13

Interpretatio mentis Constitutionum colligitur ex earum serie. ibid. 14

Constitutio Pauli V. super moderatione Indultorum Cardinalium. 241.51

Constitutio Ecclesiæ Collegiatæ de Alcala de Henares refertur. 245.5.6

Constitutio Ecclesiæ Collegiatæ de Alcala de Henares intelligitur. ibid. 8

Constitutio Pauli IV. & alia Clementis VIII. non practicantur in sancto Officio. 265.80

Consuetudo.

Consuetudo obtinendi duas Dignitates in eadem Ecclesia, improbatur, nisi cum illa concurreret allegatio priuilegij. 96.23

Consuetudo, quæ non admittit ad Præbendas nisi nobilem, & illustrem, non est seruanda. 111.12

Consuetudo interpretatiua rudes sermones, & etiam significata transformat. 146.126

Consuetudo supplet verba omissa in dispositione. ibid. 121.

Consuetudo vt forenses colligantur pro bonis sitis in alieno territorio, restringitur ad illos tantum, qui consueuerunt soluere. ibid. 123

Consuetudo non est trahenda de loco ad locum 187.63.

Consuetudo de iure probanda in casu indiuiduo, vt afficiat. ibid. 64

Consuetudo est probanda, quòd particulariter vigeat in ista Ecclesia, vel quòd sit generalis ad omnes Ecclesias sitas in Diœcesi. ibid. 65

Papæ consensus requiritur ad inducendam consuetudinem contra ius. 187.70

Consuetudo requirit actus vniformes. ibid. 71

Consuetudo quando est varia, non potest recedi à iure communi ibid. 72

Consuetudo licitum facere potest, quod aliàs erat illicitum. ibid. 74

Consuetudo non extenditur de casu ad casum, nec de loco ad locum. 188.75

Consuetudo est circumscripta loco, tantumque habet de potentia, quantum de actu. ibid. 76

Quod tibi non prodest, mihi autem nocet, facere haud potes. ibid. 77

Consuetudinis mutatio perturbat, & nouitatem inducit. ibid. 78

Consuetudo sepeliendi mortuos in cryptis à Iudæis initium sumpsit. 192.19

Consuetudo efficit vt Præbenda sit Sacerdotalis, Diaconalis, vel Subdiaconalis. 229.15

Consuetudo immemorialis Missas decantandi per substitutum eo casu, quo Canonicis incumbat onus illas decantandi, valet. 247.22

Consuetudo non extenditur de loco ad locum, nec de persona ad personam. 250.63

Consuetudo particularis est attendenda. ibid. 64

Consuetudo contra ius diuinum, aut saltem contra Canonicas Constitutiones, nec addit nec tollit ius. 186 39.

Consultor.

Consultorem litterarum tenetur assumere Iudex impetitus. 332.198

Contemptus.

Contemptus censuris coërcendus. 19.178

De contemptu agere potest solus is, qui neglectus, & non vocatus fuit ad electorem. 38.12

Continentia.

Continentia suaderi potest, sed non præcipi nolenti. 25.17

Continentiæ obligatio sacris Ordinibus annexa est directè & immediatè ex præcepto Ecclesiæ, secundùm nonnullos. 24.34

Contractus.

Contractus ab initio voluntarij, ex post facto fiunt necessarij. 6.15

Pœnitentiæ locus non est in contractibus tam nominatis, quàm innominatis, postquam res desijt esse integra. ibid.16

Contractum adimplere recusans, tenetur pati rescissionem illius,& restituere quod recepit. ibid.30

Contractus est vltro citróque obligatorius. ibid.31

Contractus aut in totum approbandus, vel reprobandus est. 7.32

Contrahens vnus actionem non habet ad rescindendum contractum ob non sequutum implementum, ni fiat per viam exceptionis, aut replicationis. 7.40

Contractus correspectiuus si ab vna parte non impleatur, non producit obligationem contra alteram ad fauorem non implentis. ibid.37

Contractus initus pro pace, & concordia inter partes conseruanda debet perpetuò seruari, nec in eo de apicibus iuris disputandum. 8.42

Contractibus etiam natura sua reuocabilibus, si iuramento confirmentur, non potest contrauenire. 9.59

Solemnitates necessariæ ad contractus validitatem si omittantur, tunc ex eo nec ciuilis, nec naturalis obligatio oritur. 11.95

Contractus nullus ex defectu solemnitatum iuramento non firmatur. 11.96

Contractus inualidus ex defectu solemnitatis substantialis, est inualidus in vtroque foro. ibid 97

Contractus versus in vtilitatem Ecclesiæ adimplendus est in foro conscientiæ, etiamsi non adhibeantur solemnitates iure præscriptæ. ibid.98

Contractum rescindi petentes in foro exteriori, non sunt audiendi, quin priùs omnia restituant. ibid.104

Contractus claudicat in pupillo & minore in eo quòd ei stare tenentur in sibi proficuis. 13.112

Contractus claudicare potest in Ecclesia. ibid.113

Ecclesia tenetur stare contractui, quando necessariæ solemnitates in illo interuenerunt. ibidem. 115

Contractus etiam cum Ecclesia celebratus, aut totus approbandus, aut totus repudiandus. ibid.116

Contractus inter Archiepiscopum D. Bernardinum de A. Almansa,& Moniales initus refertur. 16.133

Contractus à principio voluntarij, deinde fiunt necessarij. 16.139

Contractus nullitas non potest impedire possessori manutentionem. 18.165

Persona inducta ad contrahendum per suasionem instantissimam dicitur contrahere per vim & metum. 31.88

Contractus perfectus quando præcedit, & adijcitur contentio quæ potest cadere in nomen contractus, potius inducitur informatio primi, quàm nouus contractus. 55.64

Contractus naturam non immutauit Christus Dominus, qui matrimonium ad esse Sacramenti eleuauit. 63.2

Contractus omnes per Procuratorem iure celebrantur. ibid.3

Contractus matrimonialis vt valeat, consensus internus sufficiens non est, sed oportet eum signis, vel verbis exprimi. ibid.4

Contractus consistunt ex copulato consensu. 69.27

Contractus quando dependet à voluntate duorum, non statur voluntati solius promittentis. ibid.18

Contractui cum Principe gesto derogari non potest per legem generalem ab eo latam. 96.16

Contrahentes debent interrogari de mutuo consensu. 131.29

Assensu Pontificio, seu Regio pendente vbi contractus fuit celebratus sub conditione quod impetraretur, possunt partes à contractu resilire. 319.68

Parti vnicuique intendenti contrahere in scriptis licitum est ante confectam scripturam à contractu resilire. ibid.69

Partes tunc dicuntur intendisse contrahere in scriptis, quando in ipso contractu ante, vel post, fuit facta mentio de scriptura ibid.70

Contractus nullus, & inutilis non transfert possessionem. 340.166

Contrahere aut aliquid de suo dare non dicitur Princeps concedens aliqui contractui suum consensum,& facultatem. 345.285

Contradictio, & Contradictor.

Contradictio partis quando impediat mandatum de manutenendo. 215.91

Contradictor legitimus non est prouisus ab Ordinario ad impediendam prouiso Apost. immissionem in possessionem beneficij vacantis in mense reseruato. 134.13

Contrarietas.

Contrarietas vt euitetur debet fieri omnis fauorabilis interpretatio, etiam per impropríetatem verborum. 269.16

Contrarietas in testibus potest reduci ad concordiam per interpretationem suppletiuam, & etiam per distinctionem temporum. ibid.17

Contribuens.

Contribuens si ostenderit se grauatum in quantitate distributionis, debet audiri, & grauamen tolli. 141.60

Contumacia.

Contumacia, & inobedientia graue est delictum,& deterrimi exempli. 10.177

Conuentio.

Conuentiones in contractu appositæ sunt pars illius,& ei formam imponunt. 7.34

Vide *Pactum.*

Conuersi.

Conuersi tam ex Gentilitate quam ex Iudaismo, eorumque posteri catholicè viuentes ad officia, & dignitates sunt admittendi. 110.48

Conuersi ex Iudaismo ad Fidem Catholicam toto corde, & sine fuco, gaudent immunitate ab omnibus tributis, & nobiles habentur. 112.58

Conuersi nouiter ad Fidem, omnes honores, & officia habere possunt, quæ habent cæteri Christiani antiqui. ibid.59

Conuersi ex Hebræis plures insignes viri, Christianissimi, ac doctissimi extitêre. 113.70

Conuersos ad Fidem, vel ab eis descendentes esse ab officiis & beneficiis excludendos quæ asserunt statuta, contrariantur Euangelicæ legi, & sacrorum Canonum decretis. ibid.71

Conuersi ex Iudæis aliquando in Ecclesias, personas,& bona Christianorum conspirarunt. 115.77

Suspicio sinistra, quæ communiter habetur contra conuersos ex Gente Hebræa purgari potest vel temporis diuturnitate, vel actibus positiuis maioribus Christianitatis. ibid.79

Suspecti conuersi ab officiis publicis expellendi. 116.81

Statuta excludentia conuersos ab Hebræis fundantur in

in iusto timore dissimulatæ impietatis. ibid.8 3
Exclusio conuersorum iusta erit si intelligatur de illis, qui paucis abhinc annis ex perfidis Iudæis & apostatis ad Fidem conuersi fuerunt. ibid.84
Prohibitio ne conuersi ad officia & beneficia admittantur, intra quos gradus possit esse rationabilis. ibid.85
Suspicio mala, quæ habetur contra nouiter conuersos ad Fidem tollitur ex actibus positiuis denotantibus Christianitatem,& sanam doctrinam. 117.96
Conuersi duo ex Mauris pro Fide Catholica martyrium passi sunt. 118.98
Conuersi ex Hebræis nullatenus sunt excludendi à beneficiis,& officiis si procedant de genere Regio, vel sint illustres,aut eruditione litterarum pollentes, aut præclaritate morum,sanctitatis,&c. ibid.99
Conuersorum sponte descendentes,qui a ducentis annis Christiani sunt,ad collegia, & Cathedrales statuta puritatem sanguinis exigentia habentes, sunt admittendi. 120.111
Henricus Rex cum consilio Petri Thenorij Archiepiscopi Toletani statuit ne aliquis Fidelium conuersus ad Christi fidem repelleretur ab officiis publicis. 121.116
Conuersi ex Iudæis ad Fidem Catholicam retinent priorem nobilitatem. 122.124
Conuersi ad Fidem ex Iudaismo plures referuntur qui post prima tempora sanctitate & litteris floruere. 123.135

Copula.

Copula carnalis quando dicatur probata? 57.9
Copula carnalis non potest directè & concludenter probari per testes de visu. ibid 10
Copula carnalis est difficilis probationis. ibid. 11
Sacrilegium non est quando copula habetur in aliquo loco subterraneo Ecclesiæ. 198.96
Caietani resolutio declaratur. ibid.97

Creditor.

Creditor secundum praxim citari debet ad recipiendam sortem cum redditibus consignatam & depositam. 44.22
Creditor recipere non tenetur pecuniam,quæ de proximo secundum rumorem est minuenda, vel reprobanda,maximè sciente debitore. 45.36
Creditorum interesse vbi vertitur, admittitur nouus licitator etiam post subhastationem perfectam. 47.7
Creditor posterior, de cuius debito legitimè constet præferendus anteriori, de cuius debito constat per scripturam priuatam recognitam, vel confessatam. 51.17
Creditores priuilegiarij præferuntur depositariis, si non extat pecunia deposita. 52.28
Creditor habens hypothecam siue expressam siue tacitam præfertur omnibus creditoribus habentibus actiones personales etiam priuilegiatas. ibid. 30
Creditores depositi inter se prælationem non habent, quamuis quidam ex illis antiquiores sint aliis. 53.32
Creditores hypothecarij etiam posteriores præferendi sunt depositariis vbi res non extat, ibid.33. & 34. & seq.
Creditor anterior posteriori præferendus etiam in bonis emptis ex eius pecunia. 55.59
Curiosi creditores Ecclesiæ, vel minoris in quo debeant esse? 275.35
Creditoribus nulla fit fraus si debitor de nouo non acquirat dummodo acquisitum non amittat. 352.18
V ide *Ecclesia.*

Crimen:

Crimen nullum est,quod ita vituperet famam,& statum hominum,sicut crimen falsi. 261.15
In criminibus non attenditur nisi illorum qualitas, delinquendique animus. 280.36

Crypta.

Cryptas, & latebras tempore persecutionis Christiani quærebant. 191.23
Cryptas Romæ dum puer esset ingrediebatur S. Hieronymus. ibid.24
Cryptas Romæ auctor pluties ingressus fuit. ibid.25
Cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus. 302.24

Culpa.

Culpa nulla quamquam lata dolo non æquiparatur vbi de pœna mortis agitur. 261.36

Cultus.

Fauor dilatationis,& augmentum cultus diuini præualere debet. 185.45
Cultu superuacuo vtens non excedente facultatem eius, sed statum, peccat venialiter. 298.5

Curatus.

Curatus licet habeat annexum Ordinem sacerdotij, potest per se, & per alterum munus adimplere. 248.37

Curiales.

Curiales qui dicantur,ostenditur. 91.69
Curialium irregularitas laicis imposita durante officio. ibid.70

D

Damnum.

Damnum vbi non adest, ibi condemnatio fieri non potest. 340.265

Debitor.

Debitor census qui paratam habet pecuniam pro illius redemptione quæ agere debeat. 42.2
Debitor per oblationem realem excusatur à mora.43.12
Debitor offerre & protestari debet coram honestis personis quando iudicis non habetur copia. 44.19
Ordinem iuridicum,vel statutarium in foro conscientiæ seruare tenetur debitor habens plures creditores priuilegiatos si omnibus soluendo non sit. 310.82
Debitor an teneatur ex fuga serui aut famuli differentis debitum creditori? ibid.83

Debitum.

Debitum annuum ex contractu soluendum singulis annis potest peti,& vt debitor condemnetur ad soluendum singulis successiuis annis. 319.71
Executiua cœpta pro debito in certis bonis non potest creditor aliam intentare pro eodem debito in aliis bonis. ibid.72
Debitum non petens per quod tempus præsumatur habuisse satisfactionem? 320.76

Decimæ.

Decimæ contra laicum præscribuntur, ordinario tempore. 96.27
Decimas pro mensura necessitatum concedere solent Pontifices Principibus Christianis. 137.3
Decima Papalis quæ dicatur? ibid.4
Decima Papalis accedit potius collectæ quàm tributo. 138.10
Decima Papalis potest augeri,diminuive,actis,& diminutis fructibus. 142.74
Decima Papalis etiamsi imponatur pro fructibus adhuc in pecunia soluitur. 144.94
Decima Papalis est onus quod præcedit censum postea creatum. 145.109
Exactor decimarum potest domino fundi prohibere ne fructus ex fundo exportet,nisi eo,vel eius nuntio præsente. 310.84

Decisio.

Decisio.

Decisiones in causa Parmen. nullitatis Ordinis declaratur. 35.19

Decisio *cap. non magnopere, & cap. super specula, ne clerici vel mon.* est pœnalis & odiosa. 78.18

Decisiones Senatus tanquam leges obseruandæ. 147.128.

Decius.

Decius *cons.* 6. declaratur. 54.50

Declaratio, & Declaratoria.

Declarationes Sacræ Cong. quam vim habeant obligandi in vtroque foro. 58.37

Declaratio contraria veritati nihil valet. 59.52

Declaratio interpretatiua cedit cuicunque alteri declarationi à Principe concedente factæ. 146.124

Declaratio interpretatiua vt introducatur sufficit decem annorum transcursus, cum vno vel duobus actibus. ibid. 125

Declaratio non est noua diffinitio, sed antiquæ dispositionis explicatio. 201.21

Addens, minuens, vel alterans non dicitur stare in puris terminis declarationis. 201.25

Declarationes sacræ Congreg. quam vim habeant. 218.123.

Declaratio facta in Synodo probat. 243.18

Declaratoria danda contra inobedientes: 20.176

Declaratoria non requiritur ex Rotæ stylo quando sumus in facto notorio. 210.41

Decretum.

Decretum irritans inducit formam. 19.14

Decreta S. Cong vt hodie vim habeant obligandi quæ requirantur? 59.59

Decretum irritum operatur nullitatem ab initio. 111.52.

Decretum irritans inficit titulum, & possessionem. 214.82.

Decretum irritans inficit tanto magis possessionem si cadat super certo, & indiuiduali corpore beneficij. ibid. 84

Decretum irritans ligat expresse ipsummet Papam concedentem. 236.67

Decretum irritans cum inhibitione importat affectionem, etiamsi non teneat prouisio ex defectu personæ, secus si ex defectu mentis prouidentis, 240.28.

Decretum irritans super certo corpore beneficij fortius ligat. 241.53

Decreto corruente corruit quoque consensus eius vigore præstitus. 251.69

Deductum.

Deducta incidenter in vno iudicio possunt plenius discuti in alio. 326.131

Defectus.

Defectus cuiuscunque causæ, ex qua Papa moueri potuit ad gratiæ concessionem, facit cessare gratiam. 234.36

Definitio, & Definitor.

Definitio Capituli generalis de anno 1642. refertur. 201.19.

Antiquior ex definitoribus quæ facere debeat. 220.235.

Delegatus.

Delegatus extra locum commissionis de causa cognoscere non potest. 321.87

Delegatus cui causa appellationis super adiudicatione alicuius beneficij commissa est, non potest instituere. 333.203

Notarium mutare ad sui libitum potest Iudex delegatus. ibid. 204

Delictum.

Delictum ob aliud delictum nō minuit pœnam. 260.14

Delictum mixtum & qualificatum non continetur sub simplici. ibid. 15

Delictum adeo enorme puniri oportet in publicum exemplum. ibid. 16

Delictum sponte confitenti multum deferendum ad criminis excusationem. ibid. 23

Causa delictorum materialis in voluntate consistit. 261.28.

Delictum animaduerti non potest vbi deest voluntas, animusque offendendi. ibid. 31

Voluntas est qua peccatur, & delinquitur. ibid. 32

Confessio in delictis quando minuat pœnam, 264.69.

Delictum vnicum dicitur committere, qui facta plura committit, quorum singula continent in se crimen, & facta illa ad eundem finem tendunt. 265.81.

Delictum in iannua commissum dicitur prorsus extra Ecclesiam patratum. 268.9

In atrocissimis delictis licitum est Iura transgredi, & solemnitates non adhibere. 278.19

Delicta plura concurrentia nunquam faciunt, vt illius impunitas detur. 280.35

Causa nulla est quę in delictis extrinsece prauis reum possit excusare. ibid. 37

Delinquentes magis decernuntur per animum, & finem, quibus crimen perpetrant, quàm per ipsum facinus. ibid. 38

Deponens.

Deponens quando omnibus creditoribus præferatur. 52.23.

Pecuniam vel rem aliquam in sacco deponens, si res extat, præfertur cæteris creditoribus. ib. 24

Deponens vbi aliquod interesse ex pecunia deposita consequitur, eo ipso censetur renuntiare prælationis priuilegio. 53.40

Deponens regulariter præfertur aliis creditoribus habentibus priuilegia personalia. ibid. 42

Deponentes in casu, vbi affectionem aliquam habent, non probant. 161.9

Depositarius.

Depositariorum ratio primo loco habetur quoties nummularij loco cedunt. 50.5

Depositarius præfertur in personalibus actionibus, creditoribus non habentibus hypothecam, nec priuilegium. 52.29

Depositarius quando dominium transtulit pecuniæ, etiamsi illa reperiatur in bonis decoctoris, nullam habet prælationem. 53.41

Depositio.

Depositioni perfectæ & consummatæ non præiudicat demonstratio erronea, seu falsa, quando constat de re certa legata. 321 88

Liberationem plenissimam consequitur depositarius, qui de mandato Iudicis depositum reddit. ibid. 89.

Vide *Consignatio, Oblatio.*

Depositum.

Depositum pretij census nūquam fieri debet ex abrupto sed debet prius requiri dominus, & ei offerri debitū coram testibus saltem extraiudicialiter. 41.8

Depositum pretij census faciendum citatione præmissa. ibid. 9

Depositum pretij census debet fieri integrè. ibid. 10

Defectus pretij census in deposito etiam in vno nummo facit ne census extinctus, & redemptus maneat. ibid. 11

Minores, mulieres, & rustici non excusantur si depositum pretij census defectuosum faciant. ib. 12

Integritas depositi pretij census consideratur non solùm respectu illius, sed etiam fructuum decursorum,

rum,& non solutorum pro rata temporis. ibid. 14
Depositum pretij census debet fieri cum vera & reali numeratione. ibid. 16
Numeratio vera & realis requiritur in depositis. ibid. 18.
Depositum fieri debet loco congruo. ibid. 19
Locus incongruus est ad depositum faciendum si illud fiat in loco non conuento. ibid. 20
Depositum vt releuet debitorem, debet fieri authorizante iudice. 44.17
Depositum habetur pro non facto si fiat coram iudice incompetenti. ibid. 18
Depositum faciendum est de mandato eius iudicis, qui de causa illa aliàs cognoscere valet, si inter cotrahentes nihil actum sit. 20
Depositio debet fieri parte citata. ibid. 21
Depositum in quo deficit vnus nummus, non liberat debitorem. ibid. 27
Depositum, in quo per errorem vnus nummus deficit, non causat plenam liberationem, maximè ad redituũ extinctionem. ibid. 28
Erroris excusatio, propter quem in deposito vnus nummus defecit, non admittitur etiam in muliere, & rustico. ibid. 29
Depositum fieri debet loco congruo. ibid. 30
Depositum debet fieri in loco in citatione expresso. ibidem. 31
Locus incongruus pro deposito erit si oblatio fieret creditori peregrinanti, vel in loco non conuento, vel non destinato solutioni expressè vel tacitè. 45. 32
Depositum debet fieri tempore congruo. ibid. 33
Depositum factum ante tempus adiectum solutioni fauore creditoris dicitur fieri tempore congruo ibid. 34
Depositum dicitur factum tempore incongruo quando est appositum pactum quòd non possit soluere debitor, nisi quando creditori placuerit. ibid. 35
Depositum, aut oblatio pecuniæ non valet, quæ de proximo est reprobanda sciente ipso debitore. ibid. 37
Deposita res si est perempta, seu pecunia consumpta, nec in bonis depositarij inueniatur, nulla prælatio exinde datur. 52. 25
Deposito datur priuilegium propter frequentiam cõtractuum, & necessarium vsum. ibid. 27
Depositum nullum aliud habet priuilegium quàm ius quoddam prælationis respectu creditorum personalium. 53. 34
Depositum irregulare quando dicatur? ibid. 36
Depositum irregulare non concurrit cum creditoribus hypothecariis nisi essent personales. ibid. 37
Deponens pecuniam numeratam non consequitur prælationis priuilegium. ibid 38
Depositum magis quàm mutuum in dubio pręsumendum est. 54. 45
Depositum non releuat si fiat cum aliqua conditione, protestatione, & cautela. 225. 18

Derogatio.

Princeps de plenitudine potestatis etiam sine causa potest derogare iuri non plenè quęsito, vel quod consistit tantùm in spe. 342. 280

Descendentes.

Descendentes ex gente Hebręorum in gradibus notis & propinquis licitum est excludere ab aliquibus congregationibus propter rationabilem præsumptionem de eorum reditu ad vomitum. 116. 82
Descendentes à Caino in generali diluuio periere. 126 145.
Descendens transuersali etiam proximiori pręcedere debet. 164. 42
Descendentes ex radice infecta infidelium non sunt admittendi in Ecclesia Toletana. 303. 29

Desistentia.

Desistentia iuris, & recognitio, ac eius confirmatio Apostol refertur. 571. 19

Determinatio

Determinare idem est quod certò exprimere, & definire. 131. 25
Determinatio respiciens plura determinabilia ęqualiter omnia determinat. 290. 19

Detractio.

Detractionis crimen est genere suo peccatum mortale. 10. 79.

Deuolutio.

Deuolutio cessat quoad non culpabiles. 156 98

Dicatio.

Semel Deo dicatum non est ad humanos vsus transferendum. 197. 84

Dictio.

Dictiones vniuersales restringuntur ad ea, quæ veniunt ex natura sermonis. 243. 83

Didacus.

D. Didacus Osorio laudatur. 128. 2

Dies.

Diei præfixę aduentus an contempletur ad inducendam tacitam in Prouincialatu renunciationem. 207. 51

Difficile.

Difficilius est Prouincias obtinere, quàm facere. 20 179.

Dignitas.

Dignitates maiores post Pontificalem in Cathedrali, & principales in Collegiatis non cadunt sub modernis indultis concessis S.R.E. Cardinalibus. 235. 56

Dimissio.

Paratus obtentum dimittere tempore impetrationis alterius, non tenetur de obtento in obtinendis litteris Apost. mentionem facere. 221. 8
Dimissio beneficij obtenti non reualidat gratiam nullam ob non factam illius mentionem in impetratione alterius beneficij. ibid 9
Dimissio primi offerenda ante consecutionem gratię secundi ibid. 15
Oblatio dimissionis beneficij obtenti facienda est in corpore supplicationis obtinendæ. ibid. 12
Dimissio subsequens non facit gratiam valere. 212. 56
Dimissio ventosa, & ad nihilum profutura non iuuat. 222. 21. 22.
Dimissioni contrauenieris censetur fecisse illam ad eludendam. ibid. 53

Disceptatio.

Forenses disceptationes quæ dicantur? 80. 26

Dispensatio.

Dispensatio non facta mentione copulæ pręcedentis incestuosæ, est subreptitia. 57. 13
Doctores referuntur qui tenent dispensationem non valere nisi facta mentione de incestu. 58. 54. & seqq.
Sacra Cong. Concil. declarauit dispensationem reddi nullam si in ea de copula incestuosa præcedenti non fiat mentio. ibid. 56
Dispensatio semper est subreptitia si in dispensatione dictum fuerit nullam pręcessisse copulam carnalem. 59. 44.
Dispensatio semper vitiatur ex causę expressæ falsitate. ibid. 45.
Expressio falsa semper dispensationem vitiat. ibid. 46
Dispensationis in materia falsitas etiam causæ impulsiuæ reddit gratiam nullam. Respondetur ad contraria. 60. 55
Dispensationum preces si probentur falsis testibus, detecta veritate censenda est ea dispensatio irrita. 60. 55
Dispensatio in sacra Pœnitentiaria tacitis impetrantium nominibus expediri solet. ibid. 56

Ordinarius tacitè dispensare videtur admittendo aliquem inhabilem inhabilitate in qua possit dispensare. 248.59
Quando sumus in dubio ad effectum dignoscendi an sit annexus Ordo sacerdotalis, vel ne, recurrendum est ad obseruantiam interpretatiuam. ibid 40
Ordinarius an possit dispensare cum ordinato extra tempora. ibid 44.45
Episcopus non potest dispensare super defectu ætatis. 249.56
Episcopus non potest etiam de consensu patroni dispensare super defectu qualitatis sacerdotij. ibid.57
Episcopus potest dispensare in lege superioris quando dubitatur an res egeat dispensatione. 356.19
Dispensationem si quis per grauamen impetrare teneatur, illam petere & solicitare omni cura tenetur. 318 57.
Dispensare idem est quod à legibus soluere. 355. 3
Episcopus in lege superioris dispensare non potest. ibid 4.
Pontificis solius est dispensare in impedimentis Iure Pontificio dirimentibus. ibid. 5
Vide *Ætas.*

Dispositio.

Dispositio quælibet declaratur per obseruantiã. 134.21
Dispositio quando est facta à muliere non obstante statuto simul cum masculo fœmina succedit. 166.57
Dispositio tendens ad vtilitatem Ecclesiæ dicitur fauorabilis. 301.4
Dispositio quando diuersis respectibus continet fauorem, & odium, præualet fauoris respectus. ibid. 5
Dispositio generalis debet restringi ad euitandum absurdum. 303. 13
Dispositio quando loquitur de iuribus vniuersalibus, tunc comprehendit bona intra & extra Regnum existentia. 516.32

Distributio.

Distributiones quotidianas non percipiunt absentes causa studiorum nisi consisterent in tota grossa, & massa communi. 82.47.& 48

Diuersitas.

Diuersitas in testium depositionibus illis fidem non tollit, quando eiusdem depositionis substantia est eadem. 269.13

Diues.

Diuitibus eligibilius est mori quàm vilipendi. 106.13

Diuisio.

Diuisio leonina à Iure reprobata. 211.48

Diuortium.

Diuortium propter sæuitias datur, vbi tanta est quod nulla securitatis cautio sufficiat. 57.3
Diuortio causam iustam quæ tribuant? ibid. 5

Docens.

Docentes & studentes in Theologica facultate integrè percipiunt fructus suarum Prębendarum. 81.30
Docentes, seu studentes ad hoc vt causa studij in absentia fructus percipiant suarum Prębendarum, debent esse in studio generali, seu celebri Vniuersitate. 81 36.
Docentes in absentia fructus suarum Prębendarum in absentia percipiunt, quamuis Prębendæ suæ sint in Cathedrali eiusdem ciuitatis. 82.43
Docentes, nullam habent temporis determinationem ad percipiendos fructus suorum beneficiorum in absentia, secus in studentibus. ibid.45

Doctor, & Doctrina.

Doctor alta voce legens, qui alios impedit, potest cogi vt sileat. 188.83
Doctor valde excellens, & maximi nominis in Rota sine examine recipi potest, & debet. 304.42
Doctor valde excellens si Auditor Rotæ nominetur, est recipiendus sine examine. 289.31
Doctrinę ad matrimonij nullitatem facientes bene adaptantur ad similes professionum, & Ordinum nullitates. 26.44

Dogmatistæ.

Dogmatistæ, & hæresiarchæ quando ad reconciliationem admittantur? 262. 46

Dolus.

Dolo desinens possidere habetur pro possessore ac si verè possideret: 55. 66
Dolus vnius non potest in damnum alterius redundare. ibid.68.
Dolus verus vbi deficit, pœna capitalis imponi non potest. 261. 35
Dolus in dubio non præsumitur. 263. 58
Vide *Fraus.*

Domesticus.

Domestici & familiares, qui tales non erant tempore depositionis, rectè probant. 36.130

Dominium.

Dominium, ius, & proprietas eleemosynarum, quę titulo eleemosynæ colliguntur à Syndicis Ordinis S. Francisci spectat ad Romanam Ecclesiam. 50.2
Dominium transfertur in recipientem pecunias ex sola numeratione. 53.39
Domioinm pecuniæ depositæ penes Thesaurarium ad illum transit. 54. 52
Dominium rerum, quę fratribus S. Francisci offeruntur, quo casu in Romanum Pont. transferatur. ibid. 55
Dominium rei emptæ per Pręlatum ex fructibus intuitu Ecclesię acquisitis irreuocabiliter ipsi Ecclesię acquiritur. 177.12
Dominium præsumitur ex possessione donec constet de intrusione, seu iniusta detentatione. 213.66
Dominij in iure non potest maior pars minori pręiudicare. 354.361

Domus.

Domus si in partes locetur in vtilitatem domini, non ideo desinet esse eadem domus. 135. 13
Incommoditas magna si sequatur, domus vicinæ retrahi non possunt ad ædificationem Ecclesiæ, vel Campanilis. 185.49
Domus ex tribus constat, fundamento, pariete, & tecto. 270.36.

Donatarius.

Donatarij acceptationem, & consensum requirit donatio ad sui perfectionem, & quid de iure Castellæ? 322 97.98.
Donatarius si prius decedat quàm donator, donatio causa mortis tacitè reuocatur. ibid.100
Donatarius & donator si eodem casu ruinæ, & naufragij simul moriantur, donatio firma remanebit. ib. 101
Hæredes donatarij ante acceptationem mortui donationem acceptare valent. ibid. 108
Donatarius donationem acceptare potest donatore mortuo. ibid.109

Donatio.

Donans potest in donatione quam fecit, apponere conditiones, & grauamina sibi bene visa. 6. 21
Donatione vtens visus est approbare omnia in ea contenta. 7.38
Donatio facta Ecclesiæ non minus quàm facta aliis, illius acceptationem requirit. 14.117
Donatio facta Ecclesiæ sub conditione post rei conditionem reuocari non potest. 68.11
Donatio dicitur quasi doni datio. 75. 35
In Donatione ob causam habet locum remedium rescissorium ob enormem lęsionem. ibid. 36
Donata filio à patre propter benemerita, & vice versa, pręsumuntur potius facta ex affectione, quàm ex causa meritorum. ibid. 39

Donatio facta ab Episcopo Regulari ad pios vsus sine dubio valet. 177.17
Donationes factas per Episcopos ante 40. dies proximos eorum morti annullat Pius IV. 178.33
Donatio facta per Episcopū in infirmitate præsumitur facta in fraudé legis eum testari prohibentis. 178.24
Donationes factæ per Episcopos in infirmitate cōstitutos nullæ sūt,& contrariū qui tenuerint. ib. 31.& 32
Donare ex causa remunerationis potest Episcopus per vltimæ voluntatis actum,dummodo donatio seruitiis correspondeat. 178.36
Donationes remuneratiuæ quæ fiunt ratione præstiti obsequij, pro quo actio non competit, in nihilo à gratuitis differunt. 179.37
Donatio vasallo vel militi ob seruitia in officio præstita à Rege concessa,ex causa lucratiua, & non onerosa facta dicitur. ibid.39
Donatio non egreditur suum auctorem, & ideo non præiudicat successoribus. 241.28
Conditionem vel modum non recipit perfecta donatio ex postfacto,nisi incontinenti,&c. 321.92
Regis donatio etiam perfecta ex interuallo potest modificari. 321.93
Donatio facta ei,qui consentire non potest,illi acquiritur irreuocabiliter absque acceptatione. ibid 94
Donatio si facta sit alicui,& filiis,aut filiabus,quos elegerit,vel voluerit,& electione non facta moriatur, omnes sunt admittendi ibid.95
Donatio vni facta vt post eius mortem cuidam tertio deueniat,reuocari potest respectu tertij. ib.96
Filio spurio,vel incestuoso facta donatio valet de æquitate Iuris Canonici in quantitate necessaria ad alimenta. ibid.99
Matrimonio dissoluto nō cessat effectus donationis contemplatione ipsius factæ. 323.105
Donatio facta ad suscipiendos Ordines sacros sustinetur mortuo donatario ante Ordinum susceptionem. ibid 106.
Donationē propter nuptias non potest filius retrocedere patri in fraudem vxoris. 328.164
Donare,an & quādo importet promissio donādi. 344.107
Dos.
Dos in prima fundatione assignata,in dubio sufficiens præsumitur. 11.87
Dos metu constituta est nulla. 23.14
Confessio dotis receptæ constante matrimonio non valet. 324.112
Confessio dotis receptæ facta constante matrimonio in vim præcedentis promissionis per scripturam valet. ibid.113
Confessio augmenti dotis suspecta est. ib.114
Dos & alimenta filiabus spuriis debita secundùm legem Hispaniæ quintum bonorum excedere non possunt. 168 75
Dos sine matrimonio stare non potest. 353.25
Tò, *Dummodo*, restringit & modificat præcedentia. 170.5
Tò, *Dumtaxat*, est restrictiua ad vnum casum solum & concludit negationem in aliis,& excludit omnes alios casus præter expressos. 209.77
Tò, *Dumtaxat*, solemnitatem,& formam inducit, & ipsius transgressio vitiat actum. ibid.28

E

Ebrius.
EBrij testes à testimonio repellendi. 161.19
Ecclesia.
Ecclesia multo magis quam alij iustitiæ, & æquitatis naturalis cultrix esse debet. 5.15
Ecclesiarum interest promissa seruare aliàs enim nullus vellet cum illis contrahere. 14.118
Modus fauore Ecclesiæ intelligitur inducere causam impulsiuam,& non finalem. ibid.122
Ecclesia quandoque dispensat super castitate in ordinato. 23.24
Ecclesia habet tacitam hypothecam in bonis Prælati propter malam administrationem. 30.6
Ecclesiæ priuilegium ad iniquum compendium trahi non debet. 52.19
Ecclesia res Prælati tacitè obligatas habet pro mala administratione, prout mulier obligata tenet mariti bona. 56.71
Ecclesia æquiparatur ciuitati,& non fisco, ibid.73
Ecclesia Dei regitur & sustinetur litterarum scientiis. 81 29.
Ecclesia fundata fuit de Iudæis conuersis. 111.50
Ecclesiæ respectu omnes creditores posteriores sunt. 141.3.
Ecclesia Hispalen. erecta de anno 1261. 169.1
Vicinus domum vicinam vendere cogitur pro Ecclesiæ, seu Monasterij ædificatione, aut reparatione. 185.41
Ecclesiæ consecratæ vel dicatæ debetur reuerentia ex iure diuino, & naturali, Cœmeteriis verò ex priuilegio. 196.70
Abusum dolet S. Chrysostomus vendendi res in Ecclesia. 197.79
Ecclesia si non indigebat prouisione coadiutoriæ, illa nulla remanet propter defectum causæ. 240.35
Ecclesia aliud est,& aliud beneficium in Ecclesia. 242.7
Ecclesia nunquam claudit gremium redeunti. 262.52
Ecclesia dicitur locus sacer murorum ambitu circundatur. 265.6
Qui est in Ecclesiæ ianua seu ostio non dicitur esse in Ecclesia,sed partim extra & partim intra. ibid. 7
Ecclesia Matrix, & Metropolis per circuitum 40 passuum,& minor per 30.gaudet immunitate. ibid.14
Ecclesiæ nomen quando tractatur de sacrilegio commisso ob pollutionem sumitur strictè & eius appellatione non veniunt scalæ,campanile, atrium & tectum. 269.30
Ecclesiæ nomēn ad effectum immunitatis largè sumitur. 270.32
Ecclesiastica persona.
Ecclesiasticæ personæ dicuntur tam clerici quàm Regulares. 91.68
Ecclesiastica persona si fuerit alicuius Principis secularis consiliarius,cum eo absque metu irregularitatis concurrere potest in lege edenda qua delinquentibus imponatur pœna sanguinis. 95.79
Edictum.
Edicta prohibentia non sunt edita contra valde meritos. 119.107
Edicto de vendendo frumento,seu aliis mercibus certo & taxato pretio an comprehendantur clerici? 317.48
Effectus.
Effectus admirabiles ex æqualitate prouenientes. 116.89
Electio.
Electio metu facta est nulla. 23.13
Electio facta aliquo ex electoribus contempto, non est annullanda nisi petente ipso contempto. 38.12
Confirmatio electionis facta per Nuntium dicitur confirmatio Apostol. 153.61
Electio dat plenum ius,in habitu tantum, confirmatio exercitium illius actus. 153 68
Confirmatio nihil noui iuris concedit,sed tantū exercitium iuris per electionem quæsiti. ib 69
Confirmationem electionis petens nullam petit gratiam,cum pleno iure innitatur. 154.71
Superior ad quem spectat electionis cōfirmatio tene-

tur ex debito electionem confirmare, si nihil obstet. ibidem. 72
Confirmatio sicut est debita ex parte electi, ita ex parte confirmare debentis est necessaria. ibid. 73
Crimina electo opposita plenè debent probari ad impediendam electionem. 155.84
Electio quæ erat facienda de triennij tempore nulla erit si fiat de longiori. 157.112
Electio quando cassatur ob vitium personæ electi citatio adhiberi debet. 201. 22
Electionis in cassatione iudicialiter est procedendum quando cassatur ob vitium personæ. ibid. 23
Electio quando cassatur ob defectum formæ, electus non remanet ineligibilis. ibid. 24
Electio etiam digni citra vitium personæ multis vijs potest cassari. ibid. 27
Electio deuoluitur ad Superiorem elapsa die præfixa ad eligendum. 211.57
Electio est ipso iure nulla si electores post elapsum tempus elegissent. ibid. 58
Solemnitates in electione viduatæ Ecclesiæ quæ concurrere debent? 216.111
Tractatus in electionibus an præcedere debeant? 218 119.
Locus non est de substantia electionis, etiam secundũ Religionis S. Augustini constitutiones. 219,129
Electionem quam citius expediri interest Ecclesiæ viduatæ. 217.114
Papam solus eligere poterit vnus Cardinalis si omnes alij de Conclaui exierint. ibid. 115
Electio quando pertinet ad Episcopum, & Capitulum, sufficit quod vnus, vel duo ex Capitulo cohæreant Episcopo. 290.21

Elector.

Electores non venientes tempore statuto, non sunt ampliùs expectandi. 217. 113

Electus.

Electus administrare non potest dum tractatur de exceptionibus & iustitia suæ electionis. 152.24
Lite introducta super nullitate electionis antequam fiat, eam suspendit. ibid. 25
Electus pendentibus obiectionibus non potest administrare etiamsi administrationem incœperit. ibid. 26
Electus potest iudicialiter confirmationem suæ electionis petere, & Superiorem vt confirmet, compellere. 153.70.
Electus ad officia electiua habet firmum ius, & non potest eo spoliari sine causa. 155.86
Grauare electum non potest is, cui ex dispositione legis, vel testatoris electio est commissa. 324.116
Variare an possit vsque ad mortem eligens in vita si eligendi facultas restricta sit ad tempus mortis. ibid. 117.
Duos adhuc eligere potest ille, cui data est facultas vt possit vnũ ex pluribus nominatis eligere. ibid. 118
Restituere iussus rem vni ex certis, potest ex illis certis plures eligere. ibid. 119
Grauare electum potest eligens in bonis, in quibus eligit ad fauorem illorum, quòs potuisset eligere. ibid. 120.

Eleemosyna.

Eleemosynas Fratribus S. Francisci offerentes, possunt earum dominium sibi retinere, vel in Syndicum transferre. 54 54
Eleemosynam facere obligatus tenetur eam gratis donare per veram & formalem donationem. 325.121
Eleemosyna dicitur esse in præcepto quando necessitas est extrema. ibid. 122

Emancipatio.

Emancipatio facta à patre tempore infirmitatis præsumitur fraudulenta. 178,29

Emens & emptor.

Emens ab hærede cum beneficio legis, & inuentarij tenetur curare vt pretium à se solutum conuertatur in soluendis creditoribus, & legatariis. 273.20
Emptor ab Ecclesia, Republ. pupillo, vel minore non est tutus nisi curet quod insumptionis conditio adimpleatur. 271. 8

Emphyteuta.

Emphyteuta tenetur ad collectas. 140.35
Τὸ, *Eo ipso*, habet in se latam sententiam, & idem importat ac si Papa dixisset sine aliquo hominis, aut Iudicis ministerio. 209. 31

Epikia.

Lex corrigitur per epikiam. 119.100
Epikia quid sit ostenditur. ibid. 101

Episcopatus.

Episcopatum optare & appetere quando liceat? 295.11
Episcopatum propter bona temporalia, vel diuitias, & maiores redditus appetere, est peccat mortale. ibid. 22
Episcopatum non appetenti oblatum citra culpam potest illum suscipere, & etiam propter bona temporalia. ibid. 23
Episcopatum suscipere renuens si virtutibus polleat, Pastorem summum conuincitur non amare. 296.14

Episcopus.

Episcopi de iure communi possunt in quolibet mense prouidere. 170. 7
Episcopi consecratio non imprimit characterem. 86.14
Episcopis & Sacerdotibus olim licebat inter seculares iudicare causas ciuiles. 89.53
Episcopus Regularis non eximitur à paupertatis voto, nec efficitur Dominus suorum reddituum Episcopalium. 175. 4
Episcopus Regularis bonorum, seu fructuum dominiũ, & proprietatem non habet. 176.6
Episcopus Regularis potest libere dispensare bona ex Episcopatu acquisita in omnem vsum aliàs sibi non prohibitum. ibid. 7
Episcopum Regularem modicè inter viuos, non autem immodicè donare posse qui teneant. ibid. 11
Episcopus Regularis in vita tam amplè potest disponere de bonis intuitu Episcopatus acquisitis, quam amplè potest licitè Episcopus secularis. 177. 14
Episcopus secularis potest in vita donare etiam non modicè, & in prophanos vsus. ibid. 15
Episcopus donans reseruato sibi vsufructu donec viuat, inualidè donat. ibid. 16
Episcopus secularis & Regularis potest in ægritudine donare ad pias causas. 178. 34
Episcopus Regularis testari volens etiam ad opera pia, licentiam à Pontifice obtinere debet: & de quibus impedimentis. ibid. 35
Episcopus Regularis titularis cui acquirat, ostenditur. 179.40.
Episcopus qui renuntiauit Episcopatui, & ad Religionem reuertitur, cui acquiratur, ostenditur. ibid. 41
Episcopus Regularis, dimisso Episcopatu, non subiacet regulę suę Religionis, nec tenetur ad Monasterium redire. 179. 44
Episcopi luminaria in Ecclesiis accendi, & redditus Ecclesiasticos pro his sustinendis assignari voluerunt. 196 62.
Episcopus Genuens. obtinuit indultum contra quascunque gratias expectatiuas speciales, vel generales, & reseruationes etiam mentales. 255.51
Episcopus suadente necessitate Ecclesiæ potest Canonicos Collegiatarum compellere ad se promouendum ad Ordinem eidem Episcopo bene visum. 249.51
Episcopus concurrens cum aliis quatuor Canonicis in dando vocem in prouisione Canoniæ Magistralis, constituit maiorem partem, licèt alij Canonici fuerint plures. 290.22

Regibus

Regibus imputandum si eorum culpa Episcopi tales non sint quales olim fuere. 294. 5
Contra Episcopos, qui per vicarios, & visitatores munus suum adimplere existimant. 294.8
Locum vt Canonico competentem habere debet Episcopus, qui tanquam Canonicus in Capitulo assistit. 325.129.

Epistola.

Vide *Nuntius.*

Eques.

Eques de Gratiis quibus pactis, & conditionibus Monasterium S. Iosephi Monialium strictioris recollectionis Seraphici P. Francisci fundauit, ostenditur. 4.1
Quid in suo vltimo, quo decessit, testamento statuit, & circa hoc ordinauit. ibid. 2
Congregatin post mortem fundatoris quas capitulationes, & conditiones cum Monialibus statuerit. ibid. 3
Litis inter Congregationem, & Moniales motæ causa. ibid. 4.
Fori priuilegio renunciare non possunt Equites Ordinum Militarium. 326.130

Eremita.

Eremitæ aliquando ad quælibet nefanda perpetranda audaciores inueniuntur. 258.5
Auctores nominantur qui hac de re scripserunt. ib. 6

Error.

De errore eo ipso apparet quoties constat de veritate in contrarium. 251.72

Essentiale.

Essentialia ad veram professionem emittendam quæ requisitè. 88. 59
& Copulatiua, diuidit pro dimidia dispositionem. 288.1.

Eucharistia.

Eucharistiæ Sacramenti admirabiles effectus. 255.13
Eucharistiæ diuinissimo Sacramento abutentes seuerissime puniendi. ibid. 14
Eugeniana Bulla Salmantinæ Vniuersitati concessa refertur. 78.19

Examen.

Felinus sciens in Auditoribus S. Rotæ examen requiri pro forma, illud libenter subiit. 302. 12

Exceptio.

Exceptio nullitatis non releuat ad impediendam manutentionem. 19.167
Exceptiones contra testes oppositæ non admittuntur in summariissimo iudicio. ibid. 168
Exceptio testis quòd sit interessatus, non admittitur in summariissimo possessorio. ibid. 169
Exceptio quòd Monachus non sit admittendus in testem pro suo Monasterio, non admittitur in hoc summariissimo possessorio. ibid. 170
Exceptio firmat regulam in contrarium. 97.33
Exceptionē probare tenetur, qui eam apposuit. 167. 70
Exceptio firmat regulam in non exceptuatis, & declarat quid in regula comprehendatur. 208. 25
Exceptiones requirentes altiorem indaginem ad petitorium reiiciendæ. 213.74
Exceptio respiciens merita, seu dominium, & petitorium quando impediat manutentionem. ibid. 75
Exceptio vbi est clara non efficitur altioris indaginis, nec est reiicienda, si illud quod est discutiendum, prouenit ex replicatione aduersarij. ibid. 76
Exceptio requirens liquidationem non videtur admittenda in iudicio manutentionis. 226. 15
Exceptio de insufficientia valoris beneficij etiam incontinenti probata non potest retardare executionem mandati de manutenendo. ibid. 26
Exceptio non dicitur liquida ante rem iudicatam. ib. 28
Exceptio defalcandorum onerum beneficij tanquam petitorium respiciens non debet manutentionem impedire. 226.36
Exceptio firmat regulam in contrarium in casibus non exceptuatis. 255.61
Statutum omnes exceptiones excludens minimè excludit exceptionem non obseruati contractus. 326. 133
Exceptio non obseruati contractus potest opponi post sententiam definitiuam, & in executionē chartæ executoriæ. ibid. 134
Exceptio non obseruati contractus potest suppleri à Iudice parte non opponente. ibid. 135
Exceptiones oppositas reiicere videtur Iudex ad vlteriora procedens. 332.199
Exceptiones dilatoriæ debent regulariter ad definitiuam reseruari. ibid. 202
Exceptio ex personæ incapacitate resultans nunquam censetur exclusa. 334.215

Exclusio.

Exclusio temporalis de certa persona operatur vt censeatur dicta persona exclusa non verò sequentes in gradu. 326.137
Impeditus & temporaliter exclusus sequenti in gradu locum dat. ibid. 138
Exclusio absoluta, & perpetua in tota linea primi exclusi operatur. 139
Matre exclusa absolutè & simpliciter, omnes eius filij, & descendentes exclusi remanent. ibid 140
Exclusio fœminę quando est temporalis, scilicet quandiu extiterint masculi, illis deficientibus illa cessat. ibid. 141.

Excommunicatio.

Excommunicationis exceptio opponi potest vbi de sola possessionis manutentione agitur. 214.85

Excusatio.

Excusatio nulla est, vani, & affectati timoris. 210.36

Executio.

Executio contractus conditionalis fieri non potest nisi liqueat iudici de purificata conditione. 67. 2

Executor.

Executor mixtus potest partes iudicis assumere. 151.29
Executor omnis est mixtus quando agitur de remouendo possessore. ibid. 30
Executor tenetur assumere partes iudicis quando possidens docet de titulo colorato. ibid. 31
Executor iudicantis superior tenetur iudicialiter cognoscere de exceptionibus oppositis. ibid. 32
Executor merus potest causam cognitionis exceptionum oppositarum ad Superiorem remittere, & interim in executione supersedere. ibid 35
Executor merus iurisdictionem habet ad cognoscendum de exceptionibus falsitatis, obreptionis, & subreptionis rescripti. ibid. 36
Executor merus debet cognoscere de oppositis exceptionibus ad effectum supersedendi in executione, vel illam denegandi. ibid. 37
Executor debet andire possessorem etiam intrusum, & assumere partes iudicis. 152.38
Executores gratiarum Apost. possunt cognoscere de legitimis exceptionibus. ibid. 39
Executores testamenti qualiter se gerere debeant in venditione bonorum hæreditatis pro satisfaciendis debitis. 273.22
Salarium quando executori prestari debeat? 327. 143.

Exemptio, & Exemptus.

Exemptio vectigalium concessa generaliter exceptis certis casibus, est generalissima in casibus non exceptis. 97.34.
Lex ciuilis quando dicatur stantere contra exemptionem, & libertatem clericorum. 233.17
Exemptionem clericorum ab Imperatorum, & Regum liberalitate prouenisse qui teneant? & vnde colligant? ibid. 18

Exemptionem clericorum immediatè & in totum à iure diuino descendere plures alij melius sustinent. ibidem. 19

Constantinus Imp. absolutam clericorum exemptionem suo tempore agnouit, & deinde alij Imperatores. 284.10

Priuilegium exemptionis, seu immunitatis gratuito per viam contractus concessum extenditur ad onera,& gabellas de nouo post priuilegium impositas. 327. 148

Signatura & Rota solet concedere exemptionem à Superioris iurisdictione durante lite super, vbi ipsa litem grauem & non temere susceptam cognouerit. ibid. 149

Exemptus à iurisdictione ordinaria non est exemptus à iurisdictione Legati. 153.59

Existimatio.

Existimatio prudens, & rationabilis dubitatio de inferendo sibi malo aliquo sufficit ad matrimonium annullandum. 30. 79

Dispendium existimationis præferendum damno patrimonij. 103.9

Existimatio minuitur quando quis ab officio remouetur. ibid.6

Expensæ.

Expensæ pro colligendis fructibus factæ non deducuntur in decima ordinaria. 139 19

Expensæ non deducuntur de fructibus qui soluuntur in recognitionem dominij. ibid. 22

Expensæ non deducuntur in decima tutorum, ibidem. 24

Casus enumerantur in quibus non deducuntur expensæ. ibid. 26

Expensas litis, & alimenta recipiens non tenetur si succumbat, restituere, aut si vicerit, compensare. 315.20.

Expensas factas in alendo boue vel equo potest sine probatione repetere qui eas sustinuit. 316. 36

Expensæ præstari debent ab eo, qui petit actum fieri. 327.153.

Expensas pro quibus disciplinis à filio addiscendis patet præstare teneatur? 339.255

Extrauagans.

Extrauagantes dicuntur quæ iam propagato Ordine conditæ fuerunt. 199.3

Tò, ex tunc, denotat vltimam & immediatam præfixi temporis extremitatem. 209.32

F

Fabrica.

Fabricare in suo cuilibet licitum est pro libito,& ad cœlum vsque ædificium tollere,& vsque ad centrum fodere fundamenta. 186.52

Vtilitatem ex fabrica non percipientes dicuntur facere per æmulationem. ibid.55

Faciendi verb.

Qui differt facere quod debet, non potest facere quod ei debetur. 7.35

Qui non facit quod debet, non recipit quod oportet. ibid. 36

Facta contra legem pro infectis haberi debent. 51.15

Factum maioris partis ab omnibus fieri dicitur, 290.30 intellige vt n. 33.

Factum solius Prælati præiudicat Ecclesiæ quando per illud reducimur ad Ius commune. 345.316

Facultas.

Facultates concessæ à Rege, vel à contrahentibus cum aliqua qualitate, seu modo, eo non obseruato censentur reuocatæ. 274. 27

Facultates plures habens faciendi aliquem actum, semper censetur illum facere validiori, firmiori, & digniori modo. 289. 17

Facultas Regia ad validitatem maioriæ est actus facultatiuus, atque extraiudicialis valens expediri etiam sine citatione. 316.44

Fama.

Fama & communis vox multum opitulatur ad probationem metus. 37.103

Fama integra cuiusque est necessaria Reip. 106.16

Fama bona, & honor ob quinque fines desideranda. ibid.15.

Fama in antiquis,& in ardua causa quando probat. 327 153.

Vide *Honor.*

Familia.

Familiæ asserenti se cepisse delinquentem in loco non sacro, non est credendum si delinquens dicat se captum in loco sacro. 169.29

Familiaris.

Familiares produci possunt in casibus difficilis probationis. 36.131

Familiares bene admittuntur quando ex natura rei veritas aliter haberi non potest. ibid.132

Familiares rectè admittuntur ad probandum ea, quæ in domo peraguntur. ibid. 133

Familiaris quando in testem admittendus, vel repellendus veniat. 162.12

Familiaritas.

Familiaritatis iure quæ fiunt non constituunt aliquem in possessione ad præscribendum. 328.157

Fauor.

Fauor nullus maior quàm Fidei. 141.55

Febricula.

Febricula quædam etiam intermittens sufficit vt quis dicatur in infirmitate constitutus. 177. 19

Fenestra.

Monialium ad Monasterium si habeatur prospectus ex turri Campanaria, non debent aperiri fenestræ,& apertę sunt claudendæ. 185.50

Ferdinandus de Mendoça laudatur. 195.60

Festiuitas.

Festinitatum celebratio non est de præeminentiis pertinentibus ad patronos. 21.90

Feudalia.

Feudalia bona sunt natura sua inalienabilia. 273.15

Feudalia bona si alienentur in casibus permissis, emptor probare & curare tenetur pecuniam conuersam fuisse in illi met rebus pro quibus emptio facta fuit. ibid.16.

Feudatarius.

Feudatarius tenetur ad collectas, ob id tamen nihil deducit de seruitio quod præstat domino feudi. 140 39.

Feudatarius filius primogenitus tenetur fratri secundogenito vitam & militiam præstare. ibid.40

Feudum.

Feudum si concedatur Italo in Germania, debet concessio feudi regulari secundum consuetudinem Germaniæ. 318. 59.

Princeps potest de feudis antiquis erigere primogenituram in præiudicium vacatorum. 342.284

Fictio.

Fictio iuris pro veritate habetur. 253.22

Fides.

Fides est fundamentum iustitiæ. 5. 11

Iniustitia est non implere fidem datam, & promissum ibid. 12.

Graue est fidem fallere. 9.65

Fidei non actuarij non facit fidem. 215.98

A Fide

A Fide non retrahuntur nisi à parentibus infectis orti. 261.44

Vide *Pacta*.

Fideicommissarius.

Fideicommissarius ad hoc vt sit legitimus contradictor ad impediendam hæredis possessionem, quæ requirantur. 318.159

Fideiussio.

Fideiussio data pro certo tempore, transacto illo remanet extincta. 68.8

Fideiussio semel extincta non potest postea validari sine facto fideiussoris. 69.18

Fideiussio est stricti iuris, & non extenditur. ibidem 21.

Fideiussionis natura est vt illius effectus nunquam extendatur, nisi in quantum se extendunt verba. ibid. 30

Fideiubere si mulier iurat, talis fideiussio non valet contra primum iuramentum. 73.22

Fideiussor.

Fideiussor intercedens pro Officiali, seu administratore, tenetur tantum ad interesse, & non ad pœnam in quam principalis debitor incidit ex sua culpa. 61.2

Fideiussor non tenetur pro eo quod venit ratione incidentis negotiationis. ibid.4

Fideiussor non tenetur pro eo quòd accreuit ob moram debitoris. ibid.5

Fideiussor ab obligatione liber remanet transacto tempore, intra quod purificanda erat conditio. 68. 9

Fideiussor intelligitur promittere rebus in eodem statu, & terminis permanentibus. 69.20

Fideiussor non tenetur quando variatur res, causa, vel actio. ibid.22

Fideiussor, qui in certam causam fideiussit, non obligatur vltra consensum proprium. ibid.23

Fideiussor liber remanet ab obligatione resoluto contractu ob defectum adimplementi conditionis. 68.14

Fideiussor in dubio semper videtur se restrinxisse ad id, de quo verisimiliter fuit actum inter partes. 70.31

Fideiussor solùm præsumitur fideiussisse pro causa, pro qua fuerat tractatum. ibid. 32

Fideiussor non tenetur pro eo, quod venit ratione incidentis negationis. 328.161

Fideiussor videtur se obligasse pro originali, non pro accidentali debito. ibid.162

Fideiussor non obligatur pro eo, quod accreuit ob moram debitoris. ibid.163

Fidelis.

Fidelibus Israelitici populi Petrus annuntiauit honores iure sanguinis illis competentes. 122. 128.

Fideles ex Gentilitate ad Ecclesiam venientes quomodo se vniuerint cum conuersis à Iudæis. ibid. 130

Fideles filij Abraham cæteris paribus anteponendi fidelibus ex Gentilitate prouenientibus. ibid. 131.

Cereos per diem in Cœmeteriis olim accendere quatenus fidelibus prohibebatur. 196.66,67

Filius, filia.

Filij vltra tertium disponere non possunt in damnum parentum. 72.5

Filij tales sunt quales parentes. 116.80

Filius præsumitur in dubio potiùs spurius quàm naturalis. 166.64. Sed contrarium verius. 167.65

Lex in quantum potest, fauet filiis vt sint legitimi. ibid.

Filius in dubio præsumendus est potius post matrimonium, & non ante, vt legitimus iudicetur. ibid.66

Filius naturalis propriè dicatur. ibid.67

Filius legitimus natus ex patre spurio an dicatur de familia? 165.49

Filius naturalis dicitur, qui ex soluto & soluta, & inter quos matrimonium esse potest, natus est. 251. 2

Habilitas ad efficiendum filium naturalem sumenda est vel inspecto conceptionis, vel natiuitatis tempore, prout nato fuerit vtilius. ibid 3

Naturalis vt dicatur filius non requiritur de iure Canonico quod natus sit ex concubinatu. 252.4

Filij habiti à patre ex puella soluta durante lite super validitate matrimonij cum alia nulliter contracti, legitimantur per subsequens matrimonium cum dicta puella contractum. ibid. 5c

Filij nati ex matrimonio putatiuo ad hoc vt legitimi sint censendi bona fides saltem alterius coniugis requiritur. 253.19

Filij suscepti ab vxorato non sunt naturales, nec legitimantur per subsequens matrimonium. ibidem 21.

Naturalis filius in dubio potius præsumitur, quàm spurius. ibid.24

Filiis, vt sint legitimi, fauet lex quantum potest. 254.25.

Filij remunerantur ex parentum meritis. 264.70

Filius fam. de tertio bonorum suorum in præiudicium parentum disponere potest. 329. 168

Filiis in vita parentum non debetur legitima. 333. 209

Filius non tenetur conferre libros sibi à patre donatos, intellige vt ibi. 334.217

Filij naturales sunt hæredes necessarij matris. 354.5

Pater extantibus legitimis descendentibus, vel ascendentibus, quibus debeatur legitima, non potest ex testamento relinquere suis filiis naturalibus vltra vnciam. ibid. 6

Filio naturali potest pater omnia bona sua in vita, vel in morte relinquere quando non extant descendentes legitimi, vel ascendentes. ibid.7

Pater si habeat filios legitimos, & naturales, potest relinquere quintum bonorum filio naturali. ibid.8

Pater quando moritur abintestato, & non adsunt filij legitimi, nec coniux, possunt naturales succedere in duabus vnciis. ibid. 9

Filij naturales præteriti à patre omnino sunt exclusi. ibid. 10

Naturales liberi contra paternam voluntatem & dispositionem quicquam capere non possunt. ibid.11.

Filia iurans patri non alienare, nec alienationi fundi dotalis consentire, si postea etiam cum iuramento consentiat dictæ alienationi, illa non valet. 72.55

Cautela pro filia renuntiante, vt non obligetur. 73.23

Focularia.

Focularia de nouo aucta comprehenduntur in functionibus fiscalibus Baroni per verba vniuersalia, vel indefinita concessis. 98.49

Fœmina.

Fœmina si fuerit teneræ ætatis, magis timere præsumitur. 57.8

Fœminæ ætate provectæ ex superueniente calore solent in mares conuerti. 173.6
Fœminæ apud Romanos in mares mutatæ. 173.9
Fœminæ in Italia & Africa in mares mutatæ. ibid.10
Fœmina cum marito filium vnum peperit, & subito exorta virilitate, marito relicto alteram duxit, & ex ea liberos generauit. ibid.15
Fœminæ comprehenduntur appellatione descendentium. 521.90
Vide *Mulier.*

Forma.

Formæ omissio actum vitiat. 157.110
Forma est de genere indiuisibilium. ibid. 11
Formæ substantia amplectenda. 216.109
Tò, forsan, nihil ponit in esse. 250.65
Franciscus Episcopus Cautien à Iudæis conuersis originem ducens. 126.141

Fratres.

Fratres S. Francisci nullo modo denarios, vel pecuniam recipere possunt. 51.14
Fratres plures si diuidant inter se comitatum, & separatim vnusquisque iurisdictionem exerceat in portione sibi contingente, non intelliguntur diiunctum quidpiam agere respectu ipsius iurisdictionis. 133.12

Fraus.

Fraus & dolus quando interuenit in subhastatione facit admittere nouum licitatorem. 47.6
Fraus, & collusio arguitur ex modo insolito agendi. 242.14

Fructus.

Fructus colligens functionum grauamina subire debet. 138.13
Tò fructus, significat omne illud quod præcipitur etiam non deductis expensis. 139.20
Fructus Ecclesiarum, & beneficiorum dicuntur deductis oneribus. 143.76
Fructus beneficiorum sunt qui supersunt deductis oneribus. ibid.79
Fructuum appellatione venit id dumtaxat quod superest deductis expensis. ibid.80
Mentio vbi fit de integris fructibus, intelligitur deductis oneribus. ibid.82
Fructus vltra triennium durare non præsumuntur. 144.98
Fructus duplici solutione grauari non debent. ib.99
Fructus Episcopatus vacationis tempore obuenientes futuro debent successori fideliter reseruari. 175.2

Fucus.

Fuco, & variis pigmentis, ac compositis ornamentis quando sine peccato vti possit, ostenditur. 300.27
Fuco & pigmentis se ornans an dicatur adulterare opus Dei. ibid.25

Functio.

Functiones fiscales Baroni per verba vniuersalia concessæ comprehendunt focularia de nouo aucta. 319.170

Fundator.

Fundatoribus Monasteriorum, & Ecclesiarum multa conceduntur, vt eorum exemplo alij ad similia prouocentur. 10.69
Fundator quando dicatur loqui per verba ciuilia, & quando per verba naturalia? 165.46
Fundator dicens vt Capellanus celebret, vult potius vt Missa sit certa, quàm vt Capellania sit Presbyteralis. 248.47

Fundus.

Fundus donatus, vel legatus à patre filio spurio loco alimentorum non transmittitur ad hæredes ipsius filij. 315.34
Fundi dominus an possit pro damno retinere bouem illic intrantem? 316.34

Funus.

Funus tacitum, vulgare, commune, plebeium. 189.92

Furiosus.

Furiosi ob fati infelicitatem culpa liberi existunt. 260.20

G

Gabella.

Gabella quando imponitur à statuto super fructibus, non deducuntur expensæ. 139.21
Clerici pro rebus, quas negotiationis causa extra Regnum asportant, tenentur soluere gabellam. 286.16
Gabellam soluere tenentur ementes fructus, & redditus Ecclesiasticorum. 325.124
Gabellas superadditas comprehendit priuilegium de percipiendis gabellis. 344.293
Galli & Itali breui tempore nouiter Conuersos veteribus coæquarunt, vt iam inter eos nulla inueniatur distinctio inter nouos & veteres Christianos. 113.66

Garcia.

Garcia Loaysa laudatur, 196.64

Generatio.

Generatio clara non prodest ei, quem mores sordidant. 107.24

Generalis.

Generalis loquutio omnia comprehendit. 97.12
Generalis, seu Prouincialis non potest prorogare officium suum. 207.4
Generalis S. Augustini potest dispensare circa mutationem loci ad celebrandum Capitulum Generale. 209.33
Generalis potest prorogare Capitulum generale, & Prouincialis prouinciale ad tempus. Quomodo intelligendum. 211.55.54.55.59

Generalatus.

Generalatus officij vacatio in Religione S. Augustini quando inducatur? 208.21,22

Genitus.

Genitorum ignobilitas nihil obest filio. 107.16

Gestum.

Gesta per suspensum post appellationem à suspensione interpositam sustinentur. 158.121

Gloria.

Gloriæ cupiditas acuit industriam, animosque ad res acriter & animosè gerendas. 108.35

Glossa.

Glossarum auctoritas cæterorum auctoritatem superat. 291.40

Gonçalus.

Gonçalus de Carthagena Pauli filius fuit Episcopus Placentinus. 125.139

Gratia.

Gratia redditur subreptitia si omittantur aliqua, quæ de stylo Curiæ exprimi debent. 59.43
Gratia expectatiuæ cum claus. *ex nunc prout ex tunc*, concessa, retrotrahitur ad tempus datæ ipsius gratiæ. 99.5
Gratia si sine causa denegetur, fit eadem gratia iniuria. 105.5
Gratia in forma Dignum post purificationem mediante retrotractione executionis censetur facta à die datæ expeditionis. 229.5
Gratiæ, quæ aliquibus piis vsibus applicantur etiam de bonis Ecclesiasticis, quamuis redundent in aliorum

aliorum odium, debent large interpretari. 141.58
Gratia ob narrata non verificata corruit. 237.3
Gratia dicitur perfecta in eo momento, quo signatur supplicatio. 238.9
Gratia in forma Dignum expedita post purificationem mediante retrotractione executionis, censetur facta à die datæ expeditionis litterarum. 238.12
Narrata in gratia sunt iustificanda de tempore gratiæ. ibid.15
Gratia futuræ successionis non dependet à gratia in qua prouidetur necessitati Ecclesiæ, aut coadiuti. 239.19

S.Gregorius.

S.Gregorius *epist.* 54. *alias* 56.*lib.* 11. declaratur. 284.21
Gregorius se optare ait vt, omnes Iudæi Christiani fierent. 111.51

H

Habebo te in vxorem, licèt non addatur particula ex nunc, secundum opinionem Basilij, verum efficiunt matrimonium. 130.20

Habilitas.

Habilitate personæ in consideranda debet attendi tempus, quo actus ad personam applicatur. 99.18
Habilitas, & qualitas requisita debet interuenire de tempore oppositionis, vel petitionis. 292.7
Habilitas requisita præcedere debet antequam quis nominetur, vel eligatur. ibid.8
Personæ habilitas in quocumque iudicio ante omnia iustificanda. 334.214

Habitus.

Habitus monachorum S.Benedicti reformatorum in quo differat à claustralibus non reformatis, ostenditur. 88.40
Habitus S.Benedicti essentiale in quo consistat, ostenditur. ibid.41
Habitus Abbatum S.Benedicti reformatorum, & claustralium qui? ibid.44

Heres.

Hæres directò venire potest potiùs contra emptores, quàm contra testamentarios absque bona fide vendentes, ad nullitatem venditionis. 274.23
Hæres cum beneficio inuentarij non obligatur vltra vires hæreditarias. 330.177
Hæres pro actionibus pœnalibus contra defunctum introductis non tenetur nisi in quantum ad ipsum peruenerit. ibid.178
Hæres adiens hæreditatem sine confectione inuentarij tenetur soluere debita & legata etiam vltra vires hæreditarias, non tamen in foro conscientiæ. ibid.179.180
Hæredes non describentes omnia bona in inuentario non amittunt illius beneficium quando omissiones non sunt dolosæ. 332.194

Heresiarcha.

Hæresiarchæ & Dogmatistæ non reconciliantur, neque ad misericordiam admittuntur. 280.32
Hæresiarcha quis dicatur? 261.45
Vide *Dogmatista.*

Heresis.

Hæresis crimen cæteris criminibus solet esse occultior. 278.17
Probatio plena & concludens requiritur vt quis in crimine hæresis pœna ordinaria condemnetur. ibid.20

Hereticus.

Hæreticorum descendentes, ad nullum ecclesiasticum beneficium, vel officium admittendi vsque ad secundum gradum per lineam paternam, & vsque ad primum per lineam maternam. 117.95
Hæreticum quem non esse ex quibus actibus probetur. 118.97
Hæretici formales admittuntur, & reconciliantur, si antè testium publicationem peccatum suum confiteantur, & ad pœnitentiam reducantur. 262.51
Hæretici capitis pœna puniuntur, illà tamen non punit S.Officium confitentes culpam, misericordiamque flagitantes. 264.66
Hæretici omni Iure pœnam vltimi supplicij merentur. 279.30
Hæreticus vt verus pœnitens habeatur, necessaria est omnimoda peccati confessio. ibid.31

Hebreus, Hebræa.

Hebræorum natio & progenies inter omnes Mundi selecta, inclyta, & magna fuit. 121.121
Hebræa gens habuit Deum sibi vnitum, & appropinquantem secundum carnem. 122.116
Illustres viri ex Hebræis descendentes. ibid.
Excellentiora de natione Hebræa, referuntur. 123.133
RR.PP. Alphonsus de Oropesa, & Hieronymus à Cruce bona mente affirmant desiderare cum hac gente propinquitate coniungi. ibid.134

Hermaphroditus.

Hermaphroditi quomodo generentur. 173.5
Hermaphroditi multi in Hispania. 174.12
Hermaphroditi appellantur, qui vtroque sexu valent, & denominantur à sexu, quo magis præualent. ibid.23
Hermaphroditi in virili sexu magis præualentes admittuntur ad successorem maioratus excludentis fœminas. ibid.24
Iudices, aduocati, testes & tabelliones possunt esse hermaphroditi in virili sexu præualentes. ibid.25

Hispania.

Hispania Christianæ Religionis obseruantissima, & hæreticis infestissima. 258.7

Homo.

Homo per maculam falsitatis deuenit ad nihilum. 161.16
Homines sua natura ad dissentiendum proni sunt. 291.33

Honor.

Honoris & famæ causa, vitæ, & rebus præferenda. 105.2
Honorem proprium non curantes qualiter reprehendendi. 106.14
Honor qui debetur Regi, tribui debet Diuino, qui est Rex Regum. 255.11

Horologium.

Horologiorum vsus, Campanis inuentis, fuit introductus. 185.39

Hostia.

Hostiam sacram conculcans sine errore intellectus non est hæreticus. 261.50

Humilitas.

Humilitas apud Christianos non dedecorat, sed ornat. 255.10
Humilitati an præsumptioni tribuendum si quis debere præesse intelligens, ex humilitate præesse contemnit. 296.26
Humiliati, & quidam Monachi Romæ inter se controuersiam habuerunt quis eorum primò deberet pulsare ad Matutinum. 286.66

Hypotheca.

Hypotheca non datur in casibus à iure expressis. 56.74
Hypotheca censualis est irregularis, & extraordinaria. 145.103
Exclusio necessaria est in hypothecis ordinariis vt contra

contra tertium possessorem procedi valeat,non ita in hypotheca censuali. ibid.404

I

Ianua.

IAnuæ nouæ non sunt aperiendæ directò aduersus ianuas,vel vicini fenestras. 186.53

Identitas.

Fundans se in identitate tenetur comprobare, & contra eum præsumitur pluralitas. 163.30

Identitas vt probetur,sufficit verificare duas demonstrationes. ibid.31

Nomen & cognomen an probent identitatem. ibid. 32

Familiæ & generis diuersitas præsumitur ex non identitate cognominis. ibid.33

Ignorantia.

Ignorantia Iuris nunquam excusat. 280.39

Ignorantia excusationem nunquam afferre potest in hæresis,vel blasphemiæ crimine, quod nostræ Fidei Catholicæ articulis resistit. ibid.40

Illatio.

Illatio non fit à diuersis. 241.49.& p.242.8

Illegitimus, Illegitimè.

Illegitimus prima Tonsura initiatus ex dispensatione Episcopi,absque alia capax fit pensionis. 339.259

Illegitimè nati admittuntur in Hispania ad insignia,arma,& nobilitatem patris. 165.52

Immediatè.

Τò, *Immediatè*, de sui natura exigit præcisam continuationem. 211.45

Immediatum id dicitur quod est sine medio. ibid.46

Τò, *Immediatè* importat vt nullo alio actu etiam momentaneo interposito debeat actus celebrari. ibid.47

Immunitas.

Potestas concedendi immunitatem à collectis residet penes supremum Principem. 94.1

Immunitas concessa mercatoribus nauigantibus ad aliquem portum pro augenda illius habitatione non potest reuocari. 95.7

Priuilegium immunitatis obtinentes non comprehenduntur sub constitutione Principis iubentis collectam soluendam nemine excepto. ibid.8

Immunitatis priuilegium per legem generalem non tollitur. 96.16

Priuilegium immunitatis extenditur ad decimas futuras. 97.38

Immunitas per verba generalia concessa comprehendit collectas de nouo impositas ratione belli superuenientis. ibid.39

Immunitas ex causa onerosa concessa comprehendit collectas futuras. ibid.40

Immunitas à gabellis comprehendit onera, & gabellas futuras. ibid 42

Priuilegium immunitatis extenditur ad bona post priuilegium quæsita. 98.45

Immunitatis priuilegium comprehendit incolas de nouo superuenientes. ibid.46

Immunitas 40. aut 30. passuum de consuetudine hodie non seruatur. 269.15

Vltra Cœmeterium hodie nullum spatium loci cedit immunitati. ibid.16

Domus ædificatæ intra 40.vel 30.passus, etiamsi forent habitatæ per laicos,gaudent immunitate secundum aliquos. ibid. 17

Immunitas Ecclesiæ datur loco,non personæ. ibid.18

Domus Parochorum,Canonicorum, & aliorum Ecclesiasticorum,etiamsi laicis locatæ sint, gaudent Ecclesiæ immunitate. ibid.19

Domus,quæ cohæret Ecclesiæ,& est ipsius Ecclesiæ & non alicuius particularis, gaudet immunitate. ibid.20

Portam,seu annulum portæ Ecclesiæ tenens quando ipsa est clausa,illius gaudet immunitate.ibid. 21

Scalæ quæ sunt Ecclesiæ annexæ,&de illius pertinentiis gaudent immunitate. ibid.22

Quando agitur de immunitate sumus in fauorabilibus,quando verò agitur de adgrauãdo delictum, sumus in odiosis. 270.33

Tectum Ecclesiæ gaudet illius immunitate. ibid.35

Immunitate Ecclesiæ gaudet ille, qui in Ecclesia, vel Cœmeterio habet præcipuam partem corporis. ibid.37

Pedem tantum in Ecclesia,vel Cœmeterio habens gaudet priuilegio immunitatis. ibid.38

Manum habens intra fines Ecclesiæ,licet foret extra, gaudet illius immunitate. ibid.40

Manu tangere locum sacrum sufficit ad effectum gaudendi Ecclesiæ immunitate. ibid.41

Parietem Ecclesiæ exteriorem tangens, illius gaudet immunitate. ibid.42

Aër Ecclesiæ, vel Cœmeterio respondens gaudet priuilegio immunitatis. ibid.43

Ecclesia,& Cœmeterium retinent suam immunitatem in aëre vsque ad Cælum eidem Ecclesiæ, vel Cœmeterio respondens. ibid.44

Immunitati Ecclesiasticæ in dubio fauendum, ac pro ea iudicandum. ibid.45

Immunitatem Ecclesiæ defendere spectat ad Ecclesiasticos. ibid.46

Immunitas ecclesiastica indirectè violatur per circuitum,& sub simulato nomine. 281.13

Immunitas per verba generalia concessa comprehendit collectas ratione belli superuenientis de nouo impositas. 327.147

Immunitatis priuilegium extenditur ad personas,& bona post priuilegium quæsita. 344.291

Impedimentum.

Episcopus in impedimentis dirimentibus aliquando ex vrgentissima necessitate dispensare potest. 356.16

Imperium.

Imperium temporale tutum reddit Fidei Catholicæ defensio. 331.188

Importunum.

Importunum dicitur quasi sine portu, & sine quiete. 351.11

Improbus.

Improborum probra æquè vt præconia bonorum immortalia manent. 106.10

Τò *In*,iuncta ablatiuo stat pro *intra*. 268.5

Incola.

Incolas de nouo superuenientes comprehendit priuilegium immunitatis. 345.292

Incompatibilitas.

Incompatibilitatem non inducit acquisitio beneficiorum,sed tantum illorum retentio. 293.23

Indecentia.

Indecentia an resultet ex eo quod Sacerdos cathedram iuris ciuilis moderatur. 77.5

Indicium.

Indicia maiora in criminibus contra Fidem requiruntur quàm in aliis delictis. 277.4

Indicium desumitur aduersus inquisitum ex qualitate personæ. 278.13

Indicia multa coniunguntur ad Reum conuincendum, si in eundem tendunt finem. ibid.16

Indicia leuiora sufficiunt in criminibus difficilis probationis. ibid.18

Indicia & præsumptiones non sufficiunt ad condemnandum

nandum in pœnam nisi extraordinariam. ibidem 21.
Indicia magna & vrgentia sufficiunt ad torturam inferendam. 279.22
Indicia quando maxima sunt, aut semiplena probatio adest, præsumitur crimen cum complicibus commissum. 279.27
Indicia suis ponderibus examinata ad capturam aptiora sunt, & ad torturam. 330.181

Indictio.

Obseruatio solemnitatum indictionis, diei, & horæ in electionibus non est necessaria quando omnibus est notoria. 219.116

Indultum.

Indulta concessa DD. Archiepiscopis Cardinalibus ratione communionis & consortij prosunt etiam ipsi Capitulo. 169.3
Indultum non remouet obstaculum inhibitionis. 241.44.
Indultum non comprehendit beneficia duplicem reseruationem habentia. ibid.45
Indultorum modernorum diuersa forma ab antiquis. ibid. 50.
Vide *Rescriptum.*

Infamia.

Infamia facti quæ? 106 9

Infelicitas.

Infelicitas est vt quis incurrat in inspectionem delicti, quamuis sit innocens. 106.11

Inferior.

Inferior facta Superioris excitare non potest. 153. 61.

Infidelis.

Infideles dubitant propter perpetuam inhabilitatem suis descendentibus obouentuam, Fidem Catholicam amplecti. 117.93
Exempla referuntur de quibusdam fidelibus, qui propter talem inhabilitatem, & contractam infamiam fieri Christiani noluerunt. ibid.94

Infirmus.

Infirmus ille dicitur, cui infirmitas impedimento est ad agendam aliquam actionem. 177.24
Infirmitatis de principio si constiterit, præsumitur quod fuerit continuata vsque ad mortem. ibid.21.

Ingenuus.

Ingenuus vir debet agere de conseruando suo statu, & honore. 106.12

Ingratitudo.

Ingratitudo dicitur ventus vrens, siccans fontem misericordiæ, rorem pietatis, & fluenta gratiæ. 9. 66.

Inhabilitas.

Inhabilitas, quæ personam respicit, eam afficit vndecunque vadat. 315.29

Inhibitio.

Inhibitio emanata post possessionem eam non afficit. 215.96
Inhibitio contra Ordinarium operatur interdictum conferendi. 233.25
Inhibitio cum decreto irritanti requiritur ad hoc vt semper beneficium remaneat affectum. 240 30
Inhibitio obtenta post elapsum tempus ad appellandum non debet attendi. 331.189

Iniuria.

Iuramento, & declarationi iniuriantis standum est quod iniuria non fuerit illata animo iniuriandi. 261.24

Innoxius.

Crudele nimis est innoxios homines occidere. 116.87.

Inobedientia.

Inobedientia & contumacia graue est delictum, & deterrimi exempli. 20.177

Inquisitio, & Inquisitor.

Inquisitorum arbitrio relinquitur, quæ indicia in causis Fidei sufficiant ad capturam. 277.5
Indicia huius rei quæ? ibid.6
Inquisitores Fidei muros tutantur eiusdemque fidei indagatores, & exploratores sunt. 331.184
Inquisitores quare Crucem vestibus assutam præferunt. ibid.185
Officij sanctæ Inquisitionis primaria cura est Fidem orthodoxam defendere, &c. ibid.186
Inquisitionis sanctæ officio debentur innumera bona, quibus nostra Hispania Dei beneficio exultat. ibid.187

Institor.

Institor principalem obligat ad interesse tantum ex vi contractus, non autem ad pœnam ratione culpæ, seu delicti: 61.6
Institor non habet facultatem faciendi incidere principalem auctorem in pœnam negotiationis. ibidem 7
Institor, qui dominum ratione contractus ad interesse obligare valet, non potest pro culpa seu delicto illum obligare. 332.192

Instrumentum.

Instrumentum conditionale conditione non adimpleta deficit. 67.5
Instrumentum nullum non meretur executionem. 68.13.
Instrumentum virtute sequentis vsus extenditur ad illud, ad quod alias non extendebatur. 146. 122.
Solemnitatem in instrumentis extraiudicialibus per legem secularem adhibendam tenentur clerici obseruare quando sine difficultate, & aliqua impensa id fieri potest. 283.28
Instrumentum potest licitè retineri à procuratore quousque ei sit satisfactum de sumptibus. 344 301.
Instrumenta antiqua non indigent solemni recognitione. 345.312
Vide *Scriptum.*

Ioan. Baptista Ælianus.

Ioannes Baptista Ælianus natione Hebræus vir pius, & qui pro Fide Catholica multum laborauit, & scripsit. 123. 136
Tò, *ipsa*, est restrictiua temporis, & exclusiua alterius rei. 208.13
Tò, *Ipsis*, est personalissimum, & ad oculum demonstratiuum. 268.8
Tò, *Ipso facto*, important ipso iure, statim, & absque aliquo hominis ministerio. 208.16

Irregularis, Irregularitas.

Irregulares non sunt qui iam à natiuitate Christianam Fidem professi fuerint, licet Patrem, aut auum, seu proauum habeant Ethnicum, Iudæum, aut Saracenum. 112.63
Irregularitatem non incurrit priuatus iure dandi vocem, si nihilominus illam in Capitulo det. 33.118
Irregularitas aliquando impedit solam susceptionem, non vsum. 92.72
Irregularia, & extraordinaria non comprehendit adæquatio, quæ resultat ex concessione ad instar. 313.6

Isaac.

Isaac fuit viua imago filij Dei facti hominis. 121.119

Israelita.

Israelitæ propter perfidiam amiserunt gloriam, legem, templ

repromissiones,& adoptionem filiorum. 121.127

Iudæus.

Magnum antiquitus erat ex Iudæis esse. 121.123

Iudæi omnes,qui Christi morti consenserunt vnà cum suis misere perierunt in obsidione Hierosolymitana. 126.144

Iudæos morti Domini consentientes excusat S.Paulus Apost.propter ignorantiam. 127.147

Vocans aliquem Iudæum ligatur *l.2. tit.14. lib.8. Recop.* 333.105

Iudex.

Iudex Ecclesiasticus semper est competens ad cognoscendum de rebus, quæ tangunt spiritualitatem. 11.83

Iudicis arbitrio committitur an & quando sæuitia sufficiat ad diuortium. 57.4

Iudex qui præueoit per capturam rei criminosi,cognoscit de causa, licet alter iudex prius verbaliter & iudicialiter de eadem cognouisset. 100.1

Iudex qui ex negligentia vel dolo capturam de delinquente facere distulit,cùm possit,præuenitur ab alio qui illam realem fecit, etiamsi primus in citatione & monitione præuenisset. ibid.3

Iudex vnus quando ex defectu iurisdictionis non potest certam pœnam imponere, recurritur ad alium, qui eandem imponere valeat. 102.16

Iudex Ecclesiasticus simul cum seculari concurrere poterit in punitione delinquentis in aliquo ex criminibus mixti fori,si spiritualibus pœnis vti velit, ibid.19

Iudex si potest procedere vt ordinarius, vel delegatus electa vna via licèt inutili, non potest ad aliam redire. 154.81

Index,cui concessum fuit absolutum, & liberum arbitrium,potest sine causæ cognitione & partis citatione procedere. 156.96

Iudex multum strictè, & præuia necessitate debet officium suum impartiri, vt vendatur domus ad ipsius Ecclesiæ ædificationem,vel ampliationem. 185.48

Iudex in decreto manutentionis debet præseruare iura omnia partibus tam in petitorio, quàm in possessorio ordinario. 226.37

Iudex debet ex officio repellere exceptiones oppositas ad procrastinandam executionem. 227.45

Iudex clementius se gerere debet quàm lex. 266.84

Iudex habens duplicem potestatem, ordinariam scilicet,& delegatam,potest ambabus vti. 289.16

Iudex à quo non obstante inhibitione Superioris subreptitia potest suam sententiam exequi. 331.190

Iudex potest finito officio aliquid recipere à parte pro qua tulit sententiam, sponte tamen & sine fraude offerente. 332.197

Iudèx debet esse certus de sua iurisdictione. ibidem 200

Iudicium.

Iudicandum est in vtroque foro iuxta communem verborum intelligentiam si de intentione contrahentium constare nequit,& res dubia sit. 131.32

Voluntas, populique voces non sunt attendendæ in iudicando. 266.83

Iudicium confirmat ius superueniens post litem contestatam. 333.207

Iulianus.

Iulianus apostata ad quid studia litterarum prohibuerit? 80.27

Iulianus Pomerius Archiepiscopus Toletanus ex genere Hebræorum sanctitate, & omnigena virtute præclarus. 125.137

Iuramentum.

a mentum speciale præstantes arctiori vinculo ligari videntur. 9.57

Iuramenti præstatio stringit magis,& efficaciorem reddit obligationem. ibid.58

Contractibus etiam natura sua reuocabilibus, si iuramento confirmentur, non potest contrauenire. ibid.59

Iuramentum operatur idem quod clausula derogatoria,& ex certa scientia. ibid.60

Obligatio ad peccatum mort.obligans oritur ex iuramento promissorio. ibid 61

Peccatum non adimplentis iuramentum tanto grauius est,quanto maior fuerit eius dignitas, Religio,& præeminentia. ibid.63

Iuramentum non operatur vbi interuenit enormissima læsio. 12.107

Iuramentum primo præstitum facit quòd secundum iuramentum contrarium non valeat. 72.14

Iuramentum factum contra primum iuramentum licitum,iuridicum,& honestum non valet. ibid.17

Iuramentum sequitur naturam scripturæ,& actus, cui adiicitur. 304.40

Iurgium.

Iurgium nouum ex sopita materia oon debet suscitari 8.48

Iurisdictio.

Iurisdictio ecclesiastica est imprescriptibilis respectu laicorum. 96.22

Iurisdictione concessa,ea omnia videntur concessa sine quibus iurisdictio explicari nequit. 100.5

Iurisdictio ecclesiasticorum Iudicum ad spiritualem correctionem principaliter tendit,ciuilis ac secularis ad vindictam publicam. 202.14

Ius.

Ius per pactum parti acquisitum ei sine facto illius auferri non potest. 6.27

Iuri ante clericatum operam dans post illum ad Doctoratum in eodem iure poterit promoueri. 78.13

Ius non abdicatur à resignante si resignatio in forma Dignum expedita non fuerit totaliter effectuata. 229.4

Ius conscientiæ, vide *Conscientia.*

Iuspatronatus.

Iuspatronatus eo ipso censetur acquisitum fundnati,vel dotanti,si expresse illud non remiserit. 21.85

Iuspatronatus tribus modis acquiritur. ibid.86

Iuspatronatus seculare si ad Ecclesiam deuenìat, fit ecclesiasticum. 243.29

Iuspatronatus relictum cuidam,& aliis sub nomine collectiuo,diuidendum pro dimidietate. 288.8.9

Iurispatronatus dimidiam vocem habens vnus, & decem alij alteram dimidiam, attenditur præsentatio facta ab habente dimidiam,& ab vno ex decem 290.20

Concil.Trid.*sess.24.cap.17.de reform.* comprehendit beneficia iurispatronatus. 293.19

Iustificatio.

Iustificatio gratiæ debet concludere ad illius tempus. 238.10

Iustitiarius.

Iustitiarius quid significet in iure Canonico. 91.66

L.

Labor.

LAbor pro Deo nullatenus effugiendus. 296.27

Laborandum non in eo quod sibi, vel paucis vtile sit,sed quod multis vt salui fiant. ibid.15

Lacryma & suspiria metus continuationem probant. 32.93

Læsio.

Læsio enormissima secundùm aliquos contractus etiam

transa

transactionis rescissionem inducit. 12.106
Iuramentum non operatur vbi interuenit enormissima lesio. ibid 107
Læsio non attenditur in renunciatione, quæ donationem importat. 75.34
Læsionem enormissimam excludunt periculum mortis, & vita incerta. ibid. 41
Læsionis ad probationem regulariter debet attendi tempus conuentionis, seu actus, qui geritur. ibid. 42

Laicus.

Laici sunt incapaces possessionis, & præscriptionis in materia decimarum, nisi cum præscriptione allegetur priuilegium ante Concil. Lateran. obtentum. 96.21
Doctores referuntur qui tenent licitum non esse ecclesiastico iudici in casibus mixti fori, hæresis crimine excepto, laicos capere & incarcerare. 100.4
Laici in delictis ecclesiasticis non minus sunt subditi Episcopo quam clerici. 101. 6
Hæresis de crimine conuicti laici ab Inquisitoribus capi & incarcerari possunt. ibid. 7
Doctores referuntur qui sustinent ecclesiasticum iudicem in casibus mixti fori laicos capere posse. ibid. 8.
Consuetudo quæ vbique recepta circa capturam laicorum in criminibus mixti fori. ibid. 11
Consuetudo specialis vt ecclesiastici iudices incarcerare valeant laicos delinquentes, illa seruanda est. 102.12.
Consuetudine induci potest in ciuilibus causis, vt ecclesiastici contra laicos iure aliquo cognoscentes, eos incarcerare valeant. ibid. 13
Laicus punitus à iudice ecclesiastico iterum condigna pœna punitur à seculari in delictis mixti fori saltem atrocioribus. ibid. 15
Laici delinquentes si condigna pœna de aliquo delicto mixti fori ab ecclesiastico Iudice puniti fuerint, non poterunt postea à seculari puniri. ibid. 20
Laici in electionibus quando interesse possint? 156. 100.

Legandi verb.

Legando testator in codicillis non videtur in dubio recessisse à priori voluntate posita in testamento. 348 344.

Legatum.

Legatum reddit conditionale clausf. *si nupserit Titio.* 318.38.

Legatus.

Legato qui non sit à latere minimè subiiciuntur Abbates benedicti & titulati. 87. 35
Legatus de latere potest electiones confirmare. 153.37
Legatus est Iudex competens contra exemptos. ibid. 58

Legens.

Legentes, seu studentes iuri canonico, aut ciuili, fruuntur priuilegio de percipiendis fructibus suarum Præbendarum in absentia. 81. 34

Legitima.

Legitima descendentium ex legitimo matrimonio sunt omnia bona parentum, deducto quinto. 71. 2
Legitima parentum est omne filiorum patrimonium deducto tertio. ibid. 4
Supplementum legitimæ spatio 30. annorum præscriptum præsumitur. 71.10. & p. 333.210

Legitimatio, & Legitimatus.

Legitimatio facta in articulo mortis præsumitur in fraudem substituti. 178.27
Legitimationis in tempus institui potest filius spurius. 348. 340.
Bonorum in possessionem mitti debet legitimatus à Principe, non obstantibus oppositionibus, quæ contra legitimationem fiunt. 333 212
Filiarum legitimatarum nulla facta mentione quando legitimatus a Principe censeatur rectè legitimatus? 334.313

Legitimitas.

Legitimitatis quasi possessio probatur ex eo quod quis possideat bona paterna. 168. 74
Pro legitimitate in dubio pronunciandum. 254.26

Legitimum.

Legitimum dicitur à lege approbatum, vel toleratum. 253.23.

Lex.

Legem, quam velit, imponere quis non potest in re sua, in qua alius ius habet. 16.137
Leges Regiæ disponentes circa ius retractus etiam de iure Canonico sunt obseruandæ. 48.29
Leges audire prohibitum est clericis. 77.7
Legem vel Physicam docentes Presbyteri non comprehenduntur sub dispositione *d. c. super specula, ne clerici, vel mon.* 78. 15
Iustissimè a lege, seu statuto recedi potest ex iusta causa superueniente. 119.102
Leges, Canones, & statuta ex magna & euidenti causa transgredi possunt. ibid. 104
Lex diuina & naturalis quando dispensationem, seu interpretationem admittat. 120.110
Leges & sacri Canones non intendunt tueri vitiosum possessorem. 133. 30
Lex quæ generaliter loquitur, generaliter debet intelligi. 138. 16
Legis à verbis in dubio non est recedendum. ibid. 17.
Lex, aut statutum contra publicam vel priuatam vtilitatem factum, potest per viam appellationis, aut simplicis querelæ impugnari. 130. 9
Ratio legis vbi cessat eius dispositio cessare debet. 219 151.
Leges Pontificiæ iudicio populi debent recipi. 263.79
Leges politicæ & œconomicę quando obligent clericos? ostenditur. 283. 25
Cessante ratione legis, cessat & ipsa lex. 303.34
Lex comprehendit bona extra territorium existentia quando omnes contrahentes sunt subditi vnius Principis, & intra eius territorium existunt. 313.26
Lex quando est prohibitiua in personam, tunc comprehendit bona, quamuis sunt extra territorium existentia. ibid. 50
Legum secularium, & statutorum politicorum ad obseruantiam non tenentur clerici vi coactiua. 317.47
Vide *statutum.*

Libellarius.

Libellarius est ille, qui ab emphyteuta habente vtile dominium tantum accipit prædium emphyteuticum pro certa annua pensione. 140. 36
Libellarius tenetur ad collectam. ibid. 37
Libellarius de annua pensione quam emphyteutæ soluit, non deducit collectam. ibid. 38

Libellus.

Libellus maledicus contra Congregationis informationem editus & prohibitus. 19. 172
Libelli famosi contra Deiparæ virginitatem tenor. 257.2.
Libellus post intempestam noctem defixus, & inuentus. ibid. 2.
Rumor quod Eremita quidam libellum fixisset. 258 3.
Eremita in carcere detruditur, & eius confessio refertur. ibid. 4

Libelli famosi auctor capitis pœnam incurrit. 259.1 2
Libellus grauos iniurias,& opprobria in Principem dirigens vtique faceret eius auctorem in crimen læsæ maiestatis incidere, & ita in pœnam vltimi supplicij. ibid. 13.
Libelli publicatio ab eius auctore non processit ex animo,aut intentione errandi in Fide. 260.22
Libelli famosi auctoribus per leges duodecim tabularum pœna capitalis imponebatur. 263.53
Pœnâ extraordinariâ hodie punitur libelli famosi auctor. ibid. 54
Pœna libelli famosi de iure Canonico non est capitalis,sed extraordinaria. ibid. 55
Pœna libelli famosi de iure Ciuili erat capitalis quando crimen per libellum obiectum capitis pœna esset dignum. ibid. 56
Libelli famosi pœnæ vt locum habeant nocendi animum necessarium est interuenire, & dolus verus requiritur. ibid. 57
Libelli famosi auctor capitis pœna quando afficiendus? 280.34.

Liber.

Libris Capitularibus quando fides adhibeatur. 143.19

Libertas.

Ius vendicandi libertatem cuilibet ex ciuibus in solidum pertinet. 350.360

Licentia.

Licentia siue renunciatio legitimæ iuramento confirmata valet. 71.13
Licentia ad testandum futuræ hæreditatis, nihil aliud est,quàm hæreditatis futuræ renunciatio. 73.26
Licentia Episcopi non requiritur in docentibus ad hoc vt priuilegio de percipiendis fructibus in absentia gaudeant,secus in studentibus. 82.46

Licitatio,& Licitator.

Maior licitatio vltra iustum pretium ob æmulationem facta non est admittenda. 334.218
Licitator post subhastationem perfectam & extinctam candelam à futuris licitationibus & oblationibus etiam maioris summæ est securus. 46.1
Licitator nouus admittitur quando adest læsio vltra sextam partem. 47.5
Subhastationis post lapsum termini non potest licitator admitti. 334.219
Licitator prior est præferendus si dare vellet quantum ab alio postea fuit oblatum. ibid.220

Lignum.

Ligna Ecclesiæ dedicata non debent ad aliud opus iungi,nisi ad aliam Ecclesiam. 197.86

Limitatio.

Limitata causa limitatum producit effectum. 206.7

Lingua.

Lingua cordi cedit,& sub iugo mentis verba consistunt. 265.76.

Liquidatio.

Liquidatio fructuum est facienda in medioeri summa quando testes deponunt de maxima,media,& minima. 329. 173

Lis.

Vtilitatem habere quis dicitur eo ipso quòd à lite discedatur: 23.109
Lite pendente nihil est innouandum. 18.159
Ad effectum regulæ de subrogandis sufficit litem fuisse iustam saltem coloratè. 39.21
Lites sopiuntur per prohibitionem alterius præsentationis. ibid.22
Litis ingressum impedit exceptio non obseruati contractus. 326.132
Lite pendente negotium deuoluitur ad Iudicem suspensa Superioris iurisdictione super eadem causa,de qua dubitatur. 317.150

Littera.

In litteris prouisiuis nunquam vel raro fit mentio de pensione reseruata. 203.12
Litteræ resignationis non expediuntur in Cancellaria, vel Camera Apostolica, nisi constiterit quod consensus sunt præstiti & extensi. ibid. 13
Litteræ à supplicatione recipiunt passiuam interpretationem. 204. 17
Litteræ Apostolicæ habent paratam executionem ad instar instrumenti publici guarentigiati, & procedendum ad earum executionem appellatione remota. 209.35.

Litteratus.

Litterati viri,& idonei vndecunque originem duxerunt, in quibuscunque Ecclesiis etiam maioribus sunt admittendi. 111.44
Litteratis librorum copia necessaria. 334.216

Locumtenens.

Locum tenentes, seu Vice-Rectores suis principalibus in reuerentialibus non adæquantur. 256.21

Locus sacer.

Reuerentia locis sacris etiam dirutis & collapsis habenda. 197.90
Testudines, seu speluncæ subtus Ecclesiam; portas ad plateam habentes non sunt loca sacra. 198.93
Locus sacer dicitur illud spatium,quod spectat ad interius corpus Ecclesiæ à tecto interiori vsque ad pauimentum. ibid. 94
Locus sacer ad effectum inducendi sacrilegium non ita latè sumitur, sicut ad effectum gaudendi ecclesiasticæ immunitate. 270.32

Loqui.

Nullus iudicatur loqui id,quod non sentit. 265.75

Lucrum.

Ex qua persona quis lucrum capit, eius factum probare tenetur. 7.39
Lucrum intelligitur omni damno dedocto. 143.81
Lucri amissio non habetur in consideratione si non fuerit radicatum, & matrimonio incorporatum. 352.20
Lucri cessantis,seu damni emergentis interesse in multa dari potest:intellige vt ibi. 331.193
Timor amissionis magni lucri potest tanquam iustus reputari. 352. 13
Contrarium verius n.14.intellige vt ibi.
Pœna quæ consistit in amissione lucri imposita alicui vt contrahat Matrimonium cum certa persona,illud non impedit. ibid.14
Amissio lucri imposita alicui vt contrahat Matrimonium cum certa persona,illud non impedit,ibid, 15.
Dispositio obligans aliquem ad Matrimonium contrahendum cum certa persona sub pœna amissionis lucri,valida est. ibid.16

Lusitana.

Lusitana Maria Pacheco ex puella adolescens ephebus apparuit. 173. 17

M

Magistratus.

MAgistratus quos honores, & onera portet? 108 36.
Magistratus præsentia omnem metum excludit. 215.99 & 217.116.

Maioratus.

Maioratus bona vt conseruentur in familiis illustribus

Re

Reip.maximè intereſt. 273.12

Maioratus cauſam publicam continet. ibid.13

Facultas pro alienandis bonis maioratus concedi non poteſt,niſi cauſa publica concurrat. ibid.14

Emptor rerum, & bonorum maioratus an teneatur curare vt venditor pecuniam in alia re vtiliter inſumat. 274.31.& ſeq.

Maioratuum fundationes quando factæ ſunt in aliquo Regno,tunc ſecundum illius leges procedendum,licet bona extra Regnum exiſtant. 315.31

Maioratus bona vt alienari valeant cum Regia facultate non requiritur conſanguineorum citatio. 317.45

Maioratus fundati contemplatione matrimonij effectū ſortiuntur,matrimonio poſtea annullato. 323.104

Filius non poteſt retrocedere capitulatam maioratus inſtitutionem. 328.165

Conſentire non poteſt filius quod maioratui alia onera apponantur in præiudicium ſucceſſorum. ibid.166.

Primogenitus filius quando vocatur ad maioratum vocatio hæc reſtringitur ad filios immediatos primi gradus. ibid.167

Inſtitutio maioratus in vna ſcriptura à marito & vxore facta in ſe continet duas diſpoſitiones. 334.221

Maioratus a marito & vxore ſimul fūdatur poteſt ab vno eorum reuocari pro ſua parte ante traditam poſſeſſionem,ſi alter mortuus ſit. ibid.223

Primus ſucceſſor in maioratu non tenetur ſoluere debita contracta poſt fundationem. ibid.224

Maioratus quando Regia facultate fundatur, poteſt de facili mutari alia ſimili facultate obtenta. 335.225.

Princeps in ſucceſſione maioratus poteſt ius competens ſubſtitutis de futuro derogare. ibidem 226.

Inſtitutor maioratus quando abſolutè & generice fœminas propter maſculos à maioratus ſucceſſione excluſit,talis excluſio intelligitur propter maſculos eiuſdem lineæ,& gradus. ibid.227

Poſſeſſor maioratus dubiam illius diſpoſitionem interpretari poteſt. ibid 229

Maioratus duo an & quando in vna perſona conſiſtere & permanere valeant,latè oſtenditur. ibid.230

Maioratum inſtituendi promiſſio idem eſt ac inſtituere. 345.309

Succeſſor in maioratu in eo ius radicatum habet etiam viuente poſſeſſore. 353.22

Male adu.

Malè parta,malè dilabuntur. 16.145

Maledicens

Maledicentes,& mentientes nihil magis curant, quàm occultare quod prædicant. 19.174

Maleficium.

Maleficia,voluntas,& propoſitum delinquentes diſtinguunt. 161.29

Maleficia magis decernuntur per animum & finem, quibus crimen perpetrant,quam per ipſum facinus. ibid.30

Maleficium debitoris non auget per ſe fideiuſſoris obligationem. 328.160

Malitia.

Malitia ætatis,vide *Ætas.*

Malum.

Malum non eſt præſumendum de illo, qui bene vixit. 336.232

Mandatum.

Mandata Regia,quibus iubetur aliquem à ſua poſſeſſione amouendum non eſſe exequenda. 149.5

Mandatum,ſeu commiſſio de matrimonio contrahendo non eſt neceſſe præſtare Procuratori coram Parocho & teſtibus. 65.16

Mandatum ſpeciale requiritur ad contrahendum matrimonium. ibid.19

Mandatum ſpeciale ad contrahendum matrimonium non dicitur niſi nominatim detur ad contrahendum cum certa & determinata perſona. ibid.20

Vide *Matrimonium.*

Manus.

Manus appoſitio limitata ad certum effectum,& ad certum caſum, non cauſat affectionem deficiente effectu,aut caſu per Principem contemplato. 233.23

Manus appoſitio præexiſtente reſeruatione operatur affectionem data nullitate prouiſionis ob incapacitatem promiſi. ibid.26

Appoſitio manus Papę non cauſat affectionem, quādo eſt facta contemplatione certæ perſonæ, quæ non fuit reperta capax. ibid.29

Manutentio.

Manutentionem petens debet probare ſuam poſſeſſionem de tempore litis motæ. 18.170

Manutentio danda pro omnibus actibus,in qua illa reperiebatur poſſidere de tempore litis motæ.ibid.153

Manutentio vt excludatur, debet euidenter conſtare materiam eſſe facultatiuam. ibid 162

Manutentio non eſt de facili deneganda ſub prætextu materiæ facultatiuæ. ibid.163

Nullitas contractus non poteſt impedire poſſeſſori manutentionem. ibid.165

Manutentionis decretum pro Congregatione referetur. 19.171.

Manutentio non eſt danda quando conſtat de improbitate & vitio poſſeſſionis. 115.9

Manutentio non impeditur interim dum diſputatur de vi decreti irritantis. 151.28

Manutentio non eſt danda vbi conſtat de defectu dominij, ſeu de improbitate, & vitio poſſeſſionis. 213.67

Manutentionem petens eſt actor originarius,& voluntarius. 213.77

In Manutentione non agitur de titulo,vel de poſſeſſione. 216.101

Manutentio quando affert aliquod grauamen, illud eſt leue, modicum, ac momentaneum. ibid. 102.

Manutentio ſolum conceditur ad ſtrictos limites poſſeſſionis. ibid 105

Manutentio conceditur ad limites penſionis. 224.13

Maritus.

Maritus ratione fructuum dotis tenetur ad tributum, & ad collectas. 139.23

Maritus conſtante matrimonio dotem in caſibus permiſſis vxori reſtituens, tenetur curare vt quantitas iuxta permiſſionis facultatem in aliam rem vtilem conuertatur. 273.19

Mariti conſentire non debent vt vxores ornentur propter illa cùm foras exeunt. 299.15

Marchioniſſa de Alcauala.

Marchioniſſæ de Alcala in deciſione coram Gregorio XV.multa teſtentur præciſam vim, & iuſtum metum denotantia. 353.23

Mas.

Mares potius generantur quàm fœminæ ex caloris ſeminis potentia. 173.2

Materia.

Materia quando eſt impræſcriptibilis ad acquirendum dominium,ſufficit titulus inſufficiens iuncta obſeruantia quadraginta annorum. 96.19

Materiæ impræſcriptibilis ex incapacitate poſſidentis deſinunt eſſe tales. ibid.20

Matrimonium.

Matrimonium ſi fuerit metu contractum,eſt ipſo iure nullum, 23.12

Matrimonium per vim contractum est ipso iure nullum. 26.48
Matrimonium per nimiam importunitatem contractum annullatur. 32.89
Preces importunæ à patre, alióve Superiore adhibitæ matrimonium annullant. ibid. 90
Matrimonium propriè & verè, ex ipsa eius natura contractus est, qui solo consensu perficitur. 63. 1
Matrimonium vt Sacramentum consideratum etiam externum consensum requirit. ibid. 5
Verba ad rationem matrimonij non sunt præcisè necessaria, sed sufficit consensum aliquo exteriori signo, vel facto declarari. ibid. 6
Matrimonium per Procuratorem contractum fuit validum ante Concilium Trid. 64.8
Matrimonium per Procuratorem contractum physicè gratiam producit in contrahente. ibid. 13
Matrimonium per Procuratorem contractum etiam hodie post Concil. Trid valet, & Sacramentum est. ibid. 15.
Matrimonium per epistolam contractum valet tam ratione contractus, quam in ratione Sacramenti. ibid. 17.
Matrimonium per epistolam contrahi quibus modis dicatur. ibid. 18
Matrimonium antea contractum virtute mandati dati ad contrahendũ cum qualibet muliere an conualidari possit subsequuto speciali ad contrahendum cum eadem ignara secundi mandati. 65. 22
Procurator ad matrimonium contrahendum non potest alium substituere. ibid. 23
Procurator constitutus ad matrimonium contrahendum non potest illud contrahere post mandatum reuocatum, quamuis Procurator, vel alter coniux reuocationem ignoret. ibid. 25
Ratio specialitatis cur matrimonium contractum post mandatum reuocatum, cum ignorantia tamen reuocationis sit nullum, non ita alij actus. 66. 29
Verba, quibus debent matrimonia celebrare Procuratores nomine constituentium illos. ibidem 31.
Mandati reuocatio tacita sufficit signis vel factis aliquibus declarata, ne matrimonium per Procuratorem etiam reuocationis ignarum contractum, sit validum. ibid. 32.
Matrimonium contrahens cum alia muliere post datum mandatum ad contrahendum cum certa persona ante illius executionem, visus est illud reuocare. ibid. 33
Procuratoris ad matrimonium dati reuocatio etiam ignorata effectum sortitur quamuis iuramentum de non reuocando præmissum sit. ibid. 35
Procuratoris ad matrimonium dati reuocatio mera interna quoad forum conscientiæ valet. ibid. 36
Matrimonium contractum per Procuratorem, qui neque tacitè neque expresè reuocans fuerit, an validum sit, si tempore, quo contrahitur, consensus positiuus mittentis Procuratorem realiter non concurrate ibid. 37. & 38.
Matrimonium valere non desinit per superuenientem furorem illud constituentis. ibid. 39
Matrimonij vinculum ex eius firmitate & indissolubilitate proueniens fortius ligat quam iuramentum 129. 13.
Matrimonium contrahendum per verba de præsenti præcedentibus monitionibus. ibid. 15
Matrimonium potius quam sponsalia in dubio præsumere debemus. 131. 30
Opinio singularis alicuius Doctoris celebris Matrimonium sustinentis, præferri debet opinioni plurium impugnantium. ibid. 33
Matrimonia contrahere possunt hermaphroditi secundum sexum, in quo magis præualent. 174. 26
Matrimonium si diuortio separatum sit, successio locum non habet. 179. 42
Matrimonium secundum valet pendente litigio super primo, ex quo primum in rei veritate fuit pronuntiatum nullum. 252. 6
Litis pendentia non impedit Matrimonium contrahi. ibid. 7.
Matrimonium nullum non impedit validitatem secundi matrimonij rectè contracti. ibid. 8
Matrimonium pendente lite super prioris validitate contractum, si illius nullitas euincatur, validum est. ibid. 9.
Matrimonium contrahens secundum lite pendente super validitate primi non dicitur attentare. 10
Interdictum Ecclesiæ ne Matrimonium contrahatur, quibus modis fiat? ibid. 13
Matrimonium contractum contra interdictum Ecclesiæ validum est, nisi contineat decretum irritans ibidem. 14.
Matrimonium contrahere volenti ante ætatem legitimam incumbit onus probandi malitiam supplere ætatem. 355. 10
Matrimonium contrahi ante legitimam ætatem ex vrgentissima aliqua necessitate permitti potest. ibid 5
Matrimonij carnalis consummati vinculum est indissolubile. 294. 11
Matrimonium contrahens ne incurreret indignationem patris validè contrahit. 351. 5
Pater potest filio persuadere vt matrimonium cum certa persona contrahat; illum etiam paterna coactione cogendo. 351. 9
Persuasiones ad hoc vt matrimonium annullent, debent esse importunæ, instantissimæ, repetitæ, & inculcatæ. 352. 10.
Persuadentes & rogantes importunè matrimonium, vt illud rescindatur, debent esse soliti male tractare sibi non parentes. ibid. 12

Matritum.

Matriti monacha in virum conuersa. 173. 18

Medicus.

Medicis standum est quando quis dicatur infirmus, & in extremis constitutus. 177. 18

Medietas.

Medietatem vocum tenendam in dubio, & ratione incertitudinis interuenisse. 290. 26
Media via in dubiis eligenda. ibid. 27

Melioratio.

Rem meliorem non potest pater sibi assumere in tertiam, & deteriorem relinquere filiis. 338. 252
Meliorare in tertio & quinto bonorum potest pater duos filios, & ad tempus. ibid. 253
Meliorandi promissio adimplenda. 344. 308
Tò, *mentiris* est iniuriosissimum. 337. 237

Mensa.

Mensam Abbatialem, & sigillum cum propriis armis habet Abbas, cui in titulum perpetuum Abbatia collata fuit. 87. 32

Mercator.

Mercatores nunquã habẽt otiosas suas pecunias; 54. 45

Metus

Metus definitio & eius natura declaratur. 26. 45
Metus debet esse talis qui cadere possit in constantem virum ad hoc vt matrimonium, professionem & Ordinis susceptionem annullet. ibid. 46
Metus vt dicatur cadens in constantem virum, quinque requiruntur conditiones. ibid. 47
Metus grauitas diiudicatur ex circumstantiis, & qualitate ætatis, sexus, & imbecillis animi. ibid. 50

Metus

Metus est difficilis probationis. ibid. 51
Probationes leuiores sufficiunt in metu. ibid. 52
Indicia,& coniecturæ ad probandum metum admittuntur. ibid. 53
Testes domestici admittuntur in probatione metus. ibid. 55.
Testes singulares in probatione metus reiiciendi non sunt. ibid. 56
Historia narratur ex qua metus initium sumpsit. 27. 57.& 58.
Personæ interpositæ ad metum incutiendum,& quomodo probetur, ibid. 59. 60,61,62,63,64,65, 66,67,68,69.70.& 71.
Metus mortis,aut cruciatus corporis,vel abscissionis mẽbri dicitur cadens in constantem virum. 29.72
Reuerentia quam filius præstare debet patri, quando sit sufficiens ad inducendum metum,qui caderet in constantem virum. 30.73
Metus reuerentialis per se solum non est sufficiens ad reddendum irritum contractum. ibid.74
Timor rationabilis grauis mali simul cum metu reuerentiali sufficiens est ad annullandum contractum. ibid.75.
Metus reuerentialis cum verberibus, aut minis sufficit ad irritandum contractum,quamuis non probetur minitantem solitum esse minas exequi. ibid.76
Terribilitas personæ cum metu reuerentiali sufficiens est pro nullitate contractus. ibid. 77
Qualitas personarum quæ metum patiuntur, & incutiunt multum inspici solet in eius probatione. ibid.80.
Preces importunæ, & instantissimæ persuasiones aptæ sunt metum incutere cadentem in virum constantem. 31. 86
Lacrhymę & suspiria metus continuationem probant. 32 93.
Metus causa durante,nullus consensus pręsumitur liberę voluntatis. 35.121
Metus præsens qualiter requiratur. 36. 134
Suspicio metus contractum irritat sicut & metus ib. 135.intellige vt 136.
Metus solus futuræ sæuitiæ, & alicuius grauis mali sufficit ad diuortium. 57. 6
Metus minor requiritur in muliere quàm in viro ibid.7
Metus ad annullandum matrimonium requisitus debet probari per actus exteriores, veluti mortis,aut cruciatus. 351. 2
Metus iustus debet probari, aliàs dicitur vani timoris. ibid. 3.
Metus reuerentialis per se solum non sufficit ad rescissionem contractus matrimonij. ibid. 4
Auctoritas personæ tribuit iustam causam metus reuerentialis. ibid. 6
Reuerentia paterna cum importunis precibus,& modestis persuasionibus inducit iustum metum.ibidem 7.
Intellige de persuasionibus dolosis,non verò de illis, quæ subeunt vices optimi consilij. ibid. 8
Cohabitatio spontanea qualiter metum purget? ostenditur. 353.26.& seq.
Metus præcedens per quantum tempus præsumatur purgatus ex cohabitatione spontanea? ostenditur.ib. 27.
Metus præsumptio excluditur ex quo illum passus nec ante nec post matrimonium protestatus fuit. ibid.28

Minæ.

Minæ probantur per testes singulares. 36.129

Minister.

Minister qui pecuniam fiscalem animo negotiandi ad

suum commodum intercipit, quas pœnas incurrat? 54.47.

Minor.

Minor in sibi proficuis, & beneuolis non eget alterius auctoritate. 12 99
Minor ciuiliter, & naturaliter obligatur vbi ex contractu aliàs nullo factus est locupletior. ibid.100
Minoris iure gaudentes si prætextu læsionis, aut metus contractum rescindere prætendant, non sunt audiendi,nisi prius accepta restituat. 12. 105
Minor pars reputatur pro toto. 291.34

Minus.

Minus est habere actionem quàm rem. 320.79

Missa.

Missarum simplex onus quando in fundatione est appositum, possunt per substitutum celebrari,secùs quando præcisè requiritur Sacerdotium,seu alius Ordo per modum annexionis. 230. 18

Mixtum.

Mixtum non censetur comprehensum sub simplici. 240 42.

Modus.

Modus potius quàm conditio in dubio præsumitur. 317. 52.

Molina.

Molina *de primog. lib. 4. cap. 4. à num.* 12. declaratur. 274 30.
Molinam qui reprobent. 276.40

Monachus.

Monachis solum vetatur auditio publica legum,non autem prælectio. 78 12
Monachi nigri S.Benedicti qui? remissiuè. 87.37
Monachi non obligantur sub peccato mort. nisi quoad tria substantialia vota quantum est ex iure & virtute regulæ. 89. 48
Monachorum nullus forensis negotij susceptor,vel executor existat. ibid. 51
Monachorum nomine in Decreti & Decretalium libris veniunt illi qui Religionem S. Benedicti professi sunt. 90.57
Monachorum appellatione in odiosis non comprehenduntur Abbates. ibid. 1
Monachus factus Episcopus recuperat ius succedendi. 176.8.

Moneta.

Pragmatica minorationis monetæ publicata sub die 16 Septembris 1642.refertur. 45.42. & de eius intellectu. ibid.43
Monetam cudere, minuere,seu alterare est de Regalibus Principis. 286. 33
Monetæ valor quando mutatur cum magno excessu etiam ob aliquam publicam necessitatem vt clericum liget,requiritur summi Pont.licentia. 286.34

Monialis.

Moniales Regij Conuentus Discalceatarum, & Incarnationis cum cantu celebrant diuina Officia. 17.147
Monialis inquisita de aliquibus tactis,& actibus impudicis, & suspecta quod sit hermaphrodita, debet de monasterio statim expelli. 174. 28
Et quando,& quibus præuentionibus,diligentijs,& probationibus sit eius possessio nulla declaranda? ibid. 29.

Monopolium.

Principis ex priuilegio an monopolia exerceri valeant? 337.244.

Mora.

Moram vt creditor contrahat requiritur non tantum quod creditor sit interpellatus accipere, sed etiam quod cum effectu pecunia deferatur,nolitque recipere,& deinde consignetur,& deponatur. 320.73

Moribundus.

Moribundus quis dicitur quando est in eo statu quod de eius salute desperetur. 177.22
Prælatus in infirmitate æquiparatur vsurario. ibid. 23

Mors.

Mors in Christianis non est mors, sed dormitio,& somnus appellatur. 191.5
Mors mala putanda non est quam bona vita præcessit. 336.134.

Mortuus.

Mortui intra Ecclesiam olim non sepeliebantur. 192.29

Mula.

Mulam conducens ad faciendum iter ad Toletum, si iter faciat ad Hispalim, tenetur de morte mulæ, nisi cum mula esset datus famulus. 319.60

Mulier.

Mulier iurans non alienare bona dotalia sibi donata propter nuptias, si postea alienet,& iuret non contrauenire,non valet alienatio. 72.18
Mulier si iurauit non alienare in futurum rem dotalem, & postea alienet cum iuramento, nihil valet alienatio iurata propter iuramentum primum. 73.24
Mulier nupta piscatori apud Albernos filium peperit, & postea virilem sexum adepta ad alias cum muliere transiuit nuptias. 173.16
Doctores referuntur de habitu & cultu mulierum agentes. 298.2
Ornatus muliebris in duobus consistit, in apparatu corporis,& in fuco colorum. 298.3
Mulieres debent in laborando se occupare. ibid.8
Mulieres cum verecundia, & sobrietate debent se ornare. ibid. 9
Mulier nupta potest licitè se ornare vt placeat viro suo, & quibus concurrentibus id fieri debeat, ostenditur. 299.14.
Mulier se ornare potest ad ostendendam pulchritudinem vt placeat alicui, quem in virum habere vult. ibid 16.
Mulier senex,& quæ vouit,vel constituit viuere in cœlibatu,aut viduitate,non potest ornare se curiosè.ibid. 17.
Mulier quæ ideo se ornat vt homines in concupiscentiam sui moueat, peccat mort. ibid.18
Mulier siue coniugata, siue non, quæ se comit eo fine vt lasciuo placeat, toties peccat, quoties de industria illius se dat conspectui. ibid.19
Mulier, quæ se iuxta statum suum ornat, & componit absque intentione prouocandi viros, non propterea peccat mort. ibid.20
Excessus supra statum,vel præter receptam consuetudinem in ornatu fœminarum potest esse lethalis. ibid.21.
Mulieres,quæ primum introduxerunt nouas lasciuarum vestium formas,mortaliter peccarunt. 300.22
Mulier quæ se pomposè adornat,& ob id mortaliter peccat, si homines ad luxuriam incitare intendat, non est admittenda ad Sacramenta Pœnitentiæ & Eucharistiæ,nisi talem deponat ornatum. ibid.29
Mulier,cui fuit conditio imposita nubendi Petro,succedit ac si illi nupsisset, si Petrus prius cum alia matrimonium contraxit, vel per eum stetit quominus contraheretur matrimonium. 318.54.55
Mulier vt lucretur arrhas,seu donationem propter nuptias,sufficit quod sit traducta ad domum mariti, & quod sit parata à marito cognosci,licèt ipse propter frigiditatem,vel aliam causam non potuerit copulam effectuare. 323.107

Mutuum.

Mutuum,& non depositum quando factum videatur à deponentibus pecunias penes Syndicos ordinis S. Francisci? 55.56
Mutuum non reconciliatur si consumptio pecuniæ, vel commixtio fit mala fide. ibid.67
Ciues ditiores quando compelli possint mutuare pecuniam ciuitati? 337.245
Rex pro defensione patriæ potest cogere subditos diuites,vt sibi mutuent pecunias. 338.246
Mutuantes coactè ciuitati possunt aliquid accipere ratione lucri cessantis,vel damni emergentis. ibid.247
Coactus ciuitati mutuare potest pacisci de aliquo lucro. ibid.248
Valor mutuatæ rei si crescat, vel decrescat cui cedat damnum. ibid. 249
Ciuitas non obligatur ex mutuo sibi dato nisi in eius vtilitatem versum esse probetur. 272. 5
Nisi toti Collegio Senatorum, seu Decurionum, vel Consiliariorum mutuetur,& ciuitas legitime congregata confiteatur pecuniam conuersam in eius vsum. ibid. 6
Minor non obligatur ex mutuo nisi in eius vtilitatem versum fuisse probetur. 272. 8
Mutuans pecuniam mulieri debet esse diligentior in perscrutando ad quid illas accipiat. 275.36
Mutuum filiosam. datum causa studij quando teneatur pater soluere? 336.254

N

Narratiua.

Narratiua falsa, circa valorem beneficij, doctoratus, numerum obtentorum, & similia,non impedit affectionem per manus appositionem. 240.36
Narratiua falsa circa causam ipsam finalem concessionis facit cessare omnem affectionem. ibid.37

Naturale

Naturale est neminem de Rep.benemereri velle nisi fructum aliquem speret. 108.33

Natus.

Natum esse ex bonis felicissimum est inter mortales. 107.22.
Τὸ, *Nec*, est implicatiua casus contrarij ad expressa. 16.142.

Negatiua.

Negatiua inducit nullitatem, & remouet omnem potentiam ab actu. 293. 22

Negligentia.

Negligentia ac omissio cuiuslibet particularis de vniuersitate,non præiudicat ipsi vniuersitati. 42.4

Negotiatio.

Negotiatio, vel mercatura an & quando pauperibus Clericis concedatur? 317.50

Nemo.

Nemo dat quod non habet. 16.135

Neophytus.

Neophytus qui ordinari & beneficiari prohibetur, dicitur recenter conuersus, seu baptizatus. 120. 112
Neophytus in Episcopum promoueri non potest ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli. ibidem 113.
Neophytus si talis sit qualem decet esse bonum Pastorem,& humilis inueniatur, ac integra Euangelicæ legis institutione præditus, in Episcopum eligi non prohibetur. ibid.114

Nerua.

Neruæ filius in ætate 17. annorum publice in iure respondit. 337.241

Nicol. Garcia.

Nicolai Garciæ opinio declaratur. 247 32.& seq.

Nobilitas.

Nobilitatem suam quis seruat si dedignetur seruire vitiis. 107.23

Nobilitatis nulla distinctio est consideranda in prouisione Præbendarum. 111.53

Nobilissimi ac generosissimi viri in Hispania sæpe in puritate sanguinis probanda caullantur. 113. 69.

Nobilitas Christianorum ab Hebræis descendentium omnium antiquissima. 121.117

Nobilitatem primæuam non recuperant nisi ex Iudaismo ad Fidem Catholicam conuersi, relicta prorsus infidelitate, & Iudaica perfidia. 122.132.

Nola.

Nola Campaniæ vrbs, in qua Augustus moritur. 181.5.

Nolæ nomen pro campana etiam ante Paulinum Nolanum Episcopum ante annos 300. vsurpatum fuit. ibid.8

Nominatio.

Nominatus & honoratus in testamento à fundatore, non comprehenditur in eius dispositione per verba naturalia loquente. 165.56

Rex Catholicus Philippus IV. in Archiepiscopum Toletanum nominauit Eminentissimum D. Cardinalem Sandoual. 294.2

Reges sub reatu peccati mortali tenentur ad Episcopatus meliores & digniores nominare. ibid.4

Philippus II. ad Episcopatus non statim nominabat, sed matura adhibita deliberatione, habitoque personarum delectu. ibid.6

Rex in Episcopis nominandis personæ respectum habere poterit, si hæc simul Ecclesiæ seruitio & vtilitati conducat. ibid.7

Eminentissimus D.Card. de Sandoual fortiter nominationi resistit. 297.29

Ioannes Hurtado Dominicanus similem nominationem ad Archiepiscopatum Toletanum acceptare recusauit. ibid 30

Nominatione semel facta ab eo cui competebat per contractum inter viuos, non licet electoribus variare. 324 115

Notarius.

Notarius si confiteatur se recepisse pecunias oblatas, exinde non probatur vera numeratio, quæ releuet in casu vbi ea requiritur. 41.17

Notarius laicus si intersit electioni ad scribenda illius acta non vitiat ipsam electionem. 156.103

Notario asserenti transumptum fuisse à se confectum non creditur. 152.50

Notificatio.

Vide *Citatio.*

Nullitas.

Nullitas contractus non potest impedire possessori manutentionem. 18.165

Nullitas quando est notoria, & ex actis euidenter constat, obiici potest de nullitate trium sententiarum, non obstante *Clem.1.de re iudic.* 348.339

Nummus.

Nummus vnus si deficiat in cõsignatione pretij, non videtur fuisse satisfactum formæ legis consignare mandantis. 48.16

Nuntius.

Nuntius & epistola sunt tanquam merum instrumentum, & organum, per quod dominus verba profert, quæ proinde in eius persona concipiuntur. 66.28.

Obedientia.

OBedientiæ præstatio, & recognitio an habeat vim approbationis? 219.127, 128

Oblatio.

Oblatio præcedere debet obsignationem & depositionem. 40.6

Oblatio debet præcedere obsignationi, & depositioni. 43.10

Oblatio vera & realis debitorem liberat, & cursum vsurarum impedit. ibid.11

Debitor per oblationem realem excusatur à mora. 12

Oblatio realis quando dicatur? ibid.13

Oblatio verbalis idem operatur quod realis, & vera quoad euitandam moram & pœnam, si creditor expresse recusauerit accipere. ibid.14

Pecunia quando est debita non potest offerri tot de bonis immobilibus, vel mobilibus. 44.15

Oblatio, & depositio non erit sufficiens ad liberandum debitorem si constitutio de breui foret promulganda. 45.40

Oblatio limitata & conditionalis non sufficit. a 25.16, 18

Oblatio verbalis si fiat creditori, & ille sine causa recuset recipere, tunc constituitur in mora perinde ac si oblatio realis facta fuisset. 320.74

Obligatio, & Obligatus.

Obligatio ad peccatum mort. obligans oritur ex iuramento promissorio. 9.62

Obligatio continentiæ Ordinibus annectitur mediante voto proprio ordinatorum secundùm alios. 24.35

Obligatio quæ sonat ad interesse. & in simplum, extensionem non patitur ad augmentum. 61.3

Obligatio extincta non potest reuiuiscere absque nouo omnium consensu. 68.10

Obligatione extincta, extincta quoque dicitur fideiussio in ea inserta. ibid.15

Obligatio incontinenti contrahitur in materia obligationum si non destinatur dies in contractu. 130.16

Obligatus de iure Regni manet quilibet quocumque modo se obligare voluerit. 5.17

Obmutescere.

Obmutescere, pallere, seu inconstanter loqui, signa euidentia sunt sceleratæ conscientiæ. 278.12

Obseruantia.

Obseruantiæ multùm defertur in interpretandis constitutionibus. 134.22

Obseruantia est Constitutionum interpres. 202.31

Obseruantia attendenda. ibid 32

Obseruantia optima cuiuscunque dispositionis interpres. 238.8

Obseruantia subsequuta in dubiis deseruit pro interpretatione. 149.52

Obseruantia, seu consuetudo recte probatur ex actuum frequentia, ac temporis diuturnitate. ib.53

Obseruantia interpretatiua non requirit longi temporis præscriptionem. ibid 54

Obseruãtia ad hoc vt releuet debet probari particulariter, & in specie, & non sufficit æquiuoca. 250.67

Obseruantia subsequuta præcedentem dubiam dispositionem declarat. 301.13

Actus vnicus sufficit ad inducendam obseruantiam. ibid.14.

Officialis, & Officium.

Officialis iniustè impeditus officium exercere, an consequi debeat salarium totius temporis, quo fuit impeditus. 347.330

Officiis prouidendum est de bonis personis, non autem personis de bonis officiis, nisi cum vtrumque simul fieri potest. 109.45

Manutenendus est ille, qui de tempore litis motæ sui officij possessionem obtinebat. 149.2
Officij alicuius in possessione existés impedire potest aliam electionem de eodem officio faciendam, etiamsi non probet rectitudinem electionis. 151.27
Priuari suo officio nullus potest nisi prius audiatur & conuincatur. 155.85
Possessor officij, non est priuandus illius vsu pendente lite super priuatione. 158.125
Officium suum complens, auctoritatem & potestatem amittit. 206.3
Officij vacatione non facta, ad electionem futuri Prouincialis deueniri non potest. 208.18
τò, *Omnis* neminem excludit. 248.46

Onus.

Onera supportare debet qui fructus percipit ex re aliqua. 138.12
Onerum ecclesiasticis bonis, & rebus impositorum tres species. 142.69
Onera in computando valore beneficij debent deduci. 143.77.
Onera deducenda sunt quamuis concessio ad fructus dirigatur. ibid.85
Onera defalcabilia referuntur, 227.39.41. & seq.
Onus Canonicis impositum potest per alium suppleri. 230.17
Ex impositione oneris celebrandi non arguitur per necesse ad Ordinem sacerdotalem suscipiendum. 247.22

Opinio.

Opinionum in conflictu ea semper est amplectenda, quæ fauet Ecclesiæ. 170.47
De communi opinione curandum non est, quando contraria fauet iurisdictioni Ecclesiasticæ. ibid.49
Ex duabus contrariis opinionibus illa sequenda est, quæ fauet Religioni. ibid.50

Opus.

Opus nullum est tam perfectum quod non vellicare malignitas possit. 19.173

Ordinarius.

Ordinarij, & Visitatores locorum temperare debent pro loco, & tempore campanarum pulsationes. 189 89

Ordinatio.

Ordinatio vbi non valet, nec etiam valere potest præceptum, aut votum quod validæ ordinationi annexum est. 22.7
Ordinari possunt in virili sexu magis præualentes. 174.27
Ordinari potest quis pro vtilitate & necessitate Ecclesiæ etiamsi Præbenda non sit sacerdotalis. 246.11
Ordinatæ qui cœpit agere, potest redire ad viam executiuam refusis expensis. 314 13
Ordinatus per vim præcisam & absolutam non recipit characterem, nec tenetur ad obseruantiam voti castitatis. 22.5

Ordo.

Ordo per se inspectus non impedit matrimonium, sed constitutio Ecclesiæ. 23.26
Canonistæ, & Iureperiti referuntur qui tenent Subdiaconum Ordinem suscipientem per vim causatiuam non teneri continere. ibid.27
Ordo ex adiuncto voto castitatis quomodo dirimat matrimonium? 24.37
Ordinum distributio nulla facta fuit in Ecclesia Conchensi. 35.120
Ordo Fratrum Minorum S. Francisci de Obseruantia minimè possunt recipere oblationes, & eleemosynas pecuniarias vt in sequentem diem eas cóseruet. 51.13
Ordinum distributio singulis Præbendis reperitur facta in S. Ecclesia Compostellana. 230.20
Ordo sacer Canonicatibus de Iure annexus non est, nisi statuto, vel consuetudine secus caueatur. 257.4
Ordinis sacri annexio non arguitur ex impositione oneris celebrandi. ibid 5
Ordo beneficiario annexus non est, licet fundator referat onus celebrandi ad personam beneficiarij, dum expresse non remouet facultatem celebrandi per alium. 245.9

Ornamentum.

Ornamentorũ lenocinia prostitutis conueniunt 298.10
Iudith & Esthér omni genere ornamentorum sibi pulchritudinem conciliarunt. 300.28
Nimiã sollicitudinem ad exteriorem corporis ornatum apponens quando peccet. 298.7

Ornatus.

Ornatus in excessu quomodo sit peccatum mort. per accidens. 300.24

P

Pactum.

PActorum, & fidei datæ obseruantia in sacris litteris commendata. 4.3
Iuri naturali nihil magis conuenit, quàm pacta & conuention es seruare. ibid 6
Conscientiæ ius nihil à naturali deuiat. 57
Iustitia nulla maior est, quàm pacta, & conuentiones seruare. ibid.8
Viro bono non conuenit quod semel dixit postea reuocare. ibid.9
Pacta nuda de iure Canonico seruantur. ibid.16
Pactorum conditiones referuntur. 6.20
Pactum de redimendo censu in eisdem speciebus monetæ, quibus constitutus fuit, valet. 44.16
Pactum addictionis in diem validum. 47.4
Pacta plura quando posita sunt in eodem instrumento, sumunt omnia robur eodem tempore. 70.34
Pactum de non succedendo est reprobatum ascendentibus, & descendentibus. 72.12
Pactum negatiuum de non succedendo bene iuramento confirmatur. 74.31
Vide *Renuntiatio.*

Palatium.

Palatium, quod præ se fert magnam antiquitatem, & nobilitatem, non cogitur vendere vicinus pro Ecclesiæ ædificatione, vel ampliatione. 185.47
Regum Palatiis priuatæ domus non sunt adiungendæ. 199.103

Panis.

Panis tassa ab omnibus tam secularibus quàm ecclesiasticis obseruari conuenit. 285.17

Papa.

Papa potest simplici Sacerdoti facultatem concedere Ordinem Subdiaconatus conferendi. 86.22
Pontifices ex iusta causa ius diuinũ declarare, & Principes ius naturale limitare possunt. 119 103
Papa nunquam facere ex certa scientia videtur nisi id exprimat. 134.18
Papa non solum decimas, sed etiam quæcunque alia iura Ecclesiarum & fructus capere potest ad tempus quandiu necessitas iusta durat. 137.2
Papa respondendo, & definiendo super particulari casu Canonem generalem condit. ibid.5
Papa est dominus bonorum Ecclesiæ. 139 25
Papa seu Princeps, cui debetur decima, aut subsidiũ cæteris creditoribus præferendus. 140.46
Papa est summus administrator & dispensator bonorum Ecclesiæ. ibid.48
Papa potest omnes fructus Ecclesiarum, vel aliquã eorũ partem ex iusta causa applicare alicui bello pio etiam sine consensu beneficiariorum. 141.50

Papa de potestate ordinaria potest accipere vni beneficium,& dare alteri. ibid.52

Papa dominus est bonorum ecclesiasticorum, & tanquam talis ea communicat Ecclesiis,monasteriis, & beneficiis. ibid.52

Papæ potestas non est tam amplissima in auferendo beneficio quàm in conferendo. 150.8

Papa quod confirmat,nemo infirmat. 153.63

Papa ex presso valore plurium obtentorum non censetur dispensare super eorum pluralitate. 222.27

Papa valide, & cum effectu prouidet iterum, donec consumpta sit vacatio, & reseruatio seu affectio expiret. 232.10

Papa quando prouidet beneficium iure præuentionis, affectio durat,licet non teneat collatio ex aliquo defectu impetrantis. 240.19

Papæ assertioni de facto alieno standum non est. 242.9

Pontifices solent vti Sacræ Scripturæ testimoniis in sẽsu morali ad propria decreta confirmanda. 295.19

Papæ & Christi vnum dicitur Tribunal, & Consistorium. 303.28

Papyrum.

R.P M.Fr.Franciscus de Araujo quæstionem de papyro Regio sigillo signata pertractat. 286.40

Inconuenientia referuntur si pragmatica sanctio papyri sigillatæ comprehenderet Tribunalia ecclesiastica. 287.41

Parentes.

Parentum depositiones admittuntur in causa matrimonij spiritualis,& carnalis filiorum. 36.115

Parentes in causis filiorum quando testificari possint. ibid 126

Parentes in tertio quod deducto quinto superest,possũt aliquem ex filiis,vel descendentibus meliorare,sed extraneo illud relinquere non valent. 71.3

Paria.

Paria sunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum. 31.87

Paria sunt aliquid non fuisse factum, vel factum sub conditione non adimpleta. 68.6

Paria sunt non esse,& esse sine effectu. 133.8

Gonzales distinctio refertur. ibid 9

Parium eadem debet esse natura,& potentia. 148.38

Paries.

Paries intermedius separat,& efficit vt res diuisæ dicantur numero plures. 268.11

Parochia,& Parochus.

Parochiam non minus quàm decem distinctæ domus & familiæ facere possunt. 255.16

Parochialitas de iure non præsumitur. ibid.17

Parochi docentes causa studij in absentia fructus beneficiorum suorum percipiunt. 82.40

Parochis post Concilium Trid. non datur studendi licentia. ibid.41

Parochus ciuitatis potest ibi in publica Vniuersitate S. Scripturam legere. ibid.42

Parochus in qualibet Parochiæ suæ parte habitare potest. 198.100

Parochus in propria Ecclesia tantam habet potestatem, quantam Episcopus in sua Diœcesi. 256.18

Pars.

Patrem debiti soluens quando videatur solutionem partis in reliquam approbasse. 320.80

Pars quæ petit assessorem,vel consultorem debet soluere expensas cum eo factas. 327.152

Priuilegiis vniuersitatis non potest maior pars renuntiare. 350.357

Pars minor prçualet fauore libertatis consequẽdç.ib.358

Participatio.

Paticipatio cum alio facit cessare prærogatiuam vnitatis,& singularitatis. 340.268

Pater.

Pater pro filio testificari probibetur. 35.122

Pater qui dedit licentiam filio liberè testandi, an possit eam reuocare? 74.30

Patientia.

Multa per patientiã tolerantur,quæ deducta in iudicio,exigente iustitia,toleranda non essent, & de scripta,& non scripta dissimulatione. 187 73

Patriarcha.

Patriarchæ seminando, Apostoli metendo laborauerunt. 109.44

Patriarchæ sancti à Domino magni habiti. 125.120

Patronus.

Patronus ratione fundi adhuc est patronus in Ecclesiã reædificata. 11.88

Patronus primus ratione dotis est patronus in Ecclesia diruta & reædificata. ibid.89

Patroni laici ante Episcopi institutionem intra quadrimestre variari possunt. 38.10

Paulũ Burgensem dixisse fertur ex Gente Hebræa prognatus nullam Reip.partem committendam. 115.78

Paulus Gentium Doctor se gloriatur esse de semine Abrahæ. 122.129

Paulus de Carthagena,aliàs Burgensis professione antea Iudæus,propter probitatem eruditionemque fuit primum Carthaginensis Præsul, deinde Burgensis Episcopus. 125.140

S.Paulus in illis verbis, *Datus est mihi stimulus carnis &c.* declaratur. 188.84

Pauli pater propter obsequia Romanis exhibita penulam a Romanis accepit. 108.30

Pauper,& Paupertas.

Pauper effectus in alterius præiudicium data opera non potest tali paupertate se iuuare. 291.15

Paupertas affectata nihil proficit. 292.14

Paupertas in teste,vide *Testis.*

Pax.

Pax grande bonum est. 8.43

Effectus,qui ea pace & concordia producuntur, remissiuè. ibid.44

Pecho, Pedido,& Alcauala sunt sinonyma. 97.29

Pecunia.

Scientia futuræ pecuniarum reprobationis in quibus personis præsumatur? 45.41

Pecunia ex fructibus proueniens vltra triennium non præsumitur durare. 144.97

Minori pecuniam dantes,seu ab eo rem aliquam ementes, tenentur curare vt pretium conuertatur in eius vtilitatem. 272.7

Pecuniam soluens procuratori speciale mandatum habenti ad exigendum non tenetur curare vt ille pecuniam in aliam rem conuertat. 272.2

Pecuniam Ecclesiæ dantes, vel ab ea aliquid ementes rare tenentur vt pretium in eius vtilitatem conuertatur. ibid.3

Reipublicæ pecuniam dantes tenentur probare illam conuersam fuisse in eius vtilitatem. ibid.4

Facultas quando conceditur ad accipiendum aliquam quantitatem pecuniarum ratione casus super bonis maioratus, aut ea vendendi, vt alia in eorum locum subrogentur, emptor tenetur curare vt pecuniæ huiusmodi in alia bona conuertantur. 272.11

Tò,*penitus*,adeo præcisam habet naturam, vt nullam admittat modificationem aut alterationem, & operatur ipso iure nullitatem actus in contrarium gesti. 206.8

Pensio,& Pensionarius.

Pensiones decursæ census vnà cum teste principali, deponendæ ad impediendum cursum vsurarum 41.13

Tanslatio pensionis si fiat in laicũ cum clauf. *ex nunc prout*

prout ex tunc cum clericali charactere insignitus fuerit, transferens potest exigere pensionem vsque ad diem initiationis. 99.12

Pensio translatata cum claus. *ex nunc prout ex tunc cum clericali charactere insignitus fuerit*, extincta manet si medio tempore dum translatarius initiatur clericatu, moriatur transferens. ibid. 13

Pensionis reseruatio facta alicui, qui tunc temporis clericus non erat, nulla est. ibid. 17

Pensionibus, & anonis præstationibus tot sunt debita quot sunt anni. 225.23

Pensionem iam solutam pro domo conducta an possit repetere conducens, si domum deserat ex causa pestis? 319.61.

Pensionarius tenetur in subsidio contribuere pro rata. 145.100.

Pensionarius debet contribuere cum proprietario in solutione decimæ Papalis. ibid. 101

Pensionarius est manutenendus in sua quasi possessione exigendi pensionem, dum discutitur releuantia, vel irreleuantia dimissionis fructuum. 225.19

Pensionario competit actio personalis aduersus Titularem qui acceptauit beneficium pensione grauatum. ibid. 10.

Pensionario lite pendente non debet impediri exactio suæ pensionis. 228.47

Perceptores, & Thesaurarij.

Perceptores Regij & Thesaurarij, qui in proprios vsus pecunias conuertunt, quas pœnas incurrant. 54.48

Perfectio.

Perfectio laudata acquiritur de custoditis. 20.18

Periculum.

Periculum & præiudicium maius, vbi vertitur, ibi cautiùs agendum. 65.21. & p. 177.3

Periurus, & Periurium.

Periurus dici non potest qui ex causa rationabili transgreditur statutum 119.105

Periurus in parte repellitur in totum. 165.12.

Periurij crimen omni iure prohibitum. 9.67

Periurium est transgressio iuramenti. 10.68

Permissum.

Permissum censetur quod non inuenitur prohibitum. 78.20.

Permutatio.

Permutatio beneficij pinguis cum tenui facta ab ægroto, sene, valetudinario, non valet. 178.30

Persona.

Personæ actoris & rei debent ante omnia legitimari in quolibet iudicio. 42.5

Personam duplicem repræsentans, in his, quæ pertinent ad præsentationem, consideratur tanquam procurator, & administrator. 146.117

Petasus.

Petasus pro maiori tintinnabulo sumitur. 182.15

Pignus.

Pignus in bonis debitoris permanet. 138.14

Pingendi verb.

Pingere faciem, eique varios colores inducere non est de per se malum, sed indifferens. 300.26

Plebeius.

Plebei in Hispania ob ignotum ascendentium genus nullam puritatis sanguinis controuersiam patiuntur. 113.68.

Plus est seruasse repertum, quàm quæsisse decus. 10.180

Pœna.

Pœnæ peierantium in transactionibus, remissiuè. 9.61

Quadrupli Pœna, quam incurrit gabellarum defraudator, peti non potest eius heredi, quando lis cum defuncto fuit contestata. 62.14

Pœna duplici puniri quis non debet. 102.21

Pœna regulariter debet esse culpæ consentanea, nisi interuenerit causa. 260.17

Pœna culpam supponit, & absque ea non potest imponi. 266.82.

Conuentionales pœnæ non debentur nisi quatenus concurrunt cum interesse. 339.263

Conuentionalis pœna peti non potest verificato quod interesse non concurrit. 340.264

Pænitentia.

Pœnitentiæ Sacramentum neutiquam absenti impendi potest. *Polytus.* 64.14

Polytus Sencosis in ætate 16. annorum millia iuridica paradoxa publice defendit. 337.243

Pontifex.

Vide *Papa.*

Pontificalia insignia ex vi priuilegiorum conceduntur Abbatibus temporalibus, perpetuis verò te ipsa benedictione accepta. 87.29

Populus.

Populus ignarus est, morosus, crudelis, inuidus, immodestus. 105.8

Populus, à quo nostra redemptio processit, est excelsior cunctis gentibus. 522.125

Portio, & Portionarij.

Portio assignata cuilibet ex testamentariis nominatis, vno mortuo, vel acceptare nolente accrescit alteri acceptare volenti. 327.144

Portio minuitur diminuto onere. ibid. 145

Portionarij Collegiatæ de Alcala non possunt ios...ire per substitutos. 250.66

Portugalia, & Aragonia.

Portugaliæ & Aragoniæ Regna sunt æquè principaliter vnita Regno Castellæ. 345.319

Possessio.

Possessio retinetur si possessor discedat cum protestatione, vel cum animo illam retinendi. 152

Possessio titulata ad obtinendam manutentionem facit, vt illa faciliùs concedatur. ibid. 154

Possessio non acquiritur ex actu meræ facultatis. ibid. 160.

Possessio quando verificatur ex titulo præcedenti, sine dubio manutentio debetur. ibid. 161

Possessio acquisita dicitur in actis etiam merè facultatiuis quando præcessit prohibitio seu contradictio cum subsequuta acquiescentia. ibid. 164

Possessio in alium transfertur ex quolibet contractu, & actu inutili, & nullo, nisi nullitas sit adeò clara. ib 166.

Possessio turbida & offuscata non est manutenibilis. 135.26

Possessio vigore prouisionis ordinariæ capta de beneficio reseruata dicitur infecta. ibid. 27

Possessio, quæ liti causam dedit, non est manutenibilis. ibid. 31.

Possessionis posterior qualitas declarat quid à principio fuerit intentionis. 146.118

Legis validitas quando est in controuersiam deducta non potest innouari contra possessionem illius, qui eam impugnat. 150.11

Lite pendente super validitate priuilegij non est aliquis priuandus vsu possessionis, vel quasi, etiamsi fit contra ius. ibid. 12

A possessione capta Superioris auctoritate quis amoueri non potest iuris ordine non seruato. ibid. 16

Executor etiam merus debet possessorem citare ad priuationem possessionis. ibid. 57

Possessio capta alium spoliando iuris ordine non seruato, dicitur capta per vim expulsiuam. ibid. 19

Possessio capta per prouisum Apost. possessore non citato non est manutenibilis. ibid. 20

Possessio turbatiua non est manutenibilis. ibid. 21

Possessio ex qua lis sumpsit originem non est manutenibilis. ibid. 22

Possessio antiquior & titulata præferenda. ibid.23
Possessionem propria auctoritate apprehendendi facultatem habens, sibi præiudicat adeundo iudicem incompetentem. 154.82
Possessionem in vim contractus celebrati sub conditione impetrandi assensum Apostol non potest sua possessione spoliari pendente dicti assensus impetratione. 158.129
Possessor antiquior est præferendus, & manutenendus. ibid.130
Possessio est de essentia & substantia manutentionis. 212.64
Possessio etiam asinina, bestialis, seu asinaria est manutenibilis. ibid.65
Possessio iniusti detentoris non est manutenibilis in spiritualibus. 213.69
Possessionis notoria iniustitia vt constet, debet adesse vel possidentis confessio, vel sententia quæ transitum fecerit in rem iudicatam. ibid.70
Possessio officij data vsque ad certum diē, elapsa die non est manutenibilis aduersus concedentem. 214.80
Possidens officium vsque ad certum diem, etiam ante lapsum diei non sibi possidet, sed domino concedenti. ibid.81
Possessio infecta non est manutenibilis. ibid.83
Possessio de tempore motæ litis sufficit ad manutentionem. ibid.86
Possessio simplex, nuda, & mera detentatio sufficit ad manutentionem. ibid.88
Possessio titulata est manutenibilis. ibid.89
Possessio attentata non est manutenenda. 215.95
Possessione probata quoad vnam rem, sufficit pro manutentione quoad alias res sub eodem iure comprehensas. 216.107
Possessio titulata vero, reali, & legitimo titulo, est manutenibilis. ibid.108
Possessio vera & manutenibilis etiam sine titulo, & illius vmbra datur. 226.29
Possessionis de iustitia, vel iniustitia non est discutiendū in iudicio summariissimo possessorio. ibid.31
Possessio exigendi reddit turbidam, & dubiam quamlibet exceptionem. ibid.31
Possessio immemorabilis facit præsumi meliorem titulū de mundo, itavt possint in vim illius allegari priuilegia, & indulta Apost magis proficua. 230.16
Possessio, vel quasi, non acquiritur per mille actus, qui communiter fieri solent iure familiaritatis. 328.138

Possessor.

Possessor bonæ fidei tenetur restituere fructus perceptos extantes, non extantes verò nullo modo, quamuis illos in suam vtilitatem consumpserit. 53.58
Possessor lite pendente est manutenendus. 18.157
Possidens non debet supersedere in sua possessione, quãuis immineret scandalum. ibid.158
Possessor in sua possessione est manutenēdus lite pēdēte super executione litterarum Apost. 110.13
Possessor non potest à sua possessione expelli nisi priùs fuerit citatus & iudicialiter conuictus ad eam dimittendam. ibid.15
Possessor vitiosus non est tuendus. 213.68
Possessor potest excipere de iure tertij, quando exceptio est exclusiua Iuris agentis. 221.6

Possessorium.

Possessorij actus, qui dederunt causam liti non probant possessionem, nec sufficiunt ad manutentionē. 214.90
In Possessorio summariissimo nil aliud attenditur quàm nuda detentatio. 226.32
τὸ, *Post*, est separatiua temporis, & significat illius extremitatem immediatam. 211.44

Posteri.

Posteri arcendi non sunt perpetuo à Rep. parentum culpa, ne omnino felicitatem desperent. 117.91

Postfactum.

Ex postfacto apparet quid actum sit. 222.24

Potentia.

Potentia ad carnalem copulam necnon prudentiæ rationis ad discernendum vim coniugalis consensus requiritur copulatiuè vt quis ante ætatem legitimam possit matrimonium contrahere. 355.8
Lex Partitæ refertur. ibid.9
Nisus ad copulam facit præsumere potentiam ad illam. 356.13
Potentia ad copulam non ex sola copula probatur, sed ex aliis quibuscunque signis, quæ Iudicis arbitrio cum medicorum consilio relinquenda. ibid.14

Potestas.

Potestas in Ecclesia nō est compellēdi puerū sacris Ordinibus promotum vt continentiam seruet, nisi compos factus velit in Ordine permanere. 23.21
Potestas non deficit in statuente, qui potest subditos inhabilitare ne succedant. 315.28

Præbenda.

Præbendam tenuem renuncians vt consequatur aliam in damnum tertij sibi non profuit, nec illi tertio præiudicat. 292.13

Præcedentia.

Rex tanquam Comes præstat præcedentiam Duci in illis actibus, in quibus Rex tanquam Comes assistit. 341.270
Rex super Cardinales, an & quando habeat præcedentiam. ibid.271
Rector in actibus Vniuersitatis præcedit Episcopo scholari. ibid.272
Inquisitores in causis Fidei præcedunt Episcopo. ibid.273
Iuniori quando debeatur præcedentia? ibid.274
Episcopus est Iudex competens inter laicos super iure sedendi in honorabiliori loco Ecclesiæ. ib.275

Præceptum.

Præcepti pro iustitia in dubio præsumendum est. 156.99
Præcepta Canonica relaxantur propter Regum, & Principum prærogatiuam. ibid.105

Prædicator.

Prædicatores Fratres admittere tenentur ad suum ordinem eos, qui reperti fuerint originem trahere ab Hebræis. 112.56
Prædicator coram Sanctissimo Sacramento capite discooperto prædicare debet. 255.12

Preeminentia.

Præeminentia secunda debita patrono consistit in iure consequendi alimenta quatenus deueniat ad inopiam. 11.92
Præeminentia tertia debita patrono est vt possit defendere Ecclesiam. ibid.93
τὸ, *præfixa*, importat certitudinem diei. 208.14

Præiudicium.

Vide *Periculum.*

Prelatus.

Prælatus æquiparatur tutori, & Ecclesia minori. 55.69
Prælatus æquiparatur marito & Ecclesia vxori. 56.70
Prælati manuales, quorū Prælatura nō est electiua, amoueri possunt ab officiis ad Superiorū arbitriū. 155.88
Prælatus in modo visitandi vel corrigendi si excedat, tunc licitum est appellare. 158.123
Factum à Prælato tempore infirmitatis monasterio non præiudicat si ille ex ea infirmitate mortuus fit. 278.25
Prælatus Ecclesiæ potest illi præiudicare in acquirendis. 351.19

Premium.

Præmiorum exempla virtutes nutriunt. 109.40

Præpositus.

Præpositi secularis appellatione quis veniat? 92.76

Præscriptio

Præscriptio.

Præscriptio non adquiritur ex actibus facultatiuis. 15.124.

Actus meræ facultatis nunquam præscribuntur. ibid.125

Præscriptio quæcunque etiam immemorabilis contra tributa,& vectigalia excluditur. 96.18

Præscriptione immemoriali prohibita ex incapacitate possessoris, admittenda nihilominus si allegetur priuilegium. ibid.25

Præscriptio non interrumpitur per litem in qua quis obtinuit. 342.278

Impatientia sola, & resistentia verbalis sola sufficit ad præscriptionem iurium,& incorporalium, siue seruitutis. ibid.279

Præsentatio,& Præsentatus.

Indignum præsentans priuatur pro illa vice iure præsentandi. 38.4

Si scienter indignum præsentet, secus si ignoranter. ibid.5

Ignorantia in præsentante indignum præsumitur. ibid.6.

Præsentatio facta in personam illius, qui Ordinem non haber, non potest reualidari ex superueniente Ordine intra quadrimestri temporis spatium recepto. ibid.7

Patroni non præsentant vt vniuersi, sed vti singuli. 38.13

Patroni in dubio non censentur præsentare vt vniuersi, sed vt singuli. ibid.14

Præsentationes contra decretum irritans factæ nullæ sunt,& habentur pro infectis. 39.23

Præsentatio quando fit à pluribus, nunquid sit necesse vt conueniat maior pars habito respectu ad omnes. 290.24

Respondetur ad fundamenta illorum, qui credunt interuenire debere maiorem Parochianorum partem vt præsentatus dicatur præsentari à maiori parte. ibid.25

Incapax reputatur pro mortuo,& habetur ac si præsentatus non fuisset. 38.9

Patronus, si inter duos præsentatos lis moueatur, & vnus moritur, nulliter alium presentat in præiudicium superstitis. 38.16

Presentati tam à patronis ecclesiasticis, quam laicis, si litem inter se moueant,& contingat vnum mori, vel lité cedere, nõ potest alius eligi, seu presẽtari. 39.17,18

Patroni durante lite inter compræsentatos non possunt aliquem in demortui locum præsentare. ibid.19

Presentatus à maiori parte patronus est instituendus si sit dignus, quamuis alij sint digniores. 290.32

Presentia.

Presentia,& non futura comprehendit æquiparatio ad instar. 313.9

Presumptio.

Presumptio facultatiua excluditur ex multiplicitate actorum per continuatum temporis spatium gestorum. 15.130

Possessionis iure familiaritatis præsumptio excluditur ex multiplicitate actuum, & continuata possessione. ibid.132

Præsumptio tituli ex longeua possessione sufficit pro obtinenda manutentione. 18.156

Presumptionem solemnitatis actorum inducit diuturnitas longa temporis subsequentis sententiam. 152.48

Presumptio iuris stat pro Iudice quod in omnibus ab eo gestis ritè processerit: 218.120

Præsumptio malę intentionis tollitur per actus externos contrarios,& per contrarias præsumptiones. 261.38

Presumptio, quę ex ipso facto, & verborum qualitate remanet, per alia fortiora superatur. ibid.40

Presumptio ex bona, vel mala origine, seu descendentia sumitur. 262.42

Presumptio stat pro Principe quod bene egerit. 283.16

Presumptio conseruandę agnationis colligitur ex masculorum vocatione respectiuè facta in omnibus gradibus,& substitutionibus. 314.14

Presumptiones,& indicia sufficiunt ad condemnandum in pœnam extraordinariam,& rationem, seu abiurationem indicendam. 331.183

Pretor.

Causa commissa Pretori,& Rectoribus alicuius ciuitatis tantam vocem habet Pretor, quantum omnes Rectores. 288.7

Preuentio.

Preuentio realis per capturam personę præfertur anteriori verbali præuentioni. 100.2

Presbyter.

Doctorari potest Presbyter in iure ciuili sine priuilegio. 77.8

Presbyteri docentes leges, vel Physicam etiam extra domum, nullam incurrunt censuram. 78.14

Presbyteris quamuis non liceat audire leges, licet tamen eas docere. ibid.16

Excommunicationem non incurrunt Presbyteri leges vel Physicam etiam extra domum docentes. ibid.17

Pretium.

Pretium adiectum debet consignari coram Iudice, vel illius auctoritate deponi. 47.14

Pretium iustum in nominibus debitorũ quod sit? 320.78

Prima Tonsura.

Prima Tonsura sufficit ad Canonicatum Ecclesię Collegiatæ etiam insignis obtinendum. 245.4

Princeps.

Principes in contractibus obseruandis tanquam priuati reputantur. 5.18

Principes prælationem habent in bonis sui Thesaurarij & exactorum publicorum vectigalium. 50.4

Principis etiam secularis assertio plenè probat. 94.2

Voluntas Principis non presumitur extendi ad ea, quę de iure facere non potest. 95.9

Princeps semper dicitur disponere prout ius disponit. ibid.11

Principes debent iubere vt nihil prius decidatur in Cõsilio Status quin prius discussum fuerit in alio Consilio conscientię. 105.4

Principis obligatio est honores, & beneficia benemerentibus concedere. 108.28

Princeps, cui debetur decima, aut subsidium cęteris creditoribus præferendus. 140.46

Princeps licè dicat aliquem esse à sua possessione amouendum, adhuc in tali amotione procedendum iuris ordine seruato. 149.6

Idem in rescripto pontificio precipiente aliquem suo beneficio priuari. 150.7

Principis ad regalia pertinet personam nominare, quæ Regularium electionibus quando timetur vis, intersit. 156.101

Princeps non presumitur ex causa iusta procedere, quãdo facit contra ius gentium, vel quando disponit velo leuato, & sine causę cognitione, & non vocata parte, cui præiudicatur. 316.40

Principium.

Principium meticulosum attendi debet, vt exinde sequuta ab eo regulanda sint. 37.101

Prioratus.

Prioratus S. Augustini,& S. Dominici sunt potius nuda officia quàm ecclesiastica beneficia. 85.8

Priuatio.

Priuatio præsupponit habitum. 14.120.& 208.20

Priuilegium.

Priuilegium ex gratia alicui concessa non potest in alterius

alterius damnum, & præiudicium redundare. 6.18
Priuilegium ex causa onerosa, & quod transit in vim contractus, est irreuocabile. 95.6
Priuilegia ex contractu, & ex causa onerosa non comprehenduntur in generali reuocatione priuilegiorum. ibid.12
Priuilegia reuocabilia solùm comprehenduntur sub generali reuocatione priuilegiorum. ibid.13
Priuilegium concessum villis extenditur ad villas de nouo auctas. 98.43
Priuilegium concessum collegio 16. virorum extēditur ad septem collegas postmodum auctos. ibid.47
Priuilegium de percipiendis gabellis extenditur ad gabellas superadditas. ibid.48
Priuilegiis, libertatibus, & immunitatibus ciuitatū gaudent qui ad fidem conuersi baptizantur. ibid.57
Priuilegium, quod non est in forma probanti, non probat. 242.5
Priuilegium non extenditur vltra ea in illo expressa. 243.24
Priuilegia Ecclesiæ sunt potius amplianda quàm restringenda. 270.54
Priuilegium competens alicui corpori vniuersarum personarum non tollitur, nec infringitur ex facto aliquarum earumdem personarum. 335.38
Priuilegij in impetratione non requiritur partis citatio. 317.46
Priuilegium à Principe subdito concessum potest ab eo Principe tolli, vel reuocari. 333.289
Priuilegia ex contractu, & causa onerosa concessa non comprehenduntur in generali derogatione priuilegiorum. ibid.190

Probatio.

Probatio difficilis sufficit fieri per coniecturas, & indicia. 16.54
Probatio præsumptiua habetur pro vera in his quæ sunt difficilis probationis. 57.11
Probatio defectus dominij ex quibus inducatur. 213.72
Probatio, quæ fit libris, seu scripturis apertis nunquam reiicitur. ibid.71
Probationes per modū summariæ informationis ante litē contestatam receptæ nullam fidem faciunt. 214.79
Probationes debent esse claræ, & in contradictorio iudicio factæ. 118.118
Probatio non excludit probationem. 226.27
Probatio incontinenti admittitur, & impedit executionem in causis summariis. 326.136
Probatio plena & concludens requiritur in crimine hæresis vt quis pœna ordinaria condemnetur. 331.182
Probandi onus transfert in prætendentem contrarium qui dicit nulla alia bona possidere præter à se relata. 340.267

Processio.

Processionis honor est debitus patrono. 11.92
Facultas iudicialiter procedendi censetur concessa per claus. Contradictores. 151.33

Procurator.

Procurator constitutus ad exigendum redditus cēsus, cū plena seu libera administratione, non potest cēsus redemptionem sibi à debitore oblatam recipere. 43.5
Procurator ad negotia absq; substituendi facultate datus, potest alium suo nomine liberè deputare. ibid.7
Procurator si ex mandato exigat pecunias, & retineat penes se, datur actio mandati non depositi. 55.62
Procurator non est minister Sacramenti matrimonij, sed potiùs principales contrahentes. 64.9
Procurator cōstitutus ad matrimoniū contrahendū nec gratiam, nec Sacramentum recipit, nec ministrat, sed principalis contrahens illud constituens. ibid.10
Procuratores vtriusque matrimonium contrahentes possunt esse ambo viri, vel fœminæ. ibid.11
Procurator datus ad rem magni ponderis & momenti, non potest alium substituere, nisi talis facultas sibi specialiter fuerit concessa. 65.14
Procuratoris reuocatio etiam tacita nullius est momenti, nisi ad illius peruenerit notitiam. ibid.16
Procuratoris reuocatio siue tacita, siue expressa per testes probari potest. 66.34
Procuratorem iuramento præstito de non reuocando constituens, periurus est si reuocet. 73.25
Factum à procuratore ante mandati acceptationem est inualidum. 132.52
Procurator sciens se procuratorem constitutum, sed an te mandatū susceptum, nihil validū facit. ib.52
Procurator non dicitur facere actum procuratorio nomine, si adhuc mandatum non recepit. ibid.54
Procuratores à Definitorio temporali constituti expirant cum ipso Definitorio. 153.55
Procurator vniuersitatis non est procurator singulorum de vniuersitate. ibid.56
Falsus procurator quibus modis dicatur? ostenditur. 344.296
Gesta à procuratore sine mandato possunt à domino ratificari vt retroacta valeant. ibid.297
Procurator generalis Ordinis non potest comparere pro vno Conuentu, intellige vt ibi. ibid.305
Vide *Matrimonium.*

Processus.

Processus non est in forma probanti si non sit à notario actuario authenticatus, & subscriptus. 157.108

Professio, & Professus.

Professio per vim emissa est ipso iure nulla. 26.49
Professi ad actus capitulares admitti quando debeant? 100.6.

Prohibitio.

Prohibitio legis & hominis maioris virtutis est. 193.10
Prohibitio generalis omnem casum tam maiorem, quam minorem comprehendit. ibid.21

Promissio.

Promissio habetur pro non facta, non adimpleta conditione. 68.5
Tò, *Promitto quod nunquā accipiā aliā in vxorē nisi te*, non inducunt matrimonium contractum de præsenti, secundum Alexandr. 129.4
Tò, *Prometo de ser tuo marito*, non important matrimonium de præsenti, ex Ferreto. ibid.5
Tò, *Promitto quod non habebo aliam in vxorem nisi te*, indicant matrimonium contractum. 130.17
Tò, *Promitto me non accipere aliam in vxorem*, iūcta responsione mulieris consentientis, important Matrimonium de præsenti. ibid.18
Tò, Promitto aliam non ducere, iuncta responsione mulieris consentientis, promissionem affirmatiuam inducunt. ibid.19
Promissa non sunt deducenda in Alcauala, & in laudemio. 140.44
Promittens aliquid ob turpem, vel iniustam causam, an soluere teneatur? ostenditur. 313.5

Proprium, & Proprietas.

Proprium amittere, & alienum non acquirere differunt. 352.17
Proprietas absorbet possessionem. 200.18
Proprietas verbi quantum comprehendit, eatenus accipitur dispositio. 292.17
A proprietate verborum minimè recedendū. 293.25
Proprietas attendi non debet, vt ex eius pretio quis pauper consideretur, vel diues, sed ex redditu. 315.22

Prorogatio.

Prorogationi debent consentire fideiussores, aliàs non obligantur. 68.17

Protestatio.

Protestationes nihil aliud sunt quàm declarationes voluntatis illius, qui protestatur. 37.96

Protestationes declarant animum, & remouent consensum à recepto. ibid. 97
Protestationes concludēter non probāt metum. ibid. 98
Protestationes multum coadiuuant & opitulantur, præsertim stantibus aliis adminiculis. ibid. 99
Protestatio præcisè non requiritur quod fiat in eodem actu. ibid. 100
Protestatio in actu dependente à voluntate solius protestantis contraria actui subsequenti facit hunc actum contrarium nihil operari. 73. 27
Protestationi quando inest metus propter scientiam aduersarij, non est necesse quòd fiat notificatio. 74. 28
Protestatio in ipso actu captæ possessionis facta operatur, vt illa non sit manutenibilis. 135. 24
Protestatio declarat consensum abesse ab animo. ibid. 25
Protestatio nihil aliud est nisi quędam declaratio voluntatis. 171. 22
Protestatio declarat animum alienissimum, & remouet consensum. ibid. 23
Protestatio concludenter non probat metum, nec coactam voluntatem. ibid. 24
Protestatio multum coadiuuat, & opitulatur vt facilius metus probetur. ibid. 25
Protestatio in iudicialibus repeti debet in quolibet actu. 345. 310.

Prouentio.

Prouueniens ex radice infecta non dicitur de radice seu progenie fundatoris. 165. 45

Prouincialis.

Prouincialis à suo officio priuatus potest remedium recuperandæ intentare. 149. 4
Prouincialis electus à Capitulo, cuius electio fuit cassata à Generali, & alius eius loco electus, potest appellare, & interim est manutenendus. 158. 131
Prouincialis quando habendus pro absoluto ab officio? 206. 10.
Prouincialatus vacatio officij an pendeat à renunciatione personali. 208 19

Prouisio, & Prouisus.

Prouisiones generales statutorum recipiunt tacitas exceptiones propter emergentes casus. 119. 106
Prouisiones Canonicatuum in Ecclesia Caleiaten. referuntur iuxta temporum diuisionem factæ. 133. 7
Prouisiones omnes tumatim ex vi concordiæ tam ab Episcopo quam à Capitulo factæ habentur tanquam simultaneę, & coniunctim factæ. ibid. 11
Prouisio beneficiorum simultaneę Episcopali Sede vacante spectat ad Capitulum iure proprio, alias ad Papam spectat. 134. 20
Prouisionis appellatione venit nominatio, electio, præsentatio, & institutio. 164. 41
Prouisio in supplicatione registrata etiam litteris non expeditis, sufficit ad effectum consumendi vacationem. 203. 9
Prouisio, electio, aut collatio nōn potest fieri, nisi eum necessario præsupposito renunciationis, aut alterius vocationis. 206. 6
Prouisio conditionalis, vel facta ex causa, cessante causa cessat omnino gratia, & decretum, seu inhibitio, accessoriè adiecta. 234. 35
Prouisiones factæ in fauorem personarum non habentium Ordinem ex lege fundatoris Præbendæ annexum irritæ sunt. 249. 55
Prouisio, & deputatio coadiutoris est nulla ex defectu mentis prouidentis, quando scilicet deficit causa, ex qua mouetur. 239. 27
Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis. 293. 24
Examen in prouisionibus Parochialium Ecclesiarum requiritur pro forma. 301. 10
Doctor etiam insignis & eminentis litteraturæ debet in prouisione Parochialis examen concursus subire. ib. 11
Prouisus à Nuntio dicitur prouisus Apostol. 153. 60

Puer.

Puer qui non sit doli capax, si promoueatur ad Ordines sacros, non tenetur continere. 23. 20

Q

Qualificatum, Qualitas.

Qualificatum non venit sub simplici. 240. 48
Qualitas adiecta verbo, intelligitur secundum tempus verbi. 163. 37
Qualitas admittens, vel excludens aliquem debet interuenire de tempore actus. 291 6
Qualitas duplex quando in eadem persona concurrit, illius qualitatis consideratio habenda, cuius contemplatione actus geritur. 338. 251
Vide *Habilitas.*

Quarta Canonica.

Quarta Canonica an debeat solui absque vlla deductione. 139. 30

Quasi possessio.

Contiouans, qui est in quasi possessione eligendi non attentat. 158. 126
Quasi possessio manutenibilis acquiritur ex vnico actu pacifico. 215 93
Tò, quibuslibet, est vniuersalis omnes casus pręter expressè limitatos comprehendens. 235. 62
Tò, quouis modo, & quomodolibet, capit omnes affectionis modos pręter expressos. 236. 64

R

Ratificatio.

Ratificare quis factum non potest, & non ratificare eius qualitatem. 7. 33
Ratificationis alicuius actus natura est, vt operetur, & valeat idem actus, ac si à principio valide fuisset gestus. 344. 298
Ratificatio post oppositionem factam de defectu mandati nihil operatur. ibid. 299
Ratificatio non retrotrahitur in preiudicium tertij ibid. 300.

Ratio.

Ratio naturalis omnes comprehendit. 5. 14
Ratio summa est quę pro Religione facit. 141. 54
Ratio eadem est, idemque ius de re aucta, & de principali, quod augetur, vbi scilicet non viget diuersa ratio. 195. 55
Rationes reddi debent non in loco domicilij, sed in loco administrationis. 345. 311

Rebellis.

Rebellis quando quis dicatur fugiens ad patriam rebellatam. 329. 174

Reconductio.

Recōductio pręsumitur facta eū omnibus qualitatibus, dummodo non dependeant à tertij voluntate. 68. 16

Rector.

Rector & Scholastici si habeant facultatem nominandi bidellum, tantam vocem habet solus Rector, quantam habent Scholastici. 288. 3

Recusatio.

Exceptio recusationis admittenda dum causa post litis contestationem orta est, aut de nouo ad notitiam partis peruenerit. 345. 314

Redditus.

Redditus beneficiorum tantum æstimari debent, quantum valeant, deductis oneribus. 143. 78
Redditus aliquos emens ad eius vitam possidendos licitè emit, etiamsi multo tempore superuixerit. 235. 125

Reductio.

Reductio ad Ius commune plura operatur. 345 315

Reelectio.

Reelectio fieri non potest nisi concurrentibus Vocalibus eiusdem Capituli, nemine discrepante. 210.39

Regalia.

Regalia nō cōprehenduntur in donatione à Rege facta de castro, seu villa cu omnibus iuribus, &c. 345.318

Regressarius.

Regressarius post purificatū regressū nō tenetur soluere pēsionē de cōsensu Titularis reseruatam 339.257

Regula.

Regula 8. *aliàs* 9. reseruatoria mensium non comprehendit Cardinales. 170.6

Regulæ Cancellariæ Apost. mortuo Papa expirāt. 200.9

Regula 55. Cancellariæ declaratur. 221.7

Regularis.

Regularium, in causis summariè proceditur, & admittuntur officiorum priuationes leuioribus de causis, sed obseruato semper iuris ordine. 155.87

Regularibus prohibita est appellatio à sententiis suorū Superiorum. vbi proceditur extraiudicialiter per modum visitationis, & adcorrectionem morum. 158.122

Regularis suo officio priuari non potest absque citatione, & causæ cognitione. 149.3

Vide *Clericus.*

Relatio.

Relatum est attendendum vbi aliter loquitur quàm referens. 345.317

Relatio semper intelligenda habito respectu ad ea, in quibus specialiter relatio conuenit. ib. 320

Dispositioni referenti quando sequeretur repugnantia & contrarietas, relatio nihil operatur. 346.321

Releuium.

Releuium, & adhoam pro feudo integrè soluit feudatarius; nec ob id quod secundogenito præstat, aliquid deducit. 140.41

Releuium an sit integrè fisco soluendum, remissiuè. 143.84.

Religio.

Fauor Religionis, de quo in *l. sunt personæ ff. de Relig.* intelligi debet in dubio, & quando cum pari iure creditores concurrunt. 51.11

Religio S. Francisci non habet prælationem in bonis Syndici ad pecunias etiam extantes, nisi probetur eas fuisse depositas in sacco signato, & vt eadem corpora redderentur. 55 60

Religionis beneficiarius, aut Episcopus tam amplè potest disponere quàm amplè potest Episcopus secularis. 176.9

Religionem ingrediens tempore mortis cum antea potuerit ingredi, non excludit substitutum. 178.28

Religio S. Hieronymi gubernatur Constitutionibus, Extrauagantibus, & rotulis. 199.1

Religiosus.

Religiosi debent lites, & iurgia euitare. 19.175

Religiosis fauendum sine præiudicio alicuius. 52.19

Religiosi S. Francisci in recuperatione pecuniarū quos penes Syndicum deposuerunt, non sunt præferendi cæteris creditoribus anterioribus, seu tacitas, aut expressas hypothecas habentibus. ibid. 22

Religiosi in Episcopum electi, & illi qui ad aliquod beneficium sunt promoti æquiparantur. 85.13

Religiosi obseruantes, qui sub Prælatorum obedientia existunt, ius non habent dispensandi fructus beneficiorum, quibus præsunt. ibid. 15

Religiosus professus in vna Religione; ex qua assumitur ad Prælaturam alterius auctoritate Papa non tenetur in secunda expressam professionem emittere, 87.38

Religiosi & clerici communem obtinent prohibitionem circa negotia secularia exercenda. 89.52

Religiosus poterit esse arbiter, & forensis negotij susceptor exposcente monasterij vtilitate, & præcedente Superioris licentia. 90 59

Religiosi S. Francisci fieri possunt, & ad officia & dignitates in eo sunt admittendi descendentes ex Iudæorum genere. 11.55

Vide *Clericus.*

Reintegratio.

Remedium reintegrandæ datur illi qui sese pro spoliatio habuit. 226.35

Remuneratio.

Remuneratio est Reip. præsidium. 109.39

Renuntiatio.

Renunciatio, seu pactum inter patrem & filium per quam ipse filius impeditur à petitione legitimæ, non valet. 72.10

Renunciatio inter patrem & filium facta in præiudicium legitimæ paternæ, vel maternæ non valet. ib 11

Renunciationis pœnitentia in solo animo, & voluntate consistit, & ideo voluntatis declaratio fieri potest parte absente 74.29

Renunciatione facta ob benemerita, videndum an merita æquiualeant valori talis donationis. 75.37

Renunciatio facta ad fauorem laici cum claus. *ex nunc prout ex tunc, cum clericali charactere insignitus fuerit*, antequam resignatarius clericus fiat, renuntians à se aliquid non abdicat. 99.14

Renunciatione non egent obsequia debita præstita alicui ob eius merita. 17.38

Renunciatio tacita tituli per aduentum diei præfixæ, idem operatur quod expressa per dispositionem hominis. 106.5

Renunciatio iuris proprij nunquam præsumitur, & cū sit stricti iuris nūquā trahitur ad nō expressa. 289.13

Replicatio.

Replicatio sapit naturam actionis, & secundum eam regulatur. 213.78

Repulsa.

Repulsæ testium sunt defensiones, & si non recipiantur appellari poterit. 162.23

Requirimentum.

Requirimenta quando iuuent. 218 117

Requisitoria.

Requisitoria an sit iustificata, & exequibilis, cognoscit Iudex requisitus. 333.202

Res.

Rei suæ quilibet liber est moderator, & arbiter, dummodo de illa malè non disponat. 6.22

Res iudicata paratam habet executionem. 8 52

Res inter alios acta aliis nocere non potest. 16.134

Res transit cum suo onere ad quēcunque vadat. 16.136

Res extantes dicuntur si conuertantur in proprios vsus. 50.5

τὸ, *Res*, generale est, continens tam mobilia quàm immobilia. 138.7

Tertius qui se opponit, potest impedire executionem rei iudicatæ. 150 14

Res priuatorum auferre, & præiudicare interessatis potest Princeps faciendo legem generalem. 342.281

Rescriptum.

Rescripta & indulta intelligenda sunt prout de iure. 154.75

Rescriptum, seu mandatum speciale derogat generali, etiamsi de eo nullam faciat mentionem. 241.55

Reseruatio.

Reseruationes generales de beneficiis familiarium, subcollectorum, & aliorum per prædecessores factas, ait Pontifex *in Extrauag. ad Romani*, etiam post obitum eorumdem durare. 132.9

Reseruatio seu affectio dicitur expirare cum Papalis

prouisio perfecta & consummata fuerit. ib.11

Reseruatio & affectio durat donec consumpta sit vacatio. 240.31

Reseruatio dicitur expirare postquam Papalis prouisio perfecta,& consummata fuerit. ibid.32

Reseruatio,quæ insurgit ex coadiutoriæ,& futuræ successionis gratia,nõ dicitur simplex,sed mixta. 240.41

Reseruatio nihil dat,vel adimit,sed tantum conseruat ius quod quis habet. 346.323

Papæ reseruatio concurrentibus pluribus reseruationibus personalibus,tanquam illustrior debet prævalere. ibid.324

Residentia.

Residentia personalis cum Missarum celebratione facit quod seruitium sit personale non solum chori, sed etiam Missarum. 247.30

Resignans,Resignatarius,& Resignatio.

Resignãs quando ad titulũ beneficij resignati fuit ad sacros Ordines promotus,tenetur in resignatione facere de hoc mentionẽ,aliter resignatio est nulla. 203.11

Resignãte mortuo ante verificationem gratiæ in forma Dignum,beneficiũ non vacat per eius obitum. 238.13

Resignatarius cum recusasset pensionem soluere,succubuit. 202.4

Resignatio expedita in forma Dignum, non abdicat à resignante ius primæuum,nisi postquam gratia, mediante collatione facta resignatario,fuerit executioni demandata. 219.8

Ius non abdicatur à resignante si resignatio in forma Dignum expedita, non fuerit totaliter effectuata. 238.11

Resignatio ad fauorem certæ personæ si ex falsa causa narrata non potest sustineri, & interim resignans moritur,beneficium non remanet affectum. 140.38

Resignans ad fauorem certæ personæ conditionaliter resignat,dummodo scilicet illi irreuocabiliter acquiratur. ibid.39

Respublica.

Respublica,minor,& Ecclesia ex causa necessitatis ad soluendum æs alienum,quando sua bona immobilia alienare possint? 315.19

Restitutio.

Restitutionem in integrum aduersus oblationem factam post terminos subbastationis non potest petere fiscus in præiudicium tertij. 329.169

Restitutio an & quando differri possit ob necessitatem restituere debentis. 346.325

Retentio.

Retentio datur regulariter pro melioramentis. ib.326

Exceptio retentionis prætextu melioramentorum in executione sententiæ opponi potest. ib.327

Prælato,vel Clerico datur retentio pro expensis, & melioramentis in rebus Ecclesiæ de bonis ipsius clerici,vel Prælati factis. 347.328

Retractus.

Retractus,& adiectionis ius pari passu ambulant. 48.17

Retractus ius est odiosum,& exorbitans à iure communi. ibid.18

Retrotractio.

Retrotractio non conceditur defectu extremi ad quod. 99.9

Retrotractio nusquam admittitur vbi extrema desinunt esse habilia. ibid.10

Retrotractio vt fieri valeat, terminus à quo debet esse habilis. ibid.11

Reus.

Reo & possessori sufficit vincere per non ius actoris. 221.5

Reus principalis dum varius inuenitur,torquetur,etiam in causis Fidei. 277.8

Reus de mendacio conuictus torqueri debet, & præcipuè si quodlibet aliud accedat adminiculum, etiam in crimine hæresis. ibid.9

Suspicione non caret reus qui dicit illud,quod à criminis præsumptione excusaret. ibid 10

Reus pro factis hæreticalibus tradendus est Curiæ sæculari,siue animum hæreticalem fateatur, siue non. 280.41

Reus confessus verba hæreticalia protulisse,non est tanquam hæreticus relaxandus. ibid.42

Reus necessarius fit clericus præueniens in capienda possessione hæreditatis vacantis. 317.49

Rex.

Reges in Hispania olim causas tam ciuiles quàm criminales Episcopis iudicandas committebant. 90.54

Regum ministri speciali nota digni sunt. 91.64

Rex pro scandalis,& seditionibus sedandis etiam inter Religiosos,& ecclesiasticas personas politica vtitur iurisdictione. 116.102

Reges Castellæ à quo tempore vtantur Catholici titulo. 316.39

Rota.

Rotæ Romanæ laudes & encomia. 58.35

Rota semper plurimum detulit decretis sacrarum Cong. 59.38

Rota coram Greg.XV.decis.84.n.4.& decis.490.n.1. declaratur. 221.14

Rotæ Romanæ decisio facit communem opinionem, & est sequenda, & amplectenda. 289.10

Rotæ opinio prævalere debet. 304.37

Rotulus.

Rotuli appellantur mandata quædam,& Ordinationes Capituli generalis. 199.4

Rotuli non durant vltra triennium,nisi in duobus Capitulis generalibus confirmati fuerint. 200.5

Rotulus cessat vbi rotulantes à suis officiis absoluti sunt. ibid.11

Rotuli obseruantia an duret vsque ad consummatam electionem? ibid. 12,13.14

Rubrica.

Rubrica,quæ habet orationem perfectam, potest allegari ad decisionem causarum. 229.10

Ruinus.

Ruini doctrina refertur. 54.49

Rumor.

Rumores populi maximum indicium præstant contra Reum. 178.14

Maximè si fama sit vehemens,vel si fumus in delicto difficilis probationis,vel si alia accesserint adminicula. ibid.15

S

Sacerdos.

Sacerdos potest Principis vices agere in iurisdictione seculari exercenda. 92.75

Sacerdotis filius quis dicatur. 167.69

Vide *Episcopus.*

Sacrilegium:

Sacrilegium ab ecclesiastico Iudice præuentum, & punitum pœnis spiritualibus, & temporalibus, potest iterum à seculari Iudice condigna iuris Ciuilis & Regij pœna puniri. 102.17

Sal,& Salarium.

Sal,& piper sunt de Regalibus Principis. 286.37

Salarium non conuentum quando debeatur agentibus, & solicitatoribus causarum? 347.329

Salernitana.

Salernitanæ sorores duæ in mares mutatæ. 175.11

Salus.

Salutis hominis gratia natura omnia cõparauit. 188.87

Sanctus.

Sancti viri etiam spe præmij Deo seruire alliciebantur. 109.42

Sancto

Sanctorum nuncupatio Episcopis, Sacerdotibus, & reliquis Ecclesię ministris olim tribuebatur. 196.69
Sanctis nondum canonizatis non potest Episcopus mandare vt cultus publicus exhibeatur. 325.128

Sanguis.

Sanguinem elicit, qui vehementer emungit. 116.87

Sapiens.

Sapientis est non citò facili credulitate ad falsum prolabi. 106.19

Sartor.

Sartor, aut tonsor si excedens statum suum vestes induerit valoris alicuius, vt sic copiosiores solutiones acquirat, & magis lucretur, non peccat. 298. 6

Scandalum.

Scandalum attendendum ad executionis accelerationem, sed non ad pœnam augendam. 266.85
Scandalum quod Christus seuerè puniri voluit, fuit illud, quod in damnum, & ruinam proximorum adhibetur verbis, aut operibus illum ad ad malum excitando. ibid.86
Scandalum aliud actiuum, aliud passiuum. ibid.87
Scandalum actiuum cessat deficiente animo, ac periculo, quod alij incidant, malaque operantem infectentur. ibid.88
Ad scandalum euitandum non licet iustitiæ limites egredi. ibid. 89
Innocens à iudice puniri non potest propter scandalum vitandum, vel tumultum populi. ibid. 90

Scapulare.

Scapulare habere sufficit vt monachus S.Benedicti cum habitu dormire dicatur. 88.41
Scapulare portans retento colore habitus quamuis peccaminose addat partem aliquam indecentem, nullatenus facit contra obligationem portandi habitum S.Benedicti. ibid.45

Schola.

Scholarum erectio ex qua causa? 80.18
Scholaris, Doctor, & Minister publicus potest expellere fabrum, & malleatorem vicinum. 188.81
Scholaris, & Doctor potest coërcere immodicum, & non necessarium Campanarum strepitum. ibid.85

Scholasticus.

Vide *Rector.*

Scientia.

Scientia in aliquo casu desiderata qualis debeat interuenire? 347.331

Scotus.

Scotus viuus fuit sepultus. 336.235

Scriptura.

Scripturę priuatæ de recepto subscriptæ à debitore aliis creditoribus non præiudicant, nisi alia via de numeratione constet. 51. 16
Scriptura priuata quando probet. 243.22
Scriptum vel instrumenta pro salario retineri non possunt. 345.302
Scripturæ priuatæ recognitio quomodo facienda? ostenditur. ibid. 313
Scripturæ simplici credendum in odium impedientium illius productionem. 347.332

Sessio.

Sedere in sede in presbyterio nullus potest præter Episcopum Diœcesanum. 254.3
Presbyter, qui cum Diacono & Subdiacono Missam cantaturus est, sedere debet in scamno oblongo decenter ornato. ibid. 4
Parochialis Rector in sua Ecclesia sedere debet in scamno, non autem in sede. ibid. 5
Probatur ex fide data à Magistris Cæremoniarum. ibid.6
Episcopus Pontificalibus ornatus solus potest in præsentia sanctissimi Sacramenti sedere in sede. ibid.7
Audacia est sedere cũ ante Tribunal Dei stamus. 255.9

Vicarius Monialium ad sedem habendam quo iurietur medio. ibid. 15
Curatus in sua Ecclesia sedere debet in scamno, non autem in sede. 256. 22

Segregatio.

Segregationes inter conuersos a Gentilitate, & conuersos a Iudæis faciens sunt contemptores vnitatis ecclesiasticæ: in Hispania multi Iudæi, & plures ex iis ad Catholicam Fidem conuersi. 211. 49

Semen.

Semen frigidum & humidum genitalia contrahit, & fœminæ euadunt. 173. 3
Seminis effusio si fiat in speluncis sub pauimento Ecclesiæ, eam polluit. 198 95
Tò, Semper, ad omne tempus, & ad omnem casum refertur. 209.26

Senatus.

Romanus Senatus iuxta valorem cuiuscunque meritorum præmia, & honores pendebat. 108.29
Senatorum tribunal si gratia commodioris expeditionis diuidatur in diuersas domos, siue aulas, talis diuisio non facit diuersum Senatum. 133.14

Sententia.

Sententiam sanguinis nullus clericus dictare, aut proferre potest. 92. 77
Sententia in dubio proferenda in matrimonij fauorem. 131.31.
Sententia iudicis fortior est sententia statuti, & quare. 150.10.
Sententia in actione reali non potest exequi contra possessorem si non fuerit cum eo litigatum. 152.40
Sententiæ executio non potest fieri absque partis citatione. ibid.41
Sententia omnis iustificatur ex actis processus. ibid. 42
Sententia non exhibito processu & sine illo lata nihil probat. ibid. 43
Sententia enuntians quendam esse procuratorem non probat mandatum. ibid 47
Sententia lata coram secundo iudice non reproductis actis primæ instantiæ est ipso iure nulla. 156.107
Sententia ex processu non subscripto à Notario actuario est nulla. 157.109
Sententia super confirmatione electionis iudicialis, est appellabilis, sicut alia quælibet sententia. ibid.116
Sententia per quam confirmatur electio est definitiua. ibid.118.
Sententia priuationis alicuius officij est appellabilis. ibid.119.
Sententia suspensionis, aut priuationis Officij, aut vocis actiuæ, & passiuæ in Regularibus est appellabilis. 158 120.
Sententia reuocationis viæ executiuæ semel concessę est appellabilis. ibid.124
Sententia prolata Sede Episcop. vacante absque legitimo defensore non nocet. 242.11
Sententia debet iustificari ex actis. ibid.12
Sententia, à qua non fuit appellatum, censetur approbata. 243 20
Sentenia, quæ non iustificatur ex actis, est notorie iniusta. ibid.25
Sententia lata non citato legitimo defensore Ecclesiæ non valet contra ipsam Ecclesiam. ibid.26
Sententia Ordinarij reuocatur. 245. 1
Sententia non conformis libello, & petitioni sustineri non potest. 251. 72
Sententia lata contra decisionem Rotæ est ipso iure nulla. 289.12
Sententia in fauorem condemnati in dubio interpretanda vt minus ei noceat. 347.333
Sententia est stricti iuris, & strictè venit interpretanda. ibid.334.

Sententia semper præsumitur lata ex ea causa ex qua proferri de iure debuit. ibid. 335
Successoribus non citatis præiudicat sententia lata contra maioratus possessorem. ibid. 336.
Beneficij super qualitate sententia prolata afficit illud quoad omnes. ibid. 337
Instrumenti pro valore lata sententia iuuat omnibus interesse habentibus. ibid. 338

Sepultura, Sepulchrum.

Sepulchrum Domini vbi excisum? 191.21
Constantinus Imp. magno honore affectus fuit dum pro foribus Piscatoris sepeliretur. 193. 30
Sepulturæ honor intra Ecclesiam Episcopis, aliisque personis insignibus deferri cœpit ibid 31
Sepultura intra Ecclesiam iam hodie ex consuetudine omnibus siue Clericis, siue laicis dari potest. ibid. 32.
Sepeliri in Ecclesia plura hominum genera prohibentur, & quare? 194.52
Sepultura Ecclesiastica in Cœmeterio dari quando dicatur? 195. 58

Seraphinus.

Seraphini decisio 1256. declaratur. 247. 24

Seruitium.

Seruitia præstita parentibus per filios debent esse obsequialia & reuerentialia. 75. 40

Sexus.

Sexus mutari non potest ex dæmonis maleficio. 175.7

Siculi.

Siculi vno die Gentis Iudaicæ reliquias è Regno expulerunt. 113.67

Simulatio.

Simulatio animi melius cadit in verbis, quàm in factis. 261.25.
Singula quæ non prosunt, multa iuuant in materia probationum. 34. 131
Τὸ, *Si sibi visum fuerit*, important viri boni arbitrium. 155.91.
Τὸ, *fit*, importat ipso iure, & denotat requiri statim executionem. 208.15

Smyrna.

Smyrnæ & in Syria fœminæ masculo enato membro in viros abierunt. 173.12

Sodomita.

Sodomitæ si non sint incorrigibiles, DD. Inquisitoribus conceditur facultas minuendi pœnam contra eos. 264 68.

Solemnitas.

Solemnitates requisitæ præsumuntur interuenisse ex diuturnitate temporis. 10. 81
Solemnitas non necessaria ad validitatem actus quando in eo interuenit inualidè & minus bene, non ob id remanet imperfectus, aut nullus actus. 153.64

Solum.

Solo non cedit ædificium in alieno solo Ecclesiæ pecuniis constructum. 313. 8

Solutio.

Soluendum est necessariò quod naturaliter debetur. 12 103.
Solutio facta in vim alicuius, contractum illum non ratificat, nisi respectu ipsius soluentis. 70. 36
Soluens ob causam celebrati contractus censetur illum approbare, & ratificare, habita illius notitia. ibid. 57
Solutionem consuetam probare non requiritur quando conceditur vectigal tantæ quantitatis, prout consuetum est soluere. 97.36

Sortilegus.

Sortilegi qui fatentur in sortilegiis homicidium fecisse, seque pœnitent, ac parati sunt corrigi, tradendi non sunt Curiæ seculari. 264. 67

Speciale.

Specialia trahi non debent in argumentum, vel in consequentiam. 241.51
Speciali non derogat generale. ibid. 54

Spoletum.

Spoletana mulier in virum conuersa. 173. 8

Sponsalia.

Sponsalia de futuro per verba, *iuro vel promitto quòd te tenebo, aut habebo te in vxorem.* 129. 7
Sponsalia erunt si verbum, *volo*, adiungatur infinitiuo indicanti initium actus, eiusque suspensionem ib. 10
Sponsalia si præcesserunt quod postea fuit contractum, dicitur Matrimonium. 130.22

Spurius.

Spurij non veniunt appellatione consanguineorum de Iure Ciuili. 164.43
Spurij, & bastardi inspecta natura sunt filij, in eisque cadit affectio naturalis. 165.47
Spurij & descendentes ab eis an dicantur de domo, & familia? ibid. 50
Et quid vbi concederetur illis ferre arma, & insignia familiæ. ibid. 51
Spurij de generali consuetudine dicuntur de familia, & de domo. ibid. 53
Filius spurius vsque ad quintam bonorum partem efficitur capax, siue quinta sufficiat, siue non. 168.76
Filiæ spuriæ à patre dos data valet in quantitate ad alimenta necessaria. 323.110
Filiæ spuriæ dos data, ea mortua redit ad patrem, vel ad suos hæredes. ibid. 111
Spurij filij legitimatio potest fieri post mortem patris ex ipsius præordinatione. 335.211

Squilla.

Squillæ, campaniolæ appellantur. 182. 17
Τὸ *Statim*, nullam dilationem admittit, & est significatiua latæ sententiæ. 209.19

Status.

Vltimus status in beneficialibus attenditur non docto de contrario statu antecedenti. 243.17

Statutum.

Statutum semper sumit interpretationem à potestate statuentium. 95.10
Statuta, quibus descendentes ab Hebræis, & infidelibus excluduntur ab honoribus, beneficiis, ac Ordinum Militarium insigniis, qui reprobét, referuntur 114.74
Statuta puritatem sanguinis requirentia strictè in casu, & in personis, & ob causas de quibus loquuntur, sunt intelligenda. 119.108
Statuta diuina à Domino promulgata ex iusta causa suspendit ac relaxat. ibid. 109
Statutum, seu lex temporalis elapso tempore expirat. 200. 8.
Statutum nouum temporale elapso tẽpore cessat eo magis quando est correctorium aliorum veterum. ibid. 10
Statutum aliquod vbi dubitatur sit, necne, contra immunitatem Ecclesiasticam, debemus amplecti opinionem quæ fauet Ecclesiæ. 270.48
Statuto stante quod aliquis non possit torqueri nisi sit deliberatum per Potestatem & Priores, vox Potestatis, & vnius ex Prioribus obtinere debet. 289.19
Statutum vel consuetudo non valet, qua cauetur vt non stetur maiori parti. 290.31
Statutum vniuersitatum Ecclesiasticarum inferiorum, vt duæ partes ad minus debeant concordare, non valet. 291.38.
Statutum quod non possit vniuersitas aliquid facere nisi de voto omnium, minimè valet. ibid. 39
Statutum S. Ecclesiæ Toletanæ in diuini cultus augmentum, ac pietatem, & decorem factum, & per Sedem Apost. confirmatum. 301. 1
Statuta super puritate sanguinis iustissimis de causis condita. ibid. 2
Statuta & leges quæ publicam concernunt vtilitatem

tem, fauorabilia sunt. ibid. 3
Probatio puritatis sanguinis in dispositione statuti requiritur pro forma. 301.8
Forma debet specificè obseruari. ibid. 9
Statutum Toletanum est exorbitans, odiosum, & contra ius. 302.16
Statutum per se inualidum à sola Papæ confirmatione robur accipit. 303.32
Iudices possunt ex magna & euidenti causa transgredi statuta. ibid. 35
Statuto requirenti Doctoratum satisfit cum idoneus, & eminentis scientiæ adest, licet non sit Doctor. ib. 36
Derogatio quantumuis amplissima statutorum non tollit statutum respiciens certam formam. 304.41
Statutum quando vult habilitare, vel inhabilitare subditum, tunc comprehendit bona extra territorium existentia. 315.27
Statutum quando est fauorabile, extenditur ad bona aliarum prouinciarum. 316.33
Statutum excludens fœminas dotatas propter masculos, intelligitur de masculis eiusdem lineæ & gradus. 335.228
Statutum conceptum in personas, vel in res, non extenditur extra territorium. 348.341
Statutum ne vllus conducat vinum extra territorium, non comprehendit clericos. ibid. 342
Vide *Lex.*

Stipulatio.

Stipulatio ne luminibus officiatur, comprehendit lumina tam tempore contractus existentia, quam futura. 97.37

Studium.

Studiorum causa absentes Reip causa abesse existimantur, proindeque pro præsentibus habentur. 81.31
Doctores referuntur asserentes docentes & addiscentes S. Scripturam percipere posse fructus suarum Præbendarum. ibid. 32
Studium generale quod dicatur. ibid. 37
Studium non sufficit quod non est vniuersitas, quamuis in eo optime & publicè legatur. 82.38
Studium omne torpescit dilatione. 109.43

Stylus.

Stylus Romanæ Curiæ obtinet vt hodie copula præcedens exprimatur in dispensationibus matrimonialibus. 59.40
Stylus Curiæ facit ius, & pro lege obseruatur. ib 41
Stylus Tribunalis iudicis delegati, & non delegantis, est obseruandus. 280.30
Leges, & stylus Tribunalium secularium obseruare tenentur in illis litigantes etiam clerici. ib. 31

Subdiaconus.

Subdiaconis de tempore primitiuæ Ecclesiæ licebat contrahere matrimonium, & post Ordinis susceptionem anterioribus vti coniugiis. 23.25
Subdiaconus per metum & coactionem ordinatus est verè & propriè Subdiaconus. 24.31
Subdiacono prohibitum est contrahere matrimonium. ibid 32
Subdiaconi sunt adstricti voto continentiæ simul ex lege ecclesiastica immediatè, secundùm aliam opinionem. 24.36
Concilium Trid. asserit Subdiaconos vel ex voto, vel ex constitutione Ecclesiæ ad continentiam teneri. 25.38
Votum seruandi castitatem in Subdiacono deriuatur à iure positiuo. ibid. 39
Doctores referuntur, qui tenent suscipientem Ordinem Subdiaconatus per vim coactiuam, teneri continere. ibid. 42

Subditus.

Subditi subducuntur à iurisdictione superioris ex eius moribus asperioribus, aut prauo iurisdictionis vsu. 327.151.
Subditi possunt resistere Domino ne alienet castrum vt non subiiciantur alteri domino. 349.350

Subiectio.

Subiectionis ius respectu vasallorum pertinet ad eos tanquam ad singulos. 333.208
Ius subiectionis respectu vasallorum pertinet ad vasallos tanquam ad singulos. 350.359

Subsidium.

Subsidiũ est fauorabile, & latissimè interpretãdũ. 141.56
Subsidium Regi Catholico concessum quãuis exigatur à personis, id procedit ratione fructuum. 142.71
Subsidiũ an sit soluẽdũ ex redditibus ad fabricã alicuius Ecclesiæ, vel monasteriis designatis 146.112. & seqq.
Subsidium de quinquennio in quinquennium soluitur. 127.40.
Subsidium est onus fructuum, non verò proprietatis, nec principaliter personæ. 138.9

Substantia.

Vide *Bona.*

Substitutio, & Substitutus.

Substituendi facultas cessat si in mandato dato industria personæ electa fuerit. 43.8
Substitutio locum habet etiam vbi industria personæ electa fuerit quando certa forma fuerit præstituta, nisi negotium graue sit. ibid 9
Substitutio à procuratore facta virtute facultatis ad id sibi concessæ, nulla est antequam acceptet mandatum. 152.54
Substitutorum iuri potest Princeps derogare. 342.282
Substitutiones derogare potest Princeps ob priuatam vtilitatem. ibid. 283
Substitutio subsequens intelligitur quatenus priores substitutiones purificarentur. 348.343
Substitutus propter suam malam administrationem quando obliget substituentem? 61.8
Substituens non tenetur ex culpa & mala administratione substituti quando eum nominauit cum Superioris approbatione. ibid 9
Substitutus, seu Vicesgerens, aut delegatus non habet eandem prærogatiuam, quam principalis, seu delegans. 256.19

Successio.

Successio descendentium, & ascendentium æquiparatur. 71 6
Futura successio est accessoria ad coadiutoriam. 233.17
Futuræ successioni locus hodie fit etiamsi beneficium actualiter vacet de tempore datæ. 238.17
Futuræ successioni locus fit quamuis de tempore mortis coadiuti adhuc Bullæ Apost. non erant expeditæ. 239.21
Futura successio datur ratione coadiutoriæ, & ab illa pendet. ibid. 24
Hæredes donatoris succedunt in re donata alicui vt post eius mortem veniat ad quem donator nominauerit, si nominatione non facta decedat dictus donator. 321.91
Qualitas requisita ad successionem debet interuenire de tempore vacationis. 330.175
Qualitas mulieris vt succedat, vel excludatur, inspicienda est de tẽpore, quo hæreditas defertur. ib. 176

Suffragium.

Suffragium pendet ex opere operato, non ex opere operantis. 246.17

Superfluum.

Superfluum naturæ, & personæ habens tenetur illud erogare pauperculis de præcepto, etiamsi non patiatur extremam necessitatem naturæ. 325.123

Superior.

Superior non poteſt ſine cauſa profeſſum in vna prouiocia ad aliam transferre. 155.89

Superior non poteſt officio manuali ſubditum ſpoliare ſi faciat malo animo, vel odio. ibid.90

Superſtes.

Superſtes præſentatus ex duobus compræſentatis litem inter ſe mouentibus, vt ſuo & defuncti iuri innititur. 39.20

Supplicatio.

Supplicatio, quæ dicitur matrix, prius attendi debet quã Bulla. 104.16

Supplicium.

Supplicia exercentur in rebus etiam inanimatis, & irrationabilibus. 260.19

Priuilegiis ordinariorum officialium non gaudent ſupranumerarij. 338.250

Surdus I C.

Surdus *deciſ.*156. declaratur. 274.15

Surdum *d. deciſ.*156. qui improbent. ib.28.29

Suſpenſus.

Suſpenſus ab officio eſt pariter ſuſpenſus ab vſu & fructu dandi vocem. 35.116

Suſpenſus ab Ordine non eſt ſuſpenſus à iure, & præeminentia dandi vocem in Capitulo. ib.117

Suſpicio.

Suſpicionem de ſe dat, qui ad obiectum crimen expalluit. 277.11

Syndicus.

Syndicus debet nominari à Generali, & deinde à Papa institui. 51.7

Syndicis conceditur facultas adminiſtrandi, vendendi, & alienandi. ibid.9

Syndicus poteſt omnia, quibus vtuntur Fratres, nomine Sedis Apoſt. commutare, tractare, & expẽdere. ib.10

Syndicis eſt permiſſum eleemoſynas pecuniarias recipere. 51.11

Syndici in prouinciis Hiſpaniæ poſſunt vendere, adminiſtrare, & permutare bona Religioſorum, non verò recipere eleemoſynas pecuniarias. ibid.12

Bona ſyndici Seraphicæ Religionis non cenſentur tacitè hypothecata pro pecuniis à Fratribus penes illum depoſitis. 53.35

T

Taberna.

Tabernæ mercales prope Eccleſiam non ſunt fabricandæ. 199.101

Tarditas.

Tarditas creditoris in non petendo quod ſibi debetur, non ſufficit ad præſumendam ſolutionem. 320.75

Tempus.

Tempus certũ fuit præſtitutum de iure Authenticorũ ſubhaſtationibus, & adiectionibus fiſcalibus. 47.10

Tempus certum aſſignatum alicui officio, currit officiali etiam impedito. 157.113

Tempus interpellat pro homine. 219.124

Terminus.

Terminus datus retrahere volentibus eſt nouem dierum. 47.12

& contra cum non competit minoris fauore, reſtitutio pupillo, vel abſenti. ib.13

Terribilitas.

Vide *Metus.*

Territorium.

Territorium Epiſcopi vocatur eius diœceſis, ſeu prouincia. 101.10

Territorium poſtea auctum conſequitur ille, cui fuit conceſſum caſtrum cum territorio. 316.38

Tertiæ.

Tertiæ Regales contra priuatum præſcribuntur ordinario tempore. 97.28

Tertius.

Tertij in præiudicium re propria abuti nemini licet. 16.138

Teſtamentum.

Teſtamentarius non tenetur officium acceptare ſi nihil ei relinquatur pro executione teſtamenti. 326.142

Teſtamentum à marito & vxore in ſimul cõfectũ poteſt poſtea quilibet eorũ pro ſua parte reuocare. 334.222

Teſtator.

Teſtator diſponat, & erit lex. 15.126

Teſtator quando eſt perſona idiota in eo cadit interpretatio craſſo modo. 166.58

Interpretatio voluntatis teſtatoris ſumenda eſt à cõſuetudine, & communi loquendi vſu patriæ. ib.59

Voluntas teſtatoris in omnibus prædominatur. 293.26

Teſtator, qui reiecit Presbyteros, Religioſos, & monaſteria, intelligitur id feciſſe propter cognationem. 314.15

Teſtari liberè poteſt minor ſicut maior. 337.138

Teſtis.

Teſtis vnus iuncta aliqua præſumptione metum probat. 31.81

Teſtium nonnullorum integerrima fides aliorum ſupplet defectum. 36.127

Teſtes ſingulares probant metum. ibid.128

Teſtes de auditu alieno non probant. 160.3

Teſtes plures de auditu non coniunguntur ad faciendum indicium. ibid 4

Teſtes de auditu quando conſanguinitatem probent. ibid.5

Teſtes conſanguinei intra quartum gradum non probant. ibid.6

Teſtes conſanguinei pari vinculo cum vtraque parte coniuncti quando probent? ibid.7

Commodum ex cauſa reportantes in ea integri teſtes eſſe non poſſunt. 161.8

Teſti, qui pro parte dicit falſum, in nullo creditur. ibid.11

Teſti, qui dicit contrarium in ſecundo iudicio, ei, quod dicit in primo, non creditur. ibid.13

Concordia in teſtibus non prodeſt ad probationem. ibid.14

Teſti, qui fuit carceratus de crimine quod per ſententiam infamaret, non creditur. ibid.17

Periurus teſtis à teſtimonio repellitur. ibid.18

Ebrij teſtes à teſtimonio repellendi. ibid.19

Teſtes viles, & pauperes ſimul, repelluntur à teſtimonio. 162.10

Paupertas nihil detrahit de fide teſtis, ſi ſit honeſtæ, & probatæ vitæ. ibid.11

Familiaris quando in teſtem admittendus, vel repellendus veniat? ibid.12

Teſtium in iudicio ſæculari examinatorum depoſitiones in iudicio eccleſiaſtico fidem non faciunt. ibid.14

Teſtium inhabilitas non ſolum ſtat in perſonis teſtium ſed etiam in eorum depoſitionibus. ibid.15

Iudex curare non debet de probatione facta ſuper bonitate teſtium partis aduerſæ, ſi ab alia repulſæ teſtium fuerint plenè probatæ. ibid.16

Teſtes magis ſe conformantes cum diſpoſitione iuris communis, cæteris præferendi. 164.40

Teſtes circa ſpurietatẽ quid depoſuerint. 167.71. & 72

Teſtes deponentes de bona fama magis ſunt attendendi quàm deponentes de mala fama. 168 73

Teſtibus magis ſpecificè deponentibus, & habentibus aſſiſtentiam iuris ſtandum eſt. 242.16

Teſtibus peritis magis creditur quàm non peritis. 250.60

Teſtes contrarij ſe inuicem collidunt. 268.4

Teſtes inter ſe contrarij non ſunt quando vnus deponit plus altero. 269.24

Testes non dicuntur contrarij, quando essent discordes in modo narrandi factum. ibid. 25
Testibus, qui habent interesse, aut affectionem, aut tractant de se exonerando non est fides adhibenda. ib. 28
Testis si est varius ob varietatem ad eruendam veritatem torquetur. 277.7
Testes in minori numero deponentes de bona fama præferuntur testibus in maiori numero deponentibus de mala fama. 318. 156
Summariè testes solum ad capturam deseruiunt. 348. 345.
Torqueri debent testes varij ad eruendam veritatem. ibid. 346.

Thesaurarius.

Vide *Receptores Regij.*

S. Thomas.

S. Thomę doctrina laudatur. 295.20

Tiberius Cæsar.

Tiberius Cæsar in ætate nouem annorum orationem dictauit in sui parentis morte. 337.239

Timor.

Timor incurrendi parentum indignationem sufficit ad matrimonium annullandum. 30.78
Vide *Metus.*

Tintinnabulum.

Tintinnabulum à sonitu illo Tin Tin dictum. 181. 14

Titularis.

Titularis dimissis fructibus de ęquitate ad solutionem pensionis non tenetur. 215.17
Titularis non satisfacit faciendo fructuum omnium dimissionem pro terminis decursis. 215.15
Titularis acceptando beneficium videtur quasi contraxisse cum pensionario. ibid. 21
Titularis vltro se immiscens in bonis, & redditibus beneficij, tenetur actione personali. 216.14
Titularis per solutionem videtur releuasse pensionarium ab onere elidendi exceptionem. ibid. 30
Titularis recusans integraliter soluere dicitur spoliare pensionarium. ibid. 34
Titularis, fructibus ęquiualentibus non perceptis, non tenetur pecunias de suo pro pensione, & oneribus soluere. 217.38
Titularis tenetur subire onera incumbentia suo beneficio, & non est habenda ratio de oneribus, quę per ipsum explicari debent. ibid. 42
Titularis ad libitum non potest imponere onera voluntaria in pręiudicium pensionarij. ibid. 43

Titulus.

Titulus multum habetur in consideratione in summarissimo possessorio. 18.155
Titulus præcedens quando ex diuturno vsu præsumatur? 51.8.
Titulus insufficiens cum obseruantia 40. annorum sufficit in materia præscriptibili ad acquirendum dominiũ, & validitatem. 341. 277

Tormentum.

Materia dandi tormenta est arbitraria. 279. 25

Tractatio.

Tractatio tunc temporis de matrimonio contrahendo est sufficiens coniectura animi contrahendi matrimonium. 130. 23
Tractatus vnus tantum in alienatione rerum Ecclesię exigitur. 13. 110
Tractatus sponsę tanquam vxoris, traductio ad domum, & copula carnalis arguunt matrimonium fuisse contractum per verba de presenti. 150.24

Transactio.

Transactio est remedium dirimendarum litium est admodum fauorabilis. 8.45
Transactio etiam ex rescripto Principis instaurari non potest. ibid.46
Transactio non retractatur per instrumenta nouiter reperta. ibid.47
Iudices per transactionem quodcumque incidens dubium decidere debent. ibid.49
Transactio habet vim sententię, quæ transitum fecerat in rem iudicatam. ibid.50
Via executiua competit pro contentis in transactione. ibid.51.
Executionem paratam habet quod virtualiter in transactione percipi potest. 9.53
Transactio vbi cœpta est practicari, eius executio non suspenditur etiamsi aduersùs eam restitutio petatur. ibid. 54
Transactionum impugnationi resistendum. ibid.55
Pœnæ peierantiũ in transactionibus, remissiuè. ibid.61
Transactio in dubio præsumitur vtilis. 11 108
Transactio, quæ finem liti imposuit, non rescinditur prętextu læsionis, quæ multum excedit dimidiam iusti pretij. 13.111
Transactio facta super re non dubia & lite certa, est ipso iure nulla. 348 347
Transactio facta super re certa præsumitur facta mala fide. 349.348

Translatio.

Translatio est de vna Ecclesia ad aliam regularis mutatio cũ euidenti causa vtilitatis, vel necessitatis. 95.12
Translatio aliquando de volente, aliquando de inuito etiam suadente iusta & rationabili causa fit. ibid. 13
Episcopus translatus quando desinat esse Episcopus prioris Ecclesię? ibid.14

Transuersalis.

Transuersales non concurrunt cum descendentibus. 164 44.

Tribunal.

Tribunal à ciuitate potest Episcopus amouere ad breue tempus, & cum iusta causa. 525.126

Tributum.

Tributum quando soluitur tempore belli ad defensionem Regni, ex fructibus non deducuntur expensę. 139. 23.
Pro tributis soluendis prędia, vel fructus super quibus imposita sunt, tacite, & cum prælatione censentur hypothecata. 140 47
Tributum imponitur rebus, quum fuerit reale, perpetuũ, vniforme, inuariabile, & ordinarium. 143.73
Tributum strictè & propriè dicitur illud quod Principi soluitur ratione fundi, aut soli. 817
Tributum dicitur à tribuendo, & lato modo in hunc sensum sumitur. ibid. 8
Tributa prædiis imposita, ad Ecclesiam cum illo onere transeunt. ibid.9
Tributum lato modo dicitur quicquid Principi pro expensis, & vtilitatibus publicis soluitur. ibid. 10
Tributum est quicquid imponitur rei pręter eius valorem, & Principi soluitur. 285.15
Tributum est quicquid excedit iustum valorem, & applicatur fisco 286. 32
Tributa Ecclesiis & ecclesiasticis personis an & quando Reges ex immemoriali consuetudine legitime pręscripta imponendi auctoritatem habeant? 286.38

Tumba.

Tumbas Iudæi sepulchra appellant. 192.20

Turnus.

Turnus non tollit communionem in collatione, sed diuidit exercitium. 133.10

Turpe.

Turpe non est mutare, sed in malo hęrere perniciosum. 10.71.
Turpe est alienis ornare decoribus quem propria virtus non venustat. 107.15

V

Vacatio.

VAcationi vno modo principaliter narrato, si fiat postea expressio de aliis, tenetur impetrans iustificare primum modum vacationis saltē de facto. 203.6
Vacatio dicitur consumpta per prouisionem expeditam in forma gratiosa. ibid. 8
Vacationes apud Sedem dicuntur illæ quæ obueniunt per obitum in Romana Curia, vel infra duas dietas. 235.53.
Reseruatio ex vacatione apud sedem est omnibus efficacior, & clausa in corpore iuris communis ibid. 54.

Vasanus.

Vasanum, qui percussit Regem Catholicum, imperauit Regina eius vxor laqueo suspendi. 260.21

Valor.

Valor repartitionum & contributionum subsidij fieri debet secundum quantitatem bonorum cuiusuis ex contribuentibus. 141.59

Variatio.

Variatio licet de vno indicio ad aliud ex facultate per debitorem concessa. 314.12.

Vasallus.

Alienari non possunt vasalli inuiti, nec ad alium dominium transferri. 349.349
Domini terrarum multas molestias suis vasallis faciunt. ibid. 351.
Vasallus Regis esse potius quis desiderat quàm alterius. ibid. 352.
Rex vbicumque terras vendere intendit, possunt vasalli libertatem suam emere. ibid. 353

Vbeda.

Vbedæ Monialis in marem conuersa à monasterio expellitur, & maritum suscepit. 174.20

Vectigal.

vectigalia præscriptibilia sunt respectu particularis ordinario decem, vel viginti annorum spatio. 96. 16
Vectigal nomen comprehendit omne quod fisco soluitur. 97. 31
Ex obseruantia subsequenti declaratur quòd ius exigendi vectigal comprehendatur. ibid. 41
Vectigalium exemptio generaliter exceptis certis casibus concessa est generalissima in casibus non exceptis. 317.146.
Conductoribus vectigalium quando facienda sit remissio, ostenditur. 349.354

Venditio.

Venditio si fieret cum magno vendentis incommodo, non est inuitè facienda, etiam pro Ecclesię, vel Monasterij ædificatione, seu reparatione. 185. 46
Vendentes in Ecclesia candelas, circa hoc quod fiat domus negotiationis, excusantur à peccato. 198.98
Venditor vtens Templo Dei tanquam officina negotiatoria, *Tiendas* vocantur, seu ad vendendum in officina, peccat mort. & sacrilegium committit. ibid. 99
Vendens ad vtilitatem alterius indistinctè annullatur venditio si non fuit seruata forma contractus. 274.24
Vendere rem certo pretio si quis accipiat sine lucro, & pluris sua industria, & diligentia vendat, potest illud plus sibi retinere. 313. 4

Verbum.

Verba debent intelligi ne maneant sine effectu. 16.140
Verba debent aliquid operari. ibid. 141
Verba contractus iuxta mentem contrahentium interpretanda sunt. ibid. 144
Verba in dubio iuris ita interpretanda sunt vt naturæ contractus & dispositionis non repugnent. 88.46
Verba quando sonant in futurum, significant sponsalia 129.6.
Verba non exprimentia consensum de præsenti non inducunt matrimonium, sed sponsalia contracta. ibid. 8
Verba debent significare consensum de præsenti vt Matrimonium indueant. ibid. 12
Verba quando sunt dubia ad significandum an matrimonium, vel sponsalia fuerint contracta, ad coniecturas recurrendum. 130.21
Verba formalia Matrimonij nulla sunt, sed sufficit quoquo modo vt consensus exprimatur. 131.27
Verba potius referenda sunt ad id, quod regulare est, non autem ad irregulare & extraordinarium. 145.106
Verba enuntiatiua sententię affirmantis eam causam fuisse agitatam cum procuratore non probant adfuisse talem procuratorem. 152.49
Verba intelligi debent secundùm terminos habiles, & dispositionem legalem. 154.76
Verba quando applicari possunt ad arbitrium liberum, & regulatum, debemus intelligere de arbitrio regulato. 15.95.
Verba posita in proœmio Constitutionum bene ostendunt ipsius causam finalem. 110. 38
Verba hæreticalia regulariter secum afferunt prauæ intentionis pręsumptionem. 261.37

Veritas.

Veritas res est solidissima, murisque inexpugnabilis. 10. 74.
Veritas superat omnes astutias, & cauillationes. ibid. 75
Veritas calumniis oppugnata tanto clarior nebulis expulsis progreditur in lucem. ibid. 76
Veritas aduersùs calliditates per se ipsam defenditur. ibid 77.
Veritatem non defendens cùm videat illam opprimi, itam Dei prouocat. ibid. 78
Veritas præferenda est opinioni & reputationi. 60.53
Veritas non opprimenda. 106.20
Veritas quanto magis oppugnata, tanto clarior nebulis expulsis progreditur in lucem. ibid. 21
Veritas oppugnata clarior euadit. 268.3

Vestis.

Vestes pretiosas supra statum suum, & vltra facultates habentes, quando peccent mort. 298. 4
Pompofę vestium machinę ad luxuriam & sensualitatem prouocant. ibid. 11
Pomposis nulla vtitur vestibus vbi ab aliis non possit videri. 299.12
Episcopi mandato cum censuris lato contra vtentes lasciuis, & minus honestis vestibus, contrauenientes lethaliter delinquunt. 300.23

Via.

Via ordinaria agere incipiens non potest reuertere ad executiuam. 311.10
Nisi intentet viam ordinariam cum protestatione. 314 11.

Vicarius.

Vicarius non succedit in eo quod præstatur honori, & dignitati Episcopi. 256. 20
Vicario si à principio assignetur congrua, & per eum acceptetur, debet illa esse contentus nisi in duobus casibus hic contentis. 319.63

Vicinus.

Vicinus debet aliquod pati incommodum pro vtilitate vicinorum. 188.79
Partes duæ ex tribus vicinorum debent in pleno consilio vniuersitatis interuenire. 349. 355
Vicini vota sua collegialiter, & in vnum conuocati dare debent. 350.356

Victoria.

Victoria illa est magis gloriosa, vbi fuere laboriosa certamina. 10.79

Tò *Videor*, importat arbitrium boni viri. 155.92

Villa.

Villas de nouo auctas comprehendit priuilegium concessum

gium ab Imp. villis ciuitatum. 344.294
Vincentius Carot. *alleg.* 54. intelligitur 69.19

Violentia.

Violentia dicitur quam Iudex facit spoliando possessorem iuris ordine non seruato. 150.18

Vir.

Vir bonus amore virtutis & Reip. potius, quàm commodi, aut præmij spe adductus bene aliis facere debet. 108.31
Vir à fœmina in quo differat. 173.4
Vir honestus, & prouidus non præsumitur aliquid perperam fecisse, aut facturum esse. 336.233

Virginitas.

Curiæ sæculari tradit iubet Paulus IV. qui sanctissimæ Dominæ nostræ virginitatem abnegauerit. 265.78

Virtus.

Virtus nullo honestamento eget, & magnum sui decus est. 108.32

Vis.

Vis alia præcisa & absoluta, alia causatiua, seu conditionalis. 22.4

Visitator.

Visitatorum assertionibus quoad statum Ecclesiæ multum defertur. 243.21

Vita.

Vitæ correctio non est facilis in homine. 264.71

Vitium.

Vitium quod est in radice naturali transit ad posteros. 262.43

Vitriacum.

Vitriaci puella in virum mutata est. 173.13

Vnctio.

Vnctio in Episcopo non est de essentia consecrationis, sed est quædam cæremonia accidentaria. 86.25

Vnio.

Vnionem Christianam inter vtrumque populum postulat Dominus Iesus ab æterno Patre. 116.88

Vniuersitas.

Vniuersitas aliud est, aliud singuli de vniuersitate. 42.3

Vocatio & Vocatus.

Vocatio facta intelligitur de masculis eiusdem lineæ, & gradus vbi masculi sunt vocati successiuè, & in eorum defectum vocantur fœminæ. 336.136
Vocatus nomine singolari, & alij plures nomine collectiuo ad præsentandum, vel eligendum, tantam vocem habet vocatus quantam alij. 288.1
Plures vocati sub nomine collectiuo cum alio tertio, illi plures habentur loco vnius tantum. ibid. 3
Tanquam vt singuli, & non vt vniuersi in dubio præsumuntur vocati ad præsentandum. 290.23

Voluntas.

Voluntas coacta voluntas est. 22.9
Voluntas coacta sufficit ad impressionem characteris: ibid. 10
Voluntatis interpretatio ab ipso testatore colligitur ex eo quod ipse facit. 165.55
Tà, volo contrahere tecum matrimonium, inducunt contractum sponsalitium de futuro. 129.9
Tà, *Volo accipere te in sponsam & vxorem*, indicant censeri contracta sponsalia. ibid. 11
Tà, *Volumus contrahere matrimonium*, demonstrant matrimonium, non sponsalia, celebrandum. 131.26
Tà, *Volo te accipere in vxorem*, quando proferuntur deliberatè, vt in apparatu matrimonij, vel ad interrogationem alterius partis, inducunt perfectum matrimonium. ibid. 28

Votum.

Votum vi & metu grauj extortum ipso iure est nullum. 23.18
Votum castitatis tacitum à coacto emissum non tenet sicut expressum. ibid. 19

Vox.

Vocem in Capitulo non habent nisi ij tantùm Canonici, qui in Sacris sunt constituti. 35.112
Vox pendet à Canonia. ibid. 113
Vocem in Capitulo habere potius est præeminentia, & fructus Canonicatus, quam Ordinis. ibid. 115
Vocem duplicem in iurepatronatus quando quis habere possit? 289.15

Vrbanus VIII.

Vrbanus VIII. constituit quod Capitula Indulto conferendi beneficia reseruata Cardinalibus concessa intuitu Cardinalatus non fruuntur. 169.4

Vsufructuarius.

Vsufructuarius, cui relictus fuit integer vsusfructus, tenetur ad tributum, seu collectas postea super fructibus impositas. 140.34

Vtilitas.

Vtilitas communis sæpius efficit vt iustæ & rigorosæ iurisprudentiæ limites transiliantur. 260.18

Vulgus.

Vulgus procax est, & in conuicia semper armatum. 105.7

Vulneratus.

Vulneratus in domo non dicitur qui supra tectum vulnera accepit. 268.13

Vxor.

Vxor habens facultatem alienandi pro suo beneplacito, si alienet tempore, quo morti erat propinqua, præsumitur per fraudem alienare. 178.26
Vxor, quæ à marito propter sæuitias diuertit, post separatum matrimonium, partem consequitur in bonis ganantialibus. 179.46
Vxor si donat de bonis viri, consentiente viro, non vxor videtur donare, sed persona viri. 319.65

FINIS INDICIS.

